FRĂȚIA INELULUI

J.R.

STĂPÂ

CELE DOUĂ TURNURI

J.R.

STĂPÂ

ÎNTOARCEREA REGELUI

J.R.R. TOLKIEN

STĂPÂNUL INELELOR

PARTEA A 3-A

Table of Contents

Part 1

FRĂŢIA INELULUI - partea I

THE LORD OF THE RINGS
Part One
The Fellowship of the Ring

Trei inele pentru stăpânii elfi cei de sub soare,
Şapte pentru ei, piticii de viţă din săli de stâncă,
Nouă, Oamenilor care ştiu că-n lumea lor se moare,
Unul pentru el, Seniorul Întunecimii-n noaptea lui adâncă
Unde-s Umbrele în Ţinutul Mordor, ca să le găsească.
Şi pe toate să le-adune un inel, şi altul nime,
Să le ferece pe toate, astfel să le stăpânească,
Unde-s Umbrele, în Ţinutul Mordor, în întunecime.

Chapter 1

Cuvânt înainte

Această poveste a crescut pe măsură ce era povestită, până când a devenit o istorie a Războiului cel Mare al Inelului, cuprinzând însă multe imagini fugare din istoria încă şi mai veche ce a precedat-o. A fost începută curând după ce a fost scris Hobbitul *şi înaintea publicării acestuia în 1937; dar nu am continuat seria, căci am dorit ca mai întâi să închei şi să pun în ordine mitologia şi legendele Zilelor de Odinioară care, la acea dată, prinseseră deja contur. Am dorit să fac acest lucru pentru propria satisfacţie şi aveam puţine speranţe că vor fi şi alţii care să manifeste interes pentru această lucrare, mai ales că sursă ei de inspiraţie era în primul rând lingvistică, iar*

de început am început-o pentru a oferi fundalul istoric necesar limbilor elfice.

Când cei cărora le-am cerut sfaturi şi păreri m-au corectat, înlocuind puţine speranţe *cu* fără speranţă, *m-am întors la seria mea, încurajat de cererile venite din partea cititorilor de a le oferi mai multe informaţii despre hobbiţi şi despre aventurile lor. Dar povestea era atrasă în mod irezistibil spre lumea mai veche şi a devenit o relatare, ca să zic aşa, a sfârşitului şi a trecerii ei, înainte să se spună ceva despre începutul şi mijlocul ei. Procesul a început pe când scriam* Hobbitul, *în care existau încă de pe atunci câteva referiri la subiectul mai vechi: Elrond, Gondolin, Elfii Nobili şi orci, cât şi imagini fugare, care se iviseră fără a fi chemate, ale unor lucruri mai înalte, sau mai afunde, sau mai întunecate decât ceea ce se găsea la suprafaţă: Durin, Moria, Gandalf, Necromantul, Inelul. Descoperirea semnificaţiilor acestor imagini fugare şi a relaţiei lor cu istoriile străvechi a scos la lumină AI Treilea Ev care a culminat cu Războiul Inelului.*

Cei care au cerut mai multe informaţii despre hobbiţi le-au primit până la urmă, dar au trebuit să aştepte o vreme îndelungată; căci alcătuirea Stăpânului Inelelor a *durat cu întreruperi din 1936 până în 1949, o perioadă cu multe obligaţii pe care nu le-am neglijat, şi multe alte interese de cercetător şi profesor, care m-au absorbit adesea. Amânarea a fost pricinuită, de asemenea, de izbucnirea războiului în 1939, aşa încât la sfârşitul acelui an povestea nu ajunsese încă la capătul Cărţii întâi. În ciuda întunericului din următorii cinci ani, am constatat că povestea nu mai putea fi pe de-a-ntregul abandonată şi m-am târât mai departe, mai ales noaptea, până când am ajuns lângă mormântul lui Balin din Moria. Acolo m-am oprit multă vreme. A trecut aproape un an până când am pornit mai departe, şi astfel am ajuns la Lothlorien şi Râul cel Mare, târziu în 1941. Anul următor am scris primele ciorne ale materialului care alcătuieşte Cartea a Treia şi începuturile Capitolelor 1 şi 3 din Cartea a Cincea; şi acolo, în timp ce semnalele luminoase au scăpărat în Anorien iar Theoden a ajuns în Valea Calvarului m-am oprit. Îmi lipsea puterea de previziune, iar timp de gândire nu aveam.*

Abia în anul 1944 am abandonat mărunţişurile încă nerezolvate şi dilemele unui război pe care eram dator să-l urmăresc îndeaproape sau măcar să-l consemnez în scris şi m-am forţat să descriu călătoria lui Frodo spre Mordor. Aceste capitole, care până la urmă au devenit Cartea a Şasea, au fost scrise şi expediate sub formă de serial fiului meu Christopher, aflat la acea vreme în Africa de Sud, cu Forţele Aeriene Britanice. Totuşi, a mai fost nevoie de cinci ani înainte ca povestea să ajungă la capătul ei de-acum; în acel răstimp, mi-am schimbat casa, slujba şi colegiul, iar zilele, deşi mai puţin întunecate, n-au fost cu mult mai laborioase. Apoi, când în sfârşit s-a ajuns la capăt, *întreaga poveste a trebuit revizuită şi chiar rescrisă de la sfârşit spre început. Şi a trebuit dactilografiată şi redactilografiată de către mine; costurile unei dactilografieri profesioniste, cu toate cele zece degete, îmi depăşeau posibilităţile buzunarelor.*

Stăpânul Inelelor a *fost citită de mulţi oameni de când, într-un târziu, a văzut lumina tiparului; şi aş dori să spun aici ceva referitor la multele opinii sau presupuneri pe care le-am primit sau le-am citit, privitoare la motivele şi semnificaţia poveştii. Motivul principal a fost dorinţa unui povestitor de a-şi încerca mâna cu o poveste cu adevărat lungă, în stare să capteze atenţia cititorilor, să-i amuze, să-i încânte şi uneori poate să-i tulbure sau să-i mişte profund. În rolul meu de călăuză, nu aveam decât propriile sentimente privitoare la ceea ce este tulburător sau mişcător, şi adesea pentru mulţi călăuza a dovedit inevitabil că urma o pistă greşiăa. Unii care au citit cartea sau, oricum, au recenzat-o, au găsit-o plicticoasă, absurdă sau demnă de dispreţ; şi nu am de ce să mă plâng, deoarece am păreri similare despre operele lor sau despre genul de scriitură pe care ei, în mod evident, îl preferă. Dar chiar şi din punctele de vedere ale multora dintre cei care au fost încântaţi de povestea mea, sunt destule aspecte care nu plac. Poate că nu este cu putinţă ca într-o poveste lungă să îi satisfaci pe toţi în toate şi nici să dezamăgeşti pe toată lumea în exact aceleaşi privinţe; căci, din scrisorile pe care le-am primit, găsesc că pasajele sau capitolele care pentru unii reprezintă un neajuns pentru alţii sunt demne de toată lauda. Cel mai critic cititor dintre toţi, eu însumi, găseşte acum multe defecte, minore şi majore, dar nefiind, din fericire, obligat nici să recenzeze cartea şi nici să o scrie încă o dată, va trece peste ele în tăcere, menţionând doar una care a fost observată şi de alţii: cartea e prea scurtă.*

Cât despre sensul său, „mesajul” interior, autorul n-a avut nici o intenţie în această privinţă. Nu este nici alegoric, nici tematic. Pe măsură ce povestea creştea, prindea rădăcini (în trecut) şi dădea ramuri neaşteptate; dar tema ei principală a fost fixată de la bun început prin alegerea inevitabilă a Inelului ca element de legătură între această poveste şi Hobbitul. *Capitolul crucial, „Umbra trecutului", este una dintre cele mai vechi părţi ale poveştii. A fost scris cu mult înainte ca semnele de rău augur ale anului 1939 să fi devenit ameninţarea unui dezastru de neînlăturăt, şi din acel punct povestea ar fi evoluat în mod esenţial pe aceleaşi linii, dacă respectivul dezastru ar fi fost evitat. Sursele sale sunt lucruri aflate în mintea mea cu mult înainte, sau deja puse pe hârtie în unele cazuri, şi prea puţin sau chiar nimic n-a fost schimbat de războiul care a început în 1939, şi nici de urmările acestuia.*

Î*n desfăşurarea sau în finalitatea sa, războiul adevărat nu se aseamănă cu războiul din legendă. Dacă ar fi inspirat sau ar fi condus evoluţia legendei, atunci fără îndoială că Inelul ar fi fost capturat şi folosit împotriva lui Sauron; acesta n-ar fi fost anihilat, ci aruncat în sclavie, iar Barad-dûr n-ar fi fost distrus, ci ocupat. Nereuşind să intre în posesia Inelului, Saruman ar fi găsit în Mordor - în acea vreme de confuzie şi trădări - elementele de legătură care-i lipseau în propriile sale cercetări asupra Legendelor Inelului, şi nu după multă vreme ar fi făcut un Inel Mare al său, cu ajutorul căruia să-l înfrunte pe pretinsul Suveran al Pământului de Mijloc. În acel*

conflict, ambele tabere i-ar fi urât şi i-ar fi dispreţuit pe hobbiţi: aceştia nu ar fi supravieţuit nici măcar ca sclavi.

S-ar putea născoci şi alte combinaţii, în funcţie de gusturile sau opiniile celor cărora le plac alegoriile sau trimiterile la actualitate. Dar mie, cu toată sinceritatea, îmi displace alegoria în oricare dintre manifestările ei şi-mi displace şi mai mult de când am îmbătrânit şi am devenit destul de abil în a-i depista prezenţa. Prefer istoria, adevărată sau inventată, pe care gândirea şi experienţa cititorilor o pot folosi în varii forme. Cred că mulţi confundă aplicabilitatea cu „alegoria"; numai că una rezidă în libertatea cititorului, iar cealaltă în dominaţia intenţionată a autorului.

Bineînţeles că un autor nu poate rămâne în totalitate neafectat de experienţa sa, dar felurile în care Sămânţa poveştii foloseşte solul experienţei sunt extrem de complexe, iar încercările de a defini acest proces sunt în cel mai bun caz bănuieli bazate pe probe neadecvate şi ambigue. Este de asemenea fals, deşi firesc de atrăgător, atunci când vieţile unui autor şi unui critic s-au suprapus, să presupunem că mişcările gândirii sau evenimentele vremurilor trăite de amândoi au reprezentat în mod necesar cele mai puternice influenţe. Omul trebuie într-adevăr să ajungă personal sub umbra războiului pentru a simţi în întregime apăsarea sa; dar, pe măsură ce trec anii, pare a se uita adesea faptul că a fi prins în plină tinereţe de anul 1914 se dovedea o experienţă prin nimic mai puţin îngrozitoare decât aceea de a fi implicat în anul 1939 şi în cei care-au urmat. Până în 1918 îmi muriseră toţi prietenii apropiaţi, cu excepţia unuia singur. Sau, că să iau o situaţie mai puţin dureroasă: sunt unii care au presupus că „Străbătând Comitatul” reflectă situaţia din Anglia la vremea la care isprăveam eu povestea. Şi nu este câtuşi de puţin aşa. Reprezintă o parte esenţială din intrigă, gândită încă de la început, deşi pe parcurs este modificată din pricina caracterului lui Saruman aşa cum a evoluat el în poveste, fără - dacă e nevoie s-o mai spun - vreo semnificaţie alegorică sau vreo aluzie politică în contemporaneitate. Se bazează întrucâtva pe experienţă, deşi foarte puţin (căci situaţia economică era total diferită) şi foarte departe în trecut. Ţara în care am trăit eu în copilărie a fost adusă într-o stare jalnică înainte de-a împlini eu unsprezece ani, într-o vreme în care maşinile erau obiecte rare (nu văzusem nici una), iar în suburbii se mai construiau linii de tren. De curând am văzut într-un ziar o fotografie a ceea ce mai rămăsese dintr-o moară, odată prosperă, lângă viitoarea, care, pe vremuri, mi se păruse atât de importantă. Nu mi-a plăcut niciodată cum arăta morarul cel Tânăr, dar tatăl lui, morarul cel Bătrân, avea o barbă neagră şi nu se numea Roşcovanul.

J.R.R.T.

Chapter 2

Prolog

1. Cu privire la hobbiţi

Această carte se ocupă în mare măsură de hobbiţi, şi din paginile ei cititorul poate afla multe despre caracterul lor şi câte ceva din istoria lor. Alte informaţii pot fi găsite de asemenea în selecţia din *Cartea Roşie a Hotarului de la Soare-Apune,* care a fost deja publicată sub titlul *Hobbitul.* Acea poveste îşi are originea în capitolele de început ale *Cărţii Roşii,* compuse de Bilbo însuşi, primul hobbit care a devenit vestit în lumea largă, şi intitulate tot de el *într-acolo şi din nou înapoi,* deoarece relatau despre călătoria lui spre Soare-Răsare şi întoarcerea acasă: o aventură care, ulterior, i-a implicat pe toţi hobbiţii în marile evenimente ale acelui Ev despre care se relatează în paginile de faţă.

Dar poate că nu puţini sunt cei care vor să cunoască încă de la început mai multe despre acest popor remarcabil, iar altora se prea poate să nu le fi căzut în mâini prima carte. Pentru asemenea cititori au fost alese aici din poveştile hobbiţilor câteva însemnări despre cele mai importante aspecte, iar prima aventură este relatată pe scurt.

Hobbiţii sunt un popor discret, dar foarte vechi, mult mai numeros în vremurile de altădată decât astăzi; ei iubesc pacea, liniştea şi pământul temeinic lucrat: dintotdeauna le-a plăcut să străbată ţinuturi bine gospodărite şi îngrijite. Nu înţeleg acum, după cum n-au înţeles nici înainte şi nici nu le-au plăcut maşinăriile mai complicate decât foalele fierăriei, moara de apă sau războiul de mână, deşi se pricepeau să mânuiască uneltele. Chiar şi în zilele de odinioară se fereau de „Seminţia Mare", cum ne numesc ei pe noi, dar acum ne evită cu teamă şi aproape că nu-i mai poţi întâlni. Au auzul foarte fin, vederea ascuţită şi, deşi sunt predispuşi spre îngrăşare şi nu se zoresc dacă nu e nevoie, sunt sprinteni şi iuţi în mişcări. Încă de la început au stăpânit arta de a dispărea cu repeziciune şi pe neauzite atunci când seminţii mai mari ca rasă, pe care nu doresc să le

întâlnească, ajung din întâmplare pe meleagurile lor; şi această artă au dezvoltat-o într-atât, încât oamenilor a început să li se pară curată vrăjitorie. Dar, în realitate, hobbiţii n-au deprins niciodată nici un fel de magie şi dibăcia lor de a dispărea se datorează numai şi numai unei îndemânări deosebite pe care ereditatea şi practica, precum şi o prietenie intimă cu pământul, au făcut-o să nu poată fi nicicum imitată de rase mai mari şi mai nepricepute.

Căci ei sunt o seminţie mică, mai mică decât a gnomilor: adică mai puţin vânoşi şi îndesaţi, chiar dacă nu sunt cu mult mai scunzi, înălţimea lor e variabilă, între două şi patru picioare, după măsurătoarea noastră. Acum arareori mai ating trei picioare în înălţime, dar asta pentru că s-au micit ei, aşa se zice, căci în zilele de odinioară erau mult mai înalţi. După cum scrie în Cartea Roşie, Bandobras Took (poreclit Răget de Taur), fiul lui Isengrim al Doilea, avea patru picioare şi jumătate în înălţime şi putea călări un cal. A fost depăşit, spun toate documentele hobbiţilor, doar de două personaje vestite în vechime; dar această ciudată poveste va fi lămurită în cartea de faţă.

Cât despre hobbiţii din Comitat, despre care va fi vorba în istorisirile ce urmează, erau un popor vesel în vremurile lor de pace şi prosperitate. Se îmbrăcau în culori vii, plăcându-le în mod deosebit galbenul şi verdele; încălţări, însă, purtau arareori, pentru că tălpile le erau acoperite cu o piele întărită, iar labele învelite cu păr des şi cârlionţat, asemănător celui de pe cap, care adeseori era castaniu. Astfel, singura meserie cu care se îndeletniceau prea puţin era aceea a cizmăriei; cu toate acestea, aveau degete lungi şi pricepute şi puteau să facă o mulţime de alte lucruri utile şi minunate. Chipurile lor erau, de regulă, blajine mai degrabă decât frumoase, lătăreţe, cu ochi strălucitori, obraji îmbujoraţi şi guri deprinse să râdă, să mănânce şi să bea. Şi cu adevărat râdeau, mâncau şi beau adesea şi din toată inima, plăcându-le oricând o glumă bună şi să mănânce de şase ori pe zi (atunci când li se oferea ocazia). Ospitalieri, încântaţi de petreceri şi de cadouri pe care le împărţeau cu dărnicie şi le primeau cu nerăbdare.

Este cum nu se poate mai limpede că, în ciuda înstrăinării care s-a petrecut, hobbiţii sunt înrudiţi cu noi; mult mai apropiaţi nouă decât elfii sau chiar decât gnomii. În străvechime vorbeau limbile oamenilor, după felul lor de a vorbi, şi le plăceau sau nu le plăceau cam aceleaşi lucruri ca şi oamenilor. Dar cum anume suntem înrudiţi cu ei nu mai poate fi limpezit. Începuturile hobbiţilor se află undeva foarte departe, în Zilele de Odinioară, pierdute de-acum şi uitate. Doar elfii mai păstrează niscaiva mărturii ale acelui timp dispărut, iar tradiţiile li se leagă aproape în întregime de istoria lor, în care omul arareori apare, iar hobbiţii nu-s câtuşi de puţin pomeniţi. Şi totuşi este limpede că, de fapt, hobbiţii trăiseră în pace pe Pământul de Mijloc vreme de mulţi ani îndelungaţi, înainte ca alte seminţii să fi prins chiar de veste că existau. Şi cum lumea este, la urma urmei, plină de creaturi ciudate fără număr, acest popor mic părea să aibă prea puţină însemnătate. Dar în vremea lui Bilbo şi a lui Frodo, moştenitorul său, au

devenit dintr-o dată, fără voia lor, şi importanţi, şi renumiţi, născând nelinişte în sfaturile celor înţelepţi şi ale celor Mari.

Acele zile, ale celui de-al Treilea Ev al Pământului de Mijloc, sunt de-acum de mult trecute, şi forma tuturor pământurilor s-a schimbat; dar ţinuturile în care trăiau pe atunci hobbiţii erau fără îndoială aceleaşi în care trăiesc şi-acum: la Sud-Vest de Lumea Veche, la răsărit de Mare. Despre meleagul lor de baştină, hobbiţii din vremea lui Bilbo n-au păstrat nici un fel de cunoştinţe. Dragostea pentru învăţătură (alta decât cea primită din moşi-strămoşi) era departe de a fi cuprins pe cei mai mulţi dintre ei, dar în familiile mai vechi se găseau câte unii care îşi studiau propriile hrisoave şi chiar strângeau mărturii, de la elfi, gnomi şi oameni, despre vremurile de demult şi despre tărâmurile îndepărtate. Propriile lor documente începeau doar după ce se stabiliseră în Comitat, iar cele mai vechi legende ale lor nu se întorceau cu mult mai în urmă decât Zilele Pribegiei. Şi totuşi, reiese limpede din aceste legende şi din vorbele şi obiceiurile lor caracteristice ce stau drept mărturie că, la fel ca multe alte seminţii, hobbiţii au migrat spre apus în trecutul îndepărtat. Primele lor poveşti par să întrezărească un timp când ei sălăşluiseră în văile superioare ale râului Anduin, între poalele Marii Păduri Verzi şi cele ale Munţilor Ceţoşi. De ce, mai târziu, s-au pornit în greaua şi primejdioasa traversare a munţilor, în Eriador, nu se mai cunoaşte cu certitudine. Propriile lor relatări povestesc despre înmulţirea oamenilor în ţinut şi despre umbra ce cădea peste pădure, astfel că a devenit întunecoasă, şi numele i-a fost schimbat în Codrul Întunecat.

Înainte să traverseze munţii, hobbiţii se împărţiseră deja în trei neamuri oarecum diferite: Harfoot, Stoor şi Fallohide. Cei din neamul Harfoot aveau pielea mai măslinie, erau mai mici de înălţime şi mai zvelţi, şi nu purtau bărbi şi încălţări; mâinile şi picioarele le erau fine şi sprintene; preferau podişurile şi regiunile deluroase. Cei din neamul Stoor erau mai laţi în spate, mai mătăhăloşi; cu mâini şi picioare mai late; le plăceau câmpiile şi luncile. Neamul Fallohide avea pielea mai deschisă, ca şi părul; statura mai înaltă şi mai suplă ca a celorlalţi; iubeau copacii şi zonele împădurite.

Neamul Harfoot avusese mult de-a face cu gnomii în timpurile de odinioară şi trăise o vreme îndelungată în dealurile de la poalele munţilor. Spre apus au apucat-o de timpuriu şi au hălăduit prin Eriador până hăt-departe, în preajma Piscului Vremii, în vreme ce neamurile celelalte au rămas în Ţara Pustietăţii. Ei alcătuiau seminţia cea mai normală şi mai reprezentativă de hobbiţi şi de departe cea mai numeroasă. Erau cei mai dornici să se stabilească într-un loc şi tot ei şi-au păstrat cel mai mult obiceiul ancestral de-a locui în tuneluri şi vizuini.

Cei din neamul Stoor au zăbovit o vreme îndelungată pe malurile Marelui Râu Anduin şi s-au arătat mai puţin temători faţă de oameni. Au venit spre apus după neamul Harfoot şi au urmat valea râului Apa Zgomotoasă înspre miazăzi; mulţi dintre ei s-au aşezat o vreme lungă între Tharbad şi hotarele Ţării Murge înainte să o apuce din nou spre miazănoapte.

Cei din neamul Fallohide, cel mai puţin numeros, erau o ramură nordică, mai prietenoşi cu elfii decât ceilalţi hobbiţi, mai pricepuţi în grai şi-n cântec decât în meşteşuguri; şi dintotdeauna au preferat să vâneze decât să lucreze pământul. Au traversat munţii la nord de Vâlceaua Despicată şi au coborât de-a lungul Izvorului Brumat. În Eriador s-au amestecat curând cu celelalte neamuri care le-o luaseră înainte, dar fiind de felul lor mai temerari şi mai aventuroşi, adeseori erau întâlniţi ca şefi sau căpetenii printre clanurile Harfoot sau Stoor. Chiar şi în vremea lui Bilbo, vâna puternică a neamului Fallohide încă putea fi întâlnită printre familiile cele mari, aşa cum erau Took şi stăpânii Ţării Iedului.

Pe pământurile la vest de Eriador, între Munţii Ceţoşi şi Munţii Lune, hobbiţii au întâlnit şi oameni, şi elfi. Într-adevăr, mai locuiau acolo câţiva urmaşi de-ai Dunedainilor, regii oamenilor care veniseră peste Mare din Apusime; dar se împuţinau văzând cu ochii, iar pământurile din Regatul lor de la Miazănoapte se preschimbau pe rând în pârloage. Loc pentru nou-veniţi era din belşug şi în scurtă vreme hobbiţii au început să se aşeze în comunităţi rânduite. Cele mai multe dintre primele aşezări au dispărut de mult şi au fost date uitării în vremea lui Bilbo, dar una dintre primele care aveau să capete însemnătate a rezistat timpului, deşi redusă ca dimensiuni; era vorba de Bree, în regiunea Pădurea Rea, care se întindea cam la patruzeci de mile est de Comitat.

Fără îndoială că în acele zile de început şi-au învăţat hobbiţii alfabetul şi au început să scrie după felul Dunedainilor, care la rândul lor deprinseseră această artă de la elfi. Şi tot în acele zile au uitat toate limbile pe care le folosiseră înainte sau le-au vorbit după Limba Comuna, *westron* se numea aceasta, care era răspândită în toate ţările regilor din Arnor până în Gondor şi în jurul tuturor coastelor Mărilor, de la Belfalas până la Lune. Dar şi-au mai păstrat câteva cuvinte ale lor, ca şi numele pe care le dăduseră lunilor şi zilelor, şi un pomelnic de nume proprii din trecut.

În jurul acelei perioade, legenda devine, pentru prima oară printre hobbiţi, istorie, cu un răboj al anilor. Căci a fost în o mie şase sute ai celui de-al Treilea Ev când fraţii Fallohide, Marcho şi Blanco, au pornit din Bree; şi după ce-au primit îngăduinţa de la înaltul rege din Fornost , au trecut râul Baranduin cel cu ape cafenii, în urmă-le venind în număr mare hobbiţii. Au traversat Podul Arcurile de Piatră, care a fost construit în zilele puterii Regatului de la Miazănoapte, şi au luat tot pământul de dincolo de el ca să se aşeze între râu şi Gruiurile din Zare. Tot ce li se cerea în schimb era să ţină Marele Pod în stare bună, ca şi toate celelalte poduri şi drumuri, să-i sprijine pe solii regelui şi să-i recunoască acestuia autoritatea.

Aşa a început *Calendarul Comitatului,* căci anul în care a fost traversat Râul Viniac (după cum au tălmăcit hobbiţii numele) a devenit Anul 1 al Comitatului şi toate celelalte date de la el au pornit să fie socotite . Hobbiţii de la apus au îndrăgit imediat noua lor ţară şi acolo au rămas şi curând au ieşit pentru a doua oară din istoria oamenilor şi a elfilor. Câtă vreme exista un rege, ei erau supuşii lui doar cu numele, în fapt fiind conduşi de propriile

căpetenii, şi nu se amestecau în treburile lumii de afară. La ultima bătălie de la Fornost cu Seniorul-vrăjitor al Angmarului, au trimis câţiva arcaşi în ajutorul regelui, sau cel puţin aşa au susţinut ei, deşi nici o poveste de-a oamenilor n-a înregistrat acest fapt. Dar în acel război, Regatul de la Miazănoapte şi-a găsit sfârşitul; după care hobbiţii au luat întreg pământul să fie al lor şi au ales dintre căpeteniile lor un Thain să preia puterea în locul regelui care nu mai era. Şi timp de o mie de ani au fost prea puţin tulburaţi de războaie şi au prosperat şi s-au înmulţit după Ciuma Întunecimii (C.S. 37) până la prăpădul făcut de Iarna cea Lungă şi până la foametea care a urmat.

Multe mii au pierit atunci, dar Zilele Foametei (1158-60) trecuseră de mult la data când începe această poveste, şi hobbiţii se obişnuiseră din nou cu belşugul. Pământul era bogat şi primitor şi, deşi fusese de mult părăsit atunci când s-au aşezat ei aici, fusese înainte bine lucrat şi regele avusese multe domenii pe acele meleaguri şi câmpuri de grâne, podgorii şi păduri.

Pe patruzeci de leghe se întindea acest ţinut de la Gruiurile din Zare spre Podul Viniac, şi cincizeci de la pârloagele de la miazănoapte până la mlaştinile de la miazăzi. Hobbiţii l-au numit Comitatul, fiind regiunea aflată sub autoritatea Thain-ului lor şi un ţinut bine gospodărit; şi acolo, în acel colţ plăcut al lumii, şi-au dus ei viaţa lor bine-orânduită şi tot mai puţin luau seamă la lumea de afară, unde bântuiau lucruri întunecoase, până au ajuns să creadă că pacea şi belşugul erau atotstăpânitoare în Pământul de Mijloc şi dreptul oricărui popor cu scaun la cap. Au uitat sau au nesocotit până şi puţinul pe care-l ştiau despre Străjeri şi despre trudniciile celor care făceau posibilă îndelunga pace din Comitat. De fapt, erau proteguiţi, dar încetaseră să-şi mai amintească acest lucru.

Neam de neamul lor n-au fost hobbiţii războinici şi nicicând nu s-au luptat între ei. În zilele de demult au fost, neîndoios, nevoiţi adesea să se lupte ca să-şi apere existenţa într-o lume nemiloasă, dar, în vremea lui Bilbo, acele zile ţineau de străvechime. Ultima bătălie, înainte să înceapă această poveste, şi cu adevărat singura care s-a dus între graniţele Comitatului, s-a petrecut înainte ca cineva să-şi mai poată aminti de ea: Bătălia de la Câmpiile Verzi, CCI 147, în care Bandobras Took a ţinut piept invaziei orcilor. Chiar şi clima s-a mai îmblânzit de atunci, iar lupii care dădeau năvală după pradă dinspre miazănoapte în iernile albe şi grele deveniseră de-acum poveşti la gura sobei. Astfel că, deşi se mai găseau câteva stocuri de arme în Comitat, erau folosite mai mult ca trofee, atârnând deasupra vetrelor sau pe pereţi, ori adunate în muzeu, la Michel Delving. Se numea Casa Mathom muzeul acesta, căci aşa numeau hobbiţii orice obiect de care nu aveau neapărată nevoie, dar nici nu voiau să-l arunce, *mathom.* Locuinţele lor puteau să ajungă înţesate de *mathom-uri* şi multe dintre cadourile ce treceau din mână în mână erau de acest soi.

Cu toate acestea şi oricât ar fi părut de ciudat, viaţa tihnită şi pacea nu tociseră curajul acestui popor. La o adică, nu se speriau ei aşa uşor şi nu puteau fi omorâţi cu una cu două; şi poate că le plăceau atât de nemăsurat

de mult lucrurile bune nu în ultimul rând din pricină că puteau, dacă era cazul, să trăiască şi fără ele, şi erau în stare să îndure durerea şi vitregiile sorţii sau ale vremii într-un fel ce trezea uimirea celor care nu-i cunoşteau bine şi nu priveau dincolo de pântecele lor şi de chipurile bine hrănite. Deşi nu săreau la harţă şi nici nu omorau vreo vietate de dragul de-a omorî, erau viteji la ananghie, iar la nevoie se pricepeau să mânuiască armele. Trăgeau bine cu arcul, căci aveau văzul ascuţit şi ţinta sigură. Nu numai cu arcul şi săgeţile. Când se apleca un hobbit după o piatră, bine era să-ţi găseşti degrabă un adăpost, lucru ştiut de orice fiară ce comitea un lucru neîngăduit.

Toţi hobbiţii, sau cel puţin aşa credeau ei, au trăit la începuturi în văgăuni săpate în pământ şi în asemenea adăposturi se simţeau şi acum cel mai bine; dar, în decursul timpului, au fost nevoiţi să se obişnuiască şi cu alte soiuri de sălaşuri. De fapt, pe vremea lui Bilbo, de regulă doar cei mai bogaţi şi cei mai săraci dintre hobbiţi păstraseră vechiul obicei în Comitat. Cei mai săraci continuau să trăiască în vizuini dintre cele mai primitive, chiar aşa, nişte biete găuri, cu o singură fereastră sau fără nici una; în timp ce înstăriţii îşi construiau versiuni tot mai luxoase ale străvechilor locuinţe. Numai că povârnişuri potrivite pentru asemenea tuneluri mari şi ramificate (sau *smiale,* cum le numeau ei) nu erau de găsit orişiunde, încât la şes, pe măsură ce hobbiţii se înmulţeau, au început să construiască la suprafaţa pământului. Ba mai mult, chiar şi în regiunile deluroase şi în satele mai vechi, cum erau Hobbiton sau Tîrgupitit, sau în oraşul de căpetenie al Comitatului, Michel Delving, pe Colinele Albe, se înălţau acum multe case din lemn, cărămidă său piatră. Acestea erau preferate în mod special de morari, fierari, sforari, căruţaşi şi de alţii de felul lor; căci şi atunci când aveau văgăuni în care să locuiască, hobbiţii se obişnuiseră de multă vreme să construiască şoproane şi ateliere.

Se spune că obiceiul de-a construi ferme şi hambare se încetăţenise mai întâi printre locuitorii din Smârcuri, jos lângă Viniac. Hobbiţii din partea locului, adică în Meleagul de la Răsărit, erau mai laţi în umeri, cu picioare butucănoase, şi purtau cizme-de-gnomi pe vreme ploioasă. Dar se ştia prea bine despre ei că sângele lor se trăgea în cea mai mare parte din familia Stoor, după cum într-adevăr se vădea în tuleiele pe care le lăsau să le acopere obrazurile. Nici un Harfoot sau un Fallohide n-avea urmă de barbă. Chiar aşa, neamurile din Smârcuri şi din Ţara Iedului, la răsărit de râu, meleaguri pe care le-au ocupat mai târziu, au venit după ei în Comitat, dinspre miazăzi; şi încă mai aveau nume deosebite şi cuvinte ciudate, de negăsit în alte părţi din Comitat.

Se prea poate ca meşteşugul ridicării de case, ca şi multe alte meşteşuguri, să-l fi deprins de la Dunedaini. Dar poate că hobbiţii l-au învăţat direct de la elfi, dascălii oamenilor în tinereţea lor. Căci elfii din Regatul de Sus nu părăsiseră încă Pământul de Mijloc, şi la acea vreme încă sălăşluiau în Limanurile Cenuşii de la apus şi în alte părţi apropiate de Comitat. Trei turnuri ale elfilor, din timpuri prea uitate, mai puteau fi văzute

pe Dealurile Turnului, dincolo de mlaştinile vestice. Luceau în depărtare, în lumina lunii. Cel mai înalt era şi cel mai îndepărtat, înălţându-se singuratic pe o măgură verde. Hobbiţii din Meleagul de la Apus spuneau că din vârful turnului se zărea Marea; dar nu se ştie de nici un hobbit care să fi urcat până în vârful lui. Căci puţini sunt hobbiţii care au văzut Marea sau au luat calea Ei, şi sunt chiar şi mai puţini cei care s-au întors să povestească. Mulţi hobbiţi priveau până şi râurile şi ambarcaţiunile mici cu profundă nelinişte, şi nu erau mulţi cei care să ştie să înoate. Şi, pe măsură ce zilele Comitatului se lungeau, hobbiţii vorbeau tot mai puţin cu elfii, ajungând să se teamă de ei şi să prindă neîncredere în aceia care aveau treabă cu ei; iar Marea a devenit un cuvânt de spaimă printre hobbiţi şi un semn al morţii, astfel că şi-au întors feţele de la dealurile vestice.

S-o fi tras meşteşugul construirii de case de la elfi sau de la oameni, dar hobbiţii îl foloseau în felul lor. Nu s-au apucat să înalţe turnuri. Casele lor erau de obicei lungi, joase şi confortabile. Cele mai vechi nu erau, de fapt, altceva decât construcţii ce imitau *tunelurile,* cu acoperişuri din paie sau stuf sau petice de iarbă, şi cu pereţii uşor bombaţi. Dar stilul acesta ţinea de zilele de început ale Comitatului şi de atunci hobbiţii şi-au schimbat mult tehnica de a construi, îmbunătăţind-o cu tot felul de născoceli deprinse de la gnomi, sau descoperite de ei înşişi. Preferinţa pentru ferestrele rotunde şi chiar pentru uşile rotunde era particularitatea principală a arhitecturii lor.

Casele şi vizuinele hobbiţilor din Comitat erau adesea mari, în ele locuind familii numeroase. (Bilbo şi Frodo Baggins, ca celibatari, reprezentau, într-adevăr, excepţii, ca şi în alte privinţe, de pildă în prietenia lor cu elfii.) Uneori, cum era cazul neamului Took din Marile Tuneluri, sau Brandybuck din Conacul Coniac, multe generaţii locuiau în (relativ) bună-înţelegere laolaltă într-o singură locuinţă străveche şi cu multe tuneluri. În orice caz, toţi hobbiţii trăiau în clanuri şi ţineau socoteala gradelor de rudenie cu mare grijă. Îşi întocmeau arbori genealogici lungi şi complicaţi, cu ramuri nenumărate. Când ai de-a face cu hobbiţii, e important să ţii minte cine cu cine e înrudit şi care este gradul de rudenie. Ar fi imposibil ca în această carte să întocmim un arbore genealogic care să-i includă chiar şi numai pe cei mai însemnaţi membri ai celor mai importante familii la vremea despre care vor istorisi poveştile ce urmează. Arborii genealogici de la sfârşitul Cărţii Roşii a Hotarului de La Soare-Apune reprezintă o cărticică în sine şi toată lumea, cu excepţia hobbiţilor, le-ar găsi extrem de plicticoase. Hobbiţii, însă, erau încântaţi de asemenea lucruri, dacă erau corect întocmite: le plăcea să aibă cărţi pline de lucruri pe care le ştiau dinainte puse pe hârtie întocmai, fără părtinire şi fără să se contrazică.

2. Cu privire la Buruiana Pipei

Mai este un lucru ce-i priveşte pe hobbiţii de demult şi care trebuie amintit, un obicei surprinzător: absorbeau sau inhalau, prin pipe de lut sau de lemn, fumul din frunzele arzânde ale unei plante pe care ei o numeau *buruiana pipei,* sau *frunza,* probabil o varietate de *Nicotiana.* Un mare mister învăluie originea acestui obicei ciudat, sau „arta", cum preferau să o numească hobbiţii. Tot ceea ce s-a putut descoperi despre el în străvechime a fost strâns laolaltă de Meriadoc Brandybuck (mai târziu stăpân al Ţării Iedului) şi, întrucât el şi tutunul din Meleagul de la Miazăzi joacă un rol în istoria ce urmează, pot fi citate observaţiile sale din introducerea la *Secretele plantelor în Comitat.*

„Aceasta, spune el, este singura artă despre care putem spune cu deplină încredinţare că este propria noastră invenţie. Când anume au început hobbiţii să fumeze întâia oară nu este cunoscut, toate legendele şi istoriile familiilor o iau ca pe un dat; de când se ştie, seminţia din Comitat a fumat felurite ierburi, unele mai puturoase, altele mai dulci. Dar în toate spunerile găsim că Tobold Hornblower din Valea Lungă, Meleagul de la Miazăzi, a cultivat pentru prima oară adevărata buruiană-a-pipei în grădinile sale, pe vremea lui Isengrim al Doilea, cam în jurul anului 1070 după Calendarul Comitatului. Cea mai bună buruiană de gradină vine tot din acea parte, mai ales soiurile cunoscute sub numele de Frunza Valea Lungă, Bătrânul Toby şi Steaua Sudului.

Cum a ajuns planta la Bătrânul Toby n-a rămas însemnat nicăieri, căci până la sfârşitul zilelor sale el a refuzat să spună. Ştia multe despre plante, dar nu era călător de felul său. Se zice că, în tinereţea lui, se ducea adesea în Bree, deşi cu siguranţă că mai mult de atât nicicând nu s-a depărtat de Comitat. Se prea poate astfel să fi aflat de această plantă în Bree, unde, oricum, creşte din plin pe pantele sudice ale dealului. Hobbiţii din Bree aşa zic, că ei ar fi primii fumători adevăraţi ai buruienii-pipei. De bună seamă vezi Doamne, au făcut totul înaintea locuitorilor din Comitat, pe care îi numesc „colonişti"; dar de data asta am bănuiala că aşa stau lucrurile. Şi nu încăpea îndoială că arta de a fuma buruiana cea adevărată s-a răspândit din Bree în ultimele secole printre gnomi şi printre alte seminţii, tâlhari, vraci sau rătăcitori, care încă străbăteau într-o parte şi-n alta acea străveche răscruce de drumuri. Locul de baştină şi centrul acestei arte se găseşte, prin urmare, în vechiul han din Bree, *Poneiul în două picioare,* care e ţinut de familia Captalan din vremuri străvechi.

Cu toate acestea observaţiile pe care le-am făcut în multele mele călătorii spre sud m-au convins că buruiana în sine nu e de locul ei din partea noastră de lume, căci a ajuns în nord din valea inferioara a râului Anduin, unde, bănuiesc eu, a fost adusă originar de peste Mare de către oamenii din Apusime. Creşte din abundenţă în Gondor, fiind mai grasă şi mai mare decât la nord, unde nu se găseşte sub formă sălbatică niciodată, şi înfloreşte doar în locuri calde şi ferite, aşa cum e Valea Lungă. Oamenii din Gondor o numesc *galena dulce* şi o preţuiesc doar pentru aroma florilor. De pe acele

meleaguri trebuie că a fost adusă în sus pe Drumul Verde în lungile secole ce s-au scurs între venirea lui Elendil şi zilele noastre. Dar chiar şi Dunedainii din Gondor ne recunosc acest merit: hobbiţii sunt primii care au pus buruiana în pipe. Nici măcar vrăjitorii nu s-au gândit la asta înaintea noastră. Deşi am cunoscut un vrăjitor care a deprins această artă acum multă vreme şi a devenit la fel de priceput ca şi în toate celelalte îndeletniciri la care-şi punea mintea."

3. Despre orânduiala din Comitat

Comitatul era împărţit în patru regiuni, aşa-numitele Meleaguri, pe care le-am pomenit înainte, de Miazănoapte, de Miazăzi, de la Răsărit şi de la Apus; şi acestea, la rândul lor, în mai multe comitate, care încă poartă numele câtorva dintre vechile familii de frunte, deşi, la vremea la care se desfăşoară această istorie, numele ca atare nu se mai întâlneau doar în comitatele respective. Aproape toţi cei din neamul Took încă trăiau în Ţara Tuc, dar nu la fel se întâmpla cu multe alte familii, Baggins sau Boffin de pildă. Dincolo de cele patru Meleaguri se întindeau Hotarele de la Est şi de la Vest: Ţara Iedului (I 138-9); şi Hotarul de la Soare-Apune, alipit Comitatului în CC. 1462.

În acea vreme, Comitatul aproape că nu avea „guvern". Cele mai multe familii îşi orânduiau singure treburile. Producerea hranei şi consumul ei le ocupau cea mai mare parte a timpului. În alte privinţe, erau de regulă generoşi şi defel lacomi, ci mulţumiţi şi moderaţi, încât domeniile, fermele, atelierele şi micile meşteşuguri rămâneau adesea neschimbate generaţii întregi.

Bineînţeles că s-a păstrat străvechea tradiţie a înaltului rege de la Fornost, sau Norbury, cum îi spuneau ei, în regiunea nordică a ţinutului. Dar în aproape o mie de ani n-a mai fost nici un rege, şi până şi ruinele cetăţii regeşti Norbury erau năpădite de iarbă. Totuşi, hobbiţii încă pomeneau de-un neam sălbatic şi de lucruri rele (cum erau căpcăunii), dar nici un cuvânt despre rege. Deşi regelui din vechime îi datorau toate legile liberului arbitru, căci acestea erau Legile (cum spuneau ei) şi vechi, şi drepte.

Adevărat este că familia Took a fost dintotdeauna mai presus de toate celelalte. Căci funcţia de Thain le-a fost încredinţată (de la familia Oldbuck) cu multe secole în urmă, şi căpetenia neamului Took a purtat acest titlu de atunci încoace. Thain-ul era mai-marele adunării din Comitat şi căpetenia statului-major al Comitatului şi al trupelor de hobbiţi , dar cum adunarea şi statul-major se convocau doar în vremuri de restrişte, care nu se mai iviseră de mult, funcţia de Thain încetase să fie altceva decât un titlu formal. Familiei Took i se acorda, într-adevăr, în continuare un respect special, căci

rămăsese la fel de numeroasă şi de neînchipuit de bogată, şi generaţie de generaţie aducea pe lume caractere puternice, dovedind deprinderi deosebite şi chiar un temperament aventuros. Totuşi, aceste de pe urmă calităţi erau acum mai degrabă tolerate (la familiile bogate) decât aprobate în general. Dar se păstrase obiceiul ca formula de adresare faţă de capul familiei să fie Stăpânul Took, iar la nume să i se adauge, dacă era nevoie, un număr, ca de pildă Isengrim al Doilea.

Singura persoana oficială în Comitat la această dată era Primarul din Michel Delving (sau din Comitat), care era ales la fiecare şapte ani la Târgul Liber de pe Colinele Albe, în toiul verii, sau Lithe, cum îi spuneau ei. Aproape singura îndatorire a primarului era aceea de a prezida banchetele organizate cu prilejul sărbătorilor din Comitat, destul de frecvente de altfel. Dar posturile de Guvernator al Poştei şi de Şirif Principal erau ataşate celui de primar, astfel că primarul controla atât Serviciul Poştei, cât şi Paza. Acestea erau singurele două servicii ale ţinutului, iar mesagerii erau cei mai numeroşi şi mai ocupaţi dintre toţi. Asta nu însemna că toţi hobbiţii ştiau carte, dar cei care ştiau scriau cu consecvenţă tuturor prietenilor lor (şi câtorva dintre rubedenii) care locuiau mai departe de-o plimbare pe jos în ceasurile după-amiezei.

Şirif era numele dat de hobbiţi poliţiştilor lor, sau celor care îndeplineau o muncă de acest soi. Bineînţeles că nu purtau uniformă (aşa ceva era necunoscut pentru ei), doar o pană la căciulă; iar în realitate mai degrabă păzeau păşunile decât pe locuitori, mai degrabă aveau grijă să n-o ia razna dobitoacele decât locuitorii. În întregul Comitat nu se găseau decât doisprezece şirifi, trei pentru fiecare meleag, pentru Muncă Internă. Un organism oarecum mai numeros, variind şi acesta după necesităţi, era convocat pentru „a apăra graniţele" şi pentru a veghea ca străinii de orice fel, mici sau mari, să nu dea bătăi de cap.

La vremea când începe această poveste, vameşii sporiseră mult în număr. Se primeau multe plângeri în legătură cu tot felul de persoane străine şi creaturi care dădeau târcoale hotarelor, sau chiar le treceau pe furiş - primul semn că lucrurile nu stăteau cum ar fi trebuit să stea şi cum fuseseră întotdeauna, fără a pune la socoteală basmele şi legendele din timpuri străvechi. Puţini luau seamă la acest semn, şi nici măcar Bilbo nu se dumirea ce putea să prevestească. Şaizeci de ani trecuseră de când pornise el în memorabila lui călătorie, şi era bătrân chiar şi pentru hobbiţi, care foarte adesea atingeau suta de ani; dar de bună seamă că din averea pe care o adusese cu sine la întoarcere rămăsese destul. Cât de mult sau de puţin, nimănui n-a dezvăluit, nici măcar lui Frodo, nepotul său „favorit". Şi încă ţinea în taină inelul pe care-l găsise.

4. Despre găsirea Inelului

După cum se spune în *Hobbitul,* într-o bună zi a venit la uşa lui Bilbo marele Vrăjitor, Gandalf cel Sur, şi treisprezece gnomi îl însoţeau; nimeni altul decât Thorin Scut de Stejar, descendent din regi, şi cei doisprezece tovarăşi ai săi în exil. Cu ei s-a pornit el la drum, spre propria şi eterna sa consternare, într-o dimineaţă de aprilie, fiind atunci anul 1341 după Calendarul Comitatului, întru căutarea comorii celei mari, comorile gnomice ale Regilor de sub Munte, în adâncurile muntelui Erebor din Ţinutul de Jos, departe în est. Căutarea nu s-a dovedit în zadar, şi Dragonul care apăra comoara a fost nimicit. Totuşi, chiar dacă înainte ca totul să fie câştigat fusese dusă Bătălia celor Cinci Armate, Thorin căzuse ucis şi multe fapte de răsunet fuseseră înfăptuite, episodul ar fi interesat prea puţin istoria ulterioară sau ar fi fost cel mult amintit într-o notă a lungilor anale ale celui de-al Treilea Ev, dacă n-ar fi avut loc un „accident" în tot acest timp. Grupul care se îndrepta spre Ţara Pustietăţii a fost atacat de orci într-o trecătoare înaltă din Munţii Ceţoşi; şi astfel s-a întâmplat că Bilbo s-a rătăcit pentru o vreme în întunecatele mine ale orcilor, în măruntaiele muntelui, şi acolo, orbecăind zadarnic prin beznă, a pus mâna pe un inel ce zăcea pe jos, în galerie. L-a băgat în buzunar. Atunci a părut un simplu noroc.

Încercând să găsească ieşirea din galerie, Bilbo şi-a continuat drumul în jos, spre temeliile munţilor, până când nu a avut unde merge mai departe. În fundul galeriei se afla un lac cu apă rece, departe de orice rază de lumină, şi pe o insulă de stâncă în mijlocul apelor trăia Gollum. Era o creatură mică şi scârboasă: avea o bărcuţă la care vâslea cu labele lui mari şi plate, se uita în jur cu ochi palizi şi luminiscenţi, iar cu degetele lui lungi prindea peşti orbi pe care-i devora cruzi. Mânca tot ce era viu, chiar şi orci dacă putea să-i prindă şi să le rupă gâtul fără luptă. Avea o comoară tainică, ajunsă în stăpânirea lui cu mulţi ani în urmă, când încă mai trăia la lumină: un inel de aur ce-l făcea invizibil pe acela pe al cărui deget se afla. Gollum atâta tot iubea pe lume, acest obiect, „nepreţuitul", şi-i vorbea chiar şi când inelul nu se afla asupra lui. Căci îl ţinea ascuns la adăpost, într-o gaură de pe insula sa, şi nu-l lua decât atunci când mergea la vânătoare sau ca să-i spioneze pe orcii din mine.

Poate că I-ar fi atacat de-ndată pe Bilbo, dacă inelul ar fi fost la el în momentul întâlnirii; dar nu era, şi hobbitul ţinea în mână un cuţit elf, pe care-l folosea ca pe o sabie. Încât, ca să câştige timp, Gollum l-a provocat pe Bilbo să joace Jocul Ghicitorilor, zicându-i că, dacă îi va spune o ghicitoare pe care Bilbo nu va fi în stare s-o dezlege, atunci îl va omorî şi-l va mânca; dar dacă Bilbo va învinge, atunci va face aşa cum va voi Bilbo: îl va duce pe un drum ce ieşea din galerii.

Fiind pierdut fără speranţă în întuneric, căci nu putea continua drumul şi nici să se întoarcă nu avea cum, Bilbo a acceptat provocarea; şi au început

să-şi spună unul altuia multe ghicitori. În cele din urma Bilbo a fost cel care-a câştigat, mai mult din noroc (pare-se) decât din isteţime; căci, într-un târziu, când nu mai ştia nici o ghicitoare, a dat cu mâna în buzunar peste inelul pe care-l găsise şi de care uitase, şi a strigat deodată: *Ce-am în buzunar?* La asta Gollum n-a fost în stare să răspundă, deşi i-a cerut îngăduinţa să încerce de trei ori.

Exegeţii, este adevărat, au păreri diferite în ceea ce priveşte această ultimă întrebare, dacă nu cumva a fost o simplă „întrebare" şi nu o „ghicitoare", conformă cu regulile stricte ale Jocului; dar toţi sunt de acord că, după ce i s-a adresat întrebarea şi a încercat să ghicească răspunsul, Gollum a trebuit să-şi împlinească promisiunea. Iar Bilbo l-a încolţit să-şi ţină cuvântul dat; căci i-a venit deodată gândul că acea creatură făţarnică ar putea să-l ducă de nas, deşi atare promisiuni erau considerate sacre şi din străvechime doar cele mai abjecte fiinţe nu se temeau să le încalce. Dar după atâta amar de vreme de unul singur în beznă, inima lui Gollum se înnegrise şi în ea îşi făcuse loc trădarea. S-a furişat şi s-a întors pe insula lui - despre care Bilbo nu ştia nimic - undeva nu prea departe, pe apa întunecoasă. Acolo, şi-a spus el, se afla inelul lui. I se făcuse foame de-acum şi era mânios, iar când „nepreţuitul" se va găsi la el, nu se va mai teme de nici un fel de armă.

Dar inelul nu se afla pe insulă; îl pierduse, dispăruse. Ţipătul lui ascuţit i-a-ngheţat lui Bilbo spatele, deşi el încă nu înţelegea ce se petrecuse. Gollum, în schimb, găsise în sfârşit răspunsul la ghicitoare, prea târziu. *Ce-are în buzunăraşele lui?* a ţipat el. Lumina din ochii lui era ca o flamă verde atunci când s-a repezit înapoi să-l ucidă pe hobbit şi să-şi recupereze „nepreţuitul". Bilbo a mirosit pericolul la vreme şi a rupt-o la fugă înapoi prin galerie, depărtându-se de apă; şi încă o dată i-a venit norocul în ajutor. Căci, în timp ce fugea, a băgat mâna în buzunar şi inelul i-a alunecat de la sine pe deget. Astfel s-a făcut că Gollum a trecut pe lângă el fără să-l vadă, îndreptându-se spre ieşire cu gândul s-o păzească pentru ca „hoţul" să nu scape. Prudent, Bilbo s-a luat după el, auzindu-l cum blestema şi vorbea de unul singur despre „nepreţuitul" lui; vorbărie din care Bilbo a descifrat în cele din urma adevărul şi în întunecime s-a simţit cuprins de speranţă: el era cel care găsise inelul cel minunat şi o dată cu el şi şansa să scape de orci şi de Gollum.

După o bucată de vreme s-au oprit în faţa unei deschideri bine ascunse, care ducea spre porţile de jos ale minei, pe latura sudică a munţilor. Acolo Gollum s-a ciucit încolţit, adulmecând şi ciulind urechile; şi lui Bilbo i-a venit să-l străpungă cu sabia. Dar l-a oprit mila şi, deşi avea să păstreze inelul în care zăcea singura lui speranţă, nu avea de gând să profite de el pentru a omorî nenorocita aia de fiinţă neajutorată. Până la urmă, făcându-şi curaj, a sărit peste Gollum în întuneric şi a rupt-o la fugă prin galerie, urmat de strigătele pline de ură şi disperare ale duşmanului său: *Hoţule, hoţule! Baggins ! Te urâm în vecii vecilor!*

Acuma, curios e faptul că aceasta nu este povestea aşa cum a spus-o Bilbo prima oară tovarăşilor săi de drum. Lor le-a povestit cum că i-ar fi promis Gollum să-i facă un *dar* dacă avea să câştige jocul; însă când Gollum s-a dus să-i aducă darul cu pricina de pe insulă, a descoperit că nu mai avea comoara: un inel vrăjit ce-i fusese dat de ziua lui cu multă vreme în urmă. Bilbo a ghicit că tocmai acest inel îl găsise el şi, cum câştigase jocul, era de-acum al lui de drept. Dar, fiind la ananghie, n-a scos un cuvânt despre el şi l-a făcut pe Gollum ca, în loc de cadou, să-i arate drumul de ieşire. Această versiune a relatat-o Bilbo şi în memoriile lui şi, după cât se pare, n-a modificat-o nicicând după aceea, nici după Sfatul de la Elrond de-acasă. De bună seamă că a apărut ca atare şi în Cartea Roşie originală şi în mai multe dintre copiile şi fragmentele ulterioare. Dar sunt multe copii care conţin relatarea adevărată (ca o variantă) dedusă negreşit din notele lui Frodo sau ale lui Sam înţeleptul, amândoi descoperind adevărul, deşi se pare că nici unul nu a dorit să înlăture ceva din cele scrise de bătrânul hobbit însuşi.

Cu toate acestea, auzind prima poveste a lui Bilbo, Gandalf nu i-a dat crezare şi a continuat să fie foarte curios în legătură cu inelul. La un moment dat, a scos de la Bilbo versiunea adevărată, asta după multe întrebări care, o vreme, le-au tensionat prietenia; dar vrăjitorul părea să pună mare preţ pe adevăr. Fără să i-o spună lui Bilbo, la fel de important şi de îngrijorător, gândea el, era faptul că hobbitul nu spusese de la bun început adevărul: ceea ce nu-i stătea în fire. Ideea de „cadou" nu era, totuşi, o simplă invenţie tipică pentru hobbiţi. Îi fusese sugerată lui Bilbo, după cum el însuşi a mărturisit, de ceea ce-l auzise pe Gollum mormăind; căci Gollum într-adevăr spusese despre inel, şi chiar de mai multe ori, că îl primise „în dar de ziua lui". Şi acest lucru găsise Gandalf a fi ciudat şi suspect; dar în legătură cu asta n-a descoperit adevărul decât mulţi ani mai târziu, aşa după cum se va vedea în cartea de faţă.

Cât despre aventurile lui Bilbo care au urmat, prea multe nu mai sunt de spus aici. Cu ajutorul inelului, a scăpat de străjerii orcilor de la porţi şi şi-a regăsit tovarăşii. A folosit inelul de nenumărate ori în căutările sale, mai cu seamă pentru a-şi ajuta prietenii, dar şi-a păstrat taina faţă de ei cât a putut de mult. După întoarcerea acasă, n-a mai pomenit de inel niciodată nimănui, doar lui Gandalf şi lui Frodo; şi nimeni altcineva din Comitat nu ştia de existenţa lui, sau aşa îşi închipuia el. Cât despre relatarea călătoriei sale, numai pe Frodo l-a lăsat s-o citească pe măsură ce-o scria.

Sabia Sting şi-a agăţat-o Bilbo deasupra şemineului, iar haina din za măiestrită, primită în dar de la gnomi din comoara Dragonului, a dăruit-o unui muzeu, de fapt Casei Mathom de la Michel Delving. Dar într-un sertar, la Fundătura, a păstrat vechea mantie şi gluga pe care le purtase în timpul călătoriilor; iar inelul, prins de un lanţ frumos, a rămas în buzunarul lui.

S-a întors acasă la Fundătura pe 22 iunie, în al cincizeci şi doilea an al său (CC.1342) şi nimic demn de consemnat nu s-a petrecut în Comitat până în ziua în care domnul Baggins a început pregătirile pentru sărbătoarea celei

de-a o suta unsprezecea zi de naştere a sa (CC.1401). În acest punct începe istoria de faţă.

NOTA LA DOCUMENTELE COMITATULUI

La capătul celui de-al Treilea Ev, rolul jucat de hobbiţi în marile evenimente care au dus la includerea Comitatului în Regatul Reunit a trezit în rândurile lor un interes mult mai mare pentru propria lor istorie; şi multe dintre poveştile lor, până în acel moment orale în cea mai mare parte, au fost adunate şi puse pe hârtie. Familiile mai mari erau de asemenea preocupate de evenimentele din întregul Regat şi mulţi dintre membrii lor i-au studiat vechile istorii şi legende. Către sfârşitul primului secol al celui de-al Patrulea Ev se puteau deja găsi în Comitat mai multe biblioteci care cuprindeau nenumărate cărţi şi documente istorice.

Probabil că cele mai mari dintre aceste colecţii se aflau în conacurile Sub Turnuri, Marile Tuneluri şi Coniac. Relatarea despre sfârşitul celui de-al Treilea Ev este luată în principal din Cartea Roşie a Hotarului de la Soare-Apune. Această sursă extrem de importantă pentru istoria Războiului Inelului a fost numită aşa pentru că multă vreme a fost păstrata în conacul Sub Turnuri, sălaşul Copiilor Bălai, Străjuitorii Hotarului de la Soare-Apune . La originile sale, a fost jurnalul intim al lui Bilbo, pe care l-a luat cu sine în Vâlceaua Despicată. Frodo l-a adus înapoi în Comitat, împreună cu multe pagini răzleţe acoperite de însemnări, iar în anii 1420-l ai Calendarului din Comitat i-a umplut aproape în întregime paginile cu relatarea sa despre Război. Dar anexate la acesta şi păstrate laolaltă cu el, probabil în aceeaşi cutie roşie, erau cele trei volume groase, legate în piele roşie, pe care i le-a dăruit Bilbo la despărţire. Acestor patru volume li s-a mai adăugat un al cincilea în Hotarul de la Soare-Apune, conţinând comentarii, genealogii şi o mulţime de alte documente privitoare la hobbiţii care făceau parte din Frăţie.

Cartea Roşie originala nu a fost păstrată, dar au fost făcute unele copii, mai ales după primul volum, pentru folosul descendenţilor copiilor Stăpânului Sam Înţeleptul. Totuşi, cea mai importantă copie are o cu totul altă istorie. A fost păstrată la Marile Tuneluri, dar a fost scrisă în Gondor, probabil la cererea strănepotului lui Peregrin, şi încheiată în CC. 1592 (FA. 172). Copistul de la miazăzi a adăugat această notă: Findegil, Scribul Regelui, a terminat această lucrare în IV 172. Este o copie exactă până la cel mai mic amănunt a Cărţii Thain-ului din Minas Tirith. Acea carte a fost o copie, făcută la cererea Regelui Elessar, a Cărţii Roşii a Periannathilor, şi i-a fost adusă de către Thain-ul Peregrin atunci când s-a retras în Gondor în IV 64.

Cartea Thain-ului a fost astfel prima copie făcută după Cartea Roşie şi conţinea multe din cele ce-au fost ulterior omise sau pierdute. În Minas Tirith a fost generos adnotată şi corectată, în special în ceea ce priveşte numele, cuvintele şi citatele din limbile elfice; şi i-a mai fost adăugată o versiune prescurtată a acelor părţi din *Povestea lui Aragorn* şi a lui *Arwen,* care se află în afara relatării despre Război. Se spune că întreaga poveste a fost scrisă de Barahir, nepotul Majordomului Faramir, la câtăva vreme după moartea Regelui. Dar cel mai însemnat lucru în legătură cu copia lui Findegil este aceea că ea este singura care conţine întreaga „Traducere în limba elfică" realizată de Bilbo. Aceste trei volume au fost considerate a fi o operă de mare măiestrie şi ştiinţă de carte, în care, între anii 1403 şi 1418, Bilbo a folosit toate sursele pe care le-a găsit în Vâlceaua Despicată, atât cele orale, cât şi cele scrise. Dar cum ele au fost prea puţin folosite de Frodo, căci se ocupau aproape în întregime de Zilele de Odinioară, asta e tot ce se va fi spus despre ele aici.

Deoarece Meriadoc şi Peregrin au devenit capii marilor lor familii şi în acelaşi timp şi-au păstrat legăturile cu regiunile Rohan şi Gondor, bibliotecile din Cotuascuns şi Tîrgupitit conţineau multe elemente ce nu apăruseră în Cartea Roşie. În Conacul Coniac se găseau multe lucrări despre Eriador şi istoria regiunii Rohan. Unele dintre acestea au fost scrise sau începute de Meriador însuşi, deşi în Comitat el era în special pomenit pentru *Secretele plantelor din Comitat* şi pentru *Numărătoarea Anilor* în care punea problema relaţiei dintre calendarele din Bree şi Comitat şi cele din Vâlceaua Despicată, Gondor şi Rohan. A mai scris un mic tratat despre *Cuvinte şi nume vechi din Comitat, m*anifestând un interes special pentru descoperirea relaţiei cu limba rohirrimilor a unor „cuvinte din Comitat" de genul *mathom,* precum şi a elementelor toponimice vechi.

Cărţile păstrate la Marile Tuneluri nu prea atrăgeau interesul cititorilor din Comitat, dar prezentau o mai mare importanţă pentru istorie în general. Nici una nu a fost scrisă de Peregrin, în schimb el şi cei ce l-au urmat au strâns multe manuscrise scrise de copiştii din Gondor; în special copii sau rezumate ale istoriilor sau legendelor referitoare la Elendil şi moştenitorii săi. Doar aici în Comitat puteau fi găsite materiale cuprinzătoare pentru istoria lui Numenor şi înălţarea lui Sauron. Probabil că la Marile Tuneluri a fost unificată *Povestea Anilor* cu ajutorul materialului strâns de Meriador. Deşi datele menţionate sunt adesea nesigure, în special pentru al Doilea Ev, ele merită toată atenţia. Nu este exclus ca Meriador să fi primit sprijin şi informaţii din Vâlceaua Despicată, unde s-a dus nu doar o dată. Acolo, deşi Elrond plecase între timp, fiii lui au rămas vreme îndelungată, împreună cu o parte din poporul Elfilor Nobili. Se spune că Celeborn s-a dus să trăiască acolo după plecarea lui Galadriel; dar nu există nicăieri menţionată data la care a căutat pentru ultima oară Limanurile Cenuşii, şi o dată cu el s-au stins şi ultimele amintiri legate de Zilele de Odinioară ale Pământului de Mijloc.

CARTEA ÎNTÂI

Chapter 3

O petrecere mult aşteptată

Când domnul Bilbo Baggins din Fundătura a anunţat că în curând îşi va celebra a o sută unsprezecea zi de naştere cu o petrecere de o măreţie nemaiîntâlnită, s-au stârnit multe discuţii şi mare agitaţie în Hobbiton.

Bilbo era foarte bogat şi foarte aparte şi fusese minunea ţinutului timp de şaizeci de ani, de la acea extraordinară dispariţie şi neaşteptată întoarcere a lui. Bogăţiile pe care le adusese cu sine din călătorie deveniseră de-acum o legendă a locului şi toată lumea credea, indiferent ce spuneau cei bătrâni, că Măgura Fundăturii era brăzdată de tuneluri burduşite de comori. Ca şi când atât n-ar fi fost îndeajuns pentru a-i aduce faima, de mirare era şi îndelungata lui vigoare. Timpul măcina totul, dar, după cât se părea, nu acelaşi lucru făcea cu domnul Baggins. La nouăzeci de ani arătase la fel ca la cincizeci. La nouăzeci şi nouă, lumea începuse să zică despre el că *se ţinea bine;* dar mai exact ar fi fost să spună că era *neschimbat.* Se găseau şi dintre aceia care clătinau din cap şi gândeau că prea le avea pe toate; părea nedrept ca cineva să se bucure de (chipurile) tinereţe veşnică şi în acelaşi timp de o avere nesecată (lucru ştiut de toată lumea).

Odată şi odată tot va plăti, ziceau ei. E lucru necurat, şi din asta i se va trage.

Dar până acum nici un necaz nu se abătuse asupra lui; şi pentru că domnul Baggins era generos cu banii lui, cei mai mulţi se arătau dispuşi să-i ierte ciudăţeniile şi norocul. Continua să se viziteze cu rudele (bineînţeles, cu excepţia familiei Sackville-Baggins), şi avea mulţi admiratori devotaţi printre hobbiţii din familii sărace şi neimportante. Dar nici un prieten apropiat, până când unii dintre verii lui mai tineri au început să crească mai mari.

Cel mai în vârstă dintre aceştia, şi favoritul lui Bilbo, era tânărul Frodo Baggins. Când Bilbo a împlinit nouăzeci şi nouă de ani, l-a adoptat pe Frodo ca moştenitor al său şi l-a adus să locuiască la Fundătura; şi speranţele familiei Sackville-Baggins s-au năruit în cele din urmă. Din întâmplare, Bilbo şi Frodo aveau aceeaşi zi de naştere, 22 septembrie.

- Mai bine ai veni să locuieşti aici, Frodo, băiete, i-a spus Bilbo într-o bună zi, şi atunci o să ne putem sărbători frumos zilele de naştere împreună.

La acea dată, Frodo era încă *douăzecist,* cum numeau hobbiţii acea vârstă iresponsabilă trecută de douăzeci de ani, între copilărie şi apropiata vârstă de treizeci şi trei.

Şi au mai trecut doisprezece ani. În fiecare an, cei doi Baggins dăduseră petreceri comune foarte însufleţite la Fundătura; dar acum toată lumea înţelesese că se punea la cale ceva foarte special pentru acea toamnă. Bilbo urma să împlinească *unsprezece zeci şi unu,* adică 111, o cifră destul de ciudată şi o vârstă foarte respectabilă pentru un hobbit (bătrânul Took însuşi nu ajunsese decât până la 130); iar Frodo împlinea *treizeci şi trei,* 33, o cifră importantă: vârsta „maturizării" sale.

Gurile nu mai tăceau o clipă în Hobbiton şi Lângă Ape, şi vestea evenimentului ce se apropia se răspândise în întregul Comitat. Trecutul şi personalitatea domnului Bilbo Baggins deveniseră încă o dată subiectul principal al conversaţiilor; şi bătrânii s-au pomenit deodată că erau rugaţi să-şi depene amintirile.

Nici un altul nu avea un public mai atent ca bătrânul Ham Gamgee, cunoscut îndeobşte ca Unchiaşul. Locul unde-şi depăna el amintirile se numea *La iedera,* un han mic pe drumul spre localitatea Lângă Ape; şi povestea cât de cât în cunoştinţă de cauză, căci fusese grădinar la Fundătura timp de patruzeci de ani, şi înainte de asta îl ajutase pe bătrânul Holman la aceeaşi treabă. Acum că el însuşi începuse să îmbătrânească şi încheieturile să-i înţepenească, îndeletnicirea aceasta era îndeplinită mai mult de fiul său mai mic, Sam Gamgee. Atât tatăl, cât şi fiul aveau relaţii foarte prieteneşti cu Bilbo şi Frodo. Locuiau chiar pe Măgura, la Puşca-n-traistă numărul 3, imediat sub Fundătura.

- Un gentlehobbit tare de treabă şi cu darul vorbirii e domnu' Bilbo, întotdeauna am zis asta, declara Unchiaşul.

Şi adevăr grăia: căci Bilbo se purta cu multă politeţe faţă de el, „Meştere îndemânatic" , aşa i se adresa, şi mereu îi cerea sfatul despre cum trebuia îngrijită ba una, ba alta dintre legume - în materie de rădăcinoase, mai ales cartofi, Unchiaşului îi mersese vestea ca fiind cel mai priceput dintre toţi din împrejurimi (ştia mai multe chiar decât Bilbo însuşi).

- Dar cum e Frodo ăsta care stă cu el? îl întrebă Bătrânul Noakes din Lângă Ape. După nume o fi el Baggins, dar zice-se că-i un Brandybuck mai mult de jumătate. Nici în ruptul capului nu pot pricepe de ce să se ducă un Baggins din Hobbiton să-şi caute nevastă taman în Ţara Iedului, unde lumea e atât de ciudată.

- Nu-i de mirare că-i ciudată, îşi dădu cu părerea Tăticu' Două Picioare (vecinul Unchiaşului), dacă locuiesc pe malul care nu trebuie al Râului Viniac, şi chiar sub poala Pădurii Bătrâne. Ăla-i un loc rău şi întunecos, dacă-i ceva adevăr în ce se spune.

- Aşa e, Tăticu'! îi dădu dreptate Unchiaşul. Nu numai că cei din neamul Brandybuck din Ţara Iedului trăiesc *în* Pădurea Bătrână; dar sunt şi un soi ciudat, aşa se pare. Da', oricum ar fi, domnu' Frodo e un hobbit tânăr, cum nu se poate mai de treabă. Tare mai seamănă cu domnu' Bilbo, şi nu numai la chip. La urma urmei, tatăl lui a fost un Baggins. Un hobbit cumsecade şi preacinstit, aşa a fost domnu' Drogo Baggins; nu s-a prea vorbit despre el până când a murit înecat.

- Înecat? întrebară mai multe voci în acelaşi timp. Auziseră ei zvonuri şi mai urâte decât acesta, de bună seamă; dar hobbiţilor le plac tare mult istoriile de familie, astfel că erau dispuşi s-o mai audă încă o dată.

- Păi, aşa zice lumea, continuă Unchiaşul. Vedeţi, domniile voastre: domnu' Drogo, prin urmare, s-a însurat cu săraca domnişoara Primula Brandybuck. Ea era verişoară primară a domnului Bilbo al nostru, după mamă (mama ei fiind cea mai mică dintre fetele Bătrânului Took); iar domnu' Drogo era vărul lui de-al doilea. Astfel, domnu' Frodo este văr primar *şi* de-al doilea cu domnia sa, o dată din partea mamei şi-o dată din partea tatălui, cum s-ar zice, dacă mă-nţelegeţi. Iar domnu' Drogo stătea la Conacul Coniac cu socrul său, bătrânul Jupân Gorbadoc, aşa cum făcuse adesea după însurătoare (avea o mare slăbiciune pentru mâncare, iar batrânu' Gorbadoc întindea mese îmbelşugate); şi ieşea cu barca pe Râul Viniac; şi într-o bună zi el şi nevasta lui s-au înecat, iar bietu' domnu' Frodo era doar un copil pe vremea aia.

- Am auzit c-au ieşit pe râu după cină, la lumina lunii, zise Bătrânul Noakes; şi barcă s-a scufundat din pricina că Drogo era prea greu.

- Iar eu am auzit că ea l-a împins în apă şi el a tras-o după sine, spuse Roşcovanul, un morar din Hobbiton.

- N-ar trebui s-asculţi la tot ce se zice, Roşcovane, îl sfătui Unchiaşul, care nu-l prea avea la suflet pe morar. Pricini nu sunt să mergi cu vorba despre care-a-mpins şi care-a tras. Bărcile sunt destul de parşive şi când stai liniştit, ca să mai fie nevoie să căutăm alte explicaţii. Oricum, domnu' Frodo, că de el era vorba, a rămas orfan şi abandonat, s-ar putea zice, printre toţi ciudaţii ăia din Ţara Iedului, dar şi până atunci crescuse la Conacul Coniac. Un loc deocheat, locul ăla, zău aşa. De când se ştie, Jupân Gorbadoc să tot fi avut vreo câteva sute de legături, nici mai mult, nici mai puţin, în casa aia. Domnu' Bilbo nici c-a făcut faptă mai bună la viaţa lui atunci când l-a adus pe băiat să trăiască printre suflete cumsecade.

- Da' socotesc eu c-a fost o lovitură tare urâtă pentru ăia din neamul Sackville-Baggins. Chiteau ei c-or să pună mâna pe Fundătură, atunci când a pornit-o în lume şi dus a fost, de l-au crezut mort. Şi numa' ce se-ntoarce şi le zice să-şi ia tălpăşiţa; şi de-atunci tot trăieşte şi n-arată nici c-o zi mai bătrân, fie binecuvântat! Şi pe nepusă masă scoate de unde-de neunde un

moştenitor, şi cu hârtii în regulă. Neamul Sackville-Baggins n-o să mai calce pragul Fundăturii în veci, sau măcar aşa tragem nădejde.

- Am auzit c-ar fi nişte bănişori frumoşi pitiţi acolo înăuntru, se băgă în vorbă un străin, un oaspete venit cu treburi tocmai din Michel Delving, din Meleagul de la Răsărit. Tot vârful măgurii domniilor voastre e brăzdat de tuneluri doldora de cufere pline cu aur şi argint şi giuvaiericale, aşa am auzit.

- Atunci ai auzit mai multe decât am eu de unde şti, răspunse Unchiaşul. Nu am cunoştinţă de giuvaiericale. Domnu' Bilbo e darnic cu banii şi s-ar zice că nu duce lipsă de ei; de lucrătura de tuneluri însă nu am cunoştinţă. L-am văzut pe domnu' Bilbo când s-a-ntors, să tot fie şaizeci de ani de-atunci, când încă eram un flăcăiandru. Abia intrasem ca ucenic la bătrânu' Holman (era văr cu taică-meu), da' el m-a luat la Fundătura să-l ajut să-i ţinem deoparte pe cei ce dădeau să umble şi să calce peste tot prin grădină când se făcea vânzarea. Şi numa' ce ne pomenim cu domnu' Bilbo că urcă Măgura călare pe-un ponei, cu nu ştiu câţi ditamai sacii doldora şi două cufere. Nu mă-ndoiesc că erau doldora de comorile ce le strânsese pe meleaguri străine, pe unde se zice că-s munţi de aur; dar nu atât cât să umple tuneluri întregi. Fiu-meu Sam va fi ştiind însă mai multe despre asta. El e toată ziua-bună ziua la Fundătura. Şi e nebun după poveşti din vremuri de demult şi stă şi-ascultă tot ce-i povesteşte domnu' Bilbo. Domnu' Bilbo l-a-nvăţat să scrie şi să citească pe limba lui - fără vreun gând rău, să ştiţi asta, şi nădăjduiesc nici să nu iasă vreun pocinog din atât. *Elfi şi Dragoni!* îi zic eu. *Varza şi cartofii sunt mai buni pentru alde mine şi tine. Nu te-ncurca în treburile ălora mai presus de tine, de nu vrei să te trezeşti cu pocinoage de n-ai să le poţi duce,* zic. Şi-o zic şi altora, adaugă el, aruncând o privire străinului şi morarului.

Dar cei de faţă nu se lăsară convinşi de avertismentul Unchiaşului. Legenda avuţiei lui Bilbo era de-acum bine înfiptă în minţile hobbiţilor celor tineri.

- Ehei, da' de-atunci şi-a mai tot sporit avuţia, nu se lăsă morarul, dând glas părerii celor mai mulţi. E dus adesea de-acasă. Şi uitaţi-vă numa' la străinii ce-i calcă pragul: gnomi care se furişează noaptea şi solomonarul ăla bătrân şi rătăcitor, Gandalf, şi câţi alţii. Orice-ai spune, Unchiaşule, da' Fundătura e-un loc tare ciudat, şi cei care locuiesc acolo sunt şi mai ciudaţi.

- Şi domnia ta n-ai decât să spui ce pofteşti despre lucruri pe care nu le ştii mai bine decât te pricepi la vâslit, domnule Roşcovan, i-o-ntoarse Unchiaşul, pornit mai abitir decât oricând împotriva morarului. Dacă asta-nseamnă ciudăţenie, atunci nu ne-ar strica mai multă ciudăţenie din asta prin părţile noastre. Sunt unii nu prea departe de-aici care n-ar oferi nici o halbă de bere unui prieten, chiar dacă ar trăi într-o vizuină cu totul şi cu totul din aur. Dar la Fundătura toate lucrurile se fac aşa după cum se cuvine. Sam al meu zice că *toată lumea* o să fie invitată la petrecere şi-or să se împartă daruri, luaţi aminte, daruri la toată lumea - chiar luna asta, adică.

Acea lună era septembrie, şi mai frumoasă nici că se putea. A doua sau a treia zi s-a zvonit (mai mult ca sigur că de la Sam atoateştiutorul pornise zvonul) că or să fie focuri de artificii - mai mult chiar, artificii cum nu mai fuseseră văzute în Comitat de mai bine de-un secol, chiar aşa, de la moartea Bătrânului Took.

Vremea trecea şi Ziua se apropia din ce în ce. Într-o seară, un car cu aspect neobişnuit, încărcat cu pachete cu aspect neobişnuit, îşi făcu apariţia în Hobbiton şi urcă opintit Măgura spre Fundătura. Surprinşi, hobbiţii îşi iţiră capetele prin uşile luminate cu lămpaşe, ca să caşte gura în urma lui. Carul era mânat de străini care cântau cântece ciudate: gnomi cu bărbi lungi şi glugi mari. Câţiva dintre ei rămaseră peste noapte la Fundătura. La capătul celei de-a doua săptămâni a lui septembrie, o căruţă străbătu satul Lângă Ape, venind în plină zi dinspre Podul Viniac. De data asta, pe capră se afla un singur căruţaş bătrân. Purta o pălărie albastră cu ţugui înalt, o mantie cenuşie, lungă până-n pământ, şi o eşarfă argintie. Avea barba lungă şi sprâncene stufoase, care ieşeau pe sub borul pălăriei. Copilandrii hobbiţi se luară alergând după căruţă cât era Hobbitonul de lung şi pe Măgura în sus. Căruţa era încărcată cu artificii, aşa cum bănuiseră şi ei. Ajuns în faţa uşii lui Bilbo, Bătrânul începu să descarce pachete mari de artificii de toate soiurile şi formele, fiecare purtând ca inscripţie un G roşu mare şi o rună elfică.

Acesta era însemnul lui Gandalf, negreşit, iar bătrânul era Gandalf Vrăjitorul, a cărui faimă în Comitat i se trăgea mai ales de la priceperea sa la focuri, fumuri şi lumini. Îndeletnicirea lui era mult mai dificilă şi mai periculoasă, dar locuitorii din Comitat n-aveau cunoştinţă de ea. Pentru ei, el nu reprezenta decât una dintre „atracţiile" Petrecerii. De aici şi agitaţia hobbiţilor celor mici.

- G pentru Grozav! strigau ei, făcându-l pe bătrân să zâmbească. Îl cunoşteau din vedere, deşi îşi făcea apariţia în Hobbiton când şi când şi niciodată pentru vreme îndelungată; însă nici prichindeii şi nici unul dintre cei mai în vârstă dintre bătrâni nu văzuseră vreodată reprezentaţiile lui cu focuri de artificii - acestea ţineau de trecutul legendar.

Când bătrânul, ajutat de Bilbo şi de câţiva gnomi, isprăvi cu descărcatul, Bilbo împărţi câţiva gologani; dar nici o rachetă luminoasă sau vreo pocnitoare nu se întrezări, spre dezamăgirea spectatorilor.

- Haida, luaţi-o din loc, le spuse Gandalf. O să aveţi pe săturate la timpul cuvenit.

După care dispăru înăuntru cu Bilbo, iar uşa se închise în urma lor. Zadarnic se uitară hobbiţii cei mici lung la uşă; plecară într-un târziu, apăsaţi de gândul că ziua petrecerii nu va mai sosi nicicând.

În Fundătura, Bilbo şi Gandalf şedeau la fereastra deschisă a unei camere mici ce dădea spre vest, în grădină. După-amiaza târzie era luminoasă şi paşnică. Florile străluceau roşii şi galbene: gura-leului, floarea-soarelui şi colţunaşi împânzind pereţii de iarbă şi iţindu-se la ferestrele rotunde.

- Ce viu colorată e grădina ta, spuse Gandalf.

- Da, încuviinţa Bilbo. Într-adevăr, mi-e foarte dragă, la fel şi întreg bătrânul Comitat; dar cred că am nevoie de odihnă.

- Asta înseamnă că vrei să-ţi duci la îndeplinire planul?

- Întocmai. M-am hotărât acum multe luni şi nu m-am răzgândit.

- Prea bine. N-are rost să mai vorbim despre asta. Ţine-te de planul tău - de tot planul, ia aminte - şi sper să iasă bine, pentru tine şi pentru noi toţi.

- Aşa sper şi eu. Oricum, am de gând să mă distrez joi şi să fac mica mea şotie.

- Mă întreb cine va râde, făcu Gandalf, clătinând din cap.

- Vom vedea, răspunse Bilbo.

A doua zi şi mai multe căruţe urcară Măgura, şi după ele alte căruţe. Or fi fost unii care să mormăie că adică ar fi vorba de niscai „negoţ local", dar chiar în săptămâna aceea de la Fundătura au început să curgă comenzile pentru tot felul de provizii, tot felul de bunuri sau articole de lux ce puteau fi obţinute în Hobbiton sau Lângă Ape sau oriunde în împrejurimi. Locuitorii au început să se entuziasmeze şi să taie zilele din calendar, pândindu-l nerăbdători pe poştaş, doar-doar le-o aduce invitaţiile.

Nu peste multă vreme invitaţiile au început să vină cu grămada, încât oficiul poştal s-a blocat, iar acela din Lângă Ape s-a pomenit îngropat ca sub ninsoare, astfel că au fost chemaţi în ajutor poştaşii voluntari. Şirul lor nu se mai isprăvea pe Măgura în sus, ducând sute de variante politicoase de *Mulţumesc, am să vin cu siguranţă.*

Pe poarta Fundăturii se putea citi următorul anunţ: INTRAREA OPRITĂ PENTRU TOŢI, ÎN AFARĂ DE CEI VENIŢI LA PETRECERE. Chiar şi aceia care aveau sau pretindeau că aveau treburi legate de Petrecere erau arareori lăsaţi să intre. Bilbo era ocupat: scria invitaţii, bifa răspunsuri, împacheta cadouri şi făcea anumite pregătiri numai de el ştiute. Din ziua în care a sosit Gandalf nu s-a mai arătat la faţă.

Trezindu-se hobbiţii într-o bună zi dimineaţa, descoperiră că pajiştea ce se întindea la sud de uşa lui Bilbo era acoperită cu frânghii şi stâlpi pentru corturi şi pavilioane. În malul ce ducea la drum fusese tăiată o intrare specială, cu trepte largi şi o poartă mare, albă. Cele trei familii de hobbiţi din Puşca-n-traistă, care se mărginea cu pajiştea, se arătau foarte interesate de tot ce se petrecea acolo şi toată lumea îi invidia. Bătrânul unchiaş Gamgee nici măcar nu se mai prefăcea că lucra în grădină.

Corturile începeau să se înalţe. Unul dintre pavilioane era deosebit de mare, atât de mare, încât copacul care creştea pe pajişte se găsea acum chiar în interiorul lui, înălţându-se mândru la unul dintre capete, în dreptul mesei principale. De crengi atârnau lampioane. Şi mai promiţător decât atât (după mintea hobbiţilor), o bucătărie uriaşă, în aer liber, fusese ridicată la colţul dinspre miazănoapte al pajiştii. O ceată întreagă de bucătari, de la toate hanurile şi ospătăriile până hăt-departe, sosiseră ca să dea o mână de ajutor gnomilor şi altor neamuri ciudate găzduite la Fundătura. Răbdarea tuturor era pusă greu la încercare.

Apoi vremea s-a înnorat. Asta a fost miercuri, în ajunul Petrecerii. Ceea ce a stârnit mare nelinişte. Şi în sfârşit au venit şi zorile zilei de joi, 22 septembrie. Soarele a răsărit, norii au dispărut, steagurile au fost desfăşurate şi distracţia a început.

Bilbo Baggins o numea *petrecere,* dar în realitate erau o sumedenie de distracţii adunate într-una singură. Practic, toată lumea ce locuia în împrejurimi fusese invitată. Foarte puţini fuseseră trecuţi cu vederea din greşeală, dar nici asta n-a mai avut importanţă atunci când respectivii au venit din proprie iniţiativă. Fuseseră invitaţi mulţi şi din alte părţi ale Comitatului; şi erau chiar câţiva din afara hotarelor. Bilbo îşi întâmpina personal oaspeţii (şi pe cei veniţi neinvitaţi) la poarta cea nou construită. Dădea cadouri tuturor fără excepţie - asta însemnând şi celor care se strecurau afară printr-o ieşire dosnică şi intrau din nou prin poarta din faţă. Hobbiţii împart cadouri atunci când îşi sărbătoresc zilele de naştere. Nu din cele scumpe, de regulă, şi nu cu atâta dărnicie ca acum; obiceiul însă nu era rău. De fapt, în Hobbiton şi Lângă Ape aproape în fiecare zi era ziua cuiva, încât fiecare hobbit din acele părţi avea şansa să primească cel puţin un cadou pe săptămână. Dar de săturat nu se săturau niciodată.

De data aceasta cadourile erau neobişnuit de grozave. Copiii hobbiţi erau atât de emoţionaţi, încât o vreme uitară până şi să mănânce. Primiseră jucării din care nu mai văzuseră nicicând până atunci, toate minunate şi unele neîndoios vrăjite. Multe dintre ele fuseseră într-adevăr comandate cu un an în urmă şi străbătuseră tot drumul de la Munte şi din Ţinutul de Jos până aici şi erau făcute de gnomi.

După ce fiecare oaspete a fost primit cu urări de bun-venit, au urmat dansurile, muzica, jocurile şi, bineînţeles, mâncarea şi băutura. Trei mese oficiale fuseseră pregătite: prânzul, ceaiul şi dineul (sau cina). Dar prânzul şi ceaiul s-au deosebit îndeobşte prin faptul că toţi oaspeţii au şezut cu toţii la mese şi au mâncat laolaltă. În rest, oaspeţii se strângeau în grupuri mari ca să mănânce şi să bea - fără întrerupere, de la orele unsprezece până la şase şi jumătate, când începeau focurile de artificii.

De focuri a avut grijă Gandalf: nu numai că au fost aduse de el, dar tot el a fost cel care le-a conceput şi le-a meşterit; iar efectele speciale, artificiile combinate şi rachetele luminoase erau lansate tot de el. Pe lângă acestea, oaspeţilor li s-au împărţit petarde, pocnitori, scăpărători, torţe, lumânări gnomice, fântâni elfice, roţi-de-foc din cele făcute de spiriduşi, bubuitori. Toate erau minunate. Arta lui Gandalf era tot mai desăvârşită cu trecerea anilor.

Rachetele arătau ca nişte stoluri scânteietoare care cântau cu glasuri dulci. Erau copaci verzi cu tulpini de fum negru: frunzele lor se deschideau precum o primăvară întreagă, desfăşurându-se într-o clipită, iar ramurile lor strălucitoare picurau flori incandescente peste hobbiţii uluiţi, dispărând cu o aromă dulce chiar înainte să le atingă chipurile înălţate. Erau fântâni de fluturi care zburau scânteind în copaci; coloane de focuri colorate ce se înălţau şi se transformau în vulturi, corăbii plutitoare, sau o adevărată

falangă de lebede zburătoare; o furtună roşie de tunete şi fulgere cu un torent galben de ploaie; o pădure de suliţe argintii ce ţâşneau brusc spre cer cu un chiot ca de armată încleştată în luptă, ca să se prăvălească apoi în apă cu un sâsâit ca de la o sută de şerpi clocotiţi. Şi la urmă de tot, încă o surpriză, în onoarea lui Bilbo, care îi năuci pe hobbiţi nemăsurat de mult, ceea ce şi urmărise Gandalf. Luminile se stinseră. Un fum mare se înălţa. Luă forma unui munte zărit în depărtare şi începu să se înroşească spre soare-răsare. Prinse să scuipe limbi de foc verzi şi purpurii, din el îşi luă zborul un dragon roşu-auriu - nu de mărime naturală, dar semănând cu un dragon adevărat: dintre fălcile lui ţâşneau focuri, ochii lui scăpărau în jos; se auzi un răget, iar dragonul se roti de trei ori peste capetele mulţimii. Toţi se aplecară ferindu-se, unii chiar căzură cu feţele la pământ. Dragonul trecu ca un fulger, făcu o tumbă şi se dezintegră deasupra satului Lângă Ape cu o explozie asurzitoare.

- Acesta e semnalul pentru cină! răsună vocea lui Bilbo. Suferinţa şi spaima se risipiră ca prin minune şi hobbiţii prosternaţi săriră în picioare. Fiecare primi o cină minunată; fiecare, adică fără cei invitaţi la un dineu special în familie. Acesta fusese pregătit în pavilionul cel mare cu copacul. Invitaţiile fuseseră limitate la douăsprezece duzini (un număr căruia hobbiţii îi mai spuneau şi un Gros, deşi cuvântul nu era considerat ca fiind cel mai nimerit când era vorba de persoane); iar oaspeţii fuseseră aleşi din toate familiile înrudite cu Bilbo şi Frodo, alături de care se mai numărau şi câţiva prieteni deosebiţi, neînrudiţi (cum era Gandalf). Mulţi hobbiţi tineri participau şi ei cu îngăduinţa părintească, pentru că hobbiţii se arătau îngăduitori cu copiii când era vorba de stat până târziu, mai ales dacă puteau să le ofere o masă fără cheltuială. Căci pentru a-şi creşte odraslele hobbiţii aveau nevoie de multă mâncare.

Erau mulţi din familiile Baggins şi Boffins, şi din familiile Took şi Brandybuck; din neamul Grubb veniseră tot felul (rude de-ale bunicii lui Bilbo Baggins), şi din ramura Chubb (înrudită cu bunicul Took); câţiva Burrows şi Bulger şi Bracegirdle şi Brockhouse şi Goodbody şi Hornblower şi Proudfoot, aleşi pe sprinceană. Unii dintre aceştia erau înrudiţi de departe cu Bilbo, iar câţiva aproape că nu fuseseră niciodată în Hobbiton, căci trăiau în colţuri îndepărtate ale Comitatului. Nu fuseseră uitaţi nici cei din familia Sackville-Baggins. Erau acolo şi Otho, şi soţia lui Lobelia. Nu-l aveau la inimă pe Bilbo, iar pe Frodo îl detestau, dar invitaţia arătase atât de magnifică, scrisă în cerneală de aur, încât le-a fost cu neputinţă să o refuze. Pe lângă asta, vărul Bilbo era renumit pentru talentele lui culinare, astfel că mesele lui se bucurau de o reputaţie binemeritată.

Toţi cei o sută patruzeci şi patru de oaspeţi se aşteptau la un ospăţ plăcut; deşi se cam temeau de discursul ce urma să-l ţină gazda lor după dineu (un punct inevitabil în program). Era ştiut că avea să-şi împăneze cuvântarea cu frânturi din ceea ce el numea poezie; şi uneori, după un pahar sau două, începea să pomenească de aventurile absurde ale călătoriei lui misterioase.

Oaspeţii n-au fost dezamăgiţi: ospăţul a fost foarte plăcut, de fapt o seară captivantă de-a dreptul: bogată, abundentă, variată şi prelungită.

După ospăţ sau cam pe-atunci veni rândul Discursului. Majoritatea comesenilor erau acum, totuşi, într-o dispoziţie îngăduitoare, în acea stare minunată pe care ei o numeau „umplerea colţurilor", îşi sorbeau băuturile favorite, ciuguleau din trufandalele favorite, dăduseră uitării toate temerile. Erau pregătiţi să asculte orice, să se veselească la fiecare sfârşit de frază.

Dragii mei prieteni, începu Bilbo, ridicându-se în picioare.

- I-auzi! I-auzi! I-auzi! strigară ei, repetând exclamaţia în cor şi părând să nu dorească să dea ascultare propriului lor îndemn.

Bilbo îşi părăsi locul, se apropie de un scaun de sub un copac luminat, urcându-se pe el. Lumina lampioanelor cădea pe faţa lui radioasă; nasturii de aur străluceau pe jiletca de mătase brodată. Toţi îl vedeau stând cocoţat acolo şi fluturând o mâna în aer, pe cealaltă ţinând-o în buzunarul pantalonului.

Dragii mei Bagginşi şi Boffini, reluă el; *şi dragii mei Tookşi, Brandybuckşi, Grubbi şi Chubbi, Burrowi şi Hombloweri şi Bolgeri, Bracegirdleri, Goodbodyşi, Brockhouseri şi Proudfooteri.*

- ProudFEET ! strigă un hobbit mai bătrân din fundul pavilionului.

Numele lui, bineînţeles, era Proudfoot, şi pe bună dreptate; căci labele picioarelor lui erau mari, deosebit de păroase şi amândouă se aflau pe masă.

Proudfooteri, repetă Bilbo. *De asemenea, prea bunii mei Sackville-Bagginşi, cărora vă urez bun venit în sfârşit la Fundătura. Astăzi este a o suta unsprezecea mea zi de naştere: azi împlinesc o sută unsprezece ani!*

- Ura! Ura! La mulţi ani! strigară oaspeţii şi bătură voioşi în tăbliile meselor.

Bilbo se descurcă minunat. Lor asemenea vorbe le plăceau: erau scurte şi la obiect.

Sper că vă distraţi cu toţii la fel de bine ca şi mine.

Urale asurzitoare. Strigăte de *Da* (şi *Nu).* Vacarm de trompete şi coarne, de cimpoaie şi flaute şi alte instrumente muzicale. După cum am mai spus, erau prezenţi mulţi hobbiţi tineri. Se auzi o salvă de bubuituri atunci când sute de pocnitori muzicale cu surprize fuseseră deschise. Majoritatea purtau însemnul ŢINUTUL DE JOS; ceea ce nu spunea mare lucru celor mai mulţi dintre hobbiţi, dar toţi consimţiră că pocnitorile-surpriză erau minunate. Conţineau instrumente muzicale mici, însă cu o lucrătură desăvârşită şi sunete încântătoare. Mai mult, într-un colţ, câţiva tineri Took şi Brandybuck, închipuindu-şi că unchiul Bilbo îşi încheiase discursul (căci spusese răspicat tot ceea ce era de spus) improvizară pe loc o orchestră şi începură să cânte o melodie veselă de dans. Jupânul Everard Took şi domnişoara Melilot Brandybuck se urcară pe o masă şi, ţinând clopoţei în mână, se apucară să danseze Inelul-laţ: un dans fermecător, dar cam aprig.

- Bilbo însă nu isprăvise. Apucând un corn de la un tinerel aflat alături, suflă în el d trei ori cu putere. Vacarmul se curmă.

Nu vă voi ţine mult, strigă Bilbo.
Adunarea izbucni în urale.
V-am chemat pe toţi aici cu un anumit scop.
Ceva din felul în care rostise aceste cuvinte îi făcu să tresară. Tăcerea se făcu aproape totală şi unul sau doi din familia Took îşi ciuliră urechile.
Mai bine zis, cu Trei Scopuri! Întâi şi-întâi, să vă spun că ţin la voi toţi nemăsurat de mult şi că o sută unsprezece ani sunt prea puţini pentru a trăi în mijlocul unor hobbiţi atât de grozavi şi de admirabili.
Strigăte năucitoare de încuviinţare.
Pe jumătate din voi nu vă cunosc nici pe jumătate din cât aş vrea; şi ţin la jumătate din voi numai pe jumătate pe cât aţi merita.
Neaşteptate vorbe, şi cam greu de înghiţit. Ici şi colo aplauze răzleţe, dar cei mai mulţi dintre ei încercau să se dumirească dacă să le ia sau nu ca pe un compliment.
Î*n al doilea rând, pentru a-mi sărbători ziua de naştere.*
Urale din nou.
Ar trebui să spun: ziua NOASTRĂ de naştere. Căci este, neîndoios, şi ziua de naştere a moştenitorului şi nepotului meu Frodo. Astăzi împlineşte vârsta majoratului şi intră în posesia moştenirii.
Câteva aplauze de mântuială din partea celor mai în vârstă; şi câteva strigăte puternice de „Frodo! Frodo! Să trăiască batrânu' Frodo!" din partea tinerilor. Cei din familia Sackville-Baggins se încruntară şi se întrebară ce putea să însemne acel „intră în posesia moştenirii".
Împreună *facem o sută patruzeci şi patru. V-am invitat tot pe atâţia, pentru ca numărul vostru să se potrivească acestei sume remarcabile: un Gros, dacă mi-e îngăduit să folosesc această expresie.*
Fără urale. Ce caraghios. Mulţi oaspeţi - şi în special cei din familia Sackville-Baggins - se simţeau jigniţi, fiind convinşi că fuseseră chemaţi doar că să împlinească acel număr, ca un număr fix de produse într-un pachet.
- Un Gros. Chiar aşa! Vulgară expresie.
De asemenea, dacă mi-e îngăduit să mă refer la istoria străveche, este aniversarea sosirii mele la Esgaroth, traversând Lacul cel Lung călare pe butoi; chiar dacă faptul că era ziua mea de naştere mi-a zburat atunci din memorie. Pe atunci nu aveam decât cincizeci şi unu, şi zilele de naştere nu păreau atât de importante. Cu toate acestea, banchetul a fost minunat, deşi eram tare răcit la acea dată, îmi aduc aminte, şi n-am putut să spun decât atât ‚mu'ţu'me'c foa'te mu't". Acum pot să repet acelaşi lucru mult mai corect: Mulţumesc foarte mult că aţi venit la mica mea petrecere.
Tăcere îndărătnică. Se temeau că acum o să urmeze neapărat un cântecel sau vreo poezioară; şi începeau să dea semne de plictiseală. De ce nu se putea opri din vorbit, să-i lase să bea în sănătatea lui? Dar Bilbo nici nu recita, nici nu cânta. Câteva clipe rămase tăcut.
Î*n al treilea rând, şi cel din urmă,* spuse el mai departe, *doresc să fac un ANUNŢ.*

Rosti acest din urmă cuvânt atât de tare şi de neaşteptat, încât toţi cei care mai erau în stare să se ridice în picioare o făcură.

Cu *părere de rău, vă anunţ că - deşi, aşa cum v-am spus, o sută unsprezece ani sunt prea puţini să-i fi petrecut în mijlocul vostru - acesta este SFÂRŞITUL. Plec. Vă părăsesc chiar ACUM. ADIO!*

Coborî de pe scaun şi dispăru. O lumină orbitoare scăpără, făcându-i pe oaspeţi să închidă brusc ochii. Când îi redeschiseră, Bilbo nu se zărea nicăieri. O sută patruzeci şi patru de hobbiţi uluiţi se uitau cu gurile căscate. Bătrânul Odo Proudfoot îşi coborî labele de pe masă şi le izbi de pământ. Se lăsă o tăcere grea, până când, după câteva răsuflări adânci, toţi cei din neamurile Baggins, Boffin, Took, Brandybuck, Grubb Chubb, Burrows, Bolger, Bracegirdle, Brockhouse, Goodbody, Hornblower şi Proudfoot începură să vorbească deodată şi în aceeaşi clipă.

Părerea unanimă era aceea că gluma era de prost gust, drept care trebuiau aduse şi mai multă mâncare şi băutură pentru a-i scoate pe musafiri din starea de şoc şi iritare.

- E ţicnit, întotdeauna am spus asta, ziceau mai mulţi dintre ei. Chiar şi cei din familia Took (cu câteva excepţii) considerau că Bilbo avea o purtare absurdă. Deocamdată, majoritatea erau convinşi că dispariţia lui nu era nimic altceva decât o glumă proastă.

Dar bătrânul Rory Brandybuck avea oarecare îndoieli. Nici vârsta şi nici masa copioasă nu-i înceţoşaseră raţiunea, astfel că se adresă nurorii lui, Esmeralda:

- E ceva necurat în povestea asta, draga mea! Eu cred că nebunu' de Baggins a şters-o din nou. Bătrân prost şi nebun. Dar de ce să ne facem griji? N-a luat cu el bunătăţurile.

Şi-i strigă lui Frodo să mai trimită vinul şi în direcţia lui.

Frodo era singurul dintre cei prezenţi care nu spusese nimic. O vreme şezuse în tăcere lângă scaunul gol al lui Bilbo, refuzând să asculte comentariile şi întrebările. Bineînţeles că-i plăcuse gluma, deşi ştia despre ce era vorba. Îi venise greu să-şi stăpânească râsul în faţa surprinderii indignate a oaspeţilor. Dar în acelaşi timp se simţea profund tulburat: deabia acum îşi dădea seama că-l iubea foarte mult pe bătrânul hobbit. Cei mai mulţi musafiri continuau să mănânce, să bea şi să discute despre bizareriile lui Bilbo Baggins, cele noi şi cele vechi; dar cei din familia Sackville-Baggins plecaseră deja furioşi. Frodo nu mai voia să aibă nimic dea face cu petrecerea. Dădu ordin să fie adus şi mai mult vin; apoi se ridică, îşi goli paharul în sănătatea lui Bilbo, însă fără s-o spună, şi se furişă afară din pavilion.

Cât despre Bilbo Baggins, chiar în timp ce-şi rostea discursul, pipăia inelul de aur din buzunar: inelul lui vrăjit, asupra căruia păstrase taina atâţia ani. Coborând de pe scaun, şi l-a strecurat pe deget şi din acel moment nici un hobbit nu l-a mai văzut vreodată în Hobbiton.

Se întoarse iute la vizuina lui şi, câteva clipe, se opri zâmbind să asculte la zarva din pavilion şi la zvonurile de veselie ce răsunau în alte părţi ale

pajiştii. Apoi intră. Îşi scoase hainele de petrecere, împături şi înveli în foiţa de hârtie vesta de mătase brodată şi o puse bine. Se îmbrăcă în nişte veşminte vechi şi mototolite, iar în jurul taliei îşi încinse un brâu de piele, vechi şi el. De acesta prinse o sabie scurtă băgată într-o teacă de piele neagră şi crăpată. Descuie un sertar ce mirosea a camfor şi dinăuntru scoase o manta veche şi o glugă. Fuseseră ţinute încuiate ca şi cum ar fi fost ceva de mare preţ, dar erau atât de peticite şi decolorate de vreme, încât culoarea lor iniţială cu greu mai putea fi desluşită; se prea poate să fi fost un verde-închis. Erau cam prea mari pentru el. Apoi se duse în camera lui de lucru şi dintr-o casă de bani scoase ceva învelit în nişte cârpe vechi, precum şi un manuscris legat în piele; pe lângă acestea, scoase şi un plic voluminos. Manuscrisul şi plicul le puse peste lucrurile ce aproape umpleau un sac greu pregătit dinainte, în plic strecură inelul şi lanţul subţire de care era legat, apoi îl sigilă şi scrise pe el numele lui Frodo. Întâi aşeză plicul la vedere pe poliţa şemineului, dar brusc se răzgândi şi îl îndesă în buzunar, în aceeaşi clipă uşa se deschise şi Gandalf intră repede în încăpere.

- Bună! îl salută Bilbo. Mă întrebam dacă o să mai apari.

- Mă bucur să te găsesc vizibil, răspunse vrăjitorul, aşezându-se pe un scaun, voiam să te prind ca să mai schimbăm câteva ultime vorbe. Îmi închipui că ai sentimentul că totul s-a petrecut minunat şi întocmai cum ai plănuit?

- Da, aşa cred, spuse Bilbo. Deşi străfulgerarea aceea a fost neaşteptată; m-a speriat pe mine, darămite pe ceilalţi. A fost mâna ta la mijloc, nu-i aşa?

- Întocmai. Ai făcut un lucru înţelept că ai păstrat taina inelului aceluia atâţia ani, iar eu am considerat că era nevoie să le ofer oaspeţilor tăi ceva în plus care să explice dispariţia ta bruscă.

- Şi să-mi strice mie gluma. Eşti un băgăreţ bătrân, te amesteci unde nu-ţi fierbe oala, izbucni Bilbo în râs, dar presupun că ştii mai bine, ca întotdeauna.

- Ştiu... atunci când trebuie să ştiu. Dar nu prea sunt sigur de toată povestea asta. Acum s-a isprăvit. Ţi-ai făcut şotia, ţi-ai alarmat şi ţi-ai jignit aproape toate rudele şi i-ai dat întregului Comitat subiect de bârfă pentru nouă zile, sau mai degrabă nouăzeci şi nouă. Vrei să continui?

- Da. Simt că am nevoie de odihnă, o odihna foarte lungă, aşa cum ţi-am mai spus. Poate o odihnă eternă: nu cred că am să mă mai întorc. De fapt, nici nu am de gând, am aranjat totul. Sunt bătrân, Gandalf. Nu o arăt, dar încep s-o simt în străfundul inimii. *Bine conservat,* chiar aşa! pufni el dispreţuitor. Ştii, mă simt subţire, parc-aş fi *întins,* dacă mă înţelegi ce vreau să spun: ca untul întins pe o felie prea mare de pâine. Şi nu e bine. Am nevoie de o schimbare, sau de nu ştiu ce.

Gandalf îl scrută curios.

- Aşa e, nu pare să fie bine, spuse el gânditor. Aşa e, până la urmă cred că planul tău este poate cel mai bun.

- Ce-o fi o fi, eu oricum sunt hotărât. Vreau să văd din nou munţii, Gandalf - *munţii;* şi apoi să găsesc un loc unde să mă pot *odihni. Î*n linişte şi pace,

fără toate rubedeniile astea care să tragă cu ochiul, şi fără şirul de musafiri afurisiţi care parcă-s atârnaţi de clopotul de la intrare. Poate găsesc un loc unde să-mi pot isprăvi cartea. M-am gândit la o încheiere frumoasă pentru ea: *şi a trăit mulţi ani fericiţi până la sfârşitul zilelor.*

Gandalf izbucni în râs:

- Sper s-o şi facă. Dar nimeni n-o să citească această carte, oricum s-ar sfârşi.

- Ba or s-o citească, în anii care-or să vină. Frodo a citit cât am scris până acum. N-ai să-l scapi din ochi pe Frodo, bine?

- Bineînţeles - n-am să-l scap din ambii ochi, ori de câte ori voi putea să mă lipsesc de ei.

- Ar veni cu mine, ştii doar, dacă l-aş chema. De fapt, s-a şi oferit o dată, chiar înainte de petrecere. Dar încă nu vrea cu adevărat s-o facă. Eu îmi doresc să mai văd încă o dată sălbăticia înainte să mor, şi Munţii; dar el încă iubeşte ţinutul ăsta, cu pădurile şi câmpurile şi pâraiele lui. Ar trebui să se simtă bine aici. Îi las totul, desigur, în afară de câteva fleacuri. Îi doresc să fie fericit după ce se va obişnui să trăiască de unul singur. E timpul să-şi fie propriul stăpân.

- Totul? făcu Gandalf. Chiar şi inelul? Ai acceptat, nu uita.

- Păi, cum să spun, da, cred că da, se bâlbâi Bilbo.

- Unde e?

- Într-un plic, dacă e atât de important să ştii, pufni Bilbo iritat. Acolo, pe şemineu. De fapt, nu! Aici, în buzunarul meu! Nu e ciudat? murmură el ca pentru sine. Şi, la urma urmelor, de ce nu? De ce să nu rămână aici?

Gandalf îl pironi din nou pe Bilbo cu o privire dură şi ochii îi luciră.

- Bilbo, începu el calm, eu cred că l-aş lasă acasă. Tu nu vrei asta?

- Pai, da… şi nu. Dacă stau şi mă gândesc bine, aş zice că nu-mi place defel să mă despart de el. Şi nici nu înţeleg de ce ar trebui s-o fac. De ce vrei s-o fac? întrebă el, şi vocea lui se schimbă în mod ciudat, devenind tăioasă din pricina suspiciunii şi a iritării. Tot timpul mă baţi la cap cu inelul ăsta, dar niciodată nu m-ai luat la întrebări în privinţa celorlalte obiecte pe care le-am adus cu mine din călătorie.

- Aşa e, numai că a trebuit să te bat la cap, voiam adevărul. Era important. Inelele magice sunt… ei da, magice; şi sunt rare şi ciudate. Eram interesat de inelul tău ca un profesionist, ca să spun aşa; şi încă mai sunt. Aş dori să ştiu unde este, dacă o porneşti din nou haihui prin lume. De asemenea, cred că *tu* l-ai avut destulă vreme. N-o să mai ai nevoie de el Bilbo, dacă nu cumva greşesc fără să-mi dau seama.

Bilbo roşi, iar în ochii lui scăpăra o străfulgerare mânioasă. Faţa lui blândă se înăspri.

- De ce nu? strigă el. Şi, la urma urmei, ce treaba ai tu să ştii ce fac cu propriile mele lucruri? E al meu. Eu l-am găsit. Mi-a ieşit în cale.

- Da, da. Dar nu e nevoie să te superi.

- Dacă mă supăr e vina ta, spuse Bilbo. E al meu, mă auzi? Al meu. Nepreţuitul meu. Da, nepreţuitul meu.

Chipul vrăjitorului rămase grav şi scrutător, şi doar un licăr în ochii lui adânci îi trăda surprinderea, neliniştea chiar.

- I s-a mai spus aşa şi înainte, zise el, dar nu de către tine.

- Dar acum o spun eu. Şi de ce nu? Chiar dacă a zis-o şi Gollum odată. Acum nu mai e al lui, ci al meu. Şi am să-l păstrez, aşa cum am zis.

Gandalf se ridică.

- Eşti nebun dacă o faci, vorbi el aspru. O dovedeşti cu fiecare cuvânt pe care-l rosteşti. A pus mult prea multă stăpânire pe tine. Dă-i drumul! Şi-apoi poţi şi tu pleca şi poţi fi liber.

- Am să fac ce-mi place şi-am să plec când o să am chef, se îndărătnici Bilbo.

- Ei, ei, dragul meu hobbit. Toată viaţa ta lungă am fost buni prieteni şi-mi eşti dator cu ceva. Haide! Fă aşa cum ai promis, renunţă la el.

- Ascultă, ţipă Bilbo, dacă vrei tu inelul pentru tine, spune-o răspicat. Dar n-ai să-l capeţi. N-am să-mi dau nepreţuitul, mă auzi?

Mâna i se încleştă pe mânerul micii lui spade. Ochii lui Gandalf scăpărară.

- Nu-mi trebuie mult ca să-mi pierd cumpătul, spuse el. Mai spune o dată ce-ai spus şi chiar mă înfurii. Atunci ai să-l vezi pe Gandalf cel Sur fără mască.

Făcu un pas către hobbit şi deodată păru să se înalţe ameninţător; umbra lui umplu micuţa încăpere.

Bilbo se retrase lângă perete, respiraţia i se înteţi, iar mâna şi-o apăsă pe buzunar. Rămaseră o vreme înfruntându-se din priviri; aerul din încăpere părea să ardă. Ochii lui Gandalf îl pironeau pe hobbit. Încet, mâinile lui Bilbo se relaxară şi el începu să tremure.

- Nu ştiu ce te-a apucat, Gandalf, spuse el. N-ai mai fost niciodată aşa. Ce se petrece? E al meu, nu-i aşa? Eu l-am găsit, iar Gollum m-ar fi omorât dacă nu l-aş fi păstrat. Nu-s hoţ, orice-ar fi spus el.

- Nici n-am spus că eşti, răspunse Gandalf. Şi nici eu nu sunt. Aş vrea să ai încredere în mine, aşa cum ai avut cândva.

Îşi întoarse faţa de la el şi umbra dispăru. Părea să se micşoreze din nou, să redevină bătrânul cu părul cărunt, cocârjat şi apăsat de griji.

Bilbo îşi trecu mâna peste ochi.

- Iartă-mă, spuse el. Dar m-am simţit atât de ciudat. Şi totuşi, într-un fel ar fi o uşurare să nu mai am bătăi de cap din pricina lui. În ultima vreme a ajuns să pună stăpânire pe mine. Uneori aveam sentimentul că era ca un ochi ce mă privea. Şi tot timpul îmi vine să-l petrec pe deget şi să mă fac nevăzut, nu ştiu dacă mă-nţelegi; sau mă întreb dacă e în siguranţă şi-mi vine să-l scot din buzunar ca să mă conving. Am încercat să-l încui, dar am descoperit că nu am linişte dacă nu-mi stă în buzunar. Nu ştiu de ce. Şi parcă nu pot să mă hotărăsc.

- Atunci ai încredere în mine, îl îndemnă Gandalf. Te-ai hotărât deja. Pleacă şi lasă-l în urmă-ţi. Încetează să-i mai fii stăpân. Dă-i-l lui Frodo şi o să am eu grijă de băiat.

Bilbo rămase o vreme încordat şi nehotărât. Într-un târziu oftă.

- Bine, zise el cu greu. Aşa am să fac. Dădu din umeri şi schiţă un zâmbet jalnic.

- La urma urmei, ăsta a fost rostul poveştii cu petrecerea, zău: să dăruiesc o mulţime de cadouri de ziua mea, şi astfel să-mi vină mai uşor să-l dăruiesc şi pe el. Uite că nu-mi vine mai uşor, dar ar fi păcat ca toate pregătirile mele să fi fost zadarnice. Ar strica şotia.

- Chiar, n-ar mai avea noimă nici singurul rost pe care l-am văzut în toată povestea asta, spuse Gandalf.

- Prea bine, acceptă Bilbo, va fi al lui Frodo împreună cu restul.

Trase adânc aer în piept.

- Şi acum într-adevăr trebuie s-o pornesc la drum, altfel mă va prinde careva. Mi-am luat o dată rămas-bun, n-aş suporta s-o iau iarăşi de la capăt.

Apucă sacul şi se îndreptă spre uşa.

- Inelul ţi-a rămas în buzunar, îi atrase atenţia vrăjitorul.

- Da, aşa e! strigă Bilbo. Şi testamentul, şi toate celelalte documente. Mai bine ţi-l dau ţie şi-l dai tu mai departe. Aşa e cel mai sigur.

- Nu, nu-mi da mie inelul, spuse Gandalf. Pune-l pe poliţă. Acolo va fi în siguranţă până vine Frodo. ÎI aştept aici.

Bilbo scoase plicul, dar tocmai când dădu să-l pună lângă orologiu, mâna i se smuci singură îndărăt şi plicul căzu pe podea, înainte să apuce el să-l ridice, vrăjitorul îl culese de pe jos şi-l aşeză la locul lui. Un spasm de mânie trecu încă o dată repede peste chipul hobbitului. Dar imediat fu urmat de o expresie de uşurare şi Bilbo izbucni în râs.

- Păi, cam asta e, spuse el. Acum plec.

Ieşiră în hol. Din raster, Bilbo îşi alese bastonul favorit; apoi scoase un fluierat scurt. Trei gnomi apărură din trei încăperi diferite, unde se îndeletniciseră cu ceea ce li se ceruse să facă.

- E gata totul? întreba Bilbo. Aţi făcut pachetele, aţi pus etichetele?

- Totul, răspunseră aceştia.

- Ei, atunci să ne urnim! Ieşi pe uşa din faţă.

Noaptea era frumoasă, cerul negru presărat de stele. Se uită în sus, adulmecă aerul.

- Ce grozav! Ce grozav s-o iau din nou din loc, s-o apuc din nou pe drum, împreună cu gnomii! lată de ce mi-a fost dor atâta amar de ani! Cu bine! spuse el, uitându-se la casa lui veche şi închinându-se în faţa uşii. Cu bine, Gandalf!

- Cu bine, deocamdată, Bilbo. Ai grijă de tine. Eşti destul de bătrân, şi poate şi destul de înţelept.

- Tu să ai grijă. Eu n-am nici o grijă. Nu-ţi face gânduri din pricina mea. Sunt fericit acum cum n-am mai fost nicicând şi asta înseamnă foarte mult. Dar a sosit clipa. În sfârşit, sunt copleşit de emoţie, adăugă el şi, cu o voce joasă, parcă numai pentru sine, începu să cânte încetişor în beznă:

Drumul duce-n jos la vale

De la uşa mea-ncepând.
Ah, grăbit, pe-aceeaşi cale
Voi pleca şi eu curând,
Pân-la drumu-n care alte
Drumuri duc de oareunde -
Şi de-acolo mai departe?
Încă n-aş putea răspunde.

Se opri şi rămase tăcut o clipă. Apoi, fără vreun alt cuvânt, întoarse spatele luminilor şi vocilor de pe pajişti şi din corturi şi, urmat de cei trei însoţitori ai săi de drum, intră în gradină şi o apucă la vale pe poteca lungă în pantă. Sări gardul viu din partea de jos a grădinii, printr-un loc unde tufişurile erau mai mici, iar de acolo porni peste imaşuri, pierzându-se în noapte ca o adiere de vânt prin firele ierbii.

Gandalf se uită o vreme în urma lui în întuneric.

- Cu bine, bunul meu Bilbo - până la viitoarea noastră întâlnire, murmură el şi intră înapoi în casă.

Nu după multă vreme veni şi Frodo şi îl găsi şezând în întuneric, cufundat în gânduri.

- A plecat? întrebă el.

- Da, răspunse Gandalf, în sfârşit a plecat.

- Mi-aş fi dorit… adică am sperat până în seara asta că totul va fi doar o glumă. Dar în inima mea am ştiut că avea cu adevărat de gând să plece. Întotdeauna glumea când era vorba de lucruri serioase, îmi pare rău că n-am venit mai devreme, ca să-l conduc.

- Cred că de fapt a vrut până la urmă să plece fără să-l mai vadă nimeni. Nu-ţi faci griji prea mari. O să-i fie bine acum. Ţi-a lăsat un pachet. Uite-l colo.

Frodo luă plicul de pe poliţa şemineului şi se uită la el, dar nu-l deschise.

- Înăuntru ai să găseşti testamentul lui şi alte câteva documente, aşa cred, spuse vrăjitorul. Acum eşti stăpân peste Fundătura. Şi am impresia că ai să găseşti şi un inel de aur înăuntru.

- Inelul! exclamă Frodo. Mi l-a lăsat mie? Mă întreb de ce. Totuşi, s-ar putea să-mi folosească.

- Da şi nu, spuse Gandalf. Eu nu l-aş folosi, dacă aş fi în locul tău. Ţine-l însă ascuns şi la loc sigur! Acum mă duc să mă culc.

Ca stăpân peste Fundătura, Frodo consideră că era de datoria lui, chiar dacă era chinuitoare, să-şi ia rămas-bun de la oaspeţi. Zvonuri despre întâmplări ciudate se răspândiseră de-acum prin toate ungherele pajiştii, dar Frodo le răspundea că, *fără doar şi poate, totul se va lamuri a doua zi dimineaţa.* Spre miezul nopţii, trăsurile începură să vină după oaspeţii importanţi. Pe rând, apoi, se depărtară, pline de hobbiţi sătui, însă nemulţumiţi. După cum fusese stabilit dinainte, grădinarii se înfiinţară şi-i

transportară în tărăboanţe pe aceia care rămăseseră în urmă nesocotit de mult.

Şi noaptea trecu. Soarele răsări. Hobbiţii se treziră mai târziu ca de obicei. Orele dimineţii treceau şi ele. Sosiră îngrijitorii şi începură (aşa după cum li se spunea) să strângă pavilioanele şi corturile şi mesele şi scaunele, lingurile şi cuţitele şi sticlele şi farfuriile şi lampioanele, şi să pună în cutii boschetele ornamentale şi resturile şi hârtia pocnitorilor, genţile, mănuşile şi batistele uitate şi mâncarea nemâncată (o cantitate foarte mică). Apoi veniră şi alţii (fără să li se fi spus): din familiile Baggins, Boffin, Bolger, Took şi alţi musafiri care trăiau sau locuiau în apropiere. Până la amiază, când până şi cei mai bine hrăniţi se întorseseră după ce plecaseră o dată, la Fundătura se adunase o mare mulţime, neinvitată, dar nu şi neaşteptată.

Frodo stătea pe trepte, zâmbind, însă arătând destul de obosit şi de neliniştit. Le ură bun venit tuturor, dar mai mult decât le spusese cu o seară înainte nu avea ce să le spună. Răspunsul lui la toate întrebările era următorul:

- Domnul Bilbo Baggins a plecat; din câte ştiu eu, pentru totdeauna.

Pe unii dintre cei prezenţi îi pofti în casă, deoarece Bilbo lăsase „mesaje" pentru ei.

În holul de la intrare se găsea un morman compus din tot felul de pachete şi pacheţele şi piese mici de mobilier. Pe fiecare obiect în parte era prinsă o etichetă. Etichetele sunau cam aşa:

*Pentru ADELARD TOOK, pentru EL ŞI NIMENI ALTCINEVA, de la Bilbo; a*sta pe o umbrelă. Adelard luase cu sine multe alte pachete neetichetate.

Pentru DORA BAGGINS, în amintirea unei LUNGI corespondenţe, cu dragoste de la Bilbo; pe un coş mare de hârtii. Dora era sora lui Drogo şi cea mai bătrână rudă supravieţuitoare de sex femeiesc dintre neamurile lui Bilbo şi ale lui Frodo; avea nouăzeci şi nouă de ani şi strânsese vrafuri de sfaturi bune timp de mai bine de o jumătate de secol.

Pentru MILO BURROWS, cu speranţă că-i va folosi, de la B.B.; pe un stilou de aur şi o sticluţă de cerneală. Milo nu răspundea la scrisori niciodată.

Î*n folosul ANGELICĂI, de la Unchiul Bilbo;* pe o oglinda convexă rotundă. Ea era o Baggins tânără, care îşi cerceta chipul cu prea multă insistenţă în oglindă.

Pentru colecţia lui HUGO BRACEGIRDLE, de la un contribuabil; pe o bibliotecă (goală). Hugo împrumuta cărţi cu multă osârdie şi nu se prea ostenea să le dea înapoi.

Pentru LOBELIA SACKVILLE-BAGGINS, în DAR; pe o casetă cu linguri de argint. Bilbo era convins că ea era aceea care-i luase o mare parte din lingurile lui cât timp fusese plecat în prima lui călătorie. Lobelia ştia foarte bine acest lucru. Când sosi mai târziu, înţelese imediat aluzia, dar luă lingurile.

Cele de mai sus sunt doar câteva dintre multele daruri strânse. Locuinţa lui Bilbo ajunsese să fie ticsită de tot felul de lucruri în lunga lui viaţă. Cam spre asta trăgeau toate vizuinele hobbiţilor, să devină ticsite; şi vinovat nu

era decât obiceiul lor de-a face atâtea daruri cu ocazia zilelor de naştere. Bineînţeles că darurile nu erau întotdeauna *noi;* unul sau două *mathom-uri* vechi, ale căror întrebuinţări fuseseră uitate, circulaseră chiar prin tot ţinutul; dar Bilbo dăruise, de obicei, obiecte noi, păstrându-le pe acelea pe care le primise el însuşi. Încât vechea lui vizuină arăta acum ceva mai aerisită.

Fiecare dintre cadourile de despărţire purta câte o eticheta, scrisă de Bilbo personal, iar unele dintre ele aveau un anume tâlc sau un înţeles hâtru. Dar, neîndoios, majoritatea lucrurilor erau destinate celor care le doreau sau aveau nevoie de ele. Hobbiţii mai săraci, în special cei din Puşcă-n traistă, fuseseră norocoşi. Bătrânul Unchiaş Gamgee se alese cu doi saci de cartofi, o spadă nouă, un surtuc de lână şi o sticluţă cu pomadă pentru încheieturile lui înţepenite. Bătrânul Rory Brandybuck, ca răsplată pentru ospitalitatea lui, primi o duzină de sticle din „Podgoriile vechi": un vin roşu tare de la Miazăzi şi destul de vechi, căci fusese făcut de tatăl lui Bilbo. Iar Rory, după prima sticlă, îl iertă pe Bilbo aproape de tot şi-l declară un tip a-ntâia.

Din toate cele erau destule şi pentru Frodo. Şi bineînţeles, lucrurile cele mai de preţ cât şi cărţile, tablourile şi mai multă mobilă decât avea el trebuinţă au rămas în posesiunea sa. Dar nicăieri nu se zărea vreo urmă sau nu se pomenea ceva despre bani ori bijuterii: nimeni n-a primit nici măcar un bănuţ sau măcar o mărgea de sticlă.

După-amiaza aceea a fost tare obositoare pentru Frodo. Cineva lansase zvonul că întreaga gospodărie era împărţită fiecăruia cum poftea, zvon care s-a răspândit apoi ca focul de paie: încât nu după multă vreme casa s-a umplut de o sumedenie de indivizi care n-aveau nici o treabă acolo, dar nici nu puteau fi împiedicaţi să intre. Etichetele au fost smulse şi aruncate, astfel că în curând au izbucnit certuri. Unii dintre ei încercau să pună la cale tot felul de trocuri şi afaceri în hol; alţii dădeau să se furişeze cu obiecte mărunte ce nu le erau destinate, sau cu orice altceva ce nu părea dorit de nimeni sau rămăsese nesupravegheat. Drumul spre poartă se blocase din pricina roabelor sau a cărucioarelor.

Familia Sackville-Baggins sosi tocmai când era harababura mai mare. Frodo se retrăsese pentru o vreme, lăsându-l pe prietenul său Merry Brandybuck să supravegheze lucrurile. Când Otho ceru cu glas ridicat să-l vadă pe Frodo, Merry făcu o plecăciune politicoasă.

- Nu se simte bine, explică el. S-a retras.

- Adică s-a ascuns, spuse Lobelia. Oricum, vrem să-l vedem şi-l vom vedea. Aşa că du-te şi spune-i.

Merry îi lasă o vreme destul de lungă în hol, timp în care ei şi-au descoperit lingurile primite drept cadou de despărţire. Ceea ce nu i-a făcut să se binedispună. Apoi se văzură invitaţi în camera de lucru. Frodo şedea la o masă încărcată cu o sumedenie de hârtii. Avea un aer indispus - şi nu numai pentru că-i vedea pe cei doi Sackville-Baggins; se ridică în picioare,

băgându-şi o mână în buzunar, ca pentru a se juca sau a căuta ceva acolo. Dar musafirilor li se adresă politicos.

Otho şi Lobelia trecură imediat la ofensivă. Începură prin a-i oferi nişte preţuri de nimic (ca între prieteni) pentru diferite obiecte valoroase şi nedestinate cuiva anume. Frodo le spuse că numai lucrurile specificate de Bilbo însuşi puteau fi dăruite, dar ei săriră imediat că ceva nu era în regulă în toată această afacere.

- Un singur lucru este limpede pentru mine, zise Otho, şi anume că tu ieşi cel mai bine. Insist să văd testamentul.

Otho ar fi fost moştenitorul lui Bilbo dacă acesta nu l-ar fi adoptat pe Frodo. Citi testamentul cu atenţie şi pufni dispreţuitor. Din nefericire, era foarte limpede şi corect (după obiceiurile avocăţeşti ale hobbiţilor, care, printre alte lucruri, impuneau semnăturile a şapte martori, puse pe hârtie în cerneală roşie).

- Iarăşi traşi pe sfoară, îi spuse el soţiei sale. Şi după şaizeci de ani? Linguri? Prostii!

Pocnind din degete sub nasul lui Frodo, părăsi încăperea. Dar Lobelia nu se lăsă dusă cu una, cu două. Ceva mai târziu, Frodo ieşi să vadă cum mai stăteau treburile şi o găsi în hol, cercetând ungherele şi cotloanele şi ciocănind podelele. Mai cu sila, mai cu forţa, o conduse afară din casă, după ce mai întâi o uşură de câteva piese mici (dar valoroase) care căzuseră ca din întâmplare în umbrela ei. Lobelia avea aerul că în gând clocea o replică zdrobitoare de rămas-bun, dar tot ce găsi de cuviinţă să spună, întorcându-se spre el pe trepte, fură aceste cuvinte:

- Ai să ajungi să-ţi pară rău, tinere. De ce nu te-ai dus şi tu cu el? Nu aparţii acestui loc; nu eşti un Baggins, eşti - eşti un Brandybuck!

- Ai auzit-o, Merry? Asta a fost o insultă, dacă vrei să ştii, spuse Frodo în timp ce închidea uşa în urma ei.

- Ba a fost un compliment, fu de părere Merry Brandybuck, şi astfel, desigur, un neadevăr.

După care făcură turul vizuinei şi izgoniră trei hobbiţi tineri (doi Boffini şi un Bolger) care spărgeau găuri în pereţii uneia dintre pivniţe. Frodo se încăieră chiar cu tânărul Sancho Proudfoot (nepotul bătrânului Odo Proudfoot), care se apucase să sape într-una dintre cămările mai mari unde i se păruse că auzise un ecou. Legenda aurului lui Bilbo stârnise deopotrivă curiozitatea şi speranţa; căci aurul legendar (obţinut pe căi misterioase, dacă nu de-a dreptul dubioase) este, precum ştie oricine, al celui care-l găseşte - dacă respectivul nu este întrerupt în căutarea sa.

După ce-l dovedi pe Sancho şi-l dădu afară din casă, Frodo se prăvăli pe un scaun din hol.

- E timpul să închidem prăvălia, Merry, spuse el. Încuie uşa şi n-o mai deschide nimănui azi, nici chiar dacă vin cu berbecele.

Apoi se duse să se învioreze cu o ceaşcă de ceai sleit.

Nici n-apucă să se aşeze bine, când auzi un ciocănit discret în uşa de la intrare. „Precis că e Lobelia, îşi spuse el. S-a gândit la ceva cu adevărat josnic şi s-a întors să mi-o arunce de la obraz. Să aştepte."

Îşi bău ceaiul mai departe. Ciocăniturile răsunară din nou, mai tare de data asta, dar Frodo nu se sinchisi nici acum. Brusc, scăfârlia vrăjitorului apăru în cadrul ferestrei.

- Dacă nu mă laşi să intru, Frodo, am să-ţi bubui în aer uşa drept în văgăună, până-n partea cealaltă a dealului, îl ameninţă el.

- Dragul meu Gandalf! Stai niţel! strigă Frodo, repezindu-se afară din cameră. Intră! Intră! spuse el, deschizând uşa. Am crezut că e Lobelia.

- Atunci te iert. Dar am văzut-o mai adineauri, mânând un ponei înhămat la o brişcă, se ducea spre Lângă Ape cu o faţă ce-ar fi covăsit şi laptele din ugerul vacii.

- Aproape că m-a covăsit pe mine. Zău că mi-a venit să-ncerc inelul lui Bilbo. Îmi venea să mă fac nevăzut.

- Să nu faci asta, îl avertiză Gandalf, aşezându-se. Te rog să ai grijă cu inelul ăla, Frodo. De fapt, ăsta e unul dintre motivele care m-au făcut să vin să mai am o ultimă vorbă cu tine.

- Adică, despre ce?

- Ce ştii până acum?

- Doar ceea ce mi-a spus Bilbo. I-am auzit povestea: cum l-a găsit, cum l-a folosit; vorbesc de călătorie.

- Care poveste, aş vrea să ştiu.

- Aaa, nu pe aceea pe care le-a spus-o gnomilor şi a pus-o în carte, zise Frodo. Mi-a zis povestea adevărată la scurt timp după ce-am venit să locuiesc aici. Mi-a zis cum l-ai bătut la cap până ţi-a povestit-o, aşa că cel mai bine era s-o ştiu şi eu. „Fără secrete între noi, Frodo, mi-a zis, dar nici nu vor fi duse mai departe. Inelul e al meu, oricum."

- Interesant, medită Gandalf. Bun, şi care-i părerea ta despre toate astea?

- Dacă te referi la faptul că a inventat treaba aia cu „cadoul", ei bine, mie mi s-a părut povestea adevărată mult mai demnă de crezut şi n-am înţeles de ce a fost nevoie s-o-ntoarcă. Doar nu-i stă în fire să facă asemenea lucruri, drept care mi s-a părut cam ciudat.

- Şi mie. Dar ciudăţenii se pot ivi la cei care au asemenea comori - dacă le folosesc. Ia-l drept avertisment pentru tine că trebuie să fii atent foarte cu inelul. S-ar putea să aibă şi alte puteri în afară de aceea de-a te face să dispari la comandă.

- Nu înţeleg, făcu Frodo nedumerit.

- Nici eu, mărturisi vrăjitorul. De-abia acum am început să mă gândesc la inel, mai ales de aseară încoace. Nu trebuie să-ţi faci griji. Dar, dacă vrei să-mi urmezi sfatul, foloseşte-l cât mai rar, sau chiar deloc. Te implor, măcar nu-l folosi în nici un chip care ar trezi bănuiala sau i-ar face pe alţii să şuşotească. Repet: păstrează-l bine şi în taină.

- Tare eşti misterios. De ce anume te temi?

- Nu sunt sigur, deci asta e tot ce pot să-ţi spun. S-ar putea să-ţi spun mai multe după ce mă întorc. Acum plec: prin urmare, cu bine, deocamdată.

Se ridică în picioare.

- Acum?! striga Frodo. De ce, credeam că ai să stai cel puţin o săptămână. Voiam să-ţi cer ajutorul.

- Aşa am vrut - dar a trebuit să mă răzgândesc. E posibil să lipsesc o vreme mai îndelungată; dar mă voi întoarce să te văd cât de repede pot. Aşteaptă-mă şi voi fi aici! Am să mă strecor înapoi. N-am să mai vizitez prea des Comitatul la lumina zilei. Am descoperit că am devenit destul de nedorit pe-aici. Am auzit că aduc numai necazuri şi tulbur pacea. Sunt unii care mă acuză că l-am dus cine ştie unde pe Bilbo, chiar mai rău. Dacă ţii neapărat să ştii, se zice că noi doi am pus la cale totul ca să-i luam averea.

- Unii! exclamă Frodo. Adică te referi la Otho şi Lobelia. Ce dezgustător! Le-aş da Fundătura şi tot restul dacă l-aş putea aduce pe Bilbo înapoi şi aş putea pleca împreună cu el să străbatem ţara. Iubesc meleagurile astea. Dar, nu ştiu cum, încep să regret că n-am plecat şi eu. Tare aş vrea să ştiu dacă am să-l mai văd vreodată.

- Şi eu. Şi aş dori să mai ştiu multe alte lucruri. Şi-acum, cu bine. Ai grijă de tine. Şi aşteaptă-mă să apar când te aştepţi mai puţin. Cu bine!

Frodo îl conduse la uşă. Gandalf îi mai făcu o dată semn cu mâna, după care porni la drum cu un pas surprinzător de iute; lui Frodo însă i se păru că bătrânul vrăjitor arăta neobişnuit de cocârjat, ca şi cum ar fi dus în spate o grea povară. Seara se apropia tot mai mult, încât silueta învelită în manta pieri curând în umbrele amurgului, iar Frodo nu-l mai văzu multă vreme.

Chapter 4

Umbra trecutului

Bârfele nu s-au stins în nouă zile, şi nici în nouăzeci şi nouă. A doua dispariţie a domnului Bilbo Baggins a fost întoarsă pe toate feţele în Hobbiton şi de altfel peste tot în Comitat, timp de un an şi o zi, iar în amintirea tuturor a rămas mult mai mult decât atât. Pentru hobbiţii tineri, a devenit povestea de la gura sobei; ca, până la urmă, Nebunul Baggins care dispărea cu tunet şi fulger şi apărea cu saci plini de bijuterii şi aur să devină

un personaj legendar îndrăgit şi să continue să trăiască mult după ce întâmplările adevărate au fost uitate.

În acelaşi timp însă părerea generală a celor din împrejurimi era că Bilbo, care întotdeauna fusese oarecum sărit de pe fix, înnebunise acum de tot şi se topise în văzduh. De acolo negreşit că a căzut într-o baltă sau într-un râu unde şi-a găsit sfârşitul tragic, dar cum nu se poate mai nimerit. Vina, ziceau cei mai mulţi, o purta Gandalf.

- Măcar dacă l-ar lăsa vrăjitorul ăla afurisit în pace pe Frodo, să se aşeze şi el la casa lui şi să-i vină mintea la cap, spuneau ei.

Şi, din câte se părea, vrăjitorul l-a lăsat pe Frodo singur, iar Frodo a-nceput să se gospodărească, dar semne că i-ar fi venit mintea de hobbit la cap nu se vădeau. Ba dimpotrivă, a ajuns să-i meargă şi lui buhul cum că ar fi ceva ciudat cu el, aşa cum fusese şi cu Bilbo. A refuzat să poarte doliu; iar anul următor a dat o petrecere în cinstea celei de-a o sută douăsprezecea zi de naştere a lui Bilbo, pe care el a botezat-o Ospăţul celor O Suta Doisprezece. Ceea ce s-a dovedit departe de adevăr, căci au fost invitaţi doar douăzeci de oaspeţi şi s-au servit mai multe mese la care a nins cu mâncare şi a turnat cu vin, cum spun hobbiţii.

Unii au fost de-a dreptul şocaţi; cu toate acestea, Frodo a păstrat obiceiul de a da Petrecerea de Ziua de Naştere a lui Bilbo în fiecare an, până când toţi s-au obişnuit cu asta. El nu credea că Bilbo era mort, explică Frodo. Şi când îl întrebau „Atunci unde este?", ridica din umeri.

Trăia de unul singur, aşa cum făcuse şi Bilbo; dar avea mulţi prieteni buni, mai ales printre hobbiţii mai tineri (majoritatea descendenţi ai Bătrânului Took) care, în copilărie, ţinuseră mult la Bilbo şi toată ziua-bună ziua erau la Fundătura. Folco Boffin şi Fredegar Bolger erau doi dintre aceştia; dar cei mai apropiaţi dintre ei îi erau Peregrin Took (de obicei i se spunea Pippin) şi Merry Brandybuck (pe numele adevărat Meriadoc, dar rareori îşi amintea careva de acest lucru) . Frodo hălăduia prin ţinut în compania lor; însă cel mai adesea hoinărea de unul singur, şi, spre mirarea celor cu scaun la cap, era uneori văzut umblând departe de casă, prin păduri şi printre dealuri, la lumina stelelor. Merry[IM1] şi Pippin îl bănuiau că-i vizita pe elfi în acele plimbări ale lui, după cum făcuse şi Bilbo.

O dată cu trecerea anilor, lumea a prins să bage de seamă că Frodo vădea aceleaşi semne de bună „păstrare": pe dinafară avea acelaşi aspect de hobbit robust şi plin de energie abia ieşit din adolescenţă.

- Unii au tot norocul de pe lume, ziceau ei.

Dar, abia când Frodo s-a apropiat de vârsta ceva mai matură a celor cincizeci de ani, a început acest lucru să li se pară celorlalţi de-a dreptul ciudat.

Cât despre Frodo, după zăpăceala de la început, a descoperit că era destul de plăcut să-şi fie propriul stăpân şi Domnul Baggins, nimeni altcineva, de la Fundătura. Câţiva ani s-a simţit fericit şi nu şi-a făcut prea mari griji în legătură cu viitorul său. Dar în sinea lui, şi fără să-şi dea pe de-a-ntregul seama, regretul că nu plecase cu Bilbo îl rodea tot mai mult. Se

pomenea uneori, mai ales toamna, gândindu-se la pustietăţi şi în vise i se strecurau imagini ciudate cu munţi pe care nu-i văzuse niciodată. „Poate că am să traversez şi eu într-o bună zi Râul", se trezea cugetând. La care, cealaltă jumătate a minţii lui răspundea de fiecare dată: „Încă nu".

Şi-aşa a trecut vremea, până când, apropiindu-se de sfârşitul celor patruzeci de ani, s-a pomenit şi în pragul celei de-a cincizecea aniversări: cincizeci era o cifră pe care o considera într-un fel semnificativă (sau de rău augur); oricum ar fi fost, la acea vârstă îl apucase pe Bilbo dintr-o dată gustul pentru aventură. Frodo începea să se simtă neliniştit; şi vechile poteci păreau de-acum prea bătute. Cerceta hărţile şi se întreba ce se găsea dincolo de marginile lor: mai toate hărţile făcute în Comitat arătau numai întinderi albe dincolo de graniţele ţinutului. Îi plăcea din ce în ce mai mult să hoinărească tot mai departe pe câmpii şi tot mai adesea de unul singur; iar Merry şi ceilalţi prieteni ai săi îl urmăreau cu îngrijorare. Adeseori era văzut umblând şi stând de vorbă cu călători străini care începuseră la acea vreme să-şi facă apariţia în Comitat.

Se zvoneau tot felul de lucruri ciudate care se petreceau în lumea de afară; şi cum Gandalf nu se întorsese până la acea dată şi nici nu trimisese vreo veste de mai mulţi ani, Frodo strângea cât mai multe noutăţi cu putinţă. Elfii, care intrau rareori în Comitat, erau acum zăriţi trecând spre vest prin păduri la ceas de seară, ducându-se fără să se mai întoarcă; dar ei părăseau Pământul de Mijloc şi nu mai zăboveau cu gândul la grijile lui. Mai erau însă şi gnomi, care străbăteau drumurile într-un număr neobişnuit de mare. Străvechiul Drum de la Soare-Răsare la Soare-Apune traversa Comitatul până la capătul acestuia, înspre Limanurile Cenuşii, iar gnomii îl folosiseră întotdeauna când se îndreptau spre minele din Munţii Albaştri. Mai ales ei erau, pentru hobbiţi, cei care le aduceau veşti de pe meleaguri îndepărtate - dacă voiau să afle câte ceva: de regulă, gnomii dezvăluiau puţine lucruri, iar hobbiţii nu mai puneau alte întrebări. Dar acum Frodo întâlnea nu arareori gnomi străini din ţări îndepărtate, şi unii dintre ei vorbeau în şoaptă despre Duşmanul din Ţinutul Mordor.

Numele acesta îl ştiau hobbiţii doar din legendele trecutului întunecat, zăcând în adâncile cotloane ale memoriei precum o umbră; dar era de rău augur şi năştea nelinişti. Ai fi zis că puterea cea rea din Codrul Întunecimii fusese alungată de Sfatul Alb, doar ca să apară cu şi mai mare forţă în vechile fortăreţe din Mordor. Turnul Întunecat fusese reconstruit, aşa se zvonea. De acolo, puterea se întindea în lung şi-n lat, şi departe înspre soare-răsare şi miazăzi erau războaie şi stăpânea o teamă tot mai mare. Orcii se înmulţeau din nou în munţi. Căpcăunii cei răi ieşiseră din cotloane, dar nicidecum cu minţile înceţoşate, ci vicleni şi înarmaţi cu arme înspăimântătoare. Şi se zvonea în şoaptă că ar fi existat creaturi şi mai cumplite decât acestea, dar fără de nume.

Puţine dintre toate acestea, bunînţeles, ajungeau la urechile hobbiţilor de rând. Dar chiar şi cei mai surzi şi mai închişi-în-casă începuseră să prindă din zbor tot felul de poveşti stranii; iar celor ai căror treburi îi duceau spre

hotare le era dat să vadă lucruri ciudate. Vorbele ce se spuneau într-o seară de primăvară, în anul în care Frodo împlinea cincizeci, la *Dragonul verde* din Lângă Ape, dovedeau că până şi în miezul tihnit al Comitatului ajunseseră zvonurile, deşi mulţi hobbiţi încă râdeau de ele.

Sam Gamgee şedea într-un colţ lângă foc, iar în faţa lui stătea Ted Roşcovanul, fiul morarului; şi mai erau de faţă tot felul de alţi hobbiţi simpli, care ascultau la ce vorbeau ei.

- Tare ciudate lucruri se mai aud în ziua de azi, zău aşa, spuse Sam.

- De auzit, auzi dacă stai şi-asculţi, zise Ted. Dar poveşti la gura sobei şi basme de-adormit copiii aud şi-acasă dacă vor.

- Nu mă-ndoiesc c-auzi, i-o-ntoarse Sam, şi-aş cuteza să spun că-i mai mult adevăr în unele dintre ele decât îţi poţi închipui.

Cine-a inventat poveştile, dacă-i pe-aşa? Să luăm, bunăoară, poveştile cu dragoni de-acum.

- Ba, mulţam. Am auzit vorbindu-se despre ei când eram copil şi n-avem pricini să credem în ele taman acuma. În Lângă Ape e-un singur Dragon, şi ăla-i verde.

La aceste vorbe ale lui Ted, toţi izbucniră în râs.

- Fie cum spui tu, încuviinţă Sam, râzând împreună cu ceilalţi. Dar ce zici de oamenii-copaci, uriaşii ăia, sau cum vrei să le spui; umblă vorba c-a fost văzut unu' mai mare decât un copac, dincolo de Pârloagele de la Miazănoapte, şi nu cu foarte mult timp în urmă.

- *Cine* l-a văzut?

- Văru-meu Hal, spre pildă. Lucrează la domnu' Boffin, la Peste Deal şi se duce la vânătoare în Meleagul de Miazănoapte. El a văzut unu'.

- Poate numai zice aşa. Hal al tău întotdeauna zice că vede lucruri; şi te pomeneşti că vede lucruri care nici nu-s.

- Dar ăsta cică era tot pe-atât de mare cât un ulm şi umbla… umbla cu un pas cât şapte de-ai noştri.

- Pun capu' că nici de-un deget nu-nainta. Ce-a văzut el chiar *a fost* un ulm, vrei, nu vrei.

- Dar ăsta *umbla,* ascultă-mă pe mine; unde mai pui că nu-i urmă de ulm la Pârloagele de la Miazănoapte.

- Atunci nici c-a văzut Hal vreunu', hotărî Ted.

Se auziră câteva hohote şi bătăi din palme: ascultătorii mai c-ar fi zis că Ted ieşise învingător.

- Să zicem, nu se dădu Sam bătut, dar nu poţi să nu recunoşti că sunt şi alţii pe lângă Halfast al nostru care au văzut seminţii ciudate străbătând Comitatul - străbătându-l dintr-un cap în celălalt, ia seamă; şi încă mai multe sunt întoarse din drum la hotare. Vameşii noştri n-au avut nicicând atâta treaba ca acum. Şi-am mai auzit spunându-se că elfii o iau înspre soare-apune. Ei spun că se duc spre porturi, departe, dincolo de Turnurile Albe.

Sam îşi flutură mâna într-un gest nedesluşit: nici el şi nici altcineva dintre ei nu ştia cât de lung era drumul până la Mare, trecând de vechile turnuri şi

dincolo de hotarele dinspre nord ale Comitatului. Dar poveştile de demult ziceau că acolo, departe, se aflau Limanurile Cenuşii, de unde, din când în când, plecau corăbiile elfilor spre a nu se mai întoarce nicicând.

- Se duc departe, departe pe Mare, se duc înspre soare-apune şi ne părăsesc, continuă Sam, pe jumătate incantând cuvintele, clătinându-şi trist şi solemn capul.

Dar Ted izbucni în râs.

- Păi, nu-i nimic nou în asta, dacă te încrezi în basmele alea vechi. Şi nu văd ce treabă ai tu sau am eu. Să se ducă! Da' mă pun chezaş că nu i-ai văzut cu ochii tăi făcând-o; şi nici altcineva din Comitat.

- Apoi, ştiu şi eu, căzu Sam pe gânduri.

Era încredinţat că, odată, văzuse un elf în pădure şi trăgea nădejdea să mai vadă unul într-o bună zi. Dintre toate legendele pe care le auzise în anii copilăriei lui, cel mai mult îl tulburaseră asemenea frânturi de basme şi poveşti pe jumătate ţinute minte despre elfi, din cele pe care le ştiau hobbiţii.

- Sunt unii, chiar şi prin părţile noastre, de-i ştiu pe cei din Seminţia Bălaie şi primesc veşti despre ei, spuse el. Cum e domnu' Baggins, pentru care lucrez acum. Mi-a zis că elfii pleacă pe Mare, şi el cunoaşte una-alta despre ei. Şi Bătrânu' Bilbo ştia şi mai multe: la câte poveşti n-am stat cu el când eram puştan.

- Ohoho, amândoi sunt săriţi, pufni Ted. Cel puţin Bătrânu' Bilbo era sărit bine de tot, iar Frodo e şi el pe-aproape. Dacă de la de-alde ăştia îţi culegi mata veştile, n-ai s-auzi decât baliverne. Ei, prieteni, mă duc acasă. Sănătate tuturor!

Îşi goli cana şi ieşi trântind uşa.

Sam rămase tăcut. Avea destule la care să se gândească. Întâi şi-ntâi, erau multe de făcut în grădina Fundăturii; a doua zi o să trudească nu glumă, dacă se limpezea vremea. Iarba creştea repede. Dar mai erau şi alte gânduri care stăruiau în mintea lui, în afară de gradină. Într-un târziu oftă, se ridică şi părăsi crâşma.

Era la începutul lui aprilie, iar cerul se limpezea după ce turnase cu găleata. Soarele coborâse spre asfinţit şi înserarea răcoroasă şi tăcută se stingea tot mai mult în noapte. Se îndreptă spre casă trecând prin Hobbiton şi urcând Măgura pe sub bolta presărată cu primele stele, fluierând încetişor şi lăsându-se năpădit de gânduri.

Cam la acest timp reapăru şi Gandalf după lunga lui absenţă. Plecat în seara Petrecerii, dispăruse timp de trei ani. Apoi i-a făcut o vizită scurtă lui Frodo şi, după ce l-a privit o vreme cu multă atenţie, a dispărut din nou. Un an sau doi după aceea revenise destul de des, apărând pe neaşteptate după lăsarea serii şi plecând fără un cuvânt înainte să răsară soarele. Nu spunea nimic despre ce treburi îl aduceau sau ce drumuri bătuse, părea interesat mai mult să afle despre cum stătea Frodo cu sănătatea şi ce isprăvi mai făcuse.

Apoi, dintr-o dată, vizitele lui au încetat. Trecuseră mai bine de nouă ani de când Frodo nu-l mai văzuse şi nu mai primise nici o veste de la el, încât începuse să creadă că vrăjitorul nu se va mai întoarce vreodată şi nu-l mai interesau hobbiţii. Dar în seara cu pricina, în timp ce Sam venea spre casă şi amurgul pălea, la fereastra camerei de lucru se auzi ciocănitul atât de familiar odată.

Frodo îşi primi prietenul cu surprindere şi mare încântare. Se priviră îndelung.

- Toate bune, da? întreba Gandalf. Araţi la fel ca întotdeauna, Frodo.

- Şi tu, răspunse Frodo, dar în sinea lui îşi spuse că Gandalf arăta mai bătrân şi mai ros de griji.

Începu să-l descoase despre ce mai era nou la el şi în lumea largă şi curând se adânciră amândoi în vorbe, stând treji mult în noapte.

A doua zi dimineaţa, după o gustare servită târziu, vrăjitorul şedea cu Frodo în dreptul ferestrei deschise a camerei de lucru. Un foc darnic ardea în vatră, dar soarele era cald şi vântul bătea dinspre sud. Totul arăta proaspăt şi verdele crud al primăverii scânteia pe pajişti şi în vârful crengilor răşchirate ca nişte degete ale copacilor.

Gandalf se gândea la o altă primăvară, în urmă cu optzeci de ani, când Bilbo îşi luase tălpăşiţa de la Fundătura fără măcar o batistă la el. Părul lui era poate mai alb decât îi fusese atunci, faţa mai brăzdată de griji şi înţelepciune; însă ochii erau la fel de strălucitori, iar de fumat, fuma şi scotea rotocoale de fum cu aceeaşi străşnicie şi plăcere.

Acum fuma în tăcere, căci Frodo stătea nemişcat, adâncit în gânduri. Chiar şi în lumina dimineţii, resimţea umbra întunecoasă a veştilor pe care le adusese Gandalf. Într-un târziu, rupse tăcerea.

- Seara trecută, Gandalf, ai început să-mi spui lucruri ciudate despre inelul meu. Apoi te-ai oprit, zicând că e mai bine ca asemenea treburi să fie lăsate pentru lumina zilei. Nu crezi că ai putea să isprăveşti acum? Spui că inelul e primejdios, mult mai primejdios decât îmi pot închipui. În ce fel?

- În multe feluri, răspunse vrăjitorul. Este mult mai puternic decât am îndrăznit vreodată să gândesc la început, atât de puternic încât, până la urmă, ar înfrânge pe de-a-ntregul orice fiinţă muritoare în posesia căreia s-ar afla. Ar ajunge să o posede.

În Eregion, continuă el, acum multă vreme au fost făcute multe inele elfice, inele magice, cum li se spune, şi erau, de bună seamă, de multe feluri: unele cu mai multă putere, altele cu mai puţină. Inelele mai slabe erau doar încercări, până când meşteşugul a-nceput să se desăvârşească, iar pentru fierarii elfi devenise o joacă să le meşteşugească - totuşi, după câte ştiu, primejdioase pentru muritori. Dar Inelele Mari, Inelele Puterii, erau o adevărată ameninţare.

Un muritor, Frodo, care ţine asupra sa unul dintre Inelele Mari nu moare, dar nici nu creşte şi nici nu i se lungeşte viaţa, ci continuă să trăiască până când, într-un sfârşit, fiecare clipă înseamnă epuizare. Şi dacă foloseşte prea adesea Inelul pentru a se face nevăzut, dispare el însuşi: la urmă devine

pentru totdeauna nevăzut, umblând în amurg sub ochiul puterii întunecate ce stăpâneşte Inelele. Dar, mai devreme sau mai târziu - mai târziu, dacă este puternic sau are gânduri curate, dar nici forţa lui şi nici buna intenţie nu ţin o veşnicie - mai devreme sau mai târziu Puterea Întunecimii îl va devora.

- Ce cumplit! exclamă Frodo.

Urmă o altă tăcere lungă. Din grădină se auzea zgomotul făcut de Sam Gamgee, care tundea iarba.

- De când ştii aceste lucruri? întrebă Frodo după o vreme. Şi cât ştia Bilbo din toate astea?

- Bilbo nu ştia mai multe decât ţi-a spus ţie, n-am nici o îndoială. Cu siguranţă că nu ţi-ar fi lăsat moştenire ceva ce ar fi fost primejdios, chiar dacă i-am promis că mă voi îngriji de tine. El găsea că inelul era foarte frumos şi foarte folositor la nevoie; şi dacă era ceva în neregulă sau ciudat, ei bine, era el însuşi. Îmi zicea că „îi creştea în minte" şi mereu îşi făcea griji din pricina asta; nu bănuia că de vină era inelul. Dar şi-a dat seamă că obiectul nu trebuia scăpat din ochi nici o clipă; nu părea întotdeauna de aceeaşi mărime sau aceeaşi greutate; se micşora sau se lărgea într-un mod ciudat şi te pomeneai că din senin îţi alunecă de pe degetul pe care până atunci stătuse ca lipit.

- Da, mi-a zis ceva despre asta în ultima lui scrisoare, astfel că l-am ţinut mereu prins de lanţ.

- Înţelept lucru. Cât despre viaţa lui lungă, Bilbo n-a făcut niciodată vreo legătură între ea şi inel. A gândit că meritul era doar al lui şi era foarte mândru. Deşi începuse să fie cam neliniştit şi stânjenit. *Subţire şi întins,* acestea i-au fost vorbele. Semn că inelul începea să pună stăpânire pe el.

- De unde ştii toate astea? întrebă Frodo încă o dată.

- De unde ştiu? Ştiu multe din cele pe care le ştiu numai înţelepţii, Frodo. Dar dacă mă întrebi „de când ştiu despre *acest* inel", ei bine, încă nu ştiu, aş putea să zic. Mai am de făcut o încercare. Dar nu mă mai îndoiesc de intuiţia mea.

Când am avut prima bănuială? cugetă el, răscolindu-şi amintirile. Stai să văd - a fost în anul în care Sfatul Alb a alungat Puterea Întunecimii din Codrul Întunecat, chiar înainte de Bătălia celor Cinci Armate, atunci a găsit Bilbo inelul. Mi-am simţit inima cuprinsă ca de o umbră, deşi n-am ştiut atunci ce anume îmi trezea spaima. M-am întrebat adesea cum de-a dat Gollum peste un Inel Mare, căci asta era limpede - cel puţin, asta a fost limpede de la bun început. Apoi am auzit povestea ciudată cu Bilbo, despre cum l-a „câştigat", şi nu mi-a venit să cred. Când, în sfârşit, am scos adevărul de la el, am văzut imediat că se străduia să-şi păstreze dincolo de orice îndoială dreptul asupra inelului. Aproape aşa cum făcuse şi Gollum cu „darul de ziua lui". Minciunile se asemănau prea mult, încât n-aveau cum să mă liniştească. Era limpede că inelul avea o putere nesănătoasă, ce începuse să se facă simţită asupra posesorului său încă din prima clipă. Acela a fost primul avertisment pe care l-am primit că ceva nu era în regulă.

I-am spus adeseori lui Bilbo că asemenea inele mai bine rămâneau nefolosite; dar nu-i plăcea că-i spuneam, şi nu după multă vreme a-nceput să se-nfurie. Mai mult de atât nu puteam face. Nu puteam să i-l iau fără să pricinuiesc un rău şi mai mare; şi, oricum, nu aveam dreptul să fac aşa ceva. Nu-mi rămânea decât să-l urmăresc şi să aştept. Să zicem că m-aş fi sfătuit cu Saruman cel Alb, dar ceva mă reţinea de fiece dată.

- Despre cine vorbeşti? făcu nedumerit Frodo. N-am auzit niciodată de el până acum.

- Poate că nu. Nu-şi bate capul cu hobbiţii, sau cel puţin nu şi-l bătea. Cu toate acestea, are un cuvânt greu printre înţelepţi. Este căpetenia ordinului meu şi mai-marele Sfatului. Cunoaşterea lui este adâncă, dar pe măsură de mare e şi mândria lui, şi nu-i place să-şi bage altcineva nasul. Tot ce priveşte inelele elfice, mari şi mici, e tărâmul lui. Le-a cercetat îndelung, căutând să afle tainele pierdute ale făuririi lor, dar, când s-a vorbit despre Inele în Sfat, tot ceea ce s-a îndurat să ne dezvăluie despre ceea ce ştia legat de ele n-a făcut decât să-mi domolească temerile. Îndoiala mea a căzut în adormire - somnul însă nu i-a fost prea liniştit. Căci eu stăruiam să urmăresc şi să aştept.

Şi toate păreau în regulă cu Bilbo. Iar anii au trecut. Da, au trecut şi-ai fi zis că nu-l atingeau. Nu dădea nici un semn că ar fi îmbătrânit. Şi iar m-a învăluit umbra. Dar mi-am zis: „La urma urmei, din partea mamei se trage dintr-o familie cu viaţă lungă. Mai are timp. Aşteaptă!"

Şi am aşteptat. Până în noaptea când a părăsit această casă. A spus şi a făcut atunci nişte lucruri care m-au umplut de o teamă pe care nici o vorbă de-a lui Saruman n-ar putea-o alunga. În sfârşit, ştiam dincolo de orice îndoială că era în stăpânirea a ceva întunecat şi ucigător. Şi de atunci mi-am petrecut aproape întreaga vreme încercând să aflu adevărul.

- Dar răul nu e de neînlăturat, nu-i aşa? întrebă Frodo neliniştit. O să se facă bine cu timpul, da? Adică o să se poată odihni în tihnă?

- Atunci pe loc s-a şi simţit mai bine, răspunse Gandalf. Dar pe lumea asta exista doar o singură Putere care ştie totul despre Inele şi înrâuririle lor; şi, din câte ştiu, nu-i nici o Putere pe lume care să ştie totul despre hobbiţi. Între înţelepţi, sunt singurul care s-a dovedit dornic să cunoască tradiţiile şi istoria hobbiţilor; o ramură nebuloasă a cunoaşterii, dar plină de surprize. Moi ca untul pot fi ei uneori, iar alteori la fel de neînfrânt precum rădăcinile unui arbore bătrân. Şi se prea poate, găsesc eu, ca cineva să se împotrivească Inelelor o vreme mult mai îndelungată decât şi-ar închipui înţelepţii. Nu cred că trebuie să-ţi faci griji din pricina lui Bilbo.

Neîndoios, continuă vrăjitorul, el a avut Inelul asupra sa mulţi ani la rând şi l-a folosit, prin urmare s-ar putea să treacă ceva timp până va scăpa de sub puterea lui - şi abia atunci o să poată să-l vadă din nou fără să aibă de ce se teme, spre pildă. De trăit, însă, va trăi fericit încă multă vreme: cum a trăit şi până s-a despărţit de el. Căci, în cele din urma, s-a despărţit de el prin propria voinţă: un lucru important. Nu, nu mi-am mai făcut gânduri din

pricina lui Bilbo din momentul în care a îndepărtat inelul de la sine. Pentru *tine* mă simt acum răspunzător.

De când a plecat Bilbo, am fost foarte îngrijorat din pricina ta şi a acestor hobbiţi încântători, caraghioşi, neajutoraţi. Ar fi o cumplită lovitură pentru întreaga lume dacă Puterea Întunecimii ar pune stăpânire peste Comitat; dacă toţi Bolgerii, Hornblowerii, Boffinii, Bracegirdlerii ăştia veseli, prostuţi, de treabă şi tot restul, ca să nu mai vorbesc de Bagginşii ăia ridicoli, ar cădea în sclavie. Frodo se scutură înfiorat.

- Dar de ce să se întâmple aşa ceva? Şi de ce-ar dori Puterea asemenea sclavi?

- Ca să-ţi spun adevărul, răspunse Gandalf, cred că până acum - *până acum,* bagă de seamă - nu i-a păsat câtuşi de puţin de existenţa hobbiţilor. Şi pentru asta ar trebui să fiţi recunoscători. Dar de-acum s-a sfârşit cu traiul vostru lipsit de griji. Nu are nevoie de voi - are mulţi alţi servitori folositori - dar n-are să vă ierte încă o dată. Şi hobbiţii ca sclavi nenorociţi or să încânte Puterea mai mult decât dacă sunt liberi şi fericiţi. Există ceva ce se numeşte răutate şi răzbunare!

- Răzbunare? făcu Frodo. Răzbunare pentru ce? încă nu înţeleg ce are a face toată povestea asta cu Bilbo şi cu mine şi inelul nostru.

- Totul, răspunse Gandalf. Încă nu cunoşti întreg pericolul; dar ai să-l cunoşti. Nici eu n-am fost sigur de el când am fost ultima oară aici; acum însă a sosit clipa să vorbesc. Dă-mi puţin inelul.

Frodo îl scoase din buzunarul pantalonilor săi bufanţi; era prins de un lanţ fixat de curea. Îl desfăcu din lanţ şi i-l întinse încet vrăjitorului. Dintr-o dată părea să atârne foarte greu, ai fi zis că, într-un fel, ori inelul, ori Frodo însuşi nu dorea ca vrăjitorul să-l atingă.

Gandalf îl ridică. Arăta de parcă era făcut din aur curat şi masiv.

- Vezi vreun semn pe el? întrebă Gandalf.

- Nu, răspunse Frodo. Nu e nici unul. E un inel simplu, unde mai pui că n-am zărit vreun semn de zgârietură sau că ar fi fost purtat.

- Ei bine, atunci, priveşte.

Spre uluiala şi disperarea lui Frodo, vrăjitorul îl azvârli dintr-o dată într-un colţ al pălălaiei din vatră. Frodo scoase un ţipăt şi căuta cleştele; dar Gandalf îl opri cu un gest.

- Aşteaptă! spuse el pe un ton autoritar, săgetându-l pe Frodo pe sub sprâncenele zburlite.

Inelul nu părea să se modifice în nici un fel. După o vreme, Gandalf se ridică, închise obloanele la ferestre şi trase perdelele, încăperea se cufundă în întuneric şi linişte, deşi clănţănitul foarfecelor lui Sam, care între timp se apropiase de ferestre, încă putea fi auzit din grădină. Preţ de câteva clipe, vrăjitorul rămase cu privirile aţintite la foc; apoi se aplecă şi, cu cleştele, trase inelul spre marginea vetrei şi imediat îl ridică de jos. Lui Frodo i se tăie răsuflarea.

- E rece, spuse Gandalf. Ia-l!

Frodo îl primi în palma tremurândă: inelul devenise mai gros şi mai greu decât oricând înainte.

- Ridică-l, îl îndemnă Gandalf. Şi uită-te la el cu atenţie. Făcu după cum i se spuse şi abia acum zări nişte linii subţiri, mai subţiri decât cele mai subţiri atingeri de penel, străbătând inelul pe din afară şi pe dinăuntru: linii de foc ce arătau ca şi cum ar fi format literele unui scris curgător. Strălucirea lor ardea privirile, şi totuşi păreau să vină de departe, ca dintr-o mare adâncime.

- Nu pot citi literele de foc, spuse Frodo cu o voce tremurată.

- Tu nu, eu însă, da. Literele sunt elfice, dintr-un alfabet străvechi, dar limba este aceea vorbită în Mordor, pe care nu am s-o rostesc aici. Dar în limba obişnuită sună cam aşa:

Şi pe toate să le-adune un inel, şi altul nime,
Să le ferece pe toate, astfel să le stăpânească.

Doar două versuri dintr-un poem cunoscut de mult în folclorul elfilor:

Trei inele pentru stăpânii elfi cei de sub soare,
Şapte pentru ei, piticii de viţă din săli de stâncă,
Nouă, Oamenilor care ştiu că-n lumea lor se moare,
Unul pentru el, Seniorul Întunecimii-n noaptea lui adâncă ,
Unde-s Umbrele în Ţinutul Mordor, ca să le găsească
Şi pe toate să le-adune un inel, şi altul nime,
Să le ferece pe toate, astfel să le stăpânească,
Unde-s Umbrele, în Ţinutul Mordor, în întunecime.

Se opri câteva clipe, apoi continuă rar, cu o voce adâncă:

- Acesta este Inelul Suprem, acel Unu care să domnească peste toate celelalte. Acesta este acel Unu pe care l-a pierdut acum multe veacuri, spre marea slăbire a puterii sale. Mult mai jinduieşte după el - dar *nu* trebuie să-l capete.

Frodo rămase tăcut si nemişcat. Părea că teama îşi întindea o mână uriaşă, precum un nor înnegurat ridicându-se dinspre soare-răsare şi atârnând deasupra lui pentru a-l înghiţi.

- Inelul ăsta, bâigui el. Cum, cum naiba a ajuns la mine?

- Ooo! exclamă Gandalf. E o poveste foarte lungă. Începuturile sale se află undeva în Anii Negri pe care doar cei ce cunosc legendele şi-i mai amintesc. Dacă ar fi să-ţi spun toată povestea, ar trece primăvara, ar veni iarna şi pe noi tot aici ne-ar prinde.

Dar noaptea trecută îţi povesteam de Sauron cel Mare, Seniorul Întunecimii. Zvonurile pe care le-ai auzit sunt adevărate. Aşa e, a apărut din nou, părăsindu-şi refugiul din Codrul Întunecimii şi întorcându-se la bastionul lui din Turnul Întunecat din Mordor. De numele acesta chiar şi voi hobbiţii veţi fi auzit, ca de o umbră la marginea bătrânelor poveşti. Întotdeauna după o înfrângere şi un moment de acalmie, Umbra capătă o altă formă şi creşte din nou.

- Aş vrea să nu se fi întâmplat asta în vremea mea, murmura Frodo.

- Şi eu, mărturisi Gandalf, şi la fel doresc toţi cei ce trăiesc acum asemenea vremuri. Dar nu stă în puterea lor să hotărască aşa ceva. Tot ce putem hotărî este ce să facem cu timpul ce ne este dat. Şi de pe-acum, Frodo, vremea noastră a-nceput să se uite îndărăt. Duşmanul devine iute foarte puternic. Planurile lui sunt departe de a fi desăvârşite, eu aşa cred, dar sunt pe cale să se desăvârşească. Vom fi puşi la mare încercare. Am fi puşi la mare încercare chiar dacă n-ar fi vorba de acest noroc atât de plin de ameninţare.

Duşmanului îi lipseşte un singur lucru care să-i dea forţa şi ştiinţa să înfrângă orice împotrivire, să învingă şi ultima redută şi să acopere toate meleagurile cu o a doua întunecime. Îi lipseşte acest inel, Unul.

Pe Trei, cele mai nepătate dintre ele, stăpânii elfi le-au ascuns de el, mâna lui nu le-a atins şi nu le-a mânjit vreodată. Şapte erau în stăpânirea regilor gnomi, dar trei dintre acestea el le-a luat înapoi, iar pe celelalte le-au devorat dragonii. Pe nouă le-a dat oamenilor muritori, mândri şi măreţi, şi astfel i-a atras în mreje. Mult a trecut de când au căzut sub stăpânirea acelui Unu, devenind Duhuri ale Inelului, umbre sub Umbra lui mare, cei mai cumpliţi servitori ai lui. Mult a trecut de-atunci. Şi mulţi ani s-au scurs de când cele Nouă au trecut hotarele spre meleaguri străine. Dar, cine Ştie? Acum că Umbra creşte din nou, şi inelele astea s-ar putea întoarce. Dar, fie! Nu vom vorbi despre astfel de lucruri nici măcar în dimineaţa acestui ţinut, Comitatul.

Căci lucrurile astfel stau: pe cele Nouă le-a adunat pentru sine; ca şi pe cele Şapte, de n-or fi fost distruse. Trei sunt încă ascunse. Dar ele nu-i mai pricinuiesc griji. Doar de Unul acesta are trebuinţă; căci el cu mâinile lui a făcut Inelul, al lui este, şi mare parte din puterea lui de odinioară a lăsat-o să treacă în el, pentru a le putea stăpâni pe toate celelalte. Dacă va deveni din nou al lui, atunci încă o dată le va putea porunci, oriunde se vor afla, chiar şi celor Trei, şi tot ce s-a aflat sub tortură lor iarăşi va fi torturat, iar el va fi mai puternic decât oricând.

Şi iată, Frodo, care este norocul atât de plin de ameninţare. Seniorul îşi închipuia că acest Unu a pierit; că elfii l-au distrus, aşa cum ar fi trebuit s-o facă. Dar acum ştie că *nu* a pierit, că a fost găsit. Şi-l caută, îl caută şi toate gândurile sale asupra lui sunt îndreptate. E marea lui speranţă şi marea noastră teamă.

- De ce, de ce n-a fost distrus? striga Frodo. Şi cum de-a izbutit Duşmanul să-l piardă, dacă era atât de puternic şi pentru el atât de nepreţuit?

Strânse Inelul în pumn, ca şi cum în aceeaşi clipă văzuse degete negre întinzându-se spre a-l apuca.

- I-a fost luat, explică Gandalf. Forţa elfilor de-a i se împotrivi era mult mai mare în vremurile de demult; şi nu toţi oamenii se înstrăinaseră de ei. Oamenii din Apusime au venit în ajutorul lor. E un capitol din istoria străveche pe care am face bine să ne-o reamintim; căci tristeţe era şi în acea vreme, şi întunericul devenea tot mai gros, dar şi vitejia era mai mare precum şi faptele măreţe, şi nu cu totul în zadar. Va veni poate o zi când am să-ţi spun toată povestea, sau o vei auzi spusă pe de-a-ntregul de cineva care o ştie cel mai bine.

Deocamdată, pentru că ceea ce ai nevoie să ştii este cum a ajuns acest obiect la tine, şi atât îţi va ajunge, nu-ţi voi spune decât că Gil-galad, regele elfilor, şi Elendil din Apusime au fost cei ce l-au înfrânt pe Sauron, deşi ei înşişi au pierit în timpul luptei. Iar fiul lui Isildur, Elendil, i-a tăiat lui Sauron Inelul de pe deget şi l-a luat pentru sine. Apoi Sauron a fost înfrânt şi duhul lui a fugit şi s-a ascuns ani lungi, până când umbra lui a căpătat din nou formă în Codrul Întunecimii.

Dar Inelul s-a pierdut. A căzut în Râul cel Mare, Anduin, şi a dispărut. Căci Isildur mărşăluia spre miazănoapte de-a lungul malurilor de răsărit ale Râului şi în apropierea Câmpiilor Vesele a fost ajuns din urmă de orcii din Munţi şi aproape tot poporul său a fost ucis. El a sărit în apă, dar Inelul i-a alunecat de pe deget în timp ce înota, şi atunci orcii l-au văzut şi l-au omorât trăgând în el cu săgeţi.

Gandalf tăcu pentru câteva clipe.

- Şi acolo, continuă el, în vâltorile întunecate dintre Câmpiile Vesele, Inelul a dispărut dintre cele ştiute şi din poveste; şi chiar şi aşa, mare parte din istoria lui este cunoscută doar de puţini, iar Sfatul Înţelepţilor n-a izbutit să afle mai multe. Dar în sfârşit pot să duc eu mai departe povestea, aşa cred.

- Mult după aceea, povesti el, dar încă tare departe în urmă, lângă malurile Râului cel Mare, la marginea Ţării Pustietăţii, trăia un neam cu mâini pricepute şi iute-de-picior. După socoteala mea, se trăgeau din neamul hobbiţilor, înrudiţi cu părinţii părinţilor clanului Stoor, căci iubeau Râul şi adeseori înotau în el sau îşi făceau bărcuţe din trestie. În neamul acesta se afla o familie de vază, numeroasă şi mai bogată decât multe, şi era condusă de o bunică a lor, aspră şi ştiutoare a istoriilor străvechi, cele pe care le avea neamul lor. Cel mai iscoditor şi mai dornic de a şti din această familie se numea Smeagol. Îl pasionau rădăcinile şi tot ce se afla abia la început; se scufunda în vâltorile adânci; scormonea la rădăcinile copacilor şi ale plantelor ce creşteau; îşi sfredelea tuneluri în colnicele înverzite; şi curând nu şi-a mai ridicat privirile spre culmile dealurilor sau spre frunzele copacilor, sau la florile ce se deschideau în aer; capul şi ochii lui erau îndreptaţi în jos.

Avea un prieten, pe nume Deagol, de-aceeaşi fire cu el, cu ochi mai ageri, dar nu la fel de iute şi de vânjos. Odată au luat o barcă şi au coborât pe râu

în jos, spre Câmpiile Vesele, unde creşteau, cât vedeai cu ochii, irişi şi trestii înflorite. Acolo a coborât Smeagol şi-a pornit la scormonit de-a lungul malurilor, dar Deagol a rămas în barcă să pescuiască. Dintr-o dată, un peşte mare s-a prins în cârligul lui şi, înainte să se dumirească ce se întâmpla, peştele l-a tras din barcă până-n adânc, pe fundul apei. Abia atunci a lăsat undiţa din mâna, căci i s-a năzărit că vede ceva lucind în mâl; şi, ţinându-şi răsuflarea, a-ntins mâna.

S-a înălţat apoi stropind şi împroşcând, cu rădăcini prinse-n păr şi-un pumn plin de noroi; şi a înotat spre mal. Dar, ce să vezi? Când a spălat noroiul, acolo, în mâna lui, zăcea un minunat inel de aur; lucea şi scânteia în soare, încât inima lui Deagol a tresărit de bucurie. Dar Smeagol îl urmărea de după un copac şi, în timp ce Deagol sorbea din priviri inelul, Smeagol s-a apropiat furişat din spate.

- Dă-l încoa, Deagol, dragule, a spus Smeagol peste umărul prietenului său.

- De ce? a-ntrebat acesta.

- Pentru că e ziua mea de naştere, dragule, şi mi-l doresc.

- Puţin îmi pasă. Abia ţi-am făcut un cadou, mai mult decât mă lăsau buzunarele. Eu l-am găsit şi am de gând să-l păstrez.

- Oho, nu mai spune, dragule, a pufnit Smeagol şi l-a prins pe Deagol de gât şi l-a sugrumat, căci aurul arăta minunat de strălucitor şi de frumos. Apoi şi-a strecurat inelul pe deget.

Nimeni n-a aflat vreodată ce s-a întâmplat cu Deagol; fusese ucis departe de casă, iar cadavrul ascuns după aceea cu mare grijă. Dar Smeagol s-a întors singur; şi a descoperit că familia lui nu-l putea vedea atunci când purta inelul. Era foarte încântat de descoperirea lui, drept care a ascuns inelul; îl folosea ca să afle taine, iar ceea ce afla punea în slujba vicleşugurilor şi a blestemăţiilor sale. Agerimea văzului şi ascuţimea auzului au început să fie folosite pentru tot ce pricinuia suferinţă. Inelul îi dăduse putere pe măsura faimei lui. Nu e de mirare, prin urmare, că în curând neamurile sale nu l-au mai avut la inimă şi-l ocoleau (atunci când puteau să-l vadă). Ei îl loveau, el îi muşca de picioare. S-a apucat de furtişaguri şi umbla bombănind de unul singur şi gâlgâind în fundul gâtlejului. Şi aşa i-au dat numele de *Gollum,* l-au blestemat şi i-au spus să dispară undeva departe; iar bunica lui, dorind linişte, l-a alungat din familie şi l-a dat afară din vizuină.

El a pornit pe drumuri singur-singurel, plângând puţin din pricina vitregiei vieţii, a luat-o în sus pe Râu, până când a ajuns la un izvor care ţâşnea din munţi, şi a apucat-o de-a lungul lui. Cu degete nevăzute prindea peşti în vâltorile adânci şi îi devora cruzi.

Într-o zi, fiind tare mare fierbinţeala, pe când se aplecă deasupra unei vâltori, a simţit o arsură la ceafă şi o lumină orbitoare din apă i-a rănit ochii umezi. S-a minunat de aceasta, căci aproape că uitase de Soarele de pe cer. Apoi, pentru ultima oară, şi-a ridicat privirile şi a ameninţat astrul cu pumnul.

Dar când şi-a plecat ochii, a văzut departe în zare tancurile Munţilor Ceţoşi, de unde cobora pârâiaşul. Şi dintr-o dată şi-a zis în sinea lui: „Ar putea fi răcoare şi umbros sub munţii aceia, acolo soarele nu m-ar mai putea zări. Rădăcinile munţilor ălora trebuie că sunt cu adevărat rădăcini; negreşit că acolo sunt îngropate mari taine, ce n-au fost descoperite nicicând de la începutul începuturilor".

Astfel că noaptea a pornit-o spre platourile înalte, unde a găsit o grotă mică din care ţâşnea izvorul întunecat; şi ca un vierme şi-a sfredelit drum înspre inima munţilor şi a dispărut dintre toate cele ştiute. Inelul a intrat în umbrele negre laolaltă cu el, şi nici chiar făcătorul lui, atunci când puterea lui a prins din nou a creşte, n-a putut afla nimic despre el.

- Gollum! a strigat Frodo. Gollum? Adică vrei să spui că acesta este unul şi acelaşi cu creatura Gollum pe care a întâlnit-o Bilbo? Ce scârboşenie!

- Găsesc că este o poveste tristă, îşi dădu cu părerea vrăjitorul, şi s-ar fi putut prea bine întâmpla altora, chiar şi unor hobbiţi pe care i-am cunoscut.

- Nu pot să cred că Gollum a fost cumva înrudit cu hobbiţii, oricât de pe departe, spuse Frodo cu năduf. Ce gând înfiorător!

- Şi totuşi, acesta-i adevărul, răspunse Gandalf. Despre originile lor, cel puţin, ştiu mai multe decât hobbiţii înşişi. Şi chiar povestea lui Bilbo ne duce cu gândul la înrudire… În străfundurile minţilor şi amintirilor lor erau multe lucruri tare asemănătoare. Se înţelegeau unul pe altul foarte bine, mult mai bine decât l-ar înţelege un hobbit pe, să zicem, un gnom sau un orc, sau chiar pe un elf. Gândeşte-te numai la ghicitorile pe care le cunoşteau amândoi, spre exemplu.

- Da, admise Frodo. Deşi sunt şi alte neamuri, în afară de hobbiţi, care zic ghicitori, şi cam de acelaşi soi. Iar hobbiţii nu trag pe sfoară. Gollum numai asta voia, să tragă pe sfoară. Nu încerca decât să-l prindă pe săracul Bilbo pe picior greşit. Şi aş îndrăzni să spun că în răutatea lui se amuza să înceapă un joc la sfârşitul căruia îşi obţinea cu multă uşurinţă o victimă. Iar dacă pierdea, el unul nu avea de suferit.

- Din păcate, prea adevărat, consimţi Gandalf. Dar mai era ceva la mijloc, cred eu, ce încă nu vezi. Nici măcar Gollum nu era pe de-a-ntregul decăzut. S-a dovedit mai rezistent decât şi-ar fi închipuit chiar şi înţelepţii - aşa, ca un hobbit. Un ungher mic al minţii tot i-a rămas al său şi doar al său, şi prin acela pătrundea lumina, ca printr-o crăpătură în întuneric: o lumină din trecut. Cred că, la urma urmei, era plăcut să auzi din nou o voce binevoitoare, care să readucă amintiri ale vântului şi ale copacilor, ale soarelui pe iarbă şi altele asemenea, uitate.

Dar, bineînţeles, aceasta nu făcea decât ca, până la urmă, partea rea din el să fie şi mai încrâncenată - dacă nu putea fi stăpânită. Dacă nu putea fi lecuită.

Gandalf oftă.

- Dar, vai! prea puţină speranţă este pentru el. Şi totuşi, nu chiar fără de speranţă. Măcar că a avut Inelul în stăpânirea sa atât de îndelungată vreme, aproape dintotdeauna de când îşi poate aminti. Căci de mult timp nu-l mai

purtase cu osârdie: în întunecimea neagră arar avea trebuinţă de el. E sigur că nu a „pălit" niciodată. E subţirel şi încă rezistent. Dar lucrul îi devora mintea, fără îndoială, şi chinul devenise aproape de neîndurat.

Toate „marile secrete" de sub munţi se dovediseră a fi doar noapte pustie - nu mai era nimic de aflat, nimic ce să merite a fi făcut, doar înfulecatul josnic şi pe ascuns şi aduceri-aminte ranchiunoase. Era nenorocit de-a dreptul. Ura întunericul, dar şi mai mult ura lumina: ura totul, şi Inelul mai presus de orice.

- Cum aşa? se miră Frodo. Nu era Inelul nepreţuitul şi singurul lucru la care ţinea? Iar dacă-l ura, de ce n-a scăpat de el, sau de ce n-a plecat, lăsându-l acolo?

- Ar trebui să începi să înţelegi, Frodo, după toate câte le-ai auzit. Îl ura şi-l iubea în egală măsură, aşa cum se ura şi se iubea pe sine. Nu putea să scape de el. Nu-i mai rămăsese voinţă pentru aşa ceva.

Un Inel al Puterii are singur grijă de sine, Frodo. Poate *singur* să alunece parşiv de pe deget, dar păstrătorul său nu-l abandonează niciodată. Cel mult îi dă târcoale gândul de a-l dărui altcuiva spre păstrare - şi asta doar la început, când Inelul abia începe să-l prindă în mrejele sale. Dar, din câte ştiu, doar Bilbo din toată istoria a nutrit un asemenea gând şi chiar a făcut acest lucru. A avut nevoie şi de ajutorul meu. Şi chiar şi aşa, tot nu-i venea să renunţe la el sau să-l lase deoparte. Ascultă-mă, Frodo, nu Gollum era acela care lua hotărâri, ci Inelul însuşi. Inelul l-a părăsit pe el.

- Cum adică, anume ca să-l întâlnească pe Bilbo? pufni Frodo. Un orc n-ar fi fost mai nimerit?

- Nu-i de râs, îl mustră Gandalf. Şi tu ar trebui să fii ultimul care să râdă. A fost cea mai ciudată întâmplare din întreaga istorie de până acum a Inelului: ca Bilbo să sosească exact în acel moment şi să-şi pună orbeşte mâna tocmai pe el, în întuneric.

N-a fost doar o singură putere la mijloc atunci, Frodo. Inelul încerca să ajungă înapoi la stăpânul lui. Alunecase de pe mâna lui Isildur, trădându-l; apoi, când s-a ivit ocazia, l-a prins pe sărmanul Deagol, care a fost ucis; după el, Gollum, pe care l-a devorat. Nu mai avea trebuinţă de Gollum; devenise prea mărunt şi meschin; şi, atâta vreme cât stătea cu el, Gollum nu şi-ar fi părăsit pentru nimic în lume vâltoarea adâncă. Astfel că acum, când stăpânul său se trezise încă o dată şi-şi trimitea în eter gândul său întunecat din Codrul Întunecimii, Inelul l-a abandonat pe Gollum. Doar ca să fie cules de cea de pe urmă fiinţă pe care şi-ar fi putut-o imagina; Bilbo din Comitat!

Dar în spatele acestei puteri se afla şi altceva, dincolo de orice planuri ale făurarului Inelului. Mai simplu de-atât nu pot spune: Bilbo, iar nu făurarul, era cel *menit* a găsi Inelul. Asta vrea să spună că şi tu ai fost *menit* să-l ai. Şi acesta ar putea fi un gând încurajator.

- Ba nicidecum, protestă Frodo. Deşi nu sunt sigur că te-nţeleg. Dar cum de-ai aflat toate astea despre Inel şi despre Gollum? Chiar ştii totul, sau îţi dai cu presupusul?

Gandalf îl privi pe Frodo şi ochii lui sclipiră.

- Ştiam multe şi am aflat multe, răspunse el. Dar n-am de gând să-ţi înşirui *ţie* toate mişcările mele. Istoria despre Elendil şi Isildur şi despre acest Unu este ştiută de toţi înţelepţii. Inelul tău se dovedeşte a fi acel Unu doar prin înscrisul de foc, dincolo de orice altă dovadă.

- Şi când ai descoperit asta? îl întrerupse Frodo.

- Doar adineauri, în această încăpere, răspunse tăios vrăjitorul. Dar mă aşteptam să găsesc ce-am găsit. M-am întors din călătoriile întunecate şi din căutările îndelungi pentru a face această ultimă încercare. E cea de pe urmă dovadă şi totul e acum mult mai limpede. Mi-a trebuit puţină chibzuială pentru a lega tot ceea ce-l privea pe Gollum şi pentru a potrivi partea lui în golul istoriei. Poate că am pornit de la presupuneri în privinţa lui Gollum, dar acum nu mai merg pe dibuite. Ştiu. L-am văzut.

- L-ai văzut pe Gollum? exclamă Frodo uluit.

- Da. Cel mai de la sine înţeles lucru pe care puteam să-l fac, cu condiţia, nu-i aşa, să-l pot face. Multă vreme am încercat, şi în cele din urmă am izbutit.

- Atunci ce s-a întâmplat după ce Bilbo i-a scăpat printre degete? Asta ştii?

- Nu cu aceeaşi limpezime. Ce ţi-am spus este tot ceea ce s-a îndurat Gollum să spună - deşi, bineînţeles, nu cu aceleaşi vorbe. Gollum este un mincinos, încât trebuie să-i cerni zisele. Bunăoară, a spus despre Inel că este „darul pe care l-a primit la naştere" şi altfel nicicum nu l-ar numi. A spus că l-a primit de la bunica lui, care avea nemăsurat de multe asemenea lucruri frumoase. De tot râsul povestea asta. N-am de ce mă îndoi că bunica lui Smeagol a fost o mare stăpână de clan, o persoană importantă în felul ei, dar a spune că avea multe inele elfice este peste închipuire, iar cât despre faptul că le-a şi dăruit, asta este o minciună. Dar o minciună cu un sâmbure de adevăr.

Uciderea lui Deagol l-a urmărit pe Gollum, drept care şi-a născocit o dezvinovăţire, pe care a repetat-o „nepreţuitului" său de nenumărate ori, în timp ce rodea la oase în întuneric, până când aproape că a ajuns să creadă singur în propria invenţie. *Era* ziua lui de naştere. S-ar fi cuvenit ca Deagol să-i dea lui inelul. Nu încăpea îndoială că tocmai de aceea şi apăruse inelul, ca să-l primească el cadou. Era cadoul de ziua lui de naştere, şi aşa mai departe.

L-am suportat cât m-au ţinut răbdările, dar trebuia să aflu adevărul cu orice preţ, şi într-un târziu a trebuit să fiu nemilos. L-am ameninţat cu focul şi-am stors de la el povestea adevărată, fărâmă cu fărâmă, laolaltă cu tot felul de mârâituri şi smiorcăituri. Socotea că n-a fost înţeles cum trebuie, că m-am purtat rău cu el. Dar când, în sfârşit, mi-a zis povestea lui, până la jocul Ghicitorilor şi la fuga lui Bilbo, n-a mai vrut să scoată un singur cuvânt, doar câteva aluzii nedesluşite. O altă teamă, mai mare decât eram în stare să-i inspir, îl încolţea. Cu jumătate de gură mormăia că o să pună din nou mâna pe ce era al lui. O să vadă lumea cum nu el era ăla care să stea să se lase burduşit şi înghesuit într-o gaură şi *apoi jefuit.* Gollum are prieteni buni acum, prieteni buni şi tare puternici. O să-l ajute. Baggins o să

plătească pentru ce-a făcut. Ăsta era gândul ce-l frământa. Îl ura pe Bilbo, i-a blestemat numele. Mai mult chiar, ştia de unde venea.

- Dar cum de-a aflat acest lucru? se miră Frodo.

- Păi, cât despre nume, Bilbo a fost destul de zăbăuc să i-l spună chiar el lui Gollum; după care, din clipă în care a ieşit la suprafaţă, lui Gollum nu i-a fost greu să descopere ţara de unde venea. Da, da, căci a ieşit la lumină. Dorul după Inel s-a dovedit mai puternic decât teama lui de orci sau chiar de lumină. După un an sau doi a părăsit munţii. Vezi tu, deşi mai era legat de Inel prin dorinţa de a-l avea, acesta nu-l mai devora. Drept care, Gollum începuse întrucâtva să redevină el însuşi. Se simţea bătrân, îngrozitor de bătrân, dar mai puţin timid, şi era flămând de moarte.

Încă se temea de lumină, lumina Soarelui şi a Lunii, o ura chiar şi întotdeauna o va face, cred eu; dar e viclean. A descoperit cum să se ascundă de lumina zilei şi de lucirea lunii, cum să umble cu repeziciune şi neauzit în toiul nopţii, desluşindu-şi drumul cu ochii lui palizi şi reci, şi cum să prindă vietăţi mici şi luate pe nepregătite. Hrana cea nouă şi aerul proaspăt l-au făcut să se întremeze şi să capete îndrăzneală. A ştiut cum să ajungă în Codrul Întunecimii, aşa cum era de aşteptat.

- Acolo ai dat peste el?

- Acolo l-am văzut, răspunse Gandalf, dar înainte de asta paşii l-au dus departe, pe urmele lui Bilbo. Uşor nu mi-a fost să scot ceva de la el, căci vorbirea-i era întreruptă de blesteme şi ameninţări. „Ce-are în buzunăraşele lui?" spunea hodoronc-tronc. „Nu zicea nimic, nici un nepreţuit. Mică păcăleală. Nici gând de întrebare cinstită. Întâi m-a tras pe sfoară, asta a făcut. A încălcat regulile. Ar fi trebuit să-l strângem cu uşa, da, nepreţuitule. Şi asta vom face, da, nepreţuitule!"

Uite aşa vorbea. Nu cred că mai vrei s-auzi. Obositoare zile-am mai avut din pricina asta. Dar din vorbele scăpate printre mârâituri am priceput că labele lui vâslitoare îl duseseră în cele din urmă până-n Esgaroth, şi chiar până pe uliţele din Ţinutul de Jos, unde-a tras cu urechea şi cu ochiul în dreapta şi-n stânga. Ei bine, veştile despre întâmplările cele mari străbătuseră Ţara Pustietăţii în lung şi-n lat, şi erau mulţi cei care auziseră de numele lui Bilbo şi ştiau de unde se trăgea. Nu făcuserăm nici o taină din călătoria noastră de întoarcere până la casa lui de la Soare-Apune. Urechile fine ale lui Gollum aveau curând să afle tot ceea ce voia el.

- Atunci de ce nu i-a luat şi mai departe urma lui Bilbo? nu se dumiri Frodo. De ce n-a venit în Comitat?

- Aaaa, făcu Gandalf, ajungem şi la asta. Bănuiesc că Gollum a încercat să vină. Dar apoi a renunţat. Nu de drumurile lungi se temea, sunt sigur de asta. Nu, altceva l-a făcut să-şi schimbe gândul. Aşa cred prietenii mei, cei pe care i-am rugat să-l urmărească.

Întâi s-au luat după el elfii Pădurilor, o treabă uşoară pentru alde ei, căci urmele lui erau încă proaspete atunci. I-au dus în Codrul Întunecimii şi înapoi afară din el, deşi de prins nu l-au putut prinde. Pădurea vuia de veşti despre el, poveşti înspăimântătoare chiar şi printre fiare şi zburătoare.

Pădurenii spuneau că pe meleaguri străine bântuia o nouă ameninţare, o stafie ce se hrănea cu sânge. Se căţăra în copaci spre a găsi cuiburi; se furişa în vizuine pentru a găsi puii; se strecura prin ferestre în căutarea leagănelor.

Dar la marginea dinspre soare-apune a Codrului Întunecimii, urmele o luau într-altă parte. Se îndreptau spre miazăzi, părăsind tărâmul elfilor Pădurii şi pierzându-se curând. Atunci am făcut o mare greşeală. Da, Frodo, şi nici măcar nu era prima; deşi mă tem că se va dovedi cea mai rea dintre toate. Am lăsat totul baltă. L-am lăsat să dispară; căci la acea vreme aveam multe altele la care să mă gândesc şi încă mă încredeam în poveştile lui Saruman.

Dar asta a fost cu ani în urmă. De atunci mi-am răscumpărat greşeala cu nenumărate zile întunecoase şi primejdioase. Urmele se răciseră de mult când am pornit încă o dată în căutarea lor, după ce Bilbo a plecat de-aici. Şi căutarea mea ar fi fost în van, dacă n-aş fi primit ajutorul unui prieten: Aragorn, cel mai mare călător şi vânător din evul acesta al lumii. Laolaltă am răscolit după Gollum în lungul şi-n latul Ţării Pustietăţii, fără de speranţă şi fără de izbândă. Dar în cele din urmă, când renunţasem la urmărire şi mă-ndreptam spre alte meleaguri, am dat de Gollum. Prietenul meu s-a întors din mari primejdii, aducând cu sine creatura aceea nenorocită.

Ce făcuse şi ce dresese n-a vrut cu nici un chip să spună. Nu făcea decât să plângă şi să ne învinuiască de cruzime, cu gâtlejul plin de gâlgâituri: şi când l-am luat mai din scurt, a-nceput să se văicărească, să se chircească şi să-şi frece una de alta palmele lui lungi, lingându-şi degetele de ziceai că-l dor, ca şi cum îşi amintea de niscai torturi de demult. Dar mă tem că nu încape nici o îndoială: şi-a urmat drumul încet şi furişat, pas cu pas, milă după milă, înspre miazăzi, înspre Ţinutul Mordor în cele din urmă.

În încăpere se aşternu o tăcere grea, Frodo îşi auzea inima cum bătea. Chiar şi afară totul părea cufundat în neclintire. Nu mai răsuna nici clănţănitul foarfecelor lui Sam.

- Da, înspre ţara Mordor, repetă Gandalf. Vai, da! Mordor atrage toate relele, şi Puterea Întunecimii îşi adună întreaga voinţă pentru a le strânge acolo. Inelul Duşmanului şi-a pus şi el pecetea asupra lui, făcându-l să răspundă chemării. Şi întreaga suflare vorbea în şoapte despre noua Umbră de la Miazăzi, şi despre ura pe care aceasta o nutrea pentru ceea ce se găsea la Miazănoapte. lată care erau noii lui prieteni de nădejde, care îl vor ajuta în răzbunarea-i!

Nebun nenorocit! Acolo avea să înveţe multe, prea multe pentru liniştea lui. Şi, mai devreme sau mai târziu, cum stă la pândă la hotare, căutând să afle şi să vadă, tot avea să fie prins şi luat pe sus - iar apoi la întrebări. Şi mă tem c-aşa s-au întâmplat lucrurile. Când a fost găsit, trecuse multă vreme de când zăbovea pe acele meleaguri, acum se întorcea. Cu misia de a pune la cale o ticăloşie. Dar prea puţin contează asta acum. Cea mai mare ticăloşie a sa o împlinise.

Da, din nenorocire, prin el Duşmanul a aflat că acel Unu a fost găsit din nou. Ştie unde a căzut Isildur. Ştie unde şi-a găsit Gollum inelul. Ştie că e un Inel Mare, căci era din acelea care dădeau viaţă lungă. Ştie că este unul dintre cele Trei, căci acestea n-au fost niciodată pierdute, şi nici un rău nu s-a abătut asupra lor. Ştie că nu este unul dintre cele Şapte, sau din cele Nouă, căci despre soarta lor are cunoştinţă. Ştie că este acel Unu. Şi în cele din urmă a aflat, cred eu, de *hobbiţi* şi de *Comitat.*

Comitatul - se prea poate să fi pornit de-acum în căutarea ţinutului, dacă încă n-a primit veste despre unde este aşezat. Chiar aşa, Frodo, tare mă tem că în mintea lui îşi închipuie că numele de Baggins, amar de vreme nebăgat în seamă, a căpătat însemnătate.

- Dar este cumplit! strigă Frodo. Mult mai rău decât răul cel mai mare pe care mi l-am înfăţişat din toate aluziile şi prevenirile tale. Ah, Gandalf, prietene, cel mai bun din câţi există, ce-mi rămâne de făcut? Căci acum mi-e cu adevărat teamă. Ce-mi rămâne de făcut? Mare păcat că Bilbo nu s-a îndurat să înjunghie creatura aia josnică atunci când a putut s-o facă!

- Îndurat? Îndurarea a fost cea care i-a oprit mâna, Îndurarea şi Mila; să nu lovească fără a fi nevoie. Şi a fost răsplătit pe măsură, Frodo. Fii încredinţat că nu i-a făcut prea mare rău, şi în cele din urmă a scăpat de el, şi asta pentru că şi-a început stăpânirea asupra Inelului astfel. Cu îndurare.

- Iartă-mă, spuse Frodo. Dar sunt speriat; şi nu simt nici o milă pentru Gollum.

- Nu l-ai văzut, îl întrerupse Gandalf.

- Nu, şi nici nu vreau. Nu te pot înţelege. Vrei să zici că tu şi elfii l-aţi lăsat să trăiască după toate faptele acelea cumplite? Acum, cel puţin, e la fel de rău ca orice orc, şi nu-i altceva decât un duşman. Merită să moară.

- Merită! Aşa zic şi eu. Mulţi din cei care trăiesc merită să moară, şi unii dintre cei ce mor merită să trăiască. Le poţi da ce merită? Aşa că nu te repezi să împarţi moartea în dreapta şi-n stânga atunci când e vorba de judecată. Căci nici cei mai înţelepţi nu pot să prezică tot ce va urma. Nu prea am speranţă că Gollum poate fi vindecat înainte de-a muri, dar o şansă tot a rămas. Pe lângă asta, el este legat de soarta Inelului. Inima-mi spune că încă mai are un rol de jucat, în bine sau în rău, înainte de sfârşit; şi când se va ajunge la asta, se prea poate ca îndurarea lui Bilbo să hotărască soarta multora - a ta nu mai puţin. Oricum, noi nu l-am ucis: este foarte bătrân şi foarte nenorocit. Elfii Pădurii îl ţin în închisoare, dar se poartă faţă de el cu atâta bunătate câtă pot găsi în inimile lor înţelepte.

- Totuşi, spuse Frodo, chiar dacă Bilbo n-a putut să-l omoare pe Gollum, mi-aş dori să nu fi păstrat Inelul. Mi-aş dori să nu-l fi găsit niciodată, iar eu să nu-l fi primit! De ce m-ai lăsat să-l păstrez? De ce nu m-ai făcut să-l arunc sau... sau să-l distrug?

- Să te las? Să te fac? se miră vrăjitorul. N-ai ascultat tot ce ţi-am spus până acum? Vorbeşti fără să gândeşti. Iar cât despre a-l arunca, bunînţeles că ar fi fost o greşeală. Inelele astea au un fel al lor de a fi găsite. În mâini rele ar putea face mult rău. Şi mai rău decât atât ar fi putut să cadă în

mâinile Duşmanului. Şi cu adevărat ar putea; căci acesta este acel Unu, iar duşmanul îşi pune la bătaie întreaga putere pentru a-l găsi sau a-l atrage la sine.

Desigur, dragul meu Frodo, era primejdios pentru tine; şi asta m-a neliniştit profund. Dar erau atât de multe în joc, încât a trebuit să-mi asum un risc - căci chiar şi atunci când am fost departe, n-a trecut zi în care Comitatul să nu fi fost păzit de ochi vigilenţi. Atâta vreme cât nu l-ai folosit, nu cred că Inelul îşi va fi pus pecetea asupra ta, nu în rău, şi oricum, nu pentru multă vreme. Şi trebuie să-ţi aminteşti că în urmă cu nouă ani, când ne-am văzut ultima oară, ştiam încă prea puţine cu siguranţă.

- Dar de ce să nu-l distrug, după cum ai spus că ar fi trebuit făcut cu multă vreme în urmă? strigă Frodo, încă nelămurit. Dacă m-ai fi prevenit, dacă măcar mi-ai fi trimis un mesaj, m-aş fi descotorosit de el.

- Chiar aşa? Şi cum ai face-o? Ai încercat vreodată?

- Nu. Dar cred că poate fi zdrobit cu ciocanul sau aruncat în foc.

- Încearcă, îl îmboldi Gandalf. Încearcă acum!

Frodo trase încă o dată Inelul din buzunar şi se uită la el. Acum îi apărea nemeşteşugit şi neted, fără vreun semn sau vreun ornament pe care să-l poată zări. Aurul arăta fără cusur şi pur, încât, în gândul lui, Frodo îi admiră intensitatea şi frumuseţea nuanţei şi perfecţiunea rotunjimii formei. O lucrătură admirabilă şi într-adevăr nepreţuită. Când îl scosese, o făcuse pentru a-l arunca în para focului. Dar acum îşi dădu seamă că nu putea duce la bun sfârşit gestul, nu fără o mare sforţare. Cântări Inelul în mână, ezitând, chinuindu-se să-şi aducă aminte de tot ceea ce-i spusese Gandalf; şi apoi, cu un mare efort de voinţă, făcu o mişcare, pasămite să-l azvârle - dar se pomeni că-l pune înapoi în buzunar.

Gandalf izbucni într-un râs sumbru.

- Vezi? Nici măcar tu, Frodo, nu mai eşti în stare să-l depărtezi cu uşurinţă de la tine ori să-l distrugi. Iar eu nu te-aş putea „face" - căci n-aş reuşi decât să-ţi tulbur minţile. Cât priveşte distrugerea Inelului, forţa este inutilă. Şi de l-ai lovi cu barosul, o urmă n-ai izbuti să-i laşi. Nu poate fi desfăcut de mâinile tale sau ale mele.

Ca să nu mai vorbesc de micul tău foc ce nu topeşte nici măcar aurul obişnuit. Inelul acesta a trecut o dată prin el, şi a rămas nevătămat, rece chiar. Dar nu e fierar în vreo fierărie din Comitat care să-l poată schimba în vreun fel. N-au putut-o face nicovalele şi cuptoarele gnomilor. Am auzit spunându-se că focul dragonilor ar putea topi şi devora Inelele Puterii, dar n-a rămas un singur dragon pe pământ în care focul străvechi să fie îndeajuns de încins; şi n-a existat vreodată vreun dragon, fie el Ancalagon cel Negru, care l-ar fi putut vătăma pe acel Inel, Inelul Stăpân, căci acela a fost făcut de însuşi Sauron.

O singură cale este: să găseşti Hăul de la Capătul Lumii în străfundurile Muntelui de Foc, Orodruin, şi acolo să arunci Inelul, dacă vrei cu adevărat să-l distrugi, ca mâinile Duşmanului să nu-l mai poată atinge nicicând.

- Vreau cu adevărat să-l distrug! se înflăcără Frodo. Sau, mă rog, să fie distrus. Nu-s făcut pentru căutări pline de primejdii. Ah, mai bine nu mi-era dat să văd Inelul! De ce-a ajuns la mine? De ce-am fost eu ales?

- Asemenea întrebări nu-şi au răspuns, zise Gandalf. Pentru nici un merit de-al tău pe care alţii nu l-ar avea, fii încredinţat de asta; necum pentru putere sau înţelepciune. Dar ai fost ales şi prin urmare trebuie să-ţi foloseşti forţa şi mintea, atâtea câte le ai.

- Dar am atât de puţin din toate astea! Tu eşti înţelept şi puternic. Nu vrei tu să iei Inelul?

- Nu! strigă Gandalf, sărind în picioare. Căci puterea mea ar deveni prea mare şi prea cumplită. Şi asupra mea Inelul ar avea o putere şi mai mare şi mai distrugătoare.

Ochii îi scăpărară, iar faţa i se lumină ca de un foc interior.

- Nu mă ispiti! zise el, căci nu doresc să devin asemenea Seniorului Întunecimii însuşi. Cu toate acestea, Inelul îşi poate croi drum spre inima mea prin milă, milă faţă de ce e slăbiciune, şi prin dorinţa ca forţa să facă numai bine. Nu mă ispiti! Nu cutez a-l lua, nici măcar a-l ţine în păstrare, fără să mă folosesc de el. Ispita de a-l mânui ar fi prea mare pentru puterea mea. O să am atâta nevoie de puterea aceasta. Primejdii mari mi se întrezăresc înainte.

Se apropie de fereastră, trase perdelele la o parte şi deschise obloanele. Soarele inundă iarăşi încăperea. Sam trecu pe poteca din gradină, fluierând.

- Iar acum, se răsuci vrăjitorul către Frodo, hotărârea rămâne s-o iei tu. Dar am să te ajut mereu.

Puse o mână pe umărul lui Frodo.

- Am să te ajut să duci această povară atâta vreme cât va apasă pe umerii tăi. Numai că trebuie să facem ceva, cât de curând. Duşmanul se mişcă.

Urmă o tăcere lungă. Gandalf se aşeză la locul lui şi pufăi din pipă, căzut parcă pe gânduri. Ai fi zis că ţinea ochii închişi, doar că pe sub gene îl urmărea pe Frodo cu mare atenţie. Frodo îşi aţintise privirile la tăciunii încinşi din vatră, până când în faţa ochilor nu mai avu altceva decât roşeaţa jarului, ca şi cum s-ar fi uitat în adâncurile unei fântâni de foc. Gândul îi era dus la acel Hău de la Capătul Lumii de care vorbeau legendele şi la înspăimântătorul Munte de Foc.

- Ei, spuse Gandalf deodată. La ce ţi-e gândul? Ai hotărât ce faci?

- Nu, răspunse Frodo, desprinzându-se din acea întunecime şi descoperind, spre mirarea sa, că nu era câtuşi de puţin întuneric şi că afară, pe geam, zărea grădina scăldată în soare. Sau poate că da, continuă el. Dacă am înţeles bine ceea ce mi-ai spus, cred că trebuie să păstrez Inelul şi să-l păzesc, cel puţin o vreme, orice mi-ar face.

- Orice ţi-ar face, o va face încet, prea încet pentru a fi nefast, dacă acesta ţi-e gândul cu care-l păstrezi, îi spuse Gandalf.

- Nădăjduiesc. Dar mai nădăjduiesc să găseşti curând un păstrător mai bun pentru el. Până atunci însă, îmi pare că sunt o primejdie, o primejdie pentru toţi cei care trăiesc în preajma mea. Nu pot să păstrez Inelul şi

totodată să rămân aici. Ar trebui să părăsesc Fundătura, să părăsesc Comitatul, să las totul în urmă şi să plec, oftă Frodo. Mi-ar plăcea să salvez ţinutul ăsta, dacă-mi stă în putinţă - chiar dacă au fost vremuri când i-am socotit pe locuitorii lui mai nătângi şi mai grei de cap decât o pot spune vorbele, şi când mă bătea gândul că un cutremur sau o năvală a dragonilor le-ar prinde bine. Dar acum nu mai gândesc la fel. Simt că atâta vreme cât Comitatul rămâne în urma mea, în afara primejdiei şi în pace, drumeţia îmi va părea mai uşor de îndurat; am să ştiu că undeva se află un liman sigur, chiar dacă tălpile mele nu-l vor mai atinge.

De bună seamă că uneori mi-a stat în gând să plec, continuă Frodo, dar socoteam că e aşa, ca şi cum ţi-ai lua lumea-n cap, un şir de aventuri la fel ca ale lui Bilbo, poate şi mai grozave, care se vor sfârşi cu bine. Acum însă ar însemna să pornesc în pribegie, să fug dintr-o primejdie în altă primejdie, trăgându-le după mine. Şi gândesc că trebuie să plec singur, dacă tot trebuie s-o fac, şi astfel să salvez Comitatul. Dar mă simt tare mic şi cu rădăcini adânci şi, cum să spun, disperat. Duşmanul este atât de puternic şi de înfricoşător.

În timp ce vorbea, o mare dorinţă de a-l urma pe Bilbo se stârnise în inima lui, dar acest lucru nu i-l mai spuse lui Gandalf - dorinţa de a-l urma pe Bilbo, şi, cine ştie, chiar de a-l găsi. Era atât de puternică, încât îi înfrângea teama: se simţea în stare să iasă afară în fugă şi apoi s-o ia la vale pe drum, chiar şi fără pălărie, aşa cum făcuse şi Bilbo într-o dimineaţă asemănătoare, cu multă vreme în urmă.

- Dragul meu Frodo! exclamă Gandalf. Cu adevărat hobbiţii sunt creaturi uluitoare, aşa cum am spus şi înainte. Poţi învăţa tot ce e de ştiut despre obiceiurile lor într-o lună de zile, şi chiar şi după o sută de ani te pot lua prin surprindere când te aştepţi mai puţin. Nu speram să primesc un asemenea răspuns, nici măcar de la tine. Dar Bilbo n-a dat greş când te-a ales ca moştenitor al lui, deşi prea puţin s-a gândit cât se va dovedi de important acest lucru. Mă tem că ai dreptate. Inelul nu va putea să mai stea ascuns în Comitat prea multă vreme; iar pentru binele tău, cât şi al altora, va trebui să pleci şi să laşi numele de Baggins în urmă. Nu vei fi în siguranţă câtă vreme porţi acest nume, indiferent dacă este dincolo de hotarele ţinutului sau în Pustietate. Am să-ţi dau un nume de călătorie. Când vei pleca, fă-o sub numele de domnul Subdeal .

Dar nu cred că e neapărată nevoie să o porneşti de unul singur. Asta în cazul în care ştii pe cineva de încredere şi care va voi să te însoţească - şi pe care ai fi pregătit să-l bagi în primejdii necunoscute. Dar dacă îţi vei căuta un tovarăş, fii cu băgare de seamă pe cine alegi. Şi fii cu băgare de seamă la ceea ce spui, chiar şi prietenilor celor mai apropiaţi. Duşmanul are multe iscoade şi feluri nenumărate de-a prinde de veste.

Se opri dintr-o dată din vorbit, parcă în ascultare. Abia acum îşi dădu Frodo seama câtă linişte era peste tot, înăuntru şi în afară. Gandalf se furişă până aproape de una dintre ferestre. Apoi, cu un salt, se repezi la pervaz,

întinse mâna afară şi o îndreptă în jos. Se auzi un chiţăit şi în clipă următoare se ivi capul numai cârlionţi al lui Sam Gamgee, tras de o ureche.

- Măi, măi, pe barba mea, făcu Gandalf. Sam Gamgee să fie? Păi, şi cam ce faci mata aici?

- Cerul să vă binecuvânteze, domnu' Gandalf, stăpâne, bâigui Sam. Nimic. Tocmai tundeam malul de iarbă de sub fereastră, dacă mă-nţelegeţi.

Îşi ridică foarfecele şi le clănţăni drept mărturie.

- Nu te-nţeleg, se încruntă Gandalf. Cam de multişor n-am mai auzit zgomotul foarfecelor tale. De când asculţi la colţ?

- S-ascult la colţ, stăpâne? Nu prea înţeleg, să-mi fie cu iertare. Nu sunt colţuri la Fundătura, ăsta-i adevăru'.

- Nu face pe prostul! Ce-ai auzit şi de ce ascultai?

Ochii lui Gandalf scăpărară şi sprâncenele lui se zburliră precum ţepii unui arici.

- Domnu' Frodo, stăpâne! ţipă răguşit Sam. Nu-l lăsaţi să-mi facă vreun rău, stăpâne! Nu-l lăsaţi să mă preschimbe în ceva nefiresc! Tătâne-meu ar suferi prea mult. N-am avut gânduri rele, pe onoarea mea, stăpâne!

- N-o să-ţi facă nici un rău, îl asigură Frodo, abia stăpânindu-şi râsul, deşi el însuşi era uluit şi oarecum nedumerit. Ştie la fel de bine ca şi mine că n-ai gânduri rele. Dar vino-ţi în fire şi răspunde-i la întrebări fără ocolişuri.

- Păi, stăpâne, zise Sam, tremurând. Am auzit ceva ce n-am priceput, despre un duşman şi despre inele şi despre domnu' Bilbo, stăpâne, şi dragoni şi un munte înfricoşător şi... şi despre elfi, stăpâne. Am ascultat pentru că nu m-am putut stăpâni, dacă mă-nţelegi. Cerul să mă aibă-n pază, stăpâne, da' mie-mi plac poveşti dintr-astea. Şi mai şi cred în ele, orice-ar zice Ted. Elfii, stăpâne! Tare-aş vrea să-i văd. N-aţi putea să mă duceţi să văd elfi, stăpâne, când o fi să plecaţi?

Dintr-o dată Gandalf izbucni în râs.

- Hai înăuntru! strigă el şi, întinzând braţele amândouă, îl săltă pe înmărmuritul Sam, cu foarfece şi fire de iarbă cu tot, de-a dreptul prin fereastră şi-l depuse pe podea.

- Să te ia să-i vezi pe elfi, ai? spuse el, scrutându-l îndeaproape pe Sam, dar cu faţa tresărindu-i într-un zâmbet. Care va să zică ai auzit că domnul Frodo pleacă?

- Am auzit, stăpâne. Şi de-asta era cât p-aci să mă-nec: după cât se pare, m-aţi auzit. Am încercat să mă stăpânesc, stăpâne, da' mi-a scăpat din gâtlej: eram atât de tulburat.

- Nu se poate altfel, Sam, spuse Frodo întristat.

Îşi dădea seama că fuga din Comitat aducea cu sine despărţiri mult mai dureroase decât doar a-şi lua rămas-bun de la confortul familiar din Fundătura.

- Va trebui să plec. Dar, - şi aici îl privi adânc pe Sam - dacă ţii cu adevărat la mine, vei păstra acea taina *de moarte.* Pricepi? Dacă n-o faci, dacă sufli un singur cuvinţel despre ceea ce-ai auzit aici, atunci trag nădejde că

Gandalf o să te prefacă într-o broască râioasă şi o să umple grădina cu şerpi de iarbă.

Sam căzu în genunchi, tremurând ca varga.

- Ridică-te, Sam, zise Gandalf. Mi-a venit un gând mult mai bun decât acesta. Ceva care să-ţi ferece gura şi să te pedepsească aşa cum se cuvine pentru că ai tras cu urechea. Ai să pleci cu domnu' Frodo.

- Eu, stăpâne!? ţipă Sam, ţopăind asemenea unui câine poftit la o plimbare. Să merg şi să-i văd pe elfi şi toate alea!? Uraa! strigă el şi apoi izbucni în plâns.

[IM1]*Merry* - „vesel"; *peregrin* - „şoim călător" *(n. tr.).*

Chapter 5

Al treilea nu-i de prisos

- Trebuie să plecaţi fără zarvă şi cât mai curând, îi sfătui Gandalf.

Trecuseră de-acum două, chiar trei săptămâni, dar Frodo nu dădea semn că ar fi fost gata de ducă.

- Ştiu. Dar e greu să le faci pe amândouă, observă el. Dacă aş dispărea aşa ca Bilbo, imediat s-ar auzi în tot ţinutul.

- Bineînţeles că nu trebuie să dispari, spuse Gandalf. Asta nu se face. Am spus *cât de curând,* nu *pe loc.* Dacă te poţi gândi la vreo cale de-a dispărea din Comitat fără să afle tot târgul, merită să mai întârzii un pic. Dar nu trebuie să amâni prea mult.

- Ce-ai zice să o fac la toamnă, de Ziua Noastră sau după? întrebă Frodo. Cred că până atunci pot să fac unele pregătiri.

Adevărul e că, acum că se ajunsese în acest moment hotărâtor, nu-i ardea defel să o pornească la drum. Fundătura părea un cămin mult mai plăcut decât oricând înainte, iar Frodo dorea să se bucure din plin de ultima lui vară în Comitat. Ştia că la apropierea toamnei măcar o parte din inima lui se va simţi mai atrasă de ideea călătoriei, la fel cum se simţise întotdeauna în acel anotimp. În sinea Iui se hotărâse mai de mult să plece la a cincizecea aniversare a zilei sale de naştere: a o sută douăzeci şi opta a lui Bilbo. Ar fi zis că acea zi era cea mai potrivită pentru a porni pe urmele bătrânului. Acesta era gândul care-i stăruia în minte cu deosebire, să-l urmeze pe Bilbo.

Şi singurul care făcea perspectiva plecării mai uşor de îndurat. Aproape că nu se gândea deloc la Inel şi la unde-l va duce El în cele din urmă. Lui Gandalf însă nu-i dezvălui aceste frământări ale sale. Era întotdeauna greu de spus ce concluzie putea să tragă vrăjitorul.

Gandalf îl privi pe Frodo şi zâmbi.

- Aşa să fie, consimţi el. Cred că e bine la toamnă - dar nu trebuie nicidecum să fie mai târziu. Încep să fiu foarte neliniştit. Între timp, te rog să ai grijă şi nu scăpa nici un cuvânt despre unde ai de gând să te duci. Şi vezi ca nici Sam Gamgee să nu se apuce să pălăvrăgească. Altfel, chiar că-l prefac într-o broască.

- Cât despre *unde* mă duc, oftă Frodo, va fi greu să spun cuiva ceva, căci nici eu însumi încă nu m-am hotărât.

- Prostii! Nu ţi-am cerut să nu-ţi laşi adresa la poştă! Ce-am vrut să spun este că pleci din Comitat şi acest lucru nu trebuie ştiut până nu vei fi ajuns destul de departe. Şi desigur că te vei îndrepta, sau cel puţin ai să porneşti, ori spre Miazănoapte, ori spre Miazăzi, ori spre Soare-Apune, ori spre Soare-Răsare - iar direcţia cu siguranţă nu trebuie cunoscută.

- Am fost atât de prins de gândul părăsirii acestui loc, Fundătura, şi al despărţirii, încât nici măcar nu mi-am ales direcţia, spuse Frodo. Căci încotro aş putea s-o apuc? Şi ce anume să-mi îndrepte paşii? Ce caut? Bilbo s-a dus să caute o comoară, s-a dus până acolo şi s-a întors; eu însă mă duc să pierd una şi să nu mă mai întorc, din câte îmi dau seama.

- N-ai cum să-ţi dai seamă de prea multe, îl întrerupse Gandalf. Şi nici eu n-am. Cine ştie dacă nu cumva menirea ta este să găseşti Hăul de la Capătul Lumii; la fel de bine pot să fie alţii meniţi pentru asta: nu am cum şti. Ce pot să-ţi spun este că încă nu eşti pregătit pentru acest drum lung.

- Aşa e, nu sunt, recunoscu Frodo. Însă, în acelaşi timp, ce cale ar trebui să urmez?

- Spre primejdie; nici prea pripit, nici pe un drum prea drept, răspunse vrăjitorul. Dacă vrei să-mi urmezi sfatul, îndreaptă-te spre Vâlceaua Despicată. E o călătorie ce nu se va dovedi foarte primejdioasă, deşi Drumul e mai puţin uşor decât altă dată şi se va dovedi şi mai greu pe măsură ce trec anii.

- Vâlceaua Despicată! exclamă Frodo. Bună idee: am s-o iau către răsărit şi am să mă îndrept spre Vâlceaua Despicată. Îl duc pe Sam să-i vadă pe elfi; ce-o să se mai bucure!

Vorbea cu nepăsare: dar inima lui tresălta dintr-o dată de dorinţa de a vedea casa lui Elrond Halfelven şi de-a respira aerul acelei văi adânci unde mulţi din Seminţia Bălaie trăiau în pace încă şi acum.

Într-o seară de vară, o veste uluitoare umplu hanurile *Mănunchiul de iederă* şi *Dragonul Verde.* Uriaşii şi celelalte pieze-rele de la hotarele ţinutului fuseră date uitării, locul lor fiind luat de chestiuni mai arzătoare: domnul Frodo vindea Fundătura, ba chiar o şi vânduse de-acum - nimănui altcuiva decât familiei Sackville-Baggins!

- Şi încă la un preţ de nimic, răsunară alte voci, şi nu e greu de crezut când cumpărătoarea e cucoana Lobelia.

(Otho murise cu câţiva ani în urmă, la vârsta matură, dar dezamăgită, de 102 ani.)

Motivul pentru care domnul Frodo vindea vizuina lui minunată stârnea şi mai multe discuţii decât preţul. Unii susţineau părerea - confirmată prin înclinări ale capului şi prin tot felul de aluzii de către domnul Baggins în persoană - că banii lui Frodo erau pe sfârşite: el intenţiona să părăsească Hobbitonul şi să ducă o viaţă liniştită, cu ceea ce lua pe vizuina lui, în Ţara Iedului, printre rudele sale din neamul Brandybuck. „Cât mai departe de familia Sackville-Baggins", adăugau unii. Dar părerea că în Fundătura cei doi Baggins tăinuiseră imense bogăţii se fixase atât de bine în capul tuturor, încât această explicaţie era greu de crezut, mai de necrezut decât orice alt motiv sau lipsă de motiv scornite de fantezia lor: cei mai mulţi ar fi zis că la mijloc era o conjuraţie ticăloasă şi încă nedescoperită, pusă la cale de Gandalf. Deşi vrăjitorul se ţinea ascuns şi nu umbla la lumina zilei, era un lucru ştiut că „se pitea la Fundătura". Dar, oricum s-ar fi potrivit mutarea lui Frodo cu tertipurile vrăjitoriilor lui Gandalf, un lucru era limpede: Frodo Baggins se întorcea în Ţara Iedului.

- Da, mă voi muta în această toamnă, spunea el. Merry Brandybuck tocmai îmi caută o vizuină mică şi frumoasă, poate chiar o căsuţă.

De fapt, cu ajutorul lui Merry alesese şi chiar şi cumpărase o casă mică în Scobitura Râului, în regiunea ce se întindea dincolo de Cotuascuns. În afară de Sam, tuturor celorlalţi le spunea că acolo avea de gând să se stabilească pentru totdeauna. Era un gând ce se născuse în urma hotărârii de-a o porni spre răsărit, căci Ţara Iedului se afla la hotarele estice ale Comitatului şi, întrucât acolo locuise în copilărie, întoarcerea pe acele meleaguri nu părea prin nimic ciudată.

Gandalf rămase în Comitat timp de două luni. Apoi, într-o seară, la sfârşitul lui iunie, curând după ce planul lui Frodo fusese în sfârşit pus la punct, anunţă pe nepusă masă că avea să plece din nou în dimineaţa următoare.

- Doar pentru puţin timp, aşa sper, adăugă el. Dar o apuc în jos, spre miazăzi, dincolo de hotare, să încerc să aflu ce mai e nou. Am zăbovit mai mult decât ar fi trebuit.

Vorbea cu detaşare, lui Frodo îi făcu însă impresia că arăta cam îngrijorat.

- S-a întâmplat ceva? îl întrebă el.

- N-aş zice; doar că am auzit ceva ce m-a cam neliniştit şi care trebuie cercetat mai îndeaproape. Dacă voi socoti că e neapărată nevoie să pleci imediat, mă voi întoarce cât mai repede, sau măcar iţi voi trimite vorbă. Între timp, ţine-te de planul tău, însă ai grijă mai mult decât oricând, mai ales de Inel. Dă-mi voie să ţi-o mai repet o dată foarte răspicat: *nu-l folosi!*

În zori plecă.

- Pot să mă întorc în orice zi, spuse la despărţire. Şi cel mai târziu voi fi înapoi la petrecerea de despărţire. Gândesc că, la urma urmei, tot vei avea nevoie de tovărăşia mea pe Drum.

O vreme, Frodo a fost destul de neliniştit, şi se tot întreba oare ce anume auzise Gandalf; dar încetul cu încetul îngrijorarea i se risipi şi vremea bună îl ajută să uite de griji pentru un timp. Comitatul nu prea avusese parte de o vară atât de frumoasă şi de o toamnă atât de îmbelşugată; pomii erau împovăraţi de mere, iar porumbul crescuse înalt şi plin de ştiuleţi.

Era în plină toamnă când Frodo începu încă o dată să-şi facă griji din pricina lui Gandalf. Septembrie era pe sfârşite şi de la vrăjitor nici o veste. Ziua de naştere şi mutarea se apropiau, dar el nu venea şi nu trimitea vorbă. Fundătura intră în forfota pregătirilor. Câţiva dintre prietenii lui Frodo veniră să stea cu el şi să pună umărul la împachetat: printre ei se aflau şi Fredegar Bolger, Folco Boffin şi, bineînţeles, prietenii săi intimi, Pippin Took şi Merry Brandybuck. Cu ajutorul lor, toată locuinţa ajunse curând întoarsă cu fundu-n sus.

Pe 20 septembrie, două căruţe acoperite şi pline ochi au pornit spre Ţara Iedului, ducând mobila şi bunurile pe care Frodo nu le vânduse spre noua lui locuinţă şi urmând drumul ce traversa Podul Viniac. A doua zi, pe Frodo l-a cuprins cu adevărat îngrijorarea, drept care n-a făcut altceva decât să se uite şi iar să se uite după Gandalf. Zorii zilei de joi, dimineaţa aniversării sale, s-au ivit la fel de senini şi de frumoşi ca şi în acea dimineaţă de demult, a marii petreceri a lui Bilbo. Dar Gandalf nici acum n-a apărut. Seara, Frodo a dat petrecerea de despărţire în cerc restrâns. O cină pentru sine şi cele patru ajutoare ale sale; dar era tulburat şi n-avea chef de petrecere. Gândul că în curând trebuia să se despartă de tinerii lui prieteni îi îngreuna inima. Se întreba cum să facă să le împărtăşească hotărârea pe care o luase.

Cei patru hobbiţi erau tare veseli şi curând petrecerea începu să se încălzească, în ciuda absenţei lui Gandalf. În sufragerie nu mai rămăsese altceva în afara unei mese şi a câtorva scaune, dar mâncarea era bună, iar vinul aşijderea: vinul lui Frodo nu ajunsese printre obiectele vândute familiei Sackville-Baggins.

- Nu ştiu ce s-o alege de restul lucrurilor mele când vor încăpea în ghearele S.B.-ilor, dar cel puţin ăstuia i-am găsit un adăpost bun, spuse Frodo, golindu-şi paharul. Era ultimul strop din „Podgoriile Vechi".

După ce cântară multe cântece şi vorbiră despre şi mai multe lucruri pe care le făcuseră împreună, ridicară paharul în cinstea zilei de naştere a lui Bilbo şi băură în sănătatea Iui şi a lui Frodo, aşa după cum era obiceiul încetăţenit de Frodo. Apoi ieşiră ca să ia o gură de aer curat şi să se uite la stele, după care se duseră la culcare. Petrecerea lui Frodo luase sfârşit, dar Gandalf tot nu venise.

A două zi dimineaţă încărcară într-o căruţă restul de bagaje. Pe capră urcă Merry şi, însoţit de Grasunu' (adică Fredegar Bolger), o luă din loc.

- Cineva trebuie să ajungă acolo înaintea ta şi să te aştepte cu casa încălzită, spuse el. Păi, atunci pe curând - poimâine, înţeleg, dacă nu vă opriţi să dormiţi undeva pe drum.

După prânz, Folco se duse acasă, dar Pippin mai zăbovi. Frodo era agitat şi neliniştit, tot trăgea cu urechea, doar-doar o auzi paşii lui Gandalf. Se hotărî să aştepte până la căderea nopţii. După care, în cazul în care Gandalf avea neapărată nevoie de el, se va duce direct la Scobitura Râului, poate chiar va ajunge primul. Pentru că Frodo mergea pe jos. Planul lui era să străbată distanţa între Hobbiton şi Pontonul Cotuascuns ca într-o plimbare, fără să se grăbească - şi asta din plăcere şi din dorinţa de a mai vedea o ultimă oară Comitatul, mai mult decât din orice alt motiv.

- Unde mai pui că mă va ajuta să-mi intru puţin în formă, spuse el, uitându-se la sine într-o oglindă prăfuită din holul pe jumătate golit de mobilă.

De multă vreme nu mai făcuse plimbări lungi, drept care avea impresia că imaginea din oglindă arăta puţin cam fleşcăită.

După prânz, familia Sackville-Baggins se înfiinţă în persoana Lobeliei şi a fiului ei Lotho cel roşcovan, spre iritarea lui Frodo.

- În sfârşit a noastră, suspină Lobelia trecând pragul.

Lipsă de politeţe, şi nici măcar adevărat nu era, căci sălaşul devenea al ei abia după miezul nopţii. Dar să fim îngăduitori cu Lobelia: până să primească vizuina, fusese nevoită să aştepte cu şaptezeci şi şapte de ani mai mult decât sperase la început, şi iată că acum avea o sută de ani. Oricum, venise să se asigure că nimic din ceea ce cumpărase nu dispăruse; şi dorea cheile. I-a luat destul de mult să se declare satisfăcută, căci adusese cu sine o listă a tuturor lucrurilor, pe care a dorit să o verifice de la un cap la altul, într-un târziu plecă împreună cu Lotho şi cu cheia în buzunar, după ce i s-a promis că cealaltă cheie îi va fi lăsată la familia Gamgee, la Puşca-n-traistă. Promisiune care a făcut-o să mârâie şi să nu-şi ascundă gândul că familia aia ar fi în stare să golească vizuina în timpul nopţii. Frodo nu i-a oferit nici măcar o ceaşcă de ceai.

În schimb, după plecarea ei, a băut ceai cu Pippin şi Sam Gamgee în bucătărie. În mod oficial, se ştia că Sam se ducea în Ţara Iedului „ca să-l servească pe domnu' Frodo şi să se ocupe de grădinărit": un aranjament consfinţit de Unchiaş, deşi asta nu-l consola pentru faptul că avea să o aibă pe Lobelia drept vecină.

- Ultima noastră cină la Fundătura, spuse Frodo, împingând în spate scaunul.

Spălatul vaselor îl lăsară în seama Lobeliei. Pippin şi Sam strânseră curelele celor trei raniţe, apoi îngrămădiră totul pe verandă. Pippin coborî în gradină ca să-i arunce o ultimă privire. Sam dispăru.

Soarele asfinţea. Vizuina Fundăturii părea tristă, sumbră şi vraişte. Frodo trecu încă o dată prin toate încăperile familiare şi văzu lumina asfinţitului pălind pe pereţi şi umbrele crescând prin unghere. În vizuină se înstăpânea întunericul. Frodo ieşi, coborî spre poarta de la capătul potecii şi de acolo

mai merse puţin pe Drumul Măgurii la vale. Aproape că se aştepta să-l vadă pe Gandalf apropiindu-se cu paşi mari prin înserare.

Cerul era senin, iar stelele prindeau să strălucească.

- O să fie o noapte frumoasă, gândi el cu voce tare. Semn bun de început. Am poftă să umblu. Nu mai am răbdare să stau locului. O s-o pornesc la drum, şi Gandalf trebuie să-mi ia urma.

Se răsuci ca să se întoarcă acasă, dar imediat se opri, căci auzise glasuri chiar după colţ, la capătul uliţei Puşca-n-traistă. Una dintre voci era cu siguranţă a bătrânului Unchiaş; cealaltă era necunoscută şi oarecum neplăcută. Frodo nu desluşea ce spunea, auzind doar răspunsurile Unchiaşului, care erau cam ţâfnoase. Bătrânul părea să se fi pierdut cu firea.

- Nu, domnu' Baggins a plecat. Azi-dimineaţa a plecat, iar Sam al meu s-a dus cu el: şi şi-a luat şi toate lucrurile. Da, a vândut şi a plecat, cum v-am spus. De ce? Nu-i treaba mea, şi nici a domniei voastre. Încotro? Ăsta nu-i un secret. S-a mutat la Cotuascuns, sau pe-acolo pe undeva, în vale. Da, aşa e - o bucată bună de drum. Eu unu' n-am fost nicicând atât de departe; ăia din Ţara Iedului sunt cam ciudaţi. Nu, nu pot să-i dau nici un fel de ştire. Noapte bună.

Se auziră paşi depărtându-se în josul Măgurii. Cu oarece mirare, Frodo se pomeni stăpânit de un sentiment de uşurare că paşii nu urcaseră Măgura spre el. „Cred că m-am săturat de întrebări şi de toată iscodirea asta în legătură cu ce fac şi ce dreg, îşi zise el. Ce fiinţe curioase sunt toţi!" Mai că-i venea să se ducă la Unchiaş şi să-l întrebe cu cine stătuse de vorbă; dar, gândindu-se mai bine (sau mai rău), făcu repede cale întoarsă spre Fundătura.

Pippin şedea pe raniţa lui, în verandă. Sam nu se zărea nicăieri. Frodo intră în întunericul casei.

- Sam! strigă el. Sam! E vremea!

- Vin, stăpâne! se auzi răspunsul de undeva din adânc, urmat curând de Sam însuşi, care se ştergea la gură.

Îşi luase rămas-bun de la butoiul cu bere din pivniţă.

- Totu-mbarcat, Sam? întrebă Frodo.

- Da, stăpâne. Asta o să-mi ajungă pentru o vreme. Frodo închise şi încuie uşa rotundă, iar cheia i-o dădu lui Sam.

- Fugi şi du-o acasă, Sam! îi spuse el. Apoi tai-o pe uliţă şi vino cât poţi de repede la poarta dinspre drumul de dincolo de Pajişti. În seara asta nu trecem prin sat. Prea multe urechi ciulite şi prea mulţi ochi la pândă.

Sam porni ca din puşcă.

- Ei, în sfârşit la drum! spuse Frodo.

Îşi aburcară raniţele în spate, îşi luară toiegele şi dădură colţul spre latura de apus a vizuinei Fundăturii.

- Rămâi cu bine! mai zise Frodo, uitându-se la fereastra neagră şi oarbă.

Flutură mâna, se răsuci pe călcâie şi (pornind pe urma lui Bilbo, numai că el nu ştia asta) grăbi pasul după Peregrin, la vale pe poteca din gradină. La

capătul de jos al acesteia, trecură gardul viu pe la pârleaz şi o apucară spre câmpuri, pierzându-se în întuneric precum foşnetul vântului prin iarbă.

La poala Măgurii, în partea ei dinspre soare-apune, ajunseră la poarta ce dădea într-un drum îngust. Acolo se opriră şi-şi aranjară curelele raniţelor. După puţin timp se ivi şi Sam, apropiindu-se cu paşi repezi şi gâfâind din greu; raniţa grea i se înălţa mult peste umeri, iar pe cap îşi pusese un sac ţuguiat, fără formă şi pleoştit, despre care zicea că-i pălărie. Pe întuneric, Sam semăna tare mult cu un gnom.

- Mai că-mi vine să cred că mi-aţi dat tot ce era mai greu, zise Frodo. Mi-e milă de melci şi de toate vieţuitoarele ce-şi cară casa în spinare.

- Aş putea să mai iau încă multe, stăpâne. Raniţa mea e destul de uşoară, minţi Sam, făcând pe grozavul.

- Ba nu poţi, Sam, îl contrazise Pippin. Las' că-i face bine. N-are nimic în plus decât ce ne-a zis să împachetam. A cam lâncezit în ultima vreme, dar după ce-o să meargă o bucată de drum, o să i se pară mai uşor.

- Fii bun cu un biet hobbit bătrân! pufni Frodo în râs. Pun rămăşag că am să fiu la fel de subţire ca o nuia de trestie înainte să ajungem în Ţara Buck. Vorbeam şi eu ca să nu tac. Am bănuiala că tu, Sam, ai încărcat mai mult decât ţi-era partea, dar o să am grijă când ne-om face din nou bagajele.

Îşi luă toiagul.

- Ei, la toţi ne place să umblăm prin întuneric, mai zise el, aşa că hai să lăsăm în urmă câteva mile înainte să tragem un pui de somn.

O vreme urmară drumul spre vest. Apoi, părăsindu-l, o apucară spre stânga şi, tăcuţi ca şi până atunci, se îndreptară încă o dată spre câmpuri. Mergeau în şir, de-a lungul gardurilor vii şi al crângurilor, în timp ce noaptea cobora tot mai întunecoasă peste ei. În pelerinele lor negre, erau la fel de nevăzuţi că şi cum ar fi purtat toţi trei inele magice. Şi întrucât erau hobbiţi şi încercau să umble cât mai neauziţi, nu făceau nici un zgomot, nici cât le-ar fi putut hobbiţii înşişi desluşi. Până şi sălbăticiunile câmpurilor şi ale pădurilor rămaseră neştiutoare de trecerea lor.

După un timp traversară Apa, la vest de Hobbiton, pe un podeţ îngust de scânduri. În acel loc, râul nu era decât o panglică neagră şerpuitoare, mărginită de arini înclinaţi deasupra văii. La o milă său două spre sud traversară iute marele drum ce venea dinspre Podul Vimac; acum se găseau în Ţara Tuc şi, cotind spre sud-est, se îndreptară spre ţinutul Dealului Verde. Începând să urce primele coaste, se uitară în urmă şi zăriră lămpaşele din Hobbiton licărind în depărtare, în valea domoală a Apei. Curând aşezarea dispăru în faldurile pământului întunecat, urmată fiind de Lângă Ape şi de iazul cenuşiu din vecinătate. După ce lumina ultimei gospodării rămase mult în urmă, sclipind când şi când printre copaci, Frodo se răsuci încă o dată şi-şi flutură mâna în semn de rămas-bun.

- Mă-ntreb dacă-mi va fi dat să mai privesc vreodată valea asta, zise el încet.

După aproape trei ore de mers, făcură un popas. Noaptea era senină, răcoroasă şi înstelată, dar câteva pale de negură ca nişte fuioare de fum

prindeau a urca pripoanele dealurilor dinspre pâraie şi lunci adânci. Ramuri subţiri legănate de un vânt uşor deasupra capetelor lor teşeau o plasă neagră pe cerul palid. Cei trei încropiră o gustare modestă (aşa, ca pentru hobbiţi) şi purceseră mai departe. Curând ajunseră la un drum îngust ce urca şi cobora, până se pierdea cenuşiu în întunericul din faţă: drumul spre Pădureni şi Stogu şi spre Pontonul Cotuascuns se desprindea în sus din drumul principal din valea Apei şi cotea pe la poalele Dealurilor Verzi spre Capătul Împădurit, un colţ sălbatic al Meleagului de la Soare-Răsare.

Merseră ce merseră şi nimeriră pe o cărare tăiată adânc printre copaci înalţi ce-şi foşneau în noapte frunzele uscate. Întunericul era de nepătruns. Începură să vorbească şi să fredoneze toţi trei încetişor o melodie, căci se găseau acum departe de orice ureche iscoditoare. Apoi se cufundară din nou în tăcere, iar Pippin prinse a rămâne în urmă. Într-un târziu, când poteca deveni tot mai abruptă pe povârniş în sus, se opri şi căscă.

- Mi-e atât de somn, zise el, că în curând o să mă prăbuşesc în mijlocul potecii. Aveţi de gând să dormiţi în picioare? Aproape că-i miezul nopţii.

- Credeam că-ţi place să umbli pe întuneric, spuse Frodo. Dar nu ne mână nimeni de la spate. Merry se aşteaptă să ajungem poimâine în timpul zilei; avem, prin urmare, încă două zile. Vom poposi în primul loc mai potrivit.

- Vântul e de la soare-apune, zise Sam. Dacă ajungem de partea cealaltă a dealului ăstuia, stăpâne, o să găsim un loc adăpostit si îndeajuns de tihnit. Chiar deasupra noastră e o pădure uscată de brazi, dacă-mi aduc bine aminte.

Sam cunoştea regiunea pe o rază de douăzeci de mile jur-împrejurul aşezării Hobbiton, dar mai mult nici că ştia din geografie.

Chiar în vârful dealului dădură peste peticul de pădure de brazi. Părăsind poteca, se afundară în întunericul adânc al brazilor, greu de mirosul de răşină, şi adunară vreascuri uscate şi conuri ca să încingă un foc. Curând flăcările trosneau vesel la rădăcina unui brad uriaş, iar ei rămaseră o vreme aşezaţi în jurul lui, până când capetele începură să le cadă în piept. Atunci, alegându-şi fiecare un cotlon între rădăcinile primitoare, se făcură covrig sub pelerine şi pături şi în scurtă vreme adormiră. Hotărâseră să nu stea nimeni de pază; nici măcar Frodo nu se temea încă de vreo primejdie, căci se mai aflau în inima Comitatului. Câteva vietăţi se apropiară şi îi priviră după ce focul se stinse. O vulpe ce trecea prin pădure cu niscai treburi de-ale ei se opri câteva minute şi adulmecă îndelung.

„Hobbiţi, îşi spuse în sinea ei. Şi ce mai urmează? Am auzit de tot felul de lucruri ciudate prin partea asta de lume, dar nu-mi amintesc să-mi fi spus careva de vreun hobbit care să doarmă sub cerul liber, la adăpostul unui copac. Şi-ncă trei! îmi miroase a ceva tare ciudat aici!" Şi gândea cu dreptate, dar mai mult de-atât n-avea să afle vreodată.

Dimineaţa veni palidă, rece şi umedă. Primul se trezi Frodo, care descoperi că rădăcina copacului îi lăsase o adâncitură în spate, iar gâtul îi era înţepenit. „Să mergi de plăcere? De ce n-am venit călare?" se întrebă în sinea lui, la fel cum se întreba ori de câte ori era la începutul unei expediţii.

„Şi minunatele mele paturi de puf au fost toate vândute Sackville-Bagginşilor! Nişte rădăcini de-astea de copac ar merita!" Se întinse, iar apoi strigă:

- Scularea, hobbiţilor! Dimineaţa e minunată!

- Ce-i atât de minunat la ea? mormăi Pippin, uitându-se chiondorâş cu un singur ochi peste marginea păturii. Sam! Pregăteşte micul dejun pentru ora nouă şi jumătate! Ai încălzit apa la baie?

Sam sări în picioare cu un aer buimac.

- Nu, stăpâne, n-am încălzit-o, stăpâne, zise el.

Frodo trase păturile din jurul lui Pippin, rostogolindu-l, apoi se duse la marginea pădurii. Departe, spre răsărit, soarele răsărea roşu din negurile ce acopereau grele lumea. Stropiţi cu roşu şi auriu, copacii tomnatici păreau să plutească dezrădăcinaţi pe o mare de umbre. Puţin mai la vale, spre stânga, drumul cobora abrupt şi dispărea într-o scobitură.

Reveni în tabără; între timp, Sam şi Pippin aprinseseră un foc zdravăn.

- Apa! strigă Pippin. Unde-i apa?

- Nu ţin apă în buzunare, pufni Frodo.

- Credeam că te-ai dus să găseşti apă, îl luă la rost Pippin, ocupat cu aranjatul bucatelor şi al cănilor. Ce-ar fi să te duci acu' să aduci nişte apă?

- Ai putea veni şi tu, şi să iei şi butelcile cu tine, i-o-ntoarse

La poalele dealului curgea un pârâiaş. Umplură butelcile şi micul ceaun de expediţie la o cascadă unde apa se prăvălea câteva picioare peste muchia unei stânci cenuşii. Era rece ca gheaţa, aşa încât spălatul feţelor şi al mâinilor fu însoţit de bolboroseli şi gâfâieli.

Când isprăviră de mâncat şi raniţele erau din nou legate strâns, trecuse de ora zece şi ziua devenea tot mai senină şi mai caldă. Coborâră panta, trecură pârâul acolo unde acesta se ascundea sub drum, urcară povârnişul următor şi apoi coborâră iarăşi şi urcară la loc un alt colnic; de-acum, pelerinele, păturile, apa, merindele şi toate celelalte le apăsau parcă şi mai grele umerii.

Marşul din acea zi promitea să fie o treabă obositoare şi năduşitoare. Totuşi, după câteva mile, poteca încetă să urce şi să coboare: urca abrupt şi în zigzag până în vârful unei culmi, iar de acolo se vedea coborând pentru ultima oară. În faţa lor zăriră plaiurile mai joase, punctate de pâlcuri mici de copaci, ce se pierdeau în depărtare în aburul cafeniu al unui ţinut păduros. Privirile lor cuprinseră Capătul Împădurit până în zare, spre Râul Viniac. Drumeagul şerpuia înainte, ca o bucată de sfoară.

- Drumul ăsta nu se mai isprăveşte, zise Pippin, dar nu mai pot dacă nu mă odihnesc niţel. E timpul să prânzim.

Se aşeză pe marginea drumului şi îşi aţinti privirea spre est, spre ceţuri, dincolo de care curgea Râul şi se afla marginea Comitatului în care-şi petrecuse întreaga viaţă. Sam rămase în picioare lângă el. Ochii lui rotunzi erau larg deschişi - căci se uita la pământuri pe care nu le văzuse niciodată, spre un nou orizont.

- În pădurile alea locuiesc elfii? întrebă el.

- N-am auzit de aşa ceva, zise Pippin.

Frodo tăcea. Şi el urmărea din priviri drumul spre răsărit, ca şi cum nu-l mai văzuse niciodată până atunci. Dintr-o dată prinse glas, rostind rar, cu voce tare, dar totodată ca pentru sine:

Drumul duce-n jos la vale
De la uşa mea-ncepând.
Ah, grăbit, pe-aceeaşi cale
Voi pleca şi eu curând,
Pân-la drumu-n care alte drumuri duc de oareunde
Şi de-acolo mai departe? încă n-aş putea răspunde.

- Parcă-i o poezie dintr-alea de-ale lui Bilbo, spuse Pippin. Sau e una dintre imitaţiile tale? Nu prea sună a încurajare.

- Nu ştiu, recunoscu Frodo. Mi-a venit aşa, ca şi cum eu aş fi născocit-o. Dar se poate s-o fi auzit cândva, demult. Sigur că-mi aminteşte de Bilbo cel din ultimii ani, înainte să plece. Adeseori îmi spunea că nu exista decât un Drum, că e ca un râu mare: izvoarele lui ţâşnesc din fiecare prag şi fiecare potecă i se supune. „E o treaba tare periculoasă, Frodo, să ieşi pe uşa casei tale, îmi spunea. Păşeşti pe Drum şi, dacă nu ştii să-ţi stăpâneşti picioarele, nu ai habar încotro te poate duce curentul. Îţi dai seama că ăsta e drumul ce străbate Codrul Întunecimii şi că, dacă îl laşi în voia lui, s-ar putea să te ducă până la Muntele Singuratic şi chiar mai departe şi-n locuri şi mai blestemate?" îmi spunea asta pe poteca din faţa uşii de la Fundătura, mai cu seamă după ce se întorcea dintr-o plimbare lungă.

- Dar să ştii că Drumul n-o să mă ducă nicăieri cel puţin pentru o oră, decretă Pippin, dând jos raniţa din spate.

Ceilalţi îi urmară exemplul: îşi sprijiniră raniţele de răzorul drumului iar picioarele şi le întinseră pe drum. După ce se odihniră, îşi puseră burţile la cale, iar pe urmă se mai odihniră o vreme.

Soarele cobora spre asfinţit, iar lumina amurgului începuse să cuprindă pământul atunci când se urniră din loc. Până acum nu întâlniseră nici un suflet. Nu era o cale bătută spre Capătul Împădurit. Mărşăluiau de mai bine de o oră, când Sam se opri deodată, parcă în ascultare. Ajunseseră în vale; după multe şerpuiri, drumul se întindea drept în faţă, traversând păşunile pe care creşteau risipiţi copaci înalţi, vestitori ai pădurii ce se apropia.

- Aud un ponei sau un cal ce vine în urma noastră, anunţă el. Se uitară în spate, dar cotul drumului îi împiedica să vadă prea departe.

- Mă-ntreb dacă nu e Gandalf care vine după noi, spuse Frodo.

Dar nici n-apucă bine să zică aceste vorbe, când îl cuprinse un sentiment că nu era tocmai aşa, şi o dorinţă bruscă de-a se ascunde de călăreţ puse stăpânire pe el.

- Poate că n-are prea mare importanţă, adăugă el, parcă cerându-şi iertare, dar tare-aş vrea să nu fiu văzut pe drum - de către nimeni. M-am săturat să mi se urmărească şi tălmăcească fiecare pas pe care-l fac. Iar dacă este Gandalf, mai zise el ca un gând întârziat, îi pregătim o mică surpriză, ca să-l pedepsim pentru că a întârziat atât de mult. Hai să ne facem nevăzuţi.

Ceilalţi doi alergară iute spre stânga şi se pitiră într-o scobitură, nu departe de drum. Rămaseră nemişcaţi. Frodo şovăi o clipă: curiozitatea sau poate o altă senzaţie se opunea dorinţei de a se ascunde. Tropăitul se apropia. În ultima clipă, Frodo se azvârli într-un petic de iarbă înaltă din spatele unui copac ce umbrea drumul. De acolo îşi înălţă capul şi iscodi prudent pe deasupra unei rădăcini.

De după cotul drumului se ivi un cal negru, nu un ponei ca al hobbiţilor, ci un cal în toată regula; iar călare se afla un ditamai omul, ce părea să stea chircit în şa, învelit într-o mantie mare şi neagră, cu glugă, astfel că numai cizmele vârâte în scările înalte se zăreau dedesubt; faţa lui era ascunsă în umbră, nevăzută.

Când ajunse la copac, în dreptul lui Frodo, calul se opri. Silueta călare rămase nemişcată, cu capul plecat, de-ai fi zis că ascultă ceva. De sub glugă se auzea un zgomot ca de amuşinare a unui miros ce nu se lasă desluşit; capul se răsuci dintr-o parte în alta a drumului.

O teamă, ivită din senin şi inexplicabilă, de a nu fi descoperit îl cuprinse pe Frodo, şi-n clipa aceea gândul îi fugi la Inel. Abia îndrăznea să respire, cu toate acestea dorinţa de a scoate Inelul din buzunar deveni atât de copleşitoare, încât începu să-şi mişte încet mâna. Simţea că nu are decât să şi-l strecoare pe deget ca să fie în afara oricărei primejdii. Sfatul lui Gandalf părea absurd. Bilbo folosise Inelul. „Şi încă sunt în Comitat", îşi spuse el, în timp ce mâna atinse lanţul. În aceeaşi clipă, călăreţul se îndreptă de spate şi trase de hăţuri. Calul paşi înainte, întâi la pas, pornind apoi în galop.

Frodo se târî până la marginea drumului şi se uită în urma călăreţului, până când acesta se pierdu în zare. Frodo n-ar fi putut jura, dar i se păruse că, dintr-o dată, înainte să piară de tot din vedere, calul o luase într-o parte, intrând printre copacii din dreapta.

„Măi să fie, dar ştiu că-i ceva tare ciudat aici, şi chiar că neliniştitor", spuse Frodo în sinea lui, în vreme ce se îndrepta spre tovarăşii săi. Pippin şi Sam nu se clintiseră din iarbă, astfel că nu văzuseră nimic; drept care Frodo trebui să le descrie călăreţul şi felul ciudat în care se purtase.

- N-aş putea spune de ce, dar am fost sigur că eu eram cel pe care-l căuta sau după care adulmecă; şi la fel de sigur am fost că nu voiam să mă descopere. Încă nu mi-a fost dat să văd sau să simt ceva asemănător în Comitat.

- Dar ce-are face cu noi unul din Seminţia Mare? se miră Pippin. Şi ce căuta prin partea asta de lume?

- Sunt nişte oameni prin părţile astea, explică Frodo. Celor din Meleagul de la Miazăzi Seminţia Mare le-a cam dat de furcă, din câte ştiu. Dar n-am auzit vreodată de un asemenea călăreţ. Mă-ntreb de unde-o fi venind.

- Să-mi fie cu iertare, interveni Sam deodată, da' ştiu de unde vine. Din Hobbiton vine călăreţu' ăsta negru, dacă n-or mai fi şi alţii. Şi ştiu încotro se duce.

- Ce vrei să spui cu asta? se răsti Frodo la el, privindu-l uluit. De ce n-ai spus nimic pân-acum?

- Abia acu' mi-am amintit, stăpâne. Uite cum a fost: când m-am dus la vizuina noastră ieri-seară să duc cheia, tătâne-meu numa' ce-mi zice: *Bună, Sam! Credeam c-ai plecat cu domnu' Frodo azi-dimineaţa. A fost pe-aici un muşteriu ciudat care-a-ntrebat de domnu' Baggins de la Fundătura, tocma' a plecat. L-am trimis la Cotuascuns. Nu că mi-ar fi plăcut cum vorbea. Părea tare mânios când i-am zis că domnu' Baggins şi-a părăsit locuinţa cea veche pentru totdeauna. A sâsâit la mine, zău că da. M-a cam luat cu frig. Ce neam era?* îl întreb eu pe Unchiaş. *Nu ştiu,* zice el, *da' nu era hobbit. Era-nalt şi parcă negru, şi stătea aşa, aplecat asupra mea. Aş zice că era unu' din Seminţia Mare de pe meleaguri străine. Vorbea tare ciudat.*

N-am putut zăbovi să aud mai multe, stăpâne, pentru că m-aşteptaţi; şi nici n-am pus prea mult temei pe vorbele lui. Unchiaşul e tot mai bătrân şi cu vederea tot mai slabă, unde mai pui că era aproape întuneric atunci când fiinţa asta a urcat Măgura şi l-a găsit stând la aer curat la capătul uliţei noastre. Sper că nu v-a pricinuit nici un rău, stăpâne, şi nici eu.

- Unchiaşul n-are nici o vină, zise Frodo. La drept vorbind, l-am auzit stând de vorbă cu un străin ce părea să se intereseze de mine, şi mi-a venit să mă duc să-l întreb cine e. Mai bine o făceam, sau măcar tu să-mi fi spus de povestea asta mai devreme. Aş fi fost mai atent pe drum.

- Dar nu trebuie neapărat să fie o legătură între călăreţul ăsta şi străinul Unchiaşului, îşi dădu Pippin cu părerea. Am părăsit Hobbitonul în destulă taină, nu văd cum ne-ar fi putut urmări.

- Da' ce ziceţi de *adulmecat,* stăpâne? îi aminti Sam. Iar Unchiaşul mi-a zis că străinul era negru.

- Ah, mai bine îl aşteptam pe Gandalf, murmură Frodo. Dar poate că n-aş fi făcut decât să înrăutăţesc şi mai mult lucrurile.

- Atunci ştii ceva sau ai vreo bănuială în legătură cu acest călăreţ? îl iscodi Pippin, care-i auzise murmurul.

- De ştiut nu ştiu, şi e mai bine să nu bănuiesc nimic.

- Bine, vere Frodo. Păstrează-ţi secretele deocamdată, dacă vrei să fii misterios. Până una-alta, nouă ce ne rămâne de făcut? Aş dori să îmbuc ceva şi să-mi umezesc gâtlejul, dar parcă tot mai bine e s-o luăm din loc de-aici. Toată vorbăria asta a noastră despre călăreţi adulmecători cu nasuri nevăzute m-a cam neliniştit.

- Da, cred că o luăm din loc, consimţi Frodo, dar nu pe drum - nu care cumva să-i vină călăreţului să se întoarcă, sau poate că mai e vreun altul

care-l urmează. Azi trebuie să mai mergem o bucată bună de drum. Ţara Iedului e încă tare departe.

Umbrele copacilor se întindeau lungi şi subţiri pe iarbă atunci când cei trei porniră din nou. Se ţineau la o aruncătură de piatră în stânga drumului, cât mai mult cu putinţă ascunşi vederilor. Dar asta îi împiedica la mers; căci iarba era deasă şi smocuită, terenul plin de hârtoape şi de muşuroaie, iar copacii, răzleţi la început, începeau să se îndesească.

Soarele coborâse roşu dincolo de dealurile din spatele lor, iar înserarea îşi făcea încet loc atunci când, ajunşi la capătul platoului întins pe care drumul îl străbătuse câteva mile bune în linie dreaptă, au îndrăznit să iasă la vedere. Chiar în acel punct, drumul cotea la dreapta şi cobora spre şesurile din Yale, îndreptându-se spre Stogu, dar la dreapta se făcea un drumeag ce intra şerpuind într-un codru de stejari bătrâni, ca apoi să ajungă la Pădureni.

- Ăsta-i drumul nostru, zise Frodo.

Nu departe de punctul de răscruce a celor două drumuri, dădură peste trunchiul uriaş al unui copac: încă era viu, avea frunze pe crenguţele ce crescuseră în jurul cioturilor rămase de la crăcile frânte de mult; dar pe dinăuntru era gol, putea fi pătruns printr-o scorbură mare de pe partea opusă drumeagului. Hobbiţii se strecurară înăuntru şi se aşezară pe o saltea de frunze uscate şi lemn putrezit. Se odihniră, îmbucară ceva uşor, vorbind cu voci scăzute şi oprindu-se din când în când ca să asculte.

Se înnopta la ceasul la care reveniră pe drumeag. Vântul de la apus suspina printre crengi. Frunzele şuşoteau. Curând, drumeagul prinse a coborî în întuneric într-o pantă lină şi neîntreruptă. O stea se ivi deasupra copacilor, în faţa lor, pe cerul tot mai negru dinspre răsărit. Mergeau cot la cot, în pas, ca să-şi dea curaj. După o vreme, pe măsură ce stelele se îndeseau şi deveneau mai luminoase, sentimentul de nelinişte îi părăsi şi renunţară să mai tragă cu urechea la tropăit de copite. Începură să fredoneze încetişor, aşa după cum era obiceiul hobbiţilor în timp ce călătoreau, mai ales noaptea, când se apropiau de casă. Cel mai adesea era un cântec de cină sau de culcare, dar cei trei hobbiţi de-acum fredonau un cântec de drumeţie (deşi, bunînţeles, se pomenea în el şi de cină, şi de culcare). Cuvintele fuseseră potrivite de Bilbo Baggins, pe o melodie la fel de veche precum dealurile, iar Frodo de la el le învăţase, odată, pe când se plimbau pe pajiştile din valea Apei şi vorbeau despre Aventură.

Ce jar în vatra purpurie!
Sub acoperiş un pat ne-mbie.
Dar oboseala nu ne-apasă;
Încă zărim dincol' de casă
Un pom stingher, un colţ de stâncă
Pe care nu l-am văzut încă…
Iarbă, floare, pomi sub cer,

Toate pier! Toate pier!
Dealuri, ape, câte-or fi,
Nu te-opri! Nu te-opri!

Încă mai pot să ne aştepte
La colţ un drum, o poartă, trepte,
Azi încă neluate-n seamă,
Pe care le-auzim cum cheamă,
Poteci ascunse, suitoare,
Ce duc spre Lună, ori spre Soare
Măr, măceş, alun, orice
Ducă-se! Ducă-se!
Bălţii, văilor de lut,
Un salut! Un salut!

Rămâne casa. Lumea mare
Ne-aşteaptă. Umbre pe cărare,
Hotarul nopţii dinadins e,
Când toate stelele-s aprinse…
Apoi întorşi la pat, acasă
Iar lumea-n urma lor, rămasă!
Ceaţă, umbră, nori târzii,
Vor păli! Vor păli!
Focul, cina, ceasuri dulci!
Să te culci! Să te culci!

Cântecul se sfârşi.

- Să *ne* culcăm! Să *ne* culcăm! cântă Pippin cu o voce înaltă.

- Sssst! îl potoli Frodo. Parcă iar aud copite!

Se opriră locului şi rămaseră la fel de nemişcaţi ca şi umbrele copacilor, ascultând. Se auzea tropăit de copite pe drum, la oarecare distanţă în urmă, dar apropiindu-se încet şi desluşit o dată cu vântul. Repede şi neauziţi, cei trei se retraseră de pe drumeag şi alergară în umbra deasă a stejarilor.

- Să nu ne depărtăm prea mult, şopti Frodo. Nu vreau să fim văzuţi, însă vreau să văd dacă-i tot un Călăreţ Negru.

- Prea bine, acceptă Pippin. Numai nu uita de adulmecare. Copitele se apropiau. N-apucară să găsească un ascunziş mai bun altul decât întunericul desişului; Sam şi Pippin se tupilară în spatele unei buturugi mari; în schimb, Frodo se târî câţiva paşi îndărăt spre drum. Se zărea, cenuşie şi palidă, o fâşie de lumină ce se stingea printre copaci. Deasupra, stelele se înghesuiau pe cerul întunecat, lună însă nu era.

Tropăitul încetă. Încordându-şi privirile, Frodo zări ceva negru traversând spaţiul mai luminos dintre două trunchiuri şi oprindu-se. Părea să fie umbra neagră a unui cal, iar în faţa ei o umbră mai mică. Umbra neagră se oprise foarte aproape de locul unde părăsiseră ei drumeagul, şi acum se legăna uşor într-o parte şi-n alta. Frodo avu impresia că o auzea cum adulmecă. Umbra se aplecă spre pământ, apoi începu să se târâie în direcţia lui.

Încă o dată, dorinţa de a-şi strecura Inelul pe deget îl cuprinse pe Frodo; de data asta era chiar mai puternică decât prima dată. Atât de puternică, încât, înainte să-şi dea seama de ce se întâmplă, mâna i se furişă în buzunar. Însă în aceeaşi clipă se auzi un zvon de cântec şi râset amestecate laolaltă. Voci limpezi se înălţau şi se strângeau în aerul luminat de stele. Umbra neagră se ridică şi se retrase. Se urcă în spinarea calului întunecat şi dădu impresia că dispare dincolo de drum, în întunericul de pe partea cealaltă. Frodo îndrăzni să respire.

- Elfi! exclamă Sam cu o şoaptă răguşită. Elfi, stăpâne.

Şi aproape că ar fi ţâşnit dintre copaci şi s-ar fi repezit în direcţia vocilor, dacă nu l-ar fi reţinut ei.

- Da, sunt elfi, spuse Frodo. Uneori pot fi întâlniţi în Capătul Împădurit. Nu trăiesc în Comitat, dar migrează încoace primăvara şi toamna, părăsindu-şi meleagurile de dincolo de Dealurile Turnului. Le sunt recunoscător pentru asta. Voi n-aţi văzut, dar Călăreţul ăla Negru s-a oprit chiar aici şi se apucase să se târască spre noi, şi tocmai atunci s-a pornit cântecul. Când a auzit vocile, a şters-o.

- Şi elfii? întrebă Sam, prea emoţionat ca să-şi facă griji din pricina călăreţului. Nu putem să mergem să-i vedem?

- Ascultaţi! Vin încoace, spuse Frodo. Nu trebuie decât să aşteptam.

Cântecul se apropia. O voce clară se auzea mai puternică decât celelalte. Cânta în limba frumoasă a elfilor, pe care Frodo o ştia puţin, iar ceilalţi n-o cunoşteau deloc. Însă sunetul ce se împletea cu melodia părea să prindă contur în mintea lor sub formă de cuvinte pe care le înţelegeau doar pe jumătate. lată care era cântecul, aşa cum îl pricepea Frodo:

Albă ca Zăpada! Ah, Doamnă curată!
Dinspre Asfinţituri peste Mări Regină!
Ah, prin lumea noastră faţa ta se-arată
Când copacii-şi suie crengile-n lumină!

Gilthoniel! Ah, plină-i, Gilthoniel, livada,
Limpezime-i totul, cântec şi chemare!
Albă ca Zăpada! Alba ca Zăpada!
Într-o altă ţară, dincolo de Mare.

Ah, de ea ţesute-s Anul fără Soare
Stelele, de mâna ei şi peste Fire,
Peste câmpii, sub vânturi prind acum să zboare
Într-o necuprinsă, albă înflorire.

Ah, Elbereth! Gilthoniel! Ca-ntr-o poveste
Celor de pe-aceste locuri ne apare ,
Strălucind lumina ta cerească
Mările-Apusene, în roiuri stelare.

Cântecul se sfârşi.

- Ăştia-s Elfi Nobili! exclamă Frodo uluit. Au pomenit numele lui Elbereth! Puţini din seminţia asta, cea mai bălaie dintre toate, sunt văzuţi vreodată în Comitat. N-au mai rămas mulţi în Pământul de Mijloc, la răsărit de Marea cea Mare. Cu adevărat un noroc ciudat.

Hobbiţii rămaseră la marginea drumului, în umbră. Nu trecu mult şi elfii apărură pe drum, coborând spre vale. Mergeau încet, iar hobbiţii văzură cum le străluceşte în păr şi-n ochi lumina stelelor. N-aveau lămpaşe cu ei; cu toate acestea, în timp ce mergeau, un licăr precum lumina lunii înainte să răsară peste crestele dealurilor părea să cadă în jurul picioarelor lor. Înaintau în tăcere şi în clipa în care ultimul elf trecu prin dreptul hobbiţilor, se răsuci, se uită drept la ei şi izbucni în râs.

- Salutare, Frodo! strigă el. E cam târziu să te afli pe meleag străin. Sau te-i fi rătăcit?

Apoi îi strigă pe ceilalţi din faţă şi toţi se opriră şi făcură roata în jurul hobbiţilor.

- Ce minunăţie! exclamară ei. Trei hobbiţi în pădure noaptea! N-am mai pomenit aşa ceva de când a plecat Bilbo. Ce să-nsemne oare?

- Ce să-nsemne, bălailor, răspunse Frodo, decât că mergem şi noi, pare-mi-se, în aceeaşi direcţie cu voi. Îmi place să umblu la lumina stelelor. Dar m-aş bucura dacă ne-aţi ţine tovărăşie.

- Dar noi n-avem nevoie de altă tovărăşie, iar hobbiţii sunt atât de plicticoşi, râseră ei. Şi cum de ştiţi că ne îndreptăm în aceeaşi direcţie cu voi, căci nu ştiţi încotro mergem?

- Voi de unde ştiţi numele meu? le-o-ntoarse Frodo.

- Noi ştim multe lucruri, ziseră ei. Te-am văzut de multe ori înainte cu Bilbo, deşi poate că tu nu ne-ai văzut.

- Cine sunteţi şi cine-i mai-marele vostru? întrebă Frodo.

- Eu sunt Gildor, răspunse conducătorul lor, elful care-l salutase primul. Gildor Inglorion din Casa Finrod. Suntem surghiuniţi şi nenumăraţi din seminţia noastră au plecat cu multă vreme în urmă şi nici noi nu facem altceva decât să mai zăbovim puţin pe-aici înainte să ne întoarcem peste Marea cea Mare. Dar mai sunt din neamul nostru, care încă trăiesc în pace

în Vâlceaua Despicată. Hai, Frodo, zi-ne ce faci pe-aici? Căci vedem cu ochiul liber că peste voi pluteşte o umbră de spaimă.

- Ah, Neam înţelept, se băgă Pippin în vorbă fără să se mai poată stăpâni. Spuneţi-ne de Călăreţii Negri.

- Călăreţii Negri? aproape că şoptiră ei. De ce întrebaţi de Călăreţii Negri?

- Pentru că au fost doi Călăreţi Negri care ne-au ajuns din urmă, sau a fost unul singur care-a făcut-o de două ori, continuă Pippin, şi numai adineauri s-a făcut nevăzut, când v-a auzit apropiindu-vă.

Elfii nu răspunseră imediat, ci se sfătuiră între ei în şoaptă, într-un târziu, Gildor se răsuci spre hobbiţi.

- N-o să vorbim despre asta aici, zise el. Credem că e mai bine să veniţi cu noi. Nu stă în obiceiul nostru, dar de data asta vă vom lua cu noi pe drumul nostru şi veţi înnopta cu noi, dacă veţi voi.

- Ah, Popor Bălai! Ce noroc, dincolo de toate speranţele mele! exclamă Pippin.

Lui Sam îi pierise glasul.

- Îţi mulţumesc din inimă, Gildor Inglorion, se înclină Frodo. *Elen sla lumenn' omentielvo,* o stea străluceşte la ceasul întâlnirii noastre, adăugă el în limba elfă nobilă.

- Fiţi cu băgare de seamă, prieteni! strigă Gildor, izbucnind în râs. Să nu dezvăluiţi secrete! Avem de-a face cu un cunoscător al Limbii Vechi. Bilbo era un maestru al ei. Salutare, prieten al elfilor! mai zise el, făcând o plecăciune în faţa lui Frodo. Şi-acum vino cu prietenii tăi şi ne ţineţi tovărăşie! Ar fi bine să mergeţi în mijlocul nostru, ca să nu vă pierdeţi pe drum. S-ar putea să obosiţi înainte să ne oprim.

- De ce? Unde mergeţi? nu pricepu Frodo.

- Păi, în seara asta mergem spre pădurile de pe dealurile ce străjuiesc Pădurenii. Sunt câteva mile bune până acolo, dar ne vom putea adăposti şi ne va scurta călătoria de mâine.

Porniră din nou în tăcere şi trecură precum umbrele şi luminile palide: căci elfii (chiar mai mult decât hobbiţii) puteau să meargă, atunci când doreau, fără să facă vreun zgomot sau să li se audă pasul. Curând lui Pippin începu să i se facă somn şi o dată sau de două ori se împiedică; dar de fiecare dată un elf mai înalt, aflat lângă el, îl prinse, oprindu-l astfel să cadă. Sam mergea în pas cu Frodo, însă ca prin vis, cu o expresie de teamă pe chip, dar şi de bucurie uluită.

De-o parte şi de cealaltă a potecii pădurea devenea tot mai deasă; copacii erau mai tineri şi cu trunchiurile mai apropiate; şi pe măsură ce drumeagul cobora, pătrunzând într-o vale dintre dealuri, pe costişe se înmulţeau alunii. În sfârşit, elfii părăsiră poteca. Prin desişul din dreapta se desluşea cu greu o altă potecă înierbată; pe aceasta o apucară, întorcându-se puţin înapoi şi urcând mult, pe coasta împădurită ce ducea în vârful câtorva măguri care înaintau până spre albia râului. Deodată ieşiră din umbra copacilor, trezindu-se în faţa unei suprafeţe mari de iarbă, cenuşie în întunericul

nopţii. Din trei părţi era mărginită de pădure; dar înspre răsărit terenul cobora în pantă abruptă, iar vârfurile copacilor întunecaţi ce creşteau spre poala povârnişului se găseau mai jos de picioarele drumeţilor. Dincolo de copaci, şesurile se zăreau întunecate şi drepte ca-n palmă sub firmament. Ceva mai aproape, câteva lumini licăriră în satul Pădureni.

Elfii se aşezară pe iarbă şi vorbiră între ei cu voci coborâte, ca şi cum ar fi uitat de hobbiţi. Frodo şi tovarăşii săi se înveliră în Pelerine şi în pături şi curând îi cuprinse somnul. Noaptea se adâncea, luminile din vale se stinseră pe rând. Pippin adormi, cu capul sprijinit de un muşuroi verde.

Departe, pe cerul de la răsărit, ţâşniră Remmirath, Stelele împletite, şi încet se înălţă deasupra negurilor Borgil cel roşu, lucind ca o bijuterie de foc. Apoi curenţii de aer împrăştiară negurile ca pe un văl şi atunci se zări, urcând deasupra hotarului lumii, Războinicul Cerului, Menelvagor, cu brâul său strălucitor. Elfii izbucniră toţi într-un cântec şi, pe neaşteptate, sub coroanele copacilor, ţâşniră limbile roşietice ale unui foc.

- Veniţi! îi chemară elfii pe hobbiţi. Veniţi! E vremea să tăifăsuim şi să ne veselim!

Pippin se ridică în capul oaselor, frecându-se la ochi. Se scutură înfiorat.

- În sală focul s-a aprins în vatră şi sunt merinde pentru oaspeţii flămânzi, îl anunţă un elf proţăpit în faţa lui.

La capătul dinspre miazăzi al pajiştii se zărea ca un fel de poiană. Întinderea de iarbă înainta mult în pădure, formând un spaţiu larg, ca o sală mare cu acoperiş împletit din rămurişul copacilor. Trunchiurile masive se aliniau precum nişte coloane de-o parte şi de alta. În mijloc trosnea un foc de lemne, iar de trunchiurile-coloane erau aprinse torţe ce ardeau necontenit cu flăcări aurii şi argintii. Elfii se aşezară roată în jurul focului, drept pe iarbă sau pe buturugile rămase de pe urma trunchiurilor bătrâne tăiate cu ferăstrăul. Câţiva se agitau încolo şi-ncoace, aducând ceşti şi turnând de băut; alţii aduceau de-ale gurii, merinde îngrămădite morman pe platouri şi farfurii.

- Bucate sărăcăcioase, se scuzară elfii, şi asta pentru că înnoptăm în pădurea verde, departe de casele noastre. Dar dacă ne veţi fi oaspeţi vreodată, vă vom omeni mai bine.

- Mie mi se pare prea îndeajuns pentru o petrecere de ziua mea de naştere, zise Frodo.

Mai târziu, Pippin avea să-şi aducă aminte cu greutate ce mâncase sau băuse, căci mintea lui era plină doar de lumina de pe chipurile elfilor şi de vocile lor atât de variate şi de frumoase, încât i se părea că visează cu ochii deschişi. Avea totuşi să-şi amintească de pâine, de gustul acela, fără seamăn pentru cel flămând, al unei minunate felii de pâine albă; de frunzele dulci ca fructele pădurii şi mai pline de sevă decât îngrijitele fructe ale grădinii; sau de cum golise pe nerăsuflate o cupă ce era plină cu o licoare înmiresmată, răcoroasă aşa cum doar o fântână limpede poate fi, şi aurie ca după-amiaza de vară.

Sam n-ar fi putut niciodată descrie în cuvinte sau închipui cu limpezime în mintea lui ceea ce a simţit sau a gândit în acea noapte, deşi i-a rămas în amintire ca unul dintre cele mai de seamă momente din întreaga lui viaţă. Singurul lucru pe care a reuşit să-l rostească au fost următoarele cuvinte:

- Ei bine, stăpâne, dacă aş putea creşte mere aşa cum sunt astea, abia atunci aş zice că sunt grădinar. Dar ce mi-a mers la inimă a fost cântecul, dacă înţelegeţi ce vreau să spun.

Frodo şedea şi mânca, bea şi pălăvrăgea încântat; dar mintea lui stătea la vorbele care se rosteau. Ştia câte ceva din limba elfă, astfel că asculta cu urechile ciulite. Când şi când li se adresa celor care-l serveau şi le mulţumea pe limba lor. Ei îi zâmbeau şi spuneau râzând:

- Eşti o nestemată printre hobbiţi!

Nu trecu mult şi Pippin adormi buştean, drept care îl luară pe sus şi-l duseră într-un umbrar pregătit sub copaci; acolo fu întins pe un pat moale, unde dormi dus toată noaptea. Sam refuză să-şi părăsească stăpânul. După ce Pippin fu dus de acolo, el se apropie de Frodo, se încovrigă la picioarele lui şi, dând din cap, închise în sfârşit ochii. Frodo rămase multă vreme treaz, de vorbă cu Gildor.

Povestiră despre multe lucruri, vechi şi noi, iar Frodo îl descusu pe Gildor despre ce se mai întâmplase în lumea largă dincolo de hotarele Comitatului. Veştile erau mai cu seamă triste şi rău prevestitoare: întunecimea ce se întindea tot mai mult, războaiele oamenilor şi fuga elfilor. În cele din urmă, Frodo puse întrebarea care-l frământa cel mai mult:

- Spune-mi, Gildor, l-ai văzut vreodată pe Bilbo de când ne-a părăsit?

Gildor zâmbi.

- Da, răspunse el. De două ori. Chiar în acest loc şi-a luat rămas-bun de la noi. Dar l-am mai văzut o dată, departe de-aici.

Atât spuse despre Bilbo şi nimic mai mult, iar Frodo nu insistă.

- Nu mă întrebi şi nu-mi spui prea multe din ce te priveşte pe tine, Frodo, observă Gildor. Dar ştiu de-acum câte ceva şi altele le pot citi pe chipul tău şi în gândul ce se ascunde în spatele întrebărilor tale. Pleci din Comitat, şi cu toate acestea te îndoieşti că vei găsi ceea ce cauţi, că vei împlini ceea ce ai de gând, sau că te vei întoarce vreodată. N-am dreptate?

- Ba ai, recunoscu Frodo; dar gândeam că plecarea mea este o taină ştiută doar de Gandalf şi de credinciosul meu Sam.

Se uita în jos la Sam, care sforăia încetişor.

- Taina nu va fi aflată de Duşman de la noi, îl linişti Gildor.

- Duşmanul? se miră Frodo. Atunci ştii de ce părăsesc ţinutul?

- Nu ştiu motivul pentru care Duşmanul e pe urmele tale, răspunse Gildor, dar înţeleg că o face - oricât de ciudat îmi pare acest lucru. Şi te previn că primejdia o ai acum şi în faţă şi în spate, şi de o parte şi de alta.

- Călăreţii, adică? Mă temeam eu că-s slujitorii Duşmanului. Ce sunt Călăreţii Negri?

- Gandalf nu ţi-a spus nimic?

- Nimic despre asemenea creaturi.

- Atunci nu socot că am căderea să vorbesc mai mult - ca nu cumva spaima să te oprească din călătoria ta. Căci pare-mi-se că te-ai aşternut la drum chiar la momentul potrivit, dacă într-adevăr este momentul potrivit. De-acum trebuie să te grăbeşti, să nu zăboveşti şi să nu te întorci; Comitatul nu te mai poate apăra.

- Nu-mi pot închipui ce altceva ar putea fi mai înspăimântător decât ce mi-ai dat de înţeles şi prevenirile tale! exclamă Frodo. Ştiam, cum să nu, că primejdia îmi stă înainte; dar nu mă aşteptam s-o întâlnesc chiar aici, în Comitatul nostru. Oare nu poate un hobbit să meargă în pace de la Apă şi până la Râu?

- Dar nu este Comitatul tău, îi atrase atenţia Gildor. Au fost alţii care s-au aşezat pe meleagurile astea înaintea hobbiţilor; şi vor fi alţii care vor trăi aici după ce hobbiţii nu vor mai exista.

Lumea largă este peste tot în jurul vostru: puteţi să ridicaţi ziduri în jurul vostru, dar lumea n-o puteţi ţine afară o veşnicie.

- Ştiu - şi cu toate astea, întotdeauna mi s-a părut atât de ferit de primejdii şi de apropiat. Ce să fac acum? Planul meu era să părăsesc în taină ţinutul şi să mă îndrept spre Vâlceaua Despicată; dar acum paşii mi-s adulmecaţi şi n-am ajuns nici măcar în Ţara Iedului.

- După mine, trebuie să-ţi urmezi planul, îl sfătui Gildor. Nu cred că Drumul se va dovedi prea anevoios pentru curajul tău. Dar, dacă doreşti să capeţi un sfat mai limpede, ar trebui să-l întrebi pe Gandalf. Nu cunosc motivul fugii tale, prin urmare nu ştiu care sunt căile prin care te vor ataca urmăritorii. Asemenea lucruri numai Gandalf le poate şti. Presupun că-l vei vedea înainte să ieşi din Comitat, nu-i aşa?

- Sper. Dar ăsta-i un alt lucru ce mă îngrijorează. L-am aşteptat pe Gandalf zile nenumărate. Ar fi trebuit să se întoarcă în Hobbiton cel mai târziu acum două seri; dar nu s-a ivit. Acum mă întreb ce-a putut să se întâmple. Să-l aştept?

Gildor rămase tăcut preţ de câteva clipe.

- Nu-mi place că aud aşa ceva, zise el în cele din urmă. Nu-i semn bun că întârzie. Dar ştii cum se zice - *Nu te amesteca în treburile vrăjitorilor, căci sunt vicleni şi iuţi la mânie.* Tu trebuie să hotărăşti: pleci, sau stai şi aştepţi.

- Şi se mai spune, replică Frodo: *Nu le cere elfilor sfatul, căci vor spune şi da, şi nu.*

- Chiar aşa? râse Gildor. Elfii nu prea dau sfaturi ca să se afle în treabă, căci sfatul e un dar periculos, chiar şi între înţelepţi, şi toate căile se pot dovedi nefaste. Dar tu ce faci? Nu mi-ai spus tot ce te priveşte; şi atunci cum să aleg mai bine decât tine? însă dacă-mi ceri sfatul, ţi-l dau, de dragul prieteniei. Eu socotesc că trebuie să porneşti neîntârziat, fără zăbavă; şi dacă Gandalf nu se iveşte înainte să porneşti, atunci te mai sfătuiesc şi asta: nu umbla singur. Ia cu tine prieteni de încredere şi cu tragere de inimă. Ar trebui să fii recunoscător, pentru că nu-s generos cu sfaturile. Elfii îşi au şi ei bătăile lor de cap şi amărăciunile lor şi nu se prea uită la ce fac hobbiţii sau alte creaturi de pe pământ. Drumurile noastre arar le întretaie pe ale

lor, doar din întâmplare sau cu un anume scop. În întâlnirea asta a noastră poate că nu-i doar întâmplare la mijloc; dar scopul nu mi-e limpede şi mă tem să spun mai mult.

- Îţi sunt adânc recunoscător, zise Frodo; însă aş vrea să mă lămureşti ce sunt Călăreţii Negri. Dacă îţi urmez sfatul, se prea poate să nu-l văd pe Gandalf multă vreme şi ar trebui să ştiu ce este această primejdie care mă urmăreşte.

- Nu e de-ajuns să ştii că sunt Slujbaşii Duşmanului? întrebă Gildor drept răspuns. Fugi de ei! Nu le adresa nici un cuvânt! Sunt o primejdie de moarte. Nu-mi cere mai mult! Dar inima-mi spune că, înainte de-a se sfârşi totul, tu, Frodo, fiu al lui Drogo, vei şti mai multe decât Gildor Inglorion despre toate aceste lucruri de temut. Elbereth să te aibă în pază!

- Dar unde să găsesc curajul ce-mi trebuie? întrebă Frodo. De-asta am nevoie mai cu seamă.

- Curajul îl găseşti în cele mai negândite locuri, răspunse Gildor. Numai să ai speranţă. Dormi acum. Noi vom fi plecat mâine dimineaţă; dar vom da de ştire prin toate locurile. Tovărăşiile Rătăcitoare vor afla despre călătoria voastră, şi acelea dintre ele care au puterea să facă bine vor sta de veghe. Te numesc prieten al elfilor; şi fie ca stelele să strălucească la capătul drumului vostru. Arareori ne-au încântat nişte străini aşa cum aţi făcut-o voi, şi este o adevărată minune să auzi vorbe din Rostirea Străveche pe buzele altor rătăcitori în această lume.

Frodo simţea cum îl cuprindea somnul, încă înainte să fi isprăvit Gildor de vorbit.

- Voi dormi acum, spuse el, iar elful îl duse la un umbrar lângă acela al lui Pippin, unde Frodo se aruncă pe un pat şi pe loc căzu într-un somn fără vise.

Chapter 6

O scurtătura spre ciuperci

A doua zi dimineaţa, Frodo se trezi înviorat. Zăcea sub un umbrar făcut de un copac viu, cu ramuri întreţesute şi aplecate până la pământ; drept pat îi serviseră ferigile şi iarba, o saltea adâncă şi moale, care răspândea o aromă

ciudată. Soarele scăpăra printre frunzele tremurătoare, încă verzi pe crengi. Frodo sări în picioare şi ieşi.

Sam şedea pe iarbă, la marginea pădurii. Pippin stătea în picioare, cercetând cerul şi vremea. Elfii nu se zăreau nicăieri.

- Ne-au lăsat fructe şi băutură şi pâine, îl anunţă Pippin. Vino să mănânci. Pâinea aproape că are acelaşi gust bun ca ieri-seară. Eu n-am vrut să-ţi las nici o bucată, dar a insistat Sam.

Frodo se aşeză lângă Sam şi se apucă de mâncat.

- Azi ce plan avem? vru să ştie Pippin.

- Să ajungem la Cotuascuns cât mai repede cu putinţă, răspunse Frodo şi-şi concentră atenţia asupra mâncării.

- Crezi că o să-i mai vedem pe Călăreţii ăia? întrebă Pippin vesel. Sub soarele dimineţii, perspectiva de a vedea o trupă întreagă de călăreţi nu-i apărea îngrijorătoare.

- Da, tot ce se poate, spuse Frodo, abătut la acest gând. Dar nădăjduiesc să traversăm râul fără să ne zărească.

- Ai aflat ceva despre ei de la Gildor?

- Nu prea multe - doar vorbe aruncate şi ghicitori, răspunse Frodo în doi peri.

- L-ai întrebat despre adulmecare?

- N-am pomenit de asta, molfăi Frodo cu gura plină.

- Ar fi trebuit s-o faci. Sunt sigur că e foarte important.

- De-i pe-aşa, sunt sigur că Gildor ar fi refuzat să-mi dea vreo explicaţie, se răsti Frodo. Şi-acum lasă-mă puţin în pace. Nu vreau să răspund la nu ştiu câte întrebări în timp ce mănânc. Vreau să cuget.

- Ceruri! exclamă Pippin. La gustarea de dimineaţă?

Îi întoarse spatele şi se depărtă spre marginea întinderii verzi.

Dimineaţa senină - amăgitor de senină, îşi zise Frodo - nu-i alungase din minte teama de urmăritori; cumpănea la ceea ce-i spusese Gildor. Vocea veselă a lui Pippin ajunse până la el. Alerga pe pajiştea verde şi cânta.

„Nu! N-aş putea, îşi zise Frodo. Una e să-i iau pe tinerii mei prieteni într-o hălăduială prin Comitat până cădem de istoveală şi de foame, şi când mâncarea şi paturile sunt atât de dulci. Dar să-i iau în surghiun, unde foamea şi istovirea pot să n-aibă sfârşit, este cu totul altceva - chiar dacă ei vin de bunăvoie. Moştenirea este doar a mea. Nu cred că s-ar cuveni să-l iau nici măcar pe Sam."

Se uită la Sam Gamgee şi descoperi că Sam îl privea cu atenţie.

- Ei, Sam, i se adresă el. Ce zici de asta? Am să părăsesc ţinutul cât mai repede cu putinţă - de fapt, chiar acum m-am hotărât să nu pierd nici măcar o zi în Scobitura Râului, dacă se poate.

- Prea bine, stăpâne.

- Tot mai vrei să vii cu mine?

- Da.

- Are să fie tare primejdios, Sam. De-acum e primejdios. Cine ştie, poate nici unul dintre noi n-o să se mai întoarcă.

- Dacă domnia voastră nu vă întoarceţi, stăpâne, atunci nici eu nu mă voi mai întoarce, asta-i sigur, zise Sam. *Nu-l părăsi!* aşa mi-au zis. *Să-l părăsesc!?* am zis. *Nici prin gând nu-mi trece. Cu el mă duc, chiar de-ar fi să urce în Lună; şi dacă vreunul dintre Călăreţii Negri o încerca să-l oprească, apoi cu Sam Gamgee o să aibă de furcă,* am zis. Şi ei au râs.

- Cine-s *ei* şi ce tot spui tu acolo?

- Elfii, stăpâne. Am schimbat şi noi o vorbă astă-noapte; şi mi s-a părut că ei ştiau că plecaţi, aşa că n-am văzut rostul s-o-ntorc pe după cireş. Minunată seminţie, elfii, stăpâne! Minunată!

- Aşa e, încuviinţă Frodo. Acum, după ce i-ai văzut mai îndeaproape, îţi plac la fel de mult?

- Mie îmi par puţin mai presus de ceea ce-mi place sau nu-mi place, ca să zic aşa, răspunse Sam domol. Nu cred că are importanţă ce gândesc despre ei. Sunt destul de diferiţi de cum mi i-am închipuit - atât de bătrâni şi de tineri, atât de veseli şi de trişti, ca să zic aşa.

Frodo îl privi pe Sam cu oarecare uluială, aproape că se aştepta să zărească vreun semn exterior al schimbării ciudate ce părea să se fi petrecut cu el. Vocea lui nu semăna cu aceea a bătrânului Sam Gamgee pe care îşi închipuise că-l cunoştea. Parcă tot bătrânul Sam Gamgee era acela care şedea acolo, doar că faţa lui era neobişnuit de gânditoare.

- Mai simţi nevoia să pleci din Comitat - acum că dorinţa ta de a-i vedea s-a împlinit? îl întrebă el.

- Da, stăpâne. Nu ştiu cum s-o zic, dar după noaptea trecută gândesc altfel. Am oarecum sentimentul că văd departe în faţă. Ştiu că vom merge pe un drum lung, în necunoscut; dar mai ştiu că nu mă pot întoarce. Acum nu mai e că-mi doresc să văd elfi sau dragoni sau munţi - de fapt, nici nu ştiu ce vreau: dar am ceva de făcut înainte de sfârşit, şi acest ceva se află în faţa noastră, nu în Comitat. Şi trebuie să mă ţin tare până la capăt, dacă mă-nţelegeţi.

- Nu prea. Dar pricep că Gandalf mi-a ales un tovarăş bun. Sunt mulţumit. Vom merge împreună.

Frodo îşi isprăvi dejunul în tăcere. Apoi, ridicându-se în picioare, se uită înainte, spre marginea pajiştii, şi-l strigă pe Pippin.

- Totu-i gata de plecare? îl întrebă când Pippin se apropie în fugă. Trebuie s-o pornim de-ndată. Am dormit cam mult; şi avem de străbătut cale lungă.

- Vrei să zici că *tu* ai dormit până târziu, îl corectă Pippin. Eu m-am trezit de mult; şi n-aşteptam decât să termini tu de mâncat şi de cugetat.

- Sunt gata cu amândouă. Şi am de gând să mă îndrept spre Pontonul Cotuascuns cât se poate de iute. N-am să mă întorc la drumul pe care l-am părăsit ieri-seară, ci am s-o tai de-a dreptul chiar de-aici.

- Înseamnă că ai de gând să zbori, îl luă Pippin peste picior. N-ai cum s-o tai, şi încă pe jos, pe nicăieri de jur împrejur.

- Oricum o s-o tăiem mai de-a dreptul decât drumul, nu se lăsă Frodo. Pontonul este la răsărit de Pădureni; pe când drumul bătut ocoleşte prin stânga. Uite că se vede cotul lui de-aici, înspre miazănoapte. O ia pe după

capătul dinspre miazănoapte al Smârcurilor, ca să iasă în drumul pietruit ce vine dinspre Pod, mai sus de Stogu. Dar asta înseamnă un ocol de multe mile. Putem scurta pe sfert distanţa asta dacă o luăm de-aici de-a dreptul spre Ponton.

- *Leneşul mai mult aleargă,* replică Pippin. Regiunea e aspră prin părţile astea, iar jos, în Smârcuri, sunt mlaştini şi tot felul de alte piedici - cunosc locurile. Dacă îţi faci griji din pricina Călăreţilor Negri, nu văd de ce-ar fi mai rău să-i întâlnim pe drum decât în pădure sau la loc deschis.

- E mai greu să găseşti pe cineva în pădure sau pe câmp, răspunse Frodo. Şi dacă se ştie că mergi pe un drum, mai curând te caută pe drum şi nu în altă parte.

- Bun, acceptă Pippin. Am să te urmez în toate mlaştinile şi şanţurile. Dar e greu. Îmi făceam socoteala că trecem de *Bibanul de Aur* din Stogu înainte de apus. Au cea mai bună bere din Meleagul de la Soare-Răsare, sau aveau, cândva: de mult n-am mai pus gura pe ea.

- E limpede, zise Frodo. Om alerga noi mai mult din pricina scurtăturilor, dar din pricina hanurilor alergam şi mai mult. Oricât ne-ar costa, trebuie să te ţinem departe de *Bibanul de Aur*. Vrem să ajungem la Cotuascuns înainte să se lase noaptea. Ce părere ai, Sam?

- Eu pe domnia voastră vă urmez, domnu' Frodo, răspunse Sam (în ciuda unei tainice nelinişti şi a unei adânci păreri de rău după cea mai bună bere de pe Meleagul de la Soare-Răsare).

- Atunci, dacă tot ne vom târî prin mlaştini şi mărăcini, s-o pornim odată! izbucni Pippin.

Era de pe-acum aproape la fel de cald ca şi cu o zi înainte, dar norii începeau să se ridice dinspre apus. Arăta ca şi cum în curând avea să plouă. Hobbiţii mai mult se rostogoliră la vale pe o pantă înierbată abruptă şi nimeriră drept în desişul copacilor de mai jos. Îşi aleseseră calea în aşa fel încât Pădurenii să rămână în stânga lor, iar ei să taie pieziş prin pădurea ce acoperea coasta răsăriteană a dealului, până ajungeau la şes. De acolo puteau s-o ia spre Ponton peste câmp, o regiune dreaptă ca-n palmă, în afară de câteva scobituri şi garduri. După socoteala lui Frodo, aveau de străbătut optsprezece mile în linie dreaptă.

Curând aveau să descopere că pădurea era mult mai deasă şi mai încâlcită decât păruse la început. Nu era tăiată nici o potecă prin tufăriş, aşa încât nu puteau înainta prea repede. După ce ajunseră, cu mare caznă, la poalele povârnişului, dădură peste un pârâu ce se prăvălea din dealurile rămase în urmă printr-o albie adâncă, peste ale cărei maluri abrupte şi alunecoase atârnau rugi. Cel mai supărător lucru era acela că albia tăia direcţia lor de mers. Nici gând să poată sări pe malul opus, cu atât mai puţin să traverseze fără să se ude, să se julească şi să se umple de noroi. Neştiind ce să facă, se opriră.

- Păi, să cercetăm puţin locurile, zise Pippin, zâmbind întunecat. Sam Gamgee se uită în urmă. Printr-o rarişte între copaci zări vârful povârnişului de iarbă pe care tocmai îl coborâseră.

- Uitaţi-vă! exclamă el, prinzându-l pe Frodo de braţ. Ridicară privirile: sus pe muchie, deasupra lor, văzură un cal, desenat pe albastrul cerului. Lângă el, aplecată de spate, o siluetă neagră.

Dădură imediat uitării orice gând de-a se întoarce din drum. Frodo o luă înainte şi se azvârli repede în tufele dese de pe mal.

- Văleu! făcu el, adresându-i-se lui Pippin. Amândoi am avut dreptate. Scurtătura a şi-nceput să se încâlcească; dar ne-am ascuns taman la vreme. Ai auz fin, Sam: ia spune, auzi ceva venind?

Rămaseră nemişcaţi, aproape că-şi ţineau respiraţia în timp ce ascultau; dar nici un zgomot nu trăda că erau urmăriţi.

- Nu-mi închipui că o să încerce să coboare cu calul pe povârnişul ăla, zise Sam. Da' mă bate gândul că ştie că noi l-am coborât. Ar fi bine să ne continuăm drumul.

Uşor de zis, greu de făcut. Duceau raniţe în spate, iar tufărişul şi rugii nu-i lăsau să treacă. Vântul nu ajungea până la ei din pricina coastei din spate, încât aerul era nemişcat şi înăbuşitor. Când, în sfârşit, reuşiră să răzbească la un loc mai deschis, erau năduşiţi, obosiţi şi foarte zgâriaţi; unde mai pui că nici nu mai erau siguri în ce direcţie se îndreptau. Malurile pârâului deveneau mai joase pe măsură ce râul ajungea într-un loc mai plat, iar valea se lărgea şi era mai puţin adâncă cu cât se apropia de Smârcuri şi de Râu.

- Păi, ăsta e pârâul Stogu, se dumiri Pippin. Dacă vrem să revenim la scurtătura noastră, trebuie să-l traversam chiar aici şi s-o ţinem tot la dreapta.

Trecură pârâul şi, nimerind într-un spaţiu deschis, acoperit cu papură şi fără nici un copac, grăbiră pasul ca să ajungă pe malul celălalt cât mai repede cu putinţă. Acolo se găsea o altă centura de copaci: stejari înalţi, cei mai mulţi dintre ei, ici şi colo câte un ulm sau un frasin. Terenul era destul de neted, cu puţină vegetaţie; dar copacii erau prea apropiaţi unii de alţii ca să se poată vedea până departe. Frunzele uscate se învolburară dintr-o dată, stârnite de pale de vânt, şi stropi de ploaie prinseră a cădea din cerul acoperit. Apoi vântul încetă şi ploaia se revarsă şuvoaie. Hobbiţii se târau cât de iute îi ţineau puterile, împiedicaţi de petice de iarbă, de mormane de frunze moarte; iar peste tot în jur, ploaia cădea şi se prelingea. Nu vorbeau, doar se uitau tot timpul ba în urmă, ba dintr-o parte într-alta.

După o jumătate de oră, Pippin spuse:

- Nădăjduiesc că n-am luat-o prea mult spre miazăzi, căci ar însemna să străbatem pădurea dintr-un capăt în altul. Centura asta nu e prea întinsă - mai mult de-o milă n-are unde-i mai lată, aşa ştiu - ar fi trebuit s-ajungem de-acum în partea cealaltă.

- N-are rost să-ncepem să mergem în zigzag, îşi dădu Frodo cu părerea. Nu ne ajută cu nimic. S-o ţinem tot aşa cum am apucat-o. Nu-s prea sigur că vreau să ies din pădure.

Mai merseră aşa alte câteva mile bune. Apoi soarele începu să se întrevadă printre norii zdrenţuiţi şi ploaia se domoli. Cum trecuse de ora prânzului, hobbiţii simţiră că era vremea să mănânce. Se opriră sub un ulm:

frunzele erau aproape toate galbene, dar nu se scuturaseră, iar pământul de la rădăcină era destul de uscat şi adăpostit. Când se apucară să pregătească ceva de-ale gurii, descoperiră că elfii le umpluseră butelcile cu o licoare clară şi palid-aurie; avea aroma mierii făcute din flori amestecate şi era minunat de înviorătoare. Nu trecu mult şi cei trei râdeau şi dădeau cu tifla ploii şi Călăreţilor Negri. Curând, simţeau ei, ultimele mile vor rămâne în urmă.

Frodo se sprijini cu spatele de trunchiul copacului şi închise ochii. Sam şi Pippin se apropiară de el şi toţi trei începură să fredoneze, iar apoi să cânte încetişor:

Ho! Ho! Ho! Cu sticla, iată,
Vreau să-mi văd amarul şters.
Cadă ploaia, vântul bată,
Eu destul mai am de mers.
Dar, sub un copac - mai bine!
Nori să treacă peste mine.

Ho! Ho! Ho!, o luară ei de la capăt, mai tare. Dintr-o dată însă, tăcură. Frodo sări în picioare. Un vaiet prelung fu adus de vânt, precum ţipătul unei dihănii necunoscute şi singuratice. Vaietul crescu în intensitate, apoi scăzu şi se termină cu un sunet ascuţit şi pătrunzător. Şi, în timp ce hobbiţii stăteau ca împietriţi, un alt ţipăt răspunse primului, mai slab, mai îndepărtat, dar care le îngheţa şi mai amarnic sângele în vine. Apoi se lăsă tăcerea, întreruptă doar de şoapta vântului prin frunze.

- Şi-asta ce crezi c-a fost? întrebă Pippin într-un târziu, încercând să vorbească pe un ton cât mai liniştit, dar neputându-şi stăpâni tremurul. Dacă a fost o pasăre, atunci e un soi de care n-am auzit niciodată în Comitat.

- N-a fost nici pasăre, nici fiară, spuse Frodo. A fost o chemare, sau un semnal - au fost vorbe în ţipătul ăla, deşi nu le-am putut desluşi. Dar nici un hobbit nu are o asemenea voce.

Altceva nu-şi mai spuseră. Se gândeau toţi trei la Călăreţi, dar nu-i pomeniră. Nu le mai venea nici să stea, dar nici să plece nu se îndurau; însă mai devreme sau mai târziu tot trebuiau să străbată şesul spre Ponton, şi cel mai bine era s-o pornească iute şi să meargă pe lumină. În câteva minute erau cu raniţele în spate şi aşternuţi drumului.

Nu trecu mult şi pe neaşteptate ajunseră la capătul pădurii. Pajişti verzi se desfăşurau înaintea lor. Abia acum îşi dădură seamă că o luaseră prea mult spre miazăzi. De partea cealaltă se vedea măgura din Cotuascuns, dincolo de Râu, dar la stânga lor. Cu multă precauţie ieşiră din liziera pădurii şi porniră ca din puşcă peste pajişti.

La început se temură întrucâtva, pentru că nu se mai găseau la adăpostul pădurii. Mult în urma lor se afla platoul înalt unde mâncaseră de dimineaţă. Frodo aproape că se aştepta să vadă silueta mică, îndepărtată, a unui călăreţ sus pe buza râpei, proiectându-se neagră pe cer, dar nu se zărea nici una. Coborând spre dealurile pe care le părăsiseră drumeţii, soarele scăpase de norii zdrenţuiţi şi strălucea acum din nou. Hobbiţilor nu le mai era teamă, dar nici nu se simţeau în largul lor. Terenul însă nu mai era atât de accidentat şi începea să se netezească. În curând pajiştile deveniră câmpuri bine cultivate şi păşuni: erau mărginite de garduri cu porţi şi canale pentru irigaţii. Totul arăta liniştit şi paşnic, un colţ obişnuit al Comitatului. Cu fiecare pas pe care-l făceau, hobbiţii erau tot mai bine dispuşi. Linia Râului se apropia tot mai mult, iar Călăreţii Negri păreau să fi fost doar nişte duhuri ale pădurilor rămase în urmă.

Trecură pe lângă un câmp uriaş de napi şi ajunseră la o poartă solidă. Dincolo de ea, un drumeag brăzdat de făgaşe înainta printre gardurile vii îngrijit tunse, până la un pâlc de copaci îndepărtat. Pippin se opri locului.

- Cunosc câmpurile astea şi poarta, zise el. E Bamfurlong, pământul bătrânului Fermier Maggot . Ferma lui e acolo, între copaci.

- O belea după alta, mormăi Frodo cu un aer atât de îngrijorat, de parcă Pippin i-ar fi spus că drumeagul era căscătura ce ducea în văgăuna unui dragon.

Ceilalţi îl priviră surprinşi.

- Da' ce-ai cu batrânu' Maggot? E prieten bun cu cei din neamul Brandybuck. Ai dreptate, e spaima trecătorilor şi are o haită de câini fioroşi - da', la urma urmelor, cei de pe-aici trăiesc lângă graniţă şi trebuie să se păzească mai mult.

- Ştiu. Şi totuşi, adăugă Frodo, râzând ruşinat, mi-e teamă de el şi de câinii lui. De ani de zile mă feresc să trec pe lângă ferma lui. M-a prins de câteva ori călcându-i hotarul ca să fur ciuperci, eram copilandru pe-atunci, stăteam la Conacul Coniac. Ultima dată m-a bătut, apoi m-a luat şi m-a arătat câinilor lui. „Îl vedeţi, flăcăi, le-a spus, data viitoare când mai pune viermele ăsta piciorul pe pământul meu, îl sfârtecaţi. Acum duceţi-l de-aici!" Şi s-au ţinut după mine tot drumul până la Ponton. N-am mai scăpat de frică de-atunci - deşi recunosc că fiarele alea îşi cunoşteau meseria, nu m-ar fi atins cu adevărat. Pippin izbucni în râs.

- În cazul ăsta, e timpul să te pui bine cu el. Mai ales dacă ai de gând să rămâi în Ţara ledului. E un bătrân de ispravă - dacă-i laşi ciupercile în pace. Hai s-o luam pe drumul ăsta şi atunci nu-i călcăm hotarul. Dacă ne întâlnim cu el, lasă-mă pe mine să vorbesc. E prieten cu Merry şi a fost o vreme când veneam aici des împreună.

Merseră pe drumeag până când zăriră acoperişurile de stuf ale unei case mari şi ale acareturilor fermei ivindu-se printre copacii din faţă. Familia Maggot şi familia Puddifoot din Stogu, şi multe alte familii din Smârcuri erau constructori de case; drept care ferma aceasta era solid construită, din

cărămidă, împrejmuită de un zid înalt. Ajuns la zid, drumeagul se isprăvea în dreptul unei porţi late, de lemn.

Dintr-o dată, în timp ce se apropiau, izbucni un cor înfiorător de schelălăituri şi lătrături şi o voce puternică se auzi strigând:

- Colţ! Falcă! Lupu! Şo pe ei, băieţi!

Frodo şi Sam se opriră stană, dar Pippin mai înaintă câţiva paşi. Poarta se deschise şi trei dulăi imenşi ieşiră mâncând pământul şi se azvârliră asupra călătorilor, lătrând ca turbaţi. Pe Pippin nu-l băgară în seamă; Sam, în schimb, se făcu una cu zidul, în timp ce doi dulăi ca nişte lupi îl amuşinară bănuitori, mârâind la cea mai mică mişcare a lui. Cel mai mare şi mai fioros dintre ei se proţăpi în faţa lui Frodo, arătându-şi colţii şi mârâind.

În clipa următoare, în poartă se ivi un hobbit mătăhălos, cu un trup îndesat şi o faţă rotundă şi rumenă.

- Salutare! Salutare! Şi cine mă rog sunteţi domniile voastre şi cam ce-aţi pofti? întrebă el.

- Bună ziua, domnule Maggot, zise Pippin.

Fermierul se uită la el mai atent.

- Măi, doar n-o fi Stăpânu' Pippin - domnu' Peregrin Took, aş zice! strigă el, preschimbându-şi încruntătura în zâmbet. Nu te-am mai văzut de multă vreme prin locurile astea. Norocu' matale că te cunosc. Tocmai voiam să-mi asmut câinii la orice străin trece pe-aci. Se petrec nişte lucruri ciudate azi. Nu-i vorbă, se-ntâmplă să mai treacă tot felu' de nepoftiţi ciudaţi prin părţile noastre. Prea aproape de Râu, zise el, clătinând din cap. Da' un muşteriu mai neobişnuit ca ăsta încă nu mi-a fost dat să văd. Nu-mi mai trece el a două oara hotarul aşa, de capu' lui, să ştiu că intru-n păcat.

- Despre cine vorbeşti? întrebă Pippin.

- Adică nu l-aţi văzut? se miră fermierul. A luat-o înapoi, spre drumu' pietruit, nu-i mult de-atunci. Ciudat muşteriu, a pus tot felu' de întrebări aiurea. Da' poate că vreţi să intraţi şi vă voi povesti mai pe îndelete. Am un strop de bere bună la cană, dacă dumneata şi prietenii dumitale doriţi, domnu' Took.

Era limpede că fermierul era dispus să le spună mai multe dacă i se îngăduia să o facă când şi cum găsea el de cuviinţă, astfel că primiră invitaţia.

- Şi câinii? întrebă Frodo neliniştit. Fermierul izbucni în râs.

- N-o să vă facă nici un rău - dacă nu le spun eu. Aici, şezi! Colţ! Falcă! strigă el. Şezi! Lupu!

Spre uşurarea lui Frodo şi a lui Sam, câinii se îndepărtară, lăsându-i în pace.

Pippin făcu prezentările.

- Domnul Frodo Baggins, spuse el. Poate că nu-ţi aminteşti de el, pe vremuri locuia la Conacul Coniac.

Auzind numele de Baggins, fermierul tresări şi îl săgetă pe Frodo cu privirea. Preţ de o clipă, Frodo îşi închipui că bătrânul îşi adusese aminte de

povestea cu ciupercile furate şi că îşi va asmuţi încă o dată câinii asupra lui. În loc de asta, Fermierul Maggot îl luă de braţ.

- Păi nu-i asta cea mai mare ciudăţenie? rosti el. Chiar domnu' Baggins? Intraţi! Avem de vorbit.

Intrară în bucătărie şi se aşezară lângă vatra largă. Doamna Maggot aduse bere într-un ulcior cât toate zilele şi umplu patru căni mari. Băutura era bună şi Pippin se considera mai mult decât consolat pentru că nu ajunsese la *Bibanul de Aur*. Sam îşi sorbea berea cu multă suspiciune. Avea o neîncredere înnăscută faţă de cei care locuiau în alte părţi ale Comitatului; şi nu era dispus să se împrietenească prea repede cu cineva care i-a chelfănit stăpânul, oricât de demult se întâmplase asta.

După ce stătură puţin de vorbă despre vreme şi despre viitoarele recolte (care nu se întrezăreau mai rele ca de obicei), Fermierul Maggot puse cana jos şi se uită pe rând la musafirii săi.

- Acuma, domnu' Peregrin, începu el, dincotro veţi fi venind şi-ncotro vă veţi fi îndreptând? Veneaţi, poate, să mă vizitaţi pe mine? Căci, dacă aşa stau lucrurile, trecuserăţi de poarta mea fără să vă văd.

- Păi, nu, răspunse Pippin. Cinstit vorbind, dacă tot ai ghicit, am intrat pe drum din celălalt capăt: am traversat câmpurile dumitale. A fost o întâmplare. Ne-am rătăcit în pădure, în partea dinspre Pădureni, încercam s-o tăiem de-a dreptul spre Ponton.

- Dacă vă grăbeaţi, drumu' v-ar fi fost de mai mult folos, spuse fermierul. Dar nu de-asta îmi făceam griji. Din partea mea, puteţi umbla pe pământurile mele dacă aşa vi-e voia, domnu' Peregrin. Şi dumneata la fel, domnu' Baggins - deşi aş îndrăzni să spun că încă îţi plac ciupercile.

Izbucni în râs.

- Da, da, ţi-am recunoscut numele. Îmi aduc aminte de vremea când tânăru' Frodo Baggins era unu' dintre cei mai afurisiţi ştrengari din Ţara Iedului. Dar nu la ciuperci mă gândeam. Tocmai mi se pomenise numele de Baggins înainte să apăreţi domniile voastre. Ia ghiciţi ce voia muşteriu' ăla ciudat să afle de la mine?

Hobbiţii ardeau de nerăbdare să afle răspunsul.

- Ei bine, continuă fermierul, lungind povestea pentru a-i da savoare, a venit călare pe-un cal mare negru, a intrat pe poartă, s-a întâmplat că era deschisă, şi drept în faţa uşii mele s-a oprit. Era negru din cap până-n picioare, acoperit cu pelerină şi glugă, ai fi zis că nu voia să fie văzut la faţă. „Ce naiba-n Comitat o fi vrând şi ăsta?" m-am întrebat. Nu prea vedem mulţi din Seminţia Mare să treacă hotarele; şi, oricum, nicicând n-am auzit de vreunu' ca soiu' ăsta negru.

„Bună ziua dumitale, zic eu, ieşind să-l întâmpin. „Drumu' pe care ai apucat nu duce nicăieri şi, oriîncotro ai vrea să te-ndrepţi, cea mai scurtă cale e înapoi pe drumu' pietruit." Nu-mi plăcea cum arăta, şi când a ieşit Falcă din casă şi a adulmecat, numa' ce-l aud schelălăind de parcă-l înţepase strechea: şi-a ascuns coada între picioare şi a luat-o la sănătoasa urlând. Omu' negru stătea nemişcat.

„Vin dintr-acolo, zice el, tărăgănat şi parcă înţepenit, arătând spre soare-apune, peste câmpurile *mele,* mă rog frumos. L-ai văzut pe *Baggins?"* mă-ntreabă cu o voce ciudată şi numa' ce se-apleacă spre mine. Nu i-am putut vedea faţa, căci avea gluga trasă mult peste ochi; şi m-a luat cu frig parcă pe spinare. Dar nu pricepeam de unde atâta neobrăzare să umble călare pe pământurile mele.

„Vezi-ţi de drum! i-am spus. Nu-i nici un Baggins pe-aci. N-ai nimerit unde trebuie în Comitat. Mai bine ia-o-ndărăt spre apus, către Hobbiton - dar de dată asta poţi să mergi pe drum."

„Baggins a plecat", a răspuns el în şoaptă. „Vine-ncoace. E pe-aproape. Aş dori să-l găsesc. Dacă trece pe-aici, îmi spui? îţi aduc aur."

„Ba n-ai să-mi aduci, i-am zis eu. Ai să te-ntorci de unde-ai venit, şi-ncă repede. Îţi dau un minut, după care îmi adun câinii toţi."

A scos un fel de sâsâit. Să fi fost râsul lui, sau altceva, nu ştiu. A dat pinteni calului, care s-a ridicat în două picioare drept asupra mea, de-abia am avut timp să mă dau în lături. Am chemat câinii, însă el a tras de hăţuri, a-ntors calu' şi-a ieşit pe poartă ca fulgeru', dispărând pe drumeag spre drumu' principal. Ei, ce credeţi de-asta?

Frodo rămase câteva clipe cu privirile aţintite la focul din vatră, dar singurul lui gând era cum naiba să ajungă ei la Ponton.

- Nu ştiu ce să cred, spuse el într-un târziu.

- Atunci îţi zic eu ce să crezi, continuă Maggot. N-ar fi trebuit niciodată să te-amesteci cu de-alde ăia din Hobbiton, domnu' Frodo. Ăia-s tare ciudaţi prin părţile alea.

Sam se foi în scaun, uitându-se chiondorâş la fermier.

- Dar mata ai fost întotdeauna un puşti neastâmpărat. Când am auzit că ai plecat de la Brandybuck şi te-ai dus să stai cu batrânu' domn Bilbo, mi-am zis, puştiu' ăsta şi-o căută cu lumânarea. Ia seamă la ce-ţi spun, toate se trag de la ciudăţeniile lui domnu' Bilbo. A pus mâna pe banii ăia într-un fel tare ciudat, pe meleaguri străine, aşa zice lumea. Poate că sunt unii care vor să ştie ce s-a ales de aurul şi bijuteriile pe care le-a îngropat sub măgura din Hobbiton, cum am auzit? Frodo nu spuse nimic: iscodirile cu tâlc ale fermierului îl cam neliniştea.

- Ce să-ţi spun, domnu' Frodo, vorbi din nou Maggot. Mă bucur că ţi-a venit mintea la cap şi te-ai întors în Ţara Iedului. Îţi dau un sfat: rămâi aici şi nu te mai amesteca printre neamurile alea ciudate. Ai să-ţi găseşti prieteni şi pe-aici. Dacă mai apare vreuna dintre arătările astea negre şi întreabă încă o dată de dumneata, mă ocup eu de ea. Am să-i spun c-ai murit, sau ai plecat din Comitat, cum vrei. Şi s-ar putea chiar să fie adevărat oarecum; căci mai mult ca sigur că ăştia despre domnu' Bilbo vor să afle noutăţi.

- Poate că ai dreptate, zise Frodo, evitând să se uite la fermier şi pironindu-şi privirile în foc.

Maggot îl scrută gânditor.

- Văd că dumneata ai alte păreri, zise el. Da' mi-e limpede ca lumina zilei că nu-i o întâmplare că şi dumneata' şi călăreţu' v-aţi nimerit aici în aceeaşi după-masă; şi poate că veştile mele nu-s chiar atât de noi, la urma urmei. Nu-ţi cer să-mi spui nimic din ceea ce crezi că trebuie să păstrezi pentru mata; dar îmi dau seama că te cam afli la ananghie. Poate că te gândeşti că n-o să-ţi fie prea uşor să ajungi la Ponton fără să fii prins?

- Aşa mă gândeam, recunoscu Frodo. Dar trebuie să încercăm să ajungem; nu facem nimic dacă tot stăm şi cugetăm. Aşa că mă tem că trebuie să plecăm. Mulţumim tare mult pentru bunătatea dumitale. M-am temut de dumneata şi de câinii dumitale mai bine de treizeci de ani, fermiere Maggot, deşi poate că ai să râzi auzind asta. Îmi pare rău că nu m-am putut bucura de un prieten bun. Iar acum îmi pare rău că trebuie să plec atât de curând. Dar poate că într-o bună zi mă voi întoarce - dacă am norocul.

- Oricând vei fi bine venit, îi zise Maggot. Da' mi-a venit o idee. Soarele stă să apună şi în curând cinăm, căci obiceiul ne este să ne culcăm imediat după Apus. Dacă dumneata şi domnu' Peregrin aţi putea sta să îmbucăm cu toţii ceva, ne-ar face mare bucurie.

- Şi nouă, îl asigură Frodo. Dar mă tem că trebuie s-o pornim de îndată. Chiar şi acum dacă plecăm, tot se va întuneca înainte să ajungem la Ponton.

- Uf! Da' aveţi puţină răbdare! Tocmai voiam să spun: după cină scot căruţa şi vă duc pe toţi până la Ponton. Asta o să vă scutească de o bucată bună de drum şi o să vă ferească de alte necazuri.

De data aceasta Frodo acceptă invitaţia cu plăcere şi, auzindu-l, Pippin şi Sam răsuflară uşuraţi. Soarele coborâse de-acum dincolo de dealurile apuse şi lumina zilei pălea. Doi dintre fiii lui Maggot şi cele trei fiice ale lui intrară în bucătărie şi pe masa cea mare apărură bucatele unei cine îmbelşugate. Aprinseră lumânările şi încinseră focul. Doamna Maggot se agita, intrând şi ieşind. Unul sau doi hobbiţi care lucrau la fermă apărură şi ei. În curând, paisprezece hobbiţi şedeau în jurul mesei şi mâncau. Bere era din belşug, iar în mijlocul mesei trona un castron uriaş plin cu ciuperci şi slănină, pe lângă alte feluri mai consistente, pregătite din ceea ce oferea gospodăria. Câinii se întinseseră lângă foc, rozând coji şi oase.

După ce isprăviră de mâncat, fermierul şi fiii lui ieşiră ducând un felinar şi pregătiră căruţa. Era întuneric în curte atunci când oaspeţii părăsiră casa. Îşi aruncară raniţele în căruţă, apoi urcară şi ei. Instalat pe capră, fermierul dădu bice poneilor voinici. Soţia lui rămăsese în raza de lumină ce venea prin uşa deschisă.

- Să fii atent, Maggot! îi striga ea. Nu te lua la harţă cu străinii şi întoarce-te imediat acasă!

- Aşa voi face, promise el şi porni, ieşind pe poartă.

Vântul nu adia, noaptea era liniştită şi tăcută, doar în aer se simţea o undă răcoroasă. Mergeau pe întuneric şi agale. După o milă sau două, drumeagul traversă un şanţ adânc şi, urcând o pantă scurtă, se sfârşi în drumul cel mare, pietruit şi construit pe un mal înalt.

Fermierul coborî, se uită cu atenţie în ambele direcţii, spre miazănoapte şi spre miazăzi, dar nimic nu se zărea în întuneric, iar în aerul nemişcat nu se desluşea nici un zgomot. Peste şanţuri, fuioare subţiri de ceaţă adunate deasupra apei se târau spre câmpuri.

- Se ridică negurile, spuse Maggot, dar n-am să aprind felinarele până la întoarcere. O s-auzim orice s-ar afla pe drum înainte să-l vedem.

De unde se sfârşea drumeagul fermierului şi până la Ponton erau vreo cinci mile, poate mai mult. Hobbiţii se înveliră în pelerine, dar urechile le erau ciulite la cel mai mic zgomot ce s-ar fi auzit peste scârţâitul roţilor şi tropăitul agale al copitelor poneilor. Lui Frodo i se părea că se târau mai încet decât melcul. Lângă el, Pippin moţăia, cuprins de somn. Sam, în schimb, se uita drept înainte, spre ceţurile ce se ridicau.

Într-un târziu ajunseră la bifurcaţia de unde începea drumul spre Ponton. Era însemnat prin doi stâlpi mari, albi, ce se iviseră pe neaşteptate în dreapta. Fermierul Maggot trase de hăţuri şi căruţa se opri cu un scârţâit. Tocmai se pregăteau să coboare, când deodată auziră ceea ce se temuseră cu toţii că vor auzi: un tropăit de copite pe drumul din faţa lor. Zgomotul se apropia de ei.

Maggot sări de pe capră şi, ţinând poneii de dârlogi, îşi încordă privirile ca să desluşească prin negură. *Clip-clop, clip-clop,* se auzea călăreţul apropiindu-se. Tropăitul răsuna puternic în aerul neclintit şi înceţoşat.

- Mai bine v-aţi ascunde, domnu' Frodo, şopti Sam, cuprins de îngrijorare. Întindeţi-vă pe fundul căruţei şi acoperiţi-vă cu păturile, şi avem noi grijă să-l trimitem pe călăreţul ăsta la plimbare.

Sam coborî şi se alătură fermierului. Călăreţii Negri vor trebui să treacă peste cadavrul lui dacă voiau să se apropie de căruţă.

Clop-clop, dop-clop. Călăreţul aproape că ajunsese în dreptul lor.

- Salutare! strigă Fermierul Maggot.

Copitele se opriră dintr-o dată. Hobbiţilor li se păru că disting cu greu, la câţiva paşi în faţa lor, o siluetă întunecoasă acoperită cu o pelerină şi glugă.

- S-auzim! bubui Maggot, aruncându-i Iui Sam hăţurile şi pornind cu paşi mari în întâmpinarea siluetei. Să nu care cumva să mai faci un pas! Ce pofteşti, şi-ncotro te-ndrepţi?

- Îl vreau pe domnul Baggins. L-ai văzut cumva? răsună o voce înăbuşită - dar vocea era aceea a lui Merry Brandybuck.

Un felinar negru apăru de sub pelerină, luminând faţa uimită a fermierului.

- Domnu' Merry! strigă acesta.

- Da, chiar el! Cine-ţi închipuiai că e? întrebă Merry, apropiindu-se. Când se ivi din ceaţă, temerile celor patru se risipiră şi călăreţul păru deodată să-şi reducă dimensiunile la acelea obişnuite ale hobbiţilor. Călărea pe un ponei, iar în jurul gâtului avea înfăşurată o eşarfă ce-i acoperea şi bărbia, ferindu-i faţa de atingerea ceţii. Frodo sări din căruţă ca să-l salute.

- În sfârşit, iată-te! se bucură Merry. Începeam să mă întreb dac-o să mai apăreţi, şi tocmai voiam să mă aşez la cină. Când am văzut că se

înceţoşează, m-am dus călare până la Stogu, zicându-mi că poate aţi căzut în vreun şanţ. Dar să fiu al naibii dacă ştiu pe ce drum aţi venit. Unde-ai dat de ei, domnule Maggot? în iazul dumitale pentru gâşte?

- Nu, i-am prins călcându-mi hotarul, zise fermierul, şi aproape că am asmuţit câinii la ei; da' o să-ţi povestească ei totul, sunt sigur. Acum, dacă nu vă e cu supărare, domnu' Merry, domnu' Frodo, domnilor, aş face mai bine să mă-ntorc acasă. Doamna Maggot trebuie că e tare îngrijorată văzând că se lasă negurile.

Dădu căruţa cu spatele înapoi spre drumul principal, apoi o întoarse.

- Ei, noapte bună la toată lumea, mai zise el. A fost o zi tare ciudată, zău aşa. Dar totul e bine când se sfârşeşte cu bine; deşi poate că e mai bine să n-o zicem până n-ajungem la casele noastre. Nu spun altminteri decât că o să-mi pară bine să mă văd acasă.

Îşi aprinse felinarele şi urcă pe capră. În ultima clipă, scoase un coş mare de sub banchetă.

- Era să uit, zise. Doamna Maggot l-a pregătit pentru domnu' Frodo, cu complimente.

l-l întinse lui Frodo, apoi plecă, însoţit de un cor de mulţumiri şi urări de noapte bună.

Urmăriră din priviri inelele palide de lumină din jurul felinarelor care se legănau în noaptea ceţoasă. Şi brusc Frodo începu să râdă; din coşul acoperit pe care-I ţinea în mână se înălţa până la nasul lui un miros de ciuperci.

Chapter 7

O conspiraţie demascată

Acum am face bine să ajungem şi noi acasă, spuse Merry. Înţeleg că e ceva necurat la mijloc; dar să avem răbdare până ne vedem la adăpost.

O luară pe drumul spre Ponton, care era drept şi bine întreţinut, mărginit de pietre mari spoite în alb. După aproximativ o sută de paşi ajunseră la râu, în dreptul unui ponton lat de lemn. Un pod plutitor încăpător era legat de el. Bolarzii albi de lângă mal luceau în lumina aruncată de cele două felinare cocoţate pe doi stâlpi înalţi. În urmă, negurile de pe câmpuri se ridicaseră până peste gardurile vii; dar în faţă apa era întunecoasă şi doar

printre trestiile de la mal se desluşeau nişte cute şerpuitoare, ca un fel de abur. Ceva mai departe, ceaţa părea mai rară.

Merry îşi duse poneiul pe o pasarelă până pe pod, iar ceilalţi îl urmară. Apoi, cu ajutorul unei prăjini lungi, începu să împingă podul. Viniac curgea domol şi lat înaintea lor. Malul de peste râu era abrupt, dar o potecă ce începea de la celălalt ponton urca în serpentine până sus. Pontonul era luminat de felinare. Dincolo de mal se desluşea Dealul Iedului; şi în el, printre valurile răzleţe de ceaţă, luceau multe ferestre rotunde, galbene si roşii. Erau ferestrele de la Conacul Coniac, străvechiul cămin al neamului Brandybuck.

De mult de tot, Gorhendad Oldbuck , capul familiei Oldbuck, una dintre cele mai vechi din Smârcuri sau chiar din Comitat, trecuse râul, întâiul hotar răsăritean al ţării. El a construit (şi a săpat) Conacul Coniac, i-a schimbat numele în Brandybuck şi s-a stabilit în acel loc pentru a deveni stăpânul a ceea ce, de fapt, forma o mică ţară independentă. Familia lui s-a tot mărit şi a continuat să se mărească şi după ce lui i s-au sfârşit zilele, până când Conacul Coniac a ajuns să ocupe întreaga colină, având trei uşi principale, multe uşi laterale şi aproape o sută de ferestre. După care, familia Brandybuck şi numeroşii ei servitori au început să sfredelească, şi mai târziu să construiască peste tot în jur. Aşa a apărut Ţara Iedului, o fâşie dens populată între râu şi Pădurea Bătrână, un soi de colonie ţinând de Comitat. Satul principal se numea Cotuascuns, îngrămădit pe malurile şi pantele din spatele colinei Conacul Coniac.

Populaţia din Smârcuri era prietenoasă cu locuitorii Ţării Iedului, iar autoritatea Stăpânului de la Conac (cum era numit capul familiei Brandybuck) era şi acum recunoscută de fermierii care locuiau între Stogu şi Stufărişu. Dar majoritatea locuitorilor din bătrânul Comitat îi considerau pe cei din Ţara Iedului ca fiind deosebiţi de ei, adică pe jumătate străini. Deşi, în realitate, nu se deosebeau chiar atât de mult de ceilalţi hobbiţi din cele Patru Meleaguri. Decât într-o singură privinţă: le plăceau bărcile, şi unii dintre ei ştiau să înoate.

La început, ţara lor nu fusese prin nimic apărată în est; mai târziu, însă, au înălţat un gard: Fânul cel Înalt l-au numit. A fost plantat în urmă cu multe generaţii, iar acum se îndesise şi crescuse înalt, căci era tuns cu regularitate. Se întindea fără întrerupere de la Podul Coniaied, într-o buclă mare ce pornea de la râu, până la Fânar (loc unde râul Salcia ieşea din Pădure şi se vărsa în Viniac); măsura mai bine de douăzeci de mile de la un capăt la altul. Dar, de bună seamă, gardul acesta nu izbutea să-i ocrotească cine ştie ce. Pădurea înainta până aproape de el în multe locuri. Locuitorii Ţării Iedului îşi încuiau uşile după lăsarea întunericului, ceea ce nu se obişnuia în Comitat.

Podul plutitor alunecă încet pe suprafaţa apei. Ţărmul Ţării Iedului se zărea tot mai aproape. Sam era singurul din grup care nu traversase niciodată râul până atunci. Un sentiment ciudat îl cuprinsese, în vreme ce râul leneş se scurgea clipocind pe lângă ei: viaţa lui de până acum rămăsese

în urmă, în neguri, iar în faţă îl aştepta aventura necunoscută. Se scărpină în creştet şi preţ de o clipă îl fulgeră dorinţa ca domnul Frodo să fi putut să-şi ducă pe mai departe traiul liniştit în Fundătura.

Cei patru hobbiţi coborâră pe mal. Până să lege Merry podul de bolard, Pippin şi pornise cu poneiul de dârlog să urce poteca la deal, când Sam (care se uitase în urmă ca pentru a-şi lua rămas-bun de la Comitat) murmură în şoaptă răguşită:

- Ia uitaţi-vă-ndărăt, domnu' Frodo. Vedeţi ceva?

Pe pontonul îndepărtat, sub felinarele la fel de îndepărtate, desluşeau cu greu o siluetă: arăta ca o boccea neagră abandonată. Dar, chiar în vreme ce se uitau, forma păru a se mişca şi a se clătina dintr-o parte în alta, de-ai fi zis că cerceta terenul. După care se lăsă în patru labe, sau se târî înapoi în bezna de dincolo de felinare.

- Ceruri din Comitat, ce poate fi asta? întrebă Merry.

- Ceva ce vine pe urmele noastre, răspunse Frodo. Lasă însă întrebările acum. Să plecăm de îndată.

Porniră în grabă în sus pe potecă, până pe buza malului, iar când se uitară îndărăt încă o dată, malul îndepărtat era cufundat în ceţuri, încât nimic nu se mai zarea.

- Slavă Cerului că nu ţineţi bărci pe malul apusean! exclamă Frodo. Caii pot să treacă râul?

- Pot să meargă douăzeci de mile spre miazănoapte, până la Podul Viniac - sau pot înota, spuse Merry. Deşi încă n-am auzit de vreun cal care să fi trecut înot râul Viniac. Dar ce-au a face caii în toată povestea asta?

- Am să-ţi spun mai târziu. Să ajungem în casă şi vorbim acolo.

- Bine. Tu şi Pippin cunoaşteţi drumul; aşa că o iau înainte şi-i spun lui Bolger Grăsunu' că veniţi. O să pregătim cina şi toate cele.

- Am mâncat de cină mai devreme, cu fermierul Maggot, zise Frodo, dar loc e pentru încă una.

- O veţi căpăta. Dă-mi să duc eu coşul ăla, mai zise Merry şi dispăru în întuneric.

Între Viniac şi noua casă a lui Frodo din Scobitura Râului era o bucată bună de mers. Trecură de Dealul Iedului şi de Conacul Coniac, aflate în stânga, şi, înainte să ajungă în Cotuascuns, intrară pe drumul principal al Ţării Iedului, care, de la Pod, o lua spre sud. Cam la o jumătate de milă în direcţie opusă, spre nord, ajunseră la un drum secundar ce pornea din dreapta. Îl urmară pe acesta vreo două mile, urcând şi coborând o dată cu el înspre interiorul ţării.

În cele din urmă se opriră în dreptul unei porţi înguste tăiate într-un gard viu gros. În întuneric nu se vedea nimic din casă: se găsea departe de drum, în mijlocul unei pajişti circulare întinse, înconjurată de un brâu de copaci pitici în interiorul spaţiului împrejmuit de gardul viu. Frodo o alesese deoarece se afla într-un colţ izolat al regiunii, fără alte gospodării în preajmă. Puteai să intri şi să ieşi fără să te vadă careva. Familia Brandybuck o construise de mult, drept casă de oaspeţi sau pentru membrii familiei care

doreau să scape o vreme de existenţa aglomerată de la Conacul Coniac. O casă ţărănească, de modă veche, foarte asemănătoare cu o vizuină de hobbit: lungă şi joasă, fără etaj; acoperiş de iarbă, ferestre rotunde şi o uşă mare şi rotundă.

Luând-o pe cărarea de iarbă ce pornea de la poartă, nu zăriră nici o lumină; ferestrele întunecate erau oblonite. Frodo ciocăni şi uşa fu deschisă de Bolger Grăsunu'. Dinăuntru se revărsă o lumină prietenoasă. Intrară iute şi închiseră uşa, izolând lumina şi pe ei înşişi de lumea de afară. Se pomeniră într-un hol larg, cu uşi de ambele părţi; în faţă, un coridor străbătea casa prin mijlocul ei.

Frodo privi în jur. Arăta ca acasă la el. Multe dintre obiectele lui preferate - sau ale lui Bilbo (în spaţiul acesta nou îi aduceau dureros aminte de el) - erau aranjate aproape tot aşa cum se găsiseră la Fundătura. Un loc plăcut, confortabil, primitor; Frodo se surprinse dorind să fi venit cu adevărat aici pentru a duce o viaţă retrasă şi liniştită. I se părea nedrept că le dăduse atâta bătaie de cap prietenilor săi; şi încă o dată se întreba cum avea să le împărtăşească vestea că trebuia să-i părăsească atât de curând, imediat chiar, pe cât posibil. Cum-necum, dar trebuia s-o facă în seara asta, înainte să se culce cu toţii.

- E minunat, făcu el efortul să spună. Mai c-aş zice că nici nu m-am mutat.

Drumeţii îşi atârnară pelerinele în cuier şi-şi puseră raniţele grămadă pe podea. Merry o luă pe coridor înainte şi-i duse până în capătul celălalt al casei, unde deschise o uşă. Lumina unui foc şi un fuior de abur năvăliră în coridor.

- O baie! strigă Pippin. Ah, fii binecuvântat, Meriadoc!

- În ce ordine intrăm? întrebă Frodo. Cei mai în vârstă întâi, sau cei mai iuţi? Tu oricum vei fi ultimul, Meştere Peregrin.

- Fiţi încredinţaţi că am aranjat treburile mai bine decât credeţi, îi potoli Merry. Nu putem începe viaţa la Scobitura Râului certându-ne din pricina băii. În încăperea asta sunt trei căzi şi un cazan plin cu apă clocotita. Mai sunt şi prosoape, rogojini şi săpun. Intraţi şi isprăviţi iute!

Merry şi Grăsunu' se duseră în bucătărie, care se afla de partea cealaltă a coridorului, şi se apucară de ultimele pregătiri pentru o cină târzie. Frânturi de cântece, care mai de care mai sonore, răsunau din baie, amestecate cu plescăituri şi chiuituri. Deodată, vocea lui Pippin le acoperi pe celelalte, intonând unul dintre cântecele de baie mult îndrăgite de Bilbo.

Un cântec pentru baia de la sfârşitul zilei
Ce spală tot noroiul din trupul obosit.
Acela doar nu cântă ce-n case mai umile-i
Ooo! Apa cea Fierbinte, ce dar nepreţuit!
Şi ploaia în cădere, ooo! Cât de dulce sună, şi,
de pe deal, izvorul rostogolit la şes;
decât izvorul, însă, şi ploaia, mult mai bună e

Apa cea Fierbinte, cu aburul ei des.
Ooo! Apa rece poate oricine bea, fireşte,
să-l stâmpere de sete sorbitul răcoros;
dar berea e mai bună când altceva lipseşte,
şi Apa cea Fierbinte, s-o torni pe spate-n jos.
Ooo! Limpede e Apa ţâşnind învolburată dintr-o fântână albă,
în jocul ei ceresc, dar n-a foşnit fântâna mai dulce,
niciodată ca Apa cea Fierbinte, când singur mă stropesc!,

Se auzi o plescăitura puternică şi un strigăt de *valeu!* din partea lui Frodo. Din câte se părea, cea mai mare parte a apei din cada lui Pippin imitase o fântâna arteziană, sărind mult în afară.

Merry se apropie de uşă.

- Ce-aţi zice de-o cină şi de nişte bere care să curgă pe gâtlej la vale? strigă el.

Frodo ieşi, uscându-şi părul.

- E atât de multă apă în aer, încât mai bine vin în bucătărie ca să isprăvesc baia, se plânse el.

- Sfinţi din Ceruri! se cruci Merry, uitându-se în baie. Peregrin, va trebui să ştergi totul cu o cârpă înainte să capeţi ceva de mâncare. Grăbeşte-te, că nu te aşteptăm.

Cinară în bucătărie, pe o masă lângă foc.

- Presupun că voi trei nu poftiţi din nou ciuperci? îi întrebă Fredegar fără prea mari speranţe.

- Ba da, ba da! ţipă Pippin.

- Alea-s ale mele! strigă Frodo. Mi-au fost date *mie* de doamna Maggot, o regină între nevestele de fermieri. Luaţi-vă mâinile nesătule de pe ele, ciupercile-s numai pentru mine.

Hobbiţii au pentru ciuperci o pasiune ce depăşeşte până şi cele mai aprige patimi ale Seminţiei Mari. Un fapt care explică în parte expediţiile îndelungi ale tânărului Frodo spre vestitele câmpuri din Smârcuri, cât şi furia lui Maggot cel păgubit. De data asta se găseau din belşug pentru toţi, şi după ce isprăviră, până şi Bolger Grasunu' scoase un suspin de satisfacţie. Împinseră masa la locul ei şi aşezară scăunele în jurul focului.

- Strângem mai târziu, zise Merry. Şi-acum să v-aud. Îmi vine să cred că aţi avut aventuri, ceea ce nu mi se pare prea cinstit fără mine. Vreau să-mi povestiţi totul, dar mai ales vreau să ştiu ce s-a întâmplat cu bătrânul Maggot şi de ce mi-a vorbit astfel. Mi s-a părut speriat de-a dreptul, dacă vă puteţi închipui aşa ceva.

- Toţi am fost speriaţi, spuse Pippin după un moment de tăcere, timp în care Frodo s-a uitat ţintă la foc, fără să vorbească. Şi tu ai fi fost dacă te-ar fi urmărit timp de două zile Călăreţii Negri.

- Şi ce-s ăştia?

- Nişte arătări negre, care călăresc pe cai negri, răspunse Pippin. Dacă Frodo nu vrea să vorbească, o să-ţi spun eu povestea de la început.

Şi relată întreaga lor călătorie din clipa în care plecaseră din Hobbiton. Sam întărea cele spuse cu nenumărate clătinări din cap şi cu exclamaţii. Frodo rămase tăcut.

- Aş fi zis că aţi inventat totul, spuse Merry, dacă n-aş fi văzut cu ochii mei arătarea aia neagră de pe ponton - şi dacă n-aş fi auzit nota aceea stranie din vocea lui Maggot. Tu ce-nţelegi din toate astea, Frodo?

- Vărul Frodo a fost foarte închis în sine, zise Pippin. Dar a venit timpul să se deschidă. Până acum n-am mers mai departe de bănuiala fermierului Maggot, anume că e ceva legat de comoara bătrânului Bilbo.

- A fost doar o bănuială, se grăbi Frodo să observe. Maggot nu ştie nimic.

- Bătrânul Maggot e un tip viclean, zise Merry. Multe se petrec în spatele feţei ăleia rotunde a lui, ce nu ies la iveală în cuvinte. Am auzit că a fost o vreme în care obişnuia să se ducă în Pădurea Bătrână, şi i-a mers vestea că ştie o mulţime de lucruri ciudate. Dar, Frodo, spune-mi măcar dacă bănuiala lui e bună sau rea, ce crezi?

- Eu cred, răspunse Frodo încet, că a fost o bănuiala bună, cel puţin până acum. *Este* legat de aventurile de demult ale lui Bilbo, iar Călăreţii ori pe mine mă caută, ori pe el - sau poate că mai corect ar fi să spun, *fac cercetări.* Şi mă tem, dacă chiar vreţi să ştiţi, că nu-i o glumă şi că eu nu sunt în siguranţă nici aici şi nici în altă parte.

Se uită în jur, la pereţi şi la ferestre, parcă temător că se vor deschide toate deodată. Ceilalţi îl scrutară în tăcere şi schimbară între ei priviri cu subînţeles.

- Acuşi o să spună tot, îi şopti Pippin lui Merry, iar acesta dădu din cap.

- Asta-i, oftă Frodo într-un târziu, aşezându-se mai bine în scaun şi îndreptându-şi spatele, ca şi cum ar fi luat o hotărâre. Nu mai pot ţine ascuns. Am ceva să vă spun la toţi. Dar nu prea ştiu cum să încep.

- Cred că pot să te ajut, se oferi Merry cu o voce calmă, spunând eu o parte.

- Cum adică? făcu Frodo, privindu-l neliniştit.

- Adică, dragul şi bătrânul meu Frodo, eşti disperat pentru că nu ştii cum să-ţi iei rămas-bun. Aveai de gând să pleci din Comitat, asta e limpede. Însă primejdia te-a încolţit mai curând decât te-ai aşteptat, şi acum plănuieşti s-o iei din loc imediat. Şi nu vrei. Ne pare tare rău pentru tine.

Frodo deschise gura şi o închise la loc. Expresia de surprindere de pe faţa lui era atât de caraghioasă, încât ceilalţi izbucniră în râs.

- Dragul şi bătrânul nostru Frodo, se înduioşă Pippin. Chiar credeai că ne-ai aruncat cu praf în ochi? N-ai fost îndestul de atent sau de isteţ pentru asta. Din aprilie îţi tot faci planuri vădite de plecare şi ţi-ai luat rămas-bun de la toate locurile pe unde ai hoinărit. Te-am tot auzit murmurând: „Oare am să mai văd vreodată valea asta?" şi altele de acest soi, şi prefăcându-te că ai ajuns la fundul sacului cu bani şi că de-asta ţi-ai vândut iubita

Fundătură afurisiţilor ălora de Sackville-Baggins! Şi toate discuţiile între patru ochi cu Gandalf.

- Ceruri! exclamă Frodo. Şi eu care credeam că am fost şi atent, şi isteţ. Nu ştiu ce-ar spune Gandalf de-ar şti. Înseamnă că tot ţinutul ştie de plecarea mea?

- Aaa, nu, îl linişti Merry. Nu-ţi face griji din pricina asta. Multă vreme n-o să mai rămână un secret, de bună seamă; dar deocamdată este, cred eu, ştiut doar de noi, conspiratorii. La urma urmei, nu trebuie să uiţi că te cunoaştem bine şi suntem adesea alături de tine. De obicei ghicim ce-ţi trece prin cap. Şi pe Bilbo îl cunoşteam. Ca să fiu sincer, te urmăresc atent de când a plecat. Ştiam că, mai devreme sau mai târziu, ai să porneşti pe urmele lui; şi, drept să-ţi spun, mă aşteptam să pleci mai curând, iar mai târziu am început să fim îngrijoraţi. Ne temeam cumplit că ai putea să ne tragi clapa, să pleci pe neaşteptate, singur-singurel, aşa cum a făcut şi el. Şi încă din primăvară am stat cu ochii pe tine şi ne-am făcut şi noi planurile noastre. N-ai să scapi cu una-cu două.

- Dar trebuie să plec, insistă Frodo. Nu-i nimic de făcut, prieteni dragi. E foarte trist pentru noi toţi, dar n-are rost să încercaţi să mă reţineţi. Dacă tot aţi ghicit atât de multe, vă rog să mă ajutaţi şi să nu mă împiedicaţi.

- Nu înţelegi, zise Pippin. Trebuie să pleci - şi prin urmare şi noi trebuie să plecăm. Merry şi cu mine te însoţim. Sam e un băiat minunat, e în stare să-i sară unui dragon de gât ca să te salveze, asta dacă nu-şi dă cu stângu-n dreptul; dar vei avea nevoie de mai mult de un singur însoţitor în aventura ta periculoasă.

- Dragii şi prea iubiţii mei hobbiţi! exclamă Frodo, profund înduioşat. Dar nu m-aş putea învoi la aşa ceva. Şi eu m-am hotărât de multă vreme. Vorbiţi de pericole, dar nu înţelegeţi. Nu-i vorba de-a găsi o comoară, şi nici de o hălăduială de colo până colo. Eu fug dintr-un pericol de moarte într-alt pericol de moarte.

- Dar bineînţeles că înţelegem, spuse Merry cu fermitate. Ăsta-i motivul pentru care ne-am hotărât să mergem cu tine. Ştim că Inelul nu-i o glumă; dar o să facem tot ce putem împotriva Duşmanului.

- Inelul! strigă Frodo, deşi nu era foarte uimit.

- Da, Inelul, repetă Merry. Dragul şi bătrânul meu hobbit, nu prea ţii seamă de curiozitatea indiscretă a prietenilor tăi. De ani de zile am ştiut de existenţa Inelului - de fapt, înainte de plecarea lui Bilbo; dar cum el în mod vădit îl ţinea ca pe o taină, am păstrat şi eu doar pentru mine ceea ce ştiam, până când am pus la cale conspiraţia noastră. Desigur, nu-l cunoşteam pe Bilbo la fel de bine pe cât te cunosc pe tine; eram prea tânăr pe vremea aceea; iar el era mult mai atent - dar nu îndeajuns. Dacă vrei să ştii cu adevărat cum am aflat de el prima şi prima dată, am să-ţi spun.

- Spune, zise Frodo pierdut.

- Familia Sackville-Baggins i-a venit de hac, cum uşor poţi presupune. Într-o zi, cu un an înainte de Petrecere, s-a întâmplat că mă plimbam pe drum, când îl văd pe Bilbo în faţa mea. Deodată, în depărtare, apar ăia din familia

S.B., veneau spre noi. Bilbo încetineşte şi apoi, una-două, dispare. Am fost atât de surprins, încât abia dacă mi-a trecut prin cap să mă ascund şi eu, într-un fel mai puţin spectaculos; dar m-am strecurat prin gard şi mi-am continuat drumul pe partea cealaltă. După ce-au trecut ăia, m-am tot uitat prin gard, spre drum, şi mă uitam exact la Bilbo când brusc îl văd că reapare. Am apucat să zăresc o lucire de aur atunci când a vârât ceva înapoi în buzunarul pantalonilor.

După povestea asta, am căscat bine ochii. De fapt, mărturisesc că am spionat. Dar trebuie să recunoşti că era ceva menit să tulbure, şi, ce să-ţi spun, eram un băietan pe atunci. Cu siguranţă că sunt singurul din Comitat, în afară de tine, Frodo, care a văzut vreodată cartea secretă a bătrânului.

- I-ai citit cartea! strigă Frodo. Sfinţi din Ceruri! Nu-i nimic în siguranţă pe lumea asta?

- Nu în destulă siguranţă, aş zice, observă Merry. Dar n-am făcut decât să-mi arunc ochii pe ea, şi chiar şi asta a fost greu de făcut. Nu-şi lăsa niciodată cartea aiurea. Mă-ntreb ce s-a ales de ea. Mi-ar face plăcere s-o mai răsfoiesc o dată. O ai Frodo?

- Nu. Nu era la Fundătura. Cred că a luat-o cu el.

- Prin urmare, aşa cum îţi spuneam, continuă Merry, am ţinut în mine tot ce ştiam, până astă-primăvară, când treburile au început să devină serioase. Atunci a luat naştere conspiraţia noastră; şi cum şi noi eram serioşi şi aveam intenţii serioase, n-am stat să ne codim prea mult. Nu eşti o fiinţă prea comodă, iar Gandalf este o pacoste şi mai mare. Dar dacă vrei să te prezint iscoadei noastre principale, pot să ţi-o aduc.

- Unde e? întrebă Frodo, uitându-se în jurul său, cu aerul că se aştepta ca o faţă mascată şi înspăimântătoare să apară dintr-un dulap.

- Fă un pas înainte, Sam, îi ceru Merry, şi Sam se ridică, roşu la faţă până-n vârful urechilor. Iată-l pe strângătorul nostru de informaţii! Şi a strâns multe, ascultă-mă pe mine, până a fost prins în cele din urmă. După care, aş zice, mi s-a părut că a considerat că se află sub jurământ şi n-a mai ciripit.

- Sam! strigă Frodo, simţind că uimirea îşi avea şi ea limitele ei şi neştiind ce să facă: să se supere, să pufnească în râs, să răsufle uşurat sau să stea ca un caraghios.

- Da, stăpâne, făcu spăşit Sam. Să-mi fie cu iertare, stăpâne. Dar n-am vrut să vă fac nici un rău, domnu' Frodo, şi nici domnului Gandalf. *El* a simţit ceva, să ştiţi, şi când aţi spus că *mergeţi singur,* el a zis *Nu! ia pe cineva în care poţi avea încredere.*

- Dar se pare că nu pot avea încredere în nimeni, se văită Frodo.

Sam se uita la el nefericit.

- Depinde ce vrei, interveni Merry. Poţi avea încredere în noi că vom sări şi-n foc pentru tine - până la capătul capătului. Şi poţi să ai încredere în noi că vom păstra orice secret de-al tău - mai bine decât o poţi face tu. Dar nu te poţi încrede în noi că te vom lăsa să înfrunţi buclucurile de unul singur şi s-o ştergi fără să spui un cuvânt. Suntem prietenii tăi, Frodo. Oricum: asta e. Ştim aproape tot ce ţi-a spus Gandalf. Ştim destul de multe despre Inel.

Suntem îngrozitor de speriaţi - dar venim cu tine; sau te vom urma ca nişte câini.

- Şi, la urma urmei, stăpâne, adăugă Sam, s-ar cuveni să urmaţi sfatul elfilor. Gildor v-a zis că ar trebui să-i luaţi pe aceia care-s dornici să vină, şi nu puteţi spune că n-a fost aşa.

- Nu zic nu, recunoscu Frodo, uitându-se la Sam, care zâmbea cu gura până la urechi. Nu zic nu, dar n-am să te mai cred niciodată că dormi, chiar dacă sforăi sau nu. Am să te învineţesc cu ghionturi ca să fiu sigur.

Şi, întorcându-se către ceilalţi, le spuse:

- Sunteţi o şleahtă de trădători infami. Dar fiţi binecuvântaţi, mai zise el, izbucnind în râs şi, ridicându-se în picioare, îşi desfăcu larg braţele: Mă predau. Am să urmez sfatul lui Gildor. Dacă primejdia n-ar fi atât de neagră, aş dansa de bucurie. Dar, chiar şi aşa, nu pot să nu mă simt fericit; mai fericit decât am fost de multă vreme încoace. M-am temut de seara asta.

- Bun! Aşa rămâne. De trei ori ura pentru Căpitanul Frodo şi compania sa! strigară ei şi ţopăiră în jurul lui.

Merry şi Pippin începură să cânte un cântec pe care, pare-se, îl pregătiseră anume pentru această ocazie.

Era compus după modelul acelui cântec al gnomilor pe care-l cântase Bilbo când pornise la drum, cu atâţia ani în urmă, iar melodia era aceeaşi:

Ne luăm rămas-bun de la hol, de la vatră,
Ploaia poate să cadă, vântul poate să bată,
Când se crapă de ziuă să ne afle departe ,
Peste munte, pădurea din înalt luminată –

'n Vâlceaua Despicată, acolo unde elfii-s în viaţă
În adânci luminişuri, pe sub streşini de ceaţă
Prin pustiu şi prin mlaştini călărim fără-odihnă
Şi-ncotro, mai departe, drumul nu ne învaţă.

Cu duşmanul în preajmă şi cu moartea la pândă
Şi culcuşul în ceruri căutat ca-n osândă
Până când or să treacă încercările toate
Şi pe drumuri menirea să ne fie mai blândă -
Iar acum să plecăm! Luminoasele zări
Când se crapă de ziuă să ne afle călări!

- Foarte bine, acceptă Frodo. Dar asta înseamnă că sunt multe de făcut înainte să mergem la culcare - sub un acoperiş, în seara asta în orice caz.

- Ah! Câtă poezie, suspină Pippin. Chiar vrei să pornim înainte de spartul zorilor?
- Nu ştiu, răspunse Frodo. Mă tem de Călăreţii ăia Negri şi sunt sigur că nu e bine să stăm în acelaşi loc prea mult timp, mai ales într-un loc unde se ştie că mă duceam. Gildor chiar m-a avertizat să nu aştept. Dar tare mi-aş dori să-l văd pe Gandalf. Am băgat de seamă că până şi Gildor s-a arătat îngrijorat când i-am spus că Gandalf nu s-a mai întors. Totul depinde de două lucruri. Cât de curând pot Călăreţii să ajungă la Cotuascuns? Şi cât de curând putem pleca noi? Pregătirile ne vor lua destul de mult timp.
- Răspunsul la a doua întrebare, zise Merry, este că putem pleca într-un ceas. Ca să zic aşa, am pregătit totul. În grajdul din partea cealaltă a pajiştii sunt şase ponei, proviziile şi echipamentul sunt gata împachetate, au mai rămas doar câteva schimburi de pus şi alimentele care se strică repede.
- Încep să cred că toată conspiraţia asta şi-a împlinit rostul cu folos, mormăi Frodo. Dar ce ne facem cu Călăreţii Negri? Putem să-l mai aşteptăm o zi pe Gandalf fără să păţim ceva?
- Asta depinde de ce anume crezi că ar face Călăreţii dacă te găsesc aici, răspunse Merry. Ar fi putut ajunge de-acum până aici, de bună seamă, dacă n-ar fi fost opriţi la Poarta-de-la-Miazănoapte, unde Gardul merge până jos, pe malul râului, de partea aceasta a Podului. Gărzile Porţii nu i-ar lăsa să treacă în timpul nopţii, deşi ei ar putea forţa intrarea. Chiar şi în timpul zilei gărzile ar încerca să-i reţină, eu aşa cred, măcar până ar trimite vorbă Stăpânului de la Conac - căci nu le-ar plăcea cum arată Călăreţii şi cu siguranţă că le-ar fi teamă de ei. Pe de altă parte, Ţara Iedului nu poate ţine piept prea mult unui atac hotărât. Şi se prea poate ca, mâine dimineaţă, până şi un Călăreţ Negru care s-ar apropia de poartă şi ar spune că vrea să stea de vorbă cu domnul Baggins să fie lăsat să treacă. Cam toată lumea ştie că te întorci să locuieşti la Scobitura Râului.
O vreme Frodo rămase pe gânduri.
- M-am hotărât, zise el într-un târziu. Pornesc mâine de îndată ce se luminează de ziua. Dar nu merg pe drum. Căci aşa mai sigur ar fi să rămânem aici. Dacă ies prin Poarta-de-la-Miazănoapte, se va afla pe dată că am părăsit Ţara Iedului, în loc să rămână o taină cel puţin câteva zile, aşa cum s-ar întâmpla în celălalt caz. Mai mult decât atât: Podul şi Drumul de Miazăzi din apropierea hotarului vor fi negreşit pândite, şi dacă pătrunde vreun Călăreţ în Ţara Iedului, şi dacă nu. Nu ştim câţi sunt; cel puţin doi, de-asta sunt sigur, poate mai mulţi. Singurul lucru ce-mi rămâne de făcut este s-o şterg frumos într-o direcţie neaşteptată.
- Dar asta nu poate să însemne decât să intri în Pădurea Bătrână, se îngrozi Fredegar. Doar nu vrei aşa ceva. E la fel de periculos ca şi Călăreţii Negri.
- Nu chiar, îl contrazise Merry. E o soluţie disperată, dar cred că Frodo are dreptate. E singura cale de a pleca fără a ţi se lua imediat urma. Cu puţin noroc, putem să le-o luăm mult înainte.

- În Pădurea Bătrână n-o să aveţi noroc, nu se lăsă Fredegar convins. Nimeni n-are noroc acolo. O să vă rătăciţi. Nimeni nu intră acolo.

- Ba da, intră, stărui Merry. Cei din familia Brandybuck intră - uneori, când îi apucă. Avem o intrare numai a noastră. Şi Frodo a intrat o dată, de mult de tot. Eu am intrat de mai multe ori; de obicei pe lumină, se înţelege, când copacii dorm şi sunt mai liniştiţi.

- Ei, atunci faceţi cum credeţi de cuviinţă, cedă Fredegar. Eu unul mai tare mă tem de Pădurea Bătrână decât de orice altceva ce mi-e cunoscut: poveştile pe care le aud despre ea sunt adevărate coşmaruri; dar votul meu contează prea puţin, căci nu eu merg în călătorie. Totuşi, mă bucur foarte că rămâne cineva în urmă care să-i spună lui Gandalf ce-aţi făcut, atunci când o s-apară, căci sunt sigur că o să apară, şi încă foarte curând.

Oricât ar fi ţinut la Frodo, Bolger Grasunu' n-avea nici o dorinţă să părăsească ţinutul sau să vadă ce se afla dincolo de hotarele lui. Familia lui se trăgea din Meleagul dinspre Soare-Răsare, mai precis din Vadul Mieilor, Plaiurile Podului, dar niciodată nu trecuse de partea cealaltă a Podului Viniac.

După cum plănuiseră conspiratorii de la bun început, sarcina lui era să rămână pe loc, ca s-o scoată la capăt cu aceia care se vor dovedi curioşi, şi să păstreze cât mai mult impresia că domnul Baggins locuia încă la Scobitura Râului. Adusese cu sine chiar şi nişte haine vechi de-ale lui Frodo, ca să-şi poată juca rolul mai bine. Prea puţin se gândiseră la cât de periculos se putea dovedi acest rol.

- Minunat! exclamă Frodo după ce înţelese planul. Altfel n-am fi avut cum să-i lăsăm un mesaj lui Gandalf. De bună seamă, n-am de unde şti dacă aceşti Călăreţi au sau nu habar să citească, dar n-aş fi îndrăznit să risc să-i las un mesaj scris, de teamă să nu intre ei în casă şi, scotocind, să-l găsească. Dar dacă Grasunu' rămâne de bunăvoie aici ca să aibă grijă de tot, astfel că pot să fiu sigur că Gandalf va afla pe ce drum am apucat-o, nu mai am de ce sta pe gânduri. Mâine dimineaţă la prima oră intru în Pădurea Bătrână.

- Care va să zică, aşa rămâne, zise Pippin. Una peste alta, îmi place mai mult ceea ce vom face noi decât ceea ce-i rămâne Grăsunului de făcut - să aştepte aici până vin Călăreţii Negri.

- Aşteptaţi voi până ajungeţi în Pădure, se burzului Fredegar. Pe vremea asta mâine o să doriţi să fiţi aici cu mine.

- N-are rost să ne mai ciorovăim atâta, interveni Merry împăciuitor. Mai avem de strâns în bucătărie şi de controlat încă o dată bagajele înainte să ne culcăm. O să vă trezesc până se ivesc zorii.

Când, în sfârşit, se vârî în pat, Frodo nu reuşi să adoarmă o bucată de vreme. Îl dureau picioarele. Era bucuros că a doua zi avea să călărească. Într-un târziu, se cufundă într-un fel de vis în care se făcea că privea de la o fereastră înaltă, afară, peste o mare întunecată de copaci care se clătinau. Departe jos, la rădăcinile lor, se distingeau zgomote de creaturi care se

târau şi adulmecau. Era sigur că, mai devreme sau mai târziu, aveau să-l simtă.

Apoi auzi un sunet în zare. Întâi crezu că era un vânt mare care se abătea asupra frunzişului pădurii. Dar iute înţelese că nu frunzele foşneau, ci Marea, departe de tot; un sunet pe care nu-l auzise niciodată în stare de trezie, deşi îi tulburase adeseori visurile. Deodată se pomeni că se găsea afară. Iar în jur nu erau copaci. Se găsea pe o câmpie stearpă şi neagră, iar în aer se simţea un miros sărat ciudat. Ridicând privirile, văzu un turn alb şi înalt, stând singuratic sus de tot, pe o creastă. Îl cuprinse o dorinţă arzătoare de-a sui în turn pentru a vedea Marea. Începu să urce cu greu povârnişul, spre turn, dar dintr-o dată pe cer apăru o lumină şi răsună bubuitul unui tunet.

Chapter 8

Pădurea Bătrână

Frodo se trezi dintr-o dată. În camera era încă întuneric. Îl zări pe Merry stând cu o lumânare în mână şi lovind în uşă cu mâna cealaltă.

- Gata, gata! Ce e? întreba Frodo, încă tulburat şi uluit.

- Ce să fie! strigă Merry. E vremea să te scoli. E patru şi jumătate şi ceaţa groasă. Hai! Sam s-a şi apucat de micul dejun. Chiar şi Pippin s-a trezit. Eu mă duc să înşeuez poneii şi să-l aduc pe acela care va căra bagajele. Trezeşte-l şi pe trântorul de Grăsun! Măcar să se scoale ca să ne conducă.

Curând după ora şase, cei cinci hobbiţi erau gata de plecare. Bolger Grasunu' căsca de zor. Se furişară tiptil din casă. Merry porni primul, ducând de dârlogi un ponei împovărat cu bagaje, şi o luă pe o poteca ce trecea printr-un hăţiş din spatele casei, ca apoi să traverseze câteva fâneţe. Frunzele copacilor luceau şi ceaţa picura de pe fiecare creangă şi crenguţă; iarba era surie, acoperită de roua rece. Nimic nu se clintea, iar zgomotele îndepărtate răsunau aproape şi limpezi: cotcodăcitul găinilor într-o ogradă, o uşă închizându-se undeva.

În grajd găsiră poneii: animale mici şi voinice, aşa cum le plăceau hobbiţilor, nu neapărat iuţi, însă bune de tras din greu o zi întreagă. Încălecară şi curând se pierdură în ceaţa ce părea să nu se deschidă de bunăvoie în calea lor; în schimb, se închidea ameninţătoare în urmă. După

ce călăriră aproape o oră, agale şi fără să-şi vorbească, văzură Gardul ivindu-se brusc din negură în faţa lor. Era înalt şi acoperit de un fileu argintiu de plase de păianjen.

- Cum o să treceţi prin ăsta? întreba Fredegar.

- Veniţi după mine, zise Merry, şi veţi vedea.

O luă la stânga pe lângă gard şi nu după multă vreme ajunseră într-un loc unde acesta era uşor scobit, urmând buza unei gropi. La oarecare distanţă de Gard fusese săpată o bortă ce intra în pantă uşoară în pământ. Malurile erau întărite cu cărămidă, înălţându-se treptat până se uneau deasupra, formând un tunel sfredelit adânc sub Gard, ieşind în groapa aflată de cealaltă parte a Iui.

Aici se opri Bolger Grasunu'.

- Rămâi cu bine, Frodo, zise el. Tare-aş fi vrut să nu intri în Pădure. Sper doar să n-ai nevoie să fii salvat înainte de lăsarea serii. Dar noroc îţi urez şi azi şi în toate zilele.

- Dacă nu-s şi alte lucruri rele înainte-mi în afară de Pădure, înseamnă că am noroc, oftă Frodo. Să-i spui lui Gandalf s-o ia repede pe Drumul spre Soare-Răsare: în curând ne vom întoarce la el şi vom merge cât mai repede cu putinţă.

- Cu bine! strigară ceilalţi şi coborâră panta în galop, dispărând în tunel, unde Fredegar nu-i mai putea vedea.

Era întuneric şi umezeală acolo. Capătul celălalt era blocat cu o poartă din gratii groase de fier. Merry descalecă şi o descuie, iar după ce trecură toţi o împinse la loc. Poarta se închise cu un zgomot metalic, iar încuietoarea clincăni. Sunetul nu prevestea nimic bun.

- Poftim, zise Merry. Aţi părăsit Comitatul, acum sunteţi afară, şi încă la marginea Pădurii Bătrâne.

- Sunt adevărate poveştile ce se spun despre ea? întrebă Pippin.

- Nu ştiu despre care poveşti vorbeşti, răspunse Merry. Dacă e vorba de poveştile alea vechi de speriat copiii, pe care le spuneau dădăcile Grăsunului, despre tot felul de spiriduşi şi lupi şi altele de soiul ăsta, aş zice că nu-s adevărate. Cel puţin eu nu cred în ele. Dar Pădurea *este* stranie. Spre deosebire de Comitat, aici tot ce se afla în ea este mult mai viu, mai atent la ceea ce se petrece, ca să zic aşa. Iar copacilor nu le plac străinii. Îi urmăresc. De obicei se mulţumesc doar să-i urmărească, atât cât ţine lumina zilei, şi nu prea fac mare lucru. Uneori, cei mai puţin prietenoşi pot să scape o ramură, să scoată o rădăcină, său să-i apuce cu o plantă târâtoare lungă. Dar noaptea poate deveni foarte periculos, aşa mi s-a spus. Mi s-a întâmplat doar o dată să mă aflu în ea după lăsarea întunericului, şi atunci foarte aproape de Gard. Mi s-a năzărit că toţi copacii şopteau între ei, transmiţându-şi veşti şi complotând într-o limbă necunoscută; iar ramurile se clătinau şi se agitau fără să fi bătut vântul. Se spune că, de fapt, copacii se mişcă într-adevăr şi pot să-i înconjure pe străini şi să-i prindă înăuntru. De mult de tot, au atacat chiar şi Gardul; au venit, s-au înrădăcinat zdravăn şi s-au aplecat peste el. Dar au venit hobbiţii şi au tăiat

sute şi apoi au făcut un foc de tabăra uriaş în Pădure şi au ars pământul pe o fâşie lungă la răsărit de Gard. După asta, copacii au renunţat să atace, dar au devenit tare neprietenoşi. Încă exista o suprafaţă stearpă mare, nu departe în interior, acolo unde a fost făcut focul.

- Doar copacii sunt periculoşi? întrebă Pippin.

- Mai sunt tot felul de ciudăţenii ce trăiesc adânc în Pădure, în partea cealaltă a ei, sau aşa am auzit; dar n-am văzut nimic de acest soi. Totuşi, este ceva ce taie poteci. De câte ori intră careva în Pădure, găseşte drumuri deschise; dar astea par să se mişte şi să se strămute din când în când într-un fel tare ciudat. Nu departe de acest tunel se află, sau s-a aflat vreme îndelungată, începutul unei poteci destul de late, care ducea la Poiana Focului, iar de acolo venea mai mult sau mai puţin în direcţia noastră, spre nord-est. Aceasta e poteca pe care vreau s-o găsesc.

Hobbiţii părăsiră poarta tunelului şi traversară groapa cea lată. De partea cealaltă se desluşea cu greu o potecă ce urca spre poala Pădurii, cam la o sută de metri, poate mai mult, depărtare de Gard; dar de cum ajunseră sub coroanele copacilor, aceasta dispăru. Uitându-se în urmă, zăriră linia întunecată a Gardului printre trunchiurile copacilor ce se îngrămădeau încă de pe-acum în jurul lor. În faţă nu vedeau altceva decât trunchiuri de nenumărate dimensiuni şi forme: drepte sau îndoite, răsucite, aplecate, late sau zvelte, netede sau cioturoase şi rămuroase; şi toate erau verzi sau sure din pricina muşchiului şi a unor excrescenţe zburlite şi lipicioase.

Merry era singurul care părea vesel.

- Mai bine ai lua-o înainte şi ai găsi poteca aia, îl sfătui Frodo. Să nu ne pierdem unul de altul sau să uitam de care parte se află Gardul.

Aleseră o anume direcţie printre copaci, iar poneii înaintau ocolind cu atenţie multele rădăcini întortocheate şi împletite între ele. Pământul nu era acoperit de vegetaţie. Urca întruna şi, pe măsură ce înaintau, copacii păreau să devină tot mai înalţi, mai întunecaţi şi mai deşi. Nu se auzea nici un sunet, doar din când în când câte-un strop de umezeală picura printre frunzele nemişcate. Deocamdată nu răzbătea vreo şoaptă sau vreo mişcare dinspre ramuri; dar hobbiţii aveau senzaţia neplăcută că erau urmăriţi cu o dezaprobare ce se transforma încet în aversiune şi chiar duşmănie. Senzaţia se accentua, până când se pomeniră că-şi ridicau iute privirile în sus, sau se uitau îndărăt, parcă aşteptând o lovitură din senin.

Poteca nu se zărea încă nicăieri, copacii păreau tot timpul că li se pun în cale. Pippin simţi dintr-o dată că nu mai putea suporta şi scoase un strigăt fără veste:

- Ai! Ai! Nu vreau să fac nimic. Doar lăsaţi-mă să trec, vă rog! Ceilalţi se opriră speriaţi; dar strigătul lui căzu ca înăbuşit de o cortină grea. Nu răsuna nici ecou, nici răspuns, deşi pădurea păru să se îndesească şi mai tare şi să pândească mai abitir.

- Eu n-aş striga în locul tău, îl mustră Merry. Faci mai mult rău decât bine.

Frodo începea să se îndoiască de putinţa lor de a găsi o cale şi se întrebă dacă nu cumva greşise făcându-i pe ceilalţi să vină în pădurea asta

îngrozitoare. Merry se uită ba într-o parte, ba în alta, dând semne că nu prea era sigur în ce direcţie s-o apuce. Lui Pippin nu-i scăpă nesiguranţa lui.

- Nu ţi-a trebuit mult ca să ne rătăceşti, îl luă el peste picior. Dar în aceeaşi clipă Merry scoase un fluierat şi arătă înainte.

- Măi, măi, mormăi el. Copacii ăştia chiar se mişcă. Uite Poiana Focului în faţă (sau cel puţin aşa sper), dar poteca înspre acolo îmi pare că s-a mutat din loc.

Se lumina tot mai mult, pe măsură ce înaintau. Pe neaşteptate, ieşind dintre copaci, se pomeniră într-un spaţiu larg şi circular. Deasupra se zărea cerul, albastru şi senin spre surprinderea lor, căci jos, sub acoperişul Pădurii, nu putuseră vedea apropierea dimineţii şi ridicarea negurilor. Soarele însă nu se înălţase destul ca să strălucească în poiană, deşi razele lui poposiseră pe vârfurile copacilor. Frunzişul era mai des şi mai verde de jur-împrejurul poienii, formând aproape un zid compact. Copaci nu creşteau, doar iarba aspră şi plante înalte nenumărate: cucută şi pătrunjel sălbatic, cu lujerele păioase şi ofilite, răscoage ce-şi scuturau sământa ca o cenuşă pufoasă, urzici luxuriante şi scaieţi uriaşi. Un loc lugubru, dar, după desişul Pădurii, părea o gradină fermecătoare şi veselă.

Hobbiţii prinseră curaj şi, plini de speranţă, ridicară privirile spre cerul tot mai luminat de astrul zilei. În capătul celălalt al poienii era o spărtură în peretele format de copaci şi mai departe se zărea desluşit o potecă. Vedeau cum se adânceşte în pădure, lăţindu-se uneori şi deschizându-se deasupra, deşi copacii iute se apropiau din nou, umbrind-o cu ramurile lor întunecoase. Pe această potecă o apucară şi ei. Drumul continua să urce în pantă domoală, dar ei mergeau acum mai repede ca înainte şi cu inima ceva mai uşoară, căci li se părea că Pădurea se îmblânzise şi îi lăsa să treacă nestingheriţi.

Nu după multă vreme aerul deveni fierbinte şi înăbuşitor. Copacii se apropiară din nou de ambele părţi, astfel că nu se mai putea vedea până departe în faţă. Mai dihai ca înainte simţeau cum pădurea îi încolţea cu reaua ei voinţă. Era atâta linişte în jur, încât călcătura copitelor poneilor, foşnind pe frunzele uscate şi împiedicându-se când şi când de rădăcinile ascunse, bubuia ca tunetul în urechile lor. Frodo încercă să cânte ceva ca să-i încurajeze, dar vocea lui se transformă în murmur.

Ooo! Rătăcitori în ţara umbrită,
Nu disperaţi, căci deşi nesfârşită
Noaptea pădurilor tot o să piară
Şi trecând veţi vedea soarele iară,
Soarele-n apus, soarele-n răsărit,
Ziua ce s-a dus, ziua ce-a venit. ,
Căci spre asfinţit ori înspre apus,
Şi pădure şi umbre s-au tot dus, s-au dus.

Dus - nici nu rosti bine cuvântul şi vocea i se stinse. Aerul părea greu şi rostirea cuvintelor obositoare. Chiar în spatele lor o cracă groasă se desprinse dintr-un copac bătrân, aplecat peste potecă, şi căzu cu o trosnitură la pământ. Copacii păreau că se închid în faţa lor.

- Nu le place să audă vorbindu-se despre pieire şi dureri, observă Merry. Eu n-aş mai cânta nimic deocamdată. Aşteaptă să ajungem cu adevărat la poala pădurii, şi atunci o să ne-ntoarcem spre ea şi-o să-i cântam în cor.

Vorbea cu veselie, iar dacă simţea vreo nelinişte, n-o arăta. Ceilalţi nu răspunseră. Erau descurajaţi. O greutate mare îi apăsa inima lui Frodo, căci regreta acum fiecare pas pe care-l făcea cu gândul să sfideze ameninţarea pădurii. Tocmai voia să se oprească şi să le propună să se întoarcă (dacă mai puteau face asta), când se petrecu ceva cu totul neaşteptat. Poteca încetă să urce, continuând o vreme să înainteze orizontal. Copacii întunecaţi se retraseră, încât hobbiţii văzură poteca în faţă, ca o linie aproape dreaptă. La o oarecare distanţă se înălţa vârful verde al unui deal, fără nici un copac pe el, ca un cap pleşuv ieşind din pădurea înconjurătoare. După câte îşi dădeau seamă, într-acolo se îndrepta poteca.

Grăbiră pasul, bucuroşi la gândul că vor urca o vreme deasupra acoperişului Pădurii. După ce coborî puţin, poteca începu din nou să urce, ducându-i într-un târziu până la poala dealului abrupt. Acolo părăsi copacii şi se afundă în iarbă. Pădurea împrejmuia dealul precum o coamă deasă de păr ce se isprăvea brusc într-un cerc în jurul creştetului ras.

Hobbiţii îşi duseră poneii în sus, dând ocol dealului de mai multe ori până ajunseră în vârf. Acolo se opriră şi priviră în jur. Aerul strălucea în lumina soarelui, dar era pâclos; nu puteau vedea prea departe. În jurul lor însă, ceaţa dispăruse; deşi ici şi colo adăsta în golurile dintre copaci, iar înspre miazăzi, unde era o vale adâncă, ce tăia Pădurea dintr-o parte în alta, ceaţa se ridica încă precum un abur sau ca fuioarele de fum alb.

- Aia e, spuse Merry, arătând cu mâna, aia e linia râului Salcia. Izvorăşte din Gruiuri şi curge pieziş spre sud-vest prin mijlocul Pădurii, ca să se verse în Viniac, mai jos de Fânar. Noi nu vrem s-o luăm în direcţia aia! Se zice că Valea Salcia este cea mai stranie parte a întregii păduri - locul de unde, pare-se, ar porni toate ciudăţeniile.

Ceilalţi priviră în direcţia arătată de Merry, însă nu prea aveau ce vedea, în afară de ceţuri deasupra văii adânci şi pline de umezeală; iar dincolo de ea, jumătatea dinspre miazăzi a Pădurii pierea din vedere.

Pe vârful dealului, soarele devenea fierbinte. Trebuie că era în jur de ora unsprezece; dar pâcla uşoară a toamnei încă îi împiedica să vadă prea departe, oriîncotro s-ar fi uitat. Spre apus nu distingeau nici linia Gardului şi nici Valea Viniac, aflată dincolo de el. Înspre miazănoapte, unde li se îndreptară privirile pline de speranţă, nu se vedea nimic din ce-ar fi putut să însemne linia marelui Drum de Miazăzi, adică acolo unde voiau să ajungă.

Se găseau pe o insulă în mijlocul unui ocean de copaci, iar orizonturile erau ascunse vederii.

În partea dinspre miazăzi şi răsărit, terenul cobora foarte abrupt, ca şi cum povârnişurile dealului continuau departe în jos, sub coroanele copacilor, precum ţărmurile unei insule care formează în realitate laturile unui munte crescut din adâncurile apelor. Aşezându-se pe buza verde a râpei, începură să mănânce merindele pe care şi le pregătiseră pentru prânz, plimbându-şi în acest timp privirile peste pădurea de dedesubt. Cum soarele se înălţase şi trecuse de crucea amiezii, reuşiră să zărească în depărtare, înspre răsărit, liniile cenuşii-verzui ale Gruiurilor întinzându-se în acea parte dincolo de Pădurea Bătrână. Priveliştea îi înveseli nespus de mult; căci era tare bine să vadă ceva dincolo de hotarele pădurii, chiar dacă nu aceea era direcţia în care aveau de gând să se îndrepte, atâta vreme cât acest lucru depindea de ei: căci Gruiurile gorgane aveau un renume la fel de sinistru printre hobbiţi ca şi Pădurea însăşi.

Într-un târziu, hotărâră că era timpul să o pornească iarăşi la drum. Poteca ce-i adusese până la poalele dealului reapăru la nord; merseră ei ce merseră pe ea, când deodată îşi dădură seamă că o ţineau tot spre dreapta. Curând începu să coboare abrupt, semn că, de fapt, se îndrepta spre valea râului Salcia: numai că ei nu într-acolo doreau să meargă. După ce cumpăniră o vreme, hotărâră să părăsească poteca amăgitoare şi s-o ia spre miazănoapte; chiar dacă nu reuşiseră să-l vadă de pe deal, Drumul acolo se afla şi nu putea fi prea departe. Tot spre miazănoapte, cam la stânga potecii, terenul părea să fie mai uscat şi mai deschis, urcând spre nişte costişe unde copacii se răreau şi unde pinii şi brazii luau locul stejarilor, al ulmilor şi al altor copaci ciudaţi şi fără de nume din pădurea deasă.

La început, alegerea lor se arătă a fi bună; mergeau mai repede, deşi, de câte ori aveau ocazia să zărească o rază de soare într-un luminiş, nu pricepeau cum, dar parcă o apucaseră spre răsărit. După o vreme însă, copacii se îndesiră din nou, exact acolo unde, văzuţi de departe, păruseră a se rări şi a se descâlci. Apoi, pe neaşteptate, se iviră scobituri adânci în pământ. Ca nişte şleauri de roţi uriaşe, sau ca nişte şanţuri late şi drumuri surpate de mult nefolosite şi sufocate de rugi. Cele mai multe dintre scobiturile acestea tăiau direcţia de mers a hobbiţilor şi nu puteau fi traversate decât coborând până în fundul lor şi urcând pe partea cealaltă, ceea ce era chinuitor şi obositor pentru poneii lor. De câte ori coborau, se pomeneau nimerind în hăţişuri dese şi mărăcinişuri care nicicum nu voiau să-i lase să treacă prin stânga lor, făcându-le loc doar atunci când o luau spre dreapta; şi trebuiau să meargă o bună bucată de drum pe fundul şanţului până găseau un loc unde să poată urca pe malul celălalt. De câte ori se căţărau afară, copacii păreau să se fi îndesit şi întunecat şi mai mult; spre stânga, în susul pantei, era aproape imposibil de găsit un drum, încât, neavând de ales, o luau spre dreapta, înspre vale.

După o oră sau două, pierduseră orice simţ al direcţiei, deşi ştiau foarte bine că de mult nu se mai îndreptau spre miazănoapte. Fuseseră abătuţi din

drum, iar acum nu făceau altceva decât să urmeze o direcţie aleasă de altcineva - spre sud-est, înspre inima Pădurii, nicidecum înspre marginile ei.

Era de-acum târziu după-amiaza atunci când coborâră, dar mai mult se rostogoliră, într-un şanţ mai lat şi mai adânc decât toate pe care le traversaseră până atunci. Era atât de abrupt şi de năpădit de hăţişuri, încât se dovedi imposibil să mai iasă din el, în oricare parte ar fi apucat-o, decât dacă-şi părăseau poneii şi-şi lăsau bagajele în urmă. Nu le rămânea decât să meargă pe fundul şanţului spre vale. Pământul deveni tot mai moale, chiar mocirlos din loc în loc; din maluri ţâşneau izvoare, încât curând se treziră că înaintau de-a lungul unui pârâiaş ce se prelingea şi susura prin albia buruienoasă. Apoi coborâşul se făcu tot mai abrupt, iar pârâiaşul se transformă într-un pârâu iute şi zgomotos, care se prăvălea şi sărea pe pripor în jos. Ajunseseră într-o viroagă adâncă şi abia luminată, deasupra căreia copacii se arcuiau departe în sus.

Hobbiţii îşi continuară drumul anevoios, pe lângă albia râului, când, pe neaşteptate, ieşiră din întunecime. Ca printr-o poartă, în faţa lor văzură lumina soarelui. Apropiindu-se de acea deschizătură, descoperiră că locul pe unde coborâseră ei era, de fapt, o fisură într-un mal înalt şi abrupt, aproape un stei. La poalele acestuia se găsea o întindere mare de iarbă şi stuf, iar în depărtare se zărea un alt mal, aproape la fel de abrupt. O după-masă aurie, scăldată în razele apusului, adăsta caldă şi somnoroasă peste şesul dintre cei doi pereţi. Tăindu-l prin mijloc, un râu întunecat, cu apa cafenie, curgea şerpuit printre sălcii bătrâne, pe sub arcurile lor, împiedicându-se în coroane căzute şi ducându-şi la vale undele împestriţate de mii de frunze de salcie scuturate. Aerul însuşi părea greu din pricina frunzelor care fremătau galbene pe crengi; căci jos în vale adia o boare caldă şi blândă, în suflarea căreia trestiile foşneau, iar crengile sălciilor trosneau încetişor.

- Aşa deci, acum măcar îmi pot face o idee despre unde suntem, zise Merry. Am mers aproape în direcţia opusă celei în care doream noi să mergem. Ăsta e Râul Salcia! Am s-o iau înainte să cercetez terenul.

Ieşi în lumina soarelui şi dispăru în iarba înaltă. Se întoarse nu după multă vreme şi le spuse că solul era destul de bun între piciorul peretelui şi râu; în câteva locuri limbi de pământ uscat, acoperite cu iarbă, coborau până pe malul apei.

- Mai mult, continuă el, mi se pare că am zărit o potecă ce merge de partea asta, de-a lungul malului. Dacă o luăm la stânga şi o apucăm pe ea, ar trebui ca în cele din urmă să ieşim din Pădure în partea ei de răsărit.

- Poate, zise Pippin neîncrezător. Adică dacă poteca ajunge până acolo, dacă nu cumva ne bagă în vreo mocirlă şi ne lasă acolo. Cine a făcut poteca asta, ai vreo idee, şi de ce? Pun capul că n-a fost tăiată de hatârul nostru. Sunt din ce în ce mai bănuitor cu Pădurea şi cu tot ce-i în ea şi încep să cred în toate poveştile pe care le-am auzit despre ea. Şi poţi să-mi spui cât de mult avem de mers spre răsărit?

- Nu, răspunse Merry. Nu pot. Habar n-am cât de departe la vale pe râu suntem, sau cine-ar putea umbla pe aici atât de des, încât să taie o asemenea potecă. Dar nu văd şi nu-mi trece prin minte nici o altă cale de ieşire.

Nemaiavând nici unul ce spune, se aliniară în şir indian, cu Merry în frunte, care-i conduse pe drumul pe care-l descoperise. De jur-împrejur, iarba şi stuful creşteau mănoase şi înalte, uneori trecându-le mult peste capete; dar, odată găsită, poteca putea fi urmată cu uşurinţă, cu toate şerpuirile ei pentru a găsi pământul mai uscat printre mlaştini şi ochiuri de apă. Ici şi colo traversa râuleţe ce coborau prin făgaşuri din tăpşanele păduroase mai înalte, ca să se verse în Salcia, şi în aceste locuri poteca era înlocuită de trunchiuri de copaci sau mănunchiuri de vreascuri aşezate de-a curmezişul.

Hobbiţilor le era din ce în ce mai cald. Oştiri de muşte de cele mai felurite soiuri le bâzâiau în jurul urechilor, iar soarele după-amiezei le pârjolea spatele. Când sperau mai puţin, se pomeniră în umbră, o umbră subţire, aruncată de ramurile mari şi cenuşii ce se întindeau peste potecă. Fiecare pas înainte era făcut cu tot mai puţină tragere de inimă. Somnolenţa părea să se strecoare afară din pământ şi să urce prin picioarele lor, părea să se cearnă blând din aer peste capetele şi ochii lor.

Frodo simţi cum îi cade bărbia în piept şi cum nu-şi mai poate ţine capul drept. Chiar în faţa lui, Pippin se prăbuşi în genunchi. Frodo se opri.

- N-are rost, îl auzi el pe Merry spunând. Nu pot să mai fac nici un pas dacă nu mă odihnesc. Trebuie să trag un pui de somn. Sub sălcii e răcoare. Mai puţine muşte.

Lui Frodo nu-i plăcea ce auzea.

- Veniţi! le strigă el. Nu putem dormi aici. Mai întâi trebuie să ieşim din Pădure.

Dar ceilalţi erau prea pierduţi ca să le mai pese. Sam stătea lângă ei, căscând şi clipind buimac.

Frodo simţi deodată că somnul îl răpune. Capul îi plutea. În văzduh aproape că nu se mai auzea nici un sunet. Muştele nu mai bâzâiau. Doar un murmur blând, ca un cântec şoptit pe jumătate, părea să freamăte în crengile de deasupra. Frodo îşi înălţă ochii grei şi văzu aplecându-se asupra lui o salcie uriaşă, bătrână şi acoperită cu un puf alb. Părea enormă, ramurile răşchirate se întindeau ca nişte braţe cu multe mâini şi cu degete lungi, trunchiul noduros şi contorsionat se căsca în scorburi largi, care trosneau uşor atunci când se mişcau ramurile. Frunzele ce tremurau pe cerul senin îl ameţiră pe Frodo, făcându-l să se împiedice şi să cadă lat în iarbă.

Merry şi Pippin se târâră în faţă şi se aşezară cu spatele la trunchiul sălciei. Marile scorburi se deschiseră şi mai mult ca să-i primească, în timp ce salcia se clătina şi trosnea. Cei doi îşi ridicară privirile spre frunzele galbene şi cenuşii, care se legănau uşor în lumină şi cântau. Hobbiţii închiseră ochii, după care li se păru că aud cuvinte, cuvinte răcoroase,

susurând ceva despre apă şi somn. Merry şi Pippin se lăsară pradă vrăjii şi adormiră buştean la piciorul uriaşei sălcii cenuşii.

Frodo rămase o vreme întins, luptându-se cu somnul ce-l năucea: apoi, cu mare efort, se chinui să se ridice în picioare. Simţi o dorinţă irezistibilă de-a atinge apa rece.

- Aşteaptă-mă, Sam, bolborosi el. Trebuie să-mi scald puţin picioarele.

Ca prin vis se îndreptă înainte, spre partea dinspre apă a salciei, unde rădăcini mari şi contorsionate crescuseră până în apă, ca nişte pui noduroşi de dragon ce se întindeau să se adape. Frodo încălecă o rădăcină din aceasta şi-şi cufundă picioarele înfierbântate în unda rece şi maronie; acolo şi adormi, cu spatele rezemat de copac.

Sam se aşeză şi se scărpină în creştet, căscând cu gura mare cât o peşteră. Era îngrijorat. După-amiaza era târzie, iar această somnolenţă nu i se părea lucru curat.

- În spatele poveştii ăsteia e ceva mai mult decât soarele şi aerul cald, murmură el pentru sine. Nu-mi place copacul ăsta mare de tot. N-am încredere în el. Ia auzi-l cum cântă acum despre somn. N-o să-i meargă.

Îşi adună puterile, se ridică în picioare şi porni împleticit să vadă ce se întâmplase cu poneii. Descoperi că doi dintre ei se depărtaseră destul de mult pe potecă; şi tocmai îi prinsese din urmă şi-i aducea acum înapoi lângă ceilalţi, când auzi două sunete; unul tare, iar celălalt slab, dar distincte amândouă. Primul era o plescăitură, ca atunci când un obiect greu cade în apă; cel de-al doilea, un sunet ca de clinchet de clanţă, când o uşă se închide fără zgomot, dar repede.

Sam fugi spre râu. Frodo era în apă, aproape de mal, şi o rădăcină mare părea să stea peste el şi să-l apese în jos, dar nu se zbătea. Sam îl prinse de haină şi-l trase de sub rădăcină; cu mare greutate îl aburcă pe mal. Aproape imediat Frodo se trezi, tuşi, vomită.

- Ştii, Sam, zise el într-un târziu, copacul ăsta fioros *m-a aruncat* înăuntru. Am simţit. Rădăcina aia mare s-a răsucit şi m-a băgat înăuntru.

- Eraţi în lumea viselor, domnu' Frodo, aşa îmi vine să cred. N-ar trebui să şedeţi în asemenea loc dacă sunteţi somnoros.

- Ce-i cu ceilalţi? întrebă Frodo. Mă-ntreb ce vise au ei. Trecură de partea cealaltă a copacului, şi abia acum pricepu Sam ce fusese acel clinchet pe care-l auzise. Pippin dispăruse. Se aşezase lângă o scorbură care se închisese atât de bine, încât nu se mai zărea nici măcar o crăpătură. Merry era prins şi el în capcană: o altă scorbură se închisese în jurul taliei lui; picioarele îi rămăseseră afară, dar restul trupului se găsea într-o deschizătură întunecoasă, ale cărei margini îl strângeau ca-ntr-un cleşte.

Frodo şi Sam se năpustiră mai întâi asupra trunchiului de care se rezemase Pippin. Apoi se chinuiră ca scoşi din minţi să deschidă fălcile scorburii ce-l ţineau prizonier pe sărmanul Merry. Zadarnic.

- Ah, ce grozăvie, strigă înnebunit Frodo. Ce ne-a trebuit să venim în Pădurea asta îngrozitoare? Ce n-aş da să fim acum cu toţii la Scobitura Râului.

Izbi în copac cu toată puterea, fără să-i pese că-şi rănea picioarele. Un fior abia perceptibil străbătu trunchiul până sus la ramuri; frunzele foşniră şi susurară, dar freamătul aducea acum mai degrabă a hohot de râs pierdut în depărtare.

- N-avem cumva vreun topor prin bagajele noastre, domnu' Frodo? întrebă Sam.

- Am adus o bărdiţă, ca să tăiem surcele pentru foc. Dar nu ne-ar fi de prea mare folos.

- Ia staţi niţel, sări Sam, luminat de-un gând când auzi de focul de surcele. Am putea izbuti ceva cu focul.

- Am putea, zise Frodo, deşi nu arăta prea convins. Am izbuti să-l prăjim pe Pippin de viu înăuntru.

- Întâi şi-ntâi i-am face un rău copacului ăstuia, măcar să-l speriem, se burzului Sam încrâncenat. Dacă nu-l eliberează, îl dobor, chiar de-ar fi să-l rod cu dinţii.

Dădu fuga la ponei şi nu după mult timp se întoarse cu două cutii de iască şi o bărdiţă.

Adunară iute iarbă şi frunze uscate şi bucăţi de coajă de copac; făcură un morman de crengi frânte şi surcele. Le aduseră pe toate lângă trunchi, de partea opusă celei în care se aflau prinşi hobbiţii. Sam lovi bucăţile de iască şi de la prima scânteie iarba uscată se aprinse şi o limbă de foc şi o şuviţă de fum se înălţară cât ai clipi. Crenguţele trosniră. Degete mici de foc atinseră coaja uscată şi crestată a copacului bătrân, pârjolind-o. Întreaga salcie fu cuprinsă de tremur. Frunzele păreau să sâsâie deasupra capetelor lor, un sâsâit de durere şi mânie. Un ţipăt ascuţit răsună de acolo de unde se afla Merry, iar din străfundul copacului îl auziră pe Pippin scoţând un urlet înăbuşit.

- Stingeţi-l! Stingeţi-l! ţipă Merry. O să mă frângă în două dacă n-o faceţi. Aşa zice!

- Cine? Ce? strigă Frodo, fugind în partea cealaltă a copacului.

- Stinge-l! Stinge-l! îl auziră pe Merry rugându-se. Ramurile sălciei începură să se zbată violent. Se auzea un sunet ca de vânt ce se înteţeşte şi se repede asupra crengilor tuturor celorlalţi copaci din jur, ca şi cum cei doi hobbiţi ar fi aruncat o piatră în somnul liniştit al văii râului, stârnind astfel clipociri de mânie ce s-ar fi răspândit în întreaga Pădure. Sam lovi cu piciorul în focul timid şi stinse sub tălpi scânteile împrăştiate în jur. Dar Frodo, fără să ştie prea bine ce-l apucase să facă ceea ce făcea sau ce spera prin asta, o rupse la fugă pe cărare, strigând *ajutor! ajutor! ajutor!* Avea senzaţia că şi el abia dacă-şi auzea vocea piţigăiată: parcă vântul sălciei i-o smulsese şi i-o alungase de cum rostise acele cuvinte, înecându-i-o în fremătarea zgomotoasă a frunzelor, îl cuprinse disperarea: se simţea pierdut şi neghiob.

Deodată se opri locului. Primise un răspuns, sau aşa i se păruse: dar ar fi zis că venea din spatele lui, din josul potecii, de departe din Pădure. Se întoarse, ascultă şi curând nu mai avu nici o îndoială: cineva cânta un

cântec; o voce adâncă şi veselă cânta fără griji, fericită, dar vorbele n-aveau nici o noimă:

Hei hop! Hopa-hop! Dumbi-mambi-rop!
Hopa-hop! Ţop în salcă! Ţo bambilo!
Tom, Bom, vesel, Tom, Bombadilo Tom!

Pe jumătate plini de speranţă, pe jumătate temându-se de o nouă primejdie, Frodo şi Sam rămaseră neclintiţi. Pe neaşteptate, dintr-un şir lung de vorbe aiurea (aşa păreau, cel puţin) vocea se înălţă puternică şi răspicată şi dădu glas următorului cântec:

Hei hop! Fată dragă
Bate vântul ziua-ntreagă,
Şi spre dealuri aurii
Zboară-n stoluri graurii.
Fiica Râului şi ea,
Draga mea, domniţa mea,
Ca o salcie plecată
Decât apa mai curată,
Stă şi-aşteaptă către seară
Roi de stele să răsară –
Ţopăind ca un copil,
Tom bătrânul Bombadil
Flori de nufăr aducând
Se-ntoarce acas' cântând
Hei-hop! Hopa-hop!
Olario! Bambi-rop,
Goldberry, Aurită Fragă,
Floarea dragostei cea dragă!
Omul-Salcie, săracul,
Singur şi bătrân ca veacul,
Pe sub mâluri mai afunde
Rădăcinile-şi ascunde.
Seara în curând se lasă,
Tom grăbit se-ntoarce-acasă
Şi-n al florilor potop
Cântă, cântă! Hopa-hop!

Frodo şi Sam stăteau ca vrăjiţi. Vântul se potoli. Frunzele atârnau din nou tăcute de crengile nemişcate. Cântecul izbucni iarăşi şi, dintr-o dată,

ţopăind şi dansând pe potecă, se ivi deasupra stufului o pălărie veche şi pleoştită, cu o calotă înaltă şi o pană lungă şi albastră înfiptă în panglică. Încă o ţopăitură şi o învârtitură şi în faţa ochilor celor doi hobbiţi apăru un om, sau cam aşa ceva. Oricum, era prea mătăhălos ca să fie hobbit, şi totuşi nu chiar atât de înalt ca pentru cei din Seminţia Mare, deşi făcea tot atâta gălăgie cât unul dintre aceştia, tropăind cu cizmele lui galbene şi uriaşe, trase pe nişte picioare butucănoase, şi năpustindu-se prin iarbă şi papură ca o vită ce coboară la adăpătoare. Purta o haină albastră şi avea o barbă lungă şi castanie; ochii îi erau albaştri şi luminoşi, iar faţa roşie ca un măr copt, dar brăzdată de o sumedenie de încreţituri din pricina râsului. În mâini ducea o frunză mare pe care se afla, ca pe o tavă, o grămăjoară de nuferi.

- Ajutor! strigară Frodo şi Sam, alergând în întâmpinarea lui cu braţele întinse.

- Hei! Hei! Staţi pe loc! strigă bătrânul, ridicând o mână, iar ei se opriră locului ca loviţi în moalele capului. Ia spuneţi, micuţii mei, încotro, aşa, suflând ca nişte foale? Ce s-a-ntâmplat aici? Ştiţi cine-s eu? Sunt Tom Bombadil. Spuneţi-mi care-i necazul. Tom se grăbeşte-acum. Să nu care cumva să-mi striviţi nuferii!

- Prietenii mei sunt prinşi în salcie! ţipă Frodo cu răsuflarea tăiată.

- Stăpânu' Merry-i stors într-o scorbură! ţipă Sam.

- Ce? strigă Tom Bombadil, sărind în sus. Bătrânu' Om-Salcie? Numai atât a făcut? Asta se îndreaptă repede. Ştiu ce melodie-i vine de hac. Bătrânu' şi suriu' Om-Salcie! îi îngheţ eu sloi măduva, dacă nu-şi vâră minţile-n cap. Îi cânt de-i rad rădăcinile. Îi cânt de-i stârnesc un vânt să-i zboare toate crengile şi frunzele. Bătrânu' Om-Salcie!

După ce-şi aşeză cu grijă nuferii în iarbă, alergă spre sălcie. Acolo dădu cu ochii de picioarele lui Merry, care încă atârnau afară - restul trupului fusese supt înăuntru. Tom îşi lipi gura de crăpătură şi începu să cânte în ea cu o voce înceată. Hobbiţii nu înţelegeau cuvintele, dar se vedea limpede că Merry se trezise. Picioarele lui prinseră a se zbate. Tom sări într-o parte, rupse o cracă ce atârna şi lovi cu ea trunchiul sălciei.

- Dă-l afară, Bătrâne Om-Salcie, spuse el. Ce-ţi trece prin minte? N-ar trebui să te trezeşti. Mănâncă pământ! Sapă adânc! Bea apă! Du-te la culcare! Acum vorbeşte Bombadil!

Apoi îl prinse pe Merry de picioare şi-l trase afară din scorbura care se căscase dintr-o dată.

Se auzi un scrâşnet ca de ceva ce se rupe, şi apoi se crăpă şi cealaltă scorbură, iar din ea sări afară Pippin, ca izbit din spate. Apoi cu o bubuitură de tunet, cele două scorburi se închiseră la loc. Copacul fu scuturat de un tremur de la rădăcină până-n vârf, după care se lăsă o tăcere adâncă.

- Mulţumesc! ziseră hobbiţii unul după altul. Tom Bombadil izbucni în râs.

- Aşa, deci, micuţii mei, spuse el, aplecându-se ca să-i poată privi în faţă. Acum veţi veni cu mine acasă. Masa e plină de cremă de ouă, miere de

fagure şi pâine albă şi unt. Goldberry ne-aşteaptă. Avem timp berechet de întrebări la cină. Urmaţi-mă cât vă ţin puterile de iute.

Zicând acestea, îşi culese nuferii, făcu un semn de chemare cu mâna şi porni săltând şi dansând pe potecă, înspre răsărit, cântând la fel de tare şi de fără de-nţeles.

Prea uimiţi şi prea uşuraţi ca să fie în stare să spună ceva, hobbiţii se luară după el cât de repede puteau. Dar nu era destul de repede, încât cântecul să se piardă în depărtare. Deodată, auziră un *Hei!* răsunător şi vocea lui ajunse îndărăt la ei:

Hai, pe valea Sălcioarei, ţopăiţi, în sus, mai sus,
Hai, micuţii mei prieteni, până-i soarele-n apus,
Tom, grăbit, o ia-nainte, are grijă de făclii,
În curând se lasă noaptea, în curând veţi bâjbâi,
Dar se va deschide-o uşă la un semn al nu-ştiu-cui,
Şi prin ochiuri de ferestre vor clipi lumini gălbui,
Nu vă temeţi de ariciul negru, umbră fioroasă,
Nici nu vă feriţi de ramuri, nici de salcia pletoasă,
Nici de rădăcini ascunse. Înaintea voastră-i Tom,
Iar pe voi, micuţi prieteni, v-aşteptam. Hei, bambi-bom!

După care nu se mai auzi nimic. Aproape în aceeaşi clipă, soarele păru să se scufunde în copacii din spatele lor. Gândul le zbură la lumina piezişă a apusului ce scăpăra în undele Râului Viniac şi la ferestrele din Cotuascuns, care începeau să strălucească în sute de luminiţe. Umbre uriaşe pogorâră peste ei; trunchiuri şi ramuri groase atârnau întunecoase şi ameninţătoare deasupra potecii. Ceţuri albe porniră a se ridica şi a se vălătuci pe apa râului, furişându-se în preajma rădăcinilor copacilor crescuţi pe mal. Din pământ, chiar la picioarele lor, se înălţa un abur ca o umbră, devenind una cu umbra nopţii ce se lăsă cu mare repeziciune.

Poteca ajunse tot mai greu de urmat, iar ei erau frânţi de oboseală. Picioarele le erau ca de plumb. Tot felul de zgomote tainice şi ciudate se furişau printre tufişuri şi prin papură la dreapta şi la stânga lor; iar când ridicau privirile spre cerul palid, surprindeau chipuri năstruşnice, zgrunţuroase şi noduroase ce se desenau pe roşeaţa amurgului şi căutau chiorâş în jos la ei din înălţimile pereţilor văii şi de la marginile pădurii. Hobbiţii simţeau tot mai mult că tot ţinutul ăsta era ireal şi că înaintau cu greu printr-un vis ce nu prevestea nimic bun şi din care n-aveau cum să se trezească.

Tocmai când părea că picioarele nu mai vor să-i ducă, observară că terenul prinse a urca uşor. Apa începu să murmure. În întuneric se distingea lucirea albă a spumei, acolo unde râul se prăvălea într-o cascadă mică. Deodată copacii se isprăviră şi ceţurile rămaseră în urmă. Ieşind din

Pădure, se pomeniră în faţa unui mal întins de iarbă, ce se înălţa aidoma unui val înaintea lor. Râul, acum îngust şi repede, venea în întâmpinare sprinten şi vesel, scăpărând ici şi colo în lumina stelelor ce se aprinseseră pe cer.

Iarba de sub tălpile lor era moale şi scurtă, ca şi cum abia fusese tunsă ori cosită. Poala Pădurii rămasă în spate era tunsă şi ea, aşa cum se tunde un gard viu. Poteca se distingea cu claritate, bine îngrijită şi mărginită de pietre. Şerpuia până în vârful unei movile înierbate, cenuşie acum sub cerul palid al nopţii înstelate; iar colo, mai sus, pe o pantă mai îndepărtată, hobbiţii zăriră luminile clipind ale unei case. Cărarea o lua încă o dată la vale, şi iar la deal, pe panta lină, acoperită cu iarbă scurtă, spre lumini. Pe neaşteptate, o fâşie lată şi galbenă năvăli afară pe o uşă care se deschise. În faţa lor se afla casa lui Tom Bombadil, pe deal, în josul dealului, sub deal. Dincolo de ea, un grui se iţea abrupt, cenuşiu, spelb, ca apoi să urmeze contururile negre ale Gruiurilor gorgane, pândind în noaptea dinspre soare-răsare.

Cu toţii, hobbiţi şi ponei, iuţiră pasul. Oboseala şi aproape toate temerile căzuseră de pe ei ca un veşmânt lepădat. *Hei! Veniţi, hopla-hop!* se rostogolea cântecul în întâmpinarea lor.

Scumpe inimioare, bambi-hei, veniţi
Să petrecem, haideţi, ponei şi hobbiţi,
Să cântăm cu toţii, veseli, împreună!

O voce la fel de limpede şi la fel de tânără şi de străveche precum Primăvara, precum cântecul unei ape jucăuşe curgând în jos spre noapte din dimineaţa strălucitoare dintre dealuri, răsuna ca un clinchet de clopoţei de argint pentru a le ura bun venit:

Să cântăm cu toţii, veseli, împreună
Despre soare, stele, ceaţă, ploaie, lună,
Mugurii-n lumină, penele sub rouă,
Vântul de pe coama dealului când plouă,
Nuferii pe baltă şi în largul văii
Iazul, trestii şi-n umbră, zurgălăii, , ,
Cântecul cu Fiica Râului, hai, zi-l,
Şi cu Tom bătrânul, cu Tom Bombadil!

Pe acest cântec hobbiţii se opriră în prag, iar de jur-împrejurul lor strălucea o lumină de aur.

Chapter 9

În casa lui Tom Bombadil

Cei patru hobbiţi păşiră peste pragul lat de piatră şi se opriră în loc, clipind uluiţi. Se găseau într-o încăpere lungă şi joasă, inundată de lumina felinarelor ce se legănau de bârnele acoperişului; pe masa din lemn negru şi lustruit ardeau cu generozitate multe lumânări înalte şi galbene.

Pe un scaun, în capătul îndepărtat al camerei, şedea cu faţa spre uşă o femeie. Părul ei lung şi galben i se revărsa pe umeri; purta o rochie verde, la fel de verde ca şi trestiile tinere, cu sclipiri argintii precum picurii de rouă; o încingea un brâu de aur, imaginând o împletitură de irişi, punctată de ochii albaştri-pal ai florilor de nu-mă-uita. Lângă picioarele ei, în vase mari de lut, brune şi verzi, pluteau nuferi albi, astfel că ea părea să troneze în mijlocul unui iaz.

- Intraţi, cinstiţi oaspeţi, îi invită ea şi, auzind-o vorbind, hobbiţii îşi dădură seamă că a ei fusese vocea limpede pe care o auziseră cântând.

Făcură câţiva paşi timizi în cameră şi se înclinară până-n pământ de câteva ori, simţindu-se nefiresc de miraţi şi de stânjeniţi, aşa, ca drumeţii de rând care, ciocănind la poarta oarecui pentru a cere o gură de apă, sunt întâmpinaţi de o regină elfă, bălaie şi tânără, înveşmântata în flori vii. Dar înainte să apuce să spună ceva, ea sări iute în picioare, păşind peste vasele cu nuferi, şi fugi râzând în întâmpinarea lor; în fuga ei, rochia foşni moale, aşa cum foşneşte vântul peste malurile acoperite de flori ale unui râu.

- Apropiaţi-vă, fiinţe dragi, spuse ea, luându-l pe Frodo de mână. Râdeţi şi fiţi veseli. Eu sunt Goldberry, fiica Râului.

Cu pas uşor, trecu de ei şi, închizând uşa, se răsuci cu spatele la ea, deschizându-şi larg braţele de-a curmezişul.

- Să închidem noaptea afară, mai zise ea. Căci am bănuiala că nu v-a trecut spaima de ceţuri şi umbre ale copacilor şi ape adânci şi creaturi neîmblânzite. De nimic să n-aveţi teamă. Căci în noaptea asta vă găsiţi sub acoperişul lui Tom Bombadil.

Hobbiţii se uitau la ea cu uimire; iar ea îi privi pe rând pe fiecare şi zâmbi.

- Frumoasă domniţă Goldberry, îşi găsi Frodo vocea într-un târziu, simţind cum îi tresălta inima de-o bucurie pe care nu o pricepea.

Stătea la fel de vrăjit cum i se mai întâmplase să stea alte dăţi la auzul vocilor încântătoare ale elfilor; dar vraja ce pusese acum stăpânire pe el era cu totul alta: mai puţin intensă şi sublimă, ci mai profundă şi mai apropiată inimii unui muritor; minunată, şi cu toate acestea, defel neobişnuită.

- Frumoasă domniţă Goldberry, spuse el încă o dată. Acum bucuria ascunsă în cântecele pe care le-am auzit mi s-a dezvăluit cu limpezime.

Ooo, mlădie ca o trestioară,
Ooo, mai clară decât apa clară,
Ooo, ce vară, primăveri să-ncapă ,
Ooo, foşnire de frunziş, de apă!

Se opri dintr-o dată, bâlbâindu-se, copleşit de surprinderea de a se auzi pe sine rostind asemenea lucruri. Dar Goldberry izbucni în râs.

- Fii bine venit, zise ea. N-am auzit până acum ca seminţia din Comitat să aibă o vorbă atât de dulce. Dar văd că eşti prieten de-al elfilor; te trădează lumina din ochi şi sunetul vocii. Ce întâlnire veselă! Şedeţi acum şi aşteptaţi-l pe Stăpânul casei. Mult n-are să-ntârzie. Se îngrijeşte de animalele voastre ostenite.

Hobbiţii se aşezară bucuroşi pe scaune joase, din papură împletită, în vreme ce Goldberry se ocupa de pregătirea mesei: ochii lor o urmăreau, căci graţia mlădioasă a mişcărilor ei îi umplea de-o încântare calmă.

De undeva din spatele casei se auzea un zvon de cântec. Din când în când, printre nenumăratele *bambi-rop* şi *paralop* şi *bumbi-dumbi-rio,* se auzeau repetate două versuri:

Vesel e bătrânul Tom cum altul nu-i,
Haina i-i albastră, cizmele gălbui.

După o vreme, Frodo vorbi din nou:

- Frumoasă domniţă. Spune-mi, dacă întrebarea mea nu pare prostească, cine e Tom Bombadil?

- El e, răspunse Goldberry, oprindu-se din agitaţia ei şi zâmbind. Frodo o privi întrebător.

- El e, aşa cum l-aţi văzut, mai zise ea, răspunzând privirii lui. El e stăpânul pădurii, al apei şi al dealului.

- Înseamnă că tot ţinutul ăsta ciudat al lui este?

- Nu tocmai, răspunse ea şi zâmbetul îi pieri. Ar fi cu adevărat o povară, adăugă apoi cu o voce scăzută, ca pentru sine. Copacii şi ierburile şi toate cele ce cresc sau vieţuiesc în ţinut îşi aparţin lor înşile. Tom Bombadil este Stăpânul. Nimeni nu i-a făcut vreodată vreun rău lui Tom pe când umbla

prin pădure, se bălăcea în apă, sărea de pe-un vârf de deal pe altul în lumina zilei sau în întunericul nopţii. N-are teamă de nimic. Tom Bombadil este stăpân.

O uşa se deschise şi în încăpere intră Tom Bombadil. Avea capul descoperit, iar părul lui castaniu şi des era încoronat cu frunzele toamnei. Izbucni în râs şi, apropiindu-se de Goldberry, îi luă mâna într-a sa.

- Iat-o pe drăguţa mea doamnă, zise el, făcând o plecăciune în faţa hobbiţilor. Iat-o pe Goldberry a mea, înveşmântată toată în verde-argint, cu flori la cingătoare. E aşternută masa? Văd cremă de ouă şi miere de stup şi pâine albă şi unt; lapte, brânză şi ierburi verzi şi fructe pârguite, toate la un loc. Ne ajung oare? Gata-i cina?

- Gata, zise Goldberry, dar poate oaspeţii încă nu-s? Tom bătu din palme şi strigă:

- Tom, Tom, oaspeţii tăi sunt obosiţi, şi tu aproape c-ai uitat. Haideţi, prieteni veseli, Tom vă va înviora. Vă veţi curăţa mâinile înnegrite şi vă veţi spăla chipurile ostenite; azvârliţi pelerinele pline de noroi şi pieptănaţi-vă pletele încâlcite.

Deschise uşa, iar ei îl urmară într-un coridor scurt, care cotea dintr-o dată. Ajunseră într-o încăpere scundă, cu acoperiş în pantă (o marchiză, după câte se părea, construită la capătul de miazănoapte al casei). Pereţii erau din piatră de râu, dar acoperiţi aproape în întregime de scoarţe verzi atârnate de tavan şi de perdele galbene. Peste podeaua din lespezi fusese împrăştiat stuf verde abia cules. Patru saltele adânci, cu un morman de cuverturi albe pe fiecare, se găseau aşezate pe podea, de-a lungul unuia dintre pereţi. Lângă peretele opus se afla o bancă lungă, pe care stăteau înşirate lighene mari de lut, iar alături de fiecare dintre acestea se găseau căni cafenii umplute cu apă, unele cu apă rece, altele cu apă aburindă. În dreptul fiecărui pat fusese pregătită o pereche de papuci verzi, moi.

Nu trecu mult până când hobbiţii, spălaţi şi înviorați, se aşezară la masă, câte doi de fiecare parte, la cele două capete şezând Goldberry şi Stăpânul. Masa ţinu mult şi fu plină de veselie. Deşi hobbiţii mâncau aşa cum numai hobbiţii flămânzi pot să mănânce, bucatele nu se isprăveau. Băutura din pocaluri părea să fie apă rece, limpede; cu toate acestea, le mergea drept la inimă, aşa ca vinul, slobozindu-le vocile. Oaspeţii îşi dădură deodată seama că se puseseră pe un cântat vesel, venindu-le parcă mai la îndemână şi mai firesc decât vorbele.

În cele din urmă, Tom şi Goldberry se ridicară şi strânseră iute masa. Le cerură oaspeţilor să şadă liniştiţi în jilţuri şi le aduseră scăunele pentru odihna picioarelor lor obosite. În faţa lor, focul ardea în vatra largă, răspândind o aromă dulce, ca atunci când se arde lemn de măr. După ce rânduiră ce era de rânduit, suflară în toate lumânările, lăsând să ardă numai o singură lampă şi câte două lumânări la fiecare capăt al plitei de deasupra vetrei. Apoi Goldberry veni cu o lumânare în mână şi se opri în faţa lor, urându-le noapte bună şi somn adânc.

- Să aveţi linişte acum, până mâine dimineaţă. Nu luaţi seamă la zgomotele nopţii. Căci nimic nu trece aici de uşă sau de fereastră, doar lumina lunii şi a stelelor şi vântul de pe creasta dealului. Noapte bună.

Ieşi din cameră însoţită de sclipirile şi foşnetul rochiei. Sunetul paşilor ei era ca un izvor ce curge lin la vale peste pietrele răcoroase, în liniştea nopţii.

Tom se aşeză lângă ei şi rămase tăcut o vreme, timp în care ceilalţi încercau fiecare să-şi adune curajul ca să pună una din sumedenia de întrebări cărora doriseră să le dea glas la cină. Somnul le îngreuna pleoapele. În cele din urmă, Frodo îşi luă inima-n dinţi:

- M-ai auzit strigând, Stăpâne, sau numai întâmplarea te-a adus tocmai atunci?

Tom se foi ca trezit brusc dintr-un vis plăcut.

- Mmm, ce? făcu el. Dacă te-am auzit strigând? Nu, nu te-am auzit. Eram ocupat cu cântatul. Doar întâmplarea m-a adus, dacă tu aşa o numeşti, întâmplare. Nu-mi pusesem asta în cap, deşi vă aşteptam. Am primit veşti despre voi, ni s-a spus că aţi pornit-o în hălăduială. Am bănuit că n-o să treacă multă vreme până veţi ajunge jos la apă: toate potecile duc încoace, în jos, la râul Salcia. Bătrânul Om-Salcie suriu e-un cântăreţ sadea; şi-i cam greu pentru seminţiile mici să scape de capcanele lui perfide. Dar Tom are un rost acolo, pe care el nu îndrăzneşte să-i zădărnicească.

Tom îşi lăsă capul în piept, ai fi zis că iar pusese somnul stăpânire pe el; numai că el începu să cânte cu voce înceată:

O, aveam un rost acolo,
Nuferi cu luciri de stele
Să-i adun din apa verde
Şi să-i duc domniţei mele,
Să-l feresc de frigul iernii
Aşternându-l la picioare -
Şi pe cel din urmă mugur
Când era să deie-n floare,
Şi ca-n fiecare vară,
Jos pe-a Sălcioarei vale
Pentru ea pornesc să-i aflu
Şi să-i duc Măriei Sale.
Lângă iaz, de mult, acolo,
Mi-a ieşit în cale-aproape
Fiica Râului, frumoasă
Dinspre trestii, dinspre ape.
Ea venea din ascunzişuri
Şi cânta ca o ispită,
Răspândind atâta farmec,
Dulcea Fragă Aurită!

Deschise ochii şi-i privi pe toţi cu o neaşteptată străfulgerare albastră:

Aşa-i mai bine. N-o să mai cobor
În jos, de-a lungul apelor pădurii
Până ce anul nu va trece-n zbor.
Şi nici să mai ajung sub norii, surii,
Pe unde, troienit în casa lui
Mai doarme Omul-Salcie Bătrânul,
Cât timp al primăverii glas verzui
N-o să aud cum apele îngânu-l,
Când Fiică Râului parcă din veci
În înveliş de luminişuri calde,
În dans uşor pe-al undelor poteci
Va căuta în unde să se scalde.

Tăcu din nou; însă Frodo nu se putu stăpâni şi puse încă o întrebare: aceea la care dorea cel mai aprig să afle răspuns:

- Vorbeşte-ne, Stăpâne, de Omul-Salcie. Ce este el? N-am auzit încă vorbindu-se de el până acum.

- Ba să nu vorbeşti! săriră Merry şi Pippin în acelaşi timp, îndreptându-se amândoi în jilţuri. Nu acum! Las-o pe mâine dimineaţă!

- Că bine ziceţi, le dădu dreptate bătrânul. Acum e vreme de odihnă. Unele lucruri nu e bine să le auzi când lumea e cufundată în umbră. Dormiţi până coboară lumina zilei peste noi, odihniţi-vă cu capul pe pernă. Nu luaţi seamă la zgomotele nopţii. Teamă să n-aveţi de salcia cenuşie.

Şi cu aceste vorbe înclină lampa şi suflă în ea, apoi, luând câte o lumânare în fiecare mână, îi conduse afară din cameră.

Saltelele şi pernele erau moi ca puful, iar cuverturile erau din lână albă. Abia dacă apucară să-şi întindă trupurile pe saltelele adânci şi să se acopere cu acele cuverturi moi, când somnul îi cotropi.

În întunericul nopţii, Frodo era cufundat într-un vis fără lumină. Curând zări luna nouă răsărind: sub lumina ei palidă, apăru în faţa ochilor lui un perete negru de stâncă, străpuns de un arc întunecos asemenea unei porţi uriaşe. Frodo se simţi ca ridicat în aer şi purtat pe deasupra stâncii, astfel că văzu cum acel perete era, în fapt, un cerc de coline, în mijlocul lor se afla o câmpie, iar în mijlocul câmpiei se găsea un stei de piatră, ar fi jurat că era un turn, numai că nu era făcut de mâinile nici unei seminţii cunoscute. În vârful steiului se desena silueta unui om. În înălţarea ei, luna părea să rămână atârnată deasupra capului acelui om, scăpărând în părul lui alb zburlit de suflarea vântului. Dinspre câmpia de la poalele steiului răsunau strigătul unor voci înfricoşătoare şi urlete de lupi în număr neştiut. Dintr-o

dată, o umbră imaginând nişte aripi uriaşe acoperi luna. Silueta îşi înălţă braţele şi din ceva ce ţinea în mâini scăpără o lumina. Un vultur puternic coborî ca o săgeata asupra lui, luându-l cu sine. Vocile urlară şi lupii schelălăiră. Se auzi un zgomot ca al vântului care sufla cu tărie şi o dată cu el răsună şi tropăitul copitelor, galopând, galopând, galopând dinspre soare-răsare. „Călăreţii Negri!" îşi zise Frodo, trezindu-se cu tropăitul copitelor răsunându-i încă în urechi. Se întrebă dacă va mai avea vreodată curajul să părăsească aceşti pereţi de piatră între care se simţea apărat. Rămase nemişcat, ascultând cu atenţie; însă peste tot era linişte, şi în cele din urmă se răsuci pe o parte şi adormi din nou, sau intră într-un alt vis pe care nu avea să şi-l mai amintească.

Pe salteaua lui, Pippin visa un vis plăcut; dar ceva se petrecu în visul lui, ce-l făcu să se foiască şi să geamă. Se trezi brusc, sau aşa crezu, dar tot mai auzea în întuneric acel sunet ce-i tulburase visul: pac-poc, scârţ: zgomotul crengilor care se clatină în vânt, degetele-crengi râcâind fereastra şi pereţii: scîîîrţ, scîîîrţ, scîîîrţ. Oare erau sălcii în apropierea casei? se întrebă el; ca dintr-o dată să-l cuprindă sentimentul îngrozitor că nu se găsea într-o casă obişnuită, ci înăuntrul salciei, unde auzea acea voce scârţâită, cumplit de uscată, care-şi râdea de el. Se ridică în capul oaselor, căută cu mâinile pernele moi care se adânciră sub apăsarea lor şi se întinse la loc uşurat. I se păru că-i mai stăruia în urechi ecoul vorbelor dinainte de culcare: „N-aveţi de ce vă teme. Dormiţi în pace până mâine dimineaţă. Nu luaţi seamă la zgomotele nopţii". După care adormi la loc.

Ceea ce auzi Merry pătrunzând în visul lui fu zgomotul apei: apa izvorând şi curgând lin la vale, apoi făcându-se tot mai mare şi mai mare, răspândindu-se de nestăvilit peste tot în jurul casei, devenind un iaz fără ţărmuri. Gâlgâia sub ziduri, crescând încet, dar fără contenire. „O să mă înec!" îşi spuse în sinea lui. „O să găsească un loc pe unde să pătrundă şi-o să mă-înec." Simţea că zăcea într-o mlaştină cleioasă, vâscoasă, dar, când sări în capul oaselor, nimeri cu talpa pe colţul unei lespezi dure şi reci. Îşi aminti unde se găsea şi se întinse la loc pe saltea. Auzi parcă, sau îşi aminti că auzea: „Nimic nu trece de uşă sau ferestre, fără doar de lumina lunii şi a stelelor şi de vântul din creştetul dealului". O adiere de aer dulce mişcă perdeaua. Merry respiră adânc şi se cufundă încă o dată în somn.

Atât cât îşi putea aminti, Sam dormi toată noaptea într-o mulţumire profundă, asta doar dacă buştenii pot cunoaşte mulţumirea.

Se treziră, toţi patru deodată, în lumina dimineţii. Tom se fâţâia prin cameră fluierând ca un graur. Când îi auzi foindu-se, bătu din palme şi strigă:

- Hei! Hau, hopla-hop! Bimbo-ţop! Inimioarele mele!

Dădu la o parte perdelele galbene şi hobbiţii văzură că acestea acoperiseră două ferestre la ambele capete ale camerei, una dând spre soare-răsare, cealaltă spre soare-apune.

Săriră în picioare înviorаţi. Frodo se repezi la fereastra dinspre soare-răsare şi se pomeni că privea într-o grădină de zarzavaturi, cenuşie din

pricina rouăi. Aproape că se aşteptase să vadă o pajişte de iarbă, pornind chiar de sub fereastră şi plină toată de urme adânci de copite. Şi iată că privirea i se oprea într-un strat de vrejuri de fasole căţărate pe araci înalţi; dar pe deasupra lor şi mult mai departe, creştetul cenuşiu al dealului se profila pe lumina soarelui care se năştea. Dimineaţa era palidă: la răsărit, în spatele norilor lungi, semănând cu straturi de lână murdară pătată cu roşu la margini, scăpărau hăuri de galben. Cerul dădea semne despre ploaia care avea să vină; dar lumina se răspândea tot mai mult, iar florile roşii ale vrejurilor de fasole începură să strălucească pe fundalul frunzelor verzi şi ude.

Pippin se uită pe fereastra dinspre apus, înspre un lac de pâclă. Pădurea era pitită sub neguri. Ar fi putut jura că privea de undeva de sus spre clina unui acoperiş-nor. Se zărea o cută, sau un canal, unde negurile se spărseseră în panaşe şi valuri: valea Salcia. Pârâul curgea la vale la stânga şi pierea în umbrele albe. Foarte aproape de fereastră se găseau o grădină de flori şi un gard viu tuns, înţesat de pânze argintii de păianjen, iar dincolo de acesta iarba tunsă, cenuşie din pricina boabelor palide de rouă. Nici urma de salcie.

- Bună dimineaţa, prieteni veseli! strigă Tom, deschizând larg fereastra de la soare-răsare.

În încăpere năvăli un aer proaspăt; aducea miros de ploaie.

- Soarele n-o să-şi prea arate faţa astăzi. Aşa am eu bănuiala. M-am plimbat mult, sărind de pe-un vârf de deal pe altul, încă de când s-au ivit primii zori, şi am adulmecat vântul şi vremea, iarba udă de sub tălpi şi cerul umed de deasupra capului. Am trezit-o pe Goldberry cântând sub fereastră; dar n-am trezit seminţia hobbiţilor. Azi-noapte, seminţia micuţă s-a trezit în întuneric şi a adormit după ivirea zorilor! Olariola! Treziţi-vă acum, veselii mei prieteni! Uitaţi de zgomotele nopţii! Olariolarila! Bimbo-hop! Inimioarele mele! Dacă nu zăboviţi mult, veţi găsi micul dejun pe masă. Dacă nu vă grăbiţi, veţi primi iarbă şi apă-de-ploaie!

Nu e nevoie s-o spunem - şi nu pentru că ameninţarea lui Tom ar fi sunat prea serioasă - hobbiţii nu zăboviră mult, iar de la masă se ridicară târziu şi doar când începu să arate cam pustie. Tom şi Goldberry nu erau în încăpere. Pe Tom îl auzeau pe undeva prin casă, sporovăind în bucătărie, urcând şi coborând scările, cântând pe-afară. Încăperea era îndreptată cu ferestrele spre apus, spre valea îngropată în pâclă, iar fereastra era deschisă larg. Din streşinile de stuf picura apa. Înainte să sfârşească ei cu masa, norii se uniseră într-un acoperiş compact şi o ploaie cenuşie începu să cadă drept în jos, molcomă, dar stăruitoare. În spatele perdelei de apă, Pădurea era pe de-a-ntregul ascunsă vederii.

În timp ce ei se uitau pe fereastră afară, auziră prelingându-se încet, ca şi cum ar fi coborât cu ploaia din înalt, mlădierile vocii limpezi a Fiicei-Râului care cânta undeva deasupra lor. Prea multe cuvinte nu prinseră ei, dar pricepură imediat că era un cântec de ploaie, la fel de dulce ca şi ploile peste dealurile uscate, ce povestea despre curgerea unui râu de la izvoarele

din ţinuturile înalte spre Marea aflată departe jos. Hobbiţii ascultară încântaţi; iar Frodo era bucuros în inima lui şi binecuvânta vremea generoasă care îi împiedica să plece. Gândul la plecare îl apăsase încă din clipă în care se trezise; dar acum presimţea că nu aveau să-şi continue drumul în acea zi.

Vântul din înalturi bătea dinspre apus, rostogolind nori şi mai groşi, mai plini de apă, pentru a-şi revărsa ploaia strânsă-n ugere peste creştetele pleşuve ale Gruiurilor. În jurul casei nu se zărea nimic altceva decât perdeaua de ploaie. Frodo stătea lângă uşa deschisă şi se uita cum se preschimbă poteca albă, calcaroasă, într-un râuleţ de lapte şi cum se scurgea cu bulbuci înspre vale. Tom Bombadil veni lipăind de după colţul casei, fluturându-şi braţele ca şi cum ar fi dat la o parte ploaia - şi, într-adevăr, când sări peste prag, arăta destul de uscat, mai puţin cizmele. Pe acestea şi le scoase şi le puse în ungherul hornului. Apoi se aşeză în cel mai mare jilţ şi-i chemă pe hobbiţi să se strângă în jurul lui.

- Azi, zise el, e ziua în care Goldberry spală rufe şi se apucă de curăţenia de toamnă. Prea mare umezeală pentru seminţia hobbiţilor - să-i lăsăm să se odihnească atâta cât mai pot s-o facă. Zi tocmai potrivită pentru poveşti lungi, pentru întrebări şi răspunsuri, aşa că Tom va începe să vorbească.

Le spuse multe poveşti nemaiauzite, uneori părând că vorbeşte cu sine însuşi, alteori fulgerându-i pe neaşteptate cu privirea sa albastră pe sub sprâncenele stufoase. Adeseori, vocea lui trecea în cântec, şi atunci se ridica din jilţ şi dansa în jurul lor. Le spuse poveşti despre albine şi flori, despre obiceiurile copacilor şi despre năstruşnicele creaturi ale Pădurii, despre lucruri rele şi lucruri bune, despre altele prietenoase şi încă altele neprietenoase, despre lucruri pline de cruzime şi lucruri pline de bunăvoinţă, cât şi despre taine ascunse sub rugi.

Ascultându-l, hobbiţii începură să le înţeleagă pe vieţuitoarele Pădurii, deosebite de ei înşişi, şi chiar să se simtă ca nişte intruşi într-o lume în care toate celelalte se simţeau ca acasă. Cel care revenea cu stăruinţă în poveştile lui şi le părăsea de tot atâtea ori era Bătrânul Om-Salcie, iar Frodo află acum destule cât să fie mulţumit, chiar prea destule, căci istorisirile nu erau menite a-l linişti. Vorbele lui Tom dezvăluiau inimile şi gândurile copacilor, care erau adeseori întunecate şi tare ciudate şi grele de ură faţă de tot ce se mişcă liber pe faţa pământului şi roade, muşcă, frânge, taie, arde: distrugători şi uzurpatori. Nu degeaba se numea Pădurea Bătrână, căci cu adevărat era străveche, o supravieţuitoare a imenselor păduri uitate; iar în ea trăiau încă, îmbătrânind la fel de repede ca şi dealurile, străbunii străbunilor copacilor, amintindu-şi de vremurile când erau stăpâni peste toate. Nemăsuraţii ani îi umpluseră de mândrie şi de înţelepciune înrădăcinată, precum şi de răutate. Dar nici unul nu era mai primejdios ca Salcia cea Mare; inima acesteia era măcinată, însă puterea îi rămăsese verde; unde mai pui că era şi vicleană, stăpână peste vânturi, iar cântecul şi gândul său străbăteau pădurea de ambele maluri ale râului. Duhul ei cenuşiu şi însetat îşi trăgea seva din pământ şi se răsfira ca o ţesătură fină

de rădăcini pe sub pământ, şi ca o plasă invizibilă de rămurele prin aer, până când cuprindea sub stăpânirea sa toţi arborii Pădurii, de la Gard până la Gruiuri.

Pe neaşteptate, povestea lui Tom părăsi pădurile şi urcă sprintenă spre izvoarele pârâului, peste cascadele înspumate, peste pietre şi stânci mâncate de ape, printre florile în iarba deasă şi prin fisuri pline de umezeală, ajungând în cele din urmă sus, pe Gruiuri. Hobbiţii auziră povestea Marilor Gorgane şi a colnicelor verzi şi a inelelor de piatră de pe măguri şi din vâlcelele dintre măguri. Oile behăiau în turme. Se ridicau ziduri verzi şi ziduri albe. Pe înălţimi erau fortăreţe. Regi ai micilor regate luptau între ei, iar Soarele tânăr lucea precum focul pe metalul roşu al paloşelor lor noi şi lacome. Se numărau victorii şi înfrângeri; turnuri se năruiau, fortăreţe cădeau sub pârjol, iar flăcările suiau până-n înaltul cerului. Aurul era adunat grămezi pe catafalcurile regilor şi ale reginelor; ridicături de pământ le acopereau şi uşi de piatră erau închise asupra-le; iar iarba creştea peste toate. Oile mai hălăduiau o vreme păscând iarba, dar curând dealurile rămâneau din nou pustii. O umbră venea din locuri întunecoase aflate departe şi osemintele începeau să se clintească în ridicăturile de pământ. Duhurile Gorganelor coborau în vâlcele, clincănind din inelele pe care le purtau pe degetele lor reci şi zornăind lanţuri de aur în vânt. Inele de piatră rânjeau din pământ, semănând cu nişte măsele stricate în lumina lunii.

Hobbiţii se scuturară înfioraţi. Chiar şi în Comitat se auzise despre Duhurile Gorganelor de la Gruiurile gorgane de dincolo de Pădure. Dar poveşti din acestea nu erau pe placul hobbiţilor, chiar şi lângă un foc plăcut aflat mult departe de acele locuri. Acum şi aici, hobbiţii îşi amintiră dintr-o dată ceea ce bucuria din această casă le alungase din minte: casa lui Tom Bombadil era cuibărită chiar sub creasta acelor dealuri temute. Pierdură şirul poveştii şi se foiră neliniştiţi, trăgând cu coada ochiului de la unul la altul.

Când reuşiră să-şi încordeze din nou atenţia pentru a-l urmări pe Tom, înţeleseră că el pătrunsese de-acum pe tărâmuri necunoscute, care treceau dincolo de amintirile şi gândurile lor din vreme de trezie, în evuri când lumea era mai mare, iar mările ajungeau până pe ţărmul de la soare-apune; şi povestea lui cântată mergea şi mai în urmă, în vremea străvechii lumini stelare, când doar stăpânii elfi erau treji. Tom tăcu deodată şi hobbiţii văzură cum i se lasă capul în piept, ca şi cum ar fi adormit. Rămaseră neclintiţi, ca vrăjiţi, în faţa lui; şi ar fi putut jura că sub descântecul vocii lui vântul murise, norii secaseră, iar ziua se retrăsese, lăsând loc întunericului dinspre răsărit şi dintre apus, şi cerul se acoperi de lumina stelelor albe. Frodo n-ar fi putut spune dacă trecuseră dimineaţa şi seara unei singure zile sau a mai multora. Nu se simţea nici flămând, nici obosit, ci doar plin de uimire. Stelele străluceau prin fereastră, iar liniştea din tării părea să se fi lăsat peste tot în jur. Într-un târziu, Frodo se smulse din starea aceea şi, cuprins deodată de teamă în faţa liniştii, îndrăzni să întrebe:

- Cine eşti tu, Stăpâne?
- Mmmm, ce? făcu Tom, îndreptându-se de spate şi ochii îi străluciră în întuneric. Încă nu mi-ai aflat numele? Acesta-i singurul meu răspuns. Spune-mi cine eşti tu, singur, tu însuţi şi făr' de nume? Dar tu eşti tânăr, eu sunt bătrân. Cel mai bătrân, ăsta sunt. Ţineţi minte vorbele mele, prieteni: Tom a fost aici înaintea râului şi a copacilor. Tom îşi aminteşte de primul strop de ploaie şi de prima ghindă. A tăiat poteci înainte de Seminţia Mare şi a văzut venind Seminţia Mică. A fost aici înaintea Regilor, a mormintelor şi a Duhurilor Gorganelor. Când elfii au trecut spre soare-apune, Tom era de mult aici, înainte ca mările să fi fost îngenuncheate. A cunoscut întunericul de sub stele pe vremea când era netemător - înainte ca Seniorul Întunecimii să vină din Afară.
O umbră păru să treacă prin dreptul ferestrei, făcându-i pe hobbiţi să arunce iute o privire prin ochiurile de geam. Când îşi întoarseră din nou ochii spre Tom, Goldberry stătea în pragul uşii din spatele lui, într-o ramă de lumină. Ţinea o lumânare în mână, apărându-i flacăra cu palma; lumina trecea prin mână precum razele soarelui printr-o scoică.
- Ploaia a încetat, spuse ea, şi ape noi curg pe deal la vale, sub stele. E vremea să râdem şi să ne veselim.
- Şi să mâncăm şi să bem! strigă Tom. Poveştile lungi fac sete. Iar ascultarea lungă e-o treabă ce naşte foame, oricând ar fi, dimineaţa, la prânz sau seara!
Cu aceste vorbe, sări din jilţ şi, ţopăind, luă o lumânare de pe poliţă, se apropie de Goldberry şi aprinse lumânarea de la flăcăruia din mâna ei; apoi dansă în jurul mesei. Pe neaşteptate, se repezi spre uşă şi se făcu nevăzut.
Se întoarse repede, aducând o tavă mare plină de bunătăţi. Tom şi Goldberry puseră masa; iar hobbiţii stăteau şi se uitau jumătate a râs, jumătate a mirare: într-atât era de fermecătoare graţia ei şi într-atât de vesele şi de neobişnuite giumbuşlucurile lui. Oarecum însă, cei doi păreau să urzească mişcările unui singur dans, căci nici unul nu-l stânjenea pe celălalt tot ieşind şi intrând în încăpere şi învârtindu-se în jurul mesei; şi cu mare iuţeală totul fu pus la locul cuvenit, bucatele, văsăria şi luminile. Masa strălucea de licăririle galbene şi albe ale lumânărilor. Tom făcu o reverenţă în faţa oaspeţilor săi.
- Cina e gata, anunţă Goldberry.
Abia acum văzură hobbiţii că era înveşmântată toată în argint, încinsă cu o cingătoare albă, iar pantofii îi erau ca solzii peştilor. Tom, în schimb, purta veşminte de-un albastru-pur, la fel de pur ca şi acela al florilor de nu-mă-uita udate de ploaie iar ciorapii îi erau verzi.
Cina o întrecu pe aceea de cu o seară înainte. Vrăjiţi de Tom, hobbiţii ar fi sărit peste o masă ori mai multe, dar când se pomeniră în faţa bucatelor, li se păru că nu mâncaseră de-o săptămână. O vreme nu cântară şi nici nu vorbiră prea mult, aţintindu-şi atenţia doar asupra mâncării. Dar mai încolo inimile şi spiritele li se înviorară, iar vocile le răsunară cu voioşie şi hohote de râs.

După masă, Goldberry le cântă multe cântece, care începeau vesele între dealuri şi se stingeau încet în tăcere; iar în tăcerile acestea, ei imaginau cu ochii minţii iazuri şi ape mai întinse decât oricare dintre cele ştiute de ei, şi privind în undele lor zăreau cerul dedesubtul lor şi stele asemenea bijuteriilor în adâncuri. Mai apoi Goldberry le ură încă o dată noapte bună şi-i lăsă lângă vatra focului. Dar Tom arăta acum treaz de-a binelea şi-i copleşea cu întrebări.

După câte se părea, ştia dinainte multe despre ei şi familiile lor, şi chiar despre întreaga istorie şi tot ce se întâmplase în Comitat încă din vremurile pe care hobbiţii înşişi de-abia dacă şi le mai aminteau. Dar asta nu-i mai surprindea; iar el nu făcu nici o taină din faptul că datora ceea ce ştia Fermierului Maggot pe care, din câte îşi dădură ei seamă, îl socotea drept o persoană mult mai însemnată decât îşi închipuiseră ei că era.

- Are ţarina sub tălpile lui bătrâne şi lut pe degete, înţelepciune în oase şi amândoi ochii îi sunt larg deschişi, spuse Tom.

La fel de limpede era faptul că Tom avea socotelile sale cu elfii, şi, pe cine ştie ce cale, veştile privind fuga lui Frodo îi fuseseră transmise şi de Gildor.

Şi, cu adevărat, atât de multe aflase Tom şi atât de meşteşugit ştia să pună întrebări, încât Frodo se pomeni că-i spune mai multe despre Bilbo şi despre propriile speranţe şi temeri decât îi dezvăluise înainte chiar şi lui Gandalf. Tom dădea din cap, dar când auzi de Călăreţi, ochii îi scăpărară:

- Arată-mi Inelul acela preţios! ceru el dintr-o dată în miezul unei poveşti.

Cuvinte la care Frodo, spre propria mirare, trase lanţul din buzunar şi, desfăcând Inelul de pe el, i-l dădu lui Tom fără să şovăie.

Cât stătu, preţ de câteva clipe, în palma lui mare, cu pielea brună, Inelul păru să se mai mărească. Brusc, Tom îl puse în dreptul ochiului şi râse. Privindu-l în aceeaşi clipă, hobbiţii zăriră imaginea, caraghioasă şi neliniştitoare în egală măsură, a ochiului său albastru şi luminos scăpărând printr-un cerc de aur. După care Tom petrecu Inelul peste vârful degetului său mic şi-l ridică în dreptul flăcării de la lumânare. În primul moment, hobbiţilor nu li se păru nimic neobişnuit în asta, pentru ca o secunda mai târziu să li se taie respiraţia. Tom nu dădea nici un semn că ar dispărea!

Bătrânul izbucni iarăşi în râs, apoi aruncă Inelul în aer - şi Inelul dispăru cu o fulgerare. Frodo scoase un ţipăt, iar Tom se aplecă în faţă şi i-l dădu înapoi zâmbind.

Frodo privi Inelul cu atenţie şi oarecum bănuitor (ca cineva care i-a împrumutat o bijuterie unui scamator). Era acelaşi Inel, sau cel puţin arăta şi cântărea la fel: căci Inelul ăsta întotdeauna i se păruse lui Frodo a atârna ciudat de greu în palma lui. Dar ceva îl îmboldi să se convingă. Poate că pe undeva îl supărase faptul că Tom părea să fi luat cu atâta uşurătate ceea ce chiar şi Gandalf socotea că era de o importanţă născătoare de primejdii. Aştepta să se ivească momentul prielnic, când vorba se legă din nou şi Tom spunea o poveste aiurită despre bursuci şi obiceiurile lor - şi îşi petrecu Inelul pe deget.

Răsucindu-se spre el să zică ceva, Merry tresări şi, fără să vrea, îi scăpa un strigăt. Frodo era încântat (într-un fel): da, era Inelul lui, căci Merry se uita ca orb la jilţul său şi era limpede că nu-l putea vedea. Se sculă în picioare şi se furişă tiptil de lângă vatră, spre uşa ce dădea afară.

- Hei, tu! strigă Tom, uitându-se în direcţia lui cu o privire atotvăzătoare în ochii săi strălucitori. Hei! Haide, Frodo! încotro te-i fi ducând? Bătrânu' Tom Bombadil n-a orbit încă într-atât.

Scoate-ţi de pe deget inelul de aur! Mâna ţi-e mult mai frumoasă fără el. Vino-napoi! Lasă-te de joacă şi aşează-te lângă mine! Mai avem de vorbit şi de cumpănit la dimineaţa de mâine. Tom trebuie să vă înveţe drumul cel bun şi să vă ferească picioarele de-a o lua razna.

Frodo pufni în râs (prefăcându-se încântat) şi, scoţând Inelul, veni şi se aşeză la locul său. Tom le spuse acum că, după socoteala lui, Soarele va străluci a doua zi, dimineaţa va fi veselă, iar aşternerea la drum va fi plină de speranţă. Dar ar face bine s-o pornească din timp, căci în acea parte de ţară vremea era un lucru de care nici măcar Tom nu putea fi prea sigur, şi uneori se schimba mai iute decât şi-ar putea schimba el haina.

- Nu-s stăpân peste vreme, zise el, cum nu e nimic din ceea ce merge în două picioare.

Urmându-i sfatul, hotărâră ca de la casa lui s-o apuce aproape drept spre miazănoapte, peste colinele mai joase de la apus ale Gruiurilor: astfel puteau nutri speranţa ca într-o singură zi să ajungă la Drumul de Miazăzi şi să ocolească Gorganele. Le spuse să nu aibă teamă - ci să-şi vadă de treaba lor.

- Ţineţi-vă pe iarba verde. Nu vă încurcaţi cu piatra cea veche sau cu duhurile reci, şi nu care cumva să vă băgaţi nasul în casele lor, decât dacă sunteţi flăcăi vajnici, cu inimi ce nu tresaltă niciodată.

Le repetă aceste poveţe nu numai o dată; şi-i mai sfătui să ocolească gorganele pe latura dinspre soare-apune, dacă li se întâmpla să se rătăcească prin preajma vreunuia. Apoi îi învăţă un cântec, pentru cazul în care a doua zi aveau ghinionul să nimerească în vreo primejdie sau vreo încurcătură.

Hei! Tom Bombadil!
Bombadillo Tom, auzi?
Peste ape, prin pădure, peste deal,
Prin trestii dese alergând ca un copil,
Printre sălcii răsărite în lumini de muguri cruzi,
Hai, prin foc vărsat din soare
Ori din lună, hai acasă.
Hei, Tom Bombadil,
Depărtarea ta ne doare
Şi nevoia ne apasă!

După ce-l cântară şi ei o dată cu el, Tom îl bătu pe fiecare pe spate râzând şi, luând lumânările, îi conduse în dormitorul lor.

Chapter 10

Ceaţa pe Gruiurile-gorgane

În noaptea aceea nu auziră nici un zgomot. Dar, ori în timpul viselor, ori în afara lor, n-ar fi putut spune cu siguranţă, Frodo desluşi o cântare dulce plimbându-i-se prin minte: un cântec ce părea să vină ca o lumină palidă din spatele unei cortine cenuşii de ploaie, devenind tot mai puternic până când valul acela se preschimbă numai şi numai în sticlă şi argint, ca în cele din urmă să fie dat cu totul la o parte şi un ţinut verde, îndepărtat, să i se dezvăluie în faţa ochilor, sub un soare ce răsărea cu repeziciune.

Imaginea se topi în trezie; lângă ei se găsea Tom, fluierând precum un copac plin de păsări; soarele aluneca de-acum pe costişa dealului, intrând prin fereastra deschisă. Afară totul era verde şi pal-auriu.

După ce mâncară de dimineaţă, şi de data asta singuri, se pregătiră să-şi ia rămas-bun, cu inima grea cât putea să fie de grea într-o asemenea dimineaţă răcoroasă, strălucitoare şi limpede sub un cer de un albastru-palid tomnatic, spălat de ploaie. În văzduh se simţea o boare proaspătă dinspre nord-vest. Poneii lor liniştiţi erau aproape sirepi, fornăind şi foindu-se nerăbdători. Tom ieşi din casă, îşi flutură pălăria şi dansă pe trepte, îndemnându-i pe hobbiţi să încalece, s-o pornească la drum şi să meargă cât de repede puteau.

O luară pe-o poteca ce şerpuia din spatele casei, şi urcară spre capătul nordic a coamei de deal care adăpostea casa. Tocmai descălecaseră pentru a-şi duce poneii de dârlogi pe ultimul povârniş abrupt, când Frodo se opri dintr-o dată.

- Goldberry! strigă el. Frumoasa mea domniţă, înveşmântată în verde şi argint! Nu ne-am luat rămas-bun de la ea, şi nici n-am văzut-o de-aseară!

Era atât de nenorocit, încât dădu să se întoarcă din drum; dar în aceeaşi clipă o chemare limpede susura în jos spre ei. Acolo sus, pe streaşina dealului, se afla ea, făcându-le cu mâna semn să urce: părul ei flutura despletit, iar razele soarelui, prinzându-se de şuviţele lui, îl făceau să lucească şi să clipească. O străluminare ca scăpărarea apei pe iarba înrourată fulgera sub picioarele ei dănţuitoare.

Hobbiţii urcară în grabă acel ultim povârniş şi se opriră cu respiraţia tăiată lângă ea. Se înclinară, dar cu o fluturare a mâinii ea îi rugă să se uite în jur; iar ei se uitară de pe vârful dealului spre pământurile scăldate în lumina dimineţii. Erau tot atât de clare şi de senine, pe cât fuseseră de ascunse şi ploioase când stătuseră pe dealul din Pădure, care putea fi acum zărit înălţându-se uşor înceţoşat şi verde dintre copacii întunecoşi dinspre soare-apune. În acea direcţie, pământul se ridica în coaste împădurite, verzi, galbene, ruginii în soare, ascunzând în dosul lor valea Viniac. Spre miazăzi, dincolo de firul râului Salcia, se zărea o lucire depărtată, ca de sticlă mată, acolo unde Râul Viniac făcea un cot în regiunea şesurilor, ca să curgă mai departe înspre meleagurile neştiute de hobbiţi. La miazănoapte, după Gruiurile puţin înalte, pământul se întindea, cât putea cuprinde ochiul, în depresiuni şi valuri de verde şi cenuşiu şi culori de pământ, până se pierdea în depărtarea fără formă şi pâcloasă. Spre răsărit se profilau Gruiurile-gorgane, coamă după coamă în seninul dimineţii, dispărând din vedere într-o zare ce putea fi doar ghicită: nimic mai mult decât o părere de albastru şi o tremurare albă greu perceptibilă ce se unea cu buza cerului, dar pentru hobbiţi acela era semnul recunoscut din amintiri şi din vechi basme că acolo se găseau munţii înalţi şi îndepărtaţi.

Traseră adânc aer în piept şi mai că ar fi zis că dintr-un salt şi câţiva paşi voiniceşti erau în stare să ajungă oriunde ar fi poftit. Li se părea o lipsă de curaj să meargă la pas pe la poalele încreţite ale Gruiurilor până la Drum, când ar fi putut ţopăi, la fel de viguros precum Tom, peste pietrele ca nişte trepte ale culmilor, drept până la Munţi.

Goldberry le vorbi, făcându-i să-şi întoarcă spre ea privirile şi gândurile.

- Grăbiţi-vă acum, oaspeţi dragi, spuse ea. Şi nu vă abateţi de Ia calea voastră. Spre miazănoapte, cu vânt în ochiul stâng şi cu binecuvântare pentru paşii voştri. Cu bine, prieten al elfilor, mai zise ea, adresându-se lui Frodo, a fost o întâlnire veselă.

Dar Frodo nu-şi găsea vorbe să răspundă. Făcu o plecăciune adâncă, încălecă pe poneiul său şi, urmat de prieteni, porni la trap pe cărăruia ce cobora blând de partea cealaltă a dealului. Casa lui Tom Bombadil şi valea şi Pădurea nu se mai zăreau. Văzduhul se încinsese între pereţii verzi ai dealurilor de-o parte şi de alta, iar aroma ierbii umplea şi îndulcea aerul pe care-l respirau. Uitându-se în urmă atunci când ajunseră pe fundul văioagei pline de verdeaţă, o văzură pe Goldberry, o siluetă micuţă şi firavă ca o floare scăldată de soare, desenându-se pe bolta cerului: stătea nemişcată, urmărindu-i cu privirea, iar braţele-i erau întinse spre ei. Văzându-i că se

întorc spre ea, dădu un strigăt scurt, îşi ridică o mână, se răsuci pe călcâie şi dispăru dincolo de deal.

Drumul lor şerpuia pe fundul văioagei, înconjurând poala verde a unui deal râpos, ca să ajungă într-o vale mai adâncă şi mai largă, de unde urca pintenul unui lanţ de coline mai depărtate, coborî clinele lungi, apoi urcă încă o dată pantele domoale, sus pe alte culmi de dealuri, şi iar în jos, în alte văi. Nici urmă de copac sau apă; un meleag al ierbii înalte şi al ierburilor pipernicite şi ţepoase, tăcut, unde se auzeau doar şoapta văzduhului la buza râpelor şi ţipetele pustii din înalturi ale păsărilor fără nume. Între timp, soarele se înălţase şi se făcea tot mai fierbinte. De câte ori urcau pe o creastă, adierea părea mai firavă. La un moment dat, uitându-se spre tărâmurile dinspre soare-apune, li se păru că Pădurea scotea fum, ai fi zis că ploaia ce căzuse se ridica acum în aburi de pe fiece frunză, rădăcină sau ciupercă. Poala cerului era de-acum cufundată în umbră, o pâclă înnegurată, peste care tăria cerului semăna cu o căciula albastră, fierbinte şi grea.

Pe la crucea amiezii ajunseră în vârful unui deal, un platou larg şi drept, ca o farfurie lată cu marginea bulbucată şi verde. În copaia asta aerul era neclintit, iar cerul aproape că-l atingeai cu mâna. Străbătură platoul până-n partea cealaltă şi priviră spre miazănoapte, în aceeaşi clipă inimile le tresăltară bucuroase, căci, după câte îşi dădeau ei seama, merseseră mai mult decât crezuseră. De bună seamă că distanţele, împâclite cum erau, înşelau ochiul, dar nu încăpea îndoială că nu mai aveau mult şi ieşeau dintre Gruiuri. O vale lungă se deschidea la picioarele lor, şerpuind spre miazănoapte, până ajungea la un defileu între doi pinteni abrupţi. Dincolo de care, aşa vedeau ei, nu mai existau dealuri. La orizont, în aceeaşi direcţie, se distingea cu greu o linie neagră, prelungă.

- Acolo e un şir de copaci, zise Merry, semn că ăla-i Drumul. De-a lungul lui, dintr-un capăt în altul, pe multe leghe la răsărit de Pod, cresc copaci. Am auzit de la unii că ar fi fost plantaţi în zilele de demult.

- Minunat! exclamă Frodo. Dacă o să mergem şi acum la fel de bine ca şi de dimineaţă, ieşim dintre Gruiuri înainte să apună Soarele şi putem să ne găsim un loc de popas.

Spunând acestea, îşi întoarse privirile spre răsărit şi abia acum văzu că de acea parte dealurile se înălţau mult deasupra lor; şi toate aveau creştetele încoronate cu movile verzi, iar în vârful unora dintre acestea stăteau înfipte pietre, înţepând aerul ca nişte colţi ascuţiţi ieşind din gingii verzi.

Priveliştea aceasta avu darul să-i neliniştească pe hobbiţi întrucâtva, astfel că îi întoarseră spatele şi coborâră înapoi în platoul circular. În mijlocul lui se găsea o singură stană, înaltă şi dreaptă sub soarele proţăpit chiar deasupra ei, din care pricină, la acel ceas, piatra nu arunca nici o umbra. Fără formă era stana asta, şi cu toate acestea nu puteai să nu iei aminte la ea: ca o piatră de hotar, sau un deget ridicat prevenitor, sau un avertisment. Dar hobbiţilor li se făcuse foame, iar soarele era încă la ceasul amiezii, când nu aveai de ce te teme; prin urmare, se puseră cu spatele la

partea dinspre miazăzi a stanei. Era răcoroasă, ca şi cum soarele n-ar fi avut puterea s-o încălzească; dar, în acelaşi timp, senzaţia era plăcută. Scoaseră merindele şi băutura şi pregătiră un prânz tot atât de bun pe cât şi l-ar fi putut dori cineva sub cerul liber; căci merindele veneau „de jos, de sub deal". Tom le dăduse cât să-i îndestuleze o zi întreagă. Despovăraţi, poneii păşteau în preajmă.

Călăritul peste culmile dealurilor, nu pe la poale, mâncatul pe săturate, soarele fierbinte şi mireasma ierbii, zăbovitul puţin prea îndelungat, răşchiratul picioarelor şi privitul la cerul de deasupra nasurilor: toate acestea sunt poate îndeajuns ca să lămurească ceea ce a urmat. Cum-necum, asta a fost: se treziră dintr-o dată şi buimaci dintr-un somn pe care nu-l plănuiseră. Stana era rece şi arunca o umbra prelungă, ce se întindea spre răsărit, peste ei. Soarele, de un galben-palid şi apos, lucea prin ceaţă chiar deasupra malului apusean al fundului de tipsie în care se găseau ei; înspre miazănoapte, miazăzi şi răsărit, dincolo de margine, ceaţa era groasă, rece şi lăptoasă. Văzduhul tăcut, apăsător şi la fel de rece. Poneii se adunaseră unul lângă altul, cu capetele plecate.

Hobbiţii săriră speriaţi în picioare şi alergară spre marginea dinspre apus. Descoperiră că se aflau pe o insulă în mijlocul ceţurilor. Abia dacă apucaseră să se uite disperaţi spre soarele care apunea, că acesta se şi cufundă sub privirile lor într-o mare albă, iar în spatele lor, la răsărit, se ivi deodată o negură îngheţată şi surie. Ceaţa se vălătuci în sus, spre malurile platoului, şi se ridică deasupra, curbându-se, în timp ce urca, peste capetele lor, prefăcându-se într-un acoperiş: hobbiţii erau închişi într-o sală cu totul şi cu totul de ceaţă, al cărei pilastru central era stana de piatră.

Se simţeau ca prinşi într-o capcană; dar nu se pierdură de tot cu firea. Încă îşi aminteau priveliştea plină de speranţă a firului Drumului aflat undeva înainte, şi ştiau în ce direcţie s-o apuce. Pe de altă parte, într-atât le displăcea locul acela scobit din jurul pietrei, că nici nu le trecea prin minte să mai rămână acolo. Astfel că strânseră tot ce era de strâns cât de repede le îngăduiau degetele îngheţate.

Curând, îşi duceau poneii în şir peste mal şi apoi în jos, pe panta lungă dinspre nord a dealului, intrând în marea de ceaţă. Cu cât coborau, cu atât negura se făcea tot mai rece şi mai umedă, din care pricină părul le atârna lins, picurându-le pe frunte. Când ajunseră la poale, se făcuse frig de-a binelea, încât se opriră să-şi pună pelerinele şi glugile care se acoperiră iute de stropi cenuşii. Încălecară şi porniră din nou, la pas, ghicindu-şi drumul după urcuşurile şi coborâşurile potecii. Din câte îşi puteau da seama, se îndreptau spre acea deschidere ca o poartă de la capătul îndepărtat, dinspre miazănoapte, al lungii văi zărite de dimineaţă. Odată trecuţi prin deschizătură, nu aveau decât s-o ţină cât de cât în linie dreaptă, ca să ajungă, în cele din urmă, la Drum. Gândurile lor nu mergeau mai departe de atât, decât doar că nutreau o speranţă palidă că, cine ştie, dincolo de Gruiuri s-o isprăvi cu ceaţa.

Mersul le era tare anevoios. Ca nu cumva să se rătăcească unul de altul şi s-o apuce fiecare în altă parte, înaintau unul în urma celuilalt, cu Frodo în frunte. În spatele lui venea Sam, apoi Pippin şi la urmă Merry. Valea părea să nu se mai sfârşească. Deodată, Frodo zări un semn de speranţă. În faţa lor, oriunde se uita, distingea prin ceaţă ceva întunecat; bănui că, în sfârşit, se apropiau de spărtura dintre dealuri, poarta nordică a Gruiurilor-gorgane. Dacă puteau trece de ea, erau liberi.

- Haideţi! După mine! strigă el peste umăr şi grăbi pasul.

Dar speranţa lui se transformă curând în derută şi îngrijorare. Petele întunecoase se întunecau şi mai mult, însă se îngustau; şi într-o clipă văzu înălţându-se ameninţător în faţă şi aplecându-se una spre cealaltă, precum stâlpii unei porţi fără pragul de sus, două coloane uriaşe de piatră. Nu-şi amintea să le fi zărit în vale, atunci când se uitase de dimineaţă din vârful dealului. Acum trecu printre ele înainte să-şi dea seama de ceea ce face: şi în clipa în care făcu asta, întunericul părea să-l învăluiască din toate părţile. Poneiul se ridică în două picioare, fornăi, iar Frodo căzu din şa. Când privi în urmă, descoperi că era singur: ceilalţi dispăruseră.

- Sam! strigă el. Pippin! Merry! Veniţi! De ce nu vă ţineţi după mine?

Nimeni nu-i răspunse. Teama puse stăpânire pe el, încât Frodo fugi îndărăt, trecu din nou printre cele două coloane de piatră şi începu să strige cu disperare:

- Sam! Sam! Merry! Pippin!

Poneiul se repezi în neguri şi dispăru. De la o oarecare depărtare, sau cel puţin aşa părea, lui Frodo i se năzări că aude un strigăt:

-Hei! Frodo! Hei!

Undeva înspre răsărit, la stânga lui cum stătea între pietrele cele înalte, uitându-se fix în ceaţă şi încercând să desluşească ceva. Fugi într-acolo şi numai ce se pomeni că urcă pieptiş o coastă de deal.

În timp ce se chinuia să dovedească priponii, striga fără încetare, cu şi mai mare deznădejde; dar o vreme nu primi nici un răspuns, iar când veni totuşi unul, i se păru slab şi de undeva de sus, deasupra lui, foarte departe.

- Frodo! Hei! răsunară vocile subţiri din ceaţă; apoi un strigăt, ceva ca un *ajutor, ajutor!* repetat de mai multe ori, şi încă o dată *ajutor!* ce se pierdu într-un vaiet prelung, retezat brusc.

Grăbi pasul, poticnindu-se, spre acele strigăte; însă lumina zilei se stinsese de-acum şi noaptea se strângea tot mai vâscoasă în jurul lui, încât era imposibil să mai fie sigur din ce direcţie le auzise. Nu-şi dădea seama decât că urcă întruna.

Doar schimbarea înclinării povârnişului de sub picioarele sale îl făcu să înţeleagă că, în sfârşit, ajunsese în vârful coastei, sau al dealului. Era vlăguit, asudat, şi cu toate acestea tremura de frig. Întunericul era deplin.

- Unde sunteţi? întrebă el distrus.

Nici un răspuns. Se opri să asculte. Abia acum simţea cât de frig se făcuse şi că acolo sus începea să bată vântul, un vânt de gheaţă. Semn că vremea se schimba. Perdelele de ceaţă pluteau pe lângă el în fuioare şi şuviţe.

Respiraţia lui se preschimbă în abur, iar bezna era mai puţin compactă şi parcă se depărta. Frodo ridică privirile şi, surprins, văzu că stele palide se aprindeau pe boltă printre vrejurile grăbite de nori şi ceaţă. Vântul sâsâia, măturând iarba.

Ar fi jurat că auzise un ţipăt înăbuşit, astfel că se îndreptă în direcţia de unde parcă venise acesta; şi în timp ce el înainta, ceaţa se rostogoli în sus şi se desfăcu dintr-o dată, dezvelind cerul înstelat. Dintr-o privire, pricepu că se îndrepta spre miazăzi şi că se găsea pe o culme de deal rotundă, pe care probabil ajunsese urcând povârnişul nordic. Dinspre soare-răsare sufla un vânt muşcător. La dreapta lui, pe panoplia apuseană a stelelor, se desena o siluetă neagră. Acolo se afla un gorgan mare.

- Unde sunteţi? strigă el încă o dată, supărat şi înspăimântat în egală măsură.

- Aici! răsună o voce adâncă şi rece, care ai fi zis că venea din străfundul pământului. Te aştept!

- Nu! se împotrivi Frodo, dar de fugit nu fugi. Genunchii îl lăsară, şi se prăbuşi la pământ. Nu se petrecu nimic, nu se auzi nici un sunet. Tremurând tot, se uită în sus, la timp ca să vadă o siluetă întunecată şi înaltă, ca o umbră, profilată pe stele. Stătea aplecată asupra lui. Ar fi putut jura că zărise o pereche de ochi, foarte reci, deşi luminaţi de o lumină palidă ce venea parcă de undeva de foarte departe. Apoi ceva mai puternic şi mai rece decât fierul îl apucă strâns. Atingerea glacială îi îngheţă măduva-n oase şi Frodo nu-şi mai aminti de nimic altceva.

Când îşi veni din nou în simţiri, tot ce-şi aminti în prima clipă fu senzaţia de groază. Apoi pricepu că era întemniţat, prins fără de speranţă; se găsea într-un gorgan. Un duh al Gorganelor pusese mâna pe el, şi foarte probabil că se găsea de-acum sub puterea cumplitelor vrăji ale Duhurilor Gorganelor, despre care se pomenea în poveştile şuşotite. Nu îndrăzni să se clintească, ci rămase în aceeaşi poziţie în care se trezise: întins pe spate, pe o piatră rece, cu mâinile pe piept.

Dar, deşi groaza lui era atât de mare încât părea să fie o parte din însuşi întunericul din jur, se pomeni că se gândeşte la Bilbo Baggins şi la poveştile lui, la preumblările lor pe pajiştile din Comitat, la cum stăteau de vorbă despre drumuri şi aventuri. Până şi în inima celui mai dolofan şi mai timid hobbit se găseşte ascunsă (uneori adânc, e adevărat), o sământă de curaj, aşteptând ca o primejdie mare, uneori disperată, să o facă să crească. Frodo nu era nici foarte gras, nici foarte timid; iar Bilbo şi Gandalf îl socotiseră întotdeauna, deşi el n-avea habar de acest lucru, drept cel mai bun hobbit din Comitat. Acum Frodo îşi spunea în sinea lui că ajunsese la capătul aventurii sale, şi încă ce capăt cumplit, dar iată că acest gând îl îmbărbătă. Simţi cum i se încordează trupul, ca pentru un salt final; nu se mai simţea neputincios, o pradă neajutorată.

Şi cum zăcea întins acolo, cugetând şi punând iarăşi stăpânire pe trupul său, băgă de seamă că întunericul nu mai era chiar atât de dens: în jurul lui se năştea o lumină verde, palidă. Lumina nu-i dezvălui de la bun început în

ce fel de loc se află, căci părea să iasă chiar din trupul lui şi din podeaua de lângă el, neajungând încă la pereţi şi la tavan. Răsuci capul, şi acolo, în lucirea rece, îi văzu întinşi lângă el pe Sam, Pippin şi Merry. Zăceau şi ei pe spate, iar feţele lor arătau palide, cuprinse parcă de moarte; toţi trei erau înveşmântaţi în alb. De jur-împrejur, nenumărate comori, de aur poate, deşi în acea lumină păreau reci şi urâte. Capetele celor trei hobbiţi erau încinse cu cercuri, în jurul încheieturilor de la mâini aveau lanţuri de aur, iar pe degete multe inele. Săbii fuseseră puse alături de trupurile lor, şi scuturi la picioare. Dar peste gâturile lor se găsea un singur paloş, lung şi scos din teacă.

Un cântec începu din senin: un murmur rece, care creştea şi scădea. S-ar fi zis că vocea venea de foarte departe şi suna înfricoşătoare, când înalt şi subţire, când un geamăt înfundat, din adânc. Din acel şuvoi inform de sunete jalnice, însă îngrozitoare, se alcătuiau uneori înşiruiri de cuvinte: funeste, neîndurătoare, de gheaţă, nemiloase, teribile. Noaptea se înverşuna împotriva dimineţii de care era văduvită, frigul blestema căldura după care tânjea. Frodo simţi cum îngheaţă până-n străfundul sufletului. După o vreme, cântecul deveni mai limpede şi, cu inima strânsă de spaimă, Frodo pricepu că se preschimbase într-o incantaţie:

Să-i fie reci şi mâna şi inima şi faţa,
Şi somnul umbră rece sub lespedea de gheaţă,
Nicicând pe pat de piatră să nu se mai trezească,
Pin' la pieirea lumii şi a soarelui, cerească
Şi stelele s-or stinge prin viforul din spaţii,
Ci ei, aici, pe aur încremeniţi, lăsaţi-i
Până când el, Seniorul Întunecimii, nu-şi poartă
Peste pârjoluri mâna, şi peste marea moartă.

Deasupra capului auzi un sunet ca de plesnitură şi râcâitură. Ridicându-se într-un cot, se uită în spate şi văzu, în lumina palidă, că se găseau într-un fel de coridor care, mai încolo, făcea un cot. De după colţ apăru un braţ lung ce se îndrepta mergând pe degete spre Sam, aflat cel mai aproape, şi spre mânerul paloşului aşezat peste grumazurile hobbiţilor.

În acea clipă, Frodo se simţi ca şi cum incantaţia îl preschimbase cu adevărat într-o stană de piatră. Ca aproape imediat să-i vină un gând nebunesc de scăpare. Se întrebă dacă nu cumva, punându-şi Inelul pe deget, nu va mai fi văzut de Duhul Gorganului şi astfel va putea găsi un drum de ieşire. Se şi vedea alergând liber peste pajişti, jelindu-i pe Merry şi Sam şi Pippin, dar liber şi viu. Gandalf va trebui să accepte că nu avusese de ales.

Însă curajul ce se stârnise în el era de-acum bezmetic de-a binelea: nu-şi putea părăsi prietenii chiar atât de uşor. Se foi, băgă mâna în buzunar, şi iar

se luptă cu sine însuşi; în acest timp, braţul se târa din ce în ce mai aproape. Brusc, hotărârea lui deveni de neclintit, încât Frodo apucă o spadă scurtă aflată lângă el şi, ridicându-se în genunchi, se aplecă mult peste trupurile tovarăşilor săi. Cu toată puterea de care era în stare, izbi braţul lângă încheietură şi mâna căzu; dar în aceeaşi clipă lama săbiei se despică până la plăsele. Un strigăt izbucni şi lumina dispăru. În întuneric se auzi un mârâit.

Frodo întinse mâinile în faţă, spre Merry, şi-i simţi obrazul rece. Tot atunci reveni la suprafaţă, într-un cotlon al minţii din care dispăruse cu prima perdea de ceaţă, amintirea casei de sub Deal şi a lui Tom care cânta. Îşi aminti de versurile pe care le învăţaseră de la el. Cu voce firava şi disperată, începu: „Hei! Tom Bombadil!" şi, când îi rosti numele, glasul lui parcă prinse putere: sunetul ieşea clar, răspicat, iar încăperea întunecată răsună de ecou, ca de bubuit de tobe şi trâmbiţat de trompete:

Hei, Tom Bombadil!
Bombadilo Tom, auzi?
Peste apă, prin pădure, peste deal,
Prin trestii dese alergând ca un copil,
Printre sălcii răsărite în lumini de muguri cruzi,
Hai, prin foc vărsat din soare, ori din lună,
Hai acasă,
Hei, Tom Bombadil,
Depărtarea ta ne doare
Şi nevoia ne apasă!

Tăcerea se lăsă deodată, adâncă, doar inima şi-o mai auzea Frodo bătând. După o clipă, ce păru o veşnicie, auzi limpede, însă de la mare depărtare, venind parcă prin pământ sau prin ziduri groase, o voce de răspuns, care cânta:

Vesel e bătrânul Tom, cum altul nu-i,
Haina-i albastră, cizmele gălbui
Să-l întreacă nimeni încă nu-i sub soare
Cu mai tare cântec şi mai iuţi picioare.

Răsună un zgomot mare, de huruială, de pietre care se rostogolesc şi cad, şi deodată înăuntru se revărsă lumina, lumina adevărată, lumina albă a zilei. O deschidere joasă, ca o uşă, apăru la capătul încăperii aceleia, la picioarele lui Frodo; şi-acolo se ivi capul lui Tom (cu pălărie şi pană cu tot) profilat pe strălucirea soarelui ce se ridica roşu în spatele lui. Lumina căzu pe podea şi

pe feţele celor trei hobbiţi care zăceau lângă Frodo. Nu se clinti nici unul dintre ei, dar aerul bolnav de pe chipurile lor dispăruse ca prin farmec. Privindu-i, ai fi zis că erau cufundaţi într-un somn foarte adânc.

Tom se aplecă, îşi scoase pălăria şi păşi în încăperea întunecoasă, cântând:

Ieşi, duh bătrân! Te stinge-n a soarelui văpaie
Ca vântul piei, când urlă şi neguri sure taie
Peste pustiuri, dincol' de munţi şi mai departe!
Nicicând aceste locuri să nu-ţi mai facă parte!
Pierdut să fii, ca noaptea mai negru, în uitare,
Până la noua lumii de-a pururi vindecare!

La aceste cuvinte, izbucni un strigăt şi o parte din capătul dinăuntru al încăperii se nărui cu un bubuit. Urmă un ţipăt prelung, pierzându-se într-o depărtare cu neputinţă de ghicit; apoi tăcere.

- Hai, prietene Frodo, zise Tom. Să ieşim pe iarba reavănă. Trebuie să mă ajuţi să-i duc.

Împreună îi scoaseră pe Merry, Pippin şi Sam. Părăsind gorganul pentru ultima oară, lui Frodo i se păru că zăreşte o mână retezată care încă se zgârcea, ca un păianjen rănit, într-un morman de pământ prăbuşit. Tom mai intră o dată şi curând se auziră din încăpere tot felul de pufnete şi bufnituri. Când reveni, ţinea în braţe, cât putea el duce, o mare grămadă din comorile aflate acolo: lucruri făurite din aur, argint, cupru şi bronz: nenumărate mărgele şi lanţuri şi tot felul de podoabe bătute-n nestemate. Urcă gorganul verde şi le aşeză pe toate în vârf, în soare.

Tom rămase acolo, cu pălăria în mână, lăsând vântul să-i joace prin păr, şi se uita la cei trei hobbiţi ce fuseseră întinşi pe spate pe iarbă, în partea dinspre apus a gorganului. Ridicându-şi mâna dreaptă, rosti cu voce răspicată şi poruncitoare:

Hai, treziţi-vă, prieteni,
Auziţi-mă, vă chem.
Piatra rece-i năruită,
Am scăpat ca de-un blestem
Veseliţi-vă, e timpul,
Mâinile vă fie calde,
Inimile în vestirea învierii să se scalde.
Uşa nopţii-i dată-n lături,
Mâna morţii zace frântă,
Umbrele s-au dus
Şi lumea în lumina zilei cântă.

Spre marea bucurie a lui Frodo, hobbiţii se mişcară, îşi întinseră braţele, se frecară la ochi şi, dintr-o dată, săriră în picioare. Priviră în jur plini de uimire, întâi la Frodo, apoi la Tom care stătea, măreţ ca viaţa însăşi, în vârful gorganului, chiar deasupra lor; apoi la ei înşişi, la zdrenţele acelea albe şi subţiri, la coroanele şi lanţurile de aur palid, ca şi la alte mici bijuterii ce clincăneau la fiecare mişcare.

- Ce minune a lumii e asta? începu Merry, pipăind cercul de aur care-i alunecase pe un ochi.

Dar îşi opri gestul, o umbră trecu peste faţa lui şi el închise ochii.

- Ah, da, îmi amintesc, spuse el. Oamenii din Carn Dum s-au năpustit asupra noastră astă-noapte şi am fost înfrânţi. Ah! Suliţa din inima mea!

Îşi duse mâna la piept.

- Nu! Nu! ţipă el, deschizând ochii. Ce tot spun aici? Am visat. Tu unde-ai dispărut, Frodo?

- Am crezut că m-am rătăcit, explică el, dar nu vreau să vorbesc despre asta. Să ne gândim la ce avem de făcut de-aici încolo. Să ne vedem de drum.

- Aşa îmbrăcaţi, stăpâne? se miră Sam. Unde-mi sunt straiele?

Azvârli cercul, lanţul şi inelele în iarbă şi se uită în jur neajutorat, ca şi cum s-ar fi aşteptat să-şi găsească pelerina, haina şi nădragii şi toate celelalte veşminte pe care le poartă un hobbit, puse undeva în iarbă, la îndemână.

- N-o să vă mai găsiţi hainele, zise Tom, sărind jos de pe gorgan şi râzând, în timp ce dansa în jurul lor în razele soarelui.

Nimeni n-ar fi zis că se petrecuse ceva atât de primejdios şi de cumplit; şi cu adevărat groaza le părăsi inimile în timp ce-l priveau şi-i vedeau scăpărarea veselă din ochi.

- Ce vrei să spui? nu înţelese Pippin, uitându-se la el pe jumătate uluit şi pe jumătate amuzat. De ce nu?

Tom clătină din cap.

- V-aţi regăsit pe voi înşivă, din ape adânci, zise el. Hainele sunt o pierdere neînsemnată după ce-aţi scăpat de la înec. Bucuraţi-vă, prieteni veseli, şi lăsaţi soarele cald să vă încălzească inimile şi mădularele. Azvârliţi deoparte aceste zdrenţe reci. Alergaţi goi prin iarbă cât se va duce Tom la vânătoare.

Porni în salturi pe povârniş la vale, fluierând şi strigând. Urmărindu-l cu privirea, Frodo îl văzu fugind spre miazăzi, de-a lungul văii verzi dintre dealul pe care se aflau ei şi următorul, ţinând-o tot într-un fluierat şi-un cântat:

Hei, haideţi, grăbite,
Urechi Ascuţite,
Cu stângul, cu dreptul,
Tu, Nasu'-Deşteptul.

Sus, jos, haideţi, hei,
Voi Albi-Ciorăpei.
Dar Coadă-Zburlito
Încotro ai pornit-o?
Acolo, aiurea, '
Mocan cu securea,
Departe, pe-aice,
Micuţule-amice,
Şi de-acum într-un an
Mocofan-Dolofan!

Astfel cânta el, alergând cât îl ţineau picioarele, aruncându-şi pălăria în aer şi prinzând-o, până dispăru după o ridicătură; dar strigătele sale de *Haideţi! Veniţi încoa!* se mai auziră o vreme, purtate de vântul care bătea acum dinspre miazăzi.

Văzduhul se încingea din nou. Hobbiţii alergară ce alergară prin iarbă, după cum le spusese Tom. Apoi se puseră la soare, la fel de încântaţi ca fiinţele aduse pe nepusă masă din cea mai cruntă iarnă într-un ţinut cu vreme prietenoasă, sau ca aceia care, după o boală lungă ce i-a ţintuit la pat, se trezesc într-o bună zi că s-au tămăduit printr-un miracol şi ziua e iarăşi plină de promisiuni.

Când se întoarse Tom, ei se simţeau din nou în puteri şi flămânzi. Întâi văzură apărând pălăria lui Tom, peste buza dealului, iar în urma lui se înşiruiau ascultători *şase* ponei: cei cinci ai lor şi încă unul. Ultimul era chiar Dolofanul Mocofan: mai mare acum, mai vânjos, mai gras (şi mai bătrân) decât poneii lor. Merry, stăpânul celor cinci, nu le dăduse nicicând asemenea nume, dar de acum încolo, până la capătul zilelor lor, aveau să răspundă la numele cu care-i botezase Tom. Acesta îi chemă pe rând şi ei urcară buza râpii şi se opriră unul în spatele celuilalt. Apoi Tom făcu o plecăciune în faţa hobbiţilor.

- Iată-vă poneii, zise el. Au mai multă minte (în anumite privinţe) decât voi, hobbiţi rătăcitori - nasuri mai simţitoare decât ale voastre. Căci ei adulmecă pericolul din cale, în care voi vă vârâţi cu capu' înainte; iar dacă ei fug ca să se salveze, atunci ştiu încotro să fugă. Trebuie să-i iertaţi pe toţi; căci, deşi inimile le sunt credincioase, nu pentru a înfrunta teama de Duhurile Gorganelor au fost ei făcuţi. Vedeţi, uite cum se-ntorc, aducând toate poverile.

Merry, Sam şi Pippin puseră pe ei veşminte noi ce se aflau în raniţe; curând li se făcu prea cald, pentru că, neavând încotro, trebuiseră să îmbrace hainele mai groase şi mai calde pregătite pentru iarna ce avea să vina.

- Dar Dolofanul Mocofan ăsta de unde-a apărut? întreba Frodo.

- E-al meu, răspunse Tom. Prietenul meu cu patru picioare; deşi arareori îl călăresc, şi uneori o porneşte haihui până departe, de capul lui, peste

dealuri. Când poneii voştri au stat în grajdul meu, au făcut cunoştinţă cu Mocofanu' meu; azi-noapte l-au simţit după miros şi au fugit în întâmpinarea lui. Am socotit că el o să aibă grijă de ei şi cu vorbele lui înţelepte o să le alunge spaima. Dar acum, veselul meu Dolofan, batrânu' Tom o să te călărească. Hei! Batrânu' Tom vine cu voi până vă va scoate la drum; care va să zică, are trebuinţă de-un ponei. Căci nu-i uşor să stai de vorbă cu hobbiţii călare, când tu unul eşti pe propriile picioare şi încerci să te ţii după ei.

Hobbiţii erau încântaţi să audă acest lucru şi nu mai conteneau cu mulţumirile; dar Tom izbucni în râs şi le spuse că se pricepeau atât de bine să se rătăcească, încât nu ar fi avut linişte până nu-i vedea ajunşi cu bine la hotarul ţării sale.

- Am multe treburi pe cap, mai zise el, toate câte le am de făcut şi de căutat şi de vorbit şi de umblat şi de păzit. Tom nu poate fi tot timpul lângă porţile deschise şi scobiturile sălciilor. Tom trebuie să aibă grijă de casa lui, iar Goldberry îl aşteaptă.

După soare era încă devreme, între nouă şi zece, astfel că hobbiţii se gândiră la mâncare. Ultima dată când mâncaseră ceva fusese acel prânz de la piciorul steiului de piatră, cu o zi înainte, încropiră o gustare din ce le rămăsese din merindele date de Tom şi care ar fi urmat să reprezinte cina, adăugând la acestea proviziile aduse acum de Tom. Masa nu era bogată (punând la socoteală pofta hobbiţilor şi situaţia în care se aflau), dar le pică tare bine. Lăsându-i să mănânce, Tom urcă în vârful gorganului şi cercetă comoara. Cele mai multe obiecte le puse într-o grămadă ce scăpăra şi strălucea în iarbă. Le ceru apoi să rămână acolo pentru „a fi găsite de oricine, pasăre, fiară, elf sau Om şi oricare creatură de bună-credinţă"; numai astfel putea fi ruptă şi risipită vraja gorganului, pentru ca nici un duh să nu se mai întoarcă vreodată după ele. Pentru sine alese din grămadă o broşă bătută în pietre albastre, cu tot atâtea nuanţe câte au florile de in sau aripile fluturilor albaştri. O privi îndelung, ca năpădit de cine ştie ce amintire, clătină din cap şi în cele din urmă spuse:

- Iată o jucărie drăguţă pentru Tom şi domniţa lui! Frumoasă a fost aceea care în vremuri de mult uitate a purtat-o pe umăr. Goldberry o va purta acum, iar pe frumoasă n-o vom uita nicicând.

Hobbiţilor le alese, fiecăruia în parte, câte un pumnal cu lama lungă şi tăioasă şi plăsele în formă de frunză, o lucrătură minunată, încrustată cu şerpuiri în roşu şi auriu. Când le trase din tecile negre, lamele scăpărară în soare, meşteşugite fiind dintr-un metal ciudat, uşor şi dur, şi bătute în nestemate. Dacă tecile aveau vreun har tainic, sau la mijloc era vraja sub care se afla gorganul, Tom n-ar fi putut spune, dar lamele arătau ca şi cum timpul nu le atinsese, căci erau neruginite, bine ascuţite şi luceau în soare de-ţi luau ochii.

- Pumnalele străvechi sunt destul de lungi pentru a fi mânuite de către hobbiţi în loc de săbii, spuse el. Bine e să aveţi asupra voastră lame tăioase

atunci când voi, cei din Comitat, o porniţi la drum spre răsărit, spre miazăzi, sau hăt-departe, în întunecime şi-n mari primejdii.

Le mai spuse că lamele fuseseră făurite cu mulţi, mulţi ani în urmă de către Oameni din Apusime: aceştia se împotriviseră Seniorului Întunecimii, dar căzuseră înfrânţi de regele cel rău din Carn Dum, din Ţara Angmar.

- Puţini îşi mai amintesc de ei acum, murmură Tom, dar mai sunt unii care umblă pribegi, fii ai regilor uitaţi, umblă singuratici, păzindu-i de rele pe cei nechibzuiţi.

Hobbiţii nu-i pricepeau vorbele, însă, ascultându-l văzură cu ochii minţii o înşiruire lungă de ani în urmă, ca o câmpie vastă, neumbrită de nimic, peste care hălăduiau siluete de oameni, înalte, cu feţe încrâncenate, purtând spade strălucitoare, iar ultimul care venea avea o stea pe o sprinceană. Imaginea păli şi hobbiţii revenіră în lumea luminată de soare. Era vremea să pornească din nou la drum. Se pregătiră, strânseră ce aveau de strâns şi aburcară totul pe spinările poneilor. Armele cele noi şi le prinseră la brâiele de piele de sub haine, numai că se simţeau stânjeniţi de ele şi se întrebau dacă aveau să le fie de vreun folos. Nicicând nu se gândiseră că fuga lor de-acasă i-ar putea arunca în vreo aventură în care să fie nevoiţi să se lupte.

În sfârşit, o luară din loc. Îşi duseră poneii de dârlogi pe povârniş la vale. Ajunşi jos, încălecară şi porniră la pas pe fundul văii. Uitându-se în urmă, văzură vârful bătrânului gorgan de pe deal, pe care strălucirea aurului în soare se înălţa ca o flacăra galbenă. Dispăru din vedere abia după ce ocoliră un umăr de grui.

Deşi se uita peste tot în jur, Frodo nu zări nici urmă din cei doi pilaştri de piatră aşezaţi ca o poartă, iar după scurt timp ajunseră la un defileu în capătul nordic al văii, îl traversară cu repeziciune şi orizontul se deschise în faţa lor. Călătoria era veselă, Tom Bombadil călărea voios alături de ei sau în faţa lor, pe Dolofanul Mocofan care era mult mai iute de picior decât ai fi bănuit văzându-i talia. Tom o ţinea tot într-un cântec, dar vorbele sale cel mai adesea nu aveau nici o noimă, sau poate erau rostite într-o limbă ciudată, necunoscută hobbiţilor, o limbă străveche, ale cărei cuvinte erau mai cu seamă exclamaţii de mirare şi încântare.

Mergeau înainte fără să se abată, dar curând văzură că Drumul se afla mult mai departe decât îşi imaginaseră ei. Chiar şi fără neguri, din pricina somnului ce-i cuprinsese la prânz cu o zi înainte n-ar fi putut ajunge la el decât după miezul nopţii. Linia aceea întunecată pe care o zăriseră nu era un şir de copaci, ci de tufişuri care creşteau pe marginea unui şanţ adânc, malul celălalt fiind un perete abrupt. Odată pe acolo trecuse hotarul unui regat, le spuse Tom, dar asta cu mult timp în urmă. Avea aerul că acest fapt îi trezea amintiri triste, de aceea era zgârcit la vorbă.

Coborâră până în fundul şanţului, ieşiră din el printr-o spărtură făcută în peretele abrupt, iar apoi Tom o luă spre miazănoapte, căci până atunci merseseră oarecum spre apus. Ţinutul se deschidea larg şi aproape orizontal, ceea ce îi făcu să grăbească pasul, numai că soarele prinsese să asfinţească atunci când în sfârşit zăriră în faţă centura de copaci înalţi,

semn că ajunseseră din nou la Drum, după atâtea aventuri neaşteptate. Ultimele câteva sute de metri le străbătură în galop şi se opriră abia în umbrele lungi ale copacilor. Se găseau pe creasta unui mal înalt, iar Drumul, nedesluşit din pricina întunericului care cobora, şerpuia ceva mai jos de ei. Chiar în acest loc, venea de la nord-vest şi se îndrepta spre sud-est, iar la dreapta lor cobora destul de povârnit într-o depresiune largă. Era brăzdat de făgaşuri şi purta urmele unei ploi mari căzute de curând; şleaurile şi şanţurile erau pline de apă.

Coborâră râpa şi priviră în susul şi în josul Drumului. Nu se zărea nimic.

- Iată-ne ajunşi, în sfârşit, zise Frodo. Sper că n-am pierdut mai mult de două zile din pricina scurtăturii mele prin Pădure. Dar poate că întârzierea asta se va dovedi folositoare - ne-or fi pierdut urma, cine ştie.

Ceilalţi îşi întoarseră privirile spre el. Umbra spaimei pricinuite de Călăreţii Negri se lăsă deodată asupra lor. De când intraseră în Pădure, nu se gândiseră decât la cum să ajungă înapoi la Drum; doar acum, când se afla sub tălpile lor, îşi amintiră de primejdia care-i urmărea şi foarte probabil că stătea în aşteptarea lor chiar pe Drum. Se uitară neliniştiţi în urmă, la soarele ce apunea, dar Drumul se întindea cafeniu şi pustiu.

- Crezi, întrebă Pippin şovăitor, crezi că vom fi urmăriţi în noaptea asta?

- Nu, trag nădejde că în noaptea asta nu, îşi dădu Tom Bombadil cu părerea, şi nici mâine, aşa zic. Dar nu vă luaţi după ceea ce cred eu; căci n-aş putea jura. În partea asta de răsărit, cunoştinţele nu-mi sunt de folos. Tom nu este stăpân peste Călăreţii din Tărâmul întunecat ce se întinde departe, dincolo de hotarul lui.

Chiar şi aşa stând lucrurile, tare ar mai fi vrut hobbiţii ca Tom să-i însoţească. Simţeau că el ar fi ştiut să se descurce cu aceşti Călăreţi Negri mai bine decât oricare altul. Curând aveau să pătrundă pe tărâmuri ce le erau pe deplin necunoscute, doar ceea ce ştiau din legendele străvechi şi aproape pierdute, auzite în Comitat, încât, în lumina tot mai palidă a amurgului, îi cuprinse dorul de casă. Îi apăsa o singurătate cumplită şi o senzaţie de rătăcire. Rămaseră tăcuţi, nedorind să-şi ia un ultim rămas-bun, şi abia dacă-şi dădură seama că Tom le spunea adio şi îi povăţuia să aibă curaj şi să călărească fără oprire până la lăsarea întunericului.

- Tom o să vă dea sfaturi bune până la capătul acestei zile (după care nu vă rămâne decât norocul vostru să vă însoţească şi să vă arate calea cea bună): la patru mile pe Drum de-aici o să ajungeţi la un sat, Bree se numeşte, sub Dealul Bree, ale cărui case sunt cu faţa spre apus. Acolo o să găsiţi un han vechi, *Poneiul în două picioare.* Barliman Captalanul este destoinicul hangiu. Puteţi rămâne peste noapte, iar dimineaţă porniţi la drum fără zăbavă. Fiţi curajoşi, dar cu băgare de seamă. Nu vă pierdeţi firea veselă; şi călăriţi să vă găsiţi norocul.

Hobbiţii îl rugară să vină cu ei măcar până la han şi să mai bea o dată cu ei; dar el râse şi-i refuză, spunând:

Ţara lui Tom sfârşeşte-aici, şi dup-o lege dreaptă.
El are-n grija casa lui, iar Goldberry l-aşteaptă.

Făcu stânga-mprejur, îşi îndesă pălăria pe cap, încălecă pe spinarea Mocofanului, urcă înapoi malul şi dispăru cântând în întuneric.

Hobbiţii urcară după el şi îl urmăriră cu privirile până se pierdu în depărtare.

- Îmi pare rău că ne-am despărţit de Stapânu' Bombadil, spuse Sam. E prevăzător şi nu face nici o greşeală. Zic eu că putem merge înc-o bună bucată de drum fără să întâlnim cine ştie ce ciudăţenii. Dar n-aş zice că n-am să mă bucur să ajungem la *Poneiul în două picioare* de care ne-a spus el. Ce n-aş da să fie la fel ca *Dragonul Verde* de la noi. Ce seminţie-s ăştia din Bree?

- Sunt hobbiţi în Bree, spuse Merry, şi Seminţia Mare. Aş zice că-i ca acasă la noi. *Poneiul* e un han bun, din câte-am auzit. Din când în când, ai mei dau o raită pe-acolo.

- Nici c-ar fi ce să ne dorim mai mult, spuse Frodo, dar tot în afară Comitatului nostru suntem. Nu vă simţiţi prea acasă. Vă rog, ţineţi minte - cu toţii - numele de Baggins NU trebuie pomenit. Eu sunt domnul Subdeal, dacă va fi nevoie să dăm un nume.

Încălecară pe ponei şi porniră tăcuţi în umbrele serii. Întunericul cobora cu repeziciune în vreme ce ei mergeau încet, la pas, pe drum la vale şi iar în sus, până ce, într-un târziu, zăriră lumini pâlpâind la oarecare depărtare în faţa lor.

Înainte se înălţa Dealul Bree, parcă pus în drum, o pată uriaşă, întunecată, desenată pe stelele înceţoşate; şi sub coasta lui stângă stătea cuibărit un sat întins. Într-acolo dădură ei pinteni poneilor, nemaidorind altceva decât să găsească un foc şi o uşă care să-i despartă de noaptea de afară.

Chapter 11

La Poneiul în două picioare

Bree era satul principal al ţinutului Bree, o întindere mică de pământ locuit, ca o insulă între pământurile pustii peste tot în jur. În afară de Bree, mai era Căpiţa, de partea cealaltă a dealului, Viroaga, într-o vale adâncă, ceva mai către est, şi Fundurăului, la marginea Pădurii Rele. Împrejurul dealului şi al satelor se aflau câmpuri şi petice de pădure bine îngrijite, pe o lăţime de numai câteva mile.

Oamenii din Bree aveau părul castaniu, erau laţi în umeri şi mai degrabă mici de statură, veseli şi liberi; nu-şi aparţineau decât lor înşile; dar erau mult mai prietenoşi şi mai apropiaţi faţă de hobbiţi, gnomi şi elfi, precum şi faţă de alte seminţii din vecinătăţi, decât erau (sau sunt) îndeobşte cei din Seminţia Mare. După cum spun legendele lor, ei ar fi primii oameni care s-au aventurat vreodată în Apusul lumii de mijloc. Puţini au fost cei care au supravieţuit năpastelor zilelor de odinioară; dar, când Regii s-au întors de peste Marea cea Mare, i-au găsit pe oamenii din Bree pe aceleaşi meleaguri, şi acolo mai erau şi acum, după ce amintirea vechilor Regi pierise de mult în iarbă.

În acele vremuri, nici un alt om n-a ridicat aşezări atât de departe spre vest, sau cale de o sută de leghe de Comitat. Dar în ţinuturile sălbatice de dincolo de Bree hălăduiau rătăcitori misterioşi. Cei din Bree îi numeau Pribegi şi nu aveau cunoştinţă de originile lor. Erau mai înalţi şi mai oacheşi decât oamenii din Bree şi se credea că văzul şi auzul lor aveau puteri neobişnuite, şi că ei înţelegeau graiurile fiarelor şi al zburătoarelor. Rătăceau după bunul lor plac înspre sud şi răsărit, chiar şi mai departe, până la Munţii Ceţoşi; dar se împuţinaseră mult şi arareori mai erau văzuţi. Când apăreau, aduceau veşti de pe meleaguri îndepărtate şi spuneau poveşti ciudate şi uitate, pe care cei din preajmă le ascultau cu sufletul la gură; dar locuitorii ţinutului Bree nu se împrieteneau cu ei.

În Bree se găseau şi multe familii de hobbiţi, care o ţineau una şi bună că ţinutul acesta era cea mai veche aşezare de hobbiţi din lume şi că luase fiinţă cu mult înainte ca cineva să fi traversat râul Viniac şi să se fi aşezat în Comitat. Cei mai mulţi trăiau în Căpiţa, deşi se numărau şi în satul Bree câteva familii, mai cu seamă pe coastele mai înalte ale dealului, deasupra caselor oamenilor. Neamul Mare şi Neamul Mic (cum îşi spuneau ei unii altora) se împăcau bine între ei, fiecare văzându-şi de treburile sale după cum le erau legile, dar socotind, şi unii, şi alţii, că îşi ocupau locul de drept între locuitorii ţinutului Bree. Nicăieri altundeva în lume nu s-ar fi putut găsi o potrivire a lucrurilor mai aparte (dar şi mai minunată).

Locuitorii din Bree, Mari şi Mici, nu prea erau călători de felul lor; şi treburile din cele patru sate erau preocuparea lor principală. Când şi când, hobbiţii din Bree se duceau până în Ţara Iedului, sau în Meleagul de la Soare-Răsare; dar, deşi micuţul lor ţinut nu se afla decât la o zi de mers spre răsărit de la Podul Viniac, hobbiţii din Comitat îl vizitau şi mai rar. Se mai găsea câte unul din Ţara Iedului sau un aventuros din Tuc, care se abătea pe la Han o noapte, cel mult două, dar şi asta se întâmpla tot mai rar. Când

vorbeau de hobbiţii din Bree sau de oricare alţii care locuiau în afara graniţelor ţinutului lor, cei din Comitat îi socoteau drept Cei din Afară şi nu le prea dădeau multă atenţie, găsindu-i plicticoşi şi barbari în apucături. Se prea poate ca, în alte zile, în apusul Lumii să fi fost răspândiţi mult mai mulţi hobbiţi „din Afară" decât îşi imaginau hobbiţii din Comitat. Unii, fără îndoială, nu erau altceva decât nişte vagabonzi, gata să scobească o vizuină în oricare ridicătură de pământ, unde să se adăpostească nu mai mult decât Ie venea lor la socoteală. Ceea ce nu se putea spune despre cei din ţinutul Bree, hobbiţi la casele lor şi prosperi, prin nimic mai simpli decât cele mai multe rubedenii îndepărtate de-ale lor din Interior. Încă nu se dăduse uitării vremea când între Comitat şi Bree drumurile fuseseră mult bătute şi-ntr-o direcţie şi-n alta. Ca urmare, prin vinele locuitorilor din Coniaied curgea destul sânge de Bree.

Satul Bree avea cam o sută de case de piatră ale Seminţiei Mari, aproape toate construite peste Drum, pe coasta dealului, cu ferestrele îndreptate spre apus. De la acea parte, pornind în semicerc din dreptul dealului şi ajungând înapoi la poala lui, se întindea un şanţ adânc, mărginit, în interior, de un gard viu des. Drumul traversa şanţul pe un zăgaz, dar acolo unde străpungea gardul era închis de o poartă mare. O altă poartă se afla în capătul sudic, unde Drumul ieşea din sat. Amândouă se încuiau la căderea nopţii, şi imediat în spatele lor erau două căsuţe pentru păzitorii lor.

Acolo unde Drumul o lua la dreapta, înconjurând poala dealului, se găsea un han mare. Fusese construit cu mult timp în urmă, pe vremea când drumurile erau bătute în sus şi-n jos. Căci Bree se afla la o veche răscruce de drumuri; alt drum străvechi tăia Drumul de Miazăzi chiar dincolo de şanţ, la capătul de apus al satului, şi odinioară oamenii şi alte seminţii felurite îl străbăteau adesea. Era o vorbă care se mai auzea încă în Meleagul dinspre Soare-Răsare - *De mirare, ca şi veştile din Bree* - rămasă din acele vremuri când veştile de la Miazănoapte, Miazăzi şi Răsărit puteau fi aflate la han şi când hobbiţii din Comitat obişnuiau să meargă până acolo numai ca să le audă. Dar ţinuturile de la Miazănoapte rămăseseră de mult pustii, iar Drumul de la Miazănoapte aproape că nu-l mai străbătea nimeni: iarba îl năpădise, din care pricina locuitorii din Bree îl numeau Drumul Verde.

Cu toate acestea, Hanul din Bree tot acolo se afla, iar hangiul era o persoană cu greutate. Casa lui era loc de întâlnire pentru toţi cei mari şi mici, din cele patru sate, care doreau să-şi omoare timpul, să stea de poveşti şi să-şi astâmpere curiozitatea; şi loc de popas pentru Pribegi şi alţi rătăcitori, ca şi pentru călători (gnomi, cel mai adesea) care călătoreau încă pe Drumul de Răsărit, spre şi dinspre Munţi.

Era noapte şi stelele străluceau atunci când Frodo şi tovarăşii săi se apropiară de sat. Poarta apuseană, în dreptul căreia se opriră, era încuiată, dar în pragul căsuţei din spatele ei şedea un om. Acesta sări în picioare, luă un lampas şi se uita mirat la ei peste poartă.

- Ce vreţi şi dincotro veniţi? întrebă el aspru.

- Vrem să ajungem la han, răspunse Frodo. Călătorim spre miazăzi si nu putem merge mai departe în noaptea asta.

- Hobbiţi. Patru hobbiţi. Mai mult, veniţi din Comitat, după vorbă, spuse portarul, şoptind ca şi când vorbea cu sine însuşi.

Îi scrută câteva clipe cu o căutătură întunecată, apoi descuie încet poarta şi îi lasă să intre.

- Nu-i prea vedem pe-ăştia din Comitat venind călare pe Drum noaptea, mai spuse el atunci când ei se opriră puţin în dreptul căsuţei lui. Să-mi fie cu iertare că tare aş vrea să ştiu ce vânt vă aduce la răsărit de Bree. Şi care vă sunt numele, dacă nu-i cu supărare?

- Numele şi vântul ce ne-aduce-s treaba noastră, iar ăsta nu pare loc prea nimerit să le discutăm, zise Frodo, neplăcându-i nici chipul omului şi nici tonul vocii.

- O fi treaba voastră, nu zic nu, nu se lăsă portarul, dar treaba mea e să pun întrebări după căderea nopţii.

- Suntem hobbiţi din Ţara Iedului şi ne-a venit nouă aşa, să călătorim şi să tragem la hanul de-aici, se băgă Merry în vorbă. Eu sunt domnul Brandybuck. Îţi ajunge atât? Parcă locuitorii din Bree aveau vorbă bună pentru străini, mă rog, aşa am auzit.

- Bine, bine, se înduplecă portarul. N-am vrut să vă supăr. Dar să nu vă mire dacă or fi să fie şi alţii, în afară de Harry de la poartă, care or să vă pună întrebări. Umblă tot felul de stirpe ciudate pe-aici. Dacă trageţi la *Ponei,* o să vedeţi că nu sunteţi singurii muşterii.

Le ură noapte bună, nici unul nu mai spuse nimic, dar în lumina lămpaşului Frodo îl văzu pe păzitorul porţii cercetându-i cu o privire iscoditoare. Răsuflă uşurat auzind cum se închide poarta în urma lor în timp ce ei îşi continuară drumul. În sinea lui se întrebă de ce oare era omul ăsta atât de bănuitor, şi dacă nu cumva cineva dorise să afle noutăţi despre nişte hobbiţi călători. Să fi fost Gandalf? Te pomeneşti că ajunsese aici cât ei încă rătăceau în Pădure şi printre Gruiuri. Dar ceva din privirea şi din vocea strajei îl făcea să se simtă neliniştit.

Păzitorul porţii se uită o vreme în urma hobbiţilor, apoi intră înapoi în căsuţă. Nici nu se întoarse bine cu spatele, când o siluetă neagră sări iute peste poartă şi se topi în umbrele uliţei satului.

Hobbiţii urcară o uliţă în pantă, trecură de câteva case şi opriră în faţa hanului. Casele li se păreau mari şi ciudate. Sam se uită îndelung la hanul cu cele trei caturi ale sale şi ferestre multe, şi parcă i se puse o piatră pe inimă. Îşi imaginase că la un anumit moment al călătoriei îi va fi dat să întâlnească uriaşi mai înalţi decât copacii şi alte creaturi mai cumplite chiar; dar în clipa asta, vederea pentru întâia dată a oamenilor şi a caselor lor înalte i se părea îndeajuns, chiar prea mult pentru sfârşitul înnoptat al unei zile obositoare. În mintea lui, umbrele ogrăzii hanului erau pline de cai negri înşeuaţi, iar de la ferestrele întunecate de la ultimul etaj se uitau la ei ochii sfredelitori ai Călăreţilor Negri.

- Doar n-o să rămânem aici peste noapte, nu-i aşa, stăpâne? nu se putu el abţine. Dacă tot sunt hobbiţi prin părţile astea, de ce n-am trage la unu' dintre ei? Ne-am simţi mai ca acasă.

- Dar hanul ce cusur are? vru să ştie Frodo. Tom Bombadil ne-a spus de el. Sper că înăuntru e foarte ca acasă.

Chiar şi de afară, hanul arăta ca o casă plăcută pentru cei obişnuiţi cu asemenea locaşuri. Faţada dădea spre Drum şi mai erau două aripi ce se întindeau în spate, tăiate în parte în povârnişul de la poalele dealului, astfel că spre capătul lor ferestrele de la al doilea cat se aflau aproape de pământ. O arcadă largă se deschidea spre curtea dintre cele două aripi, iar în stânga, sub arcadă, se zărea o uşă, largă şi ea, până la care urcau câteva trepte late. Uşa era deschisă, lăsând lumina să se reverse în afară, în partea de sus a arcadei se găsea un felinar dedesubtul căruia se legăna o pancartă mare: un ponei alb şi dolofan ridicat pe picioarele dindărăt. Deasupra uşii stătea scris cu litere albe: PONEIUL ÎN DOUĂ PICIOARE la BARLIMAN CAPTALANUL. De la multe dintre ferestrele de jos răzbătea lumină dindărătul draperiilor groase.

Hobbiţii încă zăboveau nehotărâţi în umbrele drumului, când deodată auziră o voce dinăuntru care se apucase să cânte un cântec vesel, şi alte voci, tot atât de vesele, acompaniind-o în cor. Ascultară o vreme cântecul acesta încurajator, apoi descălecară. Cântecul se isprăvi şi fu urmat de o explozie de râsete şi de bătăi din palme.

Hobbiţii îşi duseră poneii până sub arcadă şi, lăsându-i în ogradă, urcară cele câteva trepte. Frodo o luă înainte şi aproape că se izbi de un om scund şi gras, pleşuv şi roşu la faţă. Purta un şorţ alb şi tocmai ieşea valvârtej pe o uşă şi se repezea spre alta, ducând o tavă încărcata de halbe pline.

- Putem… Începu Frodo.

- Îndată, vă rog frumos! strigă omul peste umăr şi dispăru într-un vacarm de voci şi-un nor de fum, pentru ca în clipă următoare să apară din nou, ştergându-şi mâinile de şorţ.

- Bună seara, micule stăpân! spuse el, înclinându-se. Cam ce-ai dori domnia ta?

- Paturi pentru patru şi grajd pentru cinci ponei, dacă se poate. Sunteţi domnul Captalan?

- Chiar el! Barliman mi-e numele. Barliman Captalanul, la dispoziţia domniilor voastre. Sunteţi din Comitat, greşesc cumva? întrebă el şi în clipa următoare se plesni cu palma peste frunte, parcă încercând să-şi adune gândurile. Hobbiţi! strigă el. Oare ce-mi aminteşte mie asta? Pot să vă întreb cum vă numiţi, domnule?

- Domnul Took şi domnul Brandybuck, îi prezentă Frodo. Iar el este Sam Gamgee. Numele meu este Subdeal.

- Aşa, aşa, făcu domnul Captalan, pocnind din degete. Ah, iar l-am pierdut! Da-mi vine mie-n minte, numa' să am vreme să mă gândesc. N-am timp nici să răsuflu; dar să văd ce pot face pentru domniile voastre. Nu prea avem parte de călători din Comitat în ziua de azi, încât mi-ar părea rău să

nu vă primesc aşa cum se cuvine. Atâta lume este însă strânsă-n han în seara asta, cum n-a mai fost de multă vreme. Nu plouă, dar toarnă, cum zicem noi aici în Bree. Hei! Nob! striga el. Pe unde-mi umbli, adormitule şi tanduriule? Nob!

- Vin, stăpâne! Vin!

Un hobbit cu o faţă veselă năvăli pe o uşă, dar, dând cu ochii de călători, se opri dintr-o dată şi-i privi cu mare interes.

- Unde-i Bob? întrebă stăpânul. Nu ştii? Atunci găseşte-l. Fuga-marş! N-am şase picioare şi nici şase ochi. Spune-i lui Bob că-s cinci ponei afară care trebuie băgaţi în grajd. Să facă ce-o şti şi să le găsească loc.

Nob ieşi fuguţa, zâmbind şi clipind din ochi cu înţeles.

- Aşa, care va să zică, ce ziceam?

Domnul Captalan îşi ciocăni fruntea cu degetele.

- Un gând îl alungă pe celălalt, cum se zice. Aşa-s de ocupat în seara asta, că mi se-nvârte capul. Aseară mi-au venit câţiva pe Drumul Verde, de la Miazăzi - lucru tare ciudat, ascultaţi-mă pe mine. Apoi nişte gnomi călători, care merg spre soare-apune, au sosit în seara asta. Şi-acum domniile voastre. Dacă n-aţi fi hobbiţi, nu ştiu dac-aş putea să vă găzduiesc. Însă avem o cameră sau două în aripa dinspre miazănoapte, făcute anume pentru hobbiţi atunci când s-a construit casa asta. La parter, aşa cum le place lor de obicei; cu ferestre rotunde şi toate celelalte, ca să le fie pe plac. Trag nădejde c-o să vă simţiţi bine. Şi mai mult ca sigur că vreţi să vă ospătaţi, şi asta cât mai repede. Pe aici!

Îi conduse pe un coridor şi deschise o uşă.

- Vă poftesc în salonul acesta mic şi plăcut. Cred că, până una-alta, e ceea ce vă trebuie. Sunt ocupat până peste cap. N-am vreme de stat de vorbă. Trebuie s-o iau din loc. Treabă grea pentru două picioare, dar nici gând să slăbesc. Mai bag eu capu' pe-aici. Dacă aveţi trebuinţă de ceva, scuturaţi clopoţelul şi vine Nob. Dacă nu vine, scuturaţi şi strigaţi!

Şi cu aceste vorbe dispăru, lăsându-i cam cu răsuflarea tăiată. Părea în stare s-o ţină tot într-un torent de vorbe, oricât ar fi fost de ocupat. Hobbiţii se uitară în jur - o cameră mică şi plăcută. În vatră ardea un foc jucăuş, iar în faţa ei se găseau câteva jilţuri joase şi confortabile. Mai era şi o masă rotundă, acoperită cu o faţă albă, pe care se afla un clopoţel de mână, mai degrabă o talangă. Dar Nob, hobbitul rândaş, năvăli în încăpere înainte ca ei să se gândească să scuture clopoţelul. Aducea sfeşnice şi o tavă plină cu farfurii.

- Doriţi să beţi ceva, domnilor? întrebă el. Să vă arăt dormitoarele până e gata cina?

Când domnul Captalan şi Nob reveniră în micul salon, călătorii erau de mult spălaţi şi apucaseră să bea jumătate din halbele mari cu bere. Cât ai bate din palme, pe masă apărură bucatele. Supă fierbinte, carne rece, tartă de mure, pâine proaspătă, bucăţi de unt şi caş copt: bucate gustoase şi simple, cu nimic mai prejos decât cele din Comitat şi îndestul de familiare

ca să risipească şi ultimele reţineri ale lui Sam (pe deplin satisfăcut de-acum de gustul minunat al berii).

Hangiul se mai învârti puţin prin cameră, apoi le spuse că-i lasă singuri.

- Nu ştiu dacă doriţi să veniţi dincolo, la ceilalţi oaspeţi, după ce-aţi terminat de mâncat, zise el din prag. Poate că veţi vrea să vă duceţi la culcare. Oricum, ei ar fi încântaţi foarte să vă ureze bun venit, dacă domniilor voastre le-ar face plăcere. Nu se prea întâmplă ca Cei din Afară - călători din Comitat, aş zice, dacă nu vă e cu supărare - să poposească printre noi; şi am dori să aflăm veşti, poveşti sau cântece pe care le ştiţi. Dar, după voia domniilor voastre. Scuturaţi clopoţelul dacă vă lipseşte ceva.

Se simţeau atât de înviorați şi de încurajaţi la sfârşitul cinei (aproape trei sferturi de oră de mâncat, neîntrerupte de nici o vorbă de prisos), încât Frodo, Pippin şi Sam hotărâră să li se alăture celorlalţi. Merry le spuse că era prea mare înghesuiala acolo.

- Eu mai zăbovesc aici în linişte şi poate mai încolo ies să adulmec puţin aer curat. Numai fiţi atenţi la ce ziceţi şi ce faceţi şi nu uitaţi că nimeni nu trebuie să ştie de fuga voastră şi încă vă găsiţi pe drumul mare, nu destul de departe de Comitat.

- S-a făcut, zise Pippin. Iar tu ai grijă de tine. Să nu te rătăceşti şi nu uita că e mai sigur înăuntru.

Lumea era strânsă în sala mare a hanului. Multă şi amestecată, după cum descoperi Frodo când ochii i se obişnuiră cu lumina, care venea mai ales de la un foc de buşteni ce ardea cu o pălălaie mare, căci cele trei felinare atârnate de grinzi abia pâlpâiau, pe jumătate ascunse de fum. Barliman Captalanul stătea lângă foc, vorbind cu doi gnomi şi cu încă unul sau doi oameni cu o înfăţişare destul de ciudată. Pe bănci şedeau diverşi oameni din Bree, câţiva hobbiţi din partea locului (care stăteau unul lângă altul, sporovăind), alţi câţiva gnomi şi câteva feţe greu de recunoscut în umbră şi în unghere.

Nici nu intrară bine hobbiţii din Comitat, şi în încăpere izbucni un cor de urări de bun-venit din partea locuitorilor din Bree. Străinii, mai cu seamă cei care veniseră pe Drumul Verde, îi priveau curioşi. Hangiul îi prezentă pe cei din Bree nou-veniţilor, atât de repede încât, deşi reţinuseră câteva nume, Frodo şi ai lui n-ar fi putut spune care de ce chip anume ţinea. Oamenii din Bree păreau să aibă cu toţii nume de plante (sunând destul de neobişnuit pentru cei din Comitat), cum ar fi Muc de Trestie, Iarba Ciutei, Iarba Neagra, Măr Pădureţ, Ciuline Pufos sau Ferigă (ca să nu mai pună la socoteala numele hangiului, Captalanul). Unii dintre hobbiţi aveau nume asemănătoare. Cei mai mulţi, de exemplu, păreau să se numească Iarbă Rea. Dar ceilalţi purtau nume fireşti, cum ar fi Maluri, Vizuina de Viezure, Vizuina Lungă, Cărăuş de Nisip şi Tunelarul, care se întâlneau adeseori şi în Comitat. Erau câţiva care se numeau Subdeal şi erau din Căpiţa, şi, cum nu-şi puteau închipui că purtau acelaşi nume cu Frodo fără să fie înrudiţi, îl adoptară pe acesta pe loc, ca pe un var de mult pierdut.

Hobbiţii din Bree se arătară, de fapt, tare prietenoşi şi curioşi, încât Frodo înţelese curând că trebuia să le dea cât de cât o lămurire despre ceea ce făcea. Astfel, le spuse că era interesat de istorie şi geografie (la care capetele din jur se înclinară de câteva ori, deşi nici unul dintre aceste cuvinte nu era foarte folosit în dialectul din Bree). Le mai spuse că se gândea să scrie o carte (la care în sală se aşternu o linişte uluită) şi că el şi prietenii lui doreau să strângă informaţii despre hobbiţii care trăiau în afara Comitatului, mai ales în ţinuturile dinspre răsărit.

De data aceasta se stârni un cor de voci. Dacă Frodo ar fi vrut cu adevărat să scrie o carte şi ar fi avut mai multe perechi de urechi, în câteva minute ar fi aflat destul cât să umple câteva capitole. Şi dacă asta nu era destul, i se mai oferi o listă întreagă de nume, începând cu „bătrânul Barliman aici de faţă", la care se putea duce pentru a afla şi alte lucruri. După o vreme însă, cum Frodo nu dădea nici un semn că s-ar fi apucat să scrie cartea atunci şi acolo, hobbiţii începură din nou să-l întrebe despre cum mai mergeau treburile în Comitat. Frodo nu se dovedi prea vorbareţ, încât, în scurt timp, se trezi că stătea singur într-un colţ, ascultând şi privind în jurul său.

Oamenii şi gnomii vorbeau mai ales despre întâmplări de mult trecute, iar noutăţile pe care le dezvăluiau începeau să sune prea cunoscute. La miazăzi erau tulburări şi se părea că oamenii care veniseră încoace pe Drumul Verde plecaseră din locurile de baştină în căutarea unor ţinuturi unde să poată trăi în pace. Locuitorii din Bree îi căinau, dar se vedea de la o poştă că nu se înghesuiau să primească prea mulţi străini în ţărişoara lor. Unul dintre drumeţi, un individ cu privire saşie şi ţâfnos din fire, făcea prorociri sumbre, anume că în curând tot mai mulţi vor veni spre miazănoapte.

- Dacă nu se găseşte loc pentru ei, or să şi-l găsească singuri. Au tot dreptul să trăiască, la fel ca toţi ceilalţi, zise el cu voce tare.

Cei din partea locului nu se arătau încântaţi de perspectiva asta.

Hobbiţii însă nu prea dădeau atenţie prevestirilor de acest soi şi deocamdată nici nu părea să-i privească pe ei. Seminţia Mare nu avea cum să ceară să fie găzduită în vizuinele hobbiţilor. Mai degrabă curiozitatea le era atrasă de Sam şi Pippin, care se simţeau acum aproape ca acasă şi sporovăiau veseli despre tot felul de întâmplări din Comitat. Pippin stârni hohote de râs când povesti cum se prăbuşise acoperişul Văgăunii Primăriei din Michel Delving: Will Picior Mic, primarul, cel mai iute hobbit de pe Meleagul de la Soare-Apune, ajunsese să fie îngropat sub tencuială, de unde ieşise ca o găluşcă plină de făină. Câteva întrebări însă îl puseră puţin în încurcătură pe Frodo. Unul dintre locuitorii din Bree, care, după câte dăduse de înţeles, fusese în Comitat de mai multe ori, dorea să ştie unde anume locuiau cei din neamul Subdeal şi cu cine erau înrudiţi.

Deodată, Frodo observă că un bărbat cu o înfăţişare ciudată şi faţa arsă de soare, care şedea în umbră lângă perete, ascultă şi el cu multă atenţie vorbele hobbiţilor. Avea dinainte o cană cu capac înaltă şi fuma o pipă lungă, lucrată nemaivăzut de meşteşugit. Îşi ţinea picioarele întinse, punând la vedere cizmele cu tureac înalt, din piele fină, care-i veneau foarte bine,

dar se vedea că erau purtate de mult, iar acum erau pline de noroi. Se învelise într-o manta din stofă groasă, verde-închis, plină de colbul drumurilor, şi, în ciuda căldurii din încăpere, pe cap avea o glugă ce-i umbrea chipul, dar nu şi lucirea ochilor în timp ce-i urmărea pe hobbiţi.

- Cine-i ăla? vru să ştie Frodo, prinzând un moment prielnic să şoptească în urechea domnului Captalan. Îmi pare că pe el nu mi l-aţi prezentat.

- Pe el? şopti hangiul la rândul său, trăgând cu coada ochiului fără să-şi răsucească într-acolo capul. Nu prea ştiu. E unul dintre cei care bat drumurile - noi le spunem Pribegi. Arareori vorbeşte: doar atunci când are chef să istorisească o poveste neobişnuită. Dispare câte-o lună, sau un an, şi apoi numai ce ne pomenim cu el într-o bună zi. Primăvara asta a tot plecat şi s-a tot întors, dar în ultima vreme l-am văzut destul de rar. Care-i numele lui adevărat, n-am habar; pe-aici a fost poreclit Pas Mare pentru că face paşi mari cu picioroangele alea ale lui când merge; deşi nu zice nimănui ce-l face să fie atât de grăbit. Dar pe noi nu ne priveşte ce treabă au nici cei din Răsărit, nici cei din Apus, adică nici Pribegii, nici cei din Comitat, să-mi fie cu iertăciune. Ciudat că mă-ntrebi de el.

În aceeaşi clipă, domnul Captalan fu rugat de muşterii să mai aducă băutură, astfel că ultima lui nedumerire rămase nelămurită.

Frodo băgă de seamă că Pas Mare se uita acum ţintă la el, de parcă auzise sau poate ghicise tot ce se spusese despre el. Deodată, cu o fluturare de mână şi o înclinare a capului, străinul îl invită pe Frodo să se apropie şi să se aşeze alături. Şi când hobbitul fu lângă el, omul dădu jos gluga, dezvelind un cap hirsut, sub o claie de păr negru cu smocuri sure, şi o faţă palidă şi aspră, cu o pereche de ochi cenuşii, pătrunzători.

- Mi se spune Pas Mare, zise el cu o voce joasă. Îmi face deosebită plăcere să te cunosc, jupâne… Subdeal, dacă bătrânul Captalan ţi-a înţeles bine numele.

- L-a înţeles, adeveri Frodo pe un ton încordat.

Nu se simţea câtuşi de puţin în apele sale sub căutătura acelor ochi pătrunzători.

- Ei bine, jupâne Subdeal, dacă aş fi în locul dumitale, i-aş opri pe tinerii dumitale prieteni să sporovăiască prea mult. Băutura, focul, întâlnirile întâmplătoare sunt lucruri plăcute, n-am ce zice, dar, mă rog - nu suntem în Comitat. E tot felul de lume ciudată pe-aici. Poate m-amestec fără să-mi fiarbă oala, vei fi gândind mata, adăugă el cu un zâmbet strâmb, nescăpîndu-I privirea lui Frodo. Iar în ultima vreme au trecut călători şi mai ciudaţi pe-aici prin Bree, continuă el, scrutând chipul lui Frodo.

Hobbitul se uită ţintă în ochii străinului, dar nu spuse nimic; Pas Mare tăcu şi el. Atenţia lui păru atrasă dintr-o dată de Pippin. Spre îngrijorarea lui, Frodo începu să-şi dea seama că tânărul Took, care se dădea în spectacol, încurajat de succesul pe care-l avusese cu primarul cel grăsan din Michel Delving, se apucase acum să descrie, spre hazul tuturor, petrecerea de rămas-bun a lui Bilbo. Îi imita până şi discursul de despărţire, şi nu mai avea mult şi ajungea la uluitoarea Dispariţie.

Frodo îl urmărea cu teamă. Fără îndoială că, pentru cei mai mulţi hobbiţi din partea locului, povestea era nevinovată: o poveste caraghioasă despre populaţia aceea caraghioasă de dincolo de Râu; doar că unii dintre ei (de pildă, bătrânul Captalan) mai ştiau şi alte lucruri şi cu siguranţă că auziseră niscaiva zvonuri, cu multă vreme în urmă, despre cum se făcuse Bilbo nevăzut. Ceea ce spunea Pippin acum îi va face să-şi amintească numele de Baggins, mai ales dacă locuitorii din Bree fuseseră descusuţi în legătură cu acest nume.

Frodo se foi, neştiind ce să facă. Oricine putea vedea că Pippin era încântat de atenţia ce i se dădea şi ai fi zis că uitase de pericolul care-i păştea. În starea în care se afla acum, îşi spuse Frodo, cuprins de o spaimă neaşteptată, ar fi în stare să pomenească de Inel, ceea ce ar fi fost o adevărată catastrofă.

- Fă ceva, cât mai e vreme, îi susură la ureche Pas Mare.

Frodo sări în picioare şi drept pe tăblia unei mese, unde începu să vorbească, abătând astfel atenţia celor care-l ascultau pe Pippin. Uitându-se la Frodo, câţiva hobbiţi izbucniră în râs şi bătură din palme, gândind că domnul Subdeal întrecuse puţin măsura la bere şi iată că se veselise.

Frodo se simţi deodată ca un caraghios şi se pomeni că-şi pipăia obiectele pe care le purta în buzunar (aşa cum îi era obiceiul ori de câte ori ţinea o cuvântare). Nimeri peste Inelul legat de lanţ şi, fără să-şi poată explica de ce, îl cuprinse dorinţa să şi-l strecoare pe deget şi să se facă nevăzut, doar ca să scape din acea situaţie neghioabă. I se păru că, într-un fel, ideea aceea îi venise de undeva din afară, de la ceva sau cineva aflat în încăpere. Rezistă ispitei şi strânse Inelul în palmă, parcă vrând să-l ţină bine, ca nu cumva să-i scape sau să facă cine ştie ce pocinog. Gestul însă nu-i oferi nici o idee salvatoare. Rosti „câteva cuvinte potrivite", cum ar fi zis ai lui din Comitat: *Suntem recunoscători foarte pentru primirea pe care ne-aţi făcut-o şi îmi îngădui să nădăjduiesc că vizita mea scurtă va ajuta la reînnodarea vechilor legături între Comitat şi Bree;* se opri, ezită, tuşi.

Toate privirile erau acum îndreptate asupra lui.

- Un cântec! strigă unul dintre hobbiţi, Un cântec! Un cântec! strigară toţi ceilalţi. Hai, jupâne, cântă-ne ceva ce n-am mai auzit pân-acum'.

Câteva clipe, Frodo rămase cu gura căscată. Apoi, disperat, începu un cântec caraghios, care-i plăcuse destul de mult lui Bilbo (şi chiar fusese mândru de el, căci cuvintele el însuşi le făcuse). În el era vorba despre un han, şi poate că din această pricină şi-l amintise Frodo tocmai atunci. Iată-l de la primul până la ultimul vers. Ce se mai ţine minte din el acum sunt doar câteva cuvinte:

La poala unui deal bălan
E veselul, străvechiul han,
Unde-i o bere aşa de bună
Că pân' şi Omul de pe Lună

Bău cât într-un an.

Rândaşul are un motan,
Bun ceteraş, bun beţivan,
Ce-şi plimbă-arcuşul lui frumos
Ţipând în sus, jelind în jos,
La mijloc, de aman!

Un căţelandru mai hazliu
Are năstruşnicul hangiu,
Care- ntre veseli muşterii
Adună tot ce se zvoni,
Vânând până târziu.

Mai au şi o vacă-ncornorată,
Mai mândră-n coarne nu se vede
Numai când muzica o-mbată
S-o vezi cu coada ridicată,
Dansând prin iarba verde.

Şi, ah, în şiruri nu vă mint,
Blide şi linguri de argint!
Două-s pentru Duminică –
Şi apoi să-i vezi, de Sâmbătă cu grijă lustruind!

Bea straşnic Omul de pe Lună,
Motanul plânge, blidul sună,
Căţelul dă din coadă, iată,
Şi în grădină, vaca beată tot ţopăind nebună.

Dar Omul… să-i mai umple olul!
Apoi s-a dus de-a rostogolul
Sub masă, şi visând la bere
Dormi, iar stelele-n tăcere
Pe cer ii dau ocolul.
Rândaşul plin de-ngrijorare
I-a spus motanului, îmi pare:
În Lună caii albi nechează
Şi el e mort de beat sub masă,

Şi soarele răsare!

Şi atunci motanul prinde, frate,
Să scârţâie pe deşelate –
Hangiu-n spaima lui nebună,
Strigă la Omul de pe Lună:
E trei şi jumătate!

Şi mi-l legară fedeleş,
Şi-n sus pe coastă fără greş,
Spre herghelie-n luna clară
În grabă mare-l înălţară,
Cu toţii înţeleşi!

Iar vaca ţopăia nebună,
Şi cetera ţipa din strună,
Şi câinele urla pustiii
Şi se treziră muşteriii
Să joace împreună!

Vaca trecu pe Lună-n sus,
Şi corzile, poc, poc, s-au dus!
Blidul de sâmbătă zbura
Şi lingura pe urma sa,
Cum alte zboruri nu-s!

Luna sfinţi în umbre rare
Când soarele din depărtare
Suia, când toată-această ceată
Se întorcea în paturi, beată,
Privind-o cu mirare!

Urmară aplauze îndelungi şi răsunătoare. Frodo avea voce bună, iar cântecul le stârnise tuturor imaginaţia.

- Unde-i batrânu' Barley? strigară ei. Ar trebui s-audă cântecul ăsta. Bob ar trebui să-şi deprindă mâţa să cânte la vioară, şi-atunci să vezi ce-am mai dansa.

Muşteriii cerură să li se mai aducă un rând de bere, după care strigară:

- Hai să-l mai cântăm o dată, jupâne! Haide! încă o dată!

Îl făcură pe Frodo să mai bea o cană de bere, după care s-o ia de la capăt cu cântecul, şi mulţi i se alăturară; căci melodia era bine cunoscută, iar ei aveau uşurinţă în a învăţa cuvintele. Acum urmă rândul lui Frodo să fie încântat de sine. Începu să dănţuiască pe masă; şi când ajunse a două oara la versul *Vaca trecu pe Lună-n sus,* sări şi el în aer. Cu prea multă putere; căci căzu îndărăt, zbang, peste o tavă plină de căni, alunecă şi se rostogoli de pe masă, trosc, zdrang şi bufff! Spectatorii deschiseră larg gurile ca să izbucnească în râs, dar rămaseră cu ele căscate, într-o tăcere deplină; căci cântăreţul dispăruse. Pur şi simplu se făcuse nevăzut, ca şi cum ar fi trecut prin podea, uite-aşa, fără să facă nici o gaură

Hobbiţii din partea locului se holbară uluiţi, apoi săriră în picioare şi strigară după Barliman. Toţi se depărtară de Sam şi Pippin, care se pomeniră rămaşi singuri într-un ungher, ţintuiţi de la distanţă de priviri întunecate şi bănuitoare. Era limpede că mulţi dintre cei de faţă îi socoteau ca fiind însoţitorii unui vrăjitor rătăcitor, ale cărui puteri şi scopuri le erau necunoscute. Un singur locuitor din Bree, oacheş la piele, se uita la ei cu o căutătură vicleană şi pe jumătate batjocoritoare, care-i făcu să se simtă şi mai încolţiţi. După câteva clipe, acesta se furişă pe uşă afară, urmat de călătorul cu ochi saşii venit de la miazăzi: căci cei doi stătuseră şi şuşotiseră între ei aproape toată seara. Harry portarul ieşi îndată după ei.

Frodo ştia că se purtase neghiobeşte. Nevenindu-i altceva în minte, se târî pe sub mese până în colţul întunecos unde se afla Pas Mare, care şedea nemişcat, fără să-şi trădeze gândurile. Frodo se rezemă de perete şi scoase Inelul de pe deget. Cum de ajunsese pe degetul lui, n-ar fi putut spune. Nu-i rămânea decât să creadă că se jucase cu el în buzunar în timp ce cânta şi, cine ştie, poate-i alunecase pe deget atunci când scosese mâna din buzunar ca să se sprijine în cădere. O clipă se întrebă dacă nu cumva Inelul îi jucase o festă; te pomeneşti că încercase să se dea în vileag, răspunzând astfel unei dorinţe sau unui ordin dat de undeva din încăpere. Lui Frodo nu-i plăcea cum arătau cei doi care ieşiseră pe uşă mai devreme.

- Ei bine? i se adresă Pas Mare când Frodo reapăru. De ce-ai făcut asta? Mai rău decât orice-ar fi putut spune prietenii tăi. Ţi-ai băgat picioarele în tot. Sau mai corect ar fi să spun degetul?

- Nu ştiu ce vrei să spui, se apără Frodo, necăjit şi cuprins de panică.

- Ooo, ba ştii, dar mai bine să aşteptăm să se isprăvească balamucul. Apoi, dacă nu ţi-e cu supărare, domnule *Baggins,* aş dori să am o vorbă între patru ochi cu mata.

- Despre ce anume? întrebă Frodo, făcându-se că nu auzise că i se rostise dintr-o dată numele.

- Despre o chestiune importantă… pentru noi doi, răspunse Pas Mare, privindu-l pe Frodo drept în ochi. S-ar putea să auzi ceva care să-ţi fie de folos.

- Prea bine, acceptă Frodo, încercând să pară indiferent. Vorbim mai târziu.

Între timp, se stârnise oarecare zarvă lângă vatra focului. Domnul Captalan intrase valvârtej în încăpere şi-acum încerca să asculte mai multe păreri deodată despre cele întâmplate, fiecare contrazicând-o pe cealaltă.

- L-am văzut, domnu' Captalan, zicea un hobbit, sau mai degrabă nu l-am văzut, dacă mă-nţelegeţi ce vreau să spun. A dispărut în văzduh, uite-aşa, cum se zice.

- Nu mai spune, făcu hangiul cu un aer mirat.

- Ba spun, nu se lăsă hobbitul. Şi spun bine, ascultă-mă pe mine.

- Trebuie să fie o greşeală la mijloc, clătină din cap Captalanul. Nu-i chiar atât de firav domnul Subdeal ca să dispară în văzduh; sau în nor, căci mai degrabă asta e în încăperea asta.

- Bun, atunci unde-i acum? strigară câteva voci.

- De un' să ştiu? Din partea mea poate să se ducă unde-o pofti, atâta vreme cât plăteşte mâine dimineaţă. Uite-l pe domnul Took, poftim, dumnealui n-a dispărut.

- Ba eu am văzut ce-am văzut, şi am văzut ce n-am văzut, se încăpăţână hobbitul.

- Iar eu spun că trebuie să fie o greşeală la mijloc, repetă hangiul, luând tava şi strângând cioburile de căni sparte.

- De bună seamă că e o greşeală, se auzi vocea lui Frodo. N-am dispărut. Uite-mă-s. Tocmai am schimbat câteva vorbe cu Pas Mare aici în colţ.

Înaintă până în cercul de lumină al focului; dar cei mai mulţi se retraseră din faţa lui, mai tulburaţi ca înainte. Nu-i mulţumea câtuşi de puţin explicaţia pe care le-o oferea el, anume că se târâse repede pe sub mese după ce căzuse. Hobbiţii şi oamenii din Bree părăsiră aproape toţi hanul supăraţi, nemaiavând chef de petrecere în acea seară. Unul sau doi îl săgetară pe Frodo cu priviri negre de mânie şi plecară bombănind între ei. Gnomii şi doi sau trei dintre oamenii străini care rămăseseră se ridicară de la locurile lor şi-i urară noapte bună hangiului, nebăgându-I în seamă pe Frodo şi pe prietenii lui. Curând, nu mai rămase nimeni în afară de Pas Mare, care şedea în continuare, neluat în seamă, lângă perete.

Domnul Captalan nu părea prea tulburat. Mai mult ca sigur că-şi spunea că hanul lui se va umple din nou în serile ce vor veni, până când misterul de acum se va fi lămurit pe deplin.

- Păi, ce-ai făcut, domnule Subdeal? întrebă el. Mi-ai speriat muşteriii şi mi-ai spart cănile cu giumbuşlucurile dumitale.

- Îmi pare nespus de rău că am pricinuit necazuri, spuse Frodo. Fără să vreau, credeţi-mă. Un accident dintre cele mai nefericite.

- Bine, bine, domnule Subdeal. Dar dacă ai de gând să mai faci tumbe sau vrăji sau ce-ai făcut, mai bine ar fi să-i anunţi din vreme pe spectatori - şi pe *mine.* Suntem cam suspicioşi noi ăştia de pe-aici, când lucrurile nu-s tocmai cum e firesc să fie - adică-s neobişnuite, dacă mă-nţelegi; şi nu le deprindem aşa, una-două.

- N-am să mai fac nimic de soiul ăsta, domnule Captalan, vă promit. Şi acum cred că am să mă duc la culcare. Mâine plecăm devreme. Vreţi, vă rog, să vă îngrijiţi ca poneii noştri să fie pregătiţi până la ora opt?

- Prea bine. Dar înainte să pleci, aş dori să am o vorbă cu dumneata, domnule Subdeal, între patru ochi. Tocmai mi-am amintit de ceva ce ar trebui să-ţi spun. Nădăjduiesc că n-o să mi-o iei în nume de rău. Mai am să mă-ngrijesc de-un lucru sau două, şi-apoi o să vin în camera dumitale, dacă mi-e îngăduit.

- Cum să nu, acceptă Frodo.

Dar se simţea descurajat. Se întrebă câte vorbe între patru ochi i se vor mai cere înainte să apuce să se culce, şi ce vor dezvălui acestea. Oare toţi erau împotriva lui? începea să bănuiască până şi faţa dolofană a hangiului că ar tăinui semne întunecate.

Chapter 12

Pas Mare

Frodo, Pippin şi Sam se întoarseră în salonul cufundat în întuneric. Merry nu era acolo, iar focul aproape că se stinsese. Abia după ce suflară în cărbuni şi puseră deasupra un braţ de vreascuri descoperiră că Pas Mare venise cu ei. Şedea liniştit într-un jilţ, acolo, lângă uşă.

- Salutare, i se adresă Pippin. Cine eşti şi ce pofteşti?

- Mi se spune Pas Mare, răspunse acesta, şi prietenul dumitale mi-a promis, deşi se prea poate să fi uitat asta, c-o să stea de vorbă cu mine în linişte.

- Spuneai că s-ar putea să aflu ceva în avantajul meu, am impresia, zise Frodo. Ce anume?

- Mai multe lucruri. Dar, de bună seamă, cer ceva în schimb.

- Cum adică? se răsti Frodo.

- Nu te pierde cu firea. Adică atât: o să-ţi dezvălui ce ştiu şi o să-ţi dau câteva sfaturi bune - dar cer o răsplată.

- Şi care ar fi aceasta, mă rog frumos? vru să ştie Frodo.

Avu dintr-o dată bănuiala că picase în capcana unui şarlatan şi se gândi, cuprins de nelinişte, că luase cu sine prea puţini bani. O sumă ce n-ar fi

mulţumit câtuşi de puţin un asemenea potlogar, şi oricum nu se putea lipsi de ea.

- Nimic mai mult decât îmi poţi oferi, răspunse Pas Mare cu un zâmbet molcom, ghicind parcă gândurile lui Frodo. Atât: va trebui să mă iei cu tine, până când voi dori să te părăsesc.

- Ei, nu mai spune, făcu Frodo surprins, dar câtuşi de puţin uşurat. Chiar dacă mi-aş dori încă un însoţitor, n-aş accepta aşa ceva, până când n-aş şti mai multe despre dumneata şi despre ce învârţi.

- Minunat! exclamă Pas Mare, aşezându-se şi mai comod în jilţ, picior peste picior. Îmi pare că începe să-ţi vină mintea la cap, şi asta-i spre binele tău. Până acum ai fost mult prea neatent. Prea bine. Îţi voi spune ce ştiu şi las recompensa pe seama ta. S-ar putea să mi-o oferi bucuros după ce mă vei fi ascultat.

- Dă-i drumul, atunci, îi ceru Frodo. Ce ştii?

- Prea mult; prea multe lucruri întunecate, zise Pas Mare încruntat. În ceea ce priveşte treburile tale…

Se ridică, se duse la uşă, o deschise cu un gest brusc şi privi afară. O închise apoi încet şi-şi reluă locul.

- Am un auz ascuţit, continuă el, coborând vocea, şi, deşi nu pot să dispar, am vânat multe şi viclene sălbăticiuni şi ştiu cum să mă feresc să fiu văzut, dacă doresc. Care vasăzică, mă aflam în seara asta în spatele gardului viu, pe Drum, la vest de Bree, când patru hobbiţi s-au apropiat venind dinspre ţinutul Graiurilor. Nu-i nevoie să repet tot ce i-au spus bătrânului Bombadil sau ce-au vorbit între ei, dar un lucru anume mi-a trezit interesul. *Vă rog, ţineţi minte,* a zis unul dintre ei, *că numele de Baggins nu trebuie pomenit. Eu sunt domnul Subdeal, dacă va fi nevoie să dăm un nume. Î*ntr-atât m-a interesat acest lucru, încât i-am urmărit până aici. Am sărit pe furiş peste poartă, imediat în spatele lor. Poate că domnul Baggins are o pricină de bună-credinţă pentru a renunţa la numele său; dar dacă aşa stau lucrurile, l-aş sfătui pe dânsul şi pe prietenii domniei sale să fie mai cu băgare de seamă.

- Nu văd cu ce i-ar putea interesa numele meu pe cei din Bree, pufni Frodo mânios, şi încă n-am aflat de ce te interesează pe dumneata. Poate că domnul Pas Mare are o pricină de bună-credinţă pentru a spiona şi a trage cu urechea; dar, dacă aşa stau lucrurile, l-aş sfătui să o lămurească.

- Bun răspuns! izbucni Pas Mare în râs. Lămurirea e simplă: căutam un hobbit, pe nume Frodo Baggins. Voiam să-l găsesc cât mai repede cu putinţă. Aflasem că plecase din Comitat ducând cu sine, mă rog, o taină care ne priveşte pe mine şi pe prietenii mei. Stai, nu mă înţelege greşit! strigă el, când îl văzu pe Frodo ridicându-se din jilţ şi pe Sam sărind în picioare şi mârâind. Eu pot să am mai multă grijă de taina asta decât tine. Şi e nevoie de multă grijă.

Se aplecă în faţă şi îi privi pe rând.

- Fiţi cu băgare de seamă la fiece umbră! zise el aproape în şoaptă. Prin Bree au trecut călăreţi negri. Am auzit că luni a venit unul de pe Drumul Verde; altul a apărut mai târziu, tot de pe Drumul Verde, dinspre sud.

Se lăsă tăcerea. După o vreme, Frodo li se adresă lui Pippin şi lui Sam:

- Ar fi trebuit să-mi dau seama după felul în care m-a salutat portarul. Şi hangiul pare să fi auzit ceva. De ce a insistat atâta să ne alăturăm celorlalţi? Şi de ce naiba m-am purtat atât de prosteşte? Ar fi trebuit să rămânem liniştiţi aici.

- Ar fi fost mai bine, zise Pas Mare. Dacă aş fi avut cum, v-aş fi împiedicat să mergeţi în camera mare, dar hangiul nu mi-a îngăduit să intru la voi sau să vă transmit un mesaj.

- Crezi că… Începu Frodo.

- Nu, nu mă gândesc la nimic rău din partea bătrânului Captalan. Doar că lui nu-i prea plac vagabonzii misterioşi ca mine.

Frodo îl privi surprins.

- Păi, şi arăt ca un pungaş, nu crezi? continuă Pas Mare, rânjind puţin şi având o sclipire ciudată în ochi. Sper însă să ajungem să ne cunoaştem ceva mai bine. Abia atunci mă aştept să-mi explici ce s-a întâmplat la sfârşitul cântecului. Căci şmecheria aia…

- A fost un simplu accident, îl întrerupse Frodo.

- Îndoi-m-aş. Bun, accident să fie. Accidentul ăla te-a pus într-o poziţie periculoasă.

- Prea puţin faţă de cum era înainte, îl contrazise Frodo. Ştiam că aceşti călăreţi sunt pe urma mea; dar acum am impresia că au ajuns mai devreme decât mine şi au plecat.

- Să nu te bizui pe asta, îl mustră Pas Mare pe un ton tăios. Se vor întoarce. Şi încă şi mai mulţi. Sunt şi alţii. Îi cunosc prea bine. Îi ştiu pe Călăreţii ăştia.

Tăcu, privindu-i cu ochi reci şi neîngăduitori.

- Şi sunt anumite persoane în Bree în care nu trebuie să vă încredeţi, continuă el. Bill Ferigă, de pildă. I-a mers buhul în întreg ţinutul, şi multă lume ciudată merge la el acasă. Sunt sigur că l-aţi băgat de seamă printre cei din sală; un individ oacheş, care lua pe toată lumea în răspăr. A stat mai toată seara cu unul dintre străinii veniţi din sud, şi împreună s-au şi strecurat afară după „accidentul" tău. Nu toţi ăia veniţi de la miazăzi au gânduri curate; cât despre Ferigă, el ar vinde orice oricui, sau ar face rău numai ca să se distreze.

- Ce-o să vândă Ferigă ăsta, şi ce-are a face accidentul meu cu el? se făcu Frodo că încă nu pricepea unde bătea Pas Mare.

- Veşti despre tine, bunînţeles, răspunse Pas Mare. Povestea dispariţiei tale ar fi socotită foarte interesantă de către unii. După asta nici n-ar mai fi nevoie să ţi se pomenească numele adevărat. Aş putea să jur că vor afla despre cele întâmplate încă înainte de ivirea zorilor. Ţi-e destul? Poţi să faci cum crezi de cuviinţă în ceea ce priveşte recompensa mea: ia-mă drept călăuză, sau nu mă lua. Dar aş îndrăzni să spun că ştiu cu ochii închişi toate

ţinuturile aflate între Comitat şi Munţii Ceţoşi, căci de mulţi ani le străbat în lung şi-n lat. Sunt mai bătrân decât arăt. Aş putea să mă dovedesc folositor. După seara aceasta va trebui să părăsiţi drumul deschis; pentru că va fi păzit zi şi noapte de Călăreţi. O să ieşiţi din Bree cu bine, aş zice, şi-o să fiţi lăsaţi să înaintaţi atâta vreme cât e soarele sus pe cer, dar nu veţi ajunge departe. Vă vor prinde din urmă în sălbăticie, în vreun loc întunecat, unde nu aveţi scăpare. Vrei să vă găsească? Sunt cumpliţi.

Hobbiţii îl priviră şi văzură, spre mirarea lor, că faţa îi era trasă, suferindă parcă, iar mâinile lui se încleştaseră de braţele jilţului. Liniştea şi nemişcarea din încăpere erau depline, lumina părea să fi pălit şi ea. O vreme, Pas Mare rămase cu privirile în gol, ca şi cum mintea îi era dusă departe, spre cine ştie ce amintiri vechi, sau poate că asculta la zgomotele îndepărtate ale Nopţii.

- Ascultaţi! strigă el după o vreme, trecându-şi o mână peste o sprinceană. S-ar putea să ştiu mai multe despre aceşti urmăritori decât ştiţi voi. Vă temeţi de ei, dar încă nu vă temeţi destul. Mâine va trebui să scăpaţi, dacă puteţi. Pas Mare vă poate duce pe poteci ce sunt rareori umblate. Vreţi să-l luaţi cu voi?

Urmă o tăcere grea. Frodo nu răspunse, mintea îi era tulburată de îndoială şi teamă. Sam se încrunta şi se uita la stăpânul său; în cele din urmă nu s-a mai putut stăpâni şi izbucni:

- Dacă-mi îngăduiţi, domnu' Frodo, eu aş zice nu! Pas Mare ăsta de-aici ne avertizează şi ne sfătuieşte să avem grijă, şi la astea zic da, dar atunci să începem cu el. Vine din Pustietate, iar despre cei de-acolo n-am auzit niciodată lucruri bune. Ştie câte ceva, e limpede, mai mult chiar decât îmi place mie; dar nu-i un motiv să-l lăsăm să ne arate drumul până în nu ştiu ce loc necunoscut, unde nu am avea altă scăpare, cum singur zice.

Pippin se foi în jilţ, vădit încurcat. Pas Mare nu-i răspunse lui Sam, ci îşi fixă privirile pătrunzătoare asupra lui Frodo. Frodo i le surprinse, dar îşi feri ochii.

- Nu, zise el încet. Nu primesc. Cred, cred că nu eşti chiar aşa cum doreşti să pari. Ai început prin a-mi vorbi ca unul de prin partea locului, dar apoi vocea ţi s-a schimbat. Aş zice că Sam are dreptate în privinţa asta: nu văd de ce ar trebui să ne avertizezi să avem grijă, şi în acelaşi timp ne ceri să te luăm pe încredere. De ce-i nevoie de masca asta? Cine eşti? Ce ştii cu adevărat despre... despre treburile mele; şi cum de ştii despre ele?

- Lecţia de prevedere a fost învăţată bine, spuse Pas Mare cu un zâmbet întunecat. Numai că prevederea e un lucru, iar şovăiala este altul. De-acum nu vei mai ajunge în Vâlceaua Despicată de unul singur, nu-ţi mai rămâne decât să mă iei cu tine. Trebuie să te hotărăşti. Am să-ţi răspund la unele întrebări, dacă asta te va ajuta. Dar de ce mi-ai lua de bună povestea, dacă n-ai izbutit să mă crezi până acum? Totuşi, ţi-o spun...

În acea clipă se auzi un ciocănit în uşă. Domnul Barliman Captalan aducea sfeşnice, urmat de Nob, cu oalele cu apă caldă. Pas Mare se retrase într-un ungher întunecos.

- Am venit să vă urez noapte bună, zise hangiul, punând sfeşnicele pe masă. Nob, du apa în camere.

Intră şi închise uşa.

- Uitaţi care-i treaba, începu el şovăitor, cu un aer preocupat. Dacă v-am făcut vreun necaz, îmi pare tare rău. Dar un lucru atrage după sine un altul, cred că recunoaşteţi şi domniile voastre asta; ca să nu mai vorbesc că sunt un om ocupat. Numai că săptămâna asta, întâi un lucru, apoi al doilea mi-au pus la treabă ţinerea de minte, cum se zice; trag nădejde că nu e prea târziu. Vedeţi, domniile voastre, am fost rugat să fiu atent când s-or ivi prin părţile noastre nişte hobbiţi din Comitat, şi mai ales unul, cu numele de Baggins.

- Şi ce-are asta a face cu mine? făcu Frodo pe niznaiul.

- Vai! domnia ta ştii mai bine, zise hangiul cu subînţeles. N-am să te trădez; dar mi s-a spus că acest Baggins o să călătorească sub numele de Subdeal, şi mi s-a mai dat şi o descriere care ţi se potriveşte de minune, dacă pot să mă exprim astfel.

- Zău? Ia s-o auzim! exclamă Frodo, întrerupându-l neinspirat.

- *Un individ mărunţel şi îndesat, roşu în obraji,* zise domnul Captalan solemn, făcându-l pe Pippin să chicotească şi pe Sam să se încrunte revoltat. *N-o să-ţi fie de prea mare folos; se potriveşte aproape tuturor hobbiţilor, Barley,* continuă domnul Captalan, aruncându-i o privire lui Pippin. *Dar ăsta e mai înalt decât mulţi şi mai chipeş decât cei mai mulţi, şi are o gropiţă în bărbie; sigur pe sine şi cu ochi luminoşi şi ageri.* Să-mi fie cu iertăciune, el a spus-o, nu eu.

- *El a* spus-o? Dar cine-i *el* ăsta? se grăbi Frodo să întrebe.

- Ah! Gandalf, dacă înţelegi ce vreau să spun. Se zice c-ar fi vrăjitor, dar e bun prieten cu mine, orice-ar fi. Acu' însă, nu ştiu ce-mi va spune când ne-om întâlni din nou: te pomeneşti că-mi acreşte toată berea, sau mă preschimba într-un buştean. E cam aprig din fire. Dar asta e, ce-i făcut e bun făcut.

- Bun, şi ce-ai făcut? îşi pierdu Frodo răbdarea din pricina încetinelii cu care-şi dezvăluia Captalanul gândurile.

- Unde rămăsesem? întrebă hangiul, pocnind din degete şi rămânând tăcut câteva clipe. Ah, da! Bătrânul Gandalf. Acu' trei luni a intrat la mine în cameră fără să bată la uşă. *Barley,* zice el, *plec mâine dimineaţă. Vrei să faci ceva pentru mine? Zi ce-ai de zis,* îi spun. *Sunt tare grăbit,* zice, *şi n-am vreme s-o fac eu, dar aş vrea să trimit un mesaj în Comitat. Ai pe cineva care se poate duce şi în care să ai deplină încredere? Găsesc eu pe cineva,* zic, *poate mâine dimineaţă sau poimâine. Să fie mâine,* zice el, după care îmi dă o scrisoare. Adresa e cum nu se poate mai limpede, continuă domnul Captalan, scoţând o scrisoare din buzunar şi citind adresa răspicat şi mândru (ţinea la renumele lui de om cu carte):

Domnului FRODO BAGGINS, FUNDATURA, HOBBITON, Î*n COMITAT.*

- O scrisoare pentru mine de la Gandalf! strigă Frodo.

- Aha, făcu domnul Captalan. Deci numele adevărat al domniei tale e Baggins?

- Precum auzi, şi-ai face bine să-mi dai imediat scrisoarea aia şi să-mi explici de ce nu mi-ai trimis-o până acum. Asta ai venit să-mi spui, aşa am impresia, deşi ţi-a trebuit cam mult că să ajungi la miez.

Bietul domnul Captalan arăta nespus de necăjit.

- Aşa e, domnule, şi îţi cer iertare. Şi mi-e o teamă de moarte de ce va spune Gandalf dacă se va abate răul asupra domniilor voastre din pricina asta. Dar n-am păstrat-o cu vreun gând anume. Am pus-o bine. Apoi, a doua zi, n-am găsit pe nimeni dornic să meargă până în Comitat, şi nici a treia zi, şi nu puteam să mă lipsesc de nici unul dintre oamenii mei; şi-apoi au venit tot alte lucruri care mi-au alungat asta din minte. Sunt un om ocupat. Am să fac tot ce-mi stă în putinţă să îndrept lucrurile, dacă pot să dau o mână de ajutor, doar să-mi spuneţi ce trebuie să fac.

Pe lângă scrisoare, i-am promis şi altceva lui Gandalf. *Barley,* zice el, *prietenul ăsta al meu din Comitat s-ar putea să nu treacă mult şi să vină pe-aici însoţit de-un altul. O* să *vină sub numele de Subdeal. Ţine minte! Dar nu trebuie să pui nici o întrebare. Şi dacă nu-s eu cu el, s-ar putea să dea de bucluc şi să aibă nevoie de ajutor. Fă tot ce poţi pentru el şi am să-ţi fiu recunoscător,* mai zice el. Şi iată-mă, iar buclucul nu-i nici el prea departe, aşa-mi pare.

- Ce vrei să spui? întrebă Frodo.

- Oamenii ăştia negri, coborî hangiul vocea. Îl caută pe unul, Baggins, şi dacă ei au gânduri curate, atunci eu sunt hobbit. Luni a fost, câinii scheunau ca apucaţi şi gâştele gâgâiau. Tare ciudat, mi-am zis. Vine Nob al meu şi-mi zice că la uşă-s doi oameni negri, întrebând de un hobbit pe nume Baggins. I se făcuse părul măciucă lui Nob al meu, nu alta. I-am poftit pe negrii ăia s-o ia din loc şi le-am izbit uşa-n nas; dar, din câte-am auzit, au pus aceeaşi întrebare tot drumul până-n Satul Fundurăului. Apoi Pribeagul ăla, Pas Mare, a pus tot felul de-ntrebări. A-ncercat să intre aici, să vă vadă, înainte s-apucaţi să mâncaţi ceva, zău c-a-ncercat.

- A-ncercat! spuse Pas Mare deodată, ieşind din umbră spre lumină. Şi de mult necaz am fi fost scăpaţi, Barliman, dacă l-ai fi lăsat.

Hangiul sări cât colo, speriat.

- Tu! strigă el. Una-două apari. Ce mai vrei?

- E aici cu voia mea, interveni Frodo. A venit ca să mă ajute.

- Mă rog, dumneata poate ştii mai bine ce-ai de făcut, zise domnul Captalan, uitându-se bănuitor la Pas Mare. Dar dac-aş fi în situaţia dumitale, eu nu m-aş însoţi cu un Pribeag.

- Atunci cu cine? îl încolţi Pas Mare. Cu un hangiu gras, care-şi aminteşte cum îl cheamă doar pentru că-i strigă lumea numele toată ziua-bună ziua? Nu pot rămâne în han o veşnicie, şi nu se pot întoarce acasă. Le stă un drum lung în faţă. Te duci mata cu ei ca să-i aperi de oamenii negri?

- Eu? Să părăsesc satul? N-aş face asta să ştiu că mă plătesc în aur, zise domnul Captalan speriat de-a binelea. Dar, domnule Subdeal, ce-ar fi să te

dai la fund o vreme? Ce-i cu toate întâmplările astea ciudate? Ce caută oamenii ăştia negri şi de unde vin, asta aş vrea să ştiu.

- Îmi pare rău că nu pot explica totul, răspunse Frodo. Sunt obosit şi foarte îngrijorat, iar povestea este lungă. Dar dacă vrei să mă ajuţi, ar trebui să te previn că vei fi în primejdie atâta vreme cât stau în casa dumitale. Călăreţii ăştia Negri: nu sunt sigur, dar cred, mă tem că vin din...

- Vin din Mordor, spuse Pas Mare aproape şoptit. Din Mordor, Barliman, dacă asta înseamnă ceva pentru tine.

- Apără şi păzeşte! strigă domnul Captalan, îngălbenindu-se tot; nu încăpea nici o îndoială că numele îi era cunoscut. Asta-i cea mai rea veste care a ajuns în Bree de când mă ştiu pe pământ.

- Este, întări Frodo. Tot mai vrei să mă ajuţi?

- Vreau. Mai mult decât oricând. Cu toate că nu prea ştiu ce-ar putea unul ca mine face împotriva...

Vocea i se pierdu.

- Împotriva Umbrei de la Miazăzi, continuă Pas Mare netulburat. Nu prea mult, Barliman, dar, oricât ar fi de puţin, tot ajută. Poţi să-l laşi pe domnul Subdeal să rămână aici peste noapte, sub numele de domnul Subdeal, şi să dai uitării numele de Baggins până ce va fi ajuns departe.

- Aşa voi face. Dar mă tem că vor prinde de veste şi fără ajutorul meu că e aici. Mare păcat că în astă-seară domnul Baggins a atras luarea-aminte asupra domniei sale, ca să nu spun mai mult. Povestea cu plecarea domnului Bilbo a făcut ocolul satului înainte de căderea nopţii. Chiar şi Nob al nostru bănuie ceva în tărtăcuţa aia înceată a lui; şi sunt alţii în Bree care-s mai iuţi la minte decât el.

- Ei bine, nu ne rămâne decât să nădăjduim că încă nu se vor întoarce Călăreţii, zise Frodo.

- Asta e şi nădejdea mea. Dar năluci de-ar fi, şi tot n-ar pătrunde lesne în han. Nu vă faceţi griji până mâine dimineaţă. Nob n-o să sufle un cuvânt. Nici un om negru n-o să treacă de uşile mele atâta vreme cât sunt pe cele două picioare ale mele. Eu şi-ai mei om face de strajă la noapte; cât despre domniile voastre, aţi face bine să trageţi un pui de somn dacă puteţi.

- Oricum trebuie să fim treziţi în zori, spuse Frodo. S-o pornim la drum cât mai devreme cu putinţă. Micul dejun la ora şase şi jumătate, te rog.

- S-a făcut. O să am grijă de tot, făgădui hangiul. Noapte bună, domnule Baggins - Subdeal, iertare. Noapte bună - acum, ceruri mari. Unde-i domnul Brandybuck al dumneavoastră?

- Nu ştiu, zise Frodo, cuprins dintr-o dată de îngrijorare. Uitaseră de tot de Merry, şi se făcuse târziu.

- Mă tem că-i afară pe undeva. Spunea că vrea să ia puţin aer curat.

- Ehei, chiar că trebuie s-avem grijă de domniile voastre: parcă n-aţi avea nici o grijă pe lume, oftăCaptalanul. Trebuie să mă duc să pun drugii la porţi, dar o să am grijă ca prietenul vostru să fie lăsat să intre atunci când vine. Mai bine-l trimit pe Nob să-l caute. Noapte bună la toată lumea.

În sfârşit domnul Captalan ieşi, aruncându-i o privire bănuitoare lui Pas Mare şi clătinând din cap. Paşii lui se pierdură pe coridor.

- Ei? făcu Pas Mare. N-ai de gând să deschizi scrisoarea aia? Frodo cercetă cu atenţie sigiliul înainte să-l rupă. După cât îşi dădea seama, era chiar al lui Gandalf. Înăuntru, scris cu caligrafia viguroasă, dar îngrijită a vrăjitorului, stătea următorul mesaj:

PONEIUL ÎN DOUĂ PICIOARE, BREE,

Ziua mijlocului de An, Anul calendarului din Comitat, 1418.

Dragă Frodo,

Veşti rele m-au ajuns aici din urmă. Trebuie să plec îndată. Ai face bine să pleci cât mai repede din Fundătura şi să ieşi din Comitat înainte de sfârşitul lui iulie, cel mai târziu. Eu am să mă întorc cât de curând pot; şi am să te urmez dacă aflu că ai plecat.

Lasă-mi un mesaj aici, dacă treci prin Bree. Poţi să ai încredere în hangiu (Captalanul). Se prea poate ca pe Drum să întâlneşti un prieten de-al meu: un om slab, oacheş, înalt, numit de unii Pas Mare. Ştie de treaba noastră şi te va ajuta. Îndreaptă-te spre Vâlceaua Despicată. Acolo trag nădejde să *ne întâlnim din nou. Dacă nu vin, te va sfătui Elrond ce să faci.*

Al tău, în fugă,

Gandalf

P.S. NU-L mai folosi, pentru nici un motiv! Nu călători noaptea!

P.P S. Asigură-te că e Pas Mare cel adevărat. Umblă mulţi oameni ciudaţi pe drum. Aragorn este numele lui adevărat.

Nu-i aur tot ce străluceşte.
Nu toţi sunt rătăciţi în viaţă.
Ce-i tare nu se înveceşte
Şi rădăcini adânci nu-ngheaţă
Cenuşa-ncinge foc deodată
Lumini iau umbrele la goană.
Ca nou tăişul rupt se-arată,
Şi regi, acei fără coroană.

P.P.P.S. Sper ca Bariman să trimită scrisoarea asta pe loc. Un om de nădejde, numai că ţinerea lui de minte seamănă cu o magazie de vechituri: tot ce-ţi trebuie e adânc şi bine îngropat. Dacă uită, îl mănânc fript. Cu bine!

Frodo citi scrisoarea, apoi o dădu şi lui Pippin, şi lui Sam.

- Chiar că a-ncurcat rău lucrurile Captalanul ăsta. Merită să fie mâncat fript. Dacă primeam scrisoarea atunci, eram cu toţii nevătămaţi şi de mult în Vâlceaua Despicată. Dar ce s-o fi putut întâmpla cu Gandalf? Din ce scrie, îmi vine să cred că a plecat spre mari primejdii.

- De ani de zile face asta, spuse Pas Mare.

Frodo se răsuci spre el şi îl privi gânditor, amintindu-şi de-al doilea *post-scriptum* al lui Gandalf.

- De ce nu mi-ai spus de la bun început că eşti prietenul lui Gandalf? îl întrebă el. N-am mai fi pierdut atâta vreme.

- Oare? M-ar fi crezut vreunul dintre voi până acum? întrebă Pas Mare. Habar n-am avut de această scrisoare. Nu ştiam decât că trebuia să vă conving fără să am dovezi, dacă era nevoie să vă ajut. Mai întâi trebuia să vă cercetez eu pe voi, să mă conving că voi sunteţi cu adevărat. Duşmanul mi-a întins câteva capcane până acum. În clipa în care deveneam sigur, eram gata să vă spun tot ce-aţi fi dorit. Dar trebuie să recunosc, adaugă el cu un hohot de râs ciudat, că speram să vă încredeţi în mine fără să ştiţi cine sunt. Cine a vânat oboseşte uneori să tot fie neîncrezător şi duce dorul unei prietenii. Dar, asta e, îmi vine să cred că înfăţişarea mea mi-e potrivnică.

- Este - cel puţin la prima privire, râse Pippin, uşurat dintr-o dată după citirea scrisorii lui Gandalf. Frumos e însă cel ce face bine, cum zicem noi în Comitat, şi aş zice că toţi am arăta la fel ca tine dacă am sta zile întregi în şanţuri şi-n hăţiş.

- V-ar trebui mai mult de câteva zile, săptămâni sau ani de hălăduială prin pustietate ca să arătaţi ca Pas Mare, răspunse acesta. Şi aţi pieri mult mai curând, dacă nu cumva aveţi o alcătuire mult mai trainică decât păreţi a avea.

Pippin nu mai zise nimic; dar Sam nu se lăsă chiar atât de uşor convins; încă îl cerceta bănuitor pe străin.

- De unde să ştim noi că dumneata eşti Pas Mare ăla de care ne scrie Gandalf? îl încolţi el. N-ai pomenit nici măcar o dată de Gandalf, până n-a apărut scrisoarea asta. Se prea poate să fii o iscoadă care joacă bine teatru, din câte vad, şi să încerci să ne faci să mergem cu tine. Poate că adevăratului Pas Mare i-ai făcut de petrecanie şi ai îmbrăcat hainele lui. La asta ce-ai de spus?

- Că eşti un hobbit neînfricat, răspunse Pas Mare, dar mă tem că singurul răspuns pe care ţi-l pot da, Sam Gamgee, este acesta. Dacă l-aş fi omorât pe adevăratul Pas Mare, v-aş putea omorî şi pe voi. Şi v-aş fi omorât de mult, fără să mai pierd vremea cu vorbe. Dacă aş umbla după Inel, l-aş putea căpăta… ACUM!

Se ridică în picioare şi deodată păru şi mai înalt. În ochii lui scăpără o lumină, pătrunzătoare şi poruncitoare. Aruncând mantia cât colo, puse mâna pe mânerul unei săbii atârnate la brâu şi care până atunci stătuse ascunsă. Hobbiţii nu îndrăzniră să facă vreo mişcare. Sam rămăsese cu gura deschisă, holbându-se mut la el.

- Dar eu sunt adevăratul Pas Mare, din fericire, zise el, uitându-se în jos la hobbiţi cu faţa îmblânzită de un zâmbet neaşteptat. Sunt Aragorn, fiul lui Arathorn; şi dacă vă pot salva cu viaţa sau cu moartea mea, o voi face.

Urma o tăcere îndelungată. Într-un târziu, Frodo vorbi şovăitor:

- Am crezut că ne eşti prieten încă înainte de-a primi scrisoarea, sau măcar am dorit să fie aşa. M-ai înspăimântat de câteva ori în seara asta, dar niciodată aşa cum ar face-o slujitorii Duşmanului, cel puţin aşa-mi închipui. Îmi vine să cred că o iscoadă de-a lui ar... mă rog, s-ar arăta mai frumos şi ar mirosi mai urât, dacă mă-nţelegi.

- Înţeleg, izbucni în râs Pas Mare. Eu arăt rufos şi miros bine. *Nu-i aur tot ce străluceşte. Nu toţi sunt rătăciţi în viaţă.*

- Prin urmare, versurile despre tine vorbesc? întrebă Frodo. N-am putut pricepe ce voiau să spună. Dar de unde ştiai că se găsesc în scrisoarea lui Gandalf, dacă zici că n-ai văzut-o niciodată?

- Nu ştiam. Dar eu sunt Aragorn, şi versurile astea numelui meu se potrivesc.

Scoase sabia, şi cu adevărat văzură că tăişul ei era spart la câteva palme sub mâner.

- Nu prea e de folos, nu-i aşa, Sam? Va veni însă şi vremea când va fi ca nouă.

Sam tăcu.

- Ei, continuă Pas Mare, cu voia lui Sam, putem zice c-am lămurit lucrurile. Pas Mare vă va fi călăuză. Mâine o s-avem un drum greu. Chiar dacă suntem lăsaţi să părăsim satul fără piedici, puţine speranţe să plecăm neobservaţi. Dar o să-ncerc să ne pierdem urma cât mai repede cu putinţă. Cunosc o cale sau două care ne pot scoate din ţinutul Bree fără să urmăm drumul principal. Dacă izbutim să scăpăm de urmărire, o să mă-ndrept spre Ţancul Vremii.

- Ţancul Vremii? se miră Sam. Ce-i aia?

- Un deal, la nord de Drum, cam la jumătatea distanţei între Bree şi Vâlceaua Despicată. Străjuieşte o mare întindere de pământ de jur împrejur; de acolo de sus o să putem să ne uităm în toate părţile. Gandalf într-acolo o să se îndrepte dacă vine în urma noastră, sunt sigur de asta. După Ţancul Vremii, călătoria o să ni se îngreuneze şi o să fim nevoiţi să alegem între mai multe primejdii.

- Când l-ai văzut pe Gandalf ultima dată? îl întrebă Frodo. Ştii unde este sau ce face?

Un fel de umbră trecu peste chipul lui Pas Mare.

- Nu ştiu. Am venit cu el spre Apus azi-primăvară. În ultimii ani am păzit adeseori hotarele Comitatului când el era plecat cu treburi pe alte meleaguri. Rareori le lasă nepăzite. Ultima dată ne-am întâlnit în prima zi a lunii mai: la Vadul Sarn, pe râul Viniac la vale. Mi-a spus că ceea ce puseserăţi voi la cale se rezolvase cu bine şi că vei porni spre Vâlceaua Despicată în ultima săptămână a lui septembrie. Ştiind că este alături de tine, am plecat într-o călătorie de unul singur. Şi asta s-a dovedit o greşeală;

căci e limpede că a primit nişte veşti, iar eu nu eram în preajmă să dau o mână de ajutor.

Pentru prima oară de când îl cunosc, sunt cuprins de îngrijorare, mărturisi Pas Mare. Ar fi trebuit să avem o ştire de la el, chiar dacă a fost împiedicat să vină. Când m-am întors, acum multe zile, am auzit veştile cele proaste. Mersese vorba în lung şi-n lat că Gandalf lipseşte şi că au fost zăriţi Călăreţii. Elfii din Gildor mi-au spus asta; mai pe urmă mi-au zis că plecaseşi de-acasă; dar nu se primise ştire că părăsiseşi Ţara Iedului. Am urmărit Drumul de la Miazănoapte cu multă nelinişte.

- Crezi că sunt amestecaţi Călăreţii Negri… În absenţa lui Gandalf, vreau să zic? întrebă Frodo.

- Nu ştiu să existe altceva care să-i fi stat în cale în afară de Duşmanul însuşi, răspunse Pas Mare. Dar nu vă pierdeţi speranţa. Gandalf e mai măreţ decât vă puteţi închipui voi, cei din Comitat - de obicei nu-i vedeţi decât glumele şi jucăriile. Dar treaba asta a noastră va fi fapta lui cea mai măreaţă.

Pippin căscă.

- Iertaţi-mă, zise el, dar sunt mort de oboseală. Fie ele oricâte primejdii şi temeri, trebuie să mă bag în pat, sau adorm aici, pe loc. Unde-i hăbăucul ăla de Merry? Asta ne-ar mai lipsi, să trebuiască să ieşim în beznă să-l căutăm.

În aceeaşi clipă auziră o uşă izbindu-se, apoi nişte paşi care se apropiau în fugă pe coridor. Merry năvăli înăuntru, urmat de Nob. Închise repede uşa şi se rezemă de ea. Gâfâia. Cei din cameră se uitară la el speriaţi. Cu greu reuşi să îngaime:

- I-am văzut, Frodo. I-am văzut. Călăreţii Negri.

- Călăreţii Negri? strigă Frodo. Unde?

- Aici. În sat. Am stat în cameră aproape o oră. Apoi, văzând că nu vă întoarceţi, am ieşit să mă plimb puţin. Am venit înapoi şi m-am oprit niţel mai încolo de felinar, în umbră, ca să mă uit la stele. Şi aşa, pe neaşteptate, am început să tremur şi am simţit că ceva îngrozitor se furişa spre mine: un fel de umbră mai adâncă în umbra de pe uliţă, chiar în afara arcului de lumină aruncat de felinar. Ca în clipă următoare să alunece în întuneric, fără nici un zgomot. Cal n-am văzut.

- În ce direcţie a apucat-o? întrebă Pas Mare deodată şi cu o voce răstită.

Merry tresări, căci de-abia acum îl zări pe străin.

- Vorbeşte mai departe, îl îndemnă Frodo. E un prieten de-al lui Gandalf. Am să te lămuresc mai târziu.

- Mi s-a părut, continuă Merry, că a luat-o pe Drum în sus, spre răsărit. Am încercat să mă ţin după el. Vezi să nu, a dispărut cât ai clipi; atunci am dat şi eu colţul şi m-am dus până unde se termină casele pe uliţă.

Pas Mare îl privi pe Merry cu mirare.

- Ai o inimă vitează, zise el, dar a fost o nesăbuinţă din partea ta.

- Nu ştiu, făcu îndoit Merry. Nici vitejie, nici nesăbuinţă, gândesc eu. N-am putut face altcum. Parcă mă trăgea ceva într-acolo. Oricum, m-am dus, şi numai ce aud voci lângă gard. Una mormăia. Cealaltă şoptea sau sâsâia.

N-am putut prinde ce-şi spuneau. Nu m-am furişat mai aproape, pentru că am început să tremur din toate mădularele. Apoi m-a cuprins groaza şi m-am întors şi mă-ndreptam glonţ spre casă când ceva a venit pe la spatele meu şi... şi am căzut.

- Eu l-am găsit, veni rândul lui Nob să povestească. Domnu' Captalan m-a trimis cu un felinar. M-am dus la Poarta de la Apus, apoi m-am întors să merg la Poarta de la Răsărit. Ajunsesem în dreptul casei lui Bill Ferigă şi mi s-a părut că văd ceva pe Drum. N-aş jura, dar arăta ca şi cum doi oameni stăteau aplecaţi peste ceva şi dădeau să-l ridice. Am scos un strigăt, dar când am ajuns la locul cu pricina, nici urmă de cei doi, doar domnu' Brandybuck zăcea lângă drum. Aş fi zis că dormea. „Am crezut că am căzut în apa adâncă", mi-a spus când l-am scuturat. Tare ciudat arăta, şi de cum l-am ridicat în capul oaselor, a sărit în picioare şi-a zbughit-o ca un iepure încoace.

- Mi-e frică, e-adevărat, recunoscu Merry, cu toate că nu ştiu ce-am zis. Am avut un vis urât, pe care nu mi-l amintesc. Nu ştiu ce m-a pocnit.

- Ştiu eu, zise Pas Mare. Răsuflarea Neagră. Călăreţii şi-or fi lăsat caii dincolo de Porţi şi s-or fi strecurat în taină prin Poarta de la Răsărit. Cu siguranţă că acum ştiu toate noutăţile, căci au fost la Bill Ferigă; şi mai mult ca sigur că străinul ăla venit de la Miazăzi e şi el iscoadă. Se prea poate să se întâmple ceva în noaptea asta, înainte să apucăm să părăsim satul.

- Ce să se întâmple? vru să ştie Merry. Or să atace hanul?

- Nu, nu cred. Încă nu-s toţi aici. Şi, oricum, nu le stă în obicei. Ei sunt puternici doar pe întuneric şi în singurătate, nu atacă pe faţă o casă în care ard lumini şi e plină de oameni - decât dacă sunt la ananghie rău de tot - şi în nici un caz atâta vreme cât ne mai despart multe leghe până la Eriador. Dar puterea lor stă în teroare, şi câţiva locuitori din Bree se află de mai de mult în ghearele lor. Pe nenorociţii ăştia or să-i pună să facă nişte lucruri murdare: pe Ferigă, pe câţiva dintre străini şi poate şi pe portar. Cu Harry au stat de vorbă luni, la Poarta de la Apus. I-am urmărit. Harry era alb la faţă şi tremura ca varga după ce-au plecat.

- Îmi pare că unde ne-ntoarcem numai peste duşmani dăm, oftă Frodo. Ce putem face?

- Rămâneţi aici, nu vă duceţi în camerele voastre. Cu siguranţă că au aflat care sunt. Ferestrele de la camerele hobbiţilor dau spre miazănoapte şi sunt aproape de pământ. O să rămânem cu toţii împreună aici şi-o să baricadăm fereastra şi uşa. Dar mai întâi merg cu Nob să vă aducem bagajele.

După ce ieşi Pas Mare, Frodo începu să-i povestească lui Merry ce se întâmplase după cină. Când se întoarseră cei doi, Merry încă citea şi cumpănea la scrisoarea lui Gandalf.

- Dragi stăpâni, le spuse Nob, am făcut grămadă aşternuturile în mijlocul fiecărui pat. Şi am mai pus o pătură de lână cafenie pe o pernă, ca să pară că-i capul dumitale, domnule Bag... Subdeal, stăpâne, adaugă el cu un surâs.

Pippin izbucni în râs.

- Reuşită imitaţie, îl lăudă el. Dar ce-o să se întâmple când or să-şi dea seama că i-am păcălit?

- Vom vedea, zise Pas Mare. Poate reuşim să-i ţinem la distanţă până mâine dimineaţă.

- Noapte bună tuturor, le ură Nob şi ieşi, căci era rândul lui să facă de strajă la porţi.

Îşi îngrămădiră toate raniţele pe podea. În dreptul uşii puseră un scaun şi închiseră bine fereastra. Uitându-se afară, Pippin văzu că noaptea era senină. Secera atârna strălucitoare deasupra culmilor Dealului Bree. Apoi închise obloanele grele şi puse drugul, trăgând şi perdelele. Pas Mare înteţi focul şi suflă în lumânări.

Hobbiţii se întinseră pe jos, pe paturi, cu picioarele spre vatra căminului; Pas Mare însă se aşeză în jilţul din dreptul uşii. Mai vorbiră o vreme, căci Merry avea încă întrebări de pus.

- Auzi tu, să treci pe Lună-n sus! chicoti Merry, învelindu-se bine. Ce caraghios trebuie că ai fost, Frodo! Da'-mi pare rău că n-am fost de faţă să te văd şi eu. Venerabilii satului or să vorbească despre asta înc-o sută de ani de-aici încolo.

- Aşa nădăjduiesc şi eu, zise Pas Mare. Apoi tăcură şi, unul după altul, hobbiţii adormiră.

Chapter 13

Un pumnal în beznă

În timp ce ei se pregăteau de somn în Bree, noaptea coborâse peste Ţara Iedului; neguri umpleau vâlcelele şi se răşchirau de-a lungul malurilor râului. Casa din Scobitura Râului era tăcută. Bolger Grasunu' deschise precaut uşa şi privi afară. Toată ziua îl stăpânise un simţământ de teamă, iar acum nu era în stare să se odihnească sau să se bage în pat: în aerul nemişcat al nopţii parcă pândea o ameninţare. În timp îşi mijea ochii în întuneric, o umbră neagră se clinti pe sub frunzişul copacilor; poarta păru să se deschidă de la sine şi să se închidă la loc fără sunet. Bolger simţi cum îl cuprinde groaza. Se retrase din prag şi câteva clipe rămase tremurând în hol. Apoi închise uşa şi împinse zăvorul.

Noaptea devenea tot mai adâncă. Se auzi sunetul firav al cailor duşi pe furiş peste pajişte. În dreptul porţii se opriră şi trei siluete negre intrară, precum umbrele nopţii ce se întindeau neauzite pe pământ. O siluetă se îndreptă spre uşă, iar celelalte două fiecare la câte un colţ al casei, de-o parte şi de alta a intrării; acolo rămaseră la fel de nemişcate ca şi umbrele pietrelor, în vreme ce noaptea se făcea tot mai adâncă. Casa şi copacii neclintiţi păreau să aştepte în încordare.

O boare uşoară trecu printre frunze, iar undeva în depărtare răsuna strigătul unui cocoş. Ora cea rece dinaintea ivirii zorilor se scurgea. Silueta din dreptul uşii se mişcă. În întunericul deplin, fără lună şi stele, scăpără o lamă trasă din teacă, precum scăpărarea unui fulger de gheaţă. Urmă o izbitură surdă, însă puternică, şi uşa se cutremură.

- În numele lui Mordor, deschide! porunci o voce şuierată ameninţător.

La o a doua lovitură, uşa cedă şi se prăvăli înăuntru, cu zăvorul rupt şi lemnul făcut ţăndări. Siluetele negre îi trecură iute pragul.

În aceeaşi clipă, dintre copacii din apropierea casei răsună un corn. Chemarea lui sparse noaptea la fel ca un foc încins pe coama unui deal.

SĂRIŢI! PRIMEJDIE! FOC! VRĂJMAŞI! SĂRIŢI!

Bolger Grăsunu' nu stătuse cu mâinile în sân. De cum văzuse siluetele negre furişându-se dinspre grădină, înţelesese că trebuia ori să fugă din calea lor, ori să piară. Alesese fuga pe uşa din dos, prin grădină şi peste pajişti. Ajuns la cea mai apropiată casă, la mai mult de o milă depărtare, se prăbuşise pe trepte.

- Nu, nu, nu! ţipase el ca din gură de şarpe. Nu, nu eu! Nu-i la mine!

Trecu ceva vreme până când lumea reuşi să priceapă ceva din bălmăjeala lui. În cele din urmă se dumiriră că duşmanul pătrunsese în Ţara Iedului, o invazie ciudată cu totul, dinspre Pădurea Bătrână. Şi din acel moment nu mai stătură nici o clipă pe gânduri.

PRIMEJDIE! FOC! VRĂJMAŞI!

Clanul Brandybuck sună chemarea Cornului din Ţara Iedului, ce nu mai fusese auzită de o sută de ani, de când lupii albi năvăliseră în Iarna Cruntă, când râul Viniac îngheţase din mal în mal.

SĂRIŢI! SĂRIŢI!

De departe se auzeau alţi corni răspunzând chemării. Alarma se dădea peste tot.

Siluetele negre părăsiră casa în goană. Una dintre ele scăpă din fugă o pelerină de hobbit. Pe pajişte se auzi deodată un tropot de copite, devenind iute galop şi pierzându-se ca tunetul în întuneric. Peste tot în Scobitura Râului răsunau corni şi voci strigând şi picioare alergând. Dar Călăreţii Negri goneau ca vântul spre Poarta de la Miazănoapte. Lasă-i pe pitici să sufle cât or vrea! Sauron o să se ocupe de ei mai târziu. Până una-alta, pe Călăreţi îi aştepta o nouă încercare: căci de-acum ştiau că acea casă era pustie şi Inelul dispăruse. Trecură ca fulgerul de gărzile de la poartă şi dispărură din Comitat.

Noaptea era încă mică atunci când Frodo se trezi brusc dintr-un somn profund, ca tulburat de cine ştie ce zgomot sau de prezenţa cine ştie cui. Îl zări pe Pas Mare stând de veghe în jilţul său: ochii îi luceau în scăpărările focului care fusese încins şi acum ardea vioi; Frodo însă nu făcu nici un semn şi nici nu se clinti de la locul lui.

Adormi din nou; şi visurile îi fuseră încă o dată frământate de zbuciumul vântului şi de galop de copite. Vântul părea să se învolbureze în jurul casei şi s-o scuture din temelii; în depărtare, Frodo parcă auzea chemarea sălbatică a unui corn. Deschise ochii şi tocmai atunci un cocoş cânta îndârjit în ograda hanului. Pas Mare trăsese la o parte draperiile şi deschisese obloanele, făcând balamalele să scârţâie. Primele luciri cenuşii ale zilei pătrunseseră în cameră, o dată cu aerul rece.

După ce-i trezi pe toţi, Pas Mare îi conduse pe hobbiţi spre dormitoare. Pătrunzând înăuntru, se bucurară că dăduseră ascultare sfatului lui: căci ferestrele fuseseră deschise cu forţa, iar acum se bălăbăneau în vântul ce înfoia şi perdelele; paturile fuseseră răscolite, pernele zăceau sfârtecate pe podea; cuvertura cafenie era sfâşiată.

Pas Mare se duse imediat să-l aducă pe hangiu. Bietul domn Captalan arăta somnoros şi foarte speriat. Abia dacă apucase să închidă un ochi toată noaptea (aşa zicea el), dar zău dacă auzise vreun zgomot.

- Nici că s-a mai întâmplat aşa ceva de când sunt! strigă el, ridicând îngrozit mâinile. Oaspeţii mei să nu poată dormi în paturile lor, şi uite în ce hal mi-au ajuns pernele. Ce vremuri trăim?

- Vremuri întunecate, spuse Pas Mare. Dar deocamdată o să fii lăsat în pace după ce vei fi scăpat de noi. Nu mai pierdem nici o clipă. Nu te mai ocupa de micul dejun: îmbucăm şi bem ceva în picioare şi e de-ajuns. În câteva minute ne-am şi strâns calabalâcul.

Domnul Captalan ieşi în fugă să se îngrijească de ponei şi să pregătească oaspeţilor o „îmbucătură". Dar curând se întoarse disperat. Poneii dispăruseră! Porţile grajdului fuseseră deschise în timpul nopţii, iar poneii se făcură nevăzuţi: nu numai poneii lui Merry, ci toţi caii şi toate celelalte dobitoace.

Pe Frodo îl cuprinse disperarea auzind această veste. Cum să mai nădăjduiască să ajungă în Vâlceaua Despicată pe jos, urmăriţi de duşmani

călare? Ca şi cum ar fi încercat să ajungă pe Lună! Pas Mare rămase tăcut o vreme, uitându-se la hobbiţi, cântărindu-le parcă puterile şi curajul.

- Poneii nu ne-ar fi de prea mare ajutor ca să scăpam de călăreţi, zise el într-un târziu, cu un aer gânditor, ca şi cum ar fi ghicit ce gânduri îl chinuiau pe Frodo. N-am merge pe jos cu mult mai încet pe drumurile pe care vreau să le urmăm. Oricum, doream să mergem pe jos. Problemele mele sunt mâncarea şi proviziile. Nu ne putem bizui că vom găsi ceva de mâncare între Bree şi Vâlceaua Despicată, decât ceea ce luăm cu noi; şi trebuie să luăm îndeajuns de mult, căci s-ar putea să fim nevoiţi să întârziem pe drum sau să facem ocolişuri departe de calea cea dreaptă. Cât de mult sunteţi în stare să căraţi în spate?

- Cât trebuie de mult, spuse Pippin, simţind cum îi piere curajul, dar încercând să se arate mai temerar decât îl trăda înfăţişarea (sau decât se simţea).

- Eu pot să duc cât doi, se avântă Sam sfidător.

- Chiar nu putem face nimic, domnule Captalan? îl întrebă Frodo pe hangiu. Nu putem găsi o pereche de ponei undeva în sat, măcar unul pentru bagaje? Nu-mi închipui că-i putem închiria, dar poate îi cumpărăm, adăugă el şovăitor, neştiind dacă-l lasă punga să facă aşa ceva.

- Mă îndoiesc, mărturisi hangiul cu un aer nefericit. Cei doi-trei ponei buni de călărie care se găseau în Bree erau ţinuţi în grajdul meu, şi uite că s-au dus şi ăştia. Cât despre alte animale, cai, ponei de povară sau de ce-or fi, se găsesc tare puţini în Bree şi nu-s de vânzare. Da' am să fac tot ce pot. Îl scol pe Bob din culcuş şi-l trimit pe la vecini cât de repede.

- Mda, mormăi Pas Mare fără tragere de inimă, cam asta ai de făcut. Mă tem c-o să trebuiască să găsim măcar un ponei. Dar uite cum se spulberă speranţele că am putea porni devreme şi fără să prindă careva de veste. Dac-am fi suflat din corn ca să ne anunţăm plecarea, ar fi fost acelaşi lucru. Sunt sigur că ăsta a fost şi planul lor.

- Tot ne-a rămas o fărâmă de mângâiere, zise Merry, şi cred că mai mult de-o fărâmă: putem măcar mânca în timp ce aşteptăm - şi încă să stăm la masă. Hai să-l găsim pe Nob.

Până la urmă trecură trei ore şi ei tot nu plecaseră. Bob se întoarse, aducându-le vestea că în vecini nu se găsea nici cal, nici ponei, nici de hatârul lor, nici pe bani - cu o singură excepţie: Bill Ferigă avea unul pe care mai că l-ar vinde.

- O mârţoagă răpciugoasă, aproape moartă de foame, zise Bob, dar, după cum îl ştiu pe Bill, nu l-ar da decât dacă-i plătiţi de trei ori pe cât face, asta pentru că sunteţi la ananghie.

- Bill Ferigă? se încrunta Frodo. Nu-i vreo şmecherie la mijloc? N-o să facă dobitocul cale-ntoarsă la stăpânul său cu toate sarsanalele noastre, sau te pomeneşti că-l ajută să ne ia urma, sau mai ştiu eu ce?

- Nu m-ar mira, cugetă Pas Mare. Dar nu-mi închipui că vreun animal ar mai dori să se întoarcă la el o dată ce-a scăpat de-acolo. Cred că ăsta-i un gând care i-a venit bunului jupân Ferigă mai târziu: o cale să profite şi mai

mult de pe urma întregii poveşti. Pericolul cel mare e acela că mai mult ca sigur nenorocitul ăla de animal e cu un picior în groapă. Dar, după câte vad, n-avem de ales. Cât cere pe el?

Preţul cerut de Bill Ferigă era de doisprezece bani de argint: cu adevărat, cel puţin de trei ori valoarea poneiului prin partea locului. Se dovedi că animalul era o gloabă ciolănoasă, flămânzită şi tristă; dar încă nu arăta ca şi cum ar fi tras să moară. Domnul Captalan plăti el însuşi pentru ponei şi-i mai dădu lui Merry alţi optsprezece bani, drept despăgubire pentru animalele pierdute. În Bree era socotit un om cinstit şi înstărit, dar treizeci de bani de argint reprezentau o lovitură pentru el, şi încă şi mai greu de îndurat era faptul că se lăsase înşelat de Bill Ferigă.

Dar până la urmă ieşi chiar bine din toată această întâmplare. După cum se află mai târziu, doar un cal fusese furat. Ceilalţi fugiseră ori goniţi din urmă, ori cuprinşi de groază, ca mai apoi să fie găsiţi rătăcind care-ncotro prin ţinut. Poneii lui Merry scăpaseră nevătămaţi, drept care (având destulă minte) făcuseră cale întoarsă spre Gruiuri, în căutarea Mocofanului celui Dolofan. Astfel au ajuns pentru o vreme în grija lui Tom Bombadil şi au dus-o foarte bine. Dar când veştile despre întâmplările din Bree au ajuns la urechile lui Tom, acesta a trimis poneii înapoi la domnul Captalan, care s-a ales astfel cu cinci animale la un preţ chiar mai bun. E drept că aveau mai mult de tras în Bree, dar Bob se purta bine cu ei; aşa că, una peste alta, poneii au avut noroc: scăpaseră de o călătorie în necunoscut şi plină de primejdii. În schimb, nu le-a fost dat să ajungă în Vâlceaua Despicată.

Deocamdată însă domnul Captalan nu ştia decât că banii lui oricum erau daţi - sau poate rău - daţi. Colac peste pupăza, mai avea şi alte necazuri. Căci, de cum se treziră ceilalţi oaspeţi şi auziră de jaful de la han, se iscă mare tărăboi. Călătorii veniţi de la miazăzi, care pierduseră mai mulţi cai, dădeau vina pe hangiu, până când se descoperi că, în timpul nopţii, chiar unul dintre ei se făcuse nevăzut, nimeni altul decât amicul cu ochi saşii al lui Bill Ferigă. Pe dată bănuiala căzu asupra acestuia.

- Dacă vă întovărăşiţi la drum cu un hoţ de cai şi mi-l aduceţi în casă, se burzului hangiul, s-ar cuveni să plătiţi domniile voastre toată paguba, nu să va răţoiţi la mine. Duceţi-vă de-l întrebaţi pe Ferigă unde-i frumuseţea aia de prieten al vostru.

Reieşi că dispărutul nu era prietenul nici unuia dintre ei şi nici nu-şi aminteau când se alăturase grupului lor.

După ce isprăviră de mâncat, hobbiţii trebuiră să împacheteze totul încă o dată şi să ia şi mai multe provizii pentru călătoria mult mai lungă ce le stătea înainte. Se apropia de ceasurile zece atunci când, în sfârşit, se urniră din loc. De-acum tot satul fierbea din pricina celor întâmplate. Şmecheria lui Frodo cu dispariţia; ivirea călăreţilor negri în sat; jefuirea grajdurilor şi, nu în ultimul rând, vestea că Pas Mare Pribeagul se însoţise cu misterioşii hobbiţi, toate astea aveau să fie povestite şi răspovestite de-aici încolo ani de-a rândul, timp în care nu avea să se mai întâmple nimic. Mulţi locuitori din Bree şi din Căpiţa, şi chiar din Combe şi Fundurăului, se înghesuiau pe

uliţa satului ca să fie martori la plecarea drumeţilor. Ceilalţi oaspeţi de la han stăteau în pragurile uşilor ori atârnau ciorchine la ferestre.

Pas Mare îşi schimbase planul, hotărând să părăsească satul Bree pe drumul principal. Orice încercare de a tăia de-a dreptul peste câmpuri n-ar fi făcut decât să înrăutăţească şi mai mult lucrurile: jumătate dintre locuitori s-ar fi luat după ei, ca să vadă ce puneau la cale şi să-i împiedice să le calce pământurile.

Îşi luară rămas-bun de la Nob şi de la Bob, iar de domnul Captalan se despărţiră cu multe mulţumiri.

- Nădăjduiesc să ne mai întâlnim cândva, când lucrurile or fi din nou vesele, zise Frodo. Nu mi-aş dori altceva mai mult decât să pot sta o vreme în casa dumitale în pace şi linişte.

Se aşternură la drum cuprinşi de nelinişte şi descurajaţi, urmăriţi de privirile mulţimii. Nu toate feţele erau prietenoase, cum nu erau nici toate cuvintele ce li se strigau. Dar Pas Mare părea să fie respectat de cei mai mulţi locuitori din Bree, încât cei asupra cărora îşi aţintea ochii închideau imediat gura şi se retrăgeau. Pas Mare mergea primul, cu Frodo alături; urmau Merry şi Pippin; ultimul venea Sam, ducând de dârlogi poneiul împovărat de atâtea bagaje câte se înduraseră să-i pună în spinare; dar încă de pe-acum bietul animal arăta mai puţin nenorocit, ca şi cum era mulţumit de schimbarea sorţii sale. Dus pe gânduri, Sam rodea un măr. Avea un buzunar plin de mere: darul de despărţire primit de la Nob şi de la Bob.

- Merele pentru drum şi pipa pentru şezut, le spuse el drept mulţumire. Dar, după cum chitesc, în curând am să le simt lipsa.

Hobbiţii nu luau seamă la capetele curioase ce se iţeau de după uşi sau se iveau pe deasupra gardurilor şi zidurilor în timp ce treceau. Dar, când nu mai aveau mult până să ajungă la poartă, Frodo zări o casă întunecoasă, dărăpănată, în spatele unui gard verde şi des; ultima casă din sat. La una dintre ferestre surprinse preţ de o clipă un chip livid, cu ochi vicleni şi oblici; în clipa următoare chipul se făcu nevăzut.

„Vasăzică, aici se ascunde călătorul nostru de la miazăzi, îşi spuse el în gând. Mai degrabă îmi pare că seamănă a moroi decât a om."

Peste gardul viu, alt om se uita la ei fără fereală. Avea sprâncene stufoase şi negre, şi ochi negri şi dispreţuitori; gura lui mare se strâmbase într-un rânjet. Fuma o pipă scurtă şi neagră. Când hobbiţii se apropiară, el scoase pipa din gură şi scuipă.

- 'neaţa, Craci Lungi, zise el. Te-ai pornit devreme? Ţi-ai găsit amici de drum?

Pas Mare dădu din cap, dar nu spuse nimic.

- 'neaţa, micuţii mei prieteni, îi salută apoi pe hobbiţi. Presupun că ştiţi cu cine v-aţi înhăitat? Ăsta-i Pas Mare Hainul, zău. Am auzit c-ar avea şi alte nume, nu tot atât de drăguţe. Fiţi cu ochii-n patru la noapte. Iar tu, Sammie, să nu te porţi rău cu amărâtul şi bătrânul meu ponei. Ptiu! scuipă el din nou.

Sam se răsuci fulgerător spre el.

- Iar tu, Feriguţă, ascunde-ţi faţa aia hâdă, sau ţi-o pocesc şi mai rău.

Şi cu o zvâcnire scurtă, iute că fulgerul, un măr plecă din mâna lui şi-l lovi pe Bill drept în nas. Omul n-apucă să se ferească la timp, încât din spatele tufişurilor se auziră înjurături şi blesteme.

- Un măr bun dus pe apa sâmbetei, spuse Sam cu părere de rău şi îşi continuă drumul.

Satul rămase în urma lor. Cohorta de copii şi haimanale care se luase după ei obosi şi la poarta sudică se întoarse înapoi. Drumeţii însă trecură de poartă şi merseră încă o vreme pe Drum. Acesta cotea spre stânga, luând-o înapoi spre est, după ce ocolea poala Dealului Bree, apoi cobora cu repeziciune spre regiunea împădurită. La stânga lor, pe pantele mai domoale dinspre sud-est ale dealului, călătorii zăriră câteva dintre casele şi văgăunile hobbiţilor, ce ţineau de satul Căpiţa; jos, într-o văioagă adâncă, la nord de Drum, se legănau fuioare de fum, semn că acolo se afla satul Combe; Fundurăului era ascuns în spatele copacilor din Combe.

După ce Drumul coborî o vreme în pantă şi părăsi Dealul Bree ce se înălţa semeţ şi cafeniu în urmă, hobbiţii ajunseră la un drumeag îngust care se îndrepta spre nord.

- Aici părăsim drumul deschis şi o luăm pe poteci ascunse, îi anunţă Pas Mare.

- Sper că nu e o „scurtătură", zise Pippin. Ultima noastră scurtătură prin păduri era să se termine cu o nenorocire.

- Mda, numai că atunci nu mă aveaţi cu voi, zise Pas Mare. Scurtăturile mele, mari sau mici, nu greşesc ţinta.

Se uita în susul şi-n josul Drumului. Nu se vedea nici ţipenie; după care, fără altă clipă de zăbavă, o luă în jos pe drumeag, spre valea împădurită.

Din câte îşi puteau da seama, necunoscând regiunea, intenţia lui era aceea de-a se îndrepta mai întâi spre Fundurăului, dar s-o ţină pe dreapta şi să depăşească satul pe la est, ca apoi s-o taie cât mai repede cu putinţă peste întinderile pustii, spre Dealul Ţancul Vremii. Astfel, dacă totul mergea bine, ar fi evitat o curbă mare a Drumului, care cobora spre miazăzi pentru a ocoli Apele Muştelor, cum se numea ţinutul mlăştinos din acea parte. Dar, de bună seamă, erau nevoiţi să traverseze mlaştinile, şi felul cum le descria Pas Mare nu avea darul să-i încurajeze.

Până una-alta, mersul ăsta nu era neplăcut.

Chiar aşa, dacă n-ar fi fost întâmplările tulburătoare din noaptea dinainte, s-ar fi putut bucura de această parte a călătoriei lor mai mult decât de oricare alta de până atunci. Soarele strălucea, dar nu era prea fierbinte. Pădurea din vale era încă înfrunzită, plină de culoare, părând paşnică şi primitoare. Pas Mare îi conducea fără nici o ezitare pe multe cărări ce se întretăiau, pe care, dacă ar fi fost de unii singuri, s-ar fi rătăcit curând. El alesese o cale întortocheată, cu nenumărate coturi şi ocolişuri, pentru a descuraja orice încercare de urmărire.

- Sunt încredinţat că Bill Ferigă s-a luat după noi ca să vadă unde părăsim Drumul, zise Pas Mare, deşi mă îndoiesc că se va încumeta să ne urmărească el însuşi. Cunoaşte regiunea destul de bine, dar mai ştie că nu

mă poate întrece într-o pădure. Mă tem mai mult de ceea ce-ar putea spune altora. Şi nu cred că ăştia-s prea departe. Iar dacă-şi închipuie că ne-ndreptam spre Fundurăului, cu atât mai bine.

Poate că Pas Mare era cu adevărat de neîntrecut, sau poate alta să fi fost pricina, fapt e că nu auziră nici un sunet făcut de vreo altă fiinţă, cât fu ziua de lungă: nici din cele pe două picioare, fără doar de păsări, şi nici din cele pe patru, fără doar de vreo vulpe şi câteva veveriţe. În ziua următoare începură să se îndrepte spre soare-răsare, aproape fără abatere; totul în jur era la fel de liniştit şi de tăcut. A treia zi de la plecarea din Bree, ieşiră din Pădurea Rea. Terenul coborâse întruna încă de când părăsiseră Drumul, iar acum se pomeniră în faţa unei întinderi mari, orizontale, mai greu de străbătut. Se găseau de mult în afară hotarelor ţinutului Bree, în pustietatea lipsită de poteci, şi se apropiau de Mlaştinile Apele Muştelor.

Pământul era din ce în ce mai umed, mustind de apă ici şi colo; dădură chiar peste băltoace şi suprafeţe mari acoperite de stuf şi papură pline de ciripit de păsărele nevăzute. Trebuiau să-şi caute drumul cu grijă, ca să nu se ude la picioare şi nici să se abată de la direcţia pe care şi-o aleseseră. La început înaintară cu spor, dar, cu cât mergeau mai mult, cu atât înaintarea devenea mai anevoioasă şi mai primejdioasă. Mlaştinile îi amăgeau, le întindeau capcane, nici o potecă nu era îndeajuns de lungă, încât nici măcar Pribegii nu se descurcau printre smârcurile mişcătoare. Muştele prinseseră şi ele să-i chinuie, văzduhul era plin de musculiţe mici de tot care li se vârau pe sub mâneci, pe sub cracii pantalonilor, li se încurcau în păr.

- Mă mănâncă de viu! ţipă Pippin. Apele Muştelor! Mai multe sunt musculiţele astea decât apele.

- Cu ce s-or hrăni când n-au parte de hobbiţi? întrebă Sam, scărpinându-se pe gât. Petrecură o zi nenorocită pe meleagurile acelea pustii şi respingătoare. Locul de popas era umed, rece, incomod, iar micile zburătoare muşcătoare nu-i lăsau să doarmă. Ca şi cum astea n-ar fi fost de ajuns, apăruseră şi nişte creaturi îngrozitoare ce mişunau prin stufăriş şi smocurile de iarbă; după sunetele pe care le scoteau, păreau nişte rubedenii spurcate ale greierului. Cu miile năvăliseră, ţiuind peste tot în jur, *ţiuuu-cric, cric-ţiuuu,* una-ntruna, cât fu noaptea de lungă, mai-mai să-i scoată pe hobbiţi din minţi.

Ziua următoare, a patra, nu se dovedi cu mult mai bună, nici noaptea mai plăcută.

Chiar dacă ţiuuucricuitorii (cum îi botezase Sam) rămăseseră în urmă, musculiţele se ţineau scai de ei.

Şi cum zăcea Frodo treaz, căci, deşi mort de oboseală, nu era în stare să pună geană peste geană, i se păru că zăreşte, la mare depărtare, o lumină pe cerul de la răsărit: tot apărea şi dispărea. Zorile nu puteau fi, încă mai erau câteva ceasuri bune până atunci.

- Ce-i lumina aia? îl întrebă el pe Pas Mare, care se trezise şi stătea în picioare, cu privirile pierdute în noapte.

- Nu ştiu. Prea-i departe ca să-mi dau seama. Parcă-s fulgere ce ţâşnesc din vârful dealului.

Frodo se întinse la loc, dar se uită multă vreme la scăpărările albe. Şi din când în când la silueta înaltă şi întunecată a lui Pas Mare, care stătea tăcut şi veghetor. Într-un târziu, Frodo se cufundă într-un somn chinuit.

În a cincea zi n-avură mult de mers până lăsară în urmă ultimele băltoace şi smârcuri răzleţe ale mlaştinilor. În faţa lor, terenul începea din nou să urce. Departe, spre est, se zarea acum linia dealurilor. Cel mai înalt dintre ele se găsea la dreapta acestei linii, răzleţit de celelalte. Avea vârful conic, uşor turtit în creştet.

- Ăla-i Ţancul Vremii, zise Pas Mare. Vechiul Drum, pe care l-am lăsat de mult de tot în dreapta noastră, trece pe la miazăzi de el. Nu prea departe de poale. Se prea poate să ajungem acolo mâine, pe la prânz, dacă o luăm de-a dreptul spre el. Şi cred că aşa ar trebui să facem.

- Ce vrei să spui? nu înţelese Frodo

- Asta vreau să spun: când vom ajunge acolo, nu sunt sigur ce anume vom găsi. Drumul e aproape.

- Păi, nu sperăm să-l găsim pe Gandalf acolo?

- Ba da, însă nădejdea asta e slabă. Dacă e să vină pe drumul ăsta, nu e neapărat nevoie să treacă prin Bree, prin urmare n-are de unde şti ce facem noi. Oricum, dacă prin noroc ajungem aproape în acelaşi timp cu el, n-o să ne întâlnim; pentru nici unii nu e bine să aşteptăm prea multă vreme acolo. Călăreţii, să spunem, nu dau de urma noastră în pustietate, şi atunci mai mult ca sigur că se vor îndrepta şi ei spre Ţancul Vremii. De acolo se vede până hăt-departe de jur-împrejur. Sunt multe zburătoare şi sălbăticiuni prin colţul ăsta de lume, ce ne pot zări de-acolo de sus cum stăm aici. Nu te poţi încrede în toate zburătoarele, ca să nu mai vorbesc că sunt şi alte iscoade, mult mai primejdioase decât ele.

Hobbiţii priviră îngrijoraţi spre dealurile îndepărtate. Sam îşi ridică ochii spre cerul palid, temându-se să nu vadă niscai şoimi sau vulturi rotindu-se deasupra capetelor lor, aţintindu-i cu ochi scăpărători şi neprietenoşi.

- Mă faci să mă simt tare speriat şi singur, Pas Mare, mărturisi el.

- Ce ne sfătuieşti? vru să ştie Frodo.

- Cred, răspunse Pas Mare tărăgănat, ca şi cum nu era foarte sigur, cred că cel mai bun lucru este s-o luăm spre răsărit cât putem de direct, şi să ne-ndreptăm spre linia dealurilor, nu spre Ţancul Vremii. De acolo o apucăm pe o potecă pe care o ştiu şi care merge pe la poalele lor; ne duce până la Ţancul Vremii pe la miazănoapte, unde suntem mai puţin la vedere. Ce-o să facem mai departe, om vedea când om fi acolo.

Merseră toată ziua, până la lăsarea frigului şi a înserării timpurii. Pământul era tot mai uscat şi mai sterp; în spatele lor, deasupra mlaştinilor, pluteau ceţuri şi aburi. Câteva păsări singuratice se tânguiau şi ciripeau, până când soarele rotund şi roşu se cufundă încet în negurile apusului; apoi se lăsă o tăcere pustie. Gândurile hobbiţilor se întoarseră spre linia subţire

a apusului care se zărea de la ferestrele vesele din Fundătura, rămas departe în urmă.

În ultimul ceas al zilei ajunseră la un pârâiaş ce cobora de pe coastele dealurilor, pierzându-se în bahna stătută; urcară de-a lungul malurilor acestuia atât cât mai întârzie lumina zilei. Când în sfârşit se opriră sub nişte arini piperniciţi, pentru a-şi aşeza acolo tabăra de noapte, era de-acum întuneric. Undeva deasupra lor, pe cerul amurgit, se desenau grebenele sumbre şi golaşe ale dealurilor. În noaptea aceea făcură de strajă cu rândul, iar Pas Mare, din câte aveau să-şi dea ei seama a două zi, nu dormi defel. Luna se înălţa tot mai mult pe cer, astfel că în primele ore ale nopţii pământul se acoperi cu o lumină rece şi cenuşie.

Dimineaţă porniră la drum de cum se ivi soarele. Aerul părea ca îngheţat, cerul era de un albastru palid şi senin. Hobbiţii se simţeau învioraţi, ca şi cum ar fi dormit adânc, fără vise, cât fusese noaptea de lungă. De-acum se obişnuiseră să meargă mult şi să mănânce pe sponci - oricum mai puţin decât s-ar fi gândit vreodată în Comitat că le-ar fi ajuns ca să se ţină pe picioare. Pippin declară că Frodo arăta de două ori mai bine decât hobbitul care fusese la-nceputul călătoriei.

- Ciudat, aş zice, dacă e să mă iau după cât nu mai este din mine, mârâi Frodo, strângând şi mai tare cureaua de la pantaloni. Vreau să cred că subţierea asta n-o să ţină o veşnicie, sau o să mă transform într-o stafie.

- Nu pomeni despre asemenea lucruri, îl repezi Pas Mare, cu o gravitate surprinzătoare în glas.

Dealurile se apropiau din ce în ce. Creasta lor era crenelată, ţâşnind pe alocuri până la o mie de picioare înălţime, prăvălindu-se apoi în fisuri adânci, sau defileuri ce duceau spre şesurile răsăritene, aflate de partea cealaltă. De-a lungul crestei, hobbiţii văzură ceea ce păreau să fie rămăşiţele unor ziduri acoperite de muşchi verde şi ale unor şanţuri, iar în defileuri încă se zăreau ruinele unor construcţii de piatră. Până la căderea nopţii ajunseseră la poalele povârnişurilor apusene, unde îşi aşezară tabăra. Era noaptea zilei de cinci octombrie, şi a celei de-a şasea de când plecaseră din Bree.

A doua zi dimineaţa, pentru prima dată după ce ieşiseră din Pădurea Rea, dădură peste un drumeag ce se desena cu limpezime. O luară spre dreapta şi porniră pe el, îndreptându-se spre sud. Era o potecă iscusit tăiată, urmând o cale ce părea aleasă anume ca să rămână cât mai mult ascunsă vederii, atât de pe culmile dealurilor de deasupra, cât şi dinspre şesurile de la apus. Cobora în vâlcele, înconjura maluri abrupte, iar acolo unde traversa o porţiune mai dreaptă de ambele părţi era mărginită de şiruri de bolovani uriaşi şi pietre iscusit făţuite, ce-i apărau pe călători ca un gard viu.

- Mă-ntreb cine-a făcut poteca asta şi pentru ce, zise Merry, în timp ce mergeau pe una dintre alei, printre pietre neobişnuit de mari şi foarte apropiate unele de altele. N-aş zice că mă omor după ea; are, nu ştiu cum... mă rog, ca un fel de duh al gorganelor. Se găsesc gorgane pe Ţancul Vremii?

- Nu. Nu-i nici un gorgan pe Ţancul Vremii şi nici pe altul dintre dealurile astea, răspunse Pas Mare. Oamenii din Apus n-au trăit pe meleagurile astea; deşi mai târziu au apărat o vreme dealurile de răul care venea dinspre Angmar. Drumeagul a fost făcut ca să servească forturile construite de-a lungul zidurilor. Dar, cu mult timp în urmă, în zilele de început ale Regatului de la Miazănoapte, au înălţat un foişor pe Ţancul Vremii, l-au numit Amon Sul. A ars, a fost dărâmat, n-a mai rămas din el decât un inel, care s-a rostogolit şi s-a aşezat precum o coroană neterminată pe creştetul dealului bătrân. Însă pe vremuri se înălţa falnic. Se povesteşte că acolo stătea Elendil, ca să vadă când va veni Gil-galad dinspre Apus, în zilele Ultimei Alianţe.

Hobbiţii se uitau la el cu ochi mari. După câte îşi dădeau seama, Pas Mare cunoştea legendele cele vechi, la fel de bine ca şi tainele pustietăţilor.

- Cine-a fost Gil-galad? vru să ştie Merry, dar Pas Mare nu răspunse, având aerul că se cufundase în amintiri.

Pe neaşteptate se auzi o voce murmurând:

A fost un rege, Gil-galad
Şi harfe-i aduceau cântare.
El rege-al elfilor era în ţara dintre Munţi şi Mare.
Departe-un coif strălucitor
Zăreai, şi lama lăncii grele –
De sus, în scutul lui de-argint
Cădeau puzderie de stele.
Dar el călare s-a tot dus
De mult, spre nu se ştie unde,
Că-n Mordor, steaua lui de sus
Pieri în umbrele afunde.

Ceilalţi se răsuciră uluiţi, căci vocea era a lui Sam.

- Nu te opri, îl rugă Merry.

- E tot ce ştiu, bâigui Sam, roşind. L-am învăţat de la domnu' Bilbo, pe când eram puştan. Îmi spunea adeseori poveşti de-astea, ştia că-mi plăcea să-l ascult vorbind despre elfi. Tot domnu' Bilbo m-a deprins cu scrisul şi cititul. Tare mai era învăţat domnu' Bilbo, zău că era. Şi scria poezii. El a scris ce-am cântat mai 'nainte.

- Nu l-a scris el, spuse Pas Mare. Cuvintele sunt ale unei balade ce se numeşte *Căderea lui Gil-galad* şi se cânta într-o limbă străină. Bilbo trebuie că a tălmăcit-o. Habar n-aveam de lucrul ăsta.

- Era şi mai lungă, zise Sam, şi toată despre Mordor. Partea aceea n-am învăţaţ-o. Mă făcea să mă-nfior. Nicicând nu mi-a trecut prin cap c-o să mă-ndrept chiar eu într-acolo.

- Spre Mordor! exclamă Pippin. Nădăjduiesc să nu trebuiască s-ajungem acolo.

- Nu mai rostiţi numele ăsta cu voce tare, îi mustră Pas Mare.

Era aproape de mijlocul zilei când ajunseră la capătul dinspre sud al drumeagului şi văzură în faţa lor, în lumina limpede a soarelui de octombrie, un mal verde-cenuşiu, ce ducea în sus, ca un pod, pe coasta nordică a dealului. Hotărâră să pornească fără zăbavă spre vârf, cât ziua era încă plină. De-acum nu se mai puteau ascunde, nu le rămânea decât speranţa să nu-i observe vreun duşman sau vreo iscoadă. Pe deal nu se zărea nici o mişcare. Poate că Gandalf era undeva prin apropiere, dar nici din el nu se zărea urma.

Pe latura apuseană a Ţancului Vremii descoperiră o văgăună adăpostită, în fundul căreia se găsea o vâlcea, ca un ceaun, cu malurile înierbate. Acolo rămaseră Sam şi Pippin împreună cu tot calabalâcul şi poneiul, iar ceilalţi trei merseră mai departe. După o jumătate de oră de urcuş anevoios, Pas Mare ajunse în creştetul dealului; Frodo şi Merry urcau în urmă, gâfâind şi frânţi de oboseală. Ultimul povârniş fusese abrupt de-a binelea şi stâncos.

Aşa după cum le spusese Pas Mare, sus dădură peste un inel larg de zidărie străveche, măcinată de vreme şi acoperită cu iarba necosită vreodată. Dar în mijlocul acestuia fusese înălţată o movilă din pietre sparte. Negre la culoare, parcă afumate la foc. În jurul acesteia, iarba era pârjolită până la rădăcină, ca de altfel peste tot în interiorul inelului, unde verzişul era veşted şi uscat, ca şi cum flăcările ar fi măturat întregul vârf al dealului; nu se zărea însă nici urmă de fiinţă vie.

Stând pe marginea cercului ruinat, vedeau, oriunde s-ar fi uitat în jur, până hăt-departe, o întindere uriaşă de pământ pustiu şi drept ca-n palmă; doar la miazăzi se distingeau petice de pădure, dincolo de care sclipeau ici şi colo ochiuri de apă. Ceva mai încoace, chiar dedesubtul lor, pe partea asta dinspre miazăzi, se desfăşura asemănător unei panglici Vechiul Drum, ce venea de la Apus şi se unduia în sus şi-n jos, ca să se piardă după o creastă de pământ întunecat, spre Răsărit. Cât cuprindeai cu ochii, nici o mişcare. Urmărind cu privirile linia Drumului spre est, zăriră Munţii: gurguiele mai apropiate erau cafenii, mohorâte; în spatele lor, forme ceva mai înalte, cenuşii, iar dincolo de acestea piscurile înalte şi albe, scăpărând printre nori.

- Ei, iată unde ne aflăm! exclamă Merry. Şi tare puţin vesel şi primitor arată. Nu tu apă, nu tu adăpost. Nu tu urmă de Gandalf. Dar nu-l învinovăţesc că nu ne-a aşteptat - asta dacă a trecut vreodată pe-aici.

- Tot ce se poate, făcu îndoit Pas Mare, uitându-se gânditor în jur. Chiar dacă a ajuns o zi sau două în urma noastră în Bree, ar fi putut fi aici primul. Poate călări foarte iute dacă îl apasă nevoia.

Se opri deodată din vorbit şi se uită la piatra din vârful movilei; era mai netedă decât celelalte şi mai albă, ai fi zis că focul o ocolise. O luă de acolo şi o cercetă, răsucind-o între degete.

- Cineva a pus mâna pe piatra asta nu de mult, zise el. Ce părere aveţi de semnele astea?

Pe partea de dedesubt, la fel de netedă, Frodo văzu câteva zgârieturi:

- Par să fie o linie, un punct, alte trei linii, spuse el.

- Linia din stânga poate fi runa G, cu ramuri subţiri, mormăi Pas Mare. S-ar putea să fie un semn lăsat de Gandalf, deşi n-avem cum să fim siguri. Zgârieturile sunt fine. Par făcute de curând, fără doar şi poate. Dar semnele pot să însemne ceva cu totul diferit, fără vreo legătură cu noi. Pribegii folosesc rune şi vin uneori aici.

- Ce-ar putea să însemne, chiar dacă le-a făcut Gandalf? întrebă Merry.

- Aş zice că înseamnă G3, îşi dădu Pas Mare cu părerea, semn că Gandalf a fost aici pe trei octombrie, adică acum trei zile. Ar mai arăta că era grăbit, pericolul pe aproape, prin urmare n-a avut timp sau nu s-a ostenit să scrie mai mult sau mai limpede. Dacă aşa stau lucrurile, trebuie să fim cu ochii-n patru.

- Tare aş vrea să fim siguri că semnele sunt făcute de el, orice-ar însemna ele, murmură Frodo. Ar fi o mare uşurare să ştim că se află pe drum, înaintea sau în urma noastră.

- Să zicem, nu se arătă convins Pas Mare. Eu unul cred că a fost aici şi că-l pândea o primejdie. Aici a pârjolit focul; şi uite că acum îmi amintesc de luminile pe care le-am văzut acum trei nopţi pe cerul de la răsărit. Am o bănuială că a fost atacat pe coama asta de deal, dar n-aş putea spune care-a fost rezultatul. Gandalf nu mai este aici, deci singuri trebuie să avem grijă de noi şi să găsim drumul spre Vâlceaua Despicată, cum om putea mai bine.

- Cât de departe e Vâlceaua? întrebă Merry, uitându-se în jur cu un aer obosit.

De sus, de pe Ţancul Vremii, lumea părea sălbatică şi nesfârşită.

- Nu ştiu dacă Drumul a fost vreodată măsurat în mile mai departe *de Hanul Părăsit,* care se află la o zi distanţă de Bree, spre răsărit, spuse Pas Mare. Unii spun într-un fel, alţii spun altfel. Un drum ciudat, drumeţii sunt bucuroşi când îşi sfârşesc călătoria, oricât de mult sau de puţin au mers. Dar eu ştiu cât mi-ar lua mie, pe propriile picioare, dacă e şi vremea bună şi îmi surâde norocul: douăsprezece zile de aici până la Vadul Urşilor, unde Drumul traversează Apa Zgomotoasă ce izvorăşte din Vâlceaua Despicată. Avem înainte o călătorie de cel puţin două săptămâni, căci nu-mi închipui că vom putea folosi Drumul.

- Două săptămâni!

Lui Frodo nu-i venea să creadă.

- Multe se mai pot întâmpla în acest timp, oftă el.

- Aşa e, adeveri Pas Mare.

Rămaseră o vreme tăcuţi pe vârful de deal, lângă povârnişul răsăritean. În locul acela singuratic, Frodo îşi dădu pentru prima oară pe de-a-ntregul seama de pribegia lui şi de pericolul în care se afla. Tare şi-ar mai fi dorit ca soarta să-l fi lăsat în prea iubitul şi liniştitul său Comitat. Se uită în jos, la îngrozitorul Drum ce ducea înapoi, spre vest - spre casa lui. Dintr-o dată,

privirea îi prinse două puncte negre ce se mişcau încet de-a lungul drumului spre vest; privi şi mai atent şi observă că mai erau trei, care se târau spre est, în întâmpinarea celorlalte. Îi scăpă un strigăt şi iute îl prinse pe Pas Mare de braţ.

- Priveşte! zise el, arătând în jos.

Pe loc Pas Mare se aruncă la pământ, la adăpostul cercului ruinat, trăgându-l şi pe Frodo jos lângă el. Merry se trânti alături.

- Ce-i? întrebă el în şoaptă.

- Nu ştiu, dar mă tem de ce-i mai rău, răspunse Pas Mare.

Se târâră până la marginea inelului şi iscodiră printr-o crăpătura dintre doi colţi ascuţiţi. Lumina nu mai era puternică, căci seninul dimineţii trecuse de mult şi nori ce veneau de la est acoperiseră soarele care începuse să coboare spre asfinţit. Vedeau cu toţii petele negre, dar nici Frodo şi nici Merry nu le puteau distinge clar contururile; ceva totuşi le spunea că acolo departe, jos, se strângeau Călăreţii Negri pe Drum, dincolo de piciorul dealului.

- Da, zise Pas Mare, a cărui privire mai ascuţită nu-l lăsa prada îndoielii. Duşmanul e acolo.

Se furişară în grabă din ascunzătoare şi coborâră pe costişa nordică a dealului, că să-şi găsească prietenii.

Sam şi Peregrin nu stătuseră degeaba. Exploraseră Vâlceaua şi clinele înconjurătoare. Destul de aproape dăduseră peste un izvor cu apă limpede, ce venea din coasta dealului, iar lângă el urme de tălpi, vechi de cel mult o zi sau două. Chiar pe fundul vâlcelei găsiseră urme destul de proaspete de foc şi alte semne de popas încropit în mare grabă. Câteva pietre căzuseră pe buza dinspre deal a vâlcelei. În spatele lor, Sam descoperise o provizie mică de lemne de foc, aranjate frumos într-o grămadă.

- Mă-ntreb dacă n-a trecut Gandalf pe-aici, îi spuse el lui Pippin. Cine-a pus lemnele aici avea de gând să se întoarcă, aşa mi se pare.

Aflând despre aceste descoperiri, Pas Mare se încruntă.

- Mai bine mai aveam puţină răbdare şi cercetam locul ăsta eu însumi, zise pornind iute spre izvor, ca să studieze urmele de tălpi.

- Mă temeam eu c-aşa are să fie, spuse el când se întoarse. Sam şi Pippin au umblat peste tot, şi acolo pământul e moale, aşa că urmele ori s-au distrus, ori s-au amestecat. Nu de mult au trecut Pribegii pe-aici. Ei au lăsat lemnele de foc. Dar sunt şi urme mai proaspete, ce n-au fost făcute de Pribegi. Cel puţin o urmă a fost lăsată de cizme mari, acum o zi sau două. Cel puţin una. Acum nu mai pot fi sigur, dar cred că au fost multe picioare încălţate în cizme.

Tăcu şi rămase adâncit în gânduri.

În minţile lor, hobbiţii aveau imaginea clară a Călăreţilor înveliţi în pelerine şi încălţaţi cu cizme. Dacă într-adevăr Călăreţii descoperiseră Vâlceaua, cu cât îi ducea Pas Mare mai repede în altă parte, cu atât era mai bine. Sam se uită în jurul său cu vădită neplăcere, mai ales după ce auzise noutăţile despre duşmanii lor, aflaţi pe Drum, doar la câteva mile distanţă.

- N-ar fi mai bine s-o ştergem imediat, domnu' Pas Mare? întrebă el înfrigurat. Se întunecă şi nu-mi place văgăuna asta: mă face să-mi simt inima grea.
- Da, negreşit trebuie să ne hotărâm ce să facem acum, pe loc, răspunse Pas Mare, uitându-se la cer ca să vadă cât timp mai aveau şi cum se anunţa vremea. Ei bine, Sam, zise el într-un sfârşit, nici mie nu-mi place locul ăsta, dar nu-mi vine în minte nici un alt loc unde-am putea ajunge până la căderea nopţii. Cel puţin deocamdată n-am fost zăriţi, iar dacă ne mişcăm, e mult mai probabil să fim văzuţi de iscoade. Tot ce-am putea face ar fi să ne abatem de la drumul nostru şi s-o luăm drept spre miazănoapte, pe partea asta a dealurilor, unde ţinutul seamănă foarte mult cu ce este aici. Drumul este supravegheat, dar va trebui, vrem nu vrem, să-l traversam dacă am încerca să ne punem la adăpost în desişurile de la miazăzi. La miazănoapte de Drum, dincolo de dealuri, e pustietate mare şi oglindă cât vezi de jur-împrejur.
- Călăreţii ăştia pot vedea? întrebă Merry. Adică, mi se pare ciudat că şi-au folosit mai degrabă nasurile şi nu ochii, şi că ne-au adulmecat, dacă ăsta-i cuvântul potrivit, cel puţin în timpul zilei. Dar ne-ai pus să ne culcăm la pământ când i-ai văzut jos, în vale; iar acum spui că am putea fi văzuţi, dacă ne mişcăm.
- Am fost prea imprudent sus pe culme, răspunse Pas Mare. Eram atent să găsesc vreun semn lăsat de Gandalf, dar a fost o greşeală din partea noastră să urcăm şi să stăm acolo atât de mult. Căci cei care văd sunt caii negri, iar Călăreţii pot folosi oameni şi creaturi drept iscoade, aşa cum ne-a fost dat să descoperim în Bree. Ei înşişi nu pot vedea lumea luminii aşa cum o vedem noi, dar formele noastre aruncă umbre în minţile lor, pe care doar soarele amiezii le distruge; iar în întuneric disting multe semne şi forme ce pentru noi zac ascunse: atunci sunt cel mai de temut. Şi tot timpul simt mirosul de sânge cald, dorindu-l şi urându-l în acelaşi timp. Şi simţurile sunt altele decât cele ale vederii sau mirosului. Le simţim prezenţa - ne-a tulburat inimile din clipa în care am ajuns aici şi încă înainte de a-i vedea; ei ne-o simt pe-a noastră mult mai intens. Pe lângă asta, adăugă el, coborându-şi vocea până la şoaptă, îi atrage Inelul.
- Vrei să spui că nu exista scăpare? întrebă Frodo uitându-se în jur cu disperare. Dacă mă mişc, sunt văzut şi vânat. Dacă stau pe loc, îi atrag la mine.
Pas Mare îşi puse o mână pe umărul lui.
- Mai există speranţă, spuse el. Nu eşti singur. Să luăm lemnele astea pregătite aici pentru foc drept un semn bun. Nu prea avem unde să ne adăpostim sau să ne apărăm aici, dar focul ne va servi şi de adăpost, şi de apărare. Poate Sauron să folosească focul în mârşăviile sale cât pofteşte, dar Călăreţii ăştia nu iubesc focul şi se tem de cei care-l mânuiesc. Focul este prietenul nostru în pustietate.
- Aşa o fi, murmură Sam. Pe de altă parte, nici nu văd cale mai bună de a le spune „cucu, aici suntem", decât poate să ne apucăm să strigăm.

În cel mai adânc şi mai adăpostit cotlon al văioagei aprinseră un foc şi pregătiră ceva de mâncare. Umbrele serii începeau să coboare, se făcea tot mai frig. Simţiră deodată cât de foame le era, căci nu mâncaseră nimic de dimineaţă; dar nu cutezară să pregătească altceva mai mult decât o cină modestă. Nici o vietate nu popula întinderile de dincolo de dealuri, în afara zburătoarelor şi a sălbăticiunilor - ţinuturi neprimitoare, părăsite de toate seminţiile lumii. Pribegii mai hălăduiau din timp în timp pe acele meleaguri, dar erau puţini la număr şi nu poposeau niciodată. Alţi rătăcitori erau şi mai rari, şi oricum de soi rău: căpcăunii rătăceau când şi când, ieşind din văile nordice ale Munţilor Ceţoşi. Doar pe Drum puteau fi întâlniţi călători, cel mai adesea gnomi, grăbind cu treburi numai de ei ştiute, fără să-i ajute pe străinii aflaţi la ananghie sau să schimbe mai mult de câteva vorbe cu ei.

- Nu văd cum am putea face să ne ajungă merindele, zise Frodo. Nu-i vorbă, am fost cumpătaţi în aceste ultime zile, nici cina de-acum nu-i un festin; dar am mâncat mai mult decât ar fi trebuit, dacă socotim că avem de mers două săptămâni, poate chiar mai mult.

- De-ale gurii găsim în pustietate, zise Pas Mare. Fructe de pădure, rădăcini, ierburi; iar dacă e nevoie, mă pricep niţel la de-ale vânătorii. Să nu vă temeţi că o să flămânziţi înainte de venirea iernii. Numai că strânsul hranei şi vânatul sunt îndeletniciri anevoioase şi obositoare, iar noi n-avem vreme de pierdut. Aşa că strângeţi-va brâiele şi gândiţi-vă cu speranţă la mesele din casa lui Elrond.

Frigul se făcea tot mai aprig pe măsură ce se adâncea întunericul. Uitându-se pe furiş peste buza văioagei, nu vedeau altceva decât întinderi de pământ cenuşiu ce repede se pierdeau în umbră. Deasupra, cerul se limpezise din nou; îl acopereau încet, pâlpâind, stelele. Frodo şi tovarăşii săi se strânseră în jurul focului, înveliţi în toate păturile şi veşmintele pe care le aveau cu ei; Pas Mare, în schimb, se mulţumi doar cu o pelerină şi se aşeză mai la o parte, trăgând gânditor din pipă.

Când noaptea se făcu şi mai adâncă şi focul prinse a străluci cu mai multă viaţă, el începu să le spună poveşti, ca să le abată gândul de la teamă. Ştia nenumărate istorii şi legende străvechi, despre elfi şi oameni şi despre faptele rele şi cele bune din zilele de odinioară. În sinea lor, hobbiţii se întrebau cât de bătrân era Pas Mare şi de unde învăţase toate aceste comori.

- Vorbeşte-ne de Gil-galad, îl rugă Merry deodată, când Pas Mare sfârşi o poveste despre Regatele Elfilor. Ştii cum sună mai departe balada aia veche de care ne-ai pomenit?

- Ştiu, cum să nu. Şi Frodo ştie, căci ne priveşte pe toţi îndeaproape.

Merry şi Pippin se uitară la Frodo, care îşi aţintise privirile la foc.

- Ştiu doar puţinul pe care mi l-a spus Gandalf, zise Frodo încet. Gil-galad a fost ultimul dintre marii regi elfi de pe Pământul de Mijloc. În limba lor, Gil-galad înseamnă *Lumina stelei. Împreună* cu Elendil, prietenul elfilor, el a plecat spre ţara…

- Nu, îl întrerupse Pas Mare. Nu cred că povestea asta trebuie spusă acum, când slujitorii Duşmanului sunt pe aproape. Dacă izbutim să ajungem la casa lui Elrond, o s-o puteţi auzi acolo, de la un capăt la altul.

- Atunci spune-ne încă o poveste de demult, îl rugă Sam, o poveste despre elfii dinainte de apusul vremurilor. Tare aş vrea să mai aflu despre elfi; întunericul ăsta îmi pare să se strângă atât de tare în jurul nostru.

- Am să vă spun povestea lui Tinuviel, hotărî Pas Mare, dar pe scurt - căci este o poveste lungă, al cărei sfârşit nu se cunoaşte; şi nu-s alţii, afară doar de Elrond, care să şi-o amintească pe de-a-ntregul, aşa cum era spusă pe vremuri. E un basm, chiar dacă-i trist, aşa cum sunt toate basmele despre Pământul de Mijloc, şi cu toate acestea ne poate însenina.

Tăcu o vreme, apoi începu nu să vorbească, ci să cânte încetişor:

Frunzişuri dese, ierburi moi,
Înaltă floarea de cucută
Şi în poiană stele, roi,
Prin umbrele în tremurare.
Tinuviel dansa pierdută
Pe-al flautului cânt vioi,
Cu părul ei, sub vraja mută
A strălucirilor stelare.

Din iarna munţilor venind
Pe râul elfilor la vale,
Beren călca pe foi de-argint,
Hoinar şi trist şi singuratic.
Dar când îi apăru în cale
Veşmântul ei de flori sclipind
Ce se-arăta privirii sale
Şi părul lung umbrind sălbatic,

Cuprins de vrajă, se trezi
Şi ar fi vrut cu-nfrigurare
Ca într-o joacă de copii
Să prindă-a lunii licărire
Fecioara-n dans prin frunze rare
În codrii elfilor pieri
Şi el rămase-n aşteptare,
Pierdut şi singur în iubire.
Parcă prin frunzele de tei
Un zbor trecea ca o părere,
Şi un cântec, poate şoapta ei,

Prin văi adânci şi tăinuite
Dar vremea scutura-n tăcere
Frunzişul codrilor erei
Şi flori cădeau fără putere
Sub vântul iernii, veştejite

În urma ei, neostenit
O căuta pe-ntreg pământul
Şi sub al stelelor sclipit
Şi prin văzduhuri îngheţate
În lună îi vedea veşmântul
Ca pe un cal nebănuit
Dansa fecioara luminându-l
Ca-n albe neguri depărtate.

Iarna trecu, dar n-a uitat
Să-ntoarcă iarăşi primăvara
Cu al ciocârliilor cântat
Şi ploi venind prin zarea-adâncă.
Flori albe, in lumina clară,
Văzu sub tălpi şi, vindecat,
ar fi dansat cu ea, fugara,
Pe iarba neatinsă încă.

Fecioara dispăru, dar el
Un nume elf chema cu jale
Tinuviel! Tinuviel!
Şi ea-ncercă să înţeleagă
Oprită-n vraja vocii sale –
Beren veni, şi-n veci, astfel,
Îmbrăţişaţi, pe-aceeaşi cale,
Să fie viaţa lor întreagă.

Privind în ochii ei umbriţi
De părul lung în unduire
Păreau de cer adeveriţi în oglindiri adânci de stele –
Tinuviel, fecioara elfă
Nemuritoare prin iubire,
Cu braţe albe în lumină,
Cu părul, umbră peste ele.

De-acum pe lungi poteci vor fi
Pe stânci de munte, duşi de soarte,
Prin porţi de fier şi săli pustii,
Peste păduri de-ntunecime,
Şi despărţiri aveau să-i poarte,
Dar soarta iar îi întâlni
Pierduţi prin veacuri fără moarte,
Prin codri neştiuţi de nime!

Pas Mare oftă şi tăcu o vreme, înainte să vorbească din nou.

- Acesta e un cântec pe care elfii îl numesc *ann-thennath,* dar e greu să fie tălmăcit altfel în vorbirea noastră de zi cu zi, iar ceea ce v-am cântat eu este doar un ecou palid. Povesteşte despre Beren, fiu al lui Barahir şi Luthien Tinuviel. Beren era muritor, dar Luthien era fiica lui Thingol, un Rege al elfilor de pe Pământul de Mijloc, pe vremea când lumea era încă tânără, iar ea era cea mai frumoasă fecioară ce a fost văzută vreodată printre copiii acestei lumi. Precum stelele deasupra ceţurilor de pe meleagurile de la miazănoapte era frumuseţea ei, iar chipul ei aidoma luminii soarelui, în acele timpuri, Marele Duşman, căruia Sauron din Mordor îi era un simplu slujitor, sălăşluia în Angband, la Miazănoapte, iar elfii de la soare-apune, care s-au întors pe Pământul de Mijloc, au pornit război împotriva lui ca să recucerească Silmarilsurile răpite de el; iar străbunii Oamenilor i-au ajutat pe elfi. Dar Duşmanul a învins, Barahin a fost ucis, iar Beren, scăpând din mare primejdie, a trecut peste Munţii Groazei, intrând în tăinuitul Regat Thingol, în codrul Neldoreth. Acolo a zărit-o pe Luthien, care cânta şi dansa într-un crâng, lângă râul Esgalduin cel fermecat; şi i-a pus numele de Tinuviel, adică Privighetoarea, în vorbirea străveche. Multe amărăciuni s-au abătut mai târziu asupra lor, şi vreme îndelungată au fost despărţiţi. Tinuviel l-a scăpat pe Beren din temniţele lui Sauron, şi împreună au trecut prin mari primejdii, l-au dat jos de pe tronul lui chiar pe Marele Duşman şi au luat din coroana lui de fier una dintre cele trei Silmarilsuri, cele mai mari nestemate ce-au fost văzute vreodată, pentru a o da în schimbul miresei Luthien tatălui ei, Thingol. Dar în cele din urmă Beren a fost ucis de Lupul care a venit de la porţile din Angband, şi a murit în braţele lui Tinuviel. Ea însă a ales să fie muritoare şi să piară de pe lumea asta, ca să-l poată urma; iar cântecul spune că ei s-au întâlnit din nou dincolo de Mările Despărţirilor şi după ce au mai umblat o vreme, vii încă o dată, prin pădurile verzi, au trecut, în timpuri de mult duse, dincolo de hotarele lumii noastre. Aşa se face că Luthien Tinuviel, singura din tot regatul elfilor, a murit cu adevărat şi a părăsit lumea, iar ei au pierdut-o pe cea pe care au iubit-o cel mai mult. Dar de la ea s-au tras stăpânii elfi din străvechime, amestecându-se printre oameni. Acolo trăiesc încă aceia a căror strămoaşă a fost Luthien, şi se

spune că viaţa ei nu va pieri niciodată. Elrond din Vâlceaua Despicată este din acea seminţie. Din Beren şi Luthien s-a născut moştenitorul lui Dior Thingol; iar din acesta Elwing cel Alb, cu care s-a măritat Earendil, cel care a pornit cu corabia lui din ceţurile lumii pe mările cerurilor, cu nestemata Silmaril deasupra sprâncenei sale. Iar din Earendil s-au tras Regii din Numenor, adică din Apusime.

În timp ce Pas Mare vorbea, hobbiţii îi priveau chipul, ciudat, pătimaş, abia luminat de lucirea roşie a focului de lemne. Ochii lui străluceau, vocea îi era gravă şi adâncă. Deasupra, bolta era neagră şi înstelată. Dintr-o dată, în spatele lui apăru o lumină palidă pe creştetul Ţancului Vremii. Luna ceruită urcă încet peste dealul ce-i domina, făcând stelele din jur să pălească.

Povestea se sfârşise. Hobbiţii se foiră, îşi întinseră mădularele.

- Uitaţi-vă! le atrase Merry luarea-aminte. Răsare luna; semn că s-a făcut târziu.

Priviră cu toţii. În aceeaşi clipă, văzură în vârful dealului ceva mic şi negru, decupat pe lucirea lunii ce răsărea. Poate că era doar un bolovan mare sau un stei dezvelit de razele palide.

Sam şi Merry se ridicară în picioare şi se depărtară de foc. Frodo şi Pippin rămaseră aşezaţi şi tăcuţi. Pas Mare urmărea încordat lumina lunii. Totul părea liniştit şi nemişcat, dar Frodo simţi cum inima îi era cuprinsă de o groază de gheaţă, acum că Pas Mare nu mai vorbea. Se ghemui şi mai aproape de foc. Dar tocmai atunci se întoarse şi Sam în fugă, de la marginea văioagei.

- Nu ştiu ce e, zise el, dar mi s-a făcut frică dintr-o dată. N-aş ieşi din vâlceaua asta pentru nimic în lume; mi s-a năzărit, aşa, că cineva se căţăra în sus pe povârniş.

- Ai *văzut* ceva? întrebă Frodo, sărind în picioare.

- Nu, stăpâne. De văzut, n-am văzut, dar nici că m-am oprit să mă uit.

- Eu am văzut ceva, zise Merry; sau aşa cred - spre apus, unde lumina lunii cădea pe şesurile de dincolo de umbra aruncată de vârful dealului, mi s-a părut că am zărit două sau trei siluete negre. Parcă veneau încoace.

- Staţi lângă foc, cu spatele la el! strigă Pas Mare. Luaţi în mâini nişte lemne din cele lungi şi fiţi pregătiţi.

O vreme fără măsură rămaseră acolo tăcuţi şi încordaţi, cu spatele la focul de lemne, cu privirile aţintite la umbrele ce-i împrejmuiau. Nu se întâmplă nimic. Nici o mişcare şi nici un sunet în noapte. Frodo se foi, simţind nevoia să spargă tăcerea: să urle.

- Sssst, susură Pas Mare.

- Ce-a fost asta? abia şopti Pippin în aceeaşi clipă.

Peste buza micii văioage, pe partea mai îndepărtată de deal, mai mult simţiră decât văzură înălţându-se o umbră, o singură umbră sau mai multe decât una. Curând nu mai încăpu nici o îndoială: trei sau patru siluete înalte şi negre stăteau acolo, pe clină, uitându-se în jos la ei. Atât de negre erau, încât semănau cu nişte găuri negre în umbra adâncă din spatele lor. Lui

Frodo i se păru că aude un sâsâit slab, ca o respiraţie înveninată, şi simţi un fior subţire, străpungător. Apoi siluetele începură să înainteze.

Teroarea puse stăpânire pe Pippin şi Merry, făcându-i să se arunce cu feţele la pământ. Sam se înghesui în Frodo. Frodo nu era mai puţin îngrozit decât tovarăşii săi; dârdâia, cuprins parcă de un frig cumplit, dar groaza lui fu înghiţită de neaşteptata ispită de a-şi pune Inelul pe deget. Dorinţa îl copleşi într-aşa măsură, încât nu se mai putea gândi la nimic altceva. Nu uitase Gorganul, şi nici mesajul lui Gandalf; dar ceva părea să-l împingă să dea la o parte toate prevenirile - nu-şi mai dorea decât să dea ascultare ispitei. Nu în speranţa de-a scăpa sau de-a face ceva anume, spre bine sau spre rău: nu simţea decât că trebuia să ia Inelul şi să şi-l petreacă pe deget. Nu putea scoate un singur cuvânt. Simţi privirea lui Sam pironită asupra lui, ca şi cum acesta ştia că stăpânul său se afla în mare cumpănă, dar Frodo nu se putu răsuci spre el. Închise ochii şi se luptă cu sine câteva clipe; împotrivirea i se păru de neîndurat, astfel că trase lanţul afară şi-şi puse Inelul pe arătătorul mâinii stângi.

În clipa următoare, deşi totul rămăsese la fel ca înainte, ameninţător şi întunecos, formele căpătară o claritate teribilă. Frodo vedea până sub mantiile lor negre. Cinci siluete înalte: două stăteau pe buza vâlcelei, trei înaintau. Pe chipurile lor albe ardeau ochi pătrunzători şi nemiloşi; sub pelerine purtau veşminte lungi, cenuşii; peste părul sur, coifuri din argint; în mâinile scheletice, săbii de oţel. Ochii lor coborâră asupra lui, străpungându-l, şi în aceeaşi clipă siluetele se repeziră la el. Disperat, Frodo îşi trase sabia din teacă, şi când o scoase, i se năzări că tăişul ei scăpărase cu o lumină roşie, parcă ar fi fost o limbă de foc. Două dintre siluete se opriră locului. A treia era mai înaltă decât celelalte: avea părul lung, lucitor, iar pe coif o coroană. Într-o mână ţinea o sabie lungă, în cealaltă un pumnal; şi pumnalul, şi mâna care-l ţinea apăreau străluminate de o aură palidă. Silueta făcu un pas înainte şi se prăvăli peste Frodo.

În acea fracţiune de secundă, Frodo se aruncă pe burtă şi se pomeni strigând: *Ooo, Elbereth! Gilthoniel!* Izbi în picioarele vrăjmaşului. Noaptea fu săgetată de un ţipăt ascuţit, iar el simţi o durere ca de aşchie de gheaţă otrăvită înfigându-i-se în umărul stâng. Înainte ca mintea să i se întunece, zări, ca printr-o ceaţă învârtejită, cum Pas Mare ţâşneşte din întuneric cu un mănunchi de lemne arzânde în fiecare mână. Cu un ultim efort, Frodo lăsă paloşul să-i cadă şi-şi scoase Inelul de pe deget, strângându-l în pumnul drept.

Chapter 14

Fuga spre Vad

Când Frodo îşi veni în simţiri, încă strângea în pumn Inelul. Zăcea întins lângă focul ce ardea acum cu o vâlvătaie mare şi strălucitoare. Cei trei tovarăşi ai săi stăteau aplecaţi deasupra lui.

- Ce s-a-ntâmplat? Unde-i regele cel palid? întrebă Frodo cu disperare.

Hobbiţii erau prea copleşiţi de bucuria de a-l auzi vorbind ca să-i răspundă imediat; drept e că nici nu-i înţeleseseră întrebarea, într-un târziu, Frodo pricepu de la Sam că ei unii nu văzuseră nimic, decât nişte siluete vagi, umbroase, ce se îndreptau spre ei. Şi deodată, spre groaza lui, Sam descoperise că stăpânul dispăruse; şi tot atunci o umbră neagră trecuse ca fulgerul pe lângă el şi se prăbuşise la pământ. Auzise vocea lui Frodo, dar i se păruse că venea de undeva de la mare depărtare, sau de sub pământ, strigând vorbe ciudate. Şi altceva nici că mai zăriseră, până se împiedicaseră de trupul lui Frodo, zăcând ca şi mort, cu faţa în jos pe iarbă şi cu sabia sub el. Pas Mare le poruncise să-l ridice şi să-l întindă lângă foc, apoi se făcuse nevăzut. Şi de atunci trecuse ceva vreme.

Era limpede că Sam începea să se îndoiască de Pas Mare; dar chiar în timp ce vorbea, acesta se reîntoarse, apărând pe nepusă masă din umbrele nopţii. Toţi tresăriră, iar Sam chiar îşi scoase sabia, punându-se scut deasupra lui Frodo; numai că Pas Mare îngenunche iute alături de el.

- Nu-s Călăreţ Negru, Sam, zise el cu blândeţe, şi nici în tabăra lor nu-s. Am încercat să aflu câte ceva din mişcările lor; dar n-am aflat. Nu pot şti din ce pricină au plecat şi nu au atacat încă o dată. Însă prezenţa lor nu se simte nicăieri în preajmă.

Când auzi povestea lui Frodo, se încruntă, clătină din cap şi oftă. Apoi le ceru lui Pippin şi lui Merry să pună la încălzit cât mai multă apă în ceaunele lor mici şi să spele rana cu ea.

- Puneţi lemne pe foc tot timpul şi aveţi grijă să-i fie cald lui Frodo, mai spuse el.

Apoi se ridică în picioare şi-l chemă pe Sam mai la o parte.

- Cred că acum pricep mai bine ce se-ntâmplă, zise el cu o voce coborâtă. După cât se pare, au fost doar cinci dintre duşmani. De ce n-au venit toţi, nu ştiu; dar nu cred că se aşteptau să întâmpine rezistenţă. Deocamdată s-au retras. Dar tare mi-e teamă că nu prea departe. Or să vină înapoi în altă

noapte, dacă nu izbutim să scăpăm. Nu fac decât să aştepte, pentru că îşi închipuie că sunt aproape de victorie şi că Inelul nu va mai putea să se depărteze mult. Teama mea, Sam, e că îşi închipuie că stăpânul tău are o rană mortală, ce-l va face neputincios în faţa vrerii lor. Vom trăi şi vom vedea.

Sam îşi reţinu cu greu lacrimile.

- Nu te pierde cu firea, încercă să-l liniştească Pas Mare. Acum trebuie să ai încredere în mine. Frodo al tău e făcut dintr-o stofă mult mai rezistentă decât am crezut, chiar dacă Gandalf m-a prevenit asupra acestui lucru. Frodo nu e rănit de moarte, şi cred că va rezista puterii rele a rănii mai mult decât se aşteaptă duşmanii. Am să fac tot ce pot ca să-l ajut şi să-l vindec. Păzeşte-l bine cât lipsesc.

O luă iute din loc şi dispăru încă o dată în întuneric.

Frodo moţăia, deşi durerea din rană devenea tot mai puternică şi o răceală ucigătoare se întindea din umăr spre braţ şi latura trupului. Prietenii lui vegheau asupra lui, încingeau focul ca să-i fie cald şi-i spălau rana. Noaptea trecu încet şi istovitoare. Zorile se iveau pe cer şi văioaga se umplea de o lumină cenuşie, atunci când se întoarse Pas Mare.

- Ia priviţi! strigă el şi, aplecându-se, ridică de jos o pelerină neagră ce zăcuse acolo ascunsă de întunericul nopţii.

La câteva palme mai sus de tiv, ţesătura avea o crestătură.

- Aici a lovit sabia lui Frodo, zise el. Singura vătămare, mă tem, pe care a adus-o duşmanului său; căci acesta rămâne nevătămat, doar tăişurile ce străpung pe înspăimântătorul Rege pier. Mai ucigător pentru el a fost numele lui Elbereth. Iar pentru Frodo, mai ucigător a fost ăsta!

Se aplecă încă o dată şi culese din iarbă un pumnal lung şi subţire. Lama lucea ca o scăpărare de gheaţă. Când Pas Mare se ridică, hobbiţii văzură că tăişul era zimţat, iar vârful rupt. Şi spre marea lor uimire, în timp ce el ţinea pumnalul în sus, în lumina tot mai limpede a zorilor, lama păru a se topi, dispărând ca un fum în văzduh; Pas Mare rămăsese doar cu plăselele în mână.

- Vai, vai! se văită el. Pumnalul ăsta blestemat l-a rănit. Puţini sunt cei care se pricep să tămăduiască rănile lăsate de armele lor blestemate. Dar o să fac tot ce-mi stă în putinţă.

Se aşeză pe pământ şi puse plăselele pumnalului pe genunchi iar deasupră-le cânta încet un cântec, într-o limbă ciudată. Apoi, dându-le deoparte, se răsuci spre Frodo şi, cu o voce şoptită, rosti vorbe de neînţeles pentru ceilalţi. Din săculeţul atârnat la brâu scoase frunzele lungi ale unei plante.

- După frunzele astea m-am dus până departe ca să le găsesc, spuse el. Căci planta nu creşte pe dealurile sterpe; am dat de ea în întuneric, în desişurile aflate la miazăzi de Drum, de unde am simţit venind aroma frunzelor ei.

Zdrobi o frunză între degete şi aerul se umplu de un miros dulceag şi înţepător.

- Am avut noroc că am găsit-o, adăugă el, căci e o plantă vindecătoare, adusă pe Pământul de Mijloc de oamenii din Apus. *Athelas* îi e numele dat de ei şi creşte ici şi colo, doar lângă locurile unde s-au aşezat sau au poposit ei în vremurile de demult; la Miazănoapte nu e cunoscută, decât de puţinii care se încumetă în Pustietate. Are virtuţi mari, numai că puterile ei tămăduitoare se pot dovedi slabe pentru rana lui Frodo.

Aruncă frunzele în apa clocotindă şi cu acea fiertură spălă umărul lui Frodo. Mireasma aburului era înviorătoare, încât hobbiţii nevătămaţi simţiră cum li se liniştesc şi li se limpezesc gândurile. Buruiana păru să aibă oarece putere şi asupra rănii, căci Frodo avu senzaţia că durerea şi răceala din partea aceea a trupului se alinau; dar braţul îi rămase la fel de neputincios: nu şi-l putea ridica şi nici mişca. Îi părea cumplit de rău de nesăbuinţa de care dăduse dovadă şi se învinuia că nu rezistase ispitei; abia acum pricepea că, punându-şi Inelul pe deget, nu se supusese propriei dorinţe, ci voinţei poruncitoare a duşmanilor săi. Se întreba dacă nu cumva avea să rămână beteag pe viaţă, şi cum îşi vor mai putea continua călătoria. Se simţea prea slab ca să se ţină pe picioare.

Aceasta era întrebarea care-i frământa şi pe ceilalţi hobbiţi. Fără să mai stea pe gânduri, hotărâră să părăsească Ţancul Vremii cât mai curând cu putinţă.

- Îmi vine să cred, zise Pas Mare, că duşmanul pândeşte locul ăsta de câteva zile bune. Dacă a ajuns Gandalf aici, trebuie că a fost nevoit să plece degrabă şi nu se va mai întoarce. Oricum, după atacul de ieri-seară, suntem în mare primejdie aici de cum se lasă întunericul, şi oriunde ne-am duce n-am da de pericole mai mari.

Nici nu se lumină bine de ziuă, că ei şi îmbucară ceva la repezeală, apoi îşi făcură bagajele. Lui Frodo îi era cu neputinţă să meargă pe jos, aşa că împărţiră cea mai mare parte a bagajelor între ei patru, iar pe Frodo îl cocoţară pe spinarea poneiului. În ultimele zile, bietul animal se întremase mult, părea mai gras şi mai voinic, şi chiar începuse să dea dovadă de oarecare afecţiune pentru noii lui stăpâni, mai ales pentru Sam. Trebuie că felul în care se purtase Bill Ferigă fusese tare neomenos, dacă această călătorie în pustietate putea să însemne o atât de mare schimbare în bine faţă de viaţa lui dinainte.

Porniră înspre sud. Drept e că erau nevoiţi să traverseze Drumul, dar altă cale mai scurtă spre ţinuturile împădurite nu exista. În plus, aveau nevoie de lemne; căci Pas Mare le spusese că lui Frodo trebuia să-i fie cald tot timpul, cu deosebire noaptea, şi pe lângă asta focul avea să-i apere întrucâtva pe toţi. De asemenea, planul lui Pas Mare era acela de a mai scurta un ocol mare pe care-l făcea Drumul: dincolo de Ţancul Vremii, la răsărit, acesta îşi schimba direcţia şi cotea mult spre nord.

Merseră încet, cu ochii-n patru, ocolind clinele dealului dinspre miazăzi şi apus, şi în scurtă vreme ajunseră la marginea Drumului. Nu se vedea nici urmă de Călăreţi. Însă tocmai când treceau în fugă pe partea cealaltă, auziră în depărtare două strigăte: o voce rece care chema, şi o altă voce

rece care răspundea. Tremurând din toate încheieturile, grăbiră şi mai mult pasul, îndreptându-se spre desişul aflat în faţa lor. Pământul cobora în pantă spre sud, dar era un ţinut sălbatic, lipsit de poteci; tufăriş şi copaci pipernicifi creşteau în hăţişuri greu de pătruns, despărţite de întinderi sterpe. Iarba era rară, aspră şi cenuşie, iar frunzele desişurilor se veştejiseră şi cădeau. Un ţinut posomorât, pe care-l străbăteau anevoie şi cu multă amărăciune în suflet. Abia dacă schimbau câte o vorbă în timp ce înaintau cu greu. Frodo îşi simţea inima ca de plumb, văzându-i cum mergeau pe lângă el, cu capetele plecate şi spinările cocârjate sub greutăţi. Chiar şi Pas Mare arăta obosit şi abătut.

Înainte să se isprăvească marşul din acea zi, durerea lui Frodo se ascuţi din nou, dar multă vreme el nu spuse nimic. De patru zile mergeau, şi ţinutul nu-şi schimbase prea mult înfăţişarea, doar Ţancul Vremii se cufunda încet în urma lor, iar în faţă munţii din zare se desenau mai aproape cu fiecare pas. De la acel strigăt îndepărtat nu mai văzuseră şi nu mai auziseră nimic ce ar fi putut să însemne că duşmanul prinsese de veste despre fuga lor sau că îi urmăarea. Se temeau de orele întunericului şi stăteau de strajă câte doi în timpul nopţii, aşteptându-se în orice clipă să vadă siluete negre profilându-se pe cenuşiul nopţilor, abia luminate de luna învăluită în nori; dar nu zăreau şi nu auzeau altceva decât oftatul frunzelor şi al ierbii veştejite. Nici măcar o clipă nu simţiseră prezenţa răului ce-i cuprinsese înaintea atacului din văioagă. Ar fi fost prea mult să spere că duşmanul călare le pierduse încă o dată urma. Te pomeneşti că aşteptau să-i atace prin surprindere la vreo strâmtoare?

La capătul celei de-a cincea zi, terenul începu iarăşi să urce încet, ieşind din valea largă şi puţin adâncă în care coborâseră. Pas Mare schimbă din nou direcţia, dinspre răsărit uşor înspre miazănoapte, iar în cea de-a şasea zi, ajungând în vârful unui urcuş lin şi lung, văzură departe în faţă o îngrămădire de coline împădurite. La poalele lor se desluşea şerpuind Drumul, iar în dreapta, un râu cenuşiu lucea palid în soarele apos. Şi mai departe, abia dacă se zărea un alt râu, într-o vale pietroasă, pe jumătate îngropată în ceţuri.

- Mă tem că de-aici trebuie s-o apucăm din nou pe Drum pentru o vreme, zise Pas Mare. Am ajuns la râul de i se spune Izvorul Brumat şi pe care elfii îl numesc Mitheithel. Izvorăşte din Pârloagele Etten, aflate în munţii căpcăunilor, la miazănoapte de Vâlceaua Despicată, şi se varsă în Apa Zgomotoasă, departe la miazăzi. Din acel loc, unii îi spun Torentul Cenuşiu. Se lăţeşte foarte mult înainte să ajungă la mare. Nu poate fi trecut pe nicăieri altundeva mai jos de izvoarele din Pârloagele Etten, decât peste Ultimul Pod, peste care trece şi Drumul.

- Celălalt râu de-acolo de departe cum se numeşte?

- Acela e Apa Zgomotoasă, sau Urşii din Vâlceaua Despicată, răspunse Pas Mare. Drumul străbate multe mile pe la poalele dealurilor între Pod şi Vadul Urşilor. Dar încă nu m-am gândit cum o să traversam râul. Fiecare apă la timpul ei. Să ne considerăm norocoşi dacă n-o să fim atacaţi pe Ultimul Pod.

A două zi, la primele ore ale dimineţii, ajunseră din nou la marginea Drumului. Sam şi Pas Mare o luară înainte, dar nu zăriră alţi călători sau călăreţi. Aici, la umbra dealurilor, plouase puţin. După socotelile lui Pas Mare, ploaia căzuse cu două zile înainte, asta însemnând că ştersese toate urmele. De atunci nu mai trecuse nimeni călare, din cât putea să vadă.

Porniră pe Drum cât le stătea în puteri de repede, şi după o milă sau două, în faţă le apăru Ultimul Pod, la capătul unui pripor scurt. Se temeau să nu care cumva să dea cu ochii de siluetele negre, dar nu era ţipenie. Pas Mare le spuse să se ascundă în hăţişul de la marginea Drumului până se ducea el să cerceteze împrejurimile.

Nu după multă vreme se întoarse în fuga la ei.

- N-am văzut nici o urmă, îi anunţă el, şi tare mă-ntreb ce-o fi însemnând asta. În schimb, am găsit ceva foarte ciudat.

Întinse palma spre ei, arătându-le o nestemată de un verde pal.

- Am găsit-o în noroi, în mijlocul Podului. Un beril, o piatră-elfă. Dacă a fost pusă anume acolo sau a fost scăpată din întâmplare, n-aş putea zice, dar îmi dă speranţe. O iau ca semn că putem trece Podul; însă după aceea nu mai îndrăznesc să merg tot pe Drum, dacă nu am vreun semn limpede că o pot face.

Nu mai zăboviră o clipă în plus. Traversară Podul în siguranţă, fără să audă alt zgomot decât al apei care se învolbura în jurul celor trei arcuri mari. După încă o milă ajunseră la o râpă îngustă, care ducea spre miazănoapte, spre ţinuturile abrupte din stânga Drumului. Aici Pas Mare se abătu de la calea dreaptă şi curând se pierdură într-un desiş posomorât, de copaci întunecaţi la coajă, ce se legănau la poalele dealurilor neprietenoase.

Hobbiţilor le părea bine că părăsiseră meleagurile acelea neprimitoare şi Drumul primejdios, dar ţinutul în care intraseră acum se arăta ameninţător şi potrivnic. Cu cât mergeau mai în adâncul râpei, cu atât dealurile se înălţau mai mult. Ici şi colo, pe culmi şi creste desluşeau urme de vechi ziduri de piatră şi ruine de turnuri: înfăţişarea lor nu prevestea nimic bun. Frodo, care nu mergea pe jos, avea timp să se uite în jur şi să cugete. Îşi aminti de ce-i spusese Bilbo despre călătoria lui şi despre turnurile ameninţătoare de pe dealurile aflate la nord de Drum, pe meleagurile din apropierea pădurii căpcăunilor, acolo unde se petrecuse prima lui mare aventură. Frodo bănuia că se aflau în acelaşi ţinut şi se întreba dacă nu cumva aveau să treacă tocmai prin locul cu pricina.

- Cine locuieşte prin părţile astea? întrebă el. Şi cine a înălţat turnurile alea? Căpcăunii, cumva?

- Nu, spuse Pas Mare. Căpcăunii nu construiesc. Nimeni nu trăieşte aici. Cu multă vreme în urmă au sălăşluit oameni pe aceste meleaguri, dar s-au dus cu toţii. Legendele spun că au devenit un popor rău, căci umbra lui Angmar s-a întins peste ei. Dar toţi au fost răpuşi în războiul ce a pus capăt Regatului de la Miazănoapte. De atunci însă, a trecut atât de mult timp, încât dealurile i-au uitat, deşi pe pământ încă se întinde o umbră.

- Unde ai aflat asemenea poveşti, dacă meleagurile astea sunt pustii cu toatele şi căzute în uitare? vru să ştie Peregrin. Păsările şi sălbăticiunile nu spun asemenea poveşti.

- Moştenitorii lui Elendil nu uită tot ce s-a-ntâmplat în străvechime, răspunse Pas Mare, şi mult mai multe din câte aş putea povesti încă mai sunt ţinute minte în Vâlceaua Despicată.

- Ai fost adeseori în Vâlceaua Despicată? întreba Frodo.

- Am fost. Pe vremuri acolo mi-am avut sălaşul, şi mă întorc de câte ori pot. Acolo îmi este rămasă inima; dar soarta mea nu-mi dă pace să stau într-un loc, nici chiar în casa frumoasă a lui Elrond.

Râpa se îngustă tot mai mult. Drumul rămas în urmă continua până la Râul Urşilor, dar nici drumul şi nici râul nu se mai zăreau de-acum. Călătorii ajunseră într-o vale lungă; strâmtă, adâncă, întunecoasă şi tăcută. Copaci cu rădăcini bătrâne şi întortocheate atârnau peste stânci şi creşteau în sus unii în spatele celorlalţi, formând povârnişuri de păduri de pin.

Hobbiţii erau din ce în ce mai obosiţi. Mergeau încet, căci trebuiau să-şi croiască drum printr-o vale ce nu avea poteci, împiedicându-se la tot pasul de trunchiuri căzute şi stânci prăvălite. Evitau pe cât puteau orice urcuş, de dragul lui Frodo, dar şi pentru că le venea greu să găsească vreo cale care să-i scoată la lărgime. De două zile se aflau în ţinutul ăsta, când, pe neaşteptate, vremea se schimbă. Vântul prinse a sufla fără contenire dinspre vest, aducând revărsări de ploaie de la mările îndepărtate, peste coamele întunecate ale dealurilor. Până să cadă noaptea, erau muiaţi până la piele, iar tabăra lor era posomorâtă, căci nu găsiseră nici un lemn de foc. A doua zi, dealurile se înălţau mai mult şi mai abrupt dinaintea lor, forţându-i să se abată de la calea lor şi s-o ia spre miazănoapte. Pas Mare arăta tot mai neliniştit: trecuseră aproape zece zile de când părăsiseră Ţancul Vremii şi merindele începeau să se împuţineze. Iar ploaia nu contenea.

În acea noapte făcură popas pe un prag de stâncă, ferit de un perete în care se găsea o văgăună puţin adâncă, o simplă scobitură. Frodo era agitat. Din pricina umezelii şi a frigului, rana îl durea mai dihai ca înainte, iar durerea şi răceala aceea de moarte îi răpiseră somnul. Rămase treaz, foindu-se şi răsucindu-se de pe-o parte pe alta, ascultând plin de teamă zgomotele tainice ale nopţii: şuierul vântului prin despicăturile stâncilor, picurul apei, o trosnitură, zgomotul neaşteptat al unei pietre desprinse şi rostogolite. I se năzări că se apropiau de el siluete negre ca să-i facă de petrecanie; dar, când se ridică în capul oaselor, nu văzu altceva decât spinarea lui Pas Mare care şedea ghemuit, îşi fuma pipa şi făcea de strajă. Se întinse la loc şi curând începu să viseze un vis tulbure, în care se făcea că umbla prin iarbă în gradina lui din Comitat, dar totul părea înceţoşat şi nedesluşit, mai neclar decât umbrele înalte şi negre ce priveau de după gardul verde.

Trezindu-se dimineaţa, băgă de seamă că ploaia încetase. Norii încă acopereau cerul, dar se spărgeau din loc în loc şi printre ei se iveau fâşii palide de albastru. Vântul sufla din nou. Nu se grăbiră să pornească la

drum. Îndată ce isprăviră gustarea rece, care n-avea puterea să le dea curaj, Pas Mare plecă de unul singur, spunându-le celorlalţi să rămână la adăpostul stâncii până se va întoarce. Voia să urce, dacă izbutea, ca să vadă cum arăta ţinutul.

Veştile pe care le aduse nu avură darul să-i liniştească.

- Am mers prea mult spre miazănoapte, îi anunţă el. Trebuie să găsim o cale să ne întoarcem spre miazăzi. Dacă o ţinem tot înainte, o s-ajungem în Valea Etten, mult prea la miazănoapte de Vâlceaua Despicată. E ţinutul căpcăunilor, aproape necunoscut mie. Să zicem că o să găsim o cale de trecere şi ne apropiem dinspre miazănoapte de Vâlceaua Despicată; dar ne-ar lua prea mult, căci nu cunosc drumul, unde mai pui că nici hrana nu ne ajunge. Deci, cum-necum, o să trebuiască să dăm de Vadul Urşilor.

Restul zilei şi-l petrecură căţărându-se pe stânci. Găsiseră o trecere printre doi pereţi, care-i scotea la o vale orientată spre sud-est, adică într-acolo unde doreau ei să se îndrepte; dar către sfârşitul zilei un alt prag se ivi în calea lor: o creastă lungă şi înaltă, a cărei muchie întunecoasă desenată pe cer era spartă în multe locuri, făcând-o să apară ca dinţii unei pânze ştirbe de ferăstrău. N-aveau de ales: ori se întorceau din drum, ori o traversau.

Hotărâră să încerce să urce, dar urcuşul se dovedi tare greu. Curând Frodo se văzu nevoit să descalece şi să se chinuie să continue drumul pe jos. Chiar şi aşa, adeseori îi cuprindea disperarea din pricina poneiului care nu putea să urce, sau pentru că ei înşişi nu ştiau pe unde s-o ia, aşa împovăraţi cum erau. Lumina aproape că dispăruse de pe cer, iar ei erau frânţi de oboseală când, pe neaşteptate, se pomeniră în vârf. Ajunseseră într-o şa îngustă, între două ţancuri mai înalte, iar în partea cealaltă, puţin mai încolo, coborâşul se arăta la fel de abrupt. Frodo se prăvăli la pământ şi rămase acolo tremurând. Mâna stângă zăcea lipsită de viaţă, şi toată partea aceea a trupului îi era cuprinsă parcă între gheare de gheaţă. Copacii şi stâncile din jur i se păreau nişte umbre nedesluşite.

- Nu putem merge mai departe, îi spuse Merry lui Pas Mare. Tare mă tem pentru Frodo. Ce ne facem? Crezi că-l vor putea vindeca în Vâlceaua Despicată, asta dacă vom ajunge vreodată acolo?

- Rămâne de văzut, spuse Pas Mare. Aici, în pustietate, nu pot face mai mult; şi tocmai din pricina rănii lui ţin atât de mult să ne continuăm drumul. Dar ştiu că în noaptea asta nu se mai poate.

- Ce se-ntâmplă cu stăpânul meu? întrebă Sam cu o voce coborâtă, uitându-se rugător la Pas Mare. Rana a fost mică, aproape că s-a închis. Nu se mai vede altceva decât un semn alb şi rece pe umăr.

- Frodo a fost atins de armele Duşmanului, explică Pas Mare, iar în trupul lui a pătruns o otravă sau un alt rău care îmi depăşeşte ştiinţa de a-l tămădui. Dar nu-ţi pierde speranţa, Sam.

Noaptea era rece sus pe creastă. Făcură un foc mic sub rădăcinile noduroase ale unui pin bătrân ce atârna peste o scobitură nu foarte adâncă: ai fi zis că cineva scosese cândva piatra de-acolo. Stăteau ghemuiţi unii în

alţii. Vântul sufla rece prin şa, vârfurile pinilor se aplecau scoţând gemete şi suspine. Frodo zăcea ca toropit de-un vis în care i se părea că aripi negre şi nesfârşit de mari fâlfâiau pe deasupra lui şi că pe aripi călătoreau urmăritorii ce-l căutau prin toate văgăunile.

Zorii se iviră senini şi frumoşi; văzduhul era curat, cu o lumină palidă şi clară pe cerul spălat de ploaie. Hobbiţii simţiră că le revine curajul, dar tânjeau după soarele care să le încălzească mădularele înţepenite şi îngheţate. Aşteptară să se lumineze mai bine, apoi Pas Mare îl luă pe Merry cu el şi se duseră până în partea cealaltă a şeii, ca să vadă valea dinspre răsărit. Soarele se înălţase deasupra orizontului şi strălucea din plin atunci când cei doi se întoarseră cu veşti dătătoare de speranţe. Se părea că se găseau mai mult sau mai puţin pe direcţia cea bună. Dacă îşi continuau drumul pe povârniş la vale, de partea cealaltă a crestei, munţii rămâneau în stânga lor. Nu prea departe în faţă, Pas Mare zărise din nou sclipirile Apei Zgomotoase şi ştia că Drumul spre Vad, chiar dacă încă nu se vedea, nu se găsea departe de Râu, ci undeva pe malul mai apropiat de ei.

- Iarăşi trebuie să ne îndreptăm spre Drum, mai spuse el. Nu cred să găsim o altă cale de trecere printre dealuri. Oricare ar fi primejdiile care ne aşteaptă acolo, Drumul este singurul ce ne poate duce spre Vad.

De cum isprăviră de mâncat, se urniră din loc. Începură să coboare încet priporul de pe partea sudică a crestei; coborâşul era mai uşor decât se aşteptaseră, priporul nefiind chiar atât de abrupt, astfel că Frodo putea din nou să încalece. Bietul ponei bătrân al lui Bill Ferigă se arăta tot mai priceput în a alege poteca cea mai lesnicioasă şi cu cât mai puţine hârtoape cu putinţă, anume pentru a-şi cruţa călăreţul. Drumeţii îşi recăpătară buna dispoziţie. Chiar şi Frodo se simţea mai bine în lumina zilei, deşi, când şi când, o ceaţă părea să-i acopere vederea, făcându-l să-şi treacă mâna peste ochi.

Pippin o luase puţin înaintea celorlalţi. Deodată se întoarse spre ei şi strigă:

- Am dat peste o potecă!

Când ajunseră la el, văzură că nu se înşelase: cu adevărat, părea să fie începutul unei poteci ce urca şerpuind din pădurile de dedesubt, pierzându-se pe culmea de pe care tocmai coborâseră. În unele locuri, aproape că nu se mai desluşea sub buruieni sau sub pietrele şi trunchiurile prăvălite, dar era limpede că pe vremuri se umblase mult pe ea. Era o cărare tăiată de braţe vânjoase şi picioare cu călcătura grea. Ici şi colo, copaci bătrâni fuseseră retezaţi sau frânţi, pur şi simplu, şi bolovani mari fuseseră scobiţi sau prăvăliţi la vale pentru a lasă cale liberă.

Urmară poteca o vreme, căci era cel mai uşor drum de coborâre, dar mergeau cu multă băgare de seamă, şi neliniştea lor crescu atunci când ajunseră în pădurea întunecată, unde poteca se contura mai clar şi se lăţea ca dintr-o dată, ieşind dintr-o centură de brazi, ca să coboare o pantă abruptă şi să cotească brusc la stânga, în jurul unui şold stâncos. Ajunşi la cotul acela, se uitară în jur şi văzură că poteca mergea înainte, pe o bârnă

orizontală, sub peretele unei stânci puţin înalte, peste care atârnau copaci. În peretele stâncos se găsea o uşă pe jumătate deschisă şi lăsată într-o rână, prinsă într-o singură balama uriaşă.

Se opriră cu toţii în faţa uşii. Dădea spre o grotă, sau o încăpere săpată în stâncă, dar în întunericul ce domnea înăuntru nu se putea desluşi nimic. Împingând cu toată puterea, Pas Mare, Sam şi Merry reuşiră să deschidă şi mai mult uşa, apoi Pas Mare şi Merry intrară. Nu înaintară mult, căci pe podea zăceau multe oase vechi, iar lângă intrare nu se vedea nimic altceva decât câteva ceaune mari şi goale şi nişte oale sparte.

- Dacă a existat vreodată un bârlog de căpcăun, apoi ăsta e, zise Pippin. Hai, ieşiţi şi să plecăm de-aici. Acum ştim cine-a făcut cărarea - şi ar fi bine s-o luăm imediat din loc.

- Nu-i nici o grabă, eu aşa zic, spuse Pas Mare ieşind. E, într-adevăr, o văgăună de căpcăun, dar, din cât se vede, a fost părăsită de multă vreme. Socotesc că nu avem de ce ne teme. Să coborâm totuşi cu atenţie şi om vedea ce-o mai fi.

Cărarea pornea mai departe din dreptul uşii, cotea din nou pe bârna dreaptă, o lua la vale, pe o costişă împădurită. Nevrând ca Pas Mare să-şi dea seama că încă îi era teamă, Pippin o luă înainte împreună cu Merry. Sam şi Pas Mare veneau în urmă, de-o parte şi de alta a lui Frodo călare pe ponei, căci poteca era de-acum destul de lată ca să încapă patru sau cinci hobbiţi unul lângă celălalt. Dar nu ajunseră prea departe, când Pippin se întoarse în fugă, urmat de Merry. Amândoi arătau îngroziţi.

- *Sunt* căpcăuni, abia îngăimă Pippin. Jos, într-o poiană din pădure, nu departe de-aici. I-am văzut printre copaci. Sunt tare mari.

- Mergem să-i vedem şi noi, hotărî Pas Mare, luând în mână o bâtă.

Frodo nu spuse nimic. Sam însă arăta foarte speriat.

Soarele urcase în tăriile cerului şi strălucea printre ramurile pe jumătate desfrunzite ale copacilor, pătând poiana cu petice mari de lumină. Hobbiţii şi Pas Mare se opriră deodată la marginea poienii şi priviră pe furiş printre trunchiuri, ţinându-şi răsuflarea. Căpcăunii erau acolo: trei căpcăuni mari. Unul stătea aplecat, iar ceilalţi doi se uitau la el.

Pas Mare înaintă nepăsător.

- Ridică-te, pietroi bătrân! porunci el, frângând bâta de spinarea căpcăunului aplecat.

Nu se întâmplă nimic. Hobbiţii rămaseră cu gurile căscate de uluială, ca apoi chiar şi Frodo să izbucnească în râs.

- Măi, măi, zise el printre hohote. Uităm istoria familiei noastre. Te pomeneşti că ăştia sunt cei trei prinşi de Gandalf, pe când se ciorovăiau cum ar fi fost mai nimerit să gătească trei gnomi şi un hobbit.

- Nu mi-aş fi închipuit să ne găsim atât de aproape de locul ăla, pufni Pippin.

Cunoştea povestea prea bine. Bilbo şi Frodo i-o spuseseră adeseori; dar, ca să fie sincer, niciodată nu crezuse în ea decât pe jumătate. Chiar şi acum

se uita la căpcăunii de piatră cu neîncredere, temându-se ca nu cumva vreo vrajă să-i readucă dintr-o dată la viaţă.
- Uitaţi nu numai istoria familiei, dar şi tot ceea ce-aţi ştiut despre căpcăuni, zise Pas Mare. E ziua în amiaza mare, soarele străluceşte, şi cu toate astea veniţi să mă speriaţi cu basme despre căpcăuni vii care pasămite ne-ar aştepta aici, în lumină. Oricum, poate că aţi băgat de seamă că unul dintre ei are după ureche un cuib vechi de pasăre. Ce ornament cu totul neobişnuit pentru un căpcăun viu!
Izbucniră din nou în râs. Frodo simţi cum îşi revine la viaţă: amintirea primei aventuri reuşite a lui Bilbo îi dădea puteri. Soarele era cald şi mângâietor, iar vălul de pe ochi parcă se mai risipise. Se odihniră o vreme în luminiş şi prânziră chiar la umbra picioarelor celor mari ale căpcăunilor.
- Ce-ar fi să cânte unul dintre noi ceva, cât e soarele sus pe cer? veni Merry cu ideea după ce isprăviră de mâncat. De zile întregi n-am mai auzit un cântec sau o poveste.
- De pe Ţancul Vremii, socoti Frodo. Ceilalţi se uitară la el.
- Nu vă faceţi griji în privinţa mea, adaugă el. Mă simt mult mai bine, dar nu cred că aş putea cânta. Poate-şi răscoleşte Sam amintirile şi găseşte ceva.
- Hai, Sam, îl îmboldi Merry. Ai mult mai multe strânse acolo, în capul tău, decât dai de înţeles.
- Habar n-am despre ce vorbeşti, se apără Sam. Dar ia să vedem ce ziceţi despre asta. Nu-i chiar o poezie, dacă mă-nţelegeţi ce vreau să spun: doar o prostioară. Dar ceea ce-am văzut aici mi-a amintit de ea.
Ridicându-se în picioare, îşi duse mâinile la spate, ca şi cum ar fi fost la şcoală, şi începu să cânte o melodie veche:

Un Căpcăun pe-un jilţ de piatră sta singur, foarte înciudat,
Şi rumega şi morfolea un os bătrân şi descărnat.
De ani de zile-l tot rodea
Căci carne-n jur nu se ivea.
Îl mesteca! Îl ronţăia!
Acolo-n peşteră, pe dealuri
Unde doar el sălăşluia ,
Şi carne-n jur nu se ivea.

Cu cizmele lui mari veni şi Tom la Căpcăun odată
Şi-i spuse: Ce tot rozi acolo? Ce-i aia? Rogu-te-mi arată!
Că parc-ar fi din ţintirim Ţurloiul unchiului meu Tim
Vai, Unchiule! Mănunchiule!
De multă vreme unchiul Tim
Credeam că zace-n ţintirim
Hei, Căpcăune! Aferim!

Băiete, zise Căpcăunul, eu osul ăsta l-am furat,
Dar ce fac oasele în groapă? Au ele-un rost adevărat?
Unchiaşul tău era grămadă
De oase nu putea să vadă
Ţurloi! Burloi!
Dar unui Căpcăun bătrân
Putea să-i dea, că sunt destule
Ţurloaie care mai rămân.

Şi-i zise Tom: Ascultă, nene, cum alde tine, poţi să spui,
Îşi face mendrele în voie şi fără ştirea nimănui
Cu oasele lui unchiu-meu?
Aşa că osul lui îl vreu
Corsarule! Tâlharule!
Chiar dacă-i mort, e-al lui şi gata
Şi-i rubedenie cu tata
Aşa că dă încoa' bucata!

Nu-l dau nici pentru două ace! Şi nu mai face pe nebunul
C-o să te molfăi şi pe tine, îi spune-atuncea Căpcăunul,
O carne proaspătă-i ca mierea,
Cu tine-o să-mi încerc puterea!
Fă-te-ncoa! Păzea!
Destul am ros şi piei şi oase,
Vreau cărnuri crude şi gustoase
Ş-apoi să trag la aghioase!

Dar tocmai când credea că cina-i pregătită, pusă-n oale,
Se pomeni, când vru s-apuce, că mâinile-i atârnă goale!
Căci unde-şi face omul clisma,
Tom îi dădu un şut cu cizma
Să-l izbească! Să-l pocnească!
Un şut în locuri nu prea sfinte
A fost ca să-l înveţe minte,
Gândea şi Tom şi-i da-nainte!

Dar mult mai tari ca piatra-s osul şi pielea unui Căpcăun
Ce şade singur între dealuri, de care nici nu pot să spun!
Decât în fundul lui bătaia, în munte dac-ai da, tot aia!

Descojeşte-l! Netezeşte-l!
Bătrânul Căpcăun şi gâde
Cum Tom gemea, porni a râde
De degetele-i sângerânde.

Fără picior ajuns acasă, Tom nu mai poate să se scoale
Şi laba fără cizmă-i zace, doar piele, ca o cârpă moale,
Dar Căpcăunul ştie gluma
Cu osul lui furat acuma
Furat! Luat!
De la stăpânul său, durutul,
Şi ca şi osul i-i şezutul,
La fel ca piatra şi ca lutul!

- Asta da prevenire pentru noi toţi! pufni Merry în râs. Bine că te-ai folosit de-o bâtă, Pas Mare, şi nu de propria ta mână.

- De unde-ai învăţat cântecul ăsta, Sam? îl iscodi Pippin. N-am mai auzit până acum asemenea cuvinte.

Sam bălmăji ceva de neînţeles.

- Din capul lui, bunînţeles, îl dădu Frodo în vileag. Aflu tare multe despre Sam Gamgee în călătoria asta. Întâi a fost conspirator, acum e şugubăţ. Pân' la urmă o s-ajungă vrăjitor sau războinic.

- Să n-aud de-aşa ceva, zise Sam. Nu vreau să fiu nici una, nici alta.

Când isprăviră de mâncat, porniră la vale spre pădure. Poate că mergeau chiar pe drumul pe care umblaseră cu mulţi ani în urmăa Gandalf, Bilbo şi gnomii. După câteva mile, ajunseră pe culmea unui mal înalt de pământ, deasupra Drumului. În acel loc, Izvorul Brumat rămăsese mult în urmă, în valea lui îngustă, iar Drumul se ţinea aproape de poalele dealurilor, şerpuind şi cotind spre est, printre păduri şi povârnişuri acoperite cu iarba-neagră, spre Vad şi Munţi. Ceva mai jos pe malul de pământ, Pas Mare arătă spre o piatră pitită în iarbă. Pe suprafaţa ei, săpate grosolan şi mâncate de vreme, se mai puteau desluşi rune elfe şi semne misterioase.

- Uite colo! strigă Merry. Aia trebuie să fie piatra care însemna locul unde şi-au ascuns căpcăunii aurul. Oare cât o mai fi rămas, Frodo, din partea cuvenită lui Bilbo?

Frodo se uită la piatră şi îşi dori în sinea lui ca Bilbo să nu fi adus acasă o comoară atât de primejdioasă şi de care nu era chip să scapi uşor.

- N-a mai rămas nimic, răspunse el. Bilbo a dat-o pe toată. Mi-a spus că n-o simţea să fie a lui cu adevărat, pentru că o strânseseră jefuitorii.

Drumul se întindea liniştit sub umbrele lungi ale înserării timpurii. Nu se zăreau alţi călători. Cum nu aveau pe unde s-o ia prin altă parte, coborâră malul şi, făcând la stânga, grăbiră pasul cât putură de repede. Curând, un

şold de deal tăie lumina soarelui ce apunea cu repeziciune. Un vânt rece îi întâmpină din înalturile munţilor aflaţi în faţă.

Tocmai se pregăteau să găsească un loc mai departe de Drum, unde să poposească peste noapte, când auziră un zgomot ce le făcu inimile să le tresară din nou de spaimă: tropăitul copitelor undeva în spate. Se uitară în urmă, dar nu vedeau prea departe, din pricina multelor cotituri şi şerpuiri ale Drumului. Cât îi mai ajutau puterile, se depărtară iute de calea bătută şi se afundară în hăţişul de iarbă neagră şi de afine de pe clinele de deasupra, până ajunseră la un aluniş. Uitându-se pe furiş de după tufe, văzură Drumul cam la treizeci de picioare sub ei, tot mai neclar şi mai cenuşiu în lumina ce se stingea. Tropăitul copitelor se apropia din ce în ce. Veneau repede, *troca-poc, troca-poc, troca-poc.* Apoi, abia auzit, purtat parcă departe de ei de adierea vântului, li se păru că descifrează un sunet firav, ca un clinchet de clopoţei.

- Ăsta nu-mi pare a fi cal de Călăreţ Negru, spuse Frodo, ascultând încordat.

Plini de speranţă, ceilalţi hobbiţi îi dădură dreptate, dar rămaseră ascunşi, pradă îndoielii. De atâta vreme se temeau de urmăritori, încât orice zgomot venea din spatele lor li se părea rău prevestitor şi duşmănos. Dar Pas Mare se aplecă în faţă, se ghemui la pământ şi-şi duse o mână la ureche, iar faţa i se lumină dintr-o dată de bucurie.

Lumina zilei se stinse şi frunzele hăţişului foşniră uşor. Tot mai clar şi mai aproape răsunau acum clinchetul clopoţeilor şi tropăitul copitelor, *troca-poc, troca-poc.* Pe neaşteptate, pe felia de drum de sub ei apăru în galop un cal alb, un alb strălucitor în umbrele înserării. Harnaşamentul scăpăra şi scânteia, bătut parcă în nestemate, ca nişte stele mişcătoare. Mantia călăreţului flutura în urma lui, gluga era lăsată pe spate; părul de aur fâlfâia lucind, umflat de vântul goanei. Lui Frodo i se păru că o fulgerare albă strălumina dincolo de silueta şi straiele călăreţului, ca printr-un mal străveziu.

Pas Mare sări din ascunzătoare şi se repezi la vale, spre Drum, sărind peste tufele de iarbă-neagră şi strigând; dar chiar înainte ca el să fi făcut vreo mişcare sau să fi strigat, călăreţul trăsese de dârlogi şi se oprise locului, uitându-se în sus spre hăţişul unde stăteau ei pitiţi. Când îl zări pe Pas Mare, descălecă şi fugi în întâmpinarea lui.

- *Ai na vedui Dunadan! Mae govannen!* îl auziră hobbiţii şi vorbirea lui şi vocea clară şi răsunătoare nu mai lăsară loc de îndoială în inima nimănui.

Călăreţul era de neam elf. Nici o altă seminţie din lumea largă nu putea să aibă voci care să încânte într-atât auzul. Dar în strigătul lui părea să răzbată înfrigurarea, sau poate teama, iar hobbiţii îl văzură vorbind repede şi îngrijorat cu Pas Mare.

Curând Pas Mare le făcu semn să coboare, iar hobbiţii părăsiră hăţişul şi coborâră în grabă la Drum.

- El e Glorfindel, care stă în casa lui Elrond, le spuse Pas Mare.

- Salutare, şi bine ne-am întâlnit în sfârşit, i se adresă seniorul elf lui Frodo. Cei din Vâlceaua Despicată m-au trimis să vă caut. Ne-am temut că aţi dat de necaz pe drum.

- Înseamnă că Gandalf a ajuns în Vâlceaua Despicată? strigă Frodo, cuprins de bucurie.

- Nu. Când am plecat eu, încă nu ajunsese; dar asta a fost în urmă cu opt zile, răspunse Glorfindel. Elrond a primit veşti ce l-au tulburat. Câteva rubedenii de-ale mele, călătorind pe meleagurile voastre de dincolo de Baranduin , au aflat că treburile nu stăteau tocmai bine şi au trimis solii cât de repede au putut. Ne dădeau de ştire că cei Nouă trecuseră hotarele şi că v-aţi rătăcit şi, lipsiţi de călăuză, căci Gandalf nu se întorsese, aţi dat de mari necazuri. Chiar şi în Vâlceaua Despicată sunt puţini cei ce pot ţine piept la drum deschis celor Nouă; dar chiar şi aşa, Elrond a trimis ajutoare în toate cele patru zări. S-a gândit că veţi face un ocol foarte mare ca să scăpaţi de urmărire şi că vă veţi pierde în Pustietate.

Sorţii au căzut ca eu să o apuc pe Drum; am venit până la Podul Mitheithel şi am lăsat un semn acolo, acu' nouă sau şapte zile. Trei dintre slujitorii lui Sauron se aflau pe Pod, dar s-au retras, iar eu i-am urmărit spre apus. Am mai nimerit peste alţii doi, dar au luat-o repede spre miazăzi. De atunci încerc să dau de urmele voastre. Acu' două zile le-am găsit şi le-am urmărit peste Pod, iar azi am descoperit locul unde aţi coborât din nou dintre dealuri. Dar, să mergem! Nu mai e vreme de pierdut cu alte veşti. Dacă tot vă aflaţi aici, trebuie să riscăm primejdiile Drumului şi s-o pornim fără zăbavă. Cinci sunt în urma noastră, şi când or da de urmele voastre pe Drum, ca vântul şi ca gândul or să gonească. Şi nu-s numai ei. Unde pot fi ceilalţi patru, n-am ştire. Tare mă tem că ne-aşteaptă la Vad.

În timp ce Glorfindel vorbea, umbrele întunericului se adânciră. Frodo se simţi cuprins de o mare sfârşeală. De când începuse să apună soarele, pâcla de pe ochi se făcuse şi mai groasă, parcă o umbră se pusese între el şi chipurile prietenilor săi. Acum se ascuţi şi durerea, iar frigul deveni de neîndurat. Clătinându-se pe picioare, se prinse de braţul lui Sam.

- Stăpânul meu e bolnav şi rănit, spuse Sam mânios. Nu poate călări după lăsarea nopţii. Are nevoie de odihnă.

Glorfindel îl prinse pe Frodo în clipa în care se prăbuşea şi, luându-l cu blândeţe în braţe, îi privi chipul cu mare nelinişte.

În câteva cuvinte, Pas Mare îi povesti despre cum fuseseră atacaţi la tabăra lor de sub Ţancul Vremii şi despre pumnalul ucigaş. Scoase plăselele, pe care le păstrase, şi i le dădu elfului. Glorfindel se cutremură când le luă în mână, dar le cercetă atent.

- Vorbe rele sunt scrise pe plăselele astea, zise el, pe care poate că ochii voştri nu le văd. Păstrează-le, Aragorn, până ajungem la casa lui Elrond. Dar ai grijă, umblă cu ele cât mai puţin cu putinţă. Vai mie! Rănile pricinuite de asemenea arme sunt peste putinţa mea de-a le tămădui. Voi face tot ce-mi stă în puteri - acum, însă, mai mult ca înainte, vă rog să pornim neîntârziat la drum, fără nici o clipă de odihnă.

Pipăi cu degetele rana de pe umărul lui Frodo şi chipul i se înnegură şi mai mult, ca şi cum ceea ce descoperise îl neliniştise, însă Frodo simţi cum frigul din braţ şi din partea stângă a trupului se mai îmblânzi întrucâtva; o undă de căldură se furişa în jos dinspre umăr spre mână, iar durerea se potoli şi ea. Parcă şi întunericul serii se lumina în jur, ca şi cum s-ar fi îndepărtat un nor. Chipurile prietenilor se desenau mai clare şi inima îi fu cuprinsă de speranţă şi putere.

- O să călăreşti pe calul meu, zise Glorfindel. O să scurtez scările până la poala şeii, ca să stai cât mai ghemuit şi mai ţeapăn cu putinţă. Dar să nu ai teamă: calul meu nu lasă să cadă călăreţul pe care îi spun să-l ducă. Pasul lui e uşor şi lin; şi dacă primejdia se apropie prea mult, o să te poarte atât de iute, încât nici armăsarii negri ai duşmanului nu-l pot întrece.

- Nu, n-o să fac asta, se împotrivi Frodo. N-am să-l călăresc, chiar de-ar fi s-ajung în Vâlceaua Despicată sau oriunde altundeva, lăsându-mi prietenii în urmă, pradă primejdiei.

Glorfindel zâmbi şi zise:

- Tare mă îndoiesc că prietenii tăi ar mai fi în primejdie dacă n-ai fi tu cu ei. Urmăritorii după tine s-ar lua, pe noi ne-ar lăsa în pace, eu aşa socotesc. Tu, Frodo, şi ceea ce porţi cu tine ne pune pe noi toţi în primejdie.

La aceste vorbe, Frodo nu avu ce să răspundă, aşa că se lăsă convins să încalece pe calul cel alb al lui Glorfindel. Poneiul fu împovărat cu o mare parte din greutăţile duse de ceilalţi, astfel că-acum puteau umbla mai uşor, şi o bună bucată de drum merseră destul de iute; doar că hobbiţilor le venea din ce în ce mai greu să ţină pasul cu elful, ale cărui picioare se dovedeau mult mai sprintene şi neobosite. Elful îi ducea înainte, în gura întunericului, şi încă şi mai departe, sub noaptea adânc înnorată. Fără lună şi fără stele. Abia la spartul zorilor cenuşii le îngădui să facă popas. Pippin, Merry şi Sam aproape că dormeau pe ei, împiedicându-se la tot pasul; şi chiar şi Pas Mare arăta frânt, după cum i se încovoiaseră umerii. Frodo şedea în şa, cufundat într-un vis întunecos.

Se prăvăliră în iarbă la câţiva paşi de drum şi adormiră buştean. Abia dacă închiseseră ochii, aşa li se păru lor, când Glorfindel, care se pusese de strajă cât dormiseră ei, îi trezi din nou. Soarele urcase de două suliţe pe cer, norii şi negurile nopţii dispăruseră.

- Beţi asta, îi îndemnă Glorfindel, turnând la fiecare în parte câte puţină licoare din clondirul îmbrăcat în piele şi bătut în argint. Era limpede ca apa de izvor şi fără nici un gust, iar în gură nu părea nici rece, nici caldă; în schimb, o dată cu prima sorbitură, în mădularele lor pătrunseră forţa şi vigoarea. După o asemenea duşcă, pâinea veche şi fructele uscate (adică tot ce le rămăsese) pe care le mâncară le potoliră foamea mai bine decât orice masă îmbelşugată pe care ar fi luat-o în Comitat.

După nici cinci ore de odihnă, o apucară încă o dată pe Drum la vale. Glorfindel îi zorea la fel ca şi în ziua precedentă şi nu le îngădui decât două popasuri scurte în timpul acelei zile de marş forţat. Astfel străbătură aproape douăzeci de mile înainte de căderea nopţii, ajungând la un loc unde

Drumul o cotea spre dreapta şi urma fundul unei văi, ceea ce însemna că se îndreptau spre Vadul Urşilor. Până aici nu fusese nici un zgomot sau vreun semn de urmărire pe care hobbiţii să-l fi putut auzi sau vedea; dar adeseori Glorfindel se oprea şi stătea câteva clipe în ascultare, dacă ei rămâneau cumva în urma lui, şi un nor de nelinişte îi umbrea chipul. O dată sau de două ori i se adresă lui Pas Mare în limba elfă.

Dar, oricât ar fi fost de neliniştită călăuza lor, era limpede că hobbiţii nu mai aveau putere să-şi continue călătoria în acea noapte. Se împiedicau ameţiţi de oboseală şi gândul nu le mai era la altceva decât la tălpile şi la picioarele lor. Durerea lui Frodo se înteţise mai mult ca oricând, iar în timpul zilei lucrurile din jur păleau, devenind umbre de un cenuşiu spectral. Aproape că se bucura de venirea nopţii, căci atunci lumea părea mai puţin palidă şi goală.

Oboseala nu le trecuse când au pornit la drum a doua zi dimineaţa. Mai aveau multe mile de străbătut până la Vad, iar paşii le erau tot mai îngreunaţi, dar se străduiau să meargă atât cât le stătea în puteri de repede.

_ Primejdia ce ne pândeşte, zise Glorfindel, va fi cumplită încă înainte să ajungem la râu, căci inima îmi spune că urmăritorii gonesc spre noi, unde mai pui că la Vad ne-ar putea aştepta şi alte pericole.

Drumul îşi continua coborâşul pe deal la vale, doar că acum, din loc în loc, de-o parte şi de alta, creşteau petice mari de iarbă, prin care hobbiţii alegeau să meargă ori de câte ori puteau, pentru a-şi mai alina tălpile obosite. Târziu după-amiaza ajunseră la un loc unde Drumul intra dintr-o dată sub umbra deasă a unor pini înalţi, după care se prăvălea într-un defileu adânc, cu pereţi de piatră roşie prăpăstioşi şi umezi. Înaintarea lor grăbită era însoţită de ecourile paşilor; dar parcă mai era un zgomot, de alţi paşi care-i urmau pe ai lor. La fel de brusc, parcă printr-o poartă de lumină, Drumul ieşi dincolo de capătul tunelului, la loc deschis. Acolo, la piciorul unei cline râpoase, văzură în faţa lor un şes lung şi drept ca-n palmă, iar dincolo de el Vadul Vâlcelei Despicate. De partea cealaltă a Vadului, un mal abrupt, cafeniu, tăiat de-o poteca şerpuitoare; mai departe se înălţau Munţii mari, creastă peste creastă, pisc după pisc, spre cerul tot mai palid.

Se mai auzea ecoul acela de paşi care-i urmăreau, în defileul rămas în spate; un fel de foşnet, ca atunci când vântul se-nteţeşte şi se cerne printre ramurile pinilor. O clipă, Glorfindel se răsuci şi ascultă, apoi făcu un salt înainte, scoţând un strigăt puternic.

Fugiţi! urlă el. Fugiţi! Duşmanul e asupra voastră!

Calul alb ţâşni în galop. Hobbiţii alergară pe clină la vale. Glorfindel şi Pas Mare rămaseră în ariergardă. Abia ajunseră la jumătatea şesului, când, pe neaşteptate, se auziră cai galopând. Prin deschiderea dintre copaci, pe care abia o părăsiseră, apăru un Călăreţ Negru. Acesta trase de dârlogi, opri calul şi se răsuci în şa. În urma lui se ivi încă unul, apoi un al treilea, şi încă doi după aceea.

- Ia-o înainte! Dă-i pinteni! îi strigă Glorfindel lui Frodo. Hobbitul nu se supuse imediat, căci îl cuprinse o dorinţa de împotrivire. Strunindu-şi calul la pas, se întoarse şi privi în urmă. Călăreţii păreau să şadă pe armăsarii lor măreţi ca nişte statui ameninţătoare pe culmea unui deal, negri şi neclintiţi, în vreme ce pădurile şi întinderea întreagă din jurul lor parcă se lăsaseră înghiţite de neguri. Deodată, Frodo ştiu în inima lui că, pe tăcute, Călăreţii îi porunceau să aştepte. Dar la fel de brusc teama şi ura se deşteptară în el. Mâna se desprinse de pe frâu, se încleştă pe mânerul sabiei şi, cu o străfulgerare roşie, o trase din teacă.

- Călăreşte mai departe! Du-te! urlă Glorfindel, iar apoi, cu voce tunătoare şi răspicată, strigă pe limbă elfă calului: *noro Hm, noro Hm Asfaloth!*

Pe dată calul făcu un salt înainte şi porni ca din puşcă pe ultima bucată de Drum. În aceeaşi clipă, caii negri ţâşniră pe povârniş la vale, pe urmele lui, şi din piepturile Călăreţilor izbucni un strigăt cumplit, din cele pe care Frodo le auzise altădată umplând de groază codrii îndepărtaţi ai Meleagului de la Soare-Apune. Strigătului i se răspunse; şi, spre disperarea lui Frodo şi a prietenilor lui, dintre copacii şi stâncile aflate la stânga lor, ceva mai departe, apărură în goană dezlănţuită alţi patru Călăreţi. Doi dintre aceştia se îndreptau spre Frodo: doi galopau ca nebunii spre Vad, ca să-i taie calea. Văzându-i, lui Frodo i se părea că mănâncă pământul sub copite, atât de repede goneau, şi că sub ochii lui se făceau tot mai mari şi mai negri, pe măsură ce se apropiau de el.

Frodo aruncă o privire peste umăr. Nu-şi mai zărea prietenii. Călăreţii din urmă rămâneau tot mai în urmă: nici chiar armăsarii lor măreţi nu se puteau măsura cu albul cal elf al lui Glorfindel. Îşi întoarse din nou privirile în faţă, dar speranţa abia încolţită i se risipi. Nu vedea sorţi de izbândă să ajungă la Vad înainte să-i taie calea cei care stătuseră la pândă. Acum îi desluşea cu limpezime: după câte îşi dădea seama, îşi lepădaseră mantiile şi glugile negre, lăsându-şi la vedere veşmintele albe şi cenuşii. Săbiile stăteau scoase din teci în mâinile lor palide; pe cap aveau coifuri. Ochii lor reci scăpărară, iar vocile cu care strigau la el erau ca de neoameni.

Frica puse stăpânire pe mintea lui Frodo. Nu se mai gândi la sabie. Nici un strigăt nu-i scăpă din gâtlej. Închise ochii şi se încleştă de coama calului. Vântul îi şuiera în urechi, clopoţeii harnaşamentului răsunau sălbatic şi ascuţit. O răsuflare rece ca moartea îl străpunse precum o suliţă şi parcă într-o ultimă izbucnire, ca un fulger de foc alb, calul elf trecu pe sub nasul celui mai din faţă Călăreţ, zburând că şi cum i-ar fi crescut aripi.

Frodo auzi plescăitul apei. Picioarele îi fură înconjurate de spumă. Simţi efortul şi zvâcnetul calului care părăsi apa şi se avânta pe cărarea de piatră. Urcă acum malul abrupt. Trecuse Vadul.

Dar urmăritorii erau chiar în spatele lui. În buza râpii, calul se opri şi se răsuci, nechezând fioros. Nouă Călăreţi erau la malul apei, sub el, şi curajul lui Frodo se risipi când le citi ameninţarea de pe chipurile ridicate spre el. Nu ştia ce i-ar fi putut împiedica să traverseze la fel de uşor cum o făcuse el; şi simţi că, după ce Călăreţii vor fi trecut şi ei de partea astalaltă, era

zadarnic să încerce să scape gonind pe poteca lungă şi nesigură ce despărţea Vadul de hotarul Vâlcelei Despicate. Până una-alta, ceva neauzit şi aprig îi poruncea să stea pe loc. Ura se stârni încă o dată în el, dar nu mai avu puterea să se împotrivească.

Deodată, Călăreţul din faţă dădu pinteni calului. Armăsarul încercă apa, iar apoi se ridică în două picioare. Cu un mare efort Frodo se îndreptă în şa şi-şi roti sabia.

- Duceţi-vă înapoi! strigă el. Duceţi-vă înapoi la Stăpânul din Mordor, şi nu mă mai urmăriţi!

Vocea lui răsună subţire şi piţigăiata în propriile lui urechi. Călăreţii se opriră, dar Frodo nu avea puterea lui Bombadil. Duşmanii izbucniră în râs, scoţând hohote aspre şi menite a-i îngheţa sângele-n vine.

- Întoarce-te! întoarce-te! strigară ei. În Mordor te vom duce!

- Duceţi-vă înapoi, şopti el.

- Inelul! Inelul! strigară ei cu voci ucigătoare, şi în clipa următoare cel ce se afla în frunte îşi îmboldi calul s-o ia prin apă, urmat îndeaproape de alţii doi.

- În numele lui Elbereth şi-al Frumoasei Luthien, îngăimă Frodo cu o ultimă sforţare, înălţându-şi sabia, nu mă veţi avea nici pe mine, nici Inelul.

Abia rosti aceste vorbe şi primul Călăreţ, care se afla de-acum în mijlocul Vadului, se ridică în scări şi îşi înalţă mâna. Frodo rămase ca mut îşi simţi limba încleiată în cerul gurii şi inima abia bătând. Sabia i se frânse şi căzu din mâna lui tremurândă. Calul elf se ridică în două picioare şi fornăi. Cel mai din faţă dintre caii negri aproape că atinsese malul râpos cu copita.

În clipă aceea se auziră un muget şi un vuiet de ape vijelioase, ce năvălesc rostogolind munţi de pietre. Ca prin ceaţă, Frodo văzu cum se umfla râul de sub el, şi o dată cu apele venea o adevărată cavalerie de valuri împănoşate. Flăcări albe îi păreau lui Frodo că scânteiau pe crestele lor şi aproape că i se năzări că vedea în mijlocul puhoiului călăreţi pe cai albi cu coame înspumate. Cei trei Călăreţi ce se aflau încă în mijlocul Vadului fură acoperiţi. Dispărură înghiţiţi într-o clipită de spuma furioasă. Cei rămaşi în urmă se retraseră îngroziţi.

Cu ultimele puteri ale simţurilor sale aproape pierite, Frodo auzi strigăte şi un fel de nălucă i se arătă, dincolo de Călăreţii rămaşi în descumpănire pe mal - o siluetă strălucitoare, de lumină albă, în spatele ei alergau alte siluete mici, asemenea unor umbre, fluturând flăcări ce scăpărau roşu in ceaţa sură care se lăsa peste lume.

Caii negri fură cuprinşi de nebunie şi, sărind în faţă, stăpâniţi de groază, îşi îngropară Călăreţii în şuvoiul dezlănţuit. Ţipetele lor ascuţite se pierdură în mugetul râului care-i ducea la vale. Apoi Frodo simţi cum el însuşi se prăbuşeşte, iar vuietul şi clocotirea parcă se înălţară până la el şi-l înhăţară laolaltă cu duşmanii săi. După care nu mai auzi şi nu mai văzu nimic.

CARTEA A DOUA

Click to edit this text.

Chapter 15

Multe întâlniri

Când îşi veni în simţiri, Frodo se pomeni că zăcea întins pe un pat. Întâi crezu că dormise prea mult, după un vis urât ce încă stăruia într-o margine de aducere-aminte. Sau te pomeneşti că zăcuse bolnav. Acoperişul însă părea ciudat; drept, cu bârne închise la culoare şi cu ornamente bogate. Mai rămase o vreme întins, privind petele de lumină de pe perete şi ascultând vuietul unei cascade.

- Unde mă aflu şi ce oră din zi este? se adresă el cu voce tare tavanului.

- În casa lui Elrond, la ora zece dimineaţa, răspunse o voce. Dimineaţa zilei de douăzeci şi patru octombrie, dacă vrei să ştii cu adevărat.

- Gandalf! strigă Frodo, ridicându-se în capul oaselor. Bătrânul vrăjitor era acolo, şezând pe un scaun lângă fereastra deschisă.

- Da, aici sunt. Şi tu eşti norocos că te afli aici, după toate cele făr' de minte pe care le-ai făcut de când ai plecat de-acasă.

Frodo se întinse la loc. Prea se simţea bine şi în pace ca să-l contrazică pe bătrân, şi oricum nu credea că l-ar fi dovedit. Se trezise de-a binelea, începea să-şi amintească de toată călătoria; de "scurtătura" catastrofală prin Pădurea Bătrână; de „accidentul" de la *Poneiul în două picioare;* şi de nebunia lui de a-şi pune Inelul în văioaga de sub Ţancul Vremii. În timp ce se gândea la toate acestea şi încerca în zadar să-şi aducă aminte cum ajunsese în Vâlceaua Despicată, în încăpere domni tăcerea, întreruptă doar de pufăiturile molcome ale lui Gandalf, care trăgea din pipă şi trimitea inele de fum alb pe fereastră.

- Unde-i Sam? întrebă Frodo într-un târziu. Şi ceilalţi, sunt bine?

- Da, toţi sunt bine sănătoşi, răspunse Gandalf. Sam a stat aici până l-am trimis să se odihnească, cam acum o jumătate de oră.

- Ce s-a-ntâmplat la Vad? Totul mi-a părut atunci atât de tulbure; la fel îmi pare şi acum.

- Da, cred. Începeai să-ţi pierzi simţirile. Rana reuşea să te doboare în cele din urmă. Câteva ore să mai fi trecut, şi n-am mai fi putut face nimic pentru tine. Dar pot să spun că ai ceva putere în tine, dragul meu hobbit! Aşa cum ai dovedit-o în Gorgan. La mare ananghie te-ai aflat atunci: poate cea mai primejdioasă parte a călătoriei. Păcat că n-ai rezistat până la capăt şi la Ţancul Vremii.

- După câte vad, ştii de-acum o mulţime de lucruri. N-am spus nimănui ce s-a întâmplat la Gorgan. La început a fost prea cumplit, apoi a trebuit să mă gândesc la alte lucruri. Dar tu de unde le ştii?

- Ai vorbit mult în somn, Frodo, zise Gandalf cu blândeţe, şi nu mi-a fost greu să-ţi citesc gândurile şi amintirile. Nu-ţi face griji. Deşi mai devreme am rostit cuvintele „făr' de minte", nu asta am vrut să spun. Am o părere bună despre tine - şi despre ceilalţi. Nu e de ici-de colea să ajungeţi atât de departe după ce-aţi trecut prin atâtea primejdii, şi încă să ai Inelul asupra ta.

- N-am fi izbutit fără Pas Mare, zise Frodo. Dar aveam nevoie de tine. Nu ştiam ce să fac fără tine.

- Am întârziat fără voia mea, şi asta era să ne distrugă pe toţi. Deşi nu sunt chiar foarte sigur: poate că ar fi fost mai bine să se întâmple aşa.

- Tare-aş vrea să-mi spui ce s-a întâmplat.

- Toate la timpul lor. Azi nu ai voie să vorbeşti sau să-ţi faci vreo grijă, aşa a poruncit Elrond.

- Dar dacă vorbesc nu mă mai gândesc şi nu-mi mai pun tot felul de întrebări, care sunt la fel de obositoare, spuse Frodo. Sunt cât se poate de treaz şi-mi amintesc atâtea lucruri care trebuie lămurite. De ce-ai întârziat? Măcar asta trebuie să-mi spui.

- Curând o să afli tot ce doreşti să ştii, îl încredinţă Gandalf. O să ţinem un sfat, după ce te vei fi făcut bine de tot. Până atunci îţi spun doar atât, am fost ţinut captiv.

- Tu? nu-i veni lui Frodo să creadă.

- Da, eu, Gandalf cel Sur, spuse vrăjitorul solemn. Sunt multe forţe pe lumea asta, ale binelui şi ale răului. Unele sunt mai puternice decât mine. Cu unele dintre ele încă nu m-am măsurat. Dar îmi vine şi mie timpul. Seniorul din Morgul şi Călăreţii lui Negri au ieşit la lumină. Războiul bate la uşă.

- Vasăzică ştiai de Călăreţi dinainte... dinainte de a-i întâlni eu?

- Da, ştiam. Şi chiar ţi-am vorbit de ei odată; căci Călăreţii Negri sunt Duhurile Inelelor, cele Nouă Slugi ale Stăpânului Inelelor. Dar nu ştiam că s-au ridicat din nou, căci aş fi fugit cu tine fără să mai stau pe gânduri. Am primit veşti despre ei doar după ce-am plecat de la tine în iunie; povestea asta însă mai trebuie să aştepte. Până una-alta, am fost salvaţi de la dezastru de către Pas Mare.

- Da, Pas Mare ne-a scăpat. Îţi mărturisesc că m-am temut de el la început. Sam n-a avut nici o clipă încredere în el pe deplin, aşa am simţit, măcar până l-am întâlnit pe Glorfindel.

Gandalf zâmbi.

- Am aflat despre Sam, zise el. Acum nu mai are nici o îndoială.

- Mă bucur. Căci Pas Mare mi-a devenit foarte drag. Mă rog, poate că *drag* nu e tocmai cuvântul potrivit. Vreau să spun că ţin mult la el; deşi e tare ciudat şi uneori neîndurător. Ştii, adeseori îmi aminteşte de tine. Nu mi-am putut închipui că cei din Seminţia Mare pot fi aşa. Îmi ziceam, cum să spun, că sunt doar mari şi tăntălăi; buni şi înceţi la minte, cum e Captalanul; său prost şi ticălos ca Bill Ferigă. Dar poate că nu ştim noi, cei din Comitat, prea multe despre oameni, afară doar decât despre cei din Bree.

- Şi nici chiar despre aceia nu ştiţi multe, dacă îţi închipui că bătrânul Barliman este prost, zise Gandalf. E destul de înţelept când e vorba de treburile lui. Gândeşte mai puţin decât vorbeşte, şi mai încet; dar poate vedea la timp printr-un perete de cărămidă (asta-i o vorbă din Bree). E drept însă că pe Pământul de Mijloc au rămas puţini aşa ca Aragorn, fiul lui Arathorn. Rasa Regilor de peste Mări s-a stins aproape cu totul. Îmi vine să cred că Războiul ăsta al Inelului o să fie ultima lor aventură.

- Vrei să spui că Pas Mare se trage din Regii cei străvechi? întrebă Frodo mirat. Eu aş fi zis că au murit cu toţii de mult. Îmi închipuiam că e un Pribeag ca mulţi alţii.

- Doar un Pribeag! exclamă Gandalf. Dragul meu Frodo, păi Pribegii tocmai asta şi sunt. Ultimii urmaşi de la Miazănoapte din acea seminţie măreaţă: Oamenii de la Apus. Mi-au fost de mare ajutor înainte vreme, şi-o să am nevoie de ajutorul lor în zilele ce vor veni; căci am ajuns cu toţii în Vâlceaua Despicată, numai că Inelul încă nu şi-a sfârşit călătoria.

- Aşa e, ai dreptate. Dar până acum singurul meu gând a fost acela de-a ajunge aici; şi nădăjduiesc să nu trebuiască să merg mai departe. Tare e bine să nu faci altceva decât să te odihneşti. Am avut o lună de pribegie şi de aventuri, şi găsesc că mai mult nu-mi doresc.

Tăcu şi închise ochii. După o vreme spuse:

- Am tot socotit şi nu văd cum poate fi douăzeci şi patru octombrie. Trebuie că e douăzeci şi unu. După câte ştiu, am ajuns la Vad pe douăzeci.

- Ai vorbit şi ai socotit mai mult decât e sănătos pentru tine. Cum îţi simţi mâna şi partea stângă a trupului?

- Nu-mi dau seama. Parcă nu le simt deloc: ceea ce e o îmbunătăţire, dar - Frodo făcu un efort - îmi pot mişca puţin braţul. Da, prinde din nou putere. Şi nu mai e rece, adăugă el, atingându-şi mâna stângă cu cea dreaptă.

- În regulă. Se vindecă repede. Curând ai să fii din nou sănătos. Elrond te-a vindecat: te-a îngrijit în toate zilele astea de când ai fost adus aici.

- Zile?!

- Păi, mai exact patru nopţi şi trei zile. Elfii te-au adus de la Vad în noaptea de douăzeci, şi de-atunci ai pierdut socoteala. Am fost cu toţii foarte îngrijoraţi. Sam, cel puţin, aproape că nu s-a clintit de la căpătâiul tău, zi şi noapte, decât când a fost vorba să ducă mesaje. Elrond e un maestru al tămăduirilor, dar armele Duşmanului nostru sunt ucigaşe. Ca să-ţi spun adevărul, eu unul nu prea aveam speranţe, pentru că m-am temut că

ţi-a rămas vreo bucată de tăiş în rana închisă. Abia seara trecută au găsit-o. Cât o ţandără de mică, ţi-a scos-o Elrond. Era înfiptă adânc, şi de-acolo continua să te otrăvească.

Frodo se cutremură când îşi aminti de pumnalul feroce, cu lama lui zimţată care se făcuse nevăzut în mâna lui Pas Mare.

- Dar acum nu mai ai de ce te teme, îl linişti Gandalf. S-a dus, gata. A fost pusă pe foc. Şi, din câte văd, hobbiţii nu se lasă duşi cu una cu două. Mi-a fost dat să cunosc războinici dintre cei mai în putere din Seminţia Mare, care ar fi fost iute răpuşi de aşchia aia pe care ai purtat-o în tine timp de şaptesprezece zile.

- Ce mi-ar fi făcut? vru să ştie Frodo. Ce-ncercau Călăreţii să facă?

- Au încercat să-ţi străpungă inima cu un pumnal Morgul, din cele care rămân în rană. Dacă ar fi izbutit, ai fi devenit şi tu aşa cum sunt ei, doar că mai slab şi supus poruncilor lor. Ai fi devenit un duh sub puterea Seniorului Întunecimii şi te-ar fi chinuit pentru că ai încercat să păstrezi Inelul care era al lui, dacă poate să existe chin mai mare decât acela de-a te şti văduvit de el şi de a-l vedea mereu pe mâna lui.

- Slavă cerurilor că nu am avut habar de primejdia asta îngrozitoare, spuse Frodo cu o voce stinsă. De bună seamă că mi-a fost o frică de moarte; dar, de-aş fi ştiut mai multe, n-aş fi îndrăznit nici măcar să mă mişc. E-o minune c-am scăpat.

- Da, norocul sau soarta ţi-au fost de ajutor, că să nu mai vorbesc de curaj. Căci inima nu ţi-a fost atinsă, doar umărul ţi l-a străpuns; şi asta pentru că li te-ai împotrivit până-n ultima clipă. Însă te-a nimerit la firul de păr, ca să zic aşa. În cea mai mare primejdie te-ai aflat în timp ce-ai purtat Inelul, căci atunci ai fost tu însuţi pe jumătate în lumea duhurilor şi ar fi putut să pună mâna pe tine. Aşa cum îi vedeai tu pe ei, te vedeau şi ei pe tine.

- Ştiu, zise Frodo. Erau cumpliţi la vedere. Dar caii îi vedeam, cum devine asta?

- Păi, caii sunt din carne şi oase, asta-i pricina; aşa cum şi mantiile negre sunt mantii adevărate, pe care le poarta pentru a da formă nefiinţei lor atunci când au de-a face cu fiinţele vii.

- Şi cum de îndură caii asemenea călăreţi? Toate celelalte vieţuitoare sunt cuprinse de groază la apropierea lor, chiar şi calul elf al lui Glorfindel. Câinii urlă, gâştele gâgâie înnebunite.

- Aceşti cai sunt aduşi pe lume şi sunt crescuţi anume pentru a-l sluji pe Seniorul Întunecimii din Mordor. Nu toţi slujitorii şi robii lui sunt duhuri. Mai sunt şi orci şi căpcăuni printre ei, şi zmei şi vârcolaci; au mai fost şi încă sunt mulţi oameni, războinici şi regi, care umblă vii sub soare, şi totuşi sunt sub puterea lui. Iar numărul lor creşte pe zi ce trece.

- Şi cu Vâlceaua Despicată şi elfii ce-i? Vâlceaua e un loc sigur?

- Da, până acum, până va fi cucerit totul. Oricât s-ar teme elfii de Seniorul Întunecimii şi ar fugi din calea lui, nicicând n-or să-i mai dea ascultare şi n-or să-l mai slujească. Iar aici, în Vâlceaua Despicată, trăiesc câţiva dintre vrăjmaşii lui cei mai înfocaţi, să ştii: înţelepţii elfilor, stăpânii Eldarului de

dincolo de mările cele mai îndepărtate. Ei nu se tem de Duhurile Inelului, căci cei care-au sălăşluit pe Tărâmul Binecuvântat trăiesc în acelaşi timp în amândouă lumile şi au puteri mari asupra celor Văzute şi Nevăzute în egală măsură.

- Mi s-a părut că am zărit o siluetă albă care strălucea şi nu pălea la fel ca celelalte. Era oare Glorfindel?

- Da, l-ai zărit preţ de o clipă aşa cum este el în partea cealaltă: unul dintre puternicii Primilor Născuţi. Este stăpânul elf al unei case princiare. Este adevărat că aici, în Vâlceaua Despicată, există o forţă care se poate împotrivi o vreme puterii din Mordor: şi mai sunt forţe şi prin alte părţi. Se află una şi în Comitat, chiar dacă-i de alt soi. Dar asemenea locuri or să devină curând insule asediate, dacă lucrurile continuă aşa cum sunt acum. Seniorul Întunecimii îşi aruncă în luptă toată puterea.

Şi totuşi, adăugă el, ridicându-se deodată în picioare şi împingându-şi bărbia în faţă, astfel că barba lui înţepeni dreaptă ca sârma ghimpată, trebuie să ne păstram curajul. Curând te vei face bine, dacă nu te mai ţin de vorbă până-ţi pierzi suflarea. Acum te afli în Vâlceaua Despicată şi până una-alta n-ai de ce te teme.

- Eu nu mai am ce curaj să-mi păstrez, murmură Frodo, dar de temut nu mă tem. Spune-mi numai ce fac prietenii mei, zi-mi cum s-a sfârşit povestea de la Vad, după cum te-am tot rugat, şi mă mulţumesc cu atât deocamdată. După care cred c-o să mai dorm puţin; dar nu pot închide ochii până nu isprăveşti de povestit.

Gandalf îşi trase jilţul până lângă pat, iar apoi îl privi cu atenţie pe Frodo. Culoarea îi revenise în obraji, ochii îi erau limpezi, larg deschişi, treji pe deplin. Zâmbea, şi nimic nu părea să se fi întâmplat rău cu el. Dar ochiului vrăjitorului nu-i scăpă o uşoară schimbare, ca un văl de transparenţă, aşa i se părea, ce-l înconjura pe Frodo, mai ales mâna stângă, aşezată pe pătură.

„Ar trebui să mă aştept la aşa ceva, cugetă Gandalf în sinea lui. Încă nu e pe de-a-ntregul întremat, şi cum se va întrema în cele din urmă nici măcar Elrond nu poate prezice. Trag nădejde că o să fie bine. Poate că o să ajungă aşa ca un pahar plin cu o lumină limpede pe care o văd doar ochii ce pot să vadă”.

- Arăţi minunat, spuse el cu voce tare. Am să mă încumet totuşi să-ţi spun povestea pe scurt, fără să-i mai cer îngăduinţa lui Elrond. Dar foarte pe scurt, să fim înţeleşi, şi apoi trebuie să mai dormi puţin. După cum îmi dau seama, s-a întâmplat cam aşa. Călăreţii au plecat după tine imediat ce-ai pornit în galop. Nu mai aveau nevoie să fie călăuziţi de cai: ochii lor te puteau vedea, căci te aflai de-acum în pragul lumii lor. Şi mai era şi Inelul care-i atrăgea. Prietenii tăi s-au dat iute la o parte din drum, altfel ar fi fost călcaţi sub copite. Ştiau că nimic nu te-ar fi putut salva, dacă nu reuşea calul alb s-o facă. Prea iuţi erau Călăreţii ca să fie întrecuţi, şi prea mulţi de înfruntat. Fără cai, nici măcar Glorfindel şi Aragorn împreună n-ar fi ţinut piept celor Nouă deodată.

După ce Duhurile Inelului au trecut de ei, prietenii tăi au luat-o la fugă în urma lor. Aproape de Vad se găseşte o scobitură mică, chiar lângă drum, ascunsă vederii de câţiva copăcei piperniciţi. Acolo au făcut la repezeală un foc; căci Glorfindel ştia că apele se vor revărsa dacă ar fi încercat Călăreţii să treacă prin Vad, şi atunci va avea de înfruntat pe oricare dintre cei rămaşi pe partea aia a râului. Când s-a apropiat clipa revărsării, a ieşit din scobitură, urmat de Aragorn şi de ceilalţi, toţi cu torţe aprinse în mâini. Prinşi între foc şi apă şi dând cu ochii de un senior elf care nu-şi mai ţinea în frâu mânia, s-au pierdut cu firea şi caii lor parcă au fost loviţi de streche. Trei dintre ei au dispărut în primele valuri ale potopului; pe ceilalţi i-au băgat propriii lor cai în vâltoare şi au pierit înghiţiţi de ape.

- Şi ăsta-i sfârşitul Călăreţilor Negri?

- Nu. Caii au pierit, nu încape îndoială, iar fără cai sunt ca şi fără picioare. Dar Duhurile Inelului nu pot fi nimicite chiar atât de uşor. Doar că acum nu mai avem de ce ne teme din pricina lor. Prietenii tăi au trecut prin Vad după ce s-a scurs puhoiul; şi te-au găsit zăcând cu faţa la pământ, sus pe mal, iar sub tine o sabie frântă. Erai alb ca varul şi rece şi s-au temut că ai murit, său chiar mai rău. Le-au venit în întâmpinare Elrond şi-ai săi şi te-au adus încet spre Vâlceaua Despicată.

- Cine-a slobozit apele?

- Elrond. Râul din valea asta se află sub puterea lui şi apele se umflă furioase atunci când are el mare nevoie să umple Vadul. De cum a păşit căpetenia Duhurilor Inelului în Vad, zăgazul a fost ridicat. Dacă pot să spun aşa, am pus şi eu câte ceva de la mine: poate că nu ai băgat de seamă, dar câteva dintre valurile acelea au luat forma unor cai albi, călăriţi de călăreţi de-un alb strălucitor; şi mai erau mulţi bolovani care se rostogoleau şi scrâşneau. Ne-am temut la început că am dat frâu liber unei mânii mult prea fioroase, încât potopul o să ne scape din mâini şi-o să te mături şi pe tine din cale. E multă putere în apele care coboară din zăpezile Munţilor Ceţoşi.

- Da, spuse Frodo, acum îmi amintesc de vuietul acela cumplit. Credeam c-o să mă înec şi eu şi prietenii mei, duşmanii şi tot restul. Dar acum suntem în siguranţă.

Gandalf îi aruncă o privire scurtă, însă Frodo închisese ochii.

- Da, acum sunteţi în siguranţă. Curând va fi un banchet şi mare veselie în cinstea victoriei de la Vadul Urşilor, iar voi veţi sta la locurile de cinste.

- Grozav. Este minunat că Elrond, Glorfindel şi alţi asemenea seniori mari, ca să nu mai vorbesc de Pas Mare, îşi dau atâta osteneală şi se arată atât de buni cu mine.

- Păi, au câteva pricini pentru care fac asta, zâmbi Gandalf. Una dintre pricini sunt eu. Inelul e altul: tu eşti purtătorul Inelului. Şi mai eşti moştenitorul lui Bilbo, cel care-a găsit Inelul.

- Dragul de Bilbo, murmură Frodo aproape adormit. Mă-ntreb pe unde-o fi. Păcat că nu-i aici ca să audă de toate isprăvile astea. L-ar fi făcut să râdă. Vaca trecu de Lună-n sus. Şi săracul căpcăun bătrân.

Cu aceste vorbe adormi.

Frodo se afla acum în siguranţă în Ultima Casă Primitoare la răsărit de Mare. Aşa cum îi spusese Bilbo odată, casa asta era „o casă desăvârşită, în care puteai găsi mâncare, sau un loc de dormit sau poveşti, cântece, sau puteai doar să şezi şi să cugeti în linişte, ori găseai o plăcută îmbinare din toate astea la un loc". Era de ajuns să te afli acolo ca să te vindeci de oboseală teamă şi tristeţe.

Spre înserat, Frodo se trezi din nou şi abia acum simţi că nu mai avea nevoie de odihnă sau somn; gândul îi fugea la mâncare şi băutură, iar după aceea n-ar fi stricat puţin cântat şi povestit. Sculându-se din pat, descoperi că îşi putea folosi braţul aproape la fel de bine ca şi înainte. Găsi pregătite veşminte curate, croite dintr-o ţesătura verde, ce i se potriveau de minune. Se privi în oglindă şi rămase surprins văzându-se mult mai subţire decât îşi amintea să fi fost vreodată: tare mai semăna cu tânărul nepot al lui Bilbo, care hoinărea pe vremuri împreună cu unchiul său prin Comitat; dar ochii îi întorceau o privire gânditoare.

- Da, ţi-a fost dat să vezi câte ceva de când te-ai uitat ultima oară într-o oglindă, se adresă el chipului din oglindă. Dar acum, să mergem la vesela întrunire.

Îşi întinse braţele şi fluieră o melodie.

În acea clipă se auzi un ciocănit în uşă şi în încăpere intră Sam. Se repezi la Frodo şi, cu stângăcie şi sfială, îi luă mâna stângă într-ale sale. O mângâie cu duioşie, dar roşi imediat şi îşi feri faţa.

- Bună, Sam, îl salută Frodo.

- E caldă, spuse Sam. Mâna domniei voastre, domnu' Frodo. A fost atât de rece în nopţile astea lungi. Dar, slăvit fie cerul! strigă el, întorcându-se din nou spre el, cu ochi strălucitori, şi începu să danseze prin cameră. Tare-i bine, stăpâne, să vă vad iarăşi pe picioare şi întreg. Gandalf m-a rugat să vin să văd dacă sunteţi gata să coborâţi, şi mi-am zis că glumeşte.

- Sunt gata. Să mergem şi să-i căutăm şi pe ceilalţi.

- Vă duc eu la ei, stăpâne. Casa e mare şi ciudat împărţită. Mereu descoperi ceva nou şi nu ştii peste ce dai la următorul colţ. Şi elfi, stăpâne! Elfi ici, elfi dincolo! Unii arată ca regii, înfricoşători şi minunaţi; alţii sunt veseli ca nişte copilandri. Şi muzică, şi dansul - nu că aş fi avut timp sau inima s-ascult prea mult de când am sosit aici. Dar am început să mă deprind cu obiceiurile casei.

- Ştiu ce-ai făcut, Sam, spuse Frodo, luându-l de braţ. Dar în seara asta te vei veseli şi vei asculta după placul inimii. Hai, călăuzeşte-mă pe după toate colţurile.

Sam îl duse prin mai multe coridoare şi pe multe scări în jos, până ieşiră într-o grădină înaltă, aflată deasupra malului abrupt al râului. Frodo îşi găsi prietenii şezând într-o verandă, pe partea dinspre est a casei. Umbrele se lăsaseră peste valea aflată sub ei, dar munţii din zare erau încă luminaţi. Văzduhul era cald. Vuietul apei care curgea şi se prăvălea în cascadă răsuna

puternic, iar aroma copacilor şi a florilor îmbălsăma aerul serii, de-ai fi zis că vara încă adăsta în grădina lui Elrond.

- Urrraaa! strigă Pippin sărind în picioare. Iată-l pe nobilul nostru văr! Faceţi-i loc lui Frodo, Stăpânul Inelului!

- Taci! îl domoli Gandalf din umbrele din spate ale verandei. Lucrurile rele nu ajung în valea asta, dar tot nu trebuie să le numim. Stăpânul Inelului nu-i Frodo, ci stăpânul Turnului Întunecimii din Mordor, şi puterea lui se întinde iarăşi peste lume. Ne aflăm într-o fortăreaţă. Afară se întunecă.

- Tot felul de lucruri de-astea vesele ne spune Gandalf, pufni Pippin. Dacă ar fi să mă iau după el, tot timpul ar trebui să mă înfrânez. Dar, îmi pare, nu ştiu cum, mi-e peste poate să stau posomorât sau abătut într-un loc ca ăsta. Îmi vine să cânt, dacă aş şti cântecul potrivit pentru o asemenea împrejurare.

- Şi mie-mi vine să cânt, recunoscu Frodo râzând. Numai că, în această clipă chiar, mai degrabă aş mânca şi aş bea.

- Asta se va împlini cât de curând, îl asigură Pippin. Te-ai dovedit la fel de iscusit ca întotdeauna în a te ridica din pat tocmai la timp pentru a te aşeza la masă.

- Mai mult decât o simplă masă. Un adevărat festin! strigă Merry. De cum ne-a anunţat Gandalf că ţi-ai venit în simţiri, au şi început pregătirile.

Abia spuse aceste vorbe, că auziră zvon de clopoţei care-i chemau la masă.

Sala cea mare a casei lui Elrond era plină de lume: cei mai mulţi erau elfi, deşi veniseră şi alţi oaspeţi, de alte neamuri. După cum îi era obiceiul, Elrond şedea într-un jilţ mare, la capătul unei mese lungi aflate pe o estradă; lângă el, de o parte şedea Glorfindel, iar de cealaltă Gandalf.

Frodo se uită la ei cu uimire, căci până atunci nu-l văzuse pe Elrond, de care se vorbea în atât de multe poveşti; şi aşa cum şedeau în stânga şi în dreapta lui Elrond, Glorfindel şi chiar Gandalf, pe care îşi închipuia că-l cunoştea atât de bine, se dovedeau a fi seniori de rang mare şi cu putere.

Gandalf era mai mic de stat decât ceilalţi doi, dar părul lui lung şi alb, barba argintie şi viforoasă, umerii săi laţi îl făceau să apară ca un rege înţelept din legendele străvechi. Pe faţa lui bătrână, cu sprâncene stufoase şi ninse, ochii negri semănau cu doi cărbuni gata oricând să devină vâlvătaie.

Glorfindel era înalt, cu spatele drept; părul auriu-strălucitor, faţa frumoasă, tânără, netemătoare şi plină de bucurie; ochii luminoşi şi pătrunzători, vocea ca un cântec; pe fruntea lui se citea înţelepciunea, iar mâna trăda putere.

Chipul lui Elrond părea fără vârstă, nici tânăr, nici bătrân, deşi îl brăzdau amintirile multor tristeţi şi bucurii. Părul îi era negru precum umbrele amurgului, împodobit cu un inel de argint; ochii cenuşii precum seara clară, iar în ei scăpăra o lumină ca o licărire de stele. Arăta venerabil, asemenea unui rege încoronat cu nenumărate ierni, în acelaşi timp voinic precum un războinic încercat, aflat în deplinătatea puterilor sale. Era Seniorul din

Vâlceaua Despicată şi cu multă putere atât printre elfi, cât şi printre oameni.

La mijlocul mesei, lipit de tapiseria ce împodobea peretele, se afla un jilţ sub un baldachin, pe care şedea o domniţă frumoasă la privit, şi atât de mult semăna în trăsăturile ei de femeie cu Elrond, încât Frodo bănui că era o rudă apropiată a acestuia. Tânără, dar nu foarte. Nici un fir nins nu brăzda cosiţele părului ei negru, braţele-i albe şi chipul senin erau netede, cu pielea întinsă, iar sclipirea stelelor se ascunsese în ochii ei luminoşi, cenuşii precum noaptea fără nor; arăta ca o regină, iar privirea îi era îngândurată şi înţeleaptă, ca a cuiva care a aflat multe lucruri din cele aduse la rând de ani. O calotă din dantelă de argint, cusută cu nestemate mici, sclipind albe, îi acoperea creştetul până deasupra sprâncenelor; dar straiele ei diafane şi surii nu aveau nici un ornament, în afară de o cingătoare de frunze îmbrăcate în argint.

Aşa o zări Frodo pe aceea pe care puţini muritori o văzuseră vreodată; Arwen, fiica lui Elrond, în care, aşa se spunea, se reîntrupase Luthien: şi era numită Undomiel, căci era Steaua înserării a poporului ei. Multă vreme îşi petrecuse în ţara seminţiei mamei ei, în Lorien, dincolo de munţi, şi abia de curând se întorsese în Vâlceaua Despicată, în casa tatălui ei. Dar fraţii, Elladan şi Elrohir, umblau în pribegie: căci adeseori călăreau până departe, cu Pribegii de la Miazănoapte, fără să poată uita de chinurile îndurate de mama lor în sălaşurile orcilor.

Asemenea frumuseţe la o fiinţă vie, lui Frodo nu-i mai fusese dat să cunoască şi nici să-şi închipuie cu mintea lui; şi cu mirare şi fâstâceală descoperi că i se păstrase un loc la masa lui Elrond, printre cei dintr-un neam atât de nobil şi de frumos. Deşi avea jilţ potrivit şi fusese aşezat pe mai multe perne, se simţea tare mic şi nelalocul lui; dar simţământul acesta îl părăsi iute. Petrecerea era veselă, iar bucatele erau pe măsura foamei lui. Trecu ceva vreme înainte să se uite din nou în jur, şi chiar să se întoarcă spre vecini.

Întâi îşi căută din priviri prietenii. Sam ceruse îngăduinţa să îşi servească stăpânul, dar i se spusese că de data asta era oaspete de onoare. Frodo îl zări şezând cu Pippin şi Merry la capătul de sus al uneia dintre mesele laterale, de lângă estradă. Pe Pas Mare nu-l vedea nicăieri.

Lângă Frodo, la dreapta lui, şedea un gnom care arăta foarte important şi era îmbrăcat cu straie bogate. Barba lui, foarte lungă şi despicată în furculiţă, era albă, aproape la fel de albă ca şi ţesătura albă ca zăpada a veşmintelor sale. Era încins cu un brâu de argint, iar în jurul gâtului îi atârna un lanţ de argint şi nestemate. Frodo se opri din mâncat ca să se uite la el.

- Fii binevenit şi mă bucur să te cunosc, spuse gnomul, răsucindu-se spre el.

Se ridică în picioare şi făcu o plecăciune.

- Gloin, la dispoziţia dumitale, spuse el şi se aplecă şi mai adânc.

- Frodo Baggins, la dispoziţia dumitale şi a familiei dumitale, răspunse Frodo în acelaşi fel, ridicându-se surprins şi răsturnând pernele. Greşesc cumva dacă spun că eşti *acel* Gloin, unul dintre cei doisprezece însoţitori ai marelui Thorin Scut de Stejar?

- Chiar el, spuse gnomul, apoi strânse de pe jos pernele şi îl ajută politicos pe Frodo să se aşeze la loc. Iar eu, continuă el, n-am să întreb, căci mi s-a spus dinainte că eşti neam cu prietenul nostru Bilbo cel vestit, şi moştenitorul său adoptiv. Îngăduie-mi să te felicit pentru însănătoşire.

- Mulţumesc foarte mult.

- Am auzit că ai avut câteva aventuri tare neobişnuite, spuse Gloin. Tare mă mir ce-i poate face pe patru hobbiţi să pornească într-o călătorie atât de lungă. Aşa ceva nu s-a mai întâmplat de când a venit Bilbo la noi. Dar poate că nu trebuie să pun întrebări prea indiscrete, atâta vreme cât Elrond şi Gandalf nu par dispuşi să vorbească despre asta.

- Nu vom vorbi despre asta, aşa socotesc, măcar o vreme, răspunse Frodo politicos.

Bănuia el că nici în casa lui Elrond nu se pomenea de Inel cu una-cu două; şi, oricum, o vreme dorea să dea uitării necazurile sale.

- Totuşi, continuă el, sunt şi eu curios să aflu ce-l aduce pe un gnom aşa de important atât de departe de Muntele Singuratic.

Gloin îl privi în ochi.

- Dacă încă nu ai auzit, socotesc că nici despre asta nu vom vorbi o vreme. Jupânul Elrond ne va aduna pe toţi în curând, aşa mi se pare, şi atunci ne va fi dat să auzim multe. Dar mai sunt şi altele ce se pot spune.

Cât dură masa, vorbiră unul cu altul. Frodo însă mai mult ascultă decât vorbea; pentru că, lăsând la o parte povestea Inelului, veştile din Comitat apăreau mărunte, depărtate şi neînsemnate, în vreme ce Gloin avea multe de spus despre cele întâmplate pe meleagurile de la nord de Ţara Pustietăţii. Astfel, Frodo afla că Bătrânul Grimbeorn, fiul lui Beorn, era acum seniorul multor bărbaţi vajnici şi că în ţara lor dintre Munţi şi Codrul Întunecimii nu îndrăznea să calce nici orc, nici lup.

- Chiar aşa, spuse Gloin, dacă n-ar fi fost neamul Beorn, de mult nu s-ar mai fi putut trece dinspre Ţinutul de Jos către Vâlceaua Despicată. Ei sunt bărbaţi viteji şi ţin deschise Trecătoarea Înaltă şi Vadul Carrock. Dar preţul pe care-l cer e mare şi nu prea-i au la inimă pe gnomi. Te poţi însă bizui pe ei, şi ăsta-i mare lucru în ziua de azi. Nicăieri în altă parte oamenii nu sunt atât de prietenoşi cu noi cum sunt cei din Ţinutul de Jos. Neamul Bard e un neam de oameni buni. Nepotul lui Bard Arcaşul e mai marele lor, Brand, fiul lui Bain, care era fiul lui Bard. E un rege puternic şi regatul său se întinde până departe la miazăzi şi la răsărit de Esgaroth.

- Şi poporul dumitale? întrebă Frodo.

- Sunt multe de spus, şi bune şi rele, zise Gloin, dar cele mai multe sunt bune: până acum am fost norocoşi, chiar dacă nu scăpăm nici noi de umbra acestor vremi. De vrei într-adevăr să afli despre noi, am să-ţi vorbesc bucuros. Numai să mă opreşti când te vei fi săturat. Limbile gnomilor nu

ştiu să se oprească când e să povestească despre treburile lor, aşa spune lumea.

Acestea fiind zise, Gloin se apucă să-i spună despre toate cele din regatul Gnomilor. Era încântat că găsise un ascultător atât de politicos; căci Frodo nu dădea semn că s-ar fi săturat şi nu făcu nici o încercare de a schimba subiectul, chiar dacă în curând ajunse să se piardă printre ciudatele nume de fiinţe şi locuri de care nu auzise niciodată. Totuşi, se arătă interesat când află că Dain era încă Rege în ţinuturile de sub Munte, că îmbătrânise (trecuse de al două sute cincizecilea an al vieţii sale), era respectat şi neînchipuit de bogat. Dintre cei zece însoţitori care supravieţuiseră Bătăliei celor Cinci Armate, şapte se găseau încă alături de el: Dwalin, Gloin, Dori, Nori, Bifur, Bofur şi Bombur. Bombur se îngrăşase atât de tare, încât nu se putea urni singur de pe canapea pe jilţul de la masă şi-i trebuiau şase gnomi să-l ridice.

- Şi cu Balin, Ori şi Oin ce s-a întâmplat? întreba Frodo. O umbră trecu peste chipul lui Gloin.

- Nu ştim, răspunse el. Mai cu seamă din pricina lui Balin am venit să mă sfătuiesc cu acei care locuiesc în Vâlceaua Despicată. Dar hai să trecem la lucruri mai vesele în seara asta.

Gloin începu apoi să povestească despre ce făcea poporul său, despre marile lucrări din Ţinutul de Jos şi de sub Munte.

- Ne-am descurcat bine, zise el. Dar în meşteşugul fierăriei nu-i putem întrece pe strămoşii noştri, ale căror taine s-au pierdut aproape toate. Facem armuri bune şi spade tăioase, dar nu mai suntem în stare să meşteşugim zale sau tăişuri asemenea acelor făurite înainte de venirea dragonului. Doar în minerit şi construcţii i-am întrecut pe cei de demult. Ar trebui să vezi canalele din Ţinutul de Jos, Frodo, şi munţii, şi iazurile. Să vezi drumurile pietruite cu dale din diferite culori. Şi sălile şi căile subterane, cu arcuri dăltuite în formă de copaci; şi terasele şi turnurile de pe coastele Muntelui. Atunci abia te-ai convinge că n-am stat degeaba.

- O să vin să le văd, dacă şi când voi putea, făgădui Frodo. Bilbo ar fi fost tare mirat să vadă câte s-au schimbat pe Pământul Părăginit al lui Smang.

Gloin se uită la Frodo, zâmbind.

- Ai ţinut mult la Bilbo, nu-i aşa? îl întrebă el.

- Da, recunoscu Frodo. Mai degrabă l-aş vedea pe el decât toate ţinuturile şi palatele lumii.

Într-un târziu, festinul ajunse la capăt. Elrond şi Arwen se ridicară de la masă şi străbătură sala cea mare, urmaţi de ceilalţi meseni, după rangul ce-l purta fiecare. Trecură prin uşile larg deschise şi prin alte câteva, străbătură un coridor lung şi ajunseră într-o altă sală. Acolo nu erau mese, în schimb un foc mare ardea cu putere într-o vatră largă, încadrată de o parte şi de alta de coloane sculptate.

Frodo se pomeni că mergea alături de Gandalf.

- Aceasta e Sala Focului, spuse vrăjitorul. Aici vei auzi multe cântece şi poveşti - dacă te poţi ţine treaz. De regulă, afară doar de zilele însemnate,

sala e pustie şi tăcută, nu intră aici decât cei care doresc să stea să cugete în linişte. Tot timpul anului arde focul şi tot el e singurul care da lumină.

În timp ce Elrond se îndrepta spre jilţul pregătit anume pentru el, menestrelii elfi începură să cânte o melodie suavă. Încet, sala se umplu şi Frodo privi cu încântare la multele chipuri frumoase ce erau adunate acolo; lumina aurie a focului juca pe obraji şi scăpăra în plete. Deodată, Frodo observă, nu departe de celălalt capăt al vetrei, o siluetă măruntă şi întunecată care şedea pe un scaun, cu spatele lipit de o coloană. Pe podea lângă el se găseau o cupă şi o bucată de pâine. Frodo se întrebă dacă nu cumva fiinţa aceea era suferindă (dacă putea fi cineva bolnav în Vâlceaua Despicată), din care pricină nu fusese în stare să ia parte la festinul lor. Capul părea să-i fi căzut în piept, ca şi cum ar fi dormit, şi un fald al mantiei negre îi acoperea chipul.

Elrond înaintă şi se opri lângă silueta tăcută.

- Trezeşte-te, micule stăpân, spuse el zâmbind. Răsucindu-se spre Frodo, îi făcu semn să se apropie.

- În sfârşit, spuse el, a sosit clipă aşteptată de tine, Frodo. Iată aici un prieten căruia îi duci de mult dorul.

Silueta neagră înălţă capul şi-şi descoperi faţa.

- Bilbo! strigă Frodo, recunoscându-l dintr-o dată, şi se repezi înainte.

- Salutare, Frodo, băiete, îl întâmpină Bilbo. lată c-ai ajuns. Trăgeam nădejde să izbuteşti. Măi, măi! Care va să zică, toată petrecerea asta este în onoarea ta, aşa cred. Te-ai distrat?

- De ce n-ai venit şi tu? izbucni Frodo. Şi de ce nu mi s-a îngăduit să te văd mai înainte?

- Pentru că dormeai. Eu însă te-am văzut pe săturate. Am stat cu Sam lângă patul tău în toate zilele. Cât despre petrecere, nu mă mai dau în vânt după asemenea treburi. Şi am avut altele de făcut.

- Ce anume?

- Păi, să stau aici şi să cuget. Mă gândesc mult în ultima vreme, şi aici îmi pare locul cel mai nimerit să fac asta. Auzi, să mă trezesc! pufni el, căutând pieziş spre Elrond.

Ochii îi scăpărară bucuroşi, fără urmă de adormire în ei, din câte văzu Frodo.

- Să mă trezesc! Păi, nu dormeam, jupâne Elrond. Dacă vrei să ştii, aţi isprăvit cu zaiafetul prea repede şi m-aţi deranjat - taman în mijlocul compunerii unui cântec. Mă împotmolisem la un vers sau două şi tocmai mă gândeam la ele; dar acum am bănuiala că n-o să le mai găsesc nicicând pe cele potrivite. O să cântăm atât de mult, că o să-mi zboare toate ideile din cap. O să trebuiască să-l chem pe prietenul meu Dunadan să-mi dea o mână de ajutor. Unde-i?

Elrond izbucni în râs.

- O să-l găsim, nici o grijă, spuse el. Şi-atunci o să vă puteţi retrage amândoi într-un ungher ca să vă puteţi isprăvi trebuşoara, iar noi o să auzim cântecul şi-o să-l judecăm înainte să se isprăvească petrecerea.

De îndată fură trimişi soli să dea de urma prietenului lui Bilbo, deşi nimeni nu ştia pe unde se afla, sau de ce nu fusese de faţă la festin.

În acest timp, Frodo şi Bilbo şezură unul lângă altul, iar Sam se apropie şi el în grabă şi îşi găsi un loc alături. Stătură de vorbă cu voci încete, uitând de veselia şi muzica din jurul lor. Bilbo n-avea prea multe de spus despre sine. După ce plecase din Hobbiton, hoinărise fără rost, pe Drum sau prin ţinut, într-o parte sau alta; dar, cum-necum, paşii îl duseseră în cele din urmă spre Vâlceaua Despicată.

- Am ajuns aici fără cine ştie ce peripeţii şi, după ce m-am odihnit o vreme, mi-am continuat călătoria împreună cu gnomii, spre Ţinutul de Jos; ultima mea călătorie. N-am să mai călătoresc de-acum încolo. Bătrânul Balin plecase. Aşa că m-am întors aici, şi aici am rămas. Am făcut una-alta. Am mai scris la carte. Şi, bineînţeles, am compus câteva cântece noi. Le cântă ei uneori; ca să-mi facă plăcere, aşa bănuiesc; căci e limpede că nu sunt destul de bune pentru Vâlceaua Despicată. Iar eu ascult şi cuget. Timpul nu prea pare să treacă aici: el doar este. Un loc cu totul deosebit, prin tot ce are.

Aud tot felul de veşti, continuă el, de dincolo de Munţi şi de la Miazăzi, dar aproape nimic din Comitat. Despre Inel am auzit, fără doar şi poate. Gandalf a venit adeseori aici. Nu că mi-ar fi spus el prea multe, în ultimii ani s-a închis mult în sine. Mai degrabă de la Dunadan am aflat câte ceva. Nu-mi închipuiam că Inelul ăla al meu o să pricinuiască atâta tulburare! Păcat că Gandalf n-a aflat mai multe mai curând. Aş fi putut de mult să iau obiectul ăla aici cu mine, fără atâtea bătăi de cap. M-am gândit adeseori să mă întorc după el în Hobbiton; dar eu îmbătrânesc, iar ei nu m-au lăsat; de Gandalf şi Elrond vorbesc. După câte am înţeles, erau încredinţaţi că Duşmanul răscolea peste tot după mine şi m-ar fi făcut fărâme-fărâmiţe dacă m-ar fi prins bântuind prin Pustietate.

Apoi Gandalf mi-a spus: „Inelul a trecut mai departe, Bilbo. N-ar fi spre binele nimănui, nici al tău, nici al altora, dacă ai încerca să te încurci încă o dată cu el." Ciudate vorbe, aşa, ca de-ale lui Gandalf. Dar mi-a spus că avea grijă de tine, aşa că am lăsat lucrurile să se întâmple de la sine. Nu-ţi poţi închipui ce bucuros sunt că te văd teafăr şi sănătos.

Tăcu şi se uită la Frodo cu o privire nesigură.

- L-ai adus aici? întrebă el în şoaptă. Nu-mi pot stăpâni curiozitatea, recunosc, după toate câte le-am auzit. Ştii, tare aş vrea să-l mai văd o dată.

- Da, îl am aici, răspunse Frodo, simţind o ciudată reţinere. Arată la fel ca întotdeauna.

- Păi, aş vrea să-l văd o clipă, insistă Bilbo.

Când se îmbrăcase, Frodo descoperise că, în timp ce dormise, Inelul îi fusese atârnat în jurul gâtului, de un lanţ nou uşor, dar trainic. Îl scoase încet din sân. Bilbo întinse mâna spre el. Dar Frodo îl feri iute de atingere. Tulburat şi uimit, îşi dădu seama că nu se mai uita la Bilbo; o umbră se pusese parcă între ei, şi prin ea se pomeni că privea la o creatură măruntă

şi zbârcită, cu o faţă flămândă şi mâini osoase şi lacome. Îi veni s-o pălmuiască.

Muzica şi cântul din jur părură să se poticnească şi deodată se lăsă tăcerea. Bilbo îşi ridică iute privirile spre chipul lui Frodo şi îşi trecu mâna peste ochi.

- Acum înţeleg, zise el. Pune-l la loc. Îmi pare rău: rău pentru că ai ajuns să porţi povara asta; şi pentru tot restul. Oare n-or să se mai sfârşească niciodată aventurile? îmi vine să cred că nu. Întotdeauna se va găsi altcineva care să ducă povestea mai departe. Ei, asta e. Mă-ntreb dacă are vreun rost să-mi isprăvesc cartea. Dar să nu ne gândim la asta acum - hai s-auzim câteva Veşti adevărate. Spune-mi totul despre Comitat.

Frodo ascunse Inelul înapoi în sân şi umbra dispăru, lăsând doar o fărâmă de amintire. Lumina şi muzica din Vâlceaua Despicată umplură încă o dată văzduhul din jurul lui. Bilbo zâmbi şi râse fericit. Fiecare noutate despre Comitat pe care o putea aduce Frodo adăugită şi îndreptată când şi când de Sam - îi stârnea teribil interesul lui Bilbo, de la prăbuşirea celui de pe urmă copac şi până la gânguritul celui mai fraged prunc din Hobbiton. Erau atât de adânc cufundaţi în ce se dregea şi se făcea în cele Patru Meleaguri, încât nu băgară de seamă sosirea unui bărbat înveşmântat în straie de un verde-închis. O bucată de vreme acesta rămase în picioare, uitându-se la ei cu un zâmbet pe buze.

Dintr-o dată, Bilbo îşi ridică privirile.

- Ah, în sfârşit, iată-te, Dunadane! strigă el.

- Pas Mare! exclamă Frodo. Da' multe nume ai!

- Mda, Pas Mare e oricum unul pe care nu l-am auzit până acum, zise Bilbo. De ce-i spui aşa?

- Aşa mi se spune în Bree, râse Pas Mare, şi aşa le-am fost prezentat lor.

- Iar tu de ce-i spui Dunadan? vru să ştie Frodo.

- Dunadanul, îl corectă Bilbo. Aşa i se spune aici. Credeam că ştii destul de bine limba elfă ca să ai habar măcar că *dun-adan* înseamnă Omul de la Apus, Numenoreanul. Însă acum n-avem vreme de lecţii.

Se răsuci spre Pas Mare:

- Pe unde mi-ai umblat, prietene? De ce n-ai venit la petrecere? A fost şi Domniţa Arwen acolo.

Pas Mare se uită în jos la Bilbo cu o privire gravă.

- Ştiu. Dar adeseori trebuie să las veselia la o parte. Elladan şi Elrohor s-au reîntors pe neaşteptate din Pustietate şi au veşti pe care am dorit să le aud de îndată.

- Ei bine, dragul meu prieten, zise Bilbo, acum c-ai auzit noutăţile, poţi să-mi acorzi şi mie o clipă? Vreau să-mi dai o mâna de ajutor într-o problemă urgentă. Elrond zice că acest cântec al meu trebuie isprăvit înainte de a se sfârşi seara, iar eu m-am împotmolit. Hai să ne retragem într-un colţ şi să-l cizelăm.

Pas Mare zâmbi.

- Atunci, să mergem, spuse el. Vreau să-l aud.

Frodo rămase singur o vreme, căci Sam adormise. Era singur şi se simţea oarecum pierdut, deşi în jurul lui se strânseseră toţi cei din Vâlceaua Despicată. Dar cei mai aproape de el stăteau tăcuţi, cu atenţia încordată la vocile care cântau şi la instrumente, fără să le pese de nimic altceva. Frodo începu şi el să asculte.

Întâi, frumuseţea melodiilor împletite cu vorbe din multe limbi elfe, chiar dacă prea puţin le înţelegea, îl cuprinse în vraja ei de îndată ce începu să le asculte cu atenţie. Aproape că ar fi zis că vorbele căpătau formă, şi imagini de meleaguri îndepărtate şi lucruri minunate, nicicând ivite în mintea lui, se închipuiau acum în faţa ochilor; sala străluminată de foc se prefăcu într-o boare aurie deasupra mărilor înspumate care suspinau la hotarele lumii. Mai apoi, încântarea se preschimbă tot mai mult în vis, până când el simţi ca un fel de râu de aur şi argint curgând peste el, atât de necuprins în alcătuirea lui, încât îi era cu neputinţă să şi-l explice; căci părea să se fi contopit cu aerul ce fremăta peste tot în jur, pătrunzându-l până în măduva oaselor şi înecându-l. Pe negândite, se cufundă sub greutatea sa strălucitoare şi se pierdu într-un ocean adânc de somn.

Acolo se lăsă purtat vreme îndelungată de un vis de muzică, iar aceasta deveni o apă curgătoare şi dintr-o dată o voce. Parcă era vocea lui Bilbo, recitând versuri. Cuvintele răsunară pierdute la început, apoi din ce în ce mai clare.

Demult, demult, trăia în Arvernien
un marinar pe nume Earendil,
care-şi făcuse dintr-un trunchi căzut corabia,
să-apuce cu ea spre Nimbrethil.
Ţesuse pânzele din fir de-argint ,
şi din argint făcu şi felinare,
iar prova-n chip de lebădă-o ciopli
apoi catargu-l înălţă în zare.
Armuri de regi străvechi pe el îşi pune
şi trupul îşi încinge-n zale grele;
strălucitoru-i scut era gravat cu rune
menite să-l ferească de răni şi alte rele;
os de dragon îşi încrustase-n arc
şi în săgeţi luciri de ebonită;
tunica lui părea ca de monarc
şi-n zale de argint era-mpletită; ,
din caledoniu teacă, şi sabia, de-oţel
şi coiful, în luciri diamantine,
podoaba crestei, pene de vultur, fel şi fel,
pe piept, smaragd ca marea-i stătea atât de bine.
Sub Luna albă şi sub cer de stele,
de ţărm, din Miazănoapte, se desprindea grăbit,

gândind la câte drumuri o să-l aştepte, grele,
prin zile trecătoare, prin ce-i era menit.
De scrâşnetele Gheţii fără Zare
unde adastă umbre-n măguri reci,
şi de pustiuri arse, de fierbinţeli amare
I-au depărtat în grabă întinsele poteci.
Pe ape fără stele pierdut spre oareunde,
Într-un târziu spre Noaptea Nimicniciei dus,
trecu fără să vadă pe-ntunecate unde
un ţărm ori o lumină ce-o aştepta de sus -
şi vânturi mânioase îl împingeau din spate
şi-n valuri înspumate se avânta orbeşte,
de la apus, pe drumuri spre răsărit, uitate,
spre casă, fără veste, ştiind că se grăbeşte.
Atunci înaripata Elwing spre el se-nclină
şi-n întuneric parcă o flacăra se-aprinse.
Mai alb ca diamantul se arătă-n lumină
a părului podoabă cu scânteieri de vise.
Pe Silmaril de brâu i l-a legat
şi fruntea i-a încins-o cu o lumină vie -
şi-atunci, cu fruntea-n arşiţi, neînfricat
el prova şi-o întoarse şi-n noaptea mai pustie,
din Cealaltă Lume, de dincolo de Mare
o aprigă urgie se prăvăli spre el
corabia mânându-i în cruda răzbunare
a Vântului puterii suflând în Tarmanel,
pe căi arar de muritori bătute,
doar ale morţii poate, ce peste mări surii
mai răscolesc adâncuri în veci necunoscute,
şi el din răsărituri către apus pieri.
Din Noaptea veşniciei el renăscu atunci
pe valuri înspumate ce se loveau
ca scuturi în prăbuşiri de maluri
şi-ntunecări prelungi sub apele din ziua dintâi,
de la-nceputuri.
Dar auzi un cântec pe ţărmuri împerlate
născut acolo parcă la margine de lume,
unde bătăi de aur la stinse nestemate
se limpezesc în valuri cu legănări de spume.
Acolo unde-amurgul
pe genunchii lui Valinor se-aşterne,
cu mirare cum
Muntele se-nalţă pe-a valurilor muchii
şi Eldamar se-arată de dincolo de Mare,
scăpat de pribegie, din noaptea lui,

ajunse la Elfi, La Casa lor,
sub dunga verde a zării de cristal,
cu nepătrunse lumini pe care
cerul-mărgăritar le pierde,
sub coasta dealului din Ilmarin unde
sclipind în valea de râpi şi de răzoare,
răsfrânte-n Lacul umbrei
răsar ca din senin ale lui Tiron turnuri
cu lămpi strălucitoare.
Rămas aici, nu mai era pribeag
şi elfii, bucuroşi să mai rămână,
poveşti, legende, cânturi l-au învăţat cu drag
şi-o harfă aurită i-au pus frumos în mână.
În alb veşmânt de elf l-au îmbrăcat
şi înainte şapte lumini i-au fost aduse
când prin tărâmul Calacirian
s-a îndreptat spre ţărmurile altor tărâmuri mai ascunse.
Ajuns în holuri fără timp şi legi
de unde ani în şiruri sunt prăvăliţi în jos,
şi veacuri fără număr domnesc Bătrânii Regi,
În Ilmarin pe Muntele râpos,
s-au auzit cuvinte parcă din altă lume
de seminţia oamenilor spuse,
de-a Elfilor rudenii cu-nfăţişări şi nume
ne-ngăduite celor de-aici şi nesupuse.
Atunci din sticla elfă, pe-a apelor olaturi,
şi din mithril, o altă corabie-au croit,
cu prova strălucindă şi fără vâsle-n lături,
şi fără pânze de-a lungul catargului de-argint.
Căci Silmaril lumină de fulger scăpărând
din steagul ca mănunchiuri de flăcări colorate
strălumina întinsuri de ape rând pe rând,
de Elbereth ea însăşi suit ca să arate
ce soartă în vecie-i meni, ce cale lungă,
nemuritoare aripi legănându-i dintr-o dată,
neţărmurite ceruri să străbată,
de soare şi de lună dincolo să ajungă.
De pe-nălţimi în veşnice-nserări
unde izvoare curg împuhoiete
aripile l-au rătăcit în zări
departe, peste-a Munţilor Perete.
De la hotarul lumii mai departe
zbura tânjind, cuprins de-un dor fierbinte
prin rătăciri şi-ntunecări deşarte
căminul lui să-i iasă înainte.

Şi ca o stea pierdută-n căi cereşti
din ceaţă-n calea Soarelui ieşi
când zorii zilei dau în lume veşti
pe unde-n Miazănoapte curg ape cenuşii.
Cum străbătea în zboru-i Pământul de Mijloc
Într-un târziu aude femeile plângând
şi elfele fecioare jelind fără noroc
ca-n anii de restrişte ştiuţi de oarecând.
Dar soarta lui l-apasă pe umeri şi îl doare
Pîn' la pieirea Lunii, o stea fără odihnă,
să nu mai poposească,
să nu cunoască tihna pe-acele Ţărmuri
unde e lumea muritoare;
pe veci i-i dat lumina să şi-o poarte,
un vestitor prin lege supremă şi menire,
el, purtător de flăcări,
biruitor de moarte
prin zări necunoscute de om,
în Asfinţire.

Cântarea încetă. Frodo deschise ochii şi văzu că Bilbo şedea într-un jilţ, în mijlocul celor ce-l ascultaseră şi care acum zâmbeau şi aplaudau.

- Ce-ar fi să-l mai auzim o dată? propuse un elf. Bilbo se ridică în picioare şi făcu o plecăciune.

- Mă simt măgulit, Lindir, zise el. Dar m-ar istovi peste măsură să-l iau de la capăt.

- Ba pe tine nu, râseră elfii. Ştii bine că niciodată nu istoveşti să-ţi reciţi propriile versuri. Dar chiar nu putem să-ţi dăm răspuns la întrebare după ce l-am auzit o singură dată.

- Ce? se burzului Bilbo. Nu sunteţi în stare să deosebiţi părţile mele de cele ale lui Dunadan?

- Ne e cu adevărat greu să deosebim între doi muritori, recunoscu elful.

- Prostii, Lindir, mârâi Bilbo. Dacă nu poţi face deosebirea între un om şi un hobbit, înseamnă că judecata ta e mai jalnică decât mi-am închipuit. Sunt tot atât de diferiţi unul faţă de celălalt, cum sunt perele de mere.

- Se prea poate. Oilor le par altfel celelalte oi, pufni Lindir în râs. Sau chiar păstorilor. Dar noi n-am stat să-i cercetăm pe Muritori. Avem altele de făcut.

- Nu stau să mă ciorovăiesc cu tine, mormăi Bilbo. Mi s-a făcut somn după atâta muzică şi cântat. Vă las să ghiciţi singuri, dacă aveţi chef.

Se ridică din jilţ şi se apropie de Frodo.

- Gata, s-a isprăvit, zise el cu voce înceată. A fost mai bine decât m-am aşteptat. Nu se întâmplă prea des să mi se ceară să cânt a doua oară. Tu ce părere ai?

- Eu nu mă încumet să ghicesc, zâmbi Frodo.
- Nici nu-i nevoie s-o faci. De fapt, tot cântecul a fost compus de mine. Aragorn n-a ţinut decât să bag şi povestea aia cu piatra verde. Se pare că pentru el era foarte importantă. Habar n-am de ce. Altfel, mi-a dat de înţeles foarte limpede că m-am întrecut pe mine însumi şi mi-a zis că, dacă am avut neobrăzarea să compun versuri despre Erendil în casa lui Elrond, este treaba mea. Şi cred că a avut dreptate.
- Nu ştiu ce să spun, recunoscu Frodo. Mie mi s-a părut că totul s-a potrivit de minune, dar nu-mi cere să explic în ce fel. Eram pe jumătate adormit când ai început şi parcă s-a alcătuit totul din ceva ce tocmai visam. Abia către sfârşit m-am dumirit că tu erai cel care cânta.
- Cu adevărat este greu să rămâi treaz aici, dar numai până te obişnuieşti. Nu vreau să spun că hobbiţii ar deprinde vreodată pe de-a-ntregul pofta elfilor pentru muzică şi poezie şi poveşti. Din câte mi-am dat seama, le place la fel de mult ca mâncarea, chiar mai mult, aş îndrăzni să zic. Petrecerea o să ţină încă o vreme. Ce-ar fi să ne furişăm afară şi să stăm tihniţi de vorbă?
- Putem?
- Cum de nu. Ăştia-s puşi pe zaiafet, nu pe treburi serioase. Hai să mergem, numai să nu prindă careva de veste.
Se ridicară amândoi şi se retraseră neauziţi în umbrele încăperii, îndreptându-se spre una dintre uşi. Pe Sam îl lăsară în urmă, adormit buştean şi cu un zâmbet pe faţă. Cu toate că se bucura de faptul că Bilbo era cu el, Frodo simţi o undă de regret când ieşiră din Sala Focului. Chiar când păşiră peste prag, o voce clară începu să cânte:

A Elbereth Gilthonie,
silivren penna miriel
o menel aglar elenath!
Na-chaered palan-diriel
o galadhremmin ennorath,
Fanuilos, le linnathon
nef aear, si nef aearon!

Pentru o clipă, Frodo se opri locului, privind peste umăr. Elrond se afla în jilţul său, pâlpâirea focului îi cădea peste chip precum lumina verii peste copaci. Alături de el şedea Domniţa Arwen. Spre mirarea lui, Frodo văzu că Aragorn stătea lângă ea; pelerina îi era desfăcută, lăsând să se zărească ceea ce părea a fi o za elfă, iar pe piept îi strălucea o stea. Cei doi vorbeau împreună, şi dintr-o dată lui Frodo i se năzări că domniţa se răsuceşte spre el şi lumina ochilor ei se pironeşte din depărtare asupra lui, străpungându-i inima.
Rămase ţintuit locului ca vrăjit, în vreme ce suavele silabe ale cântecului elf picurau precum nestematele din ţesătura melodiei şi a vorbelor.

- E un cântec închinat lui Elbereth, spuse Bilbo. Îl vor cânta laolaltă cu alte cântece ale Tărâmului Binecuvântat, şi nu de puţine ori în noaptea asta. Să mergem.

Îl conduse pe Frodo înapoi în cămăruţa lui. Fereastra dădea spre grădini, spre miazăzi, peste râpa Urşilor. Stătură aşa, în dreptul ferestrei, uitându-se la stelele strălucitoare de deasupra pădurilor ce ascundeau răpi abrupte, şi vorbind cu glasuri şoptite. Nu mai povestiră despre cele multe şi mărunte din îndepărtatul Comitat, şi nici despre umbrele întunecoase şi primejdiile ce-i înconjurau, ci despre lucrurile minunate pe care amândoi le zăriseră în lumea largă, despre elfi, stele şi copaci, şi despre toamna blândă a strălucitorului an, pogorâta peste păduri.

După o oarecare vreme se auzi un ciocănit în uşă.

- Să-mi fie cu iertare, zise Sam, iţindu-şi capul prin crăpătură, dar mă-ntrebam de n-aveţi cumva vreo trebuinţă.

- Şi nouă să ne fie cu iertăciune, Sam Gamgee, răspunse Bilbo. Să ghicesc, oare, că vrei să spui că stăpânul tău trebuie să se culce?

- Păi, domnu' Bilbo, mâine dis-de-dimineaţă se ţine un sfat, aşa am auzit, şi stăpânu' abia s-a sculat azi din pat pentru prima oară.

- Ai dreptate, Sam, râse Bilbo. Poţi s-o iei din loc şi să-i spui lui Gandalf că stăpânul s-a culcat. Noapte bună, Frodo.

Binecuvântat fie Cerul, că tare m-am bucurat să te revăd. Nici o altă seminţie nu-i întrece pe hobbiţi când e să stai de vorbă aşa cum trebuie cu cineva. Îmbătrânesc tot mai mult şi-ncep să mă-ntreb dacă o să mai apuc să citesc capitolele pe care le vei adăuga tu poveştii noastre. Noapte bună. Cred că am să ies puţin la plimbare, să mă uit din grădină la stelele lui Elbereth. Somn uşor.

Chapter 16

Sfat la Elrond acasă

A doua zi, Frodo se trezi devreme, simţindu-se înviorat şi pe deplin sănătos. Străbătu terasele lungi construite deasupra zgomotoaselor ape ale Râului Urşilor şi privi soarele palid şi rece care se înălţa peste munţii îndepărtaţi, lucind în jos, pieziş, prin ceaţa străvezie şi argintie; roua de pe frunzele galbene sclipea, iar plasele păianjenilor scăpărau în fiece tufiş.

Sam mergea tăcut alături, adulmecând aerul şi uitându-se când şi când, cu mirare în ochi, la înălţimile semeţe de la Răsărit. Zăpada albă acoperea crestele.

La o cotitura a aleii dădură peste Gandalf şi Bilbo, aşezaţi pe o bancă tăiată în piatră, cufundaţi în vorbă.

- Salutare! Bună dimineaţa, îl întâmpină Bilbo. Gata pregătiţi pentru marele Sfat?

- Gata pregătiţi pentru orice, răspunse Frodo. Dar cel mai mult îmi doresc să umblu azi şi să explorez valea. Mi-ar plăcea să pătrund în pădurile alea de pin.

- Poate mai târziu, zise Gandalf. Deocamdată nu putem să ne facem nici un plan. Avem multe de auzit şi de hotărât azi.

În timp ce vorbeau, un clopot răsună deodată cu un clinchet de cleştar.

- E clopotul ce ne cheamă la Sfatul lui Elrond! strigă Gandalf. Să mergem. Tu şi Bilbo sunteţi aşteptaţi.

Frodo şi Bilbo îl urmară în grabă pe vrăjitor de-a lungul aleii întortocheate ce ducea spre casă; în urma lor, nepoftit şi uitat, tropăia Sam.

Gandalf îi conduse pe terasă unde, cu o seară înainte, Frodo îşi găsise prietenii. Lumina dimineţii senine de toamnă inundase întreaga vale. Vuietul apelor învolburate se înălţa din albia înspumată până sus la el. Păsările cântau şi o pace binecuvântată se întindea peste întreg pământul. Lui Frodo, fuga lui presărată cu primejdii şi zvonurile întunericului ce se năşteau în lumea din afară păreau de-acum doar amintirile unui vis chinuit; dar chipurile întoarse spre a-i întâmpina atunci când păşiră înăuntru erau înnourate.

Elrond se afla acolo, şi mulţi alţii şedeau în tăcere în jurul lui. Frodo îi zări pe Glorfindel şi Gloin; într-un colţ stătea de unul singur Pas Mare, îmbrăcat în straiele lui de drum vechi şi roase. Elrond îl trase pe Frodo spre un jilţ de lângă el şi-l prezentă celorlalţi cu aceste vorbe:

- El, prieteni, este hobbitul Frodo, fiul lui Drogo. Puţini au ajuns până la noi trecând prin primejdii mai mari sau cu o solie mai grabnică.

După care îi arătă şi-i numi pe cei pe care Frodo nu-i întâlnise până atunci. Un gnom mai tânăr, de-o parte a lui Gloin: chiar fiul lui, Gimli. Lângă Glorfindel erau alţi câţiva sfetnici din casa lui Elrond, al căror mai-mare era Erestor; împreună cu el se afla Galdor, un elf din Limanurile Cenuşii, care venise cu solie de la Cirdan, Marangozul. Mai era şi un elf străin, cu straie verzi şi cafenii, Legolas pe nume, sol venit din partea tatălui său, Thranduil, Regele Elfilor din Codrul Întunecat de la Miazănoapte. Şi aşezat ceva mai retras se găsea un bărbat înalt, cu trăsături frumoase şi nobile, păr negru şi ochi cenuşii, mândru la înfăţişare şi aspru la căutătură.

Era îmbrăcat şi încălţat ca pentru a merge călare; şi, cu adevărat, deşi straiele îi erau bogate, iar mantia căptuşita cu blană, toate erau colbuite şi mânjite de pe urma unei lungi călătorii. În jurul gâtului avea un colier de argint încrustat cu o singură nestemată albă; cârlionţii îi erau tăiaţi până pe umeri. De cingătoare atârna un corn mare, cu vârf de argint, care acum

stătea pus pe genunchii lui. Străinul se uită cu o privire dintr-o dată mirata la Bilbo şi la Frodo.

- El, zise Elrond, adresându-i-se lui Gandalf, e Boromir, un om de la Miazăzi. A sosit în zorii cenuşii ai acestei dimineţi şi doreşte să se sfătuiască împreună cu noi. L-am rugat să ni se alăture, căci aici va găsi răspuns la întrebările sale.

Nu e nevoie să se înşiruie în paginile de faţă tot ceea ce s-a spus şi s-a chibzuit în timpul Sfatului. S-au zis multe despre cele întâmplate în lumea largă, mai cu seamă la Miazăzi, şi pe meleagurile întinse la răsărit de Munţi. Despre acestea Frodo auzise dinainte nenumărate zvonuri; dar povestea lui Gloin era cu totul nouă pentru el, astfel că atunci când vorbi gnomul, el stătu numai ochi şi urechi. Din cele spuse de Gloin, se vădea că, deşi din mâinile gnomilor ieşeau lucruri măiestrit meşteşugite, inimile gnomilor din Muntele Singuratic erau neliniştite.

- Mulţi ani au trecut, povesti Gloin, de când umbra tulburării a cuprins poporul nostru. Dincotro venea această n-am putut să ne dumirim de la bun început. Felurite vorbe au prins să fie şoptite în taină: se spunea că noi eram sortiţi să sălăşluim într-un cotlon, când în lumea cea mare se găseau mult mai multe minunăţii şi comori. Unii vorbeau de Moria: lucrările cele măreţe şi nemaivăzute ale strămoşilor noştri, cărora pe limba noastră li se spune Khazad-dum; şi aceleaşi veşti vesteau că, în sfârşit, eram destui şi ne stătea în puteri să ne reîntoarcem acolo.

Gloin oftă.

- Moria! Moria! Minune a Lumii de la Miazănoapte! Prea în adânc am sfredelit acolo, până am trezit teama cea fără de nume. Multă vreme au zăcut pustii casele cele mari, după ce-au fugit copiii lui Durin. Şi uite că iarăşi vorbeam despre asta, cu alean, dar şi cu teamă; căci nici un gnom n-a cutezat să treacă de uşile acelui Khazad-dum minunat în timpul vieţii multor regi, afară doar de Thror, iar el a pierit. Într-un târziu însă, Balin a dat ascultare zvonurilor şi şuşotelilor şi s-a hotărât să se ducă; cu toate că Dain nu s-a îndurat să-i îngăduie plecarea, Balin i-a luat cu sine pe Ori şi Oin şi pe alţi mulţi dintre ai noştri şi cu toţii au pornit-o spre miazăzi.

Ce povestesc acum s-a petrecut în urmă cu treizeci de ani. O vreme am tot primit veşti, şi erau bune: solii spuneau că se pătrunsese în Moria şi că acolo se pornise o lucrare măreaţă. După care s-a aşternut tăcerea şi de atunci nici o altă ştire n-a mai ajuns până la noi din Moria.

Însă acum un an, un sol a sosit la Dain, dar nu din Moria - ci din Mordor: un călăreţ în noapte, care l-a chemat pe Dain la poartă: Seniorul Sauron cel Mare, spunea el, dorea prietenia cu noi. În schimbul acesteia, ne dăruia Inele, aşa cum dăduse şi alte dăţi. Şi voia cu deosebire să afle cât mai iute veşti despre *hobbiţi,* ce fel de seminţie erau şi unde îşi aveau sălaşurile. „Căci Sauron ştie, zicea el, că pe unul dintre ei l-ai cunoscut cândva."

Auzind aşa ceva, tare ne-am neliniştit, dar n-am dat nici un răspuns. Apoi el şi-a coborât vocea fioroasă, ehei, şi-ar fi îndulcit-o dacă ar fi putut: „Ca o dovadă umilă a prieteniei tale, Sauron îţi cere doar atât, mai zicea el, să-l

găseşti pe-acest bandit, ăsta a fost cuvântul lui, şi să iei de la el, cu voia sau cu de-a sila, un inel mic, cel mai neînsemnat inel din câte se află, pe care l-a furat el odată. E o nimica toată ce-ţi cere Sauron, şi o mărturie a bunei tale credinţe. Găseşte-l, şi trei inele pe care seniorii gnomilor le-au avut în străvechime vă vor fi înapoiate, iar tărâmul Moriei va fi al vostru pentru totdeauna. Află doar veşti despre jefuitor, dacă mai trăieşte şi unde anume, şi vei primi răsplată mare şi prietenia veşnică a Seniorului. De te împotriveşti, nu va fi bine. Te împotriveşti?"

Şi la aceste vorbe, vocea lui a părut mai degrabă a sâsâit de şarpe, şi toţi cei care ne aflam în preajmă ne-am cutremurat, dar Dain a zis: „Nici da, nici ba nu zic. Trebuie să cumpănesc la această solie şi la înţelesul ei ascuns sub haina asta frumoasă".

„Cumpăneşte, dar nu prea îndelung", i-a zis el.

„Cât îmi va lua este în puterea mea să hotărăsc", i-a-ntors-o Dain.

„Nu pentru multă vreme", a mai zis călăreţul şi a dispărut în întuneric.

Din acea noapte, grele tare au mai fost inimile mai-marilor noştri. N-aveam trebuinţă de glasul fioros al solului pentru a pricepe că în vorbele lui era şi ameninţare, şi vicleşug; căci apucaserăm să aflăm că puterea care intrase din nou în Mordor nu se schimbase şi din străvechimi a fost cu trădare faţă de noi. De două ori s-a reîntors solul şi a plecat fără să primească răspuns. A treia şi ultima dată, aşa spune el, va urma curând, până să se sfârşească anul.

Astfel că, în cele din urmă, Dain m-a trimis să-l înştiinţez din timp pe Bilbo că duşmanul îl caută, şi să aflu, dacă s-o putea, de ce doreşte el acest inel, ultimul dintre inele. Totodată, dorim sfatul lui Elrond. Căci Umbra creşte şi vine tot mai aproape. Descoperim că solii au fost trimişi şi la Regele Brand din Vale, iar el se teme. Ne gândim cu grijă mare ca nu cumva să se supună. Războiul bate încă de-acum la hotarele sale de la răsărit. Dacă nu dăm nici un răspuns, s-ar putea ca Duşmanul să pună în mişcare oamenii aflaţi sub comanda sa pentru a-l lua cu asalt pe regele Brand şi totodată pe Dain.

- Ai făcut bine că ai venit, spuse Elrond. Azi ai să auzi tot ce vei avea nevoie ca să înţelegi cam ce urmăreşte Duşmanul. Altceva nimic nu puteţi face decât să rezistaţi, cu sau fără speranţă. Dar nu sunteţi singuri. Vei afla că necazurile voastre sunt doar o parte din necazurile întregii lumi apusene. Inelul! Ce vom face cu Inelul, ultimul dintre inele, flecuşteţul acela după care râvneşte Sauron? Este osânda pe care trebuie s-o cumpănim bine.

Acesta este şi rostul pentru care v-am chemat aici. Chemat e un fel de-a zice, căci nu eu v-am chemat la mine, străinilor de pe meleaguri îndepărtate. Voi aţi venit şi v-aţi întâlnit negândit de iute, din voia sorţii, după cât se pare. Şi totuşi, lucrurile nu stau chiar aşa. Mai bine să fiţi încredinţaţi că aşa a fost rânduit ca noi, cei care şedem aici, şi nimeni altcineva, trebuie să aflăm cum să salvam lumea de la pieire.

Astfel că vom spune pe şleau tot ceea ce a fost ascuns de toţi în afara câtorva, până în această zi. Şi mai întâi, ca toţi să priceapă unde zace

pericolul, Povestea Inelului va fi spusă de la bunul început până în această clipă. Eu voi fi cel care-o va începe, dar poate că alţii o vor încheia.

După aceste vorbe, toţi ascultară cum Elrond, cu vocea sa răspicată, spuse despre Sauron şi Inelele Puterii, şi despre meşteşugirea lor în timpul celui de-al Doilea Ev al lumii străvechi. Într-o oarecare măsură, povestea lui era cunoscută de câţiva dintre cei aflaţi acolo, dar întreaga poveste n-o ştia nimeni, şi multe perechi de ochi se aţintiră asupra lui Elrond cu teamă şi mirare când îl auziră vorbind de fierarii elfi din Eregion şi despre prietenia lor cu Moria şi setea lor de cunoaştere, prin mijlocirea căreia îi prinsese Sauron în capcana lui. Căci în acele vremi nu-l priveau a fi o fiinţă a răului, astfel că i-au primit cu bucurie ajutorul şi au devenit neîntrecuţi în dibăcie, în timp ce el le-a aflat toate tainele, i-a trădat şi, fără să prindă nimeni de veste, a făurit în Muntele de Foc acel Inel ce avea să le fie stăpân. Doar Celebrimbor i-a ghicit gândul, drept care le-a ascuns pe cele Trei pe care le făcuse el însuşi; şi a fost război, ţara a rămas pustiită, iar poarta Moriei s-a închis.

De atunci, în mulţii ani care-au trecut, Sauron n-a făcut altceva decât să ia urma Inelului; dar cum această istorie este spusă în altă parte, aşa după cum Elrond însuşi a consemnat-o în cărţile sale de istorii, nu este locul s-o înşiruim aici. Căci este lungă, plină de fapte mari şi vitejeşti, şi, cu toate că Elrond nu s-a lungit defel cu vorba, Soarele se urcase bine pe boltă şi dimineaţa se apropia de ceasul amiezii atunci când el sfârşi de istorisit.

Despre Numenor povesti mai pe urmă, despre gloria şi decăderea acestei ţări şi despre întoarcerea Regilor oamenilor pe Pământul-de-Mijloc, ieşind din adâncurile Mării, aduşi de aripile furtunilor, ca mai apoi Elendil cel înalt şi fiii săi preaputernici, Isildur şi Anarion, să devină mari seniori; şi Tărâmul de la Miazănoapte l-au preschimbat ei în Arnor, iar pe cel de la Miazăzi în Gondor, deasupra gurilor râului Anduin. Dar Sauron din Mordor i-a atacat, şi aşa a ajuns să se încheie Ultima Alianţă dintre Elfi şi Oameni, şi oştirile lui Gil-galad şi Elendil au fost chemate sub arme în Arnor.

Ajuns aici cu povestea, Elrond se opri din vorbit şi oftă.

- Parcă văd şi acum splendoarea flamurilor lor, continuă el. Îmi aduceau în minte gloria Zilelor de Odinioară şi Oştile lui Beleriand, atât de mulţi prinţi şi căpetenii de seamă se strânseseră. Şi totuşi, nu tot atât de mulţi şi de mândri ca atunci când a fost zdrobit Thangorodrim şi când elfii au socotit că răul se sfârşise o dată pentru totdeauna, dar n-a fost să fie aşa.

- Chiar îţi aminteşti? îi scăpă lui Frodo întrebarea cu voce tare fără să vrea, într-atât era de uluit. Dar credeam - şi se opri o clipă fâstâcit, atunci când Elrond se răsuci spre el - credeam că Gil-galad a căzut cu mult mai multă vreme în urmă.

- Cu adevărat aşa a fost, răspunse Elrond cu o voce groasă. Doar că amintirile mele se întorc departe în timp, până în Zilele de Odinioară. Earendil a fost seniorul meu, cel care s-a născut în Gondolin înainte de pieirea acestei ţări; iar mama mea a fost Elwing, fiica lui Dior, fiul lui

Luthien din Doriath. Am fost martor la trei evuri în partea de apus a lumii, la multe înfrângeri şi la multe victorii nerodnice.

Am fost pristavul lui Gil-galad şi am însoţit oastea lui. Am fost la Bătălia de la Dagorlad înaintea Porţii Negre din Mordor, unde am ieşit învingători; căci nimeni nu se putea pune împotriva Suliţei lui Gil-galad şi a Săbiei lui Elendil, Aiglos şi Narsil se numeau acestea. Ultima bătălie în care am luptat a fost pe povârnişurile de la Orodruin, acolo unde s-a stins Gil-galad, şi unde a căzut Elendil, iar Narsil s-a despicat sub trupul lui; dar Sauron însuşi a fost înlăturat de pe tron şi Isildur a tăiat Inelul de pe mâna lui cu ciotul de tăiş ce mai rămăsese din sabia tatălui său şi l-a luat pentru sine.

Auzind aceasta, străinul Boromir îl întrerupse strigând:

- Vasăzică asta s-a întâmplat cu Inelul! Dacă o asemenea poveste ar fi fost spusă pe meleagurile de la Miazăzi, de mult ar fi fost dată uitării. Despre Marele Inel am aflat de la cel al cărui nume nu-l rostim; doar că noi gândeam că Inelul a pierit de pe faţa pământului o dată cu năruirea primului său regat. Şi-acum aud că Isildur l-a luat. Asta da, veste.

- Din păcate, aşa este, îşi reluă Elrond vorba. Isildur l-a luat, cum n-ar fi trebuit s-o facă. Atunci ar fi trebuit să fie azvârlit înapoi în focul lui Orodruin, în care fusese făurit. Dar puţini au băgat de seamă ce făcea Isildur. El singur s-a aflat lângă tatăl său în acea ultimă şi devastatoare bătălie; şi în preajma lui Gil-galad s-au aflat numai Cirdan şi cu mine. Dar Isildur cu nici un chip n-a dat ascultare sfaturilor noastre.

„Pe acesta îl voi păstra ca răscumpărare pentru tatăl şi fratele meu", a zis el; astfel că puteam noi să zicem orişice, el l-a luat şi al lui a fost. Dar curând Inelul l-a trădat, aducându-i moartea; din care pricina la Miazănoapte i se spune Blestemul lui Isildur. Dar poate că moartea a fost răul cel mai mic ce i s-ar fi putut întâmpla.

Doar la Miazăzi s-a aflat despre toate acestea, şi de către foarte puţini. Aşa că nu e de mirare, Boromir, că n-aţi auzit nimic. Din prăpădul de pe Câmpiile Vesele, unde a pierit Isildur, doar trei bărbaţi s-au mai întors vreodată trecând Munţii înapoi după lungi pribegii. Unul dintre aceştia a fost Ohtar, cavalerul lui Isildur, care aducea rămăşiţele săbiei lui Elendil; le-a adus lui Valandil, moştenitorul lui Usildur, care, copil fiind la acea vreme, rămăsese acasă, aici, în Vâlceaua Despicată. Narsil însă se despicase, lumina tăişului ei se stinsese pentru totdeauna şi nicicând n-a mai fost făurit altul asemenea.

Nerodnică am spus că a fost victoria Ultimei Alianţe? Nu întru totul, şi totuşi nu şi-a atins ţelul. Sauron fusese pus cu botul pe labe, dar nu şi nimicit. Inelul său pierdut era, dar nu şi distrus. Turnul Întunecimii ajunsese în ruină, dar temeliile sale tot acolo se aflau; căci fuseseră zidite cu puterea Inelului şi, atâta vreme cât acesta se mai afla pe pământ, ele vor dura. Elfi şi oameni viteji şi prieteni de-ai lor făr' de număr au pierit în război. Anarion a fost răpus, Isildur a fost răpus; Gil-galad şi Elendil se stinseseră. Nicicând nu se va mai ivi o asemenea însoţire de elfi şi oameni; căci oamenii se înmulţesc şi Primii Născuţi se împuţinează şi cele două seminţii se

înstrăinează una de alta. Şi din acea zi seminţia din Numenor a început să decadă şi anii vieţilor lor să se scurteze.

După război şi după măcelul de pe Câmpiile Verzi, oamenii din Apusime sunt tot mai puţini, şi Annuminas, oraşul lor de pe malul Lacului Evendim, a căzut în ruină; urmaşii lui Valandil s-au strămutat şi s-au aşezat în Fornost, pe Gruiurile înalte de la Miazănoapte, dar şi acel loc este acum părăsit. Oamenii îi spun Stăvilarul Morţilor şi se tem să pună piciorul pe acel meleag. Căci poporul lui Arnor s-a risipit care-ncotro şi vrăjmaşii i-au secerat şi stăpânirea lor a trecut şi-n urmă-le au rămas doar coline verzi printre dealurile înierbate.

La Miazăzi, regatul Gondor a durat şi-a tot durat; şi o vreme splendoarea lui s-a făcut tot mai mare, amintind oarecum de puterea regatului Numenor, înainte să fi pierit. Turnuri înalte clădite de locuitorii săi, fortăreţe de neînvins, porturi pentru nenumărate corăbii; şi coroana înaripată a Regilor oamenilor era privită cu veneraţie de multe neamuri vorbind tot atâtea limbi. Oraşul de căpetenie era Osgiliath, Citadela Stelelor, prin mijlocul căruia curgea Râul. Şi tot ei au construit Minas Ithil, Turnul Lunii care Răsare, la răsărit, pe un umăr al Munţilor Umbrei; iar la apus, la poalele Munţilor Albi, alt turn au construit, Minas Anor, Turnul Soarelui care Apune. Acolo, în curţile Regelui creştea un copac alb, din sămânţa acelui copac adus de Isildur de peste apele cele adânci, şi înainte de aceasta sămânţa acelui copac din Eressa se trăsese, chiar mai înainte, din Apusul cel mai de la Apus, din Ziua dinaintea vremurilor când lumea a fost tânără.

Dar anii Pământului-de-Mijloc treceau iute, şi neamul lui Meneldil, fiu al lui Anarion, s-a stins. Copacul s-a veştejit, iar sângele locuitorilor din Numenor s-a amestecat cu acela al unui neam de oameni mai neînsemnat. Apoi timpul s-a oprit deasupra zidurilor Mordorului şi făpturi întunecate s-au furişat înapoi în Gorgoroth. Şi a venit o vreme când făpturi rele au venit de oare-unde şi, cucerind Minas Ithil, s-au aşezat acolo, prefăcându-l într-un sălaş de temut; Minas Morgul i se spune acum, Turnul Vrăjitoriilor. Apoi Minas Anor şi-a preschimbat numele în Minas Tirith, Turnul Străjii, şi aceste două oraşe s-au aflat mereu în război, dar Osgiliath ce se găsea între ele a rămas pustiu şi ruinele sale erau bântuite de umbre.

Aşa a fost timp de multe vieţi de-ale oamenilor. Doar că Seniorii din Minas Tirith sunt şi azi pe picior de luptă, ţinând piept duşmanilor noştri, apărând Râul de la Argonath şi până la Mare. Şi iată că am ajuns să isprăvesc acea parte a poveştii pe care am vrut s-o spun. Căci în zilele lui Isildur, Inelul Stăpân n-a mai fost ştiut de nimeni unde se află, iar cele Trei au scăpat de sub puterea lui. Numai uite că în ultima vreme ele se află din nou în primejdie, căci acel Unu a fost găsit. Alţii vor vorbi despre cum a fost găsit, căci rolul meu a fost neînsemnat.

Tăcu, iar Boromir se ridică de îndată în picioare, înalt şi mândru în faţa lor.

- Îngăduie-mi, Stăpâne Elrond, zise el, întâi să adaug şi eu câte ceva la povestea despre Gondor; căci cu adevărat din Ţara lui Gondor am venit

până aici. Şi ar fi bine ca toţi să ştie ce se petrece acolo. Puţini, socotesc eu, au cunoştinţă despre faptele noastre şi prin urmare n-au cum şti despre ce-i aşteaptă dacă nu vom izbândi.

Să nu vă închipuiţi că în Ţara Gondor se iroseşte sângele celor din Numenor, şi nici mândria şi demnitatea lor n-au fost date uitării. Mulţumită vitejiei noastre, seminţia cea sălbatică de la Soare-Răsare este şi-acum înfrânată, iar grozăvia din Morgul este ţinută departe; doar astfel sunt păstrate pacea şi libertatea pe meleagurile de dincolo de noi, dinspre Apus. Dar dacă Râul ce noi îl apărăm va cădea în mâini vrăjmaşe, ce va fi atunci?

Şi uite că acel ceas pare să nu fie prea departe. Fum se înalţă din nou din Orodruin, numit de noi Muntele Osândei. Puterea Tărâmului Negru se înteţeşte şi straşnic ne mai apasă. Când s-a întors Duşmanul, poporul nostru a fost alungat din Thilien, ţara noastră preafrumoasă la răsărit de Râu, cu toate că ne-am păstrat o fortăreaţă acolo şi un corp de oştire. Dar chiar în acest an, în zilele lui iunie, s-a pornit pe neaşteptate război împotriva noastră dinspre Mordor şi am fost alungaţi. Ne-au copleşit, atât de mulţi erau, căci Mordor s-a aliat cu Răsăritenii şi cu sângerosul Haradrim; dar nu din pricina numărului lor am fost înfrânţi. Ci se afla acolo o putere pe care n-o simţiserăm niciodată înainte.

Unii spuneau că putea fi văzută, precum un călăreţ uriaş şi negru, o umbră întunecată în lumina lunii. Oriunde se ivea, un fel de nebunie îi cuprindea pe vrăjmaşi, în schimb ai noştri, până şi cei mai viteji, erau cuprinşi de spaimă, încât cal şi călăreţ se dădeau bătuţi şi-o rupeau la sănătoasa. Doar o mână din oştirea noastră de la răsărit s-a mai întors, distrugând ultimul pod ce încă se mai afla în mijlocul ruinelor din Osgiliath.

M-am aflat în compania ce-a apărat podul, până când s-a năruit în spatele nostru. Doar patru s-au salvat înotând: fratele meu şi cu mine, şi alţi doi. Dar noi luptam şi mai departe, apăram tot ţărmul apusean al râului Anduin; şi cei ce stau la adăpost dincolo de noi ne ridică în slăvi ori de câte ori aud de numele nostru: multe laude, însă prea puţin ajutor. Doar dinspre Rohan se mai îndreaptă spre noi oameni atunci când îi chemăm.

În ceasul acesta rău am venit cu solie până la Elrond, străbătând multe leghe presărate cu primejdii: timp de o sută zece zile am călătorit de unul singur. Numai că eu nu aliaţi de război caut. Puterea lui Elrond stă în înţelepciunea lui, nu în arme, aşa se zice. Am venit să cer un sfat şi descâlcirea unor vorbe tare nedesluşite. Căci în ajunul unui atac neaşteptat fratele meu a avut un vis pe când dormea un somn chinuit, iar mai apoi acelaşi vis i-a tulburat somnul adeseori, şi o dată mi s-a arătat şi mie.

În acel vis se făcea că bolta de la răsărit se întunecă şi un tunet se auzea tot mai răsunător, dar la Apus o lumină palidă se întrezărea pe cer şi din ea am auzit o voce, îndepărtată şi totuşi răspicată, care striga:

Caută Sabia ce-a fost despicată,
Se-ascunde în Imladris, în valea ciudată;

Vor fi date şi sfaturi de gurile vrednice,
Decât străjile din Morgul cu mult mai puternice.
Arăta-se-vor semne prin ceruri deşarte
Despre Sfârşitul care nu e departe,
Căci Blestemul lui Isildur se va trezi din ceaţă
Şi Pitic-Piticuţul va ieşi în faţă.

Puţin am putut pricepe noi din aceste vorbe şi ne-am dus să i le spunem tatălui nostru, Seniorul din Minas Tirith, căci el cunoaşte istoriile din Gondor. Atât s-a priceput să ne spună, anume că Imladris era în străvechime un nume dat de elfi unei văi îndepărtate la miazănoapte, unde trăia Elrond cel pe jumătate elf, cel mai învăţat dintre ştiutorii de istorii. Astfel că fratele meu, văzând cât de fără de nădejde era nevoia în care ne aflăm, s-a arătat nerăbdător să dea ascultare visului şi să caute acel Imladris; dar cum calea era îndoielnică şi cu primejdii nenumărate, am hotărât să pornesc eu în această călătorie. Tata şi-a călcat pe inimă când mi-a îngăduit să plec şi mult am umblat apoi pe drumuri uitate, căutând casa lui Elrond, de care mulţi auziseră, dar puţini ştiau unde se află.

- Şi aici, în casa lui Elrond, vei afla destule cât să te limpezeşti, spuse Aragorn, ridicându-se în picioare.

Îşi aruncă spada pe masa ce se afla în faţa lui Elrond şi toţi văzură că lama îi era despicată în două.

- Iată Sabia care s-a Despicat, spuse el.

- Şi cine eşti tu, şi ce legaturi ai cu Minas Tirith? vru să ştie Boromir, uitându-se cu uimire la faţa suptă a Pribeagului şi la pelerina lui roasă de vreme.

- El e Aragorn, fiul lui Arathorn, îl lămuri Elrond, şi se trage, prin nenumăraţi strămoşi, din fiul lui Isildur Elendil, din Minas Ithil. El este căpitanul Dunedainilor de la Miazănoapte, şi puţini au rămas în zilele noastre din acel neam.

- Atunci al tău este, şi nicidecum al meu, strigă Frodo uluit, sărind în picioare ca şi cum s-ar fi aşteptat ca Inelul să-i fie cerut de îndată.

- Scoate Inelul la lumină, Frodo, îi ceru Gandalf solemn. A sosit clipa. Ridică-l să-l vedem, şi atunci Boromir va înţelege şi celelalte vorbe ale ghicitorii sale.

Cineva sâsâi, cerând linişte, şi toţi ochii se întoarseră spre Frodo. Teama şi ruşinea puseseră pe neaşteptate stăpânire pe el; şi simţea o mare strângere de inimă să arate Inelul şi chiar scârbă să-l atingă. Ar fi vrut să fie undeva departe de acel loc. Inelul străluci şi sclipi atunci când îl înălţă cu mână tremurătoare dinaintea tuturor.

- Iată Blestemul lui Isildur, rosti Elrond.

Ochii lui Boromir se aţintiră scăpărând asupra inelului de aur.

- Piticuţul, murmură el. Să înţeleg că sfârşitul pentru Minas Tirith e aproape? Dar atunci de ce să căutăm o spadă frântă?

- Cuvintele nu însemnau *sfârşitul pentru Minas Tirith,* spuse Aragorn. Dar cu adevărat se apropie un sfârşit şi fapte măreţe. Căci sabia care s-a despicat este sabia lui Elendil şi s-a despicat sub trupul lui când a căzut. A fost păstrată cu sfinţenie de urmaşii săi, în timp ce tot ce a rămas moştenire de la el s-a pierdut; căci ştiam de la străbunii noştri că va fi să o făurim încă o dată atunci când se va fi găsit Inelul, Blestemul lui Isildur. Şi-acum că ai văzut sabia pe care o căutai, ce urmează să ceri? Casa lui Elendil doreşti poate să se întoarcă pe meleagurile Gondorului?

- N-am fost trimis să cer o favoare, ci doar să caut tâlcul unei ghicitori, răspunse Boromir mândru. E adevărat că suntem strânşi cu uşa, iar Spada lui Elendil ne-ar fi de-un ajutor nesperat - dacă un asemenea lucru ar putea într-adevăr să iasă din umbrele trecutului.

Se uită încă o dată la Aragorn, şi privirea îi era grea de îndoială.

Frodo simţi că Bilbo, care se afla alături de el, începea să-şi piardă răbdarea. Era limpede că situaţia în care era pus prietenul său îl irita. Se ridică deodată în picioare şi izbucni:

Nu-i aur tot ce străluceşte.
Nu toţi sunt rătăciţi fără viaţă.
Ce-i tare nu se învecheşte,
Şi rădăcini adânci nu-ngheaţă.
Cenuşa-ncinge foc deodată,
Lumini iau umbrele la goană.
Ca nou tăişul rupt se-arată,
Şi regi, acei fără coroană.

- Poate că versurile nu-s dintre cele mai bune, dar sunt cele nimerite - dacă ai nevoie de încă o dovadă după vorbele lui Elrond. Dacă pentru asta ai făcut o călătorie de o sută una zile, atunci fă bine şi ia-le în seamă.

Şi Bilbo se aşeză cu un mârâit.

- Eu am compus versurile astea, îi şopti el lui Frodo, pentru Dunadan, când mi-a povestit întâia dată povestea lui. Aproape că mi-aş dori să nu mi se fi isprăvit aventurile şi să fi putut merge cu el atunci când va veni vremea să se ducă.

Aragorn zâmbi către el; apoi se întoarse iarăşi spre Boromir.

- Eu unul te iert pentru îndoiala ce-o arăţi, spuse el. Prea puţin mă asemăn la chip cu Elendil şi Isildur aşa cum sunt înfăţişaţi în piatră, în toată măreţia lor, în sălile din Denethor. Eu nu-s decât urmaşul lui Isildur, nu Isildur însuşi. Am dus o viaţă neîndurătoare şi lungă; şi leghele ce se numără de aici până în Gondor sunt doar o fărâmă din neînchipuit de multele mele călătorii. Am trecut mulţi munţi şi multe râuri, de bătut am bătut multe şesuri, până hăt-departe în ţările Rhun şi Harad, unde stelele ne sunt străine.

Dar casa mea, atâta şi aşa cum este, se află la Miazănoapte. Căci acolo au trăit urmaşii lui Valandil, într-o linie neîntreruptă din tată-n fiu, timp de multe generaţii. Zilele noastre s-au întunecat, iar noi ne-am risipit; dar sabia a ajuns în mâinile unui nou stăpân. Şi iată ce-ţi voi spune ţie, Boromir, înainte să isprăvesc. Singuratici suntem noi, Pribegii din pustietate, vânătorii, dar întotdeauna îi vom vâna pe slujitorii Duşmanului; căci se găsesc în multe locuri, nu numai în Mordor.

Ascultă, Boromir, dacă ar fi fost Gondor o fortăreaţă trainică, altul ne-ar fi fost jocul. Multe lucruri rele sunt pe lume, cărora zidurile voastre puternice şi săbiile strălucitoare nu le pot sta împotrivă. Ştiţi prea puţine despre tărâmurile ce se întind dincolo de hotarele voastre. Vorbeşti despre pace şi libertate? Cei de la Miazănoapte nu le-ar fi cunoscut de n-am fi fost noi. I-ar fi răpus teama. Dar când lucruri întunecoase ies dintre dealurile nelocuite sau se furişează afară din pădurile neînsorite şi dau de noi, o rup la fugă din calea noastră. Ce drumuri ar mai cuteza careva să străbată, ce siguranţă ar mai fi în ţinuturile liniştite, sau noaptea în casele oamenilor simpli, dacă Dunedainii ar dormi sau ar fi coborât cu toţii în mormânt?

Şi cu toate astea, nouă ni se aduc mai puţine mulţumiri decât vouă. Drumeţii ne privesc cu ochi răi, iar sătenii născocesc porecle pline de dispreţ pentru noi. „Pas Mare" îmi zice un grăsan ce locuieşte la o zi depărtare de căile bătute de vrăjmaşi la vederea cărora i s-ar opri inima-n piept sau care i-ar preface în praf şi pulbere orăşelul, de n-ar fi păzit cu străşnicie zi şi noapte. Dar lăsam lucrurile aşa cum sunt. Dacă neştiutorii trăiesc fără griji şi teamă, neştiutori să rămână, iar noi în taină vom veghea să-şi ducă astfel viaţa mai departe. Aceasta a fost menirea seminţiei mele, în vreme ce anii s-au lungit şi iarba a crescut.

Şi uite că lumea se schimbă acum încă o dată. Un alt ceas răsună. Blestemul lui Isildur a fost găsit. Lupta ne bate la uşa. Spada va fi făurită ca nouă. Iar eu voi veni la Minas Tirith.

- Spui că Blestemul lui Isildur a fost găsit, zise Boromir. Am văzut un inel strălucitor în mâna Piticuţului; numai că Isildur a pierit înainte să fi început evul acestei lumi, aşa se spune. De unde ştiu înţelepţii că acest inel este al lui? Şi cum de s-a păstrat de-a lungul atâtor ani, până a fost adus aici de un sol atât de ciudat?

- Ţi se vor spune toate acestea, îi făgădui Elrond.

- Dar nu acum, te rog, jupâne, scânci Bilbo. Soarele a ajuns la ceasul amiezii şi simt o nevoie năprasnică de ceva care să-mi dea puteri.

- Pe tine nu te-am poftit încă să vorbeşti, zâmbi Elrond. Dar o fac acum. Hai. Spune-ne povestea ta. Şi dacă n-ai apucat să-ţi pui în versuri istorisirea, poţi să ne-o zici cu vorbe nemeşteşugite. Cu cât va fi mai scurtă, cu atât mai degrabă te vei putea înviora.

- Prea bine, acceptă Bilbo. Voi face precum m-ai rugat. Dar voi spune povestea adevărată. Şi de sunt pe-aici dintre cei care m-au auzit spunând-o altfel - aruncă o privire piezişă spre Gloin - îi voi ruga s-o uite şi să mă ierte. N-am dorit, în acele zile, decât să-i conving pe toţi că eram de drept

stăpânul comorii şi astfel să scap de numele de hoţ ce mi se dăduse. Dar poate că acum înţeleg lucrurile ceva mai bine. Orice-ar fi fost atunci, iată ce s-a întâmplat.

Pentru unii aflaţi în sală, povestea lui Bilbo era cu totul nouă, drept care ascultau cu uimire, în vreme ce bătrânul hobbit, nicidecum nemulţumit, le spunea aventura sa cu Gollum de la cap la coadă. N-a lăsat deoparte nici o singura ghicitoare. Şi ar fi povestit şi despre petrecere şi dispariţia sa din Comitat, dacă i s-ar fi îngăduit; dar Elrond ridică mâna.

- Bine povestit, prietene, însă pentru acum e destul. Ne ajunge să ştim că Inelul a fost trecut lui Frodo, moştenitorul tău. Lasă-l pe el să spună mai departe.

Mai puţin dornic să vorbească decât Bilbo, Frodo le spuse despre tot ce făcuse cu Inelul din ziua în care intrase în grija sa. Fiecare etapă a călătoriei sale din Hobbiton şi până la Vadul Urşilor fu descusută şi cumpănită şi tot ce-şi putea aminti despre Călăreţii Negri fu întors pe toate feţele. Într-un târziu se aşeză la loc în jilţul său.

- Nu te-ai descurcat rău, i se adresă Bilbo. Ai fi putut scoate o poveste bună, dacă nu te-ar fi întrerupt ăştia tot timpul. Am încercat să-mi fac nişte însemnări, dar va trebui să le revedem amândoi ceva mai târziu, dacă e să le pun pe hârtie. Se pot scoate nu ştiu câte capitole din ce-ai păţit până să ajungi aici.

- Da, povestea este lungă, îi dădu Frodo dreptate. Dar încă nu mi se pare încheiată. Vreau să mai aflu multe lucruri, mai cu seamă despre Gandalf.

Galdor de Ia Limanuri, care şedea în apropierea lui, îi auzi cuvintele.

- Că bine zici! strigă el şi, răsucindu-se spre Elrond, spuse: înţelepţii or fi având pricinile lor întemeiate să fie încredinţaţi că inelul tinerelului ăstuia e cu adevărat Marele Inel despre care se vorbeşte de atâta vreme, chiar dacă acest lucru pare greu de crezut de către cei ce ştiu mai puţin. Dar nu s-ar putea să aflăm şi dovezile? Şi aş mai pune o întrebare: Cum rămâne cu Saruman? E învăţat, cunoaşte Istoria Inelului, cu toate acestea nu este aici cu noi. El ce sfat ne dă - dacă are habar de ceea ce ne-a fost dat să auzim aici?

- Întrebările tale, Galdor, au legătură între ele, răspunse Elrond. Nu le-am dat deoparte şi vor primi răspuns. Dar pe acestea e rândul lui Gandalf să le lămurească; iar pe el am să-l rog să vorbească la urmă, pentru că lui i se cuvine cea mai mare cinste şi, în aceste privinţe, el este cel care ştie cel mai bine totul.

- Unii dintre noi, Galdor, spuse Gandalf, ar putea crede că veştile aduse de Gloin şi urmărirea lui Frodo sunt îndeajuns dovezi că inelul hobbitului este un lucru de mare preţ în ochii Duşmanului. Cu toate acestea, este doar un inel. Pe cele Nouă le ţine Nazgul. Cele Şapte sunt duse departe sau distruse. (Auzindu-l, Gloin tresări, dar nu spuse nimic.) Despre cele Trei ştim şi noi. Ce este atunci acesta de-aici, ca Duşmanul să-l dorească atât?

Cu adevărat, mult timp s-a scurs între Râu şi Munte, între pierdere şi regăsire. Dar golul din ştiinţa înţelepţilor a fost umplut în cele din urmă.

Prea încet, totuşi. Căci Duşmanul ne-a urmat îndeaproape, chiar mai îndeaproape decât m-am temut. Dar e bine că abia în anul ăsta, în vara asta, după cât se pare, a aflat întregul adevăr.

Unii îşi vor aminti că acum mulţi ani eu însumi am cutezat să trec pragul Necromantului din Don Guldur, să-i cercetez în taină ştiinţa, şi astfel să aflu că temerile noastre erau adevărate: el însuşi nu era altul decât Sauron, Duşmanul nostru din străvechime, care căpăta încă o dată formă şi-şi strângea din nou puterile. Şi sunt şi dintre cei care-şi vor aminti că Saruman ne-a povăţuit să nu-l atacăm pe faţă, astfel că vreme îndelungată n-am făcut altceva decât să stăm cu ochii pe el. În cele din urmă, cum umbra lui Sauron creştea, Saruman nu s-a mai împotrivit şi Sfatul şi-a adunat toate forţele şi a alungat răul din Codrul Întunecimii - şi asta s-a petrecut chiar în anul în care a fost găsit acest Inel: un noroc tare ciudat, dacă a fost cu adevărat noroc.

Dar întârziasem prea mult, aşa cum prevestise Elrond. Sauron stătuse şi el la pândă şi se pregătise de cu vreme împotriva atacului nostru, cârmuind Ţinutul Mordor de departe, ajutat de cei din Minas Morgi, unde trăiau cei Nouă slujitori ai săi, şi asta până a fost totul pregătit. Atunci abia s-a dat bătut în faţa noastră, dar numai s-a prefăcut că fuge, căci curând după aceea s-a refugiat în Turnul Întunericului şi s-a dat în vileag. Şi tot atunci s-a adunat sfatul pentru ultima oară; căci aflaserăm de-acum că ceea ce căuta el cu atâta înfrigurare era acest Inel. Ne-am temut că avea cunoştinţe de care noi nu prinsesem de veste. Dar Saruman a zis că nu şi a repetat ceea ce ne spusese şi înainte: anume că acest Unu nu va mai fi nicicând găsit pe Pământul-de-Mijloc.

„Dacă e să pun răul înainte, ne-a zis, atunci Duşmanul ştie că noi nu-l avem, că s-a pierdut şi pierdut a rămas. Dar ce-a fost pierdut o dată mai poate fi găsit, aşa gândeşte el. Teamă să n-aveţi. Nădejdea asta a lui e o amăgire. Oare n-am cercetat chiar eu acest lucru în amănunţime? Inelul a căzut în apele Marelui Anduin; şi cu multă vreme în urmă, în timp ce Sauron zăcea dormind, a fost dus pe Râu la vale, până în Mare. Acolo să-l lăsaţi să zacă până la sfârşit."

Gandalf tăcu şi privirile lui se îndreptară spre răsărit, dincolo de verandă, spre tancurile îndepărtate ale Munţilor Ceţoşi, la ale căror poale largi zăcea pitită de atâta vreme primejdia ce ameninţa lumea. Scoase un oftat.

- Atunci am greşit eu, spuse el. M-am lăsat convins de vorbele lui Saruman cel înţelept; ar fi trebuit să caut adevărul mai curând. Şi primejdia în care ne aflam acum ar fi fost mai mică.

- Toţi am greşit, zise Elrond, şi dacă n-ai fi stat tu de strajă, poate că întunericul ne-ar fi înghiţit de mult cu totul. Dar, continuă.

- Din prima clipă am avut o presimţire, cu toate că, din câte ştiam, n-aş fi avut nici un motiv, spuse Gandalf mai departe, şi am dorit să descopăr cum a încăput acest obiect pe mâinile lui Gollum şi de când. Aşa că m-am pus la pândă, socotind că n-o să treacă multă vreme şi tot o să iasă din întunecime, ca să-şi caute comoara. Şi cu adevărat a ieşit, dar nu ştiu cum de n-am prins

de veste, şi dus a fost. Iar apoi, vai! nu mi-am mai bătut capul cu asta, doar stăteam de veghe şi aşteptam, aşa cum am făcut cu toţii prea adesea.

Timpul a trecut şi alte griji s-au ivit, până când bănuielile mele s-au preschimbat dintr-o dată în frică. De unde provenea Inelul hobbitului? Iar dacă frica mea avea temei, ce anume trebuia făcut cu el? Trebuia să cumpănesc aceste două lucruri. Dar încă nu vorbisem nimănui despre teama mea, ştiind cât de periculoasă era o şoaptă scăpată la timpul necuvenit şi dusă mai departe. În toate lungile războaie purtate cu Turnul Întunericului, trădarea ne fusese cel mai mare vrăjmaş.

Asta s-a întâmplat acum şaptesprezece ani. Curând mi-am dat seama că iscoade de tot felul, chiar şi fiare şi păsări, se adunaseră în jurul Comitatului, şi teama mea a crescut. I-am chemat în ajutor pe Dunedaini, care s-au pus şi ei de veghe; şi mi-am mărturisit temerile lui Aragorn, moştenitorul lui Isildur.

- Iar eu, interveni Aragorn, l-am sfătuit să luăm urma lui Gollum, chiar dacă părea să fie prea târziu. Şi întrucât, după judecata mea, moştenitorul lui Isildur trebuia să se străduiască să îndrepte greşeala lui Isildur, am pornit alături de Gandalf în căutarea cea lungă şi fără de speranţă.

După aceste vorbe, Gandalf le spuse cum răscoliseră ei Ţara Pustietăţii în lung şi-n lat, până hăt departe, spre Munţii Umbrei şi spre îngrăditurile Mordorului.

- Acolo am auzit vorbindu-se despre el, ceea ce ne-a făcut să bănuim că se ascunsese o vreme lungă în dealurile întunecate; dar n-a fost chip să dăm de el, şi atunci a început să mă cuprindă disperarea, în deznădejdea aceea a mea, m-am gândit să încerc să fac ceva, iar dacă izbândeam, poate că nu mai avea să fie nevoie să-l căutăm pe Gollum. Însuşi inelul îmi putea dovedi dacă într-adevăr era acel Inel şi nu altul. Mi-au venit în minte cuvinte ce se rostiseră la Sfat: cuvintele lui Saruman, pe care le auzisem doar cu o ureche la acea vreme. Acum însă le auzeam răspicat în inima mea.

„Cele Nouă, cele Şapte, cele Trei, spusese el, îşi au fiecare dintre ele nestemata lui. Nu şi acel Unu. Acesta era rotund fără altă podoabă, la fel cu oricare alt inel mai puţin preţios; dar făurarul lui a încrustat anumite semne pe el, pe care cei pricepuţi se prea poate să mai fie în stare să le desluşească şi să le citească."

Care erau acele semne, nu spusese. Cine le putea şti? Doar făurarul. Şi Saruman? Dar, oricât de multe ar fi ştiut el, trebuie că le învăţase la rândul său de undeva. Care altă mână, în afară aceleia a lui Sauron, mai ţinuse acest inel, înainte să se fi pierdut? Doar mâna lui Isildur.

Stăpânit de acest gând, am renunţat la urmărire şi m-am dus cât am putut de iute în Gondor. În zilele de demult, membrii ordinului meu erau primiţi cu braţele deschise acolo, iar Saruman cu deosebire. Adeseori stătuse vreme îndelungată că oaspete al Seniorului Oraşului. Seniorul Denethor însă nu s-a arătat la fel de încântat să mă vadă şi a cam scrâşnit din dinţi când mi-a îngăduit să-i cercetez pergamentele şi cărţile.

„Dacă, aşa precum spui, nu doreşti altceva decât să cauţi mărturii despre vremurile apuse şi despre începuturile Oraşului, eşti liber să citeşti! mi-a zis el. Căci pentru mine ceea ce a fost este mai puţin întunecat decât ceea ce va fi să vină, şi grija mea asta e. Dar dacă nu dovedeşti mai multă pricepere decât Saruman, care a stat îngropat aici ca să scarmene totul d'a fir a păr, nu vei găsi nimic din ce nu-mi este mie prea bine cunoscut, eu, care sunt stăpânul tuturor învăţăturilor şi poveştilor acestui Oraş."

Aşa mi-a spus Denethor. Şi totuşi între grămezile lui de arhive se aflau multe pe care puţini mai sunt în ziua de azi în stare să le citească, chiar şi dintre învăţaţii cei mai învăţaţi, căci scrisurile şi limbile lor au devenit de neînţeles pentru cei de acum. Ascultă la mine, Boromir, în Minas Tirith încă se găseşte - necitit de nimeni altcineva în afară de mine şi de Sauron, după ce nici regii n-au izbutit - un pergament întocmit chiar de Isildur însuşi. Căci Isildur, după războiul din Mordor, nu s-a întors drept acasă, aşa cum au povestit unii.

- Poate unii de la Miazănoapte, îl întrerupse Boromir. Toată lumea din Gondor ştie că mai întâi s-a dus în Minas Anor, unde a locuit o vreme la nepotul său Meneldil, povăţuindu-l despre tot ce trebuia să ştie înainte să lase pe mâinile lui conducerea Regatului de la Miazăzi. Atunci a însămânţat acolo ultima sămânţă din Copacul Alb, în amintirea fratelui său.

- Dar tot atunci a făcut şi acest pergament, îşi reluă Gandalf vorba; şi asta nu s-a ţinut minte în Gondor, după cât se pare. Căci pergamentul vorbeşte despre Inel, şi astfel a scris Isildur acolo:

Marele Inel se va duce acum ca moştenire în Regatul de la Miazănoapte; însă va rămâne mărturie scrisă despre el aici în Gondor, unde se află moştenitori ai lui Elendil, pentru vremurile când amintirea acestor mari fapte se va fi şters.

După aceste vorbe, Isildur descria Inelul aşa cum îl găsise:

Era fierbinte când l-am luat întâia dată, fierbinte ca un tăciune, şi mâna mi s-a pârlit, încât tare mi-e teamă că nicicând nu voi mai scăpa de durerea pe care mi-a pricinuit-o. Dar chiar în vreme ce scriu, prinde să se răcească şi pare că se face mai mic, fără să-şi piardă forma sau frumuseţea. Înscrisul de pe el, care întâi a fost la fel de limpede ca o flacăra purpurie, piere, abia de se mai poate desluşi. Caligrafia se asemuieşte cu aceea a elfilor din Eregion, căci aici în Mordor nu au litere pentru o lucrătură atât de fină; limba, însă, e neştiută mie. Mă bate gândul că ar fi o limbă vorbită pe Tărâmul Întunecat, căci îmi pare plină de scârbăvnicii şi aspră. Ce răutăţi spune nu pot eu să ştiu; dar am să pun pe hârtie semnele, ca nu cumva să se stingă dincolo de orice putinţă de-a Ie desluşi. Poate că Inelul tânjeşte după fierbinţeala mâinii lui Sauron, care, aşa neagră cum era, ardea ca focul, şi astfel Gil-galad a fost nimicit; şi gândesc că, dacă aurul ar fi încă o dată încins, scrisul ar apărea cu limpezime. Dar eu unul n-am să cutez să fac nici un rău acestui obiect: singurul o adevărată minunăţie din tot ce-a făurit Sauron. Pentru mine e nepreţuit, chiar dacă-l câştig prin mare suferinţă.

- După ce-am citit aceste cuvinte, continuă Gandalf, căutarea mea a luat sfârşit. Căci scrisul transpus pe pergament era întocmai aşa cum bănuise Isildur, în limba vorbită în Mordor şi de către slujitorii Turnului. Şi ce stătea scris pe Inel se ştia de mult. Căci în ziua în care Sauron pusese pentru prima oară Inelul pe deget, Celebrimbor, făuritorul celor Trei, îl simţise şi de departe îl auzise rostind vorbele acelea, astfel că îi aflase toate gândurile ticăloase.

Am plecat din Denethor de îndată, dar chiar în vreme ce mă îndreptam spre miazănoapte, mi-au venit veşti din Lorien, anume că Aragorn trecuse pe acolo şi dăduse peste acea creatură numită Gollum. Astfel că mai întâi m-am dus să-l întâlnesc pe el şi să-i aud povestea. Prin ce pericole de moarte trecuse de unul singur, nici cu gândul nu îndrăzneam să gândesc.

- Prea multe n-am ce să povestesc, zise Aragorn. Când ajungi să trebuiască să treci prin dreptul Porţii Negre sau să calci sub tălpi florile ucigătoare din Valea Morgul, atunci poţi să te aştepţi la primejdii cu ghiotura. Într-un târziu mă cuprinsese chiar şi pe mine disperarea, aşa că am pornit-o înapoi spre casă. Şi, ce să vezi, norocul îmi scoate în cale taman ceea ce căutam: urmele unor tălpi moi pe malul unui iaz mocirlos. Erau proaspete, se vedea limpede că cine trecuse pe-acolo se grăbise, şi nu spre Mordor, ci tocmai în cealaltă parte. M-am luat după ele de-a lungul Smârcurilor Morţilor şi deodată îl văd. M-am apropiat pe furiş de un heleşteu stătut, m-am uitat atent în apă, după ce umbrele serii s-au adâncit îndeajuns, şi am pus mâna pe Gollum. Era acoperit cu o mâzgă verde. Mă tem că n-o să mă aibă niciodată la suflet, căci m-a muşcat, iar eu nu m-am purtat cu îndurare faţă de el. Nimic n-am reuşit să scot din gura lui, decât doar urmele dinţilor. Pot să spun că acea parte a călătoriei, întoarcerea acasă, a fost cea mai rea dintre toate, pentru că a trebuit să-l păzesc zi şi noapte şi să-l fac să meargă înaintea mea, după ce-i legasem o frânghie de gât şi-i băgasem un căluş în gură, până ce s-a îmblânzit de tot din pricină că-l ţinusem fără apă şi mâncare, şi tot aşa până la Codrul Întunecimii. Când în sfârşit am ajuns acolo, l-am dat pe mâna elfilor, căci aşa ne înţeleseserăm să fac; şi zău că m-am bucurat să scap de el, într-atât puţea de cumplit. Eu unul nădăjduiesc să nu-l mai văd vreodată în faţa ochilor; Gandalf, însă, după ce-a venit, a stat multe ceasuri de vorbă cu el.

- Da, multe şi secătuitoare, dar nu fără de folos. Întâi pentru că ceea ce mi-a povestit despre cum pierduse inelul se potrivea cu povestea pe care ne-a spus-o Bilbo aici, pentru prima oară întocmai aşa cum s-a întâmplat; dar asta avea prea puţină însemnătate pentru mine, căci adevărul îl ghicisem singur. Ceea ce-am aflat atunci şi nu ştiusem înainte a fost că inelul lui Gollum a ieşit din apele Râului cel Mare foarte aproape de Câmpiile Vesele. Şi am mai aflat că fusese al lui vreme îndelungată. Puterea inelului îi lungise anii peste adevărata lor măsură; dar acea putere doar Râul cel Mare o stăpâneşte.

Şi dacă aceasta nu este îndeajunsă dovadă, Galdor, mai este şi cealaltă încercare de care am amintit. Pe acest inel ţinut în sus pentru ca ochii voştri

să-l vadă, rotund şi neîmpodobit, semnele pomenite de Isildur mai pot fi citite, dacă vreunul dintre voi are curajul să pună pentru câteva clipe inelul de aur în foc. Întocmai cum am făcut eu, şi iată ce-am citit:

Ash nazg durbatuluk, ash nazg gimbatul, ash nazg thrakatuluk agh burzum-ishi krimpatul.

Schimbarea din vocea vrăjitorului îi uimi pe toţi. Dintr-o dată devenise ameninţătoare, puternică, dură ca o piatră. O umbră păru să treacă peste soarele din înalt şi veranda se întunecă preţ de-o clipă. Toţi tremurară înfioraţi şi elfii îşi astupară urechile.

- Nicicând până acum n-a cutezat vreo voce să rostească vorbe în această limbă în Imladris, Gandalf cel Sur, spuse Elrond după ce umbra trecu şi toţi răsuflară uşuraţi.

- Şi să tragem nădejde că nici nu vor mai fi rostite vreodată în acest loc, răspunse Gandalf. Dar n-am să-ţi cer iertare, jupâne Elrond. Căci dacă această limbă nu va fi curând auzită în toate ungherele Apusului, atunci să nu ne mai îndoim de adevărul celor rostite de înţelepţi: comoara Duşmanului ascunde răutatea lui întreagă; şi în ea zace o mare parte din forţa lui din străvechime. Din Anii cei Negri se trag vorbele auzite de Făurarii din Eregion, când au înţeles că au fost trădaţi:

Şi pe toate să le-adune un inel, si altul nime,
Să le ferece pe toate, astfel să le stăpânească.

Şi să mai ştiţi, prieteni, că asta nu-i tot ce am aflat de la Gollum. Nu-l trăgea inima să vorbească, iar povestea lui era încâlcită rău, dar nu încăpea nici o îndoială că s-a dus în Mordor, iar acolo tot ce ştia i-a fost smuls cu sila. Astfel că Duşmanul ştie că acel Unu a fost găsit şi că de multă vreme se află în Comitat; slujitorii lui i-au luat urma până aproape de uşa noastră, prin urmare va afla şi el curând, poate că şi ştie de-acum, chiar în timp ce eu rostesc aceste cuvinte, că-l avem aici, cu noi.

O vreme nimeni nu scoase un cuvânt, până când, într-un târziu, Boromir spuse:

- Ziceai că e o creatura mică, Gollum ăsta? Mică, dar mare când e să facă rău. Ce s-a ales de el? Ce soartă i-ai hărăzit?

- E în închisoare, atât, răspunse Aragorn. A suferit mult. Nu am nici o îndoială că a fost chinuit şi teama de Sauron e adânc înfiptă în inima lui. Cu toate acestea, eu unul sunt bucuros că-i pus la loc sigur şi păzit de elfii cei veghetori din Codrul Întunecimii. Răutatea lui e mare şi-i dă o forţă pe care n-ai bănui că zace într-o fiinţă atât de pricăjită şi stafidită. Şi ar putea să

mai facă mult rău şi acum, dacă ar fi liber. Sunt sigur că i s-a îngăduit să plece din Mordor pentru că i s-a încredinţat o misie blestemată.

- Vai nouă! Vai nouă! strigă Legolas, pe al cărui chip bălai de elf se citea disperarea. A sosit vremea să vă aduc la cunoştinţă pricina ce m-a adus aici. Veştile nu-s bune, dar abia acum am înţeles cât de rele vi se vor părea. Smeagol, căruia i se spune Gollum, a scăpat.

- Scăpat? strigă Aragorn. Chiar că-s veşti proaste. Mă tem că o să ne căim amarnic. Cum de s-a putut să ne înşele încrederea seminţia lui Thranduil?

- Nu din pricina slăbirii pazei, se apără Legolas. Poate că din prea multă bunătate. Ne temem că prizonierul a primit ajutor din partea altora, care au prins de veste despre ceea ce facem mai mult decât am fi dorit. Am păzit creatura zi şi noapte, după cum ne ceruse Gandalf, chit că eram frânţi de oboseală. Gandalf însă ne spunea să nu ne pierdem nădejdea, era încredinţat că fiinţa asta se va îmblânzi, iar noi n-aveam sufletul s-o ţinem o veşnicie în temniţa subpământeană, unde ar fi început iarăşi să-şi clocească gândurile negre.

- Cu mine n-aţi fost la fel de îndurători, sări Gloin, străfulgerându-l cu privirea, căci îşi amintise cum stătuse prizonier în beciurile de sub sălile palatelor elfice.

- Lasă asta, îl opri Gandalf. Nu-l întrerupe, te rog, dragul meu Gloin. O greşeală ruşinoasă, e drept, dar şi-au răscumpărat-o de mult. Dacă e să ne-apucăm acum să scoatem la lumină toate neînţelegerile dintre elfi şi gnomi, atunci mai bine isprăvim cu Sfatul ăsta.

Gloin se ridică în picioare şi făcu o plecăciune, iar Legolas continuă:

- În zilele când vremea era frumoasă, îl scoteam pe Gollum la plimbare prin pădure; era un copac înalt acolo, crescut la o mare depărtare de toţi ceilalţi, în care-i plăcea să se caţăre. Adeseori îl lăsam să se cocoaţe până sus de tot, unde simţea vântul suflând; dar de fiecare dată puneam pe cineva de strajă jos, la poala copacului. Într-una din zile n-a mai vrut să coboare, iar Străjerii n-au vrut să urce după el: învăţase cum să se prindă de crengi cu picioarele şi mâinile; astfel că am stat de strajă până târziu în noapte.

A fost chiar în noaptea aceea de vară, fără lună şi fără stele, când orcii ne-au atacat pe nepusă masă. I-am alungat noi, nu-i vorbă; oricât ar fi fost ei de mulţi şi de fioroşi, veneau de dincolo de munţi şi nu erau deprinşi cu pădurile. Când bătălia a luat sfârşit, am descoperit că prizonierul nostru dispăruse, iar cei pe care-i pusesem de strajă zăceau căsăpiţi sau fuseseră luaţi ostatici. Atunci am înţeles că puseseră la cale atacul anume ca să-l elibereze pe Gollum şi că el ştiuse de atac dinainte. Cum de s-a putut întâmpla aşa ceva, nu ne este limpede nici acum; dar Gollum e o creatură vicleană, iar iscoadele Duşmanului nebănuit de multe. Fiinţele întunecate pe care le alungaserăm în toamna anului Dragonului s-au întors şi mai numeroase, iar Codrul Întunecimii a devenit iarăşi un loc blestemat, fără doar de meleagul pe care se află regatul nostru.

N-am izbutit să punem din nou mâna pe Gollum. I-am găsit urmele printre cele nenumărate ale orcilor, se înfundau adânc în Pădure, spre miazăzi. Dar nu după multă vreme le-am pierdut şi pe astea, iar mai departe n-am cutezat să mergem; căci curând am fi ajuns în Doi Guldur, un tărâm şi mai blestemat; într-acolo nu ne îndreptăm nicicând paşii.

- Asta e, s-a dus, oftă Gandalf. N-avem vreme să pornim încă o dată în căutarea lui. N-are decât să facă ce-o pofti. Dar îmi vine să cred că o să mai aibă de jucat un rol pe care nici el însuşi, nici Sauron nu-l bănuiesc. Iar acum, continuă Gandalf, o să răspund la celelalte întrebări ale lui Galdor. Cum a rămas cu Saruman? Ce sfaturi ne dă el, când ne aflăm la o asemenea ananghie? Această poveste trebuie s-o spun de la un capăt la celălalt, căci numai lui Elrond i-am împărtăşit-o şi atunci în câteva cuvinte, dar veţi vedea că se leagă de tot ceea ce vom hotărî aici. Este ultimul capitol din Povestea Inelului, atât cât s-a petrecut până acum.

La sfârşitul lui iunie mă găseam în Comitat, dar mintea mi-era adumbrită de un nor de nelinişte, astfel că am pornit-o călare spre hotarele de la miazăzi ale micului ţinut; căci presimţeam o primejdie, ce mi-era încă tăinuită, însă părea să se apropie tot mai mult. Acolo m-au ajuns din urmă ştiri despre războaie şi înfrângeri în Gondor, şi când am auzit de Umbra Neagră, mi-a îngheţat inima în piept. De întâlnit n-am întâlnit altceva decât câţiva fugari veniţi de la Miazănoapte; însă parcă citeam în ei o teamă de care nu voiau să vorbească. De acolo m-am îndepărtat către răsărit şi către miazănoapte, urmând Drumul Verde; nu departe de Bree, am dat peste un călător care şedea pe un dâmb la marginea drumului, şi un cal păştea alături. S-a dovedit a fi Radagast Cafeniul, care odată a locuit în Rhosgobel, aproape de hotarele Pădurii Întunecimii. Face parte din ordinul meu, dar nu-l mai văzusem de multă vreme.

„Gandalf! a strigat el văzându-mă. Tocmai în căutarea ta am pornit. Doar că-s străin prin părţile astea. Tot ce ştiam era că ai putea fi găsit într-un ţinut sălbatic ce poartă un nume barbar, Comitatul."

„Ştii bine ce ştii, i-am zis. Dar nu vorbi astfel de te vei întâlni cu locuitorii acestui ţinut. Te afli aproape de hotarele Comitatului. Şi ce doreşti de la mine? îmi vine să cred că este ceva foarte important. Nu mi te amintesc să-ţi placă să călătoreşti, afară doar dacă te împinge nevoia."

„Am o solie ce nu poate să aştepte. Veştile pe care ţi le aduc sunt rele."

S-a uitat în jur, ca şi cum tufişurile ar fi putut să aibă urechi, apoi a şoptit:

„Nazgul. Cei Nouă au părăsit hotarele. Au trecut Râul în taină şi se îndreaptă către apus. Şi-au luat înfăţişarea de călăreţi înveşmântaţi în negru."

Atunci am înţeles că teama mă stăpânise fără s-o ştiu.

„Înseamnă că Duşmanul e la mare ananghie sau urmăreşte ceva, a mai zis Radagast, dar ce anume îl împinge să cerceteze meleagurile astea îndepărtate şi pustii, n-am habar."

„Cum adică?" l-am întrebat, nepricepând ce voia să spună.

„Mi s-a zis că, oriîncotro se îndreaptă, Călăreţii întreabă de o ţară numită Comitatul."

„Comitatul", am zis eu, cuprins de disperare. Căci până şi înţelepţii se tem să ţină piept celor Nouă, atunci când sunt adunaţi laolaltă sub comanda acelei căpetenii haine a lor. Ce rege mare fusese el pe vremuri, şi ce mare vraci, ca acum să stăpânească peste o ceată ucigaşă.

„Cine ţi-a spus acestea? l-am întrebat. Cine te-a trimis?"

„Saruman cel Alb. Şi m-a rugat să-ţi mai spun că e gata să te ajute dacă ai nevoie, dar trebuie să-i ceri acum ajutorul, altfel va fi prea târziu."

Vorbele lui mi-au renăscut speranţa, căci Saruman cel Alb este cel mai mare în ordinul meu. De bună seamă că Radagast e-un vrăjitor vrednic de toată lauda, maestru al formelor şi al jocurilor de nuanţe; şi ştie toate tainele plantelor şi ale fiarelor, iar zburătoarele îi sunt cei mai apropiaţi prieteni. Dar Saruman de multă vreme cercetează tainele Duşmanului însuşi, astfel că adeseori am putut să i-o luăm înainte. Vicleşugurile lui Saruman ne-au ajutat să-l alungăm pe Duşman din Doi Guldur. Prin urmare, m-am gândit că poate găsise el niscaiva arme care să le vină de hac celor Nouă.

„Mă voi duce la Saruman", am hotărât.

„De e aşa, trebuie s-o porneşti de-ndată, a zis Radagast, căci am pierdut mult timp căutându-te şi zilele sunt numărate. Mi s-a spus să dau de tine înainte de Miezul Verii, şi iată că e Miezul Verii. Chiar de-ar fi să o porneşti la drum din locul ăsta, tot n-ai s-ajungi înainte ca cei Nouă să descopere ţara aia pe care o căuta ei. Eu însumi pornesc înapoi fără să mai zăbovesc."

Şi cu aceste vorbe a încălecat şi a dat pinteni calului.

„Stai puţin! am strigat. O să avem nevoie de ajutorul vostru şi de al tuturor celor care mi-l pot da. Trimite această solie a noastră sălbăticiunilor şi zburătoarelor care-ţi sunt prietene. Spune-le să le dea de ştire lui Saruman şi lui Gandalf de cum află ceva. Trimite solie până în Orthanc."

„Aşa voi face", a spus el şi dus a fost, căci cei Nouă erau pe urmele lui.

Nu m-am putut lua după el atunci şi acolo. Călărisem prea mult în ziua aceea şi eram la fel de ostenit ca şi calul meu; şi trebuia să cumpănesc la tot. Am rămas în Bree în noaptea aceea şi am hotărât că n-aveam vreme să mă întorc în Comitat. Nicicând n-am făcut o greşeală mai mare.

I-am lăsat totuşi un mesaj lui Frodo şi l-am rugat pe prietenul meu hangiul să i-l trimită. Am pornit în zori; şi în cele din urmă am ajuns la sălaşul lui Saruman. Se găseşte departe la miazăzi, în Isengard, la capătul Munţilor Ceţoşi, în apropiere de Strunga Rohan. Boromir vă poate spune că e o vale largă ce se deschide între Munţii Ceţoşi şi povârnişurile cele mai nordice ale crestei Ered Nimrais, Munţii Albi, aflaţi în ţara lui. Însă Isengard e un inel de stânci pleşuve ce înconjoară asemenea unui zid o vale în mijlocul căreia se află un turn de piatră, numit Orthanc. Nu Saruman e cel care l-a construit, ci oamenii din Numenor, cu multă vreme în urmă; foarte înalt, tăinuind secrete nenumărate; cu toate acestea, nu arată a fi fost făcut de

oameni pricepuţi. Nu se poate ajunge la el decât trecând prin inelul Isengard; iar în acest inel se află o singură poartă.

Târziu într-o seară am ajuns la poartă, un fel de arc mare, scobit într-un zid de stâncă şi păzit cu străşnicie. Dar străjerii ştiau de venirea mea, aşa că mi-au spus că Saruman mă aştepta. Am trecut călare pe sub arc, poarta s-a închis neauzită în urma mea şi deodată m-a cuprins frica, fără să ştiu de ce.

Am călărit până la poalele turnului şi m-am oprit în dreptul treptelor lui Saruman; acolo m-a întâmpinat chiar el şi m-a condus până sus de tot, în încăperea lui. Pe deget purta un inel.

„Vasăzică, ai venit, Gandalf, mi-a spus el cu o voce gravă; în ochii lui, însă, mi s-a părut că văd o lumină albă, ca şi cum în inima lui râdea cu hohote de gheaţă.

„Da, am venit. Am venit să-ţi cer ajutorul, Saruman cel Alb."

Numele acesta părea să-l supere.

„Chiar aşa, Gandalf cel *Sur?* a pufnit el în bătaie de joc. Să-mi ceri ajutorul? Nu s-a prea auzit ca Gandalf cel Sur să ceară ajutor cuiva, el care e atât de viclean şi de înţelept, şi umblă haihui prin te miri ce coclauri şi îşi vâră nasul peste tot, chiar dacă nu e treaba lui."

L-am privit cu mirare.

„Dacă nu mă-nşel, am zis, apele s-au tulburat într-aşa măsură, încât va fi nevoie de forţele noastre ale tuturor să se unească."

„Se prea poate, dar ţi-a venit târziu acest gând. De când - stau eu şi mă întreb - ascunzi de mine, mai-marele Sfatului, un lucru atât de însemnat? Ce te-aduce acum din vizuina ta din Comitat?"

„Cei Nouă au ieşit din nou la lumină, am răspuns. Au trecut Râul. Aşa mi-a spus Radagast."

„Radagast, cel Cafeniu! a hohotit Saruman, fără să-şi mai ascundă dispreţul. Radagast îmblânzitorul de Păsări! Radagast Nătăfleţul! Radagast Nebunul! A avut totuşi atâta minte cât să-şi joace rolul pe care i l-am încredinţat. Căci, iată-te, ai venit, şi ăsta a fost scopul soliei mele. Şi aici vei rămâne, Gandalf cel Sur, şi te vei odihni după atâtea călătorii. Căci eu sunt Saruman înţeleptul, Saruman Făuritorul de Inele, Saruman cel de Multe Culori!"

Abia atunci l-am privit mai bine şi am văzut că straiele sale, care-mi păruseră albe, nu erau albe, ci croite dintr-o ţesătură din multe culori, care licăreau şi-şi schimbau nuanţele la fiece mişcare a lui, zăpăcind privirile.

„Albul îmi plăcea mai mult", i-am spus.

„Albul! a rânjit el. E bun pentru început. Stofa albă poate fi vopsită. Pagina albă poate fi mâzgălită; lumina albă poate fi fărâmată."

„Şi-atunci nu mai e albă. Şi cel care fărâmă un lucru numai ca să vadă ce este a părăsit calea înţelepciunii."

„Nu-i nevoie să-mi vorbeşti ca unuia dintre neghiobii pe care ţi i-ai făcut prieteni, s-a înfuriat el. Nu te-am adus aici că să primesc sfaturi de la tine, ci ca să-ţi dau putinţa să alegi."

S-a ridicat în picioare şi a început să declame, de-ai fi zis că ţinea un discurs pregătit cu mult înainte.

„Zilele de Odinioară s-au dus. Acum trec Zilele de Mijloc. Şi încep Zilele Timpurii. Vremea elfilor s-a sfârşit, dar a venit vremea noastră: lumea oamenilor, pe care trebuie s-o conducem. Dar pentru asta avem nevoie de putere, puterea de-a pune în ordine toate lucrurile după vrerea noastră, în numele acelui bine pe care doar cei înţelepţi îl pot vedea.

Şi ascultă bine, Gandalf, bătrânul meu prieten şi ajutor, a continuat el, apropiindu-se şi înmuindu-şi glasul. Am spus *noi,* căci aşa poate fi, dacă mi te vei alătura. O Putere nouă se ridică acum. Împotriva ei nu ne mai slujesc vechile alianţe şi tactici. Nu ne-a mai rămas nici o speranţă în elfi sau în muribundul Numenor. Iată, aşadar, ce alegere îţi stă dinainte. Putem să ne alăturăm acelei Puteri. Aşa ar fi înţelept, Gandalf. Numai aşa mai putem avea speranţă. Victoria e aproape; şi răsplata va fi bogată pentru cei care i-au venit în ajutor. Cu cât creşte Puterea, cu atât se vor înălţa şi prietenii ei dovediţi; iar înţelepţii, cei ca mine şi ca tine, vom putea, dacă avem răbdare, să ajungem în cele din urmă să-i dirijăm mersul, să o controlăm. Putem aştepta să se ivească timpul potrivit, putem să ne păstrăm gândurile în sinea noastră, deplângând poate ticăloşiile săvârşite când şi când, lăudând însă ţelul sublim şi ultim: Cunoaşterea, Legea, Ordinea; toate acele lucruri pe care ne-am străduit atâta amar de vreme şi în zadar să le desăvârşim, mai degrabă împiedicaţi decât ajutaţi de prea slabii sau leneşii noştri prieteni. Nu e nevoie, mai bine spus, nu vor fi schimbări însemnate în planurile noastre, ci doar în mijloacele pe care le vom folosi."

„Saruman, l-am întrerupt eu, am mai auzit discursuri din acestea şi înainte, dar numai din gurile emisarilor trimişi din Mordor pentru a-i amăgi pe cei săraci cu duhul. Nu pot să-mi închipui că m-ai adus de atât de departe doar că să-mi impui urechile."

S-a uitat la mine pieziş şi a rămas câteva clipe gânditor.

„Bun, văd că această linie înţeleaptă nu reuşeşte să te convingă. Nici pe viitor? Nici dacă vom găsi o cale mai bună?"

S-a apropiat şi şi-a pus mâna lui lungă pe braţul meu.

„Şi de ce nu, Gandalf? a şoptit el. De ce nu? Inelul Stăpân? Dacă reuşim să-l stăpânim pe acesta, atunci întreaga Putere va intra în mâinile *noastre. În* fapt, aceasta este cauza pentru care te-am adus aici. Căci am mulţi ochi ce mă slujesc şi am încredinţarea că tu ştii unde zace acum acest obiect preţios. Nu este aşa? Altfel, din ce pricină întreabă cei Nouă despre Comitat şi ce treabă poţi tu să ai acolo?"

Spunând acestea, în ochii lui a scăpărat o poftă pe care nu şi-a mai putut-o ascunde.

„Saruman, am spus, depărtându-mă de el, doar o singură mână o dată poate să stăpânească Inelul, ştii asta foarte bine, aşa că nu te mai osteni să vorbeşti despre *Noi.* Dar nu ţi l-aş da, nu, nu, nu ţi-aş da nici măcar veşti despre el, acum că ştiu ce-ţi trece prin minte. Ai fost mai-marele Sfatului, dar acum ţi-ai dat jos masca în sfârşit. Din câte înţeleg, am de ales între a

mă supune lui Sauron sau a mă supune ţie. N-am să aleg nici una, nici alta. Mai ai şi altceva să-mi oferi?"

„Cum să nu, a răspuns el, rece dintr-o dată şi ameninţător. Nu m-am aşteptat să dai dovadă de înţelepciune, chiar şi pentru propriul tău bine; dar ţi-am oferit şansa să mă ajuţi de bunăvoie, pentru a te feri singur de necazuri şi suferinţa. A treia posibilitate e aceea de a te ţine aici până la sfârşit."

„Până la care sfârşit?"

„Până când îmi vei dezvălui unde se află acel Unu. Pot să găsesc mijloace să te conving. Sau până când va fi găsit în ciuda ta, iar Cârmuitorul va avea timp să se ocupe de treburi mult mai uşoare; ca, de pildă, să se gândească la cea mai potrivită răsplată pentru îndărătnicia şi insolenţa lui Gandalf cel Sur."

„S-ar putea că asta să nu se arate a fi o treabă mult mai uşoară", i-am întors-o eu.

El mi-a râs în nas, căci vorbele mele n-aveau acoperire, iar el ştia asta prea bine.

- M-au dus şi m-au închis de unul singur în foişorul turnului Orthanc, acolo de unde Saruman avea obiceiul să urmărească stelele. Nu se poate coborî din foişor decât pe o scară îngustă, cu mai multe mii de trepte, iar valea de la poalele turnului pare neînchipuit de departe. Am privit-o de sus şi am văzut că ceea ce fusese odată verde şi frumos era acum plin de puţuri de mină şi fierarii. Lupi şi orci îşi făcuseră sălaşurile în Isengard, căci Saruman îşi alcătuise propria oştire, încercând să rivalizeze cu Sauron şi fără să intre încă în servitutea lui. Peste toate acestea atârna un fum negru, ce se vălătucea în jurul turnului. Stăteam singur pe o insulă între nori; de evadat nici vorbă, iar zilele îmi erau pline de amărăciune. Frigul mă scotea din minţi; abia dacă aveam loc în cămăruţa aceea să mă mişc în sus şi-n jos, neliniştit peste poate de Călăreţii ce se îndreptau spre Miazănoapte.

Eram încredinţat că cei Nouă ieşiseră din nou la lumină, şi asta nu numai din ceea ce-mi spusese Saruman, care s-ar fi putut foarte bine să fie minciuni. Cu multă vreme înainte de-a mă duce spre Isengard primisem veşti pe căi ce erau mai presus de orice îndoială. Inima-mi era grea de teamă pentru prietenii mei din Comitat; dar tot mai nutream o speranţă. Trăgeam nădejde că Frodo pornise la drum de îndată, aşa cum îi cerusem în scrisoare, şi că ajunsese în Vâlceaua Despicată până să înceapă cumplita urmărire. Şi atât speranţa, cât şi teama s-au dovedit neîntemeiate. Căci speranţa mi-o pusesem într-un grăsan din Bree; iar teama îmi era pricinuită de viclenia lui Sauron. Dar grăsanii ce vând bere au de alergat în toate părţile; iar puterea lui Sauron este mai slabă decât ne-o închipuim noi din pricina fricii. Numai că, singur cum eram şi prins în capcana inelului Isengard, n-aveam de unde să ştiu că vânătorii, din faţa cărora toţi o rupeau la fugă sau cădeau răpuşi, se vor poticni tocmai în îndepărtatul Comitat.

- Te-am văzut! strigă Frodo. Umblai în sus şi-n jos. Luna lucea în părul tău.

Gandalf tăcu uluit şi-l privi.

- N-a fost decât un vis, continuă Frodo, dar mi l-am amintit aşa, deodată. Aproape că-l uitasem. L-am visat de mult; cred că după ce-am plecat din Comitat.

- Înseamnă că l-ai visat târziu, spuse Gandalf, aşa după cum vei vedea. Mă găseam într-o stare cumplită. Şi cei care mă cunosc vă pot spune că rar mi s-a întâmplat să fiu la o ananghie atât de mare şi că nu o îndur prea uşor. Gandalf cel Sur prins precum o muscă într-o plasă perfidă a unui păianjen. Dar chiar şi celor mai pricepuţi păianjeni le scapă un fir mai slab.

La început mă temusem, aşa după cum dorise chiar Saruman să se întâmple, că Radagast căzuse şi el în ispită. Apoi m-am gândit că nu simţisem nimic rău în vocea lui sau în ochii lui atunci când ne întâlniserăm. Altfel nu m-aş fi dus niciodată în Isengard, sau, dacă aş fi făcut-o, aş fi fost cu ochii-n patru. Aşa a gândit şi Saruman, numai că şi-a tăinuit bine gândul şi şi-a amăgit solul. Sunt încredinţat că, dacă ar fi încercat, n-ar fi izbutit să-l ademenească pe cinstitul Radagast în trădarea lui. El m-a căutat cu cea mai bună-credinţă şi doar aşa a avut puterea să mă convingă.

Aceasta a şi fost calea prin care am dejucat planul pus la cale de Saruman. Căci Radagast n-avea nici o pricină să nu facă ceea ce-l rugasem; astfel că a călărit până în Codrul Întunecimii, unde-şi avea prieteni mulţi şi străvechi. Şi Vulturii Munţilor au pornit să cutreiere lumea în lung şi-n lat şi le-a fost dat să vadă multe: adunarea lupilor şi chemarea laolaltă a orcilor; şi pe cei Nouă Călăreţi bătând meleagurile în lung şi-n lat; iar de auzit au auzit despre fuga lui Gollum. Pe toate acestea avea să mi le spună un sol de-al lor, trimis anume.

Aşa s-a făcut că, spre sfârşitul verii, într-o noapte cu lună, Gwaihir Stăpânul Vânturilor, cel mai iute dintre vulturii cei mari, a zburat nevăzut de nimeni până la turnul Orthanc; şi m-a găsit stând pe acoperişul foişorului. Eu i-am vorbit şi el m-a luat pe aripile sale înainte ca Saruman să prindă de veste. Ne depărtaserăm mult de Isengard când lupii şi orcii au ieşit pe poartă ca să pornească în urmărirea mea.

,,Cât de departe mă poţi duce?" l-am întrebat pe Gwaihir.

„Multe leghe, a răspuns el, dar nu până la capătul pământului. Am fost trimis să aduc veşti, nu să duc poveri."

„Dacă e pe-aşa, îmi va trebui un armăsar care să alerge pe pământ, un armăsar de neîntrecut, căci nicicând n-am fost într-o asemenea mare grabă ca acum."

„Te voi duce atunci în Eldoras, unde şade în palatul său Seniorul Ţinutului Rohan; locul acela nu e departe de-aici."

M-am bucurat auzindu-l ce spune, pentru că în Obştea Călăreţilor din Rohan trăiesc rohirrimii, Stăpânii Cailor, şi nu se află nicăieri pe pământ cai că aceia ce cresc în valea cea largă dintre Munţii Ceţoşi şi Munţii Albi.

„Spune-mi, ce crezi, mă pot bizui pe oamenii din Rohan?" l-am întrebat pe Gwaihir, pe când încrederea îmi era zdruncinată din pricina trădării Iui Saruman.

„Plătesc tribut în cai, mi-a răspuns, şi în fiecare an trimit nu ştiu câţi în Mordor, aşa am auzit; dar nu sunt juruiţi lor. Dacă Saruman se lasă ademenit de rău, cum zici tu, atunci soarta lor va fi curând pecetluită."

- M-a lăsat pe pământ în Ţinutul Rohan înainte de ivirea zorilor; dar uite că m-am lungit prea mult cu povestea. Ce urmează va fi scurt. În Rohan am descoperit că răul îşi începuse de-acum lucrarea ticăloasă: minciunile lui Saruman, şi regele care nici nu voia să-mi audă avertismentele. Mi-a zis să-mi aleg ce cal vreau şi să mă fac nevăzut; iar eu mi-am ales un cal după pofta inimii mele, nu şi a lui. Am luat cel mai bun cal ce se găsea în ţinutul lui, nici că mai văzusem unul asemenea.

- Înseamnă că e cu adevărat un animal de sânge nobil, spuse Aragorn, şi mă doare mai mult decât multe alte veşti ce par mai rele la prima vedere, să aflu că Sauron cere un asemenea tribut. Lucrurile nu stăteau aşa când am fost ultima dată în acea ţară.

- Nici acum nu sunt aşa, jur pe capul meu, sări Boromir. E o minciună răspândită de Duşman. Eu îi cunosc pe oamenii din Rohan, cinstiţi şi viteji, aliaţii noştri, care încă trăiesc pe pământurile primite de la noi cu multă vreme în urmă.

- Umbra din Mordor se întinde peste meleaguri îndepărtate, răspunse Aragorn. Saruman i-a căzut pradă. Rohan a intrat sub stăpânirea ei. Cine ştie ce vei găsi acolo dacă te vei întoarce vreodată?

- Nicidecum că şi-ar plăti vieţile cu cai, se îndârji Boromir. Ei îşi iubesc caii la fel de mult că pe propriile rubedenii. Şi nu fără motiv, căci caii din Obştea Călăreţilor se trag de pe Câmpiile de la Miazănoapte, unde Umbra nu ajunge, iar rasa lor, ca şi aceea a stăpânilor lor, coboară din zilele de demult ale libertăţii.

- Aşa este, întări Gandalf. Şi se află unul anume printre ei, ce a fost fătat, din câte ştiu eu, în dimineaţa lumii. Caii celor Nouă nu se pot lua la întrecere cu el; neobosit şi ager din cale-afară. Numele îi e Iute ca Gândul. Ziua, pielea îi luceşte precum argintul, iar noaptea, e asemenea unei umbre, trecând nebăgat de seamă. Călcătura lui e ca fulgul! Nicicând n-a fost încălecat de om, dar eu l-am luat şi l-am îmblânzit şi atât de iute m-a purtat, de am ajuns în Comitat când Frodo era în Gruiurile-gorgane, cu toate că pornisem din Rohan o dată cu plecarea lui din Hobbiton.

Teama însă îmi devenea tot mai puternică, în timp ce călăream. Nici n-am ajuns bine pe meleagurile de la miazănoapte, că am şi primit veşti despre călăreţi şi, oricât m-aş fi apropiat de ei cu fiecare zi mai mult, ei tot înaintea mea erau. Am aflat că-şi împărţiseră forţele: unii rămăseseră la hotarele de la miazăzi, nu departe de Drumul Verde, alţii pătrunseseră în Comitat dinspre miazăzi. Am sosit în Hobbiton, dar Frodo plecase; am stat însă de vorbă cu bătrânul Gamgee. Multe vorbe, însă puţine despre frământările mele. EI avea să-mi spună destule despre noii stăpâni ai vizuinei Fundătura.

„Nu pot îndura schimbările, mi-a zis, oricând s-ar petrece astea, Şi mai cu seamă schimbările în ce poate fi mai rău." A repetat de mai multe ori vorbele astea: „schimbările în ce poate fi mai rău".

„Ce poate fi mai rău' sunt vorbe mari, i-am spus eu, şi trag nădejde să nu apuci ziua să le vezi aievea."

Din tot ce mi-a zis am priceput în cele din urmă că Frodo plecase din Hobbiton cu mai puţin de o săptămână înainte şi un călăreţ negru dăduse târcoale prin vecini chiar în aceeaşi seară. Astfel că am pornit de acolo cuprins de teamă. Am ajuns în Ţara Iedului şi i-am găsit pe toţi în frământare mare, ca un muşuroi de furnici când le zgândări cu un băţ. Am ajuns la casa din Scobitura Râului şi am găsit-o spartă şi pustie; dar pe prag am dat peste o mantie ce fusese a lui Frodo. Speranţa m-a părăsit atunci pentru o vreme şi n-am mai zăbovit să aflu veşti, care mi-ar fi risipit temerile; ci am pornit-o pe urmele Călăreţilor. Greu de urmat, căci se risipiseră în cele patru vânturi şi astfel m-am zăpăcit rău de tot. Mi s-a părut însă că una sau două se îndreptaseră spre Bree; într-acolo am apucat-o şi eu, cu gândul la ceea ce le va fi dat urechilor unui hangiu să audă.

„Captalan e numele lui, mi-am zis în sinea mea. Dacă întâmplarea asta e din vina lui, am să-i topesc toată osânza de sub piele. Am să-l rumenesc pe neghiobul ăsta bătrân la foc mic."

La asta se aştepta şi el, căci atunci când m-a văzut la faţă a picat în genunchi şi a-nceput să se topească sub ochii mei.

- Ce i-ai făcut? sări Frodo ca ars. Să ştii că s-a purtat foarte frumos cu noi şi s-a străduit cât a putut.

Gandalf izbucni în râs.

- Nu te teme. Nu l-am muşcat, iar de lătrat am lătrat puţin. Atât de bucuros am fost de veştile pe care le-am smuls din gura lui, după ce-a isprăvit cu dârdâiala, încât l-am luat în braţe. Cum de s-a brodit aşa, n-am putut să mă dumiresc atunci, dar am aflat că tocmai fuseserăţi în Bree cu o noapte înainte şi că porniserăţi în aceeaşi dimineaţă, împreună cu Pas Mare.

„Pas Mare!" am strigat eu, bucuros peste poate.

„Da, domnule, mi-e teamă că aşa e, a bâiguit Captalanul, neînţelegând bucuria mea. A ajuns la ei, chit că am făcut tot ce-am putut ca să-l împiedic, iar ei l-au luat cu ei. S-au purtat tare ciudat în tot timpul cât au fost aici: parcă anume au făcut totul."

„Tâmpitule! Nebunule! De trei ori nepreţuitule şi iubitule Barliman! am strigat eu. Sunt cele mai bune veşti pe care le-am primit de la mijlocul verii: merită cel puţin un gologan de aur. Îţi menesc ca berea să fie de cea mai bună calitate timp de şapte ani! i-am zis. Acum pot în sfârşit să dorm o noapte liniştit, prima de nici nu mai ştiu când."

- Şi am stat acolo în noaptea aceea, neştiind ce să cred că se alesese de Călăreţi; numai despre doi se aflase, pare-se, câte ceva în Bree. Dar în timpul nopţii ne-a fost dat să aflăm mai multe. Cel puţin cinci veniseră dinspre apus, dărâmaseră porţile şi trecuseră prin Bree ca vântul turbat; cei din Bree tremură şi-acum şi se aşteaptă la sfârşitul lumii. În zori m-am trezit şi am pornit-o pe urmele lor.

Sigur nu sunt, dar mi se pare totuşi că lucrurile s-au petrecut astfel. Căpetenia lor a rămas în taină la miazăzi de Bree, în vreme ce doi au luat-o

înainte, prin sat, iar alţi patru au năvălit în Comitat. Dar, după ce s-au regrupat în Bree şi în Scobitura Râului, s-au întors la Căpetenia lor cu veşti, astfel că au lăsat Drumul supravegheat o vreme doar de către iscoadele lor. Căpetenia i-a trimis apoi pe câţiva spre soare-răsare, tăind-o de-a dreptul peste câmpuri, iar el cu ceilalţi rămaşi au luat-o pe Drum plini de mânie.

Până la Ţancul Vremii am galopat ca o furtuna şi am ajuns acolo înainte de apusul soarelui, a două zi după plecarea din Bree - dar ei au fost acolo mai curând. S-au retras din faţa mea, căci simţeau cum se apropie mânia mea şi nu cutezau s-o înfrunte câtă vreme Soarele era sus pe cer. În timpul nopţii, însă, au strâns cercul, m-au asediat sus, în creştetul dealului, în vechiul inel Amon Sul. Nu mi-a fost deloc uşor: lumină şi pălălaie ca acelea nu mai fuseseră zărite pe Ţancul Vremii de pe timpul războaielor din vechime.

La răsăritul soarelui am izbutit să scap şi am fugit spre miazănoapte. Mai mult de-atât nu trăgeam nădejde să fac. Mi-a fost cu neputinţă să te găsesc, Frodo, în pustietate, şi ar fi fost o nesăbuinţă până şi să încerc să o fac, cu cei Nouă pe urmele mele. Astfel că a trebuit să-mi pun toate speranţele în Aragorn. Nutream, totuşi, gândul că-i fac pe câţiva să se ia după mine şi în acelaşi timp să ajung la Vâlceaua Despicată înaintea voastră, ca să trimit ajutoare. Patru Călăreţi m-au urmat, într-adevăr, dar în scurt timp s-au întors din drum şi s-au îndreptat spre Vad, din câte mi s-a părut. A fost şi asta de ceva ajutor, căci rămăseseră numai cinci, din cei nouă, atunci când tabăra voastră a fost atacată.

Am ajuns aici într-un târziu, pe un drum lung şi greu, pentru că am urcat până la Izvorul Brumat şi am trecut prin Pârloagele Etten, şi iar la vale, venind tot dinspre miazănoapte. Paisprezece zile aproape mi-au trebuit după ce-am plecat de pe Tancul Vremii, căci nu puteam merge călare printre stâncile din munţii căpcăunilor, astfel că Iute că Gândul m-a părăsit. L-am trimis înapoi la stăpânul său; dar între noi s-a legat o mare prietenie şi dacă aş fi avut nevoie de el, era de ajuns să-l chem pe nume şi ar fi venit. Dar uite aşa s-a făcut că am ajuns la Vâlceaua Despicată doar cu trei zile înainte de Inel, iar veştile despre primejdia în care se afla Inelul sosiseră înaintea mea - şi bine că a fost aşa.

lată deci, Frodo, sfârşitul poveştii mele. Să mă ierte Elrond şi ceilalţi pentru că a fost atât de lungă. Dar nu s-a mai întâmplat ca Gandalf să nu se ţină de cuvânt şi să nu vină după cum a promis, încât am gândit că purtătorul Inelului trebuia să afle întreaga întâmplare. Ei bine, povestea a fost spusă de la început până la sfârşit. Iată-ne pe toţi aici şi iată Inelul. Şi tot nu ne-am apropiat de ceea ce ne-a adus aici. Ce-o să facem cu el?

Se aşternu tăcerea. Într-un târziu, Elrond vorbi din nou: - Este dureros ceea ce-am aflat despre Saruman, căci am crezut în el şi l-am primit la toate sfaturile noastre. E periculos să cercetezi prea în adânc tainele Duşmanului, de-o faci cu gând bun sau rău. Dar asemenea căderi în păcat şi trădări, vai, s-au mai petrecut şi înainte. Dintre poveştile auzite azi aici, a lui Frodo mi s-a părut cea mai ciudată. Nu mi-a fost dat să cunosc prea mulţi hobbiţi până

acum, în afară de Bilbo; dar acum mi se pare că el nu e chiar atât de unic şi de deosebit precum mi-l închipuisem. Lumea s-a schimbat mult de când am străbătut ultima dată drumurile de la apus.

Duhurile Gorganurilor ne sunt cunoscute sub multe nume; iar despre Pădurea Bătrână au fost spuse nenumărate poveşti: tot ce-a mai rămas acum e un dâmb-martor din hotarul ei de la miazănoapte. Au fost vremuri când veveriţele puteau sări din copac în copac din ceea ce numiţi voi Comitat şi până în Ţara Sură, la apus de Isengard. Am străbătut şi eu odată meleagurile acelea şi multe primejdii şi ciudăţenii mi-a fost dat să cunosc. Dar de Bombadil am uitat, dacă într-adevăr e unul şi acelaşi care bântuia odinioară pădurile şi dealurile, şi chiar şi în acea vreme era mai bătrân decât bătrâneţea. Pe atunci nu avea acest nume. Noi îi spuneam Iarwain Ben-adar, cel mai bătrân şi cel fără de strămoşi. Dar câte alte nume nu i-au fost date de alte neamuri de-a lungul timpului: Forn îi spuneau gnomii, oamenii de la Miazănoapte îl numeau Orald, şi au mai fost şi altele. O creatură neobişnuită, dar mă gândesc că poate ar fi fost bine să-l chemăm la Sfatul nostru.

- N-ar fi venit, spuse Gandalf.

- N-am putea totuşi să-i trimitem o solie şi să-i cerem ajutorul? stărui Erestor. După câte înţeleg, are puteri şi asupra Inelului.

- Nu, eu n-aş spune asta, îl contrazise Gandalf. Mai corect ar fi să zici că Inelul nu are nici o putere asupra lui. Este propriul său stăpân. Dar nu poate preface Inelul în altceva şi nici puterea pe care acesta o are asupra altora n-o poate înfrânge. Unde mai pui că Bombadil s-a retras într-un ţinut mic, între hotare pe care tot el le-a hotărât, chiar dacă nimeni nu le vede, şi poate că aşteaptă acolo o schimbare a vremurilor, dar de ieşit dintre hotare nu iese.

- Numai că între hotarele acelea nimic nu-l tulbură, adăugă Erestor. Ce-ar fi să ia Inelul cu sine şi să-l ţină acolo, că să nu mai poată face rău nimănui?

- Nu, se împotrivi Gandalf, de bunăvoie n-o va face. Poate doar dacă toate seminţiile libere din lume s-ar ruga de el să o facă, numai că el nu ar pricepe de ce e nevoie de aşa ceva. Iar dacă i s-ar da Inelul, ar uita de el curând, său mai degrabă cred că l-ar arunca. Nu stă cu mintea prea mult la asemenea lucruri. Ar fi cel mai nepotrivit paznic cu putinţă, şi cu asta am zis tot.

- Oricum, cumpăni Glorfindel, a-i trimite lui Inelul n-ar însemna decât să amânăm ziua răului. E atât de departe de noi. Nu putem să-l ducem acum înapoi la el, fără a da de bănuit, fără să ne vadă vreo iscoadă. Şi chiar de-am putea, mai devreme sau mai târziu Stăpânul Inelelor ar prinde de veste unde se află ascuns şi şi-ar îndrepta întreaga putere într-acolo. Oare Bombadil poate să ţină Piept acelei puteri de unul singur? Eu zic că nu. Cred că, până la urmă, dacă totul în jur va cădea în mâinile lor, Bombadil va cădea şi el. Ultimul, aşa cum a fost întâiul odată; şi atunci va veni Noaptea.

- Pe Iarwain nu-l ştiu decât după nume, spuse Galdor, dar socotesc că Glorfindel are dreptate. Nu-i stă în putere să înfrunte Duşmanul, decât dacă

această putere se află în însuşi Pământul. Şi uite că ne este dat să vedem că Sauron e în stare să supună la tortură şi să distrugă până şi munţii. Dacă există vreo putere, aceea se află în mâinile noastre, aici, în Imladris, sau ale lui Cirdan, la Limanuri, sau în Lorien. Au ei însă forţa, avem noi aici tăria să ne opunem Duşmanului, şi la urmă, după ce totul a fost nimicit, să ne opunem venirii lui Sauron?

- Eu n-am această putere, recunoscu Elrond, şi nici ei n-o au.

- Înseamnă, zise Glorfindel, că, dacă Inelul nu poate fi ţinut departe de el pentru totdeauna prin forţă, nu ne mai rămân decât două lucruri: să-l trimitem departe, peste Mare, sau să-l distrugem.

- Bine, dar Gandalf ne-a spus că nu-l putem distruge prin nici un meşteşug cunoscut de noi, le aminti Elrond. Iar cei care trăiesc dincolo de Mare nu l-ar primi: de bine, de rău, el aici îşi are locul, pe Pământul de Mijloc; noi, cei care încă trăim aici, trebuie s-o scoatem la capăt cu el.

- Atunci, îşi dădu Glorfindel cu părerea, să-l aruncăm în adâncuri, pentru ca minciunile lui Saruman să se adeverească. Acum am văzut limpede cu toţii că, şi atunci când a venit în Sfatul nostru, picioarele lui umblau pe calea cea strâmbă. Ştia că Inelul nu era pierdut pentru totdeauna, dar asta a vrut să ne facă să gândim; căci şi-l dorea doar pentru sine. Adeseori, însă, adevărul în minciună zace: pe fundul Mării ar sta la loc sigur.

- Dar nu pentru totdeauna, îl contrazise Gandalf. Apele adânci ascund multe; iar mările, ca şi pământurile, se pot schimba. Treaba noastră aici nu este aceea de-a ne gândi doar la ce se va întâmpla mâine, la vieţile câtorva oameni, sau doar la un ev trecător al lumii. Noi trebuie să găsim sfârşitul sfârşitului acestei ameninţări, chiar dacă n-avem nădejde în izbândă.

- Nu-l vom găsi nicidecum pe drumurile ce duc la Mare, zise Galdor. O fi ea primejdioasă întoarcerea la Iarwain, dar fuga spre Mare este cu atât mai ameninţată. Inima-mi spune că, după ce va fi aflat ce s-a întâmplat, Sauron ne va aştepta s-o apucăm pe drumul apusean. Iar de aflat, va afla curând. Or fi fost cei Nouă doborâţi de pe cai, dar asta e numai o păsuire, până-şi vor fi găsit alţi armăsari, şi mai iuţi. Chiar dacă mult slăbită, puterea din Gondar e singura care mai stă în calea înaintării lui Sauron în plină forţă spre coastele de la Miazănoapte, iar dacă va veni şi va lua cu asalt Turnurile Albe şi Limanurile, veţi vedea că elfii n-or să mai aibă unde scăpa de umbrele tot mai lungi dinspre Pământul de Mijloc.

- Marşul ăsta nu va începe chiar atât de curând, spuse Boromir. Gondor a pierdut din putere, aşa ai zis. Dar Gondor se află încă în picioare şi puternic, în ciuda slăbiciunii sale.

- Cu toate astea, îi aminti Galdor, veghea n-o să-i mai poată ţine multă vreme departe pe cei Nouă. Şi cine spune că Duşmanul nu va izbuti să găsească alte drumuri, nestrăjuite de Gondor?

Erestor vorbi din nou:

- Prin urmare, Glorfindel a chibzuit bine: nu ne rămâne decât ori să ascundem Inelul pentru totdeauna, ori să-l distrugem. Şi amândouă sunt peste puterile noastre. Cine dezleagă această ghicitoare?

- Nimeni din cei aici de faţă n-o poate face, spuse Elrond întunecat la chip. Mai bine zis, nimeni nu poate şti dinainte ce se va întâmpla dacă alegem una sau alta dintre aceste căi. Drumul apusean pare cel mai lesnicios dintre toate. Aşa că trebuie să ne ferim de el, căci va fi vegheat. Prea adesea au fugit elfi pe acolo. Nu ne rămâne decât să găsim un drum potrivnic, negândit de nimeni până acum. În el ne stă speranţa, dacă ne-a mai rămas vreuna. Să ne aruncăm în primejdie - spre Mordor. Trebuie să trimitem Inelul în Foc.

Încă o dată se lăsă tăcerea. Chiar şi în acea casă minunată, Frodo simţi cum o întunecime de moarte îi cuprinde inima când îşi aruncă privirile spre valea însorită, răsunând de vuietul apelor limpezi. Boromir se foi în jilţ şi Frodo îşi întoarse ochii spre el. Îl văzu că-şi duce mâna la cornul cel mare şi că se încruntă. Nu trecu mult şi Boromir zise:

- Nu mă dumiresc defel. Saruman este un trădător, dar n-a făcut dovada unei sclipiri de înţelepciune? De ce tot vorbim de ascunziş şi distrugere? De ce oare să nu ne gândim că Marele Inel a poposit în mâinile noastre tocmai pentru a ne ajuta atunci când suntem la mai mare ananghie? Acum se afla în stăpânirea Seniorilor Liberi ai celor Liberi şi asta nu poate decât să-l înfrângă pe Duşman. Presimt că el de asta se teme cel mai tare.

Oamenii din Gondor sunt viteji, nicicând nu se vor supune, dar pot fi înfrânţi. Vitejia are mai întâi nevoie de putere, şi apoi de-o armă. Să fie atunci Inelul arma voastră, dacă are puterea de care vorbiţi. Luaţi-l şi porniţi spre victorie!

- Din pacte nu, spuse Elrond. Nu putem să ne folosim de Inelul Stăpân. Prea bine ştim asta cu toţii. Al lui Sauron este, de Sauron a fost făcut şi tot ce e mai rău în el se află. Forţa lui, Boromir, este prea mare pentru a putea fi mânuit după cum ne e vrerea, în afară doar de cei care au o putere a lor mult mai mare. Dar pentru aceştia primejdia este şi mai ucigătoare. Numai dorinţa de a-l avea este de-ajuns să smintească inima. Gândiţi-vă la Saruman. Oricare dintre înţelepţi l-ar răsturna pe Seniorul din Mordor cu ajutorul Inelului, făcând-o aşa cum se pricepe mai bine, s-ar aşeza mai apoi pe tronul lui Sauron şi astfel ar apărea un alt Senior al Întunecimii. Altă pricină, prin urmare, ca Inelul să fie distrus: atâta vreme cât se află pe această lume, va fi primejdie chiar şi pentru înţelepţi. Căci nimic nu este ticălos de la bun început. Nici Sauron însuşi n-a fost. Eu unul mă tem să iau Inelul şi să-l ascund. Cu atât mai puţin voi lua Inelul ca să-l stăpânesc.

- La fel şi eu, spuse Gandalf.

Boromir îi privi cu îndoială, dar dădu din cap.

- Aşa să fie, zise. Prin urmare, când vom fi în Gondor ne vom pune nădejdea în armele pe care le avem. Măcar să ne luptăm în vreme ce înţelepţii vor veghea asupra Inelului. Şi dea Cerurile ca Sabia-Care-a-Fost-Despicată să poată ţine piept năvalei - ca mâna ce-o mânuieşte să fi moştenit nu doar zorzoane, ci şi tăria Regilor oamenilor.

- Cine poate şti? făcu Aragorn. Va veni şi ziua marii încercări.

- Să nu vină prea târziu, oftă Boromir. Nu cerem ajutor, însă avem nevoie de el. Şi mult ne-ar mai încuraja să ştim că luptă şi alţii cum şi cu ce pot.

- Atunci simte-te încurajat, spuse Elrond. Căci mai sunt şi alte puteri şi tărâmuri de care n-ai cunoştinţă, ascunse fiind de ştirea ta. Marele Anduin udă multe maluri până să ajungă în Argonath şi la Porţile Gondorului.

- Eu zic, se băgă în vorba Gloin, gnomul, că ne-ar fi mai bine tuturor dacă toate aceste forţe s-ar uni, iar puterile fiecăreia ar fi de folos tuturor. Şi mai sunt şi alte inele, mai puţin mişeleşti, ce s-ar putea dovedi de ajutor în nevoia asta a noastră. Cele şapte sunt pierdute pentru noi - dacă Balin n-a găsit inelul lui Thror, care era ultimul dintre ele, şi nici nu s-a mai auzit despre acest inel de când a pierit Thror în Moria. Iată că acum pot să vă dezvălui aici că nădejdea de a-l găsi a fost una dintre pricinile pentru care Balin a pornit în pribegie.

- N-o să găsească Balin nici un inel în Moria, spuse Gandalf. Căci Thror l-a dat fiului său, Thrain, dar Thrain n-a mai apucat să i-l dea lui Thorin. A îndurat multe chinuri când i-a fost luat în temniţele din Doi Guldur. Eu am ajuns prea târziu.

- Ah, vai nouă! strigă Gloin. Când va sosi ziua răzbunării noastre? Dar mai sunt cele Trei. Cu cele Trei Inele ale elfilor ce-i? Inele foarte puternice, aşa se spune. Nu sunt păstrate oare de seniorii elfi? Şi ele au fost făcute de Seniorul Întunecimii, cu multă vreme în urmă. Care-i rostul lor? Zăresc câţiva seniori elfi aici. Nu vor ei să ne spună?

Elfii nu răspunseră.

- Dar nu m-ai auzit, Gloin? i se adresă Elrond. Cele Trei n-au fost făcute de Sauron, nici măcar nu le-a atins vreodată. Numai că despre acestea trei nu ne este îngăduit să vorbim. Doar atât îmi stă in putinţă să vă spun la acest ceas de cumpănă. Îşi au şi ele rostul lor. N-au fost însă făcute ca arme de război sau de cucerire: nu asta le e puterea. Cei care le-au făurit n-au dorit forţă, stăpânire sau munţi de comori, ci înţelegere, făurire, tămăduire, pentru ca toate cele de pe pământ să rămână neîntinate. Şi au izbândit cât de cât elfii din Pământul de Mijloc în ceea ce-au vrut, chiar dacă prin suferinţă. Numai că tot ceea ce s-a împlinit de către cei care le stăpânesc pe cele Trei se va întoarce împotrivă-le, iar minţile şi inimile lor vor putea fi citite de Sauron, dacă el va pune din nou mâna pe acel Unu. Mult mai bine ar fi dacă cele Trei n-ar fi existat nicicând. Asta vrea Sauron.

- Dar ce se va-ntâmpla dacă Inelul Stăpân ar fi distrus, aşa cum ne povăţuieşti? întrebă Gloin.

- Prea bine nu ştim, se întristă Elrond. Unii dintre noi cred că cele Trei Inele, pe care Sauron nu le-a atins niciodată, vor fi libere, iar stăpânilor lor le va sta în putinţă să tămăduiască suferinţele lumii pricinuite de Inelul Suveran. Dar se prea poate ca, atunci când acest Unu se va fi dus, cele Trei să piară şi ele, iar multe dintre minunile făurite prin ele să piară şi să fie date uitării. Iată ce gândesc.

- Cu toate acestea, vorbi Glorfindel, toţi elfii sunt gata să primească această încercare, dacă prin ea puterea lui Sauron poate fi înfrântă şi teama pentru întinderea stăpânirii lui va fi alungată pentru totdeauna.

- Iar ne întoarcem la distrugerea Inelului, spuse Erestor, şi tot n-am ajuns mai aproape. Ce putere avem să găsim Focul în care a fost făurit? Înseamnă să pornim pe calea disperării. A nesăbuinţei, aş spune, dacă lunga înţelepciune a lui Elrond mi-ar îngădui-o.

- Disperare? Nesăbuinţă? se miră Gandalf. Nu e disperare, căci disperarea e dată numai celor care văd sfârşitul dincolo de orice îndoială. Noi nu-l vedem. E semn de înţelepciune să înţelegem ce trebuie să facem după ce toate celelalte căi au fost cumpănite, deşi poate să apară drept o nesăbuinţă celor care se agaţă de nădejdi false. Foarte bine, fie ca nesăbuinţa să ne fie veşmântul, un văl în faţa ochilor Duşmanului! Căci el e foarte înţelept şi cântăreşte toate lucrurile pe talerele din balanţa răutăţii sale. Singura măsură, totuşi, pe care o cunoaşte este aceea a poftei, pofta de putere; şi după ea măsoară toate inimile. În inima lui nu poate să-şi facă loc gândul că sunt unii care ar refuza puterea, că, având Inelul, am putea căuta să-l distrugem. Dacă vom încerca să facem asta, îi vom da peste cap toate socotelile.

- Măcar o vreme, cugetă Elrond cu voce tare. Trebuie încercată această cale, cu toate că ne va fi foarte greu. Şi nici forţa, nici înţelepciunea nu ne vor duce departe de el. E-o căutare ce trebuie încercată de cei slabi cu tot atâta nădejde în sufletele lor cât şi în ale celor puternici. Numai că adeseori aşa sunt orânduite faptele ce învârt roţile lumii: mâinile mici le îndeplinesc, pentru că astfel le este scris, în vreme ce ochii celor mari privesc în altă parte.

- Prea bine, prea bine, jupâne Elrond, zise Bilbo deodată. Mai multe nu-i nevoie să spui. Ne este limpede încotro baţi. Bilbo, prostul de hobbit, a pornit toată tărăşenia asta, şi tot el ar face mai bine s-o ducă la sfârşit, sau să piară el însuşi. Mi-a fost tare bine aici, am avut răgaz să scriu şi la carte. Dacă vreţi să ştiţi, tocmai îi scriu încheierea. Mă gândeam la ceva de felul: *şi a trăit mulţi ani fericiţi, până la capătul zilelor.* E o încheiere bună, şi n-are a face dacă a mai fost folosită şi altă dată. Dar acum va trebui s-o schimb: nu-mi pare că se va împlini aievea; şi oricum, e limpede că vor urma şi alte capitole, dacă voi mai apuca să le scriu. Ce bătaie de cap teribilă. Când trebuie s-o pornesc?

Boromir îl privi surprins pe Bilbo, dar hohotele de râs îi îngheţară pe buze când văzu că toţi ceilalţi se uitau la bătrânul hobbit cu un respect grav. Doar Gloin zâmbi, numai că ceea ce-l făcea să zâmbească erau amintiri vechi.

- Cum să nu, dragul meu Bilbo, zise Gandalf. Dacă ai pornit cu adevărat toată tărăşenia ăsta, ne-am putea aştepta că tot tu s-o şi sfârşeşti. Dar de-acum ştii prea bine că a spune că *ai început* ceva e un lucru mare pentru oricine, iar în faptele cele mari eroii au un rol tare mic. Nu-i nevoie să-mi mulţumeşti. Chiar dacă ce-am spus am şi gândit, nimeni nu se îndoieşte că, lăsând gluma la o parte, de fapt ne faci o propunere curajoasă. Dar care îţi

depăşeşte puterile, Bilbo. Nu mai poţi lua pe umerii tăi această treabă. A trecut în grija altcuiva. Dacă-ţi mai sunt de folos sfaturile mele, aş spune că partea ta s-a încheiat, nu ţi-a mai rămas decât aceea de cronicar. Termină-ţi cartea şi lasă sfârşitul ei neschimbat. Încă mai poţi să speri în el. Dar pregăteşte-te să scrii o continuare, după ce se vor fi întors ei.

Bilbo pufni în râs.

- Nu te ştiu să-mi fi dat vreodată înainte sfaturi plăcute. Toate cele neplăcute au fost bune, încât mă-ntreb dacă nu cumva cel de acum e rău. Oricum, nu gândesc că mi-au mai rămas puteri sau noroc să înfrunt Inelul. El a crescut, eu însă nu. Dar, spune-mi: ce-ai vrut să zici cu acel *ei?*

- Adică solii ce vor fi trimişi cu Inelul.

- Bun. Şi cine ar fi să fie ei? îmi pare că tocmai faptul ăsta, şi numai ăsta, trebuie hotărât de către Sfat acum. Poate că elfilor le prieşte vorbitul cu nemiluita, iar gnomii îndură cu uşurinţă oboseala; dar eu-s doar un hobbit bătrân şi simt că-mi lipseşte prânzul. Nu vă puteţi opri la nişte nume? Sau să amânaţi totul până după masă?

Nimeni nu răspunse. Se auzi răsunând clopotul care anunţa amiaza. Nici de data asta nimeni nu spuse nimic. Frodo scrută pe rând toate chipurile, dar acestea nu erau întoarse spre el. Toţi cei adunaţi la sfat stăteau cu ochii plecaţi, cufundaţi parcă în gânduri. O teamă cumplită puse stăpânire pe el, de parcă ar fi aşteptat hotărârea unei sentinţe pe care el o presimţise de mult şi nutrise speranţa vană că, poate-poate, nu va fi rostită niciodată. O dorinţă aprigă de-a se odihni şi de-a fi lăsat să stea în pace alături de Bilbo în Vâlceaua Despicată îi umplu inima. Într-un târziu, reuşi cu greu să vorbească şi se mira singur de vorbele pe care le rostea, ca şi cum o altă voinţă s-ar fi folosit de vocea lui firavă:

- O să iau eu Inelul, cu toate că nu cunosc drumul.

Elrond îşi ridică privirile şi se uită la el, iar Frodo îşi simţi inima străpunsă de ascuţimea privirii.

- Dacă pricep bine tot ceea ce-am auzit până acum, zise el, cred că această solie îţi este menită, Frodo; şi dacă tu nu vei putea găsi un drum, nu va putea nimeni. A sosit vremea celor din Comitat să o pornească de pe meleagurile lor paşnice pentru a face să se clatine fortăreţele şi vrerile celor Mari. Care dintre înţelepţi ar fi putut întrezări aceasta? Sau, dacă sunt cu-adevărat înţelepţi, de ce ar dori să afle totul înainte să fi bătut ceasul?

Răspunderea este foarte mare, continuă Elrond. Atât de mare, încât nimeni n-o poate pune pe umerii altcuiva. Eu n-o pun pe umerii tăi. Dar dacă o iei de bunăvoie, voi spune că alegerea ta e dreaptă; şi chiar dacă toţi puternicii prieteni elfi dintotdeauna, Hador şi Hurin, precum şi Turin şi Beren însuşi s-au aşezat unul lângă altul, locul tău printre ei s-ar cuveni să fie.

- Doar n-o să-l trimiteţi de unul singur stăpâne? strigă Sam, nemaiputând să se stăpânească şi sărind de la locul lui din colţ, unde şezuse până atunci tăcut pe podea.

- Bineînţeles că nu!

Zâmbind, Elrond se răsuci spre el.
- Măcar tu îl vei însoţi. Nu văd chip să fii despărţit de el, chiar şi atunci când este chemat la un sfat tainic la care tu n-ai fost poftit.
Roşu la faţă, Sam se aşeză bolborosind.
- În mare belea ne-am băgat, domnu' Frodo, zise el, clătinând din cap.

Chapter 17

Inelul merge spre miazăzi

Mai târziu în aceeaşi zi, hobbiţii au ţinut un sfat al lor în camera lui Bilbo. Merry şi Pippin s-au supărat foarte tare când au auzit că Sam se furişase în Sala Sfatului şi fusese ales ca tovarăş de drum al lui Frodo.
- Nu e drept, spuse Pippin. În loc să-l arunce afară şi să-l pună în lanţuri, Elrond, mă rog frumos, îl *răsplăteşte* pentru neruşinarea lui.
- Răsplăteşte! exclamă Frodo. Nu-mi pot imagina o pedeapsă mai aspră. Nu te gândeşti la ce spui: condamnat să meargă înainte în călătoria asta fără de speranţă, asta numeşti tu răsplată? Ieri visam că mi-am îndeplinit misia şi pot să mă odihnesc aici o bună bucată de vreme, poate chiar pentru totdeauna.
- Nu mă miră, spuse Merry, şi ţi-aş dori s-o poţi face. Dar noi îl invidiem pe Sam, nu pe tine. Dacă trebuie să pleci, atunci noi vom fi pedepsiţi, cei care rămânem aici, chiar dacă-i vorba de Vâlceaua Despicată. Am venit cale lungă împreună cu tine şi am trecut prin multe greutăţi. Vreau să mergem mai departe.
- Tocmai asta spuneam şi eu, sări Pippin. Noi, hobbiţii, ar trebui să rămânem împreună şi o vom face. Trebuie să mă lege în lanţuri ca să mă împiedice să merg. E nevoie de cineva cu cap în ceata asta.
- Ei, atunci cu siguranţă nu tu vei fi alesul, Peregrin Took, îi tăie Gandalf entuziasmul, uitându-se pe fereastra care era construită aproape de pământ. Dar prea vă faceţi griji fără să trebuiască, încă nu s-a luat nici o hotărâre.
- Nici o hotărâre! exclamă Pippin. Păi, ce-aţi făcut acolo? Aţi stat închişi nu ştiu câte ceasuri.
- Am vorbit, răspunse Bilbo. Aveam multe de vorbit şi fiecăruia i s-au deschis ochii. Până şi lui Gandalf. Am bănuiala că veştile despre Gollum pe

care le-a adus Legolas l-au prins chiar şi pe el pe nepregătite, dar şi-a revenit iute.

- Te înşeli, se apără Gandalf. N-ai văzut tu bine. Le aflasem de mult, de la Gwaihr. Şi dacă vrei să ştii, singurii care au deschis ochii, aşa cum spui tu, aţi fost tu şi Frodo; iar eu am fost singurul pe care nu l-a luat nimic pe nepregătite.

- Mă rog, acceptă Bilbo, oricum, nimic n-a fost hotărât încă, în afară de a-i alege pe sărmanii Frodo şi Sam. Tot timpul m-am temut că la asta se va ajunge, dacă voi fi lăsat deoparte. Însă de vreţi să ştiţi părerea mea, Elrond va trimite la drum destui, după ce vom fi primit veşti. Au pornit, Gandalf?

- Da, spuse vrăjitorul. Câţiva dintre cercetaşi au şi plecat. Alţii vor purcede mâine. Elrond trimite şi elfi, care vor lua legătura cu Pribegii, şi poate şi cu neamul lui Tranduil, din Codrul Întunecimii. Iar Aragorn s-a dus cu fiii lui Elrond. Vom fi nevoiţi să cercetăm terenul pe multe mile în jur înainte să facem o mişcare. Aşa că, bucură-te, Frodo. E foarte posibil să stai aici mult şi bine.

- Ah, mormăi îmbufnat Sam. O s-aşteptam pân' s-o face iarna.

- Asta e, n-avem ce face, ridică Bilbo din umeri. Pe undeva e şi vina ta, Frodo, băiete: ai ţinut morţiş s-aştepţi până la ziua mea. Ciudat fel de a o sărbători, iartă-mă c-o zic. Eu *nu* aş fi ales chiar ziua aia să-i las pe S.B.-işti să intre în Fundătura. Dar, asta e: acum nu mai poţi aştepta până la primăvară; şi nici nu poţi porni până nu primim veştile.

Când iarna frigul muşcă, cumplitul vânt când bate,
de ger când crapă pietre în nopţile-ngheţate
Când iazurile-s negre şi frunza-i scuturată,
atunci Pustietatea întregul rău şi-arată.

Ăsta ţi-e norocul, mă tem.

- Aşa mă tem şi eu, mormăi Gandalf. Nu putem porni la drum până nu primim veşti despre Călăreţi.

- Dar credeam că s-au înecat toţi în puhoi, făcu Merry mirat.

- Duhurile Inelului nu pot fi nimicite chiar atât de uşor, se întoarse Gandalf spre el. În ele zace puterea stăpânului lor, el le face să se ţină tari sau să se prăbuşească. Nădejdea noastră e că au rămas cu toţii fără cai şi fără măşti, astfel că, o vreme, vor fi mai puţin periculoşi; numai că trebuie să fim siguri de asta. Până atunci, Frodo, te sfătuiesc să uiţi de necazurile tale. Nu ştiu dacă pot să fac ceva pentru tine, dar ascultă ce-ţi şoptesc la ureche. Cineva a spus că e nevoie de minte în ceata asta. Şi drept vorbea. Mă gândesc să vin cu tine.

Atât de tare se bucură Frodo auzind aceste vorbe, încât Gandalf părăsi pervazul pe care şezuse până atunci, îşi scoase pălăria şi făcu o plecăciune.

- Am spus doar că *mă gândesc să vin.* Nu te bizui încă pe nimic. În această privinţă, Elrond va avea un cuvânt greu, la fel şi prietenul tău, Pas Mare. Că veni vorba, vreau să-l vad pe Elrond. Trebuie să plec.

- Cât crezi că o să stau aici? îl întrebă Frodo pe Bilbo după ce Gandalf părăsi încăperea.

- Uf, nu ştiu. În Vâlceaua Despicată nu pot număra zilele, răspunse Bilbo. Dar destul de mult, aş zice. Avem vreme să vorbim pe îndelete. Ce-ar fi să-mi dai o mână de ajutor la carte şi s-o începem pe următoarea? Te-ai gândit la o încheiere potrivită?

- Da, la mai multe, şi toate sunt negre şi urâte, zise Frodo.

- Ah, aşa n-o să meargă treaba! pufni Bilbo. Cărţile trebuie să se termine cu bine. Ce zici de ceva de genul ăsta: *şi cu toţii s-au aşezat la casele lor şi au trăit fericiţi mulţi ani nesfârşiţi* ?

- Sună bine, dacă aşa ar sta lucrurile, zise Frodo şovăielnic.

- Mda, făcu Sam. Şi unde or să trăiască? Asta mă tot întreb şi eu.

O vreme, hobbiţii au rămas la sfat, gândindu-se la călătoria pe care o încheiaseră şi la pericolele ce le stăteau înainte; dar asemenea virtuţi avea meleagul Vâlcelei Despicate, încât curând teama şi neliniştea le-a dispărut din minte. Bun sau rău, viitorul n-a fost dat uitării, doar că şi-a pierdut orice putere asupra prezentului. Hobbiţii se simţeau tot mai întremaţi şi mai plini de speranţe, fiecare zi nouă şi bună le aducea mulţumire, fiecare masă le făcea plăcere şi fiecare cântec sau vorbă îi încânta.

Şi aşa au trecut zilele, dimineţile se năşteau de fiecare dată senine şi frumoase, iar serile coborau cu răcoarea şi limpezimile lor. Toamna însă se scurgea cu repeziciune; curând, lumina aurie se prefăcu într-un argintiu palid şi ultimele frunze căzură din copacii goi. Un vânt se porni să bată rece dinspre Munţii Ceţoşi aflaţi la răsărit. Luna Vânătorului se ceruia rotundă pe bolta nopţii, alungând stelele mai mici. Dar la orizontul dinspre răsărit era o stea ce strălucea roşie. Seară de seară, cu cât Luna pălea, cu atât steaua strălucea mai tare. Frodo o vedea de la fereastră, adânc cufundată în boltă, arzând ca un ochi veghetor ce scăpăra deasupra copacilor, la buza văii.

Trecuseră aproape două luni de când petreceau hobbiţii în Casa lui Elrond, şi noiembrie se apropia de sfârşit, luând cu sine ultimele fuioare ale toamnei, apoi urmă decembrie şi ajunse şi acesta la capăt când cercetaşii începură să se întoarcă. Unii fuseseră spre obârşiile Izvorului Brumat, până în Pârloagele Etten; alţii se îndreptaseră spre vest şi, cu ajutorul lui Aragorn şi al Pribegilor, răscoliseră pământurile departe în josul Lacului Cenuşiu, până în Tharbad, unde vechiul Drum de Miazănoapte traversă râul in apropierea unui oraş în ruină. Mulţi o apucaseră spre sud-est; câţiva dintre aceştia au trecut de partea cealaltă a Munţilor şi au intrat în Codrul Întunecimii, în vreme ce alţi câţiva urcaseră trecătoarea până la izvoarele Pârâului Vesel şi coborâseră în Ţara Pustietăţii, străbătuseră Câmpiile Vesele, ajungând într-un târziu la casa cea străveche a lui Radagast, din Rhosgobel. Radagast nu se afla acolo; astfel că au făcut cale întoarsă peste

trecătoarea cea înaltă ce se numea Scara Pârâiaşului Tainic. Elladon şi Elrohil, fiii lui Elrond, au fost ultimii care s-au întors; făcuseră o călătorie lungă, trecând pe lângă Zăcământul de Argint şi intrând pe nişte meleaguri ciudate, dar despre ceea ce-au făcut ei acolo nu voiră să spună nimănui nimic, decât lui Elrond.

În nicicare parte trimişii n-au descoperit vreun semn şi n-au primit veşti despre Călăreţi sau alţi slujitori ai Duşmanului. Nici vulturii din Munţii Ceţoşi nu le dăduseră veşti noi. Nimeni n-auzise şi nu văzuse urmă de Gollum; dar lupii sălbatici încă se adunau şi porniseră din nou la vânătoare până hăt-departe, în sus pe Marele Râu. Trei dintre caii negri fuseseră iute găsiţi înecaţi în Vadul inundat. Pe bolovanii cascadelor aflate mai jos, cercetaşii descoperiseră cadavrele altor cinci, precum şi o mantie lungă, neagră, sfâşiată şi zdrenţuită. Atâtea toate erau urmele pe care le lăsaseră Călăreţii Negri, iar de simţit, nu erau simţiţi pe nicăieri. Îţi venea să crezi că dispăruseră cu totul de pe meleagurile de la miazănoapte.

- Din Nouă, ştim care e soarta măcar a Opt, spuse Gandalf. E bine să nu ne pripim şi să nu spunem că suntem siguri; cu toate astea, socotesc că putem nădăjdui că Duhurile Inelelor au fost împrăştiate în cele patru vânturi şi au fost silite să se întoarcă fiecare cum a putut la Stăpânul lor în Mordor, cu mâinile goale şi fără formă. Dacă aşa stau lucrurile, va mai trece niscai vreme până vor fi în stare să-şi înceapă din nou vânătoarea. Duşmanul, nu încape vorbă, are şi alţi slujitori, dar aceştia vor trebui să bată tot drumul până la hotarele Vâlcelei Despicate, înainte să ne dea de urmă. Şi dacă suntem cu băgare de seamă, nu le va fi câtuşi de puţin uşor să ne găsească. Dar nu trebuie să mai zăbovim.

Elrond îi chemă pe hobbiţi la el. Îl privi solemn pe Frodo şi spuse:

- A sosit vremea. Dacă e ca Inelul să plece de-aici, acest lucru trebuie să se întâmple curând. Dar cei care vor merge cu el să nu se bizuie că în misiunea lor vor putea să se ajute de bătălii sau forţa armelor. Trebuie să intre pe tărâmul Duşmanului fără nici un ajutor. Te mai ţii de cuvântul dat, Frodo, anume că vei fi Purtătorul Inelului?

- Mă ţin, răspunse Frodo. Mă voi duce împreună cu Sam.

- Atunci, mult nu pot să-ţi fiu de ajutor, nici măcar cu un sfat, zise Elrond. Cum arată drumul ce-l vei urma prea puţin pot să-ţi spun; iar felul în care îţi vei împlini misia nu mi-e cunoscut. Umbra s-a furişat de-acum la poalele Munţilor şi se apropie tot mai mult de hotarele Lacului Cenuşiu. Iar pentru mine tot ce se afla sub întinderea Umbrei e întunecos. Vei întâlni mulţi vrăjmaşi, unii pe faţă, alţii într-ascuns, şi vei putea întâlni prieteni în drumul tău când te vei aştepta mai puţin. Voi trimite solii, câte şi cum voi putea, celor pe care-i cunosc în lumea largă; dar atât de primejdioase au devenit acum meleagurile, că unele dintre solii se vor putea rătăci pe drum, sau vor ajunge în acelaşi timp cu tine.

Îţi voi alege şi tovarăşii de drum care să te însoţească până unde vor voi sau se va putea. Nu vor fi mulţi, căci singura nădejde îţi stă în iuţeală şi

tăinuire. Chiar de-aş avea întreaga oştire de elfi din Zilele de Odinioară, şi tot n-ar fi de mare folos, decât doar că ar stârni puterea din Mordor.

Cei ce vor însoţi Inelul vor fi Nouă la număr; cei Nouă Drumeţi vor porni împotriva celor Nouă Călăreţi care sunt răi. Împreună cu tine şi credinciosul tău servitor va merge Gandalf; şi aceasta va fi marea lui misiune, şi poate şi sfârşitul trudelor sale.

Cât despre restul, ei vor reprezenta celelalte Seminţii Libere ale Lumii: elfii, gnomii şi oamenii. Legolas va fi dintre elfi; iar Gimli, fiul lui Gloin, dintre gnomi. Sunt pregătiţi să meargă măcar până la trecătorile Munţilor, poate şi dincolo de ele. Dintre oameni îl vei avea pe Aragorn, fiul lui Arathorn, căci Inelul lui Isildur îl priveşte îndeaproape.

- Pas Mare! strigă Frodo.

- Da, zâmbi acesta. Am cerut încă o dată să plec, pentru a-ţi fi tovarăş, Frodo.

-Te-aş fi rugat să vii, zise Frodo, dar mă gândeam că te duci împreună cu Boromir la Minas Tirith.

- Aşa am să şi fac. Şi Sabia-care-a-fost-Despicată va fi făurită încă o dată înainte de-a porni eu la război. Dar drumul tău şi al nostru sunt unul şi acelaşi pe multe sute de mile. Astfel că şi Boromir va face parte dintre însoţitori. E un om tare viteaz.

- Mai rămân doi de găsit, zise Elrond. Voi cumpăni. Se prea poate să găsesc printre ai mei doi care să-mi pară potriviţi să vă însoţească.

- Înseamnă că noi nu mai avem loc! strigă Pippin disperat. Nu vrem să fim lăsaţi în urmă. Vrem să ne ducem cu Frodo.

- Asta pentru că nu pricepeţi şi nu vă puteţi închipui ce vă stă înainte, spuse Elrond.

- Nici Frodo nu ştie, se băgă în vorbă Gandalf, luându-i pe neaşteptate partea lui Pippin. Nici unul dintre noi nu vede asta cu limpezime. Adevărul este că, dacă aceşti hobbiţi şi-ar da seama de primejdie, n-ar îndrăzni să meargă. Dar de mers tot ar dori să meargă, sau ar dori să cuteze, şi tare s-ar mai ruşina şi ar fi nefericiţi să n-o facă. Socotesc, Elrond, să te încrezi mai degrabă în prietenia ce-i leagă, decât în prea marea înţelepciune. Chiar dacă ne-ai alege un senior elf, cum e Glorfindel, n-ar putea să ia cu asalt Turnul Întunericului şi nici să deschidă drumul spre Foc n-ar fi în stare cu puterea ce se află în el.

- Vorbeşti cu judecată, recunoscu Elrond, doar că eu stau la îndoială. Presimt că ţinutul vostru, Comitatul, nu a scăpat de primejdie; şi pe ei doi mă gândeam să-i trimit îndărăt ca soli, pentru a face tot ce le stă în putinţă, după cum ştiu ei că le este felul în ţara lor, să-i pună în gardă pe ai lor despre primejdia ce-i paşte. Oricum, socotesc că cel mai tânăr dintre ei, Peregrin Took, ar trebui să rămână pe loc. Inima-mi spune să nu meargă.

- Atunci, stăpâne Elrond, va trebui să mă arunci în temniţă, sau să mă trimiţi acasă legat într-un sac, se sumeţi Pippin. Căci altfel mă voi alătura însoţitorilor.

- Să fie precum spui. Vei merge, hotărî Elrond şi oftă. Cei Nouă au fost aleşi. În şapte zile de azi încolo însoţitorii vor porni la drum.

Sabia lui Elendil a fost făurită ca nouă de făurari elfi, iar pe lama ei au fost săpate şapte stele aşezate între Luna nouă şi Soarele înconjurat de raze; de jur-împrejur, făurarii au gravat rune multe; căci Aragorn, fiul lui Arathorn, pornea la război la hotarele Mordorului. Tare mai strălucea sabia aceea după ce-a fost isprăvită. Lumina Soarelui se răsfrângea roşie în ea, cea a Lunii lucea rece, iar tăişul era dur şi bine ascuţit. Aragorn i-a dat un nume nou, a numit-o Anduril, Flacăra Apusului.

Aragorn şi Gandalf se plimbau laolaltă sau şedeau şi vorbeau îndelung despre drumul ce le stătea înainte şi despre primejdiile ce le puteau întâmpina; cumpăneau asupra hărţilor povestite şi desenate şi asupra cărţilor cu istorii ce se găseau în casa lui Elrond. Uneori li se alătura şi Frodo. Dar el se mulţumea să-şi pună nădejdile în ştiinţa lor de a descifra drumul, şi între timp căuta să stea cât mai mult cu Bilbo.

În acele ultime zile, hobbiţii şi-au petrecut serile în Sala Focului şi printre nenumăratele poveşti pe care le auzeau s-a aflat şi balada, de la un cap la altul, a lui Beren şi Luthien, şi aceea despre cucerirea Nestematei celei Mari; în timpul zilei însă, în vreme ce Merry şi Pippin hoinăreau pe afară, Frodo şi Sam puteau fi găsiţi în cămăruţa lui Bilbo. Acesta le citea pagini întregi din cartea lui (care părea încă nedesăvârşită) sau frânturi din versurile sale, sau îşi făcea însemnări după aventurile lui Frodo.

În dimineaţa ultimei zile, găsindu-se singur cu Frodo, Bilbo trase de sub pat o ladă de lemn. Înălţă capacul şi cotrobăi înăuntru.

- Iată-ţi sabia, spuse el. Numai că are tăişul ciobit. Am luat-o cu mine ca s-o păstrez la loc sigur, dar am uitat să întreb dacă fierarii o pot drege. Acum nu mai e vreme. M-am gândit că poate totuşi ai dori să o ai, cine ştie?

Scoase din ladă o sabie mică, vârâtă într-o teacă veche din piele ponosită. Când o trase afară, lama lustruită şi bine îngrijită scăpără deodată, cu o lumină rece şi orbitoare.

- Ea e Sting, Dintele, spuse Bilbo şi cu oarecare efort o împlântă într-o bârnă de lemn. Ia-o, dacă vrei, căci mie n-o să-mi mai trebuiască.

Frodo o primi cu bucurie.

- Şi mai este asta, continua Bilbo, scoţând o legătură care părea destul de grea pentru dimensiunile sale.

Dădu la o parte câteva învelişuri de cârpe vechi, dezvăluind o cămaşă mică de zale. Era făcută dintr-o ţesătură deasă din multe inele, la fel de fină ca şi o pânză de bumbac, rece ca gheaţa şi mai dură decât oţelul. Avea lucirea argintului luminat de lună şi era bătută în nestemate albe. Împreună cu ea se afla un brâu de perle şi cristal.

- Frumoasă lucrătură, nu-i aşa? întrebă Bilbo, ducând-o la lumină. Şi folositoare. E zaua mea de gnom, mi-a fost dăruită de Thorin. Am luat-o înapoi de la Michel Delving înainte să pornesc la drum, am pus-o laolaltă cu celelalte bagaje. Am adus cu mine toate amintirile din Călătorie, în afară de Inel. Dar nu m-am aşteptat să am prilejul s-o folosesc, iar acum nu mai am

trebuinţă de ea, doar ca să o privesc din când în când. Abia dacă-i simţi greutatea când o îmbraci.

- Aş arăta… mă rog, nu cred că aş arăta prea bine în ea, spuse Frodo.

- Întocmai vorbele mele. Dar nu te gândi cum arăţi. Poţi s-o porţi sub veşminte. Hai, ăsta să fie secretul nostru. Nimeni altcineva nu trebuie să ştie. Dar m-aş simţi mai fericit dacă aş şti că o porţi. Am eu o presimţire că te va apăra până şi de pumnalele Călăreţilor Negri, sfârşi el cu o voce coborâtă.

- Prea bine, o voi lua, consimţi Frodo.

Bilbo îl ajută s-o îmbrace, apoi prinse sabia Sting de brâul scăpărător. După care Frodo îşi încheie pantalonii decoloraţi de vreme şi puse deasupra tunica şi vesta.

- Arăţi ca oricare alt hobbit, zise Bilbo. Dar acum eşti ceva mai mult decât ceea ce se vede la suprafaţă. Să ai noroc!

Îşi întoarse faţa de la el şi privi afară pe fereastră, încercând să fredoneze o melodie.

- Nu pot să-ţi mulţumesc precum aş vrea, Bilbo, pentru asta şi pentru toată bunătatea ta din trecut.

- Nici nu-ncerca, zise bătrânul hobbit, răsucindu-se spre el şi bătându-l peste spate. Văleu! Eşti prea tare acum ca să-ţi trag o palmă. Dar, iată-te: hobbiţii trebuie să ţină unii cu alţii, mai cu seamă Bagginşii. Un singur lucru îţi cer în schimb: ai mare grijă de tine, cât poţi mai mare, şi întoarce-te cu toate noutăţile pe care le poţi afla şi toate cântecele şi poveştile pe care le auzi. Eu o să mă străduiesc să isprăvesc cartea până te întorci. Aş vrea să scriu încă una, dacă mai am putere.

Tăcu brusc, se răsuci încă o dată spre fereastră şi începu să cânte încetişor:

Stau lângă foc şi mă gândesc
la tot ce-n viaţă am văzut,
la câmpul plin de flori şi fluturi
din verile care-au trecut;

La funigei, la foi pălinde
prin toamnele de oarecând,
cu soare argintiu şi ceţuri
şi vântu-n părul meu bătând.

Stau lângă foc şi mă gândesc
la lumea care va să vie,
la câte ierni, la primăveri
ce nu-mi vor mai fi date mie.

Căci multe sunt pe care încă
nu le-am văzut şi nu le ştiu,
din primăveri cu-atâta verde-n
păduri sub cerul străveziu.

Stau lângă foc şi mă gândesc
la cei ce-au fost şi nu mai sunt,
şi la acei ce or să vină
când eu voi fi de mult pământ.

Aşa mă poartă gânduri iară
prin timpurile celor duşi,
aştept s-aud iar paşi afară
şi voci ce-ngână pe la uşi.

Era o zi rece şi cenuşie, la sfârşit de decembrie. Vântul de la răsărit năvălea printre crengile golaşe ale copacilor şi clocotea în pinii întunecoşi de pe dealuri. Nori zdrenţuiţi şi negri goneau aproape de culmile lor. În vreme ce umbrele neprietenoase ale înserării timpurii se lăsau tot mai jos, însoţitorii Inelului se pregăteau de plecare. Urmau să o ia din loc la amurg, căci Elrond îi sfătuise să călătorească pe cât puteau la adăpostul nopţii, până când se vor fi depărtat îndeajuns de Vâlceaua Despicată.

- Să vă feriţi de ochii cei mulţi ai slujitorilor lui Sauron, îi povăţui el. N-am nici o îndoială că au ajuns la urechile lui veşti despre starea jalnică a Călăreţilor, şi asta îl va fi umplut de mânie. Nu va trece mult şi iscoadele lui umblătoare sau zburătoare se vor porni spre meleagurile de la miazănoapte. Chiar şi de cerul de deasupra va trebui să vă feriţi cât vă veţi afla pe drum.

Însoţitorii nu se înarmară ca pentru bătălie, căci nădejdea lor stătea în tăinuirea drumului, nu în luptă. Aragorn o avea pe Anduril, nici o altă armă, şi pornea în călătorie înveşmântat în verde ruginiu şi cafeniu, ca orice Pribeag al Pustietăţii. Boromir se încinsese cu o spadă lungă ce avea aceeaşi lucrătură că Anduril, dar nu şi aceeaşi obârşie nobilă, şi mai ducea cu sine un scut, precum şi cornul său de bătălie.

- Să auziţi numai ce tare şi limpede răsună în văile dintre dealuri, spuse el, şi-atunci să vedeţi cum o s-o ia la sănătoasa toţi vrăjmaşii din Gondor.

Îl duse la buze şi suflă o dată în el, de se cutremurară deal după deal de ecoul lui şi toţi cei ce auziră acea chemare în Vâlceaua Despicată săriră în picioare.

- Să te fereşti a mai sufla în cornul ăsta, Boromir, îl mustră Elrond, doar când te vei afla încă o dată la hotarele ţării tale şi numai când te va împinge nevoia cea mai cumplită.

- Să fie precum zici, spuse Boromir. Însă află de la mine, e obiceiul meu a da glas cornului atunci când pornesc la drum, şi om umbla după aceea în umbrele nopţii, dar nu mă voi furişa ca un hoţ la ceas de noapte.

Singur Gimli gnomul purta la vedere o cămaşă din za de oţel, căci gnomilor nu le pasă de greutăţi; iar sub brâu îşi vârâse o secure cu lama lată. Legolas se înarmase cu un arc şi o tolbă de săgeţi şi îşi prinsese un pumnal la cingătoare. Hobbiţii mai tineri aveau săbiile pe care le luaseră de la Gorgan; Frodo, în schimb, se mulţumi doar cu Sting, iar cămaşa de zale, aşa cum îl rugase Bilbo, rămase ascunsă vederii celorlalţi; Gandalf mergea cu toiagul, dar încinsă la brâu se găsea spada lui elfică, Glamdring, surata lui Orcrist, care zăcea peste pieptul lui Thorin sub Muntele Singuratic.

Toţi primiseră de la Elrond haine groase şi călduroase, peste care îmbrăcaseră veste şi pelerine căptuşite cu blană. Merindele de drum, hainele de schimb, cuverturile şi cele trebuincioase fuseseră încărcate pe un ponei, care era taman bietul animal pe care-l aduseseră din Bree.

În timpul cât stătuse în Vâlceaua Despicată, cu el se petrecuse o schimbare cu adevărat minunată: lucea de sănătate şi părea să-şi fi recăpătat vigoarea tinereţii. Sam fusese cel care ţinuse morţiş să-l aleagă pe el, motivând că Bill (aşa-l botezase) va tânji dacă nu va merge cu ei.

- Animalul ăsta numai că nu vorbeşte, spusese el, şi chiar ar prinde glas dacă ar mai zăbovi pe-aici. Mi-a aruncat o privire la fel de limpede de parcă mi-ar fi vorbit domnu' Pippin: Dacă nu mă laşi să merg cu tine, Sam, te voi urma de unul singur.

Astfel că Bill îi însoţea pe post de animal de povară; cu toate acestea, era singurul membru al grupului care nu părea abătut.

Îşi luaseră rămas-bun în sala cea mare, lângă foc, iar acum îl mai aşteptau doar pe Gandalf, care încă nu ieşise din casă. O strălucire de lumină de foc pătrundea prin uşile deschise larg, iar în multele ferestre pâlpâiau luminiţe blânde. Învelit în mantia lui, Bilbo stătea tăcut în prag, alături de Frodo. Aragorn şedea cu capul sprijinit de genunchi; numai Elrond ştia ce însemna acest ceas pentru el. Ceilalţi se distingeau ca nişte umbre cenuşii în întuneric.

Sam stătea lângă ponei, îşi sugea măselele şi se uita abătut în întunericul unde, în vale, râul vuia prăvălindu-se peste pietre; nu era câtuşi de puţin dornic de aventură.

- Bill, băiatule, spuse el, n-ar fi trebuit să te înhăitezi cu noi. Ai fi putut să rămâi aici şi să mănânci cel mai bun fân de pe lume, până va răsări iarbă nouă.

Bill şfichiui din coadă şi rămase tăcut.

Sam îşi aranjă mai bine raniţa pe umeri şi înşiră în minte toate lucrurile pe care le vârâse înăuntru, întrebându-se dacă nu cumva uitase ceva: comoara lui cea mai de preţ, lampa de gătit; cutiuţa cu sare, pe care o purta

mereu cu sine şi o reumplea de câte ori avea ocazia; o provizie bună de buruiană-de-pipă (dar nu îndestulă, pun rămăşag); cremene şi iască; pantaloni de lână; lenjerie; câteva mărunţişuri de-ale stăpânului său, pe care acesta le uitase, dar Sam le băgase în raniţă la el ca să le scoată triumfător când va fi nevoie de ele. Le enumeră pe toate în minte.

- Frânghie, murmură el. N-avem frânghie. Şi doar aseară ţi-ai spus: „Sam, ce-ai zice de-o bucată de frânghie? Să vezi cum o să ai trebuinţă de ea dacă n-o s-o ai la tine. Ei bine, o să-mi trebuiască. Şi nu mai am de unde face rost.

În acel moment, Elrond ieşi cu Gandalf şi-i chemă pe toţi la sine.

- O ultimă vorbă am cu voi, spuse el cu o voce coborâtă. Purtătorul Inelului porneşte în căutarea Muntelui Osândei. Pe umerii lui apasă toată povara: să nu arunce Inelul, nici să nu-l dea vreunui slujitor de-al Duşmanului şi nici să nu lase pe nimeni să umble cu el, în afară de însoţitorii lui şi de cei ai Sfatului, şi atunci doar la mare ananghie. Ceilalţi îl vor însoţi ca tovarăşi de bunăvoie, spre a-i fi de ajutor pe drum. Puteţi zăbovi, vă puteţi întoarce, sau lua pe alte poteci, după cum vă e norocul. Cu cât mergeţi mai departe, cu atât va fi mai greu să vă retrageţi; dar nu sunteţi legaţi prin nici un legământ sau îndatorire de a merge mai mult decât vă este vrerea. Căci încă nu ştiţi câtă putere zace în inimile voastre sau ce-l aşteaptă pe fiecare pe drum.

- Fără credinţă e cel care-şi ia rămas-bun când calea se întunecă, spuse Gimli.

- Poate, încuviinţă Elrond, dar cel care n-a văzut căderea nopţii să nu se lege prin jurământ că va umbla prin întuneric.

- Doar că vorba jurată întăreşte uneori inima temătoare, nu se dădu Gimli bătut.

- Sau o frânge, i-o-ntoarse Elrond. Nu priviţi prea departe înainte. Iar acum porniţi cu vitejie. Drum bun şi fie cu voi binecuvântarea elfilor şi a oamenilor şi a tuturor Seminţiilor Libere. Stelele să vă lumineze chipurile.

- Noroc b… bun! strigă Bilbo, bâlbâindu-se din pricina frigului. Nu cred că ai să poţi face însemnări, Frodo, băiatule, dar aştept să-mi povesteşti totul când te vei întoarce. Şi să nu lipseşti mult. Drum bun!

Mulţi alţii din casa lui Elrond stăteau în umbră şi îi priveau cum pleacă, urându-le cu voci şoptite drum bun. Nu se auzea nici un hohot de râs, nici zvon de muzică sau cântec. În cele din urmă, drumeţii întoarseră spatele casei şi dispărură în beznă.

Trecură un pod şi începură să urce încet, şerpuit, cărările abrupte care-i scoteau din valea îngustă a Vâlcelei Despicate; într-un târziu ajunseră pe podişul înalt unde vântul şuiera prin iarba aspră. Cu o ultimă privire aruncată Ultimei Case Primitoare ce sclipea departe jos, se aşternură la drum în noapte.

La Vadul Urşilor părăsiră Drumul şi, luând-o spre nord, urmară poteci înguste printre colnice. Gândul lor era să o ţină tot aşa, pe partea vestică a Munţilor, cât mai multe mile şi zile. Ţinutul era mult mai aspru şi mai sterp decât valea verde a Marelui Râu din Ţara Pustietăţii de pe partea cealaltă a

lanţului muntos, încât mersul lor avea să fie îngreunat; dar astfel nădăjduiau să scape de a fi zăriţi de ochi neprietenoşi. Iscoadele lui Sauron nu prea fuseseră văzute pe meleagurile acelea pustii, iar potecile nu erau cunoscute decât de locuitorii Vâlcelei Despicate.

Gandalf mergea în frunte, cu Aragorn alături, care ştia drumul chiar şi pe întuneric. Ceilalţi îi urmau în şir, cu Legolas cel cu ochi de şoim în ariergardă. Prima parte a călătoriei se dovedi grea şi apăsată de tristeţe: Frodo n-avea să-şi amintească multe din timpul ei, doar vântul. Vreme de zile în şir lipsite de soare, o suflare de gheaţă se abătu asupra lor dinspre Munţii de la răsărit, şi nici un veşmânt nu păru să-i poată apăra de degetele ei iscoditoare. Cu toate că erau bine îmbrăcaţi, arar simţeau căldură, fie că mergeau, fie că se odihneau. Dormeau pe sponci în miezul zilei, în vreo văioagă sau ascunşi sub porumbarii cu ramuri încâlcite, ce creşteau în desişuri în multe locuri. Târziu după-masă erau treziţi de cei care făcuseră de strajă şi luau masa principală: de obicei rece. Fără urmă de veselie, căci rareori îşi îngăduiau să rişte să aprindă un foc. Seara porneau iarăşi la drum, tot spre sud, după cum puteau găsi poteci.

La început, hobbiţii avuseseră sentimentul că, oricât ar fi mers şi s-ar fi poticnit până cădeau frânţi de oboseală, înaintau ca melcii Şi nu ajungeau nicăieri. În fiecare zi, împrejurimile arătau aproape la fel ca şi cu o zi înainte. Şi totuşi, munţii se apropiau tot mai mult. La sud de Vâlceaua Despicată erau chiar mai înalţi şi coteau încet spre soare-apune; pe undeva pe la poalele lanţului principal începea un ţinut tot mai întins de coline întunecoase şi de văi adânci, pline cu ape vijelioase. Potecile erau mai puţine şi mai întortocheate, ducându-i adeseori doar până la piciorul unei cascade râpoase sau între mlaştini perfide.

Trecuseră două săptămâni de când se aflau pe drum, când vremea se schimbă. Vântul se potoli dintr-o dată, apoi începu din nou să sufle spre sud. Norii împinşi cu repeziciune se înălţară şi se risipiră, dezvăluind un soare palid şi strălucitor. După un marş poticnit care dura o noapte întreaga, zorii se iviră reci şi senini. Călătorii ajunseră la o creastă joasă, împodobită cu stejari de piatra bătrâni, ale căror trunchiuri verzi-cenuşii păreau să fi crescut din chiar piatra dealurilor. Frunzele lor întunecate luceau, iar fructele scăpărau roşii în lumina soarelui care răsărea.

Departe la miazăzi, Frodo văzu formele vag desenate ale unor munţi semeţi ce păreau să taie însuşi drumul pe care înaintau ei. La stânga acestui lanţ înalt ţâşneau trei piscuri; cel mai apropiat şi mai înalt arăta ca un dinte cu o căciulă de zăpadă; peretele nordic, masiv şi golaş, era încă ascuns aproape pe de-a-ntregul în umbră, dar, acolo unde îl ajungeau pieziş razele soarelui, lucea roşu.

Gandalf veni lângă Frodo şi pe sub streaşina mâinii se uita la tancul stâncos.

- Am mers bine, zise el. Am ajuns la hotarele ţării pe care oamenii o numesc Hollin; mulţi elfi au trăit aici în zilele mai fericite de odinioară; pe atunci se numea Eregion. Patruzeci şi alte încă cinci leghe în linie dreaptă

am străbătut, cu toate că picioarele noastre au bătut pe cale ocolită multe mile. Ţara şi vremea or să fie mai îndurătoare de-acum, dar poate mai pline de primejdii.

- Cu sau fără primejdii, răsăritul ăsta adevărat e tare binevenit, spuse Frodo, dându-şi gluga pe spate şi lăsând lumina dimineţii să-i scalde chipul.

- Însă munţii sunt în faţa noastră, spuse Pippin nedumerit, înseamnă c-am apucat-o spre răsărit astă-noapte.

- Nu, îl contrazise Gandalf. Doar că vezi tu mai departe din pricină că e clară dimineaţa. Dincolo de tancurile astea, creasta o apucă spre sud-vest. În casa lui Elrond se găsesc multe hărţi, dar, după câte bănuiesc, n-ai catadicsit să le priveşti.

- Ba da, când şi când, se apără Pippin, numai că nu-mi amintesc nimic. Frodo are un cap mai bun pentru asemenea lucruri.

- Eu n-am nevoie de hartă, zise Gimli, care îi ajunsese din urma împreună cu Legolas şi se uita în zare cu o scăpărare ciudată în ochii lui adânci. În ţara asta au trudit în străvechime străbunii noştri, iar noi am gravat imaginea acelor munţi în multe lucrături în metal şi piatră şi le-am descris în multe cântece şi basme. Tancurile astea ne apar în vise în toată semeţia lor: Baraz, Zirak, Shathur.

O singură dată în viaţa mea le-am văzut cu ochii mei din depărtare, dar le ştiu, le cunosc şi numele, căci sub poala lor se află Khazad-Dum, sau Subteranele Gnomilor, care astăzi se cheamă Groapa Neagră, sau Moria în limbă elfică. Dincolo e Barazinbar, Cornul Roşu, crudul Caradhras; şi dincolo de el sunt Argintatul şi Capul înnourat: Celebdil cel Alb, şi Fanuidhol cel Cenuşiu, numite de noi Zirak-Zizil şi Bundushathur.

Apoi Munţii Ceţoşi se împart în două, şi între lanţurile lor se află valea adânc umbrită, pe care n-o putem uita: Azanulbizar, Valea Pârâiaşului Tainic, numită de elfi Nanduhirion.

- Înspre Valea Pârâiaşului Tainic ne îndreptăm noi, spuse Gandalf. Dacă urcăm până în trecătoarea ce se numeşte Trecătoarea Cornului Roşu, sub creasta îndepărtată a lui Caradhras, coborâm pe Scara Pârâiaşului Tainic în valea cea adâncă a gnomilor. Acolo se găseşte Heleşteul Oglinzii şi tot de acolo ţâşnesc izvoarele îngheţate ale Râului Argintului.

- Întunecată e apa heleşteului Kheled-zaram, spuse Gimli, şi reci izvoarele râului Kibilnala. Inima-mi tresare la gândul că le voi revedea curând.

- Să te bucuri de privelişte, bunul meu gnom, îi ură Gandalf. Dar, orice ai face, de rămas în valea aceea nu putem rămâne. Trebuie să coborâm de-a lungul Râului Argintului până în pădurile tainice, de unde vom ajunge la Râul cel Mare şi apoi…

Tăcu brusc.

- Da, şi apoi unde? îl îmboldi Merry.

- La capătul călătoriei… În cele din urmă, zise Gandalf. Prea departe nu putem privi. Să fim bucuroşi că am trecut cu bine de prima parte a călătoriei. Socotesc că ne putem odihni aici, nu numai azi, ci şi la noapte. În

Hollin aerul e sănătos. Mult necaz trebuie să se fi abătut asupra unei ţări de-a ajuns să-i uite pe elfi, după ce-au trăit odată pe meleagurile ei.

- Aşa este, spuse Legolas. Dar elfii de pe meleagurile astea nu erau de-un neam cu noi, adică seminţia pădurii - astfel că iarba şi copacii nu-şi amintesc de ei. Eu aud însă pietrele jelindu-i: *în adâncuri ne-au săpat, frumos ne-au dăltuit, spre înaltuţi ne-au zidit, dar s-au dus.* S-au dus. Cu multă vreme în urmă au pornit în căutarea Limanurilor.

În acea dimineaţa au aprins un foc într-o văioagă înconjurată de tufe mari de nalbe, şi micul lor dejun, sau cina lor târzie, a fost mai vesel decât fusese de când porniseră în călătorie. Nu s-au grăbit să se culce după ce au isprăvit, căci socoteau că vor avea întreaga noapte să doarmă şi n-aveau de gând să pornească la drum decât în noaptea următoare. Doar Aragorn stătea tăcut şi neliniştit. La un moment dat, îi părăsi pe ceilalţi şi porni de unul singur spre buza văioagei. Acolo se opri, la umbra unui copac, şi se uita în zare, spre sud-vest, cu capul aplecăt parcă a ascultare. Apoi se întoarse cu faţa spre vîlcea şi privi în jos, spre ceilalţi care rîdeau şi sporovaiau.

- Ce s-a întâmplat, Pas Mare? striga Merry spre el. Ce căuţi? Vântul dinspre Răsărit?

- Nu, chiar că nu, răspunse el, dar e ceva ce nu înţeleg. Am venit în Ţara Hollin în multe anotimpuri. Nici o seminţie nu mai traieşte pe aceste tărâmuri, dar sunt alte creaturi care vieţuiesc aici tot anul, mai cu seamă păsările. Numai că acum toate tac, în afară de voi. Simt ăsta. Nu-i nici un sunet pe multe mile în jur, iar vocile voastre se preschimba în ecou. Şi nu pricep de ce.

Gandalf ridică privirile, stîrnit dintr-o dată.

- Şi tu care crezi că e pricina? îl întreba el. O fi alta decât surprinderea de a vedea patru hobbiţi, că să nu ne mai pun pe noi la socoteala, acolo unde o asemenea stirpe este rareori văzuta său auzita?

- Nădăjduiesc că e numai atât, răspunse Aragorn. Dar am un sentiment că trebuie să fiu cu ochii în patru, şi un fior de frică, aşa cum n-am avut nicicând în aceste locuri.

- Înseamnă că trebuie să avem mai multă grija, zise Gandalf. Dacă aduci un Pribeag cu tine, e bine să iei seamă la vorbele lui, mai cu seamă dacă Pribeagul e Aragorn. Să nu mai vorbim cu glas tare, prin urmare, să stăm cât mai liniştiţi şi să facem de straja.

În acea zi era rândul lui Sam să stea primul de strajă, dar Aragorn i se alătură şi el. Ceilalţi adormiseră. Tăcerea prinse a se adânci atât de mult, încât până şi Sam o simţea. Se auzea desluşit respiraţia celor care dormeau. Fâşâitul pe care-l scotea coada poneiului când se legăna şi mişcările întâmplătoare ale picioarelor deveniseră zgomote puternice. Sam îşi auzea încheieturile trosnind atunci când îşi mişcă şi el mădularele. În jur, o tăcere de moarte, şi peste toate se întindea un cer senin şi albastru, pe măsură ce soarele se înălţa dinspre răsărit. Departe, la sud, o pată întunecată apăru şi crescu, în vreme ce se îndrepta spre nord, precum un fum purtat de vânt.

- Ce-i aia, Pas Mare? Nu arată a nor, îi spuse Sam în şoaptă lui Aragorn.

Aragorn nu răspunse şi se uita încordat la cer; nu trecu mult şi Sam văzu cu propriii ochi că se apropiau de ei stoluri de păsări, zburând cu mare repeziciune; se rostogoleau, se roteau, trecând pe deasupra ţinutului întreg, ca şi cum căutau ceva anume; şi se apropiau din ce în ce mai mult.

- Întinde-te la pământ şi nu mişca! şuieră Aragorn, trăgându-l pe Sam în umbra tufişului.

Un întreg regiment de păsări se desprinsese pe neaşteptate din stolul principal şi, zburând foarte jos, se îndrepta chiar spre buza văioagei. Lui Sam i se păru că erau un fel de ciori foarte mari. Când trecură chiar peste ei, atât de multe, încât pământul se întunecă de la umbra lor deasă, se auzi un croncănit aspru.

Abia după ce se pierdură în depărtare, spre nord-vest, şi cerul se limpezi din nou, cuteză Aragorn să-şi ridice capul. Sări în picioare şi se repezi să-l trezească pe Gandalf.

- Regimente de ciori negre zboară peste tot pământul dintre Munţi şi Lacul Cenuşiu, spuse el, tocmai au trecut peste Hollin.

Nu-s de prin părţile astea; sunt *crebaini* din Farngorn şi Ţara Sură. Ştiu ce vânt le aduce; s-ar putea să fie necazuri la miazăzi, căci de acolo au venit; dar bănuiala mea e că iscodesc regiunea asta. Am zărit şi şoimi, mulţi, zburând la mare înălţime. Eu zic că trebuie s-o luăm la drum diseară. Hollin nu mai e un tărâm sigur pentru noi: e privegheat.

- Atunci şi Trecătoarea Cornului Roşu este, spuse Gandalf, şi nu vad cum o să trecem de ea fără să fim zăriţi. Dar avem vreme să ne gândim la ăsta când o să fie nevoie. Cât despre a porni din loc de cum se întunecă, mă tem că ai dreptate.

- Noroc că focul nostru n-a scos mult fum şi aproape că s-a stins înainte să vină *crebainii,* mai zise Aragorn. Trebuie să-l stingem de tot şi nici că mai aprindem altul.

- Fir-ar să fie de pacoste şi necaz! pufni Pippin.

Veştile: nici pomeneala de foc, iar la noapte din nou la drum, i-au fost aduse la cunoştinţa de cum s-a trezit târziu după-amiaza.

- Şi toate doar din pricina unui cârd de ciori! Iar eu care aşteptam o cină ca lumea în seara asta: ceva cald.

- Ei, poţi s-aştepţi mult şi bine, zise Gandalf. S-ar putea să te aştepte multe chiolhanuri nebănuite. Eu unul aş pofti să fumez o pipa în linişte şi să-mi fie mai cald la picioare. Oricum, de un lucru putem fi siguri: o să se facă mai cald cu cât mergem spre miazăzi.

- Nu m-ar mira să se facă prea cald, murmura Sam în urechea lui Frodo. Dar încep să mă gândesc că-i vremea să dam cu ochii de Muntele ala de Foc şi să ne vedem la capătul Drumului, că să zic aşa. Întâi am crezut că Hornul ăsta Roşu, său cum i-o fi numele, e muntele cu pricina, până când l-am auzit pe Gimli cu toate denumirile alea. Afurisită limbă au gnomii, îţi mută fălcile din loc, nu alta.

Hărţile nu aveau nici o noimă pentru Sam, iar distanţele pe meleagurile acelea străine păreau atât de nesfârşite, încât el unul nu era în stare să le ţină măsurătoarea.

În ziua aceea, drumeţii rămaseră în ascunzătoare. Păsările negre treceau din când în când pe deasupra lor; dar, pe măsură ce soarele se făcea tot mai roşu în asfinţit, zburătoarele dispărură şi ele spre nord. La amurg, însoţitorii Inelului se puseră în mişcare şi, luând-o mai mult spre sud decât până atunci, urmară drumul spre Caradhras ce încă se zărea de un roşu palid în zare, în ultimele raze ale soarelui care dispărea. Rând pe rând, stelele se năşteau pe cerul tot mai întunecat.

Aragorn găsise o poteca bună. Lui Frodo i se părea a fi, în fapt, o rămăşiţă dintr-un drum străvechi, lat cândva şi bine gândit, anume ca să lege ţinutul Hollin de trecătoarea din munţi. Luna, plină de-acum, răsări deasupra munţilor, aruncând o lumină lăptoasă ce făcea ca umbrele bolovanilor să apară negre. Bolovanii înşişi dădeau impresia că fuseseră tăiaţi de o mână omenească, chiar dacă acum zăceau rostogoliţi unii peste alţii şi măcinaţi de vreme pe un tărâm sterp şi pustiu.

Era ceasul rece, tăios, de dinainte de spartul zorilor, când luna coborâse spre linia orizontului. Frodo îşi înălţă privirile la cer. Deodată văzu, sau simţi, o umbră trecând peste stelele înalte, ce parcă se stinseseră preţ de o clipă, ca să se aprindă apoi din nou. Se înfioră tot.

- Ai văzut ceva trecând pe deasupra noastră? îi susură el lui Gandalf, care mergea în faţa lui.

- Nu, răspunse el, dar am simţit, nu ştiu ce-a putut să fie. N-o fi fost nimic, doar un fuior de nor.

- Atunci se mişcă foarte repede, zise Aragorn, şi nu e purtat de vânt.

În noaptea aceea nu se mai întîmplă nimic deosebit. Dimineaţa veni chiar mai senină decât cele de până atunci. Dar aerul era iarăşi tăios; vântul începea de-acum să bată dinspre est. Două nopţi la rând îşi continuară drumul, urcând una-ntruna, dar tot mai anevoios pe măsură ce urmau şerpuit costişele dealurilor în sus, iar munţii se înălţau din ce în ce mai aproape. A treia dimineaţă, Caradhras se ivi în faţa ochilor lor, un pisc impunător, cu vârful acoperit de zăpadă ca argintul, dar cu versanţii râpoşi, golaşi, de-un roşu stins, ca pătaţi cu sînge.

Cerul arăta întunecat, soarele abia se întrezărea. Vântul sufla dinspre nord-est. Gandalf adulmecă văzduhul şi se uită în urmă.

- Ne prinde iarna din spate, îi spuse el lui Aragorn cu o voce înceată. Crestele de la miazănoapte sunt mai albe ca până acum: zăpada a coborât mult mai jos pe coastele lor. În seara asta o să începem să urcăm spre Trecătoarea Cornului Roşu. Pe potecaajmaşaia îngustă numai bine o să fim văzuţi de iscoade şi cine ştie ce pacoste o să se abată asupra noastră; dar vremea se poate dovedi un vrăjmaş mai cumplit ca oricare altul. Ce zici de drumul pe care-l urmăm, Aragorn?

Frodo prinse cuvintele astea şi pricepu că Aragorn şi Gandalf continuau o discuţie începută mai de mult. Ascultă cu nelinişte.

- N-am nimic bun de zis de la început şi până la sfârşit, după cum ştii prea bine, Gandalf, răspunse Aragorn. Iar primejdiile cunoscute şi necunoscute se vor înmulţi pe măsură ce mergem mai departe. Dar de mers trebuie să mergem; şi n-ar fi înţelept să nu traversăm munţii pe aici. Mai la miazăzi nu mai sunt alte trecători, până la Strunga Rohan. N-am încredere în drumul acela de când cu veştile tale despre Saruman. Cine poate şti de partea cui sunt acum mareşalii Seniorilor Cailor?

- Chiar aşa, cine poate şti? oftă Gandalf. Dar mai este o cale, şi nu prin Trecătoarea din Caradhras: drumul întunecos şi tainic despre care am vorbit noi.

- Şi nici să nu mai vorbim de el! încă nu. Te rog, nu spune nimic celorlalţi, măcar până ne încredinţăm că nu avem de ales.

- Trebuie să hotărâm acum, înainte să mergem mai departe, îi atrase Gandalf luarea-aminte.

- Atunci să cumpănim fiecare în mintea lui cât dorm ei şi se odihnesc.

Târziu după-amiază, în vreme ce prietenii lor terminau de mâncat, Gandalf şi Aragorn se duseră ceva mai încolo şi se opriră ca să se uite la Caradhras. Coastele sale erau întunecate, mohorâte, creasta ascunsă de un nor cenuşiu. Frodo se uită la ei o vreme, întrebându-se care le va fi hotărârea. Când se întoarseră la grup, Gandalf fu cel care vorbi primul, astfel că Frodo pricepu că hotărâseră să înfrunte vremea şi trecătoarea înaltă. Răsuflă uşurat. Nu-şi putea închipui care ar fi fost cealaltă cale, întunecoasă şi tainică, dar simpla ei pomenire păruse a-l umple pe Aragorn de disperare, încât Frodo se bucură în sinea lui că fusese dată la o parte.

- După semnele pe care le-am văzut în ultimele câteva zile, le spuse Gandalf, mă tem că Trecătoarea Cornului Roşu este supravegheată; pe lângă asta, mă tem de vremea ce vine din urmă. S-ar putea să ningă. Trebuie să mergem cât de repede putem. Chiar şi aşa, ne vor trebui mai mult de două marşuri până să ajungem în culmea trecătorii. În seara asta se va întuneca devreme. Aşa că o luăm din loc de cum aţi isprăvit de strâns.

- Dacă-mi dai voie, am şi eu să dau un sfat, zise Boromir. M-am născut la umbra Munţilor Albi şi ştiu câte ceva despre drumurile pe înălţimi. O să dăm de un frig năprasnic, dacă nu şi mai rău, până să apucăm să coborâm de partea cealaltă. N-o să ne fie de folos să vă ascund că putem muri îngheţaţi. Aşa că, atunci când plecăm de-aici, unde încă avem copaci şi tufişuri, să luăm fiecare câte o cracă sau o bucată de lemn, atât cât poate duce fiecare.

- Bill o să poată lua chiar mai multe, nu-i aşa, băiete? i se adresă Sam poneiului, iar animalul îi răspunse cu o privire de îngropăciune.

- Prea bine, încuviinţa Gandalf. Dar nu avem voie să ne folosim de lemne - decât atunci când va fi să alegem între foc şi moarte.

Grupul porni din nou la drum, cu pas bun la început; dar curând poteca deveni tot mai abrupta şi mai dificila. Şerpuia, urca, iar în unele locuri dispărea aproape de tot, acoperită de bolovani prăbuşiţi. Noaptea devenea tot mai neagra sub norii grei. Un vânt nemilos se învolbura în jurul

stâncilor. Până la miezul nopţii ajunseseră abia la povârnişurile de la poalele munţilor celor mari. Poteca îngustă şerpuia la piciorul unui perete vertical al stâncilor din stângă, deasupra cărora flancurile funeste ale piscului Caradhras ţâşneau nevăzute în întuneric; la dreapta, un hău de beznă, spre care se deschidea brusc o prăpastie adâncă.

Cu mare greutate urcară un povârniş şi, când ajunseră în vârful lui, se opriră pentru câteva clipe. Frodo simţi o atingere moale pe faţă. Întinse braţul şi văzu fulgii de zăpadă de un alb palid cum i se aşează pe mânecă.

Merseră mai departe. Dar în scurt timp ninsoarea se înteţi, umplând văzduhul întreg şi intrându-i lui Frodo în ochi. Formele încovoiate şi negre ale lui Gandalf şi Aragorn, aflaţi doar la un pas în faţa lui, abia dacă se mai zăreau.

- Nu-mi miroase deloc a bine toată povestea asta, gâfâi Sam chiar în spatele lui. Îmi place zăpadă pe o zi frumoasă, dar să fiu în pat când ninge. Ce păcat că ninsoarea asta nu e în Hobbiton! Acolo ar fi şi cine să se bucure de ea.

În afară de platourile înalte din Meleagul de la Miazănoapte, în Comitat rareori ningea zdravăn, încât zăpada era privită drept o întâmplare plăcută şi un prilej de distracţie. Nici un hobbit în viaţă (în afară de Bilbo) nu-şi amintea de Iarna Cruntă din 1311, când lupii cei albi năvăliseră în Comitat peste apele îngheţate ale Râului Viniac.

Gandalf se opri locului. Ninsoarea îi acoperise de tot gluga şi umerii; în jurul încălţărilor, zăpada îi ajungea până la glezne.

- De-asta mă temeam, zise el. Acum ce mai spui, Aragorn?

- Şi eu tot de-ăsta mă temeam, răspunse cel întrebat, dar mai puţin decât de alte lucruri. Ştiam că riscăm să înceapă ninsoarea, cu toate că rareori cad asemenea ninsori atât de departe înspre miazăzi, şi atunci doar sus de tot, în munţi, dar încă n-am ajuns acolo; suntem foarte jos, unde potecile sunt de obicei deschise toată iarna.

- Mă-ntreb dacă nu e de-a Duşmanului, îşi dădu Boromir cu părerea. În ţara mea se spune că Duşmanul are în stăpânirea sa furtunile din Munţii Umbrei care mărginesc Ţinutul Mordor. Are puteri ciudate şi mulţi aliaţi.

- Da' ştiu că i s-a lungit mult braţul, mormăi Gimli, dacă poate să aducă zăpadă de la miazănoapte că să ne chinuie pe noi aici, la trei sute de leghe depărtare.

- I s-a întins braţul, întări Boromir.

Cât statura ei pe loc, vântul se domoli şi ninsoarea se potoli până când aproape că înceta. Porniră din nou la drum. Dar abia dacă făcură câţiva paşi, când furtuna se stârni cu şi mai multă furie. Vântul şuiera, ninsoarea îi lovea din faţa, orbindu-i. Curând chiar şi lui Boromir îi veni greu să mai înainteze. Hobbiţii, aplecaţi de spate până aproape de pământ, se târau la adăpostul celor mai înalţi, aflaţi în faţă, dar le era limpede că aşa nu puteau ajunge prea departe, dacă ninsoarea nu se oprea. Frodo parcă avea plumb în picioare. Pippin se târa în urma lui. Chiar şi Gimli, oricât ar fi fost de vânjos, ca orice gnom, gemea la fiecare pas.

Cei din grup se opriră dintr-o dată, ca şi cum se înţeleseseră pe muţeşte. În jurul lor, din întuneric, se auzeau sunete lugubre. Poate că era doar o amăgire a vântului care se strecură prin crăpăturile şi găurile peretelui de stâncă, dar păreau să semene cu nişte ţipete ascuţite, cu hohote sălbatice de râs. De pe pantele muntelui prinseră să se rostogolească pietre, şuierând pe deasupra capetelor lor său izbindu-se de poteca, lângă ei. Când şi când auzeau că un fel de huruit surd, de-ai fi zis că se pornise la vale un bolovan uriaş dinspre înălţimile nevăzute de deasupra lor.

- În noaptea asta nu putem merge mai departe, hotărî Boromir. N-are decât să spună cine-o vrea că ăsta-i vântul; sunt voci diabolice, iar bolovanii anume pe noi ne caută.

- Eu spun că-i vântul, îl contrazise Aragorn. Ceea ce nu înseamnă că ce spui tu nu-i adevărat. Pe lumea asta sunt multe lucruri rele şi neprietenoase, care nu-i au nici un pic la inimă pe cei care merg pe două picioare, dar pentru asta nu înseamnă că sunt în tabăra lui Sauron, ci au pricini numai de ele ştiute. Unele lucruri din astea se află pe lume de mai multă vreme decât Sauron.

- Caradhras a căpătat numele de Piscul Cel Crud, explică Gimli, şi i s-a dus buhul încă de mult, cu ani în urmă, când nimeni n-auzise de Sauron prin părţile astea.

- Prea puţin are importanţă cine e duşmanul, dacă nu-i putem ţine piept, zise Gandalf.

- Dar ce putem face? strigă nenorocit Pippin. Se rezemase de Merry şi Frodo şi tremura tot.

- Ori ne oprim aici unde suntem, ori ne întoarcem, răspunse Gandalf. Nu e bine să mai înaintăm. Din câte-mi amintesc, puţin mai sus poteca părăseşte stânca şi coboară într-o albie largă şi puţin adâncă, la poala unei pante lungi şi abrupte. Acolo nu ne putem apăra nici de zăpadă, nici de pietre - şi nici de altceva.

- Dar nici de întors nu ne putem întoarce atâta vreme cât ninge, adaugă Aragorn. De jos şi până aici, n-am trecut pe lângă nici un loc care să ne ofere un adăpost mai bun decât peretele ăsta de stâncă, sub care ne aflăm acum.

- Adăpost, mormăi Sam. Dacă ăsta-i adăpost, atunci un acoperiş fără pereţi se numeşte casă.

Se strânseră cu toţii cât mai aproape de stâncă. Peretele era orientat spre sud, iar la bază avea o muchie ieşită întrucâtva în afară, ceea ce le dădea speranţă că avea să-i apere cât de cât de vântul dinspre nord şi de pietrele căzătoare. Dar rafalele învîrtejite îi loveau din toate părţile, iar ninsoarea se revărsă cu şi mai mare înverşunare.

Se îngrămădiră unii în alţii, cu spatele la perete. Bill poneiul stătea răbdător, dar cu un aer nenorocit în faţa hobbiţilor, protejându-i şi el puţin; însă nu după multă vreme zăpada se strânse mormane în jurul picioarelor lui, urcând fără încetare. Dacă n-ar fi avut printre ei şi tovarăşi de drum mai trupeşi, în scurt timp zăpada i-ar fi îngropat cu totul.

Frodo se simţi cuprins de o mare sfârşeală; părea să se scufunde cu repeziciune într-un vis cald şi neclar. Se făcea că un foc îi încălzea degetele de la picioare, iar din umbrele de pe partea cealaltă a vetrei auzea vocea lui Bilbo adresîndu-i-se. *N-am o părere prea buna despre calendarul tău,* spunea el. *Furtuni de zăpadă pe doisprezece ianuarie: nu era nevoie să vii înapoi ca să-mi spui asta!*

Dar voiam să mă odihnesc şi să dorm, Bilbo, răspundea Frodo cu greutate, când deodată se simţi scuturat şi cu mare chin îşi veni în fire. Boromir îl ridicase de pe jos, din cuibul de zăpadă.

- Asta o să fie moartea piticuţilor, Gandalf, zise Boromir. Zău că n-are rost să stăm aici până ne trece zăpada de cap. Trebuie să facem ceva ca să ne salvăm.

- Dă-le asta, spuse Gandalf, scotocind în raniţă şi scoţând de acolo un clondir îmbrăcat în piele. Fiecăruia câte o gură, nu mai mult - tuturor. E ceva foarte preţios. Se numeşte *miruvor,* întăritorul celor din Imladris. Mi l-a dat Elrond, la desparţire. Trece-l din mână în mână.

De cum lua Frodo o înghiţitură din licoarea caldă şi înmiresmată, simţi cum inima îi prinde putere şi toropeala cumplită i se scurge din mădulare. Şi ceilalţi se înviorară, cuprinşi de noi speranţe şi de forţa. Numai ninsoarea nu se domolea. Se învolbura în jurul lor mai dihai că înainte, pe când vântul sufla cu turbare.

- Ce-aţi zice de un foc? întreba deodată Boromir. Îmi pare, Gandalf, că s-a apropiat clipă să alegem între foc şi viaţa. E adevărat că o să fim feriţi de orice priviri neprietenoase după ce ne va fi acoperit zăpadă, numai că ăsta n-o să ne ajute.

- Poţi să faci un foc dacă reuşeşti, încuviinţa Gandalf. Dacă se afla prin preajma vreo iscoadă în stare să îndure furtuna, atunci ne poate vedea oricum, şi cu, şi fără foc.

Dar, cu toate că aduseseră lemne şi aprinzători, aşa după cum îi sfătuise Boromir, era peste puterile sau priceperea elfilor sau chiar a gnomului să scapere o flacără care să reziste învârtejirilor vântului, sau care să încingă lemnul ud. În cele din urma, fără tragere de inima, Gandalf se văzu nevoit să le dea o mână de ajutor. Culegând o cracă, o ridică în sus şi, rostind câteva cuvinte poruncitoare, *naur an edraith, ammen!* înfipse vârful crăcii în mijlocul grămezii de lemne. Pe loc, o pălălaie mare de limbi verzi şi albastre ţâşniră în văzduh, iar lemnele se aprinseră şi prinseră *a* trosni.

- Dacă sunt ochi care ne vad, măcar m-am dat în vileag, zise el. Am scris *Gandalf este aici* cu semne pe care oricine le poate citi, din Vâlceaua Despicată şi până la gurile râului Anduin.

Dar drumeţilor nu le mai păsa de iscoade sau ochi neprietenoşi. Inimile lor se bucurau la vederea luminii focului. Lemnele ardeau vesele; şi, cu toate că peste tot în jurul lor zăpada sfârâia şi se topea în băltoace sub tălpile lor, erau fericiţi că-şi puteau încălzi mâinile la dogoarea lui. Stăteau în cerc, ciuciţi, în jurul flăcărilor jucăuşe şi aţâţate. Feţele obosite şi

neliniştite le erau luminate de o lucire roşie; în spatele lor, noaptea era asemenea unui zid negru.

Numai că lemnele ardeau cu repeziciune şi ninsoarea cădea şi iar cădea.

Focul abia mai pâlpâia când aruncară în jar şi ultimul vreasc.

- Noaptea aproape că *a* trecut, zise Aragorn. Zorile nu-s departe.

- Dacă or să poată străpunge norii ăştia, mormăi Gimli. , >|-

Boromir paraşi cercul si îşi aţinti privirile în întunericul din jur.

- Ninsoarea s-a mai potolit, îi anunţa el, la fel şi vântul. Frodo se uita obosit la fulgii care mai cădeau din întuneric,

dezvăluindu-şi preţ de o clipă albul în lumina focului muribund; dar multă vreme nu văzu nici un semn că ninsoarea s-ar fi rărit. Apoi, pe neaşteptate, când somnul începea din nou să-i dea târcoale, băgă de seamă că vântul încetase cu adevărat, iar fulgii se făceau tot mai mari şi mai rari. Pe nesimţite, o lumina palidă prinse a se desluşi în jur. În cele din urma, ninsoarea se opri de tot.

Pe măsură ce se lumina, ochilor lor li se dezvăluia o lume înecată în tăcere. Mai jos de refugiu se zăreau mormane, movile şi adâncimi fără forma, dedesubtul cărora poteca pe care înaintaseră ei cu greu se pierduse cu totul; dar înălţimile de deasupra stăteau ascunse în nori uriaşi, grei încă de ameninţarea zăpezii.

Gimli se uită în sus şi clatină din cap.

- Caradhras nu ne-a iertat, spuse el. Mai are destulă zăpadă de prăvălit asupra noastră. Cu cât facem mai repede cale întoarsă şi coborâm mai degrabă, cu atât mai bine.

Toţi îi dădură dreptate, dar drumul de întoarcere se dovedea greu şi nu i-ar fi mirat să le fie chiar cu neputinţa să-l străbată. Doar la câţiva paşi de foc, zăpadă era adâncă de câteva picioare, trecându-le hobbiţilor de cap; în unele locuri, vântul o viscolise, ridicând-o în mormane uriaşe la poala stâncii.

- Dacă ar merge Gandalf înaintea noastră cu o flacăra mare, ar putea să va croiască o poteca, spuse Legolas.

Pe elf furtuna nu-l tulburase prea tare şi era singurul dintre toţi care avea inima uşoara.

- Iar dacă elfii ar putea zbura pe deasupra muntelui, ar putea aduce soarele să ne salveze, i-o întoarse Gandalf. Numai că mie-mi trebuie ceva care să poată arde, doar n-am să dau foc la zăpadă.

- Ce să-i faci, ridică Boromir din umeri, acolo unde nu poate face capul, trage trupul, cum se zice la mine în ţara. Cel mai vânjos dintre noi trebuie să caute un drum. Vedeţi, chiar dacă totu-i acum acoperit de zăpadă, când am urcat aseară poteca noastră ocolea umărul ala de stâncă, acolo jos. Acolo a început să ne dea bătăi de cap ninsoarea. Dacă reuşim să ajungem în acel punct, s-ar putea că dincolo de el să ne fie mai uşor. Două sute de metri, nu cred că-s mai mulţi.

- Atunci hai să tăiem drum până acolo, tu şi cu mine, zise Aragorn.

Aragorn era cel mai înalt dintre ei, dar Boromir, cu puţin mai scund, era mai lat în umeri şi mai vânjos. O lua el primul, cu Aragorn pe urmele lui. Se îndepărtară încet, pentru ca, după câţiva paşi, să înceapă să se lupte cu nămeţii. Pe alocuri, zăpada le venea până la piept, şi adeseori Boromir părea mai degrabă să înoate sau să-şi sfredelească drum cu braţele, decât să meargă.

Legolas îi urmări o vreme cu un zâmbet pe buze, apoi se întoarse către ceilalţi.

- Aşa ziceţi voi, anume că cel mai puternic trebuie să caute drum? Eu zic altceva: lasă-l pe plugar la coarnele plugului, dar alege castorul ca să înoate în apă, iar ca să fugă uşor ca fulgerul pe deasupra ierbii şi a frunzelor sau pe deasupra zăpezii alege-l pe elf.

Zicând acestea, făcu un salt sprinten înainte, şi abia atunci băgă Frodo de seamă că elful nu avea cizme, ci o pereche uşoară de încălţări, aşa cum purta întotdeauna, iar tălpile abia dacă lăsau urme în zăpadă.

- Cu bine, îi zise Legolas lui Gandalf. Mă duc să caut soarele. Şi, iute ca un alergător pe nisip bătătorit, ţâşni înainte, îi depăşi cât ai clipi pe cei doi care se luptau cu nămeţii, făcându-le un semn de rămas-bun cu mâna, se depărtă ca fulgerul şi dispăru după colţul stâncos.

Ceilalţi aşteptară strânşi unul în altul, uitându-se după Boromir şi Aragorn până când aceştia deveniră doar două pete negre în albeaţa din jur. Curând, şi ei se făcură nevăzuţi. Timpul trecea. Norii coborâră şi nu după mult timp câţiva fulgi prinseră din nou să cadă.

Să fi trecut o oră, cu toate că lor li se păruse mult mai mult, când îl zăriră pe Legolas întorcându-se. Tot atunci reapărură Boromir Şi Aragorn de după stânca rămasă mult în urma elfului, trudind pe povârniş în sus.

- Ei, strigă Legolas fără să se oprească din fugă, n-am adus Soarele. Hoinăreşte pe câmpiile albastre de la miazăzi, iar cununa asta mică de zăpadă de pe colnicul Cornului Roşu nu-l tulbură câtuşi de puţin. Am adus în schimb o rază de speranţă pentru cei sortiţi să meargă pe picioarele lor. Cel mai mare nămete din câţi exista este chiar după colţul ala şi acolo aproape că s-au îngropat Vitejii noştri. Să moara de disperare şi alta nu, până ra-am întors eu şi le-am spus că nămetele era niţeluş mai mare că un perete. De cealaltă parte a lui, zăpada se subţiază dintr-o dată, iar şi mai jos e cât o păturică, numai bună să răcorească degeţelele hobbiţilor.

- Aha, ce v-am spus, mârâi Gimli. N-a fost o furtuna obişnuita. E reaua-voinţă a lui Caradhras. Nu-i iubeşte pe elfi şi pe gnomi, iar nămetele ala anume a fost pus acolo că să ne taie orice putinţa de scăpare.

- Dar, din fericire, Caradhras ăsta al tău a uitat că sunt şi oameni printre noi, zise Boromir, care tocmai atunci ajunsese lângă ei. Şi-ncă voinicoşi, dacă-mi daţi voie s-o spun; deşi oameni mai puţin bărbaţi, înarmaţi cu spade, v-ar fi fost mai de folos. Cu toate acestea, am deschis o poteca prin morman; şi pentru ăsta toţi cei care nu pot alerga cu aceeaşi uşurinţa că elfii s-ar cuveni să fie recunoscători.

- Dar cum să coborâm până acolo, chiar dacă aţi deschis drum prin zăpadă? întrebă Pippin, dând glas gândului tuturor hobbiţilor.

- Nu-ţi pierde speranţă, îl încuraja Boromir. Oi fi eu obosit, dar tot mi-a mai rămas ceva putere, şi lui Aragorn la fel. Noi îi ducem pe cei mici. Ceilalţi vor bate cu schimbul poteca în urma noastră. Hai, stăpâne Peregrin. Încep cu tine.

Îl ridică pe hobbit în spate.

- Prinde-te de gâtul meu. O să am nevoie de braţe, mai spuse el şi porni cu pas întins înainte.

Aragorn venea în urma cu Merry. Văzând poteca pe care o tăiase Boromir, fără vreo altă unealtă decât picioarele lui mari, Pippin se minună de forţa lui. Chiar şi aşa împovărat cum era acum, lărgea poteca pentru cei care veneau în spate, zvârlind din mers zăpada în lături.

Într-un târziu, ajunseră la marele morman. Era proptit peste poteca muntelui precum un zid vertical şi neaşteptat în acel loc, iar creasta lui ascuţită, ca şi cum ar fi fost tăiată cu cuţitul, se afla la o înălţime de două ori cât Boromir; dar prin mijlocul lui fusese bătătorită o deschizătură, arcuită asemenea unui pod. Merry şi Pippin fură lăsaţi jos de partea cealaltă a ei şi acolo aşteptară împreună cu Legolas ca să vină şi restul grupului.

Nu trecu mult şi Boromir se întoarse, purtându-l pe Sam. În urmă-i, pe poteca îngustă, dar bine bătătorită de-acum, venea Gandalf, aducându-l de căpăstru pe Bill, pe ale cărui poveri de pe spinare stătea cocoţat Gimli. Ultimul venea Aragorn, purtându-l pe Frodo. Trecură cu toţii prin deschizătură, dar abia puse Frodo piciorul jos de partea cealaltă, când, cu un huruit adânc, se rostogoli la vale o râpă de pietre şi baloturi de zăpadă. Pulberea de nea aproape că-i orbi pe călători, care se târâră până la peretele stâncii. Şi când văzduhul se limpezi, văzură că poteca era blocată în spatele lor.

- De-ajuns, de-ajuns! strigă Gimli. O ştergem cât putem de repede!

Şi cu adevărat, cu această ultimă răbufnire de răutate a piscului Cardhras păru să se risipească, de parcă muntele era mulţumit că invadatorii fuseseră înfrânţi şi-acum nu aveau să mai îndrăznească să se întoarcă. Ameninţarea zăpezii se depărta; norii se spărgeau, ziua devenea tot mai luminoasă.

Aşa după cum le spusese Legolas, descoperiră că stratul de zăpadă devenea tot mai subţire, pe măsură ce coborau, încât până şi hobbiţii puteau merge pe picioarele lor. Curând se găsiră din nou pe pragul neted de la capătul povârnişului abrupt, acolo unde simţiseră primii fulgi în noaptea dinainte.

Era târziu dimineaţă. De pe locul acela înalt se uitară în urmă, spre apus, la şesurile aflate la poale. Departe, între colinele răspândite la piciorul muntelui, se zărea văioaga din care porniseră să urce trecătoarea.

Pe Frodo îl dureau picioarele. Era îngheţat până-n măduva oaselor şi flămând; simţea că-l ia cu ameţeală la gândul că trebuia să coboare priporul acela lung şi chinuitor. Picăţele negre îi dansau în faţa ochilor Şi-i frecă, dar

picăţelele negre nu dispărură. Departe sub el, dar mai sus de cele mai din vale dealuri, puncte întunecate se roteau în văzduh.

- Păsările spuse Aragorn, arătând într-acolo

- Nu mai are importanţă, răspunse Gandalf. Că-s bune sau rele, sau că n-au nimic de a face cu noi, trebuie să coborâm de îndată. N-o să aşteptăm o altă noapte nici măcar la genunchii piscului.

Un vânt rece năvăli în urma lor atunci când ei întoarseră spatele Trecătorii Cornului Roşu şi începură coborâşul istovitor. Cardhras îi înfrînsese.

Chapter 18

O călătorie în beznă

Se însera şi lumina cenuşie se stingea încă o dată cu repeziciune, atunci când ei făcură popas pentru noapte. Erau frânţi de oboseală. Neguri tot mai adânci învăluiseră munţii, iar vântul bătea rece. Gandalf se îndură şi mai dădu fiecăruia câte o înghiţitură de *miruvor,* licoarea din Vâlceaua Despicată. După ce isprăviră de mâncat, ţinură sfat.

- De bună seamă că în noaptea asta nu putem merge mai departe, spuse Gandalf Atacul din Trecătoarea Cornului Roşu ne-a istovit, trebuie să ne odihnim aici o vreme.

- Şi apoi încotro? vru să ştie Frodo.

- Călătoria şi misiunea încă nu s-au împlinit, răspunse Gandalf. N-avem altceva de ales decât să mergem înainte, sau să ne întoarcem în Vâlceaua Despicată.

Chipul lui Pippin se lumină vădit la simpla pomenire a întoarcerii în Vîlcea, Merry şi Sam îşi ridicară privirile, plini de speranţă. Aragorn şi Boromir însă nu făcură nici un gest Frodo arăta tulburat.

- Ce mi-aş dori să fiu acolo, spuse el. Dar cum să mă întorc fără să mă acopăr de ruşine - decât dacă, într-adevăr, nu e altă cale şi suntem cu toţii înfrânţi.

- Ai dreptate, Frodo, zise Gandalf, dacă ne întoarcem înseamnă că ne recunoaştem înfrânţi şi vom avea de îndurat şi mai mari înfrângeri. Dacă ne întoarcem acum, Inelul va trebui să rămână acolo: nu vom mai putea porni a doua oară la drum. Apoi, mai devreme sau mai târziu, Vâlceaua Despicată

va fi asediată şi după un timp scurt şi amarnic va fi distrusă. Duhurile Inelului sunt duşmani de moarte, şi totuşi nu sunt decât umbrele puterii şi ale terorii pe care le-ar avea şi le-ar răspândi atunci când Inelul Stăpân s-ar afla din nou în mâinile stăpânului lor.

- Atunci trebuie să mergem înainte, dacă avem pe unde, oftă Frodo.

Sam se întunecă din nou la chip.

- Există o cale pe care o putem încerca, zise Gandalf. De la bun început, de când am cumpănit la această călătorie, m-am gândit la ea. Dar nu este un drum plăcut şi până acum nu v-am spus despre el. Aragorn s-a împotrivit până nu vom fi încercat calea peste munte.

- Dacă drumul e mai rău decât acela prin Trecătoarea Cornului Roşu, cugetă Merry, înseamnă că este cu adevărat rău. Dar mai bine ne-ai spune despre el, ca să ştim dinainte ce ne aşteaptă.

- Drumul despre care vă spun duce prin Minele Moriei, începu Gandalf.

Doar Gimli îşi ridică privirile; în ochii lui ardea înabuşit un foc. Ceilalţi fură cuprinşi de groază auzind numele. Chiar şi pentru hobbiţi, Moria era o legendă menită a-i înfiora.

- Poate că drumul duce în Moria, dar ce speranţă avem s-o şi străbată? întrebă Aragorn întunecat.

- Un nume rău prevestitor, zise Boromir. Şi nu văd ce rost are să mergem pe acolo. Dacă nu putem traversa munţii, atunci s-o luăm spre miazăzi, până ajungem la Strunga Rohan, unde oamenii îi privesc cu bunăvoinţă pe semenii mei, şi astfel urmăm drumul pe care am venit încoace. Sau putem să trecem de strungă şi să traversăm râul Isen înspre Ţărmul Vechi şi Lebennin, ca să intrăm în Gondor dinspre regiunile din vecinătatea mării.

- S-au schimbat multe, Boromir, de când ai venit tu spre miazănoapte, răspunse Gandalf. N-ai auzit ce v-am povestit despre Saruman? Cu el îmi voi avea propriile socoteli după ce se isprăveşte totul. Dar Inelul nu trebuie să se apropie de Isengard, dacă acest lucru poate fi împiedicat în vreun fel. Strunga Rohan ne este închisă atâta vreme cât îl însoţim pe Purtătorul Inelului.

Cât despre drumul mai lung, continuă Gandalf, nu ne putem îngădui să pierdem atâta timp. Ne-ar lua un an o asemenea călătorie şi ar trebui să străbatem multe meleaguri, e drept, pustii şi fără ascunzişuri tainice, şi nici aşa n-ar fi sigură călătoria. Ochii veghetori ai lui Saruman şi ai Duşmanului sunt aţintiţi într-acolo. Când ai venit spre miazănoapte, Boromir, erai în ochii Duşmanului doar un călător rătăcitor de la miazăzi, n-avea de ce să-i pese prea mult de tine; în mintea lui nu se gândea decât la Inel. Dar acum te întorci printre însoţitorii Inelului şi eşti în primejdie atâta vreme cât te afli cu noi. Primejdia creşte cu fiecare leghe pe care o străbatem spre miazăzi, sub cerul liber.

De când cu încercarea făţişă prin trecătoare, mă tem că situaţia noastră a devenit şi disperată. Nu văd să ne fi rămas prea multă speranţă, dacă nu ne facem nevăzuţi o vreme, pentru a ni se pierde urma. Prin urmare, sfatul meu este acela de a nu merge nici peste munţi şi nici să nu-i ocolim, ci s-o

apucăm pe sub ei. Cel puţin acela e un drum pe care Duşmanul se aşteaptă cel mai puţin să-l urmăm.

- Nu ştim ce aşteaptă Duşmanul să facem, îl întrerupse Boromir. S-ar putea foarte bine să vegheze toate drumurile. Şi atunci, a intra în Moria ar însemna a intra într-o capcană, adică la fel de rău ca şi a bate la porţile Turnului Întunericului însuşi. Numele Moriei înseamnă negru.

- Vorbeşti fără să ştii când asemuieşti Moria cu fortăreaţa lui Sauron, răspunse Gandalf. Numai eu dintre voi toţi am fost vreodată în turnurile Seniorului Întunecimii, şi doar în sălaşul lui mai vechi şi mai neînsemnat din Don Guldur. Cei care trec de porţile Barad-dur nu se mai întorc. Dar nu v-aş duce spre Moria dacă n-ar fi speranţă de ieşire. Dacă sunt orci acolo, nu ne va fi bine, e adevărat. Dar cei mai mulţi orci din Munţii Ceţoşi au fost alungaţi sau nimiciţi în Batălia celor Cinci Armate. Vulturii mi-au dat de veste că orcii se strîng din nou din depărtări; mai există însă o nădejde că Moria este încă liberă.

Nu ştiu dacă nu cumva se aflǎ şi gnomii acolo, iar în vreo sală adâncă a străbunilor s-ar putea să se găsească Balin, fiul lui Fundon. Oricum ar sta lucrurile, trebuie să urmăm calea pe care suntem nevoiţi s-o urmăm.

- Am să urmez calea cu tine, Gandalf, spuse Gimli. Voi merge şi voi privi la sălile lui Durin, orice ne-ar aştepta acolo - dacă vei putea găsi porţile cele închise.

- Bine, Gimli. Îmi dai curaj. Vom căuta porţile împreună. Şi vom răzbi. Între ruinele gnomilor, mintea unui gnom e mai greu de tulburat decât aceea a elfilor sau a oamenilor sau a hobbiţilor. Dar nu ar fi pentru prima oară că intru în Moria. Multă vreme l-am căutat acolo pe Thrain, fiul lui Thror, după ce s-a pierdut. Am trecut prin ea şi am ieşit viu.

- Şi eu am trecut odată de Poarta Dimril, zise Aragorn încet; dar, cu toate că am ieşit iarăşi la lumină, am amintiri foarte rele. Nu-mi doresc să intru în Moria a doua oară.

- Iar eu nu doresc să intru nici măcar o dată, mărturisi Pippin.

- Nici eu, murmură Sam.

- De bună seamă că nu. Cine şi-ar dori? Dar întrebarea e: cine mă urmează dacă vă duc într-acolo?

- Eu, sări Gimli nerăbdător.

- Eu, oftă Aragorn din greu. M-ai urmat prin zăpadă până aproape de nenorocirea noastră a tuturor şi n-ai spus nici un cuvânt de mustrare. Acum am să te urmez - dacă această ultimă prevenire nu te înduplecă. Nu la Inel mă gândesc acum, şi nici la noi ceilalţi, ci la tine, Gandalf. Şi ascultă ce-ţi spun: dacă păşeşti dincolo de porţile Moriei, fii cu băgare de seamă.

- Eu *nu* mă duc, spuse Boromir, decât dacă toţi sunteţi împotrivă-mi. Ce spun Legolas şi Seminţia Mică? Nu trebuie s-auzim şi vocea Purtătorului Inelului?

- Eu nu doresc să intru în Moria, zise Legolas.

Hobbiţii rămaseră tăcuţi. Sam îl privi pe Frodo. Într-un târziu acesta vorbi:

- Nu doresc să merg, dar nici nu doresc să resping sfatul lui Gandalf. Vă rog, să nu hotărâm nimic până mâine dimineaţă. Va fi mai uşor pentru Gandalf să audă părerea noastră la lumina zilei, decât în întunericul ăsta rece. Cum mai urlă vântul!

La aceste vorbe, toţi rămaseră tăcuţi şi duşi pe gânduri. Auzeau vântul şuierând printre stânci şi copaci, iar hăurile pustii ale nopţii erau pline de urlete şi vaiete.

Deodată Aragorn sări în picioare.

- Cum mai urlă vântul! strigă el. Urlă cu voci-de-lup. Wargii au trecut Munţii înspre apus!

- Atunci mai trebuie să aşteptam până mâine dimineaţă? întrebă Gandalf. Ce v-am spus? A început vânătoarea! Chiar dacă trăim să vedem zorile, cine-şi mai doreşte acum să călătorească spre miazăzi pe timp de noapte cu lupii cei dezlănţuiţi pe urmele lui?

- Cât de departe e Moria? întrebă Boromir.

- Ştiam de o poartă la sud-vest de Cardhras, cam la cincisprezece mile în linie dreaptă şi douăzeci pe ocolite, răspunse Gandalf înverşunat.

- Atunci pornim imediat cum s-a luminat de ziuă, dacă putem, hotărî Boromir. Lupul pe care-l auzi e mai rău decât orcul de care te temi.

- Aşa e, încuviinţă Aragorn, potrivindu-şi mai bine sabia în teacă. Dar acolo unde urlă lupul dă târcoale şi orcul.

- Ah, de ce n-am urmat sfatul lui Elrond, murmură Pippin în urechea lui Sam. Nu-s făcut pentru aşa ceva. N-am moştenit îndeajuns spiţa lui Bandobras Muget de Taur: urletele astea-mi îngheaţă sângele în vine. Nu ştiu să mă fi simţit vreodată atât de nenorocit.

- Mie mi-a ajuns inima până-n vârful picioarelor, domnu' Pippin, mărturisi Sam. Dar încă nu suntem sfârtecaţi şi sunt câţiva voinici aici cu noi. Nu ştiu ce-l aşteaptă pe bătrânu' Gandalf, dar' pun capul jos că nu-i pântecele unui lup.

Pentru a se putea apăra în timpul nopţii, însoţitorii Inelului urcară până în vârful colinei la poalele careia se adăpostiseră până atunci. Era înconjurată ca de o coroană de copaci bătrâni cu tulpini contorsionate, în apropierea cărora se afla un inel frânt, făcut din bolovani. În mijlocul lui aprinseră un foc, căci nu aveau nici o speranţă ca întunericul şi tăcerea să le şteargă urmele din faţa haitelor ce-i urmăreau.

Se aşezară în jurul focului, iar cei care nu făceau de veghe aţipiră şi dormiră un somn neliniştit. Bietul Bill, poneiul, tremura tot acolo unde stătea, scăldat în sudoare din cap până-n picioare. Urletul lupilor se auzea acum din toate părţile, uneori mai aproape, alteori mai departe. În bezna nopţii, multe perechi de ochi scăpărători puteau fi zărite iscodind de la marginea culmii. Unii înaintară chiar până la inelul de pietre. În dreptul unei spărturi între bolovani se desluşea o siluetă de lup întunecată, oprită acolo şi cu privirile aţintite asupra lor. Un urlet cutremurător izbucni din gâtlejul lui, de-ai fi zis că era căpetenia ce-şi striga haita să dea asaltul.

Gandalf se ridică în picioare şi păşi înainte, ridicându-şi toiagul în sus.

- Ascultă, cerber al lui Sauron! strigă el. Gandalf se află aici! Şterge-o dacă pui preţ pe blana ta scârboasă! Te jupoi de la coadă pân' la bot dacă îndrăzneşti să păşeşti în cercul ăsta.

Lupul mârâi şi sări spre ei cu un salt uriaş. În aceeaşi clipă se auzi un plesnet ascuţit. Legolas dăduse drumul la arc. Urmă un schelălăit înfiorător şi silueta din aer se prăbuşi la pământ; săgeata elfică îi străpunsese gâtul. Ochii supraveghetori se stinseră dintr-o dată. Gandalf şi Aragorn se repeziră înainte, dar dealul era pustiu, iar haitele pornite la vânătoare dispăruseră. Peste tot în jur, întunericul se cufunda în tăcere şi nici un strigăt nu se mai apropie purtat de vânt.

Noaptea era târzie şi luna în al treilea pătrar cobora spre vest, lucind în răstimpuri printre norii sparţi. Brusc, Frodo tresări în somn. Ca din senin, o furtună de urlete izbucni cu furie şi sălbăticie de jur-împrejurul taberei. O mare haită de lupi se strânsese pe nesimţite şi îi atacă acum din toate părţile deodată.

- Încingeţi focul! strigă Gandalf către hobbiţi. Scoateţi spadele şi staţi spate în spate!

În lumina săltăreaţă, pe măsură ce vreascurile se aprindeau, Frodo zări nenumărate forme cenuşii sărind peste cercul de pietre. Şi mai multe le urmau. Prin gâtlejul unei căpetenii uriaşe Aragorn îşi înfipse sabia dintr-o singură mişcare; cu o singură retezătură Boromir seceră capul unei alteia. Lângă ei, Gimli stătea cu picioarele sale vânjoase, învârtindu-şi securea de gnom. Arcul lui Legolas zbârnâia.

În lumina unduitoare a focului, Gandalf păru deodată să crească: se înălţa ca o siluetă uriaşă, ameninţătoare, un monument al cine ştie cărui rege de demult al pietrelor, ridicat pe-un deal. Lăsându-se în jos precum un nor, el ridică o ramură arzândă şi păşi în întâmpinarea lupilor. Din faţa lui fiarele se retraseră. El aruncă ramura-flacără în văzduh. Aceasta scăpără cu o pară neaşteptată, ca un fulger; iar vocea lui Gandalf bubui ca tunetul:

- *Naur an edraith ammen! Naur dan i ngaurhoth!* strigă el.

Se auzi un vuiet şi un pârâit şi copacul de deasupra lui explodă într-o vâlvătaie de frunze şi flori de foc. Limbile se întinseră de la un vârf la altul. Întregul deal era încoronat cu o lumină orbitoare. Săbiile şi pumnalele celor care se apărau sclipiră şi scăpărară. Ultima săgeată a lui Legolas se aprinse în aer în plin zbor şi se înfipse arzând drept în inima unei mari căpetenii de-a lupilor. Toţi ceilalţi o rupseră la fugă.

Încet-încet focul se stinse, până când nu mai rămase nimic altceva decât cenuşa care se scutura, şi scântei ici şi colo; un fum înecăcios se vălătucea deasupra tulpinilor arse ale copacilor şi se depărtă negru de colină atunci când primele semne ale zorilor apărură palide pe cer. Duşmanii fuseseră puşi pe fugă şi nu se mai întoarseră.

- Ce ţi-am spus, domnu' Pippin? întrebă Sam, vârându-şi sabia în teacă. N-or să pună ei lupii laba pe el. Mare minune a fost asta, hotărât lucru. Mi-a făcut părul măciucă şi alta nu!

În lumina dimineţii, nu se zărea nici urmă de lup şi în zadar căutară cadavrele celor ucişi. Nici o altă urmă de bătălie în afara copacilor carbonizaţi şi a săgeţilor lui Legolas, care zăceau împrăştiate pe coama dealului. Erau nevătămate, doar din una nu mai rămăsese altceva decât vârful.

- Aşa cum m-am temut, spuse Gandalf. Lupii aştia n-au fost dintre cei obişnuiţi, care vânează flămânzi în sălbăticie. Să îmbucăm ceva la repezeală şi s-o luăm din loc!

În acea zi vremea se schimbă din nou, aproape ca la comanda unei puteri ce nu mai avea trebuinţă de zăpadă, pentru că ei părăsiseră de-acum trecătoarea - o putere ce dorea să aiba o zi senină în care tot ceea ce mişcă în pustietate să poată fi zărit de la mare depărtare. Vântul încetase de tot după ce în timpul nopţii începuse să bată dinspre nord spre nord-vest. Norii dispăruseră spre sud, iar cerul se deschisese albastru în înalt. Pe când stăteau ei pe muchia dealului, gata de plecare, o rază de soare palidă luci deasupra crestelor muntoase.

- Trebuie să ajungem la porţi înainte să apună soarele, zise Gandalf, altfel mă tem că nu mai apucăm să le zărim. Mult nu e de mers, dar drumul s-ar putea să fie încâlcit, căci Aragorn nu ne mai poate conduce; pe meleagurile astea n-a prea umblat; cât despre mine, o singură dată am nimerit sub peretele apusean al Moriei, şi asta cu mult timp în urmă. Acolo se află, mai spuse el, arătând spre sud-est, unde pantele munţilor coborau abrupte până la umbrele de la picioarele lor.

În depărtare se desluşea cu greu o linie de stânci golaşe, iar în mijlocul lor, mai înalte decât toate celelalte, un perete semeţ.

- Când am părăsit poteca, continuă Gandalf, v-am dus spre miazăzi, nicidecum spre punctul de unde plecaserăm, cum poate aţi băgat de seamă unii dintre voi. Şi bine am făcut, căci acum avem mai puţine mile de străbătut, şi e nevoie să ne grăbim. Să mergem.

- Nu ştiu ce să sper mai curând, zise Boromir întunecat la chip, să găsească Gandalf ceea ce caută, sau, ajungând la stâncă, să descoperim că porţile au dispărut pentru totdeauna. Şi una, şi alta par la fel de rele, şi mai degrabă ne văd prinşi între lupi şi peretele de stâncă. Luaţi-o înainte.

Gimli mergea în faţă, pas în pas cu vrăjitorul, într-atât era de nerăbdător să ajungă în Moria. Ei doi împreună îi conduceau pe însoţitorii Inelului înapoi, spre munţi. Singurul drum din străvechime spre Moria, dinspre vest, urmase lungul unui pârâu, Sirannon, care izvora de la picioarele stâncilor aflate în apropierea porţilor. Se prea poate însă ca Gandalf să se fi rătăcit, său poate că meleagul se schimbase întrucâtva în anii din urmă; căci nu dădu peste pârâu acolo unde se aşteptase să-l găsească, ci la câteva mile mai la sud de locul de unde porniseră.

Dimineaţa se apropia de ora amiezii, dar ei rătăceau încă şi orbecăiau pe întinderea aceea pustie, presărată cu pietre roşii. Nicăieri nu zăreau o sclipire de apă şi nu auzeau vreun zvon de curgere, peste tot numai pustiu şi uscăciune. Nici tu vieţuitoare, nici tu pasăre pe cer; dar ce avea să le

aducă noaptea dacă-i prindea pe acel tărâm pierdut, nu cutezau să se gândească.

Deodată, Gimli, care o luase în fruntea tuturor, strigă în urmă către ei. Se cocoţase pe o movilă şi arăta spre dreapta. Grăbind pasul, văzură la picioarele lor un canal adânc şi îngust. Era gol, tăcut, abia dacă se zărea un firicel de apă ce se scurgea printre pietrele maronii, vârstate cu roşu, de pe fundul lui; dar pe malul de pe partea lor era o potecă, întreruptă şi pierdută în multe locuri, ce şerpuia printre pereţii în ruină şi dalele ce mărginiseră şi pavaseră odinioară o cale straveche.

- Ah! în sfârşit, iată-l! exclamă Gandalf. Pe acolo curgea pârâul Sirannon, Pârâul Porţii, aşa se numea. Dar nu-mi pot da seama ce s-a întâmplat cu apa; pe vremuri curgea repede şi tumultuoasă. Haideţi! Trebuie să ne grăbim. Am întîrziat.

Îi dureau picioarele şi erau obosiţi; cu toate acestea, s-au târât cu îndărătnicie multe mile de-a lungul potecii accidentate şi şerpuitoare. Soarele trecuse de amiază şi începea să coboare spre asfinţit. După un popas scurt şi ceva îmbucat în grabă, îşi continuară drumul. În faţa lor munţii îşi strângeau rândurile, dar poteca lor se afla într-o depresiune adâncă, de unde nu puteau zări decât coamele mai înalte şi tancurile îndepărtate de la răsărit.

În cele din urmă ajunseră la un loc unde poteca, ce până atunci se strecurase între malul canalului şi un povârniş abrupt la stângă, cotea brusc şi o luă din nou spre est. Dând cotul, drumeţii se treziră în faţa unei stânci puţin înalte, cam de cinci stânjeni, cu vârful retezat şi zimţat. Deasupra ei, un fuior de apă picura printr-o fisură largă ce părea să fi fost scobită de o cascadă ce fusese cândva vijelioasă şi bogată.

- Chiar că s-au schimbat lucrurile! exclamă Gandalf. Dar nu există nici o îndoială că acesta e locul. Asta e tot ce-a mai rămas din Cascada Scării. Dacă-mi amintesc bine, erau nişte trepte săpate în stâncă la dreapta lor, dar drumul principal o lua la stângă şi urca ocolit până pe platoul de deasupra. Pe vremuri, acolo era o vale puţin adâncă, dincolo de cascadă, chiar până la Porţile Moriei, şi prin ea curgea Sirannon, alături de drum. Să mergem şi să vedem cum mai stau lucrurile acum.

Găsiră treptele de piatră fără greutate. Gimli le urcă în pas vioi, urmat de Gandalf şi Frodo. Ajunşi sus, văzură că nu mai puteau merge pe acelaşi drum, şi pricina pentru secătuirea Pârâului Porţii li se dezvălui pe dată. În spatele lor, Soarele ce asfinţea umplea cerul apusean şi rece cu o lumină aurie, scăpărătoare. În faţa lor se întindea un lac negru şi neclintit. Nici cer şi nici apus nu se rasfrângeau în oglinda lui mohorâtă. Sirannon fusese zăgăzuit şi umpluse întreaga vale. Dincolo de apa ameninţătoare se ridicau stânci uriaşe, cu pereţi aspri apărând palizi în lumina tot mai stinsă: de neînlăturat şi de netrecut. Fără urmă de poartă sau intrare, fără fisuri sau crăpături, nimic din toate astea nu putea Frodo desluşi pe suprafaţa încruntată a pietrei.

- Ăia-s Pereţii Moriei, spuse Gandalf, arătând spre malul opus al apei. Şi acolo se află Poarta, cândva, Poarta Elfilor la capătul drumului dinspre Hollin, pe care am venit noi. Dar drumul acesta este blocat acum. Bănuiesc că nimeni dintre noi nu va dori ca la sfârşitul zilei să înoate în apa asta dătătoare de fiori. Mă duce cu gândul numai la lucruri rele.

- Trebuie să găsim o cale în jurul muchiei dinspre miazănoapte, îşi dădu Gimli cu părerea. Primul lucru pe care trebuie să-l facem e să urcăm pe poteca principală şi să vedem unde ne va duce. Chiar dacă n-ar fi nici un lac acolo, tot nu putem urca poneiul cu bagajele pe scări în sus.

- Oricum, nu putem duce bietul animal în adâncul Minelor, zise Gandalf. Drumul pe sub Munţi este întunecos şi sunt locuri strâmte şi abrupte pe care noi le putem străbate, dar el nu.

- Bietul şi bătrânul Bill! îl căină Frodo. La asta nu ne-am gândit. Şi bietul Sam. Oare ce-o să spună?

- Îmi pare rău, oftă Gandalf. Bietul Bill ne-a fost un tovarăş de nădejde şi mi se frânge inima că acum trebuie să-l lăsăm în voia sorţii. Dacă ar fi fost după mine, aş fi călătorit cu mai puţine bagaje, n-aş fi luat nici un animal cu mine, cu atât mai puţin pe acesta pe care-l îndrăgeşte Sam atâta. Tot timpul m-am temut că o să fim nevoiţi s-o apucăm pe aici.

Ziua se apropia de sfârşit şi stele reci sclipeau pe cer, sus, deasupra orizontului de la apus, atunci când drumeţii, după ce urcară cât putură de repede povârnişul, ajunseră pe malul lacului. În laţime, nu părea să aibă mai mult de şase-şapte sute de iarzi în punctul lui cel mai lat. Până unde se întindea spre sud nu-şi puteau da seama în lumina care se stingea; dar capătul dinspre nord nu se afla la mai mult de o jumătate de milă de locul unde se opriseră, iar între coamele stâncoase ce închideau valea şi marginea lacului se zărea o fâşie de pământ. Porniră cu pas grăbit înainte, căci încă mai aveau o milă sau două până la acel loc de pe malul îndepărtat spre care ţintea Gandalf; şi abia acolo aveau să găsească porţile.

Când ajunseră la colţul cel mai nordic al lacului, dădură peste un iaz puţin întins, ce le închidea drumul. Cu apa verde, stătătoare, desfăşurat ca un braţ vâscos, spre îngrăditura coamelor. Gimli păşi înainte nedescurajat şi descoperi că apa nu era adâncă, ci doar până la glezne. Ceilalţi îl urmară unul după altul, păşind cu grijă, căci sub plantele ce încărcau apa se găseau pietre alunecoase, acoperite cu muşchi, încât fiecare pas era nesigur. Frodo se cutremură de scârbă de câte ori atingea cu talpa acea apă întunecoasă şi mocirloasă.

Când Sam, ultimul dintre ei, ajunse cu Bill pe pământul uscat de pe malul celălalt, se auzi un fâşâit şi o plescăitură, ca şi când un peşte tulburase suprafaţa liniştită a apei. În aceeaşi clipă, întorcând toţi capetele, văzură cercuri, cu margini întunecate de umbrele luminii ce se stingea: inele mari se lărgeau tot mai mult dinspre un punct îndepărtat al lacului. Se auzi un bolborosit, apoi tăcere. Înserarea se făcu mai adâncă şi ultimele raze ale apusului fură învăluite în nori.

Gandalf grăbi şi mai mult pasul, iar ceilalţi îl urmară cât puteau ei de iute. Ajunseră pe fâşia de pământ dintre lac şi stânci: îngustă, în multe locuri abia dacă era lată de câţiva paşi, plină de stânci rostogolite şi pietre; găsiră totuşi o cărăruie, chiar pe lângă peretele stâncii, cât mai departe cu putinţă de apa întunecoasă. O milă mai la sud de-a lungul ţărmului ajunseră la stejarii-de-piatră. Cioturi şi ramuri frânte putrezeau în vâlcele, rămăşiţe, parese, ale unui fost desiş sau ale unui perete viu ce mărginise odinioară drumul de-a lungul văii inundate. Dar chiar sub stâncă se aflau, încă viguroşi şi plini de sevă, doi copaci înalţi, mai semeţi decât orice alt stejar ce-i fusese dat lui Frodo să vadă sau să-şi închipuie că puteau exista. Rădăcinile lor masive se întindeau de la stâncă până la marginea apei. Văzuţi de departe, din capul scărilor, păruseră nişte tufe pipernicite sub stâncile ce se desenaseră nedesluşit; acum însă, se înălţau mult deasupra capetelor, drepţi, întunecaţi, neclintiţi, aruncând umbre noptatice adânci în jurul lor, stând ca nişte coloane de strajă la capătul drumului.

- Aşa deci, am ajuns, îi anunţă Gandalf. Aici se sfârşea Drumul Elfilor ce venea de la Hollin. Stejarul-de-piatră era simbolul celor care locuiau pe acele meleaguri şi l-au plantat aici ca să însemne hotarul pământului lor; căci Poarta de Apus a fost făcută mai cu seamă pentru a le servi în negoţul lor cu Seniorii Moriei. Acelea au fost zile fericite, când încă exista prietenie între seminţii, chiar şi între gnomi şi elfi.

- N-a fost vina gnomilor că această prietenie a luat sfârşit, spuse Gimli.

- N-am auzit să fi fost vina elfilor, ripostă Legolas.

- Eu am auzit şi de una, şi de alta, îi opri Gandalf, şi n-am să-mi spun părerea acum. Dar, vă rog pe voi doi măcar, Legolas şi Gimli, să fiţi prieteni şi să mă ajutaţi. Am nevoie de amândoi. Porţile sunt închise şi ascunse şi, cu cât le vom găsi mai repede, cu atât va fi mai bine. Noaptea stă să cadă.

Întorcându-se către ceilalţi, spuse:

- În timp ce eu caut, vreţi, vă rog, să vă pregătiţi pentru intrarea în Mină? Căci mă tem că aici suntem nevoiţi să ne luăm rămas-bun de la bunul nostru animal de povară. Va trebui să lăsaţi deoparte cât mai multe dintre lucrurile aduse cu noi pentru vreme rea: nu vă vor fi de trebuinţă înăuntru şi nici, trag nădejde, când vom răzbi de partea cealaltă şi ne vom continua călătoria spre Miazăzi. Fiecare va lua o parte din ceea ce a dus poneiul, mai cu seamă merindele şi burdufurile cu apă.

- Da', domnu' Gandalf, nu-l poţi lăsa pe sărmanu' şi bătrânu' Bill în locul ăsta uitat de lume! strigă Sam, mânios şi tulburat. Nu îngădui aşa ceva şi cu asta basta. După ce-a străbătut atâta amar de drum şi după toate cele!

- Îmi pare rău, Sam, spuse vrăjitorul. Dar, când se va deschide Poarta, nu cred că vei fi în stare să-l târăşti pe Bill înăuntru în lunga beznă a Moriei. Va trebui să alegi între Bill şi Stăpânul tău.

- L-ar urma pe domnu' Frodo şi-ntr-o văgăună de dragon dacă-l duc eu, protestă Sam. Ar fi totuna cu a-l omorî dacă-l părăsesc aici, cu toţi lupii ăştia care dau târcoale.

- Nu va fi totuna cu a-l omorî, aşa gândesc, zise Gandalf. Îşi puse mâna pe capul poneiului şi vorbi cu voce scăzută:

- Du-te cu vorbe de povaţă şi ocrotire. Eşti un animal înţelept, ai învăţat multe în Vâlceaua Despicată. Caută să ajungi în locuri de păşunat şi apoi la Elrond acasă, sau oriunde vei voi tu să mergi. Haide, Sam, adăugă el. Va avea la fel de multe şanse ca şi noi să scape de lupi şi să ajungă acasă întreg şi nevătămat.

Sam stătea abătut lângă ponei, fără să spună ceva. Părând a înţelege ce se întîmplă, Bill îl amuşină, punându-şi botul lângă urechea lui Sam. Sam izbucni în lacrimi şi, mai mult pe orbecăite, începu să desfacă toate curelele şi să descarce calabalâcul de pe spinarea poneiului, aruncându-l pe jos. Ceilalţi se apucară să aleagă dintre lucruri, punând deoparte tot ce putea fi lăsat în urmă şi împărţind restul între ei.

După ce isprăviră treaba asta, se întoarseră spre Gandalf. Bătrânul părea să nu fi făcut nimic. Stătea între cei doi copaci şi se uita ţintă la peretele gol al stâncii, ca şi cum ar fi dorit să sfredelească o gaură în ea doar cu puterea ochilor. Gimli se mişca de colo-colo, ciocanind stânca din loc în loc cu toporul lui. Legolas stătea lipit de stâncă, parcă în ascultare.

- Bun, iată-ne gata pregătiţi, zise Merry, dar unde sunt Porţile? Nu văd nici una.

- Porţile gnomilor nu sunt făcute să fie văzute atunci când sunt închise, explică Gimli. Sunt invizibile, şi nici chiar Stăpânii lor nu le pot găsi şi nu le pot deschide dacă le este uitată taina.

- Doar că această Poartă n-a fost făcută ca o taină cunoscută doar de gnomi, spuse Gandalf, prinzând brusc viaţă şi răsucindu-se spre ei. Atâta vreme cât lucrurile nu-s cu totul schimbate, ochii ce ştiu ce caută pot să descopere semnele.

Înaintă până la zid. Chiar între cele două umbre aruncate de copaci se găsea o suprafaţă netedă, peste care el îşi trecu mâinile într-o parte şi-n alta, murmurând aproape neauzit nişte vorbe. Apoi făcu un pas îndărăt.

- Uitaţi! Acum puteţi vedea ceva?

Luna strălucea pe suprafaţa cenuşie a stâncii; dar, o vreme, ceilalţi nu zăriră nimic. Apoi, treptat, pe locul peste care trecuseră mâinile vrăjitorului apărură nişte linii şterse, ca nişte vinişoare firave de argint ce străbat o piatră. La început doar ca nişte fire palide de zăbranic, atât de fine, încât abia dacă sclipeau când le prindea luna în razele ei, dar, încetul cu încetul, se lăţiră tot mai mult şi deveniră tot mai limpezi, până când li se putu desluşi desenul.

În partea de sus, până unde putea Gandalf să ajungă, se găsea un arc din litere împletite între ele, scrise în alfabetul elf. Dedesubt, deşi din loc în loc firele se pierdeau sau erau întrerupte, se descifra conturul unei nicovale şi al unui ciocan, deasupra cărora se zărea o coroană cu şapte stele. Sub acestea, doi copaci, fiecare purtând mai multe în primul pătrar. Mai clar ca toate celelalte strălucea în mijlocul porţii o singură stea cu multe raze.

- Acestea sunt însemnele lui Durin! strigă Gimli.

- Şi aici e Copacul Elfilor Nobili, adaugă Legolas.

- Şi Steaua Casei de Feanor, continuă Gandalf. Sunt lucrate din ithildin ce oglindesc doar lumina stelelor şi a lunii şi nu străluceşte decât când este atins de cineva care rosteşte vorbe de acum de mult uitate în Pământul de Mijloc. Eu le-am auzit de mult de tot şi a trebuit să mă gândesc adânc pîn-am putut să mi le reamintesc.

- Ce stă scris acolo? întrebă Frodo, care încerca să descifreze inscripţia de pe arc. Credeam că ştiu alfabetul elfic, dar literele astea nu le pot citi.

- Cuvintele sunt în limba elfică vorbită în Zilele de Odinioară la Apus de Pământul de Mijloc, răspunse Gandalf. Dar ele nu spun nimic important pentru noi. Spun doar atât: *Porţile lui Durin. Stăpânul Moriei. Rosteşte, prietene, şi intră,* iar dedesubt, cu litere mici şi aproape şterse, spune aşa: *Eu, Narvis, le-am făcut. Celebriombur din Hollin le-a lucrat.*

- Ce înseamnă *rosteşte, prietene, şi intră?* vru să ştie Merry.

- E foarte limpede, zise Gimli. Dacă eşti prieten, spune parola şi porţile se vor deschide, iar tu poţi intra.

Aici stă scris cu alfabet Feanorian după cum e felul în Beleriand: Enngn Durin Aran Moria:pedo mellon a minno. Im Narbi hain echant: Celebrimboro Eregion teithant i thibo hin.

- Da, făcu Gandalf gânditor, aceste porţi sunt, probabil, Stăpânite prin cuvinte. Unele porţi de-ale gnomilor se deschid doar în anumite momente, sau doar pentru cei meniţi anume; altele au încuietori şi chei de care tot ai nevoie, chiar şi când momentul şi vorbele sunt cele potrivite şi ştiute. Porţile acestea n-au chei. Pe vremea lui Durin nu erau tainice. Stăteau de obicei deschise şi erau semne puse anume să-ţi arate drumul spre ele. Dar dacă erau închise, oricine cunoştea cuvântul de deschidere a lor putea să-l rostească şi să le treacă pragul. Cel puţin aşa se spune din bătrâni, n-am dreptate, Gimli?

- Ba ai, răspunse gnomul. Dar care e acel cuvânt nimeni nu-şi mai aminteşte. Narvi şi meşteşugul lui şi toţi cei de-un neam cu el au dispărut de pe faţa pământului.

- Dar *tu* cunoşti cuvântul, Gandalf? i se adresă Boromir mirat.

- Nu, răspunse vrăjitorul.

Ceilalţi îl priviră disperaţi: doar Aragorn, care-l ştia bine pe Gandalf, rămase tăcut şi nepăsător.

- Atunci ce rost a avut să ne aduci în locul ăsta blestemat? strigă Boromir, uitându-se peste umăr, înfiorat, la apa întunecată. Ne-ai spus că odată ai trecut prin Mina. Cum de-a fost cu putinţă, dacă n-ai ştiut-cum să intri?

- Răspunsul la prima ta întrebare, Boromir, spuse vrăjitorul, este că nu cunosc cuvântul - încă. Dar vom vedea în curând. Şi, adaugă el cu o scăpărare în ochi pe sub sprâncenele stufoase, poţi prea bine să te întrebi care-i rostul faptelor mele abia după ce s-au dovedit zadarnice. Cât despre cealaltă întrebare a ta: te îndoieşti de povestea mea? Sau nu mai ai putere de judecată? Nu pe aici am intrat. Ci pe la Răsărit.

Şi dacă vrei să ştii, am să-ţi spun că aceste porţi se deschid înspre afară. Dinăuntru le poţi împinge cu mâinile. De afară nimic nu le clinteşte, afară doar de vraja poruncii. Nu pot fi împinse cu forţa înspre înăuntru.

- Şi atunci ce-ai să le faci? întrebă Pippin, fără să se înspăimânte de sprâncenele zburlite şi încruntate ale vrăjitorului.

- Am să ciocănesc în poartă cu căpăţâna ta, Peregrin Took, îl luă vrăjitorul în răspăr. Dacă nici asta n-o să le clintească, iar eu voi fi lăsat în pace cu toate întrebările astea nătângi, o să caut vorbele magice.

Odată ştiam toate vrăjile în toate limbile elfilor sau ale oamenilor sau ale orcilor, ce erau folosite pentru aşa ceva. Îmi mai amintesc încă două sute dintre ele fără să-mi chinui mintea. Dar cred că n-o să fie nevoie decât de câteva încercări. Şi nu va trebui să-i cer lui Gimli ajutorul pentru cuvintele din limba gnomilor cea tainică, pe care n-o dezvăluie nimănui. Vorbele magice erau în elfică, la fel şi scrisul de pe arcul de piatră. Nu mă prea îndoiesc de asta.

Se apropie din nou de stâncă şi cu toiagul atinse steaua de argint din mijloc, sub semnul nicovalei.

Annon edhellen, edro hi ammen!
Fennas nogothrin, lasto beth lammen!

spuse el cu voce poruncitoare.

Liniile de argint pieiră, dar piatra cenuşie şi goală nu se clinti.

De multe ori repetă el vorbele astea, altfel ordonate, sau schimbând câte un cuvânt sau altul. Apoi încercă şi alte formule magice, una după alta, vorbind când mai repede şi mai tare, când rar şi şoptit. Rosti multe cuvinte din limba elfică. Dar de întâmplat nu se întâmplă nimic. Stânca se înălţa în noapte, infinitele stele erau toate aprinse, vântul sufla rece şi porţile rămâneau închise.

Gandalf se apropie încă o dată de perete şi, ridicându-şi braţele, vorbi cu o voce poruncitoare şi tot mai mânioasă. *Edro, edro!* strigă el şi îşi izbi toiagul în stâncă. *Deschide-te, deschide-te!* urlă şi apoi rosti aceeaşi poruncă în toate limbile ce fuseseră rostite vreodată la vest de Pământul de Mijloc. Apoi îşi aruncă la pământ toiagul şi se aşeză tăcut.

În acea clipă, de foarte departe, vântul aduse până la urechile lor ciulite urletul lupilor. Bill poneiul tresări înspăimântat, iar Sam sări lângă el şi-i şopti ceva la ureche.

- Nu-l lăsa să fugă, îl povăţui Boromir. Se pare că încă vom avea nevoie de el, dacă nu dau lupii peste noi. Ah, ce mai urăsc iazul ăsta împuţit!

Se aplecă şi, culegând de pe jos o piatră mare, o aruncă departe, în apa neagră.

Piatra dispăru cu un plescăit moale; dar tot atunci se auziră un foşnet şi un bolborosit. Cercuri mari, încreţite, se formară în jurul locului unde căzuse piatra, mişcându-se încet spre piciorul stâncii.

- De ce-ai făcut ăsta, Boromir? îl mustră Frodo. Şi eu urăsc lacul ăsta şi mi-e teamă. Nu ştiu de ce anume: nu de lupi, nici de întunericul din spatele porţilor, ci de altceva. Mi-e teamă de lac. Nu-l tulbura.

- Tare-aş vrea să putem pleca, se tângui Merry.

- De ce nu se grăbeşte Gandalf să facă ceva? scânci Pippin.

Gandalf nu lua seama la ei. Stătea cu capul plecat, ori din pricina disperării, ori fiindcă era prea adâncit în gânduri. Urletul sinistru al lupilor se auzi din nou. Încreţiturile apei crescură şi se apropiară şi mai mult; unele săltau de-acum pe mal.

Cu un gest brusc, care-i sperie pe toţi, vrăjitorul sări în picioare. Râdea.

- L-am găsit! strigă el. Bineînţeles, bineînţeles! Absurd de simplu, ca toate ghicitorile când găseşti răspunsul.

Îşi culese toiagul, se apropie de stâncă şi spuse cu voce limpede: *Mellon!*

Steaua luci scurt şi iar pieri. Apoi, fără nici un zgomot, o poartă mare prinse contur, deşi până atunci nu se zărise nici o crăpătură sau balama. Încet, se împărţi în două la mijloc şi începu să se deschidă în afară, centimetru cu centimetru, până când ambele porţi se dădură la o parte şi se lipiră de perete. Prin deschiderea ei se zărea o scară înecată în umbre, urcând pieptiş; dar după primele trepte, întunericul era mai adânc decât noaptea. Uimiţi, drumeţii căscară ochii mari.

- Vasăzică tot m-am înşelat, spuse Gandalf, şi Gimli la fel. Dintre toţi, doar Merry a fost pe calea cea bună. Cuvântul ce deschidea porţile a stat scris pe arcul de boltă tot timpul! Tălmăcirea ar fi trebuit să sune astfel: *Rosteşte* Prieten *şi intră.* Nu trebuia decât să rostesc cuvântul elfic pentru *prieten* şi uşile se deschideau. Foarte simplu. Prea simplu în zilele astea pline de suspiciune pentru un învăţat într-ale istoriilor. Zilele acelea de demult au fost mai fericite. Şi-acum să mergem.

Păşi înainte şi puse piciorul pe prima treaptă. Dar în aceeaşi clipă se petrecură mai multe lucruri deodată. Frodo simţi cum îl apucă ceva de gleznă şi căzu ţipând. Bill poneiul necheză înspăimântat şi, făcând stângămprejur, se repezi în noapte, de-a lungul lacului. Sam ţâşni după el, dar, auzind ţipătul lui Frodo, fugi înapoi, plângând şi blestemând. Ceilalţi se răsuciră şi văzură apele lacului clocotind, de parcă o armată întreagă de şerpi ar fi venit înotând dinspre capătul lui sudic.

Din apa se târâse în afară un tentacul lung şi suplu, verde-pal, fosforescent, ud. La capăt avea nişte degete care se încleştaseră pe glezna lui Frodo şi acum îl trăgeau spre apă. Căzut în genunchi, Sam încerca să-l reteze cu pumnalul.

Braţul îi dădu drumul lui Frodo şi tot atunci Sam îl prinse în braţe, trăgându-l înapoi şi strigând după ajutor. Douăzeci de alte braţe ţâşniră din apă. Apa neagră fierbea, iar văzduhul era greu de o duhoare cumplită.

- Intraţi pe poartă! Pe scări! Repede! strigă Gandalf, sărind înapoi.

Scoţându-i din starea de groază ce părea să-i fi pironit locului pe toţi, în afară de Sam, Gandalf îi mână înainte.

Tocmai la timp. Sam şi Frodo urcaseră câteva trepte doar, iar Gandalf începea să urce, când tentaculele apucătoare se zvîrcoliră pe fâşia de ţărm şi prinseră a pipăi cu degetele lor peretele de stâncă şi porţile. Unul chiar şerpui până pe prag, lucind în lumina stelelor. Gandalf se răsuci şi se opri. Dacă se gândea la cuvântul care ar fi putut să închidă porţile pe dinăuntru, efortul său era inutil. Multe braţe încolăcite prinseră cele două porţi şi, cu o forţă teribilă, le învârtiră în jurul balamalelor. Cu un ecou înfiorător, uşile se trântiră şi toată lumina pieri. Piatra masivă fu străbătută de un zgomot surd, ca de ceva ce se sparge şi crapă.

Prinzându-se de braţul lui Frodo, Sam se prăbuşi pe o treaptă în întunericul deplin.

- Bietu' şi bătrânu' Bill, spuse el cu o voce sugrumată. Sărmanu' Bill! Lupi şi şerpi! Şerpii l-au dat gata. A trebuit să aleg, domnu' Frodo. A trebuit să vin cu domnia voastră.

Îl auziră pe Gandalf coborând treptele şi izbindu-şi toiagul în Porţi. Piatra vibră, treptele tremurară, dar porţile rămaseră închise.

- Măi, măi, făcu vrăjitorul. Galeria este acum închisă în urma noastră şi nu avem decât o singura cale de ieşire - de partea cealaltă a munţilor. Din zgomotele pe care le aud, mă tem că au fost îngrămădite pietre şi copacii au fost dezrădăcinaţi şi aruncaţi de-a curmezişul porţii. Îmi pare rău, căci copacii erau minunaţi şi creşteau de atâta vreme.

- Am simţit că ne pândea ceva îngrozitor din clipa în care am atins prima oară apa cu piciorul, zise Frodo. Ce-a fost acel ceva acolo, ori poate au fost mai multe?

- Nu ştiu, mărturisi Gandalf, dar braţele au fost mânate de un singur ţel. Ceva s-a furişat, sau a fost împins afară din apele întunecate de sub munţi. În ungherele adânci ale lumii sunt fiinţe mai străvechi şi mai cumplite decât orcii.

Nu-şi rosti cu voce tare gândul că, orice ar fi fost ceea ce sălăşluia în lac, primul pe care-l înhăţase dintre ei toţi fusese Frodo.

Boromir murmură ceva pentru sine, dar ecoul pietrelor întoarse murmurul într-o şoaptă răguşită pe care toţi o auziră:

- În ungherele adânci ale lumii. Şi într-acolo ne-ndreptăm noi acum, împotriva voinţei mele. Cine ne va arăta drumul în locul ăsta întunecos ca un mormânt?

- Eu, răspunse Gandalf, iar Gimli va merge alături de mine. Urmaţi-mi toiagul.

Urcând treptele cele mari şi trecând în fruntea lor, el îşi ridică toiagul şi în vârful lui se zări o lucire palidă. Scara lată era solidă, fără nici o stricăciune. Două sute de trepte numărară, unele mai late şi altele mai înguste; iar Ia capătul lor dădură peste o galerie boltită, cu podeaua dreaptă ce ducea adânc în întuneric.

- Să ne aşezăm, să ne odihnim şi să îmbucăm ceva aici, pe platformă. Căci sală de mese n-o să găsim, propuse Frodo.

Începuse să scape de groaza braţului-menghină şi dintr-o dată i se făcuse teribil de foame.

Propunerea lui fu primită de toţi cu bucurie; se aşezară pe treptele de sus, siluete neclare în întunecime. După ce isprăviră de mâncat, Gandalf dădu fiecăruia câte o a treia sorbitură din *miruvor,* licoarea din Vâlceaua Despicată.

- Din păcate se va isprăvi şi asta în curând, zise el, dar cred că avem nevoie de-o înghiţitură după groaza de la poartă. Şi dacă nu ne ajută norocul, o să avem nevoie de tot ce-a mai rămas înainte să ajungem de partea cealaltă. Să avem grijă şi de apă. Sunt multe izvoare şi fântâni în galerii, dar nu trebuie atinse. S-ar putea să nu avem unde să ne umplem burdufurile şi clondirurile până nu ajungem în Valea Pârâiaşului Tainic.

- Cât o să facem până acolo? întrebă Frodo.

- Nu pot spune, răspunse Gandalf. Depinde de multe. Dar dacă mergem drept, fără întâmplări nefericite şi fără să ne rătăcim, o să ne ia trei sau patru marşuri, aşa nădăjduiesc. Nu pot fi mai puţin de patruzeci de mile între Poarta de Apus şi Poarta de Răsărit în linie dreaptă iar drumul poate să fie tare întortocheat.

După acest popas scurt, porniră din nou la drum. Toţi erau nerăbdători să încheie călătoria cât mai repede cu putinţă şi erau hotărâţi, oricât ar fi fost de obosiţi, să mărşăluiască alte câteva ore bune. Gandalf mergea tot în frunte. În mâna stângă ţinea ridicat toiagul său lucitor, a cărui rază abia dacă lumina drumul de sub picioare; în dreapta îşi ţinea sabia, pe Glamdring. În urma lui venea Gimli, cu ochii scăpărând în lumina palidă atunci când îşi întorcea capul dintr-o parte în alta. În spatele gnomului, Frodo, şi el cu sabia lui scurtă, Sting, în mână. Nici o rază nu scăpără din tăişurile celor două săbii; ceea ce le aducea oarecare uşurare, căci, fiind lucrate de fierarii elfi în Zilele de Odinioară, săbiile acestea aveau o lucire rece atunci când se aflau în preajma vreun orc. După Frodo veneau Sam şi apoi Legolas, hobbiţii mai tineri şi Boromir. În întunericul din urmă de tot venea Aragorn, posomorât şi tăcut.

Galeria coti de câteva ori, apoi prinse a coborî. Şi coborî întruna o bucată bună de vreme înainte să o ia din nou drept. Aerul era tot mai încins şi sufocant, dar nu respingător, şi din timp în timp simţeau curenţi ceva mai reci ce le răcoreau feţele, venind dinspre deschideri doar bănuite în pereţii laterali. Păreau să fie multe asemenea deschideri. În raza palidă a toiagului vrăjitorului, Frodo apucă să vadă scări şi bolţi, coridoare şi tuneluri urcând, coborând abrupt sau doar deschizîndu-se oarbe de ambele părţi. Atât de multe erau, încât îl zăpăceau şi cu greu şi le-ar fi putut aminti.

Gimli nu prea avea cu ce să-l ajute pe Gandalf, în afară doar de curajul său îndărătnic. Cel puţin nu era tulburat, aşa ca ceilalţi, de întuneric. Adeseori vrăjitorul se sfătuia cu el acolo unde încrucişările de galerii îl puneau în încurcătură; dar tot Gandalf era cel care avea ultimul cuvânt, de fiecare dată. Minele Moriei erau mai întinse şi mai întortocheate decât îşi putea închipui Gimli, oricât ar fi fost el fiul lui Gloin, gnomul din rasă de

munte. Pentru Gandalf, amintirile îndepărtate legate de o călătorie făcută cu atâţia amar de ani în urmă îi erau de prea puţin ajutor, dar chiar şi în bezna aceea şi în ciuda atâtor cotituri ale drumului el ştia încotro dorea să meargă, astfel că nu şovăia atâta vreme cât exista o cale ce ducea spre ţinta lui.

- Nu vă temeţi, îi încurajă Aragorn.

Se opriseră ceva mai mult decât în alte dăţi, iar Gandalf şi Gimli şuşoteau împreună; ceilalţi se strânseseră în urma lor, aşteptând neliniştiţi.

- Nu vă temeţi. Am fost cu el în multe călătorii, chiar dacă în nici una atât de întunecoasă; în Vâlceaua Despicată sunt poveşti despre fapte de-ale sale mult mai măreţe decât tot ce mi-a fost dat să văd. Nu se va rătăci - atâta vreme cât există o cale ce poate fi găsită. Ne-a adus aici înăuntru cu toată frica noastră, dar ne va scoate de aici, oricât l-ar costa asta. Mai degrabă vă puteţi încrede în el să găsească drumul spre casă într-o noapte fără lună, decât în pisicile Reginei Beruthiel.

Grupul avea noroc cu o asemenea călăuză. Căci n-aveau nici lămpaşele cu ei şi nici alt material din care să-şi facă torţe; în zăpăceala disperată de la porţi, multe lucruri rămăseseră în urmă. Dar fără nici un fel de lumină ar fi ajuns curând la mare ananghie. Nu numai că erau puzderie de căi între care să aleagă, ci în multe locuri se găseau gropi, puţuri şi fântâni negre pe marginile galeriei, ce răspundeau cu ecou paşilor lor. Fisuri şi genuni în pereţi şi podea, şi când şi când numai ce se deschidea o crăpătură chiar în faţa picioarelor lor. Cea mai lată fusese de şapte picioare, iar lui Pippin i-a trebuit multă vreme până a reuşit să-şi facă destul curaj ca să sară peste prapastia aceea grozavă. Sunetul vijelios al unei ape răsună din adânc, ca şi cum o roată uriaşă de moară s-ar fi învârtit în fundul hăului.

- Sfoară, murmură Sam. Ştiam eu c-o să-mi trebuiască dacă n-o am la mine.

Cu cât aceste pericole se îndeseau, cu atât înaintarea lor devenea mai înceată. Aveau de-acum impresia că se învîrteau în cerc la temeliile munţilor. Erau mai mult decât sfârşiţi de oboseală; cu toate acestea, nu le dădea ghes gândul de a se opri undeva. Frodo prinsese ceva curaj după ce scăpase de braţele-menghină şi după ce mâncase şi luase o înghiţitură din licoare; dar de la o vreme îl stăpânea o nouă nelinişte, ce se preschimba în frică. Deşi în Vâlceaua Despicată fusese tămăduit după lovitura provocată de pumnal, rana aceea urâtă nu rămăsese fără urmări. Simţurile sale erau mai ascuţite, prinzând mai repede de veste despre ceea ce nu putea fi zărit. Un semn al schimbării pe care-l băgase curând de seamă era acela că putea vedea în întuneric mult mai bine decât oricare altul dintre tovarăşii săi, poate în afară de Gandalf. Şi, oricum, era purtătorul Inelului: îi atârna pe piept legat de lanţ şi când şi când îi părea ca o mare greutate. Simţea dincolo de orice îndoială răul aflat deasupra şi răul din urma lor, dar nu spunea nimic despre aceasta. Strângea şi mai vîrtos mânerul săbiei şi-şi continua drumul cu îndîrjire.

Cei din urma lui vorbeau arar, şi atunci doar în şoapte grăbite. În afară de propriii lor paşi nu se auzea alt zgomot: bufniturile înfundate ale picioarelor de gnom ale lui Gimli; călcătura grea a lui Boromir; pasul uşor al lui Legolas; tropăitul moale, abia auzit, al tălpilor hobbiţilor; şi, în spate, paşii rari, fermi, ai lui Aragorn, cu picioarele lui lungi. Când se opreau câte un moment, n-auzeau absolut nimic, decât poate, din când în când, susuratul şi picurul stins al unei ape nevăzute. Cu toate acestea, Frodo începu să audă, sau doar îşi imagina că aude, şi altceva: ca o călcătură stinsă a unor tălpi goale şi moi. Niciodată îndeajuns de puternică, nici îndestul de aproape, ca să fie sigur de ceea ce auzea; dar, odată început, sunetul acela nu se curma atâta vreme cât însoţitorii Inelului erau în mişcare. Şi totuşi nu putea fi vorba de ecou, căci atunci când se opreau, tropăitul continua puţin de unul singur şi abia apoi înceta.

Trecuse de miezul nopţii când intraseră în Minele Moriei. Mergeau de câteva ore bune, doar cu câteva popasuri scurte, când Gandalf ajunse la primul obstacol cu adevărat serios. Înaintea lui se găsea o arcadă mare, din care se desfaşurau trei coridoare: toate duceau în aceeaşi direcţie generală: spre răsărit; dar coridorul din stânga se prăvălea, în timp ce al treilea, cel din dreapta, urca, iar cel din mijloc părea să ducă drept înainte, neted şi orizontal, însă foarte îngust.

- De locul ăsta nu-mi amintesc câtuşi de puţin, spuse Gandalf, stând nehotărât sub boltă.

Îşi ridică toiagul, în speranţa că va găsi nişte semne sau vreo inscripţie care să-l ajute în alegere; dar nimic de acest fel nu se zărea.

- Sunt prea obosit să mă hotărăsc, clătină el din cap. Şi mă gândesc că şi voi sunteţi la fel de obosiţi ca şi mine, dacă nu şi mai şi. Am face bine să poposim aici pentru restul nopţii. Ştiţi ce vreau să spun. Aici e întotdeauna întuneric, dar afară Luna coboară spre asfinţit şi a trecut mai mult de jumătate din noapte.

- Săracu' Bill, oftă Sam. Mă-ntreb pe unde-o fi. Nădăjduiesc că lupii nu l-au înhăţat încă.

La stânga marii arcade descoperiră o uşă de piatră: stătea pe jumătate închisă, dar se deschidea uşor la o simplă împingere. În spatele ei părea să fie o încăpere săpată în stâncă.

- Încet! încet! strigă Gandalf când Merry şi Pippin dădură buzna bucuroşi să descopere un loc unde să se poată odihni măcar cu sentimentul că erau oarecum la adăpost faţă de cum ar fi fost în galeria aceea deschisă. Uşurel! încă nu ştiţi ce-i înăuntru. Intru eu primul.

Gandalf intră prevăzător şi ceilalţi se înşiruiră în urma lui.

- Poftim, zise el, arătând cu toiagul spre mijlocul podelei, înaintea picioarelor lui zăriră o groapă mare, rotundă, ca un fel de gură de fântână. Lanţuri rupte şi ruginite coborau de pe margine în puţul negru. În apropiere se găseau bucăţi de piatră.

- Poftim, nimerea vreunul dintre voi înăuntru şi încă nici acum n-ar fi ajuns să întrebe când va ajunge la fund, îl mustră Aragorn pe Merry. Lăsaţi călăuza să meargă înainte atâta vreme cât aveţi una.

- Pare să fi fost camera gărzilor, făcută anume pentru straja celor trei galerii, explică Gimli. Şi puţul ăsta e limpede că servea drept fântână pentru străjeri, şi era acoperit cu un chepeng de piatră. Chepengul însă s-a sfărâmat, aşa că trebuie cu toţii să fim atenţi pe întuneric.

Ciudat, dar Pippin se simţea atras de fântână. În vreme ce tovarăşii săi desfăceau paturile şi-şi pregăteau culcuşurile pe lângă pereţii încăperii, cât mai departe cu putinţă de puţul din podea, el se târâ pe burtă până la buza lui şi se uită înăuntru. Parcă simţea un curent rece pe faţă, înălţându-se din adâncimi nevăzute. Sub stăpânirea unui impuls de moment, căută cu mâna o piatră şi o aruncă înăuntru. Îşi simţi inima bătând de multe ori până când auzi un sunet. Apoi, departe jos, ca şi cum piatra căzuse în apă adâncă în cine ştie ce peşteră, răsună un *pleosc,* foarte îndepărtat, dar amplificat de ecoul puţului gol.

- Ce-a fost asta? strigă Gandalf.

Răsuflă uşurat când Pippin mărturisi că el era vinovatul.

- Took neghiob! mârâi el. Asta e o călătorie serioasă, nu o plimbare de plăcere de-a hobbiţilor. Data viitoare să te arunci tu înăuntru, ca să nu mai avem necazuri. Acum stai liniştit.

Câteva minute nu se mai auzi nimic; apoi, însă, din adâncuri urcă un ciocănit stins: *toca-toc, toc-toca-toc.* Ciocăniturile încetară, dar după ce ecoul încetă şi el, reîncepură: *toca-toc, toc-toca-toc, toca-toca-toc.* Sunetul era neliniştitor, de parcă ar fi fost un fel de semnal; însă după scurt timp ciocănitul se pierdu de tot şi nu mai reveni.

- Dacă ăsta n-a fost ciocănit de ciocan, atunci n-am auzit un ciocănit în viaţa mea, zise Gimli.

- Ba asta a fost, confirmă Gandalf, şi nu-mi place defel. Poate că n-are nici o legătură cu piatra aia prostească a lui Peregrin; dar e posibil să fi tulburat ceva ce ar fi trebuit să rămână netulburat. Vă rog, nu mai faceţi aşa ceva. Să sperăm că ne vom putea odihni fără alte necazuri. Iar tu, Pippin, vei sta primul de strajă, drept răsplată, mârâi el şi se înveli în pătură.

Pippin rămase amărât lângă uşă, în întunericul beznă; tot timpul se răsucea şi se învârtea, cuprins de teamă că ceva se va târâ afară din puţ. Tare ar fi vrut să astupe gura puţului, măcar cu o pătură, dar nu îndrăznea să se urnească din loc sau să se apropie de el, deşi Gandalf părea să fi adormit.

Gandalf însă era treaz, doar că stătea nemişcat şi tăcut. Era cufundat în gânduri, încercând să-şi amintească fiecare amănunt al călătoriei lui de demult în Minele Moriei şi cugetând plin de nelinişte Ia drumul pe care trebuia să-l urmeze mai departe; dacă o apuca acum pe o cale greşită, s-ar fi putut dovedi o adevărată nenorocire. După o oră se sculă şi se duse lângă Pippin.

- Du-te într-un colţ şi trage un pui de somn, băiete, îi spuse el cu o voce blândă. Vrei să dormi, aşa bănuiesc. Eu nu pot să pun geană peste geană, aşa că la fel de bine pot să stau de veghe. Ştiu ce e cu mine, murmură el, aşezându-se pe jos lângă uşă. Am nevoie să fumez. N-am mai pus gura pe tutun din dimineaţa dinaintea furtunii de zăpadă.

Ultimul lucru pe care-l zări Pippin înainte să-l cuprindă somnul fu silueta întunecată a bălanului vrăjitor ghemuit pe podea, ferind o surcică aprinsă în căuşul palmelor, între genunchi. Scăpărarea de o clipă dezvălui nasul lui ascuţit şi un fuior de fum.

Gandalf fu cel care-i trezi pe toţi. Stătuse şi veghease de unul singur aproape şase ore, lăsându-i să se odihnească.

- Şi în timpul veghii m-am hotărât, le spuse el. Nu-mi place cum apare calea de mijloc; şi nu-mi place mirosul celei din stânga: de-acolo urcă o duhoare puturoasă şi, dacă n-am dreptate, înseamnă că nu-s călăuză. Am să urmez calea din dreapta. E vremea să urcăm din nou.

Timp de opt ore de întuneric, fără a pune la socoteală două popasuri scurte, mărşăluiră înainte, fără să întâlnească vreo primejdie, fără să audă ceva, fără să vadă altceva decât lucirea palidă a toiagului vrăjitorului, plutind ca un licurici în faţa lor. Galeria aleasă de ei urca întruna în curbă. Din câte puteau ei să-şi dea seama, curbele erau largi, parcă în spirală, şi pe măsură ce urcau deveneau tot mai înalte şi mai spaţioase. Nu se zărea nici o deschidere spre alte galerii sau tuneluri, de nici o parte, podeaua era dreaptă, solidă sub picioare, fără puţuri sau crăpături. Era limpede că ajunseseră la ceea ce odaia fusese o galerie principală; acum puteau înainta mai repede decât în timpul primului marş.

Astfel au izbutit să străbată cincisprezece mile, măsurate în linie dreaptă înspre soare-răsare, cu toate că în fapt trebuie că merseseră vreo douăzeci sau chiar mai multe. Pe măsură ce drumul urca tot mai mult, parcă şi Frodo prinse mai mult curaj; dar tot se mai simţea apăsat şi tot mai auzea, din când în când, sau i se năzărea că aude, în urma lor departe şi dincolo de călcătura şi lipăitul paşilor lor, un pas ce-i urmărea şi care nu era ecou.

Mărşăluiră atât cât îi ţinură pe hobbiţi puterile, fără să se oprească, şi toţi se gândeau acum la un loc unde să poată dormi, când, fără veste, pereţii din dreapta şi din stânga dispărură. Ar fi zis că pătrunseseră, printr-o intrare boltită, într-un spaţiu întunecos şi gol. Din spate venea un curent de aer mai cald, dar feţele lor erau învăluite în bezna rece. Se opriră şi se strânseră neliniştiţi unii în alţii. Gandalf părea încîntat.

- Am ales drumul cel bun, spuse el. În sfârşit am ajuns în partea unde se locuia şi, după câte-mi dau seama, nu suntem departe de galeriile de la răsărit. Dar ne găsim foarte sus, mult deasupra Porţii Pârâiaşului Tainic, dacă nu cumva greşesc. După cum simt aerul, ne aflăm într-o sală mare. Am să risc şi am să aprind o lumină adevărată.

Îşi ridică toiagul şi preţ de o clipă se ivi o lumină orbitoare, ca o scăpărare de fulger. Umbre uriaşe ţâşniră şi zburară şi într-o fracţiune de secundă zăriră un tavan imens, tare sus deasupra capetelor lor, susţinut de

nenumărate coloane puternice, tăiate în piatră. Înaintea lor şi de o parte şi de alta se întindea o sală uriaşă şi pustie; pereţii negri, lustruiţi şi netezi ca sticla, scăpărau şi străluceau. Zăriră încă alte trei intrări, trei arcade la fel de negre: una drept în faţa lor, spre răsărit, şi încă una de fiecare parte. Apoi lumina se stinse.

- Doar atât îndrăznesc acum, zise Gandalf. Pe vremuri erau ferestre mari în pereţii muntelui şi puţuri ce duceau până la lumina zilei din părţile de sus ale Galeriilor. Cred că la ele am ajuns, dar afară s-a lăsat iarăşi noaptea, aşa încât până mâine dimineaţă nu ne putem da seama. Dacă am dreptate, mâine vom zări zorii strecurându-se înăuntru. Dar până una-alta mai bine să nu mergem mai departe. Să ne odihnim dac-om putea. Până aici totul a mers strună şi cea mai mare parte a drumului prin beznă s-a sfârşit. Dar încă n-am isprăvit şi până jos, la Porţile ce se deschid spre lume, e drum lung.

Însoţitorii Inelului îşi petrecură noaptea în sala mare ca o peşteră, strânşi unii în alţii într-un ungher, ca să se ferească de curent: prin arcadă dinspre răsărit părea să pătrundă fără oprire aer rece. Peste tot în jurul lor, aşa cum stăteau ei întinşi, atârna întunericul gol şi imens, iar ei se simţeau apăsaţi de singurătatea şi vastitatea sălilor dăltuite în stâncă şi de păienjenişul fără sfârşit al scărilor şi galeriilor. Cele mai cumplite născociri ale minţii hrănite de zvonurile cele mai negre pe care le auziseră hobbiţii păleau în faţa ameninţării şi a minunii Moriei.

- Trebuie că aici a trudit odată o mare mulţime de gnomi, spuse Sam, şi fiecare dintre ei mai harnic decât viezurele, şi asta timp de cinci sute de ani, ca să sfredelească toate astea, şi aproape totul în stâncă dură. Pentru ce-au făcut-o? Doar n-au trăit în văgăunile astea întunecoase?

- Astea nu sunt văgăuni, îi spuse Gimli Ăsta este Marele Regat şi Oraş Subteran al Gnomilor şi în străvechimea lui nu a fost întunecat, ci plin de lumină şi splendoare, aşa cum se pomeneşte în cântecele noastre.

Se ridică şi, stând în picioare în întuneric, începu să cânte cu o voce adâncă, în timp ce ecourile se înălţau departe, spre tavan:

Pământul tânăr, munţii verzi,
Şi luna albă, fără pete –
Dar pietre, râuri, n-aveau nume,
Când Durin a pornit în lume.
El a numit şi văi şi dealuri
Şi din fântâni gustă întâiul
Când peste-a Lacului Oglindă
S-a aplecat, văzu coroana
De stele pe un fir de-argint
Deasupra umbrei feţei sale.

Era o lume fără seamăn,
În Zilele de Odinioară,
Pân-au pierit semeţii regi
Din Nargothrond şi Gondolin
Spre soare-apune, peste Mări:
Frumoasa lume-a lui Durin

Un rege a fost, pe-un tron cioplit
În săli de piatră-ntre coloane,
Cu bolţi de aur şi podele
De-argint, şi rune-ale puterii
Pe ziduri scrise şi pe uşi –
Lumini cereşti luceau de-a pururi
În lămpi cioplite din cristale
Nicicând de nori şi nopţi umbrite.

Izbeau ciocane-n nicovale
Gravori şi cioplitori deodată
Aici tăiau, legau dincolo,
Mineri, zidari, săpau, clădeau,
Iar perla şi opalul palid
Luceau în solzii de metale,
Pe scuturi, platoşe, ori săbii
Şi suliţi drepte şi topoare.

Neobosit era poporul
Lui Durin pe atunci, sub munte!
La harpe menestreli cântau
Iar sus la porţi chemau trompete.

Lumea-i pustie, munţii reci,
Pe vetre-n fierării, cenuşă;
Nici harfa nu mai e ciupită
Şi nici ciocanul nu mai cade –
În sălile lui Durin, beznă,
Şi umbră pe mormântul lui
în Moria, în Khazad-dum
Doar stele-apuse mai apar
În noaptea Lacului-Oglindă,
Acolo unde-n ape-adânci
Coroana lui încă mai zace

Până când Durin preaslăvitul
Din somnul lui se va trezi.

- Îmi place! exclamă Sam. Aş vrea să-l învăţ şi eu. Î*n Moria, în Khazad-dum!* Dar asta face ca întunericul să fie parcă şi mai apăsător, când mă gândesc la toate lămpile alea. Mai sunt şi-acum grămezi de giuvaiericale şi aur care zac pe-aici?

Gimli nu răspunse. După ce-şi cântase cântecul, nu mai voia să spună nimic.

- Grămezi de giuvaiericale? repetă Gandalf. Nu, orcii au jefuit Moria adeseori, n-a mai rămas nimic în sălile de sus. Şi de când au fugit gnomii, nimeni nu cutează să caute în puţurile şi cămările din adâncuri. Sunt înecate în ape - sau într-un văl de spaimă.

- Şi-atunci pentru ce vor să se întoarcă gnomii aici? întrebă Sam.

- Pentru *mithril,* răspunse vrăjitorul. Bogăţia Moriei nu stătea în aur şi giuvaiericale, alea erau jucăriile gnomilor; nici în fier, servitorul lor. Dintr-astea găseau ei aici, e adevărat, mai ales fier; dar nu aveau nevoie să sape după ele: tot ce-şi doreau puteau să aibă făcând negoţ. Căci numai aici din întreaga lume se găsea argintul de Moria, sau argintul adevărat, cum l-au numit unii: *mithril* este numele elfic. Gnomii au un nume pentru el, pe care nu vor să-l rostească. Valoarea lui era de zece ori mai mare decât cea a aurului, iar acum e nepreţuit; căci prea puţin a mai rămas pe suprafaţa pământului, şi nici măcar orcii nu îndrăznesc să sape aici după el. Filoanele duc spre miazănoapte, spre Cardhras, şi în jos, spre adâncuri: gnomii nu-şi dezvăluie taina; dar aşa cum *mithril* a dat naştere la bogăţia lor, tot aşa le-a adus decăderea. Au săpat cu prea mare lăcomie şi prea în afund, tulburând ceea ce-i făcuse să fuga: Blestemul Iui Durin. Căci aproape tot ce-au scos ei la lumină au venit orcii şi au strâns şi au dat drept tribut lui Sauron, care râvneşte la tot.

Mithril! continuă Gandalf. Cine nu şi-l dorea. Putea fi bătut precum aurul, lustruit precum sticla; gnomii puteau face din el un metal uşor şi totuşi mai tare decât oţelul călit. Frumuseţea lui era a argintului obişnuit, dar frumuseţea *mithril-ului* nu se ofilea, nu pălea. Elfii îl iubeau foarte mult şi din multele lucruri pe care le făceau din el era şi *ithildin,* piatra lunii, pe care aţi văzut-o pe porţi. Bilbo avea o za din inele de *mithril,* pe care i-a dăruit-o Thorin. Mă-ntreb ce s-o fi ales de zaua aia. Poate că încă se pune praful pe ea în Casa Mathom din Michel Delving, aşa bănuiesc.

- Ce? striga Gimli speriat, ieşind din muţenia lui. O za din argint de Moria? Ăsta a fost dar regesc.

- Aşa e. Eu nu i-am spus niciodată nimic, dar preţul ei era mai mare decât întregul Comitat şi tot ce se găseşte în el.

Frodo nu spuse nimic, îşi băgă doar mâna sub tunică şi atinse inelele cămăşii sale de zale. Îi veni ameţeala la gândul că umblase cu o asemenea comoară din Comitat sub jacheta lui. Bilbo ştiuse? Fără îndoială că ştia prea bine acest lucru. Într-adevăr, un dar regesc. Dar acum gândurile îi zburară de la Minele întunecate spre Vâlceaua Despicată, la Bilbo, la Fundătura lor

şi la zilele când Bilbo încă nu plecase. Îşi dorea din toată inima să fie din nou acolo şi în acele zile anume, să tundă pajiştea, să plivească florile şi să nu fi auzit niciodată de Moria, de *mithril* - sau de Inel.

Se lăsă o tăcere adâncă. Unul câte unul, adormiră. Frodo făcea de strajă. Ca o răsuflare ce ar fi pătruns prin uşi nevăzute dinspre locuri adânci, aşa îl cuprinse pe el frica. Mâinile îi erau reci, fruntea acoperită de broboane de sudoare. Ascultă. Toată mintea Iui se concentra pe ascultare şi pe nimic altceva timp de două ore care trecură cumplit de greu; dar nu auzi nici un sunet, nici măcar năzăritul ecou al vreunui pas.

Veghea lui aproape că se sfârşise când, departe, acolo unde-şi închipuia că se află arcada dinspre apus, i se păru că zăreşte două puncte palide de lumină, aproape ca nişte ochi fosforescenţi. Tresări. Capul îi căzuse în piept. „Te pomeneşti că am adormit în gardă, îşi zise el. Tocmai visam ceva.” Se ridică, se frecă la ochi şi rămase în picioare, aţintindu-şi privirile în întuneric, până când Legolas îi luă locul.

Când se întinse, adormi aproape imediat, dar visul părea să se continue: auzea şoapte, vedea două puncte palide de lumină apropiindu-se, încet. Se trezi şi descoperi că ceilalţi vorbeau în şoaptă lângă el şi că o lumină slaba îi cădea pe faţă. Sus de tot, deasupra arcadei dinspre răsărit, printr-un puţ aproape de tavan, pătrundea o rază lungă de lumină palidă; în partea cealaltă a sălii, prin arcada dinspre miazănoapte, o altă rază abia scăpără în depărtare.

Frodo se ridică în capul oaselor.

- Bună dimineaţa, spuse Gandalf. Căci în sfârşit e din nou dimineaţa. Vezi, am avut dreptate. Suntem sus de tot, în partea de răsărit a Moriei. Înainte să se sfârşească ziua de azi ar trebui să găsim Porţile cele Mari şi să vedem apele Heleşteului Oglinzii ce se află în Valea Pârâiaşului Tainic, undeva în faţă.

- Voi fi foarte bucuros, spuse Gimli. Am vrut să ajung în Moria, e măreaţa, cu adevărat, dar a devenit prea încărcată de întuneric şi ameninţări; şi n-am găsit nici un semn lăsat de ai mei. Acum mă îndoiesc că Balin a trecut vreodată pe-aici.

După ce luară masa de dimineaţă, Gandalf hotărî să o pornească la drum de îndată.

- Suntem obosiţi, dar ne vom odihni mai bine după ce vom fi ieşit, le spuse el. Nu cred că vreunul dintre voi îşi mai doreşte să petreacă încă o noapte în Moria.

- Chiar că nu, zise Boromir. Pe ce drum apucăm? Spre arcada ceea dinspre răsărit?

- Poate, zise Gandalf. Dar încă nu sunt sigur unde ne aflăm. Dacă nu m-am rătăcit de tot, cred că suntem deasupra şi undeva la miazănoapte faţă de Porţile cele Mari, si s-ar putea să nu se dovedească atât de uşor să găsim drumul cel bun până jos la ele. Poate că arcada dinspre răsărit se va arăta a fi drumul pe care trebuie să-l urmăm, dar, înainte să ne hotărâm, să ne uităm puţin în jurul nostru. Să ne ducem la lumina aia din arcada dinspre

miazănoapte. Dacă am găsi o fereastră, ne-ar fi de mare ajutor, însă mă tem că lumina pătrunde doar prin nişte puţuri lungi.

Urmându-l, însoţitorii Inelului trecură pe sub arcada nordică. Se pomeniră într-un coridor larg. Pe măsură ce înaintau de-a lungul lui, lumina devenea tot mai puternică, şi abia atunci văzură că aceasta pătrundea pe o uşă aflată la dreapta lor, înaltă, cu pragul de sus drept, uşa de piatră încă stătea prinsă în balamale, pe jumătate deschisă. Dincolo de ea se găsea o cameră mare şi pătrată. Era slab luminată, dar pentru ochii lor, după atâta vreme petrecută în beznă, părea orbitor de puternică, aşa încât clipiră atunci când păşiră.

Înăuntru, picioarele lor stârniră stratul gros de praf de pe podea şi se împiedicară de tot felul de lucruri ce zăceau aproape de prag şi ale căror forme nu izbutiră să le desluşească din prima clipă. Camera era luminată printr-un puţ larg săpat sus de tot, în peretele mai îndepărtat, dinspre răsărit, urca în pantă, iar la capătul celălalt se putea zări un pătrat mic de cer albastru. Lumina din puţ cădea drept pe o masă din mijlocul camerei, un bloc prelung dintr-o singură bucată, cam de două picioare înălţime, pe care era aşezată o dală masivă din piatră albă.

- Arată ca un mormânt, murmură Frodo şi, stăpânit de un presentiment ciudat, se aplecă în faţă ca să se uite mai atent.

Gandalf i se alătură pe dată. Dala avea încrustate adânc pe ea câteva rune.

- Acestea sunt runele lui Daeron, din cele folosite în vremurile de demult ale Moriei, explică Gandalf. Aici stă scris astfel, în graiul gnomilor şi cel al oamenilor:

BALIN, FIUL LUI FUNDIN SENIORUL MORIEI

- Vasăzică a murit, spuse Frodo. M-am temut de-asta. Gimli îşi trase gluga peste faţă.

Chapter 19

Podul Khazad-dum

Însoţitorii Inelului rămaseră tăcuţi lângă mormântul lui Balin. Frodo se gândi la Bilbo, la prietenia lui cea lungă cu gnomul şi la vizita lui Balin în Comitat, cu atâta timp în urmă. În camera aceea colbuită din inima munţilor, părea că trecuseră o mie de ani de atunci şi că totul se petrecuse pe faţa cealaltă a lumii.

Într-un târziu se urniră din loc, se uitară în sus şi începură să caute orice semn ce le-ar fi putut spune ceva despre soarta lui Balin sau despre ce se petrecuse cu neamul lui. În partea cealaltă a încăperii era o uşă mai mică, chiar sub gura puţului. Abia acum văzură că în apropierea celor două uşi se găseau multe oseminte răspândite pe jos, iar printre ele spade frânte, capete de securi, scuturi şi coifuri străpunse. Unele dintre spade erau încovoiate la vârf: iataganele orcilor, cu tăişuri înnegrite.

În pereţii de stâncă erau scobite nenumărate firide, iar în ele se aflau cufere de lemn mari, legate în cercuri de fier. Toate fuseseră sparte şi jefuite; dar lângă capacul sfărâmat al unuia dintre ele se găsea ceea ce mai rămăsese dintr-o carte. Sfâşiată, tăiată, pe jumătate arsă, mânjita de asemenea cu pete negre sau mai întunecate, de parcă erau urme de sânge, încât prea puţin se mai putea citi din ea. Gandalf o luă în mâini cu multă grijă, dar paginile se fărâmiţară şi se rupseră atunci când o puse pe catafalc. Câtăva vreme o studie atent, fără să scoată un cuvânt. Stând de o parte şi de alta a lui, Frodo şi Gimli vedeau, pe măsură ce el dădea paginile cu băgare de seamă, că erau scrise de multe mâini deosebite una de alta, în rune din Moria şi din Ţinutul de Jos, iar pe alocuri în caligrafie elfică.

Într-un târziu, Gandalf îşi ridică privirile.

- Pare-se că e un catastif al sorţii poporului lui Balin, spuse el. Din câte înţeleg, începe cu venirea lor în Valea Pârâiaşului Tainic, acum aproape treizeci de ani: paginile poartă numere ce ar însemna anii de după venirea lor. Prima pagină e notata cu *unu-trei,* care va să zică lipsesc cel puţin două pagini de la început. Ascultaţi aici:

l-am gonit pe orci de la poarta cea mare şi camera - cred; următorul cuvânt e neclar, ars; probabil *gărzii* - *i-am măcelărit pe mulţi în soarele* - cred - *strălucitor, în vale. Floi a fost răpus de o săgeată. El l-a ucis pe cel mare.* Ceva neclar aici, apoi *Floi sub iarba de lângă Heleşteul Oglinzii.* Următoarele două sau trei rânduri nu le pot citi. După care: *Am ales sala a douăzeci şi una dinspre capătul de la miazănoapte, să locuim în ea. Este* nu ştiu ce. Se spune ceva despre *un stâlp.* Apoi: *Balin şi-a aşezat tronul în încăperea Mazarbul.*

- Încăperea Catastifelor, spuse Gimli. Am impresia că în ea ne aflăm acum.

- Aşa o fi, după aia nu mai pot citi o bună bucată, continuă Gandalf, doar cuvântul *aur,* şi *Securea lui Durin* şi ceva cu *scut.* Apoi *Balin e acum Stăpân peste Moria.* Aici pare să se sfârşească un capitol. Câteva steluţe, apoi alt scris, şi desluşesc *Am găsit argint adevărat,* şi mai încolo cuvântul *bine bătut,* şi apoi, ah înţeleg! *mithril;* şi ultimele două rânduri: *Oin să caute*

arsenalele din a Treia Subterană, ceva ce *merge spre apus,* neclar, *spre Poarta Hollin.*

Gandalf tăcu şi puse câteva foi deoparte.

- Mai sunt câteva pagini de felul ăsta, scrise mai degrabă la repezeală şi mâncate de foc, dar la lumina asta nu pot descifra prea mult din ce-i scris pe ele. Aici trebuie că lipsesc mai multe foi, pentru că numerotarea începe cu *cinci,* al cincilea an al coloniei, din câte îmi dau seama. Staţi să văd. Nu, prea sunt rupte şi pătate; nu le pot citi. Poate izbutim la lumina soarelui. Staţi: aici e ceva: un scris mare, lăbărţat, în alfabet elfic.

- *A*sta trebuie să fie mâna lui Ori, îşi dădu cu părerea Gimli, aruncând o privire peste braţul vrăjitorului. Ştia să scrie repede şi bine şi adeseori folosea literele elfice.

- Mă tem că veştile pe care le scrie cu caligrafia lui frumoasă nu-s prea bune, spuse Gandalf. Primul cuvânt limpede *este jale,* restul rândului s-a pierdut, se termină cu *seara.* Sunt aproape sigur că e *aseară,* şi vine *ziua fiind noiembrie zece, Balin, Stăpânul Moriei, a căzut în Valea Pârâiaşului Tainic, un orc l-a săgetat de după un bolovan, l-am ucis pe orc, dar mulţi alţii... dinspre răsărit, dinspre Râul Argintului.* Restul paginii este atât de neclar, încât abia de mai pot descifra ceva, dar parcă tot mai văd aici *am pus drugii pe porţi,* şi apoi, *putem să-i împiedicăm mult dacă,* şi apoi poate *îngrozitor* şi *suferă.* Săracul Balin! Din câte se înţelege, n-a păstrat mai mult de cinci ani titlul pe care şi l-a luat. Mă-ntreb ce s-a întâmplat după asta; dar n-avem vreme să stăm să punem laolaltă ultimele foi. Asta e ultima pagină din toate.

Tăcu şi oftă.

- E cumplit ce scrie, continuă el. Mă tem că sfârşitul lor a fost crud. Ascultaţi. *Nu putem ieşi. Au luat Podul şi a doua sală. Frar şi Loni şi Nali au pierit acolo.* Patru rânduri sunt înnegrite, nu mai înţeleg decât *s-a dus acum 5 zile.* Ultimele rânduri sună aşa: *iazul a ajuns până la zid la Poarta dinspre Apus. Pândarul din Apă l-a luat pe Oin. Nu putem ieşi. Vine sfârşitul,* şi apoi *bubuie, bubuie în adânc.* Mă-ntreb ce-nseamnă asta. Ultimul lucru scris aici este o mâzgălitura de litere elfe: *vin.* Apoi nimic.

Gandalf tăcu şi rămase cufundat în gânduri. Încăperea păru deodată să-i copleşească pe toţi cu groaza şi ameninţarea ei.

- *Nu putem ieşi,* murmură Gimli. Pentru noi a fost bine că iazul şi-a retras puţin apele şi că Pândarul dormea în adânc, la capătul dinspre miazăzi.

Gandalf îşi înălţă capul şi se uită în jur.

- Se pare că ultima dată au ţinut piept la ambele porţi, spuse el, dar nu mai rămăseseră mulţi atunci. Aşa s-a sfârşit încercarea de-a recuceri Moria. Temerară, dar nebunească. N-a sosit încă vremea. Acum mă tem că trebuie să ne luăm rămas-bun de la Balin, fiul lui Fundin. Aici trebuie să rămână, în sălile străbunilor săi. Vom lua acest document, Documentul din Mazarbul, şi ne vom uita la el mai târziu. Mai bine îl ţii tu, Gimli, ca să-l duci înapoi lui Dain, dacă vei ajunge. Sunt sigur că va voi să-l vadă, chiar dacă îl va durea cumplit. Haideţi, să mergem. Dimineaţa e pe sfârşite.

- Pe unde-o luăm? întrebă Boromir.

- Înapoi în sală, răspunse Gandalf. Măcar vizita noastră în această încăpere n-a fost zadarnică. Acum ştiu unde ne aflăm. Asta trebuie să fie, aşa cum a zis Gimli, încăperea Mazarbul; iar sala trebuie că e a douăzeci şi una de la Capătul de Miazănoapte. Prin urmare, trebuie să ieşim pe sub bolta răsăriteană a sălii şi s-o apucăm spre dreapta şi spre miazăzi, apoi în jos. A Douăzeci şi Una Sală trebuie să se găsească la Nivelul Şapte, adică la şase nivele peste cel al Porţilor. Să mergem. Înapoi în sală.

Abia apucă Gandalf să rostească aceste vorbe, când se auzi un zgomot mare: un *Buuum* rostogolit, ce părea să răsune din adâncurile îndepărtate şi să se răsfrângă în lespezile tremurânde sub tălpile lor. Înspăimântaţi, se repeziră la uşă. *Duum, duum,* iar se rostogolea zgomotul, de parcă nişte mâini colosal de mari ar fi preschimbat cavernele Moriei într-o tobă imensă. Apoi se auzi o bubuitură ce făcu stânca să se înfioare de ecou: un corn uriaş sufla în sală, iar alţi corni şi nişte ţipete ascuţite se auziră în depărtare. Apoi paşi mulţi, care se apropiau în fugă.

- Vin! strigă Legolas.

- Nu putem ieşi! urlă Gimli.

- Prinşi în capcană! ţipă Gandalf. De ce-am zăbovit? Uite cum am fost prinşi, la fel cum au fost şi ei înainte. Dar atunci n-am fost eu aici. Să vedem ce…

Duum, duum se auzea bubuitul tobei şi pereţii se zgâlţâiră.

- Închideţi uşile şi proptiţi-le! strigă Aragorn. Şi nu vă daţi raniţele jos, cât puteţi de mult: încă mai avem şansă să ne tăiem drum şi să ieşim.

- Nu! se opuse Gandalf. Nu trebuie să ne închidem înăuntru. Ţineţi uşa de la miazăzi întredeschisă! Pe acolo o să ieşim, dacă prindem clipa.

Din nou izbucni chemarea aspră a cornului şi ţipete ascuţite îi răspunseră. Se auzeau paşi apropiindu-se pe coridor. Săbiile zăngăniră şi zornăiră când însoţitorii Inelului şi le scoaseră din teci. Glamdring scăpără cu o străfulgerare palidă, iar muchiile lui Sting luciră. Boromir se puse cu umărul la uşa dinspre apus.

- Aşteaptă! N-o închide încă, spuse Gandalf.

Făcu un salt înainte, până la Boromir, şi se îndreptă de spate, înălţându-se atât cât era el de lung.

- Cine vine aici să tulbure pacea lui Balin, Seniorul Moriei? strigă el cu o voce tunătoare.

Izbucniră nişte hohote hârşâite, ca şi cum s-ar fi prăvălit bolovani într-un puţ; din vuietul acela se desluşi o voce care striga o poruncă. *Duuum, buum, duum* bubuiau tobele din adâncuri.

Cu o mişcare fulgerătoare, Gandalf paşi în dreptul întredeschiderii uşii, împingându-şi înainte toiagul. Un fulger orbitor lumină încăperea şi coridorul de afară. Preţ de o clipă, vrăjitorul se uită într-acolo. Coridorul şuiera şi zbârnâi de săgeţile ce trecură la un fir de păr de capul vrăjitorului, care sări înapoi.

- Orci, mulţi, spuse el. Unii sunt uriaşi şi fioroşi: Urukşii negri din Mordor. Se ţin încă la distanţă, dar mai e ceva acolo. Un căpcăun-de-peşteră, din cel mare, aşa cred, sau chiar mai mulţi. Pe aici n-avem cum scăpa.

- Şi nici o altă speranţă, dacă vor veni şi la uşa cealaltă, spuse Boromir.

- Aici încă nu se aude nimic, îi anunţă Aragorn, care stătea cu urechea lipită de uşa de la răsărit. Coridorul de aici coboară drept în jos, pe o scară: e limpede că nu se întoarce în sală. Dar nu e bine să fugim orbeşte pe aici, urmaţi îndeaproape. Nu putem bloca uşa. Cheia a dispărut, broasca e spartă şi se deschide spre interior. Mai întâi trebuie să facem ceva să-i ţinem în loc pe duşmani. Să-i facem să se teamă de încăperea Mazarbul! spuse el fioros, încercând tăişul lui Anduril, sabia sa.

Pe coridor răsunară paşi grei. Boromir se repezi în uşă şi o împinse până se închise; apoi o propti cu tăişuri frânte de săbii şi cu bucăţi de lemn. Grupul se retrase în partea cealaltă a încăperii. Dar încă nu se ivise momentul să poată fugi. O izbitură în uşă o făcu să se cutremure; după care, scrâşnind, începu să se deschidă, împingând înapoi proptelele. Un braţ uriaş şi un umăr, cu o piele neagră şi solzi verzi, se înfipseră prin deschizătură. În partea de jos a ei se strecură o labă la fel de uriaşă, turtită şi fără degete. De afară nu se auzea nici cel mai mic zgomot.

Boromir se repezi şi izbi în braţ cu toată puterea de care era în stare; dar sabia lui zăngăni, alunecă într-o parte şi căzu din mâna lui tremurândă. Tăişul era ştirbit.

Dintr-o dată, luându-l şi pe el prin surprindere, Frodo simţi o mânie fierbinte cuprinzându-i inima.

- Comitatul! strigă el şi, dintr-un salt, fu lângă Boromir, se aplecă şi înfipse vârful lui Sting în laba aceea înfiorătoare.

Un urlet rupse tăcerea şi laba se smuci îndărăt, aproape smulgându-l pe Sting din mâna lui Frodo. Din tăiş picurau stropi negri, fumegând pe podea. Boromir se trânti încă o dată în uşă, închizând-o cu putere.

- Unul pentru Comitat! strigă Aragorn. Muşcătura hobbitului este adâncă! Ai un tăiş bun, Frodo, fiu al lui Drogo!

O izbitură în uşă, urmată de încă o izbitură şi încă una. Berbeci şi baroase loveau în ea. Uşa crăpă, se smulse din balamale şi deodată în ea se ivi o deschizătură mare. Săgeţi şuierară prin ea, dar se loviră de peretele dinspre miazănoapte, căzând neputincioase pe podea. O chemare de corn izbucni, paşi se apropiară în fugă şi orcii, unii după alţii, se repeziră în încăpere.

Câţi erau, nimeni nu le mai ţinu şirul. Încleştarea fu cumplită, dar orcii îşi pierdură cumpătul în faţa unei apărări atât de înverşunate: Legolas săgetă pe doi în gât, Gimli seceră picioarele unuia care sărise pe lespedea lui Balin. Boromir şi Aragorn uciseră mulţi. Când căzu şi al treisprezecelea, ceilalţi se retraseră ţipând, lăsându-i pe apărători nevătămaţi; doar Sam se alesese cu o zgârietură în creştet. Îl salvase faptul că şi-l aplecase la vreme; după care îl căsăpi pe orc, înfigându-şi cu nădejde pumnalul primit la Gruiuri. În ochii lui căprui mocnea un foc ce l-ar fi făcut chiar şi pe Ted Roşcovanul să se retragă dacă l-ar fi văzut.

- Acum e momentul! strigă Gandalf. Să fugim până nu vine căpcăunul!

Dar, chiar în timp ce se retrăgeau şi înainte că Pippin şi Merry să fi ajuns la scara de pe coridor, o căpetenie de orci, uriaşă cât un stat de om, înveşmântată în zale negre din cap până-n picioare, sări în încăpere; în urma ei se îngrămădiră ceilalţi. Faţa lătăreaţa şi teşită era oacheşă. Ochii precum doi cărbuni, limbă roşie; purta în mână o suliţă lungă. Cu o mişcare bruscă a scutului cât el de mare, orcul-căpetenie abătu lovitura săbiei lui Boromir, iar pe acesta îl împinse cât colo, trântindu-l la podea. Aplecându-se iute ca un şarpe gata de atac, pentru a se feri de lovitura lui Aragorn, se năpusti asupra fugarilor şi-şi aruncă suliţa drept spre Frodo. Îl nimeri în partea dreaptă, încât Frodo fu împins în perete şi ţintuit acolo. Cu un strigăt, Sam apucă suliţa de coadă, însă aceasta se frânse. Dar chiar în vreme ce orcul îşi aruncă deoparte măciuca şi scotea din teacă sabia cu tăişul lat, Anduril se prăvăli asupra coifului său. Izbucni o scăpărare ca o flacără şi coiful se despică. Orcul căzu cu ţeasta crăpată. Cei care-l urmau fugiră urlând atunci când Boromir şi Aragorn se repeziră la ei.

Duum, duum bubuiau tobele în adâncuri. Vocea de tunet se rostogoli încă o dată spre ei.

- Acum! dădu Gandalf semnalul. Ultima şansă. Fugiţi!

Aragorn îl culese pe Frodo de unde zăcea lângă zid şi fugi spre scări, împingându-i pe Merry şi pe Pippin. Ceilalţi îi urmară, dar Gimli trebui să fie tras cu de-a sila de acolo de către Legolas; în ciuda pericolului, el rămăsese lângă mormântul lui Balin, cu capul aplecat. Boromir trase uşa dinspre răsărit în urma lui, făcând-o să scârţâie din balamale: cu toate că avea inele mari de fier de ambele părţi, nu putea fi închisă pe de-a-ntregul.

- Mă simt bine, şopti Frodo. Pot să umblu. Pune-mă jos. Aragorn aproape că îl scăpă din braţe, atât era de uimit.

- Credeam că eşti mort! exclamă el.

- Încă nu, spuse Gandalf. Dar n-avem vreme de stat şi de minunat. Hai, valea, toţi pe scări! Aşteptaţi-mă puţin când ajungeţi jos, dar dacă nu apar curând, porniţi fără mine. Mergeţi iute şi alegeţi drumurile ce o iau spre dreapta şi în jos.

- Nu te putem lasă să ţii uşa de unul singur, spuse Aragorn.

- Faceţi precum am spus! se răsti la el Gandalf. Aici săbiile nu-şi mai au rostul. Porniţi!

Coridorul nu era luminat de nici un puţ, aşa încât întunericul era deplin. Orbecăiră în jos pe trepte fără număr, apoi se uitară în urmă, dar nu puteau vedea nimic, doar undeva, departe sus, lucirea stinsă a toiagului vrăjitorului. Părea să stea încă de pază la uşa închisă. Respirând cu greutate, Frodo se rezemă de Sam, care-l cuprinse cu braţele. Stăteau şi se uitau în susul scărilor, în întuneric. Lui Frodo i se păru că aude vocea lui Gandalf acolo sus, murmurând vorbe ce coborau spre ei de-a lungul tavanului înclinat, ca un ecou suspinat. Nu putea înţelege vorbele. Zidurile păreau să tremure. Când şi când, bătăile de tobă bubuiau şi se rostogoleau spre ei: *duuum, duum.*

Deodată, în capul scărilor ţâşni o lumină albă. Apoi un scrâşnet stins şi un bubuit greu. Bătăile de tobă izbucniră cu sălbăticie: *duum, duum, buum-duum,* iar apoi încetară. Gandalf zbură pe scări în jos şi se prăbuşi la pământ în mijlocul lor.

- Ei, ei. S-a sfârşit, spuse vrăjitorul ridicându-se cu greu în picioare. Am făcut tot ce-am putut. Însă mi-am găsit naşul şi aproape că m-a distrus. Dar nu staţi aici. Mergeţi! O vreme va trebui să vă descurcaţi fără lumină: sunt cutremurat. Mergeţi! Mergeţi! Unde eşti, Gimli? Vino cu mine în faţă! Iar voi ţineţi-vă cât mai aproape!

Porniră orbecăind după el, întrebându-se ce se petrecuse. *Duum, dumm,* se auzea bubuitul tobelor: înăbuşite acum, şi de foarte departe, dar îi însoţea. Nici un alt sunet în urmă. Nici tropăit de picioare, nici voci. Gandalf n-o luă nici la stânga, nici la dreapta, căci tunelul părea să înainteze în direcţia dorită de el. Când şi când scări care coborau, cincizeci de trepte, poate mai mult, spre un nivel aflat mai jos. Până una-alta, acesta era cel mai mare pericol pentru ei; în întuneric nu vedeau când urmau treptele, decât atunci când ajungeau la ele şi puneau piciorul în gol. Gandalf îşi pipăia drumul cu toiagul, ca un orb.

La capătul unei ore întregi merseseră o milă, poate ceva mai mult, şi coborâseră multe scări. Încă nu se auzea vreun zgomot de urmărire. Aproape că începeau să spere că scăpaseră. La capătul celei de-a şaptea scări, Gandalf se opri.

- Începe să fie cald, gâfâi el. Ar trebui să fim acum jos, cel puţin în dreptul Porţilor. Curând, aşa cred, ar trebui să căutăm o cotitură la stânga, ca să ne ducă spre răsărit. Nădăjduiesc să nu fie departe. Sunt tare ostenit. Trebuie să mă odihnesc aici un pic, chiar dacă toţi orcii zămisliţi vreodată sunt pe urmele noastre.

Gimli îl apucă de braţ şi-l ajută să se aşeze pe o treaptă.

- Ce s-a întâmplat acolo sus, la uşă? întrebă el. Ai dat nas în nas cu toboşarul?

- Nu ştiu, răspunse Gandalf. Dar dintr-o dată m-am trezit în faţă cu ceva ce nu mi-a mai fost dat să văd. La altceva nu m-am putut gândi decât la o vrajă care să zăvorască uşa. Ştiu multe, dar ca să faci asemenea lucrare aşa cum trebuie e nevoie de timp, şi chiar şi atunci uşa poate fi spartă prin forţă.

Şi cum stăteam acolo, auzeam voci de orci de partea cealaltă; în orice clipă, îmi ziceam, or s-o spargă. Nu desluşeam ce spuneau; păreau să vorbească în limba aia îngrozitoare a lor. N-am prins decât *ghash;* adică „foc". Apoi ceva a intrat în încăpere - am simţit prin uşă, şi chiar şi orcii s-au înspăimântat şi au tăcut. Acel ceva a atins inelul de fier, şi atunci m-a simţit pe mine şi vraja mea.

Nu pot să spun ce-a fost, dar nicicând n-am simţit o asemenea înfruntare. Descântecul de rupere a vrăjii mele era cumplit. Aproape că m-a răpus. Preţ de o clipă uşa n-a mai ascultat de puterea mea şi a început să se deschidă. A trebuit să rostesc o Poruncă. S-a dovedit o încercare mult prea mare. Uşa s-

a făcut fărâme. Ceva întunecos ca un nor acoperea toată lumina dinăuntru, iar eu am fost aruncat pe trepte în jos. Tot peretele s-a năruit, şi am impresia că şi tavanul.

Mă tem că Balin a fost îngropat în adânc şi poate că mai e şi altceva îngropat acolo. Nu pot spune ce. Dar măcar tunelul din urma noastră a fost astupat în întregime. Ah! Nu m-am simţit nicicând atât de sleit, dar trece. Şi acum, cum te simţi tu, Frodo? N-a fost vreme să-ţi spun, dar n-am fost în viaţa mea mai încântat ca atunci când ţi-am auzit glasul. Tare m-am temut că Aragorn purta în braţe un hobbit viteaz, dar mort.

- Ce să fie cu mine? făcu Frodo. Sunt viu şi nevătămat, din câte-mi dau seama. Sunt rănit, mă doare, dar nu-i chiar atât de rău.

- Ei bine, spuse Aragorn, nu pot spune decât că hobbiţii sunt făcuţi dintr-un aluat cum n-am mai întâlnit. Dacă ştiam, aş fi vorbit mai cu blândeţe în Hanul din Bree! Lovitura aia de suliţă ar fi dat gata şi un mistreţ!

- Uite că pe mine nu m-a dat gata, sunt bucuros s-o spun, chiar dacă mă simt ca şi cum aş fi fost prins între ciocan şi nicovală.

Frodo tăcu. Avea dureri când respira.

- Semeni cu Bilbo, zise Gandalf. Ai în tine ceva mai mult decât pare la prima vedere, aşa cum i-am spus şi lui de mult de tot.

Frodo se întrebă în sinea lui dacă nu cumva cuvintele lui însemnau mai mult decât lăsau să se-nţeleagă.

Îşi văzură de drum mai departe. Nu trecu mult şi Gimli rupse tăcerea. Avea vederea bună în întuneric.

- Mi se pare că văd o lumină în faţă. Dar nu e lumina de zi. E roşie. Ce poate fi?

- *Ghash,* şopti Gandalf. Nu cumva asta au vrut să spună: că etajele de jos sunt cuprinse de flăcări? Dar n-avem de ales decât să ne continuăm drumul.

Curând lumina aceea nu mai păru doar o năzărire: toţi o vedeau. Licărea şi lumina zidurile jos, în galerie, în faţa lor. Acum puteau zări şi drumul: înainte cobora abrupt, iar ceva mai departe se găsea o arcadă joasă; pe acolo venea lumina tot mai puternică. Aerul se făcea din ce în ce mai fierbinte.

Când ajunseră la arcadă, Gandalf trecu pe sub ea, făcându-le celorlalţi semn să se oprească. Se opri şi el de partea cealaltă şi faţa i se lumină de o lucire roşie. Dar Gandalf se retrase iute.

- Încă o blestemăţie, spuse el, în semn de bun venit pentru noi, fără îndoială. Măcar ştiu unde ne aflăm: am ajuns la Primul Adânc, nivelul aflat chiar sub Porţi. Aceasta e a Două Sală a Bătrânei Moria, iar Porţile sunt în apropiere: dincolo de capătul dinspre răsărit, pe stânga, la mai puţin de un sfert de milă. Peste Pod, în sus, pe o scară lată, de-a lungul unui drum lat prin Prima Sală şi afară. Dar veniţi de vedeţi!

Se uitară cu toţii. În faţa lor se găsea o altă sală ca o peşteră. Mai înaltă şi mult mai lungă decât aceea în care dormiseră. Se găseau aproape de capătul estic; spre vest, totul se pierdea în beznă.

În mijloc se înălţa un şir dublu de coloane copleşitor de înalte. Erau tăiate sub formă de trunchiuri de arbori vânjoşi, ale căror ramuri susţineau tavanul ca o dantelărie de nervuri de piatră. Aveau suprafaţa netedă, neagră, dar lucirea roşie se oglindea în ea. În podea, aproape de capătul de jos a două coloane uriaşe, se căsca o crăpătură mare. Din ea ieşea o lumină roşie înspăimântătoare şi câte o limbă de foc scăpa la margine şi se încolăcea în jurul picioarelor coloanelor. Fuioare de fum negru pluteau în aerul încins.

- Dacă am fi venit pe drumul principal de sus, am fi fost prinşi aici, spuse Gandalf. Să sperăm că focul se află acum între noi şi urmăritori. Veniţi. Nu mai e vreme de pierdut.

Abia apucă să rostească aceste vorbe, când auziră din nou bubuitul care-i urmărea: *duum, duum, duum.* Departe, dincolo de umbrele din capătul vestic al sălii, răsunară strigăte şi chemări de corn. *Dumm, dumm:* coloanele păreau să se cutremure şi flăcările să tresalte.

- Acum, ultima cursă, spuse Gandalf. Dacă soarele străluceşte afară, mai avem vreme să scăpăm. După mine!

O lua la stânga şi porni în fugă pe podeaua netedă. Distanţa era mai mare decât părea. În timp ce alergau, auziră bubuitul şi ecoul multor picioare care fugeau în urma lor. Un urlet ascuţit sfâşie aerul: fuseseră văzuţi. Răsună un zăngănit de arme. O săgeată trecu şuierând peste capul lui Frodo.

Boromir izbucni în râs.

- La asta nu s-au aşteptat, spuse el. Focul le-a tăiat calea. Suntem pe partea care nu trebuie.

- Uitaţi-vă înainte! strigă Gandalf. Podul e aproape. E periculos şi îngust.

Pe neaşteptate, Frodo văzu în faţa lui un hău negru. La capătul sălii podeaua dispărea şi se prăbuşea într-o genune necunoscută. Până la poarta ce da afară se putea ajunge doar pe un pod îngust de piatră, fără margine sau parapet, ce lega malurile hăului, curbându-se deasupra lui pe o lungime de cincizeci de picioare. Era un sistem de apărare străvechi, folosit de gnomi împotriva oricăror duşmani care ar fi cucerit Prima Sală şi tunelurile exterioare. Nu-l puteau străbate decât în şir, unul câte unul. La buza prăpăstiei Gandalf se opri, iar ceilalţi se strânseră în spatele lui.

- Ia-o înainte, Gimli, spuse el. Urmează Pippin şi Merry. Drept, apoi în sus, pe scările de dincolo de uşă.

Săgeţile cădeau între ei. Una îl nimeri pe Frodo şi ţâşni înapoi. Alta străpunse pălăria lui Gandalf şi rămase acolo ca o pană neagră. Frodo se uită în spate. Dincolo de foc, văzu o mulţime de siluete negre care se agitau: păreau să fie sute şi sute de orci. Roteau în aer suliţe şi săbii ce scăpărau roşii ca sângele în lumina focului. *Duum, dumm,* se rostogoleau bubuiturile tobelor, tot mai tare şi mai tare, *dumm, duum.*

Legolas se răsuci şi puse o săgeată în arc, deşi distanţa era mare pentru arcul lui mic. Trase, dar mâna îi alunecă şi săgeata nimeri în podea. Legolas scoase un strigăt de deznădejde şi teamă. Apărură doi căpcăuni uriaşi;

aduceau cu ei lespezi mari de piatră, pe care le aruncară pe jos, astfel încât să le servească drept punţi peste foc. Dar nu căpcăunii îl umpluseră de groază pe elf. Orcii rupeau rândurile şi se retrăgeau, de parcă ei înşişi căzuseră pradă fricii. Ceva venea din urma lor. Ce anume era nu putea fi zărit: ca o umbră colosală, în mijlocul căreia se afla o formă întunecată, ai fi zis că era om după cum arăta, numai că mult mai mare; şi părea să cuprindă în sine o putere şi o spaimă ce în acelaşi timp o luau înaintea lui.

Acel ceva ajunse până la marginea focului şi lumina păli ca acoperita de un nor. Apoi, iute că gândul, sări peste crăpătură. Flăcările vuiră în semn de salut şi se învolburară în jurul lui, şi un fum negru se vălătuci în aer. Părul lui lung şi revărsat se aprinse şi străluci orbitor pe spate. În mâna dreaptă purta un tăiş, ca o limbă de foc ascuţită; în stânga ţinea un bici cu multe şfichiuri.

- Vai, vai! se tângui Legolas. Un Balrog! A venit un Balrog! Gimli holbă ochii.

- Blestemul lui Durin! strigă el şi, lăsând securea să-i cadă, îşi acoperi faţa cu palmele.

- Un Balrog, murmură Gandalf. Acum înţeleg.

Se clătină pe picioare şi se rezemă cu tot trupul în toiagul lui.

- Ce soartă năprasnică! Şi eu sunt atât de ostenit.

Silueta neagra urmată de un râu de foc se repezi spre ei. Orcii urlară şi se năpustiră peste punţi. Atunci Boromir îşi înălţă cornul şi suflă în el. Chemarea răsună ca un tunet şi ca un muget, precum un urlet izbucnit din mai multe gâtlejuri sub tavanul uriaşei grote. Preţ de o clipă, orcii dădură înapoi şi fioroasa umbră se opri. Dar ecourile se stinseră la fel de brusc precum o flacără stinsă de un vânt întunecos, şi duşmanul porni iarăşi înainte.

- Peste pod! urlă Gandalf, regăsindu-şi forţele. Fugiţi! Duşmanul acesta e mai presus de puterea oricăruia dintre voi. Eu trebuie să-l împiedic să treacă. Fugiţi!

Aragorn şi Boromir nu dădură ascultare poruncii lui, ci rămaseră pe poziţii, unul lângă altul, în spatele lui Gandalf, la capătul îndepărtat al podului. Ceilalţi se opriră chiar în prag, în partea cealaltă a sălii, şi se răsuciră să privească, nesimţindu-se în stare să-l lase singur în faţa duşmanului pe cel ce-i adusese până acolo.

Balrogul ajunse la pod. Gandalf stătea în mijlocul arcului, sprijinit cu mâna stângă în toiag, dar ţinând în dreapta sabia Glamdring, ce lucea cu o lumină albă şi rece. Duşmanul se opri încă o dată, înfruntându-l, şi umbra din jurul lui se întinse ca două aripi uriaşe. Înălţă biciul şi plesnele lui şuierară şi pocniră. Din mâinile lui ţâşniră flăcări. Dar Gandalf nu se clinti.

- Nu poţi trece, spuse vrăjitorul.

Orcii se opriră locului şi o linişte ca de mormânt se aşternu.

- Sunt slujitorul Focului Tainic, mânuitorul văpăii din Anor, spuse Gandalf. Nu poţi trece. Focul întunecat nu te va ajuta, văpaie din Udun. Întoarce-te înapoi în Umbră! Nu poţi trece.

Balrogul nu răspunse. Focul din el păru a se stinge, dar întunericul se adânci. Păşi încet înainte, pe pod, şi dintr-o dată se trase în sus, la o mare înălţime, şi aripile i se deschiseră dintr-un zid până în celălalt. Gandalf însă putea fi văzul scânteind în întuneric; părea mic şi singur-singurel: cărunt, adus de spate, ca un copac uscat înainte de-a începe furtuna.

Din umbra aceea ţâşni ca un fulger o sabie roşie. Glamdring îi răspunse cu o scăpărare albă. Răsună un zăngănit de arme şi izbucni o fulgerare albă, ca un pumnal. Balrogul căzu înapoi pe pământ şi sabia lui zbură cât colo, în bucăţi de metal topit. Vrăjitorul se clătină pe pod, făcu un pas îndărăt şi apoi rămase neclintit.

- Nu poţi trece! '

Aplecându-se în faţă, Balrogul făcu un salt până în mijlocul podului. Biciul lui se roti în aer şi şuieră.

- Nu-i poate ţine piept singur! strigă Aragorn deodată şi se repezi înapoi pe pod. *Elendil!* urlă el. Sunt cu tine, Gandalf!

- Gondor! strigă Boromir şi se avântă pe urmele lui.

În acea clipă, Gandalf ridică toiagul şi, cu un strigăt, izbi podul dinaintea lui. Toiagul se frânse şi-i căzu din mână. O pală de un alb orbitor ţâşni în sus. Podul crăpă. Se frânse drept la picioarele Balrogului şi piatra pe care stătea acesta se prăvăli în hău, în vreme ce restul rămase suspendat, tremurând ca o limbă de stâncă avântată în gol.

Cu un urlet cumplit, Balrogul se prăbuşi în faţă, iar umbra lui se nărui şi ea şi dispăru în genune. Dar chiar în timp ce cădea, el plesni cu biciul şi sfârcurile acestuia şfichiuiră şi se încolăciră în jurul genunchilor vrăjitorului, trăgându-l spre marginea limbii de piatră. Gandalf se clătină, căzu, se prinse cu disperare de piatră şi alunecă în abis.

- Fugiţi, nebunilor! urlă el şi se făcu nevăzut.

Focurile se stinseseră, lăsând în urmă o beznă adâncă. Însoţitorii Inelului stăteau ca ţintuiţi de groază, cu privirile pierdute în genune. Nici n-apucară Aragorn şi Boromir să pună piciorul pe pământ, că rămăşiţele podului se frânseră şi căzură în prăpastie. Aragorn îi trezi pe toţi cu un strigăt.

- Veniţi! Acum vă voi duce eu mai departe! strigă el. Trebuie să dăm ascultare ultimei lui porunci. După mine!

Se repeziră disperaţi în sus pe scările cele mari, de dincolo de uşă, cu Aragorn în frunte şi Boromir la urmă. În capul scărilor începea o galerie largă, ce răspundea cu ecou paşilor lor. O străbătură în fugă. Frodo îl auzi lângă el pe Sam plângând şi abia atunci îşi dădu seamă că şi el alerga plângând. *Dumm, dummm, dummm,* bubuiau tobele în urmă, un sunet de jale acum, şi stins; *dummm!*

Fugeau. În faţă, galeria se lumina tot mai mult; puţuri mari străpungeau tavanul. Fuga lor se iuţi. Intrară într-o sală strălucind de lumina zilei ce pătrundea prin ferestrele înalte dinspre răsărit. O străbătură în goană. Trecură de uşile ei masive şi sfărâmate şi pe neaşteptate înaintea lor se deschiseră Porţile cele Mari, o boltă de lumină orbitoare.

Câţiva orci făceau de strajă ciuciţi în umbrele stâlpilor celor mari ce se înălţau semeţi de-o parte şi de alta a porţilor, dar porţile însele erau sparte şi prăbuşite la pământ. Dintr-o lovitură Aragorn doborî căpetenia gărzilor ce i se pusese în cale şi ceilalţi orci o zbughiră care-ncotro îngroziţi de furia lui. Însoţitorii Inelului trecură pe lângă ei în goană, fără să-i ia în seamă. Fugind, trecură şi de Porţi şi la fel coborâră şi treptele mari de piatră roasă de vreme, pragul Moriei.

Astfel ajunseră într-un sfârşit, dincolo de orice speranţă, sub cerul liber şi simţiră vântul răcorindu-le obrajii.

Nu se opriră decât la o aruncătură de suliţă de ziduri. În jurul lor se întindea Valea Pârâiaşului Tainic. Umbra Munţilor Ceţoşi cobora asupra ei, dar înspre soare-răsare pământurile erau scăldate de o lumină de aur. Abia trecuse un ceas de la crucea amiezii. Soarele strălucea; norii erau albi şi înalţi.

Priviră în urmă. Arcada Porţilor se căscă întunecată sub umbra munţilor. Abia auzit şi departe în adânc, pământul era răscolit de bubuitul tobelor: *dummm.* Un fuior subţire de fum se încolăcea în văzduh. Nimic altceva nu se zărea; de jur împrejur, valea era pustie. *Dummm.* Jalea îi copleşi în cele din urmă, iar ei se lăsară pradă plânsului: unii în picioare, tăcuţi, alţii prăbuşiţi la pământ. *Dummm, dummm.* Bubuitul tobelor se stinse.

Chapter 20

Lothlorien

- Mă tem, vai! că nu putem sta mult aici, spuse Aragorn. Se uită spre munţi şi îşi ridică spada.

Rămâi cu bine, Gandalf! strigă el. Nu ţi-am spus eu : *Dacă treci de porţile Moriei, fii cu băgare de seamă!* Vai, cât de adevărate mi-au fost vorbele! Ce speranţă avem fără tine?

Se răsuci spre ceilalţi.

- Trebuie să ne descurcăm fără speranţă, spuse el. Cel puţin mai putem încă fi răzbunaţi. Să ne încingem spadele şi să nu mai jelim! Veniţi! Avem un drum lung şi multe de făcut.

Se ridicară cu toţii şi priviră în jur. Spre nord, valea se pierdea într-o strungă de umbre între doi pinteni uriaşi ai munţilor, deasupra cărora străluceau trei piscuri albe. Celebdil, Fanuidhol şi Cardhras, Munţii Moriei.

În capătul celălalt al văii, un torent curgea ca o dantelă albă peste o înlănţuire nesfârşită de cascade scurte şi o ceaţă de spumă atârna în văzduh, la poalele munţilor.

- Acolo e Scara Pârâiaşului Tainic, arătă Aragorn spre cascade. Pe drumul săpat adânc de-a lungul torentului ar fi trebuit noi să venim dacă soarta ar fi fost mai îngăduitoare.

- Sau Cardhras mai puţin crud, adăugă Gimli. Ia iute-l cum stă şi zâmbeşte la soare!

Îşi agită pumnul spre cel mai îndepărtat dintre piscurile cu căciulă de zăpadă, apoi îi întoarse spatele spre răsărit, pintenul lung al muntelui se sfârşea ca retezat; dincolo de el se zăreau câmpiile îndepărtate, întinse, pierdute în zare. Spre sud. Munţii Ceţoşi înaintau până unde puteau ajunge privirile. La mai puţin de o milă distanţă, şi puţin mai jos faţă de locul unde stăteau ei, căci încă se aflau sus, pe latura vestică a văii, se găsea un heleşteu. Lung, de formă ovală, ca un uriaş vârf de suliţă înfipt afund în strunga nordică; dar capătul lui sudic ieşea din umbre, sub cerul luminat de soare. Cu toate acestea, apele erau întunecate: un albastru-adânc, la fel cu cerul limpede al serii văzut dintr-o încăpere luminată de un felinar. Oglinda lui era liniştită, neclintită. Era înconjurat de o pajişte netedă, coborând uşor în pantă din toate părţile, până la malul său sterp şi nevălurit.

- Şi acela-i Heleşteul Oglinzii, adâncul Kheled-zaram! zise trist Gimli. Îmi aduc aminte cum ne-a spus el: „Să vă bucuraţi la vederea lui! Dar nu vom putea zăbovi acolo". Mult o să mai am de mers până voi simţi din nou bucurie. Eu sunt cel ce trebuie să se grăbească, iar el, cel ce trebuie să zăbovească.

Însoţitorii Inelului porniră în josul drumului ce începea la Porţi. Un drum pietros, hârtopit, care se pierdu curând într-o potecuţă şerpuind printre pârloage şi grozame ce se împingeau în afară dintre crăpăturile stâncoase. Dar încă se putea vedea că, în vremuri de mult apuse, un mare drum pietruit urcase dinspre şesurile regatului gnomilor. Din loc în loc, la marginea cărării se găseau ruinele a ceea ce fuseseră odată construcţii din piatră, precum şi movile verzi în vârful cărora creşteau zvelţi mesteceni sau brazi suspinând în vânt. Cotind spre est, după cum îi ducea poteca, ajunseră până aproape de pajiştea Heleşteului Oglinzii, unde, nu departe de potecă, se înălţa o singură coloană, spartă la capătul de sus.

- Asta-i Piatra lui Durin! strigă Gimli. Nu pot să trec mai departe fără să mă abat pentru o clipă să privesc minunăţia văii!

- Grăbeşte-te, atunci, îl sfătui Aragorn, privind în urmă spre Porţi. Soarele asfinţeşte devreme. Orcii n-or ieşi ei înainte de amurg, dar noi trebuie să fim departe înainte de-a se înnopta. Luna e aproape în al patrulea pătrar, încât la noapte o să fie beznă.

- Frodo, vino cu mine! îl chemă gnomul, sărind la marginea potecii. N-am să te las să pleci până nu vezi Kheled-zaram.

Fugi la vale pe panta lungă şi verde. Frodo îl urmă cu un mers încet, atras, în ciuda durerii şi a oboselii, de apa liniştită şi albastră. Sam porni după el.

Gimli se opri la piciorul coloanei de piatră şi privi în sus. Era crăpată, roasă de vreme, iar runele aproape şterse de pe suprafaţa ei nu mai puteau fi citite.

- Coloana asta însemnează locul de unde s-a uitat Durin pentru prima oară în Heleşteul Oglinzii, spuse gnomul. Hai să privim şi noi o dată, înainte să plecăm.

Se aplecară deasupra apei întunecate. La început nu zăriră nimic. După câteva clipe, prinseră contur munţii înconjurători ce se oglindeau într-un albastru-profund, iar piscurile erau ca un panaş de flăcări albe deasupra lor; dincolo de ele, o pată de cer. Ca nişte nestemate cufundate în adânc luceau stelele scăpărătoare, cu toate că deasupra cerul era scăldat de lumina soarelui. Din siluetele lor aplecate nu se zăreau nici măcar umbrele.

- Ah, Kheled-zaram, cel limpede şi minunat, spuse Gimli. Acolo zace coroana lui Durin până se va trezi el. Cu bine!

Se înclină, se răsuci pe călcâie şi o luă iute în sus pe pajiştea verde, spre drum.

- Ce-ai văzut? îl întrebă Pippin pe Sam, dar Sam era prea adâncit în gânduri ca să răspundă.

Drumul o lua acum spre miazăzi şi cobora cu repeziciune, ieşind dintre malurile văii. Ceva mai jos dădură peste o fântâna adâncă, plină cu apă limpede precum cristalul, din care un firicel se prelingea peste o buză de piatră şi apoi se prăvălea scăpărând şi susurând printr-un canal stâncos abrupt.

- Ăsta-i izvorul din care creşte apoi Râul Argintului, le spuse Gimli. Nu beţi din el. E rece ca gheaţa.

- Nu departe de aici devine un râu vijelios, căci îşi strânge apele din multe alte izvoare de munte, explică Aragorn. Calea noastră îl însoţeşte de-a lungul multor mile. Căci am să vă duc pe drumul ales de Gandalf şi nădăjduiesc să ajungem mai întâi la pădurile unde se varsă Râul Argintului în Râul cel Mare - acolo.

Priviră în direcţia în care arăta el şi în faţa lor văzură izvorul sărind prin albia văii şi mai departe, în jos, spre şesuri, până se pierdea într-o ceaţă aurie.

- Acolo se află pădurile din Lothlorien, zise Legolas. Cea mai frumoasă aşezare a semenilor mei. Nicăieri altundeva nu sunt copaci ca acolo. Căci toamna frunzele nu cad, ci se colorează auriu. Abia când vine primăvara cu verdeaţa ei cea nouă cad şi ele, şi atunci ramurile se îngreunează de flori galbene; iar podeaua pădurii este aurie, tot auriu este tavanul şi pilaştrii ei sunt argintii, căci scoarţa copacilor este netedă şi cenuşie. Aşa glăsuiesc încă şi acum cântecele noastre din Codrul Întunecimii. Inima mi s-ar bucura de m-aş afla sub streşinile acelei păduri şi de-ar fi primăvară.

- Inima mi s-ar bucura chiar şi iarna, zise Aragorn. Dar se află la multe mile de-aici. Să ne grăbim.

O vreme, Frodo şi Sam izbutiră să ţină pasul cu ceilalţi; dar Aragorn, în fruntea şirului, îi obliga să meargă prea repede, astfel că nu după mult timp cei doi rămaseră în urmă. Nu mâncaseră nimic de la primele ceasuri ale dimineţii. Tăietura îl ardea pe Sam ca focul şi aproape că nu-şi mai simţea capul pe umeri. În ciuda soarelui strălucitor, vântul îi părea rece după întunericul cald al Moriei. Îl trecu un fior. Frodo resimţea fiecare pas ca pe o durere şi abia mai putea respira.

La un moment dat, Legolas privi peste umăr şi, văzându-i ramaşi departe în urmă, strigă în faţă spre Aragorn. Toţi se opriră, iar Aragorn fugi îndărăt, chemându-l pe Boromir cu el.

- Îmi pare rău, Frodo! exclamă el plin de grijă. Atâtea s-au întâmplat astăzi, şi cumplit ce trebuie să ne grăbim, dar uite că am uitat că eşti rănit; şi tu, Sam. Ar fi trebuit să ne spuneţi. N-am făcut nimic să vă uşurăm mersul, aşa cum ar fi trebuit, cu toate că toţi orcii din Moria sunt pe urmele noastre. Haideţi! Puţin mai încolo e un loc unde ne putem odihni o vreme. Acolo voi face tot ce voi putea pentru voi. Hai, Boromir. O să-i ducem în cârcă.

Curând ajunseră la un alt izvor care cobora dinspre vest şi-şi unea apele bolborosinde cu sprintenul Izvor al Argintului. Împreună se prăvăleau într-o cascadă din piatră verzuie şi de acolo, spumegând, umpleau fundul unei vâlcele. De jur-împrejur creşteau brazi, piperniciţi şi cu tulpini răsucite, iar malurile erau povârnite şi acoperite de limba-cerbului şi tufărişuri de afine. Pe fundul ei era un tăpşan prin mijlocul căruia pârâul curgea zgomotos peste pietricele lucitoare. Aici se opriră călătorii. Trecuseră aproape trei ore după miezul zilei şi nu se depărtaseră decât câteva mile de Porţi. Soarele cobora de-acum spre asfinţit.

În vreme ce Gimli şi cei doi hobbiţi mai tineri pregăteau un foc din vreascuri şi cetini de brad şi scoteau apă din pârâu, Aragorn se îngriji de Sam şi Frodo. Rana lui Sam nu era adâncă, ci doar urâtă, iar chipul lui Aragorn se întunecă atunci când o cercetă. Dar în clipa următoare respiră uşurat.

- Ceasul bun, Sam. Mulţi s-au ales cu răni şi mai rele decât asta pentru uciderea primului lor orc. Tăietura nu e otrăvită, după cum prea adesea sunt rănile pricinuite de tăişurile orcilor. O să se vindece cum trebuie după ce-o voi doftorici. O spăl de îndată ce încălzeşte Gimli apa.

Îşi deschise punga de la brâu şi scoase câteva frunze veştede.

- S-au uscat, o parte din virtuţile lor s-au dus, spuse el, dar tot mi-au mai rămas câteva frunze de *alhela* pe care le-am strâns de lângă Tancul Vremii. Fărâmiţează una în apă, spală rana şi apoi ţi-o leg eu. Acum e rândul tău, Frodo.

- Eu sunt bine, zise Frodo, ferindu-se să nu-i fie atinse hainele. N-am nevoie decât de nişte mâncare şi de puţina odihnă.

- Nu, stărui Aragorn. Trebuie să ne uităm şi să vedem ce ţi-au făcut ciocanul şi nicovala. Mă mir că mai eşti viu.

Cu gesturi blânde, îl dezbracă pe Frodo de jacheta cea veche şi tunica roasă şi scoase o exclamaţie de uimire. Apoi izbucni în râs. Corsetul de argint străluci în faţa ochilor lui la fel ca lumina pe faţa vălurită a mării. I-o dezbracă şi pe aceasta cu multă grijă şi o ridică, iar nestematele scăpărară precum stelele; clinchetul inelelor astfel mişcate era ca un clipocit de ploaie într-un iaz.

- Ia priviţi, prieteni! strigă el. O piele de hobbit drăguţă foarte ce-un prinţişor de elf să învelească poate! Dacă s-ar şti că hobbiţii au asemenea piei, toţi vânătorii de pe Pământul de Mijloc ar da năvală în Comitat.

- Şi toate săgeţile vânătorilor din lume ar fi zadarnice, spuse Gimli, uitându-se cu mirare la za. E făcută din *mithril. Mithril!* Nu mi-a fost dat să văd sau să aud de una atât de frumoasă. Asta e vesta despre care vorbea Gandalf? Atunci trebuie să spun că n-a ştiut câţi bani face cu adevărat. Dar ţi-a prins bine.

- Mă-ntrebam adeseori ce făceaţi tu şi Bilbo acolo, numai voi doi în cămăruţa aia a lui, spuse Merry. Binecuvântat fie bătrânul hobbit. Îl iubesc mai mult decât oricând. Poate c-o să avem norocul să-i povestim şi lui.

În partea dreapta, pe coaste şi pe piept, Frodo avea o vânătaie urâtă. Sub za purta o cămaşă din piele moale, dar într-un loc inelele sfâşiaseră cămaşa şi i se înfipseseră în carne. Şi în partea stângă avea semne şi vânătăi, acolo unde se izbise de perete. În timp ce tovarăşii lor de drum pregăteau masa, Aragorn spăla rănile cu apă în care fuseseră fărâmiţate frunze de *athela.* Mirosul înţepător umplea valea şi cine îşi apropia faţa de aburul ce se înălţa din apă se simţea de îndată înviorat şi înzdrăvenit. Curând durerea îl părăsi pe Frodo, iar respiraţia i se uşură; cu toate că multe zile mişcările aveau să-i fie îngreunate şi pieptul avea să-l doară la atingere. Aragorn îl pansă cu câteva bucăţele de pânză moale.

- Zaua este uimitor de uşoară, zise el. Îmbrac-o din nou, dacă o poţi suporta. Inima mea se bucură să ştie că ai o asemenea tunică. N-o lăsa deoparte, nici măcar în somn, decât dacă norocul face să ajungi într-un loc lipsit de primejdii şi asta nu se va prea întâmpla cât va dura căutarea ta.

Isprăvind de mâncat, se pregătiră de plecare. Stinseră focul şi făcură să dispară orice urmă a lui. Apoi, urcând înapoi la drum, porniră mai departe. N-apucară să meargă prea mult înainte ca soarele să coboare în spatele înălţimilor apusene şi umbre lungi se târau de-acum în jos pe coastele munţilor. Întunericul le învălui picioarele şi neguri umplură văioagele. Departe, spre răsărit, lumina înserării cuprindea palidă întinderile abia ghicite ale şesurilor şi pădurii. Simţindu-se mult uşuraţi şi înviorați, Sam şi Frodo puteau să ţină pasul cu ceilalţi şi, în afară unei opriri scurte, merseră toţi, cu Aragorn în frunte, alte aproape trei ceasuri.

Se întunecase. Noaptea se lăsase în toată puterea ei. Multe stele se zăreau limpezi, dar luna, în descreştere, avea să răsară abia târziu. Gimli şi Frodo încheiau şirul, umblând cu pas uşor şi fără să-şi vorbească, atenţi

însă la orice sunet ce s-ar fi putut auzi în urma lor. Într-un târziu, Gimli rupse tăcerea.
- Zgomote nu-s, doar vântul. Nici un spiriduş prin preajmă, doar dacă nu cumva am urechi de lemn. Să nădăjduim că orcii se vor mulţumi doar să ne gonească din ţinutul Moriei. Şi poate că altă treaba nici n-au avut cu noi - cu Inelul, adică. Cu toate că adeseori orcii îşi urmăresc vrăjmaşii până departe, în câmpie, dacă au de răzbunat o căpetenie căzută în luptă.
Frodo nu răspunse. Îşi privi sabia - tăişul nu strălucea. Şi totuşi, ceva auzise el, sau aşa i se năzărise. De cum îi împrejmuiseră umbrele şi drumul din urmă se cufundase în întuneric, auzise din nou lipăitul acela de tălpi grăbite. Chiar şi acum îl auzea. Se răsuci brusc. Zări două puncte luminoase, sau, preţ de o clipă, i se păruse că le vede, dar de îndată acestea părură să se abată de la drum şi să dispară.
- Ce-i? întrebă gnomul.
- Nu ştiu, răspunse Frodo. Mi s-a părut că aud paşi şi mi s-a părut că zăresc o lumină - ca doi ochi. Atâtea mi s-au părut de când am intrat în Moria.
Gimli se opri şi se aplecă la pământ.
- N-aud nimic, doar şoaptele în noapte ale plantelor şi pietrelor, zise. Hai! Să ne grăbim! Nu-i mai zăresc pe ceilalţi.
Vântul nopţii sufla rece din josul văii, întâmpinându-i. În faţa lor se desluşea vag o ceaţă cenuşie; auzeau un foşnet de frunze neîntrerupt, ca al plopilor stârniţi de vânt.
- Lothlorien! strigă Aragorn. Ah, ce bucurie simt când mi-e dat să aud din nou vântul printre copaci! Nu ne-am depărtat mai mult de cinci leghe de Porţi, dar mai departe nici că putem merge. Să sperăm că aici bunătatea elfilor ne va feri în noaptea asta de primejdia ce vine din urmă.
- Numai să mai fie elfi pe-aici, în lumea asta tot mai întunecoasă, zise Gimli.
- A trecut multă vreme de când vreunul din seminţia mea s-a reîntors pe acest meleag de unde am pornit-o în pribegie în timpuri de mult apuse, spuse Legolas, dar am auzit că Lorien n-ar fi încă pustie, căci locul ăsta e binecuvântat cu o putere tainică ce ţine răul departe de hotare. Numai că locuitorii sunt rareori văzuţi şi se prea poate să se fi retras în adâncul pădurii, departe de hotarul de la miazănoapte.
- Cu adevărat se ascund în adâncul pădurii, oftă Aragorn, cuprins parcă de cine ştie ce amintiri. Va trebui să ne purtăm singuri de grijă în noaptea asta. O să pătrundem numai puţin în pădure, până ce copacii ne vor înconjura din toate părţile, şi abia apoi ne vom abate de la potecă să căutăm un loc unde să ne putem odihni.
Acestea fiind zise, păşi înainte; doar Boromir rămase pe loc nehotărât.
- Altă cale nu e? întrebă el.
- Ce altă cale mai bună ai dori? nu pricepu Aragorn.
- Un drum desluşit, de-ar fi să treacă şi printr-un gard de suliţi, spuse Boromir. Pe tot felul de poteci ciudate am fost duşi, şi până acum doar spre

nenorocul nostru. Împotriva vrerii mele am trecut pe sub umbrele Moriei, şi am pierdut. Iar acum trebuie să intrăm în Pădurea Aurită, zici tu. Dar despre tărâmul acesta plin de primejdii am auzit povestindu-se în Gondor, şi ce se spune e că puţini ies vii după ce au intrat în ea; iar dintre cei puţini, nici unul n-a scăpat nevătămat.

- Nu spune *nevătămat,* ci *neschimbat,* şi de-abia aşa ai vorbi cu dreptate, zise Aragorn. Dar rău au ajuns poveştile din Gondor, Boromir, dacă în oraşul celor atât de înţelepţi odată se vorbeşte cu păcat despre Lothlorien. Crezi ce pofteşti, altă cale nu avem - dacă nu cumva vrei să te întorci la Poarta Moriei, să urci aceşti munţi de netrecut, sau să traversezi înot Râul cel Mare de unul singur.

- Atunci porneşte, se resemnă Boromir. Dar e primejdios.

- Primejdios, aşa e, întări Aragorn, frumos şi primejdios; însă numai răul are de ce se teme, sau cei care aduc răul cu ei. Urmaţi-mă.

Poate ceva mai mult de-o milă să se fi adâncit în pădure, când ajunseră la un alt pârâu, care curgea tumultuos de pe povârnişurile împădurite ce se ridicau la vest, spre munţi. ÎI auzeau prăvălindu-se într-o cascadă, undeva la dreapta lor, printre umbre. Apele lui întunecate şi grăbite tăiau poteca în faţa lor şi se întâlneau cu Râul Argintului într-o vâltoare abia desluşită printre rădăcinile copacilor.

- Pârâul Nimrodel, îi anunţă Legolas. De mult de tot elfii pădurilor îl cîntau în cântecele lor, pe care noi cei de la Miazănoapte încă le mai cântăm şi azi, căci ne amintim de curcubeele ce-i încununau cascadele şi de florile galbene ce pluteau în apa lui înspumată. Dar acum totul e cufundat în întuneric, iar Podul peste Nimrodel s-a năruit. Îmi voi scălda picioarele în apa lui, căci se spune că-l tămăduieşte pe cel istovit.

Înaintă, coborî malul abrupt şi păşi în apă.

- Veniţi! strigă el. Nu e adânc. Putem să-l trecem. Pe malul celălalt ne vom odihni şi poate că sunetul cascadei ne va face să adormim şi să uităm de durere.

Unul câte unul, coborâră şi-l urmară pe Legolas. Frodo rămase câteva clipe nemişcat lângă mal, lăsând apa să curgă peste picioarele lui obosite. Era rece, dar o simţea curată, şi când făcu alţi câţiva paşi şi apa îi ajunse până la genunchi, toate urmele călătoriei şi ale oboselii din mădulare îi pieriră, duse de ape.

Când ajunse şi ultimul dintre ei pe malul celălalt, se aşezară să se odihnească şi să îmbuce câte ceva; iar Legolas le spuse poveşti despre Lothlorien, pe care elfii din Codrul întunecimii le păstrau încă în inimă, poveşti despre soare şi lumină de stele revărsate peste pajiştile ce se întindeau de-a lungul Râului cel Mare înainte ca lumea să fi devenit cenuşie.

Într-un târziu se aşternu tăcerea, şi astfel auziră muzica apelor susurând dulce în umbrele pădurii. Lui Frodo aproape că i se păru că printre sunetele apei auzea o voce care cânta.

- Auziţi vocea lui Nimrodel? întrebă Legolas. O să vă cânt un cântec despre fecioara Nimrodel, care purta acelaşi nume cu al pârâu-lui pe malul

căruia a trăit cu multă vreme în urmă. E un cântec tare frumos în limba noastră din ţinutul păduros; dar iată cum sună în vorbirea din Apus, aşa după cum este cântat în Vâlceaua Despicată.

Cu o voce stinsă, abia dacă se auzea prin foşnetul de frunze de deasupra capetelor lor, el începu:

Trăit-a printre elfi o fata,
Cum alta n-a mai fost şi n-o fi,
Cu albă mantie-ntraurată
Şi din argint suriu pantofii.

Pe frunte-o stea sub foi de laur,
Lumini în părul ei se cern
Ca soarele prin crengi de aur
În preafrumosul Lorien.

Cu părul lung, picioare albe,
Frumoasă, liberă, dansând,
Plutea parcă pe flori de nalbe,
Ca frunzele de tei în vânt.

Unde-i cascada Nimrodel,
Cu apa limpede şi rece,
Părea din stropi un clopoţel
Cleştarul vocii ei cum trece,

Şi-acuma cine-ar şti pe unde-i,
În soare ori în umbra mută,
Cu Nimrodel în jocul undei
De mult în munţii suri pierdută.

Corabia-n umbros liman
Cu ochii elfilor în pânde,
De zile-n şir aşteaptă-n van
La malul mării spumegânde.

Dar mari furtuni din Nord se sparg
Şi de la ţărmul elf deodată ,

Corabia o-împing în larg
Urlând pe apa-nfuriată.

În zori nu se zăreau nici urme
De ţărm, de munţi ori de pădure,
Doar valuri mari duceau în turme
Panaşul ceţurilor sure.

Amroth în goluri se uita
Şi blestema spre zări de-a rândul
Corabia ce-l depărta
De Nimrodel a lui, trădându-l.

El, rege elf din străvechime
Când auriul florii e-n
Copaci, Stăpân cum n-a fost nime
În înfloritorul Lothlorien

Când de la cârmă dintr-o dată
Ţâşni-n adâncul fremătând,
Parcă din arc pornit, săgeată, ,
Ori ca un pescăruş flămând.

În vânt, sub lucitoare spume
S-ar fi văzut în depărtări,
Frumos, parcă din altă lume,
Plutind, o lebădă, pe mări -

Şi elfi s-au dus şi-au mai venit
Pe ţărmul lor îndepărtat,
Dar nimeni dinspre Asfinţit
De Amroth veste n-a mai dat.

Vocea lui Legolas şovăi şi cântecul încetă.

- Nu mai pot cânta, zise el. E doar o parte, multe strofe le-am uitat. Un cântec lung şi trist, pentru că povesteşte despre cum s-a abătut amărăciunea peste Lothlorien, Lorien cel înflorit, atunci când gnomii au trezit răul din adâncul munţilor.

- Dar nu gnomii au adus răul, sări Gimli.

- Nu aşa am spus; răul totuşi s-a ivit, răspunse trist Legolas. Atunci a fost când mulţi elfi din neamul lui Nimrodel şi-au părăsit sălaşurile şi au plecat în pribegie, iar ea s-a pierdut departe, la Miazăzi, în trecătorile Munţilor Albi; şi nu a ajuns la corabia pe care o aştepta Amroth, iubitul ei. Dar primăvara, când vântul suspină prin frunzişul proaspăt, ecoul vocii ei se mai aude în apropierea cascadei ce-i poartă numele. Iar când vântul suflă dinspre miazăzi, aduce cu sine de la mare vocea lui Amroth; căci Nimrodel se varsă în Râul Argintului, numit de elfi Celebrant, care Celebrant ajunge în Anduinul cel Mare, iar Anduin curge până în Golful Belfalas, de unde au pornit pe mare elfii din Lorien. Dar nici Nimrodel şi nici Amroth nu s-au mai întors vreodată.

Povestea spune că ea îşi avea sălaşul între crengile unui copac ce creştea în apropierea cascadei; astfel era obiceiul elfilor din Lorien, să locuiască în copaci, şi poate că astfel este şi acum. Prin urmare, primiseră numele de Galadhrim, Locuitorii Copacilor. Adânc în pădurea lor, copacii sunt foarte mari. Înainte să vină Umbra, locuitorii pădurilor nu trăiau în pământ, aşa cum fac gnomii, şi nu-şi ridicau nici adăposturi trainice din piatră.

- Şi chiar şi în zilele acestea poate că e mai ferit de primejdii să-ţi ai sălaşul în copaci decât pe pământ, spuse Gimli.

Îşi îndreptă privirile spre malul celălalt al pârâului, la drumul ce ducea înapoi până la Valea Pârâiaşului Tainic, şi apoi le ridică spre bolta de ramuri negre.

- Vorbele tale ne sfătuiesc de bine, Gimli, zise Aragorn. Nu ne putem clădi o casă, dar în noaptea asta vom face precum elfii Galadhrim şi ne vom refugia în vârful copacilor, dacă putem. Am şezut aici, lângă drum, mai mult decât era înţelept s-o facem.

Călătorii părăsiră poteca şi se adânciră şi mai mult în umbra pădurii, spre vest, de-a lungul pârâului de munte, lăsând Râul Argintului în urmă. Nu departe de peretele cascadei dădură peste un pâlc de copaci, dintre care unii îşi aplecau ramurile peste pârâu. Trunchiurile lor masive şi cenuşii erau neînchipuit de groase, iar înălţimea lor nu putea fi ghicită.

- Eu urc, spuse Legolas. Mă simt ca acasă printre copaci, la rădăcina lor sau sus pe crăci, doar că aceşti copaci sunt de un soi necunoscut mie, nu-i ştiu decât ca un nume pomenit în cântece. *Mellyrn* li se spune şi sunt cei purtători de flori galbene, dar nicicând nu m-am suit în vreunul. O să văd acum care le e forma şi felul de a creşte.

- Oricare ar fi acestea, îşi dădu Pippin cu părerea, trebuie că sunt nişte copaci minunaţi dacă pot oferi odihnă peste noapte şi altora decât păsărilor. Eu unul nu pot dormi cocoţat pe-o cracă.

- Atunci sapă-ţi o vizuină în pământ, îl luă peste picior Legolas, dacă aşa e obiceiul seminţiei tale. Doar că trebuie s-o sapi adânc şi cu repeziciune, de vrei să te ascunzi de orci.

După aceste vorbe, elful sări fără greutate de la pământ şi se prinse de o ramură ce creştea din trunchi mult deasupra capului său. Dar, chiar în

vreme ce stătea aşa agăţat, legănându-se câteva clipe, se auzi deodată o voce dintre umbrele înalte ale copacului.

- Daro! glăsui aceasta, făcându-l pe Legolas să cadă înapoi la pământ, surprins şi înspăimântat.

Se trase lângă trunchi şi se ghemui acolo.

- Nu mişcaţi, le şopti el celorlalţi. Nu vă clintiţi şi nu vorbiţi. De sus se auzi un hohot de râs şi apoi o altă voce, la fel de limpede, vorbi în limba elfică. Frodo pricepu doar câteva frânturi din ceea ce spunea vocea, căci graiul locuitorilor pădurii la răsărit de munţi nu se asemăna cu cel de la Apus. Legolas se uită înspre ramuri şi răspunse pe aceeaşi limbă .

- Cine sunt şi ce spun? întrebă Merry.

- Sunt elfi, zise Sam. Nu Ie auzi vocile?

- Aşa e, sunt elfi, întări Legolas, şi spun că respiraţia voastră e atât de răsunătoare, că v-ar putea nimeri şi pe întuneric.

Sam îşi duse iute mâna la gură.

- Dar mai spun că nu aveţi de ce vă teme. Ştiu de mult că venim. Mi-au auzit vocea încă de pe malul celălalt al râului Nimrodel şi au înţeles că fac parte din neamul lor de la Miazănoapte, drept pentru care ne-au lăsat să trecem prin vad; mai târziu m-au auzit cântând. Acum mă roagă să urc împreună cu Frodo; căci, din cât se pare, au primit ceva veşti despre el şi călătoria noastră. Cât despre ceilalţi, îi roagă să aibă puţină răbdare şi să stea de strajă la piciorul copacului până hotărăsc ce este de făcut.

Dintre umbre coborî până jos o scară: era făcută dintr-o frânghie cenuşiu-argintie, care strălucea în întuneric şi, cu toate că părea firavă, se dovedi destul de trainică să ţină mai mulţi deodată.

Legolas urcă una-două, Frodo însă îl urmă mai încet; după el urcă Sam, care se străduia să-şi stăpânească respiraţia zgomotoasă. Ramurile copacului-mallorn creşteau aproape direct din trunchi şi se îndreptau în sus; dar spre vârf trunchiul principal se împărţea într-o coroană din multe crengi şi printre acestea cei trei descoperiră că fusese construită o platformă de scânduri, numită *flet* în acele vremuri: în elfică i se spunea *talan.* Pe ea se ajungea printr-o gaură rotundă tăiată în mijloc, prin care fusese coborâtă şi scara.

Când în sfârşit urcă şi Frodo pe flet, îl găsi pe Legolas şezând împreună cu alţi trei elfi. Erau înveşmântaţi în straie de un verde închis, astfel că nu puteau fi zăriţi între tulpinile copacilor decât dacă făceau mişcări bruşte. Se ridicară în picioare şi unul dintre ei scoase de sub veşmânt o lampă mică ce trimitea o singură rază argintie şi subţire. Elful o ridică în sus, luminând chipul lui Frodo şi al lui Sam. Apoi stinse lumina şi rosti cuvinte de bun venit în limbă lui elfă. Frodo îi răspunse împleticit.

- Bun venit, îi ură din nou elful pe limba comună, vorbind rar. Nu prea folosim alt grai decât al nostru; căci acum sălăşluim în inima pădurii şi nu ne amestecăm de bunăvoie cu alte seminţii. Chiar şi neamurile noastre de la Miazănoapte sunt înstrăinate de noi. Dar mai sunt dintre noi unii care călătoresc încă pe meleaguri străine pentru a strânge noutăţi şi a veghea

asupra vrăjmaşilor noştri, iar ei vorbesc în graiurile altor popoare. Eu sunt unul dintre ei. Haldir îmi este numele. Fraţii mei, Rumil şi Orophin, ştiu prea puţin limba voastră.

Dar am auzit zvonuri despre venirea voastră, căci solii lui Elrond au trecut pe lângă Lorien în drumul lor spre casă, în sus pe Scările Pârâiaşului Tainic. N-am mai auzit despre... hobbiţi sau piticuţi de tare multă vreme, nici măcar nu ştiam că mai vieţuiesc pe Pământul de Mijloc. Nu arătaţi că aţi avea gânduri rele. Şi pentru că umblaţi împreună cu un elf de-al nostru, suntem dornici să vă primim cu prietenie, aşa cum a cerut Elrond; cu toate că nu ne stă în obicei să-i însoţim pe străini prin ţara noastră. În noaptea asta, însă, va trebui să rămâneţi aici. Câţi sunteţi?

- Opt, răspunse Legolas. Eu, patru hobbiţi şi doi oameni, dintre care unul, Aragorn, este un prieten al elfilor din seminţia celor din Apusime.

- Numele lui Aragorn, fiu al lui Arathorn, este cunoscut în Lorien, zise Haldir, şi se află în graţiile Doamnei noastre. Toate bune şi frumoase, prin urmare. Dar nu ai înşirat decât şapte.

- Al optulea e un gnom, adăugă Legolas.

- Un gnom! exclamă Haldir. Asta nu e bine. N-am mai avut de-a face cu gnomii din Zilele întunecate de demult. Nu sunt îngăduiţi pe meleagul nostru. Nu-l pot lăsa să treacă.

- Dar el e din ţara Muntelui Singuratic, credincios lui Dain şi prieten cu Elrond, îi luă Frodo apărarea. Elrond însuşi l-a ales să fie unul dintre tovarăşii noştri şi s-a arătat plin de curaj şi bună credinţă.

Elfii se sfătuiră între ei cu vocile lor şoptite şi-i puseră întrebări lui Legolas pe limba lor.

- Prea bine, se înduplecă Haldir în cele din urmă. Ne vom învoi şi cu asta, măcar că o facem împotriva inimilor noastre. Dacă Aragorn şi Legolas se leagă să-l păzească şi să răspundă pentru el, va avea voie să treacă; dar va trebui să străbată Lothlorien legat la ochi.

Acum însă, gata cu sfatul. Nici unul dintre voi nu trebuie să rămână pe pământ. Am păzit toate Râurile de când am văzut acum multe zile o ceată mare de orci îndreptându-se pe la poalele munţilor spre miazănoapte, unde se află Moria. Lupii urlă la hotarele pădurii. Dacă veniţi cu adevărat din Moria, primejdia nu poate fi departe în urmă. Mâine dimineaţă devreme trebuie să vă continuaţi drumul.

Cei patru hobbiţi vor urca aici, să stea cu noi - nu ne temem de ei! În copacul alăturat se află un alt *talan.* Acolo să se refugieze ceilalţi. Tu, Legolas, ne vei da socoteală pentru ei. Strigă-ne, de e să se întâmple ceva. Şi stai cu ochii pe gnomul ăla.

Legolas coborî iute scara pentru a duce mesajul lui Haldir; curând după aceea, Merry şi Pippin se căţărară până pe fletul înalt. Abia mai respirau şi păreau tare speriaţi.

- Poftim, reuşi să îngaime Merry. Am adus şi paturile voastre, pe lângă ale noastre. Pas Mare a ascuns restul bagajelor sub un morman mare de pietre.

- N-aveaţi nevoie de toate poverile astea, îi spuse Haldir. Iarna e frig aici sus, în vârful copacilor, doar că în noaptea aceasta vântul bate de la Miazăzi; şi avem destule merinde şi băutură să vă dăm ca să alunge răcoarea nopţii, iar blănuri şi pelerine sunt cu prisosinţă.

Hobbiţii primiră cu bucurie această a doua (şi mult mai bună) cină. Apoi se înveliră la căldură, nu numai în pelerinele îmblănite ale elfilor, ci şi în paturile lor, şi încercară să adoarmă. Dar, cu toate că erau frânţi de oboseală, numai lui Sam îi fu lesne să adoarmă. Hobbiţilor nu le plac înălţimile şi nu dorm în locuri înalte, chiar şi când au scări în apropiere. Fletul nu era câtuşi de puţin un dormitor pe placul lor. N-avea pereţi şi nici măcar o balustradă; doar pe una dintre părţi se găsea un paravan uşor din împletitură de nuiele, ce putea fi mutat şi aşezat în locuri diferite, după cum bătea vântul.

Pippin nu se îndura să închidă ochii.

- Trag nădejde, spuse el, că, dacă adormim în această hulubărie de pal, n-am să mă rostogolesc până jos.

- Dacă apuc să adorm, mormăi Sam, o să dorm şi dacă mă rostogolesc. Şi cu cât vorbesc mai puţin, cu atât o să adorm mai repede, dacă pricepi ce vreau să spun.

Frodo rămase o vreme treaz, cu privirile aţintite la stelele ce luceau prin acoperişul palid al frunzelor tremurătoare. Lângă el, Sam sforăia de mult. Frodo desluşea vag formele a doi elfi care şedeau cu braţele în jurul genunchilor, vorbind în şoaptă. Cel de-al treilea coborâse pentru a-şi lua în primire postul de veghe de pe ramurile mai aproape de pământ. Într-un târziu, vrăjit de zvonul vântului în crengile de deasupra şi de murmurul dulce al cascadei Nimrodel de jos, Frodo adormi cu gândul la cântecul lui Legolas.

În miez de noapte se trezi. Ceilalţi hobbiţi dormeau. Elfii dispăruseră. Secera Lunii lucea stins printre frunze. Vântul încetase. De undeva, nu foarte departe, ajunse până la el un hohot de râs aspru şi tropăiturile multor picioare pe pământ. Se auzi un zăngănit de metale. Zgomotele se stinseră încet, părând a se depărta spre miazăzi, în adâncul pădurii.

Un cap apăru deodată prin gaura din flet. Frodo se ridică speriat în capul oaselor şi văzu că era un elf cu creştetul acoperit de o glugă cenuşie. Elful privi spre hobbiţi.

- Ce se-ntâmplă? întrebă Frodo.

- *Yrch!* sâsâi şoptit elful şi aruncă pe flet scara de frânghie făcută colac.

- Orci, şopti Frodo. Ce fac? Dar elful dispăruse.

Nu se mai auzea nici un sunet. Chiar şi frunzele stăteau nemişcate şi însăşi cascada părea să-şi fi oprit susurul. Frodo tremura tot în învelitorile lui. Mulţumea cerului că nu fuseseră prinşi jos, pe pământ, dar avea sentimentul că prea puţin îi apărau copacii, doar că-i ascundeau. Orcii erau la fel de ageri precum ogarii ce dădeau de-o urmă, aşa se spunea, dar puteau să se şi caţăre. Frodo scoase sabia din teacă: lama ei scăpără şi străluci ca o flacără albastră, pentru ca în clipele următoare strălucirea să

dispară şi tăişul să devină mat. Cu toate acestea, simţământul de primejdie apropiată nu-l părăsi pe Frodo, ci se adânci. Se ridică de la locul lui, se târâ până la deschizătură şi privi în jos. Era aproape sigur că auzea ceva mişcându-se pe furiş la poala copacului, departe jos.

Şi nu erau elfi, căci seminţiile pădurilor se mişcau neauzite. Apoi urechea lui prinse un zgomot surd ca un fel de adulmecare; şi ceva părea să se caţăre pe scoarţa trunchiului. Frodo îşi încordă privirile în întuneric, ţinându-şi respiraţia.

Cu adevărat, ceva urca încet, iar respiraţia se auzea ca un sâsâit înfundat, printre dinţii încleştaţi. După care, tot mai aproape şi lipiţi parcă de trunchi, Frodo zări doi ochi spălăciţi. Se opriră şi priviră în sus fără să clipească. Brusc se întoarseră de la Frodo şi o siluetă ca o umbră neagră alunecă în jurul trunchiului şi dispăru.

Imediat după aceea Haldir apăru urcând cu repeziciune printre crengi.

- A fost ceva în copacul ăsta din care nu mi-a mai fost dat să văd până acum, zise el. Nu era orc. Şi-a luat tălpăşiţa de cum am atins trunchiul. Părea să urce cu mare băgare de seamă şi cu oarecare pricepere, altfel mi-ar fi venit să cred că era unul dintre voi, hobbiţii.

N-am tras, căci mi-e teamă să nu stârnesc ţipete: nu puteam risca o luptă. Abia a trecut o întreagă armată de orci. Au traversat Râul Nimrodel - blestemate să le fie tălpile împuţite ce-au spurcat apa lui curată! - şi-au apucat-o pe vechiul drum de-a lungul râului. Mi s-a părut că au dat de-o urmă, căci o vreme au cercetat în jurul locului unde v-aţi oprit voi. Noi trei n-am fi putut înfrunta o sută de-ai lor, astfel că am luat-o înaintea lor, vorbind cu voci înăbuşite, ca să-i atragem departe în pădure.

Orophin s-a dus acum în mare grabă la sălaşurile noastre, să-i pună în gardă pe ceilalţi. Nici un orc n-o să mai iasă viu din Lorien. Şi mulţi elfi vor sta pitiţi la hotarul de la miazănoapte până se va lăsa din nou întunericul. Dar voi trebuie s-o porniţi spre miazăzi de cum se luminează de ziuă.

Zorii se arătară palizi dinspre răsărit. Pe măsură ce se împlinea, lumina dimineţii pătrundea cernuta printre frunzele galbene ale copacului-mallorn, încât hobbiţii avură impresia că zăreau strălucind soarele la primele ceasuri ale unei dimineţi răcoroase de vară. Un cer albastru-palid se întrezărea printre ramurile mişcătoare. Uitându-se printr-o deschizătură făcută în marginea dinspre sud a platformei, Frodo văzu valea dintr-un cap într-altul al Râului Argintului, întinzându-se ca o mare de aur roşiatic ce se legăna uşor în adierea vântului.

Era încă devreme foarte şi frig atunci când însoţitorii Inelului purceseră din nou la drum, având-i acum pe Haldir şi pe fratele său Rumil drept călăuze.

- Rămâi cu bine, dulce Nimrodel! strigă Legolas.

Frodo se uită în urmă şi prinse o scăpărare de spumă albă printre trunchiurile cenuşii ale copacilor.

- Rămâi cu bine, zise şi el.

I se părea, nu se ştie cum, că nicicând nu-i va mai fi dat să audă o apă curgând atât de minunat, împletindu-şi fără contenire nenumăratele ei note într-o melodie veşnic nouă.

Ajunseră la poteca ce continua de-a lungul malului vestic al Râului Argintului, şi o vreme o urmară spre miazăzi. În pământ se zăreau urme de tălpi de orci. Dar curând Haldir părăsi poteca şi o luă printre copaci, oprindu-se pe malul râului, sub umbra coroanelor.

- Unul dintre elfii mei se află pe malul celălalt, spuse el, deşi poate că voi nu-l vedeţi.

Scoase un sunet, ca un şuierat surd de pasăre, şi din tufărişul crescut în jurul unor copaci tineri apăru un elf, înveşmântat în straie cenuşii, dar cu gluga dată pe spate; părul lui strălucea ca aurul în soarele dimineţii. Cu îndemânare, Haldir aruncă peste Râu un colac de funie cenuşie, iar elful îl prinse şi înfăşură capătul frânghiei în jurul unui copac de pe mal.

- După cum vedeţi, Celebram e un Râu vijelios în acest loc, le spuse Haldir; e adânc şi curge cu repeziciune, iar pe lângă asta mai e şi foarte rece. Noi nu punem picioarele în el atât de departe la miazănoapte. Numai că în aceste zile de primejdie şi veghe nu durăm poduri. Uite cum trecem de pe-un mal pe celălalt. Urmăriţi-mă cu atenţie.

Înnodă capătul său de frânghie în jurul altui copac şi apoi fugi iute până dincolo şi la fel se întoarse, de parcă alerga pe un drum bătătorit.

- Eu pot trece pe cărăruia asta, zise Legolas, dar ceilalţi nu au deprindere pentru aşa ceva. Ce să facă, să treacă înot?

- Nu. Mai avem două frânghii. Le vom lega deasupra celeilalte, una la înălţimea umărului, cealaltă la mijloc şi, ţinându-se de ele, şi dacă sunt cu mare grijă, vor putea trece şi străinii.

După ce podul acesta firav fu terminat, drumeţii îl trecură, unii cu mare băgare de seamă şi încet, alţii cu mai mare uşurinţă. Dintre hobbiţi, Pippin se dovedi cel mai bun, căci avea piciorul sigur, drept care traversă repede, ţinându-se doar cu o mână; dar ochii îi erau îndreptaţi pe malul celălalt, nici o clipă în jos. Sam se târâ, încleştându-şi disperat mâinile pe frânghii şi uitându-se tot timpul la apa albicioasă şi învolburată, ca spre o genune în munţi.

Când se văzu pe malul celălalt, răsuflă uşurat.

- Cât trăieşti, înveţi, cum zicea unchiaşul meu. Doar că el se gândea la grădinărit, nu cum să doarmă cocoţat pe-o cracă, de parcă am fi păsări, sau cum să umble ca un păianjen. Nici măcar unchiaşu' Andy n-a făcut vreodată şmecheria asta

După ce toţi se strânseră pe malul răsăritean al Râului Argintului, elfii dezlegară frânghiile şi pe două le făcură colac. Rumil, care rămăsese pe celălalt mal, trase spre el a treia frânghie, o aruncă pe umăr şi, făcându-le semn cu mâna, plecă înapoi spre Nimrodel, să stea de strajă.

- Ei, prieteni, zise Haldir, aţi intrat în Naith Lorien, sau Clinul lui Lorien, cum i-aţi spune voi, căci este meleagul ce se întinde ca un vârf de lance între braţele Râului Argintului şi al Anduinului cel Mare. Nici unui străin nu-

i este îngăduit să pătrundă în tainele acestui meleag. Şi mai puţini sunt cei cărora le este dat cu voie de la noi să pună piciorul aici.

După cum ne-a fost învoiala, pe Gimli Gnomul îl voi lega la ochi aici. Ceilalţi vor putea merge nestingheriţi o vreme, până vom ajunge în preajma sălaşurilor noastre, în Egladil, în Unghiul dintre ape.

Vorbele acestea nu fură câtuşi de puţin pe placul lui Gimli.

- Învoiala voastră nu a fost şi a mea, protestă el. N-am să merg legat la ochi, precum un cerşetor sau un prizonier. Şi nu-s iscoadă. Poporul meu n-a avut nicicând nici un fel de tocmeli cu supuşii Duşmanului. Iar elfilor nu le-am făcut vreodată vreun rău. N-am să vă trădez mai mult decât ar face-o Legolas sau oricare altul dintre tovarăşii mei de drum.

- Nu te bănuiesc de nimic, spuse Haldir. Doar că asta e legea noastră. Nu eu sunt cel care hotărăşte legea şi prin urmare nu o pot încălca. Destul că v-am lăsat să puneţi piciorul pe cestălalt mal al lui Celebram.

Gimli însă nu se lăsă înduplecat. Îşi depărtă puţin picioarele şi le înfipse în pământ, ducând mâna la coada securii.

- Voi merge mai departe liber, ori mă întorc şi-mi caut de unul singur ţara, unde toţi mă ştiu ca gnom de cuvânt, chiar de-o fi să pier în pustietate.

- Nu te poţi întoarce, zise Haldir cu asprime. Acum că aţi venit până aici, va trebui să fiţi duşi în faţa Seniorului şi a Stăpânei. Ei vă vor judeca şi vă vor lasă să plecaţi sau vă vor ţine pe loc, după cum le va fi voia. Nu puteţi traversa Râurile înapoi, iar în urma voastră se află acum străji neştiute de voi, ce nu vă vor lăsa să treceţi. Veţi fi ucişi înainte să apucaţi să le zăriţi.

Gimli îşi scoase securea de la brâu. Haldir şi tovarăşul său îşi încordară arcurile.

- Molima să se abată asupra gnomilor şi a gâturilor lor ţepene, mârâi Legolas.

- Staţi aşa, îi opri Aragorn. Dacă mă mai recunoaşteţi de călăuză a voastră, veţi face aşa cum vă voi spune. Nu-i cade bine gnomului să fie ales singurul şi-n felul acesta dintre noi toţi. Ne vom lăsa cu toţii legaţi la ochi, chiar şi Legolas. Aşa va fi cel mai bine, cu toate că înaintarea ne va fi înceată şi plicticoasă.

Gimli izbucni în râs.

- O să arătăm ca o ceată veselă de nebuni. Ne va duce Haldir legaţi de-o funie, cum sunt duşi cerşetorii orbi legaţi de-un câine? Dar voi fi mulţumit, şi numai dacă Legolas singur va merge tot pe orbeşte ca şi mine.

- Sunt elf şi neam cu cei de-aici, izbucni Legolas, mânios la rândul său.

- Atunci să strigăm cu toţii: „Molima să se abată peste gâturile înţepenite ale elfilor!" spuse Aragorn. Cu toţii însă ne vom continua călătoria în acelaşi fel. Hai, leagă-ne la ochi, Haldir.

- Am să cer să fiu despăgubit pentru fiece căzătura şi fiece deget lovit, dacă nu ne vei duce aşa cum se cuvine, mai zise Gimli, lăsându-se legat cu o bucată de pânză.

- N-o să ai de ce să ceri despăgubiri, îl linişti Haldir. Va voi duce aşa cum trebuie, iar drumurile sunt netede şi drepte.

- Vai, vai, câtă nebunie în lume în zilele astea, oftă Legolas. Iată-ne cu toţii duşmanii unui singur Duşman, şi cu toate astea trebuie să umblu legat la ochi, în vreme ce soarele străluceşte vesel în ţara pădurii de sub frunzele de aur.

- O fi nebunie, zise Haldir. Cu adevărat, în nimic altceva nu se arată mai limpede puterea Seniorului Întunecimii ca în înstrăinarea ce-i îndepărtează unii de alţii pe cei ce încă i se împotrivesc. Dar atât de puţină credinţă şi încredere găsim în lumea de dincolo de Lothlorien, în afară poate de Vâlceaua Despicată, încât nu cutezăm a pune în primejdie ţara noastră numai pentru că noi credem în alţii. Am ajuns să trăim pe o insulă înconjurată de multe pericole, iar mâinile ne sunt mai des pe coarda arcului decât pe corzile harpei.

Multă vreme ne-au stat Râurile pavăză, dar nici pe ele nu ne mai putem bizui; căci Umbra s-a întins spre miazănoapte peste tot în jurul nostru. Sunt unii ce vorbesc despre plecare, numai că şi pentru asta pare de-acum să fie prea târziu. Răul pune tot mai mult stăpânire pe munţii de la apus; spre răsărit, pământurile sunt pustiite, doar creaturile lui Sauron mişună pe-acolo; şi-auzim şi zvonuri că nu mai putem fi siguri nici de trecerea spre miazăzi, prin Rohan, iar gurile Râului cel Mare sunt păzite de Duşman. Chiar de-am izbuti cumva s-ajungem pe ţărmurile Mării, nu mai avem unde găsi adăpost. Se spune c-ar mai fi limanuri ale Elfilor Nobili, dar şi acestea sunt departe la miazăzi şi la apus, dincolo de meleagul piticuţilor. Unde anume, or fi ştiind Seniorul şi Doamna lui, mie unul mi-s necunoscute.

- Ai putea măcar să ghiceşti, atâta vreme cât ne-ai văzut pe noi, zise Merry. Sunt limanuri ale elfilor la apus de ţinutul meu, Comitatul, unde locuiesc hobbiţii.

- Fericit popor sunt hobbiţii, să trăiască în apropiere de ţărmurile mării, ofta Haldir. Multă vreme a trecut de când vreunuia din neamul meu i-a fost dat s-o vadă, numai cântecele ne mai amintesc de ea. Povesteşte-mi despre aceste limanuri cât mergem.

- Nu pot, recunoscu Merry, nu le-am văzut niciodată. Până acum n-am ieşit niciodată din ţinutul meu, şi dacă aş fi ştiut cum arată lumea de dincolo de hotare, nu cred c-aş fi avut curajul să-l părăsesc.

- Nici măcar să vezi frumosul Lothlorien? întrebă Haldir. Aşa e, lumea e plină de pericole şi multe locuri întunecate se află în ea; dar tot mai este multă frumuseţe, şi o fi ea dragostea amestecată cu suferinţa peste tot pe pământ, numai că tot dragostea pare să fie mai puternică.

Sunt printre noi dintre cei care cântă că Umbra se va retrage şi pacea va veni încă o dată. Numai că mie nu-mi vine a crede că lumea dimprejurul nostru va mai fi cândva aşa cum a fost în străvechime, sau lumina Soarelui aceeaşi ca în zilele de odinioară. Teamă mi-e că pentru elfi se va dovedi cel mult un soi de nelinişte, când vor putea trece spre Mare nestingheriţi şi vor părăsi Pământul de Mijloc pentru totdeauna. Vai de Lothlorien, ce mi-e atât de drag! Săracă va fi viaţa într-o ţară unde nu creşte mallornul. Şi de sunt copaci-mallorn dincolo de Marea cea Mare, n-am auzit pe nimeni să spună.

În timp ce vorbeau astfel, însoţitorii Inelului mergeau încet, unul după altul, pe cărăruile pădurii, călăuziţi de Haldir, iar elful celălalt venea în urma lor. Sub tălpi drumul era moale şi neted, astfel că după o vreme paşii le deveniră nestingheriţi, fără teamă de cădere sau de lovituri. Cum ochii îi erau legaţi, Frodo descoperi că auzul şi celelalte simţuri i se ascuţiseră. Simţea mirosul copacilor şi al ierbii de sub tălpi. Auzea multe note diferite în foşnetul frunzelor de deasupra capului, murmurul îndepărtat al râului, undeva la dreapta lui, şi glasurile subţiri şi cristaline ale păsărilor din înaltul cerului. Simţea razele Soarelui pe faţă şi pe mâini atunci când treceau printr-o poiană deschisă.

De cum pusese piciorul pe malul acesta al Râului Argintului, îl năpădise un sentiment ciudat, care devenea tot mai puternic cu cât înaintau mai mult în adâncul ţării: i se părea că trecuse un pod al timpului într-un colţ rămas din Zilele de Odinioară, şi acum mergea printr-o lume care nu mai exista. În Vâlceaua Despicată rămăseseră amintiri ale lucrurilor ce fuseseră odată; în Lorien acele lucruri străvechi încă dăinuiau peste tot în jur. Răul fusese văzut şi auzit acolo; suferinţa pătrunsese în sufletele lor; elfii se temeau de lumea din afară, nu aveau încredere în ea; lupii urlau la hotarele pădurii, dar peste pământul ţării Lorien nu atârna nici o umbra.

Întreaga zi însoţitorii Inelului îşi continuară marşul, până simţiră cum coboară seara răcoroasă şi auziră vântul nopţii timpurii şoptind prin frunzişul des. Şi pentru că elfii care-i călăuzeau nu le îngăduiră să se dezlege la ochi, astfel că nu puteau urca, se opriră pentru odihnă şi dormiră fără teamă pe pământul gol. A doua zi dimineaţa porniră din nou la drum, umblând fără grabă. La amiază se opriră, iar Frodo îşi dădu seamă că ieşiseră din pădure în plin soare. Deodată, se auzi un zvon de multe voci în toate părţile.

O companie de elfi se apropiase fără zgomot de ei, venind din Partea opusă: grăbeau spre hotarele de nord, să le păzească de niscai atacuri dinspre Moria; şi aduceau veşti pe care Haldir le împărtăşi în parte şi drumeţilor. Orcii jefuitori căzuseră într-o cursă şi cei mai mulţi dintre ei fuseseră nimiciţi; puţinii care scăpaseră cu viaţă o luaseră la sănătoasa spre apus, în direcţia munţilor, şi erau urmăriţi. Mai fusese văzută şi o creatură ciudată, care fugea îndoită de spate, cu mâinile aproape de pământ, ca o fiară, numai că n-avea formă de fiară. Nu izbutiseră s-o prindă şi nici nu trăseseră cu arcul în ea, neştiind dacă era bună sau rea, după care dispăruse înspre miazăzi, de-a lungul Râului Argintului.

- Şi mi-au mai adus o solie, de la Senior şi Doamna lui, din Galadhrim. Veţi merge nestingheriţi, toţi, chiar şi gnomul Gimli. După cât se pare, Stăpâna ştie cine şi ce este fiecare dintre voi. Or fi ajuns şi alţi soli din Vâlceaua Despicată.

Haldir îl dezlega la ochi mai întâi pe Gimli.

- Să-mi fie cu iertare, spuse el, făcând o plecăciune adâncă. Să ne priveşti cu ochi prietenoşi. Priveşte şi te bucură, căci din Ziua lui Durin eşti primul gnom căruia îi este dat să vadă copacii din Naith.

Când şi ochii lui fură dezlegaţi, Frodo privi în sus şi respiraţia i se opri în piept. Stăteau într-un loc deschis. La stânga se zărea o colină mare, acoperită cu un covor de iarbă la fel de verde ca verdele Primăverii în Zilele de Odinioară. În vârful ei, ca o coroană dublă, creşteau două inele de copaci; cei din afară aveau coaja albă ca zăpada şi erau desfrunziţi, însă minunaţi în goliciunea lor graţioasă; cei dinăuntru erau mallorni foarte înalţi şi încă poleiţi cu aur palid. Sus de tot, printre ramurile unui copac din mijlocul lor, mai înalt decât toţi ceilalţi, se zărea lucind un flet alb. La poalele copacilor şi de jur-împrejur pe clinele colinei, iarba era împestriţată de floricele aurii, în formă de stea. Printre ele, aplecându-şi căpşoarele pe lujerele zvelte, alte flori, albe şi de un verde-şters: licăreau ca o boare în verdele bogat al ierbii. Deasupra tuturora, cerul era albastru, iar soarele după-amiezei strălucea peste colină şi arunca umbre lungi şi verzi sub coroanele copacilor.

- Priviţi! Aţi ajuns în Cerin Amroth, le spuse Haldir. Căci aici este inima tărâmului străvechi, aşa cum a fost el de mult de tot, iar aceasta este colina lui Amroth, unde, în zilele mai fericite, a fost durată casa lui înaltă. Aici înfloresc veşnic florile iernii în iarba mereu verde: galbenele *elanor,* şi palidele *niphredil.* Aici vom sta o vreme, şi abia pe înserat vom intra în oraşul Galadhrim.

Drumeţii se aruncară în iarba înmiresmata şi doar Frodo rămase în picioare, încă mut de uimire. Era ca şi cum ar fi pătruns printr-o fereastra înaltă, ce dădea spre o lume dispărută. O lumină adăsta peste ea, pentru care nu găsea cum s-o numească în graiul lui. Tot ce vedea era minunat alcătuit, dar formele apăreau atât de clare, ca şi cum fuseseră imaginate şi desenate abia când i se dezlegaseră lui ochii, şi în acelaşi timp atât de străvechi, de parcă fuseseră alcătuite dintotdeauna. Nu zărea alte culori, decât cele pe care le ştia; auriul şi albul şi albastrul şi verdele, numai că erau proaspete şi tulburătoare, de-ar fi zis că abia în acea clipă le zărise pentru prima oara şi le găsise nume noi şi încântătoare. În vreme de iarnă, nici o inimă nu putea tânji aici după primăvară sau vară. Nici o meteahnă, nici o suferinţă, nici o sluţenie nu puteau fi zărite în nimic ce vieţuia pe pământ. În ţara Lorien nu era nici o pată.

Îşi întoarse privirile şi-l văzu pe Sam stând lângă el, uitându-se în jur cu un aer năuc şi frecându-se la ochi, de parcă nu-i venea să creadă că era treaz.

- Poftim, soare pe cer şi zi senină. Şi eu care credeam că elfilor nu le plac decât luna şi stelele: dar ce văd acum e mai elf decât tot ce-am văzut la viaţa mea. Mă simt ca şi cum aş fi *înăuntrul* unui cântec, dacă mă-nţelegeţi ce vreau să spun.

Haldir îi privi şi părea că înţelegea şi gândul şi vorba. Zâmbi.

- Amândoi simţiţi puterea Stăpânei din Galadhrim, le spuse el. Aţi vrea să urcaţi cu mine pe Cerin Amroth?

Elful o luă înainte, păşind cu pas uşor pe clinele înierbate, iar hobbiţii îl urmară. Deşi umbla şi respira, iar în jurul lui frunzele şi florile vii erau

alintate de aceeaşi boare răcoroasă ce-i atingea şi lui faţa, Frodo se simţea ca şi cum se afla pe un tărâm în afara timpului, ce nu pălea, nu se schimba şi nu cădea în uitare. După ce va fi plecat de acolo şi va fi păşit în lumea de afară, Frodo, călătorul din Comitat, tot pe acolo îşi va purta paşii, pe iarbă printre *elanor* şi *niphredil,* în frumosul Lothlorien.

Pătrunseră în cercul copacilor albi. Şi tot atunci Vântul de la Miazăzi învălui colina Cerin Amroth şi suspină printre ramuri. Frodo rămase nemişcat, căci auzea de tare departe mările cele mari foşnind pe ţărmuri ce de mult fuseseră duse de ape, şi auzea ţipătul păsărilor de mare ale căror seminţii pieriseră de pe suprafaţa pământului.

Haldir însă mersese mai departe, iar acum se căţăra spre fletul alb. Când Frodo se pregăti să urce după el, îşi puse mâna pe trunchiul copacului; nicicând înainte nu simţise atât de brusc şi cu atâta intensitate senzaţia pe care i-o dădea atingerea scoarţei, ca o piele sub care pulsa viaţa. Îl încânta lemnul, îl încânta să-l simtă sub palmă, şi nu era senzaţia pe care o avea tăietorul de lemne sau tâmplarul, ci bucuria lemnului viu însuşi.

Când în sfârşit ajunse sus, pe fletul înalt, Haldir îl luă de mână şi îl întoarse cu faţa spre sud.

- Întâi uită-te într-acolo, îi zise el.

Frodo se uită şi văzu, la o oarecare distanţă, un deal cu mulţi copaci falnici, sau poate un oraş de turnuri verzi: prea bine nici el n-ar fi putut spune ce era. Din acel loc i se părea că izvorăsc puterea şi lumina ce ţineau sub stăpânire întreg meleagul. Îl cuprinse deodată dorinţa să poată zbura ca o pasăre până în oraşul verde. Apoi privi spre est şi văzu ţara Lorien întinzându-se până la lucirea stinsă a lui Anduin, Râul cel Mare. Frodo îşi înălţă privirile deasupra râului şi toată lumina se stinse, iar el se găsea din nou în lumea pe care o ştia. Dincolo de Râu, pământul apărea drept ca-n palmă, pustiu, fără formă, fără contururi, până departe, unde se înălţa din nou ca un zid întunecos şi mohorât. Soarele ce strălucea peste Lothlorien nu avea puterea să lumineze umbra acelei înălţimi îndepărtate.

- Acolo se află fortăreaţa Codrului Întunecimii de la Miazăzi, spuse Haldir. E înconjurată de o pădure de brazi negri, unde copacii se înghesuie unii în alţii iar ramurile putrezesc şi se veştejesc. În mijlocul lor, pe o stâncă, se înălţa Doi Guldur, unde şi-a avut sălaşul, de mult de tot, Duşmanul ascuns. Teamă ne e că iarăşi s-a aciuat cineva acolo, cu o putere de şapte ori mai mare. În ultima vreme, peste el se întinde adeseori un nor negru. Din locul acesta poţi vedea cele două puteri ce se împotrivesc una alteia; se înfruntă tot mereu în gând, chiar şi acum, dar, în vreme ce lumina pătrunde până în inima întunericului, propria sa taină n-a fost descoperită. Nu încă.

Haldir se răsuci spre scară şi începu să coboare în grabă; ei îl urmară.

La poala colinei, Frodo îl găsi pe Aragorn, stând nemişcat şi tăcut ca un copac; în mână însă ţinea o mică floare aurie de *elanor,* iar în ochii lui scăpără o lumină. Era învăluit de o amintire frumoasă; privindu-l, Frodo înţelese că Aragorn vedea lucrurile aşa cum fuseseră ele odată în acel loc. Căci anii de încrâncenare pieriseră de pe chipul lui Aragorn şi acum părea

înveşmântat în alb, un senior tânăr, înalt şi frumos; şi buzele lui rosteau vorbe în limba elfică spre o fiinţă pe care Frodo n-o putea zări. *Arwen, vanimel-da, namarie!* spuse el, apoi trase adânc aer în piept şi, întorcându-se din gândurile sale, îl privi pe Frodo şi zâmbi.

- Aici este inima regatului Elfilor pe acest pământ, zise el, şi aici îmi va rămâne inima pentru totdeauna, dacă nu vom găsi o altă lumină dincolo de drumurile întunecate pe care încă le avem de străbătut, tu şi cu mine. Vino.

Luându-l pe Frodo de mână, părăsi colina Cerin Amroth, unde n-avea să se mai întoarcă nicicând ca fiinţă vie.

Chapter 21

Oglinda lui Galadriel

Soarele coborî dincolo de munţi şi umbrele se adânceau în păduri atunci când ei porniră din nou la drum. Cărările pe care le urmau străbăteau desişuri în care se strânsese de-acum înserarea. Noaptea se strecură curând sub coroanele copacilor, astfel că elfii îşi descoperiră lămpile de argint.

Pe neaşteptate, ajunseră iarăşi la loc deschis şi se pomeniră sub un cer palid, de seara, presărat cu primele stele. În faţa lor, o întindere fără copaci, ca o tipsie rotundă, uriaşă, ce cobora în panta uşoara de o parte şi de alta. La capătul celălalt se zărea un şanţ adânc, pierzându-se în negurile blânzi, dar iarba de pe margine era verde, de-ai fi zis că păstrase strălucirea soarelui care apusese. Pe celălalt mal se ridica la mare înălţime un zid verde ce înconjura o colină verde acoperită de copaci-mallorn ce creşteau mai semeţi decât tot ceea ce văzuseră până atunci pe acele tărâmuri. Vârfurile lor nu puteau fi ghicite, dar în lumina tot mai stinsă a amurgului se asemănau cu nişte turnuri vii. În rămurişul lor bogat şi printre frunzele mereu mişcătoare scăpărau sumedenie de luminiţe, verzi şi aurii şi argintii. Haldir se răsuci spre ceilalţi.

- Bun venit în Caras Galadhon, le ură el. Aici este oraşul neamului Galadhrim, unde trăiesc Seniorul Celeborn şi Galadriel, Doamna Ţării Lorien. Dar nu putem intra pe aici, căci porţile nu dau spre miazănoapte. Trebuie să înconjurăm spre miazăzi şi drumul nu e scurt, pentru că oraşul este întins.

De-a lungul malului exterior al şanţului înainta un drum pavat cu pietre albe. Pe acesta îl urmară, îndreptându-se spre vest, şi oraşul se afla la stânga, înălţându-se deasupra lor ca un nor verde; şi pe măsură ce noaptea se făcea tot mai neagră, tot mai multe lumini se iveau, până când întreaga colină păru cuprinsă de focul stelelor, în cele din urmă, ajunseră la un pod alb şi, trecându-l, se opriră în faţa marilor porţi ale oraşului: erau îndreptate spre sud-est, aşezate între cele două capete ale zidului înconjurător, care aici se petreceau unul peste celălalt, porţi înalte şi solide, iar pe ele atârnau o mulţime de lămpi. Haldir bătu, spuse ceva şi porţile se deschiseră fără zgomot; gărzile, însă, din cât putea vedea Frodo, nu se zăreau nicăieri. Drumeţii trecură pragul şi porţile se închiseră în urma lor. De acolo pornea un drum săpat adânc în pământ între capetele zidului şi, mergând iute de-a lungul lui, intrară în Oraşul Copacilor. Nu se vedea nici ţipenie pe nicăieri şi nici paşi nu răsunau pe poteci; în schimb, se auzeau multe glasuri, în jurul lor şi în văzduhul de deasupra. De departe, de sus de pe deal, ajungea până la ei un zvon de cântec, picurând din înălţimi ca o ploaie uşoară pe frunze.

Merseră pe multe poteci şi urcară multe trepte până pe platourile înalte unde văzură în faţa lor, în mijlocul unei pajişti largi, licăririle unei fântâni. Era luminată cu lămpi de argint ce se legănau atârnate de crengile copacilor, iar apa curgea într-un bazin de argint, din care se prelingea un pârâu alb. Pe partea dinspre sud a pajiştii se găsea cel mai măreţ dintre toţi copacii. Trunchiul lui gros şi neted lucea precum argintul cenuşiu şi urca până la primele ramuri, mult deasupra, care-şi deschideau braţele uriaşe sub norii umbroşi ai frunzelor. Lângă trunchi se afla o scară lată şi albă, iar la piciorul ei şedeau trei elfi. Se ridicară iute la apropierea drumeţilor şi Frodo văzu că erau înalţi şi înveşmântaţi în zale cenuşii, iar de umeri le atârnau mantii lungi.

- Aici sălăşluiesc Celeborn şi Galadriel, spuse Haldir. Dorinţa lor este să urcaţi şi să vorbiţi cu ei.

Unul dintre străjerii elfi suflă într-un corn mic, scoţând un sunet limpede, căruia i se răspunse cu alte trei sunete venite de foarte sus.

- Primul o să urc eu, spuse Haldir. Apoi Frodo, împreună cu Legolas. Voi, ceilalţi, urcaţi după cum vă e voia. Urcuşul e lung pentru cei care nu-s deprinşi cu asemenea trepte, dar vă puteţi odihni pe drum.

În timp ce urca încet, Frodo trecu pe lângă multe fleturi: unele de o parte, altele de cealaltă parte a scării, şi mai erau din cele construite lipite de trunchi, încât scara trecea prin ele. La o mare depărtare de pământ, ajunse la un *talan* larg, ca o punte de corabie. Pe el era durată o casă, atât de încăpătoare, încât ar fi putut servi drept sfat pentru oameni jos pe pământ. Intră după Haldir şi se pomeni într-o încăpere de formă ovală, prin mijlocul căreia trecea trunchiul mallornului uriaş, ca o coloană foarte groasă, deşi aici, în apropierea coroanei, se îngustă.

Încăperea era plină de o lumină blândă; pereţii îi erau verzi şi argintii, iar tavanul făcut din aur. Se găseau mulţi elfi acolo, aşezaţi de jur-împrejur. Pe două jilţuri, lângă trunchiul copacului, având drept baldachin o ramură

verde, şedeau unul lângă altul Celeborn şi Galadriel. Se ridicară spre a-şi întâmpina oaspeţii, după cum cerea datina elfilor chiar şi celor care erau priviţi ca regi preaputernici. Şi erau foarte înalţi. Doamna întocmai la fel de înaltă ca şi Seniorul; amândoi aveau chipuri grave şi frumoase. Purtau veşminte albe din cap până-n picioare; dar nici un semn nu le trăda vârsta înaintată, decât poate adâncimile ochilor, căci scăpărau precum lănciile în lumina stelelor şi, cu toate acestea, erau profunzi, ca nişte fântâni ale memoriei străvechi.

Haldir îl duse pe Frodo în faţa lor şi Seniorul îi ură bun venit chiar în graiul lui. Lady Galadriel nu rosti nici o vorbă, ci îl privi lung.

- Aşeză-te acum lângă jilţul meu, Frodo din Comitat, spuse Celeborn. Când vor fi venit şi ceilalţi, vom sta de vorbă cu toţii.

Pe fiecare însoţitor al lui Frodo îl salută curtenitor, spunându-i pe nume de cum intra.

- Bun venit, Aragorn, fiu al lui Arathorn, zise el. Trecut-au opt ani peste cei treizeci ai lumii de afară de când n-ai mai fost în astă ţară; sunt ani care apasă greu pe umerii tăi. Dar sfârşitul e aproape, în bine sau în rău. Lasă-ţi aici povara pentru o vreme.

Bun venit, fiu al lui Thranduil. Prea rar purcede încoace neamul meu la drum dinspre Miazănoapte.

Bun venit, Gimli, fiu al lui Gloin. Multă vreme s-a scurs, zău aşa, de când mi-a fost dat să vedem în Caras Galadhon vreun vlăstar al neamului lui Durin. Dar azi am încălcat străvechea noastră lege. Să fie acesta semnul că se întrevăd zile mai bune, cât o fi ea lumea de scufundată în beznă, şi că va renaşte prietenia între ale noastre seminţii.

Gimli făcu o plecăciune adâncă.

După ce toţi oaspeţii se aşezară în faţa jilţului său, Seniorul îi cuprinse cu privirea.

- Aici sunt opt, spuse el. La drum pare-mi-se că aţi pornit nouă; aşa ştiam din solii. O fi fost vreo schimbare de ultimă clipă despre care noi n-am aflat. Elrond se află tare departe, bezna se strînge între noi şi în tot acest an umbrele s-au întins tot mai lungi.

- Nu, n-a fost vorba de vreo schimbare de ultimă clipă, spuse Lady Galadriel, vorbind pentru prima oară.

Vocea ei era limpede şi melodioasă, dar mai adâncă decât o voce de femeie.

- Gandalf cel Sur a pornit la drum o dată cu ei, dar n-a trecut de hotarele acestei ţări. Acum spuneţi-ne unde se află; căci mult aş fi dorit să mai pot sta de poveşti cu el. De departe nu-l pot vedea, numai dacă trece de îngrădirile din Lothlorien: o negură cenuşie îl înconjoară şi cărările pe care-l poartă paşii săi şi căile pe care zboară gândurile sale îmi rămân ascunse.

- Vai, da, spuse Aragorn. Gandalf cel Sur s-a prăbuşit în negură. A rămas în Moria şi n-a mai scăpat.

La aceste vorbe, toţi elfii din încăpere strigară cuprinşi de amărăciune şi nevenindu-le să creadă.

- Rele veşti ne dai, spuse Celeborn, cele mai rele ce-au fost rostite în lungi ani de fapte amarnice.

Răsucindu-se spre Haldir, i se adresă:

- De ce nu mi s-a spus nimic despre aceasta înainte? întrebă el în graiul elfic.

- Nu i-am povestit nimic lui Haldir despre faptele noastre sau despre ceea ce ne aduce pe aceste meleaguri, îi luă Frodo apărarea.

Gandalf ne-a fost călăuză şi ne-a arătat drumul prin Moria; şi când ne-am pierdut orice speranţă de a scăpa de acolo, el ne-a salvat şi s-a prăbuşit.

- Vrem să auzim povestea întreagă, ceru Celeborn.

Atunci Aragorn începu să depene toate cele ce se petrecuseră în trecătoarea Garadhras şi apoi în zilele ce au urmat; şi povesti despre Balin şi cartea lui şi despre lupta în încăperea Mazarbul şi despre foc şi puntea îngustă şi despre Teroarea ce se luase pe urmele lor.

- Un rău din Lumea Străveche, aşa mi s-a părut, cum nu mi-a fost dat să văd niciodată înainte, continuă Aragorn. Era şi negură şi flamă, puternică şi înspăimântătoare.

- Un Balrog din Morgoth, adăugă Legolas; cea mai năprasnică din toate năpastele elfice, fără doar de Acela ce şade în Turnul Întunericului.

- Cu adevărat am văzut pe punte ceea ce ne bântuie cele mai întunecate visuri, am văzut Blestemul lui Durin, zise Gimli cu o voce coborâtă, cu ochii plini de spaimă.

- Vai nouă, clătină din cap Celeborn. De mult aveam teama asta, că sub Cardhras stă ascunsă o ameninţare grozavă. De-aş fi ştiut că gnomii au stârnit încă o dată răul acesta din Moria, nu ţi-aş fi îngăduit să treci hotarele de la miazănoapte, nici ţie şi nici celor ce te însoţesc. Şi dacă n-ar fi cu supărare, s-ar zice că Gandalf a picat din marea lui înţelepciune într-o la fel de mare nesăbuinţă, căci a pătruns fără să trebuiască în plasa Moriei.

- Şi tare s-ar pripi cel care ar zice acestea, vorbi Galadriel cu o voce gravă. Nimic n-a fost fără rost din ce-a făcut Gandalf la viaţa lui. Cei care l-au urmat nu-i ştiau tainele minţii şi nu pot vorbi de ceea ce numai el avea în gând. Dar, orice i s-a întâmplat călăuzei, cei care l-au urmat n-au nici o vină. Să nu-ţi pară rău că i-ai urat bun venit gnomului. Dacă seminţia noastră ar fi fost surghiunită de atâta vreme şi atât de departe de Lothlorien, care elf din neamul Galadhrim, chiar şi Celeborn cel înţelept, ar trece prin preajma hotarelor ţării sale şi n-ar dori să-şi vadă pământul strămoşesc, chiar dacă le este acum dragonilor sălaş?

Întunecată este apa Kheled-zaram, continuă Galadriel, reci sunt izvoarele Kibil-nala şi minunate erau sălile cu mulţi pilaştri din Khazad-dum în Zilele de Odinioară, înainte să fi căzut sub stâncă regii cei semeţi.

Galadriel se uită la Gimli, care şedea trist, îmbujorat la faţă, şi zâmbi. Iar gnomul, auzind de numele rostite în graiul lui străbun, ridică ochii şi-i întâlni privirile; şi dintr-o dată i se păru a privi până în străfundul inimii unui duşman, unde văzu doar dragoste şi înţelegere. Pe chip i se aşternu mirarea, apoi zâmbi la rândul său.

Se ridică sfios şi se înclină după datina gnomilor, zicând:

- Dar Ţara Lorien cea plină de viaţă e cu mult mai frumoasă, iar Lady Galadriel e mai presus de toate nestematele ce zac ascunse sub pământ.

Se aşternu tăcerea. Într-un târziu, Celeborn vorbi din nou:

- N-am ştiut că vă aflaţi la atât de mare ananghie. Să-mi ierte Gimli vorbele cele aspre: am dat glas doar grijilor ce-mi stăpânesc inima. Voi face tot ce-mi stă în putinţă să vă ajut, pe fiecare după cum îi e vrerea şi nevoia, dar mai cu seamă pe acela din seminţia mică, ce poartă greul.

- Ceea ce căutaţi voi ne este ştiut, zise Galadriel, uitându-se la Frodo. Nu vom spune aici nimic mai mult despre aceasta. Însă nu zadarnică se va dovedi, trag nădejde, venirea voastră pe meleagurile noastre spre a ne cere ajutorul şi e limpede că acesta a fost gândul lui Gandalf. Se ştie că Seniorul neamului Galadhrim este cel mai înţelept dintre toţi elfii ce trăiesc pe Pământul de Mijloc, şi mai darnic decât toţi regii. Căci el vieţuieşte în Apus de când s-au ivit primii zori ai lumii, iar eu alături îi sunt de ani făr' de număr; după ce a pierit regatul Nargothrond, sau Gondolin, cum îi spuneţi voi, am străbătut munţii şi de atunci ne împotrivim, prin evurile lumii, îndelungatei înfrângeri.

Eu am fost cea care a chemat să se adune pentru întâia dată Sfatul cel Alb. Şi dacă planurile nu mi-ar fi fost zădărnicite, Gandalf cel Sur ar fi ajuns mai-marele Sfatului şi poate că lucrurile ar fi luat o altă întorsătură. Dar încă există speranţe. N-am să vă povăţuiesc să faceţi una sau cealaltă. Căci nu prin fapte sau urzeli şi nu alegând o cale sau alta vă pot fi de folos, ci numai ştiind ce-a fost şi ce este şi, în parte, ce va fi. Atât vă pot spune: Căutarea voastră se află pe muchie de cuţit. De vă rătăciţi fie şi numai o clipă, ea va da greş şi vă va paşte pe toţi o mare nenorocire. Dar, de veţi rămâne credincioşi Căutării voastre, mai aveţi o speranţă.

Şi cu aceste vorbe îi cuprinse pe toţi cu privirea şi în tăcere îi cercetă pe rând pe fiecare în parte. În afară de Legolas şi Aragorn, nici unul nu se simţi în stare să-i îndure privirile. Sam roşi pe dată şi îşi lăsă capul în piept.

În sfârşit, Lady Galadriel se îndură şi, zâmbind, îşi îndulci căutătura ochilor.

- Nu vă lăsaţi inimile îngreunate de griji, le spuse ea. La noapte veţi dormi în pace.

Drumeţii oftară, simţindu-se deodată istoviţi, ca şi cum ar fi fost supuşi unei cercetări îndelungi şi amănunţite, cu toate că nimic din ceea ce-i frământa nu fusese dat în vileag.

- Şi-acum duceţi-vă, îi îndemnă Celeborn. Tristeţea şi greutăţile drumului v-au secătuit. Ceea ce căutaţi poate că nu ne priveşte îndeaproape; totuşi, veţi găsi adăpost în Oraşul acesta, până când vă veţi fi tămăduit şi întremat. Acum odihniţi-vă şi o vreme nu vom mai pomeni despre drumul ce vă aşteaptă.

În acea noapte, însoţitorii Inelului dormiră jos, pe pământ, spre marea mulţumire a hobbiţilor. Elfii întinseseră pentru ei un cort mare, între copaci, în apropierea fântânii, în care aşezaseră sofale moi; apoi, rostind urări de

linişte şi pace cu frumoasele lor voci elfice, îi lăsaseră să se culce. O vreme, drumeţii vorbiră despre seara petrecută în vârful copacului şi despre călătoria din acea zi, iar mai apoi despre Senior şi Doamna lui; căci încă nu cutezau să se întoarcă şi mai departe în timp.

- De ce-ai roşit, Sam? îl iscodi Pippin. Iute te-ai pierdut cu firea. S-ar fi zis că aveai conştiinţa încărcată. Nădăjduiesc că nu-i vorba de nimic altceva mai rău decât că îţi puseseşi în gând să-mi furi o pătură.

- Departe de mine gândul ăsta, se apără Sam, care nu avea chef de glumă. Dacă vrei să ştii, m-am simţit de parcă mă găseam gol puşcă, şi nu mi-a plăcut defel. Părea să privească înlăuntrul meu şi să mă întrebe ce-aş face dacă mi-ar da putinţa să zbor înapoi în Comitat, la o văgăună de-a mea micuţă şi cu… cu o bucăţică de grădină numai a mea.

- Ciudat, spuse Merry. Aproape acelaşi lucru l-am simţit şi eu; doar, doar… mă rog, nu cred c-am să spun mai mult, încheie el istovit.

Din câte se părea, acelaşi lucru se întâmplase şi cu ceilalţi: fiecare simţise că i se oferea şansa să aleagă între o umbră plină de spaime, ce se găsea în faţa lor, şi ceva ce-şi dorea mai presus de orice; se găsea acolo, desluşit, în faţa ochilor minţii, şi nu trebuia decât să se abată de la drum şi să lase Căutarea şi lupta împotriva lui Sauron în seama altora.

- Şi eu am o bănuială, spuse Gimli. Ceea ce mi s-a arătat mie va rămâne o taină ştiută numai de mine.

- Mie mi s-a părut tare ciudat, zise Boromir. Poate că a fost numai o încercare, iar Doamna n-a vrut altceva decât să ne citească gândurile doar pentru sine; dar aproape că mi-a venit să cred că ne-a ispitit, oferindu-ne ceea ce socotea că stătea în puterea ei să ne dea. Nu-i nevoie să spun că nici n-am vrut să ascult. Oamenii din Minas Tirith îşi ţin cuvântul dat.

Boromir însă nu le dezvălui ce credea că-i oferise Doamna. Cât despre Frodo, el refuză să vorbească, în ciuda întrebărilor cu care-l încolţea Boromir.

- Te-a ţinut mult sub privirile ei, Purtător al Inelului, nu se dădu bătut Boromir.

- Aşa e, recunoscu Frodo, însă voi păstra doar pentru mine ceea ce mi-a venit în minte atunci.

- Ei bine, fiţi cu grijă, mai zise Boromir. Nu pun prea mult temei pe Doamna asta elfă şi pe socotelile pe care le are.

- Să nu zici nimic rău despre Lady Galadriel, îl avertiză Aragorn cu asprime. Nu ştii ce vorbeşti. În ea şi în ţara asta nu există nici un rău, decât dacă vreun om îl aduce cu sine. Şi-atunci să se păzească. Dar în noaptea asta voi dormi fără frică, întâia dată de când am plecat din Vâlceaua Despicată. Şi trag nădejde că voi dormi adânc, ca să uit o vreme de durerea mea. Trupul şi sufletul mi-s ostenite.

Se aruncă pe sofaua lui şi adormi cât ai clipi.

Ceilalţi făceau curând acelaşi lucru şi nici sunet, nici vis nu le tulbura somnul. Când se treziră, văzură că lumina zilei cuprinsese întreaga pajişte

din faţa cortului, iar apa din fântână se înălţa şi cădea înapoi sclipind în soare.

Din câte îşi putuseră da seama sau aveau să-şi amintească, popasul lor în Lothlorien durase câteva zile. Şi în tot timpul cât au stat acolo, Soarele a strălucit senin; doar când şi când cădea câte o ploaie blândă, care trecea repede, lăsând în urmă totul curat şi împrospătat. Aerul era răcoros şi blând, ca la început de primăvară. Cu toate acestea, în jurul lor simţeau liniştea profundă şi melancolică a iernii. Păreau să nu fi făcut altceva decât să manînce şi să bea şi să se odihnească şi să se preumble printre copaci; şi era de ajuns atât.

Pe Senior şi pe Doamna nu i-au mai revăzut, iar cu elfii nu vorbeau aproape deloc; căci puţini dintre aceştia cunoşteau şi foloseau graiul din ţinuturile de la Apus. Haldir îşi luase rămas-bun de la ei şi se reîntorsese la mărginimile de la Miazănoapte, unde se făcea strajă temeinică de când cu veştile despre Moria aduse de însoţitorii Inelului. Legolas era mai mult dus cu cei din neamul Galadhrim şi, după prima noapte, nu a mai dormit cu tovarăşii săi de călătorie, deşi se întorcea la ei să mănânce şi să stea de vorbă împreună. Adeseori îl lua pe Gimli cu sine de câte ori se ducea undeva mai departe în ţară, făcându-i pe ceilalţi să se mire de schimbarea petrecută cu el.

Şi cum stăteau împreună sau se plimbau, vorbeau de Gandalf şi tot ceea ce ştia fiecare şi văzuse la el le venea în minte cu limpezime. O dată cu întremarea trupurilor de pe urma suferinţelor şi oboselii îndurate, durerea din suflete pricinuită de pierderea lui devenise mai chinuitoare. Adeseori auzeau de undeva din apropiere voci elfice care cântau, şi ştiau că acelea erau cântece de jale pentru căderea lui, căci îi desluşeau numele printre dulcile şi tristele cuvinte pe care nu le puteau înţelege.

Mithrandir, Mithrandir, cântau elfii, *O, tu, Pelerin Sur!* Căci astfel le plăcea lor să-l numească. Dar, dacă Legolas se afla împreună cu ei, nu voia să le tălmăcească vorbele cântecelor, spunând că nu se pricepea la aşa ceva şi că, pentru el, durerea era încă prea aproape de inima lui şi că-l făcea să simta nevoia să plângă, nu să cânte.

Până la urmă Frodo fu acela care tălmăci o parte din amărăciunea lui în cuvinte demne de ţinut minte. Arareori era cuprins de imboldul de-a compune cântece sau de-a face versuri; chiar şi în Vâlceaua Despicată doar ascultase, niciodată nu cântase el însuşi, chiar dacă în amintirile lui păstrase multe dintre cântecele şi versurile născocite de alţii înaintea lui. Dar acum, stând lângă fântînă în Lorien şi auzind în jur glasurile elfilor, gândul lui lua forma unui cântec ce lui i se păru frumos; doar că, atunci când încercă să i-l cînte şi lui Sam, rămăseseră numai frânturi, palide ca un mănunchi de frunze veştede.

Când acasă înserarea umbre cobora pe rând,
Paşii lui puteai să-i bănui coasta Măgurii trecând;

Până-n ziuă, făr-o vorbă, prin lumini tăiate-n dungi
Pe cărări, peste hotare el pornea la drumuri lungi.

Printr-o ţară a Pustiei, din apus parcă-l aud
Cum bătea pustiul nordic înspre munţii de la sud,
Cum trecea prin porţi ascunse la dragoni în vizuini
Şi hălăduia prin codrii negri şi de spaime plini.

Cu hobbiţi şi gnomi, cu elfii şi cu oameni uneori
Cu acei ce-aveau să moară şi cu cei nemuritori,
În bârlog cu fiare-ascunse şi cu păsările-n zbor
El vorbea ca prin minune toate graiurile lor.

Mâna tămăduitoare, spada cu tăişul ei,
Spate ce purta povara unor ani bătrâni şi grei,
Voce cu ecou de tunet, vorbă cu văpăi şi fum,
Pribegea prin lumea mare, ostenit de-atâta drum.

El, Stăpânul şi-nţeleptul, ca un rege-n tron şezînd,
Iute şi la supărare şi la râs din când în când,
Un bătrân cu pălăria adumbrind pe frunte-n jos,
Sprijinindu-se de-o vreme în toiagul noduros,

Când a fost pe pod, el singur s-a aflat şi dinadins,
Să înfrunte umbra deasă, să sfideze focu-ncins,
Când toiagu-n piatră dură i s-a frânt căzînd în scrum –
Şi comoara înţelepciunii i-a pierit - în Khazad-dum.

- Da' ştiţi că-l întreceţi pe domnu' Bilbo?! exclamă Sam

- Nu, din păcate nu, spuse Frodo. Dar mai bine decât atât, nu izbutesc acum.

- Dacă nu vă e cu supărare, domnu' Frodo, de mai faceţi o-ncercare, tare mi-ar plăcea să puneţi acolo o vorbă şi despre focurile lui de artificii, zise Sam. Ceva care să sune cam aşa:

Nicicând în lume n-au fost asemenea rachete
În stele verzi şi-albastre tâşnind, să ne desfete,
Şi-n aurii rafale, cu tunet, luminând,

Ca ploi de flori, din ceruri să cadă pe pământ.

Chiar dacă asemenea versuri nici pe departe nu se apropie de adevăr.

- Nu, pe-astea le voi lăsa în seama ta. Sau a lui Bilbo, cine ştie. Dar… mă rog, nu mă mai simt în stare să spun mai mult. Mi-e cu neputinţă să mă gândesc că trebuie să-i duc vestea lui Bilbo.

Într-una din seri, Frodo şi Sam se preumblau agale în aerul răcoros al amurgului. Amândoi se simţeau cuprinşi de nelinişti. Asupra lui Frodo se lăsase pe neaşteptate umbra despărţirii: într-un fel, ştia că se apropia ceasul când va trebui să plece din Lothlorien.

- Ce gândeşti acum despre elfi, Sam? întrebă el. Ţi-am mai pus o dată întrebarea asta - multă vreme pare să fi trecut de-atunci; dar de atunci ai întâlnit mai mulţi.

- Aşa e. Şi, după mintea mea, sunt elfi şi elfi. Toţi sunt elfi, nu-i vorbă, dar nu-s toţi la fel. Cei de aici nu sunt rătăcitori sau pribegi şi îmi par mai de-alde noi: aş zice că sunt legaţi de locul ăsta mai mult decât sunt hobbiţii legaţi de Comitat. Dacă ei au făcut ţara, sau ţara i-a făcut pe ei, n-aş şti să spun, dacă mă-nţelegeţi. E o linişte minunată aici. Parcă nimic nu se întâmplă şi nimeni nu vrea să se întîmple ceva. Dacă e vreo vrajă la mijloc, atunci e ascunsă undeva în adânc, unde eu n-o pot găsi, ca să zic aşa.

- O vezi şi-o simţi peste tot în jur, zise Frodo.

- Aşa o fi, numai că nu vezi pe nimeni s-o folosească. Nici tu focuri de artificii, din acelea pe care ni le arăta bietu' Gandalf. Mă-ntreb de ce nu i-am văzut defel pe Senior şi pe Doamna lui în zilele astea. Stau şi mă gândesc că acum *ea* ar putea să facă nişte lucruri minunate, dacă ar vrea. Tare mi-ar plăcea, domnu' Frodo, să văd nişte vrăjitorie elfică.

- Eu nu. Eu sunt mulţumit. Şi nu mi-e dor de artificiile lui Gandalf, ci de sprâncenele lui stufoase, de firea lui aprigă şi de vocea lui.

- Drept vorbiţi, spuse Sam. Şi să nu gândiţi că eu caut nod în papură. Întotdeauna mi-am dorit să văd şi eu nişte vrăjitorie din aia despre care se pomeneşte în basmele cele de demult, dar nicicând n-am auzit de vreo ţară mai bună ca asta. E ca şi cum aş fi acasă şi în acelaşi timp dus aiurea, dacă mă-nţelegeţi. Nu vreau să plec. Dar încep să simt că, dacă tot trebuie să ne continuăm călătoria, atunci mai bine să plecăm acum. *Treaba care n-a fost începută ia cel mai mult timp să fie isprăvită,* cum zicea unchiaşu' meu. Şi nu văd cu ce ne mai pot ajuta cei de-aici, oricât de vrăjit ar fi locul ăsta. Abia după ce vom fi plecat o să-i ducem şi mai tare dorul lui Gandalf, eu aşa gândesc.

- Şi mă tem că ai dreptate, Sam. Dar tot mai trag nădejde s-o vedem încă o dată pe Doamna elfilor, înainte să plecăm de aici.

Nici nu termină bine aceste cuvinte că o văzură pe Lady Galadriel apropiindu-se, chemată parcă de vorbele lor. Înaltă, albă, frumoasă, venea pe sub coroanele copacilor. Nu rosti nici un cuvânt, ci le făcu doar semn cu mâna a chemare.

O luă înaintea lor, spre clinele sudice ale colinei Caras Galadhon şi, trecând printr-un gard viu înalt, intră într-o grădină împrejmuită. Acolo nu creşteau copaci, încât grădina n-avea alt acoperământ decât cerul. Luceafărul de seară răsărise şi lucea cu scăpărarea lui albă deasupra pădurilor de la apus. Doamna coborî un şir lung de trepte, până într-o vîlcea adâncă şi verde prin mijlocul căreia curgea murmurând izvorul argintiu ce izvora din fântîna aflată sus pe colină. În fundul vâlcelei, pe un piedestal nu prea înalt, sculptat ca un copac rămuros, se găsea un havuz de argint, larg şi puţin adânc, iar lângă el un ulcior de argint.

Luînd apă din izvor, Galadriel umplu havuzul până în buză, suflă în el şi, când suprafaţa apei se linişti din nou, spuse:

- Aceasta este Oglinda lui Galadriel. V-am adus aici ca să puteţi privi în ea, dacă doriţi.

Văzduhul era neclintit, vâlceaua întunecată, iar doamna elfilor înaltă şi palidă la chip.

- Ce să căutăm dacă ne uităm şi ce vom vedea? întrebă Frodo, privind-o cu veneraţie.

- Multe lucruri pot să-i cer Oglinzii să vă arate, răspunse ea, iar unora le pot arăta ce doresc ei să vadă. Dar Oglinda va arăta şi lucruri neaşteptate şi acelea sunt cel mai des mai ciudate şi mult mai de folos decât lucrurile pe care dorim să le aflăm. Ce veţi zări, de veţi lăsa Oglinda să facă ce va voi ea, nu vă pot spune. Căci ea arată lucruri ce au fost, lucruri ce sunt şi lucruri ce pot să fie. Dar ce îi va fi dat fiecăruia să vadă, nici cel mai înţelept nu poate spune întotdeauna. Vrei să priveşti?

Frodo nu răspunse.

- Dar tu? se întoarse ea spre Sam. Căci aceasta este ceea ce poporul tău ar numi magie, aşa cred; drept să spun, nu prea înţeleg bine ce vor să spună cu asta; şi-mi pare că folosesc acelaşi cuvânt şi pentru vicleşugurile Duşmanului. Dar aceasta, dacă vrei, este magia lui Galadriel. N-ai zis că voiai să vezi magie elfică?

- Am zis, recunoscu Sam, cuprins de un uşor tremur de frică, dar şi de curiozitate. Am să arunc o privire, Doamnă, dacă îmi îngăduiţi. Şi nu m-ar supăra să văd niţel ce se petrece acasă, adăugă el, întorcându-se către Frodo. Îmi pare că a trecut multă vreme de când tot sunt pe drumuri. Dar aici, după cât se pare, n-am să văd decât stelele, sau ceva ce nu voi pricepe.

- După cât se pare, spuse Doamna, râzând uşurel. Dar, apropie-te, priveşte şi vei vedea ce vei putea. Nu atinge apa.

Sam se urcă pe piedestal şi se aplecă deasupra havuzului. Apa arăta întunecată şi neînduratoare. În oglinda ei se zăreau stelele.

- Aşa cum am zis, numai stele sunt aici, spuse el.

Dar în clipa următoare rămase cu respiraţia în piept, căci stelele dispăruseră. Ca şi cum ar fi fost dat în lături un val negru, oglinda deveni cenuşie, iar apoi se limpezi. Soarele strălucea în ea, ramurile copacilor se legănau şi se loveau unele de altele în bătaia vântului. Dar, înainte ca Sam să-şi dea seama ce anume avea în faţa ochilor, lumina se stinse; acum parcă

îl vedea pe Frodo, cu o faţă palidă, zăcând aproape adormit sub o stâncă înaltă şi neagră. Apoi i se păru că se vede pe sine: mergea printr-un tunel întunecos şi urca o nesfârşita scară în spirală. I se năzări dintr-o dată că era acolo ca să caute ceva anume, dar nu ştia ce căuta. Ca într-un vis, imaginea se întoarse din nou la copacii aceia. Dar de data asta nu mai erau tot atât de aproape şi abia acum îşi dădu seama ce se întâmpla: copacii nu erau bătuţi de vânt, ci cădeau, se prăbuşeau la pământ.

- Hei! strigă Sam furios. Ia uite-l pe Ted Roşcovanu', taie copacii şi n-are voie să facă asta. Copacii ăştia nu trebuie tăiaţi; e şirul ăla de dincolo de Moara, care umbreşte drumul spre Lângă Ape. Ah, ce-aş vrea să fiu acum lângă Ted şi să vezi cum l-aş doborî eu pe el!

Dar Sam băgă de seamă că Vechea Moară dispăruse şi că în locul ei fusese înălţată o clădire mare, din cărămidă roşie. O mulţime de oameni se foia în jurul ei. În apropiere se zărea un coş roşu înalt. Un fum negru părea să acopere ca un nor suprafaţa oglinzii.

- Duhurile negre îşi fac de cap în Comitat, asta trebuie să fie, zise el. Elrond ştia ce se petrece acolo când a vrut să-l trimită pe domnu' Merry înapoi.

Deodată, Sam scoase un strigăt şi sări la o parte.

- Nu pot să mai rămân aici, zise el cu disperare. Trebuie să mă duc acasă. Au săpat peste tot în Puşca-n traistă şi bătrânu' unchiaşu' meu coboară Măgura cu bruma lui de lucruri strânse într-o roabă. Trebuie să mă duc acasă.

- Nu poţi să te duci singur, îl domoli Doamna. Înainte de-a privi în Oglindă nu ţi-ai dorit să te întorci fără Stăpânul tău, cu toate că ştiai că s-ar putea petrece lucruri rele în Comitat. Nu uita că Oglinda poate să arate multe şi nu toate s-au şi întâmplat. Unele nu se vor întâmpla niciodată, decât dacă cei care au avut parte să le vadă se abat de la drumul lor pentru a le împiedica. Oglinda este primejdioasă dacă ţi-o iei drept călăuză pentru faptele tale.

Sam se aşeză pe pământ şi-şi cuprinse capul în mîini.

- Mai bine nu veneam niciodată aici şi nu mai vreau să văd alte vrăji, zise el şi rămase tăcut.

După un timp, vorbi din nou, cu o voce sugrumată, ca şi cum şi-ar fi ţinut lacrimile:

- Nu, ori merg pe drumul cel lung, împreună cu domnu' Frodo, ori nu mai merg defel. Trag doar nădejde să ajung într-o bună zi înapoi acasă. Dacă ceea ce-am văzut se dovedeşte a fi adevărat până la urmă, cineva o s-o ia pe coajă!

- Vrei să priveşti şi tu, Frodo? întrebă Lady Galadriel. Nu ţi-ai dorit să vezi magia elfilor şi erai mulţumit.

- Mă sfătuieşti să privesc? întrebă Frodo.

- Nu, nu te sfătuiesc nici ce să faci, nici ce să nu faci. Eu nu dau sfaturi. Poate că vei afla ceva ce nu ştii şi oricum ar fi ceea ce vei vedea, bun sau rău, poate că îţi va fi de folos, poate nu. Dar eu aşa gândesc, Frodo, că ai

destul curaj şi destulă înţelepciune să încerci, altfel nu te-aş fi adus aici. Faci cum socoteşti.

- Am să mă uit, hotărî Frodo şi, urcând pe piedestal, se aplecă deasupra apei întunecoase.

Oglinda se limpezi de îndată, dezvăluindu-i un meleag în lumina amurgului. Munţii se desenau negri în zare, pe un cer palid. Un drum lung şi cenuşiu se pierdea şerpuit undeva în urmă. Din depărtare venea o siluetă, întâi neclară şi mică, dar devenind tot mai mare şi mai desluşită pe măsură ce se apropia. Dintr-o dată, Frodo îşi dădu seama că silueta aceea îi amintea de Gandalf. Aproape că strigă numele vrăjitorului, dar văzu că silueta nu era înveşmântată în cenuşiu, ci în alb, într-un alb ce strălumina palid în amurg; iar în mână ţinea un toiag alb. Capul îi era atât de aplecat, încât faţa nu i se zărea şi la un moment dat, la o cotitură, silueta o luă pe un drum lateral şi ieşi din Oglindă. Frodo fu cuprins de îndoială: să fi fost o viziune a lui Gandalf într-una dintre multele lui călătorii singuratice, cu atâta vreme în urmă, sau fusese Saruman?

Imaginea se schimbă. Preţ de o clipă i se arătă Bilbo, mic de tot, măsurând camera pradă neastâmpărului. Masa era încărcată de hârtii în neorânduială; ploaia bătea în ferestre.

După câteva clipe de nemişcare, oglinda apei fu străbătută de multe scene care se preschimbau cu repeziciune şi despre care Frodo ştia, n-ar fi putut spune cum, că se întreţeseau într-o mare istorie ce-l cuprindea acum şi pe el. Aburul se risipi şi în faţa ochilor lui apăru o privelişte nevăzută vreodată până atunci, dar pe care o recunoscu pe dată: Marea. Se lăsă întunericul. Marea tălăzuia şi urla pradă unei vijelii cumplite. Apoi apăru încă o dată soarele, cufundându-se roşu ca sângele într-o devălmăşie de nori, iar spre Apus se zărea plutind conturul întunecat al unei corăbii cu pânzele sfâşiate. Apoi un Râu lat curgând prin mijlocul unui oraş foarte populat. Pe urmă o fortăreaţă albă cu şapte turnuri. Şi din nou o corabie cu pînze negre, dar de-acum se făcuse iar dimineaţă şi apa sclipea în lumină şi o flamură purtând însemnul unui copac alb strălucea în soare. În văzduh se înălţa fum ca de la un foc şi de la o bătălie, şi încă o dată soarele asfinţi roşu ca para focului, topindu-se într-o negură surie; în negura aceea o corabie mică trecu scăpărându-şi luminile. Dispăru, iar Frodo oftă şi dădu să se depărteze de havuz.

Dar pe neaşteptate Oglinda se întunecă de tot, atât de tare, de-ai fi zis că o gaură neagră se căscase în lumea dinaintea ochilor, şi Frodo se pomeni privind în gol. În abisul acela negru se ivi un singur Ochi, ce prinse încet a creşte, până umplu aproape întreaga Oglindă. Era atât de cumplită privelişte, încât Frodo rămase ca înţepenit, fără puterea de-a striga sau de a-şi feri privirea. Ochiul era mărginit de foc, el însuşi fiind sticlos, galben ca al pisicii, iscoditor şi pătrunzător, iar despicătura neagră a pupilei se deschidea asupra unui hău, o fereastră spre nimicnicie.

Apoi Ochiul începu să se agite, căutând ba într-o parte, ba în alta; iar Frodo ştiu, dincolo de orice îndoială şi cuprins de groază, că printre multele

lucruri pe care le căuta acesta, se număra şi el. Dar mai ştia şi că Ochiul nu-I putea zări - încă nu, nu fără voia sa. Inelul ce-i atîrna de gât prins de lanţ se îngreuna, mai greu decât un pietroi, trăgându-i capul în jos. Oglinda părea să devină tot mai fierbinte şi fuioare de aburi se înălţau din apă. Frodo alunecă în faţă.

- Nu atinge apa, spuse încetişor Lady Galadriel.

Imaginea pieri şi Frodo se trezi că privea stelele reci care sclipeau în havuzul de argint. Se dădu înapoi, tremurând tot, şi se uită la Galadriel.

- Ştiu care-a fost ultima imagine pe care-ai văzut-o, spuse ea, căci aceeaşi se află în mintea mea. Nu te teme. Dar nici nu-ţi închipui că doar prin cântecele pe care le cîntăm printre copaci şi prin zveltele săgeţi ale arcurilor elfice este meleagul acesta păstrat şi apărat în faţa Duşmanului. Şi-ţi spun, Frodo, că şi acum, când îţi vorbesc, îl întrezăresc pe Seniorul Întunecimii şi îi citesc gândul, sau măcar acele gânduri ce sunt sortite elfilor. Văd că dibuie să mă zărească şi să-mi prindă gândul. Dar uşa este încă închisă.

Îşi înălţă braţele dalbe şi-şi întinse mâinile spre Răsărit, într-un gest de respingere şi renegare. Earendil, Luceafărul de Seară, mult iubit de elfi, strălucea senin deasupra. Era atât de luminos, încât silueta Doamnei elfilor aruncă o mică umbră pe pământ. Raza lui scăpără într-un mic inel ce-l purta pe mână; acesta luci precum aurul şlefuit şi suflat cu lumina de argint şi o piatră albă încrustată în el clipi, ca şi cum Luceafărul ar fi coborât din înalt pentru a se aşeza pe mâna ei. Frodo privi fascinat la inel; căci dintr-o dată i se păru că înţelege.

- Da, zise ea, ghicindu-i gândul, nu este îngăduit să vorbim despre asta şi nici Elrond n-a putut-o face. Dar nu poate fi tăinuit Purtătorului Inelului şi celui care a văzut Ochiul. Adevărat este că în ţara Lorien, pe degetul lui Galadriel se află şi va rămâne unul dintre cele Trei. Acesta este Nenya, Inelul de Adamant, iar eu sunt purtătoarea lui.

El bănuieşte, dar nu ştie - încă nu. Oare nu pricepi acum de ce venirea ta este pentru noi ca o prevestire a Pieirii? Că dacă tu nu vei izbândi, atunci nimic nu mai stă între Duşman şi noi. Dar şi de vei ieşi victorios, puterea noastră se împuţinează şi Lothlorien va pieri, iar valurile Timpului îi vor şterge numele. Vom fi nevoiţi să o pornim spre Soare-Apune, sau să ne preschimbăm într-o seminţie necioplită ce-şi duce viaţa în văioage şi grote, pierzîndu-ne încet ţinerea de minte şi fiind daţi uitării.

Frodo îşi lăsă capul în piept.

- Şi care e dorinţa ta? întrebă el într-un târziu.

- Ce va fi să fie va fi, răspunse ea. Dragostea elfilor pentru ţara lor şi ceea ce-au durat ei e mai adâncă decât adâncurile Mării, iar părerile lor de rău sunt nepieritoare şi nu vor putea fi vreodată pe de-a-ntregul alinate. Însă mai degrabă vor renunţa la tot decât să i se supună lui Sauron: căci acum îl ştiu ce-i poate pielea. Tu nu eşti răspunzător pentru ce se va întâmpla în Lothlorien, ci numai pentru ceea ce faci tu cu ceea ce ţi s-a încredinţat. Numai că mi-aş fi dorit, dacă asta ar mai putea avea vreo însemnătate, ca

acel Unu să nu fi fost nicicând făurit, sau să fi rămas pierdut pentru totdeauna.

- Eşti înţeleaptă, netemătoare şi frumoasă, Lady Galadriel, spuse Frodo. Ţi-l voi da pe acest Unu dacă mi-l ceri. Pentru mine e o sarcină prea mare.

- O fi ea înţeleaptă Lady Galadriel, spuse ea, doar că de data asta şi-a găsit naşul când e vorba de curtenie. Răzbunarea ta e blândă pentru felul în care ţi-am pus la încercare inima Ia prima noastră întâlnire. Începi să vezi cu un ochi pătrunzător. N-am să neg că tare şi-a mai dorit inima mea să-ţi ceară ceea ce-i oferi. Ani îndelungaţi şi nenumăraţi m-am tot gândit ce-aş face dacă Marele Inel ar poposi în mâinile mele şi ar rămâne în ele. Acum a fost adus chiar lângă mine. Răul pus la cale cu multă vreme în urmă îşi ţese lucrătura în felurite chipuri, fără să ţină seamă dacă Sauron rămâne la putere sau piere. N-ar fi fost o faptă nobilă, demnă de Inelul lui, dacă l-aş fi luat prin forţă sau mi l-ar fi dat de teamă oaspetele meu?

Şi iată-l cum vine singur la mine. Îmi oferi Inelul de bună-voie. În locul Seniorului Întunecimii aşezi o regină. Iar eu nu voi fi întunecată, ci frumoasă şi cumplită, asemenea Dimineţii şi Nopţii. Frumoasă ca Marea şi ca Soarele şi ca Zăpada pe creasta Muntelui, înspăimântătoare ca Furtuna şi Trăsnetul. Mai puternică decât temeliile pământului. Toţi mă vor iubi şi vor dispera!

Îşi înălţă mâna şi din inelul pe care-l purta ţâşni o lumină puternică ce o lumina doar pe ea, lăsând restul cufundat în întuneric. Aşa cum stătea acum în faţa lui Frodo, părea mai înaltă decât putea mintea să-şi închipuie, mai frumoasă decât putea sufletul să îndure, cumplită şi divină în acelaşi timp. Apoi îşi lăsă mâna să cadă şi pe neaşteptate izbucni din nou în râs şi, ah! uite cum se împuţinase dintr-o dată: o femeie-elfă zveltă, cu un veşmânt alb simplu, cu o voce blândă, şoptită şi tristă.

- Am trecut de încercare, spuse ea. Voi alege umilinţa, voi pleca spre Apus şi voi rămâne Galadriel.

O vreme lungă rămaseră tăcuţi. Într-un târziu, Doamna vorbi din nou:

- Să ne întoarcem. Mâine dimineaţă trebuie să porniţi din nou la drum, căci acum aţi ales, şi timpul destinului vostru e măsurat.

- Aş mai pune o singură întrebare înainte să plecăm, zise Frodo, o întrebare pe care de multe ori am vrut să i-o pun lui Gandalf în Vâlceaua Despicată. Mi se îngăduie să port acest Inel Unu; de ce nu le pot vedea pe toate celelalte şi să cunosc gândurile celor ce le poartă?

- N-ai încercat, răspuse ea. Doar de trei ori ţi-ai petrecut Inelul pe deget de când ai aflat ce porţi asupra ta. Nu face această încercare. Te-ar distruge. Nu ţi-a spus Gandalf că inelele dau putere după măsura fiecăruia dintre cei care le poartă? Înainte să te poţi folosi de această putere, ar trebui să devii mult mai puternic tu însuţi şi să-ţi struneşti voinţa, lăsând-o să fie dominată de alţii. Dar chiar şi aşa, ca Purtător al Inelului şi ca unul care l-a purtat pe deget şi a văzut ceea ce zace ascuns, privirea ta a devenit mult mai ascuţită. Mi-ai ghicit gândul cu mult mai multă limpezime decât mulţi dintre cei ce sunt ştiuţi a fi înţelepţi. Ai văzut Ochiul celui care poartă

cu sine pe al Şaptelea şi pe al Nouălea. Şi oare n-ai zărit şi n-ai recunoscut Inelul de pe degetul meu? Tu mi-ai văzut inelul? întrebă ea, întorcându-se spre Sam.

- Nu, Stăpână, recunoscu acesta. Ca să fiu sincer, chiar mă întrebam despre ce tot vorbiţi. Dar, fie-mi cu iertare că spun, stăpânu' meu avea dreptate. Tare-aş dori să-i luaţi Inelul. Aţi îndrepta astfel toate lucrurile. I-aţi opri să-l mai scoată din văgăună pe unchiaşu' meu şi să-l arunce în drum. I-aţi face pe unii să plătească cu vârf şi îndesat pentru mârşăviile lor.

- Aşa ar fi, într-adevăr, zise ea. Aşa ar începe totul. Dar, din păcate, nu s-ar sfârşi aici. Să nu mai vorbim despre asta. Să mergem.

Chapter 22

Rămas-bun, Lorien

În acea noapte, însoţitorii Inelului fură din nou chemaţi în sala lui Celeborn, şi acolo Seniorul şi Doamna lui îi întâmpinară cu vorbe frumoase. Dintr-una într-alta, Celeborn aduse vorba despre plecarea lor.

- A sosit timpul ca aceia care vor să continue Căutarea să-şi împietrească inimile pentru a putea pleca din astă ţară. Cei ce nu vor să meargă înainte pot rămâne aici încă o vreme. Dar fie că plecaţi, fie că rămâneţi, nimeni nu poate fi sigur că va fi pace. Căci am ajuns acum în pragul sfârşitului. Cei care doresc să rămână pot să rămână în aşteptarea ceasului în care ori se vor deschide încă o dată drumurile spre lume, ori le vom cere să ajute pentru ultima oară Ţara Lorien. Apoi se vor putea întoarce pe meleagurile lor sau se pot duce la casele îndepărtate ale celor ce-au căzut în bătălie.

Urmă o tăcere.

- Cu toţii au ales să-şi continue drumul, spuse Galadriel, privindu-i în ochi.

- Cât despre mine, zise Boromir, drumul meu spre casă îmi stă înainte, nu în urmă.

- Aşa e, recunoscu Celeborn, dar oare merg toţi cu tine spre Minas Tirith?

- Încă nu am hotărât ce drum să urmăm, răspunse Aragorn. Dincolo de Lothlorien n-am ştiinţă despre ce voia Gandalf să facă. Şi dacă-i pe-aşa, nici el nu cred că avea vreun gând limpede.

- Poate că nu, acceptă Celeborn, numai că, în momentul în care veţi părăsi ăst meleag, nu veţi mai putea nesocoti Râul cel Mare. După cum ştiu unii

dintre voi, între Lorien şi Gondor călătorii şi bagajele nu pot să-l treacă decât cu barca. Şi oare n-aţi aflat că podurile din Osgiliath au fost distruse, iar locurile de debarcare se află acum în mâinile Duşmanului?

Pe care mal veţi călători? Drumul spre Minas Tirith pe malul ăsta este, cel dinspre apus; dar drumul cel drept al Căutării e la răsărit de Râu, pe malul întunecat. Ce mal veţi alege?

- Dacă e să dăm ascultare sfatului meu, vom alege malul apusean. Drumul spre Minas Tirith, răspunse Boromir. Dar nu eu sunt călăuza.

Ceilalţi nu spuseră nimic, iar pe faţa lui Aragorn se citeau îndoiala şi neliniştea.

- Văd că încă nu ştiţi ce să faceţi, vorbi Celeborn. Nu e treaba mea să aleg în locul vostru; dar vă voi ajuta atât cât pot. Sunt printre voi câţiva care se pricep la bărci; Legolas, al cărui neam cunoaşte Râul cel repede al Pădurii; şi Boromir din Gondor; şi Aragorn, călătorul.

- Şi un hobbit! sări Merry. Nu toţi hobbiţii se uită la bărci ca la nişte cai sălbatici. Neamul meu trăieşte pe malurile râului Viniac.

- Asta e bine, consimţi Celerbon. Atunci vă voi da nişte bărci. Trebuie să fie uşoare şi mici, căci dacă mergeţi pe apă până departe, în unele locuri veţi fi nevoiţi să le luaţi în cârcă. Veţi ajunge la vâltorile Sarn Gebir, şi poate că, într-un târziu, la marea cascadă Rauros, unde râul se prăvale în jos din Nen Hithoel; şi nu-s acestea singurele primejdii. Bărcile vă vor uşura o vreme drumul. Dar nu vor putea să vă dea nici un sfat; în cele din urmă va trebui să părăsiţi şi bărcile, şi Râul, şi s-o apucaţi spre apus - sau spre răsărit.

Aragorn nu mai contenea cu vorbele de mulţumire. Gândul că primeau acele bărci îl liniştea într-o măsură destul de mare, şi nu numai pentru că, timp de câteva zile, nu era nevoit să hotărască direcţia de mers. Ceilalţi păreau şi ei să fi prins ceva mai mult curaj. Oricare ar fi fost pericolele ce le stăteau în faţă, parcă li se părea mai uşor să le întâmpine plutind la vale, duşi de apele largi ale râului Anduin, decât să-şi târască picioarele cu spinările împovărate de raniţe. Doar Sam nu se arătă convins: pentru el, bărcile erau oricum ca nişte cai sălbatici, sau chiar şi mai rău, şi nici măcar pericolele din care scăpase cu viaţă nu-l făceau să aibă o părere mai bună despre ele.

- Vor fi pregătite şi vă vor aştepta în port mâine înainte de prânz, mai spuse Celeborn. Îmi voi trimite elfii la voi dis-de-dimineaţă, ca să vă ajute să vă pregătiţi de drum. Acum vă urăm noapte bună şi somn netulburat.

- Noapte bună, prieteni, le ură Galadriel. Dormiţi în pace. Nu vă frământaţi prea tare inimile în seara asta cu gânduri despre călătorie. Poate că potecile pe care le veţi străbate v-au fost de mult pregătite, cu toate că nu le vedeţi. Noapte bună.

Drumeţii îşi luară rămas-bun şi se întoarseră la cortul lor. Legolas îi însoţi, căci aceasta avea să fie ultima lor noapte în Lothlorien şi, în ciuda cuvintelor lui Galadriel, doreau să ţină sfat împreună.

Multă vreme vorbiră despre ce ar trebui să facă şi cum ar fi cel mai bine să încerce să ducă la bun sfârşit treaba pentru care porniseră la drum; dar nu reuşiră să ia nici o hotărâre. Era limpede că cei mai mulţi dintre ei doreau să ajungă mai întâi în Minas Tirith şi să scape, măcar pentru o vreme, de ameninţarea Duşmanului. Dacă ar fi avut cine să-i conducă, l-ar fi urmat de bunăvoie dincolo de Râu şi în umbra din Mordor; însă Frodo rămânea tăcut, iar Aragorn încă nu era hotărât.

Planul lui fusese ca, în vreme ce Gandalf ar fi rămas cu ceilalţi, el să se ducă împreună cu Boromir, şi cu sabia lui ca să ajute la eliberarea Gondorului. Căci el credea că ceea ce i se arăta în vise era o chemare şi că sosise în sfârşit ora când moştenitorul lui Elendil trebuia să iasă în faţă şi să se înfrunte cu Sauron pentru putere. Dar în Moria povara lui Gandalf căzuse pe umerii lui; şi ştia că nu Putea lăsa Inelul în voia sorţii, dacă Frodo refuza în cele din urmă să meargă şi el cu Boromir. Cu toate acestea, de ce ajutor puteau fi el sau ceilalţi lui Frodo, altul decât acela de a-l însoţi orbi prin întuneric?

- Mă voi duce în Minas Tirith singur, dacă va fi nevoie, căci este de datoria mea să mă duc, spuse Boromir, după care tăcu o vreme, şezând cu privirile pironite asupra lui Frodo, ca şi cum ar fi încercat să citească gândurile Piticuţului.

În cele din urmă vorbi din nou, cu glas încet, parcă mai mult pentru sine:

- Dacă vrei doar să distrugi Inelul, atunci războiul sau armele nu vor fi de folos; iar oamenii din Minas Tirith nu-ţi pot fi de ajutor. Dar de vrei să nimiceşti puterea înarmată a Seniorului Întunecimii, atunci e o nebunie să intri fără armată pe pământurile lui; şi tot o nebunie e să jertfeşti…

Se opri dintr-o dată; părea că de-abia atunci îşi dăduse seama că îşi rostea gândurile cu voce tare.

- Ar fi o nebunie să jertfeşti atâtea vieţi, asta am vrut să spun, adăugă el. Trebuie să alegem între a apăra o fortificaţie şi a ne îndrepta de bunăvoie în braţele morţii. Cel puţin eu aşa văd lucrurile.

Frodo citi ceva nou şi ciudat în privirea lui Boromir, ceea ce-l făcu să-l scruteze cu atenţie. Era limpede că gândul lui Boromir era altul decât cel rostit în ultimele lui cuvinte. O nebunie să jertfeşti, ce? Inelul Puterii? Spusese el ceva de acest soi la Sfat, atunci însă îl corectase Elrond şi el nu mai zisese nimic. Frodo se uită la Aragorn, dar acesta părea cufundat în gândurile sale şi nu dădea semn că ar fi auzit ce spusese Boromir. Astfel luă sfârşit sfatul lor. Merry şi Pippin adormiseră mai demult, iar Sam picotea. Noaptea era tot mai târzie.

A doua zi dimineaţă, pe când îşi împachetau puţinele lucruri pe care le aveau, câţiva elfi ce vorbeau în graiul lor veniră la ei cu braţele încărcate de daruri: merinde şi veşminte pentru călătorie. Drept merinde le aduseseră nişte turte făcute din făină coaptă în cuptor, cu o crustă maronie şi cu miezul de culoarea caimacului. Gimli luă o turtă din acelea şi o privi neîncrezător.

- *Cram,* mormăi el abia auzit, rupând un colţ şi ronţăindu-l.

Dar expresia de pe chip i se schimbă iute şi mâncă toată turta cu vădită plăcere.

- Gata, gata! strigară elfii râzând. Ai mâncat cât să-ţi ajungă pentru o zi întreagă de marş.

- Am crezut că-i *cram* sau ceva asemănător, uscăciuni din alea pe care le pregătesc oamenii din Ţinutul De Jos pentru călătoriile în pustietate, răspunse gnomul.

- Asta şi sunt, răspunseră elfii. Doar că noi le numim *lembas,* sau pâine pentru drum; te întremează mai mult decât orice mâncare pregătită de oameni, şi oricum e mai plăcută la gust decât cramul.

- Chiar că este, recunoscu Gimli. Păi, e chiar mai bună decât turtele cu miere pe care le fac Beorningii, căci Beorningii sunt cei mai buni brutari din câţi cunosc pe lume; numai că în ziua de azi nu mai sunt chiar atât de darnici cu turtele lor când e vorba de străini. Voi sunteţi nişte gazde tare primitoare.

- Totuşi, vă sfătuim să fiţi cumpătaţi cu merindele, mai ziseră ei. Mâncaţi câte puţin o dată, şi numai când e nevoie. Căci v-am dat turtele astea spre a vă fi de folos când nu veţi mai avea altceva. Turtele îşi vor păstra dulceaţa multe zile dacă nu le rupeţi şi le lăsaţi în învelişul lor de frunze, aşa cum vi le-am adus. Una e de ajuns să-l ţină pe un călător pe picioare vreme de o zi întreagă de mers istovitor, chiar şi dacă e unul dintre Oamenii înalţi din Minas Tirith.

Apoi elfii despăturiră şi le dădură însoţitorilor Inelului veşmintele pe care le aduseseră cu ei. Pregătiseră câte o glugă şi o mantie după măsura fiecăruia, croite din acea pânză mătăsoasă şi uşoară, dar călduroasă, pe care o ţeseau cei din neamul Galadhrim. Greu de spus ce culoare aveau: păreau surii, cu o aură de amurg, acolo, sub frunzişul copacilor, dar la cea mai mică mişcare, sau dacă erau duse în lumină, deveneau verzi precum frunzele umbrite, ori cafenii, la fel ca şi pârloagele în noapte, ori chiar împrumutând argintiul prăfuit al apei sub razele stelelor. Fiecare mantie avea la gât o prinzătoare în formă de frunză verde vârstată cu argint.

- Or fi vrăjite mantiile astea? întrebă Pippin, uitându-se la ele cu mirare.

- Nu-ţi înţeleg întrebarea, răspunse mai-marele elfilor. Sunt veşminte frumoase, iar ţesătura e bună, căci a fost făcută în ţara asta. Sunt mantii elfice, negreşit, dacă asta ai vrut să ştii. Frunză şi ramură, apă şi piatră; au culoarea şi frumuseţea tuturor acestora în lumina amurgului din Lorien cel îndrăgit de noi; pentru că punem gândul în tot ceea ce iubim şi în tot ceea ce facem. Sunt doar veşminte, nu armuri, şi nu vor opri suliţa sau tăişul. Dar vă vor fi de folos: sunt uşoare la purtat, destul de călduroase sau de răcoroase, după cum e nevoie: şi veţi vedea cât sunt de bune să vă ferească de priviri neprietenoase, de-o fi să mergeţi printre stânci sau printre copaci. Şi ăsta-i semn, să ştiţi, de cât de mult vă preţuieşte Stăpâna. Căci ea însăşi şi fecioarele ei au ţesut pânza asta; şi nicicând înainte n-am dăruit străinilor veşminte de-ale neamului nostru.

După ce mâncară de dimineaţă, însoţitorii Inelului îşi luară rămas-bun pe pajiştea de lângă fântână. Inimile le erau grele; căci meleagul acesta era minunat şi ajunseseră să se simtă ca acasă, cu toate că nu puteau ţine socoteala zilelor şi nopţilor pe care le petrecuseră acolo. Şi cum stăteau şi se uitau la apa cea albă, luminată de razele soarelui, numai ce-l văzură pe Haldir venind spre ei prin iarba verde a poienii. Frodo îl salută încântat.

- Tocmai m-am întors de la Gardurile de la Miazănoapte, spuse elful, şi mi s-a spus să vă fiu călăuză. Valea Pârâiaşului Tainic e plină de aburi şi nori de fum, iar munţii sunt tulburaţi. Răzbat zgomote din străfundul pământului. Dacă vreunul dintre voi s-a gândit să se întoarcă acasă pe drumul de miazănoapte, vă spun că pe acolo nu se poate trece. Dar, să pornim. Drumul vostru o ia acum spre miazăzi.

Pe când treceau prin Caras Galadhon, potecile verzi erau pustii; dar deasupra lor, în copaci, se auzeau voci nenumărate, care murmurau şi cântau. Ei însă mergeau tăcuţi. Într-un târziu, Haldir începu să coboare clinele sudice ale colinei şi nu după mult timp ajunseră din nou la poarta cea mare, de care atârnau felinarele, şi la podul alb; şi astfel ieşiră, lăsând în urmă oraşul elfilor. Apoi se abătură de la drumul pietruit şi o luară pe o potecă ce ducea spre un desiş de copaci-mallorn, şi de acolo mai departe, şerpuind printre măguri împădurite, cufundate în umbre argintii, tot mai Ia vale, spre sud şi spre est, către malurile Râului.

Străbătuseră aproape zece mile, se făcuse de amiază, când ajunseră la un zid înalt şi verde. Trecând printr-o deschizătură, se pomeniră că pădurea rămăsese în spatele zidului. Înaintea lor se afla o pajişte lungă, acoperită cu iarbă lucitoare, stropită cu nişte *elanor* aurii ce sclipeau în soare. La capătul celălalt, pajiştea se îngusta într-o limbă de pământ cuprinsă între două margini luminoase: la dreapta, spre apus, Râul Argintului curgea scăpărător; la stânga, spre răsărit, Râul cel Mare îşi revărsa apele întinse, adânci şi întunecate. Pe malurile îndepărtate, pădurile se continuau spre miazăzi cât cuprindeai cu ochii, dar ţărmurile erau mohorâte şi pustii. Nici un mallorn nu-şi răşchira ramurile grele de galbenul auriu dincolo de Ţara Lorien.

Pe malul Râului Argintului, ceva mai departe de locul unde se întâlneau cele două ape, se găsea un debarcader din piatră albă şi lemn alb. Acolo erau legate multe bărci şi barje. Unele erau viu colorate, vopsite în argintiu, auriu şi verde şi lucind în soare, dar cele mai multe erau ori albe, ori cenuşii. Trei bărci mici, cenuşii, fuseseră pregătite pentru călători, iar câţiva elfi Ie şi încărcau cu merinde şi celelalte lucruri ale lor, la care adăugară colaci de funii, câte trei la fiecare barcă. Funiile erau subţiri, dar trainice, mătăsoase la atingere şi cenuşii la culoare, la fel ca mantiile elfice.

- Ce-s astea? întrebă Sam, luând în mână un colac ce se afla pe pajişte.

- Funii, precum vezi, răspunse elful de lângă bărci. Niciodată să nu porniţi la drum fără frânghie. Şi să fie lungă, trainică şi uşoară. Cum sunt astea. Pot să fie de ajutor la multe nevoi.

- Mie-mi spui, zise Sam. Am pornit la drum fără funie şi de atunci mă roade gândul ăsta. Dar eu întrebam din ce-s făcute, pentru că mă pricep cât de cât cum se fac funiile: moştenire de familie, ca să zic aşa.

- Sunt făcute din *hithlain,* răspunse elful, dar acum nu-i vreme să-ţi dezvălui secretul lor. De ştiam că-ţi place acest meşteşug, te-am fi învăţat multe. Dar, din păcate, până te vei mai întoarce pe meleagurile astea, trebuie să te mulţumeşti cu darul nostru. Şi să-ţi fie de trebuinţă.

- Haideţi, le zise Haldir. Totul e gata. Urcaţi în bărci. Numai cu mare grija prima dată!

- Şi nu uitaţi ce vă spunem acum, ziseră ceilalţi elfi. Bărcile astea sunt uşoare, puternice, şi nu seamănă cu nici o altă barcă a altor seminţii. Nu se scufundă, oricât le-aţi încărca de mult; dar sunt năbădăioase dacă nu vă pricepeţi să le mânuiţi. Mai înţelept ar fi să vă deprindeţi aici, la debarcader, să urcaţi şi să coborâţi din ele, înainte s-o porniţi pe râu la vale.

Drumeţii se împărţiră astfel; Aragorn, Frodo şi Sam într-o barcă; Boromir, Merry şi Pippin în alta; iar în a treia Legolas şi Gimli, care între timp se împrieteniseră la cataramă. În această ultimă barcă fusese încărcată cea mai mare parte a raniţelor şi a celorlalte obiecte. Bărcile aveau vâsle cu coadă scurtă şi cu lopeţi late, în formă de frunză. După ce urcară cu toţii, Aragorn porni în susul râului, într-o mică plimbare de încercare. Curentul era iute, aşa încât înaintau încet. Sam şedea la prova, cu mâinile încleştate de marginile bărcii şi uitându-se la ţărm cu părere de rău. Soarele care scăpăra în unde îl orbea. Trecuseră de pajiştea verde a Limbii - aici, copacii coborau chiar până la apă. Ici şi colo, frunze galbene se scuturau şi curgeau la vale, duse de undele încreţite. Văzduhul era luminos şi neclintit şi, în afară de cântecul îndepărtat, din înalt, al ciocârliilor, restul era cufundat într-o tăcere deplină.

Luară o cotitură strânsă a râului şi numai ce văzură o lebădă uriaşă, plutind mândră la vale, înspre ei. Apa se unduia în valuri mici de-a dreapta şi de-a stânga pieptului alb, sub gâtul arcuit al pasării. Ciocul îi lucea precum aurul şlefuit, iar ochii îi scăpărau ca doi tăciuni aşezaţi în două pietre galbene: aripile ei albe, la fel de uriaşe, erau ridicate pe jumătate. O muzică o însoţea în coborârea ei pe râu la vale; şi deodată îşi dădură seama că era o corabie, făurită şi cioplită cu măiestria elfilor, astfel încât să semene cu o lebădă. Doi elfi în straie albe o mânuiau cu ajutorul a două vâsle negre. În mijlocul corăbiei stătea Celeborn, iar în spatele lui, Galadriel, înaltă, veşmântată în alb; o coroniţă de flori aurii îi împodobea părul, iar în mână ţinea o harpă la care cânta. Trist şi dulce era sunetul vocii ei în aerul rece şi limpede:

Am cântat frunzişuri de-aur şi frunzişuri au crescut ,
Şi de vânt, porni şi vântul peste-al ramurilor scut
Pîn' la Soare, pîn' la Lună, Spuma-n cerul ei marin,
Şi creştea Copac de aur sus pe ţărm la Ilmarin.
Prin etern amurg sub stele, în Eldamer el lucea
Unde-s elfii, la Tirion lângă ziduri, ca o stea.

Acolo frunziş de aur - aici lacrima ce doare,
Elfii căutând cu jale peste Mări Despărţitoare.
Ah, Lorien! Dar vine iarna, fără frunze, zile moarte.
Frunzele în râu căzură, Râul curge mai departe.
Ah, Lorien! Pe ţărmul ăsta stăm cam prea de multă vreme.
Ce corabie cântarea-mi ar putea acum să cheme?
Împletit-am flori de aur în cununa veştejita -
Cine-ar fi să mă întoarcă peste-o Mare nesfârşită?

Aragorn îşi opri barca atunci când Lebăda-corabie ajunse în dreptul lor. Doamna îşi sfârşi cântecul şi-i salută.

- Am venit să ne luăm un ultim rămas-bun, spuse ea, şi să vă binecuvântăm plecarea din ţara noastră.

- Aţi fost oaspeţii noştri, spuse Celeborn, dar încă nu aţi şezut cu noi la masă, de aceea vă poftim la o masă de despărţire, aici, între apele curgătoare ce vă vor purta departe de Lorien.

Lebăda trecu lin mai departe, spre debarcader, iar drumeţii îşi întoarseră bărcile şi o urmară. Masa fu pregătită acolo, pe iarba verde de la capătul Limbii Egladil; dar Frodo mâncă şi bău puţin, luând seama doar la frumuseţea Doamnei şi a vocii ei. Acum nu-i mai părea ameninţătoare sau înspăimântătoare, şi nici că ar fi fost în stăpânirea cine ştie căror puteri misterioase. Ci o vedea aşa cum le apăreau uneori elfii oamenilor din zilele noastre: aici, de faţă, şi totuşi depărtată, o imagine vie a ceea ce fusese lăsat mult în urmă de scurgerea Timpului.

După ce băură şi mâncară aşezaţi pe iarbă, Celeborn le vorbi din nou despre călătoria lor şi, ridicând mâna, arătă spre sud, unde se găseau pădurile, dincolo de fâşia Limbii.

- Veţi coborî pe râu la vale şi veţi vedea că vor fi tot mai rari copacii, până veţi ajunge la un ţinut sterp. Acolo, Râul curge prin văi pietroase, printre platouri înalte, până când, într-un târziu, va întâlni insula cea înaltă, numită Stânca Iascăi, sau Toi Brandir, cum îi spunem noi. Acolo râul îşi avântă braţele în jurul malurilor abrupte ale insulei şi apoi se prăvăleşte, cu vuiet mare şi cu ceţuri peste cataractele Rauros, până jos în Nindalf, sau Tunetul Umed în graiul vostru. E un ţinut întins, de smârcuri stătute, unde râul e tare întortocheat şi se desparte într-o sumedenie de braţe. Acolo se varsă râul Scăldătorii Enţilor prin multe guri, după ce iese din Pădurea Fangorn de la Soare-Apune. În jurul acestuia, de partea asta a Râului cel Mare, se întinde Rohan. De partea cealaltă sunt mohorâtele dealuri Emyn Muil. Acolo vântul bate de la soare-răsare, căci ele sunt îndreptate spre Smârcurile Morţilor şi spre Meleagul Noman, până departe spre Cirith Gorgor şi porţile întunecate din Mordor.

Boromir şi oricare dintre voi care veţi merge să căutaţi Minas Tirith, veţi face bine să lăsaţi în urmă Râul cel Mare deasupra cataractelor Rauros şi să traversaţi Scăldătoarea Enţilor până nu ajunge la mlaştini. Dar nu urcaţi

prea mult în susul pârâului aceluia, şi nici nu vă adânciţi în Pădurea Fangorn. E un meleag ciudat acela, şi prea puţin cunoscut. Am, însă, credinţa că Boromir şi Aragorn nu au nevoie de acest sfat.

- Am auzit şi noi, cei din Minas Tirith, pomenindu-se de Fangorn, spuse Boromir. Dar ce-am aflat mi se par poveşti pentru adormit copiii. Tot ce se întinde de la miazănoapte de Rohan este pentru noi atât de îndepărtat, încât numai cu închipuirea putem străbate meleagurile acelea. Din străvechime Fangorn se afla la hotarele noastre; dar multe generaţii de-ale oamenilor s-au stins, de când vreunul dintre noi i-a călcat pământul, ca să poată vedea cât de adevărate sau neadevărate sunt legendele ce au ajuns la noi în decursul vremii.

Mi s-a întâmplat şi mie să pătrund, când şi când, în Rohan, dar niciodată n-am străbătut ţinutul până în părţile lui de la miazănoapte. De câte ori am fost trimis ca sol, am traversat Strunga pe la poalele Munţilor Albi şi apoi râul Isen şi Torentul Cenuşiu până în Meleagul de la Miazănoapte. Lungă şi obositoare călătorie. Patru sute de leghe, după socoteala mea, şi multe luni; mi-am pierdut şi calul în Tharbad, la vadul pe unde se trece Torentul Cenuşiu. După acea călătorie şi după drumul străbătut acum, cu însoţitorii Inelului, nu mă îndoiesc că voi reuşi să găsesc o cale prin Rohan şi chiar şi prin Fangorn, dacă va fi nevoie.

- Atunci nu trebuie să spun mai mult decât am spus, zise Celeborn. Dar nu nesocoti poveştile din străvechime; căci adeseori se poate întâmpla ca bătrânele să păstreze în amintirile lor vorbe pe care alte dăţi şi cei înţelepţi aveau trebuinţă să le cunoască.

Galadriel se ridică din iarbă şi, luând o cupă din mâna uneia dintre fecioarele ei, o umplu cu mied alb şi i-o dădu lui Celeborn.

- E vremea să bem cupa despărţirii, spuse ea. Bea, Senior al Galadhrimilor. Şi nu-ţi lăsa inima să se întristeze, chiar dacă noaptea urmează amiezii, şi amurgul nostru e pe aproape de-acum.

Apoi duse cupa fiecăruia dintre însoţitorii Inelului şi îi rugă să bea, după care le ură drum bun. Dar, după ce băură toţi, ea le spuse să se aşeze la loc în iarbă, iar ei şi lui Celeborn li se aduseră două jilţuri. Fecioarele din suită stăteau tăcute în jurul Doamnei lor. Galadriel ramase o vreme cu privirile aţintite asupra oaspeţilor ei. Într-un târziu vorbi:

- Am băut cupa despărţirii şi umbrele se lasă între noi. Dar înainte să plecaţi, v-am adus cu mine în corabie daruri pe care Seniorul şi Doamna Galadhrimilor vi le dăruiesc acum în amintirea Ţării Lothlorien.

Apoi îi chemă la sine pe fiecare în parte.

- Iată darul lui Celeborn şi al lui Galadriel pentru conducătorul grupului vostru, zise ea, privind la Aragorn şi dăruindu-i o teacă pe măsura săbiei lui.

Pielea era acoperită cu o dantelărie de flori şi frunze lucrate în argint şi aur, peste care, încrustate în nestemate fără număr, se înşirau în rune elfice numele săbiei, Anduril, şi obârşia ei.

- Tăişul ce e scos din această teacă nu se va păta şi nu se va frânge nici chiar de-i biruit, mai spuse ea. Dar oare este ceva anume ce ţi-ai dori de la

mine la despărţire? Căci întunericul va coborî între noi şi este cu putinţă să nu ne mai fie dat să ne revedem, decât cine ştie când de-acum încolo, pe un drum ce nu are întoarcere.

Iar Aragorn răspunse:

- Doamnă, îmi ştii dorinţa şi singura comoară pe care de mult o caut. Numai că nu-ţi stă în putere să mi-o dăruieşti, chiar dacă ai vrea; şi doar prin întuneric voi ajunge la ea.

- Totuşi, poate că aceasta îţi va uşura inima, spuse Galadriel. Căci mi-a fost lăsată în grijă pentru a ţi-o da ţie, de vei trece prin ţara asta.

Din poală ridică o piatră mare, de un verde-translucid, într-o lucrătură de argint de forma unui vultur cu aripile întinse; ţinând-o aşa ridicată, nestemata scăpără precum o rază de soare scăpată printre frunzele primăverii.

- Această piatră am dăruit-o fiicei mele, Celebrion, iar ea fiicei ei; şi acum ajunge la tine, ca un semn de speranţă. În acest ceas ai să iei numele ce ţi-a fost prorocit, Elessar, Piatra Elfilor din casa lui Elendil!

Aragorn luă piatra şi o prinse la pieptul lui, iar cei care o văzură se minunară; căci până acum nu băgaseră de seamă cât de înalt şi de regesc apărea în faţa lor Aragorn, şi era ca şi cum toţi anii aceia mulţi de încercări căzuseră de pe umerii lui.

- Îţi mulţumesc pentru darurile pe care mi le-ai dat, spuse el, Doamnă a Ţării Lorien, din care s-au născut Celebrion şi Arwen, Steaua înserării, ce alte cuvinte de laudă să-ţi rostesc?

Doamna îşi înclină capul şi se răsuci spre Boromir, căruia îi dărui un brâu de aur, iar lui Merry şi Pippin le dădu centuri de argint, fiecare având o cataramă ca o floare aurie. Lui Legolas îi dărui un arc, asemenea acelora folosite de neamul Galadhrimilor, mai lung şi mai puternic decât arcurile din Codrul Întunecimii, cu o coardă împletită din păr-elfic. O dată cu arcul îi mai dădu şi o tolbă cu săgeţi.

- Pentru tine, micule grădinar şi iubitor de copaci, i se adresă ea lui Sam, nu am decât un dar mic.

Îi aşeză în palmă o cutiuţă din lemn cenuşiu nelăcuit şi fără alt ornament decât o singură rună de argint pe capac.

- G-ul ăsta e de la Galadriel, explică ea, dar poate fi şi de la cuvântul grădină, din graiul vostru. Înăuntru vei găsi pământ din grădina mea. Încă are puterile pe care i le dă binecuvântarea lui Galadriel. Nu-ţi va ţine de foame pe drum, nici nu te va apăra de vreo primejdie; dar dacă-l păstrezi bine şi într-o bună zi vei fi ajuns din nou la tine acasă, atunci poate că te va răsplăti. Chiar dacă vei găsi totul sterp şi părăsit, poate că vor fi niscaiva grădini rămase în Pământul de Mijloc ce vor înflori precum grădina ta dacă vei împrăştia acest pământ acolo. Atunci îţi vei aminti de Galadriel preţ de o clipă şi vei întrezări îndepărtatul Lorien pe care nu l-ai văzut decât în vremea iernii noastre. Căci primăvara noastră şi vara noastră au trecut şi nicicând nu vor mai fi văzute pe faţa pământului, decât în amintire.

Sam se îmbujoră până în vârful urechilor şi bâigui ceva neînţeles, strângând cutia la piept şi înclinându-se cât putu mai mult.

- Şi ce dar ar putea un gnom să ceară de la elfi? se întoarse Galadriel spre Gimli.

- Nici unul, Doamnă, răspunse Gimli. Pentru mine e de ajuns că am văzut-o pe Doamna Galadhrimilor şi că i-am auzit vorbele blânde.

- Aţi auzit, elfilor? strigă ea către cei din jur. Să mai zică vreunul că gnomii sunt hrăpăreţi şi nepoliticoşi. Dar nu mă îndoiesc, Gimli, fiu al lui Gloin, că doreşti ceva pe care eu ţi l-aş putea dărui. Numeşte-l, rogu-te. N-ai să rămâi tu singurul oaspete fără nici un dar.

- Nimic nu doresc, Lady Galadriel, spuse Gimli, înclinându-se până-n pământ şi murmurând: Nimic, în afară de… doar dacă-mi este îngăduit să cer, nu, să numesc o singură şuviţă din părul tău, care întrece orice aur de pe lume, aşa cum stelele întrec nestematele minelor. Nu cer un asemenea dar. Însă mi-ai cerut să-l numesc.

Elfii se foiră şi murmurară miraţi, iar Celeborn îl privi uimit pe gnom, dar Doamna zâmbi.

- Se spune că măiestria gnomilor zace în mâinile lor, nu în vorbele lor, zise ea, dar asta nu e adevărat în ce-l priveşte pe Gimli. Căci nimeni până acum nu şi-a mărturisit în faţa mea o dorinţă atât de îndrăzneaţă şi de măgulitoare totodată. Şi cum să-l refuz, când chiar eu i-am cerut să vorbească? Dar, lămureşte-mă, ce-ai face cu un asemenea dar?

- L-aş păstra ca pe o comoară, Doamnă, răspunse el, în amintirea vorbelor pe care mi le-ai spus prima oară când ne-am întâlnit. Şi dacă mă voi întoarce vreodată în fierăriile din ţara mea, o voi încastra în cristal fără moarte şi o voi lăsa drept moştenire urmaşilor mei ca un zălog de bunăvoinţă între Munte şi Pădure, până la ceasul din urmă.

Atunci Doamna îşi despleti una dintre cosiţele ei lungi, tăie trei şuviţe aurii şi le puse în palma lui Gimli, iar apoi spuse:

- O dată cu şuviţele, primeşte şi aceste vorbe: nu fac nici o prorocire căci orice prorocire este zadarnică acum: de o parte se află întunericul, de cealaltă speranţa. Dar dacă speranţa nu se va dovedi deşartă, atunci îţi spun, Gimli, fiu al lui Gloin, că din mâinile tale se va revărsa aurul, dar tu nu vei ajunge nicicând sub stapînirea lui.

- Iar ţie, Purtător al Inelului, se întoarse ea spre Frodo, ţie mă adresez ultimul, cu toate că nu eşti ultimul în gândurile mele. Iată ce-am pregătit pentru tine.

Zicând acestea, ridică o sticluţă de cristal: la cea mai mică mişcare cristalul scânteia şi raze albe de lumină ţâşneau din palmele ei.

- În această sticluţă, continua ea, e prinsă lumina stelei Earendil, ce se află în mijlocul apelor din fântâna mea. Va străluci cu şi mai multă putere când te vei afla în miez de noapte. Să-ţi slujească drept lumină în locuri întunecoase, când toate lumini sunt stinse în jurul tău. Să-ţi aminteşti de Galadriel şi de Oglinda ei.

Frodo luă sticluţa şi în acea clipă, când cristalul se afla încă între ei doi, el o revăzu pe Galadriel aşa cum stătuse ca o regină măreaţă şi frumoasă, dar prin nimic înspăimântătoare. Se înclină, dar nu găsi nici o vorbă pe care să i-o spună.

Doamna se ridică, iar Celeborn îi conduse spre debarcader. O lună galbenă străjuia pământul verde al Limbii, apa scânteia argintie. În sfârşit totul era pregătit. Însoţitorii Inelului îşi ocupară locurile în bărci, la fel ca şi prima dată. Strigând cuvinte de rămas-bun, elfii din Lorien îi împinseră cu ajutorul unor prăjini lungi, din lemn cenuşiu, până în mijlocul curentului, iar apele încreţite îi purtară încet la vale. Călătorii şedeau nemişcaţi şi fără să vorbească. Pe malul înverzit, chiar la capătul Limbii de pământ, Lady Galadriel stătea singură şi tăcută. Când trecură prin dreptul ei, se uitară într-acolo şi ochii lor o urmăriră cum se depărta uşor de ei, legănată de ape. Căci lor aşa li se părea: Lorien aluneca în urmă, ca o corabie luminoasă, cu copaci fermecaţi drept catarge, plutind spre ţărmuri uitate, în vreme ce ei şedeau neputincioşi pe marginea unei lumi cenuşii, desfrunzite.

În vreme ce ei priveau astfel, Râul Argintului se uni cu undele Râului cel Mare, iar bărcile lor se răsuciră şi începură să alunece tot mai repede, spre răsărit. Silueta albă a Doamnei devenea tot mai mică, pe măsură ce se depărta. Acum lucea ca o fereastră de sticlă pe un deal îndepărtat, scăldat de razele apusului, sau ca un lac văzut în zare de pe vârful unui munte; un cristal căzut în poala pământului. Apoi lui Frodo i se păru că o vede înălţându-şi braţele într-un ultim rămas-bun, iar din depărtare, dar pătrunzător de limpede, se auzi, purtată de vânt, vocea ei care cânta. Numai că acum cânta în graiul străvechi al elfilor de dincolo de Mare, cuvinte pe care el nu le pricepea: minunată era melodia, însă n-avea darul să-i mângâie sufletul.

Dar, după cum se întâmplă cu vorbele rostite în elfică, şi acestea rămaseră gravate în amintirea lui şi mult mai târziu el le repetă cât mai aidoma cu putinţă: graiul era acelaşi cu al tuturor cântecelor elfice şi pomenea de lucruri prea puţin ştiute în Pământul de Mijloc:

Ai! laurie lantar lassi surinen,
Yeni unotime ve ramar aldaron!
Yeni ve linte yuldar avanier
mi oromardi lisse-miruvoreva
Andune pella, Vardo tellumar
nu luinii yasser tintilar i eleni
omaryo airetari-lirinen.

Si man i yulma nin enquantuva?

An si Tintalle Varda Oiolosseo
ve fanyar maryat Elentari ortane
ar ilye tier undulave lumbule:
ar sindanoriello caita mornie
i falmaalinnar imbe met, ar hisie
untupa Calaciryo miri oiale.
Si vanwa na, Romello vanwa, Valimar!

Namarie! Nai hiruvalye Valimar.
Nai elye hiruva. Namarie!

,,Ah! precum aurul cad frunzele în vânt, ani îndelungi, nenumăraţi precum ramurile copacilor! Anii cei lungi au trecut asemenea sorbiturilor iuţi din dulcele mied, în sălile prea înalte dincolo de Apusime, sub bolţile albastre ale Vardei, pe care stelele tremură în cântarea vocii ei, binecuvântată şi regească. Cine-mi va reumple pocalul? Căci de-acum Vestala, Varda, Regina Stelelor, de pe Muntele Veşnic Alb, şi-a înălţat mâinile precum norii, toate cărările sunt cufundate în umbre şi, în afara hotarelor ţarii cenuşii, întunericul zace pe valurile înspumate dintre noi, şi pâcla acoperă întru veşnicie nestematele din Calacirya. Pierdut, pierdut pentru cei de la Răsărit este Valimar! Cu bine! Poate că voi îl veţi regăsi pe Valimar. Poate că şi voi îl veţi regăsi. Cu bine!" Varda era numele acelei Stăpâne căreia elfii de pe aceste meleaguri ale înstrăinării îi spuneau Elbereth.

Pe neaşteptate, Râul făcu o cotitură şi malurile se înălţară de ambele părţi, acoperind de tot luminile din Lorien. Pe acest pământ minunat Frodo nu se va mai întoarce niciodată.

Călătorii se răsuciră cu faţa spre râul ce-i purta la vale; soarele se afla înaintea lor, orbindu-le ochii ce înotau în lacrimi. Gimli plângea fără să se ruşineze.

- Mi-a fost dat să văd ultima dată ceea ce-a fost mai frumos pe lumea asta, îi spuse el lui Legolas, tovarăşul său de barcă. De-aici încolo nimic nu va mai fi frumos pentru mine, în afară de ce mi-a dăruit ea.

Îşi duse mâna la piept.

- Spune-mi, Legolas, de ce-am venit în această călătorie a Căutării? Prea puţin ştiam înainte unde se află primejdia. Elrond n-a vorbit în răspăr când ne-a spus că nu putem prevedea ce ne aşteaptă pe drum. Mă temeam de chinuri în puterea nopţii, şi tot nu m-au făcut să renunţ. Dar n-aş fi venit de-aş fi ştiut că primejdia zace în lumină şi bucurie. Şi iată că despărţirea asta mi-a pricinuit cea mai dureroasă rană, chiar dacă în această noapte mi-ar fi fost sortit să ajung drept până la Seniorul Întunecimii. Vai de tine, Gimli, fiu al lui Gloin.

- Ba nu, făcu Legolas. Vai de noi toţi. Şi de cei care umblă prin lume în zilele ce vor veni. Căci aşa ni-e dat: să găsim şi să pierdem, cum li se pare tuturor celor ce se află într-o barcă pe apă curgătoare. Dar eu te socotesc binecuvântat, Gimli, fiu al lui Gloin: pentru ceea ce-ai pierdut pătimeşti prin propria vrere, căci ai fi putut alege şi altfel. Nu ţi-ai părăsit tovarăşii de drum, şi cea mai neînsemnată răsplată ce o vei primi pentru aceasta va fi aceea că amintirea Ţării Lothlorien va rămâne veşnic limpede şi nepătată în inima ta; nu va păli, şi nici nu va îmbătrâni.

- Poate, şi-ţi mulţumesc pentru ce mi-ai spus. Cuvinte adevărate, fără îndoială; dar ce rece e mângâierea lor. Inima nu-şi doreşte amintiri. Amintirea e doar o oglindă, fie ea la fel de limpede precum apele lacului Kheled-zaram. Sau cel puţin asta e ceea ce spune inima lui Gimli, gnomul. Poate că elfii văd altfel lucrurile. Adevărat e că am auzit că pentru ei amintirea se aseamănă mai mult cu lumea adevărată decât cu un vis. Nu şi pentru gnomi. Dar să nu mai vorbim despre asta. Îngrijeşte-te de barcă. E cufundată mult în apă din pricina raniţelor ăstora, iar Râul cel Mare curge iute. N-am poftă să-mi înec durerea în apă rece.

Luă o vâslă şi ţinu cârma spre malul apusean, urmând barca lui Aragorn, care se afla înaintea lor şi care ieşise de-acum din mijlocul curentului.

Şi astfel îşi continuară însoţitorii Inelului drumul lor lung în josul râului lat şi repede, mereu spre miazăzi. Păduri desfrunzite acopereau ambele maluri, până la marginea apei, încât nu se zărea nici o palmă din pământurile ce se întindeau dincolo de ele. Vântul îşi potolise suflarea, iar Râul curgea fără cel mai mic zgomot. Nici un ciripit de pasăre nu spărgea tăcerea. Soarele deveni ceţos pe măsură ce ziua înainta, până ajunse să se întrezărească pe un cer palid, ca o perlă albă şi îndepărtată. După care dispăru la orizontul apusean şi amurgul coborî iute, urmat de o noapte cenuşie, neînstelată. Ei plutiră mai departe şi în orele târzii, întunecate şi tăcute, ale nopţii, cârmindu-şi bărcile pe sub umbrele atârnânde ale pădurilor de la apus. Copaci uriaşi treceau pe lângă ei ca nişte stafii, împingându-şi rădăcinile răsucite şi însetate prin pâclă până în apă. Înspăimântătoare noapte, şi rece. Frodo stătea şi asculta plescăitul şi bolborositul stins ale undelor ce se strecurau printre rădăcinile copacilor şi printre bucăţile de lemn strânse aproape de mal, dar la un moment dat capul i se lăsă pe piept şi căzu într-un somn chinuit.

Chapter 23

Râul cel Mare

Frodo fu trezit de Sam. Văzu că stătea întins, bine învelit, sub nişte copaci înalţi, cu trunchiurile fumurii, într-un colţ liniştit al pădurii de pe malul vestic al Râului cel Mare, Anduin. Dormise toată noaptea; cenuşiul dimineţii răzbătea palid prin rămurişul desfrunzit. Gimli trebăluia lângă un foc mic, aprins în apropiere.

Porniră la drum fără să aştepte să se lumineze bine de ziuă. Nu neapărat pentru că ardeau de nerăbdare să grăbească spre sud: erau mulţumiţi că-i mai despărţeau câteva zile de momentul în care trebuiau să ia o hotărâre, şi asta înainte să ajungă la Rauros şi la Insula Stânca Iascăi; încât se lăsau purtaţi de ritmul Râului, nedorind să grăbească spre primejdiile ce le stăteau în faţă, oricare ar fi fost calea pe care aveau s-o aleagă în cele din urmă. Aragorn le îngădui să plutească în voie, cu grijă doar să-şi cruţe forţele pentru oboseala ce avea să vină. Dar ţinea cu stăruinţă ca măcar să o pornească la drum cât mai devreme în fiecare dimineaţă şi să călătorească până târziu noaptea; căci în inima lui simţea că nu mai era timp de pierdut şi se temea că Seniorul Întunecimii nu stătuse cu mâinile încrucişate cât lânceziseră ei în Lorien.

În acea zi nu văzură nici un semn că duşmanul ar fi prin preajmă, şi nici în următoarea. Orele cenuşii, monotone, treceau fără să se întâmple ceva deosebit. În a treia zi, pe măsură ce treceau orele călătoriei lor, peisajul se schimba treptat: pădurea se rări, până dispăru cu totul. Pe malul răsăritean, la stânga lor, văzură un perete continuu de povârnişuri nedefinite, care se înălţau spre cer; maronii, uscate, de parcă un pârjol trecuse peste ele, nelăsând în urmă nici un lujer verde: o pustietate neprietenoasă, nici măcar un copac frânt sau o piatră golaşă care să mângâie puţin goliciunea. Ajunseseră la Pământurile Maronii, cuprinse între Codrul Întunecimii de la Miazăzi şi măgurile Emyn Muil. Ce molimă sau război sau altă lucrare neştiută a Duşmanului prăpădise într-atât acel meleag, nici Aragorn nu ştia.

La vest, la dreapta lor, pământul era la fel de despuiat de copaci, însă era drept şi din loc în loc acoperit cu întinderi mari de iarbă verde. De partea aceasta a Râului treceau pe lângă păduri de trestii uriaşe, atât de înalte încât, plutind în foşnet de apă cu bărcile lor mici de-a lungul marginilor fremătânde, privirile hobbiţilor nu puteau zări nimic din ce se afla dincolo de ele, spre soare-apune. Panaşul trestiilor, închis la culoare şi veşted, se apleca şi se legăna în adierea rece, susurând trist. Când şi când, prin spărturi, Frodo prindea frânturi de coline domoale, în spatele lor, în depărtare, dealuri scăldate în lumina apusului, iar la orizont o linie sură, semn că acolo se afla lanţul cel mai sudic al Munţilor Ceţoşi.

Nici o altă vietate nu se zărea, în afară de păsări. Şi erau multe, pichere mici ce fluierau şi piuiau printre trestii, dar rareori se lăsau văzute. O dată sau de două ori auziră foşnetul grăbit şi tânguirea aripilor de lebădă, iar

când îşi ridicară privirile zăriră un stol întreg, ca o falangă militară, ce împânzise cerul.

- Lebede! exclamă Sam. Şi încă din cele mari şi puternice.

- Da, zise Aragorn, sunt lebede negre.

- Cât de uriaş şi de gol şi de jalnic arată ţinutul ăsta, spuse Frodo. Întotdeauna am crezut că, dacă ne îndreptăm spre miazăzi, o să se facă mai cald şi o să fie totul mai vesel în jur şi iarna o să rămână pentru totdeauna în urmă.

- Încă n-am ajuns atât de departe înspre miazăzi, răspunse Aragorn. E încă iarnă şi suntem departe de mare. Aici lumea e rece până vine dintr-o dată primăvara, şi se poate să mai avem parte chiar şi de zăpadă. Departe la vale, în Golful Belfalas, spre care curge Anduinul, este cald şi vesel, sau aşa ar trebui să fie dacă n-ar exista Duşmanul. Dar aici nu suntem, după socoteala mea, la mai mult de şaizeci de leghe depărtare de Meleagul de la Miazăzi unde se află Comitatul vostru, şi încă avem de străbătut multe sute de mile. Voi vă uitaţi acum spre sud-vest, peste câmpiile Obştei Călăreţilor, ţara Stăpânilor de Cai. Nu peste mult vom ajunge la gurile râului Lumina Stinsă, care vine dinspre Fangorn ca să se unească acolo cu Râul cel Mare. Acesta este hotarul de la miazănoapte al Ţinutului Rohan; şi din străvechime tot ceea ce s-a aflat între pârâul Lumina Stinsă şi Munţii Albi a fost al neamului rohirrimilor. Un ţinut bogat, primitor, cu o iarbă ce nu se găseşte nicăieri altundeva; dar în zilele acelea grele, nimeni nu mai cuteza să trăiască în preajma Râului sau să se apropie călare de ţărmurile lui. O fi Anduinul un râu mare, dar orcii îşi pot trimite săgeţile până departe pe malul celălalt; şi am auzit spunându-se că în ultima vreme au cutezat chiar să treacă râul şi să vâneze hergheliile şi armăsarii din Rohan.

Sam îşi plimbă neliniştit privirile de la un mal la celălalt. Copacii i se păruseră duşmănoşi înainte, căci îi bănuia ascunzând ochi tainici şi primejdii ce stăteau la pândă; acum, însă, tare şi-ar fi dorit să mai fie înconjuraţi de copaci. Prea erau neocrotiţi însoţitorii Inelului, îşi spunea el, aşa cum pluteau în bărcuţele acelea deschise, în mijlocul unor meleaguri lipsite de orice adăpost şi pe apele unui râu care se găsea la hotarul războiului.

Ziua următoare şi încă o zi după aceea, în vreme ce-şi continuau călătoria pe râu la vale, purtaţi neabătut spre miazăzi, sentimentul acesta de nesiguranţă îi cuprinse pe toţi. O zi întreagă făcură cu schimbul la vâsle, ca să înainteze mai repede. Malurile alunecau pe lângă ei. Curând, Râul se lăţi şi deveni mai puţin adânc; la est, ţărmul era tot mai stâncos, iar din apă apăreau bancuri de pietriş, astfel că bărcile trebuiau cârmite cu atenţie. Pământurile Maronii se preschimbară în podişuri mohorâte, măturate de un vânt rece, dinspre răsărit. De partea cealaltă, povârnişurile deveniră gruiuri de iarbă veştejită în mijlocul unui tărâm acoperit doar de smârcuri şi smocuri de iarbă-rea. Frodo fu străbătut de un fior, căci gândul lui era la pajiştile, fântânile, soarele strălucitor şi la ploile blânde din Lothlorien.

Nimeni din cele trei bărci n-avea chef de vorbă sau de râs. Fiecare era frământat de propriile gânduri.

Inima lui Legolas hoinărea pe sub stelele unei nopţi de vară în numai el ştia ce poiană nordică, din pădurile de fag; Gimli pipăia în gând o bucată de aur, întrebându-se dacă era potrivită să meşterească din ea un mic sipet pentru darul ce i-l făcuse Doamna; în barca din mijloc, Merry şi Pippin nu erau nici ei în apele lor, din pricina lui Boromir, care şedea mormăind pentru sine şi din când în când îşi rodea unghiile, măcinat parcă de nelinişte sau îndoială, iar alteori se apuca să vâslească până se apropia de barca lui Aragorn. La un moment dat, Pippin, care şedea la prova, cu faţa spre amonte, prinse o sclipire ciudată în ochii lui Boromir, atunci când acesta se uită la Frodo. Sam hotărâse de mult în sinea lui că, deşi poate că bărcile nu erau chiar atât de primejdioase precum fusese deprins să creadă, erau mult mai puţin confortabile decât îşi imaginase vreodată. Era amorţit şi chinuit, căci n-avea altceva de făcut decât să se holbeze la pământurile iernatice care se târau prin dreptul lor şi la apa cenuşie de-o parte şi de alta a bărcii. Chiar şi când folosiră vâslele, lui nu i se încredinţă nici una.

În a patra zi, pe când se lăsă înserarea, el se uită în urma, peste capetele aplecate ale lui Frodo şi Aragorn şi ale celorlalţi din bărcile care-i urmau; somnoros, nu-şi dorea decât să ajungă la un loc de popas şi să simtă pământul sub tălpi. Pe neaşteptate, ceva îi atrase atenţia: la început se uita apatic spre acel punct, pentru ca apoi să se ridice în picioare şi să se frece la ochi; dar când privi din nou, nu mai zări nimic.

În acea noapte făcură popas pe un mic ostrov aproape de malul vestic. Sam zăcea învelit în pături alături de Frodo.

- Domnu' Frodo, am avut un vis tare trăsnit, cam cu o oră sau două înainte să ne oprim, spuse el. Sau poate că n-a fost vis. Trăsnit a fost, în orice caz.

- Ei, şi ce-ai visat? îl iscodi Frodo, ştiind că Sam n-o să aibă linişte până n-o să-şi spună povestea, oricare ar fi fost aceasta. Eu unul, de când am plecat din Lothlorien, n-am văzut şi nu m-am gândit la nimic ce m-ar fi putut măcar face să zâmbesc.

- Nu trăsnit din ăsta, domnu' Frodo. Ciudat, voiam să spun. Anapoda, dacă n-ar fi vis. Şi mai bine aţi asculta ce vă spun. A fost cam aşa: am văzut un buştean cu ochi.

- Buşteanul nu-i anapoda câtuşi de puţin. E plin Râul de ei. Dar uită de ochi.

- Ba să-mi fie cu iertare. Ochii ăia m-au făcut să mă descebelesc, ca să spun aşa. La început am crezut că văd un buştean care plutea în lumina aia chioară, drept în spatele bărcii lui Gimli; dar n-am prea luat seamă la el. Apoi mi s-a năzărit că buşteanul ne ajunge din urmă. Ciudat, care va să zică, aţi putea gândi, pentru că pluteam cu toţii, duşi de acelaşi curent. Numai că în clipa următoare am văzut ochii: aşa, ca nişte puncte palide, oarecum lucitoare, pe un nod, la capătul dinspre noi al buşteanului. Unde pui că nici nu era buştean, pentru că avea două picioare ca nişte lopeţi, îţi venea să crezi

că-s labe de lebădă, doar că păreau mai mari şi tot se cufundau în apă şi ieşeau.

Atunci m-am ridicat în picioare şi m-am frecat la ochi, gata să strig dacă-l mai zăream şi după ce scăpam de buimăceala din cap. Căci ce-o-fi-fostul-acela venea la vale cu repeziciune, mai să ajungă din urmă barca lui Gimli. Acum, ori că lămpile alea două m-au văzut mişcându-mă şi holbându-mă la ele, ori că mi-am venit eu în fire, n-aş şti să spun. Când m-am uitat din nou, nu mai era nimic acolo. Da' tot îmi pare c-am prins cu coada ochiului, cum s-ar zice, aşa, ceva negru ţâşnind pe sub umbra malului. Ochi însă n-am mai văzut.

Şi mi-am zis în sinea mea: „Iar visezi, Sam Gamgee", aşa mi-am zis; şi altceva nu mi-am mai zis atunci. Da' de atunci stau şi mă gândesc, iar acu' nu mai sunt chiar atât de sigur. Ce înţelegeţi din asta, domnu' Frodo?

- Dacă ar fi prima oară că ochii aceia au fost văzuţi, n-aş înţelege altceva, Sam, decât că a fost un buştean şi era seară şi ochii tăi erau adormiţi. Numai că nu a fost prima oară. I-am zărit şi eu, departe în nord, înainte să ajungem în Lorien. Şi am mai zărit şi o vietate ciudată, care se căţăra spre flet**,** în noaptea aceea dintâi. Şi Haldir a văzut-o. Şi îţi mai aminteşti ce-au povestit elfii care au urmărit banda aia de orci?

- Aaa, da, şi-mi amintesc mai multe chiar. Nu-mi plac defel gândurile ce-mi umblă prin cap; da' tot gândindu-mă la una-alta, şi la poveştile spuse de domnu' Bilbo şi la toate celelalte, îmi vine să cred că pot să dau, pe ghicite, un nume vietăţii ăleia. Un nume urât. Gollum, te pomeneşti?

- Da, şi mă tem de asta de câtăva vreme încoace, spuse Frodo. Adică din noaptea de pe flet. Am bănuiala că-şi făcea veacul în Moria şi că acolo ne-a luat urma; dar trăgeam nădejde că popasul nostru în Lorien o să-l facă să ne-o piardă. Înseamnă că fiinţa asta nesuferită a stat pitită în pădurile din apropierea Pârâului Argintului, pândindu-ne plecarea.

- Cam aşa socotesc şi eu că s-a întâmplat, îi dădu dreptate Sam. Ar trebui să fim mai cu băgare de seamă, să nu ne pomenim cu niscaiva degete ticăloase că ni se înfig în gât într-una din nopţile astea, dacă apucăm să ne trezim şi să simţim ceva. Tocmai aici voiam s-ajung. N-are rost să-l tulburăm pe Pas Mare în seara asta, sau pe ceilalţi. Fac eu de strajă. Mâine pot să dorm, tot sunt doar de umplutură, ca să zic aşa, în barcă.

- Poate zici tu aşa, dar eu spun „umplutură cu ochi". Bine, stai de strajă; dar numai dacă-mi făgăduieşti că mă trezeşti înainte de ivirea zorilor, dacă nu cumva se întâmplă ceva până atunci.

Nu trecuse mult de miezul nopţii când, scuturat de Sam, Frodo se trezi dintr-un somn greu şi fără vise.

- Să-mi fie iertat că vă trezesc, şopti Sam, da' aşa mi-aţi zis să fac. Nu că ar fi ceva de spus, sau, mă rog, n-ar fi multe. Mi s-a năzărit mai adineauri că aud ceva ca un pleoscăit şi un adulmecat; da' sunete din astea ciudate tot auzi noaptea în apropierea unui râu.

Sam se întinse pe locul lui, iar Frodo se ridică în capul oaselor, învelit în pături şi luptându-se cu somnul. Minutele sau orele treceau încet, şi nimic

nu se întâmplă. Tocmai voia să se lase prada ispitei de a dormi mai departe, când o formă întunecată, abia vizibilă, se apropie plutind de una dintre bărcile legate la mal. Desluşi vag o mână lungă, albicioasă, care ţâşni din apă şi se prinse de copastie; doi ochi palizi, ca două felinare, luciră reci când se uitară în barcă, apoi se înălţară şi se aţintiră asupra lui Frodo, pe ostrov. Erau la o depărtare de trei, cel mult patru paşi; Frodo auzi sâsâitul stins al respiraţiei ţinute. Se ridică în picioare şi trase sabia din teacă, privind drept spre ochii aceia: dar în clipa următoare lumina lor se stinse. Se auzi un alt sâsâit, un plescăit şi, cât ai clipi, forma întunecată care semăna cu un buştean dispăru în noapte, pe râu la vale. Aragorn se mişcă în somn, se răsuci pe o parte, iar apoi se sculă în capul oaselor.

- Ce-i? întrebă el şoptit, sărind în sus şi venind lângă Frodo. Am simţit ceva în somn. De ce-ai scos sabia?

- Gollum, răspunse Frodo. Sau cel puţin aşa cred.

- Aha! Care va să zică l-ai descoperit şi tu pe micul nostru pungaş? S-a ţinut după noi tot drumul din Moria şi până la Râul Nimrodel. Şi de când călătorim în bărci, s-a agăţat de un buştean şi vâsleşte cu mâinile şi cu picioarele. Am încercat să-l prind o dată sau de două ori, în timpul nopţii; dar e mai viclean decât o vulpe şi alunecos ca un ţipar. Am tot aşteptat să-l biruie călătoria asta pe apă, dar se vede treaba că e un lopătar neîntrecut.

Va trebui să încercăm să înaintăm mai repede mâine. Culcă-te acum, stau eu de strajă până în zori. Tare mi-aş mai dori să pot pune mâna pe ticălosul ăla. Ar putea să ne fie de folos. Dar dacă nu reuşesc, va trebui să încercăm să ne pierdem cumva urma. E o fiinţă periculoasă. Nu că ne-ar omorî el cu mâna lui, ci ar pune pe urmele noastre un duşman aflat prin preajmă.

Noaptea trecu fără ca Gollum să-şi mai arate umbra măcar. În zilele care au urmat, însoţitorii Inelului au stat cu ochii în patru, dar nu l-au mai văzut pe Gollum până la capătul călătoriei. Dacă încă se ţinea după ei, o făcea cu băgare de seamă şi vicleşug. La rugămintea lui Aragorn, vâsleau cu toţii îndelung, încât malurile alunecau repede prin dreptul lor. Dar abia dacă apucau să vadă ceva din meleagul pe care-l străbăteau, căci mai mult călătoreau noaptea şi în zori, odihnindu-se ziua şi ascunzându-se atât cât le îngăduiau locurile. Astfel a trecut timpul fără să se întâmple nimic, până în ziua a şaptea.

Vremea era tot cenuşie şi înnourată, vântul bătea de la răsărit, dar când seara se preschimbă în noapte, cerul se limpezi la apus şi ochiuri de lumină palidă, galbenă şi verzuie, se deschiseră sub marile maluri de nori. Acolo se zări muchia albă a Lunii Noi, scăpărând în lacuri îndepărtate. Sam se uită la ea şi încruntă din sprâncene. A doua zi, peisajul de pe ambele ţărmuri începu să se schimbe cu repeziciune. Malurile erau tot mai înalte şi pietroase.

Curând traversau un ţinut deluros şi stâncos, iar râul era străjuit de-o parte şi de alta de povârnişuri abrupte, îngropate în desişuri de nepătruns, de mărăciniş şi porumbari, printre care se încâlceau rugi şi plante târâtoare. În spatele lor se zăreau stânci puţin înalte şi fărâmicioase şi

hornuri de piatră cenuşie, mâncată de vreme şi înnegrită din loc în loc de muşchi; iar dincolo de acestea se înălţau coame încoronate de brazi chirciţi de vânturi. Călătorii se apropiau de ţinutul deluros şi cenuşiu Emyn Muil, hotarul sudic al Ţării Pustietăţii.

Era multă vânzoleala de păsări în jurul stâncilor şi al hornurilor de piatră şi stoluri întregi care se rotiseră toată ziua aceea în văzduh, desenându-se negre pe cerul palid. Cât au făcut popas, Aragorn le-a urmărit bănuitor, întrebându-se dacă nu cumva la mijloc era mâna ticăloasă a lui Gollum şi acum vestea despre călătoria lor se răspândea în întreg ţinutul. Mai târziu, când soarele cobora spre asfinţit, iar însoţitorii Inelului se urneau din culcuşuri şi se pregăteau de plecare, Aragorn desluşi un punct negru în lumina care se stingea. O pasăre foarte mare, sus de tot şi în depărtare, care ba se rotea, ba zbura încet spre sud.

- Ce-i aia, Legolas? întrebă el, arătând spre cerul nordic. E un vultur, aşa cum cred eu?

- Da, un vultur, un vultur pornit la vânătoare. Mă-ntreb ce semn o fi ăsta. Zboară departe de munţi.

- Nu pornim până nu se-ntunecă de tot, hotărî Aragorn.

Era a opta noapte a călătoriei lor. Liniştită, fără vânt; vântul cenuşiu de la răsărit se potolise. Secera subţire a Lunii se scufunda devreme în apusul palid, dar cerul era senin deasupra, şi cu toate că departe în sud se vedeau vălătuci mari de nori care încă păstrau ceva din lumina ştearsă a amurgului, pe bolta vestică stelele străluceau cu putere.

- La drum! dădu Aragorn semnalul. Mai încercăm o călătorie pe timp de noapte. Ne apropiem de nişte meandre ale Râului pe care nu le cunosc bine; n-am străbătut niciodată părţile astea pe apă, adică de unde ne aflăm acum şi până la volburile Sarn Gebir. Dar, dacă am socotit bine, ne mai despart multe mile de locul acela. Însă şi până acolo sunt destule primejdii: stănci, ostroave pietroase în mijlocul râului. Să fim cu ochii în patru şi să nu ne grăbim la vâslit.

Aflat în barca din faţa, lui Sam i se ceruse să stea de strajă. Şedea aplecat în faţă şi scruta întunericul. Noaptea devenea tot mai neagră, dar stelele pe cer erau neobişnuit de strălucitoare, iar suprafaţa Râului scăpăra. Se apropia de miezul nopţii; călătorii se lăsară o vreme purtaţi de curent, fără să folosească vâslele, când deodată Sam scoase un strigăt. În faţa lor, la câţiva paşi numai, zări nişte forme întunecate. Apăreau din apă; se auzea şi vuietul unui repeziş. Un curent mai iute îi trăgea spre stânga, spre ţărmul răsăritean, unde firul apei era curat. Lăsându-se duşi fără voia lor, călătorii văzură, acum de foarte aproape, spuma palidă a Râului ce biciuia stâncile ascuţite, împinse adânc în albia râului, ca o creastă de dinţi. Bărcile se strânseră una în alta.

- Hei, Aragorn! strigă Boromir când barcă lui se izbi de cea din faţă. E o nebunie curată! Nu ne putem arunca în vâltori în timpul nopţii! Nici o barcă nu iese întreagă din Sarn Gebir, fie că-i zi sau noapte.

- Înapoi, înapoi! strigă Aragorn la rândul său. Întoarceţi! Întoarceţi dacă puteţi!

Îşi scufundă vâsla în apă, încercând să frâneze barca şi s-o răsucească.

- Am pierdut socoteala, îi spuse el lui Frodo. Nu mi-am dat seama că am ajuns atât de departe. Anduinul curge mai iute decât mi-am închipuit. Înseamnă că Sarn Gebir se află în apropiere.

Cu mare efort izbutiră să stăpânească bărcile şi să le întoarcă din drum; dar le era greu să înainteze împotriva curentului, căci tot timpul erau împinşi spre ţărmul răsăritean, care se înălţa negru şi rău prevestitor în noapte.

- Toţi la vâsle! strigă Boromir. Vâsliţi! Sau o să fim împinşi spre bancurile de nisip!

Nici nu termină de vorbit, că Frodo simţi sub picioare cum burta bărcii se frecă de pietre.

În acea clipă se auzi pocnetul corzilor de arcuri: mai multe săgeţi şuierară în jurul lor şi unele căzură între ei. Una îl izbi pe Frodo între umeri, făcându-l să se arunce pe burtă cu un strigăt şi să scape vâsla din mână; dar săgeata căzu cu vârful îndoit din pricina cămăşii de zale de sub haină. Altă săgeată străbătu gluga lui Aragorn; o a treia se înfipse în copastia celei de-a două bărci, aproape de mâna lui Merry. Lui Sam i se păru că desluşeşte câteva siluete negre ce alergau în sus şi-n jos pe bancurile de prundiş de sub malul răsăritean. Parcă erau la o aruncătura de băţ de bărci.

- *Irch!* şopti Legolas fără să vrea, în propriul grai.

- Orci! ţipă Gimli.

- Mâna lui Gollum, să fiu al naibii, i se adresă Sam lui Frodo. Şi-au şi ales locul. Parcă anume ne împinge râul drept în braţele lor.

Se aplecară toţi în faţă, trăgând cu putere de vâsle: chiar şi Sam luă una şi începu să vâslească. În fiece clipă se aşteptau să simtă muşcătura săgeţilor cu pene negre. Multe şuierau peste capetele lor sau loveau apa din jur; dar nici una nu-i mai atinse. Era întuneric, însă nu destul pentru ochii orcilor care puteau vedea şi noaptea, iar în strălucirea stelelor cu siguranţă că erau o ţintă suficient de bună pentru duşmanii lor perfizi, dacă nu cumva mantiile cenuşii din Lorien şi lemnul cenuşiu din care erau construite bărcile elfilor păcăleau socotelile criminale ale orcilor din Mordor.

Cu fiecare lovitură de vâslă urcau tot mai mult împotriva curentului. În bezna aceea aproape că nici nu-şi dădeau seama că se mişcau; dar, încet-încet, tulburarea apelor se domoli şi umbra malului răsăritean pieri din nou în noapte. Într-un târziu, din câte li se păru lor, ajunseră din nou în mijlocul râului, ceva mai sus de colţii stâncoşi. Apoi, întorcând bărcile pe jumătate, vâsliră cu toată puterea de care erau în stare spre malul vestic. Se opriră sub tufărişul care atârna deasupra apei, ca să-şi tragă sufletul.

Legolas puse vâsla lui în barcă şi îşi lua arcul pe care-l primise în Lorien. Sări pe mal şi urcă ceva mai mult. Punând o săgeată şi încordând arcul, se răsuci şi scrută întunericul, până pe malul celălalt al Râului. De dincolo se auzeau ţipete ascuţite, dar de văzut nu se vedea nimic.

Frodo se uita în sus la elful înalt, aşa cum stătea el acolo, sfredelind întunericul în căutarea unei ţinte. Capul lui era ca o pată neagră încoronată cu stele albe şi limpezi, ce scăpărau în vâltorile negre ale cerului din spatele lui. Numai că dinspre miazăzi se ridicau şi se apropiau norii cei mari, trimiţându-şi solii întunecoşi pe cerul înstelat. O spaimă teribilă îi cuprinse dintr-o dată pe însoţitorii Inelului.

- *Elbereth Gilthoniel!* suspină Legolas, ridicându-şi privirile.

În aceeaşi clipă, o formă întunecată, ca un nor şi totuşi fără să fie nor, căci se mişca mult prea repede, se desprinse din negureala de la miazăzi şi se apropie de însoţitorii Inelului, ascunzând vederii lor orice urmă de lumină. Curând avea să apară o creatură înaripată uriaşă, mai neagră decât tăciunii noaptea. Glasuri fioroase se înălţară de pe malul celălalt spre a o întâmpina. Frodo se simţi dintr-o dată ca străbătut de un fior rece, care i se încleşta în jurul inimii; era un frig de moarte, precum amintirea unei răni vechi, rămasă în umăr. Se ghemui pe fundul bărcii, ca pentru a se ascunde.

Deodată, marele arc din Lorien zbârnâi. Cu un şuier ascuţit, săgeata porni din coarda elfică. Frodo se uită în sus. Aproape deasupra lui forma înaripata se trase în lături. Izbucni un ţipăt frânt, croncănit, ce se rostogoli din înaltul văzduhului, pierind în întunericul ţărmului răsăritean. Cerul era din nou limpede. De departe se auzea vacarmul stârnit de multe voci care blestemau şi se văicareau în întuneric, apoi se lăsă tăcerea. În acea noapte nici suliţă, nici strigăt nu se mai abătu asupra lor dinspre soare-răsare.

După o vreme, Aragorn conduse bărcile înapoi pe râu în sus. Îşi desluşeau drumul ţinându-se pe lângă mal, până găsiră un golfuleţ puţin adânc. Câţiva copăcei creşteau chiar pe mal, iar în spatele lor se înălţa un perete abrupt şi stâncos. Aici hotărâră să se oprească şi să aştepte zorii: era zadarnică orice încercare de a-şi continua călătoria pe timp de noapte. Nu făcură tabără şi nu aprinseră foc, ci rămaseră ghemuiţi în bărcile legate la mal una lângă alta.

- Lăudate fie arcul lui Galadriel şi mâna şi ochiul lui Legolas, spuse Gimli, în timp ce mesteca o turta de *lembas.* A fost o lovitură straşnică în întuneric, prietene.

- Dar cine-mi poate spune ce-am nimerit? întrebă Legolas.

- Eu unul nu pot, recunoscu Gimli. Mă bucur însă că umbra nu s-a apropiat mai mult. Nu-mi plăcea defel. Prea mult îmi amintea de umbra din Moria - umbra Balrogului, adăugă el în şoaptă.

- N-a fost un Balrog, spuse Frodo, încă înfiorat de frigul acela ce pogorâse peste el. A fost ceva mult mai rece. Cred că a fost…

Dar se opri şi nu mai scoase un cuvânt.

- Ce crezi? întrebă Boromir fără astâmpăr, aplecându-se peste barca lui şi încercând parcă să zărească chipul lui Frodo.

- Cred… Nu, n-o să spun, hotărî Frodo. Orice ar fi fost, căderea i-a înspăimântat pe duşmanii noştri.

- Aşa se pare, spuse Aragorn. Dar unde se află aceştia, cât sunt de mulţi şi care le va fi următoarea mişcare nu avem de unde şti. În noaptea asta

trebuie să stăm toţi fără somn. Întunericul ne ascunde acum. Dar cine poate spune ce ne va dezvălui lumina zilei? Să aveţi armele la îndemână.

Sam bătea darabana în teaca săbiei, ca şi cum ar fi adunat ceva pe degete şi privea cerul.

- Ce ciudat, murmură el. Luna este aceeaşi în Comitat şi în Ţara Pustietăţii, sau aşa ar trebui să fie. Numai că ori s-a abătut de la mersul ei firesc, ori am pierdut eu socoteala. Dacă vă amintiţi, domnu' Frodo, Luna era în primul pătrar când stăteam noi pe fletul ăla, cocoţaţi în copac: o săptămână până să se împlinească, aşa am socotit atunci. Noaptea trecută s-a făcut săptămâna de când ne aflăm la drum, când numai ce apare încă o Lună Nouă, subţire ca bucăţelele de unghii tăiate, de-ai zice că nici n-am stat în ţara elfilor. Da' eu îmi amintesc de trei nopţi negreşit petrecute acolo şi par să-mi vină în minte alte câteva, deşi pot să jur că n-am stat o lună întreagă. Îţi vine să crezi că timpul n-are nici o măsură acolo!

- Şi poate că aşa şi este, spuse Frodo. Poate că în ţara aia ne-am aflat într-un timp care, altundeva, de mult s-a trecut. Mă bate gândul că abia când Pârâul Argintului ne-a adus înapoi în apele Anduinului ne-am întors în timpul ce se scurge în lumea muritorilor până la Marea cea Mare. Şi nu-mi amintesc să fi văzut nici o lună, veche sau nouă, în Caras Galadon: doar stele în timpul nopţii şi soare în timpul zilei.

Legolas se foi în barca lui.

- Nu, zise el, timpul nu zăboveşte niciodată, numai că schimbarea şi creşterea nu sunt aidoma pentru toate lucrurile şi în toate locurile. Pentru elfi, lumea se mişcă, şi se mişcă deopotrivă de repede şi de încet. Repede, pentru că ei înşişi se schimbă foarte puţin şi tot restul zboară pe lângă ei; şi asta e o suferinţă pentru ei. Încet, pentru că nu ţin răbojul anilor ce se scurg, dar nu se scurg pentru ei înşişi. Anotimpurile ce trec sunt doar valuri repetate la infinit în lungul, foarte lungul şuvoi. Numai că toate lucrurile de sub soare trebuie să ajungă, până la urmă, la un capăt.

- Dar scurgerea asta e atât de înceată în Lorien, spuse Frodo. Puterea Doamnei se întinde peste toate cele. Chiar dacă par scurte, orele sunt bogate în Caras Galadon, unde Galadriel poartă Inelul elfic.

- Aşa ceva n-ar fi trebuit rostit dincolo de hotarele ţării Lorien, nici chiar mie, îl mustră Aragorn. Să nu mai vorbim despre asemenea lucruri. Dar cu adevărat aşa este, Sam: în ţara aceea ţi-ai pierdut răbojul. Acolo timpul a zburat mai repede pentru noi decât pentru elfi. Luna cea veche a trecut şi o lună nouă s-a ceruit şi s-a ivit secera în lumea de afară cât am stat acolo înăuntru. Şi ieri o lună nouă s-a ivit încă o dată. Iarna e aproape de capăt. Timpul se prelinge spre o primăvară cu prea puţine speranţe.

Noaptea trecu în linişte. Fără alte voci sau strigăte de pe malul opus. Chinuiţi în bărcile lor, călătorii simţeau schimbarea vremii. Văzduhul se încălzi şi căpătă o oarecare nemişcare sub norii grei de umezeală ce urcaseră dinspre sud şi dinspre mările îndepărtate. Vaietul Râului peste stăncile viiturilor părea să devină tot mai puternic şi mai apropiat. Ramurile copacilor de deasupra erau grele de stropi.

O dată cu venirea zorilor, lumea din jur arăta ploioasă şi tristă, încet, zorii se preschimbară într-o lumină stinsă, difuză şi fără umbră. Peste Râu plutea negura şi o ceaţă albă învăluia ţărmul: malul îndepărtat nu se zărea.

- Nu pot suferi ceaţa, mormăi Sam, da' asta-mi pare aducătoare de noroc. Poate că acum o să reuşim s-o ştergem fără să ne vadă nenorociţii ăia blestemaţi.

- Poate, nu se arătă încrezător Aragorn. Însă ne va fi greu să găsim drumul până nu se ridică puţin ceaţa. Iar drumul trebuie să-l găsim dacă vrem să trecem de Sarn Gebir şi să ajungem în Emyn Muil.

- Nu văd de ce ar trebui să trecem de Vâltori sau să urmăm Râul mai departe, spuse Boromir. Dacă Emyn Muil se află în faţa noastră, atunci lăsăm copăile astea pe undeva şi o apucăm pe jos, spre sud-vest, până ajungem la Scăldătoarea Enţilor şi de acolo trecem în ţara mea.

- Aşa am face dacă ne-am îndrepta spre Minas Tirith, răspunse Aragorn, numai că încă nu ne-am înţeles asupra acestui lucru. Unde mai pui că drumul ar putea fi mai primejdios decât pare. Valea Scăldătorii Enţilor este netedă ca-n palmă, plină de smârcuri, şi-ntr-un asemenea loc ceaţa e primejdie de moarte pentru cei ce merg pe jos şi încărcaţi de bagaje. Nu vreau să părăsim bărcile până când nu va fi cu adevărat nevoie. Râul e măcar o cale de la care n-ai cum să te rătăceşti.

Boromir însă nu se lăsă cu una, cu două:

- Uiţi că malul răsăritean e în mâna Duşmanului. Şi chiar dacă treceţi de Porţile Argonath şi ajungeţi nevătămaţi la Stânca Iascăi, ce veţi face mai departe? Săriţi peste Cascadă drept în smârcuri?

- Nu, răspunse Aragorn. Ci ne vom duce bărcuţele în cârcă, pe drumul cel vechi, până la poalele cascadei Rauros, şi de acolo o pornim din nou pe apă. Oare nu ştii, Boromir, sau uiţi înadins de Scara de la Miazănoapte, şi de jilţul cel înalt de pe Amon Hen, amândouă făurite pe vremea celor mari? Eu unul am de gând să mă opresc încă o dată în acel loc înalt, înainte să mă hotărăsc încotro s-o apuc. Cine ştie dacă nu vom zări acolo vreun semn.

Boromir se împotrivi multă vreme acestei hotărâri; dar, când deveni limpede pentru toată lumea că Frodo avea să-l urmeze pe Aragorn, oriunde s-ar fi dus, se dădu bătut.

- Nu e felul oamenilor din Minath Tirith să-şi părăsească prietenii le greu, spuse Boromir, iar voi veţi avea nevoie de puterea mea, dacă vreţi să ajungeţi la Stânca Iascăi. Până la insula aceea înaltă mă voi duce, dar nicicum mai departe. De acolo o voi apuca spre casa mea, singur, dacă ajutorul pe care l-am dat n-a reuşit să-mi câştige nici un tovarăş de drum.

Ziua se împlinea, iar ceaţa se mai risipise. Hotărâseră ca Aragorn şi Legolas să pornească de îndată pe ţărm la vale, ceilalţi rămânând la bărci. Aragorn nădăjduia să găsească o cale de a duce în acelaşi timp şi bărcile şi bagajele până la apele mai puţin frământate de dincolo de Vâltori.

- Nu s-or fi cufundând ele bărcile elfilor, spuse el, dar asta nu înseamnă că vom trece de Sarn Gebir vii şi nevătămaţi. N-am auzit de nimeni care să fi izbândit. Oamenii din Gondor n-au tăiat pe aici nici un drum, căci nici în

zilele lor măreţe regatul nu ajungea la apele râului Anduin dincolo de măgurile Emyn Muil; însă tot trebuie să fie o cale de trecere undeva pe ţărmul apusean, numai s-o găsesc. Nu se poate să fi dispărut; bărcile uşoare călătoreau dinspre Ţara Pustietăţii la vale spre Ogiliath, şi au tot făcut-o până acum câţiva ani, înainte ca orcii din Mordor să împânzească locul.

- De când mişună orcii pe malul răsăritean, rareori mi-a fost dat să văd vreo barcă venind de la Miazănoapte, spuse Boromir. Dacă vă continuaţi drumul, primejdia va creşte la fiecare pas, chiar de veţi găsi o cale de trecere.

- Toate drumurile spre miazăzi sunt presărate cu primejdii, răspunse Aragorn. Aşteptaţi-ne o zi. Dacă nu ne întoarcem la capătul zilei, veţi şti că într-adevăr ni s-a întâmplat ceva rău. Atunci vă veţi alege alt conducător şi-l veţi urma cum veţi putea mai bine.

Cu inima grea, Frodo îi urmări pe Aragorn şi Legolas urcând malul râpos şi pierind în ceaţă; dar temerile sale se dovediră fără temei. Căci abia trecuseră două sau trei ore, abia dacă se făcuse amiază, când siluetele ca nişte umbre ale celor doi porniţi în cercetare se iviră dintre neguri.

- Toate-s bune, anunţă Aragorn, coborând malul. O potecă duce la un loc de acostare ce încă poate fi folosit. Nu e mult de mers. Vâltorile încep cam la o jumătate de milă mai jos de noi şi nu se întind mai mult de o milă. Şi apoi mai e puţin şi apele devin iarăşi liniştite şi limpezi, chiar de curg repede. Cea mai grea treabă care ne aşteaptă e să ducem bărcile şi bagajele până la calea de trecere. De găsit am găsit-o, doar că e cam departe de apă şi trece chiar pe la poala unui perete de stâncă, cam la trei sute de metri de la ţărm. N-am găsit locul de acostare de la miazănoapte. Dacă mai există, înseamnă că am trecut pe lângă el ieri noapte. Chiar şi dacă-l căutăm acum pe râu în sus, s-ar putea să nu-l vedem din pricina ceţii. Mă tem că va trebui să părăsim Râul şi să pornim din acest loc spre calea de trecere, aşa cum vom putea.

- N-ar fi uşor nici dacă am fi cu toţii oameni, zise Boromir.

- Deh, oricum am fi, trebuie să încercăm, spuse Aragorn.

- Şi aşa o să şi facem, întări Gimli. Picioarele oamenilor se împotmolesc la drum greu, jupâne Boromir, dar gnomul nu pregetă, fie ea povara şi de douăzeci de ori mai grea decât trupul.

Treaba se dovedi cu adevărat peste poate de grea, dar până la urmă o scoaseră la capăt. Descărcaseră bagajele şi le stivuiseră pe o palmă de pământ neted din partea de sus a malului. Apoi trăseseră bărcile din apă şi le urcaseră şi pe ele până sus. Erau mult mai uşoare decât îşi închipuiseră. Din ce soi anume de copac dintre cei care creşteau în ţara elfilor fuseseră făcute nici măcar Legolas n-avea habar; o esenţă tare şi ciudat de uşoară totodată. Merry şi Pippin şi-au putut urca singuri barca. Cu toate acestea, a fost nevoie de forţele celor doi oameni pentru a le ridica şi târî peste bucata de pământ pe care trebuiau acum să o traverseze cu toţii. Căci urca în pantă, un grohotiş de bolovani mari, calcaroşi, cu multe hârtoape ascunse şi înconjurate de buruieni şi tufăriş; desişuri de muri şi adâncimi râpoase; ici

şi colo, mocirle în care apele picurau dinspre terasele aflate la oarece depărtare de râu.

Boromir şi Aragorn duseră bărcile una câte una, iar ceilalţi se spetiră şi se târâră după ei cu bagajele. Într-un târziu, totul fu mutat şi îngrămădit pe calea aceea de traversare. Apoi, fără alte piedici decât niscaiva tufe de mărăcini răşchirate şi pietre rostogolite până-n drum, înaintară cu toţii împreună. Perdelele de ceaţă stăteau încă agăţate de pereţii de stâncă, iar la stânga lor pâcla ascundea suprafaţa Râului: îl auzeau vâjâind şi bolborosind înspumat peste pragurile ascuţite şi colţii stâncoşi ai bulboanelor Sarn Gebir, dar de văzut nu-l vedeau. De două ori făcură acest drum, înainte ca totul să fie adus în siguranţa la locul de acostare dinspre miazăzi.

În acel punct, calea de traversare cotea încă o dată spre albia râului, coborând în pantă uşoară spre malul îngust al unui mic ochi de apă. Părea să fi fost scobit în albie, nu de mâna cuiva, ci de apa care cobora în vârtejuri din Sarn Gebir şi se lovea de un mic zăgaz de piatră ce înainta puţin spre mijlocul albiei. Dincolo de acest punct, ţărmul se înălţa abrupt într-un stei cenuşiu şi nu mai exista nici o potecă de-a lungul malului.

După-amiaza cea scurtă trecuse de-acum, un amurg înnourat şi ceţos cobora peste ei. Stăteau pe mal, ascultând vuietul şi foşnetul Bulboanelor ascunse în ceaţă; erau cu toţii obosiţi şi somnoroşi, inimile le erau la fel de întunecate ca şi ziua care se sfârşea.

- Vasăzică, am ajuns, şi aici trebuie să ne petrecem încă o noapte, spuse Boromir. Avem nevoie de somn, şi chiar dacă Aragorn şi-a făcut socoteala să treacă prin Porţile Argonath în noaptea asta, suntem prea frânţi de oboseală cu toţii - în afară de voinicul nostru gnom, de bună seamă.

Gimli nu răspunse, ci doar dădu din cap.

- Să ne odihnim acum cât putem de mult, îi sfătui Aragorn. De mâine călătorim din nou ziua. Dacă vremea nu ne joacă iarăşi un renghi, ca să se schimbe după cum pofteşte, poate că avem noroc să ne strecurăm nevăzuţi de ochii pânditori de pe malul răsăritean. Dar în noaptea asta trebuie să facem de strajă cu rândul: trei ore de somn şi una de strajă.

Nu se întâmplă nimic în noaptea aceea, în afară de o ploicică scurtă, puţin înainte de ivirea zorilor. De cum se lumină bine de ziuă, porniră. Ceaţa se subţia. Se ţineau cât mai aproape de malul vestic; desluşeau contururile palide ale steiurilor de stâncă ridicându-se tot mai înalte, pereţi întunecaţi cu poalele înfipte în torentele repezi. Către mijlocul dimineţii, norii coborâră mult şi începu să plouă cu găleata. Călătorii acoperiră bărcile cu învelitoarele de piele, pentru ca să nu se umple de apă, şi îşi continuară drumul; nu puteau vedea aproape nimic înaintea sau în jurul lor prin perdelele dese de apă.

Ploaia însă nu durǎ mult. Treptat, cerul de deasupra se lumină şi dintr-o dată norii se sparseră iar marginile lor zdrenţuite se târâră spre nord, în susul Râului. Pâcla şi ceaţa se risipiseră. În faţa călătorilor se deschidea un defileu larg, cu pereţii cenuşii, stâncoşi, de care stăteau agăţaţi, pe praguri

pietroase şi în fisuri înguste, câţiva copăcei răsuciţi. Valea se îngustă şi Râul curgea mai repede. Erau duşi de el fără speranţă să se poată opri sau întoarce, orice ar fi întâlnit în faţă. Deasupra lor se întindea o fâşie de cer albastru-spălăcit, iar în jur Râul cufundat în umbrele întunecate; în faţă, negre, acoperind soarele, înălţimile Emyn Muil, printre care nu se zărea nici o trecere.

Frodo, care privea în faţă, văzu în depărtare două stânci mari: ca două turnuri sau doi pilaştri de piatră. Înalte, drepte, ameninţătoare, de o parte şi de alta a Râului. Între ele se zărea o strungă îngustă, spre care Râul îndrepta bărcile.

- Priviţi la Argonath, Pilaştrii Regilor! strigă Aragorn. Curând vom trece printre ei. Ţineţi bărcile în linie dreaptă şi cât mai departe una de cealaltă! Ţineţi-vă pe mijlocul râului!

Pe măsură ce se apropia de ei, Frodo avea impresia că pilaştrii aceia de stâncă se ridicau în calea lor ca nişte adevărate turnuri. Păreau gigantice, apariţii urieşeşti, cenuşii-tăcute, dar ameninţătoare. Apoi văzu că forma lor era cioplită anume: măiestria şi forţa celor din vechime le modelaseră, şi cu toate ploile şi dogoarea soarelui din atâţia ani fără şir, îşi păstraseră liniile viguroase ce le fuseseră date de la început. Pe două piedestaluri uriaşe, zidite în albia adâncă, se aflau doi regi de piatră, la fel de mari: cu ochi înceţoşaţi şi sprâncene pline de crăpături, ei priveau încruntaţi spre miazănoapte. Mâna stângă a fiecăruia era ridicată cu palma întoarsă spre râu, în semn de prevenire: în mâna dreaptă a fiecăruia se afla o secure, iar pe capul fiecăruia era aşezat un coif şi o coroană măcinate de vreme. Încă dădeau impresia de putere şi măreţie din vechime, gardieni tăcuţi ai unui regat de mult pierit. Frodo se simţi cuprins de smerenie şi teamă şi se chirci pe fundul bărcii, închizând ochii şi nemaiîndrăznind să se uite în sus când barca se apropie de ei. Chiar şi Boromir îşi ţinu capul plecat, iar bărcile trecură săltate şi învârtite de valuri ca nişte frunze plăpânde şi uşoare, pe sub umbra dăinuitoare a santinelelor din Numenor. Şi astfel intrară în abisul întunecat al Porţilor.

Drepte se ridicau stâncile înspăimântătoare, spre înălţimi nebănuite, de o parte şi de alta. Undeva departe se zărea cerul. Apele negre mugeau şi urlau, iar pe deasupra lor ţipa vântul. Stând îngenuncheat, Frodo îl auzi în faţa lui pe Sam murmurând şi gemând

- Ce loc! Ce loc îngrozitor! Numai să ies din barca asta şi jur să nu-mi mai ud în veci degetele nici măcar într-o băltoacă, darămite într-un râu!

- N-aveţi teamă! se auzi o voce ciudată în spatele lor.

Frodo se răsuci şi îl văzu pe Pas Mare; şi totuşi, parcă nu era el, căci Pribeagul bătut de vânturi şi de ploi nu mai era acolo. La pupa stătea Aragorn, fiul al lui Arathorn, mândru, falnic, vâslind şi cârmind cu pricepere; gluga îi era dată pe spate, părul lui negru flutura în vânt, ochii îi scăpărau luminoşi: un rege ce se întorcea acasă din surghiun.

- N-aveţi teamă! spuse el. De mult îmi doream să-mi încânt privirile cu formele lui Isildur şi Anarion, strămoşii mei din străvechime. Sub umbra lor,

Elessar, cel ce are Piatra Elfilor şi este fiu al lui Arathorn, din Casa lui Valandil, fiul al lui Isildur, moştenitor al lui Elendil, nu are de ce se teme.

Apoi lumina din ochi i se stinse, iar el murmură doar pentru sine:

- Ce n-aş da să fie Gandalf aici. Cât tânjeşte inima mea după Minas Anor şi după zidurile oraşului meu. Dar încotro s-o apuc acum?

Defileul era larg şi umbros, străbătut de rafalele vântului, de vuietul apei, de ecoul ce se izbea de pietre. O cotea întrucâtva spre apus, încât, la început, totul păru negru înaintea lor; dar curând Frodo zări în faţă despicătura de lumină, înaltă şi tot mai largă. Se apropia cu repeziciune şi curând bărcile ţâşniră prin ea în plină zi.

Soarele, trecut de mult de crucea amiezii, lucea pe un cer vântos. Apele îngrădite până atunci se revărsau într-un lac lung, oval, Nen Hithoel pe nume, împrejmuit de dealuri râpoase şi cenuşii, cu povârnişurile împădurite, dar cu creste golaşe, lucind în lumina soarelui. La capătul cel mai sudic se înălţau trei piscuri. Cel din mijloc stătea oarecum mai în faţă decât celelalte, despărţit de ele, o insulă între ape, înconjurată de braţele scânteind palid ale Râului. Vântul aducea cu sine un zgomot tumultuos, îndepărtat şi totuşi adânc, la fel ca rostogolirea unui tunet în zare.

- Priviţi la Toi Brandir! strigă Aragorn, arătând spre piscul cel înalt dinspre sud. La stânga se află Amon Lhaw, la dreapta Amon Hen. Munţii Auzului şi ai Văzului. În zilele regilor cei mari, pe ele se găseau jilţuri înalte de unde se făcea de strajă. Dar se spune că picior de fiară sau de om n-a atins vreodată muntele Toi Brandir. Înainte de-a se pogorî întunericul nopţii, vom ajunge la ei. Aud chemarea vocilor fără număr ale cascadei Rauros.

Că să se odihnească, se lăsară duşi spre miazăzi de curentul ce-şi continua curgerea prin mijlocul lacului. Mâncară în pripă, iar apoi trecură iar la vâsle, grăbindu-şi înaintarea. Clinele dealurilor vestice intrară în umbră; soarele deveni rotund şi roşu. Ici şi colo răsărea câte o stea înceţoşată. Cele trei piscuri se desenau tot mai nedesluşit în faţa lor, pierzându-şi contururile în lumina amurgului. Rauros răsuna de vuiet mare. Noaptea prinsese să se lase peste ape atunci când călătorii ajunseră în sfârşit sub umbra munţilor.

A zecea zi a călătoriei lor se încheiase. Ţara Pustietăţii rămăsese în urmă. De-acum nu puteau merge mai departe fără să aleagă între drumul spre răsărit şi drumul spre apus. Ultima parte a Căutării le stătea înainte.

Chapter 24

Frăţia se destramă

Aragorn îi duse pe braţul drept al Râului. Pe malul apusean, la umbra lui Toi Brandir, o pajişte verde cobora până la apa de la poalele lui Amon Hen. Dincolo de ea se găseau primele cline blânde ale muntelui, pe care creşteau copaci; şi mai mulţi copaci creşteau spre vest, de-a lungul malurilor şerpuite ale lacului. Un izvor cobora de sus şi hrănea iarba.

- Aici ne vom odihni la noapte, spuse Aragorn. Aceasta e pajiştea Parth Galen: un loc minunat în zilele de vară de demult. Poate că avem noroc ca nici un rău să nu-şi fi făcut încă sălaşul aici.

Traseră bărcile pe malul înierbat şi lângă ele îşi aşezară tabăra. Hotărâră să facă de strajă, chiar dacă nu zăreau urma şi nu auzeau sunet de vrăjmaş. Dacă Gollum îi urmărise cumva până aici, reuşise să rămână nevăzut şi neauzit. Şi totuşi, pe măsură ce orele nopţii treceau, Aragorn devenea tot mai neliniştit în somn, răsucindu-se de pe-o parte pe alta şi trezindu-se adeseori. Imediat după miezul nopţii se sculă de-a binelea şi se apropie de Frodo, căruia îi venise rândul să facă de strajă.

- De ce te-ai trezit? întrebă Frodo. Doar nu-i rândul tău.

- Nu ştiu, dar o umbră şi o ameninţare au început să-mi cotropească visul. Ar fi bine să scoţi spada din teacă.

- De ce? nu pricepu Frodo. Sunt duşmani prin preajmă?

- Să vedem cum arată Sting, răspunse Aragorn.

Atunci Frodo trase spada elfică din teacă. Spre disperarea lui, tăişurile luceau stins în noapte.

- Orci! spuse el. Nu foarte aproape, şi totuşi destul de aproape, aşa se pare.

- M-am temut de asta, murmură Aragorn. Dar poate că nu sunt de partea asta a Râului. Lumina lui Sting e palidă, şi s-ar putea să nu fie semn de altceva decât de iscoade din Mordor ce mişună pe povârnişurile lui Amon Lhaw. N-am auzit nicicând de orci pe Amon Hen. Dar cine mai ştie câte se pot întâmpla în zilele astea nefaste, acum când Minas Tirith nu mai străjuieşte valea Anduinului. Mâine va trebui să mergem cu băgare de seamă.

Ziua se născu sub semnul focului. Spre răsărit, la orizont, se zăreau dungi negre de nori precum fumul unor mari incendii. Soarele ce se ivea îi lumina de dedesubt cu flăcări de un roşu mohorât; dar curând urcă deasupra lor, pe un cer senin. Creştetul lui Toi Brandir era pudrat cu aur. Frodo se uită spre est, la insula cea înaltă. Laturile ei ţâşneau prăpăstioase direct din apă. Sus de tot, deasupra steiurilor, se zăreau pante abrupte pe care creşteau copaci, unul deasupra celuilalt; şi mai sus de aceştia, pereţi cenuşii de piatră, cu neputinţă de urcat, încoronaţi cu un tanc uriaş de stâncă. Multe păsări se roteau în jurul lui, dar alt semn de fiinţă vie nu se zărea.

După ce isprăviră de mâncat, Aragorn îi chemă pe toţi în jurul său.

- A sosit în sfârşit ziua, spuse el, ziua alegerii, pe care atât am amânat-o până acum. Ce se va alege de noi, însoţitorii Inelului, după ce-am călătorit atât de departe în frăţietate? S-o apucăm spre apus, împreună cu Boromir şi să intrăm în războaiele din Gondor? Sau s-o luăm spre răsărit, unde ne aşteaptă Teama şi Umbra? Sau rupem frăţia şi o apucăm fiecare încotro doreşte? Orice am face, trebuie s-o facem cât mai repede. Multă vreme nu putem zăbovi aici. Duşmanul se află pe ţărmul de răsărit, ştim asta; dar tare mi-e teamă că orcii au ajuns de-acum pe malul ăstalalt.

Urmă o tăcere lungă, în care nimeni nu vorbi şi nu făcu vreo mişcare.

- Ei, Frodo, spuse Aragorn într-un târziu. Mă tem că greul cade pe umerii tăi. Tu eşti Purtătorul desemnat de Sfat. Drumul tău tu singur ţi-l poţi alege. În această privinţă nu-ţi pot da nici un sfat. Nu sunt Gandalf, şi cu toate că am încercat să-i ţin locul, nu ştiu ce gând avea sau ce speranţă nutrea pentru acest ceas anume, nici măcar dacă avea sau nutrea aşa ceva. Însă îmi vine să cred că, dacă ar fi acum aici, alegerea tot a ta ar fi, Frodo. Asta ţi-e soarta.

Frodo nu răspunse imediat. După un timp, spuse încet:

- Ştiu că trebuie să ne grăbim, dar nu pot alege. Povara este grea. Daţi-mi încă o oră şi apoi voi vorbi. Vreau să fiu singur.

Aragorn îl privi cu milă şi duioşie.

- Prea bine, Frodo, fiu al lui Drogo. Îţi dăm o oră şi te lăsăm singur. Noi vom rămâne aici o vreme. Dar nu te depărta prea mult şi nu te duce unde nu te putem auzi.

Frodo rămase câteva clipe cu capul în piept. Sam, care-şi privise stăpânul cu mare îngrijorare, clătină din cap şi mormăi:

- Limpede ca lumina zilei, da' tot degeaba ar spune Sam Gamgee acum ce-are de spus.

Frodo se ridică şi se depărtă; iar Sam văzu că, în vreme ce toţi ceilalţi se stăpâniră de-a se uita la Frodo, ochii lui Boromir îl urmăriră cu intensitate, până când acesta pieri printre copacii de la poalele lui Amon Hen.

Hoinărind fără vreo ţintă anume, Frodo se pomeni că picioarele îl duceau spre pantele muntelui. Ajunse la o cărăruie - rămăşiţele, tot mai mâncate de vreme, ale unui vechi drum. În locurile mai abrupte fuseseră cioplite trepte, dar şi acestea erau crăpate şi tocite, sparte de rădăcinile copacilor. O vreme urcă, nepăsându-i încotro se îndrepta, până când ajunse la un loc înierbat. Peste tot în jur creşteau scoruşi de munte, iar în mijloc se găsea o piatră mare şi netedă. Mica pajişte de munte era deschisă spre răsărit, drept care acum era inundată de soarele dimineţii. Frodo se opri şi se uită la Râul aflat mult sub el. Se uita la Toi Brandir şi la păsările care se roteau în marele hău de văzduh dintre el şi insula necălcată vreodată. Vocea lui Rauros era o zbatere neînchipuit de puternică, amestecată cu un bubuit adânc, precum un zvâcnet.

Se aşeză pe piatră, îşi sprijini bărbia în palme şi-şi aţinti privirile spre răsărit, dar fără ca ochii lui să vadă prea multe. Prin minte i se perindă tot ceea ce se întâmplase de când plecase Bilbo din Comitat şi îşi aminti multe

vorbe de-ale lui Gandalf, de toate de câte-şi putea aminti şi căzu pe gânduri, cugetând la ele. Timpul se scurgea, dar tot nu se putea hotărî.

Brusc, tresări: o senzaţie ciudată puse stăpânire pe el, cum că în spatele lui s-ar afla ceva şi că nişte ochi neprietenoşi erau aţintiţi asupra lui. Sări în picioare şi se răsuci; dar, spre surprinderea lui, nu-l văzu decât pe Boromir şi faţa lui era zâmbitoare şi blândă.

- Mă temeam pentru tine, Frodo, spuse el, apropiindu-se. Dacă e aşa cum spune Aragorn şi orcii sunt pe-aproape, atunci nici unul dintre noi n-ar trebui să umble de unul singur, iar tu cel mai puţin: atât de multe depind de tine. Şi mie-mi este grea inima. Pot să stau puţin de vorbă cu tine, dacă tot te-am găsit? Ar fi o mângâiere pentru mine. Când sunt mulţi la un loc, orice vorbă devine o discuţie fără de sfârşit. Dar poate că, dacă ne sfătuim în doi, vom ajunge la o hotărâre înţeleaptă.

- Eşti foarte bun, răspunse Frodo. Dar nu cred că mă poate ajuta vreo vorbă. Căci ştiu ce ar trebui să fac, însă mi-e teama să o fac, Boromir; mi-e teamă.

Boromir rămase tăcut. Rauros vuia necontenit. Vântul murmura printre ramurile copacilor. Frodo tremură înfiorat. Deodată, Boromir veni şi se aşeză lângă el.

- Eşti sigur că nu suferi fără rost? îl întrebă el. Aş vrea să te ajut. Ai nevoie de un sfat în alegerea asta grea a ta. Nu vrei să-l primeşti pe-al meu?

- Am bănuiala că ştiu dinainte ce sfat mi-ai da, Boromir, spuse Frodo. Şi l-aş putea lua ca pe un sfat înţelept, dacă nu mi-ar spune inima să fiu cu băgare de seamă.

- Cu băgare de seamă ? întrebă tăios Boromir.

- Cu băgare de seamă la întârziere. Cu băgare de seamă la drumul ce pare mai uşor. Cu băgare de seamă să nu dau la o parte greutatea ce mi-a fost pusă pe umeri. Cu băgare de seamă… mă rog, dacă tot am început, cu băgare de seamă să nu mă încred în forţa şi adevărul oamenilor.

- Cu toate acestea, tocmai forţa asta te-a apărăt acolo, departe, în ţărişoara ta - deşi n-ai de unde să ştii acest lucru.

- Nu pun la îndoială vitejia seminţiei tale. Dar lumea se schimbă. Or fi ele puternice zidurile Minas Tirithului, dar nu-s destul de puternice. De vor cădea, ce se va întâmpla atunci?

- Vom pieri luptând cu vitejie. Dar avem speranţă că nu vor cădea.

- Uitaţi de speranţă atâta vreme cât există Inelul, spuse Frodo.

- Aha! Inelul! exclamă Boromir cu ochi scânteietori. Inelul! Nu-i ciudat că trebuie să suferim atâta spaimă şi atâtea îndoieli din pricina unui lucru atât de mic? Un lucru atât de mic. Şi nu l-am văzut decât preţ de o clipă în casa lui Elrond. N-ai putea să mi-l mai arăţi o dată?

Frodo îşi ridică privirile. Simţi deodată un frig în inimă. Prinse sclipirea ciudată din ochii lui Boromir, chiar dacă faţa îi rămăsese la fel de blândă şi de prietenoasă.

- E mai bine să rămână ascuns, zise el.

- Cum doreşti, mie nu-mi pasă, spuse Boromir. Dar nu pot nici măcar să vorbesc despre el? Căci, din câte îmi pare mie, nu te gândeşti decât la puterea lui în mâinile Duşmanului: doar la cele rele ce se pot face cu el, nu şi la cele bune. Singur spui că lumea se schimbă. Minas Tirith va cădea, atâta vreme cât Inelul există. Dar de ce să fie aşa? Da, aşa ar fi, dacă Inelul s-ar găsi în mâinile Duşmanului. Dar de ce să fie aşa dacă Inelul s-ar găsi în mâinile noastre?

- N-ai fost la Sfat? îl întrebă Frodo în loc de răspuns. Pentru că nu-l putem folosi şi orice s-ar face cu el se preschimbă în rău.

Boromir se ridică şi începu să se plimbe agitat.

- Deci îţi continui drumul! strigă el. Gandalf, Elrond - toţi asta te-au învăţat să spui. Poate că aşa o fi bine pentru ei. Poate că altfel toţi elfii, jumătăţile astea de elfi şi vrăjitorii ăştia ar avea de suferit. Dar adeseori mă întreb dacă sunt cu adevărat înţelepţi, sau doar temători. Numai că fiecare după cum îi este felul. Oamenii cinstiţi nu se lasă ademeniţi. Noi, cei din Minas Tirith, ne-am dovedit buna-credinţă în ani lungi de încercări grele. Nu dorim puterea seniorilor vrăjitori, doar forţa să ne apărăm singuri, puterea pentru o cauză dreaptă. Şi iată! În acest ceas de mare cumpănă pentru noi soarta scoate la lumină Inelul Puterii. E un dar, aş spune eu; un dar pentru duşmanii Mordorului. E o nebunie să nu-l folosim, să nu folosim puterea Duşmanului chiar împotriva lui. Cei netemători, cei neîndurători, numai aceştia vor ieşi victorioşi. Ce n-ar putea face un luptător, un mare conducător la acest ceas? Ce n-ar putea face Aragorn? Sau dacă el refuză, de ce să n-o facă Boromir? Inelul mi-ar da puterea să comand. Cum aş mai comanda armiile Mordorului, şi toţi oamenii s-ar strânge sub stindardul meu.

Boromir se agita în sus şi-n jos, ridicând şi mai mult glasul. Ai fi zis că uitase de Frodo în vorbirea lui fără sfârşit despre ziduri şi arme şi chemarea la război a bărbaţilor; făcea planuri despre mari alianţe şi victorii răsunătoare ce urmau să vină; distrugea Mordorul şi devenea el însuşi un rege prea puternic, îngăduitor şi înţelept. Deodată se opri locului şi flutură din mâini.

- Şi ni se spune să-l aruncăm! ţipă el. N-am spus să-l *distrugem. A*sta încă ar fi bine, dacă am putea spera în puterea raţiunii să facă aşa ceva. Dar nu aşa stau lucrurile. Singura cale pe care o avem de ales este ca un piticuţ să intre orbeşte în Mordor şi să dea Duşmanului prilej să pună din nou mâna pe Inel pentru sine. Nebunie curată.

Doar vezi şi tu că aşa stau lucrurile, prietene, se răsuci el brusc spre Frodo. Spui că ţi-e teamă. Dacă e adevărat ce spui, atunci cel cu mai mult curaj decât tine ar trebui să te ierte. Dar oare nu bunul tău simţ e cel care se revoltă?

- Nu. Mi-e frică, spuse Frodo, frică. Dar mă bucur că te-am auzit vorbind pe şleau. Mintea mi-e mai limpede acum.

- Deci vii cu noi în Minas Tirith? strigă Boromir. Ochii îi luceau, faţa îi era lacomă.

- M-ai înţeles greşit.

- Dar vei veni, măcar o vreme? nu se lăsă Boromir. Oraşul meu nu e departe; iar până în Mordor e doar puţin mai mult de mers decât de-aici până la noi. Am petrecut multă vreme în pustietate, ai nevoie şi tu să afli veşti despre ce pune la cale Duşmanul, înainte să faci următoarea mişcare. Vino cu mine, Frodo. Ai nevoie de odihnă ca să te aventurezi mai departe, dacă altfel nu se poate.

Îşi puse o mână pe umărul lui Frodo într-un gest foarte prietenesc, dar Frodo îi simţi mâna tremurând de o tulburare cu greu reţinută. Se dădu la o parte şi-i aruncă o privire neliniştită omului înalt, aproape de două ori mai înalt decât el şi de mult mai multe ori mai voinic.

- De ce eşti atât de duşmănos? îl întrebă Boromir. Eu sunt un om adevărat, nu-s nici hoţ, nici poteră. Am nevoie de Inelul tău: acum ştii acest lucru; dar îţi dau cuvântul meu de onoare că nu doresc să-l păstrez. Nu vrei măcar să mă laşi să-mi încerc planul? împrumută-mi Inelul.

- Nu! Nu! strigă Frodo. Sfatul mi l-a dat mie să-l port.

- Doar din propria noastră neghiobie ne va învinge Duşmanul! explodă Boromir. Ah, cum mă poate înfuria! Neghiobule! Neghiob îndărătnic! Te duci de bunăvoie spre moarte şi ne ruinezi cauza. Dacă există vreun muritor care are dreptul să ceară Inelul, aceia sunt oamenii din Niimenor şi nu piticuţii. Al tău e doar dintr-o nefericită întâmplare. Ar fi putut fi al meu. Ar trebui să fie al meu. Dă-mi-l.

Frodo nu răspunse, ci se depărtă de el, până ce piatra cea mare şi netedă ajunse între ei.

- Haide, haide, prietene, îl luă Boromir cu binişorul. De ce să nu scapi de el? De ce să nu te eliberezi de îndoieli şi spaimă? Poţi să dai vina pe mine, dacă vrei. Poţi să spui că am fost prea puternic şi l-am luat cu forţa. Căci sunt prea puternic pentru tine, piticuţule, strigă el şi pe neaşteptate sări peste piatră, prăvălindu-se peste Frodo.

Faţa lui frumoasă şi plăcută era schimonosită hidos; ochii îi scăpărară de patimă şi ură.

Frodo se feri în laturi şi puse iar piatra între ei. Nu putea face decât un singur lucru: tremurând tot, scoase lanţul cu Inelul de sub tunică şi-şi strecură iute Inelul pe deget, tocmai în clipa în care Boromir se aruncase iarăşi asupra lui. Omului i se opri respiraţia în piept, se holbă o clipă ca trăsnit, iar apoi începu să alerge înnebunit încoace şi-ncolo, căutând printre pietre şi copaci.

- Ah, şarlatan mizerabil! strigă el. Numa' să pun mâna pe tine! Acum înţeleg ce unelteşti. Vei duce Inelul la Sauron şi ne vei vinde pe toţi. Atât ai aşteptat, să ne poţi părăsi la ananghie.

Blestemat să fii cu toate jumătăţile astea de fiinţe ca tine. Moartea şi întunericul să vă mănânce!

În aceeaşi clipă îşi prinse piciorul sub o piatră şi căzu cât era de lung, cu faţa la pământ. Câteva clipe rămase nemişcat, de parcă blestemul se întorsese asupra lui; şi în clipa următoare începu să plângă.

Se ridică, îşi trecu mâna peste ochi, îşi şterse lacrimile.

- Ce-am spus? strigă el. Ce-am făcut? Frodo, Frodo! îl chemă el. Întoarce-te! Am fost cuprins de nebunie, dar mi-a trecut, întoarce-te!

Nu primi nici un răspuns. Frodo nici măcar nu-i auzea strigătele. Era de-acum departe, fugea mâncând pământul şi orbeşte pe potecă în sus, spre vârful muntelui. Era cutremurat de groază şi durere, neputând să-şi scoată din minte faţa aceea cuprinsă de nebunie şi fioroasă a lui Boromir şi ochii lui arzători.

Curând, ajunse de unul singur în vârful lui Amon Hen şi acolo se opri, abia trăgându-şi sufletul. Ca prin ceaţă, zări un cerc larg şi neted, pavat cu dale uriaşe şi înconjurat de un parapet pe jumătate ruinat; iar în mijloc, cocoţat pe patru stâlpi sculptaţi, un jilţ măreţ, până la care ducea un şir lung de trepte. Le urcă şi se aşeză pe jilţul străvechi, simţindu-se ca un copil pierdut ce se cocoţase pe tronul unor regi ai munţilor.

La început nu zări mare lucru. I se părea a se afla într-o ţară de ceţuri, în care nu existau decât umbre; se găsea sub puterea Inelului. Apoi, ici şi colo, ceaţa prinse a se sparge şi în faţa ochilor lui apărură multe imagini ale închipuirii, mici şi desluşite, ca şi cum le-ar fi avut sub privirile lui pe o masă, şi cu toate acestea îndepărtate. Sunete nu erau, doar imagini luminoase şi pline de viaţă. S-ar fi zis că lumea se făcuse mică, mică de tot, şi căzuse în muţenie. Frodo şedea pe Jilţul Văzului, în vârful lui Amon Hen, Muntele Ochiului Oamenilor din Numenor. Spre Răsărit privi şi văzu pământuri necuprinse în hărţi, câmpii fără nume şi păduri necunoscute. Spre Miazănoapte privi şi Marele Râu se desfăşura ca o panglică sub el, iar Munţii Ceţoşi se zăreau mici şi ţepoşi, ca nişte măsele stricate. Spre Apus privi şi văzu imaşurile întinse din Rohan; şi Orthanc, Steiul Isengard, ca un spin negru. Spre Miazăzi privi şi sub picioarele sale Râul cel Mare se cocoşa ca un văl, prăbuşindu-se peste Cascada Răuros într-un hău de spumă; un curcubeu scăpărător dansa deasupra aburilor. Văzu şi Ethir Anduin, măreaţa deltă a Râului, precum şi mii şi mii de păsări de mare care se roteau precum un praf alb în soare, iar sub ele o mare verde şi argintie, încreţindu-se în cute nesfârşite.

Dar, oriunde se uita, vedea doar semne de război. Munţii Ceţoşi erau cuprinşi de-o viermuială precum muşuroaiele de furnici; orcii se iveau din nenumărate văgăuni. Sub bolţile Codrului întunecat elfi şi oameni se încleştau pe viaţă şi pe moarte cu fiare fioroase. Ţinutul Beomingilor era cuprins de flăcări; Moria era îngropată sub un nor; fum se înălţa de la hotarele Ţării Lorien.

Călăreţi galopau pe iarba din Rohan; lupi se revărsau din Isengard. Din limanurile din Harad corăbii de război porneau pe mare; şi de la Răsărit oameni se scurgeau necontenit: războinici, suliţaşi, arcaşi călare, care pline cu conducători de oşti şi cu provizii. Toate puterile Seniorului Întunecimii erau în mişcare. Apoi, răsucindu-se din nou spre miazăzi, Frodo zări Minas Tirith. Tare depărtată părea cetatea şi frumoasă, cu ziduri albe, turnuri multe, mândră şi minunată, sus pe muntele ei; crenelurile pale sclipeau din

pricina oţelului, iar pe foişoare fluturau flamuri multicolore. Inima lui Frodo tresări plină de speranţă. Dar, de partea cealaltă a cetăţii Minas Tirith era o altă cetate, mai mare şi cu mult mai puternică. Într-acolo, spre răsărit, ochii săi se simţiră atraşi fără voie. Trecură de podurile în ruină din Osgiliath, de porţile într-o rână ale lui Minas Morgul şi de Munţii bântuiţi de duhuri, şi se opriră în Gorgoroth, valea groazei din ţinutul Mordor. Cu tot soarele din tării, acolo domnea întunericul. Flăcări apăreau printre vălătuci de fum. Muntele Osândei ardea şi un fum gros se înălţa din el. Într-un târziu, privirile îi rămaseră aţintite: zid după zid, crenel după crenel, negre, neînchipuit de puternice, un munte de fier, poarta de oţel, turn de diamant, Frodo văzu totul: Barad-dur, Fortăreaţa lui Sauron. Şi orice speranţă îl părăsi.

Dintr-o dată simţi Ochiul. Era un Ochi în Turnul Întunericului, care nu dormea. Ştia că Ochiul prinsese de veste că îl privea. O voinţă avidă şi aprigă se afla acolo. Se repezea la el, o simţea ca pe un deget, căutându-l. Foarte curând avea să se pironească asupra lui, o să ştie fără tăgadă unde se află. Tocmai poposea pe Amon Lhaw. Acum se uita spre Toi Brandir - Frodo se aruncă pe jos de pe jilţ, târându-se, acoperindu-şi capul cu gluga lui cenuşie.

Se auzi pe sine strigând cu voce tare: *Niciodată, niciodată!* Sau te pomeneşti că strigase: *Chiar acum vin, vin la tine?* N-ar fi putut spune cu siguranţă. Apoi, ca o străfulgerare dintr-un alt punct de putere, în minte îi apăru un alt gând: *Scoate-l! Scoate-l! Nebunule, scoate-l! Scoate Inelul!*

Cele două puteri se încleştau în el. Preţ de o clipă, într-un echilibru desăvârşit între vârfurile lor străpungătoare, se chirci chinuit. Brusc deveni din nou conştient de sine însuşi. Frodo, şi nu Vocea sau Ochiul: liber să aleagă şi neavând mai mult de o clipă să facă acest lucru. Scoase Inelul de pe deget. Şedea în genunchi, în plin soare, în faţa jilţului înalt. O umbră neagră păru să treacă precum un braţ pe deasupra lui; trecu şi de Amon Hen, îndepărtându-se bâjbâind spre apus, unde pieri. După aceea tot cerul se limpezi şi se însenină, iar păsările cântau în fiece copac.

Frodo se ridică în picioare. Era copleşit de o mare istovire, dar voinţa îi era de nezdruncinat şi mai uşoară inima-i. Vorbi cu voce tare pentru sine:

- Acum voi face ceea ce trebuie să fac. Cel puţin asta mi-e limpede: răul Inelului s-a strecurat de-acum chiar şi printre însoţitorii Lui. Inelul trebuie să-i părăsească înainte de-a face şi mai mult rău. Mă voi duce singur. În unii nu pot avea încredere, iar cei în care pot avea mi-s prea dragi: săracul Sam batrânu', Merry şi Pippin. Pas Mare şi el; inima lui tânjeşte după Minas Tirith şi va fi nevoie de el acolo, acum că Boromir s-a lăsat cuprins de rău. Mă voi duce singur. Chiar acum.

Coborî iute poteca şi se întoarse pe pajiştea unde-l găsise Boromir. Acolo se opri, în ascultare. I se păru că aude strigăte şi chemări din pădurea de pe mal.

- Mă caută, spuse el. Mă-ntreb cât a trecut de când am plecat. Câteva ore bune, aşa socotesc.

Stătu în cumpănă.

- Ce să fac? murmură el. Acum e momentul să plec, altfel nu mai plec deloc. A doua oară n-o să mai am norocul ăsta. Ah, cum nu-mi place să-i părăsesc aşa, fără nici o vorbă lămuritoare. Dar or să mă înţeleagă. Sam o să mă înţeleagă. Şi altceva ce-mi rămâne de făcut?

Încet, scoase Inelul din sân şi îl puse iar pe deget. Dispăru şi coborî muntele, ca o pala de vânt prin frunziş.

Ceilalţi rămaseră multă vreme pe mal. O vreme tăcuseră, foindu-se neliniştiţi de colo-colo; dar acum stăteau aşezaţi în cerc, vorbind. Din când în când, făceau efortul să pomenească de alte lucruri, despre drumul cel lung şi multele aventuri; îl iscodeau pe Aragorn despre Ţinutul Gondor şi istoria lui străveche şi despre ce mai rămăsese din măreţele lui înfăptuiri care încă puteau fi zărite în acest ciudat tărâm de hotar, Emyn Muil: regii de piatră şi jilţurile de pe Lhaw şi Hen, ca şi despre marea scară alăturată cascadei Rauros. Dar de fiecare dată gândurile şi vorbele se întorceau la Frodo şi la Inel. Ce va alege Frodo? De ce stătea în cumpănă?

- Se socoteşte care drum e mai anevoios dintre ele, aşa cred, spuse Aragorn. Şi are şi de ce s-o facă. Acum e şi mai fără de speranţă ca însoţitorii Inelului s-o apuce spre răsărit, căci Gollum ne-a luat urma şi teamă mi-e că taina călătoriei noastre a fost de-acum dată în vileag. Dar Minas Tirith nu e cu nimic mai aproape de Foc şi de nimicirea Poverii.

Putem rămâne acolo o vreme, să ţinem piept cu vitejie Duşmanului; doar că Seniorul Denethor cu toţi oamenii lui nu pot nădăjdui să facă ceea ce şi Elrond spunea că e dincolo de puterile lui: ori păstrează taina Poverii, ori ţine la distanţă întreaga forţă a Duşmanului atunci când va veni să ia Povara. Care drum l-ar alege oricare dintre noi în locul lui Frodo? Nu ştiu. Cu adevărat acum simţim cel mai dureros lipsa lui Gandalf.

- Dureroasă pierdere, aşa e, spuse Legolas. Dar trebuie să ne hotărâm fără ajutorul lui. De ce nu putem hotărî ca să-l ajutăm pe Frodo? Hai să-l chemăm şi să votăm. Eu aş fi pentru Minas Tirith.

- Şi eu la fel, spuse Gimli. Bineînţeles că am fost trimişi doar ca să-l ajutăm pe drum pe Purtătorul Inelului şi să mergem până unde vrem; nici unul nu ne aflăm sub vreun jurământ sau vreo poruncă ca să găsim Muntele Osândei. Greu mi-a fost să mă despart de Lothlorien. Dar iată că am venit până aici şi nu spun decât atât: acum, când am ajuns în clipa ultimei hotărâri, îmi este limpede că nu-l pot părăsi pe Frodo. Aş alege Minas Tirith, dar, dacă alegerea lui este alta, îl voi urma.

- Şi eu voi merge cu el, spuse Legolas. Aş da dovadă de lipsă de credinţă ca tocmai acum să-l părăsesc.

- Cu adevărat ar fi o trădare să-l părăsim cu toţii, zise Aragorn. Dar dacă se îndreaptă spre răsărit, nu înseamnă că toţi trebuie să mergem cu el: nici nu cred că ar fi bine s-o facem. Este o aventură disperată: chiar de suntem opt, trei sau unul singur. Dacă m-aţi lăsa pe mine să aleg, aş numi trei însoţitori: Sam, care n-ar îndura altminteri, Gimli şi eu însumi. Boromir se va întoarce în oraşul lui, acolo unde taică-său şi ai lui au nevoie de el; şi

împreună cu el să se ducă şi ceilalţi, sau măcar Meriadoc şi Peregrin, dacă Legolas nu vrea să ne părăsească.

- N-ai ales defel bine! strigă Merry. Nu-l putem părăsi pe Frodo! Pippin şi cu mine am vrut întotdeauna să-l urmăm, oriunde s-ar duce, şi aşa vrem şi acum. Dar nu ne-am dat seama ce va însemna asta. Totul părea altfel acolo, departe, în Comitat sau în Vâlceaua Despicată. Ar fi o nebunie şi-o cruzime să-l lăsăm pe Frodo să se ducă în Mordor. De ce nu-l putem opri?

- Trebuie să-l oprim, spuse şi Pippin. Şi din pricina asta îşi face şi el griji, sunt sigur. Ştie că n-o să-l lăsăm s-o ia spre răsărit. Şi nu vrea, săracu', nici să roage pe vreunul să meargă împreună cu el. Ia închipuiţi-vă: să se ducă în Mordor de unul singur. Pippin se cutremură.

- Dar bătrânu' şi caraghiosu' de hobbit ar trebui să ştie că nu-i nevoie să ne-o ceară. Ar trebui să ştie că, dacă nu-l putem opri, n-o să-l părăsim.

- Ba să-mi fie cu iertare, se băgă în vorbă Sam. Nu cred că-l înţelegeţi defel pe Stăpânu' meu. El nu stă în cumpănă pe care drum s-o apuce. Bineînţeles că nu. Ce rost are Minas Tirith? Pentru el, voiam să zic, să-mi fie cu iertare, stăpâne Boromir, adaugă el şi se răsuci spre Boromir.

Abia acum descoperiră că Boromir, care la început şezuse tăcut chiar la marginea cercului, nu se mai afla cu ei.

- Ei, asta-i, da' unde s-o fi dus? sări Sam în picioare, privind în jur cu îngrijorare. A fost cam ciudat în ultima vreme omu' ăsta, după mine. Da' oricum, pe el tot nu-l priveşte. El se întoarce acasă. Aşa cum a spus de la bun început; şi n-am de ce să-i bag vină. Da' domnu' Frodo ştie că mort-copt trebuie să descopere Hăul de la Capătul Lumii, dacă poate. Numa' că-i e *teamă.* Acum că s-a ajuns şi la asta, îi e teamă, ca tuturor. Ăsta-i necazu' lui. Bunînţeles că a mai deprins şi el câte ceva, ca să zic aşa - toţi am învăţat - de când a plecat de-acasă, altfel ar fi atât de înspăimântat, de-ar arunca Inelul în Râu şi ar fugi mâncând pământul. Dar încă îi este prea teamă s-o pornească. Şi nici pentru noi nu-şi face griji, dacă mergem mai departe cu el sau nu. Ştie că asta vrem. Altceva îl sâcâie. Dacă se hotărăşte să meargă, va voi să plece singur. Ţineţi minte vorbele mele. O să avem bătaie de cap când se va întoarce. Dacă n-o s-o şteargă de unul singur, înseamnă că nu se numeşte Baggins.

- Cred că tu, Sam, vorbeşti cu cel mai mult cap dintre noi toţi, zise Aragorn. Şi ce să facem dacă va fi aşa cum spui tu?

- Îl oprim! Nu-l lăsăm să se ducă! strigă Pippin.

- Oare? făcu Aragorn. El e Purtătorul şi soarta Poverii e pe umerii lui. Nu cred că avem căderea să-l împingem într-o parte sau în cealaltă. Şi cred că nici n-am reuşi, chiar dacă am încerca. Altele sunt puterile ce uneltesc aici, mult mai neîndurătoare.

- Uf, ce n-aş da „s-o şteargă" Frodo, şi să se întoarcă şi să isprăvim odată cu toată povestea asta, spuse Pippin. Aşteptarea e îngrozitoare. A trecut ora?

- Da, spuse Aragorn. A trecut de mult. Ca şi dimineaţa. Trebuie să-l strigăm.

În acea clipă reapăru Boromir. Venea dinspre copci şi se apropia de ei fără să spună un cuvânt. Chipul îi era întunecat şi trist. Se opri, parcă numărându-i pe cei de faţă, iar apoi se aşeză la o parte, ţinându-şi ochii plecaţi.

- Unde-ai fost, Boromir? îl întrebă Aragorn. L-ai văzut pe Frodo? Boromir ezită puţin.

- Da şi nu, răspunse el încet. Da, l-am găsit ceva mai sus, pe coastă, şi am vorbit cu el. L-am îmboldit să vină în Minas Tirith şi să nu se ducă spre răsărit. M-am supărat şi el a plecat de-acolo. A dispărut. N-am mai văzut niciodată aşa ceva, numai în poveşti mi-a fost dat să aud. Trebuie că şi-a pus Inelul pe deget. Nu l-am mai putut găsi. Mi-am zis că poate vine înapoi la voi.

- Asta-i tot ce ai de spus? îl luă la rost Aragorn, pironindu-l cu priviri deloc îngăduitoare.

- Da. Deocamdată nu spun nimic mai mult.

- E de rău! strigă Sam, sărind în picioare. Nu ştiu ce-a clocit omu' ăsta. De ce să-şi fi pus domnu' Frodo lucrul ăla pe deget? N-ar fi trebuit s-o facă; şi dacă a făcut-o, naiba ştie ce s-a putut întâmpla!

- Dar n-o să-l ţină pe deget o veşnicie, zise Merry. Îl va fi scos după ce-a scăpat de musafirul nepoftit, aşa cum făcea Bilbo.

- Dar încotro a luat-o? Unde e? ţipă Pippin. E plecat de nu ştiu când.

- Boromir, cât a trecut de când l-ai văzut ultima dată pe Frodo? întrebă Aragorn.

- O jumătate de oră, cam aşa ceva, răspunse acesta. Sau poate o oră. De atunci am mai hoinărit de unul singur. Nu ştiu. Nu ştiu!

Îşi cuprinse capul în mâini şi rămase ca răpus de durere.

- O oră de când a dispărut! izbucni Sam. Acum trebuie să pornim să-l căutăm. Haideţi.

- Staţi puţin! strigă Aragorn. Să ne împărţim câte doi şi să aranjăm - hei, staţi! Aşteptaţi!

Zadarnic. Nu-l luară în seamă. Sam ţâşnise primul. Merry şi Pippin după el şi toţi trei se făcură nevăzuţi spre apus, printre copacii de pe mal, strigând *Frodo! Frodo!* cu glasurile lor limpezi şi înalte, de hobbiţi. Dintr-o dată, parcă tot grupul fusese cuprins de panică sau nebunie.

- O să ne răspândim şi-o să ne rătăcim cu toţii, gemu Aragorn. Boromir, nu ştiu ce rol ai jucat în nenorocirea asta, dar acum ajută-ne! Du-te după hobbiţii ăia doi mai mici şi măcar păzeşte-i, chiar dacă nu-l puteţi găsi pe Frodo. Dacă-l găsiţi sau daţi de vreo urmă a lui, întoarceţi-vă în acest loc. Mă-ntorc şi eu repede.

Aragorn o luă la fugă în urma lui Sam. Îl ajunse în poieniţa dintre scoruşi - Sam se spetea urcând, gâfâia şi striga *Frodo!*

- Vino cu mine, Sam! îi spuse el. N-ar trebui să umblăm singuri. Peste tot ne pândesc rele. Le simt. Mă duc până sus, la Jilţul de pe Amon Hen, să văd ce e de văzut Şi, priveşte! E aşa cum am simţit în inima mea, Frodo a luat-o

pe aici. Vino după mine şi cască bine ochii! mai zise el şi porni în grabă mare pe potecă în sus.

Sam făcu tot ce-i stătea în putinţă, dar nu putea să ţină pasul cu Pas Mare Pribeagul, încât curând rămase în urmă. Nu apucă să urce prea mult, până când Aragorn se pierdu de tot din vedere. Sam se opri şi-şi trase sufletul. Deodată se izbi cu palma peste frunte.

- Măi, Sam Gamgee, spuse el cu voce tare. Picioarele tale sunt prea scurte, aşa că foloseşte-ţi capul. Ia să vedem. Boromir nu minte, nu-i stă în fire; dar nu ne-a spus tot. Ceva l-a speriat rău pe domnu' Frodo. Şi asta l-a făcut s-o şteargă dintr-o dată. S-a hotărât, în sfârşit - să plece. Încotro? Spre Răsărit. Fără Sam? Da, chiar şi fără Sam al lui. Dur, crud şi dur.

Sam îşi trecu palma peste ochi, ştergându-şi lacrimile.

- Păstrează-ţi firea, Gamgee, spuse el. Gândeşte, dacă poţi. Nu poate zbura peste râuri şi nu poate sări peste cascade. N-are cu ce. Vasăzică, trebuie să se întoarcă la bărci. Înapoi la bărci! Înapoi la bărci, Sam, iute ca fulgerul!

Făcu stânga-mprejur şi se repezi pe potecă la vale. Căzu şi se tăie la genunchi. Se ridică, fugind mai departe. Ajunse la marginea poienii Parth Galen, pe malul râului, acolo unde scoseseră bărcile din apă. Acolo - nimeni. Parcă se auzeau strigăte în urma lui, în pădure, dar nu le luă în seamă. Rămase o clipă ţintuit locului, cu privirile pironite, cu răsuflarea tăiată. O barcă alunecă pe mal în jos, spre apă, de una singură. Cu un strigăt, Sam traversă în goana poiana verde. Barcă intră în apă.

- Vin, domnu' Frodo! Vin! strigă Sam şi se aruncă direct de pe mal, cu gând să se prindă de marginea bărcii care pleca.

Nimeri însă la mai puţin de un metru de ea. Cu un ţipăt şi-un pleoscăit, căzu cu faţa în jos în apa adâncă ce curgea iute. Se duse bâldâbâc la fund şi râul se închise peste capul lui cârlionţat.

Din barca goala se auzi o exclamaţie de spaimă. O vâslă se răsuci de îndată şi barca fu întoarsă din drum. Tocmai la timp, ca Frodo să apuce să-l prindă pe Sam de chică atunci când acesta urcă la suprafaţă, bulbucăind şi zbătându-se. Frica se cuibărise în ochii lui rotunzi şi căprui.

- Sus, Sam, băiete, spuse Frodo. Hai, apucă-mă de mâna.

- Salvaţi-mă, domnu' Frodo! icni Sam. M-am înecat. Nu vă văd mâna.

- Uite-o. Nu ciupi, băiete. Nu-ţi dau drumul. Bate apa şi nu da din braţe. Ai să răstorni barca. Hai, prinde-te de margine şi lasă-mă să folosesc vâsla.

Din câteva lovituri, Frodo aduse barca înapoi la mal şi Sam reuşi să se caţăre afară din apă, ud ca un pui de bogdaproste. Frodo îşi scoase inelul şi paşi pe mal.

- Dintre toate belelele ce m-au zăpăcit de cap, tu eşti cea mai rea, Sam!

- Vai, domnu' Frodo, ce vorbe grele! se văită Sam, tremurând. Ce lovitură, să încercaţi să plecaţi fără mine. Dacă n-aş fi ghicit corect, unde aţi fi fost acum?

- În siguranţă, pe drumul meu.

- În siguranţă! pufni Sam. Singur-singurel şi fără mine să vă ajut? Eu unul n-aş fi putut îndura, ar fi însemnat moartea mea.
- Ar însemna moartea ta să vii cu mine, zise Frodo, iar eu n-aş putea îndura asta.
- Mai puţin sigur decât dacă m-aţi fi lăsat în urmă, stărui Sam.
- Dar eu mă duc în Mordor.
- Ştiu foarte bine asta, domnu' Frodo. Bineînţeles că acolo mergeţi. Iar eu vin cu domnia voastră.
- Ascultă, Sam, nu mi te pune-n drum. Ceilalţi or să se întoarcă din clipă în clipă. Dacă mă prind aici, va trebui să mă cert cu ei, să-i lămuresc şi n-o să am niciodată curajul şi nici răgazul s-o iau din loc. Trebuie să plec acum. E singurul lucru pe care-l pot face.
- Bineînţeles, îi dădu Sam dreptate. Dar nu singur. Vin şi eu, altfel nu merge nici unul dintre noi. Am să găuresc toate bărcile, să ştiţi.
Frodo izbucni în râs. O căldură şi o bucurie neaşteptate îi cuprinseră inima.
- Lasă măcar una, zise el. O să avem nevoie de ea. Dar nu poţi veni în halul ăsta, fără harnaşament, hrană şi toate cele.
- Aşteptaţi-mă puţintel, să-mi iau lucrurile! strigă Sam, cuprins de frenezie.
Se repezi la tabără şi pescui raniţa din grămada în care-o pusese Frodo atunci când golise barca de bunurile tovarăşilor săi, apucă o pătură şi câteva pachete în plus cu merinde şi fugi înapoi.
- Deci s-a zis cu planul meu, spuse Frodo. N-are rost să încerc să scap de tine. Dar mă bucur, Sam. Nu-ţi pot spune cât mă bucur. Hai! E limpede că aşa ne-a fost dat, să mergem împreună. Noi vom merge, iar ceilalţi n-au decât să-şi găsească un drum mai sigur! Pas Mare o să aibă grijă de ei. Nu cred c-o să-i mai vedem vreodată.
- Ba s-ar putea să-i mai vedem, domnu' Frodo. S-ar putea, zise Sam.
Astfel porniră împreună Frodo şi Sam în ultima parte a Căutării lor. Vâslind, Frodo se depărtă de ţărm, iar Râul îi duse cu iuţeală în jos, pe braţul apusean, prin dreptul stâncilor încruntate numite Tol Brandir. Mugetul marilor cascade se apropia. Chiar şi cu ajutorul pe care i-l putea da Sam, era treabă tare grea să străbată cursul de apă spre capătul sudic al insulei şi să cârmească barca spre est, spre ţărmul îndepărtat.
Într-un târziu, ajunseră să se oprească încă o dată, de data asta pe malul sudic al lui Amon Lhaw. Acolo găsiră o porţiune ferită, traseră barca din apă, sus, pe mal, şi o ascunseră cât putură de bine în spatele unui bolovan uriaş. Apoi, cu raniţele în spate, porniră în căutarea unei poteci ce avea să-i ducă pe dealurile cenuşii din Emyn Muil, iar de acolo în jos, spre Tărâmul Umbrei.

Aici se încheie prima parte a istoriei Războiului Inelului. Partea a doua se numeşte CELE DOUĂ TURNURI, *deoarece evenimentele relatate acolo sunt*

dominate de Orthanc, *citadela lui Saruman, şi fortăreaţa* Minas Morgul, *care păzeşte intrarea tainică în Mordor; se vorbeşte în carte despre faptele şi primejdiile prin care trec toţi membrii frăţiei acum destrămate, până la venirea Marelui Întuneric.*

A treia parte, ÎNTOARCEREA REGELUI, *ne relatează despre ultima apărare împotriva Umbrei şi despre sfârşitul misiunii primite de Purtătorul Inelului.*

Part 2

CELE DOUĂ TURNURI - partea a doua

Fiind a doua parte a trilogiei STĂPÂNUL INELELOR

Trei inele pentru Regii elfilor cei de sub soare,
Şapte pentru ei, stăpânii gnomilor din săli de stâncă
Nouă, Oamenilor care ştiu că-n lumea lor se moare,
Unul pentru Seniorul Întunecimii-n noaptea lui adâncă
Unde-s Umbrele în Ţara Mordor, ca să le găsească
Şi pe toate să le-adune un inel, şi altul nime,
Să le ferece pe toate, astfel să le stăpânească,
Unde-s Umbrele, în Ţinutul Mordor, în întunecime.

Sinopsis

Aceasta este partea a doua a STĂPÂNULUI INELELOR.

În prima parte, Frăţia Inelului, *ni s-a relatat despre modul în care Gandalf cel Sur a descoperit că inelul pe care îl avea Frodo, hobbitul, era, de fapt, acel Inel, acel Unu, căpetenia tuturor Inelelor Puterii. Tot acolo se povesteşte despre cum au fugit Frodo şi prietenii săi din Comitatul tihnit care era casa lor, urmăriţi de teroarea Călăreţilor Negri din Mordor, până când, într-un târziu, sprijiniţi de Aragorn, Pribeagul din Eriador, au ajuns,*

după peripeţii cumplite, la Casa lui Elrond din Vâlceaua Despicată. Acolo s-a ţinut Marele Sfat al lui Elrond, unde s-a luat hotărârea să se încerce distrugerea Inelului, *iar Frodo a fost uns Purtător al acestuia. Apoi au fost aleşi însoţitorii Inelului care aveau menirea să-l sprijine în făptuirea isprăvii de a ajunge, dacă-l ţineau puterile, la Muntele de Foc din Mordor, tărâmul vrăjmaşului însuşi, singurul loc unde putea fi nimicit Inelul. Din această frăţie făceau parte Aragorn şi Boromir, fiul Seniorului din ţinutul Gondor, reprezentând oamenii; Legolas, fiul celui de-al unsprezecelea rege din Codrul Întunecat, din partea elfilor; Gimli, fiul lui Gloin de la Muntele Singuratic, reprezentant al gnomilor; Frodo şi slujitorul său, Sam cel Înţelept, dimpreună cu mai tinerii lui camarazi de arme, Meriadoc şi Peregrin, din partea hobbiţilor; şi Gandalf cel Sur.*

Frăţia se depărtase în taină de Vâlceaua Despicată, luând-o spre miazănoapte; zădărnicindu-li-se încercarea de a trece iarna prin trecătoarea Caradhras, Gandalf i-a călăuzit printr-o poartă tainică şi au pătruns în uriaşele Mine ale Moriei, căutând o cale pe sub munţi. Acolo, Gandalf s-a prăbuşit într-un hău întunecat, în vreme ce se lupta cu un duh cumplit al adâncurilor. Dar Aragorn, despre care se dovedise între timp a fi moştenitorul tăinuit al Vechilor Regi din Apus, i-a condus de la Poarta de Răsărit a Moriei, prin ţinutul elfilor, Lorien, de-a lungul marelui Râu Anduin, până au ajuns la cascada Rauros. Îşi dăduseră deja seama că erau urmăriţi de tot soiul de iscoade, precum şi de făptura numită Gollum, stăpân odinioară al Inelului pe care încă îl mai poftea.

Acum erau nevoiţi să hotărască dacă era bine să o apuce spre răsărit, către Mordor, sau să-şi continue calea cu Boromir; să le dea o mână de ajutor celor din Minas Tirith, cetatea de căpetenie din Gondor, în războiul care bătea la uşă, ori să se despartă. În momentul în care a fost limpede că Purtătorul Inelului era hotărât să-şi continue călătoria lui fără nădejde către ţinutul Duşmanului, Boromir a încercat să-i smulgă Inelul cu forţa.

Partea întâi se termină cu prinderea lui Boromir în mrejele Inelului, cu fuga şi dispariţia lui Frodo şi a slujitorului său, Sam cel Înţelept, şi cu destrămarea a ceea ce rămăsese din Frăţie, în urma unui atac pe nepusă-masă al oştenilor orci, parte din ei în slujba Seniorului Întunecimii din Mordor, parte ai trădătorului Saruman din Isengard. Strădania Purtătorului Inelului părea deja sortită eşecului.

Acum, această a doua parte, Cele două turnuri, *povesteşte despre ce s-a mai ales de membrii Frăţiei Inelului după risipirea acesteia, până la venirea Marelui Întuneric, şi despre izbucnirea Războiului Inelului, care urmează să fie relatată în cea de-a treia şi ultima parte.*

CARTEA A TREIA

Chapter 1

Pieirea lui Boromir

Aragorn urca dealul pieptiş, în fugă. Din când în când, se pleca la pământ. Hobbiţii aveau pasul uşor şi urmele lor nu erau lesne de desluşit, nici măcar pentru un Pribeag, însă către creastă, cărăruia se încrucişa cu un pârâu, aşa că desluşi în glia reavănă ceea ce căuta. „Pricep prea bine semnele acestea, îşi zise el. Frodo s-a avântat pe deal, în sus. Mă-ntreb ce-o fi văzut de pe culme. Dar, iată, cale-ntoarsă a făcut şi-a coborât colina iar."

Aragorn şovăi. Îşi dorea şi el să ajungă pe jilţul înalt, nădăjduind să vadă de acolo ceva care să-l călăuzească printre nedumeririle sale; dar timp n-avea de irosit. Ţâşni deodată înainte şi porni în fugă către culme, luând-o de-a curmezişul peste lespezile uriaşe, apoi în sus, pe scări. Se aşeză pe jilţul înalt şi privi în zare. Numai că soarele îi păru întunecat, iar lumea înnegurată, depărtată. Îşi aruncă ochii împrejur, pornind dinspre miazănoapte, dar, afară de colinele din zare, nimic nu i se dezveli privirii; iar de nu s-ar fi aflat aşa departe, ar fi văzut din nou, în tăriile cerului, o pasăre uriaşă, ca o pajură, lăsându-se molcom, în cercuri largi, la pământ.

Şi, chiar în vreme ce scruta împrejurimile, urechea lui dibace prinse nişte sunete ce veneau dinspre codrii de la poale, de pe malul apusean al Râului. Se încordă. Auzi strigăte şi printre ele desluşi cu groază nespusă glasurile aspre ale orcilor.

Apoi, brusc, răsună chemarea adâncă a unui corn măreţ, iar vaierul lui se izbi de povârnişuri şi ecoul umplu hăurile, copleşind cu un urlet atotputernic vuietul cascadei.

— Cornul lui Boromir! strigă el. E la ananghie! Ţâşni de pe scări şi făcu un salt pe cărăruie.

— Vai mie! Mă urmăreşte nenorocul astăzi şi toate-mi merg de-a-ndoaselea. Unde-o fi Sam?

Pe măsură ce alerga, strigătele deveneau tot mai puternice, dar cornul răsuna acum mai slab, mai sfâşietor. Fioroase şi pătrunzătoare se înălţau ale orcilor urlete şi, fără veste, chemarea cornului pieri. Aragorn străbătu ultimul povârniş, dar, înainte să ajungă la poalele colinei, vacarmul se potoli; şi când o luă la goană spre stânga, într-acolo, sunetul se stinse

treptat, până nu se mai auzi deloc. Se năpusti printre arbori, scoţându-şi spada lucitoare şi strigând *Elendil! Elendil!*

Îl găsi pe Boromir într-o poieniţă din apropierea lacului — să fi fost la o milă de Parth Galen. Stătea sprijinit cu spatele de un copac uriaş, de parcă s-ar fi odihnit. Dar Aragorn văzu că era ciuruit de-o groază de săgeţi cu pană neagră; ţinea încă în mână sabia, frântă însă, de la mâner; alături stătea cornul spart în două. Împrejurul şi la picioarele lui, zăceau mormane de orci măcelăriţi.

Aragorn îngenunche lângă el. Boromir deschise ochii şi se căzni să vorbească.

Până la urmă, rosti molcom:

— Am încercat să-i iau Inelul lui Frodo. Îmi pare rău, mi-am dat obolul…

Se uită pieziş la vrăjmaşii răpuşi.

— S-au dus piticuţii, orcii i-au luat cu ei. Cred însă că-s în viaţă, pentru că i-au pus în lanţuri.

Tăcu şi pleoapele-i căzură grele. După o clipă, rosti iar:

— Rămas-bun, Aragorn. Du-te la Minas Tirith şi scapă-mi oamenii. Eu, unul, am dat greş.

— Nu, zise Aragorn, luându-i mâna şi sărutându-l pe frunte. Am biruit. Puţini se pot lăuda cu astfel de izbândă. Fii pe pace. Minas Tirith n-o să cadă.

Boromir surâse.

— Încotro au luat-o? Era şi Frodo cu ei? întrebă Aragorn. Dar Boromir nu mai rosti nici o vorbă.

— Vai mie! făcu Aragorn. Astfel se stinge vlăstarul lui Denethor, Seniorul Turnului Străjii. Şi ce sfârşit amar! Frăţia-i toată risipită. Şi cel care-a greşit sunt eu. Zadarnic s-a-ncrezut Gandalf în mine. Acum ce să mai fac? Boromir mi-a lăsat cu limbă de moarte să plec la Minas Tirith şi asta e şi voia inimii mele; dar unde-or fi Inelul şi Purtătorul lui? Cum să le dau de urmă, ca să salvez onoarea din ruină?

Rămase o vreme în genunchi, hohotind aplecat, cu mâna lui Boromir încleştată într-a sa. Aşa îl găsiră Legolas şi Gimli. Veniseră dinspre povârnişurile apusene ale colinei, târându-se fără preget printre arbori, ca după vânat. Gimli ţinea o bardă în mână, iar Legolas cuţitul lui cel lung; nu mai avea nici o săgeată. Când ajunseră în poieniţă, încremeniră uluiţi; apoi îşi plecară frunţile o clipă, cu durere, căci pricepură îndată ce se petrecuse.

— Vai mie! zise Legolas, apropiindu-se de Aragorn. Am hăituit şi-am sfârtecat o groază de orci în codru, dar am fi fost mai de folos aici. Am dat fuga de cum am auzit cornul, se pare însă că-i prea târziu. Mă tem că eşti rănit de moarte.

— Boromir s-a prăpădit, zise Aragorn. Eu sunt nevătămat, căci n-am fost aici, cu el. A căzut apărându-i pe hobbiţi, pe când eram departe, pe colină.

— Hobbiţii! strigă Gimli. Păi, unde sunt? Unde e Frodo?

— Nu ştiu, răspunse Aragorn pierit. Până să moară, Boromir mi-a spus că orcii i-au legat; şi bănuia că erau încă în viaţă. L-am trimis să-i urmărească

pe Merry şi pe Pippin; dar n-am avut vreme să-l mai întreb dacă Frodo şi Sam erau cu el. Azi toate mi-au mers de-a-ndoaselea. Ce facem acum?

— Întâi să ne-ngrijim de răposat, spuse Legolas. Nu-l putem lăsa să zacă aşa ca o mortăciune, printre orcii ăştia scârboşi.

— S-o facem însă iute, zise Gimli. Nici lui nu i-ar plăcea să zăbovim. Trebuie să luăm urma orcilor, de mai e vreo nădejde că-s vii ostaticii din Frăţie.

— Dar nu ştim dacă Purtătorul Inelului e printre ei sau nu, zise Aragorn. Se cuvine oare să-l părăsim? N-ar trebui să-l căutăm pe el întâi? Ce-alegere cumplită ni se cere!

— Atunci să-ncepem cu ce-i mai degrabă, spuse Legolas. N-avem nici vreme, nici unelte să ne-nhumăm cum se cuvine camaradul şi nici să-i facem un mormânt. Am putea să-i ridicăm o movilă de pietre.

— Ar fi anevoios şi ne-ar lua mult timp, căci bolovanii potriviţi nu-i putem găsi decât pe malul râului, zise Gimli.

— Atunci să-l aşezăm într-o luntre cu tot cu armele sale şi ale vrăjmaşilor răpuşi, zise Aragorn. O să-l trimitem spre cascada Rauros şi-o să-l încredinţăm Anduinului. Râul Gondorului se va-ngriji ca oasele să nu-i fie spurcate de vreo făptură ticăloasă.

Se apucară iute să cerceteze stârvurile orcilor, adunându-le grămadă săbiile, coifurile sparte şi scuturile.

— Ia uitaţi-vă! strigă Aragorn. Am găsit însemnele!

Scoase din mormanul sinistru de arme două cuţite cu lama subţire, încrustate cu auriu şi roşu, iar apoi găsiră şi tecile negre, bătute în nestemate mici, sângerii.

— Astea nu sunt scule orceşti, zise el. Le-au purtat hobbiţii. Fără doar şi poate, orcii i-au dezarmat, dar s-au temut să păstreze cuţitele, ştiind că-i vorba de făuririle copleşite de blesteme ale apusenilor, spre ruinarea Mordorului. Ei, acu', dacă mai trăiesc, prietenii noştri sunt complet dezarmaţi. Am să iau aceste lucruri, în speranţa deşartă c-o să li le-napoiez.

— Iar eu, spuse Legolas, am să iau toate săgeţile pe care le găsesc, căci tolba mi-e goală.

Scotoci prin grămadă, pe de lături, şi găsi multe întregi şi mai lungi decât cele folosite de orci. Le cercetă îndeaproape. Iar Aragorn se uită la trupurile sfârtecate şi zise:

— Mulţi dintre cei ce zac aici nu-s din Mordor. Unii se trag de la soare-apune, din Munţii Ceţoşi, că doar oi mai şti şi eu câte ceva despre orci şi despre neamul lor. Şi iată şi-alţii ce-mi par cam ciudaţi. Veşmintele lor nu-s, nicidecum, după croiala orcească!

Se referea la patru soldaţi-spiriduşi de statură mai înaltă, oacheşi, cu ochii piezişi, cu picioarele groase şi mâinile mari. Erau înarmaţi cu săbii scurte, late, fără curbura tăişurilor orceşti; şi-aveau arcuri de răchită, de aceeaşi formă şi lungime cu ale oamenilor. Pe scuturile lor, în mijloc, se vedea o ticluire ciudată: o mână mică, albă pe un fundal negru; în partea din faţă a coifurilor lor era încrustată cu un metal alb runa S.

— N-am mai văzut însemnele astea niciodată, zise Aragorn. Ce-or fi vrând să spună?

— S vine de la Sauron, îi răspunse Gimli. Nu-i greu de descifrat.

— Nu, făcu Legolas. Sauron nu foloseşte rune de-ale elfilor.

— Şi nici nu-şi spune numele adevărat; nu permite nici măcar să-i fie scris sau rostit, zise Aragorn. Mai mult, nu foloseşte albul. Orcii care slugăresc în Barad-dur au drept semn Ochiul Roşu.

Rămase o clipă pe gânduri.

— Bănuiesc că S vine de la Saruman, adăugă el într-un târziu. Nu-s semne bune în Isengard, iar Apusul a devenit nesigur. E aşa cum s-a temut Gandalf: într-un fel sau altul, trădătorul Saruman a aflat de călătoria noastră. Se pare că ştie şi de căderea lui Gandalf. Iscoadele din Moria or fi-nşelat vigilenţa celor din Lorien sau or fi ocolit ţinutul acela şi-or fi venit în Isengard pe alte căi. Orcii călătoresc repede. Dar Saruman are mai multe canale prin care primeşte veşti. Ţii minte păsările?

— Până una-alta, n-avem vreme de dezlegat cimilituri, zise Gimli. Hai să-l ducem pe Boromir de-aici.

— Dar după ce terminăm treaba, va trebui să dezlegăm şi cimilituri, dacă-i vorba s-o luăm pe calea cea bună, răspunse Aragorn.

— Poate că nici nu există vreo cale bună, rosti Gimli.

Gnomul îşi luă securea şi începu să taie câteva crengi. Le prinseră cu coarde de arc şi îşi aşternură mantiile peste ele. Pe năsălia aceasta improvizată îşi purtară tovarăşul la mal, împreună cu trofeele sale din ultima bătălie, alese de ei să-l însoţească. Nu era cale lungă, dar nici nu le fu uşor, căci Boromir fusese un bărbat înalt şi puternic.

Aragorn rămase la malul apei, urmărind cu privirea catafalcul, în timp ce Legolas şi Gimli o luară iute înapoi, pe jos, spre Parth Galen. Aveau de mers mai bine de o milă, aşa că trecu ceva vreme până se întoarseră vâslind iute în două bărci de-a lungul malului.

— Ce ciudat! exclamă Legolas. Nu erau decât două bărci trase pe mal. Celelalte au dispărut fără urmă.

— Au trecut orcii pe-acolo? întrebă Aragorn.

— N-am observat nici un semn de-al lor, răspunse Gimli. Oricum, dacă veneau, nu mai rămâneau nici bărcile, nici bagajele. Le-ar fi luat cu ei sau le-ar fi distrus pe toate.

— Am să cercetez pământul când o s-ajungem acolo, zise Aragorn. Şi astfel, îl aşezară pe Boromir în luntrea care avea să-l poarte departe. Gluga cenuşie şi mantia elfească le împăturiră şi i le puseră sub cap. Îi pieptănară pletele lungi, negre şi i le răsfirară pe umeri. La brâu, îi strălucea cingătoarea de aur primită în Lorien. Coiful i-l aşezară alături, iar în poală cornul spart, precum şi plăselele şi resturile săbiei sale rupte; la picioare îi puseră săbiile vrăjmaşilor. Apoi, după ce legară prora de pupa celeilalte bărci, îl traseră la apă. Vâslină trist de-a lungul malului şi, după ce cotiră în canalul cu unde repezi, trecură de pajiştea înverzită de la Parth Galen. Povârnişurile abrupte ale înălţimilor Toi Brandir luceau: trecuse bine de

amiază. Pe măsură ce se îndreptau spre miazăzi, din Rauros se înălţau aburi, licărind tremurător dinaintea lor — o pulbere de aur. Vuietul şi tunetul cascadei zguduiră văzduhul neclintit. Dezlegară şi împinseră plini de mâhnire luntrea funerară: acolo zăcea Boromir şi se odihnea în pace, lunecând peste sânul undelor călătoare. În vreme ce vâsleau îndărăt, pe el îl luă curentul. Trecu plutind pe lângă ei şi luntrea se depărta până ajunse un punct întunecat în lumina aurie; apoi, brusc, dispăru. Cascada Rauros curgea nestingherită la vale. Râul îl luase pe Boromir, fiul lui Denethor, şi astfel nimeni nu-l mai zări vreodată prin Minas Tirith, contemplând dimineaţa din Turnul Alb. Dar după aceea, multă vreme se vorbi în Gondor despre cum trecuse luntrea elfească peste cascadă şi peste heleşteul înălbit de spumă şi îl purtase în jos, prin Osgiliath şi prin nenumăratele guri ale Anduinului, până la Marea cea Mare, în noapte, sub cerul plin de stele.

Cei trei rămaseră o vreme tăcuţi, uitându-se lung în urma lui. Apoi Aragorn vorbi:

— Îl vor căuta cu privirea din Turnul Alb, dar el nu se va mai întoarce nici de pe mare, nici din munţi.

Şi începu atunci să cânte încetişor:

Prin Rohan, peste mlaştini şi câmpii cu iarba-naltă
Vine Vântul de Apus, printre ziduri îmi tresaltă.
„Ce solii mi-aduci din vest, pe seară, tu, neobosite vânt?
L-ai zărit pe Boromir, voinicul, pe lună, sub al stelelor veşmânt?"
„L-am văzut pribegind peste şapte izvoare, peste ape mari, cenuşii;
L-am văzut păşind pe tărâmuri deşarte, până s-a dus pe pustii
în umbrele de miazănoapte. Apoi, nu mai ştiu.
Să fi auzit vântul de-apus cornul de os al lui Denethor fiu?"
„O, Boromir! Am privit de pe ziduri, departe, spre miazănoapte,
Dar nu te-ai arătat de pe tărâmul deşert de care oamenii n-au parte."

Apoi cântă Legolas:

Vântul de Miazăzi dinspre mare, de pe dune şi steiuri zboară,
Purtând vaietul pescăruşilor, apoi la poartă cu geamăt coboară.
„Ce veşti din miazăzi mi-aduci pe-nserat, tu, vânt de suspin?
Unde-i voinicul Boromir? Zăboveşte prea mult şi mă umple de chin."
„Nu mă-ntreba unde îi e lăcaşul — puzderie de oseminte acolo au lăsat,
Pe ţărmuri albe, pe ţărmuri negre, sub cerul de furtună frământat;
Atâţia au străbătut Anduinul s-ajungă la tremurătoarea mare.
Întreabă-l pe Vântul de Miazănoapte cel ce-mi trimite veşti sub soare."
„O, Boromir! Îndărătul porţii drumul către mare o ia spre miazăzi,
Dar tu nu te-ai întors cu ţipătul pescăruşilor din gurile mării pustii."

După aceea, Aragorn cântă iar:

Vântul de Miazănoapte colindă dinspre Poarta Regilor, peste urlătoare,
Şi cornul lui răsună prin turn curat, ca o răcoare.
„Ce veşti mi-aduci acum din miazănoapte, o, tu, prea aprig vânt?
Ce veşti de la Boromir Viteazu'?
Căci dus e de demult."
„I-am auzit strigarea mai jos de Amon Hen.
Acolo atâţi potrivnici a-nfruntat!
Scutul despicat şi sabia lui frântă pe ape i le-au dat.
Şi spre odihnă blândă capul mândru, chipul tandru şi mădularele i-au pus.
Iar Rauros, cascada aurie Rauros, la sânul ei l-a dus."
„O, Boromir! Turnul Străjii spre miazănoapte va privi
Spre Rauros, cascada aurie Rauros, de-a pururea şi-o zi."

Cu acestea, sfârşiră. Apoi întoarseră barca şi porniră cât puteau de iute contra curentului, îndărăt, la Parth Galen.

— Mi-ai lăsat mie Vântul de Răsărit, rosti Gimli, dar n-am să scot o vorbă despre el.

— Aşa se şi cuvine, zise Aragorn. Cei din Minas Tirith sunt răbdători cu Vântul de Răsărit, dar nu-i cer veşti. Acum că Boromir şi-a găsit calea, trebuie să ne-o aflăm şi noi degrab' pe-a noastră.

Aruncă o privire iute, dar scrutătoare, asupra pajiştii înverzite, plecându-se mereu la pământ.

— Picior de orc n-a călcat pe-aici, spuse el. Altminteri, nimic nu e sigur. Toate urmele noastre dus-întors se văd clar. Nu-mi dau seama dacă a revenit vreun hobbit de când îl căutăm pe Frodo.

Se duse iar la mal aproape de locul unde firicelul de apă se vărsa în râu.

— Aici sunt câteva urme clare, zise el. Un hobbit s-a tot vânturat în apă şi-napoi, dar nu-mi dau seama când.

— Şi cum crezi tu atunci că s-ar dezlega cimilitura asta? îl întrebă Gimli.

Aragorn nu răspunse pe dată, ci se întoarse în tabăra lor, să se uite la bagaje.

— Lipsesc două raniţe, zise el, şi una dintre ele e sigur a lui Sam: era destul de grea. Acesta-i, prin urmare, răspunsul: Frodo a plecat cu barca, împreună cu slujitorul său. Trebuie să se fi întors în timp ce noi toţi eram departe. M-am întâlnit cu Sam când urcam colina şi i-am spus să vină după mine; dar pur şi simplu nu m-a ascultat. I-a citit gândurile stăpânului său şi s-a întors aici înainte ca Frodo să fi plecat. Nu i-a fost uşor să scape de Sam.

— Dar de ce să ne fi lăsat aşa, fără să ne spună? zise Gimli. Ciudată faptă.

— Şi demnă de toată lauda, adăugă Aragorn. Cred că Sam a avut dreptate. Frodo n-a vrut să-şi ia prietenii cu el, în Mordor, la moarte sigură. Dar ştia una şi bună, că trebuie să ajungă acolo. S-a întâmplat ceva după plecarea noastră, ceea ce l-a făcut să-şi înfrângă spaima şi-ndoiala.

— Poate că au dat peste el hăitaşii orci, şi-a fost nevoit să fugă, zise Legolas.

— Da, bineînţeles c-a fugit, spuse Aragorn, dar cred că nu din pricina orcilor.

Însă nu scoase o vorbă despre temerile sale în legătură cu ceea ce-l făcuse pe Frodo să ia brusc această hotărâre şi să fugă. Multă vreme avea să păstreze taina ultimelor cuvinte ale lui Boromir.

— Ei bine, măcar am lămurit cât de cât situaţia, pentru moment, zise Legolas. Frodo nu mai e pe malul ăsta al râului; asta nu înseamnă însă că a luat o barcă. Iar Sam îl însoţeşte; numai el putea să ia raniţa.

— Prin urmare, spuse Gimli, avem de ales fie să ne suim în barca asta care ne-a mai rămas şi s-o pornim pe urmele lui Frodo, fie s-o luăm pe jos, după orci. Slabe speranţe în ambele cazuri. Am pierdut cam mult timp.

— Ia stai să mă gândesc puţin, zise Aragorn. Am să fac o alegere corectă şi-am să preschimb răul acestei zile nefericite.

Rămase o clipă pe gânduri.

— Am să mă iau după orci, rosti el într-un târziu. L-aş fi călăuzit pe Frodo către Mordor şi l-aş fi însoţit până la capăt; dar, dacă mă apuc să-l caut acum prin pustiu, va trebui să-i las pe ostatici pradă torturilor şi morţii. În sfârşit îmi spune şi mie inima ceva limpede: soarta Purtătorului Inelului nu mai e în mâinile mele. Frăţia şi-a împlinit menirea. Cu toate acestea, noi, cei ce-am rămas, nu-i putem abandona pe-ai noştri cât mai avem un strop de vlagă. Hai! La drum! Lăsaţi aici tot ce nu ne e de absolută trebuinţă. O să mergem întins zi şi noapte!

Traseră ultima barcă pe uscat şi o duseră spre pâlcul de arbori. Puseră sub ea tot calabalâcul care le prisosea şi nu-l puteau căra cu ei. Apoi plecară de la Parth Galen. Era pe la chindie când ajunseră iar în poieniţa unde se prăpădise Boromir. Acolo luară urmele orcilor. Nu le fu greu deloc.

— Nici un alt neam nu face asemenea prăpăd, zise Legolas. Se pare că tare le place să sfârtece şi să nimicească tot ce creşte, chiar dacă nu le stă în cale.

— Cu toate acestea, sunt iuţi de picior, adăugă Aragorn, şi-s neobosiţi. Iar mai încolo s-ar putea să ne căutăm cărarea pe pământuri pietroase şi pustii.

— Atunci, după ei, zise Gimli. Şi gnomii sunt în stare să ţină pasul şi nu ostenesc nici ei mai degrabă ca orcii. Numai că hăituirea ne va fi lungă: ne-au cam luat-o înainte.

— Da, spuse Aragorn, avem nevoie cu toţii de puterea de îndurare a gnomilor. Dar haideţi! O să pornim pe urmele vrăjmaşului, cu sau fără nădejde. Vai şi-amar de ne-om dovedi mai iuţi ca ei! Hăituirea asta va fi socotită o minune în Cele Trei Neamuri: al Elfilor, al Gnomilor şi-al Oamenilor. Şi-acum, s-o luăm din loc!

Se avântă ca un cerb. O luă val-vârtej printre arbori. Acum, că ştia ce-avea de făcut, îi călăuzea ca vântul şi ca gândul. În urmă lăsară codrul de lângă lac. Povârnişuri nesfârşite, întunecate şi colţuroase urcară, sub cerul însângerat de asfinţit. Se lăsă înserarea. Se depărtară, ca nişte umbre cenuşii dintr-un tărâm de piatră.

Chapter 2

Călăreţii din Rohan

Se lăsă şi mai mult întunericul. Îndărătul lor, ceaţa pogorâse printre arborii de la poale şi lâncezea pe firul palid al Anduinului, dar cerul era senin. Se arătară stelele. Luna ceruită plutea la apus, iar steiurile azvârleau umbre întunecate. Ajunseseră la poalele colinelor de piatră şi slăbiră pasul, căci urmele nu mai erau uşor de desluşit. Aici, înălţimile Emyn Muil se întindeau de la miazănoapte la miazăzi în două şiruri lungi, surpate. Partea de apus a fiecărei creste era abruptă şi anevoioasă, dar la răsărit panta se înălţa mai lin şi era brăzdată de numeroase făgaşuri şi vâlcele. Cei trei tovarăşi bâjbâiră noaptea întreagă prin ţinutul acesta pietros, urcând pe culmea primei creste, care era şi cea mai înaltă, şi coborând apoi iar în negura unei văi adânci ce şerpuia de cealaltă parte.

Acolo, la ceasul de răcoare de dinaintea zorilor, îşi traseră o clipă sufletul. Luna scăpătase de mult în faţa lor, iar stelele sclipeau deasupra; nu se arătase încă prima geană de lumină peste colinele dindărăt. O clipă, Aragorn rămase descumpănit: urma orcilor cobora până în vale, dar apoi se făcea nevăzută.

— Pe ce drum crezi c-au luat-o? întrebă Legolas. Pe cel de miazănoapte, ca să scurteze calea către Isengard, sau către Fangorn, dacă, aşa cum bănuieşti, ăsta le e ţelul? Ori spre miazăzi, ca s-ajungă la Scăldătoarea Enţilor?

—Indiferent unde-ar vrea s-ajungă, în nici un caz n-ar alege râul, zise Aragorn. Iar de nu-i zarvă în Rohan şi Saruman nu şi-a sporit puterea, au s-o ia pe calea cea mai scurtă, de-a curmezişul câmpiilor rohirrimilor. Hai s-o pornim spre miazănoapte!

Valea se întindea împietrită, străjuită de colinele costelive, iar pe fundul ei şiroia un pârâiaş printre bolovani. În dreapta se ridica o stâncă

ameninţătoare, iar la stânga povârnişuri cenuşii, estompate şi umbrite în inima nopţii. Îşi continuară drumul către miazănoapte, mai bine de-o milă. Aragorn cerceta, aplecându-se mereu, ascunzişurile şi făgaşele către creastă. Legolas o luase ceva mai înainte. Deodată, elful scoase un strigăt, iar ceilalţi se apropiară în fugă de el.

— Tocmai am trecut pe lângă unii dintre cei pe care-i urmărim, zise el. Ia uitaţi-vă!

Arătă cu degetul, iar ei îşi dădură seama că „bolovanii" de la poalele povârnişului nu erau altceva decât un morman de cadavre. Numărară cinci orci morţi care zăceau acolo. Fuseseră seceraţi cu cruzime şi doi dintre ei erau descăpăţânaţi. Pământul mustea de sângele lor întunecat.

— Altă treabă ce trebuie descurcată! zise Gimli. Ca s-o dezlegăm, e nevoie de lumina zilei, pe care însă n-o putem aştepta.

— Oricum ai lua-o, nu trebuie să ne pierdem speranţa, rosti Legolas. Mai mult ca sigur, vrăjmaşii orcilor ne sunt prieteni. Sălăşluieşte vreun neam pe colinele astea?

— Nu, răspunse Aragorn. Rohirrimii se-abat rareori pe-aici, căci sunt departe de Minas Tirith. O fi vreun grup de oameni veniţi, cine ştie de ce, pe-acest tărâm? Nu-mi prea vine să cred.

— Atunci, ce părere ai? zise Gimli.

— Cred că vrăjmaşul şi-a luat el însuşi potrivnicul cu sine, îi răspunse Aragorn. Aceştia-s orci din miazănoapte, veniţi de departe. Printre cadavre nu se află nici un orc de vază, cu însemnele acelea ciudate. Bănuiesc că s-au încăierat; nu-i ceva neobişnuit la un neam tiran ca acesta. S-o fi iscat vreo neînţelegere în legătură cu drumul.

— Sau cu ostaticii, zise Gimli. Să sperăm că nu şi-au găsit sfârşitul pe-aici.

Aragorn cercetă pământul pe o rază mare, dar nu dădu peste alte urme de încăierare. Porniră mai departe. Spre răsărit, cerul începu să se lumineze palid; stelele scăpătau şi lumina cenuşie începea să crească. Ceva mai spre miazănoapte, dădură de un şănţuleţ unde curgea la vale un pârâiaş şerpuitor, care îşi croise făgaşul în stâncă. Din el se iviseră câteva tufe, iar pe margini se zăreau, ici-colo, pâlcuri de iarbă.

— În sfârşit! exclamă Aragorn. Uite şi urmele pe care le căutăm! Pe-aici, în susul acestui curs de apă, au luat-o orcii după încăierarea lor.

Iute porniră acum gonacii pe noul făgaş. Săreau din stâncă-n stâncă, înviorați, de parcă se odihniseră o noapte întreagă. Într-un târziu, ajunseră pe creasta colinei cenuşii; brusc îşi simţiră pletele răvăşite şi mantiile înfoiate de o boare: era briza răcoroasă a zorilor.

Se întoarseră: văzură cum, peste Râu, colinele din zare luaseră foc. Ziua se prăvălea în tării. Conturul roşu al soarelui se ridica peste umărul ţinutului întunecat. Spre soare-apune, în faţa lor, lumea zăcea neclintită, vagă, cenuşie; dar, pe măsură ce priveau, umbrele nopţii se risipeau, culorile pământului adormit se trezeau la viaţă: verdele se revărsa peste poienele Rohanului, aburi albi pâlpâiau pe deasupra pâraielor, iar în stânga,

la mai bine de treizeci de leghe depărtare, ţâşneau în licăriri albăstrii-violet culmile de nea strălucitoare ale Munţilor Albi, îmbujoraţi de ivirea zorilor.

— Gondor! Gondor! strigă Aragorn. Fie să te privesc din nou cândva, într-un ceas mai fericit! Nu mi-e dat încă drumul către pâraiele tale lucitoare, de miazăzi.

Gondor! Gondor, tu, aşternut între Munţi şi Mare!
Vântul de-Apus trecu pe-acolo; asupra Pomului de Argint, lumina care
Căzu ca ploaia-n grădinile regilor din veacuri de-altădată.
O, ziduri mândre! Turnuri dalbe!
Tron aurit şi tu, cunună-naripată!
O, Gondor, Gondor!
Fi-va-i mai fi dat Omului să vadă Pomul de-Argint oare?
Va mai hoinări cândva
Vântul de-Apus între Munte şi Mare?

— Şi-acum, la drum! zise el, smulgându-şi privirile dinspre miazăzi şi îndreptându-le undeva între soare-apune şi miazănoapte, spre calea ce-o aveau de străbătut.

De pe creasta unde stătuseră cei trei, povârnişul se prăvălea abrupt la picioarele lor. Dedesubt, la vreo douăzeci de stânjeni, se afla o platformă întinsă şi gloduroasă care se termina brusc la marginea unei stânci verticale: Peretele de Răsărit al Rohanului. Astfel luă sfârşit ţinutul Emyn Muil şi, dinaintea privirii lor, departe, în zare, se întindeau câmpiile verzi ale rohirrimilor.

— Ia uitaţi-vă! strigă Legolas, arătând cu degetul spre cerul stins de deasupra. Iar a apărut vulturul! Sus, în tării. Pare să zboare acum departe de ţinutul acesta, către miazănoapte. Înaintează cu viteză mare. Vedeţi?

— Nu, nici măcar ochii mei nu-l desluşesc, bunule Legolas, rosti Aragorn. Trebuie să fie cu adevărat tare sus. Mă întreb ce misiune-o fi având, dacă e vorba de aceeaşi pasăre pe care am mai văzut-o. Dar iată, mi se dezvăluie privirii ceva mişcător acolo, pe câmpie, ce-i mai la îndemână şi mai aproape, se pare.

— O mulţime, zise Legolas. E un grup mare care merge pe jos; dar mai mult nu pot spune, nu-mi dau seama de ce neam ar putea fi. Sunt multe leghe pân-acolo, bănuiesc că vreo douăsprezece; însă întinderea câmpiei e greu de măsurat.

— Eu, unul, zic că nu mai avem nevoie de nici o dâră, ca să ne călăuzească, zise Gimli. Să căutăm cât mai iute o cărăruie spre câmpie.

— Mă-ndoiesc c-o să găseşti vreo cale mai scurtă decât cea aleasă de orci, spuse Aragorn.

Îşi urmăreau acum vrăjmaşii în lumina limpede a zilei. Se părea că orcii merseseră întins, cu toată viteza. Din loc în loc, urmăritorii găseau tot felul

de lucruri pierdute sau aruncate: pungi de mâncare, coji şi resturi de pâine neagră veche, o mantie scurtă sfâşiată, un pantof potcovit, rupt, printre pietre. Cărarea îi ducea spre miazănoapte, de-a lungul crestei şi, până la urmă, ajunseră la o crăpătură adâncă, săpată în stâncă de un pârâu ce se rostogolea zgomotos la vale. Prin despicătura îngustă cobora o cărăruie, ca un şir de scări, până pe câmpie.

La capătul ei, păşiră ciudat de repede pe iarba Rohanului care se umfla vălurit, precum o mare verde, până hăt, la poalele Emyn Muilului. Pârâul tumultuos se făcea nevăzut într-o învolburare deasă de brâncuţă şi plante de apă, iar ei îi auziră clipocitul prin tunelele verzi, coborând povârnişuri uşoare, spre mlaştinile depărtate din Valea Scăldătorii Enţilor. Se pare că lăsaseră iarna agăţată îndărăt, de coline.

Aici aerul era mai blând, mai cald şi uşor înmiresmat, ca şi cum s-ar fi stârnit primăvara, iar seva ar fi urcat din nou în frunze şi ierburi. Legolas inspiră adânc, ca omul care trage prima înghiţitură de apă, după o sete nesfârşită, prin pustiuri.

— Ah! Mirosul reavăn! exclamă el. E mai bun ca un somn pe cinste. Hai să-i dăm zor!

— Pe-aici picioarele uşoare mai sprinten aleargă, zise Aragorn. Mai iute, poate, ca orcii potcoviţi cu fiare. Om putea de-acum să mai scurtăm distanţa!

Porniră unul după altul, alergând ca ogarii ce adulmecă mirosuri puternice, cu ochii sclipind de dorinţă. Drept spre apus, se căsca tăietura hidoasă a pârjolului imens, iscat de marşul greoi al orcilor; iarba suavă a Rohanului fusese scrumită şi înnegrită de trecerea lor. Deodată, Aragorn scoase un strigăt şi se întoarse într-o parte.

— Staţi! urlă el. Şi nu veniţi încă după mine!

O luă la fugă spre dreapta, depărtându-se de poteca principală pentru că văzuse urme de paşi într-acolo, despărţindu-se de celelalte — urmele unor picioare mici, nepotcovite. Dar, nu departe, acestea se încrucişau cu altele orceşti, care veneau tot dinspre Potecă, din faţă şi din spate; la un moment dat, urmele se întorceau brusc şi se pierdeau în pământul răscolit de vrăjmaşi. Aragorn se aplecă şi ridică ceva din iarbă; apoi se întoarse alergând.

— Da, zise el, e limpede, sunt urmele unui hobbit. Cred că ale lui Pippin. El e mai mic ca Merry. Şi ia uitaţi-vă aici!

Ridică ceva ce sclipi în soare. Părea o frunză proaspătă de mesteacăn, minunată şi ciudată pe câmpia aceea rară urmă de arbori.

— E paftaua de la o mantie elfească! strigară într-un glas Legolas şi Gimli.

— Nu cad fără pricină frunzele din Lorien, zise Aragorn. Asta n-a fost pierdută aşa, pur şi simplu, ci a lăsat-o cineva ca semn pentru cine s-ar întâmpla să treacă pe-aici. Cred că Pippin a *luat-o* la fugă alături cu drumul, tocmai pentru asta.

— Înseamnă că măcar el mai era în viaţă atunci, spuse Gimli. Şi era teafăr la minte şi la trup. Mi-a mai venit inima la loc. N-am făcut drumul de pomană.

— Să nădăjduim că n-a plătit prea scump pentru îndrăzneală, zise Legolas. Hai s-o pornim mai departe! Mi se rupe inima când mă gândesc la flăcăii ăia chipeşi, mânaţi ca nişte dobitoace.

Soarele urcă spre amiază, apoi începu să coboare uşor în tării. Din mare se ridicau nouri uşori departe, către miazăzi, răvăşiţi apoi în bătaia vântului. Soarele asfinţea. În urmă, umbrele creşteau, întinzându-şi braţele lungi dinspre răsărit. Gonacii nu slăbeau pasul. Trecuse deja o zi de când se prăpădise Boromir şi orcii erau încă departe. Nu se mai zăreau pe întinsul câmpiei.

Când îi cuprinseră umbrele nopţii, Aragorn se opri. Nu poposiseră decât o dată în lungul lor marş de peste zi, ca să-şi tragă sufletul, aşa că străbătuseră douăsprezece leghe de la peretele de răsărit, de unde porniseră în zori.

— Şi iată-ne, în sfârşit, în faţa unei mari nelămuriri, zise el. Oare-ar ii bine să ne odihnim peste noapte sau să ne continuăm calea şi să ne pierdem voinţa şi vlaga?

— Dacă nu s-or odihni şi ei, orcii au să ne-o ia mult înainte, de ne oprim să tragem un pui de somn, spuse Legolas.

— Dar oare nu-i firesc să-şi mai ia şi ei un răgaz? întrebă Gimli.

— Orcii călătoresc prea arar la vedere, sub lumina soarelui; şi, totuşi, aceştia aşa au făcut, zise Legolas. Sunt sigur că n-au să se odihnească la noapte.

— Dar dacă mergem pe-ntuneric, n-o să le putem lua urma, spuse Gimli.

— Cărarea-i dreaptă, n-o ia nici la stânga, nici la dreapta, cel puţin aşa mi se arată cât văd cu ochii, zise Legolas.

— V-aş putea călăuzi pe bâjbâite, în întuneric, ţinând-o drept înainte, rosti Aragorn; dar dacă ne rătăcim sau dacă o iau ei într-o parte, o să pierdem prea mult timp până găsim iar drumul.

— Şi mai e ceva, zise Gimli. Nu putem vedea decât pe lumină de zi dacă vreo urmă se-ndreaptă-n altă parte. De-o scăpa, cumva, vreun ostatic sau de-o fi purtat spre răsărit, să zicem, la Râul cel Mare, către Mordor, s-ar putea să trecem pe lângă semne fără să ne dăm, vreodată, seama.

— Aşa e, zise Aragorn. Dar dacă tălmăcesc eu bine semnele dindărătul nostru, orcii Mâinii Albe sunt cei mai numeroşi, iar ceata-ntreagă se-ndreaptă către Isengard. Drumul pe care-l urmează îmi întăreşte această presupunere.

— Şi, totuşi, ne-am pripi dacă am zice că le-am şti adevărata vrere, interveni Gimli. Dacă mai fuge cineva? În beznă am fi putut trece fără să ne dăm seama pe lângă semnele ce te-au călăuzit spre paftaua aceea.

— Nu te teme, orcii şi-au întărit straja de-atunci, iar ostaticii sunt şi mai istoviţi, zise Legolas. N-o să mai fugă nimeni, până n-om pune noi ceva la cale. Cum o s-o facem, nu se ştie, dar mai întâi trebuie să-i ajungem.

— Până şi eu, gnomul atâtor drumeţii, nu cel mai pirpiriu din neamul meu, m-aş cam codi să străbat în fugă tot drumul către Isengard fără mas, spuse Gimli. Şi mie-mi dă inima ghes să purced fără tăgadă, dar acum trebuie să-mi trag oleacă sufletu', ca s-o iau mai sănătos, apoi, la goană. Iar dacă tot ne odihnim, atunci nu-i vreme mai nimerită ca noaptea de smoală.

— V-am spus eu că-i greu de-ales, zise Aragorn. Cum să hotărâm?

— Tu ne eşti călăuza, spuse Gimli, şi te pricepi să iei urma vânatului. Tu ai să faci alegerea.

— Inima mă-ndeamnă s-o pornim mai departe, zise Legolas. Dar trebuie să ţinem unii de alţii. Am să-ţi urmez vrerea.

— Lăsaţi alegerea pe mâini stângace, rosti Aragorn. De când am trecut prin Argonath, am dat greş în toate.

Rămase pe gânduri o bună bucată de vreme, cu privirea pierdută în beznă, undeva, între apus şi miazănoapte.

— N-o să mergem pe-ntuneric, zise el într-un târziu. După părerea mea, e mai rău dacă ne scapă vreo urmă sau vreun semn. De-ar fi luna destul de luminoasă, ne-ar fi de folos, dar, vai, apune timpuriu şi-i firavă la cel dintâi pătrar.

— Şi-n noaptea asta-i, oricum, învăluită-n ceaţă, murmură Gimli. Ce bine-ar fi fost să ne dăruiască şi nouă Galadriel o rază de lumină, aşa cum a făcut cu Frodo!

— Las' că e bine-aşa. Raza va apărea acolo unde-i de trebuinţă, spuse Aragorn. Isprava e-n mâinile lui Frodo. Noi n-avem a face decât o treb'şoară fără importanţă în vremurile acestea de fapte glorioase. O urmărire vană, poate, din capul locului, pe care alegerea mea n-o face mai bună sau mai rea. Ei bine, am ales. Şi-acum, să folosim fiecare clipă cum putem mai bine.

Se trânti la pământ şi adormi pe dată, căci nu mai pusese geană peste geană din noaptea pe care-o petrecuseră sub umbrele stâncii Toi Brandir. Înainte de ivirea zorilor pe cer, se trezi şi se ridică în capul oaselor. Gimli era încă adâncit în braţele somnului, dar Legolas stătea în picioare, cu privirea pierdută spre miazănoapte, în întuneric, dus pe gânduri, tăcut, ca un arbore tânăr în noaptea neclintită.

— Sunt tare, tare departe, rosti el trist, întorcându-se spre Ragorn. Simt în inima mea că nu s-au odihnit în noaptea asta. Doar o pajură i-ar mai putea întrece-acum.

— Oricum, noi tot o să-i urmăm, ca să ne facem datoria, zise Aragorn.

Se aplecă şi îl trezi pe gnom.

— Hai! Trebuie s-o luăm din loc, spuse el. Le-am cam pierdut urma.

— Dar e întuneric încă, zise Gimli. Nici măcar Legolas nu i-ar putea zări de pe culmi, până nu se iveşte soarele.

— Mă tem că nu mai pot fi zăriţi nici de pe culmi, nici din câmpii, nici sub soare, nici sub lună, spuse Legolas.

— Acolo unde privirea dă greş, poate pământul să ne-aducă murmur, rosti Aragorn. Fără-ndoială că geme sub tălpile lor spurcate.

Se întinse la pământ, lipindu-şi urechea de glie. Rămase aşa, nemişcat, atât de multă vreme, încât Gimli începu să se întrebe dacă nu cumva îşi pierduse cunoştinţa sau nu adormise la loc. Zorii se iviră lucind şi, curând, fură învăluiţi de o lumină cenuşie. într-un târziu, se ridică, şi prietenii lui îi văzură chipul: era livid şi tras, iar privirea tulburată.

— Şoapta pământului e slabă şi nedesluşită, rosti el. Nimic nu-l străbate până la mile-ntregi de noi. Pieriţi şi depărtaţi sunt paşii vrăjmaşilor noştri. Dar tunătoare sunt copitele cailor. Mi se pare că i-am auzit şi pe când stăteam întins în somn, tulburându-mi visele: cai la galop, trecând spre soare-apune. Acum însă se depărtează parcă mai mult de noi, către miazănoapte. Mă-ntreb ce s-o fi petrecând în ţinutul acesta.

— Să mergem!

Şi astfel începu ziua a treia. În tot acest lung răstimp cu nor şi soare arzător abia de-şi trăseseră sufletul, când la pas, când la galop, de parcă nici o istovire nu le-ar fi putut ostoi focul ce-i mistuia. Vorbeau arar. Treceau peste singurătatea nesfârşită, iar mantiile lor elfeşti se pierdeau pe fundalul câmpiilor cu iarbă cenuşiu-verzuie; nici măcar în lumina răcoroasă a soarelui de-amiază nu mulţi ar fi fost ochii, fie ei şi de elf, care să-i fi desluşit, şi-aceia doar de foarte aproape. Îi mulţumeau ades Doamnei din Lorien pentru darul ei de *lembas,* căci puteau mânca din el, prinzând puteri, chiar şi în timp ce alergau.

Toată ziua, urma vrăjmaşului îi călăuzi drept înainte, înspre apus şi miazănoapte, fără vreo întrerupere, fără vreo abatere. Merseră iar zi de vară până-n seară, şi ajunseră la nişte povârnişuri golaşe, unde pământul se înălţa, umflându-se către linia unor dune joase dinaintea lor. Urma orcilor se pierdea pe măsură ce se curba dinspre miazănoapte, căci pământul devenise mai tare, iar iarba mai scurtă. În depărtare, spre stânga, se unduia Scăldătoarea Enţilor un fir de argint pe o duşumea înverzită. Nu se zărea nimic mişcând. Aragorn se minuna la tot pasul că nu vedeau nici urmă de om sau de animal. Sălaşurile rohirrimilor erau, în mare parte, la multe leghe înspre miazăzi, sub streaşina de arbori a Munţilor Albi, ascunşi acum în ceţuri şi în nori; totuşi stăpânii cailor îşi păstraseră destule herghelii şi grajduri în Emnet de la Răsărit, regiunea de la soare-răsare a ţinutului, iar păstorii hoinăriseră mult, adăpostindu-se prin corturi, chiar şi la vreme de iarnă. Dar acum toate pământurile erau pustii şi domnea peste ele o linişte care nu părea deloc prevestitoare de pace.

La căderea serii făcură iar popas. Străbătuseră de două ori câte douăsprezece leghe peste câmpiile Rohanului, iar zidul de la Emyn Muil se pierduse în umbrele răsăritului. Luna nouă abia licărea pe cerul ceţos, cu toate acestea răspândea o geană de lumină, iar stelele erau acoperite de un văl.

— Mă mustră acum ceva lăuntric pentru orice clipă de odihnă sau de răgaz în căutarea noastră, zise Legolas. Orcii au luat-o la goană, de parcă i-ar fi mânat toate bicele lui Sauron. Mă tem c-au ajuns deja în pădure şi la colinele întunecate, că trec chiar acum pe sub umbrele arborilor.

Gimli scrâşni din dinţi.

— Amar sfârşit pentru nădejdile şi truda noastră, spuse el.

— Poate că ai dreptate în privinţa nădejdii; dar nu şi-a trudei, zise Aragorn. Doar n-o să facem, aici, cale-ntoarsă. Deşi sunt vlăguit.

Privi îndărăt, de-a lungul drumului pe care îl străbătuseră, către noaptea ce se aduna la răsărit.

— Se petrece ceva necurat pe tărâmul acesta. Nu-mi miroase-a bine nici liniştea şi nici chiar luna asta palidă. Stelele abia licăresc; şi eu sunt atât de slăbit, cum rareori mi s-a-ntâmplat; slăbit, aşa cum nici un Pribeag n-ar trebui să fie atunci când i se dă o urmă clară. E o vrere care ne ia nouă iuţeala şi-o dă vrăjmaşului; şi care pune-n faţa noastră o barieră nevăzută — o moleşeală aciuată mai degrabă în inimă decât în mădulare.

— Aşa e, zise Legolas. Mi-am dat seama de asta de cum am coborât de pe Emyn Muil. Căci vrerea aceea nu e îndărătul, ci înaintea noastră.

Şi întinse mâna, indicând un punct depărtat, dincolo de ţinutul Rohan, înspre apusul ce se întuneca sub secera lunii.

— Saruman, murmură Aragorn. Însă n-o să ne facă să dăm bir cu fugiţii. Să facem iar popas va trebui, căci, iată, până şi luna se prăbuşeşte-n norii care se-adună. Dar calea noastră-i către miazănoapte, printre dealuri şi mlaştini, de-ndată ce s-o face iarăşi ziuă.

Ca de obicei, Legolas fu primul în picioare, dacă nu cumva stătuse aşa de cu seară.

— Scularea! Scularea! strigă el. Zorii sunt purpurii. Ciudate lucruri ne aşteaptă la poalele pădurii. Bune, rele — nu-mi dau seama, dar ceva ne cheamă. Scularea!

Ceilalţi săriră în picioare şi porniră de îndată la drum. Încet, încet, se iveau zorile. Când mai aveau un ceas până la amiază, ajunseră la povârnişurile înverzite ce se înălţau către crestele golaşe, aliniate drept către miazănoapte. La picioarele lor, pământul era uscat şi iarba scurtă, dar între ei şi râul care şerpuia adânc prin desişul de papură şi de stuf se aşternea o fâşie de nisipuri mişcătoare. lată cam de zece mile. La apus de povârnişul cel mai sudic, se vedea un rotocol mare, unde iarba fusese strivită şi bătucită de o puzderie de tălpi grele. De-acolo, urma orcilor o lua către miazănoapte, de-a lungul poalelor uscate ale colinelor. Aragorn se opri şi cercetă urmele îndeaproape.

— O vreme, s-au odihnit aici, zise el. Dar până şi dâra din afară e deja veche. Mă tem că inima ta adevăr grăit-a, Legolas: de trei ori câte douăsprezece ore au trecut, cred eu, de când orcii au stat aici, unde ne aflăm acum. Dac-au ţinut pasul, atunci ieri, pe la asfinţit, au ajuns la hotarele Fangornului.

— Nu văd nimic spre miazănoapte şi nici spre apus, afară de iarba ce se topeşte-n ceaţă, spuse Gimli. Oare am zări pădurea, dac-am urca pe coline?

— E încă foarte departe, zise Aragorn. Din câte-mi amintesc eu, dealurile acestea se-ntind până la mai bine de opt mile înspre miazănoapte şi-apoi o

iau uşor spre apus, către izvoarele Scăldătorii Enţilor unde — să tot fie vreo cincisprezece mile — se aşterne un ţinut nesfârşit.

— Păi, hai să mergem, rosti Gimli. Picioarele mele să nu se mai plângă. De nu mi-ar fi inima atât de grea, şi-ar da şi ele mai mult silinţa.

Soarele scăpata când se apropiară, în sfârşit, de capătul colinelor. Mărşăluiseră ore întregi, fără odihnă. Acum mergeau încet, iar Gimli se cocoşase de tot. Tari ca piatra erau gnomii la muncă şi la drum, dar cursa asta fără capăt începu să-şi spună cuvântul, pe măsură ce nădejdea i se ofilea în inimă. Aragorn mergea în urma lui întunecat şi tăcut, aplecându-se din când în când să cerceteze vreun semn sau vreo urmă de pe pământ. Numai Legolas păşea la fel de uşor ca totdeauna; picioarele lui abia atingeau vârful ierbii şi nu lăsau nici o urmă. Dar, aşa cum erau făcuţi elfii, găsea resursele necesare şi putea să doarmă — dacă acesta ar fi cuvântul cel mai potrivit din punctul de vedere al oamenilor — odihnindu-şi mintea pe cărările ciudate ale viselor elfeşti, chiar şi când păşea cu ochii deschişi, în lumina acestei lumi.

— Să urcăm pe colina asta înverzită, zise el.

ÎI urmară vlăguiţi, târându-se pe povârnişul nesfârşit, până ajunseră sus în vârf. Era o măgură rotunjită, golaşă ca-n palmă şi singuratică, în partea extremă de miazănoapte a şirului de coline. Soarele pierise şi umbrele serii căzură ca o cortină. Erau singuri într-o lume cenuşie, fără formă, fără noimă. Doar între apus şi miazănoapte, departe, se zărea ceva întunecat în lumina care se stingea: erau Munţii Ceţoşi şi pădurile de la poale.

— Pe-aici nu se vede nici un semn să ne călăuzească, zise Gimli. Aşa că va trebui să ne oprim iar şi să mai irosim o noapte. S-a lăsat şi frigul.

— Vântul bate dinspre culmea înzăpezită, spuse Aragorn.

— Şi până dimineaţă o s-ajungă la răsărit, zise Legolas. Odihniţi-vă, dacă simţiţi nevoia. Dar nu vă pierdeţi nădejdea. Nu se ştie ce ne-aduce ziua de mâine. Noaptea e un sfetnic bun.

— De trei ori a răsărit soarele de când am pornit hăituiala, dar tot nu ne-am luminat, zise Gimli. Nu ne-am lămurit cu nimic.

Noaptea se pogora tot mai răcoroasă. Aragorn şi Gimli adormiseră şi, de câte ori se trezeau, îl vedeau pe Legolas în picioare, alături de ei, sau plimbându-se de colo-colo, îngânând încetişor pe limba lui; şi, pe măsură ce cânta, se aprindeau stelele dalbe pe bolta neagră. Astfel se scurse noaptea. Priviră împreună cum creşteau agale zorile pe cerul acum gol şi senin, până ce, la o vreme, se ivi şi soarele. Era palid, străveziu. Vântul ajunsese la răsărit şi toată ceaţa se risipise; în jurul lor se întindeau ţinuturi mohorâte şi nesfârşite în lumina amară.

În faţă şi spre răsărit, văzură platourile golaşe bântuite de vânt ale Rohanului, pe care le mai zăriseră cândva, de pe malul Râului cel Mare. Între apus şi miazănoapte se ridica neclintit întunecatul codru Fangorn; poalele lui umbroase se întindeau pe încă vreo zece leghe, iar povârnişurile împădurite se pierdeau hăt-departe, amestecându-se cu zarea albastră. Undeva îndărăt pâlpâia, ca şi cum ar fi plutit pe un nor cenuşiu, fruntea

albă a vârfului Methedras, ultimul din Munţii Ceţoşi. Scăldătoarea Enţilor curgea dinspre codru către ei, iute şi îngustă acum, despicată de bancuri până în străfunduri. Într-acolo se îndreptau urmele orcilor, venind dinspre coline.

Aragorn îşi plimbă de câteva ori privirea scrutătoare de-a lungul dârei dintre râu şi codru şi văzu, departe, înecată în verdeaţă, o umbră, ca o pată întunecată ce se deplasa cu iuţeală. Se aruncă la pământ şi ascultă iar, încordându-se. Alături de el, Legolas desluşi însă, ţinându-şi mâna lungă şi fină streaşină la ochii lui de elf, că umbrele şi petele de culoare nu erau altceva decât o puzderie de siluete minuscule de călăreţi. Vârfurile lăncilor pe care le purtau sclipeau în lumina zorilor, ca nişte steluţe de pe tărâmul celălalt. Departe, îndărătul lor, se înălţau rotocoale subţiri de fum cernit. Peste câmpiile goale era atâta linişte, încât Gimli auzea vântul prin iarbă.

— Călăreţi! strigă Aragorn, sărind în picioare. O mulţime de călăreţi pe armăsari iuţi care se îndreaptă către noi.

— Da, zise Legolas, sunt o sută cinci. Bălai le este părul şi lucitoare, lăncile. Căpetenia lor e foarte înaltă.

Aragorn surâse.

— Ascuţiţi mai sunt ochii elfilor, zise el.

— Ba mai mult, făcu Legolas, pot să-ţi spun că sunt cam la cinci leghe de noi.

— De-or fi cinci sau de-o fi una, tot aia e, zise Gimli; n-avem cum scăpa de ei, pe tărâmul ăsta pustiu. O fi mai bine să-i aşteptăm aici sau să ne continuăm drumul?

— O să aşteptăm, spuse Aragorn. Sunt vlăguit, iar urmărirea noastră, oricum, a cam dat greş. Sau, hai să zicem, ne-au luat-o alţii înainte; pentru că aceşti călăreţi se întorc pe urmele lăsate de orci. S-ar putea să primim veşti de la ei.

— Sau lovituri de lance, adăugă Gimli.

— Văd trei şei goale, dar nici urmă de hobbiţi, spuse Legolas.

— N-am zis c-o să primim veşti bune, zise Aragorn. Dar cum or fi, bune sau rele, o s-aşteptăm aici.

Cei trei plecară de pe culmea pe care ar fi putut fi uşor zăriţi ca o pată pe fundalul cerului palid şi coborâră uşor povârnişul dinspre miazănoapte. Aproape de poalele colinei se opriră şi, după ce se înfăşurară în mantii, se aşezară grămadă pe iarba pălită. Timpul se scurgea anevoie, cu caznă. Vântul bătea tăios şi iscoditor. Gimli nu se simţea deloc în apele lui.

— Ce ştii despre călăreţii ăştia, Aragorn? întrebă el. Oare nu facem decât să stăm aici şi s-aşteptăm o moarte grabnică?

— Am fost printre ei, răspunse Aragorn. Sunt mândri şi căpoşi, dar au inima curată şi-s generoşi în gând şi-n faptă; cutezători, dar nu tirani; înţelepţi, dar neînvăţaţi; nu scriu cărţi, dar cântă mult, la fel cum făceau copiii oamenilor înainte de Anii Întunecimii. Însă nu mai ştiu ce s-o fi întâmplat pe-aici în ultima vreme şi nici ce-o fi în mintea rohirrimilor acum, când sunt între trădătorul Saruman şi ameninţarea lui Sauron. Sunt prieteni

vechi cu cei din Gondor, deşi nu se înrudesc cu ei. E pierdută în negura uitării vremea când Eorl cel Tânăr i-a adus din miazănoapte şi-s mai degrabă neam cu bardingii din Ţinutul de Jos şi cu beorningii din Codru printre care mai pot fi zăriţi mulţi bărbaţi înalţi şi bălai, aşa cum sunt călăreţii din Rohan. Bine măcar că nu se dau în vânt după orci.

— Dar Gandalf zicea ceva despre un zvon cum c-ar plăti tribut ţinutului Mordor, interveni Gimli.

— La fel ca Boromir, nu-i dau crezare, rosti Aragorn.

— Curând ai să afli adevărul, zise Legolas. S-au apropiat deja foarte mult de noi.

La o vreme, până şi Gimli auzi tropotul depărtat al copitelor. Călăreţii se abătură din cărare, depărtându-se de râu, şi se apropiau acum de dune. Zburau ca vântul.

Câmpia răsuna de glasurile lor puternice şi desluşite. Brusc, acestea umplură văzduhul ca un tunet şi călăreţul din faţă coti, trecând pe la poalele colinei, călăuzind ceata înapoi, către miazăzi, de-a lungul marginii de apus a dunelor. După el o porniră cu toţii un şir lung de bărbaţi înveşmântaţi în zale, iuţi, strălucitori, la care ţi-era mai mare dragul să priveşti.

Caii lor erau uriaşi, puternici şi zvelţi, cu părul cenuşiu, lucitor; cozile lungi fluturau în vânt, iar coamele cădeau împletite pe grumazurile semeţe. Oamenii care îi călăreau nu erau nici ei mai prejos: înalţi şi lungi în picioare; părul ca inul le flutura îndărăt, pe sub coifurile uşoare, în cozi lungi, unduitoare; chipurile le erau aspre şi tăioase. Lăncile parcă nesfârşite din mâinile lor erau din lemn de frasin; scuturi pictate le atârnau la spate şi săbii lungi la brâu, iar cămăşile din zale le-acopereau genunchii.

Galopau doi câte doi, ridicându-se din când în când în şa, scrutând înainte sau împrejur; păreau a nu-i fi zărit pe cei trei străini care stăteau tăcuţi şi îi priveau. Când să treacă toată ceata, Aragorn se ridică şi strigă cu un glas răsunător:

— Ce veşti ne-aduceţi de la miazănoapte, călăreţilor din Rohan?

Cu o iuţeală şi o îndemânare uluitoare, aceştia îşi strunină armăsarii, se rotiră în loc şi se apropiară ameninţător de ei. Curând, cei trei prieteni se treziră în mijlocul unui cerc rotitor de călăreţi care se strângea tot mai mult împrejur. Aragorn rămase tăcut în picioare, pe când ceilalţi doi şedeau nemişcaţi, întrebându-se ce întorsătură aveau să ia lucrurile.

Deodată, fără vreun ordin spus sau strigat, călăreţii se opriră. Îşi îndreptară puzderia de lănci către ei; câţiva puseră mâna pe săbii, alţii îşi pregătiră săgeţile în arcuri. Apoi, cel mai înalt dintre ei se apropie de străini; din coiful lui se înălţa, precum o creastă, o coadă albă de cal. Înainta până când vârful lăncii sale se opri la câteva palme de pieptul lui Aragorn. Acesta nici nu tresări.

— Cine sunteţi şi ce căutaţi în ţinutul acesta? întrebă călăreţul în limba comună de la Soare-Apune, în felul lui Boromir, omul din Gondor.

— Mi se spune Pas Mare, îi răspunse Aragorn. Vin de la miazănoapte. Şi urmăresc nişte orci.

Călăreţul sări de pe cal. Îşi încredinţă lancea unui camarad de-al său care se apropiase şi descălecase alături, îşi trase sabia şi se opri in faţa lui Aragorn, privindu-l scrutător, nu fără oarecare uimire. Într-un târziu, vorbi din nou.
— La început am crezut că voi înşivă sunteţi orci, zise el, dar văd că nu-i aşa. Pe legea mea, nu prea aveţi habar de orci, de-aţi pornit aşa, la vânătoare. Erau iuţi, erau mulţi. V-aţi fi preschimbat din vânători în pradă, dacă i-aţi fi ajuns din urmă. E ceva necurat cu tine, Pas Mare.
Îşi plecă din nou privirea limpede, luminoasă asupra Pribeagului.
— Ăsta nu-i un nume pe care să-l dai unui om. Ciudate-ţi sunt şi straiele. Ai răsărit, cumva, din iarbă? Cum de ne-ai scăpat privirii? Eşti de neam elfesc?
— Nu, spuse Aragorn. Numai unul dintre noi e elf, Legolas, din îndepărtatul Codru Întunecat. Dar am trecut prin Lothlorien, aşa că avem asupra noastră darurile şi ocrotirea Doamnei.
Călăreţul se uită la ei cu şi mai multă uimire, dar privirea i se înăspri.
— Deci, există o Doamnă în Codrul de Aur, aşa cum zic poveştile străvechi, rosti el. Se spune că puţini scapă din mrejele ei. Ciudate vremuri mai trăim! Dar, dacă sunteţi sub ocrotirea ei, înseamnă că poate şi voi sunteţi urzitori de mreje sau vrăjitori.
Aruncă o privire rece către Gimli şi Legolas.
— Voi de ce nu vorbiţi, muţilor? îi întrebă el răstit.
Gimli se ridică de jos şi se propti pe picioarele răşchirate; îşi strânse securea în mână şi ochii lui negri scăpărară.
— Spune-mi cine eşti, călăreţule, şi-am să-ţi spun cine sunt şi încă ceva pe deasupra, zise el.
— Cât despre asta, rosti călăreţul, plecându-şi ochii spre gnom, străinul e cel care s-ar cuveni să se dezvăluie întâi. Şi totuşi, sunt Eomer, fiul lui Eomund, şi mi se spune Al Treilea Mareşal al Obştei Călăreţilor.
— Ei bine, atunci, ce-ar fi ca tu, Eomer, fiul lui Eomund, Al Treilea Mareşal al Obştei Călăreţilor, s-asculţi la Gimli, fiul gnomului Gloin, şi să-ţi cântăreşti vorbele necugetate? Îţi sare ţandăra din orice fleac şi numai sărăcia duhului tău ţi-ar mai putea scuza purtarea.
Ochii lui Eomer scăpărară, iar oamenii din Rohan începură să glăsuiască mânioşi, strângând cercul şi îndreptându-şi lăncile către ei.
— Cumetre gnom, ţi-aş reteza căpăţâna cu tot cu barbă de-ai fi oleacă mai răsărit, zise Eomer.
— Nu-i singur aici, zise Legolas, potrivindu-şi cât ai clipi o săgeată în arc. Ţi-ai găsi moartea înainte să loveşti.
Eomer ridică sabia şi lucrurile ar fi luat o întorsătură urâtă, dacă Aragorn n-ar fi ţâşnit între ei, ridicând mâna.
— Iertare, Eomer! strigă el. Când ai să afli mai multe, ai să-ţi dai seama de ce i-ai mâniat pe prietenii mei. N-avem de gând să facem vreun rău în Rohan şi nici vreunei vietăţi de acolo, fie el om sau cal. N-ai vrea mai bine ca, înainte să loveşti, să ne-auzi povestea?

— Ba da, zise Eomer, lăsându-şi sabia în jos. Dar drumeţii din Obştea Călăreţilor ar face bine să fie mai înţelepţi şi să lase trufia în vremurile noastre atât de nesigure. Întâi, spune-mi numele tău adevărat.

— Nu înainte să-mi spui tu în slujba cui te afli, zise Aragorn. Eşti prieten sau vrăjmaş cu Sauron, Seniorul Întunecimii din Mordor?

— Nu slujesc pe nimeni, afară de Cârmuitorul Obştii, Theoden, Regele din Thengel, îi răspunse Eomer. Nu ne supunem puterii din îndepărtatul Tărâm Negru, dar nici nu suntem încă pe picior de război; şi dacă de ei fugiţi, aţi face bine să părăsiţi ţinutul acesta. E zarvă mare la toate hotarele noastre şi suntem ameninţaţi; dar vrerea nu ni-i decât să fim liberi şi să trăim aşa cum am făcut-o şi pîn'acum, adică să ne vedem de-ale noastre, fără să ne punem în slujba nici unui domn străin, bun sau rău. Ne primeam oaspeţii cu drag în vremuri mai bune, dar acum suntem iuţi şi aspri cu veneticii nepoftiţi. Hai, spune cine eşti? Şi-n slujba cui? Cine ţi-a poruncit să-i hăituieşti pe orci în ţinutul nostru?

— Nu sunt în slujba nimănui, rosti Aragorn; dar i-aş hăitui pe supuşii lui Sauron în orice ţinut s-ar duce. Puţini sunt printre oamenii muritori cei care ştiu mai mult ca mine despre orci; şi nu-i urmăresc doar că aşa mi-a venit la socoteală. Orcii aceştia mi-au luat ostatici doi prieteni. Într-o astfel de situaţie, oricine n-are cal e silit s-o ia pe jos şi nu se mai gândeşte să ceară voie, atunci când porneşte pe urmele cuiva. Iar socoteala capetelor vrăjmaşe n-o mai ţin decât cu spada. Că doar sunt şi eu înarmat.

Aragorn îşi dădu mantia la o parte şi teaca elfească luci. Tăişul spadei Anduril îi fulgeră în mână ca o flăcăruie.

— Elendil! strigă el. Sunt Aragorn, fiul lui Arathorn, şi mi se spune Elessar, Piatra Elfică, Dunadan, moştenitorul fiului lui Isildur Elendil, fiu al Gondorului. Iată sabia ce-a fost despicată şi făurită iar! Vrei să-mi sari în ajutor sau mi te-mpotriveşti? Alege iute!

Gimli şi Legolas îşi priviră prietenul uluiţi, căci nu-l mai văzuseră purtându-se astfel până atunci. Părea că se înălţase, în vreme ce Eomer se făcuse mai mic; şi zăriră, pe chipul lui însufleţit, imaginea fugară a puterii şi maiestăţii regilor de piatră. O clipă, lui Legolas i se păru că vede pe fruntea lui Aragorn pâlpâind o flacără albă, ca o cunună strălucitoare.

Eomer se dădu un pas îndărăt, cu chipul cuprins de veneraţie, îşi lăsă privirea mândră în pământ.

— Pe legea mea că trăim vremuri ciudate, murmură el. Visul şi legenda ţâşnesc la viaţă aşa, din pământ, din iarbă verde… Spune-mi, mărite senior, ce vânt te-aduce pe aceste meleaguri? Şi ce-nţeles au vorbele-ţi întortocheate? De mult Boromir, fiul lui Denethor, plecat-a să afle răspuns, iar calul pe care i l-am împrumutat s-a-ntors fără călăreţ. Ce-osândă ne-aduci de la miazănoapte?

— Osânda alegerii, rosti Aragorn. Poţi să-i spui asta lui Theoden, fiul lui Thengel: războiu-i stă dinainte; şi are a alege să fie de partea lui Sauron sau împotriva lui. Nimeni nu mai poate trăi aşa cum a făcut-o până acum şi, vorba ceea, puţini îşi vor mai păstra cumpătul. Dar despre aceste treburi

însemnate om discuta ceva mai târziu. Dacă oi avea noroc, mă voi înfăţişa eu însumi dinaintea regelui. Acum însă sunt la ananghie şi-ţi cer ajutorul, sau măcar nişte veşti. Ţi-am spus că suntem pe urmele unei hoarde de orci care ne-au luat prietenii. Ne poţi spune ceva?

— Da, nu mai e nevoie să-i urmăriţi, zise Eomer. I-am nimicit pe orci.

— Şi prietenii noştri?

— N-am dat de nimeni, afară de orci.

— Ciudat, zise Aragorn. V-aţi uitat bine printre cei ucişi? Afară de leşuri orceşti, n-aţi văzut cumva vreun trupşor ce-n ochii voştri ar fi părut de copil? Desculţ şi înveşmântat în cenuşiu.

— Nu erau printre ei nici gnomi, nici copii, zise Eomer. I-am numărat şi i-am despuiat pe toţi, apoi i-am aruncat grămadă şi le-am dat foc, după legea noastră. Cenuşa mai fumegă încă.

— Noi nu vorbim de gnomi sau de copii, zise Gimli. Prietenii noştri erau hobbiţi.

— Hobbiţi? făcu Eomer. Ce-or mai fi şi ăştia? Ciudat nume.

— Un nume ciudat pentru un neam la fel de ciudat, rosti Gimli. Dar tare drag inimii noastre. Se pare c-aţi auzit şi în Rohan de cuvintele care i-au tulburat pe cei din Minas Tirith. În ele era vorba despre Ţara Piticuţilor. Aceşti hobbiţi sunt piticuţi.

— Piticuţi! râse călăreţul de lângă Eomer. Piticuţi! Dar ăştia nu-s decât un popor mititel din baladele străvechi şi din basmele copiilor de la miazănoapte. Pe ce tărâm călcăm? Pe cel de legendă sau pe cel înverzit, scăldat de razele soarelui?

— Un bărbat poate să păşească pe amândouă, zise Aragorn. Căci nu noi, ci acei ce vor urma vor ticlui legendele timpului nostru. Tărâmul înverzit, zici? Dar ăsta-i un subiect serios de legendă, deşi îţi porţi paşii pe el, sub razele soarelui.

— Timpul ne zoreşte, zise călăreţul, fără să ia în seamă vorbele lui Aragorn. Trebuie să ne grăbim spre miazăzi, stăpâne. Să-i lăsăm pe sălbaticii ăştia cu închipuirile lor. Sau să-i legăm şi să-i ducem la rege.

— Uşurel, Eothain, zise Eomer în limba lui. Stai o clipă. Spune-le *earezilor* să se strângă pe cărare şi să se pregătească s-o pornească spre Vadul Enţilor.

Eothain se retrase bombănind şi le vorbi celorlalţi. Imediat, aceştia se depărtară şi îl lăsară pe Eomer singur, cu cei trei prieteni.

— Tot ceea ce spui e tare ciudat, Aragorn, rosti el. Şi totuşi, mi-e foarte limpede că spui adevărul: oamenii din Obşte nu mint şi din acest motiv nu se lasă uşor înşelaţi. Dar n-ai spus tot. Vrei să-mi povesteşti acum pe-ndelete ce-nsărcinare ai, ca să pot să mă hotărăsc şi eu ce să fac?

— Am pornit din Imladris, aşa cum spune cântecul, cu multe săptămâni în urmă, răspunse Aragorn. Eram împreună cu Boromir din Minas Tirith. Trebuia să ajung la cetatea aceea cu fiul lui Denethor, să-i ajut seminţia în războiul împotriva lui Sauron. Dar tovarăşii mei de drum aveau altă treabă.

Mă rog, n-are rost să vorbim despre asta acum. În orice caz, Gandalf cel Sur era căpetenia noastră.

— Gandalf! exclamă Eomer. Gandalf cel Sur e cunoscut în Obşte; dar numele său, te previn, nu mai are trecere în faţa regelui. Toată lumea ştie că vine şi pleacă adesea pe-aici, când i se năzare — ba la o lună, ba după ani de zile. Aduce totdeauna solii ciudate; unii spun cum că ar fi piază-rea. Şi nu-s departe de adevăr: de când a venit ultima oară pe-aici, în vară, toate au mers de-a-ndoaselea. Atunci a început necazul nostru cu Saruman. Îl socoteam pe Saruman prieten, dar a venit Gandalf şi ne-a avertizat că se pregăteşte degrabă un război în Isengard. Zicea că el însuşi fusese ostatic în Orthanc şi-abia reuşise să scape. Ne cerea ajutorul. Dar Theoden nici n-a vrut s-audă, aşa că a plecat. Să nu rosteşti numele de Gandalf cu voce tare în faţa lui Theoden, că-l apucă damblaua! Pentru că i l-a luat pe Iute ca Gândul, cel mai valoros dintre armăsarii regelui, căpetenia *mearaşilor,* pe care doar Seniorul Obştii are voie să-i încalece. Căci sămânţa rasei lor se trage de la calul lui Eorl, ce ştia limba oamenilor. Acum şapte nopţi, Iute ca Gândul s-a-ntors; dar mânia regelui a rămas aceeaşi, pentru că acum calul s-a sălbăticit şi nu mai lasă nici un bărbat să se apropie de el.

— Înseamnă că Iute ca Gândul şi-a aflat singur calea din îndepărtatul miazănoapte, zise Aragorn; căci acolo s-a despărţit de Gandalf. Dar, vai! Gandalf nu va mai avea vreodată prilejul să călărească. S-a prăbuşit în beznă în minele Moriei şi nu se mai întoarce.

— Copleşitoare veste, zise Eomer. Cel puţin pentru mine şi pentru mulţi alţii, deşi nu pentru toată lumea; ai să te convingi şi singur, dacă te duci la rege.

— Puţini îşi pot da seama aici de grozăvia ăstei năpaste, deşi s-ar putea s-o simţiţi şi voi cumplit mult mai curând decât v-aţi aştepta, spuse Aragorn. Dar când capetele măreţe cad, cei mai mărunţi sunt nevoiţi să treacă la cârmă. Misia mea a fost să-i conduc pe tovarăşii mei pe lungul drum din Moria. Prin Lorien am venit — adevăr pe care-ar fi bine să-l afli înainte să mai vorbeşti despre asta — şi de-acolo am străbătut leghe peste leghe de-a lungul Râului cel Mare, către cascada Rauros. Acolo a fost Boromir măcelărit de-aceiaşi orci pe care i-aţi nimicit voi.

— Cutremurătoare-ţi sunt veştile! strigă Eomer deznădăjduit. Mare năpastă-i moartea aceasta pentru Minas Tirith şi pentru noi toţi. Ce om de vază-a fost! L-au preamărit cu toţii. Arar prin Obşte se-arăta, căci era mereu în război la hotarele de răsărit; dar l-am văzut. Mai degrabă ca fiii iuţi ai lui Eorl, decât ca oamenii morocănoşi din Gondor mi-a părut şi putea să se dovedească un mare cârmuitor al poporului său, atunci când îi va fi venit vremea. Dar n-am ştiut pîn'acum de-această grozăvie din Gondor. Când s-a prăpădit?

— Sunt patru zile de când a fost ucis, îi răspunse Aragorn; din seara aceea am pornit-o din tenebrosul Toi Brandir.

— Pe jos? făcu Eomer.

— Da, aşa cum vezi.

De mare uimire se umplură privirile lui Eomer.
— Pas Mare e un nume mult prea nedemn de ceea ce-ai făcut, o, fiu al lui Arathorn, rosti el. Ţi-aş zice mai degrabă Pas Înaripat. La multe curţi ar trebui cântate faptele de vitejie ale celor trei camarazi. Patruzeci de leghe şi încă cinci aţi străbătut, înainte ca ziua a patra să se sfârşească! Cutezătoare-i spiţa lui Elendil! Dar, mărite senior, cum m-ai făcut să uit! Trebuie să mă întorc degrabă la Theoden. Am vorbit cam aspru în faţa oamenilor mei. I-adevărat că nu suntem încă vrăjmaşi pe faţă cu Tărâmul Negru şi sunt unii care-i suflă regelui poveţe înfricoşate la ureche; dar războiul nu-i departe. N-o să lăsăm baltă vechea alianţă cu Gondorul; o să le sărim oricum în ajutor la luptă ; asta-i credinţa mea şi-a tuturor care-s cu mine. Hotarul de răsărit e-n seama mea, asta-i grija celui de-al Treilea Mareşal, şi-am strămutat toate hergheliile şi pe păstorii noştri dincolo de Scăldătoarea Enţilor; n-am păstrat aici decât paza şi cercetaşii ageri.
— Aşadar, nu-i plătiţi tribut lui Sauron? întrebă Gimli.
— Nu i-am plătit şi nici n-o să-i plătim vreodată, rosti Eomer şi ochii îi scăpărară, cu toate că mi-a ajuns la ureche minciuna asta. Cu ani în urmă, Seniorul Tărâmului Negru şi-ar fi dorit să cumpere pe bani grei cai de la noi, dar nu m-am învoit, pentru că supune animalele la cazne. Atunci şi-a trimis orcii la jaf, iar aceştia fură tot ce-apucă, alegând cu osebire caii negri; puţini ne-au mai rămas din soiul ăsta. De-aceea dihonia dintre noi şi orci e-aşa amarnică.
Dar acum grija noastră cea mai de seamă e Saruman. Pretinde că-i stăpân peste tot ţinutul acesta şi suntem în război de mai multe luni. I-a luat pe orci, pe Călăreţii Lupului şi pe oamenii de rău în slujba sa şi au închis Trecătoarea, aşa că s-ar putea să fim asediaţi atât la răsărit, cât şi la apus. Nu-i de glumit c-un astfel de vrăjmaş; e un vrăjitor viclean şi dibace şi poate să ia nenumărate înfăţişări. Se spune că rătăceşte de colo-colo, în chip de moşneag, înveşmântat într-o mantie cu glugă, cam ca Gandalf. Aşa zic toţi care şi-l amintesc. Iscoadele lui pătrund şi-n gaură de şarpe, iar păsările sale aducătoare de rău trec, în tării, peste hotare. Nu ştiu cum se vor sfârşi toate acestea şi mi se strânge inima, căci mă tem că n-are prieteni doar în Isengard. Dar ai să-ţi dai singur seama, dacă vrei să-l vezi pe rege. Ce zici, nu vii? Oare credinţa mea cum c-ai fost trimis la mine după ajutor, chinuit de şovăială şi de nevoi, e doar o amăgeală?
— Am să vin când s-o-mplini sorocul, zise Aragorn.
— Hai acum, rosti Eomer. Moştenitorul lui Elendil ar fi, fără doar şi poate, o îmbărbătare pentru fiii lui Eorl, în stihia aceea malefică. În Emnet de la Apus bătălia-i în toi şi tare mi-e teamă că nu ne aşteaptă vremuri bune. Să ştii că m-am avântat călare către miazănoapte fără ştirea regelui, căci în lipsa mea casa lui e prea puţin păzită. Dar cercetaşii m-au prevenit acum trei nopţi de venirea şlehtei orceşti dinspre Peretele de Răsărit şi că printre ei s-ar afla şi unii ce poartă însemnele albe ale lui Saruman. Aşa încât, gândindu-mă că de ce mi-a fost teamă n-am scăpat, adică de un pact între Orthanc şi Turnul Întunecimii, am purces în fruntea *eorezilor*- bărbaţii din

stirpea mea; şi i-am ajuns pe orci cu două zile în urmă, pe la scăpătat, aproape de hotarele de la Pădurea Enţilor.

Acolo i-am împresurat şi-am purtat bătălia ieri, în zori. Cincisprezece oameni am pierdut şi, vai mie, doisprezece cai! Căci orcii erau mai numeroşi decât ne-am aşteptat. Li se alăturaseră alţii, dinspre răsărit, de dincolo de Râul cel Mare; dâra lor spurcată se vede ceva mai spre miazănoapte. Iar alţii, tot aşa, s-au ivit din pădure. Orci mari, care purtau şi ei pecetea Mâinii Albe a Isengardului; aceştia-s mai puternici şi mai sângeroşi decât ceilalţi. Oricum, i-am terminat pe toţi. Dar am pierdut prea multă vreme. E nevoie de noi la miazăzi şi la apus. Nu veniţi şi voi? După cum vedeţi, cai avem şi de prisos. Să lăsăm spada să-şi facă treaba de care, har Domnului, nu duce lipsă. Şi-apoi i-am da de lucru securii lui Gimli şi arcului lui Legolas, de vor fi vrând să-mi ierte vorbele nesăbuite pe care le-am rostit despre Doamna Pădurii. Am vorbit ca tot omu' de pe meleagul meu şi-aş vrea cu bucurie să-nvăţ să glăsuiesc meşteşugit.

— Aduc mulţumire pentru tot ce-mi spui, zise Aragorn, şi inima-mi dă ghes să vin cu tine; dar n-am cum să-mi părăsesc tovarăşii, cât mai e o nădejde.

— Nu-i nici o nădejde, zise Eomer. N-o să-i găseşti pe prietenii tăi la hotarele de miazănoapte.

— Şi totuşi, nu sunt nici îndărăt. Am dat de-un semn limpede, nu departe de Peretele de Răsărit, care îmi spune că măcar unul dintre ei trăieşte. Dar între zid şi dune n-am mai găsit altă urmă de-a lor şi nici o dâră nu se-abate într-o parte sau alta — asta de nu m-oi fi înşelat cu totul.

— Şi-atunci, ce crezi că s-a ales de ei?

— Nu ştiu. Or fi fost măcelăriţi şi arşi de-a valma cu orcii; dar, zici tu, n-are cum să fie aşa, şi nici eu nu mă tem de asta. S-ar putea să fi fost duşi în pădure înainte ca voi să-i fi împresurat pe vrăjmaşi. Poţi să juri că nu v-a scăpat nimeni printre degete?

— Pot să jur că, după ce am dat de ei, nu ne-a scăpat nici un orc, zise Eomer. Am ajuns înaintea lor la poalele pădurii, iar dacă după aceea a reuşit cineva să se strecoare prin cercul nostru, atunci acela n-a fost orc şi-avea, cu siguranţă, puteri elfeşti.

— Prietenii noştri erau înveşmântaţi la fel ca noi, zise Aragorn; iar voi nu ne-aţi văzut nici pe lumină.

— Uitasem asta, rosti Eomer. Tare-i greu să mai ştii ceva sigur printre atâtea minuni. Lumea-i tot mai ciudată. Elful şi gnomul drumeţesc împreună ziua-n amiaza mare, pe câmpiile noastre; iar făpturile stau de vorbă cu Doamna Pădurii, deşi-s pe lumea asta; şi spada se întoarce la războiul ce-a izbucnit în negura vremilor, când strămoşii noştri au pornit călare spre Obşte. Ce le-ar mai fi cu putinţă să facă făpturilor cu judecată în astfel de timpuri?

— Ce-au făcut şi până acum, zise Aragorn. Binele şi răul nu se schimbă de azi pe mâine; şi n-au tâlcuri diferite printre elfi, gnomi şi oameni. Îi e dat făpturii să le desluşească, atât în Pădurea de Aur, cât şi la ea acasă.

— Aşa e, rosti Eomer. Dar eu nu mă-ndoiesc nici de voi, nici de ceea ce-mi spune inima. Totuşi nu mi-e cu putinţă să fac aşa cum aş vrea. E împotriva legii noastre să-i lăsăm pe venetici să hoinărească cum poftesc prin ţinut, câtă vreme regele însuşi nu le dă încuviinţarea; iar opreliştea-i mai mare acum, în vremuri de restrişte. Te-am rugat să te întorci de bunăvoie cu mine şi nu vrei. Şi nu-mi dă inima ghes să pornesc bătălia cu o sută contra trei.

— Nu cred că legea voastră-i făcută pentru aşa ceva, zise Aragorn; şi, să fim drepţi, nici eu nu sunt un venetic, căci am mai fost pe-aici de multe ori şi-am călărit cu ceata rohirrimilor, deşi sub alt nume şi sub o altă înfăţişare. Nu te-am mai văzut, pentru că eşti prea tânăr, dar am stat de vorbă cu Eomund, tatăl tău, şi cu Theoden, fiul lui Thengel. Pe vremuri, nici o înaltă faţă din ţinutul acesta n-ar fi stăvilit vreodată vreo făptură în a-şi duce la capăt o faptă vitejească aşa cum e a mea. Măcar e limpede că am datoria să-mi continui calea. Ei hai, fiu al lui Eomund, trebuie să alegi până la urmă. Ajută-ne sau, dacă nu, lasă-ne liberi să plecăm. Mai ai o cale: să-ţi duci la împlinire legea. Dar de-o vei face, puţini se vor întoarce la luptă alături de tine şi de regele tău.

Eomer chibzui o vreme, apoi vorbi:

— Amândoi trebuie să ne grăbim. Ai mei ard de nerăbdare s-o pornim la drum şi nădejdea voastră scade cu fiecare ceas. Iată ce-aleg: puteţi pleca; mai mult, am să vă-mprumut caii. Nu vă cer decât atât: când veţi fi isprăvit sau veţi vedea că totu-i în zadar, întoarceţi-vă cu caii prin Vadul Enţilor, la Meduseld, nobila casă din Endoras unde sade acum Theoden. Astfel îi vei dovedi că n-am greşit. Mă pun pe mine chezăşie şi poate chiar viaţa mea în joc că eşti de bună-credinţă. Să nu greşeşti.

— Nu voi greşi, zise Aragorn.

Nu mică le fu mirarea şi multe priviri întunecate şi îndoielnice îşi aruncară oamenii săi, când Eomer porunci să li se împrumute străinilor caii; dar numai Eothain îndrăzni s-o spună deschis.

— N-ar fi nimic dac-ar fi vorba de seniorul acesta din viţa din Gondor, aşa cum se laudă, zise el, dar cine-a mai auzit să i se dea unui gnom un cal din Obşte?

— Nimeni, spuse Gimli. Şi nu te teme: nici nu se va mai auzi de-aşa ceva. Mai bine merg pe jos, decât să m-aşez pe spinarea vreunei lighioane atât de mari, de voie sau de nevoie.

— Acum însă va trebui să-ncaleci, altfel ai să rămâi de căruţă, zise Aragorn.

— Hai, aşază-te-ndărătul meu, prietene Gimli, zise Legolas. Aşa o să fie totul bine; n-o să ai nevoie de nici un cal şi n-o să-ţi facă vreunul necazuri.

Lui Aragorn i se aduse un bidiviu murg vânjos, iar el îl încalecă.

— Hasufel îi e numele, zise Eomer. Fie să te poarte cu bine şi să-ţi aducă mai mult noroc decât lui Garulf, fostul lui stăpân.

Legolas primi un cal ceva mai mic şi mai deschis la culoare, dar nărăvaş şi focos. Pe-acesta îl chema Arod. Însă Legolas le ceru să-i scoată şaua şi frâul.

— N-am trebuinţă de ele, zise el, încălecându-l uşor, dintr-o săltare şi, spre mirarea lor, Arod se arătă blând şi gata să-l slujească, mişcându-se de colo-colo, fără crâcnire: aşa se purtau elfii cu dobitoacele alese.

Gimli fu urcat îndărătul prietenului său de care se încleşta încrâncenat, de parcă era Sam Gamgee într-o barcă.

— Drum bun şi fie să afli ceea ce cauţi! strigă Eomer. Să te întorci cât poţi de iute; şi fie ca spadele noastre să lucească, atunci, alături.

— Mă voi întoarce, zise Aragorn.

— Şi eu mă voi întoarce, adăugă Gimli. Înţelepciunea lui Lady Galadriel ne desparte încă şi voiesc să-ţi împărtăşesc câte ceva despre vorba ei dulce.

— Om trăi şi-om vedea, făcu Eomer. Atâtea lucruri s-au întâmplat, încât deprinderea rugăciunii unei zâne sub loviturile duioase ale securii unui gnom îmi vor părea floare la ureche. Drum bun!

Şi cu acestea, se despărţiră. Tare iuţi erau bidiviii din Rohan. Când nu peste mult Gimli îşi întoarse privirile, ceata lui Eomer abia de se mai zărea în depărtare. Aragorn nu se uită îndărăt; urma în goană dâra, cu capul mult plecat, lipit de grumazul lui Hasufel. Curând ajunseră la marginea Scăldătorii Enţilor, iar acolo dădură peste urma cealaltă, despre care le vorbise Eomer, cum c-ar veni dinspre soare-răsare, de pe Platoul Golaş.

Aragorn descălecă şi privi pământul, pe urmă, sărind înapoi în şa, o luă spre răsărit, cu mare băgare de seamă, ca să nu distrugă urmele. Apoi descălecă iar şi cercetă ţărâna, de colo până colo.

— N-am aflat mare lucru, rosti el. Dâra principală e neclară, întretăiată de urmele de întoarcere ale călăreţilor; drumul lor trebuie să fi fost pe lângă râu. Dar cea dinspre răsărit e reavănă şi desluşită. Nici o urmă nu duce în partea opusă, înapoi, spre Anduin. Acum trebuie să mergem mai uşor, să observăm orice pas care-ar fi luat-o pe de lături. De aici, orcii şi-au dat seama, fără doar şi poate, că sunt urmăriţi; or fi încercat să-i ducă undeva pe ostatici, înainte să fie ajunşi din urmă.

Pe măsură ce înaintau, ziua se mohora. Asupra Platoului pogorau nori cenuşii. Soarele se acoperea cu un zăbranic ceţos. Tot mai aproape se desluşeau povârnişurile din Fangorn, întunecându-se uşor în apusul soarelui. Nu zăriră urme nici în dreapta, nici în stânga, dar, din loc în loc, treceau pe lângă hoituri singuratice de orci cu spatele sau grumazul străpunse de săgeţi cu pană cenuşie.

Într-un târziu, pe la asfinţit, ajunseră la poalele pădurii şi, într-o poieniţă ivită printre cei dintâi arbori, dădură peste marele pârjol; cenuşa fierbinte încă fumega. Alături zăceau o grămadă de coifuri, pieptare înzăuate, scuturi sfărâmate, spade frânte, arcuri şi săgeţi şi o groază de alte născociri războinice. Într-o ţepuşă din mijloc fusese înfiptă căpăţâna mare a unei stârpituri pe al cărei coif, deşi sfărâmat, se putea desluşi însemnul alb. În depărtare, pe lângă locul unde râul se revărsa dinspre liziera pădurii, se zărea o movilă. Fusese înălţată de curând: pământul reavăn era acoperit cu brazde proaspete, înierbate, iar de jur împrejur se aflau înfipte cincisprezece lănci.

Aragorn şi tovarăşii săi cercetară câmpul de bătălie până hăt-departe, dar lumina scădea şi curând se lăsă seara întunecată şi nebuloasă. Veni şi noaptea, dar nici urmă de Merry şi Pippin.

— N-o mai putem scoate la capăt, zise Gimli trist. Am dezlegat o mulţime de cimilituri de când am venit în Toi Brandir, dar asta-i cea mai întortocheată. Tare mi-e teamă că mădularele scrumite ale hobbiţilor s-au amestecat acum cu ale orcilor. Amarnică veste pentru Frodo, de va mai apuca s-o afle; la fel de amarnică şi pentru bătrânul hobbit ce-aşteaptă în Vâlceaua Despicată. Elrond s-a-mpotrivit venirii lor.

— Nu şi Gandalf, zise Legolas.

— Dar Gandalf a ales să vină chiar el şi-a fost cel dintâi care s-a pierdut, îi răspunse Gimli. Chiar ceea ce-a văzut l-a dus la pieire.

— Sfetnicii lui Gandalf nu s-au îngrijit să nu cadă în cine ştie ce capcană, zise Aragorn. Există unele lucruri pe care e mai bine să le încuviinţezi, decât să le refuzi, chiar dacă la sfârşit e mai de rău. Dar n-am să plec încă de pe aceste meleaguri. În orice caz, vom poposi aici până se luminează de ziuă.

Făcură popas sub un copac stufos, ceva mai încolo de câmpul de bătălie: părea un castan, dar păstra o mulţime de frunze late, cafenii, de anul trecut, ca nişte mâini uscate, cu degete lungi, răşchirate, care foşneau sinistru în briza nopţii.

Pe Gimli îl trecu un fior. Nu-şi luaseră decât o pătură de fiecare.

— Să facem focul, zise el. Nu-mi pasă de nici o primejdie. Poa' să vină puzderie de orci, ca fluturii la lumânare!

— Dacă amărâţii ăia de hobbiţi rătăcesc prin codru, s-ar putea ca focul să-i călăuzească încoace, zise Legolas.

— Nu numai pe orci şi pe hobbiţi, zise Aragorn. Suntem aproape de trădătorul Saruman. În plus, ne aflăm taman la marginea Fangornului şi se spune că-i de rău să te-atingi de vreun arbore din codrul acesta.

— Dar rohirrimii au făcut ieri un pârjol pe cinste taman pe aceste locuri, zise Gimli, şi, după cum se vede, nu s-au sfiit să doboare arbori pentru foc. Mai mult, după ce şi-au terminat treaba, şi-au petrecut netulburaţi aici noaptea care-a urmat.

— Erau mulţi, zise Aragorn, iar ei nu stârnesc mânia Fangornului, căci vin arar pe-aceste meleaguri şi nu pătrund pe sub arbori. Dar cărările noastre, se pare, ne conduc chiar în inima pădurii. Aşa că, păzea! Nu tăiaţi nici un copac în care musteşte viaţa.

— Nici nu e nevoie, rosti Gimli. Călăreţii ne-au lăsat destule vreascuri şi aşchii, iar împrejur e plin de crengi uscate.

Plecă să adune lemne, apoi se îndeletnici cu aranjarea şi aprinderea focului; dar Aragorn stătea tăcut, sprijinit de copacul uriaş, adâncit în gânduri, iar Legolas rămăsese singur în luminiş, scrutând umbrele adânci ale codrului, uşor aplecat, ca şi cum ar fi ascultat glasuri depărtate.

După ce gnomul reuşi să înteţească un foc mic, cei trei se apropiară şi şezură împreună, învăluind lumina cu glugile lor. Legolas îşi ridică privirile spre crengile arborelui, rătăcind printre ele.

— Ia uitaţi-vă! făcu el. Copacul se bucură de foc!

Poate că nu era decât dansul umbrelor care le înşela privirile, dar tuturor li se păru că ramurile se plecau spre ei să ajungă deasupra flăcărilor, iar cele din vârf se îndoiseră în aceeaşi direcţie; frunzele cafenii se îndreptaseră şi se frecau una de alta ca nişte mâini crăpate de ger, bucurându-se de căldură.

Era atâta linişte, încât codrul întunecat şi misterios, aflat la doar o aruncătură de băţ, îşi făcu simţită prezenţa mocnită, plină de năzuinţe tainice. După o vreme, Legolas rupse tăcerea:

— Celeborn zicea să nu ne-avântăm prea mult în Fangorn, rosti el. Ştii de ce, Aragorn? Care sunt legendele pădurii pe care le-a auzit Boromir?

— Multe poveşti mi-au trecut pe la ureche în Gondor şi aiurea, zise Aragorn, dar, de n-ar fi fost cuvintele lui Celeborn, le-aş fi luat doar drept legende pe care le-au născocit oamenii în momentele lor de rătăcire. Mă gândisem să te întreb cât adevăr zace în toate acestea. Iar dacă un elf al pădurii nu ştie, cum să-i dea răspunsul un om?

— Ai călătorit mai departe ca mine, rosti Legolas. N-am auzit nimic despre asta, în ţinutul meu, afară de cântecele despre neamul onodrimilor pe care oamenii-i numesc enţi şi care au sălăşluit acolo cu mult timp în urmă; căci, după socoteala elfilor, Fangornul se pierde în negura vremurilor.

— Da, e tare bătrân, spuse Aragorn. La fel de bătrân ca pădurea de lângă Gruiurile-gorgane; şi-i mult mai măreţ. Elrond zice că-s din aceeaşi stirpe, ultimele izbucniri ale Codrului Întreg din Zilele de Odinioară, pe când întâiul născut bâjbâia de colo-colo, iar oamenii erau încă adormiţi. Cu toate acestea, Fangornul păstrează şi acum nişte taine numai de el ştiute. Despre ce e vorba, nu am habar.

— Şi nici nu vreau să ştiu, interveni Gimli. Eu unul aş vrea ca nimic din ceea ce sălăşluieşte în Fangorn să nu fie tulburat.

Traseră atunci la sorţi cine să stea de strajă şi Gimli ieşi primul. Ceilalţi se culcară. Somnul puse imediat stăpânire pe ei.

— Gimli, rosti Aragorn ca prin vis. Nu uita, nu cumva să tai vreo creangă sau vreo rămurea verde de-aici, din Fangorn. Dar nici să nu te avânţi prea departe după lemne uscate. Mai bine lasă să se stingă focul. Şi să mă strigi la nevoie.

Acestea fiind spuse, adormi. Legolas zăcea deja nemişcat, cu mâinile lui frumoase încrucişate pe piept, cu ochii deschişi, încurcând noaptea reală cu visul, după felul elfilor. Gimli stătea ciucit lângă foc, trecându-şi gânditor degetul mare peste tăişul securii. Arborele foşnea. În rest, nici un zgomot.

Gimli îşi ridică brusc privirile şi zări un moşneag cocârjat, sprijinit într-un toiag, înfăşurat într-o mantie largă şi stând chiar în locul unde lumina flăcărilor se lupta să ţină piept întunericului. Ochii acestuia erau umbriţi de borurile unei pălării largi. Gimli sări în picioare, prea năucit în primul

moment ca să poată striga, deşi îl străfulgeră gândul că Saruman pusese mâna pe ei. Deşteptaţi de mişcarea prietenului lor, Aragorn şi Legolas se ridicară în capul oaselor şi rămaseră cu ochii pironiţi. Moşneagul nu zise nimic şi nici nu făcu vreun semn.

— Ei, taică, ce doreşti de la noi? rosti Aragorn, sărind în picioare. Hai să te-ncălzeşti, dacă ţi-e frig.

Făcu un pas înainte, dar moşneagul dispăru. Nici urmă de el prin apropiere, iar lor nu le dădu mâna să meargă mai departe. Luna apusese şi noaptea era foarte întunecoasă.

Deodată, Legolas scoase un strigăt.

— Caii! Caii!

Nici urmă de ei! Îşi smulseseră ţăruşii din pământ şi se făcuseră nevăzuţi. O vreme, cei trei rămaseră încremeniţi, fără să scoată o vorbă, ca trăsniţi de noua năpastă care se abătuse asupra lor. Se aflau la poalele Fangornului şi leghe nesfârşite se aşterneau acum între ei şi oamenii din Rohan — singurii lor prieteni pe tărâmul acesta întins şi primejdios. Aşa cum stăteau, li se păru că desluşesc, departe, în noapte, nechezatul şi fornăitul cailor. Apoi se lăsă iar liniştea. Nu se mai auzea decât adierea rece a vântului.

— Asta e, s-au dus, rosti Aragorn într-un târziu. N-avem cum să mai punem mâna pe ei. Aşa că, dacă nu se întorc de bunăvoie, n-avem decât să ne descurcăm şi fără. La urma urmei, am pornit călătoria pe picioarele noastre şi pe-acestea încă le avem.

— Picioarele, rosti Gimli. Astea nu ne ţin cu nimic de cald. Aruncă nişte vreascuri în foc şi se prăbuşi alături.

— Nu-s decât câteva ceasuri de când te cam codeai să te apropii de caii din Rohan, râse Legolas. Ai s-ajungi mare călăreţ.

— Peste poate să mai am norocul ăsta, răspunse Gimli. Dacă vreţi să aflaţi ce-mi trece prin minte, continuă el, ei bine, cred c-a fost Saruman. Cine altcineva? Amintiţi-vă de vorbele lui Eomer: *rătăceşte în chip de moşneag înfăşurat într-o mantie cu glugă.* Chiar aşa a zis. A plecat cu caii noştri sau i-a speriat; asta e! Ne mai aşteaptă şi-altele, ascultaţi la vorbele mele.

— Eu ascult, spuse Aragorn. Dar nu pot să nu-ţi spun că moşneagul acesta avea pălărie, nu glugă. Totuşi, nu mă-ndoiesc c-ai avea dreptate şi că suntem în primejdie zi şi noapte pe-aici. În acelaşi timp, n-avem decât să ne odihnim, atât cât om putea. Voi sta eu de veghe o vreme, Gimli. Simt nevoia mai degrabă să gândesc decât să dorm.

Noaptea trecu anevoie. Legolas îl schimbă pe Aragorn, iar Gimli pe Legolas. Şi astfel îşi sfârşiră veghea. Dar nu se întâmplă nimic. Moşneagul nu se mai arătă, iar caii nu se mai întoarseră.

Chapter 3

Uruk-hai

Pippin se cufundase într-un vis întunecat şi zbuciumat: se făcea că-şi auzea propriu-i glăscior străbătând cu ecou tunele smolite şi strigând *Frodo! Frodo!* Dar, în locul acestuia, rânjeau din tenebre sute de chipuri orceşti schimonosite şi sute de braţe hidoase se întindeau ameninţător spre el din toate părţile. Unde era Merry?

Se deşteptă. Fu izbit de o rafală de aer rece. Stătea întins pe spate. Se lăsa seara şi cerul de deasupra lui se înnegura. Se întoarse şi îşi dădu seama că visul nu fusese mult mai urât decât trezia. Avea gleznele, picioarele şi încheieturile mâinilor legate cu sfoară. Lângă el zăcea Merry, având pe frunte o năframă murdară. Erau înconjuraţi de o mulţime de orci în picioare sau aşezaţi.

Încetul cu încetul, amintirile lui fărâmiţate începură să se adune în ţeasta care-i plesnea de durere şi ieşiră din bezna visului. Da, sigur, el şi Merry fugiseră în codru. Ce venise peste ei? De ce-o şterseseră aşa, fără să-l ia în seamă pe Pas Mare? Alergaseră multă vreme strigând — nu-şi amintea exact cât de multă şi cât de departe; apoi, deodată, se izbiseră de un grup de orci care stăteau ascultând şi nu păreau să-i fi văzut pe Merry şi pe Pippin, până nu le căzuseră, aproape, în braţe. Atunci începuseră să strige şi de după arbori ţâşniseră o groază de stârpituri din acelea. Amândoi îşi trăseseră spadele, dar orcilor nu le ardea de luptă şi nu voiau decât să pună mâna pe ei, chiar dacă Merry tăia la mădulare în dreapta şi-n stânga. Dragul şi bătrânul Merry!

Atunci apăruse Boromir şchiopătând, printre arbori. El fusese cel care-i silise să lupte. Ucisese o groază, iar restul o rupseseră la fugă. Dar nici n-apucaseră s-o ia bine înapoi, când se pomeniseră din nou atacaţi de cel puţin o sută de orci, unii dintre ei foarte voinici, care trăseseră o ploaie de săgeţi asupra lui Boromir. Acesta suflase din cornul lui măreţ, de răsunase codrul, şi la început orcii rămăseseră descumpăniţi şi se retrăseseră; dar, văzând că Boromir nu primeşte nici un răspuns, în afară de ecou, porniseră mai aprig la atac. Pippin nu-şi mai amintea mare lucru după aceea. Ultima imagine care i se întipărise în minte era cea a lui Boromir sprijinit de un arbore, smulgându-şi o săgeată din piept; apoi, brusc, se întunecase totul.

„Cred c-am fost lovit la cap, îşi spuse el. Oare Merry e rănit rău? Ce s-o fi-ntâmplat cu Boromir? De ce nu ne-or fi ucis orcii? Unde ne aflăm şi încotro ne ducem?"

Nu-şi putea răspunde la aceste întrebări. Îi era frig şi rău. „Ce bine-ar fi fost să nu-l fi convins Gandalf pe Elrond să ne lase să venim! îşi zise el. Ce mare brânză am făcut? N-am fost decât o povară, un pasager, o boccea! Colac peste pupăză, au pus şi orcii mâna pe mine. Nici pentru ei nu sunt decât un amărât de samar. Sper ca Pas Mare sau altcineva să vină să ne ia. Dar oare se cuvine să gândesc astfel? Nu cumva lucrul ăsta ar zădărnici toate planurile? Ce bine-ar fi să mă pot elibera!"

Se zbătu puţin, dar fără rost. Unul dintre orcii care stăteau pe lângă el râse şi îi spuse ceva tovarăşului său în limba lor îngrozitoare.

— Odihneşte-te cât mai poţi, i se adresă acesta apoi, în limba aceea comună care suna în gura lui la fel de stâlcită ca bălmăjeala orcească. O să le dăm de lucru şi picioarelor tale, ai răbdare. Ce-o să-ţi mai doreşti să nu Ie fi avut, pân-o s-ajungem acasă.

— Dac-ar fi fost după mine, ţi-ai fi dorit moartea la ora asta, zise altul. Te-aş face eu să chiţăi, chiţoran scârbos!

Se plecă asupra lui Pippin, apropiindu-şi colţii galbeni de faţa lui. Ţinea în mână un cuţit negru cu lama lungă, zimţată.

— Dacă nu stai cuminte, te gâdil cu ăsta, şuieră el. Nu-mi mai atrage atenţia asupra ta, că uit de toate poruncile. Fir-aţi ai naibii de isengarzi! *Ugluk u bagronk sha pushdug Saruman-glob bubhosh skai',* trecu el pe limba sa într-o tiradă nesfârşită, plină de mânie, care se potoli încetul cu încetul în mârâituri şi fornăieli.

Pippin rămase nemişcat, îngrozit, deşi durerea de la încheieturi devenea tot mai mare iar bolovanii de sub el îi sfredeleau spinarea. Ca să uite de chinuri, ascultă cu luare-aminte glasurile răstite din jur. Deşi limba orcească părea totdeauna plină de ură şi de mânie, era limpede că începuse cearta şi atmosfera se încingea tot mai tare. Spre surprinderea lui, Pippin înţelegea aproape tot ce se vorbea; mulţi dintre orci foloseau limba comună. Se pare că erau de faţă mai mulţi membri a două-trei triburi diferite şi nu se puteau înţelege între ei. Se iscase o zarvă mare, în legătură cu ceea ce aveau de făcut cu ostaticii şi pe ce drum s-o ia.

— N-avem vreme să-i ucidem cum se cuvine, zise unul. Din păcate, nu-i timp de joacă în călătoria asta.

— N-avem ce face, rosti altul. Dar ce-ar fi să-i omorâm repede, chiar acum? Nu sunt decât o povară blestemată, iar noi ne grăbim. Se lasă seara şi-ar cam trebui să ne punem în mişcare.

— Avem poruncă, se auzi o a treia voce ca un mârâit gutural. *Ucideţi tot ce-ntâlniţi, în afară de piticuţi; trebuie să fie aduşi înapoi ÎN VIAŢĂ, cât mai repede.* Asta-i porunca.

— De ce? întrebară mai multe voci. De ce în viaţă? Ştiu să se dea în spectacol?

— Nu! Am auzit că unul dintre ei are ceva, ceva important pentru Război, un complot elfesc sau cam aşa ceva. Oricum, vor fi descusuţi amândoi.

— Asta-i tot ce ştii? Ce-ar fi să-i luăm la întrebări şi să aflăm tot? ar putea să ne spună ceva de care ne-am putea folosi şi noi.

— Foarte interesant, mârâi o voce mai molcomă decât celelalte, mai rea. S-ar putea să fac zapis în legătură cu asta. Ostaticii NU vor fi căutaţi şi nici prădaţi; asta-i porunca mea.

— Şi-a mea, rosti o voce profundă. *Vii şi nevătămaţi, precum îi veţi fi capturat; să nu v-atingeţi de ei.* Asta-i porunca ce mi s-a dat.

— Nu şi nouă! răsună una dintre vocile dinainte. Am făcut tot drumul ăsta dinspre puţuri numai ca să ucidem, să ne răzbunăm neamul. Nu vreau decât să ucid şi-apoi să mă întorc la miazănoapte.

— Treaba ta ce vrei, rosti vocea guturală. Eu sunt Ugluk. Eu poruncesc. Şi mă întorc în Isengard pe drumul cel mai scurt.

— Cine-i stăpânul nostru, Saruman sau Marele Ochi? zise vocea răutăcioasă. Ar trebui să ne întoarcem imediat la Lugburz.

— Dac-am fi în stare să trecem Râul cel Mare, poate c-am face-o şi pe-asta, interveni o altă voce. Dar nu suntem destui, ca să ne aventurăm până jos, la poduri.

— Eu am reuşit să-l trec, replică vocea răutăcioasă. Ne aşteaptă un nazgul înaripat spre miazănoapte, pe bancul de la răsărit.

— Tot ce se poate, tot ce se poate. Atunci, îţi vei lua zborul cu prizonierii, vei pune mâna pe toată plata şi răsplata la Lugburz, iar pe noi o să ne laşi s-o luăm voiniceşte pe jos prin Ţinutul Cailor. Nu, trebuie să ţinem unii de alţii. Tărâmul ăsta-i plin de primejdii, plin de răzvrătiţi sălbatici şi de tâlhari.

— Ohoo! Trebuie să ţinem unii de alţii, mormăi Ugluk. N-am deloc încredere în voi, godacilor. Cum ieşiţi din cocină, cum vă piere snaga. Dacă nu eram noi, de mult dădeaţi bir cu fugiţii. Noi suntem uruk-haii luptători! Noi l-am ucis pe măreţul războinic. Noi am pus mâna pe ostatici. Noi suntem slujitorii lui Saruman Înţeleptul, Mâna Albă — mâna care ne dă să mâncăm carne de om. Noi am ieşit din Isengard, v-am călăuzit până aici şi vă vom călăuzi pe drumul de întoarcere pe care-l vrem. Eu sunt Ugluk. Asta am avut de spus.

— Ai spus chiar mai mult decât trebuie, Ugluk, mârâi vocea răutăcioasă. Stau şi mă-ntreb ce părere-şi vor face cei din Lugburz. S-ar putea să le treacă prin minte că nu-ţi stă prea bine capu' ăsta cât o bute pe umeri. S-ar putea să se minuneze de unde-ţi vin asemenea idei. Nu cumva de la Saruman? Cine naiba se crede, de se-arată aşa, de capu' lui, cu scârboşeniile alea de însemne albe? Iar cei din Lugburz s-ar putea să-mi dea dreptate mie, lui Grishnakh, mesagerul lor de nădejde; iar Grishnakh astfel grăit-a: Saruman e un smintit, un smintit rău şi viclean. Dar, nu te teme, Marele Ochi e aţintit asupra lui. *Godaci,* hai? Ce ziceţi, fraţilor, că otrepele vrăjitoraşului ăluia prăpădit vă zic *godaci?* Vă garantez eu, ăştia carne de orc mănâncă!

Potop de schelălăieli orceşti răsunară, o dată cu zăngănitul armelor trase din teacă. Pippin se rostogoli prudent, nădăjduind să tragă cu ochiul la ce-o urma. Păzitorii lui se depărtaseră, ca să ia şi ei parte la încăierare. Zări în lumina crepusculară un orc mare, tuciuriu — Ugluk, probabil — înfruntându-l, în picioare, pe Grishnakh, o arătare foarte solidă şi scundă, cu picioarele strâmbe şi cu braţele atârnate până-n pământ. De jur împrejurul lor, se adunaseră o puzderie de piticanii ceva mai mici. Pippin bănui că aceştia erau de la miazănoapte. Îşi trăseseră spadele şi cuţitele, dar încă şovăiau să treacă la atac.

La răcnetul lui Ugluk, alergară îndată spre el o groază de orci cam de aceeaşi mărime. Apoi brusc, fără nici un avertisment, Ugluk făcu un salt înainte şi zbură capetele a doi adversari, din două mişcări fulgerătoare. Grishnakh făcu un pas în lături şi se pierdu în umbră. Ceilalţi se speriară, iar unul se dădu înapoi şi căzu înjurând peste Merry, care zăcea nemişcat. Deşi probabil tocmai asta-i salvase viaţa, căci hăitaşii lui Ugluk săriră peste el şi îl sfârtecară pe altul cu spadele lor scurte şi late. Era străjerul cu colţi galbeni, al cărui trup se prăvăli chiar asupra lui Pippin, cu mâna încleştată încă pe cuţitul lung, cu lama crestată.

— Jos armele! urlă Ugluk. Şi să lăsăm prostiile! De-aici, pornim spre soare-apune şi coborâm scările. De-acolo, direct către dune şi-apoi, de-a lungul râului, spre pădure. Şi asta în marş forţat, zi şi noapte. E limpede?

„Ei, reflectă Pippin, dacă urâtului ăstuia nu-i trebuie decât o clipă să-şi pună oamenii la punct, nu mai am nici o şansă."

Îl străfulgerase o sclipire de speranţă. Lama cuţitului negru îi crestase braţul până la încheietura mâinii. Şiroiul de sânge îi gâdila pielea, dar simţea atingerea rece a oţelului.

Orcii se pregăteau din nou de plecare, însă o parte din nordişti se codeau încă, aşa că isengardezii mai uciseră doi dintre ei, până să-i pună cu botul pe labe. Era zăpăceală mare şi se auzeau numai înjurături. Pentru moment, Pippin rămase nesupravegheat. Era zdravăn încins la picioare, dar avea mâinile legate în faţă doar Ia încheieturi. Le putea mişca pe amândouă, deşi nodurile fuseseră strânse cu cruzime. Împinse leşul orcului la o parte, apoi, abia îndrăznind să respire, începu să-şi frece legătura de la mâini de lama cuţitului. Era ascuţită şi pumnul acela mort se încleştase pe plasele. Sfoara cedă! Pippin o luă repede şi o înnodă în două ochiuri mai largi, în care îşi băgă iute mâinile. Apoi rămase neclintit.

— Ridicaţi-i pe prizonierii ăia! strigă Ugluk. Şi să nu faceţi vreo şmecherie! Că de n-ajungem cu ei teferi acasă, au să mai dea şi alţii ortu' popii.

Unul dintre orci îl înşfacă pe Pippin ca pe un sac, îşi vârî brutal capul printre braţele sale legate, strivindu-i obrazul de ceafa lui, iar apoi o luă hurducat la drum cu el în spinare. Altul îi făcu acelaşi lucru lui Merry. Mâna orcului se încleşta de braţele lui Pippin, ca o gheară de fier, până-n carne. Hobbitul închise ochii şi lunecă înapoi în coşmar.

Deodată, fu azvârlit din nou pe lespezi. Abia se lăsase noaptea, dar luna nouă scăpătase la apus. Se aflau pe buza unei stânci care părea că stă de strajă la marginea unei mări de ceaţă alburie. În apropiere, se auzea vuietul unei cascade.

— În sfârşit, s-au întors şi cercetaşii, rosti un orc de lângă ei.

— Ei, ce-ai aflat? tună vocea lui Ugluk.

— Doar un călăreţ. Şi-acela a luat-o spre apus. Drumul e liber acum.

— Nu zic că nu-i aşa, dar pentru câtă vreme? Tâmpiţilor! Trebuia să-l fi ucis! O să dea alarma. Până-n zori, grăjdarii au să ştie de noi. Trebuie s-o luăm acum la picior de două ori mai iute.

Pippin zări o umbră aplecându-se asupra lui. Era Ugluk.

— Stai în capu' oaselor! urlă orcul. Flăcăii mei au obosit să te tot care. Trebuie să coborâm, aşa că mai mergi şi pe picioarele tale. Ajută-ne. Să nu te prind că ţipi sau că încerci să scapi. Avem noi ac de cojocul tău dacă ne joci feste, şi n-o să-ţi cadă bine deloc; şi asta fără să te „stricăm" prea tare, pentru ceea ce vrea Stăpânul de la tine.

Orcul tăie legăturile strânse din jurul picioarelor şi gleznelor lui Pippin, îl trase în sus de păr, punându-l pe picioare. Pippin căzu, iar Ugluk îl trase din nou de păr în sus, îi vârî o butelcă printre dinţi şi îi turnă un lichid arzător în măruntaie, spre hazul celor din jur. Pippin fu năpădit de o văpaie sălbatică. Durerea de picioare şi arsura gleznelor dispărură ca prin farmec. Acum putea să stea drept.

— Şi-acu', altu' la rând! zise Ugluk.

Pippin îl văzu cum se duce la Merry, care zăcea prin apropiere, şi-i trage un şut. Merry gemu. Ugluk îl înşfacă degrabă şi îl aşeză în fund, apoi îi smulse bandajul de la frunte şi îl mânji cu o alifie neagră, dintr-o cutiuţă de lemn. Merry urlă şi se zbătu cu sălbăticie. Orcii începură să bată din palme şi să huiduie.

— Nu ştie ţăranu' ce ţi-e cu şofranu'! strigară ei în batjocură. I s-a urât cu binele. Mamă, ce-o să ne mai distrăm mai încolo!

Dar, pentru moment, Ugluk nu se prinse în joc. Trebuia să se grăbească, dar totodată să le şi cânte în strună celor îndărătnici. Îl obloji pe Merry după metoda orcească şi tratamentul îşi arătă de îndată roadele. După ce reuşi cu greu să-i toarne hobbitului pe gât băutura din clondir, îi tăie legăturile de la glezne şi îl ridică în capul oaselor. Pe picioarele sale, Merry arăta cam palid, dar crunt, sfidător şi plin de viaţă. Tăietura adâncă din frunte nu-l mai supăra, însă avea să-i rămână o cicatrice hidoasă până la sfârşitul zilelor.

— Hei, Pippin, rosti el. Care va să zică, ai venit şi tu în micuţa noastră expediţie! Unde găsim masă şi casă?

— Gata acum! se răsti Ugluk. Terminaţi cu prostiile! Şi gura! N-aveţi voie să staţi de vorbă. O să spun orice neregulă cui trebuie, şi El o să ştie cum să v-o plătească. Cât despre masă şi casă, o să primiţi mai mult decât puteţi duce în burdihan.

Ceata de orci se apucă să coboare printr-o văgăună îngustă către câmpia înceţoşată de la poale. Merry şi Pippin se târau şi ei, despărţiţi unul de altul de vreo douăzeci de orci. Când ajunseră şi păşiră pe iarbă, inima hobbiţilor începu să tresalte.

— Şi-acum, drept înainte! strigă Ugluk. Către apus şi-un pic spre miazănoapte. După Lugdush!

— Şi ce-o să facem la răsăritul soarelui? întrebară câţiva dintre cei din nord.

— Veţi continua alergarea, le răspunse Ugluk. Ce părere-aveţi, c-o să stăm pe iarbă şi-o s-aşteptăm feţele palide să se-aşeze la masă cu noi?

— Dar nu putem alerga la lumina soarelui.

— Las' c-o să vă mân eu, zise Ugluk. Hai, daţi-i zor! Altfel n-o să vă mai vedeţi voi vreodată iubitele voastre văgăuni. Pe Mâna Albă! Ce pacoste să trimiţi într-o expediţie nişte viermi de la munte, numai pe jumătate şcoliţi! Luaţi-vă picioarele la spinare, netrebnicilor! Cât nu se face ziuă!

Toată ceata începu să alerge cu paşi mari, în felul şleampăt al orcilor. Nu erau în stare să păstreze ordinea, se îmbulzeau şi se împingeau unul pe altul, înjurând; cu toate acestea, prinseseră viteză foarte mare. Fiecare hobbit era păzit de trei străjeri. Pippin era la capătul extrem al şirului. Se tot întreba cât va putea să mai meargă în ritmul ăsta; nu mâncase din zori. Unul dintre gardienii lui avea o biciuşcă. Dar licoarea orcească îşi făcea încă efectul arzător, şi era treaz-luminat. Din când în când, îi apărea, fără să vrea, în minte chipul ager al lui Pas Mare, aplecat asupra urmelor negre şi venind în goană după ei. Dar ce putea vedea, chiar şi un Pribeag, afară de ţărâna răvăşită de orci? Urmele micuţe lăsate de el şi de Merry erau copleşite din toate părţile de tălpile tropăitoare ale încălţărilor potcovite cu fiare.

Cam la o milă de poalele stâncii, panta se adâncea lin într-o vale largă, cu pământul afinat şi jilav. Se lăsase ceaţa şi-acum sclipea palid sub ultimele licăriri ale lunii ca secera. Umbrele întunecate ale orcilor din faţă se estompară, apoi fură cu totul înghiţite de negură.

— Ho! Luaţi-o mai uşor! strigă Ugluk din spate.

Brusc, lui Pippin îi veni o idee şi se puse pe treabă. Sări spre dreapta şi ţâşni cu capul înainte în ceaţă, ca să scape de gardianul care se ţinea ca scaiul de el; căzu cât era de lung, în iarbă.

— Stai pe loc! urlă Ugluk.

O clipă se auziră zvonuri de tot felul. Pippin sări în picioare şi-o rupse la fugă. Dar orcii se luară după el. Deodată, zări câţiva, ca prin ceaţă, chiar înaintea lui. „Nici o nădejde de scăpare, îşi zise Pippin. Dar nădăjduiesc că va rămâne un semn de-al meu, necălcat în picioare, pe pământul acesta reavăn." îşi desfăcu pe bâjbâite paftaua care îi prindea mantia în dreptul gâtului. O lăsă să cadă, chiar în clipa în care fu înşfăcat de nişte braţe lungi, cu gheare puternice. „Aici o să zacă pe vecie, îşi zise el. Nu ştiu de ce-oi fi făcut-o. Dacă ceilalţi au scăpat, probabil c-au plecat toţi cu Frodo."

Îşi simţi picioarele încolăcite de un bici şi-abia îşi înăbuşi un urlet.

— Ajunge! strigă Ugluk, apropiindu-se în fugă. Mai are mult de alergat. Să-i zoriţi şi să-i mânaţi cu biciul, dacă uită cumva. Să nu crezi c-ai scăpat aşa uşor, mârâi el, întorcându-se către Pippin. Îţi închipui c-am să uit? Numa' c-o să plăteşti ceva mai încolo. Hai, ia-ţi picioarele la spinare!

Nici Pippin, nici Merry nu şi-au mai amintit mare lucru despre cum a decurs ultima parte a călătoriei. Coşmarurile şi deşteptările amare se amestecau într-un tunel nesfârşit al plângerii, în care speranţa pălea undeva îndărăt. Alergau întruna, străduindu-se să se ţină după orci, mângâiaţi în răstimpuri de o biciuşcă necruţătoare, mânuită perfid. Dacă se opreau sau se împiedicau, erau înşfăcaţi şi târâţi o bucată de drum.

Fierbinţeala licorii orceşti pierise. Pippin se simţea iar rău şi înfrigurat. La un moment dat, căzuse în nas, pe iarbă. Fusese înşfăcat şi ridicat de nişte mâini cu gheare sfâşietoare şi cărat din nou ca un sac; simţea cum îl cuprinde întunericul. Nu-şi dădea seama dacă o nouă noapte se pogorâse peste ei sau doar peste privirile sale. Auzea ca prin vis glasuri stăruitoare: mulţi dintre orci cereau să se facă un popas. Ugluk urla. Fusese trântit la pământ; rămăsese acolo, până când îl învăluiseră tenebrele visului. Dar nu-i fu dat să scape prea multă vreme de suferinţe; curând, simţi din nou strânsoarea nemiloasă a mâinilor de fier. Fu trântit şi zgâlţâit îndelung, până când întunericul începu să se risipească, iar el îşi reveni şi văzu că era dimineaţă. Auzi o poruncă şi fu din nou aruncat în iarbă.

Zăcu un timp, luptându-se cu disperarea. Îi vâjâia capul, dar, după fierbinţeala care-i cuprinsese trupul, bănui că i se mai administrase o duşcă. Un orc se aplecă şi îi aruncă nişte pâine şi o fâşiuţă de carne crudă, uscată. Înfulecă pâinea cenuşie şi mucegăită, dar nu şi fleica. Era lihnit de foame, însă nu într-atât încât să mănânce carne din mâna unui orc — carne la care nici nu voia să se gândească.

Şezu în capul oaselor şi privi în jur. Merry era la o aruncătură de băţ. Se aflau pe malul unui râu iute şi îngust. Dinaintea lor se conturau munţii: pe o culme, se reflectau primele raze ale soarelui. Povârnişurile erau brăzdate de o pădure întunecată.

Mare zarvă şi neînţelegere domneau printre orci! Era gata-gata să se işte o nouă gâlceavă între nordişti şi isengardezi. Unii arătau spre miazăzi, îndărăt, alţii către răsărit.

— Foarte bine, zise Ugluk. Lăsaţi-i, atunci, pe mâna mea. Aşa cum v-am spus, fără omoruri; dar dacă vreţi să daţi cu piciorul la tot ce-am reuşit să obţinem, făcând atâta drum, n-aveţi decât. O să am eu grijă de toate. Uruk-hai o să-şi facă datoria, ca întotdeauna, însă dacă vă temeţi de Feţele palide, fugiţi. Hai, fugiţi! Pădurea-i colea! strigă el, arătând cu degetul înainte. Intraţi acolo. E şansa voastră. Luaţi-o la goană! Şi fără zăbavă, până nu vă mai scurtez pe câţiva de capete, asta aşa, ca să dau o pildă pentru ceilalţi.

Se mai ciorovăiră cât se mai ciorovăiră, iar apoi cea mai mare parte a nordiştilor se rupse de grup şi cam o sută dintre ei o luară sălbatic la goană de-a lungul râului, spre munţi. Hobbiţii rămaseră cu ceata haină şi întunecată a isengardezilor — vreo optzeci de orci cu ochii piezişi, înarmaţi

cu arcuri uriaşe şi săbii late şi scurte. Câţiva dintre nordişti, mai bine făcuţi şi mai cutezători, rămaseră cu ei.

— Şi-acum o s-avem de-a face cu Grishnakh, zise Ugluk.

Dar chiar şi câţiva dintre ai săi priviră neliniştiţi către miazăzi.

— Ştiu, mârâi Ugluk. Blestemaţii ăia de călăreţi ne-au cam mirosit. Dar asta numai din cauza ta, Snaga. S-ar cuveni să-ţi scurtez urechile, ţie şi cercetaşilor tăi. Dar suntem războinici. Şi-o să mâncăm carne de cal, dacă nu şi altceva mai bun.

În clipa aceea, Pippin îşi dădu seama de ce unii dintre orci arătau spre răsărit. De-acolo se auzeau strigăte răguşite şi Grishnakh îşi făcu din nou apariţia, urmat de vreo patruzeci dintre ai săi — orci cu braţele lungi şi picioarele strâmbe. Aveau cu toţii pictat pe scuturi un ochi roşu. Ugluk făcu un pas înainte, ca să-i întâmpine.

— Aşadar, te-ai întors, rosti el. Ţi-a mai venit mintea la cap.

— M-am întors să văd dacă se respectă porunca şi dacă ostaticii sunt întregi, îi răspunse Grishnakh.

— Nu mai spune! exclamă Ugluk. Da' grijuliu eşti. Mă ocup eu de respectarea poruncii, n-ai grijă. Şi pentru ce altceva te-ai mai întors? Ai plecat cam în grabă. Îi fi lăsat ceva pe-aici…

— Da, am lăsat un nebun, mârâi Grishnakh. Dar şi câţiva flăcăi zdraveni, prea buni ca să-i pierd. Mi-am dat seama că o să-i duci la pieire şi-am venit să le sar în ajutor.

— Minunat! hohoti Ugluk. Dar dacă nu cumva ţi-o fi mai venit ceva snagă de războinic, te-ai obosit degeaba. Parcă o luaseşi spre Lugburz. Şi să ştii că Feţele palide sunt în drum spre noi. Ce s-a întâmplat cu preţiosul tău nazgul? A mai cucerit vreo înălţime? Acu', dacă l-ai adus cu tine, s-ar putea să ne fie de folos — dacă nazgulii ăştia sunt vreo scofală, aşa cum se zice.

— *Nazgul! Nazgul!* rosti Grishnakh, cutremurându-se şi lingându-şi buzele, de parcă acest cuvânt ar fi avut un gust sălbatic, pe care îl savura cu cazne. Vorbeşti de ceva care-ţi depăşeşte închipuirea scârboasă, Ugluk, adăugă el, fornăind. *Nazgul!* Oh! Mare scofală, nu? Ai să te căieşti amarnic, într-o bună zi, pentru vorbele astea nesăbuite, maimuţoiule. Ei, bine, să ştii că ei sunt floarea Marelui Ochi. În ceea ce-l priveşte pe nazgulul înaripat, nu i-a sosit clipa. El n-o să-i lase încă să-şi facă apariţia de-a lungul Râului cel Mare. Îi păstrează pentru Război şi pentru alte treburi.

— Se pare că ştii multe, zise Ugluk. Poate prea multe, ca să-ţi fie bine. Mai ştii, cei din Lugburz or începe să se minuneze ce şi cum. Între timp, însă, Uruk-hai din Isengard se va ocupa de treburile murdare, ca de obicei. Ce tot stai acolo şi-ţi curg balele? Adună-ţi gloata! Ceilalţi netrebnici au plecat spre pădure. N-ai face rău s-o iei şi tu după ei. Îţi promit că n-o să ajungi întreg înapoi, la Râul cel Mare. Afară din obşte! Imediat! Luaţi-vă picioarele la spinare!

Isengardezii îi înşfăcară din nou pe Merry şi pe Pippin şi-i aruncară în spinare. Apoi cohorta se puse în mişcare. Alergară ore întregi, oprindu-se din când în când, doar cât să şi-i azvârle pe hobbiţi unii altora. Fie din *cauză*

că erau mai iuţi şi mai puternici, fie datorită vreunui plan de-al vrăjmaşilor, isengardezii trecură încet-încet printre orcii din Mordor, iar ceata Iui Grishnakh rămase îndărăt. Curând, se apropiară şi de nordiştii plecaţi înainte. Ajungeau încet lângă pădure.

Pippin era zob. Obrazul împuţit şi urechea păroasă a orcului care îl căra îi zgâriau ţeasta umflată. Chiar în faţa Iui, zărea spinările cocoşate şi picioarele groase, puternice, care se mişcau, neobosit, de parcă erau nişte pendule marcând secundele de coşmar ale unui timp fără sfârşit.

Spre după-amiază, trupele lui Ugluk îi întrecură pe nordişti. Aceştia lâncezeau sub razele orbitoare ale soarelui — soare iernatic, ce strălucea pe cerul palid şi rece; mergeau cu capetele aplecate şi cu limbile atârnând de-un cot.

— Viermilor! îi batjocoreau isengardezii. V-aţi fript! Feţele palide-au să pună mâna pe voi şi-au să vă mănânce! Acu' vin!

Strigătul lui Grishnakh nu făcu decât să le întărească spusele. Într-adevăr, apăruseră călăreţii iuţi, foarte departe încă, dar se apropiau acum de orci, cum se repede fluxul la ţărmuri asupra unor făpturi rătăcind pe nisipuri mişcătoare.

Isengardezii începură să alerge mai iute, uluindu-l pe Pippin. Părea capătul nemaivăzut al unei curse nebune. Apoi Pippin văzu soarele scăpătând pe după Munţii Ceţoşi; pământul fu cuprins de umbre. Soldaţii din Mordor îşi iţiră capetele şi-o luară la sănătoasa mai cu sârg. Pădurea Întunecată era foarte aproape. Trecuseră deja pe lângă câţiva copaci stingheri. Panta pe care o porniseră devenea din ce în ce mai abruptă; dar orcii nu se opriră. Atât Ugluk, cât şi Grishnakh urlau, adunându-şi puterile pentru efortul final.

„Cu toate acestea, au să scape", îşi zise Pippin. Reuşi să-şi sucească gâtul, ca să poată trage cu un ochi îndărăt, peste umăr. Văzu călăreţii la galop departe, pe câmpie, spre răsărit, cam pe aceeaşi linie cu orcii. Soarele la chindie le aurea lăncile şi coifurile şi scânteia în pletele lor unduioase şi pale. Îi înconjurau pe orci, împiedicându-i să se împrăştie, conducându-i de-a lungul râului.

Pippin se tot întreba de ce neam or fi. Acum îi părea rău că nu stătuse mai mult în Vâlceaua Despicată şi că nu cercetase lucrurile şi hărţile mai cu sârg; dar pe-atunci, planurile de bătălie păreau să se afle în mâini mai dibace şi nu-i trecuse niciodată prin minte că avea să fie despărţit de Gandalf şi de Pas Mare sau chiar şi de Frodo. Tot ce-şi mai amintea în legătură cu ţinutul Rohan era că Iute ca Gândul, armăsarul lui Gandalf, se trăgea de-acolo. Asta-i dădea o fărâmă de speranţă.

„Dar de unde să ştie ei că noi nu suntem orci? se întrebă el. Nu cred să mai fi auzit de hobbiţi pe-aici. N-aş avea de ce să nu fiu mulţumit că, din cât se pare, i-au nimicit pe orcii ăia câinoşi; dar în ceea ce mă priveşte, tare-aş vrea să scap." Atât el, cât şi Merry puteau prea bine să fie ucişi o dată cu orcii, înainte chiar ca oamenii din Rohan să-şi dea seama de existenţa lor.

Câţiva dintre călăreţi păreau a fi buni arcaşi, pricepuţi să tragă din goana calului. Treceau cu viteză, unul după altul, şi azvârleau săgeţi asupra orcilor răzleţi dindărăt, doborând o mulţime; apoi se fereau într-o parte de arcurile duşmanilor lor, care trăgeau sălbatic, să îndrăznească să se oprească. Lupta nu contenea şi o săgeată căzu şi printre isengardezi. Unul dintre ei, chiar în faţa lui Pippin, se împiedică şi nu se mai ridică de jos.

Se lăsase noaptea, fără ca oamenii din Rohan să-i fi atacat. Căzuseră o groază de orci, dar tot rămăseseră vreo două sute. Nici nu se întunecase bine, că orcii dădură peste un dâmb. Erau foarte aproape de poalele pădurii, cam pe la şapte sute de paşi, dar nu mai puteau merge mai departe. Călăreţii îi încercuiseră. Un grup de orci, nesocotind ordinele lui Ugluk, o luaseră în fugă spre codru: doar trei dintre ei se mai întoarseră.

— Iată unde-am ajuns, mârâi Grishnakh. Ce mai călăuză. Sper ca grozavul ăsta de Ugluk să ne scoată din belea.

— Lăsaţi-i jos pe piticuţi! porunci Ugluk, fără să-l bage în seamă pe Grishnakh. Tu, Lugdush, mai ia vreo doi şi păziţi-i. Să nu cumva să fie ucişi, asta dacă nu dau feţele palide peste voi. Ai înţeles? Câtă vreme mai sunt eu în viaţă, aşa îi vreau. Dar să nu-i lăsaţi să strige sau să fie salvaţi. Legaţi-le picioarele!

Ultima parte a poruncii fu dusă la împlinire fără pic de milă. Dar Pippin văzu că, pentru prima oară, se afla lângă Merry. Orcii făceau multă gălăgie, strigau şi îşi zăngăneau armele, aşa că hobbiţii putură să mai şuşotească puţin.

— N-am mari nădejdi, zise Merry. Mă simt sfârşit. Nu cred că m-aş putea târî prea departe, chiar dac' aş fi liber.

— *Lembas,* şopti Pippin. Eu mai am puţin *lembas.* Tu nu? Nu cred că ne-au luat altceva, afară de săbii.

— Ba da, aveam un pacheţel, îi răspunse Merry, dar cred că s-a făcut pulbere. Oricum, n-am cum s-ajung cu gura la buzunar.

— Nici nu-i nevoie. Eu m-am…

Dar nu mai apucă să zică ceva, când fu avertizat de un şut brutal că zarva încetase şi gardienii îşi luaseră misia în serios.

Noaptea era rece şi neclintită. Cam la o aruncătură de săgeată împrejurul gorganului pe care se strânseseră orcii, ţâşneau luminile focurilor mici de pază, licărind în întuneric, într-un rotocol auriu-roşcat. Călăreţii însă nu se mai arătară în bătaia flăcărilor. Orcii irosiseră o mulţime de săgeţi, trăgând în direcţia focurilor, până când Ugluk îi opri. Călăreţii nu făceau nici un zgomot. De-abia noaptea târziu, când se ivi luna din ceţuri, fură zăriţi patrulând fără-ncetare, ca nişte umbre care luceau din când în când în lumina lăptoasă.

— Blestemaţii ăştia aşteaptă răsăritul soarelui, mormăi unul dintre gardieni. Mai bine ne-am strânge calabalâcul şi-am lua-o la sănătoasa. Tare mi-ar plăcea să ştiu ce-o fi în capu' bătrânului Ugluk.

— Nu mă-ndoiesc că ţi-ar plăcea, mârâi Ugluk, răsărind de undeva, din spate. Adicătelea, vrei să zici că n-am nimic în cap, nu? Afurisitule. Nu eşti

nici tu mai breaz ca ăilalţi din şleahta ta; nişte viermi, nişte maimuţe din Lugburz. N-are rost să te-nhăitezi cu unii ca voi. Nu ştiţi decât să chelălăiţi şi să daţi bir cu fugiţii. Grăjdarii ăia scârboşi sunt câtă frunză şi iarbă, aşa că, dacă ne prind la loc deschis, ne fac harcea-parcea. N-aveţi decât un lucru bun: scrutaţi întunericul, ca bufniţele. Dar, după câte am auzit, feţele astea palide văd noaptea mai bine ca alţi oameni; şi nu uitaţi că au nişte cai care zăresc şi vântul de seară, cel puţin aşa se spune. Un singur lucru nu ştiu flăcăii ăia frumoşi: Mauhur e-n codru cu ai lui şi trebuie să se ivească dintr-o clipă într-alta.

Vorbele lui Ugluk păru să-i mulţumească pe isengardezi, dar ceilalţi orci erau deznădăjduiţi şi, în acelaşi timp, înfuriaţi. Îşi puseseră câţiva străjeri, dar cei mai mulţi zăceau întinşi la pământ, odihnindu-se în bezna plăcută pentru că între timp se întunecase de-a binelea; luna se pierduse undeva, la apus, într-o învălmăşeală de nori, aşa că Pippin nu vedea nici la doi paşi. Focurile nu luminau gorganul. Şi totuşi, călăreţii nu se mulţumeau să aştepte ivirea zorilor şi să-şi lase duşmanul să se odihnească. Deodată, un strigăt în partea de răsărit a colinei vesti că se întâmplase ceva. Se părea că se apropiaseră vreo câţiva călăreţi, coborâseră de pe cai, se târâseră până la marginea taberei şi uciseseră mai mulţi orci, iar apoi se făcuseră nevăzuţi. Ugluk fugi într-acolo, să potolească teama.

Pippin şi Merry se ridicară în capul oaselor. Străjile isengardeze care îi păzeau plecaseră cu Ugluk. Dar dacă, o clipă, celor doi hobbiţi le trecu prin minte că se ivise o speranţă de scăpare, curând aceasta se risipi. O mână lungă şi păroasă îi înşfăcă pe amândoi de ceafă şi îi trase alături de o căpăţână uriaşă, hâdă. Desluşiră în întuneric chipul bloncos al lui Grishnakh, exact între ei; îi simţeau respiraţia spurcată în obraji. Începu să-i scotocească şi să-i pipăie cu labele. Degetele lui reci şi aspre bâjbâindu-i pe spinare îl făcură pe Pippin să tresară.

— Aşa, micuţii mei, şopti dulce Grishnakh. Vă bucuraţi de-o binefăcătoare odihnă. Sau n-am dreptate? Cam grea poziţia în care vă aflaţi: pe-o parte, săbii şi bice, pe alta, lăncii urâcioase. Făpturile mici n-ar trebui să-şi vâre nasul unde nu le fierbe oala.

Continuă să scotocească. Avea în priviri o lumină albicioasă, dar fierbinte. Brusc, ca şi cum ar fi desluşit ceva din vălmăşagul minţii vrăjmaşe, lui Pippin îi veni o idee: „Grishnakh ştie de Inel! Îl caută acum, când Ugluk are altă treabă; pesemne că vrea să-l ia el!" Inima hobbitului îngheţă de spaimă, dar, în acelaşi timp, se întrebă cum ar putea să-i fie mai bine.

— Nu cred c-ai să-l găseşti aşa, şopti el. E prea greu.

— *Să-l găsesc?* întrebă Grishnakh.

Degetele lui rămaseră nemişcate. Îl apucă de umeri pe Pippin:

— Ce să găsesc? Ce spui tu acolo, micuţule? O clipă, Pippin tăcu. Brusc însă rosti gutural:

— *Gollum, gollum!* Nimic, scumpul meu, adăugă el.

Degetele lui Grishnakh zvâcniră.

— Ohoo! şuieră stârpitura pe înfundate. Asta a vrut, deci, să zică. Ohoo! Foarte primejdios, mititeilor.

— Tot ce se poate, rosti Merry înviorat acum şi pricepând şiretlicul Iui Pippin. Tot ce se poate. Şi nu numai pentru noi. Dar cred că ştii foarte bine ce-ai de făcut. Îl vrei sau nu? Şi ce ne dai în schimb?

— Dacă-l vreau, zici? întrebă Grishnakh, încurcat parcă, deşi braţele îi tremurau. Cum adică, ce vă dau în schimb?

— Adică, zise Pippin, alegându-şi vorbele cu grijă, n-are nici un rost să bâjbâi pe-ntuneric. Te-am putea ajuta să nu-ţi mai pierzi timpul şi puterile fără rost. Dar mai întâi trebuie să ne dezlegi picioarele, altfel n-o să-ţi spunem şi n-o să facem nimic.

— Scumpii mei prostuţi cu caş la gură, şuieră Grishnakh, vom scoate din voi tot ce ştiţi şi tot ce-aveţi, la momentul potrivit. Până la ultimul strop. O să vă doriţi să ştiţi chiar mai mult decât o s-aveţi de spus, în faţa Inchizitorului, zău aşa. Şi-asta, foarte curând. Nu ne grăbim cu descusutul. Nu, nici vorbă. De ce credeţi că v-am lăsat în viaţă? Pe onoarea mea, nu din mărinimie; nici măcar lui Ugluk nu i s-ar putea pune-n cârcă o asemenea greşeală.

— Nici nu m-aş fi aşteptat la una ca asta, zise Merry. Dar n-aţi ajuns încă acasă cu prada. Şi se pare că, orice s-ar întâmpla, lucrurile nu-ţi sunt pe plac. Dacă ajungem în Isengard, nu marele Grishnakh va fi cel care va avea de câştigat; Saruman o să ia tot ce găseşte. În cazul în care îţi doreşti ceva numai pentru tine, acum e momentul!

Grishnakh începu să-şi piardă cumpătul. Numele lui Saruman îndeosebi îl scotea din pepeni. Trecea timpul şi zarva se mai potolise. Ugluk sau isengardezii aveau să se întoarcă din clipă-n clipă. ,

— Şi-l aveţi… amândoi? mârâi el.

— *Gollum! Gollum!* rosti Pippin.

— Dezleagă-ne picioarele, zise Merry.

Braţele orcului tremurau violent.

— Fiţi blestemaţi, viermi nenorociţi, şuieră el. Să vă dezleg picioarele, hai? Am să vă dezleg oscioarele. Credeţi că n-o să vă pot scotoci până la piele? Ce zic eu scotoceală, o să vă fac bucăţele. Găsesc eu ce vreau şi fără să vă dezleg picioarele.

Brusc, îi înşfacă şi îi cuprinse ca într-un cleşte. Îi vârî pe amândoi sub câte un braţ şi îi strânse sălbatic, astupându-le gura cu palmele lui uriaşe. Apoi sări ghemuit şi-o porni iute, fără un zgomot, până ajunse la marginea gorganului. Acolo căută o spărtură printre străjeri şi trecu, ca o umbră în noapte, pe povârniş şi mai departe, spre apus, unde râul ieşea la liziera pădurii. Într-acolo se afla un spaţiu mai mare, în care ardea doar un foc.

După vreo douăzeci de paşi se opri, scrutând întunericul şi trăgând cu urechea. Dar nu se vedea şi nu se auzea nimic. Se târî încet mai departe, ghemuindu-se mai mult. Se lipi de pământ şi ascultă iar. Apoi se ridică, cu gândul s-o ia din nou la goană. Chiar atunci însă, zări drept în faţa Iui

silueta unui călăreţ. Calul necheză şi se ridică în două picioare. Se auzi strigătul unui bărbat.

Grishnakh se aruncă la pământ, trăgându-i pe hobbiţi sub el; fără doar şi poate, avea de gând mai degrabă să-i ucidă pe micii lui captivi, decât să-i lase să scape sau să fie salvaţi; dar n-a fost să fie-aşa. Sabia sună sec şi luci, o clipă, în flăcările focului din stânga lui. Din beznă, şuieră o săgeată care, fie că fusese bine ochită, fie din întâmplare, se înfipse în mâna dreaptă a orcului. Acesta urlă şi scăpă spada pe jos. Se auzi un tropot scurt de copite şi, chiar când Grishnakh sări şi o luă la goană, fu ajuns din urmă şi străpuns de o lance. Urlă înfiorător, apoi rămase nemişcat.

Hobbiţii zăceau lipiţi la pământ, aşa cum îi lăsase Grishnakh. Mai veni un călăreţ în fugă, să-şi ajute tovarăşul. Fie mulţumită vederii sale ascuţite, fie prin grija altui simţ, calul se ridică în două picioare şi sări uşor peste ei; dar călăreţul nu-i observă, aşa cum stăteau întinşi, acoperiţi de mantiile lor elfeşti, prea zdrobiţi în clipa aceea şi prea înfricoşaţi să mai facă vreo mişcare.

Într-un târziu, Merry începu să se foiască şi şopti abia auzit:

— Pîn' aici, toate bune; dar crezi că n-o să ne pună ăştia la frigare?

Răspunsul veni aproape imediat. Urletele lui Grishnakh îi treziseră pe orci. După schelălăielile şi strigătele care se auzeau dinspre colină, hobbiţii se gândiră că plecarea lor fusese descoperită: pesemne că Ugluk mai scurta pe câţiva de capete. Apoi, deodată, din dreapta, răsună zvon de răspuns orcesc, de dincolo de cercul rugurilor de pază, dinspre pădure şi munţi. După cât se părea, sosise Mauhur şi-i ataca pe asediatori. Galopul cailor nu se domolea. Călăreţii strângeau cercul în jurul movilei, ca să prevină orice scăpare, ajungând până în bătaia săgeţilor orcilor, în vreme ce un grup se depărta să se îngrijească de nou-veniţi. Brusc, Merry şi Pippin îşi dădură seama că, fără să mişte un deget, se aflau acum în afara cercului: nimic nu le mai stătea în cale.

— Ei, făcu el, ce bine-ar fi dac'am avea mâinile şi picioarele libere. Am putea scăpa. Dar n-am cum s-ajung la noduri, să le desfac cu dinţii.

— Nici n-are rost să încerci, zise Pippin. Chiar voiam să-ţi spun că am reuşit să-mi dezleg mâinile. Am lăsat sfoara, să-i păcălesc. Dar întâi ai face bine să iei un pic de *lembas.*

Îşi trase mâinile din legături şi scoase un pacheţel. Bucăţile erau frânte, dar bune încă, în învelişul lor de frunze. Mâncară fiecare câte două-trei firimituri. Gustul acestora le aduse iarăşi în minte chipuri luminoase, râsete şi mâncarea gustoasă din vremurile de demult. Mestecară o vreme pe gânduri, în noapte, fără să se sinchisească de ţipetele şi de lupta din apropiere. Pippin fu primul care se trezi din visare.

— Trebuie să plecăm, zise el. O clipă.

Sabia lui Grishnakh zăcea alături, la îndemână, dar era prea grea şi prea grosolană ca să se poată folosi de ea. Aşa că se târî până la trupul stârpiturii şi îi scoase din teacă un cuţit lung şi ascuţit. Îşi tăiară repede toate legăturile cu el.

— O făcurăm şi pe-asta, zise Pippin. După ce ne-ncălzim puţin, poate-om fi în stare să ne ridicăm în picioare şi să mergem. Până atunci însă, ar cam trebui să-ncepem să ne furişăm.

Zis şi făcut. Iarba înaltă şi moale era de partea lor, dar tot părea mai uşor de zis decât de făcut. Ocoliră focul pe departe şi se târâră ca viermii, puţin câte puţin, până ajunseră la marginea râului care susura între malurile înalte, printre umbre întunecate. Priviră îndărăt. Zgomotul încetase. Era limpede că Mauhur şi „flăcăii" lui fuseseră ucişi sau alungaţi. Călăreţii reveniră la veghea lor tăcută, care însă n-avea cum să mai ţină mult. Noaptea era deja pe trecute. Spre răsărit, unde nu ajunseseră norii, bolta începuse să se lumineze.

— Trebuie să ne ascundem, zise Pippin. Altfel, vom fi văzuţi. Nu ne-ncălzeşte cu nimic dacă aceşti călăreţi vor afla, după ce ne omoară, că nu suntem orci.

Se ridică şi începu să tropăie.

— Sfoara aia mi-a intrat în carne, ca sârma; dar picioarele se-ncălzesc. Acum aş putea merge, şotânc-şotânc. Tu cum te simţi?

Merry se ridică şi el.

— Da, zise el. Pot să mă ţin pe picioare. *Lembasul* ăsta te îmbărbătează! Îţi dă simţăminte mult mai adânci decât văpaia aia orcească. Mă-ntreb din ce-or fi făcând-o. Bănuiesc că-i mai bine să nu ştiu. Hai să luăm o gură de apă, să ne spălăm de gândul ăsta.

— Nu de-aici, malurile sunt prea abrupte, zise Pippin. Hai înainte!

Se întoarseră şi porniră încetişor unul lângă altul pe malul râului. Îndărătul lor, lumina creştea la răsărit. în timp ce mergeau, schimbau gânduri şi vorbeau încetişor, după felul hobbiţilor, despre ceea ce li se întâmplase de când fuseseră făcuţi ostatici. Nimeni n-ar fi bănuit, ascultându-i, cât suferiseră de cumplit şi prin ce primejdie trecuseră; cum văzuseră moartea cu ochii, fără să mai aibă vreo nădejde; chiar şi-acum, ştiau foarte bine că aveau puţine şanse să întâlnească vreun prieten sau să iasă iar la liman.

— Se pare că te-ai descurcat de minune, cumetre Took, zise Merry. O să ţi se rezerve aproape un capitol în străvechea carte a lui Bilbo, dac-oi mai avea prilejul să-i povestesc. Bună treabă. Mai ales cum l-ai desluşit şi l-ai jucat pe ticălosul ăla flocos. Mă întreb însă dacă o să dea cineva de urma aceea a ta, ca să-ţi găsească paftaua. Mie unul mi-ar părea tare rău să mi-o pierd pe-a mea, dar mă tem că a ta-i dusă pe vecie. Va trebui să-mi pun aripi la picioare, să ţin pasul cu tine. Da' uite că vărul Brandybuck a ajuns în faţă şi-o ia pe-aici. Bănuiesc că nu prea ştii pe unde suntem; eu însă mi-am petrecut mai cu folos timpul în Vâlceaua Despicată. Mergem spre apus, de-a lungul Scăldătorii Enţilor. În faţă ne aşteaptă ultimele culmi ale Munţilor Ceţoşi, precum şi Pădurea Fangorn.

Chiar în timp ce vorbea, se ivi nebulos, dinaintea lor, marginea codrului. Părea că noaptea îşi găsise refugiu pe sub copacii falnici de-acolo, strecurându-se furişat, de frica zorilor.

— Călăuzeşte-ne tot înainte, jupâne Brandybuck, zise Pippin. Sau înapoi. Că doar am fost avertizaţi ce-i cu Fangorn. Şi n-om uita de la mână pîn' la gură.

— Aşa e, răspunse Merry; dar, oricum, tot mai bine în pădure, decât îndărăt, în miezul bătăliei.

O luară pe sub crengile uriaşe ale arborilor. Mai bătrâni ca vremea păreau. Din ei, bărbi stufoase de licheni atârnau la pământ, legănându-se răsfirate în bătaia vântului. La adăpostul umbrelor, hobbiţii aruncară priviri furişe către povârnişul dindărăt — făpturi mici şi tainice păreau, în lumina întunecată, nişte prunci de elf din străfundurile vremii, ivite din Codrul Sălbatic, uimite de strălucirea primilor zori.

Departe, dincolo de Râul cel Mare şi de Pământurile Maronii, la mii de leghe cenuşii depărtare, se arătă Aurora împurpurată, înflăcărată. Lung sunară cornurile de vânătoare, în semn de salut. Călăreţii din Rohan ţâşniră brusc la viaţă. Şi alte cornuri le răspunseră celor dintâi.

Merry şi Pippin auziră limpede în aerul rece nechezatul cailor războinici şi glasurile unite, ca din senin, într-un cântec, ale mai multor bărbaţi. Aripa Soarelui se înălţase — un arc de foc — deasupra marginilor lumii. Apoi, cu un strigăt măreţ, călăreţii dădură năvală dinspre răsărit; lumina roşiatică fulgeră zalele şi lăncile. Orcii traseră, urlând, toate săgeţile pe care le mai aveau. Hobbiţii văzură vreo câţiva călăreţi prăbuşindu-se, dar şirul lor urcă mai departe pe colină; o trecură, făcură un rotocol şi atacară iar. Cei mai mulţi dintre luptătorii care rămăseseră în viaţă se împrăştiară în fugă, mânaţi unul câte unul spre moarte. Dar un grup des şi întunecat porni hotărât în direcţia codrului. Drept în sus pe povârniş se repeziră, către cei doi privitori. Se tot apropiau şi părea sigur că vor scăpa; seceraseră deja trei Călăreţi care le aţinuseră calea.

— Ne-am luat prea mult cu privitul, zise Merry. Iată-l pe Ugluk! N-am nici un chef să mai dau ochii cu el.

Hobbiţii se întoarseră şi o luară la fugă în umbrele adânci ale codrului. Aşa că nu văzură ultima scenă, când Ugluk fu ajuns din urmă şi-adus la lumină, la marginea Fangornului. Acolo fu ucis în sfârşit de Eomer, al Treilea Mareşal al Obştii, care descălecase şi se luptase în săbii cu el. Iar pe câmpiile întinse, ochii ageri ai călăreţilor îi desluşiră pe puţinii orci care scăpaseră şi mai avuseseră puterea să încerce să fugă.

Apoi, după ce-şi puseră camarazii răpuşi grămadă şi îşi cântară imnurile de preamărire, călăreţii făcură un foc mare şi împrăştiară cenuşa vrăjmaşului. Astfel se sfârşi lupta şi nimic despre toate acestea nu se mai auzi vreodată nici în Mordor, nici în Isengard. Dar fumul se ridică până-n slăvi şi fu zărit de multe priviri iscoditoare.

Chapter 4

Arborebărbos

Între timp, hobbiţii pătrunseseră repede din ce în ce mai adânc în pădure, atât cât le îngăduiau întunericul şi desişul, urmând linia pârâului, către povârnişurile dinspre apus ale munţilor. Încet-încet, teama de orci se mai ostoi şi ei slăbiră pasul. Îi cuprinse un fel de sufocare ciudată, de parcă aerul s-ar fi împuţinat şi nu le-ar mai fi ajuns. Până la urmă, Merry se opri.

— N-avem cum să mergem mai departe aşa, gâfâi el. Am nevoie de aer.

— Până una, alta, hai să ne potolim setea, zise Pippin. Îmi simt gura uscată.

Se caţără pe rădăcina uriaşă a unui arbore, care şerpuia până în râu, şi se aplecă să ia apă în pumni. Era limpede şi rece, aşa că bău pe săturate. Îl urmă şi Merry. Apa îi învioră şi parcă le mai înveseli inimile; stătură o vreme pe mal unul lângă altul, mângâindu-şi picioarele ostenite şi privind în jur la copacii neclintiţi şi tăcuţi, înşiruiţi până hăt-departe, pierduţi într-un nimb de lumină pală.

— Cred că nu ne-am rătăcit încă, rosti Pippin, sprijinindu-se de trunchiul uriaş al unui copac. Putem, cel puţin, să urmăm cursul ăsta — Scăldătoarea Enţilor, sau cum i-o zice — şi să ajungem pe drumul pe care am venit.

— Aşa am face, dacă ne-ar ţine picioarele, îi răspunse Merry, şi dacă am putea respira cum se cuvine.

— Da, spuse Pippin. Pe lângă asta, e tare întuneric prin hăţişurile de-aici. Îmi amintesc, într-un fel, de vechea încăpere din Sălaşul Măreţ al neamului Took, în depărtatele Tuneluri din Tîrgupitit: un loc uriaş, în care mobila a rămas neschimbată vreme de generaţii întregi. Se zice că Bătrânul Took şi-a dus zilele acolo, îmbătrânind şi ramolindu-se o dată cu sala aceea; şi nimic n-a fost clintit din loc nici după moartea acestuia, acum un secol. Iar Bătrânul Gerontius a fost stă-străbunicul meu. Asta a mai pus puţin lucrurile la punct. Dar nici nu stă alături de simţământul străvechi pe care ţi-l trezeşte această pădure. Uită-te la bărbile şi favoriţii lichenilor care atârnă ca nişte sălcii plângătoare. Şi cea mai mare parte dintre arbori par să fie încărcaţi, mai mult de jumătate, cu frunze uscate şi zdrenţuite, care n-au mai apucat să cadă. Mai mare jalea. Nici nu-mi imaginez cum ar arăta primăvara pe-aici, asta dacă vine vreodată; ce să mai vorbim de curăţenie!

— Dar, în orice caz, trebuie să se ivească, la un moment dat, şi Soarele pe-aici, zise Merry. Oricum, Codrul Întunecat nu arată şi nici nu-ţi creează simţămintele despre care povestea Bilbo, cum c-ar fi totul înnegurat, rău şi că n-ar fi decât un sălaş al beznei. E doar mohorât şi înspăimântător de des. Nici măcar *animalele* nu cred să facă prea mulţi purici pe-aici.

— Nu, şi nici hobbiţii, spuse Pippin. Ca să spun drept, nu-mi place gândul că trebuie să trecem prin ea. Nimic de mâncat vreo sută de mile. Cum stăm cu merindele?

— Prost, zise Merry. Am fugit doar cu pacheţelele acelea de *lembas;* tot ce-am avut, am lăsat acolo.

Se uitară la ceea ce le rămăsese din turtele elfeşti: firimituri, abia să le ajungă pentru cinci zile amărâte. Asta era tot.

— Şi n-avem nici măcar o zdreanţă sau o pătură să ne-nvelim, adăugă Merry. O să ne fie frig la noapte, pe oriunde-am lua-o.

— Păi, am face bine să ne hotărâm asupra drumului, zise Pippin. Trebuie să se fi crăpat deja bine de ziuă.

Chiar atunci, văzură o lumină gălbuie care se ivise ceva mai departe, în pădure; părea că săgeţile soarelui străpunseseră brusc acoperişul de crengi.

— Hei! făcu Merry. Cred că Soarele a fost ascuns după un nor, cât am stat pe sub copacii ăştia, iar acum s-a ivit din nou; sau, poate, a urcat mult pe cer şi ne priveşte printr-o spărtură dintre crengi. Hai să vedem, că nu-i prea departe.

Descoperiră însă că era mai departe decât crezuseră. Panta urca abrupt şi neclintit şi era tot mai pietroasă. Lumina creştea, pe măsură ce mergeau, şi curând zăriră dinaintea lor un perete de stâncă; era un deal sau povârnişul abrupt al munţilor din depărtare. Nu creştea nici un copac acolo şi soarele se revărsa din plin asupra întinderii de piatră. Ramurile arborilor de la poale se întindeau ţepene şi nemişcate, ca şi cum ar fi căutat căldura. Dacă până atunci păruseră jigărite şi cenuşii, se întremaseră şi izbucneau în tonuri generoase de cafeniu, iar griurile-negricioase ale scoarţei păreau din piele lustruită. Trunchiurile luceau într-un verde-blând, ca iarba crudă; îi năpădise o primăvară timpurie; sau, poate, doar o părere fugară.

Înaintea povârnişului stâncos se afla ceva ca o scară, naturală, probabil, săpată de vreme, căci era grosolană şi neregulată. Sus, aproape la acelaşi nivel cu vârfurile pomilor, se vedea un prag, sub o stâncă. Afară de câteva ierburi şi buruieni de pe margine, precum şi de-un ciot din care răsăreau doar două crengi, nu mai creştea nimic pe-acolo. Copacul acela stingher părea un moşneag cocârjat, clipind neclintit în lumina zorilor.

— Sus! exclamă Merry vesel. Să luăm şi noi o gură de aer şi să tragem o privire prin ţinutul acesta.

Se căzniră să se caţere pe stâncă. Dacă scara aceea fusese făcută de cineva, atunci cu siguranţă că era menită unor picioare mai mari ca ale lor. Erau prea nerăbdători să ajungă sus ca să se mai mire de cât de iute li se vindecaseră tăieturile şi vânătăile de când stătuseră în captivitate şi de cum îşi recăpătaseră vigoarea. Ajunseră, în sfârşit, la marginea pragului,

aproape de buturuga aceea veche; săriră în picioare, întorcându-se către răsărit şi trăgând adânc aer în piept. Îşi dădură seama că nu pătrunseseră decât vreo trei-patru mile în inima codrului; arborii mărşăluiau parcă pe pantă în jos, spre câmpie. Acolo, la marginea pădurii, se ridicau turle unduitoare de fum negru, plutind în valuri către ei.

— Se schimbă vântul, zise Merry. Bate din nou spre răsărit. E cam răcoare aici, sus.

— Da, zise Pippin; mă tem că strălucirea aceasta-i trecătoare şi că o s-o copleşească iar negura. Ce păcat! Pădurea asta rufoasă şi bătrână arăta cu totul altfel în bătaia soarelui. Începuse să-mi placă.

— Începuse să-ţi placă Pădurea, hai? Nu mai spune. Foarte drăguţ din partea ta, rosti un glas ciudat. Întoarceţi-vă să vă văd la faţă. Am simţământul că n-o să-mi cădeţi nici unul cu tronc; dar să nu ne pripim. Întoarceţi-vă.

Simţiră câte o mână mare, noduroasă pe umerii lor, care-i întoarse uşurel, dar cu putere; apoi fură ridicaţi în aer de două braţe lungi.

Se treziră dinaintea unui chip cum nu mai văzuseră. Era al unei făpturi asemănătoare unui om uriaş sau, mai degrabă, unui căpcăun, înaltă de vreo trei-patru metri, foarte solidă, cu un cap lunguieţ, fără gât. Greu de spus dacă se îmbrăcase în ceva ca scoarţa cenuşiu-verzuie sau dacă nu era decât un fel de-a se travesti, în orice caz, braţele sale apropiate de trunchi nu erau zbârcite, ci acoperite de o piele netedă şi cafenie. Avea câte şapte degete la labele lui uriaşe. Partea de jos a chipului aceluia lunguieţ se prelungea cu o barbă cenuşie şi stufoasă, aproape ca o încrengătură de ramuri la rădăcină, subţire şi moale la vârf. Pentru moment însă hobbiţii nu văzură mare lucru, în afară de ochi. A spune că ochii aceia adânci erau solemni, iscoditori, ar fi puţin din cale-afară. Erau de-a dreptul sfredelitori, căprui, cu irizaţii verzui. Mai târziu, Pippin avea să se căznească adesea să-şi exprime prima impresie pe care i-o făcuseră. „Simţeai îndărătul lor un puţ imens, plin cu amintiri străvechi şi gânduri prelungi, molcome şi liniştite; dar la suprafaţă sclipea prezentul, aşa cum bate soarele pe faţa lucioasă a frunzelor unui copac imens sau pe unduirile unui lac foarte adânc. Nu ştiu, dar părea că era ceva care creştea în pământ — adormit ai fi zis, sau ca ceva între vârful rădăcinii şi vârful frunzei, ceva între adâncul pământului şi bolta cerească — şi care se trezise brusc la viaţă şi te cerceta cu aceeaşi stăruinţă molcomă pe care-o dovedise, ani fără şir, doar faţă de propriile sale treburi."

— Hmmm! murmură glasul — un glas profund, izvorât, parcă, dintr-un instrument de suflat. Chiar că-i ciudat. Graba strică treaba, asta zic mereu. Dar, dacă v-aş fi văzut înainte să vă aud glasurile — apropo, mi-au plăcut că erau mângâioase şi cristaline şi mi-au amintit de ceva nelămurit; aşadar, dacă v-aş fi văzut înainte de-a vă auzi, pur şi simplu, v-aş fi călcat în picioare, crezând că sunteţi orcişori; abia dup' aia mi-aş fi dat seama de greşeală. Tare mai sunteţi ciudaţi! Doar rădăcină şi rămurică! Tare ciudaţi!

Deşi încă uluit, lui Pippin nu-i mai era frică. Îndărătul ochilor acelora simţi o îndoială curioasă, dar care nu-i producea teamă.

— Nu te supăra, zise el, dar cine eşti? Şi ce eşti?

În ochii bătrâni ai făpturii apăru o scânteie stranie, ca un fel de prudenţă; puţurile adânci dispărură.

— Hmmm! glăsui el. Păi, sunt ent sau, cel puţin, aşa mi se spune. Da, ent este cuvântul. Un ent sunt, cum aţi zice voi, după vorba voastră. Unii îmi spun *Fangorn;* alţii, *Arborebărbos.* Aşa, *Arbore-bărbos.*

— Un *ent?* zise Merry. Ce-i ăla? Dar tu cum îţi zici? Care e numele tău adevărat?

— Ei, asta-i acum, răspunse Arborebărbos. Asta-i bună! Prea multă grabă. Şi, la urma urmei, eu pun întrebări. Sunteţi în ţara *mea.* Mă tot întreb ce sunteţi *voi.* Nu ştiu de unde să vă iau. Se pare că nu vă aflaţi pe listele pe care le-am învăţat când eram tânăr. Dar asta a fost tare, tare demult şi poate c-au făcut liste noi. la să văd! Cum era?

Învaţă ştiinţa Făpturilor Vii!
Întâi numeşte patru — libere popoare:
Mai vechi decât toate, ai elfilor fii;
Gnomul plugar în casa lui fără soare;
Entul din pământ născutul, ca munţii bătrân;
Omul muritor, al cailor stăpân.
Hum, hmmm, hmmm.
Castorul ziditor, ţapul săritor,
Ursul vânător de-albine, taurul luptător;
Ogarului i-e foame şi iepurelui, frică…
Hum, hum.
Vulturu-i în aer, boul la păşune,
Cerbu-ncornorat; şoimu-i cel mai iute,
Lebăda e dalbă, şarpele e rece…
Hum, hmmm; hum, hmm, cum mai era?
Tarara-tarara, tara, tara, tarara.

Era o listă tare lungă. Dar, oricum, se pare că nu vă potriviţi niciunde.

— Mereu am fost lăsaţi la o parte de pe listele vechi şi din poveştile de demult, zise Merry. Cu toate acestea, sălăşluim pe pământ de multişor. Suntem *hobbiţi.*

— Ce-ar fi să facem un vers nou? rosti Pippin.

Hobbiţii de-o şchioapă, ce-n vizuini trăiesc.
Aşează-ne printre cei patru, alături de Om (Seminţia Mare) şi asta e!

— Hmmm. Nu-i rău deloc, zise Arborebărbos. Aşa mai merge. Aşadar, locuiţi în vizuini, da? Pare potrivit şi drept. Şi cine vă numeşte *hobbiţi* totuşi? Nu mi se pare un cuvânt elfesc. Elfii au creat toate cuvintele străvechi; ei au început.

— Nimeni, afară de noi, nu ne zice hobbiţi, zise Pippin.

— Humm, hmmm! Ia staţi un pic. Nu-i nici o grabă. Voi *înşivă* vă ziceţi hobbiţi? Atunci ar trebui să nu spuneţi aşa, la toată lumea. O să vă daţi în vileag adevăratele nume dacă n-aveţi grijă.

— Nu prea ne frământă o astfel de grijă, rosti Merry. De fapt, eu sunt Brandybuck, Meriadoc Brandybuck, deşi cei mai mulţi îmi zic Merry.

— Iar eu sunt Took, Peregrin Took; dar îndeobşte mi se spune Pippin şi chiar Pip.

— Hmmm, chiar că sunteţi un neam pripit, zise Arborebărbos. Mă simt onorat de mărturisirea voastră. Dar nu e bine să vă daţi drumul aşa, pe loc. Sunt enţi şi enţi; sau, mai bine zis, sunt enţi şi alte lucruri care par enţi, dar nu sunt, ca să zic aşa. Am să vă zic Merry şi Pippin, dacă sunteţi de acord. Frumoase nume. Căci eu n-am să vă spun numele meu. Cel puţin, nu încă.

În ochi îi apăru o sclipire verzuie bizară, înţeleaptă şi mucalită în acelaşi timp.

— Asta pentru că, în primul rând, o să ţină mult: numele meu creşte mereu, iar eu sunt în viaţă de foarte, foarte multă vreme; aşa că numele meu e ca o poveste. Numele adevărate spun povestea lucrurilor cărora le aparţin ele în limba mea, în vechea entă, cum s-ar zice. E o limbă minunată, dar îţi ia multă vreme, căci noi nu spunem nimic pe limba noastră, decât dacă merită osteneala să iroseşti timp de rostire sau de ascultare.

Ei, şi-acum, zise el, şi ochii i se aprinseră la loc, micşorându-se parcă şi aruncând sclipiri ascuţite, ce-i cu voi? Ce amestec aveţi în toate astea? Văd şi-aud (şi miros şi simt) mult din acest… din acest *a-lalla-lalla-rumba-kamanda-lind-orburume.* Iertaţi-mă, e o parte din numele pe care i-l dau eu trebii respective; nu ştiu cuvântul în celelalte limbi; mă refer la lucrul acesta pe care ne aflăm, unde stau şi privesc în dimineţile frumoase şi mă gândesc la Soare, şi la iarba de dincolo de păduri, şi la cai, şi la nouri, şi la întinderea lumii. Ce se petrece? Ce-are de gând Gandalf? Şi aceşti — *burarum* (aici, scoase un zgomot adânc, răsunător, ca o orgă stricată) — aceşti orci şi tânărul Saruman jos, în Isengard? Îmi plac noutăţile. Dar nu mă luaţi prea repede.

— Se petrec destule, zise Merry; şi chiar dacă vom încerca să-ţi spunem repede, tot o să ne ia mult timp. Dar ai zis să nu ne pripim. Se cuvine, oare, să-ţi spunem aşa repede? Ar fi nepoliticos din partea noastră, dacă te vom întreba ce-ai de gând să faci cu noi şi de partea cui eşti? Şi… dacă l-ai cunoscut pe Gandalf?

— Da, îl cunosc; e singurul vrăjitor căruia-i pasă de copaci, zise Arborebărbos. Voi îl cunoaşteţi?

— Da, zise Pippin trist, l-am cunoscut. Ne-a fost prieten bun şi călăuză.

— Atunci pot să vă răspund şi la celelalte întrebări, zise Arborebărbos. N-am de gând să fac nimic cu voi; nimic, dacă prin „a face ceva *cu* voi" înţelegeţi altceva, decât să vă las să plecaţi. Am putea face multe împreună. Nu ştiu nimic în legătură cu *părţile.* Eu îmi văd de drumul meu; şi drumul vostru ar putea merge alături de el, o vreme. Dar îmi vorbiţi de jupânul Gandalf de parcă s-ar fi aflat într-o poveste care-a luat sfârşit.

— Aşa e, zise Pippin trist. Povestea continuă se pare, dar Gandalf a ieşit din ea.

— Hei, ia staţi puţin! făcu Arborebărbos. Hmm, hmm, ce să zic? Făcu o pauză, uitându-se lung la hobbiţi.

— Hmm, păi, ei bine, nu ştiu ce să zic. Ia staţi puţin.

— Dacă vei avea bunăvoinţa s-asculţi mai multe, rosti Merry, îţi vom spune. Dar o să dureze. N-ai vrea să ne laşi jos? N-am putea să ne aşezăm toţi, la soare, în timp ce-ţi povestim? Oi fi obosit să ne tot ţii aşa.

— Hmm, *obosit?* Nu, n-am obosit. Nu obosesc aşa uşor. Şi nici nu stau jos. Nu sunt prea, hmm, încovoiabil. Dar Soarele *coboară* peste… S-o lăsăm baltă… cum ai spus că-i zice?

— Deal? sugeră Pippin.

— Prag? Treaptă? rosti Merry.

Arborebărbos repetă cuvintele gânditor.

— *Deal.* Da, asta e. Însă este un cuvânt pripit, pentru un lucru care stă aici din vremurile când s-a plămădit această parte a lumii. N-are-a face! S-o lăsăm baltă şi să mergem.

— Unde să mergem? întrebă Merry.

— Acasă la mine sau la una dintre casele mele, răspunse Arborebărbos.

— E departe?

— Nu ştiu. S-ar putea să fie departe. Dar ce dacă?

— Păi, ştii, ne-am pierdut avutul, zise Merry. Nu mai avem decât foarte puţină mâncare.

— Ooo! Hmm! Nu vă faceţi griji, rosti Arborebărbos. Vă pot da o băutură care vă va ţine verzi şi vă va face să creşteţi, pentru multă vreme. Iar dacă vom hotărî să ne despărţim, vă pot duce unde doriţi, în afara tărâmului meu. Hai să mergem!

Ţinându-i gingaş, dar hotărât pe hobbiţi sub câte un braţ, Arborebărbos făcu un prim pas uriaş, apoi încă unul, şi ajunse la marginea pragului. Degetele lui de la picioare, ca nişte rădăcini, zdrobeau pietrele. Apoi coborî grijuliu, treaptă cu treaptă, până ce ajunse jos, în Pădure.

Porni imediat cu paşi mari, cumpăniţi, printre arbori, tot mai adânc în codru, fără să se depărteze de râu, urcând voiniceşte spre povârnişul muntelui. Mare parte dintre copaci păreau adormiţi sau indiferenţi, de parcă trecea o făptură oarecare; dar câţiva tremurară, iar alţii îşi ridicară crengile la apropierea lui. În timp ce mergea, vorbea cu sine, într-o revărsare tumultuoasă de sunete muzicale.

Hobbiţii rămaseră tăcuţi o vreme. Ciudat, se simţeau bine, ocrotiţi; aveau la ce să se gândească şi de ce să se minuneze. În sfârşit, Pippin se încumetă să vorbească iar.

— Dacă eşti bun, Arborebărbos, zise el, aş putea să te întreb ceva? De ce ne-a prevenit Celeborn în legătură cu pădurea ta? Ne-a spus să nu ne lăsăm ispitiţi prin ea.

— Hmm! Aşa a zis? bombăni Arborebărbos. Şi eu v-aş fi spus cam acelaşi lucru, dac-aţi fi luat-o pe partea cealaltă. Nu riscaţi să vă lăsaţi ispitiţi în codrul *Laurelindorenan!* Aşa-l numeau elfii, dar acum l-au mai scurtat: *Lothlorien,* aşa-i zic. Poate au dreptate, poate pădurea începe să piară, nu să crească. Ţinutul Văii Aurului Cântător, asta a fost cândva. Acum e Floareavisului. Ah, asta e! Numai că e un loc ciudat şi nu se poate încumeta oricine pe-aici. Mă mir c-aţi ieşit cu bine, dar şi mai mult c-aţi intrat; de mulţi ani nu s-a mai întâmplat una ca asta cu cei străini de meleagurile astea. E un ţinut bizar.

Aşa e. Făpturile vin dintotdeauna aici să jelească. De-aia, să jelească. *Laurelindorenan lindelorendor malinornelion ornemahn,* îngână el, pentru sine. Bag seama că vin să se prăbuşească aici, departe de lume. Nici ţinutul acesta, nici altul din afara Codrului de Aur nu mai e cum era pe vremea tinereţii lui Celeborn. Totuşi: Taurelilomea-tumbalemorna Tumbaletaurea Lomeanor, iată ce se spunea. S-au mai schimbat lucrurile, dar aceştia sunt încă adevăraţi, pe alocuri.

— Ce vrei să zici? întrebă Pippin. Ce e încă adevărat?

— Arborii şi enţii, zise Arborebărbos. Eu însumi nu înţeleg tot ce se petrece, aşa că n-am cum să-ţi explic ţie. Unii dintre noi mai suntem enţi adevăraţi, destul de sprinteni, în felul nostru, dar mulţi au devenit molatici, încopăcindu-se, cum aţi zice voi, poate. Cei mai mulţi arbori nu sunt decât arbori, bineînţeles; dar unii sunt aţipiţi. Alţii, treji-luminaţi, iar câţiva… cum să zic… păi câţiva devin enţi. Aşa se petrec lucrurile. Când unui arbore i se întâmplă una ca asta, descoperi că unii au inimă *rea.* N-are nici o legătură cu lemnul lor, nu asta am vrut să spun. Pentru că am cunoscut câteva sălcii bătrâne şi miloase pe malul Scăldătorii Enţilor care s-au prăpădit, vai, demult! Erau destul de scorburoase, se prăbuşeau aproape, dar blânde şi liniştite ca frunza crudă. Apoi, sunt unii arbori, în văile de la poalele munţilor, tari ca piatra, dar răi din cap până-n picioare. Lucrul acesta pare să se cam răspândească. Şi mai demult existau locuri foarte primejdioase în ţinut. Au rămas şi-acum câteva locuri tare întunecate.

— Precum Pădurea Bătrână, din miazănoapte depărtată? întrebă Merry.

— Vai, vai, cam aşa ceva, dar mult mai rău. Nu mă îndoiesc că la miazănoapte zac încă umbre din Marele Întuneric şi că s-au transmis amintiri urâte. Dar pe tărâmul acesta există nişte genuni de unde Bezna nu s-a ridicat niciodată, iar arborii sunt mai bătrâni ca mine. Totuşi facem ce putem. Îi îndepărtăm pe străini şi pe nesăbuiţi; pe lângă asta, ne gătim şi ne călim, dăm învăţătură, ne plimbăm şi plivim. Suntem păzitori de arbori. Puţini au mai rămas dintre noi. Se spune că păstorii încep să semene cu oile

şi oile, cu păstorii, dar asta încetul cu încetul; şi nici unii, nici alţii n-o duc prea mult. În cazul arborilor şi-al enţilor, lucrurile sunt mai degrabă săvârşite. Ei îşi petrec secolele împreună. Pentru că enţii sunt mai degrabă ca elfii: mai puţin interesaţi de ei înşişi, decât oamenii, şi mai buni în a pătrunde lucrurile din afara lor. Şi totuşi, enţii se apropie şi de oameni, fiind mai schimbători ca elfii şi mai iuţi în a-şi însuşi culoarea mediului, ca să zic aşa. Sau sunt mai buni şi decât oamenii, şi decât elfii, pentru că sunt statornici şi gândurile lor adastă asupra lucrurilor mai multă vreme.

Parte din neamul meu arată acum exact ca arborii şi au nevoie de ceva măreţ, ca să-i stârnească; şi nu vorbesc decât pe şoptite. Dar o parte din copacii mei au mădularele vioaie şi mulţi ştiu să stea de vorbă cu mine. De bună seamă, elfii sunt cei care au început să-i trezească pe arbori şi să-i înveţe să cuvânteze în limba lor arborească. Şi-au dorit totdeauna să stea la taclale cu tot ce-i înconjoară, vechii elfi. Dar a venit Marele Întuneric, iar ei au trecut Marea sau au fugit în văi depărtate, s-au ascuns şi au ticluit balade despre zilele ce nu se vor mai întoarce niciodată. Niciodată. Vai, vai! De-aici până la Munţii Lune era tot numai pădure, în vremuri de odinioară. Iar ce vedeţi nu era decât Capătul de Răsărit. Ce vremuri senine! A fost un timp când mă puteam plimba şi cânta din zori până-n seară fără să aud ziulica întreagă altceva decât ecoul propriului meu glas, printre colinele sunătoare. Codrul era precum Lothlorien, numai ceva mai des, mai puternic, mai tânăr. Şi cum mai mirosea văzduhul! Îmi petreceam câte o săptămână întreagă doar respirând.

Arborebărbos rămase tăcut. Mergea mai departe cu paşi mari, fără să facă totuşi nici cel mai mic zgomot cu picioarele lui uriaşe. Apoi începu din nou să îngâne, până ajunse să incanteze. Încet-încet, hobbiţii îşi dădură seama că incantaţia le era adresată lor:

Pe lunci Tasarinaniene cu sălcii, mă plimbam Primăvara.
Ah! Privelişti, parfum primăvăratic din Nantasarion!
Şi ziceam că-i bine.
Hoinăream Vara prin păduri de ulm în Ossiriand.
Ah! lumina şi muzica, Vara, de lângă Şapte Râuri, în Ossir!
Şi credeam că-i grozav,
Pe plajele din Neldoreth venii în Toamnă.
Ah! Aurul şi stacojiul şi-al frunzelor suspin, Toamna, în Taurnaneldor!
Mai mult decât mi-aş fi dorit.
Spre pinii de pe înălţimile Dorthonionului suiam Iarna.
Ah! Vântul şi albeaţa şi crengile negre, în Iarnă, pe Orod-na-thon!
Glasul mi se-nălţa cântând în slăvi.
Şi-acum, toate zac sub val de mare,
Mă mai plimb numai în Ambarona, în Tauremorna, în Aldalome,
Pe propriu-mi tărâm, în ţinutul Fangorn,
Unde rădăcinile-s lungi,

Şi ani — câtă frunză şi iarbă-s
În Tauremornalome.

Îşi termină cântul şi merse voiniceşte mai departe; nu se auzea nici un sunet în toată pădurea din jur, cât putea cuprinde auzul.

Ziua scăpăta şi asfinţitul se îngemăna cu trunchiurile copacilor. Până la urmă, hobbiţii zăriră ridicându-se nedesluşit dinaintea lor un pământ povârnit şi întunecat: ajunseseră la poalele munţilor şi-al plaiurilor verzi ale înaltului Methedras. Pe costişă, juna Scăldătoare a Enţilor, la izvoare, curgea sărind din răsputeri, alergând din piatră-n piatră, ca să-i întâmpine. La dreapta pârâului se afla o pantă lină, năpădită de iarbă cenuşie acum, în lumina apusului. Nu creşteau arbori pe-acolo, aşa că se vedea cerul; stelele luceau deja pe lacurile dintre nori.

Arborebărbos o luă în sus, pe povârniş, fără să slăbească pasul prea mult.

Deodată, hobbiţii zăriră dinaintea lor o poiană mare. De-o parte şi de alta, se înălţau doi arbori falnici, ca nişte stâlpi vii; dar nu era nici o poartă, afară de ramurile lor care se petreceau îngemănate. Pe măsură ce se apropia bătrânul ent, arborii îşi ridicau crengile şi tot frunzişul începea să foşnească şi să sune. Căci erau arbori cu coroana veşnic verde şi-aveau frunze întunecate şi lucioase, care luceau în bătaia asfinţitului. Dincolo de ei, pe unul dintre povârnişuri, se întindea o suprafaţă netedă şi întinsă, ca duşumeaua unei săli măreţe. Pe ambele părţi se înălţau nişte pereţi la vreo cincizeci de picioare sau chiar mai mult, iar de-a lungul fiecăruia se zărea câte un pâlc de arbori care creşteau şi ei în înălţime, pe măsură ce înaintau în interior.

La capătul depărtat, peretele de stâncă era povârnit, dar la poale fusese săpată o nişă puţin adâncă, cu boltă — singurul acoperiş al sălii, în afară de ramurile care umbreau la capăt tot pământul, lăsând doar o cărare mai lată pe mijloc. Din izvoarele de deasupra se revărsa un pârâiaş pe suprafaţa abruptă a peretelui, risipindu-se în stropi argintii, ca o perdea fină, dinaintea nişei cu boltă. Apa se aduna iar, într-un bazin de piatră de pe platoul dintre arbori, şi de acolo ţâşnea şi se revărsa pe lângă cărare, ca să se facă una cu Scăldătoarea Enţilor, în călătoria sa prin pădure.

— Hmm! Am ajuns! zise Arborebărbos, rupând lunga lui tăcere. V-am purtat vreo şaptezeci de mii de paşi enţeşti, dar cât înseamnă asta în măsurile din ţinutul vostru, nu ştiu. Oricum, suntem la poalele Ultimului Munte. O parte din numele acestui loc ar putea fi Salaizvoarelor, dacă s-ar tălmăci pe limba voastră. Îmi place. O să stăm aici la noapte.

Îi aşeză pe iarba dintre pâlcurile de arbori, iar ei îl urmară spre marea boltă de la intrare. Hobbiţii observară că, atunci când mergea, entul abia dacă îşi îndoia genunchii, în schimb îşi întindea mult picioarele, ca să facă paşi uriaşi. Îşi aşeza mai întâi degetele mari (căci erau mari, cu adevărat, şi foarte late) înaintea tălpii.

O clipă, Arborebărbos rămase sub ploaia de stropi a izvorului care se revărsa şi inspiră adânc; apoi începu să râdă şi păşi înăuntru. Acolo se afla o masă mare, din piatră, dar nici un scaun. Dincolo de nişă era deja destul de întuneric.

Arborebărbos ridică două vase mari şi le aşeză pe masă. Păreau umplute cu apă; dar când îşi puse mâinile deasupra lor, vasele începură pe dată să strălucească, unul în auriu, celălalt în verde-aprins; amestecul lumină nişa, ca soarele de vară printr-o boltă de frunze fragede. Uitându-se îndărăt, hobbiţii văzură că şi arborii din curte începuseră să sclipească, la început palid, apoi însă din ce în ce mai intens, până când conturul frunzelor deveni luminos şi colorat în verde, în auriu şi în roşu ca arama, iar trunchiurile păreau coloane plămădite din piatră scânteietoare.

— Ei, acu' putem să stăm iar de vorbă, zise Arborebărbos. Bag seama că vă e sete. Poate sunteţi şi obosiţi. Ia beţi din asta.

Se duse până în fundul nişei şi-atunci văzură acolo mai multe garafe de piatră, cu capace grele. Deasupra, Arborebărbos descoperi una dintre ele şi umplu cu polonicul trei străchini — una foarte mare, două mai mici — cu un lichid.

Licoarea era ca apa, avea gustul celei din Scăldătoarea Enţilor, pe care o băuseră la marginea pădurii; totuşi avea o aromă sau o savoare pe care n-o puteau defini: abia de se simţea; era un iz de pădure, adus de departe de adierea răcoroasă a brizei de seară. Simţiră băutura mai întâi în degetele de la picioare; senzaţia urcă încet, încet în fiecare mădular, înviorându-le pe măsură ce pătrundea în ele, până la ultimul firicel de păr. Într-adevăr, hobbiţii simţiră cum începe să le crească părul, să se unduiască şi să se încreţească. Cât despre Arborebărbos, el îşi spălă mai întâi picioarele în găvanul de sub boltă, apoi îşi goli strachina dintr-o sorbire lungă, domoală. Hobbiţii crezură că n-o să mai termine. Într-un târziu, puse strachina iar pe masă.

— Of! suspină el. Hmmm, humm, acum putem sta mai bine de vorbă. Luaţi loc pe jos, eu am să mă-ntind, ca nu cumva licoarea să mi se urce la cap şi s-adorm.

La peretele din dreapta al nişei, era un pat uriaş, cu picioare scurte de vreo douăzeci şi ceva de ţoli, acoperit cu un strat înalt de otavă şi ferigă. Arborebărbos se lăsă încetişor pe el (abia de se îndoi un pic de mijloc), până se întinse tot, cu mâinile sub cap, privind în tavanul unde pâlpâiau lumini, ca un tremur de frunze în soare. Merry şi Pippin se aşezară alături de el, pe perne de iarbă.

— Şi-acum, spuneţi-mi şi voi povestea voastră; dar fără grabă, zise Arborebărbos.

Hobbiţii începură să-i istorisească păţaniile prin care trecuseră de când părăsiseră Hobbitonul. Nu urmară o ordine strictă, căci se întrerupeau mereu unul pe celălalt, iar Arborebărbos îi oprea ades, să se-ntoarcă asupra câte unui punct anterior, sau sărea, punând întrebări, despre tot felul de

fapte. Nu pomeniră deloc de Inel şi nici nu-i spuseră de ce plecaseră la drum şi unde se duceau, iar el nu le ceru desluşiri.

Era foarte grijuliu la orice: la Călăreţii Negri, la Elrond şi Vâlceaua Despicată, la Pădurea Bătrână şi la Tom Bombadil, la Minele Moriei şi la Lothlorien şi Galadriel. îi descusu îndelung despre Comitat şi despre pământul acestuia. Ajuns aici, spuse un lucru curios:

— N-aţi întâlnit pe-acolo nici un, hmm, ent, nu-i aşa? Adică nu enţi… Mai bine zis, *entsoaţe.*

— *Entsoaţe?* se minună Pippin. Arată la fel ca tine?

— Da, hmmm… păi nu: acum nu-mi prea mai dau seama, zise Arborebărbos pe gânduri. Dar ştiu că ele şi-ar fi dorit să stea în ţara voastră, aşa că mă-ntrebam şi eu.

Arborebărbos era totuşi grijuliu în mod special cu ceea ce ţinea de Gandalf; şi mai ales de faptele lui Saruman. Hobbiţilor le păru tare rău că ştiau prea puţine despre ei: doar o vorbă de-a lui Sam în legătură cu ceea ce spusese Gandalf la Sfat. Dar, în orice caz, erau lămuriţi că Ugluk şi şleahta lui veniseră din Isengard şi că vorbeau de Saruman ca de stăpânul lor.

— Hmmm, humm! făcu Arborebărbos, când, în sfârşit, cu chiu cu vai, ajunseră la bătălia dintre orci şi călăreţii din Rohan. Măi să fie. Astea da, veşti! Nu mi-aţi spus tot, nu, nu, nici pe departe. Dar nu mă îndoiesc că urmaţi vrerea lui Gandalf. Se petrece ceva foarte mare, îmi dau şi eu seama, şi am să aflu despre ce e vorba la timpul potrivit sau la timpul nepotrivit. Pe rădăcina şi tulpina mea, e-o treabă ciudată: răsare din pământ din iarbă verde un neam ce nu-i trecut nicăieri şi, colac peste pupăză, ies la iveală şi cei Nouă Călăreţi Uitaţi pe urmele lor, iar Gandalf îi ia într-o călătorie măreaţă, Galadriel îi adăposteşte în Caras Galadon, şi orcii îi urmăresc, leghe după leghe, în Ţara Pustietăţii: se pare că i-a cam prins furtuna. Sper să iasă basma curată.

— Dar tu în ce ape te scalzi? îl întrebă Merry.

— Humm, hmmm! Eu nu m-am sinchisit niciodată de Marile Războaie, zise Arborebărbos. Lucrurile astea îi supără mai mult pe elfi şi pe oameni. E treaba vrăjitorilor; pe ei îi zgândăre viitorul. Nu sunt trup şi suflet de partea cuiva, pentru că nimeni nu e trup şi suflet de partea mea, dacă-nţelegeţi ce vreau să zic: în zilele noastre, nimănui nu-i pasă de păduri aşa cum îmi pasă mie, nici măcar elfilor. Totuşi am o slăbiciune mai mare faţă de elfi, decât faţă de ceilalţi, pentru că ei ne-au vindecat de muţenie cu multă vreme în urmă, şi ăsta a fost un mare dar pe care nu pot să-l uit, deşi de-atunci drumurile noastre s-au despărţit. Şi sunt, bineînţeles, unele lucruri de partea cărora *nu* sunt deloc; sunt împotriva lor: ăştia… *burarum,* făcu el iar scârbit, orcii ăştia şi stăpânii lor. Eram foarte neliniştit pe vremea când umbra domnea în Codrul Întunecat, dar, după ce s-a înapoiat în Mordor, m-am ostoit un timp. Mordorul e departe. Dar, se pare, vântul bate spre Răsărit şi s-ar putea ca deznădejdea să pună stăpânire pe codri. Un ent bătrân nu poate face nimic să oprească furtuna: trebuie s-o îndure sau să crape.

Dar mai e Saruman! Saruman e un vecin: n-am cum să-l trec cu vederea. Socot că trebuie să fac ceva. M-am gândit adesea, în ultima vreme, la ce-aş putea face în legătură cu Saruman.

— Cine e Saruman? întrebă Pippin. Ştii ceva despre trecutul lui?

— Saruman e un vrăjitor, răspunse Arborebărbos. Mai mult de-atât nu-ţi pot spune. Nu cunosc istoria vrăjitorilor. Au apărut prima dată după ce-au sosit Marile Corăbii de peste Mare; dar dac-au fost aduşi de corăbii, asta nu mai pot spune. Bănuiesc că Saruman era socotit mare printre ei. Cu câtăva vreme în urmă — voi aţi zice cu multă vreme în urmă — s-a potolit cu hoinăreala şi nu s-a mai amestecat în treburile oamenilor şi-ale elfilor; s-a statornicit la Angrenost sau Isengard, cum îi zic oamenii din Rohan. La-nceput, a fost foarte liniştit, dar faima lui a-nceput să crească. Se zice că a fost ales mai-marele Sfatului Alb; ăsta s-a dovedit a nu fi un lucru bun. Mă-ntreb acum dacă nu cumva Saruman clocea şi pe vremea aceea ceva. Dar, în orice caz, nu făcea nici un rău vecinilor săi. Stăteam şi eu de vorbă cu el. Într-o vreme, se plimba mereu prin codrul meu. Era politicos pe-atunci şi-mi cerea voie de fiecare dată

(cel puţin, când mă întâlnea); era mereu gata să m-asculte. I-am spus o mulţime de lucruri pe care nu le-ar fi descoperit singur; dar nu m-a răsplătit la fel. Nu-mi amintesc să-mi fi spus vreodată ceva. Şi s-a închis în sine din ce în ce mai mult; chipul lui, aşa cum mi-l amintesc — nu l-am mai văzut de multă vreme — a devenit ca o fereastră într-un zid de piatră — fereastră cu obloanele trase. Cred că acum îmi dau seama ce-are de gând. Unelteşte ca să ajungă o Putere. Are o minte numai metal şi rotiţe; şi nu-i pasă de creşterea lucrurilor, decât dacă-i sunt, pe moment, de folos. Şi-acum e limpede că e un trădător negru la suflet. S-a înhăitat cu neamul dezgustător al orcilor. Brrr, hummm! Mai rău: le-a făcut ceva, ceva primejdios. Căci isengardezii ăştia sunt mai tirani ca oamenii tirani. Lucrul anume al relelor care-au intrat în Marele Întuneric e că nu pot suporta Soarele; dar orcii lui Saruman îl suportă, chiar dacă-l urăsc. Mă întreb ce le-o fi făcut. Or fi oameni pe care i-a dus la pieire, sau a amestecat rasa orcilor cu cea omenească? Ăsta ar fi un rău înfiorător!

Arborebărbos bombăni ceva, de parcă ar fi rostit un blestem enţesc, adânc, subpământean. Apoi vorbi mai departe:

— La o vreme, am început să mă-ntreb cum de-ndrăznesc orcii să treacă pe la mine, prin pădure, aşa, nestingheriţi. Abia într-un târziu mi-am dat seama că Saruman era de vină şi că de mult iscodise toate căile, descoperindu-mi tainele. El şi ticăloşii lui fac tot prăpădul ăsta. Jos, la hotare, doboară arbori — copaci în toată firea. Pe unii îi taie şi-i lasă aşa, să putrezească — pagube orceşti; dar pe cei mai mulţi îi seceră şi-i cară, ca să aţâţe focurile din Orthanc. În zilele noastre, se vede mereu un fum care se ridică din Isengard.

Blestemat să fie, cu rădăcini şi crengi cu tot! Mulţi dintre arborii aceia mi-au fost prieteni, făpturi pe care le cunoscusem de când erau nuci şi ghinde; unii aveau glasuri frumoase, care s-au pierdut acum pentru totdeauna. Şi s-

au irosit atâtea buturugi şi atâţia rugi de mure din crângurile care răsunau odinioară de cântec! Am fost nepăsător. Am lăsat să-mi scape lucrurile de sub control. Trebuie să pun capăt răului.

Arborebărbos se ridică din pat, drept în picioare, şi izbi cu palma în masă. Bolurile cu lumină tresăriră şi din ele ţâşniră două jeturi înflăcărate. În ochi îi sclipi o scânteie verzuie, iar barba i se zbârli ca o mătură.

— Am să pun capăt răului! izbucni el cu glas tunător. Iar voi o să veniţi cu mine! Poate îmi daţi o mână de ajutor. În felul acesta, vă veţi ajuta şi prietenii; pentru că Saruman trebuie oprit, altfel şi Rohanul şi Gondorul vor fi împrejmuite de vrăjmaşi. Acelaşi drum ne va purta spre Isengard!

— Vom veni cu tine cu dragă inimă, zise Merry. O să facem ce putem.

— Da, zise Pippin. Mi-aş dori să văd Mâna Albă înfrântă. Mi-ar plăcea să fiu acolo, chiar dacă mare lucru n-o să pot face; n-am să-l uit niciodată pe Ugluk şi călătoria alături de el prin Rohan.

— Bun! Bun! făcu Arborebărbos. Dar m-am cam pripit şi mi-am dat drumul la gură. Nu trebuie să fim repeziţi. M-am înfierbântat. Trebuie să gândesc la rece; căci e mult mai simplu să strigi *gata!* decât să faci ceva.

Porni cu paşi mari spre cărare şi rămase o vreme sub ploaia izvorului. Apoi izbucni în râs şi se scutură, iar stropii de apă care cădeau de pe el sclipeau ca nişte scântei roşii şi verzi. Se întoarse, se întinse iar pe pat şi rămase tăcut.

După câtva timp, hobbiţii îl auziră din nou bombănind. Părea că numără pe degete.

— Fangorn, Finglas, Fladrif, vai, vai, suspină el. Necazul e că am rămas atât de puţini, zise el, întorcându-se spre hobbiţi. Numai trei dintre primii enţi care umblau prin pădure înainte de căderea Marelui Întuneric: eu, Fangorn, şi Finglas, şi Flandrif — ca să-i numesc pe elfeşte; puteţi să le ziceţi Zulufrunză şi Pielescoarţă, dacă vă place mai mult aşa. Iar dintre noi trei, Zulufrunză şi Pielescoarţă nu prea pot să facă mare lucru în treaba asta. Zulufrunză a-nceput să lâncezească, aproape ca arborii, ca să zic aşa; îi prieşte să stea singur, pe jumătate adormit, toată vara, cu iarba luncilor dimprejur până la genunchi. Acoperit cu păr frunzos.

Mai demult, se scula iarna; dar în ultima vreme moţăie tot timpul şi nici măcar atunci nu mai poate merge mult. Pielescoarţă sălăşluia pe povârnişurile muntelui, la apus de Isengard. Acolo a fost beleaua cea mai mare. L-au rănit orcii şi mulţi dintre ai lui, dimpreună cu turmele sale de arbori, au fost omorâţi şi nimiciţi. A urcat în locuri mai înalte, printre mestecenii pe care îi iubeşte cel mai mult, şi n-o să mai coboare.

Totuşi nu zic că n-am putea să ne alăturăm acelor tineri plăcuţi, dacă aş fi în stare să-i fac să înţeleagă nevoia; dac-aş putea să-i trezesc — ştiţi, noi nu suntem pripiţi. Ce păcat c-am rămas aşa puţini!

— Cum de v-aţi împuţinat, o dată ce-aţi trăit atâta amar de vreme în ţara asta? întrebă Pippin. Au murit aşa, cu duiumul?

— O, nu, zise Arborebărbos. N-a murit nimeni aşa, de la sine, cum aţi zice voi. Unii s-au ramolit de bătrâneţe, desigur; iar mulţi s-au încopăcit. De-un

număr înspăimântător de ani nu mai avem entmlădiţe — copii, cum ziceţi voi. Ştiţi, ne-am pierdut entsoaţele.

— Vai, ce trist, zise Pippin. Cum de-au murit toate?

— N-au *murit!* exclamă Arborebărbos. Am zis eu c-au *murit?* Am zis că le-am pierdut. Le-am pierdut şi nu le mai putem găsi, adăugă el, suspinând. Credeam că ştie toată lumea. Despre enţii care-au pornit în căutarea entsoaţelor lor au cântat şi elfii, şi oamenii, din Codrul Întunecat până-n Gondor. Asta nu se uită aşa uşor.

— Păi, mă tem că aceste cântări n-au trecut munţii, spre apus, până în Comitat, zise Merry. N-ai vrea să ne mai povesteşti sau să ne cânţi?

— Ba da, ba da, zise Arborebărbos, plăcându-i rugămintea. Dar nu pot să vă spun tot, ci doar pe scurt. Şi-apoi, trebuie să sfârşim vorba: mâine avem de strâns sfat şi-i multă treabă de făcut; s-ar putea să pornim într-o călătorie.

E o poveste ciudată şi tristă, continuă el, după o pauză. În tinereţea lumii, pe când codrii erau nesfârşiţi şi sălbatici, enţii şi entsoaţele lor — şi vreau să vă spun că existau şi entfete: ah! ce drăgălaşe erau Fimbrethil şi Wandlimb, cea cu pasul uşor, pe vremea tinereţilor noastre! — se plimbau şi-şi vedeau de casă împreună. Dar inimile noastre nu tânjeau în acelaşi fel: enţii îşi dăruiau iubirea lucrurilor pe care le întâlneau în lume, în vreme ce entsoaţele se gândeau la altceva. Căci enţilor le plăceau copacii măreţi, codrii sălbatici şi povârnişurile colinelor înalte; beau apa pâraielor de munte, şi mâncau doar fructele pe care arborii le lăsau să cadă în calea lor, pe poteci; primeau învăţătură de la elfi şi vorbeau cu copacii. Pe când gândul entsoaţelor zbura mai degrabă la pomişori şi la poienele scăldate în soare de la poalele pădurilor; aveau ochi pentru porumba din hăţişuri, pentru floarea de măr pădureţ şi de cireş sălbatic, primăvara, iar vara pentru ierburile verzi de leac, pentru băltină şi spicul copt al ierbii de pe câmpiile întomnate. Nu-şi doreau să stea de vorbă cu toate acestea, ci doar să le facă să le-asculte şi să li se supună. Entsoaţele le porunceau să crească şi să-şi poarte frunzişul şi fructele după voia lor; căci ele iubeau buna rânduială, belşugul şi pacea (înţelegând prin aceasta că lucrurile trebuiau să rămână acolo unde le aşezaseră ele). Aşa că entsoaţele-şi făceau grădini ca să locuiască în ele. Dar noi, enţii, hoinăream şi nu ne duceam în grădini decât din când în când. Apoi, când s-a iscat Întunericul la Miazănoapte, entsoaţele au trecut Râul cel Mare şi şi-au făcut alte grădini şi şi-au arat alte ogoare şi le-am văzut mai rar. După ce Întunericul a fost nimicit, pământurile entsoaţelor au înflorit mai bogat, iar câmpiile lor erau pline de spice. Mulţi oameni au învăţat meşteşugul de la ele şi le-au slăvit cum nu se poate mai tare; iar noi nu eram pentru ei decât o legendă, o taină din inima pădurii. Cu toate acestea, iată-ne tot aici, pe când grădinile entsoaţelor sunt pustii; oamenii le numesc acum Pământurile Maronii.

Îmi amintesc, era demult, pe vremea războiului dintre Sauron şi Oamenii Mării, cum m-a cuprins dorinţa s-o întâlnesc iar pe Fimbrethil. Tare frumoasă era, aşa cum îmi apăruse la ultima noastră întâlnire, deşi nu prea

semăna cu entfetele de altădată. Căci entsoaţele erau cocârjate şi înnegrite de trudă; părul Ie era decolorat de soare, ca grâul copt, şi obrajii, ca merele roşii. Dar ochii le rămăseseră la fel cu ai noştri. Am trecut Anduinul şi-am ajuns la pământurile lor; dar am găsit un pustiu: totul era pârjolit şi scos din rădăcini, căci trecuse războiul pe-acolo. Iar entsoaţele dispăruseră. Mult le-am strigat şi mult le-am căutat; şi i-am întrebat pe toţi cei pe care i-am întâlnit pe ce drum plecaseră entsoaţele. Unii spuneau că nu le văzuseră niciodată, alţii c-au luat-o spre soare-apune; unii că spre soare-răsare, alţii că spre miazăzi. Dar pe unde-am umblat, nu le-am găsit. Mare era jalea noastră! Totuşi, auzeam chemarea pădurii sălbatice, aşa că ne-am întors. Ani la rând după aceea am ieşit când şi când, să le căutăm; am bătut pământul în lung şi-n lat şi le-am strigat pe numele lor frumoase. Dar, pe măsură ce trecea vremea, plecam după ele tot mai rar şi nu ne mai avântam atât de departe. Şi-acum, entsoaţele nu mai sunt pentru noi decât amintire, iar bărbile ne-au crescut şi ne-au albit. Elfii-au ticluit multe cântări despre Căutarea Enţilor şi unele dintre ele-au ajuns şi la urechile oamenilor. Dar noi n-am făcut nici un cânt, mulţumindu-ne să le rostim numele frumoase când ne gândeam la ele. Avem încredinţarea că le vom întâlni în timpuri ce-au să vie şi poate-o să aflăm, cumva, un pământ unde să locuim şi să fim fericiţi împreună. Dar ne e scris că lucrul acesta se va izbândi doar atunci când vom pierde tot ce-avem acum, şi noi, şi ele. Şi s-ar putea ca vremea aceea să nu fie departe. Căci, dacă Sauron cel din vechime a distrus grădinile, astăzi Duşmanul, se pare, e gata să pustiască toate pădurile.

Era un cânt elfesc care povestea despre asta, sau, cel puţin, aşa îl înţeleg eu. Se cânta de-a lungul Râului cel Mare. Băgaţi de seamă, nu era un cânt enţesc, căci atunci ar fi fost foarte lung. Dar îl ştim pe dinafară şi îl îngânăm câteodată. Iată cum sună pe limba voastră:

Entul:

Când fagu-i verde-n April şi creanga de sevă-i plină,
Când soarele se joacă-n râu şi vântul fruntea ţi-alină,
Când pasu-i lung şi sorbi în piept a munţilor răcoare,
Întoarce-te şi spune-mi că ţara mea-i splendoare.

Entsoaţa:

Când în April firul de grâu răsare pe câmpii,
Când în livezi se-aprind în flori ninsorile târzii,
Când aerul e-nmiresmat de ploaie şi de Soare,
Aici adăst şi nu mă-ntorc, căci holda mea-i splendoare.

Entul:

Când vine Vara peste fire în aurul de-amiază,
Sub poala frunzei picotind copacii lin visează;
Când bolţile sunt verzi şi reci şi vântu-i la apus .
Întoarce-te, iubito! Ţinuturi ca acestea nu-s.

Entsoaţa:

Când vara arde-n fruct pe ram şi mura-i iar în pârg,
Când spicu-i aur, pielea-i tuci şi rodu-i dus la târg,
Când mierea se revarsă, măru-i greu, iar vântu-i Ia Apus,
Sub Soarele de-aici adăst.
Căci plaiuri ca acestea nu-s.

Entul:

Când urâciunea Iernii ucide pădurea şi colina
Când arbori se prăvale şi noaptea fără stea soarbe lumina
Când vântu-i în cumplitul Răsărit, apoi în ploaie-amară,
Am să te caut, am să te chem; să fiu cu tine iară!

Entsoaţa:
Când e iarnă şi cântul s-a dus şi-i beznă ca-n ungher,
Când ramul gol se frânge, iar truda şi lumina pier,
Am să te caut, am să te-aştept, să fiu cu tine iară,
Împreună la drum, sub ropot de ploaie amară!

Amândoi:

Împreună porni-vom la drum către depărtatul Soare-Apune
Şi inimile noastre tihna afla-vor pe-un tărâm din larga lume.

Arborebărbos îşi termină cântarea.

— Aşa sună, zise el. Bineînţeles, e pe elfeşte — vesel, cu vorbe pripite, şi-i gata-ntr-o clipită. Nimic de zis, fără cusur. Dar enţii ar putea spune mult mai multe, în ceea ce-i priveşte, de-ar avea ceva mai mult timp. Acum însă am să mă ridic şi-am să trag un pui de somn. Voi unde vreţi să staţi în picioare?

— De obicei, noi ne-ntindem, când ne e somn, zise Merry. E bine-aşa, cum stăm acum.

— I-auzi! Să stai culcat când dormi! se minună Arborebărbos. Mă rog, aşa o fi! Hmm! Hum! Uitasem. Cântarea asta de demult m-a purtat în vremuri de altădată. Am avut simţământul că sunteţi entmlădiţe, chiar aşa. Păi, atunci întindeţi-vă în culcuş. Eu am să stau în ploaie. Noapte bună.

Merry şi Pippin se căţărară în culcuş şi se ghemuiră pe otava moale, amestecată cu ferigă. Era proaspătă, caldă şi mirosea dulce. Lumina scăpătă, iar scânteierea arborilor se stinse; dar îl vedeau pe bătrânul Arborebărbos afară, sub umbrar, stând neclintit, cu braţele ridicate deasupra capului. Stelele sclipitoare străpungeau bolta şi luminau revărsarea de apă care îi şiroia pe degete, pe frunte, şi i se prelingea în mii şi mii de stropi până la picioare. Sub ropotul acela cristalin, pe hobbiţi îi fură somnul.

Se treziră sub razele reci ale soarelui care poleiau ograda imensă şi duşumeaua nişei. Un vânt neînduplecat de la răsărit zdrenţuia norii pe cer. Arborebărbos nu se vedea prin preajmă, dar când cei doi intrară în găvanul de sub boltă să se scalde, îl auziră îngânând şi cântând pe cărarea dintre arbori.

— Oho-hoo! Bună dimineaţa, Merry şi Pippin! tună el, când îi văzu. Aţi dormit, nu glumă. Eu am străbătut deja sute de paşi mari pe ziua de azi. Hai să bem ceva şi să pornim apoi spre Divanul Ent.

Le turnă două străchini pline dintr-o garafă de piatră, alta decât cea de cu seară. Nici licoarea nu mai avea acelaşi gust. Era mai pământesc, mai bogat, adică parcă mai săţios şi mai hrănitor. În vreme ce hobbiţii stăteau pe marginea culcuşului bând şi ciugulind fărâmiţe de prăjiturele elfeşti (mai mult pentru că mâncatul făcea parte dintr-o gustare firească, decât pentru că le-ar fi fost foame), Arborebărbos stătea în picioare şi se uita la cer, cântând încet în enţeşte sau în elfeşte sau în cine ştie ce altă limbă ciudată.

— Şi pe unde vine Divanul ăsta Ent? îşi luă Pippin inima-n dinţi.

— Hă? Divanul Ent? repetă Arborebărbos, răsucindu-se spre ei. Păi, nu e un loc, e o adunare de Enţi care nu prea se mai ţine în zilele noastre. Dar am izbutit să-i conving pe mulţi să vină. O să ne strângem acolo unde obişnuiam şi mai demult s-o facem, adică la Râpa Blestemată, cum îi zic oamenii. E undeva departe, spre miazăzi. Trebuie s-ajungem până-n amiază.

Nu peste mult, porniră la drum. Arborebărbos îi cără pe hobbiţi în braţe, la fel ca-n ziua dinainte. La ieşirea din ogradă, o luă la dreapta, păşi peste pârâu şi porni cu paşi mari spre miazăzi, pe rariştea de la poalele povârnişurilor abrupte. Mai sus, se zăreau pâlcuri de mesteceni şi de scoruşi, iar mai departe pini căţărători, întunecaţi. Curând, Arborebărbos se abătu uşor de la coline şi se afundă în crâng, acolo unde copacii erau mai

falnici, mai mari şi mai deşi decât văzuseră vreodată hobbiţii. O clipă, simţiră o gâtuială, la fel ca atunci când se încumetaseră întâi în codrul Fangorn, dar nu pentru multă vreme. Arborebărbos nu vorbea cu ei. Îngâna adânc şi gânditor, dar Merry şi Pippin nu desluşiră nici un cuvânt; suna cam aşa: *bum, bum, rumbum, burar, bum, bum, tara bum bum, tara bum,* şi tot aşa, schimbând tonul şi ritmul din când în când. Li se părea uneori că aud un răspuns, un zbârnâit sau un tremur sonor ce părea să iasă din pământ sau din crengile de deasupra lor, dacă nu cumva chiar din trunchiurile copacilor; dar Arborebărbos nu se oprea şi nu privea decât înainte.

Merseseră multă vreme — Pippin se străduise să ţină socoteala „paşilor mari, enţeşti", dar se lăsase păgubaş cam când era pe la trei mii — când Arborebărbos o luă mai uşor. Brusc, se opri şi-i lăsă jos pe hobbiţi, apoi îşi duse mâinile îndoite pâlnie la gură şi începu să sufle, ca dintr-un corn, a chemare. Pădurea răsună adânc — *huum, huuum* — ca un ecou. De departe se auzi, din toate direcţiile, acelaşi *huum, huuum* de răspuns.

Apoi, Arborebărbos îi cocoţă pe Merry şi pe Pippin pe umeri şi-o luă iar la pas, oprindu-se din loc în loc să-şi trimită chemarea de bucium. De fiecare dată i se răspundea tot mai aproape. Astfel, ajunseră până la urmă la un zid de nepătruns de copaci întunecaţi, cu frunzişul veşnic verde — copaci cum nu mai văzuseră hobbiţii până atunci; ramurile creşteau direct din rădăcini, împodobite cu frunziş des şi întunecat, ca al ilicelui, şi-aveau o mulţime de crengi ţepene, îndreptate în sus, pline de boboci strălucitori de culoarea măslinei.

Arborebărbos o luă la stânga şi ocoli gardul acela viu uriaş, apoi, din câţiva paşi, ajunse la un tunel strâmt, pe unde se vedea o cărăruie bătătorită care cobora brusc pe un povârniş lung şi abrupt. Hobbiţii văzură cum pătrund într-o vâlcea ca un cerc, aproape ca o strachină, foarte largă şi adâncă, străjuită pe margini de gardul viu cu frunzele veşnic verzi, întunecate. Înăuntru era tot căptuşit cu iarbă şi, în afară de trei mesteceni argintii foarte înalţi şi frumoşi din mijlocul vâlcelei, nu mai era nici un copac. Se mai vedeau două cărări, una dinspre răsărit, cealaltă dinspre apus. Sosiseră deja o mulţime de enţi; iar alţii coborau pe celelalte poteci. Unii veneau în urma lui Arborebărbos. Merry şi Pippin se aşteptau să vadă făpturi asemănătoare prietenului lor, aşa cum un hobbit seamănă cu altul (în orice caz, pentru un ochi străin); dar, spre surprinderea lor, nu era deloc aşa. Enţii erau la fel de feluriţi, precum arborii de arbori, fiecare de un alt soi, fiecare după cum crescuse sau după vârsta pe care o avea, cum s-ar deosebi un copac tânăr de unul bătrân sau un mesteacăn faţă de un fag, de un stejar sau de un brad. Câţiva enţi erau bătrâni, cu barbă, noduroşi, precum arborii voinici din vechime (deşi nici unul nu părea atât de bătrân ca Arborebărbos); mai erau enţi înalţi şi puternici, cu mădularele curate şi pielea întinsă, ca arboretul dintr-o plantaţie; dar nici urmă de tineret enţesc, de lăstari. Pe fundul înverzit al vâlcelei se aflau deja peste douăzeci şi se apropiau încă pe-atâţia.

La început, Pippin şi Merry fură uimiţi mai ales de mulţimea formelor, a culorilor, a înălţimii şi a lungimii braţelor şi picioarelor lor; precum şi de aceea a numărului degetelor de la picioare şi de la mâini (de la trei până la nouă). Câţiva păreau neamuri cu Arborebărbos şi semănau a fag sau a stejar. Dar mai erau şi de alte feluri. Unii semănau cu castanii — enţi cu pielea cafenie, cu degetele de la mâini răşchirate şi cu picioarele scurte. Alţii aminteau de frasin: înalţi, drepţi, cenuşii, cu multe degete la mâini şi cu picioare lungi. Mai erau unii care semănau cu bradul (cei mai înalţi dintre ei), cu mesteacănul, cu scoruşul şi cu teiul. Dar, când enţii se strânseră cu toţii în jurul lui Arborebărbos, înclinându-şi uşor capetele, murmurând cu glasurile lor molcome şi melodioase, privindu-i lung şi intens pe străinii din faţa lor, hobbiţii îşi dădură seama că erau de acelaşi neam şi aveau aceiaşi ochi cu toţii — nu la fel de bătrâni şi de adânci ca ai lui Arborebărbos, însă aceeaşi faţă gânditoare, galeşă, dar hotărâtă, precum şi aceeaşi sclipire verzuie.

Îndată ce se strânseră cu toţii într-un cerc larg, în jurul lui , Arborebărbos, începu un sfat ciudat şi de neînţeles. Enţii se porniră să murmure molcom: intrau pe rând în ton, până ajunseră să incanteze cu toţii într-un ritm prelung, când suitor, când coborâtor, când mai tare, când mai încet, în funcţie de locul unde se aflau, ajungând chiar la adevărate tunete. Cu toate că la început nu putea să prindă nici un cuvânt şi nici să înţeleagă ceva — socoti că era în entă — lui Pippin îi plăcu foarte mult sunetul acela; dar încet-încet începu să se foiască. După mai multă vreme (şi cântul nu dădea semne că s-ar termina) se trezi întrebându-se dacă or fi reuşit să-şi spună *Bună dimineaţa!* având în vedere faptul că enta era o limbă care nu se pripea niciodată; iar dacă Arborebărbos avea de gând să mai facă şi apelul, atunci câte zile va dura doar să le incanteze tuturor numele? „Cum s-o fi spunând *da* şi *nu* în entă?" se întrebă el în gând, apoi căscă.

Lui Arborebărbos nu-i scăpă acest lucru.

— Hmm, ha, hei! Pippin! făcu el şi toţi ceilalţi enţi se opriră din cântat. Tare mai sunteţi pripiţi! Era să uit! Şi, ai dreptate, e foarte plictisitor să-asculţi o limbă pe care n-o înţelegi. Am să vă las jos. V-am rostit numele în faţa Divanului Ent, v-au privit şi-au văzut că nu sunteţi orci. De asemenea, au încuviinţat să mai fie scris un vers. N-am trecut încă mai departe, dar nu-i o treabă care să dureze mult, pentru un Divan Ent. Tu cu Merry vă puteţi plimba prin vâlcea, dacă vă place. E un puţ cu apă bună, dacă vreţi să vă învioraţi niţel, colea, pe malul de la miazănoapte. Mai avem câte ceva de spus, înainte să înceapă Divanul cu adevărat. O să vin eu la voi, să vă zic cum stau lucrurile.

Îi lăsă jos pe hobbiţi. Înainte să se depărteze, se plecară până Ia pământ. Isprava asta păru să-i veselească foarte mult pe enţi, judecând după murmurul lor şi după sclipirea care li se ivise în priviri; dar îşi văzură iute mai departe de treabă.

Merry şi Pippin urcară pe drumeagul dinspre apus şi se uitară printr-o spărtură din gardul viu. De la buza vâlcelei, porneau povârnişuri împădurite

şi dincolo de ele, mai sus de ultimul pâlc de brazi, se înălţa, dalb şi ascuţit, piscul unui munte măreţ. În stânga lor, către miazăzi, văzură pădurea prăvălită în depărtări cenuşii. Acolo, în zare, lucea ceva palid şi verzui, iar Merry socoti c-ar fi o pâlpâire a câmpiilor din Rohan.

— Mă-ntreb unde-o fi Isengardul, zise Pippin.

— Nu prea ştiu unde suntem, zise Merry. Dar piscul acela s-ar putea să fie Methedras, iar dacă-mi amintesc eu bine, inelul isengardez se află într-un fel de furcă, un defileu de la capătul munţilor. Pesemne că undeva dincolo de crestele acelea înalte. Parcă se vede un fum sau o ceaţă acolo, în stânga piscului, ce zici?

— Cum arată Isengardul? întrebă Pippin. Mă-ntreb ce le-ar putea face enţii celor de-acolo.

— Şi eu mă întreb, zise Merry. Cred că Isengardul e ca un rotocol de stânci sau de dealuri, înăuntrul căruia se află un loc întins, iar în mijloc e o insulă sau un stâlp de piatră, numită Orthanc. Acolo are Saruman un turn. În zidul din jur există cel puţin o poartă pe unde trece un pârâu care vine din munţi şi străbate defileul din Rohan. Nu-i văd pe enţi atacând într-un astfel de loc. Însă eu am un simţământ ciudat în ceea ce-i priveşte: într-un fel, nu-mi vine-a crede că sunt aşa de buni şi nici, cum să-ţi spun, aşa înveselitori cum par. Ai zice că sunt molcomi, ciudaţi şi răbdători, aproape trişti; şi totuşi, cred *c-ar putea* fi stârniţi. Iar dacă s-ar întâmpla una ca asta, eu unul nu mi-aş dori să fiu de partea adversă.

— Da, făcu Pippin. Ştiu la ce te referi. E precum imaginea unei vaci bătrâne care stă şi rumegă agale, faţă de cea a unui taur la atac; iar schimbarea poate avea loc cât ai zice peşte. Mă-ntreb dacă Arborebărbos o să-i poată stârni. Sunt sigur că asta încearcă. Numai că nu le prea arde de-aşa ceva. Ştii bine cum s-a mai pornit şi el aseară, ca apoi s-o lase mai moale.

Hobbiţii se întoarseră. Glasurile enţilor se unduiau la fel, crescător şi descrescător, în conclavul lor. Soarele se înălţase îndeajuns, ca să privească acum peste gardul viu: aurea vârfurile mestecenilor şi îngălbenea cu o lumină rece porţiunea de miazănoapte a vâlcelei. Acolo se zărea o fântâniţă scânteietoare. Cei doi o porniră pe marginea vâlcelei mari, pe sub poalele arborilor cu frunze veşnic verzi — ce plăcut era să simţi iar răcoarea ierbii la picioare şi să te bucuri de ea, fără grabă — şi coborâră apoi spre şuvoiul de apă. Băură câte-o duşcă rece, curată şi pătrunzătoare, şi se aşezară pe un bolovan acoperit cu muşchi, să mângâie cu privirea petele lăsate de razele soarelui pe iarbă şi umbrele norilor călători pe deasupra vâlcelei. Enţii continuau să murmure. Părea că se aflau pe un tărâm foarte depărtat şi straniu, dincolo de lume, cu totul altfel de ceea ce văzuseră până atunci. Îi năpădi deodată un dor sfâşietor să-şi vadă şi să-şi audă prietenii, mai ales pe Frodo, pe Sam şi pe Pas Mare.

Într-un târziu, glasurile enţilor încetară; şi, ridicându-şi privirile, hobbiţii îl zăriră pe Arborebărbos venind spre ei, împreună cu unul dintre tovarăşii săi.

— Hram, humm, iată-mă-s, zise el. V-aţi cam plictisit, nu-i aşa? Muriţi de nerăbdare. Dar mă tem că nu-i cazul să fiţi atât de nerăbdători. Am terminat prima parte a întrunirii; însă mai trebuie să explic lucrurile şi celor care locuiesc departe de Isengard, precum şi celor pe la care n-am putut trece înainte de Divanul acesta. De-abia după aceea vom hotărî ce-avem de făcut. Dar să ştiţi că enţii vor lua repede o hotărâre. Mai mult ţin arătarea şi desluşirea pricinilor asupra cărora trebuie să se lămurească. Totuşi de ce să vă mint, mai avem de stat ceva vreme pe-aici; cam două zile, după cât socot. Aşa că v-am adus un tovarăş. Are un sălaş enţesc prin preajmă, îl cheamă Bregalad, pe limba noastră. Zice că s-a hotărât deja, aşa că nu e nevoie să mai vină la Divan. Hmm, hmm, el se apropie cel mai mult de imaginea unui ent pripit, faţă de noi, ceilalţi. Eu zic că o să vă înţelegeţi bine. La revedere. Arborebărbos se întoarse şi plecă.

Bregalad rămase nemişcat un timp, cercetându-i cu grijă pe cei doi hobbiţi; iar ei îl priviră, curioşi să vadă primele semne de „pripeală". Era înalt şi părea să facă parte dintre enţii mai tineri; avea braţele şi picioarele acoperite cu o piele netedă şi lucioasă, buzele roşcate şi părul cenuşiu-verzui. Se putea apleca şi se legăna ca un arbore mlădios în bătaia vântului.

Într-un târziu, vorbi. Deşi avea un glas adânc, era mai subţire şi mai limpede decât al lui Arborebărbos.

— Ha, hmm, prieteni, ce-ar fi să facem o plimbare? zise el. Mă numesc Bregalad, adică, pe limba voastră, Bârnăzor. Bineînţeles însă că nu-i decât o poreclă. Aşa m-au botezat în clipa în care i-am răspuns *da* unui ent mai în vârstă, înainte ca el să-şi fi terminat întrebarea. Pe lângă asta, beau repede şi plec, în vreme ce alţii nici n-apucă să-şi umezească bărbile. Haideţi cu mine.

Îşi coborî braţele vânjoase şi le întinse câte un deget lung. Hoinăriră toată ziua împreună, cântând şi veselindu-se, căci Bârnăzor râdea ades. Râdea când dădeau de câte un pârâiaş sau de un izvor: atunci se oprea, îşi bălăcea picioarele şi îşi cufunda capul în apă. Uneori, râdea când auzea un zgomot sau o şoaptă prin copaci. De câte ori întâlneau câte un scoruş, se oprea o clipă cu braţele întinse şi cânta, legănându-se.

La căderea nopţii, îi duse în lăcaşul lui enţesc, care nu era altceva decât un pietroi năpădit de muşchi, aşezat pe o pajişte de sub un mal înverzit. De jur împrejur creşteau scoruşi şi, ca în orice sălaş enţesc, era şi apă — un pârâu care izvora susurând din mal. Vorbiră o vreme, în timp ce întunericul cuprindea pădurea. Nu departe, se auzeau încă glasurile dinspre Divanul Ent; dar acum păreau mai adânci şi mai neliniştite şi, din când în când, câte unul se desprindea, printr-o idee mai înaltă şi mai vioaie, iar celelalte încetau. Dar Bregalad era alături de ei şi le vorbea şoptit, în propria lor limbă; aflară astfel că aparţinea neamului lui Pielescoarţă şi că ţinutul în care locuiseră fusese pustiit. Lucru care li se păru de ajuns hobbiţilor ca să-şi explice „pripeala" lui, mai ales în materie de orci.

— Erau puzderie de scoruşi la mine acasă, zise Bregalad încetişor şi trist, scoruşi ce prinseseră rădăcini cu mulţi, mulţi ani în urmă, pe când eu eram

entmlădiţă, în tihna lumii. Cel mai vechi fusese plantat de enţi, ca să le fie pe plac entsoaţelor; dar ele se uitau zâmbind la arbuşti şi ziceau că ştiu un loc unde cresc flori mai dalbe şi fructe mai coapte. Cu toate acestea, nu-i arbust din neamul Trandafirului care să-mi pară atât de frumos ochilor mei. Iar pomişorii aceia au crescut mereu, până când fiecare a devenit un umbrar verde, şi bobiţele lor roşii, în toamnă, erau un belşug, o mândreţe, o minunăţie. Toate păsările se strângeau acolo. Îmi plac păsările, chiar şi când pălăvrăgesc. Iar scoruşii aveau atâtea de dăruit! Dar păsările s-au făcut urâcioase, la un moment dat, şi lacome; le rupeau ramurile şi le-aruncau fructele, fără să le mănânce. Apoi au venit orcii cu securi şi mi-au tăiat pomişorii din rădăcină. I-am strigat pe numele lor lungi, dar n-au foşnit, nu m-au auzit, nu mi-au răspuns: zăceau acolo, ucişi.

O, Orofarne, Lassemista, Carnimfrie!
O, scoruş frumos, în părul tău ce mândră-i dalba floare!
Te-am văzut întrecându-te cu ziua de vară-n splendoare.
Coajă de lumină, frunze diafane, glas de mângâiere şi răcoare;
Cum îţi purtai tu cununa roş-aurie pe creştet, în zare!
O, scoruşule ucis, păru' tău s-a ofilit, ca cenuşa ţi-i;
Coroana ta s-a-mprăştiat, glasul ţi s-a stins de-a pururea şi-o zi.
O, Orofarne, Lassemista, Carnimirie!

Hobbiţii adormiră în susurul mângâios al cântării lui Bregalad, ce părea să jelească în multe limbi căderea arborilor pe care-i iubise.

Rămaseră cu el şi-a doua zi, dar nu se mai depărtară de „casă". Cea mai mare parte a timpului şi-o petrecură şezând tăcuţi la adăpostul malului, căci vântul se răcise iar norii coborâseră şi se mohorâseră; razele soarelui abia se zăreau şi, în depărtare, se auzeau glasurile enţilor în Divan urcând şi coborând la fel, când mai tare şi mai puternic, când mai încet şi mai trist, când mai iute, când rar şi solemn, ca o tânguire. Veni şi-a doua noapte, iar enţii îşi continuau conclavul sub norii fugari, sub licărirea stelelor.

Se arătă şi ziua a treia, mohorâtă şi bătută de vânt. La răsăritul soarelui, glasurile enţilor se înălţară zgomotos, apoi se potoliră iar. Târziu dimineaţa, vântul scăzu iar văzduhul se umplu de un simţământ de nădejde. Hobbiţii îl văzură pe Bregalad ascultând cu luare-aminte, cu toate că acolo, jos, în văgăuna casei lui enţeşti, zvonul dinspre Divan abia de se-auzea.

Sosi şi după-amiaza, iar soarele scăpătat către munţii de apus îşi trimitea săgeţile lungi şi aurii printre crăpăturile dintre nori. Deodată îşi dădură seama că era linişte peste tot; întreaga pădure aştepta în tăcere. Bineînţeles, glasurile enţilor încetaseră. Oare ce putea să însemne asta? Bregalad stătea ţeapăn, drept în picioare, privind îndărăt, către Râpa Blestemată.

Atunci se auziră un trosnet şi un strigăt răsunător: *ra-huumm-rah!* Arborii se înfiorară şi se plecară, de parc-ar fi fost izbiţi de vijelie. O clipă se făcu linişte din nou, apoi începu un marş, ca nişte bătăi solemne de tobă, iar dincolo de bubuielile acelea de trăsnete izvora, la unison, un cânt puternic şi înălţător.

Sosim, sosim în bubuitul tobelor: ta-ra-bum, ta-ra-bum ta-ra-bum-bum-bum!

Veneau enţii; cântul lor se înălţa tot mai aproape, tot mai tare:

Sosim, sosim cu buciume şi tobe: ta-ra-bum-bum-bum!

Bregalad îi înşfacă pe hobbiţi şi ieşi în goană din casă. Nu peste multă vreme, văzură şirul mărşăluind către ei: enţii săltau pe povârnişuri cu paşi mari, apropiindu-se. În frunte se afla Arborebărbos, iar după el veneau vreo cincizeci de ortaci doi câte doi, ţinând pasul şi bătând ritmic din palme. Pe măsură ce se apropiau, li se zăreau licărirea şi fulgerul din priviri.

— Humm, hmmm! Am venit cu tăvălugul, am venit, până la urmă! strigă Arborebărbos, văzându-l pe Bregalad cu hobbiţii. Veniţi şi voi cu Divanul nostru. Gata, am pornit! Am pornit spre Isengard!

— Spre Isengard! strigară enţii.

— Spre Isengard!

Spre Isengard! Chiar de-i ferecat cu porţi de cremene şi-mprejmuit,
Chiar de-i Isengardul tare şi puternic, rece ca piatra şi pustiit,
Tot porni-vom la război, să croim stânca, să fărâmăm poarta
Căci trunchi şi ram aprinsu-s-au, cuptorul s-a-ncins — războiul ne e soarta!
Spre tărâm de-ntuneric cu tropot de pieire, cu bubuit de tobe venim, venim;
Spre Isengard cu moarte venim!
Cu moartea venim, cu moartea venim!

Astfel cântau, îndreptându-se spre miazăzi.

Cu ochii strălucind, Bregalad o zbughi în rând, alături de Arborebărbos. Bătrânul ent îşi luă iar hobbiţii şi îi puse pe umeri, şi astfel mărşăluiră făloşi în fruntea armoniei cântătoare, cu inimile tresăltând şi frunţile înălţate. Deşi se aşteptaseră să se întâmple ceva până la urmă, fură uluiţi de

schimbarea din firea enţilor. Parcă apele îndelung stăvilite se revărsaseră brusc într-un potop înfricoşător.

— Enţii s-au hotărât destul de repede, până la urmă, nu-i aşa? îndrăzni Pippin să rostească după o vreme, într-o pauză de cântec, când nu se mai auzeau decât tropăitul picioarelor şi bătaia palmelor.

— Repede? zise Arborebărbos. Huumm! Da, într-adevăr. Mai iute decât m-aşteptam. Pe legea mea, nu i-am văzut atât de stârniţi de secole! Nouă, enţilor nu ne place să fim stârniţi; şi nici nu ne-ar putea stârni cineva, dacă nu ne-ar fi limpede că arborii şi vieţile noastre ne sunt în mare primejdie. Una ca asta nu s-a mai întâmplat în Codru de pe vremea războaielor lui Sauron cu Oamenii Mării. „Isprăvile" orcilor — distrugerea deşănţată a arborilor, fără să aibă măcar pricina c-ar avea nevoie de ei, să aţâţe focurile — *buf-buf*— asta ne-a scos din pepeni; şi trădarea unui vecin care s-ar fi cuvenit să ne sară-n ajutor. Vrăjitorii ar trebui să ştie mai bine; de fapt, chiar ştiu mai bine. Nu-i blestem îndeajuns de aspru nici în elfi, nici în entă şi nici în limbile oamenilor pentru o astfel de trădare. Jos Saruman!

— Chiar aveţi de gând să sfărâmaţi porţile Isengardului? întrebă Merry.

— Oho, păi ştii bine c-am putea! Pesemne că îţi dai seama cât suntem de voinici. Ai auzit vreodată de căpcăuni? Sunt foarte puternici. Dar ei nu sunt decât ticluiri de-ale Duşmanului în Marele Întuneric, făcături de enţi, aşa cum orcii erau făcături de elfi. Însă noi suntem mai puternici decât căpcăunii. Suntem făcuţi din oasele pământului. Crăpăm piatra precum rădăcinile arborilor, numai c-o facem mai iute, mult mai iute, dacă ne punem mintea. De n-om fi ciopârţiţi, distruşi de flăcări sau dărâmaţi de ticluiri vrăjitoreşti, o să facem ţăndări Isengardul şi-o să-i prăbuşim zidurile din temelii.

— Dar Saruman va încerca să vă oprească, nu-i aşa?

— Hmm, da, aşa e. N-am uitat de asta. Să ştii că m-am frământat mult. Însă, vedeţi voi, o mulţime dintre enţii de-aici sunt mai tineri cu multe vieţi de arbori ca mine. Acum s-au înflăcărat toţi şi n-au decât un gând: să zdrobească Isengardul. Dar nu peste mult vor începe să cugete din nou; o să se mai domolească puţin, în clipa în care ne vom lua băutura de seară. Mamă, ce sete-o să ne fie! Dar hai acum, cu cântec, înainte! Că drumu-i lung şi-i timp destul să chibzuim. Avem o treabă de făcut.

O vreme, Arborebărbos continuă să mărşăluiască şi să cânte împreună cu ceilalţi. La un moment dat însă glasul i se stinse într-un murmur, apoi nu i se mai auzi deloc. Pippin îi zări fruntea încruntată şi noduroasă. Într-un târziu, Arborebărbos îşi ridică ochii şi hobbitul îi observă privirea tristă — tristă, dar nu nefericită. Răspândea o lumină, de parcă flăcăruia aceea verzuie se scufundase în puţurile adânci ale gândurilor sale.

— Bineînţeles, se prea poate, prieteni, zise el rar, se prea poate să ne-ndreptăm spre propria pieire. Ultimul marş al enţilor! Dar şi dac-am sta acasă cu mâinile-n sân, mai curând sau mai târziu tot ar da năpasta peste noi. Gândul acesta ne bântuie de mult, de-asta mărşăluim acum. N-am luat o hotărâre pripită. Acum, cel puţin, ultimul marş al enţilor merită o cântare.

Of, suspină el, poate o s-ajutăm alte neamuri înainte să ne prăpădim. Totuşi mi-aş fi dorit să văd că se adeveresc cântecele despre entsoaţe. O, cât aş vrea s-o mai văd o dată pe Fimbrethil! Dar, ştiţi, prieteni, cântecele sunt la fel ca pomii ce-şi poartă rodul doar la timpul şi în felul lor; şi, uneori, se usucă înainte de vreme.

Enţii îşi continuară drumul cu paşi mari şi sufletul împăcat. Coborâseră într-o limbă lungă de pământ, care se prăvălea în depărtare, spre miazăzi; acum începură să tot urce către creasta de la apus. Pădurea se rărea şi ajunseră la un pâlc de mesteceni, apoi pe nişte povârnişuri pleşuve, unde nu creşteau decât câţiva pini sfrijiţi. Soarele scăpata dincolo de costişa din faţa lor. Se lăsa înserarea fumurie.

Pippin se uită îndărăt. Crescuse oare numărul enţilor, sau ce s-o fi ntâmplat? Acolo unde trebuiau să se întindă povârnişurile sterpe pe care le străbătuseră, i se păru că vede dumbrăvi întregi de arbori. Dar de arbori mişcători! Să se fi trezit copacii din Fangorn, iar acum pădurea pornise la război, mărşăluind peste coline? Se frecă la ochi, întrebându-se dacă nu cumva somnul şi umbrele îi jucau feste; dar umbrele acelea cenuşii şi mari se mişcau neostoit înainte. Se auzea un fâşâit, ca şi cum ar fi trecut vântul printre crengi. Enţii se îndreptau spre creastă şi cântul încetă. Se lăsa noaptea şi totul fu învăluit în tăcere: nu se mai auzea nimic, afară de tremurul uşor al pământului sub picioarele enţilor, un fâşâit — umbra unei şoapte — ca un vârtej de frunze în cădere. Într-un târziu, ajunseră la pisc şi priviră în jos, în puţul acela întunecat: marea despicătură de la capătul munţilor, Nan Curunir, Valea lui Saruman.

— Noaptea se pogoară peste Isengard, rosti Arborebărbos.

Chapter 5

Călăreţul Alb

— Mi-au îngheţat oasele, zise Gimli, scuturându-şi braţele şi tropăind din picioare.

În sfârşit, se făcuse ziuă. La ivirea zorilor, cei trei ciuguliră şi ei ce putură; apoi, pe măsură ce se lumina, se pregătiră să cerceteze din nou pământul, după niscaiva urme de-ale hobbiţilor.

— Şi nu uitaţi de moşneag! zise Gimli. Tare-aş fi fericit dacă am vedea o urmă de cizmă.

— Şi de ce-ai fi aşa fericit? îl întrebă Legolas.
— Pentru că un moşneag care lasă urme s-ar putea să fie doar ce pare a fi, îi răspunse gnomul.
— Aşa o fi, zise elful; dar nici măcar o cizmă grea n-ar lăsa urme pe-aici, pentru că iarba-i înaltă şi mlădioasă.
— Ăsta nu-i mare lucru pentru un Pribeag, spuse Gimli. Ajunge şi-un fir de iarbă pleoştit, ca Aragorn să-şi dea seama. Dar eu, unul, nu m-aştept să găsească vreo urmă. Ceea ce-am văzut noaptea trecută n-a fost decât o fantomă răuvoitoare de-a lui Saruman. Sunt absolut sigur, chiar şi la lumina zilei. Pesemne că privirile lui ne urmăresc şi-acum din Fangorn.
— Tot ce se poate, zise Aragorn; totuşi nu sunt chiar aşa sigur. Mă gândesc la cai. Ai zis, azi-noapte, că s-or fi speriat. Eu însă nu cred. I-ai auzit, Legolas? Ţi s-a părut cumva că erau înspăimântaţi?
— Nu, zise Legolas. I-am auzit foarte bine. Dacă n-ar fi fost întuneric şi dacă nu eram aşa înfricoşaţi, aş fi zis că păreau cuprinşi, dintr-o dată, de-o mare bucurie. Glăsuiau ca nişte cai care îşi întâlniseră un prieten vechi.
— Aşa mi s-a părut şi mie, zise Aragorn. Dar nu pot dezlega misterul ăsta, decât dacă se-ntorc. Haideţi! Se luminează repede, aşa că-i mai bine întâi să vedem şi-apoi să-ncercăm să dezlegăm mistere. Ar trebui să-ncepem să cercetăm pământul cu atenţie chiar de-aici, de lângă tabăra noastră, apoi s-o luăm pe povârnişurile dinspre pădure. Misiunea noastră este să-i găsim pe hobbiţi, fără legătură cu vizitatorul acela din noapte. Dacă, prin noroc, au reuşit să scape, atunci nu puteau să se ascundă decât între arbori, altfel ar fi fost văzuţi. În cazul în care nu găsim nimic de-aici, până la poalele pădurii, atunci o să mai facem o ultimă cercetare a câmpului de bătălie şi a cenuşii. Dar slabe speranţe. Călăreţii din Rohan şi-au făcut treaba cum se cuvine.
O vreme, cei trei bâjbâiră târându-se pe pământ. Arborele îşi întindea jalnic braţele pe deasupra lor, cu frunzele atârnând neputincioase şi sunând în bătaia vântului rece dinspre răsărit. Încet-încet, Aragorn se depărta. Ajunse la cenuşa focului de pază, aproape de malul râului, după care cercetă pământul înapoi, spre colina unde se dăduse bătălia. Brusc se opri şi se aplecă mult, cufundându-şi aproape obrazul în iarbă. Apoi îi strigă şi pe ceilalţi care veniră în fugă.
— Uite, în sfârşit, ceva nou! exclamă Aragorn.
Luă de jos o frunză ruptă şi le-o arătă. Era mare, lividă, cu o nuanţă aurie, care totuşi începuse să ruginească.
— Iată o frunză de mallorn din Lorien; şi se văd nişte firimituri şi pe ea şi-n iarbă. Ia uitaţi-vă! Nişte căpătâie de sfoară!
— Şi iată şi cuţitul cu care au fost tăiate, zise Gimli.
Se ciuci şi scoase dintr-un smoc de iarbă călcat de o talpă grea o lamă scurtă şi crestată. Plăselele se aflau tot pe-acolo.
— E o sculă orcească, zise el, ridicând-o vioi şi uitându-se scârbit la mânerul sculptat în forma unui cap hâd, cu ochi saşii şi gură pofticioasă.

— Na, că asta-i cimilitura cea mai grea din câte ne-au fost date! exclamă Legolas. Un ostatic legat care scapă atât de orci, cât şi de călăreţii din jurul lor! Apoi se opreşte tot la loc deschis şi-şi taie legăturile cu un cuţit orcesc. Cum oare şi de ce? Căci, dacă avea picioarele legate, cum a putut să meargă? Iar dacă avea braţele legate, cum de s-a putut folosi de cuţit? Şi dacă n-avea nici mâinile, nici picioarele legate, de ce-a mai tăiat sfoara? Colac peste pupăză, mulţumit de tot ce făcuse până atunci, s-a aşezat şi şi-a mâncat liniştit merindele! Chiar şi fără frunza aceea de mallorn, tot poţi să-ţi dai seama că-i vorba de-un hobbit. După care pesemne că şi-a preschimbat braţele în aripi şi şi-a luat zborul cântând prin copaci. Floare la ureche să-l găsim. Numai să ne crească şi nouă aripi.

— Cam multe vrăjitorii pe-aici, zise Gimli. Moşneagul ăla ce voia? Ce-ai de zis, Aragorn, despre tălmăcirea lui Legolas? Ne-ai mai putea lămuri cu ceva?

— Poate, cine ştie? zise Aragorn, zâmbind. Mai sunt şi alte semne pe-aici, sub ochii noştri, şi nu v-aţi aplecat asupra-le. Sunt de acord că ostaticul era hobbit şi a avut fie mâinile, fie picioarele libere, înainte să ajungă în locul ăsta. Socot că-i vorba de mâini, pentru că, în felul ăsta, cimilitura se limpezeşte puţin, dar şi pentru că, aşa cum citesc eu semnele, până aici hobbitul a fost *cărat* de un orc. La doi paşi, s-a vărsat sânge — sânge de orc. De jur împrejur se văd urme adânci de potcoave şi semne cum că a fost târât un corp greu. Orcul a fost ucis de călăreţi şi mai târziu stârvul i-a fost aruncat în foc. Dar hobbitul n-a fost văzut, nu se afla „la loc deschis", căci era noapte, iar el mai avea încă mantia elfească. Era vlăguit şi înfometat, aşa că nu-i de mirare că şi-a tăiat legăturile cu cuţitul vrăjmaşului său doborât, apoi s-a odihnit şi-a mâncat puţin, înainte să se târască mai departe. Dar bine c-a avut ceva *lembas* prin buzunare, chiar dacă a fugit fără raniţe; pesemne că aşa ar fi procedat orice hobbit. Vorbesc eu de un singur hobbit, dar socot şi trag nădejde că atât Merry, cât şi Pippin erau împreună. Totuşi acest gând al meu nu e deloc lămurit.

— Şi de ce presupui că unul dintre cei doi prieteni a avut mâinile libere? întrebă Gimli.

— Nu ştiu cum s-a întâmplat, răspunse Aragorn. Şi nici de ce-i căra orcul acela. În orice caz, nu ca să-i ajute să scape, de-asta putem fi siguri. Ba mai mult, cred că încep să înţeleg un lucru care m-a frământat încă de la început. De ce, după pieirea lui Boromir, orcii s-au mulţumit să-i captureze pe Merry şi pe Pippin?

Nu s-au apucat nici să ne caute pe noi, ceilalţi, nici să ne atace tabăra, ci s-au îndreptat cu toată viteza spre Isengard. Or fi crezut c-au pus mâna pe Purtătorul Inelului şi pe tovarăşul lui credincios? Nu cred. Stăpânii lor nu s-ar fi încumetat să le dea orcilor o asemenea poruncă făţişă; chiar dacă aceştia mai ştiau şi ei câte ceva, n-ar fi vorbit aşa, pe faţă, despre Inel, căci orcii nu sunt slujitori de nădejde. Cred însă că li s-a poruncit să-i captureze vii pe hobbiţi, cu orice preţ. Cineva a încercat să fugă cu ostaticii, înainte de bătălie. O trădare, pare-se lucru absolut obişnuit la neamul ăsta. Vreun orc

îndrăzneţ şi solid s-o fi încumetat să pună singur mâna pe răsplată, spre propria-i pieire. Iată, eu aşa gândesc. Or fi născociri, dar ne putem bizui pe ceva: cel puţin unul dintre prietenii noştri a scăpat. E de datoria noastră să-l găsim şi să-l ajutăm, înainte de-a ne întoarce în Rohan. Nu trebuie să ne-nspăimânte Fangornul, o dată ce nevoia i-a condus şi lui paşii prin beznă.

— Nu ştiu ce mă-nspăimântă mai mult: Fangornul sau gândul că trebuie să refac, pe jos, drumul acela lung prin Rohan, zise Gimli.

— Atunci, hai să mergem în pădure, spuse Aragorn.

Nu trecu multă vreme, şi Aragorn dădu peste noi semne. La un moment dat, găsi urme de paşi lângă malul Scăldătorii Enţilor; erau, într-adevăr, de hobbiţi, dar prea şterse ca să afle ceva în plus. Apoi găsiră iar nişte urme, la umbra unui arbore măreţ, chiar la marginea pădurii. Pământul însă era sterp şi uscat, aşa că nici acestea nu le dezvăluiră mare lucru.

— Cel puţin un hobbit a stat o vreme aici şi-a privit îndărăt; apoi s-a-ntors în pădure, rosti Aragorn.

— Atunci trebuie s-o pornim şi noi într-acolo, zise Gimli. Dar nu-mi place deloc cum arată acest Fangorn; şi-am fost preveniţi. Mi-ar fi mai drag să mă duc să-i caut oriunde în altă parte.

— Nu cred că pădurea are simţăminte rele, orice s-ar spune, zise Legolas, care stătea sub streaşina copacilor, aplecat, de parcă ar fi tras cu urechea, scrutând umbrele cu ochii larg deschişi. Nu, codrul nu e rău; mai bine zis, răul e altundeva, departe. Nu prind decât ecouri slabe din locurile înnegurate în care cresc arbori cu inima întunecată. Răutatea nu-i aproape de noi; dar prevederea şi mânia, da.

— Păi, n-ar avea nici un motiv să se mânie pe mine, zise Gimli. Doar nu i-am făcut nici un rău.

— Atunci, e foarte bine, spuse Legolas. Dar de suferit, a suferit. Se întâmplă sau e pe cale să se întâmple ceva acolo, înăuntru. Nu simţi încordarea? îmi îngreuiază suflarea.

— Simt că aerul e înecăcios, zise gnomul. Codrul acesta e mai răsfirat decât Codrul Întunecat, dar e mucegăit şi lălâu.

— E bătrân, foarte bătrân, spuse elful. Atât de bătrân, încât aproape că mă simt iar tânăr, aşa cum nu m-am mai simţit de pe vremea când hoinăream în copilărie cu voi. Bătrân şi plin de amintiri. Cred că m-aş fi simţit fericit aici, dacă aş fi venit în vreme de pace.

— Nici nu mă-ndoiesc, pufni Gimli. Doar eşti un elf pădurean, cu toate că elfii, de orice soi ar fi, sunt un neam ciudat. Şi totuşi, mă simt la adăpost cu tine. Unde eşti, acolo voi fi şi eu. Dar să-ţi ţii arcul mereu la îndemână, căci şi eu am securea la brâu, gata de luptă. Şi asta nu ca s-o asmut împotriva arborilor, adăugă el repede, trăgând cu ochiul spre copacul sub care stăteau. Nu vreau să-l întâlnesc nepregătit pe moşneagul acela, fără să am ceva la îndemână, asta-i tot. Hai să mergem.

Acestea fiind zise, cei trei vânători se avântară în pădurea lui Fangorn. Legolas şi Gimli se lăsară călăuziţi de Aragorn. Acesta nu prea avea mare lucru de observat. Pământul era uscat şi acoperit cu un strat gros de frunze;

dar, bănuind că fugarii se ţinuseră de firul apei, se întorcea mereu pe malul pârâului. Aşa ajunseră la locul unde Merry şi Pippin băuseră şi îşi scăldaseră picioarele. Fu limpede pentru toată lumea că erau urmele a doi hobbiţi, unele mai mici, altele mai mari.

— Iată o veste bună, zise Aragorn. Însă urmele sunt de-acum două zile. Şi, se pare, de-aici hobbiţii s-au îndepărtat de pârâu.

— Şi-atunci, ce-o să facem? întrebă Gimli. Doar n-o să-i urmărim prin toate hăţişurile din Fangorn. Nu prea avem merinde. Dacă nu-i găsim mai repede, n-o să le mai fim cu nimic de folos. Poate doar să stăm alături de ei şi să le arătăm prietenie murind de foame împreună.

— Dacă e singurul lucru care ne-a rămas, atunci trebuie să-I facem şi peăsta, zise Aragorn. Hai să mergem mai departe.

Ajunseră până la urmă la capătul abrupt şi prăpăstios al Colinei lui Arborebărbos şi îşi înălţară privirile spre peretele de stâncă, pe scările cioplite grosolan care duceau spre pragul înalt. Razele soarelui se căzneau să străpungă norii fugari, aşa că pădurea nu mai era chiar atât de mohorâtă şi de înspăimântătoare.

— Hai să urcăm, să privim în jurul nostru, zise Legolas. Greutatea în respiraţie nu mi-a trecut. Mi-ar plăcea să trag, măcar o clipă, aer curat în piept.

Cei trei urcară. Aragorn venea în urmă, mişcându-se încet, căci urmărea atent cu privirea treptele si terasele.

— Sunt aproape sigur că hobbiţii au ajuns pân-aici, zise el. Dar mai sunt şi alte urme, unele foarte ciudate, pe care nu le înţeleg. Mă-ntreb dacă vom putea vedea ceva care să ne ajute să aflăm pe unde au pornit-o.

Se ridică şi privi în jur, dar nu văzu nimic important. Pragul dădea spre miazăzi şi spre răsărit; dar numai spre soare-răsare avea câmp deschis. Acolo zări creştetele arborilor coborând rânduri-rânduri către câmpia de unde veniseră ei.

— Mult am mai mers, zise Legolas. Am fi putut ajunge cu toţii vii şi nevătămaţi aici, dacă am fi părăsit Râul cel Mare a doua sau a treia zi şi-am fi luat-o spre soare-apune. De-ar şti omul ce-ar păţi, dinainte s-ar păzi.

— Dar nu chibzuiserăm să ajungem în Fangorn, remarcă Gimli.

— Şi, cu toate acestea, iată-ne aici; şi bine prinşi în plasă, zise Legolas. Ia uitaţi-vă.

— Unde? întrebă Gimli.

— Acolo, prin arbori.

— Unde? Eu n-am ochi elfeşti.

— Sss! Vorbeşte mai încet. Uitaţi-vă, zise Legolas, arătând cu degetul. Acolo jos, în pădure, chiar în locul de unde venim. El e. Nu-l vezi cum trece de la un arbore la altul?

— Ba da, ba da! Acum îl văd, şuieră Gimli. Uită-te, Aragorn. Nu v-am spus eu vouă? Uite-l pe moşneag. Tot numai trenţe rufoase, de-aia nu l-am văzut la-nceput.

Aragorn se uită şi reuşi să distingă o siluetă cocârjată care se mişca agale. Nu era prea departe. Părea un cerşetor bătrân care mergea anevoie, sprijinit într-un toiag noduros. Avea capul plecat şi nu se uita spre ei. Pe alte meleaguri, l-ar fi salutat cu vorbe blânde; dar acum rămaseră tăcuţi, cu o nădejde ciudată în suflet; simţeau apropierea unei forţe tainice sau a unei primejdii.

Câteva momente, Gimli se uită cu ochii măriţi la silueta care se apropia. Apoi fără să fie în stare să se mai abţină, izbucni:

— Arcul, Legolas! Încordează-ţi arcul! Pregăteşte-te! E Saruman! Să nu-l laşi să rostească ceva, c-o să ne vrăjească! Să tragi înainte!

Legolas îşi luă arcul şi şi-l încordă încet, de parcă l-ar fi oprit ceva. În mână îi atârna o săgeată pe care nu se grăbi s-o ridice. Aragorn stătea neclintit, cu chipul atent şi încordat.

— Ce-aştepţi? Ce-i cu tine? şopti Gimli şuierător.

— Legolas are dreptate, rosti Aragorn liniştit. N-avem cum să tragem asupra unui bătrân aşa, pe nepusă masă şi fără să fim provocaţi, oricâte spaime sau îndoieli avem. Om trăi şi-om vedea.

În clipa aceea, moşneagul grăbi pasul şi ajunse degrabă la poalele peretelui de stâncă. Apoi privi în sus. Nu se auzea nici un zgomot. Nu-i vedeau chipul, căci era acoperit cu o glugă peste care avea o pălărie cu boruri largi, aşa că toate trăsăturile sale erau umbrite, afară de vârful nasului şi-al bărbii colilii. Cu toate acestea, lui Aragorn i se păru că-i zăreşte strălucirea ascuţită a ochilor, pe sub umbra sprâncenelor acoperite.

Într-un târziu, moşneagul rupse tăcerea.

— Ziua bună, prieteni, rosti el blând. Vreau să stăm de vorbă. Coborâţi voi sau urc eu?

Fără să mai aştepte răspunsul, începu să urce treptele.

— Acum! strigă Gimli. Opreşte-l, Legolas!

— Oare nu v-am spus că vreau să stau de vorbă cu voi? întrebă moşneagul. Lasă arcul, jupâne elf.

Legolas scăpă arcul şi săgeata din mâini şi rămase cu braţele atârnând neputincioase.

— Şi dumneata, jupâne gnom, rogu-te, lasă securea pân-oi ajunge sus. Nu vei avea nevoie de aşa ceva.

Gimli vru să facă un pas, apoi rămase stană de piatră, cu ochii holbaţi, în vreme ce moşneagul sărea din treaptă-n treaptă, sprinten, ca o capră. Părea că-l părăsise toată neputinţa. Pe măsură ce urca spre prag, apăru o sclipire, prea scurtă ca să fie sigură, o fulgerare de alb, ca şi cum i s-ar fi dezvăluit, o clipă, nişte straie ascunse pe sub zdrenţe. Gimli inspiră adânc, şuierător, în liniştea care-i înconjura.

— Ziua bună vă zic din nou, rosti moşneagul, apropiindu-se de ei.

Când ajunse la doi paşi, se opri sprijinit în toiag, cu fruntea semeţită, privindu-i pe sub glugă.

— Ce vânt v-aduce pe-aceste meleaguri? Un elf, un om si-un gnom, toţi în veşminte elfeşti. Neîndoios că-n spatele acestei situaţii e-o poveste la care e bine să-ţi pleci urechea. Nu te-ntâlneşti adesea pe-aici cu-aşa ceva.

— Vorbeşti ca şi cum ai cunoaşte bine Fangornul, rosti Aragorn. Aşa să fie?

— N-aş zice că-l cunosc bine, îi răspunse moşneagul. Asta ar însemna o învăţătură pentru mai multe vieţi. Dar vin din când în când pe-aici.

— Ne-ai putea spune, mai întâi, numele şi-apoi ce voieşti de la noi? zise Aragorn. Dimineaţa trece iute, iar noi avem o misie de împlinit.

— Ceea ce vreau eu de la voi, ştiţi deja: aş vrea să ştiu ce vânt v-aduce pe-aici şi ce poveste-mi puteţi spune. Cât despre nume…

Se întrerupse, râzând îndelung şi blând. Pe Aragorn îl trecu un fior rece pe şira spinării. Şi totuşi, nu simţea nici teamă, nici groază. Era ceva, mai degrabă ca o rafală tăioasă de vânt sau ca o ploaie rece care trezeşte un somnoros neliniştit.

— Numele meu, zise iar moşneagul. Încă nu v-aţi dat seama? Cred că l-aţi mai auzit. Da, sigur l-aţi auzit. Acum, hai, spuneţi-mi povestea voastră.

Cei trei tovarăşi stăteau neclintiţi, fără să scoată o vorbă.

— Sunt îndoieli dacă-i bine sau rău să povestiţi cuiva despre misia aceasta, zise moşneagul. Din fericire, mai ştiu şi eu câte ceva. Căutaţi urmele a doi hobbiţi, mi se pare. Da, da, hobbiţi. Nu vă uitaţi aşa la mine, de parcă n-aţi mai fi auzit până acum de numele ăsta. Îl ştiţi prea bine, aşa cum îl ştiu şi eu. Ei bine, au urcat aici alaltăieri şi s-au întâlnit cu cineva la care nici nu s-ar fi aşteptat. Asta vă mai linişteşte? Vreţi să ştiţi unde-au fost duşi, nu-i aşa? Ei, poate vă dau unele veşti. Dar de ce staţi în picioare? Misia voastră nu mai e aşa grabnică pe cât vă închipuiaţi. Hai să ne aşezăm, să fim mai în largul nostru.

Moşneagul se întoarse şi porni spre o grămadă de pietre surpate la poalele unei stânci. De îndată, ca şi cum s-ar fi risipit o vrajă, cei trei se destinseră şi începură să se foiască. Mâna lui Gimli se îndreptă imediat spre secure. Aragorn îşi trase sabia. Legolas se aplecă să-şi ia arcul de jos.

Moşneagul nu-i băgă în seamă. Se lăsă pe o lespede. Atunci, mantia cenuşie se dădu la o parte, iar ei văzură limpede că era îmbrăcat pe dedesubt cu totul şi cu totul în alb.

— Saruman! strigă Gimli, repezindu-se la el cu securea în mână. Vorbeşte! Unde ne-ai ascuns prietenii? Şi ce-ai făcut cu ei? Vorbeşte, că altfel îţi găuresc pălăria de n-o s-o mai poţi purta, oricât ai fi tu de vrăjitor!

Moşneagul însă fu mai iute ca el. Sări în picioare iar apoi pe un bolovan mare. Rămase acolo drept şi se făcu brusc foarte înalt, dominându-i. Gluga şi zdrenţele fumurii zburară. Veşmântul alb îi strălucea. Îşi ridică toiagul şi lui Gimli îi sări securea din mâna încleştată, izbindu-se cu zgomot de pământ. Sabia lui Aragorn încremeni şi brusc luă foc. Legolas scoase un urlet şi trase o săgeată în sus care dispăru într-o pălălaie.

— Mithrandir! strigă el. Mithrandir!

— Ziua bună, vă zic iar, Legolas, rosti bătrânul.

Se uitară toţi trei la el. În bătaia soarelui, părul lui era alb ca zăpada şi imaculat veşmântul; sub sprâncenele stufoase, ochii îi străluceau, pătrunzători ca razele soarelui; avea puterea în mâinile lui. Îi cuprinse o uluială amestecată cu teamă şi cu bucurie şi nu mai putură scoate nici o vorbă.

Într-un târziu, Aragorn începu să se foiască.

— Gandalf! exclamă el. Ne sari în ajutor, acum, că nu mai aveam nici o nădejde. Ce orb am fost! Gandalf!

Gimli nu rosti nici un cuvânt. Se lăsă în genunchi, acoperindu-şi ochii.

— Gandalf, repetă moşneagul, de parcă ar fi căutat un cuvânt dispărut printre amintiri străvechi. Da, ăsta era numele meu: Gandalf.

Coborî de pe bolovan, îşi luă mantia cenuşie de jos şi se înfăşură în ea. Părea că soarele strălucitor se ascunsese iar după un nor.

— Da, îmi puteţi zice din nou Gandalf, rosti el, cu glasul vechii lor călăuze prietene. Ridică-te, Gimli. Nu te condamn, căci nu mi-ai făcut nici un rău. Pentru că, dragii mei, nici una dintre armele voastre nu m-ar putea răni. Fiţi veseli. Suntem iar împreună, în plin avânt. Vine furtună mare, dar acum ne surâde şi nouă norocul.

Îşi lăsă palma pe creştetul lui Gimli. Gnomul îşi ridică privirile şi râse.

— Gandalf, rosti el. Dar de ce eşti îmbrăcat aşa, în alb?

— Da, acum sunt îmbrăcat în alb, zise Gandalf. Aveţi dreptate, sunt Saruman, aşa ar crede oricine. Saruman, aşa cum ar fi trebuit el să fie. Dar să lăsăm asta. Povestiţi-mi despre voi. Am trecut prin foc şi ape adânci de când ne-am despărţit. Am uitat multe din ceea ce credeam că ştiu şi-am învăţat multe altele, pe care le credeam uitate. Văd tot felul de lucruri depărtate, dar nu şi pe cele de lângă mine. Povestiţi-mi despre voi.

— Ce-ai dori să ştii? întrebă Aragorn. Ceea ce s-a întâmplat de când ne-am despărţit pe pod ar fi o poveste lungă. N-ar fi mai bine să ne dai, mai întâi, veşti despre hobbiţi? l-ai găsit? Sunt sănătoşi, voinici?

— Nu, nu i-am găsit, zise Gandalf. Se lăsase negura peste văile de la Emyn Muil şi n-am aflat că fuseseră luaţi ostatici, până nu mi-a spus vulturul.

— Vulturul, zise Legolas. Am văzut un vultur departe, în slăvile cerului; asta s-a întâmplat acum trei zile, în Emyn Muil.

— Da, zise Gandalf, era Gwaihir, Stăpânul Vânturilor, care m-a făcut scăpat din Orthanc. L-am trimis înainte, să vegheze Râul şi să afle veşti. Are el privirea ascuţită, dar nu vede chiar tot ce se-ntâmplă pe sub arbori şi coline. Mi-a spus unele lucruri, pe altele le-am văzut eu cu ochii mei. Nu-mi mai stă în puteri nici mie, nici altora care-au pornit din Vâlceaua Despicată să mai fim de ajutor în legătură cu Inelul. N-a fost mult până să-ncapă pe mâinile Vrăjmaşului, dar a scăpat. Am şi eu rostul meu în treaba asta, căci am stat undeva, la înălţime, şi mi-am dat toată osteneala împotriva Turnului Întunecimii. Şi Umbra s-a risipit. După aceea m-am simţit vlăguit, tare vlăguit, şi-am rătăcit prin tenebrele gândului.

— Înseamnă că ştii ceva de Frodo, conchise Gimli. Ce s-a-ntâmplat cu el?

— Nu ştiu să vă spun. A scăpat dintr-o mare primejdie, dar îl mai aşteaptă multe altele. A hotărât să se ducă singur în Mordor, aşa c-a pornit într-acolo. Atât pot să vă spun.

— Nu-i singur, interveni Legolas. Credem că s-a dus şi Sam cu el.

— Nu mai spune! exclamă Gandalf, iar chipul i se lumină într-un zâmbet şi ochii îi sclipiră. Chiar aşa? N-am ştiut, dar pot să spun că nu mă mir deloc. Bine, foarte bine. Mi-aţi luat o piatră de pe inimă.

Trebuie să-mi spuneţi mai multe. Hai, aşezaţi-vă lângă mine şi povestiţi-mi despre călătoria voastră.

Cei trei se aşezară la picioarele lui şi Aragorn începu să povestească. Multă vreme, Gandalf nu scoase nici un cuvânt şi nu întrebă nimic. Stătea cu mâinile pe genunchi şi cu ochii închişi. Când, în sfârşit, Aragorn ajunse la moartea lui Boromir şi la ultima lui călătorie pe Râul cel Mare, moşneagul suspină.

— Nu mi-ai dezvăluit tot ce ştii sau ce gândeşti, Aragorn, prietene, rosti el liniştit. Bietul Boromir! Nu mi-am dat seama ce i s-a întâmplat. Dureroasă încercare pentru un astfel de bărbat — un adevărat războinic, un cârmuitor al oamenilor. Galadriel mi-a spus că era în primejdie. Dar că, până la urmă, a scăpat. Ce bine-mi pare! Venirea tinerilor hobbiţi cu noi n-a fost zadarnică, fie şi numai de dragul lui Boromir. Însă asta nu este singura misie pe care o au ei de împlinit. Au fost aduşi în Fangorn, iar venirea lor a fost ca o cădere de pietricele care provoacă o prăvălire în munţi. Chiar şi-acum, acum, când stăm noi aici de vorbă, aud primele bubuituri. Ar fi mai bine pentru Saruman să nu-l prindă vâltoarea departe de casă, când s-or rupe zăgazurile.

— Într-o singură privinţă nu te-ai schimbat deloc, dragă prietene, zise Aragorn. Tot numai în cimilituri vorbeşti.

— Cum spui? În cimilituri? făcu Gandalf. Nu. Căci deşi cu glas tare, vorbeam cu mine însumi. Ăsta-i melicul bătrânilor, să stea la sfat cu cel mai înţelept dintre cei de faţă. Desluşirile lungi de care au nevoie tinerii sunt plictisitoare.

Începu să râdă, dar hohotele lui răsunau acum cald şi plăcut, ca o rază de soare.

— Nu mai sunt tânăr, nici măcar după socoteala Oamenilor din Casele Străbune, zise Aragorn. Nu vrei să-mi dezvălui mai clar ce-ai în minte?

— Păi, ce-ai vrea să mai spun? zise Gandalf şi se opri o clipă, gânditor. Pe scurt, iată cum văd lucrurile acum, dacă vrei să-mi cunoşti gândurile cât mai pe şleau: Duşmanul ştie, desigur, de mult că Inelul se află dincolo de fruntarii şi că e purtat de un hobbit.

Acum ştie şi numărul celor din grupul nostru care au pornit din Vâlceaua Despicată, precum şi de ce neam suntem fiecare. Dar nu-i e limpede ce urmărim. Crede că mergem cu toţii la Minas Tirith, căci aşa ar fi făcut el, de-ar fi fost în locul nostru. Şi, după mintea lui, asta ar fi fost o grea lovitură dată puterii sale. E, într-adevăr, foarte înspăimântat, gândindu-se c-ar putea apărea cine ştie ce forţos care deţine Inelul şi să-l ia cu asalt, apoi să

încerce să-l doboare şi să se-aşeze pe locul lui. Dar nu-i trece prin minte că vrem să-l doborâm fără să punem pe nimeni în loc. Şi nici în visurile lui cele mai întunecate nu-i vine ideea c-am vrea să distrugem Inelul. În asta stau, fără doar şi poate, norocul şi nădejdea noastră. Căci, imaginându-şi războiul, i-a dat frâu liber, crezând că n-are timp de pierdut; pentru că acela care loveşte primul, dac-o face aşa cum trebuie, s-ar putea să nu mai fie nevoit să lovească şi-a doua oară. Aşa că îşi pune în mişcare, acum, mai curând decât şi-ar fi închipuit, forţele pe care şi le pregăteşte de mult. Nebun înţelept! Căci, dacă şi-ar fi folosit toată puterea să străjuiască Mordorul, ca să nu intre nimeni acolo, şi dacă şi-ar fi pus toată şiretenia în joc să pună mâna pe Inel, atunci toată nădejdea noastră s-ar fi risipit: nici Inelul, nici Purtătorul lui n-ar fi scăpat. Dar acum privirile lui se-ndreaptă mai degrabă peste fruntarii decât în propria-i ogradă. Şi cel mai mult are grijă de Minas Tirith. Curând va da năvală acolo cu toate forţele, ca o vijelie. Căci ştie deja că solii pe care şi i-a trimis ca să tâlhărească Frăţia au dat iar greş. N-au găsit Inelul. Şi nici nu s-au întors cu vreun ostatic hobbit. Dacă le-ar fi reuşit măcar atât, tot ar fi fost o lovitură grea pentru noi. Fatală, chiar. Dar să nu ne întunecăm inimile, închipuindu-ne la ce încercări le-ar fi fost pusă hobbiţilor loialitatea în Turnul Întunecimii. Căci Duşmanul a dat greş — cel puţin, până acum. Şi asta, datorită lui Saruman.

— Păi, atunci, Saruman nu-i trădător? întrebă Gimli.

— Ba e, zise Gandalf. E şi nu e. Aşa-i că-i ciudat? Nici una dintre suferinţele noastre din ultima vreme n-a fost atât de grea ca trădarea Isengardului. Socotit fiind deopotrivă cârmuitor şi căpitan, Saruman a ajuns foarte puternic. E o ameninţare pentru oamenii din Rohan şi le zădărniceşte ajutorul din Minas Tirith, cu toate că lovitura principală se întrevede dinspre Răsărit. Şi totuşi, o armă perfidă rămâne o primejdie oricând la îndemână. Saruman se gândise şi să pună laba pe Inel, numai pentru el, sau măcar să atragă în cursă vreo câţiva hobbiţi, ca să-şi împlinească scopurile mârşave. Aşadar, vrăjmaşii au uneltit între ei doar să-i aducă pe Merry şi pe Pippin cu iuţeala vântului şi cât ai zice peşte în Fangorn, unde altfel nici nu le-ar fi trecut prin minte s-ajungă. Pe lângă asta, sunt copleşiţi de noi îndoieli care le zădărnicesc planurile. Mulţumită călăreţilor din Rohan, nici o solie în legătură cu bătălia nu va ajunge în Mordor; dar Seniorul Întunecimii ştie că au fost prinşi doi hobbiţi în Emyn Muil şi duşi spre Isengard, împotriva vrerii propriilor săi slujitori. Acum are a se teme atât de Isengard, cât şi de Minas Tirith. Dacă Minas Tirith cade, n-o să-i fie bine nici lui Saruman.

— Ce păcat că prietenii noştri sunt la mijloc, zise Gimli. Dacă între Mordor şi Isengard nu s-ar afla un alt ţinut, atunci n-ar avea decât să se tot lupte între ei. Noi n-am face decât să urmărim evenimentele şi s-aşteptăm.

— Fără-ndoială, învingătorul ar ieşi mai puternic ca oricând, zise Gandalf. Dar Isengardul n-ar putea să ţină piept Mordorului, dacă Saruman nu pune mai întâi mâna pe Inel. Lucru pe care n-are cum să-l mai facă acum. încă nu-şi dă seama de ce primejdie-l paşte. Ba chiar nu ştie foarte multe lucruri.

Şi-a dorit atât de mult să-şi înhaţe prada, încât n-a mai putut aştepta acasă şi-a venit în întâmpinarea mesagerilor săi, ca să-i iscodească. Dar, ca niciodată, a sosit prea târziu, când bătălia se sfârşise deja, fără ca el să mai poată face ceva. N-a zăbovit pe-aici. îi citesc gândurile şi-mi dau seama de îndoielile lui. Nu e deprins cu codrul. Bănuieşte că Oamenii din Rohan au trecut prin foc şi sabie tot ce-au întâlnit pe câmpul de bătălie, dar nu ştie dacă orcii îi aduc sau nu vreun ostatic. Şi nici de cearta dintre slujitorii săi şi orcii din Mordor. De asemenea, habar n-are de Mesagerul înaripat.

— Mesagerul înaripat! strigă Legolas. Am tras cu arcul lui Galadriel asupra Iui la Sarn Gebir şi l-am făcut să se prăvălească din slava cerului. Ne-a cam umplut pe toţi de spaimă. Ce năpastă mai e şi asta?

— Una asupra căreia nu poţi trage cu săgeata, zise Gandalf. N-ai ucis decât armăsarul. Ai făcut o treabă bună; dar Călăreţului i s-a dat de îndată altul. Căci acela era un nazgul, unul dintre cei Nouă, care călăreşte armăsari înaripaţi. Curând, groaza lor îşi va arunca umbrele asupra ultimelor oştiri ale prietenilor noştri, şi le va lua soarele. Dar nu li s-a îngăduit încă să străbată Râul, iar Saruman nu ştie încă de această formă nouă în care s-au înveşmântat Duhurile Inelului. El nu se gândeşte decât la Inel. A fost prezent la bătălie? A fost găsit? Ce se va întâmpla dacă Theoden, Seniorul Obştii, îl găseşte cumva şi-şi dă seama de puterile sale? Asta-i primejdia de care se teme Saruman, aşa că s-a grăbit să ajungă înapoi, în Isengard, să-şi îndoiască, să-şi întreiască asaltul asupra Rohanului. Şi-apar noi primejdii la tot pasu', pe care însă nu le observă, prea grijuliu de gândurile lui înfierbântate. A uitat de Arborebărbos.

— Acu' iar vorbeşti singur, zise Aragorn cu un zâmbet. Arborebărbos nu mi-e un nume cunoscut. Am descifrat parte din ticluirea lui Saruman; totuşi nu înţeleg cum venirea a doi hobbiţi în Fangorn a avut vreo însemnătate, în afară de faptul că ne-a pus pe noi, inutil, pe drumuri fără de sfârşit.

— Ia stai! strigă Gimli. Mai e ceva ce vreau să ştiu, înainte de toate. Azi-noapte te-am văzut pe tine, Gandalf, sau pe Saruman?

— Neîndoielnic, pe mine nu, răspunse Gandalf; aşa că nu puteaţi să-l fi văzut decât pe Saruman. Se pare că semănăm atât de mult, încât dorinţa ta de a-mi face o crestătură fatală în pălărie poate fi iertată.

— Bun, bun, făcu Gimli. Mă bucur că n-ai fost tu.

Gandalf râse iar.

— Da, bunul meu gnom, zise el. Mare uşurare să vezi că n-ai dat greş chiar pe toate planurile. Dacă eu n-oi şti asta! Dar, oricum, nu te-am osândit nici o clipă pentru felul în care m-ai întâmpinat. Şi cum s-o fi făcut, o dată ce mi-am sfătuit totdeauna prietenii să n-aibă încredere nici în mâinile lor, când au de-a face cu Duşmanul? Fii binecuvântat, Gimli, fiu al lui Gloin! Poate că ai să ne vezi într-o bună zi pe amândoi alături şi-ai să-ţi dai seama de diferenţă.

— Şi hobbiţii? îl întrerupse Legolas. Am făcut cale lungă să-i găsim şi tu, se pare, ştii de ei. Spune, unde sunt?

— Cu Arborebărbos şi cu enţii, răspunse Gandalf.

— Cu enţii! se minună Aragorn. Aşadar, e-adevărat ce se spune în legendele străvechi despre locuitorii din inima codrilor şi despre uriaşii păstori de arbori. Mai sunt enţi pe lumea asta? Mă gândeam că nu sunt decât amintiri din vremuri apuse, dacă au existat vreodată, şi n-au fost decât o poveste din Rohan.

— O poveste din Rohan! exclamă Legolas. în nici un caz! Orice elf din Ţara Pustietăţii ştie cânturi despre străvechiul Onodrim şi despre jalea lor fără sfârşit. Dar chiar şi printre noi, acestea nu sunt decât amintiri. De mi-ar mai fi dat să-ntâlnesc vreunul pe lume, atunci chiar că m-aş simţi iar tânăr. Dar Arborebărbos nu-i decât tălmăcirea cuvântului Fangorn în Limba Comună; şi totuşi, se pare că vorbeşti de un ins. Cine-i acest Arborebărbos?

— A, îmi pui cam multe întrebări, zise Gandalf. Puţinul pe care-l ştiu despre întâmplarea aceasta molcomă şi nesfârşită ar fi o poveste de care n-avem timp acum. Arborebărbos este Fangorn, străjerul pădurii; el e cel mai vârstnic ent, cea mai bătrână făptură care păşeşte încă sub Soare pe-acest Pământ de Mijloc. Sper din toată inima, Legolas, să mai ai ocazia să-l întâlneşti.

Merry şi Pippin au avut noroc: l-au întâlnit chiar unde stăm acum. Căci a trecut pe-aici cu două zile în urmă şi i-a purtat până la sălaşul lui de la poalele munţilor. Vine ades prin locurile acestea, mai ales când e neliniştit şi se simte tulburat de zvonurile care-i sosesc din afară. L-am văzut acum patru zile mergând cu paşi mari printre arbori şi cred că m-a văzut şi el pe mine, căci s-a oprit; dar n-am spus nimic, pentru că eram adâncit în gânduri şi vlăguit, după înfruntarea cu Ochiul din Mordor; şi nici el n-a scos nici un cuvânt, nu m-a strigat pe nume.

— Poate că a crezut că eşti Saruman, zise Gimli. Dar vorbeşti despre el ca şi cum ţi-ar fi prieten. Credeam că Fangorn e primejdios.

— Primejdios! exclamă Gandalf. Păi, şi eu sunt foarte primejdios: mai primejdios ca orice pe lumea asta, în afară de cazul în care vei ajunge să fii dus viu dinaintea Seniorului Întunecimii. Şi Aragorn e primejdios, şi Legolas e primejdios. Eşti împresurat de primejdii, Gimli, fiu al lui Gloin; căci tu însuţi eşti o primejdie, în felul tău. Fireşte, codrul lui Fangorn este periculos — în primul rând pentru cei ce-şi ţin la îndemână securile. Fangorn însuşi e periculos; şi totuşi, asta nu-l împiedică să fie plăcut şi înţelept. Acum însă mânia lui a dat pe dinafară şi a copleşit toată pădurea. Venirea hobbiţilor cu veştile lor a umplut paharul; curând se va revărsa ca un potop; dar valul ei se îndreaptă împotriva lui Saruman şi a Isengardului. E pe cale să se întâmple un lucru cum nu s-a mai văzut din Vremurile de Odinioară: enţii sunt pe cale să se trezească şi să-şi dea seama că sunt puternici.

— Şi ce-or să facă? întrebă Legolas uluit.

— Nu ştiu, zise Gandalf. Nu cred că ştiu nici măcar ei. Mă-ntreb şi eu ce-or să facă.

Tăcu şi-şi plecă fruntea gânditor.

Ceilalţi rămaseră cu ochii la el. Îşi ţinea palmele în poală, mângâiate de o rază de soare ce se strecura printre norii fugari: păreau pline de lumină, precum o ulcică cu apă. Într-un târziu, îşi ridică ochii şi privi drept la soare.

— Se stinge dimineaţa, zise el. Curând, va trebui să plecăm.

— Mergem să-i găsim pe prietenii noştri şi să-l vedem pe Arborebărbos? întrebă Aragorn.

— Nu, zise Gandalf. Nu pe drumul ăsta trebuie s-o luăm. Am vorbit despre nădejde şi nimic mai mult. Nădejde în biruinţă. Ne paşte războiul, pe noi şi pe prietenii noştri. Un război în care numai dacă ne folosim de inel vom şti că vom ieşi victorioşi. Lucrul ăsta mă umple de-o mare mâhnire şi de o mare teamă: căci multe vor fi distruse şi se poate pierde totul. Eu sunt Gandalf, Gandalf cel Alb, dar Negrul e mai puternic.

Se ridică şi privi către soare-răsare, punându-şi mâna streaşină la ochi, de parc-ar fi zărit lucruri depărtate, nevăzute pentru ceilalţi. Apoi clătină din cap.

— Nu, zise el cu glas blând. Nu mai avem cum ajunge la el. Măcar pentru asta trebuie să fim mulţumiţi. Nu mai putem fi ademeniţi să ne folosim de Inel. Trebuie să coborâm şi să dăm piept cu o primejdie aproape de deznădejde, dar măcar primejdia aceea de moarte s-a depărtat de noi. Se întoarse.

— Hai, Aragorn, fiu al lui Arathorn, adăugă el. Să nu regreţi alegerea din valea lui Emyn Muil şi nici să nu mai zici că urmărirea ta-i zadarnică. Printre atâtea îndoieli, te-ai oprit la alegerea care ţi s-a părut potrivită: a fost dreaptă şi ai fost răsplătit. Căci ne-am întâlnit la ţanc, cât n-a fost prea târziu. Dar căutarea prietenilor tăi ia sfârşit. Următoarea ta călătorie stă sub semnul făgăduielii pe care ai făcut-o. Trebuie să te duci la Edoras, să-l cauţi pe Theoden, în lăcaşul lui. Căci e nevoie de tine. Lumina Iui Anduril trebuie descoperită în bătălia pe care ai aşteptat-o atât. În Rohan e război şi zaveră: îi merge tare rău lui Theoden.

— Atunci, n-o să-i mai vedem pe veselii noştri hobbiţi tineri? întrebă Legolas.

— N-am zis asta, zise Gandalf. Cine ştie? Aveţi răbdare. Duceţi-vă acolo unde trebuie şi nădăjduiţi. Şi-acum, pornim spre Edoras! Căci şi eu merg într-acolo.

— E greu să străbaţi pe jos un asemenea drum, fie că eşti tânăr sau bătrân, zise Aragorn. Mă tem că bătălia se va fi terminat când vom ajunge acolo.

— Om vedea, om vedea, zise Gandalf. Veniţi cu mine?

— Da, pornim cu toţii, spuse Aragorn. Însă n-am nici o îndoială că, dacă vrei, vei fi acolo înaintea mea.

Se ridică şi îl privi lung pe Gandalf. Ceilalţi se uitau la ei cum stăteau faţă în faţă, fără să scoată un cuvânt. Silueta fumurie a Omului, Aragorn, fiul lui Arathorn, era înaltă şi tare ca piatra. Îşi ţinea mâna pe mânerul spadei. Părea un rege ivit din ceţurile mării, care păşise pe ţărmuri locuite de făpturi mai mici. În faţa lui stătea silueta cocârjată, albă, strălucind de

parcă îi mocnea o lumină pe dinăuntru, împovărată de ani, dar împrăştiind o tărie mai presus de cea a regilor.

— Nu-i aşa, Gandalf, zise Aragorn într-un târziu, că te-ai putea duce oriîncotro mai iute ca mine? Şi-am să-ţi mai spun ceva: tu ne eşti căpetenie şi flamură. Seniorul Întunecimii are Nouă Călăreţi. Noi avem Unul, mai puternic decât ei: Călăreţul Alb care-a trecut prin foc, prin sabie şi prin hău, şi care e temut de toţi. Ne vom lăsa cu dragă inimă călăuziţi de el.

— Da, te vom urma cu toţii, zise Legolas. Dar mai înainte ia-mi o piatră de pe inimă, Gandalf, şi spune-ne ce-ai păţit în Moria. Nu mai poţi sta puţin, să le povesteşti prietenilor tăi cum ai fost salvat?

— Şi-aşa am stat prea mult, îi răspunse Gandalf. N-avem timp. Căci nici într-un an de zile nu v-aş putea termina această poveste.

— Atunci spune-ne ce crezi de cuviinţă, ca să nu pierdem vremea, zise Gimli. Hai, Gandalf, povesteşte-ne cum ai scos-o la capăt cu Balrog.

— Nu-i rosti numele, spuse Gandalf şi pe chipul lui trecu un nor fugar de suferinţă; apoi tăcu, mai îmbătrânit, parcă, dintr-o dată. M-am prăbuşit într-un hău nesfârşit, adăugă el rar, într-un târziu, de parcă şi-ar fi amintit cu greu. Am tot căzut, împreună cu el. Flăcările lui mă-mpresuraseră. Eram scrum. Apoi ne-am scufundat într-o apă adâncă şi totul s-a-ntunecat. Frig ca fiorul morţii era; aproape că-mi îngheţase inima.

— Adâncă-i genunea peste care se-ntinde Podul lui Durin, rosti Gimli, şi nimeni n-a măsurat-o vreodată.

— Şi totuşi, are un capăt, dincolo de lumină, dincolo de cunoaştere, zise Gandalf. Acolo am ajuns într-un târziu, pe fundul de piatră. El era tot cu mine. Focul i se potolise, dar se făcuse vâscos, alunecos, mai puternic ca un şarpe care te sugrumă. Ne-am luptat sub pământul viu, acolo unde timpul nu se mai măsoară. Ba mă-ncleşta el, ba îl sfârtecam eu; până la urmă, a luat-o la goană prin nişte galerii întunecate. Şi-acestea nu erau făcute de seminţia lui Durin, Gimli, fiu al lui Gloin. Acolo, departe, dincolo de cele mai adânci văgăuni ale gnomilor, lumea-i roasă de tot felul de făpturi fără nume. Nici măcar Sauron nu le ştie, căci sunt mai bătrâne ca el. Ei bine, am păşit pe-acel tărâm, despre care însă n-am să povestesc, ca să nu întunec lumina zilei. În disperare, vrăjmaşul era singura mea nădejde, aşa că l-am urmat, încleştat de călcâiul său. Astfel m-a adus înapoi, până la urmă, la galeriile tainice din Khazad-dum; le cunoştea ca nimeni altul. Am urcat şi-am urcat, până am ajuns la Scara Nesfârşită.

— Pierdută-i în negura timpurilor, zise Gimli. Mulţi spun că nici n-a fost vreodată, decât în născociri, iar alţii, c-a fost distrusă.

— Este şi n-a fost distrusă câtuşi de puţin, zise Gandalf. Din temniţa cea mai adâncă până-n vârful cel mai înalt urca într-o spirală desăvârşită, cu mii de trepte, şi ajungea până la urmă în Turnul lui Durin, săpat în stânca vie a lui Zirakzigil, foişorul Cornului Argintat. Către Celebdil se deschidea o fereastră singuratică în zăpadă, iar dinaintea ei se întindea un spaţiu îngust, o văgăună ameţitoare deasupra negurilor lumii. Soarele strălucea puternic acolo, dar dedesubt totul era învăluit de nori. El a ţâşnit afară şi, cum eram

în urma lui, a izbucnit în flăcări. Nu era nimeni de faţă, să vadă; poate cânturile de peste veacuri să povestească despre Bătălia de pe Culme.

Brusc, Gandalf izbucni în râs.

— Dar ce-ar putea spune cânturile acelea? Cei care-au privit în sus de departe au crezut că vârful muntelui s-a-ncununat cu furtuna. Se-auzeau tunete, iar fulgerele se izbeau peste Celebdil şi săreau înapoi frânte în limbi de foc. Mai mult, am fost înconjuraţi de un fum amestecat cu aburi, care se înălţa, şi ploua cu gheaţă. L-am azvârlit pe vrăjmaşul meu, care s-a prăbuşit din locul acela înalt şi-a năruit povârnişul muntelui acolo unde s-a izbit, spre propria-i ruină. Apoi m-a năpădit întunericul, am rătăcit dincolo de gânduri şi de timp şi-am bătut drumuri depărtate, despre care nu voi povesti niciodată.

Gol-goluţ am fost trimis înapoi — pentru o vreme, doar până mi se-mplineşte menirea. Şi gol am zăcut pe culmea muntelui. Turnul dindărăt se făcuse praf, fereastra dispăruse fără urmă; scara în ruină era înfundată cu pietre arse şi sfărâmate. Rămăsesem singur, uitat, fără scăpare, deasupra cornului tare al lumii. Acolo am zăcut cu ochii pierduţi în zare, în timp ce stelele se rostogoleau pe deasupra. Fiecare zi mi se părea mai lungă decât un ev pământesc. Îmi ajungeau la urechi, abia auzit, zgomotul adunat de pe toate tărâmurile: naşterea şi moartea, cântecul şi plânsul, precum şi huruitul molcom, fără sfârşit, al pietrelor prăbuşite. Aşa m-a aflat, într-un târziu, Gwaihir, Stăpânul Vânturilor, care m-a ridicat în slăvi şi m-a purtat departe. „Oare mi-e dat să-ţi fiu mereu povară, prietene ce-mi apari mereu la nevoie? "„Poate c-ai fost, cândva, o povară, mi-a răspuns el, dar acum, nu. Eşti uşor ca fulgul de lebădă în ghearele mele. Razele Soarelui trec prin tine. Îţi spun drept, nu cred că mai ai nevoie de mine: dacă te-aş lăsa să cazi, ai pluti pe aripile vântului." „Să nu mă laşi să cad! am gemut eu, căci simţeam cum revin la viaţă. Du-mă în Lothlorien!" „Păi, chiar asta-i porunca lui Lady Galadriel, care m-a trimis să te caut", mi-a răspuns el.

Astfel s-a-ntâmplat c-am ajuns la Caras Galadhon şi-am văzut că plecaserăţi de mult. Am zăbovit acolo, printre vârstele uitate ale acelui tărâm, unde zilele te lecuiesc, nu te dărâmă. Şi mi-am aflat întremarea şi-am fost înveşmântat în alb. Am dat şi-am primit sfaturi. De-acolo, pe căi întortocheate, am venit şi solii aduc pentru unii dintre voi. M-am legat să-i spun lui Aragorn aşa:

Unde sunt acum Dunedainii, Elessar, Elessar?
De ce seminţia ta rătăceşte-n zadar?
Se-apropie ceasul când pierdutul trebuie s-apară,
Şi Frăţia Cenuşie din miazănoapte să răsară.
Dar ţi s-a hărăzit o mohorâtă cărare:
Morţii păzesc drumul ce duce spre Mare.

Lui Legolas, Doamna-i transmite:

Legolas Frunzăverde ţi-a fost hărăzit să trăieşti
Vreme multă-n bucurie pe sub arbori.
De Mare să te fereşti!
De-ţi va fi dat s-auzi pescăruşii pe ţărm, într-o bună zi,
Inima ta n-o să-şi mai afle tihna în codru, cât vei trăi.

Gandalf tăcu şi închise ochii.
— Aşadar, mie nu mi-a trimis nici o solie? întrebă Gimli şi-şi plecă fruntea.

— Întunecate-i sunt vorbele, zise Legolas, şi lipsite de-nţeles pentru cei ce le primesc.
— Asta nu mă-ncălzeşte cu nimic, spuse Gimli.
— Ce-ai vrea? întrebă Legolas. Să-ţi spună pe faţă de propria-ţi moarte?
— Da, dacă altceva nu are a-mi spune.
— Ce se-ntâmplă? făcu Gandalf, deschizând ochii. Da, cred că pot desluşi cuvintele ei. Iertare ţie, Gimli! Chibzuiam încă o dată asupra soliilor. Dar ţi-a transmis şi ţie veşti şi nu-s nici triste, nici întunecate.

„Lui Gimli, fiu al Iui Gloin, a zis ea, salutul Doamnei. Tu, Purtător al Şuviţei, oriunde-i merge, te va-nsoţi grija mea. Dar, păzea! E-un copac anume spre care să-ţi îndrepţi securea!"

— Fericită clipa în care te-ai întors la noi, Gandalf! strigă gnomul, ţopăind şi cântând din rărunchi pe limba lui. Haideţi, haideţi! îi îndemnă el, rotindu-şi securea în mână. Că doar n-om crăpa căpăţâna sfântă a lui Gandalf! Hai s-o aflăm pe cea potrivită!
— N-o să ai mult de căutat, zise Gandalf, ridicându-se de la locul lui. Haideţi! Atât am avut de depănat amintiri, aşa, ca-ntre vechi prieteni ce s-au regăsit. Acum e timpul să-i dăm zor.
Se înfăşură din nou în mantia lui veche şi ponosită şi porni înainte. Ceilalţi îl urmară iute pe povârnişul ce cobora dinspre pragul înalt, croindu-şi iar drum prin pădure, spre malul Scăldătorii Enţilor. Nu mai scoaseră o vorbă, până poposiră din nou pe iarba de la poalele Fangornului. Nu se vedea nici o urmă de-a cailor lor.
— Nu s-au întors, zise Legolas. O să mergem pe jos pân-o să cădem laţi.
— Eu n-am să merg pe jos. Nu mai avem vreme, spuse Gandalf. Apoi îşi ridică privirea şi şuieră atât de limpede şi de ascuţit, încât ceilalţi rămaseră uimiţi. Nu-şi puteau închipui cum buzele acelea stafidite, ascunse în barbă,

erau în stare să scoată un asemenea sunet. De trei ori şuieră, apoi li se păru că aud în depărtare nechezatul slab al unui cal, purtat de vântul de răsărit dinspre câmpie. Aşteptară înmărmuriţi. Nu trecu mult si le ajunse la urechi tropot de copite, întâi mai mult ca un tremur al pământului, desluşit doar de Aragorn, care sta întins pe iarbă alături de ceilalţi, crescând apoi din ce în ce mai mult şi mai limpede, într-un ritm rapid.

— Vin mai mulţi cai, zise Aragorn.

— Bineînţeles, îi replică Gandalf. Suntem o povară prea mare pentru unul singur.

— Sunt trei, spuse Legolas, scrutând câmpia. Ia uite-i cum aleargă! E Hasufel şi lângă el amicul meu, Arod. Dar în fruntea lor e unul foarte mare. N-am mai văzut în viaţa mea un astfel de cal.

— Şi nici n-ai să mai vezi, zise Gandalf. E Iute ca Gândul, căpetenia *mearşilor;* împăraţii cailor, şi nici măcar Theoden, regele Rohanului, n-a călărit unul mai frumos. Uitaţi-vă cum luceşte ca argintul şi-aleargă lin, ca un pârâiaş! A venit pentru mine: e calul Călăreţului Alb. Vom merge împreună la luptă.

Chiar în timp ce bătrânul vrăjitor le desluşea aceste treburi, mândreţea de cal începuse să urce povârnişul spre ei; veşmântul îi strălucea, coama îi flutura în vârtejul iuţelii galopului. Nu departe, îndărătul lui, veneau şi ceilalţi doi. De cum îl zări pe Gandalf, Iute ca Gândul încetini pasul şi necheză puternic; apoi se apropie uşor, la trap, plecându-şi capul mândru, şi începu să-i amuşineze bătrânului grumazul cu nările lui fremătătoare. Gandalf îl mângâie.

— E cale lungă din Vâlceaua Despicată, prietene, zise el; dar tu eşti înţelept şi iute. Prietenul la nevoie se cunoaşte. Şi-acum, vom merge departe-mpreună şi nu ne vom mai despărţi niciodată pe lumea asta!

Curând, se apropiară şi ceilalţi doi cai, oprindu-se liniştiţi, de parcă ar fi aşteptat o poruncă.

— Pornim pe dată spre Meduseld, palatul stăpânului vostru, Theoden, zise Gandalf, cu gravitate, iar ei îşi plecară capetele. Nu prea avem timp, aşa că, dacă nu vă e cu supărare, prieteni, vom merge călare. Vă conjur să porniţi cu cea mai mare iuţeală. Hasufel îl va purta pe Aragorn, iar Arod, pe Legolas. Pe Gimli am să-l ţin în faţa mea, dacă Iute ca Gândul îngăduie să ne ducă pe amândoi. Mai zăbovim doar să tragem o duşcă.

— Acum încep eu să pricep ceva din misterul de azi-noapte, zise Legolas, sărind sprinten în spinarea lui Arod. Chiar dacă la început or fi fugit de frică, l-au întâlnit apoi pe Iute ca Gândul, căpetenia lor, şi l-au întâmpinat cu bucurie. Ştiai că se află pe-aproape, Gandalf?

— Da, ştiam, răspunse vrăjitorul. Mi-am adunat gândurile asupra lui şi l-am îndemnat să se grăbească; pentru că ieri era departe, în partea de miazăzi a ţinutului acestuia. Şi mă poate purta ca vântul înapoi.

Gandalf îi spuse ceva lui Iute ca Gândul şi calul porni în trombă, fără însă s-o ia prea mult înaintea celorlalţi. După o vreme, se întoarse brusc şi alese un loc unde malul era mai lin. Apoi trecu prin râu şi îi călăuzi spre miazăzi,

pe o câmpie netedă, fără nici un arbore. Vântul unduia întinderile nesfârşite de iarbă cenuşie. Nici urmă de drumuri sau de cărări, dar Iute ca Gândul nu şovăia.

— O ia de-a dreptul către sălaşurile lui Theoden, pe la poalele Munţilor Albi, zise Gandalf. Aşa o s-ajungem mai repede. Pământu-i mai arid peste râu, în ţinutul de la soare-răsare, pe unde trec urmele principale spre miazănoapte, dar Iute ca Gândul ştie toate hârtoapele şi smârcurile de pe drum.

Merseră şi merseră călare ceasuri întregi, prin luncile de pe mal. Pe-alocuri, iarba era atât de înaltă, încât le trecea de genunchi, iar armăsarii păreau că înoată într-o mare cenuşiu-verzuie. Dădură de nenumărate bălţi ascunse şi trecură peste pogoane întregi de băltină înşelătoare acoperită de rogoz unduitor; dar Iute ca Gândul găsea calea dreaptă, iar ceilalţi cai urmau dâra lăsată de el. Încet-încet, soarele coborî spre apus. Pe întinsul câmpiei, li se păru, o clipă, că văd în zare o pălălaie roşiatică scufundându-se în iarbă. De-o parte şi de alta, ceva mai jos de linia orizontului, străluceau aprins culmile munţilor. Părea că se înălţa un rotocol de fum care întuneca discul solar, dându-i o nuanţă sângerie, de parcă acesta ar fi dat foc ierbii, în trecerea sa dincolo de hotarele lumii.

— Acolo se află Strunga Rohan, zise Gandalf. Trebuie să fie la apus de unde ne aflăm noi. Tot în direcţia aceea e şi Isengardul.

— Văd un rotocol mare de fum, zise Legolas. Ce-o fi?

— Război şi răzmeriţă, îi răspunse Gandalf. înainte!

Chapter 6

Regele din Lăcaşul Auriu

Străbătură călare asfinţitul şi înserarea molcomă; apoi se lăsă noaptea. Când, până la urmă, făcură popas şi descălecară, până şi Aragorn se simţea înţepenit şi vlăguit. Gandalf nu le îngădui decât câteva ceasuri de odihnă. Pe Legolas şi pe Gimli îi fură somnul, iar Aragorn se întinse pe spate, cât era de lung; dar Gandalf rămase în picioare, sprijinit în toiag, scrutând întunericul spre răsărit şi spre apus. Totul era cufundat în tăcere; nu se vedea şi nu se auzea ţipenie. Când se deşteptară, cerul nopţii era străbătut

de nori prelungi, zburătăciţi de un vânt de gheaţă. O porniră iar la drum, la lumina rece a lunii, la fel de repede ca-n plină zi.

Trecură ceasuri întregi şi ei îşi continuară fără preget călătoria. Gimli moţăia şi, de bună seamă, ar fi căzut de pe cal dacă n-ar fi fost ţinut bine şi zgâlţâit de Gandalf. Vlăguiţi, dar mândri, Hasufel şi Arod veneau pe urmele căpeteniei lor neobosite — o umbră cenuşie, abia conturată, dinaintea lor. Străbătură leghe după leghe. Luna ceruită scăpata înspre apusul înnorat.

Aerul se răci amarnic. Încet-încet, la răsărit, bezna începu să se destrame şi se ivi o geană de lumină cenuşie, îngheţată. Departe, în stânga lor, suliţele luminoase stacojii se izbiră de zidurile întunecate ale lanţului Emyn Muil. Se iviră zorile în toată splendoarea lor; o pală de vânt mătură cărarea, năpustindu-se apoi printre ierburile plecate. Deodată, Iute ca Gândul rămase neclintit şi necheză. Gandalf arătă cu degetul în faţa lor.

— la priviţi! strigă el, făcându-i pe toţi să-şi ridice privirile.

Dinaintea lor, se înălţau Munţii de Miazăzi, cu creştetele înălbite, brăzdaţi de umbre. Câmpiile înierbate se izbeau parcă de colinele îngrămădite la poale, revărsându-se în nenumărate văi triste, cuprinse încă de întuneric, neatinse de lumina zorilor, care îşi croiau drum şerpuitor în inima munţilor uriaşi. Chiar dinaintea călătorilor noştri, cea mai largă dintre aceste vâlcele se deschidea ca un golf alungit printre dealuri. Acolo, în depărtare, desluşiră o prăvălire muntoasă cu o singură culme semeaţă; la gura văii, se înălţa un pisc, precum un străjer singuratic. La poalele sale curgea un pârâu ca un fir de argint, ivit din vâlcea; pe culmea aceea zăriră în depărtare o pâlpâire în lumina răsăritului — o scânteiere de aur.

— Vorbeşte, Legolas, zise Gandalf. Spune-ne ce vezi acolo, dinaintea noastră.

Legolas se căzni să vadă ceva, punându-şi mâna streaşină la ochi, ca să se ferească de săgeţile soarelui abia răsărit.

— Văd un pârâu alburiu care coboară din culmile înzăpezite, zise el. Acolo, unde apa izvorăşte din umbra vâlcelei, se ridică un deal, la soare-răsare, înconjurat de un zid întărit şi de un gard de mărăcini. Înăuntru se văd acoperişurile caselor, iar în mijloc, pe o terasă înverzită, în slăvi, se înalţă lăcaşul Oamenilor. Şi-mi pare că-i acoperit cu aur. Lumina sa străluceşte până hăt, departe. Şi stâlpii de la intrare sunt aurii. Acolo stau nişte bărbaţi în zale lucitoare. în rest, doarme toată lumea.

— Edoras se cheamă curţile acelea, zise Gandalf, iar lăcaşul auriu e Meduseld. Acolo sălăşluieşte Theoden, fiul lui Thengel, Regele Obştii din Rohan. Am sosit o dată cu lumina zilei. De-acum, drumul ni se deschide limpede dinainte. Dar trebuie să mergem mai cu luare-aminte; căci dincolo de fruntarii e război, iar rohirrimii, stăpânii cailor, nu dorm, chiar de pare că suntem atât de departe de ei. Vă sfătuiesc să nu scoateţi armele la iveală şi să nu vorbiţi cu trufie, până nu ne-om afla dinaintea tronului lui Theoden.

Dimineaţa îi înconjura strălucitoare şi limpede, iar păsărelele cântau când călătorii ajunseră la un pârâu care se rostogolea cu iuţeală la vale, până în câmpie. La poalele colinelor, el tăia cărarea, într-o fâşie lată, şi curgea mai

departe, către răsărit, până se vărsa în Scăldătoarea Enţilor, prin stufăriş. Pământul era înverzit: în lunca reavănă şi de-a lungul malurilor înierbate ale pârâului creşteau o mulţime de sălcii. Li se înroşiseră deja vârfurile, simţind apropierea primăverii în ţinutul de răsărit. Peste pârâu era un podeţ care lega malurile joase, răvăşite de copitele cailor. Călătorii îl trecură şi ajunseră la o potecă bătătorită care ducea spre înălţimi.

La poalele colinei înconjurate de ziduri, drumul continua în umbra unor movile înalte şi înverzite. Pe partea dinspre apus, păreau împroşcate cu zăpadă: printre firele de iarbă, răsăreau nişte floricele ca stelele fără număr.

— Ia uitaţi-vă, zise Gandalf. Ce drăgălaşi sunt ochii aceia strălucitori din iarbă! Veşnicuţe, aşa le zice, sau, pe tărâmul acesta al oamenilor, *simbelmyne,* căci înfloresc în toate anotimpurile anului şi cresc pe unde se odihnesc morţii. Băgaţi de seamă, am ajuns la gorganele măreţe unde dorm seniorii lui Theoden.

— Şapte pe partea stângă şi nouă, pe dreapta, zise Aragorn. Lăcaşul Auriu a fost ridicat de-a lungul mai multor vieţi omeneşti.

— De cinci sute de ori au căzut frunzele în Codrul Întunecat, la mine acasă, zise Legolas, şi nu ne-a părut mai mult de-o clipă.

— Dar Călăreţilor din Obşte li se pare o veşnicie, zise Aragorn, aşa că ridicarea acestei case nu este pentru ei decât amintirea unui cânt, iar vremurile de altădată sunt pierdute în negura timpului. Acum, îi zic acestui pământ casa lor proprie. Au vorba încurcată, după felul neamurilor de la miazănoapte.

Apoi începu să incanteze încetişor, într-o limbă molcomă, necunoscută elfului şi gnomului; şi totuşi ascultau, căci era tare melodioasă.

— Socot că e-n limba rohirrimilor, zise Legolas; căci e precum ţinutul acesta: bogată şi, oarecum, curgătoare, altfel aspră şi neclintită, ca munţii. Dar nu-mi dau seama ce zice, afară doar că-i împovărată de mâhnirea Oamenilor Muritori.

— Iată cum sună în Limba Comună, zise Aragorn, străduindu-mă s-o tălmăcesc cât pot eu de bine:

Unde-s acum calul şi călăreţul?
Unde-i cornul ce suna?
Unde-s coiful şi cămaşa de zale şi părul bălai ce se revărsa?
Unde-s mâna pe strune de harpă şi focul stacojiu ce-ardea?
Unde-s primăvara şi rodul şi grâul ce-nalt îmi creştea?
Ca ploaia pe munte, ca vântul pe pajişti s-au dus;
Dincolo de coline, în beznă, zilele-au plecat spre apus.
Cine-o să mai strângă fumul din lemnul uscat arzând,
Să se minuneze de anii în zbor, dinspre mare venind?

Aşa grăit-a un poet de mult uitat în Rohan, amintindu-şi cât de înalt şi de mândru era Eorl cel Tânăr, care plecase de la Miazănoapte; iar bidiviul lui, Felarof, tatăl cailor, avea aripi Ia picioare.

Acestea fiind spuse, călătorii trecură de gorganele tăcute. Şi urmând drumul întortocheat ce ducea la cocoaşele înverzite ale colinelor, ajunseră într-un târziu la zidurile uriaşe, bătute de vânt şi la porţile Edorasului.

Acolo se găseau o mulţime de bărbaţi în zale lucitoare, care săriră îndată în picioare şi le aţinură calea cu lăncile.

— Opriţi-vă! Cine sunteţi, străinilor? strigară ei în limba din Obştea Călăreţilor, cerându-le să le spună numele şi misiunea lor.

În ochi li se citea o uimire neprietenoasă; se uitară încruntaţi la Gandalf.

— Ei bine, eu vă înţeleg graiul, le răspunse el în aceeaşi limbă; dar puţini străini de locurile acestea se pot lăuda cu aşa ceva. De ce nu vorbiţi atunci în Limba Comună, aşa cum e obiceiul în Apus, dacă vreţi să vi se răspundă?

— Aceasta-i voia lui Theoden, regele, ca nimeni să nu treacă de-aceste porţi, afară de cei care ne ştiu limba şi ne sunt prieteni, răspunse unul dintre străjeri. Nimeni nu e bine venit aici în vreme de război, afară de oamenii noştri şi de cei ce vin din Fortăreaţa Colnicului, din ţinutul Gondor. Cine sunteţi voi, ce năvăliţi aşa, nechibzuit, dinspre câmpie, înveşmântaţi ciudat şi călare pe cai ca ai noştri? Stăm aici de strajă de multă vreme şi v-am zărit încă de când eraţi foarte departe. N-am mai văzut călăreţi aşa ciudaţi şi nici cai mai semeţi ca armăsarul acela. De n-om fi orbiţi de vreo vrajă, apăi unul ca ăsta e din neamul *mearşilor.* Ia spune, nu cumva eşti vreun vrăjitor, vreo iscoadă de-a lui Saruman sau o nălucă de-a lui? Hai, vorbeşte! Şi repede!

— Nu suntem năluci, zise Aragorn, şi nici privirea nu te-nşeală. Căci, ai dreptate, aceştia sunt caii voştri — lucru pe care, ştiu bine, l-ai ştiut înainte să ne întrebi. Dar ai mai văzut geambaşi care să se întoarcă la grajdul pe care l-au păgubit? Aceştia sunt Hasufel şi Arod şi ni i-a împrumutat Eomer, al Treilea Mareşal al Mărcii, acum două zile. Am venit să i-i înapoiem, aşa cum i-am promis. Nu s-a întors Eomer încă, să vă vestească sosirea noastră?

Prin ochii străjerului trecu o undă de nelinişte.

— De Eomer n-am nimic a spune, îi răspunse el. Dacă adevăr grăit-ai, atunci Theoden trebuie să fi auzit de voi. Poate venirea voastră nu-i chiar atât de neaşteptată. Acu' vreo două nopţi, a venit Limbă de Vierme şi ne-a spus că, din porunca lui Theoden, n-are voie nici un străin să treacă pe-aici.

— Limbă de Vierme? întrebă Gandalf, privindu-l tăios pe străjer. Să nu mai aud de el! Misia mea nu este să-l văd pe Limbă de Vierme, ci pe însuşi Seniorul Obştii. Mă grăbesc al naibii. Ce-ar fi să te duci sau să trimiţi pe cineva să-l vestească de sosirea noastră?

Se uită lung la bărbatul din faţa lui şi ochii îi scăpărară pe sub fruntea bombată.

— Da, am să mă duc, răspunse el rar. Dar cum să-i spun că vă cheamă? Şi ce să-i spun despre tine? Bătrân şi amărât îmi pari, şi totuşi, eşti crunt şi neîndurător pe dinlăuntru. Aşa socotesc.

— Bine vezi, bine găseşti, zise vrăjitorul. Căci sunt Gandalf. M-am întors. Şi, bagă de seamă! Am adus şi eu un cal înapoi. Iată-l pe Iute ca Gândul cel fără pereche, pe care nimeni altcineva nu-l poate îmblânzi. Iar aici, lângă mine, e Aragorn, fiul lui Arathorn, moştenitorul Regilor, ce la Fortăreaţa Colnicului se duce. Iată-i şi pe Legolas, elful, şi pe Gimli, gnomul, tovarăşii noştri. Du-te acum şi spune-i stăpânului tău c-avem o vorbă cu el, dacă are bunătatea să ne primească în lăcaşul său.

— Pe legea mea, ciudate vă sunt numele! Dar le voi vesti, aşa cum îmi cereţi, şi voi afla de voia stăpânului, zise străjerul. Aşteptaţi un pic şi-am să v-aduc răspunsul aşa cum pofteşte el. Dar nu vă-mbătaţi cu apă rece! Trăim vremuri întunecate.

Plecă iute, lăsându-i pe străini în grija camarazilor săi. După un timp, se întoarse.

— Urmaţi-mă! zise el. Theoden vă îngăduie să poftiţi; dar orice armă aţi avea, chiar şi-un toiag, trebuie s-o lăsaţi dinaintea pragului. Uşierii or să le ia în pază.

Porţile întunecate se dădură deodată la o parte. Călătorii intrară, urmându-şi în şir călăuza. Dădură de o alee largă, pietruită, care se unduia când în sus, când în jos, din loc în loc având câte un şir de trepte bine făcute. Trecură pe lângă o mulţime de case de lemn, cu uşi înnegrite. Alături cu drumul, printr-un canal de piatră, curgea un pârâu limpede, susurând scânteietor. Până la urmă, ajunseră în vârful colinei. Acolo se afla un podiş, deasupra unei terase înverzite, la poalele căreia izvora, dintr-o piatră dăltuită în formă de cap de cal, un pârâiaş care curgea într-un bazin. De-acolo venea pârâul de pe marginea drumului. Spre terasă, urca un şir de scări de piatră, înalte şi largi, iar de-o parte şi de alta a ultimei trepte se afla câte un jilţ tăiat în stâncă. în acel loc stăteau alţi străjeri, cu săbiile trase pe genunchi. Şuviţele de păr auriu le cădeau pe umeri; soarele le împodobea scuturile verzi, şi platoşele lor ardeau parcă, iar când se ridicară în picioare, părură mai înalţi ca oamenii muritori.

— Iată uşile dinaintea voastră, le spuse călăuza. Acum trebuie să mă întorc la poartă, unde mi-e datoria. Rămas-bun! Şi fie ca Seniorul Obştii să-şi reverse mărinimia asupra voastră!

Se întoarse şi-o luă repede pe alee îndărăt. Ceilalţi urcară scara lungă, sub privirile străjerilor înalţi care stăteau acolo sus, fără să scoată o vorbă, până ce Gandalf puse piciorul pe terasa pavată de la capătul treptelor. Atunci, le urară bun venit, cu glasuri limpezi, în limba lor.

— Fiţi bine veniţi, oaspeţi de departe! ziseră ei, întinzând mânerele spadelor, în semn de pace.

Pietrele preţioase scânteiară verzui în bătaia soarelui. Apoi, unul dintre străjeri făcu un pas înainte şi li se adresă în Limba Comună:

— Sunt Uşierul lui Theoden. Hama e numele meu. Vă conjur acum să vă lăsaţi armele aici, înainte să intraţi.

Atunci Legolas îi întinse cuţitul său cu plasele de argint, tolba şi arcul.

— Să le păzeşti cu grijă, rosti el, căci sunt din Codrul de Aur şi însăşi Doamna din Lothorien mi le-a dăruit.

De mare uimire se umplu chipul bărbatului, care aşeză iute armele lângă zid, de parcă s-ar fi temut să le ţină în mână.

— Nu se va atinge nimeni de ele, îţi făgăduiesc, zise el. Aragorn şovăi o clipă.

— Nu-i voia mea, zise el, să mă despart de spadă şi nici să încredinţez pe Anduril pe mâini străine.

— Dar e voia lui Theoden, zise Hama.

— Nu sunt atât de convins că voia lui Theoden, fiul lui Thengel, fie el şi Senior al Obştii, ar trebui să fie mai importantă decât voia lui Aragorn, fiul lui Arathorn, moştenitorul lui Elendil din Gondor.

— Acesta e lăcaşul lui Theoden, nu al lui Aragorn, fie el şi Rege al Gondorului, de pe tronul lui Denethor, zise Hama, păşind repede în faţa porţilor şi aţinându-le calea.

Avea acum spada în mână, îndreptată cu vârful spre străini.

— Asta-i vorbărie fără rost, zise Gandalf. Porunca lui Theoden n-are nici o noimă, însă la fel de fără rost e să nu te supui. În lăcaşul lui, un rege face ce vrea, fie că-i nebunie sau înţelepciune.

— Aşa e, zise Aragorn. Şi-aş face întocmai cum îmi cere stăpânul casei, chiar de m-aş afla într-o bojdeucă de lemn, dacă aş avea o spadă oarecare şi nu pe Anduril.

— Oricare i-ar fi numele, zise Hama, aici o vei lăsa, dacă vrei să nu te pui cu toţi oamenii din Edoras.

— Nu singur! făcu Gimli, trecându-şi degetele peste tăişul securii sale, de parc-ar fi avut în faţă un arbore tânăr pe care se pregătea să-l doboare. Nu e singur!

— Hai, hai, făcu Gandalf împăciuitor. Că doar suntem cu toţii primeni aici. Sau, cel puţin aşa ar trebui să fim; căci dacă ne certăm, o s-ajungem de râsul Mordorului. Misiunea mea e grabnică. Iată spada mea, bunule Hama. Ai grijă de ea. Glamdring îi e numele, căci elfii au făcut-o în vechime. Şi-acum, lasă-mă să trec. Hai, Aragorn! Aragorn îşi desfăcu cingătoarea fără tragere de inimă, şi-şi sprijini el însuşi spada de zid.

— O pun aici, zise el. Dar îţi poruncesc să nu te-atingi de ea şi nici să nu îngădui altora s-o atingă. În teaca asta sălăşluieşte Tăişul ce-a fost Despicat şi refăcut apoi. Telchar a făurit-o întâi, în negura vremurilor. Moartea se va abate asupra oricui se-ncumetă să tragă sabia lui Elendil din teacă, afară de moştenitorul lui.

Străjerul se dădu un pas îndărăt şi se uită uluit la Aragorn.

— Se pare c-ai venit pe aripile cântului din vremuri străvechi, zise el. Aşa să fie, Măria Ta, cum ţi-e porunca.

— Ei, bine, dacă Anduril o însoţeşte, şi securea mea poate să stea aici, fără să se ruşineze, spuse Gimli, punându-şi arma jos. Şi-acum, că ţi-am făcut voia, lasă-ne să ne ducem la stăpânul tău, să-i vorbim.

Străjerul încă şovăia.

— Toiagul, i se adresă el lui Gandalf. Iertare, dar şi ăsta trebuie să rămână dinaintea uşilor.

— Ce lucru prost chibzuit! făcu Gandalf. Prevederea-i una, iar mojicia, alta. Sunt bătrân. Dacă nu mă sprijin în toiag, atunci am să m-aşez aici, până când o binevoi Theoden să vină el însuşi, ca să stăm de vorbă.

Aragorn începu să râdă.

— Fiecare are câte ceva mult prea drag, ca să se-ncreadă în ceilalţi. Dar te rabdă pe tine inima să desparţi un bătrân de sprijinul său? Hai, lasă-ne să intrăm.

— Un toiag în mâinile unui vrăjitor poate fi mai mult decât o proptea la bătrâneţe, zise Hama.

Se uită atent la toiagul de frasin în care se sprijinea Gandalf.

— Deşi am îndoieli, mă-ncred în ce-mi zice inima. Simt că ne sunteţi prieteni şi oameni de toată cinstea şi isprava, fără gânduri ascunse. Puteţi intra.

Străjerii ridicară drugii grei care stăteau de-a curmezişul uşilor. Când le împinseră încet, acestea scârţâiră din ţâţânile mari. Călătorii intrară. Sala li se păru întunecoasă şi caldă, faţă de aerul curat de pe colină. Era lungă şi largă, bântuită de umbre şi luminată slab; acoperişul înalt era susţinut de stâlpi solizi. Dar ici-colo, prin ferestrele de sus, de sub streaşină, pătrundeau raze de soare scânteietoare. Prin tavan, deasupra unui fuior de fum ce se înălţa, se vedea cerul albastru-stins. Pe măsură ce ochii li se obişnuiau cu întunericul, călătorii distinseră că duşumeaua era acoperită de pietre de tot felul; o mulţime de rune şi de desene ciudate li se încurcau sub picioare. Văzură acum că stâlpii erau bogat încrustaţi cu aur şi pictaţi în culori pale, de-o strălucire mohorâtă. Pe pereţi, atârnau o mulţime de tapiserii şi deasupra lor, pe spaţii mari, mărşăluiau siluete din vechile poveşti, unele înnegrite de ani, altele ascunse de semiîntuneric. Dar asupra uneia cădea o rază de soare: un tânăr călare pe un cal alb. Suna dintr-un corn măreţ şi pletele blonde îi fluturau în vânt. Calul avea capul semeţit, nările umflate, roşii în timp ce necheza, mirosind bătălia depărtată. Pe picioare îi şiroia apă înspumată, alburiu-verzuie.

— Uitaţi-l pe Eorl cel Tânăr! zise Aragorn. Aşa a plecat călare de la Miazănoapte, la bătălia de pe Câmpia Celebrant.

Şi astfel, cei patru înaintară, trecând pe lângă focul curat care ardea pe vatra lungă din mijlocul încăperii. Apoi se opriră. La capătul depărtat al lăcaşului, dincolo de vatră, cu faţa spre uşile de la miazănoapte, era o lespede cu trei trepte; iar la mijlocul lespezii se afla un jilţ mare, auriu. n el stătea un bărbat atât de împovărat de ani, încât părea aproape un pitic; dar părul lui alb era lung şi des şi i se revărsa în şuviţe bogate de sub o cunună subţire de aur, pe care o purta pe frunte. în mijlocul ei, strălucea un singur diamant. Barba i se revărsa albă ca zăpada, până la genunchi; dar ochii îi ardeau într-o lumină strălucitoare. Sclipiră la vederea străinilor. În spatele lui stătea o femeie îmbrăcată în alb. Pe scări, la picioarele bătrânului, şedea un bărbat stafidit, cu chipul palid şi înţelept şi cu pleoapele grele.

Era o tăcere de mormânt. Bătrânul nu mişca în jilţul lui. Într-un târziu, Gandalf vorbi:

— Primeşte salutul meu, Theoden, fiu al lui Thengel! M-am întors. Căci, iată, se-apropie furtuna şi e momentul ca prietenii să se strângă cu toţii, ca să nu fie zdrobiţi unul câte unul.

Bătrânul se ridică în picioare încet, sprijinit într-un toiag negru şi scurt, cu măciulia albă, de os; acum străinii văzură că, deşi cocârjat, era încă înalt, iar în tinereţe trebuie să fi fost o mândreţe de om.

— Te salut şi eu, răspunse bătrânul, şi poate că te aştepţi să fii întâmpinat cu drag. Dar, să-ţi spun drept, mă cam îndoiesc de bunul rost al venirii tale aici, jupâne Gandalf. Mereu ne-ai fost o piază rea. În urma ta au apărut necazurile ca ciorile. Şi cu cât ai venit mai des, cu atât a fost mai rău. N-am să te mint: în clipa în care am aflat că s-a întors Iute ca Gândul singur, m-am bucurat de venirea calului, dar m-am bucurat şi mai mult de lipsa călăreţului; iar când Eomer mi-a adus vestea că te-ai dus, în sfârşit, în nesfârşitul tău sălaş, nu te-am jelit. Dar soliile de departe sunt rareori adevărate. Iată-te iar! Şi-o dată cu tine, sosesc rele mai mari ca pân-acum, după câte m-aştept eu. De ce să te întâmpin cu bucurie, Gandalf, Cioara Furtunii? Ia spune!

Se aşeză iar anevoie în jilţul său.

— Adevăr grăit-ai, Măria Ta, interveni bărbatul palid care stătea pe treptele lespezii. Nici cinci zile n-au trecut de când ne-a sosit vestea amară că Theodred, fiul tău, a fost ucis la Hotarele de la Soare-Apune; mâna ta dreaptă, al Doilea Mareşal al Obştii! Şi nici în Eomer nu te poţi încrede. Dac-ar fi după el, puţini oameni ar mai fi lăsaţi de strajă zidurilor tale. Iar acum, colac peste pupăză, aflăm din Gondor cum că Seniorul Întunecimii stârneşte zarvă în Răsărit, într-o astfel de clipă şi-a găsit hoinarul ăsta să se întoarcă. Da, chiar aşa, de ce te-am întâmpina cu bucurie, Cioară a Furtunii? Eu îţi zic *Lathspell,* adică Veste Rea; iar vestea rea e ca un oaspete hain, aşa se spune. Rânji, ridicându-şi o clipă pleoapele grele şi uitându-se la străini cu ochii lui întunecaţi.

— Se spune că eşti înţelept, prietene Limbă de Vierme, şi eşti, fără doar şi poate, un mare sprijin pentru stăpânul tău, îi răspunse Gandalf cu glasul blând. Totuşi sunt două feluri prin care poate veni un om cu veşti rele. El poate să fie un lucrător al răului; sau poate să fie singur, ca frunzele, şi să vină doar să dea ajutor, în vreme de

restrişte.

— Aşa e, zise Limbă de Vierme, dar mai e un soi: ciugulitorii de oase, cei ce se amestecă în durerea celorlalţi, hienele care se îmbuibă pe seama războiului. Ce ajutor ne-ai dat vreodată, Cioară a Furtunii? Şi ce ajutor ne-aduci acum? Ultima dată ne-ai cerut *tu* ajutorul, când ai mai fost pe-aici. Atunci, Măria Sa ţi-a îngăduit să-ţi alegi un cal pe care-l vrei şi să pleci; şi, spre uimirea noastră, a tuturor, ai avut obrăznicia să-l iei pe Iute ca Gândul. Măria Sa a fost lovit de durere; şi totuşi, pentru unii, preţul plătit ca să ţi se grăbească plecarea din ţinut n-a fost prea mare. Socot acum că istoria se va

repeta: ne vei cere iar ajutorul, în loc să ni-l dai tu nouă. Ne-aduci oameni? Ne-aduci cai, spade, lănci? Asta aş numi ajutor; de-asta avem noi nevoie acum. Dar ăştia care vin după coada ta cine sunt? Trei haimanale zdrenţăroase şi murdare; iar tu, cel mai cerşetor dintre toţi patru!

— În ultima vreme, se pare, buna-cuviinţă nu mai e la mare cinste la curtea ta, Theoden, fiu al lui Thengel, zise Gandalf. Nu ţi-a spus străjerul de la poartă numele tovarăşilor mei? Arareori i-a fost dat vreunui senior din Rohan să primească deodată trei oaspeţi ca aceştia. Au lăsat la uşa ta arme care preţuiesc mai mult ca o armată de oameni muritori, chiar dintre cei mai puternici. Cenuşiu le este straiul, căci elfii i-au înveşmântat astfel, ca să poată trece prin bezna marilor primejdii şi să ajungă la lăcaşul tău.

— Atunci Eomer adevăr grăit-a, cum c-ai fi în cârdăşie cu Vrăjitoarea din Codrul de Aur? întrebă Limbă de Vierme. Nu-i de mirare: totdeauna s-au urzit iţe viclene în valea Dwimordene.

Gimli făcu un pas mare în faţă, dar simţi imediat mâna lui Gandalf încleştându-i umărul, aşa că se opri şi rămase stană de piatră.

Prin Dwimordene, prin Lorien ;
Arar picior de om a trecut
Puţini ochi de muritori zărit-au lumina
Care sălăşluieşte acolo de-a pururi strălucind.
Galadriel! Galadriel!
Limpede-i apa fântânii tale
Albă e steaua în mâna ta dalbă;
Neprihănite, nepătate sunt frunza şi glia
în Dwimordene, în Lorien
Mai mândră decât pot muritorii cu gândul ticlui.

Astfel cântă Gandalf cu glas duios, dar deodată îşi schimbă firea. Azvârlindu-şi mantia ponosită, se ridică, fără să se mai sprijine în toiag. Şi rosti rece, cu glas limpede:

— Înţeleptul vorbeşte numai ce ştie, Grima, fiu al lui Galmod. Ai ajuns un vierme fără minte. Aşa că taci şi ţine-ţi limba aia despicată-n gură. Doar n-am trecut prin foc şi sabie ca să-mi arunc vorbe de ocară cu un slujitor, până ies scântei!

Îşi ridică toiagul. Se auzi un bubuit de tunet. Soarele dispăru din ferestrele de la răsărit; în sală se făcu întuneric de-ai fi zis că-i noapte. Tăciunii din foc păliră mohorâţi. Nu se mai zărea decât Gandalf, înalt şi alb, dinaintea vetrei înnegrite. În bezna aceea, se auzi glasul şuierat al lui Limbă de Vierme:

— Nu te-am povăţuit eu, Măria Ta, să nu-i dai voie cu toiagul aici? Smintitul ăla de Hama ne-a trădat!

Apăru un fulger care păru că despică acoperişul. Apoi se făcu linişte. Limbă de Vierme căzu cu faţa la pământ.

— Şi-acum, Theoden, fiu al lui Thengel, binevoieşti să-ţi pleci urechea la mine? întrebă Gandalf. Ai nevoie de ajutor?

Îşi ridică toiagul, îndreptându-l spre o fereastră de sus. Acolo întunericul părea să se risipească şi în depărtare apăru un petic de cer lucitor.

— Nu-i totul cufundat în întuneric. Ia-ţi inima-n dinţi, Senior al Obştii; căci n-ai să afli sprijin mai de nădejde ca al meu. Nu dau poveţe celor ce se lasă pradă deznădejdii. Totuşi aş avea câte ceva să-ţi spun. Ai să m-asculţi? Vorbele mele nu-s pentru toată lumea. Te conjur să ieşi şi dinaintea uşii, să te uiţi peste fruntarii. Prea ai stat mult în beznă şi te-ai încrezut în născociri trunchiate şi-n şuşoteli ticăloase.

Theoden se sculă anevoie din jilţul său. În sală începu să crească iar o lumină palidă. Femeia îl urmă iute pe regele împovărat de ani, luându-l de braţ, iar acesta coborî cu paşi nesiguri de pe lespede, apoi porni încet de-a lungul sălii. Limbă de Vierme rămase întins la podea. Ceilalţi ajunseră în faţa uşilor, iar Gandalf bătu.

— Deschideţi! strigă el. Iese Seniorul Obştii!

Uşile se dădură la o parte şi în încăpere pătrunse şuierând un val de aer tare. Pe colină bătea vântul.

— Trimite-ţi străjerii jos, pe scară, zise Gandalf. Iar tu, domniţă, lasă-l puţin. Voi avea eu grijă de el.

— Du-te, Eowyn, fiică a surorii mele, o îndemnă regele. Nu mai ai de ce să te temi.

Fata se întoarse şi porni încet spre casă. Când ajunse în dreptul uşilor, se opri şi se uită îndărăt. Privirea ei năpădită de griji îl învălui pe rege într-o milostenie rece. Avea chipul nespus de frumos, iar părul ei lung părea un râu de aur. Mlădie se înălţa în rochia-i albă, încinsă cu un brâu de argint; cu toate acestea, părea puternică şi tare ca oţelul — o adevărată fiică a regilor. Astfel îi apăru Eowyn, Domniţa Rohanului, lui Aragorn, pentru prima oară în Plină lumină de zi; şi o găsi mândră, mândră şi rece, ca zorii unei zile de primăvară timpurie, neajuns încă la rangul de femeie. Deodată ea avu ochi şi pentru el, voinicul moştenitor al regilor, înţelepţi de ierni fără de număr, înveşmântat în mantia-i cenuşie, cu o forţă pe care, deşi ascunsă, ea o ghici pe dată. O clipă, rămase stană de piatră; apoi se întoarse iute şi se făcu nevăzută.

— Acum, stăpâne, zise Gandalf, priveşte-ţi ţinutul! Desfată-ţi iar nările cu aerul libertăţii!

Din pridvorul de deasupra marii terase văzură câmpiile verzi ale Rohanului de dincolo de pârâu, pierzându-se în fumul depărtării. Perdelele de ploaie zburătăcită de vânt cădeau pieziş la pământ. Deasupra şi către apus, cerul era încă înnegurat de tunete, iar fulgerele pâlpâiau în zare, printre colinele abia ghicite. Dar vântul o luase spre miazănoapte, iar vijelia ce se stârnise de la răsărit se domolea, depărtându-se către marea de miazăzi. Deodată, printr-o spărtură din norii dindărătul lor, ţâşni ca o

săgeată o rază de soare. Şiroaiele ploii scânteiară ca argintul şi râul sclipi în depărtare, ca o oglindă lucie.

— Nu-i chiar aşa-ntuneric pe-aici, vorbi Theoden.

— Nu, zise Gandalf. Şi nici povara anilor nu te-apasă atât de tare, pe cât şi-ar fi închipuit unii. Azvârle-ţi propteaua aia.

Toiagul negru îi căzu regelui din mână, izbindu-se cu zgomot de pietre. Theoden îşi îndreptă încet şalele, ca un moşneag care trudise aplecat prea multă vreme. Acum se înălţa drept şi, cum privea spre cer, ochii lui se făcură albaştri.

— Întunecate vise-am mai avut în ultima vreme, rosti el, dar mă simt ca abia trezit din somn. Cât mi-aş dori acum să fi venit mai demult, Gandalf! Căci mă tem că-i prea târziu şi nu vei face decât să vezi ultimele clipe ale Casei mele. Slăvitul lăcaş înălţat de Brego, fiul lui Eorl, se va prăbuşi. Jilţul măreţ va fi mistuit de flăcări. Oare se mai poate face ceva?

— Se mai pot face multe, zise Gandalf. Dar întâi trimite după Eomer. Oare mă-nşel eu, sau îl ţii ostatic, la îndemnul lui Grima, căruia toţi, afară de tine, stăpâne, îi zic Limbă de Vierme?

— Aşa e, recunoscu Theoden. S-a răzvrătit împotriva poruncilor mele şi l-a ameninţat pe Grima cu moartea, chiar în lăcaşul meu.

— Nu crezi că există oameni care ţin la tine, dar nu şi la Limbă de Vierme şi la poveţele lui? îl întrebă Gandalf.

— Aşa o fi. Am să fac precum spui. Chemaţi-l pe Hama la mine. O dată ce s-a dovedit nevrednic să-mi străjuiască uşile, hai să-l facem purtător al soliilor. Vinovatul să-l aducă pe vinovat la judecată, rosti Theoden cu glas crunt, dar îndreptându-şi privirile spre Gandalf, surâse şi, în clipa aceea, cutele care îi brăzdau chipul copleşit de griji dispărură fără urmă.

Odată Hama plecat, după ce primise poruncile cuvenite, Gandalf îl duse pe Theoden până la un jilţ de piatră, aşezându-se el însuşi în faţa regelui, pe treapta de sus. Aragorn şi tovarăşii săi rămaseră în picioare, în apropiere.

— Nu-i vreme să-ţi spun tot ce-ar fi de spus, zise Gandalf. Totuşi, de nu mă înşeală nădejdea, nu-i departe clipa când îţi voi putea povesti tot. Căci, vai, te paşte o primejdie cum nici măcar vicleanul Limbă de Vierme n-ar fi în stare să-ţi urzească în vis. Dar, vezi bine, acum nu mai visezi. Ai revenit la viaţă. Gondorul şi Rohanul nu mai sunt singure. Duşmanul e mai puternic decât ne putem închipui, însă mai avem o nădejde de care el nu ştie.

Gandalf vorbea acum pripit, cu glasul scăzut şi tainic; nimeni nu auzea ce spune, în afară de rege, ai cărui ochi se luminară. Într-un târziu, Theoden se ridică în toată măreţia lui, alături de Gandalf, şi privirile lor se îndreptară împreună din înălţimi, spre răsărit.

— Se pare, rosti Gandalf, de data aceasta cu glas pătrunzător şi limpede, că nădejdea ne vine tot de-acolo de unde-i şi spaima cea mai cruntă. Soarta noastră atârnă neclintită de-un fir de păr. Şi totuşi, dacă reuşim să nu ne lăsăm cuceriţi măcar o vreme, mai e o nădejde.

Ceilalţi se uitară şi ei spre răsărit. Peste leghe nesfârşite de pământ îşi aruncară privirile, până hăt-departe, unde se putea răzbi cu ochii, cuprinşi

încă de nădejde şi de teamă, ajungând dincolo de munţii întunecaţi ai Tărâmului Umbrei. Unde era acum Purtătorul Inelului? Da, soarta lor atârna doar de un fir de păr. Şi cum îşi căznea el ochii atotvăzători, lui Legolas i se păru că zăreşte o scânteiere alburie; pesemne că acolo, în depărtare, soarele aurea unul dintre foişoarele Turnului Străjii. Şi mai încolo, dincolo de zarea nesfârşită, dar ameninţătoare, se vedea o flăcăruie.

Theoden se lăsă iar jos, ca şi cum vlăguiala pusese iar stăpânire pe el, în ciuda voinţei lui Gandalf. Se întoarse şi îşi privi lăcaşul măreţ.

— Vai mie! făcu el. Mi-a fost dat să trăiesc asemenea zile de restrişte, în loc să-mi aflu tihna binemeritată acum, la bătrâneţe. Bietul Boromir Viteazul! Tinerii pier şi rămân bătrânii să se ofilească.

Îşi încleştă genunchii cu mâinile lui brăzdate de vreme.

— Mai bine-ai apuca mânerul unei spade, ca să-ţi aminteşti de vigoarea lor de demult, zise Gandalf.

Theoden se ridică şi îşi duse mâna la şold; dar nu dădu de nici o spadă.

— Pe unde mi-o fi pitit-o Grima? murmură el printre dinţi.

— Ia-o pe-aceasta, Domnia Ta, rosti un glas limpede. Ţi-a slujit mereu cu credinţă.

Pe scări urcaseră fără zgomot doi bărbaţi care se opriseră la câteva trepte de ei. Sosise Eomer. Nu purta nici coif, nici vestă de zale; dar ţinea în mână o spadă pe care i-o întinse, îngenunchind, stăpânului său.

— Ce se întâmplă aici? întrebă Theoden cu glas sever.

Se întoarse spre Eomer, iar ceilalţi se uitară uluiţi la rege, văzându-l atât de mândru şi de voinic. Unde era bătrânul cocârjat pe care îl lăsaseră la plecare în jilţ, proptindu-se în toiag?

— E isprava mea, Măria Ta, rosti Hama, tremurând. Am înţeles că urma să fie slobozit. M-a năpădit o asemenea bucurie, încât cred c-am luat-o razna. M-am gândit să mă supun Mareşalului Obştii acum, că e liber, şi i-am adus spada, la rugămintea sa.

— Ca eu s-o aşez la picioarele Domniei Tale, zise Eomer.

O clipă se lăsă tăcerea. Theoden îşi pogorî privirile asupra supusului său îngenuncheat. Nici unul dintre ei nu se clinti.

— Nu vrei să iei spada? întrebă Gandalf.

Theoden întinse mâna fără grabă. De îndată ce apucă mânerul, li se păru tuturor că braţul îi devine iar viguros şi plin de hotărâre. Brusc, ridică spada care sclipi şi o învârti, tăind aerul cu un şuier.

Apoi scoase un strigăt măreţ. Rosti cu glas limpede, răsunător, o chemare la arme în limba din Rohan:

Sus acum, sus, călăreţi ai lui Theoden!
În beznă-i Răsăritul. Treziţi-vă, fapte de renume!
Înşeuaţi caii, cornul să răsune!
Înainte, eorlingi!

Crezând că erau chemaţi la ordine, străjerii năvăliră sus, pe scări. Îşi priviră uluiţi stăpânul, apoi îşi traseră cu toţii spadele, ca la un semn, şi le aşezară la picioarele lui.

— Porunceşte, Măria Ta! strigară ei.

— *Westu Theoden hal!* strigă şi Eomer. Ce bucurie pe noi că ţi-ai venit în fire! Să nu se mai spună de tine, Gandalf, că n-aduci decât năpastă.

— Ia-ţi spada înapoi, Eomer, nepoate, zise regele. Du-te, Hama, şi caută-mi-o pe-a mea! Mi-a luat-o Grima în păstrare. Adu-l şi pe el dinaintea mea. Şi-acum, Gandalf, ziceai că ai să-mi dai o povaţă, de sunt dornic s-o ascult. Ei, ce-ai să-mi spui?

— I-ai dat deja ascultare, îi răspunse Gandalf. Voiam să-ţi spun să te încrezi mai degrabă în Eomer, decât într-un om cu mintea rătăcită; să laşi deoparte remuşcările şi teama; să iei lucrurile pe rând. Să-ţi trimiţi pe dată, aşa cum te-a povăţuit Eomer, toţi oamenii care-s în stare să meargă călare, către soare-apune, căci trebuie să oprim întâi ameninţarea lui Saruman; asta cât mai e vreme. Dacă dăm greş, suntem distruşi. Dacă biruim, trecem la împlinirea următoarei misii. Între timp, toţi oamenii tăi care rămân aici — femei, copii, bătrâni — ar trebui să se retragă iute spre adăposturile din munţi. Da, ştiu, nu sunt pregătiţi pentru o zi rea ca aceasta; lasă-i să-şi ia provizii, dar să nu întârzie şi nici să nu se-mpovăreze cu comori mari sau mici. E viaţa lor în joc.

— Acum, povaţa asta-mi pare înţeleaptă, rosti Theoden. Să se pregătească tot norodul. Cât despre voi, oaspeţii mei, adevăr grăit-ai, Gandalf, în lăcaşul meu, buna-cuviinţă nu mai e la mare preţ. Aţi călătorit toată noaptea şi dimineaţa-i pe sfârşite. N-aţi dormit şi n-aţi mâncat. Să se pregătească iute o casă de oaspeţi, ca să vă culcaţi de îndată ce terminaţi cu masa.

— Nu, Măria Ta, zise Aragorn. Nu-i încă vreme să ne odihnim ciolanele. Călăreţii din Rohan trebuie s-o ia astăzi din loc şi noi o să Ie fim alături cu barda, spada şi cu arcul. Nu le-am adus ca să zacă rezemate de zidurile tale, Senior al Obştii. Şi apoi, i-am promis lui Eomer că spadele noastre vor lupta alături.

— Acum, într-adevăr, mai avem o nădejde c-o să biruim, zise Eomer.

— Nădejde, da, admise Gandalf. Dar Isengardu-i puternic şi ne pasc tot felul de ameninţări. Să nu pregeţi, Theoden, după ce-om pleca noi. Călăuzeşte-ţi norodul cât mai iute la Adăpostul din Valea Calvarului, în munţi.

— Nicidecum, Gandalf! rosti regele. Habar n-ai ce puteri vindecătoare ai! Nu va fi aşa. Eu însumi voi merge primul la război, să cad în bătălie, dac-aşa mi-o fi scris. Şi-o să-mi fie somnul mai lin.

— Atunci până şi înfrângerea Rohanului se va preschimba într-un cânt glorios, zise Aragorn.

Bărbaţii înarmaţi din apropiere îşi zăngăniră armele strigând:

— Seniorul Obştii va porni călare. Înainte, eorlingi!

— Dar norodul tău n-are cum să rămână aici neînarmat şi fără păstor, zise Gandalf. Cine-o să-i călăuzească şi cine-o să-i cârmuiască în locul tău?

— O să chibzuiesc înainte să plecăm, îi răspunse Theoden. Uite-l şi pe sfetnicul meu.

În clipa aceea, Hama ieşi iar din lăcaş. Îndărătul lui venea Grima, Limbă de Vierme, ploconindu-se între alţi doi bărbaţi. Era livid la chip. Lumina îl făcu să clipească. Hama îngenunche şi-i întinse lui Theoden o spadă lungă, într-o teacă ferecată cu aur şi bătută în pietre scumpe.

— Iat-o, Măria Ta, pe Herugrim, străvechea ta sabie, rosti el. Am găsit-o în cufărul lui. S-a cam codit să ne dea cheile. Căci multe alte lucruri „pierdute" de oameni mai sunt acolo.

— Minţi, făcu Limbă de Vierme. Iar spada aceasta mi-a fost încredinţată de însuşi stăpânul tău.

— Care acum ţi-o cere iar, zise Theoden. Ai ceva împotrivă?

— Departe de mine gândul, zise Limbă de Vierme. Mă îngrijesc de Măria Ta şi de tot ce-i al tău cât pot de bine. Dar nu te irosi şi nu-ţi risipi puterile. Lasă-i pe alţii să se ocupe de oaspeţii ăştia plicticoşi. Bucatele sunt gata şi te-aşteaptă. Nu vrei să te duci să mănânci?

— Ba da, zise Theoden. Iar oaspeţilor mei să li se aştearnă masa alături de mine. Oştirea va porni chiar astăzi călare. Trimite-ţi pristavii să-i adune pe toţi care sălăşluiesc în preajmă. Toţi bărbaţii şi flăcăii în putere şi vrednici să poarte arma-n mână, toţi cei care au cai să fie gata, în şa, la poartă, înainte de ceasurile două, după-amiază!

— Mărite Doamne! strigă Limbă de Vierme. E-aşa cum m-am temut. Vrăjitorul ăsta te-a fermecat. Oare nu se cuvine să laşi pe cineva să apere Lăcaşul Auriu al strămoşilor tăi şi toate comorile tale? Pe cineva care să-l apere pe Seniorul Obştii?

— Dacă şi-asta-i vrajă, zise Theoden, atunci oricum îmi pare mai sănătoasă ca şuşotelile pe care mi le-ai strecurat în ureche. Cu leacurile tale, nu mai aveam mult până să mă târăsc în patru labe, ca o lighioană. Nu, n-o să rămână nimeni aici, nici măcar tu, Grima. Ai să porneşti călare împreună cu noi. Du-te! Mai ai vreme să-ţi cureţi spada de rugină.

— Îndurare, stăpâne! schelălăi Limbă de Vierme, târându-se la pământ. Ai milă de cel ce-a-mbătrânit în slujba Măriei Tale! Nu mă alunga de lângă tine! Măcar eu îţi voi rămâne alături când te vor părăsi cu toţii. Nu-l depărta pe credinciosul tău Grima!

— Ai îndurarea mea, zise Theoden. Şi n-am să te depărtez de mine. Căci eu însumi voi porni la luptă împreună cu oamenii mei. Te poftesc să vii şi tu, să-ţi arăţi credinţa.

Limbă de Vierme se uită în ochii regelui. Avea privirea unei fiare care caută scăpare din cercul de hăitaşi îşi linse buzele cu limba lui albicioasă şi lungă.

— Era firească o asemenea hotărâre din partea unui senior al Casei lui Eorl, oricât de bătrân ar fi, zise el. Dar cei ce-l iubesc cu adevărat i-ar cruţa bătrâneţile. Însă văd c-am ajuns prea târziu. Alţii pe care moartea

stăpânului meu nu i-ar prea îndurera au reuşit deja să-l convingă. Şi dacă nu pot să le mai zădărnicesc isprava, măcar ascultă, Stăpâne, vorbele mele! Să fie lăsat în Edoras cineva care-ţi ştie gândul şi îţi urmează poruncile. Numeşte un slujitor credincios. Lasă-l pe sfetnicul tău, Grima, să se îngrijească de toate, până te vei întoarce — căci am să mă rog s-o văd şi pe-asta, deşi nici un om cu scaun la cap n-are cum să creadă în aşa ceva.
Eomer izbucni în râs.

— Afară că vorba ta nu te scapă de război, prea nobile Limbă de Vierme, zise el, la ce altă slujbă mai puţin onorabilă te-ai gândit? Să cari un sac cu merinde în munţi? Îndoi-m-aş c-o avea cineva încredere să-ţi dea voie.

— Nu, Eomer, n-ai cum să pricepi tot ce zace-n mintea jupânului Limbă de Vierme, zise Gandalf, întorcându-şi privirile pătrunzătoare spre el. E îndrăzneţ şi viclean. Chiar şi acum joacă un joc primejdios şi prima mutare e-n mâinile sale. Mi-am pierdut deja prea multe ceasuri preţioase cu persoana lui. Jos, şarpe! urlă el pe neaşteptate cu un glas tunător. Târăşte-ţi pântecele pe pământ! De când te-a cumpărat Saruman? Ce răsplată ţi-a făgăduit? Că după ce toţi oamenii vor fi morţi ai să-ţi iei partea ta din comoară şi femeia pe care ţi-o doreşti? De mult ţi se scurg ţie ochii pe sub pleoapele alea lăsate după ea, şi-o urmăreşti pas cu pas!

Eomer puse mâna pe spadă.

— Ştiam eu, zise el printre dinţi. Pentru asta l-aş fi ucis, fără să mai ţin socoteală de rânduielile de la curte. Dar mai sunt şi altele.

Făcu un pas înainte, însă Gandalf îl opri cu mâna.

— Eowyn e-n siguranţă acum, zise el. Dar tu, Limbă de Vierme, ai făcut ce-ai putut pentru adevăratul tău stăpân. Meriţi şi tu, acolo, măcar o răsplată. Dar să ştii că Saruman e-n stare să-şi uite făgăduiala. Te-aş sfătui să dai o fugă şi să-i aduci aminte, să nu-ţi nesocotească zelul.

— Minţi, făcu Limbă de Vierme.

— Prea des scoţi vorba asta din gură, zise Gandalf. Eu nu mint. Vezi, Theoden, ai dinaintea ta un şarpe. Nu-i prudent nici să-l iei cu tine şi nici să-l laşi aici. Cel mai înţelept ar fi să-I ucizi. Dar n-a fost aşa dintotdeauna. Cândva a fost şi el om şi ţi-a slujit cum a putut. Dă-i un cal şi lasă-l să plece de îndată unde vrea. Să-I judeci după cum va alege.

— Ai auzit, Limbă de Vierme? îl întrebă Theoden. Ai de ales între a porni cu mine călare la război, ca să-ţi arăţi credinţa, şi a pleca unde ţi-e voia. Dar, de vei face asta, roagă-te să nu ne mai întâlnim vreodată, căci voi fi fără milă.

Limbă de Vierme se ridică agale. Îi privi pe amândoi printre gene. La urmă, îşi pironi ochii asupra lui Theoden şi deschise gura, ca şi cum ar fi vrut să spună ceva. Apoi se ridică deodată în picioare. Îşi frecă mâinile. Ochii îi scăpărară plini de atâta răutate, încât oamenii făcură un pas înapoi. Scrâşni din dinţi, apoi scuipă la picioarele regelui, şuierând, făcu un salt într-o parte şi dădu buzna pe scări în jos.

— După el! strigă Theoden. Aveţi grijă să nu facă vreun rău cuiva, dar nu-l vătămaţi şi nici nu-i puneţi piedici. Daţi-i un cal, dacă pofteşte.

— Numai să-l rabde vreunul, adăugă Eomer.

Unul dintre străjeri o luă la fugă pe scări. Altul se îndreptă spre puţul de la poalele terasei şi scoase apă în coif. Apoi se apucă să spele treptele pe care le mânjise Limbă de Vierme.

— Şi acum poftiţi, oaspeţi ai mei, zise Theoden. Poftiţi de vă răcoriţi atât cât ne îngăduie timpul.

Intrară iar în lăcaşul măreţ. Auzeau deja pristavii strigând jos, în oraş, şi cornul de luptă zvonind. Căci regele avea să pornească la drum de îndată ce bărbaţii din cetate şi din împrejurimi izbuteau să se înarmeze şi să se adune.

La masa lui Theoden se aşezară Eomer şi cei patru oaspeţi, precum şi domniţa Eowyn, care îl servea pe rege. Băură şi mâncară în grabă mare. În vreme ce Theoden îl iscodea pe Gandalf despre Saruman, ceilalţi tăceau.

— Nu ştie nimeni până unde merge trădarea lui, zise Gandalf. N-a fost totdeauna rău. Cândva, nu mă îndoiesc c-a fost prieten cu cei din Rohan; şi chiar după ce-a început să i se împietrească inima, te-a socotit folositor. Dar e multă vreme de când unelteşte să te distrugă, prefăcându-se că ţi-e prieten, până s-o simţi pregătit. Mai întâi misia lui Limbă de Vierme a fost uşoară şi tot ce făceai ajungea iute la urechile celor din Isengard; căci ţinutul tău era deschis tuturor străinilor, liberi să vină şi să plece când pofteau. În timp ce Limbă de Vierme îţi şuşotea la ureche, înveninându-ţi gândul, împietrindu-ţi inima şi secătuindu-ţi mădularele, ceilalţi priveau neputincioşi, căci reuşise să-ţi pună stăpânire pe viaţă. Făcea ce poftea cu voinţa ta. Dar când am scăpat eu şi am apucat să te previn, cei care-au avut ochi de văzut şi-au dat seama ce-i dincolo de mască. Atunci, Limbă de Vierme a început să joace periculos, căutând să te împiedice să-ţi aduni puterile. O făcea cu pricepere: îi îmbrobodea pe unii, îi înspăimânta pe alţii, după cum era cazul. Îţi aminteşti cât zel punea îndemnându-te să-ţi trimiţi toţi oamenii după potcoave de cai morţi la miazănoapte, când primejdia venea nestăvilită dinspre apus? Te-a făcut să nu-i îngădui lui Eomer să-i urmărească pe orci. Dacă el n-ar fi nesocotit spusele lui Limbă de Vierme, care vorbea prin gura ta, nenorociţii ăia ar fi ajuns până acum în Isengard cu prada cea mare. E adevărat, nu chiar cu ceea ce şi-ar fi dorit Saruman mai presus de toate, dar cel puţin cu doi dintre ai noştri, care nutresc o nădejde tainică; dar despre asta, Domnia Ta, nici măcar ţie nu-ţi pot spune încă nimic. Îţi închipui ce suferinţe-ar fi îndurat ei acum sau ce-ar fi putut afla Saruman, ca să ne nimicească?

— Îi datorez mult lui Eomer, zise Theoden. De multe ori, inima credincioasă are limba ascuţită.

— Adaugă şi că în ochii îmbrobodiţi adevărul poate avea chip schimonosit, zise Gandalf.

— Aşa e, parc-am fost legat la ochi, zise Theoden. Şi ţie-ţi datorez aproape totul, oaspete al meu nepreţuit. Ai sosit încă o dată la timp. Ţi-aş face cu drag un dar după pofta inimii tale, înainte s-o pornim la drum. N-ai decât să deschizi gura şi-ţi dau orice-aş avea. Doar spada să nu mi-o ceri.

— Dac-am sosit sau nu Ia timp, rămâne de văzut, zise Gandalf. în ceea ce priveşte darul pe care vrei să mi-l faci, stăpâne, voi alege ceea ce mi-e de trebuinţă, ceva iute, pe care să mă bizuiesc. Dă-mi-l pe Iute ca Gândul! Până acum, mi-a fost dat cu împrumut, dacă pot să zic aşa. Dar de-aici încolo, nu ştiu ce m-aşteaptă, e ca şi cum ai azvârli o monedă de argint în beznă, şi n-am să primejduiesc ceva ce nu-i al meu. Pe lângă asta, ne leagă o mare prietenie.

— Bună alegere! zise Theoden. Şi ţi-l dau cu dragă inimă. Să ştii că-i un dar măreţ. Nu-i altul asemeni lui Iute ca Gândul. În el a renăscut sămânţa armăsarilor de altădată. Nu va mai fi pe lume unul ca el. Afară de asta, vă puteţi alege cu toţii cele de trebuinţă din armurăria mea. De spade nu duceţi lipsă, dar am acolo coifuri şi tunici de zale făurite cu măiestrie — daruri pe care le-au primit strămoşii mei din Gondor. Luaţi ce poftiţi înainte s-o pornim la drum şi vă doresc să vă fie de folos.

Atunci se arătară nişte bărbaţi purtând straie de război din cămările regelui, care îi înveşmântară pe Aragorn şi pe Legolas în zale lucitoare. Îşi aleseră şi coifuri, precum şi scuturi rotunde, împodobite cu aur şi bătute în pietre scumpe verzi, roşii şi albe. Gandalf nu-şi luă nici o armură, iar Gimli n-avea nevoie de zale, deşi îi găsiseră o tunică pe măsură, căci nu era lucrare mai meşteşugită ca vesta lui scurtă, făurită la poalele munţilor de la miazănoapte. Dar îşi alese un coif de fier acoperit cu piele, potrivit pentru capul lui rotund; îşi mai luă şi-un scut micuţ, pe care era încrustat un cal alb la galop pe un fundal verde — blazonul Casei lui Eorl.

— Să te apere de toate! zise Theoden. A fost făurit pentru mine pe vremea lui Thengel, pe când eram copil.

Gimli făcu o plecăciune.

— Sunt mândru, Senior al Obştii, să-ţi port lucrurile, zise el. Prefer să port eu un cal decât să mă poarte el pe mine. Îmi iubesc mai mult picioarele. Dar poate-oi ajunge cândva să mă sprijin pe ele şi să lupt.

— Nu mă îndoiesc de asta, zise Theoden.

Apoi regele se ridică şi-n clipa aceea apăru Eowyn cu vinul.

— *Ferthu Theoden hal!* rosti ea. Primeşte cupa aceasta şi bea la ceas de bucurie. Să te întorci sănătos!

Theoden bău din cupă, iar apoi domniţa le-o întinse şi oaspeţilor. Când ajunse dinaintea lui Aragorn, se opri brusc şi îl privi cu ochi strălucitori. La rândul lui, acesta se uită la chipul ei şi zâmbi, dar în clipa în care luă cupa, mâinile lor se întâlniră şi el îi simţi tresărirea.

— Mărire ţie, Aragorn, fiu al lui Arathorn, rosti ea.

— Mărire ţie, Domniţă din Rohan, îi răspunse el, cu chipul tulburat, fără să mai zâmbească.

După ce băură cu toţii, regele străbătu încăperea, apropiindu-se de uşă. Acolo îl aşteptau străjerii şi solii, iar seniorii şi căpeteniile se strânseră cu toţii din Edoras şi împrejurimi.

— Băgaţi de seamă. Pornesc la drum şi se pare că pentru ultima oară, zise Theoden. Nu mai am copii, iar Theodred, fiul meu, a fost ucis. Îl ung

moştenitor pe Eomer, nepotul meu. Dacă nici unul dintre noi nu se va mai întoarce, atunci alegeţi-vă domn după dorinţă. Dar trebuie să las pe cei care rămân pe mâini bune, să-i cârmuiască în locul meu. Cine vrea să stea aici? Nu scoase nimeni nici un cuvânt.

— Nu-mi daţi nici un nume? În cine aveţi încredere?

— În Casa lui Eorl, răspunse Hama.

— Dar nu mă pot lipsi de Eomer şi nici el nu s-ar învoi să rămână, zise regele. E ultimul din Casa aceasta.

— N-am zis nimic de Eomer, îi răspunse Hama. Şi nu e el ultimul. Mai e şi Eowyn, fiica lui Eomund, sora lui. E neînfricată şi vitează. Toată lumea o iubeşte. Las-o pe ea cârmuitoarea eorlingilor, cât suntem noi plecaţi.

— Aşa să fie, zise Theoden. Trimiteţi pristavii să vestească tot poporul că domniţa Eowyn îi va călăuzi de-acum încolo.

Apoi regele se aşeză într-un jilţ din faţa uşilor sale; Eowyn îngenunche dinaintea lui. Iar Theoden îi dărui o spadă şi o cămaşă meşteşugită de zale.

— Rămas-bun, nepoată, rosti el. Întunecat e ceasul acesta, dar poate ne-om întoarce în Lăcaşul Auriu. Acolo oamenii se pot apăra multă vreme şi, dacă pierdem bătălia, cei care scapă se vor refugia şi ei acolo.

— Nu spune asta! îi răspunse ea. Am să te-aştept clipă de clipă şi-un an, dacă va fi nevoie, până-ai să te întorci.

Dar în vreme ce vorbea, ochii îi fugiră spre Aragorn, care stătea în preajmă.

— Regele se va întoarce, zise el. Nu te teme. Aşteaptă. Nu la apus, ci spre răsărit ne poartă soarta.

Apoi regele coborî treptele cu Gandalf alături. Ceilalţi îi urmară. Aragorn mai privi o dată în urmă-i în timp ce se îndreptau spre poartă. Sus, la capătul scărilor, stătea Eowyn singură în faţa uşilor; îşi odihnea mâinile pe mânerul spadei pe care o ţinea drept, dinaintea ei. Era acum înveşmântată în zale şi lucea ca argintul în soare.

Gimli mergea alături de Legolas cu securea pe umăr.

— În sfârşit, am pornit la drum, zise el. Oamenii au nevoie de multe cuvinte înainte de fapte. Barda mi se zbate nerăbdătoare în mână. Deşi nu mă-ndoiesc că rohirrimii sunt fără milă, la o adică. În orice caz, mie nu mi se potriveşte genul ăsta de război. Cum să ajung la adevărata bătălie? Ce bine-ar fi să pot merge, nu să mă izbesc ca o desagă de şaua lui Gandalf.

— Un loc mai comod nici că se poate, după părerea mea, zise Legolas. Dar, nu-ţi fie teamă, Gandalf o să te pună bucuros pe picioare când o-ncepe tărăboiul; sau o s-o facă însuşi Iute ca Gândul. Barda nu-i o armă potrivită pentru un călăreţ.

— Dar gnomii nu sunt călăreţi. Aş secera cu dragă inimă nişte căpăţâni orceşti; barda asta a mea nu-i de bărbierit scalpuri omeneşti, zise Gimli, mângâind coada securii.

La poartă, dădură peste o oştire întreagă — tineri şi bătrâni — gata în şa. Se strânseseră mai bine de-o mie. Lăncile lor păreau o pădurice de lăstari. Se auziră strigăte puternice de bucurie când se arătă Theoden. Câţiva îi

pregătiseră calul, pe Coamă de Nea, iar alţii, pe-ai lui Aragorn şi Legolas. Gimli nu se simţea deloc în largul lui, era încruntat, dar Eomer se apropie cu armăsarul de dârlogi.

— Mărire ţie, Gimli, fiu al lui Gloin! strigă el. N-am avut vreme să învăţ vorba meşteşugită sub îndrumarea ta, aşa cum mi-ai făgăduit. Dar n-ar fi mai bine să lăsăm gâlceava deoparte? Eu unul n-am să mai zic nici o vorbuliţă de ocară Ia adresa Doamnei Pădurii.

— Am să-mi uit mânia pentru o vreme, Eomer, fiu al lui Eomund, zise Gimli; dar de s-o-ntîmpla vreodată s-o vezi pe Lady Galadriel cu propriii-ţi ochi, să faci bine să te-nvoieşti că-i cea mai mândră între femei, că altfel stricăm prietenia.

— Aşa voi face, zise Eomer. Dar până atunci, iartă-mă. Şi-n semn că nu-mi mai porţi pică, te rog să încaleci pe calul meu. Gandalf va merge în frunte, alături de Seniorul Obştii; dar Copită de Foc o să ne poarte pe-amândoi, dacă binevoieşti.

— Mulţumesc tare mult, zise Gimli, vădit măgulit. Voi merge cu tine, dacă îi îngădui lui Legolas, tovarăşul meu, să călărească alături de noi.

— Aşa să fie, rosti Eomer. Legolas de-a stânga mea şi Aragorn de-a dreapta şi n-o să îndrăznească să ne stea nimeni în cale.

— Unde e Iute ca Gândul? întrebă Gandalf.

— Aleargă ca nebunu' prin iarbă, îi răspunseră ei. Nu lasă pe nimeni să se-atingă de el. Uite-l acolo, departe, lângă vad, ca o umbră printre sălcii.

Gandalf şuieră şi îl strigă tare pe nume, iar calul îşi scutură capul şi necheză; apoi se întoarse şi-o porni ca săgeata spre ei.

— Nici suflarea Vântului de Apus nu I-ar putea opri, zise Eomer, în timp ce calul mândru se apropia, până ajunse în faţa vrăjitorului.

— Se pare că darul a fost făcut deja, rosti Theoden. Dar ascultaţi cu luare-aminte. Îl numesc, acum şi-aici, pe oaspetele meu, Gandalf cel Sur, cel mai înţelept dintre sfetnici, cel mai bine venit dintre hoinari, senior al Obştii, căpetenie a eorlingilor, cât va dăinui seminţia noastră pe pământ; şi i-l dăruiesc pe Iute ca Gândul, prinţul cailor.

— Îţi mulţumesc, rege Theoden, zise Gandalf.

Apoi îşi azvârli brusc mantia cenuşie şi pălăria şi sări pe cal. Nu purta nici coif, nici zale. Părul lui ca neaua îi flutura în vânt, iar veşmintele albe străluceau orbitor în soare.

— Luaţi aminte la Călăreţul Alb! strigă Aragorn, şi toţi îi repetară cuvintele.

— Regele nostru şi Călăreţul Alb! înainte, eorlingi! Goarnele sunară. Caii se ridicară în două picioare, nechezând.

Lăncile zăngăniră, lovite de scuturi. Atunci regele ridică mâna şi ultima oştire din Rohan porni tunătoare, ca o rafală vijelioasă, către Apus.

Aşa cum stătea neclintită, dinaintea uşilor şi a casei amuţite, Eowyn zări scânteierea lăncilor lor în depărtare, pe câmpie.

Chapter 7

Văgăuna lui Hem

Soarele scăpătase la apus când părăsiră Edorasul, iar lumina lui le sclipea în priviri şi preschimba întinsul câmpiei din Rohan într-o, burniţă aurie. Pe la poalele Munţilor Albi trecea un drum bătătorit care ducea undeva, între apus şi miazănoapte; pe-acolo o luară, urcând şi coborând în ţinutul înverzit, trecând pâraie mici şi iuţi prin vaduri fără număr. Dinaintea lor, în depărtare şi la dreapta, se desluşeau Munţii Ceţoşi; pe măsură ce străbăteau leghe după leghe, aceştia erau tot mai întunecaţi şi mai înalţi. Soarele cobora încet dinaintea lor. îndărăt se lăsa seara.

Oştirea îşi continua drumul. îi mâna nevoia. Temându-se să nu ajungă prea târziu, călătoreau cât puteau de repede, făcând rareori popas. Iuţi şi îndurători erau armăsarii din Rohan, dar aveau multe leghe de mers — mai bine de patruzeci, ca pasărea-n zbor — din Edoras, până la vadurile Isenului, unde nădăjduiau să dea de oamenii regelui, care ţineau piept oştirilor lui Saruman.

Îi împresură noaptea. Într-un târziu, făcură popas şi îşi ridicară tabăra. Merseseră preţ de vreo cinci ceasuri şi pătrunseseră bine în câmpia apuseană; dar mai aveau de străbătut mai bine de jumătate din drum. Îşi aşezară corturile într-un cerc mare, sub cerul înstelat, luminat de luna ceruită. Nu aprinseră focuri, căci nu ştiau la ce se puteau aştepta; dar se înconjurară de străjeri călare si trimiseră cercetaşi înainte, care se strecurau ca nişte umbre prin cutele pământului. Noaptea trecu anevoie, fără vreo veste sau vreun zvon. În zori, sună cornul şi, în mai puţin de un ceas, porniră iar la drum.

Încă nu se zărea nici un nor deasupra, dar în aer plutea zăpuşeala; era prea cald pentru perioada aceea a anului. Soarele răsări înceţoşat şi, îndărăt, urmându-l încet în înălţarea lui pe boltă, se zărea o întunecime care creştea, ca o furtună venind dinspre răsărit. Iar în depărtare, undeva, între apus şi miazănoapte, părea că mocneşte altă beznă, la poalele Munţilor Ceţoşi — o umbră care se târa încet din Valea Vrăjitorului.

Gandalf rămase în urmă, până ajunse lângă Legolas şi Eomer.

— Legolas, zise el, ai privirea ascuţită a seminţiei tale fermecate, care poate deosebi vrabia de piţigoi de la o leghe. Spune-mi, vezi ceva departe, către Isengard?

— Sunt multe mile pân-acolo, zise Legolas, scrutând zarea cu mâna lui prelungă streaşină la ochi. Văd ceva întunecat în care se mişcă nişte forme… nişte umbre mari, departe, pe malul râului; dar ce sunt, nu-mi dau seama. Şi nu ceaţa şi nici norii nu îmi împiedică ochii să vadă, ci o umbră învăluitoare, iscată asupra ţinutului de o putere necunoscută, care se mişcă încet de-a lungul apei. Ca şi cum asfinţitul de sub întinderi nesfârşite de arbori s-ar revărsa de pe coline.

— Iar dindărătul nostru vine o adevărată vijelie din Mordor, zise Gandalf. O s-avem o noapte neagră.

Pe măsură ce trecea ziua a doua a călătoriei lor, pâcla din aer creştea. Spre după-amiază, norii întunecaţi îi ajunseră din urmă: un baldachin cu margini mari, zdrenţuite, peticit cu o lumină orbitoare. Soarele scăpata roşu ca sângele învăluit în ceaţă. Lăncile călăreţilor păreau aprinse în vârf, iar ultimele raze de lumină aprindeau povârnişurile abrupte ale culmilor Thrihyrne care se înălţau acum foarte aproape, la hotarul de miazănoapte al Munţilor Albi — trei steiuri zimţate privind asfinţitul. în ultima pâlpâire roşiatică, armăsarii din faţă zăriră un punct negru; un călăreţ care se îndrepta spre ei. Se opriră şi-l aşteptară.

Acesta sosi vlăguit, cu coiful spart şi scutul crăpat. Descăleca anevoie şi rămase în picioare gâfâind. După ce-şi trase sufletul, rosti:

— Unde e Eomer? Aţi venit, în sfârşit; dar prea târziu şi cu forţe puţine. Lucrurile s-au înrăutăţit de când s-a prăpădit Theodred. Ieri am fost siliţi să ne retragem peste Isen cu pierderi mari; mulţi au murit la trecerea apei. Apoi, după căderea nopţii, tabăra ne-a fost atacată de alţii care-au trecut râul. Cred că nu mai e nimeni în Isengard. Iar Saruman i-a înarmat pe muntenii sălbatici şi pe păstorii din Ţara Murgă de dincolo de râuri, asmuţindu-i şi pe ei împotriva noastră. Am fost copleşiţi. Zidul de scuturi a fost străpuns. Erkenbrand din Meleagul de la Apus şi-a retras oamenii pe care i-a putut aduna către fortăreaţa din Văgăuna lui Hem. Ceilalţi s-au împrăştiat. Unde-i Eomer? Spuneţi-i că nu mai avem nici o nădejde. Ar face bine să se întoarcă în Ederas înainte s-ajungă acolo lupii din Isengard.

Theoden nu zisese nimic până în clipa aceea, stând ascuns de privirile oşteanului, îndărătul străjerilor. Acum însă îşi îndemnă calul şi ieşi Ia vedere.

— Hai, CeorI, vino în faţa mea, rosti el. Sunt aici. Am sosit cu ultima oştire de eorlingi. Şi n-o să dăm bir cu fugiţii fără să intrăm în luptă.

Chipul bărbatului se lumină de bucurie şi uimire. Se târî în faţă, apoi îngenunche, întinzându-i regelui spada lui tocită.

— Porunceşte, Măria Ta! strigă el. Şi iartă-mă! Credeam că…

— Credeai c-am rămas la Meduseld, cocârjat ca un arbore bătrân sub nămeţi. Aşa stăteau lucrurile când ai plecat la război. Dar a venit un vânt de la apus şi mi-a scuturat crengile, zise Theoden. Daţi-i omului acestuia un cal odihnit! Şi hai să-i sărim lui Erkenbrand în ajutor!

Pe când Theoden rostea toate acestea, Gandalf o luă puţin înainte, se opri şi privi mai întâi spre miazănoapte, către Isengard, apoi spre apus, la soarele care asfinţea. După aceea se întoarse.

— Pleacă, Theoden! zise el. Pleacă în Văgăuna lui Hem. Du-te spre Vadurile Isenului şi nu zăbovi în câmpie! Sunt nevoit să te părăsesc pentru o vreme. Iute ca Gândul trebuie să mă ducă acum, să fac o treabă grabnică.

Apoi strigă, întorcându-se spre oamenii săi, în frunte cu Aragorn şi Eomer:

— Aveţi grijă de Seniorul Obştii până mă-ntorc. Aşteptaţi-mă la Poarta lui Hem! Şi-acum, rămas-bun!

Îi spuse ceva lui Iute ca Gândul şi armăsarul ţâşni ca o săgeată trasă dintr-un arc. Nici n-apucaseră să se uite la el, că se făcu nevăzut, ca o străfulgerare argintie în asfinţit, ca vântul prin iarbă, ca o umbră ce se-arată şi piere-ntr-o clipită. Coamă de Nea fornăi şi se ridică în două picioare, gata să-l urmeze; dar numai o pasăre cu aripa iute mai putea să-l ajungă.

— Asta ce-o mai fi-nsemnând? îl întrebă unul dintre străjeri pe Hama.

— Că Gandalf cel Sur trebuie să se grăbească, îi răspunse acesta. Aşa e el: apare şi dispare pe negândite.

— Dacă ar fi Limbă de Vierme aici, ar găsi uşor o explicaţie, zise străjerul.

— Aşa e, spuse Hama. Eu unul am să aştept până se-ntoarce Gandalf.

— S-ar putea s-aştepţi cam mult, zise celălalt.

Oştirea părăsi drumul, îndreptându-se către Vadurile Isenului, cotind spre miazăzi. Se lăsă noaptea, iar ei mergeau mai departe. Se apropiară de coline, dar culmile înalte din Thrihyrne se întunecaseră deja în zarea mohorâtă. La câteva mile depărtare, spre capătul depărtat al Văii Meleagului de la Apus, se întindea o viroagă înverzită — un golf mare în munţi — din care pornea un defileu printre coline. Oamenii locului îi ziceau Văgăuna lui Hem, după numele unui erou din războaiele străvechi, care îşi găsise refugiul acolo. Şerpuia din ce în ce mai îngust şi mai abrupt dinspre nord, pe sub umbrele culmilor Thrihyrne, până ce stâncile bântuite de ciori se înălţau ca nişte turnuri semeţe de-o parte şi de alta, stăvilind lumina.

La Poarta lui Hem, înaintea Văgăunii, din stânca de miazănoapte ieşea un pinten. Pe el se înălţau nişte ziduri de piatră străveche, iar înăuntru se zărea un turn măreţ. Oamenii ziceau că fortăreaţa fusese ridicată de mâna uriaşilor, la porunca regilor mării, în depărtatele zile de glorie ale Gondorului. Se numea Cetatea Cornului, căci ecoul trâmbiţelor din turn răsuna în Văgăună, de parcă oştirile din negura uitării s-ar fi ridicat la luptă din cavernele de la poalele colinelor. Oamenii din vechime construiseră şi un zid care pornea din Cetatea Cornului, până la stânca de miazăzi, oprind intrarea în defileu. Pârâul Văgăunii ieşea printr-o galerie mare de scurgere, de la bază. Apoi şerpuia pe la poalele Stâncii Cornului şi se revărsa într-un făgaş ce străbătea o poiană întinsă şi înverzită, povârnită uşor, dinspre Poartă, până la Stăvilarul lui Hem. De-acolo cădea în Viroaga Văgăunii şi ieşea apoi în Vâlceaua Apuseană. În Cetatea Cornului dincolo de Poarta lui Hem sălăşluia Erkenbrand, stăpânul Meleagului de la Apus de la fruntariile

Obştii. Pentru că vremurile se înneguraseră de ameninţarea războiului, el avusese înţelepciunea să repare zidul şi să întărească fortăreaţa.

Călăreţii mai erau încă în valea joasă de dinaintea intrării în Viroagă, când se auziră strigătele şi cornul cercetaşi lor care porniseră înainte. Din întuneric ţâşniră şuierând săgeţile. Unul dintre cercetaşi se întoarse iute şi vesti că valea fusese împânzită de călăreţii lupului şi că o oştire de orci şi oameni sălbatici se grăbeau către miazăzi dinspre Vadurile Isenului. Se părea că ţelul lor era să ajungă în Văgăuna lui Hem.

— Am găsit mulţi de-ai noştri care au căzut ucişi pe când fugeau încoace, zise cercetaşul. Şi-am întâlnit cete stinghere rătăcind de colo-colo, fără cârmaci. Ce s-a întâmplat cu Erkenbrand se pare că nu ştie nimeni. Mai mult ca sigur că va fi ajuns din urmă înainte să sosească la Poarta Iui Hem, de n-o fi pierit deja.

— L-o fi văzut cineva pe Gandalf? întrebă Theoden.

— Da, stăpâne. Mulţi au văzut un moşneag călare, înveşmântat în alb, străbătând câmpiile, ca vântul prin iarbă. Unii au crezut că-i Saruman. Se zice că a pornit spre Isengard, înainte de căderea serii. Alţii spun că l-au zărit şi pe Limbă de Vierme mai devreme, mergând spre miazănoapte, cu o mulţime de orci.

— N-o să-i fie bine lui Limbă de Vierme, dacă dă Gandalf de el, zise Theoden. Cu toate acestea, acum îmi lipsesc amândoi sfetnicii mei — şi cel vechi, şi cel nou. Până una-alta, n-avem decât să mergem mai departe, aşa cum ne-a spus Gandalf, spre Poarta lui Hem, fără să aibă însemnătate dacă Erkenbrand e sau nu acolo. Se ştie cumva cât e de mare oştirea ce vine de la miazănoapte?

— E foarte mare, zise cercetaşul. E drept, cel ce fuge îşi socoteşte vrăjmaşul dublu, dar am stat de vorbă cu bărbaţi dintr-o bucată şi n-am nici o îndoială că oastea lor principală e de nenumărate ori mai mare decât tot ce-avem aici.

— Atunci s-o pornim iute, zise Eomer. Să-i trecem prin sabie pe vrăjmaşii care ne stau în cale, până la fortăreaţă. În Văgăuna lui Hem sunt o groază de caverne unde s-ar putea ascunde; şi sunt drumuri tainice care pornesc de-acolo, până pe coline.

— Să nu te-ncrezi în căile tainice, zise regele. Saruman a iscodit de mult ţinutul acesta. S-ar putea totuşi ca apărarea noastră să ţină piept destul acolo. Hai să mergem.

Aragorn şi Legolas plecară atunci cu Eomer în faţă. Străbătură noaptea, încetinind pasul pe măsură ce întunericul devenea tot mai de nepătruns; drumul lor urca din ce în ce mai mult spre miazăzi, în cutele mohorâte de la poalele muntelui. Nu dădură peste prea mulţi vrăjmaşi în cale. Ici şi colo întâlniră bande rătăcitoare de orci, care însă se făceau nevăzute în fugă, înainte să pună Călăreţii mâna pe ei sau să-i ucidă.

— Mă tem că n-o să treacă mult, zise Eomer, până o s-ajungă vestea sosirii oştirii regale la urechile conducătorului lor, fie el Saruman sau vreun căpitan pe care l-a trimis încoace.

Îndărăt creştea larma războiului. Un cânt aspru străbătea întunericul. Ajunseseră departe, sus, în Viroaga Văgăunii, când îşi întoarseră privirile. Atunci văzură torţele: o puzderie de punctişoare aprinse pe câmpia smolită, împrăştiate precum nişte flori roşii, sau urcând şerpuitoare, în rânduri lungi, pâlpâitoare. Din loc în loc, mai izbucnea câte o flacără mai mare.

— E-o oştire numeroasă pe urmele noastre, zise Aragorn.

— Aduc focul cu ei, spuse Theoden, şi fac scrum tot ce întâlnesc în cale: clăi, bordeie şi arbori. Era o vale bogată, cu multe gospodării. Bietul meu norod!

— O, de-ar fi ziuă, cum ne-am mai năpusti asupra lor, ca o vijelie din munţi! zise Aragorn. Mi-e inima plină de mâhnire că trebuie să fugim de ei.

— Nu vom mai fugi mult, zise Eomer. Stăvilarul lui Helm e la doi paşi în faţă. La vreo patru sute de paşi înainte de Poarta lui Helm e un şanţ străvechi, cu metereze, care taie viroaga. Acolo am putea întoarce armele împotriva lor.

— Nu, suntem prea puţini să putem apăra Stăvilarul, zise Theoden. E mai lung de-o milă, iar spărtura din el e foarte mare.

— Putem să trimitem ariergarda acolo, dacă om vedea că n-avem încotro, zise Eomer.

Nu era nici lună, nici stea când ajunseră călăreţii la breşa din Stăvilar, pe unde ieşea pârâul. Drumul care îl însoţea venea dinspre Cetatea Cornului. *Zăriră* brusc meterezul abia desluşit dinaintea lor — o umbră înaltă, peste o prăpastie întunecată. Cum urcau ei aşa, îi opri un străjer.

— Seniorul Obştii e-n drum spre Poarta lui Helm, îi spuse Eomer. Îţi vorbesc eu, Eomer, fiul lui Eomund.

— Mi-aduceţi veşti peste aşteptări, zise străjerul. Grăbiţi pasul! Vrăjmaşul e pe urmele voastre.

Oştirea trecu prin spărtură şi se opri pe pajiştea povârnită de deasupra. Văzură cu bucurie că Erkenbrand îşi lăsase mulţi oameni să apere Poarta Iui Helm şi mulţi reuşiseră să scape încoace.

— Să tot fie vreo mie buni de luptă corp la corp, zise Gamling, un bătrân, căpetenia celor care vegheau Stăvilarul. Dar cei mai mulţi sunt împovăraţi de ierni fără de număr, la fel ca mine. Prea puţini, cum ar fi nepotul meu, au rămas aici. Cât despre Erkenbrand, ieri ne-au sosit veşti cum că s-ar retrage încoace cu vajnicii călăreţi apuseni care ne-au rămas. Dar n-a sosit până acum.

— Mă tem că n-o să vină prea curând, zise Eomer. Cercetaşii noştri n-au nici o veste de la ei. Iar îndărăt valea-i plină de vrăjmaşi.

— Ce bine-ar fi să fi scăpat, zise Theoden. Era un om puternic, în el a renăscut vitejia lui Helm, Mâna-Ciocan. Dar n-avem cum să-l aşteptăm aici. Trebuie să ne ducem toate forţele înăuntrul zidurilor. Aveţi destule provizii? Noi am adus cam puţine, căci ne-am aşteptat la luptă deschisă, nu la un asediu.

— Îndărăt, în peşterile din Văgăună, s-au adunat cam trei sferturi dintre apuseni — bătrâni şi tineri, femei şi copii, zise Gamling. Tot acolo am depozitat multă mâncare, animale şi nutreţuri.
— Ăsta-i un lucru bun, zise Eomer. Căci vrăjmaşii distrug şi ard tot ce-a rămas pe vale.
— Dacă vin la Poarta lui Helm să se târguiască pentru mâncare, apoi or s-o plătească scump, zise Gamling.
Regele şi Călăreţii plecară mai departe. Îînainte să ajungă la drumul pietruit care străbătea pârâul, descălecară. Îşi luară caii de dârlogi şi-i conduseră în şir spre taluz, apoi trecură prin porţile Cetăţii Cornului. Şi-acolo fură întâmpinaţi cu bucurie şi cu nădejde reînnoită; căci acum aveau destui oameni să apere atât cetatea, cât şi zidul.
Eomer îşi pregăti repede călăreţii. Regele şi oştenii casei sale erau în Cetatea Cornului, împreună cu o mare parte dintre apuseni. Dar pe Zidul Văgăunii şi pe turn, precum şi îndărătul lui, Eomer aranja aproape toate oştile pe care le avea în linie de bătaie, pentru că aici apărarea părea mai îndoielnică, dacă avea să se dea un atac hotărât şi în forţă. Caii fură duşi departe, în Văgăună, străjuiţi de oamenii de care se putuseră lipsi.
Zidul Văgăunii era înalt de douăzeci de picioare, şi destul de lat ca să meargă pe el patru oameni unul lângă altul; iar peste parapet numai un om înalt se putea încumeta să privească. Ici-colo, se vedeau nişte deschizături în piatră pe unde se putea trage cu arcul. La acest bastion se ajungea pe o scară care cobora de la o uşă din curtea Cetăţii Cornului. Pe zid se mai putea ajunge şi dinspre Văgăună, pe trei rânduri de trepte; dar în exterior acesta era destul de neted şi pietrele mari din care era construit fuseseră îmbinate cu măiestrie, aşa încât nu puteai pune piciorul; sus se răsfrângeau ca o stâncă mâncată de valuri.
Gimli stătea sprijinit de zid. Legolas se aşezase pe parapet, ciupindu-şi arcul şi scrutând bezna.
— Aşa mai zic şi eu, zise gnomul, lovind dalele cu piciorul. îmi creşte inima când mă apropii de munte. Ce piatră sănătoasă! Ţinutul ăsta are oase tari. Le-am simţit în tălpi de cum am început să urcăm dinspre stăvilar. într-un an de zile şi cu câţiva de-ai mei aş face aici o stâncă de care vrăjmaşul s-ar izbi ca valurile mării.
— N-am nici o îndoială, zise Legolas. Dar seminţia asta de gnomi e tare ciudată. Mie nu-mi place aici nici ziua, nici noaptea. Însă îmi face bine să te ştiu în preajmă, înfipt în picioarele tale zdravene şi cu barda pe umăr. Ce bine-ar fi să mai fie cu noi câţiva din neamul tău! Şi m-aş bucura şi mai mult dacă am avea vreo sută de arcaşi măiaştri din Codrul Întunecat. O să fie mai mare nevoie de ei. Rohirrimii au arcaşi buni în felul lor, dar sunt mult prea puţini.
— Pe întuneric n-ai cum să tragi cu arcul, zise Gimli. Pe legea mea, asta-i vreme de dormit. Ah, somnul! Nu mi-am închipuit vreodată că un gnom ar putea tânji aşa după o clipă de odihnă. Călăritul e foarte obositor. Şi cu toate acestea, securea mea-i nerăbdătoare. la să am eu acum în faţă un şir

de grumazuri orceşti şi loc destul să-mi învârt securea! Să vezi atunci cum m-aş pune pe picioare.

Timpul trecea anevoie. Departe, în vale, ardeau încă focuri răzleţe. Acum ostile Isengardului înaintau fără zgomot. Torţele lor se zăreau urcând şerpuitor şiruri-şiruri prin viroagă. Brusc izbucniră urlete, gemete şi strigăte omeneşti de luptă dinspre Stăvilar. Peste margine ţâşniră flăcări care crescură ca o pălălaie dinaintea spărturii. Apoi se risipiră. Oamenii se întoarseră la galop peste câmpie, urcând spre poarta Cetăţii Cornului. Apusenii din spate fuseseră nevoiţi să se retragă.

— Vrăjmaşii sunt la o aruncătură de băţ, ziseră ei. Am tras toate săgeţile pe care le aveam şi stăvilarul e înţesat de leşuri orceşti. Dar asta n-o să-i oprească pentru prea multă vreme. Au şi-nceput să dea buzna pe malul pârâului, în mai multe locuri, îngrămădiţi ca furnicile. Dar i-am învăţat minte şi nu şi-au mai aprins torţele.

Trecuse de miezul nopţii. Cerul era smolit, iar aerul încremenit vestea furtuna. Brusc norii fură sfâşiaţi de o pâlpâire orbitoare. Braţele fulgerului se izbiră de colinele răsăritene. În nemişcarea clipei, cei de pe ziduri văzură locul dintre ei şi stăvilar năpădit de o lumină albă: colcăia de forme mohorâte care se târau — unele scurte şi voinice, altele înalte şi cumplite, cu coifuri măreţe şi scuturi întunecate. Alte sute şi sute se revărsau peste Stăvilar şi prin spărtură. Şuvoiul acesta înnegurat curgea către ziduri, din stâncă în stâncă. Tunetul umplu valea. începu o ploaie biciuitoare.

La fel ca ploaia şuierau şi săgeţile peste creneluri, zăngănind apoi pieziş pe pietre. Unele îşi atinseră ţinta. Începuse atacul în Văgăuna lui Helm; dar înăuntru nu se auzea şi nu se mişca nimeni; nici o săgeată nu porni de-acolo.

Oştirile vrăjmaşe îşi încetară asaltul, nedumerite de ameninţarea tăcută a stâncii şi a zidului. Fulgerele continuau să sfâşie întunericul. Apoi orcii începură să urle, tăind aerul cu lăncile şi cu spadele şi azvârlind un nor de săgeţi asupra oricărei siluete care se desena pe creneluri; iar bărbaţii din Obşte se uitau uluiţi la ceea ce lor li se părea a fi un lan de grâu întunecat, răvăşit de vijelia războiului în care fiecare spic pâlpâia într-o lumină zdrenţuită.

Trâmbiţele de alamă răsunară. Vrăjmaşii dădură buzna — unii asupra Zidului Văgăunii, alţii spre drumul pietruit şi spre povârnişul care ducea la porţile Cetăţii Cornului. Acolo se îngrămădeau orcii cei mai solizi şi oamenii sălbatici din hăţişurile Ţării Murge. După o clipă de şovăială, porniră înainte. Apoi fulgeră şi, pe fiecare coif, pe fiecare scut apăru blazonul cu mâna îngrozitoare a Isengardului. Ajunseră în vârful stâncii; după care se îndreptară spre porţi.

Atunci se mişcară, în sfârşit, şi cei de pe ziduri, întâmpinându-i cu o puzderie de săgeţi şi de pietre. Vrăjmaşii şovăiră, rupseră rândurile, apoi se dădură îndărăt, atacară, se dădură înapoi şi iar atacară; de fiecare dată însă se opreau tot mai sus, ca şuvoiul în creştere. Trâmbiţele răsunară din nou şi un puhoi de oameni sălbatici se repezi înainte. Îşi ţineau scuturile ca pe un

acoperiş deasupra capetelor, iar în mijloc purtau două trunchiuri zdravene. În spatele lor se îmbulzeau arcaşii orci, care traseră o ploaie de săgeţi asupra celor de pe ziduri. Ajunseră dinaintea porţilor. Trunchiurile fură izbite de tăbliile lor cu un bubuit asurzitor. Unde cădea un sălbatic zdrobit de vreun bolovan aruncat de sus, se iveau doi în locul lui. Berbecii aceia uriaşi se legănau şi loveau fără încetare.

Eomer stătea alături de Aragorn pe Zidul Văgăunii. Auziră larma si izbiturile berbecilor şi îşi dădură seama într-o clipită de primejdia ca porţile să fie sfărâmate.

— Hai! zise Aragorn. A sosit ceasul să luptăm alături, cu spada în mână.

O luară la fugă pe zid de le sfârâiau călcâiele, apoi urcară scările si trecură în curtea de pe Stâncă. În drum, adunară o mână de spadasini voinici. În locul unde stânca întâlnea zidul de apus al cetăţii era o uşiţă dosnică. De-acolo pornea pe lângă zid o potecă îngustă, pe marginea stâncii abrupte. Eomer şi Aragorn dădură buzna împreună pe uşă, urmaţi îndeaproape de ceilalţi. Săbiile lor luciră ca una când le traseră din teacă.

— Guthwine! strigă Eomer. Guthwine pentru Obşte!

— Anduril! strigă şi Aragorn. Anduril pentru Dunedaini! Atacară dintr-o parte, aruncându-se asupra oamenilor sălbatici.

Anduril se ridica şi cobora, ca o flacără albă. De pe zid şi din turn se înălţa un strigăt:

— Anduril! Anduril porneşte la război! Sabia ce-a fost Despicată străluceşte iar!

Uluiţi, berbecarii scăpară trunchiurile şi se întoarseră la luptă; dar acoperişul de scuturi fu străpuns ca de trăsnet, iar ei fură pur şi simplu măturaţi, seceraţi sau aruncaţi de pe Stâncă în pârâul pietros de la poale. Arcaşii orci traseră sălbatic, apoi dădură bir cu fugiţii.

O clipă, Eomer şi Aragorn rămaseră neclintiţi dinaintea porţilor. Tunetul se-auzea acum în depărtare. Fulgerele mai pâlpâiau în zare, printre munţii de la miazăzi. Dinspre miazănoapte se porni un vânt tăios. Norii pluteau sfâşiaţi şi îndărătul lor licăreau stelele; iar deasupra colinelor, de aceeaşi parte cu Viroaga, luneca luna de-un galben-strălucitor, în vreme ce furtuna se destrăma.

— N-am prea sosit la timp, zise Aragorn, uitându-se la porţi. Balamalele lor uriaşe şi barele de fier erau îndoite şi răsucite; mare parte din scânduri crăpaseră.

— Dar nici nu putem sta aici, îndărătul zidurilor, să le apărăm, zise Eomer. Priveşte!

Arătă cu degetul spre drumul pietruit. Dincolo de pârâu, se adunase iar o ceată mare de orci şi de oameni sălbatici, în aer şuierau săgeţi care se poticneau în pietrele din jur.

— Hai! Trebuie să ne întoarcem să vedem ce putem face. Ar fi bine să îngrămădim nişte pietre şi să închidem porţile cu grinzi pe dinăuntru. Hai odată!

Se întoarseră şi-o luară la fugă. În clipa aceea, câteva zeci de orci care stătuseră neclintiţi printre leşuri săriră în picioare şi porniră furişat, alergând după ei. Doi se aruncară la pământ, apucându-l pe Eomer de călcâie; apoi îl doborâră şi tăbărâră asupra lui. Dar din umbrele din jur ţâşni strigând răguşit o umbră mică şi întunecată pe care n-o observase nimeni.

— *Baruk Khazad! Khazad ai-menu!*

Prin aer şuieră o secure şi doi orci se prăbuşiră descăpăţânaţi. Ceilalţi dădură bir cu fugiţii.

Eomer se căzni să se pună pe picioare, chiar când Aragorn se întoarse alergând să-i sară în ajutor.

Închiseră iar uşa dosnică de fier şi apoi o întăriră cu drugi, îngrămădiră bolovani pe dinăuntru. Când se simţiră în siguranţă, Eomer se răsuci şi zise:

— Îţi mulţumesc, Gimli, fiu al lui Gloin. N-am ştiut c-ai ieşit şi tu cu noi. Dar vorba ceea, oaspetele nepoftit se dovedeşte-adesea cel mai plăcut. Cum ai ajuns acolo?

— Am luat-o pe urmele voastre, ca să-mi alung somnul, zise Gimli; dar când m-am uitat Ia muntenii ăia, mi s-au părut prea mari pentru puterile mele, aşa că m-am ascuns după un bolovan, ca să văd cum vă „ jucaţi" voi cu săbiile.

— Nu ştiu cum să te răsplătesc, spuse Eomer.

— S-ar putea să ai prilejul mai iute decât crezi, râse gnomul. Dar eu unul sunt mulţumit. Până acum n-am tăiat decât lemne, de când am plecat din Moria.

— Doi! exclamă Gimli, mângâindu-şi securea, după ce se întoarse pe zid.

— Doi? făcu Legolas. Eu am făcut ispravă mai bună, deşi acum sunt nevoit să bâjbâi după săgeţi; pe-ale mele le-am terminat. Şi cu toate acestea, am pe răboj cel puţin douăzeci. Numai că asta nu înseamnă decât o rămurea din codru!

Cerul se însenina iute acum, iar luna scăpata strălucind. Dar lumina nu le prea aduse mari nădejdi Călăreţilor din Obşte. Vrăjmaşii, în Ioc să scadă, păreau şi mai mulţi, iar prin spărtura din zid se revărsau alţii venind de pe vale. Aventura de pe Stâncă nu le dărui vitejilor noştri decât un scurt răgaz. Atacul asupra porţilor deveni şi mai îndârjit. Oştirile Isengardului vuiau ca marea la poalele Zidului Văgăunii. Orcii şi muntenii mişunau de colo-colo. Oamenii nu mai pridideau să taie sau să arunce funiile care se agăţau cu cârlige de parapet. Sute de scări lungi fură sprijinite de zid. Multe dintre ele erau date peste cap şi se zdrobeau la pământ, dar în locul lor se iveau şi mai multe, iar orcii se avântau în sus, pe ele, ca nişte maimuţe din pădurile întunecate de la miazăzi. Morţii şi bucăţile de lemn zăceau grămezi la poalele zidului, ca prundişul după furtună; mormanele acestea hâde se tot înălţau, dar vrăjmaşii parcă nu se mai terminau.

Oamenii din Rohan îşi pierdeau tot mai mult puterile. Săgeţi nu mai aveau, spadele le erau ciobite şi scuturile sparte. De trei ori se uniră Aragorn şi Eomer şi de trei ori Anduril luci într-un atac disperat, care alungă vrăjmaşul de pe zid.

Apoi se iscă larmă mare în Văgăuna dindărăt. Orcii se târâseră ca şobolanii prin galeria pe unde ieşea pârâul. Statură adunaţi acolo, în umbra stâncilor, până când se încinse atacul de deasupra şi aproape toţi oamenii se năpustiră pe creasta zidului. Atunci se repeziră şi ei afară. Câţiva trecuseră deja prin gurile Văgăunii şi se luptau printre cai cu străjerii.

Gimli sări de pe zid cu un strigăt fioros, al cărui ecou se izbi de stânci.

— *Khazad! Khazad!* Curând avu berechet de lucru.

— Oho! strigă el. Orcii sunt dincolo de zid. Oho! Hai, Legolas! Avem de lucru! *Khazad! ai-menu!*

Gamling cel Bătrân privi în jos din Cetatea Cornului, când auzi glasul măreţ al gnomului care întrecea toată zarva.

— Orcii sunt în Văgăună! strigă el. Helm! Helm! înainte, helmingi! adăugă el cu un glas tunător şi sări pe scara de pe Stâncă, urmat de o mulţime de bărbaţi din Meleagul de la Apus.

Asaltul lor fu sălbatic şi neaşteptat, iar orcii dădură bir cu fugiţii. Nu peste mult fură prinşi în defileul îngust şi măcelăriţi sau mânaţi cu strigăte în hăul Văgăunii, ca să cadă la picioarele străjerilor de la intrarea peşterilor ascunse.

— Douăzeci şi unu! exclamă Gimli.

Apucă barda cu ambele mâini şi dobori dintr-o lovitură ultimul orc.

— Acum l-am întrecut iar pe jupânul Legolas.

— Trebuie să punem capăt găurii ăsteia de şobolani, zise Gamling. Gnomii, se spune, sunt pietrari pricepuţi. Dă-ne şi nouă o mână de ajutor, meştere.

— Noi nu tăiem piatra cu securile de luptă şi nici cu unghiile, zise Gimli. Dar am să v-ajut cum oi putea.

Adunară pietre mici şi bucăţi de stâncă din preajmă şi, sub îndrumarea Iui Gimli, apusenii astupară gura interioară a galeriei, până nu mai rămase decât o ieşire îngustă. Pârâul Văgăunii, umflat de ploaie, începu să se zbată şi să clocotească prin canalul gâtuit, împrăştiindu-se apoi molcom în bălţi reci pe stânci.

— O să se usuce locul de deasupra, zise Gimli. Hai, Gamling, să vedem cum merg treburile pe zid.

Urcă şi îl găsi pe Legolas alături de Aragorn şi Eomer. Elful îşi ascuţea cuţitul lung. Atacul lâncezea fiindcă trecerea prin galerie fusese zădărnicită.

— Douăzeci şi unu! exclamă Gimli.

— Bună treabă! făcu Legolas. Dar eu am ajuns la două duzini. Aici, sus, am luptat corp la corp, cu cuţitul.

Eomer şi Aragorn se sprijineau obosiţi în mânerele spadelor. În stânga, pe stâncă, se stârniră iar larma şi bubuitul asurzitor al luptei. Dar Cetatea Cornului ţinea piept, precum o insulă în mijlocul mării. Porţile sale zăceau în ruină, însă nici un vrăjmaş nu reuşise încă să treacă peste îngrămădirea de pietre şi bârne. Aragorn îşi ridică privirile spre stelele stinse şi luna care scăpata acum îndărătul colinelor apusene din jurul văii.

— Ce noapte fără capăt! rosti el. Oare când s-o mai face odată ziuă?

— Zorile nu sunt departe, zise Gamling, care urcase acum alături de el. Dar mă tem că asta n-o să ne fie cu nimic de folos.

— Totuşi zorile le aduc oamenilor nădejdea, spuse Aragorn.

— Dar făpturile astea din Isengard, jumătate orci, jumătate spiriduşi, ticluite de măiestria nefastă a lui Saruman, n-or să se teşească de lumina soarelui, zise Gamling. Şi nici oamenii sălbatici de pe coline. Nu-i auzi ce tărăboi fac?

— Ba-i aud, spuse Eomer. Dar mie nu-mi par decât ţipete de păsări şi mugete de dobitoace.

— Şi totuşi, se-aud şi strigăte în graiul celor din Ţara Murgă, zise Gamling. Eu ştiu această limbă străveche a oamenilor, care era cândva vorbită prin văile apusene ale Obştii, la ascultă! Sunt plini de ură faţă de noi şi se bucură, căci au încredinţarea că soarta noastră e pecetluită. „Regele! Regele!" aşa strigă. „O să punem mâna pe regele lor! Moarte lui Fargoil! Moarte capetelor de paie! Moarte tâlharilor de la miazănoapte!" Aşa ne zic. Nici în cinci sute de ani n-au uitat furia care i-a cuprins când seniorii Gondorului au încredinţat Obştea lui Eorl cel Tânăr şi i s-au alăturat. Saruman n-a făcut decât să le aţâţe această ură veche. Sunt tare focoşi când îi stârneşte cineva. Noapte sau zi, n-or să se lase: ori pun mâna pe rege, ori pier cu toţii.

— Şi totuşi, mie zorii au să-mi trezească nădejdea, spuse Aragorn. Nu ştii vorba aceea, cum că nici un vrăjmaş n-are cum să cotropească Cetatea Cornului, dacă-i apărată de oameni?

— Aşa zic menestrelii, rosti Eomer.

— Atunci hai s-o apărăm, făcu Aragorn. Şi să nu ne pierdem nădejdea.

Chiar pe când stăteau ei aşa de vorbă, răsunară trâmbiţele. Urmă un trosnet şi o izbucnire de flăcări şi fum. Pârâul Văgăunii îşi revărsa apele, şuierând înspumat; fuseseră slobozite printr-o spărtură căscată larg în urma unei bubuituri. Înăuntru năvăliră o mulţime de siluete întunecate.

— Blestemăţia lui Saruman! exclamă Aragorn. S-au strecurat iar în galerie pe când stăteam de vorbă şi-au aţâţat focul din Orthanc chiar la picioarele noastre. *Elendil! Elendil!* strigă el, făcând un salt spre breşa din zid; dar în clipa aceea pe creneluri fură sprijinite sute de scări. Ultimul atac mătură tot ce se afla pe zid şi la poale, ca un val întunecat ce se izbeşte de o grămadă de nisip. Toată apărarea fu distrusă cât ai zice peşte. O parte dintre călăreţi începură să se retragă tot mai adânc în Văgăună, luptând sau prăbuşindu-se, în timp ce încercau să ajungă la peşteri. Alţii o luară de-a dreptul către fortăreaţă.

Dinspre Văgăună urca o scară mare, până pe Stâncă, unde se afla poarta din spate a Cetăţii Cornului. La poalele ei stătea Aragorn. În mână îi lucea încă Anduril, iar spaima de spada aceasta îi stăvili o clipă pe vrăjmaşi; aşa că toţi care fură în stare să ajungă acolo urcau spre poartă. Îndărătul lor, pe treapta de sus, stătea Legolas în genunchi, cu arcul încordat. Dar nu mai găsise pe jos decât o săgeată şi-acum îşi silea ochii, gata să tragă asupra primului orc ce-ar fi cutezat să se apropie de scară.

— Aragorn! îl strigă el. Toţi care-au putut s-ajungă până aici au intrat. Hai şi tu înapoi!

Aragorn se întoarse şi-o luă iute pe scări; dar, în timp ce alerga, se împiedică de vlăguit ce era. Cât ai zice peşte, vrăjmaşii făcură un salt înainte. Orcii urcau schelălăind, cu braţele întinse, ca să-l înşface. Primul dintre ei se prăbuşi cu grumazul străpuns de ultima săgeată a lui Legolas. Dar ceilalţi săriră peste el. Atunci însă, de pe zidul de afară se porni un bolovan cât toate zilele, care se rostogoli pe scări, azvârlindu-i pe toţi îndărăt, în Văgăună. Aragorn izbuti să ajungă la poarta care se închise cu zgomot în urma lui.

— E de rău, prieteni, zise el, ştergându-şi sudoarea de pe frunte cu mâneca.

— Aşa e, spuse Legolas. Dar câtă vreme eşti cu noi, nădejdea nu-i pierdută. Unde e Gimli?

— Nu ştiu, zise Aragorn. Ultima oară l-am văzut luptând jos, îndărătul zidului, dar ne-au separat vrăjmaşii.

— Vai de noi! Ce nenorocire! se vaită Legolas.

— E tare şi voinic, zise Aragorn. Să nădăjduim că o să scape şi-o să se ducă până la peşteri. Acolo va fi la adăpost o vreme. În orice caz, mai la adăpost ca mine. Un astfel de refugiu n-are cum să nu fie pe placul unui gnom.

— Asta mi-e şi mie nădejdea, rosti Legolas. Dar aş fi vrut să vină şi el aici. Muream de nerăbdare să-i spun jupânului Gimli c-am ajuns la treizeci şi nouă.

— Dacă izbuteşte să ajungă în peşteri, o să te-ntreacă iar, râse Aragorn. N-am văzut în viaţa mea o secure mânuită cu atâta măiestrie.

— Mă duc să caut nişte săgeţi, zise Legolas. De s-ar sfârşi odată noaptea asta, ca să văd şi eu pe lumină unde să trag.

Aragorn intră în cetate. Acolo, spre nemulţumirea lui, află că Eomer nu ajunsese în Cetatea Cornului.

— Nu, n-a venit pe Stâncă, zise unul dintre apuseni. Ultima oară l-am văzut luptând la gurile Văgăunii, cu câţiva oameni strânşi în jurul lui. Erau cu el şi Gamling, şi gnomul, dar n-am putut ajunge la ei.

Aragorn porni cu paşi mari spre curtea interioară şi urcă iute spre un iatac sus, în turn. Acolo stătea regele — o siluetă întunecată în cadrul ferestrei înguste — şi privea în vale.

— Ce-i nou, Aragorn? întrebă el.

— Zidul Văgăunii a fost cucerit, Domnia Ta, şi toată apărarea noastră a fost nimicită. Dar au scăpat mulţi încoace, pe Stâncă.

— A venit şi Eomer?

— Nu, dar mulţi dintre oamenii Domniei Tale s-au înapoiat în Văgăună; se zice că era şi Eomer printre ei. S-ar putea să le ţină piept vrăjmaşilor în locurile-acelea strâmte şi s-ajungă la peşteri. Ce nădejde mai au acolo, nu ştiu.

— Oricum mai mare ca a noastră. Se spune că au destule merinde acolo. Şi aeru-i curat, pentru că sunt destule guri de aerisire sus, în stâncă. Nimeni nu poate să dărâme intrările, dacă-s apărate de oameni hotărâţi. S-ar putea să reziste mult acolo.
— Dar orcii au adus o blestemăţie din Orthanc, zise Aragorn. Au un foc care bubuie. Cu ajutorul lui au pus mâna pe zid. Iar de n-or ajunge până în peşteri, ar putea să-i ferece acolo pe cei care-au intrat. Acum însă trebuie să ne adunăm gândul asupra felului cum ne apărăm.
— Mă chinui rău în închisoarea asta, zise Theoden. O, de-aş avea o lance în mână şi de-aş putea să pornesc în fruntea a lor mei călare, pe câmpie, mi s-ar întoarce şi mie pofta de luptă. Aşa mi-aş sfârşi zilele mulţumit. Dar aici nu prea sunt de folos.
— Măcar eşti la adăpost în cea mai puternică fortăreaţă din Obşte, zise Aragorn. Avem mai multă nădejde să te ocrotim în Cetatea Cornului, decât în Edoras sau chiar în Valea Calvarului, la munte.
— Se zice că această Cetate a Cornului n-a căzut niciodată, zise Theoden. Dar acum mi-e inima-ndoită. Se schimbă lumea şi tot ce era, cândva, de nezdruncinat începe acum să se clatine. Cum să ţină piept vreun turn la atâta puhoi şi ură neîmpăcată? De-aş fi ştiut că Isengardul s-a întărit până-ntr-atât, poate nu m-aş fi pripit să dau piept cu el, cu toate cuvintele meşteşugite ale lui Gandalf. Povaţa lui nu-mi mai pare acum la fel de înţeleaptă ca în dimineaţa aceea însorită.
— Nu judeca povaţa lui Gandalf până n-ajungem la capăt, Domnia Ta, zise Aragorn.
— Nu mai e mult până atunci, spuse regele. Dar n-am să-mi sfârşesc zilele aici, ca un bursuc bătrân în capcană. Coamă de Nea, Hasufel şi caii străjerilor mei se află în curte. Când s-or ivi zorile, am să le poruncesc oamenilor să sune din cornul lui Helm şi-o să pornesc călare. Vii şi tu cu mine, fiu al lui Arathorn? Poate-o să ne croim drum printre vrăjmaşi sau o să ne găsim un sfârşit demn de o cântare, de-o mai scăpa cineva să mai ştie de noi.
— Voi veni cu Domnia Ta, spuse Aragorn.
Ceru apoi îngăduinţa să se retragă şi se întoarse pe ziduri. Le străbătu de la un capăt la altul, îmbărbătându-şi oamenii şi dând câte o mână de ajutor pe unde atacul era mai vârtos. Veni şi Legolas cu el. Flăcările izbucneau de sub bolovanii cutremuraţi. Cârligele se agăţau de creneluri, scările se înălţau. Pentru a cine ştie câta oară, orcii reuşiră să ajungă pe culmea peretelui şi de tot atâtea ori apărătorii îi împinseră îndărăt.
Până la urmă, Aragorn ajunse şi rămase în picioare deasupra porţilor mari, fără să-i pese de săgeţile vrăjmaşe. Se uită şi văzu o geană de lumină palidă la răsărit. Apoi ridică mâna goală, cu palma în afară, în semn că voia să vorbească. Orcii chelălăiră batjocoritor:
— Ia coboară tu! Hai jos, dacă pofteşti să stai de vorbă cu noi! Adu-l şi pe rege! Suntem războinicii Uruk-hai. O să-l înşfăcăm noi din gaura în care s-a pitit, dacă nu iese de bunăvoie. Adu-l şi pe rege!

— Regele va ieşi când pofteşte, zise Aragorn.
— Şi atunci ce cauţi acolo? îl întrebară ei. Ce te tot zgâieşti? Vrei să vezi ce oştire măreaţă avem? Noi suntem luptătorii Uruk-hai.
— Mă uitam să văd când se ivesc zorile, zise Aragorn.
— Ce-i tot dai cu zorile? îl luară ei peste picior. Noi suntem Uruk-hai şi luptăm ziua şi noaptea, şi pe vreme bună, şi pe vreme rea. Am venit aici să ucidem pe soare şi pe lună. Ce dacă se ivesc zorile?
— Nimeni nu ştie ce-i aduce ziua de mâine, zise Aragorn. Luaţi-vă tălpăşiţa, până nu se întoarce totul împotriva voastră.
— Coboară, că altfel te doborâm noi de pe zid, strigară ei. N-avem de ce să ne târguim cu tine. N-ai ce ne spune!
— Şi, totuşi, am să vă spun ceva, zise Aragorn. Până acum, nici un vrăjmaş n-a reuşit să ia Cetatea Cornului. Plecaţi, că altfel n-o să cruţăm pe nimeni. N-o să mai rămână unul în viaţă, ca să mai ducă vestea la miazănoapte. Nu vă daţi seama ce primejdie vă paşte.
Aşa cum stătea acolo dinaintea vrăjmaşilor, deasupra porţilor ruinate, Aragorn fu învăluit de măreţie şi de o putere fără seamăn, încât oamenii sălbatici rămaseră cu gura căscată şi se uitară îndărăt, peste umăr, în vale; alţii îşi ridicară şovăitor ochii spre cer. Dar orcii izbucniră în hohote de râs. Şi pe când Aragorn sărea de pe zid, o ploaie de săgeţi mari şi mici şuieră peste creneluri.
Se auzi un vuiet şi se iscă o pălălaie. Arcada porţii pe care stătuse el cu o clipă înainte se crăpă şi se făcu fărâme într-un nor de praf şi fum. Baricada se făcu ţăndări ca atinsă de trăsnet. Aragorn o luă la goană spre turnul regelui.
Dar, chiar în momentul când poarta se prăbuşi iar orcii din faţa ei urlau, pregătindu-se de atac, îndărătul lor se înălţă un murmur, ca vâjâitul vântului în depărtare, care crescu, până se schimbă într-o larmă de glasuri. Zorile aduceau veşti cu ele. Orcii de pe Stâncă auziră zarva înfricoşătoare şi şovăiră, uitându-se îndărăt. Apoi de sus, din turn, răsună brusc şi înspăimântător măreţul corn al lui Helm.
Toţi care auziră vuietul acela se cutremurară. Mulţi orci se aruncară cu faţa la pământ şi îşi vârâră degetele îngherate în urechi. Ecourile străbăteau bubuind Văgăuna dintr-o parte într-alta, de parcă pe fiecare stâncă, pe fiecare deal, s-ar fi aflat câte un vestitor atotputernic. Dar bărbaţii de pe ziduri îşi ridicară privirile, ascultând uluiţi; căci ecourile nu se mai sfârşeau. Vuietele cornului şerpuiau printre coline din ce în ce mai aproape şi mai tare, răspunzându-şi unul altuia în izbucniri sălbatice şi nestăvilite.
— Helm! Helm! strigau călăreţii. Helm s-a sculat din morţi şi vine la luptă! Helm pentru regele Theoden!
Şi regele se arătă la acest strigăt. Calul lui era alb ca neaua, auriu îi strălucea scutul şi lungă-i era lancea. De-a dreapta lui venea Aragorn, moştenitorul lui Elendil, iar îndărăt, călare, seniorii Casei lui Eorl cel Tânăr. Cerul izbucni în lumină. Noaptea se duse. — Înainte, eorlingi!

Cu strigăte şi *zarva* mare îşi începură atacul. Trecură vuind dincolo de porţi, se revărsară pustiitor pe drumul pietruit şi pătrunseră printre ostile Isengardului ca vântul prin iarbă. Îndărătul lor, din Văgăună, izbucniră urletele aspre ale oamenilor care ieşeau din peşteri, mânându-i pe vrăjmaşi înainte. Năvăliră şi cei rămaşi pe stâncă. Iar printre coline se înălţă ecoul vuietului de corn.

Regele şi-ai lui nu se opreau. Căpeteniile şi luptătorii cădeau de-a valma sau dădeau bir cu fugiţii în faţa lor. Nu le puteau sta în cale nici orcii, nici oamenii sălbatici. Fugeau Ia vale îmboldiţi de spadele şi lăncile călăreţilor. Ţipau şi gemeau de spaimă şi o mare uluire pusese stăpânire pe ei o dată cu zorii de ziuă.

Astfel porni regele Theoden călare de la Poarta lui Helm, croindu-şi calea către Stăvilarul măreţ. Acolo se opriră cu toţii. Dinaintea lor izbucnea, din ce în ce mai strălucitoare, lumina. Săgeţile soarelui ţâşniră peste colinele de la răsărit şi scăpărară în vârfurile lăncilor. Dar călăreţii rămaseră tăcuţi, cu privirile aţintite în Viroaga Văgăunii.

Ţinutul se schimbase. Acolo unde se întindea înainte valea înverzită, ale cărei povârnişuri înierbate se răsfrângeau peste nesfârşite coline, se desluşea acum o pădure. Copacii uriaşi, goi şi tăcuţi se înălţau rânduri-rânduri, cu ramuri încâlcite şi creştetul încărunţit; rădăcinile lor erau îngropate în ierburile înalte şi verzi. Pe sub ei era un întuneric de nepătruns. Între Stăvilar şi streaşina pădurii aceleia fără nume nu erau nici cinci sute de paşi. Acolo dădeau acum bir cu fugiţii falnicii oşteni ai lui Saruman, înspăimântaţi de rege şi de copaci. Se revărsară dinspre Poarta lui Helm, până când nu mai rămase nici unul îndărătul Stăvilarului, dar la poalele lui se strânseră roi, ca muştele. În zadar se târau şi se căţărau pe pereţii viroagei, încercând să scape. La răsărit, povârnişul văii era prea abrupt şi stâncos; din stânga, de la apus, îi urmărea soarta necruţătoare. De acolo apăru brusc, pe creastă, un călăreţ înveşmântat în alb, strălucitor în bătaia răsăritului. Peste colinele joase răsunau vaierele de corn. Îndărătul lui, pe povârnişurile lungi, veneau iute, pe jos, oştenii cu spadele în mâini. În mijlocul lor mergea cu paşi mari un bărbat înalt şi puternic. Scutul îi era roşu. Când ajunse la marginea văii, acesta îşi duse la buze un corn mare şi negru şi suflă o dată, puternic şi răsunător.

— Erkenbrand! strigară Călăreţii. Erkenbrand!

— Ia uitaţi-vă: Călăreţul Alb! exclamă Aragorn. Gandalf e iar aici!

— Mithrandir, Mithrandir! zise Legolas. Asta da, vrăjitorie! Haideţi! Vreau să-mi desfăt ochii cu pădurea asta, până nu se risipeşte vraja.

Oştirile din Isengard vuiau, luând-o bezmetic într-o parte şi-ntr-alta, din spaimă în spaimă. Răsună iar cornul din turn. Jos, prin spărtura din Stăvilar, dădeau buzna oamenii regelui. De pe coline cobora iute Erkenbrand, cârmuitorul Meleagului de la Apus. Iar Iute ca Gândul sărea ca un cerb care aleargă cu pas sigur în munţi. Călăreţul Alb năvăli asupra lor; revenirea lui îi înnebunea pe vrăjmaşi. Oamenii sălbatici îi căzură dinainte cu faţa la pământ. Orcii se trăgeau îndărăt şi urlau, azvârlindu-şi spadele şi lăncile.

Fugeau ca fumul mânat de-o vijelie. Pătrunseră gemând în umbra copacilor care îi aşteptau; şi de-acolo nu se mai întoarse nici unul vreodată.

Chapter 8

Drumul spre Isengard

Şi astfel se întâlniră din nou, în lumina dalbă a dimineţii, regele Theoden şi Gandalf, Călăreţul Alb, pe lunca înverzită a Pârâului Văgăunii. Mai erau acolo Aragorn, fiul lui Arathorn, elful Legolas, Erkenbrand din Meleagul de la Apus şi seniorii din Obşte. Iar când îşi întoarseră privirile spre codru, mirarea lor le întrecu bucuria izbânzii.

Deodată, se auzi larmă mare şi dinspre Stăvilar apărură cei care fuseseră mânaţi în adâncul Văgăunii. Veneau dintr-acolo Gamling cel Bătrân şi Eomer, fiul lui Eomund, iar alături de ei păşea Gimli, gnomul. Nu purta coiful şi era legat la cap cu o năframă pătată de sânge; însă glăsui hotărât şi puternic:

— Patruzeci şi doi, jupâne Legolas! Dar, vai, mi-am ciobit securea, căci ultimul avea o zgardă de fier în jurul gâtului. Tu cum stai?

— M-ai întrecut cu unul, îi răspunse Legolas. Dar nu te pizmuiesc că vânătoarea ţi-a fost mai cu folos, căci mult mă bucur să te văd pe picioarele tale.

— Bun venit, Eomer, nepoate, zise Theoden. Acum, că te văd sănătos, mă pot bucura şi eu cu adevărat.

— Mărire Ţie, Senior al Obştii! rosti Eomer. Întunecata noapte-i dusă acum şi-i ziuă iar. Dar zorile au venit cu veşti ciudate.

Se întoarse şi privi, minunându-se, mai întâi la pădure, apoi la Gandalf.

— Ai apărut iar pe negândite, la ceas de nevoie, adăugă Eomer.

— Pe negândite? zise Gandalf. Doar v-am spus c-o să mă întorc să ne întâlnim aici.

— Dar nu ne-ai zis ceasul şi nici felul în care o să te iveşti. Ciudat ajutor ne-aduci! Eşti tare în vrăjitorii, Gandalf cel Alb!

— Aşa o fi. Dar nu mi-am arătat încă puterile. N-am făcut decât să vă povăţuiesc în vreme de restrişte şi să profit de iuţimea lui Iute ca Gândul. Vitejia voastră şi picioarele zdravene ale apusenilor mărşăluind în noapte v-au fost de mai mare folos.

Atunci se uitară cu toţii şi mai uluiţi la Gandalf. Câţiva îşi întoarseră privirile neîncrezătoare spre pădure, ştergându-se la ochi, ca şi cum ar fi văzut cu totul altceva decât el. Gandalf râse vesel, din răsputeri.

— Vă gândiţi la copaci? zise el. Păi, îi văd şi eu la fel de bine ca voi. Dar asta nu-i isprava mea. E-un lucru mai presus decât povaţa unui înţelept şi mai bun decât plănuisem. Nici n-am nădăjduit vreodată să se-ntâmple ceva atât de bun.

— Atunci, dacă nu tu, cine-a făptuit o asemenea vrăjitorie? întrebă Theoden. E limpede că nu a făcut-o Saruman. O fi vreun înţelept mai puternic, de care n-am auzit încă?

— Nu-i nici o vrăjitorie, ci o putere de tare de demult, rosti Gandalf. O putere ce-a străbătut pământul, înainte de cântul elfilor şi de lovitura baroaselor.

Pe când de fier nu se vorbea si lemnu-n arbori neatins trăia
Pe când sub lună, tânăr, muntele lucea
Pe când Inelul nu fusese făurit şi nu se născuse mâhnirea
Atunci, demult, străbătea ea pădurea.

— Şi care ar fi dezlegarea cimiliturii tale? întrebă Theoden.

— Dacă vreţi să aflaţi, aţi face bine să veniţi cu mine în Isengard, îi răspunse Gandalf.

— În Isengard? strigară ei.

— Da, zise Gandalf. Mă voi întoarce în Isengard şi cei care poftesc pot să vină cu mine. S-ar putea să vedem lucruri ciudate pe-acolo.

— Dar nici dac-am strânge toţi oamenii din Obşte şi le-am lecui rănile şi vlăguiala, n-am fi destui ca să atacăm fortăreaţa lui Saruman, zise Theoden.

— Cu toate acestea, voi pleca la Isengard, spuse Gandalf. N-o să zăbovesc prea mult acolo. Drumul meu porneşte acum spre răsărit. Căutaţi-mă prin Edoras, înainte să apună luna.

— Nu, peste poate, rosti Theoden. Asta ar fi la ceasul întunecat de dinaintea zorilor; doar n-o să ne despărţim tocmai acum. Voi veni cu tine, dacă asta ţi-e povaţa.

— Vreau să stau de vorbă cu Saruman, cât mai repede cu putinţă, zise Gandalf. Şi pentru că ţi-a adus atâta năpastă, n-ar fi rău să fie şi Domnia Ta de faţă. Dar poţi oare s-ajungi la timp acolo?

— Oamenii mei sunt vlăguiţi de-atâta luptă, îi răspunse regele. Şi nici eu nu mă simt mai în putere. Căci am venit călare de departe şi somnul mi-a fost pe apucate. Vai, bătrâneţea mea nu-i o poveste şi nici nu m-au împovărat cu ea doar ticluirile şoptite ale lui Limbă de Vierme. E-o boală de care nu mă poate lecui vreun vraci pe de-a-ntregul. Nici măcar tu, Gandalf.

— Atunci, toţi cei care mă vor însoţi să-şi tragă puţin sufletul, zise Gandalf. Vom călători în umbra nopţii. Aşa-i mai bine, pentru că vă

povăţuiesc ca toate mişcările noastre să fie de-acum încolo cât mai tainice. Dar să nu porunceşti prea multor oameni să te însoţească, Theoden. Ne ducem acolo să stăm de vorbă, nu să luptăm.

Apoi regele alese câţiva bărbaţi zdraveni, cu cai iuţi, şi îi trimise să ducă vestea izbânzii în toate văile din Obşte; să le spună oamenilor — tineri şi bătrâni — să vină degrabă în Edoras. Seniorul Obştii avea să ţină acolo o adunare cu toţi cei în stare să poarte arme, a doua zi după luna plină. Ca să pornească împreună cu el spre Isengard, regele îl alese pe Eomer şi încă douăzeci de bărbaţi de-ai casei sale. Cu Gandalf aveau să meargă Aragorn, Legolas şi Gimli. În ciuda rănii sale, gnomul nici nu vru să audă să rămână de căruţă.

— A fost o bubuitură uşoară şi m-a apărat coiful, zise el. Doar nu m-o opri o zgârietură orcească.

— Am să te oblojesc eu, cât timp te odihneşti, spuse Aragorn. Regele se întoarse apoi în Cetatea Cornului şi se cufundă într-un somn aşa cum nu mai dormise de multă vreme. Se odihniră şi aleşii săi rămaşi acolo. Dar ceilalţi care nu fuseseră răniţi sau vătămaţi în vreun fel începură o treabă foarte anevoioasă; căci mulţi căzuseră în bătălie şi zăceau acum morţi pe câmpie sau în Văgăună.

Nu rămăsese nici un orc în viaţă; leşurile lor erau fără număr, însă dintre munteni, foarte mulţi se predaseră; şi erau înfricoşaţi şi cereau îndurare. Oamenii din Obşte le luară armele şi-i puseră la muncă.

— Acum daţi o mână de ajutor să dregem răul la care aţi pus mâna şi voi, zise Erkenbrand. Şi după aceea o să rostiţi un jurământ prin care să vă legaţi că nu veţi mai trece Vadurile Isenului înarmaţi niciodată şi că n-o să vă mai înhăitaţi cu vrăjmaşii oamenilor. Apoi sunteţi liberi să plecaţi în ţinutul vostru. Căci aţi fost traşi pe sfoară de Saruman. Mulţi dintre voi şi-au pierdut viaţa drept plată că v-aţi încrezut în el; să nu credeţi că, dacă aţi fi biruit, aţi fi avut o soartă mai bună.

Oamenii din Ţara Murgă rămăseseră uluiţi, pentru că Saruman le spusese despre cei din Rohan că ar fi haini şi că-şi ardeau ostaticii de vii.

În mijlocul câmpiei din faţa Cetăţii Cornului fură înălţate două gorgane sub care zăceau toţi călăreţii Obştii căzuţi în apărare — cei din Vâlcelele de Răsărit într-o parte şi cei din Meleagul din Apus, în cealaltă. La poalele cetăţii, într-un mormânt separat, îşi dormea somnul de veci Hama, căpitanul gărzii regale. Căzuse dinaintea Porţii.

Orcii fură adunaţi în grămezi mari, la distanţă de gorganele călăreţilor, aproape de poalele pădurii. Iar oamenii nu ştiau acum ce să facă, pentru că mormanele de leşuri erau prea mari ca să le poată îngropa sau arde. Aveau prea puţin lemn pentru asta şi nimeni n-ar fi îndrăznit să ridice securea asupra copacilor acelora ciudaţi, chiar dacă Gandalf nu le-ar fi zis ca nu cumva să se atingă de trunchiurile şi de crengile lor, că era primejdie mare.

— Lăsaţi-i pe orci să zacă acolo, zise Gandalf. Noaptea e un sfetnic bun.

După-amiază, oamenii regelui se pregătiră de plecare. Îngropăciunea abia începuse şi Theoden jeli pieirea lui Hama, căpitanul său, şi azvârli un pumn de ţărână în mormântul lui.

— Mare năpastă mi-a adus Saruman mie şi tot ţinutului acestuia, se tângui el. Şi n-am să uit când l-oi întâlni.

Soarele scăpata deja spre colinele de apus din Viroagă, când, în sfârşit, Theoden şi Gandalf, împreună cu însoţitorii lor, porniră dinspre Stăvilar. Îndărătul lor fusese adunată o mare oştire formată din călăreţi şi din apuseni, tineri şi bătrâni, femei şi copii, care ieşiseră din peşteri. Cântară un cântec de izbândă cu glasurile limpezi; apoi tăcură, întrebându-se ce-avea să se mai întâmple, căci le era teamă de copacii aceia de la care nu-şi mai puteau dezlipi ochii.

Călăreţii se apropiară de pădure şi se opriră. Nu-i trăgea aţa nici pe cai, nici pe oameni să pătrundă acolo. Arborii erau cenuşii şi ameninţători, înconjuraţi de hăuri sau de un fel de burniţă. Capetele ramurilor lor plecate atârnau ca nişte degete iscoditoare, rădăcinile se iveau din pământ ca mădularele unui monstru ciudat, iar sub ele se căscau hăuri întunecate. Dar Gandalf merse înainte, călăuzindu-şi tovarăşii; iar acolo unde drumul dinspre Cetatea Cornului pătrundea în pădure, văzură o deschizătură pe sub crengile puternice, ca o poartă boltită; şi Gandalf intră pe acolo, urmat de ceilalţi. Spre uimirea lor, văzură că drumul continua străjuit de Pârâul Văgăunii; iar deasupra se zărea cerul năpădit de o lumină aurie. Dar de-o parte şi de alta a culoarului de arbori întunericul devenea din ce în ce mai dens, mai de nepătruns; de acolo se auzeau trosnetele şi gemetele crengilor, strigăte depărtate şi larmă de glasuri neînţelese, care murmurau mânioase. Nu se vedea nici urmă de orc sau de altă făptură.

Legolas şi Gimli călăreau acum împreună, pe acelaşi cal; mergeau alături de Gandalf, pentru că gnomului îi era teamă de pădure.

— E tare cald pe-aici, îi spuse Legolas lui Gandalf. Simt multă mânie în jur. Nu ţi se pare că aeru-ţi zvâcneşte în urechi?

— Ba da, răspunse Gandalf.

— Ce s-o fi întâmplat cu amărâţii ăia de orci? întrebă Legolas.

— Asta, cred eu, n-o să ştie nimeni niciodată, zise Gandalf.

Merseră o vreme în tăcere; dar Legolas trăgea mereu cu ochiul într-o parte şi-ntr-alta, iar dacă Gimli l-ar fi lăsat, s-ar fi oprit mereu să asculte murmurul pădurii.

— Sunt cei mai ciudaţi arbori din viaţa mea, zise el. Şi mi-a fost dat să văd nenumăraţi stejari de când erau ghinde şi până la adânci bătrâneţe. Ce bine-ar fi să avem timp destul, ca să mă plimb printre ei. Ştiu să glăsuiască şi, cu timpul, s-ar putea să le înţeleg gândurile.

— Nu, lasă, făcu Gimli. Să-i lăsăm în pace. Eu unul mi-am dat seama ce gândesc: sunt plini de ură faţă de cei care merg în două picioare şi nu vorbesc decât despre cum ne-ar putea zdrobi şi gâtui.

— Nu-i urăsc chiar pe toţi care merg în două picioare, zise Legolas. Cred că aici greşeşti. Cu orcii au ei ce au. Nu sunt din partea locului şi ştiu prea

puţine despre elfi şi despre oameni. Văile în care cresc sunt foarte depărtate. Socot că vin tocmai din vâlcelele adânci din Fangorn.

— Atunci aceasta e cea mai primejdioasă pădure de pe Pământul de Mijloc, spuse Gimli. Ar trebui să-i fiu recunoscător pentru ceea ce-a făcut, dar n-o pot iubi. Îţi pare, pesemne, încântător, dar am văzut o minunăţie şi mai mare în ţinutul acesta, ceva mai frumos decât orice dumbravă sau poieniţă de pe lume: îmi simt încă inima plină. Încurcate sunt căile oamenilor, Legolas! Au aici una dintre minunile Lumii de la Miazănoapte, şi cum crezi că vorbesc de ea? Peşteri, aşa le numesc. Peşteri! Vizuini unde fug să se ascundă în vreme de război, unde îşi dosesc nutreţul! Bunule Legolas, ştii tu, oare, cât sunt de frumoase, de mari, peşterile din Văgăuna lui Helm? Ce drumuri ar mai face gnomii, doar să arunce o privire pe-acolo, dacă s-ar şti de ele! Măiculiţă, pe onoarea mea, ar da aur, nu glumă, doar să le vadă o clipă!

— Iar eu aş da aur, nu glumă, să mă laşi în pace, zise Legolas. Şi aş da de două ori mai mult să ies de-acolo, de-ar fi să mă rătăcesc în ele.

— Vorbeşti fără să ştii, aşa că-ţi iert glumele, zise Gimli. Dar baţi câmpii ca un nebun. Ţie ţi se par minunate lăcaşurile acelea, de la poalele colinei din Codrul Întunecat, în care sălăşluieşte regele tău şi la durarea cărora au dat şi gnomii odinioară o mână de ajutor.

Ei bine, nu sunt decât nişte cocioabe faţă de peşterile pe care le-am văzut aici: săli uriaşe, pline de muzica veşnică a apei clipocind în băltoace, frumoase precum Kheled-zaram la lumina stelelor. Ah, Legolas, când se-aprind torţele şi oamenii păşesc pe duşumele de nisip sub bolţi cu ecou, ah, atunci, Legolas, pe zidurile netede scânteiază pietre preţioase, cristale şi minereuri rare; iar lumina se cerne prin straturi de marmură ca sideful, străvezii precum mâinile vioaie ale Domniţei Galadriel. Iar stâlpii, unii albi, alţii ca şofranul sau trandafirii ca zorii de ziuă, se răsucesc şi se unduiesc în forme de vis; ţâşnesc din duşumele colorate, să întâlnească podoabele scânteietoare din acoperiş: aripi, funii, perdele fine, ca nişte nori împietriţi, lănci, drapele, foişoare în palate suspendate! Lacuri nemişcate le oglindesc pe toate: o lume sclipitoare priveşte în sus din bălţile întunecate, cu faţa ca oglinda, cum nici măcar mintea lui Durin n-ar fi putut ticlui în visurile sale, se întind pe alei şi prin curţi străjuite de stâlpi, continuând până în unghere întunecate pe unde lumina nu ajunge vreodată. Şi pic! cade o picătură, iar încreţiturile rotunde din oglindă fac ca turnurile să se unduiască şi să se aplece, ca algele şi coralii dintr-o grotă marină. Apoi se lasă seara: toate se pierd, strălucind stins; torţele trec în altă încăpere, în alt vis. Căci sunt acolo încăperi peste încăperi, Legolas; sălile dau una-ntr-alta, drumurile vin fără oprire, îndărătul scărilor se înalţă alte scări; iar potecile şerpuitoare se avântă tot mai departe, în inima munţilor. Peşteri! Cavernele din Văgăuna lui Helm! Ce noroc pe mine s-ajung acolo! M-apucă plânsul când mă gândesc că trebuie să le părăsesc

— Ei, atunci, zise elful, îţi doresc, Gimli, pentru sufletul tău, să te întorci cu bine din război şi să le revezi. Dar să nu le spui tuturor celor din neamul

tău! Căci din ceea ce mi-ai povestit, nu prea le-a mai rămas mare lucru de făcut acolo. Poate oamenii din ţinutul acesta au dreptate când vorbesc puţin despre peşteri: o familie de gnomi puşi pe treabă, cu ciocanul şi cu dalta-n mână, e în stare să strice mai mult decât a construit.

— Nu, n-ai cum să-nţelegi, zise Gimli. Nu-i gnom pe lume care să nu fie impresionat de asemenea minunăţie. Nimeni din seminţia lui Durin n-ar săpa în peşterile astea ca să scoată piatră sau minereu, chiar dacă s-ar afla acolo aur şi nestemate. Oare voi vă apucaţi să tăiaţi crângurile de arbori în floare, primăvara, ca să faceţi lemne de foc? Aşa ocrotim şi noi poienile acestea cu flori de piatră; nicidecum nu ne-am apuca să le părăduim. N-am face decât să săpăm câte puţin, cu grijă şi îndemânare, nu mai mult de o aşchie pe zi, asta aşa, ca să ne facem de lucru; şi pe măsură ce-or trece anii, am deschide drumuri noi şi-am scoate la iveală încăperi depărtate, cuprinse încă de întuneric, pe care acum abia le poţi ghici îndărătul crăpăturilor din stâncă. Şi luminile, Legolas! Am face lămpaşe din cele ce străluceau odinioară în Khazad-dum; şi-am alunga când am pofti noaptea care zace acolo de la facerea lumii. Iar dacă ni s-ar face somn, am aduce iar întunericul.

— Chiar că mi-ai înmuiat inima, Gimli, zise Legolas. Nu te-am mai auzit vorbind aşa până acum. Mă faci să-mi pară rău că n-am văzut şi eu peşterile alea. Hai să ne-nvoim: dacă ne întoarcem amândoi sănătoşi din încercările care ne-aşteaptă, atunci să călătorim o vreme împreună. Tu ai să vii să vizitezi Fangornul cu mine, şi-apoi am să merg eu cu tine, să văd Văgăuna lui Helm.

— Mie unul nu-mi prea dă inima ghes să mă întorc prin Fangorn, zise Gimli. Dar am să-l înghit, dacă-mi făgăduieşti că vii să împărtăşim minunea peşterilor.

— Îţi făgăduiesc, zise Legolas. Dar, vai! Deocamdată trebuie să lăsăm şi peşterile, şi codrul. Ia uită-te! Ajungem la capătul pădurii. Cât mai e până în Isengard, Gandalf?

— Vreo cincisprezece leghe, după cum vestesc ciorile lui Saruman, zise Gandalf. Cinci de la gurile Viroagei Văgăunii, până la Vaduri şi încă zece de-acolo, până la porţile Isengardului. Dar n-o să străbatem tot drumul în noaptea asta.

— Şi ce-o să vedem când om ajunge acolo? întrebă Gimli. Poate ştii tu, căci eu nu-mi dau seama.

— Nici eu nu ştiu ceva sigur, îi răspunse vrăjitorul. Am fost ieri, la căderea nopţii, pe-acolo, dar s-ar putea să se fi întâmplat multe de-atunci. Totuşi, cred că n-o să spui că am călătorit în zadar, chiar dacă ai lăsat în urmă scânteietoarele Peşteri din Aglarond.

În sfârşit, trecură pădurea şi se treziră la poalele Viroagei unde se despărţea drumul dinspre Văgăuna lui Helm: o cărare o lua spre răsărit, până în Edoras, cealaltă ducea la miazănoapte, spre Vadurile Isenului. Când ajunseră la marginea pădurii, Legolas se opri şi se uită îndărăt cu părere de rău. Apoi scoase un strigăt:

— Ochii! Ochi care ne privesc din umbrele crengilor! N-am mai văzut în viaţa mea asemenea ochi!

Surprinşi de strigătul lui, ceilalţi se opriră şi se întoarseră; dar Legolas o luă îndărăt.

— Nu! Nu! ţipă Gimli. Poţi să faci ce vrei, în nebunia ta, dar pe mine lasă-mă jos de pe cal! N-am chef să văd nici un ochi!

— Opreşte-te, Legolas Frunzăverde, zise Gandalf. Nu te întoarce încă în pădure! Nu ţi-a venit vremea.

În timp ce Gandalf rostea toate acestea, dintre arbori se desprinseră trei forme ciudate. Erau ca ale căpcăunilor, înalte de mai bine de douăsprezece picioare, cu trupuri puternice, zdravene ca ale arborilor tineri; păreau înveşmântaţi sau ascunşi în nişte haine strimte, maronii şi cenuşii. Aveau membre lungi, mâini cu multe degete, părul ţepos şi bărbi de un verde fumuriu, ca muşchiul. Se uitau cu ochi neînduplecaţi, dar nu spre călăreţi, ci undeva spre miazănoapte. Deodată îşi duseră mâinile lungi Ia gură şi scoaseră nişte sunete limpezi, ca o chemare de corn, dar mult mai melodioase. Li se răspunse şi, întorcându-se, călăreţii văzură alte făpturi asemănătoare, care se apropiau cu paşi mari prin iarbă.

Veneau grăbiţi dinspre miazănoapte, ca nişte bâtlani care merg prin apă, pentru că picioarele lor lungi se mişcau mai iute ca aripile păsărilor. Călăreţii scoaseră strigăte de uimire şi unii puseră mâinile pe mânerele săbiilor.

— Nu-i nevoie, le spuse Gandalf. Aceştia nu-s decât păstori. Nu ne sunt vrăjmaşi; vă spun eu, nici nu le pasă de noi.

Şi se pare că aşa era, pentru că nici nu apucă bine să-şi termine vorba, că făpturile acelea intrară cu paşi mari în pădure şi se făcură nevăzute fără să le arunce călăreţilor măcar o privire.

— Păstori! exclamă Theoden. Păi, unde le sunt turmele? Şi ei ce sunt, Gandalf? Pentru că, e limpede, măcar ţie nu-ţi sunt străini.

— Sunt păstori de arbori, îi răspunse Gandalf. Să fi trecut chiar aşa de mult de când stăteaţi şi ascultaţi poveşti la gura sobei? Copiii din ţinutul Domniei Tale ar fi în stare să dea răspunsul numai descâlcind firele răsucite ale basmului. Doar ai văzut enţi în Codrul Fangorn, căreia îi ziceţi Codrul Enţilor. Credeai că i-au dat numele acesta din pură închipuire? Nu, Theoden, lucrurile stau tocmai pe dos: pentru ei, tu nu eşti decât o poveste trecătoare; toţi anii de la Eorl cel Tânăr până la Theoden cel Bătrân nu înseamnă mai nimic pentru ei, iar faptele măreţe ale casei tale nu prea au mare însemnătate.

Regele rămase pe gânduri.

— Enţi, zise el până la urmă. Cred că încep să pricep un pic minunea cu arborii prin umbrele legendei. Am trăit să văd tot felul de ciudăţenii. Ne îngrijim de-atâta vreme dobitoacele şi ogorul, ne-am construit casele, ne-am făurit unelte şi-am pornit călare spre Minas Tirith, ca să le dăm o mână de ajutor în război celor de acolo. Şi le-am spus acestor lucruri viaţă omenească, mersul firesc al firii. Nu prea ne-a păsat de ce era dincolo de

fruntariile tărâmului nostru. Avem cântări care povestesc despre aceste lucruri, dar suntem pe cale să le uităm. Nu facem decât să le spunem copiilor, din obişnuinţă, fără să punem suflet. Şi iată că aceste cântări au coborât printre noi din locuri ciudate şi se plimbă aşa, la lumina zilei.

— Ar trebui să fii fericit, rege Theoden, zise Gandalf. Pentru că acum nu numai viaţa trecătoare a oamenilor e-n primejdie, ci şi a celor pe care le-aţi urcat în poveşti. Ai mulţi prieteni de partea ta, chiar fără să ştii.

— Şi totuşi, mă încearcă tristeţea, zise Theoden. Căci oricare ar fi soarta războiului, oare până la urmă minunea şi frumosul nu-şi vor lua pentru totdeauna zborul din Pământul de Mijloc?

— Se poate, zise Gandalf. Răul pricinuit de Sauron nu poate fi vindecat în întregime şi nici nesocotit. Dar asta-i soarta zilelor noastre. Şi-acum, hai să ne continuăm călătoria pe care-am început-o!

Grupul se depărta apoi de Viroagă şi de pădure şi o luă pe drumul către Vaduri. Legolas îi urmă fără nici o tragere de inimă. Soarele apusese şi se scufundase deja dincolo de marginea lumii; dar cum ieşiră din umbra colinelor şi priviră spre apus la Strunga Rohan, văzură cum cerul se înroşise cu totul: pe sub norii risipiţi ardea o lumină. Pe fondul acesta zburau şi se roteau întunecate o mulţime de păsări cu aripi negre. Unele trecură pe deasupra capetelor lor cu ţipete sumbre, întorcându-se apoi la cuiburile lor de pe steiuri.

— Păsările morţii au cam dat iama pe câmpul de bătălie, zise Eomer.

Mergeau acum la pas uşor, în vreme ce împrejur, pe câmpie, se lăsa seara. Luna urca agale, cu discul ceruit aproape în întregime, iar la lumina ei rece şi argintie câmpia vălurită se înălţa, iar apoi cobora ca o mare întinsă, cenuşie. După vreo patru ceasuri de mers călare de la răscrucea de drumuri, se apropiară de Vaduri. Povârnişuri abrupte coborau nesfârşit până la râul care se împrăştia printre bancuri de piatră, străjuit de terase înalte, înierbate. Vântul le aduse la urechi urlet de lupi. Aveau inimile grele, amintindu-şi de cei mulţi căzuţi aici, în bătălie.

Drumul se afunda printre maluri ridicate, croindu-se de-a curmezişul teraselor, până la marginea râului, apoi urca iar, pe partea cealaltă. Erau trei rânduri de lespezi pentru trecerea pârâului şi între ele, vaduri pentru cai, care porneau din ambele maluri spre un ostrov pustiu din mijloc. Călăreţii se uitară în jos şi li se păru ciudat, pentru că Vadurile fuseseră totdeauna învolburate de susurul şi murmurul apei pe pietre; dar acum nu se auzea nimic. Albia pârâului era aproape uscată — o întindere pustie de pietriş şi de nisip cenuşiu.

— Locul ăsta a devenit sterp, zise Eomer. Ce năpastă o fi căzut asupra râului? Saruman a distrus multe locuri minunate; să fi nimicit şi izvoarele Isenului?

— Aşa s-ar părea, zise Gandalf.

— Vai mie! făcu Theoden. Oare suntem nevoiţi să trecem pe drumul acesta pe unde fiarele mâncătoare de cadavre înfulecă atâţia călăreţi din Obşte?

— N-avem altă cale, zise Gandalf. Amarnică-i pieirea oamenilor tăi! Dar vei vedea că lupii din munţi, cel puţin, nu-i mănâncă. Şi se ospătează cu prietenii lor, orcii: cam asta înseamnă prieteşugul lor. Haideţi!

Coborâră spre râu şi, pe măsură ce se apropiau, lupii încetară să urle, luându-şi tălpăşiţa. Se înfricoşaseră văzându-l pe Gandalf în lumina lunii şi pe calul său, Iute ca Gândul, sclipind ca argintul. Călăreţii îşi continuară drumul spre insuliţă, urmăriţi de ochi care luceau stins din umbrele malurilor.

— Ia uitaţi-vă, zise Gandalf. Au trudit pe-aici şi prieteni de-ai noştri.

Văzură în mijlocul ostrovului o movilă înconjurată de pietre şi o mulţime de lănci înfipte în pământ.

— Aici zac toţi cei răpuşi dintre bărbaţii Obştii, zise Gandalf.

— Odihnească-se în pace! zise Eomer. Iar mormântul lor să rămână de strajă în Vadurile Isenului şi când le-or putrezi şi le-or rugini lăncile.

— Asta-i tot isprava ta, Gandalf, prietene? întrebă Theoden. Multe-ai mai făcut într-o zi şi-o noapte.

— Cu ajutorul lui Iute ca Gândul… şi al altora, zise Gandalf. Am călătorit iute şi până departe. Dar acum, că suntem lângă movila aceasta, am să vă spun ceva ce vă va linişti: mulţi au căzut în bătăliile din Vaduri, dar nu chiar aşa cum s-a spus. Mai numeroşi au fost cei împrăştiaţi decât cei ucişi; i-am strâns iar pe toţi pe care i-am găsit. Pe unii i-am trimis să-şi unească forţele cu Erkenbrand.

Pe alţii i-am pus să facă acest mormânt şi de-acum cred că au ajuns înapoi în Edoras. Pe mulţi alţii i-am trimis înainte într-acolo, să-ţi păzească ţie casa. Mi-am dat seama că Saruman şi-a aruncat întreaga putere împotriva voastră şi slujitorii lui au lăsat baltă orice altă ispravă şi au plecat în Văgăuna Iui Helm. Întregul ţinut părea golit de vrăjmaşi; şi totuşi, m-am temut ca nu cumva călăreţii lupului şi jefuitorii s-o pornească spre Meduseld, câtă vreme era lipsit de apărare. Dar acum nu cred că trebuie să-ţi mai fie frică: să vezi că lăcaşul tău te va întâmpina prietenos, când te vei întoarce.

— Iar eu voi fi fericit să-l văd iar, zise Theoden. Deşi, nu mă-ndoiesc, nu voi mai sălăşlui prea mult acolo.

Cu acestea, îşi luară rămas-bun de la ostrov şi de la mormânt, trecură râul şi urcară pe celălalt mal. Apoi îşi continuară drumul, răsuflând uşuraţi că părăsiseră Vadurile îndoliate. Cum plecară, cum se auzi iar urletul lupilor.

Dinspre Isengard pornea un drum larg, străvechi, până la vaduri. O vreme, a urmat curgerea unui râu, cotind o dată cu acesta spre răsărit, apoi spre miazănoapte; dar până la urmă o luă drept către porţile Isengardului, care se găseau la poalele povârnişului muntos, în partea de apus a văii, la mai bine de cincisprezece leghe de gurile râului. Pe acolo o apucară şi ei, dar nu merseră pe drum, ci pe de lături, pentru că pământul era tare şi neted, năpădit cât vedeai cu ochii de iarbă scurtă şi fragedă. Călăreau mai iute acum şi pe la miezul nopţii Vadurile rămăseseră la aproape cinci leghe îndărăt. Apoi făcură popas, punând capăt călătoriei lor pe timp de noapte,

căci regele se simţea vlăguit. Ajunseseră la poalele Munţilor Ceţoşi şi braţele lungi ale văii Nan Curunir se întindeau acum către ei. Întunecată se avânta valea dinaintea lor, pentru că luna se topise în apus şi lumina ei se ascundea după coline. Dar, din bezna aceea adâncă, se înălţa o spirală uriaşă de fum şi abur, care prindea ultimele raze de lună, revărsându-le apoi în nori scânteietori, negri şi argintii, pe cerul înstelat.

— Ce spui de asta, Gandalf? întrebă Aragorn. Parcă toată Valea Vrăjitorului ar fi în flăcări.

— Zilele acestea valea a fost tot timpul năpădită de fum, zise Eomer. Dar n-am mai văzut aşa ceva. Ăsta-i mai degrabă abur. Saruman ticluieşte vreo ticăloşie în semn de salut pentru noi. S-ar putea să fiarbă toate apele Isenului, de-aceea a secat râul.

— Aşa o fi, zise Gandalf. O să aflăm mâine ce face. Acum hai să ne odihnim, dac-om putea.

Îşi întinseră tabăra alături de albia râului Isen. Locul era încă pustiu şi cufundat în linişte. Câţiva dintre ei dormiră puţin. Dar târziu, în noapte, străjerii începură să strige şi se treziră cu toţii. Luna pierise. Deasupra scânteiau stelele. Însă pe faţa pământului se târa o întunecime mai neagră ca noaptea. Se îndrepta spre ei pe ambele maluri ale râului, către miazănoapte.

— Rămâneţi unde sunteţi, zise Gandalf. Nu puneţi mâna pe arme! Aşteptaţi! O să treacă pe lângă voi!

Fură învăluiţi într-o burniţă. Câteva stele se mai vedeau clipind palid deasupra lor. Dar de-o parte şi de alta se înălţau ziduri de bezną nepătrunsă. Oamenii se aflau pe fâşia îngustă dintre turnurile mişcătoare de umbră. Auzeau glasuri, şoapte şi gemete, precum şi un suspin foşnitor şi nesfârşit; pământul se cutremura. Li se păru că rămaseră aşa, în spaimă, multă vreme. Dar până la urmă bezna şi rumoarea trecură şi dispărură printre braţele muntelui.

Departe, la miazăzi de Cetatea Cornului, oamenii auziră în miez de noapte un zgomot mare, ca o vijelie în vale, şi pământul se cutremură; iar ei se înfricoşară şi nici unul nu se încumetă să pornească într-acolo. Dar dimineaţa ieşiră şi rămaseră cu gura căscată, pentru că leşurile de orci dispăruseră, la fel şi arborii. Departe, în Valea Văgăunii, iarba era strivită şi înnegrită, de parcă şi-ar fi păscut cirezile pe-acolo păstori uriaşi. Însă la o milă de Stăvilar fusese săpat un puţ imens în pământ, iar deasupra era o grămadă de bolovani, mare cât un deal. Oamenii îşi închipuiră că acolo fuseseră îngropaţi orcii ucişi de ei. Dar dacă printre ei se aflau şi cei care fugiseră în pădure, nimeni nu putea spune, căci nici un om nu pusese piciorul pe dealul acela. Mai târziu îl numiră Gruiul Morţii, căci nu creştea fir de iarbă pe-acolo. Însă arborii ciudaţi nu mai fură văzuţi în Viroaga Văgăunii niciodată; plecaseră noaptea spre vâlcelele întunecate ale Fangornului. Astfel le-o plătiseră orcilor.

Regele şi însoţitorii lui nu mai dormiră în noaptea aceea; nu mai văzură şi nu mai auziră nimic ciudat, afară totuşi de faptul că râul de alături prinse

brusc glas. Apa venea vijelioasă printre pietre. Şi când trecu primul val, Isenul începu să curgă şi să susure în albia lui, ca totdeauna.

În zori, se pregătiră să plece. Lumina apăru cenuşie şi palidă şi nu văzură soarele răsărind. Văzduhul era greu de-atâta ceaţă şi-n jurul lor plutea o duhoare. Mergeau acum agale pe drumul cel mare. Era lat, tare şi bine îngrijit. Abia desluşit prin beznă, zăriră lanţul lung de munţi înălţându-se în stânga. Trecuseră în Nan Curunir, Valea Vrăjitorului. Era o vale adăpostită, care se deschidea numai spre miazăzi. Fusese cândva verde şi frumoasă, scăldată de undele Isenului adânc şi vijelios încă înainte să ajungă în câmpie; căci era sporit de multe izvoare şi pârâiaşe din colinele spălate de ploi, aşa că pământul dimprejur era plăcut şi rodnic.

Acum se schimbase. La poalele zidurilor din Isengard se întindeau pogoane întregi trudite de sclavii lui Saruman. Dar cea mai mare parte a văii devenise un desiş de buruieni şi de mărăcini. Rugii de mure se târau la pământ sau se căţărau pe tufişuri şi pe maluri, iar în încâlceala lor se adăposteau animalele mici. Nu creşteau arbori acolo, dar printre ierburile bătrâne se vedeau încă buturugi arse şi tăiate de secure ale unor dumbrăvi străvechi. Era un ţinut trist, unde, în afară de clipocitul apei repezi pe pietre, nu se mai auzea nimic. Din văgăuni se înălţau, colcăitori, nori mohorâţi de fum şi abur. Călăreţii nu scoteau nici o vorbă. Mulţi aveau inima îndoită, întrebându-se dacă nu cumva călătoria lor se va sfârşi prost. După ce străbătură câteva leghe, drumul se schimbă într-o stradă pietruită cu lespezi mari, pătrate, măiestrit aşezate; nu creştea nici un fir de iarbă printre ele. De-o parte şi de alta, prin şanţurile adânci, clipocea apa. Brusc, în faţa lor se înălţă, abia desluşit, un stâlp negru. Iar deasupra lui era o lespede mare, sculptată şi vopsită sub forma unei Mâini Albe, lungi. Degetul ei indica miazănoaptea. Ştiau acum că porţile Isengardului nu erau departe şi li se strânse inima; dar nu fură în stare să străpungă întunericul cu privirea.

Acest tărâm străvechi, căruia oamenii îi ziceau Isengard, se întindea de veacuri aici, la poalele lanţului muntos, în Valea Vrăjitorului. În parte, era format chiar din peretele munţilor, dar în vechime oamenii din Apusime trudiseră şi ei la înălţarea lui; iar Saruman sălăşluia de mult acolo şi nu stătuse nici el cu mâinile în sân.

Aşa arăta în zilele de glorie ale lui Saruman, considerat de mulţi căpetenia Vrăjitorilor: un zid de piatră circular, uriaş, ca un şirag de steiuri, care pornea dintr-un povârniş al muntelui şi se întorcea tot acolo. Nu exista decât o singură intrare, o boltă săpată în partea de miazăzi. Acolo fusese tăiat în stânca întunecată un tunel lung, închis la ambele capete de porţi mari de fier. Fuseseră atât de măiestrit făurite şi aşezate în balamalele lor uriaşe, sprijinite de stâlpi de oţel care pătrundeau în inima stâncii, încât atunci când nu erau ferecate, puteai să le deschizi doar împingându-le uşor, fără să facă nici cel mai mic zgomot. Dacă pătrundeai prin tunelul imens şi ajungeai până la urmă să ieşi din el, vedeai o câmpie, un rotocol mare, cam ca o strachină uriaşă, puţin adâncă, având pereţii goi pe dinăuntru şi

măsurând cam o milă lăţime. Cândva fusese înverzit şi plin de drumuri largi şi de livezi cu pomi încărcaţi de fructe, străbătut de pâraie care se revărsau dinspre munte, într-un lac. Dar în zilele din urmă ale lui Saruman, nu mai creştea nimic verde pe-acolo. Drumurile erau acoperite cu lespezi mohorâte şi dure; iar de-a lungul lor, în loc de arbori, se vedeau şiruri lungi de stâlpi, unii din marmură, alţii din alamă şi din fier, uniţi de lanţuri grele.

Erau multe case, cămăruţe, săli şi coridoare săpate ca nişte tunele în ziduri, aşa încât spre interior se zăreau nenumărate ferestre şi uşi întunecate. Mii de lucrători, slujitori, sclavi şi războinici puteau să locuiască acolo şi magaziile de arme erau mari din cale-afară. Lupii erau adăpostiţi şi hrăniţi dedesubt, în vizuini adânci. Câmpia era şi ea toată găurită şi tainică. Adânc în pământ fuseseră înfipţi stâlpi deasupra cărora se înălţau movile domoale şi domuri de piatră, aşa încât Ia lumina lunii Rotocolul din Isengard părea un cimitir cu morţi neliniştiţi, pentru că pământul se cutremura. Pe lângă stâlpi coborau povârnişuri şi scări în spirală până la nişte peşteri din adâncuri; acolo îşi avea Saruman comorile, magaziile, armurile, fierăriile şi cuptoarele. Roţile de fier se învârteau nesfârşit şi baroasele bubuiau. Din gurile de aerisire ieşeau noaptea puhoaie de abur luminate de jos în roşu, albastru sau verde-otrăvit.

Toate drumurile străjuite de lanţuri duceau către centru, unde se înălţa o minunăţie de turn. Fusese ridicat de constructorii din vechime care dăltuiseră Rotocolul din Isengard; şi totuşi, nu părea făcut de mână omenească, ci mai degrabă răsărit din mădularele pământului pe vremea frământărilor scoarţei. Era o culme, o insulă de piatră neagră şi strălucitoare: patru stavile puternice din rocă cioplită fuseseră unite într-un corp, dar către culme se desfăceau în nişte coarne mari, cu foişoare ascuţite, ca vârful de lance, şi marginile tăioase, ca lama de cuţit. Între ele era un loc îngust, acoperit cu piatră lustruită, plină de semne ciudate, cam Ia cinci sute de picioare deasupra câmpiei. Aceasta era cetatea lui Saruman, Orthanc, al cărui nume avea (cu bună ştiinţă) două înţelesuri; pentru că în limba elfilor *orthanc* înseamnă Muntele Colţului, iar în limba veche din Obşte, Minte Şireată.

Puternic şi minunat era Isengardul şi, cândva, fusese frumos; trăiseră acolo seniori mari, străjerii de apus ai Gondorului, şi înţelepţi care priveau la stele. Dar Saruman îl preschimbase încet-încet, ca să-şi atingă ţelurile lui viclene, şi îi adusese, după gândul lui, îmbunătăţiri, nemulţumit fiindcă toate operele acelea de artă şi ticluirile iscusite din cauza cărora îşi părăsise vechea înţelepciune, crezând că-i aparţineau, nu veneau din Mordor; aşa că ceea ce făcuse el nu era decât o imitaţie mică, o potriveală copilărească sau linguşitoare a cetăţii uriaşe, a armurăriei, a închisorii şi a cuptoarelor marii puteri din Barad-dur, Turnul Întunecimii, fără rival, care nu aştepta, în măreţia şi siguranţa lui neasemuite, decât momentul când să-şi bată joc de această potriveală.

Astfel arăta cetatea lui Saruman, aşa cum îi mersese faima; căci oamenii din Rohan nu-şi aminteau să fi trecut vreodată dincolo de porţi, poate doar

în afară de Limbă de Vierme, însă veneau acolo în taină şi nu povesteau nimănui ce văzuseră.

Gandalf o luă spre marele stâlp al Mâinii. Când trecură pe lângă ea, călăreţii văzură spre mirarea lor că nu era tocmai albă. Din loc în loc avea urme de sânge închegat şi, uitându-se mai bine, observară că unghiile erau roşii. Gandalf continua să bâjbâie prin ceaţă, urmat fără nici o tragere de inimă de oamenii săi. Ca şi cum s-ar fi revărsat brusc toate pâraiele, în gropile de la marginea drumului apărură băltoace mari, iar printre bolovani curgeau susurând şiroaie de apă.

Într-un târziu, Gandalf se opri şi le făcu semn; iar ei se apropiară şi văzură că îndărătul lui ceţurile se risipiseră şi apăruse o rază de soare. Trecuse de amiază. Ajunseseră la porţile Isengardului. Dar acestea zăceau distruse la pământ. Iar de jur împrejur erau numai pietre crăpate şi făcute ţăndări, împrăştiate la mare distanţă sau adunate grămadă, de-a valma. Arcada măreaţă mai exista, dar dădea acum într-o genune: tunelul rămăsese descoperit şi pustiu, iar de-o parte şi de alta, în pereţii ca stânca, apăruseră crăpături; turnurile fuseseră făcute pulbere. Chiar dacă Marea cea Mare s-ar fi năpustit cuprinsă de furie asupra colinelor, tot n-ar fi reuşit să producă asemenea prăpăd.

Ocolul era plin de apă din care ieşeau aburi; un cazan în fierbere, unde pluteau îngrămădite bârne şi prăjini rupte, butoaie, cufere şi maşinării stricate. Din apă ieşeau cioturile stâlpilor rupţi şi răsuciţi, dar drumurile nu se mai vedeau. Stânca se desluşea ca o insulă parcă foarte depărtată, pe jumătate învăluită în nori. Turnul din Orthanc se înălţa însă la fel de întunecat, neatins de vijelie. La poalele lui vălureau ape albicioase.

Regele şi toţi oamenii lui rămaseră tăcuţi pe cai, minunându-se că puterea lui Saruman fusese biruită; dar nici nu le trecea prin minte ce se petrecuse. Îşi întoarseră privirile spre boltă şi spre porţile prăbuşite. Văzură alături de ei o grămadă mare de pietre; brusc îşi dădură seama că acolo se odihneau două umbre mici, înveşmântate în cenuşiu, greu de desluşit printre pietre. Lângă ei zăceau tot felul de sticle, de străchini şi tăvi, de parcă tocmai mâncaseră bine şi-acum se odihneau după atâta trudă. Unul părea adormit; celălalt stătea cu picioarele încrucişate şi mâinile sub ceafa, sprijinit de o stâncă prăbuşită, scoţând din gură cerculeţe şi rotocoale de fum albăstrui.

O clipă Theoden şi Eomer, împreună cu toţi ceilalţi, rămaseră uluiţi, cu privirile aţintite asupra lor. În mijlocul prăpădului din Isengard, imaginea aceasta li se păru cea mai ciudată dintre toate. Dar, înainte ca regele să poată scoate o vorbă, făptura care respira fum îi văzu cum stăteau tăcuţi acolo, unde lumina se lupta cu întunericul. Sări în picioare. Părea un bărbat tânăr, sau ceva asemănător, deşi avea cam jumătate din înălţimea unui om. Părul îi era negru, cârlionţat, şi avea capul descoperit. Dar era înveşmântat în haine de luptă, având aceeaşi croială ca ale tovarăşilor lui Gandalf, când porniseră în călătorie spre Edoras. Făcu o plecăciune adâncă, cu mâna la piept. Apoi, ca şi cum nu i-ar fi observat pe vrăjitor şi pe prietenii lui, se întoarse spre Eomer şi spre rege.

— Bun venit, domnilor, în Isengard, rosti el. Noi suntem străjerii porţii. Numele meu e Meriador, fiul lui Saradoc; iar tovarăşul meu care, vai! e doborât de osteneală (aici, îi trase celuilalt un şut), se numeşte Peregrin, fiul lui Paladin, din casa lui Took. Departe, la miazănoapte, e căminul nostru. Domnia Sa, Saruman, e înăuntru; dar, pentru moment, are o întâlnire tainică cu unul, Limbă de Vierme, că altfel nu s-ar putea să nu fie aici, să întâmpine asemenea oaspeţi de vază.

— Nici nu mă-ndoiesc, râse Gandalf. Şi Saruman ţi-a poruncit să-i străjuieşti porţile prăbuşite şi să ai grijă când sosesc oaspeţii, măcar aşa, printre picături, când te-i putea lipsi de farfurie şi de sticlă, nu-i aşa?

— Nu, preabunule domn, asta i-a scăpat din vedere, îi răspunse Merry serios. A fost foarte ocupat. Noi am primit poruncă de la Arborebărbos, care se îngrijeşte acum de treburile din Isengard. El mi-a poruncit să-l întâmpin pe Seniorul din Rohan cu vorbe alese. Iar eu mi-am dat toată silinţa.

— Şi tovarăşii tăi, Legolas şi cu mine? strigă Gimli, nemaiputându-se stăpâni. Pişicherilor, picioare-blege, trântori netoţi! Ne-aţi pus bine pe drumuri! Două sute de leghe prin mlaştini şi păduri, prin foc şi sabie, numai ca să vă scăpăm! Şi dăm aici de voi chefuind şi lenevind. Şi fumând! De unde naiba aţi mai apărut, ca buruienile, ticăloşilor! Cleşti şi ciocane! Sunt copleşit de mânie şi, totodată, de bucurie, încât mare minune de n-oi plesni!

— Mi-ai luat vorba din gură, Gimli, râse Legolas. Deşi eu m-aş întreba mai degrabă cum de-au apărut aici ca vinul, nu ca buruienile.

— În călătoria asta a ta multe ţi-au fost date, dar minte, nu, zise Pippin, deschizând un ochi. Ne găseşti aici, pe câmpul de izbândă, în mijlocul jafului, şi te-ntrebi cum de ne îngăduim una ca asta, când o merităm cu vârf şi îndesat. — Meritaţi? întrebă Gimli. Nu-mi vine să cred!

Călăreţii se puseră pe râs.

— Nu-i nici o îndoială, este o-ntâlnire între prieteni, zise Theoden. Aşadar, aceştia sunt cei pierduţi din oastea voastră, nu-i aşa, Gandalf? Multe minuni se mai întâmplă în zilele noastre. Câte n-am văzut, de când am plecat de-acasă! Şi-acum, iată, am în faţa ochilor mei altă seminţie din poveşti! Nu-s, oare, aceştia piticuţi, cărora unii dintre noi le zic holbytlani?

— Hobbiţi, dacă nu te superi, Domnia Ta, zise Pippin.

— Hobbiţi? întrebă Theoden. Vi s-a schimbat ciudat de mult limba, dar merge şi-aşa. Hobbiţi! Departe-i de adevăr tot ce mi s-a spus până acum.

Merry făcu o plecăciune, iar Pippin se ridică în picioare, apoi se plecă şi el mai tare.

— Eşti plin de mărinimie, Domnia Ta. Sau, cel puţin, aşa nădăjduiesc c-ar fi vorbele Măriei Tale, zise el. Şi iată, încă o minune! Am străbătut nenumărate ţinuturi de când am plecat de-acasă şi n-am mai întâlnit încă oameni care să ştie ceva despre hobbiţi.

— Neamul meu se trage de la miazănoapte, din vremuri străvechi, zise Theoden. Dar n-am să te înşel: nu ştim nici o poveste despre hobbiţi. Tot ce se vorbeşte printre noi e că, departe, peste nenumărate râuri şi coline, trăieşte seminţia piticuţilor care locuiesc în vizuinele din dunele de nisip.

Dar nu ştim vreo legendă despre isprăvile lor, căci se spune că nu fac mare lucru şi se feresc de privirile oamenilor, putând să se facă nevăzuţi cât ai zice peşte; şi că-şi schimbă vocea în triluri de păsărele. Dar se pare că se pot spune multe alte lucruri despre ei.

— Aşa e, Domnia Ta, zise Merry.

— Un lucru, rosti Theoden, n-am auzit despre ei, că scot fum din gură.

— Nu-i de mirare, îi răspunse Merry, căci e o artă cu care ne îndeletnicim doar de câteva generaţii. Primul care-a semănat cu adevărat buruiana pipei în grădinile lui a fost Tobold, Suflătorul din Corn din Valea Lungă, Meleagul de Miazăzi, prin anul 1070, după socoteala noastră. Ce vârstă avea Toby când a dat de planta asta…

— Nici nu ştii ce primejdie te paşte, Theoden, îl întrerupse Gandalf. Aceşti hobbiţi sunt în stare să stea la marginea ruinelor şi să sporovăiască despre plăcerile mesei sau fleacurile făptuite de părinţii şi bunicii şi străbunicii lor şi verii lor depărtaţi până la a noua spiţă, dacă le dai nas. Or să vină şi zile în care să stai s-asculţi istoria fumatului. Unde e Arborebărbos, Merry?

— A plecat spre miazănoapte, cred. S-a dus să ia o gură de apă limpede. Majoritatea enţilor sunt cu el la treabă, acolo.

Şi Merry făcu un semn cu mâna spre lacul din care ieşeau aburi. Iar cum priveau într-acolo, auziră un huruit şi-o răpăială depărtată, de parcă s-ar fi iscat o rostogolire de pe munte şi-un vuiet de corn triumfător.

— Şi Orthanc a rămas fără străjeri? întrebă Gandalf.

— Păi, e apă destulă, zise Merry. Dar Bîrnăzor îl păzeşte împreună cu încă vreo câţiva. Nu toţi parii şi stâlpii ăia din câmpie sunt puşi de Saruman. Bîrnăzor stă, cred, lângă stâncă, la picioarele scării.

— Da, zise Legolas, e un ent înalt acolo. Dar îşi ţine braţele pe lângă trup şi stă neclintit ca un arbore de grădină.

— E trecut de amiază, zise Gandalf, iar noi n-am mâncat din zori. Totuşi, aş dori să-l văd pe Arborebărbos cât s-o putea de repede. Nu mi-a lăsat vorbă? Ori bucatele şi sticluţa v-au şters-o din minte?

— A lăsat vorbă, zise Merry, şi ajungeam şi la asta, dar am fost împiedicat de multe altele. Mi s-a poruncit să spun că, dacă Gandalf şi Seniorul Obştii vor merge călare spre zidul de miazănoapte, au să-l găsească acolo pe Arborebărbos, care-i va primi cu bucurie. Aş mai adăuga că vor afla acolo şi bucate minunate descoperite şi alese de umilii voştri servitori.

Apoi făcu o plecăciune. Gandalf râse.

— Asta-i şi mai bine, zise el. Atunci, Theoden, vrei să pornim împreună, să-l găsim pe Arborebărbos? Trebuie să ocolim puţin, dar nu-i departe. Când o să-l vezi pe Arborebărbos, multe o să mai afli. Căci Arborebărbos e Fangorn, cel mai bătrân dintre enţi şi căpetenia lor. Iar când vei sta de vorbă cu el, vei auzi graiul cel mai vechi al tuturor vieţuitoarelor.

— Am să vin cu tine, zise Theoden. Rămas-bun, hobbiţii mei. Fie să ne-ntâlnim iar, în lăcaşul meu. Acolo vă veţi aşeza alături de mine, ca să-mi povestiţi tot ce vă pofteşte inima: faptele strămoşilor voştri nobili, de care

vă mai amintiţi; şi vom vorbi şi despre Tobold cel Bătrân şi despre ştiinţa lui despre buruieni. Rămas-bun!

Hobbiţii făcură câte o plecăciune adâncă.

— Aşadar, acesta e regele Rohanului! zise Pippin cu un glas scăzut. Ce bătrân minunat! Tare cuviincios!

Chapter 9

Lesturi si resturi

Gandalf plecă împreună cu alaiul regal spre răsărit, ca să ocolească zidurile dărâmate ale Isengardului. Dar Aragorn, Gimli şi Legolas rămaseră pe loc. Îi lăsară pe Arod şi pe Hasufel să caute iarbă de păscut, iar ei se aşezară alături de hobbiţi.

— Măi, să fie! Vânătoarea a luat sfârşit şi, până la urmă, ne-am întâlnit din nou, acolo unde nici unul dintre noi n-ar fi crezut c-o s-ajungă, zise Aragorn.

— Iar acum că mărimile s-au dus să vorbească lucruri înalte, zise Legolas, vânătorii vor putea, pesemne, să afle răspuns la propriile lor mici cimilituri. V-am luat urma până-n pădure, dar mai sunt multe despre care aş dori să ştiu adevărul.

— O groază de lucruri dorim şi noi s-aflăm despre voi, zise Merry. Ne-a spus Arborebărbos, bătrânul ent, câte ceva, dar nici pe departe cât vrem să ştim.

— Toate la vremea lor, zise Legolas. Noi am fost vânătorii, aşa că s-ar cuveni ca voi să vă spuneţi primii povestea.

— Sau ultimii, zise Gimli. O să meargă mai bine după masă. Mă doare capul; şi-i trecut de miezul zilei. Voi, trântorilor, vă puteţi spăla păcatul, dacă o să ne găsiţi şi nouă un pic din prada de care vorbeaţi. Mâncarea şi băutura ar mai plăti câte ceva din ceea ce-mi datoraţi.

— Atunci, aşa să fie, zise Pippin. Vrei să-ţi aducem aici sau într-un locşor unde să te simţi mai bine, cum ar fi în ceea ce-a mai rămas din cabana de strajă a lui Saruman, acolo, sub boltă? Noi am fost nevoiţi să mâncăm aici, afară, ca să mai aruncăm din când în când câte-o privire spre drum.

— N-aş putea zice că v-aţi omorât cu firea, spuse Gimli. Eu însă n-am să intru în casă orcească; şi nici n-am să m-ating de carnea sau de lăturile lor.

— Nici nu ţi-am cere una ca asta, zise Merry. Ni s-a aplecat şi nouă de ei, pentru tot restul vieţii. Dar în Isengard au mai fost şi alţii. Saruman a avut destulă minte ca să nu se bizuiască pe orcii lui. Îşi pusese la poartă oameni de strajă — socot că unii dintre cei mai credincioşi slujitori. În orice caz, se bucurau de multe şi primeau provizii bune.

— Şi buruiana-pipei? întrebă Gimli.

— Nu, nu cred, râse Merry. Dar asta-i altă poveste care poa' s-aştepte până după masă.

— Atunci hai să mâncăm, zise gnomul.

Hobbiţii îi conduseră pe sub boltă, până la o uşă larg deschisă din stânga, spre nişte scări. Dădeau direct într-o încăpere mare, la capătul căreia erau alte uşi mai mici. Într-o parte se aflau o plită şi-un horn. Încăperea era tăiată în stâncă şi pesemne că fusese întunecoasă, căci toate ferestrele dădeau în tunel. Dar acum intra lumina şi prin acoperişul stricat. În vatră ardeau câteva lemne.

— Am făcut un pic de foc, zise Pippin. Ne-a mai îmbărbătat în ceţurile astea. N-am prea găsit aşchii prin jur, iar vreascurile erau toate ude. Dar hornul trage bine, se pare că ajunge foarte sus, pe stâncă şi, din fericire, nu s-a înfundat. Focul e bine venit. Am să vă fac nişte pâine prăjită, pentru că, mă tem, e cam veche, de vreo trei-patru zile.

Aragorn şi tovarăşii săi se aşezară la capătul unei mese lungi, iar hobbiţii se făcură nevăzuţi printr-una dintre uşile interioare.

— E o cămară acolo; din fericire, la adăpost de năvala apei, zise Pippin, când se întoarseră încărcaţi de vase, străchini, cupe, cuţite şi tot felul de mâncăruri.

— Şi nu-i cazul să strâmbi din nas în legătură cu locul de unde vin, jupâne Gimli, adăugă Merry. Asta nu-i hrană orcească, ci omenească, după cum zice Arborebărbos. Ce doreşti: vin sau bere? E un butoiaş acolo, în cămară, bunicel tare. Iar asta-i carne sărată de porc, clasa-ntâi. Sau să vă tai şi să vă frig câteva feliuţe de slănină? Rău îmi pare că nu vă pot pune pe masă şi niscaiva verdeţuri; dar ştiţi, în ultimele zile nu prea s-au mai făcut provizii. La sfârşit nu am decât miere şi unt să vă puneţi pe pâine. Vă place?

— Ba bine că nu, zise Gimli. S-a mai tăiat ceva de pe răboj. Curând se puseră toţi trei pe-nfulecat; iar hobbiţii nu se sfiiră să mănânce şi ei a doua oară.

— Sunteţi plini de bună-cuviinţă în dimineaţa aceasta, râse Legolas. Dar, cred eu, chiar dacă n-am fi venit, voi tot v-aţi fi pus iar pe chefuit.

— Tot ce se poate, zise Pippin. De ce nu? Am cam păţit-o cu orcii şi nici n-am prea avut ce mânca în ultima vreme. De mult nu ne-am mai ospătat după pofta inimii.

— Văd că nu v-au vătămat prea tare, zise Aragorn. Arătaţi înfloritori.

— Aşa e, rosti Gimli, măsurându-i din cap până-n picioare pe deasupra cupei. V-a crescut şi vi s-a-ndesit părul de două ori mai mult, de când ne-am despărţit; şi pot să jur că v-aţi mai înălţat niţel, dacă la vârsta voastră se mai poate una ca asta! Văd că Arborebărbos nu v-a ţinut nemâncaţi.

— Nu, zise Merry. Dar enţii nu mănâncă, ci beau. Iar băutura n-ajunge să te hrănească. Or fi licorile lui Arborebărbos săţioase, dar mai simţi nevoia şi de ceva mâncare. Măcar aşa, nişte *lembas,* ca să mai avem şi altceva în burtă.

— Aţi băut din apele enţilor, nu-i aşa? zise Legolas. Atunci s-ar putea să nu-l înşele privirile pe Gimli. Stranii cântări s-au mai cântat despre licorile Fangornului!

— Multe poveşti ciudate s-au depănat despre ţinutul acela, zise Aragorn. N-am fost niciodată pe-acolo. Hai, spuneţi-mi mai multe despre el şi despre enţi.

— Enţii, zise Pippin, enţii sunt… cum să-ţi spun, sunt în primul rând altfel. Dar ochii le sunt tare ciudaţi, adăugă el, căutându-şi cu greu cuvintele, după care tăcu. Cum să-ţi spun? continuă el după o clipă. Aţi văzut deja câţiva de la depărtare — în orice caz, ei v-au văzut pe voi şi ne-au zis că sunteţi pe drum — şi cred c-o să mai vedeţi încă mulţi înainte să plecaţi de-aici. Trebuie să aveţi singuri un gând despre cum arată…

— Ei, asta-i acum! făcu Gimli. Începem povestea de la jumătate. Aş prefera o ordine firească a lucrurilor, începând cu ziua aceea ciudată când frăţia noastră s-a risipit.

— O să-ţi spunem, dacă avem timp, zise Merry. Dar mai întâi, dacă aţi terminat de mâncat, umpleţi-vă pipele şi aprindeţi-le. După care ne vom preface, măcar pentru o clipă, că suntem cu toţii iar la Bree sau în Vâlceaua Despicată.

Scoase la iveală o punguţă de piele plină de tutun.

— Avem aici o grămadă, spuse el, şi puteţi să vă luaţi cât vreţi când vom pleca. În dimineaţa aceasta ne-am ocupat, eu şi Pippin, cu scăparea mărfurilor de la scufundare. Plutesc tot felul de lucruri pe apă. Pippin a găsit două butoiaşe luate de val din cine ştie ce pivniţă sau magazie. Când le-am deschis, am văzut că erau pline cu buruiana asta a pipei, bună cum nici nu visam şi destul de bine păstrată.

Gimli luă puţin tutun, îl frecă în palmă, apoi îl trase în nări.

— E plăcut la pipăit şi miroase frumos, zise el.

— E bun, spuse Merry. Dragă Gimli, asta-i Frunză din Valea Lungă! Pe butoiaşe se vedeau cum nu se poate mai limpede însemnele lui Horublower. Cum au ajuns aici, nu-mi dau seama. Socot că pentru folosul personal al lui Saruman. N-am ştiut că a trecut fruntariile atât de departe. Dar am dat de el la ţanc, nu-i aşa?

— Aşa ar fi, zise Gimli, dacă aş avea şi-o pipă. Căci, vai, pe-a mea am pierdut-o în Moria sau poate mai-nainte. Printre prăzile voastre nu-i nici o lulea?

— Nu, mă tem că nu, spuse Merry. N-am dat de-aşa ceva nici măcar în camera străjerilor. Se pare că Saruman păstra comoara asta numai pentru el. Şi nu cred c-ar avea vreun rost să batem la uşile Orthancului să cerem o pipă. Va trebui să folosim aceeaşi lulea, aşa cum fac prietenii buni când trag în piept tutun.

— Ia stai o clipă, făcu Pippin, vârându-şi mâna în sân, de unde scoase o punguţă moale, legată cu sârmă. Am păstrat vreo două odoare la piept, care-s pentru mine la fel de preţioase ca Inelele. Uite unul dintre ele: vechea mea lulea. Şi iată încă una nouă-nouţă. Am purtat-o atâta amar de drum, nici eu nu ştiu de ce. Nu m-am aşteptat deloc să dau peste buruiana-pipei în călătoria mea, după ce mi s-a isprăvit provizia. Dar iată că a apărut la ţanc.

Îi întinse apoi lui Gimli o pipă cu muştiucul mic, dar largă şi turtită la gură.

— Se cheamă că suntem chit, nu? adăugă el.

— Chit? strigă Gimli. Preanobile hobbit, m-ai îndatorat cum nu se poate mai mult!

— Ei, eu ies la aer, să văd cum stăm cu cerul şi cu vântul, zise Legolas.

— O să venim şi noi cu tine, spuse Aragorn.

Ieşiră şi se aşezară pe o grămadă de bolovani din faţa porţii. Acum văzură valea până hăt-departe. Ceţurile se ridicau şi erau împrăştiate de vânt.

— Acum hai să ne tragem sufletul aici un pic, zise Aragorn. O să stăm de vorbă la marginea ruinelor, cum zice Gandalf, câtă vreme el îşi vede de treaba lui în altă parte. M-a cuprins o slăbiciune, aşa, cum n-am mai simţit de multă vreme.

Se înfăşură în mantia cenuşie, acoperindu-şi zalele, şi îşi întinse picioarele lungi. Apoi se lăsă pe spate şi scoase un firicel de fum pe gură.

— Ia te uită, făcu Pippin. Pas Mare, Pribeagul, s-a întors.

— Nici n-a plecat vreodată, zise Aragorn. Sunt Pas Mare, dar şi Dunadan; şi aparţin atât Gondorului, cât şi Ţinutului de Miazănoapte.

Fumară o vreme tăcuţi, scăldaţi în razele soarelui, care se revărsau pieziş în vale de dincolo de norii alburii de la apus. Legolas zăcea neclintit cu privirile la soare, fără să clipească, îngânând un cântec pentru sine. Când termină, se ridică în capul oaselor.

— Acum, haideţi! zise el. Trece timpul şi ceţurile au început să se risipească, asta dacă voi, ciudaţilor, n-o să vă înfăşuraţi cu totul în fum. Şi ce-i cu povestea aia?

— Păi, povestea mea începe când m-am trezit pe întuneric, legat fedeleş, într-o tabără orcească, zise Pippin. Staţi un pic, ce zi e azi?

— Cinci martie, după calendarul din Comitat, zise Aragorn. Pippin făcu nişte socoteli pe degete.

— Nu-s decât nouă zile, zise el. Parc-a trecut un an de când am fost luaţi ostatici. Deşi clipa aceea mi s-a părut ca un coşmar, cele trei zile care-au urmat au fost de-a dreptul îngrozitoare. Merry o să mă oprească, dacă-mi scapă ceva însemnat. N-am să intru în detalii de genul *bici, mizerie, duhoare* şi tot felul de lucruri de-astea. Nu suport nici să-mi amintesc.

Se puse pe povestit despre ultima bătălie a lui Boromir şi despre marşul orcilor de la Emyn Muil, până în pădure. Ceilalţi dădeau din cap de fiecare dată când li se adevereau bănuielile.

— Iată câteva dintre odoarele pe care le-aţi făcut pierdute, zise Aragorn. Cred c-o să fiţi fericiţi să le luaţi înapoi.

Îşi desfăcu cingătoarea pe sub mantie şi scoase două cuţite crestate.

— Ia te uită, făcu Merry. Nu nădăjduiam să le mai văd vreodată. Am crestat cu ale mele ceva orci; dar mi le-a luat Ugluk. Ce se mai bucura! La început, mi s-a părut că avea de gând să mă înjunghie, dar le-a azvârlit, de parcă l-ar fi fript la degete.

— Şi uite şi paftaua ta, Pippin, zise Aragorn. Am păstrat-o cu sfinţenie, căci e un lucru foarte preţios.

— Ştiu, spuse Pippin. Mi s-a rupt inima s-o las acolo, dar n-am avut încotro.

— Aşa e, îi răspunse Aragorn. Numai cel cu mâinile legate nu-şi azvârle odoarele în vreme de restrişte. Ai făcut foarte bine.

— Felul în care ţi-ai tăiat legăturile de la mâini a fost iară o treb'şoară pe cinste, zise Gimli. Aţi avut noroc, dar aţi şi tras foloase de pe urma lui cu vârf şi-ndesat, cum se spune.

— Şi ne-aţi pus pe gânduri, nu glumă, zise Legolas. Eu unul am crezut că v-au crescut aripi.

— Din păcate, nu ne-au crescut, spuse Pippin. Dar voi n-aveaţi cum să ştiţi de Grishnakh.

Se cutremură şi nu mai zise nimic, lăsându-l pe Merry să povestească despre clipele acelea îngrozitoare, despre mâinile ca nişte labe, răsuflarea fierbinte şi încleştarea înfricoşătoare a braţelor păroase ale lui Grishnakh.

— Tot ce-mi spuneţi despre orcii din Barad-dur, Lugburz, cum îi zic ei — mă nelinişteşte, zise Aragorn. Seniorul Întunecimii ştia şi-aşa prea multe; la fel şi slujitorii lui. Iar Grishnakh, e limpede, a trimis câteva mesaje peste râu, după cearta dintre ei. Ochiul Roşu o să se îndrepte către Isengard. Dar, în orice caz, Saruman a căzut singur în groapa pe care-a săpat-o pentru alţii.

— Da, cine-o câştiga n-o să aibă cine ştie ce viitor, zise Merry. A început să-i meargă prost din clipa în care au pus orcii piciorul în Rohan.

— Noi l-am zărit pe ticălosul ăsta bătrân, zise Gimli. Cel puţin aşa ne-a lăsat Gandalf să înţelegem. S-a întâmplat la marginea pădurii.

— Când? întrebă Pippin.

— Acum cinci nopţi, zise Aragorn.

— Ia să vedem, spuse Merry, ce făceam acum cinci nopţi: aici ajungem la o parte a povestirii despre care nu ştiţi nimic. L-am întâlnit pe Arborebărbos în dimineaţa de după bătălie şi-am înnoptat în Sala Izvoarelor, una dintre casele lui enţeşti. A doua zi ne-am dus la Divanul Ent, o adunare de-a lor, adică unul dintre cele mai ciudate lucruri pe care le-am văzut în viaţa mea. A durat două zile, iar noi ne-am petrecut nopţile cu un ent pe nume Bîrnăzor. Apoi, târziu, în după-amiaza celei de-a treia zile a divanului lor, enţii au izbucnit. Era uluitor. Pădurea era cuprinsă de încordare, de parcă fierbea în ea o vijelie îngrozitoare. Şi care se dezlănţuise brusc. Să-i fi auzit cum cântau, în timp ce mărşăluiau.

— Dacă-i auzea Saruman, şi-ar fi luat picioarele la spinare şi-ar fi acum la sute de leghe de-aici, zise Pippin.

Chiar de-i Isengardul tare şi puternic, rece ca piatra şi pustiit,
Tot porni-vom la război, să croim stânca, să fărâmăm poarta.

Ba mai mult. Mare parte din cântul lor nu avea cuvinte şi era ca un vuiet de corn şi de tobe. Te prindea pe dată. Dar am crezut că nu era decât un marş şi-atât; până am ajuns aici. Abia atunci mi-am dat seama de însemnătatea lui.

Am trecut ultima creastă în Nan Curunir după căderea nopţii, continuă Merry. Atunci am avut pentru prima oară simţământul că Pădurea însăşi venea pe urmele noastre. Mi se părea că trăiesc un vis enţesc, dar şi Pippin a observat acelaşi lucru. Eram amândoi înspăimântaţi. Dar nu ne-am putut dumiri ce se întâmplă, decât mai târziu. Era vorba de huorni, sau cel puţin aşa-i numeau enţii în „limba scurtă". Arborebărbos nu vrea să vorbească prea mult despre ei, însă cred că sunt enţi care s-au schimbat aproape cu totul în arbori, fie şi numai ca înfăţişare. Stau în pădure sau la poalele ei împrăştiaţi, fără să facă vreun zgomot, veghind fără încetare asupra copacilor; cred însă că în inima văilor întunecoase sunt sute şi mii. Au o mare putere şi se pare că se pot învălui în umbră: e foarte greu să-i vezi când se mişcă. Dar o fac. Se pot mişca foarte repede, dacă se supără. Stai liniştit şi te uiţi la cele din jur sau asculţi vâjâitul vântului şi te trezeşti în mijlocul unei păduri, cu arborii mişunând în jurul tău. Încă au glasuri şi pot vorbi cu enţii — de aceea li se spune huorni, zice Arborebărbos, — însă au devenit ciudaţi şi sălbatici. Sunt primejdioşi. Mi-ar îngheţa sângele în vine dacă m-aş întâlni cu ei, fără să fie enţii prin preajmă, ca să-i supravegheze.

Pe la începutul nopţii ne-am târât într-o râpă de la capătul de sus al Văii Vrăjitorului, împreună cu enţii urmaţi de huornii foşnitori.

Nu-i vedeam, fireşte, dar văzduhul era plin de trosnete. Noaptea era înnorată şi întunecată. De îndată ce au părăsit colinele, au început să se mişte foarte repede şi făceau un zgomot ca fâşâitul vântului. Luna nu se ivise dintre nori şi nu mult după miezul nopţii în partea de miazănoapte a Isengardului apăruse o pădure înaltă. Nici urmă de vrăjmaşi, şi nimeni nu dădea vreun semn. Singurul lucru demn de luat în seamă era o lumină la o fereastră de sus, din turn.

Arborebărbos cu încă vreo câţiva enţi şi-au continuat ocolişul către porţile mari. Pippin şi cu mine eram pe umerii lui Arborebărbos şi îl simţeam tremurând de încordare. Dar chiar şi când sunt stârniţi, enţii ştiu să fie atenţi şi răbdători. S-au oprit şi au rămas neclintiţi ca stâncile, răsuflând şi ascultând.

Apoi, dintr-o dată, s-a produs un zgomot. Goarnele răsunau şi ecoul se izbea de zidurile Isengardului. Am crezut că ne-au descoperit şi că urma să

înceapă bătălia. Dar nici vorbă! Toţi oamenii lui Saruman plecau mărşăluind. Nu ştiu mare lucru despre războiul ăsta, nici despre Călăreţii din Rohan, dar Saruman, se pare, voia să-l termine pe rege şi pe toţi oamenii săi, dându-le o ultimă lovitură. A golit Isengardul. I-am văzut pe vrăjmaşi plecând — şiruri nesfârşite de orci şi trupe întregi încălecând pe lupi uriaşi. Mai erau şi batalioane de oameni. Mulţi purtau torţe şi le-am văzut chipurile în lumina flăcărilor. Cei mai mulţi erau oameni obişnuiţi, destul de înalţi, cu părul negru, încruntaţi, dar fără să-mi pară o întruchipare a răului. Însă mai erau unii urâţi foc: de înălţimea unui om, dar cu chip livid, o spurcăciune cu ochi saşii, răutăcioşi. Cum să vă spun, mi-a venit în minte imediat omul ăla din Bree, venit de la Miazăzi; numai că acela nu semăna atât de mult cu orcii.

— Şi mie mi-au amintit de el, zise Aragorn. Am avut de-a face în Văgăuna lui Helm cu aceşti pe-jumătate-orci. Acum e clar că omul de la Miazăzi era o iscoadă de-a lui Saruman; însă nu ştiu dacă lucra numai pentru Saruman sau şi pentru Călăreţii Negri. Cu făpturile astea ale răului e tare greu să-ţi dai seama când sunt cinstite şi când se trădează unele pe altele.

— Ei, şi dacă-i socotim pe toţi, trebuie să fi fost vreo zece mii, până la urmă, zise Merry. Le-a trebuit o oră să iasă pe poartă.

O parte au luat-o pe drumul larg, către Vaduri, alţii s-au întors şi-au pornit spre soare-răsare. Cam la o milă depărtare, unde râul curge printr-un canal foarte adânc, fusese durat un pod. Dacă v-aţi ridica, l-aţi vedea. Cântau cu toţii cu glasuri aspre şi râdeau, făcând o larmă cumplită. M-am gândit atunci că pricina Rohanului e tare întunecată. Dar Arborebărbos nu s-a clintit. A zis: „Cu Isengardul am treabă la noapte, cu bolovani şi pietre!" Dar, deşi nu vedeam ce se întâmplă pe întuneric, cred că huornii începuseră să se mişte spre miazăzi, imediat după ce porţile fuseseră iar închise. Cred că aveau ce aveau cu orcii. Până în zori, erau în vale; sau, în orice caz, se aşternuse acolo o umbră prin care nu se zărea nimic.

Îndată ce Saruman şi-a îndepărtat toată oştirea, a venit rândul nostru. Arborebărbos ne-a lăsat jos, s-a îndreptat spre poartă şi a început să bată şi să-l strige pe Saruman. Nu i-a răspuns nimeni, dar de pe ziduri s-au pornit săgeţile şi bolovanii. Dar asemenea arme sunt fără rost când e vorba de enţi. Nu le plac, desigur, şi îi scot din sărite, ca nişte muşcături de purice. Dar poţi să tragi cu săgeţi în ei ca-ntr-o perniţă cu ace, fără să le pricinuieşti cine ştie ce rău. Întâi, că nu pot fi otrăviţi. Al doilea, au pielea mai groasă ca scoarţa de copac. E nevoie de o lovitură zdravănă de topor, ca să-i răneşti cu adevărat. Nu le plac topoarele. Dar e nevoie de mulţi tăietori de lemne ca să ataci un ent, căci unul singur nu mai are cum să lovească şi-a doua oară. Făpturile acestea zdrobesc fierul dintr-un pumn, ca pe o bucată de plută.

După ce l-au străpuns câteva săgeţi, Arborebărbos a început să se înfierbânte, să devină „pripit", după cum ar zice el. A mârâit măreţ, *hum-hum,* şi-ndată s-au apropiat cu paşi mari vreo zece enţi. Un ent furios e ceva înspăimântător. Îşi încleştează degetele de la mâini şi de la picioare de

stâncă şi-o fărâmă, ca pe o coajă de pâine. Parcă te uitai la mişcarea unor rădăcini uriaşe vreme de o sută de ani adunată într-o clipă. Se apucaseră cu toţii să împingă, să tragă, să sfâşie, să scuture şi să lovească; în cinci minute de trosnete şi bubuituri, porţile acestea uriaşe zăceau ţăndări la pământ. Iar vreo câţiva începuseră deja să roadă zidurile, ca iepurii într-o carieră de nisip. Nu-mi dau seama ce-o fi crezut Saruman că se întâmplă, dar, în orice caz, nu ştia cum să se descurce în faţa unui asemenea atac. Bineînţeles, s-ar putea ca puterile lui vrăjitoreşti să mai fi scăzut în ultimul timp; oricum, cred că nu-l prea trăgea inima, n-a avut destul curaj aşa, singur, încolţit aici, fără o mulţime de sclavi, unelte şi alte chestii de-astea, mă-nţelegi. E cu totul altfel decât Gandalf. Mă-ntreb cum de i-o fi mers faima atât, când cred că singurul lui merit, în sensul ăsta, e că a rămas în Isengard.

— Nu, zise Aragorn. Cândva a fost pe măsura faimei sale. Ştia foarte multe, avea o gândire bună, iar mâinile sale făceau minuni; şi avea putere asupra celorlalţi. Pe înţelepţi izbutea să-i convingă, iar pe cei săraci cu duhul îi îmblânzea cât ai zice peşte. Sunt sigur că mai are şi-acum puterea asta. Nu sunt mulţi pe Pământul de Mijloc care să scape în cazul în care ar fi lăsaţi singuri să stea de vorbă cu el, chiar dacă a suferit o înfrângere. Poate unul ca Gandalf, Elrond sau Galadriel, acum, că şi-a dat pe faţă răutatea; dar de alţii, mă-ndoiesc.

— Enţii nu mai pot fi îmbrobodiţi, zise Pippin. Se pare că i-a tras în piept o dată, dar acum, s-a zis. Oricum, el nu i-a înţeles şi a făcut marea greşeală să nu-i bage în seamă. N-a avut nici un plan cu ei şi nici n-a mai avut timp să-şi facă vreunul, când s-au pus pe treabă. Cum a-nceput atacul, puţinii şobolani rămaşi în Isengard au ţâşnit care-ncotro prin găurile făcute de enţi. Pe oameni i-au lăsat să plece, după ce i-au luat la întrebări. Aşa au şters-o vreo douăzeci-treizeci. Dar nu cred c-a scăpat nici un orc, mare sau mic. Şi asta datorită huornilor; Isengardul era înconjurat de o adevărată pădure când a-nceput atacul. Şi nici cei care-au luat-o pe vale n-au avut altă soartă.

Când enţii au reuşit să facă praf mare parte din zidurile de miazăzi, iar ceea ce rămăsese din oamenii lui îşi luaseră tălpăşiţa, Saruman a fugit şi el cuprins de grijă. Se pare că era la poartă când am sosit noi; cred că ieşise să vadă plecarea oştirii lui minunate. Când enţii au dat buzna în cetate, a şters-o iute. La-nceput, nu l-au văzut. Dar noaptea s-a luminat de stele, îndeajuns pentru enţi să vadă, şi Bîrnăzor a scos un chiot: „Ucigaşul de arbori, ucigaşul de arbori!" Bîrnăzor e o făptură delicată, dar îl urăşte mai abitir ca alţii pe Saruman, pentru că ai lui au suferit crunt de pe urma securilor orceşti. Aşa că a sărit pe cărarea dinspre poarta interioară. Iar el, dacă-i stârnit, aleargă mai iute ca vântul. A văzut o siluetă abia desluşită fugind printre umbrele lăsate de coloane, care aproape că ajunsese la poalele scărilor de la intrarea în turn. Dar până acolo era un fleac pentru Bîrnăzor. Acesta era atât de îndârjit, încât a fost la doi paşi de el când Saruman s-a strecurat pe uşă. După ce-a ajuns teafăr în Orthanc, n-a mai trecut mult şi Saruman şi-a pus pe roate maşinăria lui nepreţuită. În timpul acesta, intraseră mulţi enţi în Isengard: unii îl urmaseră pe Bîrnăzor, alţii

dăduseră buzna dinspre miazănoapte şi răsărit; umblau de colo-colo şi distrugeau tot ce-ntâlneau în cale. Deodată au ţâşnit flăcări şi fum infect; toate gurile de aerisire au început să bolborosească şi să scuipe foc. Mulţi enţi au fost pârliţi şi s-au umplut de băşici. Unul dintre ei, Os de Fag, parcă aşa îl chema, un ent înalt şi arătos, a fost împresurat într-o izbucnire de foc şi-a ars ca o torţă. Cumplit tablou! Asta i-a scos pe toţi din minţi. Crezusem înainte că erau stârniţi. Da' de unde! Abia atunci mi-am dat seama ce înseamnă asta cu adevărat. Era ceva de necrezut. Se porniseră să huruie, să bubuie şi să tropăie până ce şi pietrele au început să crape şi să se prăbuşească numai la auzul lor. Merry şi cu mine ne-am aruncat la pământ şi ne-am acoperit urechile cu mantiile. Enţii dădeau ocol Orthancului cu paşi mari, vuind ca vijelia, distrugând stâlpii, provocând rostogoliri de bolovani, azvârlind lespezile uriaşe prin aer, ca pe nişte frunze. Turnul se afla în mijlocul unui ciclon. Am văzut stâlpi de fier şi blocuri de zid ţâşnind la sute de picioare în sus, izbindu-se de ferestrele Orthancului. Dar Arborebărbos nu şi-a pierdut capul. Din fericire, nu suferise nici o arsură. Nu voia ca ai lui să se vatăme în furia care-i apucase şi nici ca Saruman să-i scape prin vreo spărtură, în hărmălaia iscată. Mulţi dintre enţi se izbeau de stânca Orthancului; dar n-au putut-o nărui, pentru că era foarte netedă şi tare. Probabil că avea în ea ceva fermecat încă înainte de venirea lui Saruman aici. Oricum, n-au reuşit nici măcar s-o zgârie sau s-o crape; n-au făcut decât să se vatăme şi să se rănească. Atunci, Arborebărbos a intrat în cerc şi-a început să strige. Glasul Iui puternic răsuna peste toată larma aceea. Deodată, s-a lăsat o linişte mormântală. Atunci, de sus, de la o fereastră din turn, am auzit cu toţii un hohot ascuţit de râs. La asta enţii au făcut un lucru tare ciudat. Dacă până atunci dăduseră pe dinafară, acum au devenit neînduratori, reci ca gheaţa şi foarte liniştiţi. Au plecat din câmpie şi s-au strâns în jurul lui Arborebărbos, unde-au rămas neclintiţi. A început să le vorbească pe limba lor; cred că le dezvăluia un plan pe care îl clocise de mult în ţeasta lui bătrână. Apoi s-au făcut pur şi simplu nevăzuţi, fără zgomot, în lumina cenuşie. între timp, se arătau zorile.

Cred că şi-au pus străjeri de veghe în turn, dar erau atât de bine ascunşi de umbre şi nu făceau nici o mişcare, încât nu-i vedeam. Ceilalţi au luat-o către miazănoapte. în ziua aceea şi-au făcut de lucru şi nu i-am văzut deloc. Am fost singuri aproape tot timpul. Era o zi mohorâtă. Am umblat un pic de colo-colo, deşi ne-am ţinut departe de ferestrele Orthancului, cât am putut de mult; ni se părea că ne ameninţă. Mare parte din timp am căutat ceva de mâncare. Apoi am stat şi-am vorbit, întrebându-ne ce se întâmpla la miazăzi, în Rohan, şi ce s-o fi ales de restul frăţiei noastre. Din când în când, auzeam în depărtare huruitul pietrelor în cădere şi ecou de zgomote înfundate printre coline.

După-amiază am pornit-o în jurul cercului şi ne-am dus să vedem ce se petrecea. La capătul văii era o pădure umbroasă de huorni. La fel şi dincolo de zidul de la miazănoapte. Nu îndrăzneam să intrăm. Dar înăuntru se auzea zgomot de lucru intens. Enţii şi huornii săpau puţuri şi şanţuri adânci

şi făceau heleştee şi baraje în care adunau toate apele Isenului şi toate izvoarele şi pâraiele pe care le găsiseră. I-am lăsat să-şi continue treaba.

Când s-a-nserat, Arborebărbos s-a întors la poartă. Îngâna şi bubuia aşa, pentru sine, şi părea încântat. S-a oprit şi şi-a întins braţele lungi şi picioarele, apoi a tras aer adânc în piept. L-am întrebat dacă e obosit.

„Obosit? a zis el. Obosit? Nu, în nici un caz. Dar am înţepenit. Simt nevoia de-o duşcă bună din Scăldătoarea Enţilor. Am muncit din răsputeri; astăzi am spart mai multă piatră şi-am scormonit pământul cum n-am mai făcut-o de ani de zile. Dar suntem aproape gata. Când s-o lăsa noaptea, nu zăboviţi pe lângă poarta asta şi nici în vechiul tunel! S-ar putea să se reverse apa pe acolo şi, la început, va veni vijelioasă, până când o să spele toată scârboşenia lui Saruman. După aceea Isenul va putea să curgă iar limpede şi curat.

A început apoi să mai dărâme câte-o bucată din zid, aşa, ca să se simtă bine.

Tocmai ne întrebam unde era mai bine să ne întindem să închidem un ochi, când s-a întâmplat cel mai ciudat lucru dintre toate. Dinspre drum ne-a ajuns la ureche zgomot iute de copite. Merry şi cu mine am amuţit, iar Arborebărbos s-a ascuns în umbrele de sub boltă. Deodată s-a arătat un cal mare care se apropia cu tropot, ca o străfulgerare argintie. Era deja întuneric, dar i-am văzut bine chipul călăreţului: părea că străluceşte, iar veşmintele îi erau cu totul şi cu totul albe. N-am făcut decât să mă ridic în capul oaselor şi să mă holbez la el cu gura încleştată. Am încercat să strig, însă n-am fost în stare. Dar, oricum, n-a fost nevoie, căci s-a oprit alături şi şi-a coborât privirile spre noi. „Gandalf!" am zis într-un târziu, dar glasul meu era doar o şoaptă. Credeţi cumva că mi-a zis „Salut, Pippin! Ce surpriză plăcută!"? Nu, nicidecum! Mi-a zis: „Scoală-te de-acolo, bă, prostovanul lui Took! Pe legea mea, unde e Arborebărbos printre ruinele astea? Am nevoie de el. Şi asta foarte repede!"

Arborebărbos i-a auzit glasul şi a ieşit la iveală din umbră, cât ai zice peşte. Întâlnirea lor a fost ciudată. M-a mirat că nici unul dintre ei nu părea deloc uluit! Era clar că Gandalf se aştepta să-l găsească pe Arborebărbos aici, iar Arborebărbos pesemne de-aia se tot foise pe la poartă, ca să-l întâlnească. Îi povestisem bătrânului ent totul despre Moria. Dar mi-am amintit atunci că ne-a privit cam ciudat. Socot că se întâlnise cu Gandalf sau avea veşti de la el, dar nu voia să ne spună aşa, pe fugă. „Nu te pripi" este vorba lui; dar nimeni, nici măcar elfii nu vorbesc prea multe despre mişcările lui Gandalf, câtă vreme nu e el de faţă. „Hmm! Gandalf! a zis Arborebărbos. Mă bucur c-ai venit. Lemnul şi apa, buşteanul şi piatra, pe toate le pot stăpâni; dar aici avem de-a face cu un vrăjitor." „Arborebărbos, rosti Gandalf. Am nevoie de ajutorul tău. Ai făcut multe, dar îţi cer şi mai multe. Am de stăpânit vreo zece mii de orci." Apoi cei doi s-au depărtat şi-au ţinut sfat într-un colţ. Trebuie să i se fi părut tare pripită întâlnirea aceasta lui Arborebărbos, căci Gandalf era foarte grăbit şi l-am auzit tunând rău de tot, până să se depărteze. Nu erau decât la câteva minute distanţă de noi.

Apoi Gandalf s-a întors. Părea uşurat, aproape vesel. Abia atunci ne-a spus că se bucura că ne vede. „Dar unde-ai fost, Gandalf? am strigat eu. I-ai văzut pe ceilalţi?" „Unde-am fost, unde n-am fost, acum m-am întors, mi-a răspuns în felul lui personal. Da, m-am întâlnit cu unii dintre ei. Să lăsăm, însă, pentru moment, veştile. E o noapte primejdioasă şi trebuie s-o iau la galop. Dar s-ar putea ca zorile să fie mai strălucitoare; şi dacă va fi aşa, ne vom întâlni din nou. Aveţi grijă de voi şi nu vă apropiaţi de Orthanc! Rămas-bun!" Arborebărbos a căzut pe gânduri după plecarea lui Gandalf. Aflase, de bună seamă, o mulţime de lucruri într-un timp scurt şi acum le rumega. S-a uitat la noi şi a zis: „Hmm, văd că nu sunteţi chiar aşa pripiţi cum îmi închipuiam. Mi-aţi spus mai puţine decât aţi fi putut şi nu mai mult decât se cuvenea. Hmm, am cam aflat câte ceva. Ei, dar acum Arborebărbos trebuie să se pună iar pe treabă."

Înainte să plece, am reuşit să-i smulgem câteva veşti, care însă nu ne-au plăcut deloc. Deocamdată însă ne-am gândit mai mult la voi trei, decât la Frodo şi la Sam sau la bietul Boromir. Pentru că am înţeles că se purta o bătălie sau, în orice caz, urma să se poarte, iar voi eraţi amestecaţi şi teama era că n-o să mai ieşiţi nevătămaţi din ea. „Huornii vor fi de mare ajutor", a zis Arborebărbos. Apoi a plecat şi nu l-am mai văzut până în dimineaţa aceasta.

— Era noaptea târziu, continuă Pippin. Ne întinseserăm pe o grămadă de bolovani şi nu vedeam nimic. Ceaţa sau umbrele acoperiseră totul înjur, ca o pătură uriaşă. Aerul părea greu, pâclos; şi răsuna de trosnete şi de murmure. Cred că treceau alte sute de huorni ca să dea o mână de ajutor în bătălie. Mai târziu s-a iscat un bubuit puternic de tunet departe la miazăzi şi fulgerele au brăzdat Rohanul. Din când în când, vedeam culmile munţilor la mile depărtare, cum ţâşneau brusc în alb-negru şi apoi dispăreau. Şi îndărătul nostru se auzeau zgomote ca de tunet printre coline, însă altfel decât celelalte. Valea răsuna, din când în când, de ecouri.

Trebuie să fi fost cam pe la miezul nopţii, când enţii au dărâmat stavilele şi au descătuşat apele printr-o spărtură din zidul de miazănoapte peste Isengard. Negura huornilor dispăruse şi bubuitul de tunet se depărtase. Luna scăpata îndărătul munţilor de la apus. Isengardul începea să fie năpădit de pârâiaşe negre, şerpuitoare, şi de bălţi. Scânteiau în bătaia ultimelor raze de lună revărsate peste câmpie. Din când în când, apele se scurgeau prin gurile de aerisire sau prin alte găuri şi izbucneau nori de aburi şuierând. Fumul se ridica valuri-valuri. Se auzeau bubuituri şi izbucneau flăcări. Spre cer se înălţa o spirală uriaşă de aburi înconjurând Orthancul, până începu să semene cu un pisc înnorat, clocotitor pe dinăuntru şi luminat de razele lunii de deasupra. Şi apa nu se mai termina, până când, la urmă, Isengardul arăta ca o cratiţă uriaşă, fierbând şi bolborosind.

— Am văzut un nor de fum şi de abur dinspre miazăzi noaptea trecută, când am ajuns la gurile de la Nan Curunir, spuse Aragorn. Ne-am temut ca

nu cumva Saruman să clocească cine ştie ce altă vrăjitorie ticăloasă împotriva noastră.

— Nu el, zise Pippin. Pesemne că-n vremea aceea se îneca în fum şi îi pierise râsul cu totul. Spre dimineaţa zilei de ieri, apa se scursese prin toate găurile şi se iscase o ceaţă groasă. Noi ne-am adăpostit în încăperea asta a străjerilor. Şi eram tare înfricoşaţi. Lacul începuse să se reverse prin vechiul tunel, iar apa se înălţa pe trepte. Am crezut că aveam să fim prinşi, ca orcii într-o vizuină; dar am găsit o scară în spirală îndărătul cămării, care ducea în vârful arcadei. A fost un chin să ieşim, căci culoarul crăpase şi era astupat de pietre prăbuşite, până aproape de capăt. Acolo, sus, am stat deasupra întinderilor de apă şi-am privit la scufundarea Isengardului. Enţii nu conteneau să reverse tot mai multă apă, până când toate focurile s-au potolit şi fiecare văgăună a fost inundată. Ceţurile se adunaseră şi se ridicau, ca umbrela uriaşă a unui nor.

Trebuie să fi fost la o înălţime de peste o milă. Seara a apărut un curcubeu pe deasupra colinelor de răsărit; şi-atunci, apusul s-a acoperit de o burniţă densă pe povârnişurile munţilor. Se aşternuse o tăcere deplină. în depărtare, urlau câţiva lupi a jale. Enţii s-au oprit târziu, noaptea, şi au repus Isenul pe făgaşul lui. Aşa s-a terminat totul.

— De-atunci apa a început iar să scadă. Trebuie să fie scurgeri pe undeva, prin pivniţele de dedesubt. Cel puţin aşa cred. Dacă Saruman îşi arunca privirile afară de la vreo fereastră de-a lui, totul trebuia să i se pară o harababură înspăimântătoare. Ne-am simţit tare singuri. În toată ruina asta nu era nici măcar un ent la vedere, cu care să stăm de vorbă. Ne-am petrecut noaptea sus, deasupra boltei. Era frig, umezeală şi n-am închis un ochi. Aveam simţământul că se putea întâmpla oricând orice. Saruman mai e şi-acum în turnul său. Noaptea era străbătută de un zgomot, ca vântul care trecea pe vale. Cred că enţii şi huornii care fuseseră plecaţi se întorseseră; dar unde fuseseră până atunci nu ştiu. Am coborât în dimineaţa ceţoasă şi umedă şi-am privit iar în jur, dar n-am văzut pe nimeni. Cam atâta am avut de povestit. Acum se pare că-i linişte şi pace, după toată zarva aia. Şi parcă mai multă speranţă, o dată ce s-a întors Gandalf. Aş putea chiar să dorm.

O vreme rămăseseră cu toţii tăcuţi. Gimli îşi umplu iar pipa.

— Un singur lucru mă nedumereşte, zise el, aprinzându-şi-o cu iasca şi amnarul. Limbă de Vierme, l-ai spus lui Theoden că e cu Saruman. Cum a ajuns acolo?

— O, am uitat de el, zise Pippin. Abia în dimineaţa asta a venit. Tocmai făcusem focul şi mâncasem ceva, când Arborebărbos şi-a făcut iar apariţia. L-am auzit afară bolborosind şi strigându-ne. „Am trecut pe-aici să văd cum vă ospătaţi, flăcăi, a zis el, şi să vă aduc nişte veşti. Huornii s-au întors. Toate-s bune; oho-hooo! chiar că-s bune! a râs apoi, plesnindu-şi coapsele. Nu mai e nici un orc în Isengard, nici o secure! Şi înainte să treacă ziua asta, o s-avem oaspeţi de la miazăzi pe care-o să vă bucuraţi să-i vedeţi." Nici n-apucase bine să ne spună asta, că am şi auzit tropot de copite pe

drum. Ne-am repezit afară, dinaintea porţilor, iar eu m-am oprit şi m-am uitat atent, aşteptând în sinea mea să-i văd pe Pas Mare şi pe Gandalf apropiindu-se în fruntea unei oştiri. Dar din ceţuri a apărut un om pe-o mârţoagă bătrână şi vlăguită; bărbatul însuşi părea o făptură stranie şi pocită. Era singur. Era atât de tulburat, încât la început n-a părut să ne observe. Când ne-a văzut, a scos un strigăt şi a-ncercat să se întoarcă şi să fugă. Dar Arborebărbos a făcut trei paşi mari spre el şi-a-ntins braţul lung şi l-a luat din şa. Calul s-a ridicat speriat în două picioare, iar el s-a târât la pământ. A zis că e Grima, prietenul şi sfetnicul regelui, şi că a fost trimis de Theoden cu o vorbă însemnată pentru Saruman. „Nimeni n-ar cuteza să vină călare pe câmpia plină de orci, a zis el, aşa că m-a trimis pe mine. Şi-am trecut prin multe primejdii; sunt hămesit şi vlăguit. Am fugit spre nord, alături cu drumul, hăituit de lupi."

Am văzut cum îl privea pieziş pe Arborebărbos şi-am zis în sinea mea „Mincinosule!" Arborebărbos s-a uitat la el lung şi molcom, după cum i-e felul, vreo câteva minute, până arătarea aia şuie a început să se foiască la pământ. Apoi a zis într-un târziu: „Ha! hmm! te-aşteptam, Limbă de Vierme." La acest nume, arătarea a tresărit. „Gandalf a ajuns aici înaintea ta. Aşa că ştiu despre tine tot şi ştiu şi ce am de făcut. Pune-i pe toţi şobolanii în aceeaşi capcană, mi-a spus Gandalf. Şi-aşa voi face. Acum eu sunt stăpânul Isengardului şi Saruman e ferecat în turn. Iar tu poţi să te duci acolo, să-i transmiţi câte vorbe pofteşti!" „Lasă-mă, lasă-mă! a zis Limbă de Vierme. Ştiu drumul!" „Da, ştii drumul, nici nu mă îndoiesc, a spus Arborebărbos. Dar lucrurile s-au mai schimbat câte puţin pe-aici. la du-te să vezi!" L-a lăsat pe Limbă de Vierme să plece. Ticălosul a trecut şchiopătând pe sub bolţi până a ajuns în cerc şi-a văzut toate apele care se aşterneau între el şi Orthanc. Apoi s-a întors către noi. „Lăsaţi-mă să plec! a schelălăit el. Lăsaţi-mă să plec! Vorbele mele sunt acum fără rost!" „Aşa e, a zis Arborebărbos. Dar ai de ales: să rămâi cu mine până sosesc Gandalf şi stăpânul tău sau să treci apele. Ce-alegi?" La auzul numelui stăpânului său, omul s-a cutremurat şi şi-a pus un picior în apă; şi l-a scos însă iute. „Nu ştiu să înot", a zis el. „Apa nu-i adâncă, i-a spus Arborebărbos. E murdară, dar n-o să păţeşti nimic, Limbă de Vierme. Hai, du-te odată!" Şi astfel, ticălosul a zbughit-o în apă. Îi ajungea aproape până la gât înainte să-mi dispară din priviri. Ultima oară l-am văzut agăţându-se de un butoi dogit sau de un buştean. Dar Arborebărbos s-a luat după el, ca să-i vegheze călătoria. „A intrat, până la urmă, a zis el după ce s-a întors. L-am văzut târându-se pe scări, ca un şobolan murdar. Mai e cineva în turn, căci o mână l-a tras înăuntru. Aşa c-a ajuns şi nădăjduiesc c-a fost întâmpinat aşa cum îşi doreşte. Acum trebuie să mă duc să mă spăl de noroi. Sunt la miazănoapte, dacă mă caută cineva. Aici nu găseşti strop de apă curată, bună de băut sau de scăldat pentru enţi. Aşa că o să vă las pe voi, flăcăi, să vegheaţi porţile şi să-i întâmpinaţi pe cei ce vor sosi. Băgaţi de seamă, va veni Seniorul Câmpiilor din Rohan! Trebuie să-l primiţi cum ştiţi mai bine. Oştenii lui au avut o înfruntare mare cu orcii. Voi cunoaşteţi, poate mai bine ca enţii,

cuvintele potrivite unui asemenea domn. Pe vremea mea, erau mulţi seniori pe câmpiile verzi, dar nu le-am învăţat niciodată vorba şi numele. Sigur le va fi foame de hrană omenească; socot că ştiţi despre ce-i vorba. Aşa că, dacă puteţi, căutaţi ceva potrivit pentru un rege." Aşa se termină povestea. Deşi aş vrea să ştiu şi eu cine-i acest Limbă de Vierme. Chiar a fost sfetnicul regelui?

— Da, a fost, zise Aragorn. Dar şi iscoada lui Saruman şi slujitor în Rohan. Şi-a meritat soarta. Cred că vederea ruinelor a ceea ce credea el că-i atât de puternic şi de măreţ l-a pedepsit cu vârf şi-ndesat. Mă tem însă că-l aşteaptă lucruri şi mai rele.

— Da, aşa e, căci nu cred că Arborebărbos l-a trimis în Orthanc din cumsecădenie, zise Merry. Părea destul de mulţumit şi răutăcios şi îşi râdea în barbă când a plecat să se scalde şi să bea apă. După aceea ne-am ocupat de căutat bunuri plutitoare pe apă şi de scotocit. Am găsit vreo două-trei cămări prin apropiere, deasupra nivelului apelor. Dar Arborebărbos şi-a trimis câţiva enţi care-au scos tot de-acolo. „Avem nevoie de hrană omenească pentru douăzeci şi cinci de persoane", au zis ei. Asta înseamnă că cineva v-a numărat atent, înainte să sosiţi. Voi trei, e limpede, urma să mergeţi cu feţele înalte. Dar, vă spun eu, nu v-aţi fi ospătat mai bine. Am păstrat aceleaşi bunătăţi, vă dau cuvântul meu. Ba aici a fost mai bine, căci lor nu le-am trimis de băut. „Şi ceva băutură?" i-am întrebat eu pe enţi. „E destulă apă în Isen, mi-au răspuns. E bună şi pentru oameni, şi pentru enţi." Dar nădăjduiesc că vor avea destul timp să pregătească licori de-ale lor din izvoarele de munte şi, când s-or întoarce, o să-i vedem lui Gandalf barba cârlionţată. După plecarea enţilor, ne-am simţit obosiţi şi înfometaţi. Dar nu ne-am plâns; truda noastră fusese pe deplin răsplătită. Pentru că, atunci când scotoceam printre rămăşiţe după mâncare omenească, Pippin a descoperit butoiaşele acelea ale lui Hornblower. „Buruiana-pipei e mai bună după mâncare", a zis el. Aşa s-a întâmplat.

— Acum pricepem totul foarte bine, zise Gimli.

— În afară de un lucru zise Aragorn. Cum de-a ajuns buruiana asta din Meleagul de Miazăzi în Isengard? Cu cât mă gândesc mai mult la asta, cu atât mai ciudat mi se pare. N-am mai fost în Isengard până acum, dar am călătorit în ţinutul ăsta şi cunosc bine pământurile pustii din Rohan şi Comitat. De ani de zile, n-au mai trecut pe-aici, aşa, la vedere, nici oameni, nici mărfuri. Bănuiesc că Saruman a avut nişte înţelegeri tainice cu cineva din Comitat. S-ar putea să mai fie şi alţi Limbă de Vierme, pe la alte case. Era vreo dată pe butoiaşe?

— Da, zise Pippin. Scria „recoltă din 1417"; asta înseamnă de anul trecut… nu, de-acum doi ani, cum să nu. Un an bun.

— A, orice rău ne-ar fi ameninţat, acum s-a terminat. Cel puţin aşa trag nădejde, zise Aragorn. Oricum nu mai e atât de-aproape de noi. Şi totuşi, cred c-am să-i mai spun câte ceva lui Gandalf, chiar de-i va părea un fleac faţă de treburile lui însemnate.

— Mă-ntreb ce-o fi făcând acum, zise Merry. După-amiaza-i pe ducă. Hai să dăm o raită prin împrejurimi. Oricum, dacă pofteşti, acum poţi să intri în Isengard. Dar nu-i o privelişte prea plăcută.

Chapter 10

Glasul lui Saruman

Trecură prin tunelul dărâmat şi se opriră pe o grămadă de bolovani, uitându-se la stânca întunecată a Orthancului, la numeroasele ferestre — o ameninţare încă în mijlocul ruinelor. Apele se retrăseseră aproape cu totul. Mai rămăseseră, din loc în loc, băltoace mohorâte, înspumate şi pline de rămăşiţe; dar cea mai mare parte a ocolului uriaş era din nou pustiit — mocirlă şi stânci prăbuşite, presărată cu gropi înnegrite, stâlpi gata să cadă de parcă ar fi fost beţi! La marginea acestei harababuri se înălţau mormane şi povârnişuri, semănând cu nişte acoperişuri de şindrilă azvârlite acolo de o vijelie cumplită; iar îndărătul lor se întindea panta înverzită a văii care ducea până în prăpastia dintre braţele întunecate ale munţilor. Acolo văzură nişte călăreţi croindu-şi drum dinspre miazănoapte. Se apropiaseră binişor de Orthanc.

— Sunt Gandalf, Theoden şi oamenii lui, zise Legolas. Hai să-i întâmpinăm!

— Să mergeţi cu grijă, le spuse Merry. Sunt o mulţime de lespezi nesigure, care s-ar putea da peste cap şi să vă arunce în vreun puţ, dacă nu sunteţi atenţi.

Porniră pe ceea ce rămăsese din drumul de la poartă, la Orthanc, păşind încet, pentru că lespezile erau crăpate şi pline de mâzgă. Călăreţii îi văzură apropiindu-se şi se opriră la poalele stâncii ca să-i aştepte. Gandalf Ie veni în întâmpinare.

— Ei bine, Arborebărbos şi cu mine am vorbit despre nişte lucruri interesante şi ne-am făcut planuri, zise el; şi ne-am tras şi noi puţin sufletul, după cum meritam. Acum trebuie să ne continuăm drumul. Nădăjduiesc că v-aţi odihnit şi v-aţi răcorit şi voi puţin.

— Da, zise Merry. Dar taclalele noastre au început şi s-au sfârşit în fum. Însă suntem tot atât de mult împotriva lui Saruman ca şi până acum.

— Serios? făcu Gandalf. Ei bine, eu nu. Nu mai am de împlinit decât o singură misie, înainte de plecare: trebuie să-i fac lui Saruman o vizită de rămas-bun. O treabă primejdioasă şi, probabil, fără noimă; dar trebuie s-o fac. Cine vrea poate să mă însoţească, dar cu mare grijă. Şi fără isprăvi necugetate. Nu-i vremea pentru aşa ceva.

— Eu voi veni, zise Gimli. Vreau să văd dacă seamănă cu tine.

— Şi după ce-o să-ţi dai seama, jupâne gnom? întrebă Gandalf. În ochii tăi, Saruman s-ar putea să-ţi pară ca mine, dacă asta se potriveşte cu planurile lui. Oare eşti destul de înţelept să-i descoperi toate mişmaşurile? Mă rog, om vedea. S-ar putea să se sfiiască să se dea-n spectacol faţă de mai multă lume. Dar le-am poruncit tuturor enţilor să nu se arate şi poate-l convingem să iasă.

— Şi care-i primejdia? întrebă Pippin. O să tragă în noi, o să ne împroaşte cu flăcări de la fereastră? Sau ne va vrăji de la depărtare?

— Se prea poate să fie ultima pe care ai pomenit-o, dacă te îndrepţi spre uşa lui cu inima uşoară, zise Gandalf. Dar nu se ştie ce-ar putea face sau ce-o încerca. Nu e înţelept să te apropii de-o fiară încolţită. Iar Saruman are puteri nebănuite. Feriţi-vă de glasul lui.

Ajunseră la poalele Orthancului. Era negru iar stânca lucea, ca şi cum ar fi fost udă. Feţele de piatră aveau muchii ascuţite, de parcă fuseseră cioplite de curând. Singurele semne ale furiei enţilor erau câteva ştirbituri şi fărâme, ca nişte fulgi, în jos. În partea de răsărit, în deschizătura dintre doi stâlpi, era o uşă mare, mult deasupra pământului, iar mai sus se afla o fereastră cu obloane care dădeau într-un balcon împrejmuit cu bare de fier. Către pragul uşii urca un şir de douăzeci şi una de trepte largi, tăiate prin cine ştie ce meşteşug, din aceeaşi piatră neagră. Era singura intrare în turn; dar zidul era plin de ferestre adânci, iar sus de tot păreau nişte ochişori care priveau spre peretele steiurilor. Regele şi Gandalf descălecară la picioarele scării.

— Am să urc, zise Gandalf. Am mai fost în Orthanc şi ştiu ce primejdie mă paşte.

— Voi urca şi eu, spuse regele. Sunt bătrân şi nu mă mai tem de vreo primejdie. Vreau să vorbesc cu vrăjmaşul care mi-a făcut atâta rău. Va veni şi Eomer cu mine, să aibă grijă să nu mă lase picioarele astea împovărate de ani.

— Cum pofteşti, zise Gandalf. Am să-l iau şi pe Aragorn. Ceilalţi să ne-aştepte jos. Or să vadă şi-or s-audă tot ce trebuie, de-aici.

— Ba nu, făcu Gimli. Legolas şi cu mine ne dorim să vedem totul de-aproape. Suntem amândoi singurii din seminţiile noastre. Vă vom urma şi noi.

— Atunci, haideţi! zise Gandalf şi se apucă să urce treptele cu Theoden alături.

Călăreţii din Rohan stăteau neliniştiţi pe cai de-o parte şi de alta a scării şi se uitau încruntaţi în sus, la turnul măreţ, temându-se pentru soarta

Seniorului lor. Merry şi Pippin se aşezară pe treapta de jos, simţindu-se de prisos şi în primejdie.

— Fir-ar să fie! E-aproape un sfert de leghe de-aici până la poartă, murmură Pippin. Ce bine-ar fi să mă pot strecura neobservat până în încăperea străjerilor. La ce-am mai venit şi noi? Nu ne vrea nimeni.

Gandalf se opri dinaintea uşii Orthancului şi bătu cu toiagul. Răsună a gol.

— Saruman! Saruman! strigă el cu un glas puternic, poruncitor. Saruman, ieşi de-acolo!

O vreme, nu se auzi nici un răspuns. Într-un târziu, obloanele ferestrei de deasupra se dădură la o parte, dar nu se văzu nimeni în cadrul ei întunecat.

— Cine eşti? zise un glas. Şi ce pofteşti?

Theoden tresări.

— Cunosc glasul acesta, zise el. Blestemată fie ziua când l-am auzit întâi!

— Du-te şi adu-l pe Saruman, o dată ce-ai devenit valetul lui, Grima, Limbă de Vierme! se răsti Gandalf. Hai, mai repede!

Fereastra se închise la loc. Aşteptară. Deodată le vorbi alt glas. Era adânc şi melodios, ca o îngânare. Dacă îl ascultai fără să fii prea atent, nu prea puteai să-ţi dai seama ce spunea. Iar dacă totuşi îţi aminteai cuvintele, rămâneai uimit de sărăcia lor. Ceea ce-ţi rămânea era încântarea pe care o simţeai auzindu-l pur şi simplu. Tot ceea ce spunea ţi se părea înţelept şi se deştepta în tine dorinţa de a spune ca el, ca să fii şi tu la fel de înţelept. În comparaţie cu el, glasurile celorlalţi păreau aspre şi bolovănoase; iar dacă îndrăznea cineva să i se împotrivească, tu, care te aflai sub vrajă, te aprindeai de mânie. Unii rămâneau fermecaţi doar câtă vreme glasul acela le vorbea direct. În clipa când vorbea cu altcineva, zâmbeau ca oamenii care observau şiretlicul unui scamator, în vreme ce alţii cădeau în capcană. Pentru mulţi ajungea doar să audă melodia acelui glas, ca să fie prinşi în mreje. Iar pe cei care îi cucerea, vraja îi copleşea şi când se aflau departe de el; auzeau tot timpul glasul acela blând şoptind şi îndemnându-i. Nimeni însă nu rămânea nesimţitor; nimeni nu-i respingea ruga şi porunca fără un efort de voinţă şi de gând, câtă vreme Saruman te avea în puterile sale.

— Ei? făcu el plin de gingăşie. De ce îmi tulburaţi odihna? Nu mă lăsaţi în pace nici ziua, nici noaptea?

Vorbea pe tonul unei persoane cumsecade, lovite pe nedrept. Îşi ridicară toţi privirile uimite, căci nu-l auziseră venind. Văzură o umbră sprijinită de balustradă, uitându-se la ei de sus; era un moşneag învăluit într-o mantie largă de a cărei culoare nu-şi dădeau seama, pentru că se schimba la orice mişcare a lui sau a lor. Avea chipul prelung, fruntea înaltă, ochi adânci, întunecaţi, greu de pătruns, deşi acum aveau o expresie gravă, binevoitoare şi uşor îngrijorată. Părul şi barba îi erau albe, dar din loc în loc, în jurul gurii şi la tâmple, se mai vedeau şuviţe negre.

— Seamănă şi parcă nu, murmură Gimli.

— Oricum, veniţi, zise glasul blând. Pe cel puţin doi dintre voi vă ştiu după nume. Pe Gandalf îl cunosc prea bine, ca să-mi fac nădejdi c-ar veni la mine să-mi ceară sprijin sau povaţă. În ceea ce te priveşte, Theoden, Senior al

Obştii din Rohan, despre tine vorbesc de la sine nobleţea şi statutul tău de urmaş al Casei lui Eorl. O, preamărite fiu al lui Thengel de trei ori vestit! De ce n-ai venit până acum, ca prieten însă? Mult mi-am dorit să te întâlnesc, preaputernice rege al ţinuturilor de apus, mai ales în anii aceştia din urmă, ca să te salvez de poveţele neghioabe şi rele care te-au îmbrobodit! Să fie, oare, prea târziu? În ciuda răului ce mi-a fost făcut, la care au pus umărul, vai! şi oamenii din Rohan, eu tot aş dori să te scap şi să te feresc de la prăbuşirea spre care te îndrepţi, dacă o vei lua pe drumul acesta. Să ştii că numai eu te mai pot ajuta acum.

Theoden deschise gura, ca şi cum ar fi vrut să vorbească, dar nu rosti nimic. Se uită în sus, la chipul lui Saruman, cu ochii lui întunecaţi şi solemni, apoi la Gandalf, alături; părea că şovăie. Gandalf nu schiţă nici un gest. Stătea stană de piatră, fără să scoată o vorbă, de parcă aştepta o chemare, încă nerostită. La început, călăreţii se foiră, murmurând în semn de încuviinţare la ceea ce spusese Saruman; apoi însă tăcură şi ei, ca loviţi de vrajă. Parcă Gandalf nu-i vorbise seniorului lor niciodată aşa meşteşugit. Toate vorbele lui cu Theoden li se păreau acum aspre şi mândre. Şi în inima lor se strecură o umbră — teama primejdiei ca Obştea să se cufunde în întunericul spre care îi conducea acum Gandalf, pe când Saruman stătea lângă o uşă pe jumătate deschisă, aşa încât să ajungă la ei o rază de lumină. Se lăsase o linişte apăsătoare pe care o rupse Gimli, gnomul.

— Vorbele vrăjitorului ăstuia sunt spuse pe dos, mormăi el, încleştându-şi mâna pe coada securii. În limbajul din Orthanc „ajutor" înseamnă „ruină" şi „scăpare" înseamnă „moarte". E foarte limpede. Noi însă n-am venit aici cu cerşeala.

— Pace, zise Saruman; o clipă glasul lui păru că-şi pierde suavitatea şi ochii îi sclipiră fugar. Încă nu m-am adresat ţie, Gimli, fiu al lui Gloin. Departe de-aici ţi-e casa şi prea puţin eşti amestecat în tulburările din ţinutul acesta. Dar, oricum, nu cu voia ta ai intrat în iţele războiului, aşa că nu te învinuiesc pentru rolul de viteaz pe care l-ai jucat, fără doar şi poate. Dar, te conjur, lasă-mă să-i vorbesc mai întâi regelui din Rohan, cândva vecinul şi prietenul meu. Ce-ai de zis, rege Theoden? Vrei să facem pace şi-ţi dau tot sprijinul, toată ştiinţa mea adunată de-a lungul anilor? Ce-ar fi mai bine, nu oare să ne sfătuim amândoi împotriva zilelor de restrişte şi să ne oblojim rănile cu toată inima, astfel încât să ajungem mai înfloritori ca niciodată?

Nici acum Theoden nu-i răspunse. Nimeni nu-şi dădea seama dacă lupta cu mânia sau cu îndoiala. Îi vorbi Eomer:

— Domnia Ta, ascultă-mă. Acum simţim primejdia de care am fost încunoştinţaţi. Oare-am sosit aici biruitori, numai ca să rămânem, până la urmă, cu gura căscată în faţa unui mincinos bătrân cu miere pe limba-i despicată? Aşa le-ar vorbi şi lupul încolţit ogarilor, dac-ar putea. Vezi să nu ne dea vreun ajutor. Tot ce doreşte e să scape de la ananghie. Oare vrei să te tocmeşti cu negustorul ăsta trădător şi ucigaş? Aminteşte-ţi de Theodred, care zace în Vaduri, şi de mormântul lui Hama din Văgăuna lui Helm!

— Dacă-i vorba de limbi otrăvite, cum crezi că-i a ta, şarpe? făcu Saruman, fără să-şi mai poată ascunde izbucnirile de mânie. Dar lasă, Eomer, fiul lui Eomund, continuă el, revenind la glasul mieros. Fiecare o să primească ce merită. Eşti viteaz şi meriţi toată cinstirea pentru asta. Ucide pe cei pe care stăpânul îi consideră vrăjmaşi şi fii mulţumit. Nu te vârî în politică, pentru că nu o s-o înţelegi. Dar, poate, de vei ajunge rege, o să-ţi dai seama că trebuie să-ţi alegi prietenii cu băgare de seamă. Prietenia lui Saruman şi puterea Orthancului nu pot fi uşor date la o parte, indiferent cât ar fi de mare păsul — adevărat sau închipuit. Aţi câştigat o bătălie, nu şi războiul. Şi asta cu ajutoare pe care nu vă mai puteţi bizui. Mâine-poimâine, puteţi găsi Întunecimea Pădurii chiar la uşa voastră, căci ea rătăceşte fără rost şi nu-i iubeşte pe oameni. Dar, oare-i drept, Domnia Ta să fiu numit ucigaş doar pentru că vitejii au căzut în luptă? În război, nici nu-i nevoie s-o mai spun, mor oameni. Iar dacă mi se spune „ucigaş" din aceste pricini, atunci toată Casa lui Eorl e pătată de umbra crimei, pentru că fiii ei au purtat multe războaie şi i-au atacat pe toţi care i-au înfruntat. Totuşi cu unii dintre ei a făcut pace, căci aşa era înţelept. Iată ce-ţi spun, rege Theoden: ce-ar fi să facem pace? E în puterea noastră doar.

— Vom face pace, zise Theoden într-un târziu, rostind cuvintele cu greutate.

Mai mulţi călăreţi chiuiră de bucurie. Theoden ridică mâna.

— Da, vom face pace, rosti el cu un glas limpede. Vom avea pace când tu şi toate ticluirile tale veţi pieri, împreună cu lucrăturile stăpânului tău întunecat pe mâna căruia vrei să ne dai. Eşti un mincinos, Saruman, şi frângi multe inimi omeneşti. Îmi întinzi o mână, dar eu îmi dau seama şi dintr-un deget că-i laba din Mordor. Haină şi rece! Hai să zicem că războiul împotriva mea a fost drept — ceea ce nu-i aşa, căci şi de-ai fi de zece ori mai înţelept, tot nu ai avea dreptul să mă conduci pe mine şi pe-ai mei spre propriu-ţi bine, aşa cum ai dorit — chiar aşa să fie, ce ai de zis de rugurile tale din Apusime şi de copiii care zac ucişi acolo? L-au hăcuit pe Hama dinaintea porţilor Cetăţii Cornului după ce a fost omorât. Doar când vei atârna de o grindă de la fereastră ca să ajungi bătaia de joc a ciorilor tale, atunci voi face pace cu tine şi cu Orthancul. Iar în ceea ce priveşte Casa lui Eorl, eu sunt un fiu neînsemnat al marilor seniori, dar asta nu înseamnă c-am să-ţi ling mâna. Schimbă-ţi planurile! Dar mă tem că glasul tău şi-a pierdut farmecul!

Călăreţii îşi ridicară privirile spre Theoden, ca nişte oameni abia treziţi din somn. Aspră precum croncănitul unui corb bătrân le sună glasul stăpânului lor în urechi, după muzica lui Saruman. Însă acesta îşi pierdu o clipă cumpătul şi se lăsă copleşit de mânie. Se aplecă peste balustradă, ca şi cum ar fi avut de gând să-l lovească pe rege cu toiagul. Unora li se păru că văd un şarpe încolăcindu-se, gata să sară.

— Spânzurători şi ciori, hai ? şuieră el şi toţi se cutremurară la o asemenea schimbare. Ramolitule! Ce-i Casa lui Eorl altceva decât un grajd cu acoperişul de paie unde beau tâlharii în duhoare, iar odraslele lor se

târăsc pe duşumea cu câinii? Prea multă vreme aţi scăpat voi de spânzurătoare! Dar laţul se strânge, la început mai încet, dar tare şi necruţător la sfârşit. Spânzuraţi, dacă asta poftiţi!

Acum glasul i se schimba, pe măsură ce devenea iar stăpân pe sine.

— Nu-mi dau seama de ce-am avut atâta răbdare să stau de vorbă cu tine. Căci nu-mi eşti de trebuinţă nici tu, Theoden, stăpân al cailor, nici şleahta ta de trepăduşi nevolnici. Cândva ţi-am oferit mult peste ce meriţi şi ce poţi. Ţi-am tot dat, ca toţi pe care-i înşeli să-şi dea seama limpede pe ce drum s-o ia. M-ai înfruntat cu mândrie. Aşa să fie! Întoarce-te la colibele tale!

Dar tu, Gandalf! Mă doare sufletul de ruşinea ta! Cum poţi suporta o asemenea tovărăşie? Căci tu eşti mândru, Gandalf, şi nu fără pricină: ai mintea nobilă şi ochi pătrunzători şi-atotvăzători. Nici măcar acum nu dai ascultare poveţei mele?

Gandalf se foi şi-şi ridică privirile.

— Ce-ai mai avea de adăugat faţă de ceea ce mi-ai spus la ultima noastră întâlnire? îl întrebă el. Sau poate ai câte ceva să *nu-mi* spui?

Saruman tăcu o clipă.

— Să nu-ţi spun? rămase el pe gânduri, ca şi cum asta l-ar fi descumpănit. Să nu-ţi spun? M-am avântat şi te-am povăţuit spre binele tău, dar nu mi-ai dat ascultare. Eşti mândru şi nu ţii seamă de sfaturi, pentru că eşti destul de înţelept şi le ştii. Dar, uneori cred c-o mai iei şi razna şi-mi înţelegi greşit gândurile bune. Mă tem că mi-am pierdut răbdarea, în dorinţa de-a te convinge. Şi-mi pare rău, te rog să mă crezi. Căci nu-ţi port pică nici măcar acum, cu toate că te întorci împotriva mea alături de răi şi neştiutori. Cum să-ţi port pică? Oare nu venim amândoi dintr-un ordin străvechi, cel mai de viţă de pe Pământul de Mijloc? Prietenia ne-ar fi amândurora de folos. Multe am mai face noi, ca să lecuim haosul din lume. Hai să dovedim înţelegere unul faţă de altul şi să-i scoatem din minte pe neisprăviţii ăştia! Să aştepte până vom lua noi hotărâri. Spre binele nostru sunt gata să uit trecutul şi să te primesc cu braţele deschise. Nu vrei să te sfătuieşti cu mine? Nu-mi vii în întâmpinare?

Atât de mare fu energia pe care Saruman o revărsă în această ultimă strădanie, încât nici unul dintre cei care îl auziră nu rămase nesimţitor. Numai că acum vraja era cu totul alta. Văzuseră dojana blândă a unui rege cu gând bun faţă de învăţăcelul rătăcit, dar mult iubit. Însă li se trântise uşa în nas şi ascultau afară vorbe care nu-i privea pe ei, nişte copii prost crescuţi sau nişte servitori tonţi, care trăgeau cu urechea la vorbele între cei mari, întrebându-se ce soartă îi aştepta. Cei doi aveau stofă, nu ca ei; erau venerabili, înţelepţi. Alianţa lor era de neocolit. Gandalf avea să urce în turn, ca să discute treburi însemnate, mai presus de înţelegerea lor, în iatacurile de sus ale Orthancului. Uşa avea să se închidă, iar ei aveau să rămână afară, daţi la o parte, lăsaţi să aştepte să li se dea de lucru sau să fie pedepsiţi. Până şi în mintea lui Theoden prinse cheag acest gând, ca o umbră de îndoială: „Ne va trăda; va pleca, iar noi vom fi pierduţi".

Atunci Gandalf începu să râdă. Închipuirile se risipiră ca fumul. — Saruman, Saruman! zise Gandalf, râzând în continuare. Saruman, ţi-ai greşit cariera. Trebuia să te faci bufonul regelui şi să-ţi câştigi pâinea, dar şi bicele pe spinare, maimuţărindu-i pe sfetnicii săi. Vai de mine! Se opri o clipă, înecat de râs. Să dovedim înţelegere unul pentru altul? Mi-e teamă că n-ai cum să mă înţelegi. Dar eu, Saruman, te înţeleg acum prea bine. Ţin minte mai bine decât îţi închipui tu toate faptele tale. Când te-am vizitat ultima oară, erai temnicerul Mordorului, unde urma să fiu trimis. Nu, nu! Ştii cum e, oaspetele care-a scăpat fugind pe acoperiş chibzuieşte bine până să se hotărască să mai intre pe uşă. Nu, nu cred c-o să urc la tine. Dar ascultă, Saruman. Îţi spun pentru ultima oară! Nu vrei să cobori? Isengardul s-a dovedit mai slab decât nădăjduiai şi-ţi închipuiai. Aşa s-ar putea întâmpla şi cu alte lucruri în care te încrezi. N-ar fi mai bine s-o laşi baltă, o vreme? Să te apuci de altceva? Gândeşte-te bine, Saruman. Ce-ar fi să cobori?

Pe chipul lui Saruman trecu o umbră; apoi se făcu livid ca un mort. Înainte să-şi ascundă simţămintele, ochii lor îi străpunseră masca şi văzură o făptură chinuită de îndoială, căreia îi era lehamite să rămână acolo şi frică să-şi părăsească adăpostul. Şovăi o clipă. Toţi îşi ţinură răsuflarea. Apoi vorbi cu un glas ascuţit şi rece. Mândria şi ura puneau stăpânire pe el.

— Să cobor? făcu el în bătaie de joc. Oare poate un om neînarmat să coboare şi să stea de vorbă cu tâlharii de la uşă? Te-aud foarte bine şi de aici. Nu sunt un prost şi nu mă încred în tine, Gandalf. Ei nu stau la vedere, pe scările mele, dar ştiu unde mişună netrebnicii ăia sălbatici ai pădurilor şi ştiu că-s la porunca ta.

— Trădătorii sunt întotdeauna neîncrezători, îi răspunse Gandalf obosit. Dar nu trebuie să te temi pentru pielea ta. Nu vreau să te ucid, nici să-ţi fac vreun rău, aşa cum îţi închipui; să fim bine înţeleşi. Şi-mi stă în puteri să te apăr. Îţi dau o ultimă şansă. Eşti liber să pleci din Orthanc… dacă pofteşti.

— Ce vorbe meşteşugite, mârâi Saruman. Tipic pentru Gandalf cel Sur: cuviincios şi atât de cumsecade! Nu mă-ndoiesc că te-ai simţi în largul tău în Orthanc şi ţi-ar prii plecarea mea. Dar de ce mi-aş dori să plec? Şi ce-nţelegi tu prin „liber"? Socot că-mi vei pune condiţii.

— Pricinile de plecare le vezi tu însuţi, de la fereastră, îi răspunse Gandalf. Pe altele le ştii prea bine. Slujitorii tăi sunt nimiciţi şi împrăştiaţi; vecinii ţi i-ai făcut vrăjmaşi; şi ţi-ai trădat noul stăpân sau, mă rog, ai încercat. Când îşi va întoarce ochii încoace, îi vei vedea roşii de mânie. Prin „liber" înţeleg fără constrângeri, fără lanţuri, fără să te supui vreunei porunci; liber să pleci unde pofteşti, chiar şi în Mordor, Saruman. Dar mai întâi îmi vei da cheia Orthancului şi toiagul. Mi le vei lăsa drept gaj şi ţi se vor înapoia, dacă meriţi, după ce văd cum te porţi.

Saruman păli, schimonosit de mânie, iar ochii i se aprinseră. Izbucni într-un râs sălbatic.

— Aşteaptă tu mult şi bine! răcni el cu glasul ascuţit. Aşteaptă până-i pune tu mâna şi pe cheile din Barad-dur, şi pe coroanele a şapte regi, pe

baghetele magice ale celor Cinci Vrăjitori când ţi-oi vedea ceafa! Ce plan bine ticluit! Şi ca să ţi-l împlineşti, nu prea ai nevoie de ajutorul meu! Eu am altceva de făcut. Nu fi prost! Dacă vrei să te tocmeşti cu mine câtă vreme îţi mai stă în putinţă, du-te acum şi întoarce-te după ce te vei trezi din beţie! Şi scapă de netrebnicii şi stârpiturile astea care se ţin de coada ta! Bună ziua! Cu acestea, îi întoarse spatele şi plecă din balcon.

— Întoarce-te, Saruman! îi porunci Gandalf. Spre uimirea celorlalţi, Saruman se întoarse şi, ca şi cum ar fi fost tras împotriva voinţei sale, se apropie iar de balustrada de fier. Se aplecă peste ea şi răsuflă adânc. Avea chipul brăzdat şi aspru. Îşi strângea toiagul negru în mână, ca într-o gheară.

— Nu ţi-am îngăduit să pleci, zise Gandalf sever. N-am terminat încă. Ai înnebunit, Saruman, eşti vrednic de toată mila. Puteai încă să scapi de nebunie şi de rău; puteai încă să fii de ajutor. Dar vrei să stai şi să-ţi rumegi sfârşitul vechilor uneltiri. Foarte bine! Dar îţi spun, n-o să-ţi mai fie prea uşor să ieşi de-acolo! Asta dacă nu cumva mâinile întunecate ale Răsăritului nu s-or întinde, ca să te ia. Saruman! strigă el şi glasul lui deveni şi mai puternic. Ia aminte, eu nu sunt Gandalf cel Sur, pe care l-ai trădat. Sunt Gandalf cel Alb, care s-a-ntors din morţi. Acum tu nu mai ai culoare şi te dau afară din ordinul nostru şi din Marele Sfat.

Îşi ridică mâna şi vorbi rar, cu un glas limpede:

— Saruman, toiagul tău se frânge!

Se auzi un trosnet şi toiagul se făcu ţăndări în mâna lui Saruman, iar măciulia i se rostogoli la picioarele vrăjmaşului.

— Pleacă! îi porunci Gandalf.

Saruman se dădu înapoi şi căzu ţipând, iar apoi se făcu nevăzut târându-se. În clipa aceea de sus se prăbuşi ceva greu şi lucitor. Lovi cu zgomot balustrada de fier care sări, chiar când Saruman se dezlipi de ea şi, trecând pe lângă tâmpla lui Gandalf, se izbi de treapta unde stătea. Scara crăpă într-o puzderie de scântei. Dar sfera rămase nevătămată şi se rostogoli pe trepte; era un glob de cristal întunecat, sclipind însă de la un foc lăuntric. În timp ce se depărta săltând spre o baltă, Pippin alergă şi-o prinse.

— Ucigaş ticălos! strigă Eomer. Dar Gandalf nu se clinti.

— Nu, asta n-a fost aruncată de Saruman, zise el. Socot că nici măcar din porunca lui. A căzut de la o fereastră de sus de tot. Cred că-i isprava nereuşită a jupânului Limbă de Vierme.

— Pesemne că a dat greş pentru că nu s-a putut hotărî dacă te urăşte mai mult pe tine sau pe Saruman, zise Aragorn.

— S-ar putea, spuse Gandalf. N-o să le fie plăcut nici unuia: or să-şi arunce vorbe usturătoare. Dar aşa le trebuie. Limbă de Vierme să fie mulţumit, dac-o reuşi să mai iasă viu din Orthanc. Aşa, băiete! O primesc cu plăcere. Deşi nici măcar nu ţi-am cerut-o, adăugă Gandalf, strigând; şi întorcându-se brusc, îl văzu pe Pippin urcând scările încet, ca şi cum ar fi cărat o mare greutate.

Coborî spre el şi îi smulse globul întunecat din mână, apoi îl ascunse sub cutele mantiei sale.

— O să am eu grijă de asta, flăcăule, rosti Gandalf. Socot că nu-i unul dintre lucrurile pe care Saruman ar fi vrut să-l azvârle.

— Dar s-ar putea să arunce altele, zise Gimli. Dacă tocmelile s-au terminat, hai să ne depărtăm, ca să nu ne trezim cu pietre în cap.

— S-au terminat, zise Gandalf. Să mergem.

Întoarseră spatele uşii din Orthanc şi coborâră. Călăreţii îi întâmpinară cu bucurie pe rege şi pe Gandalf. Vraja lui Saruman se risipise; îl văzuseră supunându-se la chemarea vrăjitorului şi-apoi plecând cu coada între picioare.

— O făcurăm şi pe-asta, rosti Gandalf. Acum trebuie să-l găsesc pe Arborebărbos, să-i spun cum s-au petrecut lucrurile.

— Cred că şi-a dat seama, nu-i aşa? zise Merry. Era cu putinţă să iasă altfel?

— Nu prea cred, îi răspunse Gandalf. Deşi erau pe muchie de cuţit. Am însă rostul meu să încerc. Mai întâi, lui Saruman i s-a arătat că puterea glasului său e pe cale să se risipească. N-are cum să fie şi tiran, şi sfetnic. Când urzeala-i ticluită, ea nu mai este o taină pentru nimeni. Totuşi a căzut în capcană şi-a încercat să cumpere pacea cu victimele sale, de faţă cu alţii. Atunci i-am mai lăsat o portiţă de scăpare, cu cea mai bună-credinţă: să renunţe la Mordor, cât şi la uneltirile lui, şi să-şi răscumpere greşeala, ajutându-ne la nevoie. Căci nu-i altul care să ştie mai bine ca el necazul nostru. Ne-ar fi fost de mare ajutor. Dar n-a vrut să ni-l dea, alegând să întărească puterea Orthancului. Nu-i place să-i servească pe alţii, ci doar să poruncească. Trăieşte în teroarea Întunericului din Mordor, dar tot visează să stârnească furtuna. Nebun nefericit! Va fi înghiţit, dacă puterea Răsăritului îşi va întinde ghearele către Isengard. Nouă nu ne stă în putinţă să distrugem Orthancul din afară; dar Sauron cine ştie de ce-o fi în stare?

— Şi ce se va întâmpla dacă Sauron nu-l va cuceri? Ce-o să-i faci? întrebă Pippin.

— Eu? Nimic, zise Gandalf. N-o să-i fac absolut nimic. Nu-mi doresc să ajung cel mai mare şi mai tare. Ce s-o alege de el, habar n-am. Mi se rupe inima când văd că ce-a fost bun acum putrezeşte în turn. Totuşi nouă nu ne-a mers rău. Ciudate sunt întorsăturile sorţii. Adesea ura se întoarce împotriva ei însăşi. Mă gândesc că, şi dacă am fi pătruns în Orthanc, n-am fi putut găsi multe comori mai de preţ ca globul pe care ni l-a azvârlit Limbă de Vierme.

Deodată, printr-o fereastră deschisă de sus, din turn, ţâşni un ţipăt pătrunzător.

— Se pare că şi Saruman gândeşte la fel ca mine, zise Gandalf. Hai să-i lăsăm cu ale lor.

Se întoarseră la poarta în ruină. Nici nu trecură bine pe sub boltă, când printre umbrele pietrelor pe care se aflau apărură Arborebărbos şi câteva zeci de enţi. Aragorn, Gimli şi Legolas se uitară uluiţi la ei.

— Iată-i pe trei dintre tovarăşii mei, Arborebărbos, zise Gandalf. Ţi-am vorbit de ei, dar nu i-ai cunoscut.

Le spuse numele pe rând. Bătrânul ent îi scrută îndelung cu privirea şi le vorbi fiecăruia. Ultimul fu Legolas.

— Aşadar, ai făcut tot drumul din Codrul Întunecat până aici, preabunule elf! Ce pădure măreaţă era!

— Şi încă mai e, zise Legolas. Dar nu într-atât, încât noi, care locuim acolo, să nu ne bucurăm când vedem arbori noi. Cât de fericit aş fi să călătoresc prin Codrul Fangorn! Am trecut doar pe la poalele lui şi parcă nu-mi mai venea să mă întorc.

Lui Arborebărbos îi luciră ochii de plăcere.

— Sper să-ţi îndeplineşti dorinţa până n-or îmbătrâni colinele astea prea tare, zise el.

— O să mă-ntorc, dacă o să am noroc, spuse Legolas. M-am înţeles cu prietenul meu ca, dacă totul merge bine, să vedem Fangornul împreună; cu îngăduinţa ta, bineînţeles.

— Orice elf care vine cu tine e bine venit, zise Arborebărbos.

— Prietenul de care-ţi vorbesc nu este elf, spuse Legolas. E Gimli, fiul lui Gloin.

Gimli făcu o plecăciune adâncă; securea îi alunecă de la cingătoare şi se izbi cu zgomot de pământ.

— Hmm, hmm! Ce să-ţi spun! făcu Arborebărbos, uitându-se la el cu ochii întunecaţi. Pe lângă că e gnom, mai poartă şi securea asta mare! Am toată bunăvoinţa faţă de elfi; dar îmi ceri prea mult. Ciudată prietenie!

— O fi ea ciudată, zise Legolas, dar câtă vreme-o trăi Gimli, eu n-am să vin singur în Fangorn. Securea lui nu-i pentru arbori, ci pentru grumazuri, o, Stăpân al Codrului Fangorn. A doborât patruzeci şi doi în bătălie.

— Hmm! Nu mai spune! făcu Arborebărbos. Aşa da! Păi, lucrurile au să curgă de la sine; şi nu-i nevoie să te pripeşti. Dar acum trebuie să ne despărţim o vreme. Ziua-i pe ducă; totuşi Gandalf zice că veţi pleca înainte de căderea serii, iar Seniorul Obştii abia aşteaptă s-ajungă acasă.

— Da, trebuie să plecăm chiar acum, zise Gandalf. Mă tem că-ţi voi lua uşierii. Dar te vei descurca foarte bine şi fără ei.

— S-ar putea, zise Arborebărbos. Însă o să-mi fie dor de ei. Am devenit prieteni atât de iute, încât cred că am fost cam pripit; asta pesemne că din cauza amintirilor din tinereţe. Dar ştii, ei sunt primul lucru nou sub soare sau sub lună pe care l-am văzut de foarte, foarte multă vreme. N-am să-i uit. Le-am scris numele pe Lista Lungă. Enţii or să-l pomenească.

Enţii născuţi pe pământ, bătrâni ca munţii,
Cu pasul uriaş, de apă băutori;
Şi-nfometaţi ca vânătorii, hobbiţii-copii
Seminţia surâzătoare, omuleţii,
Ei vor rămâne prieteni câtă vreme va da frunza în codru.
Rămas-bun!
Dar, dacă auziţi ceva nou în ţinutul vostru binecuvântat,

În Comitat, trimiteţi-mi vorbă!
Ştiţi despre ce vorbesc: despre ceva legat de entsoaţe.
Dacă puteţi, veniţi voi înşivă să-mi spuneţi.

— Aşa vom face! ziseră Merry şi Pippin într-un glas şi plecară în grabă.

Arborebărbos se uită la ei şi rămase tăcut o vreme, clătinând gânditor din cap. Apoi se întoarse către Gandalf:

— Dar Saruman nu vrea să plece? întrebă el. Nici eu nu mă gândeam că va vrea. Inima lui este putredă ca a unui huorn înnegrit. Dar şi eu aş face la fel, dacă aş fi copleşit şi dacă mi-ar fi toţi arborii nimiciţi; asta de-aş mai găsi o vizuină întunecată, unde să mă ascund.

— Aşa-i, zise Gandalf. Că doar nu ţi-ai pus în minte să copleşeşti toată lumea asta cu arbori şi să înăbuşi celelalte făpturi. Dar iată, Saruman rămâne aici să-şi clocească ura şi să-şi urzească iar iţele cum poate. Are cheia Orthancului. Dar nu trebuie să i se dea voie să scape.

— Aşa e. Enţii vor avea grijă de asta, zise Arborebărbos. Saruman n-o să pună piciorul dincolo de stâncă fără voia mea. Enţii au să fie cu ochii pe el.

— Bun, zise Gandalf. Aşa nădăjduiam şi eu. Acum pot să plec, să mă întorc la celelalte treburi cu o grijă mai puţin. Dar trebuie să fiţi cu luare-aminte. Apele s-au retras. Mă tem că nu ajunge să puneţi străjeri împrejurul turnului. Nu mă-ndoiesc că pe sub Orthanc sunt căi săpate adânc pe unde Saruman nădăjduieşte că va putea pleca şi veni nevăzut. Şi asta foarte curând. Dacă vă veţi pune iar pe treabă, vă rog din suflet să daţi drumul la ape din nou; şi asta până când Isengardul se va schimba pentru totdeauna într-un heleşteu, sau până aflaţi ieşirile. Când toate căile pe sub pământ vor fi fost astupate şi ieşirile aşijderea, Saruman va trebui să stea sus, la fereastră, şi să se uite lung.

— Lasă asta în seama enţilor, zise Arborebărbos. O să scotocim valea de la un capăt la altul şi-o să răsturnăm fiecare pietricică. Arborii vin să trăiască aici — arbori bătrâni, arbori sălbatici. Îi vom numi Pădurea de Pază. Nici o veveriţă nu va trece pe aici fără ştirea mea. Lasă asta în seama enţilor. O să-l veghem neobosit de şapte ori mai mulţi ani decât ne-a chinuit el pe noi.

Chapter 11

Palantirul

Soarele scăpătă îndărătul lungului şir apusean al munţilor, când Gandalf şi tovarăşii săi împreună cu regele şi călăreţii plecară iar la drum din Isengard. Vrăjitorul îl luă pe Merry cu el pe cal, iar Aragorn pe Pippin. Doi dintre oamenii regelui porniră iute înainte şi curând se făcură nevăzuţi în vale. Ceilalţi îi urmară la pas uşor.

Enţii rămaseră la poartă înşiruiţi solemn, cu braţele lor lungi ridicate, fără să facă vreun zgomot. Merry şi Pippin se uitară îndărăt după ce străbătuseră o bună bucată din drumul şerpuitor. Soarele strălucea încă pe cer, dar Isengardul se acoperea de umbre lungi — ruine cenuşii, prăbuşite în beznă. Arborebărbos stătea acum singur acolo, ca un trunchi de copac bătrân; hobbiţii se gândiră la prima lor întâlnire departe, pe pragul însorit de la fruntariile Fangornului.

Ajunseră la stâlpul Mâinii Albe, care stătea încă în picioare. Dar fiorosul mădular zăcea ţăndări la pământ. Arătătorul lung şi alb se zărea în colb, chiar în mijlocul drumului. Unghia roşie începuse să se lungească.

— Enţii ăştia nu iartă nimic! zise Gandalf.

Îşi continuară călătoria, în vreme ce seara se adâncea peste vale.

— Mai mergem mult în noaptea asta? îl întrebă Merry pe Gandalf după un timp. Nu ştiu cum te simţi tu cu piticania asta atârnând îndărătul tău, dar ei i s-a cam făcut lehamite de bălăngăneală şi tare i-ar mai plăcea să se întindă puţin!

— Aşadar, ai auzit ce-a zis, rosti Gandalf. Nu te lăsa copleşit de venin. Mulţumeşte că nu ţi-a adresat şi alte cuvinte. Era numai cu ochii pe tine. Dacă asta îţi gâdilă mândria, atunci află că se gândeşte la tine şi la Pippin mai mult decât la noi, ceilalţi; cine sunteţi, cum aţi ajuns acolo şi de ce; ce ştiţi; iar dacă aţi fost luaţi ostatici, cum de-aţi scăpat, când toţi orcii au pierit — de misterele acestea-i frământată acum mintea măreaţă a lui Saruman. Îţi spun eu, Meriadoc, trebuie să iei drept simplă vorbă orice mârâială de-a lui, dacă te mulţumeşte că i-ai intrat sub ochi.

— Mulţumesc, făcu Merry. Dar pentru mine-i o cinste mai mare să mă bălăngănesc la coada ta, Gandalf. Măcar aşa am putinţa să te mai întreb o dată: mai mergem mult în noaptea asta?

Gandalf râse:

— Nu te laşi deloc! Vrăjitorii ar trebui să-şi ia câte unul-doi hobbiţi în grijă, ca să le atragă atenţia asupra greutăţii cuvintelor şi să-i tragă de mânecă. Iartă-mă! Să nu crezi că nu m-am gândit şi la lucrurile astea simple. O să mergem uşor încă vreo câteva ore, până la capătul văii. Mâine-o s-o luăm galop. Când am venit încoace, plănuiserăm să pornim peste câmpie şi să ne întoarcem imediat din Isengard acasă la rege, în Edoras. Asta ar fi însemnat o călătorie de câteva zile. Dar am chibzuit şi ne-am schimbat planul. Am trimis soli în Văgăuna lui Helm, să le spună celor de-acolo că regele se va-ntoarce mâine. De-acolo, Theoden va porni însoţit de

mai mulţi bărbaţi către Valea Calvarului, pe cărările dintre coline. De-acum înainte, nu vor mai călători deschis prin ţinut decât câte doi-trei oameni, fie noapte, fie zi. Şi asta doar când n-om avea încotro.

— Totul sau nimic, zise Merry. Asta ţi-e hotărârea. Mi-e teamă că n-am fost în stare să gândesc mai departe de un locşor unde să-mi pun capul în seara asta. Unde şi ce e Văgăuna asta a lui Helm şi tot ce-ai mai zis? Eu nu ştiu nimic despre ţinutul ăsta.

— Atunci ar fi bine să afli câte ceva, dacă vrei să înţelegi ce se petrece. Însă nu chiar acum, şi nu de la mine. Am prea multe pe cap şi trebuie să chibzuiesc.

— Bine, bine. Am să-l sâcâi pe Pas Mare, când om face popas lângă foc. Lui nu-i sare ţandăra prea iute. Dar de ce atâta taină? Credeam c-am câştigat bătălia.

— Da, am câştigat-o. Dar nu-i decât o primă biruinţă, care atrage după sine primejdii şi mai mari. A fost o legătură între Isengard şi Mordor pe care n-am dibuit-o încă. Nu ştiu cum de-au ajuns veştile de la unii la alţii, dar au ajuns. Cred că Ochiul din Barad-dur va privi tare nerăbdător spre Rohan. Şi cu cât va vedea mai puţin, cu atât mai bine.

Drumul şerpuia agale pe vale. Când se depărta, când se apropia de Isenul care susura în albia lui pietroasă. Dinspre munţi se lăsa noaptea. Ceţurile se risipiseră. Adia un vânt tăios. Luna plină, ca de ceară, scălda cerul spre răsărit într-o lumină palǎ şi rece. Cocoaşele muntelui se porneau în dreapta, spre colinele golaşe. Dinaintea lor se deschideau câmpiile întinse şi cenuşii.

Până la urmă se opriră şi părăsiră drumul cel mare, luând-o iar spre înălţimile acoperite cu iarbă frumoasă. Tot mergând aşa către apus mai bine de o milă, ajunseră într-o vâlcea care se deschidea la miazăzi; se întindea pe Doi Baran — ultima colină rotunjită a şirului de la miazănoapte, înverzită la poale şi încununată de mărăcini. Povârnişurile vâlcelei erau presărate cu smocurile ferigilor de anul trecut, printre care lăstarii fragezi străpungeau pământul reavăn. Pe malurile joase creştea un desiş de rugi, la poalele căruia îşi aşezaseră tabăra, la două ceasuri înainte de miezul nopţii. Făcură focul într-o groapă dintre rădăcinile unui păducel înalt cât un copac, împovărat de ani, dar încă zdravăn. Crenguţele lui erau pline de muguri.

Puseră câte doi străjeri de pază. Ceilalţi se înfăşurară după ce gustară câte ceva, în mantii şi pături, şi adormiră. Hobbiţii se retraseră amândoi şi se întinseră pe o pală de ferigi. Merry era somnoros, dar Pippin părea ciudat de neliniştit. Se tot foia şi se răsucea, iar feriga trosnea şi fâşâia.

— Ce-ai? îl întrebă Merry. Te-ai culcat pe un muşuroi de furnici?

— Nu, zise Pippin, dar nu stau bine. De când n-oi mai fi dormit într-un pat?

Merry căscă.

— Numără şi tu pe degete, zise el. Dar trebuie să ţii minte de când am plecat din Lorien.

— Ei, asta-i, făcu Pippin. Eu mă gândeam la un pat adevărat, într-un iatac.

— Atunci, din Vâlceaua Despicată, zise Merry. Eu unul în noaptea asta aş putea dormi oriunde.

— Ai avut noroc, Merry, şopti Pippin după o vreme. Ai mers călare cu Gandalf.

— Şi ce-i cu asta?

— Ai aflat ceva nou de la el?

— Da, mai multe chiar. Nici nu m-aşteptam la atâtea. Dar le-ai auzit şi tu pe toate, căci erai pe-aproape şi n-am vorbit în taină. N-ai decât să mergi cu el mâine, dacă crezi că poţi afla mai multe şi dac-o vrea să te ia.

— Da? Bun. Dar e cam închis, nu-i aşa? Nu s-a schimbat deloc.

— Ba da. Ba da, zise Merry, după ce-i sări puţin somnul, minunându-se ce l-o fi frământând pe prietenul său. A mai crescut sau ceva de soiul ăsta. A ajuns, cred, mai de treabă şi, în acelaşi timp, mai neliniştitor, mai vesel şi mai solemn totodată, decât era înainte. S-a schimbat; dar n-am avut încă prilejul să ne dumirim cât de mult. Gândeşte-te la ultima parte a sfadei cu Saruman! Aminteşte-ţi, Saruman era cândva mai-marele lui Gandalf, căpetenia Sfatului, ce-o fi însemnând asta. Era Saruman cel Alb. Acum Gandalf e *cel Alb.* Saruman a venit când i s-a spus şi i s-a luat toiagul; apoi i s-a poruncit să plece, şi el a plecat!

— Păi, dacă Gandalf s-a schimbat cât de cât, atunci să ştii că-i mai închis ca oricând, se răţoi Pippin. Şi mai e şi globul ăla de sticlă. Pare tare mulţumit de el. Îi ştie sau îi bănuieşte puterile. Dar ne-o spune şi nouă despre ce-o fi vorba? Nu, n-o s-auzim un cuvinţel de la el! Şi totuşi, eu l-am prins şi l-am oprit să se rostogolească într-o băltoacă. *O să am eu grijă de asta, flăcăule* — asta-i tot ce-a zis. Mă tot întreb ce-o fi. Era atât de greu!

Glasul lui Pippin coborî mult, de parcă şi-ar fi vorbit sieşi.

— Aha, făcu Merry. Aşadar, asta te frământă pe tine, Ehe, Pippin, flăcăule, nu uita vorba aia a lui Gildor, pe care o tot folosea Sam:

Nu-ţi vârî nasul în treburile vrăjitorilor, că-s prea ageri şi le sare ţandăra iute.

— Dar de luni de zile nu facem altceva decât să ne vârâm nasul în treburile vrăjitorilor, zise Pippin. Pe lângă atâtea primejdii, mi-aş dori să mai şi aflu câte ceva. Cât aş vrea să mă uit un pic la globul acela.

— Hai, culcă-te, zise Merry. O să afli destule, mai devreme sau mai târziu. Dragul meu Pippin, nici un Took n-a reuşit vreodată să biruiască un Brandybuck în curiozitate; dar te-ntreb: crezi că e vremea?

— Bine, bine. Ce mare brânză că-ţi spun că mi-ar plăcea să mă uit la un pietroi? Ştiu că n-am cum, câtă vreme Gandalf s-a aşezat pe el ca o cloşcă pe ouă. Şi nu mă-ncălzeşte cu nimic că-mi spui: „Hai, culcă-te, n-ai cum s-ajungi la el!"

— Păi, ce-aş putea să-ţi spun? zise Merry. îmi pare rău, Pippin, dar chiar că trebuie s-aştepţi până dimineaţă. O să fiu şi eu la fel de curios mâine, după micul dejun, şi-o să-ţi dau o mână de ajutor, aşa cum oi putea, ca să-l linguşim pe vrăjitor. Dar nu mai pot sta treaz. Dacă mai casc, îmi trosnesc de tot fălcile. Noapte bună.

Pippin nu mai zise nimic. Se liniştise, dar somnul întârzia să vină şi faptul că auzea respiraţia uşoară a lui Merry, care adormise imediat ce spusese noapte bună, nu-l încuraja câtuşi de puţin. Pe măsură ce totul în jur se liniştea, gândul la globul întunecat îl frământă tot mai tare. Îi simţea iar greutatea în mâini şi-i zărea adâncimile roşietice şi tainele pe care apucase să le vadă o clipă. Se întoarse de pe o parte pe alta, încercând să se gândească la altceva. Până la urmă, nu mai putu să rabde. Se ridică în picioare şi se uită împrejur. Era răcoare, aşa că se învălui în mantie. În vâlcea, luna lucea rece şi albă, iar umbrele tufişurilor se întindeau întunecate. De jur împrejur zăceau siluete adormite. Cei doi străjeri nu se vedeau; pesemne că erau sus, pe colină, sau stăteau la pândă prin desişul de ferigi. Mânat de un imbold pe care nu-l înţelegea, Pippin porni tiptil spre Gandalf. Se uită în jos la el. Vrăjitorul părea că doarme, dar pleoapele nu-i erau cu totul închise; pe sub genele lungi străbătea o sclipire. Pippin făcu iute un pas îndărăt. Dar Gandalf nu încercă nici un gest. Aşa că, atras înspre el împotriva voinţei sale, hobbitul se apropie iar târâş de capul vrăjitorului. Gandalf era înfăşurat într-o pătură, cu mantia întinsă deasupra; şi lângă el, între braţul îndoit şi partea dreaptă a trupului era o movilită, un lucru rotund, înfăşurat într-o cârpă neagră; părea că lui Gandalf tocmai îi alunecase mâna de pe ea, la pământ.

Ţinându-şi răsuflarea, Pippin se târî pas cu pas până aproape. Îngenunche. Apoi întinse mâinile furiş şi ridică obiectul încetişor; nu-i păru atât de greu pe cât se aştepta. „Până la urmă, nu-i decât o ciudăţenie", îşi zise el, cu un simţământ straniu de uşurare; dar nu-l puse la loc. Rămase o clipă strângându-l la piept. Şi-atunci îi veni o idee. Se depărta tiptil, găsi un bolovan şi se întoarse. Trase iute cârpa de pe obiectul rotund, înfăşură piatra în ea şi, îngenunchind, o aşeză lângă mâna vrăjitorului. Apoi se uită, în sfârşit, la obiectul pe care îl descoperise. Era un glob neted de cristal, acum mort, întunecat, care zăcea lângă genunchii lui. Pippin îl ridică, îl înfăşură grăbit în propria-i mantie şi dădu să se întoarcă la culcuşul lui. În clipa aceea, Gandalf făcu o mişcare în somn şi murmură ceva într-o limbă ciudată; mâna i se întinse bâjbâind şi apucă piatra învelită; apoi oftă şi nu mai mişcă.

— Nebun afurisit, îşi zise Pippin în barbă. O să intri într-o mare belea! Pune-l iute înapoi!

Dar simţi că-i tremură genunchii şi nu mai găsi puteri să se apropie de vrăjitor, ca să ajungă la piatră. „N-am cum să-l mai pun la loc fără să-l trezesc, îşi zise, trebuie să aştept până m-oi mai domoli. Aşa că aş putea s-arunc o privire întâi. Dar nu chiar aici!"

O zbughi şi se aşeză pe o movilă înverzită din apropierea culcuşului său. Luna se uita îndărăt, peste marginea vâlcelei.

Pippin stătea cu globul între genunchii ridicaţi. Se aplecă asupra lui, ca un copil lacom asupra străchinii cu mâncare, ferindu-se de ceilalţi. Trase mantia la o parte şi se uită la el. În jur, aerul încremenise încordat. La început, globul rămase negru ca tăciunele, luminat doar la suprafaţă de

razele lunii. Apoi însă în inima lui sclipi şi se agită slab ceva. Pippin nu-şi mai putu dezlipi ochii de-acolo. Curând, tot ce era înăuntru păru cuprins de flăcări; globul se rotea, mai bine zis luminile dinăuntru se mişcau repede. Deodată se stinseră. Hobbitul simţi că se sufocă şi se zbătu; dar rămase aplecat, cu ambele mâini încleştate pe glob. Se aplecă tot mai mult şi deodată înţepeni; câteva clipe îşi mişcă buzele, fără să scoată un sunet. Apoi strigă ceva şi căzu nemişcat pe spate.

Ţipătul fusese atât de pătrunzător, încât străjerii săriră de pe mal. Toată tabăra fu în curând în picioare.

— Aha! Deci, ăsta-i hoţul! exclamă Gandalf.

Îşi azvârli iute mantia peste glob, acolo unde era.

— Tocmai tu, Pippin! Asta-i foarte urât!

Îngenunche alături de hobbitul care zăcea pe spate înţepenit, cu ochii goi, îndreptaţi spre cer.

— Blestemăţia! În ce bucluc ne-a băgat, şi pe el, şi pe noi! Vrăjitorul avea chipul tras şi răvăşit. Îl luă pe Pippin de mână şi se aplecă, să-i asculte răsuflarea; apoi îi puse mâinile pe frunte. Hobbitul se cutremură; închise ochii. Apoi scoase un ţipăt şi se ridică în capul oaselor, holbându-se uluit şi înspăimântat la chipurile celor din jur, palide în lumina lunii.

— Nu-i pentru tine, Saruman! strigă el cu un glas ascuţit, neutru, ghemuindu-se cât mai departe de Gandalf. Voi trimite imediat după el. Înţelegi? Hai, spune!

Apoi se căzni să se ridice şi să scape, însă Gandalf îl reţinu blând, dar ferm.

— Peregrin Took, zise el. Vino înapoi.

Hobbitul se muie şi căzu înapoi, agăţându-se de mâna vrăjitorului.

— Gandalf! strigă el. Gandalf! Iartă-mă!

— Să te iert? zise vrăjitorul. Spune-mi întâi ce-ai făcut.

— Am… am luat globul şi m-am uitat la el, bâigui Pippin. Şi-am văzut lucruri care m-au înfricoşat. Am vrut să fug, dar n-am fost în stare. Apoi a venit el, mi-a pus întrebări şi s-a uitat la mine şi… şi nu-mi mai amintesc nimic altceva…

— Hai, nu ţine, zise Gandalf sever. Ce-ai văzut şi ce-ai spus? Pippin închise ochii şi se cutremură, dar nu scoase nici un cuvânt. Se uitau cu toţii la el în linişte, în afară de Merry, care se depărtase. Dar chipul lui Gandalf rămase nemişcat.

— Vorbeşte, rosti el.

Pippin începu iar, cu un glas scăzut, şovăielnic şi-ncet-încet cuvintele lui deveniră tot mai desluşite şi mai puternice:

— Am văzut un cer întunecat şi creneluri înalte. Şi stele mărunte. Părea undeva, foarte departe şi tare demult, totuşi, foarte real şi limpede. Apoi stelele începură să dispară şi iar să apară — erau acoperite de ceva cu aripi. Cred că erau foarte mari; dar prin sticlă păreau nişte lilieci care se roteau în jurul fortăreţei. Parcă erau vreo nouă. Unul s-a repezit spre mine. Şi tot creştea şi creştea. Era oribil şi-avea… nu, nu! Nu pot să spun! Am încercat

să fug, pentru că m-am gândit că o să iasă de-acolo; dar când a umplut globul, s-a făcut nevăzut. Apoi a venit *el.* Nu vorbea prin cuvinte. Se uita doar la mine şi înţelegeam. „Aşadar, te-ai întors? De ce ai nesocotit atâta vreme să-mi mai spui ceva?" Nu i-am răspuns. Atunci m-a întrebat: „Cine eşti?" Eu tot n-am zis nimic, dar m-a durut îngrozitor. Şi el m-a încolţit, aşa că am răspuns: „Un hobbit." Atunci a părut brusc să mă vadă şi-a început să râdă de mine. Era de-o cruzime fără seamăn. Parcă eram înjunghiat cu pumnale. Dar el a zis: „Ia stai puţin! O să ne întâlnim în curând. Spune-i lui Saruman că bucăţica asta nu-i de nasul lui. Voi trimite imediat după el. Înţelegi? Ia spune!" Apoi m-a sorbit din priviri. Simţeam că mă fac ţăndări. Nu, nu! Nu mai pot să vă spun! Nu-mi mai amintesc nimic!

— Uită-te la mine, zise Gandalf.

Pippin privi drept în ochii lui. Vrăjitorul îi ţinu privirea o vreme, în tăcere. Apoi chipul i se îmblânzi şi îi apăru o umbră de zâmbet. Îşi lăsă mâna blând pe creştetul lui Pippin.

— Bine, zise el. Nu mai povesti nimic. N-ai făcut nici un rău. Nu văd urmă de minciună în ochii tăi, aşa cum mă temusem. Dar el nu ţi-a vorbit prea mult. Eşti nebun, dar un nebun cinstit, Peregrin Took. Alţii mai înţelepţi s-ar fi purtat mai rău într-o asemenea împrejurare. Dar ţine minte, ai fost salvat, împreună cu toţi prietenii tăi, printr-un noroc, cum se spune. Nu te bizui c-o să fie la fel şi-a doua oară. Dacă te-ar fi luat la întrebări atunci şi acolo, mai mult ca sigur că i-ai fi spus tot ce ştii, spre năpasta noastră, a tuturor. Dar a fost prea nerăbdător. El n-a vrut doar să afle veşti, ci şi pe tine şi asta iute, ca să se poată tocmi pe-ndelete în Turnul Întunecimii. Nu te cutremura! Dacă vrei să-ţi bagi nasul în treburile vrăjitorilor, trebuie să fii pregătit. Dar, hai! Te iert! Linişteşte-te! Lucrurile n-au luat o întorsătură urâtă, aşa cum se putea întâmpla.

Îl ridică blând pe Pippin şi îl duse înapoi, în culcuşul lui. Merry îi urmă şi se aşeză lângă el.

— Întinde-te şi odihneşte-te, dacă poţi, Pippin, zise Gandalf. Ai încredere în mine. Dacă simţi că te mănâncă iar palmele, să-mi spui imediat. Sunt lucruri de care te poţi lecui. Dar, în orice caz, dragul meu hobbit, să nu-mi mai pui bolovani sub coate. Ei, şi-acum am să plec să vă las o vreme singuri pe amândoi.

Cu acestea, Gandalf se întoarse la ceilalţi, care rămăseseră în picioare lângă piatra din Orthanc, destul de tulburaţi.

— Primejdia se arată din noapte când te aştepţi mai puţin, zise el. Am scăpat ca prin urechile acului.

— Hobbitul Pippin ce face? întrebă Aragorn.

— Cred că acum e bine, îi răspunse Gandalf. Nu l-a ţinut prea mult, iar hobbiţii au o mare putere de a-şi reveni. Pesemne că amintirea sau spaima o să-i piară destul de repede. Poate chiar prea repede. Vrei tu, Aragorn, să iei piatra din Orthanc, să ai grijă de ea? E o misie primejdioasă.

— Aşa e, dar nu pentru toată lumea, zise Aragorn. E cineva care o poate cere pe bună dreptate. Căci acesta este, fără doar şi poate, *Palantirul* din

Orthanc, din comoara lui Elendil, pus aici de regii Gondorului. Mi se apropie ceasul. Am să-l iau cu mine.

Gandalf se uită la Aragorn, iar apoi, spre mirarea celorlalţi, ridică piatra acoperită şi i-o întinse, făcând o plecăciune.

— Primeşte-o, Domnia Ta, zise el. Asta până când ţi se vor înapoia şi celelalte lucruri. Dar, de vrei să-mi dai ascultare, te povăţuiesc să n-o foloseşti… încă. Ai mare grijă.

— Oare se poate spune c-am fost prea pripit sau fără grijă, o dată ce am aşteptat atâţia şi-atâţia ani? întrebă Aragorn.

— Până acum, nu. Şi să nu te-neci la mal, îi răspunse Gandalf. Dar să ţii totul în mare taină. Tu şi toţi cei de faţă. Mai ales hobbitul Peregrin nu trebuie să afle cui i-a fost încredinţat. Poate să-i vină oricând starea aceea rea. Căci, vai, l-a atins şi s-a uitat în el, iar lucrul ăsta nu trebuia să se întâmple. Nu trebuia să-l atingă nici în Isengard; puteam şi eu să fiu mai iute atunci. Dar gândurile îmi erau toate îndreptate asupra lui Saruman şi nici nu mi-a trecut prin minte ce fel de Piatră era. Apoi m-a cuprins oboseala şi-n timp ce m-am întins şi mă gândeam la ea, m-a luat somnul. Acum ştiu!

— Da, nu-i nici o îndoială, zise Aragorn. în sfârşit, ştim legătura dintre Isengard şi Mordor şi cum era făcută. Multe se explică acum.

— Ciudate puteri au vrăjmaşii noştri; şi slăbiciuni la fel de ciudate, zise Theoden. Dar zice-o vorbă din bătrâni: *Cui pe cui se scoate.*

— Asta aşa e, zise Gandalf. Însă de data asta am avut un noroc ciudat. Poate hobbitul acesta m-a scăpat, oprindu-mă să fac o greşeală uriaşă. Mă tot gândisem dacă n-ar fi bine să mă apuc să încerc Piatra, ca să văd la ce-i bună. De-aş fi făcut-o, m-aş fi arătat eu însumi dinaintea lui. Nu sunt încă pregătit pentru o asemenea încercare, şi nici nu ştiu dac-oi fi vreodată. Dar, chiar dacă aş găsi puterea să mă smulg din vrajă, ar fi un dezastru să fiu văzut de *el;* deşi nu-i departe clipa când toate tainele se vor da pe faţă.

— Cred că clipa aceea a şi sosit, rosti Aragorn.

— Nu încă, zise Gandalf. Mai e o fărmă de îndoială pe care trebuie s-o folosim. Vrăjmaşul, e limpede, credea că Piatra e încă în Orthanc — de ce nu? Şi că hobbitul era ostatic acolo, iar Saruman l-a pus să se uite în glob, ca să-l zăpăcească. Mintea aceea întunecoasă o fi plină acum de chipul hobbitului şi de aşteptare. S-ar putea să treacă ceva vreme până s-o dumiri. Trebuie să tragem foloase de-aici. Am luat-o cam uşor. Trebuie să ne mişcăm. Împrejurimile Isengardului nu sunt un loc unde să ne îngăduim să tragem de timp. Voi porni în frunte chiar acum, împreună cu Peregrin Took. Va fi, oricum, mai bine aşa pentru el, decât să zacă acolo, în întuneric, în vreme ce alţii dorm.

— Eu îi voi ţine lângă mine pe Eomer şi pe încă zece călăreţi, hotărî regele. Vom porni mâine, devreme. Ceilalţi pot pleca împreună cu Aragorn de-ndată ce vor pofti.

— Cum ţi-e voia, Domnia Ta, spuse Gandalf. Dar să-ţi grăbeşti calul cât mai tare, la adăpostul colinelor, până în Văgăuna lui Helm.

În clipa aceea, asupra lor se pogorî o umbră. Luna strălucitoare păru că se stinge brusc. Câţiva călăreţi ţipară şi se ciuciră, ţinându-şi armele deasupra capului, de parcă s-ar fi apărat de o lovitură venită de sus; fură cuprinşi de o spaimă oarbă şi le îngheţă sângele în vine. Se ghemuiră şi se uitară spre înalt. Prin faţa lunii trecu o făptură urieşească, înaripată, ca un nor negru. Se roti şi-o luă spre miazănoapte, zburând cu o iuţeală mai mare ca orice vânt din Pământul de Mijloc. Stelele se stingeau în faţa ei. Se pierdu în zare. Se ridicară ţepeni ca nişte stane de piatră. Gandalf privea în sus cu braţele atârnând ţepene pe lângă trup, cu pumnii încleştaţi.

— Nazgul! strigă el. Solia Mordorului. Se-apropie vijelia. Nazgulul a trecut Râul! La drum! Nu mai aşteptaţi zorile! Să nu-i lăsăm pe cei mai iuţi să-i aştepte pe codaşi! Daţi-i zor!

Sări ca un arc şi-o luă la fugă, strigându-l pe Iute ca Gândul. Aragorn îl urmă. Când trecu pe lângă Pippin, Gandalf îl luă în braţe.

— De data aceasta, vii cu mine, zise el. Iute ca Gândul o să-ţi arate ce e-n stare.

Apoi se întoarse în locul unde dormise. Armăsarul îl aştepta deja acolo. Gandalf îşi zvârli desaga mică pe umăr, iar apoi sări în spinarea lui Iute ca Gândul. Aragorn îl ridică pe Pippin şi îl aşeză în braţele vrăjitorului, înfăşurat într-o pătură şi în mantie.

— Rămas-bun! Urmaţi-mă iute! strigă Gandalf. La drum, Iute ca Gândul!

Armăsarul scutură din cap. Coada stufoasă străluci în lumina lunii. Apoi făcu un salt înainte şi se făcu nevăzut ca vântul de miazănoapte din munţi.

— Frumoasă şi odihnitoare noapte, n-am ce zice, îi spuse Merry lui Aragorn. Unii au un noroc chior. El, de pildă, n-a avut chef de somn şi-a vrut să meargă călare cu Gandalf. Şi-aşa a făcut. În loc să fie preschimbat în stană de piatră şi să rămână aici pentru totdeauna, ca să fie-nvăţătură de minte!

— Şi ce-ai zice acum dacă puneai tu primul mâna pe piatra din Orthanc? spuse Aragorn. S-ar putea să fi făcut mai rău. Cine poate şti? Mă tem că norocul tău este acum să vii cu mine. Şi-asta pe dată. Du-te şi pregăteşte-te. Ia tot ce-a lăsat Pippin aici. Dă zor!

Iute ca Gândul zbură peste câmpii, fără să fie îndemnat sau îndrumat în vreun fel. Nu se scurse nici un ceas, când trecură Vadurile Isenului. Movila Călăreţilor, înconjurată de lăncile reci, rămase cenuşie îndărătul lor.

Pippin îşi revenea din ce în ce mai mult. Îi era cald, dar vântul tăios îl răcorea. Era cu Gandalf. Spaima pe care i-o pricinuiseră piatra şi umbra hidoasă ce acoperise luna începu să i se risipească; toate se topiră în ceţurile munţilor dindărăt sau într-un vis trecător. Trase adânc aer în piept.

— Nu ştiam că vom merge pe deşelate, Gandalf, zise el. N-ai nici şa, nici frâie.

— Nu călăresc ca elfii decât pe Iute ca Gândul, zise Gandalf. Pentru că el nu poate suferi zăbala. Pe Iute ca Gândul nu-l călăreşti; vrea sau nu vrea să te poarte în spinare. Dacă vrea, e-n regulă. E treaba lui să aibă grijă să nu cazi. Asta dacă nu te-apuci să sari în sus.

— Cât de repede merge? întrebă Pippin. Mi se pare că aleargă ca vântul, dar foarte lin. Şi ce uşor calcă!

— Acum aleargă cu cea mai mare iuţeală pe care-o poate atinge cel mai bun cal Ia galop, îi răspunse Gandalf. Dar pentru el nu e repede. Aici începe urcuşul şi drumul e mai hârtopit decât dincolo de râu. Dar uită-te cum se apropie Munţii Albi sub stele! Culmile Thrihyrne sunt la o aruncătură de băţ, ca nişte lănci întunecate. Nu mai e mult şi ajungem la răscruce, apoi la Viroaga Văgăunii, acolo unde s-a purtat bătălia acum două nopţi.

Pippin rămase tăcut o vreme. Îl auzi pe Gandalf cântând încetişor, ca pentru sine, îngânând frânturi de rime în tot felul de limbi, în vreme ce străbăteau cu iuţeală milă după milă. Până la urmă, vrăjitorul o dădu bine pe o cântare din care hobbitul reuşi să prindă nişte cuvinte; câteva versuri îi ajunseră limpede la urechi printre rafale de vânt:

Corăbii-nalte şi regi înalţi
De trei ori trei
Ce-au adus din ţinutul năruit
Peste mări vălurite, ei?
Şapte stele, şapte pietre
Şi-un arbore-nălbit.

— Ce zici acolo, Gandalf? întrebă Pippin.

— Ziceam şi eu câteva rime care mi-au trecut prin minte din Cartea de Învăţătură, îi răspunse vrăjitorul. Socot că hobbiţii le-au uitat, chiar şi pe cele pe care le-au ştiut cândva.

— Nu, nu le-am uitat pe toate, zise Pippin. Şi mai avem unele de-ale noastre, pe care mă gândesc că nu vrei să le afli. Dar pe-astea nu le-am mai auzit. Despre ce e vorba? Ce-s cele şapte stele şi cele şapte pietre?

— E vorba despre *palantirii* Regilor de Odinioară, îl lămuri Gandalf.

— Şi ce-s aceştia?

— Păi, *palantir* însemna *cel ce priveşte departe.* Piatra din Orthanc e unul dintre ei.

— Aşadar, n-a fost făcut… n-a fost făcut de vrăjmaş? întrebă Pippin.

— Nu, zise Gandalf. Nici măcar de Saruman. E mai presus de măiestria sa şi chiar de-a lui Sauron. *Palantirii* erau de dincolo de Apusime, din Eldmar. Mordorul i-a făcut. Pesemne că i-a făurit însuşi Feanor, atât de demult, încât timpul nu mai poate fi măsurat în ani. Dar nu-i nimic pe lume pe care Sauron să nu-l preschimbe într-o unealtă a răului. Vai de Saruman! După câte-mi dau seama, asta i-a fost căderea. Primejdioase sunt pentru noi ticluirile măiestrite mai adânci decât cele pe care le ştim. Dar e demn de toată ocara. Nebunul! Să ţină el în taină una ca asta, pentru propriu-i bine! N-a scos o vorbă despre *palantir* în faţa nimănui din Sfat. Nici nu ne-a trecut prin minte ce s-o mai fi ales de *palantirii* din Gondor, în vremea

războaielor lui distrugătoare. Oamenii i-au uitat aproape cu totul. Chiar şi în Gondor puţini cunoşteau această taină; în Amor erau amintiţi doar într-o rimă a Cărţii de Învăţătură, printre dunedaini.

— Şi la ce-i foloseau oamenii din vechime? îl întrebă Pippin, mulţumit şi uluit că primea răspuns la atât de multe nedumeriri şi întrebându-se cât va mai ţine norocul ăsta.

— Ca să vadă la depărtare şi să se găsească unii pe alţii în gând, zise Gandalf. În felul acesta, au reuşit să apere şi să ţină unit tărâmul Gondorului multă vreme. Au plasat Pietre la Minas Arnor, la Minas Ithil şi în Orthanc, în rotocolul Isengardului. Căpetenia şi stăpânul lor trăiau sub Domul Stelelor la Osgiliath, înainte de prăbuşirea acestuia. Celelalte trei erau pe undeva, departe, la miazănoapte. Se zice că erau în casa lui Elrond la Annuminas şi la Amon Sul; iar Piatra lui Elendil se afla pe Dealurile Turnului care dau către Mithlond, în Golful Lune, unde zac trase la ancoră corăbiile cenuşii.

Palantirii îşi vorbeau între ei, dar din Osgiliath puteau fi văzuţi cu toţii în acelaşi timp. Acum se vădeşte că, aşa cum stânca Orthancului a rezistat vitregiilor timpului, la fel a răzbit şi *puiandrul* din turn. Dar singur nu putea face decât să înfăţişeze chipul micşorat al celor depărtate, din zilele de demult. Pentru Saruman, nu mă-ndoiesc, era o treabă foarte folositoare. Dar nemulţumit nu părea să fie. El trăgea cu ochiul tot mai departe, peste fruntarii, până ajungea să vadă în Barad-dur. Atunci a fost prins!

Cine ştie unde zac acum îngropate sau adânc sub ape pietrele pierdute din Arnor şi Gondor? Dar Sauron trebuie să fi pus mâna pe cel puţin una dintre ele şi s-o fi mânuit în scopurile sale. Mă gândesc că e vorba de Piatra din Ithil, pentru că a cucerit cetatea Minas Ithil cu multă vreme în urmă şi a schimbat-o într-un loc rău, sub numele de Minas Morgul.

Aşa că e lesne să-ţi dai seama acum cât de repede a fost ochiul rătăcitor al lui Saruman prins în capcană; şi cum, de atunci încoace, a fost convins de la depărtare, iar când nu mergea cu binişorul, era ameninţat să se supună. Şoimul a ajuns în gheara pajurii, păianjenul s-a prins într-o pânză de oţel! Mă întreb câtă vreme-o fi fost silit să se arate mereu în faţa oglinzii lui, ca să fie văzut sau să i se dea porunci! Şi cine, în afară de fier, ar scăpa, dacă s-ar uita în Piatra din Orthanc care e atât de legată de Barad-dur, fără să-şi piardă minţile? Căci ea te soarbe, pur şi simplu! Crezi că eu n-am simţit asta? Chiar şi-acum inima mă-ndeamnă să-mi încerc voinţa, să văd dacă n-aş putea s-o smulg din puterile lui şi s-o îndrept unde vreau eu, să privesc peste mările nesfârşite şi timpurile vechi la Tirion cel Mândru, ca să-l văd pe Feanor la treabă, să-i pricep mintea şi îndemânarea, pe când Arborele Alb şi cel Auriu erau în floare!

Gandalf oftă şi tăcu.

— Ce bine ar fi fost să fi ştiut asta dinainte, zise Pippin. N-am avut câtuşi de puţin habar despre ce făceam.

— Ba ai avut, spuse Gandalf. Ştiai că faci o nebunie, ceva ce nu era voie; şi ţi-ai zis asta în sine, dar n-ai vrut s-asculţi. Nu ţi-am spus nimic până

acum, pentru că numai chibzuind adânc asupra celor întâmplate am înţeles şi eu până la urmă; asta chiar de când am plecat împreună. Dar şi de ţi-aş fi spus înainte, dorinţa tot nu ţi s-ar fi ostoit sau nu ţi-ar fi fost mai uşor să i te împotriveşti. Dimpotrivă! Nu înveţi decât când îţi frigi mâinile. Abia atunci înţelegi şi cu inima ce-nseamnă focul.

— Aşa e, încuviinţă Pippin. Dacă le-aş avea acum înşiruite în faţa mea pe toate cele şapte pietre, aş închide ochii şi mi-aş vârî mâinile în buzunare

— Bun, făcu Gandalf. Aşa nădăjduiam şi eu.

— Dar aş vrea să ştiu… , începu Pippin.

— Îndurare! strigă Gandalf. Dar dacă veştile pe care ţi le dau au menirea să-ţi vindece năravul iscodelii, îmi voi petrece tot restul zilelor ca să-ţi răspund. Ce mai vrei să ştii?

— Numele tuturor stelelor, ale vieţuitoarelor, şi toată istoria Pământului de Mijloc, şi-a celor de dincolo de ceruri, şi-a Mărilor Risipite, râse Pippin. Nici mai mult, nici mai puţin! Însă în seara asta nu mă grăbesc. Până una-alta, mă întreb ce-o fi cu umbra aceea întunecată. Te-am auzit strigând „solia Mordorului". Ce-a fost aia? Şi ce-ar putea să facă în Isengard?

— Era un Călăreţ Negru cu aripi — un nazgul, zise Gandalf. Te-ar fi putut duce în Turnul Întunecimii.

— Nu venise pentru mine, nu-i aşa? îngăimă Pippin. Că doar n-o fi ştiut că aveam…

— Bineînţeles că nu, zise Gandalf. De la Barad-dur la Orthanc sunt două sute de leghe în linie dreaptă şi chiar unui nazgul i-ar lua câteva ore să le străbată. Dar Saruman s-a uitat, cu siguranţă, în Piatră, de când cu atacul orcilor, şi nu mă-ndoiesc că i-au fost citite gândurile mai mult decât şi-ar fi dorit. De aceea a fost trimis un sol, ca să afle ce face. Iar după ce s-a întâmplat în noaptea asta, cred că va mai veni unul. Şi asta foarte curând. Aşa că Saruman o să fie strâns cu uşa până la capăt. Nu are de trimis nici un ostatic în Mordor. Nu mai are Piatra şi nu mai poate să se supună poruncilor. Sauron îşi va închipui că-i ţine ascunşi pe ostatici şi că nu vrea să folosească Piatra. N-o să-l ajute cu nimic pe Saruman dacă-i spune solului adevărul. Căci deşi Isengardul a fost ruinat, el e la adăpost în Orthanc. Aşa că oricum va părea un răsculat. Ne-a respins, tocmai ca să ocolească asta! Nu-mi dau seama pe unde o să scoată cămaşa. Socot că, atâta vreme cât se află în Orthanc, are destulă putere să le facă faţă celor Nouă Călăreţi. S-ar putea să încerce să-l prindă pe nazgul în capcană sau măcar să ucidă afurisenia aia pe care călăreşte. În cazul acesta, Rohanul n-are decât să-şi vadă de caii lui! Dar nu ştiu cum o să fie pentru noi — bine sau rău. S-ar putea ca Duşmanul să fie nedumerit sau orbit de mânie împotriva lui Saruman. Pesemne că va afla c-am urcat scările Orthancului cu hobbiţii după mine. Sau că un urmaş de-al lui Elendil este în viaţă şi mi-a fost alături. Dacă pe Limbă de Vierme nu l-au înşelat privirile când l-a văzut în armura din Rohan, o să-şi amintească de Aragorn şi de cine zice el c-ar fi. De-asta mi-e teamă. Aşa c-o să cădem din lac în puţ. Cu fiecare pas, Iute ca Gândul te duce mai aproape de Tărâmul Umbrei, Peregrin Took.

Pippin nu răspunse nimic, dar se înfăşură mai bine în mantie, ca şi cum l-ar fi trecut un fior de gheaţă. Străbăteau acum un pământ cenuşiu.

— Uite, zise Gandalf. În faţa noastră se întind văile Meleagului de la Apus. Aici ne întoarcem pe drumul ce duce spre răsărit. Umbra aceea întunecată e intrarea în Viroaga Văgăunii. Pe-acolo se-ajunge în Aglarond şi în Peşterile Scânteietoare. Să nu mă-ntrebi nimic despre ele. Mai bine întreabă-l pe Gimli, dac-ai să te mai întâlneşti cu el, şi-atunci, îţi spun eu, vei primi pentru prima oară un răspuns mai lung decât ţi-ai dorit vreodată. Acum n-ai să vezi peşterile, pentru că, în curând, vor rămâne departe, îndărătul nostru.

— Credeam c-o să opreşti la Văgăuna lui Helm, zise Pippin. Păi, unde mergi?

— La Minas Tirith, înainte ca valurile războiului să-l împresoare.

— Aha! Şi cât mai e pân-acolo?

— Leghe peste leghe, îi răspunse Gandalf. De trei ori mai departe decât lăcaşul regelui Theoden. De-aici, dac-o iei spre răsărit, aşa, ca solii din Mordor, sunt mai bine de o sută de mile. Iute ca Gândul însă trebuie să străbată o distanţă mai lungă. Care dintre ei se va dovedi mai iute? Vom merge până se crapă de ziuă; asta înseamnă câteva ore. Atunci până şi Iute ca Gândul trebuie să se odihnească într-una din văi: în Edoras, aşa trag nădejde. Dormi, dacă poţi! S-ar putea să zăreşti prima geană de lumină a zorilor strălucind pe acoperişul auriu al casei lui Eorl. Iar peste două zile, vei vedea umbra violetă a muntelui Mindolluin şi zidurile turnului lui Denethor sclipind albe în zori.

Şi-acum, la drum, Iute ca Gândul! Aleargă, inimosule, aleargă cum n-ai mai făcut-o până acum! Am ajuns pe pământurile unde ai trăit de când erai mânz şi nu-i piatră pe care să n-o ştii. Hai! Nădejdea noastră-i în iuţeala ta!

Iute ca Gândul îşi scutură capul şi necheză puternic, de parcă l-ar fi îndemnat o goarnă în bătălie. Apoi ţâşni înainte. Picioarele îi scăpărară în flăcări şi fu înghiţit de întuneric.

Înainte să adoarmă, Pippin avu un simţământ ciudat: el şi Gandalf erau stană de piatră pe statuia unui cal în galop, în vreme ce pământul se rotea sub copitele sale, în vâjâitul vântului.

CARTEA A PATRA

Click to edit this text.

Chapter 12

Îmblânzirea lui Smeagol

— Pe legea mea, stăpâne, am dat de bucluc, zise Sam Gamgee.

Stătea mâhnit cu umerii plecaţi, alături de Frodo, şi scruta întunericul cu ochii mijiţi.

Era, după cât îşi dădeau seama, a treia noapte de când fugiseră de cei din Frăţie; aproape că pierduseră şirul orelor de când se tot căţăraseră şi trudiseră printre povârnişurile şi bolovanii din Emyn Muil; fuseseră nevoiţi de nici ei nu ştiau de câte ori să se întoarcă, pentru că nu mai puteau să înainteze. Alteori, văzuseră că se învârtiseră pe loc, pentru că ajungeau de unde plecaseră cu câteva ceasuri mai devreme. Totuşi, una peste alta, înaintaseră către răsărit, urmărind cât le stătuse în putere să găsească o cale spre ieşire din încrengătura aceea de coline. Dar nu dădeau decât de prăpăstii abrupte, înalte şi de netrecut, care priveau încruntate peste întinderile de jos; la poale, zăceau mlaştini albicioase şi puturoase, unde nu se clintea nimic, nici pasărea în zbor.

Hobbiţii şedeau acum pe marginea unei stânci înalte, golaşe şi mohorâte, care răsărea parcă din ceţuri; îndărătul lor se zăreau înălţimile surpate, încununate de nori fugari. Dinspre răsărit bătea un vânt tăios. Noaptea se aduna peste întinderile fără formă de dinaintea lor; verdele palid începea să bată într-un cafeniu-mohorât. La dreapta, în depărtare, Anduinul, care scânteia vesel în razele soarelui în timpul zilei, era acum ascuns în semiîntuneric. Dar ochii hobbiţilor nu cătară dincolo de Râu, îndărăt, în Gondor, spre prietenii lor de pe pământurile Oamenilor. Ci spre miazăzi şi spre răsărit se uitau lung, acolo unde noaptea se îngâna cu ziua şi se zărea o dungă întunecată, ca un şir de munţi depărtaţi, de fum neclintit. Din când în când, pâlpâia către cer o luminiţă roşie, plăpândă, acolo unde cerul se întâlnea cu pământul.

— Ce belea, zise Sam. Din toate ţinuturile de care-am auzit vreodată, acela-i singurul loc unde n-am vrea să ajungem; şi tocmai într-acolo încercăm să ne croim calea. Dar nu putem s-ajungem, orice-am face. Mi se pare mie c-am luat-o aiurea din capul locului. N-avem cum să coborâm; şi hai să zicem că ajungem jos; o să dăm de mlaştini verzi şi puturoase, vă zic eu. Câh! Nu vedeţi ce urât miroase?

Pufui în vântul care adia.

— Ba da, simt şi eu mirosul, zise Frodo, fără să se clintească însă.

Rămăsese cu ochii aţintiţi spre linia aceea întunecată şi spre flăcăruia care pâlpâia.

— Mordorul, murmură el ca pentru sine. Dacă tot trebuie să mă duc acolo, măcar să pot ajunge iute şi să se termine odată.

Tresări. Bătea un vânt tăios, greu, duhnind rece a hoit.

— Ei, făcu el până la urmă, dezlipindu-şi privirile din zare, doar n-o să stăm aici toată noaptea, oricât de mare ar fi beleaua. Trebuie să găsim un loc mai ferit de popas; poate că ziua o să ne dezvăluie altă *cărare.*

— Da, altă şi altă cărare, bombăni Sam. Dac-om mai apuca ziua de mâine. Am luat-o pe un drum greşit.

— Oare? făcu Frodo. Cred că asta-i soarta mea; să-mi port paşii către bezna de colo; aşa că trebuie să fie o cale. Dar cine-o să mi-o arate oare, binele sau răul? Toată nădejdea ne-a stat în iuţeală. Întârzierea face jocul vrăjmaşilor. Iar eu asta am făcut: am întârziat. Aşa o fi vrând oare Turnul Întunecimii? Să ne abată din drum? Toate încercările mi-au fost zădărnicite. Trebuia să fi plecat din Frăţie de mult. S-o fi pornit de la miazănoapte, pe Ia răsărit de râu şi de Emyn Muil, ca s-ajung la trecătorile Mordorului peste stearpa Câmpie a Bătăliei. Dar acum ne e cu neputinţă să mai găsim o cale de întoarcere. Pe lângă asta, orcii dau târcoale pe malul de răsărit.

Fiecare zi care trece înseamnă o zi nepreţuită pierdută în zadar. Sunt vlăguit, Sam. Nu ştiu ce-i de făcut. Ce provizii mai avem?

— Numa' d'alea, cum le ziceţi, *lembas,* domnu' Frodo. Avem destul. Oricum, mai bine decât nimic. Când le-am pus în gură prima dată, nu mi-a trecut prin minte c-o să mai vreau altceva. Dar acum tare-aş mai mânca un codru de pâine şi-aş bea o ulcică — o, ce zic eu? — barem o jumătate de ulcică cu bere, să-mi ungă gâtlejul. Am târât tot drumul lampa aia de gătit. La ce bun? Nici măcar n-avem cu ce face focul. Iar de fiert nici iarbă nu-i.

Se întoarseră şi coborâră într-o vale pietroasă. Soarele intrase în nori la apus şi noaptea se apropia cu paşi repezi. Dormiră aşa cum putură din cauza frigului, răsucindu-se tot timpul, într-un ungher printre turnurile crestate de stâncă mâncată de vreme; măcar erau la adăpost de vânturile de răsărit.

— I-aţi mai văzut, domnu' Frodo? întrebă Sam, în timp ce stăteau înţepeniţi de frig, mestecând la pesmeţi de *lembas,* în lumina cenuşie şi rece a zorilor de ziuă.

— Nu, zise Frodo. N-am mai auzit şi n-am mai văzut nimic de două zile.

— Nici eu, zise Sam. Brrr! Ochii ăia m-au dat peste cap. Pesemne însă c-am scăpat de el până la urmă, netrebnicul! Gollum! O să-i arăt eu un *gollum* la beregată, dac-am să-l apuc de gât!

— Nădăjduiesc să nu fie nevoie, zise Frodo. Nu ştiu cum de s-o fi luat după noi; cred însă că ai dreptate, ne-a pierdut urma. În ţinutul ăsta uscat şi mohorât nu prea am lăsat urme şi nici miros, chiar pentru un nas mai iscoditor.

— Asta-i treaba, zise Sam. Ce bine-ar fi să scăpăm de tot de el!

— Şi eu zic la fel, spuse Frodo. Însă nu el mă nelinişteşte cel mai mult. Eu mi-aş dori să scăpăm de colinele astea. Simt că le urăsc. Parc-aş sta golgoluţ şi înţepenit aici, la răsărit, despărţit de bezna de colo doar de întinderi sterpe. E un ochi acolo. Hai! Trebuie să coborâm cumva.

Dar ziua se scurse, iar când după-amiaza începu să scadă, ei mişunau tot pe creastă, fără să fi găsit vreo cale de scăpare.

Uneori, în liniştea acestui ţinut sterp, li se părea că aud zgomote slabe îndărătul lor, o prăbuşire de pietre sau sunete de paşi pe stâncă. Însă când se opreau şi ascultau fără să facă o mişcare, nu mai auzeau nimic, afară de vântul suspinând peste pietre. Dar până şi acesta părea o şuierătură uşoară printre nişte dinţi ascuţiţi.

Încă de la începutul zilei, creasta Emyn Muil o apucase uşor către miazănoapte, în vreme ce ei se trudeau să meargă mai departe. De-a lungul crestei se întindea acum o vale mare, râpoasă, din piatră roasă de vremuri, brăzdată din loc în loc de prăpăstii ca nişte şanţuri care se povârneau abrupt, formând trecători adânci în stâncă. Ca să găsească o cărare în aceste căscături tot mai adânci şi mai dese, Frodo şi Sam o luaseră la stânga, depărtându-se de muchie, şi, fără să-şi dea seama, coborâseră leghe după leghe, încet, dar sigur; culmea stâncoasă se pierdea lin, până spre câmpie.

În cele din urmă se văzură nevoiţi să se oprească. Creasta cotea brusc către miazănoapte şi era străbătută de un făgaş mai adânc.

Pe partea cealaltă urca iar, abrupt, câteva sute de metri; o stâncă mare, cenuşie se desluşea dinaintea lor netedă şi dreaptă, parcă tăiată cu barda. Nu puteau merge mai departe şi trebuiau s-o ia fie spre apus, fie spre răsărit., Dar dacă o luau spre apus ar fi pregetat şi s-ar fi căznit şi mai mult, ajungând înapoi, în inima colinelor; iar dacă o luau spre răsărit, ajungeau în prăpastia de jos.

— N-avem încotro, Sam, va trebui să ne târâm pe făgaşul ăsta, zise Frodo. Hai să vedem încotro ne duce.

— Pun rămăşag că spre alt povârniş nenorocit, zise Sam. Despicătura era mai lungă şi mai adâncă decât părea. În timp ce coborau, dădură la un moment dat de nişte copaci noduroşi şi chirciţi, primii pe care îi vedeau de zile întregi. Cei mai mulţi erau mesteceni şi, din loc în loc, câte un brad. Mulţi erau uscaţi şi piperniciţi, muşcaţi până la măduvă de vânturile de răsărit. Cândva, în zile mai blânde, probabil că aici fusese o pădure frumoasă, dar acum, după vreo cincizeci de paşi, copacii dispărură, deşi se zăreau ici-colo buturugi putrede, până aproape de muchie. Albia făgaşului care se întindea de-a lungul unei despicături era plină de bolovani şi se povârnea abrupt. Când, în sfârşit, ajunseră la capăt, Frodo se lăsă pe vine.

— Ia te uită, zise el. Ori am coborât noi o groază, ori s-a scufundat stâncă. De-aici e mult mai mică şi pare mai blândă.

Sam îngenunche alături şi privi fără nici o tragere de inimă peste buza prăpastiei. Dădu cu ochii de steiul care se înălţa în stânga.

— Mai blândă, mormăi el. Păi, socotesc că-i totdeauna mai lesne să cobori decât să urci. Cine nu-i în stare să zboare poate să sară.

— Ar fi o săritură cam mare, zise Frodo. Vreo, să zicem… Rămase o clipă, măsurând distanţa din ochi:

— … vreo treizeci şi cinci de paşi, nu mai mult.

— Păi, n-ajunge? făcu Sam. Uf! Mi-e tare urât să mă uit în jos de la înălţime. Dar una-i să te uiţi, şi alta-i să urci.

— În orice caz, zise Frodo, cred c-am putea urca pe-aici; şi am încredinţarea că trebuie să încercăm. Vezi, stânca-i altfel de cum era cu câteva leghe în urmă. E prăbuşită şi crăpată.

Versantul era, într-adevăr, mai puţin pieptiş şi se povârnea uşor în afară. Arăta ca un meterez uriaş sau ca un perete abrupt ieşit din mare, ale cărei temelii se mişcaseră, astfel încât apăruseră crăpături nesfârşite şi muchii întinse, pe alocuri semănând cu nişte scări mari.

— Dacă vrem să încercăm să coborâm, ar trebui să o facem chiar acum. Se întunecă devreme. Cred că se apropie furtuna.

La răsărit, munţii ca o pată fumurie se pierdeau într-o negură care îşi întindea braţele lungi spre apus. Se auzea deja zvon depărtat de tunet purtat de rafalele vântului tot mai puternic. Frodo pufni şi se uită la cer cu îndoială. Îşi petrecu cingătoarea peste mantie şi şi-o strânse, apoi îşi azvârli bocceluţa pe spate şi păşi spre muchie.

— Eu am de gând să-ncerc, spuse el.

— Foarte bine, zise Sam fără nici o poftă. Dar o iau eu înainte.

— Tu? făcu Frodo. Ce te-a făcut să te răzgândeşti, de vrei să cobori?

— Nu m-am răzgândit. Dar, gândiţi-vă, cel care-i mai jos alunecă primul. Nu vreau să vă cad în cap şi să vă fac grămadă. N-are nici un rost să moară doi dintr-o lovitură.

Înainte ca Frodo să-l poată împiedica, Sam se aşeză, îşi azvârli picioarele peste muchie şi se răsuci, căutând un punct de sprijin.

Mare mirare de mai făcuse vreodată o asemenea ispravă cu sânge rece sau altceva atât de necugetat!

— Nu, nu! Sam, catâr bătrân ce eşti! făcu Frodo. Ai să mori, dacă o s-o iei aşa, orbeşte. Întoarce-te!

Îl înşfacă pe Sam de sub braţe şi îl trase în sus.

— Aşteaptă puţin! Ai răbdare, continuă el.

Apoi se întinse la pământ şi îşi iţi capul peste margine; dar lumina părea să scadă repede, deşi soarele nu apusese încă.

— Cred că ne putem descurca, hotărî el pe dată. Eu, cel puţin, pot; şi tu la fel, dacă-ţi păstrezi cumpătul şi mă urmezi cu atenţie.

— Nu ştiu cum sunteţi aşa de sigur, zise Sam. Că doar n-aveţi cum să vedeţi până în fundul prăpastiei pe lumina asta. Şi dacă ajungeţi să n-aveţi unde pune piciorul şi de ce vă agăţa?

— Socot că voi urca înapoi, zise Frodo.

— Uşor de zis, se oţărî Sam. Mai bine-aşteptăm până dimineaţă când s-o lumina mai bine.

— Nu! Pentru nimic în lume, rosti Frodo avântat. Mă mustru pentru fiecare ceas pierdut, pentru orice minuţel. Cobor să văd care-i treaba. Nu veni după mine, până nu mă-ntorc sau te strig.

Se agăţă cu degetele de buza pietroasă a prăpastiei şi se lăsă uşor în jos; n-apucă să-şi întindă braţele de tot, când simţi un prag sub picioare.

— Am dat de-o treaptă care se întinde mult spre dreapta, zise el. Pot să stau liniştit aici, fără să mă ţin de nimic. O să…

Se opri pe nepusă masă.

Bezna se aduna acum cu iuţeală, venind dinspre răsărit şi împrăştiindu-se pe cer. Deasupra răsună un tunet sec. Fulgere palide se izbeau de coline. Apoi se stârni vuind o rafală de vânt sălbatic, străbătută de un ţipăt ascuţit şi pătrunzător. Hobbiţii auziseră exact acelaşi strigăt departe, în mlaştină, când fugiseră din Hobbiton. Chiar şi acolo, în codrii din Comitat, le îngheţase sângele în vine. Darămite aici, în pustiu! Îi cuprinse şi mai tare groaza; îi străpunse ca nişte lame reci de groază şi de disperare, tăindu-le respiraţia. Le stătu inima în loc. Sam căzu cu faţa la pământ. Fără să vrea, Frodo se desprinse de stâncă şi îşi acoperi urechile. Se clătină, alunecă şi se prăbuşi cu un geamăt. Sam îl auzi şi se târî căznit până la muchie.

— Stăpâne! Stăpâne! strigă el. Stăpâne!

Nu mai auzi nici un răspuns. Se trezi tremurând din cap până-n picioare, dar trase aer în piept şi mai strigă o dată:

— Stăpâne!

Vântul părea să-i vâre cuvintele înapoi în gâtlej, dar în vâjâitul care trecea peste prăpastie şi peste coline îi ajunse la urechi un strigăt slab, de răspuns.

— E bine! E bine! Sunt aici. Dar nu văd nimic.

Frodo strigă cu un glas slab. De fapt, nu era prea departe. Nu se prăbuşise în gol, ci alunecase şi se ridicase dintr-o săritură pe un prag mai lat, la numai câţiva paşi mai jos. Din fericire, în acest punct versantul era teşit bine şi vântul îl lipi de stâncă, aşa că nu se rostogolise în hău. Încercă să se liniştească puţin, lipindu-şi obrazul de piatra rece; îşi simţea inima bătând nebuneşte. Dar fie că întunericul devenise de nepătruns, fie că ochii lui îşi pierduseră vederea, în jur era o beznă totală. Se întreba dacă nu cumva fusese lovit de orbire. Trase aer în piept.

— Întoarceţi-vă! Întoarceţi-vă! se auzi glasul lui Sam în întunericul de deasupra.

— Nu pot, zise el. Nu văd. Nu găsesc nici un punct de sprijin. Nu mă pot mişca încă.

— Ce să fac, domnu' Frodo? Ce să fac? strigă Sam, aplecându-se primejdios de mult.

De ce nu putea să vadă stăpânul lui? Era întuneric, într-adevăr, dar nu chiar aşa. Îl zări pe Frodo dedesubt — o umbră stingheră, cenuşie, lipită de stâncă. Dar era mult prea departe ca să-i întindă o mână de ajutor.

Tunetul despică iar înălţimile; apoi se porni ploaia. Se izbea de stâncă, rece, tăioasă amestecată cu grindină, ca o pânză de apă orbitoare.

— Cobor la dumneavoastră! ţipă Sam, deşi cât şi-ar fi dorit să nu rostească aceste cuvinte

— Nu, nu! Aşteaptă! îi răspunse Frodo ceva mai îmbărbătat. Am să-mi revin îndată. Deja mă simt mai bine. Aşteaptă! Nu poţi face nimic fără o funie.

— Funie! strigă Sam sălbatic, ca pentru sine, oarecum uşurat. Mai bine-aş atârna eu de-o funie, să mă vadă toţi zevzecii de la o poştă! Nu eşti decât o secătură, Sam Gamgee; aşa-mi zicea mie mereu Unchiaşu', asta era vorba lui! Funie!

— Nu mai bodogăni! strigă Frodo, supărat, dar şi înveselit; îşi revenise acum. Mai lasă-l pe Unchiaşul ăla al tău. Doar nu vrei să spui că ai vreo funie prin buzunar? Dacă-i aşa, scoate-o.

— Da, domnu' Frodo, e-n raniţa mea. Am cărat-o după mine sute de mile şi parc-am fost lovit cu leuca de-am uitat-o.

— Atunci, pune mâna şi dă-i drumul jos!

Sam îşi desfăcu iute raniţa şi începu să scotocească. Găsi, într-adevăr, la fund un colac de funie cenuşiu-argintie, împletită de seminţia din Lorien. Azvârli un capăt spre stăpânul lui. Bezna părea să se ridice de pe ochii lui Frodo; sau poate-i revenea vederea. Zări firul cenuşiu care cobora unduindu-se şi i se păru o lucire argintie. Acum că avea un punct luminos în întuneric asupra căruia să-şi aţintească privirile, nu se mai simţea chiar aşa buimac. Lăsându-se greu în faţă, îşi înfăşură strâns capătul în jurul taliei, iar apoi apucă funia cu ambele mâini.

Sam se dădu îndărăt şi îşi propti picioarele într-o buturugă la vreo doi metri de muchie. Cu chiu cu vai, Frodo ajunse sus şi se aruncă la pământ.

Tunetele bubuiau şi huruiau în depărtare, iar ploaia vijelioasă nu mai contenea. Hobbiţii se târâră îndărăt, pe făgaş; dar nu aflară acolo cine ştie ce adăpost. În jurul lor se porniseră şuvoaie de apă; curând se uniră într-un potop care se izbea aburind de pietre, împroşcând peste stâncă, de parcă s-ar fi scurs din burlanele unui acoperiş uriaş.

— Puteam să mă-nec acolo, jos, sau să mă fi luat apele, zise Frodo. Ce noroc pe mine să ai funia aia!

— Era bine dacă-mi aduceam mai repede aminte c-o am, rosti Sam. Poate v-amintiţi cum puneau funiile în bărci când am pornit Ia drum, acolo, în ţinutul elfesc. Nu m-am putut abţine şi-am vârât şi eu un colac în desagă. Sunt ani de-atunci. „Cine ştie când îţi poate fi de ajutor!", aşa a zis Haldir parcă, sau altul de-acolo. Şi-a avut dreptate.

— Păcat că nu m-am gândit să iau şi eu o bucată, zise Frodo; dar am părăsit Frăţia în grabă şi zăpăceală. Dacă aveam destulă, am fi putut coborî. Cât e de lungă funia ta?

Sam o scoase încet şi-o măsură cu braţele:

— Cinci, zece… douăzeci, treizeci de coţi. Cam atât, zise el.

— Cine-ar fi crezut! exclamă Frodo.

— Ah! Aşa e! făcu Sam. Elfii sunt o seminţie minunată. Pare cam subţire, dar e zdravănă; şi e moale ca puful la pipăit. Şi se poate strânge mult. E tare uşoară. Minunată seminţie, pe legea mea!

— Treizeci de coţi, făcu Frodo gânditor. Cred c-ar fi de-ajuns. Dacă furtuna se termină înainte de căderea nopţii, eu unul am să-ncerc.

— Ploaia s-a potolit aproape de tot, zise Sam. Dar să nu cumva să faceţi ceva necugetat şi să plecaţi iar în întuneric, domnu' Frodo. Eu unul nu mi-am revenit după ţipătul ăla adus de vânt. Poate dumneavoastră, da. Părea un călăreţ negru; dar unul zburător, dacă aşa ceva-i cu putinţă. Mă gândesc c-ar fi mai bine să ne-odihnim în despicătura asta până s-o scurge noaptea.

— Iar eu mă gândesc că nu mai vreau să stau nici o clipă înţepenit aici, pe muchia asta, cu ochii din Ţara Întunecimii zgâindu-se la noi de dincolo de mlaştini, zise Frodo.

La acestea, se ridică şi coborî din nou pe fundul făgaşului. Privi în zare. Către răsărit, cerul se însenina iar. Furtuna îşi ridica poalele ude şi zdrenţuite, căci aripile măreţe şi războinice se îndreptaseră asupra crestelor Emyn Muil, şi acolo adăstară o vreme gândurile întunecate ale lui Sauron. Dar curând, se întoarse ca să biciuie Valea Anduinului cu grindină şi cu fulgere, aruncându-şi umbra peste Minas Tirith cu iz de bătălie. Apoi se lăsă în munţi şi, adunându-şi lăncile măreţe, se rostogoli agale asupra Gondorului şi la poalele Rohanului, până ce, departe, călăreţii din câmpie îi zăriră stâlpii întunecaţi îndărătul soarelui în vreme ce înaintau către Apus. Dar aici cerul albastru al serii se deschise din nou peste pustietate şi peste smârcurile puturoase; apărură câteva stele palide, ca nişte găuri în coviltirul peste care răsărise luna nouă.

— Ce bine e să vezi din nou, zise Frodo, trăgând adânc aer în piept. Ştii că mi-a trecut o clipă prin minte că mi-am pierdut vederea? De la fulgere sau de Ia ceva mai rău. Nu vedeam nimic; chiar nimic. Până mi-ai trimis funia aia. Parcă strălucea.

— Seamănă pe întuneric cu argintul, spuse Sam. N-am observat până acum, deşi nu-mi amintesc s-o fi scos de când am vârât-o demult în desagă. Dar dacă sunteţi pus pe căţărat, domnu' Frodo, cum o să faceţi? Treizeci de coţi, adică optsprezece stânjeni, cam asta-i şi înălţimea stâncii, după cum aţi socotit.

Frodo chibzui o clipă.

— Înnoad-o bine în jurul ciotului ăluia, Sam, zise el. Apoi cred că o să-ţi fac pe plac de data asta şi-o să te las să porneşti primul. Eu am să ţin funia, aşa că tu nu va trebui decât să te fereşti cu mâinile şi picioarele. Nu mă supăr dacă te mai sprijini din când în când de câte-un prag, să-mi mai trag şi eu sufletul. După ce ajungi jos, am să te urmez şi eu. Acum mi-am mai revenit.

— Foarte bine, zise Sam cu inima grea. Dacă aşa trebuie, hai s-o facem.

Luă funia şi o legă strâns în jurul ciotului cel mai apropiat de buza prăpastiei; apoi îşi petrecu celălalt capăt în jurul taliei. Fără nici o tragere de inimă, se răsuci şi se pregăti să coboare.

Se dovedi mult mai uşor decât se aşteptase. Parcă îi dădea curaj funia, deşi închidea ochii de câte ori se uita jos printre picioare. La un moment dat, nimeri peste o porţiune mai grea, unde peretele era neted si chiar cavernos; acolo se lăsă să lunece legănându-se pe funia de argint. Dar Frodo îl coborî încet şi cu grijă, aşa că trecu cu bine şi peste asta. Nu-i fusese teamă decât că o să se sfârşească toată funia şi-o să rămână atârnat, dar Frodo mai avea încă un rotocol zdravăn în mână, când îl auzi pe Sam strigând: — Am ajuns!

Glasul îi răsuna foarte limpede dedesubt, el, însă, nu se zărea; cenuşiul mantiei sale se pierdea în asfinţit. Lui Frodo îi trebui ceva mai mult ca să ajungă la el. Îşi legase funia în jurul taliei şi o prinsese bine de ciotul acela; o scurtase destul, ca să nu se lovească în momentul în care avea să atingă pământul; totuşi, nu voia să se pună în primejdie, căci nu avea atâta încredere în firicelul acela cenuşiu. Cu toate acestea, în două locuri fu nevoit să se lase cu totul în voia funiei: suprafaţa stâncii era netedă, n-avea cum se agăţa, nici măcar cu degetele lui de hobbit, iar pragurile erau foarte depărtate. Dar, până la urmă, ajunse şi el jos.

— Na, c-o făcurăm şi pe-asta! strigă el. Am reuşit să scăpăm din Emyn Muil! Mă-ntreb acum ce ne mai aşteaptă. Te pomeneşti că acuşica o să tânjim să mai simţim piatra tare sub picioare.

Dar Sam nu-i răspunse. Se uită lung în sus, la stâncă.

— Găgăuţă! Neghiobule! exclamă el. Funia mea drăgălaşă stă legată acolo de-un ciot, iar noi suntem aici, jos. Ce scară bună i-am mai lăsat nemernicului ăluia de Gollum! Nu ne rămâne decât să punem un zapis să-l anunţăm pe unde am luat-o! Prea scăpaserăm uşor!

— Dacă-ţi trece prin cap vreun gând legat de cum am fi putut coborî cu tot cu funie, atunci să mă faci pe mine găgăuţă sau cum ţi-o fi zis Unchiaşul, zise Frodo. Urcă şi dezleag-o, dacă pofteşti, şi pe urmă dă-ţi drumul jos!

Sam se scarpină în cap.

— Nu, nu-mi vine nici o idee, zise el. Şi vă cer iertare, dar, ce să fac, tare mi-e greu s-o las aici.

Luă capătul funiei, îl scutură uşor şi îl mângâie.

— E dureros să mă despart de orice lucru pe care l-am luat cândva din ţinutul elfesc. S-ar putea s-o fi împletit chiar Galadriel, murmură el, clătinând îndurerat din cap.

Ridică privirile şi mai trase o dată de sfoară, în semn de rămas-bun. Spre marea mirare a celor doi hobbiţi, funia căzu încolăcită drept în capul lui Sam. Frodo începu să râdă.

— Cine a legat funia? întrebă el. Bine c-a ţinut cît am coborât. Când mă gândesc că m-am încrezut în nodul tău…

— N-oi fi bun la căţărat, domnu' Frodo, rosti el bosumflat, dar mai ştiu şi eu câte ceva despre funii şi noduri. Din familie, cum aţi zice dumneavoastră. Păi, bunicu-meu, şi după aia unchiu' Andy, care-a fost fratele mai mare al Unchiaşului, au mers odinioară pe sârmă peste Câmpunalt. Iar eu am strâns nodul în jurul ciotului ca oricare făptură din Comitat sau din afară.

— Atunci s-o fi frecat de buza prăpastiei şi s-o fi rupt, conchise Frodo.
— Pun rămăşag că nu-i aşa, spuse Sam şi mai jignit, aplecându-se să cerceteze capetele. Nu, n-a fost asta. E neatinsă!
— Atunci mă tem că s-a dezlegat nodul, îşi dădu Frodo cu părerea.
Sam clătină din cap, fără să zică nimic. Îşi petrecu gânditor funia printre degete.
— Puteţi să credeţi ce poftiţi, domnu' Frodo, zise el într-un târziu. Dar eu gândesc că s-a dezlegat singură, la chemarea mea.
O încolăci şi o vârî cu duioşie în desagă.
— Important e că a căzut iar la noi, spuse Frodo. Acum trebuie să ne gândim ce-o să facem mai departe. Se lasă noaptea. Ce frumoase-s stelele! Şi luna!
— Te ung la inimă, nu-i aşa? zise Sam, ridicându-şi privirile. Au ceva elfesc în ele. Şi luna-i în creştere. N-am mai văzut-o de vreo două nopţi de-atâţia nori. Luminează destul de puternic.
— Da, încuviinţă Frodo; dar de-abia peste câteva zile o s-avem lună plină. Nu cred că-i bine să trecem smârcurile pe lumina asta slabă.
Porniră mai departe sub cele dintâi umbre ale nopţii. După o vreme, Sam se întoarse şi se uită îndărăt la drumul pe care veniseră. Gura făgaşului se căsca neagră în stânca întunecată.
— Ce bine-mi pare că ne-am luat funia înapoi, zise el. L-am cam pus la-ncurcătură pe neisprăvitul ăla. Să vedem cum şi-o zdreli picioarele alea urâte peste praguri!
Se dezlipiră până la urmă de stânca şi plecară prin pustiul acela de bolovani şi de pietre colţuroase umede şi lunecoase din cauza potopului de ploaie.
Pământul se povârnea încă abrupt, până hăt-departe. Nu merseră mult şi dădură de o crăpătură care se căsca deodată, mare şi neagră dinaintea lor. Nu era prea lată, însă nu se putea sări peste ea pe întuneric. Li se păru că aud un susur de apă în măruntaiele ei. Crăpătura se curba în stânga, spre miazănoapte, şi se întorcea către coline, oprindu-le astfel drumul în direcţia aceea, cel puţin cît era întuneric.
— N-ar fi mai bine s-o luăm îndărăt la miazăzi, pe la poalele stâncii? întrebă Sam. Poate-om găsi vreun ascunziş pe-acolo sau chiar o peşteră, ceva.
— Ba da, spuse Frodo. Am obosit şi nu cred că mă mai pot târî printre pietre în noaptea asta; cu toate că mă calcă pe nervi orice clipă pierdută. Ce bine-ar fi s-avem în faţă o cărare bătătorită! Aş merge până mi s-ar toci tălpile.
Mersul pe la poalele colţuroase ale Emin Muilului li se păru tare anevoios. Şi Sam nu dădu peste nici un ascunziş sau o grotă în care să se adăpostească; dinaintea lor se întindeau doar povârnişuri înnegurate pe lângă stânca acum mai înaltă şi mai abruptă ca înainte. Până la urmă, se aruncară osteniţi la pământ, lângă un bolovan la adăpost de vânt, nu departe de buza prăpastiei.

Acolo stătură vârâţi unul într-altul cu sufletul înnegurat, în noaptea rece, împietrită, până ce somnul li se strecură sub gene, oricât s-ar fi căznit să-l alunge. Luna strălucea limpede sus, pe cer. Lumina ei subţire şi albă arginta feţele pietrelor şi scălda zidurile reci şi încruntate ale stâncii, preschimbând toată întinderea aceea întunecată într-un cenuşiu palid, îngheţat, mişcat din loc în loc de umbre smolite.

— Bun! făcu Frodo, ridicându-se şi înfăşurându-se mai bine în mantie. Dormi un pic, Sam, şi ia pătura mea. Am să fac de pază şi-am să mă plimb puţin încolo şi-ncoace.

Deodată se încorda şi-l apucă, ghemuindu-se, pe Sam de braţ.

— Ce-i aia? şopti el. Uită-te acolo, pe stâncă! Sam se uită şi trase adânc aer printre dinţi.

— Ssst! făcu el. Asta ne mai lipsea! E Gollum ăla! Vipere şi şerpi! Ce credeam, c-o să scăpăm aşa uşor, cu o căţărătură, două? Ia uitaţi-vă la el! Parcă-i un păianjen scârbos pe un perete!

Pe suprafaţa unei râpe abrupte şi-aproape netede, după cum le păru în lumina palidă a lunii, se mişca o umbră mică şi neagră, cu membrele subţiri şi răşchirate. Pesemne că mâinile şi degetele de la picioare se agăţau de micile ieşituri de care hobbiţii nu s-ar fi putut prinde. Dar arăta ca şi cum s-ar fi târât în jos pe perniţe lipicioase, ca o arătare mare, în căutare de pradă, din neamul gândacilor. Şi cobora cu capul în jos, de parcă ar fi amuşinat pământul.

Din când în când îşi dădea capul încet pe spate, răsucindu-şi cu totul gâtul subţire şi lung; hobbiţii zăriră două luminiţe strălucind palid: ochii lui, care sclipiră o clipă în lumina lunii, acoperindu-se apoi iute de pleoape.

— Credeţi că ne vede? întrebă Sam.

— Nu ştiu, zise Frodo liniştit. Dar cred că nu. Şi unor ochi prietenoşi le-ar fi greu să vadă mantiile acestea elfeşti. Eu unul nu te pot vedea pe întuneric nici la doi paşi. Şi-am auzit că nu-i place nici pe soare, nici pe lună.

— Atunci de ce coboară chiar pe-aici? întrebă Sam.

— Mai încet, Sam, îl potoli Frodo. Pesemne că ne simte. Şi cred că are auzul ascuţit, ca elfii. Mi se pare c-a auzit ceva acum, poate chiar glasurile noastre. Am cam strigat acolo, sus; şi-am vorbit până acum cu glas tare.

— Ei, m-am cam săturat de el, zise Sam. Ce tot vine după noi? la să-l iau un pic la întrebări. Cred că acum n-o să putem să-i dăm brânci.

Sam se strecură tiptil spre stâncă, trăgându-şi bine gluga cenuşie pe frunte.

— Ai grijă, şopti Frodo, urmându-l. Să nu-i atragi atenţia. E mult mai primejdios decât pare.

Silueta neagră coborâse, agăţându-se de stâncă, vreo trei sferturi din distanţă. Era acum cam la cincizeci de picioare, chiar mai puţin, de poalele stâncii. Hobbiţii îl urmăreau ghemuiţi stană de piatră, ascunşi după un bolovan uriaş. Ai fi zis că ajunsese într-un loc mai dificil sau că îl necăjea ceva. Îl auzeau pufăind şi din când în când şuierând câte-o înjurătură. Îşi

înălţă capul şi li se păru că scuipă. Apoi îşi continuă coborâşul. Acum îi auzeau glasul spart şi sâsâit.

— Ah, ssst! Uşurel, nepreţuitul meu! Graba ssstrică treaba! Nu trebuie sssă ne punem la bătaie pielea, nu-i aşşşa, nepreţuitule? Nu, nepreţuitule… *gollum!* îşi ridică iar capul, clipi la lumină, şi-nchise iute ochii.

— N-o putem suferi! şuieră el. Ssscârboasă, ssscârboasă şşşi tremurătoare lumină e… ssst… ne issscodeşte, nepreţuitule, ne arde la ochi.

Tot coborând, şuieratul i se auzi mai ascuţit şi mai limpede.

— Unde essste, unde essste nepreţuitul meu, nepreţuitul meu? E-al nostru, e-al nostru şi-l poftim. Hoţii, hoţii, ssscârbele alea de hoţomani! Unde-or fi cu nepreţuitul meu? Blestemaţii! Îi urâm!

— Parcă n-ar şti că suntem aici, nu-i aşa? şopti Sam. Şi ce-o fi nepreţuitul lui? O fi vrând să zică…

— Sst, îl opri Frodo. E destul de aproape acum ca s-audă şi-o şoaptă.

Într-adevăr, Gollum se oprise iar brusc, şi capul lui mare, proptit în gâtul sfrijit, i se bălăngăni dintr-o parte în alta, ca şi cum ar fi ascultat. Ochii lui spălăciţi erau întredeschis! Sam se chirci, deşi degetele îi tresăriră neliniştite. Ochii lui plini de mânie şi scârbă nu i se mai dezlipiră de creatura strâmbă care începu acum iar să se mişte, să sâsâie şi să bolborosească.

Ajunse, în sfârşit, la vreo douăsprezece picioare deasupra lor. Din locul acela, stâncă se teşea abrupt înăuntru şi nici măcar Gollum nu putu să găsească sprijin. Păru că vrea să se răsucească, să ajungă cu picioarele în jos. Atunci însă se prăbuşi, ţipând ascuţit, în cădere îşi încolăci picioarele şi braţele în jurul trupului, ca un păianjen care se lasă pe un fir.

Sam ţâşni din ascunzătoarea lui şi, din două salturi, străbătu distanţa dintre el şi poalele stâncii. Până să se poată Gollum ridica, sări peste el. Dar chiar aşa, luată pe nepusă masă, arătarea se dovedi mai sprintenă decât s-ar fi aşteptat hobbitul. Înainte să găsească un punct de sprijin, Sam fu încolăcit de braţele şi picioarele acelea lungi care îl strângeau fără să-l strivească, dar tare ca nişte funii cumplite. Degetele lipicioase îi pipăiau beregata. Apoi simţi muşcătura unor dinţi ascuţiţi în umăr. Nu mai putu decât să-l izbească în faţă cu capul lui rotund şi tare. Gollum sâsâia şi scuipa, dar nu-l slăbea deloc.

Dacă ar fi fost singur, lucrurile ar fi luat o întorsătură urâtă pentru Sam. Dar Frodo sări în picioare şi îşi trase spada Sting din teacă. Cu mâna stângă îl apucă pe Gollum de părul său rar şi-i dădu capul pe spate. Gâtul lung al arătării se întinse şi ochii spălăciţi şi otrăviţi rămaseră pironiţi la cer.

— Lasă-l, Gollum, îi porunci el. Aceasta-i Sting. Doar ai mai văzut-o cândva. Lasă-l, că altfel ai s-o simţi de data asta. Îţi tai beregata.

Gollum se prăbuşi ca o funie udă. Sam se ridică, pipăindu-şi umărul. Ochii îi clocoteau de mânie, dar nu avea pe cine să se răzbune: vrăjmaşul lui zăcea neputincios pe pietre, gudurându-se şi schelălăind.

— Nu ne lovi! Nu-i lăsa să ne-atingă, nepreţuitule! Hobbiţeii cumsecade n-or să ne lovească, nu-i aşa? Că doar noi n-am vrut să le facem vreun rău, dar

ei au sărit pe noi ca pisicile pe bieţii şoareci. Aşa, aşa, nepreţuitule! Iar noi suntem aşa singuri, *gollum.* Noi o să fim drăguţi cu ei, tare drăguţi, dacă şi ei or să fie aşa. Da, daaa.

— Ei, ce-i de făcut? zise Sam. Eu zic să-l legăm, ca să nu se mai furişeze după noi.

— Dar asta o să ne-omoare, o să ne-omoare, schelălăi Gollum. Hobbiţei haini la inimă. Să ne lege ei în tărâmul ăsta rece, de piatră, *gollum, gollum!* Îl înecară suspinele.

— Nu, zise Frodo. N-avem cum să-l ucidem în situaţia asta. Amărâtul! La urma urmei nu ne-a făcut nici un rău.

— Oare? făcu Sam, pipăindu-şi umărul. Oricum avea de gând s-o facă. Şi, vă zic, şi-acum ticluieşte să ne gâtuie în somn.

— Nu zic că nu-i aşa, încuviinţă Frodo. Dar una e ce ticluieşte el, şi alta ce poate să ne facă acum.

Rămase o clipă pe gânduri. Gollum zăcea neclintit, dar nu mai miorlăia. Sam se uita la el încruntat. Atunci lui Frodo i se păru că aude foarte clar, dar depărtat, glasuri de demult:

Ce păcat că Bilbo n-a înjunghiat-o pe făptura asta ticăloasă, când a avut prilejul!

Păcat? Păi, tocmai teama de Păcat i-a oprit mâinile. Teama de păcat şi Milostivirea; să nu loveşti fără pricină.

Nu mă tem de păcat când e vorba de Gollum. Îşi merită moartea.

Îşi merită moartea! Nu mă îndoiesc de asta. Multe vieţuitoare îşi merită moartea. Iar altele îşi merită viaţa, dar mor. Însă ai tu putinţa să le dăruieşti viaţa? Atunci ia-o mai uşor cu moartea în numele dreptăţii, gândindu-te la propria-ţi piele. Nici măcar înţelepţii nu au putinţa să vadă tot ce-i la urmă.

— Foarte bine, rosti el tare, coborându-şi spada. Dar tot mă tem. Şi totuşi, după cum vezi, n-o să m-ating de creatura asta, căci acum, că o văd în faţa ochilor, mi s-a făcut milă.

Sam rămase cu ochii holbaţi la stăpânul său; părea că vorbeşte cuiva care nu era de faţă. Gollum îşi ridică încet capul.

— Daa, sssuntem nişşşte ticăloşşşi, nepreţuitelor, schelălăi el. Îndurare! Îndurare! Hobbiţii n-or să ne ucidă; hobbiţii sunt buni.

— Nu, n-o să te ucidem, spuse Frodo. Dar nici n-o să te lăsăm să pleci. Eşti tot numai răutate şi nu ne putem încrede în tine, Gollum. Va trebui să vii cu noi, asta-i tot. Şi n-o să te pierdem din ochi. Însă trebuie să ne dai o mână de ajutor, când o să fii în stare. După faptă şi răsplată.

— Da, aşşşa e, făcu Gollum, ridicându-se în capul oaselor. Sunt buni hobbiţii. O sssă mergem cu ei. O sssă le-arătăm poteci ferite-n întuneric, da, da! Şşşi unde ssse duc ei, oare, de-sss nevoiţi sssă ssstrăbată asssemenea meleaguri reci, de piatră. Tare ne minunăm, tare ne mai minunăm.

Îşi înălţă clipind privirile spre ei şi în ochii lui spălăciţi scapără o sclipire şireată şi curioasă. Sam pufni dispreţuitor şi se ţinu să vorbească; dar părea să simtă că se petrecea ceva ciudat cu stăpânul lui. Fără doar şi poate, starea acestuia se schimbase. Îîn orice caz, rămase uluit de răspunsul lui.

Frodo se uită drept în ochii lui Gollum, care clipi iute şi îşi feri privirile.

— Ştii tu sau măcar bănuieşti, Smeagol, zise el liniştit şi aspru. Şi presupun că ştii drumul într-acolo.

— Ah! Sss! făcu Gollum, acoperindu-şi urechile cu mâinile, ca şi cum rostirea acestui nume l-ar fi durut. Am bănuit, am bănuit, şopti el; şi n-am vrut să-i lăsăm, nu? Nu, nepreţuitule, n-am vrut să-i lăsăm pe hobbiţii ăştia drăguţi. Praf, praf şi cenuşă; şi sete-i acolo; şi puţuri peste puţuri şi orci — mii de orci. Hobbiţii cumsecade nu trebuie sssă ssse ducă acolo.

— Aşadar, ai fost în Mordor, nu-i aşa? stărui Frodo. Şi te simţi atras iar într-acolo…

— Da, da. Nu! ţipă Gollum. Doar o dată, din întâmplare, nepreţuitule. Da, din greşeală. Dar n-o să ne întoarcem. Nu, nu!

Apoi brusc îşi schimbă glasul şi limba; suspină din rărunchi şi vorbi, dar parcă nu lor.

— Lasă-mă-n pace, *gollum!* Mă doare. O, bietele mele mâini, *gollum!* Eu, noi… eu nu vreau să mă întorc. Nu ştiu pe unde. Sssunt obosit. Eu… noi nu ştim pe unde, *gollum, gollum;* nu, nu ştim. Ei stau treji tot timpul. Gnomi, oameni şi elfi — elfii îngrozitori, cu ochii strălucitori. Nu ştiu pe unde! Of!

Se ridică în picioare şi, strângându-şi mâna lui lungă într-un nod osos, descărnat, arătă tremurând către răsărit.

— Noi nu! Nu pentru voi! Apoi se prăbuşi iar.

— *Gollum, gollum,* schelălăi el cu faţa la pământ. Nu te uita la noi! Pleacă! Du-te şi te culcă!

— N-o să plece şi nici n-o să se culce la porunca ta, Smeagol, zise Frodo. Dar dacă vrei într-adevăr să te eliberezi, atunci trebuie să m-ajuţi. Şi asta mă tem că-nseamnă să ne găseşti cărarea către el. Însă nu-i nevoie să mergi tot drumul, să treci de poartă, doar pe tărâmul Lui.

Gollum se ridică iar în capul oaselor şi se uită la el printre gene.

— E-acolo, cotcodăci el. Mereu acolo. Orcii or să v-atace peste tot. Dai la tot pasu' de orci Ia răsărit de Râu. Nu-l mai iscodiţi atâta pe Smeagol. Bietul, bietul Smeagol, a plecat tare demult. l-au luat Nepreţuitul şi-acum e pierdut.

— Poate că o să-l găsim iar, dacă vii cu noi, zise Frodo.

— Nu, nu, niciodată! Şi-a pierdut Nepreţuitul, rosti Gollum.

— Ridică-te-n picioare! îi porunci Frodo.

Gollum se ridică şi se dădu îndărăt, spre stâncă.

— Ei! făcu Frodo. Poţi să găseşti vreo cărare mai uşoară? Ziua sau noaptea? Suntem obosiţi, dar dacă alegi noaptea, vom porni chiar acum.

— Luminile tari ne dor rău, schelălăi Gollum. Nu sub razele Feţei Albe; nu încă. O sssă treacă în curând dincolo de coline, dar mai întâi odihniţi-vă un pic, drăgălaşilor hobbiţi!

— Atunci stai jos, zise Frodo. Şi nu te mişca!

Hobbiţii se aşezară alături de el, de-o parte şi de alta, sprijiniţi de peretele stâncii, odihnindu-şi picioarele. Nu era nevoie să rostească nici un fel de cuvinte: ştiau că, pentru moment, n-aveau voie să doarmă. Luna scăpata încet. De pe coline se lăsau umbrele şi dinaintea lor se întuneca totul. Stelele sclipeau tot mai tare sus, pe cer. Nici unul nu mişca. Gollum stătea cu picioarele strânse, odihnindu-şi bărbia pe genunchi, cu tălpile şi palmele lipite de pământ şi ochii închişi; dar părea încordat, ca şi cum ar fi reflectat sau ar fi ciulit urechile la ceva.

Frodo se uită la Sam. Ochii li se întâlniră şi se înţeleseră îndată, îşi dădură capul pe spate şi părură că închiseseră ochii. Curând li se auzi respiraţia liniştită. Lui Gollum îi tresăriră uşor mâinile. Îşi mişcă abia perceptibil capul în dreapta şi în stânga. Deschise întâi un ochi, apoi pe celălalt. Hobbiţii nu dădeau nici un semn de viaţă. Brusc, Gollum sări în faţă cu o agerime şi-o iuţeală uluitoare, ca o lăcustă sau ca o broască, şi se pierdu în întuneric. Era tocmai ceea ce socoteau şi cei doi hobbiţi că se va întâmpla. Sam îl ajunse din urmă, îl apucă de un picior şi îl trânti la pământ.

— Funia ta o să ne fie iar de folos, Sam, zise Frodo. Sam scoase funia din desagă.

— Şi-ncotro o porniseşi matale peste ţinuturile astea reci, de piatră, domnu' Gollum? mormăi el. Tare ne minunăm, tare ne mai minunăm. Ca să dai de niscaiva prieteni de-ai tăi orci, drept e? Făptură scârboasă şi trădătoare! Ar trebui să te strâng cu funia asta de gât, aşa, zdravăn.

Gollum se întinse cuminte şi nu mai încercă nici un şiretlic. Nu-i răspunse nimic lui Sam, dar îi aruncă o privire otrăvită.

— Trebuie să găsim un fel de a-l ţine lângă noi, zise Frodo. Că doar vrem să meargă; aşa că nu-i potrivit să-i legăm picioarele şi braţele, pentru că le foloseşte şi pe unele, şi pe altele. Leagă-l de gleznă şi ţine de funie.

Se aplecă asupra lui Gollum, în timp ce Sam făcea nodul. Rămaseră amândoi uluiţi, căci Gollum începu să ţipe sfâşietor şi subţire; era cumplit să-l auzi. Se zbătu şi se strădui să ajungă cu gura la gleznă, ca să rupă funia cu dinţii. Continua să ţipe. Până la urmă, Frodo se încredinţa că-l durea; dar n-avea cum să fie din pricina nodului. Se uită atent la el şi văzu că nu era prea strâns, poate chiar cam slab. În ciuda a ceea ce spunea, Sam era destul de milostiv.

— Ce-i cu tine? întrebă el. Trebuie să te legăm, ca să nu-ţi mai vină pe chelie să fugi; dar nu vrem să te rănim.

— Ne doare, ne doare, şuieră Gollum. E ca gheaţa, muşcă! Au împletit-o elfii, blestemaţi să fie! Hobbiţi haini şi nesuferiţi! De-aia vrem să scapi, de-aia, nepreţuitule. Am priceput că-s haini hobbiţii. Ei se văd cu elfii, elfii fioroşi, cu ochi strălucitori. Depărtaţi-o de noi! Ne doare.

— Nu, n-am să te dezleg, zise Frodo; doar dacă… ; căzu o clipă pe gânduri… doar dacă există vreo făgăduială în care să credem.

— O să jurăm c-o să facem ce vrea el, da, da zise Gollum, zvârcolindu-se şi frecându-şi glezna. Ne doare.

— Juri? întrebă Frodo.

— Smeagol, rosti Gollum brusc şi limpede, deschizându-şi larg ochii şi uitându-se drept la Frodo, cu o sclipire ciudată, Smeagol va jura cu mâna pe Nepreţuit.

Frodo se înălţă, iar Sam rămase iar cu gura căscată la cuvintele şi la glasul lui sever.

— Cu mâna pe Nepreţuit? Cum îndrăzneşti una ca asta? întrebă el. Ia gândeşte-te!

Un Inel să le ferece pe toate, astfel să le stăpânească în Întunecime.

Oare-ai să te legi pe undiţa asta, Smeagol? El o să te ajute, dar e mai viclean ca tine. S-ar putea să-ţi răstălmăcească vorbele. Fii cu băgare de seamă!

Gollum se chirci.

— Cu mâna pe Nepreţuit, pe Nepreţuit, repetă el.

— Şi ce juri? îl întrebă Frodo.

— Să fiu foarte, foarte cuminte, zise Gollum.

Apoi se târî la picioarele lui Frodo, gudurându-se şi şoptind răguşit; se cutremură, ca şi cum vorbele acestea l-ar fi zguduit de spaimă până în măduva oaselor.

— Smeagol vrea să jure, ca să nu mai ajungă niciodată, niciodată la *El.* Niciodată! Smeagol îi va salva. Dar trebuie să jure pe Nepreţuit!

— Nu! Nu cu mâna pe asta! zise Frodo, uitându-se în jos la el cu milă şi cu asprime. Nu-ţi doreşti decât să-l vezi şi să-l atingi, dacă-i putea, deşi ştii prea bine că o să te înnebunească. Nu vei jura pe asta. Jură în numele lui, dacă vrei! Căci ştii unde e. Da, ştii, Smeagol. E-n faţa ta.

O clipă lui Sam i se păru că stăpânul lui crescuse, iar Gollum se micise; o umbră înaltă şi severă, un senior puternic, care îşi ascundea strălucirea într-un nor cenuşiu, iar la picioarele lui, un căţeluş scheunând. Şi totuşi, cei doi erau, într-un fel, înrudiţi, nu străini; îşi puteau citi gândurile. Gollum se ridică şi începu să-l mângâie pe genunchi şi să se gudure.

— Jos! Jos! strigă Frodo. Acum făgăduieşte!

— Făgăduiesc, da, făgăduiesc, zise Gollum. O să-l slujesc pe stăpânul Nepreţuitului! Stăpân milostiv, Smeagol bun, *gollum, gollum!*

Deodată izbucni în plâns şi se muşcă iar de gleznă.

— Scoate-i funia, Sam, zise Frodo.

Sam se supuse fără nici o tragere de inimă. Pe dată, Gollum se ridică şi începu să zburde, ca o potaie bătută măr, pe care stăpânul se-apucase s-o mângâie. Din clipa aceea în el se petrecu o schimbare care ţinu o vreme; nu mai sâsâia şi nu mai schelălăia nici când le vorbea tovarăşilor lui de drum, nici când se adresa sinelui său nepreţuit. Tresărea şi se ferea în clipa în care cei doi se-apropiau de el sau făceau vreo mişcare bruscă şi se ferea să

se atingă de mantiile lor elfeşti; dar era prietenos şi tare dornic să le facă pe plac. Râdea în hohote dacă se spunea vreo glumă sau chiar când Frodo îi vorbea blând; dacă îl alunga, începea să plângă. Sam nu prea se învrednicea să-i vorbească. Îl bănuia mai mult ca oricând şi, dacă aşa ceva era cu putinţă, îl plăcea pe noul Gollum, Smeagol, chiar mai puţin decât pe cel vechi.

— Ei, Gollum, sau cum o fi să-ţi zicem, rosti el, asta e. Luna s-a dus şi trece şi noaptea. Am face bine s-o luăm din loc.

— Da, da, încuviinţă Gollum, ţopăind. Hai să mergem. Nu-i decât o cale de trecere între capătul de miazănoapte şi cel de miazăzi. Eu am găsit-o, să ştiţi! Orcii n-o folosesc; orcii n-o ştiu. Orcii nu trec peste Smârcuri, ci ocolesc zeci de leghe. Mare noroc c-aţi luat-o pe drumul ăsta. Mare noroc că l-aţi găsit pe Smeagol. Da, da! Urmaţi-l pe Smeagol!

Făcu vreo câţiva paşi înainte şi se uită întrebător îndărăt, ca un câine care te invită la plimbare.

— Stai puţin, Gollum! strigă Sam. N-o lua aşa repede! Acuşica ajung la tine cu funia!

— Nu, nu! făcu Gollum. Smeagol ţi-a făgăduit doar!

Porniră în adâncul nopţii, pe sub stelele limpezi şi reci. Gollum îi călăuzi un timp îndărăt, către miazănoapte, pe drumul pe unde veniseră; apoi o luă pieziş la dreapta, depărtându-se de muchia abruptă a Emyn Muilului şi apucând-o pe povârnişurile cu pietre colţuroase, spre smârcurile nesfârşite de dedesubt. Se topiră iute şi uşor în întuneric. Peste pustiul de dinaintea porţilor Mordorului se întindea o tăcere întunecată.

Chapter 13

Străbaterea Smârcurilor

Gollum se mişca iute, cu capul înainte, folosindu-se adeseori de mâini şi de picioare. Frodo şi Sam nu se prea puteau ţine de el; dar nu părea să-l mai încerce gândul să fugă, aşa că, dacă se prăbuşeau, se întorcea şi-i aştepta. După un timp, îi aduse la buza făgaşului îngust pe unde mai fuseseră şi înainte; dar acum erau departe de coline.

— Uite-l! strigă el. Acolo, jos, e un drum. Da! Acu' pornim pe el… afară, acolo!

Arătă undeva, între miazăzi şi răsărit, către smârcuri. Duhoarea lor le pătrunse nările, grea şi scârboasă, chiar şi în aerul răcoros al nopţii.

Gollum ţopăia de colo-colo de-a lungul buzei făgaşului; până la urmă, îi chemă:

— Aici! Putem coborî pe-aici. Smeagol a fost o dată pe aici; am mers pe drumul ăsta, când ne-am ascuns de orci.

Îi călăuzi şi hobbiţii îl urmară, coborând în beznă. Nu era greu, pentru că aici crăpătura nu avea decât vreo cincisprezece picioare adâncime şi vreo douăsprezece lăţime. Jos se auzea un clipocit de apă: era, de fapt, albia unuia dintre nenumăratele râuşoare care curgeau susurând de pe coline, ca să se reverse în bălţile şi smârcurile de jos. Gollum coti la dreapta, uşor spre miazăzi, şi o luă plescăind pe pietre, prin pârâul nu prea adânc. Păru să-i placă să simtă apa sub picioare şi îngână ca pentru sine ceva care uneori semăna chiar a cântec:

Pământul rece şi tare
ne roade de picioare,
ne muşcă de mâini.
Bolovanii şi pietrele
sunt goale ca oasele
bătrâne si descărnate de tot.
Dar ce bune-s la picioare
ude, pline de răcoare
şi pârâul, si băltoaca!
Şi-acu' am vrea…

— Ha, ha, ha! Ce-am vrea? croncăni el, uitându-se lung la hobbiţi. O să vă spunem. El bănuia de mult; Baggins bănuia.

Prin ochi îi trecu o luminiţă care lui Sam îi cam displăcu, aşa, cum sclipea în noapte.

Fără suflu, dar e-n viaţă.
Rece ca moartea de gheaţă, nu-i e sete,
Mereu bea e-n zale, dar fără zdrăngănea.
Se îneacă pe uscat.
Insula o crede munte,
Şi fântâna ca un vânt e lunecoasă şi sprinţară
Îi merge la inimioară
Să le-ntâlnească frumos.
Ce vrem noi-atâta este:
Să mai prindem cîte-un dulce şi zemos.

Aceste cuvinte nu făcură decât să-i aducă şi mai mult în minte lui Sam o trebuşoară care îl frământa din clipa când înţelesese că stăpânul lui se pregătea să-l ia pe Gollum drept călăuză: mâncarea.

Nu că-i trecuse prin minte că s-ar fi putut gândi şi Frodo la una ca asta! Dar socotea că Gollum s-ar fi putut gândi. Căci cum oare s-o fi putut ţine singur în toată hoinăreala lui? „Nu prea grozav, îşi zise Sam. Pare hămesit. Dar nu chiar aşa de pofticios, ca să-ncerce cât e de gustos un hobbit; cine ştie? Dacă nu-i peşte… şi dacă ne prinde moţăind… Ei, n-o s-o facă! În nici un caz n-o să-l înfulece pe Sam Gamgee!"

Bâjbâiau de multă vreme pe făgaşul întunecat sau, cel puţin, aşa li se păru picioarelor vlăguite ale lui Frodo şi ale lui Sam. Făgaşul o lua spre răsărit şi, pe măsură ce înaintau, se lărgea şi devenea din ce în ce mai puţin adânc. Până la urmă, deasupra se ivi paloarea cenuşie a dimineţii. Gollum nu arătase până atunci nici un semn de oboseală. Acum însă se uită în sus şi se opri.

— Se face ziuă, şopti el, ca şi cum ziua era ceva care ar fi putut trage cu urechea şi sări asupra lui. Smeagol o să rămână aici; o să stau aici şi n-o să mă vadă Faţă Galbenă.

— Am fi fericiţi să vedem soarele, zise Frodo, dar o să ne oprim, pentru că suntem prea vlăguiţi acum să mergem mai departe.

— Nu-i înţelept să vă bucuraţi aşa de Faţă Galbenă, zise Gollum. Vă scoate la vedere. Hobbiţii drăgălaşi şi ascultători să stea cu Smeagol. Mişună pe-aici orci şi lucruri scârboase. Şi văd până departe. Staţi ascunşi cu mine.

Se aşezară toţi trei să se odihnească la poalele peretelui făgaşului. Acum nu era mai înalt de-un stat de om bine făcut şi jos, la poale, erau nişte policioare plate de piatră zvântată; apa curgea printr-un jgheab pe partea cealaltă. Frodo şi Sam se aşezară pe spate pe unul dintre rafturile acelea, să se odihnească. Gollum se bălăcea şi scotocea prin pârâu.

— Ne trebuie un pic de mâncare, zise Frodo. Ţi-e foame, Smeagol? Avem foarte puţină, dar o să-ţi dăm şi ţie cât putem.

La auzul cuvântului bame, ochii spălăciţi ai lui Gollum licăriră de-o luminiţă verzuie şi părură să-i iasă mai mult ca oricând din orbite. Pentru o clipă căzu iar în vechiul lui fel de-a vorbi.

— Sssuntem înfometaţi, da, înfometaţi sssuntem, nepreţuitule, zise el. Ce mănâncă ei? Au cumva peşşşti gussstoşşşi?

Limba i se strecură printre dinţii galbeni şi ascuţiţi şi îşi linse buzele livide.

— Nu, n-avem peşte, zise Frodo. N-avem decât asta — îi întinse un pesmete subţire de *lembas* — şi apă, dac-o fi bună de băut.

— Da, da, apa-i bună, zise Gollum. S-o bem, s-o bem, cât mai putem! Dar ce-au ei, oare, nepreţuitule? E crănţănitor? E gustos?

Frodo rupse o bucată de pesmet şi i-o dădu, împreună cu învelişul de frunze. Gollum muşină frunza şi chipul se schimonosi a scârbă, uşor răutăcios.

— Smeagol s-a dumirit, zise el. Frunzele-s din ţinutul elfesc, pfui! Pute! Că doar a urcat în arborii ăia şi duhoarea n-a ieşit nici când s-a spălat pe mâini — mâinile mele frumoase!

Aruncă frunza şi luă un colţişor de *lembas* între dinţi. Scuipă şi îl apucă tusea.

— Auuu! Nu! se înecă el. Încercaţi să-l sufocaţi pe bietu' Smeagol. Cenuşă şi pulbere, nu poate mânca una ca asta! Trebuie să flămânzească. Dar lui Smeagol nu-i pasă. Hobbiţi drăgălaşi! Smeagol a făgăduit. O să flămânzească. El nu poate mânca mâncarea hobbiţilor. O să flămânzească. Smeagol, biet slăbănog.

— Îmi pare rău, zise Frodo, dar mă tem că n-am ce să-ţi fac. Cred că mâncarea asta ţi-ar face bine, dac-ai vrea s-o încerci. Dar pesemne că nu poţi nici măcar s-o guşti; cel puţin, nu încă.

Hobbiţii îşi mestecară *lembasul* în linişte. Lui Sam i se păru mult mai gustos ca altă dată. Purtarea lui Gollum îl făcu să-l mănânce cu poftă. Dar înghiţea cu noduri, pentru că arătarea îi urmărea fiecare îmbucătură, de la mână pîn' la gură, ca un câine care-şi aşteaptă porţia pe lângă scaunul stăpânului. Numai după ce sfârşiră şi se pregătiră să se odihnească păru să se încredinţeze că nu mai aveau altceva bun şi pentru el. Apoi se înapoie singur la câţiva paşi de ei, smiorcăindu-se niţel.

— la fiţi atent! îi şopti Sam lui Frodo, fără să-i pese dacă-l auzea Gollum sau nu. Trebuie să tragem un pui de somn; dar nu amândoi o dată, cu ticălosul ăsta înfometat în preajmă, oricât ne-ar fi făgăduit. Vă spun eu, fie că-i Smeagol, fie că-i Gollum, n-o să-şi schimbe el năravul peste noapte. Culcaţi-vă dumneavoastră, domnu' Frodo, şi când n-oi mai putea ţine ochii deschişi, vă trezesc. Uitaţi-l cum se foieşte, la fel ca-nainte, de când i-am dat drumul.

— Poate că ai dreptate, Sam, zise Frodo cu glas tare. S-a schimbat el întrucâtva, dar cât şi cum, nu ştiu. Deşi, să vorbim serios, nu cred că avem de ce să ne temem acum. Însă dacă vrei, n-ai decât să stai de pază. Lasă-mă două ore, nu mai mult, şi apoi trezeşte-mă.

Frodo era atât de obosit, încât îi căzu capul în piept şi adormi pe dată după ce rosti ultimul cuvânt. Gollum părea să nu mai aibă temeri. Se încolăci şi se culcă iute, fără griji. Curând i se auzi răsuflarea şuierătoare şi uşoară printre dinţii încleştaţi; dar nici nu se clintea. După o vreme, temându-se să nu aţipească şi auzindu-i pe cei doi sforăind, Sam se ridică în picioare şi îl înghionti uşor pe Gollum. Acesta îşi descolăci braţele şi tresări, dar nu mai făcu nici o mişcare. Sam se aplecă şi şopti „peşşte" la ureche, dar Gollum nu reacţiona. Respiraţia îi rămase aceeaşi. Hobbitul se scărpină în cap.

— Cred că nu se preface, murmură el. Şi dac-aş fi în locul lui Gollum, nu m-aş mai trezi niciodată.

Îşi alungă din gând imaginea spadei şi-a funiei care i se iviseră în minte şi se aşeză lângă stăpânul lui.

Când se deşteptă, cerul de deasupra era mohorât; se întunecase şi mai mult de când îşi luaseră masa de dimineaţă. Sam sări în picioare. După cît se simţea de odihnit şi de înfometat, îşi dădu seama că dormise toată ziulica, pe puţin nouă ore. Frodo era cufundat încă într-un somn adânc, întins într-o parte. Gollum dispăruse. Prin mintea lui Sam se perindară tot felul de ocări din puzderia de vorbe a Unchiaşului; atunci îi dădu dreptate stăpânului său: pentru moment, n-aveau de cine să se teamă. Erau amândoi vii şi nevătămaţi.

— Biet amărât! rosti el, pe jumătate cuprins de remuşcări. Unde s-o fi dus?

— Pe-aici, pe-aici, se auzi un glas deasupra.

Îşi ridică privirile şi văzu capul uriaş al lui Gollum şi urechile desluşindu-se pe cerul nopţii.

— Ia te uită! Ce faci acolo? strigă Sam neîncrezător acum, văzându-l.

— Lui Smeagol îi e foame, zise Gollum. Se întoarce imediat.

— Întoarce-te acum! urlă Sam. Hai, vino! Dar Gollum se făcu nevăzut.

La strigătele lui Sam, Frodo se trezi şi se ridică în capul oaselor, frecându-se la ochi.

— Hei! făcu el. S-a-ntâmplat ceva? Cât e ceasul?

— Habar n-am, zise Sam. După socoteala mea, cred că-i după apusul soarelui. Zice că-i e foame.

— Nu te teme, spuse Frodo. N-ai ce să-i faci. Dar, ai să vezi c-o să se întoarcă. O să se mai ţină o vreme de făgăduială. Şi, oricum, n-o să plece de lângă Nepreţuitul lui.

Frodo se lumină când se dumiri că dormiseră buştean ore-ntregi alături de un Gollum hămesit şi liber.

— Nu mai scotoci printre vorbele alea de ocară ale Unchiaşului, zise el. Erai vlăguit şi până la urmă a ieşit bine: acum suntem amândoi în putere. Ne-aşteaptă un drum greu, cel mai rău dintre toate.

— Dar ce-o să facem cu mâncarea? întrebă Sam. Cât o să ne ia treaba asta? Şi după ce-o terminăm ce-o să facem? Merindele astea te ţin minunat pe picioare, deşi nu-ţi prea satură burdihanul, ca să zic aşa; măcar eu asta simt, deşi departe de mine gândul să mă arăt lipsit de cuviinţă faţă de cei care le-au făcut. Dar trebuie să mănânci câte puţin în fiecare zi şi nu sporeşte, ci scade. După socoteala mea, mai avem, hai să zicem, vreo trei săptămâni, şi-asta aşa, strângând cureaua şi ciugulind câte-o fărâmă! Ne-am cam lăcomit până acum!

— Nu ştiu când om termina, zise Frodo. Prea am hălăduit prin colinele alea. Dar Sam Gamgee, dragul meu hobbit înţelept — da, da, cel mai drag hobbit eşti tu, Sam, pentru mine, prieten între prieteni — nu cred că are vreun rost să ne gândim ce-o să facem după aia. *Să ne facem treaba,* cum zici tu! Cine ştie ce-o să urmeze? Dacă Inelul, acel Unu, va sfârşi în flăcări şi noi o să fim prin preajmă? Te-ntreb, atunci, Sam, o să mai avem vreodată

nevoie de pâine? Nu cred. Tot ce putem face e să ne oblojim mădularele, ca să ne ducă până la Muntele Osândei. Încep să mă-ndoiesc chiar şi de asta.

Sam dădu din cap fără să scoată o vorbă. Îi luă mâna stăpânului său şi se aplecă asupra ei. Nu i-o sărută, deşi i-o udă de lacrimi. Apoi întoarse capul şi se şterse la nas cu mâneca. Se ridică şi începu să tropăie de colo-colo, încercând să fluiere. Întrebă printre suspine: „Unde-o fi creatura aia afurisită?"

De fapt, nu trecu mult şi Gollum se întoarse; dar veni aşa furişat, încât nu-l auziră decât când apăru în faţa lor. Era plin de tină pe degete şi pe faţă. Mesteca încă şi-i curgeau balele. Ce-o fi molfăit, n-aveau nici un chef să-l întrebe. „Viermi, gândaci sau cine ştie ce scârboşenie de prin văgăuni", îşi zise Sam. „Brrr! Creatură scârboasă! Amărâtul!"

Gollum nu le spuse nimic până nu-şi potoli setea şi nu se spălă în pârâu. Apoi veni spre ei, lingându-se pe buze.

— Acu-i mai bine, zise el. Ne-am odihnit? Suntem gata de drum? Drăgălaşii hobbiţi, ce frumos dormeau! Acu' vă-ncredeţi în Smeagol? Foarte, foarte bine!

Următoarea parte a călătoriei lor fu la fel cu cea de până atunci. Pe măsură ce înaintau prin făgaş, acesta era tot mai puţin adânc şi panta mai lină. Pe jos începu să apară pământul şi, încet-încet, pereţii se preschimbară în nişte biete maluri. Pârâul se unduia acum şerpuitor. Noaptea era pe sfârşite, dar luna şi stelele erau învăluite de nori, aşa că-şi dădură seama că se crăpa de ziuă doar după lumina cenuşie care se răspândea uşor înjur. Ajunseră la capătul pârâului la ceasul îngheţat din zori. Malurile se schimbară în nişte movile năpădite de muşchi. Apa se rostogolea clipocind peste ultimul prag de piatră fărâmicioasă, într-o mocirlă cafenie, şi se făcea nevăzută. Deşi nu bătea vântul, trestiile uscate foşneau răsunător.

În lumina sărăcăcioasă, se întindeau pe ambele părţi, la miazăzi şi la răsărit, smârcuri şi mlaştini nesfârşite. Din băltoacele întunecate şi clocotitoare se înălţau rotocoale de ceaţă ca fumul. Duhoarea lor înecăcioasă încremenise în aer. În depărtare, acum către miazăzi, se desluşeau pereţii muntoşi ai Mordorului, ca o barieră de nori zdrenţuiţi plutind peste o mare primejdioasă de ceaţă.

Hobbiţii erau acum cu totul la mâna lui Gollum. Nu ştiau şi nici nu erau în stare să-şi dea seama în lumina aceea ceţoasă că erau, de fapt, abia pe la hotarele de miazănoapte ale smârcurilor, pe câtă vreme grosul se întindea Ia miazăzi de ei. Dacă ar fi cunoscut ţinutul, ar fi putut să-şi îndrepte puţin paşii spre răsărit şi să facă un ocol pe drum bătătorit, până în câmpia stearpă din Dagorlad de dinaintea porţilor Mordorului. Nu că ar fi fost vreo mare nădejde dacă ar fi luat-o pe-acolo. Pe câmpia aceea pietroasă nu exista nici un adăpost şi era străbătută de drumurile principale ale orcilor şi-ale oştenilor vrăjmaşi. Nici măcar mantiile din Lorien nu i-ar fi putut ascunde.

— Şi-acum, Smeagol, pe unde-o luăm? întrebă Frodo. Chiar trebuie să trecem peste smârcurile astea puturoase?

— Ba deloc, ba deloc, răspunse Gollum. Nu-i nevoie, dacă hobbiţii vor să ajungă la munţii înneguraţi şi să-l vadă cît mai curând pe *el.* Ne întoarcem un pic şi ocolim.

Braţul lui descărnat flutură de la miazănoapte, la răsărit.

— Şi puteţi s-ajungeţi, pe drum rece şi pietros, chiar la porţile tărâmului *lui.* Mulţi dintre oamenii *lui* vor fi acolo, aşteptând musafiri, gata să-i ducă cu dragă inimă drept la *el.* Da, da! Ochiul lui veghează drumul acela tot timpul. Acolo l-au prins cândva, demult, şi pe Smeagol, adăugă Gollum, cutremurându-se. Dar de-atunci, Smeagol s-a folosit mai bine de ochi, da, da! Mi-am folosit ochii, picioarele şi nasul. Ştiu şi alte căi. Mai grele, mai anevoioase, dar mai bune, dacă vrem ca *el* să nu ne vadă. Urmaţi-l pe Smeagol! El ştie să vă călăuzească peste smârcuri, prin ceţurile astea drăgălaşe şi dese. Urmaţi-l cu grijă pe Smeagol şi o să treacă mult, tare mult până să pună *el* mâna pe voi. Dac-o fi să fie!

Se făcuse deja ziuă, era o dimineaţă mohorâtă, fără vânt, şi duhorile smârcurilor pluteau groase în aer. Nici o rază de soare nu străpungea cerul jos şi înnorat, iar Gollum părea nerăbdător să continue călătoria fără *zăbavă.* Aşa că, după ce-şi traseră un pic sufletul, porniră iar şi se pierdură curând într-o lume tăcută de întuneric, ascunsă privirilor din jur, fie ele de pe colinele pe care le părăsiseră, fie din munţii spre care se îndreptau. Mergeau agale, în şir, unul câte unul: Gollum, Sam, Frodo.

Acesta din urmă părea cel mai vlăguit dintre toţi şi, deşi mergeau încet, rămânea adesea în urmă. Hobbiţii îşi dădură seama curând că tocmai ceea ce li se păruse a fi o mlaştină era de fapt o salbă nesfârşită de băltoace, de mocirle şi de cursuri de apă şerpuitoare şi aproape înfundate. Cineva iscusit îşi putea croi o cărare sinuoasă printre ele. Gollum avea, fără doar şi poate, această dibăcie şi se folosea de ea cu prisosinţă. îşi rotea capul proptit în gâtul lui subţire când într-o parte, când într-alta, pufăind şi mormăind tot timpul, ca pentru sine. Din când în când ridica mâna şi îi oprea, iar el o lua puţin înainte, se ghemuia şi pipăia pământul cu degetele de la mâini şi de la picioare sau asculta pur şi simplu cu urechea la pământ.

Era tare obositor. Iarna rece şi umedă hălăduia încă în ţinutul ăsta uitat de lume. Singura urmă de verde era lintiţa ca o spumă de pe suprafeţele unsuroase ale apelor mohorâte. Din ceaţă, răsăreau ierburi uscate şi stufăriş putred, ca nişte umbre zdrenţuite ale verilor de mult uitate.

Pe măsură ce ziua înainta, lumina mai crescu puţin şi ceţurile se ridicară, subţiindu-se străvezii. Sus, deasupra putreziciunii şi a aburilor ca nişte miasme, se înălţa soarele auriu acum în seninul ţinutului pavat cu spumă ameţitoare; dar acolo, jos, ei nu vedeau decât o geană de lumină nedesluşită, spălăcită, fără culoare şi fără căldură. Dar chiar în faţa acestei palide rămăşiţe, Gollum tresărea şi se încrunta. Aşa că le opri călătoria, iar ei se odihniră ciuciţi ca nişte animale mici, hăituite, la marginea unui desiş mare, cafeniu, de stuf. Era o linişte mormântală; buruienile şi firele uscate de iarbă tremurau abia văzut în tresăririle mărunte ale aerului pe care ei nu le simţeau.

— Nici măcar o pasăre! făcu Sam morocănos.
— Nu, nu sunt păsări, zise Gollum. Bune, păsările! adăugă el, lingându-se pe buze. Nu-s păsări pe-aici. Sunt şerpălăi, viermălăi şi-alte lighioane de baltă. Multe, multe lighioane scârboase. Dar nu-s păsări, rosti el trist.
Sam se uită la el cu dezgust.
Astfel trecu cea de-a treia zi a călătoriei lor cu Gollum. Înainte să se lungească umbrele serii în ţinuturi mai fericite, porniră iar, mergând fără-ncetare, făcând doar din când în când câte un popas scurt. Şi acesta nu atât ca să se odihnească, ci ca să-l ajute pe Gollum; căci acum trebuia să înainteze cu grijă mare şi era uneori zăpăcit. Ajunseseră chiar în mijlocul Smârcurilor Morţilor şi era întuneric.
Mergeau agale, ciuciţi, ţinându-se aproape, unul în spatele celuilalt, uitându-se cu mare grijă la fiecare mişcare a lui Gollum. Mlaştinile musteau tot mai tare de apă, apăreau bălţi mari, stătătoare, printre care era tot mai greu să dai de pământ tare şi unde piciorul se afunda în mocirla cleioasă. Noroc că drumeţii noştri erau uşori, altfel n-ar fi reuşit nici unul să treacă.
Deodată se făcu un întuneric de nepătruns; chiar şi aerul părea negru şi greu de respirat. Când li se iviră luminile în faţă, Sam se frecă la ochi: parcă ar fi luat-o razna. Întâi zări una cu coada ochiului, o sclipire palidă care se stinse; dar curând mai văzu şi altele; unele ca un fum lucind întunecat, altele ca nişte flăcărui ceţoase, pâlpâitoare ale unor lumânări nevăzute; fluturau ici şi colo, ca nişte cearşafuri desfăşurate de mâini nevăzute. Dar nici unul dintre tovarăşii săi nu scoase o vorbă. Până la urmă, Sam nu se mai abţinu.
— Ce-i asta, Gollum? îl întrebă el în şoaptă. Luminile din jurul nostru. Suntem prinşi în capcană? Ele cine-s?
Gollum îşi ridică privirile. În faţă i se ivise o apă întunecată şi el bâjbâia încolo şi-ncoace, nesigur pe unde s-o ia.
— Da, sunt peste tot în jurul nostru, şopti el. Luminile amăgitoare. Luminările hoiturilor. Da, da! Nu le lua în seamă! Nu te uita! Şi nu te lua după ele! Unde-i stăpânul?
Sam se uită îndărăt şi văzu că Frodo rămăsese iar undeva în urmă. Nu-l zări. Se întoarse vreo câţiva paşi în întuneric, fără să cuteze să se depărteze prea mult sau să-l cheme şoptit şi răguşit. Deodată se izbi de Frodo, care stătea în picioare pierdut în gânduri, uitându-se la luminile acelea palide. Braţele îi atârnau ţepene pe lângă trup; de pe ele picurau apă şi nămol.
— Haideţi, domnu' Frodo, zise Sam. Nu vă mai uitaţi la ele! Gollum zice că nu avem voie. Haideţi să ne ţinem de el şi să scăpăm odată de locul ăsta blestemat. Dac-om putea.
— Bine, zise Frodo, ca şi cum s-ar fi trezit dintr-un vis. Vin. Du-te înainte!
Sam se întoarse grăbit, dar se împiedică de o rădăcină bătrână sau de un smoc de iarbă. Se prăbuşi şi se ridică anevoie în mâinile care i se afundară adânc în mocirlă, gata-gata să cadă cu faţa în mâlul acela negru. Se auzi un şuierat slab şi îl izbi un miros urât; luminile pâlpâiau, dansau şi se roteau. O

clipă, apa de sub ochii lui păru o fereastră din sticlă întunecată prin care putea să privească, îşi trase mâinile din mâl şi ţâşni îndărăt, ţipând.
— În apă sunt morţi! Chipuri de morţi, rosti el înspăimântat. Chipuri de morţi!
Gollum izbucni în râs.
— Smârcurile Morţilor; da, da! Aşa se numesc, cotcodăci el. Nu trebuie să te uiţi la ele câtă vreme sunt aprinse luminile.
— Cine sunt? Şi ce sunt? întrebă Sam, întorcându-se cutremurat către Frodo, care era acum în spatele lui.
— Nu ştiu, răspunse Frodo cu un glas ca-n vis. Dar i-am văzut şi eu; în bălţi, când s-au aprins luminile. Zac în toate bălţile, cu chipurile palide, foarte adânc în apă. I-am văzut: sunt mândri şi bălai, cu părul de argint plin de alge. Dar sunt cu toţii cărunţi, morţi, putreziţi. Şi răspândesc o lumină urâtă, cumplită.
Frodo îşi ascunse chipul în mâini.
— Nu ştiu cine sunt, dar mi s-a părut că văd oameni şi elfi, alături de orci.
— Da, da, zise Gollum. Toţi morţi, toţi putrezi. Şi elfii, şi oamenii, şi orcii. Smârcurile Morţilor. A fost aici, demult, o bătălie, da, aşa i-au spus lui Smeagol când era tânăr, când eram tânăr, înainte de venirea Nepreţuitului. A fost o bătălie măreaţă. Oameni înalţi, elfi îngrozitori şi orci ţipători. Au luptat zile, luni întregi pe câmpie, la Porţile Negre. Dar Smârcurile s-au lăţit de-atunci şi-au înghiţit mormintele; se-ntind întruna, întruna.
— Dar asta se-ntâmpla tare demult, zise Sam. Morţii n-au cum să fie acolo în carne şi oase! Stăruie cumva vreo vrajă diavolească prin Tărâmul Negru?
— Cine ştie? Smeagol habar n-are, îi răspunse Gollum. Nu poţi s-ajungi la ei, să-i atingi. Am încercat odată; dar n-ai cum să ajungi la ei. Da, da, am încercat odată, nepreţuitule. Am încercat odată; dar n-ai cum să ajungi la ei. Or fi doar forme de văzut, nu de atins. Nu, Nepreţuitule. Toţi sunt morţi.
Sam se uită încruntat la el şi se cutremură, bănuind de ce încercase Smeagol să-i atingă.
— Eu unul nu vreau să-i văd, zise el. Niciodată! N-ar fi mai bine să plecăm mai departe, să ne depărtăm?
— Ba da, ba da, zise Gollum. Dar încet, foarte încet. Şi cu mare băgare de seamă! Altfel hobbiţii au să coboare şi ei la morţi şi-or să lumineze ca nişte lumânări. Urmaţi-l pe Smeagol! Nu vă mai uitaţi la lumini!
Se strecură spre dreapta, căutând o potecă în jurul mlaştinii. Îl urmară îndeaproape ghemuiţi, mergând adeseori pe brânci, la fel ca el.
„Trei Gollum mititei într-un şir vom fi, dacă o mai ţinem mult aşa", îşi zise Sam.
Până la urmă ajunseră la capătul mlaştinii negre şi o trecură primejdios, târându-se sau sărind din insuliţă în insuliţă înşelătoare. Adesea se împotmoleau, clătinându-se sau căzând în mâini în apele infecte ca într-o hazna, până fură înnămoliţi din cap până-n picioare şi li se umplură nările cu duhoare.

Era noaptea târziu când, până la urmă, ajunseră iar pe pământ tare. Gollum sâsâi şi îşi murmură în barbă, dar se părea că era mulţumit: printr-un mister, un amestec al simţirilor, al mirosurilor şi printr-o memorie ciudată a formelor în întuneric, păru că ştia iar unde se afla şi că era sigur de calea care-i stătea în faţă.

— Şi-acum, înainte! zise el. Hobbiţi drăgălaşi! Hobbiţi curajoşi! Tare, tare vlăguiţi, bineînţeles; aşa şi noi, cu toţii, Nepreţuitul meu. Dar trebuie să ne depărtăm cumva de luminile rele; da, da, trebuie!

Cu aceste cuvinte, porni iar, aproape la trap, pe ceea ce s-ar fi putut chema o uliţă lungă prin stufărişul înalt, iar ei îl urmară şontâc-şontâc, cât putură de repede. Dar nu peste mult se opri brusc, amuşinând şovăitor aerul şi sâsâind de parcă l-ar fi tulburat sau i-ar fi displăcut iar ceva.

— Ce este? mormăi Sam, citind greşit semnele. De ce amuşini? Eu abia mai pot să răsuflu, ţinându-mă de nas în duhoarea asta. Tu miroşi urât; şi stăpânul, la fel. Tot locul ăsta pute.

— Da, da, şi Sam pute! făcu Gollum. Bietul Smeagol trage mirosul în nări, dar Smeagol cel bun îl suportă. Îl ajută pe stăpân. Dar n-are-a face. Aerul se mişcă, vine schimbarea. Smeagol se miră; el nu e fericit.

Porni iar, dar era tot mai neliniştit şi, din când în când, se înălţa cît putea, iţindu-şi gâtul spre răsărit şi spre miazăzi. O vreme, hobbiţii nu auziră şi nu simţiră ce-l neliniştea. Apoi, deodată, se opriră toţi trei trăgând aer în nări şi ascultând. Lui Frodo şi lui Sam li se păru că aud în depărtare un vaier lung, ascuţit, subţire şi plin de cruzime. Se cutremurară. În aceeaşi clipă simţiră aerul agitându-se şi răcindu-se brusc. În vreme ce stăteau cu urechile ascuţite, auziră un fâşâit care venea de departe. Luminile ceţoase tremurară, păliră şi se stinseră. Gollum nu se mişca. Stătea în picioare, tremurând şi bolborosind, până ce vântul ajunse la ei şuierând şi mârâind peste mlaştini. Noaptea nu mai era atât de întunecată, se luminase îndeajuns ca să vadă sau, mai bine zis, să întrezărească fuioarele de ceaţă fără formă care se unduiau şi se răsuceau, în vreme ce treceau peste ei. Când îşi ridicară privirile, văzură cum se destrămau şi se împrăştiau norii; apoi sus, la miazăzi, se arătă luna scânteietoare, plutind cum îi era obiceiul. La vederea ei, inimile hobbiţilor se umplură de bucurie, dar Gollum se chirci bombănind şi înjurând Faţa Albă. Atunci, uitându-se lung la cer şi inspirând adânc aerul proaspăt, Frodo şi Sam îl zăriră venind: un nor mic, care venea în zbor dinspre colinele blestemate; o umbră neagră, desprinsă din Mordor; o piazărea înaripată. Trecu fulgerător prin faţa lunii şi o luă ţipând îngrozitor către apus, mai iute ca vântul.

Căzură cu faţa în jos şi se târâră înspăimântaţi, fără să ţină seama de răceala pământului. Dar umbra spaimei se roti şi se întoarse, trecând de data aceasta ceva mai jos, deasupra lor, împrăştiind duhoarea smârcurilor cu aripile lui înfiorătoare. Apoi se făcu nevăzută către Mordor cu iuţeala mâniei lui Sauron; şi îndărătul ei vântul se depărta vuind, lăsând Smârcurile Morţilor pustii şi întunecate. Pustiul gol, cît vedeai cu ochii, până la ameninţarea depărtată a munţilor, era pătat de razele slabe ale lunii.

Frodo şi Sam se ridicară frecându-se la ochi, ca nişte copii care se trezesc dintr-un vis urât şi văd că lumea e încă scufundată în noaptea prietenoasă. Dar Gollum rămăsese întins la pământ ca trăsnit. Îl ridicară cu greutate şi o vreme nu vru să-şi înalţe privirile. Se sprijini în faţă pe coate, acoperindu-şi ceafa cu mâinile Iui mari şi late.

— Duhuri! schelălăi el. Duhuri cu aripi! Nepreţuitul este stăpânul lor. Ei văd totul, totul. Nimic nu li se poate ascunde. Blestemată fie Faţa Albă! Şi-i spun *lui* totul. *El* vede, *el* ştie. Ah, *gollum, gollum, gollum!*

Nu se mai sculă de jos şi nu mai făcu nici o mişcare până când nu apuse luna departe, dincolo de Toi Brandir.

Din clipa aceea, lui Sam i se păru iar că în Gollum se petrecuse o schimbare. Era mai linguşitor şi, chipurile, prietenos; dar Sam îi prinse de câteva ori nişte sclipiri ciudate în ochi, mai cu seamă când îşi îndrepta privirile spre Frodo. Şi se întorcea tot mai mult la vechiul lui fel de-a vorbi. Sam mai avea o spaimă care îl frământa tot mai mult. Frodo părea fără vlagă, aproape secătuit. Nu spunea nimic; de fapt, abia mai putea vorbi. Nu se plângea, păşea ca o fiinţă care purta o povară a cărei greutate creştea întruna. Şi îşi târa picioarele tot mai anevoie, aşa încât Sam era adesea nevoit să-l roage pe Gollum să aştepte şi să nu-l lase pe stăpânul lui în urmă.

Adevărul era că Frodo simţea Inelul îngreunându-se, pe lanţul din jurul gâtului, tot mai mult, cu fiecare pas către porţile Mordorului. Povara lui îl trăgea tot mai tare la pământ. Dar ceea ce-l tulbura cu adevărat era Ochiul: aşa îi zicea el în sine. Gândul la el îl făcea să se ghemuiască în timp ce mergea, mai mult decât greutatea Inelului. Ochiul — simţământul acela oribil, tot mai puternic, al existenţei unei voinţe potrivnice, care se străduia din răsputeri să străbată umbrele norilor, pământul şi carnea ca să te vadă, să te străpungă cu privirea sa înspăimântătoare, goală, nemiloasă. Vălurile care te apărau de el ajunseseră atât de subţiri, atât de firave! Frodo ştia acum unde se aflau cuibul şi inima acelei voinţe, la fel de sigur ca omul care îţi putea spune cu ochii închişi unde era soarele. îşi dădea seama limpede de ele, le simţea forţa în creier.

Pesemne că Gollum simţea cam acelaşi lucru. Dar hobbiţii n-aveau cum să ştie ce se petrecea în sufletul lui sfâşiat între apăsarea Ochiului, pofta de Inelul atât de aproape de el şi făgăduiala smulsă sub spaima fierului rece. Frodo nici măcar nu se gândea la asta. Sam era îngrijorat mai ales de starea stăpânului său, fără să dea mare însemnătate norului întunecat care i se aşternuse chiar pe suflet. Îl pusese acum pe Frodo să meargă în faţa lui, veghindu-i fiecare mişcare, sprijinindu-l de câte ori se clătina şi încercând să-l îmbărbăteze cu vorbe nemeşteşugite.

Când, în sfârşit, se făcu ziuă, hobbiţii fură miraţi de cît de mult se apropiaseră de munţii piezoşi. Aerul era acum mai limpede şi mai rece şi, deşi încă departe, zidurile Mordorului nu mai erau doar o ameninţare în zare, ci li se înfăţişară ca nişte turnuri negre, încruntându-se peste un pustiu fără speranţă. Smârcurile se sfârşeau în întinderi de turbă seacă şi

de nămol uscat şi crăpat. Dinaintea lor pământul urca în povârnişuri line, pustii şi necruţătoare către deşertul care se întindea la poarta lui Sauron.

Cât mai ţinu lumina aceea cenuşie, stătură cuibăriţi sub un bolovan înnegrit, ca viermii, ca nu cumva să treacă groaza aceea înaripată şi să-i cerceteze cu ochii ei plini de cruzime. Amintirea acelei călătorii era umbra spaimei din ce în ce mai puternice în care mintea nu găsea nici un punct de sprijin. Bâjbâiră anevoie încă două nopţi prin ţinutul acesta obositor, fără poteci. Aerul li se păru mai aspru, plin de o duhoare amară, care le tăia respiraţia şi le usca gura.

În sfârşit, în a cincea dimineaţă de când porniseră la drum cu Gollum, făcură iar popas. Dinaintea lor, munţii uriaşi se înălţau întunecaţi în lumina zorilor, până la nori. La poalele lor, la mai puţin de douăsprezece mile depărtare, se zăreau ziduri uriaşe de întărire şi coline râpoase. Frodo privi îngrozit înjur. Cât de cumplite fuseseră Smârcurile Morţilor şi întinderile sterpe ale pământurilor nimănui, nici nu stăteau alături de scârbavnicul ţinut care se dezvăluia acum încet-încet ochilor lui mijiţi. În mlaştinile cu chipuri moarte mai era cu putinţă să apară măcar o stafie a primăverii în-verzite; dar aici nici primăvara, nici vara n-aveau să se ivească vreodată. Nimic nu avea viaţă, nici măcar umflăturile leproase care se hrăneau cu putreziciunea.

Bălţile înecăcioase erau înfundate de cenuşă şi de mâluri care se scurgeau scârbavnice, albe şi verzui, de parcă munţii ar fi scuipat scârna din măruntaiele lor peste ţinuturile din împrejurimi. În lumina slabă se arătau încet-încet movile înalte de pietre zdrobite şi pline de praf, conuri uriaşe de pământ ars şi pătat de venin înşiruite nesfârşit, ca un cimitir al ruşinii.

Ajunseseră la pustiul care se întindea dinaintea Mordorului: mărturia durabilă a trudei crâncene pe care aveau s-o îndure sclavii săi atunci când avea să li se spulbere orice nădejde; un tărâm mânjit, bolnav fără scăpare, asta dacă marea cea mare n-avea să pătrundă vreodată pe-acolo, ca să-l spele până la uitare.

— Mi-e greaţă, zise Sam.

Frodo nu scoase nici un cuvânt. Rămaseră acolo un timp, ca nişte oameni căznindu-se să lupte cu somnul plin de vise rele, deşi ştiau prea bine că nu pot să ajungă Ia zori fără să treacă mai întâi prin beznă. Lumina devenea tot mai mare, mai puternică. Puţurile bolboroseau iar movilele otrăvite se înălţau cumplite şi desluşite. Soarele ajunsese sus, printre nori şi zdrenţe de fum, dar până şi el era pătat. Hobbiţii nu simţiră bucuria luminii, părea neprietenoasă, îi dezvăluia în toată neputinţa lor — stafii mici, care rătăceau scâncind printre grămezile de cenuşă ale Seniorului Întunecimii.

Prea vlăguiţi fiind să meargă mai departe, căutară un loc unde să se odihnească. Şezură o vreme fără să scoată o vorbă, la umbra unei movile de zgură care fumega. Dar se înecară şi simţiră că se sufocau. Gollum fu primul care se ridică, înjurând şi scuipând. Se depărta în patru labe, fără să le spună hobbiţilor vreun cuvânt, fără să le-arunce-o privire. Frodo şi Sam se târâră după el până ajunseră la o adâncitură largă, aproape ca un cerc,

cu malul mai ridicat înspre apus. Era rece şi fără viaţă şi la fund se zărea o rămăşiţă de mâl uleios, în mai multe culori. Se ghemuiră în această groapă a răului, nădăjduind să scape în bezna ei de cercetarea Ochiului.

Ziua trecu anevoie. Îi chinuia o sete nesfârşită, dar nu băură decât câteva picături din sticlele pe care le umpluseră ultima dată în pârâul din făgaş. Ce depărtat, ce frumos şi liniştit li se părea acum locul acela! Hobbiţii făcură pe rând de pază. La început, nici unul nu putu să doarmă, de obosiţi ce erau; dar când soarele începu să coboare în zare, ascunzându-se în norii molcomi, Sam aţipi. Era rândul lui Frodo să stea de strajă. Se întinse pe povârnişul gropii, dar asta nu-l uşura de simţământul că era apăsat de o mare povară. Îşi aruncă privirile spre cerul brăzdat de fum şi zări umbre ciudate, forme călătoare întunecate şi chipuri din trecut. Nu mai ştiu câte ceasuri erau, rătăcind între vis şi trezie până când uitarea îl copleşi cu totul.

Deodată, Sam se trezi, căci i se păru că aude chemarea stăpânului. Era seară. Frodo n-avea cum să-l strige, pentru că adormise şi alunecase până aproape de fundul gropii. Gollum era lângă el. O clipă, lui Sam i se păru că voia să-l scoale pe Frodo. Apoi văzu că nu era aşa. Gollum vorbea cu sine. Smeagol stătea de vorbă cu cine ştie ce alt gând care avea acelaşi glas, ceva mai schelălăit şi mai sâsâit. În timp ce vorbea, ochii i se colorau ba în alburiu, ba în verzui.

— Smeagol a făgăduit, zicea primul gând.

— Da, da, nepreţuitul meu, veni răspunsul, am făgăduit să ne salvăm Nepreţuitul, nu să-l lăsăm să cadă în mâinile *lui.* Niciodată! Dar ei se apropie de *el,* nu, pas cu pas. Ce-o fi având de gând hobbitul? Ne întrebăm, da, ne tot întrebăm.

— Nu ştiu. N-am nici o putere. Stăpânul îl ţine. Smeagol a făgăduit să-l ajute pe stăpân.

— Da, da, să-l ajute pe stăpân; pe stăpânul Nepreţuitului. Dar, dac-am fi noi stăpânii, atunci ne-am fi ajutat noi pe noi, da. Şi nici nu ne-am fi încălcat făgăduiala.

— Dar Smeagol a zis c-o să fie bun, foarte, foarte bun. Drăguţ hobbitul! L-a dezlegat pe Smeagol de picior. Vorbeşte frumos cu mine.

— Foarte, foarte buni, ha, nepreţuitul meu? Să fim buni, buni ca peştele ăl dulce; dar cu noi. A, bineînţeles, fără să-i facem rău micuţului hobbit. În nici un caz!

— Dar Nepreţuitul se ţine de cuvânt, protestă glasul lui Smeagol.

— Atunci ia-l, spuse gândul, şi ţine-l la noi. Atunci o să fim stăpân, *gollum.* Fă-l pe celălalt hobbit, pe ăla urâcios şi bănuitor, să se târască, da, *gollum!*

— Dar nu şi pe cel cumsecade, nu-i aşa?

— O, nu, dacă asta nu ne face plăcere. Şi totuşi, e şi el un Baggins, nepreţuitul meu; da, da, un Baggins. Un Baggins l-a furat. L-a găsit şi n-a zis nimic, nimic. Noi îi urâm pe toţi Bagginşii.

— Nu şi pe ăsta.

— Ba da, pe toţi Bagginşii. Pe toţi cei care îl ţin pe Nepreţuit. Trebuie să punem mâna pe el!

— Dar El o să vadă, El o să ştie! O să ni-l ia!

— El vede. El ştie. Ne-a auzit cum am făcut făgăduielile alea prosteşti împotriva… împotriva poruncilor Lui. Da! Trebuie luat. Duhurile caută. Trebuie luat.

— Nu pentru El!

— Nu, drăguţule. Vezi tu, nepreţuitule, dacă punem mâna pe Inel, putem scăpa chiar şi de El, nu? S-ar putea să ajungem puternici, mai puternici chiar decât Duhurile. Seniorul Smeagol? Gollum cel Mare? *El,* Gollum! Să mănânce peşte în fiecare zi, de trei ori pe zi, peşte proaspăt din mare. Cel mai Nepreţuit Gollum! Trebuie luat. Îl vrem, îl vrem, îl vrem!

— Dar sunt doi. Or să se scoale iute şi-or să ne omoare, scânci Smeagol cu un ultim efort. Nu acum. Nu încă.

— Noi îl vrem! Dar…

Aici făcu o pauză lungă, ca şi cum i-ar fi venit în minte un alt gând.

— Nu încă… Poate aşa e, nu încă. Poate ne-ajută ea. Da, da! Poate ne-ajută ea.

— Nu, nu! Nu aşa! se văicări Smeagol.

— Da, da! Îl vrem! ÎI vrem!

De câte ori vorbea cel de-al doilea gând, mâna lungă a lui Gollum se strecura pipăind încetişor spre Frodo, iar când vorbea Smeagol, se trăgea brusc. Până la urmă, arătarea îşi întinse braţele amândouă, cu degetele îndoite şi fremătătoare, ca nişte gheare, către gâtul hobbitului.

Sam nu mişcase, uluit de această vorbărie, cercetând însă pe sub pleoapele întredeschise fiecare mişcare a lui Gollum. Până atunci în felul său simplu de a gândi crezuse că primejdia cea mai mare la care se puteau aştepta era foamea, dorinţa arătării de a mânca hobbiţi. Acum îşi dădu seama că nu era aşa; Gollum simţea chemarea îngrozitoare a Inelului. Bineînţeles, Seniorul Întunecimii era *El;* dar Sam se întreba cine-o fi *Ea.* Presupuse că era una dintre prietenele răutăcioase pe care şi le făcuse amărâtul ăsta prin rătăcirile sale. Apoi lăsă gândurile astea, pentru că lucrurile merseseră mult prea departe şi deveneau primejdioase. Îşi simţea mădularele grele, dar făcu un efort şi se ridică. Ceva îi spunea să aibă grijă şi să nu se dea de gol că trăsese cu urechea la discuţie. Oftă zgomotos şi căscă de-i trosniră fălcile.

— Cât e ceasul? zise el somnoros.

Gollum sâsâi prelung, printre dinţi. Rămase o clipă nemişcat, încordat şi ameninţător; apoi se prăbuşi în patru labe şi începu să se caţere pe povârniş.

— Cumsecade hobbiţi! Sam cumsecade! făcu el. Somnoroşi, da, somnoroşi! Aţi lăsat pe bunul Smeagol să păzească! Da' se lasă întunericul. E timpul să plecăm.

„Da, e timpul, îşi zise Sam. Dar e timpul să ne şi despărţim." Chiar atunci îi trecu prin minte că Gollum era la fel de primejdios fie că-l ţineau lângă ei, fie că-i dădeau drumul. „Blestemat să fie! Mai bine se sufoca!" bombăni el pentru sine.

Coborî şi îl trezi pe stăpânul lui.

Ciudat, Frodo se simţea înviorat. Visase. Umbra întunecată de pe tărâmul acesta bolnav se făcuse nevăzută şi îi apăruse o imagine plăcută. Nu-i mai rămăsese nimic în minte, totuşi, datorită ei avea inima uşoară şi era vesel. Povara îi părea mai uşoară. Gollum îl întâmpină gudurându-se ca un căţel. Gâfâia şi sporovăia, trosnindu-şi degetele lungi şi linguşindu-se pe Iângă genunchii lui Frodo. Acesta îi zâmbi.

— Hai, făcu el. Până acum ne-ai călăuzit bine şi în credinţă. E ultima parte a călătoriei. Du-ne până la Poartă şi de-acolo n-am să-ţi mai cer să mergi mai departe. Du-ne la Poartă şi poţi pleca unde pofteşti… numai la vrăjmaşii noştri nu.

— La Poartă? schelălăi Gollum, prefăcându-se uluit şi înspăimântat. La Poartă, zice stăpânul? Da, aşa zice. Iar bunul Smeagol face ce zice el. O, da! Dar poate c-o să vedem când ne-om apropia, o să vedem noi atunci! N-o să fie plăcut deloc. O, nu! O, nu!

— Hai, mergi! îi porunci Sam. Să pornim odată!

Se căţărară şi ieşiră din groapă în timp ce cădea întunericul şi îşi croiră drum agale pe tărâmul acela mort. Nu trecu mult şi simţiră aceeaşi spaimă nelămurită pe care o încercaseră înainte să treacă făptura înaripată peste mlaştini. Se opriră şi se ghemuiră pe pământul rău mirositor; dar nu văzură nimic pe cerul mohorât al serii şi curând ameninţarea trecu sus de tot pe deasupra, plecată pesemne cu mare iuţeală din Barad-dur. După o vreme, Gollum se ridică şi începu iar să se târască, mormăind şi tremurând. La o oră după miezul nopţii, spaima se abătu pentru a treia oară asupra lor, dar acum părea ceva mai depărtată, ca şi cum ar fi trecut mult deasupra nourilor, repezindu-se cu mare iuţeală spre Apus. Totuşi, Gollum încremenise de frică şi era convins că erau vânaţi şi că se ştia de venirea lor.

— De trei ori, bâigui el. Ne-a ameninţat de trei ori. Ne-au simţit aici, au simţit Nepreţuitul. Nepreţuitul e stăpânul lor. N-avem cum să mai mergem pe drumul ăsta! Nu, n-are nici un rost!

Degeaba încercară să-l înduplece şi să-i vorbească frumos. Până când Frodo nu-i porunci, răţoindu-se la el, şi nu puse mâna pe mânerul spadei, Gollum nu vru în ruptul capului să se mai scoale. Abia atunci se ridică mârâind şi-o porni în faţa lor, ca un câine bătut.

Astfel străbătură, şontâc-şontâc, noaptea; şi până la venirea unei noi zile de spaimă, merseră în linişte, cu capetele plecate, fără să vadă şi fără să audă nimic, în afară de vântul care le şuiera pe la urechi.

Chapter 14

Poarta Neagră e închisă!

Înainte să se arate zorile zilei următoare, călătoria lor spre Mordor luă sfârşit. Smârcurile şi pustiurile rămăseseră îndărăt. Dinaintea lor munţii uriaşi îşi iţeau capetele ameninţătoare şi întunecate pe cerul alburiu.

La apus de Mordor se înşiruiau mohorâtele creste Ephel Duath, Munţii Umbrei, iar la miazănoapte piscurile frânte şi masivul sterp Ered Lithui, de culoarea cenuşii. Dar pe măsură ce aceste şiruri muntoase se apropiau unul de altul — căci nu erau altceva decât nişte părţi ale aceluiaşi zid uriaş împrejurul câmpiilor îndoliate Lithlad şi Gorgoroth şi al amarei mări lăuntrice Nurnen, din mijlocul lor — îşi întindeau braţe lungi către miazănoapte; iar între aceste braţe se afla un defileu adânc. Acesta era Cirith Gorgor, Trecătoarea Bântuită, intrarea pe tărâmul Duşmanului. De-o parte şi de alta a ei se plecau stânci înalte, şi din gurile sale ţâşneau două dealuri abrupte, negre şi golaşe. Pe ele se înălţau Colţii Mordorului, două turnuri solide şi înalte. Fuseseră durate în zilele de demult, de Oamenii din Gondor pe când erau mândri şi puternici, după răsturnarea şi fuga lui Sauron, ca să nu se mai întoarcă pe vechiul lui tărâm. Dar forţele Gondorului slăbiseră şi oamenii închiseseră ochii, aşa că turnurile rămăseseră ani de zile goale. Apoi Sauron s-a întors. Atunci turnurile de pază care căzuseră în paragină au fost drese, umplute cu arme şi păzite cu cea mai mare grijă, fără încetare. Aveau faţada de piatră, cu ferestre întunecate, tăiate adânc îndreptate spre miazănoapte, răsărit şi apus. Şi la fiecare fereastră erau o mulţime de ochi neobosiţi.

De-a curmezişul intrării în trecătoare, Seniorul Întunecimii construise, din stâncă în stâncă, o întăritură de piatră unde nu se afla decât o singură poartă de fier. Pe meterezele sale umblau străjeri zi şi noapte. La poalele colinelor, de-o parte şi de alta, stânca era pătrunsă de sute de peşteri şi de galerii de vierme; acolo mişunau o mulţime de orci, gata la orice semnal să ţâşnească afară, ca nişte furnici negre care merg la război. Nimeni nu putea să treacă de Colţii din Mordor fără să le simtă muşcătura, dacă nu era chemat de Sauron sau dacă nu ştia vorbele tainice, menite să deschidă poarta neagră, Morannon, către ţinutul său.

Cei doi hobbiţi se uitară la turnuri şi la zid cu disperare. Chiar de la depărtare, văzură în lumina slabă mişcările străjerilor negri pe zid şi

santinelele din faţa porţii. Stăteau întinşi şi se uitau peste marginile unei adâncituri de piatră din umbra lăsată de întăritura cea mai de miazănoapte din Ephel Diiath. La nici două sute de paşi de locul unde se ascundeau, trecu o cioară tăind aerul greu cu aripile, drept spre vârful negru al celui mai apropiat dintre turnuri. Deasupra lui se vălătucea un fumuşor, ca şi cum jos, pe deal, ar fi mocnit un foc.

Veni ziua, iar soarele dospit clipi asupra culmilor Ered Lithui, lipsite de viaţă. Atunci se auzi deodată ţipătul goarnelor cu gâtlejul de alamă; răsunau din turnurile de strajă şi din ascunzişurile din colinele de departe; dar adânc şi prevestitor de rele răsunară cornurile puternice şi tobele din Barad-dur, iar ecourile lor străbătură pustiul, începuse o nouă şi îngrozitoare zi de spaimă şi de trudă în Mordor; şi străjile de noapte fură chemate în pivniţele şi lăcaşurile lor adânci, iar străjile de zi, cu ochi răi şi sângeroşi, mărşăluiau către posturile lor. Oţelul luci crunt pe creneluri.

— Ei, am ajuns! zise Sam. Iată Poarta; şi mi se pare că pîn' aici ne-a fost! Pe legea mea, ce i-ar mai ieşi din gură Unchiaşului, dacă m-ar vedea acum! De câte ori nu mi-a spus c-o s-o sfârşesc rău, dacă nu-mi văd de treabă. Chiar aşa! Da' nu cred să-l mai văd pe jupânul ăsta vreodată. Din păcate, n-o să mai aibă când să se bată cu pumnii în piept; „Ţi-am zis eu, Sam". L-aş lăsa să mă toace la cap până n-ar mai putea, numa' să-i mai văd moaca aia bătrână. Dar nu-ar trebui întâi o scăldătoare zdravănă, ca să mă mai recunoască. Oare n-ar fi mai bine să ne-ntrebăm acum, pe ce drum s-o luăm? N-avem cum merge mai departe, decât dacă i-om ruga pe orci să ne călăuzească.

— Nu, nu, făcu Gollum. N-are nici un rost. Nu putem merge mai departe. Aşa a zis Smeagol: mergem până la Poartă şi-apoi om vedea. Şi-acum vedem. O, da, nepreţuitul meu, vedem. Smeagol ştia că hobbiţii nu pot să meargă pe-aici. O, da, Smeagol ştia.

— Atunci de ce nevoia ne-ai adus aici? zise Sam, neavând nici un chef să fie drept sau cu minte.

— Stăpânul a zis aşa. Stăpânul zice: „Du-ne la Poartă". Şi bunul Smeagol aşa face. Aşa a zis stăpânul, stăpânul e înţelept.

— Am zis, interveni Frodo.

Chipul lui era crunt şi împietrit, dar hotărât. Era murdar, încercănat şi vlăguit, dar nu mai stătea ghemuit şi avea ochii limpezi.

— Am zis aşa pentru că mi-am făgăduit să intru în Mordor şi nu ştiu altă cale. Aşa c-am s-o iau pe drumul ăsta. Nu cer nimănui să vină cu mine.

— Nu, nu, stăpâne! se văicări Gollum, linguşindu-se pe lângă el, cuprins de o mare deznădejde. N-are nici un rost pe drumul ăsta! N-are rost! Nu duce Nepreţuitul la *el!* O să ne mănânce pe toţi, dacă o să ţi-l ia. O să mănânce toată lumea. Ţine-l, stăpâne, şi fii bun cu Smeagol. Nu-l lăsa să ţi-l ia! Sau pleacă, pleacă în locuri frumoase şi dă-i-l înapoi micuţului Smeagol. Da, da, stăpâne: dă-i-l înapoi. Smeagol o să-l ţină la adăpost; el o să facă mult bine, mai ales pentru hobbiţii cumsecade. Hobbiţii să meargă acasă. Nu vă duceţi la Poartă!

— Mi s-a poruncit să mă duc în ţinutul Mordor şi, prin urmare, am să mă duc, zise Frodo. Dacă există o singură cale, atunci pe-acolo o voi lua-o. Ce mi-e scris în frunte mi-e pus.

Sam nu zise nimic. Îi ajungea ceea ce citea pe chipul lui Frodo. Ştia că orice i-ar spune ar fi în zadar. Şi, la urma urmei, de la bun început nu avusese nici o nădejde; dar, fiind un hobbit vesel, nu avusese nevoie de nădejde, câtă vreme disperarea putuse fi amânată. Acum însă ajunseseră la sfârşitul amar. Dar se ţinuse de stăpânul său tot drumul; de aceea nici n-avea de gând să se dezlipească de el. Stăpânul lui n-avea să se ducă singur în Mordor. Sam avea să meargă cu el; şi, cum-necum trebuia să se descotorosească de Gollum.

Dar Gollum n-avea nici un chef ca ei să se descotorosească de el. Îngenunche la picioarele lui Frodo, frângându-şi mâinile şi văicărindu-se.

— Nu pe-aici, stăpâne! se rugă el. Mai e un drum. O, da, mai e unul. Alt drum mai întunecat, mai greu de găsit, mai tainic. Dar Smeagol îl ştie. Lasă-l pe Smeagol să ţi-l arate!

— Alt drum! zise Frodo neîncrezător, privind cercetător la Gollum.

— Da! Da! E-adevărat! Mai era un drum! Smeagol l-a aflat. Hai să mergem, să vedem dacă mai e acolo!

— Nu ne-ai spus despre el până acum.

— Nu. Stăpânul nu m-a întrebat. Stăpânul nu mi-a spus ce avea de gând. El nu-i spune bietului Smeagol. EI zice: „Smeagol, du-mă la Poartă" şi dup-aia, la revedere. Smeagol poate s-o ia Ia sănătoasa şi să-i fie bine. Dar acum el zice: „Am de gând să intru în Mordor pe-aici". Aşa că lui Smeagol îi e tare frică. Nu vrea să-l piardă pe stăpânul cumsecade. Şi a făgăduit, stăpânul l-a făcut să făgăduiască, să-l scape pe Nepreţuit. Dar stăpânul o să-l ducă la *el,* drept la Mâna Neagră, dacă o s-o ia pe drumul ăsta. Aşa că Smeagol o să-i salveze pe amândoi şi se gândeşte la alt drum care-a fost odată ca niciodată. Stăpân cumsecade. Smeagol foarte bun, totdeauna-i de ajutor.

Sam se încruntă. Dacă ar fi putut să-l străpungă pe Gollum cu privirile, ar fi făcut-o cu siguranţă. Sufletul îi era plin de îndoială. După cît se părea, Gollum era deznădăjduit cu adevărat şi dornic să-l ajute pe Frodo. Dar lui Sam, amintindu-şi că trăsese cu urechea la sfada aceea, îi veni greu să creadă că Smeagol cel bun ieşise deasupra; în orice caz, nu glasul acela avusese ultimul cuvânt. Sam socotea că jumătăţile Smeagol şi Gollum (sau, cum îi numea el în gând, Hoitul şi Hoţul) căzuseră deocamdată la învoială şi făcuseră o alianţă: nici unul nu-şi dorea ca Duşmanul să pună mâna pe Inel; amândoi voiau ca Frodo să nu cadă ostatic şi să-l aibă sub ochii lor cît mai mult cu putinţă — măcar câtă vreme Hoitul mai putea să pună laba pe „Nepreţuitul" lui. Dar Sam se îndoia c-ar mai fi vreun drum.

„Şi bine că ticălosu' ăsta bătrân nu ştie nici juma' din ce are stăpânul de gând să facă, îşi zise el. Dac-ar şti că domnu' Frodo încearcă să termine o dată pentru totdeauna cu Nepreţuitul lui, pun rămăşag că s-ar isca mai mare necaz! Numai că Hoţul bătrân e-aşa speriat de Duşman — e sau a fost la cheremul lui, din cît îmi pare — încât mai degrabă s-ar descotorosi iute

de noi decât să fie prins că ne dă o mână de ajutor, sau decât să ne lase să-i topim Nepreţuitul. Cel puţin aşa cred. Şi nădăjduiesc că stăpânu' o să chibzuiască la asta. E înţelept, n-am ce zice, dar are inima slabă, aia e. Nici un Gamgee n-are cum să-şi dea seama ce-o să facă."

Frodo nu-i răspunse lui Gollum pe dată. În timp ce mintea înceată, dar vicleană a lui Sam cântărea aceste îndoieli, el rămăsese cu ochii pironiţi la stânca întunecată din Cirith Gorgor. Scobitura unde îşi aflaseră ei refugiu era săpată într-o colină joasă la o oarecare înălţime deasupra unei văi ca un şanţ, care se întindea până la întăriturile de afară ale munţilor. În mijlocul văii se aflau temeliile negre ale turnului de veghe dinspre apus. În lumina dimineţii, drumurile care duceau la Poarta Mordorului nu se vedeau prea limpede; erau pale, pline de praf; unul şerpuia îndărăt, către miazănoapte; altul se pierdea la răsărit, în negurile care pluteau la poalele muntelui Ered Lithui; iar cel de-al treilea venea spre el. După ce cotea brusc în jurul turnului, intra într-un defileu strimt şi trecea chiar pe dedesubtul scobiturii în care se afla el. La apus, în dreapta, ocolea pe la capătul munţilor şi o lua spre miazăzi în întunericul adânc care năpădea toată partea de apus a Ephel Duathului; apoi se pierdea din vedere undeva, în porţiunea îngustă dintre munţi şi Râul cel Mare. În timp ce privea, Frodo zări pe câmpie frământare mare şi mişcare. Părea că oştiri întregi mărşăluiau acolo, deşi câmpia era în cea mai mare parte ascunsă în aburii şi miasmele care se ridicau din mlaştinile şi pustiurile dindărăt. Dar ici-colo se zărea scânteierea lăncilor şi a coifurilor; iar dincolo de întăriturile de lângă drum se vedeau călăreţi mergând în grupuri. Îşi aminti de vedenia de la Amon Hen, pe care o avusese cu doar câteva zile în urmă, deşi acum i se păreau ani. Atunci ştiu că nădejdea care îi pâlpâise o clipă în inimă era zadarnică. Goarnele nu răsunaseră ca o provocare, ci în semn de salut. Nu erau oamenii din Gondor care-l atacau pe Seniorul Întunecimii, ridicându-se ca nişte stafii răzbunătoare din mormintele vitejilor morţi demult, ci oameni de altă rasă, din Ţinuturile întinse de la Răsărit, care se adunau la porunca Marelui Senior, oştiri ce poposiseră peste noapte dinaintea Porţii lui şi acum mărşăluiau înăuntru, ca să întărească puterea muntelui. Ca şi cum şi-ar fi dat brusc seama de întreaga primejdie în care se aflau — singuri în lumina crescătoare a zilei, atât de aproape de ameninţarea aceea uriaşă — Frodo îşi trase în grabă gluga cenuşie şi subţire peste cap şi coborî în vâlcea. Apoi se întoarse către Gollum.

— Smeagol, zise el, am să-ţi mai acord o dată încrederea mea. Se pare că n-am încotro şi că asta-i soarta mea, să primesc ajutor de la tine când sunt la ananghie; iar soarta ta e să-mi dai ajutor mie, cel pe care l-ai urmărit cu gânduri rele. Până acum meriţi toată preţuirea mea şi ţi-ai respectat cuvântul în credinţă. Zic în credinţă şi nu mă îndoiesc, adăugă el, aruncându-i lui Sam o privire; căci am fost de două ori în puterea ta şi nu ne-ai făcut nici un rău, şi nici n-ai încercat să-mi iei ceea ce cauţi de atâta vreme. Fie ca a treia oară să ne ajuţi cel mai bine! Dar te previn, Smeagol, eşti în primejdie.

— Da, da, stăpâne! încuviinţă Gollum. Primejdie cumplită! Lui Smeagol i se cutremură oscioarele numai când se gândeşte la asta, dar nu dă bir cu fugiţii. Trebuie să-l ajute pe stăpânul cumsecade.

— Nu m-am gândit la primejdia care ne paşte pe toţi, zise Frodo. Zic doar de cea care te priveşte numai pe tine. Ai făgăduit jurând pe ceea ce tu numeşti „nepreţuitul". Ţine minte! Asta te leagă, dar te face şi s-o iei razna. Ai şi luat-o, de altfel, când ţi-ai dat nebuneşte în petic. „Dă-i-l înapoi lui Smeagol", ai zis. Să nu mai spui aşa ceva niciodată! Să nu-ţi hrăneşti nădejdea aceasta, căci n-o să-l primeşti înapoi niciodată. Dar dorinţa ta îţi poate juca feste şi te va duce spre un sfârşit amar. Încă o dată, n-o să-l primeşti niciodată înapoi. Dacă n-oi avea şi n-oi avea încotro, am să-mi pun nepreţuitul pe deget; şi ştii bine că ai fost sub vraja lui, cândva, demult. Iar dacă, purtându-l, va fi să-ţi poruncesc, te vei supune, chiar dacă asta ar însemna să te arunci în prăpastie sau în foc. Şi, fii sigur, asta va fi porunca mea! Aşa că fii cu băgare de seamă, Smeagol!

Sam se uită la stăpânul său, încuviinţând, dar şi cu uimire; era ceva ce nu mai văzuse în înfăţişarea şi nu mai auzise în glasul lui până atunci. Avusese totdeauna încredinţarea că bunătatea dragului domn Frodo era mare, până la orbire. Bineînţeles, el zicea că stăpânul era cea mai înţeleaptă fiinţă din lume (poate în afară de bătrânul domn Bilbo şi Gandalf). În felul lui, şi Gollum putea să facă aceeaşi greşeală, adică să ia bunătatea drept orbire; dar la el era de înţeles, deoarece îl cunoştea de puţină vreme. În orice caz, vorbele lui Frodo îl puseră cu botul pe labe şi îl înspăimântară. Se gudura acum la pământ şi din bolboroselile lui nu se înţelegea decât „bunule stăpân".

Frodo aşteptă nerăbdător o vreme, apoi rosti, de data aceasta mai puţin sever:

— Hai, Gollum sau Smeagol, dacă vrei, vorbeşte-mi despre celălalt drum şi arată-mi-l, dacă-l ştii. Este vreo nădejde care să mă facă să-mi schimb calea pe care-am luat-o? Spune repede, căci mă grăbesc.

Dar Gollum era într-o stare jalnică şi ameninţarea lui Frodo îl scosese din minţi. Nu era uşor să afli ceva limpede printre bălmăjelile şi miorlăiturile lui, întrerupte adeseori de clipe în care se târa la pământ şi îi ruga fierbinte pe amândoi să fie îndurători cu „bietul şi micuţul Smeagol". După o vreme, se mai linişti puţin şi Frodo reuşi să pună cap la cap ceea ce spunea: dacă urmai drumul care cotea la apus de Ephel Duath, ajungeai până la urmă la o trecătoare printr-un pâlc de arbori negri. În dreapta, era o cale care cobora la Osgiliath şi la podurile peste Anduin; în mijloc, drumul ducea spre miazăzi.

— Mai departe, mai departe, zise Gollum. N-am fost niciodată pe acolo, dar se spune că la sute de leghe se vede Apa cea Mare, care nu-i niciodată liniştită. Sunt mulţi peşti acolo, iar păsările mănâncă peştii; frumoase păsări! Dar noi n-am fost niciodată acolo. Vai, n-am avut atâta noroc! Şi mai departe sunt întinderi mari de pământ, se spune, dar Faţa Galbenă e tare

arzătoare acolo şi rareori apar norii, iar oamenii-s cumpliţi şi au chipuri întunecate. Noi nu dorim să vedem ţinutul ăla.

— Nu! făcu Frodo. Dar, hai, n-o lua razna! Ce poţi să-mi spui de-a treia cotitură?

— O, da, da! Mai e şi-al treilea drum, zise Gollum. E drumul spre stânga! începe imediat să urce, să urce şerpuitor şi iar să urce îndărăt, către tenebrele înalte. Apoi ocoleşte stânca neagră, o s-o vezi, o s-o vezi deodată deasupra şi-o să-ţi vină să intri în pământ.

— S-o văd? Ce să văd?

— Vechea fortăreaţă, tare veche şi cumplită acum. Când era Smeagol mic, de mult, auzea poveşti din Miazăzi. O, da, spuneam seara o groază de poveşti, aşezaţi pe malul Râului cel Mare, în ţinuturile sălciilor, pe când şi Râul era mai tânăr. G*ollum, gollum!* începu să plângă şi să bombăne. Hobbiţii aşteptară răbdători.

— Poveşti de la Miazăzi, continuă Gollum, despre Oamenii înalţi, cu ochi strălucitori, cu casele ca nişte coline de piatră, despre coroana de-argint a regelui lor şi despre Copacul Alb; poveşti minunate. Durau turnuri foarte înalte şi unul dintre ele era alb-argintiu, iar înăuntrul lui era o piatră ca luna; împrejur se înălţau ziduri măreţe şi albe. O, da, se povesteau multe despre Turnul Lunii!

— Ăsta trebuie să fie Minas Ithil, pe care l-a durat Isildur, fiul lui Elendil, zise Frodo. Isildur e cel care a tăiat degetul Duşmanului.

— Da, el nu are decât patru la Mâna Neagră; dar şi-atâtea îi sunt de-ajuns, zise Gollum, cutremurându-se. Şi ura cetatea lui Isildur.

— Da' ce nu urăşte el? zise Frodo. Însă ce legătură are Turnul Lunii cu noi?

— Păi, stăpâne, acolo au fost şi sunt turnul înalt şi casele albe şi zidul; dar acum nu-s frumoase, nu-s bune. Le-a cucerit de mult. A ajuns un loc cumplit. Călătorii se-nfioară când îl văd, se strecoară să nu fie zăriţi, se feresc de umbra lui. Dar stăpânul va trebui s-o ia pe drumul ăla. Asta e calea cealaltă. Singura. Căci munţii sunt mai mici acolo şi vechiul drum urcă şi tot urcă, până ajunge la o trecătoare întunecată în vârf şi-apoi coboară şi tot coboară iar, în Gorgoroth.

Glasul i se stinse într-o şoaptă şi se cutremură.

— Şi cu ce-o să ne-ajute asta pe noi? întrebă Sam. Nu mă-ndoiesc că Duşmanul ştie tot despre munţii lui şi că drumul ăla-i la fel de păzit ca ăsta de-aici. Turnu' nu-i pustiu, nu-i aşa?

— O, nu. Nu-i pustiu, şopti Gollum. Pare gol, dar nu e. Făpturi înspăimântătoare sălăşluiesc acolo! Orci, da! Peste tot numai orci! Da' sunt şi alte făpturi mai rele. Drumul urcă drept pe la umbra zidurilor şi ajunge la poartă. Ei văd tot ce mişcă. Făpturile alea dinăuntru ştiu orice: Veghetorii Tăcuţi.

— Aşadar, asta e povaţa ta, zise Sam, să ne punem iar pe mărşăluială către miazăzi, să dăm de aceeaşi belea, poate mai rea ca asta când om ajunge acolo, dac-om ajunge?

— Nu, nu, nicidecum, zise Gollum. Hobbiţii trebuie să vadă, trebuie să priceapă. El nu se-aşteaptă la un atac de-acolo. Ochiul Lui se uită de jur împrejur, dar sunt locuri unde vede mai bine şi altele unde nu vede chiar aşa. Nu poate să vadă tot deodată, nu încă. Vezi, a cucerit ţinutul la miazănoapte de Munţii Umbrei, până la Râu şi stăpâneşte acum toate podurile. Şi crede că nimeni nu poate să ajungă la Turnul Lunii fără să se lupte la poduri sau fără bărci. Dar astea se văd şi El află deîndată.

— Se pare că ştii multe despre ce face şi ce gândeşte El, zise Sam. Aţi stat în ultima vreme de vorbă? Sau te-ai dat la taclale cu orcii?

— Hobbitu' nu-i cumsecade, nu-nţelege, rosti Gollum, aruncându-i lui Sam o privire mânioasă şi întorcându-se spre Frodo. Sigur, Smeagol a stat de vorbă cu orcii, înainte să-l întâlnească pe stăpân; şi cu mulţi oameni a călătorit foarte departe. Şi ce zice El acum, zic şi alţii. Aici, la miazănoapte e marea primejdie pentru El şi pentru noi. Într-o zi, foarte curând, el o să iasă pe Poarta Neagră. Ăsta-i singurul drum pe unde pot veni oştirile mari. Dar jos, la apus El nu se teme. Acolo-s Veghetorii Tăcuţi.

— Chiar aşa, făcu Sam, ca să nu se lase mai prejos. Adică noi să ne-apropiem, să le batem la poartă şi să-i întrebăm dacă nu cumva am rătăcit calea spre Mordor? Sau sunt prea tăcuţi ca să ne răspundă? N-are nici o noimă! Asta o putem face şi-aici, să nu ne mai ostenim atâta.

— Nu glumi cu asta, şuieră Gollum. Nu-i nimic de râs. Vai, nu! Nu-i rost de veselie! N-are nici o noimă să-ncerci să intri în Mordor. Dar dacă stăpânul zice „Trebuie să mă duc" sau „Mă voi duce", atunci nu are încotro şi o să-ncerce o cale. Dar nu-i nevoie să se ducă în cetatea aceea îngrozitoare, o, nu, bineînţeles! Aici vine Smeagol şi-i sare în ajutor, drăguţul de Smeagol, cu toate că nu-i spune nimeni despre ce-i vorba. Smeagol e iar de ajutor. El a găsit-o, el o ştie.

— Ce-ai găsit? întrebă Frodo.

Gollum se ghemui şi glasul i se stinse din nou într-o şoaptă.

— O potecuţă care duce sus, în munţi; şi dup-aia o scară, o scară îngustă, o, da, o scară îngustă şi lungă. Şi pe urmă mai multe scări. Şi pe urmă — aici glasul i se stinse şi mai tare — un tunel; la urmă, o crăpătură mică, şi o potecuţă sus, deasupra trecătorii mai mari. Pe-acolo a fugit Smeagol din tenebre! Da' asta a fost acu' mulţi ani. Potecuţa o fi pierit; da' poate nu, poate nu.

— Nu-mi place deloc povestea asta, zise Sam. Aşa cum spui, pare prea uşor. Chiar de mai e poteca, e sigur păzită. Pe atunci nu era, Gollum?

Rostind acestea, zări sau i se păru că zăreşte o sclipire verzuie în ochii lui Gollum. Acesta mârâi, dar nu răspunse.

— Nu e păzită? întrebă Frodo sever. Şi chiar ai fugit din tenebre, Smeagol? Oare nu cumva ţi s-a dat voie să pleci cu o misie? Cel puţin aşa i s-a părut lui Aragorn când a dat de tine prin Smârcurile Morţilor, acu' câţiva ani.

— Minciună! şuieră Gollum şi ochii i se umplură de răutate, auzind numele lui Aragorn. A minţit, da, da! Am scăpat cu puterile mele. Aşa e, mi

s-a spus să caut Nepreţuitul; şi-am scotocit, şi-am scotocit, dar nu să-l găsesc pentru Întunecatul. Nepreţuitul a fost al nostru, a fost al meu! Eu am fugit!

Frodo avu simţământul ciudat că, în privinţa asta, Gollum nu era departe de adevăr aşa cum s-ar fi aşteptat; că, într-un fel sau altul, găsise o cale de ieşire din Mordor prin propria-i viclenie. Se gândi, de asemeni, că Gollum zisese *eu* şi asta, se părea, era un semn rar că rămăşiţele din vechea lui cinste ieşiseră pentru moment învingătoare. Dar chiar dacă Gollum putea fi crezut în această privinţă, Frodo nu uita că Duşmanul era viclean. Fuga putea să fi fost cu bună ştiinţă sau pusă la cale, cu voie de la Turnul Întunecimii. Gollum îi ascundea unele lucruri, era limpede asta.

— Te-ntreb din nou, zise el; drumul ăsta tainic nu e păzit?

Dar numele lui Aragorn îl aruncase pe Gollum într-o stare întunecată. Avea aerul mincinosului bănuit când spusese şi el o dată-n viaţa lui adevărul; sau măcar în parte. Aşa că nu răspunse.

— Nu e păzit? întrebă iar Frodo.

— Ba da, o fi. Nu-i nici un loc sigur în ţinutul ăsta, zise Gollum ursuz. Nu-i nici un loc sigur. Dar stăpânul n-are decât să-ncerce sau să se ducă acasă. Altă cale nu-i.

Nu mai scoaseră nimic de la el. Nu ştia sau nu voia să spună cum se numea locul acela primejdios sau trecătoarea înaltă.

Trecătoarea se numea Cirith Ungol şi se vorbea despre ea cu multă spaimă. Pesemne că, dacă Aragorn ar fi fost cu ei, le-ar fi spus numele şi tâlcul lui; iar Gandalf i-ar fi pus în gardă. Dar erau singuri. Aragorn era departe, Gandalf stătea printre ruinele Isengardului şi se înfrunta cu Saruman, întârziat în acţiunile sale de trădare. Şi chiar în clipa în care îi spusese lui Saruman ultimele cuvinte şi *palantirul* se izbise în flăcări de treptele din Orthanc, gândul lui tot spre Frodo şi spre Sam cel înţelept se îndreptase; îi căutase leghe peste leghe cu ochii minţii, cu milă şi nădejde.

Poate că Frodo simţise ceva fără să ştie, aşa cum i se întâmplase la Amon Hen, deşi credea că Gandalf se prăpădise, pierise pentru totdeauna în tenebrele depărtate ale Moriei. Rămase aşezat pe pământ multă vreme, tăcut, cu capul plecat, căznindu-se să-şi amintească tot ce-i spusese Gandalf. Dar în legătură cu taina aceasta nu-i veni nimic în minte. Adevărul era că fuseseră lipsiţi de învăţătura lui Gandalf mult prea curând, pe când Tărâmul Întunecimii era încă departe. Cum se intra acolo, Gandalf nu le spusese. Pesemne că nu ştia. Se încumetase odată în fortăreaţa Duşmanului, la miazănoapte, în Doi Guldur. Dar în Mordor, la Muntele de Foc, şi în Barad-dur, fusese oare, de când Seniorul Întunecimii se ridicase iar la putere? Frodo credea că nu. Şi iată-l pe el acum, un piticuţ din Comitat, un simplu hobbit de la ţară, pus să găsească o cale pe care nici cei mari nu puteau sau nu îndrăzneau să meargă. Ce soartă nenorocită! Dar se învoise chiar la el acasă, într-o primăvară apusă, din anii de demult, atât de îndepărtaţi, încât părea o parte dintr-o povestire despre tinereţea lumii, pe când erau încă în floare Copacii de Argint şi de Aur. Nenorocită taină! Pe ce

drum s-o ia? Şi dacă amândouă duceau spre groază şi moarte, la ce bun taina asta?

Ziua se târa înainte. Se lăsă o linişte adâncă peste micul lor ascunziş cenuşiu, atât de aproape de tărâmul spaimei; o linişte pe care o puteai pipăi, de parcă ar fi fost un văl gros între ei şi lumina din jur. Deasupra se înălţa bolta palidă a cerului brăzdat de fuioare iuţi de fum, depărtată şi înaltă, abia zărită prin hăuri de aer greu, colcăind de gânduri. Nici măcar un vultur în soare nu i-ar fi văzut pe hobbiţi, aşa cum stăteau acolo sub povara sorţii grele, fără să scoată o vorbă, fără să facă nici cea mai mică mişcare, învăluiţi în mantiile cenuşii. Privirile lui s-ar fi oprit, poate, o clipă, asupra lui Gollum, o umbră firavă, prăbuşită la pământ — scheletul vreunui copil de-al Oamenilor de care mai atârnau nişte zdrenţe, cu braţele şi picioarele aproape la fel de subţiri şi de albe ca oasele; nici măcar o fărâmă de carne care să merite o ciuguleală.

Frodo îşi sprijinise fruntea de genunchi, dar Sam stătea întins pe spate cu mâinile sub cap, holbându-se pe sub glugă la cerul pustiu. Deodată i se păru că vede umbra unei păsări întunecate rotindu-se sub privirile sale, plutind, apoi rotindu-se iar. Se iviră încă două, apoi şi-a patra. Abia le putea zări, dar i se părea că erau uriaşe, cu aripile largi, şi că zburau la mare înălţime. Îşi acoperi ochii şi se ghemui în faţă. Aceeaşi spaimă prevestitoare o mai încercase aproape de Călăreţii Negri — groaza neputincioasă care pusese stăpânire pe el, la auzul ţipătului adus de vânt şi la vederea umbrei asupra lunii — deşi acum nu era atât de zdrobitoare şi de aprigă; ameninţarea părea mult mai depărtată. Dar ea exista. O simţea şi Frodo. Gândirea i se frânse. Se foia şi tremura, dar nu ridică privirile. Gollum se strânsese cu totul, ca un păianjen încolţit. Siluetele înaripate se rotiră şi se prăbuşiră iute îndărăt, spre Mordor.

Sam trase adânc aer în piept.

— Călăreţii mişună iar pe sus, rosti el cu un glas răguşit şi şoptit, i-am zărit. Credeţi că ei ne-au văzut pe noi? Erau tare sus. Iar dacă sunt tot Călăreţii Negri, nu-i aşa că nu prea văd pe lumină de zi?

— Nu, pesemne că nu, zise Frodo. Dar armăsarii lor, da. Făpturile acelea înaripate pe care călăresc, văd, după cât se pare, mai bine ca orice altă vietate. Sunt ca nişte corbi uriaşi. Urmăresc ceva; mă tem că Duşmanul veghează.

Spaima trecu, dar liniştea învăluitoare fusese risipită. O vreme se simţiseră rupţi de lume, ca pe o insulă nevăzută; zăceau iar descoperiţi, primejdia se întorsese. Dar Frodo nu-i vorbi nici acum lui Gollum şi nici nu se hotărî ce să aleagă. Ţinea ochii închişi, ca şi cum ar fi visat sau ar fi fost cufundat în tot felul de trăiri şi amintiri. Într-un târziu, se răsuci şi se ridică în picioare, părând că era gata-gata să vorbească şi să ia o hotărâre. Dar…

— La naiba! făcu el. Asta ce mai e?

O nouă spaimă puse stăpânire pe ei. Auziră zvon de cântec şi strigăte răguşite. La început părură foarte depărtate, dar se apropiau din ce în ce mai mult de ei. Prin mintea lor trecu deodată acelaşi gând: înaripaţii aceia

negri îi iscodiseră şi-şi trimiteau acum oştenii înarmaţi să pună mâna pe ei; căci iuţeala slujitorilor cumpliţi ai lui Sauron era neasemuită. Se ghemuiră ascultând. Glasurile şi zăngănitul armelor erau foarte aproape. Frodo şi Sam îşi scoaseră săbiuţele din teacă. Era imposibil să mai fugă.

Gollum se ridică încet şi se târî ca un gândac spre marginea gropii. Se înălţă cu mare, mare grijă, câte puţin, până putu să se uite printr-o crăpătură dintr-un bolovan. Rămase acolo neclintit o vreme, fără să facă nici un zgomot. Deodată glasurile începură să se stingă, până pieriră cu totul. Departe, răsună un corn pe crenelurile Morannonului. Atunci Gollum se retrase şi lunecă înapoi în groapă.

— Mai mulţi oameni se-ndreaptă spre Mordor, zise el cu glas scăzut. Chipuri întunecate. N-am mai văzut pân-acum asemenea oameni, nu, Smeagol n-a mai văzut aşa ceva. Sunt cumpliţi. Au ochii negri, părul negru, lung, şi cercei de aur în urechi; da, mult aur frumos. Şi unii sunt mânjiţi cu roşu pe obraji şi au mantii roşii; steagurile lor sunt tot roşii, la fel ca vârfurile lăncilor; au scuturi rotunde, galben cu negru, pline de ţepi. Nu cumsecade; tare haini şi cruzi arată oamenii ăştia! Aproape la fel de răi ca orcii şi mult mai mari. Smeagol crede că sunt din Miazăzi, de dincolo de capătul Râului cel Mare; pe drumul ăla au venit. S-au dus spre Poarta Neagră; Dar s-ar putea să mai vină şi alţii. Vine tot mai multă lume în Mordor. Până la urmă toată suflarea o să intre acolo.

— Erau şi olifanţi? întrebă Sam, uitându-şi spaima şi vrând să afle veşti despre locuri ciudate.

— Nu, olifanţi nu! Ce sunt olifanţii? nu se dumiri Gollum.

Sam se ridică în picioare cu mâinile la spate (aşa cum făcea totdeauna când recita poezii) şi începu:

Mare sunt cât un căsoi
Ca un şarpe-al meu năsoi.
Şi-s ca şoarecele, murg,
Cutremur pământul când fug.
Iar când trec prin iarbă
Arborii se sfarmă.
Cu cornul la gură,
Cu urechi peste măsură,
Către miazăzi mă-ndrept,
Tropăi şi deloc n-aştept întins la pământ.
Nu zac nici în mormânt.
Eu sunt olifantul mare
Mai înalt ca orişicare.
Cine-o dată mă-ntâlneşte
Peste ani mă pomeneşte.
Şi de mine n-ai să crezi
Dacă-n faţă nu mă vezi.

Dar sunt olifantul mare
Ce stă numai în picioare.

— Astea-s nişte stihuri de la noi, din Comitat, rosti Sam după ce termină de recitat. Or fi prostii, n-or fi prostii… Da' avem şi noi poveştile noastre şi ne vin şi nouă veşti de la Miazăzi. În zilele de demult, hobbiţii mai călătoreau şi ei din când în când. Asta nu-nseamnă că se mai întorceau toţi şi nici că li se dădea întru totul crezare: nimic altceva decât nişte *veşti din Bree,* la fel de demne de crezare ca *bârfa din Comitat,* cum se zicea pe la noi. Da' am auzit poveşti despre seminţia uriaşă departe, în Ţinuturile Soarelui. Le zicem swertingi în basmele noastre; călăresc pe olifanţi, se spune, când pornesc la luptă. Swertingii îşi pun casele, turnurile şi tot ce au pe spinările olifanţilor care dau cu pietre unii-ntr-alţii. Aşa că în clipa când ne-ai spus că-s „oameni de la Miazăzi, înveşmântaţi în roşu şi aur, mi-am zis, „Oare n-or fi şi olifanţi?" Căci dacă-i pe-aşa, voiam şi eu să-i văd, cu toată primejdia. Da' acum nu cred c-o să mai văd vreodată olifanţi. Poate nici nu sunt asemenea fiare, zise el oftând.

— Nu, olifanţi nu, zise Gollum iar. Smeagol n-a mai auzit de-aşa ceva. Şi nici nu vrea să-i vadă, nu vrea să ştie că sunt. Smeagol vrea să plece de-aici şi să se-ascundă într-un loc mai apărat. Smeagol vrea ca şi stăpânul să plece. Stăpânul cumsecade nu vrea să vină cu Smeagol?

Frodo se ridică în picioare. Cu toate grijile care îl copleşeau, izbucnise în râs când Sam dăduse drumul la stihurile acelea străvechi de spus la gura sobei, despre *olifant,* şi buna dispoziţie îi risipi şovăiala.

— Ce bine-ar fi s-avem o mie de olifanţi, în frunte cu Gandalf călare pe unul alb, zise el. Atunci poate ne-am croi şi noi drum pe tărâmul acela al răului. Dar nu avem decât picioarele astea ale noastre obosite. Ei bine, Smeagol, a treia cotitură s-ar putea să iasă cel mai bine. O să merg cu tine.

— Bun stăpânu', înţelept stăpânu', cumsecade stăpânu'! strigă Gollum cuprins de încântare şi gudurându-se lângă genunchii lui Frodo. Bun stăpânu'! Atunci odihniţi-vă, hobbiţei drăgălaşi, la umbra pietrelor, lângă pietre! Odihniţi-vă şi staţi liniştiţi, pîn-o pleca Faţa Galbenă. Dup-aia putem s-o ştergem. Tiptil şi iute ca umbrele, aşa trebuie s-o ştergem!

Chapter 15

În care e vorba despre mirodenii şi despre tocăniţa de iepure

Se odihniră în cele câteva ceasuri care rămăseseră din zi, mutându-se mereu la răcoare, după cum se mişca soarele, până când, în sfârşit, umbra marginii de apus a vâlcelei în care se aflau se lungi şi groapa fu năpădită de întuneric. Atunci ciuguliră câte ceva şi băură cu măsură. Gollum nu mâncă nimic, dar primi apa cu bucurie.

— Curând o s-avem destulă, zise el, lingându-se pe buze. Curge apă bună în pâraiele ce se varsă în Râul cel Mare; bună-i apa în ţinutul unde ne ducem! Smeagol poate să facă rost şi de-ale gurii. Căci tare-i e foame; da, da, *gollum!*

Îşi aşeză palmele mari pe pântecele supt şi în ochi îi apăru o lumină verzuie, spălăcită.

Se înserase bine când, în sfârşit, ieşiră târându-se peste marginea de apus a vâlcelei şi porniră pe marginea drumului, pierzându-se ca nişte stafii, în ţinutul acela sfărâmat. Trecuseră trei nopţi de când fusese lună plină, dar astrul nu se-arăta peste munţi până aproape de miezul nopţii, aşa că în primele ceasuri întunericul fu deplin. O singură lumină roşie ardea sus, în Turnurile Colţilor, dar, altminteri, nu se auzea şi nu se vedea nimic pe Morannon, unde străjerii se plimbau neobosit.

Se părea că ochiul acela roşu îi urmări până la mile întregi depărtare, în timp ce fugeau împiedicându-se prin pustiiciunea pietroasă. În stânga lor şerpuia drumul pe care însă nu îndrăzneau s-o apuce, dar căutau să nu se depărteze prea mult de el. Până la urmă, după ce trecuse o bună bucată din noapte şi ei erau frânţi de oboseală, căci nu reuşiseră să se odihnească decât foarte puţin, ochiul se micşoră cât un punct aprins, apoi se făcu nevăzut; cotiseră pe după umărul întunecat de la miazănoapte al munţilor ceva mai puţin înalţi, luând-o către miazăzi.

Atunci făcură iar popas, cu inimile ciudat de uşoare, însă nu pentru multă vreme. Nu prea puteau ţine pasul cu Gollum. După socoteala lui, erau aproape treizeci de leghe din Morannon până la răscruce, mai sus de Osgiliath, şi nădăjduia să facă drumul cu patru opriri. Aşa că nu trecu mult şi-o porniră iar căznit mai departe, până când zorile începură să se risipească încet în singurătatea cenuşie şi nesfârşită. Străbătuseră aproape opt leghe şi hobbiţii n-ar mai fi fost, nici să vrea, în stare să facă vreun pas.

În lumina care creştea, ţinutul nu li se mai păru atât de sterp şi de ruinat. Munţii se desluşeau încă, prevestitori de rele, în stânga lor, dar în apropiere, la stânga, văzură drumul către miazăzi, care se ţinea acum departe de poalele negre ale colinelor şi o lua la vale spre apus. îndărătul lui se zăreau povârnişurile năpădite de arbori sumbri, ca nişte nori întunecaţi, dar de jur împrejur se întindea o pustă nesfârşită, plină de

bălării, de grozamă, de corni şi de alte tufe necunoscute lor. Ici-colo, se zăreau pâlcuri de pini înalţi. Hobbiţilor le mai crescură un pic inimile, în ciuda oboselii: aerul era proaspăt şi înmiresmat şi le amintea de înălţimile depărtate din Meleagul de la Miazănoapte. Asta le plăcu, fiindcă se găseau pe-un pământ stăpânit doar de câţiva ani de Seniorul Întunecimii, care nu se prăbuşise cu totul în paragină. Dar nu uitau primejdia care îi păştea şi nici Poarta Neagră încă atât de aproape, deşi ascunsă îndărătul înălţimilor mohorâte. Căutară un ascunziş unde să se adăpostească pe timpul zilei de ochi duşmănoşi.

Ziua trecu anevoie. Stăteau întinşi în inima pustei şi numărau ceasurile molcome în care parcă nu se schimba aproape nimic; căci se aflau încă sub umbrele muntelui Ephel Duath, iar soarele era acoperit de văluri. Frodo adormi de câteva ori, adânc şi liniştit, fie că se încredea cu totul în Gollum, fie pentru că era prea obosit ca să-şi mai facă vreo grijă în privinţa lui; dar Sam nu reuşi decât să aţipească, chiar şi când Gollum adormi iute buştean, tresărind şi fornăind în visurile sale tainice. Mai degrabă foamea decât neîncrederea îl ţinea treaz; începuse să-i fie dor de o masă bună, — fierbinte, ca la mama acasă.

De îndată ce ţinutul pieri într-o masă cenuşie Ia căderea nopţii, porniră iar. Gollum îi duse spre drumul de la miazăzi; iar după aceea îşi continuară călătoria mai iute, deşi primejdia era mai mare. Ciuleau urechile, să prindă orice zgomot de copite sau de paşi în faţă sau în spate; dar noaptea se scurse şi nu dădură de nici un călător călare sau pe jos.

Drumul fusese făcut de mult de tot şi vreo treizeci de mile fuseseră drese de curând, dar, pe măsură ce înainta înspre miazăzi, se părăginea tot mai tare. Se mai ghicea încă dibăcia oamenilor de altădată în felul său drept, sigur şi fără poticneli; ici-colo, trecea peste povârnişurile colinelor sau se avânta peste pâraie, în arcuiri largi, arătoase şi bine durate; dar, până la urmă, toate semnele de lucrătură în piatră se făcură nevăzute, afară de câte un stâlp prăbuşit ici şi colo, ivindu-se printre hăţişurile de pe margini, sau de vechi bucăţi de caldarâm, abia zărindu-se printre buruieni şi muşchi. Mărăcini, arbori şi ferigi se târau şi atârnau peste margini sau năpădeau toată suprafaţa drumului. Într-un târziu, ajunseră pe un drumeag neumblat; dar nu şerpuia deloc; o ţinea drept înainte şi îi călăuzea pe cea mai iute cale.

Astfel ajunseră la fruntariile de miazănoapte ale ţinutului căruia oamenii îi ziceau cândva Ithilien, o ţară fermecătoare, cu înălţimi împădurite şi pâraie repezi. Noaptea se făcu frumoasă sub stele şi sub luna rotundă, iar hobbiţilor li se păru că văzduhul era tot mai înmiresmat, pe măsură ce înaintau; şi din pufniturile şi bombănelile lui Gollum, se părea că observase şi el acest lucru şi nu prea-i cădea bine. La primele semne ale zilei, făcură din nou popas. Se aflau la capătul unei crăpături lungi, adânci, cu pereţii abrupţi la mijloc, unde drumul tăia o creastă pietroasă, dar de acolo urcară pe malul de apus care dădea dincolo de fruntarii.

Cerul se lumina şi văzură că munţii erau acum mai departe, la răsărit, şi se pierdeau în zare. După ce o luară spre apus, apărură povârnişuri domoale care coborau până hăt-departe, în neguri. De jur împrejur, creşteau dumbrăvi de copaci — brazi, cedri şi chiparoşi, precum şi alte soiuri necunoscute în Comitat — în mijlocul cărora se zăreau poieni întinse; şi peste tot se învolburau puhoaie de ierburi înmiresmate şi de tufişuri. Lunga călătorie din Vâlceaua Despicată îi adusese departe, la miazăzi de ţinutul lor, dar niciodată până acum nu mai simţiseră hobbiţii o asemenea schimbare de climă ca aici, în regiunea aceasta adăpostită. Primăvara îşi făcea deja de lucru în jurul lor: frunzele de ferigă străpungeau muşchiul şi pământul gras, zadele îşi întindeau degetele verzi, printre smocurile de iarbă înfloriseră floricelele, păsărelele cântau. Ithilien, grădina Gondorului, acum pustiită, păstra încă ceva din drăgălăşenia unei driade despletite.

La miazăzi şi la apus, ţinutul se deschidea spre văile mai calde ale Anduinului şi la răsărit de Ephel Duath, fără să ajungă însă până sub umbrele muntelui; se întindea apoi la nord până la Emyn Muil şi se deschidea primitoare aerului de miazăzi şi vânturilor umede dinspre Marea depărtată. Creşteau aici o mulţime de arbori măreţi, plantaţi în vechime, răvăşiţi de trecerea anilor, în noianul unui hăţiş de lăstari; apoi mai erau dumbrăvi şi desişuri de tamarisc şi de terebinţi spinoşi, de măslini şi de dafini; ienupări şi mirt; şi tufe de cimbru care învăluiau cu tulpinile lor târâtoare, lemnoase, pietre ascunse în tapiserii adânci. Mai multe soiuri de salvie îşi arătau florile albastre, roşii sau verde-pal, iar pătrunjelul şi sovârful abia răsăriseră, dimpreună cu multe alte ierburi frumos mirositoare cu forme şi miresme mai presus de ştiinţa, grădinărească a lui Sam. Saxifraga şi celelalte ierburi înstelau deja grotele şi pereţii stâncoşi. Primulele şi anemonele se deşteptau printre crengile de alun, iar coprinde şi lăcrimioarele nenumărate îşi scoteau capetele din iarba deasă şi verde dimprejurul heleşteelor formate de pâraiele repezi în adâncituri răcoroase, în revărsarea lor spre Anduin.

Călătorii întoarseră spatele drumului şi o luară pe povârniş în jos. În vreme ce-şi purtau paşii printre tufişuri şi ierburi, îi împresurau miresmele suave. Gollum tuşea şi icnea; dar hobbiţii trăgeau adânc aer în piept şi Sam izbucni deodată în râs — un râs de uşurare, nu de bucurie. Porniră pe firul unui pârâu care curgea iute în faţa lor, la vale. Curând îi duse la un lac micuţ şi limpede, într-o vâlcea domoală; se ivise în ruinele prăbuşite ale unui vechi bazin de piatră, a cărui margine crestată era acoperită cu muşchi şi rugi de mure; de jur împrejur, se ridicau spadele înşiruite ale irişilor şi frunzele de nufăr pluteau pe oglinda lui întunecată şi tremurătoare; dar era adânc şi proaspăt şi se revărsa molcom peste un prag de piatră de la capătul celălalt. Aici se spălară şi băură pe săturate din puhoiul care se vărsa în lac. Apoi căutară o ascunzătoare unde să se odihnească; căci locul acesta cu înfăţişare frumoasă era totuşi acum pe teritoriul Duşmanului. Nu se abătuseră prea mult de la drum; cu toate acestea, văzuseră chiar şi în locul acela urmele vechilor războaie şi rănile mai noi, pricinuite de orci şi de

alţi slujitori scârbavnici de-ai Seniorului Întunecimii — un puţ plin cu gunoaie şi resturi; arbori doborâţi fără rost şi lăsaţi să moară, cu scoarţa crestată urât, năpădită de rune şi de alte însemne cumplite ale Ochiului.

Strecurându-se pe sub cascada care pornea din lac, mirosind şi mângâind plantele şi arborii aceia neobişnuiţi, Sam, care uitase pentru moment de Mordor, îşi aduse aminte de primejdia ce plutea peste tot. Se împiedică de o pirostrie scorojită de flăcări, în mijlocul căreia găsi o grămadă de oase făcute scrum şi de ţeste. Trandafirii sălbatici, răsura şi clematitele crescuseră atât de repede, încât trăseseră deja un voal peste urmele festinului şi ale măcelului aceluia cumplit, deşi nu se întâmplase cu prea mult timp în urmă. Alergă înapoi la tovarăşii săi, dar nu zise nimic; era mai bine ca oasele acelea să se odihnească în pace, nu să pună Gollum laba pe ele şi să le scormonească.

— Hai să ne întindem pe undeva, zise el. Dar să nu fie prea jos. Vreau să mă odihnesc la înălţime.

Un pic mai sus de lac, dădură de un aşternut cafeniu şi moale din ferigă rămasă de anul trecut. Îndărătul lui se întindea un desiş de lauri cu frunzele întunecate, căţăraţi pe un mal abrupt, pe creasta căruia creşteau cedri bătrâni. Aici hotărâră să se odihnească şi să-şi petreacă ziua, care făgăduia deja să fie strălucitoare şi caldă, bună de preumblări, la umbra dumbrăvilor şi prin poienele din Ithilien; dar, deşi orcii se fereau de lumina soarelui, erau aici multe ascunzişuri de unde puteau să-i pândească; şi mai erau şi alţi ochi răi peste fruntarii, căci Sauron avea mulţi slujitori. Cât despre Gollum, nu voia nici în ruptul capului să se mişte la lumina Feţei Palide. Curând, aceasta avea să-şi arate privirile peste culmile întunecate din Ephel Diiath, iar el ar fi leşinat şi s-ar fi chircit de lumină şi căldură.

Cât merseseră, Sam se gândise mereu la mâncare. Acum deznădejdea că Poarta nu putea fi trecută rămăsese îndărăt, iar el, spre deosebire de stăpânul său, nu se simţea atât de dornic să uite de nevoi până la terminarea drumului şi, oricum, i se părea mai înţelept să păstreze din merindele elfeşti pentru timpurile mai grele care-i aşteptau. Trecuseră şase zile sau chiar mai mult de când făcuse socoteala că de-abia mai aveau *lembas* pentru vreo trei săptămâni. „Mare minune de-om ajunge la Foc la timp! îşi zise el. Şi s-ar putea să ne mai vină cheful să ne şi-ntoarcem! Cine ştie?" Pe lângă acestea, la capătul unui marş lung, în noapte, şi după ce se spălase şi îşi potolise setea, simţea că-i era mai foame ca oricând. Tot ce-şi dorea acum cel mai mult era o cină sau o masă de dimineaţă la gura sobei, în vechea bucătărie de la Puşcă-n Traistă. Deodată îi veni o idee şi se întoarse spre Gollum. Acesta tocmai se apucase să mişune de unul singur şi să se târască printre ferigi în patru labe.

— Hei, Gollum! zise Sam. Unde te duci? La vânătoare? Ia ascultă, pezevenghi bătrân, nu prea te dai în vânt după mâncarea noastră Şi nici nu m-aş supăra dac-aş face eu însumi o schimbare. Vorba ta-i *sunt gata-ntotdeauna să fiu de ajutor.* Ai putea să găseşti ceva pentru un hobbit înfometat?

— Da, poate că da, zise Gollum. Smeagol e totdeauna de ajutor, dacă i se cere… dacă i se cere frumos.

— Da! făcu Sam. Eu cer. Şi dacă nu ţi se pare destul de frumos, atunci te rog în genunchi.

Gollum se făcu nevăzut. Lipsi o vreme şi, după câteva îmbucături de *lembas,* Frodo se culcuşi bine în feriga cafenie şi adormi. Sam se uită la el. Ziua care abia începuse se strecura pe sub umbrele arborilor, dar văzu foarte limpede chipul stăpânului său, precum şi mâinile odihnindu-i-se alături de trup, pe pământ. Aşa cum se uita la el, zăcând întins, deodată îi apăru în minte imaginea lui Frodo adormit, în casa lui Elrond, după rana aceea îngrozitoare. Atunci, pe când veghea, Sam văzuse că, din când în când, îi apărea pe chip o lumină lăuntrică; acum strălucirea acesta părea şi mai puternică. Trăsăturile lui Frodo erau liniştite; îi dispăruse orice urmă de spaimă şi de îngrijorare; dar arăta bătrân, bătrân şi frumos, ca şi cum dăltuirea anilor ar fi ieşit acum la iveală în numeroase cute subţiri, ascunse până atunci, deşi chipul nu se schimbase. Dar Sam Gamgee nu gândi chiar aşa. Clătină din cap, de parcă ar fi socotit vorbele fără rost, şi murmură: „Îl iubesc. Aşa e el, şi câteodată începe, nu ştiu cum, să strălucească. Ţin la el şi gata!"

Gollum se întoarse tiptil şi trase cu ochiul peste umărul lui Sam. Se uită la Frodo, îşi plecă pleoapele, apoi se retrase fără zgomot. Peste o clipă, Sam se apropie de el şi îl găsi molfăind ceva şi bombănind. Jos, alături, zăceau doi iepuri mici, pe care îi sorbi lacom din ochi.

— Smeagol ajută totdeauna, zise el. A adus iepuri, iepuri faini. Dar stăpânul s-a culcat şi poate Sam vrea şi el să doarmă. Nu vrea iepuri acum? Smeagol încearcă s-ajute, dar nu poate prinde lucrurile într-o clipă.

Dar Sam îi spuse că nu avea nimic împotriva iepurilor. Mai ales dacă erau gătiţi. Orice hobbit ştie, bineînţeles, să gătească, căci începe să înveţe asta înaintea literelor (pe care mulţi nu ajung niciodată să le înveţe); dar Sam era un bucătar bun, chiar după socoteala hobbiţilor, şi făcuse multă mâncare în drumurile lor, de câte ori avusese prilejul. Mai purta în raniţa lui câteva ustensile, să fie acolo: o cutie mică de iască, două crăticioare, o furculiţă scurtă cu doi dinţi şi câteva frigărui împachetate; iar la fund, într-o cutiuţă de lemn, o comoară pe ducă: nişte sare. Dar avea nevoie de foc şi de încă vreo câteva lucruri. Chibzui puţin, în timp ce-şi scoase cuţitul, îl curăţă şi îl ascuţi, apoi începu să pregătească iepurii. Nu voia să-l lase pe Frodo nesupravegheat nici măcar pentru câteva minute.

— Acum, Gollum, am să-ţi dau altceva de făcut. Du-te şi umple crăticioarele astea cu apă şi adu-mi-le aici.

— Smeagol o s-aducă apă, da, spuse Gollum. Dar de ce-i trebuie hobbitului apă? A băut, s-a spălat…

— N-are-a face, îi răspunse Sam. Dacă nu ghiceşti, ai să-ţi dai seama curând. Şi cu cât aduci mai repede apa, cu atât o să afli mai iute. Să nu-mi strici vreo crăticioară, că te fac bucăţele!

După ce plecă Gollum, Sam se uită iar la Frodo. Dormea încă liniştit, dar îl mirară chipul şi mâinile lui subţiri. „E prea slab şi prea tras la faţă, murmură el. Nu-i bine pentru un hobbit. După ce termin de gătit iepurii ăştia, am să-l trezesc."

Sam strânse o grămadă de ferigi uscate şi scotoci pe mal, adunând un braţ de rămurele şi de lemne; sus găsi o creangă de cedru prăbuşită care îi ajungea pentru foc. Scoase nişte brazde de iarbă de pe mal, chiar de sub desişul de ferigă, şi făcu o groapă nu prea adâncă; apoi aşeză lemnele acolo. Cum era îndemânatic cu amnarul şi iasca, reuşi iute să aprindă un foculeţ. Aproape că nu ieşi fum deloc, dar răspândi un miros înmiresmat. Tocmai se aplecase asupra focului, ca să-l ferească să se stingă şi să pună lemne mai groase, când Gollum se întoarse cu crăticioarele. Mergea cu grijă mare şi bombănea. Le puse jos şi deodată văzu ce făcea Sam. Scoase un ţipăt şuierător. Părea să fie şi speriat şi mâniat în acelaşi timp.

— Ah! Sss… nu! strigă el. Nu! Hobbiţi fără minte! Nebuni, da, nebuni! Nu trebuie să facă una ca asta!

— Ce nu trebuie să facă? îl întrebă Sam mirat.

— Limbile alea roşii, nesuferite! şuieră Gollum. Foc! Foc! E primejdios, da, aşa e! Arde, omoară! Şi-o s-aducă vrăjmaşii aici! Da!

— Nu cred, făcu Sam. Nu văd cum să iasă fum dacă nu pui ceva ud pe foc. Dar fie ce-o fi! Tot mă-ncumet. O să fac tocăniţă din iepuraşii ăştia.

— Să faci tocăniţă din iepuri! schelălăi Gollum. Să strici carnea bună pe care Smeagol a păstrat-o pentru tine! Bietul Smeagol, ce foame-i e! De ce? De ce, hobbiţi fără minte? Sunt tineri, sunt fragezi, sunt gustoşi! Mănâncă-i, mănâncă-i!

Întinse gheara spre iepurele cel mai apropiat, jupuit deja de piele, care zăcea lângă foc.

— Nu, nu, făcu Sam. Fiecare cum îi place. Ţie pâinea noastră-ţi stă-n gât, iar mie-mi stă-n gât iepuraşul crud. Să ştii că dacă mi l-ai dat, pâinea e-al meu; fac ce vreau cu el. Du-te şi prinde-ţi şi pentru tine unul şi mănâncă-l cum pofteşti. Dar nu-n faţa mea. Aşa n-o să mai vezi nici tu focul şi-o să fim amândoi mulţumiţi. O să am grijă să nu iasă fum, dacă asta te domoleşte.

Gollum se dădu înapoi bombănind şi începu să se târască printre ferigi. Sam îşi văzu de cratiţele lui. „Ei, de ce-ar mai avea nevoie hobbitul acum? se întrebă el în gând. Afară de iepuraşi, ar fi bune nişte mirodenii şi nişte rădăcini, mai ales nişte barabule… ca să nu mai vorbim de pâine. După câte se pare, de mirodenii nu ducem lipsă."

— Gollum! îl strigă el încetişor. O singură rugăminte mai am: adu-mi nişte ierburi.

Gollum îşi scoase capul dintre ferigi, dar privirile lui nu erau deloc prietenoase.

— Nişte frunze de dafin, cimbru şi salvie… până fierbe apa, cred c-ajung astea, adăugă Sam.

— Nu! zise Gollum. Lui Smeagol nu-i place asta! Lui nu-i plac frunzele mirositoare. El nu mănâncă ierburi şi rădăcini; nu, nu, nepreţuitule; poate doar dacă moare de foame sau dacă-i e rău. Bietul Smeagol!

— Smeagol o s-ajungă în apă clocotită, când o fierbe asta, dacă nu face ce i se cere, mârâi Sam. Sam o să-l vâre cu capu-n cratiţă, da, da, nepreţuitule! Şi l-aş mai pune să caute şi nişte napi, morcovi şi barabule, dac-ar fi timpul lor. Pun rămăşag că sunt aici tot felul de bunătăţi din belşug. Ce n-aş da să am vreo şase barabule!

— Smeagol n-o să se ducă! O, nu, nepreţuitule, de data asta, nu! şuieră Gollum. E înspăimântat şi foarte obosit; şi hobbitu' ăsta nu-i cumsecade, nu-i cumsecade deloc! Smeagol n-o să scotocească după rădăcini, după morcovi şi… barabule. Ce-s barabulele, nepreţuitule, ha? Ce-s barabulele?

— Cartofi, zise Sam. Încântarea Unchiaşului şi ceva bun şi rar de umplut burdihanul. Da' n-o să găseşti, aşa că nu-i nevoie să cauţi. Fii bun, Smeagol, adu-mi nişte mirodenii şi-o să creşti în ochii mei. Şi încă ceva: dac-o să te schimbi şi-o s-o ţii aşa, am să-ţi fac eu nişte barabule-ntr-o zi. Chiar aşa! Peşte prăjit cu cartofi pai, servite de însuşi S. Gamgee. Doar n-o să zici nu!

— Ba da, o să zicem. Să prăpădeşti bunătate de peşti şi să-i pârleşti! Dă-mi acu' peşşşte şi ţine-ţi tu scârboşeniile alea de cartofi prăjiţi!

— Ooo, cu tine n-am cum s-o scot la capăt! zise Sam. Du-te şi te culcă!

Până la urmă, trebui să-şi caute singur tot ce voia; dar n-a fost nevoit să meargă prea departe, aşa că a putut să-l ţină sub observaţie pe stăpânul lui care dormea. Apoi se aşeză gânditor şi aţâţă focul, până când apa începu să fiarbă. Ziua creştea, aerul se încălzise; rouă de pe iarbă şi de pe frunze pieri. Curând carnea şi ierburile începură să fiarbă molcom. Sam se simţi copleşit de toropeală. Lăsă mâncarea să fiarbă aproape un ceas; din când în când, încerca iepurii cu furculiţa şi gusta din zeamă. Când socoti că totul era gata, luă cratiţele de pe foc şi se apropie încetişor de Frodo. Acesta întredeschise ochii, simţindu-l pe Sam aplecat asupra sa, apoi se trezi din visul lui frumos — un vis neostoit de pace.

— Salut, Sam! făcu el. Nu te odihneşti? S-a-ntâmplat ceva? Cât e ceasul?

— Sunt vreo două ore de când s-a crăpat de ziuă, zise Sam, şi aproape opt juma', după ornicele din Comitat, cred. Nu s-a-ntâmplat nimic. Cu toate că n-aş zice că-i totul în regulă: nu tu rădăcinoase, nu tu ceapă şi nici barabule. Am o ţâră de tocăniţă pentru domnia voastră şi nişte zeamă, domnu' Frodo. Vă prinde bine. O să mâncaţi din cană sau drept din tigaie, după ce se mai răceşte. N-am luat cu mine străchini şi nici altceva mai acătării. Frodo căscă şi se întinse.

— Trebuia să te odihneşti, Sam, spuse el. Şi-i cam primejdios să faci focul aici. Dar chiar că mi-e foame. Hmmm! Miroase pân-aici. Ce-ai pregătit?

— Un dar de la Smeagol, îi răspunse Sam: o pereche de iepuraşi. Cred că acu-i pare rău lui Gollum de ei. Dar n-am prea avut mirodenii…

Sam şi stăpânul lui se aşezară pe câte-o pală de ferigă şi mâncară tocăniţa din crăticioare, folosindu-se pe rând de furculiţă şi de lingură, îşi îngăduiră

chiar şi câte o jumătate dintr-un pesmet elfesc. Li se păru un adevărat ospăţ.

— Heei! Gollum! îl fluieră Sam încetişor. Hai! Mai ai vreme să te răzgândeşti. A mai rămas ceva, dacă vrei să-ncerci tocăniţa de iepuraşi.

Nu primi nici un răspuns.

— Ei, asta e! Socot că s-a dus să găsească ceva şi pentru el. Putem să mâncăm tot, zise Sam.

— Apoi să te culci şi tu puţin, spuse Frodo.

— Să nu vă fure somnul cît oi fi eu aţipit, domnu' Frodo. Nu prea mă-ncred în el. Hoţul din el s-a pus iar pe picioare — partea rea a lui Gollum, dacă mă-nţelegeţi. Nu de alta, dar cred c-o să-ncerce să mă sugrume pe mine-ntâi. Nu ne putem vedea în ochi unul pe altul, iar el nu e mulţumit deloc de Sam; o, nu, nepreţuitule, nu e mulţumit deloc!

După masă se duse la pârâu, ca să spele vasele. Când se ridică în picioare, îşi aruncă privirile pe povârnişul dindărăt. În clipa aceea, văzu soarele care se ridica din miasme, din ceaţă, din beznă sau din ce-o fi fost acolo, la răsărit, dintotdeauna şi pentru totdeauna, şi îşi trimitea razele peste arborii şi poienele din jur. Apoi observă o spirală de fum albastru-cenuşiu, desluşită în lumina soarelui, care se înălţa din desiş. îşi dădu seama că era fumul din foculeţul lui şi că uitase să-l stingă.

— Nu se poate! Nu m-am gândit c-o să se vadă chiar aşa! bombăni el şi porni iute îndărăt.

Deodată se opri şi ascultă. Să fi fluierat cineva sau era vreo pasăre ciudată? Şuieratul nu venea din direcţia lui Frodo. Apoi se auzi din altă parte. Sam urcă povârnişul cît putea de repede.

Ferigile şi ierburile din jur se aprinseseră de la un tăciune şi ardeau acum mocnit. Se apucă iute să tropăie peste rămăşiţele focului, împrăştie cenuşa, apoi puse brazda de iarbă la loc, în groapă, şi se strecură înapoi lângă Frodo.

— Aţi auzit cele două şuierături? întrebă el. Acu' câteva minute. Nădăjduiesc că n-a fost decât o pasăre, dar nu prea semăna a ciripit; cred, mai degrabă, că era cineva care imita şuierul zburătoarelor. Şi mă tem că foculeţul meu a cam scos fum. Acu', dac-oi fi făcut vreun pocinog, n-o să mi-o iert niciodată. S-ar putea să nici nu mai am prilejul!

— Ssst! făcu Frodo şoptit. Mi s-a părut c-aud glasuri.

Cei doi hobbiţi îşi legară raniţele mici la gură şi le aşezară la îndemână, apoi se strecurară mai adânc în ferigi. Acolo se ghemuiră ascultând. Nu mai încăpea nici o îndoială că erau glasuri. Se auzeau încet, pe furiş, dar se apropiau de ei. Deodată, cineva vorbi limpede la o aruncătură de băţ.

— Aici! De-aici s-a înălţat fumul! Trebuie să fie pe-aproape. Nu mă-ndoiesc că s-a ascuns printre ferigi. O să-l prindem ca pe-un iepuraş în capcană. Să vedem despre cine e vorba.

— Da, şi ce-are în minte, zise al doilea glas.

Patru bărbaţi se repeziră spre ei din direcţii diferite, printre ferigi. O dată ce nu mai puteau nici să fugă, nici să se ascundă, Frodo şi Sam săriră în picioare şi îşi traseră săbiuţele, stând spate-n spate.

Dacă pe ei îi ului ceea ce văzură, atacatorii chiar rămaseră cu gurile căscate. Erau patru bărbaţi înalţi, doi cu capul mare, bălai, şi cu lănci în mână, doi cu arcuri aproape cît ei şi cu tolbe uriaşe, pline de săgeţi cu pană verde. Toţi purtau săbii la şold şi erau înveşmântaţi în straie cafenii cu verde de mai multe feluri, parcă anume făcute ca să poată merge neobservaţi prin poienele din Ithilien. Mâinile le erau ascunse în mănuşi verzi, iar chipurile acoperite de glugi şi de măşti în aceeaşi culoare, doar ochii extrem de ageri şi de strălucitori li se zăreau. Lui Frodo îi zbură pe loc gândul la Boromir, căci oamenii aceştia erau aidoma lui la vorbă şi la stat.

— Na, că nu dădurăm peste ceea ce căutam! zise unul. Dar peste ce-am dat, atunci?

— Nu-s orci, zise altul, lăsând mânerul spadei pe care o înşfăcase văzând scânteierea săbiei în mâna lui Frodo.

— Elfi? întrebă al treilea cu îndoială.

— Nu, nu sunt elfi, făcu al patrulea, cel mai înalt dintre ei, care părea să le fie căpetenie. Nu umblă ei prin Ithilien în zilele noastre. Iar elfii sunt o încântare pentru privire; cel puţin, aşa se spune.

— Vasăzică noi nu suntem arătoşi, după câte pricep, se oţărî Sam.

Mulţumim frumos! Iar dacă aţi isprăvit cu forfecatul, poate ne spuneţi şi nouă cine sunteţi şi de ce nu lăsaţi doi drumeţi osteniţi să-şi tragă sufletul. Bărbatul înalt şi verde rânji răutăcios.

— Sunt Faramir, Căpitan al Gondorului, zise el. Dar în ţinutul ăsta nu-s călători, afară de slujitorii Turnului Întunecimii sau de-ai Turnului Alb.

— Dar noi nu suntem nici de-acolo, nici de dincolo, spuse Frodo. Şi orice-ar spune Căpitanul Faramir, suntem călători.

— Atunci spuneţi iute ce hram purtaţi, zise Faramir. Avem treabă ' şi nu-i nici timpul, nici locul de cimilituri sau de taclale. Hai! Unde-i al treilea din şleahta voastră?

— Al treilea?

— Da, ăla pe care l-am văzut furişându-se cu nasul prin bălţile de colo. Avea o înfăţişare îndoielnică. Vreo iscoadă de-a orcilor, socot, sau altă creatură ticluită de ei. Dar ne-a scăpat printre degete, ca vulpea.

— Nu ştiu unde e, zise Frodo. Nu-i decât un tovarăş întâmplător de drum şi n-am grija lui. Dacă-l găsiţi, cruţaţi-l. Aduceţi-mi-l sau trimiteţi-l la noi. Nu-i decât o jivină amărâtă şi hâdă, dar l-am luat sub oblăduirea mea pentru o vreme. În ceea ce ne priveşte, noi suntem hobbiţi din Comitat, de departe, dintre Miazănoapte şi Apus. Ca să ajungi acolo, treci nuri fără număr. Frodo, fiul lui Drogo, e numele meu, iar el e Sam cel înţelept, fiul lui Ham Meşterul Îndemânatic, un hobbit de toată isprava, care mă slujeşte. Am venit de departe, din Vâlceaua Despicată sau, cum îi spun unii, din Imladris. Aici Faramir ciuli urechile, tresărind.

— Am avut şapte camarazi: unul s-a prăpădit în Moria, pe ceilalţi i-am lăsat la Parth Galen, mai sus de Rauros. Dintre aceştia, doi erau din seminţia mea; mai erau un gnom, un elf şi doi oameni, Aragorn şi Boromir; acesta din urmă zicea că vine din Minas Tirith, o cetate din Miazăzi.
— Boromir! exclamară toţi patru deodată.
— Boromir, fiul Seniorului Denethor? întrebă Faramir şi pe chipul lui apăru o expresie ciudată. Aţi venit cu el? Dacă-s adevărate, astea da, veşti! Aflaţi, micuţii mei străini, că Boromir, fiul lui Denethor, a fost înaltul Străjuitor al Turnului Alb şi căpetenia noastră cea mare; vai, ce dor ne e de el! Atunci, cine sunteţi şi ce treabă aţi avut cu el? Ziceţi repede, căci soarele e sus, pe cer.
— Vă sunt cunoscute cuvintele cimiliturii pe care Boromir a adus-o cu el în Vâlceaua Despicată? i-o-ntoarse Frodo.

Caută Sabia ce-a fost despicată. Se-ascunde-n Imladris.

— Cuvintele ne sunt, într-adevăr, cunoscute, zise Faramir uluit. Şi sunt semne cum că le-aţi şti şi voi.
— Aragorn de care v-am vorbit este purtătorul Săbiei ce-a fost Despicată, zise Frodo. Iar noi suntem piticuţii preamăriţi în stihuri.
— Asta e, care va să zică, făcu Faramir gânditor. Sau asta ar fi. Şi care-i Blestemul lui Isildur?
— E o taină, îi răspunse Frodo. Fără îndoială, o să se dezvăluie cu timpul.
— Trebuie să aflăm mai multe despre asta, zise Faramir, şi să ne lămurim ce vânt v-aduce atât de departe, în răsărit, sub umbrele-acelea…
Făcu un semn şi tăcu.
— Dar nu acum. Avem treabă. Sunteţi în primejdie şi n-aţi apuca să mergeţi astăzi prea mult nici pe câmpie, nici pe drum. Aşa că alegeţi: moartea sau daţi fuguţa-ndărăt, la Anduin. Vă las doi străjeri să vă păzească, spre binele vostru şi-al meu. Oamenii cu scaun la cap nu se-ncred în cunoştinţele întâmplătoare de pe drumul din ţinutul ăsta. Am să stau de vorbă cu voi mai mult, după ce m-oi întoarce.
— Mergi cu bine! făcu Frodo, plecându-se adânc. Credeţi ce vreţi, dar eu sunt prieten cu toţi cei care sunt vrăjmaşii Duşmanului Unic. Am merge cu voi, dacă noi, seminţia piticuţilor, am putea nădăjdui să vă slujească vouă, oamenilor atât de viteji şi de puternici cum păreţi, şi dacă misia mea ar îngădui-o. Fie ca săbiile voastre să fie scăldate-n lumină!
— Piticuţii sunt o seminţie curtenitoare, orice-ar fi, zise Faramir. Rămas-bun!
Hobbiţii se aşezară iar, dar nu-şi spuseră nimic despre gândurile şi îndoielile lor. În apropiere, chiar sub petele de umbră răspândite de dafinii întunecaţi, rămaseră de strajă doi bărbaţi. Îşi scoteau din când în când măştile, ca să se răcorească, pentru că fierbinţeala zilei creştea, iar Frodo

văzu că erau plăcuţi la vedere, cu pielea smeadă, cu părul negru, ochii cenuşii şi chipurile triste şi mândre. Vorbeau unul cu altul cu glas scăzut, mai întâi în Limba Comună, însă în felul vechi, apoi o luau în limba lor necunoscută. Pe măsură ce asculta, Frodo îşi dădu seama, spre uluirea lui, că vorbeau în elfeşte sau într-o limbă foarte asemănătoare; se uită la ei, minunându-se, căci înţelese atunci că erau dunedaini de la Miazăzi, bărbaţi din stirpea Seniorilor din Apusime. După o vreme, le vorbi şi el; dar ei îi răspunseră reţinut şi cu grijă. Spuseră că se numeau Mablung şi Damrod, oşteni din Gondor, şi că erau Pribegi din Ithilien, urmaşi ai seminţiei care trăise cândva acolo, înainte să fie cotropit. Dintre aceştia îşi alesese Seniorul Denethor cercetaşii care trecuseră Anduinul în taină (cum şi pe unde, nu le spuseră), să-i hărţuiască pe orci şi pe alţi vrăjmaşi care mişunau între Ephel Diiath şi Râu.

— Sunt aproape zece leghe de-aici şi pîn' la malul de răsărit al Anduinului, zise Mablung, şi rareori ne încumetăm s-ajungem atât de departe, pe câmp deschis. Dar avem o nouă misie în această călătorie: am venit să-i pândim pe oamenii din Harad. Blestemaţi să fie!

— Alelei, blestemaţi fie sudiştii! zise Damrod. Se spune c-ar fi fost cândva, demult, înţelegeri între Gondor şi regatele Harad în depărtatul Miazăzi, deşi nu s-a putut numi niciodată prietenie. În vremea aceea, fruntariile noastre se întindeau hăt-departe la miazăzi, dincolo de gurile Anduinului, iar Umbar, cel mai apropiat dintre ţinuturile lor, le recunoştea. Dar asta se-ntâmpla demult. Ne despart multe vieţi omeneşti de vremurile-acelea. În ultimul timp, am aflat că Duşmanul a fost printre sudişti, după care ei s-au îndreptat spre El, sau, mai bine zis, s-au întors spre El, căci i-au fost mereu credincioşi, ca mulţi alţii de la Soare-răsare. Nu mă-ndoiesc că zilele Gondorului sunt numărate şi că zidurile din Minas Tirith sunt sortite pieirii; atât de mari îi sunt puterea şi câinoşenia.

— Dar nici noi n-o să stăm cu mâinile în sân, să-l lăsăm să-şi facă de cap, spuse Mablung. Blestemaţii ăia de sudişti vin mărşăluind pe vechile drumuri, să întâlnească oştirile Turnului Întunecimii. Mda, pe toate drumurile durate cu măiestrie de cei din Gondor. Şi am aflat că merg fără să le pese mai mult ca înainte, căci puterea noului lor stăpân este atât de mare, încât şi umbra colinelor Sale e-n stare să-i ocrotească. Noi am venit să le mai dăm o învăţătură. Am fost înştiinţaţi că o mare parte dintre ei au luat-o spre miazănoapte. După socoteala noastră, unul dintre regimentele lor trebuie să sosească pe la amiază, pe drumul de sus, care trece prin defileu. Drumul n-are decât să treacă, dar ei, nu! Nu, câtă vreme Faramir e Căpitanul. El conduce acum toate misiile primejdioase. Dar viaţa lui e fermecată sau, poate, soarta-l păzeşte de rele.

Sfatul lor luă sfârşit şi urmă liniştea. Ascultau cu toţii atenţi. Păreau încremeniţi. Sam pândea ghemuit la marginea pâlcului de ferigă. Văzu cu ochii lui ageri, de hobbit, că în jur apăruseră mai mulţi oameni. Urcau povârnişurile răzleţi sau în şiruri lungi, mereu la umbra pădurii sau a desişului sau târându-se abia observat, în straiele lor cafenii-verzui, prin

iarbă şi prin ferigi. Aveau cu toţii glugi, măşti şi mănuşi şi erau înarmaţi ca Faramir şi tovarăşii lui. Nu trecu mult şi se făcură nevăzuţi. Soarele se înălţase, ajunsese aproape la miazăzi. Umbrele se retraseră

„Mă-ntreb unde-o fi afurisitul ăla de Gollum, îşi zise Sarn târându-se la umbră mai deasă. Se prea poate să fie luat drept orc sau să fie fript de Faţa Galbenă. Dar îmi închipui c-o să se-ngrijească şi singur de el."

Se întinse alături de Frodo şi începu să moţăie. Se trezi, căci i se păru că aude vuietul de corn. Se sculă în capul oaselor. Era amiază. Străjerii stăteau în picioare, încordaţi şi atenţi la umbra arborilor. Deodată, cornurile răsunară mai tare şi, fără nici o îndoială, de deasupra, de dincolo de marginea povârnişului. Lui Sam i se păru că aude strigăte şi urlete sălbatice, însă slabe, ca şi cum ar fi răsunat dintr-o peşteră depărtată. Nu după mult, zgomotul luptei izbucni în apropiere, chiar deasupra locului unde se ascunseseră. Auzi limpede clinchetul oţelului izbit de oţel, zăngănit de sabie pe coifuri de fier, bătaie surdă de tăiş lovit de scuturi; oamenii urlau şi ţipau, iar un glas se auzea răspicat: *Gondor! Gondor!*

— Parcă-s o mie de fierari care bat fierul împreună, îi spuse Sam lui Frodo. Bine că nu-s chiar aşa aproape.

Dar larma se apropia tot mai mult.

— Vin! strigă Damrod. Ia uitaţi-vă! O parte dintre sudişti au scăpat din capcană şi fug pe drum. Uitaţi-vă cum fug! Oamenii noştri-s după ei, şi-n fruntea lor e Căpitanul!

Sam, dornic să vadă mai mult, se duse lângă străjeri. Apoi se căzni să urce într-unul dintre dafinii mai mari. Reuşi să-i zărească pe bărbaţii aceia oacheşi, înveşmântaţi în roşu, care alergau pe povârniş la vale, nu departe de ei, urmăriţi îndeaproape de războinicii în straie verzi care se năpustiseră în urmă-le şi-i secerau din mers. Văzduhul colcăia de săgeţi. Apoi, brusc, peste dâmbul sub care se adăpostiseră hobbiţii, se prăbuşi un bărbat, iar trupul lui rupse în cădere arborii mai subţiri şi se rostogoli până lângă ei. Îşi găsi odihna în ferigi, cu faţa în jos. Pe sub colanul de aur, grumazul îi era străpuns de săgeţi cu pană verde. Straiele stacojii îi erau zdrenţuite, pieptarul din plăci de alamă, rupt şi despicat, pletele lui negre, împletite cu fir de aur, musteau de sânge. Mâna lui tuciurie era încă încleştată pe mânerul unei săbii frânte.

Aceasta fu prima vedere a unei bătălii între oameni şi oameni şi lui Frodo nu-i fu deloc pe plac. Îi părea bine că nu vede chipul mortului. Se întrebă cum îl chema şi de unde venea; dacă fusese rău la suflet, sau dacă doar minciuna şi înşelătoria îl făcuseră să se depărteze atât de mult de casă unde, poate, ar fi poftit să stea acum liniştit. Toate acestea însă îi pieiră fulgerător din minte, căci tocmai când Mablung se apropie de trupul prăbuşit, se auzi altă larmă — urlete şi strigăte asurzitoare. în viitoarea aceea, Sam desluşi un ţipăt ascuţit, ca un muget sau ca o goarnă. Şi-apoi un tropăit şi-un bubuit puternic, ca şi cum nişte berbeci uriaşi ar fi răscolit pământul.

— Ia seama! Ia seama! îi strigă Damrod tovarăşului său. O, de l-ar doborî Valar! Mumak! Mumak!

Spre uluirea, groaza, dar şi încântarea lui nesfârşite, Sam văzu o formă uriaşă care năvăli dintre arbori şi începu să alerge mâncând pământul pe povârniş în jos. Mare cât o casă, o, mult mai mare, aşa-i păru — un deal înveşmântat în cenuşiu. Teama şi uimirea îl făceau să crească, poate, în ochii hobbitului, dar Mumak din Harad era, într-adevăr, o fiară urieşească şi nimic asemănător nu mai străbătea în zilele acestea Pământul de Mijloc; rubedeniile sale, care încă mai vieţuiesc şi-n ziua de azi, nu-s decât amintirea măreţiei sale. Venea fără preget drept spre privitori, apoi o coti brusc într-o parte, trecând doar la câţiva paşi de ei. Simţiră pământul zguduindu-li-se sub tălpi. Tropăia cu picioarele lui uriaşe, ca nişte copaci, urechile mari îi fluturau ca nişte pânze de corabie, îşi ridicase botul ca şi când ar fi fost un şarpe gata să atace, iar ochii îi erau mici, roşii, turbaţi. Colţii lui răsuciţi în sus, asemenea unor coarne, erau legaţi cu betelii de aur şi stropiţi cu sânge. Veşmintele stacojii şi aurii îi fluturau sălbatic şi zdrenţuite. Pe spinarea lui gheboasă zăceau ruinele a ceea ce părea chiar un turn de luptă sfărâmat în trecerea lui furioasă prin pădure; iar sus, încleştat încă de grumazul lui, se zărea o umbră ce părea plăpândă — trupul unui războinic puternic, un uriaş printre swertingi.

Fiara îşi continua drumul tunător, bâjbâind cu mânie oarbă prin bălţi şi prin hăţişuri. Săgeţile se poticneau şi săreau cît colo, neputincioase, de pe pielea trupului său. înainte fugeau oameni din ambele tabere, dar pe mulţi îi întrecu sau îi zdrobi sub tălpi. Curând se făcu nevăzut, însă bubuitul şi tropăitul se mai auziră în depărtare. Ce se întâmplase cu ea, Sam n-avea să afle vreodată. Poate că scăpase în sălbăticia prin care rătăcise după ce se depărtase de sălaşul său, poate căzuse în vreun puţ adânc; sau poate că alergase turbată înainte, până se aruncase în Râul cel Mare şi fusese înghiţită de ape.

Sam trase adânc aer în piept.

— Un olifant, asta a fost! exclamă el. Aşadar, există olifanţi! Iar eu am văzut unul! Ce ţi-e şi cu viaţa asta! Acasă însă n-o să mă creadă nimeni. Ei, acu', dacă s-a terminat şi cu tărăşenia asta, o să trag un pui de somn.

— Dormi cât mai e vreme, zise Mablung. Dar Căpitanul o să se-ntoarcă, dacă n-o fi păţit ceva; şi când o veni, o să ne luăm tălpăşiţa. Cum o ajunge vestea isprăvii noastre la urechile Duşmanului, o să trimită îndată oştiri după noi; şi nu-i mult pân-atunci.

— Plecaţi sănătoşi, când poftiţi, numa' gălăgie să nu faceţi, zise Sam. N-aveţi de ce să-mi tulburaţi somnul. Am călătorit toată noaptea.

Mablung începu să râdă.

— Nu cred că o să te lase Căpitanul aici, jupâne Sam cel înţelept, rosti el. O să vezi matale.

Chapter 16

Fereastra de la Apus

Lui Sam i se păru că aţipise doar câteva minute, dar când se trezi, văzu că era spre seară şi că Faramir se întorsese. Adusese o mulţime de oameni cu el; într-adevăr, toţi cei care scăpaseră vii din bătălie — cam două-trei sute — se strânseseră pe povârnişul din apropiere. Formaseră o jumătate de cerc mare, iar în mijloc şedea Faramir, jos, pe pământ; Frodo era dinaintea lui. Totul părea ciudat, era ca şi cum ar fi judecat un ostatic.

Sam se strecură afară dintre ferigi, dar nimeni nu-i dădu nici o atenţie; se aşeză la capătul şirului de oameni, de unde vedea şi auzea tot ce se petrecea. Ciuli urechile şi îşi ascuţi privirile, gata să-i sară stăpânului în ajutor, dacă era nevoie. Zări chipul lui Faramir, acum fără mască: era aspru şi poruncitor, iar privirea lui iscoditoare avea o sclipire ascuţită. În ochii aceia cenuşii, aţintiţi asupra lui Frodo, se citea îndoiala.

Sam îşi dădu pe dată seama de nemulţumirea Căpitanului faţă de anumite lucruri din povestirea lui Frodo despre el însuşi: ce rol jucase în Frăţia care pornise din Vâlceaua Despicată; de ce îl părăsise pe Boromir; şi încotro se îndrepta acum. Revenea mai ales la Blestemul lui Isildur. Vedea limpede că Frodo ţinea pentru sine nişte amănunte de mare însemnătate.

— Dar Blestemul lui Isildur trebuia să se stârnească la venirea piticuţilor; cel puţin aşa s-ar tălmăci vorbele lui, stărui Căpitanul. Iar dacă tu eşti piticuţul numit acolo, ai adus cu tine, fără doar şi poate, lucrul acela — ce-o fi el — dinaintea Sfatului de care vorbeşti. Şi-atunci l-a văzut Boromir. Vrei să zici că nu-i aşa? Frodo nu răspunse.

— Bun! făcu Faramir. Aş vrea atunci să aflu mai multe despre povestea asta de la tine; căci tot ceea ce îl priveşte pe Boromir mă priveşte şi pe mine. Isildur a fost ucis de o săgeată orcească, cel puţin aşa se spune în vechile poveşti. Dar săgeţi sunt multe, iar ivirea uneia nu trebuie neapărat socotită de către Boromir din Gondor drept un semn al Sfârşitului. Lucrul acela e la tine? Zici că-i ascuns. Dar, oare, n-ai hotărât tu ascunderea lui?

— Nu, n-am hotărât eu una ca asta, îi răspunse Frodo. Nu-i al meu. Nu-i al nici unui muritor, fie el mare, sau mic; deşi, dacă e cineva îndrituit la el, atunci acela e Aragorn, fiul lui Arathorn, despre care-am mai vorbit, cel care a condus Frăţia, din Moria până la Rauros.

— De ce el, şi nu Boromir, prinţul Cetăţii durate de fiii lui Elendil?

— Pentru că Aragorn este urmaş în linie dreaptă, din tată-n fiu, al lui Isildur, urmaşul însuşi al lui Elendil şi purtătorul săbiei acestuia.

Prin cercul de oameni se auzi o rumoare.

— Sabia lui Elendil! Sabia lui Elendil vine la Minas Tirith! Ce veste minunată!

Dar chipul lui Faramir rămase neînduplecat.

— Tot ce se poate, rosti el. Dar un asemenea lucru va trebui dovedit, dacă s-o întâmpla ca acest Aragorn s-ajungă vreodată la Minas Tirith. Acum şase zile, când am plecat eu de-acolo, nu venise.

— Boromir a fost mulţumit şi-a crezut în lucrul acela, zise Frodo. Într-adevăr, dacă Boromir ar fi aici, ţi-ar răspunde la toate întrebările. Sunt multe zile de când era la Rauros şi-atunci avea de gând să se ducă drept în Cetatea voastră, aşa că la întoarcere, curând, veţi afla răspunsurile-acolo. Ce făceam eu în Frăţie îi era cunoscut, ca tuturor celorlalţi, de altfel, căci mi-a fost încredinţată misia de însuşi Elrond din Imladris, dinaintea întregului Sfat. Cu această misie am venit aici, dar n-am căderea să mărturisesc nimic cuiva din afara Frăţiei. Şi totuşi, cei ce zic că se împotrivesc Duşmanului ar face bine să nu ne pună beţe-n roate.

Tonul lui Frodo era mândru, deşi numai el ştia ce era în inima lui, iar Sam fu întru totul de partea lui. Dar asta nu-l potoli cu nimic pe Faramir.

— Aşa! făcu el. Îmi ceri să-mi văd de treaba mea, să plec acasă şi să te las în pace. Boromir o să spună tot când o veni. Când o veni, zici tu. Ai fost prieten cu el?

În mintea lui Frodo apăru limpede imaginea lui Boromir năpustindu-se asupra lui. Şovăi. Faramir îl privea intens şi tăios.

— Boromir a fost un membru viteaz al Frăţiei noastre, zise Frodo într-un târziu. Da, din câte ştiu, am fost prieten cu el.

Faramir surâse aspru.

— Atunci te-ar îndurera dac-ai afla că Boromir a murit?

— Da, asta chiar m-ar îndurera, zise Frodo.

În clipa aceea prinse umbrele de pe chipul lui Faramir. Bâigui:

— A murit? Vrei să spui c-a murit şi că ştiai? Ai încercat să-mi întinzi o cursă şi să te joci cu mine? Vrei să mă păcăleşti?

— N-aş păcăli nici măcar un orc cu una ca asta, zise Faramir.

— Atunci, spune-mi cum a murit şi cum ai aflat asta, o dată ce zici că nimeni din Frăţie nu sosise în cetate pân-ai plecat de-acolo?

— Cât despre felul în care-a murit, nădăjduiam c-o să-mi spună prietenul şi tovarăşul său.

— Dar era sănătos-voinic, când ne-am despărţit. Şi, din câte ştiu, încă trăieşte. Deşi sunt multe primejdii pe lumea asta.

— Aşa e, făcu Faramir. Şi nici trădarea nu-i puţină.

Pe Sam vorbăria aceasta îl umplea de nerăbdare şi îl înfuria. Ultimele cuvinte ale lui Faramir puseră capac la toate, aşa că dădu buzna în mijlocul cercului de oameni şi se apropie cu paşi mari de stăpânul lui.

— Iertare, domnu' Frodo, zise el, dar ajunge! N-are nici un drept să vă vorbească aşa. La urma urmei, aţi trecut prin atâtea şi pentru binele lui şi-al oamenilor acestora măreţi, la fel ca pentru toţi ceilalţi! Ia aminte, Căpitane!

Se proţăpi drept în faţa lui Faramir, cu mâinile în şold. Avea un chip mustrător, de parcă i-ar fi vorbit unui tânăr hobbit care se stropşise la el când îl luase la rost că furase mere din livadă.

Printre cei de faţă trecu un murmur. Mulţi zâmbiră amuzaţi, căci nu-l mai văzuseră în viaţa lor pe Căpitan stând ochi în ochi cu un hobbiţel proptit în picioarele răscrăcărate, fierbând de mânie.

— Ia aminte! zise el. Ce urmăreşti? Hai să ne lămurim, înainte ca orcii din Mordor să vină asupra noastră! Dacă ţi se pare că stăpânul meu l-a ucis pe Boromir ăsta şi-apoi a dat bir cu fugiţii, înseamnă că nu eşti în toate minţile! Dar spune-o limpede, să terminăm odată! Şi-apoi zi-ne şi nouă ce-ai de gând. Dar e păcat că făpturile care zic că luptă împotriva Vrăjmaşului nu-i lasă pe ceilalţi să-şi vadă de treaba lor, fără să-şi bage nasul. Ce mulţumit ar fi el să vă vadă acum! Ar gândi că şi-a mai făcut un prieten.

— Răbdare! zise Faramir, fără mânie însă. Nu vorbi înaintea stăpânului tău, care-i mai ager ca tine. Şi nu-i nevoie să-mi spună nimeni ce primejdie ne paşte. Chiar şi aşa, eu tot o să pierd puţină vreme, ca să judec limpede o treabă spinoasă. De-aş fi aşa pripit ca tine, v-aş fi ucis de mult. Căci mi s-a poruncit să-i omor pe toţi cei pe care îi întâlnesc în ţinutul ăsta, fără îngăduinţa Seniorului din Gondor. Dar nu ucid oameni şi animale aşa, fără rost, şi nici chiar când e nevoie n-o fac cu plăcere. Şi nici nu vorbesc ca să mă aflu-n treabă. Aşa că linişteşte-te! Stai jos lângă stăpânul tău şi taci din gură!

Sam se aşeză cu chipul roşu ca purpura. Faramir se întoarse iar spre Frodo.

— Mă întrebi de unde ştiu c-a murit fiul lui Denethor. Veştile despre moarte au multe aripi. Se zice că *noaptea aduce adesea veşti celor de-un neam.* Boromir a fost fratele meu.

Pe chip îi trecu o umbră de tristeţe.

— Îţi aminteşti de nişte semne aparte, pe care Boromir le-avea prin lucrurile ce le purta la el?

Frodo chibzui o clipă, temându-se să nu i se întindă o nouă cursă, întrebându-se cum avea să se termine toată tărăşenia asta. Abia reuşise să scape Inelul din mâinile mândre ale lui Boromir; cum avea să se descurce printre atâţia oameni războinici şi puternici, nu ştia.

Totuşi îi spunea inima că Faramir, deşi semăna mult cu fratele lui, era mult mai dârz şi mai înţelept.

— Îmi amintesc că Boromir avea un corn, zise el într-un târziu.

— Îţi aminteşti bine, rosti Faramir, înseamnă că l-ai văzut. Şi în acest caz, îl ai în faţa ochilor: un corn mare, de bou sălbatic, răsăritean, ferecat în argint şi încrustat cu litere străvechi. Cornul acela a fost purtat de întâiul născut din casa noastră; şi se zice că, dacă sufli din el oriunde între fruntariile Gondorului, acest ţinut străvechi, vuietul lui se-aude peste tot.

Am pornit în această misie acum cinci zile, iar cu unsprezece zile în urmă, am auzit vaierul cornului său; părea că venea dinspre Miazănoapte, dar era stins, ca un ecou printre gânduri. Semn rău, ne-am zis noi, tatăl meu şi cu mine, căci nu mai aveam nici o veste de la Boromir de când plecase şi nici un străjer de la hotarele noastre nu-l mai văzuse trecând. Iar după trei nopţi mi-a fost dat să văd un lucru şi mai ciudat. Stăteam pe malul Anduinului, în întunericul rărit de razele palide ale lunii abia răsărite, uitându-mă la apele acelea veşnic curgătoare; şi trestiile foşneau. Aşa ne uităm mereu la malurile din Osgiliath pe care le-au ocupat, în parte, vrăjmaşii; de-acolo ies ca să ne prade pământurile. Dar în miezul acela de noapte toată firea dormea. Atunci am văzut, sau doar mi s-a părut, o barcă plutind pe apă, scânteind cenuşiu; era mică şi ciudată, cu prova înaltă şi fără nimeni la cârmă. Şi m-a cuprins sfiala, căci era scăldată într-o lumină palidă. Dar m-am ridicat şi m-am dus mai aproape, pe mal, iar apoi am păşit în râu, căci mă atrăgea ceva. Atunci barca s-a întors către mine, a încetinit şi a trecut încetişor, foarte aproape; dar n-am îndrăznit să-ntind mâna. Era cufundată mult în apă, ca şi cum ar fi avut o încărcătură grea şi, când a trecut pe sub privirile mele, mi s-a părut că era aproape plină cu apă limpede, din care se răspândea lumina aceea; şi învăluit în apa aceea îşi dormea somnul de veci un războinic. Pe genunchi avea o sabie frântă. Am văzut că era plin de răni. Era fratele meu, Boromir, mort. Îi ştiam straiele, sabia şi chipul lui drag. Un singur lucru lipsea: cornul. Un singur lucru mi-era necunoscut: un brâu minunat, cu care era încins la mijloc, făurit din frunze de aur. *Boromir!* am strigat eu. *Unde ţi-e cornul? Şi încotro te călătoreşti? O, Boromir!* Dar a pierit. Barca s-a întors în mijlocul undelor şi s-a pierdut scânteietoare în noapte. Era ca-n vis, şi totuşi aievea, căci n-a fost ca şi când m-aş fi trezit. Şi n-am nici o îndoială că a murit şi că a trecut pe ape, către Mare.

— Vai, mie! făcu Frodo. Cu-adevărat acela a fost Boromir, aşa cum îl ştiam eu. Căci brâul de aur i-a fost dăruit în Lothlorien, de către Lady Galadriel. Ea a fost cea care ne-a înveşmântat aşa cum ne vezi, în straie cenuşii, elfeşti. Paftaua asta-i făurită de-aceleaşi mâini măiastre.

Puse mâna pe frunza argintiu-verzuie care îi încheia mantia chiar sub bărbie. Faramir se uită atent la ea.

— Da, e frumoasă, zise el. Da, e făurită cu acelaşi meşteşug. Aşadar, aţi trecut prin ţinutul Lorien; Laurelindorenan, pe numele său de demult, dar asta-i mai presus de ştiinţa oamenilor, adăugă el şoptit, uitându-se acum la Frodo cu ochi şi mai uimiţi. Încep să înţeleg o mulţime de lucruri ciudate în ceea ce te priveşte. Nu vrei să-mi spui şi altele? Căci mi se pare cumplit că Boromir a murit la câţiva paşi de casă.

— Nu pot să-ţi spun mai mult decât ţi-am spus, răspunse Frodo. Deşi povestea ta mă umple de presimţiri. Ceea ce-ai văzut, cred eu, n-a fost decât o părere, o umbră a necazului ce-a fost sau va să vie. Dacă nu cumva o fi vreun şiretlic de-al Duşmanului. Eu am văzut chipurile războinicilor bălai din străvechime, adormite în bălţile din Smârcurile Morţilor; sau cel puţin aşa păreau, prin cine ştie ce meşteşug înfiorător de-al lui.

— Nu, n-a fost aşa, zise Faramir. Căci ticluirile sale îţi umplu inima de scârbă; însă eu mi-am simţit atunci sufletul împovărat de durere şi de milă.

— Şi totuşi, cum s-ar fi putut întâmpla un asemenea lucru cu adevărat? întrebă Frodo. Căci nici o barcă n-avea cum să treacă peste colinele de piatră din Toi Brandir; iar Boromir îşi pusese în gând să se ducă acasă, străbătând Scăldătoarea Enţilor şi câmpiile din Rohan. Şi, pe lângă asta, cum putea vreo barcă să străbată cascada mare, înspumată, şi să nu se scufunde în heleştee clocotitoare, aşa îngreunată de apă cum era?

— Nu ştiu, zise Faramir. Dar dincotro venea barca?

— Din Lorien, îi răspunse Frodo. Am vâslit în trei asemenea bărci pe Anduin, către cascadă. Şi toate erau făurite măiastru de elfi.

— Aţi trecut prin Ţinutul Ascuns, zise Faramir, dar se pare că aţi înţeles prea puţin din puterile lui. Când oamenii au de-a face cu Stăpâna Vrăjilor care sălăşluieşte în Codrul de Aur, încep să aibă ţeluri ciudate. Căci e primejdios ca muritorii să iasă de pe tărâmul acestui Soare; se spune că puţini din cei din vechime s-au întors de acolo neschimbaţi.

Boromir, o, Boromir! strigă el. *Ce ţi-a spus Doamna fără de moarte? Ce-a văzut? Ce ţi-a trezit în suflet? De ce te-ai dus la Laurelindorenan şi n-ai venit pe drumul tău, călare pe caii din Rohan, ca să ajungi acasă în zori de ziuă?*

Apoi se întoarse iar spre Frodo şi vorbi cu glasul liniştit dinainte:

— Acestor întrebări mi-ai putea, socot, răspunde, Frodo, fiu al lui Drogo. Dar probabil nu aici şi nu acum. Însă, ca să nu mai zici că povestea mea-i o părere, iată ce-ţi voi spune: Cornul lui Boromir s-a întors cu adevărat, nu ca o părere. Dar era crăpat în două, ca de secure sau de spadă. Jumătăţile au ajuns despărţite la mal: una a fost găsită printre trestii, acolo unde se află străjerii din Gondor, la miazănoapte, pe sub cascadele Scăldătorii Enţilor; cealaltă se învârtea în vâltoare şi-a găsit-o un oştean care pornise pe râu, cu o solie. Ciudate întâmplări! Dar omorul iese la iveală, fără doar şi poate — aşa se zice. Iar acum, cornul celui dintâi născut zace frânt în două, în poala lui Denethor, care aşteaptă veşti în jilţul său înalt. Nu ştii să-mi spui nimic despre cum a fost spart cornul?

— Nu, nu ştiu nimic, îi răspunse Frodo. Însă ziua când l-ai auzit răsunând, dacă ce crezi e aievea, a fost cea în care ne-am despărţit, adică atunci când eu şi slujitorul meu am părăsit Frăţia. Iar acum povestea ta mă umple de groază. Căci dacă Boromir a înfruntat atunci primejdia şi-a fost ucis, mă tem că şi tovarăşii mei au murit cu toţii. Mi-erau toţi rubedenii şi prieteni. Ce-ar fi să laşi deoparte îndoiala şi să mă laşi să plec? Prea sunt ostenit şi îndurerat. Însă am de împlinit o faptă şi măcar să-ncerc s-o duc la bun sfârşit, chiar de voi pieri. Şi trebuie să mă grăbesc şi mai tare, dacă dintre piticuţii doar noi doi am mai rămas. Tu întoarce-te, Faramir, viteaz Căpitan al Gondorului, şi apără-ţi cetatea cât mai poţi; iar pe mine lasă-mă să plec unde mă cheamă amara-mi soartă.

— Vorbele astea nu mă-ncălzesc cu nimic, zise Faramir; dar sunt sigur că te-ai speriat mai mult decât trebuia. Dacă nu cumva au venit chiar cei din

Lorien, cine s-o fi-ngrijit de îngropăciunea lui Boromir? Nicidecum orcii sau slujitorii Nenumitului. Aşa că socot că a mai rămas ceva din Frăţie. Dar, cu tot ce s-o fi întâmplat la Hotarul de la Miazănoapte, de tine, Frodo, nu mă mai îndoiesc. Dacă zilele grele prin care-am trecut m-au ajutat cât de cât să judec vorbele şi chipurile oamenilor, atunci aş putea să mă încumet şi pentru piticuţi! Deşi — şi-aici surâse — ai ceva ciudat, Frodo, un aer elfesc. Dar vorba noastră are mai multă noimă decât am crezut la început. Ar trebui să te duc înapoi, la Minas Tirith, să-i dai socoteală acolo, lui Denethor; pe bună dreptate-mi va fi viaţa în primejdie dacă aleg acum o cale neînţeleaptă pentru cetatea mea. Aşa că n-o să mă pripesc cu hotărârea. Totuşi, deocamdată trebuie să ne grăbim şi s-o luăm din loc.

Sări în picioare şi dădu câteva porunci. Oamenii strânşi în jurul lui rupseră rândurile şi se aranjară în grupuleţe, apoi se risipiră care-ncotro şi se făcură nevăzuţi în umbrele stâncilor şi-ale arborilor. Curând nu mai rămaseră acolo decât Mablung şi Damrod.

— Acum voi, Frodo şi Sam cel Înţelept, veţi veni cu mine şi cu străjerii mei, zise Faramir. N-aveţi cum s-o luaţi pe drumul către miazăzi, dacă ăsta vă era ţelul. Câteva zile va fi foarte nesigur şi mai bine păzit ca oricând, după încăierarea asta. Şi socot că astăzi nu mai puteţi merge prea mult, căci sunteţi vlăguiţi. Ca şi noi, de altfel. O să ne ducem acum cu toţii într-un loc tainic, numai de noi ştiut, cam la zece mile distanţă. Orcii şi iscoadele Duşmanului nu l-au aflat încă şi chiar dacă l-ar găsi, putem încă să le ţinem piept mult şi bine, chiar dacă vin câtă frunză şi iarbă. Ne-am putea odihni acolo cu toţii. Dimineaţă voi hotărî ce-i mai bine pentru mine şi pentru voi.

Frodo nu avu de ales; trebui să se supună acestei cereri sau porunci. Pentru moment părea, oricum, o cale înţeleaptă, o dată ce sosirea aceasta a oamenilor din Gondor făcuse călătoria prin Ithilien mai primejdioasă ca oricând.

Porniră pe dată: Mablung şi Damrod puţin mai în faţă şi Faramir cu Frodo şi Sam îndărăt. Trecură peste pârâu, ocoliră heleşteul unde se îmbăiaseră hobbiţii, apoi urcară un mal lung şi intrară în umbrele verzi ale ţinuturilor împădurite care coborau întruna spre apus. În timp ce mergeau cît puteau de repede, îşi continuară vorba cu glas scăzut.

— Am pus capăt sfatului nostru, zise Faramir, nu numai pentru că nu mai aveam vreme, aşa cum a ţinut să-mi zică jupânul Sam cel Înţelept, ci şi pentru că ajunseserăm la nişte lucruri pe care nu e bine să le vorbim de faţă cu multă lume. De-aceea am adus vorba de fratele meu şi-am lăsat deoparte *Blestemul lui Isildur*. Căci n-ai fost cu totul sincer cu mine, Frodo.

— N-am minţit, iar adevărul l-am spus în parte, atât cât am putut, zise Frodo.

— Nu te învinuiesc, zise Faramir. Ai ştiut să ieşi din încurcătură, şi-ai vorbit cu înţelepciune. Dar mi-am dat seama, am ghicit mai mult decât ai spus tu. N-ai fost prieten cu Boromir sau, mai bine zis, nu v-aţi despărţit cu voie bună. Tu şi jupânul Sam cel Înţelept bănuiesc c-aţi avut o pricină de nemulţumire. Acu', ce să zic? L-am iubit din tot sufletul şi i-aş răzbuna

moartea fără să stau pe gânduri, deşi l-am cunoscut foarte bine. *Blestemul lui Isildur,* aş spune că asta era pricina neînţelegerii dintre voi. E limpede că-i vorba de cine ştie ce moştenire serioasă, din tată-n fiu, care poate pricinui necazuri între aliaţi, după cum spun poveştile străvechi. Ei, ce zici, nu sunt pe-aproape?

— Pe-aproape, zise Frodo, dar nu întru totul. Nu s-a iscat nici o neînţelegere în Frăţia noastră, deşi eram chinuiţi de îndoială, adică nu ştiam pe ce drum s-o luăm din Emyn Muil. Dar orice-ar fi, vechile poveşti ne atrag atenţia şi asupra primejdiei de a rosti cuvinte pripite cum ar fi „moştenirea din tată-n fiu".

— Ah, e-aşa cum mă gândeam: ai avut necazuri doar cu Boromir. El îşi dorea să ducă lucrul acela la Minas Tirith. Vai, mie! Ce soartă strâmbă îţi pecetluieşte buzele de nu-mi spui cine l-a văzut pentru ultima oară şi nu pot să aflu ceea ce mi-aş dori atât să ştiu? Ce-o fi fost în mintea şi în inima lui în ultimele ceasuri de viaţă? Dac-a greşit sau nu, de-un lucru sunt sigur: a murit împăcat, căci a săvârşit o faptă bună. Chipul îi era mai frumos chiar decât atunci când trăia. Dar, Frodo, te-am cam strâns cu uşa la început, în legătură cu *Blestemul lui Isildur.* Iartă-mă! N-am dovedit înţelepciune într-o asemenea clipă şi într-un astfel de loc. N-am avut vreme să gândesc. Trecusem printr-o luptă grea şi mintea mi-era plină de alte lucruri. Dar, în timp ce vorbeam cu tine, am început să m-apropii de ţintă, aşa că am tras cu bună ştiinţă în altă parte. Căci trebuie să ştii, multe din vechea învăţătură sunt ţinute sub obroc de cârmuitorii cetăţii şi nu răzbate nimic în afară. Noi, cei din casa mea, nu suntem din seminţia lui Elendil, deşi avem sânge de-al numenoreenilor. Căci socotim că ne tragem din Mardu, majordomul cel bun, care a rămas să ocârmuiască în locul regelui, când acesta a plecat la război. E vorba de regele Earnur, ultimul din stirpea lui Anarion, care nu avea fii şi care nu s-a mai întors niciodată. Iar de atunci majordomii au ocârmuit ţara, deşi lucrul acesta s-a petrecut cu multe generaţii de oameni în urmă. Şi-mi aduc aminte de Boromir copil, pe când învăţam împreună istoria seniorilor şi-a cetăţii noastre, că tare-i mai era ciudă că tatăl lui nu era rege. „De câte sute de ani e nevoie ca un majordom să devină rege, dacă cel ce-i în drept nu se mai întoarce?" întreba el. „Pesemne că în locuri unde rânduiala regească nu-i aşa puternică, ajung câţiva ani", răspundea tatăl meu. „În Gondor, însă, nici zece mii de ani n-ar fi de-ajuns." Vai, bietul Boromir, oare asta nu-ţi spune destul despre el?

— Ba da, zise Frodo. Cu toate acestea, s-a purtat totdeauna cu cinstire faţă de Aragorn.

— Nu mă-ndoiesc, spuse Faramir. Dacă s-a încredinţat că ceea ce spunea Aragorn despre adevăratul lui rang era adevărat, sunt sigur că s-a purtat frumos. Însă nu sosise clipa hotărâtoare încă. Nu ajunseseră la Minas Tirith încă şi nici nu deveniseră duşmani în război. Dar am cam luat-o razna. Noi, cei din casa lui Denethor, ştim învăţătura străveche din timpuri de demult şi, în plus, ni s-au păstrat în vistierii o seamă întreagă de lucruri: cărţi şi table de legi, scrise pe foiţe subţiri, da, da, şi pe tăbliţe de piatră, şi pe file

de argint şi de aur, cu tot felul de litere. Pe unele nu le mai poate citi nimeni; cât despre altele, puţini le mai scot la lumină, de unde-au fost încuiate. Eu mai citesc câte ceva, căci am deprins buchia cărţii. E vorba de hrisoavele pe care ni le-a adus Pelerinul cel Sur. Prima oară l-am văzut când eram copil; de-atunci, a venit la noi de două-trei ori.

— Pelerinul cel Sur? făcu Frodo. Avea vreun nume?

— Mithrandir îi ziceam noi, în limba elfilor, zise Faramir, şi n-avea nimic împotrivă. *Multe nume am eu, în nenumăratele ţinuturi,* zicea el. *Mithrandir, la gnomi; în tinereţe, la Apus, mi se spunea Olorin, nume de mult uitat; la Miazăzi, Incanus; la Miazănoapte, Gandalf; în Răsărit, nu mă duc niciodată.*

— Gandalf! zise Frodo. M-am gândit eu că e vorba de el. Gandalf cel Sur, cel mai preţios dintre sfetnici; conducătorul Frăţiei noastre. S-a prăpădit în Moria.

— Mithrandir s-a prăpădit! strigă Faramir. Se pare că Frăţia voastră a avut o soartă nefericită. Într-adevăr, e greu de crezut că o fiinţă atât de înţeleaptă şi cu atâta putere — căci multe lucruri minunate a mai făcut la noi! — a putut să piară; să fie lumea văduvită de-atâta învăţătură! Eşti sigur că-i aşa? Poate că v-a părăsit, pur şi simplu, şi s-a dus în treaba lui.

— Vai, mie! făcu Frodo. Sunt sigur, căci l-am văzut prăbuşindu-se în hău.

— Văd că ai istorisiri însemnate şi cumplite de povestit, zise Faramir. Poate-ai să mi le spui şi mie mai pe seară. Acest Mithrandir a fost, socot eu acum, mai mult decât un învăţător; el punea în mişcare toate faptele din zilele noastre. Dac-ar fi fost printre noi, ca să-i cerem sfatul în legătură cu vorbele grele din visele noastre, ni le-ar fi limpezit şi n-ar mai fi fost nevoie de un sol. Şi totuşi, cine ştie, poate n-ar fi fost aşa; călătoria lui Boromir o fi fost de la-nceput sortită eşecului. Mithrandir nu ne-a vorbit niciodată despre ce urma să se întâmple şi nici nu şi-a dezvăluit scopurile. A primit încuviinţarea de la Denethor — cum? n-am idee — să scotocească prin tainiţele vistieriei noastre. Mai aflam câte ceva de la el, când avea chef să ne spună (ceea ce se întâmpla foarte rar). Ne iscodea şi ne punea mereu întrebări, mai ales în legătură cu Marea Bătălie de la Dagorlad, din vremurile de-nceput ale Gondorului, când el, pe care nu-l numim, a fost înfrânt. Asculta cu nesaţ poveştile despre Isildur, deşi aveam puţine de spus; căci printre noi nu se ştia nimic sigur despre sfârşitul Iui.

Glasul lui Faramir se stinse într-o şoaptă.

— Însă am aflat şi eu câte ceva, mai bine zis, am ghicit, şi-am păstrat această taină în inima mea: Isildur a luat ceva din mâna Nenumitului, înainte să plece din Gondor, ca să nu mai fie văzut vreodată printre muritori. Ăsta era, credeam eu, răspunsul la întrebările lui Mithrandir. Dar pe-atunci părea o treabă care-i punea pe gânduri doar pe scrutătorii de învăţătură străveche. Nici când am încercat să desluşim între noi tainele din visurile noastre nu m-am gândit că *Blestemul lui Isildur* era unul şi-acelaşi lucru. Căci Isildur a fost încolţit şi ucis de săgeţile orceşti, după cum zice singura legendă pe care o ştiam, iar Mithrandir nu-mi spusese niciodată mai mult.

Ce e, la urma urmei, lucrul acela, nu-mi dau seama; dar ştiu că trebuie să fie o moştenire din tată-n fiu a puterii şi a primejdiei. O armă ticăloasă, pesemne, ticluită de Seniorul Întunecimii. Dacă ar fi un lucru care dă un folos în bătălie, cred că Boromir, atât de mândru, de neînfricat, adesea pripit, totdeauna dornic ca Minas Tirith să iasă biruitoare (şi, prin urmare, el însuşi), n-ar fi avut cum să nu-şi dorească, să nu fie ademenit de un asemenea lucru. Mai bine nu s-ar fi dus deloc! Tatăl meu şi bătrânii ziceau să plec eu în această misie, dar el s-a vârât în faţă, zicând că era cel mai mare şi cel mai tare (ceea ce era adevărat) şi că n-aveau cum să-l oprească. Dar nu te teme! N-aş pune mâna pe lucrul acela, chiar dacă I-aş vedea zăcând în mijlocul drumului. Nici dac-ar fi ca Minas Tirith să se prăbuşească-n ruină, iar eu aş fi singurul care-aş putea-o salva folosindu-mă de arma Seniorului Întunecimii, spre binele ei şi spre gloria mea. Nu, Frodo, fiu al lui Drogo, nu-mi doresc asemenea biruinţe.

— Nici cei ce-au fost la Sfat n-au vrut asta, zise Frodo. Şi nici eu. Nu mi-aş face de lucru cu aşa ceva.

— În ce mă priveşte, spuse Faramir, mi-aş dori să văd iar Copacul Alb în floare la curţile regilor, şi să revină Cununa de Argint; iar Minas Tirith să fie în pace, Minas Anor din nou ca pe vremuri, plină de lumină, înaltă şi minunată, frumoasă ca o regină între regine, nu ca o stăpână de sclavi dornici s-o slujească. Trebuie să fie război, de vreme ce ne apărăm vieţile împotriva unuia care ar prăpădi totul; dar mie nu-mi place sabia lucitoare pentru ascuţişul ei, nici săgeata că-i iute şi nici luptătorul pentru mărirea sa. Îmi place doar ceea ce apără ei: cetatea oamenilor din Numenor. Şi-aş vrea ca ea să fie iubită pentru istoria, vechimea, frumuseţea şi înţelepciunea ei de-acum. Să nu se teamă nimeni de ea, decât cum te-ai teme de cinstea unui bărbat bătrân şi înţelept. Aşa că nu-ţi face griji în privinţa mea! Nu-ţi cer să-mi spui mai mult. Nu te întreb nici măcar dacă ceea ce-am spus acum e cât de cât adevărat. Însă de te vei încrede în mine, s-ar putea să am câte-o povaţă pentru tine, în misia pe care o ai, oricare-ar fi ea. Da! Şi chiar să-ţi dau o mână de ajutor.

Frodo nu-i răspunse nimic. Îi venea să strige că avea nevoie şi de ajutor şi de povaţă, să-i spună tânărului acestuia, ale cărui vorbe îi păreau atât de înţelepte şi de minunate, tot ce-avea pe suflet. Dar ceva îl ţinu. Avea inima grea de spaimă şi de tristeţe: dacă el şi Sam erau într-adevăr, aşa cum se părea, tot ce rămăsese din cei Nouă Peregrini, atunci el era singurul însărcinat cu taina misiei lor. Mai bine să nu se-ncreadă pe nedrept, decât să-l ia gura pe dinainte. Iar amintirea lui Boromir, a schimbării cumplite pe care ispita Inelului o lucrase în el, îi venea mereu în minte când se uita la Faramir şi-i auzea glasul; nu semănau, dar aveau ceva la fel.

O vreme merseră în linişte, trecând ca nişte umbre verzi-cenuşii pe sub arborii bătrâni, păşind fără zgomot; deasupra lor cântau mii de păsărele iar soarele îşi arunca razele strălucitoare pe acoperişul neted de frunze întunecate al codrului veşnic verde din Ithilien. Sam nu lua parte la vorbă, deşi ascultase; şi în acelaşi timp ciulea urechile lui ascuţite, de hobbit, la

orice fâşâit al pădurii care îi înconjura. Nu observase decât un singur lucru, şi anume că în toată vorbăria nu fusese pomenit nici măcar o dată numele lui Gollum. Era mulţumit, deşi simţea că nu era mare nădejde să nu îl mai audă vreodată. Îşi dădu curând seama că, deşi mergeau singuri, în apropierea lor se aflau o mulţime de oameni; nu numai Damrod şi Mablung, care se iveau şi plecau tăcuţi în umbrele din faţa lor, ci şi alţii; îşi croiau cu toţii drum tainic în aceeaşi direcţie. O dată, când se uitase îndărăt, îmboldit de gândul că era urmărit, i se păru că zăreşte o clipă o umbră mică şi neagră, strecurându-se după un trunchi de copac. Deschise gura să vorbească, dar o închise la loc. „Nu-s sigur, îşi zise el. Şi de ce le-aş aminti de ticălosul ăla bătrân, dacă preferă să uite de el? Ce bine-ar fi să-l pot uita şi eu!"

Aşa că trecură mai departe, până când pădurea începu să se rărească, iar terenul se povârni şi mai mult. Deodată, cotiră din nou la dreapta şi ajunseră curând la un râuleţ ce trecea printr-o strâmtoare: era acelaşi pârâu care se revărsa din heleşteul rotund, ajuns acum un torent vijelios, săltând din piatră în piatră, într-o albie tăiată adânc, umbrită de ilice şi de cimişir negricios. Către apus, la picioarele lor, se zăreau întinderi de pământ şi lunci nesfârşite, scăldate într-o lumină ceţoasă, iar mai departe scânteierea apelor bogate ale Anduinului în soarele care scăpata.

— Aici, vai, sunt nevoit să fac un lucru urât, zise Faramir. Nădăjduiesc c-o să mi-o ierţi, căci pân-acum n-am dat porunci nesăbuite, cum ar fi să fiţi legaţi sau ucişi. Dar porunca este ca nici un străin, fie el şi din Rohan, care luptă alături de noi să nu vadă cărarea spre tainiţa noastră. Trebuie să vă leg la ochi.

— Cum pofteşti, spuse Frodo. Chiar şi elfii fac la fel, la nevoie; noi am trecut fruntariile minunatului Lothlorien cu ochii legaţi. Lui Gimli, gnomul, nu i-a căzut prea bine, dar hobbiţii au îndurat fără să crâcnească.

— Eu n-am să vă călăuzesc spre un loc atât de minunat, zise Faramir. Însă mă bucur că o să vă lăsaţi legaţi la ochi de bună voie şi nu cu forţa.

Îi strigă încetişor pe Mablung şi pe Damrod. Aceştia ieşiră dintre arbori şi se apropiară.

— Legaţi-i la ochi pe oaspeţii aceştia ai noştri, zise Faramir. Dar cu grijă, să nu-i doară. Lăsaţi-le mâinile libere. Îşi vor da cuvântul că n-or să se uite. Eu, unul, m-aş încrede în ei şi i-aş pune doar să închidă ochii, dar de se-mpiedică, or să clipească fără să vrea. Călăuziţi-i, ca să nu facă vreun pas greşit.

Cei doi străjeri îi legară pe hobbiţi la ochi cu panglici verzi şi le traseră glugile aproape până la gură; apoi îi luară repede pe fiecare de mână şi porniră.

Frodo şi Sam nu fură în stare să spună despre această ultimă porţiune de drum decât ce reuşiseră să ghicească pe întuneric. Nu peste mult, simţiră că ajunseseră pe o cărare care cobora şi se îngusta deodată; fură nevoiţi să meargă în şir, printre doi pereţi de stâncă. Gardienii lor îi duceau din spate, ţinându-i de umeri. Când terenul era greu, oamenii îi luau pe sus, apoi îi

puneau iar jos. În dreapta lor se auzea, din ce în ce mai tare, susurul unei ape de care se apropiau. Într-un târziu, se opriră. Mablung şi Darmond începură să-i învârtă în toate părţile, până îi zăpăciră de tot. Urcară puţin şi li se păru că se face frig. Zgomotul pârâului se auzi mai slab. Fură iar luaţi pe sus şi coborâră mai multe trepte, la capătul cărora dădură un colţ. Auziră apa din nou, de data aceasta mai tare, mai vijelioasă, împroşcând peste tot. Simţeau o ploaie fină pe mâini şi pe obraji. Într-un târziu, fură iar puşi jos. Rămaseră aşa o vreme, descumpăniţi, legaţi la ochi, fără să ştie unde erau. Nu scoaseră nici o vorbă. Atunci, în spatele lor răsună glasul lui Faramir.

— Dezlegaţi-le ochii! porunci el.

Li se traseră glugile şi li se scoaseră legăturile de la ochi. Clipiră şi traseră adânc aer în piept. Se aflau pe o duşumea udă, de piatră şlefuită, în pragul unei porţi cioplite grosolan, care se căsca îndărătul lor. Dar în faţă, spre apus, curgea o perdea fină de apă, atât de aproape, încât Frodo putea s-o atingă dacă întindea mâna. De dincolo de ea pătrundeau săgeţile blânde ale soarelui ce asfinţea, iar lumina roşie se frângea în nenumărate raze scânteietoare, care îşi schimbau mereu culoarea. Parcă stăteau la fereastra unui turn elf, dinaintea căreia atârna o perdea brodată cu giuvaeruri de argint şi de aur, cu safire, rubine şi ametiste înflăcărate.

— Măcar am avut norocul să vă răsplătim răbdarea, zise Faramir. Aceasta este Fereastra Soarelui-Apune, Henneth Annun, cea mai mândră dintre cascadele Ithilienului, ţinutul atâtor fântâni. Puţini străini au văzut-o. Însă îndărătul ei nu-i nici o încăpere regească, potrivită cu ea. Intraţi şi uitaţi-vă!

Bine vorba nu sfârşi, că soarele scăpată de tot şi focul din revărsarea aceea de apă se stinse. Se întoarseră şi trecură pe sub bolta urâtă. Brusc, se treziră într-o încăpere spaţioasă de piatră grosolană, cu tavanul aplecat şi neşlefuit. Cele câteva torţe care fuseseră aprinse răspândeau o lumină slabă pe pereţii lucitori. Veniseră deja o mulţime de oameni înaintea lor, iar printr-o altă uşă intrau alţii, câte doi-trei. Pe măsură ce li se obişnuiau ochii cu întunericul, hobbiţii observară că grota era mai mare decât îşi închipuiseră şi era plină de arme şi de merinde.

— Ei, ăsta-i adăpostul nostru, zise Faramir. Nu-i grozav, dar vă puteţi petrece noaptea în linişte. Măcar e uscat şi-avem mâncare, deşi nu putem face focul. Cândva prin peştera aceasta curgea apa şi ieşea pe sub bolta aceea; dar lucrătorii din vechime i-au schimbat cursul prin strâmtoare, iar pârâul se revarsă într-o cascadă de două ori mai înaltă, peste stâncile de sus. Au astupat toate căile de intrare în grotă, afară de una singură, ca să nu pătrundă nici apa, nici altceva. Acum nu mai sunt decât două ieşiri: cea prin care aţi intrat legaţi la ochi şi un găvan adânc, plin de cuţite de piatră, dincolo de perdeaua de apă. Acum, până-i gata cina, trageţi-vă puţin sufletul.

Hobbiţii fură duşi într-un colţ, unde li se arătă un culcuş să se întindă, dacă pofteau. Între timp, oamenii îşi făceau treaba prin grotă în linişte, iute şi cuminte. Din pereţi fură trase mese uşoare, pe care aşezară vase şi tacâmuri. Nu era cine ştie ce fast, dar totul era aşternut frumos şi bine:

farfurii rotunde, străchini şi boluri, unele de pământ, smălţuite, cafenii, altele din lemn de cimişir curate şi şlefuite. Din loc în loc, aşezaseră câte o cupă sau câte un bol neted de bronz; iar în dreptul scaunului Căpitanului se afla un pocal de argint, în mijlocul mesei centrale.

Faramir se plimba printre oamenii săi, întrebându-i pe toţi care intrau câte ceva, cu glas scăzut. Unii se întorceau după ce-i hăituiseră pe sudişti; alţii care fuseseră lăsaţi ca cercetaşi pe lângă drum veniră ultimii. Toţi vrăjmaşii fuseseră ucişi, afară de marele mumak; nimeni nu ştia ce se întâmplase cu el. Nu dăduseră de nici o urmă de vrăjmaş; nici măcar o iscoadă orcească nu trecuse fruntariile.

— N-ai văzut şi n-ai auzit nimic, Anborn? îl întrebă Faramir pe ultimul venit.

— Nu, stăpâne, zise omul. În orice caz, nici un orc. Dar am văzut sau mi s-a părut că văd ceva cam ciudat. Se întunecase binişor şi ochii te mai înşală la ora asta; lucrurile par mai mari decât sunt. Probabil că n-a fost decât o veveriţă.

La aceste cuvinte, Sam ciuli urechile.

— Dar de-a fost veveriţă, înseamnă că era una neagră şi fără coadă. Părea ca o umbră pe pământ, iar când m-am apropiat, a sărit iute îndărătul unui trunchi de copac pe care s-a căţărat la fel de repede. Ştiu că nu ne laşi să ucidem fiarele fără pricină şi, cum nu mi s-a părut a fi altceva, n-am tras nici o săgeată. Era, oricum, prea întuneric ca să ţintesc, iar făptura a dispărut în desişul de frunze cât ai zice peşte. Dar eu am rămas cu gura căscată o vreme, căci mi s-a părut ciudat. Apoi m-am grăbit să mă întorc. Şi-atunci a-nceput să sâsâie la mine de sus. O fi fost vreo veveriţă mare. Probabil că pe sub tenebrele Nenumitului s-au strecurat niscaiva fiare din Codrul Întunecat şi rătăcesc acum încoace, spre pădurea noastră. Cică pe-acolo sunt veveriţe negre.

— Poate, zise Faramir. Dar dacă-i aşa, însemnă că-i semn rău. N-avem nici un chef de scursorile din Codrul Întunecat aici, în Ithilien.

Lui Sam i se păru că le aruncă o privire furişă, în timp ce rostea aceste cuvinte. Dar nu zise nimic. O vreme, el şi Frodo stătură întinşi privind torţele şi oamenii care se mişcau de colo-colo, vorbind în şoaptă. Apoi Frodo adormi.

Sam se frământa, chibzuind cu grijă. „S-ar putea să fie de bună-credinţă", îşi zicea el, „sau s-ar putea să nu fie. Vorba meşteşugită ascunde ades o inimă mârşavă." Căscă. „Aş fi în stare să dorm o săptămână; abia atunci m-aş mai întrema şi eu un pic. Şi ce-am să fac, dac-o să stau singur cu toţi oamenii ăştia mari în jurul meu? Nimic, Sam Gamgee; dar n-ai încotro, trebuie să stai treaz."

Şi, cu chiu cu vai, izbuti. Lumina de la intrarea în grotă păli, iar vălul cenuşiu de apă se întunecă şi se pierdu în umbra care începuse să se lase. Zgomotul apei continua la fel, zi şi noapte, fără să se schimbe. Murmurul şi susurul ei te trăgeau la somn. Sam îşi apăsă ochii cu pumnii.

Fură aprinse mai multe torţe. Se desfundară un poloboc cu vin şi mai multe butoaie cu mâncare. Oamenii aduceau apă din cascadă. Unii se spălau pe mâini în găvane. Lui Faramir i se aduse un lighean mare de aramă şi un prosop alb. Se spălă şi el.

— Treziţi-i pe oaspeţii noştri, zise el, şi aduceţi-le apă. E vremea mesei.

Frodo se ridică în capul oaselor, căscă şi se întinse; Sam, neobişnuit să fie slujit, se uită uluit la bărbatul înalt care se plecă dinaintea lui, cu un lighean în mâini.

— Pune-l jos, jupâne, dacă nu te superi, zise el. Aşa e mai uşor şi pentru tine, şi pentru mine.

Apoi, spre mirarea şi veselia oamenilor, îşi cufundă capul în apa rece, udându-şi gâtul şi urechile.

— Obişnuiţi să vă spălaţi şi pe cap, înainte de masă? îl întrebă bărbatul care îi slujea pe hobbiţi.

— Nu, doar înainte de aia de dimineaţă, zise Sam. Dar când eşti în urmă cu somnul, apa rece pe gât e ca ploaia pe-o lăptucă ofilită. Vezi? Acu' pot să stau şi eu treaz, ca să mănânc un pic.

Fură apoi conduşi lângă Faramir, pe nişte butoiaşe acoperite cu piei, aşezate pe băncile oamenilor, ca să ajungă şi ei la masă. Înainte să se apuce de mâncat, Faramir şi toţi oamenii săi se întoarseră cu faţa spre apus, rămânând câteva clipe tăcuţi. Le făcu semn lui Frodo şi lui Sam, cum că s-ar cuveni să facă şi ei acelaşi lucru.

— Aşa facem totdeauna, zise el, în vreme ce se aşezau; privim dincolo de patria elfilor, în Numenorul cel veşnic. Voi n-aveţi un obicei asemănător, înainte de masă?

— Nu, rosti Frodo, simţindu-se ciudat de necioplit şi de neştiutor. Dar când ne aflăm în ospeţie, ne înclinăm în faţa gazdei noastre şi, după ce terminăm de mâncat, ne ridicăm să-i mulţumim.

— Asta facem şi noi, zise Faramir.

După atâta drumeţie, odihnă pe apucate şi zile petrecute în sălbăticie singuratică, masa de seară le păru hobbiţilor un adevărat festin; să bea vin chihlimbariu, rece şi parfumat, să mănânce pâine cu unt şi cărnuri sărate şi poame şi brânză bună de burduf! Şi toate acestea cu mâinile spălate, din farfurii şi cu tacâmuri curate! Nici Frodo, nici Sam nu ziseră nu la nimic din ceea ce li se dădu, chiar dacă fură îmbiaţi a doua sau a treia oară. Vinul le pătrunse în sânge şi le îngreuna mădularele; îşi simţiră inimile uşoare şi pline de mulţumire, cum nu li se mai întâmplase de când părăsiseră pământul Lorienului.

După ce terminară, Faramir îi conduse într-un ungher de la capătul grotei, dinaintea căruia erau nişte perdele trase. Li se aduseră o masă şi două scăunele. Într-o nişă ardea un opaiţ de pământ.

— S-ar putea să vi se facă somn curând, le spuse el. Mai ales bunului Sam cel Înţelept, care s-a încăpăţînat să nu închidă un ochi înainte de masă; n-o fi vrut să-şi strice foamea sau i-o fi fost teamă de mine? Nu-mi dau seama. Dar nu-i bine să te culci imediat după ospăţ, mai ales când ai postit atâta

înainte. Hai să stăm puţin de vorbă. Trebuie s-aveţi multe de povestit despre călătoria voastră din Vâlceaua Despicată. Şi, pesemne, doriţi şi voi să aflaţi câte ceva despre noi şi despre ţinuturile unde ne aflăm acum. Povestiţi-mi de Boromir, fratele meu, de bătrânul Mithrandir şi de seminţia minunată din Lothlorien.

Lui Frodo nu-i mai era somn şi se simţea gata să stea de vorbă. Dar, deşi mâncarea şi vinul îl învioraseră, neîncrederea nu îl părăsise. Sam îngâna încetişor, însă când Frodo începu să vorbească, întâi se mulţumi să asculte, îndrăznind doar din când în când să scoată câte un strigăt în semn de aprobare.

Frodo spuse multe, dar se feri să aducă vorba de misiunea Frăţiei şi de Inel, stăruind asupra vitejiei lui Boromir în toate păţaniile lor: cu lupii din sălbăticie, în zăpezile de sub Caradhras şi în galeriile din Moria unde se prăbuşise Gandalf. Faramir se arătă cel mai mişcat de bătălia de pe pod.

— S-o fi săturat şi Boromir să tot fugă de orci, zise el; poate şi de creatura aia scârbavnică, Balrog parcă i-ai zis, deşi a fost ultimul care-a plecat.

— Da, a fost ultimul, încuviinţă Frodo, dar Aragorn a trebuit să ne călăuzească. Numai el singur ştia drumul, după prăbuşirea lui Gandalf. Dar dacă n-ar fi avut în grijă nişte fiinţe aşa mici ca noi, nu cred c-ar fi fugit nici el, nici Boromir.

— Poate-ar fi fost mai bine ca Boromir să se fi prăbuşit acolo, o dată cu Mithrandir, spuse Faramir, şi să nu-şi fi mai urmat destinul crunt care îl aştepta deasupra cascadei Rauros.

— Poate. Dar mai bine povesteşte-mi acum şi despre aventurile voastre, zise Frodo, schimbând iar vorba. Pentru că aş vrea să ştiu mai multe despre Minas Ithil şi Osgiliath, despre Minas Tirith cea îndelung îndurătoare. Ce nădejdi aveţi cu cetatea asta, în războiul vostru nesfârşit?

— Ce nădejdi avem? făcu Faramir. De mult nu mai avem nici o nădejde. Poate că sabia lui Elendil ne-o va aprinde iar în suflete, dar asta n-o să facă decât să amâne ziua de pe urmă; bineînţeles, dacă nu cumva se va întâmpla ceva neaşteptat pentru elfi şi pentru oameni. Căci Vrăjmaşul se-ntăreşte, pe când noi ne împuţinăm tot mai mult. Suntem nişte făpturi pe ducă, o toamnă fără lăstari. Oamenii din Numenor s-au aşezat departe, cei mai mulţi pe ţărmuri, în zonele de la mare ale Ţinuturilor Mari, dar foarte mulţi s-au luat de rele şi fac nebunii. Au îndrăgit întunecimea şi vrăjile; unii s-au dedat cu totul lenevirii şi nepăsării, iar alţii s-au bătut între ei, până au fost cuceriţi în slăbiciunea lor de oamenii sălbatici. N-am auzit ca cineva să fi făcut vrăji în Gondor sau că Nenumitul ar fi fost vreodată cinstit acolo; iar vechea înţelepciune şi frumuseţe aduse de la Apus au rămas multă vreme în ţinutul fiilor lui Elendil cel Chipeş, şi încă mai sălăşluiesc acolo. Chiar şi aşa, Gondorul însuşi şi-a atras încetul cu încetul ruina şi căderea, crezând că Vrăjmaşul doarme; dar el fusese doar îndepărtat, nu nimicit. Moartea era pretutindeni, pentru că numenoreenii tânjeau încă — aşa cum făcuseră în vechiul lor regat, pe care îl pierduseră tocmai din această pricină — după viaţa fără de sfârşit, neschimbătoare. Regii îşi făceau morminte mai grozave

decât casele oamenilor vii, pe care însemnau numele strămoşilor la care ţineau mai mult decât la numele propriilor lor fii. Seniori fără copii şedeau în săli învechite, visând la blazoanele lor; oameni ofiliţi amestecau elixire tari, prin cămăruţe tainice, sau îşi puneau întrebări despre stele prin turnuri înalte şi reci. Iar ultimul rege din stirpea lui Anarion nu avea urmaşi. Dar majordomii erau mai înţelepţi şi mai norocoşi. Mai înţelepţi, pentru că îşi adunau armia dintre oamenii voinici de la ţărmul mării şi dintre muntenii îndrăzneţi din Ered Nimrais. Şi au încheiat un armistiţiu cu popoarele de la Miazănoapte care ne atacaseră adesea — bărbaţi sălbatici şi viteji — afară doar de seminţia noastră depărtată, răsăritenii sălbatici şi haradrimii haini. Astfel s-a întâmplat că, în zilele lui Cirion al Doisprezecelea Majordom (tatăl meu e-al douăzeci şi şaselea), au dat fuga să ne sară în ajutor şi i-au nimicit pe vrăjmaşii care puseseră mâna pe ţinuturile noastre de la miazănoapte, în Marea Câmpie Celebrant. Aceştia sunt rohirrimii, după cum le zicem noi, stăpânii de cai, cărora le-am cedat câmpiile Calenardhonului ce se numesc de-atunci Rohan; căci ţinutul acela fusese dintotdeauna foarte puţin locuit. Astfel ne-au fost alături şi ne-au fost credincioşi, ne-au ajutat la nevoie şi ne-au păzit hotarele de la miazănoapte şi Defileul Rohan. Au prins câte ceva din învăţătura şi vorbele noastre şi, la nevoie, ştiu să ne vorbească şi limba; dar ţin mult la faptele şi la numele strămoşilor lor, iar între ei vorbesc propria lor limbă, de la Miazănoapte. Şi îi avem la inimă, pentru că bărbaţii sunt înalţi şi femeile minunate, la fel de viteji şi ei, şi ele, puternici, cu păr bălai şi ochi strălucitori; ne amintesc de oamenii din Zilele de Odinioară. De altfel, înţelepţii noştri spun că legătura dintre noi se pierde în negura timpurilor, căci se trag din aceleaşi Trei Case ale Oamenilor, la fel ca numenoreenii, şi poate că nu din Hador cel cu Părul de Aur, prietenul elfilor, ai cărui fii şi-o parte din neamul lui n-au plecat peste Mare, în Apus, împotrivindu-se chemării. Iată cum îi socotim noi pe oameni în hrisoave: Nobilii sau Oamenii din Apusime care erau numenoreenii; Popoarele Mijlocii, Oamenii Amurgului, cum ar fi rohirrimii şi seminţia lor care sălăşluieşte încă în depărtatul Miazănoapte; şi Sălbaticii, Oamenii din Întunecime.

Acum, dacă rohirrimii au crescut, într-o oarecare măsură, în felul nostru, în ceea ce priveşte meşteşugurile şi purtarea, şi noi am luat ceva de la ei, şi nu ne mai putem numi „Nobili". Am devenit Oameni Mijlocii, ai Amurgului, dar cu amintirea altor lucruri. Căci, la fel ca rohirrimii, iubim acum războiul şi vitejia prin ele însele, atât ca lucrare în sine, cât şi ca ţel; şi, deşi încă zicem că un războinic ar trebui să fie mai degrabă dăruit şi învăţat, decât să se priceapă doar la meşteşugul armelor şi la cum să ucidă, totuşi îi preţuim pe luptători mai mult decât pe cei care ce se ocupă cu alte treburi. Căci de-asta e trebuinţă în zilele noastre. Aşa era şi fratele meu, Boromir, un om al faptelor strălucite, pentru care era socotit cel mai bun din Gondor. Şi-a fost, într-adevăr, foarte viteaz; de mult n-a mai avut Minas Tirith un moştenitor atât de truditor, atât de gata să sară la luptă şi nimeni nu putea să sufle mai puternic din Marele Corn ca el.

O clipă, Faramir oftă şi tăcu.

— Nu prea spuneţi multe în istoriile dumneavoastră despre elfi, domnule, rosti Sam, luându-şi brusc inima-n dinţi.

Observase că Faramir părea să vorbească despre elfi cu mare cuviinţă ceea ce, mai mult decât felul în care-i primise şi mâncarea şi vinul lui, îi câştigaseră lui Sam cel înţelept preţuirea şi încrederea.

— Aşa e, jupâne Sam cel înţelept, zise Faramir, căci nu mă pricep la învăţătura elfească. Dar iată că ai pus degetul pe un alt miez al schimbării noastre, care ne depărtează de Numenor şi ne apropie de Pământul de Mijloc. Căci, aşa cum poate ştii, o dată ce Mithrandir ţi-a fost tovarăş şi-ai stat de vorbă cu Elrond, edainii, strămoşii numenoreenilor, au luptat alături de elfi în primele războaie şi au fost răsplătiţi cu regatul din mijlocul Mării, nu departe de Ţara Elfilor. Dar pe Pământul de Mijloc, oamenii şi elfii s-au înstrăinat unii de alţii în zilele întunecimii prin ticluirile Duşmanului, şi, încet-încet, şi-a reluat fiecare seminţie calea ei. Oamenii se tem acum de elfi şi nu mai au încredere în ei, deşi ştiu puţine despre ei. Iar noi, cei din Gondor, ne asemuim cu seminţia din Rohan; pentru că, până şi ei, care sunt în vrăjmăşie cu Seniorul Întunecimii, se feresc de elfi şi vorbesc cu groază de Codrul de Aur. Cu toate acestea, sunt unii printre noi care au de-a face cu elfii când şi când; uneori, se duc în taină în Lorien, şi puţini se mai întorc de-acolo. Eu unul n-am fost. Căci mi se pare acum primejdios ca muritorii să năzuiască la cercetarea Străbunilor. Totuşi vă invidiez că aţi stat de vorbă cu Doamna cea Dalbă.

— Doamna din Lorien! Lady Galadriel! exclamă Sam. Dacă aţi vedea-o, domnule! O, dac-aţi vedea-o! Nu-s decât un hobbit şi acasă la mine-s grădinar, dacă-nţelegeţi ce vreau să spun; iar mare meşter nu-s într-ale stihurilor, adică nu ştiu să le ticluiesc; mai zic şi eu câte unul hâtru, dar nu-i poezie de-adevăratelea, aşa că nu vă pot spune ce-am în inimă. Cântarea ar fi mai potrivită pentru ea. Ar trebui să-l auziţi pe Pas Mare, adică pe Aragorn, sau pe bătrânul domn Bilbo, cum cântă. Dar tare mi-ar plăcea şi mie să-i fac o cântare! Frumoasă e, domnule! O minunăţie! Uneori e ca un pom în floare, alteori ca o narcisă albă — la fel de mititică şi de mlădie. Tare ca diamantul, blândă ca raza de lună. Caldă ca lumina soarelui, rece ca stelele îngheţate. Mândră şi trufaşă ca un munte de nea, şi veselă ca orice fetişcană, primăvara, cu margarete în cosiţe. Dar ce pot eu să zic nu-i decât o flecăreală.

— Atunci trebuie să fie cu adevărat minunată, zise Faramir. Primejdios de frumoasă.

— N-am de unde să ştiu de-i *primejdios* sau nu, spuse Sam. Mă uluieşte că oamenii duc cu ei primejdia în Lorien şi-apoi zic c-au găsit-o acolo, când ei înşişi au venit cu ea. Dar poate că-i ziceţi astfel pentru că e puternică prin ea însăşi. Te faci ţăndări, ca un vapor izbit de stânci, în faţa ei; sau te îneci ca un hobbit într-un râu. Dar nici stânca, nici râul nu-s de vină. Iar Boro…

Tăcu şi se înroşi ca racul.

— Ei? *Iar Boromir* şi ce-ai mai vrut să spui? îl întrebă Faramir. Zi-i, ce-ai mai vrut să spui? El e cel care-a adus primejdia cu sine?

— Da, domnule, şi vă cer iertare că zic una ca asta, cu toate că fratele domniei voastre a fost un bărbat ales. Dar aţi ghicit situaţia, încă de la-nceput. L-am urmărit şi l-am ascultat pe Boromir de când a plecat din Vâlceaua Despicată — asta pentru că aveam grijă, ştiţi, de stăpânul meu, nu ca să-i fac fratelui domniei voastre vreun rău — şi cred că el a văzut limpede în Lorien mai ales ceea ce voia să vadă; lucru pe care l-am bănuit din capu' locului. De cum a văzut Inelul Duşmanului, l-a şi poftit.

— Sam! strigă Frodo îngrozit.

Se cufundase doar pentru o clipă în gânduri şi se trezise deodată; prea târziu însă.

— Îndurare! făcu Sam pălind, apoi făcându-se ca focul. Iar am luat-o razna! *De câte ori caşti gura, îţi iese o păsărică din ea,* îmi spunea mie Unchiaşul, şi-avea dreptate. Văleu! Vai de mine!

Se întoarse apoi şi îl privi pe Faramir în faţă, adunându-şi bruma de curaj pe care-o mai avea:

— Acu', ascultaţi ce vă spun, domnule! Să nu vă luaţi de stăpânul meu, numa' pentru că slujitorul lui nu-i decât un găgăuţă. Aţi vorbit tot timpul meşteşugit şi m-aţi făcut să-mi dau drumul, despre elfi şi alte alea. Dar *meşteşugul se vede mai bine-n faptă,* aşa că aveţi prilejul acum să vă arătaţi mărinimia.

— Aşa se pare, rosti Faramir agale şi foarte blând, surâzând ciudat. Deci, aceasta-i dezlegarea tuturor cimiliturilor! Inelul Suprem despre care se credea c-a pierit din lume. Şi Boromir a-ncercat să-l ia cu forţa? Iar voi aţi fugit atunci, ca să ajungeţi aici, la mine! Şi eu am acum în mână, în sălbăticia asta, doi piticuţi, o oştire de oameni gata să mă slujească, precum şi Inelul Inelelor. Ăsta da, noroc! Un mare prilej pentru Faramir, Căpitanul din Gondor, să-şi arate mărinimia! Ha, ha!

Se ridică în picioare înalt şi sever, cu ochii cenuşii şi scânteietori. Frodo şi Sam ţâşniră de pe scaune şi se lipiră cu spatele de zid, unul lângă altul, bâjbâind după mânerele spadelor. Se lăsă tăcerea. Toţi bărbaţii din peşteră încetară vorba şi se uitară uimiţi la ei. Dar Faramir se aşeză iar şi începu să râdă liniştit. Apoi fu iarăşi serios.

— Bietul Boromir! Prea a fost crunt încercat, zise el. Dac-aţi şti cu câtă tristeţe m-aţi copleşit voi, doi călători dintr-o ţară depărtată, care purtaţi năpasta noastră. Dar voi îi judecaţi pe oameni mai puţin decât îi judec eu pe piticuţi. Noi, cei din Gondor, vorbim pe şleau. Rareori ne fudulim, şi-atunci când o facem, mergem înainte până la jertfa cea mare, dacă e nevoie. *Nici dacă-l găsesc în mijlocul drumului, n-am săpun mina pe el,* aşa mi-am zis. Chiar de-aş fi unul dintre cei care poftesc lucrul acela, fără să fiu lămurit asupra Iui, tot m-aş ţine de vorba mea, ca de un jurământ. Numai că eu nu sunt dintre aceia. Sau, mai degrabă, am atâta scaun la cap să-mi dau seama că sunt unele primejdii de care omul trebuie să se ferească.

Aşezaţi-vă liniştiţi! Şi nu-ţi face griji, Sam cel Înţelept. Dacă ţi se pare că te-a luat gura pe dinainte, gândeşte-te că aşa a fost să fie. Inima ţi-e în aceeaşi măsură ageră şi credincioasă şi-a văzut mai bine decât ochii. Căci, oricât de ciudat ar părea, a fost bine că mi-ai mărturisit asta. S-ar putea să-i fie de folos chiar şi stăpânului tău, pe care-l iubeşti atât. Se va întoarce totul spre binele lui, dacă-mi va sta în putinţă. Aşa că fii liniştit. Dar nici măcar să nu mai rosteşti numele lucrului aceluia cu glas tare. Ajunge că l-ai spus o dată.

Hobbiţii se întoarseră la locurile lor şi se aşezară fără să scoată un cuvânt. Oamenii se puseră pe băut şi vorbit, socotind că Faramir făcuse o glumă oarecare cu micii lui oaspeţi şi-acum totul se terminase.

— Ei, Frodo, acum ne înţelegem şi noi, în sfârşit, unul pe celălalt, zise Faramir. Dacă ai luat lucrul acela asupra ta, împotriva voinţei tale, la cererea altora, atunci ai toată preţuirea mea. Şi mă minunez cum de l-ai putut ţine ascuns, fără să te foloseşti de el. Îmi dezvăluiţi o lume nouă; sunteţi nişte fiinţe cum n-am mai întâlnit. Toţi cei din seminţia voastră sunt aşa? În ţinutul vostru trebuie să fie numai pace şi mulţumire, iar grădinarii să fie ţinuţi la mare cinste.

— Nu merg nici la noi toate ca pe roate, zise Frodo. Dar unii grădinari sunt ţinuţi, într-adevăr, la mare cinste.

— Numai că făpturile de-acolo îşi pierd puterile chiar şi în grădinile lor, aşa cum se întâmplă cu toate cele de sub Soarele lumii acesteia. Iar voi sunteţi departe de casă şi osteniţi de-atâta drum. Ajunge pentru astă-seară. Dormiţi amândoi în pace, dacă vă e cu putinţă. Nu vă temeţi! Nu vreau nici să-l văd, nici să-l ating şi nici să ştiu mai multe (ştiu şi-aşa destule!), ca nu cumva să mă pască ispita şi să mă dovedesc mai prejos în această încercare decât Frodo, fiul lui Drogo. Duceţi-vă şi odihniţi-vă, dar mai întâi spuneţi-mi, de vreţi, unde doriţi să mergeţi şi ce-aveţi de făcut. Căci sunt nevoit să veghez, s-aştept şi să chibzuiesc. Timpul trece. Mâine dimineaţă trebuie s-o luăm fiecare pe drumul care ne e hărăzit.

Odată trecut primul fior de spaimă, Frodo se pomenise tremurând. Acum fu copleşit de o slăbiciune care se pogorî ca un nor asupra lui. Putea să se prefacă, dar nu se mai stăpâni

— Aveam de gând să găsesc un drum spre Mordor, spuse el pierit. Mergeam la Gorgoroth. Trebuie să ajungem la Muntele de Foc şi să aruncăm lucrul acela în Genunea Pieirii. Aşa a zis Gandalf. Nu cred însă că voi ajunge vreodată acolo.

Faramir îl privi o clipă lung, uluit şi grav. Apoi se repezi şi îl prinse să nu cadă, îl luă uşor pe braţe şi îl duse la pat. Îl aşeză acolo, apoi îl înveli bine. Frodo se cufundă pe dată într-un somn adânc. Puseră alături încă un pat pentru slujitorul lui. Sam şovăi niţel, apoi rosti, făcând o plecăciune foarte adâncă:

— Noapte bună, domnu' Căpitan. Aţi folosit prilejul, stăpâne.

— Chiar aşa? făcu Faramir.

— Da, stăpâne, şi aţi arătat c-aveţi stofă, nu glumă. Faramir zâmbi.

— Eşti un slujitor îndrăzneţ, jupâne Sam cel Înţelept. Dar nu, lauda pentru cel care-o merită e mai presus de orice răsplată. Totuşi aici nu era nimic de preamărit. N-am avut nici o clipă dorinţa să fac altfel.

— Aaa, făcu Sam, păi aţi zis că stăpânul meu are un aer elfesc, ceea ce-i bine şi-adevărat. Da' am să vă spun şi eu ceva: dumneavoastră aveţi un aer, care-mi aminteşte de… ei bine, de Gandalf, de vrăjitori!

— Cine ştie? rosti Faramir. Poate că ai desluşit în mine aerul depărtat al numenoreenilor. Noapte bună!

Chapter 17

Heleşteul Neîngăduit

Frodo se trezi şi îl văzu pe Faramir aplecat asupra lui. Preţ de o clipă, vechile spaime puseră iar stăpânire pe el; se ridică în capul oaselor şi zvâcni îndărăt.

— N-ai de ce să te sperii, zise Faramir.

— S-a şi făcut dimineaţă? întrebă Frodo, căscând.

— Nu încă, dar noaptea-i pe sfârşite, iar luna plină scăpată spre apus. Vrei să vii s-o vezi? Mai e ceva: aş dori să mă povăţuieşti într-o chestiune. Iartă-mă că te-am trezit din somn; dar vrei să vii?

— Da, spuse Frodo, ridicându-se şi înfiorându-se uşor când ieşi de sub pătura şi pieile călduroase.

Era frig în peştera fără foc. Vuietul apei răsuna puternic în liniştea deplină. Îşi puse mantia şi îl urmă pe Faramir.

Trezindu-se deodată, Sam văzu mai întâi patul gol al stăpânului său şi sări în picioare. Apoi zări două umbre întunecate — a lui Frodo şi a unui bărbat — desluşindu-se în bolta luminată acum toată într-o paloare alburie. Se luă iute după ei printre şirurile de oameni care dormeau pe saltele, de-a lungul peretelui. Când ieşi prin gura peşterii, văzu că perdeaua se transformase într-un văl din mătase şi perle, cu fir de argint: ţurţuri din raze de lună topindu-se. Dar nu se opri să-i admire, ci o luă într-o parte, ca să-şi urmeze stăpânul prin culoarul strâmt din peretele peşterii.

Trecură întâi printr-un tunel întunecat, apoi urcară multe scări ude şi astfel ajunseră pe o lespede mică, tăiată în piatră şi luminată de sus de tot de cerul palid care strălucea printr-un horn lung. De acolo porneau două

şiruri de trepte: după câte se părea, unul mergea înainte, până pe malul înalt al pârâului, celălalt cotea spre stânga. Pe-acesta o luară ei. Urca în spirală, ca o scară într-un foişor.

Până la urmă, ieşiră din întunericul din stâncă şi se uitară în jur. Se aflau pe o lespede de piatră, fără balustradă sau parapet. în dreapta lor, către răsărit, se revărsa torentul, izbindu-se de o mulţime de terase, căzând apoi într-un canal neted, săpat de forţa nestăpânită a apei înspumate care se unduia şi se repezea aproape la picioarele lor, apoi cădea drept peste marginea care se căsca în stânga. Acolo, la buza prăpastiei, stătea un om care privea în hău.

Frodo se întoarse să se uite cum lunecau şi se avântau în jos şuvoaiele mlădioase de apă. Apoi îşi ridică ochii şi îşi aţinti privirile în zare. Firea era tăcută şi rece, ca înaintea zorilor. La apus, în depărtare, scăpata luna plină, rotundă şi albă. în valea mare de dedesubt licăreau ceţuri alburii — o vâltoare întinsă de fum argintiu, dedesubtul căruia se rostogoleau apele răcoroase şi înnoptate ale Anduinului. Dincolo de râu, se desluşea ameninţător o întunecime de nepătruns, în care sclipeau din loc în loc, reci, ascuţite, depărtate şi albe, ca nişte dinţi de stafii, culmile din Ered Nimrais, Munţii Albi ai Ţinutului Gondor, acoperite cu zăpezi veşnice.

O vreme, Frodo stătu acolo, pe piatra înaltă, şi îl trecu un fior, gândindu-se că, poate, în această nesfârşire de pământuri copleşite de noapte, vechii lui tovarăşi îşi purtau paşii, dormeau sau zăceau morţi, învăluiţi în ceaţă. Ce căuta aici, smuls din uitarea somnului?

Sam aştepta nerăbdător un răspuns la aceeaşi întrebare şi nu se putu ţine să nu bombăne, crezu el, numai pentru urechea stăpânului său:

— Frumoasă privelişte, n-am ce zice, domnu' Frodo; dar îţi îngheaţă inima, ca să nu mai zic nimic de oase! Ce se petrece aici?

Faramir îl auzi şi îi răspunse:

— Apus de lună în Gondor. Mândrul Ithil, în vreme ce părăseşte Pământul de Mijloc, mai aruncă o privire peste buclele albe ale bătrânului Mindolluin. Merită să tremuri un pic. Dar nu pentru asta v-am adus aici — deşi, în ceea ce te priveşte, nu te-a chemat nimeni, Sam cel Înţelept, aşa că nu faci decât să tragi ponoasele fiindc-ai vrut să vezi. O duşcă de vin te va drege pe dată. Hai, vino să vezi!

Urcă lângă straja tăcută de la marginea întunecată a prăpastiei, iar Frodo îl urmă. Sam se ţinu şi el după ei. Şi-aşa se simţea destul de nesigur pe lespedea aceea umedă şi înaltă. Faramir şi Frodo îşi coborâră privirile. Dedesubt, departe, văzură apele albicioase care curgeau într-un bol înspumat, apoi se învolburau întunecat în jurul unui găvan adânc din stâncă, până îşi aflau iar cale de ieşire printr-o poartă îngustă, de unde porneau vuind înceţoşate spre întinderi mai calme. Razele lunii cădeau încă pieziş la poalele cascadei şi scânteiau pe faţa vălurită a găvanului. Frodo văzu imediat ceva mic şi întunecat pe malul apropiat, care însă se scufundă şi se făcu nevăzut, chiar sub privirile sale, dincolo de cascada clocotitoare şi

bolborositoare, tăind apa neagră ca o săgeată sau ca o piatră ascuţită. Faramir se întoarse către bărbatul de alături.

— Asta ce zici c-ar putea să fie, Anborn ? O veveriţă sau un pescăruş? Oare există pescăruşi albaştri în heleşteele nopţii din Codrul Întunecat?

— Pasăre nu-i, o fi altceva, îi răspunse Anborn. Are patru mădulare şi se scufundă ca oamenii; şi pare destul de priceput la aşa ceva. Ce-o fi? Oare caută o cale dincolo de perdea, ca să ajungă în ascunzătoarea noastră? Se pare că până la urmă am fost găsiţi. Am arcul cu mine şi-am mai pus câţiva arcaşi în apropiere, la fel de buni trăgaci ca mine, pe maluri. Nu aşteptăm decât porunca ta, Căpitane.

— Să tragem? întrebă Faramir, întorcându-se spre Frodo. Acesta nu răspunse imediat. Apoi rosti:

— Nu, nu! Te conjur, nu!

Dacă Sam ar fi îndrăznit, ar fi zis: „da", mai repede şi mai tare. Nu vedea, dar ghicea foarte bine din vorbele lor la ce se uitau.

— Ştii, aşadar, despre ce-i vorba? întrebă Faramir. Hai, acum c-ai văzut, spune-mi de ce să-l cruţăm? În nici o vorbă de-a noastră n-ai rostit un cuvânt despre haimanaua asta de însoţitor al vostru şi l-aţi lăsat baltă, pentru moment. Putea s-aştepte mult şi bine, până să fie prins şi-adus dinaintea mea. Am trimis cei mai dibaci vânători după el, dar le-a scăpat şi nu l-a mai văzut nimeni de-aseară. Acum însă a sărit rău peste cal, mai rău decât dacă s-ar fi dus doar să vâneze iepuri pe coline: a îndrăznit să vină la Henneth Annun şi şi-a pus viaţa în primejdie. Mă mir de făptura asta, cum de s-a-ncumetat, aşa ascunsă şi vicleană cum pare, să vină să se distreze în heleşteul ăsta, chiar la fereastra noastră. O fi crezând că oamenii dorm toată noaptea, fără să vegheze? De ce face asta?

— Sunt, cred, două răspunsuri, zise Frodo. Întâi, ştie prea puţin despre oameni şi, cât o fi el de viclean, n-are cum să-şi dea seama că vă ascundeţi aici, într-un loc atât de tainic. Apoi, cred c-a fost ademenit aici de-o dorinţă nestăpânită, care-i depăşeşte luarea-aminte.

— Zici că-i ademenit? întrebă Faramir cu glas scăzut. Cum aşa? Înseamnă că ştie ce duceţi cu voi.

— Aşa e. L-a purtat el însuşi ani de zile.

— L-a purtat *el?* făcu Faramir, tăindu-i-se respiraţia de uimire. Altă cimilitură! Înseamnă că încearcă să pună mâna pe el.

— Poate. Pentru el e ceva nepreţuit. Dar nu la asta m-ara gândit.

— Atunci, la ce?

— La peşte, zise Frodo. Ia uitaţi-vă!

Îşi îndreptară cu toţii privirile spre heleşteul întunecat. La capătul depărtat al bazinului, apăru un căpşor negru, direct de sub umbrele steiurilor. Ceva argintiu luci scurt şi apa se încreţi într-un cerculeţ. Înotă într-o parte, apoi, cu o agerime uimitoare, pe mal sări o făptură asemeni unei broaşte, care se aşeză şi începu să molfăie obiectul acela mic şi argintiu; ultimele raze de lună cădeau acum dincolo de peretele de piatră de la capătul heleşteului. Faramir râse uşor.

— Peşte! zise el. Foamea asta nu pare primejdioasă! Sau, cine ştie? Peştii din heleşteul lui Henneth Annun s-ar putea să-l coste cam scump.

— Îl am în bătaia săgeţii, zise Anborn. Să trag, Căpitane? Căci legea noastră-i moartea pentru oricine vine pe-aici nepoftit.

— Stai un pic, Anborn, îl opri Faramir. E o trebuşoară mai dificilă decât pare. Ce-ai de zis acum, Frodo? De ce l-am cruţa?

— Făptura aceea e neputincioasă şi înfometată, zise Frodo; nu-şi dă seama de primejdie. Iar Gandalf, Mithrandir al vostru, v-ar fi rugat să nu-l ucideţi pentru asta. El le-a interzis elfilor să facă astfel de lucruri. Nu prea mi-e limpede de ce, iar despre bănuielile mele nu pot vorbi deschis aici. Dar făptura aceasta este, într-un fel, legată de misia mea. Până să ne găsiţi şi să ne luaţi cu voi, mi-a fost călăuză.

— Călăuza ta! făcu Faramir. Treaba e şi mai ciudată. Sunt în stare să fac multe pentru tine, Frodo, dar nu-ţi pot făgădui c-am să-l las pe vagabondul ăsta viclean să plece liber de-aici, după capul lui, şi să ţi se alăture când o pofti, ori să fie prins de orci, ca să le spună tot ce ştie sub ameninţarea caznelor. Trebuie ori să-l ucidem, ori să punem mâna pe el. Iar dacă nu putem să-l prindem, o să-l ucidem. Oare ajunge o singură săgeată împănată, ca să ucidem o asemenea făptură lunecoasă şi schimbătoare?

— Hai să coborâm încet la el, zise Frodo. N-aveţi decât să ţineţi arcurile încordate şi să mă ucideţi întâi pe mine, dac-oi da greş. N-am să fug.

— Atunci, du-te; dar să-i dai zor, zise Faramir. Dacă scapă cu viaţă, ar face bine să te slujească tot restul zilelor lui nefericite. Anborn, călăuzeşte-l pe Frodo până jos, pe mal; dar să mergi cătinel, căci făptura aia are nas şi urechi. Dă-mi mie arcul tău.

Anborn mormăi şi porni înainte pe scările în spirală, până ajunseră, în sfârşit, la o gaură strimtă, ascunsă de un desiş de tufe. După ce se furişă dincolo, Frodo se trezi deasupra heleşteului, pe malul de miazăzi. Acum era întuneric, iar căderea de apă oglindea palid, cenuşiu, ultimele raze de lună dinspre apus. Nu-l vedea pe Gollum. Făcu vreo câţiva paşi, urmat tiptil de Anborn.

— Dă-i zor! îi suflă acesta la ureche. Fii atent în dreapta. Dacă te prăbuşeşti în heleşteu, atunci numai prietenul tău, pescarul, te mai poate scăpa. Şi bagă de seamă, arcaşii sunt la doi paşi, chiar dacă s-ar putea să nu-i vezi.

Frodo se târî înainte, bâjbâind cu mâinile pe jos, ca să simtă pământul şi să nu se clatine. Pietrele erau aproape toate netede, dar lunecoase. Se opri ascultând. Întâi nu auzi nici un sunet, afară de curgerea nesfârşită a apei dindărătul lui. Apoi însă, îi ajunse la urechi un murmur şuierător, care venea din faţă.

— Peşşşte, peşşşte bun. Până la urmă, Faţa Palidă s-a făcut nevăzută, nepreţuitule, da! Acum putem mânca peşte liniştiţi. Nu, nu liniştiţi, nepreţuitule. Căci Nepreţuitul s-a dus; da, s-a dus. Urâcioşii şi scârboşii ăia de hobbiţi! S-au dus şi ne-au lăsat, *gollum;* iar Nepreţuitul s-a dus. Numai bietul Smeagol singur. Nici un nepreţuit. Oamenii urâcioşi au să-l ia, au să-

mi fure Nepreţuitul. Hoţi. Îi urâm. Peşşşte, peşşşte bun. Ne întăreşte. Ne face ochi strălucitori şi degete tari, da. O să-i gâtuim pe toţi, da, dac-o s-avem prilejul. Peşşşte bun! Peşşşte bun!

Astfel pălăvrăgea fără-ncetare, aproape ca vuietul apei, întrerupându-se doar să molfăie şi să plescăie încetişor. Frodo se cutremură de milă şi de scârbă. Cât şi-ar fi dorit să înceteze totul, să nu mai fie nevoit să audă glasul acela niciodată! Anborn era aproape, îndărătul lui. Putea foarte bine să se târască până la el şi să-i ceară să-i pună pe arcaşi să tragă. Se puteau apropia, în timp ce Gollum înfuleca şi era descoperit. Ajungea să-l străpungă o săgeată şi Frodo ar fi scăpat de glasul acela nenorocit pentru totdeauna. Dar nu, avea acum o datorie faţă de Gollum. Stăpânul îi e dator slujitorului său pentru ceea ce-a făcut pentru el, chiar dacă sub ameninţare. Dacă n-ar fi fost Gollum, s-ar fi scufundat în Smârcurile Morţilor. Şi Frodo simţea limpede că nici Gandalf n-ar fi dorit una ca asta.

— Smeagol! îl strigă el încetişor.

— Peşşşte, peşşşte bun, rosti glasul acela.

— Smeagol! zise Frodo ceva mai tare. Glasul încetă.

— Smeagol, Stăpânul a venit să te caute. Stăpânul e aici. Hai, Smeagol!

Nu-i veni nici un răspuns, doar un şuierat uşor, ca şi cum celălalt şi-ar fi ţinut răsuflarea.

— Hai, Smeagol! zise Frodo. Suntem în primejdie. Oamenii au să te ucidă, dacă te găsesc aici. Vino iute, de vrei să scapi de moarte. Vino la Stăpânul tău!

— Nu! rosti glasul. Stăpânul nu-i cumsecade. Îl părăseşte pe bietul Smeagol şi se duce cu noii lui prieteni. Stăpânul poate s-aştepte. Smeagol n-a terminat.

— N-avem timp, zise Frodo. Adu peştele cu tine. Hai!

— Nu! Peştele trebuie terminat.

— Smeagol! făcu Frodo deznădăjduit. Nepreţuitul o să se mânieze. Am să-l iau şi-am să-i spun. Fă-l să-nghită oasele şi să se-nece! Să nu mai pună niciodată gura pe peşte. Hai, Nepreţuitul te-aşteaptă!

Se auzi un şuierat ascuţit. Gollum ieşi imediat din întuneric, târându-se în patru labe, ca un căţel vinovat, chemat la poruncă. Avea în gură un peşte pe jumătate mâncat, iar în mână încă unul. Se apropie de Frodo şi îi pufni în faţă. Ochii lăptoşi îi străluceau. Apoi îşi scoase peştele din gură şi se ridică în picioare.

— Stăpân cumsecade, şopti el. Hobbit cumsecade s-a-ntors la bietul Smeagol. Bunul Smeagol vine. Să-i dăm zor, da, să-i dăm zor! Printre copaci, cît Feţele alea n-au răsărit încă. Da, hai să mergem!

— Da, o să plecăm curând, zise Frodo. Dar nu chiar acum. Am să merg cu tine, cum am făgăduit. Şi îţi făgăduiesc şi-acum. Dar nu plecăm încă, pentru că eşti în primejdie. Am să te scap, însă trebuie să te încrezi în mine.

— Trebuie să ne-ncredem în Stăpân? întrebă Gollum şovăielnic. De ce? De ce nu plecăm imediat? Unde-i celălalt, hobbitu' ăla mojic şi nemernic? Unde-i?

— E-acolo, sus, zise Frodo, arătând spre cascadă. Nu plec fără el. Trebuie să ne întoarcem să-l luăm.

I se strânse inima. Prea semăna a păcăleală. Nu se temea cu adevărat că Faramir va îngădui uciderea lui Gollum, dar pesemne că avea să-l ia ostatic şi să-l pună în lanţuri; şi, cu siguranţă, ceea ce făcea el acum avea să i se pară un gest de trădare amărâtului aceluia ticălos. Va fi cu neputinţă să îl facă vreodată să înţeleagă sau să creadă că îi scăpase viaţa în singurul fel pe care îl avea la îndemână. Ce altceva îi rămânea decât să încerce să câştige încrederea tuturor?

— Hai! zise el. Altfel o să-l înfurii pe Nepreţuit. O să ne întoarcem sus, pe lângă pârâu. Mergi înainte, hai!

Gollum se târî puţin fără să se depărteze de buza prăpastiei, pufnind bănuitor. Deodată se opri şi îşi ridică fruntea.

— E ceva acolo! rosti el. Şi nu-i un hobbit.

Se întoarse imediat. în ochii lui bulbucaţi sclipi o luminiţă verzuie.

— Sssstăpâne, ssstăpâne! şuieră el. Hain! Şmecher! Fals! Scuipă şi îşi întinse braţele lungi, trosnindu-şi degetele albe.

În clipa aceea, dindărăt se năpusti asupra lui o umbră uriaşă şi neagră. Anborn îl înşfacă de ceafă, prinzîndu-I cu mâna lui mare şi puternică. Gollum se răsuci ca un fulger, aşa lunecos şi ud cum era, unduindu-se precum un ţipar, muşcând şi zgâriind ca o pisică. Însă din umbră mai apărură doi oameni.

— Stai cuminte! zise unul. Că te facem arici de săgeţi! Hai, stai cuminte!

Gollum se linişti şi începu să schelălăie şi să plângă. Îl legară fedeleş, fără milă.

— Uşurel, uşurel! spuse Frodo. Nu-i tare ca voi. Pe cât se poate, încercaţi să nu-l răniţi. O să se liniştească, dacă-l luaţi mai uşor. Smeagol! N-au să-ţi facă nici un rău. Voi merge cu tine şi n-o să ţi se întâmple nimic. Poate doar să mă omoare şi pe mine. Încrede-te în stăpânul tău!

Gollum se întoarse şi-l scuipă. Oamenii îl ridicară în picioare, îi traseră o glugă pe ochi şi plecară cu el. Frodo îi urmă cu inima grea. Trecură prin deschiderea dindărătul tufişurilor, apoi o luară iar pe scări, până în grotă. Aprinseră câteva torţe. Oamenii începură să se mişte. Era şi Sam acolo; aruncă o privire piezişă spre povara neputincioasă, cărată de cei doi bărbaţi.

— L-aţi prins? îl întrebă el pe Frodo.

— Da. Ei, nu l-am prins eu. Mă tem c-a venit la mine, pentru că a dat crezare vorbelor mele. N-am vrut să-l văd aşa, legat fedeleş. Nădăjduiesc c-o să iasă bine, dar nu-mi place deloc povestea asta.

— Nici mie. Amarâtul ăsta aduce numai necazuri, pe unde se-arată. Se apropie de ei un bărbat care le făcu semn hobbiţilor şi îi duse în ungherul din fundul peşterii. Acolo stătea Faramir în jilţul său, cu opaiţul aprins deasupra capului. Le făcu semn să ia loc pe scăunele, alături.

— Aduceţi vin pentru oaspeţi, zise el. Şi pe ostatic.

Vinul sosi îndată, iar Anborn veni şi el, cu Gollum. Îi scoase gluga de pe cap şi îl puse pe picioare, sprijinindu-l din spate. Gollum clipi, ascunzându-şi răutatea din ochi cu pleoape grele şi palide. Arăta jalnic, ud leoarcă, duhnind a peşte (mai ţinea unul încleştat în mână); şuviţele rare atârnau ca nişte alge împuţite pe fruntea osoasă şi îi curgea nasul.

— Dezlegaţi-ne! Dezlegaţi-ne! zicea el. Sfoara ne doare, da, da, ne doare şi n-am făcut nimic rău.

— Nimic? întrebă Faramir, cercetând făptura demnă de milă din faţa lui, fără mânie, fără înduioşare sau uimire. Nimic? Chiar n-ai făcut niciodată ceva vrednic de pedeapsă? Oricum, din fericire, nu sunt eu în măsură să te judec. Numai că în noaptea asta ai venit la întâlnire cu moartea. Peştii din heleşteul acesta se plătesc foarte scump.

Lui Gollum îi scăpă peştele din mână.

— Nu vreau peşte, zise el.

— Nu-i vorba de peşti în sine, zise Faramir. Oricine vine şi se uită doar la heleşteul acesta e osândit la moarte. Te-am cruţat până acum numai la rugăminţile lui Frodo care zice că, măcar din partea lui, meriţi ceva răsplată. Dar va trebui să-mi dai şi mie mulţumire. Cum te numeşti? De unde vii? Şi unde te duci? Cu ce treabă?

— Suntem pierduţi, pierduţi, zise Gollum. Nici nume, nici treabă, nici Nepreţuit, nimic. Numai gol. Numai foame; da, ne e foame. Câţiva peştişori acolo, nişte prăpădiţi numai oase, pentru o biată făptură, şi ei vorbesc de moarte! Atât îi duce capu'; asta-i dreptatea lor, asta!

— Nu ne-o duce pe noi prea mult capul, zise Faramir, dar aşa, cu mintea asta puţină, ştim ce anume e drept. Dezleagă-l, Frodo!

Faramir scoase un cuţitaş de unghii de la cingătoare şi i-l dădu lui Frodo. Înţelegând greşit gestul, Gollum se trânti schelălăind la pământ.

— Ei, Smeagol! se răsti Frodo. Trebuie să ai încredere în mine. N-am să te las de izbelişte. Răspunde cinstit, dacă poţi. O să fie spre binele tău şi n-o să păţeşti nimic.

Îi tăie sforile de la mâini şi de la glezne, apoi îl puse pe picioare.

— Vino-ncoace îi porunci Faramir. Uită-te la mine! Ştii cum se numeşte locul ăsta? Ai mai fost pe-aici?

Încet-încet, Gollum îşi ridică ochii şi se uită fără tragere de inimă într-ai lui Faramir. Îi pierise toată lumina din ei; erau înneguraţi şi goi. Se lăsă o linişte de mormânt. Apoi Gollum îşi plecă fruntea şi se chirci la pământ, tremurând.

— Noi nu ştim şi nu vrem să ştim, scânci el. Niciodată venit aici, niciodată venit iar aici.

— În mintea ta sunt uşi ferecate şi ferestre închise, iar îndărătul lor doar încăperi întunecate, rosti Faramir. Dar de data aceasta socotesc că spui adevărul. E bine pentru tine. Pe ce juri că n-ai să te mai întorci şi n-ai să mai călăuzeşti pe nimeni încoace nici cu vorba, nici cu fapta?

— Stăpânul ştie, zise Gollum, aruncându-i o privire iute şi piezişă lui Frodo. Da, el ştie. O să făgăduim Stăpânului, dacă ne scapă. O să-i făgăduim, da!

Se târî la picioarele lui Frodo.

— Salvează-ne, Stăpân cumsecade! scânci el. Smeagol îi făgăduieşte Nepreţuitului, făgăduieşte solemn. Niciodată nu vorbeşte, nu mai vine; nu, niciodată! Nu, nepreţuitule, nu!

— Eşti mulţumit? întrebă Faramir.

— Da, zise Frodo. În sfârşit, trebuie să primeşti această făgăduială sau să-ţi urmezi legea ta. Mai mult de-atât n-ai să scoţi de la el. Dar i-am făgăduit că, dacă vine la mine, nu i se va face nici un rău. Şi n-am chef să nu mă ţin de cuvânt.

Faramir rămase o vreme pe gânduri.

— Foarte bine, zise el într-un târziu. Mă dau bătut, în faţa stăpânului tău, Frodo, fiu al lui Drogo. Să-l lăsăm pe el să hotărască ce-o să facă cu tine.

— Dar, senior Faramir, zise Frodo, plecându-se, nu ţi-ai rostit încă hotărârea în privinţa numitului Frodo şi până când nu o vei face cunoscută, n-are cum să-şi facă planuri nici în ceea ce-l priveşte pe el, nici pe tovarăşii săi. Ţi-ai lăsat hotărârea pe dimineaţă, ceea ce n-ar fi prea departe acum.

— Atunci am s-o rostesc acum, spuse Faramir. În ceea ce te priveşte, Frodo, luând în seamă la cine eşti şi ce puteri am, eşti liber în ţinutul Gondorului, până la hotarele lui străvechi cele mai depărtate; afară doar de faptul că nici tu, nici cei ce-s cu tine nu aveţi voie să veniţi în locurile acestea nechemaţi. Hotărârea se rosteşte pentru un an şi-o zi; apoi va înceta, dacă nu cumva vei veni la Minas Tirith înainte de acest termen, ca să te arăţi în faţa Seniorului şi Majordomului Cetăţii. Atunci am să stărui pe lângă el să întărească spusele mele, iar hotărârea să dăinuiască atât cît veţi trăi. Între timp, pe oricine-ai lua sub oblăduirea ta va avea şi ocrotirea mea şi-a scutului din Gondor. Mulţumit de răspuns?

Frodo se înclină adânc.

— Mulţumit, zise el. Şi mă pun cu totul în slujba ta, dacă asta preţuieşte ceva dinaintea unei persoane atât de puternice şi de cinstite.

— Are mare preţ, zise Faramir. Şi-acum, o iei pe făptura aceasta, Smeagol, sub oblăduirea ta?

— Îl iau pe Smeagol sub oblăduirea mea, rosti Frodo.

Sam oftă zgomotos şi încuviinţă şi el, dar nu curtenitor, aşa cum ar fi făcut orice hobbit. Pentru că, în Comitat, într-o asemenea situaţie se cuveneau mult mai multe vorbe şi plecăciuni.

— Atunci îţi spun, rosti Faramir, întorcându-se spre Gollum, că te afli sub sentinţa morţii; însă câtă vreme eşti cu Frodo, din partea noastră nu vei avea nimic de suferit. Totuşi dacă vei fi găsit vreodată de oamenii din Gondor hoinărind aiurea, fără el, osânda se înfăptuieşte. Şi fie să-ţi afli moartea fulgerător, în Gondor sau în afară, de n-ai să-l slujeşti cum se cuvine. Acum răspunde-mi: încotro te duci? Zice că i-ai fost călăuză. Încotro ai să-l călăuzeşti?

Gollum nu-i răspunse nimic.
— Nu vreau ca lucrul ăsta să rămână o taină, rosti Faramir. Răspunde-mi, altfel am să-ntorc judecata!
Nici acum Gollum nu zise nimic.
— Voi răspunde eu în locul lui, spuse Frodo. M-a dus la Poarta Neagră, aşa cum i-am cerut; dar n-a fost cu putinţă să trecem pe-acolo.
— Nu există porţi deschise spre Tărâmul Fără Nume, zise Faramir.
— Văzând acest lucru, am făcut calea-ntoarsă şi-am venit pe drumul spre miazăzi, continuă Frodo; căci ne-a spus că este sau s-ar putea să fie o cărare pe lângă Minas Ithil.
— Minas Morgul, rosti Faramir.
— Nu ştiu, zise Frodo; dar cărarea cred că urcă în munţi, pe versantul de la miazănoapte al văii, unde se înalţă vechea cetate. Ajunge până la o crăpătură de sus, apoi coboară dincolo.
— Ştii cum se numeşte trecătoarea aia înaltă? întrebă Faramir.
— Nu, zise Frodo.
— Cirith Ungol.
Gollum şuieră ascuţit şi începu să bombăne.
— Nu-i aşa? făcu Faramir, întorcându-se spre el.
— Nu! zise Gollum şi schelălăi apoi, de parcă l-ar fi înţepat rău ceva. Da, da, am auzit noi numele ăsta odată. Dar ce-are-a face numele pentru noi? Stăpânul zice că trebuie să intre, aşa că suntem siliţi să găsim o cale. Nu-i alt drum de-ncercat, nu, nu!
— Nu-i altă cale? întrebă Faramir. De unde ştii? Şi cine-a cercetat toate fruntariile acelui tărâm întunecat?
Îl privi pe Gollum lung şi gânditor. Apoi rosti brusc:
— Ia făptura asta de-aici, Anborn. Poartă-te frumos, dar fii cu ochii pe el. Iar tu, Smeagol, să nu încerci să te scufunzi în cascadă. Stâncile au acolo nişte colţi care-au să te ucidă înainte să-ţi vie vremea. Acum lasă-ne; şi ia-ţi peştele!
Anborn ieşi, iar Gollum îl urmă scrâşnind. Traseră perdeaua din faţa ungherului.
— Frodo, cred că nu dai dovadă de înţelepciune, zise Faramir. Nu-s de părere că e bine să te iei după făptura asta rea.
— Nu, nu-i mereu chiar aşa de rea, spuse Frodo.
— Poate că nu, zise Faramir, dar răul îl macină ca o boală şi devine tot mai puternic. N-o să te călăuzească spre nimic bun. Dacă te-nvoieşti să renunţi la el, îi voi da cele trebuincioase şi-o călăuză care să-l ducă unde vrea el, la hotarele Gondorului.
— N-o să vrea, spuse Frodo. Va veni după mine, aşa cum a făcut-o şi pân-acum. Şi i-am făgăduit de multe ori să-l iau sub oblăduirea mea şi să merg încotro mă călăuzeşte. Doar n-ai să-mi ceri să rup legământul cu el…
— Nu, zise Faramir. Dar inima mea ţi-ar cere. Căci ţi se pare mai uşor să povăţuieşti pe altul să-şi încalce cuvântul, decât s-o faci tu însuţi, mai ales când îţi vezi un prieten înclinat, din neştiinţă, spre a-şi face rău. Dar nu…

dacă vrea să meargă cu tine, atunci trebuie să-l suporţi. Însă nu cred că ţi-e dat să mergi la Cirith Ungol, despre care el ţi-a spus mai puţin decât ştie. De-atâta lucru îmi dau şi eu bine seama. Nu te duce la Cirith Ungol!

— Atunci, unde să mă duc? întrebă Frodo. Înapoi, la Poarta Neagră, ca să mă predau străjilor? Ce-ai împotriva locului ăstuia şi ce face ca numele său să fie atât de cumplit?

— Nimic sigur, zise Faramir. Noi, cei din Gondor, nu trecem niciodată la răsărit de Drum, şi nu-i bărbat tânăr care s-o fi făcut în zilele noastre; nici n-am pus piciorul în Munţii Umbrei. Despre ei nu ştim decât dintr-un vechi hrisov şi din cele ce ni s-au transmis din vechime. Însă prin trecătorile de la Minas Tirith domneşte o groază neagră. Când aduci vorba de Cirith Ungol, bătrânii şi cărturarii pălesc şi amuţesc. Valea din Minas Morgul s-a înrăit cu multă vreme în urmă şi-a fost o ameninţare şi-o spaimă încă de când Vrăjmaşul blestemat era departe, iar Ithilienul se afla, în cea mai mare parte, în mâinile noastre. Aşa cum ştii, cetatea a fost când-va puternică, mândră şi frumoasă; Minas Ithil, sora geamănă a propriei noastre cetăţi. Dar a fost cucerită de oameni sângeroşi, pe care Vrăjmaşul cu puterile refăcute i-a îngenuncheat, şi care, după căderea lui, au început să colinde fără masă, fără casă. Se spune că Seniorii lor erau oameni din Numenor, căzuţi în ticăloşia neagră; lor le dăduse Vrăjmaşul inelele puterii şi îi înghiţise; au ajuns adevărate stafii vii, îngrozitori şi răi. După plecarea lui, au pus mâna pe Minas Ithil şi-au locuit acolo, s-au înmulţit şi-au distrus întreaga vale: părea pustie, deşi nu era aşa, căci între zidurile ruinate sălăşluia spaima. Acolo se aflau Nouă Seniori; după întoarcerea Stăpânului lor, pe care l-au ajutat şi l-au pregătit în taină, s-au întărit din nou. Atunci, cei Nouă Călăreţi au dat năvală pe porţile groazei, iar noi nu le-am mai putut ţine piept. Nu te apropia de cetatea lor. Vei fi descoperit. E un loc al răului neadormit, plin de ochi fără de pleoape. Nu porni pe drumul acela.

— Dar încotro mă îndemni s-o iau? zise Frodo. Zici că nu mă poţi călăuzi tu însuţi peste munţi. Însă m-am legat s-ajung dincolo, prin jurământ solemn în faţa Sfatului; să aflu o cale sau să pier în căutarea ei. Iar de mă voi întoarce, nemaiţinând s-ajung la capătul amarnic al drumului, unde să mă duc, printre elfi sau printre oameni? M-ai lua cu tine în Gondor, având asupra mea lucrul acela care l-a înnebunit pe fratele tău de dorinţă? Ce blestem s-ar mai abate-atunci peste Minas Tirith? Vrei să se ajungă la două cetăţi Minas Morgul care să-şi arate colţii una celeilalte, de peste întinderea aceea moartă şi putredă?

— În nici un caz, zise Faramir.

— Atunci, ce mă sfătuieşti să fac?

— Nu ştiu. Doar că nu vreau să te îndrepţi spre moarte şi spre cazne. Şi nu cred că Mithrandir ar fi ales calea asta.

— Şi totuşi, o dată ce s-a prăpădit, sunt nevoit să urmez cărarea pe care-o pot afla. Şi n-am vreme să bâjbâi prea mult, spuse Frodo.

— Ce soartă amară! Şi misia ta-i fără nădejde, rosti Faramir. Dar măcar să-ţi aminteşti de vorbele mele: fereşte-te de călăuza asta, Smeagol. E un

ucigaş, i-o citesc pe chip. Oftă şi spuse: Ei, şi uite-aşa ne-am cunoscut şi ne-am despărţit, Frodo, fiu al lui Drogo. Nu-i nevoie să-ţi spun vorbe dulci: nădejde n-am să te mai văd sub soarele acestei lumi. Dar acum vei pleca având binecuvântarea mea atât tu, cât şi toţi ai tăi. Odihneşte-te puţin, până ţi se pregăteşte mâncarea. Tare mi-ar plăcea să ştiu cum a ajuns târâtoarea asta, Smeagol, în stăpânirea lucrului de care vorbim şi cum l-a pierdut apoi. Însă n-am să te mai bat acum şi cu asta la cap. Dac-o fi să fie — ceea ce n-am nici o nădejde — să te întorci pe tărâmul celor vii şi-o să ne istorisim iar întâmplările, sprijiniţi de un zid, la soare, râzând de vechile noastre dureri, ai să-mi povesteşti atunci. Până în clipa aceea însă, sau până cine ştie când, căci nici Pietrele Atotvăzătoare din Numenor nu pot spune, rămas-bun!

Se ridică, se plecă adânc dinaintea lui Frodo şi, trăgând perdeaua, trecu dincolo, în peşteră.

Chapter 18

Călătoria spre Răscruce

Frodo şi Sam se întoarseră la paturile lor şi se întinseră să se odihnească un pic, în vreme ce oamenii se agitau, începându-şi din nou treaba din ziua aceea. După un timp, li se aduse apă şi fură duşi la masa pentru trei persoane. Faramir împărţi festinul cu ei. Nu mai dormise de când cu bătălia din ziua de dinainte, dar nu arăta ostenit. Când terminară, se ridicară de la masă.

— Fie să nu vă chinuiască foamea pe drum, rosti Faramir. Aveţi provizii puţine, însă am poruncit să vi se pună ceva merinde bune în raniţe. De apă n-o să duceţi lipsă câtă vreme veţi merge prin Ithilien, dar să nu beţi din nici un pârâu care curge din Imlad Morgul, Valea Morţii Vii. Şi mai e ceva. Cercetaşii şi străjerii mei s-au întors cu toţii, chiar şi cei care s-au strecurat pe sub privirile Morannonului. Mi-au spus toţi aceeaşi ciudăţenie: ţinutul e pustiu. Pe drum nu se vede nimic şi nu se aude nici zgomot de paşi, nici vuiet de corn şi nici şuier de săgeată. În Tărâmul Fără Nume colcăie o linişte prevestitoare. Dar nu ştiu despre ce e vorba. Atâta doar că se apropie clipa unui sfârşit măreţ. Vine furtuna. Daţi-i zor cât puteţi! Dacă sunteţi gata, la drum! Curând se va înălţa soarele deasupra umbrelor.

Hobbiţilor li se aduseră raniţele (ceva mai grele ca înainte), precum şi două toiege din lemn lustruit, cu vârful de fier şi măciulii sculptate, pătrunse de nişte şireturi împletite din piele.

— Nu am acum daruri potrivite pentru plecarea voastră, zise Faramir; dar primiţi aceste toiege. S-ar putea să vă ajute la mersul prin sălbăticie. Le folosesc oamenii din Munţii Albi, deşi acestea au fost tăiate după măsura voastră şi li s-au pus vârfuri noi, de fier. Sunt făcute din arborele minunat *lebethron,* atât de drag meşterilor lemnari din Gondor, şi au puterea de-a găsi şi de-a se întoarce. Fie ca această virtute să nu dea greş cu totul, prin întunecimea în care vă duceţi!

Hobbiţii se plecară adânc.

— Preacinstită gazdă, zise Frodo, mi-a spus mie Elrond Cel-pe-jumătate-elf că voi întâlni în drumul meu prieteni pe neaşteptate şi în taină. Fii încredinţat că nu m-am gândit c-o să-mi arăţi atâta bunătate. Asemenea întâmplări au menirea să preschimbe răul într-un mare bine.

Se pregătiră de plecare. Gollum fu scos la vedere din cine ştie ce cotlon sau vizuină; părea mai mulţumit de el însuşi ca oricând, deşi se ţinea numai de Frodo şi se ferea să se uite la Faramir.

— Călăuza voastră trebuie să fie legată la ochi, zise Faramir. Dar tu şi slujitorul tău, Sam cel Înţelept, puteţi să mergeţi şi-aşa, dacă poftiţi.

Gollum schelălăi, se foi şi se agăţă de stăpânul său când veniră să-l lege la ochi. Atunci Frodo zise:

— Legaţi-ne pe toţi trei la ochi şi începeţi cu mine. Poate că aşa o să vadă că n-are nimeni de gând să-i facă vreun rău.

Zis şi făcut. Fură apoi conduşi afară din peştera Henneth An-nun. După ce trecură de coridoare şi de scări, simţiră în jur aerul răcoros al dimineţii, proaspăt şi dulce. O vreme urcară încă legaţi la ochi, apoi coborâră uşor. În sfârşit, Faramir porunci să li se ia legăturile de la ochi.

Erau iar pe sub baldachinul pădurii. Nu se mai auzea zgomotul cascadei, pentru că între ei şi făgaşul adânc pe unde curgea pârâul se întindea acum un povârniş lung înspre miazăzi. Văzură la apus lumină printre arbori, de parcă firea se termina brusc la marginea unei prăpăstii deschise doar spre cer.

— De-aici încolo, drumurile ni se despart, zise Faramir. De vreţi să-mi ascultaţi povaţa, nu vă îndreptaţi încă spre răsărit. Mergeţi drept înainte, căci astfel veţi fi la adăpostul arborilor preţ de mai multe mile. La apus e o strungă printre văi adânci, uneori foarte abrupte, alteori blânde şi prelungi. Ţineţi-vă aproape de strunga asta, pe la rădăcina pădurii. Socot că la început veţi călători pe lumină de ziuă. Ţinutul visează într-o pace înşelătoare, şi-o vreme răul nu se va arăta la vedere. Vă doresc s-aveţi parte numai de bine, atât cît s-o putea.

Apoi îi îmbrăţişa pe hobbiţi, aşa cum făceau cei din seminţia lui, lăsându-se pe vine, punându-le mâinile pe umeri şi sărutându-i pe frunte.

— Mergeţi sănătoşi, însoţiţi de gândul oamenilor buni, zise el. Hobbiţii se plecară până la pământ. Atunci Faramir se întoarse şi, fără să se mai uite

îndărăt, se îndreptă spre cei doi străjeri care îl aşteptau ceva mai departe. Rămaseră uluiţi de cît de repede se făcură nevăzuţi oamenii aceia înveşmântaţi în verde. Pădurea în care stătuse Faramir părea acum pustie şi mohorâtă, de parcă s-ar fi risipit un vis.

Frodo oftă şi se întoarse spre miazăzi. Ca şi cum ar fi nesocotit toate aceste vorbe curtenitoare, Gollum scormonea prin frunzişul de la rădăcina unui copac. „Iar ţi-e foame? îşi zise Sam în gând. Vasăzică, o luăm de la capăt!"

— Au plecat, în sfârşit? întrebă Gollum. Oameni urâcioşşşi şşşi răi! Pe Sssmeagol îl doare gâtul şi-acu', da, da! Hai să mergem!

— Da, hai să mergem, încuviinţă Frodo. Dar, dacă n-ai decât cuvinte de ocară la adresa celor care ţi-au arătat îndurare, mai bine ţine-ţi gura.

— Bunule Stăpân, zise Gollum, Smeagol a glumit. Totdeauna iartă, da, da; da. da. Smeagol iartă totdeauna, chiar şi şiretlicurile bunului Stăpân!

Frodo şi Sam nu-i răspunseră. îşi ridicară raniţele, îşi luară toiegele în mâini şi pătrunseră în pădurea din Ithilien.

În ziua aceea făcură de două ori popas şi se ospătară puţin din merindele dăruite de Faramir: poame şi pastramă, să ajungă vreo câteva zile, şi pâine, atât cât să n-apuce să se învechească. Gollum nu mâncă nimic.

Soarele răsări şi se înălţă fără ca ei să-l vadă; apoi scăpătă, iar lumina deveni aurie, printre arborii de la apus. Merseseră numai pe sub umbrele verzi şi răcoroase; de jur împrejur domnea liniştea. Parcă zburaseră toate păsările de acolo sau amuţiseră.

Întunericul se lăsă curând peste codrul tăcut şi, înainte să se înnopteze de tot, făcură popas, căci erau vlăguiţi după mai bine de şapte leghe câte străbătuseră de la Henneth Annun. Frodo adormi dus de cum puse capul jos, în frunzişul adânc de la poala unui copac bătrân. Alături de el, Sam se foia neliniştit; se trezi de câteva ori, dar nici urmă de Gollum, care se furişase de acolo de cum se culcaseră cei doi. Nu le spusese nimic, aşa că nu se ştia dacă adormise şi el în vreo văgăună din preajmă sau dacă o pornise neobosit la vânătoare, pe întuneric; dar se întoarse o dată cu întâia geană de lumină şi îşi trezi tovarăşii.

— Trebuie să se scoale, da, trebuie să se scoale! zise el. Multe drumuri de făcut încă, la miazăzi şi la răsărit. Hobbiţii trebuie să-i dea zor!

Ziua trecu aproape la fel cum trecuse cea dinainte, atâta doar că liniştea părea mai adâncă; aerul era acum pâclos şi înecăcios pe sub arbori. Parcă mocnea furtuna. Gollum se oprea ades, pufnind şi bombănind, îndemnându-i să-i dea zor.

Şi cum mergeau aşa, pe înserate, după al doilea popas făcut în ziua aceea, pădurea se rări şi arborii ajunseră să fie mai mari şi mai rari. În poienele largi se înălţau solemn ilice întunecate, cu trunchiuri groase şi, din loc în loc, frasini bătrâni şi stejari abia înmuguriţi, în jurul lor, pajişti întinse de iarbă verde, smălţuite cu rostopască şi anemone albe şi albastre, cu florile dormind acum închise; şi pogoane întregi de zambile sălbatice, ale căror tulpiniţe mlădioase, cu clopoţei, străpungeau frunzişul. Nu se zărea nici o

făptură vie, fiară sau zburătoare, dar lui Gollum i se făcu inima cât un purice în locurile acestea deschise, aşa că începură să alerge de la o umbră la alta, cu multă grijă.

Lumina începuse să se împuţineze cu repeziciune, când ajunseră la capătul pădurii. Acolo şezură sub un stejar noduros care îşi întindea pe un mal râpos rădăcinile răsucite ca nişte şerpi . Dinaintea lor se căsca o vale adâncă şi întunecoasă. Pe partea cealaltă, pădurea se aduna iar cenuşiu-albăstrie, în lumina mohorâtă a înserării revărsate spre miazăzi. La dreapta luceau munţii din Gondor, departe, la apus, sub un cer înflăcărat. În stânga domnea întunericul: zidurile înalte ale Mordorului. Din acest întuneric pornea valea cea lungă, prăvălită abrupt într-un jgheab care se lărgea către Anduin. Pe fundul ei curgea un pârâu iute; Frodo îi auzea ropotul pe pietre de-atâta linişte. Iar pe partea cealaltă se zărea panglica alburie şi unduitoare a unui drum pe lângă pârâul care cobora în ceţuri reci, cenuşii, neatinse vreodată de razele soarelui. Acolo i se păru lui Frodo că desluşeşte în zare, plutind ca pe o mare de tenebre, vârfurile înalte, negre şi frânte ale unor foişoare singuratice şi întunecate. Se întoarse spre Gollum.

— Ştii unde ne aflăm? îl întrebă el.

— Da, stăpâne. Primejdioase locuri! Ăsta-i drumul de la Turnul Lunii, Stăpâne; duce până jos, la ruinele cetăţii de pe malurile Râului. Cetatea ruinată, da, un loc tare spurcat, plin de vrăjmaşi. Nu trebuia ascultat de poveţele oamenilor. Hobbiţii s-au abătut mult din drum. Trebuie mers la răsărit acum; acolo, sus, departe.

Întinse braţul slăbănog spre munţii care se întunecau.

— Şi nu putem merge pe drumul ăsta! O, nu! Pe drumul ăsta vin oameni haini, din Turn.

Frodo se uită pe drum în jos. Acum, în orice caz, nu se mişca nimic pe-acolo. Părea pustiu şi părăsit şi mergea până în mijlocul ruinelor înnegurate şi goale. Dar văzduhul avea ceva rău în el, de parcă ar fi fost străbătut de tot felul de lucruri pe care ochii nu le vedeau. Frodo se cutremură când se uită iar la foişoarele depărtate, învăluite acum în întuneric; iar ropotul apei i se păru rece şi neîndurător: glasul lui Morgulduin, pârâul mânjit care venea din Valea Duhurilor.

— Ce să facem? întrebă el. Am mers mult şi-am ajuns departe, are n-ar fi mai bine să ne căutăm un cotlon în codrul dindărăt, unde să ne-ascundem?

— N-are rost să ne-ascundem pe întuneric, zise Gollum. Pe ziuă trebuie să se-ascundă acum hobbiţii; da, da, pe ziuă.

— O, lasă-mă-n pace! făcu Sam. Trebuie să ne odihnim un pic, chiar de-o fi să ne trezim în miez de noapte. O să mai rămână destul timp până dimineaţă, ca să ne călăuzeşti, dacă zici că ştii drumul.

Gollum încuviinţă cam fără tragere de inimă şi se întoarse printre arbori; merse o vreme spre răsărit, de-a lungul rariştii pădurii. Nu voia să se odihnească jos, aproape de drumul blestemat şi, după ce se sfătuiră puţin, se căţărară toţi trei între ramurile unui stejar-de-piatră, care formau un ascunziş bun şi un refugiu destul de prielnic. Se lăsă noaptea şi se făcu

întuneric sub bolta cerului. Frodo şi Sam băură puţină apă şi mâncară nişte pâine cu poame uscate, dar Gollum se făcu pe dată colac şi adormi. Hobbiţii nu închiseră ochii.

Trebuia să fi trecut un pic de miezul nopţii, când Gollum se trezi; brusc îi *zăriră* ochii spălăciţi, fără pleoape, strălucitori, îndreptaţi spre ei. Îşi ciuli urechile şi pufni, ceea ce, după câte îşi dăduseră ei seama înainte, era felul său de-a afla cât era ceasul în timpul nopţii.

— Ne-am odihnit? Am dormit bine? întrebă el. Hai să mergem!

— Nu ne-am odihnit şi n-am dormit bine. Dar o să mergem, dacă trebuie.

Gollum îşi dădu imediat drumul dintre crengile copacului, căzând în patru labe, iar hobbiţii îl urmară ceva mai cătinel. Cum ajunseră jos, se luară iar după el, spre răsărit, pe povârniş. Bâjbâiau, căci noaptea era acum atât de adâncă, încât nu vedeau tulpinile arborilor, decât când se izbeau de ele. Pământul devenise mai greu şi mersul mai poticnit, dar pe Gollum nu părea să-l supere. Îi călăuzi prin desişuri şi prin rugi de mure; uneori, treceau ocolind câte o crăpătură sau câte un puţ întunecat şi cădeau în câte-o groapă năpădită de tufişuri; ieşeau apoi şi îşi continuau drumul. Dar cum alunecau un pic mai jos, povârnişul se întindea dinaintea lor mai lung şi mai abrupt. Urcau fără zăbavă. La primul popas, priviră îndărăt şi desluşiră vârfurile pădurii întinse, ca o umbră nesfârşită şi deasă — o noapte mai întunecată ca bolta cerească, mohorâtă şi opacă. Părea că o beznă uriaşă, desprinsă din Răsărit, înghiţea stelele care pâlpâiau stins. Ceva mai încolo, dintre nori se zări luna la scăpătat, învăluită însă de o strălucire gălbuie lâncezită.

Într-un târziu, Gollum se întoarse spre hobbiţi:

— Acu' se face ziuă! Hobbiţii trebuie să-i dea zor! Nu-i bine de stat la vedere în locurile-astea. Daţi-i zor!

Grăbi pasul, iar ei îl urmară vlăguiţi. Curând, prinseră să urce pe spinarea uriaşă, ca de arici, a unui deal. Căci era acoperit în cea mai mare parte de rugi galbeni şi de mărăcini cu spini tari; ici-colo, se zăreau urmele rotunjite ale unor focuri stinse de puţină vreme. Rugii se îndeseau pe măsură ce se apropiau de culme; erau foarte bătrâni şi înalţi, scofâlciţi şi despuiaţi la poale, dar cu coroane stufoase; începuseră deja să-şi arate florile galbene scânteietoare în întuneric, răspândind o mireasmă dulce, suavă. Atât erau de înalte desişurile spinoase, încât hobbiţii puteau să meargă drept în picioare pe dedesubtul lor, străbătând culoare lungi şi uscate, pardosite cu un strat gros de spini.

Se opriră la capătul celălalt al dealului cu spinarea lată şi se furişară pe sub un val înclinat de mărăcini. Ramurile lor răsucite, plecate la pământ, erau împânzite de un desiş de măceşi bătrâni. În adâncul lor, se deschidea o încăpere goală, podită cu crengi uscate şi rugi de mure, sub o boltă de lăstari primăvăratici şi de frunze. Acolo îşi traseră o vreme sufletul, prea obosiţi ca să mănânce; şi, uitându-se prin rariştea bolţii, văzură că se făcea ziuă.

Dar nu se lumină cu adevărat; văzură doar un fel de asfinţit maroniu, fără viaţă. Spre răsărit, se ivise o strălucire stinsă, roşiatică, dedesubtul norilor joşi; însă nu era îmbujorarea obişnuită a zorilor. Dincolo de întinderile de pământ, se încruntau la ei munţii din Ephel Diiath, negri şi fără formă, dinaintea cărora se îngrămădea noaptea fără sfârşit; culmile lor se desluşeau ameninţător pe strălucirea aceea de flăcări. Departe, în dreapta, spre apus, ieşea un pinten muntos uriaş, negru şi întunecat printre umbre.

— Încotro o luăm de-aici încolo? întrebă Frodo. Dincolo de bezna aia e Valea Morgul?

— Chiar trebuie să ne gândim la asta acum? făcu Sam. Doar n-o să mergem mai departe în ziua asta, dacă zi să numeşte!?

— Poate că nu, poate că nu, zise Gollum. Numa' că o să plecăm curând spre Răscruce. Da, spre Răscruce. Ăla de-acolo-i drumu'; da, stăpâne.

Roşeaţa pâlpâitoare de peste Mordor se stinse. Asfinţitul se adâncea pe măsură ce se înălţau valurile nemăsurate de aburi la Răsărit şi se îndreptau agale spre ei. Frodo şi Sam mâncară puţin, apoi se întinseră, dar Gollum era neliniştit. Nu voia să ia din mâncarea lor, dar bău nişte apă, iar apoi se furişă târâş pe sub tufişuri, pufnind şi bombănind. Deodată se făcu nevăzut.

— Socot că s-a dus la vânătoare, zise Sam şi căscă.

De data asta, adormi el primul şi curând se cufundă într-un vis. Se făcea că era în grădina din Fundătura şi căuta ceva; dar avea o desagă grea în spinare, care îl încovoia. Locul părea cam îmburuienat şi neîngrijit; mărăcinii năpădeau straturile de la poalele gardului viu. „După câte văd, am de lucru; dar sunt aşa ostenit! " îşi zicea el. Deodată, îşi aminti ce căuta. „Luleaua mea!" strigă şi se trezi. „Prostule!" îşi spuse când deschise ochii, întrebându-se de ce s-o fi întins sub gardul viu. „E totdeauna la tine-n raniţă!" Atunci îşi dădu seama mai întâi că, deşi pipa era la el, nu avea tutun; apoi, că se afla la sute de mile de vizuina Fundătura. Se ridică în capul oaselor. Părea că se întunecase. De ce l-o fi lăsat stăpânul lui să doarmă peste rând, chiar până seara?

— Nu v-aţi odihnit deloc, domnu' Frodo? îl întrebă el. Cât e ceasul? E târziu, aşa-mi pare.

— Nu, nu e, îi răspunse Frodo. Dar ziua se întunecă în loc să se lumineze, din ce în ce mai tare. După câte-mi dau seama, nu-i încă amiază şi-ai dormit doar trei ore.

— Mă-ntreb ce se petrece, zise Sam. Vine vreo furtună? Dacă-i aşa, nu cred c-am văzut în viaţa mea ceva mai rău. Aş alege să fim într-o văgăună adâncă, decât să stăm aici, înţepeniţi în desiş.

Trase cu urechea.

— Ăsta ce mai e? Tunet, sau bubuit de tobe? Ce-o fi?

— Nu ştiu, îi răspunse Frodo. Se aud de-o bună bucată de vreme. Uneori parcă se cutremură pământul, alteori parcă-ţi zvâcneşte aeru-n urechi.

Sam se uită împrejur.

— Unde-i Gollum? întrebă el. Nu s-a întors încă?

— Nu, zise Frodo. N-a mai dat nici un semn de viaţă.

— Ştiţi, nu-l pot suferi, zise Sam. De fapt, în viaţa mea n-am luat ceva într-o călătorie de care să-mi pară rău atât de puţin să-l pierd. Dar nu m-ar mira deloc dacă, după atât amar de drum, şi-ar pune coada pe spinare taman acum, când avem mai mare nevoie de el; asta dac-o fi bun la ceva, ceea ce mă-ndoiesc.

— Uiţi de Smârcuri, spuse Frodo. Nădăjduiesc să nu i se fi întâmplat nimic.

— Iar eu nădăjduiesc să nu se ţină de cine ştie ce şmecherii. Şi să nu fi căzut în mâinile altcuiva, cum aţi zice domnia voastră. Pentru că, dacă-i aşa, o să dăm în curând de bucluc.

În clipa aceea, se auzi iar un zgomot huruitor şi bubuitor, de data aceasta mai puternic şi mai adânc. Pământul părea că li se cutremură sub picioare.

— Cred că oricum am dat de bucluc, zise Frodo. Mă tem că ăsta-i sfârşitul călătoriei noastre.

— Poate, spuse Sam; *dar unde-i viaţă-i şi nădejde,* cum obişnuia Unchiaşu' meu să zică; *şi poftă să-ţi umpli burdihanu',* cum mai adăuga adesea. Luaţi ceva în gură, domnu' Frodo, şi-apoi odihniţi-vă un pic.

Ceea ce Sam bănuia a fi după-amiază trecu. Uitându-se afară, văzu doar o lume fără umbre, stingându-se molcom într-o beznă fără culoare şi fără formă. Văzduhul îi gâtuia, dar nu era cald. Frodo dormea zbuciumat, răsucindu-se de pe o parte pe cealaltă, şi uneori murmura. Lui Sam i se păru de două ori că rosteşte numele lui Gandalf. Timpul părea că tărăgănează la nesfârşit. Brusc, Sam auzi un şuierat îndărătul lui: apăruse Gollum în patru labe şi-acum se uita la ei cu ochi sclipitori.

— Treziţi-vă! Treziţi-vă! Treziţi-vă, somnoroşilor! şopti el. Treziţi-vă, nu-i vreme de pierdut! Trebuie să plecăm, da, trebuie să plecăm imediat. Nu-i vreme de pierdut.

Sam se holbă la el bănuitor; părea speriat sau tulburat de ceva.

— Să plecăm acum? Ce-ţi trece prin minte? Încă nu e timpul. Nu-i nici măcar ora ceaiului, asta în locurile cuviincioase unde există aşa ceva.

— Prostule! şuieră Gollum. Aici nu-i un loc cuviincios. Timpul trece, da, trece iute. N-avem vreme de pierdut. Trebuie să mergem. Deşteaptă-te, Stăpâne, deşteaptă-te!

Îl apucă pe Frodo cu ghearele, iar acesta, speriat din somn, se ridică brusc în capul oaselor şi îl înşfacă de braţ. Gollum se smulse din strânsoare şi se dădu îndărăt.

— Nu trebuie să fie proşti, şuieră el. Trebuie să plecăm. Nu-i vreme de pierdut!

N-a fost chip să scoată mai mult de la el. Unde fusese şi ce gândea de-i dădea aşa zor, nu voia să spună. Pe Sam îl copleşi o bănuială adâncă, pe care nu încercă să şi-o ascundă; dar Frodo nu arătă nimic din ceea ce-i trecea prin minte. Oftă, îşi ridică raniţa şi se găti să pătrundă în întunericul care nu înceta să se adune.

Gollum îi călăuzi cu mare băgare de seamă pe povârniş în jos, ţinându-se, pe cît se putea, la adăpost; iar când dădeau de locuri descoperite, o luau la

fugă, aplecându-se aproape până la pământ; dar lumina era acum atât de slabă, încât nici măcar o fiară cu priviri ascuţite nu i-ar fi zărit cu uşurinţă pe hobbiţii cu glugile trase, înfăşuraţi în mantiile lor cenuşii, şi nici nu le-ar fi auzit mersul uşor, ca al făpturilor mici. Nu trosnea nici o rămurea, nu foşnea nici o frunză la trecerea lor; apoi se făcură nevăzuţi.

Merseră ce merseră, preţ de aproape un ceas, fără să rostească un cuvânt, unul după altul, copleşiţi de mohoreala şi de neclintirea absolută a ţinutului, spartă doar din când în când de un huruit slab, ca de tunet depărtat sau ca de tobe care răsunau prin văgăuni şi printre coline. Coborâră şi o luară spre miazăzi, tăind-o cît se putu de drept de-a lungul unei râpe nesfârşite, surpate, care se înclina dinspre munţi. Deodată, nu departe în faţă, văzură un pâlc de arbori desluşindu-se ca un zid. Pe măsură ce se apropiau, îşi dădură seama că erau foarte mari şi, după cât se părea, foarte bătrâni; se înălţau falnici încă, deşi vârfurile le erau sfrijite şi frânte, de parcă ar fi fost bătuţi de furtună şi de trăsnete, fără însă să poată fi doborâţi cu totul sau clintiţi din rădăcini.

— Răscrucea, da, şopti Gollum; erau primele cuvinte rostite de când îşi părăsiseră ascunzătoarea. Pe-aici trebuie s-o luăm.

Se întoarse spre răsărit şi îi călăuzi în sus, pe povârniş; şi deodată, dinaintea lor apăru Drumul de Miazăzi şerpuind pe la poalele munţilor, până ce pătrundea în rotocolul mare de arbori.

— Ăsta-i singurul drum, şopti Gollum. Nu-i nici o cărare dincolo de drum. Nici o cărare. Trebuie să ne ducem la Răscruce. Dar daţi-i zor! Şi nu faceţi zgomot!

Se târâră furişat, precum cercetaşii în tabăra duşmană, şi se strecurară de-a lungul marginii dinspre apus, pe sub malul pietros, cenuşii ei înşişi, precum stâncile, şi cu pasul uşor, de pisică. Până la urmă, ajunseră la arbori şi descoperiră că stăteau într-un cerc mare, fără acoperiş, deasupra căruia se zărea cerul mohorât. Iar locurile dintre trunchiurile uriaşe arătau ca nişte bolţi mari şi întunecate dintr-o sală ruinată. în mijloc se întâlneau patru drumuri. Dindărătul lor pornea cel spre Morannon; le trecea pe dinainte Şi se pierdea în lunga lui călătorie către miazăzi; în dreapta urca drumul din vechiul Osgiliath şi, după ce se încrucişa cu celelalte, se pierdea în întunericul de la răsărit; acesta era cel de-al patrulea drum pe unde trebuiau s-o ia.

Cum se oprise o clipă împovărat de spaimă, Frodo zări o lumină strălucind pe chipul lui Sam, care stătea alături de el. Se întoarse şi văzu, dincolo de un arc de ramuri, drumul către Osgiliath, desfăşurat ca o panglică, îndreptându-se spre Apus. Acolo, departe, dincolo de tristul Gondor învăluit în umbră, scăpata soarele, care întâlnea până la urmă răsucirea domoală a linţoliului de nori şi se prăbuşea apoi într-o înflăcărare rea, spre Marea încă luminată. Strălucirea aceasta scurtă oglindi o siluetă care şedea neclintită şi solemnă, ca regii de piatră din Argonath. Era roasă de vreme şi vătămată de mâini aspre. Nu mai avea cap şi în locul lui cineva pusese o piatră rotundă, cioplită grosolan, în bătaie de joc, zugrăvită neîndemânatic de sălbatici,

înfăţişând un chip care rânjeşte, cu un ochi mare şi roşu în mijlocul frunţii. Pe genunchi şi pe jilţul uriaş, precum şi pe soclu, erau risipite tot felul de mâzgălituri, amestecate cu simboluri scârboase, folosite de seminţia viermilor din Mordor. Deodată, Frodo zări capul bătrânului rege luminat de razele soarelui; zăcea rostogolit alături de drum.

— Priveşte, Sam! strigă el uluit. Priveşte! Regele are iar coroană! Găvanele ochilor lui erau goale şi barba sculptată sfărâmată, dar fruntea înaltă şi severă a statuii era încununată cu aur şi argint. O plantă agăţătoare cu flori ca nişte steluţe albe se căţărase de-a lungul frunţii, în semn de preţuire faţă de regele prăbuşit; iar printre cutele părului lui de piatră lucea galben iarba fermecată.

— Nu vor putea să tot cucerească, până-n vecii-vecilor, zise Frodo.

În clipa aceea, vedenia pieri. Soarele se scufundă şi se făcu nevăzut; noaptea neagră căzu, de parcă suflase cineva în luminare.

Chapter 19

Scările din Cirith Ungol

Gollum îl trase pe Frodo de mantie, sâsâind de frică şi de nerăbdare.

— Trebuie sssă plecăm, zise el. Nu e bine sssă ssstăm aici. Da-ţi-i zor!

Cu inima strânsă, Frodo întoarse Apusului spatele şi porni după călăuza sa, afundându-se în bezna Răsăritului. Lăsară în urmă pâlcul de arbori şi se târâră de-a lungul drumului, spre munţi. O vreme merseră drept înainte, dar curând o cotiră spre miazăzi, până ajunseră sub pintenul mare al stâncii pe care o văzuseră din depărtare. Smolit şi neîndurător se desluşea deasupra lor, mai întunecat decât cerul dindărăt. Drumul trecea pe la umbra pintenului, apoi o lua iar brusc spre răsărit şi drept în sus, pe povârnişul abrupt.

Frodo şi Sam abia-şi târau picioarele, cu inima grea, fără să le mai pese prea mult de primejdia care-i păştea. Frodo mergea cu capul plecat; povara îl trăgea în jos. De îndată ce trecuse de Marea Răscruce, greutatea pe care aproape c-o uitase în Ithilien începuse să-l apese iar. Simţi panta abruptă sub tălpi şi îşi ridică privirile ostenite; în clipa aceea văzu, exact cum îi spusese Gollum, cetatea Duhurilor Inelului. Se ghemui înspăimântat pe bolovani.

Înspre munţi se zărea o vale lungă, povârnită, ca un golf adânc de întuneric. Deasupra, în depărtare, cam pe la mijlocul văii, pe un tăpşan stâncos şi mai sus de pintenul întunecat care pornea din Ephel Diiath, se înălţau zidurile şi turnul din Minas Morgul. împrejur, cerul şi pământul erau întunecate, însă turnul strălucea de lumină. Dar nu de strălucirea lunară, adâncă şi bălaie din căuşul colinelor, care şiroia odinioară printre zidurile de marmură de la Minas Ithil, în Turnul Lunii. Căci, într-adevăr, mai palidă ca luna ce scăpată era lumina aceea acum, tremurătoare şi colcăitoare ca o ţâşnire urâtă a putreziciunii — o lumină hoit, o lumină care nu arăta nimic. Atât între ziduri, cît şi în turn, se căscau nişte ferestre — nenumărate găuri negre ce dădeau spre un pustiu lăuntric; dar partea de sus a turnului se roti încet, întâi într-o parte, apoi în cealaltă — un cap uriaş, înfiorător, privind pieziş în noapte. O clipă, cei trei tovarăşi de drum încremeniră de spaimă, uitându-se într-acolo fără să-şi creadă ochilor. Gollum îşi veni primul în fire. Îi trase iar de poalele mantiilor, fără însă să scoată vreo vorbă. Mai-mai că-i târî pe amândoi după el. Păşeau fără nici o tragere de inimă, iar timpul părea că-şi încetineşte trecerea, aşa încât se scurgeau minute grele până izbuteau să facă un pas.

Astfel ajunseră, şontâc-şontâc, până la podeţul alb. Aici, drumul, care sclipea palid, trecea peste un pârâu din mijlocul văii şi continua şerpuitor până la porţile cetăţii; un hău întunecat se deschidea în cercul zidurilor dinspre miazănoapte. Pe ambele maluri se întindeau lunci umbroase, smălţuite cu flori albe, care răspândeau şi ele o lumină lividă. Aveau forme frumoase şi hidoase în acelaşi timp, ca plăsmuirile smintite dintr-un vis chinuitor, şi un vag miros de carne, care îţi întorcea stomacul pe dos; în aer plutea izul putreziciunii. Podeţul se arcuia de la o luncă la alta. La ambele capete se înălţau nişte siluete sculptate iscusit, ceva între omenesc şi animalic, dar scârbavnice şi josnice. Apa de dedesubt curgea colcăind fără zgomot, însă aburii care se ridicau şi învăluiau şerpuitor podul aveau o răceală de leş. Pe Frodo îl luă ameţeala şi simţi că i se întunecă mintea. Apoi deodată, ca şi cum o forţă mai presus de voinţa lui l-ar fi mânat din urmă, începu să grăbească pasul, bălăbănindu-se, bâjbâind cu mâinile întinse şi clătinându-şi capul dintr-o parte într-alta. Ceilalţi doi alergară după el. Sam îşi prinse stăpânul în braţe chiar în pragul podeţului, tocmai când s-a poticnit, gata-gata să cadă.

— Nu pe-aici! Nu, nu pe-aici! şopti Gollum, dar aerul ce i se strecura printre dinţi păru să sfâşie neclintirea grea, ca un şuier, făcându-l pe Frodo să se ciucească înspăimântat la pământ.

— Ridicaţi-vă, domnu' Frodo! îi murmură Sam la ureche. Întoarceţi-vă! Nu pe-aici! Gollum zice că nu e bine şi pentru prima oară încuviinţez.

Frodo îşi trecu palma peste frunte şi îşi dezlipi ochii de la cetatea de pe colină. Turnul luminat îl atrăgea şi el se căzni să-şi înfrângă dorinţa mistuitoare: îi venea s-o ia la goană în sus, pe calea aceea sclipitoare, către porţile cetăţii. Până la urmă, se întoarse anevoie; simţi însă Inelul împotrivindu-i-se, trăgându-l de lanţul din jurul gâtului; până şi ochii, când

şi-i desprinse de turn, părură o clipă cuprinşi de orbire. Dinaintea lui se lăsase întunericul de nepătruns.

Gollum se pierduse deja în beznă, târându-se pe pământ ca o fiară înspăimântată. Sam o luă pe urmele lui cât putu de iute, sprijinindu-şi stăpânul, care abia se mai ţinea pe picioare.

Nu departe de malul apropiat al pârâului se căsca un hău în peretele de piatră de lângă drum. Pe-acolo trecură ei şi Sam văzu că păşeau pe o potecă îngustă care, la început, strălucea stins, la fel ca drumul. Apoi însă, când ajunseră deasupra luncilor smălţuite cu florile acelea cumplite, păli şi se întunecă, urcând până spre povârnişurile de miazănoapte ale văii.

De-a lungul acestei poteci îşi târau hobbiţii picioarele grele, unul lângă altul, şi nu-l mai văzură pe Gollum decât când acesta se întoarse să le facă semn să vină mai repede. Abia atunci îi zăriră ochii sclipind într-o lumină verzuie-lăptoasă, reflectând, probabil, strălucirea palidă a Morgulului sau cine ştie ce simţăminte dinlăuntrul lui. Frodo şi Sam vedeau tot timpul strălucirea aceea cumplită şi ochii din găvanele întunecate, a căror privire înspăimântătoare o simţeau tot timpul în spate. De câte ori întorceau însă capul, nu zăreau decât cărarea care se tot întuneca. Înaintau cu mare greutate. Pe măsură ce se depărtau de duhoarea aceea şi de aburii pârâului otrăvit, respirau tot mai uşor şi mintea li se lumina; dar îşi simţeau acum mădularele făcute zob, ca şi cum ar fi cărat poveri toată noaptea sau ar fi înotat împotriva unui curent puternic de apă. Până la urmă, nu mai fură în stare să meargă mai departe. Frodo se opri şi se aşeză pe un bolovan. Ajunseseră pe cocoaşa uriaşă a unei stânci pleşuve. înaintea lor se căsca o râpă pe partea cu valea, şi poteca o ocolea; nu era mai lată decât o tivitură, însoţită în dreapta de o prăpastie; o lua de-a curmezişul povârnişului abrupt al muntelui de la miazăzi şi suia către înălţimi, până se făcea nevăzută în bezna de pe culme.

— Trebuie să mă odihnesc puţin, şopti Frodo. Mă copleşeşte povara, Sam, flăcăule. Tare mă mai copleşeşte. Mă-ntreb cât oi mai fi în stare s-o duc. Oricum, trebuie să-mi trag sufletul înainte s-o luăm iar la drum.

Arătă spre poteca îngustă din faţa lor.

— Ssst! Ssst! sâsâi Gollum, întorcându-se în fugă la ei. Ssst!

Îşi dusese degetele la buze şi le făcea semn din cap să se grăbească. Trăgându-l pe Frodo de mânecă, arătă spre potecă; dar acesta nici nu se gândea să se mişte.

— Încă nu, zise Frodo. Încă nu.

Era copleşit de slăbiciune; mai mult, se părea că mintea şi trupul îi erau ferecate de-o vrajă grea.

— Trebuie să mă odihnesc, murmură el.

La auzul acestora, spaima şi neliniştea puseră-ntr-atât stăpânire pe Gollum, încât vorbi iar, sâsâind cu mâna la gură, de parcă ar fi vrut ca sunetul vorbelor sale să nu ajungă la urechile cine ştie cui din văzduh.

— Nu aici, nu! Nu odihniţi aici! Zănaticilor! Ochii ne văd. Când au s-ajungă la pod, au să ne vadă. Daţi-i zor! Urcaţi, urcaţi! Hai odată!

— Veniţi, domnu' Frodo! zise Sam. Are iar dreptate. N-avem cum să ne oprim aici.

— Bine, făcu Frodo cu glas molcom, de parcă ar fi fost pe jumătate adormit. Am să-ncerc.

Se urni clătinându-se.

Dar fu prea târziu. În clipa aceea, stânca începu să tremure şi să se zguduie sub ei. Bubuitul tunetului, mai puternic ca oricând, se împrăştie în adâncuri şi ecoul lui se risipi în munţi. Atunci brusc izbucni o flacără roşie, uriaşă. Se înălţă la cer, sus de tot, dincolo de munţii de la miazăzi, înecând norii într-o lumină stacojie. În valea beznei şi-a strălucirii reci, ca de hoit, flacăra părea cumplită. Steiurile şi crestele ţâşniră ca nişte lame crestate de cuţit, neclintite şi negre, în umbra pălălaiei. Apoi tunetul sfâşie văzduhul. Iar Minas Morgul îi răspunse cu o flacără pâlpâitoare, lividă; limbi de flăcări albastre izbucniră din turn şi din colinele din jur, străpungând norii mohorâţi. Pământul gemea; iar din cetate se porni un chiot. Amestecat cu glasuri aspre, pătrunzătoare ca ale păsărilor de pradă, şi cu nechezatul ascuţit al cailor înnebuniţi de spaimă şi mânie, se înălţă un scârţâit cutremurător, care era tot mai tăios şi pătrunzător, asurzind pe cine-l auzea. Hobbiţii se răsuciră şi se aruncară la pământ, acoperindu-şi urechile cu mâinile.

De îndată ce strigătul acela se domoli, sfârşind într-un vaier cutremurător, până se stinse de tot, Frodo îşi ridică încet fruntea: de-a lungul văii înguste ce se afla acum cam în dreptul ochilor lui, se înălţau zidurile cetăţii blestemate şi poarta cavernoasă ca o gură căscată larg, cu dinţi sclipitori. Iar pe poarta aceea ieşea o oştire.

Toţi soldaţii purtau veşminte smolite, întunecate ca noaptea. Frodo îi vedea foarte bine pe fundalul pereţilor stinşi şi al caldarâmului aprins al drumului: siluete mici, negre, care mărşăluiau iute rânduri-rânduri, în tăcere, revărsându-se într-un şuvoi nesfârşit. În faţă se zăreau călăreţii ca nişte umbre, iar în fruntea lor mergea unul mai măreţ decât toţi ceilalţi: un călăreţ negru din cap până-n picioare, în afară de un coif ca o coroană scăpărând ameninţător, aşezată pe creştetul capului, peste glugă.

Acum se apropia de pod. Frodo se holba, fără să mai fie în stare să-şi ia ochii de la el sau să clipească. Să fi fost, oare, Stăpânul celor Nouă Călăreţi revenit pe pământ, ca să-şi călăuzească oastea cumplită la luptă? Da, desigur, era regele sălbatic care îl înjunghiase cu pumnalul lui înfiorător pe Purtătorul Inelului. Vechea rană îi zvâcni dureros şi prin inimă îl săgeta un fior de gheaţă.

Pe când îi treceau prin minte aceste gânduri care îl încremeneau de spaimă, de parcă s-ar fi aflat sub o vrajă, îl văzu pe călăreţ oprindu-se chiar dinaintea podului, iar oastea din urma lui încremeni şi ea ca la un semn. Totul îngheţă. Poate că Inelul îi trimitea o solie Stăpânului Duh, descumpănindu-l; simţea, pesemne, o putere străină în valea sa. Încolo şi-ncoace se roti capul negru al călăreţului, iar coiful lui părea încoronat de o cunună de spaimă. Ochii lui nevăzuţi scrutară bezna.

Frodo încremenise ca o pasăre ce nu mai putea să facă vreo mişcare la apropierea unui şarpe. Şi cum aştepta aşa, simţi mai arzător ca oricând imboldul de a-şi pune Inelul. În ciuda acestei porunci lăuntrice, nu se supuse. Ştia nu numai că Inelul avea să îl trădeze, dar şi că nu avea încă forţa să-l înfrunte pe regele-Morgul, chiar dacă şi l-ar fi pus pe deget. În vrerea lui, această poruncă nu mai trezea nici un ecou, cu toate că era împietrit de spaimă; ceea ce simţea nu era decât apăsarea unei puteri din afară. În vreme ce Frodo urmărea totul cu ochii minţii, încordat, dar fără să facă nimic (ca şi cum ar fi depănat o poveste străveche, depărtată), această putere îl apucă de mână şi i-o îndreptă încetişor către lanţul din jurul gâtului. Atunci însă vrerea lui se răzvrăti, silindu-şi mâna să se tragă la fel de încet îndărăt şi să atingă altceva — ceva ascuns la piept. Îl simţi rece şi dur: era şipul de la Galadriel, păstrat de atâta amar de vreme cu sfinţenie, încât aproape că uitase de el. Cum îl atinse, gândul la inel păru că îi piere din minte cu desăvârşire. Oftă plecându-şi fruntea.

În clipa aceea, Regele-Duh se întoarse şi, dând pinteni calului, porni peste pod, urmat de oastea lui întunecată. Pesemne că glugile elfeşti îi stârniseră privirile nevăzute şi simţământul puternic al micilor lui vrăjmaşi îi tulburaseră gândul. Dar era prea grăbit. Bătuse deja ceasul şi la porunca măreţului său stăpân trebuia să-şi înceapă marşul războinic către apus.

Curând ajunse o umbră între umbre, jos, pe drumul şerpuitor; îndărătul lui, şirurile întunecate nu mai conteneau să treacă podul. O armată atât de numeroasă nu mai ieşise din valea aceea de pe vremea stăpânirii lui Isildur; pâraiele Anduinului nu mai fuseseră asaltate de o asemenea oştire înarmată până-n dinţi; şi Mordorul nu-şi trimisese la bătălie decât un pâlc; şi nici acela dintre cele de frunte!

Frodo se foi şi brusc gândul îi zbură la Faramir. „În sfârşit, a izbucnit furtuna, îşi zise el. Şirul acesta nesfârşit de lăncii şi spade se îndreaptă spre Osgiliath. O să sosească, oare, Faramir la timp? Şi-a dat seama de ce-o să fie, dar o fi ştiind când? Cine-o să apere Vadurile de Regele celor Nouă Călăreţi? Vor mai veni şi alte oştiri. Am sosit prea târziu. Totu-i pierdut. Am zăbovit prea mult pe drum. Totu-i pierdut. Chiar de-mi voi împlini misia, nimeni n-o să afle. Nu voi mai avea cui povesti. Zadarnice-s toate!"

Începu să plângă, copleşit de slăbiciune. Şi oştenii Morgul nu conteneau să treacă peste pod.

Atunci, din amintirile depărtate, venind parcă tocmai din Comitat ca o geană de lumină în zori, când te cheamă ziua şi se deschid uşile, auzi glasul lui Sam: „Treziţi-vă, domnu' Frodo! Treziţi-vă!" Nu l-ar fi mirat defel de-ar fi mai auzit şi: „Masa de dimineaţă e gata!"

Sam părea tare neliniştit.

— Treziţi-vă, domnu' Frodo! Au plecat!

Se auzi un scrâşnet urât. Porţile de la Minas Morgul se închiseră. Ultimul şir de lăncii se făcuse nevăzut în negura drumului. Turnul le rânjea încă batjocoritor de dincolo de vale, dar lumina începuse să scadă. Întreaga

cetate cădea iar într-un con de umbră colcăitoare şi în tăcere. Şi totuşi, simţiră că veghea celor de-acolo nu contenise.

— Sculaţi-vă, domnu' Frodo! Au plecat şi-ar fi bine s-o luăm şi noi din loc. A mai rămas ceva viu acolo — ceva cu ochi… cum să vă spun?… o minte vie; şi cu cât o să stăm mai mult într-un loc, cu atât mai iute-o să dea de noi. Haideţi, domnu' Frodo!

Frodo îşi ridică fruntea, iar apoi se ridică în picioare. Nu-l părăsise deznădejdea, dar se întremase. Reuşi chiar să zâmbească chinuit, simţind acum, la fel de limpede cum simţise cu o clipă înainte exact pe dos, că trebuia să facă ce-avea de făcut, de-o fi în stare, şi asta fără să ţină seama dacă Faramir, Aragorn, Elrond, Galadriel, Gandalf sau oricine altcineva avea să afle vreodată. Îşi luă toiagul într-o mână şi şipul în cealaltă. După ce văzu lumina limpede şiroindu-i printre degete, vârî şipul înapoi în sân, aproape de inimă. Apoi întoarse spatele cetăţii Morgul, care avea acum o strălucire mohorâtă dincolo de prăpastie, şi se pregăti s-o ia pe drumul în pantă.

Din câte se părea, Gollum se târâse de-a lungul pragului stâncos, până în locul umbros dinapoi, chiar când se deschiseseră porţile Minas Morgulului, lăsându-i pe hobbiţi acolo unde zăceau lungiţi. Se întoarse acum furişat, cu dinţii clănţănind şi pocnind din degete.

— Proştilor! Nepricopsiţilor! şuieră el. Daţi-i zor! Nu trebuie să-şi închipuie că primejdia a trecut. N-a trecut deloc. Daţi-i zor!

Nu-i răspunseră, dar îl urmară sus, pe prag. Nu prea-i trăgea inima, deşi trecuseră prin atâtea; însă nu dură mult. Curând cărarea coti pe lângă o ieşitură a peretelui muntos şi pătrunse în stâncă, într-o văgăună îngustă. Ajunseseră la prima scară de care le vorbise Gollum. Întunericul era aproape de nepătruns şi nu vedeau decât la o aruncătură de băţ; dar când Gollum se întoarse spre ei, îi văzură ochii licărind stins, la o înălţime de câteva picioare.

— Aveţi grijă, şopti el. Trepte. O mulţime de trepte. Trebuie s-aveţi grijă.

Aşa şi era. Frodo şi Sam se simţiră mai în largul lor la început, cu pereţii de-o parte şi de alta, dar scara era aproape dreaptă şi urcând aşa, fără preget, îşi dădură seama din ce în ce mai bine de prăpastia care se căsca îndărătul lor. Iar treptele tocite şi lunecoase la margini erau înguste şi adesea înşelătoare. Unele se spărseseră mai demult, altele se crăpau când puneau piciorul pe ele. Hobbiţii se căţărară fără să-şi tragă sufletul, până ajunseră să se agaţe cu degetele de treptele de deasupra lor, căznindu-se să-şi îndoaie genunchii; şi pe măsură ce scara înainta în hăurile muntelui prăpăstios, pereţii de piatră se ridicau tot mai înalţi deasupra capetelor lor.

Într-un târziu, chiar când simţiră că nu mai puteau îndura, zăriră sus ochii lui Gollum, întorcându-se spre ei.

— Am ajuns, şopti el. Prima scară-i urcată. Deştepţi hobbiţi, să urce ei atât! Tare deştepţi! Doar câteva trepte şi gata!

Sam şi Frodo îl urmară vlăguiţi şi ameţiţi. Se căţărară pe ultima treaptă şi se aşezară, frecându-şi picioarele şi genunchii. Se aflau în trecerea care,

după cât se părea, urca în continuare dinaintea lor, deşi mai puţin abrupt şi fără trepte. Gollum nu-i lăsă prea mult să-şi tragă sufletul.

— Mai e o scară, zise el. Mult mai lungă. Trageţi-vă sufletul când ajungem în vârf, nu acum.

Sam gemu.

— Ai zis mai lungă? îl întrebă el.

— Da, da, mai lungă, încuviinţă Gollum. Dar nu aşa grea. Hobbiţii au urcat Scara Dreaptă. Acu' vine Scara Şerpuită.

— Şi după asta? întrebă Sam.

— O să vedem, zise Gollum încet. Da, da, o să vedem noi!

— Parcă ziceai ceva de un tunel, spuse Sam. Nu e nici o cale prin care să putem ajunge dincolo?

— O, ba da, e un tunel, rosti Gollum. Dar înainte să încerce hobbiţii să urce, se pot odihni. Dacă reuşesc să-l străbată, ajung aproape la vârf. Foarte aproape, dacă-l străbat. Da, da!

Pe Frodo îl trecu un fior. Urcuşul îl făcuse să asude, dar acum îi era frig şi umezeala îi pătrundea în oase; iar prin hornul acela ţâşnea un curent rece, supt înăuntru dinspre înălţimile nevăzute de deasupra. Se ridică şi se scutură.

— Păi, hai să mergem mai departe! zise el. Ăsta nu-i loc de stat.

Hornul părea că se întinde pe mile întregi şi curentul rece de aer nu-i slăbea. Mai mult, pe măsură ce urcau, se transformă într-un vânt tăios. Cu suflarea lor cumplită, munţii încercau parcă să-i descurajeze, să-i ţină departe de tainele înălţimilor sau să-i azvârle îndărăt, în hăurile întunecate. Îşi dădură seama că ajunseseră la capăt, când nu mai simţiră peretele din dreapta.

Gollum îşi croia drum lipit pe sub stâncă. Pentru moment, nu mai urcau, dar pământul pe care călcau era acum mai bolovănos şi plin de primejdii în întuneric, iar calea le era astupată de pietroaie şi de blocuri prăbuşite de stâncă. Mergeau anevoie, cu multă grijă.

Nici Sam, nici Frodo nu-şi dădeau seama câte ceasuri trecuseră de când pătrunseseră în Valea Morgul. Noaptea părea fără capăt.

Până la urmă, desluşiră un perete şi dinaintea lor pornea alt şir de trepte. Făcură iar popas, apoi începură să urce. Suişul era lung şi obositor, dar scara aceasta nu era săpată în piatra muntelui. Stâncă se povârnea îndărăt, iar poteca se unduia de-a curmezişul ei, ca un şarpe. La un moment dat, o luă pieziş, până la marginea genunii, iar Frodo îşi aruncă privirile în jos şi văzu prăpastia de la capătul Văii Morgul, ca un puţ uriaş. În adâncurile ei lucea ca un licurici abia văzut drumul duhurilor, care pornea din cetatea moartă, spre Trecătoarea fără Nume. Se trase iute îndărăt.

Scara urca în continuare, unduindu-se chinuit. Ajunseră la un şir îngust şi scurt de trepte şi trecură de alt prag. Poteca se despărţise de trecătoarea mare care străbătea prăpastia şi îşi urma acum propriu-i drum primejdios pe la poalele unei crăpături mai mici ce se căsca între înălţimile Ephel Duath. Hobbiţii desluşiră cu greu, pe ambele părţi, stâlpi înalţi şi foişoare

crenelate de piatră. Printre ele, ierni fără de număr roseseră şi săpaseră adâncituri întunecate ca noaptea, în stânca nemângâiată vreodată de soare. Iar acum strălucirea roşiatică a cerului părea şi mai puternică, deşi nu-şi putură da seama dacă se făcuse dimineaţă în aceste tenebre, sau dacă ceea ce vedeau nu era decât o flacără iscată de Saruman în frământatul Gorgoroth.

În faţa lor, încă sus, departe, Frodo zări, ridicându-şi privirile, încununarea acestui drum amar. Pe cerul mohorât şi însângerat de răsărit se desluşea o crăpătură în creasta cea mai înaltă, îngustă şi săpată adânc între cei doi umeri stâncoşi; şi pe fiecare dintre aceştia se înălţa câte un stei.

Se opri şi privi cu mai mare grijă. Steiul din stânga era înalt şi subţire, iar înăuntrul lui ardea o lumină roşie, dacă nu cumva strălucirea aceea sângerie nu venea dinspre ţinutul de dincolo, printr-o gaură. Îl atinse uşor pe Sam şi îi arătă şi lui.

— Nu-mi place cum arată asta, zise Sam. Până la urmă, drumul ăsta tainic al tău e străjuit, mormăi el ameninţător, întorcându-se spre Gollum. Socot c-ai ştiut asta de la-nceput, nu-i aşa?

— Toate drumurile sunt străjuite; da, da, zise Gollum. Cum să nu fie? Dar hobbiţii trebuie să-ncerce o cale sau alta. Ăsta s-ar putea să nu fie atât de păzit. Poate-au plecat cu toţii la marea bătălie, cine ştie!

— Poate, scrâşni Sam. Oricum, se pare că mai avem mult de mers şi de urcat pân-om ajunge acolo. Şi mai e şi tunelul. Cred că s-ar cuveni să vă trageţi un pic sufletul, domnu' Frodo. Nu ştiu ce oră o fi acum — zi sau noapte — dar nu ne-am oprit din mers de ceasuri fără număr.

— Da, trebuie să ne odihnim, zise Frodo. Hai să căutăm un ungher ferit de vânturi, unde să ne adunăm iar puterile pentru ultimul hop.

Căci aşa simţea el. Spaimele şi cele ce aveau să se întâmple dincolo păreau prea depărtate ca să-l mai tulbure de-acum. Toate gândurile i se adunau ca să-l ajute să vadă cum să treacă prin sau peste zidul de nepătruns şi de străji. Dacă putea să înfăptuiască lucrul acesta, atunci socotea, într-un fel, misia îndeplinită; cel puţin aşa i se părea lui la ceas de-ntuneric, când încă se mai căznea vlăguit pe sub umbrele reci ca piatra de la poalele cetăţii Cirith Ungol.

Se aşezară într-o adâncitură dintre doi stâlpi uriaşi de stâncă: Frodo şi Sam înăuntru, iar Gollum chircit jos, la intrare. Acolo îşi luară hobbiţii ceea ce socotiră a fi ultima masă înainte să coboare în Tărâmul Fără Nume, poate ultima pe care aveau s-o ia împreună. Mâncară ceva din merindele din Gondor şi pesmeţii elfeşti; dar băură puţin, căci voiau să păstreze apa; abia de-şi udară un pic gura uscată.

— Oare când o să mai găsim apă? întrebă Sam. Cred că şi ălora de-acolo li se face sete. Orcii beau şi ei, nu-i aşa?

— Da, beau, îi răspunse Frodo. Dar mai bine să nu vorbim de asta. Băuturile lor nu-s pentru noi.

— Atunci, cu-atât mai mult trebuie să ne umplem butelcile, spuse Sam. Numai că pe-aici nu-i pic de apă; n-am auzit nici un clipocit. Şi, oricum, Faramir a zis să nu bem apă în Morgul.

— Apa care curge din Imlad Morgul, aşa a zis, preciza Frodo. Acum nu ne aflăm în valea aceea, iar izvoarele pe care le-am putea întâlni în cale se varsă în Imlad Morgul, în nici un caz nu vin dintr-acolo.

— Eu unul n-aş avea încredere să beau, nici să ştiu că mor de sete, zise Sam. Locurile acestea mi se par rele, adăugă el, trăgând adânc aer în nări. Şi miroase a ceva. Nu simţiţi? Ceva ciudat, înecăcios. Nu-mi place deloc.

— Că e laie, că-i bălaie, mie nu-mi place nimic aici, spuse Frodo. Pământul, aerul şi apa — toate par blestemate. Dar ăsta ne e drumul.

— Da, aşa e, zise Sam. Şi dacă ştiam ce ne-aşteaptă când am plecat, nu puneam piciorul în locurile astea. Dar aşa se-ntâmplă adesea; vorbesc de isprăvile din poveştile şi din cântările străvechi, domnu' Frodo; de păţanii, cum le ziceam eu mai demult. Credeam că sunt lucruri pe care seminţiile minunate din basme le căutau cu lumânarea, pentru că şi le doreau ca pe-o înveselire, cum s-ar zice, căci viaţa era cam plicticoasă. Dar treburile nu stau tocmai aşa în poveştile vrednice de luat în seamă şi de ţinut minte. Se pare că se pomeneau cu toţii în belea de la bun început, aşa le era aşternut drumul, cum ziceţi dumneavoastră. Dar cred că, la fel ca noi, au avut şi ei o groază de ocazii să se întoarcă, numai că n-au făcut-o. Iar de s-ar fi întors, noi n-am mai fi ştiut, pentru că ar fi fost uitaţi. Auzim de isprăvile lor care n-au avut totdeauna un sfârşit fericit; cel puţin, aşa socoteau cei din poveste. Mă gândesc la clipa când se întorceau acasă şi-şi găseau acareturile în bună ordine, deşi nu tocmai cum le lăsaseră la plecare; aşa, ca domnu' Bilbo, bătrânu'. Da' acelea nu-s totdeauna cele mai frumoase poveşti de ascultat, deşi e bine să le afli. Mă-ntreb noi în ce poveste-om fi nimerit.

— Da, şi eu mă-ntreb, rosti Frodo. Dar nu găsesc răspuns. Aşa se înfăţişează o poveste adevărată. Să luăm, bunăoară, una care-ţi place. S-ar putea să ştii sau să bănuieşti ce fel de poveste este, cu sfârşit fericit sau trist; dar cei din ea nu ştiu. Şi nici ţie nu ţi-ar plăcea ca ei să ştie.

— Nu, domnu' Frodo, bineînţeles că nu mi-ar plăcea. Lui Beren, bunăoară, nici nu i-a trecut vreodată prin minte că avea să pună mâna pe Silmarilul Coroanei de Fier din Thangorodrim; şi totuşi, a făcut-o. Iar locul acela era mai rău şi primejdia mai întunecată ca a noastră. Însă, bineînţeles, aceasta-i o poveste lungă, care trece din fericire în mâhnire şi dincolo de ea, iar Silmarilul a ajuns la Earendil. Ştiţi, stăpâne, că nu m-am mai gândit la asta pân-acum? Avem… aveţi ceva din lumina lui în şipul cu ciobul de stea, acela pe care vi l-a dat Doamna din Lorien. Căci, dacă mă gândesc bine, ne aflăm în aceeaşi poveste. Ea continuă. Oare marile poveşti nu se sfârşesc niciodată?

— Nu, ca poveşti nu se sfârşesc, zise Frodo. Dar cei din cuprinsul lor vin şi pleacă, atunci când îşi termină rolul. Şi-al nostru o să se sfârşească, mai devreme sau mai târziu.

— Atunci o să putem şi noi să ne tragem sufletul şi să dormim, spuse Sam, râzând amar. Căci eu chiar asta voiam să zic, domnu' Frodo, să mă odihnesc, să dorm şi să mă trezesc dimineaţa ca să lucrez în grădină. Mă tem că la asta mi-e gândul mereu. Planurile mari şi însemnate nu-s de mine. Totuşi, oare-om fi vreodată şi noi puşi în cântări şi în poveşti? Bineînţeles, ne aflăm într-o poveste. Dar eu mă întreb dacă ea va fi pusă în vorbe; ştiţi dumneavoastră, ca să fie povestită la gura sobei sau citită dintr-o carte mare, scrisă cu litere roşii şi negre, peste ani şi ani. Iar oamenii să spună: „Ia s-auzim despre cum a fost cu Frodo şi cu Inelul!" Şi-apoi: „Da, asta-i una dintre poveştile cele mai frumoase. Frodo a fost foarte viteaz, nu-i aşa, tată?" „Da, băiete, cel mai vestit dintre hobbiţi; şi asta spune totul."

— Spune mai mult decât trebuie, râse Frodo, limpede, din tot sufletul.

Un asemenea râs nu mai răsunase prin locurile acelea de la venirea lui Sauron pe Pământul de Mijloc. Deodată, lui Sam i se păru că toate pietrele ascultau, iar stâncile înalte se plecau peste ei. Dar Frodo nu le luă în seamă; râse iar.

— Ştii, Sam, zise el, când te-ascult mă bucur, de parcă povestea ar fi fost scrisă deja. Dar ai uitat unul dintre personajele importante: Sam cel Înţelept, inimă cutezătoare. „Mai povesteşte-mi de Sam, tăticule! De ce nu scrie mai mult despre cum vorbea? E partea cea mai bună, mă face să râd. Iar Frodo nu s-ar fi descurcat fără Sam, nu-i aşa, tăticule?"

— Domnu' Frodo, zise Sam; acu' nu se cade să vă bateţi joc. Eu am vorbit serios.

— Şi eu la fel, spuse Frodo. Şi eu la fel. Am cam luat-o razna. Tu şi cu mine, Sam, suntem încă înţepeniţi în cel mai rău loc din poveste şi nu m-aş mira ca la partea acestea să se zică: „închide cartea, tăticule; nu vrem să mai citeşti."

— Poate, spuse Sam; dar eu, unu', n-aş zice una ca asta. Din marile poveşti fac parte tot felul de fapte duse la bun sfârşit. Căci, vedeţi, până şi Gollum ar putea fi bun într-un basm; oricum, mai acătării decât e el acum. Şi, după cum mărturisiţi, îi plăceau şi lui poveştile. Mă-ntreb dacă el se crede erou sau ticălos. Gollum! strigă el. Ţi-ar plăcea să fii erou?... Unde naiba s-o fi dus iar?

Nici urmă de Gollum la intrarea în adăpostul lor şi nici în umbrele din împrejurimi. Nu mâncase de la ei, dar primise, ca de obicei, să bea o gură de apă; apoi parcă se încolăcise să tragă un pui de somn. În orice caz, bănuiau că unul dintre lucrurile urmărite de el, în lunga lui lipsă din ziua dinainte, fusese acela de-a vâna după pofta inimii; şi, era limpede, în vreme ce ei stăteau de vorbă, o ştersese din nou. Dar, de data aceasta, de ce?

— Nu-mi place deloc că o şterge fără să spună, zise Sam. Mai ales acum. N-are cum să caute pe-aici de mâncare, afară doar de nu i-or fi plăcând niscaiva pietre. Că nici măcar muşchi nu găseşti!

— N-are rost să-ţi faci griji acum din pricina lui, spuse Frodo. Fără el, n-am fi răzbit atât de departe; nici nu ne-ar fi putut trece prin minte cum s-

ajungem la trecătoare; trebuie să-l luăm aşa cum e. Dacă ne-o fi necredincios, asta e!

— Totuşi, mi-ar plăcea să-l am mereu sub ochi, zise Sam. Cu-atât mai mult dacă-i necredincios. Vă amintiţi că nu ne-a spus niciodată dacă trecătoarea asta-i străjuită sau nu? Credeţi c-o fi plecat să-i aducă pe orci sau ce-or mai fi şi ăia?

— Nu, nu cred, îi răspunse Frodo, chiar de poate face orice ticăloşie. Nu cred însă c-a plecat după orci sau după alţi lachei de-ai Duşmanului. De ce-ar fi aşteptat pân-acum şi să treacă prin atâtea cazne, ca s-o facă aici, atât de-aproape de tărâmul spaimelor? De când e cu noi ar fi putut să ne dea pe mâna orcilor de nu ştiu câte ori. Nu, dacă totuşi e ceva, nu poate fi decât vreun şiretlic tainic de-al lui.

— Păi, cred c-aveţi dreptate, domnu' Frodo, zise Sam. Nu că asta m-ar încălzi cu ceva. Nu mă-mbăt eu cu apă rece: ştiu că *pe mine* m-ar da pe mâna orcilor cât ai zice peşte. Dar uitasem, mai e şi Nepreţuitul lui. Da, da, cred că tot timpul s-a gândit la *Nepreţuitul pentru bietul Smeagol.* Ăsta-i clenciul tuturor micilor lui uneltiri, dacă şi-o fi ticluit vreuna. Dar este peste puterea mea de-a pricepe cum de s-a gândit că, aducându-ne aici, o să-i fie de vreun folos.

— Mai mult ca sigur că nici el nu înţelege, zise Frodo. Şi nu cred că are doar un singur plan în căpăţâna lui proastă. Cred că încearcă din răsputeri ca Nepreţuitul să n-ajungă la Duşman. Căci dacă se va întâmpla una ca asta, va fi o nenorocire pentru el. Pe de altă parte, pesemne că nu face decât să aştepte un moment în care să-şi încerce norocul.

— Da, nu l-am făcut eu degeaba Hoţ şi Hoit, zise Sam. Pe măsură ce se-apropie de tărâmul Duşmanului, începe să semene tot mai mult cu aşa ceva. Ascultaţi la mine: dac-o fi s-ajungem la trecătoare, n-o să ne lase să-l ducem dincolo pe Nepreţuit, fără să facă vreo trăsnaie.

— N-am ajuns încă până acolo, spuse Frodo.

— Nu, dar am face bine să căscăm ochii. Dacă începem să moţăim, Hoitul o să ne-ncalece fără să stea pe gânduri. Asta nu înseamnă că n-ar fi bine-acum pentru domnia voastră să-nchideţi un ochi, stăpâne. Numai să nu vă depărtaţi de mine. Aş fi tare fericit să dormiţi puţin. V-aş veghea şi, în orice caz, dacă vă-ntindeţi aici, în braţele mele, n-o să pună nimeni laba pe domnia voastră, fără ştirea lui Sam.

— Să dorm, făcu Frodo oftând, de parcă ar fi văzut o oază înverzită în pustiu. Da, aş fi-n stare să dorm până şi-aici!

— Atunci, culcaţi-vă, stăpâne! Puneţi-vă capul în poala mea.

Aşa dădu Gollum de ei peste câteva ceasuri, când se întoarse din tenebre, furişându-se şi târându-se pe cărare. Sam şedea sprijinit de un bolovan, cu capul căzut într-o parte şi răsuflarea grea. Frodo dormea adânc în poala lui. Sam îi pusese blând o mână pe fruntea albă şi pe cealaltă, pe piept. Aveau chipurile senine.

Gollum se uită la ei. Pe faţa lui costelivă şi înfometată apăru fugar ceva ciudat. Nu mai avea strălucirea din priviri. Ochii îi erau acum întunecaţi,

cenuşii, bătrâni şi osteniţi. Tresări cuprins parcă de un spasm de durere, se răsuci şi se uită îndărăt, clătinând din cap, ca şi când l-ar fi chinuit o luptă lăuntrică. Apoi îşi puse încetişor mâna tremurătoare pe genunchiul lui Frodo. Dacă unul dintre ei l-ar fi zărit, ar fi avut impresia, preţ de o clipă, că era un hobbit bătrân şi ostenit, cocârjat de ani fără de număr care îl despărţiseră de prieteni şi de neamuri, de câmpiile şi de pâraiele tinereţii — o biată făptură înfometată şi împovărată de vreme.

Dar când îl atinse pe Frodo, acesta tresări şi strigă încetişor în somn, iar Sam se trezi pe dată. Gollum fu prima imagine care-i apăru în faţă. I se păru că-l pipăie pe stăpânul său.

— Hei! făcu el aspru. Ce vrei să faci?

— Nimic, nimic! zise Gollum blând. Stăpân cumsecade!

— Nu zic nu, spuse Sam. Dar pe unde te-ai tot vânturat, ticălos bătrân?

Gollum se trase îndărăt şi pe sub pleoapele grele îi scăpără o strălucire verzuie. Arăta aproape ca un păianjen, chircit pe spate, cu mădularele îndoite şi ochii holbaţi. Acum nu mai semăna cu un hobbit.

— M-am vânturat, m-am vânturat, şuieră el. Aşa curtenitori sunt hobbiţii mereu, da, da! Ooo, ce hobbiţi cumsecade! Smeagol îi duce pe căi tainice, pe care nimeni nu le-ar putea descoperi. E ostenit, e însetat, da, însetat; şi el îi călăuzeşte şi caută drumuri, iar ei zic că se vântură. Prieteni foarte cumsecade; da, nepreţuitule, foarte cumsecade!

Pe Sam îl cuprinse remuşcarea, dar neîncrederea nu-i pieri.

— Iartă-mă, zise el. Iartă-mă, dar m-ai speriat din somn; şi mi-a fost ciudă c-am adormit, de-aia am fost aşa ţâfnos. Dar domnu' Frodo i-aşa ostenit, că i-am spus să-nchidă puţin ochii. Asta e! Iartă-mă! Dar tu pe unde-ai fost?

— M-am vânturat, spuse Gollum, cu aceeaşi strălucire verzuie în priviri.

— Ooo, foarte bine, zise Sam. Fă ce vrei! De data asta mi se pare că nu minţi prea tare. Şi-acum am face bine să ne vânturăm toţi trei. Cât o fi ceasul? E azi sau mâine?

— E mâine, îi răspunse Gollum. Sau, mai bine zis, era mâine când s-au culcat hobbiţii. Ce nebunie şi ce primejdie! Noroc că s-a vânturat bietu' Smeagol şi-a vegheat!

— Mi se pare c-o să ne săturăm curând de vorba asta, zise Sam. Dar n-are-a face. O să-l trezesc pe stăpân.

Îi dădu uşor părul de pe frunte şi se aplecă asupra lui, şoptindu-i blând:

— Treziţi-vă, domnu' Frodo! Treziţi-vă!

Frodo tresări şi deschise ochii. Apoi, zărindu-i chipul plecat asupra sa, zâmbi.

— De ce mă scoli aşa devreme, Sam? întrebă el. E încă întuneric.

— Da, aici e mereu întuneric, zise Sam. Dar Gollum s-a-ntors, stăpâne, şi zice că-i mâine. Aşa că trebuie să mergem mai departe. Ultima parte.

Frodo inspiră adânc şi se ridică în capul oaselor.

— Ultima parte! zise el. Hei, Smeagol! Ai găsit ceva de mâncare? Te-ai odihnit?

— Nici mâncare, nici odihnă, nimic pentru Smeagol, spuse Gollum. E un vântură-lume.

Sam îşi muşcă limba, dar se abţinu.

— Nu te porecli singur, Smeagol, zise Frodo. Nu-i cuminte, chiar de-i aşa.

— Smeagol trebuie să ia ce i se dă, îi răspunse Gollum. Aşa i-a zis jupânu' Sam cel înţelept, hobbitul care ştie multe.

Frodo se uită la Sam.

— Da, stăpâne, zise acesta. Am folosit vorba asta, căci, când m-am trezit brusc din somn, l-am văzut aici, lângă noi. I-am spus că-mi pare rău, dar cred c-am să-mi schimb curând părerea.

— Hai, las-o baltă, zise Frodo. Se pare însă c-am ajuns la capăt, Smeagol. Spune-mi, am putea să străbatem singuri drumul care ne-a mai rămas? Suntem dinaintea trecătorii, a unei intrări, şi, dacă ne descurcăm de-aici încolo, socot că înţelegerea noastră s-a sfârşit. Ai făcut ce-ai făgăduit şi eşti liber; liber să te-ntorci, să mănânci şi să te odihneşti, indiferent unde-ai vrea să te duci; bineînţeles, nu la slujitorii Duşmanului. Într-o bună zi, s-ar putea să te răsplătesc — eu, sau cei ce mă vor pomeni.

— Nu, nu încă, scânci Gollum. O, nu! Ei nu pot să-şi găsească singuri drumul, nu-i aşa? O, nu, nicidecum! Urmează tunelul. Smeagol trebuie să meargă mai departe. Nici odihnă, nici mâncare. Nu încă.

Chapter 20

Bârlogul lui Shelob

Trebuia, într-adevăr, să fie ziuă, aşa cum le spusese Gollum, dar hobbiţii nu prea vedeau vreo deosebire, poate doar că cerul greu de deasupra nu mai era chiar aşa smolit; părea mai degrabă un acoperiş mare de fum; iar în loc de bezna nopţii care adăsta încă printre crăpături şi în văgăuni, lumea de piatră din jur era învăluită într-o umbră ceţoasă, cenuşie. Îşi continuară drumul prin crăpătura lungă, printre stâlpi şi grămezi de stânci prăbuşite, mâncate de vreme, ca nişte statui fără formă, de-o parte şi de alta. Cei doi hobbiţi mergeau acum unul lângă altul, iar Gollum îi călăuzea. Nu se auzea nici un zgomot. Ceva mai în faţă — să fi fost vreo milă — se ridica un perete masiv, cenuşiu — ultima parte uriaşă a munţilor stâncoşi. Se desluşea întunecat şi, pe măsură ce se apropiau, creştea, până se înălţă mult

deasupra lor, tăindu-le orice putinţă de a mai vedea dincolo. La poalele lui se întindea o umbră adâncă. Sam pufni.

— Pfui! Ce miros! făcu el. Se simte tot mai tare.

Brusc fură învăluiţi de umbra aceea şi văzură gura unei peşteri.

— Pe-aici e intrarea, zise Gollum încet. Pe-aici se intră în tunel. Nu-i rosti numele: Torech Ungol, Bârlogul lui Shelob.

Dinăuntru ieşea o duhoare, nu greţoasă ca aceea de hoit, din luncile Morgulului, ci grea şi pătrunzătoare, de parcă în întuneric fuseseră îngrămădite stive de gunoaie de tot felul.

— Acesta-i singurul drum? întrebă Frodo.

— Da, da, îi răspunse el. Da, trebuie s-o luăm pe-aici.

— Adică, ai mai trecut prin văgăuna asta? întrebă Sam. Pfui! Dar poate pe tine nu te supără duhoarea.

Lui Gollum îi sclipiră ochii.

— Habar n-are ce ne supără pe noi, nu-i aşa, nepreţuitule? Nu, habar n-are. Dar Smeagol îndură. Da. El a trecut pe-aici. O, da, a trecut până dincolo. E singura cale.

— Şi de ce pute-aşa? îl întrebă Sam. Pare… mai bine nu-i zic pe nume. Îţi spun eu, asta trebuie să fie vreo groapă de gunoi de-a orcilor, în care îşi strâng mizeria de sute de ani.

— Păi, zise Frodo, orci, neorci, dacă ăsta-i singurul drum, atunci o s-o luăm pe-aici; n-avem încotro.

Traseră adânc aer în piept şi intrară. Din câţiva paşi se treziră în întunericul deplin şi de nepătruns. Frodo şi Sam nu mai văzuseră asemenea beznă de când cu trecerile neluminate din Moria; iar aici era parcă şi mai deasă. În Moria mai adia câte un curent, se mai auzea câte un ecou, care te făcea să te gândeşti la mai mult spaţiu. Aici, aerul încremenise, era greu, iar sunetul se stingea înainte să pornească. Păşeau parcă printr-un abur negru, făurit el însuşi din tenebre, căci atunci când îl respirai, îţi orbea nu doar ochii, ci şi mintea, aşa că până şi amintirea culorilor şi a formelor ţi se stingea din gânduri. Aici nu fusese, nu era şi nu avea să fie vreodată decât noapte.

Dar pentru moment, simţurile le rămăseseră neschimbate, ba chiar li se ascuţiseră aproape dureros. Spre mirarea lor, pereţii erau netezi, iar drumul pe care călcau se întindea drept şi fără hârtoape, în afară de câte-o treaptă răzleaţă — acelaşi povârniş anevoios de până atunci. Tunelul era înalt, larg, atât de larg încât, deşi hobbiţii mergeau unul lângă altul şi nu ajungeau la pereţii laterali decât întinzând braţele, se simţeau singuri, despărţiţi de întuneric.

Gollum intrase primul şi părea să se afle doar la câţiva paşi de ei. Câtă vreme mai putură observa astfel de lucruri, îi auziră răsuflarea şuierătoare şi poticnită chiar în faţa lor. Dar în scurt timp li se tociră simţurile — atât pipăitul, cât şi auzul parcă le slăbiseră de tot; însă continuară să bâjbâie înainte, mânaţi mai ales de puterea voinţei cu care porniseră — voinţa de-a

trece dincolo — şi de dorinţa de-a ajunge, până la urmă, la poarta aceea înaltă.

Nu după mult, deşi nu putea şti sigur, căci curând nu mai fu în stare să măsoare timpul şi distanţa, Sam simţi un gol în peretele din dreapta; o clipă, îi ajunse la urechi o răsuflare slabă şi simţi un val de aer ceva mai bun, când trecură pe-acolo.

— Nu-i asta singura intrare, şopti el cu cazně, căci i se părea un mare efort să scoată un sunet. Nici că se putea un loc mai orcesc ca acesta!

Simţiră din nou, întâi el, în dreapta, apoi Frodo, în stânga, vreo trei-patru goluri asemănătoare — unele mai largi, altele mai înguste; dar nu încăpea nici o îndoială, până acum acesta se dovedise a fi drumul cel mai bun, pentru că era drept, fără cotituri, şi urca fără încetare. Dar cât mai aveau de mers şi cât mai puteau îndura? Pe măsură ce suiau, aerul devenea tot mai greu de tras în piept şi începuseră să simtă, în întunericul orb, o rezistenţă mai grea decât a aerului. Şi cum pătrundeau în adânc, mâinile şi capul le erau mângâiate de nişte braţe lungi sau, poate, de un soi de ierburi care atârnau din tavan — nu puteau spune exact. Iar duhoarea creştea mereu. Ajunseră să creadă că, în afară de miros, li se furaseră toate celelalte simţuri, ca să-i zăpăcească. Un ceas, două, trei; câte or fi trecut prin gaura asta fără pic de lumină? Ceasuri, zile… mai degrabă săptămâni. Sam se depărtă de perete şi se strânse lângă Frodo; îşi încleştară mâinile şi îşi continuară drumul împreună.

Până la urmă, Frodo, care bâjbâia de-a lungul peretelui din stânga, dădu brusc de un gol. Aproape că se prăbuşi în hăul de alături. Era o deschidere în stâncă mult mai largă decât toate cele pe lângă care trecuseră; iar de-acolo ieşea o duhoare atât de pătrunzătoare şi atâta răutate, încât Frodo ameţi. În clipa aceea, şi Sam se împletici şi căzu în nas. Luptându-se cu greaţa şi cu spaima, Frodo îl apucă pe Sam de mână.

— Sus! zise el gâfâind, aproape fără glas. Totul iese de-aici: şi duhoarea, şi primejdia. Haide, repede!

Îşi adună tot ce-i mai rămăsese din vlagă şi voinţă şi îl târî pe Sam în picioare, silindu-şi propriile-i mădulare să se urnească. Sam se clătina alături. Un pas, doi paşi, trei… în sfârşit, făcură şase paşi. Poate că trecuseră deja de hăul nevăzut şi înspăimântător, dar fie că era aşa sau nu, se mişcară deodată mai uşor, ca şi cum o voinţă duşmănoasă i-ar fi slăbit o clipă. Se căzniră să meargă înainte, tot mână-n mână.

Dar pe dată dădură de alt necaz. Tunelul se împărţea în două, sau cel puţin aşa părea; iar pe întuneric nu-şi dădură seama care drum era mai larg şi mai drept. Pe unde s-o ia, în stânga sau în dreapta? Nu aveau nimic după care să se călăuzească, iar o alegere greşită le-ar fi venit de hac mai mult ca sigur.

— Pe unde-a luat-o Gollum? întrebă Sam gâfâind. De ce nu ne-a aşteptat?

— Smeagol! făcu Frodo, încercând să strige. Smeagol!

Dar glasul lui se pierdu într-un horcăit şi cuvântul îi muri pe buze. Nu-i ajunse la urechi nici un răspuns, nici un ecou, nici un tremur de aer.

— De data asta s-a dus, cred, mormăi Sam. Socot că aici a vrut el să ne-aducă. Gollum! O să-ţi blestemi zilele când oi pune mâna pe tine!

Bâjbâind şi pipăind pe întuneric, îşi dădură îndată seama că drumul din stânga era astupat: se înfunda sau căzuse un bolovan mare la intrare.

— N-are cum să fie asta calea pe care-o căutăm, şopti Frodo. Bună, rea, trebuie s-o luăm pe cealaltă.

— Şi-asta repede, gâfâi Sam. E cineva mai rău ca Gollum aici. Simt că suntem priviţi.

Nu făcură mai mult de câţiva paşi, când dindărătul lor se auzi un zgomot înfiorător şi cumplit în linişte a grea, deasă — ceva ca un gâlgâit, apoi un şuierat lung, înveninat. Se învârtiră de colo-colo, dar nu văzură nimic. Rămaseră stană de piatră, holbându-se şi aşteptând nici ei nu ştiau ce.

— E o cursă, zise Sam şi puse mâna pe mânerul spadei; îşi aminti atunci de gorganul acela din care se revărsa întunericul. „Ce bine-ar fi să-l avem pe Tom cu noi!" îşi zise.

Apoi, cum stătea aşa, împresurat de tenebre, cu inima copleşită de deznădejde şi mânie, i se păru că vede o lumină — o lumină printre gândurile sale — la început, aproape peste putinţă de strălucitoare, ca o rază de soare în ochii cuiva care-a stat multă vreme ascuns într-un puţ fără fund. După aceea, lumina se schimbă în culoare: verde, auriu, argintiu, alb. Departe, ca într-un tablou desenat de-o mână elfească, o văzu pe Lady Galadriel în iarba Lorienului, cu braţele pline de daruri. *Iar ţie, Purtător al Inelului,* o auzi el rostind depărtat, dar limpede, *ţi-am pregătit asta.*

Şuieratul gâlgâitor se apropia şi ceva trosni, ca un obiect articulat care se mişca încet, dar sigur, în beznă. Dinspre el venea o miasmă insuportabilă.

— Stăpâne! Stăpâne! strigă Sam, iar viaţa şi îndârjirea îi revenIră în glas. Darul Doamnei! Ciobul de stea! O lumină pentru când vom fi în locuri întunecate, zicea ea. Ciobul de stea!

— Ciobul de stea? bolborosi Frodo, ca trezit din somn, fără să priceapă. Cum de-am uitat! *O lumină când toate celelalte lumini s-au stins în jurul tău!* Iar acum e singura noastră nădejde.

Îşi vârî încet mâna în sân şi ridică şipul dăruit de Galadriel. Acesta luci o clipă palid, ca o stea ce se înalţă pe cer printre ceţurile grele de la răsărit; apoi, pe măsură ce lumina prindea puteri şi nădejdea creştea în sufletul lui Frodo, începu să ardă cu o flacără argintie — o inimioară de lumină orbitoare — ca şi cum Earendil însuşi pogorâse de pe cărările apusului înalt, cu ultimul Silmaril pe frunte. Bezna se retrase din jurul ei, până păru că străluceşte în mijlocul unui glob de cristal diafan, iar mâna care o ţinea scânteie în flăcări alburii.

Frodo rămase cu ochii pironiţi la darul acesta minunat pe care îl purtase atâta vreme, fără să-i ghicească valoarea şi puterea. Arareori se gândise la el în călătoria lor până acum, când ajunseseră în Valea Morgul, şi nu-l folosise niciodată, de teama luminii sale mărturisitoare.

Ayia Earendil Elenion Ancalima! strigă el, fără să ştie ce spunea; căci păru că alt glas se rostise prin al său, limpede, netulburat de aerul scârbos din văgăună.

Dar pe Pământul de Mijloc există şi alte puteri — forţe ale nopţii, străvechi şi viguroase. Iar Ea, cea care păşea în întuneric, auzise ţipătul elfilor, ţipătul acela de departe, din negura timpului, dar nu-l luase în seamă şi nu se speriase de el. Chiar în timp ce vorbea, Frodo simţi un rău uriaş aplecându-se asupra sa şi cercetându-l cu o privire înfiorătoare. Nu departe în tunel, între ei şi hăul unde ameţiseră şi căzuseră, văzu nişte ochi ciudaţi. În sfârşit, primejdia îşi scosese masca. Razele ciobului de stea se reflectau în cele o mie de feţe ale ochilor, dar dincolo de această sclipire începu să mocnească un foc înspăimântător, o flacără aprinsă, într-un fel de puţ adânc al gândirii vrăjmaşe. Fioroşi şi răi erau ochii aceia de fiară şi, în acelaşi timp, plini de o mulţumire hâdă, privindu-şi prada încolţită şi fără nădejde de scăpare cu o bucurie răutăcioasă.

Frodo şi Sam începură să se dea încet înapoi, copleşiţi de groază, fără să-şi poată dezlipi privirile de la ochii aceia înspăimântători şi răi, care se apropiau pe măsură ce ei păşeau îndărăt. Mâna lui Frodo se lăsă în jos tremurând, cu tot cu şip. Apoi, sloboziţi de vraja care îi oprea să fugă, se întoarseră amândoi, într-o panică zadarnică şi, spre veselia ochilor acelora, o luară împreună la goană; dar chiar şi fugind, Frodo se uită îndărăt şi văzu înspăimântat că ochii aceia porniseră în salturi după ei. Duhoarea îi înconjura ca un nor.

— Stai! Stai! strigă el deznădăjduit. N-are nici un rost să fugim. Ochii se furişau încet-încet, tot mai aproape.

— Galadriel! strigă el şi, luându-şi inima-n dinţi, ridică şipul. Ochii se opriră. O clipă, privirea lor slăbi, ca şi cum ar fi fost cuprinşi de-o umbră de îndoială. Atunci lui Frodo îi luă inima foc şi, fără să se gândească ce face, din nebunie, din deznădejde sau îmboldit de curaj, luă şipul în mâna stângă şi îşi trase sabia cu dreapta. Sting fulgeră, tăişul elfesc ascuţit scânteie în lumina argintie, dar pe margini trecu un foc albăstrui. Apoi, ţinând steaua în sus şi sabia lucitoare în faţă, Frodo, hobbitul din Comitat, porni hotărât să înfrunte arătarea.

Aceasta se clătină. Îndoiala punea stăpânire pe ea, pe măsură ce lumina se apropia. Ochii se întunecară pe rând şi se traseră îndărăt. Niciodată nu-i rănise atât de cumplit vreo strălucire. Fuseseră feriţi de soare, de lună şi de astre acolo, sub pământ, dar acum steaua coborâse chiar în măruntaiele lui. Ochii începură să tremure. Se întunecară, apoi se întoarseră şi ceva mare, până la care lumina nu ajungea, se înălţă între ei. Plecaseră.

— Stăpâne! Stăpâne! strigă Sam.

Era chiar îndărătul lui, cu sabia scoasă şi gata de atac.

— Stele şi mărire! Numai că elfii ar trage o cântare din asta, dacă le-ar ajunge la urechi ce facem. Fie să trăiesc, ca să le spun şi să-i aud cântând. Dar nu vă duceţi acolo, stăpâne! Nu intraţi în vizuina aia! E singura noastră scăpare! Haideţi să ieşim din văgăuna asta împuţită!

Şi astfel se întoarseră iar, mai întâi la pas, apoi o rupseră la fugă; căci, pe măsură ce înaintau, pământul se povârnea abrupt şi cu fiecare săritură, urcau mai sus şi mai departe de duhorile din bârlogul acela nevăzut şi vlaga li se întorcea în mădulare şi în inimă. Dar ura Strajei îi pândea încă din urmă, oarbă poate pentru moment, dar neînfrântă şi hotărâtă să ucidă.

Îi izbi în faţă un curent de aer rece şi tăios. Ieşirea, capătul tunelului, le apăru în sfârşit în faţă. Se năpustiră gâfâind înainte, tânjind după un loc deschis; apoi însă se clătinară pe picioare şi se dădură îndărăt. Ieşirea era astupată; dar nu de ceva din piatră: părea ceva moale şi elastic, puternic, totuşi, şi de nepătruns; aerul se strecura prin el, dar nu lăsa să treacă nici o rază de lumină. Hobbiţii se repeziră înainte încă o dată şi din nou se pomeniră azvârliţi îndărăt!

Ţinând şipul sus, Frodo privi şi văzu dinaintea lui ceva cenuşiu prin care razele ciobului de stea nu pătrundeau şi nu îl dezvăluiau, ca şi cum, nefiind o umbră iscată de lumină, n-o putea destrăma nici o lumină. Peste toată poarta tunelului era ţesută o pânză uriaşă, ca de păianjen, numai că mult mai deasă şi mai mare, din fire groase cât funia.

Sam râse ameninţător.

— Pânze de păianjen, hai? făcu el. Asta-i tot? Pânze de păianjen! Dar ce păianjen! Şo pe ele! Jos cu ele!

Se aruncă furios cu spada asupra lor, dar funia pe care o izbi nu se rupse. Se îndoi doar puţin, apoi sări îndărăt, ca o coardă de arc lovită, răsucindu-i şi smucindu-i sabia în sus, cu braţ cu tot. De trei ori izbi Sam din răsputeri şi, până la urmă, o singură coardă din atâtea câte erau plesni şi se răsuci, biciuind aerul. Unul dintre capete îl lovi pe Sam care ţipă de durere, dându-se îndărăt şi ducându-şi mâna la gură.

— O să ne ia zile-ntregi pîn-o să ne croim drum aşa, zise el. Ce-i de făcut? Ochii ăia s-au întors?

— Nu, nu se văd, spuse Frodo. Dar simt că se uită încă, sau se gândesc la mine; poate-şi fac alt plan. Dacă aş lăsa lumina asta jos sau dacă s-ar stinge, s-ar ivi iarăşi cât ai clipi.

— Prinşi în capcană la capătul drumului, făcu Sam cu amărăciune, simţind cum îi creşte mânia, mai presus de oboseală şi de deznădejde. Ca ţânţarii într-o plasă! Fie să-l ajungă blestemele lui Faramir pe Gollum; şi cât mai repede!

— Asta n-o să ne-ajute cu nimic, zise Frodo. Hai! Vino să vedem de ce-i Sting în stare! E spadă elfească. În prăpăstiile din Beleriand, unde-a fost făurită, erau pânze cumplite de păianjen. Dar trebuie să ai grijă tot timpul şi să te uiţi îndărăt. Ia ciobul de stea! Nu te teme! Ţine-l sus şi ai grijă!

Atunci, Frodo se repezi la plasa aceea mare şi o reteză dintr-o lovitură hotărâtă, de-a curmezişul unei încrengături, ca o scară de funii, care ţâşni pe loc la o parte. Tăişul lucind albăstrui se strecura printre corzi precum coasa prin iarbă, iar corzile plesneau, se răsuceau şi rămâneau apoi atârnate. Reuşi astfel să facă o tăietură mare.

Lovi cu sârg şi zdrenţui pânza peste tot pe unde ajungea cu sabia, iar partea de sus flutura şi se legăna ca un văl în bătaia vântului. Capcana fusese distrusă.

— Hai! strigă Frodo. Mergem mai departe! Mai departe! Toate gândurile îi fură năpădite de bucuria sălbatică a scăpării din ghearele deznădejdii. Îi vâjâia capul, de parcă trăsese o duşcă de vin tare. Sări afară strigând. Ţinutul acela întunecat i se păru luminos, după ce trecuse prin vizuina nopţii. Vălătucii mari de fum se ridicaseră şi se subţiaseră, iar acum se scurgeau ultimele ceasuri ale zilei mohorâte; lucirea roşiatică a Mordorului se stinsese într-o beznă ursuză. Cu toate acestea, lui Frodo i se păru că răsăriseră deodată zorii speranţei. Aproape că ajunsese pe creasta peretelui. Era acum doar cu puţin mai sus de el. Dinaintea lui era despicătura, Cirith Ungol, o crăpătură întunecată în creasta neagră, cu steiurile negre ţâşnind de-o parte şi de alta spre cer. N-avea decât să tragă o fugă, şi-ar fi ajuns dincolo!

— Trecătoarea, Sam! strigă el, fără să-i pese că glasul îi răsuna ascuţit şi sălbatic, scăpat acum de aerul urât mirositor din tunel. Trecătoarea! Hai să fugim într-acolo, să trecem în partea cealaltă!

Nu ne mai poate opri nimeni!

Sam dădu fuga dindărăt cât îl ţinură picioarele; dar, oricât ar fi fost de fericit de libertate, se simţea neliniştit şi se tot uita în spate la bolta întunecată a tunelului, de teamă să nu vadă ochii aceia sau vreo făptură cumplită sărind de acolo şi luându-se după ei. Prea puţine ştiau, el şi stăpânul său, despre puterile lui Shelob şi n-aveau habar că ea avea mai multe ieşiri din bârlog.

Trăia acolo de când lumea, o plăsmuire a răului în formă de păianjen, deşi, pe vremuri, sălăşluise în ţinutul Elfilor de la Apus, care era acum pe fundul Mării, încă de când Beren luptase în Munţii Groazei din Doriath şi venise, până la urmă, în Luthien, peste pajiştea verde, printre cucute, la lumina lunii. Asta se petrecuse tare demult. Cum ajunsese Shelob acolo, fugind dintre ruine, nu spune nici o poveste, căci puţine hrisoave ne-au rămas din Anii Întunecimii. Dar ea era acolo, încă dinaintea lui Sauron şi de a se pune prima piatră a turnului Barad-dur; şi nu-şi slujea decât sieşi, bând sânge de elf şi de om, buhăită şi grasă, hrănindu-se la nesfârşit, ţesând pânze întunecate; căci orice făptură îi era hrană şi borâtura ei era întuneric. Până hăt-departe, în patru zări, odraslele ei mai mici, copiii din flori zămisliţi din împerecheri jalnice, propriii săi urmaşi, pe care ea îi ucidea, se împrăştiau din strungă-n strungă, de la Ephel Duath, până în colinele răsăritene, la Doi Guldur şi hotarele străjuite ale Codrului Întunecat. Dar nici unul nu se putea măsura cu ea, Shelob cea Mare, ultimul vlăstar al lui Ungoliant, ca să aducă necazuri într-o lume nefericită.

Trecuseră ani buni de când o cunoscuse Gollum, Smeagol, care îşi vâra nasul în toate vizuinele întunecate, şi în zilele de odinioară se înclinase dinaintea ei şi o iubise, iar întunericul voinţei ei rele îl însoţea pretutindeni în rătăcirile lui, despărţindu-l de lumină şi de păreri de rău. Şi el îi

făgăduise să-i aducă mâncare. Dar poftele ei nu erau aceleaşi cu ale lui. Ea ştia prea puţine despre turnuri, inele sau orice altceva făurit de minte sau mână omenească şi nici nu-i păsa de ele, căci singura ei dorinţă era moartea trupească şi sufletească a tuturor celorlalţi şi o halcă de viaţă numai pentru ea, pe care s-o înghită hulpav, până ce munţii nu mai aveau cum s-o ţină şi întunericul s-o încapă.

Dar dorinţa aceasta era departe de-a i se îndeplini şi suferea mereu şi de mult de foame în bârlogul ei; în acest timp, puterea lui Sauron creştea, iar lumina şi vieţuitoarele îi ocoleau fruntariile; cetatea din vale murise şi nu se mai apropia de ea picior de elf sau de om. Numai nefericiţii ăia de orci — o hrană prăpădită. Dar trebuia să mănânce şi, cu toate că orcii săpau tunele întortocheate din trecătoare şi din turnul lor, ea găsea totdeauna o cale să-i prindă în cursă. Însă poftea la carne mai dulce. Iar Gollum tocmai din aceasta îi adusese.

„O să vedem, o să vedem", îşi zicea el adesea, când îl copleşea răutatea, în vreme ce mergea pe drumul primejdios din Emyn Muil, spre Valea Morgul. „O să vedem noi. Poate, ooo, da, poate când o arunca Ea oasele şi veşmintele goale, o să le găsim, o să le luăm Nepreţuitul — o răsplată pentru bietul Smeagol care-i aduce de-ale gurii. Şi-o să salvăm Nepreţuitul; aşa am promis. O, da. Şi când o să-l punem bine, o să afle şi Ea; ooo, da; şi-atunci o să i-o plătim noi, nepreţuitul meu. Atunci o să le-o plătim tuturor!"

Astfel îşi spunea el în sinea lui, în ungherul ascuns al şireteniei sale, de care nădăjduia ca Ea să nu-şi dea seama, încă de când se întorsese să i se încline până la pământ, în vreme ce tovarăşii săi dormeau.

Cât despre Sauron, ştia unde stătea ea la pândă. Îi făcea plăcere s-o ştie acolo, înfometată, dar neabătută în răutatea ei — o strajă mai sigură a cărării ce ducea în ţinutul lui decât orice altă ticluire. Iar orcii erau sclavi folositori, dar avea destui. Dacă Shelob mai prindea din când în când câte unul, ca să-şi potolească foamea, foarte bine! Putea să se lipsească de ei. Şi, uneori, aşa cum îi arunci pisicii câte-o bucăţică mică (îi zicea *pisica lui,* deşi ea nu se considera a nimănui) Sauron îi trimitea ostatici care nu-i erau de vreun folos: îi mâna în vizuina ei şi-apoi i se povestea despre cum îi hingherise Shelob.

Astfel vieţuiau amândoi, desfătându-se fiecare după capul lui, fără să se teamă de vreun atac, de mânia cuiva sau de sfârşitul marii lor răutăţi. Din pânza lui Shelob nu scăpase nici o musculiţă, aşa că acum cu atât mai mari îi erau foamea şi turbarea.

Dar bietul Sam nu ştia nimic despre răul acesta pe care îl stârniseră împotriva lor; atât doar că simţea un fel de teamă care creştea în el, o ameninţare nevăzută; şi povara aceasta se făcu într-atât de mare, încât îl împiedica să alerge şi îi îngreuna picioarele.

Era înconjurat de spaimă; în faţă îi aşteptau vrăjmaşii în trecătoare; iar stăpânul alerga cu mintea tulburată în întâmpinarea lor, fără să-i pese. Îşi dezlipi privirile de la umbra din urmă şi de la bezna adâncă de la poalele stâncii din stânga; se uită în faţă şi văzu două lucruri care îl umplură şi mai

mult de groază. Sabia pe care Frodo o ţinea încă scoasă din teacă, în mână, scapără într-o flacără albăstruie; apoi văzu că, deşi cerul dindărăt se întunecase, fereastra din turn strălucea şi acum roşiatic.

— Orcii, murmură el. N-o să avem cum s-o scoatem la capăt. Peste tot sunt numai orci şi alţii mai răi ca ei.

Însă îşi reveni iute la obiceiurile lui de secretoşenie şi strânse în pumn şipul nepreţuit. O clipă, mâna lui prin care curgea sângele vieţii străluci roşie, apoi vârî luminiţa aceea minunată într-un buzunar de la piept şi se înfăşură în mantia elfească. Căută să grăbească pasul. Stăpânul era mult în faţă; ca la vreo douăzeci de paşi mai înainte, şi zbura ca o umbră; curând avea să-l piardă din ochi, în lumea aceea cenuşie.

Sam nici nu apucă bine să ascundă lumina ciobului de stea, că se ivi ea. O văzu brusc în stânga, ieşind ceva mai în faţă din văgăuna neagră a tenebrelor de sub o stâncă; era cea mai scârbavnică făptură care-i fusese vreodată dat să vadă, mai hâdă ca un coşmar cumplit. Aducea mult cu un păianjen, dar era mai mare şi mai cruntă ca fiarele uriaşe de pradă, căci în priviri i se citea o cruzime fără seamăn. Ochii ei, pe care Sam îi crezuse înfrânţi şi îmblânziţi, se aprinseseră iar, bulbucaţi în capul iţit înainte. Avea coarne mari, iar gâtul ca un trunchi îi era înfipt într-un trup umflat — un sac imens, puhav, legănându-se atârnat între picioare; pe pieptul mare se vedeau pete livide, dar pântecele îi era albicios şi răspândea o duhoare nemaipomenită. Picioarele terminate în gheare se îmbucau mai sus de spinare în noduri mari; iar din ele răsăreau peri, ca nişte ţepi de oţel.

De îndată ce îşi revărsă din bârlog trupul uriaş şi fleşcăit, cu mădulare îndoite, începu să alerge cu o iuţeală înspăimântătoare. Făcea câţiva paşi, apoi sărea şi tot aşa, scârţâind din picioare. Se afla între Sam şi stăpânul lui. Fie că pe Sam nu îl văzuse, fie că deocamdată îl ocolea din cauza luminii pe care o purta, fapt e că atenţia-i era concentrată numai asupra prăzii, adică a lui Frodo, care nu mai avea şipul şi alerga acum netulburat în sus, pe cărare, fără să-şi dea seama încă de primejdie. Fugea cât putea de repede, dar Shelob era mai iute ca el; din câteva salturi avea să-l ajungă.

Sam îşi adună toate puterile în glas, gâfâind:

— Aveţi grijă îndărăt! Aveţi grijă, stăpâne! Vin…

Dar strigătul îi fu înăbuşit de o mână lungă şi umedă, care îi astupă gura. Alta îl apucă de gât şi simţi ceva înfăşurându-i-se pe picior. Luat pe nepusă masă, se trezi în braţele atacatorului său.

— L-am prins, îi şuieră Gollum la ureche. În sfârşit, nepreţuitul meu, am pus laba pe el; ooo, da, pe nesuferitul hobbit. Noi o să-l luăm pe ăsta. Ea o să-l ia pe celălalt. O, da, o să-l înşface Shelob, nu Smeagol, c-a făgăduit să nu se-atingă de Stăpân. Dar a pus laba pe tine, vântură-lume scârbavnic şi nesuferit!

Înfuriat de atâta trădare şi deznădăjduit că era împiedicat să-i sară în ajutor stăpânului aflat în primejdie de moarte, Sam se mişcă deodată cu o putere la care Gollum nu se aşteptase, căci îl socotea un hobbit mototol şi tâmpit. Nici măcar Gollum nu s-ar fi putut răsuci mai iute şi mai sălbatic.

Mâna de pe gura lui Sam alunecă şi hobbitul se zvârcoli, încercând să-şi smulgă gâtul din strânsoare. Avea încă spada scoasă, iar de braţul stâng îi atârna de chingă toiagul lui Faramir. Încercă disperat să se întoarcă şi să-şi înjunghie vrăjmaşul. Dar Gollum era prea ager. Braţul său drept ţâşni şi îl înşfacă pe Sam de mijloc; degetele lui erau ca o menghină. Îi îndoi mâna în jos încet, neiertător, până când hobbitul scoase un strigăt de durere şi scăpă spada la pământ; şi în tot acest timp, Gollum îl strângea de gât cu mâna cealaltă.

Atunci, Sam îşi puse în joc ultima armă. Se smulse cu toată puterea, se înfipse bine în picioare şi brusc şi le propti în pământ; apoi se aruncă îndărăt cu toată forţa.

Fără să se aştepte măcar la un asemenea truc simplu din partea hobbitului, Gollum se rostogoli şi Sam îl izbi cu violenţă în burtă. Gollum scoase un şuierat ascuţit; o clipă, Sam simţi că strânsoarea din jurul gâtului slăbeşte, dar nu şi cea de la mână. Ţâşni la o parte, se ridică în picioare, iar apoi se învârti spre dreapta, în jurul încheieturii pe care încă i-o încleşta Gollum. Cu mâna stângă prinse toiagul, îl ridică şi îl izbi cu un pârâit de braţul întins al lui Gollum, chiar mai jos de cot.

Gollum schelălăi şi îi dădu drumul. Atunci Sam se avântă şi îl izbi iar cu sete, fără să-şi schimbe toiagul din stânga în dreapta. Gollum se târî într-o parte, iute ca un şarpe, aşa că Sam nu-l nimeri în cap, cum ar fi vrut, ci pe spinare. Toiagul trosni şi se rupse. Asta îl dădu gata. Avea de mult obiceiul să atace pe la spate şi rareori dădea greş. Dar de data aceasta se înşelase din cauza urii: făcuse greşeala să vorbească şi să rânjească, înainte să-şi apuce victima de gât cu mâinile. Frumosul lui plan eşua amarnic, din clipa în care lumina aceea cumplită strălucise atât de neaşteptat în întuneric. Iar acum se afla faţă în faţă cu un vrăjmaş furios, ceva mai mic decât el. Nu-i plăcea să lupte aşa. Sam înşfacă sabia de la pământ şi o înălţă. Gollum schelălăi şi sări în patru labe, de-a buşilea, apoi ţâşni ca o broască. Înainte ca Sam să ajungă la el, o luă la sănătoasa de-i sfârâiau călcâiele, îndărăt spre tunel.

Sam se luă după el cu spada în mână. Pentru moment, uitase de toate, copleşit de o furie oarbă şi de dorinţa de a-l omorî pe Gollum. Dar nu apucă să-l ajungă din urmă, că acesta se făcu nevăzut, în clipa când ajunse în faţa văgăunii întunecate şi nările i se umplură de duhoare, se gândi fulgerător la Frodo şi la monstru. Se răsuci iute şi o luă sălbatic în sus, pe cărăruie, strigându-şi întruna stăpânul pe nume. Dar ajunse prea târziu. Căci uneltirea lui Gollum fusese deocamdată încununată de succes.

Chapter 21

Ce alege jupânul Sam cel înţelept

Frodo zăcea întins pe spate; monstrul era aplecat peste el şi atât de concentrat asupra prăzii sale, încât nu luă seama la Sam şi la strigătele sale, decât când acesta fu la o aruncătură de băţ. Apropiindu-se în fugă, hobbitul văzu că stăpânul său era deja înfăşurat în funii din cap până-n picioare, iar Shelob, cu uriaşele ei picioare dinainte se pregătea să-i ridice trupul pe jumătate, şi pe jumătate să-l târască după ea.

Alături zăcea lucind pe pământ spada lui elfească, acolo unde îi căzuse neputincioasă din mână. Sam nu pierdu vremea cu întrebări despre ce-avea de făcut şi nici nu-şi cântări curajul, loialitatea sau furia, ci sări strigând înainte şi înşfacă spada stăpânului cu mâna stângă. Apoi se năpusti. Nu se pomenise atac mai crâncen în lumea sălbatică a fiarelor; era ca o făptură mică, deznădăjduită, înarmată doar cu dinţişorii ei, şi singură, care se repezea la un munte încornorat, aplecat asupra perechii sale.

La strigătul lui firav, ca şi cum ar fi muşcat-o un purice, matahala îşi întoarse încet privirile răutăcioase spre el. Dar înainte să-şi dea seama că de-atâta amar de vreme nu se mai năpustise nimeni cu atâta furie la ea, spada strălucitoare îi zbură una dintre gheare. Sam sări pe sub picioarele ei arcuite şi cu sabia cealaltă îi înţepă ochii holbaţi, căci monstrul era cu capul aplecat. Unul dintre ei se stinse.

În clipa aceea, biata făptură se afla chiar dedesubtul matahalei, aşa că aceasta n-o putea înţepa sau prinde în gheare. Pântecele uriaş lucea putred deasupra, iar duhoarea aproape că-l doborî pe hobbit. Furia îl împinse să mai lovească o dată şi, înainte ca ea să se lase peste el şi să-l strivească, punând capăt micii lui îndrăzneli, Sam o izbi cu sabia elfească cu toată puterea pe care i-o dădea deznădejdea. Dar Shelob nu era ca dragonii; afară de ochi, nu avea nici un punct slab. Pielea ei era bătucită şi mâncată de putreziciune, însă răutatea se aşezase strat după strat, întărind-o. Tăişul abia de-o zgârie cu un scârţâit cumplit, iar faldurile acelea hâde nu puteau fi străpunse nici măcar de-o armie omenească, chiar dacă oţelul ar fi fost făurit de elfi sau de gnomi sau de-ar fi fost mânuit de Beren sau Turin. Shelob se feri de lovitură şi îşi înălţă pântecele clocotind de otravă mult deasupra capului lui Sam. Apoi îşi răşchira picioarele şi îşi lăsă iar burdihanul uriaş asupra lui. Prea devreme. Căci Sam îşi azvârli cît colo

sabia şi, apucând-o cu amândouă mâinile pe cea elfească, îi îndreptă vârful în sus, apărându-se de acoperişul acela înspăimântător; şi aşa, Shelob, mânată de propria-i voinţă haină, mai aprigă decât o mână de războinic, se înfipse în ţeapă amarnică, din ce în ce mai adânc, pe măsură ce Sam era încet-încet strivit la pământ.

Nu visase vreodată Shelob, în împărăţia răutăţii sale, să fie cuprinsă de asemenea chinuri. Nici cel mai vajnic oştean din străvechiul Gondor, nici cel mai sălbatic orc pe care îl prinsese în capcană nu o pusese la o astfel de cazná şi nu-i tăiase carnea iubită. Se cutremură toată. Se înălţă iar, arcuindu-se de durere. Apoi îşi strânse picioarele chinuite sub ea şi sări îndărăt.

Sam căzuse în genunchi la capul lui Frodo, cu simţurile lovite de duhoarea îngrozitoare, cu mâinile încă încleştate pe mânerul săbiei. Prin ceaţa care i se lăsase peste ochi, zări chipul stăpânului său, şi, cu toată puterea ce-i mai rămăsese, se chinui să iasă din starea de leşin care-l cotropise. Îşi ridică încet fruntea şi văzu dihania la câţiva paşi, uitându-se la el. Prin cioc îi ţâşnea un val de venin şi de sub ochiul rănit i se scurgea o prelinsătură verde. Stătea chircită acolo, cu pântecele înfiorat revărsat la pământ, cu arcurile mari ale picioarelor tremurând, pregătindu-se să sară iar, de data aceasta hotărâtă să zdrobească totul; nu mai voia să-şi împietrească îmbucătura cu otravă, ca s-o liniştească; acum avea întâi să ucidă, şi-apoi să sfâşie. Chiar în clipa în care şi Sam se chirci, uitându-se la ea şi văzându-şi moartea cu ochii, îi veni în minte un gând, de parcă ar fi auzit uri glas depărtat, şi începu să scotocească în sân cu mâna stângă; găsi ceea ce căuta: rece, tare şi puternic îi păru şipul lui Galadriel, în această lume de groază a stafiilor.

— Galadriel! rosti el slab şi în clipa aceea auzi glasuri depărtate, dar limpezi: erau strigătele elfilor, păşind prin umbrele dragi din Comitat, sub stele, precum şi cântările lor, aşa cum îi apăruseră când adormise în Sala Focului din casa lui Elrond.

Gilthoniel A Elbereth! Şi-atunci i se dezlegă limba şi strigă într-un grai pe care nu-l ştia:

A Elbereth Gilthoniel o menel palan-diriel, le nailon si di'nguruthos! A tiro nin, Fanuilos!

Acestea fiind spuse, se ridică clătinându-se în picioare şi fu iar Sam cel Înţelept, fiul lui Ham Meşterul Îndemânatic.

— Apropie-te, scârboşenie! strigă el. I-ai făcut rău stăpânului meu, fiară, şi pentru asta ai să plăteşti. Vom pleca mai departe. Dar mai întâi să-ncheiem cu tine. Hai să-ţi mai dau o bucăţică!

Ca şi cum spiritul lui neîmblânzit îi pusese forţele în mişcare, ciobul se înflăcăra brusc, precum o torţă albă în mâna lui. Arunca flăcări ca o stea

căzătoare care aprinde aerul întunecat pe boltă cu o lumină de neîndurat. Niciodată chipul lui Shelob nu mai fusese ars de o asemenea groază căzută din ceruri. Razele ei îi pătrundeau în ţeasta rănită şi o scormoneau cu o durere uriaşă, iar baia aprinsă de lumină i se împrăştia peste ochi. Căzu îndărăt, bătând aerul cu picioarele din faţă, cu privirile orbite de fulgere lăuntrice şi cu mintea chinuită. Apoi îşi întoarse capul vătămat, se rostogoli într-o parte şi începu să se târască în gheare către văgăuna dindărătul stâncii întunecate.

Sam se luă după ea. Îi vâjâia capul de parcă era beat, dar nu se lăsă. Iar Shelob fu alungată în sfârşit, înfrântă; tresărea şi se cutremura, încercând să se depărteze cît mai iute de el. Ajunse la văgăună şi se strecură înăuntru, lăsând în urmă o dâră de mâzgă verde-gălbuie, chiar în clipa când Sam o mai izbi o dată peste picioare. După care hobbitul se prăbuşi la pământ.

Shelob plecase; povestea nu ne spune dacă după aceea a zăcut îndelung în bârlogul ei, oblojindu-şi răutatea şi neputinţa şi dacă, o dată cu trecerea molcomă a anilor de întuneric, s-a vindecat, refăcându-şi ochii buburoşi, şi-apoi, îmboldită de foame, ca de ameninţarea morţii, şi-a ţesut din nou capcanele cumplite prin văile Munţilor Umbrei.

Sam rămase singur. Pe când se lăsa noaptea peste locul de bătălie din Tărâmul Fără Nume, se târî vlăguit îndărăt, la stăpânul său.

— Stăpâne, dragă stăpâne, zicea el, dar Frodo nu-i răspundea.

În vreme ce alergase nerăbdător, bucurându-se de libertate, Shelob se apropiase iute de el pe la spate şi îl înţepase fulgerător în gât. Acum zăcea livid, fără să audă vreun glas, fără să se mişte.

— Stăpâne, dragul meu stăpân! îl strigă Sam, aşteptând zadarnic în liniştea aceea nesfârşită să audă ceva.

Apoi tăie cât putu de repede funiile şi îşi puse urechea la pieptul şi la gura lui Frodo; dar nu află nici o urmă de viaţă, nici o zbatere uşoară a inimii. Îi frecă mâinile şi picioarele de nenumărate ori şi îl mângâie pe frunte, dar stăpânul nu clinti.

— Frodo, domnu' Frodo! striga el. Nu mă lăsaţi singur aici! Sunt eu, Sam! Nu vă duceţi acolo, unde nu vă pot urma! Treziţi-vă, domnu' Frodo! O, trezeşte-te, Frodo, dragul meu, dragul meu. Trezeşte-te!

Apoi fu cuprins de mânie şi începu să alerge furios în jurul trupului stăpânului său, sfâşiind aerul cu sabia, izbind pietrele şi scoţând strigăte sfâşietoare. Răcorit oarecum, se întoarse, se aplecă şi se uită la chipul lui Frodo, palid, în lumina asfinţitului. Şi citi deodată vedenia care i se arătase în oglinda lui Lady Galadriel, în Lorien: Frodo, cu chipul livid, adormit buştean, la umbra unei stânci înalte. Mai bine zis, aşa i se păruse atunci, că dormea buştean.

— A murit! zise el. E mort, nu adormit!

Iar când rosti acestea, ca şi cum cuvintele şi-ar fi vărsat din nou veninul, i se păru că obrazul lui Frodo capătă o nuanţă verzuie.

Atunci pe Sam îl cuprinse neagra deznădejde. Se chirci la pământ, îşi trase gluga cenuşie peste ochi, iar inima îi fu copleşită de noapte şi nu mai ştiu nimic.

Când, într-un târziu, întunericul se risipi, Sam îşi ridică privirile şi văzu că era înconjurat de umbre; dar câte minute sau ore trecuseră de când îşi pierduse cunoştinţa, nu ştia să spună. Era în acelaşi loc, iar stăpânul lui zăcea alături, neschimbat. Nu se prăbuşiseră munţii, lumea nu se ruinase.

— Ce mă fac, ce mă fac? zicea el. Oare-am străbătut tot drumul ăsta împreună cu el pentru nimic?

Apoi îşi aminti cum glasul lui rostise cuvinte neînţelese atunci, la începutul călătoriei: *Am de făcut ceva, înainte să se termine totul. Trebuie să-mi duc treaba la bun sfârşit, stăpâne, dacă-nţelegeţi ce vreau să spun.*

— Dar ce-aş putea să fac? Doar n-am să-l părăsesc pe domnu' Frodo în vârf de munte, mort, fără să-l îngrop, şi să mă duc acasă. Sau mai bine să merg mai departe... Să merg mai departe? repetă el şi se cutremură de spaimă şi de îndoială. Să merg mai departe? Oare asta trebuie să fac? Şi să-l părăsesc?

Atunci, în sfârşit, începu să plângă; şi apropiindu-se de Frodo, îi îndreptă trupul, îi puse mâinile reci pe piept şi îl înfăşură cu mantia; apoi îşi aşeză propria-i sabie într-o parte şi toiagul de la Faramir în cealaltă.

— Dacă e să merg mai departe, rosti el, atunci trebuie să vă iau sabia, cu încuviinţarea domniei voastre, domnu' Frodo; dar v-o las pe asta să zacă alături, aşa cum a zăcut lângă bătrânul rege din gorgan; şi-aveţi veşmântul frumos, din mithril, de la bătrânul domn Bilbo. Şi ciobul de stea, domnu' Frodo, pe care mi l-aţi împrumutat şi de care-o să am nevoie, căci de-acum voi fi numai în întuneric mereu. E prea mult pentru mine, căci Doamna vi l-a dat domniei voastre, dar poate că va înţelege. Domnia voastră înţelegeţi, domnu' Frodo? Trebuie să merg mai departe.

Dar nu putea pleca încă. Îngenunche, îl luă pe Frodo de mână şi nu mai fu în stare să se despartă de el. Timpul trecea, iar el stătea tot în genunchi, cu mâna stăpânului într-a sa şi sufletul chinuit de întrebări.

Încerca să afle puterea să se smulgă şi să pornească în călătorie de unul singur — spre răzbunare. Dacă reuşea să plece, mânia l-ar fi îmbărbătat să meargă pe toate drumurile din lume, urmărindu-l până când, într-un sfârşit, avea să dea de el, de Gollum. Şi-atunci, Gollum avea să moară într-un cotlon. însă ţelul călătoriei lui nu era acesta. Nu merita să-l părăsească pe stăpânul lui pentru atâta lucru. Şi asta nu l-ar fi adus înapoi. Nimic nu-l mai putea aduce înapoi. Mai bine mureau amândoi. Dar şi atunci ar fi călătorit tot singur.

Se uită la vârful strălucitor al săbiei. Îi veniră în minte locurile prăpăstioase pe care le lăsase îndărăt. Drumul acela nu era o scăpare. Asta însemna să nu facă nimic, nici măcar să jelească. Şi nu pentru aşa ceva pornise la drum.

— Atunci, ce să fac? strigă el iar şi parcă răspunsul îi apăru foarte limpede: *să se ţină tare până la capăt.* Altă călătorie singuratică — cea mai rea dintre ele.

— Cum adică, să mă duc singur până la Hăul de la Capătul Lumii aşa, nitam, nisam?

încă şovăia, dar hotărârea îi creştea tot mai mult în suflet.

— Cum adică? Să iau Inelul de la *el?* Cei din Sfat i l-au încredinţat lui.

Dar răspunsul veni pe loc:

— Dar cei din Sfat i-au dat şi însoţitori, astfel încât misia lui să nu dea greş. Iar tu eşti ultimul din Frăţie. Misia nu trebuie să dea greş! Ce bine-ar fi să nu fi rămas eu ultimul! se văicări el. Să fi fost bătrânul Gandalf aici sau altcineva. De ce trebuie să iau singur o hotărâre? Sunt încredinţat c-o să dau greş. Nu-i de nasul meu să iau Inelul şi să ies în faţă.

Dar nu te-ai vârât singur în faţă, ci ai fost împins. Şi dacă-i vorba pe-aşa, nici domnu' Frodo, nici domnu' Bilbo n-au fost potriviţi pentru asta. Nu ei au ales.

Asta e, trebuie să mă hotărăsc. Şi-am să mă hotărăsc. Dar sunt sigur c-am să dau greş; ca de obicei, Sam Gamgee.

Ia să vedem: dacă ne găseşte cineva aici sau îl găseşte numai pe Frodo cu lucrul acela la el, ei bine, atunci Vrăjmaşul o să pună laba pe el. Şi asta înseamnă sfârşitul pentru noi toţi, pentru Lorien, pentru Vâlceaua Despicată, pentru Comitat, pentru tot. Şi nu-i vreme de pierdut, căci oricum asta înseamnă sfârşitul. Războiul a-nceput şi, după cît se pare, lucrurile merg deja în binele Vrăjmaşului. N-am nici o scăpare să mă întorc cu el şi să cer sfat sau îngăduinţă. Nu, n-am decât să stau aici până vin ei, să mă ucidă peste trupul stăpânului meu şi să-l ia; sau să-l iau eu însumi şi să plec.

Trase aer adânc în piept.

— Atunci, asta e, am să-l iau eu!

Se lăsă pe vine. Îi desfăcu foarte uşor gaica de la gât şi îşi strecură mâna pe sub tunica lui Frodo, după care îi ridică încet capul cu mâna cealaltă, îl sărută pe fruntea rece şi îi trase lanţul. Apoi îl aşeză la loc, să se odihnească în pace. Chipul liniştit nu se schimbase deloc şi din asta, mai mult decât după orice alte semne, Sam se convinse, în sfârşit, că Frodo murise şi părăsise Căutarea.

— Rămas-bun, stăpâne, dragul meu! murmură el. Iertaţi-l pe bietul Sam. O să vin aici, în locul acesta, după ce-am să-mi termin treaba, dac-oi reuşi. Şi-atunci, n-o să vă mai părăsesc niciodată. Odihniţi-vă în pace, până mă întorc; şi fie să nu vă tulbure nici o făptură scârbavnică! Iar dacă Doamna m-ar putea auzi şi mi-ar îndeplini o dorinţă, i-aş cere să mă întorc şi să vă găsesc tot aici. Rămas-bun!

Apoi se plecă şi îşi trecu lanţul în jurul gâtului; imediat capul îi căzu la pământ de greutatea Inelului, de parcă ar fi avut legat de el un pietroi. Dar încet-încet, ca şi când povara ar fi devenit mai uşoară sau îi creşteau lui puterile, îşi înălţă fruntea şi, cu un mare efort, se puse pe picioare şi descoperi că putea să meargă şi să îndure. Apoi ridică pentru o clipă şipul şi

se uită la stăpânul său; lumina ardea acum blând, ca luceafărul de seară vara; şi în lumina aceea, chipul lui Frodo era iar minunat la culoare, palid, dar frumos, ca al unui elf, ca al cuiva care trecuse de tenebre. Cu amăgirea amară a ultimei imagini, Sam se întoarse şi ascunse luminiţa, apoi porni clătinându-se prin întunericul care creştea.

Nu avea mult de mers. Tunelul se afla la oarece distanţă depărtare în urmă; Crăpătura, la vreo două sute de paşi în faţă, poate chiar mai puţin. Poteca se zărea în lumina asfinţitului — un făgaş adânc, bătut de veacuri — care urca acum într-o albie lungă, străjuită de stânci pe ambele părţi. Albia se îngusta deodată. Curând, Sam ajunse la un şir de trepte largi şi nu prea înalte. Acum turnul orcesc se afla chiar deasupra lui, încruntându-se întunecat, iar în el lucea ochiul roşu. Umbrele de la poale îl ascundeau vederii. Ajunse la capătul treptelor şi se trezi, în sfârşit, în Crăpătură.

„M-am hotărât", îşi tot zicea. Dar nu era aşa. Cu toate că-şi dădea toată silinţa să nu se mai gândească la asta, ceea ce făcea acum era împotriva firii sale. „Oi fi greşit? Ce trebuia să fi făcut?"

Pe măsură ce pereţii abrupţi se strângeau tot mai aproape de el, înainte să ajungă în vârf, înainte să-şi arunce în sfârşit privirile în jos, pe cărarea care ducea pe Tărâmul Fără Nume, Sam se întoarse. Se uită o clipă îndărăt, şovăielnic. În întunericul care se aduna, văzu ca pe o pată mică gura tunelului; şi i se păru că distingea locul unde zăcea Frodo. Parcă strălucea ceva acolo, jos, pe pământ; dar poate că nu era decât un renghi pe care i-l jucau lacrimile, în timp ce îşi aţintea privirile spre locurile acelea pietroase unde viaţa lui se prăbuşise în ruină.

— Ce bine-ar fi să mi se îndeplinească o dorinţă, numai una, oftă el. Să mă întorc şi să-l găsesc acolo!

Apoi, în sfârşit, porni iar pe drumul său şi o luă pe trepte; fură cele mai grele pe care pusese vreodată piciorul.

Doar câteva trepte; şi-acum, încă vreo câteva şi-avea să coboare fără să mai vadă vreodată înălţimea aceasta. Atunci auzi deodată urlete şi glasuri. Rămase stană de piatră. Glasuri de orci. Şi în faţă, şi în spate. O larmă de tropote şi de strigăte aspre; orcii urcau spre Crăpătură de la capătul celălalt, dinspre cine ştie ce intrare în turn. Tropote şi strigăte îndărăt. Se răsuci. Văzu luminiţe roşii, torţe, clipind departe, jos, ieşind din tunel. Până la urmă, porniseră vânătoarea. Ochiul roşu din turn nu fusese orb. Îl prinseseră.

Pâlpâirea torţelor şi zăngănitul armelor erau deja foarte aproape, în faţă. Într-o clipă aveau să ajungă în vârf şi să sară asupra lui. Pierduse prea multă vreme chibzuind şi-acum dăduse de belea. Cum putea să mai scape, să se salveze pe sine şi Inelul? Inelul. Nu-şi mai dădu seama ce face şi ce gândeşte. Se trezi că scoate lanţul şi ia Inelul în mână. Oastea orcească apăru în Crăpătură, chiar în faţa lui. Iar el îşi puse Inelul pe deget.

Lumea se schimbă, şi lui îi trecură prin minte într-o clipă atâtea gânduri câte i-ar fi trecut într-un ceas. Îşi dădu seama că i se ascuţise auzul, în vreme ce vederea îi slăbise, dar altfel decât în bârlogul lui Shelob. În jurul

lui lucrurile nu erau întunecate, ci nedesluşite; el însuşi se afla într-o lume ceţoasă, cenuşie, singur, ca o stâncă micuţă şi neagră, şi Inelul care îi trăgea mâna în jos era ca un glob de aur fierbinte. Nu se simţea deloc nevăzut; dimpotrivă, oribil şi singular de vizibil; şi îşi dădu seama că, de undeva, îl căuta un Ochi.

Auzi prăbuşire de pietre şi un clipocit de apă departe, în Valea Morgul; iar jos, sub stâncă, supărarea bolborosită a lui Shelob, bâjbâind, rătăcită prin cine ştie ce tunel întunecat; glasuri în foişoarele turnului; şi strigătele orcilor când ieşeau din tunel; şi tropotele şi larma îngrozitoare, asurzitoare, huruindu-i în urechi, venind dinspre orcii de dinaintea lui. Se strânse lângă stâncă. Dar ei mărşăluiau mai departe, ca o oaste de stafii, umbre cenuşii, pierdute în ceaţă, ca nişte vise urâte, cu flăcări palide în mâini. Şi trecură pe lângă el. Se chirci, încercând să se strecoare în vreun ungher, să se ascundă.

Ascultă. Orcii din tunel şi cei care coborau se treziră faţă-n faţă şi începură să alerge strigând. îi auzea limpede şi înţelegea ce spuneau. Pesemne că Inelul dădea puterea înţelegerii limbilor sau de a-i pricepe mai ales pe slujitorii lui Sauron, făuritorul lui, aşa că, dacă ciulea urechile, desluşea şi îşi traducea orice gând. Bineînţeles, Inelulului îi creşteau mult puterile, pe măsură ce se apropia de locurile unde fusese făurit; un singur lucru nu dădea, şi-acesta era curajul. în clipa aceea, Sam nu se gândea decât la cum să se ascundă, cum să se facă mic, până s-or linişti iar toate; şi asculta înspăimântat. Nu ştia cît erau glasurile acelea de aproape, căci îi răsunau parcă în urechi.

— Hei! Gorbag! Ce faci aici, sus? Te-ai şi săturat de război?

— Poruncă, găgăuţă. Şi tu ce faci, Shagrat? Te-ai săturat să stai la pândă? Te gândeşti să cobori la luptă?

— Poruncile-s pentru tine. Eu răspund de trecătoarea asta. Aşa că vorbeşte frumos. Ce-ai de spus?

— Nimic.

— Hei! Hei! Uuuu! izbucni un strigăt care întrerupse vorbele căpeteniilor.

Orcii de jos văzuseră deodată ceva. începură să fugă. Iar ceilalţi se luară după ei.

— Hei, hei! E ceva aici! Zace drept în drum! O iscoadă, o iscoadă!

Se iscară larmă mare, vaiere mârâite de corn şi-o amestecătură de glasuri lătrate.

Sam se deşteptă, de parcă l-ar fi lovit cineva în moalele capului, îl văzuseră pe stăpânul lui. Oare ce-aveau de gând? Auzise tot felul de istorisiri în legătură cu orcii, care-ţi îngheţau sângele în vine. Nu putea îndura una ca asta. Sări în picioare. Nu se mai gândi nici la Căutare, nici la hotărârile pe care le luase şi scăpă de teamă şi de îndoială. Ştia acum unde îi era locul, şi unde îi fusese dintotdeauna: alături de stăpânul său, deşi nu-i era prea limpede ce putea face acolo. O luă la fugă în jos, pe scări, apoi pe cărare, către Frodo.

„Câţi or fi? se întrebă el. Cel puţin treizeci-patruzeci din turn şi, socot, mult mai mulţi, de jos. Câţi oi putea ucide până mă-nhaţă? Au să vadă flacăra săbiei de cum am s-o trag din teacă, şi mai curând sau mai târziu, tot or să pună laba pe mine. Oare fapta mea o s-ajungă în vreo cântare? «Despre cum a tăbărât înţeleptu' Sam în Trecătoarea înaltă şi-a făcut zid de trupuri în jurul stăpânului său». Nu, ce cântări? Bineînţeles că n-au să mai fie cântări, căci Inelul va fi descoperit. N-am ce face. Locul meu e alături de domnu' Frodo. Trebuie să înţeleagă şi Elrond, şi Sfatul, şi Marii Seniori şi Doamnele şi Domniţele, în marea lor înţelepciune. Planurile au dat greş. Eu n-am cum să fiu Purtătorul Inelului, fără domnu' Frodo."

Dar orcii ieşiseră din raza privirilor lui înceţoşate. Nu apucase să se mai gândească şi la el, dar acum îşi dădu seama că era vlăguit, aproape neputincios: picioarele nu-l purtau cum ar fi vrut. Se mişca prea încet. Cărarea i se păru lungă de leghe întregi. Unde dispăruseră cu toţii în ceaţă?

Iată-i! Erau la o bună bucată de drum în faţă. Un ciorchine de umbre aplecate în jurul a ceva ce zăcea la pământ; câţiva păreau să se repeadă de colo-colo, amuşinînd ca nişte câini care căutau o urmă. Încercă să facă un efort.

— Dă-i zor, Sam! zise el. Altfel, ai s-ajungi prea târziu.

Îşi desfăcu sabia din teacă. Într-o clipă avea s-o tragă. Şi-atunci... în vreme ce orcii ridicau ceva de jos, se auzi o rumoare sălbatică, iar apoi huiduieli şi râsete.

— Uhuhuu! Huooo! Sus! Sus!

— Şi-acu', plecarea! Pe scurtătură! înapoi, la Poarta de Jos! După cât se pare, în seara asta n-o să ne dea de lucru.

Grupul de umbre orceşti începu să se mişte. În mijloc, patru dintre ei purtau un trup pe umeri.

— Uhuhuuu!

Luaseră trupul lui Frodo. Plecaseră. Nu putea să-i prindă din urmă. Orcii ajunseseră la tunel şi acum pătrundeau acolo. Cei cu povara intrară primii, iar în urma lor se iscă o vânzoleală mare. Sam se luă după ei. Trase sabia — o scânteiere albastră în mâna lui şovăitoare — dar ei n-o văzură. Chiar în clipa când el ajunse gâfâind, ultimii dintre ei se făcură nevăzuţi în gaura neagră a tunelului.

Rămase o clipă să-şi tragă sufletul, cu mâna la piept. Apoi îşi trecu mâneca peste faţă, ca să se şteargă de praf, de sudoare şi de lacrimi.

— Urâtă treabă, făcu el şi se avântă după ei în întuneric.

Tunelul nu i se mai păru atât de întunecos; parcă trecuse dintr-o ceaţă rară într-una mai deasă. Era tot mai vlăguit, dar voinţa i se întărea. I se păru că vede lumina torţelor ceva mai în faţă, dar, oricât s-ar fi străduit, nu reuşea să-i ajungă. Orcii înaintau de obicei iute prin tunele, iar pe acesta îl ştiau foarte bine; căci, deşi era primejdia întâlnirii cu Shelob, erau siliţi să treacă pe acolo, fiind cea mai rapidă cale de la Cetatea Moartă prin munţi. În ce negură depărtată a timpului fusese durat tunelul cel lung şi puţul mare, rotund, unde îşi găsise Shelob sălaş cu multă vreme în urmă, nu se

ştia; dar orcii săpaseră şi ei într-o parte şi-ntr-alta, ca să ocolească bârlogul, când stăpânii le dădeau de făcut câte o treabă. În seara aceea, nu aveau de gând să pătrundă prea adânc, ci se grăbeau spre trecerile din margine care duceau spre turnul lor de strajă de pe stâncă. Cei mai mulţi erau veseli, mulţumiţi peste poate de ce găsiseră şi văzuseră; în timp ce alergau, flecăreau şi bolboroseau, după felul lor. Sam le auzea glasurile aspre şi puternice prin aerul încremenit; printre ele desluşi două mai răsunătoare şi mai aproape de el decât toate celelalte. Se părea că erau cei doi căpitani ai oştilor care încheiau alaiul şi vorbeau în mers.

— Shagrat, nu poţi să-ţi opreşti gloata să mai facă atâta larmă? mârâi unul. N-am chef să dea Shelob peste noi.

— Las-o baltă, Gorbag! Ai tăi fac gălăgie şi mai mare, zise celălalt. Dar lasă-i să se zbenguie şi flăcăii ăştia un pic. Socot că nu-i nevoie să ne facem griji din cauza lui Shelob. Se pare că i-a intrat un cui în talpă şi bine-mi pare. N-ai văzut ce mizerie era pe drumul spre crăpătura aia a ei blestemată? I-am venit o dată de hac, o să i-o mai facem de sute de ori. Aşa că lasă-i să râdă. Şi-apoi, până la urmă, tot am avut ceva noroc: am pus mâna pe ceea ce vor cei din Lugburz.

— Cei din Lugburz vor asta? Ce crezi c-o fi? Mi s-a părut a fi un elf ceva mai mic. Ce mare primejdie poate s-aducă ăsta?

— Până nu ne-om uita la el, nu ştiu ce să-ţi spun.

— Oho, aşadar, nu ţi-au spus despre ce e vorba. Nu prea ne spun tot ce ştiu, nu-i aşa? Nici măcar pe jumătate. Dar până şi Cei Mari s-ar putea să greşească, nu-i aşa?

— Ssst, Gorbag!

Gorbag vorbea foarte încet, aşa încât Sam abia de-i desluşea vorbele, deşi i se ascuţise auzul.

— Aşa o fi, însă au ochi şi urechi peste tot, poate şi printre ai mei. Dar nu-i nici o îndoială, îi nelinişteşte ceva. Nazgulii sunt jos, acolo, după câte mi-ai spus; la fel şi cei din Lugburz. Ceva le-a scăpat printre degete.

— Printre degete, zici, făcu Gorbag.

— Las-o baltă, zise Shagrat. O să vorbim mai târziu despre asta. Aşteaptă până ajungem dedesubt. E acolo un loc unde putem sta de vorbă, când s-or mai depărta flăcăii.

Nu mult după aceea, Sam observă că torţele se făcuseră nevăzute. Apoi se auzi un zgomot tunător şi, în timp ce se grăbea să ajungă acolo, ceva bubui. După câte socotea el, orcii dăduseră de aceeaşi ieşire astupată pe care o întâlniseră şi el cu Frodo. Era şi acum tot aşa.

Se părea că era un bolovan mare în drum, dar orcii reuşiseră să treacă cine ştie cum, căci le auzi glasurile dincolo. Continuau să alerge tot mai adânc în inima muntelui, înapoi spre turn. Pe Sam îl cuprinse deznădejdea. Luaseră trupul stăpânului său şi-acum îl duceau departe, cu cine ştie ce gânduri mârşave, iar el nu se putea ţine de ei. Se izbi de blocul de piatră, îl împinse, dar nu-l putu urni din loc. Apoi nu prea departe, cel puţin aşa i se păru, auzi înăuntru glasurile celor doi căpitani. Rămase neclintit, ciulind

urechile, nădăjduind să desluşească ceva folositor pentru el. Poate că Gorbag, care părea să vină din Minas Morgul, avea să iasă şi-atunci s-ar fi putut şi el strecura acolo.

— Nu, nu ştiu, zicea glasul lui Gorbag. De regulă, soliile ajung mai repede ca vântul şi ca gândul. Dar eu nu pun întrebări cum de reuşesc. E mai sănătos aşa. Brrr! Nazgulii ăia îmi dau fiori. Ajunge să se uite la tine şi-ţi iau pielea, de te lasă gol-goluţ, în întunericul din partea cealaltă. Dar el îi iubeşte; în zilele noastre, sunt răsfăţaţii lui, aşa că n-are nici un rost să ne punem de-a curmezişul. Îţi spun eu, nu-i joacă să slujeşti jos în cetate.

— Ia să vezi ce grozav ar fi să stai aici, cu Shelob! spuse Shagrat.

— Mi-ar plăcea să stau departe de toţi. Dar e război, iar când s-o termina, poate-o fi mai uşor.

— Se zice că merge bine.

— Poate, mormăi Gorbag. Om vedea. Dar, în orice caz, dacă merge bine, ar trebui să fie loc mai mult. Ce zici? Dac-om avea noroc, o să ne luăm tălpăşiţa de-aici, să ne-aşezăm undeva, de capul nostru, cu câţiva flăcăi de încredere, undeva unde-i pradă bogată, bună şi la-ndemână; şi fără mahări.

— Ah! făcu Shagrat. Ca pe vremuri!

— Da, zise Gorbag. Dar nu te bizui pe asta. Eu unul mă cam îndoiesc. Cum îţi spuneam, mahării — şi-aici glasul i de preschimbă aproape într-o şoaptă — da, chiar şi cei mai mari, pot greşi. Ceva le-a scăpat printre degete, cum ai zis tu. Aş zice eu, *încă le scapă.* Aşa că trebuie să fim cu ochii-n patru. Cei din neamul Uruk sunt mereu puşi să dreagă lucrurile şi dup-aia nici măcar un mulţumesc nu capătă. Dar nu uita: vrăjmaşii nu ne iubesc nici pe noi mai mult decât pe el, iar dacă reuşesc să-l dea gata, ne-a luat gaia! Dar, ia să vedem: când ţi s-a poruncit să ieşi?

— Acu' aproape un ceas; chiar înainte să ne vezi. A venit o solie: *Nazgul neliniştit. Iscoade pe Scări. Dublaţi straja. Încă una la capătul Scărilor.* Aşa c-am venit imediat.

— Urâtă treabă, zise Gorbag. Vezi... Străjerii noştri Tăcuţi sunt neliniştiţi de mai bine de două zile; ştiu sigur. Dar străjerilor mei nu li s-a poruncit să mai stea o zi şi nici la Lugburz nu s-a transmis vreun mesaj, datorită înălţării Marelui Semnal şi a coborârii Nazgulului Suprem la război. Mi-au spus că din cauza asta nu i-au putut deocamdată atrage atenţia Lugburzului.

— Socot că Ochiul a avut altă treabă, zise Shagrat. Se spune că departe, la apus, se petrec lucruri mari.

— Aşa o fi, mormăi Gorbag. Dar între timp vrăjmaşii au urcat scările. Şi tu ce-ai făcut? Trebuia să veghezi, nu-i aşa? Doar ai avut poruncă. Ce-ai păzit?

— Ajunge! Nu mă-nvăţa tu pe mine! N-am închis un ochi. Ne-am dat seama că se petrece ceva necurat.

— Foarte vesel.

— Da, foarte vesel: tot felul de lumini, de strigăte şi alte alea. Dar Shelob era pusă să facă ceva. Flăcăii mei au văzut-o împreună cu Turnătorul ei.

— Turnătorul ei? Ăsta ce mai e?

— Ah, dacă-l vedeai! Mic, slab, negru, ca un păianjen şi el sau, mai degrabă ca o broască înfometată. A mai fost pe-aici. Prima oară a ieşit din Lugburz cu ani în urmă şi ni s-a trimis vorbă de foarte de sus să-l lăsăm să treacă. De-atunci a urcat scările o dată sau de două ori, dar l-am lăsat în pace: se pare că are o înţelegere cu Domnia Sa Stăpâna. Presupun că nu-i bun de mâncat, căci ea nu s-ar sinchisi de poruncile de sus. Dar, n-am ce zice, ai o strajă grozavă în vale: a mai fost pe-aici cu o zi înainte de zarva asta. Aseară, mai devreme, l-am văzut noi. În orice caz, flăcăii mei mi-au zis că Domnia Sa Stăpâna se distrează şi nu mi-am făcut probleme, o dată ce-am primit mesajul. M-am gândit că Turnătorul ei i-a adus vreo jucărie sau că, poate, i-ai trimis tu un dar — un ostatic luat în război sau ceva de soiul ăsta. Nu mă bag în jocurile ei. Lui Shelob nu-i stă nimic în cale când e la vânătoare.

— Nimic, hai? Eşti chior, nu vezi ce se petrece acolo, îndărăt? Ţi-am spus, nu-mi miroase-a bine. Oricine-o fi fost acolo, pe scări, e sigur c-a *intrat.* I-a tăiat pânza şi-a ieşit cu bine din văgăună. Ia gândeşte-te bine la asta!

— Păi, oricum, până la urmă a pus laba pe el, nu-i aşa?

— Să pună laba pe el? Pe cine? Pe stârpitura aia? Dacă era numai el, l-ar fi vârât ea demult în cămăruţa ei şi-ar fi şi-acum acolo. Iar dacă Lugburz l-ar vrea, să vezi cum te-ai mai duce după el! Ce mulţumire pe tine! Dar n-a fost numai ăla.

La acestea, Sam ascultă cu mai multă luare-aminte şi îşi lipi urechea de stâncă.

— Cine-a tăiat funiile cu care l-a-nfăşurat? Tot ăla care-a tăiat şi pânza. N-ai văzut? Şi cine-a înţepat-o pe Domnia Sa Stăpâna? Socot că acelaşi. Şi unde-i el? Unde e, Shagrat?

Acesta nu-i răspunse.

— Mai bine lasă-te păgubaş. Nu-i nimic de râs. Ştii foarte bine că nimeni n-a mai înţepat-o până acum pe Shelob. Nu că mi-ar păsa de ea; dar, gândeşte-te, e cineva care se plimbă pe-aici cum pofteşte, mai rău ca orice răsculat, aşa cum nu s-a mai întâmplat de la Marele Asediu, în străvechime. Ceva le-a scăpat printre degete.

— Şi ce-o fi? mormăi Shagrat.

— Aşa cum ne-arată semnele, Căpitane Shagrat, ăsta care se plimbă liber e un mare războinic, după cât se pare, un elf, sau oricum cu o sabie elfească şi, poate, cu o secure. Şi se plimbă pe lângă tine, iar tu habar n-ai. Tare vesel, ai dreptate!

Gorbag scuipă. Sam surâse înverşunat, auzind descrierea care i se făcuse.

— Of, tu totdeauna ai văzut lucrurile-n negru, zise Shagrat. N-ai decât să citeşti semnele cum pofteşti, dar poate că sunt şi alte feluri de-a le citi. Oricum, am străjeri în fiecare punct şi mă voi ocupa pe rând de toate. După ce-o să arunc o privire creaturii pe care-am pus mâna, o să mă-ngrijesc de celelalte.

— Îţi spun eu, n-ai să afli prea multe de la ăla mic, zise Gorbag. S-ar putea să n-aibă nimic de-a face cu beleaua adevărată. Nici măcar ăla mare cu

spada ascuţită n-a dat, se pare, doi bani pe el, o dată ce l-a lăsat să zacă acolo; nu-i decât un şiretlic elfesc.

— Om vedea. Hai, acum! Am pălăvrăgit destul. Hai să vedem ce-i cu ostaticul ăla.

— Ce-o să faci cu el? Nu uita că eu l-am văzut întâi. Dacă faceţi vreun chiolhan, vrem şi noi partea noastră.

— Ei, asta-i acu', mormăi Shagrat. Am şi eu poruncile mele. Şi nu-i vorba doar să ne umflam burdihanele până crăpăm. *Oricine* calcă fără voie pe pământul ăsta trebuie dus în turn. Ostaticul va fi jupuit. Trebuie să trimitem imediat la Lugburz o vorbă despre fiecare obiect, veşmânt, armă, scrisoare, inel — orice mărunţiş. Şi asta *numai* la Lugburz. Iar ostaticul va fi păstrat viu şi nevătămat, sub porunca să fie omorât oricine face altfel, până când trimite El să-i fie adus sau vine personal să-l vadă. E destul de clar şi-am să urmez porunca.

— Jupuit, hai? făcu Gorbag. Ce-i fac, îi scot dinţii, îi smulg unghiile şi părul?

— Nu, nimic din toate astea. Ostaticul e pentru Lugburz, ţi-am spus. Îl vor viu şi nevătămat.

— O să-ţi fie tare greu, râse Gorbag. Nu mai e decât un hoit. Nu-mi dau seama ce-o să facă în Lugburz cu-aşa ceva. Pot să-l pună direct în oală.

— Prostule, mârâi Shagrat. Faci pe deşteptu', dar nu ştii o mulţime de lucruri pe care le ştiu alţii. O s-ajungi tu în oală sau o să te-nhaţe Shelob, dacă n-ai grijă. Hoit! Asta-i tot ce ştii despre Domnia Sa Stăpâna? Când îşi înfăşoară victima în funii, înseamnă că are poftă de carne. Nu mănâncă mortăciuni şi nici nu bea sânge rece. Tipu' ăla nu-i mort.

Sam ameţi şi se prinse de bolovan. Simţi că toată lumea întunecată se întorcea cu fundu-n sus. Uluirea fu atât de mare, încât aproape că leşină; dar până şi când se chinuia să-şi vină în fire, ştia un singur lucru: „Neghiobule, n-a murit şi-ai ştiut asta în inima ta. Nu te mai încrede în capul tău, Sam Înţeleptule; nu-i atât de bun. Necazu-i că n-ai nădăjduit niciodată cu adevărat. Acum, ce-i de făcut?" Pentru moment, nu era nimic de făcut; nimic altceva decât să stea proptit de pietroiul acela neclintit şi să asculte glasurile orcilor ticăloşi.

— La naiba, făcu Shagrat. Are mai multe otrăvuri. Când îşi prinde prada, îi înfige un colţ în gât şi-o face neputincioasă, ca pe un peşte cu burta spintecată. Apoi îşi face mendrele. Ţi-aduci aminte de moş Ufthak? Nu mai ştiam unde e de zile-ntregi. L-am găsit apoi într-un cotlon; era spânzurat, dar în viaţă. Ce-am mai râs! Poate că uitase de el, dar nu l-am atins, căci nu-i bine să te bagi în treburile ei. Ai să vezi, stârpitura aia o să se trezească în câteva ceasuri; şi-afară de faptul c-o să-i fie o vreme cam rău, n-o să mai aibă nimic. Sau n-ar mai avea, dacă l-ar lăsa Lugburz în pace. Asta ca să nu mai vorbim de locul unde se află şi de ce-o fi mai păţit până acum.

— Şi de ce-o să mai păţească de-acum înainte, râse Gorbag. În orice caz, putem să-i spunem nişte poveşti, dacă n-avem voie altceva. Nu cred c-a mai

fost în drăgălaşul Lugburz, aşa că s-ar putea să-l intereseze ce-l aşteaptă. O să fie mai vesel decât mă gândeam. Hai să mergem!

— N-o să fie nimic vesel, îţi spun eu, zise Shagrat. Şi trebuie să-l păzim, altfel suntem morţi cu toţii.

— Bine! Dar dac-aş fi în locul tău, l-aş prinde pe-ăla mare care-i liber, înainte de-a trimite vorbă la Lugburz. N-o să sune prea bine când o să le spui c-ai prins pisoiul, dar ţi-a scăpat mâţa.

Glasurile se depărtară. Sam auzi zgomotul paşilor stingându-se. Îşi revenise din uluială, dar îl cuprinsese furia.

— Am dat greş cu toate! strigă el. Ştiam eu c-aşa o să se-ntâmple! Acu' au pus mâna pe el ticăloşii ăia, scârbele! Să nu-ţi părăseşti stăpânul niciodată! Niciodată! Asta era vorba mea. Şi-mi spunea mie inima ceva. Sunt de neiertat! Acu', trebuie să mă întorc la el cumva. Trebuie!

Îşi trase iar sabia şi îi izbi mânerul de bolovan; dar nu se auzi decât un zgomot înfundat. Însă spada luci înflăcărată, încât începu să vadă pe întuneric. Spre mirarea lui, văzu că blocul acela mare avea formă de uşă şi era cam de două ori mai înalt ca el. Deasupra, era un loc gol şi întunecat, între bolovan şi bolta joasă a deschizăturii. Era, probabil, doar o piedică în calea lui Shelob, astupată pe dinăuntru de vreun zăvor sau de vreun bolţ la care viclenia ei să nu aibă ce face. Cu ultimele puteri, Sam sări şi se apucă de vârful bolovanului, apoi se căzni şi trecu dincolo. O luă la fugă nebuneşte, cu spada arzându-i în mână; coti şi începu să urce prin tunelul şerpuit. Vestea că stăpânul lui trăia îl făcu să uite de osteneală şi îl întări pentru o ultimă strădanie. Nu vedea nimic, pentru că acest nou pasaj era foarte întortocheat şi era nevoit să cotească întruna; dar i se păru că-i ajunge din urmă pe cei doi orci, căci le auzi iar glasurile mai tare. Păreau acum destul de aproape.

— Iată ce voi face, zise Shagrat răstit. Am să-l duc în iatacul de sus.

— De ce? mormăi Gorbag. N-ai destule la subsol?

— Aşa o să fie ferit de orice, îţi spun eu, îi răspunse Shagrat. E foarte preţios, înţelegi? N-am încredere în toţi flăcăii mei, iar într-ai tăi nici atât. Şi nici în tine, când te ştiu cît eşti de mort după prilejurile de înveselire şi şotii. Va fi dus unde vreau eu şi unde să n-ajungi tu, dacă nu ştii să te porţi. Sus o să fie ferit de orice, îţi spun eu.

— Oare? rosti Sam. Uiţi de marele războinic elf care e liber şi acum.

Cu acestea, o luă iute după colţ, dar văzu că fie tunelul îi jucase feste, fie din cauza Inelului judecase greşit distanţa.

Cele două umbre orceşti erau încă destul de departe în faţă. Acum le vedea: erau negre, pe un fundal roşu-aprins. Trecerea deveni dreaptă, până la urmă, şi urcă; iar la capătul lui se aflau două uşi larg deschise, care duceau, pesemne, în carcerele adânci de sub steiul pe care se înălţa turnul. Orcii intraseră deja împreună cu povara lor. Gorbag şi Shagrat se apropiau de poartă.

Lui Sam îi ajunse la urechi o izbucnire de cântări răguşite, vaiere de corn şi bubuituri de gong; era o larmă cumplită. Gorbag şi Shagrat ajunseseră deja în prag.

Sam chiui şi îşi învârti spada, dar glăsciorul lui se pierdu în tărăboi. Nimeni nu îl băgă în seamă.

Uşile măreţe se închiseră. Bum! Barele de fier se lăsară la locul lor, pe dinăuntru. Clang! Poarta era încuiată. Sam se izbi de plăcile ferecate de bronz şi căzu fără cunoştinţă la pământ. Era afară, în beznă. Iar Frodo trăia, dar se afla în mâinile Duşmanului.

Aici se sfârşeşte partea a doua a istoriei Războiul Inelului.

Partea a treia, ÎNTOARCEREA REGELUI, *povesteşte despre ultima apărare împotriva Umbrei şi despre sfârşitul misiunii primite de Purtătorul Inelului.*

Part 3

ÎNTOARCEREA REGELUI - partea a treia

A treia parte a trilogiei
STĂPÂNUL INELELOR

Trei inele pentru Regii elfilor cei de sub soare,
Şapte pentru ei, stăpânii gnomilor din săli de stâncă
Nouă, Oamenilor care ştiu că-n lumea lor se moare,
Unul pentru Seniorul Întunecimii-n noaptea lui adâncă
Unde-s Umbrele în Ţara Mordor, ca să le găsească
Şi pe toate să le-adune un inel, şi altul nime,
Să le ferece pe toate, astfel să le stăpânească,
Unde-s Umbrele, în Ţinutul Mordor, în întunecime.

Sinopsis

Aceasta este partea a treia din STĂPÂNUL INELELOR. Din prima parte, Frăţia Inelului, aţi aflat cum Gandalf cel Sur a descoperit că inelul care se

găsea la Frodo hobbitul era, în fapt, acel Inel unicat, Unul, stăpân peste toate Inelele Puterii. Vi s-a povestit cum au fugit Frodo şi tovarăşii săi din liniştitul Comitat, locul lor de baştină, urmăriţi de teroarea Călăreţilor Negri din Mordor, până când, cu ajutorul lui Aragorn, Pribeagul din Eriador, au trecut prin pericole de moarte şi au ajuns în cele din urmă în Casa lui Elrond din Vâlceaua Despicată.

Acolo a fost ţinut Marele Sfat al lui Elrond, la care s-a hotărât să se încerce distrugerea Inelului, iar Frodo a fost ales drept Purtător al Inelului. Tot acolo au fost aleşi şi însoţitorii Inelului, care aveau să-l ajute pe Frodo în încercarea la care era supus: anume să încerce să ajungă la Muntele de Foc din Mordor, tărâmul Duşmanului însuşi, singurul loc unde Inelul putea fi nimicit. Din această Frăţie făceau parte Aragorn şi Boromir, fiul Seniorului din Gondor, reprezentând seminţia oamenilor; Legolas, fiul regelui elfilor din Codrul întunecat, din partea elfilor; Gimli, fiul lui Glóin de la Muntele Singuratic, ales dintre gnomi; Frodo cu servitorul său, Sam cel înţelept, şi cele două rubedenii mai tinere, Meriadoc şi Peregrin, din partea hobbiţilor; şi Gandalf cel Sur.

Însoţitorii Inelului au călătorit în ascuns departe de Vâlceaua Despicată din Nord, până când, împiedicaţi în încercarea lor de a străbate trecătoarea înaltă din Caradhras pe timp de iarnă, au fost călăuziţi de Gandalf prin poarta tainică şi au pătruns în Minele cele întinse ale Moriei, căutând un drum pe sub munţi. Acolo Gandalf, încleştat într-o luptă cu un spirit înspăimântător din adâncuri, s-a prăbuşit în abisul întunecat. Dar Aragorn, care s-a dovedit a fi moştenitorul încă nemărturisit al vechilor Regi din Apus, a izbutit să-i călăuzească mai departe, prin Poarta de Răsărit a Moriei, prin Lórien, ţinutul elf, la vale pe Marele Râu Anduin, până au ajuns la Cascada Rauros. Ştiau de-acum că drumul le era pândit de iscoade şi că acea creatură pe nume Gollum, care avusese odată în stăpânire inelul şi dorea încă şi acum să-l aibă, se ţinea pe urmele lor.

Sosise momentul să se hotărască dacă o luau spre est, spre Mordor, ori se duceau cu Boromir în ajutorul locuitorilor din Minas Tirith, oraşul de căpetenie al ţinutului Gondor, în războiul ce se pregătea; sau se despărţeau. Când a devenit limpede că Purtătorul Inelului era hotărât să-şi continue călătoria fără de speranţă în ţara Duşmanului, Boromir a încercat să pună cu forţa mâna pe Inel. La sfârşitul primei părţi, Boromir cădea sub vraja Inelului; Frodo scăpa şi fugea împreună cu servitorul său Sam cel înţelept; iar ceilalţi din Frăţie s-au împrăştiat care încotro când au fost atacaţi pe neaşteptate de războinicii orci, unii aflaţi în serviciul Seniorului Întunecimii din Mordor, alţii în acela al trădătorului Saruman din Isengard. Căutarea în care pornise Purtătorul Inelului părea de pe acum sortită dezastrului.

A doua parte (Cărţile a Treia şi a Patra), Cele două turnuri, relata despre faptele tuturor însoţitorilor Inelului după destrămarea Frăţiei. Cartea a Treia arăta cum s-a căit şi a murit Boromir şi cum, drept funeralii, a fost aşezat într-o barcă şi împins către Cascada Rauros; cum au fost luaţi prizonieri Meriadoc şi Peregrin de către războinicii orci care i-au dus spre

Isengard, traversând câmpiile răsăritene din Rohan; şi cum au fost urmăriţi de către Aragorn, Legolas şi Gimli.

Apoi au apărut Călăreţii din Rohan. O ceată având-l înfrunte pe Mareşalul Éomer i-a înconjurat pe orci la hotarele Codrului Fangorn şi i-a nimicit; dar hobbiţii apucaseră să fugă în codru şi acolo s-au întâlnit cu Arborebărbos Entul, stăpânul neştiut al Codrului Fangorn. Alături de el au fost martori la trezirea mâniei în poporul Arborilor şi i-au văzut pe aceştia pornind împotriva ţinutului Isengard.

În acest răstimp, Aragorn şi prietenii săi s-au întâlnit cu Éomer, care se întorcea de la bătălie. El le-a dat caii, iar ei s-au îndreptat spre codru. Acolo, în vreme ce-i căutau în zadar pe hobbiţi, s-au întâlnit din nou cu Gandalf, reîntors din moarte, care se numea acum Călăreţul Alb, deşi purta aceleaşi straie sure dintotdeauna. Laolaltă au străbătut ţinutul Rohan şi au ajuns în sălile cele mari ale Regelui Théoden din Obşte, unde Gandalf l-a tămăduit pe bătrânul rege şi l-a scos de sub vrăjile lui Limbă de Vierme, ticălosul său sfetnic, aliatul de taină al lui Saruman. Apoi, împreună cu regele şi oastea sa, au pornit împotriva oştirilor din Isengard şi au luat parte la victoria disperată de la Cetatea Cornului. După acestea Gandalf i-a dus pe toţi la Isengard, unde au găsit marea fortăreaţă transformată în ruine de către poporul Arborilor, iar pe Saruman şi Limbă de Vierme asediaţi în invincibilul turn Orthanc.

În tratativele purtate în faţa porţilor, Saruman a refuzat să se căiască, drept pentru care Gandalf i-a luat cârja şi i-a rupt-o, lăsându-l în paza enţilor - poporul Arborilor. De la o fereastră înaltă, Limbă de Vierme a aruncat cu o piatră în Gandalf, dar nu l-a nimerit. Piatra a fost ridicată de Peregrin. S-a dovedit că aceasta nu era altceva decât unul din cei trei palantíri care mai supravieţuiseră - Pietrele Văzătoare din Númenor. În timpul nopţii, Peregrin a căzut pradă ispitirii Pietrei; a furat-o, s-a uitat la ea şi astfel i s-a dezvăluit lui Sauron. Cartea a Treia se încheia prin venirea unui nazgûl asupra câmpiilor din Rohan, un Duh al Inelelor călare pe un armăsar, şi ameninţarea iminentă a războiului. Gandalf i-a dat palantírul lui Aragorn şi, luându-l pe Peregrin cu sine, a plecat călare spre Minas Tirith.

Cartea a Patra i-a avut drept eroi pe Frodo şi pe Sam cel înţelept, pierduţi între mohorâtele dealuri Emyn Muil. Ni se povesteşte cum au scăpat din acel ţinut şi cum au fost prinşi din urmă de către Smeagol-Gollum; cum Frodo a reuşit să-l îmblânzească pe Gollum şi aproape că i-a înfrânt răutatea, făcându-l pe Gollum să le arate drumul prin Smârcurile Morţilor şi prin pustiitul ţinut Morannon, Poarta Neagră a Ţinutului Mordor de la Miazănoapte.

Pentru că acolo le-a fost peste putinţă să pătrundă, Frodo a acceptat sfatul lui Gollum, anume să caute o „ intrare tainică „ pe care o ştia el, undeva în sud, în Munţii Umbrei, meterezele vestice ale Mordorului. Pe drum au fost atacaţi de o grupă de cercetaşi a oamenilor din Gondor, în frunte cu Faramir, fratele lui Boromir. Aflând ce anume căutau cei doi hobbiţi, Faramir a reuşit totuşi să nu se lase ademenit de tentaţia căreia îi

căzuse pradă Boromir, ci să le arate drumul spre ultima etapă a călătoriei, anume Cirith Ungol, Trecătoarea Păianjenului; dar i-a prevenit că acela era un loc primejdios de moarte, despre care Gollum le spusese mai puţine decât ştia el însuşi. Tocmai când ajungeau la Răscruce, apucând-o pe calea ce ducea la înspăimântătorul oraş Minas Morgul, o mare întunecime s-a ivit dinspre Mordor, acoperind întreg pământul. Sauron şi-a trimis în luptă prima armată, condusă de Regele cel negru al Duhurilor Inelelor: începea Războiul Inelului.

Gollum i-a condus pe hobbiţi spre o cale tainică ce ocolea Minas Morgul şi pe întuneric au ajuns în cele din urmă în Cirith Ungol. Acolo, căzând din nou sub puterea răului, Gollum a încercat să-i trădeze şi să-i dea pe mâna lui Shelob, monstruoasa păzitoare a trecătorii. Dar planul său a fost dejucat de vitejia lui Sam cel înţelept care a respins atacul lui Shelob, rănind-o.

A doua parte se încheie cu hotărârile pe care le are de luat Sam cel înţelept. Înjunghiat de Shelob, Frodo zace ca mort; căutarea va sfârşi dezastruos dacă Sam nu se hotărăşte să-şi abandoneze stăpânul. În cele din urmă, el ia Inelul şi încearcă să ducă acea căutare la bun sfârşit de unul singur. Dar tocmai când e pe punctul de a trece în Tara Mordor, apar orcii dinspre Minas Morgul şi din Turnul Cirith Ungol care păzeşte partea de sus a trecătorii. Făcându-se nevăzut cu ajutorul Inelului, Sam cel înţelept află din ciorovăiala orcilor că Frodo nu este mort, ci doar drogat. Dar prea târziu porneşte pe urmele orcilor; aceştia duc trupul lui Frodo printr-un tunel care se termină la poarta din spate a turnului lor. Sam cel înţelept se prăbuşeşte fără simţire în faţa porţii care se închide bubuind.

Partea a treia, şi ultima, va povesti despre planurile opuse ale lui Gandalf şi Sauron, până la catastrofa cea de pe urmă şi sfârşitul marelui întuneric. Dar mai întâi să ne întoarcem la soarta bătăliei din Apus.

CARTEA A CINCEA

Chapter 1

Minas Tirith

De la adăpostul pelerinei lui Gandalf, Pippin privi afară. Se întrebă dacă era cu adevărat treaz, ori încă mai dormea, cufundat în acel vis repede schimbător în care căzuse de când începuse marea călătorie călare. Lumea întunecată trecea cu repeziciune pe lângă ei, vântul şuiera cu putere în urechile lui. Nu zărea altceva decât stelele rotitoare şi, departe, în dreapta, umbre uriaşe desenate pe cer, acolo unde munţii de la Miazăzi rămâneau în urmă. Somnoros, Pippin încercă să socotească în minte momentele şi etapele călătoriei lor, dar memoria îi era amorţită, nesigură.

Călăriseră la început cu mare viteză, fără să se oprească, apoi, în zori, Pippin zărise o lucire palidă, aurie, şi curând ajunseseră în oraşul acela tăcut şi în casa cea mare şi pustie de pe deal. Abia apucaseră să se adăpostească acolo, când umbra înaripată a trecut din nou peste ei Şi oamenii s-au pierdut cu firea de frică. Dar Gandalf îi susurase vorbe liniştitoare, astfel că el adormise într-un colţ, obosit însă neliniştit, dându-şi oarecum seama de forfota din jur, veniri, plecări, oameni vorbind între ei, Gandalf împărţind ordine în dreapta şi-n stânga. Şi iarăşi au pornit călare şi au călărit toată noaptea. Fusese a doua, ba nu, a treia noapte de când se uitase la Piatră şi la această amintire îngrozitoare se dezmetici de-a binelea, scuturat de un fior, iar şuierul vântului se umplu deodată de voci ameninţătoare.

Pe cer se aprinsese o lumină, o pălălaie de foc galben în spatele unor bariere întunecate. Preţ de o clipă, Pippin se ghemui înfricoşat, întrebându-se în ce ţară înfiorătoare îl ducea Gandalf. Se frecă la ochi şi abia atunci băgă de seamă că ceea ce vedea era luna, aproape plină, care se ridica deasupra umbrelor de la răsărit. Care va să zică, noaptea abia începuse şi călătoria avea să continue alte multe ore în întuneric. Se foi şi întrebă:

- Unde suntem, Gandalf?

- Pe tărâmul Gondorului, răspunse vrăjitorul. Ţara Anórien încă nu s-a sfârşit.

O vreme se lăsă din nou tăcerea. Apoi:

- Ce-i acolo? strigă Pippin dintr-o dată, încleştându-se de mantia lui Gandalf. Uite! Foc, foc roşu! Sunt dragoni prin părţile astea? Uite, încă unul!

Drept răspuns, Gandalf strigă calului său:

- Vai, Iute ca Gândul! Trebuie să ne grăbim. Nu mai avem timp. Vezi? Focurile de avertizare din Gondor au fost aprinse, semn că se cere ajutor. Războiul a început. Uite, e foc pe Amon Dîn şi pălălaie pe Eilemach; şi uite cum se îndreaptă cu iuţeală spre apus Nardol, Erelas, Min-Rimmon, Calenhad şi halifirienii, spre hotarele Ţinutului Rohan.

În loc să-i dea ascultare, Iute ca Gândul îşi opri galopul, mergând acum la pas, îşi înălţă capul şi necheză. Din întuneric îi răspunseră alte nechezaturi; curând se auzi tropăit de copite şi trei călăreţi se iviră, trecând pe lângă ei

ca nişte fantome zburătoare în lumina lunii, făcându-se nevăzuţi la apus. Iute ca Gândul îşi adună şi el puterile şi se avântă înainte, iar noaptea îl învălui precum un vânt vâjâitor.

Pippin simţi cum îl cuprinde din nou picoteala, astfel că nu prea luă seamă la ceea ce-i spunea Gandalf despre obiceiurile din Gondor şi despre Seniorul Oraşului care construise faruri pe vârfurile dealurilor aflate de-a lungul celor două lanţuri de munţi ce formau hotarele; şi cum Seniorul avea în acele locuri posturi de strajă unde se găseau întotdeauna cai pregătiţi gata să-i ducă pe soli până în Rohan, la Miazănoapte; şi în Belfalas, la Miazăzi.

- De mult n-au mai fost aprinse farurile de la Miazănoapte, spuse Gandalf, iar în vremurile de demult ale Ţinutului Gondor nici nu era nevoie de ele, căci locuitorii de aici aveau cele Şapte Pietre.

Pippin se foi înfiorat.

- Dormi, dormi, şi nu te teme! spuse Gandalf. Doar nu te duci, aşa, ca Frodo, în Mordor, ci spre Minas Tirith, şi acolo vei fi mai în siguranţă decât oriunde altundeva în aceste vremuri. Dacă Gondor va fi învins ori Inelul va încăpea pe mâini străine, atunci Comitatul nu va mai fi loc de refugiu.

- Nu mă liniştesc cu nimic vorbele tale, spuse Pippin.

Cu toate acestea, somnul îl cuprinse pe de-a-ntregul. Şi înainte să se cufunde încă o dată într-un vis adânc, îşi mai aminti doar de o străfulgerare a vârfurilor albe şi înalte, sclipind precum nişte insule plutitoare deasupra norilor atunci când prinseră razele lunii ce apunea. Mai apucă să se întrebe pe unde s-o fi aflând Frodo, dacă ajunsese de-acum în Mordor sau zăcea mort pe undeva; şi nu avea de unde şti că Frodo, aflat undeva departe, se uita la aceeaşi lună care apunea dincolo de Gondor cu mult înainte să se ivească zorii.

Pippin se trezi din pricina zvonului de glasuri. Trecuseră încă o zi de fereală şi o noapte de spaime. Se iveau zorii: frigul începutului de zi, neguri cenuşii, reci, care-i împresurau. Iute ca Gândul stătea lângă ei şi din trupul lui asudat se înălţau aburi, grumazul însă şi-l ţinea drept, fără să dea semne de oboseală. Alături se afla o mulţime de oameni înveşmântaţi în mantii grele, iar în spatele lor se ivea din negură un perete de piatră. Părea pe jumătate ruinat, dar înainte să se ridice de tot vălurile nopţii au început să se audă zgomote de muncă zorită: lovituri de ciocane, zăngănit de mistrii, scârţâit de roţi. Torţe şi facle luceau stins ici şi colo prin ceaţă. Gandalf stătea de vorbă cu oamenii aceia care îi aţineau calea; ascultându-i, Pippin îşi dădu dintr-o dată seama că despre el vorbeau.

- Mda, aşa e, te cunoaştem, Mithrandir, spunea mai-marele oamenilor, şi cunoşti parolele celor Şapte Porţi, prin urmare eşti liber să treci. Dar pe însoţitorul tău nu-l cunoaştem. El ce este? Un gnom ieşit din munţii de la Miazănoapte? Nu vrem să avem picior de străin pe meleagurile noastre la această vreme, decât dacă sunt războinici puternici în al căror ajutor şi credinţă ne putem pune nădejdea.

- Voi pune chezăşie pentru el în faţa tronului lui Denethor, nu se lăsă Gandalf. Cât despre vitejia lui, nu se poate măsura cu înălţimea pe care o

are. A trecut prin mai multe bătălii şi pericole decât ai făcut-o tu, Ingold, cu toate că eşti de două ori mai înalt decât el; iar acum vine de-a dreptul din toiul luptelor din Isengard, despre care aducem veşti. Şi este cuprins de o mare oboseală, căci altfel l-aş trezi. Numele lui este Peregrin, un om neînchipuit de curajos.

- Om? făcu neîncrezător Ingold, şi ceilalţi izbucniră în râs.

- Om! izbucni Pippin, trezit de-a binelea. Om! Auzi vorbă! Ba sunt hobbit şi tot atât de curajos pe cât sunt de om… poate doar pe ici pe colo, când e nevoie. Să nu vă lăsaţi amăgiţi de Gandalf!

- Mulţi care au făcut fapte şi mai mari n-ar putea-o spune mai bine, zise Ingold. Dar ce-i un hobbit?

- Un piticuţ, răspunse Gandalf. Nu, nu acela despre care s-a tot vorbit, adăugă văzând mirarea de pe feţele oamenilor. Nu acela, ci unul din neamul lui.

- Da, şi unul care a călătorit cu el, adăugă Pippin. Şi Boromir din oraşul vostru a fost cu noi şi m-a salvat din zăpezile de la Miazănoapte şi până la urmă a fost ucis în timp ce mă apăra de mulţi vrăjmaşi.

- Tăcere! ceru Gandalf. Vestea despre această nenorocire ar fi trebuit spusă mai întâi tatălui.

- Am bănuit-o mai demult, zise Ingold, căci au fost tot felul de semne rele pe aici în ultima vreme. Acum însă treceţi iute! Căci Seniorul Oraşului Minas Tirith va fi nerăbdător să vadă pe oricine aduce veşti despre fiul său, fie că e om sau…

- Hobbit, completă Pippin. Nu prea am cum să-l ajut pe stăpânul vostru, dar voi face tot ce voi putea, în amintirea lui Boromir cel Viteaz.

- Să călătoriţi cu bine! le ură Ingold; oamenii se dădură la o parte ca să-i facă loc lui Iute ca Gândul şi drumeţii trecură printr-o poartă mică din zid. Fie ca sfaturile tale, Mithrandir, să-l ajute pe Denethor în ceasul ăsta de cumpănă şi pe noi aşijderea! strigă Ingold în urma lor. Numai că se spune că obiceiul tău, Gandalf, e să vii cu veşti despre suferinţe şi primejdii.

- Asta pentru că vin arar, doar atunci când e nevoie de ajutorul meu, răspunse Gandalf. Cât despre sfaturi, vouă v-aş spune că v-aţi apucat prea târziu să dregeţi zidul Pelennorului. Curajul va fi cea mai bună pavăză împotriva furtunii ce va veni - curajul şi speranţa pe care vă voi aduce-o eu. Căci nu toate veştile mele sunt rele. Lăsaţi acum mistriile şi ascuţiţi-vă săbiile!

- Sfârşim treaba înainte de lăsatul serii, mai zise Ingold. Partea asta de zid va fi ultima ce va fi folosită drept apărare: aici pericolul de atac este cel mai mic, căci de această parte se află prietenii noştri din Rohan. Îi cunoşti întrucâtva? Or să răspundă oare chemării noastre, ce crezi?

- Da, or să vină. Numai că ei au purtat multe bătălii ca să vă apere. Drumul ăsta nu mai este sigur, cum nu mai e nici un altul. Fiţi cu băgare de seamă! Dacă nu era Gandalf Corb-de-Furtună, aţi fi avut parte în Anórien de-o întreagă oaste vrăjmaşă, nu de Călăreţii din Rohan. Şi primejdia încă n-a trecut. Cu bine şi să nu care cumva să dormiţi!

Acestea fiind zise, Gandalf păşi pe întinderea vastă de pământ aflată dincolo de Rammas Echor. Aşa numeau oamenii din Gondor zidul exterior pe care îl construiseră cu mare trudă după ce Ithilien căzuse sub umbra Duşmanului. Pornea de la poalele muntelui şi după zece leghe se întorcea tot acolo, cuprinzând în arcul său câmpiile Pelennorului: pământuri frumoase şi mănoase pe pantele lungi şi terasele care cădeau până în albia adâncă a râului Anduin. În colţul cel mai îndepărtat de Poarta cea Mare a Oraşului, spre nord-est, zidul se afla la patru leghe depărtare şi străjuia de pe malul încreţit şesurile întinse învecinate cu râul, iar oamenii îl construiseră înalt şi puternic; căci în acel loc, urmând o cale apărată de zid, drumul venea de la vadurile şi podurile din Osgiliath şi trecea printr-o poartă păzită de turnuri crenelate. În cel mai apropiat punct al său, spre sud-est, zidul se afla la ceva mai mult de o leghe de Oraş. În acel loc, Anduin, care făcea un cot larg în jurul dealurilor Emyn Arnen, în Ithilien de la Miazăzi, se întorcea brusc spre apus, încât zidul exterior fusese ridicat chiar pe răzorul lui; sub el se aflau cheiurile şi debarcaderele din Harlond, pentru corăbiile care veneau din ţinuturile de la miazăzi.

Pământurile oraşului erau bogate, cultivate, acoperite de livezi, cu gospodării ce aveau cuptoare de uscat hamei şi hambare, ţarcuri şi staule şi multe râuşoare clipoceau dinspre înălţimi, traversând pajiştile, până în apele Anduinului. Cu toate acestea, nu erau mulţi păstori şi gospodari care să locuiască în acele case, cea mai mare parte a celor din Gondor trăind în cele şapte cercuri ale Oraşului sau în văile înalte ale munţilor de la hotare, în Lossarnach, sau şi mai la miazăzi, în frumosul Lebennin, cu cele cinci izvoare ale sale. Între munţi şi mare trăia un popor viteaz. Erau socotiţi drept oameni din Gondor, dar sângele lor era amestecat şi printre ei se găseau şi din cei scunzi şi oacheşi la înfăţişare, ai căror strămoşi se trăgeau mai degrabă dintre oamenii de mult uitaţi, care sălăşluiseră la adăpostul dealurilor în Anii Întunecaţi dinainte de venirea regilor. Dar dincolo de hotarele acestea, în regatul Belfalas, domnea prinţul Imrahil, în castelul său Dol Amroth, pe malul mării, şi el era de sânge nobil, la fel şi poporul său, oamenii aceia înalţi, mândri, cu ochii cenuşii ca marea.

Gandalf călări o vreme, timp în care lumina zilei prinse putere; Pippin se trezi şi el şi se uită în jur. La stânga zări o mare de ceaţă, înălţându-se ca o umbră rău-prevestitoare spre răsărit; în dreapta lui însă munţii semeţi îşi desfăşurau crestele, întinzându-se de la apus până la un capăt abrupt, râpos, ca şi când în modelarea pământurilor Râul izbucnise printr-o mare barieră, săpând o vale largă menită să devină un câmp de luptă şi înfruntări în vremurile ce aveau să vină. Iar acolo unde se sfârşeau Munţii Albi din Ered Nimradis, Pippin zări, aşa după cum îi promisese Gandalf, urieşenia întunecată a Muntelui Mindolluin, umbrele adânci, vineţii ale ravenelor lui înalte, peretele, sumeţit şi el, albindu-se în strălucirea tot mai puternică a zilei. Iar pe pintenul mult împins în afară al Muntelui se afla Oraşul Străjuit, cu cele şapte ziduri ale sale, făcute dintr-o piatră atât de dură şi de veche,

încât nu păreau înălţate de mână de om, ci tăiate din stâncile pământului de către uriaşi.

Sub privirile uimite ale lui Pippin, zidurile de un cenuşiu-şters deveniră albe, împurpurându-se uşor în lumina dimineţii; şi dintr-o dată soarele ieşi de după negura de la răsărit şi trimise o rază ce lovi faţa oraşului. Lui Pippin îi scăpă un ţipăt, căci Turnul Ecthelion, înălţat mult deasupra celui mai înalt zid, apăru parcă desenat pe cer, scăpărând ca un spin de perle şi argint, înalt, frumos, fără cusur, iar fleşa strălucea de ai fi zis că e făcută din cristale; flamuri albe fluturau pe creneluri în vântul dimineţii, şi de undeva de sus şi de departe răsuna o chemare limpede, ca de trâmbiţe de argint.

Şi uite-aşa au călărit Gandalf şi Peregrin până la Poarta cea Mare a oamenilor din Gondor, la răsăritul soarelui, şi porţile de fier se deschiseră în faţa lor.

- Mithrandir! Mithrandir! strigară oamenii. Acum ştim că furtuna se apropie cu adevărat!

- Bate la porţile voastre, întări Gandalf. Am venit pe aripile sale. Lăsaţi-mă să trec! Trebuie să mă înfăţişez în faţa Seniorului vostru, Denethor, cât încă mai are puterea în mâinile sale. Orice s-ar întâmpla de-aici încolo, aţi ajuns să vedeţi sfârşitul acelui Gondor pe care-l cunoaşteţi voi. Lăsaţi-mă să trec!

La auzul vocii sale poruncitoare, oamenii se dădură în lături fără să-i mai pună nici o întrebare, chiar dacă se uitau cu mirare la hobbitul ce şedea în faţa lui în şa, şi la calul care-i purtase. Oamenii Oraşului foloseau arareori cai, iar pe străzi erau văzuţi şi mai puţini, în afară de aceia călăriţi de solii seniorului lor.

- Nu cumva acesta e unul din armăsarii cei mari ai Regelui din Rohan? întrebară ei. Te pomeneşti că rohirimii or să vină să întărească rândurile!

Dar Iute ca Gândul trecu mai departe mândru, urmând drumul şerpuitor.

Minas Tirith era construit pe şapte niveluri, fiecare săpat în munte şi înconjurat de un zid, şi în fiecare zid era o poartă. Porţile însă nu erau aşezate în linie dreaptă: Marea Poartă din Zidul Oraşului se afla în colţul estic, în vreme ce a doua se afla la sud-est, a treia spre nord-vest şi tot aşa, ba la dreapta, ba la stânga, până sus; încât drumul pietruit ce urca spre Citadelă o lua întâi într-o direcţie, apoi în cealaltă pe faţa pintenului. Şi de fiecare dată când trecea prin dreptul Porţii celei Mari intra printr-un tunel boltit, străpungând un perete de stâncă a cărui uriaşă coamă cocoşată tăia în două toate cercurile Oraşului, în afară de primul. Căci, parte datorită formei promontoriului, parte datorită iscusinţei şi trudei celor din străvechime, în spaţiul larg din spatele Porţii celei Mari se înălţa un falnic bastion de piatră, cu o muchie la fel de ascuţită precum carena unei corăbii, îndreptată spre răsărit. Şi se înălţa până în dreptul cercului aflat cel mai sus, iar în vârf avea o coroană de creneluri; şi asta pentru că cei din Citadelă, asemeni marinarilor de pe o corabie, să poată privi din chiar creştetul său până la Poarta aflată şapte sute de picioare mai jos. Intrarea în Citadelă dădea şi ea spre soare-răsare, dar era scobită în inima stâncii; şi astfel o pantă lungă, luminată de felinare, urca în sus până la a şaptea

poartă. Aşa ajungeau într-un târziu oamenii la Înalta Curte şi la Piatra Fântânii de la piciorul Turnului Alb; înalt, durat cu multă măiestrie, turnul măsura cincizeci de stânjeni de la bază la vârf, unde flutura Stindardul Majordomilor, la o mie de picioare deasupra câmpiei.

Şi cu adevărat era o cetate puternică, ce nu putea fi cucerită de nici o oştire vrăjmaşă atâta vreme cât se afla cineva înăuntru care să mânuiască arme; doar dacă vrăjmaşul venea din spate şi escalada pantele mai puţin înalte de la poalele Muntelui Mindolluin, pentru a ajunge pe şaua îngustă care lega Dealul Strajei de munte. Dar şaua aceasta, care se întindea până în dreptul celui de-al cincilea zid, era împrejmuită de metereze înalte până la prăpastia ce se căsca deasupra capătului vestic; aici se găseau casele şi criptele boltite ale regilor şi seniorilor dispăruţi, pentru totdeauna cufundaţi în tăcere între munte şi turn.

Pippin se uita cu tot mai mare uimire la marele oraş de piatră, mai întins şi mai minunat decât şi-ar fi putut el imagina vreodată; mai măreţ şi mai puternic decât Isengard şi mult mai frumos. Adevărul însă era că an de an se ruina tot mai mult; şi de pe-acum rămăsese cu jumătate din oamenii care ar fi putut locui în tihnă acolo. Pe fiecare stradă pe care treceau, Pippin şi Gandalf zăreau case mari şi curţi ale căror uşi şi porţi boltite aveau gravate pe ele multe litere frumoase în forme ciudate şi străvechi. Pippin bănuia că erau nume ale unor oameni mari de-ai lor şi ale rubedeniilor care locuiseră odată acolo; acum însă casele erau tăcute, nici un pas nu mai răsuna pe aleile lor largi. Nici o voce nu se auzea din holuri şi nici un chip nu privea pe uşă sau pe geam afară.

În sfârşit, ieşiră din umbra celei de-a treia porţi şi soarele fierbinte care strălucea dincolo de râu lumina aici pereţii netezi, coloanele bine ţintuite în stâncă şi marele arc a cărui piatră de boltă era sculptată asemenea unei coroane şi a unui cap regesc. Gandalf descălecă, caii neavând voie să pătrundă în Citadelă, şi Iute ca Gândul se lăsă mânat de îndemnul blând al stăpânului său.

Străjerii de la porţi purtau veşminte negre, coifurile lor aveau forme ciudate, înalte şi cu apărătoare pentru faţă aproape lipite de obraji, iar deasupra acestor apărătoare se desfăceau aripile albe ale păsărilor mării; coifurile însă luceau ca argintul, fiind cu adevărat făurite din *mithril,* moşteniri ale gloriei de mult apuse. Tunicile negre aveau drept broderie un copac alb cu flori ca de zăpadă, sub o coroană de argint şi multe stele în colţuri. Astfel arăta uniforma moştenitorilor lui Elendil şi nimeni nu o mai purta acum în întregul Gondor, afară doar de Străjerii Citadelei în faţa Curţii Fântânii unde crescuse odată Copacul Alb.

Din câte se părea, vestea sosirii lor ajunsese cu mult înainte; astfel că au fost lăsaţi imediat să intre, fără să li se adreseze un cuvânt şi fără să li se pună întrebări. Gandalf traversă iute curtea pavată în alb. O mică fântână arteziană se juca în razele soarelui de dimineaţă, înconjurată de verdele-crud al unei pajişti; dar în mijlocul fântânii, aplecat peste bazin, se găsea un

copac uscat şi apa picura trist de pe ramurile sale goale şi frânte, înapoi în apa clară din fântână.

Grăbind în urma lui Gandalf, Pippin se uita la copac. Ce trist arăta, îşi spuse el, întrebându-se de ce oare era lăsat acest copac mort acolo unde toate celelalte erau atât de bine îngrijite.

Şapte stele şi şapte pietre şi un copac alb.

Cuvintele murmurate odată de Gandalf îi veneau acum în minte. Şi deodată se pomeni la porţile sălii celei mari de sub turnul scânteietor; urmându-l pe Gandalf, trecu pe lângă paznicii porţilor, înalţi şi tăcuţi, şi intră în umbrele răcoroase, pline de ecou, ale casei de piatră.

În timp ce străbăteau un culoar pavat, lung şi pustiu, Gandalf îi Şopti lui Pippin:

- Fii atent la vorbele pe care le rosteşti, meştere Peregrin! Nu-i vreme de neobrăzări de-ale hobbiţilor. Théoden e un bătrân bun la suflet. Denethor e de alt soi, mândru, iscusit, de viţă mult mai nobilă şi cu mai mare putere, chiar dacă nu e rege. Ţie însă îţi va vorbi cel mai mult, îţi va pune tot soiul de întrebări, pentru că tu eşti cel care-i vei putea povesti despre fiul său Boromir. L-a iubit nespus: poate prea mult; cu atât mai mult cu cât nu se asemănau defel. Dar sub masca acestei iubiri va crede că-i va fi mai uşor să afle de la tine ceea ce doreşte, şi nu de la mine. Nu-i spune mai multe decât e nevoie şi treci sub tăcere misia lui Frodo. O să mă ocup eu de asta când va veni vremea. Şi nu spune nimic nici de Aragorn, decât dacă nu se poate altfel.

- De ce să nu spun? Care-i baiu' cu Pas Mare? şopti Pippin la rândul său. Voia să vină aici, nu-i aşa? Şi curând chiar o să şi fie aici.

- Poate, poate, zise Gandalf. Deşi, dacă vine, pun capu' că o va face într-un fel la care nu se aşteaptă nimeni, nici chiar Denethor. Mai bine aşa. Sau măcar să vină fără să-l vestim noi.

Gandalf se opri în faţa unei uşi înalte din metal.

- Vezi, meştere Peregrin, nu mai am vreme acum să te învăţ istoria ţinutului Gondor; deşi tare bine ar fi fost dacă ai fi ştiut câte ceva pe vremea când încă vânai cuiburi de păsări şi trăgeai chiulul în pădurile Comitatului. Fă aşa cum te-am rugat! Nu prea este înţelept ca atunci când îi aduci unui mare senior vestea morţii fiului său să vorbeşti despre sosirea celui care, dacă va veni, îşi va cere dreptul asupra regatului. Ţi-e de ajuns?

- Regatul? nu se dumiri Pippin.

- Da. Dacă ai umblat toate zilele astea cu urechile astupate şi mintea adormită, e vremea să te trezeşti!

Zicând acestea, Gandalf ciocăni la uşă.

Uşa se deschise, dar părea că o făcuse de la sine, pentru că nu se zărea nimeni. Pippin avea în faţa ochilor o sală cât toate zilele. Era luminată de ferestrele adânci aşezate în arcadele largi aflate de o parte şi de alta, dincolo de şirurile de stâlpi înalţi care susţineau tavanul. Erau ca nişte monoliţi de marmură neagră ce se terminau în capiteluri sculptate în multe frunze şi figuri ciudate de animale; şi mult deasupra, în umbră, lucea stins

bolta cea largă şi aurită, încrustată cu ornamente ca nişte râuri de multe culori. Nici o draperie sau vreo ţesătură legendară şi nimic altceva ţesut sau dăltuit în lemn nu putea fi văzut în acea sală lungă şi solemnă; doar între stâlpi se găsea o întreagă adunare de siluete înalte, sculptate în piatră rece.

Văzându-le, Pippin îşi aminti deodată de stâncile Argonath cele cioplite şi se simţi copleşit de veneraţie şi teamă privind la acea înşiruire de regi de mult morţi. La capătul cel mai îndepărtat al sălii şi la piciorul unui şir lung de trepte era aşezat un tron înalt, sub un acoperământ de marmură care semăna cu un coif în formă de coroană; în spatele tronului, sculptată pe perete şi încrustată în pietre preţioase - imaginea unui copac înflorit. Tronul însă era gol. La capătul scării, pe cea mai de jos treaptă care era lată şi adâncă, se găsea un jilţ de piatră, negru, fără ornamente, iar pe el şedea un bătrân cu privirile aţintite în poală. În mână ţinea un toiag cu o măciulie rotundă, de aur. Nu-şi ridică privirile. Cu pas solemn, cei doi traversară podeaua cea lungă, apropiindu-se, şi se opriră la numai trei paşi de jilţ. Iar Gandalf spuse:

- Slavă ţie, Senior şi Cârmuitor al oraşului Minas Tirith, Denethor, fiu al lui Ecthelion! Am venit cu sfaturi şi veşti în acest ceas întunecat.

Abia atunci îşi înălţă bătrânul privirile. Pippin îi zări faţa brăzdată, oasele mândre şi pielea precum fildeşul, nasul lung, acvilin, între ochii adânci şi întunecaţi; chipul acesta îi aminti mai puţin de Boromir, cât de Aragorn.

- Cu adevărat e întunecat ceasul, răspunse bătrânul, şi la asemenea vreme eşti aşteptat să vii, Mithrandir. Dar, chiar dacă toate semnele au prezis că sfârşitul Gondorului este aproape, prea puţin înseamnă acum pentru mine acea întunecime, cât propria mea întunecare. Mi s-a spus că aduci cu tine pe cineva care l-a văzut pe fiul meu murind. El este?

- El, spuse Gandalf. Unul dintre cei doi. Celălalt este cu Théoden din Rohan şi poate că va veni mai încolo. Sunt piticuţi, după cum bine vezi, cu toate că nu el este cel despre care au vorbit semnele.

- Tot piticuţ rămâne, se încruntă Denethor, şi prea puţin iubesc acest nume, atâta vreme cât acele vorbe blestemate au venit să ne tulbure socotelile şi să-l trimită pe fiul meu în solia care i-a adus moartea. Pe Boromir al meu! Acum avem nevoie de tine. În locul tău ar fi trebuit să se ducă Faramir.

- S-ar fi dus, ştii bine, îl mustră Gandalf. Nu fi nedrept în suferinţa ta! Boromir a cerut să i se dea solia şi nu ar fi îndurat s-o primească altcineva. A fost un om autoritar, care căpăta tot ceea ce-şi dorea. Am călătorit şi am desluşit mult din firea lui. Dar tu ai pomenit de moartea lui. Ai primit vreo ştire înainte de sosirea noastră?

- Am primit asta, răspunse Denethor şi, lăsând jos toiagul, ridică din poală obiectul la care privise mai înainte. În fiecare mână ţinea câte o jumătate din măreţul corn, frânt la mijloc: cornul unui bizon, legat în argint.

- Păi, ăsta e cornul pe care Boromir îl purta mereu cu sine! strigă Pippin.

- Întocmai, zise Denethor. La rândul meu, l-am purtat şi eu, şi aşa a făcut fiecare dintre fiii cei mari ai casei noastre, cu mult timp în urmă, încă din

vremurile apuse dinainte de căderea regilor, când Vorondul, părintele lui Mardil, a vânat vitele sălbatice din Araw, pe îndepărtatele câmpii Rhûn. L-am auzit abia răsunând peste mlaştinile de la miazănoapte, acum treisprezece zile, iar Râul mi l-a adus frânt: nu va mai răsuna nicicând.

Se opri; o tăcere grea se lăsă. Deodată bătrânul aţinti o privire neagră asupra lui Pippin.

- Ce-ai de spus despre asta, piticuţule?

- Treisprezece, treisprezece zile, şovăi Pippin. Da, cam atâtea cred că au trecut. Da, mă aflam lângă el când a suflat din corn. Dar nici un ajutor nu s-a ivit. Doar orci şi mai mulţi.

- Aşa deci, făcu Denethor, scrutând chipul lui Pippin. Zici că erai acolo? Mai spune-mi! De ce n-a venit nici un ajutor? Şi cum de ai scăpat tu, iar el nu, chit că era un om atât de vânjos, şi n-au fost decât orci care să-l înfrunte?

Roşind, Pippin uită de orice teamă.

- Cel mai puternic om poate fi ucis de o singură săgeată, zise el, iar Boromir a fost străpuns de multe. Când l-am văzut ultima oară, se prăbuşise lângă un copac şi-şi smulgea din coapsă o săgeată cu pene negre. Apoi eu mi-am pierdut simţirea şi am fost luat prizonier. Nu l-am mai văzut de atunci şi mai multe nu ştiu. Dar îl cinstesc în gândul meu, căci a fost tare viteaz. A murit ca să ne salveze pe rubedenia mea Meriadoc şi pe mine, răpus în codru de soldăţimea Seniorului Întunecimii; şi chiar dacă el a căzut fără să învingă, recunoştinţa mea e la fel de mare.

Spunând acestea, Pippin îl privi pe bătrân drept în ochi, simţind cum i se trezeşte în mod ciudat mândria, stârnită de dispreţul şi neîncrederea din vocea aceea rece.

- Fără îndoială că un senior atât de mare al oamenilor nu-şi închipuie că un hobbit, un piticuţ din Comitatul de la miazănoapte, ar putea să-i fie de prea mult ajutor; dar oricât ar fi de puţin, eu sunt gata să i-l ofer, drept răsplată pentru ceea ce-i datorez.

Dând la o parte pelerina cenuşie, Pippin scoase la vedere mica lui sabie şi o puse la picioarele lui Denethor.

Un zâmbet palid, ca o lucire de soare cu dinţi într-o după-masă de iarnă, trecu peste chipul bătrânului; îşi aplecă totuşi capul şi, punând deoparte rămăşiţele cornului, întinse mâna către Pippin.

- Dă-mi arma! ceru el.

Pippin o ridică şi îi arătă plăselele.

- De unde-o ai? întrebă Denethor. Mulţi, foarte mulţi ani se află gravaţi pe ea. Aş zice că tăişul i-a fost făurit de cei din neamul nostru de la Miazănoapte, în vremurile de mult apuse, sau mă înşel?

- A fost scoasă din măgurile de la hotarele ţării mele, răspunse Pippin. Dar numai duhurile rele mai sălăşluiesc acum acolo, şi de bunăvoie n-am să spun nimic mai mult despre ele.

- Văd că în jurul tău se ţes poveşti ciudate, zise Denethor şi o dată în plus se dovedeşte că înfăţişarea unui om - sau a unui piticuţ - poate să înşele. Îţi

primesc ajutorul. Căci vorbele nu te fac să dai înapoi; şi vorbeşti curtenitor, chiar dacă graiul tău sună ciudat urechilor noastre aici în sud. Iar în zilele ce vor veni vom avea trebuinţă de toţi cei de bună-credinţă, fie ei mari sau mici. Jură-mi credinţă.

- Apucă minerul săbiei, spuse Gandalf, şi repetă după Senior, dacă eşti hotărât să faci asta.

- Sunt.

Bătrânul aşeză sabia în poala sa, iar Pippin puse mâna pe plasele şi repetă rar după Denethor.

- Jur să fiu credincios şi să servesc ţinutul Gondor şi pe Seniorul şi Cârmuitorul său, să vorbesc şi să păstrez tăcerea, să fiu făptuitor şi martor la cele făptuite, să vin şi să plec, la strâmtorare sau la îndestulare, în vreme de pace sau de război, întru viaţă sau întru moarte, din acest ceas încolo, până când seniorul îmi va da dezlegare sau moartea mă va răpune, sau lumea se va sfârşi. Astfel am rostit eu, Peregrin, fiu al lui Paladin din Comitatul Piticuţilor.

- Şi astfel am auzit eu, Denethor, fiu al lui Ecthelion, Senior al Gondorului, Majordom al Măriei sale Regele, şi nu voi uita şi voi răsplăti aşa cum se cuvine ceea ce este dat: credinţa cu dragoste, vitejia cu cinstire, încălcarea jurământului cu răzbunare.

Cu acestea, Pippin îşi primi înapoi sabia şi o vârî în teacă.

- Iar acum, continuă Denethor, prima mea poruncă: vorbeşte şi nu păstra nimic sub tăcere! Spune-mi întreaga ta poveste şi ai grijă să-ţi aminteşti tot ce poţi despre Boromir, fiul meu. Aşează-te şi începe! mai zise, lovind un mic gong de argint de lângă scăunelul pentru picioare.

Pe dată apărură câţiva servitori. Abia atunci băgă de seamă Pippin că aceştia stătuseră tot timpul în nişte alcovuri de-o parte şi de alta a uşii, nevăzuţi atunci când intraseră ei doi.

- Aduceţi vin şi mâncare şi jilţuri pentru oaspeţi, ceru Denethor, şi aveţi grijă să nu ne tulbure nimeni timp de o oră. Apoi către Gandalf: Numai atât pot să stau de vorbă cu voi, căci mai sunt şi alte lucruri de care trebuie să iau seamă. Mult mai însemnate s-ar zice, dar nu şi pentru mine. Poate totuşi vom mai găsi vreme să stăm de vorbă la capătul zilei.

- Poate chiar mai devreme, trag eu nădejde, zise Gandalf. Doar nu am călătorit până aici din Isengard, cale de o sută şi cincizeci de leghe, iute ca vântul, numai ca să-ţi aduc un războinic mărunţel, oricât de curtenitor ar fi el. Oare nu înseamnă nimic pentru tine că Théoden a dus o bătălie măreaţă şi că Isengard a fost înfrânt şi că eu am rupt cârja lui Saruman?

- Înseamnă mult pentru mine. Dar ştiu de-acum destule despre aceste fapte, atât cât îmi sunt de trebuinţă împotriva primejdiei de la Răsărit. Îşi întoarse privirile întunecate spre Gandalf, şi abia acum observă Pippin o asemănare între cei doi şi simţi încordarea dintre ei, ca şi când ar fi zărit o fâşie de foc mocnit întinzându-se de la ochii unuia la ai celuilalt, gata să izbucnească într-o flacără.

Şi, cu adevărat, mai curând Denethor arăta ca un mare vrăjitor, decât Gandalf, mai maiestuos, mai frumos, mai puternic; şi mai bătrân. Şi totuşi, cu un alt simţ decât cel al văzului, Pippin înţelese că Gandalf avea puterea cea mare şi înţelepciunea mai adâncă, şi o măreţie ascunsă. Şi era mai bătrân, mult mai bătrân. „Cu cât mai bătrân?” se întrebă Pippin, apoi îşi spuse că era tare ciudat că nu se gândise la asta până acum. Arborebărbos îi pomenise ceva despre vrăjitori, dar nici chiar atunci nu îl socotise pe Gandalf ca unul dintre ei. Ce era Gandalf? În ce loc şi în ce vremuri îndepărtate venise el pe lume, şi când avea s-o părăsească?

Cu aceasta cugetările lui încetară şi văzu că Denethor şi Gandalf încă se mai priveau în ochi, parcă citindu-şi unul altuia gândurile. Denethor fuse acela care-şi feri primul privirile.

- Mda, zise el. Chiar dacă Pietrele s-au pierdut - aşa se zice - seniorii din Gondor tot au simţul văzului mai ascuţit decât oamenii obişnuiţi, astfel că primesc mai multe veşti decât ceilalţi. Dar acum aşezaţi-vă!

La aceste cuvinte, câţiva bărbaţi aduseră un jilţ şi un scăunel, iar un altul veni cu un platou pe care se aflau o cană şi cupe de argint şi prăjituri albe. Pippin se aşeză, dar rămase cu privirile la seniorul cel bătrân. Oare fusese într-adevăr aşa, sau doar i se păruse, anume că pomenind de Pietre o scăpărare neaşteptată îi apăruse în ochi atunci când şi-i aţintise pe chipul lui Pippin?

- Acum spune-mi povestea ta, vasalul meu, îi ceru Denethor cu blândeţe, dar şi uşor în derâdere. Căci vorbele celui de care s-a apropiat într-atât fiul meu nu pot fi decât bine venite.

Pippin n-avea să uite vreodată acel ceas petrecut în marea sală sub privirea pătrunzătoare a Seniorului din Gondor, împuns când şi când de întrebările lui viclene, şi ştiindu-l în tot acest timp pe Gandalf alături, urmărindu-l, ascultându-l şi (astfel simţise Pippin) stăpânindu-şi cu greu nerăbdarea şi o mânie tot mai aprinsă. Când se scurse ceasul şi Denethor lovi încă o dată în gong, Pippin era vlăguit. „Nu se poate să fi trecut de nouă, îşi spuse. Aş fi în stare să mănânc trei porţii la micul dejun şi tot nu m-aş sătura.”

- Duceţi-l pe Seniorul Mithrandir la casa pregătită pentru domnia sa, spuse Denethor, iar însoţitorul său poate să fie găzduit împreună cu el până una alta, dacă aşa doreşte. Dar să se dea de veste că l-am primit în slujba mea şi de aici încolo va fi ştiut drept Peregrin fiul lui Paladin şi i se vor spune parolele supuşilor. Înştiinţaţi-i pe Căpitani să vină să mă aştepte aici de cum a bătut de ora trei.

Cât despre domnia ta, Senior Mithrandir, vei veni când şi cum vei pofti. Nimeni nu te va opri să pătrunzi la mine la oricare ceas, fără doar de puţinele ore de somn. Lasă să se stingă mânia faţă de nesocotinţa unui om bătrân, şi apoi întoarce-te spre a-mi oferi sprijin!

- Nesocotinţă? făcu Gandalf. Nu, domnul meu, când ai dat în mintea copiilor eşti ca şi mort. Până şi durerea îţi poate servi drept mască. Crezi tu

că nu înţeleg ce urmăreşti atunci când copleşeşti cu întrebări pe cineva ce nu ştie nimic, în vreme ce eu şed alături?

- Dacă pricepi, mulţumeşte-te cu atât, i-o-ntoarse Denethor. Trufia ar fi semn de nesocotinţă dacă refuză ajutorul şi sfatul când e trebuinţă de ele; dar eşti liber să ni le dăruieşti după cum socoteşti de cuviinţă. Să ştii însă că Seniorul Gondorului nu ajunge unealta nici unui gând ascuns, oricât de merituos şi al oricui ar fi acesta. Iar pentru el nu se află ţel mai nobil în lumea de acum decât binele ţării Gondor; cât priveşte cârmuirea ţării, domnul meu, este a mea şi a nici unui alt om, decât doar a regelui, dacă se va întoarce.

- Decât dacă se va întoarce regele? întrebă Gandalf. Ei bine, domnul meu Majordom, îndatorirea ta este să păstrezi liniştea în regat tocmai pentru un asemenea fapt, pe care puţini par acum să-l întrevadă. Şi pentru aceasta vei primi tot ajutorul pe care vei dori să mi-l ceri. Dar ascultă-mă bine: eu unul nu cârmuiesc peste nici o ţară, fie ea Gondor sau alta, mică sau mare. Însă tot ce se află în primejdie în lume aşa cum se află ea acum, intră în grija mea. Cât despre mine, eu nu mă voi abate de la îndatorirea mea, chiar dacă Gondor va trebui să piară, atâta vreme cât această noapte va putea fi trecută de ceva ce va creşte frumos în zilele care vor veni, sau va purta fruct şi va înflori din nou. Căci şi eu sunt Majordom. Sau n-ai ştiut?

Cu aceste vorbe, Gandalf se răsuci pe călcâie şi ieşi cu paşi mari din sală, însoţit de Pippin care alerga pe lângă el.

Cât merseră, Gandalf nu se uită la Pippin şi nici nu-i adresă vreun cuvânt. Călăuza îi conduse de la porţile sălii celei mari, prin Curtea Fântânii, pe o alee mărginită de case înalte de piatră. După mai multe cotituri ajunseră la o casă din apropierea zidului nordic, nu departe de umărul care lega dealul de munte. Intrară, urcară pe o scară largă, cioplită în piatră, la ceea ce era primul cat dacă te uitai dinspre stradă, şi acolo călăuza le arătă o încăpere frumoasă, luminoasă, aerisită, cu perdele minunate, în fir de aur stins, dar neîngreunate de zorzoane. Mobilă puţină, doar o masă mică, două scaune şi o laviţă; însă de o parte şi de alta se găsea câte un alcov cu draperii, iar înăuntrul fiecăruia un pat gata aşternut, vase şi un bol pentru spălat. Trei ferestre înalte şi înguste dădeau spre miazănoapte, spre marele cot al râului Anduin, învăluit încă în ceţuri, şi mai departe spre Emyl Muil şi Rauros. Pippin trebui să se urce pe laviţă ca să poată privi peste pervazul lat de piatră.

- Eşti supărat pe mine, Gandalf? întrebă el după ce călăuza ieşi, închizând uşa în urma lui. Am făcut tot ce-am putut.

- Ai făcut, nu încape vorbă! izbucni Gandalf într-un hohot de râs neaşteptat; se apropie de Pippin, îl înconjură cu un braţ pe după umeri şi privi şi el afară.

Pippin cercetă cu oarecare mirare chipul aflat acum atât de aproape de al lui, căci hohotul acela fusese cu adevărat plin de veselie. Şi totuşi pe obrazul vrăjitorului văzu la început doar semnele adânci ale grijii şi întristării. Dar, privind mai cu băgare de seamă, desluşi sub toate acestea o

mare bucurie: o fântână de voioşie care ar fi putut să stârnească râsul în tot regatul, de-ar fi fost lăsată să ţâşnească la suprafaţă.

- Chiar că ai făcut tot ce-ai fi putut mai bine, repetă vrăjitorul; şi sper că va trece multă vreme până când te vei mai găsi încolţit atât de straşnic între doi bătrâni fără pereche de cumpliţi. Dar Seniorul Gondorului a aflat de la tine mai multe decât ai putea crede, Pippin. N-ai putut tăinui faptul că Boromir nu i-a condus pe însoţitorii Inelului după ce-aţi ieşit din Moria şi că printre voi s-a aflat cineva de mare slavă care venea spre Minas Tirith; şi că avea o spadă prea bine cunoscută. Oamenii pun preţ pe poveştile despre zilele de odinioară ale ţării Gondor; şi de când Boromir a plecat de-acasă, Denethor a cugetat îndelung la balada *Blestemul lui Isildur.*

El nu este ca alţi oameni care trăiesc în aceste vremuri, Pippin, şi oricare ar fi obârşia sa din tată în fiu, printr-o întâmplare a sorţii sângele celor din Apusime curge cu adevărat prin vinele lui; aşa cum curge şi prin vinele celuilalt fiu al său, Faramir, dar nu şi ale lui Boromir, pe care l-a iubit cel mai mult. El vede până departe. Poate să desluşească, dacă voieşte, mult din ceea ce se petrece în minţile oamenilor, chiar ale celora ce trăiesc departe. Nu-l poţi amăgi cu uşurinţă şi e chiar primejdios să încerci.

Să nu uiţi acest lucru! Căci de-acum i-ai jurat supunere. Nu ştiu ce-o fi fost în mintea ta, sau în inima ta, să faci acest lucru. Dar ai făcut bine ce-ai făcut. Nu te-am împiedicat, căci faptele generoase nu trebuiesc zădărnicite cu sfaturi reci. L-ai înduioşat şi i-ai mulţumit (dacă mi-e îngăduit s-o spun) vanitatea şi măcar acum eşti liber să te mişti după pofta inimii prin Minas Tirith - când nu ai treburi de îndeplinit. Căci mai este şi faţa cealaltă a medaliei. Eşti la porunca lui; şi acest lucru nu-l va uita. Fii totuşi cu băgare de seamă!

Tăcu şi oftă.

- Mă rog, n-are rost să ne facem griji de ce ne va aduce ziua de mâine. Căci poţi fi sigur că ziua de mâine va fi mai rea ca cea de azi, şi asta pentru multe zile de aici încolo. Şi nu am ce face mai mult decât am făcut ca să îndrept lucrurile. Tabla a fost aşezată, piesele se mişcă pe ea. O piesă pe care tare îmi doresc s-o găsesc este Faramir, moştenitorul de-acum al lui Denethor. Nu cred că este în Oraş; las' că nici n-am avut vreme să întreb în dreapta şi-n stânga. Trebuie să plec, Pippin. Trebuie să mă duc la sfatul ăsta al mai-marilor şi să aflu acolo tot ce pot. Mutarea următoare este însă la Duşman, care e gata să atace din plin. Iar pionii vor simţi asta cel mai rău, Peregrin, fiu al lui Paladin, soldat al ţării Gondor. Ascute-ţi tăişul!

Gandalf se îndreptă spre uşă şi acolo se răsuci spre hobbit.

- Mă grăbesc, Pippin. Fă-mi o favoare când vei ieşi. Chiar înainte să te odihneşti, dacă nu eşti prea obosit. Du-te de-l caută pe Iute ca Gândul, vezi dacă e bine găzduit. Oamenii ăştia se poartă bine cu animalele, pentru că sunt un popor bun la suflet şi înţelept, numai că la cai se pricep mai puţin decât alţii.

Zicând acestea, Gandalf ieşi; tot atunci răsună un zvon limpede şi dulce de clopot dinspre turnul citadelei. De trei ori bătu, un glas de argint în văzduh, apoi încetă: al treilea ceas de la răsăritul soarelui.

Nici nu trecu un minut când Pippin ieşi din încăpere, coborî scara şi, ajuns în stradă, privi în jurul său. Soarele strălucea cald şi luminos, turnurile şi casele înalte aruncau umbre lungi, adânci spre apus. Deasupra, în eterul albastru, Muntele Mindolluin îşi înălţa coiful alb şi mantia de zăpadă. Oameni înarmaţi străbăteau căile Oraşului, ca şi când, o dată cu bătaia orologiului, se duceau să schimbe străjile şi să-şi intre în pâine.

- În Comitat am zice că e nouă, spuse Pippin de unul singur, cu voce tare. Taman vremea pentru o gustare copioasă, lângă fereastra deschisă, în soarele de primăvară. Şi cum mi-ar mai plăcea o gustărică! Oare oamenii ăştia mănâncă aşa ceva, sau au şi isprăvit? Şi când iau cina, şi unde?

Tocmai atunci zări un bărbat înveşmântat în negru şi alb, îndreptându-se spre el pe strada îngustă dinspre centrul oraşului. Simţindu-se tare singur, Pippin se hotărî să se adreseze omului ăstuia atunci când va ajunge în dreptul lui; dar n-a fost nevoie să facă el primul pas, căci bărbatul tocmai spre el venea.

- Eşti Peregrin Piticuţul? întrebă acesta. Am auzit că ai jurat credinţă Seniorului şi Oraşului. Bun venit!

Îi întinse mâna şi Peregrin i-o dădu pe a sa.

- Numele meu e Beregond, fiul lui Baranor. În dimineaţa asta n-am nici o îndatorire, astfel că am fost trimis să te învăţ parolele şi să-ţi spun câteva din multele lucruri pe care, fără îndoială, vei dori sa le ştii. Cât despre mine, aş vrea şi eu să aflu câte ceva despre domnia ta. Căci până acum nu ne-a fost dat să vedem vreun piticuţ pe meleagurile astea şi chiar dacă ne-a fost dat să auzim tot felul de zvonuri, se vorbeşte prea puţin despre ei în poveştile pe care le cunoaştem. Unde mai pui că eşti prieten cu Mithrandir. Îl cunoşti bine?

- Bine, răspunse Pippin. Am auzit *despre* el de când am venit pe lume, chiar dacă nu-s prea mulţi ani de-atunci; iar în ultima vreme am călătorit până departe cu el. Dar e o carte în care ai multe de citit, iară eu nu pot spune că am citit decât o pagină ori două. Cu toate acestea, aş zice că-l cunosc tot atât ca oricare altul, afară de câţiva, foarte puţini. Aragorn, cred, era singurul dintre noi, însoţitorii, care-l cunoştea cu adevărat.

- Aragorn? tresări Beregond. Cine-i?

- Oh, se bâlbâi Pippin, un om care a călătorit cu noi. S-ar putea să se afle în Rohan acum.

- Am auzit că ai fost în Rohan. Şi despre meleagul acela aş avea multe să te întreb; căci ne punem multe din puţinele noastre speranţe în oamenii de acolo. Da’ m-am luat cu vorba şi mai că am uitat de treaba pe care o am de îndeplinit, anume să răspund mai întâi eu la tot ce-ai avea tu să mă întrebi. Ce-ai vrea să ştii, jupâne Peregrin?

- Aăăă, păi, dacă pot să zic aşa, o întrebare care cam arde la ceasul ăsta este, hm, ce-i cu gustarea de dimineaţă şi treburi din astea? Adică, orele de

masă, cam care sunt, dacă mă-nţelegi, şi unde-i sufrageria, dacă există aşa ceva? Şi hanurile? M-am uitat în jur, da’ n-am văzut nici unul cât am urcat până aici sus, cu toate că m-a ţinut în puteri nădejdea că om primi o duşcă de bere de cum vom fi ajuns în casa oamenilor ăstora înţelepţi şi primitori.

Beregond îl privi cu un aer grav.

- Cătană bătrână din câte văd, zise. Am auzit că bărbaţii care merg la război nu aşteaptă altceva decât primul prilej să mănânce şi să bea din nou; eu unul nu-s călător de felul meu. Da’ să înţeleg că n-ai mâncat încă pe ziua de azi?

- Mă rog, ca să fiu cinstit, ceva-ceva am îmbucat eu, recunoscu Pippin. Da’ nu mai mult decât o cupă de vin şi o prăjitură albă sau două, cu bunăvoinţa seniorului vostru; nici o grijă, mi le-a scos apoi pe nas cu un ceas întreg de întrebări, şi zău că treaba asta îţi face foame.

Beregond izbucni în râs.

- Când e vorba de masă, şi cel mai mărunt om se dovedeşte demn de fapte mari, aşa zicem noi. Iar domnia ta ţi-ai luat gustarea de dimineaţă la fel ca orice alt bărbat din Citadelă, *chiar la mare cinste.* Aceasta e o fortăreaţă şi un turn de strajă şi acum se află în stare de război. Ne trezim înainte să răsară soarele, îmbucăm ceva în lumina cenuşie, ne ducem la îndatoririle noastre la primul ceas de lumină. Dar nu-ţi pierde speranţa! Izbucni din nou în râs văzând descumpănirea de pe chipul lui Pippin. Cei care au avut însărcinări *grele* iau o gustare la mijlocul dimineţii, ca să-şi refacă forţele. Apoi e prânzul, pe la amiază sau puţin după, cum ne îngăduie treburile; şi ne întâlnim la masa zilei, când ne veselim cât ne mai ţin puterile, asta la ceasul apusului.

Hai cu mine! Ne preumblăm puţin şi după aceea mergem să găsim ceva care să ne împrospăteze forţele, să mâncăm şi să bem sus pe metereze şi să admirăm dimineaţa asta frumoasă.

- Stai niţel! se îmbujora Pippin. Lăcomia, sau foamea, cum i-ai zis tu cu delicateţe, m-a făcut să uit cu totul. Gandalf - voi îl numiţi Mithrandir - m-a rugat să mă îngrijesc de calul lui - Iute ca Gândul, un minunat armăsar din Rohan, lumina ochilor regelui de acolo, aşa am auzit, cu toate că i l-a dat lui Mithrandir spre a-l sluji. Îmi vine să cred că noul lui stăpân iubeşte mai mult animalul ăsta decât iubeşte mulţi oameni. Şi dacă bunele lui intenţii au vreo valoare în oraşul vostru, atunci îi veţi arăta lui Iute ca Gândul toată cinstirea voastră: chiar mai mare bunăvoinţă decât i-aţi arătat hobbitului ăstuia, dacă e cu putinţă.

- Hobbit? nu pricepu Beregond.

- Nouă aşa ni se spune, explică Pippin.

- Îmi pare bine s-o aflu, zise Beregond, căci acum pot să-ţi spun că nici o notă ciudată nu strică vorbirea asta frumoasă, iar hobbiţii sunt o seminţie cu un fel tare plăcut de a vorbi. Ei, să mergem! Trebuie să-mi faci cunoştinţă cu acest cal bun. Iubesc animalele şi nu ne e dat prea ades să le vedem în oraşul nostru de piatră; căci neamul meu se trage din văile dintre

munţi şi mai înainte din Ithilien. Însă nu ai de ce te teme! Nu vom sta mult din pricina mea, o simplă curiozitate, apoi ne vom duce la popotă.

Într-adevăr, Iute ca Gândul era bine îngrijit şi găzduit, Pippin n-avea de ce să se plângă. Căci în al şaselea cerc, în afara zidurilor citadelei, se găseau nişte grajduri frumoase unde erau ţinuţi câţiva cai iuţi de picior, foarte aproape de locuinţele solilor Seniorului: mesageri gata oricând să o ia din loc la poruncile lui Denethor sau ale căpeteniilor oştilor sale, ce trebuiau duse la îndeplinire fără întârziere. Dar acum atât caii, cât şi călăreţii erau duşi departe.

Iute ca Gândul necheză când Pippin intră în grajd, şi îşi întoarse capul spre el.

- Bună dimineaţa! îl salută Pippin. Gandalf o să vină de cum o putea. Acum e ocupat, dar îţi trimite salutări, iar eu trebuie să mă îngrijesc să nu duci lipsă de nimic; nădăjduiesc să te odihneşti după truda atât de îndelungată.

Iute ca Gândul scutură din cap şi bătu din copită. Dar îl lăsă pe Beregond să-l atingă blând pe cap şi să-i mângâie crupele lungi.

- Arată de parcă abia aşteaptă să pornească într-o cursă, nicidecum ca un cal abia venit de la drum lung, zise Beregond. Cât de puternic şi de mândru e! Unde-i harnaşamentul? Trebuie să fie tare frumos şi bogat.

- Nici unul nu-i destul de frumos şi de bogat pentru el, spuse Pippin. Nu te lasă să-i pui frâu. Dacă se învoieşte să te poarte, te va purta; dacă nu, ei bine, nici un căpăstru şi nici o zăbală, nici un bici ori pinten nu-l va îmblânzi. Rămâi cu bine, Iute ca Gândul! Ai răbdare. Bătălia se apropie.

Armăsarul înălţă capul şi scoase un nechezat de se cutremură grajdul, iar cei doi trebuiră să-şi astupe urechile. Se îndreptară spre ieşire, dar nu înainte de a se îngriji ca ieslea să fie bine umplută.

- Iar acum spre ieslea noastră, zise Beregond şi-l conduse pe Pippin înapoi spre Citadelă şi acolo spre poarta de intrare dinspre nord în turnul cel mare. Coborâră o scară lungă şi răcoroasă, până ajunseră la o alee largă, luminată de felinare. În pereţi se găseau nişte deschizături, şi una dintre ele avea oblonul ridicat.

- Asta e magazia şi popota corpului meu de Străjeri, spuse Beregond. Salutare, Targon! strigă prin deschizătură. E încă devreme, dar am aici un nou-venit pe care Seniorul l-a luat în serviciul său. A venit călare de foarte departe, strângând cureaua, iar în dimineaţa asta a avut o treabă tare neplăcută care l-a flămânzit şi mai mult. Dă-ne ce-ai pe-acolo!

Primiră pâine şi unt, şi brânză şi mere: ultimele din rezerva de peste iarnă, zbârcite însă nestricate şi dulci; şi o garafă de piele cu bere proaspăt scoasă din butoi, şi blide şi căni de lemn. După ce puseră totul într-un coş de nuiele, urcară înapoi în lumina soarelui;

Beregond îl duse pe Pippin într-un loc la capătul estic, mult ieşit în afară, al parapetului, unde se găsea o ambrazură în perete, cu o banchetă de piatră sub pervaz. De acolo puteau să privească la dimineaţa ce se aşternuse peste lume. Mâncară şi băură; vorbiră despre Gondor, despre obiceiurile şi datinile ţinutului, despre Comitat şi ţările ciudate pe care le

văzuse Pippin. Şi, pe măsură ce vorbeau, Beregond era tot mai uimit şi îl privea cu şi mai mare uluială pe hobbit care îşi legăna picioarele scurte când şedea pe banchetă ori trebuia să se înalţe pe vârfuri când se uita peste marginea de piatră la pământurile de dedesubt.

- N-am să ascund de domnia ta, jupâne Peregrin, că pentru noi semeni aproape cu unul dintre copiii noştri, un puştan de nouă veri, nu mai mult; cu toate astea, ai îndurat pericole şi ai văzut minuni cu care puţini dintre cei cu bărbi sure dintre noi se pot mândri. Am crezut că a fost doar o toană de-a Seniorului nostru să-şi ia un paj de viţă nobilă, după cum se povesteşte că făceau regii din vechime. Dar văd acum că lucrurile nu stau tocmai aşa cum credeam şi trebuie să-mi ierţi nesocotinţa.

- Ţi-o iert, zise Pippin. Prea mult însă nu ai greşit. Căci nu sunt cu mult mai mare decât un băieţel, după cum socotim noi acasă anii, şi încă mai am patru ani până la „majorat”, cum zicem noi în Comitat. Dar nu-ţi face griji din pricina mea. Vino şi te uită şi spune-mi ce văd eu aici.

Soarele se ridica şi ceţurile din vale se risipiseră. Ultimele se îndepărtau plutind chiar pe deasupra lor, ca nişte fuioare de nori albi purtaţi de vântul tot mai năbădăios dinspre răsărit, ce flutura şi smucea stindardele albe ale Citadelei. Departe jos, pe fundul văii, la vreo cinci leghe măsurate din ochi, Marele Râu putea fi văzut acum, cenuşiu, sclipitor, curgând dinspre nord-vest, făcând un cot uriaş întâi spre sud, apoi din nou spre vest, până se pierdea din vedere într-un abur tremurător dincolo de care, la cincizeci de leghe depărtare, se găsea marea.

Pippin avea în faţa ochilor întregul Pelennor, punctat în zare de gospodării, ziduri mici, grajduri şi staule, dar nicăieri nu zărea vite ori alte animale. Pe multele drumuri şi şleauri care străbăteau câmpurile verzi era un du-te-vino neîntrerupt: un şir lung de care îndreptându-se spre Marea Poartă, altele ieşind prin ea şi depărtându-se. Când şi când, un călăreţ se apropia, descăleca la poartă şi intra în Oraş. Dar cea mai mare parte a traficului se desfăşura pe drumul principal, care o lua spre sud, apoi, făcând un cot mai scurt decât al râului, trecea pe la poalele dealurilor, dispărând curând din vedere. Drumul era lat, bine pavat, iar de-a lungul laturii dinspre răsărit se găsea o alee verde, anume pentru călărie, apoi un zid. Pe alee galopau călăreţi în sus şi-n jos, iar drumul părea blocat de marile care acoperite ce se îndreptau spre miazăzi. Curând însă Pippin îşi dădu seama că totul era, în fapt, foarte bine ordonat: carele se mişcau în trei şiruri, unul mai iute, cele trase de cai, altul mai încet, cele mari, trase de boi şi cu coviltire frumoase, în multe culori; pe marginea apuseană se înşiruiau căruţele şi teleguţele, multe la număr, la care se opinteau oamenii.

- Acela-i drumul spre văile Tumladen şi Lossarnach şi spre satele de munte, şi mai departe spre Lebennin, explică Beregond. Sunt ultimele care ce îi duc în bejenie pe bătrâni, pe copii şi pe femeile ce-i însoţesc. Toţi trebuie să se depărteze de Poartă şi să lase drumul liber încă înainte de prânz, cale de o leghe: aşa sună porunca. Trist, dar aşa trebuie făcut. Oftă, apoi adăugă: Poate că puţini dintre cei despărţiţi acum se vor mai întâlni. Şi

întotdeauna au fost prea puţini copii în oraşul ăsta; acum n-a mai rămas nici unul - în afară de câţiva flăcăi care n-au vrut să plece şi mai găsesc câte ceva de făcut pe aici: e şi fiul meu printre ei.

O vreme rămaseră tăcuţi. Pippin se uita cu nelinişte spre răsărit, ca şi când în orice clipă mii de orci ar fi putut inunda câmpurile.

- Ce văd acolo? întrebă el, arătând spre mijlocul cotului cel mare al Râului Anduin. Un alt oraş, sau ce?

- A fost un oraş, răspunse Beregond, oraşul principal din Gondor, citadela noastră nefiind decât o fortăreaţă. Acelea sunt ruinele Osgiliathului, pe ambele maluri ale râului, pe care vrăjmaşii noştri l-au cucerit cu mult timp în urmă şi i-au dat foc. Dar noi l-am recucerit în zilele de tinereţe ale lui Denethor: nu ca să locuim în el, ci pentru a-l păstra ca un avanpost şi să reconstruim podul pentru trecerea oştirilor noastre. Apoi au venit Călăreţii cei Crunţi din Minas Morgul.

- Călăreţii Negri? căscă Pippin ochii lui mari, întunecaţi deodată din pricina unei vechi spaime renăscute.

- Da, erau negri şi văd că ştii ceva despre ei, cu toate că nu i-ai pomenit în nici una din poveştile tale.

- Ştiu, şopti Pippin, dar nu voi vorbi despre ei acum, atât de aproape, de aproape.

Vocea i se frânse. Pippin îşi înălţă ochii deasupra Râului şi i se păru că nu putea vedea altceva decât o umbră mare şi ameninţătoare. Or fi fost munţi care se înălţau la orizont, crestele lor zimţate îmblânzite de cele aproape douăzeci de leghe de văzduh împâclit; sau nu era altceva decât un zid de nor şi dincolo de el o negură şi mai adâncă. Numai că, în timp ce privea, i se păru că negureala aceea creştea şi se îngroşa foarte încet, pentru ca, la fel de încet, să nimicească tărâmurile soarelui.

- Atât de aproape de Mordor? întrebă cu glas scăzut Beregond. Arareori îi spunem pe nume; dar de când ne ştim, vieţuim aici având acea umbră în faţa ochilor: uneori mai aproape şi mai întunecată. Acum creşte şi se întunecă; din care pricină teama şi neliniştea noastră cresc şi ele. Iar Călăreţii cei Crunţi, cu mai puţin de un an în urmă, au recucerit toate trecerile peste râu şi mulţi dintre oamenii noştri cei mai buni au fost ucişi. Boromir a fost cel care, într-un târziu, a alungat duşmanul de pe malul apusean şi încă mai avem în stăpânirea noastră jumătatea de pe malul nostru a oraşului Osgiliath. Pentru scurtă vreme. Acum însă ne aşteptăm la un nou atac acolo. Poate cel mai important atac al războiului care va să vie.

- Când? Ai vreo bănuială? Căci noaptea trecută am văzut focurile de avertizare şi solii călare; şi Gandalf mi-a spus că toate astea erau semn că a început războiul. Se grăbea cu disperare, aşa mi s-a părut. Iar acum mi se pare că totul s-a liniştit.

- Doar pentru că acum totul e pregătit, zise Beregond. Precum respiraţia adâncă înaintea saltului.

- Dar de ce-au fost aprinse focurile noaptea trecută?

- E mult prea târziu să mai trimiţi după ajutor când eşti asediat. Nu ştiu însă ce-au hotărât Seniorul şi căpitanii săi la sfat. Ei au multe căi de a afla noutăţile. Seniorul Denethor nu e ca toţi ceilalţi oameni: el vede până departe. Se spune că, atunci când stă noaptea de unul singur în încăperea lui din vârful Turnului şi îşi îndreaptă gândul într-o parte sau alta, poate citi câte ceva din ce se va întâmpla în viitor; cică uneori răscoleşte chiar şi mintea Duşmanului, se luptă cu el. Şi de aceea a îmbătrânit el atât, cu mult înainte să-i fi venit vremea. Dar lăsând asta la o parte, stăpânul meu Faramir este pe alte meleaguri, dincolo de Râu, într-o solie plină de primejdii, şi se prea poate să fi trimis ceva veşti.

Dar dacă mă întrebi pe mine ce anume a aprins focurile, aş zice că sunt zvonurile aduse ieri seară din Lebennin. O mare armie se adună la gurile Anduinului, în fruntea căreia se află piraţii din Umbar de la Miazăzi. De mult nu le mai este teamă de puterea Gondorului şi s-au aliat şi ei cu Duşmanul, iar acum pun la cale un atac puternic menit să-l sprijine. Căci va atrage o parte însemnată din ajutorul pe care speram să-l primim din Lebennin şi Belfalas, unde se găsesc mulţi oşteni şi viteji. Tot mai mult ni se îndreaptă gândurile spre miazănoapte, spre Rohan; şi cu atât mai mult ne bucurăm de veştile despre victorie pe care le-aţi adus voi.

Numai că - tăcu puţin, se ridică în picioare, privi în jur spre miazănoapte, spre răsărit şi spre miazăzi - cele petrecute la Isengard ar trebui să fie semn pentru noi că suntem prinşi într-o capcană mare şi înconjuraţi de intrigi din toate părţile. Gata cu ciondănelile la vaduri, cu năvălirile dinspre Ithilien şi Anórien, gata cu pândele şi jafurile. Ăsta e un război pus la cale de mult, iar noi nu suntem decât o rotiţă în el, oricât ar vorbi mândria în noi. Lumea a început să se mişte departe la Răsărit, dincolo de Marea Interioară, aşa am aflat; şi la miazănoapte, în Codrul Întunecat, şi dincolo de ea; şi la miazăzi, în Harad. Iar acum toate tărâmurile vor fi puse la încercare, ori vor ţine piept, ori vor cădea - sub puterea Umbrei.

Dar, jupâne Peregrin, măcar cu asta ne putem lăuda: vom fi întotdeauna ţinta urii celei mai înverşunate a Seniorului Întunecimii, căci ura asta izvorăşte din străfundurile vremurilor şi de peste adâncimile Mării. Aici va cădea mai grea lovitura ciocanului. Şi din această pricină a venit Mithrandir cu atâta grabă încoace. Căci dacă şi noi cădem, cine mai rămâne în picioare? Şi, jupâne Peregrin, vezi mata vreo nădejde că vom rămâne în picioare?

Pippin nu răspunse. Se uită la zidurile cenuşii, la turnuri, la flamurile minunate, la soarele din înaltul cerului, apoi la negura tot mai deasă de la Răsărit; şi se gândi la degetele lungi ale Umbrei aceleia: la orcii din păduri şi munţi, la trădarea de la Isengard, la păsările care deoache, la Călăreţii Negri ajunşi până pe pajiştile din Comitat - şi la acea grozăvenie înaripată, nazgûlii. Se cutremură şi speranţele părură a i se nărui. Şi tocmai atunci soarele păli preţ de o clipă şi se întunecă, de-ai fi zis că o aripă neagră trecuse peste el. Lui Pippin i se năzări că aude, aproape dincolo de putinţa urechii de a auzi, undeva în înalt, departe, în tăriile cerului, un strigăt: stins,

dar care îi făcu inima cât un purice, plin de cruzime, rece. Pippin albi şi se rezemă de zid.

- Ce-a fost asta? întrebă Beregond nedumerit. Ai simţit şi tu ceva?

- Da, murmură Pippin. E semnul căderii noastre, umbra sfârşitului, un Călăreţ Crunt al văzduhului.

- Da, umbra sfârşitului, spuse Beregond. Mă tem că Minas Tirith va cădea. Vine noaptea. Parcă mi s-a răpit însăşi căldura sângelui.

O vreme rămaseră amândoi cu capetele plecate, fără să vorbească. Deodată, Pippin ridică privirile şi văzu că soarele încă mai strălucea, iar flamurile fluturau în vânt. Se scutură ca să-şi vină în fire.

- A trecut, zise. Nu, inima mea nu se lasă cuprinsă încă de disperare. Gandalf a căzut şi apoi s-a întors, şi acum e cu noi. O să rezistăm, chiar dacă într-un singur picior, o să rămânem îngenuncheaţi, dar atât.

- Bine zis! strigă Beregond, ridicându-se în picioare şi agitându-se în sus şi-n jos. Nu, nu, chiar dacă toate pe lume se sfârşesc într-un târziu, Gondor încă nu va pieri. Nici când zidurile vor fi cucerite de un duşman nesăbuit care va înălţa mormane de leşuri în faţa lor. Mai sunt şi alte fortăreţe şi căi de a scăpa în munţi. Trebuie să mai fie vreo vale cu iarba verde unde speranţa şi memoria să nu piară.

- O fi precum spui, dar aş vrea să se sfârşească odată, de-i bine sau de-i rău, oftă Pippin. Nu-s războinic de felul meu şi mă înfioară orice gând la luptă; dar mai rău decât să mă aflu în pragul unei bătălii de care nu pot să scap nici că se poate. Încă de pe acum mi se pare lungă ziua! Aş fi mai fericit dacă n-am fi siliţi să stăm şi să privim, fără să facem vreo mişcare, fără să lovim noi primii. În Rohan n-ar fi atacat nimeni dacă n-ar fi fost Gandalf, aşa-mi vine să cred.

- Ah, acum pui degetul pe-o rană pe care mulţi o simt! zise Beregond. Dar poate că lucrurile se vor schimba după ce se întoarce Faramir. E cutezător, mult mai cutezător decât îl cred mulţi; în ziua de azi oamenilor le vine greu să-şi închipuie că un căpitan poate fi înţelept şi ştiutor într-ale baladelor şi datinilor de demult şi-n acelaşi timp un bărbat viteaz şi iute la minte când e pe câmpul de bătălie. Aşa e Faramir. Mai puţin nesăbuit şi avântat ca Boromir, dar la fel de hotărât. Dar, chiar şi aşa stând lucrurile, ce poate el face? Nu putem lua cu asalt munţii de… de pe tărâmul celălalt. Avem bătaie scurtă şi nu putem lovi decât dacă se apropie îndeajuns duşmanul. Iar atunci mâna trebuie să ne fie tare grea! mai zise el lovind mânerul săbiei.

Pippin îl privi: înalt, mândru, impunător, ca toţi bărbaţii pe care-i întâlnise în ţara asta; şi cu sclipiri în ochi atunci când vorbea de lupte. „Vai mie! Îmi simt mâna uşoară ca un fulg, gândi el, dar de spus nu spuse nimic. Zicea Gandalf ceva de un pion? O fi; dar de partea cealaltă a tablei de şah.”

Şi au tot vorbit până când soarele a ajuns în tăria cerului şi deodată clopotele prinseră a bate amiaza, iar în Citadelă începu agitaţia; căci cu toţii, în afară de sentinele, se duceau la masă.

- Vii cu mine? întrebă Beregond. Azi mă poţi însoţi la popota mea. Nu ştiu la ce companie vei fi trimis; ori poate că Seniorul te va păstra pentru

treburile sale. Dar vei fi bine venit. Şi e bine să întâlneşti cât mai mulţi oameni, cât mai e încă vreme.

- Vin bucuros, spuse Pippin. Mă simt singur, ca să-ţi spun adevărul. Cel mai bun prieten al meu a rămas în Rohan şi n-am mai avut pe nimeni cu care să stau de vorbă sau să glumesc. Nu s-ar putea totuşi să vin în compania ta? Tu eşti căpitanul? Pentru că dacă eşti, poate îţi stă în putere să mă iei la tine, sau să pui o vorbă bună pentru mine?

- Ne, ne, râse Beregond. Nu-s eu căpitanul. N-am nici slujbă, nici rang, nici putere, sunt doar un oştean simplu din Compania a Treia a Citadelei. Cu toate acestea, jupâne Peregrin, e la mare cinste în Oraş să fii oştean al Strajei Turnului din Gondor, şi asemenea oameni se bucură de respect în ţară.

- Văd că n-am cale de-ntors, îşi acceptă Pippin soarta. Du-mă înapoi în camera noastră şi dacă nu-l găsesc pe Gandalf acolo, o să merg unde voieşti - ca oaspete al domniei-tale.

Gandalf nu era în încăpere şi nu lăsase nici un mesaj; astfel că Pippin îl însoţi pe Beregond şi fu prezentat celor ce formau Compania a Treia. Din câte se părea, Beregond fu întâmpinat cu aceeaşi cinstire ca şi oaspetele său care fu primit cu braţele deschise. Se spuseseră de-acum multe în Citadelă despre însoţitorul lui Mithrandir şi despre sfatul tainic pe care-l avusese cu Seniorul: unii auziseră că un Prinţ al Piticuţilor sosise de la Miazănoapte ca să jure credinţă Gondorului şi să pună în slujba lui cinci mii de săbii. Mai erau unii care spuneau că atunci când vor veni Călăreţii din Rohan, fiecare va aduce în spatele său pe şa un războinic piticuţ, mic de stat, dar tare voinic.

Cu părere de rău, Pippin a trebuit să spulbere această poveste, numai că tot nu a putut scăpa de noul său rang, tocmai potrivit, socoteau bărbaţii aceştia, pentru cineva care a fost prietenul lui Boromir, iar Seniorul l-a primit cu atâta cinstire; i-au mulţumit că a venit în mijlocul lor; i-au ascultat poveştile şi vorbele despre ţări străine; şi i-au pus în faţă atâta mâncare şi băutură câtă îşi putea el dori. Cu adevărat, singura lui grijă era aceea de a fi „atent”, după cum îl sfătuise Gandalf, şi să nu-şi lase gura s-o ia razna, după obiceiul hobbiţilor când se află printre prieteni.

Într-un târziu, Beregond se ridică în picioare.

- De data asta ne luăm rămas-bun! zise. De-acum şi până la apus e rândul meu să fac de strajă, şi treabă au şi toţi ceilalţi de-aici, aşa cred. Dar dacă te simţi singur, aşa cum spui, poate vrei să faci un tur vesel al Oraşului. Fiul meu te-ar însoţi bucuros. Pot să spun că e un băiat bun. Dacă-ţi face plăcere, coboară până la Cercul cel mai de Jos şi întreabă unde este Vechea Casă de Oaspeţi, în Fortăreaţa Celerdain, Strada Lămpărarilor. Ai să-l găseşti acolo, cu alţi băietani care au rămas în Oraş. S-ar putea să fie lucruri demne de văzut la Poarta cea Mare înainte să se închidă.

Şi cu aceste vorbe, Beregond ieşi; curând plecară şi ceilalţi. Ziua era încă frumoasă, deşi se înceţoşa, iar vremea era caldă pentru luna martie, chiar şi acolo, departe în sud. Pippin ar fi avut chef să doarmă, dar parcă era prea

mare mohoreală în încăperea aia a lor, aşa că hotărî să coboare şi să cerceteze Oraşul. Întâi trecu - la Iute ca Gândul, ca să-i ducă resturile de mâncare pe care le păstrase anume pentru el. Armăsarul le mâncă bucuros, deşi nu s-ar fi zis că ducea lipsă de ceva. Apoi îşi continuă drumul în jos, pe multe străzi ocolite.

Oamenii se uitau lung la el. Afişând o politeţe gravă, îl salutau după felul celor din Gondor, cu capul plecat şi mâinile la piept. Însă după ce trecea de ei, Pippin auzea tot felul de strigăte, căci cei aflaţi afară îi chemau pe cei dinăuntru ca să-l vadă pe Prinţul Piticuţilor, însoţitorul lui Mithrandir. Mulţi foloseau alt grai decât Limba Comună, dar în scurtă vreme a aflat măcar ce înseamnă *Emil i Pheriannath, î*nţelegând că rangul său ajunsese în Oraş cu mult înaintea lui.

După ce străbătu multe străzi boltite şi alei şi trotuare frumoase, ajunse în sfârşit la cercul cel mai de jos şi mai mare, iar acolo fu îndrumat spre Strada Lămpărarilor, o cale largă ce cobora până la Poarta cea Mare. Găsi şi Vechea Casă de Oaspeţi, o clădire mare din piatră cenuşie, roasă de vreme, cu două aripi ce porneau de la stradă şi duceau până în spate; în faţă, o fâşie de gazon, apoi casa cu multe ferestre şi cu o verandă împodobind întreaga faţadă; veranda însăşi avea coloane şi un rând de trepte ce coborau până la gazon. Printre coloane se jucau nişte băieţandri, singurii copii pe care-i văzuse Pippin în Minas Tirith, aşa că se opri să se uite la ei. Deodată, unul dintre ei îl zări şi, cu un strigăt, sări peste fâşia de iarbă şi veni în stradă, urmat de alţi câţiva. Se proţăpi în faţa lui Pippin, măsurându-l din cap până-n picioare.

- Salutare! zise puştiul. De unde vii? Eşti străin de oraş?

- Am fost, îl corectă Pippin, dar acum se zice că am devenit un bărbat al Gondorului.

- I-auzi! făcu puştiul. Înseamnă că toţi suntem bărbaţi pe-aici. Da’ câţi ani ai şi cum te cheamă? Eu am împlinit zece şi în curând o să măsor cinci picioare înălţime. Sunt mai înalt decât tine. Numa’ că tata e Străjer, unul dintre cei mai înalţi. Tatăl tău ce e?

- La care întrebare să răspund mai întâi? Tatăl meu lucrează pământurile din Izvorul Mic, lângă Târgupitit, în Comitat. Am aproape douăzeci şi nouă de ani, care va să zică în asta te întrec; chiar dacă n-am decât patru picioare înălţime şi nu prea mai am cum creşte, decât poate în lăţime.

- Douăzeci şi nouă! fluieră băietanul a mirare. Păi eşti bătrân! La fel de bătrân ca şi unchiul meu Iorlas. Da’ pun rămăşag - adăugă el plin de speranţă - că te pot face să stai în cap sau să te răstorn pe spate.

- E cu putinţă, dacă te las eu, zise Pippin şi izbucni în râs. Şi mai gândesc că aş putea şi eu face acelaşi lucru cu tine: ştim şi noi câteva şmecherii de trântă în ţărişoara mea acolo, unde, trebuie să-ţi spun, nu prea vezi pe alţii la fel de voinici şi de puternici ca mine; şi n-am îngăduit până acum nimănui să mă răstoarne cu picioarele în sus. Aşa că, dacă e să ne măsurăm puterile, şi n-am altă cale de ieşire, se prea poate să fiu nevoit să te omor. Căci atunci când o să mai creşti puţin, o să vezi că oamenii nu-s totdeauna ceea ce par;

şi chiar dacă mă vei fi luat tu drept un străinaş d-ăla bleg pe care-l poţi da gata uşor, ei bine, te avertizez: nu sunt aşa ceva, sunt din neamul piticuţilor, necruţător, curajos şi rău!

Şi Pippin se strâmbă atât de cumplit, încât băiatul se dădu îndărăt câţiva paşi, ca în clipa următoare să înainteze din nou, cu pumnii strânşi şi ochii scăpărând de dorinţa de a lupta.

- Nu! izbucni Pippin în râs. Să nu crezi nici ce îndrugă străinii despre ei înşişi! Nu-s un luptător. Dar mai politicos ar fi ca acela care mă provoacă la luptă să spună şi cine este.

Băiatul îşi împinse ţanţoş pieptul înainte:

- Sunt Bergil, fiul lui Beregond, din Corpul de Străjeri.

- Aşa gândeam şi eu, spuse Pippin, căci semeni cu tatăl tău. Îl cunosc, el m-a trimis să te caut.

- Atunci de ce n-ai spus aşa de la bun început? întrebă Bergil şi dintr-o dată un aer de disperare se aşternu pe chipul lui. Să nu-mi zici că s-a răzgândit şi mă trimite împreună cu toate copiliţele alea! Da’ n-are cum, au plecat şi ultimele care.

- Mesajul lui nu-i chiar atât de rău, chiar dacă nu e bun. A zis că în loc să mă răstorni cu picioarele în sus, poate ţi-ar surâde mai degrabă să-mi arăţi Oraşul şi să-mi veseleşti singurătatea. Iar eu, în schimb, îţi pot spune poveşti despre ţări îndepărtate.

Bergil bătu din palme şi râse a uşurare.

- Ce bine! strigă el. Vino, atunci! Voiam să mergem la Poartă, să ne uităm şi noi. Aşa că hai!

- Ce se întâmplă acolo?

- Se zice că încă înainte de apusul soarelui or să apară Căpitanii din Ţări Străine pe Drumul de la Miazăzi. Vino cu noi şi-ai să vezi.

Bergil se dovedi un fârtat bun, cel mai bun pe care-l avusese Pippin de când se despărţise de Merry, încât nu trecu mult şi amândoi râdeau şi vorbeau veseli în timp ce străbăteau străzile fără să le pese de privirile nenumărate ce se aţinteau asupra lor. Curând se pomeniră prinşi într-o îmbulzeală de oameni care se îndreptau spre Poarta cea Mare. Acolo Pippin crescu mult în ochii lui Bergil, căci îşi rosti numele, spuse parola şi străjerul îl salută şi-l lăsă să treacă; mai mult chiar, îl lăsă şi pe tovarăşul său să treacă o dată cu el.

- Asta e bine! zise Bergil. Noi, băieţii, nu mai avem voie să trecem de Poartă fără să fim însoţiţi de cineva mai în vârstă. Acum o să vedem mai bine.

Dincolo de Poartă, o mulţime de oameni se strânsese pe marginea drumului principal şi a locului pietruit unde se întâlneau toate celelalte drumuri care duceau spre Minas Tirith. Ochii lor căutau spre miazăzi şi curând se auzi un murmur:

- Se vede praf acolo! Vin!

Pippin şi Bergil dădură din coate ca să ajungă în rândul din faţă al mulţimii şi acolo rămaseră în aşteptare. De la oarece depărtare răsunară

chemări de corn şi strigăte de bucurie se rostogoliră spre ei precum pala unui vânt. Apoi văzduhul fu sfâşiat de un sunet de trâmbiţă şi peste tot în jur oamenii începură să strige.

- Forlong! Forlong! se auzea înjur.

- Ce strigă? întrebă Pippin.

- A venit Forlong, îl lămuri Bergil; bătrânul Forlong cel Gras, Seniorul din Lossarnach. Acolo trăieşte bunicul meu. Urraa! Uite-l. Bunul şi bătrânul Forlong!

În frunte venea la pas un cal mare, cu picioare groase, aducând pe spinare un bărbat lat în umeri, pântecos, dar bătrân, cu barbă sură, cu toate acestea purtând za, coif negru şi o suliţă lungă şi grea. În urmă-i mărşăluia mândru un şir colbuit de bărbaţi, bine înarmaţi cu securi mari de bătălie; întunecaţi la chip, mai mici de statură şi mai oacheşi decât toţi bărbaţii pe care-i văzuse Pippin în Gondor.

- Forlong! strigară oamenii. Prieten credincios, prieten adevărat! Forlong!

Dar după ce trecură bărbaţii din Lossarnach aceleaşi voci murmurară:

- Atât de puţini! Câţi sunt, două sute? Şi noi care nădăjduiam să fie măcar de zece ori pe atât. Asta da veste pentru flota neagră! S-arunce în luptă doar o părticică din forţa lor. Dar, cât o fi, tot e un câştig.

Şi au urmat şi celelalte companii, una după alta, şi toate au fost primite cu ovaţii şi strigăte de bucurie şi au intrat pe Poartă, oamenii din Ţările Străine venind să apere Oraşul Gondor într-un ceas de mare cumpănă, dar de fiecare dată prea puţini, mai puţini decât se aşteptase de la ei şi decât li se ceruse drept ajutor. Oamenii din Valea Ringló urmându-l pe fiul seniorului lor, Dervorin, care veneau pe jos: trei sute numărau aceştia. Din Morthond, ţinutul muntos, marea Vale a Rădăcinii Negre, Duinhir cel înalt cu fiii săi, Duilin şi Derufin, şi cinci sute de arcaşi. Din Anfalas, Ţărmul Vechi cel îndepărtat, un şir lung de bărbaţi de neamuri diferite, vânători şi păstori şi bărbaţi din sătucuri, cam sărăcăcios înarmaţi, fără doar de cei de la curtea seniorului lor, Golasgil. Din Lamedon, câţiva munteni cu chipuri încrâncenate, fără căpitan. Câţiva din neamul pescăresc din Ethir, şi vreo sută şi ceva de suliţaşi de pe corăbii. Hirluin cel Bălai din Dealurile Verzi din Pinnath Gelin, cu trei sute de bărbaţi chipeşi, înveşmântaţi în straie verzi. Şi la urmă, şi cel mai mândru, venea Imrahil, Prinţul din Dol Amroth, rubedenie de-a Seniorului, cu flamuri aurii purtând însemnele acestuia, Corabia şi Lebăda Argintie, însoţit de o ceată de cavaleri în armuri, călare pe caii suri; şi-n urma lor, şapte sute de războinici, înalţi precum nişte prinţi, cu ochi cenuşii şi părul negru, care înaintau cântând.

Şi asta era tot, mai puţin de trei mii cu totul. Alţii nici că aveau să mai vină. Strigătele lor şi tropăiturile picioarelor pătrunseră în oraş şi se stinseră. Privitorii rămaseră o vreme tăcuţi. Văzduhul era plin de praf, căci vântul murise şi înserarea era apăsătoare. Ceasul la care se închideau porţile se apropia, soarele roşiatic apusese în spatele crestei Mindolluin. Umbrele coborau peste Oraş.

Privind spre cer, lui Pippin i se păru că acesta căpătase culoarea cenuşie, ca şi când o mare de colb şi de fum atârna deasupră-le, prin care lumina pătrundea palidă. Dar la Apus soarele ce apunea aprinsese negurile, încât Mindolluin se desena negru pe o pâclă arzândă, smălţuită de tăciuni încinşi.

- Astfel se sfârşeşte în urgie o zi frumoasă! cugetă el, uitând de băietanul ce-l însoţea.

- Astfel se va sfârşi de nu mă întorc înainte să bată clopotele de seară, zise Bergil. Vino! Auzi cum ne cheamă surla care anunţă închiderea Porţii.

Se reîntoarseră în Oraş, ţinându-se de mână, după ce trecuseră ultimii de Poartă înainte să fie închisă; şi pe când ajunseră pe Strada Lămpărarilor, toate clopotele din turnuri băteau cu solemnitate. Lumini se aprinseră deodată în spatele multor ferestre şi cântece răsunau din casele şi barăcile construite de-a lungul zidurilor, unde se adăposteau cei şapte sute de războinici.

- Cu bine, pentru seara asta, zise Bergil. Salută-l pe tata din partea mea şi mulţumeşte-i pentru fârtatul pe care mi l-a trimis. Şi mai vino, rogu-te, cât de curând. Aproape că mi-aş dori să nu fie război, căci tare bine ne-am mai fi distrat. Ne-am fi putut duce la Lossarnach, la casa bunului meu; e tare bine să fii acolo primăvara, pădurile şi câmpurile sunt pline de flori. Da’ poate tot o să ajungem până acolo împreună. N-o să-l înfrângă niciodată pe Seniorul nostru, iar tata e tare viteaz. Cu bine şi întoarce-te!

Se despărţiră şi Pippin se grăbi înapoi spre citadelă. Drumul îi părea lung; efortul îl încălzise, îi era foame; şi noaptea cobora cu repeziciune şi neagră. Nici o stea nu străpungea bolta. Ajunse în sfârşit la popotă, chiar dacă întârziase la masa de seară, iar Beregond îl salută cu bucurie şi-l pofti să ia loc lângă el ca să audă ce veşti îi aducea despre fiul său. După ce isprăvi de mâncat, Pippin mai zăbovi o vreme, apoi îşi luă rămas-bun, căci îl cuprinsese o apăsare ciudată şi îşi dorea tare mult să-l vadă pe Gandalf.

- Ştii cum să ajungi? întrebă Beregond din pragul sălii celei mici, din partea de nord a Citadelei, unde şezuseră până atunci. Noaptea e întunecoasă, încă mai întunecoasă de când s-a dat ordinul ca luminile să fie făcute cât mai mici în Oraş, pentru ca nici una să nu răzbată dincolo de ziduri. Şi-ţi mai zic de un ordin: vei fi chemat la Seniorul Denethor mâine la primul ceas al zilei. Mă tem că nu vei face parte din Compania a Treia. Da’, să tragem nădejde că ne vom revedea. Cu bine şi dormi în pace!

Încăperea era cufundată în întuneric, doar un lămpaş mic licărea pe masă. Gandalf nu era acolo. Pippin simţi că apăsarea ce-l cuprinsese s-a făcut deodată şi mai grea. Se urcă pe banchetă şi încercă să se uite afară pe geam, dar era ca şi cum ar fi privit într-o fântână de întuneric. Coborî, închise obloanele şi se băgă în pat. O vreme rămase întins, atent să audă zgomotele întoarcerii lui Gandalf, dar curând se cufundă într-un somn agitat.

Cândva în timpul nopţii fu trezit de o lumină; Gandalf se întorsese şi acum măsura camera în sus şi-n jos, dincolo de perdeaua alcovului: pe masă se

găseau luminări şi suluri de pergament. Pippin îl auzi pe vrăjitor oftând şi murmurând:
- Când oare se va întoarce Faramir?
- Salutare! făcut Pippin scoţându-şi capul de după perdea. Am crezut că m-ai uitat de tot. Mă bucur să te văd acasă. A fost o zi lungă.
- Numai că noaptea va fi prea scurtă, zise Gandalf. M-am întors aici pentru că am nevoie de puţină linişte şi singurătate. Mai bine dormi acolo-n pat cât mai ai în ce să dormi. La răsăritul soarelui te voi duce din nou la Seniorul Denethor. Ba nu, nu când răsare soarele, ci când se va trimite după tine. Întunecimea a început, Zori nu vor mai fi.

Chapter 2

Trecerea Frăţiei Sure

Gandalf plecase şi copitele tropăitoare ale lui Iute ca Gândul se pierduseră în noapte atunci când Merry se întoarse la Aragorn. Nu mai avea cu sine decât o bocceluţă, căci îşi pierduse raniţa la Parth Galen şi tot ce-i mai rămăsese erau câteva lucruri trebuincioase pe care le culesese dintre ruinele de la Isengard. Hasufel încălecase de-acum. Legolas şi Gimli erau şi ei acolo, cu calul lor.
- Vasăzică, au mai rămas patru din însoţitorii Purtătorului Inelului, zise Aragorn. Vom călători împreună mai departe. Dar nu vom merge singuri, aşa cum am crezut. Regele e hotărât să pornească fără nici o altă zăbavă. De când a apărut umbra înaripată, el doreşte să se întoarcă între dealuri la ascunzişul întunericului.
- Şi de-acolo unde mai departe? vru să ştie Legolas.
- Încă nu pot să spun. Cât despre rege, peste patru seri se va duce la Edoras, să cerceteze trupele, aşa cum a voit el. Şi cred că acolo va afla veşti despre război, iar Călăreţii din Rohan se vor îndrepta spre Minas Tirith. Cât despre mine, şi cei care mă vor însoţi…
- Eu, da! strigă Legolas.
- Şi Gimli împreună cu el! strigă gnomul la rândul său.
- Ei bine, continuă Aragorn, cât despre mine, în faţa mea se-ntinde întunericul. Şi eu trebuie să mă duc la Minas Tirith, dar încă nu zăresc drumul. Se apropie un ceas de mult pregătit.

- Nu mă lăsaţi în urmă! se rugă Merry. Nu v-am prea fost până acum de mare ajutor; dar nu vreau să fiu lăsat deoparte, ca o sarsana de care-ţi aduci aminte după ce s-a isprăvit totul. Călăreţii n-or să vrea să-şi bată capul cu mine tocmai acum, aşa cred. Chiar dacă regele a spus că mă vrea să şed lângă el atunci când se va întoarce la casa lui, pentru a-i povesti despre Comitat.

- Da, întări Aragorn, şi aş zice că drumul tău este tot acelaşi cu al lui, Merry. Dar să nu te aştepţi la bucurie când vei ajunge la capăt. Mă tem că va trece multă vreme până când Théoden va şedea iarăşi liniştit în Lăcaşul Auriu. Multe speranţe se vor ofili în Primăvara asta încrâncenată.

Curând, toţi erau gata de plecare: douăzeci şi patru de cai, cu Gimli aşezat în spatele lui Legolas, iar Merry în faţa lui Aragorn. Şi iată-i călărind cu repeziciune prin noapte. Abia dacă trecuseră de movilele de la Vadurile Isen, când un Călăreţ veni în galop de la coada şirului.

- Măria ta, suntem urmăriţi de nişte călăreţi. Când am trecut vadul mi s-a părut că îi aud. Acum nu mai e nici o îndoială. Ne vor ajunge, căci vin mâncând pământul.

Théoden porunci pe dată oprirea. Călăreţii se răsuciră şi-şi pregătiră suliţele. Aragorn descălecă şi-l coborî şi pe Merry din şa, apoi, trăgându-şi spada din teacă, se postă lângă scara de la şaua regelui. Éomer şi scutierul său se duseră înapoi la coada şirului. Merry se simţea mai nefolositor ca oricând, ca un bagaj de care nimeni nu avea nevoie, şi se întreba ce avea el să facă dacă se va încinge o luptă. Să zicem că mica escortă a regelui avea să cadă înfrântă în mâinile duşmanului, iar el reuşea să scape în beznă - singur - pe câmpiile pustii ale ţinutului Rohan, fără habar unde anume se afla pe întinderile acelea nesfârşite. „Zadarnic!” cugetă el. Îşi scoase sabia din teacă şi-şi strânse şi mai tare brâul.

Luna care apunea era ascunsă de un nor mare, purtat de vânt, dar dintr-o dată ieşi de după acesta. Atunci auziră cu toţii tropăitul copitelor şi în aceeaşi clipă văzură nişte siluete negre care se apropiau iute pe drumul dinspre vad: razele lunii scăpărau când şi când în vârfurile suliţelor. Merry n-ar fi putut spune câţi erau cei care-i urmăreau, dar păreau cel puţin la fel de mulţi cât escorta regelui.

Când urmăritorii ajunseră cam la cincizeci de paşi distanţă, Éomer strigă:

- Opriţi! Opriţi! Cine călăreşte în Rohan?

Urmăritorii îşi înfrânară brusc armăsarii. Urmă o tăcere; şi apoi, în lumina lunii zăriră un călăreţ descălecând şi înaintând încet. Mâna lui apăru albă atunci când şi-o înălţă, cu palma răsucită spre ei, în semn de pace; dar oamenii regelui îşi încleştară mâinile pe arme. La zece paşi de ei omul se opri. Era înalt, o umbră întunecată, care stătea în picioare. Apoi răsună vocea lui clară:

- Rohan? Rohan aţi spus? Un cuvânt care ne bucură. Căutăm ţara asta de multă vreme şi cu mare grăbire.

- Aţi găsit-o, zise Éomer. Trecând vadurile din urmă aţi pătruns în ea. Dar ăsta e tărâmul lui Théoden, Regele. Nimeni nu călăreşte aici fără învoirea lui. Cine eşti? Şi ce-i cu graba asta?

- Halbarad Dunadan, Pribeag de la Miazănoapte sunt, strigă omul. Îl căutăm pe unul Aragorn, fiu al lui Arathorn, şi am auzit că ar fi în Rohan.

- Şi l-aţi şi găsit! strigă Aragorn. Dând lui Merry frâul să-l ţină, alergă şi îl îmbrăţişa pe noul-venit. Halbarad! strigă. Dintre toate bucuriile la aceasta mă aşteptam cel mai puţin!

Merry scoase un oftat de uşurare. Se temuse ca nu cumva la mijloc să fie o altă şmecherie de-a lui Saruman, pentru a-l atrage într-o cursă pe rege când acesta avea numai câţiva oameni în preajmă; dar, din câte se părea, nu era nevoie să moară în apărarea lui Théoden, sau nu încă. Astfel că îşi băgă sabia la loc în teacă.

- Toate-s bune, îl linişti Aragorn, întorcându-se la ei. Sunt din neamul meu, din ţara aceea îndepărtată unde-mi e sălaşul. Dar de ce au venit şi câţi sunt, ne va spune Halbarad.

- Treizeci mă însoţesc, răspunse Halbarad. E tot ce-am putut strânge în grabă din neamul nostru; dar fraţii Elladan şi Elrohir ni s-au alăturat, dorind să meargă la război. Am călărit cât am putut de repede după ce-am primit solia de la tine.

- Numai că eu nu v-am trimis nici o solie, decât poate prin puterea vrerii mele. Adesea mi s-au îndreptat gândurile spre voi şi mai rar atât de mult ca în această noapte; dar vorbă nu v-am trimis. Acum veniţi! Asemenea treburi pot să mai aştepte să fie lămurite. Ne găsiţi călărind în grabă şi mânaţi de primejdie. De-acum însoţiţi-ne dacă regele vă dă învoire.

Théoden se bucură cu adevărat de veşti.

- E bine! zise. Dacă rubedeniile astea îţi seamănă în vreun fel, nobile Aragorn, treizeci de asemenea cavaleri vor fi o forţă ce nu poate fi măsurată după câte capete sunt.

Şi Călăreţii o porniră din nou, iar Aragorn călări o vreme împreună cu dúnedainii; şi după ce îşi împărtăşiră noutăţile de la Miazănoapte şi de la Miazăzi, Elrohir îi spuse:

- Îţi aduc veste de la tatăl meu: *Zilele sunt scurte. Dacă te grăbeşti, adu-ţi aminte de Căile Morţilor*.

- Întotdeauna zilele mele mi s-au părut prea scurte pentru a putea să-mi împlinesc dorinţele, răspunse Aragorn. Dar cu adevărat mare va trebui să-mi fie graba ca s-o apuc pe drumul acela.

- Vom vedea curând, spuse Elrohir. Dar să nu mai vorbim despre asemenea lucruri la drum deschis!

Iar Aragorn se întoarse spre Halbarad.

- Ce este ceea ce porţi acolo, cu tine? Căci vedea că, în loc de suliţă, acesta ducea un toiag înalt, de parcă era un stindard, numai că era bine înfăşurat într-o ţesătură neagră, legată cu multe chingi.

- Este un dar ce ţi-l aduc din partea Doamnei din Vâlceaua Despicată, lămuri Halbarad. Ea l-a făcut, în taină, şi multă vreme i-a trebuit pentru

aceasta. Îţi trimite însă şi câteva vorbe: *Zilele sunt acum scurte. Nădejdea noastră poate să se împlinească, ori piere orice nădejde. Prin urmare, îţi trimit ţie ceea ce am făcut pentru tine. Cu bine, Piatră Elfă!*

La care Aragorn răspunse:

- Acum ştiu ce aduci cu tine. Păstrează-l tu pentru mine încă o vreme!

Şi, răsucindu-se, privi departe, spre Miazănoapte, sub panoplia stelelor strălucitoare, dar nu mai spuse nimic altceva, rămânând tăcut cât a mai durat călătoria în acea noapte.

Noaptea era târzie, la Răsărit cerul se arăta cenuşiu când, călărind dinspre Viroaga Văgăunii, ajunseră la Cetatea Cornului. Acolo urmau să rămână şi să se odihnească o vreme, pentru a se sfătui.

Merry dormi până fu trezit de către Legolas şi Gimli.

- Soarele e sus pe cer, zise elful. Ceilalţi s-au trezit cu toţii, îşi văd de treburi. Haide, jupâne Trântor, vino să priveşti locurile astea cât mai poţi!

- Acum trei nopţi a fost o bătălie aici, spuse Gimli, şi tot aici Legolas şi cu mine am jucat un joc pe care l-am câştigat eu doar cu un orc în plus. Vino să vezi cum a fost! Şi sunt grote, Merry, o minune de grote! Ce zici, Legolas, le vizităm?

- Nu! Nu avem timp, răspunse elful. Nu te pripi că strici minunea! Ţi-am dat cuvântul să mă întorc aici, împreună cu tine, dacă vom mai avea parte de o zi de pace şi libertate. Acum însă e aproape de ora prânzului, oră la care mâncăm şi ne aşternem din nou la drum, aşa am auzit.

Merry se ridică şi căscă. Puţinele ore de somn nu-i fuseseră de ajuns; era obosit şi posomorât. Îi era tare dor de Pippin şi se simţea ca o povară, în vreme ce toţi ceilalţi se socoteau cum să se grăbească mai mult într-o treabă pe care el n-o pricepea prea bine.

- Unde este Aragorn? întrebă.

- Într-o încăpere undeva sus, în Cetate, zise Legolas. Nu a dormit şi nu s-a odihnit, aşa am eu impresia. S-a dus acolo acum câteva ore, spunea că vrea să stea să se gândească şi numai rubedenia aia a lui, Halbarad, l-a însoţit; îl apasă o îndoială întunecată, sau poate o grijă.

- Ciudat mai arată oamenii ăştia veniţi acum, spuse Gimli. Voinici, falnici, încât Călăreţii din Rohan par nişte flăcăiandri pe lângă ei; înverşunaţi la chip, bătuţi de soare şi vânt precum stânca mâncată de vreme, cam aşa cum arată Aragorn; şi tăcuţi.

- Dar, asemenea lui Aragorn, sunt cuviincioşi atunci când rup tăcerea, adăugă Legolas. Şi i-ai băgat în seamă pe fraţii Elladan şi Elrohir? Veşmintele le sunt mai puţin mohorâte decât ale celorlalţi, şi sunt chipeşi şi măreţi precum seniorii elfi; ceea ce nu e câtuşi de puţin de mirare la fiii lui Elrond din Vâlceaua Despicată.

- De ce au venit? Ai aflat ceva? vru să ştie Merry. Se îmbrăcase între timp şi-şi petrecuse mantia pe după umeri; toţi trei se îndreptară spre poarta ruinată a Cetăţii.

- Au răspuns unei chemări. După cum ai auzit şi tu, spuse Gimli. Ziceau că au primit veste în Vâlcea: *Aragorn are trebuinţă de rubedeniile sale. Lăsaţi-i*

pe dúnedaini să se ducă la el în Rohan! Da' nici ei nu mai ştiu acum cine le-a trimis această solie. Îmi vine să cred că e mâna lui Gandalf la mijloc.

- Ba nu, a lui Galadriel, îl contrazise Legolas. Nu ne-a trimis ea prin Gandalf veste despre Frăţia Sură de la Miazănoapte?

- Aşa e, ai dreptate, îşi aminti Gimli. Doamna Pădurii! Citea multe inimi şi aleanuri doamna asta. Ascultă, Legolas, ce-ar fi să ne dorim şi noi pe câţiva din seminţiile noastre?

Legolas se opri în faţa porţii şi îşi îndreptă ochii luminoşi spre miazănoapte şi spre răsărit şi tulburarea se aşternu pe chipul lui frumos.

- Nu cred că ar veni careva, spuse. Ei nu au de ce să pornească la război; pentru că războiul a pornit-o de-acum spre tărâmurile lor.

O vreme cei trei prieteni merseră alături, vorbind de una, de alta despre bătălie, coborând la vale după ce trecură de poarta sfărâmată, trecând de movilele celor căzuţi în luptă, înălţate pe pajiştea verde de lângă drum, până ce ajunseră pe Stăvilarul lui Helm de unde priviră în Văgăună. Gruiul Morţii se afla chiar acolo, negru, înalt, pietros, şi iarba brăzdată şi călcată în picioare de către huorni se vedea cu limpezime. Dunlendingii (Locuitorii Ţării Murge Dunland *(n.tr.)*) şi mulţi oameni din garnizoana Cetăţii trudeau la Stăvilar, pe câmpuri şi în jurul zidurilor dărâmate de dincolo de ele; numai că totul părea cufundat într-o linişte ciudată: o vale istovită, odihnind după o mare furtună. După o vreme, cei trei prieteni întoarseră spatele priveliştii şi se duseră să ia prânzul în Sala cea mare a Cetăţii.

Regele sosise înaintea lor şi de cum intrară ei îl chemă pe Merry la sine, poftindu-l să se aşeze alături.

- Nu aşa aş fi vrut să arate totul, zise Théoden, căci prea puţin se aseamănă locul acesta cu frumoasa mea casă în Edoras. Iar prietenul tău e dus, deşi aici ar trebui să fie, cu noi. Va mai trece însă multă vreme până vom şedea tu şi cu mine la masa mea îmbelşugată din Lăcaşul Auriu; vreme nu va fi de benchetuit când mă voi întoarce acolo.

Acum însă, dă-i drumul! Mănâncă şi bea şi să stăm de vorbă cât mai putem. Apoi vei călări împreună cu mine.

- Mi-e îngăduit? făcu Merry surprins şi încântat. Ce minunat ar fi! Nicicând nu se simţise mai recunoscător pentru asemenea vorbe omenoase. Mă tem că stau în drumul tuturor, murmură el; dar să ştiţi că tare aş vrea să fac şi eu ce-mi stă în puteri.

- Nu mă îndoiesc, nu mă îndoiesc, zise regele. Am pregătit un ponei de muntean, un animal bun, anume pentru tine. Te va purta la fel de iute ca orice cal pe drumurile pe care le vom străbate. Căci din Cetate o s-o luăm pe poteci de munte, nu prin câmpie, astfel vom ajunge în Edoras prin Valea Calvarului, unde mă aşteaptă Lady Éowyn. Vei fi scutierul meu, dacă voieşti. Éomer, se află ceva straie de luptă prin locul ăsta, pe care le-ar putea purta Thainul, scutierul meu?

- Nu prea sunt depozite de arme pe-aici, Măria ta, răspunse Éomer. Poate că o să găsim totuşi un coif care să i se potrivească; za ori sabie însă nu avem pentru cineva de înălţimea lui.

- Sabie am eu, răspunse Merry, coborând de pe locul său şi trăgând din teaca neagră tăişul lui mic, dar scăpărător. Copleşit dintr-o dată de dragoste pentru bătrânul acesta, îngenunche într-un genunchi, îi luă mâna şi i-o sărută.

- Pot să aşez sabia lui Meriadoc din Comitat în poala Măriei tale, Rege Théoden? strigă el. Primeşte-mi serviciile, dacă voieşti!

- Bucuros, răspunse regele; şi aşezându-şi mâinile lungi şi bătrâne pe creştetul castaniu al hobbitului, îi dădu binecuvântarea sa. Şi-acum ridică-te, Meriadoc, cavaler de Rohan şi al casei de Meduseld! spuse. Ia-ţi sabia şi poart-o cu noroc!

- Ca un tată îmi veţi fi.

- Pentru o vreme, da, răspunse Théoden.

Apoi statură de vorbă în timp ce mâncau, până îi întrerupse Éomer:

- Măria ta, aproape că a sosit ceasul să ne aşternem la drum. Să-i rog pe oameni să sufle din corni? Dar Aragorn unde e? Jilţul lui e gol, iar el nu a mâncat.

- Ne pregătim de plecare, hotărî Théoden, iar Seniorului Aragorn să-i fie trimisă vorbă că ora e târzie.

Însoţit de garda sa şi de Merry, regele trecu de poarta Cetăţii spre pajiştea unde se strângeau Călăreţii. Mulţi încălecaseră. Avea să fie o companie mare; căci regele lăsa doar o garnizoană mică în Cetate şi toţi cei de care nu era nevoie acolo călăreau spre Edoras, unde aveau să se înarmeze. O mie de suliţaşi plecaseră de cu noapte într-acolo; dar tot mai erau vreo cinci sute sau chiar mai mulţi care îl însoţeau pe rege, mai toţi bărbaţi de pe plaiurile şi văile din Depresiunea de Apus.

Ceva mai la o parte stăteau Pribegii, tăcuţi, aliniaţi, înarmaţi cu suliţe, arcuri şi săbii. Erau înveşmântaţi în mantii de-un cenuşiu închis, iar glugile erau trase peste coif şi cap. Caii erau puternici, falnici, dar neţesălaţi; iar unul n-avea călăreţ, tocmai calul lui Aragorn, pe care-l aduseseră cu ei din meleagul nordic; Roheryn era numele lui. Nici o strălucire de nestemată sau aur şi nici un alt ornament nu împodobea harnaşamentele sau armurile; iar călăreţii nu purtau nici un alt însemn ori blazon, în afara paftalei de argint, sub forma unei stele cu raze, care prindea fiecare pelerină pe umărul stâng.

Regele urcă în şa, Coamă de Zăpadă se numea calul, iar lângă el Merry aburcă pe poneiul său, Stybba. Numaidecât pe poartă ieşi Éomer, şi cu el veneau Aragorn şi Halbarad care purta marele toiag învelit în negru, şi încă doi bărbaţi înalţi, nici tineri nici bătrâni. Atât de mult semănau cei doi, feciorii lui Elrond, încât puţini puteau să-i deosebească: cu păr negru, ochi cenuşii, iar pielea obrajilor albă ca a elfilor; înveşmântaţi la fel, cu zale strălucitoare sub mantii gri-argintii. În urma lor veneau Legolas şi Gimli. Dar Merry avea ochi doar pentru Aragorn, atât de uimitoare era schimbarea pe care o vedea în el ca şi când într-o singură noapte ani fără număr se prăvăliseră peste el. Posomorit îi era chipul, pământiu, istovit.

- Mintea mi-e cuprinsă de tulburare, Măria ta, zise el, oprindu-se lângă calul regelui. Am auzit vorbe ciudate şi presimt primejdii în depărtare. Am

stat şi-am cumpănit îndelung şi mă tem că trebuie să mă îndrept spre altă ţintă. Spune-mi Théoden, acum te îndrepţi spre Valea Calvarului, cât vei face până acolo?

- E trecut cu o oră de amiază, zise Éomer. Înainte să pogoare noaptea celei de-a treia zile de-acum încolo ar trebui să ajungem la Fort. O noapte va fi trecut atunci după Luna plină, iar adunarea poruncită de Rege va urma a doua zi. Mai iute de-atât nu izbutim dacă e să strângem forţele din Rohan.

Aragorn rămase tăcut o vreme.

- Trei zile, murmură el, şi abia atunci va începe adunarea. Dar pricep că nu se poate mai repede.

Ridică privirile şi pe faţa lui se citea că luase o hotărâre, căci era mai puţin chinuită.

- Atunci, cu voia Măriei tale, am ales altminteri pentru mine şi fârtaţii mei. Va trebui să ne urmăm drumul nostru, fără să ne mai ferim. Pentru mine vremea tăinuirii a trecut. Mă voi îndrepta spre răsărit, pe cel mai iute drum, şi voi urma Căile Morţilor.

- Căile Morţilor! exclamă Théoden, înfiorat. De ce le pomeneşti?

Éomer se răsuci spre Aragorn, aţintindu-l cu privirea, iar lui Merry i se păru că feţele Călăreţilor care se aflau în apropiere şi auziseră cele spuse păliră deodată.

- Dacă s-ar afla cu adevărat asemenea căi, mai zise Théoden, poarta lor se găseşte în Valea Calvarului; dar nici o fiinţă vie nu poate trece de ea.

- Vai, vai, Aragorn, prietene! se întrista Éomer. Nădăjduisem că vom merge la război împreună; dar dacă tu cauţi Căile Morţilor, înseamnă că a sosit clipa despărţirii noastre şi nu prea cred că ne vom mai întâlni vreodată sub soare.

- Cu toate acestea, acel drum îl voi urma. Dar ascultă-mă ce-ţi spun, Éomer, poate că ne e dat să ne mai întâlnim în bătălie, chiar dacă între noi se vor afla toate armiile din Mordor.

- Vei face precum voieşti, prinţe Aragorn, zise Théoden. Aşa ţi-o fi scris, să apuci pe căi ciudate pe care alţii nu-ndrăznesc. Mă amărăşte despărţirea asta, ce-mi împuţinează forţele; dar acum trebuie s-o apuc pe cărări de munte, fără altă zăbavă. Cu bine!

- Cu bine, Măria ta! răspunse Aragorn. Spre victorie să ţi se îndrepte paşii! Cu bine, Merry! Te las în mâini bune, mai bune decât speram atunci când i-am hăituit pe orci până în Fangorn. Legolas şi Gimli or să mai vâneze cu mine, aşa nădăjduiesc; dar n-o să te uităm nicicând.

- Cu bine! zise Merry.

Nu mai ştia ce să spună. Se simţea foarte mic şi era zăpăcit şi întristat de toate aceste vorbe sumbre. Mai mult ca oricând simţea acum lipsa veseliei de nestăvilit a lui Pippin. Călăreţii erau gata de drum, nu mai aveau astâmpăr; Merry nu-şi mai dorea decât să pornească odată şi să se isprăvească totul cât mai repede.

Apoi Théoden îi mai spuse ceva lui Éomer, după care, înălţându-şi mâna, strigă spre Călăreţi şi aceştia porniră. Traversară Stăvilarul şi coborâră

spre Văgăună, de unde, cotind brusc spre răsărit, o luară pe un drumeag ce înainta pe la poalele dealurilor preţ de o milă sau poate mai mult, până când, cotind spre miazăzi, se întorcea înapoi, pierzându-se printre dealuri. Aragorn călări până la Stăvilar, privind cum coboară oamenii regelui spre Viroagă. Apoi se răsuci spre Halbarad şi spuse:

- Au plecat trei fiinţe pe care le iubesc, pe cea mai mică în egală măsură ca pe celelalte. Habar n-are piticuţul spre ce se îndreaptă; dar şi dacă ar şti, tot s-ar duce.

- Or fi cei din Comitat un popor mic, dar cu virtuţi nepreţuite, zise Halbarad. Nu ştiu ei cât trudim să le apărăm hotarele, însă nu le port pică pentru asta.

- Şi uite că sorţile ni s-au împletit, spuse Aragorn. Dar, vai! de-aici încolo ne despărţim. Asta e, să îmbuc şi eu ceva şi apoi o să trebuiască s-o luăm din loc în mare grabă. Veniţi, Legolas şi Gimli! Avem de vorbit cât mănânc.

Se întoarseră tustrei în Cetate; o vreme însă Aragorn şezu tăcut la masa din sală, iar ceilalţi îl aşteptară să se hotărască să vorbească.

- Hai! îl îndemnă Legolas într-un târziu. Spune ce ai de spus şi uşurează-ţi inima şi alungă umbra! Ce s-a întâmplat de când ne-am reîntors în locul ăsta sumbru în dimineaţa cenuşie?

- O luptă mult mai cruntă pentru mine, decât bătălia pentru Cetatea Cornului, răspunse Aragorn. Am privit în Piatra Orthanc, prieteni.

- Ai privit în piatra aia blestemată a magiei! exclamă Gimli şi chipul lui fu cuprins de teamă şi uluire. Lui… i-ai zis ceva? Chiar şi Gandalf se temea de întâlnirea asta.

- Uiţi cu cine vorbeşti, zise Aragorn aspru şi ochii lui scăpărară. Nu mi-am făcut oare cunoscut titlul de nobleţe în faţa *desonului* din Edoras? Ce anume te temi că i-aş putea spune? Nu, Gimli, îşi înmuie el vocea; aerul sever îi pieri de pe chip, acum arăta ca şi când se perpelise nopţi întregi chinuit de durere. Nu, prieteni, eu sunt stăpânul de drept al Pietrei şi am dreptul şi puterea să o folosesc, sau cel puţin aşa gândesc eu. De dreptul pe care-l am nu se poate îndoi nimeni. Puterea mi-a ajuns… pe muchie de cuţit.

Trase adânc aer în piept.

- A fost o luptă amarnică şi istovirea nu se lasă dusă uşor. Nu i-am spus nici un cuvânt şi până la urmă am făcut ca Piatra să se supună voinţei mele. El n-o să poată îndura aşa ceva. M-a zărit. Da, jupâne Gimli, m-a văzut, dar sub altă înfăţişare decât aceea pe care-o aveţi voi în faţa ochilor. Dacă acest lucru o să-l ajute, atunci am greşit ce-am făcut. Dar nu cred, nu, nu cred. L-a lovit drept în inimă, să ştie că trăiesc şi că am păşit pe pământul ăsta - eu aşa socotesc; căci până acum n-a ştiut asta. Ochii din Orthanc nu au străpuns armura lui Théoden; numai că Sauron nu a uitat de Isildur şi de sabia lui Elendil. Acum, tocmai în ceasul în care să se împlinească marile lui planuri, apar moştenitorul lui Isildur şi Sabia; căci am arătat tăişul făurit din nou. Încă nu e atât de puternic încât să nu-i mai fie teamă: nu, nu, îndoiala îl roade fără milă.

- Cu toate acestea, are mare putere, spuse Gimli; şi acum o să lovească şi mai iute.
- Lovitura pripită nimereşte adesea pe de lături, zise Aragorn. Trebuie să-l încolţim de duşman, să nu-l mai aşteptăm pe el să facă prima mutare. Vedeţi voi, prietenii mei, când am reuşit să stăpânesc Piatra, am aflat multe lucruri. Am văzut cum o mare primejdie se apropie pe neaşteptate de Gondor, venind dinspre Miazăzi, şi aceasta va atrage împotrivă-i o mare parte din forţa de apărare din Minas Tirith. Dacă nu i se ţine piept fără zăbavă, nici n-o să treacă zece zile de-acum încolo şi Oraşul va fi pierdut - eu aşa socotesc.
- Atunci pierdut va fi, zise Gimli. Căci ce ajutor poate fi trimis într-acolo şi cum ar putea să ajungă la timp?
- De trimis, n-am ce trimite, astfel că trebuie să mă duc eu însumi. Însă nu se află decât un singur drum prin munţi care mă va scoate la liman înainte ca totul să fie pierdut: Căile Morţilor.
- Căile Morţilor! exclamă Gimli. Un nume de temut; şi câtuşi de puţin pe placul oamenilor din Rohan, din câte am văzut eu. Oare cei vii pot urma această cale fără a pieri? Şi chiar dacă o iei pe acolo, cum vei putea ţine doar tu piept atacurilor asupra Mordorului?
- De la venirea rohirrimilor, răspunse Aragorn, nimeni dintre cei vii n-a mai umblat pe acea cale, căci închisă le este. Dar în ceasul ăsta întunecat, moştenitorul lui Isildur o poate folosi, numai să cuteze: Ascultaţi ce vă spun! Iată ce solie mi-au adus fiii lui Elrond de la tatăl lor din Vâlceaua Despicată, cel mai înţelept printre învăţaţii într-ale poveştilor din trecut: *Rugaţi-l pe Aragorn să-şi amintească de cuvintele clarvăzătorului şi de Căile Morţilor.*
- Şi care-ar fi cuvintele clarvăzătorului? vru să ştie Legolas. Şi Aragorn răspunse:
- Iată ce-a spus Malbeth clarvăzătorul, în zilele lui Arvedui, ultimul rege din Fornost:

Peste pământuri umbre lungi resfiră
Spre soare-apune văluri de-ntuneric
Şi Turnul e-n cutremur; Judecata
E-aproape de-ale regilor morminte -
Căci, iată, ceasul greu al sperjurilor sosit-a
Şi se trezesc cei Morţi, din nou să steie
La Piatra din Erech, unde s-asculte
Un corn chemând acolo dintre dealuri.
Al cui să fie cornul şi cine-i va chema
Pe cei uitaţi din seara cenuşie?
Moştenitorul celui căruia i-au jurat
Cu toţii, o să vină de către Miazănoapte;
Nevoia-l va împinge să treacă înainte
Spre poarta unde-i Calea celora din Morminte.

- Întunecate căi, fără-ndoială, zise Gimli, dar nu mai întunecate decât îmi par stihurile astea.

- De reuşeşti să le desluşeşti mai bine, te rog, atunci, să mă-nsoţeşti, căci pe acea cale o voi apuca acum. N-o fac cu bucurie, să ştii; doar nevoia mă împinge. Prin urmare, n-aş vrea să vii decât dacă ţi-e voia astfel, căci vei avea de înfruntat osteneală şi frică mare şi poate şi alte cele încă şi mai mari.

- Voi merge cu tine chiar şi pe Căile Morţilor, oriunde-ar duce astea, răspunse Gimli.

- Vin şi eu, spuse Legolas, pentru că nu mă tem de morţi.

- Trag nădejde că cei care-au fost uitaţi n-au uitat cum să se lupte, zise Gimli, altfel nu văd de ce i-am tulbura.

- Vom afla numai de vom ajunge la Erech, spuse Aragorn. Dar jurământul pe care-l făcuseră le cerea să lupte împotriva lui Sauron, prin urmare trebuie să lupte dacă e să-şi împlinească jurământul. La Erech se află o altă piatră neagră, adusă, din cât se spune, din Númenor, de către Isildur; şi a fost aşezată pe o colină, şi pe ea i-a jurat Regele Munţilor credinţă atunci, la începuturile tărâmului Gondor. Când însă s-a întors Sauron, şi iarăşi a devenit puternic, Isildur le-a cerut Muntenilor să-şi împlinească jurământul, dar ei n-au vrut: pentru că în Anii întunecimii s-au închinat lui Sauron.

Şi-atunci Isildur i-a spus Regelui lor: „Cel de pe urmă rege vei fi. Şi de Apusul dovedi-se-va mai puternic decât al tău Stăpân Întunecat, blestem rostesc asupra ta şi a lor tăi: în veci să nu găsiţi odihnă pân’ce jurământul nu vi-l veţi împlini. Căci războiul acesta ani nenumăraţi va dura şi încă o dată veţi fi chemaţi, când se va apropia sfârşitul.” Şi au fugit din faţa mâniei lui Isildur, necutezând să meargă la război de partea lui Sauron; şi s-au ascuns în locuri tainice în munţi, rupând legăturile cu alţi oameni şi pierind încet între înălţimile pustii. Şi spaima de Morţii fără Somn bântuie Muntele Erech şi toate locurile prin care a umblat seminţia lor. Iar eu pe-acolo trebuie s-o iau, căci nimeni altcineva dintre cei vii nu mă poate ajuta.

Aragorn se ridică în picioare.

- Veniţi! strigă el, scoţând sabia care scapără în sala abia luminată a Cetăţii. Spre Piatra Erech! Voi căuta Căile Morţilor. Veniţi cu mine cei ce voiţi!

Legolas şi Gimli nu răspunseră, se ridicară totuşi şi-l urmară pe Aragorn afară din sală. Pe pajişte încă îi aşteptau Pribegii cu capetele acoperite de glugi. Legolas şi Gimli urcară în şa. Aragorn sări pe spinarea lui Roheryn. Apoi Halbarad înălţă un corn mare şi chemarea acestuia răsună în Văgăuna lui Helm; şi cu acestea, porniră în galop, coborând precum tunetul povârnişul Viroagei, urmăriţi de privirile uluite ale bărbaţilor lăsaţi în urmă pe Stăvilar sau în Cetate.

În vreme ce Théoden urma potecile cuminţi de pe coline, Frăţia Sură străbătu cu mare iuţeală câmpia, iar a doua zi după-amiază ajunseră la Edoras; acolo făcură un popas scurt înainte să o ia pe vale în sus, şi astfel sosiră la Fortul Văii Calvarului o dată cu lăsatul întunericului.

Lady Éowyn îi întâmpină bucuroasă de venirea lor; căci nicicând nu-i fusese dat să vadă oameni mai straşnici ca dúnedainii şi chipeşii fii ai lui Elrond; dar cel mai mult au poposit privirile ei asupra lui Aragorn. Şi când s-au aşezat cu toţii la masă, au stat la sfat împreună, astfel că ea află despre toate cele ce se întâmplaseră de când plecase Théoden, căci până atunci doar veşti aduse în mare grabă îi ajunseseră la ureche; auzind despre bătălia din Văgăuna lui Helm şi despre măcelărirea fără milă a vrăjmaşilor lor şi despre atacul neaşteptat al lui Théoden şi a cavalerilor săi, ochii ei scăpărară.

Într-un târziu spuse:

- Domnii mei, trebuie că sunteţi osteniţi şi tare v-ar prinde bine să mergeţi la culcare în paturile ce v-au fost pregătite acum în grabă. Mâine însă veţi fi găzduiţi după cinstirea pe care o meritaţi.

- Nu, domniţă, se împotrivi Aragorn, nu trebuie să-ţi faci griji din pricina noastră! Dacă putem să ne odihnim trupurile aici în astă-noapte şi să îmbucăm ceva mâine dimineaţă va fi de ajuns. Căci mă aflu pe drum cu o solie ce nu poate suferi amânare, astfel că pornim la primul ceas al zilei.

La aceste vorbe ea zâmbi:

- Atunci, domnul meu, ai dat dovadă de multă bunăvoinţă să te abaţi atâta amar de cale din drumul domniei-tale doar pentru a-i aduce veşti lui Éowyn şi pentru a-i vorbi în exilul ei.

- Nici un bărbat nu s-ar gândi că şi-a irosit vremea cu o asemenea călătorie, nu se lăsă Aragorn mai prejos. Cu toate acestea, domniţă, trebuie să ştii că nu aş fi putut să vin până aici dacă drumul pe care îl am de urmat nu ar fi trecut pe la Adăpostul din Valea Calvarului.

- Atunci, domnul meu, răspunse ea cu vocea cuiva căruia nu-i place ceea ce tocmai a auzit, înseamnă că te-ai rătăcit; căci din Valea Calvarului nici un drum nu porneşte spre răsărit sau spre miazăzi; şi ai face mai bine să te întorci pe unde ai venit.

- Câtuşi de puţin, domniţă, nu m-am rătăcit; căci aceste meleaguri mi-a fost dat să le străbat înainte să te fi născut domnia ta pentru a le dărui din frumuseţea-ţi. Valea aceasta are totuşi o cale de ieşire, şi eu pe aceea o voi urma. Mâine o voi apuca pe Căile Morţilor.

Éowyn se uită la el ca trăsnită, sângele i se scurse din obraji şi multă vreme nu scoase nici un cuvânt, şi astfel rămaseră cu toţii cufundaţi în tăcere.

- Dar, Aragorn, vorbi ea în cele din urmă, oare solia ta este aceea de a căuta moartea? Căci asta este tot ce vei găsi pe drumul acela. Morţii nu-i îngăduie pe cei vii să treacă.

- Pe mine poate că or să mă îngăduie, spuse Aragorn; măcar voi face încercarea. Este singurul drum care-mi poate fi de folos.

- Dar e nebunie curată. Uită-te la bărbaţii aceştia, vestiţi şi viteji, pe care nu ar trebui să-i duci cu tine în lumea umbrelor, ci în luptă să-i conduci, unde este nevoie de ei. Te conjur, rămâi aici şi însoţeşte-l pe fratele meu; căci numai aşa inimile noastre se vor bucura şi speranţele ne vor spori.

- Nu e nebunie, domniţă, răspunse Aragorn; calea aceasta a fost aleasă pentru mine. Iar cei care mă însoţesc o fac de bunăvoie; şi dacă ei doresc acum să nu mă urmeze, ci să se alăture rohirrimilor, sunt liberi s-o facă. Eu însă mă voi duce pe Căile Morţilor, singur de va fi nevoie.

Nimeni nu mai spuse un cuvânt după acestea şi îşi continuară masa în tăcere; ea însă nu-şi dezlipea ochii de la chipul lui Aragorn şi comesenii înţeleseră că era chinuită de gânduri. În cele din urmă se ridicară cu toţii şi, mulţumindu-i pentru ospeţie, îi urară noapte bună şi se duseră la culcare.

Dar când Aragorn ajunse la baraca ce avea să-i găzduiască pe el, pe Legolas şi pe Gimli, şi după ce însoţitorii săi intrară, numai ce apare Lady Éowyn şi-l cheamă pe nume. El se răsuci şi o zări precum o scăpărare în noapte, căci era înveşmântată în alb; ochii ei însă erau ca de jar.

- Aragorn, de ce vrei să mergi pe drumul acela al morţii?

- Pentru că aşa trebuie. Numai astfel am vreo speranţă să-mi împlinesc menirea în războiul împotriva lui Sauron. Nu eu aleg căile primejdiei, Éowyn. De-ar fi să merg acolo unde mi-a rămas inima, departe în Nord, acum aş hălădui prin minunata Vâlcea Despicată.

O vreme ea rămase tăcută; cugetând parcă la ce ar fi putut să însemne aceste vorbe. Deodată îşi puse mâna pe braţul lui.

- Eşti un senior neînduplecat şi hotărât şi astfel îşi câştigă bărbaţii renumele. Câteva clipe tăcu iarăşi, apoi continuă: Domnul meu, dacă trebuie să pleci, atunci lasă-mă să călăresc în urma ta. Căci mi s-a urât să stau ascunsă între dealuri, doresc să dau piept cu primejdia şi lupta.

- Ai o datorie faţă de poporul tău, răspunse el.

- Numai asta aud, datorie, strigă ea. Dar oare nu fac şi eu parte din Casa lui Eorl, nu-s şi eu străjer şi nu dădacă la copil? Destul am aşteptat şi mi-au şovăit picioarele. Dar acum nu-mi mai şovăie, aşa-mi pare, prin urmare nu am voie să fac cu viaţa mea ceea ce vreau?

- Puţini pot face asta cu onoare. În privinţa domniei tale, domniţă: n-ai acceptat de bunăvoie să-ţi cârmuieşti poporul până la întoarcerea seniorului lor? Dacă n-ai fi fost aleasă, în locul lui ar fi pus un mareşal ori un căpitan, care nu ar fi putut să-şi părăsească postul călare pe cal, oricât ar fi fost de sătul de ceea ce făcea.

- Şi să fiu mereu aleasă? se îndârji ea. Să fiu mereu lăsată în urmă atunci când Călăreţii pleacă, să am grijă de gospodărie în vreme ce ei îşi câştigă renumele, ca la întoarcere să-i aştepte mâncarea gata gătită şi paturile aşternute?

- Poate că va veni curând o vreme când nu se va mai întoarce nici unul. Va fi nevoie atunci de vitejie fără renume, căci nimeni nu-şi va aminti faptele ce sunt făcute pentru apărarea ultimă a caselor voastre. Dar nici nu vor fi faptele mai puţin vitejeşti doar pentru că nu sunt ridicate în slăvi.

- Ceea ce ai spus vrea să însemne: eşti femeie, locul tău este în gospodărie. Dar după ce bărbaţii mor în bătălie şi onoare, ai şi tu voie să mori arsă în casă, pentru că bărbaţii n-or să mai aibă nevoie de ea. Eu însă

mă trag din Casa Eorl, nu-s servitoarea nimănui. Ştiu să călăresc, să mânuiesc spada şi nu mă tem nici de moarte, nici de durere.
- De ce anume te temi, domniţă?
- De colivie. Să fiu ţinută după gratii până ce obişnuinţa şi bătrâneţea vor ajunge să nu le mai bage în seamă, iar din nădejdea de a împlini fapte mari nu va mai rămâne nici o dorinţă ori amintire.
- Dar mie mi-ai spus să nu mă aventurez pe drumul pe care l-am ales, pentru că este primejdios?
- E un sfat, nimic mai mult. Dar nu-ţi spun să fugi de primejdie, ci să te avânţi în bătălia în care spada îţi poate câştiga renumele şi victoria. Nu-mi place să văd cum sunt aruncate la vechituri lucruri preţioase.
- Nici mie, spuse el. Prin urmare, ascultă-mă, domniţă: Rămâi pe loc! Căci solia ta nu se găseşte la Miazăzi.
- Şi nici a celor care merg cu domnia ta. Te însoţesc doar pentru că nu vor să vă despărţiţi - pentru că te iubesc.
Spunând acestea, Éowyn se făcu nevăzută în noapte.
Zorii luminau de-acum cerul, dar soarele încă nu se ivise la orizontul răsăritean, atunci când Aragorn se pregăti de plecare. Tovarăşii săi îl aşteptau călare, iar el tocmai voia să se aburce în şa când Lady Éowyn veni să-şi ia rămas-bun de la ei. Purta veşminte de Călăreţi şi o sabie încinsă la brâu. În mână ţinea un pocal, pe care-l duse la buze, sorbi din el şi le ură drum bun şi fără zăbavă; apoi întinse pocalul lui Aragorn, care luă o sorbitură şi zise:
- Rămâi cu bine, Stăpână a ţinutului Rohan! Beau pentru norocul bun al Casei din care te tragi, al domniei tale şi al poporului pe care-l cârmuieşti. Iar fratelui astfel să-i spui: dincolo de umbre poate că ne vom întâlni din nou!
La vorbele acestea, Gimli şi Legolas, care se aflau în apropiere, ar fi jurat că o văd plângând, ceea ce, la o fiinţă atât de vitează şi de mândră, părea încă şi mai dureros. Dar ea nu spuse decât atât:
- Aragorn, chiar vei pleca?
-Da.
- Atunci nu mă laşi să mă alătur vouă, aşa cum v-am rugat?
- Nu, domniţă. Căci nu pot îngădui un asemenea lucru fără învoire de la rege şi de la fratele domniei tale; iar ei nu se întorc decât abia mâine. Pentru mine însă fiecare ceas, fiecare minut e preţios. Cu bine!
Atunci ea căzu în genunchi:
-Te conjur!
- Nu, domniţă, zise el din nou şi, apucând-o de mână, o ridică în picioare.
Îi sărută mâna, sări în şa, dădu pinteni calului şi porni în galop fără să se uite în urmă; şi numai cei care îl cunoşteau bine şi se aflau în preajmă îi văzură durerea de pe chip.
Éowyn rămase nemişcată ca o stană de piatră, cu pumnii încleştaţi pe lângă trup, şi îi urmări cu privirea până intrară în umbrele întunecatului Dwimorberg, Muntele Bântuit, în care se afla Poarta Morţilor. Când se

pierdură din vedere, ea se răsuci pe călcâie, împiedicându-se ca un nevăzător, şi se întoarse la casa ei. Însă nici unul dintre supuşii săi nu a văzut scena despărţirii, căci stăteau ascunşi de teamă şi nu aveau să iasă la iveală decât după ce se lumina bine de ziuă şi nesocotiţii străini se vor fi dus cu totul.

Iar unii dintre ei spuneau:

- Sunt creaturi elfeşti. N-au decât să se ducă acolo unde le e locul, în întunecime, şi nicicând să nu se mai întoarcă. Ne e de ajuns că trăim timpuri rele.

Dimineaţa era încă cenuşie, soarele nu se înălţase peste crestele negre ale Muntelui Bântuit ce se afla în faţa lor. O spaimă îi cuprinsese încă de când trecuseră printre şirurile de pietre străvechi, şi astfel ajunseră la Crângul Tainic. Acolo, în întunecimea arborilor negri, pe care nici măcar Legolas nu se simţea în stare s-o îndure prea mult, dădură peste o scobitură ce se deschidea la poala muntelui şi chiar în mijlocul potecii se afla o piatră colosală ce semăna cu un deget al sorţii.

- Îmi îngheaţă sângele în vine, zise Gimli, dar ceilalţi nu spuseră nimic şi vocea lui fu înăbuşită de covorul jilav de ace de brad de pe jos.

Caii se împotriviră să treacă de piatră, încât călăreţii se văzură nevoiţi să descalece şi să-i ia de dârlogi. Şi astfel ajunseră în sfârşit în fundul văioagei; acolo se înălţa un adevărat perete de stâncă, în care Poarta Întunecată se deschidea înaintea lor ca o gură a nopţii. Semne şi chipuri erau cioplite deasupra arcului ei larg, prea întunecate şi ele pentru a putea fi citite, iar teama se răspândea din ea asemenea unor vapori cenuşii.

Grupul se opri, inima fiecăruia părea să se fi oprit şi ea în piept, în afară de aceea a lui Legolas elful, pe care stafiile oamenilor nu-l înspăimântau.

- Poarta asta e rea, zise Halbarad, şi moartea mea să află dincolo de ea. Cu toate acestea voi cuteza să-i trec pragul; dar caii nu o vor face.

- Dar trebuie să intrăm, prin urmare şi caii vor intra, zise Aragorn. Căci dacă vom pătrunde în această întunecime, multe mile ne vor sta înainte şi cu fiecare oră pe care o pierdem, triumful lui Sauron se apropie tot mai mult. Urmaţi-mă!

Aragorn porni primul, şi atât de puternică se dovedi voinţa lui, încât dúnedainii şi caii îl urmară. Şi cu adevărat, dragostea pe care o purtau caii Pribegilor pentru stăpânii lor era îndestul de mare pentru ca ei să se arate gata să înfrunte până şi spaima Porţii dacă stăpânii nu se pierdeau cu firea mergând alături de ei. Doar Arod, calul din Rohan, refuză să meargă, rămânând ţintuit, tremurând şi asudând pradă unei spaime de ţi-era mai mare mila să-l priveşti. Legolas însă îi acoperi ochii cu mâinile şi îi cântă în ureche câteva vorbe care străbătură blânde bezna, până când calul se lăsă dus de dârlogi, astfel că şi Legolas păşi dincolo de prag. În urmă rămase numai Gimli, gnomul.

Genunchii îi tremurau; Gimli se simţi cuprins de mânie împotriva lui însuşi.

- Aşa ceva n-am mai pomenit, zise el, ca un elf să îndrăznească să păşească în lumea subpământeană, iar un gnom să se codească!

Cu aceste vorbe se avântă înăuntru. Lui însă i se păru că-şi târa picioarele peste prag; ca în clipa următoare peste ochii lui să se pogoare ca o negură, tocmai lui să i se întâmple asta, lui Gimli, fiul lui Glóin, care umblase neînfricat prin atâtea adâncimi ale lumii.

Aragorn mergea în frunte ţinând aprinsă deasupra capului una din torţele pe care le adusese cu sine de la Adăpostul din Valea Calvarului; Elladon, în coada şirului, ducea o altă torţă aprinsă; rămas în urmă, Gimli se chinuia să-l întreacă, dar se împiedica tot timpul. Nu vedea nimic în afară de lucirea stinsă a torţelor; iar când tovarăşii săi se opreau din mers, i se părea că e înconjurat de peste tot de o şopotire nesfârşită de voci, un murmur de cuvinte în nici una din limbile pe care le auzise vreodată.

Nimic nu-i ataca şi nu li se împotrivea. Cu toate acestea frica punea tot mai mult stăpânire pe gnom pe măsură ce înainta - mai cu seamă pentru că ştia acum că nu mai era cale de întors; toate căile rămase în spatele lor erau înţesate de nevăzuţii stăpâni ai locului care-i urmau în întuneric.

Şi astfel a trecut timp fără de măsură până când lui Gimli îi fu dat să vadă o primejdie de care apoi avea să-şi aducă aminte cu oroare. Drumul era larg, din câte îşi putea el da seama, dar dintr-o dată grupul ajunsese într-un imens spaţiu gol, fără urmă de pereţi într-o parte sau în alta. Gimli era atât de copleşit de teamă, încât abia mai putea merge. Undeva în stânga, ceva sclipi în întuneric la apropierea torţei lui Aragorn. Acesta se abătu din drum ca să vadă ce anume putea să sclipească astfel.

- Oare nu se teme? murmură gnomul pentru sine. În oricare altă peşteră, Gimli fiul lui Glóin s-ar fi repezit primul la lucirea aurului. Dar nu aici! N-are decât să zacă acolo ce-o-fi, neatins!

Cu toate acestea, se apropie şi el şi-l văzu pe Aragorn îngenunchind în timp ce Elladon ţinea ridicate ambele torţe. În faţa lui se găseau osemintele unui om deosebit de mare. Purtase za, armura încă se mai afla acolo întreagă. Căci aerul peşterii era uscat precum colbul, iar zaua aurită. Centura era din aur şi granate, şi greu de aur îi era coiful de pe capul numai oase, întors cu faţa în jos. Căzuse aproape de peretele îndepărtat al peşterii, după cum se putea vedea acum, în faţa unei uşi de piatră ce se închisese cu repeziciune: căci oasele mâinii rămăseseră încleştate în crăpătura ei. O spadă cu tăişul crestat şi frânt zăcea lângă el, cu care, pare-se, scobise în stâncă într-o ultimă încercare disperată.

Aragorn nu-l atinse, îl privi doar o vreme, apoi se ridică şi oftă.

- Până şi florile de *simbelmynë,*(veşnicuţe, n.tr.) mor, murmură el. Nouă colnice şi încă şapte înverzite-s de iarbă şi la capăt au ajuns lungii ani de când zace la uşa pe care în zadar s-a chinuit s-o deschidă. Unde duce oare? De ce să fi vrut să treacă dincolo? Nimeni nu va şti vreodată.

Căci nu asta e solia mea! strigă el, întorcându-se spre peşteră, spre întunericul şopotitor din spatele lor. Păstraţi-vă comorile şi tainele pe care

le-aţi strâns în Anii Blestemaţi! Nu cerem decât să ne putem grăbi. Lăsaţi-ne să trecem şi apoi puteţi veni! Vă chem să veniţi la Piatra Erech!

Nici un răspuns altul decât tăcerea deplină, mai înspăimântătoare decât şopotirile dinainte; apoi o pală îngheţată care făcu torţele să pâlpâie şi apoi să se stingă de tot, nemaiputând să fie reaprinse. Despre ceea ce a urmat Gimli avea să-şi amintească prea puţin. Ceilalţi o porniră la drum fără zăbavă, dar el rămânea mereu la coadă, urmărit de o spaimă ce părea să-l caute anume pe el, gata-gata să-l înghită; şi de un zvon asemenea ecoului părelnic a mii şi mii de picioare. Se împiedica atât de ades, încât ajunse să se târască în patru labe, precum o fiară, simţind că nu mai poate îndura: ori ajungea la un capăt al drumului şi reuşea să scape, ori fugea îndărăt să dea piept cu teama aceea care-l urmărea.

Pe neaşteptate auzi clipocit de apă, un zgomot dur şi limpede ca o cădere de piatră într-un vis de umbre întunecate. Bezna se subţia şi, hop! drumeţii trecură de o altă intrare, cu pragul de sus înalt, boltit şi larg şi cu un râuşor care curgea pe lângă ei; dincolo de intrare se zărea un drum care cobora abrupt printre pereţii de stâncă ce-şi desenau pe cer, mult deasupra lor, muchiile ascuţite ca o lamă de cuţit. Atât de adâncă şi de îngustă era acea ravenă, încât cerul apărea negru, cu stele mici clipind pe el. Cu toate acestea, după cum avea să afle Gimli mai târziu, mai erau două ceasuri până la apusul soarelui în acea zi, aceeaşi în care porniseră din Valea Calvarului; deşi, din câte ar fi putut el spune atunci, pe loc, se prea putea să fie amurgul unei zile dintr-un cu totul alt an sau chiar dintr-o altă lume.

Drumeţii încălecară din nou şi Gimli sui în şa împreună cu Legolas. Călăreau în şir; seara pogorî peste lume aducând cu sine un amurg senin de un albastru-adânc; teama încă nu-i părăsise. Vrând să-i spună ceva lui Gimli, Legolas se răsuci spre el şi atunci gnomul zări sclipirea din ochii senini ai elfului. În urma lor venea Elladan, ultimul dintre ei, dar nu şi dintre cei care coborau atunci pe acelaşi drum.

- Morţii sunt pe urmele noastre, spuse Legolas. Văd forme de oameni şi de cai şi stindarde palide, ca fuioarele de nori şi lăncii precum promoroaca într-o noapte ceţoasă de iarnă. Morţii sunt pe urmele noastre.

- Da. Morţii vin din urmă. Au fost chemaţi să se adune, răspunse Elladan.

Într-un târziu ieşiră din ravenă, atât de brusc încât ai fi zis că ţâşniseră printr-o crăpătură din perete; la picioarele lor se căscau prăvălişurile unei văi largi şi abrupte, iar pârâul care curgea pe lângă ei cădea cu vuiet rece peste multe cascade.

- Unde-n Pământul de Mijloc ne aflăm? întrebă Gimli, iar Elladan răspunse:

- Am coborât de la izvoarele lui Morthond, râul cel lung cu ape reci ca gheaţa ce se varsă într-un târziu în mare după ce spală înălţimile Dol Amroth. De-acum nu va mai trebui să întrebaţi de unde-i vine numele: Rădăcina Neagră îl numesc oamenii.

Valea Morthond forma un golf mare ale cărui ape se loveau de feţele sudice ale muntelui. Pantele sale abrupte erau acoperite de iarbă; dar la

acel ceas totul apărea cenuşiu căci soarele apusese; departe jos, luminiţe licăreau în casele oamenilor. Valea era mănoasă, drept pentru care mulţi oameni sălăşluiau în ea.

Fără să se răsucească în şa, Aragorn strigă tare, cât să-l audă toată lumea:

- Prieteni, daţi uitării oboseala! Călăriţi, daţi pinteni! Trebuie să ajungem la Piatra Erech înainte ca astă zi să se stingă, iar drumul ne stă încă lung în faţă.

Şi astfel, fără să se mai uite în urmă, au străbătut plaiurile acelea muntoase până ajunseră la un pod peste torentul tot mai vijelios, dincolo de care găsiră un drum ce cobora la şes.

Luminile se stingeau în case şi cătunuri la apropierea lor, uşile erau închise degrabă, pe câmpuri oamenii izbucneau în ţipete îngrozite şi o rupeau la fugă precum ciutele hăituite. Şi de peste tot se auzea acelaşi strigăt în înserarea tot mai adâncă: „Regele Morţilor! Regele Morţilor ne atacă!”

Clopote băteau departe în vale şi toată suflarea din partea locului fugea din calea lui Aragorn; dar în graba lor, călăreţii Frăţiei Sure călăreau precum nişte adevăraţi vânători, până când caii începură să se împiedice de oboseală. Şi astfel, cu puţin înainte de miezul nopţii, în întunericul la fel de adânc precum bezna peşterilor, ajunseră în sfârşit la Dealul Erech.

De multă vreme dealul acela şi câmpurile pustii din preajma lui erau bântuite de spectrul Morţilor. Căci în vârful dealului se găsea o piatră neagră, rotundă ca un glob uriaş şi înaltă cât un stat de om, cu toate că jumătate din ea era îngropată în pământ. Părea venită din altă lume, ca şi când picase din cer, după cum credeau unii; dar cei care-şi mai aminteau legendele din Apusime povesteau că fusese adusă din ruinele de la Númenor şi pusă acolo de către Isildur însuşi, la descălecatul său. Nici unul dintre locuitorii văii nu cuteza să se apropie de ea şi nici să-şi facă sălaşuri în apropiere; căci spuneau că era locul de întâlnire al Oamenilor-umbre care se adunau acolo în vremuri de ameninţare şi spaimă, strângându-se în jurul Pietrei şi şuşotind.

La acea Piatră ajunse grupul de călăreţi şi se opri în tăria nopţii. Elhorin îi dădu lui Aragorn un corn de argint în care acesta suflă; celor ce se aflau în preajmă li se păru că aud cum alte cornuri răspund chemării, ca un ecou în grote adânci undeva departe. Nici un alt sunet nu desluşiră, cu toate acestea simţeau că dealul pe care se aflau ei fusese înconjurat de o mare armie; dinspre munţi cobora un vânt rece, precum răsuflarea duhurilor. Aragorn însă descălecă, se apropie de Piatră şi strigă cu voce de tunet:

- Voi cei ce-aţi încălcat jurământul, de ce-aţi venit?

O voce se auzi în noapte, ca venită de undeva de departe, care îi răspunse:

- Pentru a ne împlini jurământul şi astfel a ne găsi pacea.

- Iată, ceasul acela a sosit, în sfârşit, zise Aragorn. Acum eu mă îndrept spre Pelargir, pe malul râului Anduin, iar voi mă veţi urma. Şi când tot acest

meleag va fi fost curăţat de servitorii lui Sauron, abia atunci voi spune că jurământul a fost împlinit, iar voi veţi găsi pacea şi veţi putea pleca pentru totdeauna. Căci eu sunt Elessar, moştenitorul lui Isildur asupra ţinutului Gondor.

Rostind acestea, îl rugă pe Halbarad să desfăşoare marele stindard pe care-l adusese cu sine; dar, ce să vezi! stindardul era negru, iar dacă se afla vreun însemn pe el, întunericul îl ascundea. Şi se lăsă tăcerea şi nici şoaptă, nici oftat nu se mai auzi cât fu noaptea de lungă. Călăreţii înnoptară lângă Piatră, dar nu le fu dat să doarmă prea mult, căci simţeau împresurarea Umbrelor.

Când se iviră zorile reci şi palide, Aragorn se ridică în pripă şi, sculându-i pe toţi ai săi, îşi reluară călătoria cu şi mai mare grabă şi oboseală, cum nici unul dintre ei nu mai cunoscuse până atunci, în afară de el, Aragorn, încât numai voinţa lui îi împingea înainte. Nici un alt om muritor nu ar fi avut puterea să îndure, decât doar dúnedainii de la Miazănoapte, şi împreună cu ei Gimli gnomul şi Legolas dintre elfi.

Trecură de Strâmtoarea lui Tarlang şi ajunseră în Lameon; Armia Umbrelor venea fără milă din urmă, iar în faţa lor se întindea spaima pe care o trezeau, şi asta până ajunseră la Calembel, pe râul Ciril şi soarele coborî sângeriu în spatele culmilor Pinnath Gelin, în Apus, în urma lor. Oraşul-căpetenie şi forturile din Ciril îi întâmpinară pustii, căci mulţi bărbaţi plecaseră la război şi toată suflarea ce mai rămăsese în acele locuri se refugiase între dealuri la aflarea veştii că se apropia Regele Morţilor. Ziua următoare însă zorii nu se mai iviră şi Frăţia Sură intră în întunecimea Furtunii din Mordor şi pierdută fu pentru ochii muritorilor; numai Morţii îi urmară.

Chapter 3

Adunarea din Rohan

De-acum toate drumurile se îndreptau spre Răsărit pentru a da piept cu războiul care stătea să înceapă şi cu asaltul Umbrei. Şi în vreme ce Pippin se afla la Marea Poartă a Oraşului şi privea cum îşi făcea intrarea Prinţul din Dol Amroth, cu flamurile sale, Regele ţinutului Rohan cobora din munţi.

Ziua se stingea. În ultimele raze ale soarelui umbrele Călăreţilor se desfăşurau prelungi şi ascuţite pe drum, înaintea lor. Întunericul se furişase în pădurile de brad ce acopereau povârnişurile munţilor. Regele domolise galopul calului acum, la capătul zilei. Poteca pe care venea el coti pentru a înconjura un pinten de stâncă şi intră sub bolta întunecoasă a copacilor, foşnind şoptit. Călăreţii coborau tot mai jos, într-un şir lung şi şerpuitor. Când într-un târziu ajunseră în partea de jos a defileului, se pomeniră că seara se lăsase în văioage. Soarele dispăruse, Amurgul împresura cascadele.

Toată ziua îi însoţise curgerea sprinţară a unui pârâu ce izvora din pasul înalt rămas în urmă şi îşi croia valea îngustă printre pereţii stâncoşi acoperiţi de pini; aici, printr-o poartă de piatră, scăpa din strâmtoarea înălţimilor şi se revărsa într-o vale mai largă. De-a lungul ei înaintară Călăreţii şi dintr-o dată Valea Calvarului apăru în faţa ochilor lor, răsunând în înserare de tumultul apelor. Izvorul Zăpezii, ce se unea acolo cu firul unui pârâiaş, se prăvălea vijelios şi înspumat peste pietre, până jos în Edoras, printre dealurile înverzite, udând câmpiile. În dreapta, la capătul celălalt al văii largi, semeţul Ţanc al Voinicului domina peste nenumăraţii săi versanţi, înconjurat de nori; însă vârful său crenelat, îngropat sub zăpezi veşnice, strălucea mult deasupra lumii, cu umbre albastre pe faţa dinspre Răsărit, pătat cu roşu de soarele însângerat pe faţa dinspre Apus.

Merry privi cu uimire la acest ţinut străin despre care auzise multe poveşti în timpul călătoriei lor lungi. O lume fără cer, în care ochiul lui zărea, prin spărturi nedesluşite de văzduh adumbrit, doar povârnişuri, pereţi masivi de stâncă în spatele altor pereţi masivi şi cascade neîndurătoare învăluite în aburi. Preţ de o clipă, Merry se pierdu în visare, ascultând vuietul apei, şoapta copacilor întunecaţi, pietrele care crăpau şi nesfârşita tăcere ce pândea dincolo de toate aceste zvonuri. Iubea munţii sau îndrăgise gândul la ei ce se ţesuse din poveşti aduse de departe; acum însă era doborât de greutatea copleşitoare a Pământului de Mijloc. Îi era dor să închidă acea imensitate afară, iar el să se refugieze într-o cameră liniştită, în faţa focului din vatră.

Era foarte obosit, căci, deşi călătoriseră încet, aproape că nu se opriseră din călărit pentru a se odihni. Oră după oră timp de aproape trei zile istovitoare urcase şi coborâse, peste trecători, prin văi lungi, peste multe pâraie. Uneori, acolo unde drumul se lăţea, călărise alături de rege, fără să bage de seamă că mulţi dintre Călăreţi zâmbeau văzându-i aşa: hobbitul pe poneiul lui micuţ, flocos şi sur, iar Seniorul Rohanului pe marele lui cal alb. Stătuse atunci de vorbă cu Théoden, povestindu-i despre ţinutul său şi despre felul de a fi al celor din Comitat, sau ascultând la rândul său poveşti despre Obşte şi despre vitejii oameni din străvechime. Dar cea mai mare parte a timpului, mai ales în această din urmă zi, Merry călărise de unul singur în spatele regelui, cufundat în tăcere, încercând să priceapă vorbirea aceea domoală şi sonoră a bărbaţilor care veneau în urma lui. Era o limbă ce părea să aibă multe cuvinte cunoscute de el, numai că erau rostite parcă

mai profund şi cu mai multă forţă decât în Comitat, şi cu toate acestea nu reuşea să le lege pe înţeles. Uneori câte un călăreţ îşi înălţa vocea clară într-un cântec vesel, şi Merry îşi simţea inima tresăltând, deşi nu ştia despre ce era vorba în cântecul acela. Cu toate acestea, fusese singur şi nicicând parcă atât de singur ca acum, la capătul zilei. Se întreba unde-o fi ajuns Pippin în toată acea lume străină; şi ce se alesese de Aragorn şi Legolas şi Gimli. Şi deodată, cu o gheară de gheaţă în jurul inimii, se gândi la Frodo şi la Sam. „Pe ei îi uit! îşi spuse el cu reproş. Şi tocmai ei sunt mai importanţi decât noi toţi ăştialalţi. Şi am venit ca să-i ajut; dar acum trebuie să fie la sute de mile depărtare, dacă mai sunt în viaţă.” Tremură înfiorat.

- În sfârşit, Valea Calvarului! spuse Éomer. Călătoria noastră aproape a ajuns la capăt.

Se opriră. Potecile care ieşeau din defileul îngust coborau abrupt. Valea cea largă de jos, cufundată în amurg, abia se întrezărea, parcă printr-o fereastră înaltă. O singură luminiţă sclipea pe malul râului.

- S-o fi terminând ea călătoria asta, spuse Théoden, dar eu mai am mult de mers. Noaptea trecută a fost lună plină, astfel că mâine dimineaţă voi pleca spre Edoras, la sfatul obştei.

- De vrei să-mi urmezi povaţa, zise Éomer cu voce coborâtă, după sfat te vei întoarce aici, până când se va sfârşi războiul, de-o fi să-l câştigăm sau să-l pierdem.

Théoden zâmbi.

- Nu, fiul meu, şi tare te-aş ruga să nu susuri în urechile mele bătrâne vorbele mieroase ale lui Limbă de Vierme. Se ridică în scări şi privi înapoi la lungul şir al oamenilor săi, care se pierdea în întunericul din urmă, şi zise: Ani îndelungaţi îmi par să fi trecut de când am pornit spre apus, chiar de-au fost doar câteva zile; dar nicicând nu mă voi mai sprijini de-un toiag. De-o fi să pierdem războiul, ce rost mai are să mă ascund în munţi? Iar de-o fi să-l câştigăm, gândeşti că voi suferi vreo clipă că-mi irosesc şi ultimele puteri, chiar de-ar fi să cad în luptă? Dar să lăsăm astea acum. La noapte voi rămâne în Adăpostul din Valea Calvarului. Măcar atât ne-a mai rămas, o noapte de pace. Să mergem!

Ajunseră în vale în amurgul târziu. Izvorul Zăpezii curgea aici pe lângă peretele apusean al văii; poteca îi duse curând la un vad unde apele puţin adânci şopoteau peste pietre. Vadul era păzit. Când se apropie regele, mulţi bărbaţi săriră în drum din umbrele stâncilor; dar văzând cine era musafirul, strigară cu voci pline de bucurie:

- Théoden Regele! Regele Théoden! Se întoarce Regele Obştei! Unul dintre ei suflă cu putere în corn. Valea se umplu de ecou. Alţi corni răspunseră şi pe malul celălalt al râului se iviră lumini.

Deodată izbucni un cor de trâmbiţe de undeva de pe înălţimi, răsunând pare-se, dintr-o scobitură care strângea toate notele într-o singură voce, rostogolind-o şi izbind-o de pereţii de stâncă.

Aşa s-a întors Regele Obştei victorios din Apus în Adăpostul din Valea Calvarului, la poalele Munţilor Albi. Găsi acolo adunată tot ce mai rămăsese

din forţa poporului său; căci de cum se dusese vestea sosirii lui, căpitanii încălecaseră degrabă să-l întâmpine la vad, aducând cu ei veşti de la Gandalf. În fruntea lor se afla Dûnhere, căpetenia locuitorilor din Valea Calvarului.

- Stăpâne, acum trei zile în zori Iute ca Gândul a venit iute ca vântul din Apus în Edoras, aducându-l cu sine pe Gandalf care ne-a umplut inimile de bucurie, vestindu-ne despre victoria domniei tale. Şi ne-a mai zis că domnia ta porunceai să grăbim adunarea Călăreţilor. Şi după aceea a venit Umbra înaripată.

- Umbra înaripată? făcu Théoden. Am zărit-o şi noi, dar asta a fost în toiul nopţii dinaintea celei în care ne-a părăsit Gandalf.

- Se prea poate, stăpâne. Numai că aceeaşi Umbră, ori poate alta asemenea ei, o întunecime zburătoare ca o pasăre monstruoasă, a trecut peste Edoras în acea dimineaţă şi toată suflarea s-a cutremurat de teamă, căci peste Meduseld a dat roată, apoi s-a lăsat în jos până aproape de coama casei, şi făcând aceasta s-a auzit un ţipăt care ne-a oprit inimile în loc şi alta nu. Atunci Gandalf ne-a sfătuit să nu ne strângem pe câmpie, ci să te întâmpinăm aici, în vale, la pavăza munţilor. Şi ne-a mai rugat să nu aprindem lumini sau focuri, decât atât cât este de trebuinţă. Şi aşa am făcut. N-am putut să nu dăm ascultare sfaturilor lui Gandalf. Nădăjduim că şi domnia ta ne-ar fi sfătuit la fel. Până acum nu ne-a mai fost dat să vedem astfel de lucruri rele în Valea Calvarului.

- Aţi făcut bine, încuviinţă Théoden. Acum mă voi duce la Adăpost, iar acolo, înainte să mă retrag, mă voi întâlni cu mareşalii şi căpitanii. Spune-le să vină la mine cât mai curând cu putinţă!

Drumul o lua spre răsărit, traversând valea care în acel loc nu era îi lată de o jumătate de milă. Peste tot în jur, dâmburi şi scobituri acoperite de iarbă crudă, cenuşie în întunericul ce cobora, dar în faţă, departe,, în capătul celălalt al văii, Merry zări un perete încreţit, ultimul dâmb-martor al marilor rădăcini ale Ţancului Voinicului, străpuns de apele râului în vremuri apuse.

Oriunde pământul se întindea drept, oamenii se strânseseră la marginea drumului, izbucnind în urale la vederea regelui şi a călăreţilor ce veneau de la Apus; însă în spatele lor, până departe, se vedeau şiruri ordonate de corturi şi barăci, şi rânduri de cai legaţi de ţăruşi, precum şi grămezi de arme şi piramide de suliţi zburlite ca rămurişul încâlcit al copacilor abia sădiţi. Întreaga suflare adunată acolo se cufunda acum în întuneric şi, cu tot vântul rece al nopţii, care sufla dinspre înălţimi, nici un lămpaş şi nici un foc nu fusese aprins. Cu mantale groase pe umeri, străjerii treceau în sus şi-n jos.

Merry se întrebă câţi bărbaţi se strânseseră acolo. Nu le putea ghici numărul în întuneric, dar lui i se păreau a fi mii şi mii de soldaţi, în timp ce se uita ba într-o parte ba în alta, suita regelui ajunse sub stânca impunătoare ce închidea valea la răsărit; acolo drumul începea deodată să urce şi Merry îşi ridică uimit privirile. Aşa ceva încă nu-i mai fusese dat să

vadă, căci drumul era o lucrare măreaţă, făcută de mâna omului în timpuri pe care nici măcar legendele nu şi le aminteau. Urca unduindu-se ca un şarpe şi sfredelind peretele stâncii. Abrupt precum o scară, urca în curbe strânse, înainte, înapoi şi iar înainte. Caii puteau să-l răzbească, iar căruţele, dacă erau mânate încet, îl urcau şi ele, dar nici un vrăjmaş nu ar fi putut veni pe această cale, decât doar zburând prin văzduh, atunci când drumul era păzit în partea lui de sus. La fiecare cotitură se găseau piloni mari de piatră ciopliţi după chipul şi asemănarea oamenilor, cu mădulare butucănoase şi urieşeşti, picioarele ţinute cruciş şi braţele scurte încrucişate peste pântece umflate. Unele chipuri, o dată cu trecerea vremii, îşi pierduseră trăsăturile, în afară de găvanele întunecate ale ochilor care încă se aţinteau triste asupra trecătorilor. Călăreţii aproape că nici nu le băgau în seamă. Porecliseră cioplitурile oamenii-Púkel şi nici că le pasau de ei: nu mai aveau nici o putere şi nu mai inspirau teamă; Merry însă privea cu mirare şi aproape cu milă la statuile acelea care se înălţau mohorâte în noapte.

După o vreme, uitându-se în urmă, văzu că se afla la câteva sute de picioare deasupra văii, dar departe, jos, reuşi cu greu să desluşească în beznă un şir lung şi şerpuitor de Călăreţi care treceau prin vad şi se îndreptau spre tabăra ce fusese pregătită pentru ei. Numai regele şi gărzile sale urcau sus, în Adăpost. Într-un târziu, suita regelui ajunse la un mal abrupt; drumul, tăiat printre doi pereţi de stâncă, urca o pantă scurtă şi ieşea pe un platou întins. Oamenii îl numeau Câmpul Firien, o păşune de munte acoperită cu iarbă verde şi iarbă-neagră. Mult deasupra văii adânci a Izvorului Zăpezii, înaintând până la poalele munţilor celor mari din zare: Ţancul Voinicului la miazăzi, iar la miazănoapte zimţii ca de ferăstrău ai masivului Irensaga, între care se desfăşura peretele neguros al Muntelui Bântuit, Dwimorberg, sumeţindu-se din spatele clinelor abrupte de pini întunecaţi. Două şiruri de pietre înalte şi fără formă împărţeau platoul în două, pierzându-se în noapte şi dispărând printre copaci. Cei care cutezau să urmeze acea cale ajungeau curând la Crângul Tainic, sub Dwimorberg, unde străjuia ameninţător pilastrul de stâncă şi se căsca umbra porţii interzise.

Astfel arăta întunecatul Adăpost al Văii Calvarului, făurit de oameni de mult daţi uitării. Numele lor se pierduse, nici măcar cântecele sau legendele nu-şi mai aminteau de ele. Ce gând îi mânase să-l făurească - oraş să fi fost, ori poate un templu tainic, ori mormânt regesc - nimeni n-ar fi putut spune. Aici trudiseră în Anii Întunecimii, înainte ca vreo corabie să fi ajuns la ţărmurile apusene sau Gondor, cel al dúnedainilor, să fi fost întemeiat; acum dispăruseră cu totul, doar oamenii-Púkel rămăseseră, şezând la cotiturile drumului.

Merry se uită lung la şirurile de pietre aşezate în picioare; mâncate şi înnegrite de vreme, crăpate unele, altele sparte; precum şiruri de dinţi bătrâni şi flămânzi. Se întreba ce rost aveau pietrele acelea şi nădăjduia ca regele să nu le urmeze în bezna din partea cealaltă a Platoului. Abia atunci

băgă de seamă că de-o parte şi de alta a căii pietroase se aflau corturi şi barăci; nu erau aşezate în apropierea copacilor, ci mai curând erau îngrămădite cât mai departe de aceştia, spre buza stâncii. Cele mai multe se găseau în dreapta, unde platoul se lărgea; în stânga - o tabără mai mică, în mijlocul căreia se zărea un pavilion înalt. De acolo se îndrepta acum către ei un călăreţ, astfel că suita se abătu de la drum.

Pe măsură ce se apropiau, Merry văzu că cel care venea în întâmpinarea lor era o femeie, cu cosiţe lungi care luceau în ultimele scăpărări ale amurgului, dar pe cap purta un coif şi era înveşmântată precum un războinic până la brâu, de care avea încinsă o sabie.

- Slăvit să fii, Senior al Obştii! strigă ea. Inima-mi tresaltă de bucurie că te-ai întors.

- Toate-s bune cu tine, Éowyn? întrebă Théoden drept salut.

- Toate-s bune, răspunse ea; Merry însă ar fi zis că vocea o trădează, ca şi când femeia ar fi plâns, deşi era greu de crezut acest lucru, văzându-i faţa atât de severă. Toate bune, repetă ea. Drumul i-a obosit pe oameni, mai cu seamă că au trebuit să plece în grabă atât de mare de acasă. S-au rostit vorbe grele, căci a trecut multă vreme de când războiul ne-a alungat de pe câmpiile cele verzi; dar lucruri rele nu s-au întâmplat. Totul este aranjat cum se cuvine, după cum bine poţi vedea. Adăpostul tău este pregătit; am primit veşti despre tine, ştiam până şi ceasul la care aveai să soseşti.

- Prin urmare Aragorn a sosit, înţelese Éomer. Mai este aici?

- Nu, a plecat, zise Éowyn, răsucindu-se şi privind către munţii întunecaţi şi desenaţi pe cerul de la miazăzi şi de la răsărit.

- Încotro s-a dus?

- Nu ştiu, răspunse ea. A sosit noaptea şi a plecat ieri dimineaţă, înainte să apuce Soarele să se ivească de după culmile munţilor. S-a dus.

- Eşti îndurerată, fiica mea, zise Théoden. Ce s-a întâmplat? Spune-mi, a zis ceva despre acel drum? şi arătă în depărtare, de-a lungul şirului de pietre, spre Dwimorberg. Despre Căile Morţilor?

- Da. Şi a pătruns în umbrele de unde nu s-a întors nimeni. N-am putut să-l fac să se răzgândească. S-a dus.

- Atunci drumurile noastre s-au despărţit, zise Éomer. E pierdut pentru noi. Va trebui să mergem mai departe fără el şi nădejdile noastre încep să se năruie.

Călăriră în tăcere prin iarba scurtă a platoului, până ajunseră la pavilionul regelui. Merry văzu că totul era pregătit pentru găzduirea lor, şi nici chiar el nu fusese dat uitării. Un cort mic fusese înălţat lângă cel al regelui; Merry rămase singur lângă cort, în vreme ce oamenii treceau în sus şi-n jos prin faţa lui, intrând la rege şi sfătuindu-se cu acesta. Noaptea se adâncea şi culmile abia zărite ale munţilor de la apus purtau coroane de stele, dar cerul răsăritean era întunecat şi fără nici o stea. Pietrele înşiruite păleau în beznă; dincolo de ele, încă şi mai întunecată decât noaptea, pândea umbra tot mai întinsă a muntelui Dwimorberg.

- Căile Morţilor, murmură el pentru sine. Căile Morţilor? Ce-nseamnă toată povestea asta? Toţi m-au părăsit. Toţi s-au dus mânaţi de câte-o soartă. Gandalf şi Pippin la război, în Răsărit; Sam şi Frodo în Mordor; iar Pas Mare şi Legolas şi Gimli pe Căile Morţilor. Îmi va veni şi mie rândul, curând, aşa-mi pare. Mă-ntreb ce-or tot vorbi atâta şi ce-o fi având regele de gând să facă. Căci de-acum trebuie să mă duc încotro se duce el.

Pradă acestor gânduri apăsătoare, îşi aminti deodată că îi era tare foame, astfel că se ridică să vadă dacă mai era vreunul în tabăra aceea ciudată, care să simtă acelaşi lucru. Dar chiar atunci răsună o trâmbiţă şi un bărbat veni să-l poftească pe scutierul Merry să-l servească pe rege la masă.

Câteva draperii brodate despărţeau de restul pavilionului un colţişor aşternut cu blănuri; acolo, la o masă mică şedea Théoden împreună cu Éomer şi Éowyn şi Dúnhere, seniorul din Valea Calvarului. Merry stătea lângă jilţul regelui, servindu-l până când regele, dând la o parte gândurile ce-l măcinaseră până atunci, se răsuci spre el zâmbind.

- Hai, meştere Meriadoc! zise el. N-am să te las să stai în picioare. Vei şedea lângă mine atâta vreme cât mă aflu pe pământurile mele, şi-mi vei veseli inima cu poveşti.

Astfel că hobbitului i se făcu loc la stânga regelui, dar nimeni nu-i ceru să spună vreo poveste. Nici nu s-a vorbit prea mult în acest răstimp, toţi mâncau şi beau în tăcere; într-un târziu, luându-şi inima-n dinţi, Merry dădu glas întrebării ce-l rodea:

- De două ori până acum, stăpâne, am auzit pomenindu-se de Căile Morţilor. Ce-s alea? Şi încotro s-a dus Pas Mare, vreau să spun Seniorul Aragorn?

Regele oftă, dar nimeni nu răspunse; în cele din urmă, Éomer se îndură de hobbit şi spuse:

- Nu ştiu şi inimile noastre ni-s grele. Cât despre Căile Morţilor, tu însuţi ai păşit pe primele lor trepte. Nu, să nu crezi că am cobit!

Dar drumul pe care am urcat duce la Poartă, acolo, în Crângul Tainic. Dar ce se află în spatele ei, nimeni nu ştie.

- Nimeni nu ştie, vorbi Théoden, cu toate acestea aflăm câte ceva din legende străvechi, despre care arar se mai aminteşte acum. Dacă se află un sâmbure de adevăr în poveştile astea din bătrâni, care au ajuns de la cei din Casa Eorl până la noi din tată în fiu, atunci uşa de sub Dwimorberg duce la un drum tainic ce trece pe sub munte spre un capăt uitat de lume. Dar ca să-i desluşească secretele nimeni nu s-a încumetat după Baldor, fiul lui Brego, cel care i-a trecut pragul şi de atunci n-a mai fost văzut printre cei vii. A făcut un jurământ pripit atunci când a suflat din corn la petrecerea dată de Brego pentru a sărbători Lăcaşul Auriu Meduseld ce tocmai fusese construit, şi nicicând n-a mai ajuns să se aşeze pe jilţul cel înalt pe care-l moştenea de drept.

Gura lumii vorbeşte că Morţii din Anii întunecimii păzesc calea şi nu îngăduie nici unui om viu să pătrundă în sălile lor ascunse; când şi când însă ei înşişi sunt văzuţi, ca nişte umbre, trecând pragul încoace şi coborând

drumul de piatră. Atunci locuitorii din Vale îşi închid iute uşile şi-şi oblonesc ferestile şi stau pitiţi de frică. Numai că Morţii ies arar şi doar în vremuri de mare tulburare şi când se apropie moartea.

- Însă în Vale se mai spune că de curând, când au fost nopţile fără lună, o mare armie a trecut în devălmăşie pe aici, se băgă în vorbă Éowyn. Dincotro a venit, nimeni nu ştie, a luat-o însă în sus pe drumul de piatră şi s-a făcut nevăzută în munţi, ca şi când ar fi mers la o întâlnire.

- Atunci de ce a luat-o Aragorn pe-acolo? întrebă Merry. Nu puteţi să-mi desluşiţi acest lucru?

- Nimeni din lumea celor vii nu poate spune ceva despre noima faptei sale, zise Éomer, decât doar dacă ţi-o fi spus ţie nişte vorbe ca prieten al său, pe care noi să nu le fi auzit.

- Tare schimbat mi s-a părut de când l-am văzut prima oară în casa regelui, spuse Éowyn; mai posomorit, îmbătrânit. Parcă însemnat de soartă, ca o fiinţă pe care o cheamă Moartea la sine.

- Poate că a şi fost chemat, îşi dădu cu părerea Théoden; inima-mi spune că n-am să-l mai văd niciodată. Cu toate astea, e o faţă regească menită unui destin măreţ. Şi mângâie-te cu acest gând, fiica mea, căci mângâiere îmi pare mie că-ţi trebuie în durerea pe care ţi-a pricinuit-o ăst oaspete. Se spune că atunci când neamul Eorling a coborât de la Miazănoapte şi a luat-o de-a lungul Izvorului Zăpezii în căutarea unor locuri bine ferite unde să se refugieze în vremuri de restrişte, Brego şi fiul său Baldor au urcat Scara Adăpostului şi au ajuns în dreptul Porţii. Pe prag şedea un bătrân, mai bătrân decât vremea; fusese odată înalt şi maiestuos, dar acum arăta vârstat precum o piatră veche. Şi drept piatră l-au şi luat, căci nu s-a clintit din loc şi n-a rostit nici o vorbă, până când n-au încercat să treacă pe lângă el şi să intre. Atunci abia s-a înălţat din el o voce, de-ai fi zis că venea din pământ, şi cu mare uimire au auzit-o rostind într-o limbă de la soare-apune: *Drumul este închis.*

S-au oprit, s-au uitat la el şi au băgat de seamă că încă era viu; iar bătrânul nu le-a întors privirea. *Drumul este închis,* a zis din nou vocea lui. *A fost făcut de cei ce-s morţi şi al Morţilor rămâne până la capătul zilelor. Drumul este închis.*

Şi când va fi acel capăt al zilelor? ar fi întrebat Baldor. Dar n-a primit răspuns la întrebare. Căci bătrânul a murit în acel ceas şi a căzut cu faţa la pământ; şi de atunci neamul nostru n-a mai aflat nimic despre străvechii sălăşluitori ai munţilor. Dar poate că a sosit acum tocmai acel capăt al zilelor şi Aragorn va fi lăsat să treacă.

- Dar cum poate cineva să afle dacă e sau nu e capătul acela, fără să încerce Poarta? vru să ştie Éomer. Eu unul n-am s-o apuc pe acel drum, de-ar fi să am în faţa mea toate armiile din Mordor şi eu aş fi de unul singur şi n-aş avea nici o altă cale de retragere. Mare păcat că o asemenea soartă s-a abătut asupra unui om atât de viteaz în ceasul ăsta de mare restrişte! Nu-s ele destule relele de pe lume, fără să trebuiască să le căutăm sub pământ? Războiul bate la uşă.

Se opri deodată, căci în acea clipă de afară se auzi un zgomot, o voce de bărbat strigând numele lui Théoden şi străjile care împiedicau pe cineva să intre.

În clipa următoare draperia fu dată la o parte şi mai-marele străjerilor apăru în prag.

- A venit un bărbat, stăpâne, un călăreţ cu o solie din Gondor. Doreşte să se înfăţişeze Domniei voastre de îndată.

- Lasă-l să intre! spuse Théoden.

Intră un bărbat înalt şi, văzându-l, Merry îşi înăbuşi un strigăt; căci preţ de o clipă i se năzări că Boromir înviase din morţi. Dar îşi dădu repede seama că se înşelase; bărbatul era un străin, chiar dacă semăna cu Boromir de-ai fi zis că-i era rubedenie, la fel de înalt, cu ochii cenuşii şi înfăţişare mândră. Era înveşmântat precum un călăreţ, mantie verde-închis peste o za lucrată măiestrit; coiful avea gravată în partea din faţă o stea mică de argint. În mână ţinea o săgeată, cu pene negre şi legată în oţel, dar vârful îi era vopsit în roşu.

Căzu în genunchi şi întinse săgeata către Théoden.

- Slavă ţie, Senior al neamului rohirrimilor, prieten al ţinutului Gondor! spuse. Hirgon mă cheamă, sol călare al lui Denethor, şi-ţi aduc acest semn de război. Gondor se află la mare ananghie. Adeseori ne-a ajutat neamul rohirrimilor, numai că acum Seniorul Denethor vă cere să-i trimiteţi în ajutor întreaga voastră putere, şi cu iuţeala cea mai mare, altfel Gondorul va cădea.

- Săgeata Roşie! zise Théoden luând-o în mâna sa, ca cineva care primeşte o chemare la război de mult aşteptată, dar tot pe atât de înfricoşătoare atunci când, în cele din urmă, află de ea. Mâna îi tremura. Săgeata Roşie n-a fost văzută în Obşte de când mă ştiu eu pe pământ! continuă el. A sosit cu adevărat clipa? Şi cât socoteşte oare Seniorul Denethor că poate fi toată această putere şi iuţeală a mea?

- Numai domnia ta poate şti acest lucru cel mai bine, stăpâne, răspunse Hirgon. Dar nu va trece mult până ce Minas Tirith va fi înconjurat, şi de nu vă stă în putere să înfrângeţi asediul pe care-l pun la cale multe puteri, Seniorul Denethor mă roagă să vă spun că, după judecata lui, e mai bine ca oştirile rohirrimilor să se afle înăuntrul zidurilor oraşului său, decât în afara lor.

- Numai că el ştie foarte bine că noi suntem o seminţie ce luptăm mai curând călare, la loc deschis, şi că suntem împrăştiaţi în multe locuri, încât e nevoie de timp pentru a-i strânge pe toţi Călăreţii noştri. Nu este oare adevărat, Hirgon, că Seniorul din Minas Tirith ştie mai multe decât lasă să se înţeleagă prin această solie? Căci noi suntem de-acum în război, după cum ai văzut şi tu, fără îndoiala încât nu ne-ai găsit chiar nepregătiţi. Gandalf cel Sur a fost printre noi, şi chiar acum ne pregătim pentru bătălie în Răsărit.

- Nu pot să spun ce ştie sau ce bănuieşte Seniorul Denethor din toate aceste lucruri, răspunse Hirgon. Ştiu doar că noi suntem la mare ananghie.

Seniorul meu nu vă porunceşte, ci vă roagă să vă amintiţi de vechi prietenii şi jurăminte făcute de mult şi spre binele domniilor voastre să faceţi tot ceea ce vă stă în puteri. Am aflat că mulţi regi au pornit din Răsărit pentru a servi sub stindardul Mordorului. De la Miazănoapte şi până în câmpiile Dagorlad e mare tulburare şi zvon de război. La Miazăzi se urneşte neamul haradrimilor şi spaima a cuprins toate ţinuturile noastre de coastă, încât prea puţin sprijin ne va veni din cea parte. Grăbiţi-vă! Căci sub zidurile oraşului Minas Tirith se va hotărî soarta vremii noastre, şi dacă puhoiul nu va putea fi oprit acolo, se va revărsa peste toate frumoasele câmpii din Rohan şi nici măcar în ăst Adăpost dintre munţi nu se va mai afla apărare.

- Întunecate veşti, zise Théoden, dar nu şi neaşteptate. Lui Denethor spune-i însă că am veni în ajutorul celor din Rohan chiar şi dacă nimic nu l-ar ameninţa. Numai că am suferit pierderi însemnate în bătăliile cu trădătorul de Saruman. Şi încă trebuie să cumpănim la fruntariile noastre de la miazănoapte şi răsărit, după cum dau de înţeles chiar veştile de la el. Forţa asta pe care o stăpâneşte Seniorul întunecimii este atât de mare, încât ne poate ţine pe toţi încleştaţi în bătălie în faţa oraşului şi în astă vreme el să atace şi mai avan peste Râu, dincolo de Poarta Regilor.

Dar să nu ne mai irosim vorbele cu sfaturi prevenitoare. Vom veni. Mâine începe înarmarea. Când totul va fi pus în ordine, pornim. Am trimis călare la câmpie zece mii de suliţaşi ca să bage groaza în vrăjmaşii noştri. Acum mă tem că vor fi mai puţini; căci n-am să-mi las fortăreţele nepăzite. Dar chiar şi aşa, măcar şase mii tot mă vor urma. Ci spune-i lui Denethor că la acest ceas de restrişte însuşi regele Obştii va coborî în ţinutul Gondor, chiar dacă nicicând nu va face drumul de întoarcere. Drumul este lung, dar omul şi animalul trebuie să ajungă la capătul lui cu destulă putere să poată lupta. De mâine dimineaţă într-o săptămână veţi auzi strigătul Fiilor lui Eorl coborând de la Miazănoapte.

- O săptămână! exclamă Hirgon. Asta e, dacă aşa trebuie să fie, atunci aşa să fie. Nu se ştie însă dacă peste şapte zile de-acum încolo vă va fi dat să mai găsiţi doar ziduri preschimbate în ruine, asta dacă nu cumva primim un ajutor de unde nici cu gândul nu gândim. Măcar îi vei tulbura pe orci şi pe oamenii ăia oacheşi de la festinul lor din Turnul Alb.

- Măcar atât, aşa e, spuse Théoden. Dar eu însumi abia am sosit de la bătălie şi dintr-o călătorie lungă şi-acum mă voi duce să mă odihnesc. Rămâi aici peste noapte. Mâine vei vedea adunarea armiei din Rohan şi vei porni la drum cu inima mai uşoară după o asemenea privelişte, şi mai iute de picior pentru a duce veştile. Sfaturile sunt mai bune dimineaţa, iar noaptea poate schimba multe gânduri.

Cu aceste vorbe, regele se ridică din jilţ şi toţi ceilalţi făcură la fel.

- Duceţi-vă acum la culcare şi dormiţi bine, le ură el. Jupâne Meriadoc, nu mai am trebuinţă de serviciile dumitale în seara asta. Mâine dimineaţă însă fii pregătit, căci te voi chema de cum răsare soarele.

- Voi fi gata, zise Merry, chiar de mă vei ruga să te însoţesc pe Căile Morţilor.

- Nu cobi! îl mustră regele. Nu se ştie dacă nu cumva or să fie mai multe drumuri cărora să li se potrivească acest nume. Eu însă n-am spus că te voi ruga să mă însoţeşti pe vreun drum. Noapte bună!

- N-am să rămân aici numai ca să-l slujesc când o fi să se întoarcă! murmură Merry. N-am să rămân aici, n-am să rămân.

Tot repetându-şi aceste vorbe, adormi într-un târziu în cortul său. Fu trezit de un bărbat care-l zgâlţâia.

- Trezeşte-te, jupâne Holbytla, trezeşte-te! striga acesta.

Cu greu Merry se smulse din visele sale adânci şi sări în capul oaselor speriat. Afară era încă întuneric, cel puţin aşa i se păru lui.

- Care-i baiul? întrebă.

- Te cheamă regele.

- Da’ încă n-a răsărit Soarele.

- Aşa-i, şi nici n-o să răsară astăzi, jupâne Holbytla. Ai zice că nici nu va mai răsări vreodată. Sub norul ăsta, Timpul însă nu stă pe loc, chiar de-i pierdut Soarele pentru totdeauna. Grăbeşte-te!

Îmbrăcându-se în grabă cu ce i-a căzut la îndemână, Merry se uită afară. Lumea întreagă era cufundată în întuneric. Însuşi văzduhul părea cafeniu, iar lucrurile din jur erau negre şi cenuşii şi lipsite de umbră; peste tot împrejur domnea o linişte profundă. Nu se zărea nici urmă de nor, decât poate departe, la apus, unde cele mai îndepărtate degete bâjbâitoare ale marelui întuneric se târau încă încoace şi printre ele picura o geană de lumină. Deasupra capului atârna un acoperiş greu, mohorât şi fără de formă, iar lumina mai curând lipsea decât creştea.

Merry văzu că mulţi oameni stăteau şi se uitau în sus, murmurând; chipurile lor erau cenuşii, triste şi pe unele dintre ele se citea spaima. Cu inima strânsă se îndreptă spre pavilionul regelui. Hirgon, călăreţul din Gondor, ajunsese acolo înaintea lui şi alături de el se afla un alt om, semănând cu acesta la chip şi purtând aceleaşi veşminte, numai că era mai scund şi mai lat în umeri. Când intră Merry, acesta tocmai îi vorbea regelui.

- Vine dinspre Mordor, stăpâne, spunea. A început de cu seară, după apusul soarelui. De pe crestele Lanţului Răsăritean al ţinutului domniei tale l-am văzut înălţându-se şi târându-se pe cer şi cât am călărit întreaga noapte s-a întins în urma mea, mâncând stelele. Acum norul cel mare atârnă peste întreg ţinutul, de aici până la Munţii Umbrei; şi se îngroaşă tot mai mult. Războiul a început.

O vreme regele rămase tăcut. Într-un târziu spuse:

- Vasăzică am ajuns şi la asta în cele din urmă; marea bătălie a vremurilor noastre, în care vor dispărea multe. Măcar nu mai e nevoie să ne ascundem. Vom apuca pe drumul drept şi deschis şi cât se va putea de iute. Să sune adunarea, fără zăbavă, nu mai aşteptăm pe nimeni care zăboveşte. Aveţi provizii îndestulătoare în Minas Tirith? Căci dacă e să pornim acum în grabă mare, atunci trebuie să călătorim fără altceva decât cu atâta hrană şi apă cât să ne ajungă până la bătălie.

- Proviziile sunt de mult pregătite, îl linişti Hirgon. Călătoriţi cu poveri cât mai uşoare şi cât puteţi de iute!

- Atunci, Éomer, dă-le de ştire pristavilor, porunci Théoden. Călăreţii să se încoloneze!

Éomer ieşi şi curând se auziră trâmbiţe răsunând în Adăpost, cărora alte trâmbiţe le răspunseră de jos, din vale; însă chemarea lor nu mai era limpede şi vitează, cum i se păruse lui Merry cu o seară înainte. Ci mohorâtă, aspră în văzduhul acela greu, un hârâit ameninţător.

Regele se răsuci spre Merry.

- Plec la război, jupâne Meriadoc, zise. Peste puţin timp mă aştern la drum. Te eliberez de orice îndatorire faţă de mine, dar nu înseamnă că pun capăt şi prieteniei ce ţi-o port. Vei rămâne aici şi, dacă doreşti, poţi să intri în serviciul lui Lady Éowyn, căci ea va cârmui poporul cât lipsesc eu.

- Da'… da'… domnia ta, se bâlbâi Merry, ţi-am oferit spada mea. Nu vreau să mă despart de domnia ta astfel, Rege Théoden. Şi cum toţi prietenii mei au plecat la bătălie, m-aş ruşina să rămân de căruţă.

- Dar noi călătorim pe cai înalţi şi iuţi, spuse Théoden; şi oricât de vitează e inima ta, nu poţi călări un asemenea animal.

- Atunci leagă-mă de spinarea unuia dintre ei, sau lasă-mă să atârn de scară sau orice altceva, nu se dădu bătut Merry. De alergat e cale lungă; dar voi alerga dacă altfel nu se poate, chiar de-ar fi să-mi tocesc picioarele şi să ajung la câteva săptămâni după voi.

Théoden zâmbi.

- Decât aşa, mai degrabă te duc cu mine în şa, pe Coamă de Nea, spuse el. Măcar până la Edoras să călăreşti cu mine, şi acolo poţi să rămâi să admiri Lăcaşul Auriu; căci aceasta este calea pe care o voi urma. Stybba te poate duce atâta drum; marea cursă nu va începe decât când vom ajunge la câmpie.

- Vino, Meriadoc! spuse Éowyn, ridicându-se în picioare. Vreau să-ţi arăt veşmintele pe care ţi le-am pregătit.

Ieşiră împreună şi, în vreme ce treceau printre corturi, ea adăugă:

- E singura rugăminte pe care mi-a făcut-o Aragorn, anume să fii înarmat pentru bătălie. I-am îndeplinit-o după cum am putut mai bine. Căci inima-mi spune că vei avea trebuinţă de ele înainte să se sfârşească totul.

Îl duse pe Merry la o baracă aflată printre corturile unde era adăpostită garda regală; şi acolo un armurier îi aduse lui Éowyn un coif mic, un scut rotund şi alte lucruri trebuincioase.

- Za nu am găsit care să ţi se potrivească, şi nici timp nu am avut să făurim o asemenea cămaşă; dar uite aici un veston de piele, un brâu şi un pumnal. Spadă ai.

Merry făcu o plecăciune şi domniţa îi arătă scutul, care semăna cu acela ce-i fusese dat lui Gimli şi purta pe el însemnul calului alb.

- Ia toate aceste lucruri şi să-ţi poarte noroc! Drum bun, jupâne Meriadoc! Dar poate că ne vom mai întâlni noi doi.

Şi astfel a fost că în tristeţea tot mai apăsătoare din jur, Regele Obştii se pregăti să-şi conducă armia de Călăreţi pe drumul ce se îndrepta spre răsărit. Inimile erau grele şi mulţi tremurau de frică la adăpostul întunericului. Cu toate acestea, erau un popor dârz, credincios stăpânului lor, încât văicăreli ori suspine nu se prea auzeau, nici măcar în tabăra din Adăpost unde erau găzduiţi cei refugiaţi din Edoras - femei, copii, bătrâni. Ştiau ce le era sortit, dar aşteptau totul în tăcere.

Alte două ore trecură ca gândul, regele încalecă pe calul său alb care lucea în lumina aceea palidă. Arăta mândru şi înalt, chiar dacă pletele ce ieşeau de sub coif erau ninse; şi mulţi se minunară de el şi prinseră curaj văzându-l atât de falnic şi netemător.

Iar dincolo, pe pajiştile netede de pe malul râului zgomotos, Călăreţii înarmaţi până-n dinţi, cam la vreo cinci mii şi cinci sute, erau rânduiţi în companii multe la număr, şi pe lângă ei alte sute de bărbaţi ce aduceau cai de rezervă purtând poveri uşoare. O singură trâmbiţă răsună. Regele înălţă mâna, după care, în tăcere, armia Obştii se urni din loc. În frunte mergeau doisprezece dintre oamenii de casă ai regelui, călăreţi vestiţi în tot ţinutul. După ei veneau regele cu Éomer la dreapta sa. Îşi luase rămas-bun de la Éowyn sus, în Adăpost, şi amintirea îl îndurera; acum însă trebuia să se gândească la drumul ce-i stătea în faţă. În urma lui venea Merry, călare pe Stybba, împreună cu cei doi soli din Gondor, urmaţi imediat de alţi doisprezece călăreţi de casă ai regelui. Trecură prin dreptul coloanelor lungi de bărbaţi care aşteptau aspri şi împietriţi la chip. Dar când ajunseră aproape de capătul şirului, unul dintre aceşti bărbaţi îşi ridică privirile şi le aţinti asupra hobbitului. Un bărbat tânăr, îşi spuse Merry întorcându-i căutătura, mai scund şi mai firav decât mulţi dintre ei. Sclipirea din ochii lui limpezi şi cenuşii îl înfioră pe hobbit, căci dintr-o dată îşi dădu seama că privea la chipul unui om fără de speranţă care merge să-şi găsească moartea.

Pe drumul cenuşiu porniră, de-a lungul Izvorului Zăpezii ce se prăvălea peste pietrele albiei; printre cătunele Pârâiaşul de Sus şi Furtunoasa de Jos, unde din pragul întunecat al caselor îi priveau multe chipuri triste de femei; şi astfel, fără corn sau harpă, sau glasuri cântătoare de bărbaţi, începu marele marş spre Răsărit, despre care cântecele din Rohan aveau să povestească vreme de multe vieţi omeneşti ce au urmat.

Din Valea-ntunecată-a Calvarului porni
în zorii zilei fiul lui Théngel,
Cu Thani şi căpitani porni şi-ajunse
în Edoras. Străvechile palate
ale oştirii cufundate-n neguri
ascund în umbre bârnele-aurite.
De la poporul liber luându-şi bun-rămas,
lăsând şi tron şi vatră şi locuri preaiubite
umblate înainte de stingerea luminii,
Porni la drum, pe urmă-i cu teamă şi în faţă

cu soarta lui de rege credincios
atâtor jurăminte făcute şi-mplinite -
La drum porni Théoden. Apoi cinci nopţi şi zile
spre Răsărit, călare eorlingii, străbătând
Hotar al Smârcurilor, Lande, Pădurea Firien,
cu şase mii de suliţi treceau spre Soare-Apune.
Puternica Cetate-a Colnicului suia
de Mindolluin, rege al mării, străjuită.
Acolo, în Regatul de Miazăzi, acum
Şi focul şi vrăjmaşii o-mpresoară.
Soarta-i mâna-nainte. Dar noaptea cotropi
Şi cai şi călăreţi deopotrivă,
Şi sunetul potcoavelor în zare
tăcu, - precum în cântece se spune.

Cu adevărat, în tot mai adâncă înnegurare ajunse regele în Edoras, cu toate că ziua era la amiază. Acolo se opri doar cât să i se alăture alţi şaizeci de Călăreţi ce ajunseseră mai târziu la locul de adunare. Mâncă ceva şi se pregăti din nou de drum, luându-şi rămas-bun de la scutierul său. Dar Merry îl rugă încă o dată să-i îngăduie să-l însoţească.

- Asta nu e o călătorie pentru căluţi ca Stybba, după cum ţi-am mai spus, răspunse Théoden. Şi într-o bătălie din cea pe care presimt că o vom purta pe câmpiile din Gondor, ce vei face Domnia ta, jupâne Meriadoc, chiar de eşti thain al sabiei şi inima ţi-e mai mare decât statul?

- Cât despre asta, cine-ar putea şti? cugetă Merry. Dar, pe de altă parte, stăpâne, de ce m-ai luat drept scutier, dacă nu pentru a sta alături de Domnia ta? Unde mai pui că nu-mi doresc să povestească mai încolo cântecele despre mine c-am fost mereu lăsat de căruţă!

- Te-am primit în slujba mea pentru a te proteja, precum şi pentru că aşa am vrut. Nici unul dintre Călăreţii mei nu te poate duce drept povară. Dacă bătălia s-ar ţine în faţa porţilor mele, poate că de faptele tale şi-ar aminti menestrelii; dar până la Fortăreaţa Colnicului, unde este stăpân Denethor, mai sunt o sută de leghe. Şi cu asta am zis ce-am avut de spus.

Merry făcu o plecăciune şi se depărta nefericit, privind însă lung la şirurile de călăreţi. Companiile se pregăteau de plecare: bărbaţii strângeau chingile, potriveau şeile, îşi mângâiau caii; unii priveau cu nelinişte la cerul tot mai coborât. Un călăreţ se apropie pe neobservate de hobbit şi-i şopti la ureche:

- *Unde nu te aştepţi se deschide un drum,* aşa spune o vorbă de-a noastră. Iată-mă-s.

Merry ridică privirile şi văzu că era călăreţul tânăr pe care-l băgase de seamă în acea dimineaţă.

- Doreşti să mergi acolo unde merge şi Seniorul Obştii: ţi-o citesc pe chip.

- Aşa e, recunoscu Merry.

- Atunci vei merge cu mine. Te voi duce în şa înaintea mea, la adăpostul mantiei mele, până ajungem departe, pe câmp şi întunericul devine şi mai negru. O asemenea silinţă nu trebuie refuzată. Nu scoate nici un cuvânt despre asta nimănui, şi vino!

- Îţi mulţumesc din suflet! răspunse Merry. Mulţumesc, domnule, chiar dacă nu-ţi cunosc numele.

- Chiar nu mi-l ştii? şopti Călăreţul. Atunci spune-mi Dernhelm (*Dern* - gaură ţesută; ţesătură; *helm* - cârmă; coif - n.tr.).

Aşa s-a făcut că, atunci când regele porni la drum, în faţa lui Dernhelm, în şa, şedea Meriadoc hobbitul, şi marele armăsar sur Suflare de Vânt nici nu se sinchisea de povară; căci Dernhelm era mai uşor ca mulţi bărbaţi, chiar dacă sprinten şi bine legat.

Tot mai adânc pătrundeau în negură. Noaptea făcură popas în desişul sălciilor din locul unde Izvorul Zăpezii se vărsa în Scăldătoarea Enţilor, la douăsprezece leghe la răsărit de Edoras. Şi apoi mai departe, străbătând Landele; şi Hotarul Smârcurilor unde, la dreapta lor, codrii de stejar urcau până la poalele dealurilor, sub umbra aruncată de întunecatul Halifirien, aproape de fruntariile Gondorului; dar departe, la stânga lor, negurile adăstau peste mlaştinile muiate de gurile Scăldătorii Enţilor. Şi în acest timp primeau veşti despre războiul de la Miazănoapte. Oameni singuratici, călărind ca nebunii, aduceau vorbă despre vrăjmaşii ce atacau hotarele răsăritene, despre armate întregi de orci care pătrundeau în Platoul Golaş al Rohanului.

- Călăriţi mai departe! Tot înainte! striga Éomer. Prea târziu să ne abatem din drum. Smârcurile Scăldătoarei o să ne apere flancul. Iuţeală e tot ce ne trebuie acum. Călăriţi!

Regele Théoden părăsi astfel ţinutul său şi, leghe după leghe, drumul cel lung începu să cotească, lăsând în urmă dealurile pe care se aprindeau focurile de avertizare: Calenhad, Min-Rimmon, Erelas, Nardol. Focurile erau stinse pe culmile lor. Pământurile erau cenuşii peste tot în jur şi tăcute; iar umbra se adâncea din ce în ce în faţa lor, iar nădejdile mureau în inimi.

Chapter 4

Asediul Gondorului

Pippin fu trezit de Gandalf. În încăperea lor erau aprinse lumânările, căci prin ferestre pătrundea doar o rază de lumină; văzduhul era greu, ca înaintea tunetului.

- Ce oră-i? întrebă Pippin căscând.

- Trecut de două, spuse Gandalf. E vremea să te scoli şi să te găteşti. Eşti chemat la Seniorul oraşului să afli care ţi-s îndatoririle.

- Şi o să-mi dea să şi mănânc?

- Nu! Eu îţi dau; e tot ce primeşti până la prânz. Mâncarea este de-acum drămuită, aşa sună porunca.

Pippin privi chiondorâş la bucăţica de pâine şi fărâma de unt câtuşi de puţin îndestulătoare (gândi el), alături de care se găsea o cană de lapte smântânit.

- De ce m-ai adus aici? întrebă el.

- Ştii foarte bine de ce. Ca să te feresc de nenorociri; şi dacă nu-ţi place că te afli aici, aminteşte-ţi rogu-te că ţi-ai făcut-o cu mâna ta.

Pippin tăcu mâlc.

După puţină vreme, străbătea încă odată, alături de Gandalf, coridorul friguros până la uşa ce dădea în Sala Turnului. Acolo şedea Denethor, în întunecimea cenuşie a marii încăperi, ca un păianjen bătrân şi răbdător (îşi spuse Pippin); ai fi zis că nu se clintise câtuşi de puţin din ziua precedentă. Îi făcu semn lui Gandalf să se aşeze, dar hobbitul fu lăsat să stea în picioare, nebăgat în seamă. Deodată, bătrânul se răsuci spre el:

- Ei, jupâne Peregrin, nădăjduiesc că ţi-ai petrecut ziua de ieri cu folos şi după bunul plac, aşa e? Deşi mă tem că în oraşul ăsta masa nu e într-atât de îmbelşugată precum ţi-ai dori.

Pippin avu sentimentul stânjenitor că mai tot din ceea ce spusese ori făcuse ajunsese oarecum la cunoştinţa Seniorului Oraşului şi că bătrânul putea chiar să-i citească şi gândurile. Nu răspunse.

- Acum că eşti în serviciul meu, ce ai dori să faci?

- Credeam, stăpâne, că-mi veţi spune care mi-s îndatoririle.

- Ţi le voi spune, după ce voi afla de ce eşti în stare, i-o întoarse Denethor. Dar asta poate că voi afla mai curând dacă te ţin alături de mine. Scutierul meu a cerut învoire să se ducă la garnizoana aflată în afara Turnului, astfel că o vreme o să-i ţii locul. Mă vei servi, vei fi solul meu şi vei sta de vorbă cu mine dacă războiul şi sfatul îmi vor lăsa ceva răgaz. Ştii să cânţi?

- Da. Mă rog, da, destul de bine pentru ai mei acasă. Dar, stăpâne, noi nu avem cântece potrivite pentru săli din cele mari şi pentru vremuri de război. Arareori cântăm despre lucruri mai cumplite decât vântul ori ploaia. Şi cele mai multe din cântecele mele sunt despre lucruri ce ne fac să râdem; sau despre mâncare şi băutură, de bună seamă.

- Şi de ce ar fi asemenea cântece nepotrivite pentru sălile mele, sau pentru ceasuri ca acestea de acum? Oare noi cei care trăim de atâta vreme sub apăsarea Umbrei nu avem voie să auzim ecouri dintr-o lume ce nu a fost

tulburată de ea? Abia atunci vom simţi că veghea noastră nu a fost în zadar, deşi poate că nimeni nu ne va mulţumi pentru ea.

Pippin simţi cum i se strânge inima. Nu-i plăcea defel ideea de a-i cânta vreun cântec din Comitat Seniorului din Minas Tirith, cu atât mai puţin cele caraghioase pe care le ştia cel mai bine; erau prea… mă rog, prea de la ţară pentru o asemenea ocazie. Dar, deocamdată, fu iertat de această încercare. Nu i se porunci să cânte. Denethor se întoarse către Gandalf, ca să-l întrebe despre rohirrimi şi despre ce anume aveau ei de gând să facă, şi ce gândea Éomer, nepotul regelui, de toate câte se întâmplau. Da' multe mai ştia Seniorul despre o seminţie care trăia atât de departe, îşi spunea uimit Pippin, gândindu-se că trebuie să fi trecut mulţi ani de când Denethor însuşi plecase pe meleaguri străine.

La un moment dat, Denethor îi făcu semn hobbitului că poate să plece.

- Du-te la arsenalul Citadelei, îi spuse, şi ia-ţi de acolo uniforma Turnului şi toate cele de trebuinţă. Am dat poruncă încă de ieri să-ţi fie pregătite. După ce te-ai echipat, întoarce-te aici!

Şi, într-adevăr, Pippin se pomeni curând înveşmântat în straie ciudate, negre şi argintii la culoare. Avea o cămaşă de zale micuţă, ca pentru el, cu inele făcute parcă din oţel, cu toate că erau negre ca tăciunele; şi un coif înalt, în formă de coroană, cu aripi mici de corb de o parte şi de alta, cu o stea de argint în mijlocul inelului coroanei. Peste za i se dăduse un surtuc scurt, negru, cu broderie de argint pe piept, înfăţişând Copacul. Vechile lui haine au fost împăturite frumos şi puse deoparte, dar i s-a îngăduit să păstreze mantia cenuşie primită în Lórien, nu însă şi să o poarte cât era la datorie. Arăta acum ca un adevărat *Ernil i Pheriannath,* Prinţul Piticuţilor, cum îl numiseră cei de acasă - numai că el nu ştia acest lucru, doar că se simţea tare stingherit. Şi întunecimea începu să-i apese inima.

Ziua rămase înnegurată şi întunecoasă. De la zorii lipsiţi de soare şi până seara, umbra densă se adânci şi mai mult şi inimile tuturor celor din Oraş erau grele. În înaltul cerului, un nor mare se târa încet spre apus dinspre Tărâmul Negru, devorând orice rază de lumină, purtat de vântul războiului; sub el, văzduhul era neclintit, rară pic de vânt, parcă întreaga Vale a Anduinului stătea în aşteptarea unei furtuni devastatoare.

Cam pe la ceasurile unsprezece, eliberat în sfârşit din serviciu pentru un scurt răgaz, Pippin plecă să caute ceva de mâncare şi de băut ca să-şi mai veselească inima grea şi să poată îndura mai uşor sarcina de a-l servi pe Senior. La popotă îl întâlni din nou pe Beregond, care tocmai sosise de la Pelennor, unde fusese trimis cu o solie pentru cei din Turnurile de Pază dinspre Drumul Pietruit. Urcară împreună pe ziduri, căci Pippin se simţea ca într-o închisoare chiar şi în spaţioasa citadelă. Se aşezară din nou unul lângă altul în ambrazura ce dădea spre răsărit, tot acolo unde mâncaseră şi stătuseră de vorbă cu o zi înainte.

Era ceasul apusului, dar uriaşul nor se întinsese de-acum până departe, spre vest, şi doar atunci când se cufundă în mare reuşi Soarele să scape de apăsarea norului şi să trimită o ultimă rază de rămas-bun înainte de lăsarea

întunericului, şi tot atunci îl zări şi Frodo, la Răscruce, atingând capul regelui căzut. Dar până la câmpiile Pelennor, străjuite de Mindolluin, nu ajunse nici o rază; acestea au rămas cafenii şi mohorâte.

Lui Pippin i se părea că trecuseră ani mulţi de când şezuse întâia dată acolo, într-un timp pe jumătate uitat când încă mai era hobbit, un călător cu inima uşoară, aproape neatinsă de primejdiile prin care trecuse. Şi uite că acum era un soldăţel într-un oraş ce se pregătea pentru marele asalt, îmbrăcat în veşmintele mândre însă mohorâte ale Turnului de Strajă.

În altă vreme şi în alt loc poate că Pippin s-ar fi mândrit cu noul lui veşmânt, dar ştia că de data asta nu lua parte la un joc; ci era fără nici o urmă de îndoială slujitorul unui stăpân înverşunat aflat în cea mai cumplită primejdie. Cămaşa lungă de zale îl împovăra, iar coiful îi apăsa creştetul. Mantia şi-o pusese deoparte, pe bancheta de piatră. Îşi întoarse privirile obosite de la câmpurile de jos, tot mai întunecate, şi căscă, apoi oftă.

- Te-a obosit ziua de azi? întrebă Beregond.

- Cam aşa, spuse Pippin, foarte tare. Obosit de stat degeaba şi de aşteptare. Mi-am tocit călcâiele bătându-le la uşa stăpânului meu ore nesfârşit de lungi, în timp ce el ţinea sfat cu Gandalf şi Prinţul şi alţi mai-mari. Iar eu nu-s deprins, jupâne Beregond, să-i servesc flămând pe alţii în timp ce mănâncă. Crede-mă, e o încercare tare dureroasă pentru un hobbit, zău aşa. Cu siguranţă că ai să zici că ar trebui să mă simt mult mai onorat. Dar cu ce mă aleg din onoarea asta? Dacă-i pe-aşa, ce rost mai are să mănânci şi să bei sub umbra asta târâtoare? Ce mai înseamnă? Până şi aerul pe care-l respirăm pare gros şi cafeniu! Întunecimi din astea sunt obişnuite pe aici pe la voi când bate vântul dinspre Răsărit?

- Ba deloc, asta nu-i vreme din lumea noastră. E o unealtă a răutăţii lui; vapori din clocotirile Muntelui de Foc, pe care îi trimite el ca să ne întunece inimile şi judecata şi chiar izbuteşte. Uf, de s-ar întoarce odată Seniorul Faramir. El nu s-ar pierde cu firea. Dar cine să ştie dacă se va întoarce vreodată de dincolo de Râu, din întunecime?

- Mda, făcu Pippin, şi Gandalf e neliniştit. Îmi vine să cred că a fost tare descumpănit că nu l-a găsit pe Faramir aici. Unde s-o fi dus? A plecat de la sfatul cu Seniorul încă înainte de masa de prânz şi nu era în toane bune, aşa mi s-a părut. Te pomeneşti că presimte că va primi veşti proaste.

Dintr-o dată, în timp ce vorbeau, ceva îi făcu să îngheţe, să se preschimbe în stane. Pippin se ghemui la pământ şi-şi duse mâinile la urechi; dar Beregond, care, vorbind de Faramir, îşi îndreptase privirile dincolo de parapet, rămase încremenit, fără să-şi întoarcă ochii măriţi de uluială. Pippin cunoştea ţipătul cutremurător pe care-l auzise: acelaşi pe care-l auzise cu mult timp în urmă, în Smârcurile din Comitat, dar acum răsunase mai puternic, mai plin de ură, străpungându-i inima cu o disperare otrăvitoare.

Într-un târziu, Beregond spuse cu mare greutate:

- Au venit! Fă-ţi curaj şi priveşte! Jos acolo, la creaturile alea scârbavnice.

Fără tragere de inimă, Pippin se cocoţă pe bancheta de piatră şi privi peste zid. Dedesubt se desluşea cu greu Pelennorul, pierzându-se spre abia ghicita linie a Râului cel Mare. Numai că acum, Pippin zări în văzduhul de sub el, rostogolindu-se cu repeziciune peste câmpie, precum umbre ale unei nopţi venite prea devreme, cinci creaturi aducând a păsări, asemenea în hidoşenie cu zburătoarele ce se hrănesc cu stârvuri, dar mai mari decât vulturii şi la fel de crude precum Moartea. Ba se repezeau până la o aruncătură de săgeată de ziduri, ba se depărtau în cercuri largi.

- Călăreţii Negri! murmură Pippin. Călăreţi Negri ai văzduhului! Beregond! strigă el deodată, vezi cum caută ceva? Uite cum se rotesc si se reped de fiecare dată până la locul acela acolo jos! Şi vezi ceva mişcându-se pe pământ? Nişte fiinţe mici şi negre. Da, bărbaţi călare: patru sau cinci. Ah! Nu mă pot uita! Gandalf! Gandalf, Salvează-ne!

Încă un ţipăt prelung izbucni şi apoi se stinse, şi Pippin se dădu îndărăt de la zid, gâfâind ca un animal încolţit. Pierdut şi parcă venind de departe prin acel ţipăt cutremurător, Pippin auzi înălţându-se până la el, de jos, chemarea unei trâmbiţe, sfârşită pe o notă înaltă şi prelungă.

- Faramir! Seniorul Faramir! El sună din trâmbiţă! strigă Beregond. Inimă vitează! Dar cum să răzbească el până la Poartă, când ulii ăştia, scârboşeniile astea venite parcă din iad folosesc alte arme decât frica? Uite! Nu se dau bătuţi. Vor ajunge la Poartă! Nu! Caii-s apucaţi de streche. Uite! l-au aruncat din şa; acum aleargă pe jos. Nu, unul a rămas în şa, dar fuge după ceilalţi cai. Ăsta trebuie să fie Căpitanul, el poate să stăpânească şi fiarele şi oamenii. Ah! o zburătoare d-astea îngrozitoare se repede asupra lui. Ajutor! Ajutor! Nu iese nimeni să-l ajute? Faramir!

Strigând acestea, Beregond porni ca din puşcă şi dispăru în întuneric. Ruşinat de spaima lui, în vreme ce Beregond străjerul se gândise, iată, mai întâi la căpitanul pe care-l iubea atât, Pippin se cocoţă înapoi pe banchetă şi se uită afară. În aceeaşi clipă zări o scăpărare de alb şi argintiu venind dinspre Miazănoapte, asemenea unei stele mici peste câmpiile cufundate în noapte: se apropia cu iuţeala unei săgeţi şi creştea văzând cu ochii, urmând aceeaşi direcţie cu a celor patru care fugeau spre Poartă. Lui Pippin i se năzări că zăreşte o lumină palidă înconjurând scăpărarea, în faţa căreia umbrele grele se retrăgeau; şi apoi, pe măsură ce se apropia de el, i se păru că aude, ca un ecou din ziduri, o voce măreaţă chemând.

- Gandalf! strigă Pippin. Gandalf! Mereu apare când nevoia e mai mare. Du-te! Du-te, Călăreţule Alb! Gandalf! Gandalf! ţipă el sălbatic, parcă era un spectator la o cursă nemaipomenită, îndemnând un alergător ce nu mai are nevoie de încurajări.

Numai că umbrele cele întunecate şi rotitoare îl zăriseră şi ele pe nou-venit. Una se îndreptă spre el; dar, din câte îşi dădu Pippin seama, Gandalf ridică mâna şi din ea ţâşni în sus un toiag de lumină albă. Nazgûlul scoase un vaier lung şi se depărta iute; ceilalţi patru ezitară, apoi se înălţară în spirale rapide şi o luară spre răsărit, făcându-se nevăzuţi într-un nor jos; peste Pelennor negura părea că se rărise întrucâtva.

Pippin privi la ce se întâmpla pe pământ şi-i văzu pe cel rămas în şa şi pe Călăreţul Alb întâlnindu-se şi oprindu-se, în aşteptarea celor care rămăseseră fără cai. Din Oraş ieşeau acum Călăreţi, alergându-le în întâmpinare; curând zidurile exterioare îi ascunse privirii şi Pippin înţelese că trecuseră sub Poartă. Bănuind că vor veni fără întârziere la Turn şi la Majordom, fugi şi el către intrarea citadelei. Acolo i se alăturară mulţi alţii care urmăriseră de pe zidurile înalte cursa şi cum fuseseră salvaţi cei patru.

Nu trecu mult până când de pe străzile ce urcau dinspre cercurile exterioare se auzi larmă mare, cu urale şi voci care strigau numele lui Faramir şi Mithrandir. Curând Pippin zări torţe şi doi călăreţi care înaintau încet, urmaţi de o mulţime de oameni: unul dintre cei doi era înveşmântat în alb, însă fără lucirea dinainte, ci palid în lumina crepusculară, ca şi când focul i se stinsese ori fusese acoperit; celălalt purta straie întunecate şi ţinea capul plecat. Au descălecat amândoi şi, dând caii în grija rândaşilor, se apropiară de santinela porţii: Gandalf ţinându-se drept, cu mantia cenuşie fluturând în spate şi cu un foc încă mocnind în priviri; însoţitorul său, îmbrăcat în verde, cu mers încet, clătinându-se puţin, ca un om obosit ori rănit.

Pippin îşi făcu loc în faţă când cei doi trecură pe sub felinarul agăţat de bolta porţii, şi văzând chipul palid al lui Faramir, simţi cum i se opreşte respiraţia în piept. Era faţa cuiva peste care se abătuse o spaimă sau o suferinţă mare, dar care izbutise să o înfrângă şi acum era liniştit. Stătu o vreme de vorbă cu străjerul porţii, mândru şi grav, şi, privindu-l, Pippin îşi dădu seama cât de mult semăna cu fratele său Boromir - pe care Pippin îl îndrăgise din prima clipă, admirându-i felul maiestuos, dar în acelaşi timp cumsecade, de a se purta. Cu toate acestea, uitându-se la Faramir, hobbitul îşi simţi inima dintr-o dată cuprinsă în mod ciudat de un sentiment care nu-l mai încercase până atunci. Omul acesta avea un aer de mare nobleţe, aşa cum numai Aragorn trăda uneori, poate mai puţin nobil ca al acestuia din urmă, dar şi mai puţin imprevizibil şi distant: aerul unui Rege al Oamenilor, născut mai de curând, însă purtând înţelepciunea şi tristeţea Seminţiei Străvechi. Acum înţelegea de ce Beregond îi rostea numele cu iubire. Era o căpetenie pe care oamenii o urmau de bunăvoie, chiar şi sub umbra aripilor negre.

- Faramir! strigă el cu voce tare, laolaltă cu ceilalţi. Faramir!

Şi Faramir, prinzând vocea lui ciudată printre uralele oamenilor din Oraş, se răsuci şi privi uimit în jos spre el.

- Dar tu de unde-ai apărut? întrebă. Un piticuţ, şi încă îmbrăcat uniforma Turnului! De unde... ?

Dar Gandalf se apropie iute de el şi spuse:

- A venit cu mine din Ţara Piticuţilor. Cu mine a venit. Dar să nu mai zăbovim aici. Sunt multe de spus şi de făcut, iar tu eşti ostenit. Ne va însoţi. Va trebui s-o facă, pentru că, dacă nu cumva şi-o fi uitat noile îndatoriri mai curând decât le uit eu, trebuie să se găsească din nou în preajma stăpânului său în acest ceas. Haide, Pippin, urmează-ne!

În cele din urmă ajunseră în camera de taină a Seniorului Oraşului. Câteva jilţuri adânci fuseră aşezate în jurul unui vas plin cu jăratic; vinul nu întârzie să apară; iar Pippin, aproape nebăgat în seamă, stătea în spatele jilţului lui Denethor, fără să-şi mai simtă oboseala, atât de dornic era să prindă tot ce se spunea.

Faramir luă o bucată de pâine albă şi o cană cu vin şi se aşeză pe un taburet la stânga tatălui său. De partea cealaltă, la o oarecare distanţă, şedea Gandalf, într-un jilţ din lemn sculptat; părea că doarme. Căci la început Faramir vorbi doar de solia ce i se încredinţase cu zece zile în urmă, iar acum aducea veşti despre Ithilien şi despre mişcările Duşmanului şi ale aliaţilor săi; povesti despre lupta dusă pe drum când oamenii din Harad şi fiara lor uriaşă fuseseră nimiciţi: era ca un căpitan care dă socoteală mai-marelui său despre fapte ce mai fuseseră auzite şi înainte, mărunţişuri despre răfuieli la hotare ce acum păreau fără rost şi încă şi mai mărunte, despuiate de fala lor.

Dintr-o dată Faramir privi spre Pippin.

- Dar acum am ajuns la lucruri ciudate, zise el. Căci acesta nu e primul piticuţ pe care mi-a fost dat să-l văd apărând din legendele de la Miazănoapte pe tărâmurile de la Miazăzi.

La aceste vorbe, Gandalf tresări şi-şi încleştă mâinile pe braţele jilţului; nu spuse însă nimic, şi cu o privire opri exclamaţia ce dădea să scape de pe buzele lui Pippin. Denethor privi la chipurile lor şi clătină din cap, ca şi când ar fi vrut să le dea de înţeles că citise multe pe ele înainte ca vorbele să fi fost rostite. Încet, în timp ce toţi ceilalţi stăteau tăcuţi şi ascultau, Faramir le depănă povestea sa, cu ochii aţintiţi aproape tot timpul la Gandalf, deşi când şi când şi-i furişa spre Pippin, parcă pentru a-şi reîmprospăta în minte amintirea celorlalţi hobbiţi văzuţi de el.

În vreme ce le spunea cum se întâlnise cu Pippin şi cu servitorul său şi cum şi ce anume se întâmplase la Henneth Annûn, Pippin băgă de seamă că mâinile lui Gandalf tremurau încleştate pe lemnul sculptat al jilţului. Arătau albe şi bătrâne şi, privindu-le, Pippin înţelese, cu un fior de teamă ce-l cuprinsese brusc, că Gandalf, însuşi Gandalf, era tulburat, chiar speriat. Aerul din încăpere era închis, neclintit. Într-un târziu, când Faramir vorbi despre despărţirea de călători şi de hotărârea lor de a ajunge la Cirith Ungor, vocea îi căzu, iar el dădu din cap şi oftă. Gandalf ţâşni în picioare.

- Cirith Ungor? Valea Morgul? întrebă el. Când, Faramir, când? Când te-ai despărţit de ei? Când ar fi să ajungă în Valea aia blestemată?

- Acum două zile, dimineaţa, m-am despărţit de ei, răspunse Faramir. Cincisprezece leghe sunt de acolo până la Valea Morgulduin, dacă au luat-o drept spre Miazăzi; iar de acolo încă cinci leghe la apus de Turnul cel blestemat. Mai iute de azi nu au cum să ajungă, şi poate că nici nu au ajuns încă. Da, înţeleg de ce te temi. Dar întunericul nu e pricinuit de încercarea lor. A început ieri pe înserat şi până la lăsatul nopţii întregul Ithilien era acoperit de umbră. Pentru mine este limpede că Duşmanul plănuia de mult

să ne atace şi ceasul asaltului fusese hotărât înainte să le dau eu drumul călătorilor să plece.

Gandalf măsura încăperea fără astâmpăr.

- Acum două zile dimineaţa, aproape trei zile de călătorie! cumpăni el cu voce tare. Cât e de departe locul unde v-aţi despărţit?

- Douăzeci şi cinci de leghe, să zic, în linie dreaptă. Dar n-am putut ajunge mai degrabă. Aseară am făcut popas la Cair Andros, insula aceea lungă din mijlocul Râului, spre miazănoapte, pe care o ţinem spre apărare; şi aveau cai ţinuţi pe malul ăstălalt. Pe măsură ce e întindea întunericul, am ştiut că trebuia să mă zoresc, astfel că am pornit încoace cu trei însoţitori ce se simţeau în stare să călărească. Pe ceilalţi din compania mea i-am trimis spre miazăzi, să se alăture garnizoanei de la vadurile Osgiliath. Nădăjduiesc că n-am greşit făcând astfel? întrebă el privind la tatăl său.

- Dacă ai greşit? izbucni Denethor şi ochii îi scăpărară dintr-o dată. De ce mă întrebi pe mine? Oamenii se aflau sub comanda ta. Ori te pomeneşti că îmi ceri să judec toate faptele tale? Te porţi cu umilinţă în preajma mea, dar de multă vreme nu-mi mai iei în seamă sfaturile. Poftim, ai vorbit cu meşteşug, ca întotdeauna; dar oare nu ţi-am văzut privirile-ţi aţintite asupra lui Mithrandir, să vezi dacă spuneai bine ceea ce spuneai, sau poate că dezvăluiai prea multe? De multă vreme ţi-e inima în mâinile lui.

Tatăl tău, fiule, o fi el bătrân, dar încă n-a dat în mintea copiilor. Văd şi aud la fel de bine ca întotdeauna; şi tare puţine mi-au mai rămas ascunse din ceea ce ai spus doar pe jumătate sau ai lăsat nerostit. Cunosc dezlegarea multor cimilituri. Vai, vai, bietul Boromir!

Faramir însă spuse liniştit:

- Dacă ceea ce am făcut nu-ţi este pe plac, tată, tare bine ar fi fost dacă aş fi ştiut sfatul tău înainte să mi se pună pe umeri povara unei hotărâri atât de grele.

- Şi oare asta te-ar fi făcut să-ţi schimbi hotărârea? întrebă Denethor. Tot cum te-ar fi tăiat pe tine capul ai fi făcut, eu aşa socotesc. Prea bine te cunosc. De când te ştiu nu ţi-ai dorit altceva decât să apari maiestuos şi mărinimos ca un rege de demult, milostiv şi blând. S-ar potrivi toate acestea celor de viţă nobilă atunci când au frâiele în mâinile lor şi trăiesc în pace. Dar în vremuri de restrişte blândeţea poate fi răsplătită cu moartea.

- Atunci aşa să fie.

- Aşa să fie! strigă Denethor. Dar nu-i doar moartea ta la mijloc, Senior Faramir; ci şi a tatălui tău şi a întregului tău popor, pe care va trebui să-l protegui de-acum, căci Boromir s-a dus.

- Ai fi vrut poate să fi fost el în locul meu şi eu în al lui?

- Da, aşa aş fi vrut, cu adevărat. Căci Boromir mi-a fost credincios, nu s-a luat după sfaturile unui vrăjitor. Şi-ar fi amintit ce nevoie îl apasă pe tatăl său şi n-ar fi irosit norocul dat de soartă. El mi-ar fi adus un dar pe măsură de măreţ.

La care vorbe, lăsând preţ de o clipă orice reţinere deoparte, Faramir spuse:

- Te-aş ruga, tată, să-ţi aminteşti de ce am fost eu, şi nu el, cel care m-am aflat în Ithilien. Măcar o dată sfatul tău a fost urmat întocmai nu cu mult timp în urmă. Cel care i-a dat lui Boromir acea solie a fost tocmai Cârmuitorul Oraşului.

- Nu mai răscoli fierea în paharul pe care singur mi l-am pregătit să-l beau, îi ceru Denethor. Oare n-am gustat-o îndeajuns atâtea nopţi la rând, presimţind că la fund voi da peste ce-i încă şi mai amar? Şi cu adevărat aşa este. Ce n-aş da să nu fi fost aşa! Ce n-aş da ca obiectul acela să fi ajuns la mine!

- În privinţa asta poţi să stai liniştit! se băgă în vorbă Gandalf. Nicicând Boromir nu ţi l-ar fi adus ţie. A murit, şi bine a făcut că a murit; să doarmă în pace! Dar tu te amăgeşti singur. Boromir ar fi întins mâna după acest obiect şi luându-l ar fi căzut în ispită. L-ar fi păstrat pentru sine şi când ar fi venit înapoi acasă nu ţi-ai mai fi recunoscut fiul.

Chipul lui Denethor căpătă o expresie rece şi aspră.

- Pe Boromir nu l-ai fi putut mânui la fel de uşor, asta e, nu-i aşa? murmură el. Dar eu, care i-am fost tată, pot spune că mi l-ar fi adus mie. Eşti înţelept, Mithrandir, nu zic nu, însă nu stăpâneşti toată înţelepciunea lumii, oricâte vicleşuguri ai folosi. Şi se pot găsi sfaturi care nu sunt nici lucrări vrăjitoreşti şi nici pripeli nechibzuite. În această privinţă am de partea mea mai multă ştiinţă în înţelepciune decât ţi-ai putea imagina.

- Şi câtă ar fi înţelepciunea asta a ta? vru să ştie Gandalf.

- Destulă ca să înţeleg că două sunt nesăbuinţele ce trebuiesc ocolite. Primejdios este a folosi obiectul. Dar e curată nebunie, în acest ceas, să-l trimiţi cu un piticuţ fără minte chiar în ţara Duşmanului, aşa cum ai făcut tu împreună cu fiul ăsta al meu.

- Şi ce-ar fi făcut Seniorul Denethor?

- Nici una, nici cealaltă. Cu siguranţă însă că nimic nu l-ar fi convins să lase obiectul la voia întâmplării dincolo de orice speranţă, fără doar dacă ar fi nebun de-a binelea, riscând ruina tuturor dacă Duşmanul ar pune din nou mâna pe ceea ce a pierdut. Nu, nu, ar trebui păstrat bine, ascuns, ascuns undeva în adânc şi întuneric. Nicicum folosit, zic eu, decât dacă, împins de nevoie, n-ar mai avea altă ieşire, dar până atunci ar trebui ţinut cât mai departe de el, şi doar dacă victoria ar fi atât de deplină încât ceea ce ar urma nu ne-ar mai tulbura pe noi, căci cu toţii am fi morţi.

- Domnia ta nu te gândeşti decât la Gondor, ca întotdeauna, spuse Gandalf. Dar mai sunt şi alţi oameni, şi alte vieţi, iar timpul încă nu s-a sfârşit. Cât despre mine, mi-e milă chiar şi de sclavii lui.

- Şi unde vor căuta ajutor ceilalţi oameni, după ce cade Gondorul, întrebă Denethor. Dacă aş avea obiectul acela în tainiţele adânci ale Citadelei, n-am mai tremura de spaimă sub întunericul ăsta, temându-ne de tot ce poate fi mai rău, iar sfaturile noastre n-ar mai fi tulburate. Dacă nu crezi că pot să rezist acestei încercări, înseamnă că nu mă cunoşti.

- Oricum ar fi, încredere nu am în tine, recunoscu Gandalf. Dacă aş fi avut, aş fi trimis obiectul aici de la bun început, să ai tu grijă de el, şi n-am mai fi

pătimit atâta nici eu, nici alţii. Iar acum, auzindu-te cum vorbeşti, am chiar şi mai puţină încredere în tine, cam tot atâta câtă am avut în Boromir. Stai aşa, nu te înfuria! Nici în mine nu am încredere, încât am refuzat obiectul chiar şi atunci când mi-a fost dăruit de bunăvoie. Tu eşti puternic, Denethor, şi stăpân pe tine însuţi în multe privinţe; dar dacă ai fi primit obiectul acesta, te-ar fi răpus. De-ar fi îngropat sub rădăcinile adânci ale muntelui Mindolluin, şi tot ţi-ar frige mintea pe măsură ce întunericul s-ar adânci, şi lucruri şi mai rele ce va să vină s-ar abate asupra noastră.

Preţ de o clipă, ochii lui Denethor scăpărară din nou când se aţintiră asupra lui Gandalf şi Pippin simţi în aer încordarea ce o năştea înfruntarea voinţelor lor; iar privirile lor păreau mai curând tăişuri scânteinde ce le ţâşneau din ochi. Pippin se temea chiar să nu fie lovit de unul dintre ele. Denethor însă îşi regăsi stăpânirea de sine şi îşi potoli mânia. Ridică din umeri şi zise:

- Dacă eu! Dacă tu! Vorbe şi îndoieli deşarte. A intrat în Umbră şi numai timpul ne va arăta ce soartă îl aşteaptă şi ne aşteaptă şi pe noi. Şi timpul ăsta nu va fi prea lung. Până atunci, fie ca toţi cei care luptăm fiecare cum ştie împotriva Duşmanului să ne unim şi să ne păstrăm speranţele cât mai putem să o facem, iar când acestea se vor fi sfârşit, măcar curajul să-l mai avem să murim liberi. Cum e garnizoana din Osgiliath, ce zici? întrebă el adresându-i-se lui Faramir.

- Prea puternică nu-i. Ţi-am spus doar. Am trimis acolo compania din Ithilien ca să o întărească.

- Mă tem că nu-i destul, zise Denethor. Acolo se va da primul atac. E nevoie de o căpetenie vitează acolo.

- Şi acolo şi în multe alte părţi, oftă Faramir. Îmi pare rău de Boromir, căci şi eu l-am iubit, să ştii! Se ridică în picioare. Îmi îngădui să mă retrag, tată?

Cuprins de ameţeală, se sprijini de jilţul părintelui său.

- Văd că eşti ostenit, zise Denethor. Mi s-a spus că ai venit călare de departe şi fără zăbavă, şi încă sub umbrela răului din văzduh.

- Să nu vorbim acum despre asta.

- Atunci n-o să vorbim. Du-te şi te odihneşte. Căci mâine ne aşteaptă nevoi şi mai mari.

Se despărţiră cu toţii de Seniorul Oraşului şi se duseră să mai afle puţină odihnă cât încă se mai putea. Afară întunericul era deplin, fără nici o stea pe cer; însoţit de Pippin care ducea o torţă mică, Gandalf se îndreptă spre casa care-i găzduia. N-au scos o vorbă până s-au văzut în spatele uşii încuiate. Abia colo Pippin îl luă pe Gandalf de mână.

- Zi-mi, rogu-te, mai este vreo nădejde? Pentru Frodo, vreau să spun; sau mai ales pentru Frodo, măcar atât.

Gandalf îşi puse mâna pe creştetul lui Pippin.

- Nicicând nădejdea n-a fost prea mare, răspunse el. Doar nădejdea nebunului, după cum mi s-a spus. Şi când am mai auzit şi de Cirith Ungol… Tăcu dintr-o dată şi, cu paşi mari, se îndreptă spre fereastră, ca şi când ochii lui ar fi putut să străpungă noaptea de la Răsărit. Cirith Ungol!

murmură el. De ce pe acea cale, mă întreb eu? Se răsuci spre Pippin: Chiar acum, Pippin, aproape că mi s-a oprit inima în piept la auzul acestui nume. Adevărul însă este că eu cred că Faramir ne-a adus puţină speranţă o dată cu veştile sale. Căci pare limpede că vrăjmaşul nostru a dat semnalul de începere a războiului şi a făcut prima mişcare cât Frodo se mai afla în libertate. Prin urmare, multe zile de aici încolo, ochii vrăjmaşului vor fi îndreptaţi în toate părţile, numai spre ţara sa nu. Şi totuşi, Pippin, chiar şi de la depărtarea aceasta îi simt graba şi teama. A pornit lupta mai curând decât ar fi trebuit. S-a petrecut ceva care l-a stârnit.

Gandalf râmase o vreme dus pe gânduri.

- Poate, murmură el, poate chiar şi nesăbuinţa ta, băiete, a dat o mână de ajutor. Ia să văd: cam acum cinci zile a descoperit că l-am alungat pe Saruman şi că am luat Piatra. Şi ce-i cu asta? Tot n-am putea-o folosi cu prea mult folos şi fără ştiinţa lui. Oare?! Stau eu şi mă întreb. Aragorn? Vremea lui se apropie. Şi e puternic şi neîndurător din fire, să ştii, Pippin; cutezător, hotărât, n-are nevoie de alţi sfătuitori decât propria sa judecată şi, dacă e nevoie, ştie să-şi pună pielea la bătaie. Poate că aici se află răspunsul. Poate că el a folosit Piatra şi s-a arătat Vrăjmaşului, stârnindu-l, tocmai asta vrând. Stau şi mă întreb. Oricum nu vom afla răspunsul până nu ajung aici Călăreţii din Rohan, dacă nu cumva vor sosi prea târziu. Ne aşteaptă zile tare negre. Să dormim cât mai putem!

- Dar… , începu Pippin.

- Dar ce? în seara aceasta nu îngădui decât un singur *dar*.

- Gollum, zise Pippin. Cum naiba au putut să meargă î*mpreună cu* el, urmându-l chiar? Şi, din câte am văzut, lui Faramir nu i-a plăcut câtuşi de puţin locul în care îi ducea, cum de altfel nici ţie nu-ţi place. Care-i baiul?

- Nu-ţi pot spune acum. În inima mea însă am presimţit că Frodo şi Gollum se vor întâlni înainte să se sfârşească toate. Fie de bine, fie de rău. Dar în seara asta nu voi vorbi despre Cirith Ungol. Trădare, mă tem de trădare; vietatea aceea nenorocită va trăda. Aşa trebuie să fie, şi cu asta basta. Să nu uităm că un trădător poate să se trădeze pe sine şi prin asta să facă un bine la care nici nu se gândea. Se întâmplă uneori şi astfel. Noapte bună!

Următoarea zi veni cu o dimineaţă asemenea unor zori mohorâţi, încât oamenii, cu toate că prinseseră ceva curaj o dată cu venirea lui Faramir, simţiră cum se pierd din nou cu firea. Umbrele înaripate n-au mai fost zărite în acea zi, cu toate acestea, când şi când, deasupra oraşului, sus de tot, răsuna un ţipăt stins, şi mulţi din cei care-l auzeau rămâneau ţintuiţi de o spaimă trecătoare, iar cei cu inima mai slabă erau cuprinşi de tremur şi plângeau.

Faramir plecase din nou la drum.

- Nu-i dau nici o clipă de răgaz, murmurau oamenii. Seniorul îşi hăituie fiul fără milă, unde mai pui că acum trebuie să trudească cât pentru doi, pentru el şi pentru cel care nu se va mai întoarce. Şi oamenii priveau spre Miazănoapte, întrebând: Unde sunt Călăreţii din Rohan?

Şi, cu adevărat, Faramir nu plecase de bunăvoie. Dar Seniorul Oraşului era în acelaşi timp şi mai-marele Sfatului, iar în acea zi nu avea nici o dorinţă să se supună vrerii altora. Sfatul se strânsese la primul ceas al zilei. După judecata căpeteniilor, din pricina ameninţării de la Miazăzi, forţele lor erau mult prea slabe să atace primele fără ajutor din partea Călăreţilor din Rohan. Însă până soseau aceştia, trebuiau să trimită oameni înarmaţi pe ziduri, şi apoi să stea şi să aştepte.

- Cu toate acestea, spusese Denethor, nu ar trebui să renunţăm prea uşor la fortificaţiile Rammas din afara zidurilor, clădite cu atâta trudă. Iar Vrăjmaşul va trebui să plătească scump dacă va trece Râul. Şi dacă-l trece, nu-i va ajunge puterea să atace Oraşul, din pricina mlaştinilor de la miazănoapte de Cair Andros, şi din pricina lăţimii râului la miazăzi, dinspre Lebennin, căci acolo are nevoie de multe bărci. Atacul nemilos îl va da la Osgiliath, aşa cum a mai făcut-o şi înainte, când i-a ţinut Boromir piept.

- Atunci doar ne-am încercat forţele, zisese Faramir. Astăzi însă va trebui să-l facem pe Duşman să plătească de zece ori mai mult pentru pierderile pe care le vom suferi când va trece râul**,** şi tot vom regreta acest schimb. Căci dacă pentru el pierderea unei oştiri e o nimica toată, pentru noi e mult şi pierderea unei companii. Iar retragerea celor pe care-i vom trimite departe, pe câmpul de luptă, va fi primejduită, dacă Duşmanul izbuteşte să treacă în număr mare.

- Şi cum rămâne cu Cair Andros? întrebase Seniorul. Trebuie să rezistăm şi acolo dacă apărăm Osgiliathul. Să nu uităm primejdia ce vine din stânga noastră. Nu ştim dacă rohirrimii vor veni până la urmă. Dar Faramir ne-a povestit ceva despre un număr mare de războinici care s-ar îndrepta către Poarta Neagră. Şi mă gândesc că s-ar putea ca de acolo să se ivească nu numai o singură oştire, şi că acestea or să atace din mai multe părţi.

- Riscurile sunt mari în orice război, spuse Denethor. Cair Ansris este plin de oameni înarmaţi şi oricum nu mai putem trimite alte forţe. Dar nu voi renunţa la Râu şi la Pelennor fără luptă - măcar atâta vreme cât avem aici o căpetenie care încă mai are curajul să îndeplinească vrerea seniorului său.

La aceste vorbe, în sală s-a lăsat tăcerea. Într-un târziu Faramir vorbi:

- Nu mă împotrivesc vrerii domniei tale. Deoarece Boromir ţi-a fost răpit, mă voi duce eu în locul lui şi voi face tot ceea ce-mi va în putinţă - dacă aşa îmi porunceşti.

- Aşa îţi poruncesc, întări Denethor.

- Atunci, cu bine! zise Faramir. Dar de-o fi să mă întorc, fie ca gândurile tale pentru mine să fie mai bune!

- Să văd mai întâi cum te vei întoarce, răspunse Denethor.

Gandalf a fost ultimul care a mai vorbit cu Faramir, înainte ca acesta să o pornească spre răsărit.

- Nu-ţi primejdui viaţa cu pripeală sau din prea mare amărăciune, îi zise. Va fi nevoie de tine aici, şi nu pentru război, ci pentru alte treburi. Tatăl tău te iubeşte, Faramir, şi îşi va aduce aminte de iubirea asta înainte să se sfârşească totul. Cu bine!

Aşa a plecat Seniorul Faramir din nou la drum, luând cu sine atâţia bărbaţi câţi se arătaseră dornici să-l însoţească sau de câţi se putea lipsi fortăreaţa. De pe ziduri, câţiva oameni îşi mijeau privirile prin întunecime spre oraşul în ruină şi se întrebau ce anume se întâmpla în acel loc, căci de zărit nu se putea zări nimic. Alţii însă priveau spre miazănoapte, socotind în gând câte leghe îi despărţeau de Théoden, aflat în Rohan.

- Oare va veni? se întrebau ei. Îşi va aminti de vechea noastră alianţă?

- Da, va veni, răspundea Gandalf, chiar dacă soseşte prea târziu. Dar gândiţi-vă puţin! În cel mai bun caz Săgeata Roşie a ajuns la el abia acum două zile, iar din Edoras sunt multe leghe lungi până aici.

Veştile au sosit după căderea nopţii. Venind dinspre vaduri, un bărbat a năvălit călare şi a anunţat că o oştire apăruse din Minas Morgul şi se apropia de Osgiliath; ei i se alăturaseră regimente de la Miazăzi, precum şi Haradruin, cel înalt şi crud.

- Şi am mai aflat, spuse solul, că în fruntea lor s-ar afla din nou Căpetenia Neagră, şi teama de el i-a luat-o înainte, cuprinzând malul cestălalt al Râului.

Cu aceste vorbe rău-prevestitoare s-a sfârşit şi a treia zi de când sosise Pippin în Minas Tirith. Puţini au fost cei care s-au dus să se odihnească în acea noapte, căci nu prea mai aveau nădejde ca Faramir să poată apăra vadurile atât cât era nevoie.

Ziua următoare, cu toate că întunecimea era deplină şi nu avea cum să se mai adâncească, a îngreunat şi mai mult inimile oamenilor, şi o mare teamă a pus stăpânire pe ei. Iar veştile rele, altele şi mai multe, nu au întârziat să apară. Trecerea peste Anduin căzuse în mâinile Duşmanului. Faramir se retrăgea spre zidurile Pelennorului, regrupându-şi oamenii la Fortăreţele Zăgazului; dar Duşmanul era de zece ori mai numeros.

- Dacă învinge la Pelennor, îi va avea pe vrăjmaşi în spate, spunea solul. Au plătit scump trecerea peste râu, dar nu într-atât pe cât nădăjduisem noi. Şi-au pregătit bine planul de luptă. Abia acum ne-am dat seama că îşi construiau de mult pe ascuns un număr mare de plute şi bărci acolo, în Osgiliathul Răsăritean. Parcă se umpluseră apele râului de gândaci, atâţia erau cei care le treceau. Dar cel care ne înfrânge este Căpetenia Neagră. Puţini vor fi cei ce vor rămâne pe loc şi vor putea să îndure chiar şi numai vestea sosirii lui. Înşişi supuşii lui se pierd cu firea în faţa lui şi sunt în stare să se spintece cu propria lor mână dacă el le-o cere.

- Înseamnă că de mine e nevoie acolo mai mult decât aici, spuse Gandalf şi numaidecât porni la drum şi lucirea lui albă pieri curând din vedere.

Şi toată noaptea aceea Pippin rămase singur şi fără de somn, sus pe ziduri, cu privirile îndreptate către răsărit.

Nici nu s-a stins bine dangătul primelor clopote ale noii zile, răsunând mai curând a derâdere în bezna fără geană de lumină, când Pippin zări deodată, la mare depărtare, cum izbucnesc focuri în locurile acelea nedesluşite unde se înălţau zidurile Pelennorului. Străjile au dat alarma şi toţi bărbaţii

Oraşului au pus mâna pe arme. Când şi când se vedea o scăpărare roşiatică, şi încet, prin văzduhul greu, răzbăteau bubuituri surde.
- Au cucerit zidul! strigau bărbaţii. Şi îl puşcă pentru a face spărturi în el. Vin încoace!
- Unde-i Faramir? strigă Beregond cuprins de disperare. Să nu-mi spuneţi că s-a prăpădit!
Primele veşti le-a adus Gandalf. Sosi la mijlocul dimineţii, însoţit de câţiva călăreţi şi escortând un şir de care. Erau pline de răniţi, toţi cei care fuseseră salvaţi cu chiu cu vai de la Forturile Zăgazului. Se duse drept la Denethor, fără să mai piardă o clipă. Seniorul Oraşului se afla într-o încăpere înaltă, deasupra Sălii din Turnul Alb, iar lângă el se găsea Pippin; îşi mijea ochii prin ferestrele întunecate ce dădeau spre nord, sud şi est, ca şi când ar fi vrut să străpungă umbrele pieirii ce-l înconjurau din toate părţile. Spre miazănoapte privea el mai cu seamă, oprindu-se uneori să asculte, ca şi când prin cine ştie ce ştiinţă străveche urechile ar fi prins ropotul copitelor pe câmpiile îndepărtate.
- A venit Faramir? întrebă el.
- Nu, răspunse Gandalf. Dar l-am lăsat în viaţă. A hotărât să rămână în ariergardă, de teamă ca nu cumva oamenii lui să se retragă din Pelennor, fugind care încotro vede cu ochii. Poate că va izbuti să-i ţină la un loc pe toţi atât cât va fi nevoie, dar tare mă îndoiesc. Duşmanul pe care îl are de înfruntat este mult prea puternic. Căci iată a venit cel de care mă temeam eu.
- Doar n-o fi chiar Seniorul Întunecimii? strigă Pippin, atât de îngrozit încât uită de buna-cuviinţă.
Denethor pufni într-un hohot amar.
- Nu, încă nu, jupâne Peregrin! El va veni doar atunci când va putea să mă răstoarne în triumf, după ce totul va fi fost câştigat. Îi foloseşte pe alţii drept arme ale sale. Aşa fac toţi marii cârmuitori, dacă sunt înţelepţi, jupâne Piticuţ. Oare de ce altfel şed eu aici, în turnul meu, şi cuget şi privesc şi aştept, sacrificându-i până şi pe proprii mei fii? Căci sabia încă o mai pot mânui.
Se ridică în picioare, îşi desfăcu mantia cea lungă şi neagră şi, ce să vezi! Pe dedesubt era înveşmântat în zale, încins la brâu cu o sabie pe măsură, vârâtă într-o teacă neagră încrustată în argint. Spuse:
- Astfel umblu şi astfel dorm de mulţi ani, până când trupul meu, odată cu trecerea vremii, îşi va pierde vigoarea şi temeritatea.
- Numai că acum Seniorul din Barad-dûr, cel mai cumplit dintre căpeteniile lui a ajuns să stăpânească zidurile tale exterioare, spuse Gandalf. Cel ce a fost odată Regele Angmar, Vrăjitorul, Duhul Inelului, Stăpânul Nazgûlilor, o suliţă a groazei în mâna lui Sauron, umbra disperării.
- Ia seama, Mithrandir, că ai avut un duşman pe măsura ta, nu-l iertă Denethor. Eu unul ştiu de multă vreme cine este căpetenia supremă din Turnul Întunecimii. Te-ai întors numai pentru a ne spune atâta lucru? Sau te

pomeneşti că te-ai retras din pricină că duşmanul s-a dovedit mai puternic decât tine?

Pippin se înfiora la gândul că Gandalf ar putea izbucni plin de mânie, dar teama lui era neîntemeiată, căci Gandalf răspunse cu blândeţe:

- Poate că aşa este. Dar încă n-a sosit clipa să ne măsurăm puterile. Şi dacă vorbele din bătrâni sunt adevărate, nu de mâna omului va cădea el, iar soarta ce-l aşteaptă, ascunsă le este până şi înţelepţilor. Oricum ar fi, Căpetenia Disperării încă nu forţează înaintarea, cel puţin nu acum. El conduce cu acea înţelepciune despre care tocmai ai pomenit, stând în urma sclavilor săi şi mânându-i din spate pentru împlinirea smintelii lui.

Nu, eu am venit mai curând pentru a-i apăra pe cei ce mai pot fi încă tămăduiţi; căci Rammas a fost spart în multe locuri şi curând oastea din Morgul va pătrunde peste tot. Mai ales pentru a spune acestea am venit eu. Curând bătălia se va purta aici, pe câmpie. Trebuie pregătiţi oamenii. Să fie din cei călări; numai în ei mai putem avea puţină speranţă, căci singura slăbiciune a duşmanului asta este: nu are destui călăreţi.

- Nici noi nu avem mulţi. De-ar fi să vină cei din Rohan, ar fi tocmai la ţanc, zise Denethor.

- Mă tem că pe alţii o să-i vedem sosind mai întâi, îl avertiză Gandalf. Fugarii din Cair Andros au şi ajuns. Insula a căzut. O altă oştire a venit dinspre Poarta Neagră, de la nord-est.

-Ştii, Mithrandir, unii te învinuiesc că îţi place să aduci veşti proaste, dar pentru mine nimic nu-i nou din ceea ce spui, am aflat totul încă de aseară. Cât despre oamenii noştri, m-am şi gândit la asta. Să coborâm.

Şi timpul trecea şi la un moment dat străjerii de pe ziduri au văzut cum se retrag soldaţii lor. La început s-au întors în devălmăşeală grupuri mici de bărbaţi istoviţi şi cei mai mulţi dintre ei erau răniţi; alergau cuprinşi de panică, de-ai fi zis că-i urmărea ceva. Spre răsărit se zăreau licărind focuri îndepărtate; dar din ce în ce mai mult, ba într-o parte, ba în alta, focurile acestea păreau să cuprindă întreaga câmpie. Casele şi hambarele erau înghiţite de pălălaie. Apoi, din nenumărate locuri porniră cu repeziciune mici pâraie de flăcări roşii, tăindu-şi drum prin întuneric şi îndreptându-se toate spre panglica lată a drumului care ducea de la Poarta Oraşului până la Osgiliath.

- Vrăjmaşul, murmurară oamenii. Stăvilarul n-a mai rezistat. Uite-i cum se revarsă prin spărturi! Şi parcă aduc torţe cu ei. Ai noştri unde-s?

Seara se lăsa tot mai adâncă, lumina era atât de slabă, încât până şi cei care puteau zări până departe abia mai desluşeau limpede ce se petrecea pe câmpie, în afară de focurile din ce în ce mai multe şi de liniile de foc ce se tot lăţeau şi înaintau văzând cu ochii. Într-un târziu, la mai puţin de o milă de Oraş, se ivi o mulţime de oameni, oarecum mai ordonată şi care nu fugea, ci mărşăluia, fără să se risipească.

Străjerii îşi ţinură respiraţia.

- Mai mult ca sigur că în fruntea lor se află Faramir, îşi dădură ei cu părerea. El are puterea să stăpânească om şi fiară deopotrivă. El va izbândi.

Cei care se retrăgeau se aflau la câteva sute de picioare de zid. Din întunecime, din spatele lor, se ivi un grup mic de călăreţi care se apropiau în galop, tot ceea ce mai rămăsese din ariergardă. Dintr-o dată se răsuciră pe loc, pentru a înfrunta liniile de focuri ce se apropiau. Şi brusc izbucni un vuiet de strigăte înfiorătoare. Călăreţii duşmanului se dădură la o parte şi din urmă limbile de foc se revărsară ca nişte torente, rânduri după rânduri de orci purtând torţe, şi bărbaţi sălbatici de la Miazăzi ducând stindarde roşii, scoţând strigăte în graiurile lor aspre, năvălind tot mai mulţi, prinzând pe fugari din urmă. Şi cu un ţipăt pătrunzător, din cerul întunecat se prăvăliră înaripatele umbre, nazgûlii însetaţi să ucidă.

Retragerea deveni o devălmăşie. Oamenii se repezeau care încotro, înnebuniţi, pierduţi, lepădându-şi armele, strigând cuprinşi de frică, prăbuşindu-se la pământ.

Şi pe neaşteptate o trâmbiţă răsună din Citadelă şi Denethor făcu semn trupei de atac să intre în luptă. Ascunsă în umbra Porţii şi la adăpostul zidurilor exterioare, aceasta aşteptase semnalul lui: şi erau acolo toţi călăreţii care mai rămăseseră în Oraş. Dădură pinteni cailor şi se repeziră în formaţie compactă, în galop, atacând cu strigăt mare. De pe ziduri li se răspunse cu un alt strigăt; căci undeva în faţă pe câmpie, călăreau cavalerii-lebădă din Dol Amroth, în frunte cu Prinţul lor şi stindardul lui albastru.

- Amroth pentru Gondor! strigară ei. Amroth pentru Faramir!

Asemenea tunetului se repeziră asupra duşmanului din ambele părţi ale armiei care se retrăgea; dar un călăreţ îi întrecu pe toţi, iute ca vântul când trece prin iarbă: îl purta Iute ca Gândul, iar călăreţul strălucea dezvăluit încă o dată, cu o lumină ţâşnind din mâna lui ridicată.

Nazgûlii ţipară şi se făcură nevăzuţi, căci Căpetenia lor nu era pregătită să înfrunte focul alb al duşmanului său. Oştirile din Morgul, cu gândul numai la prada lor, se pomeniră atacate cu sălbăticie, încât rupseră rândurile şi se risipiră precum scânteile purtate de vânt. Scoţând strigăte de bucurie, fugarii se întoarseră şi se năpustiră asupra urmăritorilor lor. Cei vânaţi acum erau chiar vânătorii. Retragerea se preschimbă într-un atac dezlănţuit. Câmpia era plină de orci şi oameni răpuşi şi peste toţi şi toate se înălţa în rotocoale fumul torţelor azvârlite la pământ. Cavaleria îşi continuă asaltul.

Dar Denethor nu le îngădui să se depărteze prea mult. Cu toate că duşmanul fusese oprit şi chiar alungat pentru moment, dinspre Răsărit veneau oştiri nemăsurat de puternice. Trâmbiţă răsună din nou, anunţând retragerea. Cavaleria Gondorului se opri, la adăpostul ei, celelalte companii se regrupară. Fără grabă se întoarseră spre Citadelă. Ajunseseră la Poarta Oraşului, intrară în pas mândru; la fel de mândri îi primiră locuitorii Oraşului, strigând întru lauda lor, dar inimile le erau grele văzând cât se împuţinase armia lor. Faramir pierduse o treime din oamenii lui. Dar unde era Faramir?

El veni cel mai de pe urmă. Întâi oamenii lui. Apoi cavalerii călare, iar după ei stindardul din Dol Amroth şi Prinţul. Şi în braţele sale, în faţa lui pe

cal, aducea trupul rubedeniei sale, Faramir, fiul Denethor, găsit pe câmpul de luptă.

- Faramir! Faramir! strigau pe străzi oamenii, izbucnind în plâns.

Dar el nu răspunse, astfel că l-au dus pe drumul şerpuitor până sus în Citadelă, la tatăl său. Chiar înainte ca nazgûlii să se retragă din calea Călăreţului Alb, dădură un ultim atac ucigător, iar Faramir, care tocmai îl încolţise pe unul dintre fioroşii războinici călare din Harad, căzuse secerat la pământ. Numai atacul cavalerilor din Dol Amroth l-a salvat de săbiile roşii ale celor de la Miazăzi, care l-ar fi căsăpit bucăţi-bucăţele.

Prinţul Imrahil îl aduse pe Faramir la Turnul Alb.

- Fiul domniei tale s-a întors după ce a împlinit fapte mari, spuse el, povestind tot ceea ce văzuse.

Însă Denethor se ridică în picioare şi, fără să spună un cuvânt, privi la chipul fiului său. Porunci apoi să se pregătească chiar acolo în încăpere un pat pentru Faramir şi, după ce-l vor fi culcat în el, să iasă toţi din încăpere. Acestea fiind împlinite, Denethor urcă singur în camera lui tainică din vârful turnului; şi mulţi dintre cei care au privit într-acolo au putut vedea o lumină palidă lucind şi licărind o vreme prin ferestrele înguste, apoi stingându-se de tot. Într-un târziu coborî şi Denethor; şi ducându-se la Faramir, se aşeză lângă el fără să scoată un cuvânt, dar chipul lui era pământiu, mai cadaveric decât al fiului său.

Oraşul era acum asediat, împresurat din toate părţile de vrăjmaşi. Rammas fusese spart, Pelennorul abandonat în mâinile Duşmanului. Ultimele veşti de dincolo de ziduri au fost aduse de bărbaţii care fugiseră încoace pe drumul de miazănoapte, înainte ca Poarta să fi fost închisă. Numai ei mai rămăseseră din straja ce fusese pusă acolo unde drumurile dinspre Anórien şi Rohan pătrundeau în câmpiile din afara Oraşului. De la poartă i-a condus Ingold, acelaşi care-i lăsase să intre pe Gandalf şi pe Pippin cu numai cinci zile înainte, când soarele încă mai răsărea şi aducea speranţă dimineaţa.

- N-am primit nici o veste de la rohirrimi, zise Ingold. Cei din Rohan nu vin acum. Iar dacă vin, nu ne va sluji la nimic. Căci am aflat că înaintea lor a sosit o altă oştire, peste Râu, dinspre Andros, din cât se spune. Şi este puternică: batalioane de orci de-ai Ochiului şi nenumărate companii de oameni de un soi de care noi n-am întâlnit până acum. Nu-s înalţi, ci laţi în umeri şi tare fioroşi la înfăţişare, bărboşi cum sunt gnomii şi cu topoare drept arme. Vin dintr-o ţară sălbatică, de undeva din întinsul Răsărit, aşa se bănuie. Au pus stăpânire pe drumul de miazănoapte, şi mulţi au intrat în Anórien. Rohirrimii nu au cum să se apropie.

Poarta era zăvorită. Întreaga noapte străjerii de pe ziduri au auzit freamătul Duşmanului care se agita pe câmpie, pârjolind iarbă şi copaci şi ciopârţind orice fiinţă omenească li se ivea în cale, vie sau moartă. În întuneric era greu de ghicit câţi anume trecuseră peste apa Râului, dar când dimineaţa se furişă peste câmpie, sau mai bine spus umbra palidă a unei dimineţi, şi-au dat seama că nici măcar spaima din timpul nopţii nu le

socotise bine numărul. Câmpia era înnegrită de companiile mărşăluitoare, întinzându-se cât putea ochiul cuprinde în întunecimea aceea; ca o ciupercă otrăvitoare uriaşă, peste tot în jurul oraşului se ridicaseră tabere nesfârşite de corturi negre sau sângerii.

Orcii săpau ca furnicile, săpau şiruri de tranşee adânci într-un cerc uriaş, la un zbor de săgeată depărtare de ziduri, nu mai mult; şi pe măsură ce isprăveau de săpat o tranşee, o umpleau cu foc, deşi, cum anume erau acestea aprinse ori împiedicate să se stingă, dacă prin ştiinţa lor sau prin cine ştie ce vrăjitorie, nimeni nu-şi putea da seama. Şi au continuat să trudească, sub privirile celor din Minas Tirith, care nu aveau cum să-i împiedice pe orci. Şi după ce era isprăvită o linie de tranşee, care mari se apropiau; şi curând după aceea alte companii ale duşmanului veneau şi la adăpostul unei tranşee înălţau maşinăriile acelea uriaşe care aruncau proiectile. Nimic de soiul ăsta sau care să bată atât de departe nu se afla pe zidurile Oraşului, ca să întoarcă atacul.

La început locuitorii au râs, fără să se teamă prea mult de pregătirile duşmanului. Căci zidul principal al Oraşului era tare înalt şi gros, îl duraseră númeroneenii înainte ca puterea şi priceperea lor să se fi risipit în exil; iar în afară, suprafaţa lui semăna cu Turnul din Orthanc, dură, de nerăzbit, ca tăişul oţelului ori dogoarea focului, de nedărâmat decât prin vreo răscolire a pământului pe care se sprijinea.

- Nu, nu, spuneau asediaţii, nici de-ar veni Cel fără Nume, nici măcar el n-ar putea pătrunde aici, atâta vreme cât suntem noi în viaţă.

Dar alţii întrebau:

- Cât suntem în viaţă? Cât va mai dura viaţa noastră? Duşmanul are o armă cu care, de când a început lumea aceasta, multe fortăreţe de neînfrânt a dărâmat: Foamea. Drumurile ne sunt tăiate. Rohan nu va veni.

Dar maşinăriile nu şi-au irosit proiectilele împotriva zidului invincibil. Cel care poruncea asaltul asupra celui mai mare duşman al Seniorului din Mordor nu era nici incendiator, nici căpetenie orcească. Ci o putere şi o minte a răului însuşi. De cum au fost ridicate în vălmăşag de strigăte şi scârţâituri de frânghii şi gruie, marile catapulte au şi început să arunce proiectile, dar le aruncau în sus, încât treceau pe deasupra meterezelor şi cădeau bufnind în primul cerc al Oraşului; şi prin cine ştie ce meşteşug tainic, multe dintre ele izbucneau în flăcări încă înainte de a atinge pământul.

Curând, primejdia ca în spatele zidului să izbucnească un pârjol deveni atât de mare, încât cei care nu păzeau zidurile erau nevoiţi să se lupte cu flăcările ce ţâşneau peste tot. Apoi, o dată cu proiectilele cele mari a venit încă o rafală, mai puţin distrugătoare, însă cu atât mai cumplită. Peste tot pe străzile şi pe aleile din spatele Porţii cădeau şi se rostogoleau mici proiectile rotunde care nu ardeau. Dar când oamenii s-au repezit să vadă ce anume puteau fi acelea, au izbucnit în ţipete sau în lacrimi. Căci duşmanul arunca în Oraş capetele tuturor celor care căzuseră în lupta de la Osgiliath sau pe zăgazul Rammas, sau pe câmpuri. Priveliştea era cum nu se poate

mai îngrozitoare: cu toate că unele dintre ele erau zdrobite, diforme, iar altele fuseseră retezate cu cruzime, multe mai purtau trăsături ce puteau fi recunoscute şi nu era greu de ghicit că oamenii aceia muriseră în chinuri groaznice; iar chipurile fuseseră însemnate cu mârşavul semn al Ochiului fără de Pleoapă. Dar aşa pocite şi pângărite cum erau, tot se mai întâmpla ca cei din oraş să mai vadă o dată chipul cuiva pe care-l cunoscuseră înainte, care odată umblase mândru de uniforma sa soldăţească sau trudise la câmp sau venise în vreo zi de sărbătoare de prin văile înverzite dintre dealuri.

În zadar îşi agitau bărbaţii pumnii la vrăjmaşii haini care viermuiau dincolo de Poartă. Nu le păsa acelora de blestemele lor şi nici ei nu pricepeau graiurile oamenilor din apus care strigau cu voci aspre ca ale fiarelor sau păsărilor de stârvuri. Dar curând puţini au mai rămas în Minas Tirith dintre aceia care aveau temeritatea să înfrunte armiile Mordorului. Căci Seniorul întunecimii s-a dovedit că mai avea o armă, încă şi mai nemilos de iute decât foamea: spaima şi disperarea.

Nazgûlii s-au întors şi, după cum Seniorul întunecimii, Seniorul lor, creştea în putere şi nu pregeta să şi-o arate, la fel şi vocile lor, care nu dădeau glas la altceva decât vrerii şi ticăloşiei lui, se dovedeau tot mai grele de răutate, răspândind şi mai multă groază. Se roteau deasupra Oraşului precum vulturii care-şi aşteaptă tainul din carnea oamenilor sortiţi pieirii. Zburau apoi până piereau din vedere şi unde nu-i mai putea atinge nici o săgeată, cu toate acestea erau mereu acolo şi vocile lor aducătoare de moarte umpleau văzduhul. Şi cu fiecare strigăt deveneau tot mai greu de îndurat. În cele din urmă, până şi cei mai tari de inimă se aruncau la pământ atunci când ameninţarea nevăzută trecea pe deasupra lor, sau, dacă rămâneau în picioare, îşi lăsau armele să cadă din mâinile lipsite de vlagă, în vreme ce în minţile lor îşi făcea loc întunericul şi atunci nu se mai gândeau la război, ci numai cum să se ascundă şi să se târască, şi numai la moarte.

Cât a durat acea zi neagră, Faramir a zăcut pe patul său din încăperea din Turnul Alb, pradă unei fierbinţeli fără de speranţă; pe moarte, a spus careva, şi curând toţi cei aflaţi pe ziduri şi pe străzi numai asta spuneau, „pe moarte”, şi lângă el se afla tatăl său, fără să scoată o vorbă, doar veghetor, şi nu mai lua câtuşi de puţin seamă la apărare.

Ore mai întunecate ca acestea nu-i fusese încă dat lui Pippin să cunoască, nici măcar atunci când se aflase în ghearele lui Uruk-hai. Datoria sa era aceea de a-l sluji pe Stăpân, ceea ce şi făcea, stând uitat, aşa i se părea, lângă uşa încăperii neluminate, stăpânindu-şi cât putea mai bine propriile sale temeri. Şi cum stătea acolo şi se uita, i se păru că Denethor îmbătrâneşte văzând cu ochii, ca şi când ceva se frânsese în voinţa sa mândră şi mintea lui neîndurătoare fusese învinsă. Poate că ceea ce o măcinase erau durerea şi remuşcarea. Pippin zări lacrimi pe faţa aceea ce nu cunoscuse lacrima înainte, ceea ce încă şi mai greu de îndurat decât mânia.

- Nu plângeţi, stăpâne, murmură el. Poate că se va tămădui. Pe Gandalf l-aţi întrebat?

- Nu-ncerca să mă alini cu vrăjitorii! îi ceru Denethor. Nădejdea nebunului a dat greş. Duşmanul a descoperit-o şi acum puterea lui sporeşte; ne citeşte gândurile şi orice am face nu e decât spre pieirea noastră.

Mi-am trimis fiul fără să-i mulţumesc, fără să-l binecuvântez, l-am trimis într-o primejdie fără rost, şi iată-l cum zace cu otrava umplându-i sângele. Vai, vai, oricare-ar fi de-aici încolo soarta războiului, spiţa mea se sfârşeşte, însăşi Casa Majordomului a fost înfrântă. Neamuri mărunte vor domni de-acum încolo peste ceea ce a mai rămas din Regii Oamenilor, pitindu-se în munţi până când cu toţii vor fi stârpiţi.

La uşă veniră bărbaţi strigând după Seniorul Oraşului să iasă.

- Nu, nu voi coborî, spuse el. Trebuie să stau lângă fiul meu. Poate că va vorbi înainte să se sfârşească. Numai că sfârşitul lui e aproape. Urmaţi pe cine voiţi, şi pe Marele Nebun de-o fi să fie, chiar dacă nădejdea lui a murit. Eu aici rămân.

Aşa s-a făcut că a ajuns Gandalf să comande ultima apărare a Oraşului din Gondor. Oriunde se ducea, inimile oamenilor prindeau din nou putere şi umbrele înaripate piereau din amintire. Neobosit bătea el drumul între Citadelă şi Poartă, de la miazănoapte şi miazăzi, făcând înconjurul zidului, şi împreună cu el mergea Prinţul din Dol Amroth, cu cămaşa lui din zale lucitoare. Căci el şi cavalerii săi încă se mai ţineau de adevăraţi seniori ai númeroneenilor. Cei care-i vedeau şuşoteau: „Adevăr grăiesc poveştile de demult: prin venele seminţiei acesteia curge sânge elfesc, căci poporul lui Nimrodel a vieţuit cumva pe tărâmurile celea.” Şi câte unul prindea atunci să cânte în întuneric, câteva strofe doar, din balada lui Nimrodel sau din alte cântece din Valea Anduinului, din anii de demult pieriţi.

Şi cu toate acestea… cum se depărtau ei, umbrele se apropiau din nou de oameni şi inimile lor îngheţau şi vitejia Gondorului se preschimba în cenuşă. Şi astfel au trecut ei dintr-o întunecată zi a spaimei în întunericul unei nopţi disperate. Focurile ardeau nestăpânite în primul cerc al oraşului, iar în multe locuri garnizoanei de pe zidul exterior i se tăiase orice cale de retragere. Numai că aceia foarte devotaţi, care încă mai rămăseseră la posturile lor, erau puţini; cei mai mulţi fugiseră în spatele celei de-a doua porţi.

Dincolo de câmpul de luptă, departe, peste Râu, se duraseră cu repeziciune poduri şi, cât a fost ziua aceea de lungă, încă şi mai multe oştiri şi maşinării de război s-au revărsat dincoace de ape. Şi iată că la miezul nopţii a început atacul. Avangarda a trecut prin tranşeele de foc pe tot felul de căi ocolite ce fuseseră lăsate anume printre ele. Înaintau fără să ia seamă la câţi pierdeau dintre ei în timp ce se apropiau grămadă şi intrau în bătaia arcurilor celor de pe ziduri. Numai că acolo sus rămăseseră mult prea puţini pentru a le mai pricinui mari pagube, cu toate că lumina focurilor dezvăluia multe ţinte pentru arcaşii iscusiţi cu care se lăudase Gondorul odată. Şi atunci, dându-şi seama că vitejia Oraşului fusese

îngenuncheată, Căpetenia nevăzută şi-a dezlănţuit puterea. Încet, grozavele turnuri de asediu înălţate în Osgiliath s-au pus în mişcare prin întuneric.

Şi din nou veniră solii la uşa încăperii din Turnul Alb şi Pippin îi lăsă să intre, căci veştile lor nu sufereau amânare. Denethor îşi întoarse încet ochii de la chipul lui Faramir şi se uită în tăcere la ei.

- Primul cerc al Oraşului e în flăcări, stăpâne, spuseră ei. Ce porunceşti, Măria ta? Încă eşti Senior şi Majordom. Nu toţi vor să-l urmeze pe Mithrandir. Oamenii fug de pe ziduri, le lasă neapărate.

- De ce? întrebă Denethor. De ce fug, nebunii de ei? Mai bine să ardă mai curând decât mai târziu, căci cu toţii vom arde. Întoarceţi-vă la rugul vostru! Iară eu? Eu mă voi duce acum spre propriul meu rug. Propriul meu rug! Fără mormânt pentru Denethor şi Faramir. Fără mormânt! Fără somnul cel prelung al morţii îmbălsămate. Vom arde precum regii păgâni de dinainte ca vreo corabie să fi plutit coace dinspre Apus. Apusul n-a izbândit. Duceţi-vă şi ardeţi!

Fără plecăciuni şi fără să răspundă, solii se răsuciră pe călcâie şi ieşiră în fugă din încăpere.

Denethor se ridică în picioare şi dădu drumul mâinii încinse de febră a lui Faramir, pe care o ţinuse până atunci într-ale sale.

- El a şi început să ardă, spuse el mâhnit. Sălaşul spiritului său se năruie.

Se apropie de Pippin şi privi cu blândeţe în jos spre el.

- Rămâi cu bine, îi zise. Rămâi cu bine, Peregrin, fiu al lui Paladin! Scurt a fost serviciul tău în slujba mea şi iată că acum se apropie de sfârşit. Te eliberez de puţinul care a mai rămas. Te du si mori aşa cum crezi tu că îţi este mai bine. Şi cu cine vei voi, chiar şi cu acel prieten a cărui nesăbuinţă te-a adus în pragul acestei morţi. Cheamă-i la mine pe slujitorii mei şi apoi te du. Cu bine!

- Eu nu-mi iau rămas-bun, stăpâne, zise Pippin, îngenunchind. Deodată se ridică în picioare, îl privi pe bătrân drept în ochi - după cum era obiceiul hobbiţilor - şi spuse: vă las acum, stăpâne, pentru că, într-adevăr, tare mult vreau să-l văd pe Gandalf. Dar nu este nebun; şi nu mă voi gândi la moarte atâta timp cât el nu-şi pierde speranţa în viaţă. Cât priveşte jurământul ce l-am făcut şi slujba la domnia voastră, nu doresc să fiu eliberat cât încă mai sunteţi în viaţă. Iar de-o fi ca ei să pătrundă până în Citadelă, nădăjduiesc să fiu aici şi să stau alături de domnia voastră şi să dovedesc că merit măcar armele pe care mi le-aţi dat.

- Fă cum pofteşti, jupâne Piticuţ, spuse Denethor. Dar *viaţa* mea s-a frânt. Trimite slujitorii la mine!

Şi cu aceste vorbe se întoarse la Faramir.

Pippin se duse să-i cheme pe slujitori, şi aceştia veniră: şase bărbaţi vânjoşi şi chipeşi care îndeplineau treburile gospodăreşti. Porunca stăpânului îi făcuse să tremure de frică. Însă Denethor îi rugă, cu voce blândă, să aşeze peste trupul lui Faramir cuverturi calde şi apoi să-l scoată de acolo. Iar ei se supuseră şi, ridicând patul, îl scoaseră din încăpere.

Păşeau încet, pentru a nu-l zgâlţâi prea tare pe omul cuprins de fierbinţeală, şi în urma lor venea Denethor, sprijinit în toiag; ultimul venea Pippin.

Şi astfel au ieşit din Turnul Alb, ca şi când mergeau la o înmormântare, şi au pornit prin întuneric spre locul unde norul ce atârna deasupra oraşului era luminat de jos de licăriri de-un roşu-stins. Şi cu acelaşi pas domol au traversat curtea cea mare şi, la un cuvânt al lui Denethor, s-au oprit lângă Copacul Veştejit.

În jur era linişte, nu se auzea decât freamătul războiului de jos, din Oraş. Şi picurul trist, în havuzul întunecat, al apei de pe ramurile moarte. Apoi cortegiul a trecut pe sub poarta Citadelei şi prin faţa străjerilor care-i priveau uluiţi şi deznădăjduiţi. Luând-o spre apus, după un timp au ajuns la o uşă ce se deschidea în zidul din spate al celui de-al şaselea cerc. Era numită Pen Hollen, pentru că stătea mereu zăvorită, nu se deschidea decât la funeralii şi numai Seniorul Oraşului o putea folosi, ori cei care duceau ofrande la morminte, ori îngrijeau de criptele morţilor. Din spatele uşii pornea un drum şerpuit ce cobora cu multe ocolişuri până la fâşia de pământ aflată în umbra prăpastiei lui Mindolluin, acolo unde se găseau marile cripte ale Regilor şi ale Majordomilor morţi.

Lângă drum, într-o căsuţă, stătea portarul; cu teamă în ochi şi un felinar în mână se apropie de cortegiu. La porunca Seniorului, descuie uşa şi aceasta se deschise fără zgomot; iar ei trecură, luând cu ei felinarul portarului. Întunericul ascundea drumul ce urca spre ei printre ziduri străvechi şi balustrade sprijinite pe nenumăraţi stâlpi care apăreau fantasmatici în raza legănată a felinarului. Ecoul însoţea zgomotul paşilor lor care coborau încet, tot mai jos, până când, în cele din urmă, ajunseră la Strada Tăcută, Rath Dínen, aflată între cupole palide şi săli pustii şi chipuri ale celor morţi de mult; şi intrară în Casa Majordomilor şi aşezară pe pământ povara ce-o purtaseră.

Privind neliniştit în jur, Pippin văzu că se afla într-o încăpere larg boltită, învăluită ca de nişte draperii de umbrele uriaşe pe care micul felinar le arunca pe pereţii ei ascunşi vederii. Şi abia desluşit se întrezăreau multe şiruri de mese tăiate din marmură; pe fiecare masă zăcea o siluetă care dormea cu mâinile încrucişate, cu capul sprijinit de piatră. Însă chiar lângă ei se afla o masă lată şi goală. Pe această masă, la un semn al lui Denethor, l-au întins ei pe Faramir şi alături pe tatăl său, şi i-au acoperit cu acelaşi acoperământ pe amândoi Şi au stat apoi cu capetele plecate precum îndoliaţii la patul celui mort. Într-un târziu, Denethor spuse cu voce şoptită:

- Aici vom aştepta. Dar să nu trimiteţi după îmbălsămători. Ci lemne să ne aduceţi, care ard iute, şi să le puneţi peste tot în jur şi sub masă; şi turnaţi ulei peste ele. Şi când vă voi ruga eu, să aruncaţi torţa. Faceţi precum v-am poruncit şi nu-mi mai vorbiţi. Rămâneţi cu bine!

- Cu voia domniei voastre, stăpâne! spuse Pippin, şi răsucindu-se pe călcâie o rupse la fugă îngrozit din casa morţii. „Bietul Faramir! Mai curând are nevoie de leacuri, nu de lacrimi. Ah, unde să-l găsesc pe Gandalf? Unde-

i îmbulzeala mai mare, îmi vine să cred; şi n-o să aibă timp de pierdut cu muribunzii sau nebunii”.

La uşă se întoarse către servitorul care rămăsese acolo de pază.

- Stăpânul tău nu-i în toate minţile, spuse. Nu vă pripiţi! Nu aduceţi foc aici atâta vreme cât Faramir trăieşte!

- Cine cârmuieşte Minas Tirith? întrebă omul. Seniorul Denethor ori Pribeagul cel Sur?

- Din cât se pare, nimeni altcineva decât Pribeagul cel Sur, răspunse Pippin şi cu acestea o porni înapoi pe drumul şerpuit în sus, cât de repede erau picioarele lui în stare să-l ducă, trecu pe lângă portarul uluit, ieşi pe uşă şi o ţinu tot aşa până când ajunse aproape de poarta Citadelei. Straja îl opri când ajunse în dreptul ei. Recunoscu vocea lui Beregond.

- Încotro alergi aşa, jupâne Peregrin? strigă.

- Să-l găsesc pe Mithrandir.

- Soliile Seniorului nu suferă amânare, iar eu nu am căderea să le ţin în loc, zise Beregond; dar spune-mi totuşi: ce se petrece? Încotro s-a dus Stăpânul meu? Eu abia am intrat în gardă, dar am auzit că a trecut pe aici în drum spre Uşa Zăvorită şi câţiva bărbaţi mergeau în faţa lui, purtându-l pe Faramir.

- Aşa este, s-a dus spre Strada Tăcută.

Beregond îşi lăsă capul în piept ca să-şi ascundă lacrimile.

- Umbla vorba că e pe moarte, oftă el, şi uite că acum e mort.

- Nu, încă n-a murit. Şi eu cred că moartea lui mai poate fi împiedicată. Dar, Beregond, Seniorul Oraşului a căzut înainte ca Oraşul lui să fie cucerit. Mintea i s-a tulburat şi din această pricină e periculos.

Şi pe nerăsuflate îi povesti despre cuvintele şi faptele ciudate ale lui Denethor.

- Trebuie să-l găsesc pe Gandalf cât mai iute.

- Atunci trebuie să cobori până jos, unde se dă bătălia.

- Ştiu. Am plecat cu învoirea Seniorului. Dar, Beregond, încearcă, dacă poţi, să împiedici să se întâmple ceva rău.

- Seniorul nu îngăduie celor ce poartă însemnele negre şi argintii să-şi părăsească postul, oricare ar fi pricina, decât la porunca lui.

- Ei bine, acum ai de ales între reguli şi viaţa lui Faramir, spuse Pippin. În ce-l priveşte pe Denethor, mă tem că vei avea de înfruntat un smintit, nu un senior. Acum trebuie să fug. Mă voi întoarce, dacă voi putea.

Şi porni în fugă în jos, tot mai jos, spre oraşul exterior. Pe lângă el treceau oameni care fugeau de pârjol, şi unii care-i băgau de seamă uniforma se întorceau să strige după el, dar lui nu-i păsa. În sfârşit, trecu de cea de-a Doua Poartă, dincolo de care focuri se înălţau uriaşe între ziduri. Şi totuşi, totul părea nefiresc de tăcut. Nici zgomote, nici strigăte de bătălie sau zăngănit de arme. Dintr-o dată se auzi un strigăt înfiorător. Urmă o zguduitură cumplită şi un bubuit ce se prelungi într-un ecou adânc. Luptându-se din răsputeri să-şi înfrângă teama şi groaza care-i înmuia genunchii, Pippin dădu un colţ şi se pomeni în spaţiul larg ce se deschidea

în spatele Porţii Oraşului. Se opri ca trăsnit. Îl găsise pe Gandalf; dar în clipa următoare, se retrase, ghemuindu-se în umbră.

Atacul cel mare începuse imediat după miezul nopţii, şi de atunci nu slăbise câtuşi de puţin. Tobele bubuiseră una-ntruna. Dinspre miazănoapte şi dinspre miazăzi, companie după companie de vrăjmaşi atacau fără încetare zidurile. Veneau monştri neînchipuit de mari, ca nişte case mişcătoare în lumina roşie şi spasmodică, *mûmakilii* din Harad, trăgând pe străzi, drept prin mijlocul focurilor, turnuri şi maşinării urieşeşti. Căpeteniei lor nu-i prea păsa ce făceau aceştia sau câţi aveau să moară dintre ei: singurul ei gând era acela de a cerca forţa apărării şi de a le da de furcă oamenilor din Gondor în cât mai multe locuri deodată. Greutatea cea mai mare avea s-o azvârle asupra Porţii. O fi fost ea foarte trainică, făurită din oţel şi fier şi apărată de turnuri şi bastioane din piatră cu neputinţă de cucerit numai că tocmai ea era cheia, punctul cel mai slab din tot acel zid înalt şi de nepătruns.

Tobele bubuiau din ce în ce mai tare. Focuri izbucneau peste tot. Maşinării colosale traversau câmpia; şi în mijlocul lor se afla un berbece uriaş, lung cât un copac de o sută de picioare, legănându-se de lanţuri puternice. Vreme multă a trebuit ca să fie turnat în fierăriile tenebroase ale Mordorului, şi capul său hidos, din oţel negru, primise forma unui lup fioros; fusese vrăjit să aducă numai prăpăd şi nenorocire. Grond îi era numele, în amintirea Barosului din străvechea Lume Subpământeană. Fiare nemiloase îl trăgeau, orci îl înconjurau, iar în urmă-i veneau căpcăunii munţilor, ca să-l mânuiască.

În jurul Porţii, rezistenţa era încă dârză, cavalerii din Dol Amroth şi cei mai neînfricaţi din garnizoană ţinând cu îndârjire piept atacului. Proiectilele şi săgeţile cădeau cu nemiluita; turnurile de asediu se năruiau sau izbucneau dintr-o dată în flăcări. La picioarele zidurilor, de o parte şi de alta a lor, pământul era îngropat sub mormane de sfărâmături şi sub trupurile celor răpuşi; vrăjmaşii însă veneau tot mai mulţi, pradă parcă nebuniei.

Grond se târa înainte. Nici un foc nu cădea pe scheletul ce-l susţinea. Când şi când, unii din monştrii aceia imenşi care-l împingeau îşi ieşeau din minţi şi dădeau iama în orcii fără număr care străjuiau berbecele, apoi leşurile erau aruncate în lături din calea berbecelui, dar alţi orci, şi mai mulţi, le luau locul.

Grond se târa înainte. Tobele bubuiau sălbatic. Deasupra movilelor de cărnuri spintecate apăru o formă hidoasă: un călăreţ înalt, cu capul acoperit de o glugă şi trupul învelit într-o mantie neagră, încet, călcând pe cei căzuţi sub copitele calului, se apropia fără să se ferească de săgeţi. Se opri la un moment dat şi scoase o sabie lungă cu lamă nelucitoare. În acea clipă, o teamă cumplită puse stăpânire pe toţi, apărători şi duşmani deopotrivă, şi mâinile oamenilor căzură fără vlagă pe lângă trupuri şi nici un arc nu mai zbârnâi. Preţ de o clipă, totul încremeni.

Tobele bubuiau şi duduiau. Cu o forţă uriaşă, Grond fu împins în faţă de către nişte mâini la fel de uriaşe. Ajunse la Poartă. Îşi luă avânt. Un bubuit

adânc zgudui Oraşul precum tunetul ce se rostogoleşte printre nori. Dar poarta de fier şi stâlpii de oţel nu se clintiră.

Atunci Căpitanul Negru se înălţă în scări şi strigă cu vocea lui înspăimântătoare, rostind într-un grai de mult uitat vorbe de putere şi groază, menite să sfărâme inimi şi piatră laolaltă. Poarta Gondorului crăpă. Lovită parcă de un descântec nimicitor, se sfărâmă; un fulger de lumină orbitoare izbucni şi aripile porţii se sfărâmară în mii de bucăţele.

Şi atunci intră călare Stăpânul nazgûlilor. O siluetă copleşitoare, neagră, desenată pe focurile din spatele său, astfel se înfăţişa Călăreţul, răspândind în jur o mare de disperare. Intră călare Stăpânul nazgûlilor, pe sub bolta porţii pe unde nici un duşman nu trecuse vreodată, şi toată suflarea omenească fugi din calea lui.

Toţi, în afară de unul singur. Aşteptând acolo, tăcut şi nemişcat, în spaţiul din faţa Porţii, stătea Gandalf călare pe Iute ca Gândul: singurul dintre toţi caii de pe pământ care putea să îndure grozăvenia aceea, nemişcat, înţepenit pe picioarele lui, precum un chip gravat.

- Nu poţi pătrunde aici, spuse Gandalf, şi uriaşa umbră se opri locului. Du-te înapoi, în hăul care ţi-a fost sortit! Du-te înapoi! Prăvăleşte-te în nimicnicia care vă aşteaptă pe tine şi pe stăpânul tău. Du-te!

Călăreţul Negru îşi lăsă gluga pe spate şi, să vezi şi să nu crezi! purta o coroană regească; numai că era aşezată pe un cap ce nu se vedea. Focurile roşii străluceau între coroană şi umerii laţi şi întunecaţi, acoperiţi de mantie. Dintr-o gură nevăzută izbucni un hohot de râs nimicitor.

- Nebun bătrân! zise călăreţul. Nebun bătrân! A sosit vremea mea. Nu recunoşti Moartea atunci când ţi se înfăţişează înaintea ochilor? Acum ai să mori şi sudalmele tale vor suna în pustiu!

Şi cu aceste vorbe ridică sus spada şi tăişul acesteia fu străbătut de flăcări. Gandalf nu se clinti. Şi chiar în acea clipă, undeva într-o ogradă din Oraş, se auzi un cântat de cocoş. Cârâitul ascuţit şi limpede al unui cocoş căruia nu-i păsa de vrăjitorii, nici de război, salutând doar dimineaţa care aducea zorile pe cer, mult deasupra Umbrelor morţii.

Şi parcă răspunzându-i, de undeva de departe se auzi un alt zvon. Corni, corni, corni. Răsuna stins ecoul chemării lor între pereţii întunecoşi ai muntelui Mindolluin. Chemarea dezlănţuită a cornilor celor mari de la Miazănoapte. Rohan sosise, în sfârşit.

Chapter 5

Marşul rohirrimilor

Era întuneric şi Merry nu putea zări nimic de acolo de unde stătea întins pe pământ, învelit într-o pătură; cu toate că noaptea era înăbuşitoare, fără nici o adiere de vânt, peste tot în jurul lui copacii nevăzuţi suspinau încetişor. Merry îşi înălţă capul. Şi auzi din nou un sunet ca de tobe în depărtare, dinspre dealurile împădurite şi terasele muntelui. Bătăile încetau brusc şi iar începeau, din altă direcţie, ba mai aproape, ba mai departe. Oare cei care făceau de strajă le auziseră şi ei? se întrebă Merry.

Nu le putea vedea, dar ştia că de jur împrejur se aflau companiile rohirrimilor. Simţea prin întuneric mirosul cailor, îi auzea cum se mişcă şi cum lovesc din copite în pământul acoperit cu ace de brad. Oştirea făcuse popas în pădurile de pini ce creşteau în jurul Farului Silenach, un ţanc înălţându-se mult deasupra lungilor culmi ale Pădurii Druadan, care însoţeau drumul principal din Anórienul de Răsărit.

Merry era prea obosit ca să doarmă. Călărise patru zile fără întrerupere şi întunericul tot mai adânc se lăsase ca o povară pe inima lui. Începea să se întrebe de ce ţinuse atât de mult să vină, când avusese toate motivele, chiar stăpânul îi poruncise, să rămână acasă. Se întrebă dacă regele cel bătrân ştia că porunca lui fusese încălcată şi era supărat din această pricină. Poate că nu. Din câte se părea, Dernhelm se înţelesese cu Elfhelm (*Elf* - elf; *helm* - cârmă; coif, *n.tr.*), mareşalul care comanda *éoredul* în care călăreau ei. El şi oamenii săi nu-l băgau în seamă pe Merry şi se prefăceau că nu-l aud atunci când vorbea. Ca şi când n-ar fi fost mai mult decât o altă boccea pe care o ducea Dernhelm. Lui Dernhelm nici nu-i păsa, căci nu vorbea niciodată cu nimeni. Merry se simţea mic, nedorit de nimeni şi singur. Iar acum timpul nu mai avea răbdare şi oştirea se afla în primejdie. Îi despărţea mai puţin de o zi de zidurile exterioare ale oraşului Minas Tirith, care înconjurau pământurile oraşului. Cercetaşii fuseseră trimişi înainte. Unii dintre ei nu se întorseseră. Alţii veniseră degrabă înapoi, spunând că drumul era blocat. O oştire vrăjmaşă făcuse tabără chiar pe drum, la trei mile depărtare de Amon Dîn, şi câteva cete înarmate se apropiau de ei, mai aveau de străbătut trei leghe şi ajungeau aici. Orcii mişunau pe dealurile şi prin pădurile care mărgineau drumul. Regele şi Éomer ţineau sfat la adăpostul nopţii.

Merry îşi dorea să aibă pe cineva cu care să stea de vorbă şi gândul îi zbură la Pippin. Ceea ce îi spori neliniştea. Bietul Pippin, închis în marele oraş de piatră, singur şi înspăimântat. Tare ar fi vrut Merry să fie un călăreţ înalt, aşa ca Éomer, să poată sufla şi el din corn sau ce-o fi fost, şi să fugă în galop să-şi salveze prietenul. Se ridică în capul oaselor, ascultând bubuitul tobelor care reîncepuse, Parcă mai aproape de data asta. La un moment dat,

auzi nişte voci care vorbeau în şoaptă şi văzu nişte felinare, pe jumătate acoperite, trecând printre copaci. Oamenii din preajma lui începură să se foiască şovăielnici prin întuneric.

O siluetă înaltă apăru din senin, se împiedică de Merry şi bodogăni câteva înjurături la adresa rădăcinilor de copaci. Merry recunoscu vocea mareşalului Elfhelm.

- Nu sunt rădăcină de copac, domnule, zise el, nici raniţă, ci un hobbit pe care domnia ta tocmai l-a lovit. Nu pretind scuze, dar măcar spune-mi ce se petrece.

- Orice se poate petrece în întunericul ăsta blestemat, răspunse Elfhelm. Oricum, stăpânul meu a trimis vorbă că trebuie să fim gata: în orice clipă putem primi ordin de plecare.

- Asta înseamnă că duşmanul se apropie? vru să ştie Merry cuprins de nelinişte.

- Nicidecum, duşmanul este pe drum, nu aici, între dealuri. Ce auzi tu sunt woseii, Oamenii Sălbatici ai Pădurii - ăsta-i felul lor de a vorbi între ei când se află departe unii de ceilalţi. Se zice că încă şi acum mai bântuie Pădurea Druadan. Sunt urmaşii unei seminţii din alte vremuri, au mai rămas puţini, trăiesc ascunşi, sălbatici şi temători, precum fiarele. Nu se războiesc nici cu Mordorul, nici cu Obştea; dar întunericul ăsta şi apropierea orcilor îi nelinişteşte: se tem să nu se întoarcă Anii Întunecimii. Şi teama lor s-ar putea adeveri. Să fim mulţumiţi că nu ne vânează pe noi: căci, din câte se spune, folosesc săgeţi otrăvite şi sunt vânători neîntrecuţi. Dar s-au pus în slujba lui Théoden. Chiar acum una din căpeteniile lor este dusă la rege. Într-acolo se îndreaptă luminile. Cam asta este ceea ce-am aflat, altceva nimic. Şi acum trebuie să mă duc să împlinesc poruncile stăpânului meu. Strânge-ţi şi tu lucrurile, jupâne Raniţă!

Şi dispăru în întuneric.

Lui Merry nu-i prea plăcură veştile astea despre sălbatici şi săgeţi otrăvite, dar şi fără ele se simţea apăsat de o spaimă mare. Nu mai suporta aşteptarea. Dorea să ştie ce avea să se întâmple. Se ridică de jos şi fără să piardă multă vreme porni precaut în urma ultimului felinar, înainte ca acesta să dispară cu totul printre copaci.

Ajunse curând la un loc deschis unde, sub un copac falnic, se găsea un cort mic, înălţat anume pentru rege. Un felinar mare, acoperit în partea de sus, atârna de o cracă, aruncând în jos un palid cerc de lumină. Acolo şedeau Théoden şi Éomer, iar în faţa lor, pe pământ, stătea o piticanie de om, vârstat ca o piatră roasă de vreme, cu firele bărbii rare răzleţite pe pieptul lui scobit, ca nişte fuioare de muşchi uscat. Picioare scurte şi braţe dolofane, gros şi îndesat la trup, cu un acoperământ de ierburi în jurul şalelor. Merry parcă mai văzuse undeva fiinţa asta, şi deodată îşi aminti de Oamenii Púkel din Valea Calvarului. Ai fi zis că era una din acele figuri străvechi readuse la viaţă, sau te pomeneşti că era o creatură coborâtă în linie dreaptă de-a lungul anilor fără număr din modelele folosite de meşteri cioplitori cu multă vreme în urmă.

Cei trei tăceau când s-a apropiat Merry, târându-se neauzit, apoi Sălbaticul începu să vorbească, răspunzând, din câte se părea, unei întrebări puse mai înainte. Vocea lui era adâncă şi guturală, dar, spre surprinderea lui Merry, vorbea în Limba Comună, doar că oarecum poticnit şi amestecând tot felul de cuvinte ciudate.

- Nu, părinte al călăreţilor, spuse el. Noi nu luptăm. Doar vânăm. Omorâm *gorgûni* în pădure, urâm pe orci. Şi voi urâţi pe *gorgûni.* Noi ajutăm cum putem. Sălbaticii au urechi şi ochi lungi; ştiu toate potecile. Sălbaticii trăiesc aici dinainte de Casele de Piatră; dinainte ca Oamenii înalţi să vină din Apă.

- Dar noi avem nevoie de ajutor în bătălie, spuse Éomer. Cum o să ne ajutaţi tu şi-ai tăi?

- Adunăm veşti, zise Sălbaticul. Noi privim din dealuri. Noi urcăm munţi înalţi şi privim jos. Oraşul de Piatră e închis. Foc arde acolo afară; acum şi înăuntru. Vreţi să veniţi acolo? Atunci trebuie să vă grăbiţi. Dar *gorgûni* şi oameni de tare departe - şi îşi flutură spre răsărit un braţ noduros - stau pe drumul de cai. Foarte mulţi, mai mulţi decât Călăreţii.

- De unde ştii? întrebă Éomer.

De pe chipul teşit şi din ochii negri ai bătrânului nu se putea citi nimic, dar vocea îi era morocănoasă, semn că nu-i plăcuse ceea ce auzise.

- Sălbaticii sunt sălbatici, liberi, dar au copii, răspunse el. Eu sunt mare căpetenie Ghân-buri-Ghân. Eu număr multe lucruri: stelele pe cer, frunzele în copaci, oamenii în întuneric. Voi sunteţi de douăzeci de ori câte douăzeci numărate de zece ori şi încă cinci. Ei sunt mai mulţi. Bătălie mare, şi cine va câştiga? Şi încă şi mai mulţi se învârt în jurul zidurilor Oraşului de Piatră.

- Vai! Adevăr grăieşte, zise Théoden. Cercetaşii noştri spun că au săpat şanţuri pe drum şi au înfipt ţăruşi. N-avem cum le înlătura din cale dacă atacăm, pe neaşteptate.

- Oricum ar fi, trebuie să ne grăbim, spuse Éomer. Fortăreaţa Colnicului a fost incendiată!

- Lasă pe Ghân-buri-Ghân să isprăvească! zise Sălbaticul. Ştie şi alte drumuri. El vă va duce pe drum ce nu are gropi, unde nu umblă *gorgûni,* numai sălbatici şi fiare. Multe drumuri au fost făcute când Seminţia Caselor de Piatră a fost puternică. Au tăiat dealuri aşa cum taie vânătorii carnea fiarelor. Sălbaticii cred că s-au hrănit cu pietre. Treceau prin Druadan spre Rinimon în care mari. Nu se mai duc. Drumul a fost uitat, dar nu şi de Sălbatici. Peste deal şi dincolo de deal încă se găseşte sub iarbă şi copaci, acolo, dincolo de Rinimon, până jos la Dîn, şi la capăt se întoarce înapoi spre drumul Călăreţilor. Sălbaticii or să vă arate drumul. Atunci veţi omorî pe *gorgûni* şi veţi alunga întunecimea rea cu fier sclipitor, şi Sălbaticii se pot întoarce să doarmă în pădurile sălbatice.

Éomer şi regele se sfătuiră în graiul lor. După o vreme, Théoden se răsuci spre Sălbatic.

- Ne învoim, zise. Chiar dacă lăsăm în urmă o oaste întreagă de duşmani, cui îi mai pasă? Dacă e să cadă Oraşul de Piatră, atunci nu mai avem cale de

întors. Dar dacă îl salvăm, atunci oastea orcilor nu mai are pe unde să se întoarcă. Dacă eşti de bună-credinţă, Ghân-buri-Ghân, te vom răsplăti regeşte şi te vei bucura pe veci de prietenia Obştii.

- Oamenii morţi nu sunt prietenii oamenilor vii şi nu le faceţi daruri, spuse Sălbaticul. Dar dacă veţi trăi după întunecime, atunci lăsaţi în pace pe Sălbatici în pădure şi nu-i mai vânaţi ca pe fiare. Ghân-buri-Ghân nu vă duce în capcană. El însuşi va merge cu părintele Călăreţilor şi, dacă vă duce greşit, omorâţi-l.

- Aşa să fie! zise Théoden.

- Cât ne ia ca să ocolim duşmanul şi să ne reîntoarcem la drum? întrebă Éomer. Trebuie să mergem la pas dacă ne călăuzeşti tu; şi nu mă îndoiesc că drumul este îngust.

- Sălbaticii merg repede pe picioarele lor, spuse Ghân. Drumul este larg pentru patru cai, în Valea Carelor de Piatră, încolo - şi îşi flutură mâna spre miazăzi - dar îngust la început şi la sfârşit. Sălbaticul ar putea să ajungă pe jos de aici până la Dîn între răsăritul soarelui şi amiază.

- Atunci trebuie să le dăm căpeteniilor cel puţin şapte ceasuri, socoti Éomer; iar pentru restul oştirii, vreo zece. Pot să ne întârzie lucruri neaşteptate şi dacă oştirea este înşirată de-a lungul drumului, o să ne ia multă vreme până om putea-o pune din nou în ordine când ieşim dintre dealuri. Cât o fi ora acum?

- Cine poate şti? oftă Théoden. Peste tot e numai noapte.

- E numai întuneric, dar nu e numai noapte, îl contrazise Ghân. Când vine Soarele noi îl simţim, chiar dacă este ascuns. Acum urcă peste munţii de la Răsărit. În câmpiile cerului se deschide ziua.

- Atunci s-o pornim la drum cât mai curând cu putinţă, hotărî Éomer. Chiar şi aşa avem puţine speranţe să ajungem astăzi la timp ca să ajutăm Gondorul.

Merry nu mai aşteptă să audă şi altceva, ci se furişă de acolo ca să se pregătească pentru plecarea în marş. Era ultima etapă înaintea bătăliei. Nu prea credea că vor fi mulţi cei care aveau să iasă vii din această încercare. Dar gândul Ia Pippin şi la flăcările ce cuprinseseră Minas Tirith îi dădu puteri să-şi înfrângă spaima.

În acea zi toate au mers ca pe roate, fără să vadă sau să audă ceva ce le-ar fi dat de înţeles că vrăjmaşul îi aştepta ca să-i atace. Sălbaticii trimiseseră înainte drept scut câţiva vânători pricepuţi de-ai lor pentru ca nici un orc sau vreo iscoadă să nu prindă de veste despre mişcările de trupe din regiunea dealurilor. Lumina devenea tot mai palidă pe măsură ce ei se apropiau de oraşul asediat, iar Călăreţii treceau în şiruri lungi, ca nişte umbre întunecate de oameni şi cai. Fiecare companie avea drept călăuză un pădurean sălbatic; bătrânul Ghân mergea alături de rege. La începutul marşului pierduseră mai mult timp decât plănuiseră, şi aceasta deoarece Călăreţilor care îşi duceau caii de dârlogi le trebuise ceva vreme să găsească poteci potrivite peste culmile despădurite din spatele taberei lor, care coborau până în Valea Caselor de Piatră. Era târziu după-amiaza când

ariergarda ajunse într-un ţinut de desiş cenuşiu, întins Până pe coastele răsăritene ale muntelui Amon Dîn, ascunzând un mare defileu în lanţul de dealuri înşiruite de la răsărit până la apus, între Nardol şi Dîn. Era defileul prin care trecuse, cu atâta vreme în urmă, uitatul drum al carelor, ca apoi să se unească cu drumul principal al Călăreţilor ce începea prin Oraş şi străbătea Anórien, dar, de nenumărate vieţi omeneşti, copacii puseseră stăpânire pe el, făcându-l dispară, rupt pe alocuri şi îngropat sub frunzele strânse de veacuri. Iată că tocmai desişul acesta oferea călăreţilor ultima speranţă de nu fi descoperiţi înainte de a se arunca în bătălia la câmp deschis; în urma lor se aflau drumul şi lunca Anduinului, în vreme ce la răsărit şi la miazăzi costişele erau golaşe, stâncoase, căci dealurile gurguite se adunau unele în altele şi urcau, culme după culme, până în masivul şi umerii Mindolluinului.

Companiei din frunte i se făcu semn să oprească şi, pe măsură ce ieşeau din strunga Văii Caselor de Piatră, cei ce veneau din urmă se răspândeau, căutându-şi loc de popas sub coroanele cenuşii ale copacilor. Regele chemă căpitanii la sfat. Éomer trimise iscoade să cerceteze drumul; dar bătrânul Ghân clătină din cap.

- Nu are rost să trimiţi Călăreţi. Sălbaticii au văzut tot ce poate fi văzut în văzduhul rău. Vor veni curând şi vor vorbi cu mine aici.

Căpitanii veniră după cum sunase porunca şi atunci, dintre copaci, apărură cu fereală alte forme púkel, care semănau într-atât cu bătrânul Ghân, încât lui Merry îi venea greu să-i deosebească. O vreme stătură de vorbă cu Ghân într-un grai gutural ciudat. Apoi Ghân se întoarse spre rege.

- Sălbaticii spun multe, zise el. Întâi fiţi cu băgare de seamă! Încă-s mulţi oameni în tabără, dincolo de Dîn, la o oră de mers într-acolo, - şi îşi flutură braţul spre apus, spre ţancul negru. Dar nu se vede nici unul între acest loc şi noile ziduri ale Seminţiei Pietrei. Mulţi îşi caută de treabă acolo. Zidurile nu mai sunt în picioare: *gorgûni* le dărâmă cu tunet de pământ şi cu măciuci de fier negru. Nu se tem de nimic şi nu se uită înjur. Ei cred că prietenii lor păzesc toate drumurile.

Zicând acestea, bătrânul Ghân scoase un sunet gâlgâit, ca şi când ar fi râs, sau cel puţin aşa părea.

- Veşti bune! strigă Éomer. Chiar şi în întunericul acesta nădejdea licăre din nou. Adesea urzelile duşmanului ne sunt de folos, în ciuda lui. Blestematul ăsta de întuneric ne proteguie ca o mantie. Iar acum, în dorinţa lor nestăpânită de a distruge Gondorul piatră cu piatră, orcii lui mi-au alungat cea mai cumplită frică. Ar fi putut păstra zidul exterior multă vreme, ca să ni se împotrivească. Dar acum putem pătrunde prin el - dacă izbutim să ajungem până acolo.

- Îţi mulţumesc încă o dată, Ghân-buri-Ghân al pădurilor, zise Théoden. Fie ca norocul să te însoţească pentru veştile bune pe care ni le-ai adus şi pentru că ne-ai călăuzit!

- Omorâţi-i pe *gorgûni!* Omorâţi neamul orcilor! Nici un alt cuvânt nu bucură mai mult pe Sălbatici, răspunse Ghân. Alungaţi cu fier strălucitor văzduhul rău şi întunericul!

- Pentru a împlini acestea am călătorit atât de departe, zise Regele. Şi vom încerca să le ducem la bun sfârşit. Dar cât vom izbuti din acestea, numai mâine vom şti.

Ghân-buri-Ghân se ciuci la pământ şi îl atinse cu fruntea lui cărnoasă, ca semn de rămas-bun. Apoi se ridică a plecare. Dar dintr-o dată rămase cu privirile aţintite în sus, precum o vietate speriată a pădurii care adulmecă un miros ciudat. În ochii lui sclipi o luminiţă.

- Se schimbă vântul! strigă şi, zicând acestea, el împreună cu tovarăşii săi dispărură ca prin farmec în umbrele întunericului, fără ca vreun călăreţ din Rohan să-i mai vadă vreodată.

Nu mult după aceea, departe la răsărit tobele îşi reluară bubuitul stins. Dar inima nici unuia dintre călăreţi nu se umplu de teamă că sălbaticii ar fi putut să-i trădeze. Chiar dacă păreau atât de ciudaţi şi de lipsiţi de farmec.

- Nu mai avem nevoie de călăuză, zise Elfhelm, căci printre noi se află călăreţi care au străbătut drumul pe jos la Fortăreaţa Colnicului în vreme de pace. Eu sunt unul dintre aceştia. După ce ajungem la drum, se face un cot spre miazăzi, şi de acolo mai sunt şapte leghe până la zidul pământurilor ce ţin de oraş. Şi aproape tot drumul de-o parte şi de alta este iarbă din belşug. Acolo au călărit soliile din Gondor cel mai iute, aşa ne-au spus. Vasăzică şi noi putem străbate distanţa aceea iute şi fără multă zarvă.

- Atunci, dacă e să ne înfruntăm cu fapte crunte pentru care vom avea nevoie de toată puterea noastră, zise Éomer, sfatul meu este să te odihnim acum şi să pornim la drum la noapte şi să ne cumpănim timpul astfel încât să ajungem la câmpie mâine pe lumină, câtă o fi şi aceasta, sau când ne dă semn stăpânul nostru.

Regele consimţi şi căpitanii plecară. Dar nu trecu mult şi Elfhelm se întoarse.

- Stăpâne, cercetaşii n-au găsit nimic demn de luat în seamă dincolo de pădurea cenuşie, în afară de doi oameni: morţi amândoi. Şi doi cai morţi.

- Şi? Ce-i cu asta? făcu nedumerit Éomer.

- Păi, stăpâne, erau soli călări din Gondor. Unul s-ar putea să fie Hirgon, căci mâna lui era încă încleştată pe Săgeata Roşie, dar capul i-a fost retezat. Şi încă ceva: s-ar părea, din câte ne spun semnele, că fugeau spre *apus* atunci când au fost răpuşi. După cum înţeleg eu, când s-au întors, au dat peste duşmani sub zidul exterior, sau poate chiar îl luau cu asalt - asta a fost acum două nopţi, dacă au avut cai din cei odihniţi de la forturi, cum obişnuiau ei să facă. N-au izbutit să ajungă în Oraş şi s-au întors.

- Vai şi-amar! suspină Théoden. Înseamnă că Denethor nu a primit vestea apropierii noastre şi e pradă disperării.

- „Nevoia nu rabdă amânare, dar mai bine mai târziu decât niciodată”, zise Éomer. Şi bine ar fi ca de data asta vorba din bătrâni să se adeverească mai mult decât oricând de când se ştie omenirea grăind în grai omenesc.

Se lăsase noaptea. Armia Rohanului înainta în tăcere de-o parte şi de alta a drumului care trecea aproape de poalele muntelui Mindolluin şi care acum cotea către miazăzi. În depărtare şi aproape în faţa lor se zărea o lucire roşiatică sub cerul negru, coastele muntelui desenându-se şi ele la fel de negre în acea lumină. Călăreţii se apropiau de Rammas, zidul Pelennorului; dar ziua încă nu se arăta.

Regele călărea în mijlocul companiei aflate în frunte, înconjurat de suita sa. Urma compania lui Elfhelm - sau *éored,* cum i se spunea în Rohan; abia acum băgă Merry de seamă că Dernhelm îşi părăsise locul şi călărea tot înainte în întuneric, ajungând din urmă suita regală. Merry auzi voci în faţă, care şuşoteau, semn că se ţinea un mic sfat. Câţiva călăreţi se avântaseră până în apropiere de zid şi acum se întorseseră şi se duseseră drept la rege.

- Sunt focuri mari, Măria ta, spuse unul. Oraşul întreg este cuprins de flăcări şi câmpia este plină de duşmani. Dar, din câte ne-am dat noi seama, nu le pasă decât de atac şi doar puţini au mai rămas pe zidul exterior, fără căpetenie, mânaţi de dorinţa de a distruge.

- Măria ta, îţi aminteşti de vorbele Sălbaticului? îl întrebă altul. Eu unul, când e pace, îmi duc viaţa pe Platoul Golaş. Widfara îmi este numele şi am un nas care adulmecă şi el veştile văzduhului. Vântul se schimbă. Se simte o răsuflare de la Miazăzi; un iz de mare, chiar dacă abia simţit. Dimineaţa ne va aduce noutăţi. Deasupra vălătucilor de fum va fi ceaţă atunci când veţi trece de zid.

- Dacă cele ce spui se vor adeveri, Widfara, fie să trăieşti ani mulţi şi binecuvântaţi după ce această zi se va fi sfârşit! îi ură Théoden. Apoi se răsuci către oamenii din suita sa, aflaţi în apropiere, şi de data asta vorbi răspicat, astfel că mulţi călăreţi care se aflau în prima companie îi auziră vorbele:

- A sosit clipa, Călăreţi ai Obştei, fii ai lui Eorl! Duşmani şi focuri se află în faţa noastră, iar casele voastre au rămas departe în urmă. Dar, cu toate că veţi lupta pe un câmp străin, gloria pe care o să v-o câştigaţi aici a voastră va fi pentru totdeauna. De jurat aţi jurat: nu vă rămâne decât să împliniţi jurământul faţă de stăpân şi de glie şi în numele prieteniei!

Călăreţii îşi loviră suliţele de scuturi.

- Éomer, fiule! Tu te afli în fruntea primei *éored,* zise Théoden, şi veţi călări în urma stindardului regal, pe centru. Elfhelm, tu şi oamenii tăi o luaţi prin dreapta când trecem de zid. Iar Grimbold se va duce cu ai săi prin stânga. Companiile din spate se vor lua după cele trei din frunte, fiecare cum poate sau crede de cuviinţă. Loviţi duşmanul oriunde îl găsiţi. Alte planuri nu ne putem face acum, căci încă nu ştim cum stau lucrurile pe câmpul de luptă. Înainte! Şi nu vă temeţi de întuneric!

Compania din frunte porni de îndată şi călări cât de repede putea, căci întunericul stăruia încă deplin, în ciuda celor prevestite de Widfara. Merry călărea în spatele lui Dernhelm, ţinând frâul cu o singură mână, în vreme ce cu cealaltă încerca să-şi slăbească sabia în teacă. Abia cum simţea pe deplin adevărul din vorbele bătrânului rege: „într-o astfel de bătălie, tu ce ai face,

Meriadoc?" „Ceea ce fac acum, îşi spuse în sinea lui, încurc un călăreţ şi trag nădejde să rămân în şa şi să nu mă pomenesc călcat în copite de ceilalţi cai!"

Aveau mai puţin de o leghe până acolo unde se înălţaseră mai înainte zidurile exterioare. Curând ajunseră; prea curând pentru Merry. Strigăte sălbatice izbucniră şi arme se încleştară, dar şi acestea s-au isprăvit repede. În preajma zidurilor rămăseseră puţin orci şi, luaţi pe nepregătite, au fost iute răpuşi ori puşi pe fugă. În faţa ruinelor porţii nordice a zidului, Rammas regele s-a oprit încă o dată. Prima *éored* s-a grupat în spatele şi de o parte şi de alta a lui. Dernhelm se ţinea aproape de rege, cu toate că Elfhelm şi compania lui se aflau în dreapta. Oamenii lui Gromhold s-au întors din drum, îndreptându-se spre o spărtură mare în zid, ceva mai departe, spre răsărit.

Merry privea din spatele lui Dernhelm. În depărtare, la vreo zece mile distanţă, poate mai mult, ardea un foc mare, dar între acest foc şi călăreţi erau alte şiruri de focuri ce formau un semicerc uriaş - cel mai apropiat punct al acestuia se afla la mai puţin de o leghe distanţă. Altceva Merry nu prea reuşea să mai desluşească pe câmpia aceea întunecată şi nu vedea nici vreun semn încurajator care să anunţe dimineaţa, iar vântul nu adia nici a schimbare, nici a neschimbare.

Armia Rohanului porni din nou, tăcută, spre câmpia Gondorului, pătrunzând încet, dar necontenit, precum un flux ce se revarsă prin spărturile unui dig pe care oamenii l-au crezut de neînfrânt. Dar mintea şi voinţa Căpitanului Negru erau îndreptate acum numai asupra oraşului ce pierea încet şi nici un val nu se îndrepta spre el ca să-i dea de ştire că planurile lui şchiopătau în vreun fel.

După o vreme, regele îşi îndreptă oştirea întrucâtva către răsărit, pentru a putea ajunge între linia focurilor asediatoare şi câmpurile din afara zidurilor oraşului. Continuau să înainteze fără ca cineva să li se opună, iar Théoden încă nu dădea semnalul. Şi iată că se opri din nou, pentru a treia oară. Oraşul se găsea mai aproape. În văzduh plutea miros de arsură şi o umbră vestitoare de moarte. Caii erau neliniştiţi. Regele însă şedea neclintit în şa, pe Coamă de Nea, privind la agonia oraşului Minas Tirith, parcă împietrit de suferinţă ori poate de teamă. Părea să se împuţineze la trup, apăsat de bătrâneţe. Merry însuşi avea sentimentul că era apăsat de groază şi de îndoială, ca de o mare greutate. Inima abia îi bătea. Timpul părea suspendat în şovăire. Ajunseseră prea târziu! Prea târziu era mai rău decât niciodată! Poate că lui Théoden îi va pieri curajul, îşi va lăsa în piept capul lui bătrân, se va întoarce din drum, se va furişa şi se va ascunde în munţi.

Dar, dintr-o dată, Merry o simţi fără urmă de îndoială: simţi schimbarea. Simţea vântul pe obraji! Licărea o geană de lumină. Departe, tare departe spre miazăzi, norii se desenau neclar ca nişte forme cenuşii aflate la mare distanţă, care se vălătuceau în sus şi se risipeau: dimineaţa se ivea din spatele lor.

Dar în aceeaşi clipă explodă o altă lumină, ca şi când un fulger ar fi ţâşnit din pământ de undeva de sub Oraş. Preţ de o fracţiune de secundă spânzură în văzduh, acolo departe, în alb şi negru, un turn orbitor precum un ac sclipitor; şi apoi, când întunericul se închise la loc peste ea, peste câmpuri se rostogoli un bubuit cumplit.

La auzul acestui zgomot, silueta cocârjată a regelui se îndreptă dintr-o dată. Regele părea din nou înalt şi semeţ; se ridică în scări şi strigă cu voce tare şi mai limpede decât ar fi putut vreodată să răsune o voce de muritor:

Treziţi-vă, sus, Călăreţi ai lui Théoden!
Grozăvii se arată, în pârjol şi măcel!
Să zbârnâie suliţi, să se sfarâme scuturi!
Ziua-n săbii înalţă răsăritul de sânge!
Călăriţi, călăriţi, călăriţi spre Gondor!

Zicând acestea, luă un corn mare de la Guthláf, purtătorul stindardului regal, şi suflă în el cu o asemenea putere, încât cornul se sfărâmă. În clipa următoare, toţi cornii oştirii îşi uniră glasurile şi acest cântec al Rohanului se revărsă peste câmpuri precum o furtună Şi umplu munţii la fel ca bubuitul unui tunet.

„Călăriţi, călăriţi! Călăriţi spre Gondor!”

Deodată regele strigă ceva calului său şi Coamă de Nea ţâşni. În urmă-i flutura stindardul calului alb pe un câmp verde, dar regele i-o luă cu mult înainte. Cavalerii din suită goneau după el mâncând pământul, dar şi pe aceştia îi lăsă mult în spate. Éomer îl urmă şi el, atât de iute, încât coada albă a coifului său plutea în vânt, şi prima linie a primei companii mugea în galopul ei, ca un val ce se sparge înspumat la mal, dar nici ei n-au reuşit să-l ajungă pe Théoden. Părea cuprins de nebunie, sau poate furia bătăliei moştenită de la străbunii săi îi curgea acum prin vine ca un foc nou, iar Coamă de Nea îl purta în spinare ca pe un zeu din străvechime, ca pe Oromë cel Mare, în bătălia valarilor, când lumea era încă tânără. Scutul de aur era descoperit şi, minune! deodată începu să strălucească asemenea Soarelui, iar iarba se făcu verde sub picioarele albe ale armăsarului său. Căci iată că venise dimineaţa, şi o dată cu ea un vânt dinspre mare; şi întunericul fu alungat şi oştirile Mordorului izbucniră într-un urlet prelung şi, cuprinse de groază, o rupseră la fugă şi pieiră şi copitele urgiei trecură peste ele, şi atunci întreaga armie a Rohanului izbucni în cântec, şi cântau, şi măcelăreau, căci îi cuprinsese bucuria bătăliei şi sunetul cântecului lor, atât de frumos şi de cumplit, ajunse până în Oraş.

Chapter 6

Bătălia de pe Câmpiile Pelennor

Dar nici căpeteniile orcilor şi nici tâlharii nu se aflau în fruntea atacului asupra Gondorului. Întunericul începea să se risipească prea curând, înainte de clipa hotărâtă de Stăpânul său; îl trădase deocamdată, lumea toată se întorsese împotrivă-i; victoria îi scăpa printre degete chiar în clipa în care întinsese mâna ca să o apuce. Dar braţul lui era lung. Încă se mai afla la cârmă, stăpân peste puteri nebănuite. Rege, Duh al Inelelor, Senior peste *nazgûli,* multe erau armele sale. Părăsi Poarta şi se făcu nevăzut.

După ce ajunse la drumul dinspre Poarta ce dădea spre Râu, Théoden, Regele Obştei, o apucă spre Oraş, care se afla la mai puţin de o milă distanţă. Îşi domoli puţin goana, căutând alţi duşmani, şi cavalerii îl prinseră din urmă, şi printre ei era şi Dernhelm. În faţă, ceva mai aproape de ziduri, oştenii lui Elfhelm se răspândiseră printre maşinăriile de război, secerând, spintecând, împingând vrăjmaşii în gropile de foc. Întreaga jumătate nordică a câmpiilor Pelennor fusese cotropită, taberele ardeau vâlvătaie, orcii fugeau spre Râu precum turmele de sălbăticiuni din calea vânătorilor; iar rohirrimii se răspândeau în toate părţile, după bunul lor plac. Dar încă nu învinseseră asediul şi nu recuceriseră Poarta. Mulţi duşmani se mai găseau în faţa ei, şi mai departe, pe câmpie, erau alte oştiri de-ale lor, ce nu fuseseră încă înfruntate. Dincolo de drum, spre miazăzi, aştepta armata principală a haradrimilor, cu ai săi călăreţi strânşi în jurul stindardului căpeteniei lor. Şi când căpetenia privi într-acolo şi, în lumina tot mai puternică, văzu flamura regală, băgă de seamă că ea se afla în faţă, departe de bătălia ce se ducea, şi era însoţită doar de câţiva oameni. Şi se simţi cuprins de o asemenea mânie, încât văzu roşu, scoase un strigăt, îşi înălţă stindardul, un şarpe negru pe o întindere purpurie, şi se repezi asupra calului alb pe câmp verde, urmat de mare mulţime de războinici de-ai săi; şi când îşi scoaseră sudiştii spadele cu tăiş lat, păru că scapără stelele cerului.

Atunci îl zări şi Théoden şi, fără să mai aştepte atacul lui, îi strigă ceva lui Coamă de Nea şi porni în galop să-l întâmpine. Cumplită a fost încleştarea lor. Dar furia albă a celor de la Miazănoapte a stins repede furia fierbinte a celorlalţi, iar cavalerii lor s-au dovedit mai pricepuţi să-şi mânuie suliţele lor lungi, şi mult mai îndârjiţi. Chiar dacă erau mai puţini la număr, şi-au tăiat

drum printre duşmani precum taie focul potecă prin pădure. Unde era îmbulzeala mai aprigă, acolo se avânta fiul lui Théoden, fiul lui Thengel, şi suliţa lui se frânse atunci când se înfipse în căpetenia duşmană. Îşi trase sabia din teacă şi se repezi la stindard, retezându-l, şi o dată cu acesta îl spintecă şi pe purtătorul lui; şi şarpele negru căzu la pământ. Atunci toţi cei care mai rămăseseră în viaţă dintre călăreţii sudişti făcură stânga-mprejur şi o rupseră la fugă.

Dar, ce să vezi! Dintr-o dată, în toiul victoriei regelui, scutul său de aur păli. Dimineaţa cea nouă se stinse pe cer. În jurul lui căzu întunericul. Caii se ridicară în două picioare şi nechezară sălbatic. Azvârliţi din şei, oamenii orbecăiau de-a buşilea pe pământ.

- Veniţi cu mine! Veniţi cu mine! striga Théoden. Sus, eorlingilor! Nu vă temeţi de întuneric!

Dar Coamă de Nea, înnebunit de spaimă, se ridică şi el în două picioare, luptându-se cu văzduhul, şi apoi, cu un nechezat cumplit, se prăbuşi într-o parte: o săgeată neagră îl străpunsese. Regele căzu prins sub trupul lui.

Marea umbră coborî ca un nor de furtună. Şi numai ce se văzu că era o creatură înaripată: de-o fi fost pasăre, întrecea în mărime orice altă pasăre, şi avea trupul pleşuv, fără puf şi fără pene, iar aripile sale uriaşe păreau ţesute din piele între degetele îngherate. Şi pe deasupra, mai şi putea. O fi fost, poate, o creatură dintr-o altă lume, de mult apusă, al cărei soi, vieţuind în cine ştie ce munţi uitaţi şi reci, luminaţi doar de raza lunii, a supravieţuit timpului său şi în vreun cuib al groazei a adus pe lume înainte de vreme acest ultim vlăstar, pus numai pe ticăloşii. L-a luat la sine Seniorul Întunecimii şi l-a hrănit cu carne de fiară până ce a crescut mai mare decât orice altă zburătoare; şi apoi l-a dat slujitorului său, în loc de armăsar. Iar acum cobora, cobora tot mai jos, şi deodată, strângându-şi ţesăturile îngherate, scoase un strigăt croncănit şi se aşeză pe trupul lipsit de viaţă al lui Coamă de Nea, înfigându-şi în el ghearele şi plecându-şi grumazul lung şi pleşuv.

Pe spinarea lui se găsea o formă uriaşă, ameninţătoare, acoperită de o mantie neagră. Purta pe creştet o coroană de oţel, dar între marginea acesteia şi mantie nimic nu se zărea, în afară de lucirea ucigaşă a unei perechi de ochi: Stăpânul nazgûlilor. Se înălţase din nou în văzduh ca să-şi cheme armăsarul înainte să se fi risipit întunericul, şi iată că acum se reîntorsese aducând prăpăd cu sine, preschimbând speranţa în deznădejde şi victoria în moarte. Drept armă avea o ghioagă neagră şi nemaivăzut de mare.

Dar Théoden nu fusese părăsit chiar de toţi. Cavalerii din suita sa ori zăceau răpuşi în jur, ori, nemaiputând stăpâni strechea ce-i apucase pe armăsarii lor, fuseseră duşi de aceştia hăt departe. Unul totuşi rămăsese pe loc: Dernhelm cel tânăr, a cărui credinţă înfrângea orice teamă: şi plângea cu lacrimi amare, căci îşi îndrăgise stăpânul ca pe propriul său tată. Cât despre Merry, cât durase cavalcada, fusese purtat de Dernhelm în spate, pe şa, în deplină siguranţă; dar apoi Suflare de Vânt, înnebunit de groază, i-a

azvârlit din şa, iar acum galopa ca turbat pe câmpie. Merry se târa în patru labe, parcă era o sălbăticiune năucă, groaza îi era atât de mare, încât nu mai vedea nimic în faţa ochilor şi-i venea să vomite.

„Omul regelui! Omul regelui! îi striga inima în piept. Trebuie să stai lângă el. Ca un tată îmi vei fi, aşa ai spus." Dar voinţa lui era surdă iar trupul îi tremura tot. Nu îndrăznea să deschidă ochii sau să şi-i ridice de la pământ.

Deodată, prin negura ce-i cotropise mintea, i se păru că îl aude pe Dernhelm vorbind; dar vocea i se părea ciudată, amintindu-i de o altă voce cunoscută.

- Dispari, spurcăciune scârbavnică, stăpân al stârvurilor! Lasă-i pe morţi să doarmă în pace!

Şi o altă voce îngheţată îi răspunse:

- Nu te băga între nazgûl şi prada sa! Căci nu te va răpune şi pe tine. Ci te va duce în casele tânguirii, dincolo de orice întunecime, unde carnea îţi va fi devorată şi mintea-ţi stafidită va rămâne dezvelită în faţa Ochiului Cel Fără de Pleoapă.

Se auzi zăngănitul unei săbii scoase din teacă.

- N-ai decât să faci ce pofteşti. Dar te voi împiedica de-mi va sta în putinţă.

- Să mă împiedici? Nebunule. Nici un bărbat nu mă poate înfrunta! Atunci lui Merry îi fu dat să audă cel mai ciudat zgomot din câte ar fi putut să audă în acel ceas. I se păru că Dernhelm izbucneşte în râs, şi vocea aceea limpede era ca o coardă de oţel.

- Numai că eu nu sunt bărbat. Ai în faţa ta o femeie. Sunt Éowyn, fiica lui Éomund. Iar acum te-ai aşezat între mine şi cel care mi-a fost stăpân şi de-acelaşi sânge cu mine. Dispari, dacă nu eşti nemuritor! Altfel, fiinţă vie ori duh întunecat de-i fi, te spintec dacă-l atingi.

Creatura înaripată ţipă la ea, dar Duhul Inelului nu răspunse, ci rămase tăcut, pradă parcă unei îndoieli neaşteptate. Cât despre Merry, era atât de uluit, încât uită de frică. Acolo, la câţiva paşi de el, se afla fiara aceea urieşească, şi totul în jurul ei părea cufundat în beznă, iar deasupra ei se înălţa Stăpânul nazgûlilor, asemenea unei umbre a disperării. Puţin mai la stânga, cu faţa spre ei, stătea aceea căreia el îi spusese până atunci Dernhelm. Coiful care-i ţinuse ascunsă taina căzuse acum, încât părul bălai, scăpat din legăturile în care fusese ţinut, lucea precum aurul stins, răsfirat pe umerii ei. Ochii cenuşii ca marea erau neîndurători, sălbatici, dar pe obraji îi şiroiau lacrimi. Într-o mână ţinea sabia, cu cealaltă înălţă scutul pentru a se feri de grozăvenia ce o zărea în ochii duşmanului ei.

Era ea, Éowyn, dar în acelaşi timp şi Dernhelm. Căci în mintea lui Merry scăpără deodată amintirea chipului pe care-l văzuse în Valea Calvarului, când pornise oştirea la drum: chipul celui care merge să-şi caute moartea, care nu mai are nici o speranţă. Inima îi fu cuprinsă de milă, dar şi de mare uimire şi pe neaşteptate curajul seminţiei sale, căruia îi trebuia ceva timp ca să se stârnească, se retrezi în el. Îşi încleştă mâna. Ea nu trebuie să moară,

atât de frumoasă, atât de deznădăjduită! Sau măcar să nu moară singură, fără nimeni care să-i sară în ajutor.

Cu toate că faţa vrăjmaşului lor nu era întoarsă spre el, Merry abia îndrăznea să se mişte, temându-se ca nu cumva ochii aceia vestitori de moarte să se întoarne asupra lui. Încet, foarte încet, începu să se târască într-o parte; dar Căpitanul Negru nu-l lua în seamă nici cât pe-o râmă ce se târăşte în noroi, atât era de cuprins de îndoială şi de pornit împotriva femeii dinaintea lui.

Deodată, fiara urieşească îşi zbătu aripile hidoase şi văzduhul se umplu de o duhoare cumplită. Se înălţă, apoi se repezi ca o săgeată spre Éowyn, ţipând şi lovind cu ciocul şi ghearele.

Dar Éowyn nu se clinti; era fecioara rohirrimilor, vlăstar de regi, subţire la trup, ca un tăiş de oţel, frumoasă, dar neiertătoare. Lovi iute, o singură dată, cu pricepere, nimerind în plin. Grumazul întins al fiarei fu retezat şi căpăţâna căzu ca o piatră. Éowyn sări înapoi, ferindu-se de matahala ce se prăbuşi grămadă, cu aripile întinse în lături, iar trupul, un morman fără viaţă prăvălit la pământ; şi tot atunci pieri şi umbra. Éowyn fu dintr-o dată scăldată în lumină şi părul ei străluci în razele soarelui.

Numai că tot atunci, din mormanul de carne Călăreţul Negru se ridică înalt şi ameninţător, deasupra lui Éowyn. Cu un strigăt greu de ură, care arse auzul precum o picătură de venin, îşi repezi buzduganul. Scutul lui Éowyn se sfarâmă în bucăţi, braţul i se frânse, iar ea căzu în genunchi. El se lăsă asupra ei ca un nor şi ochii îi scăpărară; îşi înălţă din nou buzduganul, de data asta pentru a ucide.

Dar pe neaşteptate el însuşi se prăbuşi în faţă, cu un ţipăt de durere sfâşietoare, şi lovitura lui nimeri aiurea, înfigând buzduganul în pământ. Sabia lui Merry îl străpunsese pe la spate, prin mantia cea neagră şi, pe sub cămaşa lungă de zale, îi pătrunsese în muşchiul din spatele genunchiului său neînchipuit de mare.

- Éowyn! Éowyn! strigă Merry .

Clătinându-se şi reuşind cu greu să se ridice în picioare, Éowyn îşi înfipse cu ultimele ei puteri sabia între mantie şi coroană, tocmai când umerii uriaşi se înclinară spre ea. Sabia se frânse în aşchii sclipitoare. Coroana se rostogoli clincănind pe pământ. Éowyn căzu peste duşmanul ei răpus. Dar, ce să vezi! mantia şi cămaşa cea lungă de zale erau goale. Zăceau acum fără formă pe pământ, sfâşiate, mototolite; şi un ţipăt cutremură văzduhul, strângându-se într-un vaiet ascuţit, dus de vânt, un glas fără trup ce se subţie până pieri şi fu înghiţit fără să mai fie auzit vreodată în acel ev al lumii acesteia.

Meriadoc rămăsese acolo, în mijlocul măcelului, clipind asemenea unei cucuvele în lumina zilei, căci lacrimile îl orbeau; şi ca prin ceaţă privi la capul bălai al lui Éowyn, aşa cum zăcea ea acolo fără să se mişte; şi privi la chipul regelui căzut în deplină glorie. Căci Coamă de Nea, în agonia sa, izbutise să se dea la o parte de pe trupul lui Théoden; dar tot el pecetluise soarta stăpânului său.

Apoi Merry se aplecă, luă mâna regelui într-a sa, ca să o sărute; şi, minune! Théoden deschise ochii şi privirea îi era limpede, iar vocea liniştită, chiar dacă trudnică.

- Rămâi cu bine, jupâne Holbytla! spuse el. Trupul mi-e frânt. Mă duc la străbunii mei. Şi acum nu voi mai avea de ce să mă ruşinez alături de măreţia lor. Am doborât şarpele negru. O dimineaţă sumbră, şi o zi veselă, şi un apus auriu!

Merry nu putea vorbi din pricina lacrimilor care-l podidiră din nou. Într-un târziu îngăimă:

- Iartă-mă, stăpâne, dacă ţi-am încălcat porunca, cu toate că atât cât te-am slujit n-am făcut altceva mai breaz decât să plâng la despărţirea noastră.

Bătrânul rege zâmbi.

- Nu te jeli! Fapta ţi-a fost iertată. O inimă vitează nu trebuie refuzată. Fie ca de acum încolo să trăieşti în binecuvântare; şi când vei şedea în pace cu pipa ta, gândeşte-te la mine! Căci de-acum nicicând nu voi mai şedea cu tine în Meduseld, aşa cum ţi-am făgăduit şi nu te voi asculta vorbindu-mi despre ierburi. Închise ochii şi Merry îşi lăsă capul în piept. Unde-i Éomer? întrebă regele după un timp. Vederea mi se întunecă şi aş dori să-l văd înainte să mă duc. El trebuie să mă urmeze la tron. Îi voi trimite vorbă şi lui Éowyn. Ea… ea nu a vrut să mă lase să plec de lângă ea, iar acum nu-mi va mai fi dat să o văd vreodată, pe ea care mi-a fost mai dragă decât o fiică.

- Stăpâne, stăpâne, începu Merry, abia găsindu-şi vorbele, ea e…

Dar în aceeaşi clipă se stârni vuiet mare şi de peste tot începură să răsune cornii şi trâmbiţele. Merry privi în jur: uitase de război şi de lumea întreagă şi multe ceasuri păreau să se fi scurs de când regele pornise în galopul pieirii sale, cu toate că nu trecuse de fapt decât puţin timp. Acum abia văzu că-i păştea pericolul de a fi prinşi în mijlocul bătăliei celei mari ce avea să izbucnească în curând.

Vrăjmaşul îşi împrospăta forţele cu oştiri noi ce se apropiau cu repeziciune, venind dinspre Râu; de sub ziduri înaintau legiunile din Morgul; iar dinspre câmpurile sudice înaintau pedeştrii din Harad, calea deschizându-le-o călăreţii, iar în urma lor se iveau spinările colosale ale *mûmakililor,* ducând turnurile de război. În schimb la miazănoapte, coama albă a lui Éomer conducea marele front al rohirrimilor pe care izbutise să-i regrupeze; iar dinspre Oraş sosea toată suflarea ce se mai găsea înăuntru, aducând într-un car lebăda de argint din Dol Amroth şi alungind vrăjmaşii de la Poartă.

O întrebare stărui preţ de o clipă în mintea lui Merry: „Unde-i Gandalf? Nu-i aici? Oare el nu i-ar fi putut salva pe rege şi pe Éowyn?” Tocmai atunci ajunse şi Éomer lângă el, şi împreună cu el se aflau cavalerii casei regale, câţi mai rămăseseră în viaţă şi care izbutiseră să-şi înfrâneze caii. Priviră cu uimire la hoitul fiarei răpuse care zăcea acolo; dar caii nu voiau nicicum să se apropie. Atunci Éomer sări din şa, se apropie de rege şi rămase acolo tăcut, pradă durerii şi deznădejdii.

Unul dintre cavaleri luă stindardul regelui din mâna lui Guthláf, care-l purtase până căzuse răpus, şi îl ridică peste capetele tuturor. Încet Théoden deschise ochii. Văzând stindardul, făcu un semn cum că Flamura regală trebuia dată lui Éomer.

- Slavă ţie, Rege al Obştei! zise el. Călăreşte acum spre victorie! Şi spune-i lui Éowyn că-mi iau rămas-bun de la ea.

Şi cu aceste vorbe s-a stins, fără să ştie că Éowyn zăcea în apropiere de el. Iar cei care se aflau acolo au început să plângă strigând: „Regele Théoden! Regele Théoden!"

Éomer însă le spuse:

Nu plângeţi! Cel căzut a fost Puternic
Şi moartea lui e doar o întâlnire.
Când îi va fi mormântul ridicat,
Atunci femei să vie să-l jelească!
Iar noi acum porni-vom la război!

Dar şi el plângea în timp ce rostea aceste vorbe.

- Cavalerii lui să rămână aici, cu el, zise, şi să-i poarte trupul cu cinstire de pe câmp, pentru ca bătălia să nu-l sfârtece! Aşa, şi împreună cu el pe toţi oamenii regelui care zac răpuşi aici.

Şi se uită la fiecare în parte, amintindu-şi de numele lor. Deodată îşi zări sora, pe Éowyn, acolo unde căzuse ea, şi o recunoscu. Preţ de o clipă, rămase stană de piatră, ca un om care strigă şi în mijlocul strigătului o săgeată îi străpunge inima; apoi chipul îi păli de moarte şi o furie rece îl năpădi, încât o vreme nu mai fu în stare să scoată nici un cuvânt. O mare tulburare îl cuprinse.

- Éowyn, Éowyn! strigă el într-un târziu, Éowyn, cum ai ajuns tu aici? Ce nebunie sau vrăjitorie ticăloasă este la mijloc? Moarte, moarte, moarte! Moartea să ne ia pe toţi!

Şi fără să se mai sfătuiască cu nimeni sau să aştepte ca cei din Oraş să apuce să se apropie, dădu pinteni calului, ajunse în fruntea oştirii sale, suflă din corn şi porunci începerea atacului. Vocea lui limpede răsună peste întinderea câmpiei.

- Moarte! Înainte, înainte spre prăpăd şi al lumii sfârşit!

Şi cu aceste vorbe, oastea se urni. Dar rohirrimii nu mai cântau. *Moarte,* strigau ei într-un singur glas, puternic şi dătător de fiori. Şi alergarea deveni galop, tot mai iute, asemenea unui val uriaş ce se apropie, şi oastea trecu ca fulgerul pe lângă regele ei căzut, cu vuiet mare, spre miazăzi.

Meriadoc rămăsese pe loc, clipind din pricina lacrimilor; nimeni nu-i adresa nici un cuvânt, parcă nici nu-l băgau în seamă. Îşi şterse lacrimile, se aplecă să ridice scutul verde pe care i-l dăruise Éowyn şi şi-l prinse de spate. Apoi îşi căută spada pe care o lăsase să cadă; căci atunci când lovise,

braţul îi amorţise dintr-o dată, iar acum nu putea să-şi folosească decât braţul stâng. O găsi, arma lui era acolo, numai că, să vezi şi să nu crezi! tăişul îi fumega precum un vreasc uscat aruncat pe foc; sub privirile sale, lama se zgârci, se tot zgârci, până pieri de tot.

Aşa a pierit sabia din Gruiurile-gorgane, făurită de Apuseni. Ce s-ar mai fi bucurat să-i ştie soarta cel care o făurise pe îndelete, cu atâta amar de vreme înainte în Regatul de la Miazănoapte, când dúnedainii încă erau tineri, iar mai năprasnic printre vrăjmaşii lor era Angmar, ţinutul groazei, şi regele lui vrăjitor. Nici un alt tăiş, oricât de măiastre ar fi fost mâinile ce-l făuriseră, n-ar fi putut răni un duşman într-atât de cumplit, despicând carnea nemurită, rupând vraja care legase muşchii săi nevăzuţi de a sa voinţă.

Cavalerii îl ridicară pe rege şi, făcând o targă din suliţe şi mantii, îl întinseră pe ea şi-l purtară spre oraş; alţii o ridicară încet pe Éowyn şi o purtară în urma regelui. Dar pe cei din suita lui, care se prăpădiseră, încă nu-i puteau duce de pe câmp; şapte cavaleri pieriseră acolo şi printre ei se afla şi Déorwine, căpetenia lor. Astfel că îi aleseră dintre duşmanii căzuţi şi de lângă stârvul fiarei şi-i întinseră deoparte, înfigând suliţe în pământ în jurul lor. Iar mai târziu, după ce totul s-a sfârşit, s-au întors călăreţii şi au făcut un foc mare şi au ars hoitul fiarei; însă lui Coamă de Nea i-au săpat mormânt şi i-au pus piatră deasupra pe care au gravat în graiurile Gondorului şi al Obştei:

Coamă de Nea cel ne-ntrecut,
Mânz al lui Iute de Picior,
Stăpânului i-a fost năpastă,
El, credinciosul servitor!

Verde şi lungă a crescut iarba în Vâlceaua Coamei de Nea, însă petecul de pământ pe care a fost arsă fiara a rămas pentru totdeauna înnegrit şi sterp.

Alături de cei care purtau cele două trupuri mergea Merry, încet, apăsat de tristeţe, fără să-i mai pese de bătălie. Era sfârşit, îndurerat peste poate, mădularele îi tremurau înfrigurate. Dinspre Mare venea o ploaie grea, de-ai fi zis că întreaga natură îi plângea pe Théoden şi pe Éowyn, înăbuşind focurile din Oraş cu lacrimi cenuşii. Deodată, ca prin ceaţă, Merry văzu apropiindu-se avangarda Gondorului. Imradil, Prinţul castelului Dol Amroth se opri în faţa lor.

- Ce povară duceţi cu voi, Oameni din Rohan? strigă el.

- Pe Regele Théoden, răspunseră aceştia. A murit. Acum e rege Éomer, el se află în fruntea oastei: cel cu panaşul alb în vânt.

Auzind acestea, prinţul descăleca, îngenunche lângă targă în semn de cinstire a regelui şi a atacului său vitejesc, şi îl jeli. Se ridică apoi, şi mare mirare îl cuprinse când privi spre Éowyn.

- Aveţi şi o femeie printre voi sau mă înşel? De când vin femeile rohirrimilor la război în ajutorul vostru?

- Numai una a venit, răspunseră ei. Este Lady Éowyn, sora lui Éomer; şi n-am avut ştiinţă că se afla printre noi până în acest ceas şi ne căim amarnic.

Văzând cât de frumoasă este, cu toate că obrajii îi erau palizi şi reci, prinţul îi atinse mâna şi se aplecă să o privească mai de aproape.

- Oameni din Rohan! strigă el. N-aveţi vraci printre voi? E rănită, poate rănită de moarte, dar îmi vine să cred că încă mai trăieşte.

Îşi puse apărătoarea de braţ în dreptul buzelor ei reci şi numai ce apăru pe suprafaţa lucioasă ca o oglindă o umbră de abur.

- Iute, să ne grăbim, zise, şi în clipa următoare trimise degrabă un călăreţ înapoi în Oraş pentru a aduce ajutoare. Iar el se înclină adânc, îşi luă rămas-bun de la cei căzuţi şi, urcând în şa, se întoarse la bătălie.

De data aceasta lupta fu crâncenă pe câmpiile Pelennor; zăngănitul armelor umplea văzduhul, amestecându-se cu urletele oamenilor şi nechezatul cailor. Cornii chemau, trâmbiţele răsunau, *mûmakilii*mugeau sub şfichiul bicelor care-i mânau la război. Sub zidurile sudice ale Oraşului, pedestraşii Gondorului se încleştau cu legiunile din Morgul care-şi păstraseră toată forţa adunată acolo. Călăreţii, în schimb, o apucaseră spre răsărit, pentru a veni în ajutorul lui Éomer: Húrin cel înalt, Păstrătorul Cheilor, Seniorul din Lossarnach, şi Hirluin din Dealurile Verzi, şi Prinţul Imradil cel Chipeş înconjurat de cavalerii săi.

Dar ajutorul lor venea prea târziu pentru rohirrimi; soarta se întorsese împotriva lui Éomer, furia lui îl trădase. Mânia primului său atac zdrobise prima linie a duşmanilor, călăreţii săi tăiaseră poteci adânci în rândul sudiştilor, răsturnându-i de pe şei şi secerându-le pedestraşii. Numai de *mûmakili* nu era chip să se apropie, căci caii nechezau, se ridicau în două picioare şi o luau razna ca muşcaţi de streche; astfel că nimeni nu îndrăznea să înfrunte hidoşeniile acelea monstruoase care se înălţau ca nişte adevărate turnuri de apărare pentru haradrimii strânşi în jurul lor. Şi dacă la începutul atacului numai haradrimii erau de trei ori mai numeroşi decât rohirrimii, curând numărul lor avea să fie şi mai mare, căci noi legiuni se revărsau acum pe câmpul de luptă venind dinspre Osgiliath. Acolo se strânseseră ele pentru a distruge Oraşul şi a cuceri Gondorul, aşteptând chemarea Căpitanului lor. Căpitanul Mordorului fusese nimicit; dar Gothmog, mâna lui dreaptă, îi luase locul în fruntea oştirilor; răsăritenii înarmaţi cu topoare, şi variagii din Khand, sudiştii în purpură, şi din îndepărtatul Harad o seminţie de oameni negri, aducând pe jumătate a căpcăuni cu ochi albi şi limbi roşii. Unii dintre aceştia îi atacau pe la spate pe rohirrimi, alţii se grupaseră în partea dinspre soare-apune, pentru a ţine în loc armia Gondorului şi a o împiedica să îşi unească forţele cu cei din Rohan.

Soarta bătăliei în acea zi începea să se întoarcă împotriva Gondorului, spulberându-le orice speranţă, când, deodată, un nou strigăt izbucni în Oraş - era cam pe la mijlocul dimineţii - şi un vânt grozav se stârni împingând

ploaia către miazănoapte şi lăsând soarele să strălucească. În văzduhul acela de cleştar, străjerii de pe ziduri zăriră în depărtare o nouă privelişte de groază care le nărui şi ultima speranţă.

Căci Râul Anduin, după ce făcea cotul la Harlond, curgea în aşa fel încât din Oraş puteai privi de-a lungul lui pe mai multe leghe şi cei cu vederea bună desluşeau orice corabie ce se apropia. Încât privind acum într-acolo, străjerii scoaseră un strigăt de disperare; pe suprafaţa scăpărătoare a râului zăreau o întreagă flotă adusă parcă de vânt: corăbii de război, cu multe rânduri de vâsle şi pânze negre umflate de briză.

- Corsarii din Umbar! strigară oamenii. Corsarii din Umbar! Priviţi! Vin Corsarii din Umbar! Înseamnă că Belfalas a fost cucerit, şi Ethir la fel, şi Lebenninul a căzut. Corsarii ne atacă! Ultima lovitură a destinului!

Şi fără să răsune vreo comandă în Oraş, căci nu mai era nimeni care să dea porunci, câţiva s-au repezit să tragă clopotele în semn de alarmă; şi alţii au suflat din trâmbiţe retragerea.

- Înapoi pe ziduri, strigau ei. Înapoi pe ziduri! Întoarceţi-vă în Oraş înainte să ne copleşească duşmanul!

Dar vântul care împingea corăbiile abătea şi zarva înspăimântată a celor de pe ziduri.

Rohirrimilor nu le trebuiau şi mai multe veşti sau spaime. Vedeau prea bine şi singuri pânzele negre. Căci Éomer era la mai puţin de o milă depărtare de Harlond; din faţă îl ameninţau vrăjmaşii strânşi grămadă între oamenii săi şi port, iar din spate năvăleau alţii, izolându-l pe Prinţ. Astfel că privind spre Râu, orice nădejde pieri în inima lui şi blestemă vântul pe care îl binecuvântase înainte. Oştirile Mordorului, în schimb, prinseră puteri noi şi se avântară în luptă cu şi mai multă furie şi sete de sânge.

Éomer nu-şi pierdu cumpătul şi mintea i se limpezi deodată. Porunci să se sune din corn pentru ca toţi cei ce puteau să ajungă la el să se strângă sub stindardul său; gândul lui era acela de a forma un zid de apărare cu care să ţină piept atacului, să lupte până la ultimul om şi să facă fapte de vitejie pe câmpiile Pelennorului, demne de a fi cântate apoi în cântece, chiar dacă nu va mai rămâne nici un suflet de om în Apus care să-şi amintească de ultimul Rege al Obştii. Astfel că îşi mână calul până în vârful unui dâmb înierbat şi acolo îşi înfipse stindardul şi Calul Alb flutură în vânt.

Din îndoieli, din întuneric spre răsăritul zilei sui, Cu sabia lucind în soare, cântând în măreţia lui. Am călărit pân-la hotarul speranţei, altă cale nu-i…

Şi-acum, prăpăd, apus de sânge şi îndurarea nimănui!

Rosti aceste versuri râzând în hohote. Căci se simţea din nou cuprins de beţia luptei; trupul nu-i purta nici o rană, era tânăr, era rege: stăpân peste un neam de temut. Şi astfel râzând în faţa disperării, îşi îndreptă încă o dată privirile spre corăbiile negre şi îşi ridică sabia a sfruntare.

În clipa următoare însă chipul îi fu cuprins de uimire şi o mare bucurie se aşternu peste el; îşi aruncă sabia în sus, în lumina soarelui şi, când o prinse, izbucni în cântec. Ochii tuturor îi urmară privirea şi, să vezi şi să nu crezi! pe corabia ce se găsea înaintea tuturor celorlalte se înălţă deodată un

stindard care prinse a flutura în vânt atunci când corabia coti încet spre portul Harlond. Pe flamură se arătă în toată măreţia lui un Copac Alb, însemnul Gondorului; era însă înconjurat de Şapte Stele, iar deasupra se găsea o coroană înaltă, însemnele lui Elendil pe care nici un senior nu le mai purtase de ani fără număr. Stelele străluceau în razele soarelui, căci fuseseră brodate din nestemate de către Arwen, fiica lui Elrond; iar coroana sclipea în lumina dimineţii, fiind cusută din *mithril* şi fir de aur.

Astfel venea Aragorn, fiul lui Arathorn, Elessar, moştenitorul lui Isildur, după ce străbătuse Căile Morţilor, adus de vântul ce sufla dinspre Mare până în regatul Gondor; şi veselia rohirrimilor se revărsă într-un torent de hohote de râs şi în scăpărări de tăişuri, iar bucuria şi minunarea Oraşului izbucniră în cântec de trâmbiţe şi-n zvon de clopote. Oştirile Mordorului erau însă atât de uluite, încât nu le venea să creadă că nu e o vrăjitorie la mijloc care făcuse ca propriile lor corăbii să fie pline de vrăjmaşi; şi o teamă cumplită puse stăpânire pe ele când înţeleseră că soarta se întorsese împotrivă-le şi că sfârşitul le era aproape.

Cavalerii din Dol Amroth porniră în galop către răsărit, alungind din calea lor duşmanul: căpcăuni, şi variagi, şi orci care urau lumina soarelui. Éomer ţâşni în galop spre miazăzi şi oamenii vrăjmaşi fugeau din faţa lui, numai că în curând se pomeniră prinşi între ciocan şi nicovală. Căci iată că din corăbii coborau degrabă pe cheiurile din Harlond oameni care se şi repezeau spre miazănoapte asemenea unei furtuni. Şi printre ei se aflau Legolas şi Gimli purtându-şi toporul, şi Halbarad cu stindardul, şi Elladan şi Elrohir cu stele pe sprâncenele lor, şi dúnedainii cu braţele lor nemiloase, Pribegii de la Miazănoapte, în fruntea florii seminţiei din Lebennin şi Lamedon şi din ţinuturile de la Miazăzi. Dar în fruntea tuturor mergea Aragorn, ducând Flacăra Apusului, sabia Andúril asemenea unui foc reaprins, Narsil cea refăurită şi la fel de ucigaşă ca în vremurile de-altădată; şi deasupra sprâncenei lui strălucea Steaua lui Elendil.

Şi astfel s-au reîntâlnit după multă vreme Éomer şi Aragorn, în toiul bătăliei, şi s-au sprijinit în săbiile lor, şi s-au privit, şi tare s-au mai bucurat.

- Iată că ne întâlnim din nou, spuse Aragorn, chiar dacă între noi se află toate oştirile Mordorului. Nu ţi-am spus eu în Cetatea Cornului că aşa are să se întâmple?

- Ai spus, într-adevăr, recunoscu Éomer, dar speranţele ne înşeală adesea şi pe atunci nu ştiam că ai puterea să vezi ce va să vină. De două ori fie binecuvântat ajutorul nesperat şi nicicând n-a fost o întâlnire între prieteni mai plină de bucurie ca acum. Îşi strânseră mâinile. Şi cum nu se poate mai nimerită, adăugă Éomer. Ai venit la ţanc, prietene. Căci mulţi au pierit dintre noi şi mare amărăciune s-a abătut asupra noastră.

- Să-i răzbunăm, atunci, fără să mai pierdem vremea cu vorba! zise Aragorn şi împreună se reîntoarseră la luptă.

Mult au mai avut de luptat, şi din greu; căci sudiştii erau luptători neînfricaţi şi neîndurători, şi încrâncenaţi în disperarea lor; iar răsăritenii erau puternici şi înăspriţi de războaie şi nu se umileau cerând îndurare.

Astfel că în tot locul, lângă casele sau hambarele arzânde, pe grădişti şi măguri, sub zidul cetăţii ori pe câmpie, se regrupau şi porneau din nou atacul şi aşa s-au luptat până când ziua a ajuns pe sfârşite. Şi soarele a coborât într-un târziu dincolo de creasta Mindolluin, incendiind tot cerul cu o mare de vâlvătaie, încât dealurile şi munţii păreau scăldaţi în sânge; focul se oglindea în Râu şi iarba Pelennorului apărea roşie în întunericul nopţii ce se lăsa. La acel ceas s-a sfârşit marea bătălie de pe câmpiile Gondorului; şi nici un vrăjmaş nu a rămas viu dincoace de zidul Rammas. Toţi au fost răpuşi, fără doar de aceia care au fugit să piară, din pricina rănilor ori înecaţi în volbura roşie a râului. Prea puţini au mai apucat să ajungă în Morgul sau Mordor; iar în ţinutul haradrimilor n-a mai ajuns decât o poveste adusă de undeva de foarte departe: o veste despre mânia şi spaima din Gondor.

Aragorn şi Éomer şi Imrahil au călărit înapoi, spre Poarta Oraşului, dar erau prea istoviţi să se mai poată bucura ori întrista. Erau nevătămaţi, căci norocul le surâsese, iar priceperea lor şi tăria braţelor se dovediseră neîntrecute, şi cu adevărat puţini îndrăzniseră să le aţină calea ori să-i privească în faţă atunci când se dezlănţuise mânia lor. Dar mulţi alţii se întorceau răniţi sau schilodiţi, sau rămăseseră morţi pe câmp. Topoarele îl hăcuiseră pe Forlong când îl găsiseră luptând de unul singur şi fără cal; iar Duilin din Morthond şi fratele său fuseseră terciuiţi sub copite în timpul atacului asupra *mûmakililor,* când se apropiaseră împreună cu arcaşii lor pentru ca săgeţile să nimerească dihăniile drept în ochi. Nici chipeşul Hirluin nu avea să se întoarcă în Pinnath Gelin, nici Grimbold în Luminişul Sălbatic, nici Halbarad Pribeagul cu braţul lui nemilos în Ţinutul de la Miazănoapte. Nu fuseseră puţini cei care căzuseră, vestiţi sau neştiuţi, căpetenii sau oşteni de rând; căci bătălia fusese mare şi nici o poveste n-a cuprins până acum întreaga jertfă pe care a cerut-o. Mult, mult mai târziu Gorganele din Fortăreaţa Colnicului aveau să fie cântate de un povestaş din Rohan astfel:

Am auzit de cornii pe dealuri răsunând,
de săbii ce-n Regatul de Miazăzi luciră,
de armăsari spre Ţara Pietroasă galopând
ca vântul dinspre ziuă. Războiul începuse.
În el pieri Théoden şi Thengling cel măreţ,
ce nu s-or mai întoarce la sălile de aur,
la verzile imaşuri de către Miazănoapte.
Vestite căpetenii de oşti, Harding şi Guthláf,
Dúnhere, Horn şi Fastred, şi Hernbrand, dimpreună
luptară şi pieriră-n meleaguri depărtate:
în ale Fortăreţei Colnicului Gorgane,
acolo sub ţarină dorm acum
cu alţi fârtaţi de luptă, seniori veniţi din Gondor.

N-au cunoscut triumful întoarcerii acasă
nici chipeşul Hirluin la dealul dinspre mare,
Şi nici bătrânul Forlong, la văile-nflorite
în ţara lui, din Arnach, nici arcaşii
Derufin şi Duilin, la apele umbroase,
la bălţile din Morthond sub munţii-ntunecaţi.
Căci moartea secerase din zori în asfinţire
pe cei de sus şi cei mai de jos deopotrivă
Şi dorm acum sub iarba Gondorului, pe malul Marelui Râu,
de-a valma, somnul veşnic.
Ca lacrimile, tulburi, ori limpezi ca argintul,
apele lui, bulboane, curgeau atuncea roşii:
Şi spuma sângerie se-aprinse în apus,
iar rouă, peste Rammas Echor căzu, de sânge!

Chapter 7

Rugul lui Denethor

Gandalf rămase neclintit chiar şi după ce umbra întunecată s-a retras din dreptul Porţii. Pippin însă se ridică în picioare, ca şi când o mare povară îi fusese luată de pe umeri; şi aşa stătu ca să asculte cornii chemând şi i se păru că răsunetul lor o să-i facă inima să plesnească, atâta bucurie o umpluse dintr-o dată. Şi nicicând după aceea nu avea să mai audă vreun corn în depărtare fără să i se umezească ochii. Dar acum, dintr-o dată, îşi aminti de solia ce-o purta, astfel că se repezi înainte. În aceeaşi clipă, Gandalf tresări, îi spuse ceva lui Iute ca Gândul şi dădu să iasă pe poartă.

- Gandalf, Gandalf! strigă Pippin. Iute ca Gândul se opri locului.

- Ce cauţi aici? îl luă la rost Gandalf. Oare nu e o lege în Oraşul ăsta care spune că aceia ce poartă veşmântul negru cu argintiu trebuie să rămână în Citadelă atâta vreme cât stăpânul lor nu le îngăduie să plece?

- Mi-a îngăduit, răspunse Pippin. Mi-a spus să plec. Numai că sunt înspăimântat. În locul acela e pe cale să se petreacă ceva cumplit. Îmi vine să cred că Seniorul şi-a pierdut minţile. Tare mă tem că îşi va lua viaţa şi-l va omorî şi pe Faramir. Nu poţi să faci ceva să-l împiedici?

Gandalf privi prin Poarta căscată, spre câmpia de unde se auzea tot mai puternic zvon de bătălie. Îşi încleştă pumnul.

- Trebuie să plec, zise. Călăreţul Negru a ieşit din bârlog şi vrea să ne nimicească pe toţi. Nu am timp de pierdut.

- Dar Faramir! strigă Pippin. El n-a murit şi or să-l ardă de viu dacă nu-i opreşte careva.

- Să-l ardă de viu? nu pricepu Gandalf. Ce-i toată povestea asta? Spune-mi repede!

- Denethor s-a dus la Cripte, lămuri Pippin, şi l-a luat şi pe Faramir cu sine, şi zice că toţi o să ardem şi el nu vrea să mai aştepte, şi ei trebuie să facă un rug şi să-l ardă pe el acolo, şi pe Faramir. Şi şi-a trimis oameni să aducă lemne şi ulei. Şi eu i-am spus lui Beregond, dar mă tem că n-o să îndrăznească să-şi părăsească postul; e pus de strajă. Şi, oricum, ce poate el să facă? Pippin îşi spuse povestea pe nerăsuflate, întinzând mâinile sale tremurătoare şi punându-le pe genunchii lui Gandalf. Nu-l poţi salva pe Faramir? mai întrebă el.

- Poate că pot, răspunse Gandalf, dar dacă e s-o fac, mă tem că alţii vor pieri. Mda, trebuie să vin cu tine, căci nu văd de unde ar putea primi alt ajutor. Numai că mult mai rău şi multă întristare se vor abate asupra noastră din pricina asta. Duşmanului îi stă în putere să ne lovească până şi în inima fortăreţei noastre. Căci vrerea lui îi e puterea, şi ea e cea care s-a dezlănţuit.

Acestea fiind zise, Gandalf nu mai pierdu nici o clipă; îl prinse pe Pippin, îl aburcă pe cal în faţa lui şi cu o singură vorbă îl întoarse pe Iute ca Gândul din drum. Urcară în tropăit de copite străzile în pantă ale oraşului Minas Tirith, în vreme ce, în urma lor, larma luptei se înteţea. Peste tot în jur oamenii se scuturau de disperarea şi groaza ce-i cuprinsese, îşi luau armele şi strigau unii la alţii: „Au venit cei din Rohan!” Căpitanii strigau, companiile îşi strângeau din nou rândurile; mulţi nu mai avuseseră răbdare şi porniseră în marş în jos spre Poartă.

La un moment dat, Gandalf şi Pippin se întâlniră cu Prinţul Imrahil, care-i întrebă:

- Hei, încotro, Mithrandir? Rohirrimii se luptă pe câmpiile Gondorului! Trebuie să strângem laolaltă toate forţele pe care le mai avem.

- Toţi bărbaţii să pună mâna pe arme, şi încă n-or să fie de ajuns, răspunse Gandalf. Grăbiţi-vă. Voi veni şi eu când voi putea. Acum, însă am o solie pentru Seniorul Denethor ce nu mai poate să aştepte. Tu vei fi căpetenie în lipsa lui!

Îşi continuară drumul; şi pe măsură ce urcau şi se apropiau de Citadelă, simţeau vântul suflându-le din faţă şi desluşiră în depărtare scăpărarea dimineţii, o lumină ce creştea pe orizontul de la miazăzi. Ceea ce lor însă nu le dădea prea multă speranţă, căci nu ştiau ce rău îi aştepta la capătul drumului şi se temeau să nu ajungă prea târziu.

- Întunericul se apropie de sfârşit, zise Gandalf, dar încă atârnă greu deasupra Oraşului ăstuia.

Când ajunseră la poarta Citadelei, o găsiră nepăzită.

- Înseamnă că Beregond s-a dus acolo, spuse Pippin şi în inima lui licări speranţa.

Fără să intre în Citadelă, o luară în grabă pe drumul ce ducea spre Uşa Închisă. Stătea larg deschisă, iar păzitorul ei zăcea întins pe pământ, în faţa ei. Fusese răpus şi cheia dispăruse.

- Mâna Duşmanului! zise Gandalf. Asemenea fapte îi plac lui: să învrăjbească prietenii între ei; să tulbure inimile întru trădare.

Descălecând, îi spuse armăsarului să se întoarcă la grajdul lui.

- Căci, prietene, mai zise el, noi doi de mult ar fi trebuit să fim pe câmpul de bătălie, dar acum mă ţin în loc alte treburi. Dar de te voi chema, să vii deîndată!

Trecură de Uşă şi coborâră drumul şerpuit şi abrupt. Cerul se lumina tot mai mult, iar coloanele înalte şi chipurile cioplite ce mărgineau drumul treceau pe lângă ei domol, asemenea unor stafii cenuşii.

Liniştea fu spartă brusc de strigăte şi zăngănit de arme care veneau de jos: de când fusese construit Oraşul, niciodată nu mai fuseseră auzite asemenea zgomote în locurile acelea sacre. Ajunşi pe Rath Dínen, Gandalf şi Pippin aproape că o rupseră la fugă spre Casa Majordomilor, care se desena nedesluşit în lumina amurgului, sub marea sa cupolă.

- Opriţi-vă! Opriţi-vă! strigă Gandalf, repezindu-se spre treptele de piatră din faţa uşii. Opriţi nebunia asta!

Acolo se aflau slujitorii lui Denethor cu săbiile într-o mână şi torţe în cealaltă; pe cea mai de sus treaptă, sub porţi, stătea Beregond, de unul singur, înveşmântat în straiele negre cu argintiu ale străjerilor; apăra cu îndârjire intrarea. Doi slujitori căzuseră răpuşi de sabia lui, pângărind treptele cu sângele lor; ceilalţi îl ocărau şi-l blestemau, îl învinuiau de nesupunere şi trădare faţă de Seniorul său.

Gandalf şi Pippin încă nu ajunseseră la trepte când din casa morţilor răzbătu până la ei vocea lui Denethor care striga:

- Grăbiţi-vă, grăbiţi-vă! Îndepliniţi ce v-am rugat! Răpuneţi-l pe renegatul ăsta! Sau trebuie s-o fac cu propria mea mână?

În acea clipă, uşa din spatele lui Beregond, pe care acesta o ţinea închisă cu mâna stângă, fu deschisă cu o smucitură şi în prag apăru Seniorul Oraşului, înalt, înverşunat; ochii lui scăpărau ca două focuri, iar în mână ţinea sabia.

Dar Gandalf urcă în fugă treptele şi oamenii se feriră în lături din calea lui şi îşi acoperiră ochii cu mâinile; căci venirea lui părea asemenea unei lumini orbitor de albe într-un loc întunecat, iar mânia lui îi copleşi. Îşi înălţă mâna şi în aceeaşi clipă sabia lui Denethor se ridică şi ea, scăpă din încleştarea pumnului său şi căzu undeva în spatele Seniorului, în umbrele sălaşului; iar Denethor, ca trăsnit, se dădu înapoi din faţa lui Gandalf.

- Ce se-ntâmplă aici, Măria ta? întrebă vrăjitorul. Sălaşurile morţilor nu-s locuri potrivite pentru cei vii. Şi de ce luptă oamenii aici, la cripte, când

bătălia este-n toi în faţa Porţii? Oare să fi ajuns Vrăjmaşul nostru chiar până pe Rath Dínen?

- Şi de când, mă rog, trebuie Seniorul Oraşului să-ţi dea dumitale socoteală? se oţărî Denethor. Ori poate că nu mai am puterea să poruncesc slujitorilor mei?

- Ba ai, cum să nu. Numai că s-ar putea ca alţii să se opună vrerii tale atunci când se preschimbă în nebunie şi ticăloşie. Unde-ţi este fiul, Faramir?

- Zace acolo, înăuntru, cuprins de-acum de flăcări. I-au aprins trupul pe dinăuntru. Dar în curând totul va arde. Apusul nu a izbândit. Totul va fi cuprins de un foc uriaş şi acesta va fi sfârşitul. Cenuşă! Cenuşă şi fum purtate de vânt!

Văzând ce nebunie îl cuprinsese, Gandalf se temu că Denethor chiar făcuse o ticăloşie, încât se repezi înainte, urmat de Beregond şi Pippin; Denethor se retrase să se lipească de masa dinăuntru. Acolo zăcea întins Faramir, cufundat în visele stârnite de febră. Sub masă şi pe ea, în jurul trupului său, fuseseră îngrămădite lemne, stropite din belşug cu ulei, asemenea veşmintelor lui Faramir şi cuverturii ce-l acoperea; dar focul încă nu fusese pus. În acea clipă, Gandalf îşi arătă forţa ce se ascundea în el, aşa cum se ascundea lumina puterii lui sub mantia sa cenuşie. Sări pe grămada de lemne, ridică în braţe trupul rănitului şi sări iară jos, purtându-l ca pe o povară uşoară spre intrare. Dar chiar atunci Faramir gemu şi, încă pradă visului, îşi chemă tatăl.

Denethor tresări ca şi când ar fi fost trezit dintr-o transă, flacăra se stinse în ochii lui şi el începu să plângă.

- Nu-mi lua fiul! se rugă el. Mă strigă.

- Aşa e, te strigă, răspunse Gandalf, dar tu încă nu poţi veni la el. Căci mai înainte de toate va trebui să-şi caute tămăduirea pe pragul dintre viaţă şi moarte şi prea bine s-ar putea să n-o găsească. Câtă vreme tu trebuie să te întorci la bătălia Oraşului tău, unde s-ar putea să te aştepte moartea. Şi tu ştii asta foarte bine în inima ta.

- El nu se va mai trezi, zise Denethor. Bătălia e zadarnică. De ce ne-am mai dori noi să trăim? De ce să nu ne îndreptăm spre moarte împreună?

- Majordom al Gondorului, puterea să-ţi hotărăşti ceasul morţii nu ţi-a fost dată. Doar regii păgâni, aflaţi sub stăpânirea Puterii Întunecimii, au făcut aceasta, luându-şi singuri viaţa din mândrie şi disperare, şi ucigându-şi toate rubedeniile pentru a-şi uşura propria lor moarte.

Spunând acestea, trecu pragul cu Faramir în braţe, scoţându-l din casa morţii, şi-l întinse pe catafalcul pe care fusese adus până acolo şi care fusese lăsat la intrare. Denethor veni în urma lui şi se opri în uşă, cuprins de tremur şi privind cu alean la chipul fiului său. Şi preţ de o clipă, toţi cei aflaţi acolo stăteau tăcuţi şi nemişcaţi martori la chinul sufletesc al Seniorului lor. Denethor şovăi.

- Vino! îl îndemnă Gandalf. E nevoie de noi. Încă mai sunt multe pe care le poţi face.

Pe neaşteptate, Denethor izbucni în râs. Se îndreptă de spate, rămase aşa, înalt şi mândru, preţ de câteva clipe, apoi se repezi înăuntru la masă şi luă de pe ea perna pe care se sprijinise capul lui.

Reveni în prag, dădu la o parte învelitoarea şi numai ce apăru între mâinile sale un *palantír*. Şi când îl ridică, li se păru celor ce priveau că sfera prinsese a străluci de o flacără aflată înăuntrul ei, încât chipul palid al Seniorului arăta parcă luminat de un foc roşu, şi ca şi când ar fi fost cioplit în piatră dură, înăsprit de umbre întunecate, nobil, mândru şi neîndurător. Ochii îi scânteiau.

- Mândrie şi disperare! strigă el. Gândeai oare că-s orbi ochii Turnului Alb? Nu, Nebunule Sur, am văzut mai multe decât ai tu habar. Căci speranţa ta este necunoaştere, nimic mai mult. Te du. Străduieşte-te să tămăduieşti! Hai, du-te şi te luptă! Vanitate. Pentru peticul acela de loc pe care ai putea să ieşi învingător pe câmpul de bătălie, pentru o singură zi. Dar nimic nu va putea să ţină piept Puterii ce se ridică acum. Iar către Oraşul acesta nu şi-a întins până acum decât primul deget de la o mână. Răsăritul întreg s-a pus în mişcare. Şi chiar în clipa aceasta vântul speranţei tale te trădează şi împinge în sus pe apele Anduinului o flotă de pânze negre. Apusul a dat greş. Pentru toţi cei ce nu vor să cadă în sclavie a sosit timpul plecării.

- Cu asemenea sfaturi nu am nici o îndoială că Duşmanul va ieşi învingător, zise Gandalf.

- Atunci eşti liber să speri, râse Denethor. Crezi că nu te cunosc, Mithrandir? Speranţa ta este să cârmuieşti în locul meu, să stai în spatele fiecărui tron, de la miazăzi, de la miazănoapte sau de la apus. Ţi-am citit gândurile şi vicleşugurile. Crezi că nu ştiu că tu i-ai poruncit piticuţului ăstuia de-aici să-şi ţină gura? Că l-ai adus ca să stea iscoadă chiar în încăperea mea? Cu toate acestea, cât am vorbit împreună am aflat numele şi socotelile fiecăruia dintre cei care te însoţesc. Prin urmare: cu mâna ta stângă mă vei folosi o vreme drept pavăză împotriva Mordorului, iar cu dreapta îl vei aduce pe Pribeagul acela de la Miazănoapte, ca să-mi ia locul.

Dar ascultă-mă ce-ţi spun, Gandalf Mithrandir, n-am să fiu unealta ta! Sunt Majordom al Casei regale din Anórien. N-am să mă dau la o parte ca să fiu cămăraşul ramolit al unui ajuns. Chiar daca se dovedeşte întemeiat dreptul lui la tron, el tot din ramura lui Isildur se trage, din nici o alta mai de soi. Nu mă voi supune unui asemenea cârmuitor, ultimul dintr-o casă decăzută şi de mult văduvită de măreţie şi demnitate.

- Şi tu ce-ai vrea, dacă ţi s-ar împlini voia? întrebă Gandalf.

- Aş vrea ca toate să rămână aşa cum au fost pe vremea mea şi pe vremea stră-strămoşilor mei: să fiu pe mai departe Cârmuitorul acestui Oraş şi să pot lăsa tronul unui fiu al meu care să-şi fie propriul său stăpân şi nu învăţăcelul unui vrăjitor. Dar dacă soarta mi-e potrivnică în vremea mea, atunci nu vreau *nimic:* nici viaţa să-mi fie scurtată, nici iubirea înjumătăţită, nici onoarea ştirbită.

- Mie nu mi s-ar părea cu nimic ştirbită onoarea Majordomului care, cu cea mai bună-credinţă, lasă pe mâinile altuia grijile sale, zise Gandalf. Şi

nici iubirea înjumătăţită. Şi nici nu-l vei lipsi pe fiul tău de ceea ce i se cuvine, atâta vreme cât pieirea lui e îndoielnică.

La aceste cuvinte, ochii lui Denethor scânteiară din nou şi, punând piatra la subsuoară, scoase din teacă un cuţit cu lamă lungă şi din doi paşi fu lângă catafalc. Dar Beregond făcu un salt şi se puse între el şi Faramir.

- Aşa, care va să zică! strigă Denethor. Jumătate din iubirea fiului meu ai furat-o de mult. Acum vrei să furi şi inimile cavalerilor mei, pentru ca în cele din urmă să-mi răpească de tot fiul. Dar măcar într-o privinţă n-ai să-mi poţi nesocoti vrerea: să-mi hotărăsc singur sfârşitul.

Veniţi încoace! strigă el către slujitorii săi. Veniţi, dacă nu sunteţi cu toţii trădători!

Atunci doi dintre ei urcară în fugă treptele. Denethor smulse cu iuţeală o torţă din mâna unuia şi sări înapoi în sălaş. Înainte ca Gandalf să-l poată împiedica, el aruncă focul în grămada de lemne din care izbucni pe dată pălălaie.

În clipa următoare, Denethor se sui pe masă şi, învăluit de limbile focului şi de fum, îşi luă cârja de majordom de la picioarele sale si o frânse de genunchi. Aruncă cele două bucăţi în foc, apoi se întinse pe masă şi, cu amândouă mâinile, strânse *palantírul* la piept. Mai târziu, s-a zis că de atunci, orice om care privea în Piatra aceea nu vedea altceva decât două mâini bătrâne scorojindu-se în flăcări – asta dacă nu cumva avea o voinţă atât de puternică, încât putea preschimba imaginea în ceea ce dorea el să vadă.

Îndurerat peste măsură şi îngrozit de privelişte, Gandalf îşi feri privirile şi închise uşa. Preţ de câteva clipe rămase în prag, cufundat în gânduri şi tăcut, în vreme ce afară răzbătea vuietul flăcărilor dinăuntru. Şi deodată Denethor scoase un urlet cumplit, după care nici un sunet nu se mai auzi de la el şi nici unei fiinţe muritoare nu-i mai fu dat să-l vadă vreodată.

- Aşa s-a stins Denethor, fiul lui Ecthelion, spuse Gandalf. Se răsuci spre Beregond şi slujitorii Seniorului, care stăteau ca împietriţi. Şi aşa se sfârşesc zilele Gondorului, cele pe care le-aţi cunoscut voi; s-au sfârşit până la urmă. Fapte rele s-au petrecut aici; dar fie ca duşmănia dintre noi să o lăsaţi deoparte, căci de Duşman a fost stârnită şi voinţei lui îi face pe plac. Aţi fost prinşi într-o plasă de porunci potrivnice, pe care nu voi aţi ţesut-o. Dar la aceasta să vă gândiţi, slujitori ai Seniorului, orbi în supunerea voastră, că dacă n-ar fi fost Beregond să trădeze, Faramir, Căpitanul Turnului Alb, ar fi ars şi el.

Duceţi din acest loc nefericit pe cei dintre voi care au pierit. Iar noi îl vom duce pe Faramir, Majordom al Gondorului, undeva unde să poată dormi în pace, sau să moară, dacă asta îi va fi soarta.

Şi astfel Gandalf şi Beregond ridicară targa şi o purtară înapoi spre Casele Tămăduirii, iar Pippin venea în urma lor, cu capul căzut în piept. Slujitorii Seniorului rămăseseră privind ca trăsniţi la sălaşul morţilor; iar când Gandalf ajunse la capătul străzii Rath Dínen, se auzi un zgomot mare. Privind peste umăr, văzură cum marea cupolă a sălaşului se crapă şi

dinăuntru prind a se vălătuci spre înalt fuioare de fum, ca apoi, cu scrâşnet şi huruit de pietre, să se năruie într-o ploaie de scântei; flăcările însă, nedomolite, dănţuiau şi zvâcneau printre ruine. Cuprinşi de groază, slujitorii o rupseră la fugă pe urmele lui Gandalf.

Ajunseră, în sfârşit, înapoi la Uşa Majordomului şi Beregond privi îndurerat la portar.

- Pentru fapta aceasta mă voi căi câte zile oi mai avea, spuse el, dar mă grăbeam atât de tare, încât m-a luat ca un fel de nebunie, iar el nu voia să mă asculte, ci a scos sabia la mine.

Beregond închise uşa şi o încuie cu cheia pe care o smulsese de la omul ucis.

- Cheia asta va fi dată de-acum Seniorului Faramir, mai spuse el.

- Prinţul din Dol Amroth cârmuieşte în lipsa Seniorului, zise Gandalf, dar pentru că el nu se află aici, iau asupra mea toate cele ce-s de făcut. Te rog, aşadar, să păstrezi tu cheia şi s-o păzeşti până ce Oraşul îşi va fi regăsit liniştea.

Apoi se îndreptară spre cercul cel mai de sus al Oraşului şi, odată intraţi, porniră spre Casele Tămăduirii, scăldaţi de lumina dimineţii. Casele acestea erau frumoase, zidite la o oarecare depărtare de toate celelalte, anume pentru cei foarte suferinzi, dar acum fuseseră pregătite să-i îngrijească pe cei răniţi în bătălie şi pe muribunzi. În apropiere se găsea poarta Citadelei, din al şaselea Cerc, şi zidul dinspre miazăzi, iar de jur împrejurul lor erau o grădină şi o pajişte cu câţiva copaci, singurul loc de felul său în Oraş. Locuiau aici câteva femei, cărora li se îngăduise să rămână în Minas Tirith anume pentru că se pricepeau să tămăduiască ele însele, ori îi ajutau pe tămăduitori.

Gandalf şi însoţitorii săi tocmai ajunseseră cu targa la uşa principală a Caselor, când dinspre câmpia din faţa Porţii Oraşului auziră un strigăt mare ce se preschimbă într-un ţipăt ascuţit care sfâşie văzduhul şi se stinse dus de vânt. Un strigăt atât de cumplit, încât îi împietri pe toţi, dar când se stinse, îşi simţiră inimile tresăltând de o speranţă pe care n-o mai trăiseră de când se abătuse asupra lor întunecimea venită de la Răsărit; şi li se păru dintr-o dată că lumina se limpezeşte şi soarele străbătu printre nori.

Însă chipul lui Gandalf era abătut şi încordat; rugându-i pe Beregond şi pe Pippin să-l ducă pe Faramir în Casele Tămăduirii, el urcă pe zidul din apropiere; silueta lui se desenă ca o statuie înveşmântată în alb, şi aşa rămase, neclintit, uitându-se în zare. Şi astfel era puterea privirii lui, încât cuprinse dintr-o dată tot ceea ce se petrecuse acolo, departe; şi când Éomer ieşi singur din rândurile oştenilor săi şi se opri lângă cei căzuţi, Gandalf oftă, se înfăşură în mantie şi coborî de pe ziduri. Iar când Beregond şi Pippin ieşiră din Casele Tămăduirii, îl găsiră stând în faţa uşii, adâncit în gânduri.

Se uitară întrebător la el. Gandalf tăcu o vreme, apoi zise:

- Majordomii credeau că este o taină bine păstrată doar pentru ei, dar eu ştiu de mult că aici, în Turnul Alb, ca şi în Orthanc, se află pusă la adăpost

una dintre cele Şapte Pietre. Pe vremea când încă era înţelept, Denethor nu a voit să o folosească şi nici să-l întărite pe Sauron, ştiindu-şi prea bine măsura puterii sale. Dar înţelepciunea l-a părăsit; şi mă tem că atunci când primejdia pentru regatul său a început să crească, el a privit în Piatră şi s-a lăsat amăgit de ceea ce a zărit acolo: şi îmi vine să cred că nu numai o dată, după plecarea lui Boromir. Denethor era mult prea puternic pentru a putea fi supus de Puterea Întunecimii, cu toate acestea vedea în Piatră numai acele lucruri pe care Puterea îi îngăduia să le vadă. Fără doar şi poate că tot ceea ce afla îi era adesea de mare ajutor; cu toate acestea imaginea care i s-a arătat asupra marii puteri a Mordorului i-a sporit disperarea din suflet într-atât încât l-a făcut să-şi piardă minţile.

- Acum abia înţeleg ceva ce mi s-a părut tare ciudat atunci! spuse Pippin şi amintirea îl făcu să se cutremure înfiorat. La un moment dat Seniorul a ieşit din încăperea în care se găsea Faramir şi, când s-a întors, parcă arăta schimbat, a fost pentru prima oară că am avut impresia asta, nu ştiu cum să zic, parcă bătrân şi frânt.

- Chiar la ceasul la care Faramir a fost adus în Turn, mulţi dintre noi am zărit o lumină nefirească în camera cea mai de sus, spuse Beregond. Dar mai văzusem noi lumina aia şi altă dată, iar prin Oraş umbla vorba că Seniorul se lupta uneori cu vrăjmaşul în gândurile sale.

- Vai, vai! înseamnă că bănuielile mele se adeveresc, oftă Gandalf. Uite aşa a pătruns vrerea lui Sauron în Minas Tirith; şi uite aşa am fost eu nevoit să zăbovesc aici. Şi tot aici să mai rămân, căci în curând mi se vor ivi şi altele de făcut, nu am numai grija lui Faramir.

Dar acum trebuie să cobor pentru a-i întâmpina pe aceia care vin. Mi-a fost dat să văd pe câmp ceva ce mi-a îndurerat amarnic inima şi mă tem că o jale încă şi mai mare ne aşteaptă. Vino cu mine Pippin! Dar tu, Beregond, întoarce-te în Citadelă, şi spune-i mai-marelui Străjerilor toate cele câte s-au petrecut. Mă tem că va fi nevoit să te dea afară din trupele de străjeri; dar spune-i, dacă îmi îngădui să-i dau un sfat, că ar face bine să te trimită la Casele Tămăduirii, pentru a servi drept strajă şi slujitor al căpitanului tău, şi să fii la căpătâiul lui când se va trezi - dacă se va mai trezi vreodată. Căci mulţumită ţie a scăpat de foc. Du-te! Iar eu mă voi întoarce curând.

Cu acestea, se răsuci pe călcâie şi o porni împreună cu Pippin spre Oraşul de jos. Şi în timp ce ei grăbeau pe străzi la vale, vântul aduse cu sine o ploaie cenuşie care înăbuşi focurile, astfel că în faţa celor doi se înălţa acum o perdea groasă de fum.

Chapter 8

Casele Tămăduirii

Ochii lui Merry înotau într-o ceaţă de lacrimi şi sfârşeală, când oştenii au ajuns aproape de Poarta distrusă a oraşului Minas Tirith. Nici nu băgă în seamă prăpădul şi măcelul de peste tot în jur. Văzduhul era greu de focuri, fum şi duhoare: căci multe maşinării de război fuseseră pârjolite ori căzuseră în gropile arzânde, la fel şi dintre cei răpuşi, mulţi ajunseseră pradă focurilor, şi unde te uitai zăreai hoiturile monştrilor de la Miazăzi, pe jumătate arse, ori strivite sub pietre, în vreme ce alte dihănii din acelea mari căzuseră săgetate în ochi de arcaşii viteji din Morthond. Ploaia adusă de vânt încetase de la o vreme; soarele strălucea în înaltul cerului; dar toată partea de jos a oraşului era încă învăluită într-un fum gros.

Oamenii apucaseră să taie drum prin năruiturile bătăliei; calea spre oraş era astfel deschisă şi tocmai acum câţiva oameni ieşeau aducând cu ei tărgi. Pe una dintre ele o aşezară pe Éowyn, punându-i sub trup perne moi; trupul regelui însă îl acoperiră cu o ţesătură de aur, iar targa lui fu înconjurată de făclii aprinse ale căror flăcări, abia zărindu-se în lumina soarelui, se zbăteau în suflarea vântului.

Astfel au intrat Théoden şi Éowyn în Oraşul Gondorului şi toţi cei care-i vedeau îşi descopereau capetele şi se înclinau; trecură prin cenuşa şi fumegarea primului cerc pârjolit şi de acolo urcară în sus pe străzile pietruite. Lui Merry urcuşul acesta i se părea că durează de o veşnicie, o călătorie fără rost într-un vis îngrozitor, înaintând la nesfârşit spre un capăt nedesluşit pe care amintirile nu-l pot cuprinde, încet, luminile torţelor din faţa lui licăriră şi se stinseră şi Merry se pomeni umblând în întuneric. „Ăsta e un tunel ce duce la un mormânt, îşi zise în sinea sa; şi acolo vom sta cu toţii pe vecie.” Dar dintr-o dată, în visul acesta al lui răsună o voce vie:

- Hei, Merry! Slavă cerului că te-am găsit!

Ridică privirile şi ceaţa de pe ochi păru să i se risipească. Şi numai ce-l zări pe Pippin! Stăteau faţă în faţă pe o străduţă îngustă care altfel era pustie. Merry se frecă la ochi.

- Unde-i regele? întrebă. Şi Éowyn?

Simţi că i se înmoaie picioarele, aşa că se aşeză pe un prag şi începu să plângă.

- Au fost duşi în Citadelă, răspunse Pippin. Aş zice că ai adormit de-a-n picioarelea şi ai luat-o prin altă parte. Când au descoperit că nu te aflai printre ei, Gandalf m-a trimis să te caut. Bietul de tine, Merry bătrâne! Tare mă bucur că te văd din nou! Da’ eşti răpus de oboseală, aşa că nu te mai chinui şi eu cu pălăvrăgeala mea. Spune-mi numa’, eşti cumva rănit?

- Nu. Sau, mă rog, nu cred. Doar că braţul drept nu-mi mai e de nici un folos, înţelegi, Pippin? Asta de când l-am înjunghiat. Sabia mea a ars ca o surcea, de n-a mai rămas nimic din ea.

Chipul lui Pippin fu cuprins de nelinişte.

- Trebuie să vii cu mine, acum, cât mai iute cu putinţă. Ah, de-aş putea să te duc eu în spate. Nu mai eşti în stare să mergi pe picioarele tale. N-ar fi trebuit să te lase să mergi pe jos; iartă-i, te rog. S-au petrecut atâtea lucruri îngrozitoare în Oraş, Merry, încât e de înţeles că un biet hobbit care vine din bătălie este trecut cu vederea..

- Nu e întotdeauna o nenorocire să fii trecut cu vederea, spuse Merry. Uite, chiar acum am fost trecut cu vederea de… Nu. Nu pot vorbi despre asta. Ajută-mă, Pippin! Iarăşi mi se întunecă în faţa ochilor şi braţul mi-e atât de rece.

- Reazămă-te de mine, Merry, băiatule! Haide! Pas după pas. Nu-i departe.

- O să mă îngropi?

- Nu, nici prin gând nu-mi trece! exclamă Pippin, încercând să pară vesel, cu toate că inima îi era strânsă în chingile fricii şi ale milei. Nu. Acum o să mergem la Casele Tămăduirii.

Părăsiră aleea aceea mărginită de case înalte de o parte şi de alta şi de zidul exterior al celui de-al patrulea cerc, şi reveniră în strada principală care urca până în Citadelă. Mergeau încet, punând pas după pas, şi Merry se clătina şi murmura ca şi când ar fi vorbit în somn.

„N-am să izbutesc să-l duc până acolo, îşi spuse Pippin. Oare nu-i nimeni care să-mi ajute? Nu pot să-l las aici."

Chiar atunci, spre surprinderea lui, în urma lor apăru alergând un băietan şi când trecu pe lângă ei, Pippin îl recunoscu a fi Bergil, fiul lui Beregond.

- Salutare, Bergil! strigă el. Un' te duci? Mă bucur să te văd din nou, şi încă în viaţă.

- Alerg cu veşti pentru tămăduitori! N-am timp de zăbovit.

- Foarte bine, foarte bine, încuviinţă Pippin. Dar spune-le acolo sus că am cu mine un hobbit bolnav, un *perian,* aşa să le spui, care a venit de pe câmpul de bătălie. Nu cred că mai are puterea să meargă până acolo. Dacă îl găseşti pe Mithrandir, spune-i ce ţi-am zis, că tare are să se bucure.

Bergil îşi continuă fuga mai departe.

„Mai bine aştept aici", îşi zise Pippin.

Îl lăsă pe Merry să alunece încet la pământ, într-un petec de soare, iar el se aşeză alături, luând capul lui Merry în poala sa. Îi cercetă cu degete blânde trupul şi mădularele, apoi luă mâna prietenului său într-ale sale. Mâna dreaptă era rece ca gheaţa.

Nu trecu mult şi Gandalf însuşi veni la ei. Se lăsă jos lângă Merry şi îi mângâie sprâncenele; apoi îl ridică încetişor în braţe.

- Ar fi trebuit adus în urale în Oraş, spuse el. Mi-a răsplătit peste poate încrederea; căci dacă Elrond nu s-ar fi înduplecat la rugămintea mea, nici unul dintre voi n-ar fi pornit în călătoria asta; şi atunci cu mult mai cumplite ar fi fost ticăloşiile ce s-au petrecut in această zi. Oftă, apoi adăugă: Şi uite

că s-a mai ivit ceva de care trebuie să mă îngrijesc, şi în tot acest timp soarta bătăliei stă în cumpănă.

Într-un târziu, Faramir şi Éowyn şi Meriadoc ajunseră tustrei să fie culcaţi în paturile din Casele Tămăduirii; şi acolo au fost bine îngrijiţi. Cu toate că leacurile băbeşti nu se mai bucurau de preţuirea ce-o câştigaseră în zilele de demult, Gondorul era încă vestit pentru ştiinţa tămăduirii şi pentru priceperea de a obloji răni şi suferinţe trupeşti şi toate boleşniţele cărora le cădeau pradă muritorii de la răsărit de Mare. Numai bătrâneţea nu se supunea acestei ştiinţe, împotriva ei nu găsiseră nici un leac; iar vieţile lor se scurtaseră tare mult, abia dacă întreceau cu puţin pe aceea a altor oameni, iar cei dintre ei care treceau în plină vigoare hotarul a de cinci ori câte douăzeci de ani se împuţinaseră peste măsură, doar câţiva mai erau prin familii din cele nobile. Numai că acum până şi ştiinţa lor se dovedea neputincioasă; căci mulţi erau cuprinşi de o suferinţă ce nu se lăsa tămăduită; i-au pus numele de Umbra Neagră, căci se trăgea de la nazgûli. Cei pe care-i cuprinsese boala aceasta cădeau încet într-un vis tot mai adânc, apoi se cufundau într-o tăcere deplină şi-i năpădea un frig de moarte şi mureau. Iar cei care-i îngrijeau pe piticuţ şi pe Domniţa din Rohan ar fi jurat că pe aceştia doi boala îi lovise cel mai rău. Încă mai vorbeau, când şi când, pe măsură ce trecea dimineaţa, murmurând în vis; cei care vegheau la căpătâiul lor ascultau aceste murmure, în speranţa că vor putea desluşi ceva ce i-ar fi putut face să înţeleagă anume care le era suferinţa. Dar curând bolnavii începură să se cufunde în întunecime şi când soarele ajunse deasupra orizontului apusean, o umbră cenuşie se aşternu peste chipurile lor. Faramir, în schimb, ardea de o fierbinţeală ce nu se domolea cu nici un chip.

Gandalf trecea neliniştit de la unul la altul, iar priveghetorii îi repetau tot ceea ce puteau ei auzi. Şi astfel a trecut ziua aceea, în timp ce afară lupta se purta mai departe cu speranţe schimbătoare şi veşti ciudate; Gandalf încă aştepta şi supraveghea, refuzând să se ducă la bătălie; şi asta până când, într-un târziu, apusul roşu umplu tot cerul şi lumina ce pătrundea pe fereşti cădea pe chipurile cenuşii ale bolnavilor şi atunci li se păru celor ce se aflau în preajmă că în acea strălucire chipurile lor se îmbujorară uşor, ca şi când li s-ar fi întors sănătatea în obraji, dar nădejdea s-a dovedit deşartă.

Şi atunci o femeie bătrână, Ioreth, cea mai bătrână dintre femeile ce îngrijeau de bolnavi în acele case, privi la chipul lui Faramir şi izbucni în plâns, căci toată lumea îl iubea.

- Vai, vai! numai de n-ar muri. Şi de-ar mai fi regi în Gondor cum se spune că au fost odată! Căci e o vorbă din bătrâni care zice aşa: „Mâinile unui rege sunt mâini de tămăduitor”. Astfel se cunoaşte când regele e cel în drept să fie.

- Oamenii-şi vor aminti multă vreme vorbele tale, Ioreth! zise Gandalf care se afla în preajmă. Căci e multă nădejde în ele. Poate că s-a şi întors cu adevărat un rege în Gondor; sau încă n-ai auzit veştile ciudate ce-au fost aduse în Oraş?

- Am avut prea multă bătaie de cap ba cu una, ba cu alta ca să iau seamă la toate strigătele şi urletele, răspunse femeia. Singura mea speranţă este ca netrebnicii ăia spintecători să nu intre în sălaşul ăsta şi să-i tulbure cumva pe suferinzi.

După aceste vorbe, Gandalf ieşi în grabă afară. Pălălaia din văzduh se stingea încet, şi dealurile ce până atunci arătaseră ca şi când ar fi ars mocnit păleau pe măsură ce înserarea cenuşie se furişa peste câmpie.

În vreme ce soarele cobora în spatele dealurilor, Aragorn şi Éomer, şi Imrahil se apropiau de Oraş împreună cu căpitanii şi cavalerii lor; şi ajunşi în faţa Porţii, Aragorn spuse:

- Uitaţi-vă cum apune soarele parcă într-un mare foc! E semn că multe lucruri iau sfârşit şi se năruie şi că lumea îşi schimbă cursul. Dar Oraşul acesta şi întreg regatul au rămas de ani îndelungaţi în grija Majordomilor, şi mă tem că dacă pătrund în el nepoftit, s-ar putea să se işte multe îndoieli şi neînţelegeri, care n-au ce căuta aici atâta vreme cât se mai poartă războiul acesta. Nu voi intra, nu voi cere nimic, până nu vom vedea cine va izbândi: noi sau Mordorul. Să se ridice corturile aici, pe câmpie, şi aici voi sta şi voi aştepta să fiu primit de Seniorul Oraşului.

- Dar tu ai apucat să înalţi stindardul regilor şi să înfăţişezi tuturor însemnele Casei lui Elendil, zise Éomer. Vrei oare ca acestea să fie puse la îndoială?

- Nu, răspunse Aragorn. Dar socotesc că încă nu s-a împlinit timpul; şi nu am de gând să mă cert, decât cu Vrăjmaşul nostru al tuturor şi cu slujitorii lui.

La care Prinţul Imrahil zise:

- Cuvintele Măriei tale sunt înţelepte, dacă este îngăduit unei rudenii de-a Seniorului Denethor să-ţi dea sfaturi în această treabă. Seniorul are o voinţă de fier şi e tare mândru, dar bătrân; şi a fost în toane tare ciudate de când a fost doborât fiul său. Cu toate astea, eu nu te-aş lăsa să rămâi ca un cerşetor la uşă.

- Nu-s cerşetor, răspunse Aragorn. Mai curând Căpetenie de Pribegi, neobişnuiţi cu oraşele şi casele de piatră.

Porunci apoi ca stindardul lui să fie strâns; şi desprinse şi steaua Regatului de la Miazănoapte de pe sprânceană şi o dădu spre păstrare fiilor lui Elrond.

Prinţul Imrahil şi Éomer din Rohan îşi luară rămas-bun de la el şi, intrând în Oraş, îl străbătură, trecând prin toată viermuiala de oameni, până sus în Citadelă; ajunşi în Sala Turnului, îl căutară pe Majordom. Dar îi găsiră jilţul gol, iar în faţa treptelor pe un catafalc de onoare zăcea întins Théoden, Regele Obştei; în jurul lui ardeau douăsprezece torţe şi stăteau de strajă doisprezece străjeri, cavaleri din Rohan şi Gondor. Draperiile catafalcului erau albe cu verde, însă pe trupul regelui fusese întinsă o cuvertură mare din fir de aur, ce-l acoperea până pe piept, iar deasupra, scoasă din teacă, sabia lui şi scutul la picioare. Lumina torţelor scânteia în părul lui alb precum barele în ploaia de stropi ai unei furtuni, dar chipul regelui era

frumos şi tânăr, doar că pacea aşternută pe el nu ţinea de tinereţe; părea mai curând să doarmă.

Cei doi rămaseră o vreme tăcuţi lângă rege, apoi Imrahil întrebă:

- Dar unde-o fi Majordomul? Şi unde-i Mithrandir?

- Majordomul Gondorului se găseşte în Casele Tămăduirii, răspunse unul dintre străjeri.

- Unde-i Lady Éowyn, sora mea? întrebă la rândul său Éomer. Căci ar trebui să se afle aici, lângă rege, să i se arate aceeaşi cinstire ca şi lui. Pe ea unde au aşezat-o?

- Dar Lady Éowyn era încă în viaţă când au adus-o, răspunse Imrahil. Sau n-ai ştiut de acest lucru?

Auzind asemenea veste, în inima lui Éomer renăscu speranţa la care nici măcar nu îndrăznise să viseze, şi o dată cu ea îngrijorarea şi teama, încât nu mai spuse nici un cuvânt, ci se răsuci pe călcâie şi părăsi în grabă încăperea; Prinţul îl urmă deîndată. Ajunşi afară, văzură că noaptea se lăsase şi cerul se umpluse de stele. Porniră spre Casele Tămăduirii. În faţa uşii se întâlniră cu Gandalf care era însoţit de un bărbat acoperit din cap până-n picioare de o mantie cenuşie. Îl salutară pe Gandalf şi-i spuseră că îl căutau pe Majordom.

- Ni s-a zis că s-ar afla în sălaşul acesta. A fost cumva rănit? Şi unde-i Lady Éowyn?

- E înăuntru, răspunse Gandalf. Nu a murit, dar nici departe nu e. Cât despre Seniorul Faramir, el a fost rănit de o săgeată otrăvită, după cum aţi auzit; el este Majordomul acum, căci Denethor s-a dus, iar casa lui a ajuns o grămadă de cenuşă.

Vorbele lui Gandalf îi uimi şi-i îndurera în egală măsură pe cei doi.

- Prin urmare, spuse Imrahil, victoria a fost văduvită de bucurie şi a fost câştigată cu un preţ nemăsurat de mare dacă amândouă regatele, Rohan şi Gondor, şi-au pierdut în aceeaşi zi cârmuitorii. Éomer a rămas stăpân peste rohirrimi. Dar acum cine va conduce Oraşul? Să nu trimitem după Seniorul Aragorn?

- A şi sosit, răsună glasul omului ascuns de mantie. Bărbatul păşi în lumina făcliilor de la uşă, şi abia atunci văzură ei că în faţa lor se afla Aragorn, care-şi pusese peste cămaşa de zale o mantie cenuşie din cele ţesute în Lórien, şi nu purta nici un alt însemn în afară de piatra verde a lui Galadriel.

- Am venit pentru că aşa m-a rugat Gandalf, spuse el. Deocamdată însă nu-s decât Căpitanul dúnedainilor din Arnor; iar Seniorul din Dol Amroth va cârmui Oraşul până se trezeşte Faramir. Dar iată sfatul meu: Gandalf să fie cel care să ne cârmuiască pe toţi în zilele ce vor urma, până când vom isprăvi ce e de isprăvit cu vrăjmaşul. Ceilalţi consimţiră.

- Să nu stăm în prag, zise Gandalf, căci timpul nu ne aşteaptă. Să intrăm.

- Şi să ştiţi de la mine, venirea lui Aragorn este singura nădejde ce a mai rămas pentru cei care zac acolo înăuntru. Aşa a spus Ioreth, înţeleapta

Gondorului: „Mâinile regelui sunt mâini de tămăduitor. Astfel se cunoaşte când regele e cel în drept să fie”.

Aragorn intră primul, urmat de ceilalţi. Intrarea era păzită de doi Străjeri înveşmântaţi în uniforma Citadelei: unul era înalt, celălalt însă părea un copilandru; şi când dădu cu ochii de nou-veniţi, scoase un strigăt de surpriză şi bucurie.

- Pas Mare! Ce minunat! Să ştii că m-am gândit că eşti tu acolo, în corăbiile negre. Dar toţi din jur strigau *corsarii, corsarii,* şi nimeni nu voia să mă asculte. Cum s-a întâmplat?

Aragorn izbucni în râs şi îl luă pe hobbit de mână.

- Că bine ne-am mai întâlnit! zise el. Dar acum nu avem încă timp pentru poveşti de călătorie.

- Oare aşa am ajuns să vorbim regilor noştri? îl întrebă Imrahil pe Éomer. Dar poate că va purta coroana sub un alt nume!

Auzindu-l, Aragorn se răsuci spre el:

- Că bine zici, căci în graiul nobil al strămoşilor eu sunt Elessar, Piatra Elfă şi Înnoitorul - şi zicând acestea, ridică la vedere de la piept piatra verde ce o ţinea ascunsă acolo. Dar casa mea, dacă voi întemeia vreuna, se va numi Pas Mare. În graiul nobil nici nu va suna atât de pocit, astfel că *Telcontar* vom fi şi eu şi vlăstarele trupului meu.

Acestea fiind zise, intrară în sfârşit în Casă; şi în timp ce se îndreptau spre încăperile unde erau îngrijiţi cei suferinzi, Gandalf povesti despre faptele lui Éowyn şi Meriadoc.

- Am stat mult la căpătâiul lor şi la început au vorbit mult în vis, înainte să se cufunde în întunericul aducător de moarte. Şi mai am şi eu ceva putere să văd lucruri ce se petrec la mare depărtare.

Aragorn se duse mai întâi la Faramir, apoi la Lady Éowyn şi la urmă la Merry. Privi la chipurile lor, le cercetă rănile şi oftă.

- Trebuie să-mi folosesc toată puterea şi priceperea ce mi-au fost date, spuse el. Ce n-aş da să fie şi Elrond aici, căci el este cel mai bătrân din seminţia noastră şi are cea mai mare putere.

Văzând cât de amărât şi de obosit era Aragorn, Éomer îi spuse:

- Nu crezi că ar trebui mai întâi să te odihneşti puţin şi să mănânci?

- Nu, căci pentru aceştia trei, şi mai ales pentru Faramir, sorocul e aproape. Trebuie să mă grăbesc peste măsură.

O chemă pe Ioreth la el şi o întrebă:

- Aveţi aici în Casă puse deoparte ierburile tămăduirii?

- Da, stăpâne, dar mă tem că nu-s destule pentru toţi cei ce vor avea nevoie de ele. Ştiu însă că altele nici că avem unde să găsim; căci în zilele astea cumplite totul s-a învălmăşit sau a pierit în foc şi pârjol, şi au rămas puţini flăcăi pe care să-i trimiţi să caute, iar drumurile sunt închise. Am şi pierdut socoteala zilelor de când am văzut pe ultimul cărăuş venind din Lossarnach la noi la târg! Astfel că ne străduim aici să ne descurcăm cu ceea ce avem, după cum îşi va da seama şi Măria ta.

- Întâi să văd şi apoi îţi voi spune ce gândesc, zise Aragorn. Până una-alta, nici de vorbit nu mai prea e răgaz. Aveţi *athelas?*

- Nu ştiu, stăpâne, sau, mai bine spus, numele ăsta nu mi-e ştiut. Mă duc să-l întreb pe spiţer; el cunoaşte toate numele cele vechi.

- Se mai numeşte *frunza regilor,* spuse Aragorn; poate că pe ăsta-l ştii, căci pe la ţară toţi îi spun aşa în ziua de azi.

- Aha! se dumiri Ioreth. Dacă Măria ta mi-ar fi spus aşa de la bun început, aş fi putut să-i răspund. Nu, nu avem o asemenea plantă, sunt sigură. Nici nu ştiam că are vreo virtute iarba asta; am dat de multe ori peste ea în pădure, şi de fiecare dată le spuneam suratelor mele „frunza regilor, ziceam, ce nume ciudat, de ce s-o fi numind aşa?! Căci dacă aş fi rege, mi-aş dori să am ierburi mai de soi în grădina mea." Când o sfărâmi între degete, are miros dulce, nu-i aşa? Poate că nu-i bine spus dulce; mai curând priincios.

- Priincios, chiar aşa, încuviinţă Aragorn. Şi acum, măicuţă dacă-l iubeşti pe Seniorul Faramir, fugi la fel de iute precum ţie limbariţa şi găseşte-mi frunza regilor, dacă a mai rămas vreuna în Oraş.

- Iar dacă nu, se băgă în vorbă Gandalf, mă reped călare până în Lossarnach, cu Ioreth pe şa în spatele meu, şi acolo ea o să mă ducă în pădure, auzi, Ioreth? nu la suratele tale. Şi Iute ca Gândul o s-o înveţe ce înseamnă să te grăbeşti.

După plecarea lui Ioreth, Aragorn le rugă pe celelalte femei să pună apă la încălzit. Apoi luă mâna lui Faramir într-a sa, iar pe cealaltă şi-o aşeză pe fruntea bolnavului. Era scăldată în sudoare: Faramir însă nu se mişcă, nu dădu nici un semn de viaţă, parcă nici nu mai respira.

- E dus aproape de tot, zise Aragorn, întorcându-se către Gandalf. Dar asta nu i se trage de la rană. Vezi? Rana se vindecă. Dacă ar fi fost nimerit de o săgeată a nazgûlilor, aşa cum ai crezut tu, ar fi murit chiar în acea noapte. Mai curând aş zice că rana i-a fost făcută de o săgeată de-a celor de la miazăzi. Cine i-a scos-o? Aţi păstrat-o?

- Eu am scos-o din rană, zise Imrahil, şi i-am oblojit rana. Dar n-am păstrat săgeata, aveam prea multe de făcut. Din câte îmi amintesc eu, era o săgeată ca acelea folosite de sudişti. Dar îmi vine să cred că a venit dinspre umbrele din văzduh, căci altfel nu înţeleg de unde fierbinţeala asta a lui şi boleşniţa; rana nu a fost nici adâncă Şi nici mortală. Atunci cum se explică?

- Oboseala, răspunse Aragorn, durerea pricinuită de supărarea tatălui său, o rană şi, peste toate acestea, Răsuflarea Neagră. E un bărbat cu o voinţă de fier, căci înainte de a ieşi la bătălie pe zidurile exterioare, a fost foarte aproape de a cădea sub puterea Umbrei. Întunecimea trebuie că l-a surprins cu încetul chiar în timp ce el lupta şi se străduia să nu-şi piardă avanpostul. Ah, de-aş fi putut ajunge aici mai iute!

Chiar atunci intră spiţerul.

- Măria ta a întrebat de *frunza regelui* cum o numesc cei din popor, spuse el; sau *athelas, î*n graiul celor nobili, sau al acelora ce ştiu câte ceva din graiul valinorean…

- Eu ştiu graiul acesta, îl întrerupse Aragorn, şi totuna-i pentru mine că-i spun *asëa oranion* ori *frunza regelui,* atâta vreme cât o ai.

- Să-mi fie cu iertare, stăpâne! Bag seamă că nu eşti un simplu căpitan de oşti, ci ai cunoştinţă şi despre vechea noastră învăţătură. Dar, vai! stăpâne, nu avem buruiana asta în Casele Tămăduirii, unde numai cei greu vătămaţi ori suferinzi sunt aduşi spre a fi tămăduiţi. Căci noi nu o ştim să aibă altă virtute decât aceea de a îndulci miasmele, sau să alunge niscai greutate trecătoare a trupului. Asta, bineînţeles, dacă nu cumva luăm seamă la versurile de demult, pe care le rostesc femeile când şi când, chiar şi buna noastră Ioreth, fără să le priceapă:

Umbra morţii când se-ntinde
Şi-n suflarea ei te prinde,
Şi lumina stă să piară,
Hai, athelas, iarbă rară!
Viaţa muribundului
Stă în mâna regelui!

O biată poezioară acolo, mă tem, nimic mai mult, pocită şi mai mult de slaba ţinere de minte a bătrânelor. Te las pe Măria ta să-i desluşeşti înţelesul, dacă are vreunul. Ştiu doar că bătrânii încă mai folosesc o fiertură din buruiana asta împotriva durerilor de cap.

- Atunci, în numele regelui, strigă Gandalf, te du şi adă-mi pe unul din bătrânii aceştia mai puţin învăţaţi, dar mai înţelepţi, care are buruiana în casă!

Aragorn îngenunche lângă Faramir şi îşi puse o mână pe fruntea lui. Şi cei care priveau simţiră că acolo se dădea o mare luptă. Căci chipul lui Aragorn deveni cenuşiu, cuprins ca de o mare sfârşeală; şi când şi când rostea numele lui Faramir, dar de fiecare dată tot mai slab îl desluşeau urechile lor, de-ar fi zis că însuşi Aragorn se depărta de ei, îndreptându-se spre o vale întunecoasă, strigând după cel se pierduse acolo.

Într-un târziu, Bergil dădu buzna înăuntru, aducând într-o legătură şase frunze.

- *Frunza regelui,* stăpâne, gâfâi el; dar nu-i proaspătă, din păcate. A fost culeasă cam acum două săptămâni, poate mai mult. Nădăjduiesc să-ţi fie de trebuinţă, stăpâne.

Privind spre Faramir, izbucni în plâns. Dar Aragorn zâmbi.

- Sunt bune, zise. Răul cel mare a trecut. Aşează-te şi trage-ţi sufletul!

Luând frunzele, le aşeză pe palmele sale şi suflă asupra lor, apoi le sfărâmă şi deodată o prospeţime vie umplu încăperea, ca şi când aerul însuşi înviase şi palpita, scăpărând de bucurie. Aragorn aruncă frunzele zdrobite în oalele cu apă clocotită ce-i fuseseră aduse şi, în clipa următoare, povara ce apăsase inimile celor din încăpere dispăru. Căci mireasma învălui

pe fiecare precum amintirea dimineţilor înrourate ale soarelui neumbrit, într-un tărâm unde lumea minunată a Primăverii a rămas doar o amintire fugară. Aragorn se ridică, el însuşi înviorat, şi ochii lui zâmbeau când apropie una din oale de chipul cufundat în vis al lui Faramir.

- Ia te uită! exclamă Ioreth, adresându-se femeii de lângă ea. Cine-ar fi crezut? Buruiana asta-i mai bună decât mi-am închipuit. Îmi aminteşte de trandafirii din Imloth Melui, când eram copilă, şi pe-atunci regii nici că-şi doreau ceva mai bun.

Deodată Faramir dădu semn de viaţă, deschise ochii şi îi aţinti asupra lui Aragorn care se aplecă asupra lui; în privirile sale scapără lumina recunoaşterii şi a iubirii.

- Măria ta, m-ai chemat, spuse el cu voce stinsă. Am venit. Ce-mi porunceşte regele?

- Să nu mai umbli printre umbre, ci să te trezeşti! răspunse Aragorn. Eşti istovit. Odihneşte-te o vreme, hrăneşte-te bine şi fii pregătit pe când mă voi întoarce.

- Aşa voi face, Măria ta. Căci cine ar putea sta cu mâinile în sân când s-a întors regele?

- Cu bine, atunci, pentru o vreme! spuse Aragorn. Trebuie să mă duc şi la alţii care au nevoie de mine.

Şi părăsi încăperea însoţit de Gandalf şi Imrahil; Beregond şi fiul său rămaseră pe loc, abia stăpânindu-şi bucuria. Pippin îl urmă pe Gandalf şi, când să închidă uşa, o auzi pe Ioreth exclamând:

- Rege! Aţi auzit ce ziceam? Mâini de tămăduitor, asta am zis.

Curând vestea cum că regele se întorsese cu adevărat printre ei şi după bătălie a alinat şi a tămăduit părăsi Casele Tămăduirii şi se răspândi în tot Oraşul.

Când o văzu pe Éowyn, Aragorn spuse:

- Inima e îndurerată şi trupul a primit o lovitură straşnică. Braţul frânt a fost îngrijit cu pricepere şi se va tămădui cu timpul, dacă ea are puterea să trăiască. Braţul ce ţine scutul i-a fost schilodit; dar răul cel mare vine din braţul ce ţine spada. Căci din el viaţa pare să se fi scurs, chiar dacă nu-i frânt.

Vai, vai! A înfruntat un vrăjmaş mai presus de puterea trupului sau a minţii ei. Iar cei care ridică arma asupra unui asemenea duşman trebuie să fie mai de neînfrânt decât oţelul. Dacă nu-i nimiceşte cumva însăşi spaima de a-i ţine piept. O ursită ticăloasă a dus-o în calea lui. Tocmai pe ea, copila cea frumoasă, cea mai frumoasă domniţă dintre regine. Şi uite că nu ştiu cum să-i vorbesc. În prima clipă când m-am uitat la ea şi i-am simţit nefericirea, mi s-a părut că am în faţa ochilor o floare albă, înaltă şi dreaptă, graţioasă ca un crin, dar totodată aspră, ca şi când spiritele elfilor ar fi făurit-o din oţel. Sau să fi fost oare un îngheţ cel ce i-a preschimbat seva în gheaţă, şi iat-o rămasă aşa, dulce-amară, frumoasă încă la vedere, dar lovită, şi în curând are să se prăbuşească şi să moară? Suferinţa ei a început nu de azi, ci demult, mai demult, nu-i aşa, Éomer?

- Mă minunează întrebarea ta, stăpâne, răspunse acesta. Nu te învinovăţesc nici de boala ei şi de nimic altceva; dar nu ştiu ca Éowyn, sora mea, să fi fost atinsă de vreun îngheţ înainte să te fi văzut pe tine întâia dată. Multe griji şi dureri a avut şi le mărturisea mie cât a fost Limbă de Vierme la curte şi regele s-a aflat sub vraja lui; şi temerile îi sporeau pe măsură ce-l îngrijea pe rege. Dar nici grija şi nici teama n-au adus-o în această stare!

- Ascultă-mă, prietene, spuse Gandalf, tu aveai cai şi făptuiseşi fapte de arme şi câmpiile toate erau deschise în faţa ta; dar ea avea în trupul ei de fecioară un spirit şi o temeritate pe potriva a lor tale, dacă nu cumva le şi întrecea. Era însă sortită să îngrijească de un om bătrân pe care-l iubea ca pe propriul ei tată, şi să-l vadă dând în doaga copilăriei, umilitoare şi ruşinoasă; încât ursita ei i se părea mai nedemnă chiar şi decât a cârjei pe care se sprijinea el.

Şi gândeşti că Limbă de Vierme picura otravă doar în urechile lui Théoden? „Nătărău bătrân! Ce-i Casa lui Eorl altceva decât un grajd acoperit cu paie, unde tâlharii beau în puturoşenie şi prăsilele li se tăvălesc pe jos laolaltă cu câinii?" N-ai mai auzit vorbele astea? Saruman le rostea, dascălul lui Limbă de Vierme. Numai că îmi vine să cred că acasă Limbă de Vierme ştia să îmbrobodească înţelesul în cuvinte mai alese. Dacă dragostea ce o nutrea Éowyn pentru tine, domnul meu, şi dorinţa de a-şi împlini îndatorirea nu i-ar fi pecetluit buzele, poate că ai fi auzit-o rostind astfel de vorbe. Dar cine poate şti ce şoptea întunericului, în singurătate, în ceasurile amare ale nopţii, când întreaga ei viaţă i se părea că se strâmtorează şi pereţii cămăruţei se strâng în jurul ei, ca o cuşcă ce ţine zăvorită înăuntru o sălbăticiune?

Éomer nu spuse nimic, îşi privi doar sora, ca şi când în mintea lui cumpănea într-un fel nou toate zilele trecute ale vieţii lor împreună.

- Am văzut şi eu ce ai văzut tu, Éomer, spuse Aragorn. Puţine sunt mâhnirile printre toate năpastele acestei lumi, care să aducă mai multă amărăciune şi ruşinare în inima unui bărbat cum este aceea de a i se fi dăruit iubirea unei domniţe atât de frumoase şi viteze, iar el să nu-i poată răspunde pe măsură. Amărăciunea şi mila m-au însoţit tot timpul de când am lăsat-o în deznădejde în Valea Calvarului şi am pornit-o pe Căile Morţilor; şi pe acel drum nici o teamă nu a fost mai mare ca teama de ce i s-ar putea întâmpla ei. Cu toate acestea, Éomer, îţi spun că pe tine te iubeşte mai adevărat decât pe mine; pe tine te iubeşte şi te cunoaşte; în mine ea nu iubeşte decât o umbră şi gând: o speranţă de glorie şi fapte măreţe, şi de tărâmuri mult îndepărtate de câmpiile Rohanului.

Poate că îmi stă în putere să-i vindec trupul şi s-o chem înapoi din valea întunecoasă. Dar ce va fi în ea când se va trezi: speranţă, uitare, deznădejde, asta n-am de unde să ştiu. Şi dacă va fi disperare, atunci ea va muri dacă nu va avea parte de o altă tămăduire pe care eu nu i-o pot aduce. Vai şi-amar! căci faptele ei au aşezat-o între reginele cele mărite.

După ce spuse acestea, Aragorn se aplecă asupra ei, privi la chipul care cu adevărat era alb ca un crin, rece precum îngheţul şi neclintit asemenea pietrei cioplite. Dar Aragorn o sărută pe frunte, îi rosti încetişor numele şi spuse:

- Éowyn, fiică a lui Éomund, trezeşte-te! Căci duşmanul tău s-a stins!

Ea nu se clinti, însă începu din nou să respire adânc, şi pieptul i se ridica şi se lăsa iarăşi în jos sub pânza albă a cuverturii. Încă o dată Aragorn sfărâmă două frunze de *athelas* şi le aruncă în apă aburindă; îi spălă apoi cu fiertură fruntea şi braţul rece, lipsit de viaţă, ce zăcea pe cuvertură.

Şi atunci, fie că Aragorn avea cu adevărat ceva din uitatele haruri ale Apusenilor, ori poate vorbele ce le spusese despre Lady Éowyn pătrunseseră adânc în inimile celor aflaţi în preajmă, dar când aburul dulce al ierburilor se răspândi în încăpere, lor li se păru că un vânt sturlubatic se furişase prin fereastră, fără să poarte cu sine vreo mireasmă, ci era ca un aer tare proaspăt şi curat şi tânăr, pe care nici o fiinţă omenească nu-l respirase vreodată, căci acum cobora pentru prima oară, nou-născut, de pe munţii înzăpeziţi, de sus, de sub panoplia stelelor, sau venea de pe ţărmuri de argint din depărtare, udate de mări de spumă.

- Trezeşte-te, Éowyn, Doamnă a Ţării Rohan! spuse Aragorn încă o dată şi îi luă mâna dreaptă într-a sa şi o simţi încălzindu-se de viaţa ce revenea în ea. Trezeşte-te! Umbra a trecut şi întunecimea întreagă s-a risipit şi totul e curat! Puse mâna ei în mâna lui Éomer şi se dădu deoparte. Cheam-o pe nume! mai zise el, apoi ieşi tăcut din încăpere.

- Éowyn, Éowyn! strigă Éomer printre lacrimi. Iar ea deschise ochii şi murmură:

- Éomer! Ce bucurie-mi văd ochii? Căci mi s-a spus că ai pierit. Ba nu, acelea au fost doar vocile întunecate din visul meu. De când visez?

- Nu de mult, surioară, spuse Éomer. Dar nu te mai gândi la asta!

- Ce sfârşeală ciudată e în mine. Trebuie să mă odihnesc puţin. Dar, spune-mi, ce s-a întâmplat cu Seniorul Obştei? Vai! Să nu-mi spui că am visat; căci ştiu că nu e aşa. A murit, aşa cum a spus că are să se întâmple.

- A murit, spuse Éomer, dar şi-a luat rămas-bun prin mine de la Éowyn, mai dragă lui decât o fiică. Zace acum în Citadela Gondorului, unde a fost dus cu toată cinstirea ce i se cuvine.

- Mă dor cele ce-mi spui. Dar e mai bine decât tot ceea ce îndrăznisem să nădăjduiesc în zilele acelea întunecate, când Casa lui Eorl îmi părea mai nedemnă de orice onoare decât bordeiul unui cioban. Şi ce s-a întâmplat cu scutierul regelui, piticuţul? Éomer, înnobilează-l la rang de cavaler al Obştei Călăreţilor, căci este tare viteaz!

- Zace într-o cameră alăturată, aici, în Casele Tămăduirii şi mă voi duce acum la el, spuse Gandalf. Éomer va rămâne cu tine o vreme. Dar nici să nu vorbeşti de război sau nenorociri, până nu te întremezi de tot. Tare ne bucurăm să te vedem trezindu-te întru sănătate şi speranţă, viteaza noastră domniţă!

- Întru sănătate? făcu Éowyn mirată. Poate aşa o fi. Măcar atâta vreme cât se mai găseşte vreo şa goală a cine ştie cărui Călăreţ căzut, în care eu să mă pot sui, şi câtă vreme mai este ceva de făcut. Dar întru speranţă? Nu ştiu, zău aşa.

Gandalf şi Pippin intrară în camera lui Merry, unde-l găsiră pe Aragorn stând lângă pat.

- Vai, bietul meu Merry! strigă Pippin şi alergă la pat, căci lui i părea că prietenul său arăta mai rău ca înainte şi chipul îi devenise pământiu, ca şi când peste el s-ar fi lăsat povara multor ani de durere; dintr-o dată, Pippin fu cuprins de teama că Merry va muri.

- Nu te teme, îi zise Aragorn. Am venit la timp şi l-am chemat înapoi. E obosit acum şi are dureri mari, căci a fost rănit ca şi Lady Éowyn, când a îndrăznit să lovească în jivina aceea ucigătoare. Dar relele acestea pot fi învinse, căci spiritul lui e puternic şi plin de veselie. Durerea nu o va uita, dar nu-i va întuneca inima, ci îl va face mai înţelept.

Aragorn îşi puse mâna pe capul lui Merry, şi-o trecu blând prin cârlionţii castanii, îi atinse pleoapele şi îi rosti numele. Şi când aroma de *athelas* se furişă în încăpere, precum mireasma orhideelor şi a ierbii negre în lumina soarelui plină de albine, Merry se trezi brusc şi spuse:

- Mi-e foame. Cât o fi ceasul?

- Trecut de cină, răspunse Pippin, dar aş zice că-ţi pot aduce câte ceva de mâncare dacă mă vor lăsa.

- Te vor lăsa, zise Gandalf. Şi orice îşi mai doreşte ăst Călăreţ din Rohan, şi poate fi găsit în Minas Tirith unde numele lui se află la mare cinste.

- Minunat! zise Merry. Atunci aş dori mai întâi cina, după aceea o pipă. Zicând acestea, chipul i se umbri. Nu, fără pipă. Nu cred că am să mai fumez vreodată.

- De ce nu? nu pricepu Pippin.

- Cum să zic, aproape că şopti Merry, el a murit. Mi-am amintit acum de tot. Mi-a zis că-i pare rău că n-o să mai poată sta la poveşti cu mine despre ierburi. Aproape că ăsta a fost ultimul lucru pe care l-a spus. N-o să mai pot niciodată fuma fără să mă gândesc la el şi la ziua aceea, Pippin, când a venit călare în Isengard şi a fost atât de politicos.

- Atunci fumează şi gândeşte-te la el! îl sfătui Aragorn. A avut o inimă bună şi a fost un rege mare şi şi-a împlinit jurămintele; şi s-a ridicat din umbre pentru o ultimă dimineaţă minunată. L-ai slujit puţin, dar răstimpul acesta trebuie să-ţi rămână ca o amintire plină de bucurie şi cinstire până la capătul zilelor.

Merry zâmbi.

- Dacă Pas Mare îmi aduce toate cele trebuincioase, voi fuma şi mă voi gândi. Aveam în raniţa mea nişte tutun din cel mai bun de-al lui Saruman, dar ce s-a ales de raniţă în timpul bătăliei habar nu mai am.

- Jupâne Meriadoc, zise Aragorn, dacă îţi închipui că am străbătut munţii şi regatul Gondor prin foc şi sabie ca să aduc ierburi unui oştean delăsător, care-şi rătăceşte raniţa, te înşeli amarnic. Dacă nu va fi fost găsită raniţa ta,

va trebui să trimiţi după spiţerul acestei Case. Şi el îţi va spune că nu ştia că buruiana pe care ţi-o doreşti avea vreo virtute, dar că oamenii de rând o numesc *buruiana apuseanului,* iar cei de viţă îi spun *galenas,* şi ţi-ar mai spune şi alte nume în graiuri mult mai iscusite, şi după ce ar adăuga câteva versuri pe jumătate uitate pe care oricum nu le pricepe, ţi-ar zice cu părere de rău că nu se găseşte aşa ceva în Casă, şi te va lăsa să cugeti la istoria graiurilor. Şi la fel voi face eu acum. Căci n-am mai dormit într-un pat din acesta de când am plecat din Valea Calvarului, şi n-am mai pus nimic în gură de seara trecută.

Merry îi luă mâna şi i-o sărută.

- Îmi pare cumplit de rău, spuse. Nu mai zăbovi nici o clipă! Din noaptea aceea din Bree şi până acum nu ţi-am fost decât povară. Dar aşa e felul seminţiei mele, să vorbească în răspăr în clipe de cumpănă şi să spună mai puţin decât gândesc. Ne temem să nu spunem prea mult. Nu ne găsim vorbele potrivite şi atunci facem glume nelalocul lor.

- Ştiu asta prea bine, altfel nici n-aş fi stat de vorbă cu voi, zise Aragorn. Îi doresc Comitatului să nu-şi piardă veselia în veci!

Îl sărută pe Merry şi ieşi, urmat de Gandalf.

Pippin rămase pe loc.

- A fost vreodată unul care să-i semene? În afară de Gandalf, de bună seamă. Cred că sunt neamuri pe undeva. Mă, zăpăcitule, mă, păi raniţa ta e aici lângă pat şi o duceai în spate când te-am întâlnit! Bineînţeles că a văzut-o tot timpul cât ţi-a vorbit. Şi mai am şi eu provizia mea. Haide! Uite aici, Frunză din Valea Lungă. Umple pipa până mă reped să găsesc ceva de-ale gurii. După care ne facem puţin de cap. Măiculiţă dragă! Noi ăştia din neamurile Took şi Brandybuck nu suntem făcuţi să trăim multă vreme la înălţime.

- Nu prea! recunoscu Merry. Eu unul câtuşi de puţin. Sau nu încă. Dar, Pippin, măcar acum putem să-i vedem şi să-i cinstim cum se cuvine. Cel mai bine e să iubeşti mai întâi ceea ce ţi se potriveşte să iubeşti, eu aşa gândesc: trebuie să porneşti de undeva, să prinzi rădăcini într-un loc, şi Comitatul are pământul adânc. Dar mai sunt şi alte lucruri mult mai adânci şi mult mai înalte, şi nici un unchiaş n-ar putea să aibă grijă de grădina sa în pace sau ceea ce socoteşte el a fi pace, dacă n-ar fi aceste lucruri, fie că are habar de ele sau nu. Eu mă bucur că am habar de ele, un pic acolo. Da' să mă baţi şi nu ştiu de ce vorbesc aşa. Unde-i frunza aia? Şi fă bine şi scoate pipa din raniţă, dacă nu s-o fi frânt.

În acest timp, Aragorn şi Gandalf s-au dus la Supraveghetorul Caselor Tămăduirii ca să-i spună că Faramir şi Éowyn vor trebui să mai rămână acolo încă multe zile sub îngrijire.

- Lady Éowyn, adăugă Aragorn, va voi să se ridice din pat şi să plece; dar să nu i se îngăduie să facă acest lucru; vezi ce faci ca să-i împiedici, măcar zece zile de azi încolo.

- Cât despre Faramir, zise Gandalf, curând va trebui să afle că tatăl lui e mort. Dar să nu i se spună întreaga poveste a nebuniei lui Denethor decât

după ce s-a întremat îndeajuns să se poată apuca de îndatoririle sale. Ai grijă să nu-i ia gura pe dinainte pe Beregond şi *perianii* care au fost de faţă!

- Şi celălalt *perian,* Meriadoc, ce fac cu el, că şi el este în grija mea? vru să ştie Supraveghetorul.

- Aş zice că mâine va avea voie să se ridice puţin din pat, spuse Aragorn. Dacă vrea, lasă-l. Poate chiar să se plimbe niţeluş însoţit de prietenii săi.

- De minune seminţia asta a lor, dădu Supraveghetorul din cap. Vână tare, aş zice.

La intrare se strânsese o mulţime de oameni ca să-l vadă pe Aragorn, şi când el ieşi, îl urmară; iar după ce mâncă în sfârşit de cină, veniră mulţi să-l roage să le tămăduiască rubedeniile ori prietenii ale căror vieţi le erau primejduite de răni sau alte vătămării sau se aflau sub Umbra Neagră. Şi Aragorn se ridică de la masă şi ieşi cu ei afară; acolo trimise după fiii lui Elrond şi împreună trudiră până târziu în noapte. Se răspândise vestea în tot oraşul: „S-a întors Regele. Regele a venit înapoi.” Şi i-au dat numele de Piatra Elfă, din pricina pietrei verzi pe care o purta, şi astfel numele ce-i fusese prorocit la naştere că-l va purta cândva îi fu acum ales chiar de către poporul său.

Şi când nu se mai simţi în stare să trudească, se înveli în mantie, se strecură afară din Oraş şi ajunse la cortul său cu puţin înainte să se ivească zorii şi izbuti să doarmă o vreme. Iar dimineaţa, stindardul castelului Dol Amroth, o corabie albă precum o lebădă, pe o mare albastră, prinse a flutura în vârful Turnului şi oamenii îl văzură şi se întrebară dacă nu cumva venirea Regelui fusese doar un vis.

Chapter 9

Ultimul sfat

Dimineaţa veni după ziua bătăliei, frumoasă, cu nori străvezii şi vânt bătând spre apus. Treziţi încă de la primele ceasuri, Legolas şi Gimli cerură acum îngăduinţa să se ducă în Oraş; ardeau de nerăbdare să-i vadă pe Merry şi pe Pippin.

- Tare mă bucur să aud că sunt în viaţă, spuse Gimli; prea ne-au chinuit când am străbătut Rohanul şi n-aş fi vrut ca toate chinurile astea să fi fost în van.

Astfel se făcu că elful şi gnomul intrară împreună în Minas Tirith; cei care-i zăreau trecând se minunau de o asemenea pereche; căci Legolas avea chipul mai frumos decât îşi putea închipui mintea omenească, şi mergea cântând un cântec elf cu o vece nespus de limpede; Gimli se ţinea tare ţanţoş, mângâindu-şi barba ţi privind în jur.

- Au şi zidărie bună pe-aici, zise el privind zidurile, dar nu peste tot, iar străzile ar fi putut fi mai bine gândite. Când o să se suie Aragorn pe tron, o să-i ofer serviciile meşterilor pietrari de la Munte şi vom face din oraşul acesta un loc pe cinste.

- Au nevoie de mai multe grădini îşi dădu Legolas cu părerea. Casele sunt ca moarte şi prea puţine vietăţi cresc pe aici cu bucurie. Dacă o să se suie Aragorn pe tron, seminţia Pădurii îi va aduce păsări care să cânte şi copaci care să nu moară.

În sfârşit ajunseră la Prinţul Imrahil şi Legolas îl privi şi făcu o plecăciune adâncă; căci vedea că avea în faţă o fiinţă prin venele căreia cu adevărat curgea sânge elfesc.

- Să trăieşti, Măria ta! zise. Multă vreme a trecut de când poporul din Nimrodel a părăsit ţinuturile împădurite ale Lórienului, cu toate acestea, din cât se poate vedea, nu toţi au pornit peste mare, spre apus, din portul din Amroth.

- Cu adevărat aşa cum spun legendele ţării mele, încuviinţă Prinţul; şi totuşi de ani fără număr nu s-a mai văzut picior de seminţie bălaie prin acele locuri. Şi mă minunez când văd un elf taman aici, în mijlocul atâtor necazuri şi al războiului. Ce vânt te aduce pe aici?

- Sunt unul dintre cei Nouă Însoţitori care a pornit la drum împreună cu Mithrandir din Imladris, răspunse Legolas, şi împreună cu acest gnom, prietenul meu, l-am însoţit pe Seniorul Aragorn. Dar acum vrem să-i vedem pe prietenii noştri, Meriadoc şi Peregrin, care, din câte ni s-a spus, se află în grija Domniei tale.

- Îi veţi găsi în Casele Tămăduirii, iar eu vă voi conduce până acolo

- E de ajuns, Măria ta, să trimiţi pe cineva care să ne arate drumul, zise Legolas. Căci avem o solie din partea lui Aragorn pentru domnia ta. Nu voieşte să mai intre încă o dată în oraş la acest ceas. Dar e nevoie ca toţi căpitanii să ţină sfat de îndată şi vă roagă pe domnia ta şi pe Éomer din Rohan să coborâţi la corturile lui cât mai repede cu putinţă. Mithrandir este acolo.

- Ne von duce, spuse Imrahil şi se despărţi de cei doi cu vorbe curtenitoare.

- Mândru senior, şi mare căpitan al oamenilor, zise Legolas. Dacă se mai află astfel de oameni în Gondor, în aceste zile ale pieririi, mare trebuie să-i fi fost gloria în zilele puterii sale.

- Şi fără îndoială că zidurile acestea sunt cu mult mai vechi şi au fost înălţate când s-a construit întâi oraşul, comentă Gimli. Aşa e cu toate lucrurile pe care le încep oamenii: un îngheţ primăvara, o grindină vara, şi gata, s-a dus cu făgăduielile lor.

- Dar rareori dau greş cu sămânţa lor, i-o întoarse Legolas. Stă în colb şi putregăieşte şi numai ce răsare când şi unde te aştepţi mai puţin. Faptele oamenilor vor dura mai mult decât noi. Gimli.

- Ca până la urmă să nu se aleagă nimic de ele, decât un ar-fi-pu-tut-să-fie… aşa am eu impresia, nu se lăsă gnomul.

- Noi, elfii, nu avem de unde şti asemenea lucru, puse Legolas capăt discuţiei.

Tocmai atunci apărură şi slujitorii Prinţului, ca să-i conducă până la Casele Tămăduirii; acolo îşi găsiră prietenii în grădină şi tare se mai veseliră cu toţii de revedere. O vreme se plimbară şi vorbiră, bucurându-se de acel răgaz de pace şi odihnă în lumina dimineţii, acolo sus, în cercurile vântoase ale Oraşului. Şi când Merry obosi, coborâră şi se aşezară pe zid, cu spatele la pajiştea verde a sălaşului; în faţa lor, departe spre miazăzi, se afla Anduinul sclipind în soare şi ducându-şi apele departe, până unde nici măcar Legolas nu mai putea zări, în câmpiile întinse şi aburul verde din Lebennin şi Ithilienul de la Miazăzi.

În timp ce prietenii lui vorbeau, Legolas rămase tăcut şi privi spre soare şi atunci văzu păsări albe de mare, zburând în susul Râului.

- Priviţi! strigă el. Pescăruşi! Zboară departe de mare. Tare mă miră păsările astea şi mă tulbură. Nu le-am ştiut niciodată în viaţa mea înainte să ajungem la Pelargir, şi acolo le-am auzit ţipând în văzduh când ne-am dus la bătălia corăbiilor. Atunci m-am oprit locului, uitând de războiul din Pământul de Mijloc; căci glasurile lor îmi vorbeau despre Mare. Marea! Vai! N-am văzut-o încă. Dar adânc în inimile tuturor celor din neamul meu sălăşluieşte dorul de Mare, pe care mai bine să nu-l stârneşti. Vai, pescăruşilor! Nu-mi voi mai găsi liniştea sub fagi sau ulmi.

- Nu vorbi aşa! îl mustră Gimli. Sunt încă sumedenie de lucruri pe care merită să le vezi în Pământul de Mijloc, şi multe sunt de făcut. Dar dacă întregul neam bălai se va refugia la Limanuri, lumea va fi tare tristă pentru cei sortiţi să rămână.

- Cu adevărat tristă şi mohorâtă! spuse Merry. Să nu te duci la Limanuri, Legolas. Întotdeauna se va găsi o seminţie, mare sau mică că, şi vor fi câţiva gnomi înţelepţi aşa ca Gimli care vor avea nevoie de tine. Cel puţin aşa nădăjduiesc eu. Cu toate că, nu ştiu de ce, dar simt că partea cea mai rea a războiului va încă să vină. Ah, cum aş vrea să se fi sfârşit, să se fi sfârşit de tot!

- Nu fiţi atât de cătrăniţi! izbucni Pippin. Soarele străluceşte, suntem cu toţii împreună măcar o zi sau două. Vreau să-mi mai povestiţi despre voi toţi. Hai, Gimli! Tu şi cu Legolas mi-aţi tot pomenit de nu ştiu câte ori până acum despre ciudata voastră călătorie cu Pas Mare, dar nu mi-aţi povestit nimic despre ea.

- O fi strălucind soarele aici, spuse Gimli, însă sunt câteva amintiri despre drumul acela pe care nu vreau să le scot din întunecime. Dacă aş fi ştiut ce mă aşteaptă, cred că pentru nici o prietenie din lume nu aş fi apucat-o pe Căile Morţilor.

- Căile Morţilor? tresări Pippin. L-am auzit pe Aragorn pomenind ceva despre asta şi mă-ntrebam ce poate să însemne. Nu vreţi să ne lămuriţi şi pe noi?

- Nu de voie, mărturisi Gimli. Căci pe acel drum am dat de ruşine: Gimli, fiul lui Glóin, care credea despre sine că e mai vânjos decât oamenii şi mai temerar sub pământ decât orice elf. Dar n-am dovedit nici una, nici alta; şi am fost făcut să merg pe drumul acela doar de voinţa Iui Aragorn.

- Şi de dragostea pentru el, adăugă Legolas. Căci toţi cei cărora le este dat să-l cunoască ajung să-l îndrăgească, fiecare în felul său, chiar şi domniţa cea neprietenoasă a rohirrimilor. Am părăsit Valea Calvarului la primul ceas al dimineţii zilei în care ai sosit tu acolo, Merry, şi o asemenea spaimă îi cuprinsese pe toţi, încât nimeni n-a venit să ne privească plecând, în afară de Lady Éowyn, care zace acum rănită acolo jos, în Casele Tămăduirii. Mâhnire adâncă a fost la acea despărţire, ceea ce m-a îndurerat peste măsură.

- Vai! Eu n-am simţit durere decât pentru mine, spuse Gimli. Nu! Nu am să vorbesc despre călătoria asta.

Şi amuţi; dar Pippin şi Merry erau atât de nerăbdători să afle veşti, încât în cele din urmă Legolas le spuse:

- O să vă spun atât cât să vă găsiţi liniştea; căci eu n-am simţit groaza şi nu m-am temut de umbrele oamenilor, căci le socoteam neputincioase şi şovăitoare.

Şi le povesti pe nerăsuflate despre drumul bântuit de sub munţii de acolo, nouăzeci de leghe şi încă trei, până la Pelargir pe râul Anduin.

- Patru zile şi patru nopţi şi încă o zi, a cincea, am călărit de pe Piatra Neagră, povesti el. Şi în întunecimea Mordorului am prins din nou speranţa; căci în întunecimea aceea Armia Umbrelor părea să devină mai puternică şi mai înfricoşătoare la privit. Pe unele le vedeam călări, pe altele alergând pe jos, dar toate înaintau la fel de iute. Tăcute erau, dar ochii le străluceau. Şi în ţinutul muntos Lamedon ne-au ajuns din urmă caii, erau peste tot în jurul nostru şi ne-ar fi întrecut dacă nu le-ar fi oprit Aragorn.

La porunca lui au rămas în urmă. „Chiar şi umbrele oamenilor ascultă de porunca lui, mi-am zis în gând. Încă-l pot ajuta când va avea nevoie de ele!”

Şi am călărit încă o zi întreagă de lumină şi apoi a venit ziua fără zori, dar noi am călărit înainte şi am traversat râurile Ciril şi Ringló; şi în a treia zi am ajuns la Linhir, deasupra gurilor râului Gilrain. Şi acolo oamenii din Lamedon au apărat vadurile împotriva seminţiilor sângeroase din Umbar şi Harad care veniseră pe râu în sus. Dar şi apărătorii şi vrăjmaşii au uitat de bătălia lor şi au fugit care încotro atunci când am venit noi, şi strigau ca din gură de şarpe că Regele Morţilor se năpustise asupra lor. Doar Angbor, Seniorul din Lamedon, a avut curajul să ne aştepte; şi Aragorn l-a rugat să-şi strângă oamenii şi să ne urmeze, de-ar cuteza, după ce va fi trecut Armia Cenuşie.

„La Pelargir, moştenitorul lui Isildur va avea nevoie de voi”, le-a spus el.

Şi aşa am trecut râul Gilrain, scoţând din bârlogurile lor pe toţi aliaţii Mordorului şi alungându-i din calea noastră; şi abia atunci ne-am luat şi noi un timp de răgaz. Dar curând Aragorn s-a ridicat în picioare şi a strigat: „Vai şi-amar! Minas Tirith este atacat. Mă tem că va cădea înainte să apucăm noi să venim în ajutor." Aşa că am sărit pe cai şi am pornit la drum înainte să se fi sfârşit noaptea, alergând cu toată puterea de care erau în stare caii noştri peste câmpiile Lebennin.

Legolas se opri din vorbă şi oftă, apoi, întorcându-şi privirile spre miazăzi, cântă încetişor:

Argintiile izvoare,
Din Celos până-n Erui
Curg prin şesul din Lebennin
Unde creşte iarba-naltă
Şi în vântul dinspre Mare
Crinii albi se leagănă
Şi se scutur clopoţeii
De *mallos* şi *aifirin.*
Prin câmpia din Lebennin
Bate vântul dinspre Mare.

- Verzi sunt acele câmpii în cântecele seminţiei mele; dar atunci erau întunecate, pustiiciuni fumurii în bezna dinaintea noastră. Şi peste întinderea necuprinsă, călcând sub copite, fără să ne pese, iarbă şi flori deopotrivă, am vânat vrăjmaşi o zi întreagă şi încă o noapte, până când, într-un târziu amarnic, am ajuns în sfârşit la Râul cel Mare.

Atunci am simţit în inima mea că ne-am apropiat de Mare; căci tare întinse păreau apele în întuneric şi negândit de multe păsări de mare chemau pe ţărmuri. Vai, vai, tânguirea pescăruşilor! Nu mi-a spus mie Doamna să mă feresc de ei? Şi acum nu-i mai pot uita.

- Eu unul m-am făcut că nu-i aud, spuse Gimli; căci în sfârşit ajunsesem la o luptă din aia adevărată. Acolo la Pelargir se afla oastea principală din Umbar, cincizeci de corăbii mari iar vase mai mici făr' de număr. Mulţi dintre cei pe care-i urmărisem ajunseseră înaintea noastră la porturi, aducând teama cu ei; astfel că unele corăbii ridicaseră ancora şi o porniseră la vale, încercând să-şi găsească scăparea pe Râu sau să ajungă la ţărmul mai îndepărtat; cât despre vasele mai mici, multe ardeau vâlvătaie. Dar haradrimii, înghesuiţi în ţărmul stâncos, au făcut stânga-mprejur şi în disperarea lor ne-au înfruntat cu sălbăticie; şi când ne-am măsurat din priviri au izbucnit în hohote, căci la acea vreme încă erau o oştire numeroasă.

Aragorn însă s-a oprit în loc şi a strigat cu glas mare: „Acum să veniţi! În numele Pietrei Negre vă chem!" Şi dintr-o dată, Oştirea Umbrelor care

rămăsese în urmă până în ultima clipă, înainta ca o maree cenuşie, măturând totul din cale. Am auzit ţipete stinse, corni abia chemând, şi un murmur ca de voci nenumărate şi îndepărtate: ai fi zis că era ecoul cine ştie cărei bătălii uitate din Anii Întunecimii de demult. Săbii cu tăiş abia sclipind fură scoase din teacă; dar nu ştiu dacă tăişurile lor încă mai puteau muşca, căci Morţii nu mai aveau trebuinţă de nici o armă, ci doar de teamă. Nimeni n-a putut să le ţină piept.

S-au dus la fiece corabie ce pornise pe râu, apoi au trecut peste apă la cele care erau ancorate; şi toţi marinarii au fost cuprinşi de nebunia spaimei şi s-au aruncat peste bord, în afară de sclavii legaţi în lanţuri de ramele lor. Fără teamă ne mânam caii printre duşmanii care fugeau, alungându-i ca pe nişte frunze, până am ajuns la ţărm. Acolo, Aragorn a trimis pe fiecare corabie rămasă ancorată câte un dúnedain, pentru a-i linişti pe captivi, rugându-i să lase deoparte orice teamă, căci de acum încolo erau liberi.

Înainte să se sfârşească acea zi întunecată, nu mai rămăsese nici urmă de duşman care să ni se împotrivească; se înecaseră cu toţii, ori fugeau spre miazăzi, nădăjduind să se reîntoarcă pe jos în ţinuturile lor. Ce ciudat şi ce minunat, îmi ziceam în sinea mea, ca toate socotelile Mordorului să fie răsturnate de duhurile spaimei şi întunericului. Cu propriile sale arme fusese înfrânt!

- Ciudat, într-adevăr, spuse Legolas. În acel ceas m-am uitat la Aragorn şi mi-am zis ce senior mare şi cumplit ar fi devenit cu toată puterea voinţei sale, dacă ar fi luat el Inelul. Nu degeaba se teme Mordorul de el. Dar cu mult mai nobil e spiritul lui decât puterea de înţelegere a lui Sauron; căci nu e el unul din vlăstarele lui Lúthien? Niciodată nu va pieri seminţia lor, oricâţi ani s-ar scurge la mijloc.

- Ochii gnomilor nu văd atât de departe, zise Gimli. Dar măreţ era, cu adevărat, Aragorn în acea zi. Să vezi şi să nu crezi! Întreaga flotă neagră se afla în mâinile lui; el şi-a ales corabia cea mai mare dintre toate şi a urcat pe punte. Apoi a poruncit să se sune din toata trâmbiţele luate de la vrăjmaşi; şi Oastea Umbrelor s-a retras pe ţărm. Au rămas acolo tăcute, aproape nevăzute, nu se zărea decât lucirea roşie din ochii umbrelor, ce prinseseră vâlvătaia corăbiilor arzânde. Şi cu glas mare Aragorn a strigat către morţi:

„Ascultaţi acum vorbele Moştenitorului lui Isildur! Jurământul vostru a fost împlinit. Întoarceţi-vă şi nu mai tulburaţi nicicând văile! Duceţi-vă şi găsiţi-vă odihna!”

La aceste cuvinte, Regele morţilor a ieşit în faţa oştirii, a frânt suliţa şi a aruncat-o la pământ. A făcut o plecăciune adâncă şi s-a întors către ai săi; şi, cât ai clipi, întreaga oştire cenuşie s-a retras şi a dispărut precum ceaţa alungată de un vânt neaşteptat; iar mie mi s-a părut că mă deştept dintr-un vis.

În acea noapte noi ne-am odihnit, în vreme ce alţii au trudit. Căci mulţi prizonieri dintre cei eliberaţi erau locuitori ai Gondorului, prinşi în timpul raidurilor; şi curând s-au strâns mulţi şi din Lebennin şi din Ethir şi Angbar

din Lamedon a venit cu toţi călăreţii pe care-i găsise. Odată pierită teama de cei morţi, veneau în ajutorul nostru şi ca să-l vadă pe Moştenitorul lui Isildur; căci vestea acestui nume se întinsese ca focul în întuneric.

Şi uite că ne apropiem de sfârşitul poveştii noastre. Căci în timpul serii şi a nopţii aceleia, multe corăbii au fost pregătite şi oamenii s-au urcat la bordul lor; iar dimineaţa flota a ridicat ancora. Câtă vreme pare să fi trecut de-atunci, şi uite că n-a fost decât acum două dimineţi, a şasea zi de când am pornit din Valea Calvarului. Cu toate acestea, Aragorn era mânat de teama că ajungem prea târziu.

„Sunt patruzeci de leghe şi încă două din Pelargir şi până la cheiurile din Harlond, ne-a spus el. Dar dacă nu ajungem până mâine acolo, totul e zadarnic."

Ramele erau acum mânuite de oameni liberi, şi vârtos mai ştiau să tragă la ele; dar înaintarea noastră în susul Râului cel Mare era greoaie, căci ne împotriveam curgerii sale, şi, cu toate că râul nu se-ndreaptă chiar atât de iute spre miazăzi, vântul nu ne ajuta câtuşi de puţin. Şi cumplită apăsare aş fi simţit în inimă, cu toată victoria noastră din port, dacă Legolas nu ar fi izbucnit dintr-o dată în râs.

„Ridică-ţi fruntea, fiu al lui Durin! a strigat el. Căci nu-i zadarnică zicala ce zice că *nădejdea apare când te aştepţi mai puţin".* Dar ce nădejde vedea el de atât de departe, nu a vrut să ne spună. Noaptea s-a lăsat, adâncind şi mai mult întunericul, dar inimile ne ardeau în piept căci departe, spre miazănoapte, zăream lucirea roşie sub nor şi Aragorn a zis: „Minas Tirith e în flăcări."

- Dar la miezul nopţii, speranţa a renăscut cu adevărat în inimile noastre, continuă Gimli. Oameni încercaţi de mare, din cei ce veneau din Ethir, au privit spre miazăzi şi au spus că simţeau vântul proaspăt venind dinspre Mare şi aducând schimbarea. Cu mult înainte să se ivească zorile, pânzele corăbiilor au fost înălţate şi am prins viteză, până când zorile au albit spuma din jurul provelor. Şi astfel s-a făcut, după cum ştii, că am ajuns la al treilea ceas al zilei cu vânt bun şi soarele încă nedezvăluit şi am înălţat marele stindard în bătălie. Măreaţă zi a fost. Şi măreţ ceas, orice ar fi să vină de aici încolo.

- Să vină orice-ar veni, marile fapte nu pier, spuse Legolas. Şi faptă mare a fost să străbatem Căile Morţilor, şi mare va rămâne, chiar de nu va fi mai nimeni viu în Gondor care s-o cânte în zilele ce va să vie.

- Şi tare mă tem că aşa se va întâmpla, zise Gimli. Căci tare mai sunt încruntate chipurile lui Aragorn şi al lui Gandalf. Şi tare-aş vrea să ştiu ce sfat ţin ei acolo în corturile de sub ziduri. Din partea mea, mi-aş dori, ca şi Merry, ca victoria noastră să fi adus cu sine şi sfârşitul războiului. Dar, orice-ar mai fi de făcut, trag nădejde să fiu şi eu cu ceva de folos întru onoarea poporului Muntelui Singuratic.

- Şi eu, pentru seminţia Pădurii celei Mari, zise Legolas, şi pentru dragostea ce-o port Seniorului Copacului Alb.

Şi după aceste vorbe se lăsă tăcerea între ei, dar o vreme râmaseră aşezaţi pe înălţimea aceea, fiecare frământat de propriile sale gânduri, în vreme ce Căpitanii ţineau sfat.

După ce Prinţul Imrahil s-a despărţit de Legolas şi Gimli, a trimis de îndată vorbă lui Éomer; împreună au coborât din Oraş şi au ajuns la corturile lui Aragorn, ce fuseseră înălţate pe câmpie, nu departe de locul unde căzuse regele Théoden. Şi s-au aşezat la sfat împreună de Gandalf şi Aragorn şi fiii lui Elrond.

- Domnii mei, începu Gandalf, ascultaţi ce a spus Majordomul Gondorului înainte să moară: „Poate că veţi triumfa pe câmpiile Pelennorului vreme de o zi, dar împotriva Puterii ce s-a dezlănţuit acum nu e chip să învingeţi”. Nu vă îndemn la disperare, aşa cum a făcut el, ci să cântăriţi la adevărul acestor vorbe.

Pietrele Văzătoare nu mint şi nici chiar Seniorul din Barad-dûr nu le poate face să mintă. Poate să aleagă, să zicem, prin puterea voinţei sale ce anume să fie văzut de minţile mai slabe, sau le poate face pe acestea să desluşească anapoda ceea ce văd. Dar nu avem de ce ne îndoi că atunci când Denethor a văzut forţe mari pornite împotriva lui în Mordor şi altele care urmau să se mai strângă, a văzut adevărul.

Abia am izbutit cu forţele noastre să respingem primul mare asalt. Următorul va fi cu mult mai mare. Înseamnă că nu e nici o speranţă la sfârşitul acestui război. Aşa cum a văzut Denethor. Victoria nu poate fi câştigată cu arma, fie că şedeţi aici îndurând atac după atac, fie că ieşiţi la luptă, pentru a fi copleşiţi dincolo de Râu. Trebuie să alegeţi ce-i mai puţin rău din toate relele; şi din prevedere ar trebui să întăriţi toate fortificaţiile pe care le aveţi şi acolo să aşteptaţi începerea luptei; căci astfel veţi mai amâna puţin sfârşitul vostru.

- Să înţelegem că ne sfătuieşti să ne retragem în Minas Tirith sau Dol Amroth, sau în Valea Calvarului, şi să stăm liniştiţi precum copiii cocoţaţi pe castele de nisip când vine fluxul? întrebă Imrahil.

- Şi nici n-ar fi un sfat nou, răspunse Gandalf. N-aţi făcut exact la fel cât a trăit Denethor? Nu! Eu am spus că aşa ar fi prudent. Am spus că victoria nu poate fi câştigată prin forţa armelor. Încă mai nădăjduiesc în victorie, dar nu cu armele. Căci în tot ce punem noi la cale trebuie să ne amintim de Inelul Puterii, temelia Turnului Barad-dûr şi nădejdea lui Sauron.

Şi dacă e să vorbim de acest obiect, seniori, ştiţi cu toţii îndeajuns ca să pricepeţi cum stăm şi noi şi Sauron. Dacă pune el mâna pe Inel curajul vostru nu face două parale, iar victoria lui va fi grabnică şi deplină: atât de deplină, încât nimeni nu-i va putea ghici sfârşitul câtă vreme va mai fi această lume. Dacă inelul va fi distrus, Sauron se va prăbuşi; şi se va prăbuşi atât de jos, încât nimeni nu va putea spune dacă se va mai înălţa vreodată. Căci va pierde ceea ce are el mai bun în puterea ce a avut-o în firea sa încă de la început, şi tot ceea ce a fost început sau s-a făcut cu această putere se va nărui şi el va rămâne schilodit pentru totdeauna, preschimbându-se în spirit al răului şi nimic mai mult, care se roade pe sine

înconjurat de tenebre, dar care nu va mai putea nicicând să crească ori să prindă iarăşi formă. Şi astfel va fi dat la o parte un rău mare al acestei lumi.

Dar mai sunt şi alte rele care pot să vină; căci Sauron însuşi nu este decât un slujitor, un sol, ca să spun aşa. Numai că treaba noastră nu este să cunoaştem toate mişcările acestei lumi, ci să facem ce ne stă în putinţă ca să ajutăm evul acesta în care ne este dat să trăim, smulgând din rădăcini răul pe câmpurile pe care le cunoaştem, astfel ca aceia care vor trăi după noi să aibă o ţarină curată pe care să o poată însămânţa. Cum va fi vremea atunci, nu ne stă nouă în putinţă să hotărâm.

Sauron ştie toate acestea şi mai ştie că acest obiect preţios pe care l-a pierdut a fost regăsit; dar încă nu ştie unde se află, sau cel puţin asta e nădejdea noastră. Astfel că acum stă în cumpănă. Căci dacă l-am găsit noi, se află printre noi câţiva destul de puternici care să-l poată stăpâni. Şi acest lucru îi este cunoscut. Oare nu ghicesc corect, Aragorn, când spun că i te-ai arătat în Piatra din Orthanc?

- Ba m-am arătat încă înainte de a pleca din Cetatea Cornului, răspunse Aragorn. Am socotit că sosise clipa cea mai potrivită şi că tocmai de aceea venise Piatra la mine. Trecuseră zece zile de când Purtătorul Inelului o luase spre răsărit de la Cascadele Rauros, astfel că, mi-am zis eu, Ochiul lui Sauron ar trebui atras afară din propriul său tărâm. Prea arar a fost stârnit de când s-a întors în Turnul său. Deşi, dacă aş fi ghicit cât de iute avea să se urnească din loc drept răspuns, poate că nu aş fi îndrăznit să mă arăt. Abia de-am avut răgaz să vin în ajutorul vostru.

- Dar nu pricep, făcu Éomer. Zici că totul e în zadar dacă pune el mâna pe Inel. Atunci de ce să nu creadă şi el că e în zadar să ne atace dacă noi suntem cei care avem Inelul?

- Încă nu e sigur, răspunse Gandalf. Unde mai pui că el nu şi-a clădit puterea aşteptând până când duşmanii lui vor fi fost în siguranţă, aşa cum am făcut noi. În plus, n-am putea învăţa de pe o zi pe alta cum să folosim întreaga putere. Inelul nu poate fi folosit deci de un singur stăpân odată, nu de mai mulţi; iar el aşteaptă pentru clipa vrajbei, când unul dintre cei mari ai noştri devine stăpân şi-i înlătură pe toţi ceilalţi. Într-o asemenea clipă Inelul l-ar putea ajuta dacă el se mişcă repede.

Stă la pândă. Vede multe şi aude multe. Nazgûlii lui încă bântuie. Au trecut peste câmpia asta înainte de răsăritul soarelui, cu toate că puţini dintre cei obosiţi sau adormiţi au băgat de seamă. Cercetează toate semnele: sabia care i-a răpit comoara a fost făurită la loc; vânturile norocului suflând înspre partea noastră şi neaşteptata înfrângere a primului său atac; căderea marelui său Căpitan.

Se va îndoi tot mai mult, chiar şi acum, în timp ce stăm şi vorbim aici. Ochiul lui s-a mijit în direcţia noastră, orb la aproape orice altceva ce mişcă. Şi asupra noastră trebuie să-l ţinem. În aceasta zace toată speranţa noastră. Iată, prin urmare, sfatul meu. Nu avem Inelul. Din înţelepciune ori din nesăbuinţă a fost trimis departe pentru a fi distrus, ca să nu ne distrugă el pe noi. Fără el nu putem înfrânge prin forţă forţa lui Sauron. Dar trebuie să

facem tot ce ne stă în putinţă pentru a-i ţine Ochiul departe de adevărata primejdie ce-l pândeşte. Nu putem câştiga victoria cu armele, dar cu armele putem să-i dăm Purtătorului Inelului singura lui şansă, oricât ar fi de firavă.

Aşa cum a început Aragorn, tot astfel trebuie şi noi să mergem mai departe. Trebuie să-l împingem pe Sauron să arunce în luptă tot ce are. Să-i scoatem din bârlog toată forţa lui ascunsă, ca să-şi golească de tot ţara. Trebuie să pornim neîntârziat în calea lui. Să fim momeala lui, chiar dacă fălcile sale se vor închide asupra noastră. Va muşca din momeală, plin de speranţă şi cu lăcomie, căci îşi va închipui că graba asta nu poate fi altceva decât mândria stăpânului Inelului: şi va zice: „Hait! Uite cum îşi întinde gâtul prea curând şi prea departe. Îl las să vină şi una-două îl voi prinde într-o capcană din care nu mai are scăpare. Şi acolo o să-l zdrobesc şi ceea ce mi-a luat cu neruşinare va fi din nou al meu pentru totdeauna."

Trebuie să intrăm cu ochii larg-deschişi în capcana aceea, cu temeritate, dar cu puţină nădejde pentru noi. Căci, seniorii mei, se prea poate ca noi înşine să pierim cu toţii într-o bătălie neagră, departe de tărâmurile locuite; astfel încât, chiar de-ar fi să cadă Barad-dûr, noi vom mai trăi să vedem evul cel nou. Dar, socotesc eu, asta ne este datoria. Şi mai bine aşa, decât să pierim oricum - căci oricum vom pieri, dacă rămânem pe loc - şi să ştim, murind, că nici un ev nou nu ne va urma.

Rămaseră cu toţii tăcuţi o vreme. Într-un târziu Aragorn vorbi:

- Aşa cum am început, aşa voi merge înainte. Ajungem acum la acea muchie unde speranţa şi disperarea se înrudesc. A ne clătina înseamnă a ne prăbuşi. Nici unul să nu respingă sfaturile lui Gandalf, ale cărui îndelungi strădanii de-a-l înfrânge pe Sauron vor fi în sfârşit puse la încercare. Dacă n-ar fi fost el, totul ar fi fost pierdut de multă vreme. Cu toate acestea, eu nu doresc să poruncesc nimănui. Fiecare să facă aşa cum crede de cuviinţă.

Atunci vorbi Elrohir:

- De la Miazănoapte am venit mânaţi de acest gând şi de la Elrond, tatăl nostru, acest sfat l-am primit. Nu ne vom întoarce îndărăt.

- Cât despre mine, spuse Éomer, am prea puţină ştiinţă despre toate aceste lucruri atât de adânci; şi nici nu am nevoie să le ştiu. Mi-e de ajuns să ştiu ceea ce ştiu, anume că aşa cum Aragorn a venit în ceas de nevoie în ajutorul meu şi al poporului meu, aşa îl voi ajuta şi eu când mă cheamă. Voi merge.

- Seniorul Aragorn, spuse Imrahil, este pentru mine seniorul meu, fie că-mi cere sau nu să-l recunosc ca atare. Dorinţa lui este poruncă pentru mine. Voi merge şi eu. Deocamdată însă voi ţine o vreme locul Majordomului Gondorului şi datoria mea dintâi este să mă gândesc la poporul său. Şi trebuie să fim şi prevăzători, fără doar şi poate. Să fim pregătiţi pentru orice ar fi să vină, bun sau rău. Se prea poate, nu-i aşa, să învingem, şi câtă vreme mai avem o fărâmă de speranţă, Gondorul trebuie să fie apărat. Nu vreau să ne întoarcem victorioşi într-un Oraş căzut în ruină şi o ţară pustiită m urma noastră. Şi iată că aflăm de la rohirrimi că la miazănoapte încă se mai află o oştire ce nu a intrat în luptă.

- Ai dreptate în tot ce spui, zise Gandalf. Nu te sfătuiesc să laşi Oraşul nepăzit. Într-adevăr, oştirea pe care o vom duce spre răsărit nu trebuie să fie chiar atât de mare cât să atace în forţă Mordorul, ci doar cât să facă faţă unei bătălii. Şi trebuie să pornească la drum cât mai curând cu putinţă. Prin urmare, îi întreb acum pe Căpitani: câţi oşteni putem strânge cu care să pornim la drum în cel mult două zile? Şi să fie oameni neînfricaţi, care să meargă de bunăvoie, ştiind ce primejdii îi pasc.

- Toţi sunt istoviţi şi foarte mulţi poartă răni mai uşoare sau mai grele, răspunse Éomer, cât despre cai, am pierdut mulţi şi asta este foarte rău. Dacă e să o pornim atât de curând, atunci n-am speranţă să adun nici măcar două mii şi să las tot pe atâţia să apere Oraşul.

- Nu trebuie să punem la socoteală numai pe cei care au luptat pe câmpia aceasta, zise Aragorn. Forţe noi se îndreaptă spre noi dinspre fortificaţiile de la miazăzi, acum că malurile Râului au fost eliberate. Patru mii am trimis la drum acum două zile din Pelargir, trecând prin Lossarnach; neînfricatul Angbor se află în fruntea lor. Dacă pornim peste două zile, vor fi aici înainte să plecăm. Mulţi alţii au fost rugaţi să mă urmeze pe Râu în sus în orice corabie vor găsi; şi cu câteva corăbii au şi ajuns la Harlond. După socoteala mea, putem strânge şapte mii de oşteni călări şi pedeştrii, şi încă să lăsăm Oraşul mai bine apărat decât atunci când a început atacul.

- Poarta a fost distrusă, mai zise Imrahil, şi unde să găsesc acum oameni pricepuţi care s-o facă la loc?

- În Erebor, în Regatul lui Dáin, meşteşugul acesta este cunoscut, răspunse Aragorn; şi dacă nu ne pierdem toate speranţele, atunci voi trimite la timp pe Gimli, fiul lui Glóin, să-i cheme în ajutor pe făurarii munţilor. Oamenii însă sunt mai buni decât porţile, şi nici o Poartă nu va ţine piept Duşmanului nostru dacă e părăsită de oameni.

Astfel s-a sfârşit sfatul seniorilor: anume că urmau să pornească în dimineaţa celei de-a treia zile însoţiţi de şapte mii de oşteni, dacă vor Putea să strângă atâţia; cei mai mulţi dintre ei vor fi pedeştri, din pricina tărâmurilor primejdioase în care aveau să meargă. Aragorn urma să adune vreo două mii dintre cei pe care-i strânsese sub porunca sa la Miazăzi; însă Imrahil trebuia să vină cu trei mii şi cinci sute; iar Éomer cu cinci sute de rohirrimi, rămaşi fără cai, însă războinici temuţi, iar el însuşi avea să comande alţi cinci sute dintre cei mai buni călăreţi de-ai săi; şi mai era nevoie de încă o companie de cinci sute de cai, printre care urmau să călărească fiii lui Elrond împreună cu dúnedainii şi cavalerii din Dol Amroth: una peste alta, şase mii pedeştri şi o mie călare. Dar forţa principală a rohirrimilor, care rămânea călare şi în stare să lupte, cam trei mii sub comanda lui Elfhelm, trebuia să păzească Drumul Apusean împotriva vrăjmaşului aflat în Anórien. Fără altă clipă de zăbavă, trimiseră solii călare pentru a aduna toate veştile pe care le puteau afla la miazănoapte; şi la miazăzi, din Osgiliath şi de-a lungul drumului spre Minas Morgul.

Şi după ce socotiră pe toţi războinicii şi plănuiră călătoriile pe care le aveau de făcut şi drumurile ce le aveau de ales, Imrahil izbucni dintr-o dată în râs.

- Ah, strigă el, e cea mai mare glumă din toată istoria Gondorului: să pornim însoţiţi de şapte mii, abia dacă numărăm câţi oşteni se aflau în avangardă în zilele sale de glorie, ca să atacăm munţii şi poarta de nepătruns a Tărâmului Negru! E ca şi când un ţânc ar ameninţa un cavaler îmbrăcat în za, cu un arc făcut dintr-o creangă de salcie verde şi o sfoară! Dacă Seniorul întunecimii ştie atâtea câte spui tu că ştie, Mithrandir, n-o să zâmbească el mai degrabă, decât să se teamă, şi cu degetul lui mic să ne strivească aşa cum ar strivi un ţânţar ce încearcă să-l înţepe?

- Nu, va încerca să prindă ţintarul şi să-i ia acul, răspunse Gandalf. Şi printre noi se află nume care fac mai mult decât o mie de cavaleri înzăuaţi. Nu, nu va zâmbi.

- Şi nici noi, răspunse Aragorn. Dacă asta e o glumă, e prea amară ca să râdem. Nu, este ultima mişcare într-un mare joc primejdios şi, ori de o parte, ori de alta, va pune capăt jocului.

Apoi îşi trase sabia Andúril din teacă şi o ridică în soare, ca să strălucească.

- Nu vei mai intra în teacă până nu se va da şi ultima bătălie, spuse el.

Chapter 10

Poarta Neagră se deschide

Două zile mai târziu, oştirea Apusului era strânsă pe câmpiile Pelennor. Oastea orcilor şi a răsăritenilor se reîntorsese venind dinspre Anórien, dar urmărită şi împrăştiată fiind de rohirrimi, dăduse bir cu fugiţii fără să se împotrivească prea mult, îndreptându-se spre Cail Andros; odată înlăturată această primejdie şi cu noile forţe care veneau dinspre Miazăzi, Oraşul era apărat cum nu se putea mai bine. După spusele cercetaşilor, nici un duşman nu rămăsese pe drumurile răsăritene până departe, la Răscrucea Regelui Căzut. Totul era pregătit pentru ultima lovitură.

Legolas şi Gimli urmau să călărească din nou împreună alături de Aragorn şi Gandalf care se aflau în avangardă, laolaltă cu dúnedainii şi fiii lui Elrond. Dar Merry, spre ruşinea lui, nu avea să-i însoţească.

- Nu eşti destul de întremat pentru o astfel de călătorie, i-a explicat Aragorn. Dar nu-i nici un motiv de ruşine, aşa să ştii. Chiar dacă n-o să mai faci nimic în războiul ăsta, tu ţi-ai câştigat onoarea cea mare. Va merge Peregrin, în numele seminţiei din Comitat; şi să nu-l invidiezi pentru norocul de-a putea înfrunta pericolul, căci, chiar dacă a făcut atât cât l-a lăsat soarta să facă, încă n-a făcut ceva pe măsura faptelor tale. Drept e însă că toţi ne găsim acum în aceeaşi primejdie. Dac-o fi şi-o fi ca noi să ne dăm amarnicul sfârşit în faţa Porţii Mordorului, vei pieri şi tu, c-o fi aici sau în altă parte, unde te-o duce valul cel negru. Rămâi cu bine!

Amărât şi descurajat, Merry stătea acum şi se uita cum se adună oştirea. Bergil era şi el acolo, la fel de abătut; căci tatăl lui avea să comande o companie a Oamenilor Oraşului; el unul nu putea să se întoarcă la Străjeri până nu va fi fost judecată fapta sa. În aceeaşi companie se afla şi Pippin, ca oştean al Gondorului. Merry îl zări, nu prea departe, o siluetă micuţă, dar sumeţită, printre bărbaţii cei înalţi din Minas Tirith.

În sfârşit răsunară trâmbiţele şi oştirea se puse în mişcare. Trupă după trupă şi companie după companie se îndreptară pe rând spre răsărit. Şi mult timp după ce pieiră din vedere de-a lungul drumului cel mare spre Zăgaz, Merry rămase neclintit în loc. Ultima oglindire a soarelui de dimineaţă în vreun coif sau vreo suliţă scapără şi se stinse şi ea, şi Merry tot acolo sta, cu capul plecat şi inima grea, simţindu-se singur, fără nici un prieten. Toţi cei pe care-i îndrăgea plecaseră spre întunecimea aceea care atârna peste îndepărtatul cer de la răsărit; şi prea puţină nădejde îi mai rămăsese în inimă că avea să-l mai revadă pe vreunul dintre ei vreodată.

Parcă rechemată de disperarea din sufletul său, durerea din braţ se trezi din nou, şi Merry se simţi slăbit şi bătrân, iar lumina soarelui i se păru deodată firavă. Tresări când îl atinse mâna lui Bergil.

- Vino, jupâne Perian! spuse băiatul. Văd că încă te mai doare. Te ajut să te întorci la Tămăduitori. Dar nu te teme! Vor veni înapoi. Oamenii din Minas Tirith nu vor fi niciodată înfrânţi. Şi acum îi au cu ei şi pe Seniorul Piatra Elfă, şi pe Beregond Străjerul.

Oastea ajunse la Osgiliath înainte de amiază. Toţi meşterii şi cei care puteau să muncească trudeau din răsputeri. Unii întăreau bacurile şi podurile de bărci construite de duşmani şi distruse in parte atunci când aceştia se retrăseseră; alţii strângeau provizii şi ceea ce rămăsese de la duşmani; iar alţii, pe malul răsăritean al Râului, ridicau în grabă fortificaţii.

Avangarda trecu printre ruinele Vechiului Gondor şi peste Râul cel lat şi urmă drumul drept şi lung care fusese construit în zilele de glorie pentru a lega frumosul Turn al Soarelui de Turnul Lunii cel înalt care acum era Minas Morgul în blestemata sa vale. Se opriră dincolo de Osgiliath, la vreo cinci mile distanţă, şi acolo se încheie prima zi a marşului.

Dar călăreţii merseră mai departe şi până să se însereze ajunseră la Răscruce şi la marele cerc al copacilor şi peste tot era linişte. Nu văzuseră nici urmă de duşman, nu auziseră nici un ţipăt ori vreo chemare, nici o săgeată nu ţâşnise de după vreun bolovan ori din desişurile ce mărgineau

drumul, cu toate acestea, cu cât înaintau mai mult, cu atât se simţeau mai supravegheaţi de tot ceea ce-i înconjura. Copac şi piatră, fir de iarbă şi frunză erau în ascultare, iar în zare, soarele apunea peste Valea Anduinului şi crestele albe ale munţilor se îmbujorau în văzduhul albăstrui; doar Ephel Dúath era ascuns în umbră şi înnegurare.

Atunci Aragorn trimise trâmbiţaşii la fiecare din cele patru drumuri ce tăiau cercul copacilor, pentru a suna din trâmbiţe, şi vestitorii strigară cu glas mare:

- Seniorii Gondorului s-au reîntors şi tot acest meleag ce al lor a fost îndărăt şi-l vor lua.

Hidoasa căpăţână de orc înfiptă în trunchiul sculptat fu rostogolită la pământ şi sfărâmată în bucăţi, şi în locul ei înălţară din nou capul bătrânului rege, căci acolo îi era locul, încins cu aceleaşi vechi flori albe şi galbene; apoi trudiră să spele şi să înlăture toate vorbele de ocară pe care orcii le scrijeliseră pe piatră.

Ţinură sfat; unii gândeau ca Minas Morgul să fie atacat primul, Şi dacă vor reuşi să-l cucerească, atunci trebuie distrus până în temelii.

- Şi, zise Imrahil, poate că drumul care duce de aici şi până la trecătoarea de acolo de sus se va dovedi o cale mult mai uşoară ca să-l atacăm pe Seniorul întunecimii, decât poarta sa de la miazănoapte.

Gandalf însă se împotrivi fără să stea în cumpănă, şi asta din pricina răului care pusese stăpânire pe acea vale, unde minţile celor vii pierdeau stăpânirea de sine, cuprinse de groază, dar şi din cauza veştilor pe care le adusese Faramir. Căci dacă într-adevăr purtătorul Inelului pe acea cale o apucase, cu nici un chip nu trebuia atras Ochiul Mordorului într-acolo. Prin urmare, a doua zi când sosi şi grosul armatei, puseră o strajă puternică la Răscruce, pentru a-şi asigura cât de cât apărarea în cazul în care Mordorul ar fi avut de gând să trimită trupe peste Pasul Morgul, sau să-şi aducă încă şi mai mulţi oşteni de la Miazăzi. Straja fu aleasă mai cu seamă din rândul arcaşilor, care cunoşteau drumurile din Ithilien şi aveau să stea ascunşi în pădurile şi pe coastele din jurul răspântiei. Gandalf şi Aragorn porniră cu avangarda către intrarea în Valea Morgul şi de acolo priviră spre oraşul ticălos.

Arăta întunecat şi lipsit de viaţă; orcii şi creaturile încă şi mai josnice care sălăşluiseră acolo fuseseră ucişi în bătălie, iar nazgûlii bântuiau pe alte meleaguri. Cu toate acestea, aerul din vale apăsa îngreunat de teamă şi vrăjmăşie. Avangarda trecu podul blestemat, aprinse focuri care cuprinseră cu limbi roşii câmpurile duhnitoare şi plecă.

Ziua următoare, a treia de când părăsise Minas Tirith, armata porni în marşul spre miazănoapte, de-a lungul drumului. Vreo sută de mile aveau de străbătut de la Răscruce şi până la Morannon, şi ce primejdii puteau să-i pască până ajungeau acolo nimeni n-ar fi putut spune. Înaintau la loc deschis, dar cu simţurile la pândă, şi înaintea lor, în faţa flancului răsăritean, călăreau cercetaşii; în partea aceea se întindeau desişuri întunecate şi un adevărat labirint de ravene stâncoase şi săritori, în spatele

cărora se înălţau pantele fioroase ale muntelui Ephel Dúath. Vremea se păstra frumoasă peste lume, vântul continua să bată dinspre apus, dar nimic nu putea risipi negurile şi ceţurile triste ce atârnau în jurul Munţilor Umbrei; dincolo de acestea, când şi când se vălătuceau în sus perdele groase de fum, rămânând agăţate în vânturile văzduhului.

În timp ce înaintau, Gandalf îi punea pe trâmbiţaşi să sune din trâmbiţe şi atunci pristavii strigau:

- Sosit-au Seniorii Gondorului! Părăsiţi aceste pământuri, ori dacă nu, ieşiţi de-i înfruntaţi!

- Nu mai spuneţi „Seniorii Gondorului”, le atrase Imrahil luarea aminte. Spuneţi „Regele Elessar”**.**Căci acesta-i adevărul, chiar dacă el încă nu s-a urcat pe tron; şi-l veţi tulbura mult mai mult pe duşman dacă folosiţi acest nume.

Şi de atunci, de trei ori pe zi, pristavii vesteau sosirea Regelui Elessar. Dar nimeni nu se arăta pentru a răspunde sfruntării.

Cu toate că înaintarea lor părea să se desfăşoare în linişte şi pace, inimile tuturor oştenilor, de la cel mai înalt în rang şi până la cel de pe urmă soldat de rând, erau grele şi cu fiecare milă pe care o străbăteau spre miazănoapte prevestirea răului îi apăsa tot mai greu. Abia către sfârşitul celei de-a doua zile de când plecaseră de la Răscruce li s-a ivit ocazia să pună mâna pe arme, atunci când o armată de orci şi răsăriteni încercă să prindă în ambuscadă companiile aflate în frunte; şi asta tocmai în locul în care Faramir răpusese pe oamenii din Harad şi drumul înainta printr-o strâmtoare adâncă ce tăia pintenii dealurilor estice. Însă Căpitanii Apusului fuseseră preveniţi de cercetaşii conduşi de Mablung, oamenii destoinici din Henneth Annûn, care-şi cunoşteau rostul foarte bine; astfel că ambuscada se dovedi o capcană chiar pentru cei care-o puseseră la cale. Călăreţii făcură un ocol mare către vest şi atacară duşmanul dinspre flancul stâng şi din spate, răpunându-l sau silindu-l să fugă spre dealurile estice.

Victoria nu prea avu darul să-i îmbărbăteze pe căpitani.

- E un şiretlic, spuse Aragorn; şi aş zice că rostul lui a fost mai curând să ne facă să credem că Duşmanul ar fi slab, decât să ne provoace pierderi, cel puţin deocamdată.

Şi din acea seară, nazgûlii şi-au făcut apariţia, urmărind fiecare mişcare a armatei. Încă zburau în înaltul văzduhului, nevăzuţi de ochii pământeni, fără doar de aceia ai lui Legolas, dar prezenţa lor putea fi simţită precum o umbră tot mai adâncă şi o strângere a soarelui. Şi cu toate că Duhurile Inelelor nu se lăsau în jos asupra vrăjmaşului lor şi zburau în tăcere, fără să scoată nici un ţipăt, teama pe care o stârneau nu putea fi alungată.

Vremea trecea şi călătoria fără de speranţă se apropia de sfârşit. În a patra zi de când părăsiseră Răscrucea, şi în a şasea de când plecaseră din Minas Tirith, au ajuns în cele din urmă la hotarele lumii vii, intrând în pustiiciunea ce-i despărţea de porţile Trecătorii Cirith Gorgor; desluşeau mlaştinile şi uscăciunea care se întindeau la nord şi la vest de Emyn Muil. Atât de lipsite de orice urmă de viaţă erau acele locuri, şi atât de adâncă

groaza pe care o răspândeau, încât unii oşteni se pierdură cu firea cu totul, nemai simţindu-se în stare nici să umble şi nici să călărească mai departe spre miazănoapte.

Aragorn îi privi şi ochii îi erau plini de milă, nu de mânie; căci aceştia erau bărbaţii tineri din Rohan, din îndepărtata Depresiune de Apus, şi ţărani din Lossarnach, şi pentru toţi aceştia Mordorul fusese încă din copilărie un nume al răului, dar cu atât mai nereal, o legendă ce nu-şi avea locul în viaţa lor simplă; şi iată că acum mergeau ca nişte bărbaţi în toată firea, într-un coşmar din cele mai negre care devenea realitate şi nu pricepeau nimic din acest război, anume de ce trebuia soarta să-i ducă spre o asemenea încercare.

- Întoarceţi-vă, le spuse Aragorn. Dar păstraţi-vă onoarea, câtă v-a mai rămas, şi n-o rupeţi la fugă! Ar mai fi ceva ce aţi putea face voi, fără a vă acoperi cu totul de ruşine. Apucaţi-o spre sud-vest, până ajungeţi la Cair Andros, şi dacă se mai află încă în mâinile duşmanilor, aşa cum cred eu, recuceriţi-l, dacă puteţi; şi păziţi-l până la ultimul om întru apărarea Gondorului şi al Rohanului!

După aceste vorbe, unii dintre ei se ruşinară de mila ce le-o arătă Aragorn, încât izbutiră să-şi învingă teama şi merseră mai departe, iar în alţii se retrezi nădejdea când aflară că mai era o treabă vitejească mai pe măsura puterilor lor şi pe care o puteau duce la îndeplinire, astfel că se întoarseră din drum. Şi cum mulţi oşteni fuseseră lăsaţi la Răscruce, Căpitanii Apusului aveau acum mai puţin de şase mii de luptători cu care să înfrunte, în sfârşit, Poarta Neagră şi puterea Mordorului.

Înaintau încet, aşteptându-se oricând ca Duşmanul să răspundă provocării lor, şi acum stăteau toţi la un loc, căci ar fi fost o irosire zadarnică să trimită în faţă cercetaşi ori grupuri mici din oastea principală. La căderea nopţii, la capătul celei de-a cincea zile de mărşăluială dinspre Valea Morgul, îşi aşezară ultima tabără; aprinseră focuri de jur împrejur din puţinele vreascuri şi tufărişuri uscate pe care le mai găsiseră. Îşi petrecură ceasurile nopţii stând de strajă, şi în tot acest timp simţiră peste tot multele lucruri pe jumătate nevăzute care mişunau şi le dădeau târcoale, şi auziră urletul lupilor. Vântul murise, văzduhul întreg părea neclintit. De zărit nu zăreau aproape nimic, căci, cu toate că cerul era senin şi luna cernită răsărea deja de patru nopţi, din pământuri se înălţau fumuri şi aburi, încât secera albicioasă a astrului era înconjurată de ceţurile Mordorului.

Se făcuse frig. Pe măsură ce se apropiau zorii, vântul se stârni din nou, dar acum sufla dinspre miazănoapte şi curând prinse să se înteţească. Vietăţile care bântuiseră noaptea pieriră cu toatele, încât meleagul părea pustiu. Spre nord, printre puţurile duhnitoare din pământ, se înălţau primele gorgane urieşeşti şi colnicele de scorie şi stânci prăvălite şi ţărână răscolită, vărsăturile spiţei viermilor din Mordor; însă spre miazăzi şi de-acum foarte aproape, se desena ameninţător masivul Cirith Gorgor şi Poarta Neagră la mijloc, străjuită de o parte şi de alta de cele Două Turnuri ale Colţilor, înalte şi întunecate. Căci în timpul ultimului lor marş, Căpitanii

părăsiseră vechiul drum care o cotea spre răsărit, evitând astfel primejdiile ce pândeau între dealuri, astfel că acum se apropiau de Morannon dinspre nord-vest, aşa cum făcuse şi Frodo.

Cele trei aripi mari ale Porţii Negre erau bine zăvorite sub bolţile lor mohorâte. Pe metereze nu se zărea ţipenie. Totul era tăcut, însă la pândă. Căpitanii ajunseseră la capătul călătoriei lor nebuneşti, Şi acum stăteau ca pierduţi şi înfriguraţi în lumina cenuşie a dimineţii timpurii, în faţa turnurilor şi a zidurilor pe care oştirea lor n-avea nici o speranţă să le ia cu asalt, nici chiar dacă ar fi adus cu ea maşinării de război, iar Duşmanul n-ar fi avut altă forţă decât i-ar fi trebuit să apere poarta şi zidul. Dar ei ştiau că toate dealurile şi stâncile din jurul Morannonului erau împânzite de duşmani pitiţi în ascunzători, iar defileul îngropat în umbre de dincolo de poartă era un furnicar de văgăuni şi tuneluri tăinuind puzderie de fiinţe ticăloase. Şi cum stăteau ei aşa, văzură nazgûlii cum se strâng şi încep să se rotească precum vulturii deasupra Turnurilor Colţurilor; şi înţeleseră fără urmă de tăgadă, că erau supravegheaţi îndeaproape. Cu toate acestea, Duşmanul nu dădea nici un semn.

N-aveau altceva de ales, decât să-şi joace cartea până la capăt. Astfel că Aragorn îşi răspândi oştirea după cum socoti el că era mai bine; o împărţi pe două gruiuri uriaşe de piatră sfărâmată şi pământ, înălţate de orci în ani de muncă fără număr. Înaintea lor, către Mordor, se întindea ca un şanţ de apărare o fâşie lată şi lungă de mlaştini din care se înălţa un abur puturos, şi de ochiuri de apă la fel de rău mirositoare. După ce oştirea îşi ocupă poziţiile, Căpitanii se îndreptară călare spre Poarta Neagră, însoţiţi de o gardă numeroasă, formată din călăreţi, pristavi şi trâmbiţaşi, şi ducând cu ei stindardul. Gandalf se afla în fruntea pristavilor; urmau Aragorn împreună cu fiii lui Elrond, cu Éomer din Rohan şi cu Imrahil: Legolas, Gimli şi Peregrin au fost şi ei rugaţi să li se alăture, astfel ca toţi duşmanii Mordorului să aibă câte un martor.

Ajunşi la o aruncătură de suliţă de Morannon, desfăşurară stindardul şi suflară în trâmbiţe; şi pristavii ieşiră în faţă şi strigară cu glas mare, ca să se audă dincolo de meterezele Mordorului.

- Ieşi şi te înfăţişează! Să iasă Seniorul Tărâmului Negru! Să-l judecăm. Căci cu păcat a pornit război împotriva Gondorului şi i-a subjugat ţinuturile. Este pricina pentru care Regele Gondorului îi cere să-şi ispăşească ticăloşiile şi apoi să părăsească aceste meleaguri pentru totdeauna. Ieşi şi te înfăţişează!

Urmă o tăcere lungă, fără ca vreun strigăt sau alt sunet să răzbească dinspre zid sau metereze. Sauron însă îşi făcuse de mult socotelile şi gândul lui era ca mai întâi să se joace cu şoriceii ăştia cu cât mai multă cruzime cu putinţă, înainte să-i lovească de moarte. Aşa s-a făcut că tocmai când căpitanii dădeau să se întoarcă la oştenii lor, tăcerea fu spartă dintr-o dată. Se auzi în munţi o cavalcadă ca de bubuituri prelungi de tobe uriaşe, apoi nişte zbierete de corni ce făcură ca stâncile să se cutremure şi îi asurziră pe oşteni. Şi în acest vacarm uşa din mijloc a Porţii Negre se deschise cu o

smucitură şi un zornăit infernal, şi prin ea ieşiră trimişii Turnului întunecimii.

În frunte se afla o creatură deşirată şi scârbavnică, călare pe un cal negru, dacă jivina aceea putea fi numită cal; căci era o hidoşenie uriaşă, cu un chip ca o mască înspăimântătoare, aducând mai curând a craniu decât a cap de vietate, şi care scotea foc prin găvanele ochilor şi pe nări. Călăreţul era înveşmântat în negru şi negru îi era coiful înalt. Cu toate acestea, nu era un Duh al Inelelor, ci o fiinţă omenească. Era însuşi Locotenentul Turnului Barad-dûr, al cărui nume nici o poveste nu l-a amintit vreodată; căci nici chiar el nu-l mai ţinea minte, ci spunea despre sine: „Sunt Gura lui Sauron”. Se spune însă că era un proscris, trăgându-se din neamul celor care sunt numiţi Númenóreenii Negri; îşi făcuseră sălaşurile în Pământul de Mijloc în anii în care Sauron fusese mare şi tare, iar acum pe el îl venerau, căci prinseseră patima ticăloşiilor. Proscrisul intrase în slujba Turnului întunecimii atunci când puterea acestuia începuse din nou să se facă simţită, şi vicleşugurile sale l-au înălţat tot mai mult în graţiile Seniorului; a deprins multe din tainele vrăjitoriei, încât reuşea să citească gândurile lui Sauron, şi era mai crud decât oricare orc.

Iată, prin urmare, cine era cel care a ieşit pe uşa din mijloc, însoţit de o trupă mică de oşteni în armuri negre, purtând un stindard, un singur stindard negru pe care era desenat în roşu Ochiul cel Rău. Se opri la câţiva paşi în faţa Căpitanilor Apusului, îi măsură din priviri şi izbucni în râs.

- E vreunul în adunătura asta care să aibă căderea să negocieze cu mine? întrebă el. Sau cu destulă minte ca să mă înţeleagă? Altcineva afară de tine, de bună seamă! pufni el batjocoritor, adresându-se cu dispreţ lui Aragorn. Căci ca să fii rege îţi trebuie ceva mai mult decât un ciob de sticlă elfească sau o gloată ca asta. Ce zic eu aici? Păi orice tâlhar de codru poate să adune o asemenea şleahtă!

Aragorn nu răspunse vorbelor de ocară, ci îi prinse privirea şi i-o ţinu şi astfel se înfruntară cei doi o vreme; dar curând, cu toate că Aragorn nu se clintise şi nu-şi dusese mâna la sabie, celălalt se pierdu cu firea şi se dădu înapoi ca sub ameninţarea unei lovituri.

- Sunt vestitor şi legat, nu pot fi atacat! strigă el.

- Acolo unde se ţine seamă de asemenea legiuire e în obicei ca legaţii să lase deoparte necuviinţele, zise Gandalf. Nu te-a ameninţat nimeni. Nu ai de nimic a te teme din partea noastră, până nu-ţi vei fi îndeplinit solia. Dar dacă stăpânului tău nu i-a venit mintea la cap, atunci tu şi toţi servitorii săi veţi fi în mare primejdie.

- Aşa, deci! se dumiri Trimisul. Care va să zică, mata eşti staroste aici, tataie cu barbă sură? Parc-am auzit noi de matale când şi când, de cum te vânturi prin lume şi cum cloceşti de la depărtare tot felul de urzeli şi de ticăloşii, aşa-i? Numa’ că de data asta ţi-ai vârât nasu’ prea adânc în oală, jupâne Gandalf; şi-ai să vezi ce păţeşte unu’ care-şi răsfiră plasele neghioabe la picioarele lui Sauron cel Mare. Drept mărturie a celor spuse,

am câteva lucruri pe care am fost rugat să ţi le arăt - matale anume, dacă ai îndrăzni cumva să te înfăţişezi aici.

Făcu semn unuia dintre străjerii lui şi acesta înainta aducând o boccea de cârpă neagră.

Trimisul desfăcu bocceaua şi, spre mirarea şi deznădejdea tuturor Căpitanilor, ridică de jos mai întâi o sabie mică, asemănătoare cu aceea pe care o purtase Sam, apoi o mantie cenuşie cu o pafta elfică, şi la urmă pieptarul din za de mithril, cea pe care o îmbrăcase Frodo pe sub veşmintele lui ponosite. Ca o negreală se aşternu peste ochii lor şi într-un răstimp de tăcere li se păru ca şi când întreaga lume încremenise, iar inimile lor încetaseră să mai bată şi ultima speranţă le pierise. Din spatele Prinţului Imrahil unde stătuse până atunci, Pippin se repezi înainte cu un ţipăt de durere.

- Tăcere! ceru Gandalf aspru, dându-i lui Pippin un brânci în spate; dar Trimisul izbucni într-un hohot răsunător şi strigă:

- După cum văd, mai aveţi un zvânturatic din ăia cu voi! Ce folos trageţi de pe urma lor zău că nu pot pricepe; dar ca să-i trimiteţi ca iscoade în Mordor întrece toate obişnuitele voastre nesăbuinţe, îi mulţumesc totuşi flăcăiaşului ăstuia, căci este limpede că a mai văzut lucruşoarele, încât ar fi fără nici un rost să vă faceţi că habar n-aveţi ce-s şi ale cui.

- Nu doresc să mă prefac că nu ştiu, răspunse Gandalf. Ba le ştiu şi le cunosc întreaga poveste şi, în ciuda dispreţului tău, spurcată Gură a lui Sauron, nu poţi să spui acelaşi lucru. Ce nu pricep eu e de ce le-ai adus aici?

- Tunică de gnom, mantie elfească, tăiş din Apusul decăzut, şi spion din mica ţară de şobolani numită Comitat - ne, ne, nu-ncepe! Le ştim prea bine - astea-s semne de uneltire. Acum, se prea poate ca acela care le-a purtat să fie o creatură după a cărei pierdere să nu te smiorcăi, da’ poate fi şi altfel: te pomeneşti că-i cineva drag ţie? Dacă aşa stă treaba, ia stai puţin la sfat cu mintea care ţi-a mai rămas. Căci lui Sauron nu-i plac iscoadele şi soarta aceluia acum zace în mâinile tale.

Nimeni nu răspunse; dar Trimisul le vedea chipurile pământii de frică şi ochii măriţi de groază, şi iar izbucni în hohot de râs, căci ar fi zis că jocul era pe placul lui.

- Bine, aşa-i bine! Înţeleg că vă era drag. Sau poate că voiaţi ca să nu dea greş în trebuşoara pe care l-aţi pus s-o facă? Păi, a cam dat. Şi-acu’ are să îndure ani în şir tortura înceată, pe cât de lungă şi de înceată se pricep s-o născocească ştiinţele noastre din Marele Turn, şi nu va fi lăsat niciodată liber, decât după ce-l vom fi schimbat şi înfrânt cu totul şi abia când se va întoarce la voi veţi vedea ce aţi făcut. Şi cum am zis aşa va fi - dacă nu vă învoiţi la ceea ce vă va cere Seniorul.

- Spune ce ne cere, zise Gandalf stăpân pe sine, dar cei aflaţi lângă el desluşiră semnele chinului pe chipul său şi li se păru că în faţa lor aveau un bătrân zbârcit, zdrobit, înfrânt în cele din urmă. Nu aveau nici o îndoială că se va învoi.

- Asta e ceea ce vă cere el, zise Trimisul şi zâmbi, privind la fiecare pe rând. Gloata Gondorului şi aliaţii săi amăgiţi de acesta se vor retrage neîntârziat dincolo de Anduin, dar nu înainte de a jura că nu-l vor mai ataca pe Marele Sauron cu oştiri, fie făţiş ori în taină. Toate pământurile la răsărit de Anduin vor fi pentru totdeauna ale lui Sauron, şi numai ale lui. Meleagul de la apus de Anduin, până la Munţii Ceţoşi şi la Strunga Rohan, va plăti tribut Mordorului, iar oamenii de acolo nu vor purta arme, dar vor fi lăsaţi să-şi rânduiască singuri treburile obştii. Vor ajuta însă la reconstruirea Isengardului, pe care l-au distrus cu atâta nesocotinţă, iar acesta al lui Sauron va fi şi acolo va sta locotenentul lui: nu Sauron, ci unul mult mai demn de încredere.

Uitându-se în ochii lui, Căpitanii îi citiră pe dată gândul. El avea să fie acel locotenent şi avea să adune sub stăpânirea sa tot ceea ce mai rămânea din Apus; avea să fie tiranul lor, iar ei sclavii lui.

Dar Gandalf spuse:

- E cam mult ce ne cere pentru eliberarea unui singur slujitor: în schimbul lui stăpânul tău vrea să primească tot ceea ce ar trebui să câştige purtând nenumărate războaie! Sau poate, cine ştie, câmpia Gondorului i-o fi năruit orice speranţă pe care şi-o punea în războiul acesta încât s-a gândit c-ar fi mai bine să se tocmească? Şi dacă, într-adevăr, noi punem un preţ atât de mare pe prizonierul acesta, ce siguranţă avem că Sauron, Mârşavul Maestru al Trădării, îşi va ţine cuvântul? Unde-i prizonierul acesta? Să ne fie adus aici, să ne fie predat, şi atunci vom sta să cumpănim la ceea ce ne cere.

Zicând acestea, lui Gandalf, care îl scruta cu atenţie, ca un om ce înfruntă un duşman de moarte, i se păru că, preţ de o răsuflare, Trimisul se pierdu cu firea; în clipa următoare însă izbucni din nou în râs.

- Nu te lua la harţă, în neobrăzarea ta, cu Gura lui Sauron! strigă el. Ceri garanţii! Ei bine, Sauron nu-ţi dă nici o garanţie. Dacă vrei îndurare din partea lui, întâi să faci aşa cum cere el. Acestea sunt condiţiile lui. Le primeşti, bine, nu le primeşti, iarăşi bine!

- Iată ce vom primi! spuse Gandalf deodată. Îşi desfăcu mantia şi o lumină albă ţâşni ca un tăiş de sabie în întunericul pulpanei. În faţa mâinii lui ridicate, mârşavul Trimis se trase îndărăt, iar Gandalf înainta şi culese de pe jos pieptarul, mantia elfică şi sabia. Pe acestea le vom lua în amintirea prietenului nostru, strigă el. Cât despre condiţiile voastre, le respingem în întregime. Piei de aici, căci misia ta s-a sfârşit şi moartea vă dă târcoale. Nu am venit să irosim vorbe tocmindu-ne cu Sauron, perfidul şi blestematul; şi cu atât mai puţin cu unul dintre sclavii lui. Piei şi să nu te mai văd!

De data aceasta trimisul Mordorului nu mai râse. Obrazul i se schimonosi de uluială şi mânie, asemenea unei fiare sălbatice care, în timp ce-şi pândeşte prada, este plesnită peste bot cu o nuia înspinată. Furia îl copleşi, gura i se îmbăloşă, zgomote nedesluşite îi bolboroseau în gâtlej. Iar când privi la chipurile crunte ale Căpitanilor şi la ochii lor ucigători, teama deveni mai puternică decât furia din el: scoase un strigăt înfiorător, se răsuci pe călcâie, sări în şa şi porni într-un galop dezlănţuit, urmat de garda

sa, către Cirith Gorgor. Dar tot atunci, în timp ce galopau, oştenii săi suflară în corni, dând un semnal asupra căruia se înţeleseseră dinainte; şi până să ajungă ei la poartă, Sauron porni atacul-surpriză.

Tobele prinseră a bubui şi focuri izbucniră. Toate porţile din Morannon se deschiseră larg. Prin ele năvăli o oaste nemăsurat de mare, şi tot atât de iute precum apele vijelioase când este ridicat un zăgaz.

Căpitanii săriră pe cai şi se întoarseră la armia lor şi din piepturile oştenilor Mordorului ţâşni un urlet batjocoritor. Colbul se învolbură, îmbâcsind văzduhul, atunci când de undeva din apropiere se ivi o oaste de răsăriteni, care aşteptase semnalul în umbrele munţilor Ered Lithui, dincolo de Turnul mai îndepărtat. Din dealurile ce mărgineau Morannonul se revărsară orci fără de număr. Oamenii Apusului erau prinşi în capcană şi curând, de jur împrejurul gorganelor cenuşii pe care stăteau ei, armate de zeci de ori mai numeroase decât ei îi înconjură într-o mare vrăjmaşă. Sauron prinsese prada mult dorită în fălci de oţel.

Lui Aragorn prea nu îi mai rămăsese timp să-şi desfăşoare oştirea. El unul stătea pe unul dintre gorgane, alături de Gandalf, înălţând cu disperare frumosul stindard al Copacului şi Stelelor. Pe celălalt gorgan, aflat la oarece depărtare, fluturau stindardul Rohanului şi cel din Dol Amroth, Calul Alb şi Lebăda Argintie. Şi de jur împrejurul gorganelor, oştenii formaseră câte un cerc de apărare, un cordon zburlit de suliţi şi săbii. Dar în faţă, către Mordor, unde avea să se dea primul atac nemilos, se aflau, la stânga, fiii lui Elrond înconjuraţi de dúnedaini, iar la dreapta, Prinţul Imrahil împreună cu oştenii înalţi şi chipeşi din Dol Amroth, şi bărbaţii cu chipuri ascuţite din Turnul Străjii.

Vântul prinse a bate, trâmbiţele răsunară şi săgeţile zbârnâiră; dar soarele care urca pe cerul de la miazăzi fu învăluit de negurile Mordorului, încât se zărea printr-o ceaţă ameninţătoare, îndepărtat, de un roşu-mohorât, de-ai fi zis că era sfârşitul zilei sau poate sfârşitul întregii lumi a luminii. Şi din întunecimea ce se adâncea se iviră nazgûlii, cu glasurile lor reci strigând vorbe aducătoare de moarte; şi în acea clipă orice speranţă se nărui.

Pippin se încovoiase ca lovit de groaza ce pusese stăpânire pe el când îl auzise pe Gandalf respingând condiţiile şi condamnându-l pe Frodo la chinurile din Turn; dar izbutise să se stăpânească şi acum se afla alături de Beregond în prima linie a Gondorului, împreună cu oamenii lui Imrahil. Căci mai bine să moară cât mai iute cu putinţă şi astfel să scape de amarnica poveste a propriei sale vieţi, dacă totul se ducea de râpă.

- Ce n-aş da să fie Merry aici, se pomeni el vorbind de unul singur şi tot felul de gânduri îl străfulgerară în vreme ce privea cum se apropie atacul duşmanului. „Măi să fie, îşi spuse în gând, parcă-l înţeleg pe Denethor mai bine acum. S-ar putea să murim amândoi, Merry şi cu mine, şi dacă tot e să murim, de ce să n-o facem? Dar cum el nu este aici, nădăjduiesc să găsească o cale mai uşoară. Iar eu trebuie să-mi dau adevărata măsură."

Îşi trase sabia din teacă, o privi, se uită la împletitura de roşu şi auriu; şi literele curgătoare ale Númenorului scăpărară precum focul pe tăiş. „Pentru un asemenea ceas a fost făcută sabia asta. Ah, dacă l-aş putea spinteca pe ticălosul ăsta de Trimis, atunci aproape că aş fi la fel de viteaz ca bătrânul Merry. Tot o să spintec eu până la urmă o halcă din jivină. Ce n-aş da să văd din nou lumina răcoroasă a soarelui şi iarba verde!”

Şi chiar în timp ce el gândea astfel, atacul se dezlănţui asupra lor. Împiedicaţi să înainteze de smârcurile de la poalele dealurilor, orcii se opriră şi trimiseră o ploaie de săgeţi asupra liniilor de apărare. Dar printre ei se năpusti cu mugete de fiară o întreagă armie de căpcăuni de la munte, dinspre Gongoroth. Mai înalţi şi mai laţi în umeri decât seminţia oamenilor erau ei, şi înveşmântaţi într-o plasă deasă de solzi cornoşi, sau poate că aceea era hidoasa lor piele; aveau însă şi scuturi mari şi rotunde şi în pumnii noduroşi strângeau baroase negre, grele, dar uşor de mânuit. Săreau în ochiurile mlaştinilor fără să le pese şi treceau prin ele urlând. Şi se prăvăliră asupra oamenilor din Gondor precum o furtună, izbind coifuri, capete, braţe şi scuturi, asemenea fierarilor care bat pe nicovală fierul încins. Alături de Pippin, Beregond stătea ca năuc, împietrit, şi deodată căzu: uriaşa căpetenie a căpcăunilor care-l izbise se aplecă asupra lui, întinzând spre el o labă închircită; căci aceste creaturi crunte obişnuiau să muşte grumazurile celor pe care-i doborau la pământ.

Dar tot atunci Pippin fanda înainte şi tăişul purtând însemnele Apusimii străpunse pielea căpcăunului şi îi pătrunse adânc în măruntaie, încât sângele negru ţâşni gâlgâind. Căpcăunul se împletici şi se prăbuşi asemenea unei stânci, îngropând sub trup pe toţi cei aflaţi dedesubt. Pippin fu năpădit de întunecime, duhoare şi o durere sfâşietoare, şi mintea lui se cufundă în beznă.

„Se sfârşeşte aşa cum mi-am închipuit”, zise gândul lui, înainte să se stingă; şi chicoti uşor, aproape amuzat că, în sfârşit, putea să se lepede de orice îndoială, grijă şi teamă. Şi chiar în clipa în care îşi lua zborul spre uitare, gândul auzi voci, care păreau să strige într-o lume uitată, aflată undeva la o mare înălţime:

- Vin Vulturii! Vin Vulturii!

Preţ de o clipă, gândul lui Pippin şovăi. „Bilbo! şopti. Dar nu! Vulturul ăla venea într-o poveste de-a lui, cu mult, tare mult timp în urmă. Asta de acum e povestea mea, şi ea s-a sfârşit. Adio!” Şi gândul fugi spre depărtări, iar ochii nu mai văzură nimic.

CARTEA A ŞASEA

Chapter 11

Turnul din Cirith Ungol

Sam se ridică cu greu, în capul oaselor, de la pământ. În prima clipă nu se dumiri unde se află, apoi însă întreaga disperare şi amărăciune îl copleşiră înnoit. Era în întunericul adânc din faţa porţii subpământene a fortăreţei orcilor; porţile de bronz erau închise. Trebuie că se prăbuşise la pământ năucit de izbitură atunci când se năpustise în ele; dar cât zăcuse acolo nu putea şti. Atunci ar fi fost în stare să mănânce jăratic, atât era de furios şi de deznădăjduit; acum tremura tot de frig. Se târî în patru labe spre porţi şi îşi lipi urechea de ele.

De dincolo, dintr-o mare depărtare, auzea abia desluşit voci arţăgoase de orci, dar curând şi acestea încetară ori poate ajunseseră prea departe ca să mai răzbată până la el, şi totul se cufundă în tăcere. Capul îl durea, ochii lui zăreau tot felul de luminiţe părelnice în întuneric, cu toate acestea Sam se strădui să-şi vină în fire şi să înceapă să gândească. Cel puţin un lucru îi era limpede, anume că nu avea nici o nădejde să pătrundă în bârlogul orcilor prin acea poartă; putea să aştepte el mult şi bine, poate chiar zile întregi, până să se deschidă din nou, numai că el nu avea vreme de pierdut aşteptând: timpul era deosebit de preţios. Şi nu mai avea nici o îndoială privinţa a ceea ce trebuia să facă: să-şi salveze stăpânul sau să piară în această încercare.

„Mai curând mi-e dat să pier, şi oricum ar fi mult mai simplu aşa, decât altminteri”, îşi spuse mohorât în sinea sa, în vreme ce-şi vâra sabia înapoi în teacă şi se depărta de porţile de bronz. Încet, pe bâjbâite, porni înapoi prin întunericul din tunel, neîndrăznind să folosească lumina elfilor; şi, în timp ce mergea, încerca să pună cap la cap tot ceea ce se întâmplase de când părăsise împreună cu Frodo Răscrucea. N-avea habar cât putea să fie ceasul. Cândva între o zi şi alta, după socoteala lui; dar nici numărătoarea zilelor n-o mai ţinuse. Se găsea în lumea întunericului, unde zilele lumii păreau să fi fost uitate, cum uitaţi erau toţi cei care pătrundeau acolo.

„Mă-ntreb dacă ei se mai gândesc la noi şi oare ce li s-o mai fi întâmplând lor acolo”, îşi zise, făcând un gest cu mâna în aer, spre o bănuită direcţie; numai că întorcându-se prin tunelul lui Shelob, el se îndrepta de fapt spre miazăzi, nu spre apus. În lumea de afară, meleagul dinspre soare-apune se apropia de crucea amiezii celei de a paisprezecea zi a lunii martie, după

calendarul din Comitat, şi chiar în acele clipe Aragorn se afla în fruntea flotei cele negre, venind dinspre Pelargir, iar Merry călărea cu rohirrimii de-a lungul Văii Carelor de Piatră, în vreme ce în Minas Tirith se înălţau flăcările şi Pippin vedea cum creştea nebunia în ochii lui Denethor. Dar între toate temerile şi grijile, gândurile prietenilor se întorceau iar şi iar la Frodo şi la Sam. Nu-i uitaseră. Numai că nu era chip să-i ajute şi nici un gând nu era în stare deocamdată să vină în sprijinul lui Sam cel înţelept, fiul Meşterului îndemânatic; acum era singur-singurel.

În sfârşit ajunse la uşa de piatră a coridorului orcilor, dar cum nici de data asta nu izbuti să găsească zăvorul sau cârligul care o ţinea închisă, se caţără pe ea şi o trecu pe deasupra, aşa cum făcuse şi prima dată, sărind fără zgomot pe pământ. La fel de neauzit se furişă spre ieşirea din tunelul lui Shelob, unde zdrenţele plasei ei uriaşe încă se legănau şi fluturau în suflarea rece a aerului. Aşa i se părea lui Sam, că este rece, după bezna plină de miasme ce rămăsese în urmă; dar tocmai răceala ei îl învioră. Ieşi cu multă fereala afară.

Tăcerea ce-l întâmpină era ameninţătoare. Lumina, câtă era, părea mai curând ca la ceasul amurgului, la capătul unei zile înnegurate. Aburii nesfârşiţi ce se înălţau din Mordor şi se vălătuceau spre apus treceau chiar pe deasupra capului, o învălmăşeală colosală de nori şi fum, luminată de jos de o lucire de un roşu-mohorât.

Sam îşi înălţă privirile spre turnul orcilor şi, deodată, în dreptul ferestrelor înguste, se iviră nişte lumini îndreptate în afară asemenea căutăturii unor ochi mici şi roşii. Te pomeneşti că sunt nişte semnale, îşi spuse Sam. Teama de orci, pe care şi-o uitase o vreme în furia şi disperarea lui, puse din nou stăpânire pe el. Cât cuprindea cu ochii, nu vedea decât o singură cale pe care ar fi putut-o urma: trebuia să-şi continue drumul şi să încerce să găsească intrarea principală în îngrozitorul turn; îşi simţea însă genunchii moi şi tremura din tot trupul. Îşi desprinse privirile de la turn şi de la pereţii ascuţiţi ai fisurii din faţa lui şi îşi obligă picioarele îndărătnice să i se supună încet, cu urechile ciulite, refăcu drumul pe care venise, trecu de locul unde căzuse Frodo şi unde duhoarea lui Shelob încă mai stăruia în văzduh, şi mai departe, începu să urce, până ajunse chiar în crăpătura unde îşi petrecuse Inelul pe deget şi unde văzuse trecând oastea lui Shagrat.

Acolo se opri şi se aşeză. Nu se simţea în stare să meargă mai departe. Ca şi când, dacă apuca să treacă muchia crăpăturii de partea cealaltă şi să facă primul pas adevărat înspre ţinutul Mordorului, acel pas era definitiv. Nu mai exista cale de întoarcere. Fără vreun gând anume, trase Inelul afară şi şi-l puse din nou pe deget. În aceeaşi clipă simţi marea apăsare a greutăţii lui şi încă o dată, parcă mai puternic şi mai insistent ca oricând înainte, răutatea Ochiului Mordorului, iscoditor, încercând să străpungă umbrele pe care tot el le zămislise pentru propria sa apărare şi care iată că acum stăteau în calea neliniştii şi a îndoielii sale.

Ca şi prima dată, Sam descoperi că auzul i se ascuţise, în schimb ochilor lui lucrurile acestei lumi le păreau subţiate, nedesluşite. Pereţii stâncoşi ai

trecătorii erau palizi, ca şi când i-ar fi văzut printr-o ceaţă, în schimb auzea undeva departe bolboroselile chinuite ale lui Shelob; ascuţite şi limpezi răsunau, parcă de undeva de foarte aproape, ţipete şi un zăngănit metalic. Sam sări în picioare şi se lipi de stânca ce mărginea drumul. Se bucura că avea Inelul cu el, căci iată că se apropia o altă oaste de orci mărşăluitori. Sau cel puţin acesta i-a fost primul gând. Dar îşi dădu brusc seama că nu era aşa, auzul îl înşelase: strigătele orcilor veneau din turn, şi cornul cel mai înalt al acestuia se afla chiar deasupra lui, în partea stingă a crăpăturii.

Tremurând tot, Sam se forţă să se clintească din loc. Era limpede că acolo sus se petrecea o mârşăvie. Cine ştie dacă nu cumva, în ciuda poruncilor date, orcii se lăsaseră pradă cruzimii lor şi acum îl chinuiau pe Frodo, sau poate că îl hăcuiau cu sălbăticie. Sam îşi ciuli urechile; o undă de speranţă i se trezi în suflet. Ar fi putut jura că în turn se dădea o luptă, orcii se luptau între ei, Shagrat şi Gorbag ajunseseră să se bată. Oricât de firavă era nădejdea născută din bănuiala lui, îi fu de ajuns ca să-şi revină. Exista o şansă, chiar şi mică. Dragostea lui pentru Frodo învinse orice alt gând şi, uitând de primejdia în care se afla, strigă în gura mare:

- Vin, domnu’ Frodo, vin acu’.

Alergă într-un suflet spre şaua trecătorii şi trecu de partea cealaltă. Brusc, drumul cotea spre stânga şi cobora abrupt. Sam intrase în Mordor.

Scoase Inelul de pe deget, poate mânat de o presimţire a primejdiei, izvorâtă din adâncul fiinţei sale, cu toate că în sinea lui nu-şi dorise decât să vadă mai limpede.

- Ia să privesc eu răul în faţă, murmură el. N-are rost să orbecăi ca prin ceaţă!

În faţa privirilor lui se ivi dintr-o dată un tărâm neîndurător, crud, aspru. Chiar la picioarele lui, cea mai înaltă creastă a munţilor Ephel Dúath îşi prăvălea abrupt stâncile masive într-un hău întunecos, iar de partea cealaltă a acestuia se înălţa o altă creastă, mult mai joasă, din a cărei muchie zimţată şi crenelată steiurile ca nişte colţi se desenau negre pe lumina roşiatică din spatele lor: era sălbaticul Morgai, inelul interior al zidurilor de apărare ale ţinutului. Dincolo de acesta, la mare depărtare, dar aproape în linie dreaptă şi peste o mare întinsă de întuneric punctată de focuri mici, se zărea o pălălaie urieşească; şi din aceasta se înălţau în coloane colosale vălătuci de fum, de un roşu-sângeriu în partea de jos, dar negre în capătul de sus, unde se revărsau în talazul mişcător ce acoperea întreg blestematul meleag.

Sam privea către Orodrúin, Muntele de Foc. Când şi când, furnalele din adânc, mult sub conul de cenuşă, se încingeau şi cu vuiet şi bubuituri straşnice vărsau fluvii de stâncă topită prin fisurile adânci din pereţii conului. Unele curgeau arzânde, prin albii largi, către Barad-dûr; altele coborau şerpuit spre şesul pietros, până se răceau şi înţepeneau ca nişte trunchiuri de dragoni contorsionate, borâte de pământul chinuit. Într-un asemenea ceas de frământare îi fu dat lui Sam să vadă Muntele Osândei, şi lumina lui, ascunsă vederii celor care urcau pe poteca dinspre Apus din

pricina înaltului perete al masivului Ephel Dúath, strălucea orbitoare pe feţele stâncoase şi golaşe, încât acestea păreau scăldate în sânge.

Sam stătea ca trăsnit în lumina aceea îngrozitoare, căci acum, dacă privea la stânga lui, putea vedea Turnul din Cirith Ungol în toată puterea lui. Cornul pe care-l văzuse de pe partea cealaltă nu era altceva decât foişorul său cel mai înalt. Faţa răsăriteană avea trei caturi teribil de înalte şi pornea de pe un prag din peretele muntelui, aflat departe jos; spatele se lipea de stânca uriaşă, ieşind din ea sub formă de bastioane ascuţite, unul deasupra celuilalt, tot mai mici pe măsură ce se înălţau, cu pereţi verticali, măiestrit zidiţi, îndreptaţi spre nord-vest şi sud-est. În jurul celui mai de jos cat, la vreo două sute de picioare sub locul unde stătea acum Sam, era un zid crenelat ce închidea o curte mică. Poarta din latura de sud-est, mai apropiată, se deschidea spre un drum lat, iar parapetul exterior drumului urma buza unei prăpăstii, până când drumul făcea un cot spre sud şi cobora şerpuind în întunecime, pentru a se uni cu acela care venea dinspre Trecătoarea Morgul. Şi de acolo continua mai departe, traversa inelul Morgai printr-o fisură zimţată şi ieşea în valea Gongoroth, iar de acolo mergea până la Barad-dûr. Drumul îngust de sus, pe care se oprise Sam, cobora iute în trepte, prelungindu-se cu o potecă abruptă până la drumul principal, pe sub zidurile încruntate, nu departe de Poarta Turnului.

Cum sta şi se uita la toate acestea, Sam pricepu deodată, aproape şocat, că această fortăreaţă fusese construită nu pentru a-i ţine pe duşmani la distanţă de Mordor, ci pentru a-i ţine înăuntru. Era una dintre zidirile Gongorului, construită cu multă vreme în urmă, un avanpost răsăritean durat pentru apărarea Ithilienului, după ultima Alianţă, când oamenii Apusimii supravegheau ţinutul ticălos al lui Sauron, ce mişuna încă de creaturile sale. Dar aşa după cum s-a întâmplat şi cu Turnurile Colţilor, Narchost şi Carchost, şi aici strădania oamenilor a dat greş, căci trădarea a făcut ca Turnul să cadă în mâinile mai-marelui peste Duhurile Inelelor, încât de ani făr' de număr era în stăpânirea răului. De când se întorsese în Mordor, Sauron descoperise că Turnul îi era de trebuinţă; căci el avea puţini slujitori, dar mulţi sclavi ai fricii, iar rostul Turnului era acela de a împiedica orice fugă din Mordor. Căci dacă se găsea vreun duşman într-atât de nechibzuit încât să încerce să pătrundă în taină pe acel meleag, Turnul se dovedea un ultim străjer mereu la pândă, urmărindu-l pe cel care ar fi izbutit să treacă neobservat de Shelob sau prin Trecătoarea Morgul.

Sam îşi dădea foarte bine seama ce puţină speranţă ar fi putut el să aibă să se furişeze în jos, pe sub pereţii aceia cu mulţi ochi, şi să treacă prin poarta străjuitoare. Şi chiar dacă reuşea, nu putea ajunge departe pe drumul păzit de dincolo de poartă: nici măcar umbrele negre ce sălăşluiau acolo unde nu răzbătea lucirea roşie nu l-ar fi ferit multă vreme de orcii cu ochi ce zăreau în întuneric. Însă oricât ar fi fost de fără de speranţă acel drum, o încercare încă şi mai rea îi stătea în faţă: nu să evite poarta şi să scape, ci să intre pe poarta de unul singur.

Se pomeni gândindu-se la Inel, dar era un gând în care nu găsea alinare, ci doar teamă şi primejdie. De cum zărise Muntele Osândei care ardea în depărtare, simţise cum se schimbă ceva în povara pe care o purta. Căci pe măsură ce se apropia de marile furnale unde fusese modelat şi făurit într-un trecut îndepărtat, puterea Inelului creştea, devenind încă şi mai cumplită, fără a putea fi stăpânită decât de o voinţă mai puternică decât ea. Şi cum stătea Sam acolo, fără ca Inelul să-i fie pe deget, ci agăţat de lanţ în jurul gâtului, îl simţi parcă mărindu-se, ca şi când ar fi fost învelit în propria sa umbră, uriaşă şi deformată, o ameninţare colosală proiectată pe pereţii Mordorului. Înţelegea că de acum încolo nu mai avea de ales decât între a se feri de Inel, cu toate că îl va chinui, şi a şi-l însuşi şi a înfrunta Puterea ce sălăşluia în fortăreaţa sa întunecată, de dincolo de valea umbrelor. Inelul îl ispitea, rozând din voinţa şi dreapta lui judecată. Mintea îi era bântuită de închipuiri nebuneşti; i se năzări că-l vede pe înţeleptul Sam cel puternic, Eroul Evului, traversând meleagul întunecat cu o sabie arzândă în mână, şi oştiri care se înghesuiau să vină la chemarea lui pentru a i se alătura în marşul său împotriva Turnului Barad-dûr. Şi atunci toţi norii se desfăceau şi soarele strălucea alb, şi la porunca lui Sam întreaga vale Gongoroth devenea o grădină de flori şi pomi care dădeau rod. Era destul să-şi pună Inelul, să şi-l revendice, şi toate aceste gânduri puteau deveni realitate.

În acest ceas de ispitire, ceea ce l-a ajutat să se ţină tare a fost mai cu seamă iubirea pentru stăpânul său; dar şi simplul său bun-simţ de hobbit, care încă mai zăcea necucerit în străfundul fiinţei sale: ştia, în adâncul sufletului, că el unul nu era îndeajuns de mare să poarte o asemenea povară, chiar dacă închipuirile sale nu erau doar un şiretlic pentru a-l face să se dea de gol. Mica grădină a unui grădinar liber era tot ce-i trebuia şi i se cădea, nicidecum grădina devenită regat; şi-i erau de ajuns mâinile sale două ca să o lucreze, câtuşi de puţin mâinile altora, cărora să le poruncească.

„Şi oricum, toate bazaconiile astea sunt o şmecherie, îşi spuse el. M-ar dibui şi m-ar încolţi înainte să apuc să strig văleu. M-ar dibui cât ai zice peşte dacă mi-aş pune Inelul acum, în Mordor. La naiba îmi pare că am tot atât de puţine speranţe cât îngheţul primăvara, asta-i tot ce pot spune. Taman când mi-ar prinde cu adevărat să mă fac nevăzut, nu pot folosi Inelul! Şi dac-am să izbutesc ajung mai departe de aici, Inelul ăsta o să fie o pacoste şi o povară tot mai mare, cu fiecare pas. Şi atunci, ce-i de făcut?”

Îndoielile lui nu erau chiar atât de mari. Ştia că trebuia să coboare la poartă, fără să mai zăbovească. Dădu din umeri, ca pentru a se scutura de umbră şi a alunga nălucile, şi începu coborâşul. Cu fiecare pas părea să se micşoreze tot mai mult. Astfel că în curând deveni din nou un hobbit mic şi înspăimântat. Tocmai trecea pe sub pereţii Turnului, iar strigătele şi larma luptei puteau fi auzite de urechile lui fără nici un alt ajutor. Ar fi zis că în acea clipă zgomotele veneau din curtea aflată în spatele zidului exterior.

Sam străbătuse jumătate din potecă, atunci când de sub portalul întunecos doi orci ieşiră în fugă în lucirea roşiatică. Nu s-au întors către el.

Ci se îndreptau spre drumul principal; dar deodată se poticniră, căzură la pământ şi rămaseră nemişcaţi. Sam nu zărise nici o săgeată, dar îşi zise că fără doar şi poate fuseseră răpuşi de alţi orci de sus, de pe metereze, sau poate pitiţi în umbrele portalului, îşi continuă drumul, târându-se de-a lungul peretelui din stânga sa. Îi fusese de ajuns să-l cerceteze o dată cu privirea, ca să-şi dea seama că nu se putea căţăra pe el. Zidăria era înaltă de treizeci de picioare, fără nici o crăpătură sau vreo muchie, până sus la buza răsfrântă, ca nişte trepte răsturnate. Singura cale era poarta.

Se târî mai departe, întrebându-se câţi orci or fi sălăşluind în Turn împreună cu Shagrat, şi câţi erau de partea lui Gorbag, şi ce pricină or fi având să se ciondănească, dacă asta era ceea ce se întâmpla acolo. După socoteala lui, ai lui Shagrat erau vreo patruzeci, iar orcii lui Gorbag de două ori pe-atât; dar, fără îndoială că patrula lui Shagrat nu era decât o parte din garnizoana lui. Mai mult ca sigur că se ciorovăiau din pricina lui Frodo şi a prăzii. Sam se opri o clipă locului, căci dintr-o dată îi păru că totul se limpezea, aproape ca şi când ar fi văzut cu propriii săi ochi ce se petrecea acolo. Vesta de mithril! Asta era, Frodo o purta, iar ei o găsiseră. Şi, din câte auzea Sam, Gorbag amarnic ce mai râvnea la ea. Numai că poruncile Turnului Întunecimii erau deocamdată singura apărare a lui Frodo şi dacă acestea nu erau luate în seamă, Frodo putea omorât în orice clipă.

- Hai, trântor prăpădit ce eşti! strigă Sam pentru sine. Înainte!

Scoase sabia Sting din teacă şi o rupse la fugă către poarta deschisă. Dar chiar când era să treacă pe sub bolta ei mare, simţi un soc: ca şi când nimerise în plină fugă într-o plasă, ca aceea a lui Shelob, numai că invizibilă. Nu vedea nici un obstacol, însă ceva mult prea puternic pentru ca voinţa lui să-l înfrângă i se pusese în drum. Se uită în jur şi abia atunci îi zări în umbra porţii pe cei Doi Veghetori.

Parcă erau nişte fiinţe uriaşe aşezate pe tronuri. Fiecare avea trei trupuri lipite unul de altul, cu trei capete care priveau în afară, înăuntru şi în partea cealaltă a porţii. Capetele aveau chipuri de vultur, iar pe genunchii imenşi erau aşezate mâini îngherate. Figurile astea păreau tăiate din blocuri mari de piatră, de neclintit, şi cu toate acestea stăteau de strajă; un spirit înspăimântător al veghei ticăloase sălăşluia în ele. Ştiau din prima clipă cine era duşman. Nimeni nu putea trece de ele nebăgat în seamă, fie el chiar invizibil. Nu i-ar fi îngăduit să intre şi nici să scape, odată ajuns înăuntru.

Oţelindu-şi voinţa, Sam se aruncă încă o dată înainte, dar se opri cu o smucitură, clătinându-se ca şi când ar fi primit o lovitură în piept şi-n cap. Neştiind ce altceva să facă şi răspunzând unui gând neaşteptat ce-i răsări în minte, Sam îndrăzni un gest de mare curaj: scoase încet sticluţa primită de la Galadriel şi-o ridică în sus. Lumina sa albă prinse iute putere, alungând umbrele de sub arcul porţii. Monstruoşii Veghetori stăteau acolo reci, nemişcaţi, arătându-şi întreaga hidoşenie a formei lor. Preţ de o clipă, Sam surprinse o sclipire în pietrele negre ale ochilor lor, atât de haină încât îl făcu să se chircească de frică: dar încet-încet, puterea lor păru să şovăie şi să se preschimbe în teamă.

Dintr-un salt, Sam trecu de ei; însă chiar în aceeaşi secundă şi tocmai când pitea sticluţa înapoi în sân, simţi ca un fel de coardă de oţel care plesni în spatele lui, semn că veghetorii îşi reveniseră la starea lor de veghe. Şi din capetele acelea crâncene ţâşni un ţipăt ascuţit ce se izbi de zidurile falnice din faţa lui Sam. Undeva sus, la mare înălţime, un clopot răguşit bătu o singură dată, ca un fel de semnal de răspuns.

- Asta a pus capac la toate! mormăi Sam. Nici că se putea o intrare mai cu surle şi tobe! Hei, nu mă întâmpină nimeni? strigă el. Spuneţi-i Căpitanului Shagrat că-l caută marele războinic elf, care şi-a adus şi sabia elfă cu el!

Nici un răspuns. Sam înainta. Sting scapără albastră în mâna lui. Curtea era cufundată într-o umbră adâncă, dar cu toate acestea Sam văzu că dalele de piatră erau îngropate sub cadavre. Chiar la picioarele lui zăceau doi arcaşi orci, cu pumnale înfipte în spate. Dincolo de ele, şi mai multe trupuri; unii orci căzuseră împrăştiaţi, răpuşi de săgeţi sau căsăpiţi; alte jivine se prăbuşiseră încleştate, mătrăşite în timp ce-şi înfigeau pumnalele unele în altele, se gâtuiau sau se muşcau. Piatra de pe jos era alunecoasă din pricina sângelui negru.

Sam desluşi două uniforme, una purtând însemnul Ochiului Roşu, cealaltă având brodată pe ea o Lună schimonosită de masca înspăimântătoare a morţii; dar nu se opri să se uite mai îndeaproape, în capătul opus al curţii, o ditamai uşă ce dădea în Turn stătea pe jumătate deschisă; prin deschizătură răzbătea o lumină roşie, iar în prag zăcea mort un orc din cei mari. Sam sări peste hoitul lui şi intră: se opri locului, uitându-se în jur cu un aer încurcat.

Un coridor lung, răsunând de ecou, pornea din dreptul uşii spre coasta muntelui. Era slab luminat cu facle care ardeau în armături fixate pe perete, dar capătul său îndepărtat se pierdea în beznă. De o parte şi de alta se zăreau multe uşi şi deschizături; însă, în afară de încă două sau trei hoituri răstignite pe podea, locul era pustiu. Din cât reuşise să prindă din ceea ce-şi spuseseră căpitanii, Sam îşi dădu seama acum că pe Frodo îl putea găsi mort sau viu, într-o încăpere undeva sus de tot, în foişorul cel mai înalt; dar dacă se apuca să caute drumul, mai pierdea o zi până să-l găsească, şi asta cu puţin noroc.

- Îmi vine să cred că e pe undeva aproape de capătul celălalt, murmură el. Tot Turnul ăsta se înalţă parcă cu spatele. Până una-alta, aş face mai bine să mă iau după lumini.

Porni de-a lungul coridorului, de data asta însă încet, tot mai fără tragere de inimă cu fiecare pas. Groaza începea din nou să pună stăpânire pe el. Nici un alt zgomot nu se auzea, în afara de clipăitul paşilor lui, care devenea tot mai puternic din pricina ecoului, ca şi când nişte palme mari loveau piatra. Stârvurile; pustiul; pereţii negri şi jilavi, de pe care parcă picura sânge; teama de moartea neaşteptată care pândea din intrândurile uşilor sau din umbră; şi dincolo de toate închipuirile din mintea lui, duşmănia de la poartă, care aştepta şi veghea; aproape că era mai mult decât putea el să îndure, oricât s-ar fi străduit. O luptă - mă rog, fără prea mulţi duşmani deodată - ar fi fost mai bine venită decât această nesiguranţă îngrozitoare şi

ameninţătoare. Ca să uite de sine, se îndârji să se gândească la Frodo, care cine ştie unde zăcea în acel loc îngrozitor, legat fedeleş sau rănit, sau poate chiar mort. Îşi continuă drumul.

Lăsase lumina torţelor în urmă şi ajunsese la o uşă mare şi arcuită, la capătul coridorului, care nu era altceva decât partea interioară a intrării subpământene, aşa după cum bine bănuise, când de undeva de foarte sus răsună un înfiorător ţipăt gâtuit. Sam se opri ca împietrit. Auzi paşi care se apropiau. Cineva cobora în mare fugă de undeva de deasupra, pe nişte scări care răsunau de ecou.

Voinţa lui se dovedi prea slabă şi prea înceată pentru a-i ţine mâna în loc. Cât ai clipi trase lanţul afară şi se încleşta pe Inel. Dar Sam nu şi-l petrecu pe deget; căci chiar când îl strângea la piept, îl auzi pe orc zuruind la vale. Sărind dintr-o deschizătură neagră din dreapta, orcul porni în goană chiar spre el. Ajuns la vreo şase picioare de Sam, îşi înălţă capul şi-l zări; Sam îi auzi respiraţia gâfâită şi văzu sclipirea din ochii injectaţi. Orcul se opri ca trăsnit. Căci ceea ce avea în faţa lui nu era un hobbit mic şi speriat, chinuindu-se să ţină sabia fără să-i tremure mâna: ci o formă nemaipomenit de mare şi de tăcută, învelită într-o umbră cenuşie, care se desena ameninţătoare pe lumina tremurătoare din spatele ei; într-o mână ţinea o sabie, a cărei lucire în sine îi provoca o durere amarnică, iar cealaltă mână îi era încleştată la piept, dar ţinea ascunsă în ea o primejdie fără nume, vestitoare de putere şi prevestitoare de moarte.

În prima clipă, orcul se chirci, ca în clipa următoare să scoată urlet înfiorător de teamă, să facă stânga-mprejur şi să fugă înapoi unde a venit. Nicicând vreun câine n-a prins mai mult curaj când duşmanul o şterge cu coada între picioare, ca acum Sam în faţa acestei fugi neaşteptate. Cu un strigăt ţâşni în urma lui.

- Da! Războinicul elf este liber! Vin. Numa' arată-mi drumul dacă nu vrei să te jupoi de viu!

Orcul însă era la el acasă, sprinten nevoie mare şi bine hrănit. Sam era străin de locul acela, flămând şi frânt de oboseală. Treptele erau înalte, abrupte, şerpuitoare. Încât Sam începu curând să gâfâie. Orcul se făcu iute nevăzut, iar paşii lui nu se mai auzeau decât palid, un lipăit ce urca tot mai sus. Când şi când mai scotea un urlet, pe care ecoul îl purta din zid în zid, dar curând şi aceste sunete încetară.

Sam urcă târâş-grăpiş mai departe. Simţea că e pe drumul cel bun, din care pricină era mult mai în apele lui. Vârî Inelul în sân, strânse cureaua.

- Măi să fie! mormăi ei. Păi dacă pe toţi îi muşcă strechea când dau cu ochii de mine şi de Sting, aş zice că e chiar mai bine decât mi-am dorit. Oricum, din câte-am văzut, Shagrat, Gorbag şi ai lor mi-au făcut aproape toată treaba. Şi-mi vine să cred că în afară de şobolănelul ăla speriat n-a mai rămas nici unu' viu pe-aici!

La aceste vorbe se opri brusc, parcă s-ar fi izbit cu capul de-un zid de piatră. Căci înţelesul deplin a ceea ce tocmai spusese îl lovi ca o măciucă. N-a mai rămas nici unul viu! Al cui fusese acel îngrozitor urlet de moarte?

- Frodo! Frodo! Stăpâne! strigă el aproape hohotind. Ce mă fac dacă te-au răpus? Uite că vin, vin până sus, în sfârşit, să văd ce-am de făcut.

Şi urcă, urcă tot mai sus. Era întuneric, doar la câte o cotitură ardea o torţă, sau în dreptul unei deschizături ce ducea la alte caturi, şi mai înalte, ale Turnului. Încercă să ţină socoteala treptelor, dar după două sute le pierdu şirul. Acum înainta fără zgomot; căci i se părea că aude nişte voci undeva deasupra, încă destul de departe. Care va să zică mai erau în viaţă şi alţii, în afară de şobolanul ăla.

Şi pe neaşteptate, tocmai când simţea că nu mai are putere sa respire şi nici să-şi mai îndoaie genunchii, treptele se sfârşiră. Se opri şi el şi rămase nemişcat. Vocile se auzeau tare, din apropiere. Sam se uită în jur. Urcase chiar până pe acoperişul plat al celui de-al treilea şi cel mai de sus cat al Turnului; un spaţiu deschis, lat de vreo douăzeci de metri, înconjurat de-un parapet puţin înalt. Scara se termina într-o cămăruţă boltită, chiar în mijlocul acoperişului, cu nişte uşi joase care dădeau spre est şi spre vest. La răsărit, Sam văzu câmpia Mordorului, departe jos, întinsă şi acoperită de întuneric, iar în zare muntele arzând. O nouă răscolire îi frământa puţurile adânci, iar râurile de foc străluceau atât de sălbatic, încât chiar şi la acea depărtare, de multe mile, pălălaia strălumina cu o licărire roşiatică vârful turnului. Spre apus, vederea se oprea la baza măreţului foişor construit în partea din spate a acestei curţi suspendate, îndreptându-şi cornul mult peste creasta munţilor înconjurători. Un ochi de geam răsfrângea lumina. Uşa foişorului era la mai puţin de zece yarzi de unde stătea Sam. Era deschisă, dar înăuntru era întuneric şi tocmai din acea întunecime răzbăteau vocile.

La început Sam nu le ascultă; ieşi în pragul uşii răsăritene şi se uită înjur. I-a fost de ajuns o privire ca să-şi dea seama că aici se dăduse lupta cea mai grea. Hoituri peste hoituri de orci sau de capete şi mădulare retezate. Locul duhnea a moarte. Un mârâit, urmat de o lovitură şi un strigăt, îl făcu să sară înapoi la adăpostul cămăruţei. O voce de orc izbucni mânioasă. Sam o recunoscu de îndată, aceeaşi voce aspră, brutală, rece. Era a lui Shagrat, Căpitanul Turnului.

- Zici că nu te mai duci, hă? Naiba să te ia, Snaga, vierme împuţit! Dacă-ţi închipui că-s chiar atât de hodorogit ca să poţi să mă iei peste picior, greşeşti amarnic. Vino numa'ncoa şi vezi tu cum îţi scot ochii aşa cum i-am scos şi lu' Radbug mai adineaori. Las' că vezi tu cum mă socotesc cu tine. Numa' să vină băieţii ăia: la Shelob te trimit învârtindu-te.

- N-or să vină până nu crapi tu, răspunse Snaga ursuz. Ţi-am zis de două ori pân-acu' că porcu ăla a lu' Gorbag a ajuns primu' la Poartă, nici unu' d-a noşti n-a ieşit. Nu ş' cum s-a făcut de-au scăpat Lagduf şi Muzgash, da' i-au doborât. Am văzut de la o fereastră, zău. Ei au fost ultimii.

- Atunci trebuie să te duci. Eu oricum trebuie să rămân aici. Numa' că-s rănit. Foasele Negre să-l înghită pe împuţitu' ăla de răzvrătit Gorbag! Vocea lui Shagrat se pierdu într-o ploaie de sudalme şi blesteme. I-am dat mai mult decât mi-am dat mie, şi el m- înjunghiat, gunoiu' naibii, înainte să apuc

să-l gâtui. Te duci, auzi, sau te sfârtec de viu! Trebuie să-i dai de ştire lui Lugburz, altfel pe amândoi ne pasc Foasele Negre. Da, da, şi pe tine. N-ai să scapi pitindu-te aici.

- Nu mai cobor nici mort scările alea cu toată căpitănia ta cu tot, bodogăni Snaga. Ne! Ţine-ţi labele la fereală de jungher de nu vrei să te trezeşti c-o săgeată-n pântece. N-o să mai fii tu căpitan multă vreme când or auzi Ei ce s-a petrecut aici. M-am luptat pentru Turn cu duhorile alea de şobolani din Morgul şi v-aţi băgat voi doi, căpitani sadea, să mătrăşiţi totu', scărmănându-vă din pricina prăzii ăleia.

- Gata, mi-a ajuns, mârâi Shagrat. Aveam de îndeplinit o poruncă. Gorbag a început totu' când a încercat să şterpelească frumuseţea aia de cămaşă.

- Păi atât te-ai dat că eşti mare şi tare că l-ai scos din ţâţâni. Avea oricum mai multă minte decât tine. Nu o dată ţi-a zis că a' mai primejdioasă din iscoadele astea e încă liberă, da' n-ai vrut s-asculţi şi pace. Şi nici acu' nu vrei s-asculţi. Gorgar avea dreptate să m-asculte pe mine. Mişună pe-aici un războinic d-ăla mare, un elf d-ăla setos de sânge, sau un *tark* din ăia împuţiţi. Vine-ncoa', ascultă-mă pe mine. Ai auzit clopotu'. A trecut de Veghetori, ş-asta-i treabă de-a *tarkilor*. E pe scări şi pân' nu se dă jos d-acolo eu nu cobor. Nici d-aca-i fi nazgûl n-aş coborî.

- Care va să zică aşa stă treaba? urlă Shagrat. Adică faci asta şi nu faci aia? Şi când o fi să vină ăla, o ştergi frumuşel şi mă laşi? Ne, n-ai s-o faci! întâi îţi viermuiesc eu burdihanu' de n-ai să-l poţi duce.

Orcul mai mic ţâşni pe uşa foişorului. În urma lui ieşi Shagrat, o matahală de orc, cu braţe lungi care atingeau podeaua din pricină că alerga încovoiat de spate. Însă unul dintre braţe atârna fără viaţă şi părea să sângereze; celălalt ţinea strâns o boccea mare şi neagră. În lumina roşie din vârful turnului, Sam, care stătea ascuns în spatele uşii de la scară, apucă să-i vadă chipul hain atunci când trecu pe lângă el: era crestat, parcă fusese sfâşiat cu ghearele, şi mânjit de sânge; din colţii lui ieşiţi în afară picura salivă; iar gura îi era rânjită ca un bot de fiară.

Din ascunzătoarea lui, Sam văzu cum îl vânează Shagrat pe Snaga în jurul acoperişului, până când, ferindu-se de matahală, orcul mai mic se repezi cu un scheunat înapoi în foişor şi se făcu nevăzut. Shagrat se opri din fugă. Pitulat în spatele uşiţei dinspre răsărit, Sam îi zări lângă parapet, gâfâind şi chinuindu-se să-şi încleşteze şi să-şi descleşteze laba stângă. Puse bocceaua jos şi cu laba dreaptă scoase un cuţit cu lama lungă şi roşie şi scuipă pe ea. Se apropie şi mai mult de parapet, se aplecă peste el şi privi în jos, la curtea exterioară, aflată mult sub ei. Strigă de două ori, dar nu primi răspuns.

Deodată, în timp ce Shagrat stătea aplecat cu spatele la acoperiş, Sam văzu uluit că unul dintre trupurile răstignite pe jos se mişcă. Se târa. Întinzând o labă, înşfacă bocceaua. Se chinui să se ridice în picioare. În cealaltă labă ţinea o suliţă cu vârful lat şi coadă scurtă, frântă. Era pregătit să o înfigă. Dar chiar în acea clipă îi scăpă un sâsâit printre dinţi, un suspin de durere sau de ură. Cu iuţeala şarpelui, Shagrat alunecă într-o parte, se răsuci şi înfipse lama cuţitului în grumazul duşmanului.

- Te-am prins, Gorbag! strigă el. N-ai crăpat de tot, hă? Ia să isprăvesc acu' ce-am început.

Sări cu picioarele pe trupul căzut şi îl calcă şi-l tescui cu furie, aplecându-se când şi când ca să-l înjunghie şi să-l sfârtece cu jungherul, în sfârşit, mulţumit de ispravă, îşi dădu căpăţâna pe spate şi lăsă să-i scape din gâtlej un urlet triumfător, bolborosit şi dătător de fiori. Apoi linse lama, o prinse între dinţi şi, luându-şi bocceaua, se îndreptă şchiopătând spre uşa scărilor, care era mai aproape de el.

Sam n-avea timp să stea pe gânduri. Ar fi putut să se furişeze afară pe cealaltă uşă, dar nu fără să fie văzut; şi nici nu ar fi putut să se joace multă vreme de-a pisica şi şoarecele cu orcul acesta înfiorător. Astfel că făcu ceea ce poate era cel mai bun lucru pe care-l putea face: cu un strigăt sări afară din ascunzătoare, chiar în faţa lui Shagrat. Acum nu mai strângea Inelul în pumn, dar îl avea acolo, o putere ascunsă, o ameninţare ce ţinea sub obroc pe toţi sclavii Mordorului; iar în mână se afla Sting, şi sclipirea tăişului orbi ochii orcului precum scăpărarea stelelor haine din îngrozitoarele meleaguri ale elfilor, care umpleau de coşmaruri nopţile tuturor celor din neamul său şi îi făceau să tremure de frică. Unde mai pui că Shagrat nu putea şi să lupte şi să nu lase din labă comoara. Se opri şi rânji, dezvelindu-şi colţii. Şi încă o dată sări într-o parte, aşa cum fac orcii, iar când Sam se repezi la el, ridică bocceaua drept scut. Dar şi drept armă, căci îşi izbi cu putere vrăjmaşul în faţă. Sam se clătină sub lovitură şi, până să apuce să se descebelească din ameţeală, Shagrat trecu pe lângă el şi se năpusti pe scări în jos.

Sam fugi după el blestemând, însă nu ajunse departe. Căci gândul la Frodo îi reveni în minte şi îşi aminti că celălalt orc se întorsese în foişor. Iarăşi trebuia să facă o alegere cumplită şi nu avea vreme să cumpănească la ea. Dacă Shagrat izbutea să iasă, curând avea să găsească ajutoare şi să se întoarcă. Iar dacă se lua pe urmele lui, cine ştie ce era în stare să facă celălalt orc acolo sus. Şi poate că nu-l mai prindea pe Shagrat, sau chiar cădea răpus de el. Făcu iute stânga-mprejur şi fugi înapoi pe scări în sus.

„Mă tem că iar am zbârcit-o, oftă el. Treaba mea însă e să urc mai întâi până sus de tot, orice s-ar întâmpla după aceea."

Acolo jos Shagrat cobora scările sărind din treaptă-n treaptă, ieşea în curte şi trecea de poartă, purtând cu sine povara sa preţioasă. Dacă Sam l-ar fi putut vedea şi ar fi ştiut ce suferinţă avea să aducă fuga orcului, poate că l-ar fi părăsit curajul. Acum însă nu se gândea la altceva, decât la ultima etapă din căutarea lui. Se apropie prudent de uşa foişorului şi păşi înăuntru. Nimeri în beznă. Dar curând ochii lui scormonitori desluşiră o lumină firavă undeva în dreapta. Venea de la o deschizătură înspre o altă scară, întunecoasă şi îngustă: părea să urce în spirală, urmând peretele interior al zidurilor circulare ale foişorului. Undeva sus licărea o faclă.

Sam începu să urce tiptil. Ajunse la o torţă înfiptă într-un suport deasupra unei uşi în stânga lui, în dreptul unei deschideri ce folosea ca fereastră şi dădea spre apus: unul dintre ochii aceia roşii pe care-l zărise împreună cu

Frodo de jos, de la gura tunelului. Sam trecu repede de uşă şi urcă iute spre al doilea cat, stăpânit de teama că putea fi atacat şi că acu-acu are să simtă din spate degete sugrumătoare încleştându-se pe gâtul lui. Ajunse la o fereastră ce dădea spre răsărit şi la o a doua torţă deasupra uşii care dădea într-un coridor străbătând foişorul pe la mijloc. Uşa era deschisă, iar coridorul nu era luminat decât de torţa cu limbi tremurătoare şi de lucirea roşie de afară, filtrată prin crăpătura ferestrei. Aici însă se oprea scara, nu urca mai departe. Sam se furişă în coridor. De o parte şi de alta, câte o uşă scundă, închise şi zăvorite amândouă. Nu se auzea nici un sunet.

- O fundătură, murmură Sam; şi-am mai şi urcat până aici! Ăsta nu poate fi vârful turnului. Şi ce-am să fac?

Coborî în fugă la catul de jos, încercă uşa. Nu se clintea. Urcă iar în fugă; sudoarea îi curgea de pe faţă. Simţea că fiecare minut era preţios, şi uite cum le pierdea unul câte unul; şi nu putea face nimic. Nu-i mai păsa de Shagrat sau de Snaga sau de alt orc prăsit vreodată. Nu-şi dorea decât să fie cu stăpânul său, să-i mai vadă o dată chipul sau să-i mai atingă o dată mâna.

Într-un târziu, vlăguit şi simţindu-se înfrânt fără speranţă, se aşeză pe o treaptă puţin mai jos de intrarea în coridor, şi-şi aplecă fruntea în palme. Era o linişte înfiorătoare peste tot. Torţa care arsese cu flacără mică încă de când sosise el acolo pâlpâi şi se stinse; simţi cum întunericul îl acoperă ca un val uriaş. Şi atunci, spre propria lui uluială, în locul acela care era sfârşitul lungii lui călătorii şi al durerii sale, stârnit de-un simţământ al inimii pe care nu-l putea răspica, Sam începu să cânte.

Vocea lui suna subţire şi tremurătoare în turnul rece şi întunecos: vocea unui hobbit pierdut şi istovit, pe care nici un orc care s-ar fi putut s-o audă n-ar fi luat-o drept vocea limpede a unui senior elf. Sam îngâna melodii vechi de-ale copiilor din Comitat, frânturi din cântecele domnului Bilbo, ce-i veneau în minte asemenea unor întrezăriri palide ale locurilor de acasă. Şi deodată, o putere reînnoită se trezi în el, vocea îi răsună limpede, şi vorbe născocite de el fără trudă se legară în stanţe potrivite cântării simple.

De-acum, în Primăvară, prin şesuri apusene
pot flori să înflorească, pot muguri să răsară,
Şi apele să curgă prin verzile poiene
Şi vesele cinteze să cânte-n zarea clară.
Ori poate-s nopţi senine cu fagi în legănare
ce poartă-n rămurişuri ca albe nestemate
a elfilor coroană cu-mpodobiri stelare
ca-ntr-o poveste spusă din lumi îndepărtate.
Doar eu sunt la sfârşitul călătoriei mele
Şi stau în întuneric, parcă în gropi adânci,
dincolo şi de turnuri înalte, mândre, grele,
dincolo şi de munţii încremeniţi în stânci.

Dar Soarele răsare pe-o cale negreşită
Şi Stele sting în ceruri din veci acelaşi glas -
de-aceea nu voi spune că ziua e sfârşită
Şi Stelelor eu nu le voi spune bun-rămas.

- Dincolo de toate turnurile puternice şi înalte, începu el din nou, dar se opri brusc. Parcă a auzit o voce firavă, răspunzându-i. Acum nu mai auzea nimic. Ba da, ceva-ceva, dar nu voce. Paşi care se apropiau. Şi acum se deschidea încet o uşă în coridorul de deasupra; balamalele scârţâiră. Sam se făcu mic şi ascultă. Uşa se închise cu un bufnet surd şi răsună o voce mârâită de orc care strigă:

- Hei! Tu ăla de colo, şobolan de băligar ce eşti! Isprăveşte cu chiţcăiturile că de nu vin la tine şi n-o să-ţi pice bine. M-auzi?

Nici un răspuns.

- Aşa te vreau, grohăi Snaga. Da' ia să vin eu să văd ce cloceşti tu acolo.

Balamalele scârţâiră din nou; trăgând cu ochiul de după colţul intrării în coridor, Sam zări o pâlpâire de lumină în cadrul unei uşi deschise şi forma întunecată a unui orc ce tocmai ieşea. Parcă ducea o scară cu el. Aha, se dumiri Sam într-o clipită: în încăperea cea mai de sus a turnului se ajungea printr-un chepeng în tavanul coridorului. Snaga împinse scara în sus, o propti şi urcă, dispărând din vedere.

Sam auzi cum se trage un zăvor şi apoi din nou vocea aceea hidoasă.

- Şezi chitic, c-altfel o păţeşti! Nu mai ai tu mult de trăit în pace, ascultă la mine; da' dacă nu vrei să-ncepem de-acu' distracţia, tine-ţi fleanca, auzi? Şi-asta ca să ţii minte ce ţi-am zis!

Se auzi ceva ca un plesnet de bici.

La acest zgomot, mânia din sufletul lui Sam se preschimbă dintr-o dată într-o adevărată furie. Sări în picioare, fugi şi urcă scara ca o mâţă. Capul îi ieşi în mijlocul podelei unei încăperi largi. De tavan atârna o lampă roşie; crestătura îngustă a ferestrei dinspre apus era undeva sus şi întunecată. Ceva zăcea pe podea, lângă peretele de sub fereastră, dar deasupră-i era aplecată o formă neagră, orcească. Forma asta înălţă biciul a doua oară, numai că şfichiul nu se mai abătu.

Cu un strigăt şi strângând pe Sting în pumn, Sam sări pe podea. Orcul se răsuci, dar înainte să apuce să facă vreo mişcare, Sam îi despică de braţ laba în care ţinea biciul. Urlând de durere şi de frică, însă şi disperat, orcul se aruncă spre Sam cu capul înainte. A doua lovitură a lui Sam nimeri mult în lături şi îl făcu să-şi piardă echilibrul, încât Sam căzu pe spate, agăţându-se de orcul care se împiedică de el şi căzu şi el. Dar înainte să apuce să se ridice în picioare, Sam auzi un strigăt şi o bufnitură. În graba lui nebunească, orcul călcase pe treapta de sus a scării şi se prăvălise prin gaura chepengului. Sam nici nu se mai sinchisi de el, ci se repezi la silueta ghemuită pe podea. Era Frodo.

Gol puşcă, zăcea ca leşinat pe o grămadă de zdrenţe jegoase: un braţ îi era ridicat, pentru a-şi feri capul, iar pe o parte a trupului se vedea o urmă urâtă a plesnei biciului.

- Frodo! Domnu' Frodo, dragu' meu! strigă Sam aproape orbit de lacrimi. Sunt eu, Sam, am venit! îşi ridică stăpânul pe jumătate Şi-l strânse la pieptul său.

Frodo deschise ochii.

- Oare visez încă? murmură el. Dar celelalte vise au fost îngrozitoare.

- Nu visaţi câtuşi de puţin, stăpâne. E de-adevăratelea. Eu sunt. Am venit.

- Nu-mi vine să cred, spuse Frodo, agăţându-se de el. Adineaori era un orc aici, cu un bici, şi deodată se preschimbă în Sam! Înseamnă că n-am visat când am auzit cântecul ăla acolo jos şi când am încercat să răspund? Tu ai fost?

- Chiar eu, domnu' Frodo. Aproape că nu mai aveam nici o nădejde. Nu vă puteam găsi.

- Ei, Sam, dragul meu Sam, acum m-ai găsit, spuse Frodo şi se lăsă moale în braţele blânde ale lui Sam, şi închise ochii aşa ca un copil care şi-a găsit liniştea după ce un glas ori o mână dragă i-a alungat spaimele nopţii.

Lui Sam îi venea să şadă aşa la nesfârşit, în starea aceea de neţărmurită fericire; dar nu-i era îngăduit. Nu-i era de ajuns că-şi găsise stăpânul, acum trebuia să încerce să-l salveze. Îl sărută pe Frodo pe frunte.

- Haide! Treziţi-vă, domnu' Frodo! spuse încercând să pară la fel de vesel ca atunci când dădea la o parte perdelele în Fundătura, în dimineţile de vară.

Frodo oftă, se ridică în capul oaselor şi întrebă:

- Unde suntem? Cum am ajuns aici?

- N-avem timp de poveşti, domnu' Frodo, până nu ajungem în altă parte. Da' sunteţi în vârful turnului ăluia pe care l-am zărit împreună de acolo de jos, de la intrarea în tunel, înainte să vă răpească orcii. Când s-a întâmplat asta nu pot spune. Să fi trecut o zi, dacă nu şi mai bine.

- Numai atât? făcu Frodo mirat. Mie îmi pare că au trecut nu ştiu câte săptămâni. Dar de-om avea răgazul, va trebui să-mi povesteşti pe-ndelete. M-a lovit ceva, nu-i aşa? şi am căzut în întunecime şi în vise groaznice şi când m-am trezit a fost încă şi mai rău. Numai orci peste tot în jurul meu. Din câte-mi amintesc, îmi turnau pe gât o licoare înfiorătoare care mă ardea. M-am limpezit la minte, dar mă dureau toate cele şi eram vlăguit. M-au dezbrăcat de toate hainele; după care au venit două ditamai dihăniile şi m-au descusut şi iar m-au descusut, de simţeam că-mi pierd minţile, stăteau aplecate asupra mea, desfătându-se cu chinurile mele şi pipăind tăişul jungherelor. N-am să le pot niciodată uita ghearele şi ochii.

- N-o să le uitaţi dacă o să tot vorbiţi despre ele, domnu' Frodo. Şi dacă nu vrem să le mai vedem, cu cât o ştergem mai repejor de-aici, cu atât mai bine. Puteţi merge?

- Da, pot, spuse Frodo, ridicându-se încet în picioare. Nu-s rănit, Sam. Doar că mă simt tare istovit şi mă doare uite-aici.

Îşi duse mâna la spate, deasupra umărului stâng. Se ridică în picioare şi lui Sam i se păru că era înveşmântat tot în flăcări: pielea lui Frodo era ca purpura în lumina lămpii de deasupra. Frodo măsură încăperea de două ori în sus şi-n jos.

- Acum e mai bine! spuse cu ceva mai mult curaj în voce. Nu-ndrăzneam să mă mişc atunci când eram lăsat singur sau când venea unul dintre paznici. Şi după aia au început urletele şi păruiala. Dihăniile alea mari se ciorovăiau, pare-mi-se. Din pricina mea şi a lucrurilor mele. Zăceam acolo îngrozit. Şi după aia s-a lăsat o tăcere de moarte şi asta a fost şi mai cumplit.

- Da, s-au ciorovăit, aşa se pare. Vreo două sute de jivine de-alea scârboase trebuie c-au fost aici. Cam mulţi pentru Sam Gamgee, s-ar putea zice. Da' treaba cu răpusu' au dus-o ei la bun sfârşit. Noroc chior, trebuie să recunosc, numai că povestea e prea lungă să v-o povestesc d'a fir-a-păr, până n-om ieşi de-aici. Să vedem acum ce-i de făcut. Doar n-o să umblaţi gol-puşcă prin Tărâmul Negru, domnu' Frodo.

- Mi-au luat totul, Sam. Tot ce-aveam. Înţelegi? *Totul!* Frodo se ghemui din nou la podea, cu capul plecat, copleşit de disperarea pe care i-o treziseră propriile sale cuvinte, căci îşi dădu seama deodată de proporţiile dezastrului. Căutarea a dat greş, Sam. Chiar şi dacă ieşim de-aici, nu putem scăpa. Numai elfii pot scăpa. Departe, departe, dincolo de Pământul de Mijloc, departe peste Mare. Dacă şi aceea e destul de mare ca să-i ferească de Umbră.

- Nu, domnu' Frodo, n-au luat chiar *tot.* Şi n-a dat greş, nu încă. L-am luat, domnu' Frodo, să-mi fie cu iertare. Şi l-am păstrat bine. E la gâtul meu acum, şi tare mă mai împovărează. Sam scotoci în sân după lanţ şi Inel. Da' gândesc că trebuie să-l luaţi înapoi.

Acum că sosise această clipă, Sam nu se prea arăta dispus să-i dea stăpânului său Inelul înapoi şi o dată cu el şi povara purtării lui.

Îl ai? întrebă Frodo ca trăsnit. Îl ai aici? Sam, eşti o minune! În clipa următoare, şi în mod cu totul ciudat, vocea lui se schimbă. Dă-mi-l! strigă el, ridicându-se în picioare şi întinzând spre Sam o mână tremurătoare. Dă-mi-l imediat! N-ai voie să-l ai!

- Am înţeles, domnu' Frodo, spuse Sam oarecum speriat. Uitaţi-l! Trase încet Inelul din sân şi scoase lanţul peste cap. Dar acum vă găsiţi în Ţara Mordor, stăpâne; şi când o fi să ieşiţi o să vedeţi Muntele Cumplit şi toate celelalte. O să vedeţi că Inelul e tare primejdios aici şi tare greu de dus. Dacă-i prea greu, aş putea să vă ajut să-l duceţi, ce ziceţi?

- Nu, nu! strigă Frodo, smulgând Inelul şi lanţul din mâna lui Sam. Nu, n-ai s-o faci, tâlharule! Gâfâia şi se holba la Sam cu ochi măriţi de frică şi duşmănie. Şi deodată, strângând Inelul în pumnul încleştat, rămase înmărmurit. Parcă i se risipea o ceaţă de pe ochi; îşi trecu o mână peste fruntea ce-l durea. Nălucirea aceea hidoasă i se păruse atât de reală, aşa buimăcit cum încă mai era din pricina rănii şi a fricii. Chiar în faţa ochilor săi, Sam se preschimbase din nou într-un orc, care privea pofticios la

comoara lui şi încerca să i-o ia, o jivină mică şi scârbavnică, cu ochi lacomi şi gură băloasă. Dar năluca pierise. În faţa Iui era Sam, îngenuncheat, cu chipul schimonosit de durere, ca şi când ar fi fost înjunghiat în inimă; din ochi îi ţâşneau râuri de lacrimi.

- Ah, Sam! strigă Frodo. Ce-am spus? Ce-am făcut? Te rog, iartă-mă! După tot ce-ai făcut tu! Puterea asta îngrozitoare a Inelului e de vină. Ah, ce mi-aş dori să nu fi fost găsit niciodată, niciodată. Dar să nu-ţi faci griji din pricina mea, Sam. Trebuie să port povara până la sfârşit. Altminteri nu se poate. Nu poţi să te pui între mine şi soarta asta.

- Bine, domnu' Frodo, spuse Sam, ştergându-se cu mâna la ochi. Am priceput. Da' pot încă să vă ajut, nu-i aşa? Trebuie să vă scot de-aici. Acum, pe loc, pricepeţi? Numa' că vă trebuie nişte veşminte şi-o armă, după care ceva de-ale gurii. Hainele or să fie cel mai uşor de găsit. Şi pentru că suntem în Mordor, am face bine să ne îmbrăcăm după cum e portul pe-aici; oricum tot n-avem de-ales. Mă tem că va trebui să vă îmbrăcaţi cu haine orceşti, domnu' Frodo. Şi eu aşijderea. E mai bine să ne potrivim la îmbrăcăminte dacă mergem împreună. Până una-alta, înveliţi-vă în asta!

Sam desprinse mantia cenuşie din pafta şi i-o puse lui Frodo p umeri. Apoi îşi dădu raniţa jos din spinare şi o lăsă pe podea. O scoase pe Sting din teacă. Tăişul ei abia dacă licări.

- Era să uit de asta, domnu' Frodo! Nu au luat totul! Mi-aţi dat-o mie pe Sting, dacă mai ţineţi minte. Şi sticluţa Doamnei. Le mai am pe amândouă. Dar mai lăsaţi-mi-le puţin, domnu' Frodo. Trebuie să mă duc să văd ce mai găsesc. Rămâneţi aici. Mai umblaţi puţin ca să vă dezmorţiţi picioarele. Mă întorc degrabă. Nu va trebui să mă duc prea departe.

- Fii cu băgare de seamă, Sam! Şi nu zăbovi! Or mai fi rămas în viaţă niscai orci şi stau la pândă.

- Trebuie să-mi încerc norocul, spuse Sam. Se duse la gaura chepengului şi dispăru în jos pe scară. Dar reapăru aproape imediat. Aruncă pe podea un cuţit cu lama lungă. Poate să aveţi nevoie de el, zise. A murit ăla de v-a biciuit. Şi-a frânt gâtu' cu graba aia a lui, aşa mi se pare. Acuma trageţi scara în sus, dacă puteţi, domnu' Frodo; şi n-o mai coborâţi decât când o să mă auziţi spunând parola. O să strig *Elbereth.* Cum spun elfii. Nici un orc n-ar rosti vorba asta.

Frodo rămase o vreme şezând acolo şi tremurând, cu mintea bântuită de spaime cumplite. Apoi se ridică, se înfăşură strâns în mantia elfă şi, ca să-şi îndrepte mintea spre alte lucruri, începu să umble de colo-colo iscodind şi cercetând fiecare cotlon al închisorii lui.

N-a trecut mult, cu toate că din pricina spaimei, lui i se păruse a fi trecut cel puţin un ceas, până auzi vocea lui Sam chemând în Şoaptă de jos: *Elbereth, Elbereth.* Frodo coborî scara uşoară. Sam urcă gâfâind, aducând pe cap o legătură mare. O lăsă să cadă la podea cu bufnet.

- Haideţi, repejor, domnu' Frodo! A trebuit să răscolesc puţin până să găsesc ceva îndeajuns de mic pentru d-alde noi. O să trebuiască să ne descurcăm cu ce avem. Dar să ne grăbim. N-am dat peste nici un suflet viu

şi n-am văzut nimic care să-mi dea de bănuit , numa' că nu sunt în apele mele. Simt că locul ăsta e vegheat. De ce simt asta, nu ştiu, da' treaba stă cam aşa: e ca şi cum unu' din Călăreţii ăia înaripaţi şi îngrozitori a dat târcoale pe-aici, undeva sus în beznă, unde nu poate fi văzut.

Desfăcu legătura. Frodo privi cu scârbă la veşmintele dinăuntru, dar avea ce face: ori se îmbrăca, ori umbla despuiat. Era acolo o pereche de pantaloni lungi dintr-o ţesătură păroasă, făcută din cine ştie ce blană jegoasă de animal, şi o tunică din piele soioasă. Le trase pe el. Peste tunică îmbrăcă o za din împletitură îndesată, cam scurtă pentru un ditamai orcul, dar prea lungă şi grea pentru Frodo. Îşi strânse mijlocul într-un brâu de care era prinsă o teacă scurtă şi în aceasta din urmă se găsea o sabie cu lama lată. Sam adusese mai multe coifuri orceşti. Frodo găsi unul care i se potrivea destul de bine, o cască neagră cu marginea de fier şi cu inele de fier acoperite cu piele, pe care era pictat în roşu Ochiul Rău, deasupra apărătoarei de nas ce semăna cu un cioc.

- Uniforma ălora din Morgul, din care purta şi Gorbag, era mai potrivită şi mai bine croită, spuse Sam, numa' că nu s-ar face, zic eu, să ne ducem cu însemnele lor în Mordor, după tot ce s-a-ntâmplat aici. Aşa, domnu' Frodo, ia să vă văd. Un orculeţ sadea, dacă nu-s prea îndrăzneţ - adică aşa aţi arăta dacă am izbuti să vă acoperim faţa cu o mască, dacă v-am lungi braţele şi v-am crăcăna picioarele. Uite aici ceva ce o să mai acopere din cacealma, zise Sam şi îi puse lui Frodo pe umeri o mantie neagră largă. Acum chiar sunteţi gata! Când plecăm luăm şi-un scut.

- Şi tu, Sam? Ziceai că o să ne potrivim la haine.

- Ştiţi, domnu' Frodo, am stat şi am cugetat că nu ar fi bine să las aici lucrurile mele, şi nici nu le-am putea şterge urma. Iar zaua asta orcească n-am cum s-o trag peste hainele mele, înţelegeţi? Aşa că o să mă acopăr, şi-asta-i tot.

Se lăsă pe vine ca să împăturească mantia elfă. Făcu din ea un pacheţel neaşteptat de mic, pe care-l vârî în raniţa de pe podea. Se ridică, luă raniţa în spate, îşi puse un coif orcesc pe cap şi se înveli în altă mantie neagră.

- Aşa! zise. Acum ne potrivim cât de cât. Şi trebuie s-o luăm din loc!

- Nu pot să merg tot alergând, Sam, spuse Frodo cu un zâmbet timid. Ai aflat cumva dacă sunt hanuri pe drum? Sau ai uitat că mai trebuie să şi mâncăm şi să bem?

- Iertăciune, da' am uitat! recunoscu Sam. Fluieră descumpănit. Bată-mă să mă bată, domnu' Frodo, da' după ce-aţi dispărut nici c-am mai ştiut de foame şi sete! Nu ştiu de când n-am mai pus strop de apă ori fărâmă de mâncare în gură. Am uitat de toate astea tot încercând să vă găsesc. Ia staţi! Ultima oară când m-am uitat în raniţă încă mai aveam destul din pâinea şi merindele pe care ni le-a dat Căpitanul Faramir, ca să mă ţină pe picioare vreo două săptămâni la nevoie. Cât despre licoare, n-a mai rămas nici un strop din puţinul pe care-l mai aveam. N-o să ne ajungă nicicum la amândoi. Da' orcii ăştia nu mănâncă şi ei, nu beau? Te pomeneşti că îşi duc zilele numa' cu duhori şi otravă?

- Ba mănâncă şi beau şi ei, Sam. Umbra care i-a adus pe lume e-n stare doar să batjocorească, nu şi să zămislească ceva nou cu de la sine putere. Aş zice că orcilor ăstora nu le-a dat viaţă. Ci doar i-a prăpădit şi i-a pocit; şi dacă e să trăiască, trebuie s-o facă asemenea oricărei alte vietăţi. Se mulţumesc şi cu apă puturoasă şi carne stricată dacă nu găsesc ceva mai bun, dar nici vorbă de otravă. Mi-au dat şi mie să mănânc, aşa că sunt mai întremat decât tine. Nu se poate să nu găsim ceva de-ale gurii pe-aici.

- N-avem vreme de pierdut cu căutatul, protestă Sam.

- Să ştii că lucrurile nu stau chiar atât de rău pe cât crezi. A dat şi peste mine puţin norocul cât ai fost tu plecat. N-au luat chiar totul, într-adevăr. Mi-am găsit traista cu mâncare printre zdrenţele de pe podea. Au întors-o cu fundu-n sus, de bună seamă. Da-mi vine să cred că nu le-a plăcut cum miroase şi cum arată *lembasul,* chiar mai puţin decât lui Gollum. L-au împrăştiat peste tot, l-au călcat în picioare, dar am reuşit să strâng fărâmele. Nu-i cu mult mai puţin decât ceea ce ţi-a rămas ţie. Însă merindele de la Faramir le-au luat toate şi mi-au spart butelca de apă.

- Atunci asta e. Avem destul pentru început. Numa’ cu apa o să fie belea. De-acuma haideţi, domnu’ Frodo! S-o întindem, altfel nici un lac întreg de apă n-o să ne fie de folos!

- Nu plecăm până nu îmbuci ceva, Sam. Nu mă urnesc de-aici. Uite, ia prăjitura asta elfească şi bea ce ţi-a mai rămas în butelcă! Toată povestea asta e atât de zadarnică, încât n-are rost să ne facem griji pentru ziua de mâine. Poate că nici n-o să mai fie o zi de mâine. Porniră, în sfârşit. După ce coborâră scara, Sam o luă şi o puse coridor, lângă trupul făcut grămadă al orcului mort. Scara cealaltă era cufundată în întuneric, dar de pe acoperiş se mai zărea încă strălucirea Muntelui, cu toate că începuse să se stingă, preschimbându-se într-un roşu-mohorât. Culeseră două scuturi care le întregea costumaţia şi plecară mai departe.

Pe scara cea mare de jos pasul lor şovăi. Încăperea aceea din vârful foişorului unde se reîntâlniseră le devenise aproape familiară: acum însă ieşiseră din nou la loc deschis, unde teroarea se furişa de-a lungul zidurilor. O fi părut totul mort în Turnul din Cirith Ungol, dar spaima şi răul mai sălăşluiau încă aici.

Când ajunseră la uşa care da în curtea exterioară, se opriră. Chiar şi de acolo unde stăteau simţeau împotrivindu-li-se duşmănia Veghetorilor, formele acelea negre şi tăcute, aşezate de-o parte şi de alta a porţii prin care se întrezărea pălălaia din Mordor. Îşi croiră drum printre hoiturile hidoase şi cu fiecare pas pe care-l făceau înaintarea le era tot mai grea. Nici n-apucară să se apropie de bolta porţii, când fură siliţi să se oprească din nou. De-un deget de-ar fi încercat să meargă mai departe, nu făceau decât să-şi tortureze şi să-şi vlăguiască voinţa şi mădularele.

Frodo nu avea putere pentru o astfel de bătălie. Se lăsă moale la pământ, murmurând:

- Nu pot să merg, Sam. Simt că leşin. Nu ştiu ce m-a apucat.

- Eu ştiu, domnu’ Frodo. Ţineţi-vă tare! Poarta e de vină. E ceva necurat acolo. Da’ eu am pătruns prin ea şi am de gând să şi ies. Nu poate fi mai primejdios decât prima dată. Acum, haideţi!

Sam scoase încă o dată din sân sticluţa elfă, dată de Galadriel. Parcă pentru a-i răsplăti curajul şi a da strălucire credincioasei lui mâini maronii de hobbit care făptuise asemenea fapte vitejeşti, clondirul străluminǎ dintr-o dată, încât întreaga curte cufundată în umbră se lumină de o scăpărare orbitoare ca de fulger; numai că fulgerul acesta nu se stinse.

- *Gilthoniel, A Elbereth!* strigă Sam. Fără să ştie de ce, gândul lui se întorsese brusc la elfii din Comitat şi la cântecul care-l alungase din pădure pe Călăreţul Negru.

- Aiya denion ancalima! strigă Frodo din spatele lui.

Puterea Veghetorilor se frânse la fel de neaşteptat ca o coardă întinsă care plesneşte. Şi cei doi hobbiţi aproape căzură în nas. În clipa următoare o rupseră la fugă pe poartă afară, printre cei doi coloşi aşezaţi, cu ochii lor scăpărători. Se auzi o trosnitură. Cheia de boltă a arcului porţii se prăbuşi aproape să le cadă în cap, zidul de deasupra se crăpă şi se nărui la pământ. Cât p’aci să-i îngroape de vii. Se auzi bătaia unui clopot şi dinspre Veghetori se înălţă un vaiet ascuţit şi înfiorător. I se răspunse de sus, din întunecime Şi din cerul negru ca smoala o formă înaripată se năpusti în jos ca o săgeată, sfâşiind norii cu un ţipăt de groază.

Chapter 12

Tărâmul Umbrei

Sam mai avea atâta minte cât să vâre sticluţa înapoi în sân.

- Fugiţi, domnu’ Frodo! strigă el. Nu, nu pe-acolo! E o scurtătură râpoasă peste perete. După mine!

Fugiră în jos pe drumul ce pornea de la poartă. Din cincizeci de paşi, ocolind strâns o stană ieşită mult în afară, dispărură din raza de vedere a Turnului. Scăpaseră, de data asta. Se lipiră de stâncă, respirară adânc şi-şi apăsară piepturile cu mâinile. Cocoţat pe zid, lângă poarta prăbuşită, nazgûlul îşi trimitea în văzduh ţipetele vestitoare de moarte, făcând stâncile să răsune de ecou.

Cuprinşi de groază, hobbiţii porniră împleticit mai departe. Curând drumul coti brusc din nou spre răsărit, aducându-i încă o dată, preţ de o clipă înfiorătoare, în dreptul Turnului. Străbătând cât puteau de iute bucata aia de drum, hobbiţii priviră peste umăr şi văzură uriaşa siluetă neagră ţuţuiată pe meterez; apoi se prăvăliră printre pereţii mari de stâncă printr-un pripor ce cobora abrupt pentru a se uni cu drumul dinspre Morgul. Ajunseră la punctul de întâlnire a drumurilor. Nici urmă de orci şi nici nazgûlul nu primise încă răspuns la strigătul lui; dar hobbiţii ştiau că tăcerea nu putea dura mult. Vânătoarea avea să înceapă din clipă în clipă.

- N-o să reuşim, Sam. Dacă am fi orci adevăraţi, ar trebui să ne avântăm înapoi spre Turn, nu să fugim de el. Primul duşman cu care o să ne întâlnim o să ne recunoască pe loc. Trebuie să părăsim drumul ăsta într-un fel sau altul.

- Da’ n-avem cum, decât dac-am fi înaripaţi.

Feţele răsăritene ale munţilor Ephel Dúath erau pieptişe, stâncile şi prăpăstiile prăvălindu-se în viroaga neagră cuprinsă între aceşti pereţi şi creasta interioară. Nu departe de locul de întâlnire a drumurilor, după încă un repeziş, un pod de piatră suspendat trecea peste hău, ducând drumul mai departe între ravenele şi grohotişurile Morgulului. Strângându-şi disperaţi puterile, Frodo şi Sam se repeziră pe pod; dar n-apucară să ajungă în partea cealaltă, când auziră semnalul de începere a vânătorii. Departe, în urma lor şi mult deasupra, pe coasta muntelui, se înălţa ameninţător Turnul din Cirith Ungol, ale cărui pietre luceau stins. Dintr-o dată, clopotul său aspru răsună din nou, apoi se dezlănţui într-o rafală cutremurătoare. Cornii chemau. Şi de dincolo de capătul crestei răsunară strigăte de răspuns. În viroaga întunecată, feriţi de strălucirea orbitoare şi ucigătoare a Orodrúinului, Frodo şi Sam nu puteau zări nimic în faţă, dar de-acum auzeau tropăitul picioarelor cu încălţări de fier, iar pe drum răsuna dupăitul repezit al copitelor.

- Repede, Sam! Să trecem dincolo! strigă Frodo.

Se căţărară pe parapetul jos al podului. Din fericire, coborâşul în viroagă era scurt, căci coastele Morgaiului se înălţau aici până aproape la nivelul drumului; dar era prea întuneric pentru ca ei să-şi dea seama cât de adâncă era prăpastia.

- Gata, domnu’ Frodo, am pornit-o, spuse Sam. Cu bine!

Şi îşi dădu drumul la vale. Frodo îl urmă. Şi în timp ce se prăvăleau, auziră iureşul călăreţilor ce goneau peste pod şi răpăitul picioarelor orceşti care fugeau după ei. Dar Sam ar fi izbucnit în râs dacă ar fi îndrăznit. Căci, după toată frica lor că îşi vor frânge oasele în cine ştie ce stânci nevăzute, se pomeniră picând cu o bufnitură şi-un trosnet, la mai puţin de douăsprezece picioare mai jos, în ultimul lucru la care s-ar fi putut aştepta: o încâlcire de tufăriş spinos. Sam rămase pironit locului, sugându-şi încet mâna zgâriată.

După ce se stinse şi ultimul zgomot al copitelor şi picioarelor, îndrăzni să şoptească:

- Să fiu al naibii, domnu’ Frodo, da’ nu ştiam că în Mordorul ăsta poate creşte ceva! Da’ şi dac-aş fi ştiut, la aşa ceva nu m-aş f, gândit. Cum îi simt eu, spinii ăştia-s lungi de-un picior. Mi-au pătruns prin toate cele. Măcar de mi-aş fi pus cămaşa aia de zale pe mine!

- Zaua orcească nu te fereşte de ghimpii ăştia, spuse Frodo. Nici măcar pieptarul de piele nu-i mare scofală.

Avură de furcă să iasă din desiş. Spinii şi mărăcinii erau tari ca drotul şi se agăţau de ei ca nişte gheare. Mantiile se sfâşiaseră şi se flenduriseră până să apuce ei să se descâlcească de acolo.

- Şi acum în jos, Sam, şopti Frodo. Jos în vale, repede, apoi o luăm spre miazănoapte de cum găsim o cale.

Ziua venea din nou peste lumea de afară şi departe, dincolo de negurile Mordorului, Soarele se înălţa peste orizontul răsăritean al Pământului de Mijloc; aici jos însă întunericul era la fel de adânc ca noaptea. Muntele dospea în străfunduri şi îşi scuipa focurile afară. Strălucirea orbitoare pălea în stânci. Vântul răsăritean care suflase de când plecaseră ei din Ithilien părea să fi murit. Încet, cu trudă nemăsurată, începură să coboare, bâjbâind, împiedicându-se, ajutându-se de mâini, printre bolovani şi mărăcini şi vreascuri, prin umbrele oarbe, în jos, tot mai jos, până nu mai avură unde cobori.

Se opriră, într-un sfârşit. Se aşezară alături, cu spatele la un bolovan. Erau leoarcă de sudoare amândoi.

- Dac-ar fi să-mi dea Shagrat însuşi un pahar cu apă, i-aş strânge mâna, mormăi Sam.

- Să nu spui aşa ceva! îl mustră Frodo. Nu faci decât să înrăutăţeşti şi mai mult lucrurile.

Se întinse, ameţit, vlăguit, şi rămase tăcut o vreme. Mai apoi îşi adună puterile şi se ridică din nou în capul oaselor. Mare îi fu mirarea când descoperi că Sam adormise.

- Trezeşte-te, Sam! Haide. E timpul să ne mai ostenim oleacă.

Sam se chinui să se ridice în picioare.

- Fir-aş să fiu! Cred c-am adormit. A trecut atâta vreme, domnu’ Frodo, de când n-am mai avut parte de un somn ca lumea şi ochii mi s-au închis de la sine.

Frodo mergea acum primul, încercând să ţină direcţia nordică, dibuind drumul printre bolovanii ce se îngrămădeau pe fundul marii ravene. Deodată se opri.

- Zadarnic, Sam. Nu mai pot îndura. Cămaşa asta de zale, de ea vorbesc. Nu în starea în care mă aflu. Chiar şi vesta de mithril mi se părea grea când eram obosit. Asta e cu mult mai grea. Şi ce rost are s-o port? N-o să învingem dacă e să ne luptăm.

- Numai că s-ar putea să trebuiască să ne luptăm. Şi mai sunt pietre pe lumea asta, şi săgeţi rătăcite. Întâi şi-ntâi că Gollum ăla n-a crăpat. Nu-mi place să vă ştiu doar cu o bucăţică de piele acolo, între domnia voastră şi o lovitură de cuţit în noapte.

- Uite ce-i Sam, băiat drag ce eşti. Sunt frânt de oboseală. Şi nu mi-a mai rămas nici o nădejde. Dar trebuie să încerc să ajung la Munte atâta vreme cât mai sunt în stare să mă mişc. Inelul mi-e de-ajuns povară. Greutatea asta în plus mă omoară. Trebuie s-o scot. Dar să nu crezi că sunt nerecunoscător. Nici nu vreau să mă gândesc la ce treabă scârbavnică te-ai înhămat printre hoiturile alea ca să găseşti zaua asta pentru mine.

- Să nu vorbim despre asta, domnu' Frodo. Fiţi sănătos! Şi în cârcă v-aş duce dacă aş putea. Dezbrăcaţi-o!

Frodo puse mantia deoparte, îşi scoase pieptarul de zale şi-l aruncă cât colo. Îl luă cu frig.

- Ceva care să ţină de cald îmi trebuie mie acum, zise el. S-a făcut frig, mi-e teamă să nu răcesc.

- Luaţi mantia mea, domnu' Frodo. Sam desfăcu raniţa şi scoase dinăuntru mantia elfă. Ce ziceţi de asta, domnu' Frodo? Vă înveliţi bine cu flendura aia orcească şi peste ea vă prindeţi brâul. După care puneţi mantia asta. Nu prea aduce ea a port orcesc, da' o să vă ţină de cald; şi-aş cuteza să spun că o să vă ferească de rău mai bine decât orice platoşă. Doamna a făcut-o cu mâna ei. Frodo luă mantia, şi-o puse pe umeri şi o prinse cu agrafa.

- Acum e mai bune! spuse el. Mă simt mai uşor. Pot să merg mai departe. Dar întunericul ăsta orb îmi pătrunde parcă în inimă. Ştii, Sam, când zăceam prizonier, am încercat să-mi amintesc de Coniaied şi de Cornu Împădurit şi de Râul care curge în moara din Hobbiton. Dar acum nu le pot vedea cu ochii minţii.

- Ei poftim, domnu' Frodo, cine-a pomenit acu' de apă? Dacă Doamna ar putea să ne vadă ori să ne audă, i-aş zice: „Doamnă, Măria ta, nu vrem decât lumină şi apă: apa limpede şi lumina zilei, căci mai bune-s decât toate nestematele, să-mi fie cu iertăciune." Da' până-n Lórien e cale lungă, oftă Sam şi-şi flutură mâna spre înălţimile Ephel Dúath, ce nu puteau fi decât ghicite ca o negreală încă şi mai neagră pe un cer negru.

Porniră din nou la drum. Nu merseră mult şi Frodo se opri din nou.

- Pe deasupra noastră e un Călăreţ Negru, spuse el. Îl simt. Mai bine să nu ne mişcăm o vreme.

Se ghemuiră sub un bolovan mare, cu faţa îndreptată spre apus, şi rămaseră acolo tăcuţi. După un timp Frodo scoase un oftat de uşurare.

- A trecut, spuse el.

Se ridicară. În clipa următoare amândoi se holbau uimiţi. Departe, în stânga lor, spre miazăzi, pe un cer care devenea cenuşiu, începeau să se deseneze tot mai limpede contururile negre şi întunecate ale ţancurilor şi crestelor înalte ale marelui lanţ muntos, în spatele lor apăru o lumină care se întinse încet spre miazănoapte. În tăriile văzduhului se ducea o bătălie. Talazurile de nori erau alungate, marginile lor se zdrenţuiau sub suflarea unui vânt stârnit în lumea vie şi care se înălţa în văzduh, măturând aburii şi perdelele de fum spre meleagul întunecat ce le era sălaş. Pe sub palele tot mai ridicate ale baldachinului mohorât, un fir de lumină timidă se furişă în Mordor precum o dimineaţă palidă prin fereastra zăbrelită a unei temniţe.

- Ia priviţi, domnu’ Frodo! Priviţi! S-a schimbat vântul. Ceva se petrece acolo. Nu se-ntâmplă toate pe placul lui. Întunecimea lui începe să se risipească în lumea de-afară. Ah, ce n-aş da să ştiu ce se întâmplă!

Era dimineaţa zilei de cincisprezece martie şi peste valea Anduinului Soarele se ridica deasupra umbrei de la răsărit, iar vântul bătea dinspre miazăzi. Théoden zăcea pe moarte pe Câmpiile Pelennor.

În timp ce Frodo şi Sam stăteau şi priveau, geana de lumină se întinse cât era creasta Ephel Dúath de lungă; deodată zăriră o formă care venea cu repeziciune dinspre apus, la început mică, doar un punct negru pe fâşia luminoasă de deasupra vârfurilor muntoase, apoi tot mai mare, până când se repezi ca o săgeată în bolta întunecată şi trecu mult deasupra celor doi hobbiţi. Trecând, scoase un ţipăt ascuţit şi prelung, vocea unui nazgûl; dar ţipătul nu-i mai înspăimântă; era mai curând un ţipăt de alarmă şi deznădejde, prevestind nenorociri pentru Turnul Întunecimii. Seniorului Duhurilor Inelelor îi sunase ceasul.

- Ce v-am zis? Se-ntâmplă ceva! strigă Sam. „De la război, numai veşti bune”, a spus Shagrat, da’ Gorbag gândea altminteri. Şi cu dreptate. Roata pare să se-ntoarcă, domnu’ Frodo. Nu simţiţi niţică nădejde, acolo?

- Nu prea, Sam, ca să fiu sincer, oftă Frodo. Orice se-ntâmplă e dincolo de munţi. Noi mergem spre răsărit, nu spre apus. Şi sunt atât de istovit. Iar Inelul e atât de greu, Sam. Şi încep să-l văd în mintea mea tot timpul, ca o uriaşă roată de foc.

Entuziasmul lui Sam se risipi într-o clipită. Îşi privi îngrijorat stăpânul şi-l luă de mână.

- Haideţi, domnu’ Frodo! spuse el. Am primit unul din lucrurile pe care mi le doream: un strop de lumină, destulă cât să ne ajute, dar mă tem că-i şi primejdioasă. Hai să încercăm să mai mergem puţin şi după aceea ne culcăm unul lângă altul şi ne odihnim. Acum însă luaţi să mâncaţi puţin, o bucăţică din merindea dată de elfi; să mai prindeţi puteri.

Împărţiră între ei o turtă de *lembas* şi mestecară dumicatul cu greu din pricina uscăciunii din gură, apoi porniră încet mai departe. Lumina, cât o geană cenuşie de amurg, nu mai mult, le ajungea să vadă că se aflau adânc în valea dintre munţi. Urca acum în pantă uşoară spre miazăzi, iar pe fundul ei se zărea albia unui pârâu secat. Dincolo de matca pietroasă, zăriră o potecă bine bătătorită ce şerpuia la poalele stâncilor apusene. Dacă ar fi ştiut, hobbiţii ar fi putut să ajungă la ea mult mai curând, căci era o potecă ce se rupea din drumul Morgulului la capătul apusean al podului şi cobora în multe trepte tăiate în stâncă, până în fundul văii. Era folosită de patrule sau de soli drept scurtătură până la posturile de strajă mai neînsemnate şi la forturile nordice, aflate între Cirith Ungol şi strunga Gura Isenului, fălcile de fier din Carach Angren.

Pentru hobbiţi era primejdios să folosească o asemenea potecă, dar ei aveau nevoie să se grăbească, unde mai pui că Frodo simţea că nu mai avea puteri ca să se caţere printre bolovani sau de-a lungul zăpodiilor nebătute ale Morgaiului. Pe de altă parte, socotea că drumul spre miazănoapte era

poate ultimul pe care s-ar fi gândit hăitaşii lor să-i caute. Primele căi pe care aveau să le cerceteze cu de-amănuntul erau drumul la est de câmpie sau cel care ducea înapoi, spre apus. Abia după ce trecea bine de Turn, spre miazănoapte, avea să se ostenească să caute o cale care să-l ducă spre răsărit, spre ultima etapă disperată a călătoriei lui. Până una-alta, traversară şleaul pietros şi o apucară pe poteca orcilor şi o vreme merseră de-a lungul ei. Stâncile din stânga atârnau deasupra potecii, încât nu puteau fi văzuţi de sus; dar poteca făcea multe cotituri, şi la fiecare cot îşi încleştau mâinile pe mânerele săbiilor şi înaintau cu precauţie.

Ziua rămase la fel de cenuşie, căci Orodrúin continua să scuipe vălătuci de fum care, bătut în sus de vânturile de la poale, urca tot mai spre înalt, până când ajunse deasupra vânturilor şi se răspândi într-un acoperiş făr’ de margini, a cărui coloană centrală creştea din umbre pe care ei nu le puteau zări. Mai bine de o oră merseră ei aşa târâş-grăpiş, când deodată auziră un zgomot ce-i făcu să se oprească. De necrezut, dar adevărat. Susur de apă. Dintr-un făgaş la stânga lor, atât de drept şi de îngust de-ai fi zis că stânca neagră fusese despicată cu un topor uriaş, picura apă: poate ultimele rămăşiţe ala unei ploi dulci adunate din mări bătute de soare, dar sortită, din păcate, să cadă în cele din urmă pe pereţii Tărâmului Negru şi să se scurgă stearpă în ţărână. Aici însă ieşea din piatră într-un mic izvor ce cădea până la potecă, o traversa, cotea spre miazăzi şi curgea repejor mai departe, pentru a se pierde printre pietrele moarte. Dintr-un salt, Sam fu lângă izvor.

- Dac-am s-o mai văd vreodată pe Doamnă, o să-i spun! strigă el. Întâi lumina, acum apa! Se opri brusc. Lăsaţi-mă să beau eu întâi, domnu’ Frodo.

- Bea, dar să ştii că e loc de amândoi.

- Nu asta am vrut să spun, se apără Sam. Mă gândeam că dacă e otrăvitoare sau se va dovedi îndată într-altfel vătămătoare, atunci, stăpâne, mai bine să fiu eu cel care… , dacă mă-nţelegeţi ce vreau să spun.

- Te-nţeleg. Dar cred că-i mai bine să ne-ncercăm norocul împreună, Sam; sau binecuvântarea. Totuşi ai grijă, s-ar putea să fie foarte rece!

Apa era rece, dar nu ca gheaţa, avea un gust neplăcut, amară şi uleioasă totodată sau, mă rog, aşa ar fi zis dacă ar fi fost la ei acasă. Aici însă părea mai presus de orice laudă şi dincolo de orice teamă ori prevedere. Băură pe săturate iar Sam umplu butelca. Frodo simţea că-i reveniseră puterile, astfel că merseră mai departe preţ de câteva mile bune, până când poteca începu să se lăţească şi să fie mărginită de un perete crenelat, semn că se apropiau de un alt fort orcesc.

- Aici părăsim drumul, Sam. Şi trebuie s-o apucăm înspre răsărit. Oftă când privi la crestele sumbre de dincolo de vale. Mai am doar atâta putere cât să găsesc o văgăună acolo sus, undeva. După care trebuie să mă odihnesc puţin.

Albia râului era ceva mai jos de potecă. Coborâră anevoie până la ea şi începură s-o traverseze. Spre mirarea lor, dădură peste băltoace întunecate în care se scurgeau firicele de apă ce picurau de undeva din susul văii. La

hotarul său de la poalele munţilor vestici, Mordorul era un meleag muribund, dar încă mai avea o urmă de viaţă în el. Aici mai creştea ceva vegetaţie, aspră, contorsionată, înverşunată, luptându-se să trăiască. Copăcei piperniciţi se strecurau afară din ravenele Morgaiului, de partea cealaltă a văii, agăţându-se de stâncă, smocuri de iarbă aspră şi cenuşie se luptau cu pietrele pe care se târa un muşchi ofilit; peste tot se răsfirau rugi uriaşi, zgârciţi şi încâlciţi. Unii aveau ţepi lungi şi ascuţiţi, alţii ghimpi încârligaţi, tăioşi ca o lamă de pumnal. Frunze veştede şi mohorâte rămase peste an atârnau de vrejuri, foşnind şi pârâind în văzduhul trist, dar mugurii lor plini de viermi dădeau să se deschidă. Muşte surii, maronii sau negre, însemnate precum orcii cu o pată roşie de forma unui ochi, bâzâiau şi pişcau; iar deasupra desişurilor de rugi, dansau şi se roteau roiuri de musculiţe flămânde.

- Zdrenţele astea orceşti nu-s bune de nimic, se plânse Sam dând din mâini. Mai bine aş avea piele de orc!

Frodo nu mai putea merge. Se căţăraseră de-a lungul unei ravene înguste şi uşor înclinate, dar încă mai aveau destul de urcat până să ajungă să vadă măcar ultima creastă stâncoasă.

- Acum trebuie să mă odihnesc, Sam, şi să aţipesc dac-oi putea, spuse Frodo şi se uită în jur, dar, din cât vedea el, nici măcar un animal nu ar fi avut unde se cuibări în stâncăraia aia deprimantă. În cele din urmă, frânţi de oboseală, se furişară sub o perdea de rugi ce atârnau ca o saltea peste un prag îngust de piatră.

Se aşezară şi încropiră ceva de-ale gurii. Păstrând nepreţuita *lembas* pentru zilele negre ce aveau să vină, ciuguliră jumătate din ceea ce mai rămăsese în traista lui Sam din merindele dăruite de Faramir: nişte fructe uscate şi o bucăţică de carne afumată; sorbiră câteva guri de apă. Băuseră şi din ochiurile de apă din vale, dar li se făcuse iarăşi foarte sete. Aerul din Mordor avea o asprime ce le usca cerul gurii. Gândul la apă îl făcea pe Sam să se piardă cu firea, în ciuda încrederii ce nu-l părăsea nici o clipă. Numai că dincolo de Morgai se întindea îngrozitoarea câmpie Gongoroth, pe care trebuiau să o traverseze.

- Acum trageţi un pui de somn, domnu' Frodo. Iar se întunecă. Semn, după mine, că în câmpie se sfârşeşte şi ziua asta.

Nici n-apucă să zică aceste vorbe, că Frodo oftă şi adormi pe loc buştean. Sam se împotrivi propriei sale oboseli şi luă mâna luă Frodo într-ale sale şi râmase acolo tăcut, până se înnopta de-a binelea. Abia atunci se hotărî să iasă din ascunzătoare, mai degrabă ca să se scuture de somn, şi privi în jur. Tărâmul ăla părea plin de tot felul de pârâituri şi trosnituri şi scârţâituri, dar nici o voce sau călcătură de picior nu se auzea. Deasupra masivului Ephel Dúath, înspre Apus, cerul nopţii păstrase o părere de lumină. Acolo zări Sam, preţ de o clipă, furişându-se licărul unei stele albe, printr-o spărtură a norilor, deasupra unui ţanc întunecat al crestei. Şi cum o privea el din meleagul acela uitat de lume, frumuseţea Stelei îl păli drept în inimă şi brusc i se retrezi speranţa. Ca o suliţă îl străpunse gândul limpede şi rece

că, la urma urmei, Umbra era un lucru mărunt şi trecător, nimic altceva; lumina şi frumuseţea supremă aveau să dăinuiască veşnic, fără ca ea să le poată întina. Cântecul lui din Turn fusese mai curând o sfruntare, nu o speranţă; căci atunci se gândea la sine. Dar acum, preţ de o clipă, propria sa soartă şi chiar şi aceea a stăpânului său încetară să-l mai frământe. Se târî înapoi sub rugi, se întinse lângă Frodo şi, dând uitării orice teamă, se cufundă într-un somn adânc şi netulburat.

Se treziră amândoi, mână în mână. Sam era aproape vioi, gata să înceapă o nouă zi, Frodo oftă. Somnul îi fusese frământat, plin de vise despre foc, iar deşteptarea nu avu darul să-l liniştească. Somnul îi prinsese totuşi bine: se întremase, se simţea mai în puteri să ducă Inelul mai departe. Nici unul nu ştia ceasul zilei şi nici cât dormiseră; dar după ce mai luară câte o îmbucătură din merinde şi o gură de apă, se aşternură la drum, urcând ravena până ce aceasta se sfârşea într-un povârniş abrupt, de grohotiş şi pietre alunecoase. Acolo, orice urmă de viaţă se dăduse bătută, vârfurile Morgaiului erau golaşe, zimţuite, sterpe, lipsite până şi de iarbă.

După multă căutare şi umblet de colo-colo, găsiră o cale pe unde puteau urca mai departe şi astfel se mai căţărară o sută de picioare, până la o fisură între două steiuri întunecoase, şi trecând şi prin ea se pomeniră chiar pe creasta ultimului zid de apărare al Mordorului. Sub ei, pe fundul unei prăpăstii înalte de vreo sută cincimi de picioare, se afla şesul care se întindea până departe, într-o întunecime fără formă, ce nu putea fi cuprinsă cu privirea. Vântul lumii bătea dinspre Apus, norii uriaşi erau împinşi în sus şi spre est; cu toate acestea, peste câmpiile mohorâte ale Gorgorothului nu răzbătea decât o lumină cenuşie. Acolo vălătucii de fum se târau aproape de pământ şi se cuibăreau în vâlcele, iar din crăpăturile pământului ieşeau aburi.

Dar în zare, la mai bine de patruzeci de mile distanţă, zăriră Muntele Osândei, ale cărui poale erau îngropate în cenuşă: conul său uriaş se ridica la mare înălţime până acolo unde coroana sa fumegândă se ascundea în nori. Focurile se mai astâmpăraseră, mocneau în adânc, şi muntele părea să doarmă somnul ameninţător şi primejdios al unei fiare. Dincolo de el atârna o umbră mare, rău prevestitoare, ca un nor de furtună, vălurile turnului Barad-dûr zidit departe foarte, pe un pinten al unei creste lungi desprinse la capătul ei nordic din Munţii de Cenuşă. Puterea Întunecimii era cufundată în gânduri. Ochiul privea înăuntru, cumpănind la veştile născătoare de îndoieli şi vestitoare de primejdii: ceea ce i se înfăţişa acum era o sabie strălucitoare şi un chip aspru şi regesc şi deocamdată dăduse la o parte orice gând la alte lucruri; şi întreaga sa fortăreaţă, poartă după poartă şi turn peste turn, era învăluită într-o negură urzitoare de răzbunări.

Frodo şi Sam priveau tot acest tărâm odios cu un amestec de uluială şi scârbă. Între ei şi muntele fumegător şi de jur împrejurul acestuia, spre miazănoapte şi miazăzi, totul părea căzut pradă ruinei şi morţii, o pustietate arsă şi înecată în fum. Oare cum îşi păstra şi îşi hrănea sclavii şi oştirile Seniorul meleagului ăstuia? Căci oştiri avea cu duiumul. Cât puteai

cuprinde cu ochii, de-a lungul Morgaiului şi înspre miazăzi, tabere şi iar tabere, unele de corturi, altele aranjate ca nişte orăşele. Unul dintre cele mai mari se afla chiar sub ei. Pe câmpie, la mai puţin de o milă depărtare, era ca un fel de adunătură de muşuroaie uriaşe de gângănii, uliţe drepte, mohorâte, mărginite de colibe şi construcţii cafenii, lungi şi joase. În jurul aşezării, o viermuială de fiinţe care se agitau încoace şi-ncolo; un drum lat pornea de acolo spre sud-est, pentru a se uni cu drumul Morgulului, iar de-a lungul lui grăbeau şiruri nenumărate de siluete mici şi negre.

- Nu-mi place ce văd aici, spuse Sam. Fără ieşire, aş zice - doar că acolo unde e atâta viermuială sunt şi fântâni sau apă, ca să nu mai vorbim de mâncare. Şi ăştia-s oameni, nu orci, dacă nu mă înşeală ochii

Nici el, nici Frodo nu aveau habar de marile câmpuri la care trudeau sclavi, aflate în partea de miazăzi a acestui întins regat, dincolo de aburii Muntelui, lângă apele întunecate şi triste ale lacului Núrnen; şi nici de drumurile cele mari care se întindeau la răsărit şi la miazăzi, spre ţări ce plăteau tribut Mordorului şi de unde soldaţii Turnului aduceau convoaie de căruţe încărcate de bunuri şi prăzi şi sclavi noi. Aici, în regiunile nordice, erau minele şi fierăriile şi aici erau mobilizaţi oştenii pentru războaiele de mult puse la cale; şi tot aici, Puterea Întunecimii, care-şi muta armiile precum piesele pe o tablă de joc, le aduna pe toate la un loc. Primele mişcări şi primele dovezi ale puterii sale le făcuse cu oştirile de la apus, mutându-le la nord şi la sud. Numai pentru a le retrage ceva mai târziu şi a aduce alte forţe proaspete, concentrându-le în jurul Cirith Gorgorului, pentru o lovitură de pedeapsă. Şi dacă prin această manevră îşi pusese de gând să apere şi Muntele împotriva oricui ar fi încercat să se apropie, nici că se putea o mişcare mai bine chibzuită.

- Al naibii! mormăi Sam mai departe. Pot să aibă orice-ar avea de mâncare şi de băut, că noi tot n-o să avem parte. Nu văd pe unde-am putea coborî acolo. Şi chiar de-am ajunge jos, nu-i chip să străbatem tot câmpul ăsta care mişună de duşmani.

- Va trebui totuşi să încercăm, spuse Frodo. Nu-i mai rău decât mă aşteptam. Nici o clipă n-am nădăjduit că o să pot ajunge dincolo. Şi nici acum nu văd vreo rază de speranţă. Asta nu înseamnă că nu trebuie să fac tot ce pot. Care va să zică, acum trebuie să mă feresc cât mai mult cu putinţă să fiu prins. Aşa că zic s-o ţinem tot spre miazănoapte şi să vedem cum stă treaba acolo unde câmpul deschis se îngustează.

- Am eu aşa un gând de cum trebuie să fie, spuse Sam. Unde-i mai îngust, e şi-mbulzeala de orci şi oameni mai mare. O să vedeţi, domnu' Frodo.

- Tare mă tem că o să văd, dacă apucăm să ajungem până acolo, oftă Frodo şi se depărtă.

Curând descoperiră că le era cu neputinţă să îşi continue drumul de-a lungul crestei Morgai şi nici pe stâncile mai înalte, lipsite de poteci şi tăiate de pogoane adânci nu puteau merge. În cele din urmă se văzură nevoiţi să se întoarcă înapoi la ravenă şi să coboare pe unde urcaseră, pentru a căuta o altă cale de-a lungul văii. Înaintau cu greu, căci nu îndrăzneau să treacă

pe malul apusean, unde era poteca. După mai bine de o milă, văzură într-o văgăună la poalele stâncii fortul orcesc pe care-l bănuiseră a fi prin preajmă; un zid şi o mână de cocioabe de piatră ridicate în jurul gurii negre a unei peşteri. Nu se zărea nici o mişcare, cu toate acestea hobbiţii se furişară cu precauţie pe lângă fort, ţinându-se cât mai aproape de mărăcinişul care acolo creştea din belşug pe ambele maluri ale fostei albii.

Şi aşa merseră încă vreo două-trei mile, până când fortul rămase în urma lor ascuns vederii; dar abia apucară să respire ceva mai uşuraţi, când auziră deodată voci aspre şi puternice de orci. Se pitiră iute în spatele unei tufe cafenii pipernicite. Vocile se apropiau şi curând apărură şi orcii. Unul era îmbrăcat în nişte zdrenţe maronii şi înarmat cu un arc din lemn de carpen: făcea parte dintr-o seminţie de orci mici de statură, cu pielea neagră şi nări largi şi fornăitoare: unul dintre cei care adulmeca urmele, fără îndoială. Celălalt era un ditamai războinicul, ca aceia din compania lui Shagrat, purtând însemnul ochiului. Şi el avea un arc prins de spate, iar în mână o suliţă scurtă cu vârful lat. Se ciorovăiau, ca de obicei şi, fiind din neamuri diferite, vorbeau Limba Comună, pocind-o după felul lor orcesc.

La nici douăzeci de paşi de locul unde se pitiseră hobbiţii, orcul cel mic se opri.

- Naiba-n ea de treabă! mârâi el. Mă duc acasă. Arătă în partea cealaltă a văii, spre fort. N-are rost să-mi mai frec nasu' de pietrele astea. N-a rămas nici o urmă, ascultă-mă pe mine. Am pierdut-o când m-am luat după tine. Urcă sus în munţi, nu pe vale, îţi zic eu.

- Nu prea faceţi mare brânză, voi ăştia sforăiţi, he? zise matahala. Pun rămăşag că ochii-s mai de ispravă decât râturile alea ale voastre.

- Şi ce-ai văzut cu ei de te-mpăunezi aşa? se oţărî cel mic. Bah! N-ai habar nici ce cauţi.

- Şi-a cui e vina? nu se lăsă oşteanul. A mea nu-i. Brambureala-i de la ăi de sus. Ba zic că-i un elf din ăia mari cu armură lucitoare, ba o-ntorc c-ar fi o piticanie de om, ba cică-i o şleahtă de urukhai răsculaţi; te pomeneşti că-s toţi claie peste grămadă.

- Crr! croncăni adulmecătorul. Şi-au pierdut capu', asta-i. Şi unii d-ăia mari or să-şi piardă şi pielea, ascultă-mă pe mine, dacă ce-am auzit e-adevărat: cică ar fi atacat Turnu' şi alta nu, şi sute de-ai tăi au dat în primire şi prizonieru' a şters-o frumuşel. Dac-aşa vă faceţi voi treaba, băi luptătorilor, nu mă mir că veştile despre bătălie-s rele.

- Cine zice că-s rele? strigă oşteanul.

- Hah! Cine nu zice?

- Astea-s cleveteli blestemate de-ale răzvrătiţilor şi dacă nu isprăveşti te trag în ţeapă, auzi?

- Gata, gata! făcu împăciuitor adulmecătorul. Uite, tac şi cuget. Da' ce-are-a face stârpitura aia neagră cu toată povestea asta? Gămanu' ăla cu mâini ca labele de raţă?

- Habar n-am, poate că nimica. Da’ nu prea are gânduri curate cu amuşinatu’ ăla. Băga-s-ar naiba-n el! Nici n-a apucat să ne scape bine şi s-o şteargă, c-am şi primit ştire că trebuie prins de viu, şi-ncă repede.

- Păi să-l prindă, atunci, şi să-i dea de să nu poată duce, tună adulmecătorul. A încurcat toate urmele acolo, şterpelind zaua aia aruncată pe care-a găsit-o şi fâţâindu-se peste tot locu’ pân-am apucat eu s-ajung.

- I-a salvat viaţa, asta-i sigur, spuse oşteanul. Că înainte să ştiu că-i căutat, am tras în el, punct ochit punct lovit, de la cincizeci de paşi, drept în spate, şi numa’ ce-l văd c-o ia la sănătoasa.

- Aiurea! Ai greşit ţinta, asta-i, îl luă peste picior adulmecătorul. Întâi că tragi unde vezi cu ochiu’ cefei, după-aia fugi de zici că stai şi dup-aia trimiţi după amărâţii de adulmecători. Gata, m-am saturat până-n gât d-alde voi.

Şi cu aceasta o luă din loc.

- Vino înapoi! strigă soldatul. Că altfel te raportez!

- Cui? Poate lu’ nepreţuitu’ tău de Shagrat. Las’ că n-o să mai fie ăla căpitan.

- O să-ţi dau număru’ şi numele la nazgûli, zise oşteanul coborând vocea până la şoaptă sâsâită. Unu’ dintre *ei* e acum mare şi tare la Turn.

Celălalt se opri şi glasul lui fu năpădit de teamă şi furie.

- Fir-ai tu să fii de pungaş pârâtor! urlă el Nu eşti în stare să-ţi faci treaba pe care ai fost pus s-o faci şi nici cu ai tăi nu te ţii. Hai, du-te la Răcnitorii ăia împuţiţi şi d-ar-ar să-ţi îngheţe carnea pe tine! Dacă n-apucă duşmanii să pună mai întâi laba pe ei. L-au mătrăşit pe Număru’ Unu, aşa-m auzit, şi trag nădejde că-i adevărat!

Orcul cel mare se repezi la el cu suliţa în mână. Dar adulmecătorul sări în spatele unei pietre; din fugă îl săgetă drept în ochi şi matahala se prăbuşi la pământ cu o bufnitură. Iar celălalt fugi, traversă valea şi dispăru.

O vreme, hobbiţii rămaseră în ascunzătoare fără să scoată un cuvânt. Într-un târziu Sam se foi.

- Punct ochit, punct lovit, aş zice. Dacă prietenia asta drăgălaşă s-ar răspândi peste tot în Mordor, păi zău că ne-ar scăpa din jumate din necazuri.

- Taci, Sam, şopti Frodo. Poate mai sunt şi alţii prin preajmă Am scăpat ca prin urechile acului şi hăituiala e mai înverşunată decât am crezut. Dar asta *este* firea celor din Mordor, Sam: şi toţi sunt aşa, până-n cel mai îndepărtat ungher, orcii aşa s-au purtat întotdeauna - aşa se spune în toate poveştile - atunci când sunt între ei. Dar să nu-ţi faci iluzii deşarte. Pe noi ne urăsc mai mult, fără deosebire şi tot timpul. Dacă ăia doi ne-ar fi zărit, ar fi uitat de gâlceava lor până ne vedeau morţi.

Şi iarăşi tăcură. După câtăva vreme, Sam rupse din nou tăcerea, dar de data asta cu o şoaptă:

- Aţi auzit ce-au zis de *gămanu , ăla,* domnu’ Frodo? V-am zis eu că Gollum n-a crăpat, aşa-i?

- Da, mi-amintesc. Şi m-am întrebat de unde ştii tu asta. Ei hai, lasă! Mă gândesc că ar fi mai bine să nu ne clintim de-aici până nu se lasă bine

întunericul. Aşa că avem răgazul să-mi spui de unde ştiai şi să-mi povesteşti tot ce s-a întâmplat. Numai să vorbeşti încet.

- O să-ncerc, făgădui Sam. Dar când mă gândesc la împuţiciunea aia, îmi vine să urlu de furie.

Şi astfel au stat hobbiţii la adăpostul mărăcinişului în vreme ce lumina mohorâtă se stinse încet peste Mordor, preschimbându-se într-o noapte adâncă fără stele; şi Sam îi povesti lui Frodo la ureche cum se pricepu el mai bine despre atacul mişelesc al lui Gollum, despre înspăimântătoarea Shelob şi despre păţaniile sale cu orcii. După ce isprăvi el, Frodo nu spuse nimic, ci îl apucă pe Sam de mână şi i-o strânse. După încă o vreme, se foi şi zise:

- Ei, cred că trebuie să ne aşternem din nou la drum. Mă-ntreb cât va mai trece până vom fi prinşi de-adevăratelea şi când tot chinul şi tot furişatul se vor fi sfârşit şi vor fi fost zadarnice. Se ridică în picioare. E întuneric, nu putem folosi sticluţa Doamnei. Ţine-o tu bine pentru mine. N-am unde s-o pun acum, decât s-o ţin în mână, dar o să am nevoie de amândouă mâinile în bezna asta. Pe Sting ţi-o dau ţie. Eu am tăişul orcesc, dar nu cred că-mi va fi mie dat să mă mai bat vreodată.

Drumul acela în noapte, fără potecă, era şi greu şi primejdios; dar cătinel şi cu împiedicături la tot pasul, cei doi hobbiţi se spetiră ceasuri la rând către miazănoapte, de-a lungul malului răsăritean al văii pietroase. Şi când un fir de lumină cenuşie se ivi după culmile apusene, mult după ce se crăpase de ziuă pe meleagurile de dincolo de ele, hobbiţii se adăpostiră din nou, aţipind câte puţin, ba unul ba celălalt. Când făcea el de strajă, Sam era frământat de gândul la mâncare. Şi într-un târziu, când se trezi Frodo într-un rând şi pomeni de ceva de-ale gurii şi se pregătiră pentru încă un marş trudnic, Sam puse întrebarea care-l chinuia cel mai mult.

- Să-mi fie cu iertare, domnu' Frodo, da' aveţi habar de cât mai avem de mers?

- Nu, prea bine nu ştiu, Sam, recunoscu Frodo. Înainte să plecăm din Vâlceaua Despicată, mi-au arătat o hartă a Mordorului, făcută înainte să se fi întors Duşmanul pe meleagul ăsta, dar prea bine nu mi-o mai amintesc. Foarte limpede însă ţin minte că undeva la miazănoapte era un loc unde din lanţul de la miazănoapte şi din cel de la apus al munţilor porneau creste care aproape că se uneau. Să tot fie vreo douăzeci de leghe dacă nu şi mai bine de la podul de lângă Turn. Ar putea fi un loc bun de traversare. Dar, de bună seamă că dacă ajungem acolo ne depărtăm şi mai mult de Munte, am fi cam la şaizeci de mile depărtare, după socoteala mea. Şi tot după ea aş zice că de la pod şi până aici am străbătut spre miazănoapte vreo douăsprezece leghe. Chiar dacă toate merg ca unse, tot nu pot ajunge la Munte într-o săptămână. Şi mă tem, Sam, că povara va deveni şi mai mare şi-o să merg tot mai încet, pe măsură ce ne apropiem. Sam oftă.

- Tocmai de-asta mă temeam. Ei bine, domnu' Frodo, de apă nu mai zic nimic, cât despre mâncare, va trebui ori să mâncăm mai puţin, ori să ne

mişcăm mai iute, măcar câtă vreme mai suntem în valea asta. Dintr-o îmbucătură isprăvim toată merindea, nu mai rămânem decât cu turta elfilor.

- O să-ncerc să merg mai repede, Sam, făgădui Frodo, trăgând adânc aer în piept. Hai, la drum! Încă un marş!

Nu se întunecase de tot. Dar noaptea se lăsă curând, în timp ce ei îşi croiau cu greu drum de-a lungul văii. Orele se scurgeau într-un mers obositor şi împiedicat, întrerupt doar de scurte pauze. La prima geană de lumină cenuşie sub poalele baldachinului de întuneric, se pitiră din nou într-o văgăună, sub bolta adâncă a unei pietre. Lumina prinse încet puteri, până când se făcu mai clară decât oricând până atunci. Un vânt puternic de la apus împingea perdelele de fum ale Mordorului din tăria văzduhului. În scurtă vreme, hobbiţii puteau desluşi formele ţinutului pe o distanţă de câteva mile în jur. Valea dintre munţi şi Morgai se îngustase pe măsură ce urca, încât creasta interioară nu mai era acum decât un prag în abruptul munţilor Ephel Dúath; spre răsărit însă cobora prăpăstios de-a dreptul până în Gongoroth. În faţă, albia se sfârşea în trepte de stâncă frânte; căci din lanţul principal se desprindea un pinten înalt, golaş, împingându-se înspre răsărit ca un perete. În întâmpinarea lui pornea din cenuşiul şi ceţosul lanţ Ered Lithui un braţ lung; între capetele pintenului şi al braţului, o strungă îngustă: Carach Angren, Gura Isenului, dincolo de care se găsea adânca vâlcea Udûn. În acea vâlcea de după Morannon se găseau tunelurile şi arsenalele pe care slujitorii Mordorului le săpaseră şi le pregătiseră întru apărarea Porţii Negre a ţării lor: şi acolo strângea acum Seniorul lor, în grabă mare, oştiri numeroase, pentru a ţine piept asaltului Căpitanilor din Apus. Pe promontoriile mult împinse în afară fuseseră zidite forturi şi turnuri şi ardeau focuri de strajă; iar de-a latul văii era înălţat un perete de pământ şi săpat un şanţ adânc, ce nu putea fi trecut decât pe un singur pod.

Câteva mile mai la nord, sus de tot, în unghiul unde pintenul apusean se desprindea de lanţul principal, se afla vechiul castel Durthang, devenit acum unul dintre multele fortăreţe orceşti îngrămădite în jurul vâlcelei Udûn. Un drum ce se desluşea de-acum în lumina tot mai sporită şerpuia în jos de la zidul castelului până când făcea un cot, la vreo milă sau două depărtare de unde se aflau hobbiţii, şi o apuca spre răsărit, urmând un umăr tăiat în costişa pintenului, şi de acolo mai departe, în jos până la şes şi spre Gura Isenului.

Cum stau hobbiţii şi cuprindeau cu privirea întreaga privelişte, călătoria asta a lor spre miazănoapte li se păru dintr-o dată zadarnică, în dreapta lor, şesul se desluşea cu greu din pricina fumului, încât nu vedeau nici tabere şi nici vreo mişcare de trupe; numai că toată regiunea aceea se găsea sub supravegherea neabătută a forturilor din Carach Angren.

- Am ajuns într-o înfundătură, Sam. Dacă mergem mai departe, nu facem decât să ajungem la turnul ăla al orcilor, dar singurul drum pe care-l putem urma este cel care coboară de la el - sau ne întoarcem pe unde-am venit. Nu putem urca nici spre apus şi nici să coborâm spre răsărit nu putem.

- Atunci trebuie s-o apucăm pe drum, domnu’ Frodo. O apucăm pe acolo şi ne încercăm norocul, dacă e vreun dram de noroc în Mordor. Putem şi să ne predăm, şi atunci sfârşim cu vântureala, sau să facem cale-ntoarsă. N-o să ne ajungă merindele. Trebuie să ne avântăm înainte cu orice preţ!

- S-a făcut, Sam. Ia-o 'nainte! Atâta vreme cât mai e o fărâmă de speranţă în tine. Mie mi s-a spulberat de tot. Numa’ că nu mă pot avânta, Sam. O s-o iau cătinel după tine.

- Înainte s-o apucaţi cătinel sau altfel, aveţi trebuinţă de somn şi de mâncare, domnu’ Frodo. Haideţi încoa’, vedeţi ce mai puteţi alege de-aici!

Îi dădu să bea apă şi îi mai dădu o turtă de *lembas* în plus; făcu o pernă din mantia sa şi o puse sub capul stăpânului său. Frodo era prea vlăguit să se împotrivească, iar Sam nu i-a spus că băuse ultimul strop de apă şi-i mâncase şi porţia lui. După ce Frodo adormi, Sam se aplecă asupra lui şi îi ascultă respiraţia şi-i cercetă chipul. Era brăzdat, supt, dar în somn părea mulţumit şi netemător.

- Aşa, stăpâne, aşa! murmură Sam pentru sine. O să te las puţintel şi mă-ncred în noroc. De apă avem nevoie ori altfel nu mergem mai departe.

Sam se strecură afară şi, furişându-se de la o piatră la alta cu o grijă mai dihai ca aceea obişnuită în firea hobbiţilor, coborî la albie şi o urmă o vreme în sus spre miazănoapte, până ajunse la treptele de stâncă de unde fără îndoială că de mult de tot izvorul ţâşnise într-o cascadă mică. Acum însă totul părea uscat şi tăcut; dar Sam refuză să se lase cuprins de disperare, aşa că se aplecă şi ascultă şi, spre încântarea lui, desluşi un sunet, un zvon de picureală. Urcând câteva trepte de piatră, găsi un izvoraş de apă întunecată ce ieşea din coasta muntelui şi umplea un ochi micuţ, din care apoi se revărsa şi dispărea sub pietrele golaşe.

Sam gustă apa şi i se păru destul de bună. Apoi bău pe săturate, umplu butelca şi, răsucindu-se pe călcâie, dădu să o pornească îndărăt. În acea clipă zări scurt o formă neagră, sau poate o umbră, care se strecura printre bolovanii din apropierea ascunzătorii lui Frodo. Muşcându-şi limba ca să nu strige, Sam sări jos de la izvor şi o rupse la fugă, din piatră în piatră. Vietatea aia ştia să se ferească de niscai priviri iscoditoare, dar Sam, cu toate că n-o putea vedea bine, ştia ce este şi nu-şi dorea decât să-şi încleşteze mâinile în jurul grumazului ei. Numai că vietatea îl auzi venind şi se iute nevăzută. Lui Sam i se năzări că o zăreşte furişându-şi o ultimă privire peste buza prăpastiei dinspre răsărit, înainte să se ascundă după stânci şi să dispară.

- Pot zice că nu ne-a părăsit norocul, murmură Sam, dar cât pe ce, cât pe ce! N-ajunge că avem parte de orci cu miile, acu’ mai trebuia şi împuţita asta de jivină să amuşine pe-aici? Ah, ce n-aş da să nu-i fi scăpat orcului ăluia!

Se aşeză lângă Frodo, dar nu-l trezi; însă nici nu îndrăznea să se întindă şi el alături. Într-un târziu, când simţi că ochii i se închid singuri şi înţelese că strădania de a rămâne treaz avea curând să fie zadarnică, îl trezi blând pe Frodo.

- Mă tem că Gollum iarăşi ne dă târcoale, domnu' Frodo: Iar dacă n-a fost el, înseamnă că-s doi de-aceeaşi teapă. M-am dus să caut apă şi numa' ce-l prind, când să mă-ntorc, că amuşină pe-aici. Socotesc că nu-i bine să dormim amândoi în acelaşi timp şi, iertat să-mi fie, da' nu-mi mai pot ţine ochii deschişi multă vreme.

- Fii binecuvântat, Sam! Întinde-te şi fă-ţi somnul cum trebuie! Dar dacă-i vorba de Gollum, mai bine el decât orcii. Oricum, n-o să ne dea pe mâna orcilor - câtă vreme nu-ncape el pe mâna lor.

- Da' puţin jaf şi crimă colo tot îl trage inima să facă de capu' lui, mârâi Sam. Fiţi cu ochii-n patru, domnu' Frodo! Uite-aici butelca plină cu apă. Beţi cât vă duce inima, o putem umple din nou când plecăm.

Şi cu aceste vorbe, Sam se cufundă în somn.

Ziua pălea când se trezi. Frodo stătea sprijinit de stânca din spatele lor, dar adormise la loc. Butelca era goală. Nici urmă de Gollum.

Întunericul coborâse din nou peste Mordor şi focurile de strajă de pe înălţimi ardeau cu vâlvătaie roşie, atunci când hobbiţii porniră iarăşi, în cea mai primejdioasă etapă a călătoriei lor. Întâi merseră la izvoraş, apoi, urcând cu greu, ajunseră la drum, în locul unde acesta o apuca brusc spre est, către Gura Isenului, care se afla la douăzeci de mile depărtare. Nu era un drum lat şi nu era mărginit de zid sau parapet în partea exterioară, unde clina devenea tot mai adâncă şi mai prăpăstioasă pe măsură ce drumul înainta. Hobbiţii nu auzeau nici o mişcare, astfel că, după ce stătură o vreme şi ciuliră bine urechile, porniră spre răsărit cu pas sigur.

După vreo douăsprezece mile de mers ţeapăn, se opriră. Ceva mai în spate, drumul cotise puţin spre nord, ascunzându-le vederii ceea ce rămăsese în urmă. Curând acest lucru se dovedi catastrofal. Se odihniră puţin, apoi porniră mai departe; dar nu făcură mulţi paşi când, dintr-o dată, în liniştea nopţii, auziră zgomotul de care se temuseră în taină până atunci; paşi care mărşăluiau. Erau încă destul de mult în urmă, dar când priviră într-acolo, zăriră licărul torţelor care dădeau colţul, la mai puţin de o milă distanţă, şi se apropiau cu repeziciune: prea iute ca Frodo să scape fugind pe drum înainte.

- De-asta mă temeam, Sam. Ne-am încrezut în noroc şi iată că ne-a lăsat. Am căzut în capcană.

Căută cu disperare la peretele nemilos, acolo unde drumarii din vechime tăiaseră stânca neted, preţ de mulţi stânjeni deasupra capetelor lor. Fugi de partea cealaltă şi privi peste margine, în hăul de întuneric.

- Până la urmă tot am fost prinşi! repetă el şi se lăsă jos pe pământ, sub peretele de stâncă, înclinându-şi capul în piept.

- Cam aşa pare, zise Sam. Asta e, n-avem de ales decât să aşteptăm şi să vedem ce s-o întâmpla.

Şi cu aceste cuvinte se aşeză lângă Frodo, sub umbra stâncii.

Aşteptarea le fu scurtă. Orcii înaintau cu pas mare. Cei aflaţi în primele rânduri duceau torţe. Şi veneau, şi focurile roţii din noapte creşteau iute. Şi când torţele ajunseră aproape, Sam îşi plecă şi el capul, sperând ca astfel

să-şi ascundă chipul; şi aşeză scuturile în dreptul genunchilor, pentru a-şi piti labele.

„Numa' de s-ar grăbi într-atât încât să lase în plata Cerului doi oşteni obosiţi şi să-şi vadă de drum!" spuse în sinea lui.

Şi chiar aşa părea că se va întâmpla. Orcii din frunte veneau pleoştiţi, gâfâind, cu capetele plecate. Erau o trupă de orci din soiul cel mic, mânaţi fără voia lor la războaiele Seniorului Întunecimii care-i păstorea; singurul lucru de care le păsa era să se isprăvească odată marşul ăsta şi să scape de şfichiul biciului. Pe lângă ei, ţopăind în sus şi-n jos de-a lungul şirului, veneau doi *urukşi* din cei mari şi fioroşi la înfăţişare, plesnind din bici şi urlând. Rânduri după rânduri trecură şi lumina torţelor, care ar fi putut să-i trădeze pe cei doi hobbiţi, se depărtase de-acum. Şi numai ce unul dintre supraveghetorii sclavilor dibui cele două siluete de lângă drum. Şfichiui chiui cu pleasna biciului spre ei şi urlă:

- Hei, voi de colo! Ridicaţi-vă! Şi cum ei nu răspunseră, *urukul* opri întreaga companie cu un strigăt.

- Făceţi-vă-ncoa, trântorilor! Nu-i vreme de milcoşit. Făcu un pas spre ei şi, în ciuda întunericului, desluşi însemnele de pe scuturile lor. Aha, dezertaţi, hă? mârâi el. Sau asta clociţi, aşa-i? De-aseară trebuia să fiţi voi şi-ai voştri în Udûn. Ştiţi asta. Hai, sus, încolonarea, altfel vă iau numerele şi vă raportez.

Hobbiţii se ridicară cu greu în picioare şi, cu capetele tot plecate şi şchiopătând ca nişte oşteni cu tălpile băşicate de-atâta mers, lipăiră către coada coloanei.

- Ne, ne, nu la coadă! strigă supraveghetorul. Trei rânduri mai sus. Hai, şi-acol' să rămâneţi, că altfel vă ia mama naibii dacă vin la voi!

Şi pocni pleasna lungă a biciului peste capetele lor; apoi, cu încă o plesnitură şi un urlet, puse compania în mişcare la pas mărunt şi iute.

Nu-i venea uşor bietului Sam, frânt de oboseală cum era; dar pentru Frodo era un adevărat chin. Care curând se transformă în coşmar. Strânse din dinţi şi încercă să-şi oprească mintea de la a gândi şi aşa se târî mai departe. Duhoarea orcilor din jur îl sufoca şi peste toate cele îl frigea setea. Mergeau înainte, tot înainte, şi el îşi încorda toată voinţa ce-i mai rămăsese ca să poată respira şi să-şi mâne picioarele mai departe; dar nu îndrăznea să se gândească pentru care ţel ticălos se chinuia şi îndura atâtea. Nu era nici o speranţă să se poată strecura afară din rând fără să fie văzut. Supraveghetorul orcilor apărea când se aştepta mai puţin şi-i lua în derâdere.

- Aşa, aşa! rânjea el, plesnindu-i peste picioare. Unde-i bici e şi voinţă, putorilor. Copăcel, copăcel! Na, asta-i ca să vă învioreze niţeluş, că după aia o să vă primiţi porţia de bici cât n-o să vă poată duce pielea, pentru c-aţi ajuns târziu în tabără. Vă prinde bine. Nu ştiţi că suntem în război?

Merseră câteva mile bune, iar drumul începea în sfârşit să coboare de-a lungul unei pante lungi, până în câmpie, când Frodo simţi că-l părăsesc puterile şi voinţa nu-l mai ascultă. Se clătină şi se împiedică. Disperat, Sam

încercă să-l ajute şi să-l ţină drept, cu toate că simţea că nici el nu mai poate merge aşa multă vreme. Ştia că în orice clipă putea să se sfârşească totul: stăpânul lui va leşina ori va cădea şi totul va fi dat în vileag, iar strădania lor va fi fost zadarnică. „Măcar pe nenorocitul ăla de mânător de sclavi tot îl spintec”, gândi el.

Şi tocmai când îşi încleşta mâna pe mânerul spadei, se ivi o salvare neaşteptată. Ieşiseră la câmp deschis, se apropiau de intrarea în Udûn. La oarecare distanţă în faţa lor, înaintea porţii de la capătul podului, drumul dinspre apus se unea cu altele care veneau de la miazăzi şi dinspre Barad-dûr. Iar pe drumuri, trupe şi iar trupe; căci Căpitanii Apusului înaintau şi Seniorul Întunecimii îşi mâna degrabă oştirile spre miazănoapte. Aşa s-a întâmplat că mai multe companii au ajuns în acelaşi timp la răscruce, în întunericul de dincolo de lumina focurilor de veghe de pe ziduri. Şi numai ce izbucni vacarmul, ocări, blesteme, căci fiecare oştire încerca să ajungă prima la poartă ca să-şi încheie odată marşul. Cu toate că supraveghetorii urlau şi-şi plesneau biciurile, nu trecu mult până se iscară încăierări şi câteva săbii fură scoase din teci. O trupă de *urukşi* din Barad-dûr, înarmaţi până-n dinţi, se năpusti asupra coloanei din Durthang şi ceea ce urmă fu o învălmăşeală de toată frumuseţea.

Sam se dezmetici dintr-o dată din ameţeala pricinuită de durere şi istovire, înţelese că norocul era de partea lor şi se aruncă iute la pământ, trăgându-l şi pe Frodo după el. Orcii se împiedicară de ei şi căzură grămadă, mârâind şi blestemând. Încet, în patru labe, hobbiţii se târâră afară din grămădeală, până când, nebăgaţi de nimeni în seamă, ajunseră în cealaltă parte a drumului şi se rostogoliră peste marginea acestuia: o bordură înaltă, menită a călăuzi comandanţii de trupe în nopţile foarte întunecoase ori pe ceaţă, şi care se ridica la câteva picioare deasupra câmpiei.

Hobbiţii rămaseră o vreme nemişcaţi acolo. Era prea întuneric să caute vreun adăpost, asta dacă aveau unde să găsească unul; dar Sam simţea că trebuiau măcar să se depărteze de toate drumurile şi să iasă din bătaia focurilor de veghe.

- Haideţi, domnu’ Frodo! şopti el. Ne mai târâm puţin şi după aia puteţi să vă întindeţi liniştit.

Cu un ultim efort disperat, Frodo se ridică în patru labe şi se mai târî preţ de câteva zeci de picioare. După care se prăvăli într-o gropelniţă, care se căscă parcă din senin în faţa lui, şi acolo rămase ca mort.

Chapter 13

Muntele Osândei

Sam îşi puse pelerina elfă ferfeniţită sub capul stăpânului, iar mantia cenuşie din Lórien o întinse peste amândoi; făcând aceasta, gândurile sale se reîntoarseră la ţara aceea frumoasă şi la elfi şi îşi dori în sinea lui, dincolo de orice speranţă, ca ţesătura aceea lucrată de mâinile lor să aibă darul de a-i ţine ascunşi în pustiiciunea aia a groazei. Auzi cum se sting zgomotele încăierărilor şi strigătele, pe măsură ce trupele se depărtau, trecând prin Gura Isenului. Şi din cât se părea, în toată zăpăceala şi încâlceala aceea de armii de soiuri atât de amestecate, nimeni nu băgase de seamă dispariţia lor, sau cel puţin nu încă.

Sam luă o gură de apă, pe Frodo însă îl sili să bea zdravăn, şi după ce stăpânul său îşi mai veni puţin în fire, îi dădu o turtă întreagă din preţioasa lor hrană elfică şi nu-l iertă până nu o mâncă pe toată. Apoi, prea istoviţi până şi pentru a se mai teme, se întinseră pe pământ. Dormiră un somn scurt şi neliniştit, din care se trezeau din când în când din pricină că sudoarea se răcea pe trupurile lor, făcându-i să tremure, iar pietrele îi împungeau când şi unde. De la miazănoapte, dinspre Poarta Neagră, străbătând trecătoarea Cirith Gorgor, o suflare subţire şi tăioasă se scurgea susurând peste pământuri.

A doua zi dimineaţa se ivi din nou o geană de lumină cenuşie, căci în regiunile înalte încă bătea Vântul Apusean, dar jos, pe pietrele dindărătul zidurilor de apărare ale Tărâmului Negru, văzduhul părea aproape mort, rece, şi cu toate acestea înăbuşitor. Sam privi afară din adâncitura în care dormiseră. De jur împrejur o întindere mohorâtă, netedă şi cenuşie. Pe drumurile din apropiere nu se zărea nici o mişcare; dar Sam se temea de ochii străjuitori de pe zidul fortăreţei Gura Isenului, la nici trei sute de paşi depărtare spre miazănoapte. Spre miazăzi şi răsărit, Muntele se întrezărea în zare, înălţându-se ca o umbră întunecată. În el se revărsau vălătuci de fum, şi în vreme ce unii se ridicau mult în văzduh şi erau purtaţi spre soare-răsare, alţii, ca nişte nori uriaşi, pluteau la vale pe coastele muntelui, împânzind pământul. La câteva mile spre nord-est, dealurile de la poalele Munţilor de Cenuşă apăreau ca nişte fantasme cenuşii, neîndurătoare, dincolo de care povârnişurile înceţoşate de la miazănoapte se desenau ca o linie de nori îndepărtaţi, cu puţin mai întunecaţi decât cerul la zenit.

Sam încercă să socotească în minte distanţele şi să hotărască ce cale era mai bună să urmeze. „Oricum am apuca-o, cincizeci de mile tot avem de făcut, murmură pentru sine, privind încruntat la muntele ameninţător, şi asta-nseamnă o săptămână, nici mai mult nici mai puţin, cu domnu' Frodo în neputinţa în care e." Clătină din cap şi, în timp ce încerca să limpezească lucrurile, un gând încă şi mai sumbru i se ivi în minte. Nicicând înainte nu

pierise speranţa pentru prea multă vreme din inima lui vitează şi întotdeauna avusese o fărâmă de nădejde că se vor întoarce acasă. Şi iată că acum era silit să privească în faţă crudul adevăr: merindele şi apa abia dacă le ajungeau până să-şi atingă ţinta; iar o dată ce împlineau ce aveau de împlinit, se sfârşea şi drumul lor şi rămâneau singuri, fără adăpost, fără hrană, în mijlocul unei pustietăţi cumplite. De acolo nu mai exista întoarcere.

„Vasăzică asta era treaba pe care simţeam că trebuie s-o fac atunci când am pornit la drum, gândi Sam: să-l ajut pe domnu' Frodo până la ultimu' pas şi apoi să mor împreună cu el? Ei bine, dacă asta am de făcut, atunci o voi face. Dar tare mi-aş dori să mai vedea o dată Lângă Ape şi pe Rosie Cotton (Cotton – bumbac, n.tr.) şi pe fraţii ei, şi pe Unchiaş şi pe Marigold (*Rosie* - diminutiv de la „trandafir”; *marigold* - gălbenele; în text două nume de fată; în Comitat obiceiul era de a da fetelor nume de flori. Vezi Cartea VI, cap. 8 n.tr.) şi pe toţi ceilalţi. Nu ştiu cum, da' parcă nu-mi vine a crede că Gandalf l-ar fi trimis pe domnu' Frodo în această misie dacă n-ar fi avut nici o cât de mică nădejde că se va întoarce. Toate au mers de-a-ndoaselea de când a pierit el în Moria. Ah, de n-ar fi pierit! Acum ar fi făcut ceva, orice, dar ar fi făcut.”

Dar tocmai când speranţa murea în Sam, ori părea să moară, ea se preschimbă într-o nouă putere. Chipul nevinovat de hobbit al lui Sam se înăspri, căpătând o expresie aproape înverşunată, pe măsură ce i se oţelea voinţa, şi mădularele îi fură cuprinse ca de un fior, ca şi când întreaga sa fiinţă se transforma într-o creatură de piatră şi oţel pe care nici disperarea, nici vlăguirea şi nici nesfârşitele mile nu o puteau doborî.

Cu acest nou simţământ al datoriei pe care o avea de împlinit, îşi coborî ochii înapoi la pământul din jurul lui, cumpănind următoarea mişcare. Şi cum dimineaţa se mai luminase întrucâtva, văzu cu mirare că ceea ce de la distanţă păruseră a fi întinderi fără capăt şi netede ca-n palmă, erau în fapt scobite şi răscolite cât cuprindeau cu privirile. Şi cu adevărat, câmpiile Gongoroth erau în tot locul găurile de scorbelituri mari, de-ai fi zis că încă de pe vremea când nu erau altceva decât o mare de mocirlă, se abătuse asupra lor o ploaie de săgeţi şi uriaşe pietre de praştie. Cele mai mari dintre aceste scorbelituri aveau drept margine creste de stânci rupte şi strungi largi le tăiau în toate direcţiile. Era un tărâm în care puteai să te furişezi dintr-o ascunzătoare în alta, nevăzut decât de ochii supraveghetori: asta dacă erai în putere şi nu te împingea nimic de la spate. Dar pentru cel flămând şi sleit, care mai avea încă mult de mers până i se stingea viaţa, era o privelişte ce nu prevestea nimic bun.

Gândind la toate acestea, Sam se reîntoarse la stăpânul său. N-a fost nevoie să-l trezească. Frodo zăcea pe spate, cu ochii deschişi, aţintiţi spre cerul înnourat.

- Ei, domnu' Frodo, zise Sam, am fost să mă uit prin jur şi să cuget niţeluş. Drumurile sunt pustii, aşa că am face bine să ne aşternem pe mers cât mai avem norocul ăsta. Credeţi c-o să izbutiţi?

- Cred că o să izbutesc, spuse Frodo. Trebuie.

Şi din nou porniră, târându-se din scobitură în scobitură, furişându-se după orice le putea oferi adăpost, dar înaintând fără oprire şi pieziş spre dealurile de la poalele lanţului apusean. Dar în înaintarea lor îi însoţea drumul cel mai răsăritean. Până într-un punct unde se depărta brusc, dând ocol munţilor pe la poale şi pierind departe, într-un perete de umbre întunecate. Nici om, nici orc nu se zărea mişcând pe întinderea sa netedă şi cenuşie; căci Seniorul Întunecimii îşi mişcase de-acum armiile şi chiar şi în repeziciunea cu care îşi muta oştenii de-a lungul şi de-a latul propriului său regat, căuta mai curând adăpostul nopţii, temându-se de vânturile lumii ce se întorseseră împotriva lui, sfâşiindu-i vălurile şi fiind tulburat de zvonurile că nişte iscoade neobrăzate răzbiseră prin zidurile sale de apărare.

Hobbiţii nu se opriră decât după ce străbătuseră câteva mile bune. Frodo arăta ca şi cum nu mai avea strop de vlagă în el. Sam înţelese că nu mai putea merge mai departe în felul ăsta, târându-se, ghemuindu-se, acum cercând cu precauţie un drum îndoielnic, acum repezindu-se la vale, pe un povârniş.

- Eu mă întorc la drum cât mai e lumină, domnu' Frodo, zise el. Mă încred încă o dată în noroc! Aproape că ne-a trădat ultima dată, da' nu chiar de tot. Mai facem câteva mile la pas bătut, apoi ne odihnim.

Îşi punea la încercare norocul mai mult decât îşi putea el închipui; Frodo însă era într-atât de apăsat de povara sa şi de bătălia ce se dădea în mintea lui, încât nu se opuse şi aproape că nu mai avea nici o speranţă ca să-i mai pese de ceva. Urcară priponul şi se târâră mai departe, de-a lungul drumului neîndurător şi aspru care ducea niciunde altundeva decât la Turnul Întunecimii. Dar norocul a fost de partea lor şi cât a mai ţinut ziua n-au mai întâlnit nici o fiinţă vie sau mişcătoare; şi la lăsatul nopţii îi înghiţi bezna Mordorului. Întregul meleag era în aşteptare, ca înaintea unei furtuni mari: căci Căpitanii Apusului trecuseră de Răscruce şi aprinseseră focurile pe câmpiile moarte din Imlad Morgul.

Şi călătoria disperată continuă, Inelul se îndrepta spre miazăzi, iar flamurile regilor înspre miazănoapte. Pentru hobbiţi, fiecare zi, fiecare milă erau mai amarnice decât cele dinainte, căci puterile li se împuţinau şi tărâmul se arăta tot mai nemilos. Ziua nu întâlneau ţipenie. Noaptea, uneori, când se ghemuiau la pământ sau moţăiau cu spaima-n suflet în vreo văgăună de lângă drum, auzeau strigăte şi zgomote de paşi nenumăraţi sau galopul dezlănţuit al unui armăsar călărit fără milă. Dar mult mai rău decât asemenea primejdii era ameninţarea ce se apropia din ce în ce şi care-i înfrângea tot mai mult, cu fiecare pas pe care-l făceau: îngrozitoarea ameninţare a Puterii care aştepta, cufundată în gânduri şi urzind neobosită ticăloşii, ascunsă în spatele vălului întunecat ce-i înconjura Tronul. Tot mai mult se apropia, tot mai neagră se înălţa, asemenea unui zid de noapte la capătul de pe urmă al lumii.

Şi veni şi o noapte înfiorătoare; în vreme ce Căpitanii Apusului erau din ce în ce mai aproape de hotarul pământurilor locuite, pe cei doi peregrini îi

aştepta un ceas de disperare fără leac. Trecuseră patru zile de când scăpaseră de orci, dar timpul scurs adăsta în urma lor asemenea unui vis tot mai întunecat. Cât a durat a patra zi, Frodo n-a scos un cuvânt, ci a mers pe jumătate adus de spate, împiedicându-se adesea, ca şi când ochii săi nu mai zăreau drumul din faţa picioarelor. Desigur, îşi spunea Sam, între toate suferinţele lor, Frodo o îndura pe cea mai rea dintre toate, greutatea tot mai mare a Inelului, o povară pentru trup şi un chin pentru mintea lui. Sam vedea, din ce în ce mai îngrijorat, că mâna stângă a stăpânului se ridica adesea ca pentru a se împotrivi unei lovituri, sau a-şi feri ochii mijiţi de un Ochi înfiorător care căuta să se aţintească asupra lor. Şi uneori mâna lui dreaptă se furişa spre piept, încleştându-se, ca apoi încet, când voinţa i se oţelea din nou, să se retragă. Dar acum, o dată cu lăsarea nopţii, Frodo stătea cu capul între genunchi, cu braţele atârnând vlăguite pe pământ şi palmele tresărind încet. Sam îl urmări cu atenţie până când noaptea îi acoperi pe amândoi, ascunzându-i unul de altul. Sam nu mai ştia ce să spună; astfel că se întoarse la propriile sale gânduri întunecate. El însuşi, deşi istovit şi sub umbra fricii, mai avea încă putere în trup. Turtele *lembas* aveau o virtute fără de care ei doi de mult ar fi zăcut în ghearele morţii. E adevărat, nu le astâmpăra pofta, încât adeseori mintea lui Sam era năpădită de amintirea merindelor adevărate şi de dorul după pâinea simplă şi după carne, dar cu toate acestea, turta asta elfească avea în ea un har care sporea pe măsură ce călătorii îşi puneau temeiul numai în ea şi nu o amestecau cu alte merinde. Hrănea voinţa, dădea putere de a îndura şi de a stăpâni trup şi mădular, dincolo de putinţa seminţiei muritoare. Dar acum trebuiau să ia o hotărâre nouă. Nu mai puteau urma acelaşi drum, căci acesta o lua spre răsărit, intrând în marea Umbră, câtă vreme Muntele se desena la dreapta lor, aproape spre miazăzi, încât erau nevoiţi să o apuce într-acolo. Numai că în faţa lor aveau o întindere uriaşă de pământ fumegător, sterp, acoperit de cenuşă.

- Apă, apă! murmură Sam. Aproape că nu mai pusese gura pe apă, încât în gura lui uscată limba părea să se fi îngroşat, ca umflată; dar, cu toată grija lui, nu le mai rămăsese decât puţină, să mai fi fost jumătate de butelcă, şi cine ştie câte zile mai aveau de mers. Şi chiar şi asta li s-ar fi isprăvit de mult, dacă n-ar fi îndrăznit să meargă pe drumul orcilor. Căci din loc în loc, la distanţe mari unele de altele, fuseseră construite rezervoare înalte pentru oştirile trimise în grabă spre meleaguri lipsite de apă. Într-una din aceste cisterne Sam mai găsise un strop de apă, sălcie, înnoroiată de orci, dar destulă pentru nevoia lor deznădăjduită. Asta însă fusese cu o zi în urmă. Acum nu mai aveau nici o speranţă să găsească alta.

Istovit de atâtea griji, Sam aţipi într-un târziu, lăsând totul pentru când avea să vină dimineaţa; tot nu putea face nimic mai mult. Somnul îi era tulburat de vise şi treziri. Vedea lumini asemănătoare unor ochi sclipind de o bucurie răutăcioasă, şi tot felul de forme întunecate furişându-se, şi auzea zgomote făcute parcă de sălbăticiuni sau ţipetele înfiorătoare ale unor creaturi schingiuite; încât tresărea şi se trezea, în nimic altceva decât într-o

lume de întuneric, înconjurat din toate părţile de o negreală goală. Doar o dată, stând capul oaselor şi uitându-se disperat împrejur, i se năzări, cu toate că era treaz, că încă mai putea zări nişte luminiţe palide, ca nişte ochi; însă după o vreme acestea clipiră şi dispărură.

Îngrozitoarea noapte trecu încet, parcă nu mai voia să plece. Iar zorii care se iviră abia de se puteau desluşi; căci aici, mai aproape de Munte, văzduhul era tot mai întunecat, în vreme ce din Turnul Întunecimii se târau în afară vălurile Umbrei pe care Sauron le ţesea în jurul său. Frodo zăcea pe spate nemişcat. Sam stătea lângă el, fără nici o dorinţă de a scoate vreun cuvânt, cu toate că ştia că de vorbele lui ţinea totul: el trebuia să întărească voinţa stăpânului său pentru încă un efort. Într-un târziu, aplecându-se şi mângâind pe Frodo pe frunte, îi şopti în ureche:

- Trezeşte-te, stăpâne! E vremea să pornim din nou.

Ca trezit de-un dangăt de clopot, Frodo se ridică imediat în capul oaselor, apoi în picioare şi îşi aţinti privirile spre depărtarea de la miazăzi; dar când ochii lui zăriră Muntele şi pustietatea, se ghemui iar la pământ.

- N-o să izbutesc, Sam. E atât de mare greutatea pe care o port, atât de mare!

Încă înainte să vorbească din nou, Sam ştiu că era în zadar şi că asemenea cuvinte ar fi făcut mai mult rău decât bine, dar copleşit de milă, nu se putu abţine:

- Atunci, stăpâne, lăsaţi-mă să vi-l duc eu o vreme. Ştiţi că aş face-o, şi încă bucuros, atâta cât mă mai ţin puterile.

În ochii lui Frodo se aprinse o scăpărare sălbatică:

- Stai deoparte! Nu mă atinge! strigă el. E al meu, auzi? Dispari! Mâna i se îndreptă către mânerul săbiei. Dar în clipa următoare vocea i se schimbă. Nu, nu, Sam, spuse el cu tristeţe. Dar trebuie să mă înţelegi. E povara mea, nimeni altcineva nu o poate purta. E prea târziu acum, Sam, dragul meu. Nu mă mai poţi ajuta astfel încă o dată. Aproape că sunt de tot în puterea lui. Nu l-aş putea da altcuiva şi dacă ai încerca să mi-l iei aş înnebuni de-a binelea.

Sam dădu din cap.

- Înţeleg, spuse. Da’ ştiţi, domnu’ Frodo, m-am gândit că ne-am putea descotorosi de alte lucruri. De ce să nu ne uşurăm niţeluş povara? De-acum într-acolo ne îndreptăm cât de drept putem. Şi arătă spre Munte. N-are rost să luăm cu noi ce poate nu ne trebuie neapărat.

Frodo se uită din nou la Munte.

- Aşa e, zise, n-o să avem nevoie de prea multe pe drumul ăla. Iar la capătul lui chiar de nimic.

Culese de pe jos scutul orcesc şi-l aruncă cât colo, iar după aceea aruncă şi coiful. Dezbrăcă mantia cenuşie, desfăcu brâul greu, îl lăsă să cadă la pământ şi, o dată cu el, şi sabia cu teacă cu tot. Sfâşie de tot pelerina neagră zdrenţuită şi o împrăştie peste tot.

- Poftim, n-o să mai fiu orc de-aici încolo, strigă el, şi nu voi mai purta armă de nici un fel, nici măiastră, nici ticăloasă. N-au decât să vină să mă prindă, dacă asta vor!

Sam făcu acelaşi lucru şi-şi lepădă harnaşamentul orcesc: din raniţă scoase tot ce avea. Fiecare lucru în parte îi devenise drag oarecum, măcar pentru că le purtase cu sine atâta amar de drum şi cu atâta trudă. Cel mai greu îi venea să se despartă de ustensilele de gătit. Ochii i se umplură de lacrimi la gândul că trebuia să le arunce.

- Vă mai amintiţi de fleica aia de iepure, domnu' Frodo? Şi de locşorul nostru sub malul ăla cald, în ţara Căpitanului Faramir, ziua aia în care am văzut un olifant?

- Nu, mă tem că nu-mi amintesc, Sam. Adică, ştiu că toate astea s-au întâmplat, dar nu le pot vedea cu ochii minţii. Nici gustul mâncării, nici mângâierea apei, nici susurul vântului, nici o amintire despre copaci sau iarbă sau flori, nici chipul lunii sau înfăţişarea stelelor, nimic nu mi-a mai rămas. Stau despuiat în întuneric, Sam, şi nici un văl nu e între mine şi roata de foc. Am început s-o văd şi când sunt treaz, şi tot restul păleşte.

Sam se apropie de el şi îi sărută mâna.

- Atunci, cu cât scăpăm mai repede de el, cu atât va veni mai iute vremea odihnei, spuse el împleticit, căci nu ştia ce altceva mai bun să zică. Nu dregem nimic cu vorbă lungă, mormăi el ca pentru sine în timp ce strângea grămadă toate lucrurile pe care se hotărâse să le arunce. Nu voia să le lase la întâmplare în sălbăticie, ca să le poată vedea oricine. O fi furat hoţu' nostru zaua aia orcească, da' nu pupă el şi sabie, spuse Sam. Labele alea ale lui şi goale fac destul rău. Şi să nu-l prind că-şi găseşte de lucru cu tigăile mele!

Cu aceste vorbe, duse tot calabalâcul la una dintre multele crăpături căscate, ce crestau pământul de-a lungul şi de-a latul, şi-l aruncă înăuntru. Zăngănitul preţioaselor lui crătiţi atunci când se rostogoliră în scobitura întunecată răsună ca o toacă de moarte în inima sa.

Se reîntoarse la Frodo şi din frânghia primită de la elfi tăie o bucată scurtă, cât să-i ajungă drept brăcinar stăpânului său, şi cu aceasta îi legă strâns mantia în jurul mijlocului. Restul de frânghie îl încolăci cu grijă şi-l vârî înapoi în raniţă. În afară de frânghie, mai păstrase doar resturile de turtă, butelca de apă şi pe Sting, care-i atârna de brâu; şi ascunsă într-un buzunar al tunicii, aproape de piept, sticluţa de la Galadriel şi cutiuţa pe care tot ea i-o dăduse în dar.

În sfârşit se întoarseră spre Munte şi porniră într-acolo, nemaigândindu-se să se mai ascundă de aici încolo, ci depăşindu-şi toată oboseala şi concentrându-şi voinţa tot mai slabă într-o singură direcţie - aceea de a-şi continua drumul. În întunecimea acelei zile lugubre, puţine lucruri ar fi putut să-i descopere chiar şi în acel meleag al veghii continue, decât doar dacă s-ar fi aflat aproape de ei. Dintre toţi sclavii Seniorului întunecimii, numai nazgûlii şi aripile lor negre erau pe alte meleaguri, mânaţi de alte

solii: se strânseseră departe, ca să umbrească înaintarea Căpitanilor Apusului, şi într-acolo era îndreptat gândul întreg al Turnului Întunecimii.

În acea zi lui Sam i se păru că stăpânul său îşi găsise puteri noi şi era limpede că nu numai din pricină că se uşurase întrucâtva povara pe care o avea de purtat. În primele răstimpuri ale marşului lor, merseră mult mai departe şi mai repede decât sperase el. Terenul era aspru, duşmănos, cu toate acestea înaintaseră mult şi chiar şi Muntele se apropiase. Dar, pe măsură ce ziua se sfârşea şi prea de timpuriu lumina firavă începu să se stingă, Frodo prinse iar a merge cocârjat şi se împiedica de parcă efortul ăsta înnoit risipise toată puterea pe care o mai avusese.

La ultimul popas, se prăbuşi la pământ şi spuse doar atât: ,,Mi-e sete, Sam", după care nu mai scoase nici un cuvânt. Sam îi dădu bea o gură de apă; numai atât mai rămăsese, o gură. Pentru el însă nu mai era nici un strop; şi când noaptea Mordorului se închise din nou peste ei, gândurile lui Sam fură năpădite de amintirea apei; şi fiecare izvor sau pârâiaş sau fântână pe care le văzuse în viaţa lui, sub umbra verde a sălciilor ori sclipind în soare, dansa şi clipocea în spatele pleoapelor închise, numai ca să-l chinuie pe el. Simţea noroiul răcoros în jurul degetelor în timp ce lipăia în Heleşteul din Lângă Ape împreună cu Jolly Cotton şi Tom şi Nibs şi sora lor Rosie. „Dar asta a fost în urmă cu ani de zile, oftă el, şi tare departe de-aici. Drumul înapoi, dacă este vreunul, trece pe lângă Munte."

Neputând dormi, ţinu sfat cu sine însuşi. „Hai, hai, doar ne-am descurcat mai bine decât ai nădăjduit, îşi spuse el cu hotărâre. Sau măcar a început bine. Aş zice că am făcut jumate de drum înainte să ne oprim. Încă o zi şi-am ajuns." La aceste vorbe, gândul se opri.

„Nu fi smintit, măi, Sam Gamgee, răspunse propria lui voce. N-o să mai meargă el încă o zi aşa cum a mers, dacă-l mai ţin puterile să se urnească vreun pic. Şi nici tu nu mai poţi merge multă vreme, dacă-i dai lui toată apa şi aproape toată mâncarea."

„Ba pot să merg mult şi bine şi voi merge."

„Încotro?"

„Spre Munte, de bună seamă."

„Şi dup' aia, Sam Gamgee, dup'aia? Când ajungi acolo, ce-ai să faci? El n-o să poată face nimic de unul singur."

Spre disperarea lui, Sam îşi dădu seama că nu avea răspuns la această întrebare. N-avea nimic limpede în cap. Frodo nu-i spusese prea multe despre misia lui, încât tot ce ştia Sam era că Inelul trebuia cum-necum aruncat în foc. „Hăul de la Capătul Lumii, murmură el, amintindu-şi de vechiul nume. Dacă stăpânul ştie cum să-l găsim, e bine, pentru că eu nu ştiu."

„Vezi? veni răspunsul. Totu-i fără rost. El singur a spus-o. Tu eşti smintitul, cu nădejdile şi toate strădaniile tale. V-aţi fi putut întinde pe jos şi trece în lumea somnului amândoi de multe zile, dacă n-ai fi fost atât de îndărătnic. Da' tot o să muriţi şi încă şi mai rău. Uite, chiar acu' te poţi întinde aci jos şi să dai naibii tot. Tot n-o să ajungeţi în vârf."

„Ba o să ajung dacă las totul în urmă, în afară de oase, spuse Sam. Şi-o să-l duc şi pe domnu' Frodo până sus, singur, chiar de-ar fi să-mi frângă spatele şi inima. Aşa că nu mă mai bate la cap!”

În acea clipă, Sam simţi pământul de dedesubt că începe să se zguduie şi auzi sau simţi un huruit adânc şi îndepărtat, ca un tunet întemniţat în străfund. O flamă scurtă şi roşie licări sub nori şi pieri. Nici Muntele nu avea somnul mai liniştit.

Şi sosi şi ultima parte a călătoriei spre Orodrúin şi se dovedi un chin mai mare decât şi-ar fi putut Sam imagina vreodată că ar putea îndura. Toate îl dureau şi gura şi gâtlejul i se uscaseră într-atât că nu mai putea înghiţi nici măcar o bucătură de mâncare. Întunericul nu se risipise, nu numai din pricina fumurilor Muntelui; ci şi pentru că părea să se apropie o furtună, căci departe, spre sud-est, sub cerurile smolite scăpărau fulgere. Unde mai pui că văzduhul întreg era plin de fum; respiraţia le devenise dureroasă şi grea, erau ameţiţi, se împiedicau şi cădeau la tot pasul. Cu toate acestea, voinţa lor nu ceda, împingându-i mai departe.

Muntele se apropia tot mai mult, încât în curând, ridicând privirile, nu mai văzură altceva decât masivitatea lui: o masă de cenuşă şi scorie şi stâncă arsă, din care un con cu pereţi verticali se înălţa spre nori. Înainte să se sfârşească amurgul acela lung cât întreaga zi şi să coboare din nou noaptea cea adevărată, ajunseră târâş-grăpiş până la poalele muntelui.

Cu un suspin, Frodo se aruncă la pământ. Sam se aşeză lângă el. Spre mirarea lui, se simţea istovit, dar mai uşurat, şi capul parcă i se limpezise. Orice încleştare între gânduri dispăruse. Ştia care erau temeiurile disperării, dar nu voia să asculte de ele. Voinţa sa era neclintită, numai moartea putea s-o înfrângă. Nu mai simţea nici dorinţa, nici nevoia de a dormi, ci mai curând de a sta treaz. Ştia că toate şansele şi primejdiile se îndreptau acum către un singur punct: a doua zi avea să fie ziua de pe urmă, ziua ultimului efort al dezastrului, ultima răsuflare.

Dar când avea să vină? Noaptea părea fără de sfârşit şi fără de timp, minutele cădeau moarte unul după altul, adăugându-se unor ore ce nu mai treceau, fără să aducă nici o schimbare. Sam chiar se întreba dacă nu cumva începuse o a doua întunecime, nicicând altă zi să se mai nască vreodată. Într-un târziu, căută mâna lui Frodo. Era rece, tremura. Stăpânul său tremura de frig.

- N-ar fi trebuit să las pătura acolo, murmură Sam; se întinse alături şi încercă să-l încălzească pe Frodo cu braţele şi trupul său.

Apoi îl cuprinse somnul şi lumina palidă a ultimei zile a căutării lor îi găsi unul lângă altul. Vântul se domolise cu o zi în urmă, când se mutase dinspre Apus, iar acum sufla tot mai aprig de la Miazănoapte; încet, lumina soarelui nevăzut se strecură în jos prin umbrele în care zăceau hobbiţii.

- Acum, înainte! Pentru ultima răsuflare! spuse Sam, ridicându-se cu greu în picioare.

Se aplecă peste Frodo, trezindu-l încetişor. Frodo gemu; dar cu un mare efort de voinţă se ridică în picioare; apoi căzu înapoi în genunchi. Îşi

îndreptă anevoie ochii spre costişele întunecate ale Muntelui Osândei ce se înălţau în faţa lui, apoi, ca vai de el, prinse a se târî înainte în patru labe.

Sam se uită la el şi simţi cum îi plânge inima, dar nici o lacrimă nu se ivi în ochii lui uscaţi şi usturători.

- Am spus că o să-l car în cârcă, chiar de-ar fi să-mi frâng spinarea, murmură el, şi aşa am să fac! Apoi îi strigă lui Frodo: Hai, domnu' Frodo! Nu-l pot duce eu, ca să vă ajut, da' atunci vă duc pe amândoi. Aşa că, în picioare! Haideţi, domnu' Frodo, dragu' meu! vă duce Sam în cârcă. Numa' să-i spuneţi încotro s-o apuce, şi vă duce.

Frodo i se aburcă în spinare, ţinându-l uşor cu braţele pe după gât, dar strângându-şi picioarele împrejurul mijlocului lui Sam, iar Sam se chinui să se ridice în picioare; dar, după ce izbuti să facă acest lucru, spre mirarea lui povara i se păru uşoară dintr-o dată. Se temuse că abia dacă va avea destulă putere să-l ridice pe stăpânul sau, unde mai pui că ar fi trebuit să îndure şi înfiorătoarea greutate a blestematului acela de Inel. Însă nu era aşa. Ori pentru că Frodo era vlăguit de îndelungile lui suferinţe pricinuite de rana de cuţit şi de otrava picurată în el, de amărăciune, teamă şi rătăcirile departe de casă, ori poate că i se dăruise lui, acum la sfârşit, o putere neaşteptată, fapt e că Sam îl ridică pe Frodo fără caznă mai mare decât i-ar fi cerut să ducă în cârcă un pui de hobbit, în hârjoanele copilăreşti de pe pajiştile sau miriştile din Comitat. Trase adânc aer în piept şi porni la drum.

Ajunseseră la poalele Muntelui în partea dinspre miazănoapte, oarecum către apus; acolo, coastele lungi şi cenuşii, chiar dacă povârnite, erau mai blânzi. Frodo nu scotea un cuvânt, încât Sam înainta cât putea de repede şi fără altă călăuză decât voinţa de a urca, cât mai sus cu putinţă. Până îl va fi părăsit de tot puterile şi voinţa. Urca trudit, mai sus, tot mai sus, luând-o ba la stânga, ba la dreapta, pentru a îmblânzi şi mai mult clina; adeseori cădea în nas, ca până la urmă să ajungă să se târască asemenea unui melc doborât de povara din spinare. Şi când voinţa nu mai reuşi să-l împingă mai departe şi mădularele se frânseră sub el, se opri şi-l lăsă pe stăpân încet pe pământ.

Frodo deschise ochii şi trase aer în piept. Aici sus putea respira mai uşor, căci se aflau deasupra miasmelor ce se învârtejeau şi se târau la poale.

- Mulţumesc, Sam, spuse el într-o şoaptă hârşâită. Cât mai avem de mers?

- Nu ştiu, pentru că habar n-am încotro ne îndreptăm.

Se uită în urmă, apoi în sus; şi se minună de cât de departe îi adusese ultima sa strădanie. Muntele acela ameninţător şi singuratic păruse mai înalt decât era. Abia acum îşi dădea Sam seama că era chiar mai puţin înalt decât trecătorile din Ephel Dúath pe care le urcase împreună cu Frodo. Umerii de la poale, din labirint de stânci şi bolovani prăvăliţi, se înălţau la mai bine de trei sute de picioare deasupra şesului, pentru ca mai sus de ei să se avânte încă pe jumătate atât de înalt conul central, ca un cuptor sau un coş uriaş, în vârful căruia era cocoţat un crater zimţat. Sam ajunsese la mijlocul bazei, învăluită în fum şi umbră. Când se uită în sus, lui Sam îi veni să strige, numai că nu-l lăsa gâtlejul uscat; căci printre gheburile şi umerii

zimţuiţi de deasupra lui văzu limpede, ca lumina zilei, o potecă, sau un drum. Urca asemenea unui brâu ce venea în pantă dinspre apus şi şerpuia în jurul Muntelui până când, înainte de a face un cot, pierzându-se din vedere, atingea baza conului în partea dinspre răsărit.

Sam nu putea zări poteca imediat deasupra lui, unde era mai aproape, din pricina unui pripor abrupt ce pornea chiar de unde stătea el; dar bănui că, dacă mai făcea un ultim efort şi ajungea deasupra priporului, aveau să dea în potecă. O geană de speranţă se retrezi în el. Încă mai putea cuceri Muntele. „Te pomeneşti că poteca asta a fost anume pusă acolo! îşi spuse în sinea lui. Iar dacă n-ar fi acolo, ar trebui să mă recunosc înfrânt."

Poteca nu fusese pusă acolo anume pentru Sam. N-avea de unde să ştie că privea la Drumul lui Sauron, ce ducea de la Barad-dûr la Sammath Naur, Încăperile Focului. Ieşea din uriaşa poartă apuseană a Turnului Întunecimii, traversa un hău adânc peste un pod lat de fier, intra în câmpie, străbătea o leghe întreagă printre două genuni fumegânde, după care intra într-un lung drum pietruit în pantă, care urca Muntele pe latura sa dinspre soare-răsare. De acolo, înconjurând poalele vaste dinspre miazăzi spre miazănoapte, pătrundea, în cele din urmă, în partea de sus a conului, dar nu chiar prin craterul fumegând, ci mult mai jos, printr-o deschizătură întunecoasă, căscată spre răsărit, dând chiar spre Fereastra Ochiului, în fortăreaţa învăluită în umbre a lui Sauron. Adesea astupat sau năruit de revărsările din furnalele Muntelui, drumul era de fiecare dată dres şi desfundat cu truda orcilor făr' de număr.

Sam trase adânc aer în piept. Poteca era acolo, dar cum avea să urce priporul până sus la ea nu avea habar. Mai întâi să-şi uşureze spinarea dureroasă. O vreme rămase întins pe jos, lângă Frodo. Tăceau amândoi. Încet, lumina deveni mai clară. Şi deodată, fără să înţeleagă cum şi de ce, Sam simţi în el un imbold atât de puternic de parcă cineva i-ar fi spus: „Acum, acum, sau va fi prea târziu!" Îşi strânse puterile şi se ridică în picioare. Părea că şi Frodo simţise chemarea, căci se ridică cu greu în genunchi.

- O să mă târăsc, Sam, şopti el gâfâit.

Pas după pas, ca nişte mici insecte cenuşii, urcară târâş priporul. Când ajunseră la potecă, văzură că era un drum în toată legea, lat, pavat cu pietriş şi cenuşă bine bătătorită. Frodo se caţără pe drum şi apoi, parcă împins de o forţă nevăzută, se răsuci încet cu faţa spre răsărit. În depărtare atârnau umbrele lui Sauron; însă o pală de vânt venită din lumea largă sau poate vreo mare tulburare dinlăuntrul lor făcu uriaşa plapumă de nori să se învârtejească şi să se deschidă preţ de o clipă; şi atunci zări Frodo, înălţându-se negre, mai negre şi mai întunecoase decât umbrele vaste în mijlocul cărora se aflau, foişoarele nemiloase şi coroana de fier a celui mai înalt turn al fortăreţei Barad-dûr. Nu mai mult de o clipă se ivi, dar ca de la o fereastră nemăsurat de mare şi de înaltă, o flacără roşie sfâşie văzduhul la miazănoapte, scăpărarea unui Ochi străpungător; în clipa următoare umbrele se închiseră la loc şi cumplita vedenie dispăru. Ochiul nu era întors

spre ei: ci privea către miazănoapte, acolo unde Căpitanii Apusului se apărau cu îndârjire, şi-ntr-acolo era aţintită întreaga sa ticăloşie şi tot într-acolo se îndrepta Puterea pentru a da lovitura de graţie; dar lui Frodo îi fusese de-ajuns acea clipită îngrozitoare, pentru a se simţi ca cineva lovit de moarte. Mâna lui căută lanţul atârnat în jurul gâtului.

Sam îngenunche lângă el. Firav, abia desluşindu-se, auzi şoapta lui Frodo:

- Ajută-mă, Sam! Ajută-mă, Sam! Ţine-mi mâna! N-o pot opri. Sam apucă ambele mâini ale stăpânului său şi le lipi una de alta, palmă în palmă, şi le sărută; apoi le strânse cu blândeţe într-ale sale. Şi brusc îl trăsni gândul: „Ne-a dibuit! Am fost daţi în vileag sau vom fi, în curând. Acum, Sam Gamgee, acum e sfârşitul sfârşitului."

Îl aburcă din nou pe Frodo în spinare, trăgându-i mâinile în jos pe pieptul său şi lăsându-i picioarele să se bălăngăne. Îşi lăsă capul în piept şi se urni mai departe pe drumul care urca. Nu era un drum chiar atât de uşor precum păruse la început. Din fericire, focurile care se revărsaseră în acele răscoliri văzute de Sam din Cirith Ungol aleseseră mai cu seamă pantele apusene şi sudice, încât drumul pe această parte nu era blocat. Dar în multe locuri se năruise sau era brăzdat de căscături largi. O vreme urca spre răsărit, ca apoi să facă un cot strâns, să se întoarcă îndărăt şi s-o apuce spre apus. Acolo unde era cotul, era despicat adânc de un stei de stâncă vârstată, surpată cine ştie când din cuptoarele Muntelui. Gâfâind sub povara sa, Sam urmă cotul drumului; şi tot atunci zări, cu coada ochiului, preţ de o fracţiune de secundă, ceva care cădea de pe stei, ca o bucăţică de piatră neagră rostogolită la trecerea lui.

O greutate neaşteptată îl izbi şi Sam căzu în nas, zdrelindu-şi dosul mâinilor care încă mai ţineau încleştate mâinile stăpânului său. Şi atunci înţelese ce s-a întâmplat, căci, cum zăcea el întins pe jos, auzi deasupra sa o voce pe care o ura din tot sufletul.

- Sstăpân rău! sâsâi aceasta. Ssstăpân rău ne păcăleşte; păcăleşte pe Sssméagol, *gollum.* Nu pe-acolo trebuie sss-o apuce. Nu trebuie sssă-i facă rău Nepreţuitului. Dă-l lui Sssméagol, da, dă-ni-l nouă! Dă-ni-l nouă!

Cu o smucitură violentă, Sam se ridică de pe jos. Îşi smulse sabia din teacă; dar nu putea face nimic, Gollum şi Frodo erau înlănţuiţi unul de altul. Gollum trăgea de stăpânul său, încercând să ajungă la lanţ şi la Inel. Era poate singurul lucru care ar fi putut retrezi jarul aproape stins din inima şi voinţa lui Frodo. Se împotrivi cu o furie neaşteptată, care-i ului în egală măsură pe Sam şi pe Gollum. Chiar şi aşa, lucrurile ar fi putut să aibă o cu totul altă întorsătură, dacă Gollum însuşi ar fi rămas neschimbat; dar căile îngrozitoare numai de el ştiute, pe care le bătuse de unul singur, flămând şi însetat, împins de o dorinţă devoratoare şi de o spaimă cumplită, îl însemnaseră cu urme dureroase. Era o creatură sfrijită, suptă de foame, scheletică, numai oase şi piele ca de ceară, lipită pe hârca lui de cap. În ochi îi ardea o flacără sălbatică, dar puterea de altădată din mâinile lui apucătoare nu mai era în stare să vină în ajutorul răutăţii sale. Astfel că Frodo îl îmbrânci cât colo şi se ridică în picioare, tremurând tot.

- Jos, jos! gâfâi el, ducându-şi mâna la piept pentru a o încleşta pe Inelul ascuns sub tunica de piele. Jos, târâtură ce eşti, şi piei din calea mea! Vremea ta s-a sfârşit. Nu mă mai poţi trăda, nu mă mai poţi răpune.

Şi dintr-o dată, ca demult, sub streaşină crestei Emyn Muil, Sam avu în faţa ochilor o altă înfăţişare a acestor doi vrăjmaşi, o formă târâtoare, aproape doar umbra unei fiinţe vii. O creatură dărâmată şi înfrântă pe de-a-ntregul, dar încă plină de o poftă şi o furie hidoase; în faţa ei, o figură dârză, neîngăduind mila, înveşmântată în alb, dar ţinând la piept o roată de foc. Şi din acea roată se auzi o voce poruncitoare:

- Piei şi nu mă mai tulbura! Dacă mă mai atingi vreodată vei fi tu însuţi azvârlit în Focul Osândei.

Forma târâtoare se dădu îndărăt şi-n ochii lui clipitori se putea citi groaza, dar şi o dorinţă nestinsă.

Nălucirea însă dispăru şi Sam îl văzu pe Frodo stând cu mâna la piept, cu respiraţia întretăiată, iar pe Gollum la picioarele lui, în genunchi şi cu labele lui mari răşchirate pe pământ.

- Atenţie, stăpâne! strigă Sam. O să sară! Făcu un pas înainte, roti sabia şi-l îmboldi pe Frodo: Iute, stăpâne! Înainte! Mergeţi înainte! Nu mai pierdeţi vremea. Lăsaţi-l pe mâna mea. Mergeţi!

Frodo se uită la el ca la cineva aflat la mare depărtare.

- Da, trebuie să merg înainte, spuse. Cu bine, Sam! Acesta e sfârşitul, iată. Pe Muntele Osândei va cădea osânda. Cu bine!

Se răsuci şi porni mai departe, cu pas încet, dar cu capul drept, pe potecă în sus.

- Iaca! făcu Sam. Acu’ ai să ai cu mine de furcă!

Sări înainte cu sabia pregătită pentru luptă. Dar Gollum nu se repezi la el. Ci se trânti la pământ şi scânci.

- Nu ne ucide, se văicări el. nu ne face rău cu lama urâcioassă şi nemiloassă! Lassă-ne ssă trăim, da, ssă mai trăim un pic. Pierduţi, pierduţi! Ssuntem pierduţi. Şi când Nepreţuitul piere, o ssă murim şi noi, da, murim în colb. Îşi zgârci degetele lungi şi descărnate în cenuşa drumului. O ssă murim în colb! sâsâi el.

Mâna lui Sam şovăi. Drept ar fi să răpună jivina asta trădătoare şi ucigaşă, drept şi meritat cu vârf şi îndesat; şi totodată cel mai sigur lucru pe care-l putea face. Dar ceva din adâncul inimii lui îl reţinea: nu putea lovi fiinţa asta căzută în colb, pierdută, sfârşită, mizerabilă. El însuşi purtase Inelul, chiar dacă pentru scurt timp, şi acum înţelegea întrucâtva agonia din mintea rătăcită ţi trupul descărnat ale lui Gollum, căzut în sclavia Inelului, neînstare să mai găsească vreodată pace sau uşurare câte zile va mai avea. Dar Sam nun avea cuvinte pentru ceea ce simţea.

- Ah, blestemat să fii, împuţiciune ce eşti! pufni el. Pleacă! Hai, cară-te! N-am încredere în tine nici de-ar fi să te fac chisăliţă; aşa că valea, hai! Altfel o să-ţi fac rău, da, cu lamă urâcioasă şi nemiloasă.

Gollum se ridică în patru labe, se dădu îndărăt câţiva paşi şi apoi se răsuci pe călcâie şi când Sam dădu să arunce-n el cu o piatră, fugi pe potecă la

vale. Sam nu-l mai luă în seamă, căci deodată îşi amintise de stăpânul său. Se uită pe potecă în sus, dar nu-l zări. O apucă la deal cât îl ţineau puterile de repede. Dacă s-ar fi uitat în urmă, poate că l-ar fi văzut pe Gollum, nu prea departe în vale, cum se întorcea şi, cu o sclipire sălbatică de nebunie în ochi, urcă înapoi, iute, dar ferit şi furişat, o umbră care abia se desluşea printre pietre.

Poteca urca tot mai sus. Curând făcu din nou un cot; de acolo, apucând-o pentru ultima oară către răsărit, tăia faţa conului şi ajungea la intrarea întunecată din coasta Muntelui, poarta către Sammath Naur. În zare, înălţându-se spre zenitul de la miazăzi, Soarele străpungea fumurile şi aburii şi lucea ameninţător, un disc roşu-stins şi înceţoşat; însă jur-împrejurul Muntelui, Mordorul se întindea ca un pământ mort, tăcut, învăluit în umbre, ca în aşteptarea unei lovituri îngrozitoare.

Sam ajunse la deschizătura aceea larg deschisă şi privi înăuntru. Era întuneric şi cald acolo, şi o huruială adâncă făcea aerul să tremure.

- Frodo! Stăpâne! strigă el.

Nici un răspuns. Sam rămase nemişcat, doar inima îi bătea cuprinsă de spaime teribile, apoi se repezi înăuntru. O umbră îl urmă.

La început nu văzu nimic. Mânat de marea nevoie în care se afla, scoase încă o dată din sân sticluţa lui Galadriel, dar aceasta abia dacă luci în mâna lui tremurătoare, fără să arunce nici măcar o rază de lumină în întunecimea aceea sufocantă. Sam ajunsese în chiar inima regatului lui Sauron şi în cuptoarele unde fusese făurită străvechea lui Putere, cea mai mare de pe Pământul de Mijloc; orice altă putere era îngenuncheată aici. Plin de teamă, Sam făcu câţiva paşi nesiguri în întuneric şi deodată ţâşni în sus un fulger roşu, izbind tavanul înalt şi întunecat. Şi atunci văzu Sam că se afla într-o peşteră lungă, sau poate un tunel ce sfredelea conul fumegător al Muntelui. Dar nu departe de locul în care se afla el, podeaua şi pereţii de ambele părţi erau despicaţi de o fisură neînchipuit de mare prin care venea pojarul acela roşu, acum ţâşnind în sus, acum stingându-se în întunericul din afund; şi în tot acest timp se auzeau un freamăt şi-un zbucium ca de maşinării uriaşe care vibrau şi trudeau.

Lumina ţâşni din nou, şi acolo, chiar pe buza prăpastiei, chiar la Hăul de la Capătul Lumii, stătea Frodo, desenându-se negru pe strălucirea aceea roşie, încordat, drept în picioare, dar parcă preschimbat în stană.

- Stăpâne! strigă Sam.

La acest strigăt, Frodo tresări şi începu să vorbească, cu voce limpede, chiar aşa, cu voce atât de limpede şi de puternică, cum lui Sam nu-i mai fusese niciodată dat să audă ieşind din gura lui. Şi vocea aceasta se înălţă peste freamătul şi zbuciumul Muntelui Osândei, răsunând în boltă şi pereţi.

- Am venit, spuse el. Dar nu doresc să fac ceea ce am venit aici să fac. Nu voi face această faptă. Inelul este al meu!

Şi dintr-o dată, când şi-l puse pe deget, dispăru din faţa ochilor lui Sam. Lui Sam i se opri respiraţia în piept, dar n-avu vreme să strige, căci în acea clipă se petrecură mai multe lucruri deodată.

Ceva îl lovi cu violenţă pe Sam în spate, picioarele îi fugiră de pe pământ şi zbură cât colo, izbindu-se cu capul de podeaua de piatră, atunci când o formă întunecată sări peste el. Sam rămase nemişcat şi preţ de o clipă totul se întunecă în mintea lui.

Iar departe de acolo, când Frodo şi-a pus Inelul pe deget şi a hotărât că era al lui şi numai al lui, şi a făcut asta în Sammath Naur, în chiar inima regatului, stăpânul acestuia, Puterea din Barad-dûr s-a cutremurat şi Turnul s-a scuturat din temelii şi până la mândra şi neîndurătoarea sa coroană. Seniorul Întunecimii şi-a dat seama existenţa lui, şi Ochiul lui, care străpungea toate umbrele, privi peste câmpie la uşa aceea pe care tot el o făcuse; şi nesăbuinţa sa i se dezvălui în întreaga ei grozăvenie într-o străfulgerare orbitoare, şi atunci abia pricepu şiretlicurile duşmanilor săi. Furia îi izbucni într-un foc pârjolitor, dar teama lui se înălţă ca o mare de fum negru ce sta să-l înece. Căci înţelese în ce pericol de moarte se afla şi cât de subţire era firul de care se mai agăţa soarta lui.

Mintea lui se scutura de toate şireteniile şi plasele de teamă şi trădare, de toate vicleniile şi războaiele pe care le urzise; şi regatul său fu străbătut de o zguduire, sclavii săi se pierdură cu firea, armiile sale se opriră locului, iar căpitanii lui, împietriţi deodată şi neputincioşi, şovăiră şi se lăsară pradă disperării. Căci Puterea îi uitase. Întreaga ei putere şi mintea ei întreagă, care-i mânuise şi-i mânase până atunci, se năpustiseră cu o forţă copleşitoare asupra Muntelui. La porunca Seniorului, nazgûlii, Duhurile Inelului, se rotiră scoţând ţipete sfâşietoare, zburară într-un ultim zbor disperat, mai iute ca vântul şi, cu bătăi furtunoase din aripi, se repeziră spre miazăzi, asupra Muntelui Osândei.

Sam se ridică în picioare. Era ameţit şi sângele ce-i ţâşnea din cap îi picura în ochi. Făcu pe bâjbâite câţiva paşi înainte şi atunci văzu un lucru ciudat şi cumplit. La marginea prăpastiei, Gollum se lupta ca un nebun cu un duşman nevăzut. Se clătina încoace şi-ncolo, acum atât de aproape de buza hăului, încât aproape că se prăvăli înăuntru, acum retrăgându-se, căzând la pământ, ridicându-se, căzând iar. Şi în tot acest timp sâsâia fără să scoată un cuvânt.

Focurile de dedesubt se stârniră mânioase, lumina roşie străluci şi întreaga peşteră fu năpădită de străluminare orbitoare şi mare fierbinţeală. Brusc, Sam văzu cum degetele lungi ale lui Gollum se trag în sus spre gura acestuia; colţii lui albi luciră şi apoi clănţăniră când se încleştară. Frodo scoase un ţipăt şi iată-l acolo, căzut în genunchi, la marginea genunei. Iar Gollum, dansând ca nebun, ridică că în sus Inelul, în cercul căruia încă mai stătea înfipt un deget. Inelul lucea acum ca şi când cu adevărat fusese făurit din foc viu.

- Nepreţuitul, nepreţuitul, nepreţuitul! strigă Gollum. Nepreţuitul meu! Ah, Nepreţuitul meu!

Şi cu aceste vorbe, tocmai când ochii îi erau îndreptaţi în sus pentru a se desfăta cu trofeul, păşi mult prea departe, calcă în gol, se legănă o clipă pe

margine şi, cu un ţipăt sfâşietor, se prăbuşi. Din adâncuri mai răzbătu un ultim *nepreţuit* văitat şi dus a fost.

Un vuiet şi o mare învălmăşeală de zgomote urmară. Focuri izbucniră, repezindu-se spre tavan şi lingându-l cu limbile lor. Pulsaţia din adânc deveni un tumult asurzitor şi Muntele se zgudui. Sam fugi la Frodo, îl culese de pe jos şi-l cără la intrare. Şi acolo, pe pragul întunecat al Încăperilor Focului, mult deasupra câmpiilor Mordorului, o asemenea minune şi groază puse stăpânire pe el, încât rămase nemişcat, uitând de orice altceva, holbându-se doar, ca împietrit.

Căci i se năzări că vede un nor ca o vâltoare şi în mijlocul lui, turnuri şi bastioane înalte cât munţii, durate pe un urieşesc munte-tron, deasupra unor genuni de necuprins; curţi şi donjoane măreţe, temniţe fără ochi, cu pereţii netezi şi abrupţi precum stâncile şi porţi de oţel şi adamant, stând căscate; şi toate acestea pieiră în clipa următoare. Turnurile se năruiră, munţii alunecară; pereţii se prăbuşiră şi se topiră, făcându-se praf şi pulbere; coloane imense de fum şi aburi se învârtejiră spre tării, tot mai sus, până când se răsturnară ca un val gigantic, a cărui creastă dezlănţuită se învălătuci şi se năpusti înspumată peste pământuri. Şi abia atunci se auzi un uruit răzbind de la acea depărtare, care crescu până se preschimbă într-un bubuit şi un muget asurzitor; pământul se cutremură, câmpia se umflă şi crăpă şi Orodrúin se clătină din temelii. Focul ţâşni din creştetul său crăpat. Cerurile izbucniră în tunete şi fulgere le brăzdară. Asemenea unor bice şfichiuitoare se abătură torentele de ploaie neagră. Şi în miezul furtunii, cu un strigăt ce sfredeli toate celelalte sunete şi sfâşie norii, se iviră nazgûlii, zburând ca nişte săgeţi aprinse, dar prinşi în năruirea sălbatică a munţilor şi a cerului, hârcâiră, se veştejiră dintr-o dată şi pieiră.

- Ăsta-i sfârşitul, Sam Gamgee, spuse o voce de lângă el.

Era Frodo, palid, tras la faţă, dar el, cel dintotdeauna; şi în ochii lui se citea liniştea, nicidecum voinţă încleştată sau nebunie, sau spaimă. Povara îi fusese luată. Era stăpânul iubit din dulcile zile din Comitat.

- Stăpâne! strigă Sam, căzând în genunchi.

În toată acea năruire a lumii, el se lăsă preţ de o clipă copleşit de bucurie, de o bucurie imensă. Gata cu povara. Stăpânul său era salvat; îşi revenise în fire. Abia atunci observă Sam mâna schilodită şi sângerândă.

- Ah, biata mână, domnu’ Frodo! Şi n-am nimic cu ce s-o leg sau s-o oblojesc. Mai bine îi dădeam o mână întreagă de-a mea. Da’ acu’ s-a dus, gata, pentru totdeauna.

- Da, spuse Frodo. Dar, Sam, îţi aminteşti ce-a spus Gandalf: „Chiar şi Gollum poate să mai aibă ceva de făcut?” Dacă n-ar fi fost el, n-aş fi putut nimici Inelul. Căutarea noastră ar fi fost în zadar sau s-ar fi sfârşit cum nu se putea mai prost. Aşa că, hai să-l iertăm! Căci Căutarea a fost împlinită şi acum totul s-a sfârşit. Mă bucur că eşti aici cu mine. Aici, la capătul tuturor lucrurilor, Sam.

Chapter 14

Câmpia Cormallen

Peste tot, în jurul dealurilor şi al colinelor, armiile Mordorului se dezlănţuiseră. Căpitanii Apusului erau înghiţiţi ca de o mare tot mai întinsă. Soarele lucea roşu şi sub aripile nazgûlilor, umbrele morţii cădeau întunecate asupra pământului. Aragorn stătea sub stindardul său, tăcut, încruntat, ca cineva pierdut în gânduri la lucruri de mult petrecute sau de departe; însă ochii lui luceau asemenea stelelor ce strălucesc tot mai luminoase pe măsură ce noaptea se adânceşte. În vârful colinei stătea Gandalf, alb, rece, fără ca vreo umbră să coboare asupra lui. Atacul celor din Mordor se abătuse asemenea unui val asupra colinelor asediate şi vocile vuiau ca o maree prin zăngănitul armelor şi prăpădul armiilor.

Ca şi când o vedenie neaşteptată apăruse în faţa ochilor lui, Gandalf tresări; se răsuci şi privi spre miazănoapte, unde cerurile erau luminate şi senine. Apoi îşi ridică braţele şi strigă cu voce tare ce acoperi larma: *Vin Vulturii!* Şi multe glasuri răspunseră cu strigăt: *Vin Vulturii! Vin Vulturii!* Oştirile Mordorului priviră la cer, întrebându-se ce putea să însemne asta.

Şi iată-i venind pe Gwaihir, Seniorul Vânturilor, şi pe fratele său, Landroval, cel mai măreţ dintre Vulturii de la Miazănoapte, cel mai puternic dintre urmaşii bătrânului Thorondor, care-şi durase cuiburile pe ţancurile de neajuns ale Munţilor Încercuitori, în vremurile de început ale Pământului de Mijloc. În urma celor doi, în şiruri lungi şi iuţi, veneau toţi vasalii lor din munţii nordici, mânaţi încă şi mai repede de vântul ce sufla tot mai tare. Se năpusteau drept asupra nazgûlilor, lăsându-se să cadă dintr-o dată din tăria văzduhului, şi iureşul aripilor largi era ca o furtună atunci când treceau pe deasupra.

Dar nazgûlii se răsuciră în zbor şi se depărtară iute, dispărând în umbrele Mordorului, căci din Turnul Întunecimii auziseră un strigăt cumplit şi neaşteptat; şi în tot aceeaşi clipă, armiile Mordorului se cutremurară, îndoiala le cuprinse ca un cleşte inimile, hohotele de râs se stinseră, mâinile prinseră a le tremura şi picioarele să li se înmoaie. Puterea care îi mânase şi îi umpluse de ură şi furie şovăia, voinţa sa îi părăsise; şi acum, privind în ochii duşmanilor lor, văzură o lumină de moarte şi frica li se cuibări în suflete.

Dar Căpitanii Apusului izbucniră în strigăte, căci inimile lor se umpleau de o nădejde nouă în mijlocul acelei întunecimi şi de pe dealurile asediate, cavalerii Gondorului, Călăreţii din Rohan, dúnedainii de la Miazănoapte, companiile umăr la umăr se avântară asupra duşmanilor care pregetau, străpungând învălmăşeala cu suliţele lor neiertătoare. Gandalf însă îşi înălţă iarăşi braţele şi încă o dată strigă cu glas limpede:

- Opriţi, oameni ai Apusului! Opriţi şi aşteptaţi. Acesta este ceasul osândei.

Şi chiar în timp ce el rostea aceste vorbe, pământul se hurducă sub picioarele lor. Apoi, înălţându-se cu repeziciune, mult deasupra Turnurilor Porţii Negre şi a munţilor, o întunecime uriaşă ţâşni spre tăriile cerului, scăpărând cu limbi de foc. Pământul gemu şi se cutremură. Turnurile Colţilor se clătinară, se frânseră şi se prăvăliră la pământ; puternicul parapet se nărui; Poarta Neagră se făcu fărâme-fărâmiţe; şi de la mare depărtare, întâi surd, apoi din ce în ce mai puternic, crescând către nori, răsună un duruit ca un bubuit de tobe, un vuiet, o rostogolire clocotitoare de vuiet hârâitor.

- S-a sfârşit cu regatul lui Sauron! spuse Gandalf. Purtătorul Inelului şi-a împlinit Căutarea.

Şi privind către miazăzi, către Ţara Mordor, Căpitanilor Apusului li se păru că o formă de umbră nemaipomenit de mare se înalţă neagră peste giulgiul norilor de nepătruns, încoronată cu fulgere, umplând tot cerul. Şi crescând acoperea întreaga lume, întinzând către ei o mână enormă şi ameninţătoare, o mână cumplită însă neputincioasă, căci tocmai când se lăsa asupra lor, un vânt mare o luă cu sine, împrăştiind-o în cele patru zări şi spulberând-o; şi deodată se lăsă liniştea.

Căpitanii îşi plecară capetele şi când iar şi le ridicară, ce să vezi! duşmanii lor fugeau care-ncotro şi oştirile Mordorului se spârcuiau precum colbul în vânt. Şi aşa cum furnicile o apucă razna, fără să ştie încotro şi de ce, şi pier de slăbiciune, atunci când moartea loveşte matca umflată ce sălăşluieşte în muşuroiul lor colcăitor şi le ţine pe toate sub stăpânirea sa, la fel şi creaturile lui Sauron, orci sau căpcăuni sau fiare înrobite prin vrajă, alergau acum buimace încoace şi-ncolo; unele se înjunghiau singure, altele se azvârleau în genuni sau fugeau cu vaiet ca să se ascundă în gropelniţe şi văgăuni întunecoase, unde nu pătrundea lumina, departe de orice speranţă. Iar oamenii din Rhún şi Harad, Răsăritenii şi Sudiştii, văzură cum s-a abătut prăpădul asupra războiului lor şi cum se înalţă gloria şi slava Căpitanilor Apusului şi cei care se aflau de cea mai multă vreme în cea mai adâncă înrobire ticăloşită şi care urau Apusul, dar în acelaşi timp erau mândri şi temerari, îşi strânseră acum rândurile pentru a mai da o ultimă bătălie disperată. Cei mai mulţi însă o rupseră la fugă spre răsărit, cât de iute îi ţineau puterile; iar alţii îşi azvârliră la pământ armele, cerşind îndurare.

Şi atunci Gandalf, lăsând în seama lui Aragorn şi a celorlalţi seniori grija bătăliei şi comanda oştilor, strigă de pe vârful dealului; şi la el coborî măreţul vultur, Gwaihir, Seniorul Vânturilor, şi se lăsă jos în faţa lui.

- De două ori m-ai purtat, Gwaihir, prietene, spuse Gandalf. Mai poartă-mă şi a treia oară, dacă nu ţi-e cu supărare. Nu mă vei simţi drept o povară mai mare ca atunci când m-ai purtat din Zirak-Zigil unde s-a prefăcut în scrum vechea mea viaţă.

- Te-aş purta oriîncotro ai vrea, chiar de-ar fi să fii durat cu piatră, răspunse Gwaihir.

- Atunci vino şi să vină şi fratele tău cu noi şi încă altul din seminţia voastră, care-i mai iute. Căci ne trebuie iuţeală mai dihai ca a oricărui vânt, pentru a o lua înaintea aripilor nazgûlilor.

- Suflă vântul de la Miazănoapte, dar noi o să-l întrecem, spuse Gwaihir.

Şi-l luă pe sus pe Gandalf şi porni în grabă către miazăzi şi cu el zburară Landroval şi Meneldor, cel tânăr şi iute de aripă. Şi trecură ei în zbor peste Udún şi Gorgoroth şi văzură sub ei întregul meleag căzut în ruină şi răscolit şi în faţa lor Muntele Osândei arzând, scuipându-şi focul în afară.

- Mă bucur că eşti aici cu mine, spuse Frodo. Aici, la capătul tuturor lucrurilor, Sam.

- Da, sunt cu domnia voastră, stăpâne, zise Sam, aşezându-i cu blândeţe mâna rănită pe pieptul său. Şi domnia voastră e cu mine. Şi călătoria s-a sfârşit. Da' după ce-am bătut atâta cale, nu vreau încă să mă dau bătut. Nu prea îmi stă în fire, dacă mă-nţelegeţi.

- Poate nu ţi-o sta, Sam, dar aşa-s lucrurile pe lume. Nădejdile mor. Sfârşiturile vin. Nu ne-a mai rămas decât puţin de aşteptat. Suntem pierduţi între ruine şi prăbuşiri, n-avem scăpare.

- Aşa o fi, stăpâne, da' măcar să ne depărtăm niţeluş de cotlonul ăsta primejdios, de la Hăul ăsta al Capătului Lumii, dacă aşa s-o fi numind. Nu-i aşa că putem face asta? Haideţi, domnu' Frodo, să coborâm măcar potecuţa asta!

- Bine, Sam, bine. Dacă tu vrei să mergem, eu te însoţesc.

Se sculară de pe jos şi porniră încet la vale, pe poteca şerpuită; şi în timp ce ei se îndreptau spre poalele hurducătoare ale Muntelui, un fum şi un abur mare izbucniră din Sammath Naur şi o latură a conului se despică şi o uriaşă revărsare de foc prinse a se rostogoli în cascade duduitoare pe povârnişurile răsăritene ale muntelui.

Frodo şi Sam nu puteau merge mai departe. Ultima fărâmă de putere a minţii şi trupului se risipea cu repeziciune. Ajunseseră la micul colnic de cenuşă de la poalele Muntelui; dar de acolo nu mai era scăpare. Se preschimbase într-o insulă şi chiar şi ea avea să piară curând în măcinarea Orodrúinului. Peste tot în jur, pământul se crăpa şi din genuni şi hăuri adânc căscate se vălătuceau în sus nori de fum şi abur. În urma lor, Muntele se zvârcolea. Fisuri uriaşe se deschideau în coastele sale. Râuri de foc se scurgeau încet către ei de-a lungul pantelor. Curând aveau să fie înghiţiţi. Şi peste toate cădea o ploaie de cenuşă fierbinte.

Se opriră; şi Sam mângâie mâna stăpânului său, pe care încă o mai ţinea într-a sa. Oftă.

- În ce poveste grozavă ne-am băgat, domnu’ Frodo, ce ziceţi? spuse el. Ce n-aş da s-o aud povestită de cineva. Credeţi oare că o să se spună ceva de soiul ăsta: *Şi acum începe povestea lui Frodo cel cu Nouă Degete şi Inelul Osândei?* Şi-atunci toţi or să tacă, aşa cum am tăcut noi în Vâlceaua Despicată, când ne-au spus povestea lui Beren Ciungul şi Nestemata cea Mare. Ce mi-ar plăcea s-o aud! Şi mă-ntreb cum o să fie mai departe, după partea cu noi.

În timp ce vorbea astfel, pentru a ţine teama deoparte până în ultima clipă, ochii săi stăteau aţintiţi către miazănoapte, către miazănoapte în chiar ochiul vântului, unde cerul, la depărtarea aceea mare, era senin. Căci pala rece, care se preschimba într-o adevărată furtună, alunga întunericul şi pacostea norilor.

Şi astfel s-a făcut că i-a zărit Gwaihir, cu ochii lui ageri şi departe-văzători, pe când cobora pe suflarea vântului sălbatic şi, înfruntând marea primejdie a cerurilor, se roti în văzduh: două siluete micuţe şi întunecate, pierdute mână în mână pe un colnic, în vreme ce lumea se zguduia sub ei şi se căsca şi râuri de foc se tot apropiau. Şi în timp ce, dibuindu-i, se abătea în jos, îi văzu căzând, vlăguiţi de tot, sau poate înecaţi de fum şi doborâţi de dogoare, sau poate răpuşi în cele din urmă de disperare, ferindu-şi ochii din calea morţii.

Zăceau unul lângă altul; şi Gwaihir se repezi în jos la ei, urmat cu repeziciune de Landroval şi Meneldor cel iute de aripă; şi ca într-un vis, neştiind ce soartă se abătuse asupra lor, peregrinii fură înălţaţi în văzduh şi purtaţi departe de întunecime şi de foc.

Când se trezi, Sam descoperi că zăcea într-un pat moale, dar deasupra lui se legănau alene ramuri mari de fag, prin ale căror frunze tinere sclipea soarele, verde şi auriu. Iar aerul era plin de tot felul de miresme dulci.

Îşi amintea de mirosul acesta: era aroma din Ithilien. „Bată-mă să mă bată! murmură el în sinea lui. Cât oi fi dormit?” Căci aroma îl dusese înapoi la ziua în care aprinsese micul său foc sub malul însorit şi preţ de o clipă tot ceea ce se petrecuse de atunci îi pieri din amintirea vie. Se întinse, inspiră adânc. „Măiculiţă, ce vis am avut! Bine că m-am trezit!” Se ridică în capul oaselor şi atunci îl văzu pe Frodo întins lângă el, dormind în pace, cu o mână sub cap iar cealaltă odihnind pe cuvertură. Era mâna dreaptă, de la care lipsea degetul mijlociu.

În acea clipă memoria îi reveni pe de-a-ntregul şi Sam strigă în gura mare:

- N-a fost vis! Atunci unde suntem?

- În ţara Ithilien, vorbi o voce blândă din spatele lui, în grija Regelui care vă aşteaptă.

Şi zicând aceasta, Gandalf veni în faţa lui, înveşmântat în alb, cu barba lucind ca neaua albă în scăpărările printre frunze ale razelor soarelui.

- Ei, jupâne Sam cel Înţelept, cum te simţi?

Dar Sam căzu la loc pe pat, holbându-se cu gura căscată şi, pradă în acelaşi timp uluielii şi unei bucurii fără margini, nu fu în stare să răspundă imediat. Într-un târziu suspină.

- Gandalf! Te credeam mort! Dar şi pe mine m-am crezut mort. Oare tot ce-i trist se dovedeşte neadevărat până la urmă? Ce s-a întâmplat cu lumea largă?

- O mare Umbră s-a risipit, spuse Gandalf şi izbucni în râs, şi hohotul lui era ca un cântec sau ca apa pe pământul pârjolit; şi auzindu-l, lui Sam îi veni deodată în gând că nu mai auzise râset, acel sunet curat al veseliei adevărate, de atât de multe zile că le pierduse şirul. Picura în urechile lui precum ecoul tuturor bucuriilor pe care le cunoscuse vreodată. El însă izbucni în plâns. Ca apoi, asemenea unei ploi dulci ce se lasă dusă de vântul primăverii, după care soarele străluce cu şi mai multă putere, lacrimile lui se zvântară şi râsul îi gâlgâi în gâtlej şi, râzând, Sam sări jos din pat.

- Cum mă simt? strigă el. Păi nu prea ştiu cum să spun. Mă simt, mă simt - îşi flutură mâinile în aer - mă simt ca primăvara după iarnă şi ca soarele pe frunze; şi ca surlele, şi harfele, şi ca toate cântecele pe care le-am auzit în viaţa mea! Se opri din vorbit, se răsuci către stăpânul său. Dar cum e domnu’ Frodo? întrebă el. Nu-i păcat de biata lui mână? Da’ nădăjduiesc că altfel se simte bine. A avut multe de îndurat.

- Da, altfel mă simt bine, zise Frodo ridicându-se în pat şi izbucnind şi el în râs. Am adormit la loc tot aşteptându-te, Sam, somnorosule. M-am trezit devreme azi-dimineaţă, acum trebuie că s-a făcut de amiază.

- Amiază? se miră Sam, încercând să socotească în mintea lui. În ce zi la amiază?

- Ziua a paisprezecea a Noului An, zise Gandalf, sau, dacă vrei, a opta zi a lui aprilie, după numărătoarea din Comitat Martie (sau Rethe avea treizeci de zile în Calendarul din Comitat, *n. aut.*). Dar în Gondor Anul Nou va începe de-acum încolo, pe douăzeci şi cinci martie, ziua în care a căzut Sauron şi când aţi fost scoşi din mijlocul focului şi aduşi Regelui. El v-a îngrijit şi acum vă aşteaptă. Veţi mânca şi bea împreună cu el. Când sunteţi gata, vă voi duce la el.

- Regele? făcu Sam. Ce rege, şi cine e?

- Regele Gondorului şi Senior al Meleagurilor Apusene, răspunse Gandalf; şi şi-a luat înapoi întregul său regat de demult. În curând se va duce să fie încoronat, dar acum vă aşteaptă pe voi.

- Ce să purtăm? întrebă Sam; căci nu zărea decât vechile şi rufoasele lor veşminte, cele pe care le purtaseră în timpul călătoriei; acum zăceau împăturite pe podea, lângă pat.

- Veşmintele pe care le-aţi purtat tot drumul până în Mordor, spuse Gandalf. Chiar şi zdrenţele orceşti ce le-ai avut pe tine, Frodo, în Tărâmul Negru, chiar şi acelea. Nici mătăsurile sau pânzeturile, nici armurile sau blazoanele nu ar putea fi mai de preţ. Dar poate că mai târziu o să vă găsesc nişte straie mai bune.

Îşi întinse mâinile spre ei şi ei văzură că una dintre ele strălucea cu Lumină.

- Ce-ai acolo? strigă Frodo. Nu cumva... ?

- Ba da, v-am adus cele două comori ale voastre. Au fost găsite la Sam, când aţi fost salvaţi. Darurile de la Lady Galadriel: sticluţa ta, Frodo, şi cutiuţa ta, Sam. Cred că vă veţi bucura să le aveţi din nou întregi şi nevătămate.

După ce se spălară şi se îmbrăcară, şi după ce luară un prânz frugal, hobbiţii îl urmară pe Gandalf. Ieşiră din crângul de fagi în care dormiseră şi păşiră pe o pajişte lungă şi verde, scăldată de soare şi mărginită de copaci semeţi, cu frunza închisă la culoare şi flori purpurii. Dincolo de ei se auzea zvonul unei căderi de apă, iar prin dreptul lor între maluri înflorite curgea un pârâiaş, până la un luminiş, aflat la capătul pajiştii, şi de acolo intra sub bolta copacilor printre ale căror trunchiuri se zărea în depărtare sclipirea apei.

Ajungând la luminiş, văzură cu uimire că acolo stăteau cavaleri în zale lucitoare şi străjeri înalţi îmbrăcaţi în argintiu şi negru, şi toţi îi salutară şi se înclinară în faţa lor. Apoi unul suflă dintr-o trâmbiţă lungă, iar hobbiţii îşi continuară drumul pe sub bolta copacilor şi de-a lungul pârâiaşului susurător. Şi astfel ajunseră la un şes întins şi verde, dincolo de care se zărea un râu lat acoperit de un abur argintiu din care apărea o insulă lungă şi împădurită şi multe corăbii erau trase la malurile ei. Dar pe şesul unde se găseau ei acum era aliniată o oştire numeroasă, rânduri şi companii strălucind în soare. La apropierea hobbiţilor, săbiile fură scoase din teci, suliţele se legănară, cornii şi trâmbiţele răsunară şi bărbaţii strigară cu voci nenumărate şi tot atâtea graiuri.

Trăiască Piticuţii! Slăviţi să fie cu slavă mare!
Cuio i Pheriain anann! Aglar'ni Pheriannath!
Slăviţi să fie cu slavă mare, Frodo şi Sam cel înţelept!
Daur a Berhael, Conin en Annún! Eglerio!
Slăviţi să fie!
Eglerio!
A laita te, laita te! Andave laituvalmet!
Slăviţi să fie!
Cormacolindor, a laita tárienna!
Slăviţi să fie! Purtătorii Inelului, slăviţi să fie cu slavă mare!

Cu obrajii roşii ca bujorii şi ochii lucind de uimire, Frodo şi Sam înaintară şi văzură că în mijlocul oştirii aceleia răsunătoare se aflau trei jilţuri înalte, făcute din iarbă verde. În spatele jilţului din dreapta flutura alb pe un câmp verde un mare armăsar în galop liber; la stânga era un stindard argintiu pe câmp albastru - o corabie cu prova ca o lebădă plutind pe mare; iar în

spatele celui mai înalt jilţ era desfăşurat un stindard măreţ înfăţişând un copac înflorit alb pe un câmp negru, sub o coroană lucindă şi şapte stele scăpărătoare. Pe acest tron şedea un bărbat îmbrăcat în zale, cu o sabie mare pusă pe genunchi, dar fără coif. Şi când hobbiţii se apropiară, el se ridică în picioare. Şi atunci îl recunoscură, chiar dacă se schimbase atât de mult, căci era înalt, cu faţa strălucind de bucurie, regesc în toate cele, seniorul oamenilor, cu păr ca pana corbului şi ochi de culoarea oţelului.

Frodo alergă spre el, urmat îndeaproape de Sam.

- Măi, da' asta pune capac la toate! strigă Sam. Ori eşti Pas Mare, ori încă visez!

- Da, Sam, Pas Mare, răspunse Aragorn. Cale lungă, nu-i aşa, din Bree, unde nu ţi-a plăcut defel înfăţişarea mea? Cale lungă pentru noi toţi, dar drumul vostru a fost cel mai întunecat dintre toate.

La aceste vorbe, spre uluiala şi zăpăceala lui Sam, Aragorn se înclină în faţa lor, îndoindu-şi un genunchi; apoi, luându-i de mână, pe Frodo în dreapta sa şi pe Sam în stânga, îi duse la tron, îi aşeză pe el, apoi se răsuci spre oamenii şi căpitanii aflaţi în apropiere şi strigă cu glas tare, să se audă peste întreaga armie:

- Slăviţi să fie cu slavă mare!

Şi după ce strigătul bucuros se înălţă din piepturile lor şi apoi se stinse, un menestrel din Gondor păşi în faţă, îngenunche şi, spre deplina şi suprema încântare a lui Sam, ceru voie să cânte. Şi numai ce spuse:

- Voi! seniori şi căpitani şi oameni neînfricaţi şi neînvinşi, regi şi prinţi, şi bărbaţi chipeşi din Gondor, şi Călăreţi din Rohan, şi voi fii ai lui Elrond şi dúnedaini din Miazănoapte, elfi şi gnomi, şi inimi mari din Comitat, şi voi, seminţie liberă din Apus, ascultaţi acum la cântecul nou. Căci vă voi cânta despre Frodo cel cu Nouă Degete şi despre Inelul Osândei.

Şi auzind Sam acestea, izbucni într-un hohot răsunător de râs, atât era de încântat, şi se ridică în picioare şi strigă:

- Ah, măreaţă slavă şi strălucire! Toate dorinţele mi s-au împlinit!

Şi izbucni în plâns.

Iar oştenii râdeau cu un ochi şi plângeau cu celălalt şi între atâtea hohote şi lacrimi glasul limpede al menestrelului se înălţă precum argintul şi aurul şi toţi bărbaţii aceia tăcură. Iar menestrelul cântă, ba în graiul elfilor, ba în cel apusean, până când inimile lor, rănite de vorbe dulci, se revărsară de prea-umplere şi bucuria lor era precum spadele, şi gândurile lor îi duseră spre meleaguri unde durerea şi încântarea se împleteau şi unde lacrimile erau însuşi vinul binecuvântării.

Într-un târziu, când Soarele coborî de la chindie şi umbrele copacilor se alungiră, menestrelul îşi sfârşi cântarea.

- Slăviţi să fie cu slavă mare! spuse şi îngenunche.

Aragorn se ridică în picioare şi o dată cu el se puse în mişcare întreaga armie şi se îndreptară spre corturile mari anume pregătite, pentru a mânca, a bea şi a se veseli cât mai rămăsese din acea zi.

Frodo şi Sam fură duşi în altă parte, la un cort unde li se ceru să se dezbrace de vechile lor veşminte care fură apoi frumos împăturite şi puse cu cinstire la o parte; în locul lor li se dădură straie noi şi curate. Apoi veni Gandalf, aducând în braţe, spre mirarea lui Frodo, sabia şi mantia elfă şi vesta din mithril ce-i fuseseră luate în Mordor. Lui Sam îi aduse o vestă de za aurită şi mantia lui elfă, curăţată de mânjeală şi dreasă în toate stricăciunile pe care le suferise; la urmă puse în faţa lor două săbii.

- Nu doresc nici o sabie, spuse Frodo.

- În seara asta va trebui să porţi una, spuse Gandalf.

Atunci Frodo luă sabia mică ce fusese a lui Sam şi fusese pusă lângă el în Cirith Ungol.

- Pe Sting ţi-o dau ţie, Sam, spuse el.

- Nu, stăpâne! Domnu' Bilbo domniei voastre v-a dat-o, dimpreună cu vesta de argint; n-ar dori s-o poarte altcineva în asemenea clipe.

Frodo cedă; iar Gandalf, ca şi când ar fi fost scutierul lor, îngenunche şi le prinse săbiile în jurul mijlocului, apoi se ridică şi aşeză pe creştetele lor câte un cerc de argint. Astfel gătiţi, se duseră la marele banchet: şi şezură la masa Regelui împreună cu Gandalf şi cu Regele Éomer din Rohan, şi cu Prinţul Imrahil, şi cu toţi căpitanii cei mari; şi acolo se aflau şi Gimli, şi Legolas.

Dar când fu adus vinul după cele câteva clipe de Tăcere în Picioare, intrară doi scutieri ca să-l servească pe Rege; sau asta păreau a fi: unul era înveşmântat în argintiu şi negru, asemenea Străjerilor din Minas Tirith, iar celălalt în alb şi verde. Sam însă se întrebă în sinea lui ce căutau puştanii ăştia într-o oştire de bărbaţi în toată firea. Dar când cei doi se apropiară şi îi zări mai bine, exclamă dintr-o dată:

- Ia'n priviţi, domnu' Frodo! Uitaţi-vă aici! Doar n-o fi chiar Pippin! Adică domnu' Peregrin Took, aş zice mai bine, şi domnu' Merry! Măiculiţă, ce-au mai crescut! Bată-mă să mă bată. Sunt mai multe poveşti de spus aici, bag seamă, nu numai a noastră.

- Chiar aşa, zise Pippin răsucindu-se spre el. Şi-o să începem să le spunem de cum se termină banchetul ăsta. Între timp, cearcă-l pe Gandalf. Nu mai e chiar atât de scump la vorbă cum era, doar că acum râde mai mult decât vorbeşte. Până una-alta, Merry şi cu mine suntem prinşi de treburi. Suntem cavaleri ai Oraşului şi ai Obştii, după cum bănuiesc că bagi de seamă.

Şi se sfârşi şi ziua aceea de bucurie; şi când Soarele dispăru dincolo de orizont şi Luna rotundă se înalţă încet peste ceţurile Anduinului şi sclipi printre frunzele fremătătoare, Frodo şi Sam se aşezară sub copacii şopotitori înconjuraţi de miresmele frumosului Ithilien; şi stătură la vorbă până târziu în noapte, împreună cu Merry şi Pippin şi Gandalf, şi după o vreme li se alăturară şi Legolas şi Gimli. Astfel aflară Frodo şi Sam multe din cele ce s-au petrecut cu Însoţitorii Inelului după ce Frăţia lor s-a rupt în acea blestemata zi la Parth Galen, aproape de Cascadele Rauros; şi tot mereu mai era ceva de întrebat şi încă şi mai multe de spus.

Orci, copaci vorbitori, leghe întregi de iarbă, călăreţi în galop, grote sclipitoare, turnuri albe, săli daurite, bătălii, corăbii înalte plutind pe ape, toate acestea trecură prin faţa minţii lui Sam până când simţi ce-l apucă ameţeala. Dar printre toate acestea, nu se mai sătura să se minuneze de cât crescuseră Merry şi Pippin; îi puse spate în spate cu Frodo şi cu sine însuşi. Se scarpină în cap.

- Nu pricep, la vârsta noastră! spuse. Da' asta e: sunteţi cu trei degete mai înalţi decât ar trebui să fiţi, ori oi fi eu pitic.

- Pitic nu eşti, câtuşi de puţin (*Dwarf* (în text) - „pitic", dar şi „gnom". În textul original, cuvântul este folosit în special pentru seminţia lui Gimli, şi a fost tradus în româneşte prin „gnom". De aici şi replica lui Gimli gnomul. Sam se referă la faptul că e „pitic" faţă de cei din seminţia lui. n.tr.), pufni Gimli. Da' ce vorbesc eu aici? Dacă muritorii beau licori de-ale enţilor, doar nu s-ar aştepta să iasă din ei ţucale de bere.

- Licorile enţilor? făcu Sam. Iar mă ameţiţi cu enţii ăştia; da' să mă trăsnească şi tot nu pricep ce-s ăia. O' să ne ia câteva săptămâni bune până punem toate astea cap la cap.

- Săptămâni, că bine zici, încuviinţă Pippin. După care îl încuiem pe Frodo într-un turn în Minas Tirith, ca să pună totul pe hârtie. Altfel o să uite jumătate din ce s-a petrecut şi sărmanul Bilbo o să fie cumplit de dezamăgit.

Într-un târziu Gandalf se ridică.

- Mâinile Regelui sunt mâini de tămăduitor, dragii mei, spuse el. Dar voi aţi fost chiar în pragul morţii înainte să apuce el să vă recheme, punându-şi la bătaie întreaga sa putere. Şi să vă trimită în somnul dulce al uitării. Şi chiar dacă aţi dormit îndelung şi binecuvântat, e vremea să vă duceţi din nou la culcare.

- Şi nu numai Sam şi Frodo! răspunse Gimli, ci şi tu, Pippin. Te iubesc măcar pentru câte suferinţe mi-ai pricinuit, pe care n-am să le uit nicicând. Şi n-am să uit nici cum te-am găsit pe colina aia în ultima bătălie. Dacă n-ar fi fost Gimli gnomul, te-am fi pierdut atunci. Dar acum ştiu cum arată o labă de hobbit, chiar dacă e singurul lucru ce se poate vedea sub o grămadă de hoituri. Şi când am ridicat stârvul ăla uriaş de pe tine, puneam mâna-n foc că erai mort. Îmi venea să-mi smulg barba. Şi n-a trecut decât o zi de când eşti iar pe picioarele tale. Aşa că la culcare, hai! Şi eu mă duc.

- Iar eu mă voi plimba prin pădurile acestei ţări minunate, şi-atât mi-ajunge ca să mă odihnesc. În zilele ce vor veni, dacă va îngădui seniorul meu elf, o parte din seminţia noastră se va strămuta aici şi atunci meleagul acesta va fi binecuvântat o vreme. O vreme: o lună, o viaţă, o sută de ani de-ai oamenilor. Dar Anduin e aproape şi Anduinul duce spre Mare. Spre Mare!

Spre Mare! Spre Mare! Pescăruşii albi ţipă
Şi în vânt spuma albă are joc de aripă.
Şi apus, la apus intră soarele-n mare.
Dinspre sure corăbii, ce măreaţă chemare!

Neamul meu ce s-a dus, neamul meu să mă cheme?
Părăsi-voi pădurea, cuibul meu, prea devreme?
Zilele par pe sfârşite, anii-s departe, curgând
Peste-ntinsele ape voi pleca în curând.
Unde-i Ultimul ţărm valuri cad fără teamă,
Din Tărâmul Pierdut glasuri dulci care cheamă –
În Eressëa, ţara elfilor, pe care nimeni n-o ştie,
Înverzită mereu, ţara neamului meu, de acum în vecie!

Astfel cântând, Legolas se depărta pe colină la vale.

Plecară şi ceilalţi, iar Frodo şi Sam se duseră la paturile lor şi se culcară. Şi a doua zi dimineaţa se treziră din nou plini de speranţe şi în deplină pace; şi multe zile petrecură astfel în Ithilien. Căci Câmpia Cormallen, unde era strânsă acum oştirea, se găsea în apropiere de Henneth Annûn, iar pârâul care curgea pe cascadele sale putea fi auzit noaptea prăvălindu-se prin poarta stâncoasă şi trecând prin zăvoaiele înflorite, până în apele Anduinului, nu departe de Insula Cair Andros. Hobbiţii hălăduiau prin toate părţile, vizitând locurile pe unde trecuseră înainte; şi-n tot acest timp Sam nădăjduia ca în umbra pădurilor sau în vreo dumbravă tainică să zărească, măcar preţ de o clipă, un olifant din cei mari. Şi când află că, la asediul Gondorului, fuseseră nenumărate fiinţe din acestea, dar toate fuseseră nimicite, socoti că asta era o pierdere tristă.

- Ce să zic, o fi să nu putem fi în toate părţile deodată, oftă el. Da’mi vine să cred că am pierdut multe.

Între timp, armata se pregătea pentru întoarcerea în Minas Tirith. Cei istoviţi se odihneau, cei răniţi se tămăduiau. Căci unii dintre ei avuseseră mult de furcă şi de luptat cu Răsăritenii şi Sudiştii rămaşi, până când toţi au fost puşi cu botul pe labe. Şi ultimii care s-au întors au fost cei care pătrunseseră în Mordor şi distruseseră fortăreţele din nordul ţării.

Dar veni şi vremea când, la apropierea lunii mai, Căpitanii Apusului porniră din nou la drum, se îmbarcară în corăbii cu toţi oamenii lor şi astfel străbătură Anduinul de la Cair Andros până la Osgiliath; acolo făcură popas o zi; în ziua următoare ajunseră la câmpiile verzi ale Pelennorului şi văzură din nou turnurile albe de sub înaltul Mindolluin, Oraşul Oamenilor din Gondor, ultimul vestigiu al Apusimii, care trecuse prin întunecime şi foc pentru a începe o nouă zi.

Şi acolo, în mijlocul câmpurilor, îşi ridicară corturile şi aşteptară venirea dimineţii; căci era Ajunul lunii Mai şi Regele avea să Pătrundă pe Poarta Oraşului o dată cu răsăritul Soarelui.

Chapter 15

Majordomul şi Regele

Oraşul Gondor era apăsat de mari îndoieli şi de o teamă cumplită. Vremea frumoasă şi soarele limpede păreau a-i lua în derâdere pe acei oameni care aveau prea puţină nădejde şi care, în fiecare dimineaţă, nu aşteptau altceva decât vestea osândei. Seniorul lor murise pârjolit, mort zăcea Regele din Rohan în citadela lor, iar regele cel nou abia venise la ei pe timp de noapte, ca să plece din nou la un război cu puteri mult prea întunecate şi înspăimântătoare ca să poată fi învinse de vreun om, oricât de puternic sau viteaz ar fi fost acesta. Veştile întârziau să sosească. După ce armia părăsise Valea Morgul şi o apucase pe drumul dinspre miazănoapte şi sub umbra munţilor, nici un sol nu se întorsese şi nu se auzise nici un zvon despre ceea ce se petrecea în Răsăritul ameninţător.

La două zile după plecarea Căpitanilor, Lady Éowyn le rugă pe femeile care o îngrijeau să-i aducă veşmintele şi se ridică din pat fără să ţină seamă de împotrivirea lor; după ce ele o ajutară să se îmbrace şi îi sprijiniră braţul într-o eşarfa din pânză, Éowyn se duse la Supraveghetorul Caselor Tămăduirii.

- Domnule, spuse ea, sunt pradă unei mari nelinişti şi nu mai pot lenevi în pat.

- Domniţă, încă nu sunteţi tămăduită, iar eu am primit poruncă să mă îngrijesc cu osebire de Domnia voastră. Nu ar fi trebuit să vă ridicaţi din pat încă şapte zile, aşa mi s-a spus. Vă rog, prin urmare, să vă duceţi înapoi.

- Sunt tămăduită, cel puţin la trup, doar braţul stâng mă mai supără, dar şi acesta puţin. Dar o să mă îmbolnăvesc din nou dacă nu mi se dă ceva de făcut. Nu s-au primit veşti despre război? Femeile nu-mi pot spune nimic.

- Nici o veste, în afară de acea că Seniorii s-au îndreptat spre Valea Morgul; şi oamenii spun că noul căpitan venit de la Miazănoapte comandă acum oştirea. E un senior mare şi un tămăduitor; şi mie mi se pare tare ciudat, dacă-mi daţi voie s-o spun, ca mâna tămăduitoare să poarte şi sabie. Nu-i un lucru obişnuit în Gondor, chiar dacă odată a fost aşa, de e să dăm crezare vechilor poveşti. Dar timp de mulţi ani noi, tămăduitorii, n-am căutat decât să dregem spintecăturile pricinuite de oamenii purtători de săbii. Cu toate că avem destule stricăciuni şi fără aceştia: lumea e plină de suferinţe şi nenorociri chiar şi fără războaie care să le înmulţească.

- E de ajuns un singur duşman, nu doi, să aprindă războiul, domnule, răspunse Éowyn. Iar cei care nu poartă sabie pot să moară din pricina lor. Ai dori poate ca poporul din Gondor să nu facă altceva decât să-ţi strângă dumitale ierburi, în vreme ce Seniorul Întunecimii strânge armate? Pe lângă asta, nu e totdeauna bine să-ţi tămăduieşti trupul, cum nu e întotdeauna rău să mori în bătălie, chiar dacă în chinuri cumplite. Dacă mi s-ar îngădui, în acest ceas întunecat aş alege-o pe-a doua.

Supraveghetorul o privi cu atenţie. Stătea acolo înaltă, cu ochii strălucind pe chipul ei alb, iar când se întoarse ca să se uite pe fereastra de la încăperea lui, care dădea spre răsărit, îşi încleşta mâna dreaptă. El oftă şi clătină din cap. După câteva clipe de tăcere, Éowyn se răsuci spre el.

- Nu e nimic de făcut aici? îl întrebă. Cine porunceşte în oraşul acesta?

- Prea bine nu ştiu. Nu-s lucruri care să mă privească pe mine. Mai-marele Călăreţilor din Rohan este un mareşal; apoi Seniorul Húrin este în fruntea oştenilor din Gondor. Dar Seniorul Faramir este de drept Majordomul Oraşului.

- Unde-l pot găsi?

- În casa aceasta, domniţă. A fost rănit grav, dar acum s-a întremat şi e pe calea cea bună. Dar nu ştiu…

- Vrei, te rog, să mă duci la el? Atunci vei şti.

Seniorul Faramir se plimba singur prin grădina Caselor Tămăduirii, lumina soarelui îl încălzea şi el simţea că viaţa curge din nou prin venele sale; dar inima îi era grea şi privirile aţintite peste zidul grădinii, către răsărit. Apropiindu-se, Supraveghetorul îi rosti numele, iar el se răsuci şi o văzu pe Lady Éowyn din Rohan; şi se simţi cuprins de milă, căci îi citea pe chip suferinţa şi ochiului său pătrunzător nu-i scăpară amărăciunea şi neliniştea ei.

- Măria ta, spuse Supraveghetorul, iat-o pe Lady Éowyn din Rohan. L-a însoţit pe rege şi a fost rănită grav şi se află acum în grija mea. Dar nu este mulţumită şi doreşte să vorbească Majordomului Oraşului.

- Să nu-l înţelegi greşit, domnul meu, zise Éowyn. Nu lipsa de grijă mă îndurerează. Nici o altă casă n-ar putea fi mai frumoasă pentru cei ce doresc să se tămăduiască. Dar nu pot să stau în lenevie, în nemişcare, închisă în cuşcă. Mi-am căutat moartea în bătălie. Dar n-am murit şi bătălia continuă.

La un semn al lui Faramir, Supraveghetorul se înclină şi plecă.

- Ce-ai dori să fac, domniţă? Şi eu sunt prizonier în mâinile tămăduitorilor.

Se uită la ea şi, fiind un om pe care mila îl mişca până-n adâncul sufletului, simţi ca şi cum i se sfâşia inima în faţa frumuseţii ei adumbrite de durere. Iar ea îl privi şi văzu bunătatea gravă din ochii lui, dar ştia de asemenea, ca o fiinţă ce crescuse printre oşteni, că în faţa ei se afla un bărbat pe care nici un Călăreţ al Obştei nu-l putea întrece în bătălie.

- Ce doreşti? întrebă el din nou. Dacă stă în puterea mea să fac, voi face.

- Aş dori să-l chemi pe acest Supraveghetor şi să-l rogi lase să plec, spuse ea; dar cu toate că vorbele ei erau mândre, inima ei şovăi şi pentru prima

oară se simţi cuprinsă de îndoială faţă de ea însăşi. Se gândi că poate acest bărbat înalt, aspru şi blând totodată o va crede capricioasă, o copilă care n-are destulă dârzenie pentru a duce o treabă plicticoasă până la capăt.

- Şi eu sunt ţinut aici de Supraveghetor, răspunse Faramir. Şi încă nu mă aflu la cârma acestui Oraş. Dar chiar dacă m-aş afla, tot de sfatul lui aş asculta, căci el ştie cel mai bine ce-i de făcut, şi nu i-aş încălca povaţa, decât dacă mă împinge o mare nevoie.

- Dar eu nu doresc să mă tămăduiesc, spuse ea. Vreau să mă sui pe cal şi să plec la război, ca fratele meu Éomer, sau mai curând ca Théoden regele, căci el a murit şi acum are parte şi de glorie şi de pace.

- E prea târziu, domniţă, să-i mai urmezi pe Căpitani, chiar dacă ai fi în deplină putere. Cât despre moartea în bătălie, ne poate încă paşte pe toţi, fie c-o dorim sau nu. Şi vei fi mult mai pregătită să o înfrunţi aşa cum doreşti dacă, acum cât încă mai este timp, te supui poruncii date de Tămăduitor. Şi domnia ta şi eu trebuie să îndurăm cu răbdare ceasurile de aşteptare.

Ea nu răspunse, dar privind-o lui Faramir i se păru că ceva parcă se îmblânzise în ea, ca un îngheţ amarnic ce se înmoaie la prima suflare timidă a Primăverii. O lacrimă apăru în ochii ei şi se prelinse pe obraz, ca un strălucitor strop de ploaie. Capul ei mândru se aplecă puţin. Apoi încet, parcă vorbindu-şi sieşi, ea spuse:

- Dar tămăduitorii vor să mă ţină la pat încă şapte zile. Iar fereastra mea nu dă spre răsărit.

Vocea ei era ca aceea a unei copiliţe cuprinse de tristeţe. Faramir zâmbi, cu toate că inima lui era plină de milă.

- Fereastra nu dă spre răsărit? întrebă el. Păi, ăsta e un lucru ce poate fi îndreptat. O să vorbesc cu Supraveghetorul. Dacă vei rămâne în casa aceasta, domniţă, în grija noastră, şi te vei odihni atât cât trebuie, atunci te vei putea plimba prin această grădină după pofta inimii; şi vei privi către răsărit, într-acolo unde s-au dus toate nădejdile noastre. Şi aici mă vei găsi pe mine, preumblându-mă şi aşteptând şi îndreptându-mi şi eu privirile către răsărit. Şi tare mi-ai mai uşura grijile dacă mi-ai vorbi sau te-ai plimba când şi când cu mine.

Atunci ea îşi înălţă capul şi-l privi din nou în ochi; şi obrajii ei palizi se îmbujorară uşor.

- Cum să-ţi uşurez grijile, domnul meu? Iar eu nu doresc vorba oamenilor vii.

- Dar răspunsul meu sincer ai dori totuşi să-l auzi?

- Da.

- Atunci, Éowyn din Rohan, îţi spun că eşti frumoasă. În văile dintre munţii noştri sunt flori frumoase şi strălucitoare, şi copile încă şi mai frumoase; dar nici floare şi nici domniţă atât de minunată şi atât de tristă nu mi-a fost încă dat să văd în Gondor. Cine ştie, poate că mai sunt doar câteva zile până ca întunecimea să cadă peste lumea noastră, iar când o fi să vină, nădăjduiesc s-o înfrunt fără teamă; dar mi-ar fi mai uşoară inima dacă, atâta vreme cât

mai străluce soarele, te-aş putea vedea. Căci amândoi am trecut pe sub aripa Umbrei şi aceeaşi mână ne-a tras îndărăt.

- Vai, nu şi pe mine, domnul meu! Umbra este încă asupra mea. Nu-ţi căuta în mine tămăduirea! Sunt o fecioară obişnuită să port scutul şi mâna nu mi-e blândă. Dar îţi mulţumesc măcar pentru că nu mai sunt silită să stau în camera mea. Mă voi plimba dincolo de zidurile ei, cu îngăduinţa Majordomului Oraşului.

Şi cu acestea, făcu o plecăciune şi porni înapoi spre casă. Faramir însă se plimbă încă multă vreme în grădină şi privirile sale se îndreptau acum mai mult spre casă decât spre zidurile de la răsărit.

Când ajunse în camera sa, îl chemă pe Supraveghetor şi află de la el tot ce ştia despre Domniţa din Rohan.

- Dar nu mă îndoiesc, stăpâne, că vei afla mai multe de la piticuţul care e cu noi; căci, din câte se spune, el a fost în suita regelui şi s-a aflat lângă Domniţă până la sfârşit.

Astfel că Merry a fost trimis la Faramir şi cât a mai durat ziua aceea au stat ei doi îndelung de vorbă şi Faramir a aflat multe, chiar mai multe decât a pus Merry în vorbele sale; şi şi-a spus că acum pricepea câte ceva din suferinţa şi neliniştea lui Éowyn din Rohan. Şi în înserarea frumoasă, Faramir şi Merry s-au plimbat în grădină, dar ea nu a apărut.

Însă a doua zi dimineaţă, când a ieşit din Casele Tămăduirii, Faramir a zărit-o stând sus pe ziduri; era înveşmântată în alb şi strălucea în soare. Şi când a strigat-o, ea a coborât şi apoi s-au plimbat pe pajişte sau s-au aşezat sub un copac verde şi au vorbit şi au tăcut împreună. Şi astfel au făcut în toate zilele care au urmat. Şi Supraveghetorul, privind de la fereastră, se bucura în inima sa, căci el era un tămăduitor şi grija lui era cu mult uşurată; şi nu mai încăpea îndoială că, deşi teama şi presimţirile negre îngreunau inimile oamenilor, cei doi aflaţi sub oblăduirea lui înfloreau şi puterile le reveneau pe zi ce trecea.

Şi a venit şi a cincea zi de când Lady Éowyn l-a întâlnit pentru prima oară pe Faramir; stăteau din nou unul lângă altul pe zidul Oraşului, privind în depărtare. Nici o veste nu se primise şi inimile tuturor erau întunecate. Vremea, şi ea, se înnegurase. Se lăsase frigul. Vântul stârnit în timpul nopţii sufla acum tăios dinspre miazănoapte şi se înteţea; iar pământurile din jur arătau cenuşii şi mohorâte.

Se îmbrăcaseră cu veşminte călduroase şi mantii groase, iar Lady Éowyn purta şi o pelerină largă, de culoarea nopţilor adânci de vară, împodobită cu stele de argint la poale şi în jurul gâtului. Faramir ceruse să i se trimită pelerina aceasta care era a lui şi pe care i-o aşezase pe umeri; şi privind-o îşi spuse că Éowyn era încă şi mai frumoasă şi arăta ca o regină aşa cum stătea acolo, lângă el. Pelerina fusese ţesută pentru mama lui, Finduilas din Amroth, care murise înainte de vreme, rămânând pentru el doar ca o amintire a frumuseţii unor zile tare îndepărtate şi a primei lui dureri; iar pelerina ei i se părea drept foarte potrivită pentru frumuseţea şi tristeţea lui Éowyn.

Tremurând ca înfiorată sub pelerina aceea înstelată, Éowyn privi către miazănoapte, undeva deasupra pământurilor cenuşii din acea parte, în chiar ochiul vântului rece, unde cerul arăta necruţător şi limpede.

- La ce te uiţi, Éowyn? întrebă Faramir.

- Nu acolo se află Poarta Neagră? Şi n-ar trebui ca el să fi ajuns de-acum la ea? Au trecut şapte zile de când a plecat.

- Şapte zile, da. Dar să nu mă judeci greşit dacă-ţi voi spune că zilele astea mi-au adus o asemenea bucurie şi o asemenea suferinţă cum nu gândeam că am să simt vreodată. Bucuria de a te vedea pe tine; iar suferinţă pentru că acum teama şi îndoiala pe care mi le trezeşte ceasul acesta rău au devenit şi mai apăsătoare. Éowyn, n-aş vrea ca lumea asta să se sfârşească tocmai acum şi să pierd atât de curând ceea ce-am găsit.

- Să pierzi ce-ai găsit, domnul meu? întrebă ea, privindu-l cu un aer grav, dar cu blândeţe în ochi. Nu ştiu ce ai găsit în aste zile şi ai putea pierde. Dar, prietene, haide să nu vorbim despre asemenea lucruri! Să nu vorbim defel! Mă aflu pe o muchie înspăimântătoare, iar genunea de la picioarele mele e cufundată în beznă şi nu pot şti dacă în urmă-mi e vreo rază de lumină. Căci nu mă pot întoarce. Aştept o lovitură a soartei.

- Da, cu toţii aşteptăm o lovitură a soartei, spuse Faramir şi apoi tăcură amândoi; şi cum stăteau acolo, pe zid, li se păru că vântul încetează să mai sufle şi că lumina se stinge şi Soarele se înceţoşează şi că amuţesc toate zgomotele din Oraş şi de peste tot împrejurul lui: nu se mai auzeau nici vântul, nici voci sau chemări de pasăre, ori foşnet de frunze, nici măcar propria lor răsuflare n-o mai auzeau: înseşi inimile lor încetaseră să bată. Timpul se oprise locului.

Şi stând ei aşa, mâinile lor se atinseră şi se încleştară una de alta fără ca ei să-şi dea seama. Încă mai aşteptau ceva ce nici ei nu ştiau. La un moment dat li se năzări că peste crestele munţilor din depărtare creştea un alt munte uriaş, un munte de întunecime, înălţându-se ca un val ce avea să înghită lumea, şi în jurul lui scăpărau fulgere; apoi pământul fu străbătut de o zguduire şi simţiră zidurile Oraşului clătinându-se. Un sunet ca un oftat se auzi dinspre pământurile din jur; şi inimile lor prinseră din nou a bate.

- Îmi aduce aminte de Númenor, spuse Faramir, mirat de propria sa voce.

- De Númenor?

- Da, de ţara Apusimii, căzută în ruină, şi de marele val de întuneric ce s-a întins peste câmpiile sale verzi şi peste dealuri, şi s-a tot întins întunecimea de neînvins. O visez adesea.

- Şi gândeşti că acum vine Întunecimea? Întunecimea de Neînvins:

Brusc, se lipi de el.

- Nu, zise Faramir, privindu-i chipul. Era doar ceea ce vedeam în mintea mea. Nu ştiu ce se întâmplă. Dacă e să mă iau după judecata mea, aş zice că ne-a lovit un mare rău şi că sfârşitul ne e aproape. Dar inima îmi spune altminteri; şi mădularele mi-s uşoare m-au cuprins o speranţă şi o bucurie pe care n-am cum să le explic. Éowyn, Éowyn, Domniţă Dalbă a Rohanului, în ceasul acesta nu cred că e vreo întunecime care să poată dăinui!

Şi aplecându-se o sărută pe frunte.

Şi au rămas acolo, pe zidurile Oraşului Gondor, şi un vânt mare s-a sfârşit şi a început să sufle şi părul lor, cel negru ca pana corbului şi cel bălai, flutura împletindu-şi şuviţele. Şi Umbra s-a îndepărtat şi Soarele s-a dezvăluit şi lumina s-a revărsat deplină; şi apele Anduinului sclipeau precum argintul şi în toate casele Oraşului oamenii au început să cânte de bucuria care le inunda inimile dintr-un izvor neştiut de ei.

Şi înainte ca Soarele să se depărteze mult de crucea amiezei şi de zenitul răsăritean, un mare Vultur s-a ivit în zbor, aducând veşti dincolo de orice speranţă, de la Seniorii Apusului, şi astfel striga el:

Cântări înălţaţi, veselească-se-ntregul popor
Căci înfrânt este Turnul blestemat din Anor!
Turnul nopţii-i căzut! - să vestiţi tuturor!
Voi ai Turnului Strajei bucuraţi-vă iar,
veghea voastră, vegherea, nu v-a fost în zadar
şi acum Poarta Neagră e-n molozul cel mut
şi prin ea neînfrântul Rege-al nostru-a trecut!

Bucuraţi-vă, neamuri, voi al Vestului fii,
acum Regele vostru între voi va veni
Şi cu voi va rămâne
cât pe lume veţi fi.

Înverzit-a copacul veştejit oarecând
peste locuri înalte, cu foşnire de vânt,
Şi Oraşul va fi-n libertate! Veniţi,
bucuraţi-vă, oameni, şi cântaţi fericiţi!

Şi oamenii cântau pe străzile Oraşului.

Zilele au urmat aurite, primăvara şi vara au venit deodată, benchetuind pe câmpiile Gondorului. Iar veştile soseau acum, aduse de călăreţi iuţi, din Cair Andros, despre toate cele ce se făcuseră acolo şi Oraşul se pregătea pentru venirea Regelui. Merry a fost chemat să se alăture căruţelor care duceau provizii de mâncare în Osgiliath şi de acolo, cu corăbiile, până în Cair Andros; Faramir însă nu s-a dus, căci acum, tămăduit fiind, a luat cârma Oraşului ca Majordom al acestuia, chiar dacă pentru scurt timp, şi datoria lui era să pregătească toate cele pentru acela care avea să-l înlocuiască.

Nici Éowyn nu s-a dus, cu toate că fratele ei i-a trimis vorbă, rugând-o să vină pe câmpia Cormallen. Faramir tare s-a mirat de aceasta, dar acum o vedea rareori, căci avea multe pe cap; iar ea rămăsese mai departe în

Casele Tămăduirii şi se plimba singură prin grădină şi chipul ei şi-a pierdut din nou roşeaţa şi părea că în tot Oraşul ea singură suferea şi era tristă. Şi Supraveghetorul Caselor era tare îngrijat din pricina asta, astfel că s-a dus să-i spună lui Faramir.

Atunci Faramir veni s-o caute pe Éowyn şi împreună se urcară încă o dată pe zid, şi el o întrebă:

- Éowyn, de ce stai aici şi nu te duci să te bucuri şi tu de revedere în Cormallen, dincolo de Cair Andros, unde te aşteaptă fratele tău?

- Chiar nu ştii de ce? întrebă ea la rândul ei.

- Două pot să fie pricinile, răspunse el, dar nu ştiu care este cea adevărată.

- Nu-mi plac ghicitorile. Aşa că vorbeşte mai pe înţeles!

- Dacă asta ţi-e voia, domniţă, atunci îţi spun: nu vrei să te duci pentru că te-a chemat doar fratele tău şi a-l privi pe Seniorul Aragorn, moştenitorul lui Elendil, în ceasul acesta de triumf nu-ţi aduce nici o bucurie. Sau pentru că nu m-am dus nici eu şi doreşti să-mi fii în apropiere. Şi poate din amândouă pricinile şi nici măcar tu nu poţi alege între ele. Éowyn, oare nu mă iubeşti sau n-ai să mă iubeşti?

- Mi-aş dori să fiu iubită de altul, răspunse ea. Dar nu doresc mila nici unui bărbat.

- Ştiu asta. Îţi doreai să ai parte de dragostea Seniorului Aragorn. Pentru că este slăvit şi puternic şi doreai să ai parte de faimă şi glorie şi să te înalţi mult deasupra tuturor vietăţilor mărunte care se târăsc pe pământ. Şi aşa cum priveşte un oştean de rând către o mare căpetenie, la fel îl priveai şi tu şi ţi se părea o fiinţă minunată. Căci aşa şi este, un adevărat senior printre oameni, cel mai mare ce se află acum. Dar când el ţi-a arătat numai înţelegere şi milă, atunci nu ţi-ai mai dorit nimic, decât o moarte curajoasă în bătălie. Uită-te în ochii mei, Éowyn!

Şi Éowyn se uită în ochii lui îndelung şi fără să clipească; şi Faramir spuse:

- Nu dispreţui mila care este darul unei inimi bune, Éowyn! Dar eu nu-ţi dăruiesc mila mea. Căci tu eşti o domniţă slăvită şi vitează şi ţi-ai câştigat singură faima şi nu vei fi uitată; şi eşti frumoasă, domniţă, cutez a spune, mai frumoasă decât s-ar afla cuvinte chiar şi-n limba elfică să o zică. Şi te iubesc. Odată mi-a fost milă de tristeţea ta. Dar acum, chiar de n-ai mai fi tristă, chiar de n-ai avea nici o spaimă şi n-ai duce lipsă de nimic, chiar de-ai fi binecuvântata Regină a Gondorului, tot te-aş iubi. Éowyn, oare nu mă iubeşti?

Şi atunci inima lui Éowyn se înduplecă sau cel puţin ea începu să-i înţeleagă glasul. Şi frigul iernii o părăsi şi soarele străluci asupra ei.

- Stau în Minas Anor, Turnul Soarelui, spuse ea, şi, uite! Umbra s-a îndepărtat! Nu voi mai fi fecioara obişnuită să poarte scutul şi nu mă voi mai lua la întrecere cu călăreţii, şi nu mă voi mai bucura doar la auzul cântecelor despre război. Voi fi o tămăduitoare şi voi iubi toate cele ce cresc

şi nu-s sterpe. Privi din nou spre Faramir şi adăugă: Nu mai doresc să fiu regină.

Auzind acestea, Faramir izbucni într-un râs plin de veselie.

- E bine, aşa e bine, zise el, căci eu nu sunt rege. Dar mă voi însura cu Domniţa Dalbă din Rohan, dacă aceasta este dorinţa ei. Şi dacă ea doreşte, atunci vom trece Râul şi în zilele mai fericite ce vor urma vom trăi în frumosul Ithilien şi acolo vom face o grădină. Şi toate vor creşte acolo cu bucurie dacă va veni Domniţa Dalbă.

- Înseamnă că va trebui să-mi părăsesc neamul meu, omule din Gondor? întrebă ea. Şi vei vrea ca neamul tău mândru să spună despre tine: „Iată-l pe seniorul care a îmblânzit o sălbatică fecioară obişnuită să poarte scutul, venită de la Miazănoapte. Nu se afla nici o femeie în seminţia númeroneenilor pe care s-o aleagă?”, aşa vei vrea să spună?

- Aşa voi vrea, spuse Faramir.

Şi o luă în braţele sale, şi o sărută sub cerul însorit, şi nu-i păsa că stăteau sus de tot, pe ziduri, în văzul multora. Şi, într-adevăr, mulţi i-au văzut şi au văzut lumina ce-i învăluia atunci când au coborât de pe zid şi s-au îndreptat ţinându-se de mână către Casele Tămăduirii.

Iar către Supraveghetorul Caselor Tămăduirii spuse:

- Iat-o pe Domniţa Éowyn a Rohanului, acum este tămăduită.

- Înseamnă că nu trebuie s-o mai ţin în grija mea, zise Supraveghetorul, şi îmi iau rămas-bun de la ea şi îi urez să nu mai fie nicicând rănită sau să sufere de vreo boală. O dau acum în grija Majordomului Oraşului până la întoarcerea fratelui ei.

Dar Éowyn răspunse:

- Numai că acum când am voie să plec, aş dori să rămân. Căci această Casă a devenit pentru mine cea mai binecuvântată dintre toate.

Astfel că a rămas acolo până când a venit Regele Éomer.

Toate erau acum pregătite în Oraş; se adunase o mare de oameni, căci vestea se răspândise în fiece colţ al Gondorului, de la Min-Rimmon până la Pinnath Golin şi chiar până la îndepărtatele coaste ale mării; şi toată suflarea care putea veni în Oraş s-a grăbit să vină. Iar Oraşul era din nou plin cu femei şi copii frumoşi, întorşi la casele lor cu braţele încărcate de flori; din Dol Amroth au venit harpiştii care cântau cel mai măiastru la harpă din întreaga ţară; şi erau cântăreţi la violă şi la flaut şi la corni de argint, şi cântăreţi cu voci de cleştar, sosiţi din văile Lebenninului.

Şi a venit şi seara în care de pe ziduri se puteau zări corturile ridicate pe câmpie şi întreaga noapte au ars făcliile în vreme ce bărbaţii au stat să aştepte ivirea zorilor. Şi când soarele s-a înălţat în dimineaţa limpede, deasupra munţilor de la Răsărit peste care nu mai atârnau umbrele, atunci bătură toate clopotele şi toate flamurile se desfăcură şi fluturară în vânt; şi pe Turnul Alb al citadelei fu înălţat pentru ultima oară în Gondor stindardul Majordomilor, de un alb-strălucitor, asemenea zăpezii proaspete în soare, fără nici un însemn sau blazon pe el.

Căpitanii Apusului se aflau acum în fruntea oastei lor şi se îndreptau spre Oraş, iar norodul îi văzu înaintând rând după rând, sclipind şi scânteind în razele tinere ale soarelui şi scăpărând ca argintul. Astfel ajunseră în faţa Porţii şi se opriră la câteva sute de paşi de ziduri. Aripile Porţii nu fuseseră încă reparate, în locul lor însă era o barieră, şi acolo stăteau oameni în armuri argintii cu negru, cu săbiile lor lungi scoase din teci. În faţa barierei aştepta Faramir Majordomul, şi Húrin, Păstrătorul Cheilor, şi alţi căpitani ai Gondorului şi Domniţa Éowyn din Rohan împreună cu Elfhelm Mareşalul şi nenumăraţi căpitani ai Obştei; de o parte şi de alta a Porţii se înghesuia o mare mulţime de oameni în veşminte de multe culori şi purtând ghirlande de flori.

Spaţiul larg din faţa zidurilor cetăţii Minas Tirith era înconjurat din toate părţile de cavalerii şi oştenii Gondorului şi ai Rohanului şi de către locuitorii Oraşului şi oameni veniţi de peste tot din ţară. Şi când din oştire păşiră în faţă dúnedainii înveşmântaţi în argintiu şi cenuşiu, peste toţi şi toate se lăsă liniştea; şi înaintea dúnedainilor ieşi Seniorul Aragorn. Era îmbrăcat într-o za neagră, încinsă cu un brâu de argint, şi purta o mantie lungă, albă ca spuma, prinsă la gât cu o nestemată mare şi verde, a cărei strălucire se vedea până la mare depărtare; capul îi era descoperit, doar pe frunte avea o stea legată cu un fir subţire de argint. Împreună cu el erau Éomer din Rohan şi Prinţul Imrahil, şi Gandalf îmbrăcat în alb din cap până-n picioare, precum şi patru siluete micuţe pe care mulţi oameni le priveau cu mirare.

- Nu, verişoară dragă, nu-s băieţandri, îi spunea Ioreth rubedeniei ei din Imloth Melui care stătea alături. Sunt periannathi, din ţara piticuţilor de tare departe, unde se zice că sunt prinţi vestiţi. Poţi să mă crezi, pentru că am îngrijit unu' din ăştia în Casele Tămăduirii. Sunt mici da' tare curajoşi. Auzi tu, verişoară dragă, unu' s-a dus numa' cu scutieru' său chiar în Tărâmu' Negru şi s-a luptat singur cu Senioru' Întunecimii şi i-a dat foc la Turn. Poţi să crezi una asta? Aşa se povesteşte în Oraş. Ăla trebuie să fie, care merge cu Piatra Elfă al nostru. Am auzit că ar fi prieteni tare buni. Iar Senioru' Piatra Elfă e o minune de om: n-are vorbă prea blândă el, e drept, da' inima-i e de aur, cum se zice; şi are mâinile tămăduitoare. „Mâinile regelui sunt mâini de tămăduitor", am zis eu; şi aşa s-a dat în vileag totul. Şi Mithrandir mi-a zis: „Ioreth, oamenii or să-şi amintească multă vreme de vorbele tale, şi… "

Dar Ioreth n-apucă să termine cu dădăcitul rubedeniei sale de la ţară, pentru că se auzi chemarea unei singure trâmbiţe, şi imediat se lăsă tăcerea. Apoi Faramir părăsi Poarta însoţit de Húrin, Păstrătorul Cheilor, fără nimeni altcineva în afară de patru bărbaţi ce veneau în urma lor, îmbrăcaţi în armia Citadelei şi cu coifurile înalte pe creştete, ducând un sipet mare din lemn negru de *lebethron* legat în argint.

Faramir îl întâmpină pe Aragorn în mijlocul tuturor celor adunaţi acolo şi, îngenunchind, spuse:

- Ultimul Majordom al Gondorului cere îngăduinţa să se retragă din îndatoririle sale.

Şi cu aceste vorbe îi întinse lui Aragorn un sceptru alb; dar Aragorn luă sceptrul şi i-l dădu înapoi zicând:

- Îndatoririle acestea nu s-au sfârşit şi vor fi ale tale şi ale moştenitorilor tăi atâta vreme cât va dăinui dinastia mea. Îndeplineşte-ţi-le acum!

Atunci Faramir se ridică şi vorbi cu glas limpede:

- Oameni ai Gondorului, ascultaţi-l acum pe Majordomul acestui Regat! Iată, în sfârşit a venit cineva să ceară înapoi tronul. Iată-l pe Aragorn, fiul lui Arathorn, căpetenia dúnedainilor din Arnor, Căpitanul Armiei Apusului, purtător al Stelei de la Miazănoapte, mânuitor al Săbiei Refăurite, victorios în bătălie, ale cărui mâini aduc tămăduire, Piatra Elfă, Elessar din dinastia lui Valandil, fiul lui Isildur, fiul lui Elendil din Númenor. Să fie el rege şi să intre in Oraş şi să trăiască aici?

Şi întreaga armie şi tot norodul strigară *Daaa* într-un singur glas.

Iar Ioreth se întoarse către rubedenia sa:

- Asta-i o ceremonie aşa cum avem noi aici în Oraş, verişoară, pentru că el a intrat dinainte, aşa cum ţi-am spus; şi mi-a zis…

Şi iarăşi a trebuit să-şi înghită vorbele, pentru că Faramir vorbi din nou:

- Oameni din Gondor, cărturarii spun că datina din vechime e aceea ca regele să primească de la tatăl său coroana, înainte ca acesta să moară; sau dacă acest lucru nu se poate, să se ducă singur şi să-şi ia coroana din mâinile tatălui său din mormântul unde a fost aşezat. Dar cum acum lucrurile trebuie făcute altfel, prin mijlocirea Majordomului, am adus astăzi aici, din Roth Dínen, coroana lui Eärnur, ultimul rege, ale cărui zile s-au sfârşit în vremea străbunilor noştri din vechime.

Atunci cei patru străjeri păşiră în faţă şi Faramir deschise sipetul şi dinăuntru scoase o coroană străveche. Forma era ca aceea a coifurilor străjerilor Citadelei, numai că era mai înaltă şi era albă toată, iar aripile de o parte şi de alta erau făcute din perle şi argint, semănând cu aripile unei păsări de mare, căci era însemnul regilor veniţi de peste Mare; iar în inel erau bătute şapte diamante, cu o singură nestemată în vârf, care strălucea ca o flacără.

Aragorn luă coroana, o ridică în sus şi spuse:

- *Et Eärello Endorenna utúlien. Sinome maruvan ar Hildunyar tenn' Ambar-metta!*

Acestea erau cuvintele pe care le rostise Elendil când ieşise din Mare pe aripile vântului: „Din Marea cea Mare în Pământul de Mijloc am venit. În acest loc vor poposi şi moştenitorii mei până la sfârşitul lumii."

Dar, spre minunarea multora, Aragorn nu-şi puse coroana pe cap, ci o dădu înapoi lui Faramir, spunând:

- Prin strădania şi curajul multora am ajuns să-mi dobândesc moştenirea. Ca mărturie a acestui lucru, aş dori ca Purtătorul Inelului să-mi dea coroana, iar Mithrandir să mi-o aşeze pe creştet, dacă voieşte; căci el a fost cel care a pus în mişcare tot ceea ce s-a întâmplat, iar izbânda a Iui este.

Atunci Frodo se apropie, luă coroana de la Faramir şi i-o dădu lui Gandalf; iar Aragorn îngenunche şi Gandalf puse Coroana Elfă pe creştetul lui.

- De-acum încep zilele Regelui şi fie ele binecuvântate atâta timp cât vor dăinui tronurile valarilor!

Dar când Aragorn se ridică, toţi cei de faţă îl priviră în tăcere, căci parcă abia acum li se înfăţişa el pentru prima oară. Înalt precum regii mărilor din vechime, îi întrecea cu mult pe cei aflaţi în preajma lui; bătrân ca vremea părea a fi şi cu toate acestea în floarea bărbăţiei lui; înţelepciune se citea pe fruntea lui, putere şi tămăduire avea în mâini şi o lumină îl înconjura. Şi atunci Faramir strigă:

- Iată Regele!

În acea clipă toate trâmbiţele răsunară şi Regele Elessar înainta până la barieră şi Húrin, Păstrătorul Cheilor, o dădu la o parte; şi în muzici de harpă şi violă şi flaut şi în cântec de voci limpezi, Regele străbătu străzile încărcate de flori şi ajunse la Citadelă şi pătrunse înăuntru; Stindardul Copacului şi al Stelelor fu înălţat pe cel mai de sus turn şi astfel începu domnia Regelui Elessar, despre care multe cântece au povestit de atunci încoace.

În vremea lui, Oraşul a devenit mai frumos decât oricând înainte, chiar şi decât în zilele primei sale glorii; s-a umplut de copaci şi fântâni, porţile i-au fost făurite noi din mithril şi oţel, iar străzile pavate cu marmură albă; seminţia Muntelui a trudit în el iar Seminţia Pădurii a primit cu bucurie să vină aici; şi toate relele au fost tămăduite şi făcute bune încă o dată şi casele erau pline de bărbaţi şi femei şi de râsetele copiilor şi nici o fereastră nu era oarbă sau vreo curte goală; şi după ce al Treilea Ev al lumii a ajuns la capăt, evul ce a urmat a păstrat amintirea şi gloria anilor duşi.

În zilele de după încoronare, Regele a stat pe tronul său din Sala Regilor şi a hotărât ce era de făcut. Şi legaţii multor ţări şi multor popoare au venit, de la Miazăzi şi Răsărit, de la hotarele Pădurii Întunecate, şi din ţara Murgă din Apus. Şi Regele i-a iertat pe Răsăritenii care s-au predat şi i-a lăsat să plece liberi, şi a făcut pace cu popoarele din Harad; şi i-a eliberat pe sclavii din Mordor şi le-a dat lor spre stăpânire toate pământurile din jurul Lacului Núrnen. Şi mulţi au fost aduşi în faţa lui pentru a fi lăudaţi de el şi a-şi primi răsplata pentru vitejia dovedită; iar la urmă căpitanul Străjii îl aduse pe Beregond pentru a fi judecat.

Iar Regele îi spuse lui Beregond:

- Beregond, cu sabia ta a fost vărsat sânge în Locurile Venerate, unde acest lucru nu este îngăduit. Ţi-ai părăsit postul fără să ai îngăduinţă de la Senior sau de la Căpitan. Pentru aceste fapte, în străvechime erai pedepsit cu moartea. Prin urmare, acum trebuie să ţi se hotărască soarta. Nu ţi se va da nici o pedeapsă, continuă Aragorn, şi asta pentru că te-ai arătat viteaz în luptă şi mai ales pentru că ceea ce ai făcut ai făcut din dragoste pentru Seniorul Faramir. Totuşi va trebui să părăseşti Oraşul Minas Tirith.

Beregond se făcu alb ca varul la faţă şi, lovit până-n adâncul inimii, îşi lăsă capul în piept. Dar Regele încă nu terminase ce avea de spus:

- Aşa am hotărât şi aşa se va împlini, căci eşti numit să faci parte din Frăţia Albă, Straja lui Faramir, Prinţ al Ithilienului, şi vei fi căpitanul

acesteia şi vei locui în Emyn Arnon, în cinstire şi pace, slujindu-l pe acela pentru care ai pus în joc totul ca să-l salvezi de la moarte.

Şi Beregond, înţelegând milostenia şi dreapta judecată a Regelui, tare se bucură şi îngenunchind, îi sărută mâna şi apoi plecă de acolo vesel şi mulţumit. Iar Aragorn îi dărui lui Faramir ţinutul Ithilien să-i fie principat şi-l rugă să întemeieze curtea între dealurile Emyn Arnon, nu departe de Oraş.

- Căci, îl lămuri el, Minas Ithil din Valea Morgul va fi distrus în întregime şi chiar dacă în anii ce vor veni locul va fi curăţat, nimeni nu va putea trăi acolo mulţi ani de-aici înainte.

În sfârşit, Aragorn îl primi pe Éomer din Rohan şi după ce se îmbrăţişară Aragorn îi spuse:

- Noi doi n-avem ce să ne dăm sau să ne luăm şi nici să ne răsplătim în vreun fel; căci noi suntem ca fraţii unul pentru celălalt. Într-un ceas fericit a venit Eorl călare de la Miazănoapte şi nicicând n-au fost alte seminţii mai binecuvântate, şi nu s-au trădat unele pe altele şi nici nu se vor trăda. Acum, după cum ştii, l-am aşezat pe Théoden cel Vestit într-un mormânt în Locurile Venerate şi acolo va dormi pe veci, printre Regii Gondorului, dacă şi tu doreşti astfel. Dar dacă vrei altminteri, venim şi-l aducem în Rohan, ca să odihnească în mijlocul poporului său.

La care Éomer îi răspunse:

- Din ziua în care ai apărut dinainte-mi din iarba verde a gruiurilor te-am îndrăgit şi dragostea asta nu va pieri nicicând. Dar acum va trebui să mă întorc o vreme în regatul meu unde sunt multe de tămăduit şi de îndreptat. Cât despre cel Căzut, după ce totul va fi pregătit cum se cuvine, vom veni după el; acum să-l lăsăm să doarmă aici o vreme.

Iar Éowyn îi zise lui Faramir:

- Acum trebuie să mă duc înapoi în ţara mea, să o mai văd o dată şi să-l ajut pe fratele meu în strădaniile lui; dar când acela pe care multă vreme l-am iubit ca pe tatăl meu va fi pus în sfârşit în locul somnului său de veci, mă voi întoarce.

Şi astfel au trecut zilele bucuriei; călăreţii din Rohan s-au pregătit de plecare şi într-o bună zi au pornit spre Miazănoapte; iar de-a lungul drumului, de la Poarta Oraşului până la zidurile Pelennorului, s-au înşirat toţi cei voiau să-i cinstească şi să-i laude. Iar cei care trăiau în ţinuturi îndepărtate s-au întors cu bucurie la casele lor; în Oraş, în ăst timp, trudeau de zor multe mâini dornice să reclădească şi să reînnoiască, şi să înlăture toate cicatricele războiului şi amintirile lăsate de întunecime.

Hobbiţii au mai rămas o vreme în Minas Tirith, dimpreună cu Legolas şi Gimli; căci Aragorn nu voia ca Frăţia lor să se destrame.

- Până la urmă tot trebuie să se isprăvească odată şi odată, le-a spus el, dar aş dori să mai zăboviţi puţin; căci încă nu s-au sfârşit acele fapte la care aţi fost făcuţi părtaşi. Se apropie o zi pe care am aşteptat-o în toţi anii ăştia, de când am devenit bărbat, şi când va să vină aş dori să-i am pe toţi prietenii mei în preajmă.

Dar despre ce zi era vorba nu vru să spună mai multe.

Însoţitorii Inelului stăteau cu toţii într-o casă frumoasă împreună cu Gandalf şi erau liberi să umble pe unde pofteau.

- Ştii despre ce zi vorbeşte Aragorn? îl întrebă Frodo într-o zi pe Gandalf. Căci noi ne simţim bine aici şi nu-mi doresc să plec; dar zilele zboară şi Bilbo ne aşteaptă; şi Comitatul este casa mea.

- Dacă e vorba de Bilbo, răspunse Gandalf, el aşteaptă aceeaşi zi şi ştie ce anume vă ţine aici. Cât despre zilele care zboară, de-abia suntem în luna mai, mai e până-n vară; şi chiar dacă toate par să se fi schimbat, ca şi când s-ar fi terminat un ev al lumii, pentru copaci şi iarbă a trecut mai puţin de-un an de când v-aţi pornit la drum.

- Pippin, se întoarse Frodo către prietenul său, nu spuneai tu că Gandalf e mai puţin secretos decât obişnuia să fie odată? Cred că în vremea aceea era obosit de toate câte le avea pe cap. Acum pare că-şi revine.

- Mulţi vor să ştie ce vor primi la masă, răspunse Gandalf; dar aceia care au pregătit ospăţul doresc să-şi păstreze taina; căci cu cât minunarea oaspeţilor e mai mare, cu atât sunt mai răsunătoare laudele. Aragorn însuşi aşteaptă un semn.

Şi într-o bună zi Gandalf n-a fost de găsit, iar însoţitorii se întrebau ce putea să însemne aceasta. Gandalf însă îl scosese pe Aragorn din oraş în timpul nopţii, ducându-l la poalele dinspre miazăzi ale Muntelui Mindolluin; acolo au dat peste o potecă ce fusese bătută în vremuri de mult apuse şi pe care puţini se încumetau acum să umble. Căci ducea sus în munte, într-o zăpodie înaltă, unde numai regilor le era îngăduit să meargă. Urcară într-acolo pe făgaşuri abrupte, până sus pe platou, chiar sub căciulile de zăpadă ce acopereau tancurile crestei, şi care dădea în prăpastia din spatele Oraşului. Acolo se opriră şi de acolo priviră către şesuri, scăldate în lumina dimineţii; departe jos zăriră turnurile Oraşului, asemenea unor plaivazuri albe atinse de razele soarelui, şi întreaga vale a Anduinului era ca o grădină, iar Munţii Umbrei erau învăluiţi într-un abur auriu. Într-o parte, privirile lor desluşeau în zare cenuşiul Emyn Muil, iar licărirea cascadelor Rauros semăna cu o stea scăpărând pe bolta cerului; în partea cealaltă era panglica Râului, întinsă până la Pelargir, iar şi mai departe bolta cerului oglindea o lumină care trăda Marea.

- Acesta este regatul tău, spuse Gandalf, şi inima regatului încă şi mai mare care va să fie. Al Treilea Ev al lumii s-a sfârşit, un nou ev va începe; şi este de datoria ta să porunceşti acest început şi să păstrezi ce este de păstrat. Căci, cu toate că multe au fost salvate, multe altele trebuie să piară; iar puterea celor Trei Inele s-a sfârşit şi ea. Şi toate pământurile pe care le vezi şi cele care se află de jur împrejurul acestora vor fi sălăşluite de oameni. A venit vremea Stăpânirii Oamenilor şi Rubedeniile Bătrâne vor pieri încet-încet sau vor pleca.

- Ştiu asta, prietene drag, zise Aragorn, dar de sfatul tău tot nu mă pot lipsi.

- Deocamdată, deocamdată. Al Treilea Ev a fost evul meu. Eu am fost Duşmanul lui Sauron; treaba mea s-a sfârşit. Curând voi pleca. De aici încolo povara va trebui să stea pe umerii tăi şi ai acelora înrudiţi cu tine.

- Dar eu voi muri, protestă Aragorn. Căci eu sunt muritor, şi cu toate că sunt ceea ce sunt, fără să am sânge apusean în venele mele, iar viaţa mea e mai lungă decât a altor oameni, ea e totuşi doar cu puţin mai lungă; şi când cei ce se află acum în pântecele mamelor lor vor fi fost născuţi şi vor fi crescut mari şi vor fi îmbătrânit, şi eu voi fi de-acum bătrân. Şi cine va cârmui atunci Gondorul şi pe cei pentru care Oraşul acesta e ca o regină, dacă dorinţa mea nu se va împlini? Copacul din Curtea Fântânii este tot veşted şi sterp. Când voi vedea semnul că lucrurile stau altminteri?

- Întoarce-ţi privirile de la lumea verde şi priveşte într-acolo unde totul pare sterp şi rece! îl sfătui Gandalf.

Atunci Aragorn se răsuci pe călcâie şi dădu cu ochii de un pripon pietros, chiar în spatele lui, care cobora de la buza căciulii de zăpadă. Şi în timp ce privea, îşi dădu seama că în pustiiciunea aceea creştea ceva. Urcă până acolo şi văzu că în chiar locul unde începea zăpada creştea un puiet, nu mai înalt de trei picioare. Îi dăduseră frunze noi, lungi, mlădii, întunecate în partea de sus şi argintii dedesubt, iar coroana firavă încă purta câteva flori ale căror petale albe străluceau precum omătul în lumina soarelui.

- *Yé! utúvienyes!* strigă Aragorn. L-am găsit! Uite! Un vlăstar din Cel mai Bătrân Copac! Dar cum de-a ajuns aici? Căci n-are mai mult de şapte ani.

Gandalf urcă şi el lângă Aragorn şi, uitându-se la puiet, spuse:

- Cu adevărat acesta e un vlăstar al lui Nímloth cel frumos; care a fost o sămânţă a lui Galathilion care, la rândul său, a fost un fruct al lui Telperion ce se trăgea din multe alte nume, Cel mai Bătrân dintre Copaci. Cine poate spune cum de-a ajuns aici la ceas hotărât? Dar platoul acesta este străvechi şi înainte ca regii să fost înfrânţi sau Copacul să se fi uscat în Curte, unul din fructele sale a fost îngropat aici. Căci se spune că, deşi fructul Copacului arar ajunge să se coacă, viaţa din el zace acolo, dormind ani mulţi şi îndelungaţi şi nimeni nu poate proroci când se va trezi. Să nu uiţi asta. Căci dacă un fruct ajunge să se coacă, trebuie pus în pământ, altfel seminţia lui piere pentru totdeauna de pe lume. Acesta a zăcut aici, ascuns în munţi, aşa cum seminţia lui Elendil a stat ascunsă în pustietăţile de la Miazănoapte. Dar dinastia lui Nímloth e mult mai veche, chiar şi decât a ta, Rege Elessar.

Atunci Aragorn cuprinse blând în mână vlăstarul şi, ce să vezi! părea că rădăcinile sale abia se ţineau de pământ, căci se desprinse uşor, fără să fie vătămat cu nimic; şi de acolo Aragorn îl duse înapoi în Citadelă. Copacul veştejit fu scos din rădăcini, cu multă veneraţie; nu-l arseră, ci-l aşezară întru odihnă în liniştea din Rath Dínen. Iar pe vlăstarul cel nou, Aragorn îl plantă în curte, lângă fântână, şi copacul începu să crească iute şi bucuros; şi când veni luna iunie, era greu de flori.

- Semnul a fost dat, zise Aragorn, şi ziua nu este departe. Astfel că puse sentinele pe ziduri.

În ziua de dinaintea Miezului de Vară pătrunseră în Oraş solii din Amon Dîn, cu vestea că dinspre Miazănoapte veneau călare cei din Seminţia Bălaie şi acum erau aproape de zidurile Pelennorului. Auzind acestea, Regele spuse:

- În sfârşit, au sosit. Întreg Oraşul să se pregătească!

Şi chiar în Ajunul Miezului de Vară, când cerul era albastru precum safirul şi stele albe se aprindeau la Răsărit, dar Apusul era încă daurit, iar văzduhul răcoros şi plin de miresme, călăreţii veniră pe drumul de Miazănoapte până la porţile Oraşului Minas Tirith. În frunte se aflau Elrohir şi Elladan, cu un stindard argintiu, urmau Glorfindel şi Erestor şi întreaga curte din Vâlceaua Despicată, iar după aceştia veneau Lady Galadriel şi Celeborn, Seniorul din Lothlórien, călărind pe armăsari albi, şi împreună cu ei mulţi din seminţia frumoasă din ţara lor, cu mantii cenuşii pe umeri şi nestemate albe în păr; la urmă de tot venea Stăpânul Elrond, măreţ printre elfi şi oameni deopotrivă, purtând sceptrul din Annúminas, iar alături, pe un armăsar sur, călărea Arwen, fiica lui, Steaua Înserării, cum o numea poporul său.

Şi când o văzu Frodo venind atât de strălucitoare în înserare, cu stele pe frunte şi înconjurată de o mireasmă dulce, fu tulburat peste măsură şi îi spuse lui Gandalf:

- Acum înţeleg de ce am aşteptat! Acesta e sfârşitul. De-acum nu numai zilele vor fi minunate, ci şi nopţile vor fi frumoase şi binecuvântate şi toate spaimele vor pieri!

Regele ură bun venit oaspeţilor săi şi ei descălecară; iar Elrond îşi dădu sceptrul Regelui şi puse mâna fiicei sale în mâna acestuia şi împreună urcară în Oraşul de Sus şi toate stelele se aprinseră pe boltă. Iar Aragorn, Regele Elessar, luă de soaţă pe Arwen Undómiel în Oraşul Regilor în ziua Mijlocului de Vară, iar povestea despre lunga lor aşteptare şi chinurile îndurate s-a împlinit astfel.

Chapter 16

Multe despărţiri

Când zilele bucuriei ajunseră la capăt, însoţitorii Inelului se gândiră să se întoarcă la casele lor. Astfel că Frodo se duse la Rege; îl găsi şezând lângă

fântână împreună cu Regina Arwen care cânta un cântec din Valinor, iar lângă ei Copacul creştea şi înflorea. Măriile lor îl primiră cu bucurie şi se ridicară să-l întâmpine, iar Aragorn spuse:

- Ştiu ce-ai venit să-mi spui, Frodo: vrei să te întorci acasă. Ei bine, dragă prietene, copacul creşte cel mai bine în ţara strămoşilor săi, dar tu vei fi întotdeauna bine venit în toate meleagurile din Apus. Şi cu toate că neamul tău nu se bucură de prea mare faimă în legendele celor mari, acum va fi mai vestit decât multe regate măreţe care nu mai sunt.

- E adevărat că vreau să mă întorc în Comitat, recunoscu Frodo. Dar mai întâi trebuie să mă duc în Vâlceaua Despicată. Căci dacă-mi, lipseşte ceva într-o vreme atât de binecuvântată, acesta e Bilbo; şi m-a durut să văd că nu a venit împreună cu toţi cei din Casa Elrond.

- Chiar nu pricepi de ce, Purtător al Inelului? îl întrebă Arwen. Doar ştii puterea acelui lucru ce a fost distrus; iar acum piere tot ceea ce a fost făcut de către acea putere. Numai că rubedenia ta a avut acel lucru asupra sa mai mult timp decât tine. Şi e foarte bătrân acum, după socoteala celor de-o seminţie cu el: te aşteaptă, căci nu va mai face nicicând o călătorie lungă, în afară de una singură.

- Atunci vă rog să-mi îngăduiţi să plec cât mai iute, ceru Frodo.

- Vom pleca peste şapte zile, zise Aragorn. Căci vom merge cu tine până departe, adică până în Rohan. Peste trei zile se întoarce Éomer ca să-l ia pe Théoden pentru a-l îngropa în Obşte, şi vom călări cu el pentru a aduce cinstire celui căzut. Dar înainte să pleci, vreau să întăresc ceea ce ţi-a spus Faramir: eşti pentru totdeauna dezlegat de orice legământ faţă de regatul Gondor, la fel şi toţi cei care te-au însoţit. Şi dacă ar fi să vă pot dărui ceva pe măsura faptelor voastre, spuneţi-mi şi se va împlini, iar dacă doriţi să luaţi ceva cu voi, sunteţi liberi să luaţi şi veţi călători cu toată cinstirea şi veşmintele cuvenite unor prinţi ai acestei ţări.

Dar Regina Arwen spuse:

- Eu îţi voi dărui ceva. Căci sunt fiica lui Elrond. Nu voi pleca împreună cu el când se va duce la Limanuri; căci alegerea mea este aceeaşi ca a lui Lúthien, cum a ales ea am ales şi eu, atât dulcele cât şi amarul. Vei merge însă tu în locul meu, Purtător al Inelului, atunci când va veni vremea şi dacă vei voi. Dacă rănile te mai dor şi amintirea poverii tale te mai apasă, atunci vei putea trece în Apus, până ce toate rănile şi istovirea ţi s-au tămăduit. Dar acum poartă asta în amintirea Pietrei Elfe şi a Stelei înserării cu care ţi-ai împletit viaţa!

Zicând acestea, scoase o nestemată albă asemenea unei stele, ce odihnea pe pieptul ei atârnată de un lanţ de argint, şi petrecu lanţul pe după gâtul lui Frodo.

- Când te va chinui amintirea temerilor şi a întunericului, nestemata îţi va veni în ajutor, mai spuse ea.

Peste trei zile, aşa cum spusese Regele, Éomer din Rohan intră călare în Oraş şi împreună cu el veni şi un *éored* alcătuit din cei mai chipeşi cavaleri ai Obştei. Éomer fu primit cu braţele deschise; şi când se aşezară cu toţii la

masă în Merethrond, Marea Sală a Banchetelor, băgă de seamă cât de frumoase erau domniţele acolo de faţă şi tare se mai minună. Şi înainte să se retragă pentru a se odihni, îl chemă la sine pe Gimli gnomul şi-l întrebă:

- Gimli, fiu al lui Glóin, ţi-ai pregătit toporul?

- Nu, domnia ta, spuse Gimli, dar pot să-l aduc de-ndată, dacă e nevoie.

- Singur vei hotărî asta. Între noi doi au rămas rostite nişte vorbe nesăbuite despre Doamna din Pădurea de Aur. Acum am văzut-o cu ochii mei.

- Ei bine, şi ce spune domnia ta acum?

- Cu părere de rău n-am să spun că-i cea mai frumoasă doamnă de pe lume.

- Atunci mă duc să-mi iau toporul, hotărî Gimli.

- Dar înainte trebuie să limpezesc un lucru. Dacă aş fi văzut-o între alte doamne, aş fi spus tot ce ţi-ai dori tu să spun. Acum însă trebuie s-o pun înaintea ei pe Regina Arwen, Steaua înserării. Şi sunt gata să mă bat cu oricine zice altminteri. Să cer să mi se aducă sabia?

Gimli făcu o plecăciune adâncă.

- Nu, domnia ta, eu te-am iertat. Ai ales Înserarea; eu însă mi-am dăruit dragostea Dimineţii. Şi inima-mi spune că în curând se va stinge pentru totdeauna.

Şi sosi şi ziua plecării şi numeroşii şi chipeşii oaspeţi veniţi de la Miazănoapte se pregătiră de drum. Cei doi regi, al Gondorului şi al Rohanului, se duseră la Locurile Venerate şi coborâră la criptele din Rath Dínen şi de acolo îl scoaseră pe Regele Théoden pe un catafalc aurit şi cu el străbătură Oraşul în tăcere. Apoi aşezară catafalcul pe un car mare, înconjurat de Călăreţii din Rohan şi cu stindardul lui purtat în frunte; iar Merry, ca scutier al lui Théoden, stătea în car, ţinând armele regelui.

Celorlalţi însoţitori li se aduseră cai pe măsura şi rangul lor;

Frodo şi Sam cel înţelept călăreau alături de Aragorn, Gandalf era calare pe Iute ca Gândul, iar Pippin călărea împreună cu cavalerii din Gondor; Legolas şi Gimli îl călăreau împreună pe Arod, aşa cum făcuseră şi până atunci.

Regina Arwen călărea şi ea laolaltă cu ei. Şi Celeborn şi Galadriel, împreună cu însoţitorii lor, precum şi Elrond şi fiii săi; şi mai erau în mulţimea aceea prinţi din Dol Amroth şi din Ithilien şi număraţi căpitani şi cavaleri. Nicicând nu mai avusese vreun rege al Obştii o asemenea suită pe drum cum avea acum Théoden, fiul lui Thengel, la întoarcerea în ţara lui de baştină.

Fără să se grăbească şi în deplină pace intrară în Anórien şi ajunseră la Codrul Cenuşiu de la poalele muntelui Amon Dîn, şi acolo auziră un zvon dintre dealuri, ca un bubuit de tobe, cu toate că nu puteau zări nici o fiinţă vie. Aragorn porunci să răsune trâmbiţele; iar vestitorii strigară:

- Iată, a venit Regele Elessar! şi dăruieşte Codrul Druadan lui Ghân-buri-Ghân şi poporului său, spre a fi a lor pentru totdeauna; şi nicicând de-acum încolo picior de om să nu-i mai păşească hotarul fără îngăduinţa lor.

Tobele bubuiră mai tare la aceste vorbe, apoi amuţiră.

În sfârşit, după cincisprezece zile de călătorie, carul ce-l purta pe Regele Théoden străbătu plaiurile verzi ale Rohanului şi ajunse în Edoras; şi acolo făcură popas cu toţii. Lăcaşul Auriu era împodobit cu ghirlande care mai de care mai frumoasă şi făclii fără număr îl inundară cu lumina lor, iar ospăţul care urmă fu cel mai mare pe care îl găzduise lăcaşul acela de când fusese construit. După trei zile, Oamenii din Obşte pregătiră funeraliile pentru Théoden; şi el fu aşezat într-un sălaş de piatră cu armele sale alături şi cu multe alte lucruri frumoase pe care le avusese în viaţă, şi deasupra fu înălţat un gorgan măreţ, acoperit cu iarbă verde şi cu veşnicuţe albe. Şi iată că acum erau opt gorgane de partea răsăriteană a Câmpiei Gorganelor.

Apoi Călăreţii de la Curtea Regelui, călare pe cai albi, înconjurară gorganul şi cântară cântecul lui Théoden, fiul lui Thengel, născocit de menestrelul său Gléowine, care nicicând n-a mai scris un alt cântec după aceea. Vocile molcome ale Călăreţilor tulburară chiar şi inimile celor care nu cunoşteau graiul acelui popor; dar stihurile făcură ochii poporului Obştei să se lumineze, căci li se părea că aud din nou tunetul copitelor de la Miazănoapte şi glasul lui Eorl strigând peste vuietul bătăliei pe Câmpia Celebrant, şi povestea regilor continua cu răsunetul cornului lui Helm peste munţi, până când a venit întunecimea şi atunci s-a ridicat la luptă Regele Théoden şi a trecut prin Umbră până a ajuns la foc şi acolo a murit vitejeşte chiar când Soarele s-a reîntors dincolo de orice speranţă şi a strălucit dimineaţa peste Mindolluin.

Din îndoieli, din întuneric, spre aşteptaţii zori de zi
Cu sabia din teacă scoasă el înspre soare călări.
În el a renăscut speranţa, şi în speranţă a sfârşit
Peste osândă, peste moarte-nălţat acum, nebiruit,
din viaţă şi din tot ce piere, spre glorie, în infinit!

Merry însă a stat la piciorul gorganului cel verde în tot acest timp şi a plâns şi când se sfârşi cântecul se ridică şi strigă:

- Rege Théoden, Rege Théoden! Adio! Ca un tată mi-ai fost, chiar dacă pentru atât de puţin timp. Adio!

După ce s-a încheiat înmormântarea şi femeile şi-au şters lacrimile şi Théoden a fost în sfârşit lăsat singur în gorganul său, poporul se adună în Lăcaşul Auriu pentru marele praznic, uitând de tristeţi; căci Théoden îşi trăise viaţa şi murise glorios, asemenea celor mai de seamă strămoşi ai săi. Şi când sosi clipa ca, după datina Obştei, să se bea în amintirea regilor, Éowyn, Domniţa Rohanului, ieşi în faţă, daurită precum soarele şi dalbă asemenea zăpezii, şi îi dădu lui Éomer o cupă plină.

Atunci un menestrel şi un cărturar se ridicară de la locurile lor şi înşirară toate numele Seniorilor Obştei în ordine: Eorl cel Tânăr; şi Brego, cel care a

construit Lăcaşul; şi Aldor, frate al lui Baldor cel fără de noroc; şi Fréa, şi Fréawine, şi Goldwine, şi Déor, şi Gram; şi Helm care a zăcut ascuns în Văgăuna lui Helm când a fost cotropită Obştea; şi cu gorganul lui se isprăvea şirul celor nouă de pe partea apuseană, căci la acea vreme dinastia s-a întrerupt, după care au urmat gorganele răsăritene; Fréalaf, nepotul de soră al lui Helm; şi Léofa, şi Walda, şi Folca, şi Folcwine, şi Fengel, şi Thengel, şi Théoden, cel de pe urmă. Şi la rostirea numelui lui Théoden, Éomer goli cupa. Apoi Éowyn îi rugă pe chelari să umple din nou cupele şi toţi cei prezenţi se ridicară în picioare şi băură întru slava noului rege, strigând:

- Trăiască Éomer, Rege al Obştei!

La urmă, când praznicul se apropia de sfârşit, Éomer se ridică şi spuse:

- Acesta e un praznic în amintirea Regelui Théoden; dar până să plecăm vreau să vă dau o veste de bucurie, căci el nu s-ar supăra dacă o fac, pentru că a fost ca un tată pentru sora mea Éowyn. Auziţi, prin urmare, oaspeţi ai mei, oameni chipeşi din multe regate, cum nicicând nu s-au fost strânşi în acest lăcaş! Faramir, Majordomul Gondorului şi Prinţ al Ithilienului, o cere de soaţă pe Éowyn, Domniţa Gondorului, iar ea a primit. Astfel că îşi vor jura credinţă unul altuia în faţa voastră a tuturor.

Faramir şi Éowyn păşiră în faţă, ţinându-se de mână şi toţi băură în cinstea lor şi se bucurară:

- Astfel se leagă o dată în plus prietenia dintre Obşte şi Gondor şi cu atât mai mult e prilej de bucurie pentru mine, spuse Éomer.

- Se vede treaba că nu eşti zgârcit, Éomer, spuse Aragorn, dacă primeşti să dăruieşti Gondorului ce ai tu mai frumos în regatul tău!

Éowyn privi adânc în ochi pe Aragorn şi zise:

- Urează-mi fericire, senior şi tămăduitor al meu!

La care el răspunse:

- Ţi-am dorit fericirea de când te-am văzut întâiaşi dată. Îmi simt inima mângâiată să te văd fericită.

Şi când s-a sfârşit ospăţul, cei care urmau să plece îşi luară rămas-bun de la Regele Éomer. Aragorn şi cavalerii săi, precum şi cei veniţi din Lórien şi din Vâlceaua Despicată se pregătiră de drum; Faramir şi Imrahil rămâneau în Edoras; la fel şi Arwen, Steaua Înserării, care-şi luă rămas-bun de la cei din seminţia ei. Nimeni n-a văzut ultima întâlnire dintre ea şi Elrond, căci s-au dus amândoi departe, între dealuri, unde au stat îndelung de vorbă şi amară le-a fost despărţirea, ce avea să dăinuiască dincolo de sfârşitul lumii.

În cele din urmă, înainte ca oaspeţii să pornească la drum, Éomer şi Éowyn veniră la Merry şi îi spuseră:

- Rămas-bun, deocamdată, Meriadoc din Comitat şi Chelar al Obştei! Să-ţi fie cu noroc călătoria şi întoarce-te cât mai curând la noi!

Iar Éomer adăugă:

- Pentru faptele tale de pe câmpiile Fortăreţei Colnicului, regii de altădată te-ar fi încărcat de daruri atât de multe, că un car nu ţi le-ar fi putut duce; dar tu nu vrei să iei nimic cu tine, aşa spui, doar armele ce ţi-au fost date. Şi

mă întristează acest lucru, pentru că nu am cu adevărat nici un dar pe măsura faptelor; sora mea însă te roagă să iei acest lucru mic, în amintirea lui Dernhelm şi a cornilor ce anunţă în Obşte venirea dimineţii.

Şi Éowyn îi dădu lui Merry un corn străvechi, mic însă măiestrit lucrat din argint alb şi legat de o curea verde; făuritorii gravaseră pe el un şir de călăreţi în galop, care se înfăşura în spirală din vârful cornului şi până la buză; şi acolo erau înscrise rune cu puteri mari.

- Este o moştenire a familiei noastre, spuse Éowyn. A fost făurit de gnomi şi Scatha Viermele l-a avut în comoara sa. Eorl Tânărul l-a adus de la Miazănoapte. Cel care suflă în el la nevoie umple de teamă inimile duşmanilor săi şi de bucurie inimile prietenilor care îl vor auzi şi vor veni în ajutorul lui.

Merry primi cornul, căci nu-l putea refuza, şi sărută mâna lui Éowyn; iar ei îl îmbrăţişară şi aşa se despărţiră pentru o vreme.

Gata de drum, oaspeţii urcaţi în şa băură un ultim pahar şi plecară în urale de laudă şi prietenie, iar după o vreme ajunseră în Văgăuna lui Helm unde se odihniră timp de două zile. Acolo Legolas îşi ţinu promisiunea pe care i-o făcuse lui Gimli, ducându-se cu el în Peşterile Scânteietoare; şi după ce se întoarseră de acolo, Legolas nu spuse decât că Gimli singur poate să găsească vorbele potrivite pentru a povesti despre ele.

- Şi aş spune că niciodată până acum nu s-a lăudat vreun gnom că l-a învins pe un elf într-o întrecere de cuvinte, mai zise el. Aşa că hai să mergem în Fangorn şi să lămurim lucrurile!

Din Văgăuna lui Helm călătoriră până în Isengard ca să vadă ce ispravă au făcut enţii acolo. Inelul de piatră a fost dărâmat şi îndepărtat în întregime, iar pământurile dinăuntrul inelului au fost preschimbate într-o grădină plină de pomi, străbătută de un pârâu; chiar în mijloc era un lac cu apă limpede, din care încă se înălţa Turnul Orthanc, înalt, de nepătruns, ale cărui ziduri de piatră neagră se oglindeau în apa lacului.

O vreme călătorii statură chiar pe locul unde altădată se găseau Porţile Isengardului; acum acolo se înălţau doi copaci ca două santinele, de o parte şi de alta a unei poteci mărginite de maluri de iarbă verde, şi care ducea spre Orthanc: călătorii priveau şi se minunau de toată această trudă, dar nu vedeau pe nicăieri nici un suflet. Deodată auziră o voce care striga ceva cam aşa, „Hmm-hm,hmm-hm"; şi numai ce apăru Arborebărbos, păşind cu paşi mari pe potecă, şi alături venea Bârnăzor.

- Bun venit în Arboregrădina din Orthanc! spuse el. Ştiam că veniţi, dar eram la treabă sus pe vale; mai sunt multe de făcut. Dar nici voi nu aţi pierdut vremea nici la miazăzi, nici la răsărit, din câte am auzit; şi veştile sunt bune, foarte bune.

Arborebărbos lăudă toate faptele lor despre care părea să ştie tot ce era de ştiut; şi după ce isprăvi cu laudele tăcu şi se uită la Gandalf.

- Aşa, care va să zică! spuse el. Te-ai dovedit cel mai tare, toate strădaniile tale s-au împlinit. Acu' încotro de îndrepţi? Şi de ce ai venit aici?

- Ca să văd cum vă merge treaba, prietene, spuse Gandalf, şi să-ţi mulţumesc pentru ajutorul pe care mi l-ai dat în tot ce-am izbândit.

- *Hm,* mda, corect, pentru că se ştie că enţii şi-au jucat rolul. Şi nu numai în treaba cu ăla, *hm,* blestematul ăla de ucigaş de copaci care a sălăşluit aici. Dar a fost o adevărată invazie de din ăia, *burárum,* ăia cu-ochi-răi-mâini-negre-picioare-crăcănate-inimi-de-piatră-degete-cu-gheare-pântece-umflate-însetaţi-de-sânge, *morimaite-sincahonda, hm,* mă rog, voi sunteţi o seminţie tare grăbită şi numele lor întreg este lung cât ani întregi de chin, becisnicii ăia de orci; şi au venit peste Râu şi dinspre Miazănoapte şi au înconjurat întreaga pădure Laurenindórenan în care n-au putut intra mulţumită celor Măreţi care sunt aici.

Făcu o plecăciune către Seniorul şi Doamna Lórienului.

- Şi vietăţile alea ticăloase au fost tare mirate să ne găsească pe Platoul Golaş, căci până atunci nu auziseră de noi; deşi asta se poate spune şi despre seminţii mai de soi. Şi nu mulţi îşi vor aminti de noi, pentru că nu-s mulţi cei care au scăpat vii din mâinile noastre, iar Râul a înghiţit leşurile multora. Dar pentru voi a fost bine, căci dacă nu ne-ar fi întâlnit pe noi, atunci regele ţării de iarbă nu ar fi ajuns departe, iar dacă ar fi făcut-o, n-ar mai fi avut casă unde se întoarcă.

- Ştim asta foarte bine, spuse Aragorn, şi ce-aţi făcut nicicând nu se va uita în Minas Tirith sau în Edoras.

- *Nicicând* e un cuvânt lung chiar şi pentru mine, răspunse Arborebărbos. Adicătelea atâta timp cât vor dăinui regatele voastre; dar vor avea mult de dăinuit ca să le pară şi enţilor lungi.

- Începe Noul Ev, spuse Gandalf, şi cine ştie dacă în evul ăsta nu se va dovedi că regatele oamenilor te vor întrece în vârstă, Fangorn, prietene? Dar ia să-mi zici tu mie: ce se aude cu treaba pe care te-am rugat s-o faci? Ce face Saruman? Nu s-a săturat de Orthanc? Pentru că nu-mi vine să cred că-i place cum i-ai schimbat priveliştea de la fereastră.

Arborebărbos îl privi pe Gandalf îndelung, o privire aproape pişicheră, ar fi zis Merry.

- Aha! făcu Arborebărbos. Eram sigur că o să mă-ntrebi. Săturat de Orthanc? Până-n gât, în cele din urmă; dar nu neapărat din pricina turnului său, cât a vocii mele. *Hmm!* I-am înşirat nişte poveşti lungi sau, mă rog, aşa le-aţi socoti voi în vorbirea voastră.

- Şi de ce-a stat să te asculte? Ai intrat în Orthanc? nu pricepu Gandalf.

- *Hmm,* nu, nu în Orthanc! Ieşea el la fereastră să asculte, pentru că altfel nu avea cum să primească veşti şi, cu toate că le ura, era prea lacom să le afle; şi am avut grijă să le audă pe toate. Dar am adăugat şi de la mine o grămadă, ca să aibă la ce să se gândească. Aşa că i s-a făcut lehamite de-a binelea. Întotdeauna s-a grăbit în toate. Asta l-a nenorocit.

- Dragul meu Fangorn, văd că vorbeşti numai la trecut despre el. Ce poţi să-mi spui despre prezent? E mort cumva?

- Nu, din câte ştiu nu-i mort, spuse Arborebărbos. Dar a plecat. Da, a plecat acum şapte zile. Eu l-am lăsat să plece. Când s-a târât afară, abia

dacă mai aveai ce alege din el, iar creatura aia ca un vierme de pe lângă el, aia cel puţin era ca o umbră ştearsă. Gandalf, nu-mi spune că ţi-am promis să-l ţin la păstrare; ştiu. Dar de atunci lucrurile s-au schimbat. Şi i-am ţinut până am fost sigur de el, sigur că n-o să mai poată face nici un rău. Tu ar trebui să ştii că mai mult şi mai mult urăsc să ţin fiinţele vii în cuşcă şi n-aş ţine nici asemenea fiinţe decât dacă altfel nu se poate. Un şarpe fără colţi se poate târî pe unde pofteşte.

- Poate că ai dreptate, spuse Gandalf, dar şarpelui ăstuia mă tem că i-a mai rămas un dinte. Avea otravă în voce şi am eu bănuiala că te-a convins şi pe tine, chiar şi pe tine, Arborebărbos, ştiindu-ţi slăbiciunea inimii. Asta e, s-a dus, nu mai e nimic de spus. Dar Turnul Orthanc va fi de-acum al Regelui, căci al lui este de drept. Deşi poate că nu va avea nevoie de el.

- Asta o să vedem mai încolo, zise Aragorn. Valea asta însă o voi da enţilor, să facă ce vor cu ea, atâta vreme cât vor păzi Turnul ca nimeni să nu intre înăuntru fără învoirea mea.

- E încuiat, spuse Arborebărbos. L-am pus pe Saruman să-l încuie şi să-mi dea mie cheia. Sunt la Bârnăzor.

Bârnăzor se înclină precum un copac bătut de vânt şi îi întinse lui Aragorn două chei mari şi negre, cu o formă tare ciudată, prinse pe un inel de oţel.

- Îţi mulţumesc încă o dată, zise Aragorn, şi rămâneţi cu bine. Fie ca pădurea voastră să crească din nou în linişte şi pace. După ce veţi fi umplut valea asta, mai e loc şi pe partea apuseană a munţilor, pe unde aţi mai umblat voi odată, de mult de tot.

Chipul lui Arborebărbos se întristă.

- Pădurile or creşte ele. Codrii s-or întinde. Dar nu şi enţii. Pentru că nu mai sunt entmlădiţe.

- Poate că veţi avea mai mult noroc în căutarea voastră, zise Aragorn. De-acum vă puteţi îndrepta spre meleagurile răsăritene, unde de mult n-aţi mai putut pătrunde.

Însă Arborebărbos clătină din cap.

- E prea departe până acolo. Şi-s prea mulţi oameni prin locurile acelea în ziua de azi. Dar mi-am uitat îndatoririle de gazdă! Ce-ar fi să rămâneţi o vreme cu noi, să vă odihniţi? Poate că unii dintre voi vor s-o taie prin Pădurea Fangorn, să scurteze drumul, ce ziceţi?

Arborebărbos îşi aţinti privirile asupra lui Celeborn şi a lui Galadriel.

Dar, în afară de Legolas, toţi spuseră că trebuiau să plece ori spre miazăzi, ori spre apus.

- Hai cu mine, Gimli! îl îndemnă Legolas. Cu voia lui Fangorn pot acum să vizitez tainiţele Pădurii Enţilor şi să văd copacii aceia care nu se mai găsesc niciunde altundeva în Pământul de Mijloc. Hai cu mine, ca să-ţi ţii cuvântul dat şi astfel vom călători împreună spre meleagurile noastre în Pădurea Întunecimii şi mai departe.

Gimli primi, dar nu cu mare tragere de inimă, din cât se părea.

- Prin urmare, iată că se sfârşeşte şi cu Frăţia Inelului, spuse Aragorn. Dar nădăjduiesc să vă întoarceţi curând în ţara mea cu ajutorul promis.

- Vom veni, dacă ne vor îngădui seniorii noştri, zise Gimli. Păi, rămâneţi cu bine, hobbiţilor! Să ajungeţi cu bine la voi acasă şi ştiu că n-am să-mi pierd somnul de prea multă grijă pentru voi. Vom trimite vorbă de câte ori vom putea, şi poate că ne vom mai şi întâlni unii-alţii; dar mă tem că niciodată n-o să mai fim cu toţii împreună.

Arborebărbos îşi luă rămas-bun de la fiecare în parte şi se înclină de trei ori, încet, cu veneraţie în faţa lui Celeborn şi a lui Galadriel.

- E multă vreme de când nu ne-am mai întâlnit pe drumuri de pădure sau de munte, *A vanimar, vanimálion nostari!* spuse el. E trist că ne întâlnim doar la sfârşit. Căci lumea se schimbă; o simt în apă, o simt în pământ, o adulmec în aer. Nu cred că ne vom mai întâlni.

- Nu ştiu, Prea-bătrânule, zise Celeborn.

- Nu în Pământul de Mijloc, spuse Galadriel, şi nu înainte ca meleagurile ce zac sub valuri să se înalţe din nou. Abia atunci, cine ştie, ne vom întâlni din nou în văile mănoase din Tasarinan, la vreme de primăvară. Rămâi cu bine!

În fine, era rândul lui Merry şi a lui Pippin să-şi ia rămas-bun de la ent şi, când se uită la ei, Arborebărbos se veseli întrucâtva.

- Ei bine, piticuţilor veseli, vreţi să mai trageţi o duşcă împreună cu mine înainte de plecare?

- De bună seamă, răspunseră ei, aşa că entul îi luă cu sine la umbra unui copac şi acolo hobbiţii văzură că fusese pregătit un ulcior mare de piatră. Arborebărbos umplu trei cupe şi băură toţi trei, şi hobbiţii văzură cum ochii entului privesc la ei peste buza cupei.

- Fiţi cu băgare de seamă, cu băgare de seamă! spuse el. Căci aţi crescut ceva de când nu v-am mai văzut.

Izbucniră în râs şi îşi goliră cupele.

- Păi, cu bine, atunci! zise el. Şi nu uitaţi că dacă auziţi veşti despre entsoaţe prin ţărişoara voastră, să-mi trimiteţi vorbă.

Şi cu acestea, îşi flutură mâinile sale mari către toţi şi se pierdu printre copaci.

Călătorii călăreau acum mai iute, îndreptându-se spre Strunga Rohan; aproape de locul unde Pippin privise în Piatra Turnului Orthanc, Aragorn îşi luă rămas-bun de la ei. Despărţirea aceasta îi îndurera pe hobbiţi; căci Aragorn nu-i dezamăgise niciodată şi fusese călăuza lor prin multe primejdii.

- Mi-aş dori să avem o Piatră ca să ne putem vedea prietenii în ea, spuse Pippin, şi ca să putem vorbi cu ei chiar dacă suntem departe!

- Mai e o singură piatră pe care aţi putea-o folosi, răspunse Aragorn, şi asta pentru că sunt sigur că n-aţi dori să vedeţi ce v-ar arăta Piatra din Minas Tirith. Dar Palantírul din Orthanc va rămâne în păstrarea Regelui, ca să vadă ce se petrece în regatul său şi ce fac supuşii săi. Nu uita, Peregrin Took, tu eşti cavaler al Gondorului, şi nu te eliberez din serviciul meu. Acum îţi dau voie să pleci, dar s-ar putea să te chem înapoi. Şi nu uitaţi, dragi

prieteni din Comitat, că regatul meu se întinde până la Miazănoapte, şi-ntr-o bună zi voi veni până acolo.

Aragorn îşi luă rămas-bun de la Celeborn şi de la Galadriel.

- Piatră Elfă, prin întunecime ai venit la noi, retrezindu-ne speranţa, şi acum ţi-ai împlinit toate dorinţele. Foloseşte-ţi din plin zilele! îi ură Galadriel.

- Frate al nostru, rămâi cu bine! Fie ca soarta ta să fie alta decât a mea şi comoara ta să rămână cu tine până la sfârşit!

Şi cu aceasta se despărţiră. Şi era vremea apusului; când, după o vreme, priviră în urmă, îl zăriră pe Regele Apusului în şa, înconjurat de cavalerii săi; soarele ce apunea strălucea deasupra lor şi făcea ca zalele şi armele lor să lucească asemenea aurului roşu, iar mantia albă a lui Aragorn părea să se fi preschimbat într-o flacără. Şi atunci Aragorn ridică piatra verde şi din mâna lui ţâşni o flacără verde.

După ce urmară valea Isenului o vreme, călătorii, tot mai puţini o apucară spre apus şi trecură prin Strungă în pustietăţile de dincolo, apoi o luară spre miazănoapte şi trecură hotarul ţării Murge. Dunlendingii o rupeau la fugă din calea lor şi se piteau care pe unde apuca, căci se temeau de seminţia elfilor, cu toate că puţini dintre aceştia ajungeau prin partea locului; dar călătorii nu-i băgară în seamă: încă erau mulţi şi aveau tot ceea ce le trebuia; aşa că îşi văzură de drum în linişte şi tihnă, poposind şi ridicând corturile când pofteau.

În a şasea zi de la despărţirea de Rege, traversară o pădure ce cobora din dealurile de la poalele Munţilor Ceţoşi, aflaţi acum în dreapta lor. Şi când ieşiră din nou la loc deschis, la ceasul scăpătatului, ajunseră din urmă un bătrân sprijinit într-un toiag, îmbrăcat în zdrenţe cenuşii sau poate de un alb murdar, la picioarele căruia se târa un cerşetor scâncitor şi scheunător.

- Ei, ei, Saruman! zise Gandalf. Încotro aşa grăbit?

- Ce te priveşte? făcu el ţâfnos. Tot mai vrei să-mi porunceşti unde şi ce să fac, nu te mulţumeşte că am ajuns în ruină?

- Cunoşti răspunsurile; nu şi nu. Dar, oricum, vremea strădaniilor mele se apropie de sfârşit. Greul apasă acum umerii regelui. Dacă ai fi avut răbdare să aştepţi în Turnul Orthanc, l-ai fi văzut şi ţi-ar fi arătat cât de înţelept şi milostiv este.

- Atunci cu atât mai bine am făcut că am plecat mai devreme, zise Saruman. N-am nici un chef să-l văd. Iar dacă vrei un răspuns la prima ta întrebare, ei bine, caut o cale să ies din regatul lui.

- Păi atunci chiar că ai apucat-o pe un drum greşit şi nu văd cum ai să reuşeşti în călătoria asta a ta. Ne dispreţuieşti chiar într-atât ajutorul? Pentru că noi vrem să te ajutăm.

- Pe mine? făcu Saruman. Nu, te rog, nu-ţi râde de mine! Mai bine să te văd încruntat. Cât despre Doamna asta de-aici, n-am nici o încredere în ea: întotdeauna m-a urât şi ţi-a ţinut ţie partea. Sunt pe deplin încredinţat că anume te-a adus prin părţile astea ca să ai plăcerea să te bucuri de sărăcia

mea. Dacă aş fi avut vreun semn că o să mă urmăreşti, fii sigur că nu ţi-aş fi făcut plăcerea asta.

- Ascultă, Saruman, zise Galadriel, noi avem alte rosturi şi alte griji mult mai importante decât să te vânăm pe tine. Mai degrabă recunoaşte că a dat norocul peste tine; căci acum ţi se oferă ultima şansă.

- Dacă ar fi cu adevărat ultima, m-aş bucura, spuse Saruman, căci n-ar trebui să mă mai ostenesc să o refuz încă o dată. Nu mai am nici o nădejde, dar nu vreau să le împărtăşesc pe-ale voastre, dacă aveţi aşa ceva.

Preţ de o clipă, ochii lui scăpărară.

- Plecaţi! Nu mi-am pierdut degeaba vremea cercetând toate acestea. Singuri v-aţi pecetluit soarta şi o ştiţi prea bine. Şi în timp ce hălăduiesc aşa, mă gândesc că v-aţi dărâmat propriile voastre case când aţi distrus-o pe a mea, un gând care, trebuie să recunosc, mă mângâie întrucâtva. Şi, dacă nu-s indiscret, ce corabie vă va purta înapoi peste marea cea mare? întrebă el batjocoritor. O corabie cenuşie, plină de fantome?

Izbucni în râs, dar vocea lui era spartă şi hâdă.

- Ridică-te, netotule! strigă el către celălalt cerşetor care se aşezase în drum, şi-l lovi cu toiagul. Întoarce-te! Dacă spilcuiţii ăştia merg pe acelaşi drum cu noi, atunci noi o apucăm pe altul. Hai, urneşte-te sau nu-ţi primeşti coaja la cină!

Cerşetorul se întoarse şi trecu pe lângă ei, abia mergând şi adus de spate.

- Bietu' şi bătrânu' Grima! se smiorcăi el. Bietu' şi bătrânu' Grima! Mereu bătut şi înjurat. Ah, cât îl urăsc! Ah, de l-aş putea părăsi!

- Atunci părăseşte-l! zise Gandalf.

Dar Limbă de Vierme se mulţumi să-i arunce o privire scurtă şi îngrozită, cu ochii lui împăienjeniţi, după care se târşâi iute la adăpost în spatele lui Saruman. Şi trecând pe lângă călăreţi, cei doi nenorociţi ajunseră în dreptul hobbiţilor. Văzându-i, Saruman se opri şi se holbă la ei; dar ei îl priveau cu milă.

- Vasăzică, şi voi aţi venit să vă desfătaţi, micuţii mei? Nu vă pasă de nevoile unui cerşetor, nu-i aşa? Pentru că voi aveţi tot ce vreţi, mâncărică, haine frumoase şi cea mai bună iarbă pentru pipele voastre. Aaaa, da, ştiu, ştiu! Ştiu de unde vine. Nu i-aţi da unui cerşetor o pipă plină, nu-i aşa?

- Dacă aş avea, ţi-aş da, spuse Frodo.

- Îţi dau ce mi-a rămas mie, numai să aştepţi niţel, zise Merry.

Coborî de pe ponei şi răscoli în traista agăţată de şa. Apoi întinse lui Saruman o punguliţă de piele.

- Vezi ce mai găseşti. Poţi s-o iei pe toată. Atât mi-a mai rămas de la Isengard.

- Ea mea, a mea, da, şi cumpărată scump tare! strigă Saruman, apucând strâns punga. E doar o plată simbolică; căci ai luat mult mai mult, pun rămăşag. Da' un cerşetor trebuie să fie recunoscător când hoţul îi înapoiază chiar şi o fărâmă din ce-a fost a lui. Mă rog, să nu te miri când o să ajungi acasă dacă ai să găseşti lucrurile mai puţin bune în Meleagul de la Miazăzi

decât ar fi pe placul tău. Multă vreme o să ducă ţărişoara ta lipsă de frunze d-astea!

- Mulţumesc! răspunse Merry. În cazul ăsta, îmi iau punguliţa înapoi, pentru că nu e a ta, ci a bătut cale lungă împreună cu mine. N-ai decât să înveleşti buruiana într-o zdreanţă de-a ta!

- După plată şi răsplată, pufni Saruman şi, întorcându-i spatele lui Merry, îi dădu un şut lui Limbă de Vierme şi porni în direcţia pădurii.

- Da' ştii că-mi place! izbucni Pippin. I-auzi, hoţ! Ce să mai zicem noi atunci că am încăput pe mâinile duşmanului şi-am fost răniţi şi târâţi de orci prin tot Rohanul?

- Ah, oftă Sam. Şi-a pomenit ceva de *cumpărat.* Cum naiba? Iar ce-a spus despre Meleagul de la Miazănoapte nu mi-a plăcut câtuşi de puţin. E timpul să ne întoarcem acasă.

- Da, aşa zic şi eu, spuse Frodo. Dar nu putem ajunge mai iute dacă e să-l vedem pe Bilbo. Întâi mă duc în Vâlceaua Despicată, orice s-ar întâmpla.

- Aşa e mai bine să faceţi, consimţi Gandalf. Dar vai de nenorocitul ăsta de Saruman! Mă tem că pentru el nu se mai poate face nimic. S-a veştejit de tot. Însă şi aşa, tot îmi vine să cred că Arborebărbos nu are dreptate: încă mai e în stare să facă rău, chiar dacă mic şi meschin.

A doua zi ajunseră în partea nordică a ţării Murge, unde nu mai locuia nici un om, cu toate că ţinutul era verde şi plăcut. Septembrie venea cu zile aurii şi nopţi argintii, şi călătorii îşi urmară calea nestingheriţi până la râul Gârla Lebedelor; găsiră vechiul vad, la răsărit de cascadă, unde râul cădea abrupt în luncă. Departe la apus, se zăreau în ceaţă iazurile şi ostroavele printre care râul îşi croia valea până la Torentul Cenuşiu: acolo, în pădurea de stuf îşi făceau cuibare lebede făr' de număr.

Şi ajunseră şi în Eregion, şi zorii unei dimineţi minunate se revărsară sclipind peste ceţurile lucitoare; şi privind din tabăra lor aşezată pe o dâlmă, călătorii văzură la orizontul răsăritean trei piscuri avântate spre cer printre norii plutitori, luminate de primele raze ale Soarelui: Caradhras, Celebdil şi Fanuidhol. În apropierea lor se găseau Porţile Moriei.

Zăboviră acolo şapte zile încheiate, căci sosise ceasul unei noi despărţiri şi nici unul nu se grăbea să facă primul pas. Curând, Celeborn şi Galadriel şi suita lor aveau să o apuce spre răsărit, să treacă de Trecătoarea Cornului Roşu, în jos pe Scara Pârâiaşului Tainic, până la Râul Argintului şi de acolo în ţara lor. Făcuseră tot ocolul acesta pe drumuri apusene pentru că avuseseră multe de vorbit cu Elrond şi Gandalf, iar acum descoperiseră că încă mai aveau ce să-şi spună, Astfel că, după ce hobbiţii se cuibăreau în culcuşurile lor, ei rămâneau de vorbă până târziu în noapte, sub acoperişul de stele, amintindu-şi de evuri trecute şi de bucuriile şi suferinţele pe care le trăiseră pe lume, sau se sfătuiau în privinţa zilelor ce aveau să urmeze. Dacă s-ar fi întâmplat să treacă pe-acolo vreun drumeţ pribeag, n-ar fi avut multe de văzut sau de auzit, ci i s-ar fi năzărit că zăreşte nişte forme cenuşii, tăiate în piatră, monumente ridicate în amintirea cine ştie căror fapte şi rătăcite pe meleaguri pustii. Căci stăteau nemişcaţi şi nu-şi vorbeau

prin viu grai, ci îşi priveau unii altora gândurile; şi numai ochii lor strălucitori se mişcau sau se aprindeau şi mai tare, în urmărirea gândurilor.

A venit însă şi momentul în care nu mai rămăsese nimic nespus, astfel că se despărţiră din nou, pentru o vreme, până când sosea ceasul ca cele Trei Inele să dispară din această lume. Făcându-se repede nevăzuţi printre pietre şi umbre din pricina mantiilor cenuşii, seminţia din Lórien îşi urmă drumul spre munţi; iar cei care mergeau spre Vâlceaua Despicată statură îndelung sus pe dâlmă şi priviră în urmă-i, până zăriră o scăpărare ca de fulger în ceaţa tot mai deasă; după care nu se mai văzu nimic. Frodo ştia că Galadriel îşi ridicase inelul, în semn de rămas-bun.

- Ce mi-aş fi dorit să mă întorc în Lórien, oftă Sam şi îşi întoarse privirile de la munţi.

Într-o seară, străbătând podişul ierbos, s-au pomenit dintr-o dată, aşa cum li se părea întotdeauna călătorilor, la marginea acestuia, deasupra văii adânci a Vâlcelei Despicate, şi au văzut departe jos făcliile aprinse în casa lui Elrond. Au coborât în vale, au traversat podul şi au ajuns la uşă şi toată casa s-a umplut de lumină şi cântec de bucurie, căci, iată, se întorsese Elrond.

Primul lucru pe care l-au făcut hobbiţii înainte de a mânca, de a se spăla sau chiar de a-şi dezbrăca mantiile, a fost să-l caute pe Bilbo. L-au găsit singur-singurel în odăiţa lui. Peste tot vrafuri de hârtii, tocuri de scris şi condeie; Bilbo însă şedea într-un jilţ în faţa unui foc mic şi vesel. Arăta foarte bătrân, dar împăcat şi somnoros.

La intrarea lor, el a deschis ochii şi şi-a înălţat privirile.

- Salutare, salutare! Vasăzică v-aţi întors? Şi mâine e ziua mea. Aţi nimerit la tanc! Ştiţi că împlinesc o sută douăzeci şi nouă de ani? Şi dacă mi se mai dă un an de viaţă, o să-l ajung pe Bătrânul Took. Mi-ar plăcea să-l întrec; dar asta vom mai vedea.

După sărbătorirea zilei de naştere a lui Bilbo, hobbiţii au mai rămas câteva zile în Vâlceaua Despicată şi în tot acest timp au stat mult împreună cu bătrânul lor prieten care-şi petrecea mai toată vremea în odăiţă, de unde ieşea numai ca să mănânce. La mese era foarte punctual, ca de obicei, şi arareori i se întâmpla să nu se trezească la timp pentru ele. Adunaţi în jurul focului, hobbiţii i-au povestit pe rând tot ceea ce-şi puteau aminti din călătoriile şi aventurile lor. La început, Bilbo s-a prefăcut a lua notiţe; dar deseori aţipea; şi când se trezea spunea: „Ce minunat! Ce minunat! Dar unde rămăsesem?" Astfel că ei reluau povestea de acolo de unde îl cuprinsese pe el somnul. Singura parte care părea să-l fi stârnit cu adevărat şi să-l ţină treaz a fost episodul încoronării şi căsătoriei lui Aragorn.

- Am fost invitat la nuntă, desigur. Şi cât am mai aşteptat clipa aceasta. Dar, nu ştiu cum s-a făcut că atunci când a fost să plec, mi-am dat seama că aveam multe de făcut aici; şi împachetatul îţi dă atâtea bătăi de cap.

Trecuseră aproape două săptămâni când, într-o bună dimineaţă, Frodo se uită pe geam afară şi văzu că noaptea căzuse bruma, încât plasele de păianjen arătau ca nişte ţesături albe. Şi brusc îşi dădu seama că trebuia să

plece şi să-şi ia rămas-bun de la Bilbo. Vremea încă era liniştită şi frumoasă, după una dintre cele mai minunate veri de care-şi aminteau oamenii; însă iată că intraseră în octombrie şi în curând vremea avea să se schimbe, aducând ploi şi vânt urât. Şi drumul până acasă era lung. Dar nu gândul la vreme îl frământa pe el. Ci avea simţământul ăsta că trebuia neapărat să se întoarcă în Comitat. Şi Sam simţea acelaşi lucru. Cu o seară înainte chiar îi spusese lui Frodo:

- Ei, domnu' Frodo, departe am mai umblat şi multe am văzut, da' nu cred că am găsit un alt loc mai grozav ca ăsta. Aici găseşti câte puţin din toate, dacă mă-nţelegeţi ce vreau să spun: şi din Comitat, şi din Pădurea de Aur, şi din Gondor, şi case regeşti şi hanuri, păşuni şi munţi, toate laolaltă. Da' nu ştiu cum, simt aşa că trebuie s-o pornim la drum curând. Ca să fiu sincer, îmi fac griji din pricina Unchiaşului meu.

- Da, Sam, din toate câte puţin, doar Marea lipseşte, răspunsese Frodo; iar acum îşi repetă în sinea lui; „Doar Marea lipseşte."

În acea zi Frodo vorbi cu Elrond şi hotărâră să plece a doua zi dimineaţa.

- Cred că o să vin şi eu, spuse Gandalf, spre încântarea lor. Măcar până în Bree. Vreau să-l văd pe Captalan.

Seara îşi luară rămas-bun de la Bilbo.

- Ei, dacă trebuie să plecaţi, atunci trebuie, spuse el. Îmi pare rău. O să vă duc dorul. Îmi place să vă ştiu pe-aici, pe-aproape. Dar acum mi s-a făcut tare somn.

După care îi dădu lui Frodo vesta de mithril şi sabia Sting' uitând că i le mai dăduse o dată; îi mai dădu însă şi trei cărţi cu datini şi legende, pe care le scrisese de-a lungul timpului cu scrisul său mărunt şi fin şi pe care le intitulase *Traduceri din elfică, de B.B.* - titlul fiind scris pe copertele roşii.

Lui Sam îi dădu o punguliţă cu aur.

- Cam ultima picătură din prada lui Smaug. S-ar putea să-ţi de folos dacă ai de gând să te însori, Sam.

La care vorbe Sam roşi.

- Vouă, tinereilor, nu prea am ce să vă dau, se întoarse el spre Merry şi Pippin, în afară de nişte sfaturi bune. Şi după ce le dădu sfaturile cuvenite, adăugă după cum era obiceiul în Comitat: Să nu vi se urce la cap prea tare că n-o să vă mai încapă pălăriile! Numai că dacă nu vă opriţi din crescut, curând şi pălăriile şi hainele o să vă ardă la buzunare.

- Dar tu vrei să-l întreci pe Bătrânul Took, i-o-ntoarse Pippin. Aşa că nu văd de ce n-am încerca şi noi să-l întrecem pe Muget de Taur.

Bilbo izbucni în râs şi scoase din buzunar două pipe frumoase, cu muştiuc din sidef şi împodobite cu argint filigranat.

- Gândiţi-vă la mine când fumaţi cu pipele astea! îi rugă el. Le-am primit de la elfi, le-au făcut anume pentru mine, dar eu nu mai fumez acum. Şi spunând acestea, capul îi căzu în piept şi aţipi pe loc; iar când se trezi, spuse: Unde rămăsesem? Aa, da, împărţeam daruri. Că mi-am adus aminte: ce s-a ales de inelul meu, Frodo, pe care mi l-ai luat?

- L-am pierdut, Bilbo dragă, spuse Frodo. Am scăpat de el, ştii doar.

- Ce păcat! Mi-ar fi plăcut să-l văd. Ba nu, ce prost sunt! Doar de-asta-i plecat în călătorie, să scapi de el, nu-i aşa? Dar totul e aşa de încâlcit, pentru că multe altele s-au amestecat în povestea asta: treburile lui Aragorn, şi Staful Alb şi Gondorul, şi Călăreţii şi Sudiştii şi olifanţii - chiar ai văzut unul, Sam? - şi peşteri, şi turnuri, şi copaci de aur, şi naiba ştie câte şi mai câte.

Desigur că eu m-am întors acasă din călătoria mea pe un drum mult prea drept. Cred că Gandalf ar fi putut să mă ducă să-mi arate şi mie una-alta. Dar dacă aş fi făcut asta, licitaţia s-ar fi isprăvit înainte să apuc eu să mă întorc şi aş fi dat de un bucluc mult mai mare decât cel în care am intrat. Oricum, acum e prea târziu; şi chiar cred că e mult mai comod să stau aici şi să mi se povestească. Focul e tare plăcut şi mâncarea e *foarte* bună şi sunt elfi pe care-i poţi vedea oricând ai chef. Ce-şi mai poate dori un hobbit?

Din faţa uşii început,
Se pierde drumu-n depărtare.
Urmează-i urma lui de lut
De-acum încol' cine-i în stare
De noi porniri şi drumeţii!
Ci eu, prea istovit de cale
La hanul cald voi poposi,
Să dorm în tihna nopţii sale.

Şi în timp ce murmura ultimele cuvinte, capul îi căzu de tot în piept şi Bilbo se cufundă într-un somn adânc.

O dată cu lăsarea nopţii, odaia era tot mai întunecoasă şi focul mai luminos; hobbiţii îl priviră pe Bilbo cum dormea şi văzură că faţa lui zâmbea. Rămaseră o vreme acolo în tăcere, apoi Sam se uită înjur, la odăiţă şi la umbrele ce dansau pe pereţi şi spuse încetişor:

- Nu cred, domnu’ Frodo, că a scris prea mult cât am fost noi plecaţi. Povestea noastră n-o s-o scrie niciodată.

La aceste cuvinte, Bilbo deschise un ochi, ca şi cum l-ar fi auzit. Se foi în jilţ şi se trezi de-a binelea.

- Ştiţi, mă fură somnul în ultima vreme, explică el. Iar când am timp de scris, îmi place mai mult să scriu poezii. Mă-ntreb, Frodo, dragule, dacă te-ar deranja să faci puţină ordine pe-aici înainte de a pleca? Să-mi strângi însemnările şi hârtiile şi jurnalul şi să le iei cu tine, dacă vrei. Vezi tu, nu mai am mult timp ca să aleg şi să aranjez totul. Pune-l pe Sam să te ajute şi după ce-ai pus totul la punct, întoarce-te ca să mă uit şi eu ce-ai făcut. N-o să fiu prea aspru cu criticile.

- Bineînţeles că o să fac ce-mi spui! răspunse Frodo. Şi bineînţeles că o să mă întorc iute; nu mai e nici o primejdie. Acum avem un rege adevărat care o să se îngrijească în curând şi de drumuri.

- Îţi mulţumesc, dragul meu prieten! Îmi iei o adevărată povară de pe cap, să ştii. În clipa următoare adormi buştean.

A doua zi, Gandalf şi hobbiţii se despărţiră de Bilbo în odaia lui, pentru că afară era prea frig; apoi îşi luară rămas-bun de la Elrond şi de la toţi ai casei.

În prag, Elrond îi ură lui Frodo drum bun, îl binecuvântă şi-i spuse:

- Ascultă-mă, ori te întorci foarte curând, ori cred că nu mai e nevoie să vii aici. Cam la vremea asta a anului, când frunzele se auresc înainte să cadă, caută-l pe Bilbo în pădurile Comitatului. Voi fi cu el.

Nimeni altcineva n-a auzit aceste cuvinte, iar Frodo le-a păstrat doar pentru sine.

Chapter 17

Spre casă

În sfârşit, hobbiţii priveau spre casă. Erau nerăbdători să revadă Comitatul; la început au mers încet, din pricină că Frodo avea un fel de nelinişte în el. Când au ajuns la Vadul Urşilor, el s-a oprit şi mai că n-ar fi voit să-şi mâie calul în apele râului; prietenilor nu le-a scăpat că ochii lui păreau să nu-i vadă, nici pe ei şi nici ce era în jurul lor. Toată ziua aceea Frodo a rămas tăcut. Era şase octombrie.

- Te doare ceva, Frodo? îl întrebă Gandalf încet în timp ce călărea alături de el.

- Mda, mă doare. Umărul. Rana mă înţeapă şi amintirea Întunecimii mă apasă. Azi se împlineşte anul.

- Din păcate, unele răni nu se vindecă niciodată pe de-a-ntregul, oftă Gandalf.

- Mă tem că rana mea e de acest soi. Nu am cum să mă întorc cu adevărat acasă. Da, ajung în Comitat, dar nu mi se va mai părea la fel; pentru că nu voi fi acelaşi. Sunt rănit de cuţit, de vârf ascuţit, de dinte veninos şi de o lungă povară. Unde mai pot eu găsi odihna?

Gandalf nu-i răspunse.

La capătul zilei următoare durerea şi neliniştea trecuseră si Frodo era din nou vesel, atât de vesel de parcă nu-şi amintea de întunericul de cu o zi înainte. Au continuat călătoria cu bine, zilele treceau cu repeziciune; căci

călăreau în tihnă şi adeseori zăboveau pe frumoasele plaiuri împădurite unde frunzele erau roşii şi galbene în soarele toamnei. Şi au ajuns şi la Ţancul Vremii; era la scăpătat şi umbra dealului se întindea neagră pe drum. Frodo i-a rugat să se grăbească. Nu s-a uitat nici o clipă spre deal, ci a călărit mai departe prin umbra lui, ţinându-şi capul plecat şi strângându-şi pelerina în jurul trupului. În noaptea ceea vremea a dat semne de schimbare, vântul a început să bată dinspre Apus, aducând cu el ploaie; sufla tare şi tăios, frunzele galbene se învârteau precum păsările în văzduh. Când au ajuns la Pădurea Rea, ramurile erau aproape despuiate şi o perdea grea de ploaie ascundea Dealul Bree de ochii lor.

Aşa s-a făcut că la capătul unei seri vijelioase şi umede, în ultimele zile ale lui octombrie, după ce au urcat drumul în pantă, cei cinci călători ajunseră la Poarta dinspre Miazăzi a satului Bree. Era încuiată zdravăn; ploaia le bătea în faţă şi norii joşi se fugăreau pe cerul tot mai întunecat, încât cei cinci se simţiră oarecum descumpăniţi, căci se aşteptaseră la o primire mai călduroasă.

Fură nevoiţi să strige de mai multe ori până când Portarul se îndură să iasă, cu un ciomag în mână, după cum observară ei. Îi privi cu teamă şi neîncrezător; dar când îl recunoscu pe Gandalf şi văzu că însoţitorii săi erau hobbiţi, în ciuda straielor lor străine de partea locului, se lumină la faţă şi le ură bun venit.

- Poftiţi, intraţi! îi invită el, descuind poarta. N-o să stăm de poveşti aici în frig şi umezeală, o noapte de câine. Da’ bătrânu’ Barley sigur o să vă primească cu braţele deschise la *Ponei* şi-acolo o să auziţi tot ce-i de auzit.

- Şi-acolo o să auziţi mai târziu tot ce-avem noi de zis, şi chiar mai multe, zise Gandalf râzând. Ce face Harry?

Portarul sudui.

- S-a dus, spuse. Da’ mai bine-l întrebaţi pe Captalan. Seară bună!

- Seară bună! îi urară la rândul lor şi trecură mai departe.

Abia acum băgară de seamă că în spatele gardului viu ce mărginea pe o parte drumul fusese construită o baracă joasă şi lungă şi din ea ieşiseră câţiva oameni care stăteau şi se uitau la ei peste gard. Când ajunseră în dreptul casei lui Bill Ferigă, văzură că gardul viu crescuse neîngrijit şi netuns de multă vreme, iar ferestrele erau toate oblonite.

- Oare i-ai făcut de petrecanie când l-ai lovit cu mărul ăla? îl întrebă Pippin pe Sam.

- N-am eu norocu’ ăsta, domnu’ Pippin, răspunse Sam. Dar tare-aş vrea să ştiu ce s-a ales de bietu’ poneiu’ ăla. M-am gândit de multe ori la el, şi la lupii ăia care urlau, şi la tot.

Ajunseră într-un târziu şi la *Poneiul în două Picioare,* unde lucrurile păreau neschimbate pe dinafară; în spatele perdelelor roşii de la ferestrele de la parter se zăreau lumini. Aşa că traseră de clopotul de la intrare. Nob veni la uşă, deschise o ferestruică şi îşi furişă o privire afară; şi când îi văzu stând sub felinar, scoase un strigăt de surpriză.

- Domnu’ Captalan! Stăpâne! urlă el. S-au întors!

- Chiar aşa? Ei las' că-i învăţ eu minte, se auzi vocea domnului Captalan, şi numai ce ieşi val-vârtej din casă cu o bâtă zdravănă în mână. Dar când văzu cine erau întorşii, se opri brusc şi încruntătura neagră de pe chipul lui se preschimbă în uimire şi încântare.

- Nob, neghiob cu minte de câlţi ce eşti! strigă el. Nu poţi să zici numele vechilor noştri prieteni? Auzi, să mă sperii tu în halu' ăsta, şi pe asemenea vremuri. Măi să fie, măi să fie! Şi de unde-mi veniţi, mă rog frumos? Nu mă aşteptam să vă mai văd pe vreunu' pe-aici, zău aşa: s-o apucaţi aşa pe pustii, cu Pas Mare ăla şi cu toţi Oamenii Negri mişunând peste tot. Da-s bucuros de-a binelea că vă văd, şi mai ales pe Gandalf. Intraţi! Intraţi! Aceleaşi camere ca data trecută? Sunt libere. Da, aproape toate camerele sunt libere în ziua de azi, nu mă feresc să v-o spun, căci o să aflaţi şi singuri în curând. Să văd ce putem pregăti de cină, şi cât mai repede; da' nu prea am ajutoare deocamdată. Hei, Nob, trântore! Spune-i lui Bob! Ah, tot uit, Bob s-a dus; se întoarce seara la ai lui acasă, mai nou. Mda. Nob, ia poneii oaspeţilor şi du-i în grajd! Iar dumneata, Gandalf o să vrei să-ţi duci singur calul la grajd, nu-i aşa? Frumos animal, ţi-am zis-o încă de când l-am văzut întâiaşi dată. Păi, hai, intraţi! Simţiţi-vă ca acasă!

Domnul Captalan, cel puţin, nu-şi schimbase câtuşi de puţin felul de a vorbi şi părea că-şi ducea viaţa în acelaşi iureş clocotitor. Cât despre muşterii, aproape că nu era nimeni în preajmă, totul era tăcut; din Sala Mare se auzea un murmur stins de două-trei voci, mai multe. Iar faţa hangiului arăta cam vârstată şi roasă de griji, acum că o puteau vedea mai bine în lumina celor două lumânări pe care le aprinsese pentru a le lumina drumul.

Îi conduse pe coridor până în salonaşul pe care-l ocupaseră în acea noapte ciudată cu mai mult de un an în urmă; iar ei se luară după el oarecum neliniştiţi, căci nu aveau nici o îndoială că bătrânul Barliman era ros de gânduri în ciuda aerului său curajos. Lucrurile nu mai erau cum fuseseră odată. Dar călătorii nu spuseră nimic, aşteptau să vadă ce s-a mai întâmplat.

După cum bănuiseră, domnul Captalan veni în salonaş după cină, să vadă dacă totul fusese pe placul lor. Şi fusese, într-adevăr: cel puţin în privinţa berii sau a merindelor gătite la *Poneiul,* nici o schimbare în rău.

- N-am să cutez chiar atât de mult încât să vă invit în Sala Mare în seara asta, zise Captalanul. Trebuie că sunteţi obosiţi; şi oricum nu prea e nimeni acolo. Dar dacă-mi puteţi dărui o jumate de oră înainte să mergeţi la culcare, tare-aş vrea să stau niţel de vorbă cu Domniile voastre, aşa, liniştit, între noi.

- Chiar asta voiam şi noi să facem, zise Gandalf. Nu suntem obosiţi. Am venit fără nici o grabă. Ne-a murat ploaia, am îngheţat, ne era foame, dar mulţumită ţie am scăpat şi de astea. Hai, şezi colea! Şi dacă ai nişte buruiană de pipă, ţi-am fi recunoscători.

- Uff, orice altceva să-mi fi cerut vă dădeam bucuros, numai asta nu, zise Captalanul. E unul dintre lucrurile ce aproape că nu se mai găsesc prin părţile astea, numa' ce apucăm să creştem pe lângă casă şi alea nu-s de

ajuns. Din Comitat nu mai primim nimic în ultima vreme. Da’ să văd ce pot face.

Când se întoarse, le dădu cât să le ajungă pentru o zi sau două; un cocoloş de frunze netăiate.

- De pe terasele noastre de la miazăzi, explică el, cel mai bun pe care-l avem, da’ nu se compară cu cel din Meleagul de la Miază-zi, aşa am spus întotdeauna, chiar dacă ţin cu Bree în mai toate cele, să-mi fie cu iertare.

Îl poftiră să şadă într-un jilţ mare lângă foc, Gandalf se aşeză de partea cealaltă a vetrei, iar hobbiţii pe nişte taburete între ei; şi astfel stătură şi vorbiră mai multe jumătăţi de oră şi îşi împărtăşiră toate noutăţile pe care dorea domnul Captalan să le audă ori să le dea în vileag. Cele mai multe lucruri pe care le povesteau ei umpleau de mirare şi uluială pe gazda lor şi întrecea de departe orice închipuire a minţii sale; şi arareori provocau un comentariu mai adânc decât: „Nu mai spune!” repetat adeseori în ciuda a ceea ce auzea domnul Captalan cu propriile sale urechi.

- Ia nu mai spune, domnu’ Baggins; sau ăi fi domnu’ Subdeal? M-am zăpăcit de tot. Nu mai spune, domnu’ Gandalf! Al naibii să fiu! Cine să-şi închipuie aşa ceva în ziua de azi!

Cât despre veştile sale, lui Captalan nu-i ajungea o singură gură să spună tot ce avea de spus. Lucrurile erau departe de a fi bune, zicea el. Afacerile nici măcar bunicele nu mai erau, dimpotrivă, rele de tot.

- Nimeni nu mai vine în Bree de Afară. Iar cei dinăuntru stau mai tot timpul închişi în casă, cu uşile zăvorite. Totu’ se trage de la străinii şi teleleii care-au început să sosească pe Calea Verde anu’ trecut, după cum bănuiesc că vă amintiţi; da’ mai târziu au venit şi mai mulţi. Unii erau nişte vai-de-capu’-lor, fugeau de necaz; da’ cei mai mulţi erau oameni răi, puşi pe hoţii şi ticăloşii. Şi-au fost belele chiar aici în Bree, belele mari. Am avut parte chiar şi de o încăierare, şi unii au fost omorâţi, omorâţi de-a binelea! Puteţi să credeţi aşa ceva?

- Da, eu da, zise Gandalf. Câţi?

- Trei şi doi, răspunse Captalanul, voind să spună că trei din Neamul Mare şi doi din Neamul Mic. Bietu’ Mat Iarba Neagră şi Rowlie Măr Pădureţ, şi micu’ Tom Scai Ghimpos din Pestedeal; şi Willie Maluri de Dinsus, şi unul din familia Subdeal, din Căpiţa: băieţi de treabă cu toţii, le simţim lipsa; şi Harry Iarba Ciutei, ăla de era la Poarta de la Apus şi ăla de-i zicea Bill Ferigă s-au dat cu străinii şi cu ei s-au tot dus; şi am eu aşa o bănuială că ăştia doi i-au lăsat să intre. În noaptea încăierării, vreau să spun. Şi asta a fost după ce le-am arătat pe unde sunt porţile şi i-am dat afară; adică înainte de sfârşitu’ anului; iar încăierarea a fost la începutu’ anului cestălalt, după zăpada grea ce-am avut-o.

Şi-acu’ s-au dat pe jaf şi trăiesc Afară, se-ascund în păduri dincolo de Fundurâului, şi-n pustietăţile de la miazănoapte. E cam ca în vremurile alea rele despre care povestesc legendele. Drumurile sunt primejdioase şi nimeni nu se-ncumetă să meargă prea departe, iar oamenii se încuie în case

de cum apune soarele. Ţinem străjeri de jur împrejurul gardului, iar noaptea porţile sunt bine păzite.

- Să ştiţi că noi n-am avut nici o bătaie de cap pe drum, zise Pippin, şi-am venit agale şi n-am stat de veghe. Credeam că am lăsat în urmă toate problemele astea.

- Ei, Jupâne, aflaţi că nu le-aţi lăsat şi tare-i păcat, oftă Captalanul. Da' nu-i de mirare că nu v-au sâcâit. Nu se iau de cine-i înarmat cu spade şi coifuri şi scuturi şi toate cele. Îi face să se gândească de două ori, zău. Şi trebuie să spun că şi pe mine m-a luat niţel cu frig când v-am văzut.

Abia acum înţeleseră hobbiţii că oamenii îi priviseră uluiţi nu din pricină că erau surprinşi de întoarcerea lor, ci pentru că se minunau de tot harnaşamentul. Ei înşişi se obişnuiseră într-atât să poarte arme şi să călătorească printre oşteni înarmaţi până-n dinţi, încât uitaseră că zalele lucioase care se întrezăreau de sub mantiile lor şi coifurile din Gondor şi din Obşte, precum şi frumoasele însemne de pe scuturile lor aveau să pară ca de pe altă lume în propriul lor ţinut. Gandalf, şi el, călărea acum pe calul lui mare şi sur, înveşmântat în alb tot, cu o mantie albastră cu argintiu pe deasupra şi cu sabia cea lungă, numită Glamdring, prinsă la şold.

Gandalf izbucni în râs.

- Măi, măi, zise, dacă ăştia se tem de noi cinci, apoi să ştii că am avut parte de duşmani mai de temut în drumurile noastre. Dar, oricum, or să te lase în pace noaptea cât suntem noi pe-aici.

- Şi cât veţi sta? întrebă Captalanul. N-am să ascund că tare ne-ar bucura să vă avem o vreme printre noi. Vedeţi dumneavoastră, nu prea suntem obişnuiţi cu asemenea belele; iar Pribegii au plecat cu toţii, aşa vorbeşte lumea. Nu cred că până acum am priceput noi prea bine ce-au făcut ei pentru noi. Căci am avut parte de jivine mai rele decât bandiţii. Iarna trecută urlau lupii pe la garduri. Şi-n păduri bântuie tot felu' de lighioane negre, atât de înspăimântătoare că-ţi îngheaţă sângele-n vine numa' când te gândeşti Ia ele. Tare ne mai frământă toate astea, vă zic.

- Te cred, zise Gandalf. Aproape toate meleagurile au fost cuprinse de tulburare în zilele din urmă, de mare tulburare. Dar, capul sus Barliman! Aţi fost în pragul unor nenorociri cu adevărat mari şi mă bucur că nu vi s-a întâmplat nimic mai rău de-atât. Acum vin vremuri mai bune. Mai bune poate decât îţi aminteşti că ai trăit vreodată. Pribegii s-au întors. Noi am venit înapoi cu ei. Şi avem din nou rege, Barliman. În curând o să-şi îndrepte gândurile şi prin părţile voastre.

Şi atunci Calea Verde va fi din nou deschisă şi solii lui vor veni spre miazănoapte şi se va vântura multă lume în sus şi-n jos şi tot ce-i rău va fi alungat din pustietăţi. Crede-mă că timpul scurs nu s-a irosit în zadar şi unde a fost odată sălbăticie vor fi din nou oameni şi câmpii.

Domnul Captalan clătină din cap.

- Dacă pe drum umblă câţiva oameni de bună-credinţă şi cuviincioşi, n-au decât să umble cât or vrea, n-avem noi treabă cu ei. Da' ne-am săturat de gloate şi de tâlhari. Şi nu vrem nici picior de străin în Bree. Sau prin

preajmă. Vrem să fim lăsaţi între-ale noastre. N-am chef să ne vină pe cap o adunătură de străini şi să-şi facă sălaş aici şi să strice frumuseţe de natură.

- O să fiţi lăsaţi între-ale voastre, Barliman, zise Gandalf împăciuitor. E loc destul pentru alte aşezări între Isen şi Torentul Cenuşiu, sau de-a lungul malurilor la miazăzi de Coniaied, fără suflare de om pe distanţe de zile-ntregi de călărit până-n Bree. Unde mai pui că mulţi au trăit la miazănoapte, la mai bine de o sută de mile de-aici, la capătul celălalt al Căii Verzi; pe Gruiurile de la Miazănoapte sau în preajma Lacului Amurgului.

- Acolo sus, la Stăvilarul Morţilor? întrebă Captalanul, privindu-i cu şi mai multă neîncredere. Alea-s locuri bântuite, aşa umblă vorba. În afară de tâlhari, nimeni nu bate locuri din alea.

- Pribegii le bat, zise Gandalf. Stăvilarul Morţilor, zici tu. Da, aşa s-a numit mulţi ani la rând; dar numele său adevărat, Barliman, este Fornost Erain, Fortăreaţa de la Miazănoapte a Regilor. Şi într-o bună zi regele se va duce acolo; şi-atunci prin Bree o să treacă mulţi oameni de soi.

- Mă rog, asta mai sună a încurajare, dacă-mi daţi voie, zise Captalanul. Şi poate o să fie bine şi pentru trebuşoarele noastre de pe-aici. Numa' să ne lase satu'n pace.

- O să vi-l lase, îl asigură Gandalf. Îl cunoaşte şi-l iubeşte.

- Oare? făcu Captalanul uluit. Deşi nu văd de unde şi până unde, doar stă cocoţat pe tronu' lui mare din castelu' ăla mare, la sute de mile depărtare. Şi nu m-ar mira să aflu că-şi bea vinu' din pocal de aur. Ce-i *Poneiu'*, pentru el, sau ce-s ulcelele cu bere? Nu că berea mea n-ar fi bună, Gandalf. E chiar neobişnuit de bună de când ai venit toamna trecută şi-ai descântat-o dumneata ştii cum. Şi-asta a fost o mare mângâiere cu atâtea necazuri în jur, crede-mă.

- Aaa, da' el zice că berea ta e întotdeauna grozavă, spuse Sam.

- El?

- Da, el. El e Pas Mare. Căpetenia Pribegilor. Încă nu ţi-a intrat în cap?

I-a intrat, în sfârşit, şi chipul lui era uluiala însăşi. Ochii i se rotunjiseră pe faţa lui lătăreaţă, gura i se deschise larg, răsuflarea i se opri în piept.

- Pas Mare! explodă el când îşi recapătă suflul. Ăla, cu coroană şi toate cele şi cu pocal de aur! Da' unde-ajungem?

- În vremuri mai bune, pentru Bree în orice caz, răspunse Gandalf.

- Trag nădejde, zău aşa. Ei, să ştiţi că vorba asta pe care-am avut-o cu voi a fost cea mai frumoasă pe care-am avut-o de când mă ştiu. Şi n-am să ascund că voi dormi mai bine în noaptea asta şi cu inima mai uşoară. Mi-aţi dat multe la care să mă gândesc, da' mai e şi mâine o zi. Mă trage aţa spre pat acu' şi cred că şi domniile voastre aţi fi bucuroase să vă culcaţi. Hei, Nob! strigă el, îndreptându-se spre uşă. Nob, trântore! Barliman se pocni cu palma peste frunte. Nob! De ce-mi aminteşte mie asta? se întrebă el.

- Sper că nu e încă o scrisoare de care ai uitat, domnule Captalan? îl luă Merry peste picior.

- Ei, ei, domnu' Brandybuck, nu-mi mai aminţi de povestea aia! Da' uite că mi-aţi întrerupt gându'. Unde rămăsesem? Nob, grajd, aa! Da, asta era.

Am ceva aici de-al domniilor voastre. Dacă vă amintiţi de Bill Ferigă şi de furtu' cailor: poneiu' ăla de l-aţi cumpărat, ştiţi, e aici. A venit înapoi singur-singurel. Da' pe unde-a hălăduit ştiţi domniile voastre mai bine decât mine. Era răpciugos ca un câine bătrân şi slab ca un umeraş de haine, da' viu. S-a îngrijit Nob de el.

- Ce? Bill al meu? strigă Sam. Înseamnă că m-am născut sub o zodie norocoasă, orice-ar zice unchiaşu'. Încă o dorinţă care mi s-a împlinit. Unde-i?

Sam refuză să meargă la culcare înainte să-l vadă pe Bill în grajd.

Călătorii au rămas în Bree toată ziua următoare şi domnul Captalan nu s-a putut plânge de lipsă de muşterii la ceasurile serii. Curiozitatea învinsese orice teamă şi hanul s-a umplut de lume. În semn de politeţe pentru gazda lor, hobbiţii s-au dus seara în Sala Mare şi au stat o vreme acolo, răspunzând nenumăratelor întrebări. Şi cum ţinerea de minte a celor din Bree era straşnică, Frodo a fost întrebat de mai multe ori dacă şi-a scris cartea.

- Încă nu, răspunse el într-un târziu. Acum mă duc acasă şi mă apuc să fac ordine în însemnări.

Le făgădui că va scrie şi despre uluitoarele întâmplări din Bree, pentru ca să facă mai interesantă o carte ce altfel ar fi părut că se ocupă mai cu seamă de treburi „de la miazănoapte", îndepărtate şi mai puţin importante.

Apoi unul dintre cei mai tineri aflaţi acolo ceru un cântec. Primi însă numai sâsâituri drept răspuns şi priviri încruntate, încât nu-şi mai repetă dorinţa. Era limpede că nimeni nu mai dorea evenimente ciudate în Sala Mare.

Nici un necaz ziua, nici un zgomot noaptea, nimic nu a tulburat pacea satului Bree cât au stat călătorii acolo; numai că a treia zi dimineaţa s-au trezit devreme, căci ploaia nu încetase şi ei doreau să ajungă în Comitat înainte de căderea nopţii, şi drumul era lung. Sătenii ieşiseră cu toţii să-i conducă şi erau mai veseli acum decât fuseseră tot anul acela; iar cei care n-apucaseră să-i vadă pe străini cu tot harnaşamentul îi priveau acum cu gurile căscate: pe Gandalf cu barba lui albă şi cu lumina aceea ce părea să iasă din el, ca şi când mantia albastră era doar un nor peste lumina soarelui; şi pe cei patru hobbiţi care semănau cu nişte cavaleri rătăcitori din poveşti străvechi aproape uitate. Chiar şi cei care izbucniseră în râs când se vorbise despre Rege începeau să creadă că ceva-ceva adevăr tot era în vorbele acelea.

- Păi, s-aveţi noroc la drum şi la sositu' acasă! le ură domnul Captalan. Ar fi trebuit să vă previn că nici în Comitat nu-i tocmai bine, dacă ceea ce-am auzit e adevărat. Tot felu' de trăsnăi ciudate, aşa se zice. Da' uite-aşa ne luarăm cu unele şi uitarăm de altele, unde mai pui că şi mie-mi bubuia capu' d-ale mele. Da' dacă-mi daţi voie, aţi venit schimbaţi din peregrinările voastre şi-arătaţi acum ca unii care pot să dea piept cu necazurile ce-au scăpat din hăţuri. Sunt sigur c-o să le daţi de capăt cât de curând. S-aveţi noroc! Şi cu cât veniţi mai des înapoi, cu atât o să mă bucur mai tare.

Îşi luară rămas-bun de la el şi, după ce ieşiră prin Poarta de la Apus se aşternură la drum întins spre Comitat. Bill poneiul îi însoţea, încărcat şi acum de bagaje, dar tropăia voiniceşte pe lângă Sam şi avea un aer tare mulţumit.

- Mă-ntreb ce-a vrut să spună Barliman, zise Frodo.

- Am eu aşa o bănuială-două, mormăi Sam ursuz. Ce-am văzut în Oglindă - copaci tăiaţi, tot felul de lucruri şi unchiaşu' meu bătrânu' aruncat în uliţă din Vizuina lui. Trebuia să mă fi grăbit să ajung mai repede.

- Este limpede că ceva nu e în ordine în tot Meleagul de la Miazăzi, spuse Merry. Nu se mai găseşte buruiană de pipă.

- Orice-ar fi, poţi fi sigur că Lotho e capu' tuturor relelor, zise Sam.

- Vârât până-n gât, poate, dar nu neapărat capul, spuse Gandalf. L-aţi uitat pe Saruman. S-a arătat interesat de Comitat încă înaintea celor din Mordor.

- Nu-i nimic, eşti tu cu noi, aşa că lucrurile se vor lămuri iute, zise Merry împăcat.

- Sunt cu voi acum, dar curând nu voi mai fi. Nu vin în Comitat. Treburilor de acolo singuri trebuie să le daţi de capăt; pentru asta aţi fost pregătiţi. Încă nu aţi înţeles? Vremea mea s-a sfârşit, nu mai este treaba mea să îndrept lucrurile şi nici să-i ajut pe alţii s-o facă. Cât despre voi, dragii mei prieteni, voi n-o să aveţi nevoie de nici un ajutor. Aţi crescut mari de-acum. Şi aţi crescut chiar foarte sus: sunteţi printre cei mari de tot şi nu mă mai tem câtuşi de puţin pentru voi.

Şi dacă vreţi să ştiţi, curând mă despart de voi. Mă duc să stau de vorbă pe îndelete cu Bombadil: o vorbă lungă cum n-am avut de când mă ştiu. El e din cei ce prind cheag, iar eu am fost mereu o piatră sortită să se rostogolească. Dar zilele rostogolirii se sfârşesc, aşa că acum avem multe să ne povestim.

Nu trecu mult şi ajunseră la acel loc de pe Drumul spre Răsărit unde se despărţiseră odată de Bombadil; trăgeau nădejde, aproape că se aşteptau să-l vadă stând acolo şi salutându-i. Dar nu se vedea nici urmă de el. Iar la miazăzi, Gruiurile-gorgane erau îngropate într-o ceaţă deasă şi o pâclă groasă se lăsase peste Pădurea Bătrână din depărtare.

Se opriră şi Frodo privi cu jind spre miazăzi.

- Tare mi-aş dori să-l mai văd o dată pe bătrân, zise el. Ce-o mai fi făcând?

- La fel de bine ca întotdeauna, poţi fi sigur, răspunse Gandalf. Netulburat, şi aş zice că nici prea interesat de ce-am făcut sau am văzut noi, decât poate doar de vizitele noastre la enţi. Poate că ceva mai încolo o să vină vremea să te duci să-l vezi. Dar în locul vostru eu m-aş grăbi spre casă, căci altfel n-o să ajungeţi la Podul Viniac înainte să se închidă porţile.

- Dar nu sunt porţi acolo, zise Merry, în orice caz nu pe Drum; doar ştii asta foarte bine. E Poarta Ţării Iedului; însă pe acolo pot trece oricând vreau.

-Vrei să zici că n-au fost porţi, îl corectă Gandalf. Ei bine, acum veţi da peste câteva. Şi veţi avea de furcă până şi la Poarta Ţării Iedului, mai mult

decât vă închipuiţi. Dar o să vă descurcaţi, fiţi fără grijă. Cu bine, prieteni! Nu pentru ultima oară, nu încă. Cu bine!

Îl trase pe Iute ca Gândul de frâu ca să coboare de pe drum şi marele armăsar sări peste şanţul verde care, în acest loc, era chiar lipit de drum; şi apoi, la un strigăt al lui Gandalf, dus a fost, gonind spre Gruiurile-gorgane precum vântul de la Miazănoapte.

- Iată-ne deci şi aici, numai noi patru, ca atunci când am pornit-o la drum, spuse Merry. I-am lăsat pe toţi în urmă, unul după altul. Parcă-i un vis care se destramă încet.

- Nu şi pentru mine, spuse Frodo. Mie mi se pare ca şi când aş adormi la loc.

Chapter 18

Se face curăţenie în Comitat

Trecuse de miezul nopţii când, uzi şi obosiţi, călătorii ajunseră în sfârşit în Coniaied şi găsiră drumul închis. La ambele capete ale podului, câte o poartă mare cu ţăruşi; iar pe celălalt mal al râului se zăreau nişte case nou-construite: cu două caturi, ferestre înguste şi dreptunghiulare, lipsite de grădini şi slab luminate, mohorâte şi fără să semene cu nimic din Comitat.

Bătură la poartă, strigară, dar nu primiră nici un răspuns: şi numai ce deodată, spre surprinderea lor, se auzi un corn chemând şi luminile de la ferestre se stinseră. O voce strigă în întuneric:

- Cine-i? Şterge-o! Nu poţi intra. Nu vezi ce scrie: *Intrarea interzisă între apus şi răsărit?*

- E la mintea cocoşului că în întuneric nu vedem ce scrie, strigă Sam drept răspuns. Şi dacă hobbiţii din Comitat sunt siliţi să rămână pe-afară în ploaie pe o noapte ca asta, vă fac bucăţi-bucăţele afişul când dau de el.

La aceste vorbe se auzi o fereastră trântindu-se şi o ceată de cu lămpaşe ieşiră buluc din casa din stânga. Deschiseră poarta de la capătul celălalt şi câţiva dintre ei traversară podul. Când dădură cu ochii de călători, păru să-i cuprindă frica.

- Haideţi, măi! îi chemă Merry, recunoscându-l pe unul dintre ei. Dacă nu mă cunoşti, Hob Hayward, s-ar cuveni s-o faci. Sunt Merry Brandybuck şi aş

dori să ştiu ce-i cu toată povestea asta şi ce face aici unul din Ţara Iedului aşa ca tine. Te ştiam la Poarta Fânului.

- Al naibii să fiu! E jupânu' Merry, zău aşa, şi-mbrăcat de zici că pleacă la bătălie! exclamă bătrânul Hob. Păi, lumea vorbea c-ai murit! Că te-ai rătăcit în Pădurea Bătrână, aşa se zvonea. Mă bucur să văd că eşti în viaţă!

- Atunci nu te mai zgâi la mine printre gratii şi deschide poarta! ceru Merry.

- Fără supărare, Stăpânu' Merry, da' avem ordin.

- Ordin de la cine?

- De la şefu' din Fundătura.

- Şefu'? Şefu'? Adică domnu' Lotho? nu pricepu Frodo.

- Aşa cred, domnu' Baggins; da'n ziua de azi trebuie să spunem „şefu", aşa şi nicicum altfel.

- Ce vorbeşti, frate?! făcu Frodo. Păi să ştii că mă bucur că a uitat de numele de Baggins. Însă este limpede că a sosit timpul ca familia să-l ia la scuturat şi să-i arate lungul nasului.

De cealaltă parte a porţii hobbiţii amuţiră.

- Nu-i bine să vorbiţi aşa, zise unul dintre ei. O să-i ajungă la urechi. Şi dacă faceţi atâta tărăboi o să-l treziţi pe Omu' Mare a' şefului.

- O să-l trezim într-un fel care o să-l lase cu gura căscată, nu se potoli Merry. Dacă vreţi să spuneţi că nepreţuitul vostru şef tocmeşte bandiţi din pustie, înseamnă că am întârziat cam multişor cu întorsul. Sări jos din şa şi, zărind afişul în lumina lămpaşelor, îl smulse şi-l aruncă peste poartă. Hai, Pippin! zise el. Doi suntem de-ajuns.

Merry şi Pippin se căţărară pe poartă; când îi văzură ce fac, hobbiţii de pe partea cealaltă o rupseră la fugă. Alt corn răsună. Din casa mai mare, din dreapta, se ivi o matahală şi se opri sub felinarul din prag.

- Ce-i asta? mârâi matahala înaintând. Forţaţi poarta? Valea de-aici ori vă frâng grumazurile alea mici şi jegoase!

Dar se opri brusc, căci zări sclipirea săbiilor. Bill Ferigă, spuse Merry, dacă nu deschizi poarta până număr la zece, o să-ţi pară rău. Trec oţelul ăsta prin tine dacă nu faci ce-ţi spun. Şi după ce deschizi porţile, treci frumuşel prin ele şi te nevăzut. Eşti un ticălos şi-un tâlhar de drumul mare.

Bill Ferigă făcu feţe-feţe, îşi târşâi picioarele până la poarta şi o descuie.

- Dă-mi mie cheia, ceru Merry.

Dar ticălosul i-o azvârli în cap şi o rupse la fugă în întuneric. Când trecu pe lângă ponei, unul dintre ei azvârli din picioarele dindărăt şi-l pocni în plină fugă. Bill făcu un salt înainte, scoase un urlet şi-n clipa următoare se pierdu în beznă şi nimeni n-a mai auzit de el vreodată.

- Curat lucrat, Bill, zise Sam către ponei.

- Cu tine am terminat, Om Mare, spuse Merry. De şef ne ocupăm mai încolo. Până una-alta, vrem găzduire pentru o noapte şi pentru că, din câte-mi dau seama, aţi dărâmat Hanul Podului şi-aţi clădit căsoaiele astea îngrozitoare, va trebui să ne luaţi la voi.

- Îmi pare rău, domnu' Frodo, zise Hob, da' nu e voie.

- Ce nu e voie?
- Să primim în casă pe oricine aşa, tam-nesam, să mâncăm mai mult decât ni se dă voie şi altele de felu' ăsta.
- Ce naiba se-ntâmplă prin locurile astea? întrebă Merry nedumerit de-a binelea. Aţi avut un an prost, asta e? Şi eu care credeam că aţi avut o vară frumoasă şi o recoltă bogată.
- Păi anu' fuse bun, nu-i vorbă, zise Hob. Grâne avurăm din belşug, da' nu prea ştim ce se-alege de ele. E toţi „perceptorii" şi „împărţitorii" ăştia, zic eu, care merge peste tot şi socoteşte, şi măsoară, şi ia, şi duce la păstrare. Ăştia mai mult ia decât împarte şi noi rămânem cu buzele umflate, că ce ne-a luat nu mai vedem înapoi.
- Hai, gata! făcu Pippin căscând. Mi-a ajuns pentru seara asta. Avem mâncare în raniţă. Dă-ne o cameră unde să ne punem capu'. O să fie oricum mai bună decât multe locuri pe care mi-a fost dat să le văd.
Hobbiţii de la poartă încă dădeau din colţ în colţ, era limpede că oricum ar fi întors-o tot încălcau o lege sau alta; dar n-aveai cum să refuzi patru asemenea călători poruncitori, înarmaţi până-n dinţi, dintre care doi erau neobişnuit de spătoşi şi de vânjoşi. Frodo le porunci să încuie porţile la loc. Avea şi paza asta rostul ei, la urma urmei, atâta vreme cât dădeau târcoale toţi netrebnicii. Apoi cei patru prieteni intrară în casa străjii şi încercară să se simtă cât mai acasă cu putinţă. Locul era gol şi urât, cu o vatră mică şi prăpădită în care nu se putea face un foc ca lumea. În încăperile de sus, şiruri de paturi mici şi tari, şi pe fiecare perete un afiş şi o listă de Reguli. Pippin le smulse pe toate de pe pereţi. Bere nu era; iar mâncare cât să le-ajungă pe-o măsea, dar cu ce mai aduseseră călătorii, reuşiră să încropească o cină mulţumitoare pentru toţi; iar Pippin încălcă Regula 4, punând pe foc toată provizia de lemne pentru a doua zi, apoi se întoarse spre Hob:
- Şi-acum, ce-ar fi să fumăm o pipă în timp ce ne povesteşti ce s-a mai întâmplat în Comitat?
- Nu mai avem buruiană de pipă, spuse Hob, nu mai e decât pentru oamenii şefului. Proviziile s-a dus toate, din cât se pare. Convoaie întregi de care pline cu buruiană, aş-am auzit, au luat drumu' vechi ce iese din Meleagu' de la Miazăzi, dincolo de Vadu' Sarn. A fost cam pe la sfârşitu' anului trecut, după ce-aţi plecat voi. Da' şi înainte de asta dispărea fără ştirea nimănui, aşa, câte-un pic, câte-un pic. Lotho ăla…
- Acuma să taci, Hob Hayward! strigară câţiva dintre ceilalţi hobbiţi. Ştii că nu-i îngăduit să vorbim astfel. O să audă şefu' şi o să dăm toţi de belea.
- N-ar auzi nimic dacă n-ar fi şi ciripitori printre noi, pufni Hob înfierbântat.
- Bine, bine! îl potoli Sam. De-ajuns. Nu vreau să mai aud nimic. Nici tu bun-venit, nici tu bere, nici tu pipă, în schimb reguli şi vorbe orceşti cu ghiotura. Nădăjduiam să-mi pot trage şi eu sufletul, da' văd că-i treabă nu glumă şi belele cât cuprinde. Hai să ne culcăm acum şi să nu ne mai gândim la nimic până mâine!

Era limpede că noul „şef” avea mijloacele sale de a primi veşti. Între Pod şi Fundătura erau mai bine de patruzeci de mile, cu toate acestea cineva le străbătuse în mare grabă. Frodo şi prietenii săi aveau să descopere acest lucru în curând.

Nu-şi făcuseră nici un plan bine stabilit, se gândiseră să meargă mai întâi toţi la Scobitura Râului şi să se odihnească acolo o vreme. Dar acum, văzând cum stau lucrurile, au hotărât să se îndrepte direct spre Hobbiton. Astfel că a doua zi o luară pe Drum cu pas mărit şi hotărât. Vântul se potolise, cerul însă era mohorât. Câmpiile arătau triste şi părăsite; dar, la urma urmei, era prima zi de noiembrie şi sfârşitul toamnei. Chiar şi aşa, miriştea părea să ardă mai dihai ca de obicei şi fumul se înălţa din multe locuri peste tot în jur. Un vălătuc mare se vedea în depărtare, spre Cornu Împădurit.

La lăsatul serii ajunseră aproape de Frogmorton, un sat aşezat la dreapta Drumului, cam la douăzeci şi două de mile de Pod. Voiau să rămână acolo peste noapte, *Buşteanul Plutitor* era un han bun în Frogmorton. Dar când ajunseră la capătul de răsărit al satului, dădură peste o barieră de care atârna o pancartă mare cu următorul anunţ: DRUM ÎNCHIS; iar în spatele ei stătea o ceată mare de şirifi cu bâte în mâini şi pene la căciuli, şi cu un aer important pe chipuri, dar şi speriat.

- Ce-i asta? întrebă Frodo căruia-i venea să izbucnească în râs.

- E ce e, domnu’ Baggins, spuse şeful şirifilor, un hobbit cu două pene. Sunteţi arestaţi pentru că aţi Trecut de Poartă fără învoire şi aţi Rupt Regulamentul, şi i-aţi Atacat pe Portari, şi aţi Pătruns, şi aţi Dormit în clădiri din Comitat fără învoire, şi i-aţi Mituit pe Paznici cu Mâncare.

- Şi mai ce? pufni Frodo.

- Deocamdată atât pentru început, zise şeful.

- Aş mai putea şi eu adăuga câteva, dacă vreţi, zise Sam. Vă Facem şefu’ în Toate Felurile, Dorim să-i pocnim Faţa Buboasă şi Credem că voi şirifii arătaţi ca nişte Dobitoci.

- Uite ce-i, Domnu’, gata. Ordinu’ şefului e să veniţi binişor cu noi. O să vă ducem la Lângă Ape şi acolo vă predăm Oamenilor Şefului; şi după ce vede şefu’ ce şi cum stă treaba cu voi, puteţi spune ce aveţi de spus. Dar dacă nu vă arde să staţi în Beciuri mai mult decât e nevoie, aţi face mai bine să fiţi scurţi la vorbă, eu aşa vă zic.

- Nu fiţi caraghioşi! zise Frodo. Merg unde poftesc şi când cred eu de cuviinţă. Din întâmplare mă îndrept spre Fundătura cu nişte treburi, dar dacă ţineţi neapărat să mergeţi şi voi, e treaba voastră.

- Prea bine, domnu’ Baggins, spuse şeful şi deschise bariera. Să nu uitaţi însă că v-am arestat.

- N-o să uit, făgădui Frodo. Niciodată. Dar s-ar putea să vă iert. Numai că astăzi nu mă duc cu nici un chip mai departe, aşa că, dacă binevoiţi să mă escortaţi până la *Buşteanul Plutitor,* v-aş fi îndatorat.

- Nu pot să fac asta, domnu’ Baggins. Hanul e închis. E o casă a şirifilor la capătul celălalt al satului. Vă duc acolo.

- Foarte bine, acceptă Frodo. Mergeţi înainte şi vă urmăm.

Sam, care-i măsurase pe şirifi din cap până-n picioare, îl ochi pe unul pe care-l cunoştea.

- Hei, Robin Smallburrow (*Robin* - măcăleandru, *small burrow* - vizuină mică, n.tr.)! strigă el. Vino-ncoa, vreau să am o vorbă cu tine.

Furişând o privire timidă către şeful său care arăta furibund, dar nu îndrăznea să se amestece, şiriful Smallburrow rămase în urmă ca să meargă alături de Sam care coborâse de pe ponei.

- Uite ce-i, Păunaşul Codrilor! începu Sam. Tu eşti de felul tău din Hobbiton şi ar trebui să ai mai multă minte-n cap, nu să te apuci să-l pândeşti pe domnu' Frodo şi aşa mai departe. Şi de ce-i hanu' închis, mă rog frumos?

- Toate-s închise, răspunse Robin. Şefului ăl mare nu-i place berea. De-aici a-nceput totu'. Da' acu' cred că Oamenii lui o ţin pe toată pentru ei. Şi nu-i place ca lumea să umble încoace şi-ncolo; dar dacă vrea cu tot dinadinsu' sau trebuie, atunci merge la casa şirifilor şi acolo explică ce treabă are de umblă.

- Ar trebui să-ţi fie ruşine că te-ai băgat într-o asemenea neghiobie, îl mustră Sam. Pe vremuri îţi plăceau hanurile mai mult pe dinăuntru decât pe dinafară. Una-două îţi iţeai capu' înăuntru, ori în timpul serviciului, ori după.

- Şi-acu' aş face la fel, Sam, dacă aş putea. Dar nu mă judeca prea aspru. Ce pot să fac? Ştii de ce m-am băgat la şirifi acu' şapte ani, înainte să înceapă toate astea. Puteam să străbat Comitatu', să mă întâlnesc cu unii-alţii, să aflu veşti şi să ştiu unde-i berea a bună. Acu' e altfel.

- Dar las-o atunci baltă, termină cu şirifatul, dacă nu mai e o slujbă demnă.

- Nu ne este îngăduit.

- Ascultă, dacă mai aud mult treaba asta cu *neîngăduitul,* mă supăr rău de tot, izbucni Sam.

- N-aş putea spune că mi-ar părea rău s-o văd şi pe asta, zise Robin coborând vocea. Dacă ne-am supăra cu toţii, poate că am izbuti să facem ceva. Da' e Oamenii ăştia, Sam, Oamenii şefului. Îi trimite peste tot şi dacă vreunu' d-ai noştri din seminţia mică îşi cere drepturile, îl duc fedeleş la Beciuri. I-am dus pe moş Flourdumpling şi pe moş Will Whitfoot (aprox. „Gogoaşă”, „Picior Alb”, n.tr.) Primaru' întâi şi-ntâi şi apoi pe mulţi alţii. În ultima vreme e tot mai rău. Acu' îi mai şi bat.

- Atunci de ce munceşti pentru ei? se mânie Sam. Cine te-a trimis la Frogmorton?

- Nimeni. Aici stăm, în casa a' mare a şirifilor. Acu' suntem Prima Trupă din Meleagu' de la Răsărit. E sute de şirifi, şi-ncă mai vrea, cu toate regulile astea noi. Mulţi e băgaţi fără voia lor, da' nu toţi. Chiar şi în Comitat e d-unii care le place să-şi vâre nasu' în treburile altora şi să se dea mari. Şi chiar mai rău: e unii care fac pe iscoadele pentru şefu' şi Oamenii lui.

- Aha! Care va să zică, aşa aţi prins de veste despre noi, da?

- Da. Nu ne mai e îngăduit să folosim Serviciul Poştei, da' ei foloseşte Serviciu' Poştei Fulger ăla vechi şi ţine mesageri anume tocmiţi în anumite locuri. A venit ieri seara târziu unu' din Dâra Albă cu o „solie tainică" şi altu' de-aici a dus-o mai departe. Şi un alt mesaj a venit azi după-masă înapoi care zice să vă aresteze şi să vă ducă la Lângă Ape, nu de-a dreptu' la Beciuri. E limpede că şefu' vrea să vă vadă pe loc.

- N-o să mai fie chiar atât de nerăbdător după ce isprăveşte domnu' Frodo cu el, îl linişti Sam.

Casa şirifilor din Frogmorton era la fel de proastă ca şi cea de la pod. Avea un singur cat, dar aceleaşi ferestre înguste şi era zidită din cărămizi nearse, tare urâte şi prost aşezate. Înăuntru era jilav şi nici un pic de veselie, iar cina le-a fost servită la o masă lungă, neacoperită şi nefrecată de săptămâni de zile. La aşa decor, aşa mâncare. Călătorii erau bucuroşi că plecau de-acolo. Până la Lângă Ape erau optsprezece mile. Au plecat la zece dimineaţa. Ar fi pornit ei mai devreme, dar au vrut să-l scoată din minţi pe şeful şirifilor cu moşmondeala lor. Vântul se mutase de la apus la miazănoapte şi sufla mai rece, dar nu mai ploua.

Cavalcada care părăsea satul era de-a dreptul caraghioasă, cu toate că puţinii care ieşiseră să se uite la „arestarea" călătorilor nu prea păreau siguri dacă hohotele de râs erau îngăduite. Doisprezece şirifi fuseseră aleşi să escorteze „prizonierii", numai că Merry îi obliga să meargă în faţă, în vreme ce Frodo şi ai săi veneau călare în urma lor. Merry, Pippin şi Sam călăreau în tihnă, râzând, vorbind, cântând, iar şirifii mergeau târâş-grăpiş, încercând să arate cât mai severi şi mai importanţi. Frodo însă era tăcut şi mai curând trist şi gânditor.

Ultima persoană prin dreptul căreia trecură era un unchiaş bătrân şi vânjos, care tundea un gard.

- Salutare, salutare! rânji el. Acu' cine-a arestat pe cine?

Doi dintre şirifi părăsiră imediat formaţia şi se îndreptară spre el.

- Şefu'! strigă Merry. Porunceşte oamenilor tăi să se întoarcă imediat la locurile lor, dacă nu vrei să mă ocup eu de asta!

La o poruncă tăioasă a şefului, cei doi hobbiţi veniră înapoi cu feţe îmbufnate.

- Hai, daţi-i drumul! ordonă Merry, după care călătorii avură grijă ca poneii lor să grăbească pasul într-atât, încât să-i împingă pe şirifi din spate cât mai repede cu putinţă.

Soarele răsări, vântul sufla rece, cu toate acestea şirifii începură curând să gâfâie şi să asude.

La Piatra celor Trei Hotare se dădură bătuţi. Făcuseră aproape paisprezece mile cu o singură oprire, la prânz. Acum era ora trei. Erau flămânzi, cu tălpile numai băşici şi nu mai puteau ţine pasul.

- Păi atunci veniţi cum puteţi! le spuse Merry. Noi mergem mai departe.

- La revedere, Păunaşul Codrilor! zise Sam. Te aştept în faţă la *Dragonul Verde,* dacă n-ai uitat unde-i. Să nu te mocoşeşti pe drum!

- Nesocotiţi arestul, asta faceţi, spuse şeful pe un ton nenorocit şi n-am să fiu eu cel răspunzător.

- O să nesocotim încă multe lucruri şi n-o să-ţi cerem să fii răspunzător, i-o-ntoarse Pippin. Hai noroc!

Călătorii îşi continuară drumul la trap şi când soarele începea să coboare spre Colinele Albe aflate la zenitul apusean, ajunseră la Lângă Ape, pe malul heleşteului întins al satului; abia acolo avură primul şoc cu adevărat dureros. Era chiar ţara lui Frodo şi a lui Sam şi abia acum îşi dădeau seama că le păsa de ea mai mult decât de orice alt loc de pe lume. Multe din casele pe care le ştiau acolo dispăruseră. Unele păreau a fi fost arse până-n temelii. Şirul atât de plăcut al vechilor văgăune ale hobbiţilor de pe malul nordic al Heleşteului erau părăsite, iar buruienile năpădiseră micile lor grădini care înainte coborau până jos la marginea apei. Mai rău decât atât, pe Malul Heleşteului, acolo unde Drumul Hobbiton se găsea foarte aproape de ţărm, apăruse un întreg lanţ de case noi şi urâte. Drumul fusese cândva mărginit de copaci. Nici urmă de ei. Uitându-se disperaţi de-a lungul drumului, spre Fundătura, zăriră în depărtare un coş înalt de cărămizi din care se vălătucea spre cerul serii un fum negru.

Sam simţea că-l ia cu ameţeală.

- Mă duc direct acasă, domnu' Frodo! strigă el. Mă duc să văd ce s-a întâmplat. Vreau să-l găsesc pe unchiaş.

- Sam, mai întâi să vedem ce ne aşteaptă, îl domoli Merry. Pun rămăşag că „şefu"' şi-a pregătit ceata de ticăloşi. Mai bine să găsim pe cineva care să ne poată spune cum stau lucrurile pe-aici.

Dar în satul Lângă Ape toate casele şi văgăunile erau închise şi nimeni nu le-a ieşit în întâmpinare. Lucrul acesta avu darul să-i mire, dar curând descoperiră pricina. Când ajunseră la *Dragonul Verde,* ultima casă din capătul dinspre Hobbiton, acum pustie şi cu ferestrele sparte, zăriră nu fără tulburare că de zidul hanului stăteau rezemaţi câţiva bărbaţi mătăhăloşi, cu chipuri livide şi încruntate şi o lucire duşmănoasă în ochii lor saşii.

- Ăştia seamănă cu prietenul ăla al lui Bill Ferigă din Bree, spuse Sam.

- Seamănă cu mulţi pe care i-am văzut în Isengard, murmură Merry.

Bandiţii aveau bâte în mâini şi corni prinşi la brâu, dar nici o altă armă la vedere. La apropierea călătorilor, îşi părăsiră locurile de lângă zid şi ieşiră în drum, blocându-le înaintarea.

- Unde credeţi voi că mergeţi? întrebă unul dintre ei, cel mai mare şi mai fioros din ceată. Pentru voi drumul se sfârşeşte aici. Şi unde-s comorile alea de şirifi?

- Vin în urmă domol, răspunse Merry. Poate că îi dor picioarele. Le-am promis că-i aşteptăm aici.

- Ce v-am spus, hă? se-ntoarse netrebnicul către ceilalţi. I-am zis lu' Sharkey că nu se poate pune temei pe neghiobii ăia mici. Ar fi trebuit să trimită pe câţiva d-ai noştri.

- Şi cu ce-ar fi schimbat situaţia, mă rog frumos? vru să ştie Merry. Nu suntem deprinşi cu tâlhari în ţara asta, dar ştim cum să ne descurcăm cu ei.

- Tâlhari, zici? mârâi omul. Vas' că ăsta-i felu' în care-mi vorbeşti? Ia vezi de ţi-l schimbă, altfel ţi-l schimbăm noi. Vă cam luaţi nasu' la purtare, voi ăştia micuţii. Nu vă încredeţi prea mult în mărinimia şefului. Acum a venit Sharkey, şi şefu' o să facă aşa cum vrea Sharkey.

- Şi cam ce-ar vrea el? întrebă Frodo liniştit.

- Ţara asta trebuie să se trezească şi să-şi pună lucrurile în ordine, spuse netrebnicul, şi Sharkey o să aibă grijă ca acest lucru să se întâmple; şi n-o să vă fie moale dacă-i forţaţi mâna. Aveţi nevoie de un şef mai mare aici. Şi-o să vă vină unu' înainte să se încheie anu', dacă mai faceţi multe nazuri. O să vă învăţăm noi minte, neam de şobolănei ce sunteţi.

- Mda. Mă bucur că vă ştiu planurile, spuse Frodo. Tocmai mă îndreptam spre domnul Lotho şi cred că o să fie şi el interesat să le afle.

Netrebnicii pufniră în râs.

- Lotho! Ştie, nu-ţi face griji. O să facă exact aşa cum spune Sharkey. Pentru că dacă un şef dă bătăi de cap, îl schimbăm una-două. Pricepi? Şi dacă seminţiile mici încearcă să se vâre acolo unde nu-s dorite, le putem împiedica să facă prostii. Pricepi?

- Da, pricep, zise Frodo. Întâi şi-ntâi pricep că pe-aici aţi rămas în urma vremurilor şi a noutăţilor. S-au petrecut multe de când aţi plecat de la Miazăzi. Vremea voastră s-a sfârşit, a voastră şi a tuturor celorlalţi ticăloşi. Turnul Întunecimii a căzut, acum este un Rege în Gondor. Isengard a fost distrus, nepreţuitul vostru stăpân a ajuns cerşească prin pustietăţi. L-am lăsat în urmă pe drum. De-acum pe Calea Verde vor veni solii Regelui şi nu toţi bătăuşii ăia din Isengard.

Omul se uită lung la el şi zâmbi.

- Cerşetor prin pustietăţi! îl îngână el pe Frodo. Nu mai spune!? Şi ce tempăunezi cu asta, bă, ţângău ţanţoş? Dar asta n-o să ne împiedice să trăim în ţărişoara asta a voastră îmbelşugată unde voi aţi ars destul gazu' de pomană. Şi ziceai ceva de solii Regelui? Asta le dau! zise, pocnindu-şi degetele în nasul lui Frodo. Şi când oi vedea unu', mă mai gândesc dacă merită osteneala să-l bag în seamă.

Era prea mult pentru Pippin. Gândurile sale se întoarseră la câmpia Cormallen şi-n faţa lui se afla un ticălos cu ochi saşii care-l făcea „ţângău ţanţoş” pe Purtătorul Inelului. Îşi dădu pelerina pe spate, trase sabia din teacă şi argintul şi mătasea Gondorului luciră pe el atunci când înaintă spre netrebnici.

- Sunt sol al Regelui, spuse. Vorbeşti cu prietenul regelui şi unul dintre cei mai vestiţi din meleagurile de la Apus. Eşti ticălos şi nesăbuit. Jos, în genunchi, aici în drum, şi cere iertare, altfel bag otrava orcească în tine!

Sabia sclipi în soarele ce asfinţea. Merry şi Sam îşi scoaseră şi ei săbiile şi veniră în sprijinul lui Pippin; Frodo însă nu se clinti. Ticăloşii bătură în retragere. Până acum avuseseră de-a face doar cu ţărani speriaţi din ţinutul Bree şi cu hobbiţi zăpăciţi ori fanfaroni. Dar nişte hobbiţi netemători, cu săbii strălucitoare şi feţe încruntate, ei bine, asta da surpriză. Şi era ceva în

vocile acestor nou-veniţi cum nu le mai fusese dat să audă până atunci. Îi luă cu un fior rece pe spinare.

- Plecaţi! zise Merry. Şi dacă mai tulburaţi satul ăsta, o să vă pară rău.

Cei trei hobbiţi făcură încă un pas înainte şi atunci ticăloşii se răsuciră pe călcâie şi o luară la sănătoasa în sus pe Drumul Hobbiton, fără să uite să sufle din corn în timp ce fugeau.

- Mda, nu ne-am întors prea devreme, zise Merry.

- Nici o zi prea devreme. Poate prea târziu ca să-l mai salvăm Lotho, spuse Frodo. Neghiob nenorocit, dar mi-e milă de el.

- Să-l salvăm pe Lotho? Ce vrei să spui? nu pricepu Pippin. Adică să-l distrugem, poate asta-i vrut să spui.

- Nu cred că înţelegi prea bine cum stau treburile, Pippin. Lotho n-a vrut niciodată ca lucrurile să ia o asemenea întorsătură, întotdeauna a fost un neghiob afurisit, dar acum a căzut în cursă. Ticăloşii sunt în frunte, jefuiesc, bagă spaima-n toată lumea, cârmuiesc şi distrug cum îi taie capul, toate în numele lui. Şi nici treaba asta n-o să mai ţină mult. Pentru că acum e prizonier în Fundătura, aşa bănuiesc, şi e tare speriat. Ar trebui să încercăm să-l salvăm.

- Bată-mă să mă bată! exclamă Pippin. Dintre toate sfârşiturile pe care le-ar fi putut avea călătoria noastră, la asta mă aşteptam cel mai puţin; să fiu nevoit să mă lupt cu nişte doar-pe-jumate-orci şi nişte bandiţi chiar în Comitat - ca să-l salvez pe Lotho Bubosu?

- Să te lupţi? se miră Frodo. Da, poate că o să se ajungă şi la asta. Dar nu uitaţi: dintre hobbiţi nu trebuie să moară nici unul, chiar dacă au trecut la vrăjmaş. Trecut de tot, nu doar că se supun ordinelor acestor ticăloşi din pricină că sunt speriaţi. Nici un hobbit n-a omorât vreodată înadins alt hobbit aici în Comitat şi n-o să începem noi s-o facem. Şi dacă se poate să nu omorâm pe nimeni, cu atât mai bine. Păstraţi-vă firea şi stăpâniţi-vă mâinile până în ultima clipă!

- Dar dacă ticăloşii ăştia sunt prea mulţi, cu siguranţă o să se ajungă la luptă, protestă Merry. Poţi să fii oricât de trist şi de descumpănit, dragul meu Frodo, cu asta n-ai să salvezi nici Comitatul şi nici pe Lotho.

- Aşa e, zise şi Pippin. A doua oară n-o să-i mai speriem la fel de uşor. Acum i-am luat pe nepregătite. Doar ai auzit chemarea cornilor? Cu siguranţă că sunt şi alţi ticăloşi undeva prin apropiere. Când or să fie mai mulţi, or să aibă mai mult curaj. Ar trebui să ne gândim să ne adăpostim undeva peste noapte. La urma urmei, suntem doar patru, chiar dacă suntem înarmaţi.

- Am o idee, se lumină Sam. Hai să mergem la bătrânu' Tom Cotton, pe uliţa de la miazăzi! A fost întotdeauna un hobbit curajos şi are o mulţime de băieţi care-s prieteni cu mine.

- Nu! se opuse Merry. Nu-i bine „să ne adăpostim”, asta au făcut toţi până acum şi asta le place şi ticăloşilor ăstora. Or să năvălească peste noi, or să ne încolţească şi după aceea ne scot afară pe brânci sau ne dau foc înăuntru. Nu, trebuie să facem ceva acum, pe loc.

- Să facem ce? întrebă Pippin.
- Să ridicăm Comitatul în picioare! spuse Merry. Acum! Să-i trezim pe toţi ai noştri! Nu le place nimic din ce se întâmplă, este limpede; nimănui, în afară de unul sau doi nemernici şi câţiva nebuni care vor să fie băgaţi în seamă. Dar locuitorii Comitatului au avut o viaţă atât de tihnită atât de multă vreme, încât nu ştiu ce să facă. Însă e de ajuns un chibrit ca să se aprindă scânteia. Oamenii şefului ştiu acest lucru, fără îndoială. Or să încerce să ne calce în picioare şi să ne strivească iute. Nu avem decât puţin timp.
- Sam, tu dacă vrei, repede-te până la ferma lui Cotton. El e starostele aici, şi cel mai curajos. Hai, du-te.
- Eu o să suflu în cornul din Rohan şi aşa o muzică am să le fac cum n-au mai auzit nicicând.
Se reîntoarseră în mijlocul satului. Acolo Sam trase de hăţuri şi o luă la vale pe ulicioara care ducea spre gospodăria lui Cotton, în partea de sud a satului. Nu ajunsese prea departe când auzi o chemare limpede de corn înălţându-se în văzduh. Răsună până departe, peste câmpuri şi dealuri; şi atât de puternică era chemarea aceea, încât Sam însuşi aproape că dădu să se întoarcă din drum şi să se repeadă înapoi. Poneiul lui se cabra şi necheză.
-Diiii, băiete! înainte! strigă el. O să ne întoarcem curând.
Apoi îl auzi pe Merry schimbând nota şi cornul intona chemarea din Ţara Iedului, care cutremură văzduhul.
"Săriţi! Săriţi! Primejdie, foc, vrăjmaşi! Săriţi! Foc, vrăjmaşi!"
În urma lui, Sam auzi tumult de voci, hărmălaie, uşi trântite. În faţa lui, lumini se aprinseră deodată în înserare; câinii lătrau; picioare lipăiau. Înainte să apuce să ajungă la capătul uliţei, numai ce-i văzu pe fermierul Cotton împreună cu trei dintre flăcăii lui, Tom cel Mic, Jolly şi Nick, alergând spre el. Cu topoare în mâini i se puseră în drum.
- Nu! Nu-i unu' din ticăloşii ăia, îl auzi Sam pe fermier. E un hobbit după înălţime, da-i ciudat îmbrăcat. Hei! strigă el. Cine eşti şi ce-i cu tot vacarmu' ăsta?
- Sunt Sam. Sam Gamgee. M-am întors.
Fermierul Cotton se apropie şi se holbă la el în lumina amurgului.
- Măi să fie! exclamă el. Vocea-i tot a ta şi nici chipul nu ţi-e mai bocciu ca înainte, Sam. Da' aş fi trecut pe lângă tine pe uliţă fără să te recunosc, îmbrăcat cum eşti. Ai umblat pe meleaguri străine, din cât se pare. Ne temeam că ai murit.
- N-am murit! Nici domnu' Frodo. E aici cu prietenii lui. Din pricina asta-i vacarmul. Scoală Comitatul în picioare. Vrem să-i alungăm pe toţi nemernicii ăştia şi pe şeful lor. Acum începem.
- Bine, aşa-i bine! strigă fermierul Cotton. Vas' că a-nceput, în sfârşit! M-au mâncat palmele tot anu', da' ai noştri n-au vrut să mă ajute. Şi trebuia să mă gândesc la nevastă şi la Rosie. Nemernicii ăştia nu se dau înapoi de la

nimic. Da' acu' să mergem, băieţi! Lângă Ape se răscoală! Suntem alături de voi!
- Şi doamna Cotton şi Rosie? întrebă Sam. Nu trebuie să fie lăsate singure.
- Nib al meu e cu ele. Da' poţi să te duci să-l ajuţi, dacă la asta te gândeşti, zâmbi cu înţeles fermierul Cotton.
Şi cu acestea, fugi spre sat, urmat de fiii săi.
Sam porni în galop spre casă. Lângă uşa mare şi rotundă din capul scărilor ce urcau din curtea largă stăteau doamna Cotton şi Rosie, iar în faţa lor Nib, strângând în mâini o furcă.
- Eu sunt! strigă Sam, înaintând acum la trap. Sam Gamgee! Aşa că nu încerca să mă înţepi, Nib. Oricum, am o za pe mine.
Sări din şa şi urcă treptele. Îl priveau în tăcere.
- Bună seara, doamnă Cotton! Bună, Rosie!
- Bună, Sam! spuse Rosie. Pe unde-ai umblat? Se spunea că ai murit; dar eu te aştept din primăvară. Nu te-ai prea grăbit, nu-i aşa?
- Poate că nu, se fâstâci Sam. Dar mă grăbesc acum. Vrem să-i mătrăşim pe netrebnici şi trebuie să mă întorc iute la domnu Frodo. Da' m-am gândit să vin să văd cum o mai duce doamna Cotton, şi tu, Rosie.
- O ducem bine, mulţumim, spuse doamna Cotton. Sau aşa ar trebui, de n-ar fi netrebnicii ăştia de bandiţi.
- Păi, hai, şterge-o! spuse Rosie. Dacă de domnu' Frodo ai avut grijă în tot timpul ăsta, de ce vrei să-l părăseşti tocmai când primejdia-i mai mare?
Asta era prea mult pentru Sam. I-ar fi luat o săptămână întreagă să răspundă, aşa că mai bine tăcu. Făcu stânga-mprejur, încăleca în şa, dar când dădu pinteni poneiului, Rosie cobori în fugă treptele.
- Zic că arăţi bine, Sam, zise ea. Du-te acum! Dar ai grijă de tine şi vino aţă înapoi după ce-ai isprăvit cu ticăloşii ăia!
Când ajunse înapoi, tot satul era în picioare. Pe lângă mulţi tineri, se strânseseră peste o sută de hobbiţi vânjoşi, cu topoare, baroase, cuţite cu lamă lungă şi bâte zdravene; câţiva aveau arcuri de vânătoare. Şi încă mai veneau şi alţii de la fermele din împrejurimi.
Câţiva săteni aprinseseră un foc mare, ca să mai însufleţească atmosfera, dar şi pentru că era unul dintre lucrurile interzise de şef. Ardea tot mai luminos, pe măsură ce se adâncea noaptea. La porunca lui Merry, alţii se apucaseră să baricadeze drumul la ambele capete ale satului. Când veniră şirifii la capătul din vale, râmaseră fără grai; dar când înţeleseră cum stă treaba, cei mai mulţi dintre ei îşi scoaseră penele de la căciuli şi se alăturară răsculaţilor. Ceilalţi se făcură nevăzuţi.
Sam îi găsi pe Frodo şi pe prietenii lui lângă foc, stând de vorbă cu bătrânul Tom Cotton şi înconjuraţi de o mulţime de săteni din Lângă Ape, care îi priveau plini de admiraţie.
- Bun, şi care-i următoarea mişcare? întrebă fermierul Cotton.
- Nu pot să spun până nu ştiu mai multe. Câţi bandiţi din ăştia sunt?

- Greu de spus. Tot vine şi pleacă. Câteodată e cincizeci în cocioabele alea ale lor în sus pe drumu' spre Hobbiton; da' de acolo dau iama în jur şi jefuiesc sau, cum zic ei, „adună". Da'n juru' Şefului nu e niciodată mai puţini de douăzeci - aşa-i zice ei, şefu'. E la Fundătura, sau a fost; da' ăla nu mai iese la suprafaţă. Nimeni nu l-a mai văzut de vreo săptămână sau două; da' Oamenii nu lasă pe nimeni să se apropie.

- Nu-s numai în Hobbiton, nu-i aşa? întrebă Pippin.

- Nu, şi-asta-i rău, zise Cotton. Mai este destui în jos, spre miază-zi în Valea Lungă şi pe lângă Vadu' Sarn, aş-am auzit; şi unii se pitesc în Cornu împădurit; şi mai are adăposturi la Răspântie. Şi-apoi e Beciurile, cum le zice ei: vechile tuneluri de provizii din Michel Delving, alea le-a făcut temniţe pentru ăi' de le ţin piept. Da' tot n-aş zice că-s mai mulţi de trei sute cu totu' în Comitat, poate mai puţin. Dacă suntem uniţi, îi dovedim.

- Arme au? întrebă Merry.

- Bice, cuţite, ciomege, destul pentru ticăloşiile lor; până acu' n-au arătat că ar avea mai multe, spuse Cotton. Da' aş zice că mai are şi d'altele dacă e să se ajungă la luptă. Unii are arcuri, asta-i sigur. A tras în unu' sau doi d'ai noştri.

- Ce ţi-am spus, Frodo! sări Merry. Ştiam că va trebui să luptăm. Deci au început să omoare.

- Nu chiar, zise Cotton. Adică nu în treaba asta cu arcu'. Cei din familia Took a început. Adică tătâne-tău, domnu' Peregrin, n-a vrut nici să stea de vorbă cu Lotho ăsta, de la bun început; spunea că dacă e cineva să facă pe mai-marele în vremuri din astea, apoi acela nu poate fi decât Thainul Comitatului şi nu un ajuns. Lotho şi-a trimis oamenii, da' n-au scos-o la capăt cu el. Tookşii-s tare norocoşi, au vizuinile alea adânci în Dealurile Verzi, Marile Tuneluri, cum li se zice, şi tâlharii ăştia nu pot să-i înhaţe; unde mai pui că nu-i lasă pe bandiţi să le calce pământurile. Dacă o fac totuşi, începe vânătoarea. Trei a împuşcat dintre ei pentru că a dat târcoale şi a jefuit. După treaba asta nemernicii s-a ticăloşit şi mai mult. Şi n-au mai scăpat din ochi Ţara Iedului. Nimeni nu mai iese şi nu mai intră acolo.

- Bravo, Took! strigă Pippin. Dar acum va intra cineva. Am şi pornit spre Tuneluri. Mai vine cineva cu mine la Târgupitit?

Pippin plecă însoţit de vreo şase flăcăi călare pe ponei.

- Ne vedem curând! strigă el. Sunt doar vreo paisprezece mile peste câmp. Mă întorc mâine dimineaţă cu o armată întreagă de Tookşi.

Înainte să dispară de tot, înghiţiţi de întunericul tot mai adânc, Merry suflă din corn în direcţia lor. Mulţimea chiui.

- Chiar dacă aşa s-au întâmplat lucrurile, nu vreau să ucideţi pe nimeni; nici dintre ticăloşi, decât dacă e neapărată nevoie, pentru a-i împiedica să facă rău vreunuia de-ai noştri.

- Bine! acceptă Merry. Dar de-acum ne putem aştepta în orice clipă la o vizită din partea haitei din Hobbiton. N-or să vină doar ca să negociem. Vom încerca să vorbim frumos cu ei, dar trebuie să ne aşteptăm la ce-i mai rău. Acum însă am un plan.

- În regulă, spuse Frodo. Atunci las în seama ta totul. Tocmai atunci se apropiară în fugă câţiva hobbiţi care fuseseră trimişi spre Hobbiton.

- Vin! spuseră ei. Vreo douăzeci şi mai bine. Doi însă au apucat-o spre apus, peste câmp.

- Înseamnă că spre Răspântie, ca să mai adune câţiva, zise Cotton. Cinşpe mile dus-întors. Cu ăia nu trebuie să ne batem capu' acu'.

Merry se apucă imediat de dat ordine. Fermierul Cotton eliberă drumul, trimiţându-i acasă pe toţi, în afară de hobbiţii mai în vârstă, care aveau arme. N-au trebuit să aştepte mult. Curând auziră voci puternice şi tropăitul unor picioare greoaie. Mai trecu puţin şi o bandă întreagă de tâlhari apăru pe drum, îndreptându-se spre ei. Când dădură cu ochii de barieră, izbucniră în râs. Nu-şi imaginau că în ţărişoara aia putea să existe ceva care să poată ţine piept la douăzeci dintre ei în acelaşi timp.

Hobbiţii deschiseră bariera şi se dădură în lături.

- Mulţam! hohotiră Oamenii. Acum fuguţa acasă, înainte să fiţi biciuiţi. Apoi, mărşăluind pe drum, începură să strige: Stingeţi luminile! Intraţi în case şi acolo să rămâneţi! Dacă nu, o să luăm cincizeci dintre voi şi-i închidem în Beciuri pentru un an întreg, înăuntru! Mahăru' îşi pierde răbdarea.

Nimeni nu luă în seamă poruncile lor; în loc de aceasta, pe măsură ce treceau bandiţii, hobbiţii strângeau rândurile în spatele lor şi-i urmau. Când Oamenii ajunseră la foc, îl găsiră acolo pe fermierul Cotton care şedea singur-singurel şi-şi încălzea mâinile.

- Cine eşti şi ce-ţi închipui că faci aici? îl luă la rost căpetenia bandiţilor.

Fermierul Cotton îşi ridică încet privirile spre ei.

- Tocmai voiam să vă întreb acelaşi lucru, zise el. Asta nu e ţara voastră şi nu sunteţi doriţi aici.

- Tu, în schimb, eşti dorit oricum, zise căpetenia. Te vrem. Ridicaţi-l, băieţi! Beciurile-s de el, şi daţi-i ceva să-şi ţină fleanca.

Oamenii făcură un pas spre Cotton, dar se opriră brusc. În jurul se iscă un vuiet de voci şi dintr-o dată îşi dădură seama că fermierul Cotton nu era singur. Erau împresuraţi. În întuneric, la marginea cercului de lumină, se găsea un inel de hobbiţi care se furişaseră din umbre. Vreo două sute, fiecare purtând o armă de-un fel sau altul.

Merry păşi în faţă.

- Ne-am mai întâlnit, se adresă el căpeteniei, şi te-am prevenit să nu te întorci aici. Te avertizez din nou: staţi în lumină şi sunteţi înconjuraţi de arcaşi. Dacă-l atingeţi numai şi cu un deget pe acest fermier sau pe oricare altul, veţi fi ucişi. Lăsaţi jos toate armele!

Căpetenia privi înjur. Era prins în capcană. Dar nu era speriat, căci îi avea pe ortacii săi care să-l apere. Ştia prea puţine despre hobbiţi ca să înţeleagă în ce primejdie se afla. Nesăbuit, hotărî să lupte. Nu-i va fi greu să scape din încercuire, îşi închipuia el.

- Pe ei, băieţi! strigă el. Beliţi-i!

Cu un cuţit lung în mâna stângă şi o bâtă în dreapta, se repezi spre cercul hobbiţilor, încercând să treacă cu forţa şi să fugă înapoi în Hobbiton. Ţinti o lovitură năprasnică asupra lui Merry care se găsea în drumul lui. În clipa următoare căzu mort, cu patru săgeţi înfipte în el.

Asta a fost de-ajuns pentru ceilalţi. Se predară. Hobbiţii le luară armele, iar pe ei îi legară unul de altul şi-i duseră într-o cocioabă goală, construită chiar de ei, şi acolo îi legară fedeleş de mâini şi de picioare şi-i încuiară înăuntru sub pază. Căpetenia moartă fu târâtă din drum şi îngropată.

- Pare cam prea simplu, nu-i aşa? întrebă Cotton. Am spus eu că-i putem dovedi. Da’ aveam nevoie de o chemare. Te-ai întors chiar la timp, domnu’ Merry.

- Încă mai sunt multe de făcut, zise el. Dacă ai socotit bine, înseamnă că n-am isprăvit decât cu o mână de bandiţi. Dar acum e întuneric. Cred că următoarea lovitură trebuie să aştepte până mâine dimineaţă, când ne vom duce la şef.

- De ce să nu mergem acum? întrebă Sam înflăcărat. Încă nu-i trecut de şase. Şi vreau să-l văd pe unchiaş. Ştiţi cumva ce s-a ales de el, domnu’ Cotton?

- N-o duce prea bine, da’ nici prea rău, Sam, răspunse fermierul. Ăştia a săpat peste tot în Puşcă-ntraistă şi asta a fost o lovitură tare tristă pentru el. Stă acu’ în una din casele alea noi pe care le-a zidit Oamenii şefului, când încă mai făceau şi altele decât să dea foc şi să jefuiască: cam la o milă de capătul lui Lângă Ape. Da' vine pe la mine când apucă şi am grijă să-l hrănesc mai bine decât apucă ăia săraci de tot. Asta împotriva *Regulilor,* să fim înţeleşi. L-aş fi ţinut cu mine, da’ nu-i îngăduit aşa ceva.

- Mulţam, domnu’ Cotton, şi n-am să uit asta, spuse Sam. Da’ vreau să-l văd. Şefu’ ăla şi Sharkey ăla, cum li se spune, pot să pricinuiască mare rău înainte de venirea dimineţii.

- Bine, Sam, acceptă Cotton. Alege-ţi unu’ sau doi băieţi şi duceţi-vă să-l aduceţi la mine acasă. Nu-i nevoie să te apropii de vechiu’ Hobbiton peste Apă. Sally al meu o să-ţi arate drumu’.

Sam plecă. Merry alese grupurile care să facă de strajă peste noapte în jurul satului şi la bariere. Apoi el şi Frodo plecară împreună cu fermierul Cotton. Stătură cu întreaga familie în bucătăria caldă, iar fermierul şi ai lui le puseră câteva întrebări politicoase despre călătoriile lor, dar abia dacă ascultau răspunsurile: gândul lor era la ceea ce se petrecuse în Comitat.

- Totu’ a-nceput cu Bubosu’, cum îi spunem noi, povesti fermierul Cotton, şi a-nceput la scurtă vreme după plecarea dumitale, domnu’ Frodo. Avea tot felu’ de bazaconii-n cap, Bubosu’ ăsta voia ca totu’ să fie al lui şi dup-aia să poruncească-n dreapta şi-n stânga. Curând s-a aflat că avea mai mult decât era bine pentru el; şi mereu punea mâna pe tot mai mult, numa’ că de unde făcea rost de bani nimeni n-ar fi putut spune: mori, slădării, hanuri, ferme, plantaţii de rădăcina-pipei. Din cât se pare, moara Iu’ Roşcovanu’ o cumpărase înainte de-a veni la Fundătura.

Bunînţeles că începuse cu averea din Meleagu' de la Miazăzi, rămasă de la tătâne-său; şi-am auzit că vindea buruienile cele mai bune şi vreun an sau doi le-a tot trimis pe alte meleaguri. Da' la sfârşitu' anului trecut a-nceput să scoată peste hotare lăzi întregi, nu numa' buruieni. Şi recolta s-a tot împuţinat şi venea şi iarna. Lumea s-a înfuriat, da' el a ştiut cum să le răspundă. Şi-atunci a venit mulţi Oameni, mai cu seamă bandiţi din ăştia, în care mari, unii ca să plece cu carele pline către miazăzi, alţii însă ca să rămână. Şi după ăştia a venit şi mai mulţi. Şi înainte să ne dezmeticim noi, se şi aşezaseră ba ici, ba colo, în tot Comitatu' şi tăiau copacii şi săpau şi-şi construiau şoproane şi case după placul lor. La început Bubosu' a plătit tot ce luau şi toate stricăciunile, da' n-a trecut mult şi-a început ei să dea porunci în dreapta şi-n stânga şi să ia tot ce poftea.

Lumea iar s-a burzuluit, da' nu destul. Bătrânu' Will Primaru' s-a dus la Fundătura să se plângă, da' n-a apucat să ajungă acolo. L-au prins ticăloşii şi l-au luat şi l-au închis într-o văgăună în Michel Delving şi acolo e şi acu'. Şi dup-aia, asta să fi fost curând după Anu' Nou, n-a mai fost primar şi Bubosu' s-a pus singur şirif-şef, sau şefu', atât, şi făcea cum îl tăia capu'; şi dacă vreunu' „îşi lua nasu' la purtare", cum zicea ei, iute ajungea lângă Will. Şi treaba s-a tot împuţit. De fumat numa' Oamenii mai avea ce fuma; iar şefului nu-i plăcea berea, şi aia era doar pentru Oamenii lui, aşa că a-nchis toate hanurile; şi totu', în afară de reguli, a-nceput să se împuţineze, numa' dacă apucai să mai piteşti câte ceva înainte să vină bandiţii ăştia să strângă, cică pentru „împărţeală cinstită": adicătelea ei avea şi noi nu, doar firimiturile cu care te mai alegeai la casele şirifilor, dacă nu-ţi stăteau în gât. Totu' rău, rău şi iar rău. Da' de când a venit Sharkey, prăpăd şi alta nu.

- Cine-i Sharkey ăsta? întrebă Merry. L-am auzit pe unul dintre bandiţi vorbind de el.

- Banditu' ăl' mai mare dintre toţi, aşa pare. La ultima recoltă, cam pe la sfârşitu' lui octombrie, atunci am auzit întâiaşi dată de el. De văzut nu l-am văzut, da' stă la Fundătura; şi el e şefu' adevărat acu', îmi vine să cred. Toţi bandiţii face cum zice el; şi ce zice el sună cam aşa: hăcuieşte, arde, prăpădeşte; şi-acu' a ajuns şi să ucidă. Nu mai are nici o noimă nimic din ce face ăştia. Taie copacii şi-i lasă să zacă, pârjoleşte casele da' altele nu zideşte în locu' lor.

Moara lu' Roşcovanu, să zicem. Bubosu a dărâmat-o de cum a venit la Fundătura. Apoi a adus nu ştiu câţi oameni jegosi ca să construiască o moară mai mare, pe care a umplut-o cu roţi şi tot felu' de născoceli de pe alte meleaguri. Numa' că neghiobului ăluia de Ted i-a plăcut şi stă şi munceşte acolo şi curăţă roţi pentru Oameni, în locu' unde tătâne-său a fost morar şi stăpân pe moara lui. Mai are şi alte mori. Da' trebuie să ai grăunţe ca să poţi măcina; da' sămânţă nu mai era nici pentru moara veche, necum pentru aia nouă. Iar de când a venit Sharkey, nu mai macină de nici un fel. Ciocănesc toată ziua acolo şi numa' fum şi putoare iese şi nu mai e linişte nici măcar noaptea în Hobbiton. Şi-anume varsă toată murdăria afară de-au spurcat toată Apa din vale şi-acu' ajunge şi-n Coniaied. Dacă vor să

preschimbe Comitatu’ într-o pustiiciune, apoi au pornit-o pe calea cea bună. Şi nu cred că neghiobu’ ăla de Bubos e-n spatele tărăşeniei ăsteia. Vă spun eu că-i Sharkey.

- Aşa e! se băgă în vorbă Tom cel Mic. Păi cum, au luat-o până şi pe maica a’ bătrână a lui Bubosu, pe Lobelia, şi-o-ndrăgea Bubosu ca nimeni altu’. Au văzut câţiva din Hobbiton cum s-a-ntâmplat. Cică vine bătrâna pe uliţă cu umbrela aia veche a ei. Şi câţiva bandiţi urcau cu un car mare.

„Da’ un’ vă duceţi?”, întreabă ea.

„La Fundătura”, răspunde ei.

„Pentru care treabă?”

„Să construim nişte şoproane pentru Sharkey.”

„Da’ cin’ v-a zis că puteţi?”

„Sharkey. Aşa că şterge-o din drum, cotoroanţo!”

„Vă dau eu Sharkey, ticăloşi bandiţi şi împuţiţi ce sunteţi!”, zice ea şi se repede cu umbrela la căpetenie, unu’ de două ori cât ea. Aşa că au luat-o. Au târât-o în Beciuri, la vârsta ei. I-au luat şi pe alţii de care ne pare mai rău, da’ zău că ea s-a arătat mai vitează decât mulţi.

Chiar atunci în încăpere năvăli Sam împreună cu unchiaşul său. Bătrânul Gamgee nu arăta cu mult mai bătrân, doar că era mai tare de urechi.

- Bună seara, domnu’ Baggins! spuse el. Tare mă bucur să vă văd întreg şi nevătămat acasă. Da’ am eu un dinte împotriva dumitale, ca să zic aşa, şi dacă nu cutez prea mult. N-ar fi trebuit în vecii vecilor să vindeţi Fundătura, aşa cum v-am spus mereu. D-aici a pornit tot răul. Şi-n vreme ce domnia voastră băteaţi meleaguri străine, vânând Oameni Negri prin coclaurile munţilor, cum mi-a povestit Sam, cu toate că nu-mi zice limpede de ce, ăştia vin şi sapă toată Puşca-ntraistă şi-mi fac praf şi pulbere bunătate de cartofi!

- Îmi pare tare rău, domnule Gamgee, zise Frodo. Dar acum m-am întors şi voi face tot ce pot să îndrept lucrurile.

- Păi mai frumos nici că puteaţi s-o spuneţi, zise unchiaşul. Domnu' *Frodo* Baggins e un adevărat gentlehobbit, întotdeauna am spus asta, orice-aţi gândi domniile voastre despre alţii care poartă acelaşi nume, să-mi fie cu iertare. Şi trag nădejde că Sam s-a purtat cuviincios şi aţi fost mulţumit de el?

- Foarte mulţumit, domnule Gamgee. Mai mult chiar, dacă puteţi crede aşa ceva, este unul dintre cei mai vestiţi din toate meleagurile, şi peste tot se scriu cântece despre faptele lui măreţe, de-aici şi până la Mare şi până dincolo de Râul cel Mare.

Sam roşi, dar îl privi recunoscător pe Frodo, căci ochii lui Rosie străluceau şi faţa ei era numai zâmbet pentru Sam.

- Îmi vine greu să cred, zise unchiaşul, cu toate că, din câte văd, s-a înhăitat cu tot felu’ de neamuri străine. Ce s-a ales din jiletca ta? Nu-mi place să te văd cu fierăraiele astea pe tine, chiar dacă-ţi sade bine în ele.

Toţi ai casei fermierului Cotton şi oaspeţii se treziră devreme a doua zi dimineaţa. Nici un zgomot nu tulburase noaptea, dar nimeni nu se îndoia că necazurile aveau să se ivească înainte să se însereze.

- Pare-se că n-a rămas picior de bandit în Fundătura, zise Cotton, da’ ne putem aştepta oricând să apară şleahta de la Răspântie.

După micul dejun veni un sol din ţara Tuk. Era înflăcărat nevoie mare,

- Thainul a sculat toată ţara, zise el, şi veştile se răspândesc ca focul în toate părţile. Banditţii care ne supravegheau ţara şi-au luat tălpăşiţa spre miazăzi, ăia care au scăpat cu viaţă. Thainul s-a luat după ei, ca să prindă clica cea mare pe drum; pe domnu’ Peregrin l-a trimis încoa’ cu toţi de care s-a putut lipsi.

Veştile care au urmat nu erau tot atât de bune. Merry fusese plecat toată noaptea şi se întoarse pe la zece dimineaţa.

- E o bandă cam la patru mile de-aici, zise el. Vin pe drumul dinspre Răspântie, dar li s-au alăturat şi alţi bandiţi răzleţi, veniţi de prin alte locuri. Sunt vreo sută, dacă nu şi mai bine; şi dau foc la tot pe unde trec. Blestemaţii!

- Ah! ăştia nu stau la vorbe, ăştia ucid dacă poate, zise fermierul Cotton. Dacă Took nu vine mai degrabă, mai bine ne punem la adăpost şi tragem fără vorbă. Fără luptă nu isprăvim trebuşoara asta, domnu’ Frodo.

Cei din neamul Took veniră într-adevăr mai degrabă. Nu trecu mult şi numai ce-i văzură, o sută-n cap, din Târgupitit şi Dealurile Verzi, cu Pippin în frunte. Merry avea acum destui hobbiţi voinici ca să dea piept cu bandiţii. Din spusele cercetaşilor, netrebnicii veneau în grup compact, ştiau că toată ţara se ridicase împotrivă-le şi aveau de gând să înăbuşe fără milă răscoala, chiar în inima ei, în Lângă Ape. Dar oricât de fioroşi erau, n-aveau printre ei nici o căpetenie care să se priceapă la război. Drept care veneau fără fereală. Astfel că Merry îşi făcu iute planurile.

Bandiţii înaintau tropăind pe Drumul de Miazăzi şi, fără să se oprească o luară pe Drumul care ducea în Lângă Ape şi urca printre maluri înalte ce se terminau în partea de sus cu garduri vii joase. La un cot, să fi tot fost vreo patru sute de picioare de la drumul principal, dădură peste ditamai bariera improvizată din căruţe vechi răsturnate. Asta îi făcu să se oprească în sfârşit. În aceeaşi clipă, băgară de seamă că, de ambele laturi, de-a lungul gardurilor ce se aflau chiar deasupra capetelor lor, erau înşiraţi hobbiţi. În spatele lor, alţi hobbiţi împingeau şi mai multe căruţe ce stătuseră ascunse pe un câmp din apropiere, astfel că şi calea de întoarcere le era blocată. De deasupra se auzi o voce: era a lui Merry.

- Vasăzică, aţi nimerit într-o capcană şi amicii voştri din Hobbiton au păţit la fel, şi unul este mort, iar ceilalţi au fost luaţi prizonieri. Depuneţi armele! Apoi depărtaţi-vă douăzeci de paşi şi aşezaţi-vă. Cine-ncearcă să fugă, va muri pe loc.

Bandiţii însă nu se lăsau intimidaţi cu una-cu două. Câţiva se supuseră, dar imediat săriră ceilalţi cu gura, astfel că prinseră din nou curaj. Vreo douăzeci se năpustiră asupra căruţelor. Şase căzură săgetaţi, dar restul reuşiră să scape, omorâră doi hobbiţi şi se risipiră spre Cornu Împădurit. Mai căzură doi în timp ce fugeau. Merry suflă cu putere în corn şi alţi corni îi răspunseră din depărtare.

- N-or să ajungă departe, spuse Pippin. Peste tot acolo sunt vânătorii noştri.

Oamenii prinşi în capcană, vreo optzeci câţi mai rămăseseră, încercară să scape căţărându-se peste bariere şi pe maluri, astfel că hobbiţii se văzură nevoiţi să tragă în ei cu săgeţi sau să-i spintece cu topoarele. Dar mulţi dintre cei mai vânjoşi şi mai disperaţi scăpară prin partea dinspre apus, atacându-şi vrăjmaşii cu furie, fiind acum mai curând porniţi să ucidă decât să fugă. Căzură răpuşi câţiva hobbiţi, ceilalţi şovăiau, când Merry şi Pippin, care erau în partea răsăriteană, veniră de partea ceastălaltă şi se aruncară asupra ticăloşilor. Merry însuşi îşi înfipse sabia în căpetenia lor, o brută cu ochi saşii, ca un orc din cei mari. Apoi îşi regrupă forţele, făcând un cerc mare de arcaşi în jurul Oamenilor care mai rămăseseră în viaţă.

Într-un târziu, lupta se sfârşi. Aproape şaptezeci de bandiţi zăceau morţi pe câmp şi vreo doisprezece fuseseră făcuţi prizonieri. Dintre hobbiţi muriseră nouăsprezece şi aproape treizeci erau răniţi. Încărcară bandiţii morţi în căruţe şi-i duseră la o veche groapă de nisip din apropiere, unde îi îngropară: în Groapa Bătăliei, cum avea să se numească mai apoi. Pe hobbiţii răpuşi îi aşezară unul lângă altul într-un mormânt săpat în coasta dealului, unde mai târziu a fost aşezată o lespede mare, înconjurată de o grădină. Astfel s-a încheiat Bătălia de la Lângă Ape, în 1419, ultima bătălie purtată în Comitat şi singura de la cea din 1147 de la Câmpiile Verzi, departe în Meleagul de la Miazănoapte. Ca urmare, cu toate că, din fericire, a costat puţine vieţi, îşi are un capitol aparte în Cartea Roşie, iar numele tuturor celor care au luat parte la ea au fost consemnate într-un Sul pe care istoricii Comitatului îl învăţau pe de rost. Faima şi prosperitatea de care s-a bucurat ulterior familia Cotton din acea vreme datează; dar primii în lista de pe Sul se află, fără doar şi poate, numele Căpitanilor Meriadoc şi Peregrin.

Frodo luase şi el parte la bătălie, dar nu-şi scosese sabia din teacă, rostul lui de căpătâi fiind acela să-i împiedice pe hobbiţii furioşi de uciderea semenilor lor, să nu-i măcelărească pe acei duşmani care-şi aruncau armele. După ce s-a încheiat lupta şi s-au da ordinele pentru împlinirea celorlalte rânduieli, Merry, Pippin şi Sam i se alăturară lui Frodo şi tuspatru se întoarseră în sat împreună cu fermierul Cotton şi ai lui. Mâncară un prânz târziu după-masă, apoi Frodo zise oftând:

- Cred că a sosit vremea să ne ocupăm de „şef.".

- Da, cu cât mai repede cu atât mai bine, consimţi Merry. Şi să nu aveţi milă! El e vinovatul pentru că i-a adus pe aceşti bandiţi şi pentru tot răul făcut de aceştia.

Fermierul Cotton strânse vreo douăzeci şi ceva de hobbiţi voinici.

- Asta pentru că n-avem cum şti de n-or mai fi alţi bandiţi la Fundătura, explică el.

Porniră pe jos, în frunte cu Frodo, Sam, Merry şi Pippin.

Era unul dintre cele mai triste momente din viaţa lor. Marele horn se înălţa în faţa lor; şi cu cât se apropiau mai mult de bătrânul sat de peste

Apă, printre şiruri de case noi şi mizere de-o parte şi de alta a drumului, văzură noua moară în toată urâţenia ei, posomorită şi răpănoasă: o clădire masivă din cărămidă, încălecând râul şi spurcându-i apele cu o scursură grea de aburi şi duhoare. De-a lungul Drumului spre Lângă Ape, toţi copacii fuseseră doborâţi.

Traversând podul şi ridicându-şi privirile spre Măgură, simţiră că li se opreşte respiraţia în piept. Nici măcar ceea ce întrezărise Sam în Oglindă nu-l pregătise pentru ceea ce le era dat să vadă acum. Hambarul cel Vechi, de pe partea apuseană, fusese dărâmat, în locul lui fiind ridicate şiruri de şoproane smolite, castanii dispăruseră fără urmă. Terasele şi gardurile vii - praf şi pulbere. Care mari se îngrămădeau de-a valma pe-un tăpşan fără fir de iarbă. Puşca-ntraistă, rândul de vizuini ale hobbiţilor, stătea căscat ca o carieră de nisip şi pietriş. Fundătura, aflată mai sus, nu se zărea din Pricina unui talmeş-balmeş de barăci mai mari.

- L-au tăiat! urlă Sam. Au tăiat Copacul Petrecerii!

Şi arătă cu mâna spre locul unde se aflase copacul sub care Bilbo îşi ţinuse Discursul de Adio. Acum zăcea retezat şi mort în câmp. Ca şi când acesta fusese picătura ce-a revărsat paharul, Sam izbucni în plâns.

Un hohot de râs îl făcu pe Sam să-şi înghită restul lacrimilor. Peste zidul scund al ogrăzii morii stătea aplecat un hobbit ursuz, chipul îi era mânjit de funingine şi mâinile aşijderea.

- Nu-ţi place, Sam? rânji el. Da’ tu întotdeauna-i fost slab de inimă. Credeam c-ai plecat cu o corabie de-a ălora de care tot băteai câmpii, să pluteşti pe mare. Ce-ţi veni să te-ntorci? Acu’ avem treabă de făcut în Comitat.

- Văd, spuse Sam. Timp să te speli n-ai, da’ să sprijini zidul ai. Da’ ascultă la mine, jupân Roşcovan, am nişte poliţe de plătit în satu’ ăsta, aşa că isprăveşte cu rânjitu’, că altfel ţi se ridică nota de n-ai s-o poţi duce.

Ted Roşcovanul trase un scuipat peste zid.

- Haida-de! pufni el. Nu te poţi atinge de mine. Îs prieten cu Mahăru’. Da’ el o să se atingă de tine, n-ai grijă, dacă mă mai ameţeşti mult cu meliţa aia a ta.

- Nu-ţi mai răci gura de pomană cu măscăriciul ăsta, Sam! îl sfătui Frodo. Sper să nu fie mulţi hobbiţi care să se fi schimbat în halul ăsta. Ar fi o pacoste mult mai rea decât tot răul pe care l-au făcut Oamenii.

- Eşti jegos şi neobrăzat, Roşcovane, spuse Merry. Şi ţi-ai făcut greşit toate socotelile. Tocmai mergem la Măgura să-l scoatem de-acolo pe nepreţuitul tău Mahăr. Cu Oamenii lui am isprăvit.

Ted căscă gura ca un peşte pe uscat, căci abia acum băgă de seamă escorta care, la un semn al lui Merry, începu să traverseze podul. Sări jos de pe zid, se repezi în moară şi de acolo ieşi val-vârtej cu un corn în care suflă din toţi bojocii.

- Vezi să nu rămâi fără aer! râse Merry. Eu am unul mai bun. Şi ridicându-şi cornul de argint, suflă în el, şi chemarea lui limpede răsuna peste Măgură, şi din toate vizuinile, şi şoproanele, şi casele prăpădite din

Hobbiton răspunseră glasuri de hobbiţi care se revărsau afară şi, cu strigăte şi urale li se alăturară, urcând împreună drumul spre Fundătura.

În vârful uliţei, ceata se opri, lăsându-i pe Frodo şi ai săi să-şi continue drumul singuri; în sfârşit ajunseră la locul atât de drag lor odinioară. Grădina era plină de colibe şi şuri, unele atât de aproape de vechile ferestre dinspre apus, încât le luase de tot lumina. Peste tot mormane de gunoaie şi resturi. Uşa era plină de crăpături; lanţul clopoţelului atârna desprins din perete şi clopoţelul nu mai suna. Bătură la uşă, dar nimeni nu răspunse. În cele din urmă o împinseră şi uşa se deschise singură. Intrară. Înăuntru - duhoare, murdărie, dezordine: din câte se părea, locul nu mai era locuit de-o bucată bună de vreme.

- Unde se ascunde mizerabilul ăla de Lotho? întrebă Merry. Scotociseră în fiecare încăpere şi în afară de şobolani şi şoareci nu dăduseră peste nici un alt suflet viu. Să-i punem pe ceilalţi să caute în şoproane?

- E mai rău ca-n Mordor! spuse Sam. Într-un fel chiar cu mult mai rău. Adică te trăsneşte dintr-o dată, ca să zic aşa; pentru că eşti acasă, dar ţi-o aminteşti cum arăta înainte de a ajunge în ruină.

- Da, e Mordorul, spuse şi Frodo. Una din lucrările sale. Saruman n-a încetat o clipă să-i desăvârşească opera, chiar şi atunci când îşi închipuia că trudeşte pentru sine. La fel s-a întâmplat şi cu aceia care s-au lăsat amăgiţi de Saruman, aşa ca Lotho.

Merry privi înjur îngrozit şi scârbit.

- Haide afară! spuse. Dacă aş fi ştiut ce mare rău a făcut Saruman, până-n cot mi-aş fi vârât pumnul în gâtlejul lui.

- De bună seamă, de bună seamă! Dar n-ai făcut-o, aşa că pot să vă urez bun-venit acasă.

În prag stătea însuşi Saruman, arătând bine hrănit şi peste măsură de încântat; ochii lui scăpărau cu răutate şi amuzament. Frodo se dumiri dintr-o dată.

- Sharkey! strigă el. Saruman izbucni în râs.

- Vas’ că ai auzit de numele ăsta, nu-i aşa? Aşa-mi spuneau cam toţi ai mei în Isengard. Poate în semn de dragoste pentru mine (probabil de origine orcească: *sharku* - „moşneag”, n.tr.). Dar desigur că nu v-aţi aşteptat să mă vedeţi aici.

- Eu nu, recunoscu Frodo. Însă ar fi trebuit să-mi treacă prin cap. O răutate mică, dar mârşavă: m-a prevenit Gandalf că încă mai eşti în stare de aşa ceva.

- În stare şi-ncă cum, zise Saruman, şi n-aş spune că e mică. Ce-am mai râs de voi, măi senioraşi hobbiţei, călăreaţi cu toate mărimile alea şi vă simţeaţi atât de apăraţi şi eraţi atât de încântaţi de măruntele voastre fiinţe. Gândeaţi că v-aţi descurcat cum nu se poate mai bine şi acum vă puteţi întoarce acasă ţanţoşi nevoie mare, la un trai tihnit în ţara voastră. Casa lui Saruman se poate duce de râpă, el poate fi aruncat pe drumuri, dar de-ale voastre nu se poate atinge nimeni. Oho, nu! Gandalf se va îngriji de trebuşoarele voastre.

Saruman izbucni din nou în râs.
- Dar nu e el omul ăla! După ce uneltele şi-au împlinit rostul, le aruncă. Voi însă vă ţineţi scai de el, trândăviţi, staţi la taclale, faceţi de două ori drumul. „Mă rog, dacă-s neghiobi, eu o să ajung înaintea lor şi le dau o lecţie”, mi-am zis eu. „Rău cu rău se plăteşte.” Lecţia ar fi fost şi mai amară dacă mi-aţi fi dat ceva mai mult timp şi mai mulţi Oameni. Dar am făcut şi aşa destule ca să vă vină greu să le îndreptaţi sau să le îndepărtaţi din vieţile voastre. Şi-mi va fi foarte plăcut să mă gândesc la asta şi să le pun în balanţă cu propriile mele suferinţe.
- Păi, dacă asemenea lucruri îţi fac plăcere, zise Frodo, chiar că mi-e milă de tine. Mă tem că vei găsi plăcere doar în amintiri. Hai, acum să pleci şi să nu te mai întorci niciodată!
Hobbiţii din sate îl văzuseră pe Saruman ieşind din una dintre colibe şi iute se buluciseră la intrarea în Fundătura. Când auziră porunca lui Frodo, prinseră a murmura furioşi:
- Nu-l lăsaţi să plece! Omorâţi-l! E un ticălos şi-un ucigaş. Omorâţi-l. Saruman privi la feţele lor duşmănoase şi zâmbi.
- Omorâţi-l! îngână el. Omorâţi-l, dacă credeţi că sunteţi de-ajuns, vitejii mei hobbiţi! Se îndreptă de spate şi îşi aţinti asupra lor privirea întunecată a ochilor lui negri. Dar să nu gândiţi că, dacă am pierdut tot ce aveam, mi-am pierdut şi toată puterea! Cine mă loveşte va fi blestemat. Şi dacă sângele meu pângăreşte Comitatul, ţara voastră se va veşteji şi nicicând nu va mai fi tămăduită.
Hobbiţii bătură în retragere. Dar Frodo nu se lăsă intimidat:
- Să nu-l credeţi! Şi-a pierdut toată puterea, în afară de glas care încă vă mai poate speria şi amăgi. Dar nu-l voi ucide. Nu are rost să răspunzi cu răzbunare la răzbunare: nu aşa îndreptăm lucrurile. Te du, Saruman, pe unde-i mai iute!
- Vierme! Vierme! strigă Saruman; şi dintr-o cocioabă din apropiere se ivi Limbă de Vierme, târându-se aproape ca un câine. Hai la drum, din nou, Vierme! zise Saruman. Sătenii ăştia de treabă şi seniorașii lor ne dau din nou cu şutul. Haide!
Saruman se întoarse să plece şi Limbă de Vierme porni şonticăit în urma lui. Dar chiar când Saruman trecu pe lângă Frodo, în mâna lui luci o lamă de cuţit şi-n clipa următoare o înfipse în hobbit. Lama nimeri în zaua ascunsă şi se frânse. Câţiva hobbiţi, cu Sam în frunte, se repeziră strigând şi-l trântiră pe netrebnic la pământ. Sam scoase sabia.
- Nu, Sam! îl opri Frodo. Nici măcar acum să nu-l ucizi. Căci nu m-a rănit. Şi, oricum, nu vreau să fie omorât în starea asta ticăloasă în care se află. Odată a fost mare, de o nobleţe asupra căreia n-ar trebui să îndrăznim să ridicăm mâna. A decăzut şi este peste puterile noastre să-l lecuim; dar, cu toate acestea, i-aş cruţa viaţa, nădăjduind că poate îşi va găsi leacul într-o bună zi.
Saruman se ridică în picioare şi se uită lung la Frodo. În ochii lui se desluşea un amestec ciudat de uimire, respect şi ură.

- Ai crescut, Piticuţule, zise el. Da, ai crescut foarte mult. Eşti înţelept şi crud. Îmi lipseşti răzbunarea de toată dulceaţa ei, şi-acum trebuie să plec de-aici cu amar în suflet şi îndatorat milosteniei tale. Urăsc milostenia asta şi te urăsc pe tine! Ei bine, voi pleca, şi nu-ţi voi mai pricinui necazuri. Dar să nu te aştepţi să-ţi urez viaţă îndelungată şi fericire. Nu vei avea parte de nici una. Dar asta nu din pricina mea. Eu doar ţi-o prezic.

Plecă, şi hobbiţii se dădură la o parte ca să-l lase să treacă; dar încheieturile degetelor li se albiră de cât de tare strângeau armele în mâini. Limbă de Vierme şovăi, apoi îşi urmă stăpânul.

- Limbă de Vierme! strigă Frodo în urma lui. Nu trebuie să-l urmezi. Nu ştiu ca tu să-mi fi pricinuit vreun rău. Poţi să rămâi o vreme aici, să te odihneşti şi să mănânci, până prinzi puteri şi poţi pleca de unul singur.

Limbă de Vierme se opri şi privi peste umăr la el, aproape gata să rămână. Dar Saruman se răsuci pe călcâie.

- Nici un rău, zici? chicoti el. Oho, nu! Chiar şi când se furişează noaptea afară, o face doar ca să se uite la stele. Dar oare am auzit pe cineva întrebând unde se piteşte bietu' Lotho? Tu ştii, nu-i aşa, Vierme? Nu vrei să le spui?

- Nu, nu, scheună Limbă de Vierme şi se făcu mic la pământ.

- Atunci am să le spun eu. Viermele l-a omorât pe şefu' vostru, amărâtul de el, pe micuţul vostru Mahăr. Nu-i aşa, Vierme? L-a înjunghiat în somn, aşa cred. Şi sper că l-a îngropat, deşi Viermele a fost tare flămând în ultima vreme. Nu, Viermele nu e chiar atât de drăguţ. Mai bine îl lăsaţi cu mine.

În ochii roşii ai lui Limbă de Vierme se aprinse o ură sălbatică.

- Tu mi-ai sspuss ss-o fac, tu m-ai făcut ss-o fac, sâsâi el. Saruman izbucni în râs.

- Tu faci totdeauna ce-ţi spune Sharkey să faci, nu-i aşa, Vierme? Ei bine, acum îţi spune: urmează-mă!

Îl izbi în faţă pe Limbă de Vierme care se târa în patru labe, apoi se răsuci pe călcâie şi porni. Dar în acea clipă ceva plesni: dintr-o dată, Limbă de Vierme se ridică în picioare, scoase un cuţit ţinut ascuns până atunci şi, cu un mârâit ca de câine, îi sări lui Saruman în cârcă, îi smuci capul pe spate, îi spintecă gâtlejul şi, cu un urlet, fugi pe uliţă la vale. Înainte ca Frodo să se dezmeticească ori să-şi recapete glasul, trei arcuri de-ale hobbiţilor vibrară şi Limbă de Vierme căzu mort.

Spre uluiala celor de faţă, în jurul trupului lui Saruman se alese o ceaţă deasă care se înălţă încet în înaltul înaltului, asemenea fumului de la un foc, şi alcătui acolo, în văzduh, o siluetă palidă, înfăşurată în giulgiu, rămânând atârnată deasupra Măgurii. Şovăi câteva clipe, privind spre Apus; dar dintr-acolo veni o pală rece, silueta se legănă şi, cu un oftat, se risipi în nimicnicie.

Frodo privi la trupul de pe pământ cu milă şi groază, căci în timp ce privea, i se păru că ani lungi de moarte se arătau dintr-o dată în acel trup, care se-mpuţină şi faţa smochinită se preschimbă în zdrenţe de piele pe o

tigvă hidoasă. Frodo ridică poala pelerinei murdare ce căzuse alături, acoperi rămăşiţele cu ea şi plecă de acolo.

- Şi acesta-i sfârşitul poveştii ăsteia, zise Sam. Urât sfârşit, mi-aş fi dorit să nu trebuiască să-l văd; dar bine c-am scăpat.

- Şi nădăjduiesc că e şi sfârşitul cel de pe urmă al Războiului, zise Merry.

- Şi eu sper asta, oftă Frodo. Lovitura cea mai de pe urmă. Dar când te gândeşti că aici a trebuit să cadă, chiar la uşa Fundăturii! Între toate speranţele şi temerile mele, este ultimul lucru la care m-am aşteptat.

- Eu n-aş zice că-i sfârşitul, până nu curăţăm toată murdăria asta, spuse Sam posomorit. Şi-asta o să ne ia mult timp şi muncă multă.

Chapter 19

Limanurile Cenuşii

Curăţenia cerea într-adevăr multă muncă, dar le-a luat mai puţin timp decât se temuse Sam. A doua zi după bătălie, Frodo se duse călare la Michel Delving şi eliberă prizonierii din Beciuri. Unul dintre primii pe care-i găsiră era Fredegar Bolger, care nu mai era Grăsunu' de-altădată. Fusese prins când bandiţii afumaseră o ceată de răzvrătiţi, silindu-i să iasă din Scobiturile Sparte, în apropierea dealurilor din Spăimoasa, unde-i dusese Grăsunu' din ascunzătorile lor.

- Mai bine veneai cu noi, zău aşa, bietule Fredegar bătrâne! zise Pippin în timp ce-l scoteau de-acolo pe braţe, căci era prea slăbit să umble singur.

El deschise un ochi şi încercă un zâmbet viteaz.

- Cine-i uriaşul ăsta tânăr cu voce de tunet? şopti el. Că n-o fi micul Pippin? Ce măsură porţi la pălărie?

A urmat Lobelia. Sărmana de ea, arăta bătrână tare şi firavă când au scos-o dintr-o celulă întunecoasă şi îngustă. A ţinut să iasă singură, şonticăit, dar pe picioarele ei; şi a avut parte de o asemenea primire, cu aplauze şi urale atunci când a apărut sprijinindu-se de braţul lui Frodo, dar strângând în mână umbrela, încât s-a pierdut cu firea şi a izbucnit în plâns. Nicicând înainte nu se bucurase de simpatia lor. Dar vestea despre uciderea lui Lotho a doborât-o, încât n-a mai vrut să se întoarcă la Fundătura. I-a dat-o înapoi lui Frodo şi s-a întors printre ai ei, neamul Bracegirdle din Sticlăţapănă.

Şi când amărâta a murit în primăvara următoare - la urma urmei, avea mai mult de o sută de ani - Frodo a rămas mirat şi a fost tare mişcat: banii ei şi ai lui Lotho i-a lăsat lui pentru a-i ajuta pe hobbiţii rămaşi pe drumuri în urma nenorocirilor. Şi astfel s-a sfârşit vrajba dintre ei.

Bătrânul Will Whitfoot stătuse cel mai mult în Beciuri şi, chiar dacă se purtaseră cu el cu mai puţină asprime decât cu alţii, a avut nevoie de multă hrană înainte să-şi ocupe din nou jilţul de Primar; astfel că Frodo a primit să fie Vechilul lui până avea să-şi revină în puteri. Singurul lucru pe care l-a făcut Frodo ca Vechil al Primarului a fost să micşoreze numărul şirifilor la câţi fuseseră şi să le dea numai acele îndatoriri pe care le avuseseră înainte. Merry şi Pippin au primit misia de a-i vâna pe ultimii bandiţi, pe care au şi împlinit-o foarte curând. Aflând despre Bătălia din Lângă Ape, bandele de la miazăzi au fugit din ţară, nepreavrând să-i ţină piept Thainului. Înainte de sfârşitul Anului, puţinii supravieţuitori au fost împresuraţi în păduri şi cei dintre ei care s-au predat au fost duşi frumuşel la hotare.

În acest timp, truda de a repara stricăciunile continua şi Sam era ocupat până peste cap. Hobbiţii pot trudi asemenea furnicilor când îi apucă sau când e nevoie. Acum erau mii de truditori, de toate vârstele, de la puradei şi copilite de hobbiţi, mici, dar sprinteni, până la mătuşicile şi unchieşii hodorogiţi şi plini de negi. Înainte de Sărbătoarea Iernii nu mai rămăsese nici o cărămidă în picioare din noile case ale şirifilor sau din tot ceea ce zidiseră „Oamenii lui Sharkey”; însă aceleaşi cărămizi au fost folosite pentru a repara multe din vechile văgăuni, pentru a le face mai confortabile şi mai uscate. Au fost găsite provizii mari de tot felul de obiecte şi alimente şi de bere, dosite de bandiţi în şoproane şi hambare şi în vizuini părăsite, dar mai ales în tunelurile din Michel Delving şi în carierele din Spăimoasa; încât acea Sărbătoare a fost mai veselă decât sperase oricare dintre ei.

Unul dintre primele lucruri făcute în Hobbiton chiar şi înainte de dărâmarea morii celei noi, a fost curăţirea Măgurii şi a Fundăturii şi reconstruirea vizuinilor din Puşcă-ntraistă. Partea din faţă a noii gropi de nisip a fost nivelată şi preschimbată într-o mare grădină acoperită, iar vizuinile noi au fost săpate în latura dinspre miazăzi, spre adâncul Măgurii, şi pereţii au fost întăriţi cu cărămizi.

Unchiaşul şi-a reocupat vizuina de la Numărul Trei; şi adesea spunea fără să-i pese de-l auzea cineva:

- Cine seamănă vânt, culege furtună, asta-i vorba mea. Da’ totu-i bine când se termină cu bine!

Nu s-au prea înţeles ce nume să dea noului rând de vizuini. Cineva s-a gândit la *Grădinile Bătăliei* sau *Tunelurile mai hune.* Dar după o vreme, buna judecată a hobbiţilor a hotărât să i se spună *Noul Rând.* Iar în Lângă Ape îl numeau în glumă *Fundătura lui Sharkey.*

Cea mai mare pagubă, şi cea mai rea, erau copacii, căci din ordinul lui Sharkey fuseseră tăiaţi fără noimă peste tot în Comitat; Sam suferea din pricina asta mai mult decât din oricare alta. Căci rana aceasta avea nevoie

de mult timp ca să se vindece şi numai stă-strănepoţii săi, îşi spunea el, aveau să vadă Comitatul aşa cum trebuia să fie.

Apoi, dintr-o dată, într-o bună zi, căci până atunci, timp de săptămâni, fusese prea ocupat ca să se gândească la aventurile lui, şi-a amintit de darul lui Galadriel. Astfel că a scos cutia şi a arătat-o celorlalţi Călători (aşa le spuneau acum toţi), cerându-le sfatul.

- Chiar mă-ntrebam când ai să te gândeşti la ea, spuse Frodo. Deschide-o!

Era plină de o ţărână cenuşie, moale şi fină, iar la mijloc se găsea o sământă, ca o nucă mică învelită într-o coajă argintie.

- Ce să fac cu asta? întrebă Sam.

- Arunc-o în văzduh într-o zi vântoasă şi las-o să-şi împlinească rostul! spuse Pippin.

- Unde? nu pricepu Sam.

- Alege-ţi un loc drept răsadniţă şi vezi ce se-ntâmplă cu plantele de-acolo, zise Merry.

- Dar sunt sigur că Doamnei nu i-ar plăcea să păstrez totul doar pentru grădina mea, acum când atât de mulţi dintre noi au avut de pătimit.

- Pune-ţi la bătaie mintea şi cunoştinţele, Sam, îl îndemna Frodo, şi-apoi foloseşte darul pentru a te ajuta în ceea ce vrei sa faci şi a face chiar mai bine. Dar foloseşte-l cu măsură. Nu prea a mult şi gândesc că fiece sământă îşi are rostul ei.

Astfel că Sam a plantat lăstare în toate locurile unde fuseseră retezaţi copaci deosebit de frumoşi sau de îndrăgiţi, şi a pus câte un fir din preţioasa ţărână în pământul de la rădăcina fiecăruia. Şi aşa a făcut în lungul şi-n latul Comitatului; dar dacă s-a gândit cu osebire la Hobbiton şi Lângă Ape nimeni nu i-a găsit vină din pricina asta. Şi la urmă a văzut că-i mai rămăsese puţină ţărână; aşa că s-a dus la Piatra celor Trei Hotare, care se afla chiar în mijlocul Comitatului, şi a aruncat ţărână în văzduh, binecuvântând-o. Mica sământă argintie a plantat-o în Pajiştea Petrecerii, pe locul unde fusese înainte copacul; tare era curios ce avea să iasă din ea. A aşteptat răbdător iarna întreagă, stăpânindu-se să nu se ducă una-două acolo ca să vadă dacă se întâmpla sau nu ceva.

Primăvara i-a întrecut până şi cele mai nebuneşti speranţe. Copacii înmugureau şi creşteau, ca şi când timpul însuşi se grăbea şi voia să facă într-un an cât în douăzeci. Pe Pajiştea Petrecerii, o mlădiţă minunată şi fragedă se ivise: cu coaja argintie şi frunze lungi; iar în aprilie i s-au deschis florile de aur. Era, nici mai mult nici mai puţin, un copac *mallorn,* minunea-minunilor în întreg ţinutul, în anii care aveau să urmeze, avea să crească frumos şi mlădiu, ducându-i-se faima în cele patru zări, şi neamuri de tare departe băteau cale lungă numai ca să-l vadă: singurul *mallorn* la apus de Munţi şi la răsărit de Mare şi unul dintre cei mai frumoşi din lume.

Una peste alta, 1420 a fost un an minunat în Comitat. Nu numai răsărituri de soare pline de splendoare şi ploi mângâietoare, la timpul potrivit şi atât cât trebuia, dar parcă era şi altceva: un aer al bogăţiei şi al rodniciei, o strălucire a frumuseţii ce întrecea verile pieritoare care pâlpâie şi se trec pe

acest Pământ de Mijloc. Toţi copiii ce s-au născut sau au fost concepuţi în acel an, şi au fost mulţi, erau frumoşi la înfăţişare şi voinici, şi mulţi dintre ei aveau părul bogat şi auriu, ceea ce fusese lucru rar înainte printre hobbiţi. Fructele erau atât de multe, încât copiii aproape că se scăldau în fragi cu smântână; iar mai târziu în an se întindeau pe pajişti sub pruni şi mâncau până când sâmburii se înălţau ca nişte mici piramide sau precum movilele de tigve retezate de un cuceritor, şi abia după aceea se mutau în alt loc. Şi nimeni n-a fost suferind şi toţi erau mulţumiţi, în afara celor care trebuiau să tundă iarba.

În Meleagul de la Răsărit, viile erau grele de ciorchini, iar recolta de „frunze" uluitor de bogată; şi peste tot era atât de mult grâu, încât la vremea secerişului hambarele s-au umplut ochi. În Meleagul de la Miazănoapte orzul a fost atât de grozav, că berea făcută din malţul anului 1420 n-a fost uitată vreme îndelungată şi a ajuns de pomină. Şi cu adevărat, o generaţie mai târziu se mai găsea câte-un moşneag în cine ştie ce han care, după ce golea o halbă de bere binemeritată, o punea jos cu un oftat: „Ah! Berea aia adevărată din 1420, aia da bere!"

Sam a stat la început la fermierul Cotton acasă, împreună cu Frodo; dar după ce s-a isprăvit de săpat Noul Rând, s-a mutat cu Unchiaşul. Pe lângă toate celelalte treburi de care se îngrijea, supraveghea şi curăţirea şi repararea Fundăturii; dar adesea pleca prin diverse colţuri ale Comitatului, unde-l mânau îndatoririle sale de silvicultor. Astfel că n-a fost acasă la începutul lui martie şi n-a ştiut că Frodo zăcuse bolnav. Pe treisprezece ale lunii aceleia, fermierul Cotton l-a găsit pe Frodo întins în pat; strângea în pumn o piatră albă atârnată de un lanţ în jurul gâtului şi părea că pluteşte într-un fel de vis:

- S-a dus pentru totdeauna, spunea el, şi acum totul e întunecat şi pustiu.

Dar criza a trecut şi când s-a întors Sam pe douăzeci şi cinci, Frodo îşi revenise şi nu i-a spus nimic lui Sam despre sine. Între timp, Fundătura era gata, astfel că Merry şi Pippin au venit din Scobitura Râului cu mobila cea veche şi toate cele trebuincioase, iar vechea vizuină arăta curând aproape la fel cum arătase întotdeauna.

Şi când totul a fost în sfârşit gata, Frodo spuse:

- Când ai de gând să te muţi cu mine, Sam? Sam avea un aer cam stânjenit.

- Nu-i nevoie să vii chiar acum, dacă nu vrei. Dar ştii că Unchiaşul e în vecini şi o să fie bine îngrijit de văduva Rumble.

- Nu-i asta, domnu' Frodo, zise el roşindu-se ca o pătlăgică.

- Atunci ce-i?

- Rosie, Rose Cotton. Nu i-a prea plăcut că am mers pe meleaguri străine, săraca fată; da' cum eu nu am zis nimica, n-a putut nici ea să se plângă. Şi n-am spus nimica pentru că mai întâi aveam o treabă de făcut. Da' acu' am vorbit şi ea zice: „Ei bine, ai irosit un an, de ce să mai aşteptăm?" „Irosit? fac eu. N-aş zice aşa." Da' pricep unde bate ea. Şi mă simt rupt în două, ca să zic aşa.

- Înţeleg, vrei să te însori, dar vrei şi să stai cu mine la Fundătura? Dar, dragul meu Sam, e atât de simplu! Însoară-te cât poţi de repede şi apoi mută-te la mine cu Rosie. Loc este berechet la Fundătura pentru o familie atât de mare cât vrei tu să ţi-o faci.

Şi aşa a rămas hotărât. Sam Gamgee s-a însurat cu Rose Cotton în primăvara lui 1420 (un an vestit, de altfel, şi pentru nunţile sale) şi amândoi au venit să locuiască la Fundătura. Iar dacă Sam se socotea norocos, Frodo gândea că el însuşi e mult mai norocos; căci nici un alt hobbit din Comitat nu era la fel de bine îngrijit ca el. Şi după ce toate lucrările de reparaţii au fost plănuite şi pornite, el s-a retras într-o existenţă liniştită, scriind mult şi recitindu-şi toate însemnările. Şi când a avut loc Târgul Liber în mijlocul verii, a renunţat la postul de Vechil al Primarului, iar dragul şi bătrânul Will Whitfoot a mai avut încă şapte ani de atunci încolo onoarea să fie starostele Banchetelor.

Merry şi Pippin au locuit o vreme împreună în Scobitura Râului, astfel că toată ziua-bună ziua era o vântureală întreagă între Fundătura şi Ţara Iedului. Celor doi tineri Călători le mersese vestea în tot Comitatul cu cântecele şi poveştile lor, şi veşmintele preţioase şi cu minunatele petreceri pe care le dădeau. Când vorbea despre ei, lumea zicea „ca nişte mari seniori”, gândind numai de bine; căci le încălzea inimile să-i vadă călărind cu strălucitoarele lor cămăşi de zale şi cu minunatele scuturi, râzând şi cântând cântece de pe meleaguri străine; şi deşi crescuseră atât de mult şi arătau atât de semeţi, nu însemna că se schimbaseră în firea lor, decât poate doar în aceea că aveau vorbă mai aleasă şi erau mai prietenoşi şi mai plini de veselie decât oricând înainte.

Frodo şi Sam au revenit la îmbrăcămintea lor obişnuită, şi numai atunci când era nevoie îşi puneau amândoi pelerinele lungi şi cenuşii, din ţesătura aceea fină, prinse la gât cu agrafe măiestrit lucrate; iar domnu’ Frodo purta întotdeauna o nestemată albă agăţată de un lanţ în jurul gâtului, la care îşi ducea adesea mâna ca să o pipăie.

Toate mergeau acum bine şi erau speranţe de şi mai bine; iar Sam era ocupat până peste cap şi tot atât de fericit pe cât îşi putea dori un hobbit să fie. Nimic nu i-a stricat bucuria în acel an, fără doar de o oarecare îngrijorare pentru stăpânul său. Frodo se retrăsese încet din toate cele câte se făceau în Comitat şi Sam suferea când vedea de cât de puţină preţuire se bucura stăpânul său în ţară. Puţini cunoşteau sau doreau să afle despre faptele şi peripeţiile sale; admiraţia şi respectul lor se îndreptau în special către domnul Meriadoc şi domnul Peregrin şi către el însuşi, Sam (dar Sam nu ştia acest lucru). Iar în toamnă, umbra unor vechi necazuri şi-a făcut din nou simţită prezenţa.

Într-o seară, Sam intră în camera de lucru a lui Frodo şi văzu că stăpânul său arăta ciudat. Era foarte palid şi ochii săi păreau să zărească lucruri îndepărtate.

- Ce s-a-ntâmplat, domnu’ Frodo?

- Sunt rănit, rănit; nu se va vindeca niciodată cu totul.

Dar apoi se ridică din pat şi tulburarea păru să treacă, iar a doua zi era iarăşi el cel dintotdeauna. Abia mai târziu şi-a amintit Sam că ziua cu pricina fusese şase octombrie. Cu doi ani înainte, în acea zi fusese tare întuneric în viroaga de pe Ţancul Vremii.

Timpul s-a scurs şi aşa a venit şi anul 1421. Frodo a căzut din nou bolnav în martie, dar cu mare efort a reuşit să-şi ascundă suferinţa, pentru că Sam avea alte griji pe cap. Pe douăzeci şi cinci martie s-a născut primul dintre copiii lui Sam şi ai lui Rosie. O zi pe care Sam şi-a notat-o.

- Domnu' Frodo, m-am cam împotmolit. Rose şi cu mine ne hotărâsem să-l numim Frodo, cu îngăduinţa domniei voastre; dar nu e un *el,* ci o *ea.* O scumpete de copiliţă cum şi-ar dori orice părinte, seamănă mai mult cu Rosie decât cu mine, din fericire. Dar nu ştim ce să facem.

- Sam, de ce nu te iei după vechile noastre obiceiuri? Alege un nume de floare, aşa ca Rose. Jumătate din copiliţele Comitatului au nume de flori, şi ce-ar putea fi mai frumos decât asta?

- Cred că aveţi dreptate, domnu' Frodo, zise Sam. Am auzit câteva nume frumoase pe unde-am umblat, da' cred că-s prea pompoase pentru viaţa de zi cu zi, ca să zic aşa. Unchiaşu' meu spune: „Scurtează-l de la bun început şi-atunci nu mai trebuie să-l scurtezi înainte să-l foloseşti." Da' dacă e să-i punem nume de floare, atunci nu-mi fac griji de lungime: trebuie să fie o floare frumoasă, pentru că, vedeţi, socotesc că e o copilă foarte frumoasă şi va fi şi mai frumoasă.

Frodo rămase o clipă pe gânduri.

- Atunci, Sam, ce-ai zice de *elanor,* steaua-soarelui, îţi aminteşti de floarea aceea mică şi aurie din iarba din Lothlórien?

- Din nou aveţi dreptate, domnu' Frodo! exclamă Sam încântat. Asta-i ce voiam.

Micuţa Elanor avea aproape şase luni şi 1421 intrase în anotimpul toamnei, când Frodo îl chemă într-o bună zi pe Sam în camera lui de lucru.

- Joi o să fie ziua lui Bilbo, Sam. Şi-l va întrece pe Bătrânu' Took. Va împlini o sută treizeci şi unu!

- Cu adevărat! Cu totul neobişnuit!

- Ei bine, Sam, vreau să stai de vorbă cu Rose şi să vezi dacă se poate lipsi de tine ca să mergi cu mine. Bineînţeles că acum nu mai poţi pleca pentru mult timp sau departe, mai spuse el oarecum cu părere de rău.

- Mda, şi-asta nu-i prea bine, domnu' Frodo.

- Nu e, desigur. Dar nu-i nimic. Mă poţi conduce. Spune-i lui Rose că n-o să lipseşti mult, cel mult o săptămână; şi vei veni înapoi întreg şi nevătămat.

- Aş dori să pot merge cu domnia voastră până în Vâlceaua Despicată, domnu' Frodo, să-l văd pe domnu' Bilbo, spuse Sam. Cu toate acestea, singurul loc în care vreau cu adevărat să fiu e aici. Sunt rupt în două.

- Bietul Sam! Aşa ai să te simţi, din păcate. Dar o să-ţi treacă. Ţi s-a menit să fii puternic şi întreg, şi aşa vei fi.

În următoarele două zile, Frodo îşi revizui toate hârtiile şi scrierile împreună cu Sam şi îi dădu cheile. Era acolo o carte mare cu coperte

simple, din piele roşie; paginile sale înalte erau acum aproape umplute. La început erau multe file acoperite de scrisul subţire şi săltăreţ al lui Bilbo; restul, cele mai multe, erau scrise cu scrisul sigur şi curgător al lui Frodo. Cartea era împărţită în capitole, dar capitolul optzeci nu fusese încheiat, după care urmau câteva pagini goale. Pagina de titlu avea multe titluri pe ea, tăiate unul după celălalt:

Jurnalul meu. Călătoria mea neaşteptată. Într-acolo şi din nou înapoi. Şi ce s-a întâmplat după aceea.

Cinci hobbiţi şi aventurile lor. Povestea Inelului Suprem, compilată de Bilbo Baggins din propriile sale observaţii şi din relatările prietenilor săi. Ce-am făcut în Războiul Inelului.

Aici se sfârşea scrisul lui Bilbo şi începea cel al lui Frodo:

DECĂDEREA STĂPÂNULUI INELELOR
ŞI
ÎNTOARCEREA REGELUI

(Aşa cum au fost ele văzute de Seminţia Mică; fiind memoriile lui Bilbo şi ale lui Frodo din Comitat, cu adăugiri din cele povestite de prietenii lor şi din învăţăturile Înţelepţilor.)

Laolaltă cu fragmente din Cărţile cu datini şi legende traduse de Bilbo în Vâlceaua Despicată.

- Ia te uită, aproape că aţi isprăvit-o, domnu' Frodo! exclamă Sam. V-aţi ţinut de ea, trebuie să recunosc.

- Aproape am terminat-o, Sam. Ultimele pagini îţi rămân ţie de umplut.

Pe douăzeci şi unu septembrie porniră la drum împreună, Frodo pe poneiul care-l purtase tot timpul din Minas Tirith, şi care acum se numea Pas Mare, iar Sam călare pe preaiubitul său Bill. Era o dimineaţă aurie minunată şi Sam nu întrebă încotro se îndreptau: avea el bănuielile sale şi asta-i era de-ajuns.

O apucară pe Drumul spre Stogu, peste dealuri, îndreptându-se spre Cornu Împădurit şi-acolo îşi lăsară poneii să umble în voie. Făcură popas la Dealurile Verzi şi pe douăzeci şi doi septembrie coborâră încet la vale spre liziera pădurii, la ceasul la care după-amiaza făcea loc înserării.

- Păi ăsta-i chiar copacul după care v-aţi pitit când s-a arătat prima oară Călăreţul Negru, domnu' Frodo! spuse Sam, arătând în stânga lor. Acum îmi pare-un vis.

Se înserase, stelele luceau pe cerul răsăritean atunci când ei trecură prin dreptul stejarului scorburit, cotiră şi coborâră panta dealului spre desişurile de aluni. Sam călărea tăcut, cufundat în amintiri. Deodată îşi dădu seama că

Frodo cânta încetişor, pentru sine, vechiul lor cântec de drumeţie, doar cuvintele nu erau chiar la fel.

Poate la colţ aşteaptă şi-acum ca în trecut
O poartă mai ascunsă, un drum necunoscut,
Pe unde-am fost odată, acum nici nu mai ştiu,
De unde o să vină când singur o să fiu
Pe lungi cărări tăcute ce trec şerpuitoare
De la Apus de Lună la Răsărit de Soare.

Şi parcă răspunzându-i de jos din vale, se auziră nişte glasuri care cântau şi ele, urcând pe acelaşi drum:

A! Elbereth Gilthoniel!
silivren penna míriel
o menel aglar elenath,
Gilthoniel, A! Elbereth!
De-aceste-ndepărtate meleaguri, noi, cei vii,
Ca de lumini de stele pe rând ne-om aminti
Pe sub copaci în foşnet şi clătinări de sus,
Peste oglinda Mării încinse la Apus.

Frodo şi Sam se opriră şi rămaseră tăcuţi în umbrele blajine, până zăriră un licăr de lumini pe măsură ce se apropiau călătorii.

Şi erau acolo Goldor şi mulţi elfi frumoşi; şi, spre mirarea lui Sam, Elrond şi Galadriel veneau şi ei călare. Elrond purta o mantie cenuşie şi avea o stea pe frunte şi o harpă de argint în mână, iar pe deget un inel de aur cu o piatră albastră mare, Vilya se numea, cea mai puternică dintre cele Trei. Iar Galadriel călărea pe un armăsar alb şi era înveşmântată în alb-strălucitor, asemenea norilor din jurul Lunii; căci ea însăşi părea să strălumineze de o lumină blândă. Pe degetul ei se afla Nenya, inelul făurit în mithril, ce purta o singură piatră albă sclipind ca o stea îngheţată. Călărind încet în urma lor pe un ponei sur şi părând a moţăi, venea Bilbo însuşi.

Elrond îi salută cu un aer solemn şi binevoitor, iar Galadriel le zâmbi.

- Ei, jupâne Sam cel înţelept, spuse ea, aud şi văd că ai ştiut cum să-mi foloseşti darul. Comitatul va fi mai binecuvântat şi mai iubit ca oricând înainte.

Sam făcu o plecăciune, dar parcă-şi înghiţise limba. Uitase cât de frumoasă era Doamna.

Atunci se trezi şi Bilbo şi deschise ochii.

- Salutare, Frodo! zise. L-am întrecut pe Bătrânu’ Took! Vasăzică, am făcut-o şi pe asta. Acum cred că sunt pregătit să plec într-o altă călătorie. Vii şi tu?

- Da, vin, spuse Frodo. Purtătorii Inelului trebuie să meargă împreună.
- Un' vă duceţi, stăpâne? strigă Sam, cu toate că în sfârşit înţelesese ce se petrecea.
- La Limanuri, Sam.
- Şi eu nu pot să vin.
- Nu, Sam. Nu încă, oricum nu mai departe de Limanuri. Cu toate că şi tu ai fost Purtător al Inelului, chiar dacă pentru un timp scurt. Poate va veni şi vremea ta. Să nu fii trist, Sam. Nu poţi tot timpul să te rupi în două. Va trebui să fii unul singur şi întreg mulţi ani de-acum înainte. Ai atât de multe lucruri de care să te bucuri şi atâtea de făcut.
- Da' credeam că şi domnia voastră o să se bucure de Comitat mulţi, mulţi ani, după tot ce aţi făcut, bâigui Sam cu lacrimi în ochi.
- Aşa am gândit şi eu, odată. Dar am fost rănit mult prea în adânc, Sam. Am încercat să salvez Comitatul şi a fost salvat, dar nu pentru mine. Adesea aşa se întâmplă, Sam, când lucrurile sunt în primejdie: cineva trebuie să renunţe la ele, să le piardă, pentru ca alţii să le poată avea. Tu însă eşti moştenitorul meu: tot ce-am avut sau aş fi putut avea îţi las ţie. Şi apoi o ai pe Rose şi pe Elanor; Şi va veni şi flăcăiandrul Frodo, şi fătuca Rosie, şi Merry, şi Zulufiaurii şi Pippin; şi poate şi alţii încă, pe care nu-i pot vedea. Va fi nevoie de mâinile şi de mintea ta peste tot. Vei fi Primarul, desigur, atât cât vei vrea să fii, şi cel mai vestit grădinar din istorie; şi vei citi din Cartea Roşie şi vei păstra vie amintirea evului care-a trecut, pentru ca lumea să-şi amintească de Marea Primejdie şi să-şi iubească încă şi mai mult ţara îndrăgită. Şi astea te vor ţine ocupat şi fericit ca nimeni altul, atât cât va dăinui partea ta din Poveste.

Hai acum, călăreşte cu mine!

Şi atunci Elrond şi Galadriel porniră mai departe; căci al Treilea Ev se încheiase şi Zilele Inelului trecuseră şi cu aceasta se sfârşeau şi povestea şi cântecul despre acele vremi. Şi împreună cu ei au plecat mulţi elfi din Seminţia celor Nobili care nu mai avea să se afle pe Pământul de Mijloc; şi printre ei, copleşiţi de o tristeţe în acelaşi timp binecuvântată şi fără urmă de amărăciune, călăreau Sam şi Frodo, iar Bilbo şi elfii erau încântaţi să le arate toate onorurile.

Cu toate că au călărit chiar prin mijlocul Comitatului cât au fost seara şi noaptea de lungi, nimeni nu i-a văzut trecând, în afară de sălbăticiuni; sau ici şi colo un drumeţ în întuneric, care zărea o sclipire pe sub copaci sau o lumină şi o umbră trecând prin iarbă după apusul Lunii. Şi după ce au ieşit din Comitat, trecând pe la poalele dinspre miazăzi ale Colinelor Albe, au ajuns la Gruiurile din Zare, şi la Turnuri, de unde au privit Marea îndepărtată; şi astfel au coborât în cele din urmă spre Mithlond, la Limanurile Cenuşii din lungul estuar al râului Lune.

Când ajunseră la porţi, Círdan Făuritorul de Corăbii ieşi în întâmpinarea lor. Era înalt foarte şi barba îi atârna lungă, şi era cărunt şi bătrân, doar ochii îi străluceau ca nişte stele; şi privind la ei făcu o plecăciune şi spuse:
- Totul e pregătit.

Apoi Círdan îi conduse la Limanuri şi acolo era ancorată o corabie mare, iar pe chei îi aştepta o siluetă înveşmântată toată în alb. Şi când aceasta se întoarse şi veni spre ei, Frodo văzu că era Gandalf; iar pe mână purta al Treilea Inel, Măreţul Naryo, iar piatra din el era roşie ca para focului. Tare se mai bucurară cei care aveau să plece, căci înţeleseră că şi Gandalf va călători cu ei.

Dar Sam avea acum inima grea de amărăciune şi i se părea că, oricât de dureroasă va fi despărţirea, mult mai dureros va fi drumul spre casă, de unul singur. Dar cum stătea el acolo şi privea la elfii ce urcau pe corabie şi toţi se pregăteau de plecare, numai ce apărură Merry şi Pippin, galopând cu sufletul la gură. Şi Pippin râdea şi plângea în acelaşi timp.

- Ai mai încercat tu o dată să ne tragi clapa, Frodo, dar n-ai reuşit, spuse el. De data asta aproape că ai izbutit, dar nu până la capăt. Însă n-a mai fost Sam cel care te-a trădat, ci Gandalf însuşi!

- Da, spuse Gandalf; căci e mai bine să vă întoarceţi acasă câteştrei, decât singur. Ei bine, dragi prieteni, iată-ne în cele din urmă pe ţărmul Mării şi aici se sfârşeşte şi Frăţia noastră pe Pământul de Mijloc. Mergeţi în pace! N-am să vă spun să nu plângeţi, căci nu toate lacrimile sunt rele.

Apoi Frodo îi sărută pe Merry şi pe Pippin şi ultimul pe Sam, şi urcă pe corabie; pânzele fură înălţate, vântul le umflă şi încet corabia se desprinse de la ţărm şi porni în jos, de-a lungul estuarului cenuşiu; şi lumina sticluţei lui Galadriel, pe care o purta Frodo cu sine, luci şi apoi pieri. Şi corabia ieşi în Marea cea Mare şi trecu spre Apus, până când, într-un târziu, într-o noapte ploioasă, Frodo simţi în nări o mireasmă dulce în văzduh şi auzi zvon de cântec ce venea peste ape. Şi i se năzări că, aşa cum văzuse şi în visul din casa lui Bombadil, cortina cenuşie a ploii se preschimbă într-o sticlă argintie şi se dă la o parte şi el zăreşte ţărmurile albe şi dincolo de ele un meleag verde şi îndepărtat, scăldat de scăpărarea unui răsărit de soare.

Pentru Sam însă seara se adânci în întunecime, aşa cum stătea el la Limanuri; şi când privi la marea cenuşie, zări doar o umbră pe ape, ce se pierdu curând spre Soare-apune. Şi rămase el acolo îndelung, până târziu în noapte, auzind doar suspinul şi murmurul valurilor la ţărmul Pământului de Mijloc, şi foşnetul lor pătrunse adânc în inima sa. Lângă el stăteau Merry şi Pippin şi nici unul n-a scos o vorbă.

Într-un târziu, cei trei prieteni traseră de dârlogi şi, fără să mai arunce nici o privire îndărăt, porniră încet către casă; şi nu-şi vorbiră până în Comitat, dar fiecare se simţea mângâiat la gândul că prietenii îi erau alături.

Şi trecură şi peste coline şi ajunseră la Drumul de Răsărit şi de acolo Merry şi Pippin se îndreptară spre Ţara Iedului şi numai ce se apucară de cântat în timp ce călăreau. Sam însă o luă spre Lângă Ape şi ajunse înapoi la Măgură pe înserat. Şi merse mai departe şi zări lumina galbenă şi focul din vatră, cina era pregătită, şi el era aşteptat. Şi Rose îl trase înăuntru, îl aşeză pe jilţul său şi i-o puse pe micuţa Elanor în poală.

El trase adânc aer în piept.

- Ei bine, m-am întors, spuse.

SFÂRŞIT

Table of Contents